I. évfolyam. Budapest, 1901. január 7-én. 1. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Segédfogalmazói állások.
Közérdekü birói döntés fővárosi perben.
Uj év a városházán.
Kelenföld rendezése.
A testi fogyatkozásban szenvedők iskolája.
A kőbányai vámvonal ujabb rendezése.
Az Erzsébet királyné ut villamos vasutja.
A főváros uj utczái.
Statisztika.
Irodalom és müvészet.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenítéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 % engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan sielkifismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam 1901. Budapest január 7. I. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SANDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Segédfogalmazói állások.

A főváros tisztviselői karának legrégibb és felesleges hangoztatnunk, hogy egyik legalaposabb és legfigyelemreméltóbb panasza az volt, hogy a főváros tisztviselői szervezetében a segédfogalmazói állásokhiányzanak.

Jogi képesitést szerzett, tehát legalább is államvizsgával rendelkező fiatal emberek 1200 korona segélydijért kötelesek évek során át dolgozni, mint fogalmazó gyakornokok.

A következő fokozat, a melybe előléphetnek már a fogalmazói állás, a mely 2000 korona fizetéssel és 350 korona lakáspénzzel jár. Az ugrás tehát akkora, hogy a megválasztott fogalmazó előbbi fizetésének kétszeresénél többet húz, a közbeeső fokozat hiánya pedig elviselhetetlen teherrel sulyosodik a gyakornokok karára, a kik pedig csaknem negyedrészét alkotják a fogalmazói státusnak.

Mindezek évek sora óta tudott és következetesen felpanaszolt igazságok. A főváros vezetősége tehát a szegény gyakornokoknak a legszebb karácsonyi ajándékot nyujtotta azzal a javaslattal, a melyet *Rényi* Dezső főjegyző közvetlenül az ünnepek előtt terjesztett elő.

E már ösmeretes javaslat szerint a főváros 12 segédfogalmazói állást szervezne. A segédfogalmazók dijazása 1600 korona és 700 korona lakáspénzből állana, és a gyakornokokat fokozatos előléptetés utján helyezik e kedvezőbb állapotba.

A főjegyző javaslata idáig a legteljesebb elismerésre méltó és a magunk részéről is csak a legnagyobb örömünket fejezhetjük ki, hogy a gyakornokok derék testületének kérelme végre meghallgatásra talált és a főváros régi mulasztását ez inditványnyal helyre pótolta.

Van azonban a főjegyző javaslatában egy olyan momentum, a melyet szónélkül elmellőzni nem lehet. A javaslat ugyanis azt mondja, hogy ezt a szervezést könnyen végre lehet hajtani, mert nem csak, hogy ujabb terhet nem ró a fővárosra, hanem még 1386 korona évi megtakarítást is idéz elő. Ezt a hihetetlen kedvező eredményt pedig ugy éri el, hogy 12 gyakornokot segédfogalmazóvá léptet elő, 7 fogalmazó dijnoki állást pedig egyszerüen megszüntet

Nos hát ez a megoldás, a milyen radikális, ép olyan kivihetetlen. Csak nem rég bizonyitgatta épen maga a tanács, hogy tisztviselői karában felesleges és nélkülözhető munkaerő nincsen, a személyzet számát csökkenteni teljesen lehetetlen. A fogalmazó-gyakornokok helyzetük javitása iránt előterjesztett kérelmükben azzal érveltek, hogy fizetésük, illetőleg a részükre juttatott segélydij a megélhetésre nem elegendő, mellékfoglalkozás után pedig nem nézhetnek, mert hivatalos elfoglaltságuk minden idejüket teljesen leköti, minden erejüket igénybe veszi. Munkakörük ezenkivül olyan fontos és fárasztó, mint bármely más tényleges fogalmazóé.

Teljes tisztelettel kérdjük tehát, hogy annak az elbocsájtandó hét fogalmazó dijnoknak a munkáját ki fogja elvégezni? Az a tizenkét gyakornok-e, a kit segédfogalmazóvá léptetnek elő, s a ki ma mellékkeresetre szert nem tehet mert a hivatala minden idejét igénybe veszi? Vagy ha nem ezek, hát ki más? Van-e fővárosnak olyan fogalmazói teendőket végző alkalmazottja, a ki még más társának munkáját elvégezni képes lenne?

Ez a javaslat, hogy ha ebben az alakjában keresztül megy, annak a hihetetlen és lehetetlen feltevésnek a dokumentálása volna, hogy a főváros fogalmazói karában hét felesleges munkaerő fecsérli az időt. Ezt pedig ugy hiszszük maga a főjegyző sem tételezi fel.

Ha tehát a főváros a fogalmazó gyakornok állapotán a tizenkét segédfogalmazói állás szervezésével segiteni akar, derék cselekedetet müvel, sőt mondhatnók, hogy kötelességét teljesiti. Ámde, a mit nyujt a jobb kezével, ne vegye azt vissza a ballal, ne rontsa meg a fogalmazók örömét munkásságuk lebecsülésével; és ha alkalmazottainak a megérdemelt fizetést rendszeresiti, ne vegyen ezért uzsora kamatot munkaerejüknek határon tul való kiaknázásával és lehetetlen tulterhelésével.

Ennyit egyelőre a tanács figyelmébe. Tudjuk jól, hogy a helyzet szigoru gazdálkodásra int, a mi elől azonban kitérni nem lehet, azt kierőszakolni nem szabad.

Érdeklődéssel várjuk a tanács döntését a mely bizonyára figyelembe veszi a fogalmazói kar minden érdekét.

Közérdekü birói döntés fővárosi perben.

Köztudomásu, hogy a Mester-utcza nivóját a főváros felemeltette Már jár is rajta a villamos vasut. Az utczaszabályozás alkalmával a Mester-utcza és a Márton-utcza sarkán levő kétemeletes háznak a földszintjét, melynek helyiségei lakások, boltok és korcsma czéljára voltak bérbeadva, a mérnöki hivatal egy méter és 80 czentiméter magasságban eltöltötte, még pedig ugy a mesterutczai, mint a mártonutczai oldalon. Természetes, hogy ezen eltöltés következtében a ház földszintje: pinczévé, maga a kétemeletes ház pedig egyemeletessé vált. A háztulajdonos az eltöltés ellen tiltakozott, s mivel hogy ez mit sem használt, a főváros ellen birtokháboritás czimén sommás visszahelyezési pert inditott és keresetében kérte, hogy a bíróság ugy a mester-, valamint a mártonutczai oldalon rendelje el a felemelt uttestnek oly távolságra való lebontását, hogy a földszinten levő helyiségek ismét lakásokul és üzleti helyiségekül legyenek használhatók.

A tárgyaláson a főváros képviseletében megjelent *Sebők* Béla t. ügyész, a kereset ellen azt a kifogást tette, hogy a Mester-utcza nivójának a felemelése a fővárosi közmunkák tanácsa által meghatározott nivóra, hatóságilag jóváhagyott terv alapján és ennek a tervnek megfelelőleg történt. A ház mártonutczai oldalán az uttest, illetve a gyalogjáró szintén felemelendő volt, mert e nélkül a közlekedés a Mártonutczából a Mester-utczába és viszont lehetetlenné vált volna. A mártonutczai gyalogjáró felemelése tehát a Mester-utcza szabályozásának szükségképpeni következése volt. Ily körülmények közt nem állapitható meg birói uton a birtokháboritás ténye, s következésképpen nincs helye sommás visszahelyezési pernek, mert a törvény értelmében a bíróság a közigazgatási hatóság intézkedését felülbirálni s azt megváltoztatni jogositva nincs. Ennélfogva tehát a ház földszintjének az uttest felemelése által való feltöltését birtokháboritásnak, vagyis jogtalan cselekménynek a biró ki sem mondhatja.

A bíróság a főváros kifogásának helyt adott, a háztulajdonost keresetével elutasitotta és tetemes perköltség megfizetésében marasztalta el.

Ujév a városházán.

Az uj év fordulója alkalmával minden vonalon megindulnak az üdvözlések. Hivatalok, intézetek s minden olyan csoport, a melynek valami szervezete van, testületileg szokott tisztelegni vezetőjénél. Ezeknek az ujévi tisztelgéseknek jelentőségét az a körülmény adja meg, hogy a tisztelet és ragaszkodás nyilvánitásán kivül ez alkalommal fontos általános érdekü kérdések kerülnek rendszerint felszinre.

Ezek az általános jellegü nyilatkozatok sokszor nagyjelentőségü következményeket vonnak maguk után s ez az oka, hogy a közfigyelem olyan nagy mértékben felé fordul az egyébként gyakran sablonos ujévi gratulációknak.

A városházán is sok érdekes anyagot halmoztak fel az ujév napján elhangzott beszédek. A felhozott kérdések legnagyobb része azonban olyan, a melyeket alkalmanként ugy is napirenden tartunk s igy ezuttal külön ismertetésök csupán ismétlésekbe vezetne. Egyik ünnepélyes aktusról azonban külön meg kell emlékeznünk, különösen érdekes mozzanatai miatt.

Pesti Ferencznek, a IV. kerület valóban közszeretetben álló előljárójának ajkáról hangzott el olyan nyilatkozat, mely hivatott arra, hogy a főváros tisztviselői körében erős visszhangra találjon.

A belvárosi előljáróság személyzete *Gorecky* Zsigmond, a népszerü helyettes elüljáró, ker. jegyző,

vezetése alatt tisztelgett *Pesti* Ferencznél. *Gorecky* meleghangu üdvözlő beszédében hivatkozott arra a körülményre, hogy a tisztelgő személyzet az adószámviteli hivatalnak az előljáróság alá történt beosztatása következtében a természetben példátlan módon megszaporodott. Az előljáróság munkaanyaga a szó szoros értelemben megkétszereződött de a buzgó testület teljes sikerrel megbirkózott ezzel a teherrel is, mivel a fővárosi tisztviselő beletörődött már abba a tudatba, hogy életét a hivatalban kell leélnie, minden erejét, szorgalmát és szabadidejét is a hivatalos ügyek ellátására forditani.

Dicsérte, azt a szives, kollegiális viszonyt, a mely a tisztviselőket egybefüzi és éltette az előljárót, a ki nemcsak kiváló főnökük, hanem a tisztviselői karnak mindenkor jóságos és készséges támogatója.

Pesti Ferencz előljáró meghatottan mondott köszönetet az óvácziőért s az üdvözlésre nagyszabásu és lendülettel előadott beszédben felelt. Ebből a beszédből különösen két momentumot kell kiemelnünk. Az egyik az adóhivatalnokok uj helyzetére vonatkozik. Az adóhivatali tisztviselő a közönség szemében mindenkor gyülöletes; nem lát munkásságából egyebet, csak az *exekucziót*, a melytől retteg s a melyet zaklatásnak, nyuzásnak tart. Pedig az adóhivatal is a közönség érdekét szolgálja s terhes, becsületes munkát végez, a mely a közjóra elhatározó fontosságu. Az adószámviteli hivatalt legujabban az előljáróság védő szárnyai alá helyezték. Ez az intézkedés igen alkalmas arra, hogy a régi állapotok megszünjenek s az előljáróság, mely a polgársággal közvetlenebb viszonyban áll, meggyőzze a lakosságot arról, hogy az adóhivatalban a közönségnek épen olyan lelkes és jóindulatu munkásai dolgoznak, mint egyebütt.

A másik kérdés épen olyan nagyfontosságu. Állandó panasz tárgya a közigazgatási, elsősorban pedig a fővárosi tisztviselő lekötött helyzete. A mai korban minden téren müködő egyén módot nyer arra, hogy tehetségét és szorgalmát, bármi téren és munkakörben nyilvánul is az, rendes elfoglaltságán kivül érvényesithesse s igy magának kedvezőbb anyagi helyzetet teremthessen, esetleg családját jobban ellátthassa. Csupán a fővárosi tisztviselő az, a kinek minden erejét leköti hivatala s teljesen el van zárva az elől egyébként is, hogy magát más irányban is érvényesithesse. Pedig különösen a családos tisztviselők nagyon rea szorulnának arra, hogy anyagi terheiken szabadidejük felhasználásával könyithessenek. Az intéző körök azonban ez időszerint e tekintetben igen elzárkózott állàspontot foglalnak el. E rideg véleményt a tisztviselőknek javukra átformálni, az illetékes köröket aspirácziőik jogos és főkép méltányos voltáról meggyőzni szép és lelkesitő feladat, a melyre az egyetértő, közösen karöltve müködő tisztviselői-kar örömmel vállalkozhatik.

Az előljáró beszédének mindkét része komoly figyelmet érdemel. Az adóhivatalokról elmondottak régi igazságok, s az előljáró törekvését csak dicsérni lehet. De nem kisebb érdem az az őszinte megnyilatkozás, melyet a tisztviselők érdekében tett. Mindenesetre jó helyről jött a szó s már egymaga ez is biztos reményt nyujt arra, hogy a tisztviselők törekvése sikert fog aratni.

Csak ne hagyják elaludni a dolgot akkor, a mikor kedvező alkalom kinálkozik a cselekvésre.

A Kelenföld rendezése.

A Kelenföld a fővárosnak hosszú időn át elhanyagolt része volt. A vasminiszter, *Baross* Gábor volt az első, a ki kiakarta emelni ezt az alkalmas sik területet régi állapotából, s bele akarta vonni a főváros testébe. Azt a nagyszabásu eszmét akarta ugyanis megvalósitani, hogy az ó-budai hajógyárat, melynek a mostani telepe ugyis szük, oda helyezi át. és a felhasznált területbe belevonja az egész *Kelenföldet*, melyen gyárvárost és hajógyári munkás-lakásokat létesit.

A szép tervből azonban később semmi sem lett.

A főváros most lassanként mégis felkarolja Kelenföld érdekeit, s biztositani igyekezik fejlődését. Nagy hatással van a Kelenföld jövőjére, hogy az államkincstár a *Gellérthegy* és *Sashegy* alján a déli-vasut vonala mentén mintegy 10.000 □-öl nagyságu telektömböt vásárolt, a hol az uj katonai ruharaktárt épitik fel. A kormány terve szerint a ruharaktáron kivül ugyanott még pósztógyárat s ezzel kapcsolatban egyenruhagyárat is fognak létesiteni.

E gyárakban sok száz munkás talál majd alkalmazást, a mi a vidék nagyobb arányu fejlődését nem csak biztositja, hanem szükségszerüleg előidézi.

A Kelenföld ilyen módon való fellendülésével szükségessé válik, hogy a főváros is lépést tartson egyéb tényezők működésével és a területet minél tökéletesebb és nagyobb szabásu közmunkákkal lássa el.

Legelső szükséglet, hogy a Kelenföldön elégséges ivó vizről gondoskodjanak. E czélból a *Szt. Gellért*-hegyen épitenek vizmedenczét, a melyhez már a szükséges terület egy része már rendelkezésre is áll, a még hiányzók megszerzése tárgyában pedig a ta-

nács a mérnöki-hivatalt utasitotta, hogy a kivánt értelemben járjon el.

Égetően szükséges a Kelenföld csatornázásának végrehajtása is. A tervezett főcsatorna a katonai ruharaktártól indul ki és a régi téglagyár déli oldalán levő ut irányába fog a *Fehérvári*-uton át a *Promontori*-utig haladni, a honnan a *Promontori*-ut mentén vezetne tovább a *Zenta* utczáig s a már ott megépitett csatornába torkollanék bele.

Több fontos útvonal megépitését is tervezik a városházán. Legnevezetesebb és legsürgősebben szükséges az a két utvonal, mely az épülő katonai ruharaktárhoz vezet. Az egyik a *Duna*partot a *Budaeörsi*-uttal fogja összekötni.

Az ehhez szükséges terület egyrésze már a főváros tulajdona. A többit az érdekelt telektulajdonosoktól könnyen meg lehet szerezni.

A másik utvonal kiépitése a tabáni lakott városrészt, tehát a munkásnépet fogja a katonai gyártelepel összeköttetésbe hozni.

Mindezeknek a közmunkáknak a végrehajtását a *kelenföldi-kaszinó*, mely a Kelenföld felvirágoztatása érdekében valóban nagy buzgóságot fejt ki, hosszadalmasan megokolt kérvényben sürgeti a tanácsnál.

A tanács a kérvényt kiadta a mérnöki hivatalnak, mely azonban kénytelen számolni a főváros egyéb körülményeivel, s a sok szép tervezés végrehajtását egyéb sürgős közmunkák szükségessége miatt nem javasolhatja.

Igy nem volna értelme, hogy a *Promontori*-uton már meglevő csatornát három kilométernyi uj vezetékkel hosszabbitsák, mert a csatorna szük tojásdad alaku és kevés levezető képességü.

Kivánatos volna nagyon, hogy a Kelenföldön létesülő városrész csatorna-hálózatának mintegy gerinczéül uj főcsatornát épitsenek, ennek a létesitése azonban ez idő szerint nem okvetlenül szükséges, minthogy a Kelenföld, különösen pedig a ruharaktár területének lejtős fekvése egyébként is alkalmas arra, hogy az összes csapadék vizek természetes lefolyást találjanak a felszinen.

A két főcsatorna helyett azonban javasolja, a mérnöki-hivatal, hogy 75.000 korona költséggel ideiglenes csatornát épittessen a főváros a raktártól a Dunáig.

Ez több évtizedeken keresztül megtenné a kivánt szolgálatot.

A tervezett utak megépitése 60.000 korona költségbe kerülne.

A testi fogyatkozásban szenvedők iskolája.

A siket-némák budapesti állami iskolaja részére a főváros tudvalevőleg ingyen telket engedett át az állam használatára. A vallás-és közoktatásügyi miniszter a telek használatra vonatkozó szerződés megkötésével a királyi jogügy igazgatóságot bizta meg. Az igazgatóság a miniszter utasitásához képest a szerződés tényleges megkötése előtt arra kéri a fővárost, hogy az eredeti megállapodásokon bizonyos változtatásokat tegyen. Nevezetesen a főváros a telket kizárólag siket-néma iskola czéljára ajánlotta fel, holott az államkincstár a tervezett épületben a mennyiben jut reá, általában a fogyatékosok oktatására is fel akarja használni s igy a gyenge tehetségüek kisegitő osztályát s a dadogók és hebegők gyógytanfolyamát is ugyanott akarja berendezni.

A miniszter azt is óhajtja, hogy a szerződésbe bele foglalják, hogy a főváros előzetes hozzájárulása esetén az állam a kérdéses épületet ne csak a fogyatkozásban szenvedők oktatására, hanem általában bármely közoktatási czélra felhasználhassa.

A jogügy igazgatóság most felkérte a tanácsot, hogy nyilatkozzék, vajjon a kivánt módositások tárgyában a közgyülés döntését előzetesen megakarja-e hallgatni, vagy pedig a szerződést utólagos jóváhagyás reményében hajlandó-e ideiglenesen megkötni.

A nyomor enyhitése

A főváros tanácsát az általános pangás és az általános nyomoruság arra inditotta, hogy huszezer koronát szavazzon meg a népkonyhák javára. A tanács most azt az összeget az elöljáróságok között osztja szét. Az elöljáróságok pedig népkonyha jegyek alakjában juttatja a szükölködők kezéhez. A tanács egyidejüleg felhivta a kerületi elöljáróságokat, hogy záros határidő alatt tegyenek jelentést, vajjon minő intézkedéseket tartanak az általános nyomor enyhitésére legalkalmasabbaknak? Midőn ezek a jelentések beérkeznek a tanácshoz, ugyanakkor fog majd a tanács a munkanélküliek kérdésével is foglalkozni.

A kőbányai vámvonal ujabb rendezése.

A főváros vámvonalainak kihelyezése után se vége, se hossza nem volt a panaszoknak ama visszásság miatt, hogy az uj vámsorompó Kőbánya nagy részét elzárta a kőbányai felső-pályaudvartól, ugy, hogy némely szállitmánytól kétszer is megkövetelték a városi vámot és fogyasztási adót.

A fővárosi vámvonalat ugyanis, mint ez általánosan tudvalevő dolog 1900. január 1-én a főváros megnagyobbodott területe arányában kihelyezték. A kihelyezés alkalmával az uj zárt terület határait ugy állapitották meg, hogy Rákosfalva a vámvonalon belül került, Kőbánya egy része pedig a vámvonalon kivül, nyilt terület maradt.

Ez intézkedés következtében a szomszédos falvak: Czinkota, Mogyoród, Kerepes, Kis-Tarcsa, Csik-Tarcsa, Isaszegh, Gödöllő és Csömör község és környékének lakossága igen fonák helyzetbe került.

Nevezetesen e vidék közönsége állandó érintkezésben van Kőbányával és szükségletét nagy részt itt fedezi, valamint értékesitésre szánt czikkeit ide hordja fel. A vidék és kőbánya között azonban az egyetlen közlekedő vonal a Kerepesi-országut. Az uj rend életbe lépte óta ezek a szegény emberek a portékájuk után járó vámot megfizették Rákosfalva határában a kerepesi-vámnál, a hol az országutjok zárt területen vezet keresztül. Békésen eljutottak igy Kőbányára, mely azonban már ismét nyilt terület. Innen visszafelé hiába igyekeztek a rendes uton, mert a fehéruti vámnál ujra le kellett fizetniök a járandóságokat, mivel a zárt területen ismét keresztül kellett vergődniök, igy azután az emberek kétszeresen fizették meg azt a vámot, a mit tulajdonképpen egyszer sem kellene leróniok, mivel nyilt területről nyilt területre közlekednek, lévén az otthonuk is, Kőbánya is a vámvonalon kivül fekvő terület.

E csakugyan méltánytalan viszásság megszüntetése érdekében komoly mozgalom indult volt meg emlitett községek lakossága részéről.

A felsorolt községek előljáróságai együttes kérvényt nyujtottak be a főváros tanácsához, hogy a bajokat orvosolja. Erre a czélra két kérelmet terjesztettek elő: egyrészt azt, hogy aki az egyik vámnál történt adófizetést adóbárczával igazolja, attól a másik vámnál ne követeljenek uj lerovást, — másrészt pedig az iparczikkeknek a vámmentes területről a zárt területre, vagy megforditva történő szállitása után vámot ne szedjenek. Ez különösen azért fontos, mivel a környékbeli községek számos iparczikket, mindenféle épitő-anyagot *Kőbányán* szoktak beszerezni, és a kövezetvám kétszeres lerovása a különben sem gazdag népre igen nagy teherként sulyosodott.

A székesfővárosi pénzügyigazgazgatóság félreértette a községek kérvényének tartalmát, s azt hitte, hogy ezek pusztán az adóteher alól akarnak kibujni, azt javasolta a tanácsnak, hogy a folyamodást utasitsa el.

A tanács azonban meghallgatta a mérnöki hivatal véleményét is. E szerint a vidékiek panasza valóban jogos, mert a nyilt területhez tartozó Kőbánya és a községek között egyéb összekötő közlekedővonal nincs, mint az az egy, a melyik a zárt területen vezet keresztül. Mindamellett azonban a kérelemnek a vámlerovásra vonatkozó részét teljesiteni nem lehet, mivel ezzel a visszaélésekre tág teret nyitnának.

A kérdés helyes megoldása az, hogy a külső kerepesi-utnak a vámon kivüli részét a Jászberényi-ut, illetőleg Kőbányával a zárt területet elkerülve közlekedhessenek. Ezt az uj utat nagyobb költség és áldozatok nélkül meg lehet épiteni, mert a főváros általános szabályozási tervében is benne van. Ha a régi tervet most sürgősen végrehajtják, könnyü szerrel segitenek a vidékiek panaszán.

A főváros akkor az utépités tervét nem vetette félre, a megvalósitás azonban természetszerüleg sem történhetett meg egyszeriben.

Később azután mégis csak segitettek valahogyan a panaszosok baján. Hosszabb tárgyalások után a következő határozatot hozták:

A főváros a pénzügyigazgatósággal egyetértőleg a pályaudvarra szállitott tárgyak városi vám, illetőleg fogyasztási adómentesen való szállitását megengedte, és hogy a netaláni visszaéléseket megakadályozza, a fehéruti vámtól a pályaudvarig terjedő uton pénzügyőri kisérletet rendelt ki, a mely minden esetben meggyőződött arról, hogy a szállitmányokat a pályaudvaron valóban le adják-e. A kőbányai lakosoknak a megoldás e módja azonban sehogysem tetszett s ellene többször felszólaltak. Különösen a pénzügyőri kiséretet tartották kényelmetlennek és terhesnek.

A tanács végre most radikális módon segitett a kőbányaiak és rákosfalvaiak panaszán. Az uj vámvonali épitkezésekre felügyelő bizottság javaslata alapján ugyanis a kőbányai lakosoknak a felső pályaudvarra való akadálytalan közlekedése érdekében hozzájárult ahhoz, hogy az ut nyilt területnek nyilvánittassék, illetve a vámvonalat a vasuti töltéstől a pályaudvarra vezető utnak a zárt terület felé eső oldalára áthelyezzék, minek következtében az utvonalon a jövedéki ellenőrzés czéljából annak egész hosszában uj korlátot állittat fel és az isaszeghi-ut elzárása végett vámsorompót és uj faköpönyeget létesit. A tanács ilyen módon teljes mértékben segit a kültelkiek panaszán. Határozatát azonban egyedül nem emelheti érvényre, hanem, mivel az uj vámvonal megállapitása a pénzügyminiszter jóváhagyásával tör-

tént, a módositásnak jóváhagyásáért is mindenekelőt a pénzügyminiszterhez intéz feliratot.

A szomszédos falvak lakosságának érdeke ilyenformán Kőbánya közönségének óhajtásával együtt megfelelő kielégitést nyer. Örvendetes, hogy a hatóság, mely az utolsó kisérletig mindent elkövetett, hogy az uj rendet meg ne kelljen bolygatnia mégis csak átlátta, hogy mi az egyedüli helyes és természetes megoldás.

Kétségtelen, hogy a pénzügyikormány is hozzájárul ehhez a felfogáshoz s igy az ügy ezzel sikeresen rendbe jön.

Az Erzsébet királyné-ut villamos vasutja.

A budapesti közuti villamos vaspálya társaságnak régi terve, hogy az *Erzsébet királyné*-uton villamos kiágazást épittet. Az eddigi régen huzodó tervezgetések szerint az uj közuti vasuti-vonal a *Hermina*-utról ágaznék ki s régi pályaháztól is egyenes irányban folytatódnék az *Erzsébet királyné*-uton végig. A terv megvalósitásának mindeddig a magyar királyi államvasutak tiltakozása vetett gátat. Az *Erzsébet királyné*-uti villamos vasutnak ugyanis a magyar államvasutak czeglédi vonalát keresztezni kellene, a vasut igazgatóság pedig ebbe a keresztezésbe, mely nem csak veszedelmes lenne, hanem a szabad forgalmat rendkivüli módon gátolná, semmi áron sem akar abba beleegyezni. A közuti vaspálya-társaság most ujabb tervvel lépett a tanács elé. Azt ajánlja ugyanis, hogy a villamos vasut zuglói vonalán, a *Csömöri* utról, a *mexikói*-utra vezetnének uj kiágazást s ez a *mexikói*-uton haladjon végig az *Erzsébet királyné*-utjára. Ennél a megoldásnál természetesen a czeglédi pályatestet a villamos vasut vonala nem érintené.

A tanács felhivására a mérnöki hivatal a terv felől elég kedvezően nyilatkozik, csupán azt jegyzi meg, hogy elfogadása esetén a *mexikói*-utat a mostani négy ölről nyolcz ölre kellene kiszélesiteni, a mi 60.000 korona költséget okozna, a szükséges kisajátitások czimén.

Póthitel a kőbányai csatornázó munkáknál.

A X. kerületi *Szapári*-utczai csatorna épitkezésnél 2000 korona tulkiadás merült fel. A tanács most erre az összegre póthitelt kér.

A vizvezeték háromnegyed éve.

Az 1900. év első háromnegyedében a főváros vizvezetéke nagy jövedelem szaporodást eredményezett. A bevétel többlet e czimen a tiz kerületben összesen: 63.028·38 korona volt, mely az egyes kerületek között a következőkép oszlik meg:

Kerület	Szaporodás
I.	5112.44
II.	3634.30
III.	688·09
IV.	2864.80
V.	5959·40
VI.	11923·42
VII.	15148·9
VIII.	7824.07
XI.	3973 98
X.	5948·94

A mult év I-ső háromnegyedéve alatt a jövedelem szaporulat 145,102 korona 06 fillér volt.

A főváros vizvezetéki kiadásai a háromnegyedév számadásai szerint a következők voltak:

1. A személyi és irodai kiadások 282·02 K. 14 f.
2. A központi üzemi kiadások 135122 „ 41 „
3. A vizmütelepek üzemi kiadásai 566933 „ 53 „

Az előirányzott 827608 K. 50 fill.-el szemben tehát 729.258 K. 08 f.-t érték el. (A különbség 98350 K. 42 f.

Az 1. tétel alatt 31796 K. volt előirányozva, tehát 4693 K. 86 f a megtakaritás;

a 2. tétel alatt 153750 K. volt előirányozva, tehát 18627 K. 59 f. a megtakaritás;

a 3. tétel alatt 641962 K. f. volt előirányozva, tehát 75028 K. 97 f. megtakaritás mutatkozik.

Ez év háromnegyedében a főváros összes területén 35,616.934 m³ vizet fogyasztottak, mivel pedig az intézmény fentartása és üzembentartása összesen 729.253 K 08 f.-be került, ez oknál fogva ebben az időszakban minden elfogyasztott 1 m³ vizre 2.047 fillér esik.

A főszámvevő kimutatása szerint ugyanezen időszak alatt 2,625.352 K 50 fillér előirányzattal szemben a bevétel 2,734.087 K 68., azaz 108.735 K 18 fillérrel több volt.

Erre az időszakra tehát az összes 108.735 korona 18 fillér többlet bevétellel szemben 98.350 K 42 fill. kevesebb kiadás jelentkezik és mivel a kiadás és bevétel között előirányzott 31·52 arány helyett ezek szerint 26.67 arány éretett el az év háromnegyedében a vizvezeték intézmények az előirányzatnál kedvezőbb eredményeket mutat.

A főváros uj utczái.

(Folytatás.)

V., Viza-utcza, Vizafogó. Párkány-utcza és Vizafogói gát között.

V., Latorcza-utcza, Vizafogó. Párkány-u. és Vizafogói gát között.

V., Bárka-utcza, Vizafogó. Párkány-u.-tól a Dunáig.

V., Rába-utcza, Vizafogó. Váczi-u.-tól a Dunáig 1438. hrsz., telek mellett.

V., Béga-utcza, Vizafogó. Váczi-u.-tól a Dunáig Lang gépgyára mellett.

V., Berettyó-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a Dunáig 1477/6 hrsz. telek mellett.

V., Csele-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a Dunáig 1477/5. hrsz. telek mellett.

V., Csavargyár-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a Dunáig, a Csavargyár mellett.

V., Mura-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a körvasutig 1477/4. hrsz. telek mellett.

V., Meder-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a Dunáig a Danubius hajógyár mellett.

V., Kárász-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a kikötő melletti Parti-utig 1501/1/1 hrsz. telekig.

V., Csuka-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a kikötő melletti Parti-utig 1501/1/3 hrsz. telek mellett.

V., Csallóköz-utcza, Vizafogó. Váczi-uttól a kikötő melletti Parti-utig 1501/2 hrsz. telek mellett.

VI., Árva-utcza, Felső bikarét. Váczi-uttól az 1504. hrsz. telek mellett az ujpesti határig.

VI., Gács-utcza, Felsőbikarét. Párhuzamosan Árva-utczával a Dunától az ujpesti határig.

VI., Takács-utcza, Felsőbikarét. Váczi-uttól a Tomori-utczáig.

VI., Veszprémi-utcza, Felsőbikarét. Váczi-uttól a Rákospalotai-utig.

VI., Rákospalotai-ut, Felsőbikarét. Váczi-uttól az 1518. hrsz. telektől az 1527/a hrsz. telek mellett.

VI., Szobor-utcza, Felsőbikarét. Váczi-ut és Tomori-ut közt.

VI., Faludi-utcza, Felsőbikarét. Váczi-ut és Tomori-ut közt.

VI., Gyöngyössy-ut, Angyalföld. Váczi-uttól az 1527. hrsz. telek mentén.

VI., Rozsnyai-utcza, Angyalföld. Váczi-ut és Tomori-tér között.

VI., Szilas-utcza, Angyalföld. Tomori-tér mellett 1570.—78 hrsz. telkek mellett.

VI., Benczur-utcza, Angyalföld. 1529.—30.—32.—39. hrsz. telkek mellett.

VI., Madarász-utcza, Angyalföld. Tomori-tértől kiindulva észak felé a körvasutig.

VI., Tomori-tér, Angyalföld. 1531., 82., 84. hrsz. telkeken képezett tér.

VI., Gönczöl-utcza, Angyalföld. Tomori-tértől a Rákospalotai-utig.

VI., Forgách-tér. Angyalföld. 1528.—30. 32.—39. hrsz. telkekből képezett tér.

VI., Gerő-tér, Angyalföld Fövény-utcza irányában. (Kisiparosok telepén.)

VI., Palócz-tér, Angyalföld. 1553.—60. hrsz. teleknél. (Kisiparosok telepén.)

VI., Rákos-tér, Angyalföld. Rákos rendező pályaudvarnál.

VI., Öv-utcza, Alsó rákosi rétek. Párhuzamos a rákospalotai határral. M. Á. V. bécsi vonalától Rákosfalváig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VI., Miskolczi-utcza, Alsó rák. rét. Párhuzamos az Övutczával M. Á. V. bécsi vonalától a zuglói-utig.

VI., Szentes-utcza, Alsó rák. rét. M. Á. V. bécsi vonalától Istvánfy-utig.

VI. és VII., Rákospatak-utcza, Alsó rákosi rétek. Rákostértől Zugló-utczáig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VI., Balázs-utcza. Alsó rákosi rétek. Rákos-tértől Erzsébet királyné-utig.

VI., Komáromi-ut, Alsó rák. rét. Rákos-tértől Öv-utczáig.

VI., Eperjesi-utcza, Alsó rák. rét. Füvész-utcza és Övutcza közt.

VI., Dorozsmai-utcza, Alsó rák. rét. Eperjesi-utczával párhuzamos Fürész-u. Öv-u. közt.

VI., Kassai-utcza, Alsó rák. rét. Dorozsmai u.-val párhuzamos, Fürész-u. Öv-u. közt.

VI., Istvánfy-utcza, Alsó rák. rét. Rákospatak uttól a határig. Gyarmat-utcza folytatásában.

VI. és VII., Fürész-utcza, Egressy-uttól Rákos rendező pályaudvarig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VI. és VII., Lőcsey-ut, Egressi-uttól Komáromi-utig.

VII., Czinkotai-ut, Csömöri-uttól Rákosfalváig.

VII., Gróf Gvadányi-utcza, Paskál-malomtól Rákosfalváig.

VII., Szent-mihályi-ut, Mogyoródi uttol Rákosfalváig. Ugyanily nevü ut folytatása.)

VII., Vezér-utcza, Mogyoródi-uttól Rákosfalváig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII., Csernyus utcza, Alsó rák. rét. Egressy uttól, Rákosfalváig (Fürész-utcza irányában.)

VII., Jerney-utcza, Alsó rák. rét. Egressi-uttól Rákosfalváig. (Lőcsei-ut irányában.)

VII., Gyarmat-utcza, Hajtsár-uttól Rákospatak-utczáig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII., Csömöri-ut, Hajtsár-uttól Rákospalotai határig Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII., Bosnyák-utcza, Hajtsár-ut Czinkotai-ut közt. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII. Zugló-utcza, Hajtsár-ut és Öv-utcza között. Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII., Komocsy-utcza, Hajtsár-uttól. Rákospatak felé 1995—96. hrsz. telek mellett.

VII., Benkő-utcza, Hajtsár-uttól Rákospatak felé 1993. és 99. hrsz. telkek mellett.

VII., Répássy-utcza, Benkő-u. Lengyel-u. közt.

(Folyt. köv.)

Olvasóinkhoz.

A *Magyar Székesfőváros* immár negyedik évfolyamába lép. Fokozott lelkesedéssel és szorgalommal és a teljes sikernek legfőbb biztositékával indul az uj munkára.

Legyőzte a kezdet nehézségeit, lassanként megtalálta a helyes és egyenes utat a boldogulásra és hivatása betöltésére.

A *Magyar Székesfőváros* programmja ösmeretes a mi községünk előtt.

Közigazgatási hetilap vagyunk, *községi* ujság, mely a közigazgatás a főváros törvényhatósága, e törvényhatóság közönsége és vezetősége érdekeit szolgálja.

Magánérdekeket a lap hasábjain nem ismerünk; pártoskodásban, személyi harczokban részt nem veszünk. A közérdeket szolgáljuk minden tudomásunkkal, minden szorgalmunkkal.

Világos képet nyujtunk a közigazgatás eseményeiről, a főváros külső és belső ügyeiről. Ha kell és szükségét látjuk birálunk; ha alkalom nyilik az igaz érdemet kiemeljük, az ok nélkül megtámadtat védelmezzük. Mindezt komoly, higgadt hangon, nem az olcsó szenzáczió rikoltozó dob szaván.

Az ily közigazgatási organum, hogy milyen ürt pótol, felesleges hivatkoznunk reá. De rá kell mutatnunk egy másik nagy feladatunkra, mely ugyan már a részletek közé tartozik, de elsőrangu fontosságu.

A *Magyar Székesfőváros*, mint a községi ügyekben teljesen szakavatott, járatos organum tudja és akarja is mérlegelni a maguk érdeme szerint a napirendre kerülő ügyeket, terveket, és igyekezik birálataiban, melyek kivétel nélkül elismert szakférfiak es irók tollából kerülnek ki — tárgyilagos lenni, a fővárost kormányzó testülettel pedig az őt megillető tisztelettel és megbecsüléssel foglalkozni.

Mindez azonban a *Magyar Székesfőváros* teljes függetlenségére és igazságszeretetére hatással nincs. Kimondjuk, a mint eddig is kimondottuk a kemény elitélő szót, ha ez szükséges, ámde a jó munkát és érdemes törekvést meg is becsüljük, s nem gúnyolunk ki mindent csupán azért, mert a magisztrátus müve.

Szivvel-lélekkel dolgozunk rajta, hogy a közvélemény hangulatát igazságos irányba tereljük.

Nem kell ismételnünk más oldalról, hogy minden munkánkkal, — mint eddig is — a nagyközönséget szolgáljuk.

Azt a közönséget, a melyért van maga a főváros, a törvényhatóság, a tanács, a tisztviselő, mi magunk s mindenki és minden egyáltalán. Azt a közönséget, a mely még mindig nem ébred öntudatára teljesen, a mely általánosságban még mindig nem érdeklődik eléggé a községi ügyek iránt és nem szerez tájékozást azok felől és nem igyekszik beleszólni azokba. Mintha bizony a hatóság minden ténykedése, minden szabályrendelet, törvény és intézkedés nem egyedül arra lenne hivatva, hogy az ő érdekeit szolgálja, javát előmozditsa.

A *Magyar Székesfőváros* a községi élet minden ágát figyelemmel kiséri. A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók, javadalmi dijak, lakásbér, uzsora, szegényügy, épitkezés, közvilágitás s a közigazgatás százféle ágazata szolgáltatja munkaanyagát. A sokszor elvont és száraz témát azonban mindenkor úgy igyeke ik feldolgozni, hogy a szakférfiak igényeit is kielégithesse és könnyed, világos modorával a nagy közönségnek is szórakoztató, tanulságos és érdekes olvasmánya legyen.

Szinház-rovatunk is arra számit, hogy a minden tekintetben teljesen közérdekü anyaggal lekösse a közönség érdeklődését, és a szakszerü közlemények esetleg fárasztó tömegében szellemi üdülésül szolgáljon. Egyébként szinházi és müvészeti közleményeink is teljesen önállóak, eredetiek, s nem az elhangzott birálatok összegezései. Keressük ezen a téren az érintkező pontokat, hol a müvészetet szolgáló intézmények a közigazgatással találkoznak. Bőven kinálkozik erre az alkalom, az épitkezések, segélyezések alkalmával, a tüzbiztonsági, közrendészeti, közerkölcsiségi stb. kérdések megvitatásánál.

Egyebekben maradunk a régiek. Régi elvünket a hirszolgáltatás terén fel nem adjuk, jól értesült és friss marad hirrovatunk, szakszerü és pártatlan minden közleményünk, kimeritő és pontos valamennyi ismertetésünk.

Tért nyitunk minden jóakaratu, érdeklődő, felvilágositást kérő szónak. Minden tudakozódásra szivesen felelünk, előfizetőinknek minden dolgában készségesen eljárunk. Ha kell a városházán levő ügyeknek személyesen is utána járunk s előfizetőink ügyei.

ben felvilágositásokat szerzünk. Ajtónk nyitva áll minden megkeresésnek, válaszszal előszóval, levélben vagy szerkesztői üzenetben szolgálunk.

Fontos és kedves kötelességének ismeri a *Magyar Székesfőváros* a közigazgatási tisztviselők jogos érdekeit is mindenkor lelkesen támogatni. A tisztviselők érdekeit nem viselheti több joggal szivén senki, mint mi, a kik a közigazgatás minden ágát-bogát annyira ismerjük, s a bajokat, hiányokat közvetlenül látjuk es tapasztaljuk.

Kérjük a magyar olvasó közönséget, gyülekezzék teljes lelkesedéssel, teljes számmal a mi zászlónk alá, a melyet el nem ejtünk, cserben nem hagyunk soha.

A szerkesztőség.

Magyar Székesfőváros kiadóhivatala az uj év alkalmából uj előfizetést hirdet.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Félévre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	6 „

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmult héten élve született 456 gyermek, meghalt 270 egyén, a születések 186-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 321 törvényes, 135 törvénytelen; nemre nézve 254 fiu, 202 leány. Halvaszületett 9 gyermek köztük 5 törvényes, 4 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 34.6.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20.5 az egy éven felüli lakosságnál: 16.1, az öt éven felüli lakosságnál: 14.3.

A halottak közt volt 135 (—) finemü, 135 (—) nőnemü.

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten. 6. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 25-nél).

Ez év eddigi 51 hetében élve született összesen 23.191 gyermek, meghalt összesen 14502 egyén, a születések többlete tehát 8689; a mult év megfelelő időszakában született 23.192 meghalt 14.734 a születések többlete tehát 8.458.

Az élveszülöttek között volt 107 romai katholikus, 1 görög katholikus, — görög keleti, 9 ágostai evang., 11 helvét, — unitárius, 59 izraelita, 1 egyéb, — összesen 187. Halvaszülöttek összesen 1.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1164 beteget, szaporodás 339, csökkenés 344, maradt a hét végén 1169, a Szt.László-kórházban ápoltak a mult hét végén 141 beteget, szaporodás 37, csökkenés 45, maradt a hét végén 133, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 781 beteget, szaporodás 262, csökkenés 250, maradt a hét végén 793, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 820 beteget, szaporodás 143, csökkenés 172, maradt a hét végén 791. Összesen ápoltak a mult hét végén 2906 beteget, szaporodás 781, csökkenés 811, maradt a hét végén 2876.

Irodalom és művészet.

Szecessziós könyv.

Szokatlan, eddigelé teljesen egyedül álló munka jelent meg legujabban a magyar könyvpiaczon — *Gömöry* Olivér adott ki „*Erdő-Mező-Aszfalt*“ czimen rajzkötetet. A munka különczködésig terjedő eredetiségével egyikévé válik a legujabb irodalom legfigyelemreméltóbb termekeinek. Rövid vázlatok a legtöbbnyire köznapi történetek, hangulatot keltő balladaszerü sajátos stilusban előadva. Ez a stilus az iró legérdekesebb tulajdonsága. Bizonyos keveréke a prózának és költeménynek, mely ellenállhatatlan hatást tesz a legszkeptikusabb olvasóra. Ezt az egyes franczia irók stilusára emlékeztető modort a magyar belletristák még nem produkálták, s ez oknál fogva külön figyelmet érdemel a *Gömöry* Olivér müve. Kár, hogy az előkelő hangulatok, a rövid, frappáns hatás keresésének a magyarosság több helyen áldozatául esik. Ez a hiba azonban remélhetőleg idővel elenyészik s a kiforrás folyamatában kiválik.

A történetecskék között több érdekes és poétikus akad. Gömöry azonban éles szemmel látja a világot, s minden áron természeteset, köznapit akar rajzolni s igy elkerületetlenül találkozik közöttük olyan is, mely a bizarrságon tulhaladva már a közönséges és érdektelen határáig is eljut. Ezeknél is kárpótol azonban a szakgatott stilus eredetisége, a háttérben rejlő alapgondolat, mely az olvasót, a ki tudja és akarja élvezni olvasmányát, leköti és meghatja.

A munka külső kiállitása kritikán felül áll. *Hornyánszky* Viktor nyomdája remekelt. A kötet *Deutsch* Zsigmond és társa kiadásában mindössze 325 számozott példányban került a piaczra, közöttük 8 japáni papiron, 7 példány hollandi meritett papiroson és 300 velin papiroson.

Gömöry Olivér rajzait melegen ajánljuk az eredetiségeket kedvelő olvasóközönség figyelmébe.

Hirek a városházáról

Szakértő mérnökök a színházvizsgálatoknál.

A főváros állandó színházvizsgáló bizottságának a színházakban megtartott vizsgálataira minden egyes alkalommal meg szokták hivni a főváros mérnöki hivatalát, sőt az illető kerület mérnökét is. A mérnöki hivatal arra kérte a tanácsot, hogy ezekre a vizsgálatokra és különösen a fütőkészülék megvizsgálására gépész-mérnököt küldjön ki. A tanács a mérnöki hivatal e tárgyban tett előterjesztésére egyszerüen azt feleltete a mérnöki hivatalnak, hogy ha a gépészmérnök jelenlétét a vizsgálatoknál szükségesnek látja, ugy küldjön ki a saját kebeléből gépész mérnököt. A hivatalt azért hivják meg a vizsgálatokra, hogy a kiküldött bizottságot eljárásában szakképzettségével támogassa. A mérnöki hivatalnak tehát magának kell tudnia legjobban, hogy tagjai körül kit vagy kiket válasszon ki arra, hogy a kivánt czél elérhető legyen.

A „Müvelt nők otthona“ ügye.

A „*Müvelt nők otthona*“ czimü egyesületben az utóbbi időben sok baj fordult elő.

Az egyesület tagjai közgyülést tartottak s a vezetőséget elmozditották. Egyhangu határozattal megfosztották tisztétől az egyesület nő elnökét, állitólag azért, mert a kezelése alatt levő pénzzel elszámolni nem tudott.— A megtámadt elnök a főváros tanácsához fordult orvoslásért s azt kérte, hogy a hatóság semmisitse meg az egyesület közgyülését, mert azt szabálytalanul hivták össze egyébként is még neki van az egyesülettel szemben mint egy 200 frt. követelése, a mit az egyesület érdekében kifizetett. A tanács most a panaszt elutasitotta, mivel a közgyülés összehivása a hatósági vizsgálat szerint szabályszerüen történt, a pénz megtéritése iránti panasz pedig nem a közigazgatási hatósági elbirálása alá tartozik és a panaszos egyébként sem jelölte meg követelését pontosan.

A gyógyszerek megdrágulása.

A belügyminiszter Magyarország összes törvényhatóságához körrendeletet bocsájtott ki, a melyben felemliti, hogy a gyógyszerek árai a kereskedelemben beállott változások következtében több tekintetben változást szenvedtek s igy a gyógyszerszabvány e tekintetben módositás alá kerül. Budapest székesfőváros tanácsa a belügyminiszterium körrendeletét tudomául vette s a szükséges intézkedéseket foganatositotta.

Tulkiadások a városligeti utak jókarban tartásánál.

A perzsa sah budapesti tartozkodása alkalmával a városligeti utak jókarba helyezése körül külön sürgős intézkedések váltak szükségessé. Ezek a rendkivüli utjavitások 1400 koronába kerültek, a mely összeg a költség előirányzatban természetesen nem szerepelt. A VI. kerületielöljáróság e tulkiadásra most póthitelt kért. A tanács a póthitel megadását javasolja.

Uj iskola az Angyalföldön.

A tanács véglegesen elhatározta, hogy az Angyalföldön uj iskolát épittet. A szükséges telket is kiszemelték már és most a tanács a megszerzés iránt előterjesztést tett a közgyülésnek. A telek négyszögöle 36 koronába kerül.

A főváros a festőknek.

A főváros a „Visszautasitottak szalonja“ részére 100 korona segélyt szavazott meg

A főváros tüzkárosodása.

Sok fejtörést okozott már a városházán az a jogi kérdés, vajjon a fővárosnak a tüzesetek alkalmával joga van-e a tüzoltással járó költségek, kiadások és károk megtéritését közigazgatási uton követelni. Legujabban ismét több tüzkárosultat szólitott fel a főváros a károk megtéritésére. A károsultak azonban kifogást tettek a tanács eljárása ellen s a rájuk mért kivetést megfellebbezték. A tanács most a tiszti ügyészség javaslatára elhatározta, hogy meg várja mig a biróság egy már meg inditott hasonló tárgyu perben dönteni fog, s a jogérvényes birói döntést tekinti majd irányadóul a további eljárásánál.

A veteránok végnapjai.

A veteránok végnapjai egész komolyan közelednek. Már hónapokkal ezelőtt érte a legsulyosabb csapás a kiérdemesült hadfiakat. A belügyminiszter akkoriban ugyanis elrendelte, hogy a veteránok a katonatisztekéhez hasonló fényes uniformisaikat vessék le. A miniszter utasitotta is akkor az alsóbb hatóságokat, hogy a hadastyánokat az egyenruha viseléstől tiltsák el. A jószivü hatóságok azonban nem vették tulságosan komolyan ezt az intézkedést s az öreg gyermekek örömét nem akarták végkép megrontani, s nem törődtek a miniszteri rendelet végrehajtásával. A belügyminiszter azonban a veterán uniformisuk kiirtásához határozottan ragaszkodik s minthogy azt tapasztalta, hogy a czifra egyenruhákat még mindig sürün viselik, e napokban ujabb rendeletet adott ki, a melyben utasitja a főváros tanácsát, hogy előző rendeletének végrehajtását szigoruan ellenőrizze, s a fényes egyenruhák viselését véglegesen tiltsa el.

A fertőtlenitő intézet költségei.

A központi fertőtlenitő intézet uj épitkezésénél az előirányzott költségösszeg elegendőnek nem bizonyult, hanem 2126·60 koronával több kiadás merült fel. A tanács most pót-hitelt kér a közgyüléstől e tulkiadás fedezésére.

Közgazdaság

A pesti magyar kereskedelmi bank.

Üzletéve, a kedvezőtlen viszonyokat tekintve, kielégitőnek mondható. A banküzlet megmaradt eddigi magaslatán s igen kielégitő eredményt fog előreláthatólag felmutatni, habár a mult évi, tudvalevőleg kivételes pénzdrágasághoz képest a kamathozadék az idén aligha éri el az 1899. évi összeget. Az értékpapir-bizományi üzlet, valamint a váltó-üzlet forgalma a viszonyok természetének megfelelően inkább csökkenést mutatnak, mig a leszámitolási üzlet a tavalyi magaslatán megmaradt. Leszámitoltatott 1900-ban 230 millió korona, a váltótárcza átlaga 64 millió koronát tesz ki. Nagyobb összeget tüntet fel a külföldi váltók és idegen pénznemek forgalma és pedig 1150 millió koronát, mig a pénztárforgalom 2800 s az összforgalom 8000 millió koronára rugott, majdnem ugyanannyi, mint tavaly. A betétek átlaga is megmaradt a mult évi szinvonalon s 110 millió koronát tesz ki. A jelzálog- és községi kölcsön-üzlet ez idén is kedvezőtlen viszonyokkal találkozott, melynek eredete eléggé ismeretes; mind a mellett az igazgatóság fáradozásának sikerült czimleteinek ez évben is nagy keletdőséget biztositani, mi lehetővé tette a banknak körülbelül 19 millió K.-nyi jelzálog- és községi-kölcsönök megszavazását és lebonyolitását. Tavasszal a bank uj, 4 és félszázalékos névértékben visszafizetendő községi kötvényeit kitünő sikerrel vezette be a piaczra, a záloglevelekből és községi kötvényekből a lefolyt évben 30 millió koronát meghaladó mennyiséget helyezett el, a mely összeg a tényleges netto-eladást, a visszavásárlások levonása után, jelenti; a czimletek visszaáramlása egyébként a normális mederben mozgott. Nagyobb üzletek közül, a melyekben a bank részt vett, megemlitendő: közreműködése a gróf Andrássy-féle vasművek és a hernádvölgyi vasmü részvénytársaság részvényeinek eladásánál s ezzel kapcsolatban szerényebb mértékben a Rimamurány-Salgótarjáni vasmü részvénytársaság tőkefölemelésében való részesedése; a bank résztvett továbbá a főváros tulajdonában volt 5,700 000 korona névértékü regále-kötvény átvételében, mely ügylet teljesen lebonyolittatott s elszámoltatott. Régibb üzletek közül, néhány kisebb szindikátus lebonyolitásáról nem szólva, megemlitendő, hogy a bécsi Niederösterreichische Escomptegesellschaft-tal egyetemben a Vereinigte Elektricitäts Actiengesellschaft részvényeinek kibocsátását eszközölte s e teljesen lebonyolitott ügyletből jelentékeny hasznot realizált. — Az osztalék magasságát még ma pontosan megállapitani nem lehet, de nem tévedünk, ha azt 140 s 150 korona között becsüljük.

A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság.

Tevékenysége a lefolyt évben kizárólag a rendes üzletágakra szoritkozott. Az elmult esztendőben a pénzpiacz helyzete jóval kedvezőbb volt ugyan, különben fennállottakk ama kedvezőtlen visszonyok, melyek már az 1899. évben is pangást okoztak. A politikai helyzet bizonytalansága, a majdnem mindenütt érezhető gazdasági depresszió, — a melynek következtében az értékpapirpiacz nálunk hanyatlott és az épitkezési tevékenység szünetelt, a vállalkozó szellemet megbénitották és szinte lehetetlenné tették a nagyobbszabásu üzleteket. Ilyen körülmények között a budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaságnak is a rendes üzlet ápolására kellett szoritkoznia. Az intézet abbeli törekvése sikeres is volt, ugy hogy sem az egyes üzletágak forgalma, sem pedig a végeredmény nem maradt az eddigiek mögött. A leszámitolt váltók összege több, mint 54 millió korona volt, anélkül, hogy ez üzletágban, a melyet a kedvezőtlen viszonyok nagy mértékben befolyásoltak, számbavehető veszteség mutatkozott volna. Évzárlatkor a váltótárcza állománya körülbelül 6 millió korona. A lombardüzletben adott előlegek 8 millió korona. A betétek állománya megmaradt körülbelül 12 millió korona eddigi nagyságában. A kézi zálogüzletben a forgalom ismét jelentékenyen emelkedett és a zálogkölcsönök összege 6·7 millió koronára szaporodott fel. A forgalomban levő zálogpénztári utalványok összege 3 millió korona. A takarékpénztár az általa alapitott magyar királyi szabadalmazott osztálysorsjáték részvénytársaságnál nagy mértékben részes, mely részesedés a lefolyt esztendőre is megfelelő hasznot nyujt. Az elmult év tiszta nyeresége a tavalyihoz hasonlónak igérkezik és a tartalékalapok bőséges ellátása mellett 24 koronás osztalék kifizetését helyezi kilátásba.

A magyar országos központi takarékpénztár.

A lefolyt évben rendszeres üzletkörének minden ágában élénk tevékenységet fejtett ki, bár a kedvezőtlen gazdasági helyzet összes müveleteinél fokozott mértékben tette ajánlatossá a különben is követelt óvatosságot. Mérlege legtöbb tételénél ugy a forgalomban, mint a tényleges értékállományokban az előző évhez képest növekedést mutat. Jelzálogkölcsön-üzletnéazonban nem fejthette ki a szokott tevékenységet, mert tanácsosnak tartotta egyelőre már az előző évben elfoglalt álláspontján megmaradni. Ennek az üzletágnak csekélyebb hozamát a többi üzletágak jövedelmei, habár a kamatláb évi átlagban alacsony volt is, jórészben pótolták. Betétei élénk forgalom mellett 5 millió koronával emelkedtek s mintegy 32 millió koronával zárulnak. Váltóleszámitolási-üzlete is, melyre különös gondot forditott, jelentékenyen fejlődött. Az intézet mintegy 190 millió korona értékü váltót számitolt le és váltótárczájának állománya 25 millió koronára emelkedett. Értékpapirokra közel 9 millió korona mint előleg van elhelyezve. Saját, kivétel nélkül elsőrangu befektetési papirokból álló, értékpapir készlete, körülbelül 6 és fél millió koronára rug. A takarékpénztár saját értékpapirjait mindig jóval a tőzsdei jegyzésen aluli árfolyamon vette

el mérlegébe, s ez óvatos eljárásnak köszönheti azt, hogy a tőkebefektetési papirok piaczán beállott jelentékeny csökkenés ezt a tételt nemcsak hogy hátrányosan nem befolyásolta, de az intézet értékpapir állományának a mérlegben fölvett értékében ma is még árfolyam-tartalékkal bir. A záloglevél-piacz ismert sulyos helyzete a jelzálogkölcsönre bénitólag hatott, s ez üzletág csak szükebb mederben mozgott. A takarékpénztár 2 és fél millió korona névértékü 4 és fél százalékos záloglevelet bocsátott ki, kölcsönállományát körülbelül 75 millió koronával zárta le. Az osztalék előreláthatólag a mult évi 80 koronában lesz megállapitható.

A fiumei hitelbank.

A lefolyt évre körülbelül 5 százalék osztalékot fog fizetni A bank tulajdonát képező fiumei csokoládégyár, a mely fennállása első éveiben jelentékeny veszteségeket szenvedett, a megszilárdulás stádiumába jutott az által, hogy kiváló svájci gyárak csatlakoztak a vállalathoz, ugy, hogy annak nyugodt fejlődése biztositottnak látszik.

Az első magyar iparbank.

Lefolyt évi üzlete normális mederben mozgott. A betétek 1½ millió koronával, körülbelül 6½ millió koronára emelkedtek; váltót körülbelül 57 millió korona értékben számitott le, vagyis körülbelül 3 millióval többet, mint az előző évben. Az értékpapirokra nyujtott előlegek körülbelül 2½ millió koronára rugnak. A bank személyes hiteltulajdonosok egyesülete a lefolyt évben sem szenvedett veszteséget. — Az osztalék a mult évihez hasonlóan, valószinüleg ismét 20 korona lesz.

A magyar általános hitelbank.

A lefolyt évben az ismert csoporttal egyetemben a m. kir. pénzügyminisztériumtól 120,000.000 korona n. é. 4 százalékos magyar koronajáradékot részben fix, részben opció utján megszerzett s e kötvénymennyiséget teljes összegében el is helyezte. Egyéb konzorciális üzletek közül a magyar általános hitelbank 50,000.000 frank n. é. 4 százalékos déli vasuti elsőbbségi kötvény és 65,000.000 frank n. é. 4 százalékos osztrák magyar államvasuti elsőbbségi kötvény kibocsátásában vett részt. Mindkét üzlet legnagyobb részben Franczia országban bonyolittatott le és az illető szindikatusok már föl is oszlottak A magyar földhitelintézet záloglevelelnek eladása, melynek közvetitését a magyar általános hitelbank végzi, az általános viszonyoknak megfelelően, mérsékelt határok között mozgott Az év utolsó részében különben ugy e záloglevelek, valamint elsőrangu magyar befektetési értékek iránt a külföldön az érdeklődés és kereslet ismét örvendetesen fokozódott. A magyar általános hitelbank folyó üzlete a lefolyt évben tetemesen emelkedett forgalmat fog fölmutatni, mihez képest — bár az egész éven át alacsony kamatláb uralkodott és a bank értékpapirállományából az árfolyamhanyatlások folytán nem jelentéktelen irások váltak szükségessé, — az eredmény kielégitő lesz. A leszámitolt váltók összege mintegy 606 millió, a pénztár összes forgalma mintegy 2143 millió, a váltótárczaállomány az év végén körülbelül 54 millió, a fedezeti folyószámlakövetelések összege körülbelül 36 millió és a betétek, meg a hitelezők összege mintegy 110 millió koronát tett.

A magyar leszámitoló- és pénzváltóbank.

A mult évben az intézet kiterjedt folyóüzletének erös ápolására szoritkozott, minthogy az állandóan igen kedvezőtlen közgazdasági viszonyokra való tekintettel a pénzügyi müveletek terén semminemü tevékenységet sem lehetett kifejteni. Ugyanez okból a függő társas vállalatok lebonyolitása sem volt kezdhető. A folyó banküzlet forgalma — az erősen csökkent értékpapirüzlet és a vele összefüggő lombardüzlet kivételével — a tavalyi szinvonalon tartotta magát. A forgalom számadatai a következők: Pénztárforgalom 2700 millió korona, értékpapirokban és külföldi valtókban 500 millió, a lombardüzletben 185 millió, belföldre szóló váltókban 283 millió korona. Leszámitoltatott kerek 170 millió korona összegü váltó. Az összforgalom 6 milliárd koronára rugott. A betétek összege a központban és fiókoknál az év végén kerek 55 millió korona volt, a lombard és report előlegek összege 24 millió korona. Az áruosztály valamennyi üzletágában beható tevékenységet fejtett ki és az elért eredmény a tavalyi mögött, — mely igen kielégitő volt, — alig marad el. A közraktári vállalat az első félévben csak gyengén volt foglalkoztatva, minél fogva ez időszakban jelentékenyen kevesebb volt a keresménye, ellenben a második félévben az üzletmenet igen kedvező volt, ugy, hogy a végeredmény kielégitő.

Magyar jelzálog-hitelbank

A nagy nehézségek ellenére, melyeket a lefolyt év állandóan kedvezőtlen viszonyai okoztak, ez intézet 1900-ban is megszakitás nélkül folytatta alapszabályszerü két üzletágának: a jelzálog és községi kölcsönüzletnek belterjes müvelését. Az osztrák tartományokban szilárdan elhelyezett czimletek viszszaözönlése politikai és más okokból nem szünetelt ugyan ebben az évben sem, sőt a visszavásárolt mennyiség meglehetősen magas összegekig emelkedett, de mind e mellett sok millióval mögötte maradt annak az összegnek, a melyet a bank a Lajtán tuli, régi és nagyszámu törzsvevőinél ujra elhelyezett. A németországi eladásokra önérthetőleg káros befolyással voltak az ottani, különösen kedvezőtlen alakulatok, habár a porosz záloglevélbankok válsága csak emelhette volna a bank záloglevelelnek hitelét, külföldön is ismeretes lévén, hogy ezek a záloglevelek a törvény követelte garanciák legszigorubb betartása mellett, még ezeket is jóval meghaladó mértékben vannak biztositva. Teljes és szép eredményt mutat a bank községi kötelezői számára a megelőző évben megnyilt franczia piacz, a mely egészen megbizhatónak és tartósan kedvezőnek bizonyult; a bank czimletei ott folytonos és igen kielégitő terjedelmü keletnek örvendenek. A bank ezek szerint abban a helyzetben volt, hogy a letelt rossz esztendőben is emelte forgalomban evő czimleteinek átlagát és ujra tekintélyes összegeket bocsátott a hazai jelzálog és községi hiteligények kielégitésére.

A Hermes magyar általános váltóüzlet részvény-társaság.

A lefolyt évben elért felesleget a tartaléktőkéhez csatolta. A jelenlegi üzletév első hónapjai kielégitők voltak.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank.

Az általános gazdasági helyzet és a pénzpiacz viszonyaihoz alkalmazkodva, a lefolyt évben ipari téren természetszerüleg ujat nem alkothatott és ez irányban tevékenysége leginkább korábban kezdett vállalatainak továbbfejlesztésére irányulni. Ez utóbbiak legnagyobb része a lefolyt évben is kedvező eredményeket ért el, mint ez az illető vállalatokról (igy a Központi jelzálogbank, Magyar aszfalt, Kerámiai, Fegyvergyár, Danubius stb.-ről) szóló külön jelentésekben részletesebben ki van fejtve. A Zalathnai kénkovand ipar részvénytársaság üzletkörét a csontliszt- és enyvgyártással bővitette és minden irányban haladó fejlődést mutat; — a Klotild első magyar vegyipar részvénytársaság üzemeit tetemesen bővitette és termékeinek — kedvező konjunkturák által támogatva — külföldön is nagyobb tért hóditott; — a budapesti Zsolnay-féle porczellán-fayencze gyár részvénytársaság czikkeinek mindinkább terjedő kelendőségével sikeresen kiszoritja a külföld hasonló gyártmányait. Mindkét vállalat tiszta nyeresége a tavalyit meg fogja haladni. Ugyancsak a tavalyinál magasabb, tudniillik 9 százalék osztalékot fizetett az a román petroleum-vállalat, melynél a bank lombardirozott részvényekr szerzett opcio-jog által érdekelve van. Szokott figyelmet és gondot forditott a bank a folyó üzletre melynek eredménye az elért forgalmi számokban mutatkozik. A leszámitolt váltók összege 89,000 000 koronára rugott, a váltótárcza ez év zártával mintegy 8 és félmi lió koronát tesz ki. A takarék- és folyószámla betétek szállománya 20 millió koronát ér el, mig az adósok állománya és a lombard-üzlet forgalma az előző év szinvonalán maradt. Habár az összeredmény, az értékpapir-állományban a nagy értékcsökkenések folytán beállott és teljesen leirt tetemes veszteségek me lett is, az elő ző évet körülbelül megközeliti, az osztalék előreláthatólag 1 százalékkal alacsonyabb, azaz 10 korona lesz.

Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár.

Ennek a pénzintézetnek üzleti forgalma a lefolyt évben, bár az üzleti pangás az elmult esztendőben is uralkodó volt és a lakosság egynémely rétegének keresetnélkülisége a tőkegyüjtést kedvezőtlenül befolyásolta, kielégitő volt. A betétek takarékpénztári könyvecskékre, folyószámlára és pénztári jegyekre 1900. év végével kerekszámban 62 millió koronára rugtak. 1900 év folyamán összesen 175 millió korona bank- és hitelegyleti váltó számitoltatott le és a váltótárcza állása ez év végével 35·4 millió korona volt. Az értékpapirokra adott előlegek állása 1900. év végével 13·2 millió korona volt, s igy e két üzletágban, tudniillik váltókban és értékpapirelőlegekben elhelyezett tőke 48·6 millió koronára rugott, miből kitünik, hogy a könnyen folyósitható értékek összege a betétek összegével helyes arányban áll. A jelzálogi kölcsönüzletben a takarékpénztár, tekintettel egyrészt ama körülményre, hogy a záloglevelek kelendősége a lefolyt évben gyönge volt, másrészt pedig, hogy a takarékpénztár megfelelő számu könnyen mozgósitható értékek fölött rendelkezzék, tartózkodó volt, minek folytán az elmult 1900. évben mindössze csak 2·6 millió kölcsönt számitolt le. 1900. év végével a záloglevélkölcsönök állása — a törlesztési alapot hozzá nem számitva, — kerekszámban 115·6 millió koronára, a készpénzkölcsönök állása pedig kerekszámban 15·2 millió koronára rugott s ennek megfelelően a forgalomban levő záloglevelek összege ez év végével 115.9 millió korona volt. Az elkülönitve kezelt záloglevélbiztositó alap 5·8 millió koronát tesz ki és kizárólag árvaszerü biztositékot nyujtó értékpapirokban van elhelyezve. 1900. évben a pénztári forgalom 682·5 millió koronára, az üzleti összforgalom pedig 1682·5 millió koronára rugott. A takarékpénztár tulajdonát képező értékpapirok értéke 1900 év végével 18·3 millió korona. A mi az üzleti eredményt illeti, 1900. évre az osztalék, ugymint a mult évben, előreláthatólag 124 kor. lesz.

A Hazai bank részvénytársaság.

A lefolyt üzletévben az általánosan kedvezőtlen viszonyok által megszabott szükebb határok között volt kénytelen mozogni és ehhez képest ujabb iparvállalatok alkotásába és nagyobb pénzügyi müveletekbe nem bocsátkozott. Mind a mellett a folyó banküzlet ek intenziv fejlesztése és a bankkal összeköttetésben álló jelentékeny vállalatok által előidézett nagyobb üzleti forgalom lehetővé tették azt, hogy kielégitő eredményt érjen el és hogy a tartalékoknak megfelelő javadalmazása mellett, ugy mint a multban, 6%-os osztalék lesz megállapitható. A konzorcziális üzletek terén a bank az év folyamán a gróf Andrássy Géza-féle vasmüveknek a rimamurány-salgótarjáni vasmü részvénytársaság részére való eladását a Wiener-Bank-Verein csoportjával együtt teljesen keresztülvitte, a Magyar északnyugati helyi érdekü vasutnak Lundenburgig való teljes kiépitését befejezte, és az ezzel kapcsolatos részvénytőkefölemelést ennél a vasuttársaságnál foganatositotta, végre a bankcsoport, melynek a Hazai Bank aránylag mérsékelt hányaddal részese, megkezdette az Egyesült épitő- és iparrészvénytársaság tulajdonába jutott aktiváknak a realizálását, mi által az e részvénytársaság megalakitásánál szem előtt tartott czél (a Haas és Deutsch-féle nagy angázsmánoknak csöndes lebonyolitása a budapesti piacz megrázkódtatása nélkül) a megvalósitás stádiumába lépett.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Előfizetőinket,

kiknek előfizetésük január l-ével lejárt, felkérjük, hogy azt mielőbb megujitani szivesked-

jenek.

A. — L. I. — S. Budapest. Az Auerekről terszüke miatt a jövő számban.

W. F. Budapest. A temető ügyben türelmét kerjük, Az anyag tulhalmozása miatt kiszorult.

W. I. Budapest. Megindittottuk. Üdv.

E. Geza Andrássy-ut. Miért marad ki olyan soká?

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** **kamatozással,** ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcz 57. — VIII., Józsaf-körut 2.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye.

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

HIRDETÉSEK

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros" kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvarosi Könyvnyomda" Budapest IV., Vaczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. január 14-én. 2. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az uj Nemzeti szinház.
A főváros és a kereskedelmi kormány konfliktusa.
Villamos vasuti ügyek.
A Kerepesi temető kiüritett sirhelytáblái.
A pályaudvarok kihelyezése.
Még egyszer a Nádor-utcza Auer világitása.
A főváros uj utczái.
Statisztika.
Irodalom és müvészet.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitására saját kocsijainkon költségmentesen házától elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és müfestészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. **közönség szives pártfogását kéri:**

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

V. évfolyam 1901. Budapest január 14. 2. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az uj Nemzeti Szinház.

Szokatlan helyen foglalkozunk az uj Nemzeti Szinház épitésének kérdésével.

Teszszük azonban ezt abban az erős meggyőződésben, hogy a kérdés mind nemzeti, mind művészeti szempontból kvalifikálva van erre, -- másrészt pedig magának a fővárosnak szemüvegén tekintve, ugyancsak olyan nagy fontosságu.

Mint jól tudjuk, nem egyébről van szó, mint, hogy a főváros előkelő, uj és nagyszabásu középületet nyer s még hozzá ez a középület a magyar nemzeti müvészet legelső csarnoka — az ország legelső müintézete lesz.

A Nemzeti Szinház épitésének ügye, mely a fővárost természetszerüleg olyan közelről érinti és érdekli, — a főváros kezének hatalma alól messze távol áll ; a fővárosnak ez ügyben immár se véleményező, se tanácsadó joga, se semmiféle egyéb befolyása nincsen.

Egyetlen egy tényleges köze lesz a hozzászóláshoz csupán akkor, a mikor majd megkapja a számadásokat a kormánytól, hogy *fizessen* ennyit, meg ennyit.

Igaz, hogy azt már kijelentette a főváros, hogy a *Nemzeti Szinház* ujjáépitését a régi helyen óhajtja és az is igaz, hogy ezt az óhajtását irányadó helyen meghallgatták.

Mindez azonban nem mentheti fel a fővárost az alól, hogy most már re bene gesta a végletekig megnyugodjék a továbbiakban s fel ne emelje szavát a felmerült további tervek ellen.

Az épitkezés helye után ugyanis épen nem közömbös a dolog folytatása sem; az épitkezés mikéntje, körülményei stb.

Elég sajnosan látjuk, hogy a tiltakozó szavak felemelésére milyen igen nagyon is szükség lenne, mert minden csak kissé lelkes gondolkozó fő rémülettel látja a merényletet, a mely a főváros, a müvészet, a közönség ellen egyáltalán készülőben van.

Őszinte örömmel fogadta mindenki azt a hirt, hogy a kormány a Nemzeti Szinház ujjáépitését elhatározta. Régen letárgyalt kérdés volt ez ; mindenki lelkéből meg van győződve róla, hogy a szinház szemmel látható tovább fejlödése fennakadásának legfőbb oka, a régi, közönség és müvészek szempontjából egyaránt tökéletlen épület. Egy-két évvel ezelőtt már egészen akuttá is vált az épités ügye s általánosan megindultak a tervezgetések. Azután pedig nagy hirtelen csend állott be s a szükségesnek elismert mozgalom szépen elpihent s az ügy legalább látszólag — elaludt.

Csak öregbiti tehát az intézők érdemét, hogy most ugyanolyan hirtelenül és szinte váratlanul ujból felkapták az eszmét s egyszeriben neki látnak a magvalósitáshoz. Még azt sem vetjük a szemükre, hogy az ötletszerü gyorsaság következtében az ügy érlelő s minden tekintetben csak közhasznu nyilvános megvitatása, előkészitése ilyenformán ezuttal elmaradt.

A kormány szándékát mindenfelöl örömmel üdvözlik s szokás szerint rögtön megindult a részleletekre vonatkozó különféle értesülések és vitatkozások egész özöne. Nem adtunk minden szárnyra kelt hiresztelésnek hitelt, — azért vártunk a felszóllalással addig, a mig a különböző hivatalos és nem hivatalos közlemények a saját értesüléseinkkel kiegészitve szilárd

vlakká nem formálódtak s a tényleges tervek való képét elénk nem állitják.

Ma már az uj Nemzeti Szinház épitésének ügyében kétségtelen tény, hogy a szinház uj épületét a mostani helyen emelik, még pedig ugy, hogy a bérházat fenn akarják tartani s az épitésre csupán a Pannónia szálló felől levő kis bérházrész területét használják fel, az épitkezést pedig már ez év juniushónapjában megkezdik.

A bérház fenntartása az a terv, a mely ellen tiltakoznia kell mindenkinek, a ki csak hangot adni tud.

Uj Nemzeti Szinházat emelnek és azt ugy akarják végrehajtani, hogy néhány év mulva átkozzák az utódok a mostani generáczió szükkeblüségét, vakságát és lelkiismeretlenségét. *Nemzeti Szinházat* akarnak épiteni, méltót a magasztos czélhoz, szatócs takarékossággal és az eszme nagyságát lealacsonyitják kicsinyeskedéssel, szükkeblüséggel.

A fővárosnak pompás középületet akarnak teremteni, az otromba bérkaszárnya vaskos tömege alá nyomva és kidobnak milliókat egy olyan czél érdekében, a melyet el nem érnek ilyen módon, ellenben nevetségessé tesznek mindenesetre.

Nem kenyerünk a száraz számadatok felhalmozásával untatni. Köztudomásu dolog, hogy a hirdetett pénzáldozat a bérház lebontásával nem lenne olyan rémségesen nagy. De ha milliók kellenének is, vagy épitsenek, vagy hagyják abba — a mitől Isten mentsen — az egészet, — de ne végezzenek czéltalan és tökéletlen munkát. Az ilyen takarékosságról már számtalanszor megbizonyosodott, hogy merő lelkiismeretlen pazarlás.

Az uj *Nemzeti Szinház* számára méltó hely a mostani. A legméltóbb csakugyan az egész főváros területén. De el avval a stilnélküli szörnyeteggel, önálló, pompás épületet kérünk a sarokra: méltót a czélhoz, méltót a fővároshoz. Itt nem lehet az áldozatoktól visszariadni.

A Pannónia szálló állitólag elrejthetetlen tüzfaláról szóló mese szóra sem érdemes. Elég ha csupán arra hivatkozunk, hogy tulajdonosa, az ösmert bőkezü hazafi és emberbarát, még tetemes kárpótlást ajánlott fel arra az esetre, ha azt a tüzfalat felszabaditják. Neki is nagy haszna lenne belőle, mert fronttá alakittatná át. Mi hát a lehetetlen és kivihetetlen?

Ezt a vak merényletet, ha másnak nem afőváros testületének kell megakadályoznia. Több módja van rá, tessék valamennyit felhasználni. Nem is akarunk kitérni a teljes érvényben levő tüzbiztonsági szabályrendeletre, a mely szerint szinház csak szabadon épülhet, nem pedig házak közé beékelve. Ez a közhatósági szabályrendelet törvényerejü rendszabály, s a törvény fő végrehajtó szerve, legfőbb öre akarja megkerülni és nevetségessé tenni.

Mit kivánunk akkor a közneptől hatóság és törvény iránti tiszteletet? A hatóságnak önmagával szemben kötelessége, hogy a saját rendszabályának érvényt szerezzen, s ne mutasson rossz példát, s ne rontsa le a saját maga tekintélyét.

Vártuk, vártuk, hogy a főváros végre is csak megindul s mozgalmat kezd a kormány terve ellen. A fővárosra nézve nem lehet közömbös, hogy az uj Nemzeti Szinház kérdését öt-tiz évre oldják meg.

Azonban nem látunk, nem hallunk sehonnan semmit, akár csak a kalkuttai csendőrlaktanyáról lenne szó.

A főváros közönsége elég belátó, hazafias, és tudja kötelességét.

Álljon tehát a talpára, zuduljon fel. A tanács kezdjen irtó háborut a kislelküség ellen s a siker el nem maradhat. A főváros hatósága kezébe — erkölcsi tekintélyén kivül is — sok fegyver van letéve, használja fel valamennyit teljes erővel, teljes lelkesedéssel. Örök dicsőséget arat vele, ha az övé lesz az érdem, hogy a magyar nemzeti müvészet megfelelő hajlékot és a magyar főváros minden tekintetben méltó középületet nyer.

Villamos-vasut Czinkotára.

A Budapest—czinkotai helyiérdekü vasut vonala mentén levő községek lakosai a rákosfalvai polgári körhelyiségeiben vasárnap, január 6-án gyülést tartottak, a melyen annak a kérvénynek a részleteit állapitották meg, a melyet a helyiérdekü vonatnak villamossá való átalakitása tárgyában a kereskedelemügyi miniszterhez szándékoznak benyujtani. A vasut átalakitásának terve már régen napirenden van. A megvalósitása azonban évről-évre késik. A czinkotai vonal a főváros legnagyobb forgalmu viczinálisa, s a mentén fekvő községek és telepek lakosai sulyosan nélkülözik a gyors és sürü közlekedést. A tavaszszal sokat reméltek a megépitett második sinpár üzembevételétől, ez azonban egyelőre nem jelentett mást, mint hogy a villamosra való átalakitás megint jó időre elhalasztódott. A türelmetlenkedő lakosok most közös akcióval a kereskedelmi miniszternél akarják kivivni, hogy a várvavárt villamos közlekedést megkapják.

A főváros és a kereskedelmi kormány konfliktusa.

Élénken emlékezetes az a nagy feltünést keltett nézeteltérés, mely a kereskedelmi miniszter és a főváros között még mindig fennáll.

A dologban legutóbb ujabb fordulat történt, mely azonban a megoldást egy lépéssel sem vitte előbbre.

A dolog kezdete az, hogy a főváros a budapesti városi villamos vasut részvénytársasággal kötött terület használati szerződésre támaszkodva a társaság alaptőke törlesztési tervének a terület használati szerződés szempontjából történt felülvizsgálata alkalmával a tervet saját hatáskörében is jóváhagyta, holott a miniszter a jóváhagyás jogát kormányhatósági közjogi jogkörnek dekrelálta.

A főváros tudvalevőleg ismételten ragaszkodott eredeti álláspontjához, sőt orvoslásért a képviselőházhoz is feliratot intézett. Ez alkalommal egyidejüleg ujabb jelentést is tett a kereskedelmi miniszterhez s kijelentette, hogy a kifogásolt „jóváhagyás“ kitételt ezentul is következetesen használni fogja.

A miniszter most ujabb leirattal felel a főváros felterjesztésére. Ebben ismételten fejtegeti, hogy a törlesztési terv jóváhagyásával „a magán jogi jellegü biró területhasználati szerződés, illetve a közönségnek szerződéses magán érdekei szempontjából ebben biztositott felülvizsgálati jogositványa által a kormányhatóság közjogi természetü jóváhagyó jogát csorbitani nem lehet.“

Ennek következtében tehát ujólag figyelmezteti a közönséget, hogy a „jóváhagyás kitétel használatának jogi hatálya nincs, mivel annak ellenére a törlesztési terv mindaddig nem lesz jogerős és alkalmazható, mig az az illetékes kormányhatóságok részéről jóvá nem hagyatik. Minthogy tehát a jóváhagyás kitételének a közönség részéről való használata csak tévedésekre és félreértésekre adhat alkalmat, annak mellőzésére a közönséget ez alkalommal is felhivom.“

A tanács a miniszternek ezt a legujabb leiratát ismét azzal a javaslattal terjeszti a közgyülés elé, hogy az előző határozatát továbbra is tartsa fenn és a törlesztési tervek felülvizsgálata alkalmával a jóváhagyás kitételét a jövőre is használja.

A felek tehát következetesek s igy a döntő szót e vitás kérdésben a törvényhozás lesz hivatva kimondani.

Villamos vasuti ügyek.

A főváros villamos közuti vaspálya közlekedésének javitása érdekében ujabban napról-napra történnek valamelyes intézkedések s valóban csakis elismeréssel tekinthetünk a társadalom minden tényezőjére s a hatóság valamennyi szervére, a melyek nem mulasztanak el egyetlen pillanatot sem, hogy a közlekedésügy fejlesztése érdekében valamelyes kisebb nagyobb javitó és tökéletesitő intézkedést ne tegyenek.

Egész sereg uj hirrel szolgálhatunk olvasóinknak e tárgykörből. Valamennyi a villamos vasutakról szól. Bokrétába kötve mutatjuk be a legfrissebb hajtásokat községi közlekedésügyünk termékeny tőkéjéről:

A villamos közlekedés javitása.

A X. ker. választmány a villamos vasuti közlekedés megjavitásának érdekében három rendbeli, igen életrevaló inditványt tett a tanácsnak. Az egyik abban áll, hogy ezentul ne csak a népligeti kocsikra nézve, hanem az *Üllői*-uton közlekedő valamennyi villamos vasuti kocsi számára a szakasz határ ezentul az *Orczy*-uton legyen. Eddig ugyanis a kocsik egyik részén a szakaszhatár a Mária Terézia kaszárnya előtt volt, a mi nem csak bonyodalmakra adott okot, hanem bizonyos tekintetben igazságtalan is volt. A másik kivánsága a választmánynak az, hogy a Kalvin-tér városligeti vonalon a társaság ezentul ünnep- és vasárnapokon 4 perczenként inditson kocsikat, mert a mostani közlekedés a közönség igényeinek meg nem felel.

A harmadik javaslat még ezeknél is életre valóbb. Régi jogos panasza a közönségnek, hogy a *Rottenbiller*-utcza felé csak két irányban közlekednek kocsik. A közlekedés ilyenformán elég lassu és a kocsik zsufoltak. Mindez azonban nem lenne baj, ha az egyébb irányból közlekedő kocsikról is át lehetne szállani a Rottenbiller-utczai kocsikra. A kocsi-vezetők legnagyobb része azonban az átszálló jegyeket nem fogadja el. A X. ker. választmány ezekből a bajokból közvetlenül annyit tapasztal, hogy a kőbányaiuti villamost használó utasok a *Rottenbiller*-utczai városligeti kocsikra nem szállhatnak át. Kéri tehát, hogy a tanács ezen a bajon segitsen, és az átszálló jegyek kiadását rendelje el.

A tanács a választmány mindhárom javaslatához hozzájárult és felhivta a közuti vaspálya-társaságot hogy a kivitel tárgyában sürgősen tegyen konkrét javaslatot.

Az ó-budai villamos vasuti vonal uj állomása.

Az utóbbi hetekben állandóan napirenden volt, a budapesti közuti vaspálya-társaság óbudai villamos

vasuti vonalának végső állomása áthelyezése. Ugyan ezzel kapcsolatban a *kalvin*téri villamos rendező pályaudvar uj elrendezésének kérdését is tárgyalás alá vették egyrészt abból a szempontból, hogy a nehézkes közlekedést gyorsabban le bonyolithassák s a gyakori kocsitorlódásoknak elejét vegyék, másrészt pedig, hogy a tér közbiztonsági viszonyait javithassák. A közlekedési bizottság legutóbb azt javasolta, hogy az ó-budai vonal városbeli végső állomását a *Kalvin*térről az *Eskü*-térre helyezzék át, mig maga a vaspálya-társaság és a mérnöki hivatal a végállomást a Kalvin-térnek a *Báthory* kávéház előtti részére, a hol azelőtt az omnibuszok állomásoztak, óhajtotta áthelyezni. A tanács most döntött a vitás kérdésben, és a közlekedési bizottság javaslatát fogadta el. E szerint tehát az ó-budai vasutat az *Eskü*-terig meghosszabbitják, az eddigi menetrend azonban e miatt változást nem szenved, hanem több kocsit köteles a társaság járatni. Ezzel egyidejüleg mint felesleges, megszünik az Eskü-tér nyugati pályaudvar közötti közlekedés. Az ujitás következtében a Kalvin-téri rendezőn feleslegessé válik a házak felé eső 4-ik sinpár. A tanács tehát elrendelte, hogy ezt a csonka sint egyelőre próbaképpen eltávolitsák, a mi kalvintér bajain előre láthatólag segiteni fog.

A tanács azonban már most kijelenti, hogy ezt a megoldást csupán ideiglenes jellegünek tekinti, s az csakis a vaspálya-társaság legközelebbi nyári menetrendjének megállapitása idejéig marad érvényben.

A végleges megoldás dolgában a tanács még 1898-ban kifejezést adott annak a kivánságnak, hogy az ó-budai vonal kalvintéri végpontját a *Ludoviceumhoz* vissza helyezzék. A tanács ehhez a kivánságához most is ragaszkodik és felhivja a közlekedési ügyosztályt, hogy a nyári menetrend megállapitása alkalmával okvetlenül gondoskodjék arról, hogy a Ludoviczeum ó-budai relátiót abba bele iktassák.

A tanács intézkedése azonnal életbe lép.

A dunaparti viadukt vasut kalamitása.

A dunaparti villamos vasut épitése következtében némi kellemetlenségek merültek fel a főváros és a városi villamos vasut részvény-társaság között. A dolog azonban minden baj nélkül teljesen rendbe jött. A kalamitás abban állott, hogy a társaság a dunaparti viadukt vasut épitésénél az előre megállapitott és hatóságilag jóváhagyott tervektől bizonyos dolgokban eltért. A tanács igazoló jelentést kivánt a társaságtól, mire ez bebizonyitotta, hogy a változtatásokat elmellőzhetetlen müszaki okok tették szükségessé. A tanács a társulat jelentését teljes mértékben jóváhagyta s utólagos hozzájárulás czéljából a kereskedelmi miniszterhez is felterjesztette. A miniszter most a maga részéről is jóváhagyta a társaság eljárását.

A Baross-utczai közlekedés megjavitása.

A barossutczai villamos vasuti vonal ellen a közönség köréből nem szünnek meg a panaszok. A vonal baja köztudomásulag az, hogy a belső részén csak egy sinpár van s a kocsiknak a *Wenkheim* palota előtt és a Szentkirályi-utcza sarkán sokszor negyedórákat kell egymásra várakozniok. A társaság mit sem tehet a baj orvoslására, mert azt, hogy a forgalomban egyáltalán semmi zavar ne álljon elő, emberi erővel megakadályozni nem lehet, a várakozásnak pedig egyedül az az oka, hogy a kitérőkben a kocsiknak egymást meg kell várniok.

A kellemetlen állapoton csakis azzal lehetne segiteni, hogy a második sinpárt megépitik, ez azonban a *Baross*-utcza szük részén és az aránylag szintén keskeny *Kecskeméti*-utczán komoly müszaki nehézségekbe ütközik. Ezeket a nehézségeket azonban le kell küzdeni, mert a mai helyzet ezen a vonalon valóban türhetetlen. A hatóság, a melynek feladata lenne, sőt már eddig is lett volna, ezen a ponton mindeddig a vajudás stádiumában maradt, ugy, hogy immár azt is egyenesen eredménynek kell tekintenünk, hogy nyiltan deklarálta azt a véleményét, hogy a mai helyzetén maga részéről is változtatni akar és a sürgős intézkedést határozottan szükségesnek látja. Ezt a határozott felfogást bizonyitja a tanács közlekedési ügyosztályának az az intézkedése, a melylyel a fővárosi mérnöki hivatalt felhivta, hogy a kivánt második sinpár lerakásának kérdését alapos tanulmányozás alá vegye. Ez a közismeretü „*tanulmányozás*“ ugyan az eddigi tapasztalatok szerint vajmi keveset jelent, sőt igen gyakran a sürgetett kérdés megoldásának legalaposabb elodázását eredményezte, nincs okunk azonban ezuttal azt nem remélleni, hogy ebben az esetben komoly lépést ne képviselne, a minden oldalról oly igen óhajtott megvalósulás felé.

Kiváncsian várjuk a mérnöki hivatal jelentését, s nem fogunk megfeledkezni róla, hogy késedelmeskedés esetén a nyilvánosság előtt meg ne sürgessük.

A szentlőrinczi viczinális állomás mizériái.

A *Budapest — Szentlőrinczi* helyiérdekü vasut, mely körülbelül még mindig a legtökéletlenebb ily nemü vállalat a fővárosban, szintén sok kifogásra ad okot. A legsulyosabb ezek között a viczinális vasut budapesti végső pontjának, a *közvágóhidi állomás* csak hihetetlenül elhanyagolt állapota. Arról ne is beszéljünk, hogy a közönség kényelme mi minden ujitást és változtatást kivánna itt meg, a közhatóság ellenőrző feladata szempontjából elegendő a közegészségre veszedelmes állapotokra utalnunk. A tanács maga is megsokallotta a tisztátalanságot, rendetlenséget, az épületek tökéletlen, szük és elhanyagolt voltát s minthogy a helyiérdekü vasut közigazga-

tási hatósága alá közvetlenül nem tartozik, a kereskedelmi minisztertől kér orvoslást. A tanács legfőbb kivánsága, a melylyel véleménye szerint a bajokon legnagyobb részt segiteni lehetne, hogy az állomást kibővitsék. Ennek a végrehajtására kéri ki a miniszter utasitását, a mi remélhetőleg hamarosan meg is történik.

A kelenföldi iparvasut.

A közuti közlekedés keretén kivül esik már a *kelenföldi iparvasutnak* szintén napirendre került kérdése, azonban a gyüjteménybe szintén belefoglaljuk, mert a főváros lakosságának ugyancsak fontos érdekével áll összefüggésben.

A *kelenföldön*, a Duna közelében épült gyárak kérték már régebben a fővárost, hogy a kereskedelmi miniszternél eszközölje ki, hogy gyártelepeikhez iparvasutat épithessenek. A miniszter a dolog odiumát vissza tolta a fővárosra, a mennyiben kijelentette, hogy az iparvasut épitésére az engedelmet készségesen megadja, ha a főváros viszont több utat épittet. Ez az útépités a főváros szakembereinek számitása szerint körülbelül 300.000 koronába kerülne, a minek fedezetére a fővárosnak ez idő szerint anyagi eszköze nincs. A mérnöki hivalal javaslatára tehát azt javasolta a tanács a miniszternek, hogy a budafoki helyiérdekü villamos vasutnak adja meg az iparvasut megépitésére az előmunkálati engedelmet. A vasut-társaság most hajlandónak nyilatkozott az iparvasutat megépiteni, még pedig olyan formán, hogy *Albertfalva* község határától a főváros határa mentén épittené meg a vasutat a *Dunáig* s innen a *Promontori*-uton vezetné tovább az összekötő vasut töltéséig.

A főváros most várja ez adatok felterjesztése után a miniszter végleges döntését.

A Várszinház fütése.

A főváros 1900-ik évi zárószámadásaiban a várszinház szükségletei czimén 800 korona tulkiadás mutatkozik. A szokatlan eredmény oka abban rejlik, hogy 1899. év végén a budai állandószinház létesitése dolgában meginditott tárgyalások már olyan előrehaladott állapothoz jutottak, hogy a Várszinház lebontása elhatározottá vált. E miatt természetesen a szinház fenntartására, igy fütésére a főváros mit sem irányzott elő. Minthogy azonban a szinházat az imént ismét használatba vették, a szinház fütése ujból szükségessé vált. Erre kellett a 800 korona fedezetlen kiadás, melyre a tanács a m. kir. operaház és a nemzeti szinház intendánsával kötött szerződés értelmében a főváros gondoskodni tartozván, most a közgyüléstől kér fedezetet.

A kerepesi temető kiüritett sirhelytáblái.

Egy hozzánk érkezett levél kapcsán megemlékeztünk a minap arról az általánosan elterjedt hirről, hogy a főváros a kerepesiuti temetőben tizennyolcz sirhelytáblát az 1876. évi XIV. törvényczikkben, — a közegészségi törvényben biztositott jogánál fogva kiürittet. — A tanács az exhumálásokra vonatkozó szokásos hirdetményét közzé is tette.

Ebből a hirdetményből az derült ki, hogy a főváros a 39-es számu parczellát kiakarja ürittetni, holott a törvény értelmében csakis olyan sirhelytáblát lehet felásatni, a melybe már 30 év óta nem temettek. Köztudomásu tény, hogy a 39-es sirhelytáblába még az 1890-es évek legelején is történtek temetések, s igy a tanács rendelkezése általánosan érthető felindulást keltett. Ily irányu támadást foglalt magában az a levél is, melyet egyik közelebbi mult számunkban közzé adtunk.

Illetékes helyről most azt a felvilágositást nyertük, hogy a tanács hirdetményébe a 39-es sirhelytábla csupán *tévedésből* került, a mennyiben tényleg volt ugyan szó a sirhelytábla kiüritésének tervéről, azt azonban épen a felhozott okok következtében — elejtették.

A kiürités alá kerülő tizennyolcz sirhelytábla egytől-egyig olyan, a melybe még 1870-es évek előtt temettek utoljára, s igy eme sirok exhumálása sem törvényes, sem pedig egyéb szempontokba nem ütközik.

A sirhelytáblák kiüritésével kapcsolatosan egyéb rendezési munkálatokat is foganatositanak, sőt a 39-es sirhelytáblából is exhumálnak egyes halottakat, de csupán abban az esetben, ha a halott hozzátartozói az áthelyezésbe előlegesen beleegyeznek, vagy azt épen ők maguk kivánják.

Szivesen adtunk tért e helyreigazitó soroknak, melyek nyilvánvalóan megnyugtatásul fognak az érdeklődők számára szolgálni. Nem hallgathatunk el azonban annyit, hogy minden esetre elejét lehetett volna venni a hasonló kellemetlenségeknek, ha a hivatalos ügyek elintézésénél tévedés egyáltalán nem fordulhatna elő, — vagy legalább ilyen fontos dologban elkerülhető lenne.

Ez a rekriminálás egyébként most már csupán kicsinykedés volna s igy a kérdés felett megnyugvással térhetünk napirendre.

A terézvárosi kaszinó alapszabályai.

A belügyminiszter a „Terézvárosi Kaszinó“ módositott alapszabályait jóváhagyta. A tanács most értesitette erről Pucher Józsefet az egyesület elnökét.

A pályaudvarok kihelyezése.

A főváros lakossága mozgalmat inditott az immár a város belső részeibe került államvasuti pályaudvarok kihelyezése érdekében.

A főváros polgáraiból e mozgalom nyomán százagu bizottság alakult, a mely magára vállalta a kérdés megoldásának előkészitését. A bizottság most mindenfelé lelkes agitácziót indit, hogy a nagy feladat keresztülviteléhez minden vonalon támogatást szerezzen.

A százas bizottság többek közt megkereste a budapesti mérnök- és épitész-egyesületet, hogy a saját kebelében is foglalkozzék a pályaudvarok kihelyezésének kérdésével és a kivitel módozataira adjon szakértő véleményt. Az egyesület csütörtöki ülésén kezdte meg a közérdekü és bonyodalmas théma megvitatását. A mérnök- és épitész-egyesület ut- és vasutépitési szakosztálya hozta napirendre az ügyet, a mennyiben azt javasolta, hogy a kérdést az egyesület egyetemes szakülésén vegye tárgyalás alá, a melyre a mozgalmat vezető fővárosi polgárokat is meghivná.

Egyben elhatározta a szakosztály, hogy választmány utján küldöttséget meneszt a kereskedelmi miniszterhez, a kit a küldöttség fel fog kérni, hogy a magy. kir. államvasutak igazgatóságát hivja föl arra, kogy a mérnök- és épitész-egyesület törekvését minél nagyobb mértékben támogassa.

Az érdeklődő polgárságot egyidejüleg felszólitják, hogy az egyesület akcziójának tömeges megjelenésével a maga részéről is igyekezzék nyomatékot adni.

Az egyesület a fontos tárgy előadására *Zielinszky* Szilárd fővárosi magánmérnököt kérte fel, a kinek e téren ismert szaktudása a vita érdekességét már előre is biztositja.

Az együttes ülést *január 19-én*, szombaton tartják meg.

A pályaudvarok kihelyezésének kérdése mindenesetre általános és közérdekü terv. Nagyjelentőségü legfőképpen a főváros további fejlődésének, terjeszkedésének szempontjából.

A mérnök- és épitész-egyesület derék munkássága teljes mértékben megérdemli tehát a közfigyelmet s őszintén kivánatos, hogy a szombati ülésen csakugyan minél nagyobb számban vegyenek részt az érdeklődők.

Igen természetes, hogy a dologra, a mint a fejlemények azt aktuálissá teszik, magunk részéről is bőven visszatérünk.

Vizvezeték a Hajtsár-uton.

A főváros elhatározta, hogy a Külső Hajtsár-uton 3380 korona költséggel vizvezetéki müveket rakat le Ezt a határozatot a belügyminiszter jóváhagyta.

Még egyszer a Nádor-utcza Auer-világitása.

Még egyszer és utoljára visszatérünk a Nádor-utcza Auer-világitásának nagyon is ösmert kérdésére.

A közvilágitás megjavitásának talán nincs lelkesebb harczosa a fővárosban, mint a mi illusztris levélirónk, — kinek ilyen tárgyu kérdéseivel már ismételten foglalkoztunk e lap hasábjain.

Szószerint adjuk ki azt a levelet is, melyet legutóbb kaptunk tőle a Nádor-utcza sokat sürgetett Auer-égői ügyében.

*

Igen tisztelt szerkesztő úr!

Becses lapja 50-ik számának a Nádor-utcza világitására vonatkozó czikkét bizonyára minden józan gondolkozásu polgár alá fogja irni, — kivéve azon passust, a mely a fővárosi tanács eljárásába vetett bizalomnak felel meg. Nem akarok ez alkalommal másra utalni csak arra, hogy a közvilágitás javitása illetve az utczai lámpáknak Auer-égőkkel való felszerelése ügyében nemrég közzétett munkaprogramm már az első évben nem lőn betartva, a mennyiben annak *legnagyobb* része: a Nagykörut lámpáinak a montirozása meg nem valósult. Annak ugyanis még 1900-ban kellett volna megtörténnie s mégis deczember 31-én a Nagy-körut egész hosszában hire-hamva sincs az Auer-égőknek, kivéve azt az egy-két saroklámpát, a mely már régebben fel volt szerelve. Ehhez kommentár nem kell s most már csak arra lehetünk kiváncsiak, hogy a „Magyar Székesfőváros“ most is a tanács pártjára fog-e állani?

kiváló tisztelettel

A. J.

Nos hát, igaza van Önnek, őszintén tisztelt levéliró ur, a főváros valóban nem tartotta meg a kitüzött programmot, a mennyiben az Auer-égők felszerelését 1900. deczember 31-éig az előre elhatározott vonalakon mindenütt be nem fejezték.

Ezért minden körülmények között kétségtelen megrovás is illeti. — Mégis, megtörténik a furcsának tetsző eset, hogy a teljesen független s mindenkor inkább tulságosan szigoru *„Magyar Székesfőváros“* kénytelen némi részben ezek után is a „tanácsnak pártjára állani“ s a főváros eljárásának okait, a mennyiben azok csakugyan figyelemre méltók — méltányolni.

A közvilágitás javitása vagyis a közlámpáknak Auer-égőkkel leendő felszerelése tárgyában megállapitott közmunka programmja ugyanis az volt, hogy az 1900. év végéig végre kell hajtani a *belső* és *külső*

kőrutak, valamint a Váczi- Kerepesi- és Dorottya-utcza, végre a jobbparton a Fő- és Lánczhid-utcza felszerelését.

A belső körúttal el is készültek; a *Vámház- Muzeum- Károly-* és *Váczi*-körúton Auer-égők világítanak. Ám a külső Nagy-körut Auer-felszerelésével már nem készülhettek el. Nem pedig két okból.

Az egyik inkább megróvható és okvetlenül sajnálatos. A tanács és felsőbb hatóságok olyan soká tárgyalták a programm végleges megállapitásának kérdését, hogy a sok megszabott feladat végrehajtására utasitó határozatot a mérnöki hivatal az év harmadik negyedében kapta meg.

Igy is azonban az év végéig 1000, az az egyezer lámpa átalakitásával készültek el, a mi épen nem csekély munka.

A mérnöki hivatal igen helyesen és észszerüen olyan sorrendben dolgoztatott, hogy előbb a legfőbb közlekedő vonalakat és azokon is a góczpontokat válogatta ki, s itt rakatta fel az izzó testeket. A közbeeső helyeket azután fokozatosan töltötte ki.

Mindez azonban nem elegendő ok arra, hogy kettőzött erővel és szorgalommal a munkatervet végre ne hajthatták volna.

Ámde meggátolta ezt az a másik ok, a melyre már fentebb czéloztunk.

A főváros nem akarta a munkát kölföldi gyárral végeztetni, hanem a kivitellel a magyar fém- és lámpaárugyárat bizta meg, a mely a sürgős és tömeges megrendelésnek hamarjában eleget nem tehetett, hanem a munka befejezésére némi időhaladékot nyert.

A késedelem főoka tehát *hazafias szempont volt*, a mely okvetlenül csak elismerést érdemel, s elegendő arra, hogy a felmentést megszerezze.

Egyébként is, közvetlen, első forrásból eredő értesülésünk alapján kijelenthetjük, hogy a nagy-körut lámpáinak Auer-égőkkel történő felszerelése még a most folyó január hónap végéig teljes befejezést nyer s ezzel helyre pótolódik a késedelem, a mit a mult év végén a sürgetett munka szenvedet.

Ez a tiszta tényállás.

Végül még csak egy megjegyzést. Ritkán baj az, ha valmely közmunka végrehajtásánál kifogynak az időből, s ezért valami késedelem támad, de azért a megszavazott fedezet fenn marad s a pusztán időbeli mulasztást könnyüszerrel pótolni lehet. Baj akkor van, ha az előirányzott fedezet fogy el vagy azt csüréscsavarással másra forditják s a munka ujabb fedezet megszerzéséig fenn akad. Ilyenkor aztán az elveszett időt pótolni, helyrehozni nem lehet soha többé.

Ezt különbözteti meg a *Magyar Székesfőváros* s ezért tért olyan könnyen napirendre az egy hónapos késedelem felett.

A főváros uj utczái.

(Folytatás és vége.)

VII., Egressy-ut, Hajtsár-uttól a határig. (Ugyanily nevü ut folytatása.)

VII., Mogyoródi-ut, Hungária uttól a határig.

VII., Kalocsai-utcza, Csernyus-utcza—Grf. Gvadányi-u. közt

VII., Kelemen-utcza, Hajtsár-uttól Öv-utczáig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII., Bonyhádi-utcza, Hajtsár-uttól Öv-utczáig.

VII., Fogarasi-ut, Kerepesi-uttól Öv-utczáig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII., Dongó-utcza, Fogarasi-uttól a Fehér-utig. (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

VII., Tihanyi-utcza, Hajtsár-uttól Öv-utczáig.

VII., Tihamér-utcza, Hajtsár-uttól Öv-utczáig.

VII., Kőszegi-utcza, Hajtsár-uttól Öv-utczáig.

VII., Füredi-utcza, Hajtsár-uttól Öv-utczáig.

VII., Angol-utcza, Egressy-uttól Kerepesi-utig. (Már meglevő utcza folytatása.)

VII., Kövér Lajos-utcza, Egressy-uttól a Kerepesi-utig (Már meglevő utcza folytatása.)

VII., Róna-utcza, Egressy-uttól Kerepesi-utig. (Már meglevő utcza folytatása).

VII., Báróczi-utcza, Csömöri-uttól Kerepesi-utig.

VII., Barabás-utcza, Istvánmező. Csömöri-ut, Abonyi-utcza közt.

VII., Ujlaki-utcza, Istvánmező. Stefánia-uttól a Versenypályáig.

VII., Izabella-tér, Izabella-utcza, Dob-utcza közt.

VIII., Beniczky-utcza. A mai József-utczának Eszterházy-utcza és Szentkirályi-utcza közti szakaszán.

VIII., Reviczky-tér. Szentkirályiutcza és a mai József-utcza találkozásánál levő tér.

VIII., Seitovszky-tér. Jezsuita templom előtt a József utcza bővitéséből a Mária-utczánál keletkezett tér.

VIII., Visi-utcza. Német-utcza. Vig-utcza közt a Rákóczy-téri vásárcsarnok mellett.

VIII., Orczy-tér. Órczi-ut Baross-utcza találkozásánál.

IX., Mihálkovics-tér. Szent István-kórház előtti tér, a Ferenczvárosi-védgát és Markotányos-utcza közt.

IX., Szent Benedek-utcza. Pápay István-utcza és gróf Haller-utcza közt.

IX., Pápay István-utcza. Soroksári-ut, Vaskapu-utcza közt.

IX., Tóth Kálmán-utcza. Soroksári-ut Mester-utcza közt.

IX., Nádasdy-utcza. Gróf Haller-utcza és Tóth Kálmán-utcza közt.

IX., Gyáli-ut. Üllői-uttól Markusovszki-utig.

IX.. Hétvezér-utcza. Mester-utcza Gyáli-ut közt.

IX., Lenkey-utcza. Gróf Haller-utczától Markusovszky-utig.

IX., Simonyi-utcza. Gróf Haller-utczától Ferenczvárosi állomásig. (M. Á. V.)

IX., Máriássy-utcza, Közvágóhid mellett Soroksári-ut és Mester-u közt.

X. Markusovszki-ut. Gyáli-uttól a Dunáig, Ferenczvárosi pályaudvar mellett.

IX., Vásárhelyi-utcza. Soroksári-ut, Gubacsi-ut közt.

IX., Laczkovich-utcza. Ferenczvárosi összekötő-hidnál, Fővcsat. szivattyú telep északi oldalán

IX., Flóra-utcza, Soroksári-ut—Duna közt. máv. vasutig Fővcsat. szivattyu-telep mellett.

IX., Csont-utcza, Soroksári-ut — Duna közt. (Spodium-gyár mellett. Báránylegelő.)

IX., Földváry-utcza, Soroksári-ut Gubacsi-ut közt. (Alsó-Bikarét)

IX., Böthy-utcza, Soroksári-ut Duna közt. (Jégmüvek mellett.)

IX., Timár-utcza, Soroksári-ut Lőportárak közt. (Gubacs.)

IX., Szekerész-utcza, Soroksári-ut Gubacsi-ut közt.

IX., Körösi Csoma-utcza, Soroksári-ut Gubacsi-ut közt.

IX.. Erdei-ut, Márkusovszki-uttól Gubacsi határig.

IX., Gubacsi-ut, Markusovszki-uttól Gubacsi határig.

X., Szörény-utcza, Hungária-körúttól a Marhahajtó utig.

X., Cziprus-utcza, Pékerdőn át keresztben.

X, Zsoldos-utcza, Laposdülő. Tüzérségi raktárak mellett. (északi oldalon.)

X., Keményffy-utcza, Laposdülő. Tüzérségi raktárak mellett (déli oldalon.)

X., Zách-utcza, Laposdülő. Tüzérségi raktárak mellett (nyugati oldalon.)

X., Tomcsányi-utcza, Laposdülő. Hungária-körut Albertirsai-ut között.

X., Albertirsai-ut, m. á. v. Czeglédi vonala mentén Kerepesi-ut Kolozsvári-utcza közt.

X., Turul-utcza, Szt-Mihály-ut Czinkotai-ut közt.

X., Remény-utcza, Szt-Mihályi-ut Devecseri-utcza közt (Ugyanily nevü utcza folytatása.)

X., Álmos-utcza, Szt-Mihályi-ut Devecseri-utcza közt továbbá a Fogarasi-ut és Hajtsár-ut közt. dtto. (Ugyanily nevü utcza folytatás.)

X., Zalán-utcza, Szt-Mihályi-ut Devecseri-utcza közt. (Ugyanily nevü utcza folytatás.)

X., Cziráki-utcza, Körvasuti és Devecseri-utcza közt.

X., Devecseri-utcza, Kemény-utcza Dorogi-ut közt.

X., Szolnoki-ut, Turul-uttól a Kerepesi-utig (Rákosfalva.)

X., Erdősi-utcza, Kereszturi-uttól a Körvasutig.

X., Pesti Gábor-utcza, Erdősi-ut irányában Körvasutól Devecseri-utczáig.

X., Halas-utcza, Kereszturi-uttól a Körvasutig.

X., Juhász-utcza, Körvasuttól a Devecseri-utig (Halas-ut irányában.

X., Méhes-utcza, Kereszturi-uttól a Körvasutig.

X., Heves-utcza, Körvasuttól a Devecseri-utig.

X., Ladányi-utcza, Rákosi-uttól a Körvasutig.

X., Dorogi-utcza, Pilisi-u. és Devecseri-u. közt.

X., Hortobágyi-utcza, Dorogi-u.-tól máv.-ig.

X., Nemes-utcza, Hortobágyi-u.-tól Váltó-utczáig.

X., Váltó-utcza, m. á. v. rákosi munkás-telepén.

X., Gróf Haller-utcza, Soroksári-ut Lenkei-utcza közt. Ferenczvárosi védgát.

X., Pogány-utcza, Sárga-csikó csárdánál Juhász-utczáig.

X., Pilisi-utcza, Kerepesi-uttól kelet felé 7593. hrsz. telek mellett.

X., Beleznay-utcza, Méhes-u.-tól 7518 hrsz., telek mellett.

X., Barsányi-utcza, Orczi-ut Delej-u. közt.

X., Rezső-utcza, Üllői-ut Rezső-tér közt.

X., Kendeffy-utcza, Rezső-tértől a honvéd lovasági laktanya mögött (északeleti oldalán.)

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 669.120, katona 16.220. — Összesen: 685.340. Az elmült héten élve született 401 gyermek, meghalt 267 egyén, a születések 134-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 304 törvényes, 97 törvénytelen; nemre nézve 195 fiu, 206 leány. Halvaszületett 13 gyermek köztük 11 törvényes, 2 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 30.4.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20.3 az egy éven felüli lakosságnál: 15.2, az öt éven felüli lakosságnál: 14.0.

A halottak közt volt 152 (—) finemü, 115 (—) nőnemü.

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 9. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 32-nél).

Ez év eddigi 52 hetében élve született összesen 23.592 gyermek, meghalt összesen 14.769 egyén, a születések többlete tehát 8823; a mult év megfelelő időszakában született 23.621 meghalt 15.019 a születések többlete tehát 8.602.

Az élveszülöttek között volt 93 romai katholikus, — — görög katholikus, — görög keleti, 14 ágostai evang., 13 helvét, — unitárius, 32 izraelita, — egyéb, — összesen 152. Halvaszületett összesen 5.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt.Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1159 beteget, szaporodás 307, csökkenés 354, maradt a hét végén 1112, a Szt.László-kórházban ápoltak a mult hét végén 133 beteget, szaporodás 33, csökkenés 42, maradt a hét végén 124, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 793 beteget, szaporodás 215 csökkenés 264, maradt a hét végén 744, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 791 beteget, szaporodás 102, csökkenés 93, maradt a hét végén 800. Összesen ápoltak a mult hét végén 2876 beteget, szaporodás 657, csökkenés 753, maradt a hét végén 2780.

Olvasóinkhoz.

A *Magyar Székesfőváros* immár negyedik évfolyamába lépett. Fokozott lelkesedéssel és szorgalommal és a teljes sikernek legfőbb biztositékával indul az uj munkára.

Legyőzte a kezdet nehézségeit, lassanként megtalálta a helyes és egyenes utat a boldogulásra és hivatása betöltésére.

A *Magyar Székesfőváros* programmja ösmeretes a mi közönségünk előtt.

Közigazgatási hetilap vagyunk, *községi* ujság, mely a közigazgatás a főváros törvényhatósága, e törvényhatóság közönsége és vezetősége érdekeit szolgálja.

Magánérdekeket a lap hasábjain nem ismerünk; pártoskodásban, személyi harczokban részt nem veszünk. A közérdeket szolgáljuk minden tudomásunkkal, minden szorgalmunkkal.

Világos képet nyujtunk a közigazgatás eseményeiről, a főváros külső és belső ügyeiről. Ha kell és szükségét látjuk birálunk; ha alkalom nyilik az igaz érdemet kiemeljük, az ok nélkül megtámadottat védelmezzük. Mindezt komoly, higgadt hangon, nem az olcsó szenzáczió rikoltozó dob szaván.

Az ily közigazgatási organum, hogy milyen ürt pótol, felesleges hivatkoznunk reá. De rá kell mutatnunk egy másik nagy feladatunkra, mely ugyan már a részletek közé tartozik, de elsőrangu fontosságu.

A *Magyar Székesfőváros*, mint a községi ügyekben teljesen szakavatott, járatos organum tudja és akarja is mérlegelni a maguk érdeme szerint a napirendre kerülő ügyeket, terveket és igyekezik birálatain, melyek kivétel nélkül elismert szakférfiak és irók tollából kerülnek ki — tárgyilagos lenni, a fővárost kormányzó testülettel pedig az őt megillető tisztelettel és megbecsüléssel foglalkozni.

Mindez azonban a *Magyar Székesfőváros* teljes függetlenségére és igazságszeretetére hatással nincs. Kimondjuk, a mint eddig is kimondottuk a kemény elitélő szót, ha ez szükséges, ámde a jó munkát és érdemes törekvést meg is becsüljük, s nem gúnyolunk ki mindent csupán azért, mert a magisztrátus műve.

Szivvel-lélekkel dolgozunk rajta, hogy a közvélemény hangulatát igazságos irányba tereljük.

Nem kell ismételnünk más oldalról, hogy minden munkánkkal, — mint eddig is — a nagyközönséget szolgáljuk.

A *Magyar Székesfőváros* a községi élet minden ágát figyelemmel kiséri. A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók, javadalmi dijak, lakásbér, uzsora, szegényügy, épitkezés, közvilágitás s a közigazgatás százféle ágazata szolgáltatja munkaanyagát. A sokszor elvont és száraz témát azonban mindenkor úgy igyekezzük feldolgozni, hogy a szakférfiak igényeit is kielégithesse és könnyed, világos modorával a nagy közönségnek is szórakoztató, tanulságos és érdekes olvasmánya legyen.

Szinház-rovatunk is arra számit, hogy a minden tekintetben teljesen közérdekü anyaggal lekösse a közönség érdeklődését, és a szakszerü közlemények esetleg fárasztó tömegében szellemi üdülésül szolgáljon. Egyébként szinházi és müvészeti közleményeink is teljesen önállóak, eredetiek, s nem az elhangzott birálatok összegezései. Keressük ezen a téren az érintkező pontokat, hol a müvészetet szolgáló intézmények a közigazgatással találkoznak. Bőven kinálkozik erre az alkalom, az épitkezések, segélyezések alkalmával, a tüzbiztonsági, közrendészeti, közerkölcsiségi stb. kérdések megvitatásánál.

Egyebekben maradunk a régiek. Régi elvünket a hirszolgáltatás terén fel nem adjuk, jól értesült és friss marad hirrovatunk, szakszerü és pártatlan minden közleményünk, kimeritő és pontos valamennyi ismertetésünk.

Tért nyitunk minden jóakaratu, érdeklődő, felvilágositást kérő szónak. Minden tudakozódásra szivesen felelünk, előfizetőinknek minden dolgában készségesen eljárunk. Ha kell a városházán levő ügyeknek személyesen is utána járunk s előfizetőink ügyeiben felvilágositásokat szerzünk. Ajtónk nyitva áll minden megkeresésnek, válaszszal élőszóval, levélben, vagy szerkesztői üzenetben szolgálunk.

Fontos és kedves kötelességének ismeri a *Magyar Székesfőváros* a közigazgatási tisztviselők jogos érdekeit is mindenkor lelkesen támogatni. A tisztviselők érdekeit nem viselheti több joggal szivén senki, mint mi, a kik a közigazgatás minden ágát-bogát annyira ismerjük, s a bajokat, hiányokat közvetlenül látjuk és tapasztaljuk.

Kérjük a magyar olvasó közönséget, gyülekezék teljes lelkesedéssel, teljes számmal a mi zászlónk alá, a melyet el nem ejtünk, cserben nem hagyunk soha.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Félévre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	6 „

Hirek a városházáról.

14613 szegény és árva.

Az elmult 1900-ik esztendő alatt négy fővárosi intézetben 14613 szegényről és árváról gondoskodtak. Ebből a horribilis számból 11151 egyén volt egyedül az *Erzsébet*-szegényházban. Ezek közül 7642 férfi és 6509 nő volt. A *Sándor*-szegényházban 1536 férfit és 1807 nőt, összesen tehát 3743 egyént ápoltak. Az *Erzsébet*-leányárvaháznak 93, a *József*-fiuárvaháznak 119 növendéke volt.

Az óbudai köztemető hullaháza.

A tanács már régebben elhatározta, hogy a III. kerületi köztemetőben hullaházat épittet. A mérnöki hivatal elkészitette a hullaház terveit. A hivatal a hullaház számára a X-ik sirhely táblának még el nem foglalt részét szemelte ki, a mely a városi vizvezetéki hálózattal alkalmas módon összeköthető. Maga az épület magasabb pinczéből és földszintes részből áll. Tartalmaz alagsorban hulla-kamrát, rakrárakat, jégkamrát és sirásó lakást. A földszinten egy közös ravatalozó helyiséget rendeznek be, mely legalább is hét hulla befogadására képes és 90 négyszögméter terjedelmü, továbbá két kisebb ravatalozót, egyenkint 60 négyszögméter terjedelmü, két-két hulla részére, s végre két ravatalozót egy-egy hulla részére, egyenkint 15 négyszögméter terjedelemben. Ezenkivül egy külön bejáratu ravatalozó helyiséget tervez a fertőző betegségben elhalltak részére, 27 négyszögméternyi területben, továbbá orvos-szobát, lépcsőt, árnyékszékeket és felhuzót. E helyiségek berendezésének sorrendje tárgyában két alternativ tervet dolgozott ki a mérnöki hivatal. A beépitett terület nagysága 480 négyszögméter és az egész épület 74.000 koronába kerülne.

A szegényház lakosainak szaporodása.

A fővárosi *Erzsébet* szegényház ápoltjainak száma egyre szaporodik. Deczember hónapban ismét tizenhat elszegényedett öreg beteg egyént helyezett el a tanács a szegényházban. A fővárosi árva- és szeretetház lakosainak száma a mult hónapban szintén megnövekedett, amennyiben a tanács nyolcz árva gyermeket helyezett el benne.

Közbiztonsági állapotok a Külső Váczi-uton.

A Külső Váczi-uton levő fővárosi vizvezetéki raktár egyik éjjeli őrét deczember 28-án virradóra vérbe fagyva találták az ut mentén. Mikor életre keltették, elmondta, hogy valaki az éjjel hátulról egy éles kővel fejbeütötte. Ez az eset már nem az első azon a környéken, mely tele van dologtalan csavargókkal. A tanács megsokalta az untalan ismétlődő kellemetlenségeket s megkereste a rendőrfőkapitányságot, hogy a raktár körül az őrjáratot szaporitsa meg. A vizvezetéki igazgatóság pedig a vizvezetéki éjjeli őröket revolverrel látta el, hogy megtámadtatás esetén magukat védhessék és a rendőröknek jelt adhassanak. A vizvezetéki igazgatóság ehhez az intézményhez most utólag a tanács jóváhagyását kéri.

A rendőrtisztviselők egyesülete.

Becses hivatásu egyesületet alakitottak a fővárosi államrendőrség tisztviselői. Az uj egyesület alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta. Az egyesület czélja, hogy rendes tagjainak és azok özvegyének nyugdijaztatásuk alkalmával megszünő lakáspénzük és egyébb illetményeik kárpótlása fejében nyugdijpótlékot, a vagyontalanul elhalt tagok árvái számára némi neveltetési pótlékot biztositson. Az egyesületi alaptőke egy részéből a tagoknak pénzkölcsönöket nyujt, melyet azok havi részletekben törleszthetnek le. Az egyesület végre feladatául tüzte azt is, hogy tagjainak anyagi és erkölcsi érdekeit minden téren előmozditani igyekszik és tagjai közt, a társas szellemet és a szakszerü müvelődést fejleszteni fogja. „A székesfővárosi magy. királyi államrendőrség tisztikara nyugdijpótló és segélyező egyesületének“ elnöke dr. *Farkas* Lajos, rendőrtanácsos.

Népkonyha-jegyek felosztása.

A tanács közjótékonysági ügyosztálya kiosztotta a kerületek között azt a 20.000 koronát, a mit a főváros a szükölködők számára népkonyha-jegyek beszerzésére szavazott meg. Az összegből az I. ker. 7000, a II. ker. 1200, a III. ker. 2000, a IV. ker. 600, az V. ker. 1400, a VI., VII. és VIII. ker. 3200—3200, a XI. ker. 2000, és a X. ker. 1200 koronát kapott. Az ezeken kivül a *Podmaniczky*-utczai kenyérkiosztó bizottságnak megszavazott 4000 kor.-t is a napokba utalványozták ki dr. *Rózsavölgyi* Manónak, a kiosztó bizottság elnökének kezéhez.

A Krisztinavárosi szinkör felülvizsgálata.

A Krisztinavárosi szinkör, vagy a mint ujabban nevezik, a fővárosi nyáriszinkör müszaki felülvizsgálatára kiküldött bizottság tagjait már összeállitották. A középitési bizottság részéről *Eckermann* Ede, *Eberling* József és *Horváth* József tagok, a mérnöki hivatal részéről pedig *Hönig* Dezső felügyelő mérnököt és a budai szinügyi bizottság részéről pedig *Scheuch* Károly vesznek részt a bizottsági eljáráson. A bizottság már a legközelebbi napokban megkezdi müködését s megvizsgálja mindazokat a müszaki szerkezeteket, a melyekre teher nehezedik. Az esetleg szükséges javitásokat még a legközelebbi szinházi évad kezdete előtt végrehajtják.

Lemondott bizottsági tag.

Arnstein Henrik fővárosi bizottsági tag a sertésközvágóhid és a bombatéri vásárcsarnok, valamint az ezekkel kapcsolatos utak épitésének ellenőrzésére kiküldött szakbizottságokban elfoglalt tagsági állásáról a polgármesterhez mostani előterjesztett jelentésében lemondott.

Ujabb segély az ujpesti honvédeknek.

Az Ujpesten lakó 48/49-es öreg honvédek már több izben kértek segélyt a fővárostól. A tanács legntóbb 200 koronát szavazott még számukra. Az öreg honvédek azonban sokan vannak, a kormánytól mindössze hónaponként hat korona kegydijban részesülnek, igy tehát a segitség hamar elfogyott, a nyomorukon nem sokat enyhitett. Az ujpesti honvédek most ujabb segélyért folyamodtak a tanácshoz. A jószivü tanács ismét meghallgatta kérésüket, megint kétszáz koronát utalványozott számukra.

A budakeszi-ut világitása.

A *Budakeszi*-ut környéke lakosainak régi óhajtása megy teljesedésbe a tanácsnak legutóbb kelt határozatával. A *Budakeszi*-utat használó közönség ismételten panaszkodott a miatt, hogy a főváros az előző évektől eltérőleg az idén a tél bekövetkeztével az eddig szokásos féléjeli világitást is beszüntette. A lakosság kérelmére most a tanács nem csak az eddigi kőolajlámpákat szereltette fel ujra, hanem elrendelte, hogy az azelőtt féléjjel égő lámpákkal ezentul egész éven át, télen-nyáron egész éjjel világitsanak.

Kölcsönök a szegény iparosoknak.

A tanács az *Albrecht Hildegarde* alapból a multkor ismét 103 önhibáján kivül elszegényedett iparosnak szavazott meg kamatnélküli kölcsönöket. 20 folyamodó kapott egyenként 80—80 koronát, ugyancsak 20 folyamodó 120—120 koronát és 50 folyamodó 200—200 koronát. A megszavazott kölcsönök összege 16,080 korona. Az alap vagyona ez idő szerint 111,300 korona

Munkáslányok vasárnapi szórakozása.

A szegény munkáslányokról keveset gondoskodik a társadalom. Az erkölcsi és anyagi támogatást egyaránt nélkülözik, vallási és szellemi nevelésük tökéletlen. A „Katholikus munkásnők védőegyesülete" azt a nagy czélt tüzte maga elé, hogy a munkásleányoknak oktató és testedző szórakozást teremt. Az egyesület a tanács támogatását kéri A Rigó-utczai községi iskola tornatermének átengedéséért folyamodik, hogy vasárnaponként, meg ünnepnapokon, a mikor a munkáslányok dologtalan c atangolásra nyernek alkalmat, számukra ott tornajátékokat rendezhessen.

Elutasitott javaslat.

A VIII. kerületi 3. számu iskolaszék előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a községi kisdedóvokban alkalmazott dajkáknak egyenlő lakásbér pótlékot utalványozzon. A tanács ezt a javaslatot nem fogadta el, mert a dajkáknak egyenlően 30 korona fizetésük van és a legtöbb helyen természetbeni lakásokat kapnak, a hol pedig ilyen lakás nincs, a helyi viszonyokhoz képest kisebb nagyobb pótlékban részesülnek. E téren tehát ujabb intézkedésre, vagy ujabb módszer megállapitására szükség nincs.

Orvosok egyesülete.

Nemrégiben a fővárosban lakó orvosok egyesületet alakitottak, a melynek czélja az orvosok társadalmi, szellemi és anyagi érdekeinek előmozditása és megvédése. A egyesület melynek czime „Budapest—józsefvárosi orvos társaság" dr. *Ebner* János elnöklete alatt áll. A belügyminiszter most az egyesület alapszabályait jóváhagyta.

A külterek világitása.

Egyre-másra érkeznek mindenfelől a kérvények a tanácshoz, hogy egyes külteleki részeken a közvilágitás megjavitásáról gondoskodjék. A II. kerületi előljáróság a *Donáthy* lépcsőnek világitása iránt tett legujabban előterjesztést a tanácsnak. A lépcső olyan sötét, hogy e miatt egyenesen közveszedelmes. A *Rózsa*-domb és vidéke ház és telektulajdonosainak egyesülete a Rézmál-dülőben fekvő két névtelen utcza számára kér kőolajvilágitást. A VI. kerületi előljáróság előterjesztésére a tanács elrendelte, hogy a *Jegenye*-utczában a közvilágitást berendezzék. A lámpákat itt január 7-én már fel is szerelték.

A czipész iparosok betegsegélyző-pénztára.

A bunapesti czipész iparosok és segédek ipartestülete és betegsegélyző-egyesülete alapszabályainak módositását határozta el, valamint külön betegsegélyző-pénztárt is szándékozik létesiteni. A tanács a kivánt értelemben, módositott alapszabályokat most terjesztette kormányhatósági jóváhagyás alá.

Kis gyermekek menedéke.

A szegénysorsu szülők kicsike gyermekeinek egyetlen menedéke a kisdedóvó, a hol kellő felügyelet alatt oktatásban és szorakozásban részesülnek. A józsefvárosi elsőszámu iskolaszék nemrég azzal a kérelemmel járult a tanácshoz, hogy a kisdedóvókat tél idején már reggel 7 órakor nyissa meg, hogy a gyermekek, a kiknek szüleik kora reggel munkájukat végezni távoznak, ott meleg szobára találjanak. A

tanács e kérelem alapján elrendelte, hogy a kisdedóvók naponta reggel 7 órakor megnyiljanak. Ugylátszik azonban, hogy ez az intézkedés csak irott malaszt maradt, mivel az iskolaszék most ismét arról tesz jelentést, hogy a kisdedóvók a 7 órai kezdő időpontot nem tarthatják meg pontosan.

A szegényalap gyarapodása.

A rendőrfőkapitányság megküldötte a tanácsnak az októberben és novemberben a rendőrségnél a főváros javára befolyt összegekről szóló kimutatást. E szerint a főváros javára eső pénzbüntetések czimén november hónapb n 3664 kor. 16 fillér folyt be. Tánczmulatságok és egyéb mutatvány engedélyek után októberben a székesfőváros szegényalapja javára 6188 kor. 67 fillér, novemberben pedig 7392 kor. 99 fillér volt a bevétel. Ez az összeg a farsang kezdetével előreláthatólag még tetemesen növekedni fog, ugy, hogy a szegényalap bő aratást remélhet.

Közgazdaság

Az „Adria" uj szerződése.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter közvetlenül a képviselőház ujból való összeülése után fogja beterjeszteni az Adria magy. kir. tenger-hajózási részvénytársaságnak a kormánynyal kötött uj szerződéséről szóló törvényjavaslatát. Ez uj szerződés, mely hivatva lesz kereskedelmi tengerészetünknek és Fiume kereskedelmének jelentékeny lendületet adni, a következő lényegesebb rendelkezéseket tartalmazza: Az uj szerződés 1922-ig köttetett meg anélkül, hogy a társaság évi szubvenciója, mely tudvalevőleg 1.140.000 korona, felemeltetnék. Tartozik ellenben az Adria hajóparkját 10-ről 35-re felemelni a miáltal a társaság hajóinak tonnatartalma kétszerte nagyobb lesz az eddiginél. A társaság által fentartandó évi hajójáratok száma 75-tel emelkedik. Az uj hajók közül kettőt a fiumei hajógyárba tartozik megrendelni a társaság. Az uj szerződés már számos olyan rendelkezéseket tartalmaz, melyek a hazai ipar és kereskedelem előmozditására szolgálnak. Hogy a társaság az uj szerződésben foglalt kötelezettségeinek eleget tehessen alaptőkéjét 5 millió koronáról 10 millió koronára fogja felemelni.

A magyar agrár- és járadékbank részvény-társaság.

A kedvezőtlen gazdasági helyzet ellenére a mult évben is megfelelő mértékben kiterjesztette az általa folytatott üzletágakat. A bank mintegy 3 millió korona jelzálogkölcsönöket folyósitott, a minek folytán a kölcsönök összege, — az év folyamán teljesitett visszafizetések levonásával, — 25 millió koronánál többre emelkedett. Szőlőkölcsönökre mint 3,600.000 koronát folyósitott, ugy hogy ezeknek a kölcsönöknek teljes összege az év végével elérte a 20,300,000 koronát. A bank 1900. deczember végéig 20,000.000 korona 4%-os szőlőkötvényt, 18,500.000 korona 4½%-os záloglevelet és 18,800.000 korona 4½%-os járadékjegyet, összesen tehát 57,300.000 korona n. é. czimleteket bocsátott ki, szemben a megelőző év 48,000.000 korona összegével. A leszámitolási üzlet forgalma az év végével 57 millió koronára, a reportüzleté 40 millió koronára rugott. Azoknak a helyi érdekü vasutaknak jövedelmezősége, a melyeknek elsőbbségi részvényei a bank tárczájában vannak, általában emelkedést mutat az előző évvel szemben, ugyszintén igen kielégitő a bankkal szövetséges vidéki pénzintézetek fejlődése. Eddigi irányelveihez hiven, a bank az elmult évben is a legzagyobb óvatossággal élt üzleteinek kezdése körül és igy a gazdasági élet minden ágában beállott hanyatlás ellenére veszteségek nem érték. Az elmult üzletévre az előző évivel azonos (5%), vagy azt megközelitő osztalék szétosztása várható.

Budapesti bankegyesület.

Az immár évek során át tartó erős gazdasági visszahatás a lefolyt évben még fokozottabb mértékben volt érezhető. Annál örvendetesebb, hogy az intézetnek sikerült folyóüzletét jelentékenyen fejleszteni, sőt nagyobb pénzmüveletek terén is eredményesen müködni. A bankot a bel- és külföldön előfordult számos és jelentékeny fizetésképtelenségből veszteségek nem érték. A folyóüzlet terjedése főképpen a folyószámla és a külföldi váltóforgalom emelkedéseiben nyilvánult. A váltóleszámitolás, tekintettel a fönntérintett kedvezőtlen helyzetre, némi megszoritásnak volt alávetve s ennek folytán a leszámitolási kamatnyereség is valamivel csökkenhetett. Az intézet érdekeltségéhez tartozó vállalatok közül a Magyar és galiciai naftaipar részvény-társaság rendes, kielégitő üzletmenetet mutat fel. A Jedlicében ujonnan épült nagy finomitó nemrég kezdte meg üzemét s nyersolaj szükséglete a társaság bányái által fedeztetvén, jó eredményt igér. A délmagyarországi kőszénbánya részvénytársaság, melynél tudvalevőleg a frankfurti Erlanger czég és a berlini Actien-Gesellschaft für Montanindustrie kiválóan érdekelvék, ez ideig főkép még feltárási és kiigazitási munkákkal volt elfoglalva, ugy, hogy nem igen érezhette hasznát a kedvező szénkonjunkturának. Már a jövő évre azonban a termelés jelentékeny emelkedését várjuk. A Bankegyesület külföldi üzletbarátokkal egyetemben részt vett a 2,500.000 korona részvénytőkéjü Cséry-féle szemét-szállitási és feldolgozási gyár.-t. és a Mansfeld-féle chamotte és magnezit téglagyár (5,000.000 korona tőke) alapitásában. Mindkét vállalatnál kedvező eredményekre van kilátás. Az intézetnek része volt továbbá a 4%-os magyar koronajáradék kibocsátásában, mely üzlet már teljesen le is bonyolittatott. A tavaly megvett aradi szalmaanyag- (szalma celluloze) gyár ez évben átalakittatott és kibővitve november első napjaiban kezdette meg üzemét. A gyártmány elejétől fogva kitünő minőségü volt s a vállalattól joggal jó eredmény várható. A telep további kibővitése jelenleg tanulmánytárgyát képezi. Az általános gazdasági viszonyok, nemkülönben az e tárgyban különösen irányadó külföldi pénzpiaczok helyzete, valamint az ideiglenes állapot, mely az uj helyi érdekü vasuttörvény előkészitésével szükségképen járt, gátolták nagyobbszerü vasuti üzletek létrejöttét. Nagyjában az idén csakis 9,440.000 korona névértékü szlavoniai helyi érdekü vasutkötvény átvétele bonyolittatott le. A Bankegyesület és

csoportjának érdekkörébe tartozó számos régebbi vasutvonal igen kielégitő fejlődést és rendszeresen emelkedő bevételeket mutat. Noha a tiszta nyereség aligha lesz kisebb a tavalyinál, nincs kizárva, hogy az intézet vezetősége, tekintettel az általános helyzetre, a mult évi osztalék némi csökkentését s igy nagyobb nyereség elővtelét fogja a közgyülésnek javasolni.

Iparvállalatok.

A Hungária egyesült gőzmalmok részvénytársaság.

A Hungária egyesült gőzmalmok részvénytársaság a mennyiben már most a számadásokból következtetni lehet 5 százalék osztalékot fog fizetni.

Az Országos raktárházak részvénytársaság.

Az Országos raktárházak részvénytársaság az elmult évben üzemét Temesvárott épitett uj raktárházával bővitette. A vállalat osztaléka valószinüleg 6 százalékot fog tenni.

Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára.

Kevésbbé előnyös lesz előreláthatólag a Részvénytársaság villamos és közlekedési vállalatok számára czimü vállalat üzleti eredménye. Az e vállalathoz tartozó villamos-telepek fejlődése többnyire kielégitően, némely esetben pedig igen szépen halad. Mindazáltal e telepek üzleteredménye egészben a támasztott várakozások mögött marad, a mi azonban a társaság jövőjébe vetett reményt épen nem csökkentheti. Még kétséges, hogy a társaság a mutatkozó üzemfölösleget osztalékfizetésére fogja-e fölhasználni, vagy pedig azt a tartaléktőkéhez csatolja.

Az Urikány-zsilvölgyi magyar kőszénbánya részvénytársaság.

Az Urikány-Zsilvölgyi magyar kőszénbánya részvénytársaság a lefolyt évben megfelelő üzemi tevékenységet fejtett ki s fogyasztási területét jelentékenyen kiterjesztette. Az osztalékot legalább 5 százalékra becsülik.

A Magyar fém- és lámpaárugyár részvénytársaság.

A Magyar fém- és lámpaárugyár részvénytársaság a lefolyt üzletévre valószinüleg mintegy 8 százalék osztalékot fog fizetni.

A Kőolajfinomitógyár részvénytársaság.

A Kőolajfinomitógyár részvénytársaság az elmult évben kielégitő módon volt igénybe véve. Az ez iparra nézve igen fontos kontingentális fenmaradása azonban ugy látszik, veszélyeztetve van. Az osztalék előreláthatólag 15 és 20 százalék közt fog mozogni, de azt ma meghatározni még korai, minthogy az üzleti év csak 1901. április 30-án jár le.

A magyar helyiérdekü vasutak részvénytársasága.

A magyar helyiérdekü vasutak részvénytársasága uj üzleteket nem kötött, hanem csak a tárczájában lévő régi vonalok belterjes üzemére szoritkozott. Előreláthatólag 5 százalékos osztalékot fog szétosztani.

Hirdetések.

Hirdetmény.

A III. IV. osztályu kereseti adóra, a tőkekamat és járadékadóra, valamint az ingatlan birtokok általános pótadójára vonatkozólag az 1901. évre benyujtandó vallomások tárgyában.

A kerületi elöljáróság felhivja mindazokat az adózókat, kik III. vagy IV. osztályu kereseti adó avagy tőkekamat- és járadékadó fizetésére kötelesek, hogy ezen adókra vonatkozólag a törvény intézkedésénél fogva az 1901. évre benyujtandó vallomásaikat a törvényes következmények terhe alatt **1901. évi január hó 20-áig** bezárólag nyujtsák be.

Felhivja továbbá az elöljáróság a helybeli házak és telkek tulajdonosait, hogy az ingatlan birtokukra netán bekebelezett terheknek, ezen birtokuk után az 1900. évre kivetendő általános jövedelmi pótadó megállapitásánál a törvény értelmében leszámitandó kamatait 1901. évi január hó 31-éig (bezárólag) jelentsék be.

Szükséges ürlapokat naponta reggeli 8 órától déli 12 óráig a kerületi adószámviteli osztályok ingyen szolgáltatják ki, s ugyanezen osztályoknál lesznek a kitöltött vallomások is elismervény mellett benyujtandók.

A III. osztályu kereseti adóra vonatkozó vallomásoknál,— melyeket mindazok tartoznak benyujtani, kik az 1900. évi adókivetés befejezte óta III. oszt. kereseti adó alá tartozó üzletet nyitottak vagy foglalkozást kezdtek, vagy kik III. osztályu kereseti adóval bármi okból, az 1901. évben kerülnek első izben megadóztatás alá, — a bevalás tárgyát az 1900 évben, illetőleg az 1900. év megfelelő részében elért tiszta jöved elem képezi A III. osztályu kereseti adó alá eső jövedelmek a székesfővárus azon közigazgatási kerületében lesznek bevallandók, melyben az üzlet, esetleg főüzlet van; mert a megadóztatás is rendszerint ezen kerületben foganatositandó. Ama III. osztályu kereseti adót fizetők, kik segédekkel dolgoznak, vallomásaikhoz segédeik jegyzékét is tartoznak csatolni, mely jegyzékekben a segédek nevei, azok lakásai, a segédek belépésének ideje s havi vagy évi fizetései pontosan kiteendők.

A IV. osztályu kereseti adóra vonatkozó vallomásoknál melyeket alkalmazottaikat illetőleg a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek is benyujtani tartoznak, a bevallás tárgyát az 1901. évre megállapitott ha pedig ez megállapitva még nem volna, az 1900 évben élvezett évi fizetés képezi.

A tőkekamat- és járadékadóra vonatkozó vallomásoknál a bevallás tárgyát a kamatok- és járadékokból az 1900. évben élvezett jövedelem képezi.

Az ingatlanok általános jövedelmi pótadójára vonatkozó tehervallomásokat, illetőleg utalunk a minden egyes ház és telek tulajdonosának kézbesitett külön figyelmeztetésre.

Budapesten, 1901. évi január hó 1-én.

A ker. elüljáróság.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

M. K. Budapest. Az a dolog most épen nem aktuális. Már pedig az ilyesmi csak ugy ér valamit, ha akkor találják fel, a mikor meleg. Alkalmilag szivesen.

K. P. Budapest. Köszönjük. Mindenkor tárt karokkal várjuk. Üdv.

Ch. Ernő. R.-Szt.-M. Sorát ejtjük. Szivesen vennők, ha meglátogatna. Az ünnepi alkalomra legjobb kivánatunkat.

St. Hugó. Budapest. Még mindig nem kaptuk meg.

H. Miklós. Közérdekü dolog, de már kissé késő. Majd ha ismét felszinre vetődik. Egyáltalán nagy az anyaghalmaz, s igy sokszor kénytelenek vagyunk olyan dolgot is mellőzni, vagy legalább alkalmas időre halasztani, a mit magunk is sajnálunk. Igyekezetünk azonban mindenkor az, hogy mindent felöleljünk, a mi csak körünkbe tartozik.

A másik dolgot a napisajtó teljesen letárgyalta. Az ilyen kérdéshez mi csak akkor szólunk hozzá, ha uj, vagy önálló mondani valónk akad. Máskülönben az egyszerü rekapitulálás érdektelen lenne.

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. január 21-én. 3. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Honmentés.
A munkanélküliek nyomorának enyhítése
Az Eskü-tér rendezése.
A kibővitett fővárosi házinyomda.
A fővárosi egyesület válsága.
Jószivü emberbarátok.
Főkapitányi rendelet.
Statisztika.
Szinház.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenítéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 „

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 % engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam. 1901. Budapest január 21. 3. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Honmentés.

Nem leszünk következetlenek. Számtalanszor hangoztattuk, ezuttal is ismételjük, hogy szivesen látunk minden legcsekélyebb mozgalmat, a mely a főváros iránt való érdeklődésnek, buzgalomnak tanujele. Ebből a szempontból örömmel szemléltük a „*városi párt*“ hangzatos neve alatt összeverődött bizottsági tagok akcióját, de meg azért is, mert a tömörülés, mig a dolog jóformán csak csirájában volt, sok derék jellemvonással ékeskedett és czéljai, törekvései érdemessé tették arra, hogy komoly számba lehessen venni.

Neves férfiak, lelkiismeretes városatyák buzognak a közjó érdekében. Nemde lélekemelő látvány? Törekednek a közérdek előmozditására, legjobb meggyőződésük szerint, kinekkinek a maga módján, a maga hite és tudása szerint: nem elismerésre méltó igyekezet?

Elég fájdalom, hogy már a dolog kezdetén csütörtököt mondott. Elég lehangoló tudat, hogy a mi — egyébként elismert igyekezetü férfiaink nem képesek jóravaló törekvésüket egy lépéssel sem előre vinni, hanem megölik a saját szülöttüket. Előbb nevetségessé, majd csakhamar gyülöletessé teszik, — s elvágják az utját, hogy valamivé fejlődhessék. — Mert lehet a czél legszentebb, de az eszköz, melylyel küzdünk, nem lehet tisztátalan, mocskos.

Mindnyájan tudjuk, hogy a legujabb városi frakczió mivel kezdte meg müködését. A méltatlan gyanusitás, sajnos, nálunk igen megszokott és elterjedt fegyver. Dicső eredményét láttuk itt is, ott is. Ebben az esetben szerencsére idejekorán és nyiltan jelentkezett ugy, hogy kárt csak önmagában tehetett.

Szerencsés véletlen, mely azonban nem oldoz fel az okozott botrány vétke alól.

A főváros kormányzó testületét és tisztikarát nem először érte hasonló megtiszteltetés. Valószinüleg nem is utoljára. A járatlan és tudatlan nép szokása, hogy a felsőbbeket, a kiket a gond és felelősség terhel, suttogásában meggyanusitja. Száz szegény ember közül kilenczvennyolcz kifakad, ha bajba kerül, hogy az urak az okai, a kik a konczon osztoznak s a szegény embert meg nem védik, mert ellenségei. Azoknak minden szabad, — emezeket bezzeg minden kis hibáért üldözik.

Efféle gondolkozást meg lehet magyarázni a korlátolt agyvelejü, müveletlen embernél, de intelligens uraktól, a kik épen azt követelik, hogy a főváros bonyolult ügyeinek terhes vezetésében nagyobb rész jusson ezentul számukra, a kik befolyást és vezetőszerepet reklamálnak a maguk részére, kissé másforma magatartást méltán lehetett volna elvárni, sőt megkövetelni.

Azok a müvelt férfiak, kiknek épen azon kellene munkálkodniok, hogy a köztudatot helyes irányba tereljék, felvilágositsák, bombasztokkal álltak elő és igaztalan vádakkal, melyek nem a kitüzött czélt — a nyilt eszközökkel vezetett közigazgazgatás kivivását segitik elő, hanem a hatóságnak ellenségeket szereznek abban a nagyszámu tömegben, a mely nem tud és nem akar a dolgok mélyére hatolni s igy egyetlen hálás közönsége a hasonló olcsó hatás-keresésnek.

Elismerjük, hogy *Légrády* Károly a törvényhatósági bizottság szine előtt nyilatkozatainak javát visszavonta. Igaz az is, hogy *Matuska*

alpolgármester hirtelen tett gavalléros nyilatkozatában megelégedett ezzel a visszaszivással.

A *tanács* azonban mégis joggal követeli a megtorlást, mert ez a testület nem köteles a tulságig gavalléroskodni akkor, a mikor közérdekről és a saját gondjára bizott testületnek becsületéről van szó. Olyanféle nyilatkozattal beérheti magánember, a nyilvánosság előtt mélyen megsértett köztisztviselő testület azonban nem *köteles* beérni.

A kinos ügynek azonban még nem ez a legkomolyabb része. A legsulyosabb beszámitás alá az a megmagyarázhatatlan eljárás esik, a melyet az elégedetlenkedők csoportja az ügy további stádiumában tanusit.

A közgyülés előtt lejátszódott jelenet nyomán az uj csoport egyik legfőbb vezető embere olyan hirlapi kijelentéseket tett, a melyeket szónélkül elhallgatni valóban nem lehet. Azt vitatja ugyanis — még pedig szokatlanul nyers, majdnem durva hangon, hogy a a fővárosi bizottsági tag a törvényhatóság ülésén kivül a főváros ügyeiben tett nyilatkozataiért a bizottság előtt felelősséggel nem tartozik. Feleslegesnek tartjuk bizonyitgatni az ellenkezőjét. Jellemző azonban az a nyilatkozat, mely minden eddigi általános felfogással homlokegyenest ellenkezik — arra, hogy minő lelkiismerettel fogják fel az uj csoport tagjai hivatásukat és mennyi méltóságot tulajdonitanak a törvényhatósági bizottsági tag tisztének, sőt magának a törvényhatósági bizottságnak.

A csoportosulás — mert nem akarják pártalakulásnak nevezni — komolyságát pedig eléggé jellemzi az a kijelentés, hogy: „megengedhetetlennek tartom, hogy a város vezérlő férfiai fraternizáljanak egyes klubokkal és kaszinókkal, vagy mindennapi tereferére üljenek össze holmi kávéházakban egyes törzsfőnökökkel.“

Ugyanolyan nyerseséggel kérdhetnök viszont, vajjon mi joggal szól bele a bizottsági tag ur vagy a városi párt a főváros vezető férfiainak magánügyeibe? Kinek van és miköze hozzá, hogy valaki, legyen az akár polgármester, akár dijnok, hol kávézik és kivel diskurál privátim? Nem kérdezzük a jogásztól, a ki már eddig is megfutott innen, hanem csak a férfitól és gentlemantöl! Hogyan, hát idáig zsugorodtak össze a nagyhangu vádak, hogy valaki valakivel együtt fogyasztott el egy piccolót? És ezért demoralizált az egész tisztviselői kar?

Nem nagy mesterség — ismételjük, — általános frázisokkal hatást keresni.

Konkrét adatokat kérünk, ha van valahol visszaélés, tessék rámutatni; ha akad, hadd vágják ki a rákfenét gyökerestől. De a sanda gyanu, a mig csak általánosságban bujkál — erőtlen nyil, mely visszapattan.

Arról az izléstelenségről végül már nem is akarunk bővebben megemlékezni, hogy épen a *városi* párt vezetőinek befolyása alatt álló egyik elsőrangu fővárosi napilap milyen czikket látott jónak épen ez ügygyel egy napon, nagyobb épülés okáért közre adni.

Burkolt szatirikus közlemény, kézzel foghatólag annak bizonyitására, hogy a gyanut, ha még olyan alapos is, bebizonyitani nem lehet s igy kénytelenségből kell visszavonni. Nagyobb sértés ez a czikk a gondolkozók előtt a főváros testületére nézve, az adott helyzetben feltálalva, mint minden egyéb, az utóbbi napok eseményei közül.

Csakhogy politikus formába burkolta látott napvilágot belekötni csak czéltalan lett volna s a csunya ügyet csak jobban elmérgesitené. Annak a bizonyságául elegendő azonban, ugy hogy minő komolysággal, lelkiismerettel és őszinteséggel gondolkozik a főváros ügyeiről a *„honmentők csapata.“*

Mert ezt a mozgalmat nem lehet máskép nevezni: honmentés csakis, abból a nagyon is ismert fajtából.

Áldását, eredményét azonban látni nem fogjuk soha.

Az egyetlen, a mit elért, a *botrány*, már lejátszódott. Méltó finálé lesz majd a rágalmazási per.

Mi pedig megállunk egy pillanatra és sóhajtva nézzük mint vész kárba megint egy csomó érdeklödés és lelkesedés, mely a fővárosnak derék szolgálatokat tehetett volna, — mint fecsérli el egy sereg tehetség, tekintély és akarat erőerejét hasztalan, sőt káros czél érdekében. Miért? . .

A közuti villamos vasut farkasvölgyi vonalának meghosszabbitása.

A minisztérium utasitotta a közuti villamos vasut részvény-társaságot, hogy az engedélyokmány alapján a farkasvölgyi vonalnak az izraelita temetőig való meghosszabbitási terveit mutassa be. A villamos társaság eme felhivásnak eleget is tett, a menynyiben a főváros tanácsához már a tervet be is nyujtotta.

A munkanélküliek nyomorának enyhitése.

A főváros tanácsa tudvalevőleg a munkanélküliek nyomorának enyhitése czéljából elhatározta, hogy azokat a közmunkákat, a melyek elvégzését köztekintetek nem gátolják sürgősen végrehajtatja.

A pénzügyi és gazdasági bizottság a tanács e tárgyban tett javaslatára azt a kijelentést tette, hogy az emlitett közmunkák végrehajtásában nem látja a kívánt czél elérését, tudniillik, hogy a munkanélküliek helyzetén segitsenek, mert nézete szerint e közmunkák végrehajtása csak a vidékről a székesfővárosba özönlő napszámosok nyomorát enyhiti, — mig ellenben az ipar és kereskedelem terén beállott pangás következtében munkanélkül maradt ipari- és kereskedelmi alkalmazottakon alig segit, mert ezeket ily földmunkák elvégzésére még a végső nyomor is alig fogja kényszeriteni.

A tanács ennélfogva felhivta most a közjótékonysági ügyosztályt, hogy a szükséges tárgyalásokat haladéktalanul olyan irányban tegye folyamatba, vajjon miként lehetne a józsefvárosi foglalkoztató mühely mintájára a többi kerületben is ily intézményeket létesiteni, — s az erre vonatkozó javaslatát sürgősen terjeszsze elő.

Érdekesnek találjuk azonban több szempontból, hogy a főváros tanácsának az *inségmunka* elrendelése tárgyában hozott részletes határozatát ugyanebben a keretben ismertessük. Kiderül ebből a határozatból, hogy melyek azok a közmunkák, a melyeknek mielőbbi végrehajtását remélhetjük és tanulságos a határozat abból a szempontból is, hogy mely közmunkák elkészitését reméltük hosszú idő óta hiában és kell még hiába reményleni hosszu időn át.

Felesleges kiemelnünk, hogy másrészről igazat adunk a pénzügyi és gazdasági-bizottság véleményének és a nyomor enyhitését más oldalról reméljük és várjuk mi is.

Az egyébiránt a legteljesebb jóakaratról és buzgóságról tanuskodó határozatot *Heuffel* Adolf középitési igazgató javaslatának figyelembe vétele után hozta meg a tanács.

Közérdekü része ekkép szól:

*

Az egész országra nehezedő sulyos közgazgasági viszonyok, — a kereskedelem, — az ipar terén ezek-t nek következményeképen beállott pangás egyik kétségtelenül legszomorubb jelensége az, hogy a székesfővárosban a munkanélküliek száma megdöbbentő mértékben megnövekedett.

A székesfőváros tanácsának egyik kiváló kötelessége lévén a köznyomornak még rendkivüli eszközök igénybevétele mellett való enyhitése is, — gondoskodni kiván arról, miszerint a munkanélkül maradottak közül azoknak, kik állandóan a székesfővárosban tartózkodnak, — egyes kivihető közmunkák sürgős és házilagos végrehajtásával alkalmat adjon mindennapi kenyerük megkeresésére.

A középitési igazgató ur a polgármester urnak utasitása alapján beterjesztett javaslatában részletesen elősorolja azokat a közmunkákat, melyek elrendelésével a munkanélkül maradottaknak foglalkozást adni és igy közvetve a köznyomort enyhiteni lehetne.

A középitési igazgató ur előterjesztésében ezen házilagosan végrehajtandó közmunkákat három csoportban osztályozza.

Az első csoportba tartoznak azok a munkálatok, a melyek végrehajtása műszaki akadályokba nem ütközik és a melyeknek végrehajtására szükséges költség is rendelkezésre áll. E munkák:

1) a X. ker., üllői-uti népligetnek a kőbányai-utig kibővitése, — mely munkálatra 64.500 korona áll rendelkezésre, — de a mely csak akkor leszen elrendelhető, ha az arra vonatkozó tervek, mely ez idő szerint a belügyminisztériumnál vannak, onnan jóváhagyva leérkeznek;

2) a farkasvölgyi temetőben levő VIII., IX., XIV., XVII. és XVIII. számu parczellák rendezése, a mely munkálatra 13.248 korona van megszavazva;

3) a II. ker., Niedermayer utcza rendezésével kapcsolatos földmunka, a melyre 3805 korona áll rendelkezésre.

A *második* csoportba tartoznak azon munkálatok, a melyek műszaki szempontból keresztülvihetők ugyan, de a melyeknek végrehajtására szükséges költségösszeg nem áll rendelkezésre. E munkálatok:

1) az ujépület telkén még eszközlendő földmunkák, melyek 3650 korona költségösszeget igényelnek;

2) az V., VI., VII. és X. kerületi mezei utak rendezése 20 000 korona költséggel;

3) a Duna jobbparti hegyivizeket levezető árokban levő iszapfogók kitisztitása és egyes helyeken végrehajtandó csekélyebb földmunkák 20.000 korona költséggel.

A *harmadik* csoport azon munkálatokat öleli föl, melyeknek végrehajtása szempontjából műszaki akadályok fön nem forognak, — de a melyeknek kivitelét ez idő szerint leginkább a szükséges magánelkek megszerzése akadályozza. Ezek:

1) az aranyhegyi árok uj medrének rendezésével kapcsolatos földmunkák, melyek mintegy 50.000 korona költségösszeget igényelnek ;

2) a kelenföldi védtöltés rendezése 50.000 korona költséggel ;

3) a IX. ker., Soroksári-uttól az uj sertésvágóhidhoz vezető főut épitésével kapcsolatos földmunkák 15.000 korona költséggel.

E munkálatokon kivül felsorolja még a középitési igazgató 4) a IX. ker., alsó-bikaréten levő uj sertésközvágóhid környékén, nevezetesen a légszeszgyár és a végleges sertéskonzumvásár közötti tömbön végrehajtandó földmunkálatokat.

A tanács előterjesztést kiván tenni a törvényhatósági bizottsági t. közgyülésnek arra nézve, hogy a fönt elősorolt közmunkák közül az első és második csoportban részletezett közmunkák végrehajtását rendelje el, mielőtt azonban ez iránt érdemleges javaslattal járulna a közgyülés elé, az iratokat oly fölhivással adja ki, a tan. VI. ügyosztály utján a pénzügyi és gazdasági bizottságnak, miszerint

1) az V. ker. ujépület telkén folytatólag végrehajtandó földmunkákra szükséges 3650 korona költségösszeg,

3) a Duna-jobbparti hegyivizeket levezető árkokban levő iszapfogók kitisztitására és kisebb földmunkákra szükséges 20.000 korona költségösszeg födözetének kijelölése iránt tegyen javaslatot.

Egyidejüleg utasitja a tanács a tan. III. ügyosztályt, miszerint a harmadik csoportban fönt elősorolt munkálatok végrehajthatása czéljából *megszerzendő magántelkek kisajátitása iránt tegyen a mérnöki hivatal közbenjötte mellett sürgősen javaslatot.*

A mi végül a IX. kerületi alsó-bikaréten levő uj sertés-közvágóhid környékén, nevezetesen a légszeszgyár és a végleges sertéskonzumvásár közötti tömbön teljesitendő földmunkákat illeti, — miután az ott levő trágyának és szemétnek vasuton való elszállitása alkalmából kedvezményes szállitási dij leszen a kereskedelemügyi m. kir miniszter urtól kieszközlendő, a tanács utasitja a VIII. ügyosztályt, miszerint a kedvezményes szállitási dij kieszközlése czéljából a kereskedelemügyi m. kir. miniszter urhoz intézendő fölterjesztésre vonatkozólag, valamint ezen munkálat mikénti végrehajtása tekintetében tegyen külön előterjesztést.

10.000 koronás alapitvány.

Néhai *Flesch* Mór végrendeletileg annak idején 10.000 koronás alapitványt létesitett oly czélból, hogy annak kamataiból elszegényedett fővárosi tisztviselőket segélyezzenek. A belügyminiszter az alapitó oklevelet jóváhagyta és visszaküldötte a városi hatóságnak.

Az Eskü-tér rendezése.

A eskütéri hid környékének rendezése alkalmával a közmunkatanács megbizásából a főváros hajtotta végre a szükséges csatornázó munkákat. A főváros mérnöki-hivatala most, hogy e munkálatok immár teljes befejezést nyernek, összeállitotta az erre vonatkozó számadásokat. Az uj csatorna az *Irányi*-utcza, a meghosszabbitott *Molnár*-utcza mentén továbbá az *Eskü*-ut északi oldalán, a *Kéményseprő*-utczán és a Váczi-utczán több mint 500 méter hosszuságban vonul végig s egész terjedelmében betonból készült. A földalatti csatorna mentén 17 aknát és 35 siphonnal ellátott vizmerülőt épitettek. Az épités nagy nehézségekkel járt és igen költséges munka volt. Különösen sok bajt okozott azoknak a régi földalatti épitményeknek az eltávolitása, a melyekre ásás közben bukkantak. Több régi belvárosi háznak keményen épitett alapzata vetett gátat a földmunkáknak. Nagy bajt okozott a régivárosháza középső főfalának a lebontása, mely fal éppen a csatorna vonalába esett. Nem kisebb nehézséget okozott annak a végtelen nehéz bástya-kőfal talapzatának az eltávolitása is, a melyet két méternyire a föld alatt, a belvárosi plébánia mellett találtak. Ez a régi bástya még a törökök idejéből származik. A csatornázás költsége 16.000 koronára rugott.

A kibővitett fővárosi házinyomda.

A főváros nemrég alapitott házinyomdáját nagy mértékben kibővitette, ugy hogy a nyomda immár képes a főváros teljes nyomtatványszükségletét előállitani s minden nyomtatás alá kerülő füzetet, jegyzéket, lapot stb. elkésziteni.

A tanács most tehát elrendelte, hogy a főváros mindennemü nyomdai szükségletét a házinyomdával kell kiállittatni, kivéve a költségvetést, zárószámadásokat és a statisztikai évkönyvet, a melyek ezentul is a Pesti könyvnyomda r.-t. szerződéses vállalkozónál készülnek.

A tanács most a változott körülményekhez képest uj szabályutasitást adott ki a nyomda részére, amely szerint a papirosszükségletet az ujabban megállapitott hivatalos rend szerint kell a pénzügyi és gazdasági ügyosztály közbenjöttével beszerezni és a házinyomda költségeit és jövedelmét külön elszámolják a főváros költségvetésében.

A szabályutasitás a „székesfővárosi házinyomda részére szükséges papirosmennyiség beszerzése, kezelése és felhasználása körül követendő eljárás, nemkülönben a házinyomda számvitele és ezekre nézve a központi számvevőség részéről gyakorlandó ellenőrzés tárgyában“ tesz rendelkezéseket.

Kimondja, hogy a házinyomda a papirszükségletét rendszerint a szerződött papirszállitótól a szerződéses árak, illetve engedmények mellett, esetleg pedig a gazdasági hivatal közbenjöttével s a tanács pénzügyi és gazdasági ügyosztályát vezető tanácsnok, vagy belyettese hozzájárulásával kötött alku utján szerzi be. A beszerzés akként történik, hogy a szükséges papirosmennyiség beszerzése árán a házinyomda igazgatója a pénzügyi és gazdasági osztályt vezető tanácsnok, vagy helyettese által is láttamozott irásbeli megkeresést intéz a gazdasági hivatalhoz, mely erre a szabályszerü megrendelési utalványt kiállitja és a szükséges papiros szállitása iránt nyomban intézkedik.

A szabályutasitás, mely 12. pontból áll, ezek után részletesen intézkedik a papiros átvétele, elhelyezése, kezelése, a felhasznált mennyiség elszámolása, a megfelelő nyilvántartások összeállitása, a nyomda mérlegének — a kiadások és bevételek külön összegének egybeállitása és az eredmény-kimutatások szerkesztése tárgyában.

A nyomdában a legfőbb funkciókat s minden irányban a teljes felelősséget az igazgatóra ruházza, a kinek eljárásait a számvevőségnek egy-egy kiküldött közege s részben pedig maga a számvevőség ellenőrzi. A számvevőség egyébként is nyilvántartó könyvet vezet a papirosmennyiségről, ugyszintén a nyomda üzemforgalmáról.

A házinyomda az összes teendőket egyébként a saját keretében végezheti el. Ott történik a szedésen és nyomáson kivül a füzés, vágás és minden kapcsolatos mellékmunka is.

A főváros nagy áldozatokat hozott a házinyomda felállitása érdekében, ha azonban az olyan eredményesen fog feladatának megfelelni, mint a minő reménynyel biztat, talán nem is lesz oka megbánni az áldozatokat, a melyeken — valljuk meg — bizonyára takarékoskodhatott volna valamennyire, kissé több előrelátással és meggondolással.

Ma még természetesen a nyomda maga kiforrás alatt van s igy müködéséről majd csak később adhatnak birálatot, a mikor nyugodtabb belső élete is alkalmasabbá teszi erre.

Az ellopott Széchenyi-szobor.

Nagy feltünést kellett a nyáron az a felfedezés, hogy a svábhegyi Széchenyi-szobrot ellopták. A rendőrség, mint tudjuk, nem sokára kézrekeritette a tetteseket *Weisz* József rovott multu egyén és több czinkostársa személyében. A kissé elnyult vizsgálat a szobor-lopás ügyében immár befejezést nyert, és a budapesti büntető törvényszék a bünügyi főtárgyalást január 22-ére tüzte ki.

A „Fővárosi Egylet“ veszedelme.

A „*Fővárosi Egyesület*“ hosszas vajudás után eljutott abba a veszedelembe, hogy fenmaradása forog immár koczkán, egyszerüen azért, mert tagjai közömbösekké váltak s az egyesület dolgával mit sem törődnek.

Az egyesület vezetősége az uj év alkalmából a következő körlevelet intézte tagjaihoz, mely teljes világot vet az egyesület meg nem érdemelt szomoru állapotára:

*

Igen Tisztelt Tagtárs Ur!

Az uj évforduló alkalmából indittatva érezzük magunkat, hogy a „Fővárosi Egylet“ közhasznu czéljának minél teljesebb mérvü megvalósitása érdekében tisztelettel kérjük a tagtárs urak fokozott közreműködését.

Ugy a most lefolyt év alatt, valamint az utóbbi években általában egyre csökkent az egylet ügyei iránti érdeklődés, az értekezletek mind kevesebb tag részvétele mellett folytak le s természetszerüleg az egyleti müködés intensivitása is ezzel arányban apadt. Egyletünk közérdekü czélját tekintve e részvétlenség valósággal a közjó hátrányára vezet, ha pedig az egylet negyedszázados fenállását s számos nagynevü tagjának ügybuzgó fáradozása mellett e hosszu idő alatt elért sikerei lánczolatát veszszük figyelembe, akkor nemcsak a visszaesést vagyunk kénytelenek sajnosan konstatálni, de egyszersmind határozott előtérbe nyomulását még a további fennállás kérdésének is.

Teljesen áthatva egyletünk hézagpótló hivtásának, közhasznu voltának s méltán mondhatjuk: fényes multjának érzetétől, köteleségszerüleg emeljük fel szavunkat, mikor azon tisztelteljes kérelemmel fordulunk a tagtárs urakhoz, hogy a közügyek önzetlen szolgálatában álló egyletünket hathatós közreműködésükkel jóakarólag támogatni és tovább fejlődését minden irányban a lehetőségig elősegiteni méltóztassanak.

Sz. Ágotha László s. k. jegyző. Dr. Huszár Kálmán s. k. elnök.

*

A „*Fővárosi Egylet*“ valóban nem érdemli meg ezt a sorsot s nem tudjuk magyarázatát adni, mi az oka, hogy az egylet müködése iránt a tagok érdeklődése megcsappant. Olyan tájékozatlan és közömbös a mi közönségünk a községi ügyek iránt, hogy őszinte örömmel kell fogadnunk minden egyes tényezőt, mely az érdeklődés ébrentartását és a közvetlenség fentartását tüzi ki czélul maga elé.

Az egyesület derék multján kivül tehát ez az oka, hogy melegen óhajtjuk, vajha az élesztgető kisérletek teljes sikerrel járnának s megszereznék az egyesületnek a multhoz hasonló jövőt.

Az egyesület értekezletei annál is inkább megérdemlik az érdeklődést, mert azokon a tagokon kivül mindenkor vendégeket is szivesen látnak.

Jószivü emberbarátok.

Az idei télen valóban derék divat kapott lábra a fővárosban A jótékonyság, a szükölködők támogatása lett egyszerre közszokássá. Elérkezett az az idő, hogy a módosabb emberek megértik a sanyargó nép kérőszavát és ki-ki tehetsége szerint igyekezik rajta, hogy szükölködő embertársain segitsen. A hatóságokhoz, s általán a közjótékonysági ügygyel foglalkozó minden testülethez özönével érkeznek a különféle adományok a szegények számára. A jótékonyságnak az a módja azonban, a melyet most három uri család megkezdett, nem csak szokatlan és eredeti, hanem egyszerüsége mellett is oly igen áldásos, hogy méltó lenne rá, hogy követőket szerezzen.

Dr. Herczegh Mihály egyetemi tanár, Antal Ferencz kir. mérnök és dr. Gotthard Zsigmond bejelentették a IV. ker. elöljáróságnál, hogy egy-egy szükölködő családnak a tél idején, tehát körülbelül márczius hónap végéig naponkint ingyen ebédet adnak. Kérték az elöljáróságot, hogy a kerület szegényei közül a legérdemesebbeket válassza ki, s utasitsa hozzájuk. Az elöljáróság természetesen teljes készséggel tettt eleget a felhivásnak s ma már a három legszegényebb belvárosi család tisztességes élelme a nehéz téli napokra biztositva van.

A nemesszivü jóltevők abból az igazságból indultak ki, hogy a megteritett asztalnál egy-egy vendég külömbséget alig tesz, mégis milyen segitség a három inséges családnak a biztos élelem. Ha minden uri háznál egy egy szegényt látnának vendégül, a szegényügy kérdésének kissebbik fele milyen egyszerüen megoldást nyerhetne.

Az uttörő emberbarátok méltán rászolgáltak arra a köszönetre, a melyben Pesti Ferencz elöljáró a szegények nevében részesitette őket, meg arra is, hogy tettüket példaadásul emlegethessék fel.

A székesfővárosi szeretetház deczember hónapi kimutatása.

A fővárosi szeretetház igazgatósága bemutatta a tanácsnak a szeretetház 1900. évi deczember hónapjáról szóló részletes kimutatását. A kimutatás szerint deczember hónap végén a növendékek létszáma 49 volt. Egészségi állapotuk általában kielégitő. Az egész hónapi kiadás összesen 3057 korona 97 fillért tett ki, melyből irószerekre és könyvekre 483 kor. 97 fillér, ruházat és ágynemüre 768 kor. 66 fillér, mosásra 18 kor. 60 fillér, élelmezésre 908 kor. 02 fillér, termesztmények és anyagokra 21 kor. 98 fillér, világitásra 150·92 korona, tüzelő szükségletekre 200·00 korona, butorok és szerekre 79·62 korona, épületfentartás és tisztitásra 415·50 korona és különélékre pedig 10 korona 70 fillér esett.

Rendelet a prostitutió szabályozására.

Nemrég 49465/1900 fk. szám alatta főkapitány rendelettel szabályozott egy fontos ügyágat, a melyről kényességénél fogva a nyilvánosság előtt csak elvétve esik szó — azonban kétségtelenül fontos feladatokat ró a közigazgatási hatóságra s megérdemli közérdekénél fogva a legteljesebb figyelmet.

A főkapitány most a mutatkozó hiányok pótlására kiadta ama rendelkezéseket, melyek a napisajtó hasábjain azóta sokszor megvitatásban részesültek.

A társadalom minden sebére kötelességünk figyelmünket ráirányitani, — ez a körülmény, de még a dolognak másik oldala is, melyet majd később fogunk érinteni, késztet arra, hogy a főkapitány rendeletével, bár csak rövid kivonatban, mi is foglalkozunk.

A székesfőváros törvényhatósága 837/1884 közgy. sz. a. alkotta meg a prostitutióra vonatkozó szabályrendeletet, mely azonban másfél évtized után már nem felel meg a tényleges viszonyok követelményeinek.

Az egyre rohamosabb arányban fejlődő nagyváros a mily mértékben bámulatba ejt a maga fényoldalaival épen oly mérvben tükrözteti fel amaz árnyoldalakat is, melyek specifikus kezelést követelnek meg a közrend és közerkölcsiség őreitől.

A *Thaisz-éra* végső napjai különben sem voltak alkalmasak arra, hogy a mindenkor kényes ügy radikális szabályozást nyerjen. Hisz épen e kérdés vetette fel a rendőrség összes szennyesét, ujabb bizonyságul annak, hogy minden rossznak meg van a maga jó oldala. Jött azután a tisztakezü és erélyes *Török* János, de sem ő, sem utóda nem nyulhattak e kérdés érdemben való megjavitásához. A bajok azóta annyira elharapóztak, oly sok különleges intézkedést igényeltek, hogy addig is, mig miniszteri vagy törvényhatósági uton rendezés alá nemkerülnek, sürgős policziális szabályozást igényeltek.

Tekintsük már most e rendelkezéseket kissé közelebbről.

Fontos ez ügykörben az oly igen gyakori kihágások megtorlása, vagyis a dolog büntető része.

Nagy hiánya volt az eddigi megtorló eljárásnak, hogy a büntető szankczió csak a szerencsétlen, világba kidobott nőre vonatkozott. Az uj rendelet 1 §-a az alanyi tényálladék körét kitágitja, a mennyiben immár minden nő személy, akár engedélylyel akár a nélkül üzi keresetképen a — „mesterségét“ — eljárás alá esik és az uj rendelet összes határozmányainak alá van vetve.

A szabadalmazott nimfák pedig ezentul kétfélék ugy mint 1) nyilvánosak vagy igazolványnyal birók, és 2) egészségi-lappal birók.

Az első sorban emlitettek háromfélék, ugy mint, nyilvános avagy magánházbeliek és futó-igazolványnyal rendelkezők.

Érdekes ujitás, hogy a nyilvános üzletek tulajdonosai a rendelet életbeléptét követő 15 nap alatt a főkapitánysággal közölni tartoznak a nálunk megszedhető dijak maximumát, melyből 1/3 rész mindenesetre a tulajdonos rendes alkalmazottait illeti melyről adóskönyveket is kötelesek vezetni.

A főkapitány igen humanusan védi az áldozatok érdekét s dicséretreméltó módon igyekezik az adott körülmények között azok erkölcsi érzékét a lehetőség szerint megvédeni.

Annál szigorubb azokkal az elaljasodott férfiakkal szemben, kik dologtalanul élnek saját külön szirénjük keserves keresményéből. A szigoruság mértéke azonban egyelőre betelik a rendőri felügyelet alá vetése és eltolonczolás aktusával.

Mindezen rendelkezések ujak és az 1884-ik évbeli főv. szabályrendeletből természetesen hiányoznak élő bizonyságául annak, hogy a világ folyton halad; minden szövevényesebb és furfangosabb lesz — felfelé, lefelé egyaránt.

Az azután már egészen különleges intézkedés, a mi az u. n. egészségi lapok kiadására vonatkozik, a mely intézkedés a legtöbb vitára is adott okot.

Egészségi lapot váltanak ezentul azok a nők, kik a mondott kereseten kivül egyébb foglalkozással is birnak s ez okból nem teljes nyilvánossággal kivánják titkos foglalkozásukat folytatni.

Ezek egészségi lapjait a legnagyobb titoktartás mellett fogják kezelni, külön rendőrorvosokat jelölnek ki e czélra, kiktől bizalmas uton esetleg postán juttatják az érdekeltek kezéhez az egészségi lapokat.

Egyik estilap e rendelkezéseket élesen megtámadta, indokul hozván fel, hogy tág tere lesz ez a családok tüzhelyei meggyalázásának, s a kis koruak s házastársak hatósági támogatásban, hatóságilag titokban tartott elfajulásainak.

A rendőrség ezzel szemben hivatkozott arra, hogy e rendelkezés csupán azzal a czélzattal bir, hogy mindazok, kik eddig is felügyelet nélkül, de köztudomásszerüleg keresetképen üzték a titkos mesterségüket s közegészségi tekintetben iszonyatos károkat okoztak, ezentul hatósági ellenőrzés alá kerüljenek.

Legközelebb külön czikket szentelünk annak, vajjon elérhető-e s mily mérvben eme személyek hatósági ellenőrzésbe vétele s hogy meddig terjedhet ama törvényes jogkör, a meddig a hatóságnak itt a közbeavatkozásra joga van.

A ragadós betegségek 1900-ban.

A tiszti főorvosi hivatal elkészült a fertőző betegségeknek 1900-ik évi állapotára vonatkozó pontos statisztikai adatok összeállításával. A nagyérdekü kimutatás szerint a mult esztendőben a főváros területén 834 roncsoló-toroklob és gyik megbetegedés fordult elő. Ezek közül 93 halállal végződött. Az oly igen lábrakapott kanyaró 5827 beteget döntött ágyba, a kik közül 171-en meg haltak. Hők hurutban 1040 megbetegedés történt, a melyek közül 48 volt halálos kimenetelü. A járványos fültömirigy-lobnak 375 betege volt, a kik közül egy sem halt meg. Vörheny 2110 esetben fordult elő és 206 esetben halállal végződött. Végre a hasi hagymáz 446 betegen vett erőt, a kik közül 67 áldozatul esett.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 687.729, katona 16.220. — Összesen: 703.959 Az elmult héten élve született 395 gyermek, meghalt 278 egyén, a születések 117-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 279 törvényes, 116 törvénytelen; nemre nézve 211 fiu, 184 leány. Halvaszületett 13 gyermek köztük 8 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 30.8.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20.5 az egy éven felüli lakosságnál: 16.1, az öt éven felüli lakosságnál: 13.2.

A halottak közt volt 152 (—) finemü, 126 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten. 6. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 34-nél).

Ez év eddigi 1 hetében élve született összesen 395 gyermek, meghalt összesen 278 egyén, a születések többlete tehát 117; a mult év megfelelő időszakában született 423 meghalt 270 a születések többlete tehát 153.

Az élveszülöttek között volt 91 romai katholikus, — 3 görög katholikus, 1 görög keleti, 5 ágostai evang., 8 helvét, unitárius, 40 izraelita, 1 egyéb, — összesen 149. Halvaszülöttek összesen 7.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1112 beteget, szaporodás 372, csökkenés 352, maradt a hét végén 1132, a Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 124 beteget, szaporodás 25, csökkenés 40, maradt a hét végén 109, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 744 beteget, szaporodás 334 csökkenés 242, maradt a hét végén 836, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 800 beteget, szaporodás 153, csökkenés 127, maradt a hét végén 826. Összesen ápoltak a mult hét végén 2780 beteget, szaporodás 884, csökkenés 761, maradt a hét végén 2903.

Tüz a központi városházán.

A központi városházán tüz ütött ki néhány nappal ezelőtt délután két óra tájban. A tüz a tanács pénzügyi és gazdasági ügyosztályának helyiségében, dr. *Vaszilievits* János tanácsos dolgozószobájában tört ki, még pedig olyanformán, hogy a túlfütött kemencze a hibás épitkezés következtében a közelében levő mestergerendát lassankint lángra gyullasztotta. A tüz nagy riadalmat okozott a központi városházán. A csakhamar megjelent tüzőrség azonban a tüzet rövidesen eloltotta s igy a további bajnak elejét vette. A kár jelentéktelen.

Szinház.

Fellner és Helmer.

— Levél a szerkesztőhöz. —

A vidéki nagyobb városok ugy, mint a főváros — versenyre keltek egymással, hogy a szinmüvészet nek megfelelő és méltó ujabb otthonokat teremtsenek. Az állami jólét, a müvelődés előmozditására vezetett és végre elérkezett az idő, hogy a versenyből a központi kormányzat is iparkodjék kivenni méltó részét. Komoly elhatározássá vált, hogy ugy a budapesti, mint a kolozsvári „nemzeti“ szinház uj otthont nyerjen.

A mennyire büszke örömmel töltheti el, minden egyes, a müvészet iránt lelkesülő polgár keblét, az elhatározás ténye: annyira lesujtja, legyalázza és megalázzák a nemzetet, annak müvészetét, iparát és köztudatát a „nemzeti“ szinházak épitése, létesitése körül szándékolt intézkedések.

Nemcsak az épitészek, müvészek és iparosok — kiket önérdekkel is óhajtanának gyanusitani, — de kell, hogy minden egyes polgára a hazának felemelje szavát, a nemzeti nagy tudás és fejlett ipar ellen — kilátásba helyezett — merénylettel szemben.

Nevezzük nevén a gyermeket.

A budapesti és a kolozsvári nemzeti szinház épitésével Fellner és Helmer bécsi épitészeket bizták meg. Tényleg és formailag meg lettek-e bizva? Az nem kérdés. A legujabb hivatalos kijelentések után annyi bizonyos, hogy a terveket velük akarják készittetni, ők állitották össze a költségvetést s ő velük folytak kizárólag a tárgyalások. Tény, hogy az illetők ismételten jártak Budapesten és Kolozsvárott, tárgyaltak és leveleztek a szinházak épitése tárgyában „mérvadó“ egyénekkel és azoktól utasitásokat nyertek.

Fellner és Helmer „szinházépitő speczialisták.“ Tárgyaltak „mérvadó“ egyénekkel. Megbizást nyertek — pályázat nélkül. Terveiket is bizonnyal csak a „mérvadó“ egyének fogják megvizsgálni és felülbirálni. — Hogyan is engedhetnének meg, az autocratikus „mérvadó“ egyének bármi befolyást is a körülltekintő és feszélyezhető szaktudásnak?

Az a bizonyos czég, „szinházépitő speczialista“. Ki tette meg őt azzá? Ki ismerte el őket mint ilyeneket? Az, hogy sikerült a szinházépitő mérvadó egyéneket maguk részére megnyerni és hangolni, — hogy számos „tuczat“ szinházat épitettek, mondhatni gyártottak: ez bizonyitja azt, hogy ügyes üzletemberek, kik értenek hozzá, hogy gyárukat felvirágoztassák. De gyártmányaik nem ütik meg a kellő mértéket, olyan mint az egyetlen normal kaptafára készült nyári czipő, a melynél hibás még a normal kaptafa is.

Az ügyes gyárvezetők által szuggerált „mérvadó“ egyének ezt az állitásomat talán merésznek fogják találni. Pedig az a való igazság. Ne menjünk tovább maradjunk itt, szép fővárosunkban. — A vállalat gyártmányaiból van nekünk is két példányunk. A Nép- és Vigszinház. A harmadikról a Somossy-féle Orpheumról ne is szóljunk. Ezek egyike sem válik fővárosunk épitészeti diszére. Ennek nem *ők*, hanem a felhasználható összeg csekélysége az oka. Ez lessz természetesen az uj nemzeti szinházaknál is. — Ez már a gyár speczialitása.

Nézzük és vizsgáljuk tehát a tuczatokból hozzánk került szinházakat. Ezek a főváros legrosszabb szinházai. Mind a nagyközönség szempontjából, mind pedig szaktudással vizsgálva, — de nem a vezetői páholyból szemlélve.

A Népszinház ki- és bejárói, — le- és felhaladó lépcsői valóságos labyrinthust alkotnak. Soha, senki sem tudja, hogy hol, mely kijárathoz fog jutni mert azt, a melyen bejött, csak iránytü segélyével közelitheti meg. A nagy vesztibülnél és oldal-bejáratoknál pedig, a felülről, alulról és mindkét oldalról minden rangu helyről tóduló távozók egymást keresztezik, egymást gátolják. Azt pedig eddig még senki sem merte állitani, hogy ennek a szinháznak öltözői-, próba-, irodai-, kezelési, mühely- és raktár-helyiségei valami remekek vagy kitünőek volnának. Itéletemet, bár az lesujtó, igazolják fényesen: a népszinházi alap számadásai. A „speczialisták“ gyártotta szinháznak átalakitása, — türhetőleg személy és tüzbiztosakká tétele évről-évre mily nagy mértékü áldozatokat kivánt. De mind hiába! A mi alapjában rossz, foldozásokkal és sámfárásokkal kitünővé nem tehető.

A „*Vigszinház*“ ujabb keletü gyártmány. Itt már az ujabb speczialitások nyilvánulnak. Nemcsak a földszint padlója menedékes, hanem a páholyok mellvédje és a külső páholy-folyosó is. A földszinten az ülések olyanok, hogy azokat csak kurtavasba verten lehet használni, vagy e büntetés helyettesitéseül. A páholyok — kivéve azt az egy bizonyosat — ketreczek. A fő speczialitás pedig itt is ismét: az összes lépcsők és folyosók összpontositása a fő előcsarnokban, hol távozáskor egymást keresztezi a tolongó földszint és páholyok, valamint a másod- és harmademelet közönsége. Kocsihoz ugy juthatni, ha a tulajdonost kitolongták az utczára és ott keresi azt meg.

A gyár speczialistaságának gyászos árát adták meg az érte lelkesülők. Nem csak ők, de sok száz ártatlan is. A bécsi Ring-szinházi catastropha egyik dicsősége. Hát csak lelkesüljenek érte azok — a kik tudnak. Talán a „mérvadó“ egyének nem is tudják

vagy már elfelejtették, hogy a bécsi Ringszinház Fellner és Helmer speczialisták tervei szerint épült.

A gyárnak terület kihasználó speczialistasága — melylyel az érte rajongókat rendszerint megtéveszti — abban áll, hogy a III-ad emeleti karzaton kivül II-od, sőt I-ső emeleti karzatokat ékelnek be, az ő szokott, kinvallató ülés- és sorméreteikkel.

A speczialistákkal — azt hiszem végeztem. — Lássuk a mérvadó egyéneket. Kik is ezek tulajdonképpen? A nevek mellékesek. Isten kegyelméből grand segneurőknek születnek. Ő Felsége és a központi-kormány jóvoltából szinházakat vezetnek, kormányoznak, vagy szinházi administrativ, esetleg pénzügyi dolgokban rendelkeznek, ellentmondást — nem, vélemény nyilvánitást sem türnek. Értenek zenéhez, irodalomhoz, jelmezek, diszletek, — butorok és kellékekhez, — rendeznek élőképeket, felvonulásokat és vivó jeleneteket, mindent, — ők legalább azt hiszik — korhüen. Mindez nem elég! Ők még szinházat is épitenek.

Uj szinház-épitésénél, épen ezen mérvadó egyéneknek nem lenne szabad döntő befolyást engedni.

Hogy bár sajnos, de mennyire igaz az, mit mondottam, legjobban igazolja az a körülmény, hogy a mostani vezető uralkodásának első cziklusából származik a Nemzeti Szinház famózus, még a specialistákat is megszégyenitő első emeleti erkélye; a jelen cziklus első fő cselekménye pedig az volt, hogy az áldozatokkal teremtett „házi gyakori szinpadot“ megszüntette azért, mert a magánlakás czéljára lefoglalt helyiségekből kidobott irodai személyzetet máshol nem tudta elhelyezni.

Már magában elitélendő lenne, hogy pályázat mellőzésével az idegen, bécsi épitész-czéget bizzák meg a tervezéssel.

De további igen nagy hiba és mulasztás lenne az, ha akár a direkt megbizás, akár a pályázat utján beszerzendő tervek közül a választás és a döntés az előzmények után itélve, bizonyára elfogult „mérvadó“ egyénekre bizatnék.

Az, hogy ugy Budapestnek, mint Kolozsvárnak uj Nemzeti Szinház épületre van szüksége ma már vita tárgya nem lehet. Megfontolandó csak az és ez irányban kell a legnagyobb körültekintéssel elfogulatlansággal és minden egyes saját én-nek alárendelésével törekedni, hogy az, mit létesitenek, kielégitse minden irányban az igényeket és várakozásokat. Legyen az olyan, mely a nemzethez és a müvészethez egyaránt méltó. Létesüljön saját erőnkből ugy, mint szinmüvészetünk. A magyar nemzeti szinházakat igaz lelkesedéssel csak magyar épitészek tervezhetik, kőre követ csak magyar kezek hordhatnak össze.

Itt a legfőbb ideje, hogy a felháborodott közvélemény megnyugtatására, a felizgult kedélyek lecsillapitására e nagy nemzeti feladat méltó és megfelelő megvalósitására: müszaki, müvészi és szinházi szakértőkből oly független végrehajtó-bizottságot alakitsanak, mely morális garantiát nyujt az iránt, hogy nemzeti fejlettségünk méltatásával, oly uj nemzeti szinházakat fogunk nyerni, melyek büszkeséggel és önérzettel méltán tölthetik el keblünket.

Tüzoltóság a szinházi főpróbákon.

A tüzoltóság főparancsnoka jelentést tett a tanácsnak, hogy a szinházi főpróbák alkalmával teljesen feleslegesnek tartja, hogy ott külön tüzoltó kirendeltséget alkalmazzanak. Erre a czélra elegendőnek találja az állandó szinházi tüzoltó alkalmazottaknak jelenlétét, annyival is inkább, mivel a szinházi főpróbákon jelenlevő vendégek száma alig haladja meg az 50—60-at és máskülönben sincsen szükség külön óvóintézkedések megtételére. A főváros tanácsa meghallgatta az államrendőrség főkapitányságának véleményét s a legutóbb tartott ülésén helyett adott a tüzoltó főparancsnokság előterjesztésének és kimondotta, hogy a szinházi főpróbákra csak abban az esetben kell külön tüzoltó kirendeltséget küldeni, ha a főpróbán előreláthatólag 100-nál többen lesznek jelen, mely alkalmakkor esetről-esetre előre tartozik a szinház vezetősége erről jelentést tenni.

Szubvenczió az Uránia-szinháznak.

A tanács az Uránia magyar tudományos szinház részére az 1901-ik évre 3000 korona segélyt szavazott meg. A derék intézmény sajnos még mindig erősen rászorul a hatóság támogatására, mivel a közönség körében csak lassan tud népszerüségre szert tenni.

A hatóságok idegen nyelvü átiratváltása.

A belügyminiszter már régebben engedelmet adott, hogy a rendőri hatóságok olyan ügyekben, a melyek halaszthatatlanul sürgős átirati érintkezést tesznek szükségessé, a külföldi hatóságokkal idegen nyelven is levelezhetnek. A felsőbb hatóságok azonban ismételten azt tapasztalják, hogy az idegen nyelvü levelezésnek a gyorsaságban rejlő haszna elenyészik, mivel a levelező hatóságok nem veszik figyelembe a megkeresett hatóság nyelvismereteit s az átiratot olyan idegen nyelven szerkesztik meg, a melyet azok meg nem értenek. A belügyminiszter most ujabb rendeletet adott ki, a melyben utasitja a rendőrhatóságokat, hogy ezentul olyan idegen nyelven fogalmazzák a külföldre szóló megkereséseiket, a mely nyelvet a megkereső hatóság is ért, ha pedig ezt nem tehetnék, irjanak francziául, sőt ha ez sem lenne lehetséges, akkor az 1889-iki körrendelethez alkalmazkodjanak.

Olvasóinkhoz.

A *Magyar Székesfőváros* immár negyedik évfolyamába lépett. Fokozott lelkesedéssel és szorgalommal és a teljes sikernek legfőbb biztositékával indult az uj munkára.

Legyőzte a kezdet nehézségeit, lassanként megtalálta a helyes és egyenes utat a boldogulásra és hivatása betöltésére.

A *Magyar Székesfőváros* programmja ösmeretes a mi közönségünk előtt.

Közigazgatási hetilap vagyunk, *községi* ujság, mely a közigazgatás a főváros törvényhatósága, e törvényhatóság közönsége és vezetősége érdekeit szolgálja.

Magánérdekeket a lap hasábjain nem ismerünk; pártoskodásban, személyi harczokban részt nem veszünk. A közérdeket szolgáljuk minden tudomásunkkal, minden szorgalmunkkal.

Világos képet nyujtunk a közigazgatás eseményeiről, a főváros külső és belső ügyeiről. Ha kell és szükségét látjuk birálunk; ha alkalom nyilik az igaz érdemet kiemeljük, az ok nélkül megtámadottat védelmezzük. Mindezt komoly, higgadt hangon, nem az olcsó szenzáczió rikoltozó dob szaván.

Az ily közigazgatási organum, hogy milyen ürt pótol, felesleges hivatkoznunk reá. De rá kell mutatnunk egy másik nagy feladatunkra, mely ugyan már a részletek közé tartozik, de elsőrangu fontosságu.

A *Magyar Székesfőváros*, mint a községi ügyekben teljesen szakavatott, járatos organum tudja és akarja is mérlegelni a maguk érdeme szerint a napirendre kerülő ügyeket, terveket és igyekezik birálataiban, melyek kivétel nélkül elismert szakférfiak es irók tollából kerülnek ki — tárgyilagos lenni, a fővárost kormányzó testülettel pedig az őt megillető tisztelettel és megbecsüléssel foglalkozni.

Mindez azonban a *Magyar Székesfőváros* teljes függetlenségére és igazságszeretetére hatással nincs. Kimondjuk, a mint eddig is kimondottuk a kemény elitélő szót, ha ez szükséges, ámde a jó munkát és érdemes törekvést meg is becsüljük, s nem gúnyolunk ki mindent csupán azért, mert a magisztrátus műve.

Szivvel-lélekkel dolgozunk rajta, hogy a közvélemény hangulatát igazságos irányba tereljük.

Nem kell ismételnünk más oldalról, hogy minden munkánkkal, — mint eddig is — a nagyközönséget szolgáljuk.

A *Magyar Székesfőváros* a községi élet minden ágát figyelemmel kiséri. A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók, javadalmi dijak, lakásbér, uzsora, szegényügy, épitkezés, gázvilágitás s a közigazgatás százféle ágazata szolgáltatja munkaanyagát. A sokszor elvont és száraz témát azonban mindenkor úgy igyekezzük feldolgozni, hogy a szakférfiak igényeit is kielégithesse és könnyed, világos modorával a nagy közönségnek is szórakoztató, tanulságos és érdekes olvasmánya legyen.

Szinház-rovatunk is arra számit, hogy a minden tekintetben teljesen közérdekü anyaggal lekösse a közönség érdeklődését, és a szakszerü közlemények esetleg fárasztó tömegében szellemi üdülésül szolgáljon. Egyébként szinházi és müvészeti közleményeink is teljesen önállóak, eredetiek, s nem az elhangzott birálatok összegezései. Keressük ezen a téren az érintkező pontokat, hol a müvészetet szolgáló intézmények a közigazgatással találkoznak. Bőven kinálkozik erre az alkalom, az épitkezések, segélyezések alkalmával, a tüzbiztonsági, közrendészeti, közerkölcsiségi stb. kérdések megvitatásánál.

Egyebekben maradunk a régiek. Régi elvünket a hirszolgáltatás terén fel nem adjuk, jól értesült és friss marad hirrovatunk, szakszerü és pártatlan minden közleményünk, kimerítő és pontos valamennyi ismertetésünk.

Tért nyitunk minden jóakaratu, érdeklődő, felvilágositást kérő szónak. Minden tudakozódásra szivesen felelünk, előfizetőinknek minden dolgában készségesen eljárunk. Ha kell a városházán levő ügyeknek személyesen is utána járunk s előfizetőink ügyeiben felvilágositásokat szerzünk. Ajtónk nyitva áll minden megkeresésnek, válaszszal élőszóval, levélben, vagy szerkesztői üzenetben szolgálunk.

Fontos és kedves kötelességének ismeri a *Magyar Székesfőváros* a közigazgatási tisztviselők jogos érdekeit is mindenkor lelkesen támogatni. A tisztviselők érdekeit nem viselheti több joggal szivén senki, mint mi, a kik a közigazgatás minden ágát-bogát annyira ismerjük, s a bajokat, hiányokat közvetlenül látjuk és tapasztaljuk.

Kérjük a magyar olvasó közönséget, gyülekezék teljes lelkesedéssel, teljes számmal a mi zászlónk alá, a melyet el nem ejtünk, cserben nem hagyunk soha.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Félévre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	6 „

Hirek a városházáról.

Beteg tanácsos.

Kullmann Lajos tanácsos, a székesfővárosi tanács katonai és illetőségi ügyosztályának vezetője, ismét komolyabban megbetegedett. Régi baja lépett fel ujult erővel, ugy, hogy a tanácsost egy időre munkaképtelenné tette. *Halmos* János polgármester két hónapra saját kérelme következtében felmentette *Kullmann* Lajost hivatali teendőinek végzése alól. Az ügyosztályt távolléte alatt dr *Kiss* Ferencz tanácsjegyző vezeti, a kit feljogositottak a kisebb folyóügyek önálló elintézésére. A fontosabb ügyiratokat és utalványokat pedig a polgármester megbizásából *Vossits* Károly tanácsos, a középitési ügyosztály vezetője fogja aláirni.

Az iskolai beiratások szabályozása.

A közönség részéről állandóan sulyos panaszok merültek fel a főváros iskoláiban divatos beiratási rendszer ellen, a mely nemcsak a közönség igényeit nem elégitheti ki, hanem folytonos bonyodalmakra is ad okot. A tanács közoktatásügyi osztálya a legutóbbi tanulságai nyomán felhivást intézett a felső kereskedelmi és a községi polgári fiu- és leányiskolák igazgatóihoz, hogy tegyenek véleményes javaslatot, vajjon hosszas tapasztalataik alapján milyen módot tartanának legalkalmasabbnak arra, hogy a beiratásokat a közönség zaklatása nélkül a lehető leggyorsabban lebonyolithassák. Irányadóul megjegyzi az ügyosztály, hogy szerinte leghelyesebb volna, ha a beiratások első négy napján csakis fővárosi gyermekeket vennének fel az iskolába, a vidéki tanulókra ellenben abban az esetben, ha az iskolában még üres hely maradna, csupán az ötödik napon kerülne a sor.

Ezzel az intézkedéssel segiteni lehetne azon a bajon, hogy a vidéki tanulók számos esetben elfoglalják a fővárosiak elől a helyet, s a budapesti gyermekeket azután, különösen a polgári iskoláknál, az elemi iskola V. és VI. osztályába kell visszaterelni.

Csatorna a Simor-utczában.

A belügyminiszter jóváhagyta a fővárosnak azt a határozatát, hogy a X. kerületi *Simor*-utczát a *Dóczy*-uti csatornából kiágazólag 120 méter hosszu közcsatornával látja el. A munka 500 koronába kerül.

Mester-utcza—népligeti forgalom a villamos vasuton.

A fővárosi közmunkák tanácsa most értesitette a főváros tanácsát, hogy a városi villamos vasut társaságnak azokat a részletes tervét, a melyekkel a mesterutczai vonal és a Népliget között közvetlen összeköttetést akar létesiteni, a maga részéről a kivitelre elfogadja. A főváros tanácsa ezekhez a tervekhez már előzőleg hozzájárult s igy most az összes iratokat a kereskedelmi miniszterhez terjesztette fel, a kinek hozzájárulása után az uj vonal megépitését haladéktalanul meg fogják kezdeni.

Ujabb nagyszabásu csatornázások.

A városházán egész sereg uj csatornázás részletes tervein dolgoznak legujabban. Már legközelebb végrehajtják ugyanis az I. kerületi Enyedy-utczán tervezett csatorna megépitését. Ez az uj kanális a mostani nyilt árok helyett készül 23.800 korona költséggel azon a vonalon, a merre a tervezett uj villamos vasutat fogják elvezetni a farkasvölgyi temetőbe. A csatorna a közeli hegyek összegyülemlő csapadékát távolitja el a Duna medrébe. A VIII. kerületi Tökölyutcza mentén készülő csatorna 1150 korona, az Alföldi-utczai 2600 korona, az Ujvásártéri 1900 korona és a X. kerületi Vaspálya-utczai 2200 korona költségbe kerül. Az Ujvásártéri csatornát a parkozás munkálataival kapcsolatosan rakatják le.

A szicziliai aszfalt kudarcza.

A főváros megengedte volt, hogy a bécsi-utczában a szicziliai aszfaltburkolattal próbát tegyenek. A szicziliai aszfalt azonban nem vált be. A főváros most a tanács és a szakbizottságok javaslatára elrendelte, hogy a próbaburkolatot dernai aszfalttal cseréljék ki. Az erre vonatkozó szerződést a tanács *Hirsch* Mihály és *Reinisch* Henrik társvállalkozókkal kötötte meg, akik arra ajánlkoztak, hogy a szicziliai aszfaltréteget eltávolittatják, azután a jó állapotban levő, illetve a dijtalanul jó karba helyezett beton-alapzatra a mostani burkolatnak megfelelő területen 5 cm. vastag kétrétegü felső dernai öntött aszfalt-burkolatot készittetnek négyzetméterenkint 8 korona költség fejében. A vállalkozó az uj aszfaltot 5 éven át ingyen gondozza, a tanács kivánságára pedig négyzetméterenkint 40 fillér dijért további 10 éven át is jó karban tartja. A bécsi-utcza ujra aszfaltozása ezek szerint 2390 korona 76 fillérbe kerül. Az erre vonatkozó határozatot a belügyminiszter most jóváhagyta.

Hivatal vizsgálat.

Matuska Alajos alpolgármester a napokban megvizsgálta a IV. ker. elöljáróság ügymenetét. Az alpolgármester mindent a legnagyobb rendben talált s különösen elcsodálkozott az elöljáróságnak a mult évben a szó szoros értelmében megkétszereződött anyagán.

A gyömrői-uti iskola gázvilágitása.

A X. kerületi *gyömrői*-uti községi elemi népiskola igazgatója arra kérte a tanácsot, hogy az iskola épületébe a gázvilágitást vezettesse be. A kérelem teljesitése a fővárosnak nagy áldozatba nem kerül, mert az épülettől 300 méternyire a gyömrői-uton már gázvilágitás van. Magában az épületben a légszeszcső-vezetéket már a felépitéskor elkészitették, a szükséges csőmeghosszabbitás tehát csekély költséggel létesithető lenne. Az iskola mostani kőolajvilágitása évenkint 240—300 korona költségbe kerül, a mérnöki hivatal jelentése szerint a gázvilágitás mindössze 559 korona 24 fillér költséget okozna. Az évi többlet tehát körülbelül 270 korona. A légszeszvilágitás bevezetése annyival is inkább kivánatos, mivel az iskola épületében tartják hetenkint háromszor a tanonczi skolai előadásokat, valamint egy héten kétszer a gazdasági ismétlő tanfolyam előadásait is.

A mentő-egyesület müködése 1900-ban.

A budapesti önkéntes mentő-egyesület beterjesztette a tanácshoz a mult évi mükdéséről szóló jelentését. A jelentés adatai szerint az egyesület 1900 január hónapban 894, februárban 694, márcziusban 862, áprilisban 899, májusban 1181, juniusban 1012, juliusban 1020, augusztusban 1029, szeptemberben 945, októberben 927, novemberben 841 és deczemberben 683 esetben nyujtott első segedelmet. Az egész évben tehát összesen 11.012 alkalommal vonult ki az egyesület kirendeltsége. A mentő-egyesület szolgálatait fennállása, vagyis 1887. május 8 óta összesen 126 262 esetben vették igénybe.

Az iskolák 7 órai megnyitása.

Csak a minap emlékeztünk meg a fővánosnak arról az intézkedéséről, hogy a községi kisdedóvókat már reggel 7 órakor nyissák meg, nehogy a kisgyermekek a hideg téli időben a reggeli órákban meleg szoba és szülői gondozás nélkül maradjanak.

A VIII. kerületi I. számu iskolaszék, mely nem szünik meg a kis gyermekek érdekeit éber figyelemmel kisérni, tovább megy ezen a téren s egyik ujabb előterjesztésében most már arra kéri a tanácsot, hogy a községi elemi iskolákat is nyissák meg télen át már reggel hét órakor, még pedig ugyanazoknál az okoknál fogva, a melyek alapján a kisdedóvók korai megnyitását már el is rendelték. A tanács legközelebb dönt e kérelem tárgyában.

Korlát a Margithidon.

Az V. kerületi választmány azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a Margithidon a gyalogjárót korláttal lássa el. A választmány ugyanis a mostani állapotot igen veszedelmesnek találja, mert a villamosvasut közvetlenül a gyalogjáró mellett halad a hidon, s a járó-kelőket mi sem oltalmazza meg az esetleges szerencsétlenségektől. A korlát felállitása annyival is inkább kivánatos, mert a *margitszigeti* hidszárny megnyiltával a hidnak különben is nagy forgalma még tetemesebb megnövekedett.

Az óbudai irgalmas-nénék kérelme.

Az óbudai irgalmas-nénék arra kérték a főváros tanácsát, hogy szavazzon meg számukra külön pénzsegedelmet, a melylyel a gázvilágitást óbudai intézetükbe bevezettethessék. Az intézet a gázvilágitást semmiképen sem nélkülözheti, viszont azonban az irgalmas nővérek a megkivántató költségeket sem tudják fedezni. A főváros támogatását annál méltányosabb alapon kérelmezhetik, mivel az intézet a főváros közönségének számottevő szolgálatokat tesz.

A főváros területén fennálló egyesületek megvizsgálása.

A belügyminiszteri rendelet értelmében minden fél év végén kötelessége a városi hatóságnak mindazon egyleteket, a melyek a főváros területén vannak, megvizsgálni. A kerületi elöljáróságok a vizsgálatokat most folytatják s a IV. kerületi elöljáróság müködését már be is fejezte s jelentését beterjesztette a tanácshoz, melyből kitünik, hogy ebben a kerületben a mult év második felében miniszteri jóváhagyással nyolcz uj egyesület keletkezett.

A főváros segély-adományai.

A főváros legujabban ismét több rendbeli segély-adományt szavazott meg. Igy többek közt a „szeretet" testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolitó országos egyesületnek, melynek *Rakovszky* István v. b. t. t. az elnöke 600 korona segélyt adományozott. Ugyancsak elhatározta a tanács, hogy a fővárosi tisztviselők és hivatalnokok otthona czimü egyesületet ezentul rendszeres évi segélyben fogja részesiteni. Erre az évre már 600 koronát megszavazott számára. A budapesti orvosi kör országos segélyegyesülete 800 korona, a budapesti iparos-képző protestáns egyesületnek pedig 400 korona segélyt juttatott a tanács.

A „József fiárvaház" deczember hónapja.

A József fiárvaházban a mult év deczember hónapjában a növendekek létszáma 106 volt. Ezek között 41 teljesen árva és 64 félárva. Az igazgató jelentése szerint a növendékek magaviselete, szorgalma kielégitő, egészségi állapotuk kedvező volt. Az árvaház deczember hónapi kiadása 2623 korona 74 fillérre rugott.

Kép kanonok alapitványa.

Kép Ferencz váczi kanonok hajdanában a fővárosnál 1080 koronás alapitványt tett, melynek kamatait az alapitó rendelkezése szerint a főváros tanácsa valamely érdemes budapesti polgárnak vagy asszonynak szavazza meg. A pályázati kérvényeket febr. 15-ig kell a szokott módon felszerelve a kerületi elöljáróságokhoz benyujtani. A pályázat nyertese *életfogytiglan* részesül az alapitvány kamataiban.

Ujorvosi egyesület.

Alig néhány napon belül már a második hirt adhatjuk arról, hogy a fővárosi orvosok egyesületbe állanak. A főváros tanácsa most ismét ujabb orvosi egyesület alapszabályait terjeszti a belügyminiszter elé kormányhatósági jóváhagyás czéljából. „Budapesti orvosi kaszinó" czime a doktorok legujabb egyesületének, mely az orvosok összetartozandósága érzetének növelésével az érdekközösséget akarja fenntartani a kar tagjai között és a kaszinó tagjainak az orvosi kart illető ügyek fesztelen barátságos megbeszélésére és előmozditására a mindennapos érintkezés utján alkalmat kiván nyujtani. Az orvosok legujabb egyesületének elnöke dr. Liebmann Mór egyetemi tanár.

Bérkocsis-segédek jutalmazása.

Néhai *Frohner* János alapitványt tett a bérkocsis-segédeknek megjutalmazására. Az alapitvany ez évi kamatait a főváros, a melynek kezelésére bizta az alapitványt az örökhagyó, *Dobozi* Károly, *Bauer* Lipót, *Radváner* Mór és *Feldman* Mór budapesti bérkocsis-segédeknek adta ki. Valamennyi megjutalmazott egyenként 112 korona 50 fillért kapott jutalom fejében

Elismerés az omnibusz-lovaknak

Az az őskori közlekedő eszköz, melyet omnibusznak hivtak az emberek, a mig jártak rajta, s megujhodott alakjában pedig mint társaskocsi döczög végig a főváros néhány utczáján, ritkán beszéltet magáról. Annál nevezetesebb dolog történt meg vele a legutóbbi napokban. A főváros hatósága ugyanis megvizsgálta az omnibusz-társaság valamennyi lovát s a vizsgáló-bizottság az egész lóállományt kifogástalannak találta. „A fővárosi közlekedési vállalat" most méltán büszke erre az omnibuszok történetében valóban ritka eredményre.

Kanyaró-járvány a fővárosban.

A fővárosban még mindig dühöng a kanyaró-járvány. Legutóbbi statisztikai kimutatás szerint 8 nap alatt 256 kanyaró megbetegedés fordult elő. Az V-ik ker., Lipót-téri elemi iskola I. a fiu osztályát a gyermekek közt nagyobb mérvben elterjedt kanyaró betegség miatt a főváros tanácsa 14 napig bezáratta.

Közgazdaság

Athelyezés a kereskedelemügyi miniszteriumban.

A kereskedelemügyi miniszter a mult napokban dr. *Hazay* Gyula min. titkárt, az állami mérnökök személyzeti ügyeinek előadóját az iparfejlesztési szakosztályba helyezte át.

A budapesti városi villamos vasut deczemberi forgalmi kimutatása.

A budapesti városi villamos vasut mult évi deczember havi kimutatása szerint 1,571.573 személyt szállitott; az eladott jegyek száma pedig 1,572.295 tett ki. Befolyt pénzösszeg 233.039 korona 33 fillér.

Kőbányai Malátagyár Részvénytársaság.

Az e czég alatt megalakult részvénytársaság, amely a kőbányai királyserfőző r.-t. gyári telepét megvette, a malátagyártás intenziv fejlesztését tüzte ki czélul. A társaság 2,600.000 korona alaptőkével alakult meg, amely teljesen be lett fizetve. Az alakuló közgyülésen megválasztattak igazgatósági tagokká: ifj. Aich Ferencz, Dréher Jenő, tószegi Freund Vilmos, ifj. Haggenmacher Henrik, Mend István, bagosi Pucher József és Zofahl András. A felügyelő-bizottság tagjai lettek: Haggenmacher Oszkár, Knutzen Frigyes, Spitzer Adolf, Weisz Miksa és Wiedenmann János. A közgyülés után megtartott igazgatósági ülésen megválasztatott elnökké Dréher Jenő, alelnökké Pucher József és jogtanácsossá dr. Halász Frigyes ügyvéd.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

G.—I. József, Budapest. Annak a dolognak az áttanulmányozása nem kis munka. Bármily érdekes is a dolgozat annak minden szavára figyelni kell, mert az adott kényes témát csakis a legkorrektebbül lehet tárgyalni. Az áttanulmányozás a mindenkor szükséges simitás, időt vesz igénybe. Türelmét annál is inkább kérnünk kell, mert igazság szerint az egész ügy e pillanatban nem aktuális. Mi azonban ragaszkodunk hozzá s rajta leszünk, hogy a lehető legrövidebb idő alatt a nyilvánosság elé lépjünk vele. Tessék elhinni, hogy kellő pillanatban a hatása is nagyobb lesz.

G — A. Budapest. Rég nem hallottunk hirt.

N — I. Ede, Megyer. Megindittottuk, szives érdeklődését őszintén köszönjük.

Tapolcza és vidéke. Példány nem érkezik. Miért? Tőlünk megy.

X. — y. Budapest. Csak türelem. Utána járunk.

Hirdetések

felvétetnek a

„Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Belvárosi Könyvnyomda

Budapest, IV Váczi-utcza 81. sz.

Ajánlja magát a t. közönség becses figyelmébe.

Szállit a nyomdászati szakba vágó bármely legkisebb, vagy legnagyobbszerü nyomtatványokat diszes kivitelben és jutányos áron.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. január 28-án. 4. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A jóléti bizottság.
A munkáspanaszok és az iparhatóság.
Ékszerkereskedés a zálogházakban.
A bünügyi költségek érvényesitése.
Az ujonnan megalakitott közjótékonysági felügyelő-bizottságok.
Elmaradt inségmunka.
A rendőrség köréből.
Kivándorló fák.
Statisztika.
Hirek a városházáról.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 64

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Lapunk mai száma a 30-as bizottság ülésének jegyzőkönyvével 20 oldal.

Fogorvosi rendelő-intézet.

MED. UNIV.

DR. KALINOVSZKY

SZÁJ ÉS FOGBETEG SPECIALISTA

BUDAPEST, VII., Kerepesi-ut 62. szám, I. em.

Fog- és fogtőhuzás a legujabb amerikai módszer szerinti érzéstelenitéssel teljesen fájdalom nélkül . . . . 1 korona

Fogtisztitás fájdalom nélkül . . . 1 .

Fogtömések aranynyal, platinaezüsttel, cementtel . . . . . 3.— feljebb

Fogak és fogsorok mesteri kivitelben, kitünő anyagból . . 3.— feljebb

Tört, rossz és használhatatlan fogsorok javitása és ujjá átdolgozása 3 óra alatt eszközöltetik 2.— felj.

Állami hivatalnokoknak, katonatisztek és családjaiknak 40 o/o engedmény. — Esetleg részletfizetésre is ! !

Szenzációs ujdonság !

Szájpadlás nélküli fogak és fogsorok készitése a gyökereknek eltávolitása nélkül.

Munkámért 10 évi jótállást vállalok !

Évi bérlet a fogak ápolására (beleértve a szükséges tömést tisztitást és fogak ápolását) 24.— korona.

Szegényeknek ingyen.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gy... n. é. közönség ... kezésére ...

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam 1901. Budapest január 28. 4. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A jóléti bizottság.

Néhány napp l ezelőtt megkezdette működését a városházán az a legujabb, alapjában véve harmincz tagu bizottság, a mely a főváros idei költségvetésének tárgyalása során született meg a deficzit rémével viaskodó bizottsági tagok aggodalmának verejtékcsepjeiből és a kedvezőbb jövő elöidézése után sóvárgók ambiczijának görögtüzéből.

A bizottság keletkezésének története még élénk emlékezetében él mindenkinek. A főváros vezetői kénytelenek voltak átlátni azt, hogy a mesésen fejlödö főváros következetesen fokozódó igényeit a meglevő anyagi eszközökkel fedezni képtelenség.

A fővárosnak épen ez a fejlödése olyan kiadásokat idéz elő, a melyeket a fejlödés megakasztásának büne nélkül elmellözni nem lehet. Viszont pedig a jövedelem-források nem bövülnek a kiadások növekedésének arányában s igy kétségtelen dolog, hogy a pénzügyi egyensuly helyreállitása elkerülhetetlenül radikális intézkedéseket tesz szükségessé.

A mutatkozó deficziten a közterhek emelésével akartak segiteni, ez a népszerütlen terv azonban nem ment keresztül, a minek egyik főoka valószinüleg a megválasztott kevésbbé szerencsés formában kereshető. A deficzitet sikerült, mint tudjuk, a kiadás tételeinek bizonyos, valljuk meg, némileg erőszakos apasztása utján eltüntetni, ezzel azonban a pénzügyi-egyensuly helyreállitásának kérdése megoldást nem nyert s a fedezetlen szükségletek árnya ott maradt a jövő évi költségvetésen, valmint a közelebbről következendőkön egyaránt.

A törvényhatósági bizottság ekkor „tudatára ébredt“ fontos és lelkiismeretbeli feladatának s elhatározta, hogy rövidesen rendbeszed a főváros dolgát, a mely czélra megtette az első lépést s az ősi szokáshoz hiven kiküldött egy szükebb bizottságot.

A harminczas bizottság, a melyet általánosan csakhamar az ismeretes „*jóléti bizottság*“ névvel diszitettek fel, tehát feladatául nyerte, hogy a főváros ingatag pénzügyi helyzetét megszilárditsa s e czél érdekében szükséges intézkedések felöl javaslatot dolgozzon ki. Vizsgálja meg a főváros egész közigazgatását, hivatalainak működését, munkaanyagát s állapitsa meg, hogy hol lehetne takarékoskodni, hol élveznek tulságos dijazásokat és hol dolgoznak tulságosan keveset.

A jóléti bizottság összeült. Első ülésének tanulsága, hogy ágas-bogas feladatába belemélyedni aligha tudhat akár most, akár később. Munkaprogrammjának az óriási anyag feldolgozása-módjának megállapitása, egymaga meddő vitát idézett elő. Vajjon mi lesz tovább?. . .

Azok a feladatok, a miket a harminczas bizottság maga elé tüzött, a főváros vezető tisztviselöinek és a fővárost kormányzó szükebb testületnek: a tanácsnak munkaprogrammjában kezdettől fogva bentfoglaltatik.

Azok a törekvések, kutatások és próbálgatások, a miket a bizottság foganatositani akar, a főváros tényleges vezetői számára nem ujak, nem ismeretlenek és nem idegenek. A bizottság nem akar mást, mint a mit a főváros már régen tesz, azzal a különbséggel, hogy a bizottság terjedelménél és tehetetlenségre kárhoztató szervezeténél fogva eredményes működést kifejteni képtelen, mig ellenben a tanács,

melynek minden pontra meg van a maga működő szerve, feladatát saját akarata szerint elláthatja.

Már magában ezek a körülmények, a miket a harminczas bizottságnak csupán az alakuló ülése is végleg megerősitett, bizonyitják azt, hogy a bizottság működésétől érdemleges eredményt nem remélhetünk, hanem azt eleve is meddőnek s mint ilyent feleslegesnek kell tartanunk.

Mi tehát a tanulsága, czélja és mi a várható eredménye a sok fáradságnak és igyekezetnek? Semmi egyéb, mint hogy a törvényhatósági bizottság önfeledt pillanatában elárulta, hogy hivatását eddig elég hiven nem teljesitette. A tanács működését, a főváros egyéb szerveinek funkcióját kellő figyelemmel nem kisérte, pontosan nem ellenőrizte, azok felől a szükséges tájékozottsággal nem rendelkezik.

A jóléti bizottság tartsa most be a lámpát a főváros kohójába, hogy annak minden pontját megvilágitsa. S ha mindent láttak, mi változik, mi fordul másra azután? . .

Hol fognak találni pazarlást, a hol eddig fel nem fedezték volna; és mily felesleges ballaszttól szabaditják meg a fővárost, a melyet magától el nem dobott volna; vagy végre mit szüntethetnek meg, vagy redukálhatnak a nélkül, hogy azzal visszafejlődést ne idéznének elő?

A nagy mozgalom eredménye előreláthatólag annyi, hogy a főváros tömérdek bizottságának száma egygyel megszaporodott, — legalább egyelőre — s az ismert kerékkötők egyik példánya konstatálni fogja önmagáról és számos társáról, hogy — felesleges. Minden egyéb csak csoportositás és készülődés. A harmincz alkalmi „tudós-doktor“ nem gyógyit meg olyan sebet, a melyre a szakértő férfiak irt nem találtak. A jóakaratu munka és lelkes fáradozás azonban, ha meddő czélra fárad is egészen kárba nem veszhet. Tanulságokat okvetlenül vet fel a városi ügygyel foglalkozók munkássága, vagy legalább is ismert tanulságokat helyez majd éles világitásba. Nagyérdekü tehát már ez oknál fogva is a jóléti bizottság tárgyalása s érdemes a legodaadóbb általános közfigyelemre.

Módunkban áll ezt a becses anyagot olvasóinknak a maga teljes eredetiségében rendelkezésére bocsájtani. Mai számunkban kezdjük el a harminczas bizottság tárgyalásairól szóló szószerinti jegyzőkönyvnek közlését, mely ebben az alakban és terjedelemben napvilágot még sehol sem látott. Kivánjuk, hogy annyi hasznos eszme fakadjon belőle a köz javára, mint a mily meddőnek jeleztük és féljük magát az egész moz-galmat.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett az 1901. évre szóló költségvetést tárgyalt törvényhatósági bizottsági közgyülés határozatából kiküldött 30 tagu bizottságnak 1901. évi január hó 16-ikán és folytatólagosan Budapesten, a központi városház tanácstermében tartott üléseiről.

I. nap. — 1901. január hó 16-án.

Elnök: Halmos János polgármester.

Jegyző: Rényi Dezső főjegyző.

Jelen vannak: Benedek Sándor, Bródy Lajos, Császár Jenő, Dezsényi József, Del Medico Ágoston, Ehrlich G. Gusztáv, Dr. Gerő Lajos, Hüttl Tivadar, Dr. Hüvös József, Kunz Jenő, Lánczy Leó, Ludvigh János, Dr. Morzsányi Károly, Polónyi Géza, Dr. Preyer Hugó, Radocza János, Dr. Springer Ferencz, Steiger Gyula, Dr. Szalay Mihály, Tenczer Pál, Dr. Vázsonyi Vilmos, Dr. Rácz Károly;

bizottsági tagok; a tanács részéről pedig:

Matuska Alajos és Rózsavölgyi Gyula alpolgármesterek, Faller Ferencz, Kun Gyula, Lung György, Dr. Vaszilievics János, Viola Imre, Vosits Károly tanácsnokok, Almády Géza helyettes tanácsnok.

Halmos János *polgármester*: Tisztelt bizottság! Az 1901. évi költségelőirányzatnak tárgyalása alkalmából a mult évi deczember hó 3-ától 7-ig tartott közgyülésben a közgyülés a pénzügyi és gazdasági bizottságnak, valamint a tanácsnak pártoló javaslata alapján, a polgármester elnöklete alatt egy 30 (harmincz) tagu bizottságot küldött ki, amely a tanács tagjainak és a főtisztviselőknek bevonásával illetve közreműködésével hivatva lesz a következőkben eljárni:

1. a főváros egész közigazgatását és háztartását minden részletre kiterjedő tüzetes vizsgálat alá venni, különösen pedig közvetlen tapasztalás alapján megállapitani, hogy a személyzeti kiadások mily módon és mily mértékben szállithatók le, a közigazgatás minden ágazatában mily irányu megtakaritások, mely intézkedésekkel érhetők el;

2. tájékoztató pénzügyi tervezetet készitени a főváros háztartásának a legközelebbi évekre várható alakulásáról, a háztartás jövendő normális keretéről s ezzel kapcsolatban ama nevezetesebb közmunkákról és beruházásokról, a melyek a legközelebbi években végrehajtandók lesznek;

3. egy városi programmot készitени, a mely a többek között egyrészt irányuljon azon erélyes tárgyalásokra, a melyek a kormánynyal volnának megindítandók az állami közigazgatás közvetitése czimén viselt aránytalanul sulyos terhek könnyitése czéljából, még pedig szükség esetén a többi városok képviseletének közrevonásával, másrészt terjeszkedjék ki amaz intézkedésekre is, a melyek sürgősen megteendők a városi lakosság viszonyainak javitására, keresetképességének fokozására s különösen azon okok megszüntetésére, a melyek főleg egyes fontosabb kereseti foglalkozások exisztencziáját fenyegetik.

Ebben a három pontban jelölte meg a közgyülés az irányt, amelyben a bizottságnak működését ki kell fejteni s amely irányban javaslatát elő kell terjesztenie. A közgyülés a maga kebeléből e bizottságba a következő bizottsági-tag urakat küldötte ki: Benedek Sándor, Bródy Lajos, Császár Jenő, Dezsényi József,

Del Medico Ágoston, Ehrlich G. Gusztáv, Gerő Lajos dr., Heltai Ferencz dr., csetei Herzog Péter, Hüttl Tivadar, Hüvös József, Kollár Lajos, Kuncz Jenő dr., Lánczy Leó, Ludvigh János, Morzsányi Károly dr., Polónyi Géza, Preyer Hugó dr., Rácz Károly dr., Radocza János, Rupp Imre, Seidl Ambrus, Springer Ferencz dr, Steiger Gyula, Szalay Mihály dr, Tolnay Lajos, Tenczer Pál, Vázsonyi Vilmos dr., Virava József dr. és Weisz Berthold bizottsági tagokat küldi, — egyszersmind felhivja a bizottságot, hogy tárgyalásait haladéktalanul megkezdve, javaslatait és az emlitett programmot lehető legrövidebb idő alatt terjeszsze elő.

Ez a bizottság kiküldéséről szóló közgyülési határozat. Ennek kapcsán van szerencsém bejelenteni, hogy hozzám érkezett két levél szerint csetei Herzog Péter és Weisz Berthold ezen bizottsági-tagsági állásokról lemondottak. Herzog Péter ur azzal indokolta lemondását, hogy a fővárosból hosszabb időn tul távol lesz kénytelen maradni s igy nem vehet részt a tárgyalásokban. Weisz Berthold ur pedig azzal indokolta a lemondását, hogy mikor erről szó volt a közgyülésen, már akkor ellenezte ezt, tehát igy nem kiván a bizottságban részt venni.

Amint méltóztatnak tudni, Rupp Imre és Seidl Ambrus biz. tagok egyáltalában biz. tagságukról lemondottak, igy tehát mindketten ezen bizottság tagjai lenni is megszüntek.

Tolnay Lajos biz. tag ur személyesen nálam volt s ma délután egy fontos ülése lévén, elmaradását a mai napra nálam kimentette.

Ami a négy előbbi biz. tag lemondását illeti, méltóztassék megengedni s határozat gyanánt kimondani, hogy a közgyülésnek e bizottság jelentést tesz, s felhivja a figyelmét erre a körülményre, kérve, hogy más négy bizottsági tagot kiküldeni sziveskedjék.

Amidőn ezeket bejelentem, van szerencsém a bizottságot megalakultnak kijelentenem.

Tisztelt Bizottság! Méltóztatnak tudni, hogy az inditó ok, a mely miatt a közgyülés ezen bizottságot kiküldötte munkálkodásra abban, találja magyarázatát, hogy — amint méltóztatnak tudni, — az 1901. évi költségelőirányzat körülbelül 2.000,000 korona hiánynyal végződött. A tanács, midőn azt első izben letárgyalta, azon nézetben volt, hogy a közterheket emelni és uj közjövedelmek megnyitásáról kell gondoskodni. Egyuttal utalt a tanács jelentésében arra is, hogy már 1901-ben ismét egy ujabb 30 milliós kölcsönt kellene felvenni s ezen körülmény egymaga is a költségelőirányzat tényleges hiányát 2,000,000 koronánál jóval nagyobb összegre rugja fel. Midőn a tanács javaslata a pénzügyi bizottság elé került, a többség véleménye az volt, hogy közterhek emeléséről egyelőre legalább szó nem lehet, arra szükség nincs és elkerülhetni az emelést az által, hogy ha az administrátióban oly czélszerü intézkedéseket léptetnek életbe, a melyek nagyobb mérvü megtakaritásokat eredményeznének.

Czélunk tehát az, hogy elkövessünk mindent, hogy a javaslatok következtében esetleg megtakaritások eléretvén, a háztartásban az egyensuly helyreálljon. Hogy ez sikerülni fog-e azt nem tudom, de én Tamás vagyok benne, sőt a magam részéről egész bátran kijelentem, hogy nézetem szerint a főváros a közterhek emelését a közel jövőben nem fogja elkerülhetni azon egyszerü okból, mert a főváros fejlődése következtében aránylag rövid időn belül oly munkákat kellett teljesiteni, a melyeket más nagyvárosok évszázadokon és évtizedeken át teljesitettek. Teljesiteni kellett pedig ezeket a felvett kölcsönpénzekből, a melyek meglehetősen nagy összeget tettek és tesznek ki. Természetes, hogy e kölcsönök utáni kamatok, kamatrészletek, a melyeket minden körülmények között az előirányzatba be kell állitani, az előirányzatok kedvező vagy kedvezőtlen alakulására lényeges befolyással vannak.

Nem akarok kiterjeszkedni arra, hogy mily sok mindenféle más körülmények s tényezők is gyakoroltak nemcsak a multban, hanem gyakorolnak a jelenben is és fognak gyakorolni a jövőben befolyást ezen alakulásra, ámde kötelességünk, hogy összetett erővel közreműködjünk és pedig a lehető legsürgősebben az irányban, hogy ha tudunk valamit biztositani, azt biztositsuk.

Én a magam részéről kijelentem, hogy szivesen fogok e tekintetben az urakkal közreműködni abban az irányban és szivesen fogok odatörekedni, hogy e czélt elérni lehetséges legyen. Egyre kérem azonban az urakat, hogy gyorsan müködjünk, ugy hogy munkálkodásunknak eredménye legyen már legalább folyó évi április elsejéig, mert mint méltóztatnak tudni, a költségelőirányzathoz szükséges adatok beterjesztése május havában már megkezdődik s akkorra már javaslatainkkal készen kell lennünk.

Ebben a reményben s meggyőződésben, hogy valamennyien nemcsak a főváros vagyoni érdekeit, hanem minden érdekeit egyformán szivünkön hordjuk, s talán csak az eszközök tekintetében van közöttünk némi differenczia, közreműködésünkkel pedig mindent elkövetünk arra, hogy a mi lehetséges az meg is történjék és csak a javát választandjuk ki azon javaslatoknak, a melyek tétetni fognak, van szerencsém a bizottságot még egyszer megalakultnak kijelenteni s ezennel az ülést megnyitni. Felkérem a bizottsági tag urakat, hogy méltóztassanak egyenkint nézetüket és véleményüket kifejezésre juttatni. Polónyi Géza ur óhajt szólani.

Polónyi Géza: Tisztelt Bizottság! Midőn magam részéről örömmel üdvözlöm a polgármester urat a bizottság élén és viszhang gyanánt arra, a mit mondott, ugy hiszem, mindnyájunk nevében szólva, kijelenthetnem, hogy mi is egész tudásunknak összegét fogjuk felhasználni arra, hogy a főváros e meglehetősen kellemetlenségekből kibonyolittassék. A dolgok sorrendjére reflektálni kell arra, a mit a polgármester ur mondott, hogy a négy tag kiegészitése oly természetes, hogy az magyarázatra nem is szorul. A második, hogy a bizottság tárgyalásait miként kivánja beosztani?

Az első dolog, hogy e bizottság üléseit nyilvánosakká akarjuk-e tenni, vagy bizalmasakká? A magam részéről a nyilvánosságot nem átallom s csak azért nem fogok e részben inditványt tenni, mert ez nyilvánvalólag félreértetnék. Arról tettem tapasztalatot, hogy nagyon üdvös, ha miként a képviselőházban a bizottsági tárgyalások is a képviselők részére nyilvánosak, ezen bizottság tárgyalásai is csak a bizottsági tagok részére, de nyilvánosak legyenek, mert itt a tárgyalásokat csak ugy látom helyesnek, hogyha ez a bizottság nem politikai mérkőzéseknek lesz tere, hanem a kölcsönös meggyőzésnek legyen itt teljesen

helye s az érvek sulya alatt fogják az inditványokat elfogadni. Miután ezen bizottságnak sem ügyrendje nincsen, sem máskép ez szabályozva nincs, fel kellett vetnem a kérdést, mert e felett határozni kell. Egyet azonban kérek, hogy ezen bizottság a fővárosi bizottsági tagok részére feltétlenül nyilvános legyen, vagyis hogy kimondassék, hogy szivesen látunk a tárgyalásokon minden bizottsági tagot, a ki szakismereteivel minket támogatni kiván, az itt inditványait előterjesztheti, a felett mi vele tanácskozunk, természetes azonban, hogy a határozat meghozatala, a szavazás csakis ennek a bizottságnak a tagjait illetné meg.

Jelent ez innen szóló tiszteletteljes meghivást az összes fővárosi bizottsági tagokhoz, hogy ezen bizottságban, a ki tudását érvényre juttatni akarja, az itt az ülésen szivesen lesz látva.

Már most t. Bizottság! a mi a feladatunkat illeti, ha méltóztatnak meghallgatni a jegyzőkönyvi szöveget, amelyet a polgármester ur előterjesztett, azzal csakhamar tisztában leszünk. Ha vesszük, ezen pontok csak egyike is oly terjedelmes, oly nagy feladatot ruház a bizottságra, hogy körülbelül törvényhozási feladattal egyenlő az. Ha mind a három pontot vesszük, ugy legmélyebb sajnálatomra ki kell mondanom, hogy a polgármester ur azon óhajtása, hogy áprilisig legyünk készen, egyszerüen physikai lehetetlenség. Mert e három pont együtt felölelné az egész fővárosi törvény szervezését és ujjá alakitását. Azt gondolom, hogy akkor interpretálom helyesen a közgyülés utasitását, ha azt mondom, hogy ez alkalommal nekünk a legsürgősebb feladatok megoldásán s azon kell fáradozni, hogy a főváros gazdasági helyzete a kibontakozás elé vezettessék, a nélkül, hogy közterhek emeléséről szó legyen. Ezen rész tekintetében tisztán áll előttem a kérdés. Én a magam részéről nem fogok terhükre lenni, hogy megismételjem azon érveket, a melyeket a közgyülésen elmondottam, hogy itt egy numericus 2 milliós deficzitte állunk a közgyülésen szemben, a valódi deficzitünk azonban 5 millió koronára teendő a közel jövőben. Igyekeztem calculusokat tenni s arra a meggyőződésre jutottam, hogy a mi deficzitünkön csak két féle módon lehet segiteni. Az egyik, hogy megtesszük azt, amit a főváros önkormányzati hatáskörében megtehet, mások segitsége nélkül kizárólag az autonomia jogkörében. A másik dolog, az sokkal fontosabb, az az, amit már nem a magunk hatáskörében csinálhatunk meg, hanem csakis a kormánynyal egyetértve esetleg törvényhozási uton. Akár miként hánytam vetettem a dolgot arra a meggyőződésre jutottam, hogy azon körben, amelyet szigoru autonomiának nevezünk, a legszigorubb takarékosság mellett is, — természetesen, amely a fejlödést meg nem akasztja, — mondom, ezen keretekben a legvégső elemzésig menve esetleg csakis 2 millió koronáig terjedhet az a megtakaritás, a mit a főváros saját jogkörében el tudna érni. Maradna még, a legközelebbi jövöt véve figyelembe, még mintegy 3 millió oly deficzit, amelyet az autonom jogkörben lehetetlen eltüntetni s csakis törvényhozási uton volna lehetséges eliminálni. Mindezt miért mondottam? Azért, mert egy bizonyos pontig én is igazat adok a polgármester urnak. Ha a kormány vezető férfiai részéről jóakaratu támogatásra számithatunk, sok minden felől fog kelleni tanácskozni, igy a főváros háztartásába átutalt állami terhek könnyitése czéljából részben a fogyasztási adók egy részének átengedéséről, azután más tekintetben is az administratió könnyitéséről. Ez utóbbi tekintetben alapos a reményem, hogy számithatunk támogatásra, mert hiszméltóztattak a lapokban olvasni, hogy a pénzügyminiszter ur a kezelés és adófizetés egyszerüsitése czéljából foglalkozik az amerikai clearing rendszer és a chekkel való adófizetés meghonositásának eszméjével. Ez egy idea, amelylyel majd a részletes vitában fogunk foglalkozni, de mindenesetre elárul annyit, hogy a kormány az eljárás könnyitésének eszméjével foglalkozik.

De ha a kormány részéről nem kapunk megnyugtatást a tekintetben, hogy a propositiókra nézve velünk hajlandók tárgyalásokba bocsátkozni; ilyen és ilyen irányu készpénzre beváltható modalitásokat nekünk kilátásba nem helyeznek, ha — mondom — a kormánytól ily igéretet nem kapunk, az 5 milliós deficzitre való tekintettel kétségtelenül be fog következni azon állapot, hogy nekünk a közterhek emelésével számolnunk kell s akkor ezen bizottság arról is kénytelen lesz tárgyalni, hogy milyen alapu, méretü stb. legyen ezen közterhek viselése.

Mindezeket előre bocsátva nyilatkozni kivánok az alapra nézve, hogy mily alapon kezdje meg ezen bizottság tárgyalásait. Én azon nézetemnek adok kifejezést, hogy ezen bizottság plenáris üléseken soha ezen kérdéseket megoldani nem tudná. Én tehát a magam részéről azt gondolom, hogy nekünk a feladatainkat két részre kell osztanunk. A mi munkálkodásunknak kétségtelenül egyik feladatát kell, hogy képezze az, hogy mit tudunk saját magunk a rendszerben változtatni, mit tudunk e változtatásokkal megtakaritani A másik, hogy a kormánynyal szemben mit és mennyit tudunk érvényesiteni?

A feladat második része tekintetében külön propositióim lesznek, az első részt tekintve — hogy az önkormányzati jogkörben mit akarunk tenni, — nem fog más hátra maradni, mint a bizottságnak az ügyosztályok szerinti csoportokra való felosztása. Azzal a hozzáadással, hogy kiki önkéntes jelentkezéssel kivánhatja egyik vagy másik ügyosztályt vizsgáló csoportba leendő beosztását, tényleg az ügyosztályok szerint külön kisebb csoportokra kell oszlanunk, hogy ezen csoportok maguk választván meg elnöküket a tanács tagjai s a szakférfiak bevonásával kezdjék meg csoportonkint munkálkodásukat és pedig lehetőleg minél előbb. És amint egyes csoportok készen vannak az elaboratumukkal, az a plenum elé kell hogy jöjjön, amely azután az egész dolgot megvitatja és határoz. Én nem is tudnám hamarjába, hogy lehetne-e más módon is eljárni? Általános plénummal való tárgyalások mellett ugy hiszem annyira elposványosodnék a tárgyalás, hogy lehetetlenség volna annak végére jutni. Nézetem szerint tehát az volna a leghelyesebb, hogyha csoportokra oszlanánk ügyosztályok szerint.

A másik pont is igen sürgős, sőt azt lehetne mondani, hogy egy bizonyos mértékig már el is késett. Méltóztatnak tudni, hogy a belügyi tárcza költségvetése most áll az országgyülésen tárgyalás alatt. Ez annyit jelent, hogy ha a kormány férfiaival tárgyalásokba bocsátkozunk is, akkor sem számithatunk, még a legjobbb eredmények mellett sem már ez évben praktikus resultatumokra. Reánk nézve azonban nem egészen közömbös ez a dolog, mert az 1902-re szóló budgetet is már nekünk ugy kell megállapitani, hogy

ezen évre nem számithatunk semmi könnyebbitést sem. A kormánnyal való érintkezés azonban sürgősen megejtendő. Hadd lássuk azt, hogy milyen fogadtatásban reszesül a főváros azon kérdésekben, amelyeket tárgyalni akarunk? Nekünk hivatalosan is érintkezésbe kell lépni a kormánnyal, annak vezetőjével minél előbb. Már csak azért is, mert annélkül, hogy ebben bármiképen vétkes volnék akár én akár más valaki, az a látszat keletkezett és kapott lábra, mintha mi a kormánnyal szemben városi oppozitióval foglalkoznánk, amely természetesen rossz szinben tünteti fel az aktióinkat A kormány hivatalos organuma ez ellen már vezérczikkeket is irt. Pedig nekünk s a többi bizottsági tagunknak is soha nem volt ily szándékunk.

Bárki álljon is a kormány élén, annak éreznie kell, hogy az állam ereje, — s ez a helyes kormányzás elve is. — a középosztályra fektetve van meg igazán. A városokban van meg ez a középosztály, a fővárosban leginkább. A kormány lehetetlen, hogy a főváros bajaival foglalkozni ne akarna. Az eddigi rendszer oda vezetett, hogy a főváros egy nagy pénzügyi kalamitás előtt áll, mert az állam oly terheket háritott a fővárosra, amelyek alól nem akarunk mi menekülni, csak azt akarjuk, hogy azokat osszák meg az ország mindazon polgárai között, akik ezen intézmények előnyeit élvezik.

Ha nem érünk el semmit, — amit nem remélek, — akkor természetesen nem marad más hátra, minthogy a közjövedelmek szaporitásáról szóljunk. De vannak még más természetü ügyek is. Itt van az 1870. évi X. t.-cz. a közmunkák tanácsáról szóló törvény, amely alakittatott azzal, hogy a fővárosi közmunkák alapja is kezelésébe utaltatott. A közmunkák tanácsa által kezelt alap, hogy miből folyik be azt a törvény maga állapitja meg. Az utak nyitásának költségei ezen alapból voltak a törvény intentiója szerint fedezendők. Csodálatos módon azonban a főváros háztartásába lettek azok átutalva, annélkül, hogy az ezen kiadásoknak megfelelő rész a főváros javára kiszolgáltatva lett volna. Itt egy más dolog is van még. Az egész közmunkák tanácsának szervezete felett a kormánnyal megállapodásra kell jutni. A törvény maga mondja, hogy a közmunkák tanácsa a fővárossal szemben számadásokkal tartozik Az évi közmunka programmot és az eszközölt kiadások elszámolását ennyi és ennyi példányban kell kiállitani s az egy példányban az országgyülésnek is be lesz mutatva. En ezeket a számadásokat kerestem és elmentem a legkompetensebb forumokhoz. A polgármester ur azt mondotta, hogy a számadások kiadását évről-évre megtagadták. Az állami számvevőszéknél azt a feleletet adták, hogy a számadásokat nem tudják megmutatni. Náluk annak aktaszerü nyoma nincs. Hát tisztelt Bizottmány, ahhoz, hogy a közmunkák tanácsa által kezelt alap mi módon kezeltessék, a fővárosnak ne lenne köze? De vannak még más alapok is. Itt van a Lánczhid alap. Annál a főváros 25,000 frt évi kamatjövedelemről mondott le. Ennek a kérdését is fel kell vetni.

Már most én azt gondolom, hogy a kormánnyal való érintkezés szempontjából, egész röviden küldünk ki egy 3—5 tagból álló albizottságot, amely előzőleg rövidke programmba foglalja azokat a pontokat, melyeket a kormánnyal tárgyalni kiván s akkor a bizottság állapitson meg egy küldöttséget a polgármester vezetése mellett, amely a miniszterelnök urral érintkezésbe lépve megmondja, hogy a főváros nem azért fordul hozzá, mintha frondeurösködni akarna, hanem hogy a miniszterelnök urral tárgyalásokba bocsátkozzék oly czélu megoldások tekintetében, amelyek a főváros pénzügyi helyzetének javulását idéznék elő. Ha a kormányelnök azt mondja, hogy ilyen tárgyalásokra hajlandó, akkor arra kell őt kérni, hogy a ressort miniszterek is küldötteiket küldjék ki, akik azután a mieinkkel egy bizottsággá alakulván e kérdéseket letárgyalhatnánk. Ez nézetem szerint második része a feladatunknak.

Ma nem terjeszkedhetünk ki egyébre, mint hogy tárgyalásainknál miképen induljunk el, az eljárást módszerint állapitsuk meg. Azért én röviden oda redukálom az inditványomat, hogy méltóztassék a feladatunkat két részre osztani.

a) Az önkormányzati jogkörben határozza el a bizottság, hogy önkéntes jelentkezések alapján a bizottság csoportokra oszlik s a szakközegek rendelkezésre bocsájtásával e csoportok ügyosztályonként fogjanak hozzá a munkához azonnal, konkrét javaslatok előterjesztése végett;

b) a másik, hogy küldjünk ki egy bizottságot azonnal, a mely a kormányelnök urral érintkezésbe lépve, tárgyalásainak eredményét ratifikálás végett ide a plenum elé terjeszsze. Érintkezésbe kell pedig e bizottságnak lépni a kormányelnök urral oly irányban, hogy egyáltalában forog-e fenn hajlandóság velünk tárgyalásokba bocsájtkozni s ha igen: mily irányban? S ezen esetben a kormánnyal megállapodást kell létesiteni az iránt, hogy a megvitatandó kérdések vegyes bizottsági tárgyalások anyagát képezzék. Méltóztassanak ezen pontok felett a bizottság t. tagjainak nyilatkozni!

Steiger Gyula: Tisztelt Bizottság! Azokban, a miket az előttem szólott biz. tag ur mondott, sok olyan dolog van, a mihez én szivesen szóról-szóra hozzájárulok Ilyen különösen azon javaslat, a melyet ő második résznek czimezett, t. i. összeállitása annak, hogy mely kérdések volnának azok, a melyek felett a kormánnyal tárgyalások volnának kikérendők s a kormány jó akarata volna ezekre nézve támaszunk. Ennek nem is áll utjában semmiféle nehézség. De a mi a javaslat első részét illeti, e tekintetben némi aggályaim vannak. Nem ellenzem ugyan, hogy ez az ut követtessék, de az eddigi tapasztalatok szerint nem hiszem, hogy ez az ut czélszerü lenne. Az üléseket én nyilvánosaknak akarom és pedig azért, mert más utakat fognék követni a czél elérésére, a mely utat pedig nemcsak ki nem zárják, de egyenesen követelik a nyilvánosságot. A nyilvánosságot követelem azért, mert — hacsak egyes személyzeti ügyek nem merülnek fel, a melyek végett bármikor zárt üléssé alakulhatnánk át — nem tudom elképzelni, hogy miféle ügyek foroghatnának fenn, a melyek a nyilvánosságot kizárnák?

Áttérve magára a bizotiság tárgyalási rendjére, aggályom a Polónyi ur által javasolt első rész tekintetében a következő:

Annyi felé oszoljunk — ugymond — a menny ügyosztály van. Tehát: csináljunk annyi albizottságot, a mennyi ügyosztály a tanács kebelében van. Az eddigi tapasztalás azt bizonyitja, hogy az ily albizottságok vagy egyáltalában nem, vagy csak igen kis szám-

ban tarthatnak ülést. Számtalan oly bizottsági tag van, a ki hivatásánál fogva van akadályozva abban, hogy ilyen albizottságok összejövetelein részt vegyen. Ilyenkor mi szokott történni? Halasztás! Azután ha végre valamiben mégis megállapodnak, annak az lesz a vége, hogy egy jelentést irnak alá. A plenum pedig ujra fogja e jelentések alapján ezeket a dolgokat tárgyalni. Tehát igen nagy időveszteség és egészen szükségtelen időveszteség fórogna igy fenn. Én a tárgyalást másképen képzelem el. A jegyzőkönyvben az áll, hogy feladatunkat képezi a közigazgatás egész gépezetének alapos megvizsgálása, megvitatása és jelentéstétel. A másik a jövőre követendő módok és a harmadik egy városi programm létesitése és ezzel kapcsolatban a kormánynyal felveendő tárgyalások Én ott kezdem, hogy nem két, hanem három főirányba osztanám a tárgyalások anyagát.

A városi háztartást a jövőre nézve megállapitani kevesebb időt vesz igénybe. A harmadik pont pedig még kevesebb időt igényel és azonnal elkészithető. A leghosszabb tárgyalást a közigazgatás gépezetének esetleges módositásai igénylik. n ugy képzelem, hogy e kérdést plenumban, tehát valami előadói tervezet mellett tárgyaljuk. Az előadók pedig akkor nem lehetnének mások, mint az ügyosztályok fejei.

Minek küldjünk ki annyi albizottságot, a hány ügyosztály van? Jobb lesz szerintem, hogy ha azt mondjuk pl. tanácskozni kivánnánk a pénzügyekről; felkérjük tehát a polgármestert, hogy az ügyosztály vezetőt s mindazokat a tisztviselőket, a kiknek az ügyosztály teendőihez hozzászólásuk van, ide berendelvén, azok nekünk az egész tényállásra nézve adják meg a szükséges felvilágositásokat; esetleg tegyenek előterjesztéseket. Ezzel meg lesz nyerve az az idő, a mely az albizottság müködése és a jelentéstétel által vétetnék igénybe. De még ezzel azt is nyerjük, hogy az egész bizottság közvetlenül fogná hallani az ügyeket. Az albizottsági tárgyalások mellett azonban már egy bizonyos preokkupált nézet, tudniillik az albizottság nézete volna felszinen.

Én azt hiszem, hogy a czélt igy plenumban való tárgyalás mellett hamarább lehetne elérni. Elképzelem pedig ezt azért, mert több évvel ezelőtt egy ilyen tárgyalásban már részt venni szerencsém volt. A főváros kiküldött egy bizottságot, majdnem szóról-szóra ugyanazon megbizással, mint ezuttal. Megvizsgáltuk az egész ügymenetet, — tartott a dolog több, mint egy évig — minden ügyosztályba elmentünk, a vége a dolognak pedig jelentésünk szerint az volt, hogy igenis lehet megtakaritásokat jogok sérelme nélkül eszközölni; a határozata pedig a közgyülésnek az lett erre, hogy tudomásul vette a jelentést. Ettől a tárgyalási rendszertől én bizony eredményt nem várok. Mi hát akkor a legközelebbi teendő? Az, hogy a legsürgősebbekkel, a pénzügyi kérdésekkel foglalkozunk. Nincs-e meg máris minden adat? Az osztály mit fog mást csinálni, mint hogy előadja a dolgokat — fel kell tenni, hogy a számok helyes és igazságszerü összeállitása mellett. Ezt kellene az albizottságnak is tennie. De látjuk, hogy azt még ma meghallgathatják az előadó tanácsnok urtól, a mit az albizottság csak hosszu idő multán terjeszthetne elénk. Azután nem tudom megmagyarázni magamnak, hogy egyik fontosabb része a kérdésnek, mint pl. a pénzügyi rész, miért várjon addig, mig a többi részek is az albizottságok által elintézve lesznek.

A főváros egész közigazgatásának rendszere mellett a pénzügyi rész is a másik két pont megoldása után módosulni fog ugyan, de azt nem látom be, hogy miért ne kellene ezért a pénzügyekről gondoskodni a másik két dolog mellett is? Annál inkább, mert a pénzügyi részszel foglalkozni kell, hogy az 1902. évi pénzügyi programmot megállapitsuk, akár meg lesznek oldva a többi kérdések, akár nem.

Méltóztatnak látni s méltóztassanak kellőleg latba — vetni, hogyha gyorsan akarunk dolgozni s akár jó tanácsadás, akár konkrét inditványok utján, de gyorsan akarunk határozatokat hozni, nem is volna czélszerü a tárgyalásokat más módon folytatni, mint csak ugy, a hogy én azt javasoltam. Meg vagyok győződva róla, hogy pl. a pénzügyi részhez akár holnap hozzá lehet fogni, de már a többiekhez ily rövid idő alatt nem.

Ha ugy találja a bizottság, hogy a multból vett tapasztalatok ezt az álláspontomat nem igazolják, én magam részéről a másik módba is szivesen belenyugszom, mert az is azt a czélt szándékozik szolgálni, a mely tekintetben egyek vagyunk. De én véleményemet mindig kötelességemnek tartottam megmondani, döntsön azután a plenum. Ezeket voltam bátor szives figyelmükbe ajánlani azzal, hogy habár nagyon sürgős is a misszió, a mely reánk nehezedik, én inkább várok bizonyos kevés ideig, mint hogy felületes és a dolgokat régi állapotukban hagyó javaslatot tegyek. Már pedig alapos javaslatot csak ugy lehet tenni, azon az uton, a melyet előadni bátorkodtam.

Császár Jenő: Tisztelt Bizottság! A nyilvánosság kérdésében teljesen az egész nyilvánosság mellett vagyok, mert nekünk titkolni valónk nincsen, sőt azt várhatjuk, hogy ha a tárgyalások nyilvánosak lesznek, a nagy közönségből is esetleg oly hangok fognak felmerülni, a melyek a mi munkánkat könnyebbé teszik. A mi a beosztást és a tárgyalások menetét illeti, Polónyi ur inditványát én helyesnek tartom, mert lehetetlenség ily ügyeket igy plenumban tárgyalni. Az a kérdés, hogy három vagy nyolcz albizottságra oszoljék-e a bizottság? Azt hiszem, hogy több bizottságra nem kell oszolni, mert bizonyos kérdések lesznek, a melyek a teljes szétforgácsolás mellett is közösen lesznek tárgyalhatók.

A pénzügyi hiány nem abból eredt, hogy tulságosan terjeszkedtünk volna, hanem hogy az anyagi erőink nem haladtak kellően lépést a terjeszkedéssel! Amig a külső mázon dolgoztunk, addig a kereskedelem és ipar folytonosan hanyatlottak, a magyar államvasutaknak szerződései következtében a tarifák elterelték Pestről a forgalmat, az ujabb utirányok a fővárost elkerülik s ezen okból az áruk nagy része. Pestet többé nem érinti s igen sok iparág az által, mint a szesz, termény és gabonaüzlet pangásnak indult, a vállalatoknak adószolgáltatási képessége pedig leszállt. Egy malom például éveken keresztül községi adót nem fizet, mert az adófelügyelőség a megadóztatás alapjául szolgáló nyereséget nem tudja egy esztendőben sem kiböngészni. A többi különféle iparágak adószolgáltatási képessége is tetemesen leszállt.

Nagyon fontosnak tartom, hogy mi azzal behatóan foglalkozzunk, hogy a polgárs gnak, első sorban a kereskedők és iparosok felvirágoztatására mit kell tennünk? Ez a kérdés a harmadik pontban megtalálja a maga helyét s abba beleillik, ugy hogy azzal lehetséges lesz foglalkozni. Azért is azokat a bizottsági tag

urakat, a kik jelen vannak s a kereskedelem és iparral foglalkoznak, arra kérném fel, hogy az albizottságokhoz jelentsék be magukat. Mindegyik legjobban kell, hogy tudja, miképen tud a fővárosnak legjobban használni, a szerint az albizottságokba oszszák be magukat. Nézetem az, hogy az ügyek helyesen lesznek csoportosithatók s mindegyik pont tárgyalására csak egy-egy, összesen három bizottságot kellene kiküldeni.

Del Medico Ágoston: Tisztelt Bizottság! Az első kérdésre, a nyilvánosság kérdésére nézve azt hiszem az egész bizottság egyetért abban, hogy az esetleg felmerülhető személyes ügyek kivételével az ülések nyilvánosak legyenek. Hogy azonban csak három bizottság müködjék, czélszerüségi szempontból nem tartom helyesnek. Mert ha mind a három kérdésre nézve csak egy-egy bizottság küldetnék ki, akkor az a bizottság, melynek feladata mind a tiz ügyosztály megvizsgálása, működését egy év alatt se fejezhetné be ilymódon. Már ebből a szempontból is hozzájárulok Polónyi úr azon inditványához, hogy anynyi albizottságot alakitsunk, ahány ügyosztály van, jelentkezzék azokba mindenki, aki hajlandóságot érez magában abban közreműködni s legyenek ezek az albizottságok a főbizottságtól teljesen függetlenek, azokban az elnök ne lehessen más, mint csakis a harminczas bizottság tagjai, a tanulmányokat pedig az ilyen albizottság eszközölje a helyszinén, az ügyosztályokban vagy azon különböző intézetekben, amelyek az ügyosztályok ressortjába tartoznak. Nem tudok egyetérteni Steiger úrral arra nézve, hogy első sorban a pénzügyi kérdés tárgyaltassék, a többi kérdések pedig a plenumban döntessenek el. Mert hisz az egész vizsgálat pénzügyi kérdés. A pénzügyi részszel minden bizottság, illetve albizottság fog foglalkozni s azok véleményei a plenumban lesznek összeegyeztethetők.

Ami a kormánynyal való tárgyalásokat illeti, azokra nézve igen czélszerü, hogy külön bizottságot küldjünk ki. Ami az ipar és kereskedelem felvirágoztatása tekintetében tett javaslatot illeti, a magam részéről is igen ajánlatosnak tartanám, hogy abba azon bizottsági tagok, akik kereskedelem és iparral foglalkoznak, maguk jelentkezzenek és vétessenek be a bizottságba.

Polónyi Geza: Felvilágositásként bátorkodom megjegyezni, hogy a különbség Steiger úr inditványa és az enyém közt röviden az, hogy én azt óhajtom — bár tudom, hogy ezzel a bizottság tagjai terhes munkát vállalnak magukra, hogy nem a tisztviselők utján, hanem a bizottság tagjaival kivánnám a munkát végeztetni. Ugy gondolom el a dolgot, hogy a bizottság természetszerüleg meg fogja hallgatni a szakközegeket és a tanácsnokokat is, de a propositiókat ő maga terjeszti be és nem a tanácsnok. Már most a pénzügyi része a dolognak mi? Az, hogy 1902-re fedezetről kell gondoskodni. De ez függ attól, hogy a bizottságok milyen reformokat akarnak keresztülvinni. A pénzügyi résznek ezen tárgyalásnál a legutolsónak kell lennie tehát. Méltóztassanak ezt a magyarázatot az uraknak figyelembe venni.

Dr. Springer Ferencz: Tisztelt Bizottság! Engedjék meg, hogy az ügy tisztázásához néhány szóval en is hozzájáruljak. A nyilvánosságnak munkálataink eredményére nincs befolyása sem akkor, hogyha a tárgyalások eredménynyel fognak járni, sem akkor, ha nem. Ami a bizottsági tagoknak általánosságban a megjelenhetését illeti, azt nem szivesen látnám, mert akkor ebből a harminczas bizottságból egy fiók közgyülés lenne. Az elaboratumnak majd ugyis a közgyülés elé kell kerülnie, ott módjában fog állni minden bizottsági tagnak, hogy észrevételeit megtegye. Mi a kérdés ma? Röviden Polónyi úr a harminczas bizottság küldetését három szempontból fogta fel, annak feladatát képezné a közigazgatás egyszerüsitése, egy fővárosi programm és végül egy normal budget kidolgozása. Igy önként kinálkoznék az, hogy a munkálatok is három részre osztassanak fel a bizottság tagjai között. Ennek azonban egy igen nehéz akadálya van, az hogy a három munkakör nem teljesen egyforma Tekintettel éppen arra, hogy a közigazgatás egyszerüsitésének kérdése a legnehezebb, leghosszadalmassabb része a munkálatoknak, lehetetlennek tetszik előttem az, hogy három részre taglalva tárgyaljuk a kérdéseket, hanem inkább hajlandó vagyok elfogadni, hogy Polónyi úr inditványa szerint több csoportban tárgyaljunk és nem ugy, amint azt Császár úr javasolta.

De ugy látom, hogy Polónyi úr is egy dologról megfeledkezett. Nemcsak a központi ügymenetnek egyszerüsitéséről van szó, hanem az ügymenetelről általában, amibe bele tartozik a kerületi ügymenet egyszerüsitése is. Ez szükséges is, mert a közönség körében az a felfogás, hogy a kerületi elöljáróságok ügykezelése oly sok hiábavaló dologgal jár, hogy ez a közönség tetemes zaklatását idézi elő. Nemcsak az ügyosztályokat és azok ügymenetét, hanem egyuttal a kerületi elöljáróságok és adó-számviteli hivataloknak szervezetét is meg kell tehát vizsgálni és e tekintetben is javaslatot kell tenni. Én tehát elfogadom Polónyi úr inditványát ily értelemben kiegészitve, hogy azon bizottságok, amelyek megalakittatnak, s amelyek legyenek minél többek a kerületi elöljáróságok ügymenetét is megvizsgálják.

Én azon nézetben vagyok, hogy azért jöttünk egybe, hogy lehetőleg a főváros költségeit apaszszuk. Ha ez a czélunk, a főváros háztartásának pénzügyi részéről nem foglalkozhatunk addig, amig ezen kérdések tekintetében egyik vagy másik irányban tisztába nem vagyunk. Mindaddig, mig nem tudjuk, hogy fenn forog-e szüksége az adóemelésnek vagy sem, nem lehet a pénzügyi rész tekintetében véglegesen határozni. Inditványom az, hogy méltóztassék Polónyi úr inditványát az általam emlitett kiegészitéssel elfogadni.

Tenczer Pál: Tisztelt Bizottság! Én is első sorban a nyilvánosság kérdéséről szólok. Erről azért van szó, mert attól tartanak, hogy egyik másik dolog bele jön a lapokba, esetleg olyan is, ami el nem mondatott. Pedig az ilyen dolog rendszerint akkor jön bele a lapokba, ha az ülések nem nyilvánosak.

Ami Polónyi és Steiger urak inditványát illeti, mind a kettőnek van fényoldala, de árnyoldala is. Steiger úr inditványát azért tartom kevésbé szerencsésnek, mert attól félek, hogy e miatt az egész adminisztratió meg lesz akasztva. Az a tárgyalási mód, amelyet ő inditványozott az egész buraeaut igénybe veszi s a hivatalok nem fognak tudni dolgozni. Ami Springer ur inditványát illeti a kerületi elöljáróságok tekintetében, az igen természetes. A fő dolog az, hogy midőn a bizottsági tag urak működnek, arra

ügyeljenek, hogy necsak reducálni igyekezzenek, hanem kereseti forrásokról is gondoskodjanak. Bizonyára lesznek ily uj jövedelmi források is, én legalább azt reménylem. Igy pl. csak egyet hozva fel, hogy a napokban egyik jeles orvos jelentette ki előttem, hogy a legközelebbi közegészségi bizottság ülésében oly inditványt fog tenni, amely az idegen forgalmat rendkivüli mértékben fogja emelni s a bevételeket is jelentékenyen fokozni fogja. A bizottságok megalakitásánál ügyelni kell, mert annak lehetnek hasznos tagjai, de nem szaktagok. Lehetőleg a szakképzettséget figyelemmel kell kisérni, mert pl. én szivesen vállalkozom a tanügyi dolgok megvizsgálására, de már másra nem, mert nem értek hozzá. Amint ismerem az inditványokat, Polónyi uré jobb lesz s azért kijelentem, hogy én azt fogadom el.

(Folyt. köv.)

A munkáspanaszok és az iparhatóság.

A kereskedelmi miniszter humanus rendeletet adott ki a napokban a főváros tanácsának, a munkások érdekében. — A miniszter a budapesti munkaközvetitő intézet igazgatósága utján arról értesült, hogy az elsőfoku iparhatóságok az intézetnél bemondott, vagy megállapitott munkafeltételek meg nem tartása miatt panaszt emelő munkásokat igen gyakran egyszerüen elutasitják, máskor meg a panaszosügy tárgyalására távoleső határidőt tüznek ki. Egyik kerületi elöljáróságnál meg épen az a divat, hogy efféle panaszokat csak *hétfőn és pénteken* vesznek fel, — a más napon jelentkezőket pedig egyszerüen elutasitják vagy a panaszt irásban követelik.

A miniszter most „a munkásosztály exisztenciáját érintő, sajnálatra méltó állapotok megszüntetése czéljából" felhivja az iparhatóságokat, hogy a munkások panaszait mindenkor vegyék fel és *soronkivül tárgyalják*, ugy, hogy egy-két nap alatt az ügyet teljesen belehessen fejezni.

Az e tekintetben mulasztást elkövető hivatalos közegek ellen a miniszter teljes szigorral fog mindenkor eljárni.

Egyben kijelenti a miniszter, hogy az ily természetü iparpanaszoknál a munkaközvetitő intézet kiállitotta megegyezéseket, ha csak azok ellenkezőjét a felek bizonyitani nem tudják, hitelesnek kell elfogadni. A munkakönyvet pedig visszatartani a munkaadó a munkaviszony megszünése esetén nem jogosult, bármi okból is szünik meg a munkaviszony.

A munkakönyv mindenkor azt a személyt illet meg, a kinek részére a kellő rend fentartása czéljából igazolványul kiállitották. Kivételnek e tekintetben csak az ipartörvény 159. §-ában körülirt esetben van helye, a mikor a segéd munkájából a könyv hátrahagyásával jogosulatlanul eltávozik, az iparhatóság munkaadójának karhatalommal is visszavezetheti.

Ékszerkereskedés a zálogüzletekben.

A fővárosi kereskedők körében az utóbbi években sürün hangzottak fel panaszok a zálogházasok ellen, a miatt, hogy a zálogárverésekből visszamaradt ékszerek eladása czimén rendes ékszerkereskedést folytatnak, a mivel a többi kereskedőknek tetemes károkat okoznak.

A kereskedelmi miniszter felhivására a főváros tárgyalást inditott a visszaélések megszüntetése érdekében szükséges intézkedések módozatainak megállapitása tárgyában.

A tanács a budapesti kereskedelmi és iparkamara véleményét hallgatta meg a kérdés felől. A kamara előterjesztése most érkezett be a tanácshoz. A széles alapokon kidolgozott előterjesztés mindenekelőtt utal arra, hogy a kamara már 1899-ben körülirta álláspontját, a mennyiben akkor a kereskedelmi miniszterhez intézett feliratában már maga kérte, hogy a zálogháztulajdonosokat tiltsák el attól, hogy zálogüzletükkel ugyanegy helyiségben folytathassanak ékszerkereskedést, mert ezzel a közönségben azt a látszatot keltenék, mintha a náluk visszamaradt zálogtárgyakat árusitanák s ezzel a megtévesztéssel tömeges vételre ingerelnek.

Épen a kamarának e felterjesztése következtében intézett a kereskedelmi miniszter a fővároshoz és valamenynyi másodfoku iparhatósághoz felhivást a zálogosok dolgában. A miniszter akkor azt is elrendelte, hogy az elsőfoku iparhatóságok ezentul kézi zálogüzletre csak olyan esetekben adják meg az engedélyt, — ha a tulajdonos kézi zálogüzletével ugyanabban a helyiségben ékszerkereskedést nem gyakorol, — azokat az üzlettulajdonosokat pedig, a kik ez időszerint egy helyiségben foglalkoznak a két iparággal, ettől méltányos rendelkezés utján el kell tiltani és csupán azt engedhetik meg a hatóságok, hogy a zálogháztulajdonos egészen külön, még pedig más épületben tarthasson ékszerkereskedést.

A kereskedelmi és iparkamara tehát nem tartja indokoltnak, hogy ugyanabban az ügyben ismét ujabb véleményt nyilvánitson, hanem csupán azt javasolja a tanácsnak, hogy a kérdés ujabb érdemleges tárgya-

lását mellőzze, és a miniszternek egyszerüen jelentse be azoknak a zálogüzlet tulajdonosoknak a nevét, a kiknek most egy helyiségben levő kétféle üzletét külön kell választani. A szétválasztás gyakorlati végrehajtása tárgyában pedig azt ajánlja, hogy a miniszter rendelkezését teljes következetességgel érvényesitsék, a zálogüzlet tulajdonosoknak pedig az ékszerkeereskedés külön választására hat hónapi határidőt engedjenek.

A vizvezeték költségvetése a mult év első háromnegyedében.

A vizvezeték költségvetésére vonatkozó zárószámadásokat az 1900-ik év első háromnegyedéről már lezárták a városházán. A számadások szerint a mondott idő alatt uj vizdij czimén 63078 korona 38 fillér előirás történt, holott az előző év megfelelő szakaszában ugyanilyen czimen 145.102 korona 06 fillér eredményt értek el. A lényeges jövedelem csökkenésnek okát a vizvezetéki igazgatóság az épitkezés terén beállott pangásnak tulajdonitja.

A vizvezeték üzemkiadásai viszont az előirányzott 827.608 korona 50 fillérrel szemben 729.258 korona 08 fillérre rugott, ennélfogva a megtakaritás 98 850 kororona 42 fillér volt.

Ehhez járult, hogy a bevétel az előirányzattal szemben szintén kedvező eredményt mutat, a menynyiben 2.625,352 korona 50 fillér volt a bevételek előirányzott összege és tényleg 2.734,078 korona 68 fillér folyt be, vagyis 108.735 korona 18 fillérrel több mint remélni lehetett. A vizvezetéki igazgatóság julius-november hónapok alatt 13814 ház belső felszerelését vizsgálta meg. A vizmüépitkezés munkái serényen folytak, akadályt csak az idő viszontagsága és a Duna különböző vizállása támasztott.

A duna-jobbparti vizmütelep közgyülésileg elrendelt rendezését augusztus 6 án megkezdették.

Könnyebbségül szolgált itt a Duna mindenkor kedvező vizállása.

Az 1900-ik év folyamán a legtöbb vizet julius 28-án fogyasztották. Ez a maximális vizfogyasztás a főváros területén 181.929 köbméter vizmenynyiség volt. Ez a rengeteg viztömeg természetesen kizárólag szürt vizből állott és a káposztásmegyeri vizmü telep akadálytalanul szolgáltatta.

Hasonló nagy fogyasztás az előző években nem fordult elő: 1899-ben julius hó 27-én volt a legnagyobb vizfogyasztás, a mikor 171.650 köbméter vizet használtak el. 1898-ban pedig augusztus 9-én érte el a vizfogyasztás a maximumot 177.482 köbméterrel.

A bünügyi költségek érvényesitése.

A belügyminiszter körrendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, a bünügyi nyomozások során felmerülő bünügyi költségek érvényesitése, megállapitása és előlegezése körül követendő uj eljárás tárgyában.

Az igazságügyminiszter ugyanis figyelmeztette a kir. ügyészségeket, hogy a büntető perrendtartás 779. §-a értelmében a birói költség megállapitások tárgya csakis a nyomozás során kihallgatott tanuknak és szakértőknek (vagy tolmácsoknak) utiköltségei, napi és ellátási dijai, — illetőleg szakértői dijai, valamint a 86. és 98. §. értelmében a kir járásbiróságok és a vizsgálóbiró foganatositotta cselekmények költségei lehetnek. Minthogy pedig a kir. ügyészségek az emlitet bünügyi költségeket csak a birói megállapitás után előlegezhetik a bünügyi átalányból: a rendőri hatóságok előtt kihallgatott tanuk és szakértők érdekében kivánatosnak tartja a belügyminiszter, hogy ezeknek a dijait már az első kihallgatásuk alkalmával számitsák fel ezentul.

A szakértők és tanuk a rendőri hatóság előtt felszámitják kész kiadásaikat s mindennapi járandóságaikat, a hatóság pedig ezekről szabályszerü jegyzőkönyvet vesz fel.

A fennálló szabályrendeletek értelmében azután e felszámitások figyelembe vételével a hatóság szabályszerü költség-jegyzéket készit s azt a kir ügyészségnek megküldi.

Az ügyészség pedig a nyomozási iratok kapcsán inditványával együtt beterjeszti az illetékes birósághoz. Abban az esetben pedig, ha az eljárást az ügyészség saját hatáskörében beszünteti, a költségjegyzéket ahhoz a birósághoz terjeszti be, mely ellenkező eredmény esetén a per elbirálására illetékes lenne.

A biróilag megállapitott és a kir. ügyészségek által nem kifogásolt bünügyi költségeket a bünügyi átalányból előlegezik és az érdekelteknek a községi előljáróságok utján küldik meg.

A kihallgatott tanu teljes vagyontalansága esetén az előlegezést már a rendőrhatóság is teljesitheti, a mely esetben természetesen a visszatérités is őt illeti meg.

A czinkotai viczinális és a főváros.

A főváros tanácsa felhivta a czinkotai helyiérdekü vasut igazgatóságát, hogy a vonal vágányait a $\frac{2038}{4} - \frac{2039}{a}$ hrsz. telkek mellett helyezze át. A társa ág most bejelentete a tanácsnak, hogy a terveket beterjesztette a kereskedelmi miniszterhez, s annak jóváhagyása után a fővárostól az épitési engedélyért haladéktalanul folyamodni fog.

Elmaradt inségmunka.

— *Az ó-budaiak keserve.* —

A munkanélküliek inségén a főváros tudvalevőleg részben ugy akar segiteni, hogy a közmunkák végrehajtását hatá rozta el. Ezek között az inségmunkák között szerepelt az *aranyhegyi-árok* első szakasza kiépitésének terve, a mely igen nagyszámu földmunkásnak adott volna jóidőre kenyeret.

Az ó-budai lakosok számtalanszor kérték a tanácsot, hogy az *aranyhegyi* csatornát rendeztesse.

Ó-Budának vitális érdeke függ ettől, mert a csatorna mostani állapotában az árviz időnként elönti az egész környéket.

Rengeteg károkat okoz ez és más segitség nincs, mint az a legegyszerübb megoldás, hogy az árok első szakaszát a esztergomi vasutvonal tulsó oldalára vezessék át, hogy igy a vasut töltése megvédelmezze az ó-budaiakat az árviztől. A mérnöki hivatal kidolgozta az árok rendezésének részletes terveit, a melyek szerint az 180.000 koronába kerülne. A tanács azonban most hozott ujabb határozatával az egész kérdés felett napirendre tért

A váratlan határozatot azzal okadatolják, hogy az árok áthelyezése és kiépitése Ó-Buda kültelke már megállapitott szabályozási tervének megváltoztatását tenné szükségessé. Erre vonatkozólag már szintén készült részletes javaslat, de még nem tárgyalták le és nem hagyták jóvá. Most, hogy a tanács egy időre az egész kérdést félre tette, ezeknek a terveknek a meggátolása is lekerült a napirendről A tanács határozata előreláthatólag nem csak a munkanélkülieknek lesz kellemetlen csalódás, hanem kevésbé kellemetlenül érinti Ó-Buda közönségét, mely régi óhajának megvalósitásától ismét kitudja mennyi időre elesett.

Az ujabban megállapitott közjótékonysági felügyelő bizottságok.

A fővárosi szervezési szabályoknak a szakbizottságra vonatkozó határozmányai épségben tartása mellett a tanács — a közjótékonysági ügyosztály hatáskörébe tartozó ügyeket illetőleg — megalakitotta a közjótékonysági felügyelő-bizottságokat, illetve az azokban való részvételre felkérte a következőket:

I. József-főárvaházi bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok.

Tagok: Bachát Dániel, Hahóthy Sándor, Halász Gyula, Vajdaffy Gusztáv, dr. Verédy Károly, Magdics Károly.

II. Erzsébet leányárvaházi bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok, másodelnök Beliczay Béla.

Tagok: Bachát Dániel, Hahóthy Sándor, Halász Gyula, Kállay Gyula, Vajdaffy Gusztáv, dr. Verédy Károly, Metzinger Lujza.

III. Mayer Ferencz árvaházi bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok, másodelnök Tichtl János.

Tagok: Halász Gyula, Huszár Adolf, Kirschhoffer Károly, Mezey Péter, Tabódy József, dr Verédy Károly, Somlyay József.

IV. Községi szeretetházi bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok, másodelnök Kanyó Sándor.

Tagok: Halász Gyula, Huszár Adolf, Kirschhoffer Károly, Mezey Péter, Pollák Illés dr., Verédy Károly, Szőcs András.

V. Erzsébet szegényházi bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok.

Tagok: Beliczay Béla, Breitner L. Zsigmond, Kirner Károly, Mezey Péter, Paksy Béla, Schubert Sándor, dr. Stáhly Ignácz főorvos, Hertelendy Zsigmond.

VI. Duna jobbparti szegényházi bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok.

Tagok: Halász Gyula, Huszár Adolf, Kanyó Sándor, Kirschhoffer Károly, Schubert Sándor, Tabódy József, Kulcsár Ferencz.

VII. Tüzoltó házibizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok.

Tagok: ifj. Aich Ferencz, Beliczay Béla, Boros Soma, dr. Eulenberg Salamon, Kállay Gyula, Mátyus Arisztid, Paksy Béla, Sigmund Gusztáv, Szerbovszky Szaniszló tüzoltó főparancsnok.

VIII. Állandó szinházvizsgáló bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok.

Tagok: Eckermann Ede, Paksy Béla, Quittner Zsigmond, Steinhardt Antal, dr. Szalay Mihály, Wellisch Alfréd, Krátky János főmérnök, Szerbovszky Szaniszló tüzoltó főparancsnok.

Ezenkivül tagja a főkapitány, vagy helyettese, az illető kerületi elöljárók, kerületi épitési felügyelő mérnökök és a kerületi kéményseprők.

IX. Albrecht-Hildegarde bizottmány.

Elnöke: Horváth János tanácsnok.

Tagok: Beliczay Béla, Breitner L. Zsigmond, Mezey Péter, Török György.

A rendőrség köréből.

— Ujitás a bünügyi nyilvántartás terén. —

Bünügyi nyilvántartást Magyarországon jóformán csak a székesfővárosi államrendőrség vezet. E nyilvántartás azonban, bár az adatok gazdagságára nézve kiállhatja a versenyt a continens legtöbb városának hason alkotásaival: mégis nélkülözi az európai nivót, még pedig az u. n. *Bertillon* rendszer hiánya miatt. Mert bármily jó fényképfelvételeket, bőszavu személyleirásokat készitsünk is a társadalom ellenségeiről, ezek főleg a nyilvántartás adataival szemben ezernyi furfanggal védekeznek. Az uj rendszer tehát arra fektette a fősulyt, hogy ne a tettetésnek és átváltozó képességnek alávetett részek, hanem geometriai pontossággal, az emberi test stabilis részei legyenek szabatosan megállapitva; mert tapasztalati tény, hogy e részek apró arányai egyedenként különböznek, mint pl. a kis ujjoncz sohasem lesz azonos arányu a maga alkatrészeiben. A test méreteinek megállapitásával vezetett nyilvántartást Európa csaknem minden müvelt állama már évek előtt létesitette; nálunk ez év folyamán fogja behozni a budapesti államrendőrség. A párisi kiállitás alkalmával e rendszer tanulmányozása czéljából kün járt dr. Farkas Lajos, a bünügyi osztály vezetője és dr. Arányi Taksony az uj rendszer irodalmának magyar forditója. Legutóbb is két detektiv időzik a világ fővárosában a mérések gyakorlati elsajátitása czéljából s egyuttal megrendelések történtek a mérési eszközöket és fénykép nagyitásokat illetőleg. De hogy az országban miként lesz az uj rendszer egységesen kezelve, az a jövő reményéhez, — a rendőrség általános államositásának kérdéséhez tartozik.

A népoktató-kör munkássága.

A budapesti népoktató-kör eddig élvezett segélyének megho szabbitásáért folyamodo't a fővároshoz Kérvényében előadja az egyesület, hogy tavaly összesen 16 tanfolyamot tartott fen, a melyben 539 felnőtt nyert rendszeres oktatást. Ezenkivül volt két üzleti tanfolyam is, a melyben a felnőtteket főkép a számtan, könyvvitel és levelezés terén szükséges ismeretekre tanitották. A kör külön tanfolyamot tartott fenn kizárólag nők számára. Évről-évre ápolja a vasárnapi oktatás ügyét is és 1900-ban négy ilyen tanfolyamot rendezett, a melyen 123-an vettek részt. Az egyesület tehát a közoktatásügy terén derék szolgálatokat tesz, s ez alapon kéri a főváros fokozott támogatását.

Kivándorló fák.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Tisztelt szerkesztő ur, megyek a Muzeum-körúton s egyik régi ház előtt látom, hogy a gyalogjáró szélén egyik fa egészen meggörbül és lehajol felém. Este volt s nem tudhattam, vajjon már előbb is ilyen hajlott állapotban volt-e, tehát megszólitottam:

Tetszik valami tőlem, tisztelt akáczfa?

Ő suttogva felelt:

— Nem, tekintetes ur. Nem magával van dolgom.

— Hát kivel?

— Ezzel; ezzel itt, ni! — s az ócska nagy sarokházra mutatott, mely előtt álltam. — En már öreg vagyok, tetszik tudni, de azért még, ugy a hogy, egyenest állnék, ha minap nem lett volna az a gyalázatos szélvész és nem csavarta volna ki a derekam. Hát most azért szeretnék szólni a — itt tréfásan hunyoritott — komámmal, hogy küldjön valakit, a ki befáslizza a derekamat. Mert a város, ugy látszik, nem törődik velem.

A fejemet csóválgattam.

— Szegény barátom. Hát fáj a dereka.

— Hogy a manóba ne fájna! Próbálná csak meg tekintetes ur, hogy kicsavart derékkal álljon egész nap ebben a rácsos vasnadrágban itt, ni!

És a város hogy' nem törődik magával? Mért nem küld orvost, vagy mért nem viteti kórházba?

— Hja, kérem — szólt a fa szomoruan — a város nagy ur, én pedig szegény fa vagyok. Nem vagyok benne semmiféle klikkben, sem a saskörben, sem a városi pártban, sehol: hát ugyan hogy is remélhetném, hogy valaki törődjék velem?

— Protektora sincsen? Valami bizottsági tag? Az közbenjárhatna.

— Ugyan ki volna? Ki törődik egy kicsavart dereku fával? A mit még arra sem lehet használni, hogy valaki felkösse rá magát, ha megunta az árnyékvilágot. Bizony uram, legjobban szeretném, ha meghalnék.

Csittitani próbáltam.

— De bizony uram, alig várom, hogy kivágjanak. Öreg vagyok én már arra, hogy igy álljak itt világ csufjára, meg a magam gyalázatára. Minek az?

— De hiszen, barátom, nem csak maga az egyedüli fa, a ki ilyen sorsra jutott! Nézzen csak végig itt a Muzeum-körúton és meg fogja látni, hogy a fák itt csaknem kivétel nélkül mind, sorra igy össze-vissza vannak görbülve. Kit a szél csavart ki, kit egy másik szél. Egyik jobbra hajol, másik balra, mintha kinézne az utra, jön-e már a villamos? A „Bortermelők" előtt, barátom, van egy tiszteletreméltó fa a melyik nem tudja, hány óra és azért hajol ugy ki a vasrácsból, hogy megnézze a technikán a villamos órát. De ugy látszik, hogy az oszlop eltakarja előle és nem látja, mert még mindig ugy kihajol, hogy szinte félni lehet, hogy kiesik a villamos vágányra. És ott van, kedves barátom, a Kerepesi-ut, Andrássy-ut, egyik fa csámpásabb, mint a másik. Tehát nem csak egyedül maga panaszkodhatik, kedves akáczfa uram.

A fa kiváncsian pillantott rám.

— Csakugyan, tekintetes ur? Nem csak én vagyok ilyen rossz sorsban?

— Ismétlem, hogy még igen sokan vannak. A főkertész, ugy látszik, haragszik magukra baráto i és azért nem törődik a bajukkal. Ugy látszik, azt akarja, hogy mind kipusztuljanak. Egytől-egyig!

— De uram, itt az utczán?

— Ugy látszik?

— A közönség szemeláttára.

— Ugy látszik.

— De hisz' ez lelketlenség a főkertésztől! Nem az?

— Magam is azt hiszem.

— Ugy e! Ez a főkertész emberevő?

— Azt nem tudni, engem még nem evett meg. Hanem hogy szivtelen ember, azt az önökkel való bánásmódjából sejtem. Menne csak Alcsuthra, ott láthatna fákat pompás egyenes fasorok, mintha zsineget huztak volna.

— Csakugyan? — kérdezte az akácz sóvárgó hangon.

— Az ám, kedvesem!

— E szerint ottan a fáknak aranyos dolguk lehet?

— Meghiszem azt! ugy ápolják és gondozzák őket, mintha czukorból volnának.

— Ej, — gondolkozott el néhány perczre a kicsavart dereku fa.

— Azután fölvillanó tekintettel kérdezte:

— Nem lehetne nekünk oda kivándorolni?

— Kivándorolni? Hova?

— Alcsuthra! A hol olyan jó!

— Most viszont én gondolkoztam el ezen a különös kérdésen.

— Kivándorolni! A fák ki akarnának vándorolni!

— Igen, uram — ismételte a fa szorongva. Igen, mi ki akarunk vándorolni ebből a gondatlan városból oda, a ho[l] jobbra fordulhat a sorsunk, ki akarunk vándorolni oda, a hol megbecsülnek bennünket és nem leszünk ilyen elhagyottak, mint az utolsó pária, hanem a hol ismét fák leszünk, tisztességes, ápolt, csinos fák a milyenek ifjabb korunkban voltunk! Kivándorolunk!

Szivarra gyujtottam.

— Nó — mondtam — vándoroljanak ki, ha ugy jobb lesz maguknak! Csak az a kérdés, hogy?

— Hogy? . . .

— Hogy ki tudnak-e ujra egyenesedni. Mert ilyen görbén nem veszik föl a főherczeghez.

— Az akáczfa ijedten nézett rám.

— Kiegyenesedni? Ujra?

— Igen, igen. Ki tudnának még egyenesedni?

Lehajtotta a fejét, azaz. hogy a csupasz koronáját:

— Nem, uram, mi már sohasem tudnánk ujra kiegyenesedni. A ki a főkertész oltalma alatt egyszer meggörbül, az uram, soha sem lesz többé egyenes.

Falusi.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1900. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 687.729, katona 16.220. — Összesen: 703 959 Az elmult héten élve született 427 gyermek, meghalt 292 egyén, a születések 135-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 318 törvényes, 109 törvénytelen; nemre nézve 228 fiu, 199 leány. Halvaszületett 7 gyermek köztük 4 törvényes, 3 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 31.5.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 21.4 az egy éven felüli lakosságnál: 16.6, az öt éven felüli lakosságnál: 14.9.

A halottak közt volt 155 (—) finemü, 137 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten. 7. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 24-nél).

Ez év eddigi 2 hetében élve született összesen 822 gyermek, meghalt összesen 570 egyén, a születések többlete tehát 328; a mult év megfelelő időszakában született — meghalt — a születések többlete tehát —.

Az élveszülöttek között volt 107 romai katholikus, — 4 görög katholikus, 2 görög keleti, 8 ágostai evang., 13 helvét, — unitárius, 36 izraelita, 2 egyéb, — összesen 149. Halvaszülöttek összesen 3.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1132 beteget, szaporodás 371, csökkenés 341, maradt a hét végén 1162, a Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 109 beteget, szaporodás 32, csökkenés 15, maradt a hét végén 126, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 836 beteget, szaporodás 314 csökkenés 313, maradt a hét végén 837, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 826 beteget, szaporodás 116, csökkenés 121, maradt a hét végén 871. Összesen ápoltak a mult hét végén 2903 beteget, szaporodás 883, csökkenés 790, maradt a hét végén 2996.

Választás a közoktatásügyi bizottságba.

Jeny József elemi és ipariskolai igazgató tudomására hozta volt a fővárosi tanácsnak, hogy a községi elemi iskolák tanitósága a közoktatásügyi bizottmányba küldendő képviselőjének *Bánó* József igazgató-tanitót választotta meg. Eme választás január 20-án történt, mely alkalommal *Bánó* József 122 szavazattal lett a közoktatásügyi bizottmányban megválasztva.

Hirek a Városházáról.

Ki lesz az uj tanácsjegyző?

A legközelebbi tanácsos választás következtében a fővárosnál megüresedő első osztályu tanácsjegyzői állásra lejárt a pályázat. Az első osztályu tanácsjegyzői állásra 14 pályázati kérvény érkezett be. Pályáztak: dr. *Raisz* Rezső, *Szabóky* Lajos, dr. *Szalay* Sándor, dr. *Emőd* József, *Dévény* Gyula, *Folkusházy* Lajos, *Antal* Gyula, dr. *Alkér* Ernő, dr. *Kiss* Ferencz és dr. *Csomay* Gáspár II. osztályu tanácsjegyzők, *Ágotha* László, *Ivánszky* Imre, *Peskó* Lajos I. osztályu fogalmazók. A pályázók névsorát a szerdai közgyülésen jelentették be hivatalosan s a választást február 6-án tartják meg.

Az inkompatibilitási rendelet az ügyosztályokban.

A főváros igazoló választmánya a nemrég megindult összeférhetetlenségi mozgalom eredményekép megkereste volt a tanácsot, hogy azoknak a bizottsági tagoknak, a kik választó képességüket, vagy azon minősitvényüket, melyek alapján a bizottságba beválasztattak elvesztik, avagy a törvényhatósággal számadási vagy szerződési viszonyba lépnek, a választmánynyal esetről-esetre közölje, minthogy máskülönben az igazoló választmánynak az összeférhetetlenségi esetek tudomására nem jutnak. A tanácsnak erre hozott határozatát, a melylyel az összes ügyosztályokat, elöljáróságokat, a mérnöki és gazdasági hivatalt, valamint a számvevőséget a bejelentések megtételére utasitja, ma küldötték szét az érdekelt hivataloknak. Ettől a naptól kezdődik tehát a városházán az uj rend a midőn a hivatalok a bizottsági tagok összeférhetetlenségi eseteit ilyen módon ellenőrzik és ettől az időponttól kezdve az előforduló összeférhetlenségi esetek figyelmen kivül hagyásáért a felelősség már első sorban magát a hivatalt fogja terhelni.

„Blaha Lujza dalkör"

A belügyminiszter a *Blaha* Lujza dalkör alapszabályait jóváhagyta. A dalkör czélja dalestélyek és mükedvelői előadások rendezése abból a czélból, hogy ezzel a közmüvelődés és az izlés finomodása előmozditható legyen.

A söradó pótlék-járandóság kiutalványozása.

A főváros tanácsa azzal a kérelemmel fordult a pénzügyminiszterhez, hogy az 1899 évi VI. t.-cz. 5. §-a alapján a söradó pótlék czimén kifizetendő összeg terhére az 1900-ik év harmadik negyedére vonatkozó megállapitás eredményeként mutatkozó kijárandóságot előlegképen utalványozza ki. *Lukács* László pénzügyminiszter most a pénzügyigazgatóság utján közli a fővárossal azt az elhatározást, hogy az 1900. évben a Budapest székesfőváros adóvonallal elzárt területére behozott és az egyszerre egy hektolitert meghaladó mennyiségben a főváros zárt adóterületéről az 1900. évben kiszállitott sörmennyiség közti különbözet alapján mutatkozó megtérités terhére a kért előleget kiutalványozza. Az 1900. év harmadik negyedére a tiszta behozatali többlet sörmennyiséget véglegesen 101427 hektoliert 39 literben már véglegesen megállapitották. Ennek alapján tehát a fővárosnak 385424 korona 84 fillér jut söradó pótlék czimén. Ezt az összeget utalványozza ki most a miniszter a fővárosnak, még pedig a mig a végleges leszámolás megtörténik, egyelőre kamatos előlegképen. Az összeget a főváros részére a polgármester bélyegtelen nyugtája alapján fizeti ki.

Nem sikerült mentőkészülék.

Keserü csalódással végződött megint egy szép reménnyelt indult közérdekü ügy. A villamosvasuti szerencsétlenségek meggátlása érdekében régen törik a fejüket szakértők, magánosok és a hatóság egyaránt. Legutóbb *Sipos* Ferencz magyar államvasuti müvezető állott elő uj mentőkészülék találmányával a mely azt a reményt igérte, hogy az óhajtott czél elérésére alkalmas lesz. A feltaláló arra kérte a főváros tanácsát, hogy a találmányt vizsgáltassa meg, s ha jónak bizonyul, kötelező alkalmazását rendelje el, illetőleg egyelőre a természetes nagyságu minta-készülék összeállitásához anyagi segitséget szavazzon meg. A tanács a kérelmet a mérnöki hivatal javaslatára tegnapi ülésén elutasitotta, mert már számtalan hasonló rendszerü mentőkészüléket próbáltak ki s valamennyi alkalmatlannak bizonyult, mert az elgázolt alak csak a legritkább esetben esik a mentőhálóra, hanem rendszerint a mentőszerkezet alá kerül s az úgy maga alá gyüri, hogy még menthetetleneb-

bül elpusztul, mint hogy ha a készülék ott nem lenne. A legujabb találmány is a régiek rendszere szerint való s igy semmi jobb eredménynyel nem birhat. A villamosvasutak tehát zavartalanul folytathatják egyelőre tovább az elgázolásokat.

A közuti vasut forgalma 1900-ban.

A budapesti közuti villamos vaspálya-társaság bemutatta a tanácsnak mult évi forgalmáról szóló részletes jelentését. A vasut-társaság 1900-ban személyszállitás után esedékes viteldijak fejében 6.754.631 korona 35 fillért, teherszállitás után pedig 13487 korona 42 fillért vett be. Az összes bruttó bevétel tehát 6.768,118 korona 78 fillér volt. Ebből az összegből a fővárossal kötött terület használati szerződés értelmében a fővárost is részesedés illeti meg. A szerződés szerint ugyanis 4.000,000 korona bevételből a fővárosnak 3%, vagyis 120.000 korona tovább egy millió korona bevétel után 4%, vagyis 40,000 korona a következő egy millió korona bevétel után 5% vagyis 50,000 korona s végre a még hátralévő 769118 korona 77 fillér után pedig 7%, azaz 53768 korona 31 fillér, összesen tehát 263768 korona 31 fillér jut. Ezt az összeget a társaság már a főváros pénztárába be is fizette. A fővárosnak ily czimen elért bevétele az előző évhez képest meglehetősen megnövekedett, a mennyiben 1899-ben a főváros hasonló jövedelme kerekszámban kifejezve csak 246,000 koronára rugott.

A Dezső-utcza lakosainak kérelme.

Az I. kerület *Dezső*-utcza háztulajdonosai körvényt adtak be a fővároshoz, hogy az utczában a közcsatornát épittesse ki. A Dezső-utcza már teljesen kiépült s igy nem nélkülözhetik a szennyes viznek rendszeres levezetését. A tanács a mérnöki hivatal véleményét hallgatta meg a kérelem tárgyában. A mérnöki hivatal maga is méltányosnak találja a lakosság óhajtását s kijelenti, hogy a csatorna-cső lerakások ellen müszaki akadály nem merült fel. A hivatal elkészitette a szükséges részletes terveket is, a melyek szerint a legujabb csatorna megépitése 4000 koronába kerül.

A „József"-fiárvaház alkalmazottainak segélye.

A tanács a „József"-fiárvaház alkalmazottainak 300 korona rendkivüli segélyt szavazott meg, részben buzgóságuk elismeréséül, részben pedig, hogy kemény téli időben különösebb kiadásaikat fedezhessék.

Nászajándék — pályázat.

A székesfőváros törvényhatósága által alapitott „*Gizella*" kir. herczegnő nevét viselő alapitvány kamataiból öt, a Mária Valéria kir. herczegnő nevét viselő alapitvány kamataiból pedig négy, összesen tehát kilencz rendbeli, egyenkint 1000 koronával dijazott leány-kiházasitó adomány üresedett meg az 1901. évre. Ez alapitványok elnyerésére nyilvános pályázatot hirdet a főváros tanácsa. Pályázhat minden budapesti illetőségü és törvényes származásu hajadon, ki a 18. életévét elérte, példátlan és fedhetlen erkölcsü. szegénysorsu és teljesen vagyontalan. Továbbá igazolniok a folyamodóknak kell azt, hogy leendő férjük szintén erkölcsös életü és keresetképes egyén. A kiházasitási adományt a pályázat eredményének kihirdetése napjától számitandó egy év alatt a pályázat nyertesének kiadják, abban az esetben, ha a házasság megkötését igazoló házassági anyakönyvi kivonatát a fővárosi tanácshoz bemutatja, az egy év elteltével azonban a biztositott adomány az alap javára elévül. Fővárosi árvalányok, főleg azonban az „*Erzsébet*" leányárvaház növendékei előnyben részesülnek Pályázni óhajtók okmányaikkal felszerelt kérvényüket f. évi február hónap 25-én déli 12 óráig nyujthatják be a tanács iktató hivatalába. (Központi városháza, városházutczai rész, I. em. 25. sz.) Később benyujtott kérvényeket figyelembe nem vesznek.

Közigazgatási bejárás az Erzsébet királyné-uton.

Az Ezsébet királyné-uton tervezett villamos vasuti vonal mexikói-uti szakaszának közigazgatási bejárását a kereskedelmi miniszter a budapesti közuti vaspálya-társaság kérelmére elrendelte. A bejáráson a miniszter képviseletében *Papp* Árpád miniszteri osztálytanácsos vesz részt. A pótbejárás megkezdésének határidejéül január 28 napjának d. e. 9 óráját tüzték ki. Az összejövetel helyéül pedig a vácziutczai városházának tanácstermét állapitották meg.

Uj utátjáró a szentlőrinczi viczinális menten.

A budapesti — szentlőrinczi helyiérdekü vasut villamossá történt átalakitása következtében a *kárpát*utczai átjáró megszünt s igy a vasut mentén fekvő földekhez az országutról nem lehet hozzájutni. A X. kerületi előljáróság most arra kéri a tanácsot, hogy a vasutvonalon valamely alkalmas helyen uj utátjárót készittessen.

Segély tönkrement iparosoknak.

Néhai *Wodiáner* Móricz báró a fővárosnál 50.000 forintos alapitványt tett, a melynek jövedelmét két harmadrészben állandóan Budapesten tartozkodó, *önhibájukon kivül elszegényedett,* Magyarországban honossággal biró iparosok és kereskedők segélyezésére forditják. A segélyadományért vallás különbség nélkül pályázhatnak a szegénysorsba jutott iparosok és kereskedők. A pályázati kérvényekhez hatósági bizonyitványt kell csatolni arról, hogy a folyamodó magyar honpolgár és életkoruk megjelölése, személyi és családi viszonyaiknak megjelölése mellett igazolni kell azt, hogy vagyontalanok és önhibájuk következtében szegényedtek el. Hatósági bizonyitvány kell végül arról is, hogy a székesfőváros területén állandó műhelyük vagy üzletük volt. Pályázni óhajtók kellően felszerelt bélyegmentes kérvényüket legkésőbb 1901. márczius hónap 10-ig nyujthatják be a központi városházán I. em. 25. sz. a. a központi iktató hivatalban. Egy-egy kérelmezőnek 100 koronától kezdve 600 koronáig terjedő összegü segélyt szavaznak meg.

Gerlóczy-utcza.

A fővárosi közmunkák tanácsa a IV. kerületi *Rostély*-utczát *Gerlóczy* Károly néhai alpolgármester emlékére *Gerlóczy*-utczának nevezte el. A tanács most tudomásul vette ezt a határozatot és intézkedett, hogy az uj utczai névtáblákat a mérnöki hivatal haladéktalanul felrakassa.

A Mária Dorottya-egyesület segélye.

A budai Mária Dorottya ev. jótékónyczélu nőegylet eddig a fővárostól 400 korona évi kegyadományt élvezett. Az egyesület vezetősége most az iránt folyamodik a tanácshoz, hogy az egyesületet ezentul is anyagi támogatásban részesitse.

A salzburgi kórház dijai.

A belügyminiszter körrendeletben közli valamennyi magyar törvényhatósággal, hogy a salzburgi cs. kir. országos kormány hozzájárulásával a salzburgi Szent János közkórházban az ápolási dijakat az 1901. évre uj összegekben állapitották meg. A salzburgi kórház ellátás szerint három osztályba sorozza betegeit. Az első osztályu betegek naponként 6 kor. a második osztályu betegek 4 kor. és a harmadik osztályu betegei 2 korona dijat fizetnek.

Az uj török konzul.

A király *Kirxer* Efferdi a Zimonyban kinevezett uj török császári konzulnak a működési jogot megadta. A kereskedelmi miniszter most erről körrendeletben értesiti Magyarország valamennyi kereskedelmi iparkamráját, s felhivja azokat, hogy az uj konzult működésében kellő módon támogassák.

Az Erzsébet leányárvaház deczember hónapja.

A székesfővárosi „Erzsébet“ leányárvaház igazgatósága a napokba nyujtotta be a tanácshoz deczember hónapról szóló jelentését. A kimutatás szerint deczember hónapban felvettek az árvaházba 2 teljes és 3 félárvát. A növendékek létszáma 93, között k teljesen árva 37, félárva 56. *Betöltetlen hely van 17.* A növendékek egészségi állapota és szorgalma kielégitő. A deczember hónapi kiadás összesen 1597 korona volt.

Uj fiókpénztár a vidéken.

A „Magyarországi munkások rokkant és nyugdij egylete“ *Vaskőn*, *Veszprémben*, *Tolnán* és *Karánsebesen* fiókpénztárakat alakitott. Az egyesületnek most már 50 fiókpénztára van a vidéken. A belügyminiszter a fiokpénztárak megalakulását jóváhagyta és erről az összes tövényhatóságot, igy a főváros tanácsát is értesitette.

Csatornázás a X. kerületben.

A X. kerületbeli *Kada*-utcza, mely a *Gyömrői*-utnak egyik mellék-utczája, még mindig nélkülözi a közcsatornát, holott az utczában községi iskola is van elhelyezve. A kőbányaiak több izben sürgették már a kadautczai közcsatorna megépitését, hogy a régi pöczegödrök salakját is el lehessen távolitani. A tanács végre meghallgatta a kérelmet s utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a szükséges terveket készitse el. A mérnöki hivatal most készült el a munkával, s annak eredményét a napokban a tanács elé terjesztette. A részletes tervek és költségvetés szerint a *Kada*-utcza rendbehozatala mindössze 3400 koronába kerül.

Egy kegyuraság rendezése.

Edelsheym Gyulay Lipót Báró földbirtokos a szent-jánosi elefánti római katholikus plébániának volt kegyura. A plébánia kegyurasági kérdését azonban nem rég rendezték — s ebből eredőleg a báró kárpótlást kért. A vallás és közoktatásügyi miniszter most az ügy elismerése kedvéért 8000 koronát utalványozott ki *Edelsheim Gyulay* bárónak a vallás-alapból, s azért mint rendkivüli segélyt szémoltatja el.

A Reviczky-tér szégyenfoltja.

Annak a csendes kis józsefvárosi terecskének, melyet a Szentkirályi, a József- és az uj Reviczky-utcza keresztezése alkot régi idő óta szégyene régi rendszerű pléh házikó, a mely talán utolsó maradéka a főváros hajdani hasonló közczélu alkotmányainak. Bele esik az eső, a szél szertehordja belőle a vizvezeték frecsegő folyadékát s két ember nem képes megfordulni benne, hogy egymásnak és önmaguknak kalamitást ne okozzanak. A VIII. kerületi előljáróság maga se tartja méltónak a fővároshoz ezt a kivülről is éktelen rozzant házikót, már egypár hónappal ezelőtt arra kérte a tanácsot, hogy távolittassa el. A közmunkatanács hozzájárult az előljáróság javaslatához, azonban az eltávolitandó helyébe uj rendszerü Beetz-féle illemhely felállitását kivánja, mivel azon a helyen a közhasznu bódét nélkülözni nem lehet s a jelentkező közszükséget a József-körúton a Baross kávéház előtt és Muzeum kertben levő helyiségek ki nem elégithetik. A Beetz-féle csarnok felállitása 150 korona költségbe kerül, — olajjal szagtalanitva, — vizöblités nélkül.

A magyar vivókör fejlesztése.

A vivás gyakorlása és fejlesztése czéljából a fővárosban nemrég uj vivó egyesület alakult. Az egyesület hivatalos czime „*Magyar Vivókör*“. Tiszteletbelli elnöke *Hentaller* Lajos országgyülési képviselő. Elnöke *Rohonczy* Lőrincz, alelnöke pedig *Vásárhelyi* Zoltán főhadnagy. A belügyminiszter most az egyesület alapszabályait jóváhagyta.

A Belváros gázvilágitása.

Számos belvárosi iroda, kereskedés és magánlakás tulajdonosa panaszkodik a miatt, hogy legujabban a gázvilágitás vezetékének nyomása igen gyenge. A mint egy helyiségben a második lámpást meggyujtják, a már égő világitó testek világitásának ereje tetemesen megcsökken, sőt gyakran a fény reszketni kezd ugy, hogy e gázvilágitásnál irásbeli munkát végezni csaknem teljesen lehetetlen. Az utóbbi időben a város külső részeiből is hallani hasonló panaszokat. A város külső részein azonban este tiz óra után, a mikor a város belsejében nagy számban oltogatják a lámpákat, a gáznyomás megerősödik. Addig azonban a lámpák fénye is igen gyenge. A gáztársaság arra hivatkozik, hogy a zavarok oka a nagyszámban befagyott gázcsövekben rejlik, a gáznyomás azonban a hivatalos jelzés szerint is kielégitő.

A figyelőutczai villamos költségei.

A Budapest—Ujpest — rákospalotai villamos vasut *Figyelő*-utczai vágányait a társaság még a nyár folyamán átalakitotta, illetőleg a sinpárokat az ut nivójára felemeltette és a régi talpfákat kicseréltette. A tanács tegnap tartott ülésében a munkálatok sikeres befejezését tudomásul vette. Kijelentette azonban a tanács, hogy az összes költségeket csak a *pályafentartás* alapja terhére, nem pedig az épitési alap terhére számolhatják el. Minthogy pedig a társaság a költségek egy részének az épitési alap terhére való elszámolását kérte a kereskedelmi minisztertől, ennélfogva a tanács tegnap tartott ülésében elhatározta, hogy fölterjesztés utján kéri a kereskedelmi minisztert hogy a főváros *külön* álláspontjához a társaság ellenére járuljon hozzá.

Hirdetések.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa: az I — X. közigazgatási kerületekben az 1901. év folyamán szükséges kövezetjavitási és járdafektetési munkálatok teljesitése iránt ezennel nyilvános árlejtést hirdet.

Felhivja ennélfogva a tanács a pályázni kivánókat, hogy a fenti munkálatok teljesitésére vonatkozó magyar nyelven szerkesztett és ivenként 1 K-nás bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat 1901. évi **február 5.** napjának délelőtt 10 óráig VositsKároly tanácsnok, vagy helyettese kezéhez (IV. ker., Váczi utcza, városháza I. em. 11. sz. a.) nyujtsák be.

Az elvállalandó munkálatokra vonatkozólag köteles a pályázó számmal és betükkel világosan kitenni, hogy:

1. a kövezet és járdajavitási munkálatokat beleértve 18/27, vagy 16/32 cm. kövekből készitett szegélykősor javitását, valamint a kövezet felszedését a régi és uj köveknek, ugy a kavicsnak a helyszinére, valamint onnan elfuvarozását és a földmunkák négyszögméterenkint mily árért (átlagos egys égárért hajlandó teljesiteni;

2. a még kövezve nem volt helyeken teljesitendő járda rakási és az ezzel kapcsolatos segélyezési, nemkülönben az egyes egészen uj kövezési és utrendezési munkákat a megállapitott egységárjegyzékben tételenkint kitüntetett egységárakból levonandó hány százalék engedmény mellett, vagy a megállapitott egységárakon felül fizetendő hány százalék felfizetés mellett ké z elvállalni és teljesiteni, a leengedés vagy felfizetés valamennyi egységártételre nézve egy és ugyanazon számmal fejezendő ki.

Elismerendő továbbá az ajánlatban, hogy a vállalkozó a helyi és épitési viszonyokat, az épitésrendőri szabályokat, az árlejtési feltételeket és egységárjegyzéket ismeri s azoknak magát mindenben aláveti.

A mennyiben pályázó maga szakértő nem volna, megnevezendő azon szavatott iparos, ki által a munkát saját felelősségére teljesiteni fogja, a mennyiben pedig bejegyzet czég pályáznék, megnevezendő azon személy, ki a czéget mindenekben képviselendi.

Az ajánlatok az egyes kerületekre vonatkozólag teendők, megjegyezvén, hogy a kövezetjavitási és járdarakatási munkálatok ugyanazon kerületre vonatkozólag el nem választhatók és hogy egy és ugyanazon vállalkozó egy vagy több, vagy az összes kerületbeli kövezetjavitási és járdarakatási munkálatokra tehet ajánlatot és nyerhet megbizatást.

Bánatpénzképen köteles vállalkozó az elvállalandó munkálatok biztositásául az árlejtési feltételekben az egyes kerületekre vonatkozólag megállapitott összegeket készpénzben, vagy a székesfővárosi készpénzek elhelyezésére alkalmasoknak elfogadott pénzintézetek takarékpénztári könyvecskéiben, vagy a tőzsdei árfolyam 90%-ával, de soha a névértéken felül számitandó állampapirokban, vagy budapesti pénzintézetek zálogleveleiben, vagy fővárosi kölcsönkötvényekben bánatpénzképen az árlejtést megelőző nap déli 12 óráig a székesfőváros központi pénztárba letenni, mely bánatpénz az ajánlat elfogadása esetén szerződési biztositékul szolgáland, a bánatpénz letételéről szóló letéti nyugtát pedig az ajánlathoz csatolni.

A kellő mennyiségü bánatpénzről szóló letéti nyugtával el nem látott, továbbá elkésve érkezett, vagy utóajánlatok, vagy melyek nem magyar nyelven szerkesztvék, figyelembe nem vétetnek.

Az ajánlatok közötti szabad választási jogot tekintet nélkül az ajánlott egységárakra a székesfőváros tanácsa magának tartja.

A részletes árlejtési feltételek, valamint a kövezetjavitásokra és járdafektetésre vonatkozólag az utépitő és kövező egységárak jegyzéke, a fent kitett helyen naponként d. e. 9—12 óra között betekinthetők, a hol a netán kivánt felvilágositások is megadatnak, és hol az ajánlati lapok is kaphatók.

Budapesten, 1901. évi január hó 10-én.

A székesfőváros tanácsa.

Árlejtési hirdetmény.

A székesfővárosi VIII. közigazgatási kerületben fekvő összes községi épületekben a kórházak kivételével — a kőmüves, üveges és kályhás — javitási és fentartási munkák f. év elejétől kezdődőleg 3 évi időre vállalatba adatnak.

Alulirt elöljáróság ezen munkák biztositására nyilvános pályázatot hirdet s felhivja a vállalkozni kivánó épitő- és kőmüves-mestereket, üveges- és kályhás-mestereket, hogy kellő bélyeggel ellátott ajánlataikat, melyekhez a kőmüves munkákra nézve 200 K, az üveges és kályhás javitási munkákra nézve egyenként 100 K-nál kitevő bánatpénzről szóló letéti nyugta csatolandó, zárt boritékban alulirt elöljáró kezéhez (VIII. ker., Baross-utcza 65. I. em. 18.) f. évi *február* hó 1-én déli 12 óráig annál is inkább adják be, mert később érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Megjegyeztetik, hogy a jelzett munkák különkülön és nem együttesen adatnak vállalatba.

A vállalati feltételek és a munkák egységár jegyzéke a VIII. ker. mérnöknél (VIII. ker. Baross-utcza 65. II. em. 55.) napoként a hivatalos órák alatt betekinthetők.

Az ajánlatok 1901. február 1-én d. u. 5 órakor (Baross-utcza 65. sz. I. em. 17. sz. a.) tartandó ker. választmányi gyülésen fognak felbontatni és ugyanitt fog az árlejtés eredménye és ajánlattevők előtt kihirdettetni.

Budapest, 1901. január 8.

A VIII. ker. elöljáróság.

Hirdetmény.

A néhai Kép Ferencz váczi székes káptalani kanonok szegény alapitványánál betöltött hely elhalálozás folytán megüresedett.

Ezen alapitványt 1808 frt 90 kr tőkének kamatai képezik, mely kamatok a székesfőváros tanácsa által az alapitványra kinevezett szegénynek alább felsorolt feltételek mellett évenként utólag fognak kiadatni és pedig azon időpontig, mig a jelenleg még két főkerészként elkülönitve kezelt alapitványi tőkék egy alapitványi tőkévé egyesithetők lesznek.

A mely elszegényedett budapesti polgár vagy polgárnő a kamat élvezetébe bejutott, annak élvezetében mindaddig megmarad, mig a fentebb érintett körülmény be nem következik, ha vagyoni körülményei javulnak annyira, hogy a segélyezés nélkülözhetővé válik, vagy mig elkövetett büntett vagy erkölcstelen élet által arra érdemetlenné nem válik.

Felhivja ennélfogva a tanács mindazon budapesti illetőségü elszegényedett polgárokat és polgárnőket, kik ezen alapitványt elnyerni óhajtják, hogy illetőségi és egyéb okmányaik bemutatásával a lakhelyük szerinti ker. elöljáróságnál ezen alapitvány elnyerése iránt irásban vagy szóbelileg 1901. évi **február hó 15-ig** jelenkezzenek.

A folyamodók vagy jelenkezők közül a legszegényebbet és legérdemesebbet a tanács választja ki és ugyancsak a tanács határoz a kamatélvezet elvonása iránt is, ha arra az illető érdemetlenné válik.

Budapest, 1901. évi január hó 8-án

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetések felvételnek a Magyar Székesfőváros kiadóhivatalában.

Meghivó

a „Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság“

részvényeseinek **1901. évi február hó 4-én, hétfőn, délelőtt 11 órakor** a takarékpénztár I. emeleti üléstermében **(VI., Andrássy-ut 5. szám)** tartandó

VIII. rendes évi közgyülésére

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A zárszámadások előterjesztése a felügyelő-bizottság jelentése kiséretében.
3. A mérleg megállapitása és a fölmentvény iránti intézkedés.
4. A nyereség hováforditása iránti határozathozatal.
5. Egy igazgatósági tag választása.
6. A felügyelő-bizottság tagjainak választása és a bizottság tiszteletdijának megállapitása.
7. A választmány kiegészitése.

Budapest, 1901. január 23-án.

Az igazgatóság.

Azon t. cz. részvényesek, kik ezen közgyülésen résztvenni óhajtanak, fölkéretnek, miszerint nevükre irott részvényeiket az alapszabályok 20. §-a értelmében legkésőbb három nappal a közgyülés előtt, tehát bezárólag 1901. február 1-ig, Budapesten, a társaság főpénztáránál (VI. ker., Andrássy-ut 5. sz. földszint) letenni sziveskedjenek, hol a letett részvényekről elismervényt nyernek, mely igazolási jegyül szolgál a közgyülésen való részvételre.

A közgyülésen az alapszabályok 16. §-a szerint minden részvényest általa letett öt darab részvény után egy szavazat illeti meg, azonban 30 szavazatnál többet sem saját, sem megbizottjának nevében, sem mindkét minőségben együtt senki sem gyakorolhat.

A mérleg és a felügyelő-bizottság reá vonatkozó jelentése az alapszabályok értelmében a társulat irodahelyiségében közszemlére ki van téve s kivánatra minden részvényesnek egy nyomtatott példány kiszolgáltatik.

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. február 4-én. 5. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Reformok.
A harminczas bizottság ülésének jegyzőkönyve.
Beérkedt orgona.
Az Ujvásár-tér parkozása.
Szinház.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Lapunk mai száma a 30 as bizottság ülésének jegyzőkönyvével 20 oldal.

Hirdetéseket
felvesz
a
Magyar Székesfőváros
kiadóhivatala
Budapest,
Reáltanoda-utcza 5. sz.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKAREKPENZTAR ES ORSZAG ZALOGKÖLCSÖN RESZV.-TARSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst targyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam 1901. Budapest február 4. 5. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Reformok.

A városházán hosszabb idő óta régen várt reformjavaslatokon és a főváros ügymenetének, valamint a tisztviselők helyzetének javitását czélzó ujitások tervezetén dolgoznak.

Jelentős volt már e téren a mérnöki-hivatal ujjászervezésére vonatkozó magvas dolgozat, a melyet csakhamar nyomon követ a segédhivatalok beosztásának és ügykezelésének egyszerüsitése tárgyában alkotott tervezet.

A legujabb javaslatok azonban még talán amazoknál is fontosabbak.

Jelentőségük a tisztviselői kar szempontjából, valamint általános humánus tekintetekben kiváló. Arról van szó ugyanis, hogy a városházán is megszünjenek végre azok az idegenek előtt egyenesen hihetetlen állapotok, hogy a tisztviselők rendszeres és szabályszerüleg megállapitott szabadságidővel ne rendelkezzenek, hanem alkalmanként, esetről-esetre külön, igaz és kevésbbé igaz czimeken kelljen a jogos és méltányos szabadságidőt kicsikarniok.

A mai kor már szerencsésen tulhaladt azon az álláspontou, hogy a dolgos munkástól a megérdemelt pihenőt megtagadja. Talán nincs is olyan közhivatal, hol a tisztviselőnek állása és munkaköre arányában méltányosan megillető szabadságidőt ne biztositanának. Szabadságidőt arra czélra, hogy a megérdemelt pihenés a fárasztó munka után szükséges üdülést és testi, lelki felujulást megszerezze. A fővárosi tisztviselő azonban, kivéve azokat, a kiket a közgyülés választott meg tisztükre s a kik ennek következtében a törvény védelme alatt állanak, kénytelen mindenféle fondorságot kieszelni, hogy valamiképen egy kis pihenőhöz hozzá juthasson.

Valljuk meg, sulyosbitotta itt eddig a helyzetet a munkaanyag folytonos szaporodása is, a melynek hatása alatt, az egyébként is a takarékosság szigoru jelszava alatt dolgozó vezetők a tisztviselők dolgát csak megnehezitették.

Nem kell utalnunk a következetesen megismétlődő szigoru hangu polgármesteri rendeletekre, a melyek mind arra törekedtek, hogy a szabadságidő igénybevételétől a hivatalnoki kart lehetőleg visszariasszák.

Viszont igaz, hogy a gyakorlatban az elméletileg hangoztatott ridegséget nem igen lehetett tapasztalhatni s az adott esetekben az elnökség teljes méltányossággal járt el. Ám mindez nem elegendő vigasztalás; nem emberséges állapot az, ha egy több ezer főnyi intelligens testületnek nincs formaszerint is biztositva a pihenő ideje, hanem a tisztviselő teljesen ki van szolgáltatva a protekcziónak és felebbvalói kényének, a melynek méltányosságát és igazságszeretetét csak az adott eset véletlensége biztositja pillanatnyilag.

Örömmel üdvözöljük tehát a főváros agilis főjegyzőjének, *dr. Rényi* Dezsőnek munkásságát, a ki valóban dicséretre méltó czélra fáradozott e javaslat kidolgozásával.

Ugyancsak derék a czélja annak az ujitásnak, a melylyel a tisztviselők számára fizetési előleget akarnak biztositani.

A középosztályu uriember, — legfőkép pedig a kishivatalnokok gonddal küzdő csoportja gyakran megszorul anyagiakban. Valami váratlan esemény könnyü szerrel megingatja az amugy sem szilárd pénzügyi egyensulyát s az

egész család a legnagyobb nélkülözésekbe keveredhetik.

Ilyenkor az eddigi rend szerint az lenne a segitség, hogy a megszorult hivatalnok kölcsönért folyamodik a tanácshoz. Ámde a kölcsönt külön kell esetenkint megszavazni A szükséges ajánlaton kivül tehát sorrendre is kell várni, meg fenmarad a nagy kérdés, vajjon nem merült-e még ki a fővárosnak erre szánt pénzalapja ? Junius után rendszerint hiába folyamodik már a tisztviselő kölcsönért — elutasitják azzal, hogy az alap kimerült.

A rendszeres és folyamodás alapján mindenkit megillető fizetési-előleg ezt a visszásságot hivatva van végkép megszüntetni. Humánus, derék rendelkezés.

Csak egy dologról nem hallunk hirt. Pedig mikor annyira belemélyednek a tisztviselők helyzetének javitása kérdésébe, arról nem szabadna megfeledkezni.

Itt a pillanat, hogy a főváros ujabban is mint kezdeményező lépjen fel és a korral haladva életbeléptesse az egyik legszükségesebb, legkiválóbb ujitást a közszolgálat terén.

A vasárnapi munkaszünetről beszélünk.

Arról, a mi a gyári-munkásnak, a legszegényebb napszámosnak kijut, csak a köztisztviselő számára ismeretlen fogalom.

A vasárnapi munkaszünet életbeléptetésének fontosságát nem kell bővebben bizonyitgatnunk.

Nem hivatkozunk erkölcsi sulyára, vallásos szempontokra, csupán mint a közönséges embert megillető jogos pihenőről emlékezzünk meg. Ugylátszik azonban a köztisztviselő nálunk még csak nem is napszámos. Ennek joga van a vasárnapi pihenőre. Külföldön másnak is, de mi még nem jutottunk ennyire.

Nem igaz, hogy a munka elvégzése fennakadást szenvedne miatta. Ez csak üres kifogás. Az inspekciós rendszer teljesen kielégitő ebből a szempontból. A pihent munkás munkaképességét sem kell magyarázgatnunk. A hatnapi munka után a hetedik pihenésre való. A kit ettől megfosztanak, annak ezt a hatnapi munkássága sinyli meg.

Aztán végtére a hivatalnok is ember. Annak is vannak lelki- és testi szükségletei. A vasárnapi nap templom látogatásra, szellemi és testi üdülésre való. A meggyült privát ügyeket is ilyenkor lehet elintézni.

Ha nem csalódunk, a kereskedelmi minisztériumban már kisérletet tettek a tisztviselők vasárnapi munkaszünetével, még pedig teljes sikerrel. Miért ne lehetne ezt a főváros hivatalaiban is keresztül vinni ? Akkor legalább megszünnék a vasárnapi meg nem engedett elmaradozgatás, az ugynevezett blicczelés, sem egyik tisztviselő — egy-egy lelkiismeretlenebb kolléga, nem aknázhatná ki a helyzetet a társai rovására.

Itt az alkalom, hogy a régi méltányos óhajtás teljesüljön. A ki a vasárnapi munkaszünetet a hivatalokba bevezeti, nem csak a köz javára tesz, hanem emléket emel önmagának mindörökre!

Jegyzőkönyv.

Felvétetett az 1901. évre szóló költségvetést tárgyalt törvényhatósági bizottsági közgyülés határozatából kiküldött 30 tagu bizottságnak 1901. évi január hó 16-ikán és folytatólagosan Budapesten, a központi városház tanácstermében tartott üléseiről.

I. nap. — 1901. január hó 16-án.

(Folyt.)

Lárczy Leó: Tisztelt Bizottság! Nekem a nyilvánosságot követelnem kell, mert a bizottságnak mükö-dése teljesitésében szüksége van a főváros közvéleményére s ez csak akkor fog nyilvánulni helyesen, hogy ha a kellő kritikával fogja a közvélemény kisérhetni a tárgyalásokat az ujságok utján. Mivel semmi rejteni valónk nincsenek, eljárásunkban a főváros közönségének erkölcsi támogatása nagy sulylyal bir. Ami a kiindulást illeti, a feladatok teljesitésénél két pontot kell figyelembe venni. Midőn az 1901. évre szóló költségvetés beterjesztetett, megrémitette a főváros közönségét, hogy most a legsanyarubb viszonyok között adófelemelés előtt áll.

Ezt hitte a közgyülés is és szükségesnek látta oly irányban rendelkezni, hogy ez az állapot szanáltassék és a Hannibal ante portas elháritható legyen. A fő dolgunk tehát 1902-re is az, hogy az adófelemelést elháritsuk. E részben az első az, hogy oly propositiókkal álljunk a közgyülés elé, amelyek lehetőleg már 1902-re is megszüntetik a deficzitet. Én ugy gondolom, hogy mindenesetre lehetséges lesz oly propositiókat tenni, amelyek az adóemelés veszélyét a minimumra szállitják le. A másik dolog az administratió reformálásából eredő megtakaritás. Nem hiszem, hogy ezek a megtakaritások oly eminens hatással lehetnének, hogy azok már 1902-re pénzügyi szempontból jelentékenyebb hatásokat eredményezhetnének. Az ily dolgok keresztülvitele hosszabb időbe kerül; a rendszerváltozás mindenütt hosszabb processus, igy tehát annak közvetlenül 1902-re kihatása alig lehet. A rendszerváltozás irányát a t. Bizottság fogja megadni és ez csak abból állhat, hogy a személyes felelősség kidomboritásával az administratió egyszerüsittessék. Hanem ezt máról-holnapra keresztülvinni nem lehet.

A mai rendszer lehet rossz, de minden esetre jobb, mint egy hirtelen változás által előállható zavar. Tehát t. Bizottság, én ebből magamra nézve azt a consequentiát vezettem le, hogy én hajlom azon nézet felé, amelynek Steiger ur adott kifejezést. Azt hiszem, hogy ha az ügyosztályok vezetői, akikről én egész szakavatottságot feltételezek, a mai rendszer alapján

közvetlenül elérhető megtakaritásokról tesznek nekünk javaslatokat, ezek alapján mi határozhatunk és ennek az 1902. évre más hatása is lehet.

Egy másik dolog, hogy a kormánynyal azonnal érintkezésbe lépjünk azon dolgok tekintetében, amikre Polónyi ur utalt. Ez a második teendő azonnal megtehető. Rövid idő alatt a szakosztályok vezetői azon helyzetben lehetnek, hogy nekünk előterjesztéseiket megtehetik, a kormánynyal pedig párhuzamosan lehet akár rögtön tárgyalásokba bocsájtkozni s igy azonnal bizonyos praktikus gyakorlati előterjesztéseket lehetne a közgyüléshez tenni.

A rendszer egy nagyon fontos kérdés. A főváros lakossága nem várhatja tőlünk azt, hogy hebehurgyán beszéljünk erről s igy lehetetlen, hogy az már 1902-re megoldassék. Fő feladatunk elháritani azon veszélyt, hogy a közterhek 1902-re felemeltessenek. Ami azt illeti, hogy a kereskedelem és ipar istápolásából bővebb forrásokat nyissunk a fővárosnak, az is oly dolog, hogy abból azonnal gyakorlatilag érezhető eredményt elérni nem igen lesz lehetséges.

A kereskedelem és ipar pártolása a fővárosnak eddig is érdeke volt, a jövőben pedig még inkább az lesz. Eddig a főváros nem állott feladatának magaslatán. De én azért az egész kérdést nem tartom a jelen bizottság hatáskörébe és feladatához valónak. Ha e kérdést meg akarják oldani, akkor a főváros küldjön ki egy közgazdasági bizottságot, amely ne engedje meg, hogy oly tarifák létesüljenek, a melyek a fővárost kárositják. E bizottság a kereskedelmi és ipari érdekeltek kivánságát amikor tárgyalni fogja, azt kellőleg támogathatja és oda hathat, hogy a főváros mint nagy kereskedelmi emporium a jövőben is fenntartassék. De ezt a czélt itt ebben a bizottságban nem fogjuk elérni, mert itt közvetlen positiv javaslatokat tenni arra nézve, hogy a főváros nagyobb jövedelmekhez jusson, e részben nagyon nehéz. Én tehát oda concludálok, hogy bizom tökéletesen azon tapasztalatokban, amelyekre Steiger ur hivatkozott, hogy t. i. a kis albizottságoknak nagy értékük nincsen s a nagy közönség is megunta az albizottságokat, mert látta, hogy azoknak különös gyakorlati értékük nem volt. A bizottságok kiküldésében is ezen hangulatot látom. Azonnal hozzá kell fogni azonban a propositiók megtételéhez, amelyeket másként nem látok elérhetőnek, mint ugy, hogy ha azt az utat követjük, amelyet Steiger ur kijelölt.

Dr. Szalay Mihály: Tisztelt Bizottság! Én irrelevansnak tartom, hogy három vagy tiz albizottság fogja-e tárgyalni az ügyeket, de igen fontosnak találom azt a kérdést, hogy ha kiküldetnek is az albizottságok. ez a bizottság se szüneteljen. Sőt talán az albizottságok kiküldése előtt ezek tárgyalásának anyagát is meg kellene állapitani. Már a mai értekezletből a tanács kapja meg az utasitásokat, hogy csinálja meg mindazokat a dolgokat, amelyek a jövőben azután az albizottságok, valamint e bizottság feladatát megkönnyiteni lesznek hivatva. E részben a következő volna a nézetem: Első sorban tisztában kell lennünk a jövőbeli költségvetés formájával és tartalmával. Hogy ezt elérjük, szükséges, hogy már ma a tanács utján adassék meg a következő utasitás: — „tegyen a tanács a legrövidebb idő alatt előterjesztést a költségvetés módjának megállapitása iránt“ — mert most gen bajos azon eligazodni Ma a költségvetés számtalan különböző alapból áll. A tanácsnak minden tekintet nélkül arra, hogy ez a bizottság mit fog határozni, előterjesztést kell tennie arra nézve, hogy ez a különböző alapozás miként volna megszüntethető s miképpen lehetne egy egységes költségvetést kapni?

De ha ez meg is lesz, a jövőbeli szükségleteket még nem fogjuk tisztán látni s nagyon helyesen fejtette ki annak idején az ügyosztály, hogy máról-holnapra határozva nem lehet ezt, vagy amazt a közmunkát végrehajtani. A második szükséglet tehát az, hogy már ma kapjon a tanács utasitást arra, miszerint legalább tiz évre terjedő közmunka programmot dolgozzék ki s ebből állittassék be az egy évre való szükséglet a költségvetésbe. Az ügyosztályok megvizsgálása tekintetében az összes fővárosi hivatalokról tegyen a tanács jelentést, hogy — hány van? — mi a tisztviselők dotatiója? — mi a hivatal ügyforgalma? — s mennyi a személyzet? — Ezeket a jelentéseket adjuk át az albizottságoknak s azok ezekkel kezükben induljanak el körutjokra.

De vannak ezeken kivül is még dolgok, amelyeket már a közgyülésen hangoztattunk. Ilyenek a terjedékek és a hirdetési ügy. Ezeket a tárgyalásokat is meg kell inditani. Egyedül csak egy bizottság volna nézetem szerint, amelyet azonnal ki lehetne küldeni s ez az, amely a kormánynyal lenne hivatva a tárgyalásokat megindítani. Kérem az értekezletet, hogy az elsősorban emlitett dolgok közül a három utasitást a tanácsnak még ma adja meg, az állammal való rögtöni érintkezésbe lépést pedig azonnal rendelje el.

Radocza János: Tisztelt Bizottság! Csak nagyon röviden akarok szólni, mert azon nézetben vagyok, hogy nekünk cselekedni kell és minél kevesebbet beszélni. Ha azt tennénk, amit az előttem szólott biz. tag ur mondott, semmit sem érnénk el. (Ugy van!) Ami a nyilvánosságot illeti, teljesen hozzájárulok ahhoz, mert nekünk titkolni valónk nincsen. Ami a módozatokat illeti, ugy látszik, csak két inditványnyal állunk szemközt: az egyik Polónyi uré, aki azt mondja, hogy minden ügyosztály számára külön albizottságot kell kiküldeni, a másik Steiger uré, aki pedig azt mondja, hogy az adatokat az ügyosztályvezetők terjesszék elő. Mind a kettő ugyanazon czélt kivánja elérni, hogy t. i. a bizottsági tagok mindegyike az administratió egyszerüsitése tekintetében — és nem a rendszerváltozás tekintetében — a mai állapotokkal tisztában lehessen. Az én nézetem az, hogy Polónyi ur inditványával előbb czélt fogunk érni, azért, mert minden egyes bizottsági tag közvetlen érintkezés folytán fogja azon impressiót nyerni, amely mellett egyik vagy másik irányban javaslatát meg fogja tenni. Miután a két inditvány közt a czél tekintetében különbség nincs, de Polónyi ur inditványát én helyesebbnek tartom, mert az ügyosztályban a vezetők közvetlen felvilágositásai mellett adja meg a tagoknak az informatiókat, — ahhoz járulok bozzá, valamint hozzájárulok ahhoz is, hogy a kormánynyal az érintkezés azonnal megtörténjék.

Polónyi Géza: T. Bizottság! Kegyes engedelmükkel csak azért akarnék néhány szót szólani, nehogy már ezen mai első tárgyalásnál bizonyos leszavaztatásról lehessen egyáltalán szó. Steiger urral szemben csak azt kérdezem, hogy várhatjuk-e mi a tanácsnok uraktól azt, hogy saját multjuk megtagadásával most egyszerre arra a meggyőződésre jussanak, hogy amit

eddig csináltak, az mind helytelen volt és most mást kell tenniök? Méltóztassék csak egy tanácsnok urat is mondani, aki hajlandó volna a saját ügyosztályának a személyzete tekintetében leszállitás iránt előterjesztést tenni. Azonkivül egyik sem tudná a tanácsnokok közül, hogy mit csináljon, mert azt sem tudja, hogy voltaképen mit kivánunk tőle

Ellenben, amit én mondok, hogy legyenek bizottságok, amelyek foglalkozzanak az ügyosztályokkal, amelyek dolgozzanak, tervet csináljanak és meghallgassák a tanácsnokokat, tisztviselőket stb, igy könnyen tehető javaslat. Ezzel a különbséggel állunk mi egymás mellett, hogy az én tervem szerint nem a tanácsnok ur, hanem a bizottság vállalná el mindenre nézve a morális felelősséget. Az első dolog a felett tárgyalni és avval tisztába jönni, hogy mily irányban iduljanak el a tárgyalások? De nem az, hogy mi felett és mily kérdésre nézve. Ez lehet a második kérdés, amit ma, esetleg holnap már sürgősen megállapithatunk, de mindenesetre csak akkor, hogy ha a bizottságok már meg vannak.

Kettőnk közt nincs félreértés egy dolog iránt s ez az: hogy a kormánynyal való érintkezést közvetitő bizottság azonnal küldessék ki. Már pedig e kérdés körül forog a mi egész küldetésünk. Amint az a bizottság azzal a válasszal jön le, hogy a kormánynyal való minden érintkezés lehetetlen, akkor nagyon röviden lehet a küldetésünket befejezni, mert nem fog egyéb hátramaradni, mint hogy a házbéradó és más adófelemeléseket hozzunk javaslatba. De ez a kérdés még más okból is döntő fontosságu a mi tanácskozásainkra. Fontos ugyanis a kérdés a személyzet szempontjából a részben, hogy az állam pl. más adórendszert akar-e behozni? vagy esetleg a katonai állitás kérdésében segédkezet akar e nekünk nyujtani? Csak ezen kérdések tisztázásával lehet esetleg a személyzet reductiójáról szó, ami annyit jelent, hogy a kormánynyal való érintkezés az összes tárgyalásainknak fundamentuma.

Ettől eltekintve azonban vannak saját hatáskörünkben is dolgok, a melyeket különállóan lehet megoldani. Már most méltóztattak hallani, hogy Tenczer Pál ur szivesen vállalkozik a közoktatási ügyekben való résztvételre; ugyanő azonban már a bettermentel nem foglalkoznék. Azért lettek ezen bizottság tagjai is ugy megválasztva, hogy ki-ki a saját szakképzettségének megfelelőleg választhasson azon ügyosztály munkakörének megvizsgálása közt, a melyik neki legjobban megfelel. Csak az az egy a kérdés tehát, hogy akarunk-e dolgozni, de hozzá teszem, hogy nem a tanácsnok urakkal, hanem önön magunk. Azokat a pontokat, a melyeket a kormánnyal tárgyaltatni akarunk, még ma vagy holnap meglehet állapitani s azután, hogy ha azt határoztuk el, hogy csoportonkint fogunk tárgyalni az áll előttem, a jövő teendőjének, hogy 3—2 ember, a ki az ügyosztályokkal fog foglalkozni, elmegy a helyszinére és hozzáfog a munkához és aztán ide hozza nekünk a concrét előterjesztést. A másik javaslat szerint a tanácsnokok dolgoznának nem pedig mi. . .

Steiger Gyula: Olyat talán még sem érdemeltem meg, hogy szavaim olyan absurdum gyanánt állittassanak oda, hogy én a tanácsnok urakat akarom a munkára kötelezni s ők kérdezzenek minket meg, hogy mit akarunk. Én csak azt mondottam, hogy czélszerünek találom a tanácskozás menetének azon sorrendjét, hogy a tanácskozás közben, a mely kérdést tárgyalunk az illető tanácsnok urat behivnánk és azt mondanánk, hogy micsoda számok lehetnek azok melyek az ügyosztály számitása szerint 1902-re a budgetbe beállitandók lennének. 1902-ben a reformokkal ugy sem lehet semmi, mert azoknak legnagyobb része törvényhozási intézkedést igényel, a mi pedig addig idő rövidsége miatt nem volna keresztülvihető. Addig pedig, mig ezeket el nem intézik, várni nem lehet. A bizottság meg fogja hallgatni az előadót, a mi természetes is, mert a számokat senki más, mint az ügyosztály-vezető tanácsnok ur előadni nem tudja. Ő azután a kiadások és bevételek tekintetében megadná a szükséges egybeállitásokat. Javaslatomat méltóztassék azután vagy elfogadni vagy el nem fogadni. Én csak nem helyeltem a tárgyalás oly menetét, hogy az albizottságok a helyszinére az ügyosztályokba menjenek el. Ki vagyunk küldve harminczan, következőleg a morális felelősséget mindnyájunknak kell viselnünk. Albizottsági tárgyalásokra én a magam részéről ennélfogva nem kérek és nem is adok senkinek sem megbizást, mert nem helyeselhetem, hogy három tag viselje a felelősséget harmincz helyett. A multban is volt egy ilyen vizsgálat. Azon az ügydarabokat is a legkisebb detailig átvizsgáltuk még sem lett az egész vizsgálatnak semmi eredménye.

Egyébként, hogy ha az uraknak az a meggyőződésük, hogy a Polónyi ur által javasolt eljárás a czélhoz vezetőbb, én annak nem akarok utjában állani, csak a felelősséget akarom magamról elháritani. Mert arról méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy még azon reformokat is, a melyek a saját autonom jogkörünkben megtehetők, bizonyos szerzett jogok folytán azonnal életbe léptetni nem lesz lehetséges. Ezek voltak az én aggályaim. Inditványt nem is tettem de ugy a tárgyalások fonalát nem lehet vinni, hogy már a tárgyalások elején a külön vélemény ad absurdum állittassék oda. Ezért voltam bátor felszólalni.

Polónyi Geza: Ha a bizottsági tag ur ugy képzeli, hogy a tanácsos urnak bizonyos materiálét terjesszenek elő, akkor már ez az inditványa már elkésett, mert hisz a pénzügyi bizottság már elhatározta, hogy ezen egész vizsgálatot ne a tanácsnokok, hanem ez a harminczas bizottság vegye a kezébe. Mandátumot pedig az albizottságoknak ez a bizottság feltétlenül adhat, mert az csak azt jelenti, hogy a helyett, hogy harminczan mennénk el az ügyosztályba, elmennek hárman Különben ki kell jelentenem, hogy nekem nem volt czélom a bizottsági tag urnak bármely tekintetben is bármely javaslatát ad absurdum odaállitani, sőt az ellen sincs semmi észrevételem, ha a tárgyalások tekintetében a bizottsági tag ur javaslatával esetleg próbát t sznek.

Ludvigh János: Tisztelt Bizottság! Én azt hiszem, hogy a siker szempontjából a tárgyalás gyorsitására nézve lehetőleg a praxist kell követnünk s enek folytán oda kell hatnunk, hogy ezen két nézet egymással lehetőleg egyesittessék. Nézetem szerint Polónyi ur azt az álláspontját, hogy a tárgyalásoknál a tanács közegei teljesen igénybe ne vétessenek, osztani nem lehet. Én más nézetben vagyok a székesfőváros közegeiről. Azon nézetben, hogy a közgyülés és a bizottság intentiójához képest a közegek tőlük telhetőleg

közre fognak müködni és én ezt szükségesnek is tartom.

In praxi Polónyi inditványa az volna, hogy a hivatalokat szakszerüleg három ember vizsgálja meg. Ez nem oly könnyü feladat, hogy ahhoz bármely bizottsági tag hozzáfoghatna. Lehetőleg beható alapossággal kell e részben eljárni, mert az, hogy három ember oda menjen és az ügyosztályokat megnézze, még nem elég a megbirálásra. A munkakört, a feladatok elvégzésére szükséges munkaerőt kell nagy behatással megvizsgálni. Nagyobb bizottsági tárgyalásoknál viszont szükséges. hogy valami előadói javaslat feküdjék itt. Az albizottságok pedig más-más szempontból foghatják fel küldetésüket. Egyöntetü eredményt tehát igy elérni nem fogunk. Azt hiszem, hogy Steiger ur az a véleménye sem volna teljesen elfogadható, hogy a tanácsnokok tegyenek egy propositiót és annak alapján tárgyaljunk. De az feltétlen szükséges volna, hogy az ügyosztályok tegyenek javaslatokat megfelelő statisztikai adatok kiséretében az ügykörükbe tartozó ügyekről. Én részemről azt hiszem, ha a tanácsnokok felhivatnának, hogy tegyenek propositiókat, azok aztán szétosztatnának az albizottságok között s ezek felhivatnának, hogy ezen adatok alapján közvetlen győződjenek meg az ügyekről, érintkezzenek a tanácsnok urakkal és akkor kétségei nem szenved, — hogy ha ezen érintkezési idő bizonyos napszakra fog kijelöltetni, hogy igy a rendes ügymenet fenakadást ne szenvdjen, — ebből a vizsgálatból a melyen szerintem többen is részt vehetnek, meggyőződést szerezhetnek az illetők magukuak közvetlenül s az előterjesztések tárgyalásánál már mindenki közvetlen tapasztalatai alapján fog hozzászólhatni a dolgokhoz. Én igy gondolnám a két inditványt kapcsolatba hozhatónak.

A második Polónyi ur azon propositiója, hogy küldessék ki egy kisebbkörü bizottság a kormánynyal való tárgyalások megindítására. E tekintetben aggályaim vannak, hogy ez a harminczas bizottság mandátumot kapott-e arra, hogy közvetlenül lépjen a kormánynyal érintkezésbe? Erre a kiküldésre vonatkozó határozat szerint a bizottság a közgyülés részéről nincs felhatalmazva. Másod-zor czélszerünek sem tartozom a tárgyalások ilyetén megindítását, mert hogy ha a tárgyalások közgyülési határozat alapján történnek, azok sokkal nagyobb sulylyal fognak birni s igy nem tétetik ki a bizottság egy esetleges kikosaraztatásnak a miniszterium részéről, a mely mint ilyennel talán szóba sem áll a kiküldendő bizottsági tagokkal. A kiküldetésre vonatkozó határozat csak mondja, hogy irányuljanak azon tárgyalásokra, a melyek a kormánynyal volnának megindítandók. De a közgyülés ezen tárgyalásokat mint a maga feladatát tartotta fen. Nem akarom ezzel ellenezni, hogy a bizottság kiküldessék, hanem azt teszem hozzá, hogy csak javaslattétel végett, a tárgyalások a kormánynyal azonban csak közgyülési határozat alapján folytattassanak.

Dr. Kunz Jenő: Tisztelt Bizottmány! Ugy látom a dolgot, hogy csak egy kérdés vitás, az t. i. hogy módszer szerint járjunk el? Steiger ur vagy Polónyi ur módozata szerint. A különbség a két módszer között az, hogy a Steiger féle systhema a szferád systhemája, mig a Polónyi-féle javaslat az inquisitorius eljárást követi. Mindkét módszernek vannak előnyei, de vannak hátrányai is. Ugy vélem Steiger ur inditványa expeditivabb, hamarább érünk vele czélt. Polónyi ur inditványa szerint viszont az eredmény tökéletesebb lesz.

De nekünk módunkban nincs a két módszer között választani. A közgyülési határozat ezt mondja (olvassa)« . . . . közvetlen tapasztalat alapján járjon el . . . . » Ez magába zárja, hogy a közgyülési határozat erejénél fogva csakis az inquisitorius rendszer szerint járhatunk el. Tudjuk pedig, hogy ezen eszmének atyja Polónyi. Nem hivatkozom arra a bizonyos etiquette szabályra, hogy ha valaki egy eszmét megpendített, bizonyos dologban egy lancierozást inditott, akkor a többiek is ezt figyelembe részesiteni kötelezvék, hanem mert az egész vizsgálat, a mint már hangoztatva is lett, felelősséggel is jár, ki kell jelentenem, hogy én azt a módozatot fogadom el, a melyeket ő javasolt.

Halmos János polgármester: Tisztelt bizottság! A mint méltóztatnak látni, már a mai tárgyaláson is meggyőzhetett minket arról, hogy nem olyan könnyü ez a kérdés, mint a milyennek látszik. De ha már a közgyülés elrendelte a vizsgálatot, az kell, hogy czélunkat képezze, miszerint siker is koronázza müködésünket, a mi azonban nem egyszerü dolog. Akár Polónyi, akár Steiger ur inditványa szerint kezdené meg a bizottság munkáját, mind a két esetben egy óriási munkával kell megküzdenie, nem szabad sem időt sem fáradságot kimélnie, hogy csak egy csekély eredményt is elérjen. Három dologgal van ugyanis tenni valónk.

Az első administratió szanálása. Habár ennek bajairól mindig beszélünk és azt mindig szidjuk, mégis igen nehéz azt annak az utasitásnak eleget tenni, a mikor azt mondják, hogy hát a bajokon segiteni kell. Hogy ezt megtehessük, első sorban exasse kell ismerni. Hogyha a bizottság tagjai azokat a bajokat nem ismerik, azokról az ismereteiket meg kell szerezniök. Teljes bizalommal vagyok a tanács tagjai iránt, hogy ha bajok vannak, azoknak szanálása iránt ők is megteendik a maguk javaslatait, de azt hiszem, hogy a bajok egy jelentékeny része tőlünk kivül eső okokban rejlik. A mai törvény alapján állva, annak keretén belül a mai hiányos administratiót tökéletesiteni, olyanná tenni, mint azt a főváros mai igényei megkövetelnék, törvény revizió nélkül teljes lehetetlenség. Méltóztassanak meggyőződve lenni, hogy én sokat foglalkozta ezen kérdéssel és foglalkozom állandóan. A lehetőség határain belül az administratió egyszerüsitésére nézve eddig már nyolcz mindenféle javaslat készült el, három pedig még munka alatt áll és még ezeken kivül tervbe van véve egy csomó oly czélból, hogy a jelenlegi bajokat megszüntettessük. De mindezek mellett még korántsem ringatom magam azon reményben, hogy e javaslatok elfogadása esetén is nagyobb mérvü javitás volna elérhető, mert hiszen e javaslatok kidolgozásánál is számot kellett vetni azzal, hogy az 1872. évi XXXIII. törvényczikk még mindig fennáll. A második feladatunk, hogy a főváros pénzügyi helyzete szanáltassék. Egyik fő czélja a bizottság kiküldésének az volt, hogy a pénzügyi bizottságban is, a közgyülésen is mintegy erős nézet gyanánt az lett hangoztatva, hogy nem kell uj jövedelmi forrásokat keresni, hanem lehet reductiók utján is a fennálló bajokon segitenünk.

Ha tisztelt bizottság! ezt megvalósitani akarjuk, akkor előttem világos, hogy az első pont nélkül, t. i. hogy miként egyszerüsittessék az administratió, ezen második ponthoz hozzá sem foghatunk. Először azt kell kutatnunk, hogy hol vannak a bajok s ha lennének, hol és hogyan szüntettessenek meg. Azaz eredmény, amelyet ezen első pontnál elérünk, lesz irányadó a második pont, a pénzügyek javitására nézve. Mert t. Bizottság! a budgetnek nagy keretben való megállapitása szintén nem egy könnyü, hanem nagyon is nehéz dolog, mert hogy miképen fog a jövő év budgetje alakulni, azt ma még senki, talán maga a pénzügyi osztály sem tudja megmondani. A budget alakulását rendkivül sok körülmény befolyásolja, amelyet már most előre tudni lehetetlenség. Mindez azt bizonyitja, hogy a második feladatunk teljesitése is óriási nehézségekkel jár.

Legkönnyebben végezhetünk a harmadik teendőkkel. Számszerint ki lehet mutatni ugyanis, hogy mik azok a tételek, illetve terhek, amelyek a fővárosra nehezednek a kormány részéről reá utalt teendőkből kifolyólag. Kétséget nem szenved, hogy itt ezen terhek könnyitése érdekében a kormánynál bizonyos puhatolódzásokat tehetünk s itt nem okozhat nehézséget az a körülmény, hogy a bizottság fel van-e jogositva egyenes tárgyalásokba bocsájtkozni a kormánynyal vagy sem, mert hisz nekem mindig jogom van, sőt gyakran szoktam is érintkezni a kormány tagjaival.

Amint méltóztatnak látni, ezen harmadik pont megoldása tehát a legkönnyebb. Erre nézve egy bizottság kiküldése nagyon hamar megejthető, amennyiben, hogy ha méltóztatnak kiküldeni egy bizottságot, azt azonnal összeállithatjuk. Az azután az adatokat, melyek — mondom — mind együtt vannak, megvitathatja és megállapithatja azt, hogy mire nézve lehet valamit a kormánytól reményleni és mi az, a mire nézve nem lehet számitani semmire sem. Annak megállapitása tehát, hogy mi volna az, amit a kormánytól kérhetünk, ez az utolsó harmadik kérdés a lehető legkönnyebb és legegyszerübb és erre nézve a tárgyalásokat azonnal meg lehet inditani.

A másik két dolog már sokkal nagyobb nehézségekkel van egybekötve. Most azonban akár Steiger, akár Polónyi ur javaslatát méltóztatnak is elfogadni, az egyszer világos, hogy az ügyosztály vezetőket és szakembereket elkerülni a tárgyalásoknál nem lehet. Ne méltóztassanak feltételezni, hogy a tanács tagjai talán nem fogják megmondani, hogy mi a baj és hol van a hiba. Amint én a tanács tagjait ismerem, ennek éppen ellenkezőjéről biztosithatom a bizottság tagjait, amint megvagyok győződve arról is, hogy ha a tanács tagjai ki fogják jelenteni azt, hogy ha ez és ez lehetetlen, a harminczas bizottság tagjai is meg fognak hajolni azon érvek előtt, amelyek ezt a nyilatkozatot szükségessé teszik.

Talán méltóztassanak most a bizottságok szerint való tárgyalást elvben elhatározni s nekem megengedni, hogy a jövő heti ülésig egy kis programmot készithessek, összeszedve azokat a kérdéseket amelyek a vizsgálatot irányitsák és kidolgozva ebben a programm felében azt is, hogy hány albizottságra volna szükség? (Általános helyeslés és „igen“ kiáltások.)

Ha méltóztatnak ehhez hozzájárulni, akkor a határozatot kimondom, hogy a többség elfogadja Polónyi ur inditványát, hogy több albizottság küldessék ki és járjon el közvetlenül az ügyosztályokban, tapasztalataikat és javaslataikat pedig a plénum elé terjesszék. Ami a kormánynyal folytatandó tárgyalások megkezdésére kiküldendő albizottságot illeti, azt talán azonnal is meg lehetne alakitani. (Élénk helyeslés.) Méltóztassék e felett is határozni, hogy a bizottságba kik küldessenek ki? (Közbeszólások: A képviselő bizottsági tagok Polónyi, Lánczy!!) Midőn az albizottságba kiküldendő tagok száma nincs meghatározva, méltóztassanak talán az albizottságba kiküldeni: Morzsányi Károly dr., Radocza János, Lánczy Leó, Polónyi Géza, Steiger Gyula, Kunz Jenő dr. és Tolnay Lajos bizottsági tag urakat. (Általános helyeslés.)

Ha méltóztatnak ezen javaslatomat elfogadni, kimondom a határozatot, hogy az emlitett bizottsági tag urakból álló albizottság küldetik ki a kormánynyal való tárgyalások alapját képező kérdéseknek a plénumához való előterjesztés czéljából. Ezt az albizottságot én már a jövő héten egybe fogom hivni és tárgyalásainkat azonnal megkezdhetjük. (Helyeslés.)

Egyéb tárgy nem lévén, az ülést berekesztem. A bizottság legközelebbi ülése jövő hétfőn délután öt órakor lesz.

—

II. nap. — 1901. jannár 21.

Elnök: Halmos János polgármester.

Jegyző: Rényi Dezső főjegyző.

Jelen vannak: Császár Jenő, Del Medicó Ágoston Dezsényi József, Dr. Gerő Lajos, Hütl Tivadar, Dr Kunz Jenő, Dr. Kollár Lajos, Ludvig János, Dr. Morzsányi Károly, Rácz Károly, Dr. Springer Ferencz, Tenczer Pál, Tolnay Lajos és Dr. Virava József bizottsági tagok, a tanács részéről pedig: Matuska Alajos és Rózsavölgyi Gyula alpolgármesterek, Horváth János, Kun Gyula, Szabó Károly, Dr. Vaszilievits János, Viola Imre, Vosits Károly tanácsnokok, valamint Almády Géza h. tanácsnok.

Elnök: Tisztelt Bizottmány! Van szerencsém a folytatólagos ülést megnyitni. Mielőtt áttérnék az érdemleges tárgyalásra, méltóztassék megengedni, hogy bejelentéseket tegyek. Dr. Vázsonyi Vilmos a mult ülés végén egy levelet intézett hozzám, a melyben azon indokolással, hogy hiába való munkában részt venni nem szokott, bejelentette, miszerint a harminczas bizottság tagságáról lemond. Ugyszintén Steiger bizottsági tag ur megrongált egészségi állapotára és arra hivatkozva, hogy a nagy füstben és romlott levegőben hosszabb ideig nem tartózkodhatik, tagságáról egy hozzám intézett levélben szintén lemondott. Ugyszintén lemondott Dr. Heltai Ferencz bizottsági tag ur is, aki levelében lemondását azzal indokolta, hogy csak a napokban kapta kezéhez azt a közgyülési jegyzőkönyvet, melyben azon nyilatkozata, hogy a harminczas bizottság tagsági állásáról még a közgyülés előtt lemondott, figyelembe nem vétetett. Miután ő a bizottság kiküldését is ellenezte s már a közgyülésen sem volt hajlandó kiküldését elfogadni, méltóztassék mind a három bizottsági tag ur lemondását tudomásul venni és egyuttal tekintettel arra, hogy Dr. Vázsonyi Vilmos lemondása korábban juto kezeimhez és igy az helyének betöltése iránt m azon előterjesztés keretében intézkedtem, a mely

mult ülésben bejelentett lemondások folytán a közgyülés elé terjesztetett, méltóztassék a mai ülésből a további két lemondást is a közgyülésnek bejelenteni és uj tagok kiküldése iránt az előterjesztést megtenni. Igy a legközelebbi közgyülésben hét uj bizottsági tag helye lesz betöltendő.

Tenczer Pál: T. Bizottság! Amint az elnök ur bejelentéséből hallani méltóztatott, a lemondott bizottsági tag urak között vannak, akik a pénzügyi bizottságnak évek óta tagjai. Habár e harminczas bizottságban még most is hasonló bizottsági tagok vannak, mégis mikor e bizottság névsorát összeállitották, talán maga az inditványozó ur is számitott arra, hogy e bizottságban ilyen erők résztvegyenek. Én a lemondások folytán nemcsak cson ának tartom a bizottságot, hanem abban roppant ürt is látok. Ezért azt vagyok bátor javasolni, hogy ha egyáltalában igy áll a dolog és nem mutatkozik kedv a részvételre, szünjék meg ez a bizottság. Ha azt hiszik a biz. tag. urak, hogy nem helyes és czélravezető a bizottság küldetése, ugy tárgyalásainkat hagyjuk abba, mert most azt látjuk, hogy ugyszólván éppen azok, akik leginkább foglalkoztak a pénzügyi kérdésekkel, mondanak le egymás után tagsági állásukról. Azt proponálom, méltóztassék a bizottságot feloszlatni.

Dr. Springer Ferencz: T. Bizottság! Mikor a költségvetést tárgyalták, az általános vita keretében két inditvány merült fel, Steiger uré és Polónyié. A két inditvány között az volt a különbség, hogy Steigernek az inditványa a tervbe vett munkálatokat a tanácsra bizta volna, mig ellenben Polónyi inditványa oda tendált, hogy a munkálatokat egy bizottság végezze. Ezen inditványok közül akkor a pénzügyi bizottság tárgyalása alkalmából a polgármester ur Polónyi inditványát fogadta el s a mellett tört lándzsát a közgyülésen is. Ennek daczára azonban a polgármester ur a mult megnyitó ülésen mondott beszédében aggályát fejezte ki a felett, hogy fogunk-e e bizottság müködésével erdményt elérni s ha igen, mikor és milyet? A polgármester ur ezen aggályát a magam részéről teljesen értem és osztom is, csak azt nem értem egészen, hogy ezen aggálya miért merült fel csak itt és miért nem előbb, akkor, a mikor maga a tervezet felmerült.

Jelenleg a terv az, hogy eltekintve a kormánynyal való tárgyalások felvételére kiküldött bizottságtól a közigazgatás egyszerüitése szempontjából küldessék ki annyi albizottság, a hány ügyosztály van s ezen albizottságok vegyék munkába a főváros egész közigazgatási szervezetét, mutassák ki, hogy miben lehetne takarékoskodni és tegyenek javaslatot arra nézve, hogy a közigazgatást az adminisztráczió menetének veszélyeztetése nélkül hogy lehetne egyszerüsiteni. Ez egy oly óriási munka, a melynek elvégzése nem három vagy tiz embert, hanem egy egész aparátust igényel, ha azt oly rövid idő alatt akarjuk elvégezni, a mint terveztetik. Ha áll ez, ugy kérdem én a bizottságtól, hogy meg vannak-e ezen bizottságban azon munkaerők, a melyek ezen nagy munkára szükségeltetnek? Ha végig nézem a névsort, ugy alig találok tiz olyan embert, a ki rendelkezné hivatása és társadalmi állásánál fogva a szükséges idővel, hogy teljes munkaerejét egyedül és kizárólag ezen czélnak szentelhesse. Ha ez igy van, magam sem óhajtok a hypokrita szerepére vállalkozni, nem akarom, hogy játékot üzzünk a nagy világ előtt s önmagunkat hitegessük azzal, hogy képesek leszünk valamit csinálni és egészen tárgyilagosan fogva fel a helyzetet, magam is inkább hajlandó vagyok ahhoz hozzájárulni, a mit Tenczer bizottsági tag ur inditányozott. Nagyobb blamágenak tartom, ha játékot üzve, heteken keresztül tárgyaljuk és akkor konstatáljuk tehetetlenségünket, mintsem, ha most már őszintén bevalljuk, hogy eredményt elérni sem vagyunk képesek. A magam részéről csatlakozom az előttem szólott bizottsági tag ur inditványához.

Radocza János: T. Bizottság! Kétségtelen, hogy a bizottság jeles erőket vesztett a lemondások folytán, a melyeket tárgyalásaink során sajnálattal fogunk nélkülözni. De hát tisztelt uraim legyünk tisztában azzal, hogy a közgyülésnek van egy határozata, a mely a közigazgatás egyszerüsitését tüzi ki czéljául és azt, hogy a kormánynál bizonyos eredményeket érjünk el s különösen az előbbire nézve a tárgyalások megejtése és javaslattétel végett ezt a bizottságot küldje ki. Azon aggályok, a melyek elhangzottak, már a közgyülési határozat hozatala előtt is megvoltak, miért nem méltóztatott azoknak már akkor kifejezést adni? De ha már ugy áll a dolog, hogy a közgyülési határozat megvan, akkor én kötelességemnek tartom, hogy csekély tehetségemmel e bizottságnak rendelkezésére álljak. Ha az eredmény negativ lesz és eljárva missiónkban, azt a jelentést fogjuk megtenni, hogy megtakaritásokat nem lehetett elérnünk, akkor is megtettük kötelességünket. De azért, mert hét bizottsági tag kilépett, még nem lehet azzal az indokolással a közgyülés elé menni, hogy elfeledtük megmondani, miszerint müködni nem tudunk s azért kérjük a bizottság feloszlatását. Én a magam részéről az egyedül helyes eljárásnak azt tartom, ha bejelentjük a kilépéseket és a közgyülés bölcsességére bizzuk, hogy a lemondott tagok helyére kiket küld ki.

Dr. Virava József: T. Bizottság! Feltétlenül csatlakozom Radocza bizottsági tag ur inditványához. Nekünk a közgyülési határozat értelmében a háztartásnak rendezésére kell törekedni. Igen sajnálom, hogy a mult ülésen nem vehettem részt, mert akkor bizonyosan csatlakoztam volna Steiger ur inditványához azon okból, mert nekem az a véleményem, hogy akármiféle bizottság is fog kiküldetni, az a tanács ügyosztályainak összeállitásai és közreműködése nélkül nem fog müködhetni és eredményt elérni. Azonban a határozat már megvan hozva s tekintettel arra, hogy albizottságilag akarunk tovább müködni, nem lehet más a teendőnk, minthogy ezt megcselekedjük, akármi lesz is az eredmény. Ezen főváros közönsége várja most már, hogy a helyzetre vonatkozólag megnyugtató tájékozásra jusson s ha mi e tekintetben munkánkat befejeztük, legyen annak eredménye bármi csekély, vagy talán éppen semmi, mégis kötelességünk azt a nagy közönség érdekében megtenni. Nézetem szerint a bizottság föl nem oszolhat, sőt mindent meg kell kisérlenie arra nézve, hogy a közigazgatás egyszerüsitése tekintetében eredményeket érjen el és javaslatot tehessen afelől, hogy háztartásunkat mily módon lehetne helyre állitani?

Ludwig János: T. Bizottság! Én sem fogadhatom el Tenczer és Springer bizottsági tag urak inditványát, hogy a közgyülésnek a bizottság feloszlatását javasoljuk.

Ez nemcsak blamage, hanem egy olyan szegénységi bizonyitvány volna, a mely ritkitja párját és ártalmára lenne a főváros közügyeinek. Mert ez egy olyan bizalmatlanságot szülne a főváros vezető körei és a fővárosi ügyek iránt, a mely páratlanul állna a maga nemében. A nagyközönség ugyanis azt hinné, hogy a főváros viszonyai olyanok, a melyeket javitani egyáltalában nem lehet. Ez a bizottság harmincz tagból áll, hát a hét tag lemondása következtében a többi huszonhárom ne tudna dolgozni? Ha már ezt a helyet elfoglaltuk, nekünk kötelességünk a jó katonák módjára helyeinken meg is maradni és azoknak a megitélésére bizom, a kik lemondottak, hogy miért nem akartak továbbra is közöttünk müködni. Részemről csak azt kivánnám esetleges megfontolás tárgyává tenni, hogy kövessük-e az eljárásra nézve a mult ülésben hozott határozatunkat, vagy se? A hét bizottsági tag lemondása kétségkivül lényeges erővesztesége a bizottságnak s nekem az a véleményem, hogy ha más eljárási módra fognánk áttérni, a többi bizottsági tagok tömörülve járhatnának el s nem annyira feloszolva, mint a hogy az a mult ülésben elhatároztatott.

Halmos János: T. Bizottmány! Méltóztassék meg engedni, hogy a felhozottakra röviden reflektáljak. Nagyon sajnálom, hogy Tenczer bizottsági tag ur ma már a második tárgyalási napon ilyen inditványnyal lépett elő. A mint méltóztatnak tudni, két bizottsági tag ur részéről a kilépés azért lett bejelentve, mert ők egyáltalában bizottsági tagsági állásukról mondottak le s igy továbbra e bizottságnak tagjai sem lehettek. Steiger ur már a közgyülésen is ellene volt a harminczas bizottság kiküldésének és ugyanezen indok vezette Heltai és Weisz urakat is, akik kijelentették, már ott a közgyülésen, hogy ezen bizottsági tagságot iel nem fogadják, tehát ne méltóztassanak csodálkozni azon, hogyha ezen urak tényleg el is maradtak. Azt as méltóztatnak tudni, hogy Herczog bizottsági tag ur közgyülésnek is bejelentette, miszerint egészségi kokból néhány hónapig távol lesz a fővárostól, igy kadályozva levén a kiküldetésben, részt venni helyét másnak engedte át. Én is nagyon sajnálom, hogy ezen urak, akik évek hosszu során át tagjai a törvényhatósági bizottságnak s a pénzügyi bizottságnak is visszaléptek s nem akarnak e bizottság tárgyalásaiban részt venni. De már a munkálkodásunk második napján azt mondani, hogy ne is kiséreljük meg további müködésünket és oszoljunk fel, ezt a határozatot a magam részéről nem helyeslem és nem is járulnék ahhoz sohasem hozzá, mert az azt a közvéleményt erősitené meg, hogy mi a főváros érdekében nem akarunk semmit sem tenni.

Méltóztassanak az urak a munkához hozzáfogni. Az én nézetem az, hogy ha a bizottsági tag urak dolgozni akarnak — a mint továbbra el is járhatnak, mert én a mult ülésben hozott határozathoz képest egy kis munkaprogrammot állitottam ö sze — akkor igen is fogunk eredményeket elérhetni. Springer ur azt hangoztatta, hogy én a pénzügyi bizottságban és a közgyülésen a harminczas bizottság kiküldését elfogadtam s a mult ülésben itt mégis azt jelentettem ki, hogy e tárgyalásoktól olyan eredményeket nem várok, amelyek a közterhek emelése nélkül az adminisztráczió könnyitését a jövőben lehetővé tennék. Hivatkozom a budget tárgyalás alkalmából, ugy a pénzügyi bizottság, mint a közgyülésen felvett hiteles gyorsirói jegyzetekre, a melyekből az tünik ki, hogy én mindenütt hangsulyoztam, hogy ugy nekem, valamint a tanácsnak is az a véleményünk szerint a közterhek emelése és uj jövedelmi források megnyitása nélkül a főváros továbbra nem exisztálhat. Akkor is azt mondottam, a mikor a bizottság kiküldéséről volt szó, hogy nem várok attól oly mérvü eredményt, a mely a közterhek emelését kizárná és oda vezetne, hogy a jövőben uj jövedelmi források megnyitásáról ne volna szó. A midön ezt ujból is hangsulyozom, hogy ma is e véleményen vagyok, méltóztassék megengedni, hogy itt egy kissé kitérjek.

Mit hallottunk? Azt, hogy a főváros adminisztrácziójában ilyen és ilyen bajok vannak, hogy a gazdálkodás ilyen és ilyen rosz és ez a rosz gazdálkodás, valamint az adminisztráczió bajai szülték a deficzitet. Ezt én határozottan tagadom. Csak a roszakarat, vagy olyan ember hangoztatja ezt, aki a dolgokhoz egyáltalában nem ért. Azt be kell ismernem, hogy voltak és vannak bajok az adminisztráczió keretében, de mióta polgármester vagyok, törekedtem ezen bajok megszüntetésén s az adminisztráczió egyszerüsitése és gyorsitása végett mindent megtettem és megteszek ma is.

De határozottan tagadom, hogy ezen bajok olyanok volnának, a milyeneket hangoztatni hallunk, miszerint az adminisztráczió oly rossz, hogy annál roszszabbat elképzelnünk sem lehet. Mit mondana ahhoz egy czipész, egy tanár, vagy egy ügyvéd, ha neki valaki azt mondaná, hogy olyan rosszul végezi a dolgát, a melynél rosszabbul azt már végezni nem is lehet? Azt mondaná rá, hogy az ur nem ért hozzá, hallgasson. De nálunk szinte divattá vált, hogy mindenki akar érteni a főváros adminisztrációjához és szidja annak rosszaságát. Még az utczasarki hordár is, mikor az ujságot reggel kezébe veszi, elkezdi kritizálni a főváros adminisztrációját. Oly nagy testületbe, mint a főváros, vannak és lesznek olyan tagok, akik talán nem egészen oda valók, de ezek szerencsére nincsenek számosan. Ezek ellen, ha konkrét esetek tudomására jutok, a magam részéről meg is szoktam tenni a lépéseket. De én, a ki legjobban ismerem a főváros tisztikarát, biztosithatom az urakat, hogy vannak e tisztikarban tehetséges, ambicziózus és munkaszerető emberek, a kiknek müködése előtt én meghajolok. Az csak egy olcsó és népszerü dolog, örökké a főváros adminisztrációját szidni, azonban, hogy igaz-e az, a mit róla állitanak, arról nem tudott magának senki meggyőződést szerezni.

Áttérek ezek után a gazdálkodás kérdésére. Megengedem, hogy nem helyesen gazdálkodtak és talán a fővárost lehetett volna máskép is anyagilag rendezni, de itt figyelmeztetnem kell a bizottsági tag urakat arra, hogy sok mindent maga a kormány terelt bele a főváros adminisztrációjába. Azért is tisztelt bizottság, nem lehet egészen apodictice megállapitani ugy, mint a kétszer kettő négyet, azt, hogy mi képezi a mi hibánkat és mi nem. Százmillió koronát ruháztunk be tisztán befektetésekre, a melyeket meg kellett csinálni. Hát akkor lehet-e beszélni arról, hogy ilyen és ilyen rossz volt a gazdálkodás, a mikor e beruházásokkal a fővárost azzá tettük, a mivé ma lett? Én ismerem a nyugateurópai fővárosoknak majdnem mindegyikét, jártam azokban és személyes tapasztalataim

alapján mondhatom, hogy nekünk abszolute nem kell szégyelni magunkat.

T. Bizottság! Ha igy áll a dolog és ha méltóztatnak kezüket szivükre tenni, be kell önöknek ismerni, hogy igazam van, akkor nem lehet azt mondani, hogy a fővárosnak ilyen és ilyen deficzitje van a rossz gazdálkodás miatt, mert ezt a deficzitet nem a gazdálkodás bajai, hanem a fővárosnak nagymérvü óriási fejlődése idézte elő, az a fejlődés, a melyhez hasonlót talán az egész világon nem találunk. Vagy fér talán ahhoz szó, hogyha én egy magángazdálkodásban pótolom azt, a mit nagyon hosszu idő alatt kellett volna csinálnom és arra én egy kölcsönt veszek föl?

Nem e természetes, hogy e kölcsön felvételével az illető kiadásai is növekednek? Hiszen nekünk az ötvenmilliós kölcsön részleteit és kamatait minden körülmények között visszafizetnünk kell. Méltóztassanak csak összehasonlitani az 1900. évi költségvetésnek e czimen felvett összegét az 1873-ik évi előirányzattal és akkor meggyőződést méltóztatnak szerezni, hogy ez a különbség teszi ki legnagyobb összegét a deficzitnek. 1875-ben az egyesités után az elemi népiskolák kiadásának összege körülbelül hatszázezer koronát tett ki, ma ez négymillió koronánál többre rug. És mi volt a bevétel? 1875-ben százötvenezer korona 1900-ban pedig négymillió korona kiadása mellett csak százhetvenezer korona. És ebben az arányban növekedtek a főváros többi kiadásai is.

De még ezen állapotok mellett, ezen óriási nagy fejlődés mellett is sikerült volna talán a fővárosnak háztartását egy csekélyebb deficzittel is rendbehozni abban az esetben, hogyha a közgazdasági pangás be nem állott volna a mely ma uralkodik egész Európában Ennek a kihatásáról mindenki meggyőződhetik. Méltóztassanak csak a bevételi tételeknél a bevételi hiányokat áttekinteni. Ebben a bizotságban szükség volt arra, hogy ezeket hangsulyozzam.

Springer bizottsági tag ur azt méltóztatott mondani, hogy hát én miért fogadtam el ezen bizottság kiküldését? Igaza van a bizottsági tag urnak, amikor azt kérdi, hogy miután én az ellenkezőkről vagyok meggyőződve, miért fogadom el mégis a bizottság kiküldését? Hát tisztelt bizottság! itten nagyon furcsa helyzettel állunk szemközt. Volt egy idő ugyanis amikor azt mondották, hogy nem vezetik ezt a fővárost. Hiuság és dicsekedés nélkül mondhatom, hogy mikor én a vezetést kezembe vettem kezdtem vezetni a fővárost. De mit vettem észre? Constatálnom kellett, hogy sokszor a felszólalásaim nagyon nagy helyesléssel találkoztak, mikor pedig szavazásra került a dolog inditványomat mégis leszavazták.

Hát én t. bizottság hozzájárultam a kiküldetéshez tisztán opportunitásból, hogy hadd lássák az urak is azt, hogy nekem igazam van. Járjanak el közvetlenül az ügyosztályokban és győződjenek meg közvetlenül arról, hogy a mai viszonyok közt nem lehet egyebet csinálni, mint amit én a bizottság müködése nélkül is előkészitettem s a mit magam is mindenkor megteszek. Ha nem fogadtam volna el a bizottság kiküldetésére vonatkozó javaslatot, a jövő költségvetés tárgyalás alkalmával megint lettek volna urak, akik azt mondják, hogy a polgármester és a tanácsnak nincsen igaza. Eddig nem tudom, hogy honnét meritették ezt, de hát győződjenek meg az állapotokról, lássák személyesen, hogy milyen az administratió. Ez az indok vezérelt engem, ez az oka amiért, daczára annak, hogy azon meggyőződésben vagyok, hogy a várt és óhajtott eredményt a deficit nélküli költségvetést nem fogjuk elérni mégis hozzá járultam a bizottság kiküldetéséhez, hogy hadd szerezzék meg a t. urak tapasztalataikat személyesen.

Én ezen eljárás megkönnyitése czéljából összeállitottam egy kis programmot, amelynek alapján az eljárás nem lesz ezermesterség. Ha az urak komolyan méltóztatnak felfogni a dolgot és igazán hozzá látnak a munkához, akkor végeredményben látni fogjuk, hogy kinek volt igaza? Ha t. bizottságnak lesz igaza és kiderülne, hogy a mai kereteken belül is oly eredményeket lehet elérni, a melyekkel a hiányt pótolni lehet: én tévedésemet nagyon fogom sajnálni és szivesen mea culpát mondok és elfogom ismerni, hogy az én tévedésem volt az oka annak, hogy ezeket az eredményeket már előbb is nem találtuk meg. Minden esetre méltóztassék a meggyőződéseket megszerezni a hét bizottsági tag lemondása folytán pedig ennek a a bizottságnak megszüntetését semmi körülmények között ki nem mondani. A tanács tagjaival együtt méltóztassék vállvetve hozzáfogni a munkához, amelyben én az urakat mindenkor szivesen támogatom, hadd lássuk hát végre kinek van igaza? A mult ülésen megállapodtunk abban, hogy én egy kis programmot fogok a kiküldendő albizottságokra nézve összeállitani. Ez meg is történt és én programmomat Polonyi urral, aki ma egy más ülésben van elfoglalva s igy ide el nem jöhetett előzetesen közöltem és ő egész terjedelmében hozzájárult ahhoz. Nem forog fönn tehát nehézség az iránt, hogy a programm fölött határozzunk és az itt elfogadtassék. Amint méltóztatnak emlékezni Steiger ur inditványában három bizottságot akart kiküldetni, Polónyi ur pedig annyi albizgttságot ahány ügyosztály van. A t. bizottság Polónyi inditványát fogadta el nagy többséggel és én akkor bátor voltam kijelenteni, hogy miután összesen tiz ügyosztály van — az elnöki ügyosztály képezi a tizenegyediket — Springer ur pedig a bizottsági tárgyalások keretében az előljáróságok tanulmányozását is belevonni kivánta, azt gondolnám, hogy leghelyesebb volna ha a bizottság csak elvben határozna, én pedig majd a mai ülésig a kiküldendő allbizottságokra nézve egy kis listát fogok csináltatni. E szerint a tervezet szerint a harminczas bizottság kebeléből kiküldendő albizottságok a következőleg volnának megalakitandók:

1. albizottság. Feladata: a kormányhatósággal folytatandó tárgyalások programmjának előkészitése.

2. albizottság. Feladata; az I. — jogipar és rendészeti ügyosztály (ügyészséggel és anyakönyvi hivatalokkal) a IV. (katonai és illetőségi) ügyosztály és az V (közlekedési) ügyosztály ügykörének tanulmányozása. E bizottság áll három tagból.

3. albizottság. Feladata: a X. közegészségi ügyosztály ügykörének a tanulmányozása. Ide tartoznak:

a) a köztisztasági hivatal,
b) a tiszti főorvosi hivatal,
c) a fertőtlenitő intézet,
d) a himlőnyirk termelő intézet,
e) a kórházak,
f) a számvevőség kórházi ügyosztálya,
g) a temetők,

h) a bakteriologiai intézet.
E bizottság áll három tagból.

4. albizottság. Feladata: A VI. pénzügyi, gazdasági ügyosztály ügykörének a tanulmányozása. Ide tartoznak:

a) a számvevőség a kórházi ügyosztály kivételével,
b) a központi pénztár,
c) adópénztár,
d) gazdasági hivatal,
e) erdőmesteri hivatal,
f) Rudas- és Ártézi-fürdő,
g) vigadóépületek,
h) házinyomda.
E bizottság áll öt tagból.

5. albizottság. Feladata: a VIII. közgazdasági és közélelmezési ügyosztály ügykörének a tanulmányozása. Ide tartoznak:

a) a vásári igazgatóság,
b) a mértékhitelesitő hivatal,
c) vegyészeti és tápszervizsgáló intézet,
d) szőlő- és gyümölcsgazdasági hivatal,
e) a vásárcsarnokok,
f) a közvágóhid,
g) a közraktárak és az elevator,
h) vásárpénztár,
i) sertéskonsumvásár.
E bizottság áll öt tagból.

6. albizottság. Feladata: a II. (középitési) és III. (magánépitési) ügyosztályok ügykörének a tanulmányozása. Ide tartoznak:

a) a mérnöki hivatal,
b) vizvezeték,
c) kertészet,
d) kisajátitási ügyek.
E bizottság áll öt tagból.

7. albizottság. Feladata: a VII. (tanügyi) és IX. (közjótékonysági) ügyosztályok ügykörének a tanulmányozása. Az előbbihez tartoznak:

a) az iskolák és óvodák,
b) a statisztikai hivatal,
c) a muzeum és könyvtár,
d) a népszinház.

Az utóbbihoz tartoznak:

a) a tüzoltóság,
b) községi szeretetház,
c) Erzsébet és jobbparti szegényházak,
d) Mayer-fiárvaház,
e) József-fiárvaház,
f) Erzsébet-leányárvaház.
E bizottság áll három tagból.

8. albizottság. Feladata: a kerületi előljáróságok tanulmányozása. E bizottság áll három tagból.

9. albizottság. Feladata: az elnöki-személyzeti ügyosztály ügykörének a tanulmányozása. Ide tartoznak a központi segédhivatalok. E bizottság áll három tagból.

A kormányhatósággal folytatandó tárgyalások programmjának előkészitésére hivatott I. számu albizottság tagjai még az 1901. évi január hó 16-án tartott alakuló ülésben kiküldetvén, e részben további intézkedés szüksége nem forog fenn.

Összesen tehát kilencz albizottság volna kiküldve. Én azt hiszem, ha az urak szorgalmasan egy hónapig dolgoznak, ellehet az albizottságoknak munkájokat végezni. A tekintetben, hogy hány tag küldessék ki egy-egy albizottságba, figyelemmel arra, hogy mely albizottságnak nagyobb a munkaköre és oda öt tag kiküldését proponáltam, a többiekbe ellenben csak három-három tagot. Csak igy kerül ki aztán a létszám is. Ebben van szerencsém az általam összeállitott és érett megfontolás után elkészitett programmot bemutatni. Ha méltóztatnak az albizottságokat kiküldeni és azok szorgalmasan azonnal hozzá fognak a munkához, nekem erős a meggyőződésem, hogy azoknak javaslataikat február végéig meg lehet tenni s e konkrét javaslatokat a plénum letárgyalhatja úgy, hogy márczius végéig küldetésünket be is fejezhetjük.

Springer Ferencz: T. Bizottság! A polgármester ur inditványához az albizottságok kiküldése tekinteté ben hozzájárulok, csak egyet kivánok szives figyelmükbe ajánlani. Ennek a bizottságnak egyetlenegy orvos tagja sincsen, valamint nélkülözzük a mérnöki szakismerettel biró tagot is. Arra kérném a tisztelt elnök urat, hogy a hét uj tag kijelölésénél méltóztassék erre figyelemmel lenni és oda hatni, hogy mérnöki és orvosi képzettséggel biró egyének is bejuthassanak e bizottságba, hogy igy az albizottságok megalakitásánál is a szakembereket ki lehessen küldeni.

Elnök: Nagyon szivesen!

Tenczer Pál: T. Bizottság! Miután a mult ülésben is felmerült azaz eszme, hogy egy bizottsági tag, esetleg több albizottságnak is lehessen tagja, azt hiszem, ma kimondhatjuk azt, hogy ez lehetetlenség. Az albizottságok parallel kell, hogy müködjenek és igy azok müködése időbelileg is összeesik. A bizottsági tag tehát nem volna képes mindkét albizottságban kötelezettségeinek eleget tenni.

Del Medicó Agoston: T. Bizottság! Én hozzájárulok ahhoz, hogy az albizottságok ugy alakitassanak meg, mint azt a polgármester ur mondotta. Ami azonban, első sorban az idő kérdését illeti, amely allatt a bizottságok functiojukat elvégezzék, ezt nem tartom limitálhatónak, mert a bizottsági tagok egyéni felfogása és szorgalmától függ az, hogy mennyi idő alatt képesek munkájukat elvégezni, de ebben őket nem feszélyezhetjük. Annyit kimondhatunk, hogy az albizottságok ugy intézzék dolgaikat, hogy minél előbb készen legyenek a javaslataikkal, de pl. egy hónapi határidőt kitüzni, erre nézetem szerint nem volna lehetséges. Az is egyényi hajlandóság dolga és egyéni hajlamot feltételez, hogy kicsoda, mely bizottságba vegyen részt. Azt hiszem legjobb lesz, bizzuk az illetők megitélésére, hogy mely bizottságba óhajtanak résztvenni. Azonkivül már a mult ülésben is tettem inditványt arra nézve, hogy a bizottságok ugy alakuljanak meg, miszerint maguk válasszák maguk közül az elnököt és rendeltessék ki egy jegyző mellé jük hivatalból. Ezek volnának azok, amiket én bátor volnék kiegészités gyanánt előterjeszteni.

Kollár Lajos: T. Bizottság! Nekem csak egy rövid megjegyzésem van, az hogy az albizottságok mikor végezzék a dolgukat? Tenczer ur azt mondotta, hogy az albizottságok egy és ugyanazon időben fogják a tárgyalásaikat folytatni. n azt hiszem, hogy még ez esetben is a bizottsági tagok belátására kell bizni, hogy mikor több idejük van, elmehessenek a másik bizottságba is, nem látom át, hogy egy bizott-

sági tag miért ne lehetne több albizottságnak is tagja?

Halmos János: Tisztelt Bizottság! Már a mult ülésen Polónyi ur is kijelentette, hogy egy mozgató erő kell, hogy az albizottságban legyen, a ki olyan elnök féle volna. Azt tehát az albizottságok magoknak megválaszthatják. Ami a scripturális munkálatokat illeti, azok elvégzésére az ügyosztályokból akármikor kirendelhetnek egy-egy tisztviselőt. A beosztást méltóztassanak bevárni, az gyorsan egy-két nap alatt megtörténhetik s talán leghelyesebb lesz, ha a fő jegyző urnál méltóztatnak bejelenteni, hogy ki-ki mely albizottságban óhajt legszivesebben részt venni. Az albizottságok tárgyalása feltétlenül kell, hogy egy időben megtörténjék, azért nem fogadom el azt, hogy Kollár ur inditványa szerint a kiküldött bizottsági tag urak akkor menjenek el és abba a bizottságba, amikorés amelyikbe nekik tetszik. Ha méltóztatnak propositiómhoz hozzájárulni, (Helyeslés. Igen!) akkor kimondom a határozatot, hogy a bizottság a lemondott tagok helyett ujakkal való kiegészitése iránt a legközelebbi közgyüléshez előterjesztést tesz, továbbá, hogy a már kiküldött albizottságon kivül még nyolcz, összesen kilencz albizottság kiküldését határozza el, az általam javasolt módon, részben három, részben öt taggal, az ezen albizottságokba való jelentkezés pedig a főjegyző urnál történik.

Egyéb tárgy nem lévén, az ülést berekesztem.

(Folyt. köv.)

Az Ujvásártér parkozása.

Az Ujvásártér parkozásának hatalmas munkálatával tetemesen előrehaladtak a mult esztendő végéig.

A munka állásáról a mérnöki hivatal most tette meg a tanácshoz részletes jelentését, mely egyuttal a legközelebbi munkaprogrammot is magában foglalja. A Józsefváros legujabb közkertjének létesitéséhez 50.000 korona költség állott egyelőre rendelkezésre, a melyet ez év végéig teljesen fel is használtak, s a munkálatokat épen azért szakitották félbe, mivel nem volt több fedezet a szükséges költségekre.

A mult évben az összes földmunkákat elvégezték és jó részét elkészitették a fásitásnak is.

A még hátralevő kertészeti-munkákra 15662 korona 68 fillér, a gyalogutak kavicsolása, kerités, padok és a vizvezeték berendezés czéljára 27 235 korona 20 fillér, összesen tehát 42 897 korona 88 fillér, azaz csaknem annyi, mint a mennyi a már felhasznált összeg.

Ebből a munkabérek és fuvarozási dijakra 13.300 korona jut.

A VIII. ker. elöljáróság most arra kéri a tanácsot, hogy a munkálatok folytatását és befejezését haladéktalanul rendelje el, a szükséges költségekről pedig gondoskodjék. A fuvardijakat és munkabéreket az elöljáróság saját maga rendelkezésére kéri; a kertészeti-munkák végrehajtásával a főkertészt óhajtaná megbizatni, a szükséges beszerzésekről pedig a mérnöki hivatal gondoskodhatnék. A mi végre a szükséges keritést illeti, ebben a tárgyban már nyilvános árlejtést tartottak, a melyen *Kollerich* Pál és fia czég ajánlata bizonyult legkedvezőbbnek.

A czég a kerités folyóméterét 6 koronáért 20 fillérjével szállitja.

Végül az uj parkba szükséges 100 drb ülőpad megszerzése gondot nem okozhat, mivel a jobbparti gazdasági hivatal a padokat a raktárból akadály nélkül szállithatja. A parkozás teljes befejezéséhez tehát mi sem hiányzik, mivel a vonatkozó részletes terveket a hatóságok már jováhagyták.

Berekedt orgona.

Az erzsébetvárosi plébánia-templomban nagy botrány esett vasárnap, az ünnepi nagymisén. Az ezrek árán beszerzett hatalmas orgona felmondta a szolgálatot. Mise közben berekedt. A karmester hiában küzködött vele, eleinte csak hamis hangok törtek ki belőle, majd berregni, huhogni kezdett s végre teljesen hangtalanná vált. A zenésen, nagypompával indult Istentiszteletet *Tóthfalussy* Béla nem csekély bosszuságára s a nagyszámban jelen volt hivek nagyobb épülésére be kellett fejezni.

A sajnálatos esetnek jelentőséget tulajdonitunk. Nem csak épen önmagáért. Elvégre is az orgona is csak emberi masina, a melyek baja eshetik, akár a tenoristának. Az orgonák általában azonban nem igen szoktak hasonló módon szeszélyeskedni s a szavahihető tanuk állitása szerint az eddigi többszörös influenza járvány az orgonák fenséges hangját következetesen megkimélte s megóvgedett a primadonnák náthássá tételével. Ugy de az erzsébetvárosi plébánia-templom sok ezer ezüstpénzbe került orgonája nem most kezdte el makranczoskodását. Az első pillanattól kezdve szeszélyes, megbizhatatlan és tökéletlen jószágnak bizonyult, a mely a vele foglalkozóknak számtalan keserüséget okozott. A vasárnapi végberekedéssel csak betetőzte eddig folytatott üzelmeit.

Sajnálattal kell bevallanunk, hogy volt idő, a mikor a főváros vezető köreivel és a szakférfiak igen tekintélyes csoportjával együtt bennünket is félrevezetett a haszontalan szerkezet, s magunk is felelkesedtünk érette. Hogyne, hiszen a magyar ipar terméke; a legmegbizhatóbb szakértők hirdették a megépitőjének dicséretes tulajdonságait, joggal és méltán szálhattunk tehát sikra a hazafiság nevében mellette — a már akkor ellene megindult támadásokkal szemben. Mikor elkészült, ugyancsak elismert szakférfiak állitották ki róla a legszebb bizonyitványt.

Nem csoda tehát, hogy magunk is megtévedtünk. Most azonban, hogy a tapasztalás a keserü igazságra megtanit, — el kell ismernünk az ártatlan csalódás

Szomoru világot vet ez az eset a magyar-iparra, sajnálatos az is, hogy szakértők igy megtévedhetnek. A hatóságnak azonban nem elegendő a sajnálkozás; komoly feladata, hogy a magán esett sérelmet és a magyar-ipar megcsufolását keményen megtorolja. Az erkölcsi vereségért elégtételül a legszigorubban járjon el a hibás vállalkozó ellen, — anyagiakban pedig teljes kárpótlást szerezzen az *Ország*-czégtől.

Az a javaslat, a mit *Tóthfalussy* plébános tett, nem elegendő.

Ő ugyanis harmóniumot kér az orgona mellé, hogy a vasárnapi kinos esethez hasonló elő ne fordulhasson. Nem ugy! Tessék harmoniumot beszerezni, de a vállalkozó terhére s adják vissza a drága orgonát mindenestől s szállitson a czég ujat, kifogástalant vagy adja vissza az árát és téritse meg a főváros minden kárát. Közpénzről van szó, a közpénztár nem károsodhatik. A magyar ipar pártolása hazafias ambiczióján hajótörést kell szenvednie — az iparos lelkiismeretlenségén vagy szakképzettségének hiányában.

Érdekkel és éber figyelemmel várjuk a tanács sürgős intézkedését.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 687.729, katona 16.220. — Összesen: 703.959 Az elmult héten élve született 403 gyermek, meghalt 314 egyén, a születések 89-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 286 törvényes, 117 törvénytelen; nemre nézve 204 fiu, 199 leány. Halvaszületett 14 gyermek köztük 7 törvényes, 7 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 29.8.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 23.2 az egy éven felüli lakosságnál: 18.2, az öt éven felüli lakosságnál: 15.9.

A halottak közt volt 157 (—) finemü, 157 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten. 8. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 30-nál).

Ez év eddigi 3 hetében élve született összesen 1225 gyermek, meghalt összesen 884 egyén, a születések többlete tehát 341; a mult év megfelelő időszakában született 1315 meghalt 806 a születések többlete tehát 509.

Az élveszülöttek között volt 89 romai katholikus, — 2 görög katholikus, 1 görög keleti, 9 ágostai evang., 15 helvét, — unitárius, 27 izraelita, — egyéb, — összesen 143. Halvaszülöttek összesen 2.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1162 beteget, szaporodás 385, csökkenés 390, maradt a hét végén 1157, a Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 126 beteget, szaporodás 33, csökkenés 45, maradt a hét végén 114, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 837 beteget, szaporodás 325 csökkenés 284, maradt a hét végén 878, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 871 beteget, szaporodás 198, csökkenés 170, maradt a hét végén 899. Összesen ápoltak a mult hét végén 2966 beteget, szaporodás 941, csökkenés 889, maradt a hét végén 3048.

Szinház.

A budai nyári-szinház vizsgálata.

A „Fővárosi nyári-szinház," (krisztinavárosi szinkör) szerkezetének megvizsgálására kiküldött fővárosi szakbizottság a napokban fejezte be helyszini működését. A bizottság az épület egész szerkezetét a legalaposabb vizsgálat alá vette, hogy a fontosabb részek ellentálló képességét megállapithassa. Minden egyes szerkezeti részt kibontattak, megfurattak és több más szakszerü próbát tettek velük. A bizottság megállapitotta, hogy a szinház épülete, a karzati podium deszkázatának kivételével, csak kisebb javitásokra szorul, egyébként azonban czéljának továbbra is megfelel. A karzati pódium deszkázata ellenben igen rozzant állapotban van, s föl g az esőnek kitett helyeken erősen alá kell támasztani.

A villamos vonatok jelzőtáblája.

A IV. kerületi választmány még a mult évben azt javasolta a főváros tanácsának, hogy a villamos kocsik szines jelzőtáblái helyett a menetirány kezdő betüivel ellátott jelzőtáblákat alkalmazzon, mivel a közönség jobban tájékozva lehet a villamos kocsik utirányára nézve. A főváros tanácsa az inditványnak nem adott helyet azon okból, mert a közönség által jobban felismerhetőnek vélte a szines jelzőtáblákat, melyeket már messziről látni lehet. A IV. ker. választmány ujaboan megismételte kérelmét s most azt inditványozza, hogy a főváros összes villamos kocsijai ugy elől, mint hátul oly négyszögletes nagyobb táblákkal láttassanak el, mint minővel már a nyugoti pályaháztól a ferenczvárosi pályaudvarig közlekedő kocsik el vannak látva. Eme kocsikon alkalmazott táblákon ugyanis külön felirás is van, ami az utirányt világosan jelzi. A tanács e kérdésben a legközelebbi ülésen fog határozni.

Hirek a Városházáról.

Almády Géza.

A főváros tanácsa uj taggal szaporodott meg. *Herman* Béla tanácsos, a közgazdasági és élelmezési ügyosztály érdemes vezetője hosszabb idő óta betegeskedett. Egy teljes évi szabadság idő után kénytelen volt épen olyan diszes, mint terhes és gonddaljáró állásától megválni s a törvényhatóság általános sajnálkozása közben nyugalomba vonult. *Almády* Géza, ki az ideig számos nagyfontosságu téren szolgálta a főváros érdekeit, mint helyettes lépett a távollevő tanácsos helyébe, s fel.bbvalói bizodalmából került ideiglenes müködésben a közgazdasági ügyek élére. Több, mint egy évi buzgó és lelkes munkálkodása igazolta itt a belé vetett bizalmat s eredményes müködése beváltotta a hozzáfüzött reményeket. Igy lett a saját tehetsége és szorgalma jutalmául a törvényhatósági bizottság csaknem teljesen egyhangu akaratából eltávozott elődjének tényleges és formaszerinti utódja, s kapott helyet a székesfőváros vezérlő testületében. A polgárság bizalma valódi érdemet jutalmazott meg megválasztásával, viszont a tanács kebelében sok és nagyszabásu feladat nehezedik az uj tanácsos vállaira. Bizton hiszszük, hogy Almády Géza diszes helyén is megmarad annak — a ki volt.

Beteg müszaki tanácsos.

Jármay Jenő fővárosi müszaki tanácsos, a mérnöki hivatal közlekedési szakosztályának vezetője, több nap óta ágybanfekvő beteg. A müszaki tanácsost, ki előreláthatólag hosszabb ideig tartózkodni kénytelen a hivatalos müködéstől, hivatalában *Mihályffy* József főmérnök helyettesiti.

Közut-épités az Orbánhegyen.

Az Orbánhegy lakói és nyaraló tulajdonosai már mintegy 11 éve folyamodtak a főváros tanácsához, hogy az Orbánhegyen közhasználatra szükséges kocsiutat, mely teljesen használhatatlan állapotban volt, helyeztesse jó karba. Az ott lakók és nyaraló-tulajdonosok saját telkükből egyenkint nyolcz öl szélességü területet ajánlottak fel a mondott czél keresztülvitelére. Minthogy a főváros az idő óta sem készittette el, a folyamodók ujabb kérvénnvnyel szorgalmazták kérésük teljesité sét. Ennek következtében a főváros tanácsa véleményes jelentés tételére hivta fel a mérnöki hivatalt. A mérnöki hivatal jelentésében kiemeli, hogy a kérdéses utnak makadám szerü elkészitése 2433 korona 50 fillérbe kerülne. A költségösszege azért ily csekély, mivel az ehhez szükséges kövek a helyszinen rendelkezésre állanak. A tanács megkeresésére most a közmunkák tanácsa az utnak ily módon leendő kiépitéséhez szintén hozzájárult.

A Dankó pályázat eredménye.

A kerületi előljáróságok már beterjesztették a tanácshoz a Dankó-féle alapitvány kamataira beérkezett pályázók névjegyzékét. Az 1901. évre kiirt pályázatra összesen 74 kérvény érkezett be, melyek közül tizenhat pályázó részesült a kamatból egyenként 80 korona segélyben. A tanács most döntött a kérvények sorsa felől. E határozat szerint egyenkint 80 korona segélyt kaptak a következő pályázók: özv. *Preschinger* Károlyné, özv. *Fillinger* Jánosné, özv. *Hangyássy* Sándorné, özv. *Kévér* Gáborné, özv. *Prezl* Józsefné, özv. *Menner* Lajosné, özv. *Tachy* Antalné, özv. *Frikk* Fülöpné, özv. *Kovács* Menyhértné, özv. *Hartmann* Andrásné, özv. *Petőfy* Istvánné, özv. *Avar* Lajosné, özv. *Farkas* Elekné, özv. *Laczházy* Józsefné, özv. *Eltér* Antalné és *Virányi* Jánosné.

A Gömb-utcza világitása.

A budapesti légszeszgyárak igazgatósága engedélyt kér a tanácstól, hogy a II. kerületi *Gömb*-utczában, még pedig az utczának a *Szt. László*-utcza és *Dévény*-utcza közötti szakaszában fő légszeszcsövet rakathasson le és a világitótesteket felállithassa. A társaság saját költségén hajlandó a befektetéseket végrehajtani, mert az utcza lakosai a közvilágitás berendezését ismételten kérelmezik, a miből kétségtelen hogy a légszesz fogyasztás a befektetéseknek megfelelő fog lenni.

A közuti villamos uj megállóhelye.

A budapesti közuti villamos vaspálya-társaság igazgatósága uj megállóhelyet létesitett a *Kerepesi*-uti vonalon a *Sip*-utcza sarkán. Az uj megállót a napokban, azaz 25 ike óta már a közhasználatnak át is engedték. Ezentul tehát mindazok a közuti villamoskocsik, melyek a Kerepesi uton kifelé közlekednek, az uj állomáson megállanak, ellenben az átelleni oldalon uj megállóhelyet nem rendszeresitettek.

Az Aréna-ut uj burkolata.

A VI. kerületi előljáróság előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a VI. ker., arénauti alsó kocsiutat, az ugynevezett aluljárót, gránit vagy bazalt koczkakővel

burkoltassa ujjá. Az emlitett uttest burkolata ugyanis igen hiányos, holott arrafelé rendkivül nagy a kocsiforgalom, minek következtében a burkolat folytonos javitásra szorul, a mi viszont átlandóan tetemes költséggel jár. Az uj burkolat megépitése tehát a valóságban tulajdonképen csak megtakarítást eredményezne. Az előljáróság javaslata szerint a munkához mintegy 10.000 drb. koczkakő és 50 köbméter dunaikavics szükséges, melyet a mérnöki hivatal a főváros készletéből nehézséggel szállithatna.

Furcsa czim.

Érdekes czimzésü hivatalos levél érkezett a napokban a főváros tanácsához. A brixeni császári királyi járásbiróság (K. K. Bezirksgericht) bizonyos hivatalos ügyben intézett megkeresést a budapesti magisztrátushoz. Az átirat czimzése szórul-szóra ennyiből állott:

„Magyarország, Budapesten".

A magyar posta leleményességét dicséri, hogy a pontos czimü átirat elérkezett rendeltetése helyére és már a tanács jogügyi osztályában elintézést is nyert.

Az Öntőház-utcza csatornázása.

A főváros közmunkák tanácsa hozzá járult a főváros mérnöki hivatalának az I. kerület *Öntőház*-utcza csatornázása tárgyában készitett részletes terveihez. A munka mindössze 900 koronába kerül.

A Szabolcs-köz világitása.

A tanács elhatározta, hogy a VI. kerületi *Szabolcs*-közben két darab fél éjjeli és két egész éjjeli légszesz-lámpát állittat fel.

A városi villamos vasut forgalma 1900-ban.

A budapesti városi villamos vaspálya-társaság bemutatta a tanácsnak a mult évi forgalmáról szóló részletes jelentését. A villamos vasutat 18.526,084 személy vette igénybe, melynek fejében a társaság 2.590,140 korona 06 fillért vett be. Bérletjegyekből befolyt 102,482 korona 65 fillér, füzetes jegyek után 782,060 korona 20 fillér, postásjegyek fejében 5907 korona 72 fillér, külön kocsikért pedig 180 koronát vett be a társaság. Az összes bruttó bevétel tehát 2.776,970 korona 60 fillér volt. Ebből az összegből a fővárossal kötött terület használati szerződés értelmében a fővárost 55,539 korona 41 fillér illeti meg.

A városi villamos vasut uj állomáshelye.

A városi villamosvasut igazgatósága engedélyt kér a főváros tanácsától arra, hogy a VI. kerületben a *Podmaniczky*-utcza és *Vörösmarty*-utcza sarkán feltételes megállóhelyet létesithessen. A tanács a kérelem tárgyában legközelebb dönt s annak előreláthatólag helyt fog adni.

A budapesti légszeszgyárak igazgatóságának jelentése.

A budapesti légszeszgyárak igazgatósága a fővárosi tanácsnak benyujtotta a mult évre vonatkozó jelentését. Eme jelentés szerint 1900-ban utcza közvilágitási czélokra 5.795,059 köbméter légszesz fogyasztatott el, melyekért köbméterenként 5 fillér egységárat számitott fel a társaság a főváros terhére. Miután ugyancsak 1900-ban a magánlégszesz világitás fogyasztása 22.807,673 köbméter volt, az 1891. évi junius hónap 8-án kötött pótszerződésük 5. és 6. §-a értelmében közvilágitási czélokra ezen mennyiség 23.4%-át, vagyis 5.336,995 köbméter légszeszt kötelesek köbméterenként 5 fillérrel számitva szolgáltatni, ennélfogva a több fogyasztás 458,064 köbméter légszeszt tesz ki, mely mennyiségért köbméterenként 9.84 fillért számitva 45074 korona 50 fillér lesz a légszesz társaságnak megtéritendő, mely összeget a főváros tanácsától kiutalványozni kérik.

Evetkeuti árok rendezése.

A főváros elhatározta, hogy az I. kerületi Isten hegyen levő Evetke-utra torkoló vizfolyást rendezteti. A mérnöki hivatal a tanács felhivására el is készitette az erre vonatkozó részletes terveket és költségvetést, a mely szerint az egész munka 1263 kor. 60 fillérbe kerülne. A közmunkatanács a most a maga részéről hozzájárult az evetkeuti árok tervezett rendezéséhez.

Szülésznők a Szt. István-kórházban.

Dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter előzékeny hangu leiratban köszöni meg a főváros tanácsának, hogy az országos bábaképző-intézet növendékeinek megengedte, hogy a Szt. István-közkórházban a dr. Róna Sámuel egyetemi tanár osztályán megjelenhessenek, hogy az ott ápolt nőbetegek bajait tanulmányozhassák. A bábaképzői tanulók megjelenésének idejét, sorrendjét és körülményeit dr. Róna Sámuel határozza meg. A miniszter végül kijelenti, hogy nem mulaszthatja el, hogy a főváros tanácsának a bábaképzés sikerét előmozditó emez intézkedéséért köszönetét ki ne fejezze.

Hagyomány a Mayer Ferencz árvaháznak.

Dr. Krems István budapesti orvos nemrégiben elhalálozván, a budapesti Mayer-féle fiu-árvaháznak 2000 koronát hagyományozott. Az elhunyt neje a napokban jelentette be a főváros tanácsának, elhunyt férjének eme jótékony hagyományát, melyet a főváros rendeltetése helyére fog juttatni.

Uj mentőkészülék.

Csak nemrégiben utasitotta el a főváros tanácsa Sipos Ferencz magyar államvasuti müvezetőt találmányával, máris uj ember próbál szerencsét, hogy mentőkészülékét a fővárosnak bemutassa. Török István aradmegyei, szintyei lakos folyamodott a fővároshoz, hogy találmányával tegyen kisérleteket. A készülék $1^1/_2$ méter hosszu, 25 cm. magas, kereken járó faalkotmányból áll, melyet a villamoskocsi maga előtt tol, melynek elejére van erősitve a homoru mentőlemez. A feltaláló a mentőkészüléket ingyen ajánlja fel a fővárosnak.

A Dagály-utcza világitása.

A V. kerületi előljáróság arra kérte a tanácsot, hogy a Dagály-utczát, a Váczi-ut és Vizafogó-gát között kőolajlámpással lássa el, mely főleg a téli hónapokban okvetlen szükséges, minthogy az az utczarész a közvilágitást közbiztonsági szempontból nem nélkülözheti. Az előljáróság kéri ennek az előterjesztésének soron kivül leendő elintézését.

A szakegyesületek vizsgálata.

Még három évvel ezelő t, a szoczialista mozgalmakból ki folyólag a belügyminszter elrendelte, hogy a főváros területén levő szakegyesületeket a felügyelő elsőfoku közigazgatási hatóság félévenkint vizsgálja meg. A legutóbbi vizsgálatok már befejezést nyertek, s az összes kerületi előljáróságok beküldték jelentésüket a főváros tanácsához. A jelentések szerint az egyesületek rendben müködnek s igy semmiféle hatósági intézkedésre szükség nincs.

Nagymérvü influenza járvány a postaalkalmazottak között.

Jó ideje annak, hogy a postaalkalmazottak között állandó volt a betegek nagy száma. Több nap óta, mint értesülünk különösen az influenziás betegek száma oly nagy, hogy a postaigazgatóság alig képes a hivatalos teendőket elvégeztetni. Egyedül a levél kihordók közül több mint száz influenziás beteg és képtelen a szolgálatra, ugy, hogy két napon belül nem is lehetséges a főváros egyes kerületeiben az ajánlva érkezett leveleket kézbesiteni. A betegek száma egyre növekedőben van s ha igy tart továbbra is, teljes fennakadás fenyegeti a szabad szolgálat teljesithetését.

Könyvkötők egyesülete.

A belügyminiszter jóváhagyta a budapesti könyvkötő-segédek és rokonszakmabeli munkások és munkásnők egyesületének módositott alapszabályait. Az egyesület czélja a munkanélküli tagjait segélyezni, az utazó szaktársakat utisegélyben részesiteni és végre jogvédelem nyujtása a tagoknak a munkaviszonyból folyó peres ügyekben. Az egyesület elnöke *Petrók* Károly, jegyzője pedig *Schmeller* Ödön.

A budafoki villamosvasut veszedelmes szakasza.

A Budapest—budafoki helyiérdekü villamosvasut vonalának az a része, mely a *Fehérvári*-uton a régi téglagyári épületek előtt fekszik, hosszú idő óta aggodalomban tartja a hatóságokat a miatt, hogy ott sürün fordulnak elő elgázolások. Az ismétlődő balesetek meggátlása czéljából vegyes bizottság tartott nemrég helyszini szemlét a veszedelmes utrészen. A bizottság, a melyen a kereskedelmi miniszter, a főváros, az államrendőrség és a vasuttársaság képviselői is résztvettek, akkoriban abban állapodott meg, hogy a baleseteknek legbiztosabban ugy lehet elejét venni, ha a főváros a hiányzó gyalogutat a házak mentén megépitteti. A kereskedelmi miniszter azonban most e radikális orvoslást megelőzőleg már egyelőre is elrendelte, hogy a villamos kocsik vonatsebességét ezen a vonalrészen akkép kell szabályozni, hogy a kocsit 6 méter távolságon belül bármely pillanatban teljes biztossággal meg lehessen állitani. Ezzel egyelőre is gátat vetnek az ujabb szerencsétlenségeknek.

Az ujlaki földcsuszamlás ellenőrzése.

A dr. *Kresz* Géza ujlaki telkeinél nagyobb földcsuszamlások okoztak aggodalmat. A császárfürdő tulajdonosai vizmentesitő árkot épitettek a környék biztonságba helyezése czéljából. A főváros a már régebb idő óta készenlevő munkálatokat eddig a központi mérnöki hivatallal ellenőriztette, melynek kötelessége volt az esetleges ujabb veszedelem jelentkezését figyelemmel kisérni. A vizmentesitő árok azonban mostanában állandóan jól viseli magát, ugy, hogy a mérnöki hivatal most előterjesztést tett, hogy a további ellenőrzést bizza a tanács a III. kerületi előljáróságra, mely könnyebben és kevesebb költséggel felelhet meg feladatának.

Közgazdaság

A Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

A következőkben közöljük a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank 1900 évi mérleg számláját:

Vagyon. Pénztárkészletek 6,905.389 korona. Váltótárcza, 66,342.790 korona. Előlegek értékpapirokra folyó számlákban 32,074.518 korona. Lombard előlegek és report bel- és külföldön 25,096.100 korona. Jelzálog-kölcsönök záloglevelekben 128,433.121 korona Községi kölcsönök kötvényekben 151,867.678 korona. Kölcsönök készpénzben ingatlanokra 4,431.977 korona. Hátralékos jelzálogi törlesztési részletek 1,497.044 korona. A záloglevelek biztositéki alapra 6.794.560 korona. A községi kötvények biztositéki alapja 7,850.940 korona. Saját záloglevél- és kötvénytárcza 4,031.098 korona. Ingatlanok 975,232 korona. Értékpapirtárcza 18,385.564 korona. Befizetések szindikátusokba 3,771.468 korona. Nyugdijalap 1,760 023 korona. A hivatalnokok betegsegélyző alapjának értékpapirjai 46,000 korona. Különféle alapitványok értékpapirjai 74.600 korona. Befizetések betéti társaságainknál 2,643 112 korona. Adósok 40,671.643 korona. A központ és fiókintézetek leltára: teljesen leirva. Összesen 503,652 864 korona.

Teher: Részvénytőke 30,000.000 korona. Tartalékalapok 24,800 000 korona. A hivatalnokok és szolgák nyugdij- és betegsegélyző alapja 1,843.847 korona. Különféle alapitványok 74 600 korona. Forgalomban levő kötelezvények 282.792.964 k. Bevétel 138,067.099 korona. Különféle hitelezők: 138,067.099 korona. A hitelrészesek követelése 172.860 korona Fel nem vett osztalékok és czimletszelvények 254.166 korona. Előre fizetett jelzálogkölcsön törlesztési részletek 263.467 korona. Függő kamatok egyenlege 4,704.871 korona. Átmenő tételek 14,207.152 korona. Nyereség-egyenleg 6,471.834 korona. Összesen 503,652.864 korona.

A bank nyereség- és veszteségszámlája főbb tételeiben következőket mutatja ki koronákban:

Bevétel	1900-ban	1899-ben	korona.
Kamatokon	4,502,000	4,678,000	—176,000
Jelzálogüzletből	1.023,000	1.020,000	+ 3.000
Jutalékokon	911,000	885.000	+ 26,000
Devizákon	334,000	304,000	+ 30,000
Értékpapir és syndikatusokból	431,000	400,000	+ 31,000
Különféle nyereségekből	106,000	94,000	+ 12,000
Váltóüzlet, fiókok és kommanditek	454,000	492,000	— 38,000
1900. évben kevesebb			112.000
ehhez adva a kiadás többletet			156,000
végösszegben kevesebb nyereség 1899-el szemben			268,000

A mérleg fennebb közölt adatai részletes és világos tájékozást nyujtanak arra nézve, hogy a bank kezelése allatt álló vagyon a különféle üzletágakban mikepen van elhelyezve.

A leszámitolt váltók és devizák tárczája körülbelül egyenlő a mult évivel. 66·3 millió koronát ért el. Fontos és a bank mobilitásának szempontjából is rendkivül kedvező jelenség az, hogy az értékpapirokra adott előlegek, valamint lombard előlegek és bel- és külföldi report 57·3 millió koronát érnek el, tehát majdnem 9 millió koronával többet, mint amennyi az 1899. évi zárszámadásokban ezen üzletágakban el volt helyezve. A betétek 114 millió koronát, tehát 4 millióval többet tesznek ki, mint amennyit az előző év végével elértek. Ezen összegbe nincsenek befoglalva a pénzügyminiszterium, valamint vármegyék, községek és hatóságok részéről betett összegek és egyéb hitelezők, melyekkel együtt a kereskedelmi banknál levő készpénzbetétek 138 millió koronát (8 millió koronával többet, mint tavaly) érnek el.

Az 1900. év végén forgalomban levő czimletek összege 282·8 millió korona (13 millió koronával több, mint az előző évben) A bank az elmult évben tényleg eladott a visszavásárolt és ujból elhelyezett czimletek figyelembevétele nélkül 27 millió korona saját záloglevelét és községi kötvényt, ugy hogy az eladások végösszege 7 millió koronával nagyobb, mint az 1899. évben elért eladások. Kapcsolatban ezen jelentékeny eladással a bank saját, czimleteiben létezett készlete az 1899. év végével kimutatot 12 és fél millió koronával szemben négy millió koronára csökkent.

Világos képét nyujtják ezen adatok azon mobilitásnak is, melynek fentartását a Kereskedelmi Bank vezetősége évtizedes tradicióhoz hiven legfontosabb feladatának tekinti. Kitünik ezen adatokból, hogy a bank pénztárkészleteiben, váltóban és devizáiban, lombard és report követeléseiben, adósaiban és szabad rendelkezésére álló (tehát a biztositéki alapokban el nem helyezett) rögtön értékesithető értékpapirokban 180 millió korona könnyen realizálható aktivával rendelkezik, mig ezzel szemben az összes rövid lejáratu terhek (betétek és hitelezők) 143 millió koronát tesznek.

Igen érdekesek a bank által rendelkezésünkre bocsátott következő forgalmi adatok, melyeknek visszaesésében ugyan a mult év üzleti pangása, de a bank intenziv tevékenysége is kifejezésre jut.

	1900.	1899.
	millió koronákban	
Összforgalom . . .	7900	8121
Pénztári forgalom . .	2763	2782
Betétüzlet	1600	1754
Leszámitolás . . .	233	232
Fiókok forgalma . .	580	724
Váltóüzlet	137	174
Expediált levelek száma	602.112	546584

Az egész mérleg arra vall, hogy a kedvezőtlen gazdasági viszonyok daczára jelentékeny eredmények érettek el s az általános üzleti pangás csupán a kamatjövedelem s a váltóüzlet, valamint a fiókok forgalmának csökkenésében jut kifejezésre. Annál nagyobb elismerést érdemel az, hogy az intézet, noha minden nehézség nélkül a tavalyihoz hasonló osztalék lett volna fizethető, mindamellett figyelemmel a helyzet komolyságára, az utóbbi husz év alatt eddig folyton növekvő osztalékot némileg — egyébként jelentéktelen mérvben — leszállitotta. Annál inkább javára válik ez az önmérséklés a tartalékoknak, amelyek immár 25·6 millió koronát meghaladó összegre emelkedtek.

Hirdetések.

—

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a székesfőváros II., V., VI., VII., IX. és X. kerületben levő bel- és kültelki utak fentartásához az 1901., 1902. és 1903. években évenkint szükséges 10.710 szóval tizezerhétszáztiz köbméter zuzott bazalt kőanyagnak szállitása iránt nyilvános árlejtést hirdet.

Felhivja ennélfogva a pályázni kivánókat, hogy a fent érintett anyagszükséglet szállitására vonatkozó magyar nyelven szerkesztett és ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve 1901. évi **márczius hó 12-ik** napján délelőtti 10 óráig Vosits Károly tanácsnok, vagy helyettese kezéhez (IV. ker., Váczi-utczai városházán I. em. 11. sz. a.) nyujtsák be.

Az ajánlatban számmal és betüvel világosan kiteendő azon egységár, a melyet vállalkozó egy köbméter zuzott bazalt kőanyag szállitásáért igényel.

A 10.710 szóval tizezerhétszáztiz köbméter zuzott bazalt kőnél ugy az egész szükségleti mennyiségre, mint a kerületenkint megállapitott szükségleti mennyiségek szállitására nézve tehető ajánlat, kivéve a II. kerület, melyre egyedül ajánlat nem tehető.

Elismerendő továbbá az ajánlatokban, hogy vállalkozók az árlejtési feltételeket a szükségleti kimutatás és a fennálló épitésrendőri szabályokat ismerik s azoknak magukat mindenben alávetik.

Bánatpénzképen az anyagszükséglet szállitására vonatkozólag a szállitandó anyagmennyiség ajánlott árának megfelelő 10% szóval tiz százalék készpénzben, vagy a székesfővárosi készpénzek elhelyezésére alkalmasnak elfogadott fővárosi pénzintézetek takarékpénztári könyvecskéiben, vagy tőzsdei árfolyam szerint számitandó állampapirokban, vagy budapesti pénzintézetek záloglevelekben, vagy a fővárosi kölcsönkötvényekben az árlejtést megelőző napi déli 12 óráig a székesfővárosi központi pénztárba teendő le, mely összeg az ajánlat elfogadása esetén szerződési biztositékul szolgáland, megjegyeztetvén, hogy az értékpapirok a tőzsdei árfolyam pénzhasábjain jegyzett napi árkeletnek 90%-kal, de soha névértéken felüli összeggel fognak számittatni.

A bánatpénz letételéről szóló letéti nyugta az ajánlatokhoz csatolandó.

Szállitandó zuzott kőanyagból az ajánlatok kapcsán minták mutatandók be, egyuttal megnevezendők azon bányák, melyekből az anyagok nyeretnek.

A letéti nyugtával, vagy minta anyaggal el nem látott és kellőképen fel nem szerelt, elkésve érkezett vagy utóajánlatok, vagy a melyek nem magyar nyelven vannak szerkesztve, figyelembe nem vétetnek.

A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát tekintet nélkül az ajánlott árakra, a tanács magának fentartja.

A részletes árlejtési feltételek és anyagszükségleti kimutatás, a fent kitett helyen naponként délelőtt 9—11 óra között bárki által betekinthetők, a hol is a netán kivánt felvilágositások megadatnak.

Budapesten, 1901. évi január hó 24-én.

A székesfőváros tanácsa.

MEGHIVÁS

a Pesti magyar kereskedelmi bank

59-ik RENDES KÖZGYÜLÉSÉRE,

mely

1901. évi február hó 9-én délután 6 órakor

a bank helyiségében fog megtartatni.

TÁRGYAK:

1. Az igazgatóság jelentése.
2. A felügyelő-bizottság jelentése, a mérleg megállapitása, a nyereség felosztása iránti határozat és a felmentés megszavazása.
3. Az alapszabályok 53. §-ának módositása.
4. Igazgatósági választások (az alapszabályok 36. §-a értelmében a kilépő igazgatósági tagok ujból választhatók).
5. A felügyelő-bizottság választása.

Az alapszabályok 19, 20. és 21-ik §-ai értelmében minden részvényes, kinek részvényei három hónappal a közgyülés előtt a bank könyveibe nevére be vannak jegyezve, jogositva van a közgyülésen részt venni, vagy magát meghatalmazott által helyettesittetni, kinek azonban szintén részvényesnek kell lennie.

A szavazati jog érvényesithetése czéljából a részvények, szelvényekkel együtt, az alapszabályok 18. §-a értelmében **folyó évi február 6-ig** a bank értékpapirpénztáránál leteendők, hol is az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 198. §-a és az alapszabályaink 45. §-a értelmében a megvizsgált évi mérleg a felügyelő-bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyülés előtt átvehető.

Budapest, 1901. január 24-én.

Az igazgatóság.

A Belvárosi takarékpénztár részvénytársaság
NYOLCZADIK RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

folyó évi február hó 5-én délután 3 órakor tartja meg, saját helyiségeiben (Budapest, IV., Koronaherczeg-utcza 3. szám alatt) s arra a t. cz. részvényeseit az alapszabályok 18. és 19. §-ai értelmében tisztelettel meghivja.

NAPIREND:

I. Az 1900-ik üzletév mérlegének és zárszámadásainak előterjesztése, az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentését kapcsán ezen zárszámadások megvizsgálása és a mérleg megállapitása.
II. A nyereség felosztása iránti határozathozatal.
III. A felmentvény megadása az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére.
IV. Az igazgatóság kiegészitése az alapszabályok 29 §-a értelmében, esetleg a szükségessé váló választások megejtése.
V. A felügyelő-bizottsági tagok számának meghatározása, azok megválasztása és dijazásuknak megállapitása.
VI. A választmány tagjai közül a lefolyt üzletévben kilépettek helyébe uj tagok, illetve a kilépettek ujbóli megválasztása, valamint az üzletév folyamán az igazgatóság által kinevezett tagok kinevezésének közgyülési jóváhagyása.

☞ Azon t. részvényesek, kik a közgyülésen személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által résztvenni óhajtanak, sziveskedjenek a legkevesebb 60 nap óta a társaság részvénykönyvében saját nevükre irott részvényeiket, a hozzátartozó szelvényekkel együtt, az alapszabályok 20. §-a értelmében legkésőbb 3 nappal a közgyülés megtartása előtt a társaság pénztáránál letéteményezni.

A felügyelő-bizottság által megvizsgált és helybenhagyott évi mérleg és nyereség- és veszteségszámla alább közöltetnek, ezenfelül ugy az igazgatósági jelentés, valamint a nyereség- és veszteségszámla az alapszabályok 49. §-ához képest a társaság helyiségeiben közszemlére vannak kitéve s kivánatra minden részvényesnek nyomtatott példányban is kiszolgáltatnak.

Igazgatóság:

Dr. Münnich Aurél s. k. elnök.

Freiszleder Nándor s. k. Jeney Lajos s. k. Krausz Lajos s. k. Dr. Mezei Mór s. k. Steindl Imre s. k. May Dávid s. k. Forgo István s. k. Dr. Wagner Géza s. k. Székely Ferencz s. k. Ernyei Gyula s. k. Grünbaum Miksa s. k. Bachruch Károly s. k. Deutsch Samu s. k.

Jelen mérleget, ugyszintén a nyereség- és veszteségszámlát megvizsgáltuk és a könyvekkel teljesen megegyezőknek találtuk.

Felügyelő-bizottság:

Püspöky Emil s. k., elnök.

Skoupil József s. k. Dr. Krausz Ede s. k. Dr. Fried Adolf s. k. Kollarits Jenő s. k. Silberberg Károly s. k. Ifj. Sacellári György s. k.

Budapest, 1901. január 18-án.

A „Belvárosi takaré' pénztár részvénytársaság" igazgatósága.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár
rendes közgyülését

folyó évi február hó 5-én délután 4 órakor, központi osztályában (V. ker., Dorottya-u. 4 sz. saját épületében tartja, melyre a t. cz. részvényesek az alapszabályok 12., 14. és 15. §-ai értelmében tisztelettel meghivatnak.

Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentésének, valamint a mult évi zárszámadásoknak előterjesztése, a mérleg megállapitása, a nyereség felosztása s az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére a felmentvény megadása iránti határozathozatal.
2. Az intézeti nyugdijszabályzatnak módositása.
3. Egy igazgatósági tagnak megválasztása két évre.
4. Öt felügyelő-bizottsági tagnak megválasztása három évre.

☞ Azon t. cz. részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni és szavazati jogukat személyesen vagy más meghatalmazott részvényes által gyakorolni óhajtják, sziveskedjenek az alapszabályok 18. és 20. §-ai értelmében legkésőbb 1900. évi deczember hó végéig saját nevükre irt részvényeiket legkésőbben 3 nappal a közgyülés előtt, tehát legkésőbben bezárólag folyó évi február hó 1-ig a takarékpénztár központi vagy budai osztályában (V. kerület, Dorottya-utcza 4. szám vagy II. ker., Fő-utcza 2. szám alatt) letenni; ugyanott a megvizsgált 1900. évi zárszámadások és a felügyelő-bizottsági jelentés példányai az alapszabályok 147. §-a értelmében folyó évi január hó 28-ától kezdve átvehetők.

Budapesten, 1901. évi január hó 19-én.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár igazgatósága.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. február 11-én.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A budai szemét szállítása.
Összeütközés a tanács és egy járásbiróság között.
Egyenes utakon.
Uj utczai levélgyüjtő szekrények.
A rendszer.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Szerkesztői üzenetek.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztításra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztító-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztító intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZALOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam 1901. Budapest február II. 6. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A budai szemétszállitás.

A fővárosnak minden igyekezete a takarékoskodás. Ez az igyekezet helyes, kivánatos és dicséretes. De káros és lehetetlen eredményeket idéz elő, ha azt komoly megfontolás nélkül a végletekig csigázzák. Ilyenféle szörnyszülötteket sajnos már többeket láttunk, de valóságos Meduza fő a budai szemétszállitás kérdésének históriája, mert ilyen és ehhez hasonló érdekességü ügy csak ritkán kerül tárgyalásra.

A budai szemétszállitás ügye csak nemrég komoly vihart keltett a törvényhatósági bizottság ülésén, — ujabb fordulata pedig ezt az élénk mozgalmasságot előreláthatólag ujabb, javitott és bővitett kiadásban ismétli meg. Az alábbiakban tövitől-hegyire ismertetjük az egész ügyet, pro és contra. Ezekkel a sorokkal fel akarjuk hivni olvasóink figyelmét a nevezetes anyagra, másrészt pedig néhány általános megjegyzést kivánunk tenni arra az eljárásra, melyet ebben az ügyben épen a legilletékesebb tényezők tanusitanak.

A közmunkák vállalatba adása a hatóságnak egyik legkényesebb s igy legsulyosabb feladata. Anyagi érdekekről van szó s ezek az anyagi érdekek természetszerüleg ellentétbe helyezkednek egymással. A magán-egyén anyagi érdekei a közérdekkel, a közpénztár, a közvagyon érdekeivel. A hatóság eljárásának, döntésének tehát végtelenül korrektnek, pontosnak, igazságosnak kell lennie, hogy a gyanunak még árnyéka se férhessen hozzá. A főváros pedig gyakorta vesz figyelembe e téren méltányossági szempontokat, a mi ha helyes is önmagában véve, de helytelen világitásba helyezi eljárását s annak pártoskodó, vagy éppen részrehajló szint ád. Pedig az efféle dolgokban igen vigyázatosnak kell lenni, mert különben kellemetlen eredmény, mit sajnos, — elégszer tapasztalhattunk.

A budai szemétszállitás ügyének lebonyolitásánál a főváros a nélkül, hogy nagyobb szabálytalanságot követett volna el — a szigoru pontosságtól több tekintetben eltért s ezzel maga vetette meg a buja a lapot, amelyből a szörnykinövések felsarjadzottak.

Ez azonban a dolog kisebbik fele. A kisebb-nagyobb zökkenők után mégis rendes kerékvágásba került az ügy, midőn hirtelen-váratlan, *Tóth* Péter, a köztisztasági hivatal feje közbelép egy első tekintetre tetszetős javaslattal s ezzel kiveti a kérdést a megoldás természetes folyamatának sodrából s olyan utvesztőbe tereli, a melyből ki tudja mekkora veszteségek, csalódások és erkölcsi vereségek árán szabadulhat majdan ki.

Tóth Péter ur terjedelmes és alább ismertetett memorandumában azt javasolja, hogy a főváros a budai szemétszállitást végeztesse házilagosan, hogy igy a vállalkozó esetleges nyereségét önmagának takarithassa meg. Kissé bizarr ugyan, hogy ez a nyereség az előnyös házi kezelésnél is tényleg tetemes költségtöbbletre devalválódik, — de szinleg kárpótolta érette a számadások végső eredményeképen kimutatott nagyobbszabásu nyereség, a mi a fuvarozó eszközök jobb kihasználása, illetőleg pedig a *locsolás* házilagos végeztetése következtében jön létre. Ez az eredmény szükségessé teszi, hogy a tervezetet részletes tárgyalás alá vegyék, szóval azzal komolyan foglalkozzanak.

Mi történik tehát?

Az eddig folytatott tárgyalások teljességgel fennakadnak, ügyosztály, bizottságok, tanács és közgyülés neki fog az uj, nagy munkának, a szebb jövő rózsás reményei közepette.

Nem kell erősitgetnünk, hogy mit jelent az, ha valamely igen előrehaladt stádiumba jutott dolgot a végleges befejezés küszöbén fennakasztanak, s közbevetett uj ideával az egész végzett munkát romba döntik és az ügy menetét teljesen uj irányba terelik. Ez nagy felelősséggel és lelkiismeretbeli lekötelezettséggel jár, a mit nagy mértékben sulyosbit az adott esetben az a körülmény, hogy fontos közhatósági eljárásról veszi le a komolyság szinezetét, megfosztja tekintélyétől a hatóság eddigi intézkedését és rengeteg munkát, fáradtságot és költséget veszit kárba a dologban érdekelt, felbiztatott, majd cserben hagyott és hosszu ideig függőben tartott magánvállalkozók részéről.

Mindezt megkoczkáztatni lehet, de csak akkor, ha a közbevetett uj terv az igért előnyöket legalább is valószinüvé teszi, az előterjesztett számadások alaposak és komolyak s a felhozott érvek igazak. Ha ezek a kellékek hiányoznak, az egyébként dicséretes igyekezet igen rossz szolgálatot tesz a közügynek, a melynek javát olyan fennen hirdeti.

Sajnálattal sőt egyenesen megbotránkozással látjuk már az első tekintetre, hogy a köztisztasági hivatal előterjesztése minden komoly alapot nélkülöz.

Magán viseli mindazokat a kellemetlen tulajdonságokat, a melyeket fentebb érintettünk. A naivságig elfogadhatatlan adatai még a laikust is mosolyra késztetik.

Nagyobb suly okáért azonban kiváló szakférfiakkal is értekeztünk s birálatukat kértük. Az alábbiakban ösmertetjük a teljesen elszomoritó eredményt.

Ilyen felületes és tökéletlen alkotással nem szabadna a főváros elé járulni, nem szabadna az ügy lebonyolitását megakadályozni.

Megbizhatatlan számadásokkal nem szabadna a hatóságot és a nagy közönséget tévedésbe ejteni. Tudjuk ugyan, hogy alapos tárgyalás alá kerül a javaslat, ki biztosit azonban, hogy ha valamelyes váratlan áramlat következtében netalán keresztül menne, — a főváros nem fog-e ezrekig és ezrekig károsodni és a szerencsétlen spekuláczió nem szolgáltatja-e ki majd az akkori magánvállalkozóknak s nem dönti-e a legönzőbb és legdrágább vállalkozó ma még visszautasitott karjaiba.

Még egyszer hangsulyozzuk, sajnáljuk, hogy ilyen kemény kritikát kellett mondanunk egy olyan törekvésről, a mely feltételezhető önzetlennek, ámde a közérdek, melynek mindnyájan, egyesek és testületek, szolgái vagyunk, — megkövetelte.

Avval a reménynyel tekintünk a további fejlemények elé, hogy a köztisztasági bizottság — melynek a tervezetet tanulmányozás czéljából kiadták, — valamint a tanács is, rövidesen végez vele, s megilletö helyére juttatja — ad acta — csakhamar.

*

Az ügy előzményeit a következőkben ismertetjük:

A főváros két esztendővel ezelőtt pályázatot irt ki a köztisztaság vállalatára az I., II. és III. kerületben. A pályázaton részt vettek Balogh, Cséry és Gattein vállalkozók. Az elbirálásnál a számadások téves értelmezése következtében *Cséry* ajánlatát tartották a legelfogadhatóbbnak. Ez a tévedés onnan származott, hogy *Cséry* főösszege volt a legkisebb, mivel ő külön számitotta fel a hidvámot, a mi magában 18,000 frt differenczia. Balogh átalány-összeget kért és azért az ő főösszege, mivel hidvámot külön nem számitott fel, nagyobb volt *Cséryénél*. Utólag azután a *Koprofor*-vállalat szintén ajánlatot nyujtott be, a melyet tanulmányozás czéljából kiadtak a köztisztasági bizottmánynak. A *Koprofor* egy ideig dijtalanul volt hajlandó dolgozni és ez alapon ki is jelöltek számára Budán próbahelyet. A Koprofornak czélja azonban tulajdonképen nem a szemétszállitás elnyerése volt, hanem az, hogy minden háztulajdonosnak annyi bádogládát adjon el, a hány láda a szemét befogadására szükséges. Egy-egy láda 3 frtba került volna s igy a ládadijak maguk 100 és néhány ezer forintot tettek volna ki. Ő maga pedig a 47,000 frtért volt hajlandó a vállalatot átvenni.

Mikor erről felvilágositották a közgyülést, akkor visszautasitotta a Koprofor ajánlatát s kimondotta egyszersmind, hogy *Cséryvel* nem szerződik, mert folyton perben áll a fővárossal.

Ugyanez a közgyülés kimondotta a *Ferencz-* é *Józsefváros* felebbezése következtében, hogy nem engedi a szemétnek a hidon át való fuvarozását. Tehá a budai szemetet nem szabad a balpartra szállitani Mult év deczember 4 én azután uj árlejtést tartottak Az öt pályázó közül a *Koprofor* kért évenkint 129,800 koronát, *Preisinger* 108,000 koronát, *Balogh* Albin 111,400 koronát, *Háringás* 104,000 koronát.

Az ajánlati feltételekben benne volt, hogy az illető vállalkozó köteles a szemetet a főváros határától legalább 2 kilométernyi távolságra elfuvarozni. Szükséges volt azonkivül a vasut részéről engedély, hogy a szemetet el fogja szállitani; szükséges volt igazolni, hogy ama hely ellen, a hová a szemét lerakását tervezik, a törvényhatóságnak kifogása nincsen; szükséges volt azonkivül szerződést bemutatni az illető földbirtok tulajdonosától, melyben megengedi a szemétnek birtokán leendő lerakását. Ezekkel a kellékekkel egyedül Balogh Albin ajánlata volt felszerelve. A Koprofor ajánlata 20,000 koronával drágább volt

és csak községi bizonyitványnyal volt felszerelve; *Preisinger* tárgyalás közben maga visszalépett. Ő ugyanis a város területén égető kemenczét akart felállitani. *Háringás* egyszerü községi bizonyitványt mutatott be Promontortól, melyben megengedik neki a szemétnek lerakását. Minthogy tehát Balog ajánlata volt a legkonkrétabb, vele kezdtek tárgyalni. Balog kijelölte először a *kelenföldi* állomást s egyszersmind bemutatta az illető vasuti engedélyeket, de mivel ezt a helyet nem tartották alkalmasnak, a budai *Filatorigáti* állomást jelölte meg. Ezt sem tartották alkalmasnak, kijelölte tehát az *ürömi* állomást, melyet a bizottság egyhangulag elfogadott. Erre Balog megszerezte az államvasutaktól, valamint a viczinális vasutaktól, a törvényhatóságtól, az illető földbirtokostól a szükséges bizonyitványokat.

A főváros azonban látta, hogy a tárgyalásokkal idejében nem lesznek készen s igy, nehogy fennakadást szenvedjen a szemét fuvarozása, gondoskodni kellett ideiglenesen valaki vállalkozóról. Megkérdezték tehát *Háringást*, hajlandó-e ideiglenesen az eddigi árakért rögtöni felmondás kikötése mellett a vállalatot átvenni. Ő azonban csupán 4800 forint ráfizetése mellett lett volna erre hajlandó. Behivták tehát a III. kerületi vállalkozót, vajjon elvállalja-e az? Ez azonban az I. és II. kerületnek szemétfuvarozását csak ugy lett volna hajlandó elfogadni, ha a főváros biztositja, hogy nyáron át az öntözést minden árlejtés nélkül neki adja.

Ekkor felszólitották Balogot, hogy miután valószinüleg az egész vállalatot ő veszi át, hajlandó-e azt ideiglenesen átvenni. Balog erre megvizsgálta a kerületeket és értesült arról, hogy két év óta nem is Háringás a tulajdonképeni vállalkozó, hanem titokban *Pulykon* Ernő vette át a vállalatot. Fölszólitotta tehát Pulykon Ernőt, nem hajlandó-e addig, mig ő maga a fővárossal egészen megegyezik, a fuvarozást átvenni. Pulykon beismerte, hogy csakugyan három évre ő a tulajdonképeni vállalkozó. Ekkor Balog Albin két tanu jelenlétében szerződést kötött vele, melynek értelmében Pulykon az addigi árért a fuvarozást ideiglenesen elvállalta. Balog ezután hajlandónak mutatkozott, hogy a fővárossal az ideiglenes fuvarozást a régi ár mellett átveszi, de tekintettel arra, hogy nem lévén biztos abban, hogy a vállalatot végleg megkapja és igy Budán előre nem vehet lakást, kérte a telefonösszeköttetés és 24 czégtábla költségeinek a fedezését, a mi havonta 110 forintot tesz ki.

A fuvarozás tehát igy az egész esztendőre csak 1200 forinttal került volna többe a fővárosnak, mint azelőtt. *A bizottság és a tanács ezt az ajánlatot elfogadta* és értesitette erről Balog Albint, mire ő a czégtáblákat megrendelte és a telefonösszeköttetést elkészittette. Ez történt deczember 24-én.

A tanácsnak ezt a határozatát Háringás megfellebbezte a közgyüléshez s maga is hajlandónak nyilatkozott a fuvarozást ezért, vagy esetleg az eredeti árért is elvállalni.

Ezt az ügyet a közgyülésen *Heltai* Ferencz magáévá tette s 8 szavazattal megbukott a tanács határozata. Igy lett ismét Háringás az ideiglenes vállalkozó, de most is a tényleges vállalkozó *Pulykon* Ernő. Igy kötötték meg Háringással a szerződést egy évre, de bármely hónapban fel lehet azt mondani.

Ez alatt folyt tovább a tárgyalás Balog Albinnal, a ki a szükséges okmányokat mind megszerezte. Két hónappal ezelőtt előállt *Tóth* Péter s beadott egy javaslatot, a melyben fejtegeti, hogy ha a főváros ezt a vállalatot házilag kezelné, évente horribilis összeget, állitólag 40,000 koronát takarithatna meg. (Balog Albin összesen kér 111,450 koronát; ebből 1000 koronát a fővárosi szegények javára, 1000 koronát pedig a tisztviselők nyugdijalapja javára ajánlott fel évenként. Ezt a bizottság köszönettel elfogadta. Marad tehát 109,000 korona, vagyis *54,500 frt.*)

Tóth Péter ugy tervezi a dolgot, hogy a főváros csak fuvarozni fog; éjjel fogja a házakból kivinni a szemetet a Cséry telepére. Ezt olcsóbbnak tartja. Pedig 35 pár lónak tartásdija egy-egy évre maga 35,000 frt, mert 1000 frt a minimális összeg egy pár lónak az eltartására évenkint. Ehhez hozzájárul 9000 frt hidvám. Tehát van már 44,000 frt. Hol vannak az egyéb kiadások? 1000 frt lótartási-dij nem sok, mert hiszen a kincstár maga egy lóért 90 krt vesz naponta. Tehát a kincstárnak is többe kerül. Azután meg a házi kezelésre egész *gazdasági hivatal szükséges.* Épületeket kell emelni, mert bérházakban a főváros nincs biztositva; u. n. telepeket kell felállitani, a hol a lovak álljanak. Kik fognak megbizatni a lóvásárlással, takarmánybevásárlással; kovácsmühelyeket, szijgyártó mühelyeket kell felállitani.

Ez tehát a kifogásolt eljárás. A főváros feltételeket szab, akad egy vállalkozó, ki azoknak megfelel: a bizottság helyesli, elfogadja ajánlatát s köszönetet szavaz neki s rá két hónapra, mikor már az illető vállalkozó részben berendezkedett, előáll Tóth Péter a házi kezelés javaslatával, mely teljesen elfogadhatatlan.

Különben, hogy milyen eredményekre vezet legtöbbször a házi kezelés, azt legjobban illusztrálja a *fővárosi szőlőtelep.* Belekerül évente 40,000 forintba és hoz 6000 forintot, tehát a tőkének a kamatját sem hozza meg.

*

Tóth Péter előterjesztése.

A köztisztasági hivatal vezetőjének többször emlitett előterjesztése szószerint a következő:

Tekintetes Tanács!

A székesfőváros pesti részén behozott ambuláns utczatisztitási rendszer, a mely jelenti a szemét állandó gyüjtését és a nagyobb tömegben összegyülemlés megakadályozását, nemcsak állandó tisztaságot eredményezett, hanem eredményezte a szemét részletes vissza-visszatérő fuvarozhatását is, a mi a gyakorlatban azt eredményezi, hogy nem kell sok kocsi az egyszerre összegyülő sok szemét rögtönös elvitelére, hanem kevés kocsi többszörös fordulással oldja meg ugyanazon tömeg elvitelét.

Ennek következtében az, a ki a házi és utczai szemetet fuvarozza, az utóbbi fuvarozását igen csekély számu külön fogat tartásával elvégezheti.

Hogy példával igazoljam ez állitásomat, felhozom, hogy régebben 65—70 utczai szemetes kocsit kellett külön alkalmazni és mégis piszkosak voltak a pesti oldal utczái, ma pedig a teljes tisztaság idejében 23—24 fogat külön tartásával oldódik meg az utczai szemétfuvarozás, holott tényleg 85—90 fuvar utczai szemét gyül össze naponta a makadam-sáron kivül.

Már ez a körülmény igen nagy pénzbeli megtakarítást eredményez, de még nagyobb megtakarítás mutatkozik a locsolás igen helyesnek bizonyult beosztásánál.

A locsolásnál a fogatok naponkint 9 órát dolgoztak. Ha ugy osztanák be a kocsikat, mint hajdan, hogy reggel 6 órakor kezdjék és két órai pihenés után 5 órakor végezzék, nem cselekednénk helyesen, mert olyankor is locsolnának, mikor a nagy közönségre az nincs üditő hatással, másrészt a délutáni nagy hőségben 5 órakor a porképződés ismét beállana és este felé, mikor a nagyközönség az utczán van, nem élvezné a locsolás üditő hatását.

Ezek figyelembevételével a gyakorlati igazolás szerint igen helyesen akként osztottam be a locsolást, hogy fele kocsi reggel 7 órakor kezdi és este 6 órakor végzi, fele pedig 9 órakor kezdi és este 8-kor végzi a locsolást.

Igy a később végző kocsik este igen nagy üdülésre szolgálnak s ezek nyoma még reggel is nedves ugy, hogy nem érzik a későbbi kezdés hiányát.

Azonban ez a későbbi kezdés megint óriási előnyével jár nemcsak a közönségnek, hanem annak is, a ki együttesen fuvarozza a háziszemetet, az utczai szeméttel, mert a 9 órakor kezdődő locsolást végezheti a legkisebb megerőltetés nélkül, a közeli kerületekből teljesen friss állapotban visszaérkezett háziszemetes fogatokkal.

Ha pedig a házakban levő tartályos rendszer elfogadtatik, a mi el nem vethető a helyes tervelés értelmében, ennek logikus követelménye a késő esti háziszemét fuvarozás lesz, ez esetben locsolásra egy fillért se fog kiadni külön, a ki a háziszemetet fuvarozza, hanem teljesen megoldja a locsolást a háziszemetes fogatokkal és e mellett még a fogatok 25 százalékát mindennap fokozatosan pihenteti.

Ezek a gyakorlati tények tanitottak engem arra, hogy a köztisztaságügy terén többé semmiféle vállalat sem versenyezhet a házi kezeléssel és arra, hogyha a főváros házilagosan kezeli a köztisztaság ügyét évente óriás összeget legalább, de csak legalább évi 200,000 koronát megtakaríthat a fuvarozásnál.

A szemetes fogatokkal végezheti a locsolást részben, vagy egészben a szerint, a mint be lesz osztva a háziszemét fuvarozás, végezheti a külteleki szemétfuvarozást, a makadamsár fuvarozást, az utépitkezésekhez, a kertészethez szükséges minden olyan fuvarozást, a mely nincsen kora reggeli időhöz kötve.

Egy vállalat soha sincsen ilyen helyzetben, hogy saját körében igy kihasználja e fogásokat, mint maga a dolgot adó és folytonos dologszükséglettel biró főváros.

Ezek a tapasztalatok és azok a körülmények birtak engem arra, hogy a köztisztasági bizottságban forszíroztam azt, hogy mi jelöljünk meg lerakodói és pedig a magunkét Pesten, hátha még olcsóbbnak mutatkozik a fuvarozás, mert ezzel a legolcsóbbal szemben is kimutattam volna, hogy még annál is sokkal olcsóbb a házi kezelés.

Mert, hogy a budai szemétfuvarozás akut jelleget öltött és az eredmény 46 000 korona tulkiadást elent, kötelességemnek ismerem, hogy felvessem az —III. kerület házi és utczai szemét fuvarozása házilagos kezelés melletti megoldásának eszméjét.

Teszem ezt egyrészt azért, mert én sokkal szerencsésebbnek tartom azt a gondolatot, hogy teljesen zárt 30—35 kocsi két hidon át forgalmi akadály okozása nélkül járjon át a Pesti oldalra és senkinek se okozzon kellemetlenséget, mint azt, hogy e nagy kocsik forgalma az anélkül is igen szük uttal biró Császár- és Lukács fürdők előtt bonyolittassék le, e mellett még egy, a főváros nyaraló közönségét részben szállitó vasut nyilt pályaudvarának közvetlen közelében történjék a nagy büzzel járó átrakodás s ugyan e pályaudvaron álljon naphosszat télen-nyáron 5—6 büzös és legyes vasuti waggon, de másrészt a székesfőváros nagyban nyilvánuló pénzügyi érdekei mellett még azért is, hogy a Pesti oldal hova hamarabb bekövetkeztethető, de 6 év előtt feltétlenül bekövetkezendő fuvarozási kérdésével már kész gyakorlattal igazoltan álljunk szemben.

Az I—III. kerületek köztisztaság-ügyének házilagos kezelésére vonatkozó költségtervezetet mutatom most be s ha ennek nyomán a házilagos kezelés eszméje a hatóságnál szerencsés fogadtatásban részesülne, javaslatot készitek a gyakorlati ellenőrzésre nézve is, a melylyel igazolni fogom, hogy a hatóság ép oly biztonsággal intézheti ez ügyet a pénzügyi ellenőrzés tekintetében is, mint egy nagyobb vállalkozó, kinek, vállalata nagyobb terjedelménél fogva megbizottakra van szüksége.

Az ide csatolt költségvetésem minden tételéért teljes felelősséget vállalok és a mult igazolja, hogy az én költségvetés t rvezetemben még akkor se csalódott a főváros, mikor még ilyen gyakorlati tapasztalat felett nem rendelkezhettem.

Általános költségvetésem 86.580 korona évi kiadást jelent, de ehhez még hozzá kell adni a házi és utczai szemét-vasuton való továbbitását, a mi legföljebb 10.000 korona, ennyi átalányért elvállalja vállalkozó, de ha a budaiaknak csakugyan kell az utczai szemét, ennyibe se kerül.

A hidvám sem lesz több a közügyre való tekintettel 4000 koronánál.

Ez 100.580 korona kiadást jelentene és ha ehhez hozzá adnók még a 63.600 korona befektetés 10.600 korona 6 év alatti amortizáló költségét, 111.180 korona évi költség mutatkoznék, a mi azt bizonyitaná, hogy a vállalati rendszer előnyösebb a házi kezelésnél.

Csakhogy én e fogatokkal olyan szolgálatokat tudok tenni ugyancsak a köztisztaság ügyterén teljes biztossággal és könnyedséggel, a mely szolgálatok tényleges szükségnek és tényleges pénzbeli kiadásnak felelnek meg.

1. Tudok adni a külteleki házi szemét fuvarozására, ha kell egész éven át, ha kell csak 180 napon át legalább 5 rendkivüli kocsit, (de ha kell, két annyit is,) de 5 lenne megrendelve vállalkozónál is, a mi legalább 50 korona kiadást vagyis a legalább 180 napi kiadas 9000 korona kidást jelent.

2. Tiz félnapos macadamsárt fuvarozó kocsit tudok adni az I—III. kerületekbe 100 napszámba, a mi megfelel 5 kocsi 100 napi munkájának, á 8 korona, (napi 40 kor.,) 100 napra 4000 korona.

3. Elvégzem a pesti külteleki házi és utczai szemét fuvarozást a mi megfelel évi 4800 koronának.

4. Napi 15 locsoló kocsiba, a 9 órásokhoz tudok adni 15 egyes fogatot 180 napon át, ez napi 120

korona, 180 napon át (estéli házi szemét fuvarozásnál sokkal többet) 21.600 korona.

5. A budai hófuvarozó kocsik a vállalkozóktól 6 koronát kapnak s a vállalkozó a fővárostól 8 koronát, mi adnánk 7 koronát, ez esetleg csak 3000 kocsinál 3000 korona megtakaritást jelent.

Összesen tehát legalább 45.700 korona teljesen szükségelt kiadást takaritanánk meg, mely értelemben a tulajdonképeni házi kezelés költsége a vállalati ajánlattal szemben csak 65.480 korona lenne.

Ezenkivül megszerezzük a teljes gyakorlati tapasztalatot a nagybani fuvarozásra, a hol aránylag is nagyobb haszon hárul a fővárosra.

A budaiak pedig annyi trágyát kapnának egész Budáról, a menynyit csak kivánnának, akár minden dij nélkül.

Tisztelettel kérem, hogy javaslatomat megfontolás tárgyává tenni méltóztatnék annál is inkább, mert a budai locsolás költsége is kisebb lesz a most előirányzott költségnél.

Meg kell itt még jegyeznem, hogy a m. kir. pénzügyminiszteriumtól 35 fogat egész évi forgalmára volna az engedély kérendő. E fogatok részben mint teljesen zárt kocsival járó szemetes fogatok, részben mint locsoló fogatok közlekednének naponta kétszer oda és vissza, egyenként fizetve és még azt is figyelembe véve, hogy legalább 100 napon az oda-viszatérés kevesebb lenne, még is a minden egyes oda-visszamenésnél a 70 fillér, mintegy 15.000 korona költséget okozna a hidvám.

Miért is javasolom, hogy a köztisztaság és a főváros pénzügyi érdekéből minél hathatósabb lépések tétessenek meg olcsó hidvám átalány eszközlésére.

Budapest, 1901. február 1.

Tóth Péter s. k.,
köztiszt. hiv. főnök.

*

Tóth Péter költségvetése.

Költségvetés

az I—III. kerület házi- és utczai szemétnek házilagos kifuvarozására.

Befektetés:

1. 35 pár ló, páronként vételára	1000	35.000
2. 35 drb szeméthordó kocsi á	600	21.000
3. 35 pár lószerszám, páronként	120	4200
4. 35 „ lótakaró „	40	1400
5. lóvakarók, kefék, kosarak, lapátok, csengettyük, pitlik stb.		2000
		63.600

Kiadások:

1. a befektetett tőke kamatai egy évre 5%	3180
2. 30 kocsis fizetése naponkint 60 kor., egy hóra 1800 kor., egy évre	21.600
3. 20 csengettyüs fiu naponta 12 kor., egy hóra 360 kor., egy évre	4320
4. 35 pár ló etetése naponta páronkint 3 kor., egy napra 105 kor., egy évre	37.800
5. 1 lovászmester havi fizetése 140 kor., egy évre	1680
6. 1 állatorvos egy évi tiszteletdija	400
7. ruhaáltalány	3000
8. istálló-bér	2000
9. kocsik jókarban tartása, lovak patkolása, lótakarók pustulása, lószerszám javitása, istrángok, kötőszerek, abrakos-tarisznyak, kosarak, lapátok, csengettyük, kocsikenőcs, istallók és kocsik villágitása, minden fogat után naponta 1 kor., összesen 35 kor., egy hóra 1050 kor. és egy évre	12.600
10. a házi- és utczai szemétnek vasuton való továbbitásáért	10.000
11. hidvám	4000
12. a 63 600 kor. befektetett tőke amortizátiós kamata (6 év) egy évre	10.600
	111.180

Ebből levonandók a következő szolgáltatások pénzértékben:

a) 5 drb rendkivüli házi szemeteskocsi 18 napon át á 10 kor.	9000
b) 5 drb macadámsár fuvarozó kocsi 100 napra á 8 kor.	4000
c) a pesti oldalon levő kültelki házi- és utczai szemétfuvarozás	4800
d) 15 drb locsolókocsi (egyes fogat) 180 napra (9 órára) napi 120 kor.	21.600
e) megtakaritás a rendkivüli hófuvaroknál (8 kor. helyett 7 kor.)	3000
f) a befektetett tőke 50%-jat 6 év alatt elhasználtnak, illetve értékében csökkentnek tekinteni, megmarad 6 év után 31.800 kor. érték, ezt elosztva 6 évre, évi megtakaritás	3300
	45 700

A 111.180 korona kiadásból levonandó 45.700 korona értékü szolgáltatás.

Marad 65.480 korona tényleges kiadás.

Budapest, 1901. február 1.

Tóth Péter s. k.,
köztiszt. hiv. főnök.

*

A költségvetés hiányai.

Ez a költségvetés minden reális alapot nélkülöz; hiányos és téves, lehetetlen adatokat tartalmaz. Szakférfiak nyilatkozatai alapján állitottuk össze a következő megjegyzéseket, a melyek egytől-egyig reálisak és a legmérsékeltebb alapszámitás szerint készültek.

A beruházásoknál már szembeszökő hiányokat és tévedéseket tapasztalhatunk. Igy például a kocsik bebeszerzésénél, tekintve, hogy vassal béleltetnek kell lenniök és vasfedéllel ellátva, tehát darabonként 150 frt a többlet kiadás, ez összesen 10.500 korona. A többi fektetésnél is lesznek eltérések, de ezt hagyjuk, hiszen a lóvételnél magában számitásba lehet venni darabjánál, hogy drágábbak lesznek legalább 100 frttal, mert különösen a jelen időben a lovak felette drágák és ez a különbözet is 14.000 korona, nem boncolva mondom, a többieknek tételeit, már a befektetésnél összesen 24.500 korona többlet mutatkozik.

A kiadásoknál:

1. Az első tételt nem érintjük, holott a kamat itt a többlett tőkénél szintén emelkedik közel 30 százalékkal.

2. 30 kocsinál talán csak a tervező tud oly beosztást, hogy 35 pár lónál 30 kocsis kell, nem is említve azon tervét, hogy egyes fogatokra osztja be a locsolást, s igy ezek szerint még 35 ember is kevés, de csak vegyünk annyi kocsist, amennyi pár ló van: az 5 kocsis fizetése tehát 3600 korona, legalább 6 lóápoló kell, mert a fáradt kocsis, ki éjjel dolgozik a tervezet szerint, ha azt nappal is használni akarjuk, ugy nem tisztogathatnak és etethetnek lovat, sem kocsit nem mosnak; a 6 lóápoló fizetése tehát á 50 kor., 3200 korona.

3. 5 csengetyüs fiu is hiányzik, ezek fizetése 1080 korona.

4. A lótartásnál tekintve, hogy a lovak éjjel nappal fogva lennének, pár órai pihenés után, a tartásnak páronként naponta 1 korona többlet kiadása lesz, a miből a különbözet 19755 korona.

Az ötödik tétel megállhat.

6. Állatorvos, ki bevásárlásoknál utazni is lesz kénytelen és lovakat gyógyitani is a jelzett pénzért nem akad, legkevesebb többlet fizetése 800 korona.

7. Ezt a tételt nem érintjük.

8. Istállót 35 pár lóra, hóeke, söprőgépek és 35 kocsi befogadására udvart, ha a tervező 2000 koronáért kap, akkor megérdemli a Takova-rendet, de erre még a legpesszimisztikus számitás mellett is 4000 korona több kiadást kell venni és akkor még a nagy számu öntöző-kocsiknak helye nincsen.

9. Legyen, habár minden egyes tételét meg lehet czáfolni, de bizva a köztisztasági hivatal nagy közgazdasági tudományában, lehet, hogy ez a tétel fennállhat.

10. De csak Cséry által, már pedig ez azért sem fogadható el, mert a közgyülés Cséryvel szerződni nem óhajt.

A hidvámnál talán álmodta a tervező azt, hogy a pénzügyminiszter évente a fővárosnak 12000 koronát fog ajándékozni; ha ezt irásban bemutatja akkor elhihető, de addig nem és ez az állitás nem egyébb légből kapott fantáziánál. A hidvám többlet tehát 12000 korona. Hiányzik a lovászmester lakása 280 korona. Hiányzik egy szerelő, ki az etetésnél felügyeletet gyakorol, lovakat cserél, vesz, takarmányt beszerzi, annak pontos szállitásáról gondoskodik, kocsikat, lóápolót, csengetyüs gyerekeket felfogad, egyszóval ellenőrzi a lovász mestert, hogy a kocsisokkal össze ne játszék, mindezen ügyek vezetőjének az évi fizetését csak 2400 korona, lakáspénze 600 korona, az ellenőrzéshez szükséges külön fogat tartása 2 lóval, kocsissal 2000 korona. Minden kerületbe egy felügyelő kell, hogy a kocsisokat ellenőrizzék, ezek e ne aludjanak, a szemetet felszedjék, egy-egy felügyelő 100 korona; ez 3600 korona, összesen tehát 20880 korona.

A tervező talán nem akarja megröviditeni a fővárost, az állam pedig nem hagyja magát és igy a 35 pár ló utáni évi állami adó 1680 korona, állami pótadó 588 korona, községi adó 420 korona, 3 százalék betegápolási pótadó 50 kor. 40 fillér, összesen 2738 kor. 40 fillér. Lám a tervező ezt a tételt is elfelejtette számitásba venni.

Ha már most a tervező felületes számitása után vesszük az itt kimutatott 19435 korona és a 20880 korona másik kiadást, továbbá a bölcsen elhallgatott adót 2738 korona 40 fillért, a kiadásnál mindössze évente tévedett 43.953 korona 40 fillérrel, tehát épen annyival, mint amennyit szemfényvesztésül haszonnak kimutatott.

A kiadás- vagyis beruházásnál is nem többet, csak 24500 koronát tévedett és igy 20 százalék a tőke kamatján emelkedik, a mi szintén meghaladja évente az 1000 koronát. Az értékcsökkenés állitásánál mutatta ki a tervező legjobban azt, hogy mennyit ért a gazdasági számitáshoz, hát csak vegyük az ő számitását alapul. Egy pár lovat 6—7 éves korában megvásárol 1000 koronáért, kivel hiteti azt el, hogy hat év mulva az igában összetörött 12—13 éves lovat még mindig 500 koronáért el lehet adni, az értékcsökkenés a lónál 6 év alatt nem 50 százalék, hanem legalább 80 százalék és akkor is nem szabad egyetlen lónak sem 6 év alatt eldögleni, megsántulni, vagy hónapokon át használhatatlannak lenni, mert ez esetben, a mi el nem kerülhető, ujabb lovakkal kell pótolni, arra pedig bizton számithat a tervező ur, hogy 6 év alatt legalább évente 6—8 ló el fog pusztulni, részben betegség vagy baleset következtében, hol marad már most azután az évi érték megmaradása akkor, mikor az elpusztult állatokat ujakkal kell kicserélni, ami az évi befektetést ujabbi nehány ezer koronával fogja növelni.

Mivel biztositják a fővárost, hogy 35 pár lóval mindig elvégzi a kimutatott munkát; a hol 35 pár ló van számitásba véve, ott legalább 2—3 pár lónak és 1—2 kocsisnak tartalékban kell lenni, mert a lónál vagy embernél hamar történik baj, ezt pedig azonnal pótolni kell.

És végre, hogy mennyit ért a tervező egy rendes költségvetés előállitásához, a mi legfőbb, azt fel sem emlitette, igaz hogy nem nagy tétel — de fontos, ez pedig a tüzbiztositás, ami szintén évente pár száz korona, mert lovakat kocsikat, szerszámot, takarmányt, sőt a bérleti épületet is biztositani kell, ha csak ujabb beszerzési tőkét nem akarunk kidobni.

A 6 év alatt használt kocsik, szerszámok nem hogy 50 százalék értékkel birnának, de még 20 szá-

zalék értéket sem képviselnek, tessék a Cséry kocsiait és lovait megnézni, a 900 frtos kocsik nem érnek 100 frtot, a lovai nagy része elpusztult és az első beszerzésnek már csak egy kis része van meg.

Mindez eléggé illusztrálja a tervezet és költségvetés komolyságát. Ez a szemfényvesztés csakugyan nem méltó a fővároshoz.

A harminczas bizottság ülést nem tartott. Az albizottságok üléseiről gyorsirói jegyzetek nem készülnek, mert az anyagot a nagybizottság előtt összefoglalják. A jegyzőkönyvet a legközelebbi ülés nyomán folytatjuk.

Összeütközés a fanács és egy járásbiróság között.

Fényes elégtételt szolgáltatott a főváros tanácsának az igazságügyminiszter egyik legujabban kelt rendelete, abban a régi keletü vitában, mely a tanács és a VIII.—IX. kerületi kir. járásbiróság között keletkezett. A járásbiróság valami hagyatéki ügyben iratokat akart kérni a főváros tanácsától. Ezt a megkeresését azonban tévedésből Fehérmegye árvaszékéhez czimezte. Hogy természetesen az illetékes helyre meg nem érkezett megkeresésre választ egyhamar nem kapott, sorra küldözgette a sürgetvényeket, ezeket azonban már a főváros tanácsához.

Egyik sürgető átiratában a járásbiróság nyers hangon felhivja a tanácsot, hogy intézze el a megkeresését, mert különben e hanyagságot felsőbb helyen fogja megtoroltatni.

A tanács felvilágositotta erre a járásbiróságot tévedéséről és egyuttal hangsulyozta, hogy a szokatlanul udvariatlan hang a hatóságok kölcsönös érintkezéseinél helyet nem foghat s ama reményének adott kifejezést, hogy a járásbiróság hasonló eljárástól tartózkodni fog. A járásbiróság erre a hagyatéki ügyben érdemleges intézkedést tett, a végzése záradékában azonban megjegyezte, hogy a mennyiben hasonló hanyagságot fog tapasztalni a főváros részéről, mindenkor hasonló hangon fog irni.

A tanács ezért a nyers sértésért az igazságügyminiszterhez fordult elégtételért, a kitől azt a hivatalos értesitést nyerte, hogy az ügyet a kir. itélőtáblahoz küldötte be, mely az udvariatlan aljárásbirót szabályszerü módon megintette.

Egyenes utakon.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Élénken emlékezem, hogy vagy tizenöt esztendővel ezelőtt, a mikor még tanáraim nagy igyekezettel vezetgettek bele a különböző tudományok szentelt csarnokaiba, a földrajz tanulása közben Washingtonhoz érve, erről a városról azt tanultam, hogy utczái sugár-egyenesen ágaznak széjjel egy középpontból, a mely tágas és szép és hogy ennek a középpontnak a fő ékessége a „Fehér-ház“, az elnök háza.

Azért emlékezem erre olyan jól, mig annyi mindenegyebet elfelejtettem azóta, az akkor tanultakból, mert roppant módon csodálkoztam akkoriban ezen a különös elrendezésen. Hogyne, hiszen akkor még nem jártam Budapest határain tul Gödöllőnél és igy — akkor még — Budapestet mintaszerü városnak gondoltam. Már pedig a mi fővárosunknak nem voltak egyenes utczái csak igen csekély számmal.

Akkor azután következett a nagy városrendezés : utakat, utczákat bontottak le és épitettek ujra szépészeti és czélszerüségi szempontokból. No, most alakulunk át Washingtonná, gondoltam és örültem, mert még mindig kiváncsi voltam rá, milyen az a város a melynek az utczái egyenesek? Szép-e vagy unalmas, üditő-e vagy kopár?

Közben az épitkezési láz — fájdalom — nagy hirtelen elmult, utczákat nem bontottak többé, még kevésbbé épitették azokat ujra. De még egyes házakat is alig. Ekkor azután körülnéztem egy kissé a már szabályozott részeken és megtaláltam a Kossuth Lajos utczát elgörbülve, egy csomó szélesebb és keskenyebb utat és utczát, a miknek uj nevet adtak, különben a régi rendezetlenséget.

No, gondoltam magamban (mert az a Washington még mindig nem hagyott nyugodni) a szabályozást most nem lehetett befejezni, mert közbe jött a pangás, a vállalkozás hiánya ; nem tesz semmit, legalább van idő a gondolkozásra és az egész terv annál jobban fog sikerülni és annál szebb lesz a mi fiatal Budapestünk.

Édes álmodozásaimból egy elnöki kinyilatkoztatás zavart most ki.

Azt olvastam ugyanis, hogy a *középitési bizottság* e hó 1-én tartott ülésén határozatul az *elnök* a következőket hirdette ki, hogy „a bizottmány nem tartja szükségesnek ez idő szerint a Károly-laktanya telkének szabályozási kérdésével foglalkozni, de a környék szabályozásának kérdése tisztázandó“.

Ez a pár szó eloszlatta 15 éve megőrzött reményeimet, hogy Budapestet valaha még mint rendezett várost láthassam. De egy borzasztó problémát idézett föl bennem egyuttal, mely azóta nem hagy nyugodni.

Egyenes utunk nem lesz már, a melyik a Dunáig kivinne, azt, a ki atérképet nézi, rögtön megláthatja, Hogy ez a főváros forgalmára nagyon káros és sima lebonyolitását örökké akadályozni fogja, az könnyen belátható, de erről már előbb lemondtam. De hogy fogja a középitési bizottmány ezt a határozatát végrehajtani, az, — attól tartok, — örökös rejtély lesz előttem. Mert a helyzet ez: a Károlykaszárnya kérdését ne feszegessük, azzal most már vagy ötven évre megnyomoritották a fővárost, de a helyzet ugy, a hogy van, tarthatatlan és éppen a Károlykaszárnya környékén a legvisszásabb; a környéket tehát szabályozni kell.

Már most tessék ezzel a feladattal boldogulni. Minden szabályozási terv el fogja kerülni a Károlykaszárnyát és — mert ennek épülete nagy — meg fog törni rajta. Utczákat fognak esetleg nyitni, a mik a kaszárnyánál végződnek. Föltétlenül elvégződnek ott, mert hiszen arról most még tilos gondolkozni, hogy mi lesz a Károlykaszárnya helyén: városháza, szinház vagy templom? Már pedig ettől függ, hogy megkerüljék-e a szomszédos utczák vagy neki menjenek-e? Egy tömbben marad-e vagy fölosztják idővel, azt nem lehet tudni, csak egy bizonyos, hogy tér nem jön a helyére. S a kötelességtudó bizottmány fogja gyártani a környék szabályozási terveit addig, a mig rájön, hogy azt megoldani nem lehet, a mig a kaszárnya helyének, a mire használásáról nem határoznak. Mikor erre rájönnek, majd egészen abban hagyják a tervezést.

És én ujra zavartalanul tünődhetem azon, hogy ugyan milyen hatást tehet az idegenre, a ki még nem látott egyenes utczákat, Washington városa: rideget-e vagy barátságosat. . . . ?

Farkas Elek.

Halbauer Vilmos hagyománya.

Néhai *Halbauer* Vilmos 6000 koronát hagyományozott a fővárosnak, hogy azt emberbaráti czélu intézetek között ossza szét. A végrendeleti végrehajtó, *Rupp* Zsigmond kir. közjegyző az összeget a főváros központi pénztárába befizette. A hagyományozó a részesitendő emberbaráti intézeteket meg nem jelölte, hanem a tanácsnak saját belátására bizta, hogy a hagyományt az egyes intézetek között ossza fel. A tanács határozata értelmében a felosztás a következőképen történik: Az „Erzsébet“ szegényház részére 2000 korona, a József fiuárvaháznak 1000 kororona, az Erzsébet leányárvaháznak 1000 korona, a Mayer Ferencz fiuárvaháznak 1000 korona és a községi szeretetháznak szintén 1000 korona jut.

Uj utczai levélgyüjtő szekrények.

Néhány évvel ezelőtt a posta-igazgatóság a kereskedelmi kormány hozzájárulásával a szélesebb utvonalak gyalogjáróinak szélén uj levél-gyüjtő szekrényeket állittatot fel.

E szekrények a régiektől abban különböznek, hogy nem a házak falára erősitik azokat, hanem külön önálló lábakon állanak. A kereskedelmi miniszter az uj fajta levélszekrényekkel teljesen meg van elégedve, s most rendeletben közölte, hogy az eddig meglevő tiz álvány-levélszekrényen kivül, még ujabb 16 drb teljesen hasonló posta-ládát szándékozik felállittatni.

A posta- és táviró-igazgatóság átirt a napokban a főváros tanácsához, hogy a levélgyüjtő-szekrények helyének bizottsági megállapitása előtt nyilatkozzék, vajon a főváros részéről a szekrények felállitása ellen észrevétel vagy akadály nem forog-e fenn. A posta-igazgatóság terve szerint az uj szekrényeket a következő helyeken állitják fel: a IV. kerületben: a *Kossuth Lajos*-utcza és *Ujvilág*-utcza sarkán, a *Kigyó*-téren, a király belvárosi bérháza előtt, a *Városház*-téren (a Váczi-utcza és az Eskü-ut sarkán) az *Egyetem*-téren, a *Kaplony*-utcza sarkán. A Lipótvárosban a *Vigadó*-tér és a *Vigadó*-utcza sarkán; a *Deák*-tér és *Károly*-utcza sarkán.

A VI. kerületben: az *Andrássy*-ut és *Hajós*-utcza sarkán, az *Andrássy*-uti Oktogon téren, az *Andrássy*-ut 88. számu ház vagyis a magy. kir. államvasutak nyugdijintézetének épülete előtt; és az *Andrássy*-ut végén az ezredéves emlékmü jobb oldalánál. A VII. kerületben a *Kerepesi*-ut végén, a *Baross*-téri központi szálloda előtt. A VIII. kerületben a *Muzeum*-körut és *Sándor főherczeg*-utcza sarkán. Végül a Ferenczvárosban a *Kalvin*-tér és *Soroksári*-utcza sarkán, az anyakönyvezetőségi épület helyisége előtt; a *Fővám*-tér és *Vámház*-körut sarkán, a központi vásárcsarnok előtt, a Bakács-tér és Soroksári-utcza sarkán az iparhatósági épület előtt.

Meghosszabbitott előmunkálati engedély.

A kereskedelmi miniszter *Poór* Jakab budapesti lakosnak még tavaly vasuti előmunkálati engedélyt adott a magyar kir. államvasutak *ferenczvárosi* állomásától, *Erzsébetfalva*, *Csepel* község, valamint a Számihegy irányában, a Budapest—ráczkevei vasut mentén annak Sziget-Szent-Miklós állomásáig vezetendő gőzmozdonyu helyiérdekü vasutra. Az engedély határideje lejárt, a munkálatokkal azonban még nem készültek el. A kereskedelmi miniszter most értesiti a fővárost, hogy az előmunkálati engedély kérvényét egy évre meghosszabbitotta.

A rendszer.

Sternberg Ármin és testvére szenzációs „hangszertelep"-pel ékesiti a Kerepesi-utat. Ez a hangszertelep nem csak azért szenzációs, mert olyan zongorát árulnak rajta, a melyik, ha megnyomják, magától szól, nem csak olyan székek, asztalok és ágyak kaphatók, melyekre csak rá kell ülni és mindjárt muzsikálnak, hanem azért is, mivel hogy a telepen, tetszik tudni milyen reklámfóliratok vannak kivül a falon? Ilyenek kérem alázatosan:

Itt a legolcsóbb árban eladatnak:
Schmell H. és fiai
Heckenast
Bösendorfer
Wiener Genossenschaft
rendszerü
zongorák.

Meglátta ezt a táblát az idézett czégek budapesti képviselője s mivel a tisztességes versenybe vág, hogy Sternberg a Wiener Genossenschaft, Bösendorfer stb. hires zongoragyártó czégek készitményeit hirdesse a maga gyártmányai helyett, meg akarta birságoltatni Sternbergéket és iparkihágás czimén feljelentést tett ellene.

Mikor azonban jött nagy haragosan az elüljáró, akkor Sternbergék nyájas mosolylyal csak annyit suttogtak a fülébe

— Elüljáró ur, tessék csak közelebbről megnézni ezt a czégtáblát!

S az elüljáró csakugyan közelebb ment az inkriminált táblához és a hüvelyknyi közelségből most már egészen mást látott, mint a mit egy lépésnyiről képzelt, hogy lát. Ekkor tudniillik a táblán ez a körömfeketényi szó:

rendszerü,

a melyet két lépésnyiről is ugyan bárki csupán csak valami maszatnak gondolhatott volna, most, a közvetlen közelből már tisztán olvasható volt:

Itt a legolcsóbb árban eladatnak:
Schmell H. és fiai
Heckenast
Bösendorfer
Wiener Genossenschaft
rendszerü
zongorák.

— Tehát: „rendszerü" tisztelt elüljáró ur és ez, ugyebár nagy különbség?

— Csakugyan, volt a válasz — csakugyan nagy különbség.

Szólt és anélkül, hogy az elmés hangszertelepet megbirságoltatta volna, távozott.

Alig tett azonban a czégtáblától elfelé két lépést, mikor a föliráson már ismét csak ezt látta:

Itt a legolcsóbb árban eladatnak:
Schmell H. és fiai
Heckenast
Bösendorfer
Wiener Genossenschaft
rendszerü
zongorák.

— Ejnye! — szólt magában boszusan az elüljáró, mialatt megint visszament az ajtóban álló Sternberghez, már megint nem látom, uram, a *rendszerü*-t.

A hangszertelepes pedig erre imigyen felelt:

— Hja, kérem, nálunk nem is a *rendszerü* a fő, hanem a *rendszer*.

Szólt és elmésen mosolygott.

Rendszer-elő.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 687.729, katona 16.220. — Összesen: 703.959 Az elmult héten élve született 4 3 gyermek, meghalt 316 egyén, a születések 137-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 320 törvényes, 133 törvénytelen; nemre nézve 217 fiu, 236 leány. Halvaszületett 16 gyermek köztük 8 törvényes, 8 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 35.5.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 23.5 az egy éven felüli lakosságnál: 18.7, az öt éven felüli lakosságnál: 17.8.

A halottak közt volt 169 (—) finemü, 147 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 12. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 31-nél).

Ez év eddigi 4 hetében élve született összesen 1678 gyermek, meghalt összesen 1200 egyén, a születések többlete tehát 478; a mult év megfelelő időszakában született 1798 meghalt 1084 a születések többlete tehát 714.

Az élveszülöttek között volt 89 romai katholikus, — 1 görög katholikus, 2 görög keleti, 7 ágostai evang., 11 helvét, — unitárius, 43 izraelita, — egyéb, — összesen 153. Halvaszülöttek összesen 3.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1157 beteget, szaporodás 438, csökkenés 428, maradt a hét végén 1167, a Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 114 beteget, szaporodás 30, csökkenés 43, maradt a hét végén 102, a Szt. István-kór

házban ápoltak a mult hét végén 878 beteget, szaporodás 334 csökkenés 359, maradt a hét végén 878, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 899 beteget, szaporodás 168, csökkenés 171, maradt a hét végén 896. Összesen ápoltak a mult hét végén 3048 beteget, szaporodás 970, csökkenés 1000, maradt a hét végén 3018.

Hirek a Városházáról.

Jármay Jenő.

Jármay Jenő müszaki tanácsos, a mérnöki hivatal közlekedési szakosztályának vezetője betegségéből felépült, és ujból átvette hivatalának vezetését.

A jogosulatlan épitővállalkozók megadóztatása.

A budapesti királyi adófelügyelőség megkeresést intézett a főváros polgármesteréhez a jogosultság nélkül dolgozó épitőmesterek megadóztatása tárgyában Az elöljáróságok ugyanis gyakorta inditanak eljárás az olyan épitővállalkozók ellen, kiknek iparigazolványuk nincsen. Az adófelügyelőség azonban ezeknek a vállalkozóknak a müködéséről tudomást nem szerzett s igy azok busás jövedelemre tehettek szert a nélkül hogy ennek fejében megadóztatták volna őket. Az adófelügyelőség most arra kéri a polgármestert, hogy utasitsa az elöljáróságokat, hogy hasonló esetekben mindenkor hivatalos uton küldjenek értesitést az adó felügyelőségének, hogy az a megadóztatásukról gondoskodhassék.

A kisdedovók nyilvántartása.

Faller Ferencz fővárosi tanácsos a tanügyi osztály vezetője körlevelet intézett az összes fővárosi ovónőkhöz, a melyben felhivja őket, hogy a vezetésök alatt álló kisdedovók állapotáról február 1-étől kezdve hónaponként jelentést tegyenek. Egyuttal elrendelte a tanácsos, hogy az ovónők minden olyan esetben, midőn ovóköteles négy félnapon át igazolás nélkül elmarad az ovódából, szülőjének, illetőleg gyámjának: vagy gondozójának figyelmeztetést küldjenek. A kézbesitett figyelmeztetések számáról és eredményéről tpedig a tanácsnak tegyenek jelentést. Erre az intézkedésre azért van szükség, mert a kisdedovókban különösen a tél folyamán rendszerint megapad az iskolai év elején beirt növendékek száma s tanügyi szempontból fontos, hogy a megfogyatkozás okait megehessen állapitani.

A czinkotai viczinális átalakitása.

A Budapest—czinkotai helyiérdekü vasut környékén levő községek lakossága tudvalevőleg nagyszabásu mozgalmat kezdeményezett a vasut villamossá leendő átalakitása a főváros belső részébe leendő közvetlen bevezetése érdekében. Az érdekeltek a kereskedelmi miniszterhez is nyujtottak be kérvényt, a melyben a miniszter hathatós intervencziójáért folyamodnak. A folyamodók legujabban a fővároshoz is adtak be hasonló kérvényt a mozgalom támogatása érdekében. A kérelem a tanács előtt még érdemleges elintézést nem nyert.

A főváros a terézvárosi közjótékonysági egyesületnek.

A főváros a VI. kerületi (terézvárosi) általános közjótékonysági egyesület czéljaira a IV. kerületi elöljáróságnak az *Aradi-* és *Csengery*-utcza sarkán emelt uj épületében több alkalmas helyiséget engedett át. A mély földszinten levő helyiségekből étkező, fedett udvar, előtér, konyha, a választmányi hölgytagok szobája és a szükséges mellékhelyiségek kényelmesen kikerültek. A tanács a fütés és világitás költségeit sem számitja fel az egyesület terhére. A VI. kerületi elöljáróság az egyesület választmányi ülésén bejelentette a tanács intézkedését, mire a választmány hálás köszönetét nyilvánitotta s kérte a főváros további támogatását.

Vécsey alapitvány a gyermek menhelynek.

A főváros közgyülése elhatározta, hogy a *Vécsey* János és neje született *Szathmáry* Borbála ösmert lelencz alapitványának tiszta jövedelmét egyelőre a budapesti országos első gyermek menedékhely egyesületnek adja ki, mely azt a kivánt czél érdekében alkalmas módon felhasználhatja. A belügyminiszter most a fővárosnak ezt a határozatát jóváhagyta azzal a kikötéssel, hogy a változó viszonyokhoz képest az adományozás mindenkor visszavonható A tanács az alapitványi jövedelem átengedése tárgyában az egyesülettel formaszerü szerződést fog kötni.

A trachomás betegek a mult év második felében.

A tiszti főorvos bejelentette a trachomás betegekről szóló félévi jelentését, mely az 1900-ik év második felére vonatkozó adatokat foglalja magában. A jelentés szerint a Szent István-kórházban 76 férfi, 52 nő, a királyi magyar tud. egyetem szemészeti klinikáján 78 férfi, 50 nő; a Szent János-kórházban 35 férfi, 25 nő, a Szent Rókus-kórházban 64 férfi, 41 nő, a pesti izr. hitközség kórházában 41 férfi, 52 nő és vidéki ápolás alatt pedig összesen 96 budapesti trachomás beteg volt. Az összes trachomás betegek száma tehát 610-re rugott.

A Flórián-kápolna átalakítása.

A főváros elhatározta, hogy a budai Flórián-kápolnát átalakittatja és renováltatja. A munkálatok 5000 koronába kerülnek. A szükséges munkák vállalatba adása iránt már legközelebb kiirják a pályázatot.

A svábhegyi fogaskerekü vasut menetrendje.

A svábhegyi fogaskerekü vasut igazgatósága most terjesztette be a tanácshoz a vasut jövő évi menetrendjének tervezetét. A vasut üzemét márczius 30-án kezdik meg. A menetrend szerint a forgalom megkezdésétől április végéig ünnep- és vasárnapokon reggel 8—12 óráig óránként, délután 2—7 óráig pedig félóránként közlekedik a fogaskerekü vasut. Május 1-től 15-ig ünnep- és vasárnapokon 6—12 óráig óránként, délután 1—8 óráig félóránként jár a vasut, május 16-tól május 31-ig reggel 6 órától esti 10 óráig félóránként. Junius 1-től augusztus végéig ünnep- és vasárnapokon 5 óra 30 percztől esti 11 óráig félóránként tart a közlekedés. Szeptember 1-től 15-ig reggel 6 órától esti 10 óráig félóránként, szeptember 16-tól szeptember végéig 6 óra 30 percztől 12 óráig óránként, délután 1-től 9-ig pedig félóránként közlekedik. Október 1-től 15-ig délelőtt 7—12 óráig, délután 2—7 óráig félóránként közlekednek a vonatok. A társaság igazgatósága az 5 óra 30 percztől kezdődő közlekedést egyelőre kisérletképen akarja rendszeresiteni, azzal a feltétellel, hogy a mennyiben a forgalom annak szüksegességét nem igazolná, azt minden további engedély nélkül beszüntethesse. A tanács legközelebb vizsgálja felül az uj menetrendet, melynek el nem sorolt részletei a tavalyi menetrenddel mindenben megegyeznek.

Az Erzsébet-szegényház fürdője.

A mérnöki hivatal jelentést tett a tanácsnak, hogy az Erzsébet-szegényház fürdővizét melegitő kazánja használhatatlanná vált, mivel oldalfalai és fenéklapja, a rozsda és meleg hatása következtében, teljesen meggyengültek ugyannyira, hogy javitással használható állapotba helyezni már nem is lehet. A tanács az előterjesztés alapján elhatározta, hogy a szegényház számára uj melegitő kazánt szerez be, egyuttal pedig az eddig alkalmazott melegviz fütő rendszer helyett az egész épületben alacsony nyomásu gőzfütést rendeztet be. Az átalakitás és az uj kazán mindössze 1500 koronába kerül.

Teherkocsi-állomás a Garai-téren.

Az Ujvásártér parkozása következtében onnan elhelyezett teherkocsiállomás régen huzódó kérdése végre megoldást nyert. A tanács ugyanis megadta az engedélyt, hogy a Garai-téren három fuvaros kocsi számára állomást rendezhessenek be. Ez fogja ezentul a megszünt ujvásártéri teherkocsi állomást helyetesiteni.

A szegény alap gyarapodása.

A főkapitány a deczember hónap folyama alatt a főváros területén rendezett tánczmulatságok és mutatványos előadások után a szegényalap javára befolyt dijak czimén 8736 korona 09 fillért küldött meg a tanácsnak. A szegényalap javára eső pénzbüntetések czimén deczemberben 3580 korona 60 fillér folyt be a rendőrkapitányságoknál. Ez az összeg az egyes kerületek között a következőkép oszlik meg: I ker. 152 k. II. ker. 338 k. III. ker. 105 k. IV. ker. 407 k. V. ker. 520 k. VI. ker. 405 k. VII. ker. 450 k. VIII. ker. 494 k. IX. ker. 293 k. 60 fillér X. ker. 102. k és a dunai kerületi kapitányságnál pedig 14 korona.

A főváros részesedése a szentmihályi lóvasut jövedelméből.

A „Puszta-Szent-Mihályi Közuti Vasut Részvény-Társaság" 1893-ban lóvasutat épitett a czinkotai helyi érdekü vasut állomásától a nyaralótelep belsejében. A lóvasut, mely mindössze 2800 méter hosszu, 1000 méternyi távolságon a főváros területén halad keresztül. A társaság még a vasut keletkezése idején szerződést kötött a főváros tanácsával, hogy a terület használatért a bruttó bevétel 3%-át fizeti a fővárosnak. A társaság most zárta le az 1900. évi számadásait, a mely szerint személy forgalom után bruttó bevétele a mult esztendőben 24968 korona 50 fillér volt. Ez az összeg a vállatba fektetett 60.000 koronának 40%-át meghaladja, s igy az év kitünő üzleti eredménnyel végződött. A tiszta jövedelem 8917 korona 32 fillérre rugott, a melyből a fővárost 267 korona 52 fillér illeti meg. Ezt az összeget a társaság most be fizette a főváros pénztárába.

Barnum és Balley óriás czirkusza Budapesten.

Barnum és Balley világhirü látványosságot alkotó társulata, mely a czirkusz terén és exentrikus mutatványok, ritka nagy és a csodálattal határos módon betanitott állatseregletből, ezenfelül Európában még nem ismert látványosságokból áll, február hó 24-én tartja Bécsben, az 1873-ik évi világkiállitási iparcsarnok rotundájában utolsó előadását. Innét Ausztria nagyobb városait keresi fel a társulat és *április 7-én kezdi meg Budapesten* mintegy 2—3 hétre terjedő előadásait a Tattersall-telepén felállitandó és 12.000 embert befogadó óriási amerikai sátrakban.

A Józsefvárosi zenekedvelők mulatsága.

A Józsefvárosi egyházi ének és zenekedvelők egyesülete, saját alapja javára február 2-án jól sikerült mulatságot rendezett. Az egyesület kérelmére a tanács most a jótékonyczélra való tekintettel a szegény-alapot illető engedélydiját elengedte.

Az Enyedi-utcza csatornázása

A mérnöki hivatal az I. kerületi Enyedi-utcza csatornázására vonatkozó részletes terveket beterjesztette a tanácshoz s kérte, hogy a munka kivitele iránt intézkedjék. Az egész csatornázási munkálat 23800 korona költségbe kerül.

A „Magyar athletikai club" sporttelepe a Margitszigeten.

A „Magyar athletikai club" nagyszabásu terv keresztülvitele ügyében folytat tárgyalásokat. A club a *Szentkirályi*-utczán levő kaszinóját, melyet csak néhány évvel ezelőtt rendezett be, feloszlatja. A kaszinó helyiségét már fel is mondotta. A club a *Margitszigeten* akar nagyszabásu sporttelepet berendezni, a melyhez hasonló a fővárosban még nem volt. A sziget első felén clubházat, külön csolnakdát épittetnének, atletikai és kerékpár versenypályát, valamint tágas fothball-pályát rendeznének be, mindezt pompás tribünökkel környezve s minden kényelemmel ellátva. A club vezetősége most József főherczeggel tárgyal a szükséges területek átengedése felől s a végleges megállapodás minden valószinüség szerint már a legközelebbi napokban létre jön.

A főváros a szegényházi ápolónőknek.

Az Erzsébet-szegényházban hnszonhárom irgalmas testvér van állandóan alkalmazva. A szegényházi gondnokság javaslatára a tanács most elhatározta, hogy az apáczák számára évenként 2—2 pár czipőt osztat ki, hogy fáradozásukat ezzel is megkönnyitse. A 46 pár czipő a fővárosnak összesen 230 koronába kerül. Az összeget a tanács kiutalványozta.

A közigazgatás menete 1900 ban.

A polgármester a főváros közigazgatásának évenkinti menetéről külön évi jelentésben szokott beszámolni. Az 1900-iki évről szóló jelentést most készitik elő a polgármesteri hivatalban. A szükséges adatok megszerzése czéljából a polgármester most körrendeletben hivja fel az összes ügyosztályok vezetőit, valamennyi kerületi elöljárót, *Fülepp* Kálmán tiszti főügyészt és *Heuffel* Adolf középitési igazgatót, hogy szokásos jelentéseiket legkésőbb február hó 5-ig terjeszszék be. A jelentést éppen ugy kell megszerkeszteni, a mint az az előző években történt.

Közgazdaság

A „Viktoria gőzmalom" gabona és lisztszállitó szerkezete.

A „Pesti Viktoria gőzmalom" már régebben engedélyt kért a főváros tanácsától, hogy gabona és liszt szálli mányait egy ujonnan épitendő ugynevezett „automatikus vasut" szerkezet segitségével továbbithassa. A főváros akkor a kérelmet nem teljesitette, mivel a felső-rakpart, a hol a malom épülete van, még rendezve nem volt. A társaság azóta megujitotta kérelmét, melyet most már oda módosit, hogy az „automatikus vasut" helyett a használatban megfelelőbbnek bizonyult „szállitó szalag"-ot óhajtja alkalmazni. A kérelem teljesitéséhez a mérnöki hivatal javaslatára a középitési bizottság elvben hozzájárult s a kérvényt további tárgyalásra a közmunkák tanácsához tette át. A közmunkatanács a maga részéről az elvi engedély megadása ellen észrevételt nem tesz, csupán azt tartja szükségesnek, hogy a folyamodó részvénytársaság olyan részletes terveket terjesszen elő, a melyek alapján a kivitel tekintetében szakszerü véleményt lehessen adni.

Első leánykiházasitó Egylet m. sz.

Folyó évi január hóban 1173 jutalékrész irattatott be és nászjutalék fejében 18.336 korona 64 fillér fizettetett ki.

A Budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön részvénytársaság.

Febr. 4-én tartotta a közgyülését Tolnay Lajos orsz. képviselő elnöklése mellett. Megjelent 24 részvényes, 2136 részvény képviseletében, 278 szavazattal. Leszámitolt az intézet 24.305 darab váltót, 54,271.683 korona 92 fillér értékben. A betétek összege az év végén 11,917.585 korona 44 fillérre rugott. A zálogkölcsönök összege a lefolyt évben 745.698 koronával, vagyis 5,792.458 koronáról 6,538 156 koronára szaporodott. Az osztálysorsjátéknál való részesedés a várakozásnak megfelelő hasznot nyujtott. Az intézet összforgalma 411,897.351 korona 14 fillér volt. Az 1900. évi tiszta nyereség 760,202 korona 10 fillér. Ebből, az alapszabályszerü jutalékok levonása után a 400 koronás részvényekre 24 koronát fizetnek ki e hó 5-ikétől fogva. A közgyülés a jelentést tudomásul vette, a javaslatokat elfogadta s a felmentést minden irányban megadta. A közgyülés egyhangulag megválasztotta ifj. Eizele Józsefet igazgatósági tagnak a felügyelőbizottságba pedig az eddigieket: Dezsényi Istvánt, Hartenstein Zsigmondot, Mohay Sándort, Rigler József Edét és Schóber Albertet. Végül kiegészitették a választmányt.

Az Egyesült budapest fővárosi takarékpénztár-részvénytársaság.

Február 5-én tartotta közgyülését Harkányi Frigyes báró elnöklésével. Az igazgatóság részéről előterjesztett jelentés megemlékezik arról a sulyos veszteségről, a mely az intézetet a mult év folyamában Rötzer Ferencz vezérigazgatónak elhunytával érte. Hálával és kegyelettel emlékszik meg róla az igazgatóság. Az állás betöltése iránt az igazgatóságnak nem kellett haboznia, mert az eddigi helyettes vezérigazgató: Joób Károly személyében olyan igazgatót bir az intézet, a ki tapasztaltságánál fogva a legalkalmasabbnak mutatkozott arra, hogy az intézet ügyvezetésével megbizassék. Ennek folytán a mult évi szeptember elsejétől kezdve őt nevezték ki vezérigazgatóvá. Ezek után jelenti az igazgatóság, hogy — noha az általános közgazdasági helyzet a lefolyt évben is kedvezőtlen volt — az intézet mult évi tiszta nyeresége megis annyira megközeliti a mult év eredményét, hogy a mult évihez hasonló osztalék kifizetése vált lehetővé.

A takarékpénztári könyvecskékre, folyószámlára s pénztári jegyekre történt betétek összege az 1899. év végével 64,104.663 korona 58 fillér volt. Az 1900. év folyamán leszámitoltak 152,936.957 korona 07 fillér váltót; a váltótárcza állása 1899. év végén 33,593,372 korona 18 fillér volt, tehát a főösszeg 186,530.684 korona 25 fillér. 1900. év végével a váltótárcza összes állománya 35,005.251 korona 86 fillér volt. Jelzálogkölcsönt az 1900. év folyamán 2,167.100 koronát adott az intézet. A visszafizetéseket leszámitva, a jelzálog-kölcsönök állása az 1900 év végével 15,209.883 korona 84 fillér volt. Az intézetnek kisorsolatlan zálogleveleiből, a mult év végén 115,941.400 korona névértékü volt forgalomban. Az értékpapirokra adott előlegek állása 13,598.679 korona 22 fillér. Az intézet tulajdonát alkotó értékpapirok értéke 18,372.577 korona 35 fillér. Az intézet összes üzletforgalma az 1900. évben 1686,863.767 korona 11 fillér volt. A mult évi tiszta nyereség, az 1899-ről áthozott nyereségmaradványnyal együtt 2,740.963 korona 93 fillér. Javasolja az igazgatóság, hogy az alapszabályszerü javadalmazások levonása után az április elsején esedékes részvény-szelvényt 124 koronával váltsák be. A közgyülés a jelentést tudomásul vette s a fölmentést megadta és elfogadta a bemutatott uj nyugdijszabályzatot. Elhatározták egyhangulag, hogy Rötzer Ferencz volt vezérigazgató érdemeit jegyzőkönyvileg örökitsék meg. Végül ujból megválasztották a felügyelőbizottság eddigi tagjait s az igazgatóság tagjává Joób Károly vezérigazgatót, a kit az elnök ebből az alkalomból melegen üdvözölt.

A belvárosi takarékpénztár részvénytársaság.

Február 5-én tartotta 8-ik rendes közgyülését Münnich Aurél dr. orsz. képviselő elnöklésével. Az elnök megnyitván a közgyülést, konstatálja, hogy arra 115 részvényes 4112 darab részvényt tett le és hogy az ennélfogva határozatképes. A jegyzőkönyv hitelesitésére kiküldi Kunváry Fülöp és Grünbaum Gusztáv részvényeseket. A Székely Ferencz vezérigazgató által előterjesztett igazgatósági jelentés kiemeli a gazdasági viszonyok kedvezőtlen voltát, a melyeket a budapesti piacz speciális bajai még inkább sulyosbitanak. Örvendetesnek mondja, hogy a takarékpénztár mindamellett a lefolyt üzletévet az előzőnél nem kedvezőtlenebbül zárta le. Az intézet 1900-ban körülbelül 36,000.000 korona váltót számitolt le, mig az előző évben csak 31,000.000 koronát. A kibocsátott zálogleveleik összege körülbelül 17,000.000 korona. A záloglevél eladás a rendkivül kedvezőtlen pénzviszonyok mellett is több, mint 2,000.000 koronával haladta meg a visszavásárlást. A betétek állománya kerekszám 7,000 000 korona és a mult évi állománynál 1,000.000 koronával több. A zárószámadások kellő leirások után 453 222 korona 63 fillér tiszta nyereményt eredményeznek (1899-ben 452.846 korona 52 fillér), mely összegből 69 852 korona 85 fillér az igazgatóság, választmány és a tisztviselők jutalékára forditandó. Az igazgatóság javasolja, hogy a maradékból 60.000 korona a tartalékalaphoz, 6000 korona a nyugdijalaphoz csatoltassék, 300.000 korona, azaz részvényenkint 12 korona (6 százalék) osztalékul fizettessék ki, 17.369 korona 78 fillér pedig uj számlára vitessék elő. A közgyülés az összes javaslatokat egyhangulag elfogadta és a kilépő igazgatósági, felügyelőbizottsági és választmányi tagokat ujból megválasztotta. Végül Kendi Antal részvényes az igazgatóságnak köszönetet mondott az elért eredményért.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

A — IJ — s, Budapest. Igaza van, igen tisztelt uram, hogy a köruti Auer-égők felszerelésének ügye kezd hosszadalmas lenni s a főváros mérnöki hivatala a pontatlanságban csakugyan tündököl. Védekezése azonban ma is a régi. A hazai ipar pártolása, a mely miatt a munka fennakad. A gyár csak 30—40 darabjával szállitja az égőket, mert ez idő szerint egyéb irányban tulságosan igénybe van véve. A mérnöki hivatal nem akarja pránként az égőket felrakatni, mert ez nem csak felesleges költséggel járna, hanem nem is volna valami szép. Ezért a mérnöki hivatal gyüjti addig a szállitott égőket, a mig csakannyi nem gyül össze, hogy azokkal legalább egy utczaszakaszt el lehessen látni. A munka egyébként ugy is — bár lassan — de biztosan halad előre, a mit bizonyit, hogy mind több helyen látjuk a nagykörúton is már az Auer-lámpákat. Tehát, kérem egy kis türelem még!

Viktoria. Felhivjuk b. figyelmét mai hirünkre, mely a kivánt felvilágositást megadja.

K. László, Budapest. Örömmel fogadnánk egy kis értesitést a lapályos vidékről. Érdeklődéséért köszönet. Üdv.

B. G. Budapest. Már halad a dolog előre Szombaton előreláthatólag ellenzésre talál, de ezt a kitartás leküzdi.

H H — ó. Levél ment.

Hirdetések.

Pályázati felhivás.

Budapest székesfőváros tanácsa a kezelése alatt álló Kalina Ferencz erkölcsös nőcselédek ösztindij alapjából ez évben 21 korona 60 fillér, azaz Huszonegy korona 60 fillér ösztöndij elnyerésére a következő feltételek mellett pályázatot hirdet.

A jutalmazás érdemesség elbirálásánál az alapitványi okirat értelmében az erkölcsös, az egy gazdánál eltöltött szolgálati idő, a szolgálati hüség, engedelmesség, az életkor és a betegség s az ebből folyó szolgálatra való képtelenség fognak irányadóul szolgálni.

Az ösztöndijra igényt tartó nőcselédek, illetőleg ezek szolgálatadói felhivatnak, hogy kellőleg felszerelendő folyamodványaikat 1901. évi **márczius hó 30-ának** déli 12 óráig bezárólag a székesfővárosi tanács iktató hivatalában (IV. ker. központi városháza, Károlykaszárnya I. em. 25 szám alatt) annál is inkább nyujtsák be, mert a később benyujtandó folyamodványok nem fognak figyelembe vétetni.

Budapest, 1901. január hó 24-én.

A székesfőváros tanácsa.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o o **IRODÁI:** o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye·

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

A „PESTI VIKTÓRIA GŐZMALOM"

folyó évi február 15-én, pénteken, délutáni 3 órakor, a Magyar fővárosi malom-egyesület helyiségeiben (Erzsébet-tér 19,) tartja,

XXXIV. rendes közgyülését.

Budapest, 1901. január 29·

Az igazgatóság.

A Magyar Villamossági Részvénytársulat

t. cz. részvényesei

az 1901. évi márczius 2-án d. e. 11 órakor

a Budapesten, **V., Váczi-ut 72. szám** alatti központi telep igazgatósági épületében tartandó

VII. rendes közgyülésére

tisztelettel meghivatnak.

NAPIREND:

1. Az igazgatósági és felügyelőbizottsági jelentések a lefolyt év üzleti eredményéről.
2. Az igazgatóság által megállapitott mérleg előterjesztése és határozathozatal a nyereség mikénti fölosztása iránt, kapcsolatban a fölmentvénynek az igazgatóság, valamint a felügyelőbizottság részére való megadásával.
3. Egy igazgatósági és két felügyelőbizottsági tagnak megválasztása.

Budapesten, 1901. évi január havában.

Az igazgatóság.

A társulat alapszabályainak értelmében husz részvénynek birtoka egy szavazatra jogosit. Azon részvényesek, kik szavazati jogukat gyakorolni óhajtják, tartoznak részvényeiket legalább 8 nappal a közgyülés előtt elismervény ellenében letéteményezni.

Ezen letéteményezés a társulati pénztárnál, vagy a Magyar leszámitoló és pénzváltó bank helybeli pénztáránál történhetik.

A szavazati jog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható, meghatalmazás csakis részvényesnek adható, testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, valamint nők és kiskoruak a közgyülésen jogi képviselők által vehetnek részt, ha az utóbbiak nem is volnának részvényesek. (Utánnyomás nem dijaztatik.)

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. február 18-án. 7. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Igazgatói lakások.
Szabó Károly.
A harminczas bizottság ülésének jegyzőkönyve.
Kossuth Lajos siremléke.
A rendőrség köréből.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Hirdetések.

Pályázati hirdetmény.

Budapest főváros törvényhatósága által alapitott „Gizella“ kir. herczegnő nevét viselő alapítvány kamataiból öt, a Mária Valéria kir. herczegnő nevét viselő alapitvány kamataiból pedig négy, összesen tehát 9 (kilencz) rendbeli egyenként 1000 koronás leánykiházasitási adomány lévén a folyó 1901. évben kiadandó, ezeknek elnyerhetése czéljából Budapest főváros tanácsa ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Pályázni kivánók minősitésüket a következő okmányokkal tartoznak igazolni:

1. hogy budapesti illetőségüek és törvényes származásuak, —
2. hogy 18 éves korukat már elérték,
3. hogy példás feddhetlen erkölcsüek,
4. hogy szegény sorsuak (teljesen vagyontalanok).

Továbbá igazolandó, hogy leendő férjük szintén erkölcsös életü és keresetképes egyén.

A kiházasitási adomány a tanácsi biztositás napjától számitandó egy év alatt a biztositottnak kiadatik az esetben, ha a házasság megkötését igazoló házassági anyakönyvi kivonatot a fővárosi tanácshoz bemutatja, azontul a biztositott adomány az alap javára elévül.

Fővárosi árvaleányok és főleg az „Erzsébet“-leányárvaházi növendékek elsőbbséggel birnak.

Egyéb föltételek a biztositás kimondása alkalmával fognak közöltetni.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen kiházasitási adományt elnyerni óhajtják, hogy a fentebbiek szerint kellően felszerelt pályázati kérvényeiket folyó évi **február hó 25-én** déli 12 óráig a főv. tanács iktató hivatalába (központi városház I. emelet) nyujtsák be.

Később érkező vagy nem kellően felszerelt folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

Budapesten, 1901. évi január hó 16-án.

A székesfőváros tanácsa.

Pályázati hirdetmény.

Az özvegy Machovszky Anasztázné szül. Brendo Katalin féle kiházasitási alapítványnak az 1900. évi kamataiból egy 658 korona 18 fillérrel dijazott kiházasitási adományra Budapest székesfőváros tanácsa ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Ezen leánykiházasitási adományra első sorban Budapesten lakó jó magaviseletü erkölcsös és vagyontalan görögkeleti vallásu leányok tarthatnak igényt, kik szintén Budapesten lakó, vagy itt megtelepülő tisztességes és keresetképes görögkeleti vallásu férfihez mennek nőül és csak az esetben, ha oly görögkeleti vallásu leány, ki az emlitett feltételeknek mindenben megfelel, nem jelentkeznék, fog a kiházasitási adomány ugyanazon feltételek mellett Budapesten lakó más keresztény vallásu leánynak, a ki szintén Budapesten lakó keresztény vallásu férfihez megy nőül, adományoztatni.

Pályázni kivánók tehát minősitésüket a következő okmányokkal tartoznak igazolni:

1. hogy budapesti lakosok, törvényes származásuak és 18 éves korukat már elérték, mely utóbbi körülmény vallásuk tekintetéből is keresztlevéllel igazolandó;
2. hogy példás fedhetlen erkölcsüek;
3. hogy szegénysorsuak (teljesen vagyontalanok);
4. hogy leendő férjük szintén erkölcsös életü, keresetképes és minő vallásu egyén.

A kiházasitási adomány a tanácsi biztositás napjától számitandó egy év alatt a biztositottnak kiadatik az esetben ha a házasság megkötését a fővárosi tanácsnak anyakönyvi (esketési) kivonattal igazolja, azontul a biztositott a kiházasitási adományra igényét elveszti.

Egyéb feltételek a biztositás kimondása alkalmával fognak közöltetni.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen kiházasitási adományt elnyerni óhajtják, hogy a fennebbiek szerint okmányokkal kellően felszerelt pályázati kérvényüket az aljegyzés után, de a házasság megkötése előtt folyó évi **márczius hó 30-án** déli 12 óráig a fővárosi tanács iktató hivatalában (Központi városháza I. em. 25. sz. a.) nyujtsák be. Később érkező, vagy nem kellően felszerelt folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

Budapest, 1901. január hó 22-én.

A székesfőváros tanácsa.

29373.900.

Árlejtési hirdetmény.

A székesfőváros tanácsa az 1900. évi 18235/VI. th. határozatával a főváros épületeiben évenkint foganatositandó kályhás javitási munkáknak árlejtés utján való biztositását az egyes kerületi elöljáróságokra bizván, alulirott elöljáróság ezen munkálatoknak 1901. évi január hó 1-től 1901. évi deczember 31-éig terjedő időre vállalatba adása czéljából a IX. ker. szakiparosok közt ezennel pályázatot hirdet.

A munkákra vonatkozó vállalati feltételek és egységárjegyzék a ker. mérnöknél betekinthetők és ugyanott a netán szükséges egyéb felvilágositások is megszerezhetők.

Az ajánlatban az egységárakból teendő százalék engedmény számokkal és szavakkal világosan és érthetően kiirandó, valamint hogy kitüntetendő az is kifejezetten, hogy a pályázó a vállalati feltételeket ismeri és azokat magára nézve kötelezőkül elismeri.

Az olvashatóan aláirt ajánlatok és vállalati feltételek, továbbá a 100 koronányi bánatpénznek a IX. ker. pénztárba történt befizetését igazoló pénztári nyugták zárt és lepecsételt boritékban Éder Pál iroda vezető urnál (Elöljárósági épület I. em. 5.) legkésőbb 1901. évi február hó 23. napjának déli 12 órájáig benyujtandók, annál is inkább, mert az elkésetten érkezett vagy szabálytalanul kiállitott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlatok a vállalkozók jelenlétében 1901. évi február hó 25-én délután 5 órakor tartandó kerületi választmányi ülésben fognak felbontatni és az eredmény kihirdetése után az elnem fogadott ajánlatok letét nyugtái vállalkozóknak rövid uton visszaadatni és ezen alapon másnap a ker. pénztár által rövid uton visszafizettetni.

Alulirott elöljáróság fenntartja magának azon jogot, miszerint a beadott ajánlatok el- vagy elnem fogadása fölött teljesen szabadon határozhat.

Budapest, 1901. évi január 28-án.

A IX. ker. elöljáróság:
Pöhl
elöljáró.

IV. évfolyam 1901. Budapest február 18. 7. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Igazgatói lakások.

Puskaropogás, ágyubömbölés, aczél villogás, jajgatás és fogaknak csikorgatása. . . Rémes csata dult a közgyülés termében. Kiváló vezérek mérték össze erejüket, mignem győzött az uj irány, s csaknem két évtizedes küzdés után keresztül ment a számtalanszor vissza vetett javaslat: elfogadták *elvben* az iskola igazgatók kiköltöztetését az iskola-épületekből.

A Magyar Székesfővárosnak nevezetes napja volt ez. Nem kell félremagyarázni, nem akarunk tőkét kovácsolni az esetből, de szerénytelenséget sem követünk el talán vele, ha kiveszszük a magunk részét a nevezetessé dagadt esetből.

Kétségtelen dolog, hogy az iskola-igazgatói lakások felhasználásának gondolata nem uj eszme.

Körülbelül 12 esztendeje annak, hogy legelőször felszinre vetődött a törvényhatósági bizottság előtt. Azután kisértett még egy darabig, — végre elaludt teljesen. A *Magyar Székesfőváros* penditette meg ujból mintegy két évvel ezelőtt. A takarékoskodás szükségessége akkor már kényszeritő alakban jelentkezett s meg kellett ragadni minden lehető alkalmat és gondolatot, a mely valami eredménynyel kecsegtetett.

Nem állitottuk akkor sem, nem vitatjuk most sem, hogy *rendes* körülmények között szintén kivánatos lenne az iskolaigazgatók kiköltöztetése. Nem lehet tagadni, hogy bizonyos paedagógiai és egyéb másodrendü érdeke van annak a kivánságnak, hogy az iskola vezetője és felelős felügyelője hozzá legyen kötve magához az épülethez.

A mai állapotig fejlődött viszonyok azonban szükségessé teszik, hogy minden forrást kiaknázzanak, a hol az csak egyenes veszedelemmel vagy kárral, avagy pedig igaztalansággal nem jár. Ha van is tehát érv, a mely az igazgatók természetbeni lakásának fentartását tanácsolja, — mindez azonban nem olyan jelentős, hogy kényszeritővé váljék és okot adjon arra, hogy a kecsegtető pénzügyi eredményt mellőzni lehessen. Az ujitás ellenzői megnyugodhatnak tehát: veszedelem, komoly hátrány nem származhatik a dologból, — hasznát és eredményét a gyakorlatban pedig kétségtelenül meg fogjuk látni.

Mióta e lapok hasábjain rámutattunk erre a biztató eredményre, több mint két esztendő telt el. Azóta, a törvényhatóságban tett felszólalás után szüntelenül dolgoztak a javaslaton. Furtak, faragtak rajta itt is, ott is. Egyik bizottság módositotta, elvetette a másik munkáját, sőt maga a tanács két hónapon belül ugyanebben az ügyben két, egymással homlokegyenest ellenkező határozatot hozott.

Mindez, megszerezve a közgyülés duló hadakozásával jellemző világitást vet reá, minő kényesnek tartják a kérdést az összes fórumok.

Irtózik a hangyabolytól valamennyi s csupán csak a legnagyobb óvatossággal mert belenyulni. Nem kenyerünk a gyanusitás, még az idétlen gondolatokat is elvetjük s a meggyőződésünk szerint is balfelfogást minden vonalon irtani segitünk. Egy pillanatra mégis gondolkodóba ejt az a megdöbbentő animózitás, a melylyel ezt a kérdést tárgyalták. Elvégre is számtalan sokkalta fontosabb ügy fordult mái meg a városházán, s nem keltett ilyen vihart

Ez a ritka izgatottság mutatta meg, hogy magánérdekek is játszottak bele a dologba, a miket méltányosságból, jóakaratból nem akartak talán teljesen elmellőzni. Nem követtek el bünt vele; csupán az izzó hangulat némi kiforratlanságát bizonyitotta be törvényhatósági bizottságunknak.

Egyébként pedig üdvözöljük a közgyülés határozatát, — bátran megtörte az utat.

A méltányosságból vagy egyéb okok miatt tett engedményeket pedig jól tette. Nem kell épen ajtóstul berohanni, mikor a nyugodt, egyenes ut is czélra vezet.

Szabó Károly.

Megint kidölt egy javakorbeli, ép erejü, nagy tehetségü, még nagyobb buzgalmu munkása a fővárosnak. A végzet nem válogat; az erős férfi, kire élete delén a legszebb feladatok várnának épen, ugy játékszere, áldozata, mint a hajlott koru agg vagy az ártatlan, magával tehetetlen csecsemő.

Az emberiség ismeri, tudja, megszokta ezt a végzetet, — mégis valahány gyász eset — megannyi tragédia. Keserübb, fájdalmasabb pedig olyankor, a midőn várátlanul tör be a halál, hogy elragadja azt, a kiről nem is álmodtuk volna, hogy el kell veszíteni - - a kit mindenkinek meleg szimpátiája környezett mindenkor s a ki ennélfogva fájdalmasabb ürt hagy maga után, mint akárhány sokkal nagyobb kaliberü lángész, a ki a köz javára bár nagy szolgálatokat tett, *a közösség érzetét hiven ápolni* és fenntartani azonban nem tudta.

Szabó Károly tanácsost, a jószivü embert, a buzgó tisztviselőt nem kell bemutatnunk. Érdemeit nem kell gulába hordanunk sirja elé; ismerte öt mindenki, tiszttársa, alantasa és a közönség egyaránt. Nincs két éve annak, hogy ezen a helyen önálló czikket szenteltünk azoknak az eredményeknek a méltatására, a melyeket mint a tanügyi-osztály vezetője kivivott. Ki képzelte volna akkor, hogy ez a lankadhatatlan munkakedvü, tevékeny ember ilyen hirtelen-váratlan elszakad közülünk s fényesen indult földi pályája megtörik, ketté vágódik — örökre.

Talán ö maga volt az egyedüli, a ki sejtette sorsát. A hétfői közgyülésen, melyen még teljes ambiczióval referálta az erzsébetkirálynéuti villamos vasut ügyét, — pillanatig valami lehangoltság vett rajta erőt.

Egyik fővárosi fogalmazóval beszélgetett, szokott hirtelen mozdulatával vállára tette a kezét s félig keserüen, félig tréfásan igy szólt: „Ej barátom, helyet csinálok én maguknak nemsokára!“ — Megtette. — Hamarább mint hitte volna.

Szabó Károly élete tiszta tanulság. Ime egy becsületes, igyekvő ember, a ki a tisztviselő-lépcsözet minden grádusán, végtelen kitartással küzdött és dolgozott — s ezzel érvényesülni tudott.

Reklám nélkül megbecsülték, felemelték, érdek nélkül megszerették. Sok állást töltött be; közöttük a legfontosabbakat — s mindenütt helyt állott. Azért is rendelték mindig uj helyre, mint a jó katonát, mindig a veszedelmes pontra. —

A tél metsző hidege nem enyhül, — egyre kegyetlenebb. A gyilkos szél sivit, az emberek testét végig borzongatja. A kerepesitemetőben felhantolt uj sirdombon összefagynak a göröngyök. Az elemek daczolnak az emberek erejével; a védekezés mit sem használ. . . .

Mégis a dermedt szivek csodásan felmelegednek, a fagy kérge leválik hirtelen. Mitől? Egy kicsike csillogó gyöngy, a részvét könycsepje hull a virágos hant fölé; ez melegiti fel a sziveket. De felmelegitheti-e a halott szivét? Erzi-e az elköltözött a részvét és szeretet melegét.

Hullajtsátok a részvét könnyeit *Szabó* Károly sirhantjára — az ő résztvevő lelkét hálásan járja át az elhagyott barátok szeretetének melege.?

Ezer korona a szegényeknek.

Az Egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár a főváros szegényei számára 1000 koronát adományozott. A tanács ezt az összeget az érdemes szegények közt való kiosztás czéljából a kerületi előljáróságoknak küldötte meg. A felosztás az egyes kerületek között a terület népességének arányában történt. Igy az 1000 koronából az I. ker. 120, a II. ker. 80, a III. ker. 100, a IV. ker. 60, az V. ker. 80, a VI. ker. 100, a VII. ker. 150, a VIII. ker. 150, a IX. ker. és a X. kerület pedig 60 koronát kapott.

Jegyzőkönyv.

a harminczas bizottság 1901. febr. 14-én d. u. 5 órakor tartott üléséről.

III. NAP.

Halmos János polgármester: Tisztelt bizottság! Van szerencsém a közgyülésre kiküldött harminczas bizottság mai ülését ezennel megnyitani. Mielőtt áttérnénk a napirenden levő tárgyakra, méltóztassék megengedni, hogy bejelenthessem, miszerint Hüttl Tivadar és Schwartzer Ottó urak levelet intéztek hozzám, melyben a mai tavolmaradásukat kimentették. Az első, Hüttl ur elmaradását azzal igazolta, hogy másfelé lévén elfoglalva, legnagyobb sajnálatára az értekezleten ma részt nem vehet. Schwartzer ur pedig levelében azt mondja, hogy miután ez idő szerint betegsége gátolja abban, hogy a tárgyalásokon részt vehessen, méltóztassék elmaradását indokoltnak venni. A levélben engem felkér egyuttal, hogy a mai határozatokat vele közöljem és hogy ő bármelyik albizottságba osztassék is be, abban közre fog müködni. Méltóztassék ezen bejelentéseket tudomásul venni.

Van szerencsém bejelenteni továbbá, hogy előterjesztésünkre a törvényhatósági bizottság közgyülése a lemondott tagok helyére az uj tagokat megválassza. Méltóztatnak tudni, hogy az utolsó ülésen bejelentettem a kilépettek neveit, a kik összesen heten voltak s ennyi üres hely betöltéséről kellett a közgyülésnek gondoskodni. Ezen helyekre a közgyülés kiküldötte a következő biz. tag urakat: dr. Kovács Pál, Kauser János, Pucher József, dr. Hainiss Géza, Kurfürst Miksa, Glück Frigyes és babarczi dr. Schwartzer Ottó urakat. Méltóztassanak ezt tudomásul venni. (Helyes) Az uj bizottsági tag uraknak már a mai ülésre vonatkozó meghivókat szétküldöttem, s amint méltóztatnak látni, közülök már többen jelen is vannak.

Az utolsó ülésben megállapitottuk volt, hogy hány albizottság fog ezen bizottság kebeléből kiküldetni, s szerencsém volt bejelenteni az összes albizottságok hatáskörére nézve azt, hogy mely hivatalokban és mely közigazgatási ágazatokban fogják azok müködésüket teljesiteni, illetve az oda tartozó ügyeket tanulmánytárgyává tenni és tapasztalataik alapján javaslataikat kidolgozni. Propositiómhoz akkor a bizottság hozzájárult, s ha méltóztatnak visszaemlékezni, akkor az összes bizottsági tag urak általam értesitve lettek, hogy összesen 9 albizottságot alapitottunk meg. Ezek közt az első az, a melynek feladatát képezendi, hogy a kormányhatósággal folytatandó tárgyalások programmját állapitsa meg. Ez az albizottság üléseit meg is tartotta és ugy a tanács, val. mint a közgyülés által tárgyalandó felirati tervezet anyagát is megvitatta. A felirat szövege már készülőben van s a mint elkészül bátor leszek a bizottságot összehivni, hogy a felirat szövegét végleg megállapitsuk. Miután azonban ezen albizottságból is egy tag, t. i. Steiger ur kilépett, az albizottságban egy hely betöltendő lesz. Méltóztassanak erre nézve határozni, hogy ki küldessék ki.

Polónyi Géza: Dr. Virava József bizottsági tag ur elvállalja a kiküldetést. (dr. Virava „igen-t" bólint.)

Elnök: Méltóztatnak tehát ezen albizottságba dr. Virava József urat kiküldeni.

A mi a többi albizottságokat illeti, tisztelt értekezlet, bátor voltam a biz. tag urakhoz felhivást intézni, hogy sziveskedjenek az urak arra nézve jelentkezni, hogy mely hivatalok tanulmányozására kiküldött albizottságban óhajtanának résztvenni. Ezen jelentkezések meg is történtek, de sajnos vannak még urak, a kik még egyáltalában nem jelentkeztek. A beosztást, ha méltóztatik megengedni, felolvasom. A még nem jelentkezett tagok belevonásával megcsináltam az összeállitást a főjegyző urral s erre nézve a javaslatot elő is terjeszthetem. Ha méltóztatnak hozzá járulni, ez a beosztás a következő volna: Az első albizottságba:

Megjegyzendő, hogy azokba a bizottságokba, a melyeknek kisebb a hatáskörük 3, a többiekbe pedig 5—5 tag kiküldését méltóztatott volt elhatározni, ugy, hogy igy a 30 bizottsági tag létszáma épen kitelik. Az első albizottság már meg van alakitva s az abban megüresedett egy helyet méltóztatott ma dr. Virava József urral betölteni. A második albizottságba jelentkeztek: dr. Kollár Lajos, dr. Gerő Lajos, dr. Rácz Károly. A harmadik albizottságba, a melynek vizsgálódása tárgyát a X-ik ügyosztály hatásköre alá tartozó ügyek képezik, jelentkeztek: dr. Shhwartzer Ottó és dr. Hainiss Géza. Miután más tag nem jelentkezett, dr. Hüvös József urat hozom javaslatba 3-ik tag gyanánt. A negyedik albizottságba, mely a pénzügyi osztály ügyeivel foglalkozik, jelentkeztek Dezsényi József, Polónyi Géza, Lánczy Leó, Preyer Hugó, és Ludwigh János biz. tag urak, a kik abba mind fel is lettek véve. Az ötödik albizottságba, a mely a közélelmezési ügyekkel fog foglalkozni és a VIII. ügyosztályt vizsgálja, öten jelentkeztek és ki is lettek küldve; ezek névszerint: Radocza János, Császár Jenő, del Medico Ágoston, Hüttl Tivadar és dr. Bródy Lajos. A hatodik albizottságba, a mely a második és harmadik ügyosztály anyagát, tehát a középitési ügyeket fogja vizsgálni, jelentkeztek: Tolnay Lajos és dr. Kuncz Jenő biz. tag urak, a magam részéről pedig javaslatba hozom még a kiküldését a következő uraknak: Kauser János, Pucher József és dr. Szalay Mihály. A VII. albizottság, a mely a közjótékonysági és a tanügyi osztályok ügyeit fogja vizsgálni, három taggal lesz megállapitandó. Ebbe jelentkeztek dr. Virava József és Tenczer Pál. Harmadik tag gyanánt kiküldeni javasolom Glück Frigyes biz. tag urat, aki tudvalevőleg hosszu idő óta társadalmi téren is állandóan foglalkozik a közjótékonysági ügyekkel. A VIII. albizottságba, mely az előljáróságokat vizsgálná, a melyekből azt hiszem, hogy elég lesz csak egy előljáró-ságot megvizsgálni, mert a többi is mind egyforman müködik, jelentkezett dr. Springer Ferencz. Ebbe még kiküldendőnek vélném Ehrlich G. Gusztáv és dr. Kovách Pál biz. tag urakat. A IX. albizottság, mely az elnöki ügyosztályt és a központi segédhivatalokat lesz hivatva megvizsgálni, Benedek Sándor, Kurfürst Miksa és dr. Morzsányi Károly biz. tag urakból lenne megalakitandó.

Az utolsó bizottságba azért vettem be Kurfürst urat, mert annak a fővárosi házinyomda megvizsgálása is tárgyát fogja képezni, a mely felett pedig kezdettől fogva a bizottsági tag ur gyakorolta az állandó felügyeletet, magától értetődik, hogy ha egyik bizottsági tag ur valamely más bizottságban is akar müködni, ebben őt természetesen semmi sem akadályozza. Ha méltóztatnak ehhez hozzájárulni, akkor a beosztás igy meg fog történni. A tisztelt bizottsággal annak idején közöltem és felemlitettem akkor azt, hogy az

irásbeli teendők elvégzésére minden albizottságba tisztviselőt fogok kirendelni, a kinek feladata lesz az irásbeli teendők elvégzésén kivül a javaslatoknak kidolgozása is. Bátorkodom bejelenteni, hogy a következő tisztviselőket szeretném kiküldeni, illetőleg fogom kiküldeni az egyes albizottságokba: Az első albizottságba magát a főjegyző urat, a ki a multkori megállapodáshoz képest már a javaslatokon dolgozik is. A második albizottságba dr. Seregi Zoltán tanácsjegyző urat. Meg kell jegyeznem, hogy magától értetődik, miszerint abban az esetben, ha egyik-másik ügyosztályban valami specziális dologra volna szükség, azoknak kidolgozására kirendelhető mindig egy másik tisztviselő is. A harmadik albizottságba dr. Melly Béla, a negyedikbe dr. Bárczy István, az ötödikbe Folkusházy Lajos, a hatodikba Piperkovits Bátor, a VII-ikbe gróf Festetich Géza, a VIII-ikba dr. Raisz Rezső tanácsjegyző urakat, a IX. albizottságba pedig Ágotha László, fogalmazót. Ha méltóztatnak ehhez is hozzájárulni, akkor ezen urak is mind kifognak rendeltetni, a mire nézve különben a határozat már készen is van. (Helyeslés.) Hátra lesz még, hogy az albizottságok maguk között egy-egy elnököt válaszszanak, megalakuljanak és hozzáfogjanak a munkálkodáshoz. Én azt hiszem, hogy ezen munkálkodásokat, ha nem is e hó végeig, de márczius végeig szépen be lehet fejezni s akkor már a közgyülés elé konkrét javaslatok lesznek tehetők. Ez az általam bejelenteni kivánt dolgok összessége és ha méltóztatnak megengedni, akkor a határozathoz képest a rendelkezéseket ily irányban meg is teszem.

Dr. Springer Ferencz: Nekem csak a kiküldött tisztviselők tekintetében volna észrevételem. T. bizottság! Az elnök ur javaslatából látjuk, hogy az irásbeli teendők elvégzésére az albizottságba épen oly tisztviselők lettek kiküldve, a kiknek meg van a maguk fontos és állandó foglalkozásuk. Hogy egyéb példát ne emlitsek, az elöljáróságok vizsgálatára kiküldött albizottságba dr. Raisz Rezső tanácsjegyző van javaslatba hozva, a ki az V. ker. elöljáróságnál müködik, ki ott jelenleg az előljárót is helyettesiti és összes tevékenységével az előljárósághoz van kötve. Már most én az előljáróságok vizsgálatát másképen nem tudom elképzelni, minthogy az albizottság minden egyes előljárósághoz el fog menni, mert az egységes utasitások daczára az előljáróságoknál mégis egyik-másik dolgot más és másképen végeznek el. Ha pedig az előljáróságokon igy végig kell menni, akkor nem tudom, hogy a helyettes előljáró ur ilyformán velünk együtt müködni képes lesz-e?

Polonyi Géza: Szerintem az első és födolog az, hogy olyan tisztviselők álljanak az albizottság rendelkezésére, a kik teljesen tájékozva vannak az ügyek felől és javaslatokat is tudnak elkésziteni. Másfelől a polgármester ur már előre is jelezte, hogy ha a kiküldendő jegyzők egyike vagy másika nem érne reá az albizottságba való részvételre, a helyett ő mindenkor egy másikat is kiküldhet. Igy tehát Springer urnak az aggályát nem oszthatom.

Elnök: T. bizottság! A mi Springer ur észrevételét, helyesebben mondva aggályát illeti, bátorkodom megjegyezni, hogy oly tisztviselőt, a kinek ne volna elfoglaltsága, nem tudok az albizottságokba kirendelni, mert hisz a fővárosnál minden tisztviselőnek meg van a maga munka és hatásköre. Nekem a kirendelésnél arra kellett figyelemmel lennem, hogy az albizottságokba oly tisztviselőket rendeljek ki, a kik kiválóan ismerik azokat az összes ügyeket, a melyekkel az illető bizottsági tag urak foglalkozni fognak. Ha méltóztatott a felolvasott névsort figyelemmel kisérni, a tisztviselők mindegyike éppen abban az ügykörben, a melybe kiküldetett, kiváló munkaerő és azon ügyekben kiváló szakértelemmel bir. Ha azonban egyik vagy másik a kiküldöttek közül bizonyos okok folytán hosszabb vagy rövibbb ideig elfoglalva volna, vagy nem állhatna rendelkezésre, nem lesz semmiféle nehézség arra nézve, hogy ha az albizottság tagjai esetleg tőlem még egy munkaerő kirendelését kérik, rögtön, azonnal ne intézkedném ujabb munkaerő kirendelése vagy a hiányzó munkaerő pótlása iránt Ahhoz azonban, hogy a tárgyalások megkezdődjenek, az elinduláshoz ez az intézkedés teljesen elég s e tisztviselők a leghivatottabbak arra, hogy müködésükben elősegitsék az albizottságokat.

Benedek Sándor: T. bizottság! Én arra nézve volnék bátor kérdést intézni a t. bizottsághoz, hogy ezeknek az albizottságoknak a megalakulása hogyan történjék?

Elnök: Majd én összehivom őket.

Benedek Sándor: Helyes. A másik kérésem az volna, hogy méltóztassék körrendeletileg arra nézve is intézkedni, hogy a mennyiben az albizottságok egyes esetekben nem tartanák czélszerünek, hogy délelőtt tartsák meg a vizsgálatokat, akkor arra az esetre a hivatalok utasittassanak, hogy délután is álljanak a bizottságok rendelkezésére.

Elnök: Ez meg fog történni. A mi a vezetők kijelölését illeti, ezt a kérdést talán már most megoldhatnók. Talán felolvashatnám a névsort és tessék mindjárt választani az urak közül, hogy melyik kéressék fel az albizottságok megalakitására?

Polonyi Géza: Nem, hanem én azt hiszem, a legjobb lenne, hogy ha ugy, mint az a képviselőházban is történik, az albizottságok egy meghatározott napra összejönnének és akkor valamennyi albizottság egyszerre megalakulna.

Benedek Sándor: Én sokkal jobbnak és czélszerübbnek tartanám, hogy ha a polgármester ur jelölné ki az elnököket.

Radocza János: T. bizottság! Kétségtelen, hogy a leghelyesebb eljárás az lenne, a mit Polonyi ur méltóztatott inditványozni, hogy minden albizottság saját kebeléből önmagának válaszsza meg az elnökét. De másrészt figyelembe kell venni azt a körülményt, hogy vannak egyes albizottságok, a melyekben csak harom tag van mindössze s igy könnyen megeshetik az, hogy a három tagból csak egy fog eljönni, mint a hogy ma 30 tagból alig vagyunk 15-en jelen s akkor az az egy tag hogy válaszsza meg maga magát Ezért gyakorlatilag nem tartom keresztülvihetőnek azt, hogy minden egyes albizottság ugy alakuljon meg s, jobbnak tartom, hogyha e harminczas bizottság fogja megállapitani, hogy felkérik Pétert, vagy Pált arra, hogy az albizottság tagjait meghivni sziveskedjék az aztán az albizottságot megalakithatja s ezek az albizottságok mindjárt elkezdhetik müködésüket.

Tenczer Pál: Méltóztassék talán az elnöknek az ülést egy pár perczre felfüggeszteni s addig megbeszélhetjük a dolgot, hogy kik legyenek az elnökök.

Polonyi Géza: Minek? Proponálja az elnök az illetőket!

Elnök: Két percz alatt készen lehetünk. Felolvasom a névsort és mindjárt megjelölöm azokat az urakat, a kik felkérendők lennének, hogy bizonyos időre hivják össze az albizottságot és ezt alakitsák meg. (Olvassa a névsort s a bizottság egyhangulag a következő urak felkérését határozza el) A II. albizottságba Kollár Lajost, a III-ikba Schwartzer Ottót, a IV-ikbe Polonyi Gézát, az V-ikbe Radocza Jánost, a VI-ikba Tolnay Lajost, a VII-ikbe Tenczer Pált, a VIII-ikba dr. Springer Ferenczet, a IX-be Benedek Sándort.

Elnök: Én ezeket az urakat leszek bátor értesiteni s ezzel be is fejeztem volna a magam részéről a mai teendőket. Van talán a bizottsági tag urak közül valakinek még valami megjegyezni valója?

Polonyi ur kiván szólani.

Polonyi Géza: T. bizottság! Én a magam részéről örömmel konstatálom azt, hogy nemcsak a törvényhatósági bizottság közgyülésén, de általában véve az egész fővárosi társadalomban most már nagyobb bizalommal tekintenek ezen bizottság munkálkodása elé, semmint ezideig. Most már csak rajtunk függ, hogy feladatunknak megfeleljünk és fogjunk hozzá a munkához. Mert ha az egész javaslatnak volt is egy hátránya, hát az csak az, hogy feltételezi és elvárja minden egyes tagjától, hogy dolgozzék, a mint hogy dolgoznunk kell is. Az a czél vezet bennünket, a kik a bizottság kiküldését javasoltuk, hogy megmentsük önkormányzatunkat attól a vádtól, hogy nem képes háztartását ugy vezetni, a mint azt a polgárság jogos érdekei megkivánják. Most, hogy a bizottság meg van alakitva és annyira jutottunk, hogy hozzá kell fogni a munkához, legelőször is azon törtem a fejemet, hogy miként volna leghelyesebb megindulni.

A magam részéről kidolgoztam egy kis tájékoztatót, a mely nem lép sem a nyilvánosság, sem a bizottsági tag urak elé azzal a szándékkal, mintha az noli me tangere volna, hanem az csak arra volna jó, hogy tájékoztatná az albizottságokat, mily irányban kivánnánk mi, hogy müködjenek.

Két dolog az t. bizottság, a mely e tájékoztató összeállitásánál nekem irányadóul szolgál. Az egyik a közjövedelmeknek telhető fokozása s a másik a megtakaritásoknak eszközlése, a nélkül azonban, hogy evvel az adminisztrácziő hátrányt szenvedne. Sokféle mód kinálkozik ezen nagy munka megoldására. A legegyszerübb lett volna, hogy ha felkérjük az albizottságokat, hogy vegyék kezökbe a költségvetést és azon tételről-tételre végigmenvén, állapitsák meg, hol és mit lehet megtakaritani és mely jövedelmeket lehetne fokozni. A vége a dolognak ugy is az lesz, de mégis bizonyos irányeszméket ki kell jelölnünk magunknak, mert hiszen az eredmény is attól fog függni, hogy mily irányeszmékkel közelitjük mi ezt a munkát meg.

Feladata tehát a bizottságnak, hogy a tájékoztató munkaprogrammot bizonyos mérvben, ha nem is részletesen, de nagyjából megállapitsa. Legalább egy munkaprogramm álljon a közegek előtt is, már csak azon szempontból is, mert örömmel tapasztalom, hogy mióta ez az akczió megindult, nemcsak a tanács kebelében jelentkezik már egy egészséges megtakaritási áramlat, de maga a közönség is foglalkozik a kérdéssel és én azért teszem meg a javaslataimat, hogy a nagy polgárság is lássa azokat a dolgokat, a melyekkel foglalkozni kivánunk és hogy ki-ki e szerint saját egészséges eszméit a bizottságnak tudomására és rendelkezésére hozhassa.

Ezen szemponttól vezérelve s megjegyezve azt, hogy ezen feladatoknál figyelemmel kell lennünk arra a körülményre, hogy nekünk az albizottságok müködésében szoritkoznunk kell arra a keretre, a melyet a fővárosi törvény elénk szab, terjesztem én elő propoziczióimat. Mert egyelőre nem akarunk nagy reformmal előlépni, a mely csak a törvény módositásával volna javaslatba hozható, hanem az a czélunk, hogy a törvény keretén belül próbáljunk meg megtakaritásokat elérni. Ezen kereten belül is különböző természetü dolgokkal találkozunk. Olyanokkal, a melyek csak nagyobb tanulmány után lesznek esetleg csak a jövő évben foganatosithatók, de találkozunk olyanokkal is, a melyek sürgősen azonnal keresztül vihetők és éreztetik hatásukat már a jövő évi költségvetés összeállitásánál is.

Már most méltóztassanak szemügyre venni, hogy melyek azok a kérdések, a melyekre nézve gyorsan intézkedés lehetséges, hogy a bárminczas bizottság mentül előbb jusson azon helyzetbe, hogy konkrét propositióival a közgyülés elé mehessen. E tekintetben én soha sem képzeltem azt, hogy megvárjuk, mig mind a kilencz albizottság javaslataival készen van és azután menjünk a közgyülés elé egy nagy munkálattal, hanem ugy fogtam fel a dolgot, hogy ha egy-egy bizottság készen van a tanulmányozásaival, elvégezte a dolgát, akkor azt hozza ide, azt mi itt letárgyaljuk és igy a propoziczióink időről-időre fognak a közgyülés elé kerülni. Igy azután van reménységem arra, hogy már az idén is elérhetünk oly eredményeket, a melyek költségvetésünket lényegesen befolyásolhatják a megtakaritások tekintetében. Ezeknek tiszteletteljes előrebocsátása után és ujból is ismételve azt, hogy minden egyes albizottságnak kezébe kell vennie azért a budgettet, leszek bátor az általam összeállitott tájékoztatót felolvasni, hogy a közvélemény is foglalkozhasson ezekkel a dolgokkal. Méltóztassanak azt végighallgatni és azután bölcs belátásuk szerint határozni a felett, hogy külön kivánja-e, vagy egyáltalában kivánja-e a bizottság az abban felvetett pontokat tárgyalni. (Felolvassa és megjegyzéseivel kiséri a következő tájékoztatót):

TÁJÉKOZTATÓ

az albizottságok feladatai tekintetében.

Valamennyi albizottság felkérendő, hogy a hatáskörébe utalt hivatalok és intézeteknél beható *tanulmány* és az ügyosztályok segédkezésének igénybevétele mellett terjesztenek elő javaslatokat az iránt, hogy addig is, mig a főváros szervezetéről szóló törvény módositani fog, mely üzemek és közjavadalmaknál lehetséges adóemelések nélkül bevételek fokozása és mely kiadásoknál érhető el megtakaritás.

Én ezt a szót „tanulmányozás“ nagyon is hangsulyozom, mert sokszor hallottam azt emliteni, hogy az albizottságok vizsgálatokat fognak tartani. Ez a vizsgálat szó pedig egészen más szint kölcsönöz a dolognak. Mi nem vizsgálni, inkvizitiót csinálni akarunk, hanem a tényleges állapotokról magunknak meggyőződést szerezni, a létező állapotokat tanulmányozni kivánjuk.

A kiadások tekintetében különösen figyelembe veendők a személyzeti létszám, munkabeosztás, a dologi kiadások és ezek között az irodai és bérkocsi átalányokat, továbbá az ideiglenes személyzet és ezeknek napidijai, nemkülönben a pótlékok s ezek között különösen azok, melyek sem törvényen, sem szabályrendeleten nem alapulnak.

Különösen tegyen javaslatot a II-ik albizottság:

1. Az egyéni felelősség elvének a törvény korlátai között val teljes érvényesülése és az e tárgyban bemutatott főjegyzői javaslat figyelembe vétele mellett, a szakbizottságok és házi bizottmányok számának leszállitása és ezzel kapcsolatosan a személyzeti és dologi kiadások apasztása.

Itt meg kell jegyeznem, hogy a közlekedési ügyosztály hatáskör szempontjából, minthogy az összes vasutaknál engedélyezve vannak, oly kicsiny, hogy nagyon könnyen lehetne itt egy tanácsnoki állásnak megtakaritását eszközölni. Ezzel kapcsolatban már most azt a kérést intézem a t. bizottsághoz, hogy legalább egy tanácsnoki állásnak betöltését függeszszük fel addig, mig az albizottságok tervezetei ide nem jönnek.

2. Az ügyosztályok összeirása, — igy különösen a jog-ipar és rendészeti ügyosztályba — például a katonai ügyosztályba való utalása mellett — az ügyészi hivatallal való egyesitése s ezzel kapcsolatosan a személyzet letszámának, de különösen az ideiglenesen alkalmazottak létszámának és javadalmazásának apasztása.

3 A hivatalos óráknak délelőtt és délutánra való beosztása és az általa a munkaerőnek az eddiginél nagyobb mérvben való kihasználása.

Különösen közigazgatási szempontból, miután tudjuk azt, hogy a hol lehet a nagyközönség is inkább délután veszi igénybe az intézeteket és hivatalokat, nemkülönben a munkaerő kellő kihasználása szempontjából is látnunk kell, hogy mi a helyesebb dolog. Az albizottságoknak méltóztassék erre nézve is nyilatkozni.

4. A községi kötelékbe való felvételről szóló törvény rendelkezéseinek szigoru végrehajtása mellett a vagyontalan és munka értékét nem képviselő elemek beözönlésének megakadályozása czéljából:

Ez is egy fontos kérdés. Erre nézve a statisztikai hivatali igazgató ur rendkivüli becses adatokkal fog szolgálhatni. Ez volna a második albizottság teendője.

A III-ik albizottság tegyen javaslatot:

1. A köztisztasági felügyelő által a Duna jobb partjára vonatkozólag a szemétkihordás és ezzel kapcsolatban a bérkocsiknak házilagos kezelése tárgyában tett javaslatnak figyelembe vételével az iránt, mily módon lenne a szemétkifuvarozás kérdése, — az e tekintetben fennálló szerződések lejártáig a szemétkihordás, hóeltakaritás, utczaöntözés, megtakaritásokkal foganatositható, — és mily előkészületek teendők a szemétfuvarozási szerződésnek megszünte idejére — mindezen köztisztasági munkálatoknak egységes kezelése czéljából?

Ezt azért tartom fontosnak — bár ez is egy olyan pont, a melyre nézve nem várok sürgősen választ — mert ennek a kérdésnek megoldására elő kell készülni évekkel előbb, nehogy aztán a főváros kényszerhelyzet előtt találja magát és akkor már az ügygyel ne foglalkozhassék. Ezen a téren azt hiszem rendkivüli nagy megtakaritásokat lehet elérnünk, addig is azonban itt van a Duna jobbparti szemét kérdése.

Ludwigh János. Jó lesz kisérletnek.

Springer Ferencz dr.: Tárgyalás alatt van.

Poionyi Géza: Igen, tudom, hogy tárgyalás alatt van, de azért az albizottságban mégis beszélni kell róla.

2. A jövőre betiltandó kórházi főorvosi és kerületi orvosok javadalmazásának leszállitása;

3. A családi sirboltok megszerzésénél jelentkező aránytalanság megszüntetése, illetve a dijaknak felemelése;

4. A kórházak élelmezési kérdésének takarékosabb és jobb megoldása;

5. A kórházaknál felmerülő szállitásoknak megtakaritásokkal járó módozata: igy különösen a szállitandó anyagoknak csoportok szerinti elkülönitése, házi gyógyszertáraknak felállitása által elérhető megtakaritások;

7. A dologi és személyi kiadások bérkocsi átalányok apasztása tekintetében;

8. Vegye fontolóra a III-ik albizottság különösen azt,

a) vajjon az összes közegészségügyi intézetek, nevezetesen ugy a bal- mint a jobbparti kórházak, a megfigyelő osztályok, fertőtlenitő intézet, bakteriologiai intézet stb. nem volnának-e czélszerüen egy igazgató alá rendelhetők, a ki a központi felügyeletet gyakorolná, mig a közvetlen vezetés az egyes intézeteknél a főorvosokra bizatnék.

b) vajjon az ügyosztály a tiszti főorvosi hivatal és a korházak központi igazgatására nem volnának-e egy hivatalban összpontosithatók oly módon, hogy az osztályvezető mellett a kórházi igazgató és a tiszti főorvos mint szakelőadók müködnének.

A IV-ik albizottság tegyen javaslatot:

1. Az alapoknak, igy különösen a kórházi alapoknak az önkormányzati jogkörbe való bevonása, — a szállitásoknak és beszerzéseknek a pénzügyi és gazdasági ügyosztály és ezzel kapcsolatosan a pénzügyi bizottság hatáskörébe való utalása;

2. Az I. ponttal kapcsolatosan az alapok tekintetében külön szervezett számvevőség megszüntetése:

3. A járda- és utburkolati járulékoknak közös rendezése;

4. A hirdetési monopólium megszüntetése és fővárosi egységes javadalommá tétele;

5. A házinyomdának czélszerübb és takarékosabb kihasználása;

6. A gazdasági hivatalnak az ügyosztályba való bekebelezése;

7. A hivatalszolgák munkakörének és a felettük való felügyeletnek oly czélból való szervezése, hogy a munkaerőnek teljes igénybevételével a létszám apasztható legyen;

Ezen a czimen van még egy dolog, a mit figyelembe kell venni.

Nevezetesen az ablaktisztitások czimén rendkivüli nagy kiadások terhelik a költségvetést. Nekem az a megyőződésem, hogy e czimen is a szolgák jobb kihasználásával nagy megtakaritásokat lehet eszközölni. Ide tartoznak még:

8. A vigadónak korszerü átalakitása és ujból való bérbeadása;

Ez elől a szükség elől nem lehet kitérni. A közönség körében állandó a panasz, hogy a vigadó termei nem füttetnek kellőleg, nekünk ezen a bajon segitenünk kell, s a régi fütésü berendezés átalakitása elől ki nem térhetünk. Nem kevésbé fontos:

9. A számvevőségnek ügyosztályonként való decentralizatiója.

Ez azért szükséges, mert a jelenlegi állapot csak a munkaszaporitást, a munka megnehezitését és az aktáknak ide-oda czipelését vonja maga után. Továbbá:

10. A javadalmi dijaknak a fennálló szerződés megszünte esetére való kezelése és biztositása;

11. A holt kézen levő vagyon után fizetett illeték egyenérték után kivetendő községi pótlék;

12. Az ingó hagyatékok utáni községi illeték;

13. Az erdészeti üzemben elérhető megtakaritások;

14. Az osztr. magyar bank budapesti főintézete által törvény szerint a főváros pénztárába fizetendő községi pótadónak azonnal való kivetése és behajtása.

E részben a törvény világosan intézkedik. Csak a fiók intézetek nem fizetik a törvény értelmében a községi adót, de az anyaintézet azt feltétlenül fizetni tartozik. Én bele mernék vágni ép ugy, mint a magyar államvasuti alkalmazottak megadóztatása kérdésébe is, mert itt is feltétlenül igazunk van. Ki kell vetni az adót az intézetre, s az nem a közmunkatanács, hanem a főváros pénztárába kell, hogy befizettessék; ezt ki is kell mondani és aztán vigyék ők az ügyüket a közigazgatási birósághoz. Még akkor mindig ideje lesz a fővárosnak, hogy esetleg reprezentáczionális uton is érvényesitse a maga jogait.

Halmos János: Legyen szabad megjegyeznem, hogy én is abban a nézetben vagyok, miszerint az Osztrák Magyar Bank helybeli intézete nem fiókintézet, hanem főintézet, a mit különben a törvényjavaslattal beadott magyarázat is teljesen igazol. Annak idején a 80-as években felmerült már ez a kérdés, s épen én voltam a szerencsés ezt az ügyet kidolgozhatni. A főváros álláspontja akkor is az volt, hogy a bank által fizetett összegek nem a fővárosi pénzalapot, hanem a főváros közpénztárát illetik, küldöttségileg tisztelegtünk az akkori pénzügyminiszter Szápáry urnál, a kit — nem kérkedésből mondom — annyira sarokba szoritottunk az érveléseinkkel, annyira bebizonyitottuk előtte, hogy igazunk van e kérdésben, hogy a pénzügyminiszter ur fogta magát és szükségesnek látta egy pót-törvényjavaslattal a képviselőház elé menni, a melyben azt terjesztette be, hogy habár a helybeli intézete az Osztrák Magyar Banknak nem fiókintézet, még is az adóját ne a fővárosi pénztárba legyen köteles befizetni, hanem a miniszter a pótjavaslatban a befizetésre a fővárosi pénzalapot jelölte ki. Ebből a javaslatból azután törvény is lett s igy ezen a bajon most már segitenünk nem lehet.

Polonyi Géza: Ha igy áll a dolog, akkor ezzel a kérdéssel ez az albizottság nem fog foglalkozhatni, hanem majd csak az az albizottság, a melynek a kormánynyal folytatandó hivatása képezi feladatát.

15. A légszesz társulattal fennálló szerződés alapján bekövetkezendő megváltási jog gyakorlata czéljából kellő időben teendő előkészületek tekintetében: meg kell nagyon fontolni, hogy ha lejár a szerződés, beváltjuk-e azt, és ha igen, miképen. Erre nézve idejekorán kell az előterjesztéseket megtenni, ne hogy ugy járjunk, mint Bécs városa. Én azt hiszem, hogy ha a megváltási jogot gyakorolhatjuk, azt a fővárosra nézve nagy anyagi előnyökkel fogjuk tárgyalhatni, de erre nézve mindenesetre meg kell tenni minden előkészületet.

Tegyen javaslatot továbbá az albizottság:

16. Az állandóan a vámvonalon kivül lakó fővárosi tisztviselők és alkalmazottak lakbéreinek beszüntetése, esetleg leszállitása tekintetében, a kik nem hivatásuknak okából laknak a városon kivül.

17. Ugyanezen albizottság a többi albizottságok ide vonatkozó javaslatainak beérkeztével összegezze és illeszsze rendszerbe a dologi és személyes kiadások terén elérhető megtakaritásokat és tegyen javaslatot az iránt, milyen mértékben lesznek azok a szerzett jogok sérelme nélkül fokozatosan végrehajthatók.

18. Végezetül tegyen javaslatot értékemelkedési községi adónak behozatal és kivetésének módozata tekintetében.

Az V-ik albizottság tegyen javaslatot:

A vizvezetéknél, közvágóhidnál és kórházaknál stb. intézeteknél beszerzés tárgyát képező szerelvényeknek és anyagoknak s ezek között különösen a szénnek és fütőanyagoknak szállitásánál az eddiginél takarékosabb módozata.

2. A költséges uj, detail vásárcsarnokok épitése és a központi árucsarnok kibővitésének a pénzügyi helyzet javulásáig való elhalaszthatása czéljából az időleges szükséglet kielégitő fedett vásárterek létesitése.

3. A mintaszőlőtelep fentartása vagy megszüntetése.

4. Mértékhitelesitő hivatalnak megszüntetése és államivá tétele.

5. A vásárpénztári szerződés felmondása és esetleges házi kezelése.

6. A sertésvásár-pénztár felállitása és házi kezelése tekintetében.

A VI-ik albizottság tegyen javaslatot:

1. Az utak és utczák és járdák burkolási anyagának lehetőleges egységesitése, illetve megfelelő osztályozásával a szükséglet nagybani és hosszabb időre biztositott beszerzése mellett — ugy a beszerzésnél, mint a fentartásnál nemkülönben a főutakról a mellékutakra és utczákra beágyazandó burkolatnál elérhető fuvarbér-megtakaritások tekintetében.

Ma tudniillik az az állapot, a mint méltóztatik tudni, hogy a főutvonalról felszedett burkolási anyagot egy gyüjtő-medenczébe helyezik el és onnét viszik ki arra a mellékutvonalra, a hol az anyag még felhasználható. De én azt hiszem, lehetséges lesz olyan megoldási módot is találni, hogy ezen kétszeri ide-oda fuvarozás helyett egyenesen a főutvonalról a mellékutczába vigyék ki az anyagot.

Tegyen továbbá az albizottság javaslatot:

2. A főváros tulajdonát képező terjedékek fokozatos megváltásának módozata:

3. A mérnöki hivatal szervezetének és bonyodalmas ügymenetének egyszerüsitése, esetleg ügyosztályonként való decentralizatiója és ama mérnöki és épitési munkálatok felsorolása tekintetében, a melyek meg-

takaritásokkal volnának pályázati uton a mérnöki hivatalon kivül álló szakemberek által végezhetők.

Ma ugyanis a mérnöki hivatalba és onnan vissza az ügyosztályokba való vándorlása az aktáknak, óriási időveszteséggel és költségszaporitással jár.

A tanulmány további anyagát képeznék:

4. A vizvezetéknél jelentkező bajok orvoslása és a dologi kiadások és személyi kiadások terén várható megtakaritások; s végül:

5. Az iskolák és ovodák épitésénél elérhető megtakaritások és költségi leszállitások.

A VII. albizottság tegyen javaslatot:

1. A szerzett jogok sérelme nélkül leszállitandó tanitónői segéd- és helyettes-tanitónői javadalmazás mérve.

2. A tanitásra kötelezett óráknak betartása, helyes beosztása és ezzel kapcsolatosan a létszám rohamos emelkedésének korlátozása.

3. A tandijmentességnek általában, de különösen a felsőbb kereskedelmi és felsőbb leányiskoláknál való szigoru meghatározása és végrehajtása, esetleg a felsőbb leányiskoláknál való teljes eltörlése és a tandijmentességre igényt tartó tanulóknak polgári iskolákra való utalása.

4. A polgári és elemi iskoláknál alkalmazott segéd-tanitóknak a vallás-oktatás okából hetenkint és személyenként üresen maradó két órának felhasználásával való apasztása.

5. A bérelt lakásban elhelyezett iskolák lakbérszerződéseinek átvizsgálása után a felmondható vagy lejáró szerződéseknek felmondása s a jelentékenyen leszállott lakbérekre való tekintettel — amennyiben az átalakitási és visszaalakitási költségek daczára megtakaritás érhető el, — ezen megtakaritások módozata tekintetében.

6. A tüzoltóság szerelvényeinek, lovainak és a lovak számára szükséges szénának és zabnak beszerzésénél elérhető megtakaritások tekintetében.

A VIII-ik albizottság tegyen javaslatot:

1. Milyen megtakaritások érhetők el a dologi és személyi kiadások terén.

2. Milyen ágazatai a közigazgatásnak mehetnének az előljáróságok hatásköréből az ügyosztályokba, vagy megforditva, az ügyosztályokból az előljáróságok hatáskörébe utalandók, oly czélból, hogy az ügymenet egyszerübbé, gyorsabbá s ezáltal takarékossabbá is lehessen.

3. Tegyen javaslatot különösen az iránt, hogy a kerületi választmányok tagjai mi módon gyakorolhatnák a kerületeikben levő fővárosi középületeknél és intézeteknél — igy különösen az iskoláknál előforduló és a szolgák igénybevételével — vagy vállalkozási uton végrejhatandó tisztogatást, — továbbá fentartási, javitási és épitési munkálatoknál, — az ellenőrzést, a munkának tényleges teljesitése és az előforduló javitások és szállitásoknak pontos betartása és a számlák láttamozása és a fütés és világitás tekintetében várható takarékosság szempontjából.

Nekem tudomásom van arról, hogy pl. iskolákban az átalakitások és fentartások rendesen a nyári időben akkor végeztetnek, mikor az igazgató urak szabadságon vannak s akkor egy irnok vagy más helyettes teljesiti ezeket a munkálatokat. Konkret eset áll rendelkezésemre, hogy megtörtént, miszerint egyik iskolánál a Meidingeni kályhákhoz szükséges vasrostély-betéteket szállitották. Az a helyettes a rostélyokat átvette, az elismervényt erről aláirta, a kocsis azonban ugyanezen rostélyokat szépen vissza is szállitotta a vállalkozóhoz, a városnak természetesen az átvételi elismervény alapján ki kellett fizetnie a rostélyokért járó összeget. Az esetet maga a vállalkozó jelentette aztán később be. Ez az eset is azt bizonyitja, hogy nincs kellő ellenőrzés az iránt, hogy csakugyan végrehajtották-e a munkálatokat s ha igen, csakugyan azzal a munkaerővel-e, a mely ki lett tüntetve s ennek folytán a számlák kifizethetők-e. A kerületi választmányok tagjai, kik közül előttem többen is nyilatkoztak már, szivesen elvállalják ezt az ellenőrzést és revideálni fogják a számlákat. A mi polgáraink örömmel veszik ezt a funktiót kezükbe.

A IX-ik albizottság tegyen javaslatot:

1. Az ügymenet egyszerüsitése és gyorsitása czéljából mily módon volnának a segédhivatalok az ügyosztályokkal szorosabb kapcsolatba hozhatók;

2. milyen segédhivatali munkák lehetnének mellőzhetők;

3. Dolgozzon ki javaslatot a tanácsi teljes ülések apasztása és a tanácsülések rendszeresitése czéljából;

4. Tegyen javaslatot az iránt, mely ügyek lesznek tanácsülésen kivül az ügyosztályvezetők egyéni felelőssége mellett a jogorvoslat fenntartásával elintézendők, s mely ügyek terjeszthetők tanácsülés nélkül az ügyosztályok által közvetlenül a közgyülés elé.

Ilyen ügyek ugyanis nagy mennyiségben vannak, mint pl. a felebbezések, a hol a tanács már egyszer állást foglalt és a felebbezés következtében azzal terjesztik az ügyet a közgyülés elé, hogy a tanács fentartja előbbi álláspontját. Ezer eset közül talán egyben változtatja meg azt, minek az ilyen ügyet ujra ülésbe vinni, azt egyenesen az ügyosztály vezető hozhatja a közgyülésbe.

Tegyen továbbá javaslatot a bizottság arra nézve, hogy

5. Milyen megtakaritások érhetők el a hatáskörébe utalt hivataloknál a dologi és személyi kiadások terén általában és különösen a kézbesitéseknek postai uton való teljesitése által.

Erre én nagy sulyt fektetek. Igaz, hogy az állami kézbesitések tekintetében a kormánynyal való megállapodásokra lesz szükségünk, de a mi a saját kézbesitésünket illeti, a mai kifejlett postai kézbesitő szolgálat mellett, a mely ellen panasz soha se tétetik, mégis csak figyelembe kell venni azt, hogy milyen megtakaritásokat lehetne elérnünk, ha a kézbesitések egy részét a posta hatáskörébe utalnók.

6. Tegyen javaslatot az albizottság a felesleges nyomtatványoknak megszüntetése, ugy különösen a „Vásárcsarnoki Értesitő"-nek megszüntetése és előfizetési utra való terelése iránt.

Ezt ugyan már a közgyülés is kimondotta, de bár én a lapot nem kértem, azt január 1-étől még is állandóan megküldik nekem. Az egész ujságra semmi szükség nincs, mert a ki a vásárcsarnoki árakat tudni akarja, az megtalálja a választ a rendes napilapokban is.

7. A 30-as bizottság teljes ülése elé teendő ezen javaslatokon kivül intézkedjék a polgármester ur az iránt, hogy a székesfőváros területén még érvényben

álló összes szabályrendeletek egy gyüjteményes kiállitásban és megfelelő tárgymutatóval, könyvárusi uton kaphatók legyenek.

Ezt egyrészt azért kell megtenni, mert ma a polgárok nem tudják megszerezni sehogy se a főváros érvényben levő statutumo', abban a kötetes kiadásban pedig, a mi eddig megjelent, egy egész légió olyan statutum van, a mely vagy későbbi szabályrendeletek, vagy a gyakorlat által már hatályát is vesztette.

Végül felkéretnek az albizottságok, hogy azonnal amint egy ülésre elégséges javaslataik bármelyike tekintetében megállapodásra jutottak, az ezen javaslatra vagy javaslatokra vonatkozó albizottsági javaslat a 30-as bizottság teljes ülése elé való terjesztése okából a polgármester urnak mutassák be.

A polgármester ur pedig, a mint azt látja, hogy az a beterjesztett anyag olyan, a melyik felett határozatot hoznunk lehetséges, lesz szives minket egybehivni s mi aztán a közgyülésnek előterjesztést fogunk tehetni. Nekem teljesen mindegy, hogy méltóztatik-e ezt a tájékoztatót részleteiben tárgyalni, én ezt az urak rendelkezésére bocsátom azzal a kivánságommal, hogy valeat quantum potest.

Radocza János: T. bizottság! Azt gondolom, hogy csak mindnyájunk érzelmét fejezem ki akkor, a midőn Polonyi bizottsági tag urnak ezen szép és nagy munkálatáért köszönetet mondok. (Helyeslés.) Vannak ugyan e munkának olyan pontjai, a melyekkel nem értek egyet, de vannak viszont pontjai, a melyekkel feltétlenül egyet kell értenem. Magának a munkának részletes vagy általános megvitatására én azt hiszem, nekünk nincsen szükségünk. Hanem legjobb lesz ha felkérjük a polgármester urat, hogy szíveskedjenek ennek az elaboratumnak sokszorositásáról gondoskodni és azt a bizottság összes tagjai között kiosztani.

Elnök: Magam is ugyanazt akartam mondani, a mit Radocza bizottsági tag ur megjegyzett. Én ugyan a felolvasott pontok mindegyikére azonnal meg tudnám adni a választ, de mert a tájékoztatót nem méltóztatik sem általánosságban, sem részleteiben tárgyalni, megjegyzéseimet most nem teszem meg. Majd lesz arra alkalom akkor, hogy ha az albizottságok jelentései itt fognak előttünk feküdni. Csak azt jegyzem meg mégis, hogy nagyon sok dologra nézve már kész javaslatok vannak kidolgozva, részben pedig kidolgozás alatt állnak, vannak viszont oly dolgok a munkálatban, a melyekkel a főváros a multban már foglalkozott, azok körül részint eredményeket ért el, részint nem s igy e felvetett kérdések közül több már elintéztetett. Polonyi ur munkálatát azonban minden körülmények között elég becses anyagnak tartom s azt hiszem leghelyesebb lesz, hogyha e részben is azt az eljárást követjük, a mit a kormányhatósági tárgyalásokra vonatkozó javaslattal tettünk, a melyet én szintén sokszorositattam és az összes bizottsági tag uraknak megküldöttem. Ezt a munkálatot is sokszorositattni fogom ugy, hogy az albizottságok, mikor az intézményeket tanulmányozzák, akkor az ezen dolgozatban foglalt kérdésekre mindjárt rátérhessenek és az ügyosztályvezetőkkel tárgyalhassanak oly irányban, hogy azokból mit lehetséges keresztülvinni és mit nem. Ha ehhez méltóztatnak hozzájárulni, akkor gondoskodni fogok arról, hogy ezen dolgozat nyomban sokszorosittassék. (Általános helyeslés.)

Császár Jenő: T. bizottság! Miután a polgármester ur nyilatkozatából megtudtuk azt, hogy sok tárgy már előkészítés alatt áll, illetve már elő is készittetett, talán jó volna, hogy ha kinyomtatás alkalmából in parentesimi oda tennék a megjegyzést, hogy ez a kérdés már előkészitve van.

Elnök: Erre nincsen szükség, mert a kiküldött jegyzők ugy is tudják, hogy a különböző kérdések közül melyek vannak már előkészités alatt.

Egyéb tárgy nem lévén, van szerencsém az ülést berekeszteni.

(Folyt. köv.)

Kossuth Lajos siremléke.

Most adta ki a főváros törvényhatósága a nemzet közadakozásából létesitendő Kossuth-siremlék vázlatmintájára és tervrajzára vonatkozó nyilvános pályázati hirdetményt. Ebből a nagyközönséget érdeklő főbb föltételeket itt közöljül: A pályázat hazai és titkos, azon tehát csak magyar honpolgár vehet részt. A siremlék Budapesten a kerepesiuti temetőben a Nagy Krisztus-ut és a harmadik kapu ut keresztezése által nyert területen lesz fölállitandó. A siremlék müvészi szempontból szabadon, de olyként tervezendő, hogy annak előállitási költsége a 300.000 koronát lényegesen meg ne haladja. Három pályadijat állapitottak meg és pedig: I. 6000, II. 4000, III. 3000 korona összegben, mely dijak csak abszolut becsü müveknek adhatók ki, az első dijat pedig csakis olyan münek, mely kivitelre is alkalmas. A biráló bizottság az elnökön kivül még 12 tagból áll. Ez a bizottság határozatait, itéleteit és javaslatait nyilvános szavazat utján szótöbbséggel hozza meg, itélete pedig végérvényes és meg nem fölebbezhető. A pályamüvek a fővárosi középitési igazgató hivatalos helyiségében 1902. február 29-ike déli 12 óráig adandók be.

A *Kossuth* Lajos siremléke vázlatmintájára és tervrajzára kiirt nyilvános pályázat biráló bizottságát a következőkép állitották össze: elnök: *Matuska* Alajos alpolgármester, mint a főváros képzőmüvészeti bizottságának elnöke. Tagjai: *Heuffel* Adolf középitési igazgató, *Pucher* József és *Strobl* Alajos, mint a képzőmüvészeti bizottság kiküldöttei; *Hauszmann* Alajos és *Kauser* János, mint a fővárosi középitési bizottság tagjai; *Lotz* Károly az országos magyar képzőmüvészeti tanács és *Bakos* János a fővárosi közmunkák tanácsa részéről; továbbá *Zala* György és *Lechner* Ödön az országos magyar képzőmüvészeti társulat képviseletében, *Rauscher* Lajos és *Kann* Gyula mint a magyar képzőmüvészet egyesületének és végre *Zigler* Győző mint a magyar mérnök- és épitész-egyesület megbizottja.

A rendőrség köréből.

Az államrendőrségi tisztviselők nyugdijpótló egyesülete legközelebb tartja meg második évi rendes közgyülését, melyben az egyesület vezetősége arról fog beszámolni, hogy az egyesület vagyona immár tulhaladta a 100 ezer koronát. Szép eredmény, főleg ha tekintetbe vesszük, hogy az összeg 220 tisztviselő havi járulékából, no meg — a nagyközönség jóakaratából keletkezett. Az a sokat vádolt nagyközönség, mely ép oly buzgón áll a szabadságjogok védőinek oldalára a hatalom tultengéseivel szemben, a mily mértékben oltalmába veszi a hatalom elhanyagolt kis tényezőit!

Érdekes tudni, hogy a tagsági járu'ékok az összvagyon 40 százalékát teszik ki, mig az egyéb bevételi forrásokat, a nagyközönség támogatásában, konczert stb. jövedelmekben kell keresni.

Csak a napokban adakozott a legfőbb alkotmányos tényező is jókora összeggel az egyesület czéljaira, mely ha a megkezdett mértékben fejlődik, öt évi fennállás után bizvást eléri a 200.000 koronányi vagyon összeget.

*

A rendőrség a napokban örömünnepet is ült. *Urs* Nándor rendőrtanácsos, a toloncház vezetője, hivataloskodásának 25. éves jubileumát ünnepelte s ez alkalommal Ő Felsége a Ferenez József lovagrenddel tüntette ki.

Urs a régi gárdának egyik érdemes alakja, ki még a a főváros kötelékében kezdett müködni s mint a III. ker. kapitányság vezetője, e kerület fővárosi bizo tsági tagjaként is élénk részt vett a főváros autonomikus mozgalmaiban. Urs tanácsost különösen humanizmusa tünteti ki, melylyel a székesfőváros romlásnak indult csemetéibe, az utcza züllött kis alakjaiba munkakedvet s nemesebb érzést plántálni igyekezik, a melyet a toloncházban általa felállitott *dologház, iskola* és *imahely* felhasználásával akar elérni.

*

Érdekesnek igérkezik a rendőr tisztikarnak márczius havában a Vigszinházban tartandó müvészestélye, mely a szezon egyik legérdekesebb vonzereje lesz s hallomás szerint az idegenbe tévedt s jelenleg nálunk vendégszereplő „aranyos Ilus“ közremüködésével fog lefolyni.

*

Záradékul, ha a tisztviselők körében uralgó felfogást is ismertetni akarjuk, meg kell emlitenünk, hogy a Marosvásárhelyen üresedésbe jött rendőrfőkapitányi állásra nem egy kvalifikált székesfővárosi rendőrtiszt pályázott természetesen eredménytelenül, mert ez állást egyik lokális politikai nagyság, a kerület, gyógyszertári praxisban jártas, országos képviselője tartotta fenn magának. Hogy aztán kellő praeventiv előkészület nélkül mi történt oda lent, az sokkal ismeretesebb, semhogy itt ujabban részleteznök. A tisztikar az eseményekben a maga mellőzésének szomoru elégtételét látta.

Hirek a Városházáról.

Köszönet a korvintéri vigadó épitőinek.

A tanács a korvintéri vigadó épitésére vonatkozó ügyiratokat a napokban zárta le véglegesen. Ez alkalommal a tanács a vigadó épitőinek, *Kallina* Mór és *Árkay* Aladár müépitészeknek köszönetet mondott a szép és izléses munkáért, valamint az épitésnél elért kedvező anyagi eredményért.

A főváros extenziv fejlődése.

A főváros extenziv fejlődésének aggodalmat keltő arányairól tesz tanuságot, hogy a VI. kerület külső részeiben legujabban ismét 50—60.000 négyszögölnyi terület parczellázására kértek engedélyt. A mérnöki hivatal maga is aggasztónak találja ezt a jelenséget, s most előterjesztés alakjában veti fel azt a kérdést, vajjon a tárgyalás alatt levő városrendezési szabályrendelet kikötéseinek alkalmazását nem tartaná-e a tanács ez esetben szükségesnek.

A fővárosi utczák törzskönyve.

A tanács még az 1899-ik év elején elhatározta, hogy a fővárosi utczák és utakról törzskönyvet készittet. A törzskönyv összeállitásán szorgalmasan dolgoznak azóta is, azonban a munka olyan módon, mint a tanács eredetileg tervezte, egyelőre keresztül nem vihető. A tanács ugyanis arra utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a törzskönyv összeállitásához szükséges felméréseket akként foganatositsa, hogy az általános kiindulási alapul is szolgáljon. A mérnöki hivatal most megismétli ebben az ügyben már több izben tett jelentését, hogy tudniillik a kivánt munka olyan nagy terjedelmü és olyan alapos utánajárást, tanulmányozást, vizsgálatot és próbákat igényel és a külföldi ujabb adatok alapos és hosszabb tanulmányozását teszi szükségessé, a melyek tetemes költséggel járnak, a mire mindezideig fedezet nincsen. A hivatal tehát arra kéri a tanácsot, hogy gondoskodjék kellő időben arról, hogy az 1902. évi költségelőirányzatba a mondott czélra szükséges összeget felvegyék, hogy igy a mérnöki hivatal a nyert utasitásnak végre megfelelhessen.

A kik számára nincsen inségmunka.

A főváros tanácsánál, a fővárosban munkanélkül szükölködő intelligens emberek küldöttségileg tisztelegtek néhány nappal ezelőtt s azt a kérelmet

terjesztették elő, hogy a tanács a fővárosi inségmunkáknál munka-felügyelői vagy irnoki minőségben alkalmazza őket. A tanács azonban kénytelen volt a kérelmet a napokban elutasitani, mert a fővárosnak rendes alkalmazásban levő felügyelő közegek állnak rendelkezésére, a munkáknál pedig irnokokra, jobban mondva irásbeli teendőket végző alkalmazottakra szükség egyáltalán nincsen.

A budai külső körut megnyitásának fennakadása.

A budai külső körut megnyitásához tudvalevőleg nagyobbszabásu kisajátitások szükségesek. A farkasréti temetőhöz vezető villamos vasuti vonal engedélyezési tárgyalása alkalmával olyan megállapodás jött létre, hogy a kisajátitások közül az külső körutra eső rész a fővárost, a külső körúttól a temetőig terjedő rész pedig a vasut társaságot terheli. A főváros a maga terhére jutott kisajátitások sürgős végrehajtásával a mérnöki hivatalt bizta meg. A vasut társaság terhére eső kisajátitások végrehajtásának feladata pedig a fővárosi közmunkák tanácsának jutott. A közmunkák tanácsa arról értesiti a fővárost hogy a vasuttársaság megbizottját többszöri felszólitásra sem küldötte el s igy feladatának megfelelni nem tud, hanem azt kell hinnie, hogy a vasut társaság eredeti szándékát megváltoztatta és a kisajátitástól elált.

A Gizella-tér szabályozása.

A *Gizella*-tér parkozásával kapcsolatosan a főváros elhatározta, hogy a teret szabályozza. Az eredeti szabályozási terv a teret főbb vonalaiban mostani állapotában hagyja. A rendezés csupán a Haas palotával szemben levő háztömbre, a *Lyka* féle házakra akarja szoritani. E szerint e házcsoport frontján két rizalitot épitenének, hogy a tömb szimmetrikus legyen a szemben levő Haas-palotával. A Harminczad-utcza az északi rizalitnál megtörve vezetne ki a *Gizella*-térre. A szabályozási terv a minapi tanács ülésen került a tanács elé. A tanács azt a változtatást tette a tervben, hogy a két rizalit megépitését feleslegesnek mondotta ki s azt elvetette. A Harminczad-utczát pedig félkör alakban kivánja a tanács átvezetni a *Gizella*-térre olyanformán, hogy a sarokház szegletét levágnák és félkör alakban épitenék ki. Erre azért van szükség, hogy a földalatti villamos vasutnak erre haladó vonala mellett a szükséges vizvezetéki és gázcsövek lerakására elégséges hely maradjon. A tanács határozatát a tervekkel együtt most a közmunkák tanácsához teszi át, hogy az a maga részéről is hozzájáruljon azokhoz.

Beteg előljáró.

Pesti Ferencz IV. kerületi előljáró, mint részvéttel értesülünk több nap óta komoly beteg. Az előljáró már nagyerős influenzával küzdött, azonban hivatalos buzgóságból ügyet sem vetett reá, hanem betegen is ellátta pok óta hivatalát. A láz ennek következtében fokozódot s ágyba düntötte a beteget. *Pesti* előljáró állapota a kiállott tüdőgyuladás után ma már kedvnzőbbre fordult, de még előreláthatólag hosszabb ideig szobájához köti. A belvárosi előljáróságot ezidő szerint *Gorecky* Zsigmond jegyző vezeti, ki maga is nagy foku influenzában szenved s csakis teljes önfeláldozással és erőfeszitéssel teljesitheti feladatát.

Uj evezős klub.

A belügyminiszter a *Pannónia evezős club* alapszabályait jóváhagyta. Az uj evezős klub elnöke gr. *Károlyi* Mihály s czélja, hogy tagjainak az evezés vagy esetleg a testedzés egyéb módjainak rendszeres és sportszerü gyakorlására módot nyujtson.

Az Ördög-árok tulajdonjoga.

A főváros a budai Ördög-ároknak a Vérmező szélén végigvonuló szakaszát beboltoztatta. A boltozással mintegy 2000 négyszög-öl használható területet nyertek. Ezt a területet most ugy keritették el, hogy vérmezőhöz a csatolódott. A Vérmező azonban nem a főváros, hanem az államkincstár tulajdona s igy most a városházán attól tartanak, hogy idővel a főváros tulajdonjoga feledésbe merül s a kincstár az Ördög-árok boltozatának a vérmezőhöz csatolt területét elbirtokolja. A tanács tehát most felirt a kormányhoz, hogy az uri jog elismerésének jeléül évenként 2 koronát fizessen a terület használatáért a fővárosnak.

A főváros határának védelme.

Gyakori eset, hogy a főváros határát jelző határköveket a szomszédos községek lakosai helyükből kimozditják, megrongálják, sőt saját czéljaikra eltávolitják. A mérnöki hivatal most azt a javaslatot terjeszti a tanács elé, hogy intézzen megkeresést valamennyi szomszédos előljárósághoz, hogy a lakosságot szigoruan figyelmeztessék a határsértések büntetendő voltára és felügyeljenek a határkövek épségben tartására. Számos határkövet az illetékes kerületi előljáróságok már eddig is visszahelyeztek régi helyükre, a miben az a veszedelem van, hogy a határvonal a tényleges állapottól habár csak kis mértékben is, eltér. A mérnöki hivatal most arra is kéri a tanácsot, hogy a kerületi előljáróságokat utasitsa, hogy hasonló esetekben a mérnöki hivatal közbenjárását mindenkor vegyék igénybe, hogy a határköveket pontosan a megillető helyre állithassák vissza.

A kelenföldi iskola renoválása.

A kelenföldi iskola részére a szükséges helyiségeket már évek óta a magyar királyi államvasutak szolgáltatják. Az iskola czéljára felhasznált épület födém-gerendázata azonban annyira megromlott, hogy immár szükségessé vált annak kicserélése. A munkát a nyár folyamán akarják elkészíttetni s hogy még idejében elvégezhessék a munkálatokat már junius 1-én kell megkezdeni. Igy az iskolai tanitást az ősszel a rendes időben megkezdhetik. Ez okból a vasuti üzletvezetőség most arra kéri a tanácsot, hogy az iskolában az előadásokat május végével fejeztesse be. Mondanunk sem kell, hogy a kérelem elintézése elé szorongva tekintenek a kelenföldi iskolás gyerekek.

A Vágány-utcza megnyitása.

Hosszas tárgyalások előzték meg a *Vágány*-utcza megnyitásának ügyét. A szükséges kisajátitások is nagy ügygyel-bajjal jártak, mignem egyezséget sikerült kötni az érdekeltekkel. A tanács az egyezség alapján most értesitette a mérnöki hivatalt, hogy a megnyitáshoz szükséges telkek átvételéről és rendezéséről haladéktalanul gondoskodjék, hogy az utczát az elöljáróságok közbenjöttével tényleg átlehessen adni a forgalomnak.

A józsefutczai bérkocsi-állomás megszüntetése.

A József-utczán állomásozó kétfogatu bérkocsitulajdonosok már két izben folyamodtak a tanácshoz, hogy az állomást szüntesse meg, mert azon a helyen fuvart nem kapnak s valóságos csapás rájuk nézve, mikor arra kerül a sor, hogy a józsefutczai állomásra menjenek. Legutóbb azt javasolták, hogy az állomást a tanács a körutra helyeztesse át. A főváros azonban mindeddig hajthatatlan maradt s a józsefutczai állomás fentartását követelte. A bérkocsisok most harmad izben is megismételték kérelmüket, egész halom uj érvvel igyekeznek kérelmük méltányosságát bizonyitani. Ezuttal kifogást tesznek az állomás burkolata ellen is, a melyen szerintük a bérkocsi állomást fentartani nem lehet. A folyamodók ezuttal is a Nagy-körutra leendő áthelyezésüket kérelmezik.

A szegényház uj alorvosa.

A polgármester *Horváth* János tanácsnok javaslatára dr. *Nagy* Zoltán orvos-tudort, az *Erzsébet*-szegényházba alorvossá nevezte ki.

Omnibusz állomás a Döbrentei-téren

A fővárosi közlekedési vállalat folyamodott a tanácshoz, hogy a társaság *Rudasfürdői* társaskocsi állomását a *Döbrentei*-térre helyeztesse át. A tanács azonban a kérelmet elutasitotta. A vállalat most pártfogót szerzett kérelméhez a főkapitány személyében s a rendőrfőkapitányság utján ismétli meg kérését. A főkapitányság a kérelem teljesitését javasolja a tanácsnak.

A közvágóhidi ut rendezése.

A mérnöki hivatal bemutatta a IX. ker. közvágóhidhoz vezető főut burkolására vonatkozó részletes költségvetést és terveket. Az ut burkolása bazalt fajkövel 25642 korona 84 fillérbe kerül. A munka vállalatba adására legközelebb kiirják az árlejtést. Egyben a mérnöki hivatal azt is javasolja a tanácsnak, hogy az emlitett utvonalon 9 drb egész és 9 drb fél éjjel gázlámpát állittasson fel. A gázlámpák felállitása 334 korona 56 fillérbe kerül.

Alapitvány tisztviselők özvegyeinek segélyezésére.

Posch Francziska a fővárosnál nagyobb alapitványt tett, hogy annak kamataiból három állami vagy fővárosi rendes alkalmazásban állott hivatalnok után hátra maradt szegénysorsu özvegy nőknek segélyt nyujtsanak, ha azok magukat eltartani képtelenek és elhalt férjüktől gyermekük van. A főváros tanácsa az alapitvány ez évi kamataira, 226 korona 55 fillér kiosztására pályázatot hirdet. A folyamodásokat márczius 1-ig kell annál a kerületi elöljáróságnál benyujtani, a melynek területén a kérvényező lakik. A pályázónak hivatalos bizonyitvánnyal kell elhalt férjének hivatali állását, önmagának szegénységét, erkölcsi tekintetben kifogástalan életmódját s kiskoru, magukat eltartani képtelen törvényes gyermekeinek számát igazolnia. A három kiválasztott egyenként 75 korona 51 filler segélyt kap.

Uj ut a Diós-árok mentén.

Az I. kerületi *Diós*-árok környékén levő ingatlan tulajdonosok arra kérik a tanácsot, hogy a *Diós*-árok mentén uj utat készittessen. A mérnöki hivatal a tanácsnak e tárgyban hozzá intézett felhivására most azt jelenti, hogy az ut terveit ille őleg az egész környék szabályozására vonatkozó javaslatát már a *Virányos-dülő* és környéke szabályozásának tervével együtt már régebben beterjesztette, azonban a tanács végleges határozatot a *Diós*-árok menti lakosok kérelme tárgyában nem hozott. A főváros most értesiti a folyamodókat, hogy sem az idén, sem podig a jövő év folyamán kérelmük kedvező elintézését nem remélhetik, mert a kért utnál sokkal fontosabb közmunkákat sem lehet egyelőre a pénzszükség következtében elvégeztetni. A mérnöki hivatal jelentése megjegyzi, hogy a folyamodó birtokosok csalódnak, ha azt hiszik, hogy a tervezett utvonallal valami kényelmes közlekedő vonalhoz jutnak, mert azt igen nagy lejtése miatt a fővárosi közmunkák tanácsa csupán csak gyalogutnak tervezi.

A szentmihályi utáljáró.

A Duna-balparti körvasut épitése következtében a Kerepesi-országut és a Szentmihályi-ut között az összeköttetés meg zakadt. A forgalom azonban ebben

az irányban elég élénk s igy a környék lakossága hiányát érzi a fontos közlekedő vonalnak. A főváros mérnöki hivatala is átlátta az ut fontosságát s uj utátjáró tervét dolgozta ki. A mérnöki hivatal tervét és javaslatát a középitési bizottság, valamint a fővárosi közmunkák tanácsa is jóváhagyta. A javaslat értelmében az utátjáró megépitésére a m. kir. államvasutak balparti üzletvezetőségét szólitották fel, mely készségesen vállalkozott a feladatra. A jóváhagyott tervek alapján a fővárosi tanács a szükséges helyhatósági épité i engedélyt megadta. Kikötötte azonban a tanács, hogy az utépitésnek semmiféle részét sem lehet magánterületnek tekinteni s azt kizárólag közterületnek kell felhasználni. Az uj ut fentartása kérdésében pedig felhivta a tanács a mérnöki hivatalt hogy erre vonatkozó részletes javaslatát az ut kiépitése után, az utátvétel érdekében szükséges müszaki felülvizsgálati eljáráson tegye meg. A tanács határozata felsőbb jóváhagyást igényel s e czélból azt a kereskedelmi miniszterhez terjesztették fel. A kereskedelmi miniszter a tanács határozatát most a kormányhatósági jóváhagyással ellátta. A tanács a miniszter intézkedését a minapi ülésén tudomásul vette s ahhoz képest fog gondoskodni az utépités végrehajtásáról.

Tüzoltó-kiállitás Berlinben.

Az idei nyáron *Berlinben* nagyszabásu tüzoltókiállitást rendeznek, melyre a főváros közönségét is meghivták. A rendezőség udvarias hangú meghivó kapcsán megküldötte a fővárosnak a kiállitás részletes prospektusát is.

Tüzkárbecslés a fővárosi ingatlanoknál.

A főváros épületeit a régen tervezett, de még mindég vajudó hatósági tüzbiztositó intézet irányában az osztrák elemi biztositó intézetnél biztositotta tüzveszedelem ellen. Az előforduló tüzesetek alkalmával eddig azt az eljárást követték, hogy a mérnöki hivatal a kerületi előljáróság kiküldöttjének közbenjöttével foganatositotta a tüzvizsgálatot és a sérült épületet helyreállitotta, a biztositó társulatot pedig csak akkor értesitette a kárról, mikor már az ingatlan helyreállitása is megtörtén. Ily módon a társaság nem ellenőrizheti a kár felszámitását s a kiküldött becslő biztosa már csak a helyreállitott épületet tekinthette meg. A biztositó társaság most azzal a kéréssel fordult a tanácshoz, hogy az eddigi eljárást változtassa meg s utasitsa a mérnöki hivatalt, hogy ezentul a tüzesetekről a társaságot azonnal értesitse hogy a becslő biztos már a hatósági tüzvizsgálaton résztvehessen és a kár megállapitásába befolyhasson.

Jóváhagyott alapszabályok.

A belügyminiszter a „33-as fóthball club“ alapszabályait jóváhagyta. A különös czimü fóthball klub elnevezését onnan vette, hogy 33-nál több tagot kebelébe nem fogad be. Ugyancsak jóváhagyta a belügyminiszter a „Lipótvárosi kültelki kör“ alapszabályait is, ez a kör a külső Lipótváros társadalmi életének fellenditését és kulturális feladatokat tüzött czélul maga elé.

A Mayer-árvaház januárban.

A fővárosi Mayer-fiárvaháznak 1901. január hónapban 71 növendéke volt. Az árvaház januári összes kiadása 1633 kor. 02 fillérre rugott. A növendékek egészségi állapota és előmenetele kielégitő.

A József-fiárvaház január hónapja.

A József-fiárvaház igazgatóságának jelentése szerint az árvaház növendékeinek létszáma, mely január hónap elején 106 volt, e hónap folyama alatt 107-re szaporodott meg. Ezek között 42 teljesen árva és 65 félárva gyermek volt. A növendékek egészségi állapota magaviselete és szorgalma általában kielégitő.

Rendőrség a Külső Váczi-uton.

A Külső Váczi-uton a közelmultban a közbiztonsági állapotok annyira megromlottak, hogy a járás-kelés is nagy veszélyel járt Igy csak nem rég adtunk hirt róla, hogy a vizvezetéki raktár-telep környékén az egyik éjjeli őrt egy reggelre fel holtan találták meg s mikor magához tért elmondta, hogy valaki hátulról egy kővel ugy sujtotta fejbe, hogy eszméletét vesztette. Az eset hatása alatt a vizvezetéki raktár-telep igazgatósága előterjesztést tett a tanácsnak s utólagos jóváhagyását kérte ki ahhoz az intézkedéséhez, hogy a telep éjjeli őrségét revolverrel szerelte fel. A tanács az engedélyt megadta, egyidejüleg azonban az államrendőrséget is megkereste, hogy az őrséget a környéken szaporitsa meg A fokapitány most értesiti a fővárost, hogy a vizvezetéki raktár-telep környékére a nap különböző szakaszaiban, de kü önösen az éjjeli órákban minél gyakrabban külön őrjáratokat vezényeltet ki, minek következtében remélhető, hogy a közbiztonsági viszonyok az elhagyottt környéken javulni fognak.

Közgazdaság

Pesti Viktória Gőzmalom.

Folyó hó 15-én tartotta közgyülését. A mérleg 578.893 korona 02 fillér nyereséggel zárult, a melyből osztalékra 192.000 koronát forditanak, a mi 8 százaléknak felel meg. Végül megadja a közgyülés a felmentvényt minden irányban.

Hirdetéseket
felvesz
a
Magyar Székesfőváros
kiadóhivatala
Budapest,
Reáltanoda-utcza 5. sz.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete
vegyitisztitó és mű-festészet
BUDAPEST,
VII. kerület Gizella-ut 26. szám.
saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű mosást és vasalást **magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések gondosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.
TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy
f. évi április hó 1-én
VIII., üllői-ut 6. sz. a.
ujabb
zálogkölcsön-intézetet
nyitottunk meg,
hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**
ékszerekre,
valamint mindennemü
ingóságokra
legmagasabb pénzelőlegeket
adunk jutányos feltételek mellett.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest IV., Vaczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. február 25-én. 8. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Szemfényvesztés.
Házilagos kezelés, vállalkozó-rendszer.
Az uj megfigyelő osztály.
A tanárok családjában előforduló ragályos betegségek.
Iparkihágási ügyek.
Rendelet a prostitucció szabályozására.
Kucséberháboru.
Statisztika.
Irodalom és művészet.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a kezelése alatt álló Sieber Pessiák-féle erkölcsös nőcselédek kiházasitására szolgáló alapitványnál egy 210 koronás jutalomdijra ezennel pályázatot hirdet a következő feltételek mellett:

1. A jutalomdij csak oly nőcselédnek adatik kiházasitásul, ki szolgálatában hüséget, szorgalmat, mindig erkölcsös magaviseletet tanusitott, különösen, a ki hosszabb ideig egy gazda szolgálatában megmaradt és szolgálatából a jutalomdij kinyerése után férjhez megy.

2. Ha a nőcseléd vőlegénye római katholikus vallásu, akkor a nőcseléd, hogy a kiházasitási jutalmat elnyerhesse, köteles esküvőjét a főváros első (I.) kerületében Ferenczhalmán levő kápolnában, és pedig lehetőleg junius hó 6-án megtartani.

3. Budapest székesfőváros tanácsa a jutalomdij iránt folyamodó nőcselédek közül a legérdemesebbnek a jutalomdijat olykép fogja kiházasitásul megszavazni és kiutalványozni, hogy a jutalomdij az esküvő megtörténte után a házassági anyakönyvi kivonat bemutatásával a székesfőváros központi pénztárába azonnal felvehető lesz.

Ha a jutalomdijban részesitett nőcseléd vőlegénye, illetőleg férje róm. kath. vallásu, a jutalomdij csak akkor adatik ki, ha az esketési anyakönyvi kivonat azt tanusitja, hogy az esketés a székesfőváros I. kerületében Ferencz-halmán levő kápolnában történt.

Megjegyeztetik, hogy a jutalom ki nem adható, ha a megjutalmazott nőcseléd róm. kath. férjével nem a Ferencz-halmi kápolnában esküdött meg, ha továbbá azon nőcseléd, kinek a jutalom megszavazva lett, az 1901. év folyamán meg nem esküszik, végre, ha a megjutalmozott, vagy annak örökösei a jutalomdijat 1901. év végétől számitandó két év alatt fel nem veszik, mindezen esetekben a jutalomdij megszavazása és kiutalványozása hatályát veszti és a jutalom iránt való igény elenyészik.

Fölhivatnak tehát mindazon nőcselédek, kik ezen 210 K. kiházasitási jutalomdijat elnyerni óhajtják, hogy szolgálatban való hüségüket, szorgalmukat, erkölcsös magaviseletüket, hosszabb időn át egy gazdánál kitöltött szolgálatukat, eljegyzésüket igazoló bizonyitványukkal és cselédkönyvükkel felszerelt pályázati kérvényeiket legkésőbb **1901. márczius 15-ig** a tanácsi iktatóba IV. ker., központi városháza (Károly-laktanya) I. em. 25 ajtó szám alatt annál is inkább nyujtsák be, mert a kitüzött határidőn tul beérkezett folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

Budapest, 1901. január hó 25-én.

A székesfőváros tanácsa.

Árlejtési hirdetmény.

A VIII. kerület Ujvásár-tér és Szilágyi-utcza sarkán 5816 hr. szám alatt fekvő székesfővárosi telek és a rajta levő épület folyó évi márczius hó 1-től kezdődőleg 3 évre bérbe adatik.

Ezen-telek bérletre alulirt elöljáróság nyilvános pályázatot hirdet s felhivja a bérelni szándékozókat, hogy ajánlataikat melyhez a VIII. ker. pénztárnál leteendő 100 kor. bánatpénzről szóló letéti nyugta csatolandó, zárt boritékban alulirt elöljáró kezéhez (Baross-utcza 65. I. 18.) f. évi **márczius hó 1-én** déli 12 óráig annál is inkább adják be, mert a később érkező ajánlatok figyelembe vételni nem fognak.

Az ajánlatban az évi bérösszeg megjelölendő és kiteendő, hogy a bérlő milyen czélra kivánja a telket használni.

A szerződéstervezetbe foglalt bérleti feltételek naponként a hivatalos órák alatt a kerületi mérnöknél (Baross-utcza 65. II. 55.) megtekinthetők.

Az ajánlatok felett a folyó évi márczius hó 1-én d. u. 5 órakor Baross-utcza 65. I. 17. sz. alatt tartandó ker. választmányi gyülés fog dönteni.

Budapest, 1001. február 7.

A VIII. ker. elöljáróság.

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

IV. évfolyam. 1901. Budapest február 25. 8. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Szemfényvesztés.

A főváros égető sebeinek beolajozására kiküldött harminczas bizottság müködéséről csak nemrég volt alkalmunk ezen a helyen megemlékezni.

Azóta a jóléti bizottság kezd lassanként csakugyan kialakulni s legutóbbi ülésén, — melynek szószerinti jegyzőkönyvét mult számunkban közöltük, — már ugyancsak *érdemleges mederbe* terelte tárgyalásait.

Megmondtuk már a mult alkalommal is, hogy ehhez a bizarr vállalkozáshoz épen semmi bizodalmunk sincs. Akkor azonban még abban a jó feltevésben voltunk, hogy a bizottság müködése, ha czéltalan is, de legalább *komoly*. Sajnos, ma már eljutottunk odáig, hogy egész nyiltan és teljes határozottsággal ezt a jóindulatu feltevést is kénytelenek vagyunk megvonni ettől a saját külön székesfővárosi szinjátéktól s a szomoru komédiát közönséges *szemfényvesztésnek* kell nyilvánitanunk.

Ez a nagyhangon létrehozott, széles ábrázatu szervezet czélul tüzte maga elé, hogy végigtanulmányozza a főváros közigazgatásának egész menetét, hogy igy hü képet nyerve a meglevő állapotokról érdemleges javaslatokat tehessen az esetleg mutatkozó hiányokról, javitásra, ujitásra szoruló viszonyokról s az ügymenet javitása érdekében szükséges, valamint a pénzügyi érdekek tanácsolta tennivalókról. Mikor azután most érdemleges müködésébe kezd, mi történik? *Polonyi* ur, a ki mindenha és mindenütt birta a szóharczot és meggyőző erővel tudja a saját véleményét másokra debatteri erővel ráoktrojálni — de az ugynevezett „beamter dolgokról“ fogalma sincs; — egyszerüen előáll részletes javaslatával s beadja a jámbor lelkületü bizottságnak, mint munkaprogrammot és feladatául tüzi ki neki, hogy azt aprólékosan megtanulmányozza, tárgyalja és annak értelmében határozatokat hozzon. Ez a a munkaprogramm pedig egyszerüen nem egyéb, mint a meglevő állapotok *ellenkezőjének* vázlata, — ahból az egyszerü, szinte naiv feltevésből kiindulva, hogy ha a meglevő állapotok nem megfelelőek, majd azoknak a visszája' a forditott oldala, bizonyára kitünően beválik.

Teljesen felejti a bölcs javaslat, hogy a közigazgatás mai állapota nem véletlenségből, esetlegesen keletkezett, hanem évek hosszu során át tartó szerves fejlődésnek a leszürődése. Ha tehát ma valami igy van és nem másként, az nem azt jelenti, hogy tervszerüen, sem hogy szeszélyből van igy, hanem azt, hogy a kipróbált gyakorlat és a közszükség igy mutatta helyesnek és jobbnak.

A Polonyi Géza tájékoztatója szánalmas kritikája annak a fővárosi közigazgatásnak, a melyet ugyanaz a törvényhatósági bizottság hozott létre, a melynek egyik legrégibb tagja épen Polonyi Géza. Minden javaslata csak arra mutat, hogy mindenáron keresztül akar valamit vinni, hogy mit, az mellékes; csak az a fő, hogy más legyen, mint a mi eddig volt. Ez még azonban csak a kisebbik baj; a legnagyobb csufság abban rejlik, hogy a nagy támadó nem átall a legsilányabb reakczió terére lépni s még felszines terv alakjában is képes felvetni olyan gondolatokat, a melyek egyenesen a visszafelé való haladást, a degenerálódást jelentenék.

Egyáltalán nem tartunk töle, hogy a Polonyi ur komikumig terjedő javaslatai komolyan szóba kerülnek, de bámuljuk azt a merészséget, a melylyel azokat napvilágra hozta.

Szép és dicséretes dolog a takarékoskodás, de ennek a czégere alatt nem lehet a társadalomnak, sem pedig egy olyan sok ezer tagot számláló testületnek, mint a főváros tisztviselői kara, a legelemibb érdekeit ok nélkül és dölyfösen megtámadni.

Ezt a fővárost nem rákok és nem vakok vezetik. Vissza fogják verni mindenkor az olyan támadást, mely évtizedek munkáját akarja egyszerüen rombadönteni.

Ugyan tekintsünk csak néhány példát. Polonyi ur a tanácsosok számát akarja csökkenteni, de nem gondolja meg, hogy a fővárost kormányozni kevesebb erővel nem lehet; és nem veszi lelkiismeretére azt a felelősséget sem, hogy azzal a főváros tisztviselői személyzetének az előrehaladását tetemesen megnehezitené és igy egész sereg embert, a kik a status quo alapján léptek ebbe a testületbe, felültet, hogy ne mondjuk, megrövidit.

Az igy elért takarékosság végtére is relativ dolog. Megnehezíteni egy testületnek az existenciáját azért, hogy ezzel a közösségnek terhein enyhitsenek, nem eredmény és nem jó szolgálat. Ha azt a pótadót, a minek a kivetését a deficzit eltüntetésével el akarják kerülni, a fővárosi tisztviselőkön veszik meg, ezzel nem könnyitenek a közterheken, hanem a legnagyobb igazságtalanságot követik el.

Ott van a vasuti ügyosztály. Hát nem a közgyülés viharzott Polonyi urral egyetemben két évvel ezelőtt azért, hogy a főváros közlekedési ügyeit más dolgokkal foglalkozó ügyosztály mellékesen intézi el; nem ők követelték a külön ügyosztály felállitását, mert átlátták annak szükségességét? Most pedig egyszerre felesleges a közlekedési ügyosztály; miért? mert Polonyi urék valami ujat akarnak cselekedni s egy tanácsnoki fizetést akarnak megspórolni. Az persze mellékes, hogy ha a főváros ennek következtében majd esetleg százezrekig károsodhatik és a legfontosabb érdekei figyelmen kivül maradnak.

Még nagyobb abszurdum a jog- ipar- és rendészeti ügyosztály megszüntetése. Azé az ügyosztályé, a melynek olyan fontos ügyköre van és a mely évenkint átlag 20.000 ügyiratot intéz el. Ugyan ki fogja ezt a munkát végezni? Csak tisztviselő kell hozzá, a kit fontos munkaköre arányában megfelelően dijazni is kell. Nagy talán az ügyosztály munkaanyagát a tiszti ügyészségre bizzák? Hiszen ez a tanácsnak alárendelt hivatala, de még ha keresztül is lehetne vinni, akkor is az ügyészségnek a személyzetét kellene tetemesen szaporitani, a minek a pénzügyi eredménye ugyanaz lenne, mint az ügyosztály fentartása. Hát akkor mi szükség az igyekezet ilyen gruppirozására?

Egyenesen képtelenség a délutáni hivatalos órák emlegetése. Hál' Istennek az egész világ haladt már nálunk is annyira, hogy a külföld mintájára nagy bölcsen kisütötte, hogy a félnapos hivataloskodás, a félnapos tanitás az egyedül helyes, méltányos, igazságos és kizárólag eredményre vezető beosztás. Közönséges frázis, hogy a munkaerőt a délutáni foglalkoztatással jobban lehetne kihasználni. Ám a hivataloskodás idejét megnyujthatnák ilyen módon egy órával — papiroson, — a gyakorlati eredmény azonban a tényleg megnyert tiz perczczel egy cseppet sem javulna meg.

Nem tesszük meg azt a szivességet, hogy a Polonyi ur erőltetett javaslatait komolyan vegyük és pontról-pontra foglalkozzunk vele.

Ha szükség lesz rá, mindenkor ott állunk a gáton. Egyelőre beérjük avval, hogy sikerült konstatálnunk, hogy akkor, a mikor a harminczas bizottság müködésébe bizalmat nem vethettünk, igazunk volt.

Házilagos kezelés, vállalkozórendszer.

A fővárost a nagy takarékoskodás elve csodálatraméltó ingadozásokra készteti. Minden téren kisérleteznek s valami uj rendszert akarnak kipróbálni, mely remélhetőleg olcsóbb lesz, mint az eddigi. Régi, még mindig eldöntetlen vita folyik a házikezelés és a vállalkozó-rendszer hivei között, kik minden téren igyekeznek egymás rovására érvényesülni.

Csak a legutóbbi napokban történt, hogy a köztisztasági bizottság elfogadta azt az előterjesztést, hogy a budai szemétszállitásnál mellőzzék az eddigi vállalkozó-rendszert s a szemétszállitást a locsolással együtt a jövő évtől kezdve házilagosan végeztessék. Itt tehát nem kell a vállalkozó.

Annál bámulatosabb az a csaknem egy időben kelt tanácsi határozat, mely viszont arra hivja fel a pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy tanulmányozza, vajjon nem lenne-e olcsóbb és gazdaságosabb, ha ezentul az összes fővárosi hivatalok, intézetek és iskolák tisztántartását vállalatba adnák, s bizonyos átalányösszegért vállalkozóra biznák. Eddig

ezeket a munkákat a főváros házilagosan végeztette a gazdasági hivatal utján, — a tanács azonban azt reméli, hogy kevesebb költséggel tisztábban lehetne tartani a hivatalokat, ha a tisztogatást magánvállalkozóval intéztetnék el.

Ime tehát nem felel meg a házi-kezelés, — hanem jobbnak látszik a vállalatba adás. Kinek van igaza?

A szemétszállitás ügyében, — a mely elvégre is egészen specziális kérdés, bőven kifejtettük volt véleményünket. A köztisztasági bizottság nem csinált nagy kázust az esetből.

Egyszerüen ugy gondolkozott, hogy ha a köztisztasági hivatal vezetője azt állitja, hogy bizonyos összegért el tudja végeztetni a kivánt munkákat, ám tegye meg; próbálkozzék meg a feladattal, hátha sikerül neki. Ha pedig nem talál sikerülni, mindig akad vállalkozó.

Ugy hisszük, hosszadalmasak lennénk, ha ezzel szemben azt erősitgetnők, hogy efféle százezrekre terjedő kérdésben nem szabad megokolatlan és komoly alapot nélkülöző kisérletekbe bocsátkozni.

A bizottság feleljen róla, hogy mint végzi a dolgát. A véleményeket pedig mindenkor tiszteljük, ha nem is értünk egyet velök.

Az ügy egyébként még elég fórumon megy keresztül s nincs okunk meg nem bizni a tanács alaposságában.

A mi azonban a hivatalok tisztogatását illeti, valóban bámulatra késztet a főváros terve. Semmi okot nem ismerünk, a mi azt mutatná, hogy a házilag végzett tisztogatás nem olcsóbb, mint a vállalatba adás.

Már megint olyanforma hatást tesz ez a tervezgetés, mint a gyufán takarékoskodó zsugori ember eljárása.

Egy igaz: a főváros házilagosan tisztogatott helyiségei — tisztesség ne essék, szólván — piszkosak és elhanyagoltak. A por vastag rétegekben ül a butorokon, az ablakok megcsufolják a fizikát, mely átlátszóknak állitja azokat. A szolgák édes keveset törődnek a tisztogatással, — van dolguk elég, meg kell vallani, — de nem kevésbbé hanyagok is általában. Ugynevezett nagytakaritás ritkán van; a poros akták, jövő-menő felek közt pedig hamarosan nyoma vész a tisztogatásnak. Ha tehát a vállalkozó-rendszerrel ezt az állapotot meg tudják változtatni, — jól teszik, de hogy még olcsóbb pénzért sikerüljön ez, mint mostanság, a mikor takarékosságból a minimumra szoritják a tisztogatást — azt bizony már kötve hiszszük.

Ugy látszik kapkodunk, uraim, s a szalmaszála a nagy igyekezetben gerendának nézzük.

Az uj megfigyelő-osztály.

Nem mult el hosszu idő azóta, hogy a budapesti megfigyelő-osztály szánalmas állapotával e lap hasábjain foglalkoztunk s feltártuk azt a rémes helyzetet, melyben ez a humanitárius és közegészségi szempontból egyaránt elsőrangu intézet sinylődik. Sürgős orvoslást kértünk akkor a nyilvánvalóvá lett állapotok számára

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium megbizottjai és a főváros illetékes kiküldöttei hosszabb idő óta foglalkoznak uj elmebeteg-megfigyelő osztály létesitése és annak egyetemi oktatással leendő kapcsolatba hozatala kérdésével.

A bonyodalmas kérdéshez a legutóbbi napokban tudós szakférfiu szólott hozzá, mondhatnók szokatlanul alapos, nagy tudással és szakértelemmel megirt terjedelmes memorandumában.

Dr. *Laufenauer* Károly egyetemi tanár, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium egyik megbizottja intézte ezt az emlékiratot a főváros tanácsához, illetőleg annak közegészségi ügyosztályához.

Jól esik látnunk, hogy hangsulyozott véleményünknek mennyire igazat ad a tudós szakértő, s jól eső tapasztalat számunkra az is, hogy kitartó törekvésünk eredménytelenül nem marad.

A Laufenauer professzor emlékirata mint olvasmány is érdekfeszitő. Szeretnők teljes egészében közreadni, de igen nagy terjedelme megakadályoz ebben. Ezért tehát csak főbb vonalaiban ismertetjük, s néhány kiválóan közérdekü részletét idézzük:

*

A székesfőváros a lefolyt évtizedben — irja Laufenauer tanár — a közegészségi intézkedések egész sorozatát létesitette, melyek közt első helyen az uj közkórházak ragadják meg a figyelmet, mint oszlopos hirdetői a székesfőváros áldozatkészségének s mint oly intézmények, melyek a külföld bármely metropolisával is minden tekintetben kiállják a versenyt. E közkórházakban mindennemü betegek, szem-, fül-, gégebajosok, belés sebészi betegek, szülőnők stb. minden nehézség nélkül felvételt találhatnak és kifogástalan kórházi ápolásban részesülhetnek; a közönség elismeréssel adózik a betegek kényelmes, hygienikus elhelyezése s kitünő orvosi kezeléseért, a közmegelégedés általános s teljesen indokolt.

Minél jobban gyönyörködünk azonban a székesfőváros legujabban épitett közkórházainak valóban fejedelmi bőkezüséggel létesitett berendezéseiben, minél jobban szólal meg bennünk az elismerésnek méltó szava a fölött, hogy a székesfőváros, mint a közkórházak fenntartója, mily nemesen és hivatot-

tan fogta fel a közegészségügyi törvény intencziőit és magának a közegészségügynek mindennél fontosabb érdekeit; s minél inkább emelkedik ki a székesfőváros törvényhatósága a közkórházak létesitése és fenntartása körül reá háram'ó törvényszabta kötelességek példás teljesitésében: annál szembetünőbb az a közöny, a melylyel a megfigyelő-osztály irányában viselkedik és annál elhagyottabbnak látszik az elmebeteg-megfigyelő osztály, melynek modern berendezéssel való létesitése és fenntartása pedig nemcsak hogy ép oly fontos, s az elmebetegek számának sajnosan tapasztalható állandó emelkedése folytán fontosságában mindinkább növekedő érdeket képez, mint a közkórházak egyéb osztályai, hanem az a törvényhatóságnak szintén egyik elsőrendü, törvényszabta feladata is.

A törvényhatóság a kórházi ügyet eddig — ugyszólván — egyoldalulag kezelte. Mindent megtett, a mit a közegészségügy érdekében meg kellett tennie, sőt az általános érdekre való tekintettel többet tett, mint a mennyit tennie kötelessége volt, mert az ország szivében, az orvostudomány hatalmas tanintézeteitől környezve a székesfőváros a tudomány előrehaladásával lépést tartva rendezte be kórházait, csak egyre nem volt kellő tekintettel: a megfigyelő-osztályra. Erre az osztályra nem forditott kellő figyelmet, azt árván hagyta, mintha félt volna ezt az osztályt a szükségletek arányában fejleszteni, nehogy szánakozó szivvel legyen kénytelen szemlélni, hogy mily rohamosan növekszik az elmebetegek száma és a társadalmi viszonyok, az élet nehéz küzdelmei mily sok áldozatot követelnek, a kiknek részint gyógyitó helyük, részint pedig utolsó állomásuk az idegbeteg- és elmebeteg-megfigyelő osztály. Miként azonban a sebeket is csak addig viselhetjük leplezve, a mig az égető kin ajkainkat panaszra nem készteti, épen ugy az idegbajosokat és elmebetegeket sem lehet már a jelenlegi szük és a tudomány haladásához mérve teljesen meghaladott és alant álló berendezésekkel felszerelt kórtermekbe szoritani, mert számuk és állapotuk már hangosan követeli a megfigyelő-osztály modern berendezését.

A székesfővárosi közkórházak reform-munkája tehát befejezettnek nem mondható. A még megoldandó kérdések közül a legégetőbb, mert legsürgősebb elintézést igényel, a megfigyelő-osztály czélszerü elhelyezésének, illetve, a most még „provizoriusan," egy budai bérházban elhelyezett s a legprimitivebb igényeknek meg nem felelő osztály helyett egy a modern követelményekhez mért, a székesfőváros többi kórházaihoz méltó elmebe eg-osztály létesitésének kérdése.

Csaknem minden nagyobb európai város rendelkezik már ily kórházi jelleggel biró intézettel, mely a város területéről beszállitott, a közbiztonságot veszélyeztető elmebetegek lehetőleg gyors elhelyezésére és kórházi ápolására van hivatva. Nem méltó ennélfogva székesfővárosunkoz, hogy ily fontos czélra szolgáló intézményt a jelenlegi „provizorius", mondhatni szégyenletes állapotában, mely már több mint 10 esztendő óta változatlanul fennáll — továbbra is meghagyjon.

A székesfőváros elmebetegeinek elhelyezése már kezdettől fogva nem volt kielégitő. A megfigyelő-osztály immár több mint felszázados multja a régi Rókus-kórházban vette kezdetét ugyanis már ekkor a szükség parancsoló szava az elmebeteg osztályt a Duna balpartjára utalta s itt találtak felvételt a főváros elmebetegei egészen 1899-ig, a midőn — egy sajnálatos véletlen következtében más alkalmas pesti épület hiján — a megfigyelő-osztály ideiglenesen egy budai bérházba helyeztetett át.

Élénk emlékezetünkben vannak még a Rókus-kórházban levő elmebeteg-osztály türhetetlen viszonyai, melyek a kezdet nehézségeiről tesznek tanuságot. A hetvenes évek végén még csak 40 ágyra berendezett osztály a többi kórházi osztályokkal közös épületben, a legprimitivebb módon volt elhelyezve; a betegek kényelméről, de sőt a legegyszerübb közbiztonsági intézkedésekről szó sem lehetett.

A rohamosan gyarapodó főváros igényeinek az ily osztály természetesen csak a legnagyobb kalamitások árán felelhetett meg; a minduntalan ismétlődő panaszok és kellemetlenségek időnkint kisegitő, a már-már türhetetlen állapotokon javitani akaró intézkedésekre szolgáltattak alkalmat: de ezek mindig csak a toldás-foldás jellegével birtak, és igy a viszonyok szanálására nem vezethettek. Ezen intézkedések legszerencsétlenebbje kétségkivül a már fentebb érintett áthelyezés volt a Duna jobb partjára, melynek következtében a megfigyelő-osztály mostani helyzetébe, egy budai bérház ad hoc berendezett helyiségeibe került bele.

Ez az áthelyezés, mely az 1888. évi május 9-iki közgyülésen vált határozottá, csak provizorius jellegü intézkedés, illetve, minthogy a pesti oldalon alkalmas épület nem állott rendelkezésre, a viszonyok állitólagos kényszerhatásának folyománya volt. Kitünik ez a székesfőváros tanácsának a nagym. belügyminiszteriumhoz intézett 1888. jul. 23-án kelt, 12,443. számu jelentéséből, mely szerint: „a budai oldalra pedig a megfigyelő-osztály tényleg csakis s végső szükség pressziója alatt helyeztetik át ideiglenesen, minthogy arra való házat a pesti oldalon alálniés szerezni minden iparkodás daczára nem sikerült.

Csakis ezen indokolás alapján nyerte el az áthelyezést elrendelő közgyülési határozat a nagym. belügyminiszterium jóváhagyását (1888. jul. 30-án, 50,159/VIII. sz. alatt), mely alkalommal a belügyminiszter hangsulyozza, hogy „a szóban levő elmebeteg-osztálynak ezen berendezését egészen ideiglenesnek tekintem s a főváros közönségének idevonatkozó határozatát csak a fenforgó viszonyok kényszerhatása folytán hagyom jóvá; minthogy továbbá a közérdek szempontjából kivánatos, miszerint a fővárosi közkórházak elmebeteg-osztályának berendezése mentől rövidebb idő alatt minden jogos kivánalomnak megfelelőleg véglegesen szerveztessék és végre minthogy kivánatosnak látszik, miszerint ezen közkórházi elmebeteg-osztály, a mennyire lehetséges, a főváros népesebb felében rendeztessék be, mindezen indokok folytán felhivom a főváros közönségét, hogy teljes buzgalommal hasson oda, hogy a kérdés mentől rövidebb idő alatt végleges és minden jogos érdeket teljesen kielégitő megoldást nyerjen."

Igy került a megfigyelő-osztály Budára, ugyanazon átalakitott bérházba, melyben a „provizórium" daczára még most is

elhelyezve van. Az elhelyezés, illetve berendezés mikéntje még sokkal elviselhetetlenebb a betegekre, orvosokra, hozzátartozókra nézve egyaránt, mint a régi, rókusi elhelyeztetés. Az egész kórház ugyanis 4 közös kórteremből és az ezekkel szomszédos, velük egy folyosón elhelyezett, dühöngő betegek részére szolgáló czellákból áll. Mi sem természetesebb, mint hogy ily berendezés mellett a ház minden egyes lakója éjjel-nappal kénytelen a dühöngő betegek lármáját hallgatni, beteg, orvos, ápoló egyaránt még éjjeli nyugalmat sem találhat a folytonos orditás, lármázás közepette. A kórházba belépő idegen vagy beteglátogató füleit azonnal megüti a dühöngő elmebetegek orditása s könnyen elképzelhető, mily lélekkel hagyja ott elmebeteg gyermekét az a szülő, ki az intézetbe belépve, a nagy zajban még beszélni sem tud az ügyelő orvossal; minő benyomásokkal távozik onnan az a beteglátogató, a ki betegével beszélni óhajt s látogatását a dühöngők czellái előtt kénytelen elvégezni, ha ugyan egyáltalán el nem utasittatik, mert a lárma oly foku, hogy a látogatás teljesen kivihetetlen.

Külön, kisebb betegszobák hiján, a jobb társadalmi osztályhoz tartozó betegek kénytelenek a többiekkel egy közös kórteremben tartózkodni; a 4 kórterem mindegyikében 20—25 beteg a legkülönbözőbb társadalmi osztályokból, zsufoltan, a lehető legrosszabb hygienikus viszonyok közt van elhelyezve. Együtt találjuk itt a miniszteri tanácsost a bérkocsissal; orvost, ügyvédet a disznóhajcsárral; papot a napszámossal stb. Az orvosok ablak nélküli helyiségben vizsgálják betegeiket, fogadják a látogató, érdeklődő feleket; ugyanitt reggeltől estig — a folyosón tartózkodó betegek zajától kisérve — végzik ezernyi hivatalos teendőiket. A betegek a folyosón, hideg kövön állva mosakodnak; napközben ember-ember hátán a szük folyosón tolakodik; a tisztátalan, elgyengült fekvő betegek büzében kénytelenek az intézet szerencsétlen lakói tartózkodni, enni és aludni.

Ilyenek a megfigyelő-osztály mostani viszonyai. A székesfőváros tanácsa — e tarthatalan állapotok tudatában — már 1892 óta foglalkozik a megfigyelő-osztály végleges elhelyezésének kérdésével, mely azóta minden irányban a legbehatóbban át lett tanulmányozva, tüzetes jelentésekben ismertetve, pénzügyi, * gazdasági s egyéb szempontokból tárgyalva — sajnos — a nélkül, hogy még csak a hely megválasztásában is megegyezés jött volna létre.

Az immár nyolcz éven át huzódó tárgyalásokból két, egymással merőben ellentétes terv kristályosodott ki, melyek egyike a budai oldalon, a kutvölgyi kórházzal kapcsolatban, másika a pesti oldalon e czélra kiszemelt telken óhajtja az uj megfigyelő-osztályt létesiteni. Mindjárt itt meg kell azonban jegyeznünk, hogy e tárgyalások lényegesen és első sorban — lehet mondani kizárólag — gazdasági téren mozogtak és a tárgyalási jegyzőkönyvek és jelentések argumentumai között sajnálattal kell nélkülöznünk a magasabb, közérdekü szempontokat, melyek az ily messzire, évtizedekre kiható projektomnál, mint a milyen egy kórház épitése, első sorban kell, hogy megfontolás tárgyává tétessenek. Ily szellemben fogja fel a tárgyat azon, már fentebb emlitett 1888. évi 50,159. számu belügyminiszteri leirat, mely az elmebeteg-osztály végleges szervezését a közérdek szempontjából tartja kivánatosnak és felhivja a főváros közönségét, „hogy a kérdés mentől rövidebb idő alatt végleges és minden jogos érdeket kielégitő megoldást nyerjen."

Hogy e „jogos érdekek" között a főváros anyagi érdekei is bennfoglaltatnak, az természetes; de viszont, hogy az anyagi érdekek szemmeltartása és a lehetőségig gondos megóvása mellett a „közérdek" ezen kérdés megoldásánál elsőrangu fontossággal bir, azt ismét elvitázni nem lehet. S ily szempontból itélve meg a dolgokat, mindjárt eleve ki kell jelentenünk, hogy a megfigyelő-osztályt helyesen és a czélnak megfelelőleg csakis a balparton lehet és szabad felépitenünk.

Az emlékirat itt részletesen bizonyitja a balparti épitkezés előnyeit és szükségességét.

A megfigyelő-osztály gyüjtőkórház jellegü intézmény, mely aránylag csekély beteglétszám mellett nagy évi betegforgalmat mutat fel s igy oda való, a hol legtöbb a beteg és a kórház legkönnyebben megközelithető.

Legtöbb a beteg a pesti oldalon, a mennyiben a megfigyelő-osztályra felvett betegek — évek hosszu sora óta tett tapasztalatok szerint 80—86 százalékban a pesti oldalról érkeznek oda s csak 14—20 százalékban budaiak.

A pesti betegek legtöbbjét azon kerületek szolgáltatják, melyekben nagyobb kórházak, klinikák vannak.

Ezen statisztika egyenesen ráutal a környékre, a hol a megfigyelő-osztály legczélszerübben volna elhelyezhető.

Eltekintve azonban a direkt betegfelvétel statisztikájától, székesfővárosunk most megejtett népszámlálási adatai is a fent kifejtett álláspont mellett szólanak. Vagyis 729,383 lakosból ép a VI—X. kerületre, 521,431 lélek esik, a mi szintén a mellett bizonyit, hogy a megfigyelő-osztály a lakosság zömének közepette a balparton legyen.

Az elmebetegek beszállitása tekintetében igen nagy előny, ha a betegek rövid uton, könnyen helyezhetők biztonságba.

Rendkivül terhes körülmény, sőt mondhatjuk, valóságos csapás volna az intézet távoli fekvése a betegek hozzátartozóira nézve.

Azoknak a szegény elmebetegeknek, a kik állapotuknál fogva, elmekórházi elhelyezésre nem szorulnak, az elmekórházzal kapcsolatos ambulanczia (rendelés szegény járó betegeknek) valóságos áldás volna s bőven igénybe is vennék azt, ha az elmekórház könnyen megközelithető helyen épülne fel. Budán nem volna ambulanczia, a minthogy jelenleg sincs, mert a megfigyelő-osztálynak még jelenlegi fekvése sem alkalmas ambulanczia létesitésére. Ezen feladatot most az elme- és idegkórtani kliniknak Budára átköltözése alkalmával a pesti oldalon visszamaradt része, az üllői-uti (26. sz.) klinika ideg-ambulanczia tel-

* Székesfővárosunk költségvetésében az 1896. évi 32,830/VI. t.-sz. alapján, 1897 óta, a 100 milliós koronás kölcsön terhére I. függelék *A*) végleges kiadások VI. czim 7. pontja alatt 500,000 korona van felvéve az elmebeteg-megfigyelő osztály épitésének czéljaira. Lásd 1901. költségvetést I. 118. oldal.

jesiti, hol évenkint — a nagyszámu idegbetegeken kivül — mintegy 1000 ambulans elmebeteg szokott megfordulni. Járó beteg-rendelés hiján ide kénytelen küldeni a megfigyelő-osztály azon gyógyultan vagy javultan elbocsátott betegeit is, a kik még további orvosi ellenőrzésre vagy kezelésre szorulnának, de a megfigyelő-osztályt, a hol betegségük tartama alatt kezeltettek, ez osztály távoli fekvése miatt fel nem kereshetik.

Az elmebajos beteg lelkületére rendkivül nagy befolyással van az a tudat, hogy hozzátartozóitól, szeretteitől távolabb vagy azokhoz közelebb van.

Az öntudatát még el nem vesztett beteg lelkületére bal zsam az a tudat, hogy szerettei közepette, az ő társadalmi körében él, — csak békés helyre vonult, a hol lelke nyugalmat talál és felizgatott idegei lecsendesednek.

Ebből a szempontból is egyenesen megkövetelendő, hogy a megfigyelő-osztály közelében legyen ama helynek, a honnan a betegek felvétetnek.

Az elmebetegek, ha betegségük csak átmeneti (transitarius), ideiglenesen, mintegy próbaképen visszabocsáttatnak családjaikhoz, de ép azért, mivel lelki állapotuknak kipróbálása a czél, szükséges, hogy felügyelet alatt tartassanak. Az ily betegeket vagy az orvos látogatja meg vagy ő jelentkezik időről-időre az orvosnál. Ennek a czélnak szigoruan és jol csak ugy felelhetünk meg, ha a megfigyelő-osztály a betegek lakóhelyéhez közel van.

Végül nem utolsó jelentőségü, mert par excellence közérdek az egyetemi tanitás érdeke sem, ezt pedig a megfigyelő-osztálynak Budára való áthelyezése teljesen tönkretette.

A székesfőváros az orvosi tudomány fejlesztésére nyujt módot az által, ha a megfigyelő-osztályon levő betegek az egyetemi tanitással kapcsolatosan bemutathatók és megfigyelhetők a nélkül, hogy ezen jelentékeny, humánus és nemes szolgálata a legcsekélyebb áldozatába is kerülne, sőt ellenkezőleg annálfogva, hogy az intézet vezetését és az orvosi gyógykezelést az egyetemkötelékébe tartozó tanár és orvosok látják el, a személyzeti kiadásoknál egyenesen megtakaritásai vannak. Ugyanis az intézet specziális jellegénél fogva nincsen szükség arra, hogy az valamely székesfővárosi közkórház igazgatása alá tartozzék. Az intézetet vezető egyetemi tanár, továbbá a tanársegéd és két orvosból álló orvosi személyzet révén évi 8000 koronát takaritható meg a főváros azon esetben, ha az uj intézet az egyetemi oktatással hozatnék kapcsolatba; a minthogy eddig is 18 év leforgása alatt a főorvos fizetése czimén 18×4000=72,000 korona, az alorvos fizetése czimén pedig 18×1200=21,000 korona megtakaritás volt elérhető azáltal, hogy a megfigyelő-osztály főorvosa és az alorvosi teendőket teljesitő tanársegéd az egyetemi tanitás érdekében ingyen szolgálják a székesfővárost.

Mint a vallás- és közoktatásügyi kormányzat idézett magas leiratából kitünik, a tanitási érdekek a megfigyelő-osztály Budán való felepitését egyenesen kizárják s az idevonatkozó fontos intencziók csakis a balpartra való felépités utján érhetők el.

Térjünk át most a kérdés másik oldalának, a gazdasági résznek tüzetes tárgyalására. E tekintetben a székesfőváros mérnöki hivatalának 1898. évi január 21-én kelt 622 számu jelentésének sorrendjéhez ragaszkodunk, mint a mely jelentés a kutvölgyi kórházzal kapcsolatos épitkezés áttekinthető összeállitását tárgyalja az általános elrendezés, az épitési költségek, a fütés a világitás, főző- és mosókonyhai berendezés és ezeknek üzemben tartása, végül a telek árának szempontjából.

I. *Általános elrendezés.* Ez a kutvölgyi kórházzal kapcsolatos épitkezésnél határozottan kedvezőtlennek, sőt — minden tulzás nélkül szerencsétlennek mondható Ugyanis a megfigyelő-osztály a többi Szt.-János-kórházi pavillonok közös telektömbjén érthető * okokból már nem kap helyet, miért is az egész telep háta mögött fekvő, abnormalis fekvésü rendezetlen, a talajvizeknél fogva folytonos csuszamlásnak kitett talaju telekre szorittatik vissza. Az egész, 1857 □-ölnyi terület szabálytalan alaku, jobb oldalt és hátul vizmosás metszi, a mi a betegek kertjének, de sőt a jobboldali épületszárnynak (dühöngő osztály, melyből 2 czellát vesz el) konfigurációját is kedvezőtlenül befolyásolja. A megközelités igen körülményes; a Szt.-János-kórházi telep jobboldalát egész hosszában meg kell kerülni; majd jobbkéz felől a temető, balkézről a kórházi halottas ház és boncoló terem mellett elhaladva, juthatunk el végre a gazdasági udvarhoz vezető utra, mely a megfigyelő-osztály főbejáratául szolgálna. Valóban szomoru szomszédság egy elmebetegkórház számára! Valóságos memento mori, mely a kórházat felkereső szerencsétlenek és hozzátartozóiknak nem nagyon épületes látvány leend. Szerencsétlenebb helyet e czélra már aligha sikerülne találnunk, mint épen a tervbe vett 6717 és 6718 h. r. számu telkeket.

Ezzel szemben a balparti épitkezéshez az Üllői-ut mentén kiszemelt, az Üllői-ut, Delej-utcza, Uj-utcza és Rezső-tér által határolt székesfővárosi telkek krb. hasonló nagyságu (1848 □-öl) szabályos sik területü négyszöget képeznek, mely a kitünő közlekedésü Üllői-ut felől a lehető legkönnyebben megközelithető s melynek szomszédsága a fent leirt kedvezőtlen benyomást nem gyakorolja; a betegek kertjei, az épület jobb és ba szárnya (dühöngő osztály) teljesen részarányos elhelyezést nyerhetnek.

II. *Az épitési költségek.* A fentidézett mérnöki jelentésből kitünik, hogy a balparti épitkezés 16766·59 frttal olcsóbb mint a jobbparti, kütvölgyi épitkezés, a mi természetes is, ha tekintetbe vesszük a telek „abnormalis" fekvése folytán felmerült szabályozási költségeket, melyek a balpartra tervezett épitkezésnél — a telek sik fekvése folytán — elesnek.

---

* A kutvölgyi kórház tervezése alkalmával a megfigyelő-osztályról szó sem volt, de nem is lehetett!

(Folyt. köv.)

Iparkihágási ügyek.

Az iparhatóságok az iparkihágási ügyek elbirálásánál nem járnak el a feltétlenül kivánatos egyöntetüséggel és nem csak bizonyos ferde szokások és apróbb téves felfogások terjedtek el s szilárdultak meg a gyakorlati megszokás következtében, hanem sok hatóság a törvény és a végrehajtó-rendelet intézkedéseit is figyelmen kivül hagyja s igy tisztán a saját önálló, gyakran helytelen felfogása alapján teszi meg fontos intézkedéseit.

A kereskedelmi miniszter most érdekes körrendeletben foglalkozik az iparhatóságoknak a kihágások eseteiben gyakori tévedéseivel és részletes utasitásokat ad a jövőben követendő korrekt eljárásra.

Ez a rendelet önmagában véve is érdekes és tanulságos, a magunk részéről azonban annál szivesebben ismertetjük, mivel az iparkihágási ügyekben követett eljárás ügyével közelebbről bővebben s egyéb, általánosabb szempontokat figyelemre méltatva is foglalkozni kivánunk, a mihez egyelőre igen hálás alapvető közleményül kinálkozik a kereskedelmi miniszter érintett rendelete, — melyet az alábbiakban szószerinti alakjában közlünk:

*

Kereskedelmi m. kir. miniszter. — 79585 VIII. sz. Valamennyi II-od f. iparhatóságnak. — A III-ad foku elbirálás végett elém kerülő iparkihágási ügyek, valamint az 1891. XIV. és 1893. XXVIII. t.-cz.-be ütköző és az ipartörvényben megállapitott módozatok szerint elintézendő kihágások felülbirálása alkalmából ismételten tapasztaltam, hogy az I-sö foku iparhatóságok itéleteik meghozatalánál nem tartják szorosan magukat az 1884. XVII. t.-cz. végrehajtása tárgyában a volt földmüvelés, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium által 1884. évi aug. hó 26-án 39266. sz. a. kiadott általános rendelet határozmányaihoz.

Nevezetesen:

1. oly esetben, midön a kihágással vádolt egyén sem személyesen, sem meghatalmazottja által a tárgyalásra meg nem jelenik, az elsőfoku iparhatóságok igen gyakran pusztán a feljelentésben foglaltak alapján hozzák itéletüket; figyelmen kivül hagyván, hogy a hatóság az idézett rendelet 61. §-a értelmében ugy a feljelentésre mint az ügyállás felderitésére szolgáló adatokat hivatalból tartozik összegyüjteni és hogy itéletét a 84. § ból kifolyólag a kideritett tények és felhozott bizonyitékok alapján hozza.

2. A tárgyalási jegyzőkönyvben nem emliti fel, vajjon a felek felebbezési jogukra figyelmeztettek-e? 91. (§.) E helyütt hangsulyoznom kell, hogy a felebbezési határidő, az ipartörvény 181. §-a értelmében 15 nap és nem 3 nap, mint nem ritkán tévesen bejegyeztetik. Ki kell továbbá emelnem, hogy az ipartörvány az imént idézett szakasza korlátlan felebbezési jogot biztosit és ennélfogva a belügyminiszterium által 1890. évi julius hó 26-án 2608. sz. alatt kiadott rendelet iparkihágási ügyekre alkalmazást nem nyerhet.

3. Az itélet nem tartalmazza a vádlott személyazonosságának megállapitására szükséges adatokat. (Név, kor, foglalkozás, előélet stb.)

4 Kimarad az itéletből a törvényes rendelet szakaszaira való hivatkozás, valamint az elitélt által elkövetett kihágás megnevezése (92. §.) Itt meg kell jegyeznem, hogy az itélet rendelkező részében nem csak a törvény azon szakasza idézendő, melynek alapján a büntetés kiszabatik, hanem azon szakasz is, melybe a kihágás ütközik.

5. Kihágások halmazata esetén összbüntetés állapittatik meg, holott az 1879. XI. t.-cz. 29. §-a szerint, a büntetés mindenik kihágás miatt külön-külön állapitandó meg.

6. Igen gyakran jogiszemély (czég, részv.-társ. stb.) marasztaltatik el, holott jogiszemély kihágási eljárás alanyául nem szolgálhat, az itéletileg el nem marasztalható, hanem mindig a jogiszemély képviselője, czégtulajdonos stb. vonandó felelősségre.

7. Több vádlott büntető cumulativ elsőfoku itélet elbirálásánál a másodfoku iparhatóság az első foku itélet azon részét is felülvizsgálat alá veszi, mely miután vádlott abba belenyugodott, jogerőre emelkedett és ennélfogva érintetlenül hagyandó.

8. Figyelmen kivül hagyatik, hogy a büntető eljárás megindithatása, az 1879. XI. t.-cz. 31. §-a szerint, a kihágás elkövetésétől számitott 6 hó alatt elévül: már pedig elévülés fenforgása esetén ezen körülmény hivatalból veendő figyelembe. Miután a fentiekben az első foku itéletek leginkább észlelt hiányait elsoroltam, felhivom az iparhatóságot, utasitsa az elsőfoku iparhatóságokat, hogy itéleteik meghozatalánál a többször idézett 39266/1884. számu rendelet határozmányaihoz szigoruan ragaszkodjanak, kiváló gondot forditván arra, hogy az itéletek alaki szempontból is helyesen legyenek szerkesztve.

Erre annál is inkább nagy sulyt kell fektetnem, mert érdemileg helyes itéleteket igen gyakran pusztán alaki hiányok miatt vagyok kénytelen feloldani vagy megsemmisiteni, mi által az ügy végleges befejezése — nem ritkán az érdekelt felek, de a közönség kárára is hosszu ideig elódáztatik és az összes hatóságok igen sok felesleges munkával terheltetnek.

Budapesten, 1900. decz. hó 15-én.

Hegedüs s. k.

A tanárok családjában előforduló ragályos betegségek.

A tiszti főorvos előterjesztést tett a tanácsnak a tanárok, tanitók, tanitónők és óvónők családjában előforduló ragályos betegségek esetében szükséges óvóintézkedések elrendelése tárgyában. Ebben a fontos kérdésben mindeddig semmiféle rendszabályt nem alkottak, holott közegészségi szempontból rendkivül fontos, hogy ilyen esetekben a kerületi előljáróságok a legnagyobb elővigyázattal és kellő egyöntetüséggel járjanak el.

Az előljáróságok eddig nem vették figyelembe, hogy az illetőnek a tanitástól való eltiltása a betegség nemére és a beteg gondos elkülönitésére való tekintettel egyáltalán szükséges, sem pedig nem törődnek az eltiltás idejének meghatározásánál avval, hogy milyen természetü ragályos betegség az, mely az illető családjában fellépett.

A tanács most a tiszti orvos előterjesztése alapján részletes utasitásokat adott a hatóságok eljárásának szabályozására. Ezek szerint az 1893. évi XXXIII. t.-cz. 20. §-ának a) pontja alapján a kerületi előljáróság köteles intézkedni a tanár müködésének időleges beszüntetése tárgyában a kerületi tiszti orvos javaslata alapján. A tanszemélyzetet azonban szükségtelen kitiltani az iskolából a trachoma, szamárhurut, bárányhimlő és járványos fültőmirigylob, járványos agygerinczágylob, orbáncz, gyermekágyi láz, vérhas és hasi hagymáz eseteiben, kivéve, ha ezt a különleges helyi viszonyok megkövetelik.

Egyáltalában szükségtelen a tanszemélyzetet eltiltani a tanitástól, ha a ragályos beteget a lakásáról eltávolitották. A himlőnél, álhimlőnél és küteges hagymáznál, ha a beteget eltávolitották a lakásból. A himlő és küteges hagymáz esetében a tilalom-idő három hét, álhimlőnél egy hét.

Ha a beteget a lakásban ápolják, feltétlenül ki kell tiltani a tanerőt: a kanyarónál és álhimlőnél két hétre, a vörhenynél hat hétre, a himlőnél, roncsoló toroklobnál és küteges hagymáznál pedig hat hétre.

Pesti előljáró betegsége.

Pesti Ferencz IV. kerületi előljáró állapotában örvendetes javulás állott be. Az előljáró a héten szerencsésen tulesett a gonosz betegség komoly részén s már csaknem teljesen felgyógyult. Mint értesülünk, *Pesti* e hét elején már hivatala vezetését is átveszi *Gorecky* Zsigmond h. előljáró kezéből, s rendes müködését ujult erővel megkezdi.

Rendelet a prostitució szabályozására.

II.

Lapunk mult hónap 21-iki számában részletesebben ismertettük a főkapitánynak ide vonatkozó 49465/1900. számu rendeletét. Ismertető közleményünk záradékául külön czikkben igértük annak részletezését, vajjon elérhető lesz-e az uj szabályzattal a titkos prostituták hatósági ellenőrzés alá vétele, s hogy meddig terjedhet ama jogkör, a meddig a hatóságnak e téren belea vatkozási joga van.

Az ugynevezett „alkalmat adó helyeket“ ezentul az eddig csak titokban müködő személyek egész bátran felkereshetik, ha az ujonnan rendszeresitett egészségi lappal birnak, mert hiszen a hatóságnak a prostitució terén nem is lehet más hivatása, mint az egészségügy megóvása és a tisztességes nyilvánosság lehető megvédése. Igen ám, de miként, mily alakiságok mellett fogják azokat a lapokat kiállitani? Mert ezen fordul meg a rendelet sikerének összessége! ... Ha részletes személyleirást, pláne fényképet tartalmaznak ama lapok, akkor a külső tisztességes látszásnak mázát mindenkor feltüntetni szerető személyek, kiket most mégis ellenőrzés alá akarnak terelni, soha sem fognak ily lapot váltani, hanem tovább is titokban fognak bujkálni. Ha pedig csak egyszeri bemondásra fogják azt kiállitani, az egész ellenőrzés illuzóriussá válhatik, mert fiktiv nevek, kölcsönkért igazolványok fognak leggyakrabban szerepelni s a találka helyeken időnkint megjelenő ellenőrző közegek, kik amugy is a legnagyobb tapintatra vannak utalva, a személyazonosságot annál kevésbbé állapithatják meg, mert az engedélyes neve ő előttük ismeretlen, az csak egy-két rendőri főhivatalnok titka. Minden különben a rendelet végrehajtásának miként jétől függ, mely bizonnyal kiváló tapintatosságot s körültekintést igényel.

A főkapitány nyilatkozott a lapok hasábjain is, hogy mely elemeknek szánta ezeket az egészségi lapokat. És ha a tervezet szerint a mulató buffet hölgyeit, az orpheumok szirénjeit avagy a lebujok pinczérleányait anélkül, hogy — mint keleten = az ily elemekre hatósági kényszert alkalmaznának, sikerülni fog mindezeket egészségi ellenőrzés alá vonni, akkor a főkapitány uj rendelkezése a közre kiszámithatlan előnyökkel járand. Mindenesetre be fogjuk várni az uj rendelet gyakorlati alkalmazását és látni óhajtjuk hatásait, melyek a legrövidebb idő alatt kétségtelenül konstatálhatók lesznek. Akkorra tartjuk fenn magunknak, hogy a törvényesség szempontjához is hozzászóljunk. Ily tárgyu kifogásokat már bizonyos körökből ismételten hallottunk s kétségtelen, hogy a főkapitány rendeletéhez fér szó. A rendelet egyébként a főváros idevágó szabályrendeletéhez (837/1884. sz.) alkalmazkodik s igyekszik legalább a látszatát megőrizni a jogos alapnak. Egyelőre a fő, hogy lesz-e hatása és milyen; a többi, a mely ha az eredmény kedvező lesz, tényleg másodrendü kérdéssé válik, egyelőre mellékes dolog.

Kucséberháború.

Érdekes kérvény fekszik a tanács asztalán.

A magyar ipar fellendítéséről, a munkanélküliek nyomorának enyhitéséről beszél egy magánvállalkozó, ki mindezt legalább egy kis téren tetszetős módon tudná kivivni a közjavára ugy, hogy a saját érdekei is érvényesülnének. Mindennek a sok szép dolognak pedig az alapja nem más, mint egy kucséberháboru, melyen egy magyar iparos emberei szálltak szembe a külföld ferde vállu jövevényeivel.

Markert Dezsőnek czukorkagyára van a Dembinszky-utczában. A gyárban, mely ez idő szerint csak nyolcz munkást foglalkoztat, ugynevezett „Király pemete-fü czukorkát" készitenek, még pedig tiszta gyógynövényekből és jegecz czukorkákból. Ilyen hasonló gyár nincs több Magyarországon, a külföldön gyártott e fajta czukorkákat pedig egészségtelen festékekkel és vegyi alkotó részekből állitják elő. A czukorka terjesztésének legtermészetesebb módja a házalás, nagy mozgó-árusitás, a mi azonban tudvalevőleg meg nem engedett dolog. A czukorka-készitő azonban mégis kisérletet tett egy csoport munkanélküli emberrel, a kik nála alkalmaztatásért jelentkeztek.

Adott nekik 3—4 korona értékü czukorkát, melynek árusitásából tisztességes keresetre tehettek volna szert.

Az árusitás sehogysem sikerült, mert nemcsak a hatósággal gyült meg a bajuk, hanem a hivatásos kucséberek uton-utfélen kegyetlenül elpáholták a Dembinszky-utczai czukorárusokat, akiktől keresetüket féltik. Markert Dezső most azzal a kérelemmel fordult a főváros tanácsához, hogy eszközöljön ki számára a belügyminisztertől engedélyt arra, hogy rendszeres mozgó áruscsapatot szervezhessen, a mely háboritatlanul szerezhesse meg a czukorkáknak a nagy forgalmat. Ugy okoskodik a folyamodó, hogy az engedély elnyerése esetén gyára fellendül, igy abban 1000 -1200 embert is foglalkoztathat, a kiket a munkahiánytól megment, a jól kolportált magyar készitmény pedig kiszoritja a külföldi gyárosok selejtes áruit. A mozgó árusitással széles Magyarországon akár 10000 ember is megkereshetné a napi 4—6 korona tiszta jövedelmet, az árusokat ráadásul a gyáros saját költségén csinos egyenruhában járatná.

Ime milyen tetszetős és szép gondolatok, a megvalósithatás legkisebb reménye nélkül.

Uj nyilvános közkórház.

A belügyminiszter körrendeletben közölte valamennyi törvényhatósággal, hogy a *Zólyomvármegye* tulajdonát alkotó *beszterczebányai magánkórházat* (mely a már előbb nyilvánossági jelleggel felruházott beszterczebányai *városi* kórházzal nem azonos) 1901. évi január hó 1-től kezdődőleg nyilvánossági jelleggel ruházta fel s az országos betegápolási alap és az államkincstár terhére az emlitett kórházban ápolás alá kerülő vagyontalan betegek után a napi ápolási dijat 1 korona 10 fillérben állapitotta meg.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 725.013, katona 16.000. — összesen: 741.013 Az elmult héten élve született 55 gyermek, meghalt 315 egyén, a születések 140-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 316 törvényes, 159 törvénytelen; nemre nézve 226 fiu, 229 leány. Halvaszületett 22 gyermek köztük 11 törvényes, 11 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 31.9.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 22.1 az egy éven felüli lakosságnál: 18.2, az öt éven felüli lakosságnál: 16.5.

A halottak közt volt 165 (—) finemü, 150 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 4. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 30-nál).

Ez év eddigi 6 hetében élve született összesen 2627 gyermek, meghalt összesen 1658 egyén, a születések többlete tehát 769; a mult év megfelelő időszakában született 2810 meghalt a 1665 születések többlete tehát 1145.

Az élveszülöttek között volt 294 római katholikus, — 4 görög katholikus, 1 görög keleti, 22 ágostai evang., 49 helvét, — unitárius, 85 izraelita, — egyéb — összesen 455. Halvaszülöttek összesen 22.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1209 beteget, szaporodás 408, csökkenés 415, maradt a hét végén 1202, a Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 112 beteget, szaporodás 28, csökkenés 31, maradt a hét végén 109, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 848 beteget, szaporodás 340 csökkenés 331, maradt a hét végén 867, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 897 beteget, szaporodás 179, csökkenés 188, maradt a hét végén 889. Összesen ápoltak a mult hét végén 3066 beteget, szaporodás 955, csökkenés 955, maradt a hét végén 3066.

Bezárt iskola.

A ragadós betegségek ismét nagyobb mértékben kezdenek fellépni az iskolás gyermekek között. Igy a VI. kerületi *Lovag-utczai* községi elemi leányiskola I/a és I/b osztályaiban a tanulók közül igen sokan megbetegedtek, még pedig leginkább kanyaróban, ugyannyira, hogy a két osztályt a tiszti főorvos rendeletére be kellett zárni. A tanács most elhatározta, hogy az osztályokban két héten szünetelteti az előadásokat.

Irodalom és művészet.

Művészek barátsága.

Nevezetes társasvacsorát rendeztek a napokban a magyar képzőművészek *Hegedüs* László festőművész társuk tiszteletére. Hegedüs tudvalevőleg az osztrák-magyar bank bankjegypályázatán egyhangulag nyerte el az első dijat s bajtársai a nagy kitüntetésben részesitett kollegájuk dicsőségét fényes bankettel ünnepelték meg.

Ebben a diszvacsorában tulajdonképen nem maga az ünneplés tárgya és eszköze volt nevezetes, hanem az az impozáns módon való manifesztálása a művészek egymás iránt törhetetlenül tanusitott ragaszkodásának, szeretetének, bajtársi érzésének.

A ki ennek az ünnepélyes bankettnek tanuja volt, elbüvölő hatását láthatta annak a fenomenális hangulatnak, a mely a művészeket elszakithatatlan lánczczal füzi egybe. Ezek a bohém kedvü, derék, lágyszivü emberek ugy szeretik egymást, mint egy család tagjai. Ezt az érzést, ezt a hangulatot ki nem irthatja belőlük semmi idegen hatás, külső befolyás. Sőt ha nehezebb pillanatok következnek el, ha bántódása esik a művész-család valamelyik tagjának, annál nagyobb erővel állanak össze, annál inkább érzik összetartozandóságukat.

A *Hegedüs* László tiszteletére rendezett banketten annyi jelével halmozták el egymást a művészek egymás iránt érzett becsülésüknek és kölcsönös ragaszkodásuknak, hogy valóban megható látvány volt ez a nagy testület, igy egybeforrva.

A magyar képzőművészet jövőjébe vetett hitünk nem rendül meg, ha zivataros fellegek tornyosulását látjuk az égen ; a czikázó villámok olyan képet világitottak meg, a mely megerősiti minden hivő szivét : a mig egymást igy tudjuk megbecsülni és szeretni, addig más is megbecsül és megszeret s akkor minden győzelem és dicsőség a miénk.

A Kisfaludy-szinház megnyitása.

Bokross József, az óbudai *Kisfaludy-szinház* uj igazgatója bejelentette az illetékes hatóságoknak, hogy a szinházban az előadásokat már márczius elsején meg akarja kezdeni. A rendőrfőkapitányság a maga részéről nem tett észrevételt a szinigazgató kérelme ellen. *Bokross* ma a tanácshoz is adott be folyamodást, hogy a szabályszerü tüzvizsgálat megtartását rendelje el, hogy azután elsején a szinházat akadálytalanul meg lehessen nyitni.

Hirek a városházáról.

Rózsavölgyi Gyula alpolgármester szabadságon.

Rózsavölgyi Gyula alpolgármester 15 napi szabadságra ment. Távollétében a II., III., IV. és V. ügyosztályok munkálatainak felülvizsgálatával, továbbá a heti jegyzékek utalványozásával, valamint a vadászjegyek kiadása körüli teendők ellátásával *Horváth* János tanácsost, a közjótékonysági ügyosztály vezetőjét bizta meg a polgármester. A IX. ügyosztály munkálatainak felülvizsgálatát pedig Rózsavölgyi Gyula szabadságideje alatt *Matuska* Alajos alpolgármester látja el.

Nemzetközi kertészeti kiállitás Budapesten.

Az *országos kertészeti egyesület* folyó évi május hó 5-ikétől 15-ikéig bezárólag a Városligetben, az iparcsarnok előtti területen, nagy nemzetközi kertészeti kiállitást rendez. Az egyesület vezetősége most azzal a kérelemmel fordult a főváros tanácsához, hogy az iparcsarnok előtti területet a kiállitás czéljaira engedje át. A tanács tekintettel arra, hogy a rendezendő kiállitás egyike lesz a legszebb és legdiszesebb kiállitásoknak, melyen a külföld is részt vesz, azt javasolja a közgyülésnek, hogy a kért területet a kiállitás czéljaira dijtalanul engedje át.

A munkanélküliek foglalkoztatása

Az inségmunkák költségeinek tárgyalása alkalmával a pénzügyi bizottság annak a nézetnek adott kifejezést, hogy a munkanélkülieken legegyszerübben a hatósági foglalkoztató mühelyek felállitásával lehetne segiteni. Ebből a határozatból indult ki a tanács, midőn elhatározta, hogy a már folyamatban volt, de félbeszakadt tárgyalások fonalát ujból felveszi. A tanács ehhez képest felhivta most az I—VII. és IX—X. kerületi előljáróságokat, hogy vegyék fontolóra ujólag azt a kérdést, vajjon a VIII-ik kerületben már létesitett foglalkoztató mühely mintájára nem lehetne-e ilyen foglalkoztató mühelyeket felállitani a többi kerületben is. Az előljáróságoknak a kivánt irányban jelentéseiket, illetve javaslataikat folyó évi márczius hó 15-éig kell megtenniök.

Kanapéper a városházán.

Csaknem mindennapos eset, hogy a főváros tanácsa a tiszti ügyészségnek okiratokat ad ki további intézkedés czéljából, vagy pedig egyes okiratokat, vagy intézkedéseket jóváhagyó határozatokat közöl a tiszti ügyészséggel. Az ügyészségnek az ilyen esetekben szüksége van az okirat másolatára is, valamint két példányban kell felhasználnia a kapott határozatot is. A tanácsi kiadóhivatal, mely ezeket az iratokat a tiszti ügyészséghez továbbitja, eddig sehogysem akarta elkésziteni a kivánt másolatokat, mert azt állitotta, hogy a tiszti ügyészségnek külön irodája, segédhivatala lévén, a másolatok elkészitése annak a kötelessége. A tiszti főügyész panaszt tett a tanácsi kiadó eljárása miatt a polgármesternél és előadta, hogy az emlitett munka elvégzése tényleg a tanácsi kiadóhivatal feladata s a kisebb kaliberü ügyészségi iroda nem is képes a tanácsi kiadóhivatal helyett a munkát elvégezni. A polgármester most igazat adott a tiszti főügyész panaszának és szigoru hangu rendeletben utasitotta a tanácsi kiadóhivatalt, hogy a másolatokat mindenkor pontosan készitse el. Egyben felhivta a tanács az összes ügyosztályokat is, hogy esetenként külön kiadói utasitást is adjanak a másolatok elkészitésére.

Alapitvány a csángóknak.

A főváros még 1896-ban 20,000 koronás alapitványt tett a bukovinai csángómagyarok javára. Az alapitvány ez évi kamatait két olyan csángó tanitó között osztják szét, a kik a bukovinai magyarok között kulturális érdemeket szereztek. A tanács most megkereste a csángó-egyesületet, hogy az alapitvány kamatainak kiadásánál legyen segitségére. Az egyesület most közvetlenül fog utána járni, hogy a legérdemesebb tanitókat kinyomozza és a fővárosnak jutalmazásra ajánlja. A tanács döntése után ugyancsak a csángó-magyar egyesület utján juttatják a jutalmat az illetők kezéhez.

A Margit-körut mellékutczáinak rendezése.

A főváros mérnöki hivatala a tanács felhivására kidolgozta a II. kerületi *Lövőház-utcza* és a *Margit-körut* között fekvő mellékutczáknak rendezésére vonatkozó részletes terveket. A hivatal az emlitett utczákban trachit-kővel óhajtja a kocsiutat burkoltatni, ehhez megfelelő gyalogjárót tervez, a melyet a szokásos módon szegélykövek vennének körül s az utcza mentén fákat ültetnének. A munkálatokhoz szükséges költségeket 3000 koronára irányozták elő. A mérnöki hivatal a terveket a napokban terjesztette be a tanácshoz, mely azt részletes tárgyalásra a középitési bizottságnak adta ki.

A Ludoviceum—óbudai villamos vasuti vonal helyreállitása.

A tanács felhivta a budapesti közuti vaspályatársaságot, hogy a nemrég megszüntetett Ludoviceum—óbudai villamos vasuti vonalnak a forgalomba leendő visszaállitása tárgyában tegyen javaslatot s az uj vonal menetrendjét készitse el. A tanácsnak e felhivása annak a néhány héttel ezelőtt hozott határozatnak a következménye, a melylyel az óbudai villamos kocsik végső állomását ideiglenesen az *Eskütérre* helyezték át, hogy a *Kálvin-tér* forgalmának nehézkes lebonyolitásán ezzel is segitsenek. A Ludoviceum—óbudai vonalon a forgalmat a tavaszi menetrend életbeléptekor inditják meg.

Uj utátjáró a hüvösvölgyi vonalon.

A *hüvösvölgyi* villamos vasuti vonalon a *Holtzspach*-féle telek környékén régen nélkülöz a közönség alkalmas utátjárót. A forgalom itt különösen ünnep napokon és a nyári időben igen nagy s a közönség kénytelen a villamos vasuti sineken keresztül járni. A közmunkatanács maga is tűrhetetlennek tartja ezt a közveszedelmes állapotot s megkereste a főváros tanácsát, hogy a szükséges utátjáró megépittetéséről gondoskodjék. A tanács most felhivta a közuti villamos vasuttársaságot, hogy a kivánt utátjárót a *Holtzspach*-féle telek előtt április 15-ikéig épitse meg.

Nászajándék a tabáni menyasszonyoknak.

Néhai *Ignjatovics* János és neje, született Ivannovits Theodória kiházasitási alapitványt tett a főváros tanácsánál a tabáni menyasszonyok szá nára. A tanács most pályázatot hirdet az alapitvány ez évi kamataira. Az alapitványból egy római katholikus, vagy ágostai, vagy helvét vallásu, magyar vagy német ajku hajadon és három görögkeleti vallásu és szerb ajku hajadon részesül egyenként 420 korona nászajándékban. A jutalumdijért a főváros tanácsához az eljegyzés után, de a házasság megkötése előtt kell márczius 31-ig folyamodni s a kérvényeket a folyamodó saját vallása és lakóhelye lelkészéhez kell benyujtani, a kinek az ajánlása és kijelölése a nászajándék elnyeréséhez okvetlen szükséges. A pályázónak feltétlenül *tabáni* lakosnak kell lennie s kifogástalan erkölcsi magaviseletét és vagyontalanságát, valamint azt, hogy vőlegénye tisztességes ember és tabáni lakos, vagy legalább is ott megtelepedni szándékozik, közhatósági bizonyitványnyal kell igazolnia.

A városligeti park fentartása.

A városligeti ültetvények fentartására előirányzott összeg kevésnek bizonyult. A mondott czélra ugyanis 1900-ban 967 korona 04 fillér tulkiadás merült fel, mit most a közgyülés utólag jóváhagyott.

Az „Országos Kaszinó" módositott alapszabályai.

Az „Országos Kaszinó" több módositást tett alapszabályaiban. A kaszinó elnöksége a napokban nyujtotta be az alapszabályokat a tanácshoz, honnan kormányhatósági jóváhagyás czéljából a belügyminiszterhez terjesztik fel.

A városi villamos vasut január hónapi forgalma.

A budapesti városi villamos vasut-társaság igazgatósága beterjesztette a tanács elé a vasut január hónapi forgalmára vonatkozó kimutatást. E szerint a városi villamos vasut kocsijain a mult hónapban 1,520.682 személy utazott. A bérlet és szelvényes jegyekkel együtt 1,521.042 jegyet adtak el, a melyért 240.488 korona 32 fillér folyt be.

Uj sport-egyesület.

A „Rákosszentmihályi Sport-telep Egyesület", mely már két éve áll fenn, mint magántársaság, a napokban alakuló közgyülést tartott Rákos-Szent-Mihályon. A közgyülés elhatározta a formaszerü egyesületté alakulást. Ugyanakkor megállapitotta az egyesület alapszabályait, a melyek szerint a sport minden ágának müvelése és a rákos-szent-mihályi társasélet fejlesztése lesz a sport-telep feladata. A legujabb sport-egyesület elnöke *Pálfi* János fővárosi számtanácsos, társelnöke *Fischer* Győző és müvezetője ifj. *Klimkó* István, a ki eredetileg is a sport telepnek lelkes megteremtője volt.

Tilos a házalás.

Ruma város hatósága a saját területén a házalókereskedelmet eltiltotta. A tilalom a kiváltságos vidékek törvényben biztositott jogainak épségben tartásával kiterjed a házalókereskedelem minden ágára. A kereskedelmi miniszter *Ruma* város jogerős határozatáról most körrendeletben értesiti valamennyi törvényhatóságot.

Jótékony tárgysorsjáték.

A pénzügyminiszter értesiti a fővárost, hogy *Regnier* Györgyné, a budapesti „*Home Francais*" igazgatónője kérelmére megengedte, hogy a budapesti „Home Francais" és a magyarországi francziák segitő egyesülete javára folyó évi április hó 20-án tartandó huzással egybekötött tombola-játékot rendezhessen s e czélra 4000 drb 50 filléres tombolajegyet bocsáthasson ki. A szabályszerü lottódijat és nyereményadót a jótékonyczélra való tekintettel kivételesen $2^1/_2$—$2^1/_2$ százalékra, vagyis összesen 100 koronára irányozta elő a miniszteri rendelet, oly kikötéssel azonban, hogy az összeg a huzás előtt, a kisorsolandó tárgyak jegyzékével együtt, melyek közé sem készpénzt, sem pedig értékpapirt felvenni nem szabad, a magyar királyi lottó-igazgatóságnak beküldendő, s hogy a huzás csakis a kiküldött politikai biztos jelenlétében tartható meg.

Pénztár-vizsgálatok.

A tanács ujabban megvizsgálta a gazdasági hivatalok, a szegényházak, fürdőigazgatóságok, valamint több kerületi előljáróság pénztárát. A vizsgálatok alkalmával az eljáróbizottság mindent a legnagyobb rendben talált.

A községi szeretetház január hónapi állapota.

A községi szeretetház igazgatóságának jelentése szerint a szeretetháznak 1901. január hónap folyama alatt 49 növendéke, volt, akiknek ugy egészségi állapota, mint magaviselete és szorgalma általában kielégitő. A szeretetház január hónapi összes kiadása 1171 korona 55 fillért tett ki.

A kereskedő-ifjak egyletének alapszabályai.

A kereskedő ifjak egyesülete több jelentékeny módositást tett alapszabályain. A módositott alapszabályokat a tanács most terjesztette fel a belügyminiszterhez kormányhatósági jóváhagyás czéljából. Az egyesület czélja a kereskedők müvelődésének fejlesztése, a magyar nyelvnek a kereskedelemben való meggyökeresitése, közbenjárás a helyeszközléseknél, a megszorult pályatársak segélyezése, valamint a kereskedő ifjuságot általánosan érintő érdekek támogatása. Az egyesület elnöke Marton Alajos, ösmert fővárosi kereskedő.

A zugligeti vasuti vonal rendezése.

Már régebben elhatározott dolog, hogy a svábhegyi fogaskerekü vasut városmajori állomása mellett elvezető közuti villamos vasut sinjeit a közforgalom érdekében ujból elrendezik. A főváros a budapesti közuti vaspálya-társasággal e czélból hosszabb tárgyalásokat folytatott, melynek eredményéhez képest a tanács felhivta a társaságot, hogy a vonalrendezést hajtsa végre. A társaság most hosszabb előterjesztésben felel a tanács felhivására s kijelenti, hogy a ki-

ván módozatok mellett a vágányrendezést végre nem hajthatja. Ugyanis a főváros és a társaság között fennálló terület-használati szerződés értelmében a közuti vaspálya vágányainak lefektetése czéljából a szükséges területet a főváros köteles a társulatnak rendelkezésére bocsátani. E jogállapotnak megfelelően ugy a szóban forgó sinrendezés tárgyában megtartott helyszini eljárás alkalmával, mint az ide vonatkozó tervek bemutatásakor kijelentette a társaság, hogy a városmajori sinek lerakatására csakis az esetben hajlandó, ha a vágányfektetés munkálatainak költségein kivül semmiféle más költség nem fogja terhelni. A társaság mindemellett nem akar a tanács kivánsága elől ridegen elzárkózni s igy bár hangsulyozza, hogy kötelezettség ez irányban nem terheli, mégis abban az esetben, ha a főváros a tervbe vett elrendezés czéljára szükséges területet átengedi — hajlandó a főváros mérnöki hivatalának felszámitása szerint szükséges 6000 korona költség egyharmadrészét, vagyis legfeljebb 2000 koronát az épitési tőke terhére magára vállalni és a terület átadása után a fővárosnak megtériteni.

Közgazdaság

A Magyar Általános Hitelbank.

A Magyar Általános Hitelbank igazgatósági tanácsa f. hó 21-én tartott ülésében az igazgatóság által előterjesztett 1900. évi mérleget, mely 3,684.359 korona 82 fillér tiszta nyereséget tüntet föl, jóváhagyta s elfogadta az igazgatóságnak javaslatát a nyereség fölosztására nézve, mely szerint a részvényesek márczius 19-én tartandó közgyülésének inditványozni fogja, hogy 1900. évi osztalékul április elsejétől kezdve, részvényenkint 36 koronát fizessenek ki, 300,000 koronát a tartalékalap javadalmazására forditsanak és 136,923 korona 24 fillért uj számlára vigyenek át. A bank társüzletei közül a 120,000.000 korona névértékü 4 százalékos magyar koronajáradék, 50,000.000 millió frank névértékü 4 százalékos osztrák déli vasuti elsőbbségi kötvény, 65,000.000 frank névértékü 4 százalékos osztrák-magyar államvasuti elsőbbségi kötvény és a 4 százalékos Buschterhádi vasuti elsőbbségi kötvény átvételi üzletét sikeresen lebonyolitotta s külföldi szindikátusi üzletekben birt némely kisebb részesedésén előnyösen tuladott. Az értekpapirszámla mérsékelt veszteségegyenleggel zárult, mely veszteség a mérlegben elszámoltatott. Ezenkivül a 3·5 százalékos magyar koronajáradék s a 3·5 százalékos aussig-teplitzi vasuti elsőbbségi kötvények szindikátusai is fölosztottak.

Hirdetések.

Pályázati hirdetmény.

A „Frey József"-féle alapitvány segélyeit adományozó bizottság, az ez évi 400—400 koronányi segélyek elnyerhetése végett pályázatot hirdet, mely **1901. évi április hó 1-én** jár le. Pályázhatnak a székesfővárosi közs. elemi népiskolában működött igazgató-tanitók, vezető-tanitók és osztály-tanitók özvegyei és árvái. A pályázat okmányai a következők: 1. bélyegtelen kérvény, 2. gyermektelen özvegyeknél a házassági levél, 3. gyermekekkel biró özvegyeknél a gyermekek keresztlevei 4. az árváknál ezeken kivül a szülők halotti bizonyitványai, 5. valamennyinél az atya, illetve a férj elfoglalt állását feltüntető kinevezési okmány, vagy működési bizonyitvány. 6. vagyontalansági (elöljárósági) bizonyitvány, végül 7. az özvegyeknél hivatalos igazolvány arról, hogy évenkint mily összeg nyug- vagy kegydijat élveznek. A pályázati kérvények egyenesen a fő- és székvárosi kir. tanfelügyelőhöz, dr. Verédy Károly kir. tanfelügyelő urhoz, mint a bizottság elnökéhez nyujtandók be a kitüzött határnap déli 12 órájáig. A határidőn tul érkező, vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérvények figyelmen kivül hagyatnak. A pályázatokra vonatkozó közelebbi felvilágositást szivesen megadja a fővr. kir. tanfelügyelőség (VIII. ker. Pál-utcza 4. sz. III. em.) vagy Farkas József igazgató-tanitó, bizottsági jegyző (I. ker., Vár, Iskola-tér 1.)

Budapest, 1901. február hó.

Farkas József s. k.,
igazgató-tanitó,
bizottsági jegyző.

A magyar általános hitelbank.

Közgyülési meghivó.

A Magyar Általános Hitelbank szavazatra jogosult t. cz. részvényesei az **1901. évi márczius 19-én,** kedden délelőtt 10 órakor, Budapesten, a bank helyiségében (V., Nádor-utcza 12. szám) tartandó

harminczharmadik rendes közgyülésre

meghivatnak.

A tanácskozás tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a társaság 1900. évi üzleteiről.
2. Az igazgatóság számadása az 1900-ik üzletévről és inditványa az évi nyereség megállapitása és hovafordítása iránt.
3. A felügyelő bizottság jelentése.
2. Határozathozatal e tárgyban és a felmentés megadása az igazgatóság és a felügyelő bizottság részére.
5. Választás az igazgatósági tanácsba.
6. A felügyelő bizottság választása és tiszteletdijának megállapitása.

A közgyülésen minden részvényes husz darab letett részvény után egy szavazattal bir.

A szavazatra jogosult t. cz. részvényesek felhivatnak, hogy részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt a közgyülésre kitüzött határnap előtt 14 nappal Budapesten a Magyar Általános Hitelbanknál, vagy Bécsben a „K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe“ czimü intézetnél, vagy S. M. von Rothschild bankháznál letétbe tegyék.

A részvényesek számrendben összeállitva a benyujtó által sajátkezüleg aláirt jegyzék kiséretében nyujtandók be.

E jegyzék Budapesten két, Bécsben három példányban állitandó ki.

E jegyzék egy példánya a benyujtónak az átvétel elismerésével visszaadatik. A részvények csak ezen elismervény visszaadása mellett fognak a közgyülés után visszaszolgáltatni. A közgyülésre belépti jegyül szolgáló igazolvány Budapesten közvetlenül a letétel alkalmával, Bécsben nyolcz nappal a közgyülés előtt fog kiadatni.

Ha valamely részvényes szavazati jogát más szavazatképes részvényes által óhajtja gyakorolni, a megbizott nevére szóló meghatalmazást az igazolvány hátán kitölteni s aláirni tartozik.

A mérleg a felügyelő bizottság jelentésével együtt nyolcz nappal a közgyülés előtt Budapesten az intézet helyiségeiben Bécsben a „K. K. priv. Oesterreichische Credit-Anstalt für Handel und Gewerbe“ czimü intézetnél és S. M. von Rothschild bankháznál a részvényesek rendelkezésére bocsáttatik.

Budapesten, 1901. évi február 16.

Az igazgatóság.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak s szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mü-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. **közönség** szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

„Belvárosi Könyvnyomda“ Budapest IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. március 4-én. 9. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A főváros kölcsönügye.
A szegényügy rendezése és a vidéki hatóságok.
A talált gyermekek védelme.
Az uj megfigyelő-osztály.
A közjótékonysági bizottság ülése.
Szinház.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

A Pesti hengermalom-társaság. XVIII. közgyülése,

A mai igazgatósági ülés határozata folytán a Pesti hengermalom-társaság t. cz. részvényesei — utalással az alapszabályok 16.*) és 17.**) §-aira — ezennel meghivatnak a **folyó év: márczius hó 12-én délelőtt 10 órakor** telepünk (Hengermalom-épület V. kerület, Klotild-utcza 6. szám.) üléstermében tartandó

KÖZGYÜLÉSÉT.

A tanácskozás tárgyai:

1, Jelentés a lefolyt üzletévről, a mérleg előterjesztése.
2. A felügyelő bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapitása és a fölmentvény megadása.
4. Határozat a tiszta nyereség hovafordítása iránt.
5. A Lágymányoson ujabban vásárolt telekre vonatkozó adásvételi szerződés előterjesztése és helybenhagyása.
6. A felügyelő-bizottság három rendes és egy póttagjának megválasztása három évre és a rendes évi tagok tiszteletdijának megállapitása.

Jegyzet. A mérleg, valamint a felügyelő-bizottság jelentése f. évi márczius hó 4-étől fogva a társaság üzlethelyiségeiben a betekintésnek nyitva áll.

Budapest, 1901. febr. 14-én. **Az igazgatóság.**

*) 16. §. A közgyülésen, ugy a rendesen, mint a rendkivülin, csak azon részvényes bir szavazati joggal, kinek legalább három egész részvénye legalább három egész hónappal a közgyülés előtt a társaság részvénykönyvébe nevére bevezettetett és részvényei a szelvényekkel együtt legalább három nappal a közgyülés megtartása előtt a társaság pénztáránál letétettek. Minden három egész részvény egy szavazatra jogosit Ugyanazon részvényesnek második és további szavazataira azonban őt már a letéteményezett részvények birtoklása is jogositja, mely birtoklás egyszerü üres forgalmány által is igazolva van.

**) 17. §. Minden szavazatképes részvényes más szavazatképes részvényes által képviseltetheti magát a közgyülésen. Gyámság vagy gondnokság alatt levők azonban szintugy községek, társulatok vagy testületek törvényes képviselőik által képviselhetik magukat, még akkor is, ha az utóbbiak nem részvényesek.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

IV. évfolyam 1901. Budapest márczius 4. 9. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A főváros kölcsönügye.

Évtizedek hibáit nem lehet napok, hetek alatt helyrehozni. A régi gazdálkodás átkát az uj nemzedék szenvedi s ráadásul a terhen felül kapja a közvélemény gáncsolását, a szemrehányásokat, a mik tulajdonképen nem őt illetik, hanem az elődöket, a mult idő cselekvő és vezérlő férfiait.

A meg nem érdemelt támadás pedig annál igaztalanabb, mert hiszen ha a meglevő állapotot a multban tett intézkedések, természetszerüleg idézték elő, — az akkori szereplőket illeti, ugyde az akkori állapotokat nem lehetséges a mai szemmel birálni s az évtizedekkel megkésett kritika, mely a mai állapotokra esetleg ráillik, nem illetheti meg az elmult viszonyok közt követett eljárást. Eső után könnyü kitalálni, hogy esernyőt kellett volna vinni a sétára, de ki tudja megjósolni a derült égből, hogy napok mulva felhők tornyosulnak rajta.

Az a megszokott frázis tehát, hogy a főváros mai szomoru pénzügyi helyzetét a rossz gazdálkodás idézte elő, háromnegyed részben csakugyan *frázis*. Kétségtelen, hogy előrelátóbb észszel, tágabb, szabadabb gondolkozással sok mindent el lehetett volna kerülni, ezt azonban hiában sóhajtgatjuk, legfeljebb a magunk baját növeljük, saját hitelünket, a mások megbecsülését kisebbitjük, a mint ezt az események során keserüen tapasztalnunk is kellett.

El kell tehát fogadnunk az állapotokat, ugy a mint vannak s a jelenről és jövőről kell gondoskodnunk, okulva a multak bőséges tanulságán.

Legigaztalanabb, legméltánytalanabb az a mindinkább megszokottá váló eljárás, a mit a fővárosi kölcsön ügyénél még fokozottan tapasztaltunk, hogy a támadások éle egyenesen *Halmos* János polgármester ellen irányul.

A polgármestert okolják olyan dolgokért, a mikről egyáltalán nem felelhet. A polgármestert, a kinek lelkesedése, ügyszeretete, buzgósága egész lényét betölti s a kinek legfőbb vágya és életczélja, hogy a főváros boldogulását lássa, annak ügyeit lelkiismerete és legjobb tudása szerint vezesse. Ezek a támadások épen olyan igaztalanak, mint a milyen megokolatlan volt a kölcsönügyi bizottság tagjainak lemondása, a csütörtöki közgyülésen történtek hatása alatt.

A fővárosi kölcsön ügyének állása a legujabb fordulatokkal együtt immár általánosan ismeretes. A budapesti egyesült bankok nem hajlandók a kölcsön-kötvényeket 84.5 árfolyamnál magasabban átvenni. Érdekes, hogy *Kornfeld* igazgató, ki a fővárossal a bankcsoport megbizásából a kölcsönügyben tárgyalt — kimutatta, hogy a pénzintézetek 84.-es évfolyamnál többet nem adhatnak s igy is csak 2 százalék nyeresegük marad az ügyletből. Végre is *Széll* Kálmán miniszterelnök közbenjárására igértek a bankok még egy fél százalékot.

Kornfeld igazgatónak s az egyesült bankoknak az eljárását kellemetlen világitásba helyezi a franczia-belga bank utólag előterjesztett ajánlata. Egyébként is mindenfelől hallatszik a vád, hogy a bankok önzők, kizsákmányolják a főváros szorult helyzetét s nem csak nem előzékenyek vagy áldozatkészek, hanem egyenesen hazafiatlanok, kapzsik, haszonlesők. *Kornfeld* igazgatót is a legnagyobb fifikával és rideg üzleti lelkellenséggel vádolják.

Ám *Kornfeld* igazgató védekezése könnyü,

a számitásait nyiltan készíti: a magyar pénzpiacz helyzete ilyen, a budapesti bankok a megjelölt határon tul nem léphetnek, mert nagyobb, szebb, jobb müveletre nem képesek. Nem önmaguk miatt, hanem a mai viszonyok, az általános helyzet okozza ezt s a hibát, a bajt nem kereshetni másban. A mit lehet, ki-ki megteszi a saját tehetsége szerint.

Ime, az utolsó pillanatban előlép a külföldi pénzintézet s 600.000 koronás megtakaritást igér a fővárosnak. A tanács, mely a váratlanul jött ajánlattal külön és teljes titokzatosság közt megtartott ülésében foglalkozott, hozzájárult ahhoz az egyedül helyes és észszerü inditványhoz, melylyel *Halmos* János polgármester a kérdés függőben hagyását javasolta s a *franczia-belga* bankkal a tárgyalások megindítását tette lehetővé.

Hol van az a higgadt elme, mely ezt a megoldást helyesnek nem találja? A közgyülés maga is *egyhangulag* járult hozzá, a mint hogy ha a tanács ellenkező inditványt tett volna is, — a mutatkozó hangulatból biztosra vehetni, hogy a bankcsoport ajánlatát akkor is elvetette, visszautasitotta volna, valamint vissza fogja utasitani akkor is, ha a franczia-belga bankkal a tárgyalások megindulnának.

Fontosabb a czél, mint az eszköz. Ha formai tekintetben kifogást lehetne talán tenni az utólagos ajánlat figyelembe vétele ellen, az esetleg elérhető kedvezőbb eredmény, — a 600.000 korona tiszta haszon, megérdemli ezt a kis szabálytalanságot, mely elvégre sem az első eset.

Hiszen jól emlékezünk, hogy ugyancsak a főváros nagy kölcsön-ügyében már a legelső alkalommal hasonló, hogy ugy mondjuk, inkorrektség fordult elő. Az *agrárbank* volt akkor az egyetlen ajánlattevő, mely rendes időben tette meg a pályázatnak megfelelő, teljesen korrekt módon beadott ajánlatát. Akkoriban az agrár- és járadékbank 96-os árfolyammal kivánta az értékpapirokat átvenni. Helytelen volt akkor is a pályázati feltételeknek meg nem felelő módon benyujtott pótajánlatot elfogadni, mely igaz, hogy 0.5 százalékkal kedvezőbb volt, de az is bizonyos, hogy az agrárbank a további kölcsönügyletek megkötésénél ilyen, a mostanihoz hasonló eljárást a fővárossal szemben nem tanusitott volna.

A szigoru alakszerüség mellőzése tehát nem egészen szokatlan dolog. Annál helyesebb most, hogy a jó reménység fejében történt.

Disszonanczíát az érdekes dologban csak a kölcsönügyi bizottság tagjainak lemondása okozott. Ime az urak, a kik folytonosan az egyszerü, egyenes utat követelik, rossz néven veszik egy valóban formai eljárás elmellőzését és sértődötten duzzognak, holott nyilvánvaló dolog, hogy az uj ajánlat még csak ezután kerül tárgyalás alá, a mikor a bizottság komoly feladata kezdetét veszi. Az előzetes véleménynyilvánitás, azonkivül, hogy tulajdonképen csak alaki dolog lett volna, talán még meg is árthatott volna ebben az esetben a jó ügynek. A polgármester és a tanács igen okosan és a mi több, *politikusan* tette, hogy a váratlanul érkezett pótajánlatot elrejtette a külső hatások elől. Akkor, a mikor már a megérlelő, alapos tárgyalásra nincs idő, a felületes nyilvános tárgyalás csak annyit eredményezett volna, hogy a magánérdekeket rászabaditotta volna az ügyre s az az érdekharczok marakodásánál konczul eshetett vala.

A fővárosi kölcsön ügyében elkövetkezett ujabb fordulat általános örömet okoz mindenfelé, a legutóbbi események pedig megszerezték még azt a megnyugtató tudatot, hogy a polgármester és tanács felette áll minden külső befolyásnak, klikkek hatalma alatt nem görnyed, külső érdekeket közügyekben nem ismer — és megmutatták azt a jól eső látványt, hogy a főváros vezetésében a politikus elme-élig minden fegyvert harczba visznek a vezető férfiak, hogy a főváros érdekeit minden körülmények, minden viszontagság között megvédelmezhessék.

A szegényügy rendezése és a vidéki hatóságok.

Bámulatos, hogy mialatt a székesfőváros évről-évre nagyobb áldozatokat hoz a szegények segélyezése körül s különösen az utóbbi időben a társadalom bevonásával valóban ritka buzgóságot fejt ki a szegényügyi közigazgatás javitása terén, azalatt a vidéki hatóságok, különösen a községek, ebbeli feladatukat csak alig-alig teljesitik.

Mindamellett, hogy a községi törvény szerint a község az illetőségi kötelékébe tartozó magukat fentartani nem tudó és fentartásra képes és köteles rokonokkal nem biró szegényeit eltartani volna köteles, a községek a székesfővárosban tartózkodó szegényeikről gondoskodni nem akarnak.

Az előljáróságokhoz nap-nap után érkeznek a községek abbeli értesitései, hogy a szegényeik részére előlegezett segélyösszeget megtéríteni nem hajlandók és követelik szegényeiknek hazatolonczoltatását. A szegények, kik községüktől már rég elmaradtak, haza menni önszántukból nem akarnak, mert egyrész

mindegyiknek van itt egy-két jó embere, kik őket néha napján segélyezik, meg azután valami aprólékos foglalkozással némi *keresetre* mégis csak tehetnek szert, — ismeretségük, megszokottságuk ideköti őket. Van közöttük, a ki évtizedek óta nem fordult meg illetőségi községében, vagy éppen hirét se hallotta annak soha.

Gyakori az ilyen eset az özvegyasszonyoknál, a kiknek férjük valamikor legénykorában felkerült a fővárosba s itt megházasodott. Az asszony idevaló származására is, meg talán Rákospalotán tul nem volt világéletében. Az ura, a ki valahová, messzi vidékre való, — szegény ember létére adót soha sem fizetett s Budapesten ujabb illetőséget nem szerzett. A nő követi férje illetőségét, igy került törvény szerint az özvegy valahová *Száldobágy* község kötelékebe. Mit keressen ott 70—80 éves korában az a szegény elhagyott teremtés, aki azt se tudja mi fán terem az ő illetőségi helye? Másrészt jól tudják, hogy odahaza való hatósági segélyezésük mindössze abból fog állani, hogy községüktől koldulási engedélyt fognak nyerni. — Az előljáróságnak nincs módjában ezeket az egyéneket hazatolonczoltatni, mert erre egyrészt nem is az előljáróság, hanem a rendőrség toloncz- és fogház-ügyosztálya illetékes, másrészt azonban az illetők sem koldulason, sem csavargáson rajt nem érettek, munkakerülőknek nem nevezhetők, vagyis egyáltalában semmi olyat el nem követtek, mi a toloncz-ügyi szabályzat értelmében kényszertolonczoltatásukat maga után vonhatná.

Még furcsább az eset az özvegyre vagy az árván, elhagyottan maradt budapesti születésü gyermekre nézve, ha elhalt férje, illetőleg szülője *külföldi* illetőségü, tehát nem magyar állampolgár. Ilyenkor annak szükségessége következik el, hogy az illetőt hazaszállitsák törvényszerinti honába, a melyhez azonban semmi néven nevezendő természetes kötelék nem füzi. Azt az egyet azonban el kell ismerni, hogy az osztrák hatóságok, melyek egyébként épen nem ismeretesek előzékenységükről vagy szivességükről, — ilyen esetekben türhetően korrektül járnak el. Hosszu nógatásra, sürgetésre ugyan, de nagy nehezen mégis csak hozzájárulnak a helyben való segélyeztetéshez s lassanként megtéritik az előlegezett segélyösszegeket.

A magyar községeknek a hazatolonczoltatás iránti kivánsága, illetve az előlegezett segélyösszeg megtéritése ellen való tiltakozása pedig annál is inkább visszás, mert egy fennálló miniszteri rendelet szerint a községek ilynemü tiltakozása figyelembe nem veendő és szükség esetén az előlegezett segélyösszegek megtagadott megtéritése miatt a felettes közigazgatási bizottságnál, ennek eredménytelensége esetén pedig a belügyminiszternél panasz emelendő.

Ideje volna tehát, ha a belügyminiszter körrendeletét felujitva a községeket ebbeli feladataik teljesitésére szigoruan utasitaná, mert a mostani sok hatósági irka-firkától és veszekedéstől nem laknak jól az éhező szegények.

A talált gyermekek védelme.

Midőn a képviselőház pénzügyi-bizottsága csak a napokban egyhangu helyesléssel fogadta az állami gyermek-menedékről szóló törvénytervezetet, nem lesz érdektelen, ha a rendőrség mult évi müködéséről kiadott jelentésből rövid kivonatban ismertetjük a gyermek védelem hiányossága tárgyában szerzett észleleteket.

I. Lelencz-ügy.

Mult évben az állami rendőrség a fehérkereszt-egyesületnél egy lelenczet sem helyezett el, hanem valamennyit a budapesti első gyermek-menedékhelybe vitték, még pedig: fiulelenczet 13-at, leánylelencze 10-et, összesen 23 volt tehát a lelenczek száma, mig 1898-ban a létszám 32, 1897-ben pedig 40 volt.

Maga a főkapitány is az emlitett két egyesület müködése üdvös hatásának tulajdonitja azt az örvendetes körülményt, hogy a lelenczek száma évről-évre csökken.

II. Eltévedt gyermekek.

Budapesten az eltévedt gyermekek szüleinek vagy hozzátartozóinak kinyomozását a dolog természete szerint szintén az állami rendőrség teljesiti. Az utczai őrszem mindig ahhoz a kerületi kapitánysághoz viszi az eltévedt gyermekeket, a melyiknek területén találta. A kerület aztán értesiti ugy a főkapitányságot, mint a többi kerületi kapitányságot. Ugyanezt az eljárást követi a rendőrség, ha valaki egy eltévedt gyermek nyomoztatását kéri.

Alig van eset, hogy ez az eljárás eredményre ne vezetne. Ha talált gyermek szülői vagy hozzátartozói félnapon belül nem jelentkeznek, akkor a gyermeket további gondozás és eljárás végett az illetékes előljáróságnak adja át a rendőrség, a főváros teendője csak ekkor veszi kezdetét; a szülők vagy hozzátartozók rendőri nyomozása azonban egyidejüleg folyik.

1899-ben a rendőrség csak 12 eltévedt gyermeket talált és 7 eltévedt gyermek nyomozását kérték a szülők; minden esetben azonban a nyomozat sikerrel járt.

III. Dajkaságba adott gyermekek.

Minthogy az ilyen gyermekeket szüleik többnyire a legközelebbi falvakba adják ki gondozásra s minthogy a szülők aztán hollétüket a fizető kötele-

zettség kijátszása végett igen gyakran eltitkolják, s itt bujkálnak a fővárosban: végtelen sok a kinyomozandó személyek száma s ez is egyik tőtényezője volt ama közérzésnek, hogy a lelenczházakra immár égető szükség vagyon, mert a jelenlegi viszonyok közt ezek a mindenkitől elhagyott gyermekek többnyire angyalokká válnak.

IV. Züllő gyermekek gondozása.

Az állapotok eddig változatlanok, a mi annyit jelent, hogy sem a társadalom alkototta néhány egyesület, sem az illetékes hatóságok részéről nem történt oly mélyreható intézkedés, mely igazán a züllő gyermekek megmentésére irányulna.

Pedig azt hisszük, nem kell bővebben megokolni, e kérdés nagy fontosságát, melylyel az nemcsak hazafiui s társadalmi, de még közbiztonsági szempontból is bir.

Maga a rendőrség beismeri jelentésében, hogy bármiként is igyekezett, e téren vajmi keveset tehet.

A tolonczházba kerülő kiskoruakat, miként lapunk minapi számában is érintettük, vallási, erkölcsi oktatásban nem részelteti.

A 12 éven aluli gyermekek, a kiknek szülei vagy hozzátartozói nincsenek, a ker. elöljáróságok, a gyermek-menedékhely és gyermekvédő egyesületben valahogy csak elhelyezik. De a 12 éven felüliekről nincs gondoskodás. Sem hatóság, sem emberbaráti intézmény nincs, mely ezek gondoskodásával törődnék. Ezeket, ha javitóintézetbe nem helyezhetők el, kénytelen a hatóság — a végleges züllés utjára engedni. Már pedig ilyen a legtöbb, mert javitóintézeteink száma oly csekély, hogy azokban 1899-ben csak 11 fiu és három leánygyermeket vettek fel.

A kiskoruak száma ily módon folyvást emelkedik a büntevők között. 1899-ben például 5 százalékkal magasabb volt a számuk, mint 1898 ban.

Ha főleg a 2 éven aluli gyermekek életét akarjuk csak megmenteni, ne feledjük, hogy az életen kivül legtöbb esetben a gyermekek lelkét is megkellene mentenünk, mindaddig, mig a gyermekkor határát el nem hagyják, miként erre egyik tisztelt honatya nagyon helyesen reá is mutatott.

Az uj törvénytervezet részbeni hiányait ajánljuk az illetékes tényezők és az e téren is igénybe vett főváros figyelmébe. Mert mit ér a hazának vagy a társadalomnak egy élet megmentése, ha azzal csak a társadalom ellenségeinek számát szaporitottuk.

Az uj megfigyelő osztály.

(Folytatás)

Az épitési költségekbe tehát a már kifejtettek szerint a balparti épitkezés javára 16766.59 forint megtakaritás érhető el, minek okát a budai épitési telek rendellenes niveau-viszonyai képezik.

III. *Fütés, világitás, főző- és mosókonyha-berendezés és üzemi kiadások.* — Az idézett mérnöki jelentés szerint ezen pont az, mely gazdasági szempontból leginkább szól a kutvölgyi épitkezés mellett. Ugyanis a jelentés értelmében a fütés üzeménél évi 250 forint, a világitásnál évi 5000 forint megtakaritás volna elérhető a kutvölgyi kórház javára; a mosókonyha berendezése pedig körülbelül 5000 forinttal volna gazdaságosabb.

Ezekre vonatkozólag a következőket jegyezzük meg:

a) a fütésre nézve maga a jelentés elismeri, hogy az uj János-korház kazántelepe a megfigyelőosztály melegszükségletét nem fedezhetné: a berendezési költségekben tehát megtakaritás el nem érhető. A személyzetben való évi 250 forint üzemi megtakaritás azon alapulna, hogy a szakszerü ellenőrzés és felügyelet az uj Jánoskorház gépészei által lenne elérhető. Ugyanezt a feladatot azonban a pesti épitkezés esetén a Szt.-István-kórház gépészei is elvégezhetnék, midőn is az üzemi kiadások teljesen egyenlők volnának.

b) a világitás a balparti épitkezésnél a jelentékenyen olcsóbb és kiadóbb, tökéletesebb fényü gázvilágitással (Auer-rendszer) igen jól megoldható volna, midőn is a magas üzemi kiadások elesnének.

c) a főző és mosókonyha-berendezés a kutvölgyi épitkezésnél is bizonyos összegü (800+800=1600 forint) befektetést igényel; a pesti épitkezés főző- és mosókonyhája — tekintettel a beteglétszámra — a lehető legegyszerübben, aránylag kevés költséggel volna létesithető; gázkályhák, komplikált mosógépek nem szükségesek; az üzemben tartásnál a korházi betegek közül többen segédkezhetnek (a betegeknek csak hasznukra válik, ha dolgoznak, foglalkoztatásuk a gyógyitáshoz tartozik), ugy, hogy e tekintetben tulságosan magas berendezési és üzemi költségek nem igényeltetnek.

Eme berendezési költségek pedig — tekintve a megfigyelő osztálynak más korházi osztályoknál jóval csekélyebb fentartási szükségleteit — az ápolási költségekből annál hamarabb megtérülnek, mert a megfigyelő-osztály jövedelmezőségét jobbmodu betegeknek való különszobák berendezésével jelentékenyen fokozni lehet, ugy, hogy a berendezésre forditott költségek nem holt tőkét, hanem gyümölcsöző, haszonnal járó befektetést képeznek

IV. *A telek.* A budai és pesti, körülbelül egyenlő nagyságú telek árkülönbsége — leltári érték szerint — 21,890 forintot tesz ki, ennyivel drágább a balparti telek a jobbpartinál.

Tulajdonképen ez az egyedüli pont, a mely a balparti épitkezés esetén a székesfőváros áldozatkészségét szembetünőbben igénybe venné. E tulkiadások fedezését, illetve kártalanitását a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszterium hozzájárulása volna hivatva eszközölni. A telek árkülönbségének megtéritése

az intézetnek orvosi személyzettel való ellátása, az intézet székesfővárosi jellegének csorbitatlan meghagyása mellett: ezek volnának a kártalanitás legczélszerübb módszerei.

Ezek a módok együttesen igen jól megvédik a székesfőváros anyagi érdekeit; az orvosi személyzettel való ellátás krb. évi 8000 korona megtakaritást jelent, a mennyiben a kutvölgyi épitkezés esetén az osztály jelenlegi főorvosa, ki tisztán az egyetemi tanitás érdekében minden fizetés nélkül szolgálja a fővárost, kénytelen volna ez állásától megválni és más müködési tért választani, ugyszintén a mellette müködő tanársegéd is, a ki, ugyancsak minden dijazás nélkül alorvosi szolgálatot végez az osztályon. Végül az intézet székesfővárosi közkorházi jellege csorbitatlan marad, a mi a székesfővárosnak az ápolási dijakat biztositja, az intézet jövedelmezőségének kihasználását lehetővé teszi.

Mindezekre nézve a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1897. évi 19389. számu magas leirata alapján a tárgyalásokat folytatni és minél előbbi sikeres befejezésre juttatni felette kivánatos volna.

A székesfővárosnak módjában áll, a nagym. vallás- és közoktatásügyi miniszteriummal folytatandó tárgyalások során saját anyagi érdekeit a lehető legelőnyösebb módon érvényre juttatni; mihelyt e tekintetben a megegyezés létrejött, már semmi sem áll útjában annak, hogy a megfigyelő osztály a czéljának és rendeltetésének legmegfelelőbb helyen, a Duna balpartján, az e czélra kiszemelt székesfővárosi telken felépittessék.

Az épitési terveket illetőleg csak néhány fontosabb megjegyzésre szoritkozunk, a mennyiben az épitési terveknek a kivitelre alkalmas módositásánál a részletek megbeszélésére elég alkalom fog kinálkozni.

1. Mindjárt a beteglétszám kérdésénél fontosnak tartjuk, hogy az uj megfigyelő osztály összes beteglétszáma ne 160 legyen mint az eredetileg tervezett, hanem 250 betegre legyen berendezve. A magasabb beteglétszámot kettős okból tartjuk szükségesnek: *a)* mert évtizedekre szóló épitkezésről lévén szó, számolnunk kell a székesfőváros nagyobbodásával, midőn is legalább 250 fekhelyre van szükség, ha nem akarjuk, hogy az uj intézet csakhamar szüknek bizonyuljon; *b)* az intézet jövedelmezősége szempontjából, a mennyiben sokkal gazdaságosabb azt nagyobb beteglétszámra berendezni, tudván azt, hogy a megfigyelő osztály beteglétszáma csaknem állandóan a lehető legmagasabb, az ápolási napok száma a lehető legnagyobb szokott lenni s igy éppenséggel nem kell tartanunk a kórház csekély látogatásától.

2. A 250 fekhely közül 50 ágyat idegbajos betegek számára kell berendezni, illetve úgy a férfi, mint a női osztályon emeletenkint 1—1 kórtermet (összesen 4 kórterem á 12—13 ágy) idegbetegek részére fentartani. Ajánlatos ez főkép azért, hogy az intézet szigorúan elmekorházi jellegétől megfosztassék; továbbá azért, mert igen jó hatással leend a reconvalescens, gyógyulófélben levő elmebajosokra, ha intézeti tortózkodásuk utolsó heteit épelméjü betegek között töltik, midőn is oly impressióval hagyják el az intézetet, mintha nem is elmekórházban lettek volna. Ez a berendezés a nagyközönség előtt is vonzóbb, barátságosabb szinben tünteti fel az intézetet, mintha az kizárólag csak elmebetegek részére volna berendezve. Végül igen fontos indokát képezi e berendezésnek azon szoros kapcsolat, mely az ideg- és elmebajok között fennáll; az orvostudomány mai állása egyenesen megkivánja, hogy e két rokon tudományszak együttesen müveltessék.

3. Igen fontos intézkedés továbbá, — melynek hiánya a megfigyelő osztátyon mindeddig nagyon is érezhető volt — kellő számú külön szobák berendezése a társadalmi középosztályba tartozó, kevésbbé vagyonos, de fizetőképes betegek részére. ilyen 1, 2 vagy 3 betegnek való különszobákban — melyekért a rendes ápolási díjaknál magasabb díjakat (3—5—7 korona) lehetne beszedni — összesen 30, és pedig 18 férfi és 12 nőbeteg volna elhelyezendő.

E berendezés a kórházi bevételeket tetemesen gyarapitaná: az intézet vezetője pedig, mint az elme- és idegkórtan egyetemi nyilv. rendes tanára, úgy állásánál, valamint széleskörü orvosi praxisánál fogva is elég garanczját nyujt arra nézve, hogy e különszobák kielégitő mérvben fognak igénybe vétetni, a mennyiben most is minduntalan érkeznek a megfigyelő osztály vezetőjéhez levélbeli és szóbeli megkeresések, melyekben kevésbbé vagyonos, de fizetőképes, a középosztályhoz tartozó egyének elme- vagy idegbetegüknek külön szobában való elhelyezését kérelmezik, s melyeknek megfelelni a megfigyelő osztály ez idő szerint nem képes.

30 beteg a minimum, a mennyire ily különszobák berendezésénél számithatunk; de azért ennél több betegre még sem tanácsos különszobákat berendezni, egyrészt azért, hogy az épitkezés túlságosan ne drágittassék, másrészt azért, hogy az intézetnek nyilvános közkorházi jellege kárba ne vesszen, végül azért, hogy magánintézeteknek felesleges konkurrenciát ne csináljunk Az egész különszobás berendezésnek czélja csak az legyen, hogy az a társadalmi középosztályba tartozó polgárember, a k betegét magán elmegyógyintézetbe anyagi okokból nem adhatja, tébolydába pedig ugyancsak érthető okokból nem akarja adni, hanem közkorházban, egyetemi tanár vezetése alatti intézetben óhajtja elhelyezni, ezt ugyanúgy megtehesse, a mint az külföldön, hasonló intézetekben szokásban van. (Bécs, stb.)

4. A többi 170 ágy pedig 100 férfi- és 70 női elmebetegre volna berendezhető. Czélszerünek bizonyult ugyanis a férfibeteg osztályt körülbelül egyharmaddal nagyobbra venni a női osztálynál; körülbelül ilyen az arány most is a megfigyelő osztály férfi- és női beteglétszáma között.

5. Az épület jobb- és balszárnyából kiinduló férfi, illetve női dühöngő osztály 10—10 czellára volna berendezendő, megfelelő nappali helyiségekkel nyugtalan, dühöngő betegek részére.

6. A külön ebédlő helyiségek megtakaritathatók volnának, a mennyiben étkezéshez és nappali tartózkodáshoz a 3 méter széles, fütheto folyosók szolgálhatnak, úgy mint az egyébb ilynemü intézetekben szokásos.

Mindezekből kitünik, hogy a székesfőváros a megfigyelő osztálynak a pesti oldalon való felépitését nemcsak közérdekü szempontokból, hanem saját anyagi érdekei tekintetében is a lehető legelőnyösebben eszközölheti, úgy hogy — tekintettel a már 12 év óta húzódó, türhetetlen provizórius állapotokra —

elérkezettnek véljük az időt arra, hogy az uj megfigyelő osztály lehetőleg gyorsan még pedig a főváros népesebb felében, a modern követelményeknek megfelelő módon felépíttessék.

A kórházak forgalmát jellemzően mutatja a következő kimutatás:

1897-ben felvétetett:

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
kerületből									
14	14	5	3	12	36	68	53	18	12

Szt. Rókus	Szt. István	Klinika	Szt. János	Vidékről
kórházból				
52	30	10	10	50

Balpart. Kerületből: Kórházból: 202 / 92 = 294

Jobbpart. Kerületből: Kórházból: 33 / 10 = 43

Vidék. 50

Kerületekből: 235 **Kórházakból:** 102 **Vidékről:** 50

Összes betegfelvétel:

387

1898-ban felvétetett:

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
kerületből									
10	4	8	4	5	14	31	34	4	9

Szt. Rókus	Szt. István	Klinika	Szt. János	Vidékről
kórházból				
67	27	8	23	42

Balpart. Kerületből: Kórházból: 101 / 102 = 203

Jobbpart. Kerületből: Kórházból: 22 / 23 = 45

Vidék. 42

Kerületekből: 123 **Kórházakból:** 125 **Vidékről:** 42

Összes betegfelvétel:

290

1899-ben felvétetett:

I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.
kerületből									
13	11	12	4	7	23	36	37	12	14

Szt. Rókus	Szt. István	Klinika	Szt. János	Vidékről
kórházból				
73	28	12	27	26

Balpart. Kerületből: Kórházból: 133 / 113 = 246

Jobbpart. Kerületből: Kórházból: 36 / 27 = 63

Vidék. 26

Kerületekből: 169 **Kórház akból:** 140 **Vidékről:** 26

Összes betegfelvétel:

335

A közjótékonysági bizottság ülése.

A főváros közjótékonysági bizottsága a napokban tartotta a törvényhatósági bizottság ujjáalakulása óta első ülését. Az ülésen *Horváth* János tanácsos elnökölt és *Szily* József tanácsjegyző viselte a jegyzői tisztet.

Az ülésen több fontos tárgy szerepelt. Igy többek közt hozzájárult a bizottság ahhoz, hogy az ó-budai régi kórházépületet bölcsőház czéljára átengedjék s megfelelőleg átalakitsák.

Bejelentették a bizottságnak továbbá, hogy *San Marco* herczegnő a harmadik kerületben „*irgalom*“ házat épittetett arra a czélra, hogy a kórházi ápolásra alkalmatlan idült betegek abban menedéket találjanak.

„Az irgalom háza“ diszes kétemeletes épület, egyelőre száz beteg számára, azonban ugy épült hogy könnyüszerrel lehetséges szükség esetén három-száz egyén számára is kibőviteni.

A bizottság most azt az előterjesztést teszi a tanácsnak, hogy a jótékony intézet belső berendezésére 40,000 korona segélyt szavazzon meg. A bizottság nem sajnálja ezt a nagyszabásu áldozatot, mert a herczegnő nagylelküsége valóban páratlan nagyszabásu s a maga nemében egyedüli intézetet hozott létre.

A bizottsági ülés utolsó tárgya az uj szegényügyi szabályrendelet tervezete volt, melyet a bizottság általánosságban egyhangulag elfogadott, s helyesnek és a modern szegényügy igényeinek, megfelelőnek talált. Ez oknál fogva a bizottság *Horváth* János tanácsosnak, a tervezet megalkotójának buzgó és eredményes munkálkodásáért köszönetét nyilvánitotta. Az ügy fontosságára tekintettel azonban elhatározta a bizottság, hogy a tervezet részletes tárgyalására külön albizottságot küld ki. Az albizottság elnöke dr. *Verédy* Károly kir. tanfelügyelő lett, tagokul pedig a közjótékonysági bizottság öt tagját, továbbá *Forray* Gábor, *Havas* Rezső és *Feleky* Béla törvényhatósági bizottsági tagokat küldték ki, valamint meghivnak a tárgyalásaira két kerületi előljárót is.

Szinház.

Irók és hirlapirók kiközösitése a szinházi főpróbákról.

A hatóság nemrég elrendelte, hogy a szinházi főpróbák megtartását külön tüzőrség kirendelése nélkül csak abban az esetben engedheti meg, ha a főpróbán száz főnél nagyobb közönség részt nem vesz. A rendelkezésre a tüzoltó főparancsnok előterjesztése adott okot. A fővárosi tüzőrség létszáma ugyanis igen kicsiny, ugy hogy a főparancsnok külön kirendeltséget nem küldhet nappal is a szinházakba.

Bármilyen különös is, hogy müvészeti kérdésekben a tüzoltóság létszáma, vagy a tüzoltó főparancsnok szándéka legyen irányadó, a fővárosi szinházak legalább egyelőre belenyugodtak az intézkedésbe.

Most azonban, mint értesülünk, a főváros irói és müvészi köreiben indult mozgalom, a rendelkezés módositása érdekében, mert a tüzoltóság hiányát nem a szinházi főpróbák megszokott hölgy és más kevésbbé hivatásos közönsége érzi meg, hanem maguk a hivatásos irók. Több szinház — közöttük a *Népszinház* vezetősége ugyanis nem a rendes törzsközönségtől vonta meg a főpróba-meghivókat, hanem a kevésbbé elterjedt napi- és hetilapok, folyóiratok birálóinak meghivását mellőzte, hogy ilyen módon a közönség számát százra leapaszsza. A kirekesztett irók és mübirálók tiltakozni akarnak a szinházak eljárása ellen, mert végtére is a budapesti mübirálók száma a százat távolról sem közeliti meg s méltán elvárhatjuk a szinházaktól, hogy a kirekesztésre szánt közönséget nem ezek sorából válogatja össze.

Nem lesz uj Nemzeti Szinház.

A Nemzeti Szinház ujjáépitésének kérdése a milyen nagy mozgalmat keltett, midőn hirtelenül konkrét alakban napirendre került, épen olyan váratlanul teljesen elaludt. Illetékes helyen azonban hivatalos formában mindeddig nem tettek határozott nyilatkozatot arra nézve, vajjon a terv egyelőre véglegesen abban maradt-e, vagy pedig a közhangulatnak megfelelő ujabb átdolgozásban kerül legközelebb nyilvánosság elé. *Széll* Kálmán belügyminiszter egyik napokban érkezett leiratában végre hivatalos nyilatkozatot tesz a szinházépités ügyének állásáról. A miniszter azt a meglepő kijelentést teszi, hogy a szinház ujjáépitése ügyében a *tárgyalások megszakadtak* s a *kérdés jelenleg nem időszerü*. A belügyminiszteri kinyilatkoztatásra egy ujabb szinházépitő-terv adta meg az alkalmat. Siebrich Károly az Eszterházy herczegi uradalom nyugalmazott központi épitésze ugyanis beadványt intézett a belügyminiszterhez, a melyben azt ajánlja, hogy a *Nemzeti Szinház* számára a *Kerepesi-ut*, *Károly-körut* és *Dohány-utcza* határolta sarok telektömbön a mostani gr. Vigyázó- és Huszár-házak helyén emeljenek uj, diszes épületet. A most ott levő régi épületeket amugy is nemsokára le kell majd bontani, s az uj Nemzeti Szinház frontját a *Károly-körut* felé impozáns módon lehetne kiképezni, és diszes parkkal körülövezni. A tervező szerint a szinház mostani helye a diszes épület elhelyezésére egyáltalán nem alkalmas s azt a közlekedési és tüzbiztonsági szempontok egyenesen lehetetlenné teszik. Az ideiglenes jellegü épitkezés pedig a tervező szerint is csak czéltalanul kidobott költségáldozatokat vonna maga után. Ezt a költséget szerinte hasznosabb lenne a végleges épitkezés alkalmával szükséges kisajátitások fedezésére forditani. A belügyminiszter ma a Siebrich tervét azzal küldötte le a főváros tanácsának, hogy — mint emlitettük — érdemleges tárgyalás alá az ügy időszerütlen volta miatt nem veheti.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 725.013, katona 16.000. — összesen: 741 013 Az elmult héten élve született 474 gyermek, meghalt 294 egyén, a születések 180-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 349 törvényes, 125 törvénytelen; nemre nézve 245 fiu, 229 leány. Halvaszületett 13 gyermek köztük 7 törvényes, 7 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 33.3.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20.6 az egy éven felüli lakosságnál: 18.2, az öt éven felüli lakosságnál: 16.1.

A halottak közt volt 170 (—) finemü, 124 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 5. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 29-nél).

Ez év eddigi 7 hetében élve született összesen 3101 gyermek, meghalt összesen 2 52 egyén, a születések többlete tehát 949; a mult év megfelelő időszakában született 3303 meghalt a 1918 születések többlete tehát 1385.

Az élveszülöttek között volt 315 római katholikus, — 3 görög katholikus, 1 görög keleti, 20 ágostai evang., 44 helvét, 1 unitárius, 84 izraelita, 6 egyéb — összesen 474. Halvaszülöttek összesen 13.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1202 beteget, szaporodás 363, csökkenés 354, maradt a hét végén 1211, a Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 190 beteget, szaporodás 28, csökkenés 40, maradt a hét végén 97, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 867 beteget, szaporodás 334

csökkenés 320, maradt a hét végén 881, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 899 beteget, szaporodás 139, csökkenés 153, maradt a hét végén 874. Összesen ápoltak a mult hét végén 3066 beteget, szaporodás 864, csökkenés 867, maradt a hét végén 3063.

Hirek a városházáról.

Az iskola-igazgatói lakások.

A főváros törvényhatósági bizottsága mint már megirtuk, legutóbbi közgyülésén kimondotta, hogy igazgatói lakásokat az ujonan épitendő iskolákban többé nem rendez be, sőt a már eddig meglevő igazgatói lakásokat is beszünteti és az igazgatókat onnan kiköltözteti. A főváros közgyülésén ez az inditvány nagy vihart keltett s különösen hevesen kikelt ellene dr. Havass Rezső és több fővárosi bizottsági tag. A közgyülés határozata nyomán Havass Rezső azonnal felebbezést jelentett be. Dr. Havass Rezső és társai felebbezésüket tegnap irásban is benyujtották a polgármesternek s bő okadatolással igyekszenek bebizonyitani, hogy az igazgatók kiköltöztetése a közoktatásügynek nagy kárára válnék, másrészt pedig a remélt anyagi eredményt sem hozná meg. A felebbezők ennélfogva a régi állapot fentartását és a közgyülési határozat megváltoztatását kerik a minisztertől.

A szegényügy rendezése Horvátországban.

A fővárosi tanács közjótékonysági ügyosztálya nemrég terjedelmes javaslatot dolgozott ki a szegényügy általános rendezése tárgyában. Az előterjesztés és a kidolgozott szabályrendelet-tervezet e hó végén kerül bizottsági tárgyalás alá. Az uj szabályrendelet már magában is nagy hatást keltett, a mennyiben a vidéki törvényhatóságok köréből nagyfoku érdeklődés mutatkozott iránta. A legutóbbi napokban Horvátország több városából kérték a tanácstól a szabályrendelet és előterjesztés egy-egy példányát tanulmányozás czéljából. Igy legutóbb *Eszék* város tanácsától érkezett ilyen tárgyu megkeresés, a melynek az a kijelentés adja meg a fő érdekességet, hogy *Eszék* városa a helyi közjótékonysági ügyet Budapest székesfőváros mintájára akarja szintén rendezni s ehhez veszi alapul a *Horváth* János tanácsos e laborátumát.

A Bazilika uj oltárképei.

A lipótvárosi *Szent István bazilika* épitésére felügyelő bizottság legutóbbi ülésén *Lollok* Lénárd prépost plébános előterjesztést tett a templomban még szükséges oltárképek beszerzése tárgyában. A plébános előadta, hogy a müvezetőségtől megkapta a képek méreteit s igy érintkezésbe lépett több kiváló müvészszel, hogy a festmények megfelelő előállitásáról gondoskodhassék. Targyalt többek közt *Benczur* Gyulával és *Stettkával*. Tudomására jutott, hogy Benczur még *Ybl* Miklós életében belekezdett egy nagyobb szabásu *Szüz Mária* kép festésébe, melyet az egyik nagyobb mellékoltárhoz szánt. *Ybl* halála után azonban az egész terv félben maradt. *Benczúr* hajlandó a képet még most is megfesteni, sőt az annak idején kért 20.000 forint helyett most már megelégszik 15.000 forinttal. — *Stettka* Gyulával szintén egyik nagyobb oltárkép és három kisebbméretü szentkép megfestése ügyében értekezett a plébános. *Stettka*, *Krisztus* képet hajlandó festeni a Benczúr oltárképének pendantjául, s a müért 5000 forintot kér, a három kisebb festményért pedig egyenként 2000 forintot. A plébános a szükséges költségek fedezésére a *Riesz* Czeczilia-féle hagyományt óhajtaná felhasználni s az egyéb költségekre donátorok adakozását kivánja felhasználni. A templom épitésére felügyelő bizottság a képek dolgában nem hozott érdemleges határozatot, hanem függőben tartja a döntést addig, a mig meg lehet állapitani, vajjon a költségek egyáltalán fedezhetők-e és sikerül-e valamelyes megtakaritást az épitkezés egyéb részeiben elérni. Maga az egyik mellékoltár 85.000 forintba kerül, s igy a bizottság egyelőre aggódik a tulköltekezés veszélyétől. Az épitésvezetőség most dolgozik a részletes számadások egybeállitásán, s a mint elkészül az ügy ismét az épitőbizottság elé kerül.

A főváros a párisi tudománykedvelők egyesületének.

Párisban „Societé de secours des amis des scienses“ czim alatt egyesület áll fenn, mely a tudósok és tudománykedvelők, valamint családjaik segélyezését tüzte czélul maga elé. A franczia egyesület Budapest fővárosához anyagi támogatásért folyamodott. A tanács tegnap 50 koronát szavazott meg az egyesületnek s az összeget Ő Felsége személye körüli minisztérium utján juttatta el rendeltetése helyére.

Panasz az omnibusz-társaság ellen.

A „fővárosi közlekedési vállalat“ — mint a budapesti omnibusz-társaság magát nevezi, — ujabban sok panaszra adott okot. Az utóbbi hetek alatt minduntalan feljelentés érkezett a tanácshoz a miatt, hogy a társaskocsik nem tartják meg a hatóság jóváhagyásával létesitett megállóhelyeket, hanem minden esetben megállanak, a mikor csak valaki fel- vagy leakar szállani. Ilyenkor a hajdani omnibusz példá-

jára a kocsivezető füttyentéssel ad jelt, mire a kocsi megáll. Ez a gyakori ácsorgás lassuvá teszi a közlekedést, megbontja az előirt menetrendet s az utazó közönségnek is igen sok boszuságot okoz. A tanács most felhivta a társaságot, hogy az előirt menetrendhez szigoruan ragaszkodjék és a szabályszerü megállóhelyeket pontosan tartsa meg, mert ujabb panaszok esetén a főváros kénytelen lesz szigorubb rendszabályokhoz folyamodni.

Feloszlatott egyesületek.

A belügyminiszter rendelete következtében a ker. előljáróságok most sorra vizsgálják a fővárosban az utóbbi időben gomba módra elszaporodott szak-betegsegélyző- és kiházasitási egyesületeket. Igen érdekes a főv. VII. ker. előljáróságának két hónap óta folytatott vizsgálata. Különösen a kiházasitó egyesületek felülvizsgálása vezetett meglepő eredményre. Az efféle egyesületek legtöbbje nem is életképes, mert jövedelmük legnagyobb része az igazgatói fizetésre és tiszteletdijakra stb. megy rá. Az érdekes részletekben bővelkedő vizsgálat számtalan visszaélésről rántotta le a leplet s több általánosan ismert egyesületről deritette ki, hogy tulajdonképen csak a közönség kizsákmányolására alakult fejős tehene néhány élelmes gründolónak. A VII. ker. előljáróság a legszigorubban járt el a létjogosultság nélkül tengődő egyesületekkel szemben s már eddig is több ilyenféle társaságot szétrebbentett. Hivatalból rendelték el többek közt a „*Stefánia*„ és az „*Országos Nemzeti*“ leánykiházasitó egyesületeknek felosztását, a mi a legutóbbi napokban már meg is történt. Mint értesülünk, ezenkivül egy másik ismert egyesület pedig, melynek czége azonban ma még titok, a vizsgálat végleges befejezte után szintén meg fog szünni. Az egyesületek vizsgálata a kerületben tovább folyik.

Prága város kérelme.

Prága város tanácsa az osztrák cs. és kir. vasuti miniszterhez felterjesztést intézett, hogy a város vasuti közlekedésének megjavitása érdekében tegyen lépéseket. *Prága* város a monarchia északi részén levő nagyobb városokkal óhajtana közvetlen gyorsvonati összeköttetést létesittetni s igy többek közt *Budapest* és *Prága* közt szeretne gyorsvonatokat járatni, hogy ne legyen szükséges, mint eddig *Bécsen* keresztül kerülő uton közlekedni. Az osztrák miniszter kilátásba helyezte a prágaiak kérelmének teljesitését. Prága város tanácsa most Budapest fővároshoz is megkeresést intézett s kérte, hogy mozgalmát hasonló akcióval támogassa. A cseh főváros terjedelmes memorandumának teljes másolatát megküldötte a budapesti tanácsnak.

Az iparhatósági megbizottak köréből.

Herényi János a VII. kerületi iparhatósági megbizottaknak sok éven át volt elnöke, eme tisztségéről, valamint magáról a megbizotti tisztségről, egészségi állapotára való tekintettel, lemondott. *Herényi* ritka önzetlenséggel és becsvágygyal tölté be tiszteletbeli állását, s különösen a tanonczoktatás körül sokat buzgólkodott. Évenként gyüjtést rendezett a megbizottak között s a begyült pénzből jutalmakat osztogatott ki a szorgalmas tanonczok között; gondoskodott arról, hogy a tanonczok felszabaditása az előljáróságoknál vasárnaponkint bizonyos ünnepélyességgel menjen végbe; a tanonczok közt százszámra osztotta ki a *Frecskay*-féle „Mesterségek szótárát“, szolgálva evvel a magyarosodás ügyét. Megbizott társai sajnálkozással vettek tudomást arról, hogy *Herényi* körükből távozik.

A tápszerek forgalmának szabályozása.

A földmivelési miniszteriumban törvényjavaslat készül az országos közegészségügyi tanács javaslatára a tápszerek forgalmának szabályozása tárgyában. Ugyane tárgykörben a főváros is felterjésztést intézett a belügyminiszterhez, hogy a tej termelése és elárusitása körül gyakorlatban levő eljárást ujból szabályozza. A miniszter most felel a főváros felterjesztésére. Kijelenti, hogy teljes mértékben méltányolja a főváros törekvését s a szóban forgó, valóban fontos érdekek mégóvását kivánatosnak is tartja, azonban olyan részletekbe hatoló és csupán egyetlen élelmiszerre szoritkozó javaslatot, a minőt a főváros tett, a törvényjavaslatba fel nem vehet, mert abban csupán általános, nagy jelentőségü elveket foglalhat bele. A főváros kivánta rendszabályok egyébként is nagyrészt az állategészségügyi szolgálat rendezésének keretébe tartoznak. A főváros szabályrendelet-tervezete az 1895-ik évi földmüvelésügyi miniszteri rendelet intézkedéseit is közelről érinti s igy a belügyminiszter mindenekelőtt *Darányi* Ignácz földmivelésügyi miniszter véleményét óhajtja meghallgatni. E czélból a tervezetet mindenekelőtt a földmüvelésügyi miniszterhez tette át. A főváros tanácsa egyidejüleg arra is kérte a belügyminisztert, hogy a tápszerek forgalmának szabályozására vonatkozó törvényjavaslatot előzetesen közölje a fővárossal, hogy véleményt nyilvánithasson. *Széll* Kálmán belügyminiszter erre vonatkozólag most megjegyzi, hogy a törvényjavaslat ez idő szerint csak mint tervezet van munkálatban, amelylyel szemben még ő maga sem foglalt állást s igy ez idő szerint még tárgyalás alá nem vehető. Mihelyt azonban a javaslat szövegét véglegesen megállapitották, azt a fővárossal készséggel közölni fogja, hogy a főváros saját különleges viszonyaihoz képest kivánságainak kifejezést adhasson.

Jelentés a himlőoltásról.

A tiszti főorvos elkészitette jelentését a legutóbbi oltóidőszakról. A himlőoltás cziklusa egyik év őszétől a következő év őszéig tart. Az 1899—1900. időszak alatt a főváros tiz kerületében összesen 21,500 oltásra kötelezett egyén volt. Ezek közül a kerületenként müködő oltóbizottságok előtt a hatósági orvosok 9801 egyént oltottak be, 4045 egyént pedig magánorvos oltott be. Az oltásról elmaradt 7181 egyén. Felmentettek az oltás alól 467 beteget; sikerrel oltottak be 12,727 egyént. Ezek közül a bizottság előtt beoltottak 9561-et. Sikertelen volt az oltás 86 esetben és bizonytalan sikerrel járt az oltás 1033 esetben. Az ujraoltásra vonatkozó kimutatás szerint a tiz kerületben ujraoltásra köteleztek 9255 egyént. Közülök a bizottság előtt ujraoltottak 8138 egyént. Magánorvos ujraoltott 1101 jelentkezőt. Az ujraoltásról elmaradtak nyolczan, felmentettek nyolcz személyt; sikerrel oltottak 7277-et, sikertelenül 1847, végre bizonytalan eredménynyel 115 esetben. Fényesen megvilágitják ezek az adatok, hogy a kerületi orvosok milyen óriási munkát végeznek az oltással. A tiszti főorvos ezért azt az előterjesztést teszi a tanácsnak, hogy a belügyminisztertől az oltó-orvosok számára külön dijazást eszközöljön ki, mivel tudvalevőleg az oltást a főváros az állam helyett végezteti.

A Sárosfürdő felépítése.

A főváros tudvalevőleg elhatározta, hogy a *Sárosfürdőt*, mely ez idő szerint a közmunkatanács tulajdona — ettől megvásárolja, felépitteti s ott teljesen modern uj fürdőtelepet létesit. A közgyülés erre vonatkozó határozata alapján a tanács most felhivta a pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy a megvásárláshoz szükséges költségek fedezése tárgyában tegyen részletes javaslatot. Magának az uj fürdő felépitésének kérdését majd csak a *Rudas*-fürdő ujraépitésének kérdésével kapcsolatosan fogják tárgyalás alá venni. A telek-eladó bizottság is foglalkozott ezzel a dologgal s azt határozta, hogy helyszini szemlét fog tartani. Egyébként sem lehetett érdemleges határozatot hozni, mert az állam a magyar államvasutak gépgyárának a megbővitésére telket akar vásárolni a fővárostól a kőbányai-uton levő területből s igy, mert a Sáros-fürdő telkét az állam adja el, a kőbányai uti telket pedig vásárolja, esetleg csere utján is megtörténhetik az egyezkedés.

Közmunkák a fővárosnál.

A főváros tanácsa egész sereg közmunkára irja ki a nyilvános árlejtést. Igy részint már megjelent, részint készülőben van a pályázati felhivás a következő munkákra: V., Lipót-körúton épitendő két bérháznál szükséges kömüves, kőfaragó, ács és vasmunkára, IX., Mester-utczai iskola, III., Vörösvári-uti iskola, V., Sziget- és Ügynök-utczai iskola épitésére. A marhavásártéri istállók és Bomba-téri vásárcsarnok épitésére. A központi városház hátralevő átalakitásánál szükséges iparosmunkákra. Az ujonan épitett *Sziget-* és *Ügynök*-utcza sarkán levő iskola belső berendezése, ugyszintén a III. kerület, Tímár-uti iskola berendezésének vállalatba adá-ára, végül nemsokára dülőre jut a városligeti „*Artézi*“ fürdőnek felépitése is, melyet a közgyülés már elhatározott és az erre vonatkozó tervek és költségvetések jóváhagyást is nyertek. Lesz tehát munka elég, csak akarjanak az emberek dolgozni.

A magyar köztisztviselők egyesülete.

A fővárosban nemrég uj egyesület alakult a „Magyar köztisztviselők betegsegélyző egyesülete“ czimen. Az uj egyesület czélja — mint czime is mutatja — az, hogy a köztisztviselőknek betegségük esetén anyagi támogatást és orvosi segélyt nyujtson. Az uj egyesület alapszabályait a belügyminiszter a napokban jóváhagyta.

Emléktáblák a közkórházakban.

A főváros kórházi bizottsága elhatározta, hogy a főváros összes kórházában a 600 koronát, vagy ennél nagyobb összeget hagyományozók nevét és a hagyományozott összeg nagyságát márványtáblán megörökitteti. A mérnöki hivatal most bemutatja a márványtáblák terveit és a vonatkozó költségvetést, mely szerint a *Szent Rókus*-kórház kerepesi-uti oldalán 4 drb, a *Szent István*-kórház felvételi épületének homlokzatán 6 drb, a *Szent László*-kórház felvételi épületének homlokzatán 4 drb emléktáblát helyeznének el a homlokzati kiképzéssel megegyezően. Az emléktáblák költsége összesen 2800 koronára rugna.

A madridi osztrák-magyar egyesület.

A *Madridban* fennálló osztrák-magyar közjótékonysági egyesület élénk müködést fejt ki a Spanyolországban élő magyarok erkölcsi és anyagi támogatása körül. Az egyesület a mult évi müködéséről szóló jelentését megküldötte most a főváros tanácsának. A jelentés szerint az egyesület a spanyol fővárosban nyolcz osztrák és három magyar alattvalónak nyujtott segélyt, s ezenkivül négy árvagyermeket részesitett hathatósabb támogatásban. Az egyesület maga is 500 franc adományhoz jutott, melyet *Ferdinánd Károly* ajándékozott számára. A madridi osztrák-magyar jótékonysági egyesület elnöke gr. *Dubszky* Viktor spanyol nagykövet.

A közigazgatási bíróság épületének helyreállítása.

A közigazgatási bíróság budai épülete igen rozzant állapotba jutott, úgy, hogy sürgős helyreállítása vált szükségessé. A belügyminiszter most elhatározta, hogy a rozoga épületet teljesen kijavittatja. A munkálatokat a nyári szüneti idő alatt hajtják végre. A miniszter már megtette a szükséges előleges intézkedéseket és a közigazgatási bíróságot is értesitette szándékáról.

A margitszigeti házemelés utóhangjai.

A Margitszigeten február elején érdekes müszaki munkát végeztek: felemelték a szálló épület nivóját. A munkát az *„Első Magyar épület-emelő és toló-vállalat“* tervei szerint hajtották végre, a mely vállalat a gyógyfürdő felemelését is magára akarja vállalni. Az ipartörvény előirja, hogy mindennemü épitő munkáért a felelősséget valamely épitész, vagy épitészmérnöknek kell magára vállalnia, mégis a margitszigeti házemelésnél *Kudelka* Jakab kömivesmester irta alá a terveket és vezette a munkálatokat. A budapesti épitőmesterek és épitészmérnökök sérelmesnek találták ezt az eljárást magukra nézve s ezért a budapesti épitőmesterek, kömüves-kőfaragó- és ács mesterek ipartestülete utján a napokban előterjesztést intéztek a tanácshoz, hogy a jövőben hasonló eljárást ne tűrjön el, mivel az nemcsak törvénysértés, hanem szerencsétlenség, vagy kár esetében sulyos következményekkel is járna.

A volt Sebastiani-telkek értékesitése.

A *Wesselényi-* és *Dohány*-utcza sarkán levő, volt *Sebastiani* féle telkek értékesitése sehogysem sikerült a fővárosnak. Még tavaly árverést hirdettek a három telekre osztott ingatlanra, vevő azonban nem akadt. Akkoriban azt a kifogást tették, hogy a három telek mindegyike tulságosan nagy s igy magánépitkezés czéljára kevésbbé alkalmas. A főváros akkor elhatározta, hogy a telektömböt ujra parczelláztatja s négy házhelyre osztja. A mérnöki hivatal és a tiszti ügyészség most készültek el az uj felosztás munkálatával s igy a most már négy részből álló ingatlanra legközelebb ujból kitüzi a főváros a nyilvános árverést. Az uj felosztás szerint a teleknek a *Dohány*-utcza sarkára eső részlete 261 négyszögöl terjedelmü s a kikiáltási ára négyszögölenkint 1600 korona. A második házterület 140, a harmadik 134 és a negyedik 175 négyszögöl nagyságu. Ezeknél a kikiáltási árat négyszögölenkint 1200 koronában állapitották meg. A vevőnek kötelezniе kell magát, hogy két éven belül a megvásárolt telekre legalább három emelet nagyságu házat épittet. Az érdekes árverés eredménye iránt általános az érdeklődés.

Magyar automobil klub.

A „Magyar Automobil Klub“ a napokban nyujtotta be alapszabályait a főváros tanácsához, hogy azokat törvényhatósági jóváhagyás végett a belügyminiszterhez felterjeszsze. Az egyesület czélja olyan uj érintkező központot teremteni, mely társadalmilag, szakszerüleg és tudományosan az automobilizmust Magyarországon terjeszteni hivatva legyen és továbbá, hogy a nemzetközi érintkezést a külföldi hasonczélu testületekkel közvetitse. Az egyesület elnöke gróf *Szapáry* Pál.

Az előzékeny szomszéd.

Kölcsönös megállapodás szerint a magyar hatóságok magyarul leveleznek az ausztriai hatóságokkal és viszont ezek német átiratokban felelnek. Mégis mindgyakrabban fordulnak elő esetek, melyek csak arra engednek következtetni, hogy odaát, tul a Lajthán nélkülözik a társadalmi tisztesség első és legfőbb kellékét: az illemtudást, nem tekintve azt, hogy a hivatalok előzékenységgel tartoznak egymásnak. Egy volt budapesti, jelenleg Szent-Georgen an der Steinz, alsó-steierországi lakos 6 korona 18 fillérnyi adókamat-hátrálék tárgyában egyik budapesti ker. előljáróság adóosztálya átirt az emlitett község előljáróságához. Az előzékeny s illemtudó szomszéd magára az eredeti aktára vezette rá a következő disz tyrádát:

„Der ungarischen Sprache ist hier niemand mächtig, man weis gar nicht welchem Amte dies gehört.“ (Olvashatatlan aláirás.)

Nem füzünk kommentárt az ügyhöz; az osztrák hatóságok előzékenysége már eléggé ismert a mi közönségünk előtt.

A protestáns katonák istentisztelete.

A közös hadsereg és a honvédség protestáns felekezetü legénysége templom hiján, kénytelen volt eddig vivóterm-kben, vagy az udvaron hallgatni az istenitszteletet, a Ferencz József lovassági laktanya legénysége pedig a lovardában gyült össze vasárnaponkint istentiszteletre. A budapesti protestáns egyház szuperintendaturája most olykép akar segiteni ezen az állapoton, hogy a Bécsben létező Schwarz-Spanier-utczai protestáns helyőrségi templom példájára, a melyben 3 nyelven is tartanak istentiszteletet, a legénység számára Budapesten is berendeztet állandó protestáns templomot. E czélból folyamodni akar tehát a hadtestparancsnoksághoz, hogy a maga részéről is legyen segitségére az egyházi hatóság törekvésének és ne csak pro forma vezényeljen egy nehány katonát épen csak nagypénteken a Kálvin-téri templom elé. Kérni fogja a ref. püspök a hadtestparancsnokságot, hogy vegye meg e czélra a szegényház-téri kis róm. kath. templomot, mely az uj plébániatemplom felépitése következtében rendeltetés nélkül maradt s a czélnak épen megfelelne. Közbenjárását is felajánlja a püspök a fővárosnál a templom megszerzése körül, mert abban a véleményben van, hogy a nemes czélra való tekintetből a főváros nem görditene finánczális akadályokat a megszerzés elé. A kérvényt, mint értesülünk, a jövő hét folyamán adják be a katonai hatósághoz.

A kerületek a munkaszünet ellen.

A belügyminiszter egy régebbi rendeletével megengedte, hogy az üzletek az országos vásár napját követő vasárnapon ne tartsanak munkaszünetet. A miniszter most helyre akarja állitani a törvény eredeti rendelkezését és ezen a napokon is munkaszünet tartását szándékozik elrendelni. A belügyminiszter a főváros tanácsát is felhivta nyilatkozattételére, a munka

szünet kérdésében. A tanács viszont véleményezés végett a kerületi elöljáróságokhoz küldte le a miniszter felhivását. A kerületi elöljáróságok a választmányok elé terjesztik a kérdést. Mint értesülünk a VI. és VII. ker. választmány már foglalkozott az ügygyel s a miniszter terve ellen nyilatkozott, amennyiben az ujitást ipari és kereskedelmi szempontból kivánatosnak nem tartja.

Gázvilágitás a Szemere-utczán.

A tanács a légszesztársulat kérelmére megengedte, hogy az V. kerületben a *Szemere*-utczának a *Lipót-körut* és *Balaton*-utcza közötti szakaszában uj gázcsöveket rakhassanak le. A *Szemere*-utcza mentén 4%-os főcsövet helyeznek el a főváros mérnöki hivatalának felügyelete alatt s a felszakgatott utczaburkolatot az V. kerületi elöljáróság utasitása szerint állitják helyre.

Jóváhagyott alapszabályok.

A *Fehér kereszt országos lelenczház* egyesület módositott alapszabályait felterjesztette a belügyminiszterhez, mely azt ma a kormányhatósági megerősitéssel küldte le a főváros tanácsához. Ugyancsak jóváhagyta a belügyminiszter a „*Tisztviselőtelepi kaszinó*“ megváltoztatott alapszabályait is, melylyel a kaszinó a mult évi augusztus hó 25-én tartott közgyülésén a „*Házépitő Tisztviselők Egyesületébe*“ olvadt bele.

Uj villamos vasuti megállóhely.

A rendőrfőkapitányság a közúti villamos vasut vágóhidi vonalán, a városi villamos vasut borárostéri vonalának keresztezésénél, uj megállóhely létesitését tartja szükségesnek. A rendőrkapitány most a főváros tanácsát kereste meg, hogy az uj megállóhely létesitése iránt tegye meg a szükséges intézkedéseket. Az átirat szerint a jelzett helyen nem is kellene uj megállóhelyet berendezni, hanem elégséges lenne a Lónyay-utcza sarkán már régen meglevő és közvetlen közelbe eső állomást oda áthelyezni.

Uj közhasznu pavillonok a fővárosban.

Beetz Vilmos azzal a kéréssel járult ma a főváros tanácsához, hogy a nagyobb forgalmu pontokon uj egészségi házikókat állitasson fel. A vállalkozó folyamodásában, mint alkalmas pontokat, a következő helyeket jelölte ki a mondott czélra: *Kálvin*-téren rendes nagyságu, *Ferencz*-körúton, a *Mária Terézia* laktanya előtt felényi nagyságu, *Kerepesi*-ut és *Sip*-utcza sarkán, *Kerepesi*-uton 77. és 79. számú házak között ugyanilyen és végre az *Andrássy*-uton, a *Stefánia*-ut sarkán, vagy a *Lövölde* tér és *Király*-utcza sarkán, teljes nagyságú pavillonokat tervez.

Közgazdaság

Első Leánykiházasitási Egyesület mint szövetkezet.

A felügyelő bizottság ugy mint az előbbi években, a mérleg megállapitása előtt folyó hónap 21-én tartott ülésében az intézet pénztár- és vagyonállapotának fővizsgálatát megejtette és megállapitotta, hogy az intézet vagyona a következő értékekben van elhelyezve, és pedig: Befektetés: Intézeti ház a Terézkörúton 825.186·04 korona, intézeti ház a Kerepesi-uton 664.436·12 korona, takarékbetétek 2,053.826·58 korona, értékpapirok ugymint koronajáradék és I. rendü kötvények 2,528.920 korona, kölcsönök kötvényekre 251.334·92 korona, hivatalnoki nyugdijalap-betét 63.693·94 korona, pénzkészlet 8996·32 korona, összesen 6,396.393·92 korona, mely vagyoni állapot, tekintettel azon körülményre, hogy az intézet a lefolyt 1900. évben nászjutalékok és biztositott tőkék fejében 499.410 korona 90 fillért fizetett ki, nagyon kielégitőnek nevezhető.

Hirdetések.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az 1901. évben kiviendő kövezetjavitási, uj kövezési, utépitési és járdarakatási munkálatokhoz szükséges kőanyagok beszerzése, illetőleg szállitása iránt ezennel árlejtést hirdet.

A szállitandó szükséglet:

a) 236.000, azaz kettőszázharmincznyolczezer drb 18/18 cm. méretü gránit vagy bazalt, avagy kissebesi kvarcz porfir koczkakő,

b) 286.507, azaz kettőszáznyolczvanhatezerötszázhét darab 18/18 cm. méretü felső lappal biró és 13/14 cm. magas csonka gula alaku gránit vagy bazalt fejkő,

c) 6000, azaz hatezer darab 18/18 cm. méretü somosujfalusi gránát, trachit vagy csód-bogdányi kékes trachit vagy hasonminőségü trachit koczkakő,

d) 6000, azaz hatezer darab 18/18 cm. méretü apátkuti vagy csód-bogdányi félkékes vagy hasonminőségü hazai trachit koczkakő,

e) 90.000, azaz kilenczvenezer darab 18/18 cm. méretü kékes bogdányi, vagy hasonminőségü hazai trachit koczkakő,

f. 223.000, azaz kettőszázhuszonháromezer darab 18/18 cm. méretü csódi félkékes, szobi vagy hasonminőségü hazai trachit koczkakő,

g) 1000, azaz egyezer darab részben 32 cm. hosszu, 16 cm. széles és 32 cm. magas simára dolgozott (faragott) csódi vagy szobi, vagy hasonminőségü hazai trachit vagy pedig bazalt járdaszegélykő,

h) 200 m^3 azaz kettőszáz köbméter jóminőségü hazai trachit terméskő,

i) 16.000, azaz tizenhatezer darab részben 26 cm hosszu, 26 cm. széles és 13 cm. vastagságu, részben 13/26/39 cm. méretü jó minőségü hazai trachit járdakő vagy pedig 26/26/10 cm. illetve 26/39/10 cm. méretü bazalt járdakő,

j) 100 darab, azaz egyszáz darab négyszögben 79/79 cm. és 16 cm. vastag gránit vagy kissebesi kvarcz porfir vagy bazalt csatorna fedlap.

Az a), b), c), d), e), f), és i) pontok alatt felsorolt koczkakövek, fejkövek, illetőleg járdakövek között a szükséghez képest 10—15 százalék korlátai között megrendelendő 18/27 cm. méretü kötőkövek, illetve a 29/39 cm. méretü járdakövek is benfoglaltatnak.

Az a) alatt felsorolt koczkakő mennyiségében a szükséghez képest 3—4 százalék korlátok közt szállitandó 18/27 cm. △ háromszögü szögletkő (a teljes koczkakő fele) is benfoglaltatik.

Az a), b), e, f) pontok alatt kitüntetett 238.000, 286.507 99.000 és 223.000 koczkakő mennyiségekből legalább 50.000 darab egy és ugyanazon minőségbeli kőből kivántatik meg, ennél kisebb mennyiségre szóló ajánlat a tételi szükségleteknél el nem fogadtatik.

A többi szükségleti tételek egyes kőmennyiségei egy és ugyanazon kőmennyiségekből kell hogy legyenek, miért is ezen tételekre vonatkozó azon ajánlatok, melyek csekélyebb mennyiségre vonatkoznak; figyelembe nem jöhetnek.

Köteles pályázó fenti szükségletre vonatkozó ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott és magyar nyelven szerkesztett ajánlatát, melyben a kövek egységárára ezrenkint, köbméterenkint, folyóméterenkint s illetve darabonkint számmal és betüvel a bal- és jobbparti városi köterekre való szállitással és idomba rakással együtt határozottan kiteendő s az alább kitett helyen és időben lepecsételve benyujtani.

A mennyiben a pályázó az ajánlott kőanyagot az árlejtési feltételekben kitüzött határidő előtt is szállitani képes volna, ezen beszállitási határidő az ajánlaton szintén kiteendő.

Ugyancsak köteles pályázó ajánlatában elismerni, hogy a szállitásra vonatkozó részletes árlejtési feltételeket ismeri és azoknak magát mindenekben aláveti, nemkülönben köteles pályázó az esetben, ha bejegyzett czég volna, azon személyt, ki által magát képviseltetni óhajtja, ajánlatában megnevezni.

Bánatpénzképen köteles a vállalkozó az általa szállitandó kőmennyiség ajánlott árának megfelelő 5 százalékot, azaz öt százalékot készpénzben vagy a fővr. készpénzek elhelyezésére alkalmasnak elfogadott fővárosi pénzintézetek takarékpénztári könyvecskében, budapesti, esetleg bécsi tőzsdei árfolyam szerint számitandó állampapirokban vagy budapesti pénzintézetek zálogleveleiben vagy fővr. kölcsönkötvényekben s általában az állami biztositékra alkalmas állampapirokban az árlejtést megelőző nap déli 12 óráig a fővárosi központi pénztárba letenni a bánatpénzről szóló nyugta az ajánlathoz csatolandó és az ajánlat elfogadása esetén szerződési biztositékul szolgáland.

Végre köteles a pályázó ajánlata kapcsán a szállitásra felajánlott kövekből mintákat — a részletes árlejtési feltételek ide vonatkozó rendelkezéséhez képest — bemutatni s egyuttal megnevezendő az ajánlatban azon bánya, melyből a kövek nyeretnek.

Erről vállalkozni szándékozók oly felhivással értesittetnek, hogy a fentebb kitüntetett egész szükséglet szállitására, vagy annak egyes tételeire vonatkozó, a fentebbiekhez képest kellőleg felszerelt ajánlataikat 1901. évi **márczius hó 5-ik** napján d. e. 10 óráig Vosits Károly tanácsnok vagy helyettesének (IV. Váczi-utcza, városház I. em. 11. sz. a. a tan. II. ü. o. helyiségében) annyival is inkább szolgáltassák át, mivel az elkésetten benyujtott, vagy utóajánlatok, vagy melyek megfelelő bánatpénzzel és kellően felszerelt mintakövekkel ellátva nincsenek, vagy a melyekhez a bánatpénz nem a fentebb megszabott módon lett letéve, valamint, a melyek nem magyar nyelven vannak szerkesztve, figyelembe vétetni nem fognak, megjegyeztetvén, miszerint a beérkezendő ajánlatok közötti szabad választás jogát — tekintet nélkül az ajánlott árakra — a székesfőváros tanácsa magának fentartja.

A szállitásra vonatkozó részletes árlejtési feltételek a fentebb kitett helyen naponkint d. e. 9—12 óra között betekinthetők, hol egyszersmind a szállitás tekintetében netán szükséges egyéb felvilágositások is megadatnak.

Budapesten, 1901. évi január 22-én.

A székesfőváros tanácsa.

Budapest székesfőváros X. ker. előljárósága.

2838.
1901.

Árverési hirdetmény.

A X. ker. előljáróság nyilvános árverést hirdet a Szapáry ntcza, Simor-utcza és Delej-utcza által határolt (volt józsefvárosi temető) székesfővárosi terület egyengetése, illetőleg az ezen munkák által nyerhető mintegy 14.500 köbméter homok anyag értékesitése iránt.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen homokra igényt tartanak, hogy 1901. évi *márczius hó 13-án déli 12 óráig* adják be szabályszerüen felszerelt és lepecsételt ajánlataikat a X. ker. előljáró kezeihez (Szent-László-tér 5. szám I. emelet 13 ajtó.)

A magyar nyelven szerkesztett és ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatban világosan kiirandó számmal és betüvel, hogy a fent leirt földanyagért mily összeget hajlandó ajánlattevő fizetni és mennyi idő alatt fogja legkésőbb az anyagot eltávolitani.

Bánatpénzképen a felajánlott összeg 5%, azaz öt százaléka a X. ker. pénztárnál leteendő és az erről szóló nyugta az ajánlathoz csatolandó.

A beérkezett ajánlatok közül a hatóság szabadon választhat.

A felajánlott összeg az ajánlat elfogadása esetén azonnal lefizetendő.

Az egyengetési munkálatokat és homok elhordást vállalkozó saját költségén a mérnöki hivatal által megadandó lejtszini adatok szerint és az előljáróság felügyelete és ellenőrzése mellett tartozik végeztetni.

Kiköttetik már most, hogy első sorban a Szapáry-utczában levő földdomb távolitandó el.

Közelebbi felvilágositást a ker. mérnök ad.

Budapesten, 1901. február hó 13-án.

A X. ker. előljáróság.

Toperczer.
előljáró.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., — Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye.

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Meghivás

a

„Magyar leszámitoló- és pénzváltóbank"-nak

1901. márczius hó 16-án délelőtt 11 1/2 órakor, saját helyiségeiben (Dorottya-utcza 6. sz.) tartandó

XXXI-ik rendes közgyülésére.

NAPIREND:

1. Az igazgatóság jelentése az 1900-iki üzletévről.
2. Az 1900-iki számadás és mérleg előterjesztése és az igazgatóságnak a nyereség fölosztására vonatkozó inditványa.
3. A felügyelő-bizottság jelentése az igazgatóság által előterjesztett évi számadás és mérlegről, valamint a nyereség fölosztását illetőleg tett inditványok megvizsgálásáról.
4. Ezen tárgyak, nemkülönben az igazgatóság és felügyelő-bizottság részére adandó fölmentvény fölötti határozat.
5. Az igazgatóság megválasztása.
6. A felügyelő-bizottság megválasztása.

☞ Azon részvényesek, kik a közgyülésen résztvenni kivánnak felhivatnak, hogy az alapszabályok 17. §-a értelmében részvényeiket, a még le nem járt szelvényekkel együtt, legkésőbb **folyó évi márczius 13-ig** a társaságnál **Budapesten,** vagy az Unió-Banknál **Bécsben** letéteményezzék.

A megvizsgált mérleg és az erre vonatkozó felügyelő-bizottsági jelentése 1901. márczius 6-ától kezdve a társaság helyiségeiben a t. részvényes urak rendelkezésére áll

Az igazgatóság.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest IV., Vaczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. március 11-én. 10. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A Sárosfürdő megvétele.
A pályaudvarok kihelyezése.
Nincs többé szüretlen viz.
Az épitkezés pangása.
Az őrlési forgalom helyreállitása.
Egyszerüsités a fővárosnál.
Irodalom és müvészet.
Statisztika.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON: 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa részéről:

1. Az I. ker. Orbánhegyi árokban hét darab fenékgátnak 32245 K. 56 fill. költséggel előirányzott építési munkálata iránt;

2. Az I. ker. Enyedi-utczában 21155 K. 93 fill. költséggel előirányzott beton csatornázási munkálat iránt;

3. A II. ker. Niedermayer-utcza Szemlőhegy- és Levél-utczák közti szakaszának, nemkülönben a Levél-utczának, a már végrehajtott földmunkálatok költségeinek levonásával, összesen 3721 K. 40 fill. költséggel előirányzott makadamszerű burkolási munkálata iránt;

4. A II. ker. Niedermayer-utczában 2164 K. 06 fill. költséggel előirányzott támfal-épités iránt;

5. A IV. ker. Kishid-utcza kocsiutjának 5 cm. vastag, kettős öntött aszfalt felhasználása mellett 9960 K. költséggel előirányzott burkolási munkálata iránt;

6. A VI. ker. Teréz-körúton a nyugati pályaudvarra[1] szemben levő bérkocsi-állomásnak és a hozzá tartozó ügyeletes kocsi állóhelyének 1616 K. 40 fill. kölséggel előirányzott aszfalt burkolási munkálata iránt;

7. A VI. ker. Felsőerdősor- és Kmetty-utczák sarkán levő elemi iskolák mentén 4 cm. vastag, kettős, öntött aszfalt felhasználása mellett, a kocsiutnak 12679 K. 20 fill. költséggel előirányzott burkolási munkálata iránt ezennel nyilvános árejtés hirdettetik.

Felhivatnak ennélfogva a pályázni kivánók, hogy a fent érintett munkálatokra vonatkozó, magyar nyelven szerkesztett és ivenkint 1 K. bélyeggel ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve 1901. évi *márczius hó 23-ik* napján, szombat délelőtt 10 óráig Vosits Károly tanácsnok, vagy helyettesének kezéhez (Váczi-utcza, Ujvárosház, I. em. 11. ajtó) nyujtsák be.

A munkálatokra vonatkozó ajánlatokban számmal és betüvel világosan kiteendő, hogy a munkálatok az előirányzott összegekből, illetőleg a költségvetésekben tételenkint kitüntetett egységárakból levonandó hány százalék engedmény mellett, avagy az előirányzati költségösszegeken, illetőleg a megállapitott egységárakon felül hány százalék felfizetés mellett vállaltatnak el, megjegyeztetvén, miszerint az engedmény, vagy felülfizetés a költségvetésekben kitüntetett összes egységártételekre nézve egy és ugyanazon százalékban fejezendő ki.

Azonfelül az aszfalttal való burkoló munkálatokra vonatkozó ajánlatokban kiteendő számmal és betüvel azon egységár, a melyért vállalkozó az általa létesitett uj burkolatot az ingyenes jótállási évek letelte után a szükséges összes anyag hozzáadásával a további dijas fentartási évek alatt folyton jókarban tartani hajlandó.

Elismerendő továbbá az ajánlatokban, hogy vállalkozók a helyi és épitési viszonyokat, az épitésrendőri szabályokat, a tervet, a költségvetéseket és az árlejtési feltételeket ismerik s azoknak magukat mindenben alávetik, nemkülönben azon munkálatoknál, a hol cement felhasználása, illetve szállitása is szükséges, ajánlattévő tartozik a munkához használni, illetve szállitani szándékolt cementek hazai eredetét, ajánlata kapcsán hitelesen igazolni.

Ha vállalkozók szakértők nem volnának, az ajánlatban megnevezendő azon szakavatott iparos, ki által a munkát saját felelősségükre teljesiteni fogják.

Ha pályázó bejegyzett czég volna, azon személy, ki által magát képviseltetni óhajtja, az ajánlatban szintén megnevezendő.

Bánatpénzképen a fentebb kitett előirányzati költségösszegeknek megfelelő 5 százalék, szóval öt százalék, az aszfalt-burkolási munkára vonatkozólag pedig 10 százalék, azaz tiz százalék, készpénzben, vagy a fővárosi készpénzek elhelyezésére alkalmasnak elfogadott fővárosi pénzintézetek takarékpénztári könyvecskéiben, vagy állampapirokban, vagy budapesti pénzintézetek záloglevelekben, az árlejtést megelőző napon déli 12 óráig a főv. központi pénztárba teendő le, mely az ajánlat lefogadása esetén szerződési biztositékul szolgáland, megjegyeztetvény, hogy az értékpapirok a tőzsdei árfolyam pénzhasábjain jegyzett napi árkeletnek 90 százalékával, de soha a névértéken felüli összegek fognak számittatni.

A bánatpénz letételéről szóló letéti nyugta az ajánlathoz csatolandó.

Hasonlóan kötelesek ajánlkozók az általuk szállitandó és a munkához felhasználandó anyagokból az ajánlatok k pcsán mintákat bemutatni és egyuttal megnevezni azon bányákat, a melyekből az anyagok nyeretnek.

A kellő letéti nyugtával, vagy a czementnek hazai eredetét igazoló bizonylattal, vagy mintaanyagokkal el nem látott, elkésve érkezett, vagy utóajánlatok, vagy a melyek nem magyar nyelven vannak szerkesztve, figyelembe nem vétetnek.

A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát, tekintet nélkül az ajánlott árakra, a tanács magának fentartja.

A munkálatokra vonatkozó tervek, költségvetések és árlejtési feltételek, a fentebb kitett helyen naponként d. e. 9–12 óra között, bárki által betekinthetők, a hol is a netán kivánt felvilágositások megadatnak.

Budapest, 1901. február hó 22-én.

A székesfőváros tanácsa.

—

Árverési hirdetmény.

Budapest székesfőváros közönsége a tulajdonát képező és a városligeti mutatványos telepen fekvő úgynevezett főv. kioszkot a hozzá tartozó bekeritett területtel együtt folyó évi május hó 1-től kezdődőleg hat évre nyilvános árverés utján bérbe adja.

Miről bérelni szándékozók azzal értesittetnek, hogy az árverés a tanácsi pénzügyi és gazdasági ügyosztálynak a közp. városházán II. em. 51. sz. a. helyiségében 1901. évi *márczius hó 26-án*, kedden, délelőtt 10 órakor fogja kezdetét venni olyképen, hogy először a kitüzött határidőig beérkezett irásbeli ajánlatok fognak felbontatni s azután a szóbeli árverés tartatik meg.

Az árverezni szándékozók előzetesen 2000 K-át, azaz Kettőezer koronát tartoznak bánatpénz fejében letenni, még pedig akár készpénzben, akár az 1887. évi decz. hó 7-ikán 984. sz. a. hozott közgyülési határozatban felsorolt és elfogadhatóknak kijelölt értékpapirokban. A mennyiben azonban a bánatpénz értékpapirokban tétetik le, ez legfeljebb a tőzsdei napi árfolyam szerinti érték 90 százalékával, de semmi esetre sem a névértéken felül, számithatók.

A kik irásbeli ajánlatot kivánnak tenni, ezt a tanács VI. (pénzügyi és gazdasági) ügyosztályában (Közp. városház II. 51.) a hivatalos órák alatt az árverési feltételekkel együtt kapható ajánlati ürlapon azt egy koronás bélyeggel ellátva és a székesfőváros közp. pénztáránál előzetesen letett megfelelő összegü bánatpénzről szóló letéti nyugtával felszerelve, lepecsételt borítékban ugyancsak az elől megjelölt helyen és napon délelőtt 10 óráig dr. Vaszilievits János tanácsnok úr vagy helyettesének kezéhez annál bizonyosabban nyujtsák be, mert elkésve benyujtott, vagy kellően fel nem szerelt, nemkülönben u. óajánlatok figyelembe vétetni egyáltalán nem fognak; a kik csak a szóbeli árverésen óhajtanak részt venni, az árverés fent megjelölt helyén s kitüzött időben az előbb megszabott bánatpénzzel ellátva jelenjenek meg.

A székesfőváros fentartja magának a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok között tetszése szerint szabadon választhasson.

Kelt Budapesten, a székesfőváros tanácsának 1901. február hó 15-iken tartott üléséből.

Halmos János s. k.,
polgármester.

IV. évfolyam 1901. Budapest március 11. 10. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A Sárosfürdő megvétele.

Ha valaki elolvassa a huszadik század hajnalán, a főváros törvényhatósági bizottságának legutóbb tartott közgyüléséről szóló tudósitást és nem kiáltja fel önkénytelenül, hogy Mucsa, akkor az az olvasó vagy zulakaffer, vagy pedig süketnéma.

A főváros évtizedeken át parlagon hevertette a legfőbb jövedelemforrásokat, s nemcsak kihasználni nem tudja azokat, hanem nagy mulasztásokat követett el olyan fontos, általános érdekek ellen is, a melyek szolgálatával pedig a nemzetnek, a közönségnek egyaránt javát mozditotta volna elő.

Ezek a panaszok évek óta ismétlődnek minden oldalról, még pedig fokozatosan. Miért nincs idegen-forgalom, miért nem lehet kiaknázni a meglevő ritka természeti adományokat; miért nem tud Magyarország székesfővárosának gyógyitó-fürdőiről a határon tul senki, semmit? Miért nincs ezeknek megfelelő jövedelmük, miért kicsiny a látogatottságuk, miért van nagyrészük az ismeretlenség homályába légmentesen elzárva, a helyett, hogy az emberiségnek szolgálatára és gyönyörüségére lennének, a tulajdonosának pedig illő hasznot hajtanának?

Nem akarunk szódagályból élösködni. Nem folytatjuk ezt a végnélküli sorozatot, hanem elkezdjük mindjárt a dolog végén.

A Sárosfürdő csudáiról öregapáink regéket meséltek. Csudás hatását láthattuk még elvétve magunk is. *Elvétve*, mondom, mert a jó öreg fürdő külső berendezése a közönséget elriasztotta magától s igy csak a végső szükségben keresték fel. Hányszor sóhajtottunk fel, egy-egy bámulatot keltő eredmény után, hogy: hej be ki is lehetne ezt az Isten áldását használni, ha ugy nem sajnálnák töle egy kicsit a fáradságot, no meg a garast. Mert bizony áldozat, befektetés nélkül, önmagától sem terem a világon. A sült galamb nem repül a szánkba, mint azt már szintén az imént felidézett jó, öreg nagyapáink apodikticze kijelentenék.

És én uramfia ennek a mi tátott száju fővárosunknak mégis belerepül a sült galamb a szájába. S mit tesz vele? Aggodalmaskodva összecsapja a száját, mert megijed töle, hogy egy piczike csontszilánk a torkán talál akadni.

A közmunkatanács, a pénzügyminiszter felülmulhatatlan előzékenységgel, aranytálczán kinalják Budapest székesfővárosnak a természeti áldások egyik legritkább példányát.

Maga a főváros elismeri, hogy a Sárosfürdőért kért vételár nem csak méltányos, hanem határozottan kedvező.

A gavallér miniszter nem köt ki semmi feltételt, nincs határidő a felépitésre, — de ha épitenek, kinálja a harmincz évi adómentességet.

A fővárosnak kevés a pénze? Kérem, elfogadjuk a részletfizetést.

Ennél előzékenyebb, uriasabb ajánlatot rég nem viselt magán hivatalos aktapapiros!

A főváros szeretné a fürdőt. A vételár nem számit, ellenben ha más épitené fel, tönkre tehetné vele a *Rudast*, a melynél amaz jobb, gyógyitó hatása erősebb, vizbősége nagyobb.

Mégis a törvényhatósági bizottság, a mikor a tanács és az előkészitő bizottságok kellő tanulmányozás után elébe terjesztették az ügyet s lelkesen ajánlják a ritka fürdő megszerzését, kicsinyeskedő aggodalmakkal áll elő és mesterséges módon igyekezik a megoldást elodázni, az akuttá vált kérdést a napirendről leszoritani. Minden természetes következtetés szerint azt várná az ember, hogy kapva-kapnak a méltányos ajánlaton s a helyett olyan hangok emelkednek, a melyek teljesen alkalmasak rá, hogy kedvét szegjék minden jóravaló törekvésnek.

Hihetné-e valaki, hogy akadt a főváros közgyülésének olyan — nem is jelentéktelen szavu tagja, a ki a Sárosfürdő felélesztését szükségtelennek tartja, a ki a megvásárlását czéltalan pénzügyi tehernek nyilvánitja? Hiszi-e valaki, hogy komoly és intelligens bizottsági tag érvelt a becses forrás megvásárlása ellen azzal, hogy a főváros ne csináljon önmagának, tudniillik a Rudas fürdőnek, konkurrenciát. És ki hiszi el végre, hogy a főváros törvényhatósági bizottsága higgadtan hallgatta végig ezt a szük átókörü, vandal beszédet és nem zudult fel ellene, hanem elfogadottegy se hideg, se meleg halasztó inditványt?!

Óh uraim, vessünk véget ennek a korlátolt, garaskodó régi gazdálkodásnak.

Budapest kinötte már magát és kinött az ilyen gondolkozás, a régi Pest békés, korlátolt sváb burgereinek eszmemenete alól.

A mai délczeg, ifju főváros csakugyan nem áll messze a világvárostól, — csak épen ez a — bár becsületes — de régi, avult köntös ri le róla. A czafrangjai kötik még guzsba a tagjait, s akadályozzák meg, hogy szabadon a lábára állhasson. Ne siránkozzunk örökké és jajgassuk tele a világot és a magunk fejét a szomoru pénztelenség rémjeivel, hanem gondolkozzunk egyszer már magunkhoz méltóan, — ha tán merészen is — de szabadon és elevenen.

Azon törje a fejét a közgyülés, arra komprimálják össze a tehetségük javát a hozzáértő férfiak, hogy miként hozzuk helyre régi bününket, mint keltsük igazi, pezsgő életre Istenadta kincsünket, hogy aknázzuk ki annak áldását az emberiség javára és önmagunknak hasznára és dicsőségére?

Mint alkotunk az uj, modern *Sáros*-fürdőből, az egész világ szenvedői számára bucsujáró helyet, hogyan csődítjük ide a külföld tehetősebb betegeit, a kik áldják majd a magyar földből fakadt gyógyitó-forrás csodás jótéteményét és tele vigyék az egész müvelt világot a magyarok fővárosának szépségének, dicsőségének hirével.

Ezt cselekedjék, vagy legalább kisértsék meg, hatalmas jó urak s akkor tesznek jó szolgálatot. A mikor pedig nagy dologról van szó: akkor a kicsinyes okvetetlenkedők bujdokoljanak el és ne kötözgessék a vigan haladó szekér kerekét czérnaszálakkal.

A pályaudvarok kihelyezése.

A fővárosi pályaudvarok kihelyezésének kérdése az utóbbi időben csaknem állandóan napirenden van. Érdekes tünet, hogy a nagyfontosságú ügygyel nem annyira a hatóságok törődnek, mint maga a társadalom nem hagyja nyugodni. Legnagyobb érdemei e téren csakugyan a magyar mérnök és épitész-egyesületnek vannak, amely igen figyelemreméltó tanulmányok és ugy tudományos, mint praktikus értékü vitatkozások utján igyekezik a felmerülő kombinációkat tisztázni és a tervezgetéseknek legalább is általános szempontból bizonyos irányt és szilárdabb alakot adni, hogy a hatóság már határozott bázisra állhasson, midőn a mindinkább aktuálissá váló közérdekü ügygyel hivatalos uton is foglalkozni fog.

Valóban elismerés illeti az egyesületet e téren is kifejtett munkásságáért, melynek eredményeit — közvetlenül nyert tudósitás alapján — a következőkben ismertetjük:

A mérnök- és épitész-egyesület legutóbb tartott ülésén folytatólag tárgyalás alá vette a fővárosi pályaudvarok kihelyezésének sokat vitatott kérdését. Az ügy eredeti előadója *Zielinszky* Szilárd magánmérnök ismertette az ügyet és igen érdekes előadást tartott a külföldi nagy városok pályaudvarainak elhelyezéséről. Igy elmondta többek közt, hogy a párisi uj pályaudvar a város közepén, a *Szajna* partján, a *Louvre* épületével szemben épült. Bizonyitja ez a példa annak az elvnek a helyességét, hogy a pályaudvarokat lehetőleg a városok szivébe kell bevinni. A tanulságos előadást élénk vita követte, melynek eredményekép az egyesület a következő határozatot hozta:

A magyar mérnök- és épitész-egyesület a nyomas tó ipari pangás enyhitésére és az ebből fejlődhető gazdasági válság megelőzése érdekében feltétlenül szükségesnek tartja, hogy sürgősen nagyobb közmunkákat végeztessenek avégből, hogy a főváros személyforgalmát emelhessék, a pályaudvarok kihelye

zését ugy kell megoldani, hogy arra jótékony hatással legyen és a főváros terjeszkedését meg ne akaszsza. Az egyesület a következő műszaki elvek alapján óhajtaná a pályaudvarok kérdését megoldani:

1. a személypályaudvarok kitolása helyett a főváros belsejében kell uj pályaudvart épiteni,

2. az uj vonalakat nem viaduktszerüen, hanem alagutban kell vezetni;

3. A város belsejében épülő uj pályaházak átmenő vágányzattal és ne fejállomásként épüljenek.

4. A fővároson át az uj utvonalak földalatti vezetése lehetőleg a lakosság sürüségéhez viszonyitva középvonalban történjék.

Nincs többé szüretlen viz.

A székesfőváros tanácsa a szüretlen viz szállitása ügyében az alábbi határozatot teszi közzé:

„Tekintettel arra, hogy a székesfőváros balparti vizmüvei annyira kiépültek, hogy bármilyen alacsony Duna-vizállás és száraz időjárás mellett is az összes szükségletek kielégitésére a vizmüvekből megfelelő mennyiségü természetesen szürt viz szállitható s az e részben tizenöt hónap óta folytatott kisérletezés a gyakorlatban is bevált, a vizmüigazgatóság javaslata alapján a tanács a nyers dunaviz szállitását beszünteti és utasitja a vizmüigazgatóságot, hogy folyó évi május hó 1-től kezdődőleg mindazon fogyasztók terhére, kik eddigelé a szüretlen vizre megállapitott vizdijakat fizetik, a vizdijszabályra a szürt vizre megállapitott egységáraknak előirása iránt saját hatáskörében intézkedjék.

Az érdekelt felek a változott viszonyokról a vizmüigazgatóság által előzetesen értesitendők, hogy abban az esetben, ha a vizszolgáltatást a változott viszonyok mellett igénybe venni nem kivánják, módjukban legyen azt a szabályrendelet határozmányai értelmében a bérévnegyed lejárta előtt felmondani."

Halmos, s. k.
polgármester.

Hogy mit jelent ez a határozat, azt hisszük, könnyen érthető. Megszünik tehát a szüretlen viz, minden átkával, bajával, kellemetlenségével. A tiszta, természetes módon leszürt üde cseppek eljutnak a főváros legutolsó viskójáig s a miazmaterjesztő veszedelmes italt, tiszta, egészséges folyadék váltja fel.

Örvendetes tudomásul vesszük a tanács kinyilatkoztatását. A szerény keretben megjelent határozat fontos fordulópontot jelent Magyarország székesfővárosának dicsőséges történetében.

Az őrlési forgalom helyreállitása.

A főváros törvényhatósági bizottsága nemrég tartott s két délutánra is elnyult közgyülésében alapos megvitatás után egyhangulag azt határozta, hogy *Széll* Kálmán miniszterelnökhöz, mint a magyar kormány megszemélyesitőjéhez felterjesztést intéz *az őrlési forgalom engedélyének visszaállitása ügyében.*

A főváros felterjesztése, melyet *Halmos* János polgármester irt alá, már felment a miniszterelnökhöz. A nagyérdekü felterjesztés elmondja az őrlési forgalom ügyében a fővárosnál eddig lefolyt mozgalom egész történetét s azután bő érvekkel igyekszik bebizonyitani az engedély visszaállitásának kivánatos voltát.

Nem képezheti feladatunkat — ugymond a nagyérdekü felterjesztés — de nem is kivánunk foglalkozni a felhozott egyes érvek és állitások erősitésével vagy gyengitésével, mert nem a vitába kiván a főváros elegyedni, mely a különféle érdekeltek között évek óta, különösen pedig az őrlési forgalom engedélyének megszüntetése óta talán több szenvedelmességgel, sem mint tárgyilagossággal folyik, hanem csupán tényekre kivánunk rámutatni s konstatálni olyan körülményeket, a melyek az őrlési forgalom fennállása vagy nem léte esetében különösen a főváros érdekkörében jelentkeznek vagy fognának jelentkezni.

A malomipar ugyszólván az egyetlen hazai ipar, mely tökéletes és e mellett hatalmas s melynek révén lisztkereskedelmünk a világpiaczon oly tényező, mely által ugy mezőgazdasági, mint kereskedelmi téren számos milliókkal a külföldről gazdagodnak a vele kapcsolatos hazai iparágak. Természetes tehát, hogy ily viszonyok között jogos féltékenységgel kell tekintenünk minden intézkedést s biráló szemmel vizsgálni minden hatást, mely ezt érinti s melyet ez rája gyakorol, különösen pedig a fővárosnak, mint a melynek területén e fejlődés létrejött s melyet a malomipar és a vele kapcsolatos kereskedelmi tevékenység kétségtelenül segitett nagygyá, hatalmassá s gazdaggá tenni.

Mindazonáltal e helyi szempontok elenyésznének előttünk, ha egyuttal meggyőződésünk volna, hogy a felvetett szempontok az ország érdeke mellett alárendelt jelentőségüek, mert tudjuk, hogy a főváros érdeke csakis az ország közérdeke körében találhat jogos kielégitést.

Ámde az őrlési forgalom kérdésében folytatott széleskörü szaktanácskozmányok s a kérdés egyéb-

kénti vizsgálata arról győztek meg minket, hogy az őrlési forgalom nem csupán a főváros, hanem az ország érdekében is első rangu fontossággal biró kérdést képez, mely mellett ennélfogva teljes megnyugvással foglalhatunk állást a főváros helyi érdekei szempontjából, a nélkül, hogy országos érdekeket sértenénk.

A budapesti malmok országos jelentőségét már egymaga az a körülmény is bizonyitja, hogy őrlőképességük, évi közel 11.000,000 métermázsával számitva, meghaladja az összes kereskedelmi czélokra őrlő vidéki malomvállalatok őrlőképességét együttesen. Minthogy pedig az utolsó években, az őrlési forgalom fennállása mellett, a tényleg megőrölt buza 6—8 millió métermázsát tett ki, mindenki előtt világos lebet az a rendkivüli nagy buza s egyéb gabonaczikkforgalom, mely itt a fővárosban lebonyolult s melynek révén számos iparág s az ezekkel foglalkozó egyének biztos existentiát találtak.

E mellett nem lehet közömbös a fővárosra nézve, hogy e jelentékeny forgalom fentartatik-e vagy sem, vagy történik-e oly intézkedés, mely ezt hátrányosan érinti, sőt egyenesen csökkenti ?

Pedig a mióta az őrlési forgalom megszünt, a hanyatló magyar buza és lisztárak s a malmok őrlési forgalmában várható hanyatlás válsággal fenyegethetik a budapesti malmok existentiáját, a mi nemcsak társadalmi téren, nevezetesen a malomiparok által foglalkoztatott számos hivatalnok és több ezer munkás kereseti viszonyaiban, hanem a főváros háztartási mérlegében is fogná mutatni káros hatásait.

A fővárosnak ugyanis jelentékeny jövedelmei vannak a dunai hajó- és vasuti forgalom révén városi vám, kikötési, rakhely és egyéb dijakban, melyek elmaradása vagy csökkenése egyszerre több százezer koronában jelentkező veszteségeket jelentene a főváros amugy is nehéz pénzügyi viszonyaira.

De nem lehet a főváros gabonaforgalmának csökkenése közömbös a fővárosra a fővárosi közraktári intézmény szempontjából sem, melyet tudvalevőleg évi 100.000 koronával köteles segiteni, ha üzleti eredménye a szerződési mértéket meg nem üti.

Minthogy pedig a buza és liszt árában beállott hanyatlást az őrlési forgalom megszünésével hozzák okozati kapcsolatba s oly természetünek állitják a szakkörök, melyet nem fognak helyrehozhatni a szállitásban adandó kedvezmények sem, ennélfogva mindezen, valamint az itt fel nem emlitett, de önként értődő egyéb okok arra birnak minket, hogy Nagyméltóságod személyében, a magas kir. kormány az őrlési forgalom engedélyének mielőbb ujból való életbeléptetésére tiszteletteljesen felkérjük és ez által elháritsuk s illetve elejét vegyük azoknak a bajoknak, a melyek bekövetkezésétől a főváros méltán tarthat, ha az őrlési forgalom tilalma hosszabb ideig fog fenállani.

Tudjuk, mert a szaktanácskozmányok alkalmával többször mutattak rá egyes, különben az illető malomipari képviselők által sem tagadott visszaélésekre, hogy az őrlési forgalom ujbóli életbeléptetése egyszersmind ujabb, az eddigieknél jobb feltételek megállapitását kivánja, mivel azok a szakkörök, melyek óhajtására az őrlési forgalom megszüntettetett, t. i. a gazdaközönségbeliek, sok esetben voltak kénytelenek hátrányait türni a visszásságoknak, melyek ugy a határidő meghosszabbitások, mint az azonosság érvényesitése tekintetében elkövettettek s illetve elkövethetők voltak. S épen ezért az őrlési forgalom visszaállitását oly módozatok mellett czélozzuk, a melyek ilyen visszaélések elkövetését eleve kizárják, lehetetlenné teszik.

Ily körülmények között, a mi nézetünk szerint, megszünnék az őrlési forgalom eddigi s illetve mostani elleneseinek ezen intézmény ellenében táplált ellenszenve, mert megszünnének azok az okok, melyek azt előttük eddig ellenszenvessé tehették, ugy hogy ily körülmények között az őrlési forgalom helyes alapokon, helyes kezelés mellett ugy a termelők, mint a malomipar irdekeit kölcsönösen megóvó illetőleg kielégitő formában éreztetné előnyös hatásait.

Ezt pedig akként lehetne elérni, ha a magas kormány az összes érdekeltek meghallgatásával, vegyes bizottsági tárgyalások utján mindenekelőtt megállapitaná a visszaéléseket lehetetlenné tevő módokat s ez alapon állitaná vissza az őrlési forgalmat s meg vagyunk győződve, hogy a kérdésnek ily megoldását a termelők, mint a malomipar képviselői, a közös ország érdekek kielégitésére vállvetve segitenék diadalra.

Mindezeknél fogva a bevezetésben emlitett konkrét inditvány tárgyalása alkalmából a közgazdasági és közélelmezési bizottmány s a tanács egybehangzó javaslatai alapján a mai napon egyhangulag hozott határozatunkhoz képest azzal a tisztelettelteljes kéréssel fordulunk Nagyméltóságodhoz, mint a magas kir. összkormány képviselőjéhez, hogy az őrlési forgalom engedélyének rationalis, ugy a termelők, mint a malomipar érdekeit megóvó szabályozása mellett, nem csupán a főváros, de sőt maga az ország érdeke szempontjából, mielőbb ujból való életbeléptetése s egyuttal az őrlési forgalom mellett keletkezhető esetleges visszaéléseket lehetetlenné tevő feltételek és módozatok vegyes bizottság meghallgatása mellett leendő megállapitása iránt intézkedni méltóztassék.

Az épitkezés pangása.

(Okai, haszna és megszüntetése.)

I. közlemény.

Fel fog talán tünni e lapok tisztelt olvasóinak, hogy — mintegy kilépve az ujság keretéből — czikkem közgazdasági, vagy szükebb keretre szoritva, épitészeti kérdést tárgyal s igy — első pillantásra legalább — nem látszik e hasábokra valónak.

Meg kell nyugtatnom azért a tisztelt olvasókat, hogy a kérdést elsősorban a székesfőváros érdeke szempontjából szándékozom tárgyalni, mint a székesfőváros életének és háztartásának csaknem minden ágára kiható fontos ügyet. Kérem azért szives türelmüket és figyelmüket. Hiszen az ügy olyan fontos és annyira mindnyájunkat érdeklő, hogy megérdemli a vele való leggondosabb foglalkozást.

*

Hogy pangás van, sőt hogy kevés tulzással szólva az épitkezés ma nálunk egészen megszünt, az — azt hiszem — bizonyitásra nem szorul. Elég bizonyságát adják ennek a végtelenül sajnálatos ténynek a magánépitési bizottság hétről-hétre fölvett jegyzőkönyvei, melyekben alig akadunk más tárgy elintézésére: egy éven belül kisebb toldozgatások és földszintes házak épitési engedelmének kiadásán kivül. De még sajnálatosabb módon igazolja ezt az a nagy nyomoruság, a mely fővárosunk jószivü lakosságát csaknem példátlanul nagy jótékony adakozásra sarkalta s a mely legutóbb a munkátlan sereg zavargásában, rendetlenkedésében nyilvánult.

Ez olyan baj, a mire orvosságot kell találni minden módon, mert másképen a most ideiglenesen elköltözötteknek végleges elszakadását okozná a fővárostól, ujabb elköltözéseket s az adóalap hihetetlen módon való megcsökkenését: szóval a főváros fejlődésének teljes és sokáig tartó megakadását. De orvosságot nem ajánlhatunk addig, a mig a baj okait meg nem ösmertük, hogy azok alapján biztos diagnózist állapitva meg, a legjobb szert adhassuk a betegnek.

Lássuk tehát az okokat, a miknek legnagyobb részét hallottuk már emlegetni gyüléseken, czikkekben és társalgás közben, de a mikre a ráemlékezés okvetlenül szükséges.

Legfőbb oka a mostani válságnak a tulságos nagy épitkezés, a minek az utolsó tiz évben tanui voltunk, s a melylyel a székesfővárosnak igy is igen nagy fejlődése nem tudott lépést tartani.

Hiszen a lakosság jelentékeny része az épitkezés s a vele összefüggésben álló telekspekulácziő terén kereste boldogulását és kereste a hirtelen meggazdagodás utját. Vagy épitett, vagy épittetett. A házépités jó tőkebefektetésnek bizonyult és igy törték magukat után az emberek. És ugyanerre az időre estek nagy középitkezések is: a hidak, a csatornázás, az igazságügyi palota stb. és tömérdek iskola épitése is. Ennek a nagy igénybevételnek, a miben az épitő iparnak része volt, két fontos következménye támadt. Az egyik az épitkezés nagy megdrágulása, a másik ennélfogva a lakásbérek emelése, hogy a drága épitkezés folytán befektetett nagy tőke kellően kamatozzék. És ezentul a dolgok fejlődésének fázisai ugy kapcsolódnak egymásba, mint a lánczszemek. A magas lakásbéreket nem minden lakó volt hajlandó eltürni és menekült elölük a főváros körül gombamódra alakuló telepekre. Ez a kimenekülés hirtelen nagy tömegét vonta el a lakosságnak és bekövetkezett egy szintén igen fontos oka a most uralkodó válságnak: az üres lakások szaporodása. Mikor azután egyes háztulajdonosok nem — jövedelmezvén az üresen álló lakások, a fölvett kölcsönöket rendesen törleszteni nem tudták, az eddig tulságosan bőkezü bankok a hitelt egyszerre megvonták és bekövetkezett a legsulyosabb ok: a tőkehiány, minden vállalkozó kedvnek a megölője!

Mindezekhez hozzájárult még az is, hogy — valamint a magánépitkezések legmagasabbra fejlődésével egy időbe esett az állami és fővárosi nagy épitkezések nagy tömege is — ugy a magánépitkezések megakadásával egy időben mintegy varázsütésre szüntetett be minden nagyszabásu épitkezést a székesfőváros is az államma együtt. És ez a legfőbb baj! Ez okozta azután, hogy az épitőiparral foglalkozók tizezrei fogtak vándorbotot a kezükbe és vándoroltak ki innen, a hol a maguk számára immár nem találtak tisztességes megélhetést és kerestek inkább munkát másutt, mert nem akartak kenyérért koldulni vagy zavarogni a fővárosban.

Hogy mindez okoknál fogva a viszonyok Budapesten már ma is fölöttébb válságosak, azt — ugy hiszem — senki sem fogja kétségbevonni. Pedig a bajnak még csak az elején vagyunk! Most még csak azok jutottak nyomoruságba, a kik jólét idején — akármi okból is — nem tudtak maguknak valamelyes vagyonkát gyüjteni. Most még egyelőre sokan fogyasztják a keservesen összegyüjtött filléreket, sőt a kiknek a sors többet juttatott, másoknak is adnak belőle; de mi lesz akkor, ha még többen jutnak nyomoruságba és megcsökken azoknak a száma, a kik a nyomorultak részére most még adakozni képesek . . .?

Borzasztó kép az, a mit ezekre a kérdésekre feleletül kapunk, de ne forduljunk el tőle, hanem nézzük meg jól és iparkodjunk megakadályozni azt, hogy valóra váljék!

Egyszerüsités a fővárosnál.

A főváros alkalmasint, a kormány jó példáján felbuzdulva, szintén elhatározta, hogy egyszerüsiteni fogja a hivatalos ügykezelést. Ettől a jó szándéktól vezérelve, a közgyülés kijelölt egy 30 tagu jóléti-bizottmányt, a mely az egyszerüsités szempontjából rögtön feloszlott négy-öt tagu albizottságokra; ezek elosztván maguk között kerületenkint a városi hivatalokat, elhatározták, hogy sorra veszik őket és a hol bonyodalmakat és restanczíákat találnak, ott kérlelhetetlenül megkezdik az egyszerüsitést.

Nos, nyájas olvasóim, kinek netalán még nem volna fogalma a nevezetes jóléti-bizottmány áldásos müködéséről, mit gondolsz, mikép csinálják ezek az albizottságok az egyszerüsitést? Csodálatos dolgok ezek olvasóm és örökre lelkembe zárnám legszebb emlékeim közé, ha felebaráti szeretetem nem késztetne rá akaratom ellenére is, hogy minden önzésemet félretéve közkincscsé ne tegyem őket

Ehrlich G. Gusztáv pl. bemegyen reggel háromnegyed 8 órakor egyik kerületi elöljárósághoz, a hol az albizottság többi tagjaival már előre találkát adott volt s természetesen, az egész hivatalból nem talál ott senkit. Elmulik 8 óra, el fél 9, nem jön senki, csak a koránkelő bizottság tagjai szállingóznak gyéren, mert hiszen ő nekik csak ezen az egy napon kell — és akkor is a maguk jószántából — hivatalba jönniök.

Sem hivatalnok, sem elöljáró azonban nem mutatkozván sehol a látóhatáron, Ehrlich G. Gusztáv, mint az egyszerüsitők törzsfőnöke, egyszerre gondolt egy merészet és — hopp — beleült az elöljáró elhagyatott székébe.

S képzelje el nyájas fővárosi olvasóm, mi történt? Ehrlich G. Gusztáv, de genere „G.“, bizonyára nem is álmodta, hogy az elöljárói szék, a melybe eléggé meggondolatlanul beleült, micsoda különös egy szék voltaképen. Valóságos varázsszék, a mely, alighogy Ehrlich ur beléje ült, megnyikkant és mint valami ember megszólalt:

— Erhlich úr, Ehrlich úr, ön az egyszerüsitő bizottság törzsfőnöke.

— Az vagyok, — felelt a kérdezett némi méltósággal. — És igen bosszus vagyok, hogy még mindig nincsenek itt az urak! . . .

A szék bizalmasan nyikkant még egyet.

— Ehrlich ur, Ehrlich ur, ne legyen bosszus! Az elöljáró ur, az igaz, még nincs itt, de lássa Ehrlich ur, itt vagyok én. És az kérem, egészen elég, mert a székesfővárosból én vagyok a szék. Nem igaz?

— Csakugyan, — huzta végig kezét a homlokán az apostolált bizottsági tag.

A szék ugy tett, mintha nevetne.

— Hehe, Ehrlich ur, no lássa! Ha tehát önök egyszerüsiteni jöttek ide, akkor egyszerüsitsenek engem, a ki itt vagyok.

— Hova beszél? — szólt közbe Ehrlich megbotránkozva.

— Csak oda, kedves ur, hogy ha mindenáron egyszerüsiteni akarnak, tehát vegyék el pl. három lábamat, hogy egy lábamon álljak ezentul. És akkor, mint egyszerüsitő bizottsági tag, legyen oly szives és üljön rám uram. De ugy ám, hogy föl ne düljön!

— De hisz, az lehetetlen, kérem!

A szék, méltóztassék elhinni, nyájas olvasóim, a szék mostan fölkaczagott. Határozottan fölkaczagott.

— De hiszen, kedves Ehrlich ur, épp ez a viczcz!

*

A miből az a tanulság, hogy ha a széket nem lehet a lábánál fogva egyszerüsiteni, akkor nem lehet a székesfővárost sem a lábánál sőt még az elöljáróságot sem. Mert annak fejenként ugyis csak két lába van s épp azért nem csoda, ha később jön be hivatalba, mint ha teszem azt, négy lába volna.

*

Még egy másik eset:

Bemennek a jólétbizottmány albizottsági tagjai egyik ügyosztályba és — mivel ugy sem értvén semmi hivatalos ügykezelési dologhoz — nagy képpel előkotornak egy iratcsomót és miután az elejét is, végit is „alaposan“ megnézik, méltatlankodva kérdik az illető tisztviselőt: hogy mi ez? mert ők nem tudnak kiokoskodni belőle.

Az illető tisztviselő pedig — ugy látszik, joviális ember — mosolyogva üti fel az iratcsomó közepét s kihuz belőle egy térképet, a mely — az aktacsomó egyszerü épitési tervezet lévén — az egészet nyilvánvalóvá és érthetővé tette.

— A közepét tessék nézni! — magyarázta meg a jovális tisztviselő meglehetős hahota között, mialatt a szemérmes albizottság pironkodva vonult tovább.

*

Még egy, de visszavonhatatlanul utolsó esetet egy ismer bizottsági tagról és egy ugyancsak ismert tanácsjegyzőről jegyez föl a helyi história.

A bizottsági tag ugyanis, mint a jólét-bizottmány másik törzsfőnöke, benyit az egyik ügyosztályba a tanácsjegyzőhöz és azt mondja neki:

— No, jegyző ur, vegyen elő egy aktát, hadd lássam mennyi idő alatt intézi el!

A jegyző kényelmesen ki vesz egy iratcsomót s aztán maga elé rakva az asztalra, elkezdi a fogát piszkálgatni egy félórahosszat.

A bizottsági tag csak nézi egy darabig, de végre elveszti a türelmét és megkérdi:

— Na jegyző ur, igy intézzük el az aktákat?

A jegyző azonban nem ugrik ki a hidegvéréből és a legnagyobb lelki nyugalommal a következő kijelentést teszi:

— Ezen az aktán kérem, már négy hónap óta rágodunk és kérem biztos, hogy legalább még öt hónapig fogunk rágódni rajta. Hát csak kell, hogy az ember kipiszkálja közbe egyszer a fogát!

A v. bizottsági tag ur nem szólt semmit, hanem fölkelt és távozott az ügyosztályból. Hir szerint azonban inditványozni fogja, hogy az illető ügyosztályba, az egyszerüsités szempontjából, jövőre betett fogu tisztviselőket osszanak be.

Egyszerü.

Irodalom és művészet.

Tisztviselők mulatsága.

A fővárosi tisztviselők és hivatalnokok otthona javára maguk a tisztviselők nevezetes mulatságot rendeztek a héten a fővárosi vigadóban. E pillanatban csupán a száraz referádára szoritkoztunk midőn megemlitjük, hogy az estély ezer és egy felmerült akadályiyal szemben is elég jól sikerült. A kik ott voltak vidáman szórakoztak és bár a derék czélra nem sok jövedelem jutott, a bőjti mulatság deficzittel mégsem záródott. Az estélyen *Márkus* József főpolgármester és *Almády* Géza tanácsos is megjelent, őszinte örömére a nagyszámban egybegyült tisztviselőknek.

A mulatság eredményéből igen érdekes konzekvenciákat lehet levonni, a mikre legközelebb vissza kell térnünk. Annyit azonban már most sem hallgathatunk el, hogy a várt eredmény a tisztviselői kar bámulatos közömbössége következtében maradt el, s hogy a rendezőség mégsem vallott határozott kudarczot az legfőképpen *Gorecky* Zsigmond és *Nagy* Gyula buzgó és lelkes fáradozásának köszönhető.

A mi a mulatság müvészi részét illeti, bár a hirdetett műsor legnagyobb részt megváltozott — senki sem bánhatta meg, hogy azt végig élvezte.

Cato kutyám és egyéb történetek.

Zsoldos László, a fiatal iró és ujságiró nemzedék egyik legkiválóbb tagja kötettel lépett a magyar közönség elé. *Zsoldos* Lászlót főváros szerte általánosan ismerik. Sokoldalu tehetsége minden téren biztositotta számára a meleg rokonérzést. A czéhbeliek, mint jó kollégát, vidám fiut szeretik, mint ujságiró pedig éppen olyan becsült a közigazgatás hivatalaiban (fővárosi rovatvezető volt hosszu időn át), mint mindenütt. Sajátos humora, melyet *Gale Ottó* tréfás név alatt tett ismeretessé, egész iskolát csinált, novellái, tárczái a napi lapok kedvelt és keresett olvasmányai. Most megjelent csinos kiállitásu kötete, melyet *Cato kutyám egyéb történetek* czim alatt adott közre — egész sereg pompás tárczát és novellát tartalmaz, melyek kivétel nélkül magukon viselik az iró kedves sajátosságait s eredeti humorát, melyen azonban átszürödik melegen érző szivének derüs sugara. Minden irodalombarátnak őszinte gyönyörüsége telik ebben a kötetben, melyet nem zavar meg semmi bornirt hatásvadászás, vagy olcsó trágárság. *Zsoldos* László tehetsége javát rakta le ebben a kötetben; s mi őszintén ajánljuk minden érdeklődő figyelmébe kedves, verőfényes, s e mellett tartalmas történeteit.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 725.013, katona 16.000. — összesen: 741.013 Az elmult héten élve született 486 gyermek, meghalt 304 egyén, a születések 182-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 357 törvényes, 129 törvénytelen; nemre nézve 251 fiu, 235 leány. Halvaszületett 16 gyermek köztük 11 törvényes, 5 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 34.1.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 21.3 az egy éven felüli lakosságnál: 16.9, az öt éven felüli lakosságnál: 15.8.

A halottak közt volt 159 (—) finemü, 154 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 5. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 29-nél).

Ez év eddigi 8 hetében élve született összesen 3537 gyermek, meghalt összesen 2456 egyén, a születések többlete tehát 1131; a mult év megfelelő időszakában született 3779 meghalt a 2169 születések többlete tehát 1610.

Az élveszülöttek között volt 304 római katholikus, — 7 görög katholikus, 1 görög keleti, 35 ágostai evang., 39 helvét, 1 unitárius, 98 izraelita, 1 egyéb — összesen 486. Halvaszülöttek össz esen 9.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókuskórházban ápoltak a mult hét végén 1211 beteget, szaporodás 344, csökkenés 336, maradt a hét végén 1219, a Szt. Lászlókórházban ápoltak a mult hét végén 97 beteget, szaporodás 33, csökkenés 34, maradt a hét végén 96, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 881 beteget, szaporodás 311 csökkenés 336, maradt a hét végén 856, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 874 beteget, szaporodás 139, csökkenés 172, maradt a hét végén 841. Összesen ápoltak a mult hét végén 3063 beteget, szaporodás 827, csökkenés 878, maradt a hét végén 3012.

Olvasóinkhoz.

A *Magyar Székesfőváros* immár negyedik évfolyamába lépett. Fokozott lelkesedéssel és szorgalommal és a teljes sikernek legfőbb biztositékával indult az uj munkára.

Legyőzte a kezdet nehézségeit, lassanként megtalálta a helyes és egyenes utat a boldogulásra és hivatása betöltésére.

A *Magyar Székesfőváros* programmja ösmeretes a mi közönségünk előtt.

Közigazgatási hetilap vagyunk, *községi* ujság, mely a közigazgatás a főváros törvényhatósága, e törvényhatóság közönsége és vezetősége érdekeit szolgálja.

Magánérdekeket a lap hasábjain nem ismerünk; pártoskodásban, személyi harczokban részt nem ve-

szünk. A közérdeket szolgáljuk minden tudásunkkal, minden szorgalmunkkal.

Világos képet nyujtunk a közigazgatás eseményeiről, a főváros külső és belső ügyeiről. Ha kell és szükségét látjuk birálunk; ha alkalom nyilik az igaz érdemet kiemeljük, az ok nélkül megtámadottat védelmezzük. Mindezt komoly, higgadt hangon, nem az olcsó szenzáczió rikoltozó dob szaván.

Az ily közigazgatási organum, hogy milyen ürt pótol, felesleges hivatkoznunk reá. De rá kell mutatnunk egy másik nagy feladatunkra, mely ugyan már a részletek közé tartozik, de elsőrangu fontosságu.

A *Magyar Székesfőváros*, mint a községi ügyekben teljesen szakavatott, járatos organum tudja és akarja is mérlegelni a maguk érdeme szerint a napirendre kerülő ügyeket, terveket és igyekezik birálatain, melyek kivétel nélkül elismert szakférfiak és irók tollából kerülnek ki — tárgyilagos lenni, a fővárost kormányzó testülettel pedig az őt megillető tisztelettel és megbecsüléssel foglalkozni.

Mindez azonban a *Magyar Székesfőváros* teljes függetlenségére és igazságszeretetére hatással nincs. Kimondjuk, a mint eddig is kimondottuk a kemény elitélő szót, ha ez szükséges, ámde a jó munkát és érdemes törekvést meg is becsüljük s nem gúnyolunk ki mindent csupán azért, mert a magisztrátus műve.

Szivvel-lélekkel dolgozunk rajta, hogy a közvélemény hangulatát igazságos irányba tereljük.

Nem kell ismételnünk más oldalról, hogy minden munkánkkal, — mint eddig is — a nagyközönséget szolgáljuk.

A *Magyar Székesfőváros* a községi élet minden ágát figyelemmel kiséri. A közegészségügy, közélelmezés, városrendezés, a közgazdasági kérdések, telekszabályozások, vizügyek, a fogyasztási adók, javadalmi dijak, lakásbér, uzsora, szegényügy, épitkezés, gázvilágitás s a közigazgatás százféle ágazata szolgáltatja munkaanyagát. A sokszor elvont és száraz témát azonban mindenkor úgy igyekezzük feldolgozni, hogy a szakférfiak igényeit is kielégithesse és könnyed, világos modorával a nagy közönségnek is szórakoztató, tanulságos és érdekes olvasmánya legyen.

Szinház-rovatunk is arra számit, hogy a minden tekintetben teljesen közérdekü anyaggal lekösse a közönség érdeklődését és a szakszerü közlemények esetleg fárasztó tömegében szellemi üdülésül szolgáljon. Egyébként szinházi és müvészeti közleményeink is teljesen önállóak, eredetiek s nem az elhangzott birálatok összegezései. Keressük ezen a téren az érintkező pontokat, hol a müvészetet szolgáló intézmények a közigazgatással találkoznak. Bőven kinálkozik erre az alkalom, az épitkezések, segélyezések alkalmával, a tüzbiztonsági, közrendészeti, közerkölcsiségi stb. kérdések megvitatásánál.

Egyebekben maradunk a régiek. Régi elvünket a hirszolgáltatás terén fel nem adjuk, jól értesült és friss marad hirrovatunk, szakszerü és pártatlan minden közleményünk, kimeritő és pontos valamennyi ismertetésünk.

Tért nyitunk minden jóakaratu, érdeklődő, felvilágositást kérő szónak. Minden tudakozódásra szivesen felelünk, előfizetőinknek minden dolgában készségesen eljárunk. Ha kell a városházán levő ügyeknek személyesen is utána járunk s előfizetőink ügyeiben felvilágositásokat szerzünk. Ajtónk nyitva áll minden megkeresésnek, válaszszal élőszóval, levélben, vagy szerkesztői üzenetben szolgálunk.

Fontos és kedves kötelességének ismeri a *Magyar Székesfőváros* a közigazgatási tisztviselők jogos érdekeit is mindenkor lelkesen támogatni. A tisztviselők érdekeit nem viselheti több joggal szivén senki, mint mi, a kik a közigazgatás minden ágát-bogát annyira ismerjük, s a bajokat, hiányokat közvetlenül látjuk és tapasztaljuk.

Kérjük a magyar olvasó közönséget, gyülekezék teljes lelkesedéssel, teljes számmal a mi zászlónk alá, a melyet el nem ejtünk, cserben nem hagyunk soha.

A szerkesztőség.

A Magyar Székesfőváros előfizetési ára:

Egész évre	12 Kor.
Félévre	6 „

Köztisztviselőknek:

Egész évre	8 kor.
Fél évre	6 „

Hirek a városházáról.

† Kullmann Lajos

Lapunk zártakor kapjuk a szomoru hirt *Kullmann* Lajos tanácsos elhunytáról. A gyászeset nem lepett meg senkit, mert hetek óta tudta mindenki, hogy a szerencsétlen, élete delén levő férfiu menthetetlen.

Ő maga is rengeteget szenvedett s vágyott a megváltó halál után. Az elháríthatlan szerencsétlenség mindenfelé őszinte részvétet kelt, melyben a legteljesebb mértékben osztozunk magunk is. Az elhunyt érdemei méltatására legközelebb visszatérünk.

Személyi hir.

Szabó László belügyminiszteri osztálytanácsos, a rendőri osztály helyettes főnöke ma három heti szabadság idejét kezdette meg. Az osztálytanácsos, ki legutóbb a csendőrkaszárnya épitése körül buzgó tevékenységet fejtett ki erősen meghült s nagyfoku influenzán esett keresztül. Orvosi rendelet következtében most feltét len nyugalomra van szüksége s ez okból veszi igénybe a szabadság időt. Távolléte alatt a belügyministerium rendőri osztályát *Sélley* Sándor miniszteri tanácsos egyedül vezeti.

Park a Fazekastéren.

A főváros már régebben elhatározta, hogy a budai II. kerületi Fazekas-téren közkertet rendeztet be. A mérnöki hivatal ma terjesztette a tanács elé a legujabb park részéletes terveit. Ezek szerint a fazekastéri kertészeti munkák 1071. kor. 60. fillérbe fognak

mindössze kerülni. A park berendezésével kapcsolatos föld és egyébb munkák költségét 1650 koronára s igy az összes költségeket 2721 kor. 60 fillérre irányozták elő. A kertészeti munkákat házilagosan végeztetik a főkertész felügyelete alatt. A szükséges eszközöket és szereket a mérnöki hivatal szerzi be. A parkot körülövező kerités folyóméterét 6 kor. 40 fillérjével vásárolják. A parkban 15 darab fapadot állitanak fel, ezeket is házilagosan állitják elő. A padokat a dunaparti gazdasági hivatal készíti el.

A fazekastéri park tehát teljesen házilagosan jön létre a vállalkozók tökéletes mellőzésével.

A fogaskereküvasut menetrendjének javitása.

A „Budapest hegyvidéki turista egyesület" arra kéri a városi tanácsot, hogy a fogaskerekü vasut menetrendjének megállapitásánál kötelezze a társaságot, hogy az első vonatot korábban inditsa, továbbá hogy a közlekedést legalább október végéig föltétlenül tartsa fenn.

Szubvención hizó szocialisták.

Az általános munkás betegsegélyző és temetkezési egyesület már 2 éve kap a fővárostól évenkint egy-kétezer szubvenciót, mind a mellett hogy a kerületi elöljáróság, mely az egyesület müködésére felügyel, nem javasolta a segély megszavazását. Az idei évre ismét megujitotta kérelmét az egyesület, de a VII kerületi elöljáróság megint csak elutasitó javaslattal terjeszti fel a tanácshoz a kérelmet, mivel a fővárostól kapott pénzen az egyesület alkalmazottait, kik egytől egyig szabad idejükben szocialista-agitátorok, fizetik és jutalmazzák.

Nagy visszatetszést kelt a kerületben, hogy mikor fővárosunk költségvetésének annyi tételét törlik, ilyen emberek hizlalására mégis akad pénz, — s azt remélik, hogy az érdemetlen folyamodó ezuttal siket fülekre talál.

Facsemeték a tüdőbetegek szanatoriumának.

A *„Budapesti szegénysorsu tüdőbetegek szanatoriuma egyesület"* azzal a kéréssel járult a főváros tanácsához hogy a szanatórium telepének parkozása czéljára a főváros faiskolájából dijtalanul adjon ültetvényeket. A tanács az egyesület kérelmét a legutóbbi tanácsülésen vette tárgyalás alá s a humánus czél érdekében az egyesület kérelmének helyt is adott. Ennélfogva utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a parkozás czéljára a fővárosi faiskolából 50 drb. fenyőt, 150 drb. különféle cserjét, 30 drb. jávorfát, 30 drb. gesztenyefát és 30 drb. thujafát szolgáltasson ki. Kiköti azonban azt, hogy a kiásást és elszállitást az egyesület a saját költségén köteles teljesiteni.

Az erzsébetvárosi népkonyha sorsa.

Az *erzsébetvárosi* népkonyhában a napokban történt szerencsétlenség nyomán az a hir terjedt el, hogy a népkonyhát a mostani pinczehelyiségből alkalmas földszinti termekbe helyezik át. Mint illetékes helyről értesülünk a népkonyha áthelyezéséről egyelőre szó sem lehet és az mindaddig nem történhetik meg, a mig az elöljáróság uj palotáját fel nem épitik. Érdekes, hogy az elöljáróságnál szerzett informácziónk szerint a népkonyhában már eddig is négy rendőr tartotta fenn a rendet és mikor a szerencsétlenség történt, akkor is ott volt mind a négy rendőr. A főkapitányság tehát semmiféle ujabb intézkedést nem tett, hanem csupán a már meglevő rendelkezéseket tartotta fenn továbbra is. A katasztrófa oka tisztán a nagyszámban összegyülekezett nép türelmetlen kapzsiságában rejlik, melyet rendőri karhatalomnak alig is lehet megfékezni.

A serdülő gyermekek dohányzása.

A minap már szó volt arról az akcióról, melyet az Országos Nemzeti Szövetség inditott meg a dohányzás korai élvezése ellen. A szövetség megbizásából dr. *Herczegh* Mihály elnök terjedelmes beadványban kérte a főváros támogatását, az egyesület közérdekü törekvéséhez. A tanács most maga is arra az álláspontra helyezkedett, hogy a korai dohányzás a serdületlen gyermekek egészségi állapotában sok kárt tesz s fejlődésüket megakasztja s ez alapon rendeletet adott ki a községi iskolák tanitótestülete számára, a melyben utasitja őket, hogy az iskolákban és azok környékén a legszigorubban ügyeljenek fel a dohányzó tilalom megtartására, a visszaéléseket komolyan büntessék és jó példa okáért hassanak oda, hogy a tanárok is lehető keveset dohányozzanak s ezt is kizárólag csak a tanári szobában tegyék, mig az iskolaépület egyéb helyiségeiben a dohányzótilalom velük szemben is érvényes. A tanács felhivja a kerületi iskolaszékeket is, hogy a saját hatáskörükben szintén ellenőrizzék a rendelkezés betartását.

Botanikusok a fővárosi erdőkben

A kir. országos magyar természet tudományi társulat kérelmére a tanács megengedte, hogy a főváros erdőiben a társulat tagjai botanizálhassanak és rovarokat gyüjthessenek.

Az engedély azonban kizárólag csakis a természettudományi társaság tagjaira vonatkozik és igy mások a fővárosi erdőkben kihágást követnek el, ha a fák leveleit leszaggatják.

Gyógyfürdők nyilvántartása.

Az országos statisztikai hivatal valamennyi vármegye és városi törvényhatóság első tisztviselőjét — megkereste, hogy a belügyministernek már régebben

kiadott körrendelete értelmében azoknak a gyógyfürdöknek, illetőleg gyógyhelyeknek a jegyzékét, a melyek az 1900 év folyamán megszüntek, avagy megnyiltak, a hivatallal közöljék. A miniszteri rendelet alapján a statisztikai hivatal pontos jegyzéket állit össze a gyógyhelyekről és fürdökről.

Alapitvány az árváknak.

Néhai *Heinrich* István bizottsági tag, az árvaházak volt másod elnöke, a Jozseffi árvaház és az Erzsébet szegény árvaház növendékeinek kirándulási czéljaik költségeinek fedezésére külön külön 8000 koronát hagyományozott oly kikötéssel, hogy az örökösök a hagyományösszeget három év alatt kötelesek a főváros pénztárába befizetni.

A főváros a *Heinrich* István adományát alapitványként fogja kezelni s a kamatokat az árvaházak igazgatóságának adja majd ki, hogy a megjelölt czélra felhasználhassák.

A VII. kerületi szükséglakás forgalma.

A VII. kerületi előljáróság ma mutatta be a tanácsnak a VII. kerületben viztorony mellett lévő szükséglakások forgalmáról szóló kimutatását. A kimutatás szerint a szükséglakás 56 magányos egyén befogadására van berendezve és január 1-től február hónak 1-ig 384 egyénnek nyujtott éjjeli szállást. — A szükséglakásokban a beteg megfigyelő osztályt azonban senki sem vette igénybe.

A budai ág. ev. egyház segélye.

A budai ágostai evangelikus egyház az iránt folyamodott a tanácshoz, hogy részére 1600 korona rendkivüli segélyt szavazzon meg. A tanács méltányolja az egyház kérelmét s pártolólag terjeszti a közgyülés elé.

A katonai lövőtér bérlete.

A külső üllői-uton levő katonai lövőteret a cs. és kir. katonai kincstár a fővárostól bérli. A bérlet ideje legközelebb letelik s a katonai kincstár most annak meghosszabbitását kéri a fővárostól. A tanács a IX. kerületi előljáróság véleményét hallgatta elősorban is a kérelem tárgyában. Az előljáróság most azt javasolja, hogy az eddigi lövőtér területét ne adják bérbe többé a katonai kincstárnak, mivel a környékbeli lakósság és a járókelők életét a lövőtér veszélyezteti. Az előljáróság helyszini szemlét tartott nemrég a lövőtéren s a szerte rebdeső golyók csaknem megsebesitették az eljáró bizottság tagjait is. A tanács legközelebb fog a kérdéssel foglalkozni.

Kölcsönök az Albrecht Hildegarde-alapitványból.

Albrecht-Hildegarde alapitvány kezelésére kiküldött fővárosi bizottság legutóbbi ülésén az önhibájukon kivül elszegényedett iparosoknak egész sereg kamat nélküli kölcsönt szavazott meg. Tizenhat iparos kapott egyenkint 80 korona kölcsönt, tiz iparos egyenkint 120 korona, kilencz iparos egyenkint 160 korona és huszonnégy iparos egyenkint 200 korona kölcsönt kapott. Tizenegy iparost pedig kérelmével elutasitottak. Az *Albrecht-Hildegarde* alap jelenlegi készpénz-állománya 107.347 korona 86 fillér.

A gyógyszerészek kérelme.

A magyarországi gyógyszerész-egyesület azzal a kéréssel járult a belügyminiszterhez, hogy rendelje el, hogy a házigyógyszertárak ezentul gyógyszerszükségletüket csupán a legközelebbi gyógyszertárból fedezhessék, ne pedig mint eddig történt droguistától, mert ezzel a nyilvános gyógyszertáraknak igen nagy károkat okoznak.

A belügyminiszter nem vehette azonban figyelembe a gyógyszerészek kérelmét, hanem az egyesületet törvényes alap hiányában kérelmével elutasitotta.

A munkások nyugdijegyesülete.

A magyarországi munkások rokkant- és nyugdijegyesülete alapszabályait módositotta. Az uj alapszabályokat jóváhagyás végett a tanács a napokban terjesztette fel a belügyminisztərhez. Az egyesület elnöke *Vörös* László nyugalmazott kereskedelemügyi államtitkár, országgyülési képviselő, — titkára pedig *Szikora* Zoltán hirlapiró.

Vizsgáló bizottság a Rókus kórházban.

A *Szent-Rókus* kórház igazgatósága a minap azt az aggodalmat keltő jelentést tette a tanácsnak, hogy a régi épület roskadozik, a belső helyiségek mennyezete leszakadással fenyeget. A ménöki hivatal maga is osztozik a kórházigazgatóság aggodalmában és szükségesnek látja, hogy az épület főgerendáit és mennyezet szerkezeteit alapos vizsgálat alá vegyék. Ezt a vizsgálatott a tanács ki akarja terjeszteni az épület fentartása körül felmerülő egyébb kérdésekre is s ezért annak foganatositására külön szakbizottságot küldött ki. A bizottság most alakult meg s tagjai lettek a *középitési bizottság* részéről: *Kauser* János, *Horváth* József, *Steinhardt* Antal és *Krátky* János; a mérnöki

hivatal részéről *Eberling* József főmérnök és *Hönig* Dezső mérnök, végre a kórház részéről dr. *Müller* Kálmán igazgató.

A bizottság már a legközelebbi napokban megkezdi aktiv működését.

Védekezés a lépfene ellen.

A mult év november hónapjában nagy riadalmat okozott, hogy a ferenczvárosi közraktárakban dolgozó munkások közül ketten lépfenében megbetegedtek. A veszedelmes fertőző kór arra inditotta a fővárost, hogy a tiszti főorvos javaslatára a legmesszebb menő óvó intézkedéseket tegye foganatba. Ezek során most elrendelte a tanács, hogy a főváros területén levő minden raktárban, hol a munkások állati nyersbőrökkel, szarvakkal, patákkal és szőrrel dolgoznak — intő táblákat függeszszenek ki, a melyek a munkásokat a könnyü fertőzés sulyos következményeire figyelmeztessék és ugyanezeken a helyeken a munkavezetők a munka kezdete előtt vizsgálják meg a munkások kezét, nincs-e rajtuk valami sérülés, a mely a fertőzést elősegitené. A sérült munkásokat a munkától minden esetben el kell tiltani.

Ugyancsak a munkafelügyelőknek kell fel vigyázni arra, hogy ha a munkás a telepet elhagyja, kezét és arczát szappannal jól megmossa, továbbá hogy ha a munkás munka közben kezét megsebezné annak megfertőtlenitéséről gondoskodjék.

A tanács utasitja a teleptulajdonosokat arra is, hogy mozsdó edényt, szappant, törülközőt, valamint alkalmas fertőtlenitő szert megfelelő mennyiségben tartsanak készen a munkahelyen. Végre a tiszti orvosokat pedig felhivja a rendelet, hogy vizsgálataik alkalmával az ovóintézkedések betartására különös figyelmet forditsanak.

Az V. kerületi szükséglakások lebontása.

Az V. kerületi szükséglakás olyan állapotba jutott, hogy az előljáróság azt az előterjesztést kényelen a tanácsnak tenni, hogy lebontását rendelje el. A szükséglakások épületanyaga is olyan rozzant állapotban van már, hogy a lebontás után nem használható többé épitkezésre; a faalkatrészek teljesen korhadtak, ajtók, ablakok mind rozogák hasznavehetetlenek. A tanács most elrendeli tehát, hogy a téglából épült mosókonyha kivételével, melynek anyagát más városi épitkezésnél használhatják fel, nyilvános árverésen eladják. Felhivja ennélfogva a tanács az V. ker. előljáróságot, hogy az árlejtést saját hatáskörében tartsa meg és az eredményről tegyen jelentést.

A házinyomda kérelme.

A főváros törvényhatósági bizottságának tagjai köréből több izben merült fel panasz a miatt, hogy a főváros hivatalos lapja a közgyüléseken napirendre kerülő tárgyak ismertetését csak közvetlenül az ülések előtt teszi közzé s igy a bizottsági tagoknak nem jut elegendő idejük az alapos áttanulmányozásra. A polgármester legutóbb elrendelte, hogy a hivatalos lap ezentul idejekorán jelenjék meg. A házinyomda igazgatója, *Jauernik* Nándor most előterjesztést tett a polgármester rendelete következtében s kifejti, hogy nem a lap késedelme az oka a bizottsági tagok panaszának, hanem az, hogy a tanácsülésen elintézett tárgyakat, amelyekből a közgyülés napirendje kikerül, későn kapja meg a nyomda az ügyosztályokból, illetőleg a tanácsülési jegyzőktől. Ennek a késedelmeskedésnek a megszüntetését kéri a nyomda-igazgató a polgármestertől, mert ezzel nemcsak a bizottsági tagok kivánsága teljesülne, hanem évenként legalább 2000 korona megtakaritást is lehetne elérni, mert a szombat éjjeli és vasárnap reggeli felesleges munkálkodást el lehetne kerülni.

A villamos közlekedés javitása.

A X. kerületi választmány ismét hirt ad magáról. Rövid idő alatt már a harmadik inditványa az, melyet a napokban terjesztett a tanácshoz. Előterjesztésében azt kéri a választmány a tanácstól, hogy több közuti vasuti vonalon, a hol a téli forgalom még nagyobb, mint a nyári a közlekedés javitása érdekében tegyen lépéseket. A választmány a közuti vasut társaságot kötelezettetni szeretné, hogy a nagyobb forgalmu vonalokon télen is épen olyan sürün indittassa kocsijait, mint azt a nyári menetrend megszabja.

A szegényalap január hónapi bevételei.

A főkapitány megküldötte a tanácsnak a január hónapban engedélyezett tánczmulatságok és mutatványos előadások után a szegényalap javára befolyt járulékokat. A főváros pénztára összesen 2663 korona bevételhez jutott e czimen.

Ugyancsak beterjesztette a főkapitány a kerületekben befolyt pénzbüntetések jegyzékét is, mely szerint pénzbüntetések fejében a szegény alap javára a következő összegek folytak be:

I. kerületben 155 korona, II. ker. 235, III. ker. 71, IV. ker. 106, V. ker. 222, VI. ker. 443, VII. ker 521, VIII. ker. 432, IX. ker. 296, X. ker. 168 és a dunai kerületben 14 korona, összesen tehát 2663 korona.

Közgazdaság

Megyeri Krausz Lajos.

Közgazdasági életünkben *megyeri Krausz* Lajos szereplése hatalmas nyomokat hagy mindenfelé. Ki ne ismerné ennek a nagy képzettségü és mindenek felett törhetetlen vállalkozókedvü férfiunak a sokoldalu tevékenységét, a ki csak a közgazdasági ügyek iránt némileg érdeklődik. A bankügyektől kezdve a müvészeti kérdésekig mindenütt ott van s legjobb tudását igaz lelkiismerettel érvényesiti.

Kettős okunk van rá, hogy megyeri Krausz Lajosnak jelentős tevékenységével e pillanatban foglalkozzunk. Két egészen különböző téren aratott ritka sikert ez a lelkes, buzgó ember: mint a „Magyar Fővárosi Malom-Egyesület" uj elnöke és mint a székesfőváros törvényhatósági bizottságának agilis tagja.

A „Magyar Fővárosi Malom-Egyesület" vasárnap délben redkivüli közgyülést tartott, melynek tárgya az elnöki tiszt betöltése és az alapszabályok módositása volt. Déry Izidor vezérigazgató inditványára a közgyülés egyhangulag és nagy lelkesedéssel elnökül megyeri Krausz Lajos kir. tanácsost, az egyesület eddigi alelnökét választotta meg, megtisztelve ezzel ugy a régi alelnökét, mint önmagát is. Az uj elnök székfoglalóul nagyszabásu beszédet tartott, mely a közgyülésre, valamint a szakkörökre általában igen mély hatást tett.

Megyeri Krausz Lajos mély hálával és köszönettel vette a megtisztelő és kitüntető bizalmat és elfogadta a tisztességet, jóllehet tudja, hogy a viszonyok a malom-iparra nézve nehezek, de mert nehezek, teljes erővel azon lesz, hogy a malom-ipar érdekében mindazt, ami tőle telik, megtehesse. Az uj elnök megragadta az alkalmat, hogy a malom-ipar viszonyairól és az egyesület jövő feladatairól nyilatkozzék. A legnagyobb nehézséget ez idő szerint az őrlési forgalom megszüntetése által teremtett helyzet okozza. Meglepő, hogy a tapasztalás mily gyorsan igazolta azokat a vészkiáltásokat, melyeket a malom-ipar képviseletei az őrlési forgalom megszüntetésének tervezése idején hangoztattak. Statisztikai adatokkal mutatható ki, mily károsak az őrlési forgalom megszüntetésének hatásai. Az 1899. augusztus hó 1-től 1900. évi február hó 28-ig tartó őrlési campagne alatt az összes budapesti malmok 4,521.517 mm. buzát őröltek, mig 1900. augusztus hó 1-től 1901. évi február hó 28-ig, amely időszakban az őrlési forgalom megszüntetésének hatásai teljesen érvényesültek, csak 4,236.656 mm. buzát, tehát 284.861 mm.-val kevesebbet, jóllehet az idén a termés jóval jobb volt és a buzaárak alacsonyabbak voltak; ennek ellenében 1901. évi február hó 28-án az összes budapesti malmok lisztkészlete 110.000 mm.-val volt nagyobb, mint tavaly ugyanezen a napon és az idén az egész lisztkészletnek 33·3%-a volt 0 számu liszt, mig tavaly csakk 11%-a. Azonkivül a kivitel erősen csökkent és 1901. januárban Fiuméből csak 37.000 mm. liszt szállitott el hajón a vámkülföldre a tavalyi 86.000 mm.-val szemben. E mellett a buza ára nemcsak, hogy nem emelkedett, hanem erősen csökkent, ugy, hogy az az érv, hogy az őrlési forgalom a buzaárakat csökkenti, teljesen megdöntetett. Az őrlési forgalom megszüntetését, melyet még az előző kormány határozott el és a jelenlegi csak örökségképen vett át, osztrák részről követelték első sorban, de most már ott is a jobb belátás kezd érvényre jutni, minek jele a galicziai malmok mozgalma és a trieszti kereskedelmi és iparkamara agitációja az őrlési forgalom visszaállitása érdekében. Az elnök ezután visszapillantást vetett a kiviteli vasuti lisztszállitás dijtételeinek ügyére és arra a disparitásra, mely a vidéki és budapesti malmok dijtételei közt keletkezett. A fővárosi malmok által kezdett agitáczió következtében e disparitás enyhitése várható és remélhető, hogy a még fenforgó differenczziákat a kereskedelemügyi miniszter államférfiui tapintata kedvezően fogja elintézni. Az eddig elért eredményt elősegitette a vidéki malmok kollegialitása és előzékenysége, melyet az elnök méltánylással emelt ki, ugyszintén a kereskedelemügyi miniszter eljárását is, melyet ez ügyben követett. Végül még felemlitette a malomipari szakiskola létesitésének eszméjét, melynek megvalósitására kell az egyesületnek törekedni.

A tartalmas elnöki beköszöntőt szünni nem akaró éljenzéssel fogadták.

Nem kisebb azonban az a siker sem, melyet megyeri Krausz Lajos a főváros törvényhatósági bizottságában aratott, a midőn a fővárosnak felajánlott szégyenletes kölcsön ellen bátran, — finánczkapacitásnál szinte szokatlan vehemencziával kikelt. Itt is harsogó éljenzés és taps jutalmazta azt az ötletét, melylyel dr. *Vázsonyi* Vilmost *„kartell demokratának"* nevezte el. Tartson tőle Vázsonyi, hogy ez a frappáns tréfa rajta szárad. Valamint talpraesett az a kritika, melyben a fővárosi rendszert részesitette a 3—4. bizottságon keresztül hajszolt kölcsön tárgyalás alkalmából.

A jó ügy nem is esett el, a közgyülés, mint tudjuk, óriási többséggel elvetette a budapesti bankcsoport ajánlatát. Megyeri Krausz Lajos azonban nemcsak rombolni, hanem épiteni is tud.

Most, hogy a károsnak nyilvánitott ajánlat és terv megdölt, fokozott buzgalommal fáradozik az uj megoldás előmozditásán.

Fővárosszerte gyüjtik — egyelőre kisérletképen — az aláirásokat a fővárosi kölcsönkötvények értékesitésére. Megyeri Krausz Lajos három ember helyett buzgólkodik s bizton remélhetjük, hogy a lelkesen felkapott terv sikerülni fog.

Ime: egy boldog ember, aki tud és akar derekasan müvelni, fárad és sikert arat, érdemet szerez és elismerik, (a mint elismerték már a legfelsőbb helyen is) s a ki a saját dicsőségét egyébként hálátlan téren olyan módon szerzi meg, hogy a nemzetnek, közérdeknek, méltó ügyeknek jelentős szolgálatokat tesz.

A Magyar Aszfalt-Részvénytársaság.

A Magyar Aszfalt-Részvénytársaság igazgatósága megállapitotta az elmult üzletévre vonatkozó mérleget, amely 685.831.99 korona nyereséggel zárul. Ez összegből az ujitási alapnak 950.000 koronára való emelésre 137.958.60 korona fordittatott, az azután fenmaradó 547.973.39 korona hováforditása iránt pedig azt fogja inditványozni a részvényesek e hónap végére egybehivandó közgyülésének, hogy 10.007.75 korona az általános tartalékalapba helyeztessék, ami által ezen alap 2.571.307.55 koronára emelkedik; 55.074 korona az igazgatóság alapszabályszerü javadalmazására és a tisztviselők jutalmazására és 456.000 korona részvényenként 24 korona (12 százalék) osztalék kifizetésére fordittassék, 21.871.64 korona pedig viteleztessék át az ez év üzlet számlájára.

A jövedelemnek az előző év eredményével szemben mutatkozó csökkenése abban leli magyarázatát, hogy egyrészt az általános közgazdasági depresszió következtében vidéki városaink kevesebb burkolási munkát végeztettek, másrészt pedig, hogy a társaság uj szénbánya-vállalatának üzleti eredménye csak a folyó év végével lesz elszámolható. A mérleg a következő adatokat tartalmazza:

Vagyon: Felső-Derna: Birtok 121,574,93 korona. Bányák 351,229,41 korona. Bányavasutak, sikló és forgalmi eszközök 81,915,87 korona. Gyári épületek és munkásházak 374,184,84 korona. Gépek, felszerelések és telefonhálózat 377,184,43 korona. Mezőtelegd: Gyártelek és mastixgyár 21,637,46 korona. Versec: Gyártelek, épületek, gépek és felszerelések 52,246,88 korona. Budapest: Gyári telkek 152,279,14 korona. Épületek, gépek és felszerelések 262,827.38 korona. Arad: Épületek gépek és feszerelések 84,475,04 korona. Különfélék: Letétben levő értékpapirok és takarékpénztári betétkönyvek 888,254 korona 52 fillér. Értékpapirok 3,852,524,28 korona. Künlevőségek: városi hatóságok- és társulatoknál 2,821,537 korona 78 fill. Egyébb adósoknál 73,447.82 korona. Kötelezvények 77,890,74 korona. Váltók 19,688.15 korona. Az Actiengesellschaft für Montanindustrie-nál lekötött küntlevőségek 2,850,097,01 korona. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesületnél lekötött küntlevőség 2,648,639 korona 56 fill. Küntlevőségek összesen 8,482,301,06 korona. Anyagleltár 762,221,99 korona. Biztositási dijak 25,494,32 korona. Átmeneti kamatok 139,996,67 korona. Befejezetlen munkák 14,269,55 korona. Pénztár 43,513,61 korona. Összesen 16,088,878 koron 38 fill. Teher: Részvénytőke 3,800,000 kor. Általános tartalékalap 2,556,279,80 korona. Ujitási, helyreállitási és értékcsökkenési alap 950,000 korona. Árfolyamkülömbözeti tartalékalap 70,000 korona. Tartalékalapok összesen 3,576,279,80 korona. Actiengesellschaft für Montanindustrie, Berlin 2,400,000 kor. Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület 2,069,980 korona. Sodrony-pálya törlesztetlen hátraléka 747,516,16 korona. Elfogadványok 950,000 korona. Hitelezők 1,176,359,78 korona. Biztositéki hitelezők 818,256,50 korona. Fel nem vett osztalékok 2512 korona. Nyereség egyenleg 547,973,39 korona. Összesen 16,088,878,38 korona. Veszteség- és nyereségszámla: Tartozik. Bányászati, gyártási és üzemi költségek 800,165,75 kor. Ujitási, helyreállitási és értékcsökkenési alapnak 137,958,60 korona. Nyereségegyenleg 547,973,39 kor. Összesen 1,486,097,74 korona. Követel: Nyereségáthozat 1899. évről 47,048,26 korona. A banyamüvelésből és a hozzátartozó iparágak üzletéből eredő nyersjövedelem 1,432,050,13 korona. A felső-dernai birtok jövedelme 6,999,35 korona. Összesen 1,486,097,74 korona.

A magyar villamossági részvénytársulat.

A magyar villamossági részvt. márcz. 2-án tartotta évi közgyülését. Az igazgatóság jelentéséből közöljük a következőket: Az uj fogyasztók száma az árleszállitás következtében tetemesen emelkedett, de a rossz gazdasági viszonyok miatt még sem oly mértékben, hogy az árleszállitás következtében beállott csökkenés nem volna érezhető. A kábelhálózat Budapesten 11,629 méterrel bővült, ugy hogy a lefektetett kábelek hoszsza 120,474 méterre emelkedett. A fiumei fogyasztók száma is jelentékenyen szaporodott, szintugy az egri telep fogyasztóinak száma. A kereskedelmi miniszterrel folytatott tárgyalások egy központi mühelytelep létesitése ügyében kedvező eredményre vezettek. A lefolyt év üzleteredményei a következőleg alakulnak: Az üzem-nyereség az értékek óvatos és gondos fölvétele s a tartalékok alapszabályszerü dotálása után 726.957 korona 43 fillért tesz ki. A nyereség-fölosztás tekintetében javasolja az igazgatóság, hogy annak 2%-a, vagyis 14.536 korona 15 fillér tartalékalapra fordittassék. A fönmaradó 712.418 korona 28 fillérből az igazgatóságot alapszabályszerüleg megillető 10% fejében kihasitandó. Az ez összeg levonása után fönmaradt 641.176 korona 46 fillérből, hozzáadva az 1899. évi nyereségből uj számlára áthozott 112.942 korona 96 fillért, összesen tehát 754.119 kor. 42 fillérből 40,000 darab társulati részvényszelvénynek darabonkint 15 koronával vagyis 7½% o-kal beváltásra 600.000 korona használtassék föl, mig a fennmaradó 154 119 korona 42 fillérből a segitőalap javára 30.000 korona, vagyis 60.000 korona fordittassék, melynek levonásával még rendelkezésre álló 94.119 korona 42 fillér uj számlára vitessék át. A közgyülés a jelentést és javaslatait elfogadta és a fölmentést minden irányban megadta. Az elhunyt Altmann Lipót igazgatósági tag emlékét a jegyzőkönyvben megörökitették. Végül Gerő Lajós drt és Kónya Manót ismét beválasztották a felügyelőbizottságba. A szelvényt márczius 15-től kezve váltják be.

Az Első Leánykiházasitó Egyesület.

Az Első Leánykiházasitó Egyesület m. sz. Leány- és Fiu-Biztositó Intézet ez év február hónapján 1090 jutalékrészt irattatott be és nászjutalékok fejében 42.231 korona 25 fillért fizettetett ki. Ez év január 1-től február 28 ig beirt összes jutalékrészek száma 2262 és a kifizetett nászjutalékok összege 60.567 kor. 89 fillér. Az intézet fenállása óta nászjutalékok fejében 5,839.858 korona 49 fillért fizettetett ki. Vagyoni és pénztári állomány ez év február 28-án 6,432.744 kor. 04 fillér.

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV. Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. **közönség** szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. március 18-án. 11. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Pénzügyi politika.
Kullman Lajos.
Az épitkezés pangása.
Főkapitányi helyiségek.
Borbélyok vasárnapja.
A gázvilágitás ellenőrzése.
A csizma tragédiája.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV. Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztító-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

télvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztító intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam 1901. Budapest márczius 18. 11. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A főváros kölcsönügye.

A fővárosi kölcsön ügyében a szombaton megtartott közgyülés végleg határozott. Határozatilag kimondotta a közgyülés 157 szavazattal 5 ellenében, hogy a főváros sürgős szükségleteinek fedezésére 30 millió korona kölcsönt nyilvános aláirások utján szerez be, a következő módozatok mellett: Mindjárt az aláirások megtételekor be kell a főváros pénztárába 10 százalék biztositékot fizetni; az aláirások beszerzése után egy hónapon belül kell átvenni a kötvények felerészét, 1901. október 1-én pedig a másik felét köteles átvenni a közönség.

Különösnek találjuk mi a közgyülésnek ezt a határozatát, mert ellenkezik minden eddig szokásos pénzügyi manipulácziával, azért egy elökelő pénzintézet vezető emberét kérdeztük meg a fővárosi kölcsönügynek minden részletére, — a ki a következő nyilatkozatot tette:

„Mindenki tudja azt, hogy a bankcsoportnak a fővárossal kötött eddigi kölcsönügylete a bankokra nézve veszteséggel járt. Ebben találja magyarázatát elsösorban a bankoknak 87·5%-os ajánlata Másrészt azonban olyan nagy változásokon ment át rövid egy hét alatt a pénzügyi állapot, hogy az ajánlattétel idején fennállott viszonyok és a mai pénzügyi helyzet között óriási a különbség, mert ki hitte volna ezelött két héttel, azt hogy a délafrikai háboru békés uton nyer elintézést? Ez és más konjunkturák ma már a bankcsoportot is abba a helyzetbe juttatták, hogy 87-es alapon tehetne ajánlatot. Igazolatlanok tehát a bankok ellen irányuló szemrehányások, hogy a fővárossal szemben, kihasználva annak szorult helyzetét, szükkeblüen viselkedtek, mert annak idején, mikor a polgármester és a kölcsönügyi bizottság *Steiger* Gyula lakásán hosszas deliberáczió után a bankok feltételeit elfogadták, a bankcsoport okulva az első izben kötött kölcsönügylet eredményein, kedvezőbb ajánlatot nem is tehetett. A főváros által felajánlott opczió jogával a bankok élni nem fognak. Erre vonatkozólag *Kornfeld* Zsigmond határozott nyilatkozatot tett ugy, hogy ez iránt a legcsekélyebb kétség sem foroghat fenn.

A bankok további magatartását illetőleg kétségtelen, hogy azoknak legnagyobb része, ha egyszer az optiót visszautasitotta, illetőleg megszabadul a bankcsoport irántelvállalt kötelezettség alól a kölcsönmüveletben akár mint aláirási hely, akár mint aláiró részt fog venni, mert hiszen a pénzintézetek tudatában vannak annak hogy végre is mint fővárosi pénzintézeteknek a főváros érdekeit elő kell mozditaniok.

Az eljárási módozatokban azonban két helytelen pont van: az egyik az, hogy az aláirásra vonatkozó hirdetményt követő nyolcz napi időköz után magára az aláirásra öt napot szánnak, holott erre teljesen elegendő lenne egy nap. Az idő nem az aláirásnak tényleges foganatositására, hanem az előkészitésre kell. Az előkészités pedig már itt teljesen megtörtént s igy nincs ok reá, hogy a hasonló esetekben követett általános gyakorlat alól kivételt tegyenek. A másik, még pedig nagyobb baj az, hogy a főváros a feltételek nyolczadik pontjában kötelezőleg kimondja, hogy az aláirt összeg felerészét mindjárt, másik felét pedig októberben kell átvenni. Ez több okból hátrányos a közönségre. Könnyen lehetséges ugyanis, hogy politikai, vagy gazdasági okok-

ból a fővárosi kölcsönkötvények árfolyama októberig 87-ről leszáll, mondjuk akár 81%-ra. Már magábanvéve morális szempontból is káros lenne, hogy az áldozatra kész közönséget októberben olyan viszszás helyzetbe sodorják.

De ellene mond az intézkedésnek az a körülmény is, hogy az év második felében október táján kevés a pénz a pénzpiaczon. Már most a főváros követeli az előjegyzett 15 millió koronát. Minthogy pedig nem minden aláirónak van meg a szükséges pénze a takarékpéztárban, hanem ingatlanokban vagy értékpapirokban fekszik, ezeket az értékpapirokat lombardirozni kell, a mi a pénzintézetek részéről a pénzszüke miatt nehézségekbe ütközik és a félre nézve veszteséggel jár.

Az intézkedésnek különben az volt a czélja, hogy a főváros interkaláris kamatveszteségeket ne szenvedjen, azonban azt máskép is el lehetne érni, ugy, hogy a főváros kimondja, hogy mindenkinek jogában áll 4% levonása mellett az októberi részletet is átvenni. A főváros a felesleget pedig 4%-os gyümölcsöztetésre bármelyik takarékpénztárban elhelyezhetné.

Az idénre tehát sikerült a közhangulatot felkelteni a főváros kölcsönügye iránt. Nagy kérdés azonban, mi lesz jövőre?“

Kullmann Lajos †

A kerepesi temetőben uj hant domborodik. A főváros legujabb halottja odakerült bajtársa mellé; halandó poraik egymás szomszédságában pihenik ki dolgos életük fáradalmait.

Kullmann Lajos sorsa százszorosan részvétet keltő. Legjava korában pusztult el, de nem váratlan, hirtelen csapásként nehezedett rá a megsemmisülés, hanem lassan ölő méreg keseritette meg utolsó éveit, megőrölte az életét, kinozta, sanyargatta, mig végre lebirta, megölte.

Kullmann tanácsos ambicziója, munkakedve, szorgalma közismeretü volt. A Mindenható nem áldotta meg különös zseniális tulajdonságokkal, de szorgalmát és józan intelligenczióját mindenkor, mindenütt tudta és akarta sikerrel érvényesiteni. A Lipótváros jegyzőjének a lelkiismeretes szorgalom szerezte meg a főjegyzői állást. *Kullmann* Lajos, mint főjegyző nagyrabecsült és népszerü volt, csakhamar el is érte leghőbb vágyát: tanácsossá választották. Mint tudjuk, eleinte az adóügyosztályt vezette, később pedig a *Csendis* tanácsos halála után a katonai és illetőségi ügyosztály élére került.

Agilis ember volt, bár csendes, higgadt modora nem mutatta ezt. Csaknem mindenütt ott volt, a hol valami fővárosi érdeket érintő funkczió kinálkozott Alig történt meg a fővárosban nagyobb szabásu tüzeset, hogy *Kullmann* tanácsost a jelenvoltak között ne láttuk volna. Mint ép, erős, egészséges ember ment le a *segesvári Petőfi*-ünnepre, csak mint szenvedélyes dohányost valami kis pattanás-féle bosszantotta, mely a nyelvén keletkezett. Ügyet sem vetett reá, egyszerüen sós vizzel öblögette. Pedig ez a kis seb volt az a gyilkos, mely hosszu kinzás után kioltotta életét.

Napról-napra többet szenvedett. Eleinte csak az kinozta, hogy a dohányzást eltiltották neki, később a betegség teljes erővel tört ki rajta s ezentul iszonyat volt az élete. Többször operálták, beszélőképességét csaknem teljesen elvesztette. Hivatalának még igy is eleget akart tenni: aláirta a hivatalos ügyeket. Hogy beszélnie ne kelljen, délután járt be a hivatalba, — végre ezt sem birta, ágyba dőlt, a melyből soha sem kelt fel többé. Környezete mindig biztatta, hogy nem veszedelmes a baja. Szenvedései közben számtalanszor könyörgött, hogy mondják meg, nem rák-e a betegsége, mert akkor véget vet a fájdalmainak maga. Mindenki tudta, hogy menthetetlen, de hát a jó szivü emberek részvéte eltitkolta előle a szomoru valót.

Kullmann Lajos jó ember volt. Segitett a mások baján, támogatta a gyengéket. Nyugodt temperamentuma higgadtan hallgatott meg minden véleményt s ha meggyőzték valamiről — hajtható volt. Érdekes ellentétben állott természete e tekintetben a boldogult *Szabó* Károlyéval. *Szabó* lázas, ideges hirtelenséggel tett mindent, erős véleményt alkotott, a melytől aztán nem tágitott, hanem csaknem a makacsságig ragaszkodott az elhatározásához. *Kullmann*-nak ellenben higgadt, meggyőzhető vérmérséklete volt, mely a méltányosság kedvéért a saját akaratát is leküzdötte.

Most már ott pihennek egymás mellett békés nyugalomban. Ők már tudják a nagy rejtvény megfejtését, — nekünk nem marad más hátra, mint az emlékedés, az őszinte gyász és a fájdalmas emlékezés.

Az épitkezés pangása.

(*Okai, haszna és megszüntetése.*)

II. közlemény.

Gondoskodás a főváros lakosságának és igy tulajdonképpen a székesfővárosnak jövőjéről: ezzel fejeztem be czikkemnek első részét és ezzel kezdem a másodikat, mert ennél fontosabb teendője most nem lehet senkinek, s az erről való gondoskodás volna a legnagyobb jótétemény, a miben az inségben sinylődők részesülhetnek.

Ebben a rövid elmélkedésben — fájdalom — nem terjeszkedhetem ki mindazokra a teendőkre, a mik ebben az irányban üdvösek, sőt sok tekintetben nélkülözhetetlenek volnának s a milyenek például a megélhetésnek olcsóbbá tétele, hogy ne volnánk élelem tekintetében Közép-Európa legdrágább városának lakói mi, budapestiek, a kik állitólag „Európa éléskamrájának“ közepén lakunk; avagy társadalmi viszonyaink megjavitása, hogy ne kivánjon mindenki többnek látszani, mint a mi, okozván ezzel önmagának és családjának a romlását... stb. Ezek olyan közgazdasági és erkölcsi kérdések, a mik bármily fontosak is, ebbe a keretbe be nem vonhatók.

Igy tehát csak az épitkezési válsággal legszorosabb összefüggésben lévő tárgyakra térek ki és kere sem a módokat, a mikkel azon könnyiteni lehetne, vagy a melyekkel esetleg az egész válságot meg lehetne szüntetni.

Mielőtt azonban egyenesen a tárgyalásba fognánk bele, egy kis kitérést kell tennem, a mely megvilágitja a később ajánlandók helyességét.

Általánosan tudott dolog, hogy az épitő-vállalattal foglalkozók, mindenek fölött pedig a nagyobbak, a kik a nagyszabásu közmunkák végzésére vállalkozhattak, a nagy középitkezéseknek egy időbe esése következtében a magánépitkezések óriási föllendülésével, minden irányban a legnagyobb mértékben el voltak foglalva, elannyira, hogy akárhány nagy munkára korántsem jelentkezett annyi pályázó, mint a mennyit annak nagy arányainál fogva várni lehetett volna. S a jelentkezők jó része is magas árakat vett számitása alapjául, mert ugy sem törte magát tulságosan az ujabb munka után, eléggé el lévén látva régebbivel. Szóval az igazi komoly konkurrenczia megszünt. Ehhez járult még az is, hogy az olyan iparágak vállalkozói, a kik kisebb számban müködtek Budapesten, könnyebben egyesülhetvén ilyen czélra — egyszerüen kiosztották maguk között a közmunkákat s az esetleges öt-hat ajánlattevő közül csak egynek az ajánlata volt komoly, a többié csak azért adódott be, hogy a konkurrenczia látszatát megőrizzék. Az az egyetlen komoly — aránylagosan a legolcsóbb — de még mindig mértéken felül drága ajánlattevő azután megkapta a munka kivitelét mérhetetlen kárára a székesfővárosnak. Ehhez a visszaéléshez járult még az, hogy azoknál a munkáknál, a miket a nagy vállalkozó urak kicsinylettek a maguk számára, akárhányszor rászorult a főváros igen kevéssé megbizható ajánlattevők munkájára is, a mi bizony megint nem volt senki másnak sem hasznára — a vállalkozón kivül.

A válság beálltával azután mindezek az állapotok gyökeresen megváltoztak. Az épitkezéshez szükséges anyagok ára általában nagyon megcsökkent. (A tégláé csaknem ötven százalékkal.) A munkaerő is jóval olcsóbb lett s a munka hiánya hovatovább már a „legnagyobbakat“ is rászoritja arra, hogy ajánlataikban mindezekkel a változásokkal számot vetve, a legolcsóbb árakon vállalkozzanak, ha egyátalán munkához akarnak jutni. A megbizhatatlan vállalkozók pedig csaknem mind eltünek. Elsöpörte őket jórészt a készülő viharnak a legelső szele. És ők, még ha megmaradtak is részben, nem számitanak ilyenkor. Az ő idejük a munka megtorlódásának, a zavarosban halászás lehetőségének az ideje. A mikor olcsón vállalkoznak a legmegbizhatóbbak is, akkor nekik nincs többé mit keresniök. És ez a válság nagy gazdasági haszna.

Most pedig gondolkozzunk róla, hogyan fordithatná a viszonyoknak ilyetén megváltozását hasznára a székesfőváros, mint hatóság. És hogyan segithetne a saját maga hasznával a főváros lakosságának tizezrein?

A feleletet az előrebocsátottak után általánosságban, azt hiszem, igen könnyü megadni: épitsen a székesfőváros most, mikor az épitkezés olcsó. Ezzel magának szerez hasznot, tizezreknek ad munkát, a kik áldani fogják azért, mert — jól gazdálkodik.

Tudjuk azonban — sajnos — a bajokat, a mik a nagyobbszabásu épitkezések megkezdését hátráltatják s a mik az iskolaigazgatók lakásának tantermekké átalakitását és a legsürgősebben szükséges kiadások megszoritását okozzák s a mely egy szóval fejezhető ki: pénztelenség. Ezzel tehát számolnunk kell és a lehetőségig ezzel az akadálylyal számolunk is és mégis az előbbi tanulságot vonjuk le ujra: épitsen a főváros most, mikor az épitkezés olcsó! Csak az a kérdés, mit *kell* ilyenkor épiteni, hogy a réven nyert haszon a vámon el ne vesszen? A felelet erre a kérdésre is egyszerübb, semmint hinnők: fektesse be pénzét olyan épitkezésekbe, a mik a főváros részére a legrövidebb idő alatt meghozzák a költségüket, jövedelmező, sürgős beruházásokba vagy olyanokba, a miket a főváros ad ki, de nem az fizet meg a maga pénzéből.

Mindnyájunk előtt tudott dolog, hogy a székesfőváros lipótköruti telkei nem tudott tuladni és — ha csak a harminczéves adómentesség kedvezményé-

nek elvesztésével ujabb kárt nem akar magának okozni, három éven belül épitenie kell a telkekre bérházakat. Elhatározták a székesfőváros hatóságai már régebben, hogy a városligeti artézi fürdőt megnagyobbitják, épitvén belőle olyan méretü fürdőt, a milyen a fővárosi kivánalmaknak s a forrás kitünő tulajdonságainak megfelel. Az is bizonyos, hogy a Sárosfürdőt sem azért veszi meg a közmunkák tanácsától, hogy a „Bp. H." névtelenje ezentul a közmunkatanácshoz intézett hirdetését igy alakitsa át:

„**A székesfővárosi tanács** *hat év óta ereszti a Dunába a Sárosfürdő áldásos vizét.*"

Ezek a befektetések, a mik első tekintetre megragadták a figyelmemet, mint fölöttébb hálásak, mert a befektetés költségeit csakhamar amortizálnák; megközelitenénk általuk mindnyájunk vágyát, hogy végre forrásainkat kellőleg kihasználjuk és a gyógyulást kereső közönség idevonásával még általános gazdasági haszonnal is járnának.

De emlitettem még valamit. Olyan munka elvégeztetését, a mely a székesfővárosnak még csak pénzébe se kerülne! Megmondom, miért hivatkoztam erre is.

Pár éve elhatározott dolog lett, hogy a Kelenföld egy részét gyárváros czéljainak megfelelően rendezik és oda igyekeznek kitelepiteni a hirtelen terjeszkedő városból mind jobban kiszoruló gyárakat. A hely erre a czélra — a Duna mellett — nagyon megfelelő. Telket vett ott csakhamar a Pesti Hengermalom, sőt oda helyezte át telepét most már két régebben fönnálló gyár is: a Rökk István gépgyára és a Perci és Schacherer-féle kábelgyár is, nagy összegeket fektetve bele az uj épitkezésekbe. A gyárak természetesen a munkások tömegét vonták magukhoz és kilátás volna arra, hogy az ott alakulandó gyárváros megtegye a kifejlődéséhez szükséges első lépéseket, ha nem volna ennek egy nagy akadálya. A szóban forgó terület ugyanis magas vizálláskor mindig (vagyis évenként legalább kétszer) viz alá kerül. Ennek megakadályozására gátat kell épiteni s e gát épitése már elhatározott dolog. Az épités költségeit a telektulajdonosok között fogják megosztani, tehát a fővárosnak ez az épitkezés semmibe se kerül. Sőt, ha jól értesültem, már a tulajdonosok kérték, sokalván a hallgatást, hogy ők maguk végeztethessék az épitést, de erre engedelmet nem kaptak. Pedig ez a munka most aránylag kevés költséggel járna, okozná pedig a következő hatásokat: munkát adna egy sereg embernek a gátépités, ennek befejezése után pedig a környéken — a szükségnek megfelelően — munkáslakások épülnének, a miknek épülését eddig a viz rendszeres behatolása tette lehetetlenné s a melyeknek fölépitése ujra sok embernek adna kenyeret és megszüntetné azt a tarthatatlan állapotot, hogy a már fölépült gyárak munkásai Albertfalván és a dunabalparti városrészekben legyenek kénytelenek lakni, távol a mühelyektől, a hol foglalkozást találtak és fognak ott bizonyára rövid időn belül ujabb gyárakat is épiteni, mihelyt a viszonyok véglegesen rendeződnek. És ilyen eset talán másutt is fordul elő, nemcsak Kelenföldön. Ezekkel sietni kell és minél előbb végre kell hajtani valamennyi ilyenféle munkákat.

Most még csak arra kivánok ráutalni, mekkora megtakaritást érhetne el a székesfővárosi tanács, ha az előbb emlitett hasznos befektetéseket minél előbb végrehajtatja, még akkor is, ha aránylag valamivel nehezebben jutna is pénzhez a mostani viszonyok között. Megczáfolhatatlan tény, hogy 1896-tól máig az épitkezés költségei ugyanolyan épületnél 20–22 százalékkal csökkentek, ugy hogy ha a fürdőépitésekre, a bérházak épitésére stb. ezelőtt 4 évvel mondjuk öt millióra lett volna szükség, ez ma alig kerülne többe négy milliónál. Az egy milliónyi különbözet a befektetésben pedig oly összeg, hogy ahhoz képest a pénzszerzés esetleges nehézségei alig jöhetnek számitásba. Azt pedig nem szünhetünk meg eleget ismételni, hogy a kinálkozó és könnyen kiaknázható alkalom csak ugy lesz meg, ha a közmunkák végrehajtásához azonnal hozzáfognak. Egy-két év már nagyon sokat fog változtatni a viszonyokon, mig a főváros pénzügyi helyzetén aligha. Nagy eredményről van szó, azt pedig senki sem vonhatja kétségbe, hogy a jelzett közmunkákra sürgősen szükség van, a halogatás tehát nem jelentene semmi egyebet, mint kárt és veszteséget. Tudjuk, hogy a főváros ilyen értelemben már elvi határozatokat hozott is, csakhogy ez mind semmi akkor, a mikor nem csak tervezgetés kell hanem *tett*, gyors és bátor cselekvés szükséges.

Végre, hogy ezeknek az épitkezéseknek az olcsóbb épitésen kivül mekkora hatásuk volna a válság megszüntetésére nézve és milyen készpénz-haszonnal járnának közvetve még ezenkivül, nem tekintve a főczélt, hogy a munkátlanok ezreinek kenyeret adnának vele, azt befejező czikkemben szándékozom kifejteni.

Segély a karmelitáknak.

A karmelita rend angyalföldi zárdájára a főváros 2388 korona 15 fillért vetett ki kövezési járulék czimén. A rend az összeg elengedéséért folyamodott a tanácshoz, mire a tanács a kövezési járulék összegét rendkivüli segély czimén megszavazta a kérelmezőknek. A tanács határozatához a közgyülés is hozzájárult. A belügyminiszter a főváros határozatát jóváhagyta.

Fökapitányi helyiségek.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Nagyon helyénvalónak tartjuk azt a felszólalást, mely egy fővárosi bizottsági tag részéről a rendőrségi főépületre vonatkozólag a napokban elhangzott s melynek mint tudjuk már meg van a hatása. Most a mikor csaknem valamennyi középületnél már a modern kor igényeit látjuk érvényesülni, kétszeres e felszólalás sulya, — mert egy tisztességes polgár és mert a rendőrségi quótához járuló főváros egyik bizalmi embere ajkáról hangzott az el. Hiszen éppen ennek a főkapitányságí épületnek kellene oly beosztást felmutatni, hol a tisztességes egyének a gyanus existentiákkal, az erkölcsös lények a perditákkal össze ne keveredjenek; ennyit jogosan elvár minden intakt polgár. Mit szóljunk aztán némely kerületi kapitányság helyiségeiről, melyek a hozzájuk tartozó fogházaktól alig különböznek!

A főkapitányságnál már régebb idő óta gondolkoznak egy megfelelőbb helyiségről. Eleinte elégnek vélték, ha a II-ik emeletre egy emeletet épitenek. De a tapasztalt hiányokon ez sem segitene. Majd a szomszédos telkek tulajdonosaival kezdtek tárgyalásokat, de azután kiderült, hogy még inkább ezek reflektálnak teleknagyobbitásra.

Jelenleg két oly telekről van szó, melyek felhasználása minden igyekezetnek megfelelne s mely terv a mellett városrendezési szempontból is figyelemreméltó volna. Egyik a Huszárház telke, csak hogy ide megfelelő parkkal talán az uj „Nemzeti Szinház" fog jönni. Másik a vizszürőtelep a Margithid közelében. Ez a forgalmi vonalakhoz igen előnyösen feküdnék s a mellett monumentális méretekkel nagyon szépen egészitené ki a Dunának itt befejezetlen panorámáját.

Ez utóbbinál az is fontos körülmény, hogy a Dunához közel fekszik. Buda u. i. joggal igényelheti, hogy a centrális hivatalok hozzá is közel feküdjenek.

Mert hiszen akkor, midőn Budapest maholnap kereskedelmi kikötő várossá alakul s a dunai kapitányság hatásköre is bővülni fog, rendészeti szempontból is a város valódi központját a Duna folyam alkotja

Sbizonyi szerény nézetem szerint, azoknak volt igazuk, kik a központi városházát is a Dunapartjánál akarták látni!

Met nem mindig igaz az a közmondás, hogy: bis dat qui cito da!

Az óbudai lelkiüdv egyesület.

Még 1828-ban alakult meg a fővárosban az „*Óbudai lelküdv egylet.*" Az egyesület legutóbb tartott közgyülésn elhatározta, hogy alapszabályait módositja. A módositott alapszabályokat az egyesület most mutatta b a tanácsnak, honnan jóváhagyás végett a belügyminiszterhez terjesztik fel.

Borbélyok vasárnapja.

Egy iparágnál sem volt a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény annyi magyarázatnak kitéve, mint Figaro mozgékony hiveinél. A kivételekről alkotott 84842/92. keresk. min. rendelet szabatosan körülirja ugyan, hogy a borbély-ipar vasárnapon d. u. 2 óráig gyakorolható. Igen ám, csakhogy ez nem oly kömivesmunka, melyet chronometriai pontossággal lehetne befejezni! Olyik mester ugyan megtette, hogy midőn kettőt ütött a rejtelmes kakuk-óra, a hatóságnak a szappanozásnál közbelépő gondviselő őre intésére legott abbanhagyta a munkát, csakhogy a büntetett előéletüek sorában ne szerepeljen. De ha még csak ez lett volna a vitás kérdés! Végre maguk a kerületi kapitányságok is oly annyira eltérően fogták fel az esetek mérlegelésénél a törvény intentióját, hogy Rudnay Béla főkapitány kénytelen volt 1083 idei szám alatt a törvény egyöntetü végrehajtása czéljából a következő, a nagyközönséget is érdeklő rendelkezéseket tenni:

I. Borbély üzletekben a munkaszüneti napon a délután 2 óra előtt odaérkezett vendégekkel szemben, — amennyiben kiszolgálásuk tényleg 2 óra előtt megkezdetett, — a munka befejezése 2 óra után is megengedendő. — A dolog természetéből folyik az, hogy eme tevékenység befejezése 15—20 perczné! több időt igénybe nem vehet, s amennyiben ezen tartamot meghaladná, az üzlettulajdonos által már beigazolandó, hogy a hosszabb kiterjesztést minő körülmények idézték elő, amelyek esetleges figyelembevétele az I. foku hatóság illetékességi körébe esik.

Az ellenőrzésre hivatott közegek tehát meggyőződést szerezhetnek arról, hogy az egyes üzletekben 2 órakor az ott levőkkel szemben megkezdetett-e a munka; igenlő esetben az nem is akadályozandó; mindezáltal az üzemnek a fentkörülirt határnál hosszabb kiterjesztése esetén a ker. kapitányságoknak jelentést tesznek.

II. A vásárok és bucsukra adott kivétel ez iparágra *nem* vonatkozik.

III. Karácsony és ujév napján, ha általános munkaszünet engedélyeztetett, a borbélyüzem folytatása is megengedendő.

IV. A fürdőkben alkalmazott borbélyok üzemére nézve az 1410 1898. sz. belügyminiszteri határozat kimondotta, hogy az a fürdő-ipar tartozékául tekintendő: tehát egész napon át akadály nélkül gyakorolható.

Ezek alkotják a borbély-ipar eddigi codifikátióját, mely valószinüleg nem fog hosszabb tartalmuvá válni, mert a szappanozás és ollózás eleven kezelői csakhamar ujabb élettapasztalatokat fognak felszinre juttatni!

A gázvilágitás ellenőrzése.

A gázvilágitás ellen a tél folyamán többször merült fel panasz fővárosszerte. A gáztársaság valamennyi esetben igazolni igyekezett, hogy a kifogásolt hiányosságok oka nem a gázszolgáltatás tökéletlenségében, hanem különleges helyi kalamitásokban rejlett, mint a befagyás, csőrepedés stb.

Mindenesetre azonban fontos feladata a közhatóságnak, hogy a gáztársaság müködését kellő gonddal és szigorusággal ellenőrizze, mert a közérdek szempontjából a legelső feltétele a helyes közvilágitásnak, hogy a világító anyagot szolgáltató társulat feladatának lelkiismeretesen megfeleljen, a szükséges anyagot kellő mennyiségben, pontosan és megfelelő nyomással szállitsa.

A főváros tanácsa most részletes rendelkezést tesz a főváros területén elrendelt gázvizsgálatok végrehajtása tárgyában. A határozat, mely *Heuffel* Adolf középitési igazgató javaslata alapján készült — részletes kimutatást, illetve beosztást ad a gázvizsgálatokra kirendelt fővárosi mérnökök számára. A gázvizsgálatokat fotometrikus mérések felvételével eszközlik s a mérnöki kirendeltséget az 1901. év folyamára a következőképen állapitotta meg a tanács :

*

A fotometrikus vizsgálatok (hete) ideje az 1901. évben és a kirendelt mérnökök beosztása.

január 14—20. Darvasy Károly segédmérnök jobbparton, Vukasinovits József mérnök balparton ;

január 21—27. Semsey Béla segédmérnök jobbparton, Kégl Árpád mérnök balparton ;

január 28. febr. 3. Zboray János segédmérnök jobbparton, Fock Ede mérnök balparton ;

február 4—10. Pirovits Aladár mérnök jobbparton, Rumbach Dezső mérnök balparton ;

február 11—17. Welvard Adolf segédmérnök jobbparton, Pokomándy István segédmérnök balparton ;

február 18—24. Balázs Péter segédmérnök jobbparton, Linhart József mérnök balparton ;

február 25. márczius 3. Thirring Károly mérnök jobbparton, Baróthy Károly mérnök balparton ;

márczius 4—10. Hahnel Aurél mérnök jobbparton, Jászfy Zoltán segédmérnök balparton ;

márczius 11—17. Wohl György segédmérnök jobbparton, Isépy József mérnök balparton ;

márczius 18—24. Mathievits Jenő segédmérnök jobbparton, Bárdy István mérnök balparton ;

márczius 25—31. Liebold Ferencz mérnök jobbparton, Planer Gyula mérnök balparton ;

április 1—7. Wittkovszky Lajos mérnök jobbparton, Valtinyi József segédmérnök balparton ;

április 8—14. Schmidt Lajos mérnök jobbparton, Szilágyi F. Lajos mérnök balparton ;

április 15—21. Kölber János mérnök jobbparton Mihályfi József főmérnök balparton ;

április 22—28. Kozáky Gyula főmérnök jobbparton, Gerenday Dezső mérnök balparton ;

április 29. május 5. Darvasy Károly segédmérnök jobbparton, Eperjessy Béla segédmérnök balparton ;

május 6—12. Semsey Béla segédmérnök jobbparton, Vukasinovits József mérnök balparton ;

május 13—19. Zboray János segédmérnök jobbparton, Kégl Árpád mérnök balparton ;

május 20—26. Pirovits Aladár mérnök jobbparton, Fock Ede mérnök balparton ;

május 27. junius 2. Welward Adolf segédmérnök jobbparton, Rombach Dezső mérnök balparton ;

junius 3—9. Balázs Péter segédmérnök jobbparton, Pokomándy István segédmérnök balparton ;

junius 10—16. Liebold Ferencz mérnök jobbparton, Gerenday Dezső mérnök balparton ;

junius 17—23. Wohl György segédmérnök jobbparton, Planer Gyula mérnök balparton ;

junius 24—30 Kozáky Gyula főmérnök jobbparton, Mihályfi József főmérnök balparton ;

Julius 1—7. Hahnel Aurél mérnök jobbparton, Isépy József mérnök balparton ;

julius 8—14. Thirring Károly mérnök jobbparton, Szilágyi F. Lajos mérnök balparton ;

julius 15—21. Mathievits Jenő segédmérnök jobbparton, Baróthi Károly mérnök balparton ;

jul. 22—28. Schmidt Lajos mérnök jobbparton, Valtinyi József mérnök balparton ;

jul. 29. aug. 4. Kölber János mérnök jobbparton, Bárdi István mérnök balparton ;

aug. 5—11. Wittkovszky Lajos mérnök jobbparton, Jászfy Zoltán segédmérnök balparton ;

aug. 12—18. Pirovits Aladár mérnök jobbparton, Linhart József mérnök balparton ;

aug. 19—25. Kozáky Gyula főmérnök jobbparton, Pokomándy István segédmérnök balparton ;

aug. 26 szept. 1. Balázs Péter segédmérnök jobbparton, Vukassinovits József mérnök balparton ;

szept. 2—8. Zboray János segédmérnök jobbparton, Kégl Árpád mérnök balparton ;

szept. 9—15. Welward Adolf segédmérnök jobbparton, Fock Ede mérnök balparton ;

szept. 16—22. Hahnel Aurél mérnök jobbparton, Rumbach Dezső mérnök balparton ;

szept. 23—29. Mathievits Jenő segédmérnök jobbparton, Eperjessy Béla segédmérnök balparton ;

szept. 30. okt 6. Kölber János mérnök jobbparton, Gerenday Dezső mérnök balparton ;

okt. 7—13. Liebold Ferencz mérnök jobbparton, Szilágyi F. Lajos mérnök balparton ;

okt. 14—20. Wohl György segédmérnök jobbparton, Mihályfi József főmérnök balparton ;

okt. 21—27. Thirring Károly mérnök jobbparton, Isépy József mérnök balparton ;

okt. 28. nov. 3. Wittkovszky Lajos mérnök jobbparton, Baróthi Károly mérnök balparton ;

nov. 4—10. Semsey Béla segédmérnök jobbparton, Planer Gyula mérnök balparton ;

nov. 11—17. Schmidt Lajos mérnök jobbparton, Bárdi István mérnök balparton ;

nov. 18—24. Darvasy Károly segédmérnök jobbparton, Valtinyi József segédmérnök balparton ;

nov. 25 decz. 1. Kölber János mérnök jobbparton, Jászfy Zoltán segédmérnök balparton ;

decz. 2—8. Pirovits Aladár mérnök jobbparton, Leinhart József mérnök balparton ;

decz. 9—15. Kozáky Gyula főmérnök jobbparton, Eperjessy Béla segédmérnök balparton ;

decz. 16—22. Balázs Péter segédmérnök jobbparton, Vukassinovits József mérnök balparton ;

decz. 23—29. Welward Adolf segédmérnök jobbparton, Kégl Árpád mérnök balparton ;

1901. decz 30. 1902. jan. 5. Zboray János segédmérnök jobbparton, Fock Ede mérnök balparton.

A munkabeosztás kiadásával kapcsolatosan utasitja a tanács a gázvizsgálattal megbizott mérnököket, hogy a vizsgálatok megejtése körül a közölt szolgálati sorrendet felelősség terhe alatt szigoruan tartsák be.

Kijelenti továbbá a tanács, hogy a szolgálattételre beosztott mérnökök által a szolgálati beosztás sorrendjében a változtatás nem tehető.

Fölhatalmazza azonban a középitési igazgatót, hogy egyes méltánylást érdemlő kivételes esetekben a szolgálat sorrendjén, a szolgálat érdekeinek sérelme nélkül, — a saját hatáskörében változtathasson.

Külön köszönetet szavaz a tanács dr. Hankó Vilmos tanár szakértőnek ama készségeért, melylyel a kirendelt mérnököket a fotométerrel való kisérletezés körül kioktatta. A középitési igazgató azonban javaslatot tett a légszesz vegyi vizsgálatára vonatkozólag is. Az inditványt a tanács további javaslattétel végett a vegyészeti és tápszervizsgáló-intézetnek adta ki.

Mayer József II. ker. állami főreáliskolai igazgatónak azt az ismeretes kérelmét, hogy a gázvizsgálattal a mérnöki hivatalnak egy tagját állandóan bizzák meg, avagy pedig a gázvizsgáló állomást az állami reáliskola épületéből sürgősen helyeztessék ki, a tanács kijelenti, hogy nem érzi magát indittatva, hogy akár a gázvizsgálattal megbizott mérnöki hivatali közegek szolgálati sorrendjének megváltoztatása tekintetében, akár pedig a gázvizsgáló állomásnak az intézetből kihelyezése tekintetében bármely irányban is intézkedjék, mert az épület, melyben a II. ker. főreáliskola elhelyezve van, összes tartozékaival és fölszereléseivel a székesfőváros tulajdonát képezi és igy egyáltalában nem forog fönn semmi néven nevezendő szüksége oly irányu intézkedésnek, hogy a székesfőváros a gázvizsgáló állomás czéljaira más helyiségről gondoskodjék és másrészt, mert a vizsgálatok megejtésével ez idő szerint megbizott mérnökhivatali közegek *intelligentiájuknál fogva kellő biztositékot nyujtanak arra nézve, hogy a szóban lévő laboratóriumban károsodás avagy bárminemü veszedelem elő ne forduljon.*

Fölhivja végül a tanács Heuffel Adolf középitési igazgatót, hogy a gázvizsgálatok foganatositását a saját hatáskörében a legszigorubban ellenőrizze, illetve ellenőriztesse és tapasztalatairól a szükséghez képest esetről-esetre tegyen jelentést.

A gázvilágitás ellenőrzése tehát uj módszer szerint, megfelelő aparátussal indult meg az idén. Érdeklődéssel várjuk az erélyes intézkedések hatását, a mely, ha az eddigi panaszok végleg elmaradnak, csakugyan közmegelégedést fog kelteni.

A csizma tragédiája

vagy:

kiselejtezés akadályokkal.

Az Erzsébet-szegényházban történt a következő szomorú eset, melyet megszivlelés, okulás és esetleg feldolgozás czéljából melegen ajánlok hazánk drámairóinak figyelmébe.

A szegényház lakói ugyanis abban az egyben a megszólalásig hasonlitanak többi, közép-európai embertársaikhoz, hogy nekik is van — követem alásan — ruhájok. Ezek a ruhák pedig viszont abban hasonlitanak a többi — külvilágbeli — ruhákhoz, hogy mint általában minden, a mi valaha uj volt, ők is elkopnak, elszakadnak, rongygyá lesznek. Mint a hogyan rongygyá lesznek, nyájas és székesfővárosi olvasóm, teszem azt, a keztyük' harisnyák, zsebkendők és ifjukori álmok, a mikor idejöket multák; vagy, mint a hogyan elkopik önnek, vagy kedves szomszédjának (ott a szomszéd asztalnál) a dolgozó kabátja, ha sokat körmöl s ez által sokat szántogatja mélyen tisztelt könyökével az iróasztal lapját. Puff, vagy ahogyan elkopik a szende ifju leányka, mire pörlekedő anyós lesz belőle!

Nos tehát, ha egy jómódú és gavallér embernek kissé megkopik a ruhája, mit csinál? odaadja az inasának, a szolgájának, vagy valami szegény embernek, a ki még elviselheti avagy értékesitheti. Szegényebb sorsu ember bizony elviseli egy darabig még kopottassan is a ruhát, aztán, ha elviselte, bizony nem adja az oda senkinek sem ajándékba, hanem szépen eladja.

A szegényház lakója pedig, a kinek azt hiszem, sohasem volt a szegényház falain belül valami vadonatuj, elegáns öltözéke, nos, mit gondolnak önök, mi történik a szegényház lakóinak a ruháival, ha egészen elkoptak: ők részesülnek a legelőkelőbb elbánásban, külön bizottság vizsgálja meg őket és miután kivülről-belülről megvizsgálta, ülön e czélra alkalmazott hivatalos eljárással ünnepélyesen, komolyan és végérvényesen kiselejtezi őket. Igen, székes- és nyájas fővárosi olvasóm, ezeket a szegényházi ócska ruhákat, ugyanolyan komoly bizottság selejtezi ki és adja el a handlénak, mint a milyen komoly bizottság jelöli például a fővárosi bizottsági tagokat, vagy a minő például a főváros uj és nevezetes harmincz milliós kölcsönét fogja kezelni.

És itt van a dolog achillesi sarka! A mi komoly bizottság jó a fővárosi bizottsági tagok jelölésére és kölcsönök kezelésére, az a bizottság nem válik be a szegényház elnyütt ruháinak a

kiselejtezésére. Ez ugy látszik, egy sarkigazság, melyet megdönteni épp oly nehéz, mint megérteni: és itt kezdődik a csizma tragédiája.

Tavaly augusztusban történt ugyanis, hogy ama nevezetes bizotts g leltározta a szegényházbeli holmikat és egyuttal kiselejtezte az ugyanott levő ócska ruhanemüeket, hogy eladja további értékesités végett a handlénak az ujvásár-térre.

A kiselejtezett holmik közt volt egy pár kopott szegényházi csizma, a melyek kiselejtezése és zugáruba való bocsátása ellen az ott levő bizottság egyik tagja óvást emelt azzal a megokolással, hogy a csizma még használható állapotban van s ennélfogva nem volna szabad kiselejtezni. Az óvás megtétetett, a csizma pedig a többi selejtes holmival együtt betétetett a lomtár kamrájába, abban a reményben, hogy az óvás nemsokára ki fogja szabaditani a többi ócskaság közül s ő ismét vigan kopoghat a szegényház folyosóin.

A kamra kulcsát azután zsebrevágta egyik bizottsági tag, magával vitte és szépen elvesztette. A leltározásról és selejtezésről fölvett iratokat pedig magával vitte egy másik hivatalos személyiség, ez szintén elvesztette, minek folytán most, hét hónap mulva, az egész eljárást ujra kellett kezdeni s a tanács ujra összehivta a bizottságot, hogy vegye föl a leltárt és ejtse meg a kiselejtezést olykép, hogy a lomtárba csukott csizma az óvást emelő bizottsági tag kivánsága szerint kivitessék a kamrából és vissza helyeztessék régi jogaiba.

De, hajh, már minden későn volt! A kamrát — mivel a kulcsos bizottsági tag minden keresése mellett sem lelte meg a kulcsot — lakatossal kinyittatták ugyan s a megmentett csizmát diadallal kihozatták ugyan belőle, ám a szegény nyikorgó lábbeli most már csakugyan megérett a kiselejtezésre: augusztustól kiszabadulása idejéig megpenészedett a nyirkos kamrában. És igy, bár jogai visszaállittattak, nem vehette többé hasznukat, éppen úgy, mint sokan az igazságukat kereső és méltatlanul megröviditett emberek közül is, a kik — a várostól s — csak akkor kapják meg a maguk igazát, mikor már nem vehetik a hasznát!

Ez, nyájas fővárosi olvasóm, a szegényházi csizma tragédiája!

Egyszerü.

Az akkumulátorgyártás nem képesitéshez kötött ipar.

Érdekes iparügyi ujitást hozott létre a kereskedelmi miniszter egyik legujabban kelt körrendeletével. Elrendelte a a miniszter ugyanis, hogy az akkumulátor gyártását, — melynek üzéséhez eddig iparengedély volt szükséges, a melyet képesités alapján kellett megváltani — ezentul e megszoritás alól felmentsék. Akkumulátor gyártással tehát ezentul bárki foglalkozhatik a nélkül, hogy képesitését kellene igazolnia, hanem csupán egyszerü bejelentés alapján kap arra iparigazolványt.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 725.013, katona 16.000. — összesen: 741.013 Az elmult héten élve született 504 gyermek, meghalt 337 egyén, a születések 167-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 371 törvényes, 133 törvénytelen; nemre nézve 245 fiu, 259 leány. Halvaszületett 12 gyermek köztük 8 törvényes, 4 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 35.4.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 23.6 az egy éven felüli lakosságnál: 17.9, az öt éven felüli lakosságnál: 16.8.

A halottak közt volt 203 (—) finemü, 134 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 7. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 32-nél).

Ez év eddigi 9 hetében élve született összesen 4091 gyermek, meghalt összesen 2793 egyén, a születések többlete tehát 1298; a mult év megfelelő időszakában született 4954 meghalt a 2454 születések többlete tehát 1800.

Az élveszülöttek között volt 330 római katholikus, — 1 görög katholikus, — görög keleti, 22 ágostai evang., 39 helvét 1 unitárius, 106 izraelita, 6 egyéb — összesen 504. Halvaszülettek összesen 12.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1219 beteget, szaporodás 365, csökkenés 397, maradt a hét végén 1187, a Szt. László kórházban ápoltak a mult hét végén 96 beteget, szaporodás 38, csökkenés 29, maradt a hét végén 105, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 856 beteget, szaporodás 308 csökkenés 320, maradt a hét végén 844, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 841 beteget, szaporodás 144, csökkenés 145, maradt a hét végén 840 Összesen ápoltak a mult hét végén 3012 beteget, szaporodás 815, csökkenés 89,1 maradt a hét végén 2976.

A kórházi alorvosok élelmezése

A törvényhatósági bizottság a legutóbb tartott közgyülésén kimondotta, hogy a székesfővárosi *Szent-István* közkorházban alkalmazott alorvosok és segédorvosokat a nem ügyeletes napokon is részesiteni kell természetbeni élelmezésben. Ezt a határozatot ma a belügyminiszter jóváhagyta. A közkórházak orvosi személyzete körében régi panaszt szüntet meg az uj rend, mely lehetővé teszi, hogy a kórházi alorvosok a napnak legnagyobb részét hivatalos teendőik ellátására fordithassák s ne legyenek kénytelenek minden délben a távolfekvő kórház helyiségekből a város belsejébe ebédre hazasietni. A tanács intézkedésétől tehát nem csupán az orvosok kényelme, hanem a betegek ápolása szempontjából is egyaránt üdvös eredményt lehet remélni.

Hirek a városházáról.

Új javaslat a szegényügy rendezése tárgyában.

Pálmai Bertalan érdekes inditványt nyujtott be a polgármesterhez a szegényügy rendezése tárgyában. Az inditványozó nem tartja kielégitőnek a hatóság tervezte intézkedéseket, hanem egészen uj rendszert óhajtana életbe léptetni a hatóság közjótékonysági funkcziójáról. Az inditványozó szerint a hatóságnak a valódi nyomor enyhitésére és nem a gaz, lump, proletár, „csőcselék“ hizlalására kell törekedni. Az igazi szegények nyilvántartását magával a közönséggel kellene elkészittetni olyan formán, hogy a házi urat vagy a házmestert hivatalos uton kényszeritse a hatóság, hogy a gondozása alatt levő házban lakó szegények névjegyzékét állitsák össze és a kerületi elöljáróságnak mutassák be. E nyilvántartások alapján az elöljáróságok megvizsgáltatnák a bejelentett egyéneknek vagyoni és kereseti viszonyait és a puhatolás eredménye szerint klaszszifikálnák a közsegélyre érdemeseket. A hatóság minden kerületben külön helyiséget bérelne ki az adományok kiosztására. Ezekben a helyiségekben halmoznák fel a kiosztásra szánt holmikat (ruha stb.) és a hatóság megbizottai a kiosztott adományokról pontos könyvet vezetnének. Az élelmiszer-adományokat a népkonyhákba szállitanák. Az elöljáróságoknak gondoskodniok kell ezenfelül a szegény munkanélküliek foglalkoztatásáról. Az inditványozó végül kivánatosnak tartja, hogy a Népszava czimü szennyes, izgató társadalomra káros lapot kormányrendeletileg betiltsák. A tanács az inditványt megküldte valamennyi kerületi elöljáróságnak, hogy véleményt mondjanak telőle és a legközelebbi elöljárói értekezleten hozzanak határozatot.

A vizafogó gati útátjáró bejárása.

A *körvasut* és a *vizafogógát* keresztezésénél levő útátjárót kiszélesitik. A fővárosi közmunkák tanácsa az útátjáró kiszélesitése tárgyában közigazgatási bizottsági bejárást rendelt el.

Sikertelen árlejtés.

A tanács az 1901., 1902. és 1903. években szükséges zúzott trachit köanyag szállitására február 6-án tartott árlejtés eredményét kielégitőnek nem találta, miért is elrendelte, hogy a köanyag-szükséglet biztositására folyó évi márczius hónap 12-iki határidővel ujabb árlejtést ir ki. Utasitotta ennélfogva a közigazgatási ügyosztályt, hogy saját hatáskörében az árlejtés kihirdetéséről gondoskodjék és az eredményről a tanácsnak tegyen ujabb jelentést.

Sirások, mint életmentők.

A sirások, a temetőőrök s egyáltalán a fővárosi temetkező helyek személyzete hivatásukkal ellenkező oktatásban fog részesülni a mentő egyesület jóvoltából. Ugyanis azok, akik eddig csak a halállal és halottakkal foglalkoztak, oktatást fognak nyerni az első segélynyujtásban — az életmentés körül szükséges tennivalók felől. A mentő egyesületnek ez a humánus intézkedése igen helyén való, mert a temetők messze feküsznek a várostól s igy az ott előfordult szerencsétlenségek alkalmával csak későn lehetséges a kellő ápolásról gondoskodni.

A Kép kanonok alapitványa.

A *Kép* Ferencz váczi kanonok alapitványának kamataira kitüzött pályázat már lejárt. Mindössze 3 kérvény érkezett be a tanácshoz. A tanács a folyamodók közül *Hededüs* Józsefet ajánlja pályadijazásra.

Az ujonczozás költségei.

A katonai és illetőségi ügyosztály előterjesztette az 1901. évi ujonczállitásnál müködő bizottság külön költségvetését. Az ujonczozás márczius 4-én vette kezdetét és egyhuzamban április végeig fog tartani. A bizottság naponta reggel nyolcz órától délután háromig dolgozik az ujonczozásnál, s igy az idén is a főváros gondoskodik déli ellátásáról. A tanács felhatalmazza *Rózsavölgyi* Gyula alpolgármestert, a sorozó bizottság elnökét, hogy a bizottság tagjainak ellátásáról intézkedjék. Minthogy pedig az ujonczozás alkalmával olyan kiadások is merülnek fel, a melyeket nyomban fedezni kell, a tanács felhatalmazta az alpolgármestert, hogy a szükséges összegeket a katonai- és illetőségi ügyosztályának pénztárából kiutalványozhassa s elszámolását utólagosan terjeszsze be.

Egy közhasznu házikó kibővitése.

A tanács hozzájárult Beetz Vilmos vállalkozó kérelméhez hogy a *Kerepesi*-ut és *Vas*-utcza sarkán levő nagyforgalmu közhasznu pavillont tetjes nagyságura bővittetné ki. A szük, ugynevezett „félszabványos“ épület a nagyforgalmu környék igényeinek meg nem felel s a kibővités a közönség általános óhajt ását teljesiti.

A gyárak egészségügyi vizsgálata.

A belügyminiszter körrendeletet adott ki valamennyi törvényhatóság számára a gyárak egészségügyi vizsgálata és ellenőrzése tárgyában. A miniszter felhivja a törvényhatóságokat, hogy a járás, vagy város területén levő összes gyárat és ipartelepet félévenként gondosan vizsgálják meg s az eredményről felvett jegyzőkönyvet terjeszszék be. Minthogy pedig a kereskedelmi miniszter rendelete értelmében a kir. iparfelügyelők is végeznek időnként gyárvizsgálatokat s ha aggályos körülményeket látnak fenforogni, az elsőfoku egészségügyi hatóságokat erről mindenkor értesitik, ennélfogva a felesleges munka megtakaritása érdekében elrendeli a miniszter, hogy az iparhatoságok abban az évben és gyárban, a mikor és a hol az iparfelügyelő a hatósági orvos közreműködését már igénybe vette, a külön egészségrendőri vizsgálatot mellőzze, de eme körülményről a talált egészségügyi hiány megemlitése kapcsán a tiszti főorvosnak tegyen jelentést.

Juranics-utczai teherkocsi-állomás.

A főváros elhatározta, hogy a VIII. kerületi *Juranics*-utczának a *Köztemető*-ut és *Lóvásár*-utcza közötti szakaszán levő teherkocsi-állomás helyét kikövezteti. A kövező munka 6891 korona 60 fillérbe kerül. Ugyanott uj vizcsapot állitanak fel 250 korona költséggel. A tanács utasitotta a mérnöki hivatalt és a vizvezetéki igazgatóságot, hogy a munkálatokat hajttassa végre s a költségekről részletes elszámolást terjeszszen elő.

Az Erzsébet-tér katona-zenéje.

Salzer Ignácz, az Erzsébet-téri kioszk bérlője engedélyt kért a tanácstól, hogy a kioszkban a kedvező időjárás beáltával hetenként több napon délután 4—8 óráig katona-zenét tarthasson, ez alkalmakkor a tér belső területét a járókelők elől elzárhassa és csupán a kioszk vendégeinek tarthassa fenn. A tanács a bérlő kérelmét teljesitette, csupán azt kötötte ki, hogy a bérlő köteles tizenöt napon belül a terület használatért 200 korona engedély-dijat lefizetni, köteles ezenkivül az asztalokat és székeket kilencz óráig eltakaritttatni, valamint a virágágyak épségére gondosan felügyelni.

Adomány a szegényeknek.

Kiss Ferencz a „*Makkhetes*“ vendéglő tulajdonosa, a napokban ötven koronát juttatott *Eszláry* Sándor VII. ker. előljáró kezéhez, hogy a kerület szegényei között osztassa szét.

A kifőzők iparigazolványa.

A vendéglősök ipartestülete azzal a kéréssel fordult a fővárosi tanácshoz, hogy a kifőzők tulajdonosaitól is kivánják meg az iparigazolvány megszerzését. A tanács most akként intézkedett, hogy csak azokat a kifőző-tulajdonosokat kötelezzék iparigazolvány váltására, a kik nagy mértékben, iparszerüen üzik a kifőzést, — mig ellenben azok a kifőzők, kik háziag kis mértékben folytatják a kifőzést, — ezentul is igazolvány nélkül üzhessék e foglalkozásukat. A vendéglősök anyagi érdekeik megtámadását látják a kifőzők működésében s még nagyobb megszoritást óhajtanának a főző ipar terén.

A VII. kerületi fióknépkonyha bezarása.

A VII. kerületi *Józsika*-utczai fióknépkonyha már eddig is oly csekély dotáczióban részesült, hogy alig birt hivatásának megfelelni. Ezt a dotácziót most még kevesebbre szállitották le, ugy hogy a kerületi előljáró kénytelen volt a népkonyha működését megszüntetni. A népkonyha egyelőre márczius 15-étől november 15-ig marad zárva. Igen különös, hogy épen ebben a kerületben, hol a mult héten történt szerencsétlenség mutatta meg egy második népkonyha szükségességét, rendelik el egy ily igazán fontos intézmény megszüntetését, bár a bezárt népkonyha forgalma másrészről nem okolta meg az ujabb és fokozottabb áldozatok meghozatalát.

Előljárósági fogalmazók a polgármesternél.

Az előljárósági fogalmazók küldöttsége tisztelgett a napokban *Halmos* János polgármesternél. A küldöttség elpanaszolta a polgármesternek, hogy a választásoknál a kerületekbe beosztott fogalmazókat meg nem érdemelt módon mellőzik azoknak a kollegáiknak javára, a kik a központban, tanácsi ügyosztályokban teljesitenek szolgálatot. A központban működő tisztviselő könnyebben szerez összeköttetést és teszi ismertté magát, mig a kerületbeliek, a kik pedig szintén fontos és sok munkát végeznek, háttérbe szorulnak.

A polgármester igen szivesen fogadta a küldöttséget s megigérte, hogy mindenkor figyelemmel lesz a kerületi tisztviselők működésére is és a jelöléseknél vigyázni fog, hogy a teljes igazság érvényesüljön.

Uj disznövények a fővárosi parkokban.

A főkertész javaslatára a mérnöki hivatal előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a főváros közterein ek ékesitésére uj disznövényeket szereztessen be. A növényeket 14,000 korona értékben F. Sander et Co brugessi belgiumi czégnél rendelik meg.

A Szent-Rókuskórház panasza.

A kórházban ápolt szegény betegeket a községek rendszerint hazaszállittatják további gyógykezelés végett. Az ilyen betegeket az államvasutak igazgatósága féláru menetjegy kedvezményben részesiti. Legutóbb azonban gyakran megtörtént, hogy a vasuti pénztár megtagadta a fél jegy kiadását s ezzel a beteget, akinek elég utiköl sége nem volt — arra kényszeritették, hogy a kórházba visszavánszorogjon. Ez anomáliának megszüntetése végett a Szent-Rókuskórház gondnoksága azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a belügyminiszter a kellő intézkedéseket a maga hatáskörében tegye meg, s rendeletileg utasittassa a kereskedelmi minisztérium utján a pályaudvari pénztárakat, hogy a féláru jegyeket a betegeknek és a kisérőknek mindenkor akadálytalanul szolgáltassa ki, ha a kellő hatósági igazolványt felmutatják.

Segélyek.

A *Charité* kórház egyesület kérvényt nyujtott be a tanácshoz, melyben anyagi támogatást kér. Kérelmét azzal indokolja meg, hogy az egyesület szakorvosai több mint 80.000 ingyen rendelést tettek és körülbelül 1200 műtétet végeztek. A tanács az előző években is részesitette az egyesületet segélyben s előreláthatólag az idén sem fogja kérelmét megtagadni.

Ugyancsak a „*Kisdednevelők országos egyesülete*“ is anyagi támogatást kér a tanácstól.

Sártenger a központi városházán.

A központi városháza Károly-körut felőli részének udvarát még mindig nem kövezték ki. E miatt a sár és szutyok teljesen elárasztja a mély talaju udvart, ugy hogy gyalogszerrel is csaknem teljesen lehetetlen a keresztül haladás rajta. Ezen az udvaron az ott levő üzleti rakodó helyekhez sűrűn járnak terhes kocsik, a melyek kivétel nélkül elakadnak a sártengerben. Érdekes látványosság ilyenkor, hogy a dühöngő kocsisok segitő lovakat fognak a szekér elé s nagy kinnal ugy vonszolják ki a kátyuból az elakadt monstorumokat. Az épületes jeleneteknek nagyszámu kiváncsi nézőközönsége verődik össze s a csődület lármáján szórakozik szabad perczeiben az udvar-felé eső hivatalok személyzete, a melynek nyugalmát a legnagyobb dolog időben felveri az udvar éktelen zaja. A szégyenletes állapot megszüntetésére — mint értesülünk — az állatvédő egyesület akarja megtenni a kezdeményező lépéseket, mert nem türheti a központi városházán napirenden levő állatkinzást.

Hollandia Budapesten.

A Budapesten lakó hollandusok társaskört alakitottak, melynek czime: „*Németalföldi társaskör Magyarországon*“. A kör czélja az, hogy a Magyarországon s különösen a Budapesten élő *hollandusok* között a társadalmi érintkezést előmozditsa. Az egyesület elnöke a budapesti németalföldi kir. főkonzul.

A lánczhidfő—rudas-fürdői villamos vasut.

A budapesti közuti vaspálya-társaság a budai Lánczhidfő és Rudasfürdő között uj villamos vasuti vonalat létesit. Az uj vonal megépitéséhez a kereskedelmi miniszter a társaság vonalhálózatának jóváhagyása alkalmával már hozzájárult. A szükséges közterületet a főváros már elvben átengedte. A kereskedelmi miniszter most kitüzte az uj vonal közigazgatási bejárását. A bejárásra a miniszter *Papp* Árpád osztálytanácsost küldte ki. Határnapul márczius 18-iának d. e. 9 óráját tüzték ki.

A fővárosi árvák.

A József fiárvaház, Mayer fiárvaház, Erzsébet leányárvaház és a községi szeretetházi bizottmány a héten tartotta megalakulása után első együttes ülését Horváth János elnöklete alatt, melyen a következő ügyeket intézték el: Az árvaházba való felvétel iránti kérvényezők közül ötöt vettek föl. A Mária Valéria kir. herczegnő és Gizella kir. herczegnő nevét viselő 1000—1000 kor. házasitási alapitvány iránt a bizottmány 10 pályázót ajánlott a tanácsnak. A közös bizottsági ülés a nagypénteki ev. ref. társaságnak 2800 kor. évi segélyt szavazott meg, melynek ellenszolgáltatása fejében a társaság 10 árvát tartozik az általa fentartott árvaházban ellátni. Horváth János tanácsos ezek után megköszönte a tagoknak az ügy iránti érdeklődését és arra kérte, hogy az árvaházakat látogassák és a legközelebbi ülésen tegyenek véleményes jelentést. Miután több kisebb ügyet elintéztek, az ülést az elnök berekesztette.

Közgazdaság

—

A Magyar Általános Hitelbank.

A Magyar Általános Hitelbank 1900. évi január 1-től, deczember 31-ig terjedő harminczharmadik üzletszakának ma közzétett zárószámadása a következő tételeket tünteti föl: Mérleg: Aktivum: Pénztári készlet 3.780,666 korona 04 fillér. Tárcza 51.884,676 korona 05 fillér. Értékpapirok 6.231,474 korona 04 fillér. Árukészlet 182,951 korona 90 fillér. Adósok 87.384,830 korona 70 fillér. Társasüzleti részesedések 18.999,626 korona 60 fillér. Különféle aktivák 9.562,922 korona 58 fillér. Ingatlanok 341,245 korona. Fölszerelés 28,500 korona. Összesen 178.496,892 korona 91 fillér. Passzivum: Részvénytőke 34.000,000 korona. Tartalékalap 10 300,000 korona. Föl nem vett osztalékok 3.136 korona. Elfogadványok forgalomban: 12.017,000 korona. Pénztári jegyek forgalomban 2.736,400 korona Hitelezők 114.002,236 korona 01 fillér. Különféle passzivák: 1.653,761 korona 08 fillér. Nyereség egyenlegül 3.684,359 korona 82 fillér. Ösz-

szesen 178.396,892 korona 91 fillér. Üzleteredmény-számla: Terhek: Tiszti fizetések 489,691 korona 14 fillér. Költségek 706,380 korona 98 fillér. Veszteség értékpapirakon 123,494 korona 42 fillér Veszteség követeléseken 74.587 korona 07 fillér. Adó 377,144 korona 01 fillér Nyereség egyenlegül: 3 684,359 korona 82 fillér. Összesen 5.455,657 korona 44 fillér. Jövedelmek: Kamatok 3.773,351 korona 99 fillér. Jutalékok 1.037,916 korona 92 fillér. Társas üzleti nyereségek 255,729 korona 90 fillér. Nyereség érczváltók és érczértékek után 163,868 korona. Nyereség árukon 62,825 korona 12 fillér. Házbérjövedelem: 43,231 korona 23 fillér. Nyereség-részesedésünk a fiumei hitelbank-részvénytársaságnál 8,740 korona 42 fillér. Nyereségáthozat az 1899-ik évről 109,903 korona 96 fillér. Összesen 5.455,657 korona 44 fillér. Az egyes üzletágak átnézete: Váltótárczaállomány 1900. január 1-én: Helybeli váltók 32.418,944 korona 24 fillér. Idegen váltók 12.232,383 korona 10 fillér. Összesen 44.651,327 korona 34 fillér. Bejött: helybeli váltók 204.699,400 korona 83 fillér. Idegen váltók 84.180,412 korona 06 fillér. Összesen 288.879,812 korona 89 fillér. Kiment: Helybeli váltók 204.782,606 korona 30 fillér. Idegen váltok 83.118,654 korona 66 fillér. Összesen 287.900,270 korona 97 fillér. Készlet tehát 1900. deczember 31-én: Helybeli váltók 32.236,738 korona 77 fillér. Idegen váltók 13.294,130 korona 50 fillér. Összesen 45.630,869 korona 27 fillér. Érczváltók, érczértékek, kisorsolt értékpapirok és szelvények állománya 1900. deczember 31-én 6.253,806 korona 78 fillér. Az összes forgalom tett: A folyószámla és bizományi üzletben 5,814.464,772 korona 19 fillér. Érczváltók és érczértékekben 693.763,690 korona 25 fillér. Elfogadványokban: Állomány 1900. január 1-én 11.878,000 korona, Elfogadtunk az 1900-ik évben 47.281,000 korona. Beváltottunk az 1900-ik évben 47.142.000 korona. Forgalomban volt 1900. deczember 31-én 12.017,000 korona. A pénztári összes forgalom tett 2,175.396,674 korona 52 fillért.

A Magyar Agrár- és Járadékbank r. t.

A Magyar Agrár- és Járadékbank r. t. igazgatósága megállapitotta az intézet 1900. évi merlegét. A nyereség- és veszteség-számla 1900. év végével 1.400,370 korona 13 fillér tiszta nyereséggel zárul. Ebből a tiszta nyereségből, az igazgatóságnak a közgyülés elé terjesztendő javaslata szerint, kifizetendő — mint a mult évben — osztalék fejében részvényenkint 5% = 20 korona, azaz 1.200,000 korona. A fenmaradó 200,370 korona 13 fillér nyereségből 50,000 korona a külön tartalékalaphoz utalandó, 150,370 korona 13 fillér pedig uj számlára viendő át. A kitüntetett nyereségben benfoglaltatik az 1900. év végeig lebonyolitott konzorcziális üzletek nyeresége. A kamat jövedelem a mult évivel szemben 56.746 korona 54 fillérrel kisebb, a jutalékok és különféle nyereségek czimén elért eredmény az értékpapirok árfolyamának 50.294 korona 43 fillérrel történt csökkenése következtében a mult évivel szemben 22,955 korona 37 fillérrel, a költségek és adók pedig 4712 korona 28 fillérrel alacsonyabb összeggel szerepelnek. A jelzálogkölcsönök a zárszámadásban 25 223,772 koronával vannak kimutatva az előző évi 23.384,992 korona 82 fillérrel szemben, e szerint tehát 1.838,779 korona 18 fillér gyarapodást mutatnak. A szőlőkölcsönök összege 1900. év végén volt 20.383,981 korona 90 fillér szemben az előző évi 17.047.492 korona 72 fillér, a mi 3,336,489 korona 18 fillér emelkedést mutat. A banknak 1900. deczember 31-én a szőlő- és jelzálogkölcsönökről 6081 számlája állott fenn.

A Ganz és társa vasöntö- és gépgyár r. t.

A Ganz és társa vasöntő- és gépgyár r. t. igazgatóságának mai ülésén bemutatták az 1900. évre vonatkozó zárszámadásokat, melyek mintegy 34½ millió korona kiszállitás mellett 1.307,493 K tiszta nyereséggel zárulnak, ugy hogy a 260.649 K nyereségáthozatallal együtt összesen 1.568,140 K áll a részvényesek rendelkezésére. Az igazgatóság elhatározta, hogy f. évi április 23-ra egybehivandó rendes közgyülésnek az 1900. évre 160 korona osztalék kifizetését fogja ajánlani és egyuttal javasolni fogja, hogy az igazgatóság alapszabályszerü jutalékának levonása után az osztalék-tartalékalap 100,000 koronával dotáltassék, mi által ez az alap 2 millió koronára növekedik.

Magyar Jelzálog Hitelbank.

Az igazgatóság és a felügyelő-bizottság által jóváhagyott, 1900. deczember 31-ével lezárt mérleg szerint a bruttonyereség az 1890-ről áthozott 616,688 kor. 30 fillér hozzászámitásával 6.067,436 kor. 83 f. és a tiszta nyereség, a kezelési költségek és adók levonása után, a mult évben kimutatott 4.829,903 kor. 40 f-el szemben 4 803,110 kor. 37 fillért tesz.

Az igazgatóság f. hó 31-ére egybehivott közgyülés elé azon inditványt fogja terjeszteni, hogy a forgalomban levő 150,000 drb részvény után részvényenként mint a mult évben 25 frank osztalék fizettessék, továbbá: 300,000 kor. az árfolyam-különbözeti tartalékalap, 30,000 kor. az intézeti nyugdijalap javadalmazására, 30,000 kor. az intézeti tisztviselők és szolgák külön jutalmazására fordittassék és a fönmaradó 625,843 korona 17 fillér a folyó évre elővitessék.

A tiszta nyereség az alaptőke 13,67%-os kamatának, a nyereményáthozatal leszámitása mellett pedig 11,92% kamatoztatásnak felel meg. Tekintettel arra, hogy az 1899. évről való áthozatal 59,000 frttal kevesebb volt, mint az 1898. évről való, az idei tiszta nyereség 32,000 frt-tal magasabb, mint a tavalyi, ami a kamatok és a jutalékszámlák nagyobb számtételeiben is kifejezésre jut. Ezt a szép és nagy sikert a bank elsősorban hatalmas kül- és belföldi összeköttetéseinek köszönheti, melyeket a lefolyt év mostoha viszonyai közt is intenzive ápolt és köszönheti annak a körültekintő, gondos vezetésnek, mely a bankot előkelő rangjára emelte és mely az utolsó időben is a Beck Nándor elnök-vezérigazgató által Párisban keresztülvitt kötvényelhelyezési müvelettel oly jelentékeny szolgálatott tett a magyar közhitelnek.

A Pesti Hengermalom-Társaság.

A Pesti Hengermalom-Társaság a napokban tartotta közgyülését br. Kochmeister F. elnöklete alatt. Az előterjesztett igazgatósági jelentésből a következőket közöljük: Az 1900. évben a magyar malomiparnak megint csak igen nehéz viszonyokkal kellett megküzdenie, különösen a budapesti malmoknak, amelyek hátrányban vannak a vidéki malmokkal szemben. A mult év nevezetes eseménye az, hogy a vámkülföldi lisztkivitelnek eddigi alapja — az őrlési forgalom — megszünt. Nagy köszönettel tartozunk mindenesetre a kereskedelemügyi miniszternek, hogy az őrlési forgalom elvesztéséért igyekezett legalább részben kárpótlást nyujtani szállitási dijkedvezményekkel; ezek azonban a fővárosi malmoknak elegendők nem lévén, a finom liszt elkerülhetetlen kivitele a mult évben is igen nagy áldozatokba került. Az első félévben az üzleti viszonyok elég kedvezőtlenek maradtak, az uj évad beálltával a külföldnek a tavalyinál sokkal csekélyebb termése folytán ugy Ausztriába, mint a vámküldföldre jó kiviteli kilátások mutatkoztak. E kilátások nem valósultak meg mert az argentinai termésről érkezett kiváló jó hirek miatt belföldi áraink a külföldiekhez képest ismét tulságosan magasakká lettek. Ausztriában pedig a tultermelés nálunk akadályozta meg a lisztárak kedvező alakulását. Az áresést az elkerülhetetlen volt készlettartásnál a vásárlás kellő beosztásával ellensulyoztuk, de fedezetlen eladásoktól tartózkodván, a konjunkturákból hasznot nem huztunk. Vállalatunk helyzete különösen nehéz volt, a mennyiben az év kétharmad részén túl még a köztudomás szerint gyönge minőségü 1899-i buzát kellett őrölnünk és az 1900-i buza minősége is — bár javult már — nem érte el a rendes évekét. Ilyen körülmények között az őrleteket állandóan ugy összeállitani, hogy őrleményeink megszokott kiváló minőségét minden ingadozás nélkül rendesen fentarthassuk, csak áldozatokkal sikerült. Ellenben vállalatunk üzleti tekintélye tovább növekedett s gyártmányaink hirneve és kellendősége ismét terjedt. Elismert szolid üzleti eljárásunkkal és a lehető legnagyobb takarékossággal és gondossággal az üzemben értük el azt, hogy az egész éven át — bár csak csekély — nyereséggel dolgozhattunk. Az 1900 év után a nyereség- és veszteség-számla: 124,262 kor. 80 fillér tiszta nyereséget mutat, levonván ebből 25,470 kor. 65 fillért, 98,792 kor. 15 fillér marad a közgyülés rendelkezésére. Az igazgatóság javasolja, hogy ez összegből 80,000 kor. mint 5 százalékos osztalék a részvényeseknek kifizettessék s az ennek levonása után maradó 18,792 kor 15 fillér uj számlára vitessék át. 40. sz. szelvényei egész részvényeinknek 40 kor.-val folyó évi április 1-étől kedve a Magyar Általános Hitelbank pénztáránál Budapesten fognának beváltatni. Czélszerü kikerekitéseül a már 1897-ben vásárolt lágymányosi telkekhez 11,486.7 négyszögöl nyagyságu telket vásároltunk, négyszögölenkint 5 kor. 70 fillérért. Ezen telekvásárlásra vonatkozó adás-vételi szerződés jóváhagyását kérik. Van szerencsénk továbbá bejelenteni, hogy elhatároztuk malmunk berendezésének körülbelül 250,000 kor. kiadással járó részbeni átalakitását. Miután éveken át végzett próbák útján meggyőződtünk, hogy ezen átalakitás után gyártmányaink iddigi kiváló minősége nemcsak fentartható, hanem talán még emelhető is és minthogy az átalakitásra forditott kiadásokat különben az őrlés jobb eredménye és a megtakaritások utján elérhető haszon 2—3 év alatt fedezni fogják — a versenyképesség szempontjából szükségesnek tartjuk ezen átalakitás foganatositását. A közgyülés a jelentést jóváhagyta, a javaslatokat elfogadta és a fölmentvényt minden irányban megadta. A felügyelő bizottság tagjaiul megválasztották: Guda Dömötört, Imerdörffer Agostot, Stesser Józsefet; póttagul Neuschloss Ödönt.

Hirdetések.

Árlejtési hirdetmény.

A székesfővárosi VIII. közigazgatási kerület területén fekvő összes községi épületekben — a kórházak kivételével — a szükséges cserépkályha javitási munkák 3 évre vállalatba adatnak.

Alulirt elöljáróság ezen munkák biztositására nyilvános pályázatot hirdet s felhivja a vállalkozni kivánókat, hogy kellő bélyeggel ellátott ajánlataikat, melyekhez a 100 korona bánatpénzről szóló letéti nyugta csatolandó, zárt boritékban, alulirt elöljáró kezéhez (VIII. Baross-utcza 65. I. 18.) f. évi **márczius hó 29-én** déli 12 óráig annál is inkább adják be, mert a később érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

A vállalati feltételek és az egység-árjegyzék a VIII. ker mérnöknél (VIII. Baross-utcza 65. II. 55.) naponta a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok 1901. márczius hó 29-én délután 5 órakor Baross-utcza 56. I. 17, alatt tartandó választmányi gyülésen fognak felbontatni és ugyanitt fog az árlejtés eredménye is kihirdettetni.

Budapest, 1901. márczius 7.

A VIII. ker. elöljáróság.

Pályázati fölhivás.

Néhai Ignjatovics János és neje született Ivannovits Theodosia által alapitott kiházasitási ajándék a folyó évben egy róm. kath., vagy ágostai vagy helvétvallásu magyar avagy német ajku hajadonnak és három görög keleti vallásu és szerb ajku hajadonnak fog kiadatni.

Az ezen egyenként 420 korona jutalomdijat elnyerni óhajtó leányoknak ez iránt a főváros tanácsához az eljegyzé után, de a házasság megkötése előtt kell folyamodniok, a folyamodványok saját vallásuk és lakhelyük lelkészéhez **folyó évi márczius hó 21-éig** benyujtandók, a kinek ajánlása és kijelölése nélkül a jutalom ki nem fog szolgáltatni. A folyamodványban a következő kellékek hitelt érdemlőleg igazozolandók:

a) a fővárosi I. kerületnek Tabán nevü részében való lakás, vallás, jó magaviselet és vagyontalanság;

b) azon körülmény, hogy ugyancsak Tabánban megtelepedni szándékozó tisztességes ifjuhoz vagy özvegy férfihez megy férjhez.

A székesfőváros tanácsa.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy a **Magy. kir. Szabadalmazott Osztálysorsjáték (VII. sorsjáték)** 6. osztályának huzásai **folyó évi márczius 19-től április 15-ig** tartatnak meg, még pedig a következő napokon:

Márczius 19, 20, 21, 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30; április 1, 3, 4, 6, 9, 11, 12, 15.

A huzások mindig délelőtt 9 órakor kezdődnek és a **magyar királyi ellenőrző hatóság és királyi közjegyző** jelenlétében nyilvánosan történnek a huzási teremben (VI., Eskü-tér, bejárat a Duna utcza felől). A sorsjegyeknek a VI. osztályra való megujitása a játékterv szerint minden igény különbeni elvesztésének terhe alatt 1901. márczius 12-ig eszközlendő.

Budapest, 1901. márczius hó 3.

Magyar Királyi Szabadalmazott Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lónyay. *Hazay.*

Budapesti közuti vaspálya-társaság.

HIRDETMÉNY.

A „Budapesti vaspálya-társaság"

XXXVI. rendes közgyülése

folyó évi március hó 28-án délután negyed 4 órakor, a társulat saját épületében Budapesten, V., Lipót-körut 22. sz. alatt fog megtartatni.

NAPIREND:

1. Igazgatósági évi jelentés; előterjesztése az 1900. évi zárszámadásnak és mérlegnek és a felügyelő-bizottság erre vonatkozó jelentésének, az osztalék megállapitása; határozat a felmentvény megadása érdemében.
2. Kovács József részvényes inditványa, hogy a külön tartalékból részvény és élvezeti jegyenként 100 korona visszafizettessék.
3. 9 igazgatósági tag megvalasztása.
4. A felügyelő-bizottság kiegészitése.

Szavazati jogot adnak a társaság közgyülésein (alapszabályok 15. és 20. §§.) egyaránt a társaság részvényei s illetőleg élvezeti jegyei, ha legalább négy nappal a közgyülés előtt az igazgatóságnál letéteményeztetnek; 20 darab részvény vagy élvezeti-jegy után egy szavazat gyakorolható, oly megszoritással azonban, hogy 20 szavazatnál többet egy részvényes sem gyakorolhat sem saját nevében, sem pedig megbizásból.

Felhivatnak tehát a t. cz. részvényes urak, kik a jelen közgyülésen részt venni óhajtanak, miszerint a czimleteiket, a szelvényekkel együtt beleértve a folyó évi május 1-én lejárót is, szám- és névjegyzék kiséretében, bezárólag folyó évi március hó 24-éig az igazgatóságnál (Budapesten, V., Lipót-körut 22. szám) délelőtt 9—12 között, térittvény mellett, letenni méltóztassanak, hol a szavazási igazolványokkal egyidejüleg az előterjesztendő zárszámla és mérleg, valamint a felügyelő-bizottság jelentése is átvehető lesz.

A letéthez szükséges nyomtatványok a társaság pénzügyi szakosztályában dijmentesen kaphatók.

Budapest, 1901. évi márczius hó 11-én.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest V., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901 március 25-én. 12. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A főváros kölcsönügye.
Az épitkezések pangása.
A főváros festményei és szobrai.
Az országos lelenczház.
Zsufolt lakások.
Uj közmunkák és épitkezések.
Egy akta története.
Irodalom és művészet.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV. Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZAG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Budapest szakszerü egyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. **közönség** szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

IV. évfolyam 1901 Budapest március 25. 12. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A főváros kölcsönügye.

A fővárosi kölcsönügy lebonyolításának sok változaton keresztül vergődött mozgalmas ügye immár elérkezett a sikeres megoldás stádiumába. Az előzetes aláírások olyan összeget biztositottak a fővárosnak, mely a szükséges harmincz millió koronát tetemesen meghaladja. A fővárosi kölcsön ügyletében érdekelt bankcsoport az opcziót olyan alakban és módon, mint azt a subskripczió biztositja, nem hajlandó gyakorolni. Ez iránt már megérkezett a tanácshoz a megtagadó hivatalos nyilatkozat is, a mi előre volt látható.

A bankok magatartásának magyarázatát az üzleti szempontból eltekintve megtaláljuk az erkölcsi okokban. Hosszas alkudozás után tették meg ajánlatukat, a melynek kedvezőre fordításában közremüködött tudvalevőleg maga *Széll* Kálmán miniszterelnök is s a bankcsoport akkor avval érvelt, hogy egyenes veszteséggel járna, ha a megjelölt határon tullépnének. Ilyen körülmények közt erkölcsi kötelességük volt az érdekelt bankoknak, hogy saját tekintélyük és komolyságuk megóvása szempontjából ne dezavuálják önmagukat.

Igen kiváló pénzügyi szaktekintélyek állitása szerint ezenkivül igaznak elfogadható tény az is, hogy a bankcsoport saját adott helyzetében nem is hozhatott volna nagyobb áldozatot s ezek a vélemények arról is biztositanak, hogy, a ki a financziális üzletek kohójának fenekére belát, — kénytelen elhinni, hogy a főváros álláspontja szerint kedvezőtlen üzlet, — a bankokra nézve sem lett volna nyereséges, sőt az esetleges veszteség bizonyos koczkázatával járt volna. Az elért megoldás tehát minden vonalon, minden tekintetben kedvező, sőt örvendetes.

Az aláirások gyüjtésének első napjaiban több oldalról hallatszott megjegyzés épen a fővárossal szemben érdekelt bankok ellen, a miért az aláirásokban részt nem vettek. Pedig ez a vád, mintha a bankcsoport ellenszenvvel tekintené a főváros manipuláczióját s közömbös lenne vele szemben, — kissé alaposabb megfigyelés után tárgytalanná válik.

A pénzintézeteket ugyanis kényszeritette a tartózkodó magatartásra épen az egymással szemben vállalt kötelezettségük, mely addig, mig a formaszerint megalakult bankcsoport az az opczió gyakorlására vonatkozólag hivatalosan nem nyilatkozott, megkötve tartotta minden tagját s a külön fellépést a társas viszony, sőt egyenesen a tisztesség követelményei lehetetlenné tették.

Most azonban, hogy a harmincz milliós kölcsön dolgában a csoport tagjai között a közösség megszünt, az üzlet a csoport számára tárgytalanná vált, az egyes tagok kötelezettség alól felszabadultak és mint egyes testületek, kétségkivül sietnek a közönség derék munkájából a maguk részét is kivenni.

A *közönség munkájából* igen, mert a főváros kölcsönügyeinek ilyen sikeres lebonyolításában a legnagyobb érdeme a közönségnek van.

Dicsérő szavakat kellene keresnünk a magyar közönség jellemzésére, de elég, ha ismét csak annyit konstatálunk, hogy ebben a publikumban nem lehet csalódni. A hol igaz közérdekről, derék törekvésekről van szó s ezt a közönséget felébresztik, tettre hivják, az cserben nem hagyja a hozzá folyamodókat soha. Valóban csudálatos, bámulatos ebben az esetben is az aláirások eredménye. Elvégre is *üzletről*, pénzről, anyagi dolgokról van szó, a melyben az egyén természetszerüleg leginkább igyekszik integritását fentartani s általános szempontokkal legkevésbbé befolyásolható. Ám azt kell

tekintenünk, hogy itt *közérdekről* és *magyar közönségről* van szó s a mi még jobban lendit a dolgon, a magyarok szeretett ifju fővárosának ügyéről! Ime kicsiny és nagy, hatalmas, gazdag és a gyengébb középsorsu polgár és üzlet czéljára alakult részvénytársaság, földesur és kereskedő, lateiner és iparos lelkesedve egyesülnek önszántukból, hogy a fővárosnak szolgálatot tehessenek! Nem szép, nem lélekemelő látvány!

De ne feledkezzünk meg azokról a tényezőkről sem, a kiknek munkája és sikere, hogy a közönségnek ez impozáns lelkesedését felkeltették. Az érdem elsősorban is *Halmos* János polgármesteré, a ki kellő önérzettel, magas tisztéhez méltó lelkiismerettel és buzgalommal adta oda minden tudását és tekintélyét erre a kérdésre, csak hogy a főváros érdekeit kellő erélylyel megvédhesse s azt e nehéz pillanatokban sikerrel érvényesithesse.

Nem lehet kisebb az elismerés kivüle azoknak a bizottsági tagoknak a számára is, kik teljes erővel igyekeztek az uj terv sikerre vezetésére s a közönség körében megcsinálták a zt a propagandát, mely a fényes sikert előidézte.

A főváros ez évi anyagi gondjai tehát eloszoltak. A kölcsönösszeg felét néhány nap mulva meg is kapja, a mennyiben a közgyülésnek az aláirások hivatalos gyüjtését elrendelő határozatát kedden már a belügyminiszter elé terjeszti a polgármester s a kormányhatósági jóváhagyást előreláthatólag azonnal magával is hozhatja. A tizenöt millió korona felhasználására már megállapitották a szükséges tervet s az összeg bizony hamarosan elfogy. Októberre azonban megkapja a főváros a kölcsön második fele részét, amelyet az év végéig fog, a már megállapitott terv szerint — leginkább közmunkákra — felhasználni.

A kölcsön felvételével sikerül már most a kitüzött valamennyi közmunkát foganatositani, a mi ismét az általános nyomor és pangás eloszlatására lesz kimondhatatlan hatással.

A borús égen csak messzebb látunk tornyosuló fellegeket Ha arra gondolunk, hogy mindez csak pillanatnyi eredmény, időleges öröm, a végleges orvoslás azonban távol áll. Hol keressük *ezt*? Olyan kérdés, mely számtalan mélyen gondolkozó agyvelőt hosszu idő óta foglalkoztat, de a melyre a megfelelő feleletet egyhamar nehéz lesz megtalálni.

Az épitkezés pangása.

(*Okai, haszna és megszüntetése.*)

III. közlemény.

Előző czikkemben iparkodtam kimutatni, mennyire kivánatos dolog volna a már elvileg ugyis elhatározott nagy épit kezések foganatositása a székesfőváros anyagi érdeke szempontjából és rámutattam ez épitkezések sürgős voltára. Eddig megokolásomban főképen csak azt tekintettem, hogy a körülmények (az adómentességi kedvezmény elvesztése stb.) ugyis kényszeritő sulylyal nehezednek ez intézkedések megtételénél az illetékes tényezőkre s e munkák elvégzésének ad graecas calendas halasztását amugy is lehetetlenné teszik; használjuk föl tehát most az épittetőkre páratlanul kedvező viszonyokat és ne várjuk meg, a mig ujra megdrágul minden, hanem épitsünk idejében jól és olcsón.

Annál bátrabban vonhattam le ezt a következtetést elmélkedésemből, mert a megjavult gazdasági viszonyok s a pénz általános megolcsóbbodása ezt a megoldást lehetővé is teszi, s ha mégis hosszas huzavonák előznék meg a határozatot, ugy ebből a székesfővárosnak, tisztán üzletszerüleg tekintve is a dolgot, csak károsodása következhetnék.

Be akarom azonban bizonyitani, hogy a gyors elhatározás ma nemcsak üzletszerü hasznot jelent, hanem óriási jótétemény volna a székes-főváros lakosságára és végső következményeiben még ujabb, nagy hasznokat is hozna.

Már az első közleményben emlitettem a munkáselem kivándorlását a székes-fővárosból a munkahiány következtében és rámutattam arra, hogy ez a kivándorlás, valamint az üres lakások további szaporodása, s a tovább is itt élő iparüzők jövedelmének mértéktelen megcsökkenése mindig ujabb terheket fog róni a székes-főváros hatóságaira, a melyek a *társadalmi* segitség munkájával már most is tulságosan el vannak foglalva; de egyuttal a segitő akczió megakadását fogja okozni az eddig adakozók kimerülése és a székes-főváros jövedelmeinek nagy megcsappanása az adóalap romlása következtében. És ebből következtettem azt, hogy a munkásemberhez nem illő segitségadás helyett iparkodjék ezeket a könyörgőket munkával ellátni, mert ez a módja a segitésnek erkölcsösebb, állandóbb hatásu és ennek az elfogadása senkire nézve sem lealázó.

Erről, mondom, röviden már szólottam. Lássuk már most második felét állitásomnak, hogy ez a módja a segitségnek a székes-fővárosra nézve még tiszta haszonnal is jár.

Nagyon természetes dolog és hosszas magyarázgatásra nem szorul, hogy ilyen nagyméretü épitkezés, mint azt emlitettem, messzire kihatóan érezteti hatását. A munkátlanok ezreinek ad munkát, kenyeret és nagyon sok embernek alkalmat arra, hogy szükségletéről gondoskodva pénzt hozzon forgalomba. Már pedig elhatározott dolog, hogy az állam is nagyarányu épitkezésekkel iparkodik segiteni a nagy nyomoruságon. Tizezrek találnának munkát és milliók jönnének forgalomba. Ez rögtön megtenné hatását.

Mivel hogy mindenki ragaszkodik a lehetőségig a földhöz, a hol eddig boldogulni birt, a kivándorlásnak egy csapásra vége lenne, sőt rövid időn belül megkezdődnék az elmenekülteknek visszaszállingózása.

Közismert dolog, hogy a hatóságok tevékenysége mindig serkentőleg hat a polgárokéra is. A viszonyok javulása, a nyomoruság megcsökkenése a legrövidebb idő alatt érezhetővé válnék és visszaadná ujból azok bizalmát, a kik eddig félve huzódtak el mindenhonnan, a hol arról volt szó, hogy tőkéjüket épitkezésre óhajtanák igénybe venni. S a visszaszálló bizalom életet hozna ujra nagybeteg épitőiparunkba, megadná neki a tőkét, a mit most teljesen nélkülöz.

És ez az élet hamar észrevehetővé válik és azok látják meg legelőször, a kik a legnehezebb szivvel szakadtak el a fővárostól és az elmenekültek visszaszállingózását felváltaná a kivándoroltak visszaözönlése. És mi lenne ennek a visszaözönlésnek a legelső, leghamarabb észrevehető hatása? Az eddig üresen állott lakások számának a fogyása, fogyása annyira, hogy a nagy lakáskereslet folytán a bérek ujból emelkedni kezdenek s a bérházépités ujra olyan jövedelmező befektetéssé válik, mint a milyen volt a válság beállta előtt. Akkor azután — amugy is drága lévén az épitkezés a hirtelen vállalkozóvá lett közönség közbelépése folytán — megszünhetnek a nagyobb középitkezések, hogy ujból kezdetüket vegyék majd, a mikor a magánvállalkozóknak föltétlenül ujra bekövetkező tulspekuláczióju folytán az épitkezés megint megakad és megolcsóbbodik.

Kifogást tehetne valaki esetleg ez ellen a most lefestett kép ellen, állitván, hogy benne egészen üzleti szerepet szántam a magánembereknek és csaknem ideálisat, talán meg sem valósithatót, a mentőangyal szerepét a székes-főváros hatóságai számára. Csakhogy ez a kép, a mennyiben a magánemberekre vonatkozik, tökéletesen vág. Hiszen napról-napra tapasztalhatjuk, hogy mihelyt hire terjed, hogy valamely pályán vagy földterületen jól lehet boldogulni, rögtön az emberek óriási tömege veti magát arra a pályára, vándorol arra a helyre, hogy az önmaga okozta mértéktelen konkurrenczjával azt a pályát vagy helyet tönkretéve, teljes mértékben vonuljon attól vissza. Igy kerülik most már pályaválasztóink az orvosi és épitészeti pályákat és igy váltak boldogitó fogalmakká Amerika és Klondyke és készül azzá lenni Transzvál. Ez hozzátartozik a tömeg lélektanához, a mely sohasem gondolkozik, hanem mindig hirtelen határoz. És ez a határozat ritkán okos, mert divatok után indul.

Mi a hivatása ezzel szemben hatóságainknak? Könnyü belátni, hogy a tömeg botlásaiból föltétlenül következő bajok csökkentése, gyógyitása. A hatóságoknak, hogy ezt megtehessék, sohasem szabad ugyanabba a hibába esni, a mi a tömegé és nem szabad magukat elragadtatniok pl. az általános nagy épitkezések lázától, hogy ők is akkor épitsenek, a mikor mindenki az épitőipart foglalkoztatja, hanem a szabályozó szerepét kell játszaniok, visszahuzódván a tömeges épitkezések idején, okos tervezgetésekkel töltvén el ilyenkor az időt, hogy a megérett gondolatok, a kiforrott eszmék kidolgozott tervek alapján rögtön foglalkozást adjon olyankor, a mikor a munkahiány jelentkezik. Ezt kell tenniök a hatóságoknak és okos számitással meg fogják találni józan eljárásuknak a hasznát is.

Nagy eredményt fognak hatóságaink elérni ilyetén eljárásukkal a székes-fővárosi lakosság konszolidáczióju terén is. A jövedelmek óriási hullámzása megszünik, a mint megszünik a munkák méreteinek nagyarányu váltakozása és nem kell félniök az adóalap akkora megromlásától, a mekkorára most biztosan számithatunk, ha csak gyors elhatározással nem fogunk hozzá sürgősen az ajánlottam közmunkák gyors végrehajtásához.

Meg kell ezt tennünk már csak azért is, hogy a fentebb leirt módon elérve ujra a lakások benépesitését s az általános elvagyontalanodását, a főváros

várt jövedelmeit el ne veszitse. És ennek a veszendőbe menő jövedelemnek a megmentése: ez lesz az egész cselekvésnek az ujabb anyagi haszna.

És most összefoglalva elmélkedésem tanulságait, kérő szóval fordulok a székes-főváros hatóságaihoz, hogy, ha az előbb felhozott gazdasági érdekeket nem tartaná elegendőknek arra, hogy az ajánlott munkálatok kiirását és kiadását siettesse, tegye ezt meg emberi szempontoktól indittatva, erkölcsi kényszerüségből.

Adjon munkát a munkátlanoknak, a kik már olyan erősen kérik a foglalkoztatást, a kik már kiáltanak is munka után, adjon nekik kenyeret, *mert ezt megtenni a hatóságok erkölcsi kötelessége*, a mint a munkálkodónak kötelessége keservesen szerzett filléreit közczélra adni olyan mértékben, a milyenben azt a törvény előirja. És ne adja ezt a kenyeret népkonyhajegyek, heti és havi segitségek stb. alakjában, mert ez a módja a kenyéradásnak csak aggok, nyomorékok és betegek számára való és sokáig folytatva, a munkásosztályt rászoktatja az ilyen segitségadásokra és könnyelmübbé, munkakerülővé teszi! Hanem adjon munkát a munkásoknak, a kik ilyenformán majd kenyérhez is jutnak. És az a társadalom, a melyiknek kenyere van a maga számára, majd maga juttat elegendőt a tehetetleneknek, az aggoknak, a szánnivalóknak, mert ez meg a *társadalom* kötelessége!

Farkas Elek.

A főváros festményei és szobrai.

A főváros tulajdonában levő festmények és szobrok jegyzékét hivatalos listában állittatta össze a tanács. A jegyzék rendkivül érdekes adatok gyüjteménye s a müvészet barátainak szórakoztató olvasmányul szolgálhat s egyuttal hasznos tájékoztatóul az érdeklődők számára. Egész terjedelmében kiadjuk ezt a nagyérdekü katalógust és csupán azt a megjegyzést füzzük hozzá, hogy a főváros hivatalaiban készséggel adják meg az engedélyt a komoly érdeklődőknek, a becsesebb mütárgyak megtekintésére.

Ime a szerteszórt mütárgyak, festmények pontos jegyzéke:

*

I. Olajfestmények.

A) Arczképek.

*) Az oly festményeknél, melyeknél a festő neve hiányzik a festő ismeretlen!

I. Ferencz József.*) (Ifjukori kép.) József fiárvaházban.

I. Ferencz József. (Ifjukori kép.) I. kerületi elöljáróságnál

I. Ferencz József. (1846) Főpolgármesteri hivatalban.

I. Ferencz József. (1865) Marathoni-tól 2200 k. Tanácsteremben

I. Ferencz József. Stettka Gyulá-tól, Polgármesternél

I. Ferencz József. Boross Gy.-tól 400 k. Ismeretlen helyen

I. Ferencz József. Boross Gy.-tól 400 k. Rózsavölgyi Gy.-nál

I. Ferencz József. Heinrich E.-től 600 k. Főpolgárm.-nél

I. Ferencz József. Árvaszéknél

I. Ferencz József. X. ker. elöljáróságnál

I. Ferencz József. III. ker. elöljáróságnál

Erzsébet királyné. Heinrich E.-től 600 k. Főpolgármesteri hivatalnál

Erzsébet királyné. Árvaszéknél

Erzsébet királyné. József fiárvaház-ban

Mária Terézia. Polgármesteri hivatalnál

II. József császár. Tan. III. ü. oszt.-nál

I. Ferencz. Peschky-től, Tanácsteremben

I. Ferencz. Árvaszéknél

I. Ferencz. Árvaszéknél

I. Ferencz. Tan III. ü. oszt.-nál

V. Ferdinánd. Főpolgármesteri hivatalnál

V. Ferdinánd. Schmidt-től, Tanácsteremben

V. Ferdinánd. Tan. III. ü, oszt.

V. Ferdinánd. Árvaszék.nél

V. Ferdinánd. Mérnöki hivatalnál

V. Ferdinánd. I. Szarvas-téri iskolában

V. Ferdinánd. II. kerületi elöljáróságnál

V. Ferdinánd. III. kerületi elöljáróságnál

V. Ferdinánd. Rózsavölgyi Gy. alpolgármesternél

Lotharingi Ferencz. Polgármesternél

József nádor. Főpolgármesternél

József nádor. Peschky-től Tanácsteremben

József nádor. Tan. III. ü. oszt.-nál

József nádor. Tan. III. ü. oszt.-nál

József nádor. Tan. III. ü. oszt.-nál

József nádor. Schmidt J.-től Árvaszéknél

József nádor. 400 k. Fővárosi muzeumban

Albrecht főherczeg, Barabás M.-től, Főpolgármesternél

Estei Ferdinánd. Főpolgármesternél

Eugen herczeg. Jauerniknél

Gróf Széchényi István. Vastagh Gy.-tól 4000 k. Tanácsteremben

Gróf Széchényi István. Árvaszék-nél

Deák Ferencz. Than Mór-tól, 3000 k. Közgyülési társalgó teremben

Deák Ferencz. Barta András-tól, X. ker. polgári leányiskolában

Deák Ferencz. Polgármesternél

Deák Ferencz. József fiárvaházban

Deák Ferencz. Barabás Miklós-tól, I. ker. elöljáróságnál

Kossuth Lajos. Tahi Antal-tól, II. ker, polg. leányiskolában

Kossuth Lajos. Taksonyi-tól, X. ker. polg. leányiskolában

Kaunitz gróf, Jauerniknál

Laudon gróf, Jauerniknál

Báró Laffert, kormány-biztos, Jauerniknál

Csengery Antal. Vastagh Gy.-tól, 2000 k. Közgyülési társalgó terem

Erdődy Gyula gróf. Főpolgármesternél

Rudnay érsek. Főpolgármesternél

Rudnay herczegprimás. Árvaszéknél

Zichy gróf. III. ker. elöljáróságnál

Zichy gróf. III. ker. elöljáróságnál

Zichy gróf. Jauerniknál

Zichy grófné. III. ker. elöljáróságnál

Staffenberger István. Vastagh Gy.-tól, 1200 k. Közgyülési társalgó teremben

Rottenbiller Lipót. Székely Bertalan-tól, 4000 k. Tanács teremben

Kamermayer Károly. Stettka Gyulá-tól, 2400 k. Tanácsteremben

Staffenberger István. József fiárvaház-ban

Rókk Szilárd. Stettka Gy.-tól, 300 k. Közgyülési társalgó teremben

Szilágyi István. Stettka Gy.-tól, 300 k. Közgyülési társalgó teremben

Szilágyi István. Központi pénztár-nál

Szilágyi István. Szemlér M.-tól, IV. ker. reáliskolá-nál

Havass Ignácz. Kardos Gy.-tól, 300 k. Közgyülési társalgó teremben

Királyi Pál. Stettka Gy.-tól 300 k. Közgyülési társalgó teremben

Boráros János József fiárvaházb-n

Frumm István. IX. ügyosztálynál

Dr. Schmutzer János. Jauerniknál

Dr. Schmutzer Jánosné. Jauerniknál

Mayer Ferencz. Mayer árvaházban

Lechner József. Balló Edé-től, Mérnöki hivatalnál

Szabó Károly. X. ker. elöljáróságnál

Déry Mihály. Szirmay Antal-tól, 940 k. Rókus kórházban

B.) Történelmi képek.

48-as honvéd tábor. Greguss Imr -től, 3600 k. Főpolgármesternél

Budavár visszavétele. Benczur Gyulá-tól, 40.000 k. Páris kiállitáson

Koronázási királykép. Engels J.-től, VIII. ker. reáliskolában

Corvin Mátyás. Jauerniknál

C.) Fővárosi látképek.

Budapest látképe dél-keletről. Ligeti A.-tól, 2400 k. Polgármesternél

Budapest látképe József-térről, Ligeti A.-tól, 200 k. VIII. ü. oszt.-nál

Budapest látképe József-térről, Ligeti A.-tól 500 k. Matuska A. alpolgármesternél

Budapest látképe a Gellérthegyről, Mervey V.-tól, 1000 k. Fővárosi muzeumban.

Budapest látképe a Rózsa dombról. Kárpáthy R.-től, 800 k. Fővárosi muzeumban.

Budapest látképe a Rózsa-dombról. Ólgyaytól, Párisi kiállitáson

Budapest látképe a Rózsa-dombról. Szlányitól Párisi kiállitáson

Budapest látképe a Rózsa-dombról. Mihaliktól Párisi kiállitáson

Budapest látképe a Rózsa-dombról. Mednyánszkytól Párisi kiállitáson

D.) Egyes részletek.

Normafa. Keleti G.-tól, 1000 k. Polgármesternél

Budai hegyek. Keleti G.-tól, 2400 k. Polgármesternél

Gellérthegyi részlet. Ujváry-tól, 600 k. Tan. VI. ü. oszt.-nál

Gellérthegyi táj. Ligeti A.-tól, 220 k. Jauerniknál

Margitszigeti részlet. Brodszky-tól, 220 k. Föv. muzeumban

A lánczhid éjjel. Feszty Á.-tól, 400 k. Tan. I. ü, oszt.-nál

Várbeli helyörségi templom. Tölgyessytől, 200 k. Tan. III. ü. osztálynál

Krisztinavárosi bástya. Tölgyessytől, Tan. III. ü. oszt.-ná

Krisztinavárosi bástyák. Rauschertől, Középitési teremben

Dunai halászbárkák. Kézdi Kovách L.-tól, 800 k. Tan. VII. ü. oszt.-nál

Albrecht-ut. Györök L.-tól 400 k. Főszámvevőnél

Budai várlak. Nadler R.-től, 200 k. Jauerniknál

Bomba-tér. Nádler R.-től, 2400 k. Matuska alpolgármesternél.

Mátyás templom. Schikedanz-tól, 2000 k. Matuska alpolgármesternél

Királyi várlak. Nadler R.-tól, 2400 k. Tan. I. ü. oszt.-nál

Királyi várlak (vázlat) Nadler R.-tól 2000 k.

Dunaparti piacz. Bruck L.-tól, 2200 k. Polgármesternél

Belvárosi plébánia. Tölgyessy-től, Tan. III. ü. oszt.-nál

Petőfi-téri gyömölcspiacz. Balló-tól, 400 k. Tan. III. ü. osztálynál

Vámházteri piacz. Skuteczky D.-tól, 2400 k. Matuska A alpolgármesternél

Szervita-tér (este.) Tull Ö.-től, 1600 k. Fővárosi muzeumban

Rózsa-tér. Lechner Gy.-tól, 300 k. Fővárosi múzeumban

Sebestyén-tér. Lechner Gy.-tól, 300 k. Fővárosi muzeumban

Torony u. Kettel ház. Schikedanz-tól, 2400 k. Tan I. ü. osztálynál

Kalvin-tér. Molnár J.-től, 2400 k. Matuska A., alpolgármesternél

Andrássy-ut a Körtérről. Tölgyessytől, 400 k. Tan. III. ü. osztálynál

A Kerepesi-ut a Népszinháztól. Egerváry-tól, 1000 k. Tan VIII. ü. osztálynál

Kiállitási Corso. Nadler R.-tól, 2400 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási föv. pavillon. Nádler R.-tól, 300 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási keleti pavillon. Nadler R.-tól, 300 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási borkóstoló pavillon. Nadler R..tól, 300 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási horvát pavillon. Nadler R.-tól 300 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási kertészeti pavillon. Nadler R.-tól, 300 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási királyi pavillon. Nadler R.-tól, 300 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási képzőművészeti pavillon. Nadler R.-tól 300 k Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Kiállitási mezőgazdasági pavillon. Nadler R.-tól, 300 k Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Városligeti tört. csoport. Konek Idától, 800 k. Fővárosi muzeumban

Ugyan annak udvara. Konek Idától Főv. muzeumban

Rákosi vízmű. Molnártól, 76 k. Jauerniknál

A régi Athenaeum. Schikedanz-tól, 1200 k. Fővárosi muzeumban

E) Tájképek és genreképek.

Tájkép. Ligeti A.-tól Tan. VIII. ü. osztálynál

Aetna (vázlat) Ligeti A.-tól, 160 k. Tan. VII. ü. oszt.-nál

Sabini hegyek (vázlat) Ligeti A.-tól, 70 k. Tan. VII. ü. osztály-nál

Halas tó. Molnártól, 600 k. Tan. VI. ü. osztálynál

Alkonyat. Molnártól, 120 k. Tan. IV. ü. osztálynál

Tájkép. Molnártól, 84 k. Tan. IV. ü. osztálynál

Patak részlet. Molnártól, Tan. VIII. ü. osztálynál

Rákos. Molnártól, 60 k. Jauerniknél

Malom. Molnártól, 900 k. Jauerniknél

Tájkép. Molnártól, 70 k. Jauerniknél

Rákos. Molnártól, 60 k. Jauerniknál

Tápió-Bicske. Molnártól, 300 k. Jauerniknél

Nap nyugta. Mészölytől, 1400 k. Jauerniknél

Angyal csináló. Baritz O.-tól, 4000 k. T. főorvosnál

Mindszentek előtt. Stettkatól, 1500 k. Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternél

Üvegházban. Révész J.-től, 200 k. Tan. VII. ü. osztály-nál

Vásári részlet. Pólya C.-től, 200 k. Matuska alpolgárm.-nél

Tanulmányfej. Kárpáthytól, Jauerniknél

Vázlat, Heinrichtől, Jauerniknél

Fölfeszitett Krisztus. I. Iskola-téri iskolában

II. Aquarellek.

A) Arczképek.

Clark Vilmos. Barabástól, Fővárosi muzeumbam

Clark Ádám. Barabástól, Fővárosi muzeumban

B) Fővárosi látképek és egyes részletek,

1838-ban az árviz alkalmával beomlott ház a Bálvány-u. és Erzsébet-tér sarkán. Barabástól, Fővárosi muzeumban

Szánkázó gyermekek a Dunaparton. Barabástól, Fővárosi muzeumban

A Gellérthegy oldala. Barabástól, Fővárosi muzeumban

Duna részlet a Margitszigettel. Barabástól Fővárosi muzeumban

A budai vár a Lánczhid czölöpeivel. Barabástól, Fővárosi muzeumban

Vitorlás hajó a Dunán. Barabástól, Fővárosi muzeumban

Budapest gabonaszállitóhajó a Dunán. Barabástól, Fővárosi muzeumban

Ezen 10 kép együtvéve 2300 korona.

Budapesti tájkép (1845) Negotetichtől, II. ker. elöljáróságnál

Budapest régi látképe. Tan. III. ü. osztálynál

Budapest látképe (1885) Rauscher-től, 8000 k. Középitési teremben

Budapest látképe (1900) Rauschertől, Páris

Lágymányoson tervezett kiállitás. Rauschertől, Tan. VIII. ü. osztálynál

Ferencz József laktanya. Tan. IV. ü. osztálynál

Központi Vásárcsarnok. Nadlertől, Tan. VIII. ü. oszt.-nál

Marha vásárcsarnok. Nadlertől, Tan. VIII. ü. oszt.-nál

Kútvölgyi kórház. Székely Á.-tól, Páris

Bazilika nézete. Nádler-tól, Páris

Bazilika metszete. Nadlertől, Páris

Dunapart. Brügyemanntól. Páris

Andrássy-ut. Brügemann-tól, Páris

Andrássy-ut. Brügemann-tól, Páris

Nagy Emet. Brügemann-tól, Páris

Ráczváros. Nádler-tól, 200 k. Fővárosi muzeumban

A Gellérthegyi barlang. Henicke-tól Főv. muzeumban

A Király fürdő. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Egyetem-tér 6. sz. ház. Cserna K.-tól, Főv. muzeumban

Egyetem-tér 5. sz. ház. Cserna K.-tól, Főv. muzeumban

Döbrentei-utcza Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Lánczhid-utcza. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Ferenczíek-tere. Cserna K.-tól. Fővárosi muzeumban

A budai szertár. Cserna K.-tól, Fővárosi múzeumban

Pénzügyministerium. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Hattyu-utcza 3. sz. ház Cserna K.-tól Fővárosi muzeumban

Sárosfürdő Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Nemzeti Zenede. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

A régi kálvária. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Tanácsterem a régi városházán. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Kigyó-tér. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

A Hatvani- és Ujvilág-utcza sarka. Cserna K.-tól. Főváros muzeumban

Zsigmond- és Török-utcza sarka. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Margit-utcza. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Ferencz József-rakpart, Cserna K.-tól, Főv. muzeumban

Jezsuita lépcső. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Rudas fürdő. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Bomba-tér. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Károly kaszárnya főkapuja. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Váczi- és Kishid-utcza sarka. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Kötő-utcza. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Az óbudai-főtér. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

A Vitkovich-féle ház a Zöldfa-utczában. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

Az ujvilág mulató épülete. Cserna K.-tól, Főv. muzeumban

A ferenczíek-tere az Athenaeummal. Cserna K.-tól, Fővárosi muzeumban

A Károly-kaszárnya részlete. Barsy Adolftól, Fővárosi muzeumban

A Károly kaszárnya részlete. Barsy Adolftól, Fővárosi muzeumban

A Károly-kaszárnya részlete. Barsy Adolftól, Fővárosi muzeumban

Kisfaludy K. szobra a muzeumban. Barsy Adolftól, Fővárosi muzeumban

A csonka torony. Sándor Béla-tól, Fővárosi muzeumban

Ferencz József-kapu. Sándor Bélától, Fővárosi muzeumban

A pesti szerb templom. Sándor Bélától, Főv. muzeumban

A fehérvári kapu. Dörre Tivadartól, Fővárosi muzeumban

A Ferencz József-tér 1850-ben. Fővárosi muzeumban

A bécsi-kapu. Prenoszil Sándortól, Főv. muzeumban

Az óbudai katonai ruhatár. Sándor Bélától, Fővárosi muzeumban

Károly kaszárnya főhomlokzata. Csányi K.-tól, 200 k. Fővárosi muzeumban

III. Szobrok.

Vénus Ámor-ral, márv. Gazdasági raktárban

Kellemetlen helyzet, bronz. Tan. I. ü. osztálynál

Rákászó fiú, bronz.

Kártyás leány, bronz.

Csirkefogó, bronz. Kiss Györgytől, 4000 k. Fővárosi muzeum-ban

Széchényi, István márv. Halbigtól, Tanácsterem-ben

Szentkirályi Mór, márv. Kiss Gy.-tól, 2000 k Közgyülési terem-ben

Királyi Pál, márv. Kiss Gy.-tól, 2000 k. Közgyülési terem-ben

Rökk Szilárd, márv. Senyey K.-tól, 2000 k. Közgyülési terem-ben

Lindley, bronz. Mérnöki hivatalnál

I. Ferencz József, teracotta. I. Labancz-uti iskolában

Az országos lelencház.

Az országos lelenczház épitésének rég huzódó kérdése immár a teljes megoldás stádiumába jutott.

Bőven foglalkoztunk a fontos ügy valamennyi frázisával. Ma már eljutottunk a részletkérdésekig. Amióta az ismert törvényjavaslatot elfogadták, azt is tudjuk, hogy az országos lelenczház a főváros felajánlotta telkén, a VII. kerületben az *Egressy*-ut és *Hajtsár*-ut sarkán épül.

A főváros magára vállalta az uj lelenczház környékének teljes csatornázását is. A tanács felhivására a mérnöki hivatal elkészitette a szükséges csatorna lerakásának részletes tervét. A mérnöki hivatal munkálata szerint, két kilométer hosszu csatorna megépitése szükséges, a melyet a *Hungária*-uton volna legalkalmasabb lerakatni. A csatorna a magyar királyi államvasutak czeglédi vonalát metszené és a külső *Egressy* uton folytatódnék egészen a *Hajtsár*-utig, vagyis a lelenczház telkéig.

Mind e szép tervek, első tekintetre azzal biztatnak, hogy a lelenczház rövid időn, vagyis felépülését megelőzőleg már a szükséges földalatti közmunkákhoz hozzá jut. Ám de a kivitelnek nagyobb nehézségei lesznek. Ugyanis a *Hungária*-ut még nem épült ki egészen; a hiányzó részekhez szükséges területeket még nem sajátitották ki, s igy nem lévén utcza, nincs hová lerakatni a csatorna csöveket. A mérnöki hivatal tehát az ajánlja, hogy a csatornázás kérdését a szükséges kisajátitások, befejeztéig tartsák függőben. Vagy ha ez nem volna lehetséges vagy kivánatos, a főváros szólitsa fel az érdekelt ingatlan tulajdonosokat, hogy az egyébként is üres telkeken engedjék meg a csatorna épitését addig is ideiglenesen, a mig a szükséges terület-szalag kisajátitása megtörténik.

Nem hihetjük, hogy az utóbbi terv bármi tekintetben kivihetetlen lenne. A telektulajdonosok remélhetőleg megteszik a kivánt szivességet, a fontos közérdek előmozditására, különösen akkor, a mikor nemcsak a lelenczház érdekéről van szó, ha nem nagyszabásu közmunka sürgős végrehajtásának lehetővé tételéről, ami a mai viszonyok között éppen nem csekély fontosságu. Az érdekeltek nem koczkáztatnak semmit, nem károsodnak semmivel, csupán udvarias szivességet tesznek, a mivel nagy czélokat mozditanak elő.

Megtanultuk már, hogy a mi közönségünkben nem igen lehet csalódni s igy biszton hiszszük, hogy a főváros ez uttal sem vall kudarczot, ha a mérnöki hivatal javaslatát elfogadja és a közönséghez fordul. A lelenczház csatornáján rövid idő mulva dolgozni fognak szorgos munkás kezek.

Ch.

Zsufolt lakások.

Milyen furcsa, milyen hihetetlen állapotok! Két nagyérdekü jelentés fekszik előttünk. Az egyik egy hir, mely a zsufolt lakásokról számol be s váratlan, hihetetlen eredményekkel rémit meg. A közlés, mely bejárta az egész fővárost, röviden a következő:

A belügyminiszter *Vértessy* Sándor osztálytanácsost megbizta, hogy a főváros területén kerületenként közegészségügyi lakásvizsgálatot tartson az illető kerületi elöljáró által kiküldött elöljárósági tisztviselők és az államrendőrség képviselője kiséretében. A vizsgálat eredményét a jövő héten fogják közzétenni, mikor már a még hátralevő két kerületet is megvizsgálják. Mint azonban illetékes helyről értesülünk, a vizsgálatnak igen szomoru eredménye lesz, mert a mult évben tartott vizsgálathoz képest az idei körülbelül 25 százalékkal több zsufolt lakást tüntet fel. A kerületenként nyilvántartott zsufolt lakások száma pedig csak 50 százalékát teszi a tényleg tulzsufolt lakásoknak, holott az elöljáróságok, mint elsőfoku közegészségügyi hatóságok a zsufolt lakások ellenőrzését állandóan fokozottabb buzgósággal foganatositják. A miniszterium vizsgálatának eredménye tehát csak a főváros lakosságának mérhetetlen nyomorát bizonyitja.

A másik nem kevésbbé érdekes anyag a statisztikai hivatal munkálkodásának eredménye. A hangyaszorgalmu intézetnek rengeteg munkaanyaggal kell megbirkóznia s igy nem csoda, ha munkásságának

tanulságos és érdekes eredményét kissé elkésve tárja elénk, a bőségesen kínálkozó konzekvenciák levonására azonban még mindig elég korán.

A statisztikai hivatal most adja ki a fővárosi lakások 1900. harmadik negyedében tapasztalt forgalmáról összegyüjtött adatait, melyekből kiderül, hogy ebben az időszakban érte el Budapesten az üres lakások száma a maximumot.

Ez az emelkedés azonban csak a pesti oldalra szoritkozik, mig a budai részen általában véve fogyott az üresen álló lakások száma. Alább szállt: az I. kerületben 350-ről 288-ra, a II. kerületben 165-ről 118-ra, de emelkedett a III. kerületben 149-ről 177-re. Ellenben a pesti oldalon csak a VI. kerületben (előbb 1108, most 1006) és a X. kerületben (előbb 214, most 209) fogyott az üres lakások száma, mig a többi kerületekben emelkedett, még pedig a IX. kerületben 432-ről 618-ra, a VIII. kerületben 807-ről 938-ra, az V. kerületben 305-ről 398-ra, a VII. kerületben 1109-ről 1173-ra és még a IV. kerületben is 306-ról 323-ra.

Egészben véve az üresen álló lakások száma, beleértve az üzlettel kapcsolatos lakásokat is, 5002-ről 5293-ra emelkedett, vagyis 291-el szaporodott. *Ez a legnagyobb magasság, melyet az üresen álló lakások számában eddigelé észleltünk. Az 5293 lakásban 10.568 szoba állott üresen (az előző negyedben 10.454 szoba).*

A mult negyedben való emelkedést a legkisebb és középnagyságu lakások ki nem bérlése okozta, mig a három szobánál nagyobb üres lakások számában apadás észlelhető.

Az üresen álló boltok számában (1051) az előző negyedhez képest (1052) változás nem történt. A kiadatlan raktárak száma ellenben 634-ről 531-re, az egyéb helyiségek száma pedig 272-ről 262-re szállott alá.

Összefoglalva az üresen álló lakások, boltok és egyéb helyiségek számát, azt látjuk, hogy a mult negyedben 6960, jelenleg pedig 7137 helyiség állott üresen.

A mondott negyedben ugy az összes helyiségekből, mint a lakásokból a legtöbb a VII., VI. és VIII. kerületben, a legkevesebb a II., III. és X. kerületben állt a lakáskeresők rendelkezésére.

Fontossággal bir, vajjon kisebb vagy nagyobb lakások állanak-e inkább a lakáskeresők rendelkezésére, áttérünk az üres lakásoknak a szobák száma szerinti részletezésére. Kitünik, hogy legnagyobb a választék az egy- és kétszobás lakásokban.

Az 1900. év III. negyedében az egy szobából álló üres lakások száma 2151 volt, 257-el több, mint az előző negyedben; a két szobából álló üres lakások száma pedig 1886 volt, 85-el több, mint az előző negyedben. A három és több szobából álló nagyobb lakások sorában 1211 maradt üresen, az előző negyedben 1250. Az üresen álló lakások szaporodása tehát a kisebb lakások, főleg az egyszobás lakások számában mutatkozik.

Az üresen álló szobák száma 10.496-ot tesz; minthogy üzlettel összekötve is 72 szoba állt üresen, összesen 10.568 szoba volt kiadatlan, vagyis a 370.000-re becsült szobaállomány 2·9 százaléka.

Az üresen álló szobák kerületek szerinti eloszlása tekintetében a következőket találjuk:

	üresen álló lakások	ezekben szoba	átlag egy lakásban szoba
I. kerület	297	679	2·3
II. „	122	256	2·1
III. „	181	247	1·4
IV. „	325	865	2·7
V. „	398	955	2·4
VI. „	1009	2261	2·2
VII. „	1174	2175	1·9
VIII. „	942	1790	1·9
IX. „	625	1061	1·7
X. „	220	279	1·3
I—X. „	5293	10.568	2.0

E szerint legtöbb lakás a VII. kerületben, a legtöbb szoba azonban a VI. kerületken állt üresen; a legnagyobb üres lakások pedig a IV. és V. kerületben voltak. A legkevesebb kiadatlan lakást a II. kerületben, a legkevesebb kiadatlan szobát a III. kerületben, a legkisebb üres lakásokat a X. és a III. kerületben találjuk.

A bérveszteség arányos lévén az üresen álló helyiségek számával, ennek kimutatásában is hasonló eredményekre jutunk, mint az előzőkben.

Megfelelően az üresen álló egy- és kétszobás lakások szaporodásának, emelkedést az olcsóbb lakások sorában találunk. E negyedben 3473 oly üres lakást találunk, melyeknek évi bére nem volt nagyobb 600 koronánál, 289-el többet, mint az előző negyedben. A 601—1000 koronás lakások sorában 1014 állt üresen, az előző negyedben 980. 1000 koronánál drágább lakás 761 volt kiadatlan, az előző negyedben 781.

Az 1892—1895-iki években a ki nem adott pinczelakások száma annyira felszaporodott, hogy az eddigi tapasztalattól eltérőleg, mely szerint a legtöbb lakás földszint és az első emeleten állt üresen, ezen években és még az 1896. év első felében is földszint és a pinczékben maradt a legtöbb lakás bérlő nélkül. Azóta azonban ismét a földszintiek és első emeletiek számai kerekedtek felül; sőt 1897. óta még a II. és a III. emeleten is sokkal több lakás áll üresen, mint a pinczében.

Összefoglalván az 1900. év III. negyedére vonatkozó adatokat, mondhatjuk, hogy a legtöbb lakás állt üresen: a) a hetedik kerületben, b) az egyszobásból, c) a 201—400 koronásból, d) földszint.

Tehát töméntelen *zsufolt lakás* és rengeteg *üres lakás*. És ez a paradoxon nem szójáték, nem tréfa, hanem szomoru valóság, még pedig hivatalos komolysággal és alapossággal megállapitott valóság. Kell-e ennél fényesebb és kézzelfoghatóbb bizonyitéka annak a *nyomoruságnak*, mely a főváros lakosságát békóiba verte?

Nem világosabban beszél ez a statisztika a külsőleg csillogó főváros szomoru állapotáról, minden százszor hangoztatott frázisnál? A nagyobb lakások üresen várják a bérlőt s az egyre szaporodó lakosság pedig összebuvik a szük, kis lakásokba, pinczékbe s ott tengeti életét.

Mikor fogja ezt a sötét képet valami áldott napsugár bevilágitani, mikor lesz a közjólét a magyarok fővárosában is legalább olyan általánossá, mint még ma is némely természetáldotta vidéken elvétve tapasztalhatjuk?

Statisztikus.

Uj közmunkák és épitkezések.

A legutóbbi napokban a fővárosban ismét számos közmunka és épitkezés ügye került napirendre. A főváros közönségére nézve kiváló fontosságu tervek várják a tanács döntését s nyertek részben már érdemleges elintézést is. A legutóbbi hét mozgalmaiból összegyüjtöttük a következő értesüléseket:

A Corvin-tér parkozása.

A tanács a napokban foglalkozott a Corvin tér parkozásának kérdésével s a parkozás czéljára 5820 koronát megszavazott. A parkozást azonban a mérnöki hivatal javaslatára, a tanács elhalasztotta addig, mig a Corvin-téren a *Millacher*-féle alapitványból készülő diszes közkut fel nem épül. A parkozásra szánt terület ugyanis egyelőre a közkut épitéséhez szükséges anyagok elhelyezésére kell s igy a parkozást egyelőre lehetetlen eredménnyel végrehajtani.

A Külsö-váczi-ut parkozása,

A földmivelésügyi miniszter az *ujpesti* kincstári kikötőhöz tartozó egyes épületek fentartása érdekében felhivja a tanácsot, hogy a székesfőváros a Külső *Váczi*-ut rendezését tervbe vette, az erre vonatkozó rendezési tervet annak idején betekintés végett hozzá terjessze fel és arra nézve is nyilatkozzék, vajjon a szóban forgó rendezés következtében a kincstári épületek áthelyezése szükséges lesz-e s ha igen, mily idő alatt?

A sashegyi lakósok kérelme.

A sashegyi dülőuti lakosok azzal a kérelemmel fordultak a tanácshoz, hogy a téli esőzések által járhatatlanná vált sashegyi dülő utját állittassa helyre. A kerületi mérnöknek és az utmesternek az előljárósághoz beérkezett jelentése szerint az ut oly használhatatlan állapotban van, hogy ugy épitkezési, mint tüzrendészeti szempontból annak helyreállitása sürgősen szükséges. Az előljáróság ily értelemben tett jelentést a tanácsnak.

Az istenhegyi-ut burkolása.

Mérő János, fővárosi törvényhatósági bizottsági tag, kit a városházán svábhegyi polgármesternek neveznek — meleg érdeklődéssel viseltetik a budaik minden érdeke iránt s igyekezik megragadni minden alkalmat arra, hogy azt kimutathassa. Az I. kerület *Istenhegyen* (Svábhegy), a *Tündérhegyet* a *Mátyás király*-uttal összekötő ut burkolását a főváros már tavaly elhatározta s a tanács a szükséges költségeket 16.000 koronával vette fel az idei költségvetésbe. Mindeddig azonban a terv végrehajtása tárgyában mit sem lehetett tenni, mivel a főváros költségvetését a belügyminiszter még nem hagyta volt jóvá. Most hogy a költségvetésre a belügyminiszteri jóváhagyás leérkezett, *Mérő* János siet megragadni az alkalmat, hogy a budai hegyek érdekében valamit tehessen. Igy ma azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy a budai hegyeken az ut jókarban helyezését most már azonnal hajttassa végre. Még pedig a takarékosság kedvéért azt ajánlja Mérő János, hogy a tanács a nyilvános árlejtést mellőzze és az egész munkálatot házilagosan végeztesse el, ugy hogy az összes munkálattal már majus 1-ére elkészülhessenek s az utat teljesen használható állapotba helyezzék. Igy azután a nyári idő elkövetkeztével a budai nyaraló és kiránduló közönség körében meg fog szünni az örökös panasz, amelyek a járhatatlan utak miatt évről-évre elhangzottak.

Zajtalan utczaborkolat a Mária-Valéria-utczában.

A *Hungária* szálló részvénytársaság, *Bristol* szálló részvénytársaság és érdektársaik még 1896-ban azzal a kérelemmel fordultak a tanácshoz, hogy a *Mária Valéria*-utczának a *Régi posta*-utcza és *Vigadó*-utcza közötti utvonalat oly burkolattal lással el, mely nem okoz zajt mint a jelenlegi. Kérelmüket bőségesen meg is okolták, s a mérnöki hivatal, valamint a középitési bizottság a kérelem teljesitése ellen a maga részéről észrevételt nem tett. Minthogy azonban az esküteri hiddal összefüggő szabályozás részleteit 1896-ban még véglegesen nem állapitották meg, a középitési bizottság azt javasolta, hogy a *Mária Valéria*-utcza burkolását az esküteri hid elkészültével egyidejüleg hajtsák végre. A tanács annak idején a középitési bizottság javaslatát egész terjedelmében elfogadta. Az érdekelt szállótulajdonosok most ujabb kérvényt nyujtottak be a tanácshoz, melyben megismétlik régi kérelmüket, hogy a tanács az emlitett utczát a gránitnál kevesebb zajt okozó burkolattal lássák el s a munkálat végrehajtását már az 1902.

évi közmunkatervbe vegye be. Az esküteri hid tudvalevőleg 1902. év tavaszára elkészül s igy a folyamodók most már nem látnak akadályt arra, hogy kérelmük kedvező elintézést ne nyerjen.

Egy akta története.

Elolvasandó „még ma."

Boldogult Kada Mihály, Pest város néhai polgármestere, harminczkét év előtt javaslattétel végett átküldött egy ügydarabot a városi mérnöki hivatalhoz, és mivel sürgősen kellett a dolgot elintézni, kék czeruzájával kétszer ráirta és háromszor vastagon aláhuzta ezt a szót, hogy:

„Még ma!" „Még ma!"

Az akta elment a mérnöki hivatalhoz, s mivel még csak délelőtt 10 óra volt, a referens, a kinek a kezéhez került, ugy gondolkozott, hogy délután 2 óráig még bőségesen van ideje az elintézésre, s éppen ezért föl sem bontotta, hanem — ismétem, délelőtt 10 óra volt, — vette a felöltőjét, kalapját és leleszaladt „egy pohár sörre" a Kigyó-utczába, a Scholtzba, mivel hogy ott mérték akkoriban a legpompásabban habzó sört. A sör kitünő volt, s igy nem csoda, ha a referens az első pohár végén igy szólott a szomszédjához, ki mellette ült a sóskiflikkel megrakott asztalnál:

— Igazán pompás!

A szomszéd felkönyökölt az asztal pléh táblájára.

— Én már a harmadikat iszom — felelte csöndes megelégültséggel. — És most fogom inni a negyediket.

A referens megtörülte a bajuszát, s odaintette a kiszolgáló kisasszonyt:

— Akkor én is megiszom még egygyel.

Aztán „prosit"-ot kivánt egymásnak a két szomszéd, s beszélgetésbe elegyedett, ugy, hogy mire a mérnök a harmadik pohár sört is megitta, már fél tizenkettőre járt az idő.

— Hogy, — nézte most meg óráját a referens, — nekem már mennem is kell. Egy nagyon sürgős aktát kell elintéznem.

— Mit siet? — marasztalta a másik, a ki már az ötödik pohár fülét szorongatta, — 'sz elég idő van még.

De hiába' marasztotta, a referens nem maradt, hanem fogta a felöltőjét, kalapját és udvariasan bucsut vett a szomszédtól, ünnepies hangon szólván:

— Nem, uram, a kötelesség mégis csak az első. Egy darabot kaiam a polgármestertől, a mit *még ma* el kell intéznem. Tetszik érteni: *még ma!*

Szólt és sietve ment föl a hivatalba, ahol rögtön leült az asztalához és kibontotta az iratcsomót. Kibontván, el kezdte olvasni; miközben azonban olvasta, érezni kezdte, hogy a három pohár sörtől — máskor délelőtt csak egyet szokott inni — álmosság vesz rajta erőt.

— Nem szabad, — mondotta magában — ez az akta sürgős. — És még jobban elálmosodott.

— Hiába, — szólott ekkor a főmérnök, — ma már ugy látszik, nem tudok figyelemmel dolgozni.

S ezzel fogta ismét a kabátját, kalapját és hazament. A *még ma* darabot pedig betette az alsó zsebébe, hogy — ugymond — majd otthon elintézi *még ma.*

Hazamenvén a télikabáttal együtt levetette az alsó kabátot is, és, hogy el ne felejtse elintézni az aktát, az egész iratcsomót átrakta a házi kabátja zsebébe, mert most házikabátot vett magára.

Délután hozzá akart fogni a munkához, de épp ebben a perczben vendégei jöttek, s nemcsak, hogy nem dolgozhatott, de még a kopottas házikabát helyett is másikat kellett magára huznia. Mikor a vendégek elmentek, kissé már el is felejtkezett az aktáról, s mivel már lusta is volt még egyszer kabátot vál tani, aznap már föl sem vette többet a házikabátot, s igy csak másnap reggel, mikor már utban volt a hivatala felé, jutott az eszébe, hogy otthon egy „még ma" darab maradt a kabátja zsebében. De röst volt visszafordulni, gondolván, hogy majd elintézi délután, ha ujra otthon lesz. Délutánig azonban a sok hivatalos teendő megint egészen elfeledtette vele az aktát, s aztán nem is jutott az eszébe egy hétig. Akkor megint eszébe jutott egyszer, hogy mit tartogat otthon a ruhája zsebében, de szerencsétlenségére ez véletlenül ismét épp olyankor történt, mikor nem volt odahaza. Mire pedig hazaért, megint megfelejtkezett a dologról, annál is inkább, mert az idő tavaszra fordulván, másik könnyebb házikabátot viselt odahaza. Az előbbi házikabát a szekrény mélyébe került és nem is jött elő onnan többé, csak, mikor a mérnökné ő nagysága egy szép napon el adta a handlénak. A handlétól egy szegény czipészlegény vette meg, a kinek a nagybátyja véletlenül szolga volt a városnál, s mikor a czipészlegény megtalálta a vásárolt kabát zsebében a városi aktát, lelkiismeretesen át adta a városi nagybácsinak. Igaz ugyan, hogy nem rögtön, mert ő is két hónapig folyton a zsebében hordozta, mindig csak olyankor jutván eszébe az átadás, mikor nem találkozott a városi szolgával. Végre azonban mégis átadta egyszer, s most már a városi szolga hordozta hat hónapig mindig a hivatalos kabátjában, mert folytonossan át akarta adni annak a szolgának, a ki a mérnöki hivatalnál szolgált, de mikor találkozott vele, éppen akkor mindig megfeledkezett az aktáról. Hat hónap mulva azonban egyszer ő is mégis csak átadta, s a mérnöki hivatali szolga most már vissza juttathatta végre a referens asztalára, ahol szépen odatette a többi iratcsomó közé. Azonban az is mindig elfelejtette figyelmeztetn a referenst, hogy egy eltévedt darabot tett az asztalára, mert neki is véletlenül épp akkor jutott örökösen eszébe a figyelmeztetés, mikor a referens nem volt ottan. A referens pedig, a ki a restanciákhoz elvből soha sem nyult hozzá, ugyan hogy sejthette volna, hogy egy *még ma* darab is van közöttük? A mérnöki hivatali szolga végtére, valami husz évre a történtek után meghalt, s uj szolga jött a helyébe, a ki meg éppenséggel semmit sem is tudott az elfelejtett aktáról. Időközben a referens is jól megérdemlett nyugalomba vonult, az ő helyét is más foglalta el, s a Kada Mihály *még ma* darabja tovább is zavartalanul aludta a restanciák álmát, a többi öt-tiz-tizenöt és husz év óta ott heverő ügydarabok között. És talán soha, *még ma* sem került volna elő tiszteletre méltó magányából, ha most harminczkét év multán, a minap takaritáskor össze nem vész a helyiségben a két hivatalszolga és az egyik a fejéhez nem vágja a másiknak az egész aktacsomót.

Ekkor találták meg, a padlón szerteszétszóródott darabok között a mérnöki hivatal nevezetes *még ma* aktáját.

Egyszerü.

Irodalom és művészet.

Tüzvizsgálat a Városligeti Szinkörben.

Feld Zsigmond bejelentette a tanácsnak, hogy a sziniclőadásokat a Városligeti Szinkörben április 7-én megkezdi. Ebből kifolyólag a tanács elrendelte, hogy a tüzrendészeti bizottság április hó 2-án tartsa meg a vizsgálatot.

Krisztinavárosi szinkör megnyitása.

Makó Lajos, a krisztinavárosi szinkör (hivatalosan *Fővárosi nyári szinház*) igazgatója bejelentette a főváros tanácsának, hogy az idei nyári idény alatt április 15-étől november hó 1-éig óhajtja a szinkörben az előadásokat megtartani. Makó igazgató egyben kéri a tanácsot, hogy a mult évben kiadott helyhatósági és játszhatási engedélyt az 1901-ik évre is ujitsa meg. Ünnep- és vasárnapokon az idén is szándékozik délutáni előadásokat rendezni Makó Lajos s erre szintén a tanács ujabb engedélyét kéri, a mivel szemben a hatóságilag megállapitott rendelkezések pontosan betartását igéri. Végül kéri az igazgató a tanácsot, hogy a rendes tüzbiztonsági vizsgálatot a szinkörben rendelje el.

A fővárosi tanács képvásárlása.

A tanács *Madarassy* Erzsébet festőművésznőnek a X. kerületi Kálváriát ábrázoló festményét 800 koronáért megvásárolta.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 725.013, katona 16.000. — összesen: 741.013 Az elmult héten élve született 439 gyermek, meghalt 340 egyén, a születések 99-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 313 törvényes, 126 törvénytelen; nemre nézve 223 fiu, 216 leány. Halvaszületett 16 gyermek köztük 10 törvényes, 6 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 30.8.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 23.7 az egy éven felüli lakosságnál: 18.4, az öt éven felüli lakosságnál: 16.4.

A halottak közt volt 180 (—) finemü, 160 (—) nőnemü

A meghaltak közt egy éven alul tartózkodott Budapesten 5. (A tartózkodás tartama ki nem tudható volt 39-nél).

Ez év eddigi 10 hetében élve született összesen 4530 gyermek, meghalt összesen 3133 egyén, a születések többlete ehát 1397; a mult év megfelelő időszakában született 4743, meghalt a 2754 születések többlete tehát 1989.

Az élveszülöttek között volt 284 római katholikus, — 4 görög katholikus, 2 görög keleti, 29 ágostai evang., 40 helvét — unitárius, 77 izraelita, 3 egyéb — összesen 439. Halvaszülettek összesen 16.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1187 beteget, szaporodás 349, csökkenés 341, maradt a hét végén 1195, a Szt. László kórházban ápoltak a mult hét végén 105 beteget, szaporodás 16, csökkenés 27, maradt a hét végén 94, a Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 844 beteget, szaporodás 344, csökkenés 313, maradt a hét végén 875, a Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 840 beteget, szaporodás 175, csökkenés 191, maradt a hét végén 824. Összesen ápoltak a mult hét végén 2976 beteget, szaporodás 884, csökkenés 872, maradt a hét végén 2978.

Hirek a városházáról.

Összeütközés a főváros és a rendőrség között.

A főváros tanácsa és a rendőrfőkapitány között napirenden vannak a legélesebb összeütközések. A sorozatot most ujabb eset szaporitja. A rendőrfőkapitány szabályrendeletet készitett a gésa-ügyről s azt annak rendje-módja szerint publikálta. A szabályrendeletek alkotása azonban a főváros autonóm joga, a melyet még ha üdvös lenne is a főkapitány intézkedése, megcsorbitani nem engedhet. A tanács a minap vitatta meg a főkapitány eljárását s megállapodott abban, hogy a közgyülésnek előterjesztést tesz, hogy a belügyminiszternél felirat alakjában tegyen óvást a főkapitány jogsértése ellen. A tanács maga is elismeri, hogy a főváros régi szabályrendelete elavult s ma már tökéletlen, ám de a helyes eljárás az lett volna, hogy a főkapitány a saját tervezetét megküldötte volna a tanácsnak és a törvényhatóság alkotta volna meg az uj szabályrendeletet. A közgyülés pedig a belügyminisztert kérje fel, hogy a főkapitánynak tiltsa el a főváros jogaiba való beavatkozást.

Az alkoholizmus elleni nemzetközi kongresszus Bécsben.

Az osztrák császári kir. belügyminiszterium leiratban értesitette a budapesti belügyminiszteriumot, hogy az alkoholizmus ellen VIII-ik nemzetközi kongresszus az idén Bécsben lesz. A kongresszus április hó 9-én kezdődik és 14-ig tart. A m. kir. belügyminiszterium erről körrendeletben értesitette is egyben az összes törvényhatóságokat, hogy a kongresszuson részt venni szándékozók felvétel és tájékozódás végett forduljanak a kongresszus központi irodájához (Bécs IX/3. Schwarzspanier strasse No. 17. I. Stock).

Fürdőt Kőbányának.

A 34.00 lakosu *Kőbányának* nincs nyilvános fürdője Ezen az állapoton akar a Természetes Gyógyintézet Részvénytársaság segiteni azzal a tervével, hogy Kőbánya közepén nagyszabásu modern fürdőt akar berendezni. A részvénytársaság a fürdő felállitására a belügyminisztertől kér engedélyt. A fürdő czéljára a Füzér-utcza 19. és 21. számu házakat alakitják át.

„Konstantinápoly Budapesten"

Talán utoljára fordult meg ma hivatalos papiroson a bánatos emlékezetü *„Konstantinápoly Budapesten"* czimü mulatóhely ügye. A kereskedelmi és váltótörvényszék vagyon hiányában már régebben megszüntette a hasanló nevü részvénytársaság ellen elrendelt csődöt s erről annak idején értesitette a fővárost is, mint a vállalat egyik hitelezőjét. A tiszti ügyészség előterjesztésére a tanács most mondotta ki hivatalosan és forma szerint, hogy a 4000 koronányi fővárosi követelés, mint behajthatatlant törli. Ez remélhetőleg a visszavonhatatlan finálója a sokat emlegetett halvaszületett mulató sorsának.

Közgazdaság

A Magyar Általános Hitelbank

Andrássy Aladár gróf elnöklésével 36 részvényes jelenlétében — akik 25.222 részvénynyel 1290 szavazatot képviseltek — kedden tartotta közgyülését.

Az évi jelentés, melynek felolvasásával dr. Stettner László igazgató-helyettes bizatott meg, fölemliti, hogy a kedvezőtlen gazdasági állapotok a lefolyt év nagy részében nemcsak fennállottak, hanem némely irányban még rosszabbodtak is. Csak az elmult év utolsó és a f. év első hónapjaiban mutatkoztak a gazdasági élet némely ágában a javulás nyomai, mely javulas a kamatláb tetemes leszállásából és kereskedelmi mérlegünk előnyös alakulásából indult ki Ez a javulás a külfölddel való pénzügyi összeköttetéseink élénkülésében volt észrevehető, ami lehetségessé tette, hogy ebben az irányban jelentékeny üzletek voltak lebonyolithatók, noha ezek a müveletek csak a kölcsönöket felvevők részéről árfolyam és kamatláb tekintetében tett lényeges engedmények árán voltak foganatositathatók. A befektetési értékek piaczának megerősödése az árfolyamok lassu emelkedésében mutat fel bizonyitékot, de a részvénypiaczon az üzleti tevékenység még mindig nem müködik szabályszerüen. Egyes jelek arra engednek következtetni, hogy nem alaptalan az a remény, hogy ezen is javulás várható. A javulásnak legbiztosabb alapját az ország erőteljes fejlődésébe vetett bizalom fogja képezni, amely gazdasági téren az utóbbi évek termésének részben rossz, részben közepes eredménye után ismét kiváló, örvendetes jelét adja ellenálló képességének.

A jelentés az állami pénzügyi müveletekre is kiterjeszkedik. A 120 millió korona névértékü 4 százalékos magyar koronajáradék kötvény elhelyezése végleg lebonyolittatott; a $3^1/_2$ százalékos magyar koronajáradék értékesitésére korábbi években alakitott szindikátus is fel volt oszlatható. Az intézet részt vett az osztrák déli vasut 50 millió frank névértékü elsőbbségi kötvényei és az Osztrák magyar államvasut-társaság 65 millió frank elsőbbségi kötvényei átvételi üzletében. A magyar földhitelintézettől átvett 4 százalékos záloglevelek iránt valamivel emelkedő ár mellett fokozódott érdeklődés mutatkozott. A bankhoz közelálló iparvállalatok igen különböző eredményeket mutatnak fel. Az intézetnek sikerült külföldi társasüzleti részesedése egy részét jelentékeny haszonnal eladni.

A jelentés továbbá konstatálja, hogy a Wiener Creditanstalt-hoz való benső viszony mitsem változott.

Az igazgatóság javasolja, hogy a 3.574,365 korona tiszta nyereségből részvényenként 36 koronányi osztalék fizettessék ki, a tartalékalap javadalmazására 300 000 korona fordittassék s a fenmaradó 138,923 korona uj számlára irassék.

A közgyülés helybenhagyta a tiszta nyereség hovafordítása iránti inditványt és április elsején megkezdődik az osztalék kifizetése.

Az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak megadta a felmentvényt és igazgatósági tanácsosokul megválasztattak: Andrássy Aladár gróf, ifj. Hatvany-Deutsch József, lovag Herz Gyula, Kochmeister Frigyes báró, Lukács Antal, Mauthner Gusztáv lovag, Mérey Sándor, Radvánszky Géza báró, Ribáry Sándor és Zichy Nándor gróf. A felügyelő-bizottságba pedig ujból beválasztattak: Ahsbahs Leo lovag, Havassy Ignácz, Huszár Adolf és Kerntler Ferenc.

A közgyülés után megalakult az igazgató-tanács, mely alkalommal megválasztattak elnökké gróf Andrássy Aladár, alelnökökké pedig Ribáry Sándor és Herz Gyula.

A Magyar Vasuti Forgalmi Részvénytársaság

a napokban tartotta meg V. évi rendes közgyülését, melyen tiz részvényes 842 szavazattal volt képviselve. A felolvasott igazgatósági jelentés meleg hangon emlékezik meg a társaság elnökének, Lukács Béla v. b. t. t. elhalálozásáról, a jelentés továbbá kiemeli, hogy a társaság kocsiparkját ez évben is nagyobbitotta és legnagyobbrészt külföldön helyezte el. A társaság birtokában levő közuti vasuti részvények után teljesen kielégitő kamatozást ért el, amennyiben e vállalatok igen kedvezően fejlődnek. A lefolyt évben kiépült a b.-gyulai és erzsébetfalvai villamos telep, valamint megnyilott a társaság által megalapitott erzsébetfalvai közmühelytelep is, mely az első ilynemü vállalat hazánkban és mely mintaszerü berendezésével a külföld figyelmét is magára vonta. A társaság a folyó évben alaptőkéjét 1,000 000 korona névértékü részvény kibocsátása által 5,000.000 koronára emelte föl, melylyel szemben az összes tartalékok az idei átutalásokat beleértve, 3,322.430·61 koronát tesznek. A lefolyt üzletévben a társaság összes bevétele 1,539.211·43 koronát tett ki, a tiszta jövedelem 1,039.999·98 kor. volt. E tiszta nyeremény felhasználását illetőleg a közgyülés az igazgatóság előterjesztésére elhatározta, hogy részvényenkint 30 korona osztalék kifizettessék,

a rendes tartalékalap javadalmazására 36.000 korona, az osztaléktartalék javadalmazására 90.000 korona fordittassék és az alapszabályszerü levonások után fenmaradó 93.964·63 korona uj számlára átvitessék. A szelvények ez évi április 1-től fogva Budapesten a Magyar Ipar- és Kereskedelmi Bank Részvénytársaságnál és Bécsben a Wiener Bankverein-nél kerülnek beváltásra. Az igazgatóság megbizatása lejárván, a kilépő igazgatósági tagok egyhangulag ujból megválasztattak. Kotányi Rezső részvényes meleg szavakkal méltatta ugy az igazgatóságnak, mint kölönösen Urbán Adolf igazgatónak buzgó és kiválóan sikeres müködését, mire a közgyülés ugy az igazgatóságnak, mint Urbán Adolf igazgatónak jegyzőkönyvileg fejezte ki köszönetét és elismerését.

Az Anker Elet- és Járadékbiztositó Társaság.

(Magyarországi vezérképviselőség : Budapest, VI., Deák-tér, „Anker-udvar") 1901. február havában benyujtatott a társaságnál 968 ajánlat 4.813.860 korona biztositott összegre és kiállittatott 849 kötvény 4,227.787 korona összegre. A befolyt dijak összege 1,657.606 korona, a kifizetett károké 184.529 korona. A január—február havi időszak alatt benyujtatott 1941 ajánlat 9.836.479 koronára és kiállittatott 1782 kötvény 8,919.176 koronára. Dijakért bevételett 3,800.263 korona. Károkért kifizettetett 404.638 korona. A haláleseti biztositásoknál A osztalékterv szerint a nyereményosztalék az 1899. évben az évi dij 25 százalékát tette ki. A vegyes és takarékpénztári biztositásnál B osztalékterv szerint az összes befizetett dijak 3 százaléka fizettetett ki nyereményosztalék gyanánt. A társaság vagyona 1899. deczember 31-én 134 millió korona. Biztositási állomány 500 millió korona. Eddigi kifizetések összege 221 millió korona.

Hirdetések.

71. számhoz.
tan. 1901.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székes-fővárosban az I. ker. beltelki, az I. ker. kültelki, a II., III. kerületi, továbbá a városligeti utak, a VI. és VII. kerületi kültelki és a X. ker. utak, utczák és tereken 1901. évi május hó 15-étől 1901. évi szeptember hó 15-ig, esetleg korábban is és az időjáráshoz képest tovább is alkalmazandó locsoló kocsikhoz szükséges fogatok előállitása iránt nyilvános árlejtés hirdettetik.

Alkalmaztatni fog az I. kerületben beltelki utakon 10, az I. kerületben kültelki utakon 11, a II. kerületben 8, a III. kerületben 8, a városligeti utakon 4, a VI. ker. kültelki utakon és a X. kerületben 18 drb locsoló kocsi.

Pályázni kivánók kötelesek a hivatalos minta szerint magyar nyelven szerkesztett egy koronás okmánybélyeggel ellátott lepecsételt zárt ajánlataikat 1901. évi április hó 10-ik napjának d. e. 10 óráig Viola Imre tanácsnok ur, vagy helyettese kezéhez (központi városház, II. emelet, 55. ajtó) benyujtani.

Minden egyes locsoló kocsi után 100—100 korona készpénzben, vagy fővárosi pénznek elhelyezésére alkalmasoknak elfogadott pénzintézetek takarékpénztári betét-könyvecskéiben, vagy ovadékképes értékpapirokban bánatpénz gyanánt az árlejtés napját megelőző napon déli 12 óráig a fővárosi központi pénztárnál leteendő és erről szóló letéti nyugta a benyujtandó zárt ajánlathoz csatolandó, mely bánatpénz az ajánlat elfogadása esetén szerződési biztositékul szolgáland.

Nem a hivatalos minta szerint szerkesztett kellő bánatpénzről tanuskodó letéti nyugtával el nem látott, vagy elkésve érkezett, ugy szintén utóajánlatok figyelembe nem vétetnek.

A székes-fővárosi tanács fentartja magának azt a jogot hogy a beérkezendő ajánlatok bármelyikének el, vagy el nem fogadása iránt szabadon határoz.

Az árlejtési feltételek és ajánlati minta időközben a tan X. közegészségügyi osztályában (központi városház II. em. 55. ajtó) a hivatalos órák alatt kaphatók és a netalán kivánt felvilágositások is ugyanott megadatnak.

Budapesten, 1901. évi márczius hó 14.

A székes-főváros tanácsa.

77743/1900. X. tan. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az utczaseprő napszámosok és locsolónapszámosok részére szükséges bakancsok beszerzése végett nyilvános árlejtést hirdet.

Az árlejtési feltételek és ajánlati minta a tanácsi X. közegészségügyi ügyosztályban (Központi városház II. em. 54. sz. a.) a hivatalos órák alatt (d. e. 9—2) átvehetők.

Vállalkozni akarók kötelesek az alkulevélnek szabályszerü kitöltése és felbélyegzése (ivenkint 1 koronás bélyeg) utján ajánlataikat legkésőbb 1901. évi április hó 10-ikének délelőtti 10 óráját Viola Imre tanácsnok ur, vagy helyettesének kezeihez benyujtani, mert a később benyujtandó ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Budapesten, 1901. évi márcz. 14-én.

A székesfőváros tanácsa.

Pályázati hirdetmény.

A „Frey József"-féle alapitvány segélyeit adományozó bizottság, az ez évi 400—400 koronányi segélyek elnyerhetése végett pályázatot hirdet, mely *1901. évi április hó 1-én* jár le. Pályázhatnak a székesfővárosi elemi népiskolában müködött igazgató-tanitók, vezető-tanitók és osztálytanitók özvegyei és árvái. A pályázat okmányai a következők: 1. bélyegtelen kérvény, 2. gyermektelen özvegyeknél a házassági levél, 3. Gyermekekkel biró özvegyeknél a gyermekek keresztlevelei, 4. az árváknál ezeken kivül a szülők halotti bizonyitványai, 5. valamennyinél az atya, illetve a férj elfoglalt állását feltüntető kinevezési okmány vagy müködési bizonyitvány, 6. vagyontalansági (elüljárósági) bizonyitvány, végül 7. az özvegyeknél hivatalos igazolvány arról, hogy évenkint mily összeg nyugvagy kegydijat élveznek. A pályázati kérvények egyenesen a fő- és székvárosi kir tanfelügyelőhöz, dr Verédy Károly kir. tanf. urhoz, mint a bizottság elnökéhez nyujtandók be, a kitüzött határnap déli 12 óráját. A határidőn tul érkező vagy kellően fel nem szerelt pályázati kérvények figyelmen kivül hagyatnak. A pályázatokra vonatkozó közelebbi felvilágositást szivesen megadja a főv kir. tanfelügyelőség (VIII. ker., Pál-utcza 4. sz. III. em.) vagy Farkas József igazgató-tanitó, bizottsági jegyző (I. ker., Vár, Iskola-tér 1 sz.)

Budapest 1901. február hó.

Farkas József s. k.
igazgató-tanitó,
bizottsági jegyző.

Az „Első Leánykiházasitási egylet m. sz.“

Leány- és fiu-biztositó intézet

1901. évi márczius hó 31-én délelőtt fél tiz órakor az intézet hivatalos helyiségeiben (VI., Teréz-körut 40—42.) tartja

XXXVIII. rendes közgyülését,

melyre a szövetkezet tagjai tisztelettel meghivatnak.

A közgyülés napirendje.

1. A jegyzőkönyv-hitelesitők kiküldése.
2. Az igazgatóság jelentése és az 1900. évi mérleg előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése és inditványa.
4. A mérleg megállapitása és a felesleg hováforditása iránti határozathozatal.
5. A felmentvény megadása.
6. Az igazgatóság inditványai.
7. A felügyelő-bizottság választása.

Az igazgatóság.

Azon tagok, kik 1901. január végéig esedékes járulékaikat befizették és kik 1901. márczius 28-ig bezárólag részjegyeiket (kötvényeiket) a szövetkezet pénztáránál letéteményezték, a letéti elismervény felmutatása ellenében a közgyülésen való részvételre jogositva vannak.

MAGYAR JELZÁLOG-HITELBANK.

HIDETMÉNY.

A Magyar Jelzálog Hitelbank t. cz. részvényesei az 1901. márczius hó 31-ik napján déli 12 órakor a bank helyiségeiben V., Nádor-utcza 7. sz.) tartandó

XXXII-ik RENDES KÖZGYÜLÉSRE

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság és felügyelő bizottság évi jelentése.
2. Az 1900. évi mérleg megállapitása és a felmentvény megadása.
3. Határozathozatal a tiszta nyereség hováforditása iránt.
4. Igazgatóság választása.

A részvények letehetők:

BUDAPESTEN: a bank főpénztáránál (V., Nádor-utcza 7. sz.) é a Magyar Leszámitoló és Pénzváltóbank ná
BÉCSBEN: az „Union-Bank“-nál;
PÁRISBAN: „Société Générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en Francce“ czimü banknál.

Az igazgatóság.

Alapszabályok kivonata.

23. §. 20 részvény tulajdona egy szavazatra jogosit.

24. §: Részvényesek kik szavazó jogukkal élni akarnak, kötelesek a közgyülés összeülte előtt legalább 8 nappal részvényeiket téritvény mellett letéteményezni, a letéteményezés a bank pénztáránál, vagy a hirlapokban kije lölt helyeken eszközlendő.

25. §. A szavazó jog személyesen vagy meghatalmazott által gyakorolható. Meghatalmazás csak részvényeseknek adható. Testületek, intézetek és kereskedelmi czégek, továbbá nők és kiskoruak a közgyülésen törvényes képvi selőjük által vehetnek részt, ha azok külön részvényesek nem volnának is. Azoknak, kik szavazó jogukat igazolták, a részvények és az utánnok járó szavazatok számának megjelölésével ellátott igazoló jegyek adatnak ki. — A részvények a részvényes által sajátkezüleg aláirandó jegyzékbe, számszerü sorrendben és pedig a Magyar Jelzálog-Hitelbanknál egy minden egyéb letéthelyen két példányon bejegyzendők. A letevő a letett részvényekről téritvényt nyer és a részvényesek annak idején a közgyülés megtartása után, csakis ezen téritvény visszaadása mellett fognak neki kiszolgáltatni.

Az 100. évi mérleg és jelentés 1901. márczius hó 23-tól kezdve a t. cz részvényesek rendelkezésére áll.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

IV. évfolyam. Budapest, 1901. április 1.-én. 13. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Budapest képviselői.
A kormány és a főváros.
A városi javadalmak bérlete.
A józsefvárosi jótékonyság.
A főváros kölcsöne.
A piaristák rendháza s a belvárosi templom.
Az árvaszék.
A sertésközvágóhid vasutja.
Irodalom és művészet.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.

Hirdetések

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség.

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű ogyedüli intézet

Fehérnemüek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérnemüek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

‚Hattyu‘

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemü mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest 1901. április 1. 13. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Budapest képviselői.

A háztartás rendezésére kiküldött harmincas bizottság legutóbbi ülésén Polónyi Géza azt az eszmét vetette föl, hogy a főváros még ebben az országgyülési cziklusban több képviselőt kapjon. A bizottság tagjai helyeselték a tervet, de mint bizottság nem akart belemenni a dologba.

Polónyit nem zavarta meg a forma s már be is adták a közgyüléshez a következő inditványt:

Inditvány:

A székes-főváros közgyülése utasitsa a Tanácsot, hogy a legközelebbi rendes közgyülés elé terjeszszen be egy felirati tervezetet, a melyben a székes-főváros közönsége a legutóbbi népszámlálás eredményeinek és a főváros lakossága értelmiségének s az ipar és kereskedelem jogosult érdekeinek megfelelő méltatásával a Nm. m. kir. miniszterelnök, mint belügyminiszter urat arra kéri fel, hogy a székes-főváros választókerületeinek a lakosság számarányának megfelelő szaporitása és ujabb beosztása iránt még a jelen országgyülés elé törvényjavaslatot terjeszteni, annak alkotmányos tárgyalását és az ujra összehivandó országgyülésre szóló választások előtt való törvényerőre emelését lehetővé tenni kegyeskedjék.

Jelen inditványunknak a közgyülésen való szóbeli indokolásával *Polónyi* Géza bizottsági tagot bizzuk meg. *Kléh* István, *Polónyi* Géza, *Kirner* Károly, dr. *Eulenberg* Salamon, *Boross* Soma, *Bayer* László, *Reinhardt* Antal, *Dobrowsky* Ágost, *Némai* Antal stb.

A közgyülésen előreláthatólag nagyobb vitát fog provokálni az inditvány. A tartalmára alig lehet valakinek kifogása. Budapest hétszázhuszezer lakósa csak kilenc képviselőt választ, noha a fővárosban több mint negyvenkétezer választó van.

De ha csak arról lenne szó, hogy Budapest mint az ország fővárosa legalább olyan elbánásban részesüljön mint a vidéki városok, akkor várhatnánk amig a dolog lassan és természetesen fejlődik. Ámde egészen más, sokkal fontossabb érdekek követelik meg, hogy még ebben a cziklusban teljesedésbe menjen a főváros kérelme. Nemcsak Budapestnek az érdeke ez, hanem a magyar ipar és kereskedelemé is.

Köztudomásu, hogy a vidék képviselőinek legnagyobb része mezőgazda. Minden törvényhozási aktusban látjuk, hogy egyedül a mezőgazdasági érdekek érvényesülnek. A jövő ciklusban pedig az ország legfontosabb ipari és kereskedelmi ügyei kerülnek tárgyalás alá. A kereskedelmi szerződések, a vámügyek megoldása a jövő országgyülés legfontosabb föladatai. Nem közömbös tehát, hogy ezeknél a tárgyalásoknál az ipar s a kereskedelem megfelelő módon képviselve legyen.

Az ipar és kereskedelem középpontja pedig Budapest. A főváros érdekei azonosak az egész ország iparának és kereskedelmének az érdekeivel.

Nem lokális jelentőségü tehát Polónyiék inditványa. Annak gyors végrehajtása az egész országnak az érdeke.

Előrelátható, hogy a közeljövőben nagyháboruság lesz Európában. Nem a katonaság fog harczolni manlicherrel és ucháciussal, hanem

a diplomaták és politikusok a vámtarifával. S ha nem is lesz véres ez a háboru, következményeiben még veszedelmesebb lehet a másiknál.

Erösen fegyverkeznünk kell tehát s ezt csak ugy tehetjük meg, ha a mezőgazdaság mellett iparunk és kereskedelmünk is megfelelő képviseltetésre talál a törvényhozás termében.

Közismeretü dolgok ezek s azért nem is hisszük, hogy a főváros törvényhatósága meghátrálna a kérdés megoldása elől. Budapest jövőjének a kérdése az az inditvány s emellett az érdek mellett háttérbe kell szorulnia minden más érdeknek.

A kormány és a főváros.

A főváros idei budgetjében köztudomás szerint csak ugy tudták helyreállitani az egyensulyt, hogy a legszükségesebb közmunkákat egyszerüen törölték. A tanács több mint kétmillió korona deficzittel zárta a budgetet s a hiány fedezetének a szerencsétlen lakásbér adót tálalta föl.

A közgyülés e helyett átmeneti jellegünek mondta ki az idei költségvetést s harmincz tagu bizottságot küldött ki, hogy alaposan vizsgálja meg Budapest háztartását. Vizsgálja meg, hogy a háztartás költségének redukálásával s különösen a kormány és a főváros közötti viszonynak rendezésével nem lehetne-e a főváros háztartását a közterhek emelése nélkül rendbe hozni.

A bizottság tárgyalásairól részletesen beszámoltunk. Legnagyobb és legfontosabb része azonban müködésének az a hatalmas memorandum, amely azokat a terheket tárgyalja, amelyeket a város az állam helyett, átháritott hatáskörben visel.

A föliratot alább részletesen ismertetjük. Itt csak néhány megjegyzést kivánunk hozzá füzni. A fölirat teljes objektivitással sorolja föl azokat a kiadásokat, amelyek a várost az állami funkciók teljesitése folytán terheli, továbbá azokat a jövedelmeket, amelyek méltányosan a községi pénztárt illetnék meg, de a melyeket különböző intézkedések folytán a törvényhozás a községi jövedelmektől elvont.

A fölirat kimutatása szerint 5,399.477 koronával javulna meg a főváros budgetje, ha a város az áthárított terhektől menekülne s visszakapná az elvont jövedelmeket. Nagy összeg ez, amely egyszerre hosszu időre rendbehozná a főváros háztartását s évtizedekre fölöslegessé tenné a közterhek emelését.

A memorandum szerkesztőinek tapintatos és helyes gondolkodását bizonyitja, hogy nem követelésekkel állott elő, hanem csak rámutatott a bajokra s vegyes bizottság kiküldését kérte a kormánytól, amely ezeket a dolgokat tárgyalja. A harminczas bizottság ülésén a bizottság egyik-másik tagja a föliratot még több kivánsággal akarta összekapcsolni. A bizottság azonban nagyon helyesen megmaradt az eredeti szöveg mellett.

Nem lehet arról szó, hogy minden apró-cseprő kivánsággal és óhajtással telitsék a föliratot. Meggyőződésünk szerint a vegyes-bizottságnak sem az lesz a föladata, hogy pontosan kiszámitva, hogy az egyes tételeknél mi a város vesztesége, azt pótolja. A főváros érdeke csak az lehet, hogy megfelelő rekompenzációt kapjon. Ha a fölsorolt óhajokat külön-külön akarná a kormány elintézni, legalább husz törvénynek a módositása válnék szükségessé. A főváros ezeknek a végrehajtását meg sem várhatná. Nem is erre van szükség. A vegyes-bizottságnak mérlegelnie kell a föliratban fölsoroltak igazságát, kutatnia kell, hogy micsoda rekompenzációt adhat a fővárosnak, hogy az háztartásának veszélyeztetése nélkül teljesithesse a ráháritott kötelezettségeket.

Mi a legcélszerübbnek tartanók, ha a város magára vállalná továbbra is az eddigi terheket, viszont a kormány a hozadékadó átutalásával adná meg az ellenértéket. A hozadékadó igazságosan ugyis a községet illeti. Ha a kormány az állami háztartást ugy tudja rendezni, hogy például a porosz kormány példájára a házbéradót átengedi a községnek, a főváros minden nagyobb nehézség nélkül teljesitheti áthárított kötelezettségeit is. De más ezer féle módja is van a rekompenzáció adásának. A fő az, hogy a város urai kicsinyeskedésekkel ne komplikálják a dolgot s hogy a kormány olyan sokszor hangoztatott jóakaratát hajlandó legyen financirozni is.

A fölirat szerkesztéséért a harminczas-bizottság köszönetet és elismerést mondott *Halmos* János polgármesternek, *Rényi* Dezső főjegyzőnek és *Polónyi* Géza bizottsági tagnak, akik együttesen fáradoztak a fölirat megszerkesztésében. A fölirat tartalma a következő:

Először általánosságban ismerteti háztartásunk bajait. Elmondja, hogy az idei budgetben az egyensulyt csak a legszükségesebb közmunkák törlésével tudták helyreállitani. Azután a következőkben mutat rá az egyes bajokra:

Anyakönyvi kiadások. Ismerteti a fölirat, hogy a törvény csak a dologi kiadásokat ruházza a községekre. A főváros azonban elvállalta a személyi kiadásokat is. A főváros számitásánál a volt felekezeti anyakönyvek könnyen és gyorsan kezelhető rovatos rendszerét vette alapul, de az állam a jegyzőkönyvi rendszert léptette életbe. Már a következő évben szeretett volna a város a személyi kiadások alól szabadulni s kérte az anyakönyvezés fárasztó és nehézkes rendszerének az egyszerüsitését. E helyett a kormány a szubvenciót emelte föl. De a város 1895-től 614.483 koronát fizetett rá az anyakönyvezésre s ezenkivül, mint kegyurnak, a plebánosok és lelkészek fizetését

megcsökkent jövedelmeik kiegészitéseül évi 45.000 koronával volt kénytelen fölemelni.

Katonaügyi kiadások. A katonai kiadások sulyosan nehezednek a községi pénztárra. Évenkint 520.874 korona veszteségе van ebből a városnak. Méltánytalan, hogy a kaszárnyákban a férőhelyek díját ugy állapitották meg, hogy a 4 százalékos kölcsönből épitett kaszárnyák 3 százalékot sem hoznak s a város a kaszárnyák fönntartására évenkint 206.974 koronát ráfizet. De ráfizet a katonai előfogatokra, az átvonuló katonaság beszállásolására is. A legnagyobb igazságtalanság azonban, hogy a tisztikar lakáspénzét 10—15 százalékkal hátrányosabban rendezték Budapesten, mint Bécsben, noha a bécsi és budapesti lakásviszonyok ezt meg nem okolják.

Adóügyi kiadások. A tisztán állami adók kezelése a városnak évenkint 802.600 koronájába kerül. A város már többször kérte, hogy a kormány adjon kárpótlást az állami adók kezeléséért, vagy végeztesse az adókezelést állami közegekkel. A pénzügyminiszter kárpótlásról hallani sem akar s a város kérelmét törvényellenesnek mondja. Az állami kezelést hajlandó foganatositani, de a város költségére.

Rendőrségi kvóta. Ez a főváros egyik legnagyobb panasza. Az államrendőrség szervezésére vonatkozó első törvénytervezet a költségeknek csak egynegyedét akarta a városra ruházni, de azután ugy módositották, hogy a felét köteles a város viselni. Igy történt, hogy 1880-ban 543.038 koronába került a városnak a rendőrség, ma pedig 1.783,000 koronába. Részletesen elmondja a fölirat, hogy a város már mindent megtett a kvóta redukálása érdekében, de eredmény nélkül. Konstatálja, hogy mennyivel jobb helyzetben van Bécs, a mely a hétmilliós rendőri budgethez csak egy millióval járul.

Közoktatási kiadások. Legsulyosabb teher a fővárosra az évről-évre aránytalanul növekvő közoktatási kiadás. A főváros most 175 iskolát kénytelen fönntartani s mig 1870-ben a közoktatási kiadás 295.964 korona volt, az idén már 6,919.814 korona. Ezenkivül az iskolák fönntartása és a nyugdijak 300.000 korona. Az iskolák épitésére pedig 1873-tól mostanig 21,095.096 koronát költött. A bevételek alig 9 százalékát födözik a kiadásoknak. Az állam 1884-ig évenkint 50—220.000 korona állami segitséget adott a városnak, azóta semmit. De nem akarja a kormány a reáliskolákat sem államositani, sőt a törvény alapján tervezett iskolaadót sem hagyta jóvá. A fölirat szerint a fővárost a kormánynak ez a magatartása fájdalmasan és kinosan érinti, mert az osztrák kormány már régebben átvette Bécs város összes középiskoláit. A fölirat határozottan kijelenti, hogyha a kormány továbbra is ragaszkodik álláspontjához, a főváros középiskoláit rövidesen be fogja csukni.

Közegészségi kiadások. Kórházakra a közelmultban 8,121.100 koronát költött a város. A kormány itt is magára hagyta a várost s nem engedte meg, hogy a befektetett tőke kamatját s amortizációját az ápolási költségbe beszámitsa. A kórházak bérértéke cimén a város évenkint 616.790 koronát veszit. A miniszternek ama rendelete folytán, hogy ezután az állami tisztviselőket is a tiszti orvos köteles megvizsgálni, a városnak két tiszti orvosi állást kellett szerveznie. A fölirat kijelenti, ha a Rókust bármi okból le kell bontani, a főváros semmi szin alatt sem vállalkozik uj kórházépitésre, de nem fogja megépiteni az elmebeteg megfigyelőosztályt sem.

A fővárosi pénzalap és az utadó. Sokat feszegetett kérdés a fővárosi pénzalap, a melynek legfőbb jövedelme lenne a 24 milliós sorsolási kölcsön bevétele. A kormány azonban a kölcsönalap fölöslegét nem utalta a pénzalapba. Ezen a czimen elvették a főváros jelentékeny bevételét: a külföldi vállalatok budapesti fiókjainak s a magyar-osztrák banknak a községi adóját s az utadót. A fővárosi pénzalap alig fordit valamit szabályozásokra s erre is a város kénytelen. Az utadó 431.787 korona bevételét nem utjavitásra forditják, hanem megemészti a közmunkatanácsnak improduktiv személyi és dologi kiadása. A fölirat az elvont községi és utadót visszakövetеli.

Községi biráskodás, kézbesités, mértékhitelesités. A fölirat méltánytalannak mondja a községi biráskodás évi 76 550 korona terhét, mert az állami föladat s a bélyegilletékeket is az állam szedi. Nem tartja igazságosnak, hogy a városi ügyészség képviseli bizonyos esetekben a kincstárt is. A kizárólag birósági kézbesités a városnak évenkint 34.848 koronájába kerül s még a biróságok panaszkodnak, hogy a kézbesités nem megfelelő. A mértékhitelesitésnél azt a panaszt teszi a fölirat, hogy a főváros törvény ellenére kénytelen türni azokat az üzelmeket, hogy az ide tartozó tárgyak a községi bérlők által hitelesittetnek.

Köztisztviselők községi adója. Adórendszerünknek, ugymond a fölirat, nagy anomáliája, hogy a köztisztviselők nem fizetnek községi adót s a többi polgárokkal szemben privilégiumot élveznek. Külföldön már törölték ezt az igazságtalan privilégiumot, nálunk pedig mindinkább kiterjesztik.

Közgazdasági ügyek. Itt a fölirat rámutat arra, hogy a főváros hatalmas jub-kivitelt teremtett, de a franczia beviteli vámok, különösen pedig a szállitást lehetetlenné tett korlátozások a kivitelt megszüntették. A kormány nem segitett a városnak, sőt a sertésvész után a sertéskivitel ujabb föllenditése érdekében tett mozgalomban mellőzte a fővárost s a város, hogy sertéspiaczát megmentse, maga volt kénytelen sertésvásárt berendezni. Nem tesz a kormány semmit a bécsi agitáczió ellen, a mely a magyar szarvasmarhát akarja távoltartani a bécsi piacztól. Több közgazdasági dolgot sorol még föl a fölirat, a melyekben az állami támogatás hiánya miatt Budapest Bécs mögött marad.

A tételenkint kimutatott terheket összegezve konstatálja a fölirat, hogy az állami föladatok teljesitése a fővárosnak évenkint 4.640,344 koronába kerül, viszont a községi háztartást jogosan megillető jövedelemből az állam évenkint 1.359,133 koronát von el.

Ezek után a **fővárosi kölcsönkötvények** sorsáról szól. Elmondja, hogy Bécs, Trieszt, Pilzen, sőt még kisebb osztrák városok kötvényeinek is megvan a pupilláris biztosságok, csak Budapest kötvényeinek nincsen. Budapest árvaszéke köteles elfogadni az osztrák városok papirosait, Budapestét pedig nem fogadhatja el. Konstatálja a fölirat, hogy a törvényhozás és a kormány soha sem volt figyelemmel a főváros iránt, noha Magyarország egész adójának 15 százalékát a főváros polgársága adja. Budapest, mint a hazai ipar és kereskedelem góczpontja, a közös vámterület miatt nem tud fejlődni. Ezen kivül az osztrák kormány Bécs iparát

és kereskedelmét még inkább Budapest elé állitja azzal, hogy közoktatás, közmunka, rendészet, sőt az iparengedelmi dijak czimén is sokkal kisebb terhet ró a bécsi iparra és kereskedelemre, mint a mekkorát a budapesti kénytelen elviselni. Bécs az udvartartásnak minden előnyében s az uralkodó család fejedelmi bőkezüségében részesül, Budapest pedig csak a morzsákat kapja. Ezenkivül rendkivül hátrányos Budapestre a mai tarifa-politikánk is. A föliratihivatkozik a miniszterelnök ama kijelentésére, hogy országos érdek, hogy Budapest bazánknak virágzó és erőteljes középpontja legyen s huszonhét pontban fölsorolva kéri, hogy a miniszterelnök vegyes bizottságot küldjön ki, a mely a következő ügyeket tárgyalja:

Az állami anyakönyvi hivatalok állami segitsége; a katonai kiadások; a katonatisztek lakáspénzének fölemelése; az állami adókezelés költségének megtéritése; az államrendőrségi hozzájárulásnak tiz évre fixösszegben való megállapitása; a középiskolák államositása, vagy költségük megtéritése; a Rókus helyett állami kórház épitése; az utadónak s a külföldi vállalatok budapesti fiókjainak községi adójának visszautalása a városnak; a pénzalapot kezelje a város, a sorsolási kölcsön vagyonával pedig a kormány számoljon el; teritse meg a községi biráskodásnak, az adókincstár jogi képviseletének, a birósági kézbesitésnek a költségét; kötelezze a köztisztviselőket a községi adó fizetésére; támogassa a főváros állatvásárainak a fejlődését, a kiveteli sertéspiacz kérdésének a megoldását; akadályozza meg, hogy a bécsi hizó-állatvásárt valamely nyugati határszéli városban állitsák föl; állami támogatással mozditsa elő a husnak s a husgyártmányoknak a kivitelét; segitse a várost, hogy Budapesten országos középpontositott kiviteli piaczot szervezhessen; az őrlési forgalmat állitsa vissza; a hus- és borfogyasztási adót engedje át; a főváros jövedelmeinek fokozására vonatkozó határozatokat sürgősen intézze el; a főváros kölcsönkötvényeinek a pupilláris biztositékot adja meg.

A városi javadalmak bérlete.

A fővárosnak évek óta sok baja van a városi javadalmak bérletével. Közel tiz esztendeig csak évről-évre tengődtek a javadalmi dijjegyzékkel, mert a főváros és a kormány nem tudott olyan javadalmi dijjegyzékben megállapodni, a melyet hosszabb időn át fönn lehetett volna tartani. A legutóbb volt javadalmi bérlő 120.000 koronás kártéritési pörrel támadta meg a várost.

Nagy volt tehát a megnyugvás, hogy 1899 elején sikerült a javadalmi dijjegyzéket 1899. április elsejétől 1902. márczius végéig terjedő három esztendőre megállapitani. Még nagyobb volt az öröm, a mikor a javadalmi bérletre hirdetett árlejtésen *Dikk* Mór miskolczi vállalkozó a javadalmak szedésének jogáért évi 215.550 forint bért ajánlott meg. Az ajánlatot természetesen elfogadták. A nyugalom és békesség azonban nem sokáig tartott. Dikk Mór már a következő esztendőben egyik előterjesztést a másik után adta be a tanácshoz, hol bérleszállitást, hol pedig a szerződés felbontását kérte. Végre 1901. január elsejére a szerződését felmondotta s a mikor a tanács a felmondást el nem fogadta, a bérlő a szerződés fölbontására pört inditott a város ellen. Ez a pör még folyamatban van.

Időközben azonban a bérlő uj tárgyalásokat kezdett a várossal s a tanács azt a javaslatot tette a közgyülésnek, hogy Dikk bérösszegét az idei esztendőre 190.000 forintra szállitsa le s a szerződést 1902. január elsején, tehát a lejárat előtt három hónappal bontsa föl. A pénzügyi bizottság hajlandó volt a bérösszeget leszállitani, de a szerződést idő előtt nem akarta fölbontani.

A törvényhatóságnak legutóbbi közgyülésén kellett volna döntenie, de az utolsó órában érdekes fordulat történt. A javadalmak volt bérlője, *Rosenfeld* S. ajánlatot tett a városnak, hogy hajlandó a javadalmakat bérbevenni, még pedig 1901. április elsejétől 1902. április elsejéig évi 195.000 forintért, vagy 1901. április elsejétől 1902. január elsejéig a Dikk által fizetett bérösszegért, vagyis évi 215.550 forintért.

A közgyülés az uj ajánlat folytán határozatát elhalasztotta s utasitotta a tanácsot, hogy most már uj javaslatot tegyen.

A kérdés helyes megoldása rendkivül fontos a fővárosra. A javadalmi bérlet a háztartásnak jelentékeny jövedelmi forrása. De nemcsak arról van szó, hogy a mostani financziális helyzetét tekintsük a városnak, hanem hogy a javadalmi bérlet értékét és vállalati jelentőségét a jövőre is fentartsuk.

Teljes megnyugvással látjuk a kérdést *Almády* Géza tanácsos kezében. Tudjuk, hogy a nehéz s meglehetősen zavaros kérdést ugy fogja megoldani, hogy abból a fővárosra veszedelem vagy baj ne háramoljék. Teljes bizalommal várjuk, hogy az ellentétes érdekeket a főváros javára meg fogja egyeztetni. Nem keressük, hogy Dikk marad-e a bérlő, vagy Rosenfeld szedi-e a javadalmi dijakat. Az is közömbös, hogy Dikk szerződését fölbontva a város szerződik-e Rosenfelddel, vagy Dikk ruházza át a szerződését. A változott viszonyok mellett méltányosnak tartjuk azt is, ha a város a bérösszeget redukálja. De a főváros rendkivül fontos anyagi érdeke, a javadalmi bérlet jövőben való értekesitése megköveteli, hogy a főváros a javadalmi bérletet jövő évi április hó elsejéig biztositsa.

Nézzük csak komolyan és tárgyilagosan a dolgokat. Hosszu vajudás után a belügyminiszter azzal a határozott kijelentéssel hagyta jóvá 1902. április elsejéig a javadalmi dijjegyzéket, hogy azt többé jóváhagyni nem fogja s megkövetelte, hogy a város egészen más alapon uj javadalmi dijjegyzéket dolgozzon ki. A városnak tehát ez idő szerint csak jövő évi ápr-

rilis hó elsejéig van biztositva a javadalmak szedése Ha a miniszteri utasitásnak a város megfelel, jövő évi április elsejétől uj tarifák lépnek életbe. Ha tehát bármelyik vállalkozóval csak január elsejéig biztositja a város a javadalmi bérletet, ugy külön kell gondoskodni a január, február és márczius hónapokról. Ez a három hónap azonban a javadalom szempontjából az év három legrosszabb hónapja. Ha ezt a három hónapot külön akarja értékesiteni a város, azért a legjobb viszonyok mellett sem kaphat többet 15.000 forintnál. De egyáltalán kizártnak tartjuk, hogy csak erre a három hónapra a város bérlőt kapjon. Január elsején tehát bizonytalan helyzet állana elő, a melyen némileg csak az segitene, ha arra a három hónapra a házi kezelést léptetik életbe. De ez sem segit sokat. Három hónapra a házi kezelést nem lehet véglegesen és alaposan berendezni. Az ideiglenes berendezés pedig nagyon megboszulhatná magát.

Ismerjük azokat az ellenérveket, hogy a három hónap vesztesége elenyészik, ha ezután a javadalmat januártól januárig adják bérbe, vagy ha az uj bérlőnek ugy adják bérbe a javadalmat, hogy áprilisig a mostani dijjegyzék, azután pedig az uj tarifa lesz érvényes. De egyik argumentum sem állhat meg. Tudomásunk szerint ugyanis, noha a miniszter által adott, sőt egy izben már meg is hosszabbitott terminus már régen lejárt, az uj javadalmi dijjegyzék még mindig csak készül. Ha a legideálisabb gyorsaságot vesszük is számitásba, akkor is csak egyik juniusi közgyülésen kerülhet tárgyalásra az uj dijjegyzék. A belügyminiszter eddig kivétel nélkül, még az egyszerü meghosszabbitásoknál is meghallgatta a kereskedelmi és iparkamarát és a szakfórumokat. Képzelhetetlen tehát, hogy egy egészen uj javadalmi dijjegyzék megállapitásakor ezeket a fórumokat mellőzze. De egyébként is kizárt dolog, hogy a kormány az uj javadalmi dijjegyzéket már ebben az esztendőben jóváhagyja. Ha pedig a város január elsejétől a javadalmat bármilyen formában vállalatba akarja adni, legkésőbben november elején a kezében kell lennie a jogerős uj javadalmi dijjegyzéknek. Ez pedig fizikai lehetetlenség. Január elsejétől tehát nem intézkedhetik a város és rá lesz utalva, hogy novemberben a három hónapra hirdessen árlejtést.

Egy mód van, de erre gondolni sem akarunk. Lehetséges, hogy a város a javadalomnál is megcselekszi, a minek a kölcsönnél most olyan keservesen adta meg az árát. Prioritást biztosithat a vállalkozónak, hogy április 1-től egyenlő feltételek mellett, az uj tarifa alapján is ő kapja meg a bérletet. Ezzel a lehetőséggel komolyan foglalkozni sem akarunk, mert nem hihetjük, hogy az eddigi tapasztalatok után akadjon ember, a ki hajlandó volna a javadalomra opcziót adni. Akárhogyan forgatják is tehát a dolgot, tisztán és világosan áll a tétel:

A városnak ma csak 1902. április elsejéig van meg a javadalmi dijak szedési joga. Hogy azután mi lesz, azt akkor, a midőn a januári javadalmat bérbe kellene adni, még senki tudni nem fogja, tehát csakis a mostani dijjegyzék alapján a három hónapra külön kell vállalatba adnia a dijszedést. Hogy csak erre a három hónapra komoly vállalkozót a város nem kaphat, azt a város intéző köreinek bizonyossággal tudniok kell.

A főváros eminens érdeke követeli tehát meg, hogy a javadalmak elintézésekor ugy ne járjanak el, hogy a város ismeretlen és bizonytalan helyzetben lépjen át a következő esztendőbe.

A józsefvárosi jótékonyság.

A városházán már hónapok óta tanácskozik egy bizottság, hogy paragrafusba szedje a szegényügyet. Ideálisan akarják megvalósitani a dolgot. Olyan nagyszabásunak tervezik, hogy ha a terv valaha megvalósulhat, nem lesz többet Budapesten szegénység és szegényügy. Ez a megvalósulás azonban még nagyon messze van. Szerencse, hogy nem várnak a megvalósulásig s nem éheztetik a szegényeket addig, amig a hatóság jóvoltából kalácscsal láthatják el.

Amig a városházán tanácskoznak, a kerületekben gyakorlatilag oldják meg a kérdést. A kerületek között első helyen van a Józsefváros, amelynek a vezetője nagy tapintattal és szerencsés kézzel hozta szoros kapcsolatba a hatóságot és a társadalmat a segités jótékony akcziójában.

A VIII. kerületi általános közjótékonysági egyesület már hatodik esztendeje szolgálja az igazi jótékonyságot sok szeretettel, lelkesedéssel és szép eredménynyel. Maga a polgármester is példaképül állitotta a többi kerület elé a józsefvárosi jótékony egyesületet s elrendelte, hogy az elüljárók ahhoz hasonló intézményt honositsanak meg a kerületükben. Sajnos, hogy ezt a jó szándékot a legtöbb kerületben különböző okok miatt máig sem lehetett megvalósitani. Hisszük, hogy idővel sikerülni fog ez a törekvés s akkor a főváros szegényügye nagy lépéssel halad előre.

A józsefvárosi jótékony egyesület ma, vasárnap tartott közgyülésén számolt be tavalyi müködéséről. *Havass* Rezső dr. elnök, *Hanvai* Sándor kerületi elöljáró és *Serly* Sándor dr. főtitkár részletes jelentést tettek a közgyülesnek. A jelentés nem az egyesületi jelentések szokásos sablonján készült, hanem röviden rámutat a főváros egész szegényügyi politikájára. A jelentés konstatálja, hogy a huszadik század a társadalmi és gazdasági küzdelmeké. E küzdelemben az állam és törvények csak a keretet adják, a tartalmat és lényeget a társadalom. Azután igy folytatja a jelentés :

Hogy egyesületünk mennyire a közszükség szülötte volt s lobogónk, melyre a „nyomor enyhitése“ van jeligeként felirva, mily népszerü és becsült, mutatja az a rendkivüli érdeklődés és buzgalom, melyet törekvéseink iránt nemcsak a Józsefváros társadalma, hanem a székesfőváros nagy közönsége, sőt az illetékes hatóságok is tanusitanak. Elég csak egy futó visszapillantás arra a rövid öt évre, mióta egyesületünk fennáll és bátran konstatálhatjuk, hogy egyesületünk jövőjének legbiztosabb záloga: a mult.

Az alapitványoktól eltekintve volt:

1896-ban:	1900-ban:
bevétel 10.662 kor. 92 fill.	bevétel 35.686 kor.
kiadás 5.016 „	kiadás 36.219 „ 39 fill.

Egyesületünk áldásos müködését mi sem jellemzi jobban, minthogy a lefolyt öt év alatt 252 felnőttet és 1346 gyermeket ruháztunk fel; 526,822 adag ebédet szolgáltattunk ki a szükölködőknek; munkáskaszinónkat 58.635 egyén látogatta és használta. Foglalkoztató mühelyünk, mely e nemben hazánkban az első, a mult évben állotta ki a tüzpróbát sikeresen, javára a munkátlanoknak és megelégedésére azoknak, akik szervezték. Egy év lefolyása alatt 7126 egyén keresett és talált foglalkozást s ezáltal megélhetést foglalkoztató mühelyünkben.

E száraz számadatok némaságukban élénkebben beszélnek minden szónál. Nem kevesebbet jelentenek, minthogy ugyanannyi egyéni szenvedés és elégületlenség nyert enyhülést és csillapulást s ugyananuyival kevesebb ellenese maradt a társadalmi békének.

Ezek az adatok azt tanusitják, hogy egyesületünk a maga erőihez képest és a Józsefváros szükebb határai közt nagyjában megoldotta korunk problemáját.

A mult esztendő különösen nehéz feladatokat rótt ránk. Daczára a minden téren tapasztalható pangásnak, daczára a szokatlanul szigoru télnek, melynek nyamában csak szükség és nyomor csirázik; vállvetett munkásságunkkal sikerült elérni azt, hogy a *VIII ik kerületben lehetőleg mindenki kaphatott munkát és kenyeret, aki csak akart s rászorult.*

Azt az erőt, amely minket erre képesitett, az egyesülésben és a szervezetben találtuk fel. Egyesületünk kebelében s szervezetében kezet fog a társadalom a hatósággal, kerületünk közönsége a VIII. kerületi elöljáróságggal. A társadalom gyüjti az anyagot, a sok szemü hatóság segiti és ellenőrzi az igazságos és valóban helyes szétosztást.

De ez ne csak a Józsefvárosban legyen igy! Azt kellett ugyanis tapasztalnunk, hogy a jótékony ügy szervezetlensége folytán a székesfőváros többi kerületeinek szegényei is felénk és hozzánk fordultak gyakran segitségért. Erre pedig már erőink nem elégségesek. Minden kerületben tehát hasonló elvek szerint kell szervezni a szegény-ügyet! Társadalmi mozgalom, hatósági hozzájárulás és ellenőrzés mellett!! Ez legyen a jelszó mindenütt!

Kerületenként a helyi hatóság, az elöljáróság mint szilárd s állandó szervezet, védőszárnyai alatt szerves összeköttetésbe volnának hozandók egymással a különböző jótékonysági egyesületek s alakzatok, melyek eddig rendszertelenül, sokszor tájékozatlanul egymás mellett, néha talán egymás ellen is müködtek.

Az ilyképen kerületenként szervezett s tömöritett szegényügy aztán bizonyára megtalálná a kellő harmóniát és egészséges irányitást egy központi szervben.

A szegényügy méltó és eredményes rendezése csakis igy, a társadalmi autonóm müködés és a hatósági támogatás teljes összhangjában lehetséges. Ennek általános megvalósitása legyen egyik czélunk a jövőben, helyi feladataink buzgó teljesitése mellett.

A jelentés azután külön számol be az egyesület öt osztályának, a népkonyhának, a munkásotthonnak, a felruházó osztálynak, a segélyző osztálynak és a foglalkoztató mühelynek tavalyi müködéséről.

Ebből a beszámolóból látjuk, hogy a népkonyhában tavaly 113,928 adag ebédet és 6513 adag reggelit adtak ki. Ebből 55351 adag ebédet ingyen és 55351 adagot részben a fogyasztók, részben a gyermekbarát egyesület fizetett meg. Ezt a kis statisztikát még kiegészithetjük a következőkkel. Az idén januárban kiadtak 15841 adagot ingyen, 8006 adagot pénzért, februárban 26700 ingyen és 6714 fizetett adagot, márcziusban 26-ig 30311 ingyen és 4514 megfizetett adagot.

A munkásotthon is szépen fejlődött. A város minden részéből, a külső Váczi-utról, Budáról, sőt Ujpestről is bejártak a munkások olvasni a munkásotthonba. Tavaly 7038 kötet könyvet olvastak. Az otthonnak 13842 látogatója volt.

A felruházó osztály 426 iskolás gyermeket ruházott föl teljes ruházattal, a segélyező osztály pedig ezer korona segitséget osztott ki. A foglalkoztató mühelyben 7126 munkátalannak adtak munkát és kenyeret. Hogy a mühelyre milyen nagy szükség volt legjobban igazolja, hogy a mühelyben foglalkozott munkátalanok hatvan százalékának nemcsak kenyere, de hajléka sem volt.

A főváros kölcsöne.

A fővárosi kölcsön lebonyolitására szövetkezett bankok kijelentették, hogy a prioritás jogával nem élnek, a 30 millió korona névértékü kötvényt át nem veszik. A belügyminiszter a közgyülésnek a szubskripcióra vonatkozó határozatát jóváhagyta. Semmi akadálya tehát, hogy a nyilvános aláirást elrendeljék. A szükséges harmincz millió is a magánaláirások utján biztosilva van s szinte fölösleges óvatosság volt az aláirás előkészitésére s magára az aláirásra is olyan hosszu terminusokat kitüzni.

A főváros megkereste a bankcsoport tagjait, hogy ők is vállalkozzanak az aláirás kezelésére. Valamennyi pénzintézet vállalkozott, bizonyságát adva annak, hogy nem akarnak elzárkózni a főváros érdeke elől sem.

A kölcsönügy meglehetősen változatos eseményei között különben a legérdekesebb, hogy a polgárok mekkora lelkesedéssel, mondhatjuk örömmel siettek aláirni. Sokan az öt százalékos bánatpénzt is befizették már a központi pénztárba, csakhogy biztositsák maguknak a kötvényeket.

A kölcsön ügyében a főváros a következő fölhivást adta ki:

Aláirási felhivás

Budapest székes-főváros 30,000.000 korona névértékü 4 százalékos kölcsön-kötelezvényeire.

Budapest székes-főváros közönsége 1896. évben különféle uj közérdekü beruházásokra százmillió korona névértékü 4 százalékkal kamatozó, 50 év alatt törlesztendő kölcsön felvételét határozta el. E kölcsönből eddig részben eladatott, részben kisorsoltatott 53,560.400 korona névértékü kötelezvény; a még meglevő eladatlan és kisorsolatlan kötelezvényekből 30 millió korona névértékü kötelezvényt a székes-főváros közönsége ezennel nyilvános aláirásra bocsát.

A kölcsönkötvények tőkéjeért és kamataiért Budapest székes-főváros, az 1899. évi vagyonmérleg szerint 200 millió korona tiszta értéket meghaladó összes ingó és ingatlan vagyonával, nemkülönben minden jövedelmével szavatol.

A kölcsönkötvények és azok kamatszelvényeinek teljes bélyegilleték és adómentességét az 1896. évi XVII. tcz. biztositja.

A pénzügyminisztériumnak rendelete szerint, eme kölcsönkötvények a pénzügyi igazgatás összes ágazataiban üzleti biztositékul és bánatpénzül elfogadtatnak.

A kölcsön részletkötelezvényei 200, 1000, 5000 és 10,000 korona névértéküek, bemutatóra szólnak s a névérték 4 százalékának megfelelő, félévenként utólag, minden év márczius 1-én és szeptember 1-én esedékes kamatszelvényekkel vannak ellátva.

A százmillió koronás kölcsön 1897. évi márczius 1-től számitott 50 év alatt, félévenként márczius 1-én és szeptember 1-én tartandó sorsolások utján kerül törlesztésre. A kisorsolt kötelezvények teljes névértékben, minden levonás nélkül váltatnak be. A kölcsönnek felmondása, vagy nagyobb mértékben leendő kisorsolása 1907. évi márczius 1-éig ki van zárva.

A 30 millió korona névérték erejéig most eladásra kerülő kölcsönkötelezvényekre *f. évi április 9-től 13-ikáig* bezárólag terjedő öt napon át, a nyilvános aláirás eszközölhető: a székesfőváros központi pénztáránál.

Aláirás eszközölhető továbbá több budapesti pénzintézetnél is, a melyek jegyzékét falragaszokon teszik közzé.

Az *aláirási föltételek* a következők:

1. Az aláirási ár a névérték 87 százaléka, azaz minden 200 koronás kötelezvény után 174 korona, hozzáadva a folyó szelvénykamatokat. A jegyezhető legkisebb névérték 400 korona.

2. Az aláirás alkalmával az aláirt névérték után 5 százalék biztositék teendő le készpénzben vagy takarékbetéti könyvben, vagy a budapesti értéktőzsdén jegyzett s a névérték szerint számitandó óvadékképes értékpapirokban. Készpénzbiztositék után kamat nem fizettetik.

3. A székesfőváros fönntartja magának a jogot, hogy tuljegyzés esetén az aláirt összegeket belátása szerint szabadon leszállithassa s azokat végérvényesen megállapithassa.

4. A székesfőváros részéről megállapitandó összegnek megfelelő kölcsönkötelezvények egyik felerészét *f. évi április hó 22-től május 6-ig*, másik felerészét pedig *f. évi október hó 1-től 15-ig* bezárólag, az aláirási helyen s illetőleg ahol a biztositék letétetett, az aláirók annál is inkább kötelesek átvenni, mert ellenkező esetben az át nem vett tételeknek megfelelő biztositékok a székesfőváros javára fognak elszámoltatni. Az átvétel megtörténte után, az átengedett összegnek megfelelő biztositék elszámoltatik, illetőleg visszaadatik.

Kelt Budapesten, 1901. évi márczius hó 17-én.

Halmos János, s. k.
polgármester.

A piaristák rendháza s a belvárosi templom.

A Belváros szabályozásának egy még mindig elintézetlen kérdése, hogy mi történjék a piaristák rendházával s a belvárosi plebánia-templommal. A kérdést sürgősen el kell intézni. A jövő évben megnyilik az eskütéri hid s addig rendezni kell az állapotokat. Másrészt a piaristák is megakarják épiteni uj rendházukat s végül számolni kell azzal a ténynyel is, hogy a sz rencsétlen szabályozás folytán a belvárosi plebánia-templom mély árokba, jobban mondva gödörbe került.

A tanács a kérdés megoldására egy bizottságot küldött ki. A bizottság azt a javaslatot tette a tanácsnak, hogy a piaristák maradjanak meg a mostani helyükön, természetesen az uj rendházat az uj szabályozási vonaloknak megfelelően épitsék. A belvárosi plébánia-templom helyett pedig a bizottság a Haltéren egy uj templomot akar épiteni.

Devecis Ferencz műszaki tanácsos most a bizottság terve ellen különvéleményt adott be a tanácshoz.

Külön véleményében a következőket mondja:

Kétségtelen, hogy az Eskü-téri hid és környékének szabályozása kérdésében, a piaristarend gymnasiumának és rendházának elhelyezési kérdése, a legnehezebb feladatok egyike, mert ezen nagy hivatást teljesitő rend majd másfél évszázad óta fennálló iskolája joggal, nemcsak kulturális, de nemzeti szempontból is, a legmesszebbmenő méltánylást igényli, miért is annak kellő elhelyezéséről gondoskodni a székesfővárosnak vitális érdeke.

A kegyes tanitórend tartományi főnöke akként óhajtja a kérdést megoldani, hogy a szabályozás végrehajtása után a jelenlegi piarista tömbből fenmaradó és tudvalevőleg uj plebánia épitésére szánt területen kivül a rendnek átengedtetnék a Galamb-utcza folytatásának területe és a régi Városház-térből alakitandó tömb, melyek együtt együttvéve $2136^{20}/_{100}$ □ölet tesznek ki. A kegyesrendiek ezen elhelyezését a bizottságban melegen üd. vözölte.

De a kegyesrendiek telkei s az azokon levő felépitmények megbecsülése ellen kifogást tesz.

A mint azonban a kegyesrendiek a plébániának szánt helyre tétetnek, egy nem kevésbé fontos kérdés, a plébánia

templom elhelyezésének kérdése lép előtérbe. Ezért a kegyesrendiek elhelyezésének elbirálására ujabb szempontként lép fel azon kérdés, vajjon a kegyesrendiek elhelyezése nem történthetnék-e meg ugy, hogy a plebánia az elfogadott terv szerinti helyén maradhatna?

Ezen kérdés felmerült a vita során is, a mikor felvetteteti azzal, hogy egyesitessék azon két tömb, mely a Kötő-utcza és Eskü-ut, nemkülönben a Galamb-utcza folytatása és a Váczi-utcza közt fekszik. Ezen terv azonban természetszerüleg a leghatározottabb ellenzésre talált, mert a Kigyó-utcza folytatása ez által elzáratnék.

Van azonban a környéken egy másik tömb, a mely esetleg a czélnak mégis megfelelhetne s városrendezési szempontból szintén legalább is oly jó megoldást nyujtana, mint a plebánia-templomnak szánt hely feláldozásával járó terület átengedése. Ezen hely a Régi posta-utcza, Galamb-utcza, Kötő-utcza és Petőfi-tér által határolt azon négyszög, melynek zömét a görög-oláh hitközség temploma és telke foglalja el. A mennyiben tehát ezen felvetett eszme visszhangra találna és a tárgyalás során beigazolódnék, hogy e terület, mely 105¼ m. középhossz és 50½ m. középszélesség mellett 1476□°-et tartalmaz, elegendő, *akkor a piaristák e helyre volnának teendők.*

Eltekintve attól, hogy a plebánia-templomnak szánt helyet megóvhatnók, a mi szintén nem is kis fontosságu, ezen helynek az a nagy előnye van, hogy tanügyi szempontból megfelelőbb fekvésü, hogy nem halad át rajta az utcza terület, mint az előbbin, a hol a 171□° nagyságu Galamb-utcza nyitvatartásáról kell gondoskodni, ugy, hogy a kihasználható területeket összehasonlitva nem mutatkozik legyőzhetlen különbség s csak az a kérdés, hogy ez a rendház ezt czéljaira elég nagyságunak találja-e?

Bármikép döntessék el a kérdés, az idő előhaladottsága határozottan utasit arra, hogy a belvárosi templom elhelyezéséről gondoskodjunk.

A belvárosi templom ott, a hova tervezve lett, kétségtelenül olyan elhelyezést nyerne, mely az adott viszonyok közt, a szabályozás ellen felhozott indokok fentartása mellett a legmegfelelőbb. E helyett az albizottmány első sorban ugyancsak a görög-oláh hitközség templomát vette kilátásba, mint ezt én annak idején még 1894-ben kontempláltam, a midőn is kimutattam, hogy ámbár szabályozásunk keresztülvitele esetében a plebánia-templom akár egy századik, de tovább is helyén maradhatna, mégis az utvonal ideális egyenességének kiépitése esetében annak onnan el kell menni, a mikor is a görög templom helyét vettem kilátásba uj plébánia-templom épitése czéljára.

Erre vonatkozó becsümben több mint 2 millió koronányinak találtam a görög-oláh templom ingatlanait, ahol még a Kötő-utczai házak beváltása tekintetbe véve nem lett. Ezzel szemben a középitési igazgató ezen becsüt 1,452,320 koronában állapitja meg.

A becslés ellen felhozottakon felül azonban nagy fontosságu ok van a bizottmány többségének véleményében, mely gátolt, hogy azt teljességében elfogadhassam.

A bizottság többsége t. i. a belvárosi plebánia templomot ha az a görög-oláh hitközség ingatlanát magában foglaló tömbön nem helyeztetnék el, másodsorban a Hal-téren óhajtja elhelyezni, melylyel szemben én azon tömböt vettem kilátásba, mely a *Kigyó-utcza folytatása, Váczi-utcza, Eskü-ut és Eskü-tér* által határoltatik s melyre nézve az 1899. évi julius 15-én kelt 29.684/899. I. sz. tanácsi utasitásra tett 7905/99. m. h. számu jelentésében azt javasoltam, hogy a *plebánia templom, mint olyan e helyre tolassék.*

Az albizottmány majoritása az eltolási müveletre nézve azon nézetben van, hogy a templom állapota olyan, miszerint az el nem tolható. Szerény nézetem szerint ez először beigazolandó volna. *Müszaki szempontból határozottan állitom, hogy a templom eltolható.* Egy templommal, melynek uj épitése az albizottság nézete szerint, s ebben vele egyet is értek, legalább 3 millió koronába fog kerülni, oly könnyen elbánni, azt lebontatni! nézetem szerint pénzügyi viszonyaink mellett nem szabad.

De nemcsak ezen lényeges, szem előtt tartandó, fontos körülmény vezérelt engem abban, hogy a templom eltolását hozzam inditványba, hanem azon régészek és szaktudósok által kifejezett vélemény, hogy a belvárosi templom régészeti becscsel bir s ennek megtartása feltétlenül megkisérlendő, hiszen az Eskü-téri hid létesitésére vonatkozó 1893: XIV. t.-czikk indokolása az emléket megtartandónak jelzi! Köztudomásu dolog, hogy az Árpádkori maradvány s Magyarországon egyetlen templom, mely körüljáró szentélylyel bir. Ha tehát igaz, amit a régészek mondanak s ennek igaznak kell lenni, hiszen nem kisebb hatóság, mint a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter tartotta szükségesnek ezen templom megtartása érdekében nem egy leiratot intézni a jelenben a fővároshoz: akkor az csakugyan minden körülmények mellett megtartandó!

Tehát az eltolás müvelete pályázati kiirás alapján megkisérlendő és ha találkozik vállalkozó, ki a szükséges biztositékokat adni fogja, akkor az végre is hajtandó, s akkor az egybekötendő a szintén szükségesnek mutatkozó plebánia-lak épitésével.

Azon nem várt esetben azonban, ha az eltolás nem hajtatnék végre, vagy a mennyiben az eltolásra nem találkoznék vállalkozó, esetleg, ha az eltolás, a mint feltételezni sem lehet nem sikerülne, azon esetre a templom főbb alkatrészei, ugy a mint azt a vallás- és közoktatásügyi magy. kir. minisztérium legutóbbi leiratában kifejtette, akként bontandók le, hogy azok más helyen megint felállithatók legyenek. Ez esetben a felállitás szintén az általam jelzett helyen, vagyis az Eskü-ut, Váczi-utcza sarkán még rendelkezésre álló tömbön eszközlendő, a mennyiben pedig uj templom volna épitendő, ez csakis ezen a helyen létesitendő.

A Hal-téren való elhelyezés, vélekedésem szerint, számba nem is jöhet. Eltekintve ugyanis attól, hogy a Hal-tér helyén a templom architektonikus hatása ugy a várból, mint a felső Duna-szakasztól tekintve, a hidpillérek folytán jelentékenyen szenvedni fognak, közlekedés szempontjából sem előnyös a Molnár utczának ezen elhelyezésénél szükséges elzárása és a lejtszini

viszonyok is igen előnytelenül hatnak az elhelyezésre. Ehhez járul, hogy ott tudvalevőleg az alsó rakparti-ut és a hidra felvezető ut találkoznak, ugy, hogy az esetleg itt épitendő templom előtt nagymérvü lejtő van. E mellett e templom eldugott helyzetbe jő és az ide helyezés pénzügyileg véve is hátrányos, mert ujabb kisajátitásokat involvál, pedig a mi pénzügyi helyzetünk mellett ilyenekre gondolni sem szabad. Hogy mily hibás városrendezési politika van itt követve, az a dolgok egymásutánjából látható, a hol először azért sajátitunk ki, hogy a Molnár-utczát nyissuk meg, azután meg azért, hogy elzárjuk. Nem hiszem, hogy azon hibák után, melyek az Eskü-tér és környékének szabályozása kivitelénél történtek, hol egy czélra nem vezető útvonal miatt hegyet bontottunk, forrásokat hoztunk veszélybe és a pesti oldalon megtört vonal mellett, a budai oldalon oly utat nyertünk, mely közmüvek befogadására képtelen, tehát a közmüvek elhelyezésére ujból külön kell gondoskodni, nem hiszem, hogy találkozhatnék valaki, a ki további kisajátitásokba menne, csak azért, hogy egy rossz elhelyezésü templomot nyerjünk.

A midőn tehát tiszteletteljesen befejezném előterjesztésemet, kérem a t. Tanácsot, méltóztatnék fenti inditványa mat figyelembe venni s tárgyaltatni azon eszmét, vajjon lehetne-e a görög-oláh hitközség tömbjében a piarista gimnáziumot és rendházat elhelyezni? mert igenlő esetben a belvárosi plebánia a végrehajtás alatt levő terven contemplált elhelyezése megmenthető volna s igy a belvárosi takarékpénztár telekvételi ügye is tárgyalható lenne, mert ez esetben azon tömb, a hova a templomot elhelyezni szántam, eladható. Ez alkalommal is jelzem, hogy pénzügyi szempontból ez a legelőnyösebb megoldás.

Azon esetben azonban, ha ez nem volna keresztülvihető, teljesittessék a kegyes tanitórend tartományi főnökének előterjesztett kérelme. Ez esetben azonban, a mennyiben a görög-oláh hitközség temploma a belvárosi templom részére megnyerhető nem volna, a templom csakis a Kigyó-utcza folytatása, Váczi-utcza, Eskü-út és Eskü-tér közti tömbön volna elhelyezhető, mert ugy városrendezési, mint szépészeti, de pénzügyi szempontból is az adott viszonyok közt egyedül ez megfelelő, mig a Hal-téren való elhelyezés — nézetem szerint — számba nem jöhet.

Az árvaszék.

Az árvaszék elnöke *Sipöcz* László dr. nagyobb beadványt intézett a tanácshoz, melyben két uj ülnöki állás szervezését kéri.

Köztudomásu dolog, hogy Sipöcz László dr. milyen zsugori a személyzet dolgában és az ő müködése garanczia arra, hogy ha személyszaporitást kér, arra csakugyan szükség van. Hogy milyen nagy a szükség az ujonnan szervezendő állásokra, azt világosan mutatja az elnök beadványa, melyet a következőkben ismertetünk:

Az árvaszék fogalmazó személyzete 1877 óta csak egy ülnöki állással szaporodott. 1877-ben a fővárosi gyámügyi adminisztráczió 22000 ügydarabját és 16 millió korona gyámpénztári árvavagyonát 15 tisztviselő kezelte, illetőleg intézte. Ma pedig 16 tisztviselőnek 50,000 aktát kell elintéznie és 52.480,000 korona gyámpénztári vagyont kezel.

Ezt a rengeteg munkát az árvaszék fogalmazó személyzete eddig is csak a kötelesség odaadó teljesitését jóval meghaladó erőmegfeszitéssel tudta elvégezni. Tovább azonban nem lehet fentartani ezt az állapotot, de az ügyfelek érdekében közérdekből sem kivánatos. Az árvaszék ügyforgalma ugyanis már olyan nagy, hogy a jelenlegi fogalmazó személyzet a hivatalos órákon tul is terjedő állandó munka mellett sem tudja a kivánatos gyorsasággal elintézni. Ezen tényeket legjobban igazolja, hogy az árvaszék ügyforgalma 1877-ben 22194, 1886-ban 26934, 1892-ben az ötödik ülnöki állás szervezése idejében 32353 és 1900-ban 49466 ügydarab volt.

Az ügyforgalom számbeli növekedését többrendbeli intézkedéssel igyekeztek apasztani. Például a vagyontalan árvák személyes állapotára vonatkozó gyámi jelentések egyénenkénti bekivánását megszüntették és azokat a kerületi előljáróságok összesitve terjesztik be miáltal 2—3 ezer ügydarab 10 ügydarabbá vonatott össze. A belügyminiszter rendelete alapján a kiskoru anyák törvénytelen származásu gyermekeinek születési anyakönyvi kivonatait az állami anyakönyvi hivatalok most már közvetlenül a kerületi előljáróságokhoz küldik be, miáltal szintén néhány ezer ügydarab beigtatása vált szükségtelenné.

De hogy nemcsak számszerint, hanem érdemben is menövekedett az árvaszék tiszti személyzetének feladata, az abból világlik ki legjobban, hogy az ülésben elintézett, tehát érdemleges intézkedést igénylő ügydarabok száma;

1877-ben	6175
1886-ban	8316
1799-ben	12833

volt.

A gyámpénztárilag kezelt árvavagyon pedig 1877-től 1899. évig igy növekedett:

1877-ben	16,055.142	kor.	—	fillért.
1886-ban	25,803.128	„	22	„
1899-ben	52,380 606	„	03	„

kezeltek értékpapirokban és készpénzben. Az összeg nagy része 36,467.411 kor. 30 fillért a legkülönbözőbb értékpapir és 5600 család tulajdonát képezi.

Más árvaszékeknél a kiskoruak és gondnokoltak nyilvántartására külön nyilvántartói állások vannak szervezve mig a fővárosnál ezt is a fogalmazó személyzet kénytelen elvégezni s ezért a felekkel csak röviden tárgyalhat. Pedig erre nagy szükség lenne, mert a tapasztalat szerint egy hozzáértő tisztviselő felvilágositása, rábeszélése és tanácsa már sok családi viszálynak, évekig tartó pöröknek elejét vette.

Végül arra hivatkozik még, hogy a népesedési mozgalom növekedése a dolog természeténél fogva éppen az árvaszék ügyforgalmára van legnagyobb befolyással. Azonkivül az uj házassági törvény következtében gyakori az árvaszék beavatkozása a kiskoruak házassági ügyeiben; a vallás gyakorlatára vonatkozó törvények folytán a kiskoruak más vallásra való áttérésének megengedése kérdésében való gyámhatósági eljárás szintén jelentékeny munkaszaporodást okozott.

A legtöbb ügyet csak szavazati joggal is biró önnálló előadókra — vagyis ülnökökre — lehet bizni azért van szükség még két ülnöki állás szervezésére. A javaslat pénzügyileg nem terheli a házipénztárt, mert a gyámtartalék alap jövedelme, a 80—9000 korona kezelési felesleg, az évenként 20—22000 korona őrzési dij még a szaporitás után is teljesen fedezi az árvaszéki tisztviselők fizetését.

A sertésközvágóhid vasutja.

A sertéshözvágóhid épitése ezer akadálylyal, de mégis halad előre. A nyáron talán már meg is nyitják. A városházán ugy tervezték, hogy a mikorra a közvágóhidat megnyitják, meg legyen a villamos vasut is, a mely odaviszi az embereket. A vasut épitése azért is fontos, mert addig nem tudják véglegesen megépiteni a közvágóhidhoz vezető utat sem, ha nem akarják, hogy az ut megépitése után egy-két hónappal a vasut épitése miatt fölszakgassák. A vasut épitése annyi külömböző érdekkel kapcsolatos, hogy ma alig van rá kilátás, hogy a közvágóhid megnyitásakor meglesz a villamos vasut is.

Terv van elég. Talán éppen az a baj, hogy sok is a terv. A városi villamos vasuttársaság is, a közuti is adott be a városhoz terveket. De még egyiket sem fogadták el.

A városi villamos vasuttársaságnak az volt az első terve, hogy a Mester-utczai vonalat meghosszabbitja s az államvasutak töltése alatt a marhavásártéri és gépgyári vonalakat keresztezve, a sertésközvágóhid hátsó frontja elé viszi a vasutat. Erre a vonalra megtartották már a közigazgatási bejárást is. A bejáráson azonban tiltakoztak a keresztezés ellen s azt kivánták, hogy a vasut a közvágóhid főhomlokzata elé menjen. A vállalat tehát uj tervet csinált.

A második terv szerint a közvágóhidi vasut a Mester-utczai vonalból a ferenczvárosi pályaháznál kiágazik s a vasuti töltés mellett a Hungária-körutra kanyarodik. Innen az összekötő vasuti aluljárókon át a közvágóhid főhomlokzata elé megy s a Kén-utczát metszve, tovább halad a fegyvergyárig. A főváros elfogadta volna ezt a tervet, de azt kivánta, hogy a társaság ismerje el, hogy a szárnyvonal mellett a város követelheti még, hogy a Mester-utczai vonalat egyenes irányban meghosszabbitja Erzsébetfalváig.

Időközben a közuti vasuttársaság is adott be tervet, a mely szerint közvágóhidi vonalából kiágazva, a brucki vasut töltése mellett épitene vasutat a sertésközvágóhidhoz. A terv végrehajtásánál szükség volna arra is, hogy az államvasutak töltéséből elvegyenek. Ezt pedig az államvasutak nem akarják megengedni s azért a társaság alternativ tervet is dolgozott ki, a mely szerint a vonal az államvasuti töltés mellett a Hungária-uton haladna a közvágóhid főhomlokzata elé.

A közgyülés mindent elfogadott, csak azt kötötte ki, hogy ha a Hungária-körutra más vállalkozó kap konczessziót, erre a szakaszra a peage jogot biztositsa. Ezt a kikötést meg a kormány nem hagyta jóvá, mert semmiféle módon nem akarja megzavarni, hogy a Hungária-körut egységes vasutat kapjon. De a forgalom szempontjából sem tartja a kormány megfelelőnek a terveket, mert a közvágóhid előtt egy darabon mindakét vállalat kocsijai ugyanazon sinpáron közlekednének s igy a közvágóhid tulajdonképpen csak egy vonalat kapna.

Most tehát mindakét vállalat módositotta a tervét. A közuti a soroksári-uti vonalból kiágazva, a viczinális sineinek fölhasználásával a vágóhidhoz vezető uj uton akarja a vasutját megépiteni. A városi pedig föntartja a Hungária-köruti vonalat azzal, hogyha a Hungária-körúton más kap konczessziót, lemond minden további jogról. De a végső szakasznál ugy módositotta a tervet, hogy a Koppány-utcza mellett levő városi területen épit ideiglenes vonalat, a mig a város a közvágóhidhoz vezető főutat megépiti. Ezt a két tervet fogadták el a bizottságok is.

Terv tehát van bőven, vasut azonban nincsen. Meg van mentve az elv, de elveszthetjük a sertésközvágóhidhoz vezető vasutat Ha a főváros a Hungária-köruti szakaszon a peagera vonatkozó kikötést mellőzi, számolnia kell azzal az eshetőséggel is, hogy a Hungária-köruti vasut megépitésekor a közvágóhidhoz vezető ezt a vonalat egészen elveszíti. Pedig, hogy mennyire fontos ez a vonal, bizonyitja, hogy a hentesek, a kiknek pedig a legtöbb dolguk lesz a közvágóhidon, deputációban kérték a kormányt, hogy a Mester-utczai vonal meghosszabbitása mellett döntsön, mert ez felel meg az ő érdekeiknek.

Alaposan meg kell tehát a törvényhatóságnak fontolnia a dolgot, nehogy hozzáférhetetlen legyen a milliókba került sertésközvágóhid.

Irodalom és művészet.

Művésztelep az Epreskertben.

A főváros az epreskerti területet művésztelepnek szánta. A nagy területen már csak két üres telek van, amelyet most az Országos magyar képzőművészeti társulat kér a fővárostól, hogy ott müteremházat épitsen s a mütermeket szobrászoknak és festőknek bérbe adja.

A főváros hajlandó is volt a kért telkeket átengedni, de a művészek között háboruság tört ki, mert *Pállik* Béla, a szomszédos terület tulajdonosa, tiltakozott a művészbérház terve ellen. Pállik azt vitatta, ha a művészbérház a tervek alapján megépül, akkor elveszi az ő mütermének a világosságát.

A főváros képzőművészeti bizottságának és a képzőművészeti társulatnak kiküldöttei hosszas tárgyalás után végre olyan megállapodásra jutottak, amelyet a szomszédos telektulajdonosok is akczeptáltak és igy semmi akadálya nincsen annak, hogy a képzőművészeti társulat a telket megkapja s a művészbérházat megépitse.

Érdekesnek tartjuk ez alkalommal elmondani, hogyan lett az Epreskertből művészkolónia. Még 1879-ben adott a város ott egy telket *Huszár* Adolf szobrásznak, majd 1882-ben *Trefort* Ágost, az akkori kultuszminiszter kérelmére 4100 négyszögöl területet képzőművészeti akadémia számára engedett át.

Ugyanakkor a közgyülés kimondotta, hogy a még megmaradt területet szintén a képzőművészetek czéljaira tartja fenn, hogy apróbb részletekben méltányos eladási feltételek mellett kizárólag olyan hazai művészeknek fogja eladni, kik a fővárosban letelepedvén, ott maguknak önálló mütermet, otthont akarnak létesiteni. A közgyülés czélja az volt, hogy az Epreskert

területe idővel csendes és diszes kolóniává, a főváros pedig a magyar müvészek metropolisává legyen. Igy boldogultak *Huszár* Adolf, *Aggházy* Gyula, *Zala* György, *Feszty* Árpád, *Pállik* Béla stb., akik négyszögölenként 3 forintért kaptak telket.

1889-ben a telkek árát 10 forintra emelték fel. Akkor már csak két üres telek volt s a közgyülés kimondotta, hogy ezeket a telkeket fenntartja arra az időre, amikor a szabadságharcz-szobor és más nagyszabásu szobrok pályázata eldől.

Mütermekre azonban szükség volt s a főváros 1895-ben a Tisztviselőtelep és az uj Kalvária mellett adott telkeket müterem czéljára. Volt tehát uj telep s nem kellett már félni, hogy a jövő szobrászai nem kapnak mütermet. Az epreskerti telkekre sem volt már szükség. 1897-ben jelentkezett is a képzőmüvészeti társulat. De alig kezdték meg a tárgyalásokat, amikor jelentkezett Pállik Béla s tiltakozott az ellen, hogy az ő telkétől három méter távolságra nagy bérház épüljön. A közgyülés Pálliknak igazat is adott s kimondotta, hogy a müvészbérházat Pállik mütermétől csak 10 méter távolságban épithetik meg. Két esztendeig tárgyalt egy vegyesbizottság, de az ellentéteket nem tudta elsimitani. Végre is a képzőmüvészeti társulat uj tervet dolgozott ki s kérte, hogy a város a telket vagy örök áron adja el, vagy ingyen engedje át használatra.

A tervek szerint a földszinten lenne 5 müterem (2 szobrásznak), 4 szoba, 5 előszoba, 5 fürdőszoba s 3 kamara. Ugyanez az első és a második emelet beosztása is.

A képzőmüvészeti bizottság kiküldöttei elfogadták a terveket s most azt javasolják, hogy a főváros a két telket négyszögölenként tiz forintért adja oda, de kösse ki, hogy a társulat a müvészbérházat két év alatt köteles megépiteni. A házban legalább 15 müteremnek kell lennie s a mütermeket lakásnak fölhasználni nem szabad. Ha a telket csak használatul engedné át a főváros, akkor engedje meg, hogy a társulat a telkekre 25—30000 forint jelzálogkölcsönt vegyen föl. A szerződés föltételei gyanánt a kiküldöttek a következő pontokat vették föl:

1. A vevő társulat a telkeken levő kőépületet és fabódét saját költségén tartozik lebontani és az anyagot a székes-fővárosi illetékes hatóságtól megjelölt helyre ingyen vitetni. A kivágott fákat, mint a székesfőváros tulajdonát, szintén ingyen tartozik a társulat a kijelölt helyre elszállitani, a kivágás költsége is a társulatot illetvén.

2. Az épités egyes fázisait és különösen azt, hogy az épités az elfogadott épitési tervben kifejezésre jutott müvészeti feltételeknek megfelel-e, a fővárosi mérnöki hivatal egyik megbizottjának folytonosan ellenőriznie kell.

3. Az épület felállitására a szükséges hatósági engedélyt maga a társulat eszközli ki és minden néven nevezendő állami és községi terhet, tehát a telkeket terhelő 300 frtnyi kövezési járulékot is a társulat viseli.

4. Pállik Béla 1900. évi márczius 8-án kelt — z ügyirat mellett fekvő — levelében formulázott és az Orsz. magy. képzőmüvészeti társulat által márczius 10-diki nyilatkozatában elfogadott kikötések, a Pállik-féle mütermek világitásának csonkithatlan megóvása czéljából, szerződésileg és telekkönyvileg biztositassanak.

5. A székes-főváros a kedvezményes ár némi rekompenzáczióját fejében a müteremházban tetszése szerint kiválaszthat egy mütermet és megfelelő lakóosztályt és ezek felett korlátlan rendelkezési jogát fentartja. A főváros e joga, mint tulajdonjogi korlátozás telekkönyvileg is bejegyzendő.

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 725.013, katona 16.000. — Összesen: 741.013. Az elmult héten élve született 542 gyermek, meghalt 320 egyén, a születések tehát 222-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 383 törvényes, 159 törvénytelen; nemre nézve 285 fiu, 257 leány. Halvaszületett 21 gyermek, köztük 15 törvényes, 6 törvénytelen.

A születések arányszáma: 1000 lakosra 38·0.

A halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 22·5, az egy éven felüli lakosságnál: 18·9, az ötéven felüli lakosságnál: 15·5.

A halottak közt volt 176 finemü és 144 nőnemü.

Az év eddigi 11 hetében élve született 5072, meghalt 3453, a születések többlete tehát 1619; a mult év megfelelő időszakában született 5238, meghalt 3090, a születések többlete tehát 2148.

Az élveszülöttek között volt 370 római katholikus, 2 görög katholikus, 2 görög keleti, 33 ágostai evang., 41 helvét 92 izraelita, 2 egyéb. Összesen 439. Halvaszületett 10.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban: a Szt. Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1195 beteget, szaporodás 376, csökkenés 411, maradt e hét végén 1160. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 94 beteget, szaporodás 26, csökkenés 21, maradt e hét végén 99. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 875 beteget, szaporodás 294, csökkenés 330, maradt e hét végén 839. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 824 beteget, szaporodás 201, csökkenés 196, maradt e hét végén 829. Összesen ápoltak a mult hét végén 2988 beteget, szaporodás 897, csökkenés 958, maradt e hét végén 2927.

Hirek a városházáról.

Sárga villamos kocsik.

A magyarnak a sárga szin ellen soha nem volt kifogása, ha az egymagában mutatkozott és nem holmi feketeséggel párosult, mert a párosodás eredménye már sok keserüség jelzőjévé vállt a mohácsi vész óta

A sárgának, ismétlem, egymagában nem volt soha ellensége a szittyafaj, — még a csikóban is szereti és megénekli e szint. Ellenben a feketét melyik ember fia szereti!! Im hol a nagykörut egyik látványosságává váltak a nagy sárga kocsik, secessiós diszitéseikkel, melyekben utazni most divattá vált! A Dunapartot mostanság még olyanok is megnézik, kik bár évek óta itt laknak, a felséges folyamot alig látták. Sőt a komoly Pester Lloyd is bőségesen megemlékezik a szép sárga szörnyetegekről. Az Eskütérre utazó közönség pedig annak örvend legjobban, hogy az ő forgalmu járművét már jó messziről megismerheti s nem kell szemét a villamos lámpák szinelemzésével agyonspektrumozni.

Mondják, Amerikából érkeztek eme kocsik, melyek különben azonnal beilleszkedtek az itteni viszonyokba. Pedig igazi magyar gyártmány hamisitatlan budapesti ipartermék. Erős szerkezetüek, felhágóik pedig szokatlanul magasak, melyekre csak fokozatosan lehet felkapaszkodni: talán azért, mert miként Chikagóban, itt is, a Petőfi-tér és Eskü-tér között egyforma ideges és kapkodó a mélyen tisztelt utazó közönség.

Az országos lelenczház épitkezése.

A Hajtsár-ut és Egressy-ut sarkán épül föl az országos lelenczház. Hogy ez mielőbb megvalósulhasson, a főváros a lelenczház és környékének csatornázására nézve utasitotta a mérnöki hivatalt, hegy a csatornázás tervezetét haladéktalanul készitse el. Ennek az utasitásnak a mérnöki hivatal már eleget is tett és a csatornázási tervezetet beterjesztette a tanácshoz. A tervezet szerint a csatornázás kiépitése a Hungária-uton eszközölhető csak, mert az Egressy-utnál a csatornázás az államvasutak czeglédi vonalán s a külső Egressy-uton végig egészen a Hajtsár-utig terjedne mintegy 2 kilométernyi hosszuságban. Ennek a keresztülvitele ez idő szerint, miután az Egressy-ut és Csömöri-ut között a Hungária-utnak a szakasza egészen még megnyitva nincs, nagy nehézségekbe ütközik és a szükséges kisajátitások végrehajtásáig a terv kivihetetlen.

A mérnöki hivatal mest azt javasolja, hogy a főváros szólitsa fel az érdekelt telektulajdonosokat, hogy a kisajátitásba addig is egyezzenek bele, s engedjék meg, hogy a csöveket a már kijelölt és kisajátitásra szánt területen már most lerakathassa, a mi az országos lelenczház érdekében kiválóan fontos.

A hitoktatók és a főváros.

A fővárosi iskolákban és intézetekben működő hitoktatókat az utóbbi időben az a meglepetés érte, hogy ha betegség miatt valamelyik előadásukról elmaradtak, a fővárosi kerületi orvos tüstént megjelent lakásukon ellenőrző vizsgálat foganatositására. Az egyházi hatóság panaszt tett emiatt a fővárosnál, hangsulyozva, hogy a hitoktatót fővárosi tisztviselőnek tekinteni nem lehet s következéskép a tapasztalt ellenőrzés alá sem vonható. *Halmos* János polgármester maga is abuzusnak találta a főváros eljárását s most körrendeletben utasitotta valamennyi ügyosztály vezetőségét, hogy a hitoktatók orvosi megvizsgáltatását ezentul mellőzzék. A kerületi előljáróságokat pedig felhivta a polgármester, hogy ha ezentul még hasonló megkeresés érkeznék hozzájuk, azok teljesitését mindenkor tagadják meg.

Az ujpesti villamos nyári menetrendje.

A Budapest-ujpest-rákospalotai vill.-vasut részvénytársaság e napokban terjesztette be a tanácshoz nyári menetrendjének tervezetét, mely május 1-ével lép életbe. A tervezet szerint az első kocsik indulnak az ujpesti István-uti végállomástól a nyugati pályaudvar felé reggel 4 óra 50 perczkor, a nyugati pályaudvartól pedig Rákospalota felé 5 óra 18 perczkor. A nyugati pályaudvartól megyeri kápolna felé 5 óra 25 perczkor, Rákospalotáról nyugati pályaudvar felé 5 óra 21 perczkor és végül megyeri kápolnától a nyugati pályaudvar felé 5 óra 33 perczkor. Az utolsó vonatok indulnak a nyugoti pályaudvartól Rákospalota felé 11 óra 15 perczkor, a nyugati pályaudvartól a káposztásmegyeri kápolna felé 10 óra 52 perczkor, a rákospalotai állomásról a nyugoti pályaudvar felé 10 óra 33 perczkor hétköznap; 11 óra 09 perczkor vasár- és ünnepnapokon. A megyeri kápolna állomásáról a nyugoti pályaudvar felé 10 óra 33 perczkor hétköznap, 11 óra 09 perczkor vasár- és ünnepnap. Ezenkivül vásárvonatok is közlekednek még pedig Rákospalotáról reggel 4 órakor. A közlekedés 15 perczenként történik. A tervezetet legközelebbi közlekedési bizottsági ülésen fogják tárgyalni.

Hamis tüzjelzések.

A tüzoltófőparancsnokság jelentést tett a tanácsnak, hogy a Ferencz József lovassági laktanya tüzjelzőjén gyakrabban történnek hamis tüzjelzések s bár ezek megakadályozása iránt minden egyes alkalommal rövid uton kereste meg az ezredparancsnokságot, mégis most márczius 22-én ismeretlen kéz ismét működésbe hozta az őrszobán elhelyezett tüzjelzőt, anélkül, hogy ott vagy a környéken tüz lett volna. A tüzoltóság ily módon való félrevezetésének megszüntetésére azt kérte a tanácstól, hogy keresse meg az ezredparancsnokságot, hogy az ily törvénybe ütköző visszaéléseknek vegye elejét s a tetteseket szigoruan büntesse meg.

Iskolai kirándulások.

A magyar turista-egyesület fölhivta az iskolák tantestületeit, hogy értekezletükön az iskolai kirándulások kérdését tegyék tanulmányozás tárgyává s a fontos kérdés megoldása tekintetében adjanak véleményt. Ötvenkilencz iskola tett a felvetett kérdésben kimeritő nyilatkozatot. A tantestületi vélemények alapján most a turista-egyesület azt javasolja a fővárosnak, hogy a községi iskolák vezetőit hatalmazza fel arra, hogy iskolai kirándulások czimén április, május, junius, szeptember és október hónapban osztályonként 2—2 tanitási félnapot engedhessenek el. A kirándulásokat a tantestület vezesse és eredményükről az iskolai év végén jelentést tegyen. A főváros közlekedési vállalatait pedig kérje fel a tanács, hogy szegénysorsu iskolás gyermekeket dij nélkül szállitsák a kirándulások alkalmával.

Közgazdaság.

A közuti vasut közgyülése.

A budapesti közuti vaspályatársaság csütörtökön tartotta közgyülését *Országh* Sándor dr. elnöklésével.

A formalitások elintézése után az elnök bemutatta a kormány képviselőjét, *Mándy* Lajos miniszteri tanácsost.

Az évi mérleg a mult évről áthozott 815.215 korona 92 fillérrel együtt 3,769.499 korona 70 fillér tiszta nyereséggel zárul. Az igazgatóság inditványozza, hogy az alapszabályszerü levonások után osztalékul 2,942.606 koronát, azaz a részvények után egyenként 28 koronát és az élvezeti jegyek után 18 koronát fizessenek ki, mig a fönmaradó 565.215 korona 41 fillért uj számlára irják. Az évi jelentés előterjesztése után több részvényes felszólalt s különböző javaslatot tett. *Haraszti Jellinek* Henrik vezérigazgató minderre azonnal válaszol, de előrebocsátotta, hogy a régebbi közgyülési határozatokat a vitába vonni nem engedi, mert a közgyülés tárgyalási anyaga természetszerüleg nem lehet más, mint az igazgatóság előterjesztése. A fölszólalókkal szemben adatokkal és példákkal mutatta ki, hogy az igazgatóság jelentése oly világos, rendszeres és áttekinthető, hogy egy kis jóakarattal és szakértelemmel bárki a legkönnyebben eligazodhatik rajta s hü és teljes képet alkothat magának a társaság müködéséről és az igazgatóság üzleti politikájáról. Egyetlen nagyobb részvénytársaság sem veszi be jelentésébe üzletének olyan részleteit, a melyeknek közzététele határozottan ellenkezik a társaság és a részvényesek érdekeivel. Az igazgatóság nem takargat semmit, erre nincsen oka s épp azért az egyes fejezetekre, bár ezt nem lehet követelni, részletes felvilágositásokat nyujt. Több nagy részvénytársaság évi jelentésének és zárószámadásának fonalán kimutatja, hogy más társaságok korántsem alkalmazzák mérlegeikben és zárószámadásaikban azt a részletes kimutatást, mint a közuti vasut s igy kijelenti, hogy a társaság mitsem fog változtatni azon a jelentési rendszeren, a mely a társaságnál évtizedek óta divik. A mi a társaság bérházát illeti, kiemeli azt, hogy már két év előtt a közgyülés helyeslése mellett kifejtette az épitési programmot s jelentheti, hogy az elért eredmény ugy a mi az épités keresztülvitelét, valamint az elért bérjövedelmet illeti, ez a társaság érdekeit hathatósan előmozditja, ugy, hogy az igazgatóság jövőben is ez épitési programm megvalósitására fog törekedni. A fölszólalók abbeli óhajtásával szemben, hogy az igazgatóságnak az épitési tőke fedezetére adott fölhatalmazást vonják visszavagy hogy az igazgatóság erről a jogról mondjon le, az igaz, gató kifejti és adatokkal támogatja, hogy e meghatalmazás vált tozatlanul föntartandó, mert ez az eddigi nagy terveknek és a jövő fejlődésnek is alap és életföltétele. A mi a kifogásolt irányt illeti, kifejti, hogy a közlekedési vállalatok nem folytathatnak egyoldalu üzleti politikát, hanem mindig szem előtt kell tartaniok azt, hogy bizonyos tekintetben a közérdek letéteményesei s azért az igazgatóság mindig arra törekedett, hogy a társaság jogos igényeinek megóvása mellett müködése a közérdekkel harmóniában maradjon; mert csak ez bizonyitja a társaság részére azt a jóakaratot, a mely nélkül müködése rendkivül meg volna nehezitve. Végül a benyujtott javaslatok elvetését s az igazgatóság előterjesztésének elfogadását kéri. Zajos helyeslés, taps és éljenzés követte a beszédet, a melynek befejeztével haraszti Jellinek vezérigazgató inditványára az elnök elrendelte a névszerinti szavazást. Az eredmény az volt, hogy a közgyülés 790 szavazattal 24 szavazat ellenében elvetette a fölszólalók javaslatait, ellenben elfogadta az igazgatóság jelentését, a zárószámadást és mérleget s hozzájárult az osztalékra vonatkozó előterjesztéséhez. Ehhez képest az elnök kijelentette a határozatot, hogy részvényenként 28 koronát, élvezeti jegyen ként pedig 18 koronát fizetnek e hónap 29-től kezdve a társaság pénztáránál. Végül enunciálja az elnök, hogy a közgyülés a fölmentést ugy az igazgatóságnak, mint a felügyelőbizottságnak megadta. Ezután *Kovács* József részvényes tett inditványt, hogy a külön tartalékalapból a forgalomban levő részvények és élvezeti jegyek után darabonként 100 koronát fizessenek vissza a részvényeseknek. Az igazgatóságnak részletes előterjesztése alapján a közgyülés névszerinti szavazással döntött és Kovács József inditványát 709 szavazattal 21 szavazat ellenében elvetette. Végül a választások voltak. Igazgatósági tagok lettek: *Baumgarten* Lajos, *Cséry* Lajos, *Jellinek* Artur dr., *Jellinek* Henrik, *Lánczy* Leó, *Mannheimer* Ignácz dr., *Országh* Sándor dr., *Popper* István és *Schreyer* Jakab dr., a felügyelő bizotiságba mint uj tagot illenczfalvi *Sárkány* Józsefet választották be. A választások után *Náthán* Mór részvényes szólalt föl s a részvényesek elismerését és köszönetét fejezte ki az igazgatóságnak és különösen a vezérigazgatónak sikeres müködéséért. A közgyülés nagy helyesléssel fogadta a fölszólalást, a mely után a közgyülés véget ért.

A Budapesti villámos városi vasut részvénytársaság igazgatósága márczius 22 diki ülésében a tizedik rendes közgyülés megtartását április hó 13-ára határozta el. A bemutatott 1900. évi mérleg a következő adatokat tartalmazza: Vagyon: A vasúthálózat, központi telep, kocsiállomány stb. értéke 12,446.225 korona 86 fillér. Szerződésszerü óvadék a fővárosnál 101.477 korona 24 fillér. Fölülvizsgálandó épitkezések és beruházásokért 1,967·110 korona 23 fillér. A rendkivüli tartalékalap ingatlanai 282.450 korona 44 fillér. A tartalékalapok értékpapirjai 3,785.506 korona 56 fillér. Tartozók 2,019.490 korona 34 fillér. Pénztárszámla 3285 korona 02 fillér. Anyagkészlet, szén, olaj, posztó stb. 161.312 korona 78 fillér. Végösszeg 20,766.858 korona 47 fillér. Teher: 57880 dsrab részvény 11,576.000 korona. 2120 darab törlesztett részvény 424.000 korona. Elsőbbségi kötvényszámla 1,943.400 korona. Törlesztett elsőbbségi kötvényszámla 56.600 korona. Rendkivüli tartalékalap 4,304.451 korona 78 fillér. Forgalmi tartalékalap 195,564 korona 48 fillér. A pálya és fölszerelések értékcsökkenésére 1900-ban 657.221 korona 86 fillér. A pálya és fölszerelések értékcsökkenésére 1900-ra 120.000 korona. Az előző évek sorsolásából hátralékos részvények 20.800 korona. Részvénytörlesztési részlet 1900-ra 95.400 korona. Az előző évek sorsolásából hátrálékos kötvények 2000 korona. Kötvénytörlesztési részlet 1900-ra 20.400 korona. Épitési és beruházási tartalékalap 57.494 korona 18 fillér. Fel nem vett osztalék 3592 korona. Nyugdijalap 126.019 korona 61 fillér. Óvadékok 80.587 korona 56 fillér. Követelők 189.852 korona 27 fillér. Tiszta nyereség az 1900. évben 893.474 korona 73 fillér. Végösszeg 20,766.858 korona 47 fillér. A veszteség és nyereség számlán feltüntett összegek a következők: Veszteség: Forgalmi kiadások 1,456.802 korona 65 fillér. Különös kiadások 402.987 korona 84 fillér. Elsőbbségi kötvény kamat 78.128 korona. A pálya és fölszerelések értékcsökkenésére 120.000 korona. A székesfőváros 2 százaléknyi részesedése 55.539 korona 41 fillér. A részvénytörlesztési alapra 95.400 kor. Az elsőbbségi kötvények törlesztésére 20.400 korona. Nyereség 893.474 korona 73 fillér. Végösszeg 3,122.732 korona 63 fillér. Nyereség: Nyereség áthozat az 1899. évről 46.420 korona 75 fillér. Bevételek: 3,076.311 korona 88 fillér. Végösszeg: 3,122.732 korona 63 fillér. Ez adatok alapján az igazgatóság a közgyülésnek inditványozni fogja, hogy az 1900. évi osztalékot 14 koronában állapitsa meg.

Hirdetések.

Pályázati hirdetmény.

Az özvegy Machovszky Anasztázné szül. Brendo Katalinféle kiházasitási alapitványnak az 1900. évi kamataiból egy 685 korona 18 fillérrel dijazott kiházasitási adományra Budapest székesfőváros tanácsa ezennel nyilvános pályázatot hirdet

Ezen leánykiházasitási adományra első sorban Budapesten lakó jó magaviseletü erkölcsös és vagyontalan görögkeleti vallásu leányok tarthatnak igényt, kik szintén Budapesten lakó, vagy itt megtelepülő tisztességes és keresetképes görögkeleti vallásu férfihez mennek nőül és csak az esetben, ha oly görögkeleti vallásu leány, ki az emlitett feltételeknek mindenben megfelel, nem jelentkeznék, fog kiházasitási adomány ugyanazon feltételek mellett Budapesten lakó más keresztény vallásu leánynak, a ki szintén Budapesten lakó keresztény vallásu férfihez megy nőül, adományoztatni.

Pályázni kivánók tehát minősitésüket a következő okmányokkal tartoznak igazolni:

1. hogy budapesti lakosok, törvényes származásuak és 18 éves korukat már elérték, mely utóbbi körülmény vallásuk tekintetéből is keresztlevéllel igazolandó;
2. hogy példás, fedhetlen erkölcsüek;
3. hogy szegénysorsuak (teljesen vagyontalanok);
4. hogy leendő férjük szintén erkölcsös életü, keresetképes és minő vallásu egyén.

A kiházasitási adomány a tanácsi biztositás napjától számitandó egy év alatt a biztositottnak kiadatik az esetben, ha a házasság megkötését a fővárosi tanácsnak anyakönyvi (esketési) kivonattal igazolja, azontul biztositott a kiházasitási adományra igényét elveszti.

Egyéb feltételek a biztositás kimondása alkalmával fognak közöltetni.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen kiházasitási adományt elnyerni óhajtják, hogy a fenebbiek szerint okmányokkal kellően felszerelt pályázati kérvényüket az eljegyzés után, de a házasság megkötése előtt folyó évi *márczius hó 30-án* déli 12 óráig a fővárosi tanács iktató hivatalában (Központi városháza I. em. 25. sz. a.) nyujtsák be. Későbben érkező vagy nem kellően felszerelt folyamodványok figyelembe vétetni nem fognak.

Budapest, 1901. január hó 22-én.

A székesfőváros tanácsa.

Pályázati hirdetmény.

Budadest székesfőváros tanácsa a hivatalnoki létszám hoz tartozó, alább felsorolt állásokra, ugymint:

1. két egyenkint 6000 kor. évi fizetéssel és 2000 kor. évi lakpénzzel javadalmazott tanácsnoki, — és
2. egy 6000 kor. évi fizetéssel és 2000 kor. lakpénzzel javadalmazott árvaszéki ülnöki állásra, — valamint a felsorolt magasabb illetményü állásokra esetleg fokozatos előléptetés utján leendő betöltése következtében megüresedhető tanácsi és árvaszéki I. oszt. jegyzői (4000—1200), II. oszt jegyzői (3200—1000), I. oszt. fogalmazói (2600—800), II. oszt. fogalmazói (2000—700) és fogalmazó-gyakornok (1200, két év mulva 1400 és ujabb két év mulva 1600) állásokra ezennel nyilvános pályázatot hirdet. Felhivatnak tehát mindazok, a kik a jelzett állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy erre vonatkozó, szabályszerüen felbélyegzett pályázati kérvényüket a származásuk, életkoruk, magyar állampolgárságuk, előéletük, az 1883. évi I. t.-cz.-ben megállapitott elméleti és gyakorlati, illetve szakképzettségük, eddigi alkalmaztatásuk s ezenfelül — székesfővárosnál rendszeres alkalmazásban nem álló folyamodók — az egészségi állapotuk (hatósági orvosi bizonyitvány) igazolására szolgáló okmányaikkal tüzetesen felszerelve s a székesfőváros tanácsához czimezve, ennek elnöki és személyügyi osztályánál (IV. ker. központi városház I. em. 23. ajtó sz. a.) 1901. évi **április hó 20.** napjának déli 12 órájáig okvetlenül nyujtsák be, mert később érkező kérvények egyáltalában nem fognak figyelembe vétetni.

Megjegyeztetik, hogy:

a) az olyan pályázók, a kik magyar állampolgárságukat nem igazolják, — a kik életük 18. évét még be nem töltötték, vagy a törvényes életkort (40 év) már meghaladták és sem a székesfőváros szolgálatában a rendszeres hivatalnoki állásokon még alkalmazva nincsenek, sem pedig korengedélylyel nem birnak, — továbbá a kik a törvényes minősitéssel nem rendelkeznek s illetve kérvényeiket a szükséges okmányokkal a legpontosabban fel nem szerelik: egyszerüen vissza fognak utasittatni;

b) az előbbi pontban emlitett korengedély szüksége a tanácsnoki, ülnöki, I. és II. oszt. jegyzői állásokra nem terjed ki ezeknél azonban a 22. életév betöltése szükséges;

c) a fogalmazó-gyakornoki állásokra megválasztandókkal szemben egy évi próbaidő fog kiköttetni.

Budapesten, 1901. márczius hó 21-ér.

Halmos János s. k.
polgármester.

Budapesti villamos városi vasut részvénytársaság.

HIRDETMÉNY.

A budapesti villamos városi vasut részvénytársaság t. c. részvényesei az **1901. évi április hó 13-ik napján délelőtti 11 órakor** a társaság helyiségeiben VII., Kertész-utca 10. sz. a. tartandó

X-ik rendes közgyülésre

ezennel tisztelettel meghivatnak.

Napirend:

1. Az igazgatóság évi jelentése és az abban foglalt inditványok.
2. Az 1900 üzleti év mérlegének és zárszámadásának előterjesztése.
3. A felügyelő-bizottság jelentése és a fölmentvény megadása iránti inditvány.
4. A nyereség felosztására vonatkozó javaslat.
5. Az igazgatóság kiegészitése iránti intézkedés.
6. A felügyelő-bizottság 3 rendes és 1 póttagjának megválasztása.

A részvények letehetők folyó évi április hó 5-ig bezárólag az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél, V., Fürdő-utca 6. sz. a.

Az igazgatóság.

Kivonat az alapszabályokból:

18. szakasz: Minden részvényes jogositva van a birtokában levő minden 25 drb társasági részvény után egy-egy szavazatot a közgyülésen gyakorolni. Szavazati joggal biró azon részvényesek, kik a közgyülésen személyesen vagy helyettes által résztvenni kivánnak, kötelesek a közgyülés megtartására kitüzött határnap előtt 8 nappal részvényeiket a le nem járt szelvényekkel együtt az igazgatóság által a közgyülést egybehivó hirdetményben kijelölt helyeken letenni. 20. szakasz: Az évi mérleg és zárszámadás, valamint a felügyelő-bizottság jelentése a K.T. 1 98. §-a értelmében a közgyülés megtartását megelőzőleg 8 nappal a társaság helyiségeiben közbetekintésre kitétetnek. 21. szakasz: Azon részvényesek, kik személyesen nem jelennek meg a közgyülésen, magukat egy e célból külön meghatalmazott szavazatképes részvényes által képviseltethetik. Kiskoruak vagy gondnokság alatt állók törvényes képviselőjük által képviseltetnek; nők és jogi személyek oly meghatalmazott által is képviseltethetik magukat, kik maguk nem részvényesek.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

„Belvarosi Könyvnyomda" Budapest IV., Vaczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901 április 7.-én. 14. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Kikezdett autonómia.
Apiaristák rendháza s a belvárosi templom.
Szölgyény János piarista főnök és Kirner Károly apátplébános véleménye.
Zsufolt lakások.
A szaktanitás.
Mérnökök panasza.
A jövő évi közmunka.
Uj állások.
A holdban.
A kövezetadó.
A világitás ára.
Budapest vallása.
A stat. hiv. heti kimutatása.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

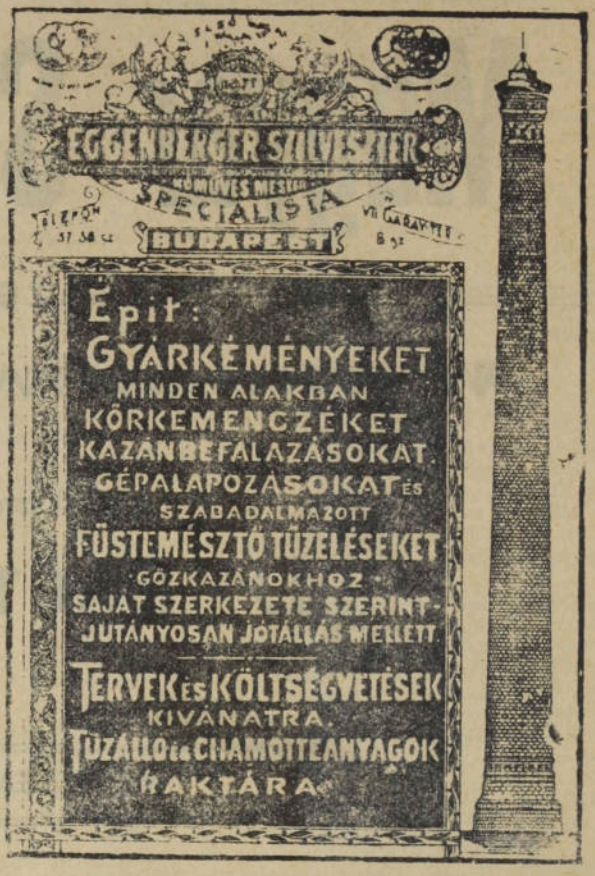
Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZAG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest, 1901. április 7. 14. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Kikezdett autonómia.

Nagy csorba esett a főváros autonómiáján. Az a különös dolog történt meg, hogy egy városi ösztöndijat a kultuszminiszter itélt oda.

A király megkoronázásának huszonötödik évfordulóján a főváros törvényhatósága a király iránt érzett hódolatának kifejezéseül, a koronázás emlékére nagyobb alapitványt tett. Az alapitvány kamatából a többek között minden három évben 2800 korona jut egy tudósnak. Ezt a dijat kellett volna tavaly novemberben a fővárosnak kiadnia. A zsüri Bodnár Zsigmondot jelölte.

A közgyülés azonban nem akczeptálta a jelölést, hanem fölhivta a jelölő bizottságot, hogy fiatal erőt jelöljön, ki az ösztöndijból tovább képezheti magát. A kultuszminiszter azonban megsemmisitette a közgyülés határozatát s utasitotta a fővárost, hogy az ösztöndijat Bodnár Zsigmondnak adja ki.

Ez a dolog története. Az eredmény pedig, hogy csorbát ütöttek az autonómián. A fővárosnak nagyon kevés jutott az autonóm jogokból. Jelentékenyen kevesebb, mint bármely vidéki törvényhatóságnak. Budapest az ország egyetlen városa, amelynek még arra sincsen meg a joga, hogy azt a nevet adja az utczájának, amelyet akar; arra sincsen joga, hogy egy lámpát fölállitson valamilyik utczasarkon.

Ami kevés autonómiát meghagyott az 1870. évi X. törvény és az 1872. XXXVI. törvény, azt is megcsorbitja maga a törvényhatóság részben helytelen határozatokkal, részben azzal, hogy maguk a törvényhatóság bizottsági tagjai fölebbezik meg a közgyülésnek azokat a határozatait is, amelyeket a törvényhatóság a maga autonóm hatáskörében van hivatva elintézni.

Csodálatos egy testület ami törvényhatóságunk. Napokig szónokolnak autonómiánk védelméért, ha arról van szó, hogy a miniszter a vasuti koncessziókban a főváros hozzászólását köti ki hozzájárulása helyett. De nyugodtan áldozatul dobják az autonómiát, ha arról van szó, hogy valamelyik munkát, melyik vállalkozó kapja meg. A tiszti ügyészségnek kellett hivatalosan fölhivnia a törvényhatóság figyelmét, hogy micsoda veszedelem támadhat abból, ha a közgyülés a tanács hatásköréből ki akarja venni a liczitácziók fölötti döntést.

Módot és alkalmat adnak ezzel arra, hogy a fővárosi törvény ötödik szakasza alapján a miniszter rendelje el, hogy melyik vállalkozóval csináltassa meg a város ezt vagy amazt a közmunkát. Amint módot és alkalmat adtak arra, hogy a jelen esetben a miniszter adományozza a városi ösztöndijat.

Kétségtelen, hogy a közgyülés helytelenül járt el, a mikor a jelölő bizottság javaslatát mellőzte. Az alapitó okirat szövege homályos és jóhiszemüen lehet belőle azt is magyarázni, hogy csak fiatal erők kaphatják meg az ösztöndijat, de azt is, hogy korkülönbség nélkül mindenki megkaphatja. De határozottan és világosan benne van az okiratban, hogy a közgyülés csak a bizottság jelöltjének adhatja ki az ösztöndijat.

Nem akarunk most arról vitatkozni, hogy helyes, czélszerü és praktikus volt-e ez a kikötés, arról sem akarunk most nyilatkozni, hogy a közgyülés ugy alakitotta meg a bizottságot, hogy az Akadémia kiküldöttei többségben vannak. Ez megtörtént. A közgyülés megkötötte a saját kezét s viselnie kell a hibák konzekvenciáit. Azt megteheti a közgyülés

hogy fölismerve az alapitó okirat hiányait és fogyatékosságait, az alapitó okiratot módositja.

De a közgyülés hibája nem menti azokat a városatyákat, akik annyira fontosnak tartották azt, hogy Bodnár kapja meg az ösztöndijat, hogy azért még a főváros autonómiáját is föláldozták. Nem akarunk Bodnár érdemeiből semmit levonni, de az ő kedveért sem lett volna szabad áldozatul dobni Budapest önkormányzati jogát, legkevésbbé lett volna szabad ezt a városatyáknak megcselekedniök, akik azért kapták a mandátumukat, hogy a főváros érdekeit és jogait védelmezzék.

Csak természetes, hogy a miniszter szives örömmel ragadta meg az alkalmat, hogy biró legyen a kizárólag önkormányzati ügyben is. Meggyőződésünk szerint azoban a miniszter is tovább ment a hatáskörénél. A miniszternek — hozzá fölebbezvén a dolgot — kétségtelen joga volt a közgyülési határozatot jóváhagyni, vagy megsemmisiteni. Joga volt a miniszternek ahhoz, hogy a fővárost fölhivja, hogy az alapitó okirat betüszerinti értelmében járjon el. De nem volt joga ahhoz, hogy ráparancsolja a városra, hogy Bodnár Zsigmondnak 2800 koronás ajándékot adjon.

A piaristák rendháza s a belvárosi templom.

A Belváros legfontosabb ügye most, hogy a szerencsétlen szabályozás után mi történjék a piaristák rendházával s a belvárosi plébániatemplommal. A szabályozók és a teknikusok már nyilatkoztak. S a két középület elhelyezésében a szakemberek nem érenek egyet. Mult számunkban ismertettük a kiküldött bizottság javaslatát és *Devecis* Ferencz müszaki tanácsos különvéleményét. Érdekesnek tartottuk azonban megkérdezni a két legilletékesebb faktornak, *Szölgyény* Jánosnak, a piarista-rendház főnökének és *Kirner* Károly apátnak, a Belváros plebánosának a véleményét.

A belvárosi templom dolgában Kirner Károly apátplébános egy egészen uj eszmét penditett meg. Azt, hogy a belvárosi plebánia határát terjesszék ki a Lipót-körutig s a Szent István-bazilika legyen a belvárosi plebániatemplom.

Az idea megérdemli, hogy a főváros vezetőemberei komolyan foglalkozzanak vele. Ha az eszme megvalósulhat, a főváros szive, a Belváros, méltó plebániatemplomhoz jut s a főváros legalább három milliót takarit meg. Ez pedig a főváros financziális helyzetében számottevő tényező.

A piarista-rendház elhelyezésére ***Szölgyény*** János, a piaristák pesti rendházának a főnöke, a következőket mondta:

A Devecis-féle inditványnak az a része, hogy a rendházat a görög telken épitsék meg, financziális és lokális szempontokból szerencsétlen. A rendnek nagy hátránya, hogy a mostani helyisége szük. 1892-ben Pestre költözött a rendfőnök, ide helyezték át papnevelő intézetüket s az egész magyarországi piarista rendnek a budapesti rendház a középpontja. Helyük azonban nincsen. A rendtanács foglalkozott az elhelyezés kérdésével s legalkalmasabbnak találta a mostani helyet. A város sajátitsa ki a kötő-utcza és Petőfitér sarkán levő házat, hogy a dunaparti szabályozási vonaltól a váczi-utczáig terjedő területen épithessék meg az uj rendházat. Ha a rendtanács tervét a város elfogadja s méltányos alapon a tranzakczió létrejöhet, a rend azonnal megépiti a váczi-utczai részt s ha az elkészült, oda költöznek át. Azután lebontják a mostani épületet, hogy helyére diszes rendházat épitsenek.

A fő dolog az, hogy mielőbb megállapodásra juthassanak, mert már nem férnek meg a mostani szük és alkalmatlan helyiségekben.

A belvárosi templom jövő sorsáról ***Kirner*** Károly apátplébános a következőket mondta tudósitónknak:

A belvárosi templom erősen és jó anyagból épült. Hogy ellehet-e tolni, azt én, a laikus meg nem mondhatom. A szakemberek véleménye pedig nagyon elágazó. Ha ellehetne tolni a templomot, én örülnék neki a legjobban. Kikerülne a templom az árokból, ahova a szabályozás juttatta s nagyobb anyagi áldozat nélkül meg lenne oldva a kérdés. De ha nem is lehet eltolni, véleményem szerint akkor is van mód arra, hogy a főváros mellőzze az uj templom épitését. A belvárosi plébánia a tömeges épitkezés és folytonos szabályozás miatt minden tiz évben átlag 6000 hivőt veszit. Ez természetes, mert az uj palotákból kiszoritják a lakókat az üzletek. Ha a Belváros tovább is igy fejlődik s mindinkább a kereskedelem középpontja lesz, ötven év után alig lesz a belvárosi plébániának néhány ezer hive, akiknek a számára nem lesz érdemes a nagy plebániát föntartani. Mielőtt uj templomot épitenek, ezt a körülményt is figyelembe kell venni. Meggyőződésem szerint a kérdés leghelyesebb s legegyszerübb megoldása az lenne, *ha a belvárosi plebánia területét a Lipót-körutig kiterjesztik.* Három év mulva megépül a Szent István-bazilika s a belvárosi plebánia ott méltó elhelyezést kapna. A mostani templomot akkor le lehetne bontani s nem kell helyette ujat épiteni. Nem lehetetlen, hogy a Lipótváros érdemes plebánosát addig kanonoknak nevezik ki s akkor a dolog még sokkal könnyebben megoldható. A kültelken kis plebániát lehetne fölállitani kis templommal. Ugy sem méltányos, hogy a kültelekről egy—másfél órai uton kell a plebániára hozni megkeresztelésre a gyermeket.

A mostani plebániatemplom tagadhatatlanul mü.

remek. Legrégibb része a hajdani torony-utczára néző ugynevezett déli torony, a mely már a XIII. században állott.

A történelem feljegyezte, hogy innen nyilaztak Pest város lakói a benyomuló tatárokra. A körszentély a XV-ik századból való és legbecsesebb benne a gót stylus és a szentély két falán található ostiariumok, a melyeket régente az oltári szentség kitételére használtak. A diszitések és feliratok tanusitják, hogy a templomnak ez a része a XV. századból való.

Sajnos, hogy egy ilyen müremeknek a tanulmányozása és adatainak kideritése is a fővárosban megfordult idegen tudósok müve és érdeme.

Zsufolt lakások.

E lapokban érdekes kimutatást olvastunk arról, hogy a zsufolt lakásokat, melyek az eljáró hatósági szerveket annyira megdöbbentették, csak egy mulja felül ebben a szép városban: az üres lakások tulnagy száma. Magam is tagja voltam egy ilyen lakásvizsgáló bizottságnak, s mondhatom, hogy a lakások zsufoltságának a tömegnyomor csak részben az oka. Vannak existentiák, akiknek megvan az elegendő napi keresetük, de napnap mellett az alkohol oltárára teszik le nehezen szerzett fillérreiket. Azután természetesen nem képesek összegyüjteni annyit, a mennyi az egy heti szobabér kifizetésére kell s nem képesek tisztességes ruhát szerezni, mely nélkül albérlőknek el nem fogadják őket. Ezek képezik a zsufolt lakások állandó kontingensét. De megtörtént az is, éppen a Belváros egyik zsufolt pinczehelyiségében, hol 3 kis szobában 25-en aludtak, hogy a vizsgáló biztos figyelmeztette a főbérlőt, hogy 700 korona lakbérért, annyi a pinczehelyiség évi bére, teljesen egészséges lakást is kaphatna. De nem kell ennek a lakásuzsorásnak a higienikus lakás Hiszen ha a főbérlő szép és tiszta lakást tartana, nem is mernének napi 20 fillérért hozzá eljönni a társadalom ama züllött alakjai, kik, miután a nagy forgalom nagy haszonnal is jár, igy évente 3000 korona hasznot biztositanak a pincze főbérlőjének. Ezt a nyomorult existentiák szorultságával üzérkedők nagyon is tudják és e czikk főczélja, hogy a hatóság figyelmét felhivja arra körülményre, hogy a hajléktalanok menhelyét a legsürgősebben és az eddigi módszertől eltérőleg szabályozni kell. — Szabályozni pedig akképen, hogy e helyekre a szegény ember a nap bármely órájában bejusson, — azok ne csak csavargók és szokásos iszákosok gyülhelyei legyenek, hanem az átutazóban levő napszámosok, árusok vagy ideiglenesen megszorult helybeli szegény emberek tartózkodó helye.

A kerületenként felállitandó ilyen bérházak jövedelmi szempontból is teljesen kifizetnék magukat, főleg a vásárcsarnokok és egyéb góczpontok körül.

Mindezekre kell, hogy a szegény, megszorult ember is némi otthont leljen. A székesfőváros különleges viszonyai mellett ez elodázhatlan szükség.

—*F.*

A szaktanitás.

Az elemi iskolai igazgatók szolgálati pragmatikájának megállapitásakor fölmerült a terv, hogy az elemi iskolák ötödik és hatodik osztályában meghonositsák a szaktanitást. A szaktanitás behozására első sorban a város financziális helyzete birta a tanügyi osztályt. Iskolaügyi kiadásunk évről évre megdöbbentően emelkedik. S az emelkedést megállitani nem lehet. Még a hatmilliós iskolaügyi budget mellett sem teljesiti a főváros mindazt a kötelezettségét, amelyre a törvény kötelezi.

Annyira szerencsések vagyunk már, hogy minden jelentkező iskolakötelest el tudunk helyezni s hogy helyszüke miatt nem marad ki senki az iskolából. De a vándor osztályokat még nem tudtuk kiküszöbölni. Az óvóiskolák dolgában pedig még nagyon messze vagyunk attól, amit a törvény értelmében tennünk kellene.

Föltétlenül szükség volt tehát arra, hogy komolyan kutassanak olyan mód után, amely a közoktatás hátránya nélkül megengedi a redukcziót. S az ügyosztály ezt a szaktanitásban megtalálta.

Minden tanitónak és tanitónőnek heti huszonhat órát kellene tanitania. A mai osztályrendszer mellett azonban nem tanithat többet, mint a mennyi órája az osztálynak van. Van tanitó, aki a heti huszonhat óra helyett csak 17—18 órát tanit. Budapest 1047 tanitója és tanitónője hetenkint 27222 órát lenne köteles tanitani, de csak 22041 órát tanit. A város tehát hetenkint 5181 órát veszit el. Az igazgatók helyettesitésére szükséges 544 óra, tehát teljesen veszendőbe megy 4637 óra, ami 178 tanitói állásnak felel meg. Vagyis ha a város szigoruan megkövetelné, hogy minden tanitó tanitsa a köteles 26 órát, 178 tanitó vállnék fölöslegessé.

Tudjuk és elismerjük, hogy ezt a tervet nem lehet igy ridegen végrehajtani. Azokban az iskolákban, amelyekben nincsen annyi osztály, hogy a most elveszett órákkal egy tanitót pótolni lehetne, ott a szaktanitást nem lehet megcsinálni. De elfogadjuk a hivatalos számitást, hogy háromezer órát lehetne pótolni a szaktanitással. Ez is 115 tanitói állásnak felel meg.

Kétségtelen, hogy financziális szempontból nagy előnye van a szaktanitásnak, mert a mai létszám mellett 115 tanitói állás tiszta megtakaritását jelenti. Az lehet még a kérdés, hogy a tanitás, a nevelés szempontjából megfelel-e a szaktanitás követelményének. Mert azt csak nem kivánhatja senki, hogy a tanitás rovására takarékoskodjunk.

A szakemberek, de maguk a városi tanitók is két táborra oszlanak. Az egyik a pedagógia szempontjából egyenesen veszedelemnek mondja a szaktanitást, a másik azonban nem lát benne semmi ve-

szedelmet. Sőt van akárhány jónevü pedagógusunk, aki a t mondja, hogy a szaktanitás a gyermek javára van.

Abban egyetértenek valamennyien, hogy a népiskola alsóosztályaiban a szaktanitást meghonositani nem lehet. A hatéves gyermeknek kizárólag a nevelésre van szüksége. Az alsó osztályokban csak nevelni szabad. Itt a szaktanitás a legnagyobb veszedelem lenne. Másként vagyunk azonban az elemi iskolák ötödik és hatodik osztályával. Hogy ezekben az osztályokban nem lehet nagy veszedelem a szaktanitás, legjobban igazolja az, hogy az ötödik és hatodik osztály a polgári- és a középiskolák első és második osztályának felel meg. Ezekben pedig mindenütt szaktanitás van. Ha az első gimnazistára nem veszedelem a szaktanitás, nem félthetjük tőle az elemi iskola ötödik osztályu tanulóját sem. A gimnazistánál nemcsak a tanitási rendszer változik, nemcsak a tanitó bácsi helyett kap tanár urakat, hanem egészen uj világba jut, egészen uj tananyaggal. Az ötödik osztály szaktanitásánál igazán nem történik más, mint hogy egy tanitó helyett több tanitót kap.

Az én meggyőződésem szerint pedig ebből csak haszna van a gyereknek, nyer vele a pedagógia. Az elemi iskola ötödik és hatodik osztályába rendszerint csak azok a gyermekek járnak, akik tovább nem tanulnak. A hatodik osztály bevégzése után mindjárt belépnek az életbe. Annak a gyermeknek a kedélyállapotára, a modorára, a föllépésére, az életben való küzdelmére nagy befolyással lehet és van, ha már az iskolában megtanul különböző embereket megismerni. Ha egy tanitó vezeti végig valamennyi osztályon, annak a tanitónak az énjéből föltétlenül sok megy át a gyermekkedélybe. Egyoldaluvá lesz, aki nem ismer mást, mint az ő tanitóját s nem tud megállani a maga lábán, amikor a hatodik osztály padjából egyszerre a mindennapi életbe kell átlépnie. Még a gondolkozása is nehézkessé válik. Hat esztendőn át megszokta, hogy mindenben a tanitója gondolkozásához alkalmazkodjék s önkéntelenül is a tanitójának a gondolkozását kövesse. Nem is álmodja, hogy más gondolkozás is van s amikor kilép az életbe, tehetetlen s elbukik. A szaktanitásnál több tanitó gondolkozását, akaratát, jellemét és képességét kénytelen megfigyelni s ahoz alkalmazkodni. Kétségtelen, hogy ezzel a gondolkozása, a jelleme függetlenebbé és önállóbbá lesz. De sokkal jobban be tud illeszkedni az életbe is. Nem tesz olyan nagy ugrást. Nem lesz kénytelen rögtön szaladni, noha tegnap még lépni sem tudott.

De van még egy fontos dolog, amelyet pedagógiai szempontból figyelembe kell venni. Minden tanitónak meg van a maga kedvelt tantárgya. Az osztálytanitásnál ez a kedvelt tantárgy néha nagyon is előtérbe nyomul, természetesen a többi rovására. Azt mondják, hogy ez lehetetlen, mert megvan a tanterv. A tanitók tudják, hogy a tanterv maga milyen forma dolog s milyen csekély jelentőségüvé lesz a tanitó egyénisége mellett.

A szaktanitásnál, helyes beosztással, mindegyik tanitó a maga kedves tárgyát tanithatja, amiből csak nyeresége lehet a tanulónak.

Hogy a szaktanitás nem rejt valami titkos veszedelmet a méhében, legjobban bizonyitja az, hogy a gazdag családok magántanitásában is mindjobban érvényesül. A nevelőket mindjobban kiszoritják a szaktanitók.

Pedagógiai szempontból nem rosz, financziális szempontból pedig rendkivül előnyös. Semmi akadálya nem lehet tehát, hogy a főváros jól fölfogott érdekében sürgősen megvalósitsák. Sürgős szükség van az ügy gyors elintézésére, mert ha a szaktanitást behozzák az idén, juniusban nem kell tanitót választani. *W. A.*

A mérnökök panasza.

— Levél a szerkesztőhöz. —

A mérnökök előléptetési eshetőségei a városházán a lehető legminimálisabbak. Az összes illetékes tényezők belátták már ezt. Tudomásom szerint a főjegyző iróasztalának a fiókjában már készen van a mérnöki hivatal ujjászervezésére vonatkozó javaslat, amely ezeken a bajokon segiteni akar. Az uj javaslat, amint az ujságok közléseiből ismeretes, meg akarja szüntetni azt a tarthatatlan helyzetet, hogy diplomás müszaki emberek az évek hosszu során át napidijas szolgálatot végezzenek s csak évtizedes nehéz és felelősséggel teljes szolgálat után lehessenek mérnökök.

Az uj javaslat megakadt a főváros mai rossz pénzügyi helyzetén s alig lehet kilátásunk és reménynünk arra, hogy a közel jövőben meg is valósul. De ha türelemmel és megnyugvással várjuk a javaslat ügyének eldőlését, nem tudjuk megérteni, hogy miért szoritanak bennünket háttérbe akkor, amidőn a mai kereten belül véletlenül alkalom nyilnék egy kis előléptetésre.

Máltás Hugó müszaki tanácsos már február elején nyugdijba ment s még ma szó sincsen arról, hogy a megüresedett állást betöltsék. Azt mondják, hogy növelni kell az interkaláris kamatokat. De miért csak éppen a mérnöki hivatalnál, miért csak a mérnökök rovására?

Hát a müszaki alkalmazottak nem épen olyan tisztviselői a fővárosnak, mint a fogalmazói személyzet? A fogalmazói állások betöltésénél egészen más, s ha szabad a magam szerény nézetét tolmácsolnom, sokkal helyesebb elvet követ a főváros. *Hermann* Béla tanácsos nyugdijba ment. A nyugdijazást kimondó közgyülési határozat mindjárt gondoskodik a megüresedett állás betöltéséről. *Szabó* Károly tanácsos alig egy hónapja, *Kullmann* Lajos tanácsos pedig alig két hete halt meg s már mind a két állásra ki van hirdetve a pályázat.

Nem szemrehányásból vagy irigykedésből mondom el mindezt. Hiszen én magam is méltányosnak,

igazságosnak, sőt a főváros erdekében szükségesnek tartom, hogy halasztásokkal ne hagyják üresen az állásokat, ne várakoztassák ok nélkül a reflektánsokat, akik az állások betöltéséig inkább kortesek, mint tisztviselők.

Különösen szükséges, hogy az osztályvezetői állások ne maradjanak sokáig üresen. Egy szakosztálynak az ideiglenes vezetése sohasem lehet áldásos a közre. Az ideiglenes vezető félve nyul a nagyobbszabásu dolgokhoz, mert nem tudja, hogy mikor kell abbahagynia a megkezdett munkát.

Mindezt tudják is a főváros illetékes tényezői. Ezért töltik be azonnal a fogalmazói szaknál a megüresedett állásokat. De ha igaz ez a fogalmazásnál, még fokozatosabban igaz a müszaki hivatalban. Ne csodálják hát, ha elkeserit, ha megtöri ambicionkat és munkakedvünket amikor látjuk, hogy egészen más mértékkel mérnek a müszaki hivatalban, mint a fogalmazói karban. Hisz szerényebb, méltányosabb és igazságosabb kéréssel csak nem fordulhatunk az illetékes faktorokhoz, hogyha a közel jövőben nem is valósulhat meg az a javaslat, amely a fölismert bajokat orvosolni akarja, legalább ne akadályozzák meg mesterségesen a természetes előbbrejuthatást és töltsék be azokat a megüresedett állásokat, amelyeknek betöltése a fővárosnak is vitális érdeke.

A jövő évi közmunka.

A mérnöki hivatal összeállitotta a jövő évi közmunka programmját. A programm szerint *öt millió kell a jövő évi közmunkákra.*

Megdöbbentően nagy összeg, különösen ha figyelembe vesszük, hogy jelentékeny összeg szerepel közmunkákra a kölcsönprogrammban is, és hogy a mérnöki hivatal kijelenti, hogy a programmba csak a legszükségesebb, a legsürgősebb és halaszthatatlan közmunkákat vette föl.

Tudjuk, hogy a bizottságok, a tanács és a közgyülés retortáin átszürve, harmadára vagy negyedére fog redukálódni a programm. Ebben azonban nagyon kevés a vigasztaló. Adminisztrációnknak e téren éppen az a legnagyobb baja, hogy pénzügyi okokból esztendőről esztendőre törlik a legszükségesebb közmunkákat. Évről-évre több a rendezetlen utunk. Alig lehet már végig menni a főváros utcáin a sok kátyutól. Ennek a gazdálkodásnak egyszer már végét kell vetni. A pénzügyi osztály e héten elkészitette a kövezési szabályrendeletet. Ha a szabályrendeletet megvalósitják, akkor semmi akadálya nem lehet annak, hogy végre a közmunkákat is végrehajtsák.

A programm szerint a makadam utakra 704,550, uj kövezésekre 4.096,436, csatornákra 237,000, hegyi vizek levezetésére 80,000, az árviz ellen való védekezésre 50,000 korona szükséges.

A részletes programm a következő:

Bel- és kültelkü makadam-utak.

I. kerület: Tündérhegyi-ut, Hidegkuti-ut, Sáncz-ut, Diósárok melletti ut, Budai külső körut. Összesen 77.500 korona.

II. kerület: Áldás-utcza, Lövőház áthelyezése, Rét-utcza kiépitése, Kis Rókus-utcza, Oszlop-utcza rendezése, Névtelen-utcza az Oszlop- és kis Rókus-utcza közt, Niedermayer-utcza. Összesen 163 559 korona.

III. kerület: Lelkész-utcza, Pacsirtamező-utcza, Zöldmáli ut III. részletben, Szent Endrei-ut, Esztergomi vasut ó-budai állomásához vezető ut, Névtelen-ut a kis-czelli utczából Összesen 100.000 korona.

V. kerület: Uj kőtér rendezése, Záponya-utcza kiépitése Révész-utcza, Tutaj-utcza, Csáky-utcza Összesen 177.000 korona

VI. kerület: Levente-utcza, Szabolcs-köz, Dévai-utcza Kartács-utcza, Csata-utcza, Erzsébet királyné-ut külső része Összesen 56.000 korona.

VII. kerület: Mexikói-ut, Rózsa-utcza kiegészitése, Kolumbus-utcza Összesen 52.600 korona.

IX. kerület: Földváry-utcza kiépitése 7000 korona.

X. kerület: Szent Mihályi-ut kiépitése, Juhász-utcza, Száva utcza Összesen 98.600 korona.

A bel- és kültelki makadam-utak összes költségei *704.550 korona.*

Uj kövezések.

Átalányösszegek: Bérkocsi állomásokra 10,000 korona gáz- és vizvezetéki csövek áthelyezésére 25.000, *összesen* 35.000 korona.

Burkolások: *I. kerület*: Szent György-tér (70.000), Fehérvári-ut gránittal vagy bazalttal (300.000), összesen 370.000 korona.

II. kerület: Lánczhid-tér (13.600), Báró Lipthay Béla-utcza keramittal (40.300), Margit-rakpart, Pálffy-tér—Margit-hid között gránittal vagy bazalttal (40.000), Pálffy-tértől—Lánczhidig (500.000), Margithid melletti sétatér előtt elvonuló ut (12.000), a Bombatéri csarnok körüli utak (110.600), összesen 716.500 korona.

III. kerület: Szent Endrei-utcza keramittal (74.000), Tanuló-utcza aszfalttal (60.000), összesen 134.000 korona.

IV. kerület: Városház-utcza (50.060), Egyetem-tér (35.000), Váczi-utcza Irányi-utcza és Vámház-körut között (92.000), Zöldfa-utcza (50.000), Reáltanoda-utcza (30.000), Aranykéz-utcza (10.417), Rostély-utcza (35.000), Sütő-utcza (27.500), Magyar-utcza (42.600), összesen 372.577 korona. Valamennyit aszfalttal kivánják burkolni.

V. kerület: Gizella-tér (60.000), Zrinyi-utcza (65.000), Vigadó-utcza és tér (60.000), Erzsébet-tér nyugoti oldala (32.000), Sólyom-utcza (8000), Országház-tér éjszaki oldala (21.250), Klotild-utcza (7600), összesen 253.850 korona.

VI. kerület: Csengery-utcza Aradi-utcza és Andrássy-ut között (26.000), Dobó-utcza (1000), Szondy-utcza (3300), Rózsa-utcza, Andrássy-ut és Király-utcza között (22.000), Szív-utcza Andrássy-ut és Lövölde-tér között (25.000), Gyár-utcza Mozsár- és Lovag-utczák között (55.000), összesen 132.300 korona.

VII. kerület: Szegényház-tér (120.000), Kertész-utcza 42.000), Garai-tér körüli utczák (89.000), Bethlen-utcza (52.000) Nyár-utcza (6700), Kazinczy-utcza (63.509), összesen 373.209 korona.

VIII. kerület: Szentkirályi-utcza (10.200), Ujvásár-tér keleti oldala (45.000), Népszinház-utcza (53·400), Kisfaludy-utcza (37.000), Jázmin-utcza (9000), Homok-utcza (8600), Örömvölgy-utcza (25.000), Magdolna-utcza (46.000), összesen 744.800 korona.

IX. kerület: Üllői-ut Gólya-utcza és Orczy-ut között 36.000), Gyep-utcza (73.200), Köztelek-utcza (30.000), Bokréta-

utcza (66.000), Gát-utcza (35.000), Tóth Kálmán-utcza (30.000), összesen 594.200 korona.

X. kerület: Maglódi-ut Jászberényi-uttól a gőztéglagyárig 300.000 korona. Ezenkivül 70.000 korona kell a már végrehajtott burkolások költségének a törlesztésére. Az uj kövezések összes előirányzata 4,096.436 korona.

Uj állások.

A számvevőség ujjászervezése.

Az idei budget a tanács által megállapitott két millió korona deficzitjével egy kicsit megrémitette a városatyákat. A deficziten ugyan segitettek, kitörölték a budgedből a közmunkákat s igy hamarosan helyreállitották az egyensulyt. De tudták, kénytelenek voltak elismerni, hogy a közmunkákat nem lehet minden esztendőben eltörölni s azért arra vállalkoztak, hogy a háztartás egyszerüsitésével és redukálásával fogják állandóva tenni a budget egyensulyát. Ki is küldték a gunnyosan jólétinek nevezett harminczas bizottságot, hogy töviről-hegyire vizsgálja meg a háztartást s mondja meg, hol mit lehet redukálni.

A bizottság tagjai nagy buzgalommal kutatnak a hivatalokban s ha egyebet nem is érnek el, megtanulják a főváros adminisztrácziójá. S ez is valami. Sok haszon háromolhat még abból a fővárosra, ha a városatyák nem ötletszerüen itélkeznek a közgyülésen, hanem ismerik is az adminisztrácziót.

Ebben a nagy munkában mégis méltán okozott nagy meglepetést *Lampl* Hugó főszámvevőnek az előterjesztése, hogy a számvevőséget szervezzék. Csinál janak uj állásokat s emeljék a fizetéseket. Sok ives előterjesztésben mondja el a főszámvevő apróra, hogy mi a dolga a számvevőségnek, hogy a kerületi számvevőségek fölállitása hogyan gyarapitotta a munkát, de a személyzet létszáma 1887. óta nem változott.

Hatvanhétezer koronával lesz nehezebb a budget, ha a főszámvevő javaslatát a főváros elfogadja.

Szivesen akczeptáljuk a főszámvevő minden argumentumát, noha azt hittük, hogy a költségelőirányzat összeállitásának nagy munkájától fölszabadulva szabadabban lélekzik a számvevőség. De csodáljuk, hogy éppen most áll elő a főszámvevő a javaslatával, a mikor neki legjobban tudnia kell, hogy a mostani budget keretébe a meglevő kiadásokat sem lehet beszoritani. Meglepő, hogy éppen a főszámvevő, aki állásánál fogva legjobban ismeri a főváros mondhatnánk zilált pénzügyi viszonyait, teszi meg az előterjesztést, hogy uj állások szervezésével és fizetések emelésével a személyi kiadásokat még 67,000 koronával növelje a főváros.

Figyelemmel végig olvastuk a főszámvevő előterjesztését, de hiába. Mi nem találtuk meg benne azokat az okokat, amelyek szükségessé teszik, hogy a főváros a mai pénzügyi helyzetében sürgősen s abban a mértékben szervezkedjék, a mint a főszámvevő kivánja. Elismerjük, tudjuk, hogy növekedett a munka, de ez nemcsak a számvevőségnél van igy, hanem mindenütt. Sőt határozottan merjük állitani, hogy vannak hivatalok, a melyekben még nagyobb arányban gyarapodott a munka, mig a munkaerő a régi.

Mielőtt az uj állások szervezéséről szólni lehetne, dönteni kell a fölött, hogy egyáltalán szükség van e mai formájában a számvevőségre. El kell dönteni, hogy az adminisztráczió egyszerüsitése és gyorsitása a parallel munka elkerülése érdekében nem lenne-e czélszerübb a számvevőség teljes decentralizácziójá végrehajtani s meghagyni a főszámvevőt néhány emberrel a városi számvevőszéknek.

Maga a főszámvevő is utal erre előterjesztésében, de amig ezt a kérdést jogerősen el nem intézték, addig uj állások kreálása talán még sem volna czélszerü. A főszámvevő előterjesztéséhez lesz még alkalmunk hozzá szólani, itt adjuk a kimutatását és fizetését a mai számvevőségnek s a főszámvevő terve szerint reformált számvevőségnek.

Hivatal:	Ma van	fizetése korona.
Főszámvevő	1	5000—1600
Számvevő	1	4400—1200
Müszaki számtanácsos	3	3600—1000
I. oszt. számtanácsos	5	3200— 900
II. oszt. számtanácsos	—	— — — — —
I. oszt. müszaki számvizsgáló	4	2600— 600
II. oszt. müszaki számvizsgáló	3	2400— 600
Számvizsgáló	—	— — — — —
Müszaki számtiszt	8	2200— 560
I. oszt. számtiszt	8	2000— 440
II. oszt. számtiszt	9	1800— 400
Müszaki számsegéd	7	1600— 400
Számsegéd	8	1409— 400
Számgyakornok	10	800— --
Irodavezető	1	2200— 560
I. oszt. irodatiszt	1	1800— 400
II. oszt. irodatiszt	1	1400— 400
Irnok	7	800— 300
Szakdijnok	14	napi 4 korona
Kezelő dijnok	3	napi 3 korona
Szolga	3	napi 2 korona
Ideiglenes szolga	—	— — —

A főszámvevő terve szerint:

Hivatal:	lenne	fizetése korona
Főszámvevő	1	8000—2400
Számvevő	3	5600—1600
Müszaki számtanácsos	1	5000—1600
I. oszt. számtanácsos	4	4400—1200
II. oszt. számtanácsos	4	3600—1000
I. oszt. müszaki számvizsgáló	2	4000—1200
II. oszt. müszaki számvizsgáló	2	3300—1000
Számvizsgáló	14	2800— 800
Müszaki számtiszt	2	2600— 800
I. oszt. számtiszt	20	2400— 800
II. oszt. számtiszt	20	2000— 700
Müszaki számsegéd	2	2000— 700

Számsegéd	26	1600— 700
Számgyakornok	12	1000— —
Irodavezető	1	2800— 800
I. oszt. irodatiszt	1	2000— 700
II. ozzt. irodatiszt	1	1600— 700
Irnok	2	2800—1200
Szakdijnok	14	napi 4 korona
Kezelő dijnok	3	napi 3 korona
Szolga	12	960— 400
Ideiglenes szolga	2	napi 2 kor. 40 fill

A számvevőség mai budgetje 366.327 korona, az uj szervezet szerint pedig 433 341 korona lenne.

Az uj állások szervezése és a fizetésemelés különben nemcsak a főszámvevő terve. Mintha csak arra akarnák fölhasználni a mostani szük esztendőt, hogy mindenkinek a fizetését emeljék. Megcsinálták a temetői szabályzatot s ott is, minden fizetést fölemeltek. Uj alapokon akarják rendezni a budai köztisztaságot s a köztisztasági bizottság első javaslata, hogy a köztisztasági hivatal személyzetét két másodosztályu tiszttel és egy szolgával szaporitsák, a köztisztasági főnöknek a fizetését pedig 1200 koronával emeljék föl. A bizottság javaslata évenkint 12.196 koronájába kerülne a városnak.

A közgyülés kimondotta, hogy a szubvenciókra vonatkozó kérelmeket ezután mindig a budgettel egyszerre tárgyalja. Vajjon nem lenne-e czélszerü, ha kimondanák, hogy a fizetésemelésre vonatkozó javaslatokat is csak a budgettel együtt tárgyalják.

A „holdban".

Télen, a fővárosban támadt nagy nyomor idején a főváros, mely sohasem zárta el jó szivét a szükölködő emberiségtől, az éhező nép szenvedésein megindulva, elhatározta, hogy 200.000 koronát inségmunkákra utalványoz, melylyel a sertésközvágóhid előtt levő szemétdombot fogja eltakaritattni. Az inségmunkák hire a szegény néposztály körében természetesen fölkeltette a reményt, hogy egy kis időre megint enyhül a nyomor s a családapák azzal biztatták az inségtől elcsigázott gyermekeiket, mikor ezek egy falat kenyérért sirtak:

— Várj szegény fiam, majd szombaton hozok jó friss, kenyeret.

Szombaton . . — is az éhségmunkára gondolt, a mivel bizonyára majd megkeres egy-két fillért.

A szombat azonban megjött, de az inségmunka nem jött meg.

— Majd a jövő szombaton. Majd . . .

De az inségmunka akkor sem kezdődött.

— Kicsit késik. De hiszen majd csak . . .

Dehogy! Az inségmunka még mindig nem volt sehol. Azaz, hogy a papiroson megvolt, de nem lehetett megkezdeni, mert még tárgyalták.

— Csak már itt volna!! — sóhajtoztak az emberek: de az inségmunka nem akart jönni.

Sokan az apák közül ezt természetesen megunták és elmentek lopni, mert hiszen, ha nem csalódom, ez is inségmunka; csakhogy ezért becsukják az embert, vagyis még azután is eltartják. Mások koldulásra adták magukat; ez vándorbotot vett a kezébe s családostul hazavándorolt a szülő falujába, amaz pedig, mint hajléktalan és munkanélkül való csavargó, a rendőrség közreműködésével tette meg ugyanazt az utat tolonczkocsin: de az inségmunkák még akkor sem voltak sehol.

Sőt, hogy ne huzzuk végtelenbe a dolgot, még ma is ott vannak, a hol voltak: sehol; vagyis, helyesebben szólva, a városházán, a hol ma is, a tavaszi közmunkák idejében is még mindig, egyre tárgyalták a téli inségmunkálatok ügyét, mely ugylátszik, olyan, mint az „Ágnes asszony" lepedője, a miről tudvalevőleg oly szépen irta meg a költő, hogy:

— „Ágnes asszony a patakban stb."

Pedig Ágnes asszonynak nem is voltak ankétjei, fő- és albizottságai és tevékeny ügyosztályai . . .

*

Ám a bünhődés — bár inkább csak tréfás modorában — nem maradt el a Lucza székeért, melyhez az inségmunkák fonása is oly hasonló.

A város 320 méter mélyre furatott ugyancsak a sertésközvágóhidnál, hogy kutatt ásson s vizzel lássa el a közvágóhidat, melynek nem volt vizvezetéke. A vizet, az emlitett mélységnél csakugyan meg is lelték s igy a 43.000 korona, a mibe a fúrás került szerencsésen eljutott a vizig, melyben aztán el is merült. Meglévén a kut, nagy volt az öröm Kánaánban, hogy most már eltudják látni vizzel a sertésközvágóhidat, melynek naponta 1200 köbméter vizre van szüksége.

Felvezették tehát a 330 méter mélyből a vizet és itt van a bünhődés: a kut a legerősebb szivattyuzással és a legjobb akarattal sem tud több vizet szállitani, mint naponként 400 köbmétert. Más szóval minden nap kerek 800 köbméternyi viz adósságot csinál a várossal szemben, a mely most bottal ütheti a 43.000 korona költségnek a nyomát: az is ott van, a hol a téli inségmunkák, a vizben, vagyha jobban tetszik, Székesfővárosi bölcseségben.

Tehát más szóval: a holdban.

Egyszerü.

A kövezet adó.

A mikor *Vázsonyi* Vilmos először fölvetette a bettermentnek behozatalát, a közgyülés zajos éljenzéssel és tapssal fogadta. Rögtön utasitották a tanácsot, hogy a betterment behozatalára tegyen javaslatot. De a mikor a tanács a betterment első részlete gyanánt beterjesztette a kövezési szabályrendeletet, a konkrét javaslatot már nem fogadták olyan lelkesedve Sőt ellenkezőleg. Már a bizottságokban megtépdesték a javaslat szárnyait, a közgyülésen pedig csak éppen az elvet lehetett megmenteni. A javaslat barátai a taktikához folyamodtak segitségért. A mikor látták, hogy csak négy szavazattöbbséggel tudták keresztül vinni általánosságban a javaslatot, a részletes tárgyalást elhalasztották s fölhivták a tanácsot, ha lehet az

építési övezetek alapján tegyen uj javaslatott. Az uj kövezet adó barátainak sikerült azonban keresztül vinni a közgyülésen, hogy addig nagyobb utat s különösen a Váczi-utat nem épitik meg, a mig az uj szabályrendelet életbe nem lép. Ez a kikötés nem nagyon siettette a szabályzatot. A tervezet több mint egy esztendő után, a héten került ki a pénzügyi osztály mühelyéből.

Legközelebb megfogjuk tenni megjegyzéseinket az uj szabályzatra most csak ismertetjük a terjedelmes jelentést.

A mérnöki hivatal igyekezett megfelelni a közgyülés utasitásának s három övezetre osz otta a fővárost.

A mérnöki hivatal terve szerint az első övezetben a költség hatvan százalékát, a második övezetben negyven százalékát, a harmadik övezetben huszonöt százalékát téritik meg az érdekelt telek tulajdonosok. Ezt a tervet a középitési bizottság is elfogadta.

A pénzügyi és gazdasági osztály nem elégedett meg a szabályrendelettel, hanem egész tanulmányt irt a külföldön levő különböző burkolási járulékról. El mondja, hogyan fejlödött ez az adó, a mely már meg volt a régi rómaiak idejében. Rátérve a magunk dolgára azt mondja a jelentés, hogy a burkolási járulék helyes mértékének a megállapitásánál három szempont lehet irányadó:

1. a burkolat minősége s illetőleg annak előállitási költsége; 2. az utburkolásból az egyes ingatlanok tulajdonosaira háruló anyagi előny, azaz a telek használhatóságának, értékének emelkedése; 3. az illető utvonal forgalmi jelentősége.

Az első szempontból az ingatlan tulajdonosának érdeke, hogy a burkolat az ingatlanhoz való kényelmes gyalogos és kocsiközlekedésre alkalmas legyen.

Az ingatlan tulajdonosának érdeke azonban nem terjed azon tul, mint hogy az illető utrész a legjobb minőségü zajtalan burkolattal látassék el. E szerint a burkolási járulék helyesen nem lehet magasabb, mint a mennyi a legköltségesebb zajtalan burkolat után fizetendő. A második szempontból bátran mondható, hogy a burkolás értékemelő hatása, az ingatlan értékéhez viszonyitva, általában nagyobb a kisebb értékü telkeknél, mint az értékesebbeknél, de semmi esetre sem megforditva.

A harmadik szempontból megállapitható, hogy a főközlekedési utvonalak burkolásánál tulnyomó a közforgalmi érdek, a mellékutcáknál a magánérdek.

A járulékok kulcsának helyes megállapitásánál legczélszerübb és legegyszerübb az, ha megmaradunk a mellett, hogy általában a költségek mérteke legyen a burkolási járulékok egyenletes kulcsának alapja.

Az a kivánság, hogy a burkolási járulék mértéke a telek értékével arányban övezetek szerint állapittassék meg, nem helyes, mert az ingatlan értekéből semmi megbizható következtetést nem lehet vonni a tulajdonos vagyonosságára s nem igazságos, hogy egymás tőszomszédságában fekvő ugyanolyan terjedelmü, homlokzatu és értékü két ingatlan közül az egyik 50%-kal magasabb burkolási járulék fizetésére volna köteles, mint a másik.

Miután a burkolásból az egyes ingatlanokra háruló anyagi előny az ut szélességével arányban csupán egy bizonyos határig emelkedik, szükséges azon utszélesség maximális mértékét megállapitani, a melyen tul a burkolási költség megtéritésének helye nincs. A jelentés nem tartaná méltánytalannak, ha az a maximális szélesség egy-egy oldalon 13 méter helvett 10 méterre redukáltatnék, csakhogy a telekrendezésekről és szabályozásokról alkotott szabályrendeletben már a 13 méteres maximális szélesség van megállapitva.

A főváros és az ingatlan tulajdonos érdekét ugy lehet megegyeztetni, ha a burkolási költség felerészében állapittatik meg. Ez azonban az a határ, a melyen alól menni nem szabad.

Tájékozásul megemliti a jelentés hogy Berlinben a burkolási járulék egységtétele főutaknál 14 márka, mellékutczáknál 13 márka, tehát átlag mintegy 16 korona, — a mig az általunk előterjesztett tervezet szerint a maximális járulékegység 7 ½ korona.

Magát a szabályrendeletet a következőkben ismertetjük:

Az 1. §. kimondja, hogy a burkoltatás a főváros joga s a város engedelme nélkül senkinek sem szabad burkolni, vagy a burkolatot megbolygatni.

A 2. §. elrendeli, hogy a burkolásokról 24 órával a munka megkezdése előtt az érdekelt ház- és üzlettulajdonosokat értesiteni kell. Lehetőleg éjjel kell burkolni s ugy, hogy a házakba és üzletekbe való szabad közlekedés biztositva legyen.

A 3. §. azokat, akik a föntiek ellen vétenek, 200 koronáig terjedhető pénzbirsággal bünteti.

Legfontosabb a 4. és 5. §, amely igy szól:

4. §. A székesfőváros által közterületeken első izben eszközölt mindennemü burkolás után, — még pedig kocsiutaknál egy-egy oldalon legfeljebb 13 méter szélességig a burkolás összes költségeinek fele része a gyalogjárónál a szegélyezésen kivül legfeljebb 3 méter szélességig a felmerülő egész burkolási költség, azon túl a költség fele része, — az illető közterület mentén fekvő ingatlanokat és azok hozadékát terheli s a fővárosnak burkolási járulék czimén megtéritendő. Az uttest és gyalogjáró kellő szintre helyezéséhez szükséges földmunkák költségei egészben a fővárost terhelik. Gyalogjáróknál a segélyezés költsége a fővárosnak minden kürülmények között teljes összegében megtéritendő.

5. §. A székesfőváros tanácsa a középitési bizottság javaslata alapján évről-évre egységesen állapitja meg egy-egy négyzetméter burkolat után a különböző burkolatnemek szerint fizetendő burkolási járulékokat, a burkolathoz és alépitményhez felhasználtatni szokott összes anyagok és a munkabér legutóbbi tényleges költségei alapján. A burkolattal ellátott közterületek mentén fekvő ingatlanokat a terhelő burkolási járulék egyes ingatlanok homlokzata hosszuságának egy-egy méterje és a burkolt terület négyzetméterje után 7½, azaz hét és fél koronát, — s illetőleg a következő pontban megállapitott határvonalon kivül eső közterületek burkolása esetén 6, azaz hat koronát meg nem haladhat.

Az utóbb emlitett határvonal a következőkép állapittatik

meg: A Duna balpartján a Hungária-körut, a jobbparton tervezett külső körut, a Kékgolyó-utcza, a Városmajor-utcza, a Retek-utczának a Városmajor-utcza, s a pesti kőszénbánya és téglagyár társulat (Drasche) téglagyára délkeleti mesgyéje közt levő szakasza, a nevezett téglagyár délkeleti mesgyéje, a Trombitás-ut a Rókushegyi utig, a Rókushegyi-ut s az ennek északi végpontjánál levő dülő ut a Rókushegyi lépcsőig, a Rókushegyi lépcső, ennek folytatásában a lövölde délnyugati mesgyéjénél elvonuló dülő-ut az Aranka-utczáig, a Szőlőhegy-utcza, a Vérhalom-utczának a Szőlőhegy- utczától a szabályozási tervbe felvett szerpentin-utig terjedő szakasza, a Szerpentin-ut, a Vérhalom-utcza és a szabályozási tervbe felvett lépcső közt, a nevezett lépcső, a Zsigmond-tér, a Bécsi-ut a a Szépvölgy-utczáig, innen a Szépvölgy-utcza a Lajos-utczáig, továbbá a Lajos-utcza a Határ-utczáig, a Határ-utcza a Pacsirtamező-utczáig, a Pacsirta-mező-utcza, Pacsirta-utcza, Flórián-utcza, Miklós-tér, a Szent-Endrei-ut a Filatori gátig.

Az ekként megállapitott övezeten kivül eső részből kivétetik:

1. A Váczi-út a Rákos patakig, a Kerepesi-ut a magyar államvasutak czeglédi vonaláig, a Kőbányai-ut és a Soroksári-út;

2. Kőbányának azon területe, melyet egyrészt a magyar államvasutak czeglédi vonalának a Gyömrői-út és a Kolozsvári-utcza közti szakasza, másrészt a Kolozsvári-utcza, a Külső jászberényi-út a Maglódi-útig, a Maglódi-út az Apaffy-utczáig és az Apaffy-utcza határol;

3. A Maglódi-út és Gyömrői-út az Apaffy-utczától az Óhegyi-útig;

mint amely területen eszközölt burkolás esetében a 7½ koronás maximális járulék alkalmazandó.

A többi §-ok igy intézkednek: Ha a burkolást az ingatlan tulajdonosok kérik, az egész költséget meg kell fizetniök. Ujra kövezéseknél a régi és uj járulék közötti különbséget kell megfizetni. Vegyes burkolatnál a maximális területszám szolgál alapul. A lépcsőknél a gyalogjárókra vonatkozó szabály érvényes.

A járulékot a homlokzat hosszaságának arányában vetik ki. A terjedék járuléka azt a telekkönyvezett ingatlant terheli, amelyhez a terjedék csatolandó. Részleges burkolásnál is ugyanaz a járulék aránya. Ha az utat keskenyesitik vagy megszüntetik a járulékot nem adják vissza, de ha helyette más utat épitenek, ott járulék nincsen. A járulékot akkor is meg kell fizetni, ha más hatóság burkol. A járulék az ingatlan tulajdonos személyes tartozása, de három évig ingatlan dologi tartozása is. Ha a fél külföldön vagy ismeretlen helyen van a tanács a budapesti ügyvédek sorából ügygondnokot rendel ki.

A járulékot a fizetési meghagyás kézbesitésétől 30 nap alatt meg kell fizetni ezután telekkönyvileg biztositják. A meghagyás ellen a közgyüléshez, onnan a közigazgatási birósághoz lehet fölebbezni. A járulékokról nevezett külön nyilvántartást a felek is megtekinthetik. A tanács a fizetésre két évi halasztást esetleg részletfizetést adhat. A járulékot közigazatási végrehajtás utján hajtják be. A járulék öt év alatt évül el. A szabályrendelet a jóváhagyást követő hónap első napján lép életbe s mindazon burkolási munkára kiterjed, amelyre a bárkolási járulékot a régi szabályzat alapján még nem vetették ki.

Végül közöljük az alábbi kimutatást, amely megmutatja, hogy egy-egy négyzetméter burkolás után mi a járulék most s mi lesz az uj terv szerint:

Kocsiutaknál	Mostani fillér	járulék %	Tervezett járulék fillér
Fakoczka-burkolat után*	184	(12·5)	750
Tömöritett aszfalt . . .	184	(13·1)	700
Keramit	184	(14·2)	650
Öntött aszfalt	184	(15·3)	600
Kékes trahit	184	(17·1)	538
Bazalt fejkő	184	(18·4)	500
Szürke trahit	184	(19·7)	463
Terméskő	92	(29·5)	156
Alapzatos makadam . .			259
Alapzat nélküli makadam			149
Gyalogjáróknál			
Trahit	560	(92·7)	604
Aszfalt	800	(100)	800
Gránit szegélykő folyóméterenként	1420		1420
Trahit metszett szegély .	398		398

A világitás ára.

A főváros gázfogyasztása évről-évre rohamosan növekszik. Ez a növekedés még nem azt jelenti, hogy a fővárosnak ebből kára van s ha mégis volna kára, ugy ezt csak a gázgyárakkal kötött szerződésből kifolyólag eredhet.

A szerződés egyik pontja ugyanis azt követeli a gázgyártól, hogy a gázcsövek lerakásakor a gázgyár a felbontott kövezetet saját költségén hozza ujra rendbe.

A gázgyár tehát takarékossági szempontból ugy vágja ketté a gordiusi csomót, bogy a csöveket a kövezéssel egyidejüleg rakatja le. Igy történt ez az elmult évben is, mikor a közgyülés rendeletéből a Gyömrő- és Szent László utakat kövezték ki keramitkoczkákkal. A gáztársaságnak igy a befektetéssel semmi költsége sem volt, sőt jóllehet a két ut üres telkeken és mezőkön visz keresztül, a társaság egész évben a lámpákat is indokolatlanul ellátta gázzal. Ugyancsak hiába égnek a lőportár-dülő gázlámpái is, melyeket azért állitottak fel, hogy a ki nem világitott és rendezetlen ujpesti utról a forgalmat ide tereljék, ami azonban még mindig nem sikerült. Igy van ez még a főváros számos más utjával és utczájával, a

* Jövőre egyuttal maximális járulék granit, bazalt, quarzporfir burkolat után.

hol szintén czél nélkül gyujtanak lámpát s ezzel csak a társaság gázját fogyasztják és a városnak annyi kárt okoznak.

Hogy mily nagy összeget tesz ki ez a czéltalan gázégetés a főváros költségvetésében, leginkább igazolja a gázgyári kimutatás, mely szerint 1899-ben a többletfogyasztás 53795 köbméter volt, a melyért a város 5293 korona 42 fillért fizetett.

1900-ban a fenti utak kikövezése után a többlet már 458,066 köbméterre emelkedett, a melyért 9·84 fillérjével 45,073 korona 66 fillért kellene fizetni.

Megértjük, hogy a gáztársaság a maga érdekeit védelmezi s igyekszik a hol csak lehet takarékoskodni. De nem értjük, hogy ennek a takarékosságnak a város vallja a kárát.

Ha a társaság előbb lerakja a gázcsöveket, hogy a későbbi kövezetjavitást megtakaritsa, nem méltányos, hogy az igy fogyasztott gáznak az árát a város megfizesse. Mindenesetre elvárjuk, hogy a pénzügyi bizottság, a melynek a tulkiadás fedezetét kell kimutatnia, módot fog keresni arra, hogy a város azt a gázfogyasztást ne fizesse meg, amelyet csak azért fogyaszt hogy a gázgyárnak ne kelljen a kövezetet saját költségén fölszakgatni és a cső lefektetése után helyreállitani.

Budapest vallása.

A fővárosi statisztikai hivatal földolgozta már a népszámlálási adatok nagy részét. Most tette közzé a felekezetekre vonatkozó kimutatást. A statisztikai hivatal első jelentése szerint a katonaságot nem számitva a népszámlálás alkalmával 713.383 lélek volt Budapesten. Most már kiválogatták a véletlenül itt időzők számláló lapját s konstatálták, hogy az állandó budapesti lakósok száma 703.448. Ez kerületenkint igy oszlik meg:

I. : 44.320, II. : 34.510, III. : 36.707, IV. : 23.168, V. : 49.192, VI. : 129.948, VII. : 155.562, VIII. : 132.569, IX. : 65.845, X. : 31.628. A felekezetek kerületek szerint igy oszlanak meg:

Kerület	r. k.	ág. ev.	ev. ref.	izr.	más.
I.	34629	2320	4267	2399	705
II.	26773	2065	3031	2178	463
III.	28503	1087	2368	4562	187
IV.	15149	1621	2339	3484	575
V.	27751	3206	3751	13945	539
VI.	66504	6334	9214	46297	1509
VII.	72512	7493	12555	60854	2148
VIII.	85524	7640	18725	23266	2114
IX.	45970	3591	8049	7142	1092
X.	23707	1813	3538	1771	799
Összesen	427112	37170	62837	166198	10131

Budapest lakosságának a száma felekezetek szerint igy növekedett:

1870	1881	1891	1901
Róm. kat. 195624 (72.3)	239723 (67·4)	314835 (6·47)	427112 (60·7)
Ág. ev. 14316 (5·3)	19716 (5·5)	27224 (5·6)	37170 (5·3)
Ev. ref. 13008 (4·8)	21655 (6·1)	36112 (7·4)	62837 (8·9)
Izraelita 44890 (16·6)	70227 (19·7)	102377 (21·0)	166198 (23·6)
Más 2638 (1·0)	4361 (1·3)	6123 (1·3)	10131 (1·5)

A zárójelben levő számok azt mutatják, hogy az összes lakosságnak hány százaléka volt azon a felekezeten. Az utolsó évtizedben a gyarapodás a következő volt:

Róm. kat.	112.277	35·6%
Ág. ev.	9.946	36·9%
Ev. ref.	26.725	74%
Izraelita	63.821	62·3%
Egyéb	4.008	65·4%

A statisztikai hivatal heti kimutatása.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 725.013, katona 16.000. Összesen: 741.013.

Az elmult héten élve született 450 gyermek, meghalt 299 egyén, a születések tehát 151-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 329 törvényes, 121 törvénytelen; nemre nézve 241 fiu, 209 leány. Halva született 12 gyermek, köztük 7 törvényes, 5 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra 31·6.

Halálozások arányszáma 1000 lakosra: 21·0, az egy éven felüli lakosságnál: 15·8, az öt éven felüli lakosságnál: 13·0.

A halottak közt volt 150 fi-, — 141 nőnemü.

Az év eddigi 12 hetében élveszületett összesen 5522 gyermek, meghalt összesen 3752, a születések többlete tehát 1770; a mult év megfelelő időszakában született: 5702, meghalt 3448, a születések többlete volt tehát 2254.

Az élveszülöttek közt volt 2·6 róm. kath., 8 görög kath., 23 agost. evang., 40 helvét, 60 izraelita, 3 egyéb. Összesen 450 Halvaszületett 12.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt.-Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1160 beteget, szaporodás 366, csökkenés 376, marad e hét végén 1150. A Szt-László-kórházban ápoltak a mult hét végén 99 beteget, szaporodás 18, csökkenés 31, maradt e hét végén 86. A Szt.-István-kórházban ápoltak a mult hét végén 839 beteget, szaporodás 308, csökkenés 319, maradt a hét végén 828. A Szt.-János-kórházban ápoltak a mult hét végén 829 beteget, szaporodás 193, csökkenés 159, maradt e hét végén 863. Összesen ápoltak a mult hét végén 2927 beteget, szaporodás 885, csökkenés 875, marad e hét végén 2927.

Hirek a városházáról.

A közgyülésből.

A szerdai közgyülés hevesen indult s posványosan végződött. A nap hőse *Kasics* Péter volt, aki három interpelláczióval hozakodott elő. Egyik sem volt olyan, hogy alkalmas lett volna interpelláczióra. De Kasicsnak muszáj sommásan interpellálni, ha van anyaga ha nincsen. Budapest képviselőiről szóló inditványt óriási többséggel elfogadták. Csak Kasics Péter tiltakozott és protestált ellene s a jelszavak egész szótárát tálalta föl minden összefüggés nélkül. Hat párthivén kivül azonban egy lelket sem tudott kapaczitálni. Az egész napirendet egy szónélkül, szinte enblokk vették tudomásul. A javadalmi haszonbérlet ügyét szerencsésen elintézték. Nem csalódtunk, a mikor mult számunkban kifejezést adtunk abbeli hitünknek, hogy *Almády* Géza tanácsos a főváros érdekében helyesen és jól fogja megoldani a dolgot. A javadalmi bérlet jövő évi április elsejéig biztositva van, még pedig a körülményekhez képest meglehetősen előnyös feltételek mellett. A város megszabadul egy kétes kimenetelü pörtől s a javadalmak jövő intézését nyugodtan és biztosan előkészitheti. Az előkészitésre pedig nagy szüksége van, mert meg győződésünk szerint most már komolyan foglalkozni kell az egyedül helyes házi kezelés miként való megoldásával.

Uj utczanevek.

A fővárosi közmunkák tanácsa legujabban egész sereg közterületnek adott uj elnevezést. Igy a Fővámtér elnevezést kiterjesztette a dunaparti területre, egész a közraktári terület északi határáig, illetőleg a központi vásárcsarnok tóház-utczai déli sarkától huzott egyenes vonal irányában egész a Mátyás-térig terjedő területre. A jelenlegi Csepelrakpartot a Boráros-térig Közraktár utczának nevezte el, mig a soroksári Dunaág balpartján az összekötő vasuttól a határig a Csepelrakpart elnevezést alkalmazta. Továbbá az I, ker. Átlós uttól a Villányi utig terjedő névtelen ut nevet nyert, a II. kerületben „Állatkert“ nevet viselő városi erdőtől déli irányban az Ördögárok balpartján elvonuló utat Pafrány utnak, az ettől keleti irányban elágazó utat a II. és III. ker. határutig Kondor-utnak, végre a Páfrány-utból ugyancsak keleti irányban kiágazó másik utat Szalonka-utnak, a Kondor és Szalonka-utat összekötő uttestet Keselyü-utnak, az I, ker. Lipótmezőn fekvő Heinrich-féle telkek mellett elvonuló Hidegkuti utból kiágazólag az Ördög árok felé elvonuló névtelen utat Heinrich István utnak nevezték el. A főváros tanácsa most a közmunkatanácsnak az intézkedéseit tudomásul vette s utasitotta s mérnöki hivatalt, hogy az uj utczai névtáblákat rakassa fel.

Az ügymenet gyorsitása.

Halmos János polgármester a főváros ügymenetének gyorsitása érdekében megint ujabb rendelkezéseket tett. Ezuttal azt a visszásságot igyekszik megszüntetni, amely a forditás alá kerülő idegen nyelvü hivatalos ügyiratok kezelésénél van uzusban. Ugyanis az egyes hivatalok a hatósági forditóhoz küldött ügyiratokat a leforditás után gyakran nem szállitják egyenesen vissza, hanem sok esetben a már kész forditással együtt hosszabb ideig elintézetlenül a forditónál hagyják azokat. Minthogy ennek következtében nem csak az ügyek kellő időben való ellátása szenved megokolatlan késedelmet, hanem a forditó kezelő teendői is feleslegesen megszaporodnak. — elrendeli ennélfogva a polgármester, hogy a leforditott ügyiratokat a hatósági forditó mindenkor a központi kézbesitő hivatalba küldje be s ez a hivatal ossza szét azután azokat az illetékes hivatalok között.

Vállalatba adott közmunkák.

A fővárosi kölcsönügygyel kapcsolatban már a fővárosi közmunkák vállalatba adása kezdetét vette. A közcsatornázó bizottság elhatározta, hogy a Gyár-utcza granit-burkolatát ezentul házilagosan tartják fenn; a Papnövelde-utczai aszfalt-makadam-burkolatot, a József-téri sétahely burkolatát, a II. ker Margit-kőpart és az V. ker. Bálvány-utcza burkolatának fentartását a Magyar aszfalt részvénytársaságra bizták. Kötelezték azonban a társaságot, hogy a Papnövelde-utcza aszfalt-makadam-burkolatát aszfalt-koulával cserélje ki. Elrendelte továbbá a középitési bizottság az I. ker. Niedermayer-utcza támasztó falának árlejtés utján leendő megépitését. A Kishid-utcza aszfaltozását, a Kmety-utcza és Felsőerdősori iskola előtt elterülő aszfalt jókarbantartását; az I. ker. Orbánhegyi árok bukógátainak épitését, a Terézkőruti bérkocsi-állomás aszfaltozását.

A főváros alapitványa a menza-akadémikán.

A főváros a menza akadémikán hat ingyenes alapitványi helyet tart fenn. Az alapitványi helyeket ma töltötte be a tanács. A teljesen ingyenes ellátásban Kopreczky József, Keller Kálmán, Szabó Sándor Vas Albert, Fischer Albert és Naksch Richárd egyetemi hallgatók részesülnek. Érdekes, hogy az alapitványi helyeket első sorban budapesti illetőségü egyetemi hallgatóknak tartják fenn, a pályázók közül azonban ezuttal csak két budapesti telt ki, a többi négy helyet idegen községbeli illetőségü pályázóknak adományozták.

Közgazdaság.

Első Leánykiházasitási Egyesület m. sz. Leány- és fiubiztositó-intézet.

Az intézet 38-ik kezelési éve, melynek jelentését Schwarz Ármin elnöklése és számos tag részvétele mellett a tegnap tartott közgyülésen terjesztették elő, minden tekintetben kedvező volt. 1900-ban uj beiratkozás volt 14.969 jutalékrész. Nászjutalékok és visszafizetések fejében kiutalványoztatott 509.264 korona 90 fillér. A dijtartalék az 1900-as eredményből való 1,271.917 korona 19 fillér átutalásával 5,780.652 koronára emelkedett, a többi a tartalékhoz

115.517 korona 81 fillér csatoltatott, ugy hogy azok összege 826.410 korona 29 fillér. A hivatalnoki nyugdijalap részére 4000 korona szavaztatott meg és ennek összege immár 64.685 korona 29 fillér. Bevétel volt 2,125.992 korona 40 fillér. A mérleg végösszege 6.717.255 korona 21 fillér, mely a következő tételekben nyert fedezetet: Intézeti épületek 15,046 korona 68 fillér leirása után 1.489,622 korona 16 fillér. Elsőrendü 4 és fél százalékos állam- és egyéb óvadékképes értékpapir 2,164.092 korona. Takarékbetétek 2.171.392 korona 01 fillér. Kölcsönök saját kötvényekre 269.053 korona 11 fillér. — Hátralékos dijak 429.370 korona 21 fillér. Szerelvények 5335 korona leirása után 10.000 korona. Hivatalnoki nyugdijalap betétei: 60,510 korona 97 fillér. Készpénzkészlet 123.304 korona 75 fillér. A jelentés és mérleg helyesléssel tudomásul vétetett és miután Grünwald Mór városbiró inditványára Schwarz Ármin elnöknek, Khon Arnold vezérigazgatónak, az egész igazgatóságnak és felügyelőbizottságnak, valamint az intézet matematikusának Bogyó S., a budapesti kereskedelmi akadémia tanárának köszönetet és elismerést szavaztak, ujra megválasztatott a felügyelőbizottságba egy év tartamára: Alexander Bernát dr., tanár, Simonyi Zsigmond dr. tanár, Heger József, Seifensieder József, Wertheimer Albert és Weil J. Dávid.

A magyar jelzáloghitelbank.

A magyar jelzáloghitelbank márczius 31-én tartotta rendes évi közgyülését madarasi Beck Nándor elnök távollétében Matuska Péter dr. intézeti alelnök vezetésével.

Az intézet 1900-ban 7,555,500 korona kölcsönt engedélyezett és 4,147.700 koronát folyósitott tényleg. Az 1900. év végén 244,742.000 korona becsértékkel biró 1,099.926 kat. holdra folyóvá téve 110,216.700 korona kölcsön és 118,709.000 korona becsértékkel biró 949 bérházra folyóvá téve 54,038,200 korona kölcsön állott fönn, összesen 164,254.900 korona. Az összes kölcsönökből földbirtokra 67·10 százalék, a bérházakra pedig 32·90 százalék esik. Az 1900 évben a bank 2,521,866 korona községi kölcsönt folyósitott. Az év végén 200.472,296 korona községi kölcsön állott fönn. A kolozsvári fiók fenállása óta 10.097.800 kor. kölcsönt folyósitott. Az értékpapirok különösen a záloglevél- és községi kötelező-biztositó alapbeli értékpapirok árfolyama az elmult évben hanyatlott, ugy hogy az 1899. deczember 31-iki árfolyammal szemben körülbelül 600.000 koronányi hiány mutatkozik. Ez összeg azonban nem vehető veszteségszámba, mert annak idején az árfolyamnyereséget sem számolták el soha nyereségképpen. A kimutatott tiszta nyereség 4.803.110 korona. Ebből az alapszabályok értelmében levonván 5 százalék kamatot, 1,788.750 koronát, marad 3,014.360 korona. A 616.688 korona áthozott nyereség levonása után fönmaradó 2.397.672 korona összegből az igazgatóság részére jutalékul forditandó 239,767 korona levonása után a fönmaradt 2.774.593 korona összegből még kiosztásra kerül 1,788.750 korona. Az osztalék e szerint 10 százaléknak felel meg aranyban, amiből a forgalomban levő 150.000 darab teljesen befizetett részvény után egyenkint 25 franknyi osztalékot fizetnek ki a julius 1-én esedékes harmadik számu szelvény ellenében már április 1-től kezdve. A fönnmaradó 985.843 koronából az árfolyam külömbözet alapot a hivatalnokok és szolgák nyugdijalapjához utalják és 625.843 koronát uj számlára visznek át. A bank tartalékai 17.958.974 koronát, az ázsió-alap hozzászámitásával 23,085.627 koronát tesznek ki. A közgyülés a tiszta nyereség felosztása iránti javaslatokat, elfogadta, a záloglevél biztositó alapnak szükség esetén 8 millióról 10 millióra és a községi kötelezők biztositó alapjának 10 millióról 11 millióra való fölemelése iránti fölhatalmazást az igazgatóságnak, valamint a felügyelő-bizottságnak a fölmentést megadja. Ezután öt évre ujra választották az eddigi igazgatóságot, névszerint: Beck Nándort, Matuska Péter drt, Dubsky Adolf grófot, Kubinyi Árpádot. Minkus Jenöt és Széchenyi Pál grófot. A közgyülés Ullmann Pál dr. inditványára madarosi Beck Nándor elnököt, aki Abbáziában üdül, táviratilag üdvözölte.

Az első magyar általános biztosió társaság.

Az első magyar általános biztositó társaság márcz. 31-én tartotta évi rendes közgyülését Csekonics Endre gróf, társasági elnök vezetésével, ki a napirend előtt kegyeletes szavakban emlékezett meg a társaságnak az utolsó évben elhunyt igazgatósági tagjáról Schoszberger Zsigmond báróról. Ezután az 1900-iki üzletév mérlege és zárószámadása került előterjesztésre. Az igazgatóságnak ehez adott jelentését Jeney Lajos vezérigazgató-helyettes olvasta fel.

A jelentés kiemeli, hogy a mult évi üzlet minden biztositási ágban oly kielégitő eredményre vezetett, hogy a társaság összesen 2.547.690 korona 70 fillér üzleti nyereséget ért el. Ezzel szemben, a pénzpiacz pangása folytán a társaság tartaléktőkéinek befektetésére szolgáló értékpapirokon, melyek nagyrészt magyar földhitelintézeti záloglevelek, 1,457.099 korona 24 fillér árfolyamveszteség érte a társaságot. A fönt jelzett üzleti nyereségben, mely a multban elért tekintélyesebbek mellé állitható, e nagy átmeneti árfolyamveszteség teljes fedezetet talál és ezenfelül még 1,090,591 korona 46 fillér tiszta nyereség is marad, melyből — az alapszabályszerü levonások után — részvényenkint az igazgatóság a felügyelő-bizottsággal egyetértésben 168 korona osztalékot javasol kifizetni. A társaság üzletállománya, valamint tartalékai tekintélyesen gyarapodtak; sőt a biztositás-üzleti nyereségből az átmeneti árfolyamveszteségre a két utolsó évben visszatartott összesen 2,702.807 korona 33 fillérnyi összeg is, voltaképen vagyongyarapodást jelent, miután a földhitelintézeti záloglevelek korábbi jobb árfolyamukat idővel bizonyára ismét elérik és minden körülmények között teljes névértékben kerülnek sorsolásra. A jelentés, mérleg és zárószámadások bemutatása után Lampl Vilmos miniszteri osztálytanácsos, mint részvényes, általános helyeslés közt, a részvényesek köszönetét és bizalmát fejezte ki a társaság kormányzó-testületének, melynek élén Csekonics Endre gróf áll és különös méltánylással emelte ki Ormódy Vilmos vezérigazgató kitünő müködését, amely nehéz gazdasági viszonyok közt is a társaság folytonos erősödésére, gyarapodására és az üzlet s üzletvitel jelentékeny javulására vezetett. Csekonics Endre gróf a kormányzótestület és az igazgatóság nevében köszönetet mondott a spontán megnyilvánult bizalomért. A közgyülés a mérleget és a záró

számadásokat tudomásul vette, a fölosztalási javaslatokat elfogadta és a felmentvényt az igazgatóságnak és a felügyelő-bizottságnak megadta. Végül az igazgatóságba az elhunyt Schoszberger Zsigmond báró helyére tagul László Zsigmondot választották, ki eddig felügyelő tag volt. — A választmány uj tagja lett Batthyány István gróf. A felügyelő bizottság pedig uj választás alá került; tagjai lettek; Berzeviczy Albert (uj), Burchard-Bélaváry Konrád, Hajós József, Németh Titus és Radvánszky Géza báró. Az utóbbi négy a felügyelő-bizottságnak ezelőtt is tagja volt.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz.

Folyó évi márczius hóban 1166 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 36914 korona 27 fillért fizetett ki. 1901. évi január 1-től márczius 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 3429 és a kifizetett nászjutalékok összege 97482 kor. 16 fillér.

Ganz és Társa.

Ganz és társa vasöntő- és gépgyár részvénytársulat közzéteszi, 1900. évi mérlegét s a felügyelő bizottság jelentését. A felügyelő bizottság a kezelést mindenben helyesnek találva, hozzájárul, hogy az 1,307.493 korona 43 fillér nyereségből az igazgatóságot illető 10% levonása után fenmaradó összeg, azaz 1,176.744 korona 09 fillérhez hozzáadván a mult évi nyereségáthozatot, azaz 260.464 korona 86 fillért, az ilyképpen származó 1,437.390 korona 95 fillérből 6000 darab részvény után egyenként 160 korona, összesen tehát 960.000 korona osztalék fizettessék; a tisztviselők nyugdijalapjára 40 000 korona, osztalék tartalékalapra 100.000 korona, összesen 1,100.000 korona fordittassék, mig a fenmaradó 337.390 korona 95 fillért a folyó 1901. üzletév nyereség- és veszteségszámlájára vezessenek át.

Mérleg-számla. Vagyon. Pénztári készlet 137.345 korona 27 fillér. Értékpapirok 1,780.999 korona 22 fillér. Váltók 785.040 korona 98 fillér. Anyagok 1,869.494 korona 26 fillér. Aruk 6,857.998 korona 91 fillér. Gépek és berendezési tárgyak 3,054.305 korona 50 fillér. Szerszámok 333.960 korona 10 fillér. Ingatlanok és épitési telkek 4,506.460 korona 44 fillér. Fiókgyár Ratiborban: 1,344.998 korona 70 fillér, nyereség 1900-4an (Mk. 93.516 : 78.) 109.999 korona 11 fillér, összesen 1,454.997 korona 81 fillér. Fiókgyár Leobersdorfban 5.071.032 korona 50 fillér. Nyereség 1900 ban 132.226 korona 32 fillér, összesen 5,203.258 korona 82 fillér. Különféle aktivák: Petrovagorai vaskohó és részesedés különféle vállalatoknál 808 631 korona 19 fillér, óvadékok 2,176.998 korona 58 fillér, különfélék 542.258 korona 58 fillér, összesen 3,527.887 korona 93 fillér. Adósok 12,657.289 korona 99 fillér. Főösszeg 42,159.039 korona 23 fillér. — Teher: Részvénytőke 6000 részvény á 400 forint = 4,800.000 korona 4½% kölcsönkötvények 5,610.000 korona. Tartalékalap 4,800.000 korona. Osztalék-tartalékalap 1,900.000 korona. Értékcsökkenési tartalék 6,325.087 korona 35 fillér. Értékcsökkenések fiókgyárainknál 270.000 korona. Tartalék kétes követelésekre 370.000 korona. Tartalék adókra 276.000 korona. Tartalék épitkezésekre 400.000 korona. Tartalék segélyezésekre 122.000 korona. Tartalékalap munkások baleset elleni biztositására 250.000 korona. Fel nem vett osztalék 200 korona. Különféle passzivák 5,486.246 korona 25 fillér. Különféle passzivák 5,486.246 korona 25 fillér. Hitelezők 9,981.365 korona 34 fillér. Nyereség áthozat mult évről 260.646 korona 86 fillér. Nyereség 1900. évre 1,307.493 korona 343 fillér, összesen 1,568.140 korona 29 fillér. Főösszeg 42,159.039 korona 23 fillér.

Nyereség- és veszteség-számla. Tartozik: Üzleti költségek 1,345.444 korona 20 fillér. Munkabér 6,899.964 korona 68 fillér. Adók 417.963 korona 26 fillér. Tisztviselők fizetése 1,059.500 korona 61 fillér. Kamatok 269.072 korona 56 fillér. Párisi kiállitási költségek 138.289 korona 22 fillér. Értékcsökkenések: értékcsökkenés gépek és berendezési tárgyaknál 152.715 korona 28 fillér. Értékcsökkenés gyári telepeknél 90.129 korona 21 fillér, összesen 242.844 korona 49 fillér. Nyereség-áthozat a mult évről 260.646 korona 86 fillér. Nyereség 1900. évre 1,307.493 korona 43 fillér, összesen 1,568.140 korona 29 fillér. Főösszeg 11,931.219 korona 31 fillér. — Követel: Nyereségáthozat 260.646 korona 86 fillér. Kamatok: adómentes értékpapirok után 35.078 korona 39 fillér, helybeli pénzintézetek folyószámlái után 9906 korona 89 fillér, összesen 44.985 korona 28 fillér. Áru-számla 11,302.618 korona 16 fillér. Házbérjövedelem 46.912 korona 95 fillér. Ratibori fiókgyár nyeresége 109.999 korona 11 fillér. Leobersdorfi fiókgyár nyeresége 1900. évre 1,307.493 korona 43 fillér, összesen 1,568.140 korona 29 fillér. Főösszeg 11,931.219 korona 31 fillér.

A magyar aszfalt részvénytársaság

Országh Sándor elnöklete mellett márczius hó 30-án tartotta meg közgyülését. Az igazgatósági jelentés felemliti, hogy az aszfalt-burkolási munkálatok a mult évben a vidéki városokban a kedvezőtlen közgazdasági viszonyok következtében csökkentek, továbbá minthogy a Bihari szénbánya és villamossági részvénytársaság első üzleti évét csak a folyó év végével zárja le, ugy ezen társaság üzleti eredménye csak a folyó évi mérlegben fog kifejezésre jutni. A 685 931 korona 99 fillért kitevő nyereségből 137.958 korona 60 fillért az ujitási alapba utaltak, az ezután rendelkezésre álló 547.973 korona 75 fillér fölosztására nézve pedig az igazgatóság inditványához képest elhatározták, hogy 15.027 korona 75 fillér az általános tartalékalap növelésére és az igazgatóság alapszabályszerü javadalmazására és a tisztviselők jutalmazására szolgáló összeg levonása után 456.000 korona a mult évről szóló szelvények 24 koronával (12%) történő beváltására fordittassék, 21.871 korona 64 fillér pedig uj számlára vitessék elő. A szelvényeket április 30-ától kezdve váltják be.

Hirdetések.

Árverési hirdetmény.

Budapest székesfőváros közönsége a Budapesten s IX. kerületben, Soroksári-ut 21. szám alatt 9580—1—12—5/8. helyrajzi szám alatt fekvő, a székesfőváros tulajdonát képező 554—30—100 □ öl kiterjedésü telket 1901. április hó 15-től kezdődőleg 3 évre leendő bérbeadása iránt árverezést hirdet.

Miről bérleni szándékozók azzal értesittetnek, hogy ebbeli, magyar nyelven szerkesztett, egy koronás bélyeggel ellátott és 100, azaz: egyszáz korona készpénzből álló bánatpénznek a ker. elöljáróság pénztárába történt befizetését igazoló letéti nyugtával ellátott és szabályszerüen lepecsételt ajánlataikat legkésőbb 1901. április hó 10-ig délelőtt 12 óráig Éder Pál IX. ker. irodavezető ur kezeihez (Budapesten, IX. ker. Bakácstér 14. I. em. 5. ajtó) annál bizonyosabban nyujtsák be, mert később érkező — vagy uto ajánlatok figyelembe nem vétetnek.

Fenn tartja magának a székesfőváros közönsége, hogy a beérkezendő ajánlatok el- vagy el nem fogadása felett szabadon határozzon.

Az árverési feltételek Éder Pál irodavezető urnál (Bakács tér 14. I. em. 5. ajtó) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Budapest, 1901. március 12-én.

A IX. ker. elöljáróság
Pőhl Ferencz
elöljáró.

Ajánlati feltételek.

Budapest székesfőváros közönsége bérbe adja a Budapesten IX. ker. Soroksári-ut 21. házszám 9580—1—12—5/8 helyrajzi számu 554—20—100 □ öl kiterjedésü székesfővárosi tulajdont képező telket 1901. április hó 15-étől kezdődőleg 3, azaz: három évre vagyis: 1904. évi április hó 14-ig.

Köteles bérbevevő a megajánlandó évi bért félévenkint előleges részletekben pontosan, a székesfőváros központi pénztárába befizetni.

Köteles bérbevevő a székesfőváros tulajdonát képező keritést, saját költségén és minden megtéritési igény nélkül, állandóan jó karban tartani és a bérlet megszüntével azt a székesfőváros birtokába visszabocsátani.

Köteles bérbevevő a telek előtt elvonuló járdát állandóan tisztán tartani, a sarat, havat, stb. eltakaritani, ugy, hogy panasz esetén a felelősség a bérbe vevőt terheli.

A mennyiben a székesfőváros közönségének ezen ingatlanra bármi okból szüksége lenne, jogában áll a bérbeadó székesfővárosnak ezen bérletet — bármikor érvényesithető — félévi felmondás előre bocsátásával megszüntetni.

A bérlő által lefizetett 100 korona bánatpénz, mint szerződési biztositék visszatartatik és az csak a szerződés lejárta, vagy megszünte esetében adatik vissza, de csak az esetben, ha a bérlő szerződéses kötelezettségének mindenben eleget tett.

A lefizetett bánatpénz után kamat nem fizettetik.

Köteles ajánlattevő ajánlatában világosan, félre nem érthető módon megjelölni, hogy a tetket, mi czélra kivánja felhasználni?

A bérbe vett telken bárminő faépitmény létesitéséhez az illetékes hatóságok előzetes hozzájárulása, (telektulajdonosi, épitési stb. endedély) szükséges.

A bérbevett telken tüzveszélyes avagy a szomszédokra, a környékre háboritólag ható anyagok tartása, raktározása szigoruan tiltatik. Ugyancsak tilos a telken bárminő oly munkát végeztetni, mely a környék lakóit háborgatja.

Köteles bérlő az általa az illetékes hatóságok előzetes engedélye alapján netán létesitett felépitményeket stb. a bérletnek megszüntével saját költségén és minden megtéritési igény nélkül eltávolitani.

Az ezen feltetelek alapján kötendő szerződéssel egybe kötött mindennemü illetékeket, a nyugta bélyegeket is beleértve bérbevevő tartozik viselnii

Az albérbeadás csakis a főváros előleges beleegyezése mellett szabad, a bérleti jog telekkönyvi biztositása pedig ki van zárva.

A bérleti ügyből keletkezhető per esetén, aláveti magá bérbevevő, a székesfőváros közönsége által szabadon választandó bármely budapesti kir. járásbiróságnak és a sommás eljárásnak.

Ezen feltételek bérbevevőre, illetőleg az ajánlattevőre és pedig a mennyiben valamely ajánlat többek által együttesen tétetnék egyetemleges kötelezettséggel, az ajánlat megtétele időpontjától, Budapest székesfőváros közönségére ellenben csak az ezek alapján kötendő szerződés jóváhagyása napjától kötelezők.

Budapest, 1901. márczius 12-én.

A IX. ker. elöljáróság.
Pőhl Ferencz
elöljáró.

Hirdetéseket
felvesz
a
Magyar Székesfőváros
kiadóhivatala
Budapest,
Reáltanoda-utcza 5. sz.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. április 15.-én. 15. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A fővárosi kölcsön.
Javaslatok.
A kövezetadó.
A szabadságidő.
A zugligeti vasut.
Barnum muzeuma a fővárosban.
A potlékok.
A szaktanitás.
A stat. hiv heti kimutatása.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség.

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak s szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. **közönség** szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest, 1901. április 15. 15 szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A fővárosi kölcsön.

Megtörtént a nyilvános szubskripczió s a főváros közönsége tuljegyezte a harmincz milliót. Amikor e sorokat irjuk, még nem tudatták a pénzintézetek a hatósággal a náluk aláirt összegek végeredményét. Ma szombat délig a hatóság tudomására hozott összes aláirás 42.000.000 koronát tesz ki. Hogy az utolsó órákban mennyit jegyeznek, az az eredményen nem változtat. Az már csak a főszámvevő gondja, aki a tuljegyzés arányában a redukczióval van megbizva.

A tény az, hogy a kölcsönt tuljegyezték, hogy Budapest közönsége emberül megállotta a helyét, amikor a főváros hatósága áldozatkészségére és hazafiságára apellált.

Amikor néhány buzgó városatya elhatározta, hogy aláirás utján szerzi meg a fővárosnak a pénzt, nagyon sokan s különösen a pénzemberek hitetlen mosolygással fogadták a vállalkozást. Nem hittek benne még akkor sem, amikor a magánaláirás utján már biztositva volt a szükséges összeg. Más a magánaláirás — mondották s más a nyilvános aláirás, amikor a jegyzett összeg öt százalékát mindjárt be is kell fizetni. Számitgatták, vészesen jósolták, hogy mennyi fog elesni a kötelező aláirás alkalmával.

S itt az eredmény, a mely bizonyitja, hogy nem esett el semmi. Lehet, hogy a magánaláirók közül egyik-másik visszavonult, de jött helyette más. A kölcsön biztositva van s az anyagi előny mellett óriási az aláirás erkölcsi sikere. Fényesen megczáfolta azt a vakhitet, hogy Budapest közönsége koldus, a mely még öt millió értékü papirost sem tud elhelyezni.

Az aláirás eredményét még fényesebbé teszi az, hogy a magánaláirás megkezdése óta a pénzpiacz helyzete rosszabbá lett, a pénz megint megdrágult. Az aláirásra azonban ennek semmi befolyása nem volt, nem lehetett. Az aláirás a hazafiság ténye volt, a mely pedig nem riad meg olyan hamar minden börze hirre. Soha még értékpapir nem vonta ki magát olyan határozottan a börze befolyása alól, mint most a fővárosi kötvény. Az aláirók észre sem vették, illetőleg teljesen figyelmen kivül hagyták, amikor a börzén egy napon negyedfél százalékkal esett a fővárosi kölcsönkötvény árfolyama. A hazafias elhatározás, hogy meg kell mutatnunk, hogy Budapest közönsége harmincz milliót is elő tud teremteni, ha hatóságának arra szüksége van, sokkal szilárdabb alap volt semhogy rést üthetett volna rajta a börzei árhullámzás.

A főváros háztartására nagy jelentősége van annak, hogy aláirás átján a közmunkákra szükséges pénzt a főváros közönségének áldozatkészsége előteremtette. Azok után, a hogyan a közgyülés a bankcsoport ajánlatát mellőzte ez lehetett az egyetlen mód a pénz megszerzésére. Ha erre a polgárság maga nem vállalkozik, kétségkivül nehéz helyzetbe jutott volna a főváros.

Mégis azt hisszük, hogy ennél is nagyobb a jelentősége ennek az akcziónak a jövőre. Nem szólva arról, hogy igy megszabadult a város egy ránézve rendkivül hátrányos és terhes szerződéstől, a dolog jelentőségét abban látjuk, hogy a külföldi pénzpiacz előtt bebizonyitottuk, hogy Budapest még anyagilag is számottevő tényező s hogy Budapestet nem lehet Bécs külvárosaként kezelni.

A külföld Bécs utján szerez rendszerint rólunk tudomást. Abban a világitásban ismer

bennünket, a melyben Bécs bemutat. Hogy ez ránk nem kedvező, mindannyian tudjuk. Hisz Bécs annyira megy veszett gyülöletében, hogy az idegent, aki Bécsből ide akar jönni, a legképtelenebb rémmesékkel téríti el a szándékától. Hányszor hallottuk, amikor Bécs hangos szóval hirdette a külföldnek, hogy ő táplál bennünket s mi csak addig élhetünk amig éppen Bécsnek tetszik.

Az aláirások eredménye, a mely elől a külföld nem zárkózhatik el s a melyet Bécs is kénytelen a maga valójában megvilágitani fényes czáfolat a bécsi intrika ellen. Teljes meggyőződéssel hisszük, hogy a czáfolat hitelre talál a külföldön. Az idegen pénz nagyobb bizalommal lesz Budapest iránt. S ennek a közel jövőben, amikor a száz milliós kölcsön utolsó husz milliós részletének az értékesitéséről lesz szó, anyagi előnyeit is élvezni fogjuk.

A legjobb reményekkel mehetünk a jövőbe s nem lehet más óhajtásunk, hogy azt a harmincz milliót, amelyet a főváros közönsége adott kölcsön hatóságának, komoly megfontolással, a szükségletnek mérlegelésével ugy adják ki, hogy annak kamata a főváros fejlődésében, fölvirágozásában megtérüljön.

A kövezetadó.

— Levél a Szerkesztőhöz. —

Tehát sok vajudás után megszületett a kövezetadó javaslata. A javaslat ugyanaz, a melyet tavaly februárban a közgyülés nem fogadott el. Mindössze annyi történt, hogy az uj javaslat az érdekelt ingatlan tulajdonos hozzájárulását hatvan helyett ötven százalékban állapitja meg.

Ehhez igazán nem kellett a több, mint egy esztendős tanulmány. Ha a közgyülés elakarta volna fogadni az alapot, akkor a hozzájárulási százalékot egy egyszerü inditványnyal már tavaly meglehetett volna állapitani.

A közgyülésnek azonban az alap nem kellett. Jól emlékezem, hogy a tavalyi közgyülésen Morzsányi Károly mondott ellene nagy beszédet, azzal érvelvén, hogy már eljutottunk az ingatlan teherviselési képességének a határához s tovább nem lehet erőltetni a dolgot. Eddig és ne tovább! mondta Morzsányi a közgyülés zajos helyeslése és éljenzése mellett. Akkor azt suttogták a rossz nyelvek, hogy az a beszéd Morzsányi programmbeszédje volt. Majd meglátjuk most, mennyi igaz ebből. Meglátjuk, hogy állja e Morzsányi mint országgyülési képviselő mindazt, a mit mint képviselőjelölt hirdetett.

Ha a szabályrendelet nem is változott, de alaposan megbővült az indokolása. Igazán alapos, derék munka. Legfeljebb az az egy baja van, hogy nem lehet aprópénzre fölváltani. Néhány szavam volna azonban ehez is.

Nem tudom, hogyan alakul majd a klikk véleménye a közgyülésen a szabályrendelet tárgyalásakor. Nem tudom hogy lesz-e módom és alkalmam arra, hogy aggályaimnak a közgyülésen adjak kifejezést.

A szabályrendeletről kevés a mondani valóm. Inkább az indokolásához akarok hozzá szólani. Kezdjük a bettermenttel. Vázsonyi Vilmos dobta piaczra ezt a jelszót Akkor még nem sokat gondolkodtak ezen a dolgon a városatyák s miután Vázsonyi csak azt kivánta, hogy a tanács figyelmét hivják föl a dologra, igazán nem volt ok arra, hogy inditványát el ne fogadja a közgyülés. Ebből még nem lehet igazságosan tőkét kovácsolni azok ellen, a kik az egyes konkrét javaslatokat nem fogadják el. A bizottsági tagnak csak akkor van módjában a kérdést alaposan megfontolni, ha az konkrét alakban kerül tárgyalásra. Meggyőződésem szerint, nálunk a battermentet nem lehet csak ugy átültetni. Olyan fa az, a mely szépen virágozhatik Angliában, de a mely nálunk meg nem gyökerezhetik. Megeszik az egész fát a mi adórendszerünk filoxerái. Nehéz ott bettermentről beszélni, a hol az állam és a város versenyt rendez, hogy melyik tud több egyenes és pótadót kisrófolni az ingatlanból. Ha Vázsonyi mutat nekem még egy országot, a hol annyi a teher az ingatlanon, mint nálunk, rögtön megszavazom a bettermentjét.

A telek értékemelkedésének a megadóztatása nem olyan egyszerü nálunk, mint másutt. Másutt a telekértéket rendesen valami állandó körülmény emeli. A közmunkáktól eltekintve, épül egy-két gyár, vagy fejlődik a vonalon a kereskedelem, a mely azután állandó jellegben emeli az ingatlan értékét. Nálunk tisztára a spekuláczió, gyakran nem is a tisztességes spekuláczió irányitja a telekárakat. Olyan nálunk az ingatlan, mint a vállalati papiros, a melynek az értékét a spekuláczió a bőrzén ugyanazon a napon föl is veri, le is szállitja. Ingatlanaink értéke még hullámzóbb, mint az értékpapirosoké. Még ki sem vetették volna az érték emelkedési adót, már nincsen meg az adó alany.

De rátérek a konkrét dologra, magára a kövezetadóra. Kétségtelenül igaza van a jelentésnek, hogy az ingatlan értékét a kövezés csak bizonyos mértékben s bizonyos határig befolyásolja. A fő dolog az, hogy megtaláljuk az igazságos mértéket. Meggyőződésem szerint az ingatlan értéke csak azt kivánja meg, hogy ugy a gyalog, mint a kocsiut a közlekedésre alkalmas legyen. Én azt hiszem, hogy a trahittal burkolt ut ennek a követelésnek teljesen megfelel. A trahittal jól kövezett uton az akadálytalan közlekedés föltétlenül biztositva van. Szeretném azt a

polgárt látni, a ki egy lakásért, vagy egy üzlethelyiségért egy fillérrel is többet ad azért, mert az ut asztfalttal vagy gránittal van burkolva s nem trahittal. Az ingatlan igazi értékét pedig csak az a közmunka befolyásolhatja, a mely megjavitja a lakások, illetőleg üzlethelyiségek értékesitését.

Ezeket akartam csak elmondani általánosságban. Talán alkalmam lesz a közgyülésen aggodalmaimat részletesebben is kifejteni s számokkal és adatokkal bizonyitani.

Egy bizottsági tag.

Javaslatok.

A harmincas-bizottság albizottságai egymásután szállitják a polgármesterhez a hivatal vizsgálat alkalmával szerzett tapasztalataikat és javaslataikat.

Alább három albizottságnak a javaslatát közöljük. Nem nehéz belőlük konstatálni, hogy az albizottságok kevés uj dolgot tudtak kihámozni az ügyosztályokból a legtöbb dolog régi. Olyan, amelylyel már a közgyülés is többször foglalkozott. Tudta is, hogy ezen vagy azon a bajon segiteni kell, de a viszonyok lehetetlenné tették. Itt van például a kórházi számvevőségnek a gondnokság alá való rendelése, hogy a számvevőség kiadásait fedezni lehessen a betegápolási dijakból. Maga a belügyminiszter is többször sürgette már ezt, de a főváros kérte a halasztást, mert a kórházi számvevőség kihelyezése előtt a Rókus-kórházat kellene bőviteni.

A javaslatok közül kétségkivül legfontosabb a tanügyi osztályt vizsgáló albizottságnak az a javaslata, hogy a tanitók s tanitónők fizetését a fizetési fokozat uj megállapitásával szállitsák le s ezenkivül a tanitónők fizetését még külön is redukálják. Lesz még alkalmunk ezzel a javaslattal bővebben foglalkozni. De már most ki kell jelentenünk, hogy teljesen értjük azt a felháborodást, amely a javaslatokat követte. Lehetetlen méltányosnak és igazságosnak elfogadnunk, hogy a személyzet egy részének a fizetését minden alapos ok nélkül redukálják. Ha azt hiszi a harmincas-bizottság, hogy a tisztviselők fizetése rászorult a revizióra, tessék az összes fizetéseket egységes alapon revidiálni. De a sok közül kiragadni egyet s annak a fizetését egyszerre két oldalon is redukálni s redukálni éppen ott, ahol eddig is a legkisebb mértékben voltak bőkezüek, nem méltányos nem igazságos, sőt nem is komoly. A harmincasbizottság nem arra vállalkozott, hogy erőszakosan, méltánytalanul és igazságtalanul töröl megszolgált dijakat, hanem ha van fölösleges pazarlás, azt törli ki a budgetből.

Az albizottságok jelentései különben a következők:

A pénzügyi albizottság jelentése.

Az albizottság a következő javaslatokat terjesztette elő: Intézkedés teendő, hogy a betegápolási dijhátralékok behajtását, nemkülönben a jövőre nézve a betegápolási dijak előirását, biztositását és behajtását 1902. év január 1-től a kórházi gondnokságok végezzék s e czélból a számvevőség VII. (kórházi) ügyosztályából a tényleges szükségnek megfelelő személyzet a kórházi gondnokságokhoz osztassék be; — továbbá a számvevőség VII. kórházi osztályában ezután még fenmaradó személyzet ideiglenesen 1898. év végéig terjedő betegápolási dijhátralékok ügyeinek minél rövidebb idő alatt leendő feldolgozására és lebonyolitására használandó fel. — 2. A kórházi gondnoksági személyzet fizetési többlete és korpótlékai a jövőben a kórházi költségvetésben irányzandók elő s ennek okai a harminczas bizottság javaslata értelmében a kormányhoz intézendő felterjesztésben részletesen kifejtendők. 3. Miután a kórházi biztosok által végzett helyszini nyomozások a belügyminister ur nyilatkozata szerint is hatósági teendőt képeznek s igy a kórházi költségvetésbe az e czimen felmerülő költségek előirányzatba nem vehetők; miután másrészt a kórházi biztosok által megállapitott nyomozási adatok a kerületi előljáróság által ez idő szerint is megerősitendők, a kórházi biztosi állásokat meg kellene szüntetni s teendőik ellátásával a jövőre a kerületi előljáróságokat kellene megbizni.

A VII. albizottság jelentése.

A különböző bevételi és kiadási tételeket külön-külön be ható tanulmány tárgyává téve, javaslatunkat a következőkben van szerencsénk a mélyen tisztelt bizottmány elé terjeszteni Mindenekelőtt hangsulyozni kivánjuk, hogy a kitüzött feladat megoldását rendkivüli módon megnehezitette az a körülmény hogy mint a VII-ik ugy a IX-ik ügyosztály ügykörébe is egytől-egyig oly intézmények tartoznak, melyek kizárólag kulturális érdeket vannak hivatva szolgálni, amelyéknél tehát sem az amugy is jelentéktelen szerepet játszó bevételek fokozása, még kevésbbé a kiadások redukciója nem indokolt, sőt a társadalmi életben, mint már mindenütt előtérbe lépő kulturális érdekek éppen ellenkezőleg azt kivánnák, hogy intézményeinket ne csak fönntartsuk, hanem a mai kor igényeihez mérten fokozatosan fejleszszük is, annyival is inkább, mert hisz a főváros érdeke az egész ország érdeke s igy a főváros kulturális intézményeinek fejlesztése egyszersmind előmozditja az egész ország kulturális érdekeinek is. Konkrét javaslataink a következők: Előre bocsájtjuk, hogy a községi középiskolák kérdésével egyáltalán nem foglalkoztunk, mert hisz a törvényhatósági bizottság a f. évi költségvetés tárgyalása alkalmával már kimondotta, hogy ezek átvétele iránt a kormányhatósághoz ujabb felterjesztést intéz, s amennyiben a kormányhatóság az átvételre nézve záros határidőn belül nem intézkednék, azokat fokozatosan meg fogja szüntetni. A törvényhatósági bizottság ezen elhatározásához a magunk részéről föltétlenül ragaszkodunk. Szükségesnek tartjuk továbbá megjegyezni, hogy a bevételek fokozására nem tudtunk módot találni. Ez csak a tandijak emelésével, avagy a tandijmentességi kedvezmény megszoritásával volna elérhető, ami pedig — különösen a polgári é elemi iskoláknál már azért sem volna indokolt, mert éppen a legszegényebb néposztályt sujtaná, melyet amugy is legsulyosabban érint a mai közgazdasági válság. Ami már most a kiadásoknál elérhető redukciókat illeti: itt első sorban a személyzeti kiadásokat kell figyelembe vennünk. E kiadásoknál háromféle módon érhető el redukczió és pedig

magától értetőleg a szerzett jogok sérelme nélkül: 1. A különböző fizetési fokozatban lévő tanító-személyzet létszámának arányositása; 2. A tanitónők fizetésének arányos redukcziója, s végül 3. A tanerők jobb kihasználása által.

A tanitók fizetési fokozata.

A jelenleg érvényben levő fizetési szabályzat szerint a tanszemélyzet tulnyomó része a legmagasabb elsőfoku fizetést élvezi s igy a különböző fizetési fokozatban lévők közt nincs meg a kellő arány. Jelenleg: a polgári iskoláknál I. foku fizetést 117; II. foku fizetést 27; III. foku fizetést 56 tanító és tanitónő kap; az elemi iskoláknál: I. foku fizetést 514; II. foku fizetést 154; III. foku fizetést 244 tanító és tanitónő kap. Nem látunk semmi nehézséget, sőt méltánytalanságot sem abban ha a fizetési szabályzatnak fent emlitett rendelkezése hatályon kivül helyeztetnék s a jövőben lehetőleg egyenlő arányban szerveztetnének I. II-od és III-adfoku tanitói állások, a melyekbe azután nem bizonyos meghatározott időben, hanem időről-időre elhalálozás vagy nyugdijazás folytán történő üresedés esetén hivatalból rang szerint történnék az előléptetés. Igaz ugyan, hogy ez által a magasabb fizetési fokozatokba történő előlépés megnehezittetnék, de ezen is lehetne legalább részben segiteni olykép, hogy aránylag több II-odfoku állás szerveztetnék mint III-adfoku s valamivel több I-sső foku mint II-odfoku; emelett ki kellene mondani azt is, hogy a korpótlék nemcsak az első, hanem a második sőt a harmadik fizetési fokban eltöltött 5 esztendei szolgálat után is jár. — A létszám ilyetén arányositása esetén minden tanító és tanitónő legkésőbb 5—6 évi szolgálat után a II-ik s ujabbi 6—7 évi szolgálat után az első fizetési fokozatba lépne elő. E rendelkezés folytán a polgári iskolai tanító személyzet fizetéseinél a mai állapotot véve alapul, évenként mint egy 40,000 korona, az elemi iskolai tanitói személyzet illetményeinél pedig évenként mintegy 200,000 korona megtakaritás volna elérhető. — Magától értetik, hogy e czimen az első 3 esztendőben, egyáltalán semmi megtakaritás nem érhető el, a 4-ik esztendőtől kezdve azonban a megtakaritás évről-évre igen tetemesen fokozódnék.

A tanitonők fizetésének leszállitása.

Még sokkal nagyobb megtakaritás volna elérhető a tanitónők fizetésének arányos redukcziója folytán. Jelenleg a tanitónők ugy a polgári mint az elemi iskoláknál ugyanazon illetményeket élvezik, mint a tanitók. Ezt a rendelkezést egyébként is helytelennek tartjuk egyrészt azért, mert a tanitónők különösen annak folytán, hogy aránytalanul igen sokat mulasztanak, jóval kevesebb munkát teljesitenek, mint a férfi tanitók, sőt helyettesitésük is aránytalanul többe kerül, mint a férfi tanitóké, másrészt azért, mert a tanitónő nem családfönntartó s legtöbb esetben csak saját szükségleteinek fedezéséről kell gondoskodnia. Nem hagyhatjuk emlités nélkül azt sem, hogy külföldön legtöbb helyütt a tanitónő, ha férjhez megy, elveszti állását, nálunk megmaradhat állásában, mely kedvezmény egymagában is indokolttá teszi, hogy az illetmények némileg redukáltassanak. Hogy a tanitónők aránytalanul mennyivel többet mulasztanak, mint a tanitók, e részben hivatkoztunk a tanügyi osztály által rendelkezésünkre bocsájtott statisztikai adatokra, melyek tanusága szerint az elmult tanévben 533 férfi tanitó 6170 félnapot, 515 nő tanitó 15.486 félnapot mulasztott, amig tehát a tanitók átlagban 11 félnapot, a tanitónők 30 félnapot mulasztottak. A tanitók közül egyáltalán nem mulasztott 30%, a tanitónők közül csak 15%. Mindezek indokolttá teszik, hogy a tanitónői illetmények — magától értetőleg a szerzett jogok sérelme nélkül — leszállittassanak. Nézetünk szerint a tanitónői illetmények leghelyesebben a következőkép volnának megállapitandók és pedig: a) a polgári iskoláknál a III-ik fokban az eddigi 2000 korona fizetés és 600 korona lakbér helyett 1800+540 koronával; a II-ik fizetési fokban az eddigi 2400+720 koronával szemben 2000+600 keronával s az I. fizetési fokban az eddigi 3000+900 koronával szemben 2400+720 koronával; b) az elemi iskoláknál a III-ik fokban megmaradna az eddigi 1200+400 korona, a II-ik fokban az eddigi 1600+480 koronával szemben 1500+450 koronával, az I. fizetési fokban az eddigi 2000+660 koronával szemben 1800+540 koronával. Az illetmények ilyetén redukácziója ugyancsak a mai állapotot véve alapul a polgári iskoláknál kerek összegben 50 ezer koronát, az elemi iskoláknál pedig több mint 200,000 korona megtakaritást jelentene. Magától értetik, hogy ennek az intézkedésnek is az első években csak csekély eredménye mutatkoznék, mely azonban évről-évre tetemesen fokozódnék. Végül igen tetemes megtakaritások volnának elérhetők a tanerők jobb kihasználása által.

A tanerő jobb kihasználása.

A jelentés itt ismerteti az ügyosztálynak a szaktanitásra vonatkozó javaslatát, amelyet már részletesen ismertettünk Azután igy folytatja. De van a tanerők kihasználásának egy másik, sokkal könynyebben megoldható módja s ez az: *ha a hitoktatás ellátása* is — természetesen a kötelezett heti óraszámon belül — a *tanitókra bizatnék*. Az e részben beszerzett információk szerint a kérdés megoldása semmi nehézségbe nem ütközik, amennyiben az összes felekezetek szives készséggel beleegyeznek, hogy legalább az I-sső és II-ik osztályban esetleg még a III-ikban is maguk a tanitók illetőleg a tanitónők eszközöljék a hitoktatást Hogy mily nagymérvü redukcziók volnának e czimen elérhetők, e tekintetben elég, ha a f. é. költségvetés adataira hivatkozunk, melyek tanusága szerint a hitoktatási kiadásokra közel 200.000 korona van előirányozva. Összefoglalva a fönt előadottakat, konstatáljuk, hogy javaslatunk értelmében csak a személyzeti kiadásoknál mintegy 7 800.000 korona megtakaritás volna elérhető.

Egyéb javaslatok.

A többi kiadásokat illetőleg szükségesnek mondja a jelentés, hogy végre valahára az iskolákra és óvodákra egy normál terv dolgoztassék ki, s az épitkezéseknél mindenütt a legszigorubb takarékossággal járjanak el. Az iskolákat és óvodákat még a város külső részeiben is teljesen fölösleges luxussal épitik s hogy az épületekben számos fölösleges helyiséget terveznek. Nagy baj az is, hogy az épitkezések állandóan kölcsönpénzekből fedeztetnek. Nézetünk szerint leghelyesebb volna az iskolák és óvodák épitésére évről-évre a költségvetés keretén belü

600.000 koronát előirányozni, mely összegből a szükséglet teljesen kielégithető volna. Az iskolák tisztogatásánál föltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy ujabb kisérletek tétessenek a vállalkozással s amennyiben azok is eredménynyel fognak járni: az összes iskolák és óvodákban a tisztogatás vállalati uton eszközöltessék. E czimen is az előirányzott mintegy 50.000 koronával szemben legalább 20—25,000 korona megtakaritás volna elérhető. A fütésnél azáltal volna tetemes megtakaritás elérhető, ha az iskolák és óvodák központi fütésre rendeztetnének be.

Közjótékonyság.

Ami már most a IX-ik ügyosztály ügykörébe tartozó intézményeket illeti, ezeknél nézetünk szerint csak egy módon volna számbavehető redukczió elérhető; nevezetesen: ha az összes emberbarát intézményeink, az árvaházak, szeretetházak és szegényházak a vidékre s illetőlg a főváros közvetlen közelébe iekvő helységekbe kitelepittetnének. Egyéb, a IX-ik ügyosztály hatáskörébe tartozó intézményeknél nem sikerült módot találnunk a kiadások redukciójára.

A II. albizottság jelentése.

A II. számu albizottság először a főjegyzőnek a bizottságok apasztására vonatkozó javaslatáról nyilatkozik s annak az elfogadását javasolja. Kimutatja, hogy a bizottságok megszüntetéséből sem lenne nagy előny, mert például tavaly kilencz bizottság egy ülést sem tartott.

A tanitók választása.

A bizottság további javaslatait a következőkben teszi meg: Megszüntetendő volna egyebek között azon anomália, mely jelenleg a tanszemélyzet megüresedett állásainak betöltése körül fennáll, a midőn a pályázók százainak s ezek ajánlóinak kilincselése a tanács tagjait heteken keresztül elvonja fontosabb teendőinek elvégzésétől s szinte megakasztja az egész adminisztratiót. Ezen anomália megszüntetése azonban csakis a kinevezési rendszer behozatalával érhető el, mely mellett az illetékes ügyosztály előterjesztésére maga a polgármester gyakorolná a kinevezést, tehát a fővárosnak oly közege, ki ezen ténykedéseért a felelősséget magára is veszi. Ehhez azonban a törvény revisiója szükséges.

A „Fővárosi Közlöny."

Nem mulaszthatjuk el e helyütt, midőn a házinyomdára felügyelő bizottmány megszüntetéséről van szó, hogy a t. bizottság figyelmét a „Fővárosi Közlöny"-re fel ne hivjuk, melynek kiadásait lényegesen lehetne csökkenteni. Értesüléseink szerint az emlitett hivatalos közlöny szerkesztését évi 4000 korona tiszteletdij ellenében ez időszerint Hajnal István magánhivatalnok látja el. Ezen nem a főváros szolgálatában álló szerkesztő részben maga végzi, részben egy-két a főváros szolgálatában álló dijnokkal végezteti a közgyülési tárgyak kivonatolását, s állitja azután egybe a lapot a közgyülési tárgysorozatnak megfelelőleg. Ezen kivonatolási munka rendszerint a közgyüléseket megelőző pénteken s szombaton folyik, minek következménye az, hogy mig egyrészt a sebtiben egybeállitott kivonatok igen gyakran hiányosak, addig másrészt a kéziratok kiszedése és a lap nyomása rendszerint csakis szombaton éjjel és vasárnap történhetik. Ezen eljárás mellett a lap előállitása 50—60%-al megdrágul s ezenkivül a főváros jár elő rossz példával a vasárnapi munkaszünetről szóló törvény rendelkezéseinek megtartása tekintetében. Lényeges megtakaritás volna elérhető e téren, ha Hajnal István szerkesztő megbizatása visszavonatnék s az összes ügyosztályok utasittatnának, hogy jövőben a közgyülési tárgyalást igénylő ügyeknek a „Fővárosi Közlöny" számára szóló kivonatai az egyes referensek által készittessék el, s a csütörtöki tanácsülésben előadott tárgyaknak ezen kivonatait legkésőbb pénteken délig, a szombati tanácsülésben előadott tárgyaknak kivonatait aznap délután 4 óráig a házinyomdának szolgáltassák be; ezen kivonatoknak a közgyülési tárgysorozat sorrendje szerint való beállitásával, valamint egyáltalában a „Fővárosi Közlöny" szerkesztésével pedig mérsékelt tiszteletdij mellett egy ehhez értő fővárosi tisztviselő vagy hivatalnok bizassék meg. Ezen rend életbelépte esetén a kézbesitő hivatal már vasárnap megkaphatná a lappéldányokat, melyek részben aznap, részben hétfőn, vagyis a jelenlegi gyakorlathoz képest egy nappal előbb kézbesithetők lennének a törvényhatósági bizottság tagjai részére.

A szabadságidő.

A főváros szervezési szabályzata csak a közgyülés által megválasztott tisztviselőknek ismeri el a szabadságidőhöz való jogát. A többi tisztviselő csak indokolt kérelem alapján kaphat szabadságot. A szabályzatnak ez a rideg kijelentése természetesen nem akadályozta meg, hogy az alkalmazottak ne menjenek szabadságra. Hanem megteremtette azt a viszás állapotot, hogy a tisztviselőknek indokokról kellett gondolkodniok s kénytelenek voltak a valóságnak meg nem felelő okokra is hivatkozni, hogy szabadság idejüket maguknak biztositsák. Ez az eljárás sehogysem fér össze a tisztviselői kar intelligenciájával s meglehetősen demoralizáló hatása van.

Másrészt az adminisztrácziora is óriási teherrel nehezedett ez az eljárás. Évenkint átlag 1200 kérvényt adtak be a polgármesterhez. Azokat iktatták, kezelték, elintézték, kiadták s hasonló elbánásban részesitették a kérelmekre hozott polgármesteri végzést Egy-egy ilyen kérvény kilencz-tizenegy tisztviselőnek adott munkát. A szabadságot kérő tisztviselő pedig nem intézkedhetett a magánügyeiben, mert nem tudta, megkapja-e a kért szabadságot, hogy az általa fölhozott okokat elfogadják e kellő indokolásnak.

Ezeken a legnagyobb mértékben viszás állapotokon akar segiteni az a szabályrendelet, a melyet *Rényi* Dezső főjegyző e héten terjesztett a tanács elé. Az uj szabályrendelet pontosan megállapitja, hogy minden rendü és rangu varosi alkalmazottnak mennyi szabadságidőre van joga.

A főjegyző lojálisan, de szigoruan és igazságosan osztotta meg a szabadságidőt. Itt-ott lényeges megszoritásokat javasol, de azokat bizonyára maguk a tisztviselők is szivesen fogadják, mert a rendezés mindenkinek előnyére lesz. Ezután nem kell egérutat keresni, nem fog megtörténni, hogy egyidőben olyan tisztviselők legyenek szabadságon, a kik egymásnak a helyettesitésére lennének hivatva.

Az uj rend szerint ugyanis a hivatal főnökök még tavaszszal megcsinálják a hivatal személyzetének szabadság beosztását. A beosztást márczius tizenötödikéig beterjesztik a polgármesterhez, a ki egy végzéssel elintézi és rendezi az egész személyzet szabadságidejét. Tehát már tavaszszal tudja minden alkalmazott, hogy mikor és mennyi szabadságot kapott s annak alapján rendezheti a maga családi viszonyait. Nagy megnyugvást fog okozni az uj rend a tisztviselők között s az adminisztráczióra veszedelmes sok személyes torzsolkodást fog megszüntetni.

A szabályrendelet a szabadságidőt igy osztja be:

A székesfővárosi törvényhatósági bizottság közgyülése által választott tisztviselők, a kerületi orvosok kivételével és a tanács által választott hivatalnokok közül a kerházigazgatók, a vizmüigazgató, müszaki tanácsosok, a tiszti főorvosi helyettes és a vegyészeti és tápszervizsgáló intézet igazgatója, — a mennyiben tiz évet meghaladó idő óta állanak a székesfőváros szolgálatában, egy év alatt hat hétig terjedhető, a mennyiben pedig tiz évnél rövidebb idő óta szolgálnak, egy év alatt öt hétig terjedhető szabadságidőt vehetnek igénybe és ebbeli kérésük csak abban az esetben tagadható meg, ha a szabadságolás a közszolgálat hátránya nélkül meg nem történhetik.

Öt hetet kap: a számvevő, főmérnök, központi pénztári igazgató, tüzoltó főparancsnok, adószámviteli hivatali főnök, számvevőségi és adószámviteli számtanácsos, adópénztárnok, katonai ügyosztályi vezetőségéd, statisztikai hivatali aligazgató, kórházi főorvos és a segédhivatali igazgató.

Négy hetet: tanácsi és árvaszéki fogalmazó, vásárcsarnok-igazgató, közvágóhidi igazgató, központi pénztári ellenőr, vásárigazgató, mértékhitelesitő hivatali igazgató, számvevőségi és adószámviteli, számvizsgáló, vásárcsarnoki számvizsgáló, mérnök, a káposztásmegyeri vizmütelep főnöke, fertőtlenitő intézeti igazgató, kerületi orvos, köztisztasági főnök, főkertész, adófőpénztári ellenőr, erdőmester, az Artézi- és a Rudasfürdő igazgatója, segédhivatali aligazgató, allevéltárnok, a számvevőségi végrehajtó osztály főnöke, községi szeretetházi igazgató, Mayer- és József-árvaházi igazgatók, Erzsébet-leányárvaházi igazgatónő, fővegyész, tüzfelügyelő, gazda, Erzsébet-szegényházi gondnok, Erzsébet-szegényházi főorvos, szőlő és gyümölcsgazdasági intéző, katonaügyosztályi segéd, kórházi gondnok, himlőnyirk termelő intézeti igazgató.

Három hetet: segédfogalmazó, segédmérnök, vásárcsarnoki főfelügyelő, vizvezetéki számvezető, kórházi ellenőr, közvágóhidi ellenőr, másodgazda, főpolgármesteri, tanácsi-segédhivatali, elöljárósági, árvaszéki, vásárcsarnoki irodavezető, kezelőtiszt, mértékhitelesitő hivatali ellenőr, kórházi szaksegéd, pénztári segéd, pénzkezelő, tüzoltó segédtiszt, állatorvos, számtiszt, köztisztasági tiszt, statisztikai hivatali szaksegéd, fertőtlenitő intezeti segéd és tiszt, vegyész, szegényházi ellenőr, erdőtiszt, közvágóhidi segéd, temetőgondnok, központi pénztári és adópénztári tiszt, számvevőségi végrehajtó osztályi segéd, vásárcsarnoki tiszt, Erzsébet-leányárvaházi tanitónő, mértékhitelesitő hivatali tiszt, vizvezetéki anyagszer ellenőr, vizvezetéki raktárnok, kórházi kezelő és segéd, köztemetői ellenőr, gazdasági hivatali segéd, zsibáru telepi felügyelő, számvevőségi és adóvégrehajtó, raktárnok, pénztári tiszt, statisztikai hivatali kezelősegéd, községi szeretetházi férfinevelő, bakteriologiai intézeti vezető, ártézi fürdőorvos, himlőnyirk termelő intézeti oltóorvos.

Két hetet: tanácsi és árvaszéki fogalmazó gyakornok, vizvezetéki szerelősegéd, gépész, utmester, kertész, vágóhidi felügyelő, takarmánykezelő, vágóhidi házfelügyelő, vásárfelügyelő, vámfelügyelő, mértékhitelesitő hivatali segéd, számvevőségi és adószámviteli számsegéd, fertőtlenitő intézeti gépész, vásárcsarnoki segédgépész, hórházi ruhakezelő, irodasegédtiszt (irnok), utfelügyelő, kőfelügyelő, vizvezetéki segédraktárnok, vásárcsarnoki altiszt, köztemetői felügyelő, közvágóhidi mérlegmester, kórházi gyakornok, szeretetházi irnok-tanitó, Erzsébet-szegényházi alorvos, Erzsébet-leányárvaházi segéd, számvevőségi és adószámviteli gyakornok, pénztári gyakornok, bakteriologiai intézeti segédorvos, kórházi gondnoki segéd, szülésznő.

Nyolcz napot: a havi- és napidijas ideiglenes személyzet, valamint a szolgai létszámhoz tartozó személyzet.

A tanügyi személyzet az iskolai év tartama alatt csak különös méltánylást érdemlő rendkivüli esetekben részesülhet legfeljebb két hétre terjedő szabadságidőben.

A zugligeti vasut.

A zugligeti vonal meghosszabbitása ügyében még 1895-ben kezdték meg a tárgyalásokat s a mérnöki hivatal már akkor dolgozott ki 2 részletes alternativ tervet, amelyek szerint a vonalnyom a zugligeti árok baloldalán terveztetett. Ezeket a terveket azonban a kivitelre nem fogadták el, mivel a területhasználati szerződésnek az a kikötése, hogy a vasutépitésre szükséges területek akként bocsátandók a társaság rendelkezésére, hogy azon az emelkedés 50‰-nál nagyobb ne legyen, az állomáshelyeknél pedig még ennél is kisebb, nem volt mindenütt biztositható. Ezért a közgyülés a középitési bizottság javaslatára azt határozta el, hogy a vonal ne a vaskapuig, hanem a mai végponttól kezdve csak mintegy 300 méterrel hosszabbittassék meg, amelyen a lejtviszonyokat megfelelőknek találták.

A közmunkatanács azonban ehhez nem járult hozzá, mivel szerinte ezen csekély meghosszabbitás által számbavehető eredmény alig éretnék el s kár volna a székes-fővárosnak a meghosszabbitásra irányuló szerződéses jogát ezáltal kimeriteni. Javasolta, hogy szerencsésebb megoldást keressenek.

A közgyülés ezt el is fogadta s ez alapon a mérnöki hivatal ujabb terveken dolgozott.

A tárgyalásokba kellemetlenül szólt bele tavaly pünkösdkor az a nagy katasztrófa, amelynek több emberélet esett áldozatául. Most már nem lehetett halasztgatni a dolgot. A kereskedelmi miniszter vette kezébe a dolgot. A szakembereket értekezletre hivta össze s konstatálták, hogy a balesetnek fő oka az volt, hogy a végállomás lejtőn van. Maga a miniszter utasitotta a közuti vasuttársaságot, hogy a végállomást alakitsa át s az erre vonatkozó terveket sürgősen mutassa be A társaság teljesitette a miniszter parancsát. Megcsinálta a terveket, vállalkozott az átalakitásra, de azt kivánta, hogy a főváros pedig a vonal meghosszabbitásáról mondjon le.

A miniszter ennek alapján felhivta a fővárost, hogy az átalakitással kapcsolatban határozzon, hogy ragaszkodik-e a vonal meghosszabbitásához, vagy lemond róla.

A két kérdés szoros összefüggésben van egymással, mert az átalakitás után, a vonalnak legalább felszinen vezetett vasutként való meghosszabbitása többé nem lehetséges.

A mérnöki hivatal az ügy ezen állásában a meghosszabbitásra nézve ujabb vázlatos tervet dolgozott ki, mely szerint a vasut a korábbi tervezetektől eltérőleg a zugligeti árok jobbpartján haladna, ahol a kivánt lejtviszonyok is biztosithatók lesznek, s a meghosszabbitást javasolja. Az átalakitást nem tartja szerencsés megoldásnak, mert a tervezett mély akna a környéket elcsufitaná, a zugligeti utból sokat elvenne s a végállomás mégsem lenne egészen vizszintes.

A vasut viszont a mérnöki hivatal tervét mondja a kivitelre alkalmatlannak, még pedig forgalmi és biztonsági tekintetekből.

A közlekedési bizottság legutóbbi ülésében ugy akarta a kérdést megoldani, hogy bár a meghosszabbitás látszik is előnyösebbnek, arról lemond, mert az a fővárosnak körülbelül 64,000 koronájába kerülne. A mai pénzügyi helyzetben pedig erre a kiadásra a város nem vállalkozhatik, már azért sem, mert a vonal meghosszabbitására a forgalmi érdekek szempontjából ezidőszerint szükség nincsen. Azt minden hátrány nélkül későbbre is halaszthatják. A bizottság pedig fontosabbnak tartja, hogy a mostani végállomáson mielőbb segitsenek, hogy a tavalyi pünkösdi katasztrófa meg ne ismétlődhessék. A bizottság a meghosszabbitás jogát sem akarja föladni s azért olyan megoldást keresett, amelylyel mind a két czélt elérheti. Azt javasolja tehát a bizottság, hogy a mostani végállomást alakitsák át, természetesen ugy, hogy az a városnak egy fillérjébe se kerüljön. Az átalakitás tervét pedig ugy csinálják meg, hogy azzal ne vágják utját annak, hogy a vonalat a jövőben meghosszabbithassák.

Kétségtelenül ez lenne a leghelyesebb megoldás, csak az a kérdés, hogy lehet-e ilyen tervet csinálni. Mert könnyebb egy elvi határozatot hozni, mint azt müszakilag megvalósitani. A szakemberek azt mondják, ha egyszer leásták a végállomást, akkor le kell mondani egyszer s mindenkorra a meghosszabbitásról. A dolog azonban sürgős. Innen-onnan már évfordulójához jutunk a katasztrófának s még mindig csak a tárgyalásoknál tartunk. Ez a halogatás pedig káros a közönségre, veszedelmes a fővárosra. Talán könnyebben meglehetne oldani a kérdést, ha ahelyett, hogy egymásnak a tervét kritizálják, a vállalat és a főváros müszaki emberei együttes munkával, egymás jóakaratu támogatásával, közös erővel keresnék meg a legczélszerübb megoldást.

Barnum csodamuzeuma a fővárosban.

Az uj-világ csodája, Barnum és Bailey csodamúzeuma itt van Budapesten és tizezerszámra csődíti ki a Tattersaalba a maga csodájára az embereket. Mindhogy azonban a helyárak odakint oly borsósak, hogy az óriási érdeklődés mellett is alkalmasint sokan akadnak, a kik nem tekinthetik meg az amerikaiakat és az ő minden fajtából való exotikus szörnyeiket, elefántjaikat és szakállas kisasszonyaikat: azt hiszem, szolgálatot teszek véle olvasóinknak, ha több vonásaiban, röviden e helyütt is felsorolom, mik és mik nem láthatók Barnum és Bailey sátortáborában és manézserjében. Nos tehát, nagyérdemü közönség, ide méltóztassék figyelni! Bum-bum! Csinadratte, bum! A nevezetesek ezek:

Először is látható Barnuméknál egy nagy város körülbelül hétszáztiz egynehány ezer lakossal, töméntelen utczával s az utczákban még töméntelenebb házzal és ugyszólván semmi szabad térrel vagy parkkal.

Ebben a városban láthatók a világ legkülönlegesebb emberei, a kik a következő jelenetekben mutatják be magukat a nézőközönségnek:

1. Jön egy csinos fiatal asszony; az utcza túl oldaláról észreveszi egy kivasalt nadrágu fiatal úr és átvágván a kocsiuton, uczczu, üzőbe veszi. A fiatal asszony meggyorsitja a lépteit, az úr szintén. A fiatal asszony zavartan megáll egy kirakat előtt, az úr szintén. A fiatal asszony átmenekül az utcza másik oldalára, az úr utána. Világos, hogy üldözi az asszonyt, a kit pedig férje, anyja, gyermekei várnak odahaza vacsorára. Vajjon, nagyérdemü közönség *miért* üldözi.

2 Jön az utczán egy elegáns úr és vele szemközt jön egy másik elegáns úr. A kettőnek épp egy vonalba esik az utja, s mikor a két úr egészen egymáshoz ér, a helyett, hogy egyik vagy a másik mindjárt kissé kitérne mindakettő végignézi a másikat, olyképen, hogy csak egy gondolat kell hozzá, hogy kész a sértés. Ezután, mint a ki jól végezte dolgát, mindakettő kitér és folytatja az utját, a mig egy harmadik úrral össze nem ütődve, az előbbi jelenet nem ismétlődik. Pedig ezek az urak állitólag több casinó-nak a tagjai s a gyalogjáró is eléggé széles. Vajjon miért nem akarnak kitérni tehát egymásnak?

3. Mennek gyorsan az utczákon a villamos kocsik. Valamennyi ugy zsufolva van, mint egy-egy heringes-doboz és a kik a megállóhelyeknél várakoznak, mégis még mindig föl akarnak tolakodni a kocsira. Pedig a zsufolt kocsi mögött im egészen üres kocsi is közeledik ugyanabban az irányban és tulajdonképen az emberek sem heringes-dobozba valók. Vajjon miért tolakodnak föl tehát mindenáron a zsufolt villamosokra.

— Óh, nyájas olvasóink, ki felelne mindezekre a „vajjon?"-okra, mikor azt is tudja, a ki kérdezi, hogy Barnum és Baileynek ez az exotikus nagyvárosa nem más mint, Budapest

s a föntemlitett furcsaságok mind csak és egyedül azért történnek olyan furcsán mert éppen — Budapesten történnek.

És Barnum csodamuzeumát éppen ezért a legmelegebben ajánljuk a főváros közönsége figyelmébe.

Egyszerü.

A pótlékok.

A városházának legkényesebb kiadása a pótlék. A közgyülésen, de a tanácsban is bizonyos utóizzel beszéltek mindig a pótlékokról. De a pótlékokat élvező tisztviselők között is sok elkeseredésnek volt az okozója. Mindez természetes, ha figyelembe vesszük, hogy a pótlék gazdálkodás a legnagyobb mértékben s minden rendszer nélkül dühöngött. A pótlék elvesztette a jellegét s inkább jutalmazása volt egyeseknek. Egyik-másik tisztviselőnek busásan kijutott belőle. Volt olyan eset is, hogy a különböző pótlék meghaladta az illető rendes fizetését. Mások pedig soha nem tudtak pótlékos munkához jutni. A pótlék nagyságát esetről-esetre állapitották meg, minden alap nélkül, ötletszerüen. Csak természetes, hogy ilyen viszonyok mellett általánossá lett az a vélemény, hogy a pótlék nagyságát, nem a munka nagysága, hanem a pótlékot kapó tisztviselő személyéhez mérik.

Másként is sok viszásságra adott alkalmat a mai pótlék rendszer. A tanács néha megsokallotta a dolgot. Különösen az esztendő vége felé, a mikor különböző pótlékokra nem talált hamarosan fedezetet. Ilyenkor a pótlékokat egyszerüen megszüntette s a tisztviselőktől még a hivatalos eljárás folyamán fölmerült készkiadások megtérítését is megtagadta.

Ebben a zavaros helyzetben az egész városházán nagy örömmel fogadják azt a szabályrendeletet, amelyet *Rényi* Dezső főjegyző a héten terjesztett a tanács elé. A szabályrendelet pontosan, méltányosan és igazságosan megállapitja, hogy kinek, micsoda pótlékhoz van joga. A szabályrendelet életbeléptetése után a pótlék egyszerre elveszti gyanus jellegét. Nem lesz több titokzatos járulék, hanem a megszolgált munka jogos és törvényes követelése.

Nagy szolgálatot tesz az uj szabályrendelet magának a fővárosnak, mert a mai állapottal szemben körülbelül ötvenezer koronát takarit meg évenkint s nagy szolgálatot tesz a tisztviselőknek, mert nem lesznek kénytelenek jogos követeléseiket ugy prezentálni, mintha valami tiltott dolgot akarnának suba alatt megszerezni.

A szabályrendelet kiüti a pótlék méregfogát. Lehetetlenné teszi, hogy egyesek hárem-négy cimen huzzanak busás pótlékokat, mások pedig semmit. A legnagyobb örömmel üdvözöljük az uj szabályrendeletet, s az 50000 korona megtakaritásnál sokkal többre becsüljük a szabályzat erkölcsi előnyeit.

Fontos ujitása a szabályrendeletnek, hogy pontosan körülirja, hogy a tisztviselők és városatyák mikor használhatnak bérkocsit. Ha a szabályrendeletet szigoruan végrehajtják s ha mindenkitől szigoruan megkövetelik, hogy a bérkocsik használata esetén igazolja, hogy a szabályrendeletben megállapitott föltételeknek megfelelt, a bérkocsi kiadások alaposan redukálódni fognak.

A szabályzat fontosabb intézkedései a következők:

Ha a tisztviselő a kültelken vagy valamely szomszédos község határában dolgozik s munkája olyan, hogy délután sem mehet haza, *élelmezési pótlékot* kap.

Az élelmezési dij a következő összegekben állapittatik meg:

a) a polgármesternek — — — — — 8 K.

b) a törvényhatósági bizottság tagjainak, továbbá a 6000 kor. évi fizetést élvező vagy ezen felül javadalmazott tisztviselőknek — — — — 6 K.

c) a köztisztviselőknek és hivatalnokoknak, a kiknek fizetése 4000 K. vagy ezen felül 6000 K.-ig terjed — ez utóbbi összeget bele nem számitva 4 K.

d) tisztviselőknek, hivatalnokoknak, a kiknek évi fizetése 4000 K.-ig terjed, valamint a dijnoki személyzetnek — — — — — — — — — 2 K.

e) a szolgai létszámhoz tartozó alkalmazottaknak — — — — — — — — — — — 1 K.

Ha a tisztviselő, hivatalnok, dijnok, vagy a szolgai létszámhoz tartozó egyén éjjeli felügyeletre, vagy az éji órákban teljesitendő hivatalos szolgálatra rendeltetik ki, ebbeli szolgálatáért *felügyeleti dijban* részesül.

Éjjeli idő alatt az esti 6 órától másnap reggeli 7 óráig terjedő idő értendő.

A felügyeleti dij — melynek felszámitása és utalványozása a jelen szabályzat 4., 7. és 8. pontjai szerint történik — a következőkben állapittatik meg:

a) polgármesternek — — — — — — 12 K.

b) a törvényhatósági bizottság tagjainak, továbbá a 6000 K. évi fizetést élvező, vagy ezen felül javadalmazott tisztviselőknek — — — — 10 K.

c) a tisztviselőknek és a hivatalnokoknak, a kiknek fizetése 4000 K., vagy ezen felül 6000 K.-ig terjed — ez utóbbi összeget bele nem számitva — — — — — — — — — — 6 K.

d) tisztviselőknek, hivatalnokoknak, akiknek évi fizetése 4000 K.-ig terjed, valamint a dijnoki személyzetnek — — — — — — — — — 4 K.

e) a szolgai létszámhoz tartozó alkalmazottaknak — — — — — — — — — — 2 K.

A legfontosabb, legnagyobb s legtöbb vizet zavarú pótlékokról, a *müvezetői és ellenőrzési pótlékról*, uj szabályzat igy intézkedik:

A mérnöki hivatalnak azon tagjai, a kik valamely jelentékenyebb közmű létesitésénél a müszaki munkálatok állandó

műszaki vezetésével, továbbá a műszaki számvevőség azon közegei, a kik ezen munkálatok ellenőrzésével bizatnak meg, ezen működésük közben felmerülő kiadásaik fedezésére külön dijban részesülnek.

A mérnöki hivatalnak semmi más közege „közmű létesitéből kifolyólag, külön dijazásban nem részesithető.

A művezetői és ellenőrzési dijak a következő havi összegekben állapittatnak meg:

a) 300.000 K.-ig terjedő összeggel előirányzott épitkezeseknél a művezető részére havi 60 K. az ellenőrző részére 30 K.

b) 300.000 koronán felül 600.000 K.-ig terjedő összeggel előirányzott épitkezéseknél a művezető részére havi 90 K., az ellenőrző részére 45 K.

c) 600.000 koronát meghaladó összeggel előirányzott épitkezéseknél a művezető részére havi 120 K., az ellenőrző részére 60 K.

A művezetői vagy ellenőrzési dijban részesülő közeg sem élelmezési, sem fuvardijra igényt nem tarthat. A tanács azonban felhatalmaztatik, hogy kivételes esetekben, a székesfőváros határán túl végrehajtandó közmunkák foganatositásával ugy a művezetői, mint az ellenőrzési dijakat az ezen körülmény által indokolt magasabb összegben állapithasa meg.

A művezetői és ellenőrzési dij, mely havi utólagos részletekben az épitkezés költségeivel kapcsolatosan utalványoztatik az illetékes hatóság által, -- az épitkezés munkálatainak tényleges megkezdésétől számitva az épitkezés munkálatainak befejezéseig esedékes, tehát az épitkezés befejezte után eszközlendő munkálatoknak, mint végleszámolás, felülvizsgálás stb. tartamára már nem jár.

A mennyiben a müszaki szempontok nem is akadályoznák egy egyénre két munkálat művezetésénél vagy ellenőrzésénél több egyidőben nem bizható.

Az *utazási napijakat* a szabályzat igy állapitja meg:

a) a polgármesternek — — — — — 30 K.

b) az alpolgármesternek és árvaszéki elnöknek — — — — — — — — — — 20 K.

c) tanácsnokoknak, kerület elüljáróknak, főtisztviselőknek, ide értve az árvaszéki elnökhelyettest is, továbbá a kiküldetésben hivatalosan résztvevő bizottsági tagoknak — — — — — — 16 K.

d) 4000 K.-tól bezárólag 6000 K.-ig terjedő évi fizetéssel javadalmazottaknak — — — — 12 K.

e) 2000 K.-tól 4000 K.-ig terjedő fizetéssel javadalmazottaknak — az utóbbi összeget bele nem számitva — — — — — — — — — — 10 K.

f) 2000 K.-ig terjedő fizetéssel javadalmazottaknak, továbbá a dijnoki személyzetnek a hivatalban élvezett napidijon fölül — — — — — 8 K.

g) a szolgai létszámhoz tartozó alkalmazottaknak — — — — — — — — — — 4 K.

A dijak megállapitásánál csakis a törzsfizetés vehető alapul és a 4. §. utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés az utazási napidijakra nézve is áll.

Külföldön a napidij kétszerese jár. A 4000 koronánál nagyobb fizetésü tisztviselő s a városatyák elsőosztályu, a többi másodosztályu vasuti jegyet számithat föl.

A főváros területén a tisztviselők olyan helyekre, ahol társaskocsi, közuti vasuti, vagy helyi hajóközlekedés van, csak ezeken mehetnek. Bérkocsit csak akkor használhatnak, ha a hivatalos eljárás szinhelye a közlekedési eszközök vonalától vagy végpontjától egy kilométernél nagyobb távolságra van.

A szaktanitás.

Az elemi iskolai szaktanitás kérdése állandóan foglalkoztatja a szakköröket. A budapesti tanitóegyesület most memorandumot dolgozott ki, melyet megküldött az iskolaszékeknek, a fővárosi tanácsnak és a közoktatási bizottság tagjainak.

A tanitótestület a memorandumban arra kéri a tanácsot, hogy az osztályrendszert továbbra is tartsa fenn. Bő részletezéssel fejtegeti a szaktanitás káros és eredménytelen voltát. A szaktanitást teljesen el kell törölni, mert ezen rendszer mellett a fiatal 6 és 12 éves gyermekek képességei nem tudnak fejlődni s nem tudnak előbbre haladni. A szaktanitás ellensulyozza a tanitás egységét, összhangját. Hogy a szaktanitás behozatala káros következményü lesz, legjobban igazolja az, hogy azokban az osztályokban, hol helyettesitették az osztálytanitót, ott fegyelem, sőt erkölcsi tekintetben is némi visszaesés mutatkozik, mert a rövidebb ideig helyettesitő tanitó nem ismerheti meg a gyermekeket, azok pedig ezt önkénytelenül észrevévén, több szabadságot, majd csinyt és rendetlenséget engednek meg maguknak. A szakrendszernél ugyanez az eset áll fenn, de minden tárgynál. A szakrendszernél az alsóbb osztály tanitója adott óráit mellékórának fogja tekinteni, kedvetlenül megy abba az osztályba, kedv nélkül pedig eredményes munkát végezni nem lehet.

A tanügyi osztály érveléseiben a szakrendszer mellett azt hozza fel, hogy a gyermek minden évben más tanitóhoz kerül. Nézetünk szerint sokkal helyesebb is volna, ha a tanitó végig vezethetné növendékeit a népiskola osztályain, de igy is elég ideje van arra — az év első hónapjában — hogy gyermekeit megismerje.

Kiemeli a memorandum, hogy nem a 26 órai tanitástól fél a tanitóság, hanem kötelességének tartja, hogy tiltakozzék, amikor paedagogiai helytelenségeket tapasztal. A tanügyi osztály kimutatását igy módositja; Kimutat a tanügyi osztály 5181 kihasználatlan órát. Van 292 olyan osztály, hol a félnapos tanitás divik, ez osztályokban a tanitó nem adja meg a kellő óraszámot. Ha a félnapos tanitás megszünnék, 850 órával adnának többet, tehát a kihasználatlan órák száma 4331-re redukálódnék. Az uj miniszteri tanterv kötelezővé teszi a leányosztályokra is a tornát és rajzot, erre pedig a 280 leányosztályban kell 1—2 év mulva 1120 óra maradna kihasználatlan 3211 óra. Ebből azonban 87 igazgató és vezető-tanitó minus 6 óráját, összesen 462 órát is le kell vonni, marad tehát 2749 óra. De a tanügyi osztály is elismeri, hogy mindenkit 26 órára beosztani lehetetlen, s kihasználatlan 5181 óra helyett 3000-e

vesz alapul s ez 115 tanerőnek felel meg, épen ugy, a 2749 órából mintegy 1250-et el kell hagyni, marad 1500 óra, ez pedig csak 58 állásnak felel meg.

A budapesti tanitóegyesület a szaktanitás káros rendszerét a következő pontokkal igyekszik megvilágitani:

A nevelés rovására történik; egy ember elméjéhez könnyebben alkalmazkodik a gyermeki elme; a középiskola I—II. osztályában is óhajtanák a középiskolai tanárok az osztályrendszert meghonositani; a szakrendszerben nem tarthatják meg a különböző tárgyak között az egyensulyt, elvész a tanitás egysége és összhangja; az V. és VI. osztályok tanulói leginkább rászorulnak a nevelésre; nem érvényesülhet a tanitó igazságossága; a törvény, a miniszteri rendeletek és az utasitások nem ismerik a szaktanitást, ellenkezőleg mindenkor osztályvezető tanitóról tesznek emlitést; a megtakaritás nem oly nagymérvü, a melyért a paedagogiai szempontok mell zhetők volnának, az órarendet nem lehet a paedagogia követelményeinek mégfelelőleg egybeállitani.

A statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség; polgári lakos 725.013, katona 16.000. Összesen: 741.013.

Az elmult héten élve született 486 gyermek, meghalt 302 egyén, a születések tehát 184-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 361 törvényes, 118 törvénytelen; nemre nézve 240 fiu, 246 leány. Halva született 10 gyermek, köztük 12 törvényes, 8 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra 34·1.

Halálozások arányszáma 1000 lakosra: 21·2, az egy éven felüli lakosságnál: 17·2, az öt éven felüli lakosságnál: 15·3.

A halottak közt volt 170 fi-, — 132 nőnemü.

Az év eddigi 13 hetében élveszületett összesen 6008 gyermek, meghalt összesen 4054, a születések többlete tehát 1954; a mult év megfelelő időszakában született: 6233, meghalt 3830, a születések többlete volt tehát 2403.

Az élveszülöttek közt volt 304 róm. kath., 2 görög kath., 28 ágost. evang., 61 helvét, 90 izraelita, 1 egyéb. Összesen 486. Halvaszületett 5.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt.-Rókus kórházban ápoltak a mult hét végén 1150 beteget, szaporodás 375, csökkenés 361, maradt e hét végén 1164. A Szt-László kórházban ápoltak a mult hét végén 86 beteget, szaporodás 14, csökkenés 24, maradt e hét végén 76. A Szt.-István-kórházban ápoltak a mult hét végén 828 beteget, szaporodás 286, csökkenés 292, maradt a hét végén 822. A Szt.-János-kórházban ápoltak a mult hét végén 863 beteget, szaporodás 166, csökkenés 159, maradt e hét végén 870. Összesen ápoltak a mult hét végén 2927 beteget, szaporodás 841, csökkenés 836, maradt e hét végén 2932.

Hirek a városházáról.

A városi vasut nyugdijalapja.

A városi villamos vasuttársaság ma tartotta meg a közgyülését. Az igazgatóság javaslatára elhatározta a közgyülés, hogy a vállalat valamennyi alkalmazottja számára nyugdijalapot létesit. A városi villamos vasuttársaság mindenkor elüljárt a szociális és humanus föladatok teljesitésében. Soha nem várta, hogy az alkalmazottjai presszionálják egyes intézkedések végrehajtására, hanem mindenkor ő maga gondoskodott arról, hogy a viszonyoknak megfelelően az alkalmazottak minden jogos óhajtását teljesitse. Már 1895-ben elhatározta a társaság, hogy nyugdijalapot teremt s erre a czélra mindjárt 50000 koronát szavazott meg. Azóta minden esztendőben 10000 koronával dotálta a nyugdijalapot, a mely a kamatokkal együtt már 136019 koronára növekedett. A vállalat most elérkezettnek látta az időt, hogy humánus tervét megvalósitsa s az igazgatóság fölhatalmazást kért a közgyüléstől, hogy a nagy gonddal és érző szivvel megszerkesztett nyugdijszabályokat jóváhagyás végett a miniszter elé terjeszthesse. Egyáttal fölhatalmazást kért az igazgatóság, hogy a nyugdijalapnak még szükséges összeget a rendkivüli tartalékalapból fedezhesse. A fölhatalmazást természetesen a közgyülés megadta s igy a városi villamos vasuttársaságnak még az idén meg lesz a maga nyugdijintézete. Valószinü, hogy a többi nagy vállalat is követni fogja a humánus példát, a mely a leghelyesebben s legjobban oldja meg a sociális kérdéseket.

A lóvásárok fejlesztése

Az országos magyar gazdasági egyesület a fővároshoz kérvényt adott be, melyben előadja, hogy országos lótenyésztésünk erdekében igen fontos kivánság, hogy Budapesten a lóértékesitésnek állandó és biztos piaczot teremtsenek, a mire nézve eddig egy illetékes tényező sem tett meg semmit. Hiteles adatok bizonyitják, hogy a főváros a luxuslovak értékesitésére egyáltalán nem tekinthető fogyasztó piacznak. Az 1899. év óta Budapesten tartott összes lóvásárokon mindössze huszonhárom olyan lovat adtak el, melynek vételára a 4000 koronát meghaladja, vagy legalább megüti. Ezek közül is egy főur nyolcz darabot vidékre vett, hatot pedig lókereskedők vásároltak össze. A fogatok száma évről-évre fogy, a négyesfogat pedig egyenesen ritkaság számba megy. A lovaglók száma mindig kevés volt, ujabban pedig már éppenséggel nem láthatni mást, mint paripákat jártató tiszti szolgákat. Ezeknek az állapotoknak az oka egyenesen a főváros magatartásában rejlik, a mennyiben nem tart fenn elegendő kocsikázó és lovagló utat, sőt a meglevőket is elhanyagolja. Más külföldi nagyvárosokban se szere se száma az árnyas, kényelmes utaknak, a melyeken sétakocsikázó mindig akad. Alkalmas kiránduló helyet Budapest környékén hiába

keresünk, a mi pedig van, az is elriasztja a közönséget magától. Az egyesület arra kéri a fővárost, hogy legelőbb is a Stefánia-utat tegye használhatóvá, a kikövezett gyalogjárót szedesse fel s intézkedjék, hogy az uttest makadam burkolatát legalább is olyan jó karban tartsák, mint valamely középszerű országutat. Az István és Csömöri-ut keresztezésénél faburkolat szükséges. Az Andrássy-utnak a lovasok számára szánt részét ezentul kizárólag a lovasoknak tartsák fenn. Ezenfelül az ezredéves emlékoszloptól jobbra legalább 20 méter széles uj lovagló-utat épitsenek ki, egész a viztoronyig, s mig egy másik széles, makadam-utat a városligeti tó körül.

Az egyesület egyébként tanácsosnak tartja, hogy a főváros ebben az ügyben szakértekezletet tartson s annak eredményéhez képest tegye meg a szükséges intézkedéseket.

A reklamüldözés epilógusa.

Még élénken emlékezetes az a campagne, melyet a sajtó legutóbb vivott a hatóságok ellen a fővárosi kereskedők reklamhirdetéseinek tulzó üldözése miatt. Mióta a kereskedelmi miniszternek e tárgyban kelt legujabb rendelete megjelent s a reklamüldözést leszerelte, azóta a megbüntetett kereskedők egyremásra folyamodnak a miniszterhez, hogy a kirótt büntetéseket engedje el. A miniszter a kérvényeket kivétel nélkül az elsőfoku iparhatósághoz küldi be, még pedig azzal, hogy jogerősen kirótt büntetést csak királyi kegyelem engedhet el. Más jogorvoslatnak tehát helye nincs, mint az ujrafelvétel iránti kérelemnek. Az ujrafelvételt az elsőfoku iparhatóság rendelheti el, ha még a jogerős határozat kihirdetésétől a szabályszerü elévülési idő — egy év — el nem telt s az ügy ujrafelvételét a kérelem kellő okokkal támogatni tudja. Amennyiben azonban az elsőfoku iparhatóság az ujrafelvételt elrendelné, az erre vonatkozó határozat felebbezés hiányában hivatalból is felterjesztendő felsőbb jóváhagyás alá, még pedig abból az okból, mert a felsőbb hatóság intézkedését alsóbbfoku hatóság jóváhagyás nélkül meg nem döntheti.

Fénynyomó és fényképészeti osztály a fővárosi házinyomdában.

Gyakori eset, hogy a fővárosi mérnöki hivatal készitette terveknek, térrajzoknak, stb. sokszorositása válik szükségessé. A másolatokat eddig kézimunkával állitották elő a mérnöki hivatalban, vagy magánemberekkel készitették el, ami viszont tetemes költséget okozott. A tanács most Jauernik Nándor nyomdaigazgató előterjesztésére elrendelte, hogy a székesfővárosi házinyomda mult évben ideiglenes jelleggel felállitott fénynyomó és fényképészeti osztályát véglegesen fentartják. Ezentul tehát a mérnöki tanács el is rendelte, hogy a mérnöki hivatal ezentul a szükséges munkálatokat a házinyomdával végeztesse el, s már egy előre is a fontosabb tervekről másolatokat készittessen.

A szegényalap gyarapodása.

A rendőrfőkapitányság ma nyujtotta be a tanácsosnak a szegényalap javára február hónapban befolyt pénzbüntetésekről szóló kimutatását. A kimutatás szerint összesen 2724 korona folyt be. Megküldötte továbbá a főkapitány a február hónapban engedélyezett tánczmulatságok, előadások, mutatványok stb. kimutatását is, mely szerint városi dij czimen 9431 korona 38 fillér illeti meg a szegényalapot.

Közgazdaság.

Az Adria m. kir. tengerhajós-részvénytársaság.

Az Adria m. kir. tengerhajós-részvénytársaság ma tartotta meg évi közgyülését Szapáry István gróf elnöklésével. A közgyülésre 14,485 részvényt tettek le 1440 szavazattal és személyesen, illetőleg képviseletileg 29 részvényes jelent meg 1326 szavazattal. Az elnök bemutatta Gyöngyössy János miniszteri tanácsost, a társaság miniszteri biztosát; a jegyzőkönyv vezetésére Kovács József dr. ügyvédet, a társulat titkárát kérte föl s a hitelesitésre Gráner Ernő dr.-t és Schöffer Bódogot. Az igazgatóság jelentéséből kiemeljük, hogy a társaság részéről a lefolyt üzletévben teljesitett összforgalom 731,888 tonna volt az előző évi 675,830 tonnával szemben. A behozatal 25 százalékkal csökkent, ellenben a kivitel 12·8 százalékkal emelkedett, a közbeeső kikötői forgalom pedig 8·3 százalékkal. A behozatal csökkenése a köszén és olasz bor forgalmának az apadásában, a kivitel emelkedése pedig a fa és liszt élénkebb üzleti forgalmában találja az okát. A hajózási viteldijak a köszén árak drágasága s a dél-afrikai és kelet-ázsiai háborus viszonyok folytán jelentékenyen emelkedtek. A társaság saját gőzösei 323 járaton 968,780 tengeri mérföldet jártak be, vagyis 63,001 tengeri mérfölddel többet, mint az előző üzletévben. Jelentékenyebb baleset csak egy izben érte az Adriát, a midőn Szent-István-gőzöse egy éjszakai viharban Póla mellett zátonyra jutott; a kárt azonban a biztositó-társaság megtéritette. A közgyülés elhatározta, hogy az 1.196,774 korona 01 fillér tiszta nyereségből a tartalékalaphoz csatoltassék 53,498 korona 03 fillér, továbbá, hogy a részvények ez idei szelvénye, április elsejétől fogva, 30 koronával váltassék be s hogy a további javadalmazások és a tartalékalap dotálása után fönnmaradó 126,921 korona 76 fillér uj számlára vitessék át. A közgyülés sajnálattal vette tudomásul Tisza István grófnak az igazgatóságból való kilépését. Az elhalálozott Szamossy Sándor emlékezetét jegyzőkönyvileg örökitik meg. A közgyülés a jelentést tudomásul vette, a fölmentést megadta s a felügyelő-bizottság tagjait ujból megválasztotta.

Első magyar általános biztosító-társaság Budapesten.

KIADÁSOK. I. Tűz-, szállitmány jeg- és betöres-biztositasi üzlet. — Negyvenharmadik évi zárszámla 1900. január 1-től deczember 31-ig. **BEVÉTELEK**

	korona	fill.	korona	fill.
I. Tűzbiztositas.				
Kifizetett károk és költségek . . . . . 7.017.275·62				
levonva viszontbiztositott károk és költségek 2.989.696·93	4.627.578	69		
Függőben maradt károk tartaléka	282.016	76		
Szerzési költségek a viszontbizt. rész utáni bevétel levon.	670.828	58		
Jövedelmi adó és bélyegilletékek	196.430	48		
Postabérek	105.378	14		
Adakozások közhasznu célokra	10.850	—		
A tűzbiztositási üzletet terhelő igazgatási költségek . . .	979.785	38		
Behajthatatlan követelések leirása	6.980	13		
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül . .	1.000.000	—	10.879,878	16
II. Szállitmánybiztositás.				
Kifizetett károk és költségek . . . . . 457.499·75				
levonva viszontbiztositott károk és költségek 261.059·73	196.440	02		
Függőben maradt károk tartaléka	92.514	29		
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával	15.337	82		
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül . . .	50.000	—	354,292	13
III. Jegbiztositas.				
Kifizetett károk és költségek 1.583.670,04				
levonva viszontbiztositott károk és költségek 1.061.887,78	521,782	66		
Függőben maradt károk tartaléka	21.197	61		
Szerzési és igazgatási költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával	236.571	73		
Bélyegilletékek	51.875	31		
Behajthatatlan követelések leirása	12.119	26	843.616	57
IV. Betörésbiztositás.				
Kifizetett károk és költségek . . . . . 7,891·88				
levonva viszontbiztositott károk és költségek 5.730·23	2,161	65		
Függőben maradt károk tartaléka	2.428	33		
Szerzési és igazgatasi költségek a viszontbiztositott rész utáni bevétel levonásával	14.751	92		
A következő évek készpénz-dijtartaléka a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül . .	30.000	—	49,341	93
V. Egyéb kiadások.				
Arfolyamveszteség értékpapirok és idegen pénznemek után	1.457·099		1.457,099	2
VI. 1900 évi nyereményszámla.				
A folyó évi üzletből fennmaradt nyereségért			43.53	23
			13.627,765	23

	korona	fill.	korona	fill.
I. Tűzbiztositás.				
Az 1899. évről áthozott készpénz dijtartalék a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül	4.000,000	—		
Tűzbiztositások után bevett készpénzdijak és a folyó évben lejárt dijkötelezvények és dijváltók . . . . . 12.743.392·80				
levonva: törlesztett dijak . . 1.388.94·255				
„ viszontbiztositási dijak és dijrészletek . . 4.080.391·01	5.464.334·46		7.279,058	34
Az 1899. évben függőben maradt károk tartaléka .			259.746	07
			11.538,804	41
II. Szállitmánybiz ositas				
Az 1899. évről áthozott készpénz dijtartalék a viszontbiztositott rész levonása után é minden megterhelés nélkül	50,000	—		
Szállitmánybiztositások után bevett készpénz dijak . . . . . 941.181·60				
levonva: törlesztett dijak . . 42.597·01				
„ viszontbiztositási dijak 688.174·09	730.·70·10		210,411	50
Az 1899 évben függőben maradt károk tartaléka .			100.099	07
			360,510	57
III. Jegbiztositás.				
Jógbiztositások után bevett készpénzdijak . 3.733.164·08				
levonva: törlesztett dijak . . 393.387·92				
„ viszontbiztositási dijak 2.176.498·80	2.569.886·72		1.163,277	36
Az 1899. évben függőben maradt károk tartaléka . .			16,730	47
			1.180,007	83
IV. Betörésbiztositás.				
Az 1899. évről áthozott készpénz dijtartalék a viszontbiztositott rész levonása után és minden megterhelés nélkül	20,000	—		
Betörésbiztositások után bevett készpénzdijak és dijrészletek . . . . . 65.610·48				
levonva: törlesztett dijak . . 12,395·84				
„ viszontbiztositási dijak . 24.571·31	36.967·15		28,643	33
Az 1899 évben függőben maradt károk tartaléka . .			2,500	—
			51.143	33
V. Egyéb bevételek.				
Szelvény-, takarékpénztári, váltó- és egyéb kamatok . .			444,478	94
Társasági házak tiszta jövedelme			52,820	15
			497,299	09
			13.627,765	23

VAGYON. Mérlegszámla 1900. deczember 31-én. **TEHER.**

	korona	fill.	korona	fill.
Elhelyezett tőkepénzek takarékpénztárak- és bankoknál			7.174,492	53
2.016.000 kor. n. é. Magyar földhit. int. 4 %-os taluj-javitási és szab. záloglevél . . . . . á 90·50 =	1.824,480	kor. — fil.		
804,000 kor. n. é Magyar földhit intezeti 4½%-os zálog-levél . . . . . á 92·— =	739,680	„ — „		
750,000 kor n. é. Magyar királyi 4%-os korona-járadék . . . . . á 92·95 =	697,125	„ — „		
490,000 kor. n é. Egyesült budapesti fővárosi takp. 4%-os záloglevél . . . . . á 93·— =	455.700	„ — „		
62,800 Kor. n. é. Magyar királyi 3½%-os korona-járadék . . . . . á 84·— =	52,752	„ — „		
5,000 korona n. é. „Otthon“ irók és hirlapirók köre 4½%-os kötvények . . . . . á 100 kor. =	5,000	„ — „		
7955 drb. Magyar-francia bizt. társ. részv á 200·— =	1.591,000	„ — „		
1209 drb Bécsi biztositó társ. részvény . á 340·— =	411,060	„ — „		
997 drb Hazai ált. bizt. társ. elsőbbs. részv. á 200·— =	199,400	„ — „		
A fenti értékpapirok stb. után az év végéig esedékes kamatok	58,908	„ 23 „	6.035.105	23
Leszámitolt, visszleszámitolt és egyéb váltók			452,783	98
Társaság házai			1.420,000	—
Erzsébettéri házak kölcsöntörlesztési számla			720,000	—
Különféle adósok:				
a) Pénzkészlet és maradványok a képviselőségeknél			1.930,442	45
b) Maradványok idegen biztositó intézeteknél és átmeneti tételek . . .			1.591,441	10
Jégbiztositási osztály folyó számlán			849,331	66
Betörésbiztositási osztály folyó-számlán			3.779	51
Központi pénzkészlet			99.515	92
			20.276, 9:	28

	korona	fill.
Részvényalaptőke teljesen befizetett 2000 egész részvény á 1000 forint és teljesen befizetett 2000 fél részvény á 500 forint	6.000,000	—
Társasági tartaléktőke	6.000,000	—
A Magyar földhitelintézet által, a birtokunkban lévő záloglevelei után megtéritett árkülönbözeti összeg tartalékba helyezve	1.481,000	—
Külön tartalék	7,476	05
Tűzbiztositási dijtartalék készpénzben a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül . . . . . 4.000,000 kor. — fil.		
Szállitmány biztositási dijtartalék készpénzben a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül . . . . . 50,000 „ — „		
Betörésbiztositási készpénzdij tartalék a viszontbiztositott rész levonásával és minden megterhelés nélkül . . . . . 30,000 „ — „	4.080,000	—
Tűzbiztositási függő károk tartaléka	282,046	76
Szállitmány biztositási függő károk tartaléka	92,514	29
Jégbizt. függő károk tartaléka	21,197	61
Betörésbizt. függő károk tartaléka	2,428	33
Különféle hitelezők	846.952	64
Előbbi évekről eddig fel nem vett osztalékok	8,389	—
Első magyar általános biztositó társaság „Lévay-alap“	181,339	10
Első magyar általános biztositó társaság „Ezredéves alapitvány“	63,588	91
Tisztviselők és szolgák nyugdijalapja	1.001,689	04
Ormody Vilmos-alap	20,064	5?
Életbiztositási osztály folyó számlán	144,668	80
1900. évi nyereség	43.587	23
	20.276,89:	28

KIADÁSOK. II. Életbiztosítási üzlet. Harmincznyolczadik évi zárszámla 1900. január 1-től deczember 31-ig. BEVÉTELEK.

	korona	fill.	korona	fill.
Törlesztett kötvények díja	836,539	76		
Visszaváltott kötvényekért	1.290,778	28		
Halálesetek után kifizetett káresszeg	2.585 533	46		
Lejárt kiházasitási tőkékért	3.324.821	43		
Kiházasit. biztositasoknál haláleset következt. díjvisszatérit.	84.253	85		
Függőben levő károk és díjvisszatérité ek tartaléka	573,802	21		
Függőben levő kiházasitási tőkék tartaléka	603,909	42		
Évjáradékokért	291,195	82		
Viszontbiztositási díjak	254,334	26		
Bélyegekért	219,294	76		
Irodai bér, postadijak, nyomtatvanyok, úti- és egyeb költs.	559.237	11		
Tiszti fizetések	231.595	34		
Jövedelmi adóért	22.192	72		
Orvosi dijakért	118.822	61		
Szerzési és dijbehajtási költségek	1 088.276	05		
Kisorsolt biztositások tartaleka	22,000	—		
Behajthatlan tartozások leirása	32 448	98	12.132,038	35
Dijtartalék ez év végén			73.011 711	45
1900. évi nyeremény			1,047.054	23
			86.190,804	04

	korona	fill.	korona	fill.
A mult évből áthozott dijtartalék	69 737,646	14		
A „Nemzeti baleset biztositó részvénytársaságtól“ viszontbiztositásba átvett üzlet dijtartaléka	626.296	92	70.363,943	03
Befolyt dijak: ez évben kiállitott kötvények után	870,839	70		
az előbbi években kiállitott kötvények után	10.579.345	67		
a biztositott tőke emelésére forditott nyeremények	57,573	68	11.507.759	05
Mult évi függőben volt károk és dijvisszatérítések tartaléka			381,474	25
Mult évi függőben volt kiházasitási tőkék tartaléka			421.006	16
Illetékek			244.488	73
Kamatjövedelem			3.272,132	79
			86.190,804	04

VAGYON. Mérlegszámla 1900. deczember 31-én. TEHER.

Értekpapirok 63.017,691 kor. 54 fil. ugyanis:	korona	fill.
514,000 kor. n. é. magyar kir. 4%-os koronajáradék 92 kor. 95 fillérrel	477,763	—
67,400 „ „ „ magyar kir. 4%-os aranyjáradék 117 kor. 60 fillérrel	79,262	40
12.452,600 „ „ „ magy. földhitelintézeti 4%-os záloglevelek 92 koronával	11.456,392	—
14,397,600 „ „ „ magy. földhit. 4%-os talajjav. és szab. zálogl. 90 kor. 50 fil.	13.029,828	—
4.326,600 „ „ „ magy. földhitelint. 4%-os korona-zálogl. 91 koronával	3.937,.06	—
3.880,600 „ „ „ pesti magy. keresk. bank 4%-os záloglevelek 93 koronával	3.592,458	—
65,400 „ „ „ pesti m. kereskedelmi bank 4½%-os zálogl. 98 kor.-val	64,092	—
136,000 „ „ „ pesti m. ker. bank 4½%-os közs. kölcs. kötv. 100 koronaval	136.000	—
182,000 „ „ „ kisbirt. orsz. földhitelint. 4½%-os zálogl. 98 kor 50 fill.-el	179,270	—
138,000 „ „ „ kisbirtokosok orsz. földhitelint. 5%-os zálgl. 100 kor.-val	138,000	—
600,000 „ „ „ m. takarékp. közp. jelzálogb. 4½%-os zálogl. 98 kor. 50 fill.-el	591.0.0	—
624,000 „ „ „ magy. orsz. közp takarékp. 4½%-os zálogl. 98 kor. 50 fil.-rel	614.040	—
1.970,000 „ „ „ egyesült budapesti főv. takarékp 4%-os zálogl. 93 kor.-val	1 832.100	—
8,000 „ „ „ egyes. budap főv. tak. 4½%-os zalogievelei 99 koronával	7,920	—
200,000 „ „ „ belvárosi takarékpénztár 4½% záloglevelei 99 koronával	198,000	—
28,000 „ „ „ pesti hazai első takarékp. egyes. 4%-os záloglev. 94 kor.-val	26,320	—
58.800 „ „ „ magy. jelz.-hitelb. 4%-os nyer. kölcs. kötv. 116 kor. 50 fil.-el	68,502	—
Magy. jelzálog-hitelbank 4%-os kölcsön 6 drb nyer.-jegye 23 kor. 50 fillérrel	141	—
546,000 kor. n. é. magyar jelz. hitelbank 4½%-os zálogl. 98 kor. 25 fillérrel	536,445	—
4.907,.00 „ „ „ Budapest fővárosi 4½%-os kölcs. kötv. 97 kor 50 fillerrel	4.785,105	—
424,800 „ „ „ Bpest főv. 4%-os kor.-kölcsön-kötvények 90 kor. 50 fillérrel	384,444	—
2.329,000 „ „ „ m. kir. államv. ezüst-kölcs. 4½%-os kötv. 100 koronával	2 329,000	—
700,000 „ „ „ m. kir. államv arany-kölcs. 4½%-os kötv 120 koronával	840,000	—
193,400 „ „ „ m. k. keleti vas. államk. 5%-os aranykötv. 119 kor. 40 fil.-el	230,919	60
725.0.0 „ „ „ m kir. 4%-os földtehermentesit. kötv 92 kor 25 fillérrel	668.812	50
13,476,000 „ „ „ m. k. italmér. jogkartalanit. 4½%-os kötv. 99 kor. 25 fill.-el	13.374,930	—
Beszterczebánya-brezovai és piski-vajdahunyadi vasuti els. kötvény	1.782,177	06
500,000 kor. n. é. triest-parenzoi h. é v. 4%-os elsőbbségi kötv. 95 kor.-val	475,000	—
275,600 kor. n. é. egyes. államad. 4%% os papirj (máj.—nov. lej.) 98 k. 50 fil.	271,466	—
200,000 „ „ „ egy. államad. 4%%-os papirjárad (feb.—aug.) 98 K. 50 f.	197.000	—
90,0 0 „ „ „ osztrák 4%-os koronajáradék 98 kor 75 fillérrel	88.875	—
539,740 Lire olasz 5%-os járadék és kamatai	473.392	48
Túlélési csoportok értékp. pirjai: 182.600 kor n. é. magyar kir. italmérési jogkártalanitási 4½%-os kötvények 99 kor. 25 fillérrel	181,230	50
1900-ben esedékes kamatok	310,430	58
Jelzálog-kölcsönök	2.943,810	44
Kötvény-kölcsönök	8.267,028	—
Viszontbizt kötvény-kölcsönök	11.252	92
A központ tartozása folyó számlán	144,688	80
Vezér- és főügynökségek és mások tartozásai	2.375 982	18
	7. 110,814	46

	korona	fill.
Dijtartalék 74.555,653 kor. 05 fil.		
levonva a viszontbiztositási dijtartalékot 1 543.941 „ 60 fil.	73.011,711	45
Biztositási alap	770.289	28
Kiházasitási tőkék nyereménye	861,317	60
Függőben levő károk és dijvisszatérítések tartaléka	573,802	21
Függőben levő kiházasitási tőkék tartaléka	603.909	42
Túlélési csoportok számlája	184.302	39
Előre fizetett dijak 1901—1903. évekre	8.160	93
Fel nem vett nyeremények 1899. évről	626	10
Kisorsolt biztositások tartaléka	22,000	—
Viszontbiztositó intézetek és mások követelései	27,670	85
1900. évi nyeremény	1.047,054	23
	77.110,844	46

Budapest, 1900. deczember hó 31-én.

Kaczvinszky János, életbiztositási könyvvivő.

Az igazgatóság:

Gergely Tódor, a központi könyvezés főnöke.

Báró Harkányi Frigyes, Jeney Lajos, Ormody Vilmos, gróf Zichy Nándor. Szende Károly, aligazgató.

A fenti zárszámlákat és mérlegeket megvizsgálván, azokat a törvényben s az alapszabályokban meghatározott elvek szerint készülteknek és azok egyes tételeit a fő- és segéd-könyvekkel teljesen megegyezőknek találtuk.

Budapest, 1901. március hó 20-án.

A felugyelő-bizottság: Burchard-Bélaváry Konrád. Hajós József. László Zsigmond. Németh Titus. Báró Radvánszky Géza.

Hirdetések.

Hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a Központi városháza folytatólagos átalakításához szükséges vizvezetéki, csatornázási és felszerelési munkákra ezennel nyilvános ajánlati versenytárgyalást hirdet.

Ennélfogva felhivja a tanács mindazokat, a kik az emlitett munkákat vállalatba venni óhajtják, hogy erre vonatkozó irasbeli ajánlatukat az épit svezetőségtől (Közp. városháza középületrészének földszintjén) bármely napon a hivatalos órák alatt átvehető költségvetési kivonat, általános és részletes vállalati feltételek alapján az ugyanott kapható és egy koronás okmánybélyeggel ellátandó ajánlati lapon 2400 korona bánatpénznek a székesfőv. központi pénztárban történt letételét igazoló letéti nyugtával felszerelve és boritékban lepecsételve legkésőbb f. év *április hó 10-én* délelőtt 10 óráig, a székesfőváros tanácsának pénzügyi és gazdasági ügyosztályában (Közp. városháza, Városház-utcza 9. II. 50.) Vaszilievits János dr. tanácsnok ur, vagy helyettese kezéhez nyujtsák be.

Az épitkezésre vonatkozó összes tervek az épitésvezetőségnél a hivatalos órák alatt bármikor megtekinthetők s ugyanott a vállalatra vonatkozó mindennemü felvilágositások megszerezhetők.

A fentiekben 2400 koronában megállapitott bánatpénz akár készpénzben, akár helybeli takarékpénztári betétkönyvecskében, vagy az 1887. decz. hó 7-én 984. sz. a. hozott közgyülési határozatban felsorolt és a székesfőváros hatósága által elfogadhatónak kijelentett értékpapirokban tehető le. A mennyiben azonban a bánatpénz értékpapirokban tétetnék le, ezek legfeljebb a tőzsdei napi árfolyam 90%-ával, de semmi esetre sem névértéken felül számithatók.

A kellő határidőn belül benyujtandó összes ajánlatok f. évi április hó 10-én (szerda) d. e. 10 órakor fognak az épitésre felügyelő-bizottság ülésén nyilvánosan felbontatni és ezen bizottság javaslatával a székesfőváros tanácsa elé terjesztetni.

A tanács fentartja magának azt a jogot, hogy a beérkezendő ajánlatok közül minden indokolás nélkül szabadon választhasson, vagy a mennyiben az ajánlati tárgyalás eredményét kielégitőnek nem találná, ujabb ajánlati tárgyalást tarthasson, vagy esetleg másként intézkedhessék.

Az elől jelzett határidőn tul érkező ajánlatok, vagy utóajánlatok, vagy olyanok, melyek nem a hivatalos ajánlati minta szerint, vagy egyébként szabálytalanul vannak kiállitva, vagy a melyek a megszabott bánatpénznek letételét igazoló pénztári nyugtával felszerelve nincsenek, — figyelembe vétetni nem fognak.

Az épitésvezetőségnél kapható költségvetési kivonat, általános és részletes vállalati feltételek, a megkötendő vállalati szerződés alapjául fognak szolgálni s ennélfogva az ajánlat elfogadása után a szerződés alakszerü megkötéséig ezen feltételek szerződés erejével birnak.

Kelt Budapesten, a székesfőváros tanácsának 1901. évi márczius hó 28-án tartott üléséből.

Halmos s. k.,
polgármester.

Pályázati hirdetmény.

A hadsereg katonai nevelő- és képzőintézeteiben magyar állami alapitványi helyeken levő növendékek kilépése folytán az idén előreláthatólag 18 hely fog megüresedni és ezek a folyó tanév végéig még megüresedő helyekkel együtt, a jövő 1901—1902-ik iskolai év kezdetén a Kőszegen, Kismartonban és Kassán létező katonai alreáliskolák I., II., III. és IV évfolyamaiban, a bécsujhelyi Terézia katonai akadémia és a bécsi müszaki akadémia I. évfolyamában, végre a fiumei hadtengerészeti akadémia I. évfolyamában lesznek betöltendők.

Ezenkivül az 1901—1902-iki tanév elején még a jelen hirdetmény végén közölt kimutatásban felsorolt 3 szintén egészen ingyenes magán alapitványi hely lesz betöltendő.

Az akadémiákban — esetleg a katonai reáliskolákban is — félfizetéses helyek is fognak adományoztatni.

A betöltendő helyekre a magyar korona országaiban honossággal biró oly ifjuk pályázhatnak, a kik jó iskolai osztályzatot felmutatni képesek és kiknek atyjai magukat ez országok bármely ikében bármely irányban kitüntették és szerényebb anyagi viszonyok között élnek.

A szabály szerint bélyegzett pályázati folyamodványok a honvédelmi miniszteriumhoz folyó évi *május 15-ig* benyujtandók.

A folyamodványhoz melléklendők:

a) honossági bizonyitvány, melyben a pályázónak községi illetősége is kiteendő;

b) a keresztlevél (születési bizonyitvány) vagy családi értesitő;

c) valamely katonai orvostudor által szabályszerüen kiállitott orvosi bizonyitvány;

d) a mult tanév befejezésekor nyert egész évi bizonyitvány és a folyó évi iskolai bizonyitvány, illetve értesitő;

e) a szülők vagyoni viszonyait és jövedelmi forrásait hitelesen kimutató hatósági bizonyitvány;

f) esetleg a szülőknek a közügyek terén vagy közszolgálatban szerzett érdemeiről szóló bizonyitványok.

A magán alapitványi helyekre pályázók részéről ezekenkivül

g) igazolása annak, hogy a pályázó az oklevélben foglalt különös feltételeknek is megfelel.

Miután azonban az emlitett pályázók felvéte biztos kilátásba nem helyezh tő, a szülők gondoskodjanak, hogy a fiaik a felvételi vizsgára be nem idéztetésük esetében a polgári tanintézetekben tanulmányaik folytathatása czéljából kellő időben beirattassanak.

A felvételre kijelölt pályázók az adományozott alapitványi helyre csakis abban az esetben vétetnek fel, ha a felvételi vizsgálatot sikerrel kiállják.

Mielőtt pályázók a felvételi vizsgát letennék, a katonai nevelőintézet orvosa által megvizsgáltatnak s az alkalmatlanoknak találtak vizsgára nem bocsáttatnak.

A felvételi vizsgák az iskolai év kezdetét megelőző napokban tartatnak s azoknak határidejéről és helyéről az érdekelt felek tudósittatni fognak.

Ezen felvételi vizsgák nyilvánosak.

A felvételi vizsgák helyére való utazás költségeit a pályázók hozzátartozói kötelesek viselni.

Budapest, 1901. évi márczius hóban.

A székesfővárosi tanács.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcz 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. o o o

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. április 22.-én. 16. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Budapest tanügyi politikája.
Tanácsosválasztás.
A bécsi vizvezeték.
A szegényügy rendezése.
Budapest választói.
A sertés közvágóhid.
A közgyülésből.
Budapest nemzetiségei.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 845

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest, 1901. április 22. 16 szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Budapest tanügyi politikája.

A harmincas-bizottságnak az a törekvése, hogy a főváros háztartását a tanügyi, tehát a legfontosabb kulturális kiadások mérték nélkül való redukálásával hozza rendbe, nagy izgatottságot, mondhatnánk forradalmat okozott a tanitók s a tanügyi barátok körében.

Ez természetes is. Tagadhatatlan, hogy az iskola volt az, amely Budapest megmagyarositásában a legnagyobb, legfontosabb szerepet vitte. De ebbeli kötelességét, munkáját még nem fejezte be. Még nagyon sok a teendő, még nagyon nagy szükségünk van az iskolák tovább fejlesztésére. Ilyen körülmények mellett megdöbbenést kellett okoznia annak a törekvésnek, hogy az iskolákat nemcsak tovább nem fejlesztjük, hanem vissza csináljunk mindent s koczkára tegyük az eddig elért eredményeket.

Ilyen akció mellett nem maradhat el a reakció. Tömörülnie kellett annak a vélekedésnek, hogy nem szabad az iskola-ügyet semmiféle jelszónak áldozatul dobni, nem szabad föláldozni kulturánkat azért, hogy leplezze a a harmincas-bizottság tehetetlenségét.

Ma már meglehetősen tisztán áll a helyzet. A harmincas-bizottság olyan munkára vállalkozott, amelyről előzetesen nem győződött meg, hogy végrehajtható-e. Nagy hévvel, szinte tüntetéssel hirdette, hogy annyi a megtakaritható kiadás a városházán, hogy abból hosszu időre fön lehet tartani a háztartás egyensulyát. Nagy buzgalommal fogtak a munkához, de csakhamar kénytelenek voltak konstatálni, hogyha megis lehet néhány koronát takaritani, arról, hogy a főváros háztartására befolyást gyakorló jelentékenyebb megtakaritást eszközöljenek sző sem lehet. Kénytelen lesz a bizottság nyiltan megvallani, hogy a takarékosság cimén nem lehet rendbehozni a háztartást s minden megerőltetésük mellett sem voltak képesek az elvállalt munkát teljesiteni. Az a bátorság azonban, hogy megbizóiknak, a közgyülésnek ezt őszintén megvallják, hiányzik a bizottságból.

Ahelyett, hogy nyiltan megvallanák a dolgot, annyira exponálták magukat, hogy ennek a megvallása a bizottság fiaskójával lenne egyértelmü. Ennek pedig nem szabad megtörténnie. Inkább essék áldozatul az iskola, az egész administráció, de a bizottságnak minden áron kell valamit produkálnia. Igy került a sor az iskolákra, a kultura visszafejlesztésére.

Alább több illetékes szakembernek a véleményét közöljük. Ezekből a véleményekből azt látjuk, hogy a bizottság nem sokat törődött javaslatainak következményeivel, hanem csak azt kereste, hogy szemre tetszetős javaslatot produkáljon.

A bizottság egyik javaslata például az, hogy az iskolákban a hitoktatást a tanitók végezzék. Azt mondja a javaslat, hogy ez ellen a felekezeteknek sem lesz kifogásuk. Az alábbi nyilatkozatokból világosan kitünik, hogy valamennyi felekezet tiltakozik a tervezet ellen, sőt abban a valláserkölcsi nevelés legnagyobb veszedelmét látja.

Hát bocsánatot kérünk, de szeretnénk Magyarországon azt az embert látni, aki százezer korona megtakaritásáért Budapest tanuló-ifjuságának valláserkölcsi nevelését áldozatul hozza. Még ha a felekezet nélküliség lenne az uralkodó ebben az országban -- pedig szerencsére nem az — még akkor is vakmerő kisérlet lenne profán kezekkel belenyulni a gyermekvilág ártatlan lelkébe s azt megmérgezni.

Az alábbi nyilatkozatok után fölöslegesnek tartjuk a kérdéssel tovább foglalkozni. Csak annyit jegyzünk még meg, hogy a bizottságnak lett volna a kötelessége, hogy az illetékes emberek véleményét meghallgassa, mielőtt ilyen nagyfontosságu kérdést a napirendre kényszerit.

Nem szerencsésebb a bizottság többi javaslata sem. Teljes joggal kérdezik a tanitók, hogy miért éppen az ő fizetésüket akarják leszállitani? Hát jobban vannak ők dotálva, mint a város többi alkalmazottja? Nincsenek. Hát miért nem mondják ki, hogy a város valamennyi alkalmazottjának a fizetését a polgármestertől kezdve a tüzoltóig mondjuk ötven százalékkal redukálják. Ebből több haszna lenne a háztartásnak, radikálisabb is lenne és legalább következetesség volna benne. Hogy akkor a tisztviselők nem tudnának megélni, az ugyis másodrendü dolog, a fő hogy a bizottság produkáljon valamit.

A tanitónők fizetésének leszállitása nem uj dolog. Még néhai Szabó Károly gondolt erre, amikor a tanügyi osztályt vezette. Ő azonban alaposabban akart a dologról meggyőződni s nem akart egyszerüen beugrani. Megszerezte a külföldi tanitónők fizetésének a kimutatását. Alaposan tanulmányozta a dolgot. S amikor már minden adat a kezében volt, akkor mondott. e sorok irójának:

— Szerettem volna, de a tények meggyőztek, hogy nem lenne méltányos, nem lenne igazságos. Én nem fogom megcsinálni. A lelkiismeretem nem engedi, hogy igazságtalanságot csináljak.

A bizottság nem csinált belőle lelkiismereti kérdést, nem kereste hogy van-e benne igazság. Csak azt nézte, hogy mi a számbeli előnye s hogy fedezni lehet redukcióval a bizottság fiaskóját.

Tudósitónk több illetékes szakember véleményét hallgatta meg a bizottság javaslatáról. A vélemények a következők:

Szász Károly

református püspök.

A kérdéssel még nem foglalkoztam behatóan, mert a mi hitoktatásunkba a főváros ugy sem szólhat bele. Hitoktatóinkat magunk képezzük s a gyermekek mint eddig, ugy ezentul is együvé fognak gyülni hetenként és református hitoktatásból órát kapni. Egyházunk dolgaiba autonomiánknál fogva sem szólhat bele a főváros. Hittant tanitani, nézetem szerint, csak az tud, akinek erre külön pedagogiai képzettsége van. Már pedig a gyermoknek csak az a tanitó tudja mindazokat a dolgokat, melyek a gyermeknek még felfoghatatlanok, lassanként megmagyarázni és hihetővé tenni.

Ha ez a terv keresztül is menne a tanácsnál, ami hitoktatásunkat nem fogja befolyásolni, mért ha tanitót is fogunk megbizni a tanitással ez bizonyára református és hozzáértő ember lesz s ezt is a református egyház fogja megbizni.

Kurcz Vilmos

apát-plébános.

Megvagyok róla győződve, hogy az a terv pedagogiai szempontból teljesen lehetetlen, mert amint a tanitó a nyelvtant, az irást, olvasást és számvetést, hogy tanithassa, éveken keresztül tanulja, a hitoktatóknak is meg kell tanulniok a föladatukat.

A hitoktatók a szemináriumban főleg ezt tanulják s még ezek között is akad olyan, aki nem képes feladatának ugy megfelelni, amint az a gyermekekre nézve kivánatos volna. A hittan olyan tárgy, amelyet nem lehet csupán a káté és a biblia betanulása által elsajátitani, hanem a hitoktató hivatása, hogy a gyermeket beszéddel magyarázatokkal arra birja, hogy azt a mit tanul higyje is, mert e nélkül a vallásos nevelés el sem képzelhető.

Az osztálytanitónak nincsen meg a pedagógiai képzettsége arra, hogy hittant tanithasson. Előfordulhat az is, hogy például oly tanitó akadna, aki a hit dogmáit maga sem hiszi vagy éppen felekezet nélküli, hogy lehessen tehát az ilyen embertől elvárni, hogy a reá bizott gyermeket, vallásosan és istenfélően nevelje. Sok évi tapasztalat mutat arra, hogy már magában a hitoktató reverendája is bizonyos tiszteletet ébreszt a gyermekben és szivesebben hallgatja ha isten szolgája adja elő neki a hittant. Nem a hitoktatók érdekében mondom ezt, mert hiszen hogy mily fáradságos a hitoktató müködése a fővárosban az legjobban abból látszik, hogy a 4 káplánom csak a legnagyobb erőfeszitéssel tudja a tanitást elvégezni, mert a plébániahivatal annyira elfoglalja őket.

Végül meg vagyok győződve arról, hogy az a tanitó, kinek nem szakmája a hitoktatás, csak óra előtt olvassa el hamarosan azt a pár sort a kátéból, amelyet fejtegni a gyermek vallásos érzületének fejlődésére csakis káros befolyással lehet.

Bachát Dániel

ág. ev. főesperes.

Nem helyeslem a harminczas bizottságnak azt a tervét, hogy a fővárosi elemi iskolákban a hit- és erkölcst n tanitását megvonják a hitoktatóktól és az iskola kötelékébe tartozó osztálytanitókra ruházzák át. Ne fosszák meg a hitoktatókat attól a munkakörtől, a melynek végzésére egyedül ők vannak hivatva. A

fiatal, serdülő gyermekseregnek szüksége van arra, hogy arra való szakembertől kapja a vallás és az erkölcs oktatását, s csak ők ültethetik a gyermeki szivbe azokat a nemes csirákat, a melyek a vallás megtartásához szükségesek.

Szép és nemes hivatása ez a vallástanitónak. De nem is tudom, miért akarják a vallástanitást az osztálytanitókra bizni, amikor azoknak ugyis van elég más föladatuk. Ez az én meggyőződésem, s nem helyeslem, ha olyan uj rendszert kezdenek, amelyről előre lehet tudni, hogy soha üdvös nem lehet.

Wehner Gyula

a gróf Károlyi-utczai elemi iskola igazgatója.

A *szaktanulás* eszméje, a melyet tulajdonképen nem is lehet másképen nevezni, mint csak a tanerők jobb kihasználása, a Sas-körből indult ki, a melynek én is tagja vagyok. Az eszmét ugy óhajtom megvalósitani, hogy az első és második osztályok tanitói, kik ugyis csak átlag 16—17 órát tanitanak hetenként, végeznék az egyesitett 5. és 6. osztályokban a szaktanitást. Ezáltal a tanerők foglalkoztatása is egyforma volna és az 5. és 6. osztályok osztálytanitói állása feleslegessé válna. Az én iskolámnál számadatokkal bizonyitottam be Faller tanácsnoknak, hogy a szaktanitással 3500 forint takaritható meg. A többi iskolákat is megvizsgáltam, hogy náluk a szaktanitási rendszer keresztülvihető e vagy sem és azt találtam, hogy a főváros 80 iskolájából 51-ben és 69 osztályban volna keresztülvihető a szaktanitás. A megtakaritás pedig évi 112,000 koronát tenne ki.

A mi a *tanitónők fizetésének* leszállitását illeti, ez határozottan méltánytalan és igazságtalan. Azt mondják, hogy a tanitónőnek kisebb igénye van, mint a tanitónak. Már pedig van akárhány özvegy tanitónő, a ki kénytelen 4—5 gyermeket is eltartani. De ettől eltekintve egyforma tevékenység és fáradság után csak megérdemel annyi fizetést, mint egy oly tanitó, a kinek senkije nincsen.

A *hitoktatásról* az a véleményem, hogy ezt a tanitó több okból nem végezheti. 1861-ben mikor tanitó lettem, még ugy volt a hittanitás szervezve, hogy egy iskolában 4—5 tanitó adta elő a hittant egy paphitoktató felügyelete alatt. Ennek pedig az volt a következménye, hogy a tanitó nem lévén képes oly sok oldalu feladatát teljesiteni, a gyermekek év végével nem tudtak semmit s ezért a tanitót vették elő. Másrészt nincs is meg a tanitókban az a pedagógiai képzettség, hogy olyképp tanitsák a hittant, mint azt ma jogosan megkövetelik. Nem tudja a tanitó a gyermek lelkébe ugy beleoltani azt a hitet, mint a ki erendás hitoktató, kinek csak ez a mestersége és képzettsége. A hittantanitás pedig, ha olyképpen történne, mint tervezik, csakis surlódásokra adna okot az egyházi hatóság és a tanitók között, mert azt, hogy a papság vigyázzon fel a hittanitásra okvetlenül szükséges és hasznos.

Sennyey Ferencz

a Murányi-utczai iskola igazgatója.

A *szaktanitás* meghonositását nagyon káros következményünek tartom. A gyermekek nem járhatnak rendesen iskolába s megtörténhetik az az eset, hogy a tanulókat már délelőtt egy órai előadás után el kell bocsájtani, hogy egy órai szabad idő után ujra az iskolába jöjjenek.

A szabad óra alatt természetesen tanulás helyett az utczákon fognak csatangolni, ami alkalmat fog adni a 6—12 éves gyermekeknek az elzüllésre.

A szaktanitá a félnapos tanitásnál, — a mi azonban a törvényben nincs előirva — még valahogyan kivihető, de egész napos tanitásnál lehetetlen. A tanitók maguk is lanyhán fognak tanitani, a tanulók pedig hátramaradnak s nem nyernek elég oktatást.

A *tanitónők fizetésének* leszállitását keresztülvihetőnek tartom s nem mondható méltánytalannak, ha a tanitónők, kik leginkább csak önönmaguk fentartására vannak utalva, nem soroztatnak abba a fizetési osztályba, a melybe a tanitók. A tanitók — többnyire családos emberek lévén — sokkal nagyobb keresetre szorulnak, mint a tanitónők.

Nem tartom a fizetési redukálást igazságtalannak abból a szempontból sem, ha azt vesszük, hogy a tanitónőnek 23 órája a maximum, mig a tanitóé 23 a minimum.

A *hitoktatást* illetőleg, czélszerünek tartom, ha azt a tanitók maguk végezik. Ne a szaktanitással takarékoskodjék a főváros. Ha tényleg meg akar takaritani, azt elérheti a hitoktatásnál, ha azt, ugy mint tervezve van, a tanitókkal végezteti. Minden tanitó oktassa a maga osztályát s bármily nehéz munka legyen is az, a saját osztályában szivesen vállalkozik arra. Szerintem leghelyesebb lenne, ha a főváros kiirna pályázatot az erkölcstan és az egymással összeegyező vallásokat egybefoglaló tankönyvre. A főváros ily módon körülbelül 100,000 forintot megtakaritana s megkapná azt az eredményt, mit a szaktanitással akar elérni.

Hogy a tanitókat a polgármester nevezze ki s ne a tanács válaszsza, helyesnek tartom. Helyesnek tartom egyrészt azért, mert egy embernek az áttekintése sokkal igazságosabb lehet, mint tizenháromé, másrészt, mert ha a tanács tizenhárom tagja választ, ugy a jelöltek s azok szószólói minden ügyosztálytól legalább is egy heti munkaidőt elvonnak.

Walter Károly

az Érsek-utczai iskola igazgatója.

A *szaktanitás* behozatalát egyáltalán nem tartom helyesnek, sőt meggyőződésem szerint annak meghonositása a gyermekek oktatására, előmenetelére káros következményekkel lenne. Váltakozó osztálylyal biró iskolánál még valahogyan megvalósitható a szaktanitás, de rendes viszonyok mellett feltétlenül káros és a végrehajtása nagy akadályokba ütköznék. Az iskola-igazgatók amugy is nagyon tul vannak terhelve, óraszámuk hetenként 20, a mely az erős adminisztráczió mellett teljesen kivihetetlen.

Ha a polgári iskolai igazgatóknál 10 a kötelező óraszám, miért nem lehetne az elemi iskolai igazgatóknál is 10. A 20 óraszámot le kellene szállitani 10-re, a másik 10 órát pedig az osztálytanitók között, arányosan lehetne felosztani.

A *tanitónők fizetésének* redukálása nem kivihetetlen. A tanitók, kik többnyire családosak, mindenesetre több fizetésre tarthatnak igényt, mint a tanitónők, akiknek jövedelmükből csak magukat kell fentartaniok. Azt a társadalmi adót, a melyet a tanitók

fizetnek, a szakegyesületek tagságdijai, a szakkönyvek beszerzése, melyre feltétlenül szükségük van, a tanitónők mind nélkülözhetik. De mégis csak egy körülmény teszi megokolttá a tanitónők fizetésének leszállitását, az hogy sokkal kevesebb órát adnak, mint a tanitók. Az pedig nem méltányos és nem arányos, hogy a tanitónők, akik félannyi munkát sem végeznek, egyenlő fizetést huzzanak a tanitókkal. De azért nem járulok a harminczas bizottság javaslatához, hogy le kell szállitani a tanitónők fizetését, mert kétségtelen, hogy a tanitónőnek szüksége van arra a fizetésre. Hagyják meg a tanitónőknek az eddigi fizetését, de emeljék fel a tanitókét s meg lesz az arány a tanitói és a tanitónői fizetési fokozat között. A tanitók mellékfoglalkozást természetesen nem üzhetnek, ha megteszik, az az iskola rovására történik.

Hogy a *hittant* ne külön hitóktatók tanitsák, hanem az iskola kötelékébe tartozó tanitók, azt paedogiai abszurdumnak tartom, a melynek kivitele elé gördülő nehézségek ma még kiszámithatatlanok. Egy iskolában, a hol három-négy-féle vallásbeliek nyernek oktatást, nem lehetséges, hogy azt a tanitók maguk végezzék. Egy iskolában pl. csak egy izr. tanitó (tanitónő) van. Hogy lenne az lehetséges, hogy ez az egy tanitó oktassa valamennyi osztály izr. vallásu növendékeit a hit és erkölcstanra? Nem tartja ezt semmiképpen sem üdvösnek, különösen a valláserkölcs szempontjából.

Hogy a tanitókat ne a tanács, hanem maga a polgármester nevezze ki, előnyösnek tartja, mert akkor a pályázók csak egy egyén protekciójának lennének kitéve. A protekciónak azonban, — a mely már oly erősen gyökeret vert — utját kellene állani. Az igazgatói állásnál pedig be kellene hozni az igazgatói próbavizsgát, hogy igy biztositsák, hogy csak arra való ember lehet igazgató. Ez a rendszer méltányos és igazságos s lehetetlenné fogja tenni az érdemetleneknek csupán a protekczió segitségével való boldogulását.

Az idei tanitóválasztás.

A tervezett szaktanitásnak az lenne az első gyakorlati következménye, hogy az idén nem választanak tanitót és tanitónőt. Nagy vállalkozás ez, különösen amig nem tudjuk, hogy a közgyülés bele megy-e a szaktanitás rendszerébe s hajlandó-e a tervet megvalósitani.

Az iskolaszékekben már is megindult az akczió, nemcsak a tervezet ellen, hanem ama törekvés ellen is, hogy már az idén ne válasszanak tanitót.

A második kerületi iskolaszék e héten tartott ülésén veszedelmesnek mondta ezt a törekvést s elhatározta, hogy megkeresi a főváros valamennyi iskolaszékét, hogy föliratban forduljanak a tanácshoz s kérjék, hogy a tanitóválasztást az idén is annak rendje és módja szerint rendelje el. Az iskolaszék ugy érvel, hogy a tanitóknál ugy is aránytalanul kicsiny az előléptetés. A fővárosnak számos megbizott tanitója van, aki már az évek hosszu sora óta szolgál tisztességgel, becsülettel s aki előtt utját vágnák annak, hogy legalább segédtanitó lehessen. Ha a választást nem tartják meg, méltánytalanul és igazságtalanul sujtják a főváros számos derék tanitóját. Csak természetes, hogy ez a méltánytalanság visszahatást szül. A tanitókat elkeseriti, ambicziójukat megtöri s mindennek a tanulóifjuság adja meg az árát. Ez pedig nagyon nagy ár lenne azért a néhány forintért, amit a város ezzel megtakarit.

Fővárosi tanitók gyülése.

A főváros tanitói csütörtökön este a Magyar Tanitók Kaszinójában vitatták meg, hogy mit csináljanak a fővos tanügyi politikájával.

Bánó József elnök megnyitván az értekezletet, arra kérte a n gy számban megjelent tanitókat és tanitónőket, tegyék komoly és higgadt megfontolás tárgyává a jóléti bizottság javaslatát és beszéljék meg nyugodtan azokat a módozatokat és lépéseket, a melyeket ezen sérelem orvoslásavégett tenniök kell.

A vitát *Rákos* István titkár nyitotta meg a következő beszéddel:

T. hölgyeim és uraim! Ismeretesek mindnyájunk előtt azok a nagy áldozatok, melyeket a főváros a népoktatás érdekében a multban hozott. Ezzel szemben sajnálattal kell értesülnünk arról az ujabb törekvésről, amely éppen a magyar népoktatás rovására, a tanitók bőrére akar megtakaritásokat eszközölni. Ha tényleg győzedelmeskednék ez a kislelkűség, akkor a tanitóknak, a népoktatás ez apostolainak válik kötelességévé a magyar tanügy védelmére kelni. Érthetetlen és a magyar gavalléros szellemmel egyáltalában össze nem egyeztethető a jóléti bizottság javaslatának az a része, mely a tanitónők fizetését kivánja redukálni. Pedig a magyar nő nem kozmopolita, hanem a magyar társadalmi életnek vezércsillaga. Ha ez a magyar nő elhozza tudását, finom lelkületét és papnője lesz a magyar nemzeti eszmének, akkor méltánytalan dolog azt mondani neki: Te kevesebbet dolgozol, mint a férfi, tehát kevesebb fizetést kapsz. Ezért a következő inditványt vagyok bátor tenni: Keressük meg a főváros hatóságát, nem követelődzés, hanem szép kérés alakjában, mondjuk el neki mi fáj nekünk, figyelmeztessük azokra a veszélyekre, melyek a fővárosra a nevelésügy elhanyagolásából származnak.

Rákos nagy lelkesedéssel fogadott beszéde után *Zsedényi* Aladár éles szavakkal kritizálta a főváros rohamos fejlődését, pazarlását és jelenlegi visszafejlődését. Az elnök ismételt figyelmeztetésére, hogy szorosan a vitatott tárgynál maradjon és tartózkodjék a főváros eljárásának birálatától, azzal a javaslattal fejezte be beszédét, hogy mielőtt még ez a dolog a közgyülés elé kerül, *keresse meg a Tanitók Kaszinójának küldöttsége az egyes kerületeknek polgári köreit* és tájékoztassa azokat részletesen az ügy állása felől.

Földes Gábor szólalt föl ezután. Beszédében kifejtette, hogy nem szabad a tanitóságnak továbbra is a negátió terén megmaradnia, hanem rá kell mutatnia azon utakra és módokra, amelyekkel a főváros azt az összeget, melyet a tanitóktól n egakar most vonni, megtakaritathatja. Vannak ugyanis a fővárosnak luxus iskolái, amelyeknek fentartására a törvény egyáltalában nem kötelezi. Ezekre az iskolákra a főváros évenként óriási összegeket költ.

Emelje tehát fel a főváros ezekben az iskolákban a tandijat, ne részesitse még a jó tanulókat sem tandijmentességben s akkor az ezen iskolákra forditott költségek önmaguktól elesnek. Ezekbe az iskolákba amugy is azoknak a háziuraknak leányai járnak, akik nem akarják, hogy gyermekeik egy padban üljenek a házmester gyermekeivel.

Székely Lajos nem helyesli, hogy a tanitók tanácsot adjanak a fővárosnak. De ha már adnak tanácsokat, akkor mondják ki egész világosan, hogy a főváros a törvény értelmében nincs kötelezve azon iskolák fentartására, melyekre most olyan sokat költ. Mondja meg a főváros nyiltan az államnak: megtettem mindazt, a mit tehettem, de tovább nem lehet. Lehetetlen, hogy az állam a fővárosnak ezen méltányos kérése elől elzárkoznék.

Hosszabb vita után az értekezlet elhatározta, hogy elfogadja *Rákos* István titkár javaslatát s kérvényt intéz a főváros tanácsához, a mely kérvénybe belefoglalja mindazon jogos panaszokat, melyek az értekezleten elhangzottak. Végül az elnök inditványára a szerkesztő bizottságot alakitották meg, melynek tagjai: *Rákos* István titkár, *Földes* Gábor, *Székely* Lajos, *Sziklás* Adolf és *Zsedényi* Aladár lettek.

Tanácsos választás.

A két tanácsosi állásra hirdetett pályázat tegnap lejárt. Köztudomásu, hogy a két állásra négy komoly jelölt van. Korai dolog volna ma jóslatokba bocsátkozni. Mind a négy komoly jelölt minden tekintetben arra való ember. Nem is lehet másról szó, minthogy kettő most jön be, a másik kettő pedig két esztendő mulva, a restaurációkor. Nem is a választás személyi részével akarunk most foglalkozni, hanem magával a két állással.

A harminczas bizottság egyik ülésén — csak ugy beszélgetés közben — szó volt arról, hogy nem lehetne-e az egyik tanácsosi állást megszüntetni. *Polónyi* Géza vetette fel a kérdést s mindjárt rá is mutatott a jogügyi osztályra, a melyet, véleménye szerint, meg lehetne osztani a többi ügyosztály között. A bizottságnak az az albizottsága, a melyet a jogügyi osztály megvizsgálására küldtek ki, tudomásunk szerint már befejezte a müködését s már a polgármesternél van az albizottság jelentése, a mely szerint teljesen lehetetlen az ügyosztály megszüntetése. Szó volt még a vasuti ügyosztály megszüntetéséről is. De kénytelenek voltak belátni, hogy a vasuti ügyosztályra is szükség van s hogy a főváros érdekében helyesen cselekedett a hatóság, a mikor a vasuti ügyosztályt fölállitotta.

Mindezt nemcsak belátta, hanem akczeptálta is a közgyülés, a mikor egyenes fölhatalmazást adott a polgármesternek, hogy mindakét megüresedett tanácsosi állásra hirdessen pályázatot.

Mégis különös, hogy ezek után az előzmények után itt-ott földugja a fejét az a suttogva tovább adott óhajtás, hogy csak az egyik tanácsosi állást töltsék be. Az óhajtást ugy adják tovább, hogy világosan látható a czél, hogy belevigyék a köztudatba, hogy fölösleges az egyik tanácsosi állás. Ha nem ismernők a pályázókat, azt hihetnők, hogy valami kortesfogás az egész. Örömmel konstatáljuk azonban, hogy olyan négy tisztviselő szállott sikra a tanácsosi székért a kik meg nem engedett eszközökkel és inkorrekt kortesfogásokkal soha nem fognak egymás ellen küzdeni.

Kivül álló emberek célja lehet csak, hogy azt a véleményt a köztudatba átvigyék. Miért? Nem tudjuk. De hogy nem a főváros érdekében, az bizonyos. A kik ismerik a főváros adminisztrációját, azok előtt egy pillanatig sem lehet kétséges, hogy a főváros érdeke nemcsak azt követeli meg, hogy mind a két állást betöltsék, hanem hogy sürgősen, minél előbb töltsék be. Mindakét ügyosztályban, a melynek éléről ezidő szerint hiányzik a vezető, nagyon sulyosan érzik ennek a terhét. De különösen éppen a vasuti ügyosztályban, a hol most nagyfontosságu vasuti ügyek vannak napirenden. Olyanok, a melyek a főváros egész vasuti politikájára nagy befolyással vannak. Itt van például a Belváros vasutja, a melynek helyes megoldásától a Belváros egész jövője, fejlődése függ De természetes, hogy egy ideiglenes osztályvezető, a ki nem tudja, hogy melyik napon kell kiadni a vezetést a kezéből, a ki tudja, hogy a dolog más ember felelössége mellett fog valóra válni, nem tehet olyan nagyobbszabásu intézkedéseket, a melyek egy vagy más irányban a várost, vagy a jövő felelős vezetőt megköti. Ha pedig figyelembe vesszük, hogy a vezetőn kivül még több munkaerő is hiányzik az ügyosztályból, nem csodálkozhatunk, ha garmadába gyülekszik a munka s a legsürgősebb ügyeket alig győzik elintézni.

A főváros legvitálisabb érdekei parancsolólag követelik, hogy a két tanácsosi állást sürgősen töltsék be. Elég baj már az is, hogy a dolognak a törvényes formalitások miatt ilyen sokáig kellett huzódnia. A további, mesterséges halogatása a főváros érdeke elleni merénylet volna. Nem is hisszük, hogy akad komoly bizottsági tag, a ki akadályokat akarna gördíteni a tanácsosi állások betöltése ellen s ezzel meg akarná akadályozni, hogy a főváros mai nehéz helyzetében az adminisztráczió rendszeresen müködjék.

Néhány szavunk volna még magáról a választásról. Régen volt olyan heves küzdelem, mint lesz ezért a két állásért. Ez természetes is, mert négy olyan tisztviselő küzd érte, a kiknek rátermettségét arravalóságát mindenki kénytelen elismerni. A jegyzői kar négy legderekabb legénye lépett a porondra, a kiknek nemcsak a tehetségük kér jogosan helyet a tanácsban, hanem a kiknek az egyes kerületekben, a

választásoknál szükséges összeköttetésük is megvan. Eddigi müködésükkel valamennyien szereztek maguknak hiveket a törvényhatóság tagjai között. Nem csodálhatjuk tehát, ha a korteskedés nagy mértékben ép föl. Ismerjük a fővárosnál a korteskedés nemét. Tudjuk, hogy nehéz, terhes föladat az, a mikor a választás négyszáz ember joga. Mégis arra kérjük a jelölteket, még pedig éppen a tanácsosi állás tekintélyének az érdekében, hogy az utóbbi időben olyan nagy mértékben kifejlődött kilincselés kortesfogását ne praktizálják. Nem lenne méltó sem a tanácsosi álláshoz, sem a jelöltek személyéhez és egyéniségéhez, ha a korteskedést a személyi kultusz mezejére terelnék. A főváros érdeke követeli meg, hogy a tanácsosi állásra tiszta választás utján jussanak azok, a kik a többséget kapják. Nem akarjuk részletesebben fejtegetni ezt a dolgot, mert a jelöltek személye ad nekünk garanciát arra, hogy még az ő érdekükben dolgozó hiveiknél is oda fognak hatni, hogy a korteskedésben bizonyos határokon belül maradjanak. Annál könnyebben megtehetik, mert hiszen csak két esztendei különbségről lehet szó. A restauráczió kétségtelenül mind a négy jelöltet beülteti a tanácsosi székbe.

A bécsi vizvezeték.

Talán a világon nincsen még város, a mely a számitások szerint annyi vizet kapna a vizvezeté kéből, mint Budapest s mégis állandó nálunk a vizszükség és a vizmizéria. Most a mikor örökös nálunk a panasz s a mikor a hivatalos adatok szerint naponkint és fejenkint kétszáz liter viznél is többet fogyasztunk, érdekesnek tartjuk megismertetni azt a tervet, a melynek megvalósitásával Bécs hosszu időre biztositani akarja a maga vizszolgáltatását.

A káposztásmegyeri vizmü a második rész uj kutai nélkül is naponkint több mint 120,000 köbméter vizet szállitott s mégis kevés volt a viz. Bécs vezetéke 104,000 köbméter vizet adott, noha Bécs lakosságának száma több mint kétszerannyi. A teljes káposztásmegyeri telep, ha valamennyi kutat bekapcsolják, naponkint több mint kétszázötvenezer köbméter vizet fog adni s mégis hivatalosan is azt a fölfogást hirdetik, hogy mihelyt Budapest elérte az egy millió lakosságot, uj vizmüről, vagy a mostaninak a kibővitéséről kell gondoskodni. Bécsben most ugy állapitották meg a terveket, hogy negyven esztendőre elég legyen a viz s csak akkor kelljen további bővitésről gondoskodni, ha a város lakosságának a száma jelentékenyen meghaladja a három milliót. S ennek a népességnek az ellátására a mostani üzemnek 138 ezer köbméterre való bővitése mellett 200 ezer köbméter vizet szállitó uj telepről gondoskodnak. Vagyis 330,000 köbméter vizszállitást elegendőnek tartanak negyedfél millió lakosságnak, mi pedig 250,000 köbmétert szállitó telepet egy millió lakosságnak szántunk.

A bécsi uj vizvezetékről *Berger* Ferencz városi épitési igazgató tartott fölolvasást. Ebből megtudjuk, hogy az osztrák főváros lakói nemsokára egy második hegyiforrás vizvezetéket kapnak, mely, ha a számitások és vegyi vizsgálatok beválnak, az első Kaiser Franz Josefs-Hochquellen-leitungénál is minden tekintetben jobb vizet fog szolgáltatni. Tudnivaló, hogy Bécsben, a hol a hires hegyiforrás vizvezeték létesülése óta több rendbeli bővitő munkálatokat (potschachi kut) végeztek, sőt az utczalocsolásokhoz, a parkok öntözésére és ipari czélokra egész külön vizvezetéket — az u. n. Wienthalwasserleitung-ot is — épitettek, még mindig télen csak 61,000 m^3, nyáron pedig 104,000 m^3 napi vizszolgálmányra, vagyis (1.600,000 lakos mellett)fejenként télen 40, nyáron pedig csak körülbelül 70 l-re számithatnak, amit, mivel már régen kevésnek bizonyult 110 illetve 140 literre akarnak felemelni.

Sőt a jövőre gondolva, ugy tervezik a végleges müveket, hogy a jelenlegi vezetéket egész képességre épitvén ki, a hozományt napi 90,000 illetőleg 138,000 m^3-re emelik és hozzá uj vizvezetéket teremtenek, mely átlag 200,000 m^3-t hozzon naponként; mi által a mostani népességet véve alapul, jelenleg fejenként nyáron 180—205 liter, mig 1920-ban (2.360,000 lakóval) télen 127, nyáron 144 l, 1940-ben pedig (3.250.000 lakóval) már csak 92, illetőleg 105 l-t tenne fejenként a midőn aztán ujabb bővitésről kellene gondoskodni.

Az uj vizvezeték története röviden ez:

Bécs városának vizzel való ellátására vonatkozólag 1893-ban megtartott tárgyalások eredményeképpen alapelvül kimondotta a tanács, hogy a vizzel való ellátás kizárólag a város dolga, idegen kézbe tehát nem adható; s a viz kitünő minőségének megroszabbodnia nem szabad. Ehhez képest elrendelték, hogy a Duna medenczéjéből eredő gazdasági vizvezetékre vonatkozó előmunkálatokat tegyék meg s Bécsujhely mellől eredő mélyvölgyi, valamint a Wien-völgyi vizvezeték létesitése iránti tárgyalásokat kezdjék el s végül, hogy meglévő magashegyi vizvezeték kiegészitésére, ugyszintén egy ujabb és önálló ilyen vezeték létesitése iránti tanulmányokat hajtsák végre.

A Duna medenczéből eredő vezeték eszméjét — noha minden hozzávaló adatot összegyüjtöttek már, — a város elejtette, a bécsujhelyi mélyvölgyi vezeték iránti tárgyalások eredménytelenek maradtak s csak a Wien-völgyi gazdasági vezetéket valósitották meg.

A tanácsi határozatnak a magashegyi vizvezeték kiegészitésére vonatkozó részét illetőleg azt tervezik, hogy mindenekelőtt a vizvezeték (Aquäduct) emésztőképességének teljes kihasználásával még napi 34,000 m^3 vizet valamely közeli forrásokból bevonnak s ezzel eleget tesznek a legégetőbb szükségletnek.

Nagy körültekintéssel és alapossággal indultak meg ezután a vizvezetéki kérdés főbb programmpontjának előmunkálatai s a források vizsgálata.

Miután az eredmények minden tekintetben megnyugtatók voltak, a városi tanács 1900. márczius 27-én elhatározta, hogy;

1. Bécs vizzel való ellátásának kiegészitéséül a

Salza völgyében esetleg a vonal mentén található más források bevonásával a második magashegyi vizvezeték kiépitendő.

2. A városi mérnöki hivatal a 200.000 m^3 napi teljesitményre képes vizvezeték tervét készitse el s hogy

3. a költségek és időközi kamatok fedezéséhez szükséges 100 millió korona beszerzése iránt intézkedés történjék.

A tanácsi határozat után azonnal hozzáfogtak a munkához. A munka alapkövét tavaly agusztusban lefektették s az uj vezetéket a közel jövőben átadják rendeltetésének.

A szegényügy rendezése.

Szegényügyről, szegénypolitikáról alig lehet nálunk szó. Az emberek nem szivesen foglalkoznak a nyomorral. A tanács közjótékonysági ügyosztálya sem tudott eddig boldogulni. S mert nem történt semmi, az emberekben mindjobban megerősödött az a meggyőződés, hogy az egész szegényügy fölösleges teher a város nyakán s az ügyosztályt meg kell szüntetni.

Már-már a hivatalos elmékbe is befészkelte magát ez a gondolat, de szerencsére a viszonyok utját állották a végrehajtásnak.

Az idei tél nagy nyomorusága, a munkátalanok és éhezők ezreinek jajkiáltásai hirtelen megváltoztatta a gondolkozást. A hatóság és a társadalom kénytelen volt komolyan foglalkozni a kérdéssel. Nem térhetett ki többé elöle. És szivesen konstatáljuk, hogy már nem is akart kitérni.

Tisztult a helyzet és világossá lett, hogy a hatóságnak és társadalomnak együttesen közre kell működnie ebben a nagy munkában, hogy vállvetett munkássággal meg kell akadályozni egyrészt hogy a szemérmetlen koldusok üzérkedjenek a maguk szegénységükkel s amig ezek a hatósági és társadalmi jótékonyságot a maguk javára kizsákmányolják, az igazi szegények elhagyatottan, a legnagyobb nyomorban, éhezve és fázva fetrengjenek zsufolt odujukban.

A szegényügy rendezésére a közjótékonysági bizottság albizottságot küldött ki, amelybe meghivták a társadalom jótékony intézményeinek a vezetőit is. Ez az albizottság most serényen dolgozik, hogy megállapitsa a pragmatikát, melynek alapján a társadalmi és hatósági jótékonyságot egyesitve, áldásosan működhetnek.

A fővárosban szervezett jótékonyságról ma még csak a Józsefvárosban lehet szó. Az ott elért eredmény legjobban mutatja, bogy szükség van a jó szervezetre s hogy a jó szervezet mellett aránylag kevés pénzzel is mennyit lehet cselekedni. A józsefvárosi szervezetnek a megteremtője s a végrehajtója *Hanvai Sándor* kerületi elüljáró volt. Hanvai Sándor most a szegényügy rendezésére kiküldött albizottságnak javaslatot tett az egész fővárosi szegényügy rendezésére. Még lesz alkalmunk ezzel a kérdéssel foglalkozni. Most egész terjedelmében adjuk az e téren legilletékesebb ember tollából kikerült tervezetet. Hanvai Sándor javaslata ez :

1. §. A közsegélyre szorultak segélyezése iránt Budapest székesfőváros területén az 1899. évi május hó 4-én kelt 51000 sz. belügyminiszteri szabályrendelet alapján a ker. elöljáróságok intézkednek. Határozataik ellen 8 napon belül fokozatos fellebezésnek van helye a tanácshoz, innen pedig a közigazgatási bizottsághoz.

A ker. elüljáróságok az első foku közjótékonysági hatáskört a hatósági szegényügyi tevékenységet illetőleg az 1893 évi XXXIII. t.-cz. 30. §-a, a társadalmi szegényügyet illetőleg pedig ennek a szabályrendeletnek az alapján a ker. választmánnyal együtt töltetik be.

2. §. A ker. választmány közjótékonysági hatásköre a következő :

a) figyelemmel kiséri a kerület szegényügyi viszonyait, tanulmányozza az elszegényedés okait és ezek megszüntetése iránt intézkedik esetleg javaslatokat tesz a felsőbb hatóságnak

b) kezdeményezi, esetleg előmozditja a kerületben oly egyesületek alakitását, melyeknek czélja a hatósági segélyezésnek társadalmi uton való kiegészitése ;

c) figyelemmel kiséri a magán jótékonysági intézetek és egyesületek működését és azokkal állandó összeköttetést tart fenn abból a czélból, hogy a segélyezés gyors, egységes és megfelelő legyen ;

d) a törvényhatóság által a szegényügyre megállapitott összeg keretén belül rögtöni, illetőleg havi segélyeket engedélyez ;

e) a hatósággal karöltve működő egyesületek vagy magánosok által rendelkezésre bocsátott összegek keretén belül rögtöni, illetőleg állandó segélyeket engedélyez ;

f) a ker. elöljáróság előterjesztésére engedélyezi a közsegélyre szorult talált és egyébb gyermekek tartásdijait és felügyel ezek ápolására és vezettetésére ;

g) intézkedik, hogy a magát eltartani képtelen közsegélyre szorult a szegényházba felvétessék ;

h) javaslatot tesz, gyermekeknek árvaházba, szeretetházba, vagy más jótékony intézetekbe való felvétele iránt ;

i) felügyel a vagyontalan, de közsegélyre nem szoruló árvák nevelésére és gondolkozására ;

j) felügyel a dajkaságba, illetőleg tartásba adott gyermekek ápolására és nevelésére ;

k) kinyomozza, állandóan ellenőrzi és gondozza a kerületben, lakó közsegélyben részesülő szegényeket ;

l) jótékonysági gyüjtéseket rendez és felügyel a szegények javára rendezett gyüjtések pontos keresztülvitelére ;

m) kezdeményezi a szükséglakások, foglalkoztató műhelyek, munkatermek, népkonyhák, munkás olvasók, melegedő

szobák, a kiviteles kedvezményekben részesülő lakóházak, szeretetházak, gyermekmenedékhelyek stb. létesitését és közremüködik ezek felügyeletében.

3. §. A ker. választmány hatáskörébe tartozó ügyeket, részint annak tagjai, részint pedig a ker. elöljáróság készitik elő. A hozott határozatokat ugyancsak ezek hajtják végre.

A 2. §-ban felsorolt ügyeken kivül felmerülő közjótékonysági ügyeket a ker. elöljáróság intézi el. A 10 koronát meg nem haladó rögtöni segélyeket és az ezzel egyenértékü természetben való adományokat a ker. elöljáró engedélyezi, valamint ő utal ványozza a ker. választmány által engedélyezet segélyeket.

4. §. A ker. elöljáró a ker. választmányt, annak meg hallgatásával és hozzájárulásával, körén kivül álló ugy férfi mint hölgytagokkal, ugynevezett szegény gyámokkal kiegészitheti.

A szegénygyám tisztsége a ker. választmány legközelebbi ujjáalakitásáig terjed, de ujból kinevezhető.

A kinevezésről a ker. elöljáró okiratot állit ki.

A ker. választmányi tagok közjótékonysági hatáskörükben szintén szegénygyámok.

5. §. A ker. választmány, mint a kerület közjótékonysági bizottsága havonkint legalább egyszer ülést tartani köteles, melyre azoknak a jótékonyegyesületeknek egy-egy képviselőjét is meg kell hivnia, melyek az illető kerületre kiterjedő müködési körrel birnak és a hatósággal karöltve kivánnak müködni.

A bizottság ülésére ezen kivül meg kell hivni a kerületben levő hitfelekezetek lelkészeit, a szegénybetegeket gyógykezelő ker. orvosokat és ker. rendőrka itányt.

6. §. Azoknak a bizottsági tagoknak, a kik egyuttal nem ker. választmányi tagok, a székesfőváros terhére eső segélyek és tartásdijak engedélyezésénél csak tanácskozó és nem határozó szavazatuk van. Egyebekben a ker. közjótékonysági bizottság tagjait az üléseken egyforma jogok illetik.

7. §. Minden kerületet, a közjótékonysági ügy sikeres ellátása czéljából annyi alkerületre (járásra) kell felosztani, ahány a ker. szegénygyámok száma.

Minden járásban egy-egy szegénygyám eszközli a szükséges vizsgálatokat és állandóan gyakorolja a felügyeletet, az ott lakó összes közsegélyre szorultakra vonatkozólag.

8. §. A szegényügyi igazgatás kerületi szervei fölött a közjótékonzsági igazgatás közp. szerve: a tanács áll, melynek a hatásköre a következő:

a) másodfoku hatóság a közjótékonysági ügyekben hozott és kozzá fellebezett elsőfoku határozatok elbirálásában;

b) vezeti és ellenőrzi az elsőfoku szegényügyi igazgatási szervek müködését s mint ilyen irányitja a székesfőváros összes közjótékonysági mozgalmait;

c) kezeli a székesfőváros jótékony intézeteit és alapitványait;

d) segélyezi a külföldön, vagy a vidéken lakó budapesti illetőségü szegényeket és intézkedik azok netán szükséges hazaszállitása iránt.

9. §. A tanács a 8. §-ban részletezett hatáskörét a szervezési szabályzat V. részének III. fejezete értelmében látja el.

A tanács, illetőleg a közjótékonysági ügyeket intéző ügyosztály mellett a központi közjótékonysági bizottság áll, melynek kettős feladata van; egyrészt az ügyosztályt, illetőleg a tanácsot mindenben támogatni, másrészt a székesfőváros társadalom szegényügyi tevékenységének központjául szolgálni.

Különös feladata:

a) közremüködni, hogy a hatósági és társadalmi segélyezés a kerületekben egymást kiegészitve, karöltve történjék,

b) kezdeményezni és fejleszteni egyes hiányzó közjótékonysági intézményeket;

c) nagyobb inség, nyomor vagy elemi csapás esetén az összes közjótékonysági tényezők összpontositása által megfelelő intézkedéseket kezdeményezni, javaslatba hozni és vezetni;

d) a székesfőváros közjótékonysági költségvetéseinek tárgyalása és javaslatával a törvényhatósági bizottság elé terjesztése;

e) a központi kezelés alatt álló intézetek kezelésénél való közremüködése;

f) egyes alapitványi helyek betöltésénél javaslattétel;

g) javaslattétel az egyes jótékony intézetek segélyezésére felvett összegek hováforditása iránt, végül

h) mint a hatósági és társadalmi közjótékonyság együttes központi szerve intézkedik oly ügyekben, melyekben az egységes megállapodás és intézkedés szükséges és lehetséges.

10. §. A központi közjótékonysági bizottság tagjai:

a) a törvényhatósági bizottság által kiküldött tagok;

b) minden ker. közjótékonysági bizottság által saját kebeléből kiküldött egy-egy tag, végül

c) minden egyes nagyobb és a székesfőváros egész területére kiterjedő vagy országos müködéssel biró jótékony egyesület által kiküldött egy-egy képviselő.

A központi közjótékonysági bizottság a közjótékonyság különböző ágai szerint albizottságokra oszolhat.

A kerületi közjótékonysági bizottságok és a jótékony egyesületek kiküldöttei mindaddig tagjai a közp. közjótékonysági bizottságnak, a mig megbizatásuk tart.

11. §. Ugy a központi, mint a ker. közjótékonysági bizottságok ügyrendjét a központi közjótékonysági bizottság állapitja meg.

A bizottságok jegyzői, valamint egyéb irásbeli tennivalót a tanácsi, illetőleg elöljárósági személyzetből kirendelendő tisztviselők látják el.

12. §. Ugy a központi, mint a ker. közjótékonysági bizottságok tagjainak állása tiszteletbeli, müködésükért tehát külön dijazásban nem részesülnek.

A törvényhatósági bizottság azonban elismerő oklevéllel tünteti ki mindazokat, a kik tevékenységüket önzetlenül áldozzák fel szenvedő embertársaik sorsának javitásában.

13. §. A közsegélyezés terén szerzett kiváló polgári érdemeket, elismerő okleveleket a központi közjótékonysági bizottság előterjesztésére a törvényhatósági bizottság közgyülése

ítéli meg és a kitüntetetteknek a közgyülésben a főpolgármester adja át ünnepélyes szavak kiséretében.

14. §. Évenkint legfeljebb csak annyi elismerő oklevél adható ki, a hány a székesfővárosban a kerületek száma és minden kerületből évenkint legfeljebb csak egy emberbarát tüntethető ki.

Budapest választói.

A központi választmány most igazitotta ki a főváros képviselőválasztóinak névlajstromát. A kiigazitás eredménye, hogy a választók száma csak kis mértékben emelkedet. Mindenki azt várta, hogy a választók száma a fővárosban nagy arányokban fog emelkedni. De nem igy történt. Az oka pedig az, hogy most a kiigazitásnál másként magyarázták a törvényt, mint tavaly, amikor az uj törvény alapján először állitották össze a névjegyzéket. Tavaly sokkal liberálisabban hajtották végre a munkát. A kereskedősegédeket például, ha a cenzusnak megfelelő adót fizettek, fölvették a választók közé. Az idén pedig törölték, azzal a megokolással, hogy a foglalkozásuk nem megfelelő. A kereskedősegédeket egyszerüen a szolgai alkalmazottakhoz számitották s ennek alapján törölték a névjegyzékből. Igy történt, hogy 12493 választót, vagyis az összes választók 25 százalékát törölték az idei lajstromból. A törlésre csak két alap volt. A foglalkozás meg nem felelő volta s az adóalap hiánya. Hogy az utóbbit hogyan vették, azt nem tudjuk. E sorok irója ismer olyan polgárokat, akik 40 koronánál több egyenes adót fizetnek s mégis adóalap hiányában maradtak ki a lajstromból. Előrelátható, hogy nagyon sok lesz a reklamáczió. A törvény legalább annyira megvédelmezi a választók jogát, hogy az összeiró küldöttséget kötelezi, hogy minden kihagyott polgárt külön irásban értesit a kihagyásról. Biztosan számithatunk tehát arra, hogy ezrivel jönnek majd a reklamációk.

Hogy ez a szavazatirtásnak beillő törlés eddig nagyobb hullámokat nem vert, annak az a magyarázata, hogy a most összeállitott lajstrom a jövő évben érvényes s a jövő esztendőben semmiféle választásra nincsen kilátás. A polgárok megszokták már, hogy ezeket az ügyeiket a kerületi törzsfőnökök intézzék el. A törzsfőnökök azonban most nem törődnek vele, mert előrelátható, hogy a jövő évben nem lesz szükségük a szavazókra. Az országgyülési képviselőket megválasztják az idén, a városatyákra pedig csak két esztendő mulva kerül a sor.

Pedig a polgárok, akik a törzsfőnökök parancsára olyan jámbor hüséggel vándorolnak az urnához, hogy szavazzanak arra, akire a törzsfőnök parancsolja, megérdemelnék, hogy a törzsfőnök urak akkor is törődjenek egy keveset az ő sorsukkal, amikor nincsen szükség a szavazatukra.

Ha a hatalmukba keritették a választások körüli eljárást, a meghatalmazások és szavazólapok ingyenes kezelését, akkor az ő kötelességük gondoskodni arról is, hogy jámbor hiveik választói joguktól tévedések árán el ne üttessenek.

A választók száma kerületenkint igy alakult:

Az I. kerületnek volt 3157 szavazója. Ebből meghagytak 2552-öt, töröltek 604-et s fölvettek 769 uj szavazót. Egy választó csőd miatt vesztette el a választói jogát. A kerület tehát 164 választót nyert.

A II. kerületnek van 3116 választója. Ebből meghagytak 2516-ot, töröltek 610-et s 775 uj embert vettek föl. Tehát a kerület 167 választót nyert.

A III. kerület 1698 választójából 1494 maradt. 204-et töröltek s helyettük 265 uj választót vettek föl. A kerület nyeresége 62 választó.

A IV. kerület 3461 választójából 2736-ot meghagytak, 715-öt töröltek s csak 657 ujat vettek föl. 12 azonban csődbejutás miatt vesztette el a választói jogát. A kerület tehát 58 választót vesztett.

Az V. kerületnek van 5707 választója. Ebből meghagyta 4444-et, fölvettek 1349 ujat, de töröltek 1260-at, 4 pedig csődben van. A kerület 93 választót nyert.

A VI. kerület 10492 választójából meghagytak 7617-et, töröltek 2862-öt, akik helyett 3079 ujat vettek föl. A kerület nyeresége tehát 204 választó.

A VII. kerületben változott az arány legjobban. A kerület 11565 választójából meghagytak 8799 et, töröltek 2826-ot ezenkivül 5 csődben van. S ezek helyett csak 4049 uj választót kaptak. A kerület nyeresége 1223 választó.

A VIII. kerület 8207 választójából meghagytak 6036-ot, töröltek 2133-at csődben van 16 s ezek helyett fölvettek 2806 uj választót. A kerület 635 választót nyert.

A IX—X. kerületben van 6099 választó. Ebből meghagytak 4812-öt, töröltek 1279-et, 11 csődben van s fölvettek 4812 uj választót. A kerület 329 választót nyert.

Ebből a kimutatásból látjuk, hogy két kerületben csökkent, a többiben növekedett a választók száma. A végeredmény az, hogy a főváros 53502 választójából töröltek 12493-at s 15999 ujat vettek föl. 58 választó csőd miatt vesztette el a választói jogát.

A sertésközvágóhid.

A főváros elhatározta, hogy sertésközvágóhidat épit. A költségeket megszavazták s az épitést megkezdték. Az épités megkezdésekor ugy tervezték, hogy a vágóhidat 1900 februárjában megnyitják. Azután a nyárra, majd őszre, majd megint a következő esztendőre maradt a megnyitás. Ma ugy vagyunk, hogy ha semmi akadály közbe nem jön, az idén nyárutóján, tehát másfélesztendei késedelemmel megnyitják a sertésközvágóhidat.

De eddig is annyi akadálya volt a közvágóhid épitésének, annyian törnek ellene ma is, hogy szinte hihetetlen, hogy közbe ne jőjjenek megint olyan akadályok, amelyek az épitést s ezzel kapcsolatosan a megnyitást megint elhalasztják. Pedig ez a kérdés, a mai viszonyok mellett, amikor a takarékosság szent nevében redukálják a tanitónak a fizetését, amikor negyven esztendeig becsülettel szolgált igazgató özvegyétől meg akarják tagadni a kegydijat, nem lehet közömbös a főváros házipénztárára. Elvesztettük másfél esztendőnek az interkaláris kamatát, elvesztettük másfél esztendőnek a bevételét. Hogy pedig ez nem csekély összeg, igazolja az, hogy az idei budgetben félévi bevételre 500,000 korona van előirányozva.

Micsoda takarékoskodás az, amely görcsösen kuporgatja a filléreket s könnyelmüen szórja ki a százezreket.

Még soha középület annyi akadályylyal nem épült, mint a sertésközvágóhid. A hentesek s legutóbb a szalámigyárosok valóságos hadjáratot inditottak a közvágóhid ellen. De voltak más bajok is.

Mindjárt kezdetben az a fura dolog történt, hogy megtervezték a közvágóhidat, meg is kezdték az épitését s csak azután jutott eszükbe, hogy ilyen speciális épitkezést nem lehet a mérnöki hivatal sablonjára huzni Javában folyt az épitkezés, amikor eszükbe jutott, hogy tanulmányozni kellene a külföldi közvágóhidakat, mert a mérnöki hivatal négy fala között nem lehet megszerezni a szükséges szakismeretet. Utnak indultak tehát. Bejárták a félvilágot s tapasztalatokkal megrakodva tértek vissza. Az első volt, hogy a nyert tapasztalatok alapján módositani kellett a terveket, ami azután közel kétszázezer korona tulkiadást eredményezett.

Még rendbe sem jöttek a tervváltoztatásokkal, amikor beütött az a rettenetes vállalkozói harcz, amely közel félesztendeig föltartotta a közvágóhid épitését. Belekerült a városnak sok ezer korona szakértői dijába s végül egy csomó máig is elintézetlen fegyelmi ügyet hagyott hátra sebesültek gyanánt.

Amikor mindez nem akadályozhatta meg a sertésközvágóhid épitését, fölvonultak a hentesek. Jöttek az ó-budaiak, hogy nekik adjon a város privilégiumot. Engedje meg nekik, hogy ők megmaradhassanak a maguk primitiv házi-vágójuknál, vagy épitsen nekik a város extra közvágóhidat. Az ó-budaiakat támogatták a pestiek. Egyszerüen kijelentették, hogy rossz lesz a vágóhid. Hogy miért lesz rossz, azt soha nem mondták meg. Ha csakugyan rossz lenne az a vágóhid, az nagyobb büne lenne a henteseknek, mint a hatóságnak. Soha még hatóság olyan lojálisan nem járt el, mint ebben az ügyben. Egy szeget sem vertek be abba az épületbe, hogy meg ne kérdezték volna a henteseket. Akkor jó volt minden, most pedig, amikor látják, hogy végre-valahára csakugyan megépül a közvágóhid, minden rossz. A hentesek nem igen biztak a maguk erejében s fegyvertársul vették a szalámigyárosokat, vezérüknek pedig megválasztották Delmedikó Ágoston szalámigyárost. Delmedikó mint bizottsági tag egy furfangos inditvánnyal akarta megkezdeni a harczot. A szakértő elbizakodottságával jelentette ki, hogy rossz a közvágóhid. Szereljék le hát rögtön a munkát, ne épitsenek többet egy téglát sem, hanem hozzanak szakértőket a világ minden részéből s hallgassák meg azokat. Egy-két esztendővel igy ellehetne halasztani az épitést s ez elegendő idő lenne, hogy más okokat keressenek a további halasztásra.

Szerdán fogja tárgyalni a közgyülés ezt a komikusságig képtelen inditványt. Kétségtelen, hogy elveri rajta a port alaposan, a hogyan megérdemli. Érzik is, tudják is. Tehát hamarosan előléptek a tartalékba helyezett hentesek és nem akartak kevesebbet, minthogy a város kártérités adjon nekik, mert kiviszik a szerszámjukat a közvágóhidra. No ez az előterjesztés nem fog megijeszteni a városházán senkit sem. Ha ez volt az utolsó töltés, a végére hagyott nagy ágyu, akkor hát sebaj, mert ebbe elfelejtettek puskaport tenni s bizonyara csupa szórakozottságból és megszokásból hentes-áruval töltötték meg ezt a nagy ágyut.

Megértjük, sőt méltányoljuk, hogy a hentesek és szalámigyárosok minden követ megmozgatják a sertésközvágóhidnak. Hisz kétségtelen, hogy üzemüket egy kevéssé meg fogja drágitani, mert más a közvágóhidon néhány garast fizetni s más a kukoriczagóré tövében levágni a sertést. Elismerjük, hogy egyikmásik hentes jelentékenyebb összeget reprezentáló vágóhidjától kénytelen bucsut venni. De tetszett volna annak idején, amikor még a város nem ölte bele a százezreket a közvágóhidba, előállani az aggodalmaikkal.

Talán, sőt valószinüleg akkor is megcsinálta volna a város a közvágóhidat, mert az elsőrangu közegészségügyi intézmény, de legalább érthetővé tette volna az érdekeltek későbbi magatartását. A világon mindenütt ellenezték a mészárosok a marhaközvágóhidat, de még inkább a hentesek a sertésközvágóhidat. Ez természetes, ők vannak hivatva a saját érdekeik védelmezésére. Hogy sehol győzni nem tudtak s mindenütt épülnek a közvágóhidak, az is természetes, mert a nagy közönségnek, a köznek, az egésznek az érdeke nem szorulhat háttérbe egy kis rész, egy ág érdekének a kedveért. Ezt végül a hentesek és a szalámigyárosoknak is be kell látniok s azért nem lenne szabad a dolgok mai stádiumában a közvágóhid megnyitása ellen minden eszközzel dolgozni. A városházán, a közgyülés termében csak a nagyközönség érdeke dominálhat s nem a henteseké és a szalámigyárosoké.

A közgyülésből.

Három közgyülésre is elég lett volna az a tárgysorozat, amellyel szerdán kedveskedett a tanács a városatyáknak. A müvészbérház nagy szerződése, a millenáris versenypálya dolga, a hirdetésügy végleges rendezése, a kormány és a főváros közötti viszony rendbehozása, a sertésközvágóhid sorsa, Budapest képviselői számának a fölemelése, a zsibárusok és ószeresek harcza s még számos fontos és komoly tárgy várt elintézésre.

A tárgyhalmaz természetes következménye volt, hogy a legtöbb dologgal fölületesen végeztek. Nem is lehetett az másként. Hisz ha a városatyáknak egyéb dolguk sem volna, minthogy a közgyülési tárgyakat alaposan tanulmányozzák és a szükséges informácziókat megszerezzék, hogy szavazatukat lelkiismereti furdalás nélkül leadhassák, akkor sem lehetett fizikai idejük arra, hogy saját magukat előkészitsék. Nem is segithettek magukon másként, minthogy a napirend egy részét két napi tárgyalás után a rendkivüli közgyülésre halasztották.

Meggyőződésünk szerint a fővárosnak semmiféle irányban nem lehet előnyére ez a tárgyfölhalmozás. Végre is nem az a fő, hogy az ügyek végigszaladjanak a különböző retortákon, hanem, hogy a főváros vitá is érdekeit közvetetlenül érintő ügyeket a főváros érdekében jól és alaposan intézzék el. Megértjük, hogy a tanács a nyári szünet előtt végezni akar az elintézendő ügyekkel. De ennek nem az a módja, hogy az ügyek fölhalmozásával lehetetlenné tegyék azoknak alapos és komoly megvitatását. Ha kevés az

idő, meg kell toldani néhány rendkivüli közgyüléssel.

A szerdai közgyülésen nagy meglepetést okozott, hogy a tiszti főügyész szállott sikra egy tanácsi javaslat ellen. Az epreskerti telkekről volt szó, amelyeket a tanács örök áron akart odaadni az Országos Magyar Képzőmüvészeti Társulatnak, hogy az ott müvész-bérházat épitsen. A főügyész azonban csak használatul akarta a telket átengedni, hogy bizonyos számu évek után a telek az épülettel együtt visszaszálljon a főváros tulajdonába. Kétségtelenül a főügyésznek volt igaza. Semmiféle czimen nem szabad a városi telkeket potomáron eladni. Ennek a telekspekulácziónak a káros hatásáról már meggyőződhetett a város. Gondoljuk, hogy a tanács oly hamar felejtett.

Legfontosabb tárgya volt a szerdai közgyülésnek a hirdetésügy. Egy szerencsétlen szerződéssel ugy megkötötte a város a saját kezét, hogy mozogni is alig tud. Egy kicsinyke egérlyuk maradt csak a szerződésben. Azon keresztül igyekszik most menekülni. Az uj szabályzatnak is ezer a hibája. De a fattyuhajtásait majd letördeli az élet, ha egyszer szabadon mozoghatunk. Nagyon helyesen tették, hogy nem halogatták tovább a dolgot. Megszabadulni attól a veszedelmes szerződéstől. Ez lehet csak az irányadó. Ha egyszer magunk rendelkezhetünk a saját dolgunk fölött, majd rendbehozzuk azokat a bajokat, amelyeknek orvoslását az élet, a gyakorlat követelni fogja.

A második napon szerencsésen az elnök is rá jött arra, hogy nem lehet ugy megterhelni a napirendet. A tárgyak javarészét le is vették s a jövő szerdán rendkivüli közgyülésen intézik el. A csütörtöki közgyülésen elfogadták a föliratot, amely Budapest sérelmeit mondja el a kormánynak.

A fölirat tárgyalásakor a polgármester érdekes kijelentést tett. Azt mondja a polgármester, hogy nem kell sulyt helyezni a peticzió egyes pontjaira. Szivesen elfogadja, ha a kormány például a hozadék adókat átengedi a községnek. Akkor azután a város tovább viselheti az átháritott terheket. Ugyanezt mondtuk mi is, amikor a föliratot ismertettük s a főváros érdekében nagyon szükségesnek tartanánk, ha a főváros kiküldöttei lehetőleg ebbe az irányba terelnék a tárgyalásokat.

Egy kis parázsbotrányt is rendeztek Ehrlich G. Gusztáv és Sümegi Vilmos. Szerencse, hogy a hiveik mindkettőt körül fogták, különben csattanós botránynyá fejlődhetett volna. Ugy mondják, hogy folytatása is lesz a dolognak. Azt rebesgetik, hogy Ehrlich G. Gusztáv pisztolycsöve, vagy kard éle elé akarja állitani Sümegit. Talán csak abból következtetik, hogy Ehrlich azt hirdette, hogy maga akar biró lenni az ügyben. Valahogyan majd csak elintézik a maguk személyes ügyét, de a főváros méltósága és tekintélye megköveteli, hogy az elnök gondoskodjék arról, hogy hasonló botrányok a közgyülés termében meg ne történhessenek. Hová jutunk, ha Budapest törvényhatósági közgyülésén is a gorombaságok és esetleg a tettlegesség lesz az argumentum.

A főváros jövő gazdálkodása, a tanitóknak az egész vonalon való leszoritása előre vetette árnyékát a csütörtöki közgyülésen is.

Hevesen megtámadtak egy igazgatót, mert más utja nem levén memorandum alaklában szállott a vezetésére bizott községi iskolának a védelmére. Volt más eset is. A főváros egyik kiváló képzettségü igazgatója negyven évi szolgálat után meghalt. Az özvegy nem kaphat nyugdijat, mert az igazgató már 63 esztendős volt amikor feleségül vette. De azért mint feleséges ember is még kilencz esztendeig szolgált. A tanács tehát azt javasolta, hogy kegydij czimén adják meg az özvegynek a nyugdijat. Ennél humánusabb és méltányosabb javaslatot nem tehetett a tanács, de a takarékosság szent nevében ennek is neki támadtak, szerencsére eredmény nélkül.

Budapest nemzetiségei.

Tegnap jelent meg a statisztikai hivatal kimutatása Budapest nemzetiségeiről. A kimutatásban nagyon kevés a vigasztaló. Közel százezer ember akadt Budapesten aki németnek valotta magát. Hátha még figyelembe vesszük azokat, akikben volt annyi hazafiasság, hogy magyarnak vallják magukat, ha nem is tudnak magyarul s csak németül beszélnek.

Igazán kár, hogy ez a kimutatás, amely szerint 559965 magyar, 98515 német, 24091 tót és 20877 más nemzetiségü lakik Budapesten, nem volt ott a csütörtöki közgyülésen, amikor megengedték, hogy a német muzsa hatósági engedelemmel bontsa ki Budapesten a germanizáczió zászlaját. Megvagyunk győződve, hogy ez a statisztika más eredményt teremtett volna a csütörtöki szavazáson. Tehát nem vagyunk olyan törzsgyökeres magyarok, mint Mátyus Arisztid gondolta s bizony még nagyon sokat kell küzdenünk azért, hogy Budapestet igazán magyarrá tegyük. Még nagyon sok okunk van a félelemre s igaza van a magyar közmondásnak, hogy jobb félni, mint megijedni.

Ez a kimutatás megmondja annak is az okát, hogy Ó-Budán miért nem tud hajlékot találni magának a magyar muzsa, hogy a Kisfaludy-szinház, miért volt kénytelen annyiszor gazdát cserélni.

A statisztikai hivatal a következő kommünikét küldötte be hozzánk a polgármesterhez intézett jelentéséről.

A fővárosi statisztikai hivatal igazgatója *Körösy* József dr. *Halmos* János polgármesternek jelentést tett a főváros nemzetiségi állapotáról. Ez a jelentés kiemeli azt a örvendetes tényt, hogy Budapest főváros immár tisztán magyar városnak tekinthető; a mennyiben ugyanis a lakosságnak *négyötöd* része magyar nemzetiségü. Husz évvel ezelőtt, midőn a nemzetiség első izben vétetett föl, a magyarság számereje alig tett többet felerészénél, tudniillik 57 százalékot, tiz évvel ezelőtt már kétharmadrészét, vagyis 67 százalékot, jelenleg pedig 80 százalékot.

A *németség* számereje husz évvel ezelőtt a lakosságnak *egy harmadrészét*, tiz évvel reá közel *egy negyedrészét*, ma *egy hetedrészét* teszi, mig a tótság e husz év alatt hat %-ról 4·3%-ra fogyott. A polgári lakosságnak nemzetiség szerint való eloszlása a következő: magyar 559.965 vagyis a lakosságnak 79·5%-a

német 98.515 vagyis a lakosságnak 14%-a, tót 24.091 vagyis a lakosságnak 3·4%-a, egyéb 20.877 vagyis a lakosságnak 3·6%-a. Kitesz tehát az utolsó évtizedben a *szaporodás* a magyaroknál 71·5%-ot, vagyis 233.422 lelket, egyéb nemzetiségeknél: 19·7% ot, vagyis 3438 lelket; *fogyott* ellenben: a tótság 11·2%-kal, vagyis 3035 lélekkel, a németség 14·8%-kal, vagyis 17.058 lélekkel. Az egyes kerületek közt *legmagyarabb a Belváros* 85%-kal, majdnem ugyanazon a fokon áll az Erzsébetváros, Józsefváros, Ferenczváros és Terézváros is. Leggyöngébb a magyarság Ó-Budán, a hol számereje csak 54·5 százalékot tesz. *A budai kerületek jóval németebbek, mint a pestiek*, a mennyiben a németség számereje az I. kerületben 22 százalékot, a második kerületben 23 százalékot, *Ó-Budán 37 százalékot tesz*, mely utóbbi kerület egyuttal a főváros legnémetebbjének tekintendő. A pesti kerületekben ellenben a németség számereje 10—12 százalék közt ingadozik.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 725.013, katona 16.000. Összesen 741.013.

Az elmult héten élve született 460 gyermek, meghalt 327 egyén, a születések 133-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 349 törvénzes, 111 törvénytelen; nemre nézve 228 fiu, 232 leány. Halvaszületett 16 gyermek, köztük 12 törvényes, 4 törvénytelen.

Születések aranyszáma: 1000 lakosra: 32·3.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 22·9, az egy éven felüli lakosságnál: 18·4, az öt éven felüli lakosságnál: 16·6.

A halottak közt volt 188 fi-, 139 nőnemü.

Az év eddigi 14 hetében élve született összesen 6468 gyermek, meghalt 4380 egyén, a születések többlete tehát 2088; a mult év megfelelő időszakában született 6233, meghalt 4223, a szülöttek többlete volt tehát 2518.

Az élveszülöttek közt volt 316 róm. kath., 3 görög kath. 3 görög keleti, 16 ágost evang, 32 helvét, 1 unitárius, 85 izraelita, 4 egyéb. Összesen 460. Halvaszületett: 16.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1164 beteget, szaporodás 298, csökkenés 324, maradt a hét végén 1138. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 76 beteget, szaporodás 28, csökkenés 26, maradt a hét végén 78. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 822 beteget, szaporodás 313, csökkenés 341, maradt a hét végén 794. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 870 beteget, szaporodás 139, csökkenés 174, a maradt a hét végén 835. Összesen ápoltak a mult hét végén 2932 beteget, szaporodás 778, csökkenés 865, maradt a hét végén 2845.

Hirek a városházáról.

A főváros kölcsöne.

A főváros kölcsönére hirdetett subscriptiót már befejezték. A fővárosnak financziális diadalát legjobban az tünteti fel, hogy a 30.000,000 helyett 47.468,900·— koronát irtak alá. Ezt az összeget természetesen most redukálni kell. A bizottság már megállapitotta az elveket, a melyek alapján a reductiót végrehajtják. A fő elv az, hogy 10,000 koronáig jegyzést egyáltalában nem törölnek, hogy az a polgár a ki néhány száz koronáját ajánlotta fel a városnak, ne károsodjék és hogy a szegényebb osztályt is hozzászoktassák ahhoz, hogy megtakaritott pénzét biztos papirokban helyezze el. A 10,000 koronát meghaladó összegeknél a redukczióra 5 kulcsot állapitottak meg és pedig 10, 20, 30, 40 és 50 százalékot. Hogy a különböző nagyságu összegeket e kulcsok melyikével fogják redukálni azt a számitás fogja eldönteni. Felmerült a tárgyalás folyamán az a kérdés is, nem-e lenne czélszerü, ha azoknak a pénzintézeteknek, melyek a kötvényeket tartalékalapjuk számára kivánták megszerezni, a teljes összegü kötvényeket kiadnák, mert igy megakadályozzák, hogy a kötvények nagyobb mennyiségben a tőzsdére kerüljenek és esetleg árfolyamveszteséget szenvednének. A fönt kimutatott összeg az aláirásokra meghatalmazott helyek között igy oszlik meg:

Az egyes aláiróhelyeken a következő összegeket jegyezték: A főváros központi pénztáránál 10.165,60) az Angol-Osztrák Bank budapesti fióktelepénél 1.030,200, a Belvárosi Takarékpénztárnál 1.083,000, a Budapesti Bankegyesületnél 173,000, a Budapesti Takarékpénztár és Országos Zálogkölcsön-intézetnél 1.358,400, a Lipótvárosi Takarékpénztárnál 1.093,000, az Egyesült Budapest Fővárosi Takarékpénztárnál 1.463,200, az Első Magyar Iparbanknál 1.701 400, a Hazai Banknál 2.011,000, Magyar Általános Takarékpénztárnál 1.891,600, Magyar Általános Hitelbanknàl 3.144,000, Magyar Ipar- és Kereskedelmi Banknál 902,100, Magyar Jelzálog-Hitelbanknál 80,000, Magyar Leszámitoló és Pénzváltó Banknál 3.140,100, Magyar Országos Központi Takarékpénztárnál 1.253,300, Pesti Hazai Első Takarékpénztárnál 3.113,400, Pesti Magyar Kereskedelmi Banknál 11.172,400 koronát.

A Rákospatak menti lakosok panasza.

Most, hogy a Rákospatak vizének áradása ismét foglalkoztatja a hatóságokat, a gyakori árviztől érzékenyen károsodott lakosság is megragadta az alkalmat, hogy a saját veszedelmére felhivja a felsőbbek figyelmét s a régen várt orvoslást kicsikarhassa. A Rákospatak mentén lakók szinte kétségbeesett hangu kérvényben panaszolják el régi bajukat a belügyminisztternek. Elmondják, hogy a főváros fejlődése természetszerüleg

és az intéző körök helyes közigazgatási politikája következtében az ugynevesett Alsó-Rákos völgyén át Ujpest és Rákospalota felé vette irányát, s csak legujabban 30—40 uj ut megnyitására adta meg a hatóság az engedélyt. A VI—VII. kerületben a tömeges uj parczellázás következtében körül-belül 30.000 parczella uj gazda kezére került s azokon egész uj házsorok emelkedtek. E területet derekában metszi át a Rákospatak vize, mely októbertől márczius végéig elárasztja az egész környéket. Az áradást a jégtermelők mesterséges uton idézik elő zsilipjeik lezáratásával. A vizáztatta területen levő házak fala, pinczéje átnedvesednek, a padlókon mérges gombák nőnek. A lakosság fühöz-fához járt már panaszkodni, de eredmenyt el nem ért. Néha napján meg-meg büntetnek egy jégtermelőt, aki azonban a nagy haszonból szivesen fizeti az aránylag csekély büntetést. A zaklatott lakosság most a belügyminiszterbe veti utolsó reményét. A miniszter, a még sok epizóddal füszerezett kérvényt, törvényszerü intézkedés czéljából a főváros tanácsához küldötte le.

A betegsegélyző pénztárak.

A kereskedelemügyi miniszter nemrég rendeletetet adott ki, a melyben a gyárosokat és vállalkozókat kötelezte, hogy a gyári és betegsegélyző pénztárak kezelési költségeit a pénztárnak esetenként visszatéritsék. A körrendeletet általános felzudulás követte s több oldalról kérvénnyel fordultak a miniszterhez a rendelkezés megváltoztatása végett. A mozgalomnak csakhamar meg is lett a kivánt foganatja, a mennyiben a miniszter ma ujabb rendeletet adott ki, a melyben a tett rendelkezéseket nagyrészt módositja. A pénztárak müködéséhez szükséges nyomtatványok ugyanis — ugymond a miniszter — inkább a segélyezéssel, mint a pénztár kezelésével függenek össze, ennélfogva hozzájárul, hogy az összes nyomtatványok költségei ezentul is magát a pénztárt terhelik. Minthogy továbbá a gyári és vállalati betegsegélyző pénztárak költségeinek ilyen módon való elszámolása ellen a multban kifogást nem emeltek, ennélfogva az emlitett rendelet idevonatkozó részét hatályon kivül helyezi, s a költségek elrendelt visszatéritésének teljesitésétől eltekint, s a visszatérités kötelezettségét csupán a rendelet kibocsájtása után kezdődő időtartamtól fogva tartja fenn.

Pusztuló Mátyás-emlék.

Az okolicsnói szent ferenczrendi zárdát 1489-ben Mátyás király épittette. A zárda és főkép a hozzátartozó plébániatemplom remek góth stilusban épült s hatalmas tornyával igazán becses történelmi müemlék. Az idők vasfoga azonban ezt is, mint annyi becse. társát, ugyancsak kikezdte az ósdi épületet s már-már azon a ponton áll, hogy összeroppan s végkép romba dől. Az okolicsnói derék szerzetesek nem tudják az értékes müemléket az utókor számára megmenteni, mert a tetemes költséggel járó helyreállitásához nincsen anyagi erejük. A restaurálás pedig immár halaszthatatlan s igy kénytelen a szerzet a belügyminiszter jóváhagyásával a költségek megszerzését országos gyüjtés utján megkisérleni. A zárdafőnök ma lelkes hangu kérelemmel a fővároshoz is folyamodott, hogy ismert áldozatkészségével a derék czél előmozditásához szintén járuljon hozzá. A tanács közelebbről foglalkozik majd az okolicsnói ferenczrendiek kérelmével.

A közuti villamosvasut nyári menetrendje.

A budapesti közuti villamos vaspálya-társaság most terjesztette jóváhagyás végett a tanács elé idei nyári menetrendjének tervezetét. A tervezet szerint: az *Ujpest—Központi városházai* vonalon az első vonat indul: Ujpestről reggel 5 órakor, a Központi városháztól reggel 5 óra 40 perczkor. Az utolsó vonat indul: Ujpestről este 11 órakor, a Központi városháztól este 11 órakor.

II. *Esküter—Ó-Buda.* Az első vonat indul: Esküterről reggel 6 órakor, Ó-Budáról reggel 5 órakor. Utolsó vonat indul: Esküterről este 11 órakor, Ó-Budáról este 11 órakor.

III. *Nyugoti pályaudvar—Ó-Buda.* Első vonat indul: Nyugoti pályaudvartól reggel 7 óra 30 perczkor, Ó-Budáról reggel 7 óra 30 perczkor. Utolsó vonat indul: Nyugoti pályaudvartól este 9 órakor, Ó-Budáról este 9 órakor.

IV. *Lánczhidfő—Ó-Buda.* Első vonat indul: Lánczhidfőtől reggel 5 órakor 30 perczkor, Ó-Budáról reggel 5 óra 30 perczkor. Utolsó vonat indul: Lánczhidfőtől este 11 órakor, Ó-Budáról este 11 órakor.

V. *Nyugoti pályaudvar—Rottenbiller-utcza—Városliget.* Első vonat indul: Városligetből reggel 6 órakor, Nyugoti pályaudvartól reggel 6 órakor. Utolsó vonat indul: Városligetből este 11 órakor, Nyugoti pályaudvartól este 11 órakor.

VI. *Muzeum-köruti-kitérő—Csömöri-ut—Állatkert.* Első vonat indul. Muzeum-köruti-kitérőből reggel 6 órakor, Állatkerttől reggel 6 órakor. Utolsó vonat indul: Muzeum-köruti-kitérőből este 11 órakor, Állatkerttől este 11 órakor.

VII. *Kálvin-tér—Orczy-ut—Rottenbiller-utcza—Városliget.* Első vonat indul: Kálvintérről reggel 6 óra 30 perczkor, Városligetből reggel 6 órakor. Utolsó vonat indul: Kálvintérről este 10 órakor, Városligetből este 10 órakor.

VIII. *Üllői-uti kaszárnya—Kerepesi-ut—Városliget.* Első vonat indul: városligetből reggel 6 órakor, Üllői-uti kaszárnyától reggel 6 óra 30 perczkor. Utolsó vonat indul: Városligetből este 10 órakor, Üllői-uti kaszárnyától este 10 órakor.

IX. *Esküter—Kerepesi-ut—Zugló.* Első vonat indul: Esküterről reggel 6 órakor, Zuglóból reggel 6 órakor. Utolsó vonat indul: Esküterről este 10 óra 30 perczkor, Zuglóból este 11 órakor.

X. *Központi városház—Üllői-ut—Népliget.* Első vonat indul: Központi városháztól reggel 6 órakor, Népligetből reggel 6 órakor. Utolsó vonat indul: Központi városháztól este 11 órakor, Népligetből este 11 órakor.

XI. *Muzeum-köruti-kitérő—Kerepesi-ut—Kőbánya.* Első vonat indul: Kőbányáról reggel 5 órakor, Muzeum-köruti-kitérőből reggel 5 óra 30 perczkor. Utolsó vonat indul: Kőbányáról este 10 órakor, Muzeum-köruti-kitérőből este 10 óra 35 perczkor.

VII. *Nyugotipályaudvar—Közvágóhid.* Első vonat indul: Közvágóhidról reggel 5 órakor, Nyugotipályaudvartól reggel 5 óra 35 perczkor. Utolsó vonat indul: Közvágóhidról este 11 órakor, Nyugotipályaudvartól este 11 órakor.

A Zugliget—Margithid—Központi városházi vonal menetrendje időszakonként változik.

A szinházi előadások végeztével külön vonatok indittatnak: a Népszinháztól a Margithidon át Ó-Budára, a Vigszinháztól a Margithidon át a budai Lánczhidfőig, a Vigszinháztól a Margithidon át a fogaskerekü vasutig, a Muzeum-köruti-kitérőből Zuglóba.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a M. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(VIII. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusitóknak árusitás végett kiadattak. — A **Magyar Kir. Pénzügyminiszterium** által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Nyolczadik Sorsjáték. **100.000 sorsjegy, 50.000 nyeremény.**

Első osztály
Betét 12 korona
Huzás: 1901. május 22. és 23.

Nyeremény	Korona
1 á	60000
1 á	20000
1 á	10000
1 á	5000
3 á 2000	6000
5 á 1000	5000
8 á 500	4000
30 á 300	9000
50 á 100	5000
2900 á 40	116000
3000 nyer.	Korona 240000

Második osztály
Betét 20 korona
Huzás: 1901. junius 19. és 20.

Nyeremény	Korona
1 á	70000
1 á	25000
1 á	10000
1 á	5000
3 á 3000	9000
5 á 2000	10000
8 á 1000	8000
20 á 500	10000
60 á 300	18000
3900 á 80	312000
4000 nyer.	Korona 477000

Harmadik osztály
Betét 32 korona
Huzás: 1901. julius 16., 17. és 18.

Nyeremény	Korona
1 á	80000
1 á	30000
1 á	20000
1 á	15000
3 á 10000	30000
5 á 5000	25000
8 á 2000	16000
10 á 1000	10000
70 á 500	35000
4900 á 130	637000
5000 nyer.	Korona 898000

Hatodik osztály
Betét 24 korona
Huzás: 1901. szeptember 25-től október 22 ig.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben
Korona
1,000,000
(Egy millió)

A melyik ezen 480 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, kapja a jutalmat.		Jutal. Kor. nyer. á	
	1	á	600000
	1	á	400000
	1	á	200000
	1	á	100000
	1	á	60000
	1	á	40000
	2	á	30000
	3	á	20000
	20	á	10000
	50	á	5000
	400	á	2000
	720	á	1000
	1000	á	500
	27800	á	200
	30,000	nyer. és jutalom	Korona 9.550,000

Negyedik osztály
Betét 40 korona
Huzás: 1901. augusztus 13. és 14.

Nyeremény	Korona
1 á	90000
1 á	30000
1 á	20000
1 á	15000
3 á 10000	30000
5 á 5000	25000
8 á 2000	16000
10 á 1000	10000
70 á 500	35000
3900 á 170	663000
4000 nyeremény	Korona 934.000

Ötödik osztály
Betét 32 korona
Huzás: 1901. szeptember 4. és 5.

Nyeremény	Korona
1 á	100000
1 á	30000
1 á	20000
1 á	15000
3 á 10000	30000
5 á 5000	25000
8 á 2000	16000
10 á 1000	10000
70 á 500	35000
3900 á 200	780000
4000 nyeremény	Korona 1.061.000

Az I. osztály huzása **1901. május hó 22. és 23-án** tartatik meg. A huzás a **Magyar királyi ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a huzási teremben (V., Eskü-tér, bejárat a Duna-utcza felöl). — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **valamennyi** árusitóinál kaphatók.

Budapest, 1901. évi április hó 21-én.

Magy. Kir. Szab.
Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Lónyay. *Hazay.*

„Belvárosi Könyvnyomda" Budapest, IV., Váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. április 29.-én. 17. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Négy millió deficit.
A királyi palota.
Budapest tanügyi politikája.
a) Sretvizer Lajos, b) Tanos Imre,
c) Hegedüs Zsigmond, d) Minke Béla,
e) Az iparoktatás.
A Rókus-korház.
Zónák a vizben.
A közgyülésből.
A központi városháza.
A Baross-utczai villamos.
Budapest közegészsége.
Statisztika.
Hirek.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TEL[illegible] 615

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

‚Hattyu‘

gőzmosó- és tisztító-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. **közönség** szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztító intézet igazg

Vidéki megrendelések gontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

VI. évfolyam Budapest, 1901. április 29 17. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Négy millió deficit

Az idei budgetben a tanács két millió korona deficzitet állapitott meg. A közgyülés nem fogadta el a budgetet, hanem azt mondta: csináljunk egy esztendöre átmeneti költségvetést s vizsgáljuk meg alaposan a háztartást, mert biztosan meglehet annyit takaritani, hogy a háztartás egyensulyt évekig fön lehet tartani.

Igy született meg a jólétnek nevezett harminczas bizottság, a mely kiküldésekor garantált arra, hogy a szükséges megtakaritásokra megteszi a javaslatot s megmenti a város polgárságát mindennemü közteher emelésétől.

Április végeig kapott a bizottság terminust, mert májusban már hozzá kell fogni a jövö évi budget összeállitásához. Sok-sok ülés és tárgyalás után megjött a terminus. Itt van már a szép május. Lássuk, mit végzett a bizottság. Meg van-e a deficzit fedezete.

Mielött azonban a bizottság munkáját néznénk, konstatálnunk kell néhány dolgot Elöször is, hogy a föváros szubskripczió utján az idén harmicz milliós kölcsönt vett föl, a melynek 1.200,000 korona kamatát már be kell állitani a jövö évi budgetbe. Ha ezt hozzáadjuk a tanács által az idei budgetben megállapitott két millió deficzithez, ugy a jövö évi budgetben már közel negyedfél millió hiány vár fedezetre. Az idei budgetben ezenkivül egy millió koronát állitottak be, mint az 1899. évi zárószámadás fölöslegét. A tavalyi év zárószámadását most állitja össze a föszámvevö s néhány hét mulva megtudjuk, hogy mennyi fölösleget adott az 1900-ik esztendö. Hir szerint semmit. Vagyis nem többet, mint amennyit átkellett vinni a közetkező esztendöre, a még ki nem fizetett számlák fedezésére. Tehát a jövö évi budgetből hiányozni fog ez az egymillió zárószámadási fölösleg is.

A közgazdasági élet föllendülését s igy a bevételi tételek emelését nem várhatjuk s a jövö esztendöre is el kell fogadnunk az idei budget számait. Akkor pedig több mint négy millió korona fedezetéről kell gondoskodni. Vagyis, ha a harminczas bizottság megakar felelni a vállalt munkának, kerekszámban négymillió korona megtakaritást kell fölmutatnia.

Lássuk most már, mit produkált eddig a bizottság. Elfogadott egy hatalmas memorandumot, a mely a föváros és a kormány közötti viszonyt tárgyalja s rámutat azokra a bajokra és hátrányokra, a melyeket a fővárosnak az átháritott állami feladatok teljesitésével viselnie kell. A memorandum minden szavát elfogadjuk és aláirjuk. De maga *Polónyi* Géza a bizottság s a memorandum inditványozója kénytelen lesz nekünk igazat adni abban, hogy a kormány legnagyobb jóakarata mellett sem lehet a memorandumban fölsorolt ügyeket ugy elintézni, hogy annak eredménye már a jövö évi budgetben számokban kifejezhető legyen. Az a memorandum a jövöben orvosolható bajokat sorolja föl, a melyek azonban csak évek után gyakorolhatnak befolyást a fővárosi budgetre s a jövö évi elöirányzat deficzitjéből egy fillért sem fognak fedezni.

A bizottság másik irányu müködése az adminisztrácziö s a háztartás megvizsgálása volt. Ebből a munkásságból csak annyit tudunk, hogy az iskolák erőszakos visszafejlesztésével négyszázezer koronát meglehetne takaritani. Az erre vonatkozó javaslatot nem vehetjük komolyan, mert biztos tudomásunk van

arról, hogy a javaslatot tevő albizottság maga is megdöbbent saját javaslatának a hatásától. Biztos tudomásunk van arról is, hogy az albizottság tagjai között is akad olyan, aki a javaslatokat nem fogja megszavazni.

A többi albizottság helyesebben fogta föl a föladatát. Nem azt kereste, hogyan lehet valamit a papiron produkálni, hanem van-e olyan kiadás, a melyet meglehet szüntetni, vagy legalább redukálni lehet a nélkül, hogy az a főváros fejlődésének a rovására történnék. Egyik-másik albizottságnak sikerült kimutatnia, hogy itt vagy ott egy napidijast szélnek lehet ereszteni. Egyik-másik intézkedéssel 2—3000 koronát meglehet takaritani. A bizottságnak eddig ismeretes összes komolyan vehető megtakaritása százezer korona sincsen. Pedig több mint négy millió kellene.

Ma tehát tisztában vagyunk valamennyien, tisztában kell lennie vele a bizottságnak is, hogy munkája a számokat illetőleg kudarczot vallott. Azért nem tartjuk hiábavaló munkának, a mi eddig történt, mert legalább harmincz városatya alaposan megismerkedett a főváros háztartásával. De hát a szerzett tapasztolatokat nem lehet beállitani a jövő évi budget tételei közé a deficzit fedezéseül.

A kérdés, hogy mi lesz a deficzittel, a bizottság müködése után is nyilt kérdés marad. Csak az bizonyos, hogy a deficzit fedezéséről más uton kell gondoskodni. S itt kezdődik a bizottság müködésének a veszedelme. Ha sokáig folytatják még a számbelileg eredménytelen müködést, a tanács kénytelen lesz majd a tizenkettedik órában a lakásbér adóhoz hasonló javaslattal előállani s a törvényhatóság kényszerhelyzetbe jutván, kénytelen lesz még olyan őrült javaslatot is, mint a lakásbér adó komolyan venni s esetleg meggyőződése ellenére beleharapni.

A tanácsnak nem szabad tétlenül néznie a bizottság müködését, hanem idejekorán gondoskodnia kell a deficzit fedezetéről, hogy a törvényhatóságnak ideje s módja legyen a javaslatok higgadt és lelkiismeretes megfontolására.

A királyi palota.

A budavári királyi palota épitkezése a befejezés felé közeledik. Nehány hónap mulva leszedik az uj palota kupolacsarnokának állványait és akkor a maga teljes szépségében lesz látható az a remekmü, melyet halhatatlan müépitészünk, néhai *Ybl* Miklós tervezett.

Annak idején, mikor a királyi palota kibővitésének terve felmerült, ugy akarták megvalósitani, hogy a régi épülethez a várhegy nyugati lejtőjén épitsenek egy uj szárnyat, de ez technikai nehézségek miatt elmaradt. Ugyanis Ybl ugy tervezte az uj szárnyat, hogy mesterséges támasztófalakon épült volna ki a palota a hegy tetejénél nagyobb hosszuságban. Ez a terv 1.260,000 forintba került volna. 1891-ben, Ybl Miklós halála után az épitést *Hauszmann* Alajos müegyetemi tanárra bizták, kinek terveit a király jóváhagyta és 5.224,000 forint költséggel az épitkezés megkezdését megengedte.

A régi palotának trónterme amugy is szük volt, tehát ki kellett bőviteni s ezért a régi rész pesti homlokzatát kellett részben lebontani és ujjáépiteni. Ezen kibővités munkálatai 340,000 forintot emésztettek meg. A trónterem berendezése és belső diszitése hasonló marad a régihez. Teljesen uj berendezésük lesz azonban a palotának a Dunára néző részében a trónteremhez mintegy 200 méter hosszuságban csatlakozó uj termeknek. A palota ezen része 304 méter hosszu. A jelenlegi dunai rész tehát a Mária Terézia korabeli régi épületből és a vele egybeépitett uj palotából fog állani, melyeket a nagy kupolacsarnok, mely most épül, fog összekötni.

A Habsburgi-teremhez csatlakozó disztermek, melyek legnagyobbika 724 m² térfogatu, modern, de magyar motivumok szerint lesznek berendezve.

A termek berendezése fejedelmi pompával, a többi szobáké pedig egy előkelő uriház jellegével készül. Történelmi multjának megfelelően lesz az uj palotában a Habsburg-termen kivül Szent István- és Mátyás-terem is. Ezek berendezése és butorai a párisi világkiállitáson is nagy diadalt arattak.

A Szent István-terem belső diszitése román stylusban készült s mennyezete gazdagon aranyozott fafaragványokkal van beboritva.

A király használatára megrendelt házikellékek, mint: ezüstnemü, poharak, porczellán es szőnyegnemüek mind csakis magyar minta szerint és magyar gyárakban készülnek.

A palota kertjét szintén rendezni fogják és pedig oly módon, hogy a kupolacsarnok közepéről és a homlokzat két végéről serpentin alaku lépcsők vezetnek le a falakkal három részre osztott kertbe, mely terasszszerüleg ereszkedik majd le a várbazárig.

A várbazár épületét, mely már kicsit elhanyagolt állapotban van, szintén renoválni fogják.

Ezek a munkálatok egyszerre készülnek el a palota épitkezésével.

Uj gyógyszertár.

A fővárosban egyre szaporodnak a gyógyszertárak, pedig a hatóság százával utasitja vissza a gyógyszertár nyitásra engedélyt kérő folyamodókat, a mig valamelyiknek a javaslatát elfogadja. Az a ritka eset történt meg most a fővárosban, hogy a közgyülés maga határozta el uj gyógyszertár felállitását. A törvényhatóság ugyanis elhatározta, hogy a III. kerületben személyjogu gyógyszertárt állit fel. A határozatot a belügyminiszter is jóváhagyta s igy most már a polgármester kiirta a pályázatot az elnyehrető patikára.

Budapest tanügyi politikája.

A fővárosnak ma nincsen fontosabb ügye, mint a jóléti bizottságnak az a javaslata, amely egyszerre halomra döntené kulturánk eddigi fejlődését, amely kiméletlen kézzel vagdalja le iskoláink fejlődésének legszebb virágait. Nem csoda, ha a tanügy barátai és hivei között valósággal forradalom támadt a barbár javaslatra. Igaza van a magyar közmondásnak, hogy száz embernek is nehéz kihuzni a kutból a követ, amit egy könnyelmüen bedobott.

Nem akarjuk, hogy ezt a kérdést is a megszokott kényelemmel intézzék el a városatyák s azért szükségesnek tartottuk megkérdezni a legilletékesebb szakemberektől, hogy a javaslat mekkora mértékben lehet veszedelmes iskolaügyünkre. A válaszokat a beérkezés sorrendjében a következőkben adjuk:

Sretvizer Lajos

VI. ker. Szív-utczai iskola, igazgatója.

A *szaktanitásnak* az elemi népiskolában, a hol 6—12 éves tanulók tanulnak, nincs helye. Évtizedeken szerzett tapasztalatok bizonyitják, hogy e fokon ugy tanitási, de különösen nevelési szempontból kivánatos az osztályrendszer alkalmazása. Oly helyeken, a hol a népiskolai ügy fejlettebb állapotban van mint nálunk, pl. Svájczban, ugy rendezték be az iskolákat, hogy ugyanaz a tanitó tanit az osztályban minden tantárgyat, még a valláserkölcstanitást is. Az osztályrendszert pedig folyton tökéletesitik olyképen, hogy ugyanazokat a tanulókat 3 éven át ugyanaz a tanitó tanitja, tehát 3 osztályt végez velük. E rendszernek nevelési értékéről csodákat beszélnek. Nagy és végzetes hiba volna éppen azokat a 10—12 esztendős tanulókat, a kik az 5. és 6. osztályt végzik, a szakrendszer szerint tanitani. Bizonyos, hogy azok a tanerők, a kik a saját osztályukból fáradtan jutnak ide, csak azzal fognak majd némileg törődni, hogy a kiszabott tananyagot valahogy feldolgozzák. S éppen ezeknek a tanulóknak, a kik az alsó néposztályból kerülnek ide, el leszen hanyagolva az ő érzületi és erkölcsi világuknak a nevelése.

A fizetési fokozat. A tanitók fizetésének tervezett módositása határozott visszaesésnek mondható. Most is majdnem egy évtizedig kell várnia a fővárosi tanitónak, hogy az I. foku fizetést kapja meg, mely bizony olyan, hogy csak a sulyosabb anyagi gondoktól menti föl a tanitót. Az ujabb rendezés után majd csak 17—18 év mulva éri el a tanitó az I. foku fizetést. A tervezett rendezés részemről a tanitói állást lefokozná a fővárosban. Ha szükségesnek tartjuk a jó iskolákat, akkor a tanitói állás emelését kell a programmunkba fölvenni. Igaza van a nagynevü Diesterwegnek, mikor hirdeti: „Alázzátok meg a tanitót s az iskolákat becsukhatjátok.“

Nem igazságos, nem méltányos, hogy a *tanitónők fizetését redukálják.* A tanitónőtől ugyanolyan képesitést kivánnak, mint a férfitanitótól s hogyha hasonló munkát teljesit, akkor az az igazság, hogy ugyanabban a dijazásban részesüljön, mint a férfitanitó. Az az ellenvetés van forgalomban, hogy a nőtanitó sokkal többe kerül, mert jóval többet mulaszt az iskolában. Itt is személye válogatja. Igaz, hogy a férjezett tanitónők életük bizonyos korszakában többet mulasztanak, mint a hajadonok. Meg vagyok azonban győződve, hogy ilyen alkalmakkor azok a tanitónők készséggel megfizetnék helyettesitésök költségeit, már csak azért is, hogy ne hányják majd szemökre ezt a mulasztást éppen akkor, mikor ők életet adnak, vagyis, mikor legközelebb állanak a minden életet adományozó Teremtőhöz.

A *hitoktatás* ügyében véleményem a következő: A községi iskola czélja, hogy a község valamennyi lakosának gyermekeit felekezeti különbség nélkül tanitsa, nevelje együttesen. Ez a nevelés *vallás erkölcsi alapon* történjék ugyan, de minden *felekezeti* szinezet nélkül. Hogyha arról volna szó, hogy a tanitó oly vallás-erkölcsi oktatásban részesitse tanitványait, melyeken valamennyi felekezet gyermekei résztvehetnek, akkor azt mondanám, nagyon helyes, mert ezzel a lépéssel is csak az *osztályrendszer tökéletesbitését* mozditjuk elő. Azonban itt a községi tanitótól felekezeti vallásoktatást kivánnak, a mi merő ellentétben van a községi tanitónak a hitfelekezeti szempontokon fölemelkedő müködésével. Csak nem akarnak belőle olyas valamiféle *kétlaki lényt* formálni?

A *tanitót választó* polgármester ép oly kevéssé ismerheti a választandó egyéneket, mint a szavazó tanácsnokok. Fődolog, hogy megbizható információ alapján s az igazságos és méltányos követelményeknek megfelelő módon történjék a tanitók alkalmaztatása.

Tanos Imre

a Nefelejts-utczai iskola igazgatója.

Hozzám intézett felhivása folytán van szerencsém véleményemet a következőkben nyilvánitani.

1. *A szaktanitást az elemi iskolában* paedagogiai szempontból határozottan veszedelmesnek tartom. Ezen rendszer ugyanis az iskolának csak tanitási feladatát tartja szem előtt és a tulajdonképeni főczélt: az ifjuság helyes nevelését nem létezőnek tekinti. Öt-hat, esetleg több tanitó által akarja a tanulókat a közhasznu ismeretek elemeinek birtokába juttatni, holott egy tanerő megfelelőbben oldhatja meg ezen feladatot. A szaktanitás megnehezíti a tanitványok alkalmazkodását az iskolai fegyelemhez. A gyermekek a sok tanitónak nem mindenben egyező eljárása következtében maguktartásukban bizonytalanok és kételkedőkké lesznek. A fegyelmezés lazább és mindegyre nehezebb lesz. Ha a tanitó állandóan ugyanazon tanitványokkal foglalkozik, inkább részesitheti őket egyéniségöknek megfelelő eljárásban és viszont a tanitványok inkább képesek tanitójuk követelményeinek eleget tenni.

Ezen eminens hátrányhoz járul még, hogy a szaktanitás miatt még oly osztályokban is, melyekben tulnépesség miatt nem szükséges a félnapos tanidő behozatala, félnapos tanitást kellene életbeléptetni, mivel különben nem jutna elég tanerő a szaktanitásos osztályba.

Felemlitem még, hogy a nevelési hátrányokért és laza fegyelemért, mely a szaktanitásból okvetlenül következik, felelősségre vonni senkit sem lehet a közremüködő tanerők közül. Hanem felelős lesz ezekért

azon rövidlátó takarékoskodási mánia, amely egy hibás közigazgatás pénzügyi hátrányait a közoktatás ötletszerű szervezésével véli helyrehozhatónak.

A szaktanitás minden veszedelemért csak a költségek apasztását adja cserébe, de korántsem olyan mérvben, mint hiszik azok, akik egyszerű számtani müvelet által a szaktanitás révén a tanerők munkakötelezettségét teljesen kihasználhatni vélik. Mert legfölebb 15—20 osztály tanitását lehet ily módon ellátni. Hogy mily áron? az kitünik az elmondottakból.

2. *A tanitók fizetési fokozatának tervezett módositása* nemcsak méltánytalan a tanitóság iránt, melyet megfosztana a főváros életviszonyainak megfelelő javadalmazásától és állandóan anyagi gondokkal terhelne; de önző igazságtalanság is, mikor a főváros többi alkalmazottainak a tanitók javadalmát messze tulhaladó illetményeit érintetlenül hagyja. Nem is hiszem, hogy ezt a tervezetet Budapest székesfőváros köztörvényhatósága valaha is elfogadná. Ha a főváros pénzügyi helyzete valóban annyira kétségbeejtően kedvezőtlen, hogy még a fővárosi alkalmazottak illetményeinek leszállitása is elkerülhetetlen, ugy ezen leszállitás valamennyinél alkalmazandó; ha pedig nem valamennyinél szükséges, ugy a leszállitást nem a kis javadalomban levőknél, hanem azoknál kellene kezdeni, akiknek még tetemes redukáczió után is bőven elég marad tisztességes és gondtalan étetmódra.

A tanitónők fizetésének esetleges leszállitása kérdésében véleményem a következő. A tanitónők munkája hajadon korukban rendszerint a tanitókéval egyenértékü. Férjes állapotban azonban szülői és hitvesi gondok gyakran vonják el őket az iskolától és ekkor azon odaadó hivatásérzet, mely hajadon korukban oly előnyösen érvényesült az ifjuság nevelésében, hiányzik. A tanitónő gyengébb fizikuma és női volta szükebb határt szab munkaképességének és ezért — bár kötelességei teljesen azonosok a tanitóéval — kevesebb munkaidőt tud kitölteni mint a férfi-tanitó. A családi bajok és háztartási teendők inkább akadályozzák őt hivatalos teendői megfelelő ellátásában, mint a tanitót. Ezeket figyelembe véve és tekintettel arra, hogy társadalmunkban a családfentartás gondjai nem a feleséget illetik, habár annak keresete is gyakran jól esik, különösen nagyobb családnál, épen nem tartom igazságtalannak vagy méltánytalannak, ha a férjes tanitónő fizetése leszállittatik.

4. *A hittannak a tanitó által való tanitása* a helyes vallás- erkölcsi nevelés szempontjából felette kivánatos. A felekezetek által megbizott hitoktatók megfelelő tanitói minősités nélkül végzik jelenleg a hitoktatást; ki-ki a maga módja szerint azon igyekezve, hogy tanitványaik vallásuk tanaiból minél többnek elrecitálására képesek legyenek. A tulajdonképeni erkölcsi nevelés rendszerint elvont hittani tételek betanitásából áll. A tananyag megállapitásánál a nevelési tudomány követelményeire nem tekintenek. Ezen kérdésnek megfelelő rendezése előreláthatólag a felekezetek ellenzésével fog találkozni, kik eddigelé törvényes jogosultságukra hivatkozva még látszólag sem feleltek meg ebbeli kötelezettségöknek a közs. iskolában, ha a hitoktatás költségeit nem fedezte az iskolafentartó.

A népiskola alsó osztályaiban kizárólag a tanitók tanithatnák felekezetjökbeli tanitványaikat hit- és erkölcstanra, mig a felső osztályokban csak részben végeznék ezen teendőt, részben pedig az illető hitfelekezetek lelkészei tanitanának.

5. *A tanszemélyzetnek a polgármester által való kinevezése* paedagogiai szempontból alig bir jelentőséggel. Mert a kinevezés mellett is érvényesülhet a protekczió. A helyzet csak a pályázók és tanácsnokok előnyére annyiban fog változni, hogy előbbiek nem lesznek kénytelenek a tanács összes tagjainak pártfogásáért fáradozni, utóbbiak pedig felmentve lesznek kérvényezők és protektorok ostromától.

Hegedüs Zsigmond

a Rökk Szilárd-utcai iskola tanitótestülete nevében.

A folyó iskolaév határozottan rossz hatással volt az iskolaügyre Budapesten. Az év elejétől kezdve majdnem folytonosan olyan kérdések voltak napirenden, melyek a tanügy terén müködőket elkeseritették, a tanitás sikeréhez kivánatos nyugalmuktól megrabolták. Kezdve az „Üsd vissza“ és a „Tanbetyár“ áldatlan hercze-hurczáján egészen a főváros tanügyi politikáján történendő ujitásokat kisérő véleménynyilvánitásokig igen alkalmas dolgok voltak arra, hogy még a tanitó embernél kevésbbé érzékeny lelkeket is felháboritsanak. Nem gondolná-e tisztelt Szerkesztő ur, hogy mindezen dolgok kihatással lehettek talán az iskolára is?

Hogy a tisztelt Szerkesztő ur kérdésére megfeleljek, okvetlenül ki kellett térnem az itt felhozott dolgokra, mert általánosan ismert dolog, hogy másmás formában történvén ugyanegy dolog, mindig másmás hatást szül.

1. *A szaktanitás* kérdésére egyszerüen azt mondhatom, hogy ez az egész vonalon keresztülvive olyan képtelen, abszurd órarendbeosztást fog eredményezni, hogy a főváros polgársága, a szülők rövid idővel életbeléptetése után könyörögni fognak, hogy ez megszüntettessék. Egyes osztályoknak oly sok lesz a betöltetlen lyukas órájuk, hogy a fegyelmezés ugyszólván lehetetlenné fog válni. Meg nem dönthető és bárminemü ellenérvekkel szemben is fennáll, hogy a 10—12 éves gyermekek tanulmányaira, előhaladására határozottan káros befolyással volna, ha több tanerő végezné a kitüzött munkát, mert éppen az ötödik és hatodik osztályokban müködő tanitóknak számtalanszor van alkalmuk tapasztalni azt, hogy a középiskolákból kiakolbólitott első- és másodosztályu tanulók, a kik azután ujból az elemi iskola védőszárnyai alá menekülnek, mennyire nem tudják megemészteni a sokféle módon adagolt tudományt. A főváros tanitói közöt alig akadna egy is, ki szivesen nem adná a 26 órát, ha ezaltal segiteni lehetne a pénzügyi viszonyokon Az elemi iskola 5—6 osztályának gyermekanyaga olyan, hogy azokat csak egyöntetü elvekkel lehet fegyelmezni, egyöntetü módszerrel oda formálni, hogy az iskolában töltött két évből valami hasznuk is legyen, feltéve, ha nem az a czélunk, hogy a gyermek csak az időt ott töltse.

2. A takarékoskodás mindenütt helyén van, ha a helyzet ugy kivánja, még a tanitók fizetésénél is. De takarékoskodni csak ott lehet, hol valami fölösleges is van. Legjobb esetben 30 éves korában éri el a fővárosi tanitó a mai viszonyok között azt az igen magas fizetést, melyet annyira irigyelnek tőle, a 2200+660 koronát. Szemére vetik, hogy hát mellékesen mind-

egyik keres még egyszer annyit. Részemről ugyan nem ismerek olyant a főváros egész területén, ki csak felényit is megkeresné, de ha volna is itt-ott egy, bizonyára jól kiérdemelt munka árán szerzi azt meg magának és ha ez a tanügynek kárára nincs, kinek lehetne ellenvetése.

Rendes viszonyok között minden tisztviselő, kinek a tanitóéval hasonló kvalifikációja van, 30 éves korában elérte, vagy jóval tul is haladta azt a fizetési fokozatot, mely a tanitónak legmagasabb fizetésének megfelel. Az uj beosztás ellen tehát semmi kifogásom nem volna azon esetben, ha kimondatnék, hogy szolgálati éveitől függetlenül mindenki eléri az első fizetési fokot, ki 30-ik életévét betöltötte és müködése ellen különben semmi kifogás nincs, mert a tanitónak is van jussa az élethez éppen ugy, mint más ember fiának.

3. Hasonló munka hasonló javadalmazást érdemel. A *tanitónő* ugyan annyit dolgozik osztályában, mint a férfi és igy csak pirulva tudok arra gondolni is, hogy egy tanitónő mai fizetési viszonyaink között kevesebbet kapjon, mint férfi kartársa. Hiszen mai fizetése ugy is csak annyi, hogy éppen valahogyan tisztességesen megélhet belőle. Mulasztásaik pontosabb ellenőrzése talán apaszthatná a kedvezőtlen arányt, mely a férfiakéval szemben fennáll, de egyesek bünét felróni a köznek, nem egészen helyes dolog.

4. Hogy miképen gondolják eligazitani a vallástan tanitását az osztálytanitó által, erre igazán nem tudnék felelni. Talán az izraelita osztálytanitó oktassa saját osztályának görög keleti vallásu gyermekeit? Még a katholikus vallásu tanitó sem vállalhatná magára nyugodt lélekkel ezen feladatot, mert ez szerény véleményem szerint határozottan kárára volna a gyermek valláserkölcsi nevelésének. Manapság, mikor ugy is olyan nagy a féltékenykedés a vallás kérdéseiben, ezt a dolgot bolygatni szerintem annyi, mint erőnek erejével üszköt dobni az ugyis gyulékony anyag közé. Áldatlan harczok egész sorozatát vonná ez maga után anélkül, hogy tetemes hasznára válnék a főváros pénzügyének.

5. A tanitók választásának módja igen nagy paedagógiai következményekkel járhat. Az áldatlan protekczió következtében megeshetik, hogy arra érdemetlen szoritja ki helyéből azt, ki talán jól megállaná helyét. Megtörténik ez a mai választási rendszer mellett is, mennyivel inkább történhetnének baklövések, mikor egy személyre volna bizva a választás joga.

Igazán helyes választás talán csak ugy volna elérhető, ha az egyes tanitótestületek az igazgatóval egyetemben ajánlanák a megválasztásra érdemeseket a tanügyi osztály vezetőjének, ezek közül választana azután a tanács, ugy mint eddig.

Minke Béla

a Kápolna-téri iskola igazgatója.

1. A szaktanitást az elemi iskolában pedagógiai szempontból a tanulók nevelésére és tanitására károsnak tartom. A zsenge gyermek szellemi és erkölcsi valóságát szétforgácsolva fejleszteni, bárha közös szándékok és megbeszélések alapján is történik az eljárás, nem lehet oly biztos és tökéletes, mint az egy tanitó minden kölcsönhatást egy czél felé öszpontositó tudatos eljárása. Egyedül az ének szakszerü tanitását tartom czélszerünek, mert a zenei érzék és hallás különleges egyéni képesség.

2. A tanitók fizetési rendjének módositása, amennyiben a fizetés csökkentésével és nem csupán esetleg helyesebb beosztásával járna: méltánytalan. A tanitói munka becse és értéke időközben nem szálhatott és nem is szállott alá. A megélhetési viszonyok kedvezőbbek nem lettek. De e viszonyok időszaki hullámzása különben sem lehet mértékadó a fizetés mennyiségének megállapitásánál ott, hol egész életre szoló állások betöltéséről és dijazásáról van szó. Az a körülmény pedig, hogy a székesfőv. tanerői között akadnak számosan, kik egyéni különféle tulajdonságaik, rátermettségük vagy kedvező összeköttetéseik révén a pályával összeférő tisztes mellékkeresettel türhetőbb, talán kedvező anyagi viszonyok közt élhetnek akkor, midőn a legnagyobb rész takargatja bajait, küzd a megélhetéssel; ezen kiváltságosak helyzete nem lehet ok arra, hogy a többire csapás méressék. Ezen a pályán pedig az anyagi előhaladás legnagyobb foka is csak annyi, hogy bármely szorgalmas, tisztességes, kissé tanultabb, némileg ügyes és szerencsés iparos megélhetési és anyagi gyarapodást feltüntető viszonyai irigylésre méltók lehetnek.

3. A tanitónők fizetésének leszállitása ma már, mikor az alapkészültségük a féri tanitókétól alig különbözik, mikor elvárható, hogy munkájuk minősége a férfi tanitóéval egyenlően jó legyen, sőt a szorgalmasabb, korukhoz képest fejlettebb és engedelmesebb, figyelmesebb természetü, tehát könnyebben nevelhető és oktatható leánynövendékekkel eredményesebb lehet és ezt számos esetben tanusitják is, ekkor a fizetés leszállitás nem indokolt. Ámde a fizetés meghagyása mellett az erők fokozottabb kihasználása az igazságos és méltányos eljárásnak megfelel. És ezen elv, mivel igaz alapja van, nem sérthet, nem bánthat, nem károsithat senkit. A szellemi munka és az ezzel járó anyagi erő méltányos és igazságos megosztása mellett a férfi és nőtanitók között a teljes egyenjogusag érzetét és alapját veti meg és kiküszöböli a netán fenálló ellentétes érzelmeket és a munkájukat biraló különböző felfogást. És ekkor a nőiességre való gyakori hivatkozás tekintetei is elesnek. Most azonban még számadatokkal lehet bizonyitani, hogy a férfitanitók több munkát végeznek az ugyanazon javadalmazásu tanitónőknél. Társadalmi tekintetekből a fizetés csökkentése jogosultnak vehető volna.

4. A valláserkölcsi nevelést a mostani rend alapján is megvalósithatja minden tanitó és a ki hivatása magaslatán áll, ezt meg is teszi. Az egy Istenben való hit, a felebaráti szeretet, a becsületesség és az ezek alapján induló jó cselekedetek müvelése stb. minden vallás sarkkövei képezik. A tisztán felekezeti jellegü oktatás és nevelés maradjon a felekezetek kezében, annál is inkább, mert az ide vágó rendszerváltozás a tanitó személyzet kellő beosztása miatt is kivihetetlennek látszik. Különben a hittan tanitására a tanitó szakszerüleg képezve sincs.

5. Ahhoz, hogy a tanitót a tanács válassza-e vagy a tanügyi osztály ajánlása alapján a polgármester nevezze-e ki: a pedagógiai jelentőség kérdését hozzáfüzni — nézetem szerint — nem is volna szabad. Ez tulajdonképen csak mint közigazgatási hatalmi politika kérdése merülhet fel. Mert, ha nincs befolyá-

solva a választás vagy — e mellett is — csak a fel ismert kiváló erők nyernek a kellő helyre megfelelő alkalmazást: a választás rendje és formája szerencsés lehet és az ügy javára szolgálhat. Ellenkezőleg bárk eszközli a választást, avagy kinevezéssel cseréltessék föl: az ügyre vonatkozó hátrányai nem maradnak el.

Az iparoktatás.

A tanügyi osztály uj javaslattal lépett a tanács elé. Az iparoktatást akarja szakirányuvá fejleszteni, Az inasiskolákkal sehogysem tud boldogulni a város. Évről-évre kisérletez, hogy valahogyan megegyeztesse az iparnak és a pedagógiának sok tekintetben ellentétes érdekét. Eddig nem sikerült czélt érnie. Vagy a pedagógia nyomult előtérbe az ipar rovására vagy megforditva. Most végre sikerült olyan javaslatot készíteni, amely egyik érdeket sem szolgálja, hanem egy harmadikat, a főváros pénzügyi helyzetét. Szerencsétlen időben fogtak a javaslat megszerkesztéséhez. Most a városházán csak a takarékosság járja. Ennek a jegyében kell születnie minden javaslatnak.

A jóléti bizottság forgat most meg minden javaslatot s először is azt nézi, mennyit takaritanak meg vele. Ha van megtakaritás, akkor jó a javaslat, ha mindjárt lenekestül föl is forgatja az egész kulturánkat.

Az iparoktatásról szóló javaslatnak is csak az az érdeme, hogy a számok ügyes csoportositásával 35.000 korona megtakaritást tud kimutatni. Tényleges megtakaritás-e ez, vagy csak számbeli, nem is kutatjuk. Az iparoktatás ügyét nem lehet, nem szabad ebből a szempontból elbirálni. Jó inasiskola lesz-e az uj szervezet alapján? Csak ez a kérdés. Ez azonban nagyon fontos. Ha betekintünk a mühelyekbe, azt látjuk, hogy az inasok száma mindenütt fogy. Azelőtt divat volt az inasgazdálkodás, most pedig, amelyik mester csak teheti, nem tart inast, nem nevel jövő iparos nemzedéket. Két oka van ennek, az ipartörvény fogyatékossága és az inasoktatás rendszertelensége. Az uj javaslat pedig még sokkal nehezebbé teszi a helyzetet, mint volt eddig. Emellett megbolygatja az elemi iskolai tanitást is. Hogy a tervezett inasoktatás megvalósulhasson, meg kell változtatni az elemi iskolák tanitási idejét. Szóval áldozat minden vonalon.

Mindez azért, hogy 35.000 korona megtakaritást lehessen kimutatni.

A tervezet egyszerüen az egyes iparágaknak kijelöl egy-egy iskolát s azt mondja, hogy ez a szakirányu iparoktatás. Kimondja, hogy a 643 szabóinas a főváros minden részéből a Kazinczy-utczai iskolába vándoroljon, a suszterinas a Nyár-utczába s igy tovább.

Jogasan hittük, hogy az inasoktatásnál legalább azt az elvet fogják megvalósitani, hogy nem zsufolnak egy iskolába ezer gyereket. Ez sem történt meg. Az Ersek-utczai iskolát 982 sokszorositó inasnak jelölték ki.

Az igazgatóknak és tanitóknak régi panaszuk, hogy a leányiskolákban is van inasoktatás. A rakoncátlan inasgyerekek szemérmetlen dolgokkal firkálják tele a falakat, faragnak mindenfélét a padokba, amelyekben másnap a leánygyermekek ülnek. Az uj tervezet nemcsak nem segit ezen a bajon, hanem még fokozza.

Az inasok összezsufolását érdekes érvekkel támogatja a javaslat. Azt mondja, hogy az inasgyerek most is jár a mühelytől távolabb eső iskolába s egy-egy iskolába 7—8 kerületből is van inasgyerek. Arra azonban nem gondol a javaslat, hogy ez csak kényszerüség. Az iskolaév folyamán a mester más kerületbe, az iskolától távolabb költözik, de az inasát kénytelen tovább is az iskolába küldeni. Azt még sem lehet kivánni egy mestertől sem, hogy a mühelyének megválasztásánál az legyen az irányadó, hogy az inasa melyik iskolába jár.

Az előterjesztés igy csoportositja az egyes iparágakat:

A) szakirányu iskolák:

a *diszitők részére*: a IV. kerület gróf Károlyi-utczai elemi iskolában;

az *ékszerészek, ötvösök részére*: az V. kerület Lipót-tér elemi iskolában;

a *géplakatosok részére*: 1. a III. kerület timár-utczai elemi iskolában; 2. a VI. kerület Külső váczi-uti elemi iskolában; 3. a IX. kerület Bakács-téri elemi iskolában; 4. a X. kerület Szt-László-téri elemi iskolában;

a *lakatosok részére*: 1. a III. kerület timár-utczai elemi iskolában; 2. a VI. kerület angyalföldi elemi iskolában; 3. a VII. kerület Wesselényi-utczai elemi iskolában; 4. a X. kerület Szent-László-téri elemi iskolában;

a *sokszorositók részére*: a VI. kerület érsek-utczai elem iskolában;

a *szabók részére*: a VII. kerület Kazinczy-utczai elemi iskolában;

a *czipészek részére*: 1. a II. kerület Margit-köruti elemi iskolában; 2. a VII. kerület nyár-utczai elemi iskolában;

a *müszerészek részére*: a VII. kerület dohány-utczai elemi iskolában;

a *bádogosok részére*: a VIII. kerület Szentkirályi-utczai elemi iskolában;

a *faiparosok részére*: a VIII. kerület Rökk Szilárd-utczai elemi iskolában;

az *épitő-iparosok részére*: 1. a II. kerület Margit-köruti elemi iskolában; 2. a VIII. kerület Baross-utczai elemi iskolában;

a *hentesek és mészárosok, a sütők és a borbélyok részére* a VIII. kerület Bezerédy-utczai elemi iskolában.

B) Általános irányu iskolák:

az I. kerület szarvas-téri elemi iskolában; a II. kerület Margit-köruti elemi iskolában; a III. kerület timár-utczai elemi iskolában; a VI. kerület angyalföldi elemi iskolában; a VIII. kerület Bezerédy-utczai elemi iskolában; a VII. kerület Kiszuglói elemi iskolában; a X. kerület Szent-László-téri elemi iskolában.

Az ügyosztály konkrét javaslatai a következők:

1. A jelenlegi általános irányu iparostanoncziskolák a közölt tervezet szerint szakirányu iskolákká szervezendők át.

2. Az elméleti oktatás ideje két napra teendő, 3—3 órán át, két csoportban és pedig: az egyik csoport hétfőn és szerdán, a másik csoport kedden és pénteken részesüljön délután 4—7 óráig oktatásban.

3. Ugy az elméleti, valamint a rajzosztályokba 50—50 tanonez vehető fel.

4. A tanonczok iskolába járása akként szabályozandó, hogy az iskolába rendszerint csak a szerződésük megkötése után következő szeptembertől kezdve járhatnak; tanév közben csak kivételesen iratkozhatnak be.

5. Az igazgató egyik elméleti tárgyat tanitsa s heti óraszáma 4 (négy)-ben, illetőleg 2 (kettő)-ben állapitandó meg.

6. A tanterv egyelőre, ideiglenesen, változatlan marad, egy év alatt azonban minden szakirányu iskolának specziális tanterve kidolgozandó.

7. A jelenlegi iparostanonczi skolák szakgyüjteményei és könyvtárai leltározandók s egy központba beszolgáltatandók, ahonnan azok a megfelelő szakirányu iskoláknak fognak kiadatni, a szükséghez képest esetleg kiegészitve.

Ezek után még csak két megjegyzésre szoritkozunk.

Az egyik az, hogy a javaslat elfogadása esetén mindenesetre gondoskodni fogunk arról, hogy ennek megfelelő utasitás is adassék ki az igazgatók részére.

A másik az uj szervezet életbeléptetésének idejére vonatkozik. Kivánatosnak tartjuk, hogy az uj szervezet már a legközelebbi tanév elején: *1901. évi szeptember 1-vel életbe lépjen.*

A Rókus-kórház.

Arra az otromba nagy épületre, mely torzszülöttje már a karcsu Kerepesi-utnak, a szürke, lapos *Rókus-kórház*, bármennyire is fölzavarja az idegeket, mégis kegyelettel hat ránk. Van valami abban a nagy épületben, ami, ha agyarkodva, mogorván is hat az emberre, de megkapja a lelket s a multak emlékével békit ki. Sok, nagyon sok embernek van valami tudni valója a szürke épületről, kit a megkönnyebbülés og el láttára, mert valami szeretettje szerencsésen került ki onnan a tudós orvosok kezei közül, vagy a bánatos emlék szallja meg, mert ott vesztette el azt, ki legközelebb állt hozzá.

E támadt hangulatok mind a kózház legendája . . .

Egy világvárosnak induló metropolisban azonban a hangulatok csak addig hatnak, mig a tót napszámosaink csákányai minden kő lefejtésével nem ütnek egyet a hangulaton is. E sors vár majd a Rókus-kórházra is. De hogy mikor, arra bajosan tud megfelelni *Halmos* János polgármester ur, mert az ö uralkodása alatt, mely soká tart s kivánatos is Budapestre, hogy soká tartson, bajosan fog ez megtörténni. Dr. *Müller* Kálmán, a Rókus-kórház nagy tudósa s elökelő igazgatója sem hisz abban, hogy ideális szakállának fekete szine alatt kötelezi hálára a nehéz betegségből fölgyógyult betegeket az uj Rókus-kórházban.

És a Rókus-kórház állani fog még ott és ugy, nagyon soká, mint most, ahogy van.

Pedig . . .

Benn jártam a kórházban. Végig jártam minden zegét-zugát, szorongó lélekkel mentem be s még szorongóbb kedéllyel jöttem ki onnan. Mindent meg kellett látnom, nem magamnak, hanem azért a követelő és szigoru kritikusért, akit mi ujságirók — közönségnek hivunk, akinek kötelességünk az utolsó betüig beszámolni.

Müller Kálmán igazgató és *Farkas* László gondnok fogadtak s mondhatom, nem az ujságiróval szemben megszokott hivatalos udvariassággal mutatták meg a kórházat, hanem egyikét ama emberüknek látták bennem, aki a betegeket tekinti első sorban s azokért óhajt valamit tenni a sötét épület sorsában.

Ismerem Budapest minden kórházát, a régieket és az ujakat. Mind tündöklik a tisztaságtól s pedans rendesség van bennük. De azt is nyugodt lélekkel mondhatom, hogy egyik sem áll fölötte a Rókus-kórháznak. A vezetőknek a tisztaságra esik ott a legnagyobb gondjuk, de hiába, ott, hol a megfeszitett jóakarat sem tud mást alkotni, ott, sajnos, nagyon szomoru állapotok vannak.

Vegyük első sorban a *főző-konyhát.* Abban naponta 8000 adag ebédet főznek. Mekkora helyiségben? Egy nagy számu családnak, vagy egy középszerü restaurácziónak kényelmesebb konyhahelyiségei vannak. Körülbelül 30—40 ember van a konyhában naponta elfoglalva, oly helyiségben, ahol alig férhet meg 8—10 ember. Naponta négyszer főznek. Tessék oda menni s megnézni, a szük helyiségek miatt, hogy szoronganak, hogy törik magukat s törnek le az emberek. S ami csudálatos, az megint *Müller* igazgató érdeme, az ételek tisztasága ellen egy szó sem eshetik. Ilyen konyha, nem hiszem, hogy a mucsai kórházban is volna. És ez van a mi ragyogó fővárosunk közepén levő kórházban.

Ott van aztán a *mosó-konyha.* Pinczében van, mélyen, a gőznek nincs utja, merre föltörhessen. Bárki higyje el, emiatt még baj lesz, sulyos baj, mert egy napon az a harmincz mosóasszony s mit tudom én még hány apácza ott pusztulnak el a konyhában. És még tovább, sok egyéb, minek a leirását nem engedi meg e lap kerete.

És a hatóság, mit gondol a tisztelt adófizető polgárság — mit tesz mindezzel szemben? Annak csak arra van gondja, hogyan ünnepeltesse az iskolás gyerekekkel a kerületi törzsfőnököket s merre teremnek azok a pávafarkas legyezők, amelyekkel a jóléti bizottságot hüsitsék a reform munkájában keletkezett izzadtságcsöppektől. Hiába való itt személyes, közérdekü és hirlapi figyelmeztetés, süket füle van itt a hatóságnak, ugy gondolkozik az a vén Rókusról, hogy azért vén Rókus, hogy épp azok az állapotok legyenek benne, amik vannak, mert másként kifogás alá kerülne mnumizmatikai szempontból.

Ámbátor igaza van a municzipiumnak. Ne csináljon addig semmit, mig a Rókus össze nem dül. Ha strikte vesszük, ez is a hatóság feladata.

Mert. Hol van az megirva, hogy Budapest főváros még tovább tartozik viselni a kormány feladatainak a terheit? Már pedig ma már a Rókus-kórház ügye kezd kikerülni a város kezei közül s lassan átmegy s részben át is ment már a kormány rendelkezése alá.

Ha megcsinálta a kormány az ő ravasz betegápolási törvényét, azzal együtt vegye át a kórházakat is. Igy át kell vennie a Rókust is, még pedig azért, hogy helyette, de nem a helyébe, egy uj állami központi kórházat épitsen, mely országos legyen.

Azért azonban ne higyje a főváros hatósága, hogy ő kibujik a kötelezettség alul. Nem. A hatóság most, ez idő szerint tataroztassa ki a kórházat s szüntesse meg az ottani ocsmány állapotokat.

Ezt megkövetelik már a betegek is, de elvárhatja — *Müller* Kálmán igazgató is.

K. Mészáros Dániel.

Zónák a vizben.

Moslék és háton úszó vizipoloska.

A székesfőváros lakossága körében több oldalról keserves panaszok érkeztek a fővároshoz, hogy a vizvezeték vize már ihatatlan. A cseléd, vagy a takaros háziasszony megereszti a csapot, abban a reményben, hogy majd ivóviz fog belőle kicsurogni, s ime, Uram fia, mi jön ki a csapból: moslék! Egyik lakásban pláne — mint mondják, — egy jól táplált malacz is kidugta a csapból a szögletes, rózsaszin orrát a kicsurranó viz után, kinosan röfögve, hogy miért rabolják el tőle a háziak az ő legkedvesebb italát? Ez azonban nem bizonyos, hogy megtörtént. A mi bizonyos, az az, hogy a számtalan panaszra a főváros elrendelte a vizvezetéki viz megvizsgálását, s a vizsgálatot végző hivatalos közegek megállapitották, hogy a vizvezetéki csőből gyakran csakugyan moslék jön. Megállapitották azonban — és ez az, a minek Budapest vizvezetékének fejlődésére nézve rendkivüli fontossága van — azt is, hogy ez a moslék mindenütt hetenkint csak egyszer jut a vizvezetéki csapra, mert a főváros vizvezetéki hálózatában — ugymond a jelentés — zónák vannak, s ezek közül csak minden hetedik napban kerül a sor a moslékzónára.

Őszinte hazafias örömmel vesszük tudomásul ebből a jelentéséből, hogy hazánk nagyemlékü ministerének, Baross Gábornak zónarendszerét a vizvezetéki igazgatóság is átvette, mert ezzel olyan lépést tett a főváros vizvezeté e terén, a mely szükségképpen egész sor hasznos következményt von minden bizonynyal maga után. A zónarendszer által a viznek a csőhálózatban való forgalma, épp ugy, mint a vasuti sinhálózat révén a személyforgalom is — jelentékenyen föllendül és általában az egész vizvezetéki rendszer könnyen és tisztán áttekinthető lesz.

A zónarendszer révén a vizfogyasztó közönség mindennap más-más vizet ihatik, s mily kényelmes lesz például, ha a közönség már előre tudja, hogy másnap, harmadnap, ötöd-, sőt hetednap is, melyik zónáju, tehát melyik minőségü vizet fogja inni. Csakhogy ekkor a vizvezetéki igazgatóságnak természetesen állandó táblázatot kellenne összeállitania a fogyasztó közönség számára, hogy mindenki valóban könnyen tájékozódhassék.

A magam részéről én igy képzelem ezt a táblázatot:

A székesfővárosi vizvezetéki ivóviz zónahálózata:

Hétfő (1-sö zóna): közönséges moslék.

Kedd (2-ik zóna): középfinom moslék, hallal.

Szerda (3-ik zóna): nullás finom moslék, preparált rovarokkal.

Csütörtök (4-ik zóna): legfinomabb első minőségü moslék minden nélkül.

Péntek (5-ik zóna): tiszta ivóviz szeméttel.

Szombat (6-ik zóna): kristálytiszta ivóviz háton uszó vizipoloskával.

Vasárnap (7-ik ünnepi zóna): háton uszó vizipoloska minden nélkül.

Jegyzet: A t. cz. lakók kivánatra már hétköz napokon is részesülhetnek a háton uszó vizipoloska kedvezményében. Ezért azonban külön taksa fizetendő.

Azt hiszem, kedves olvasóim, egy ilyen táblázat a vizvezetéki igazgatóságnak is, a vizfogyasztó nagyközönségnek is előnyére válnék.

Egyszerü.

A központi városháza.

Lázas szorgalommal halad a központi városháza átalakitásának nagy munkája. Néhány hét előtt még maga a müvezetőség sem merte hinni, hogy a határidőre elkészülhet az egész épület s hogy a hivatalok augusztus hó folyamán beköltözködhetnek uj helyiségeikbe. Ma már az ak dályok le vannak küzdve s kitartó szorgalom s megfeszitett munka mellett bár — de az, hogy idejekorán elkészüljenek — most már biztositva van.

Ehhez a terminushoz fontos érdekek füződnek. A bérelt helyiségek legnagyobb része folyó évi november hó 1-ére fel van mondva s egyeseknél a bérleteket csak háromnegyed, esetleg egész évvel lehetett volna meghosszabbitani, a mi természetesen nagy bérveszteségeket jelentett volna. Azonkivül most már a hivatalok minél előbb való egyesitése közóhaj lett s minden halasztás általános kedvetlenkedést szülne. Ezeket tartotta szem előtt a müvezetőség, a mikor daczára a legyőzhetetleneknek látszó akadályoknak nem javasolta a bérletek meghosszabbitását.

Ha katonáék ujra végigjárnák hajdani kaszárnyájuk szárnyépületeit, el se hinnék, hogy ugyanazon helyen járnak. Bátran mondhatjuk különben, hogy nem is ugyanazon épület már az, mert bizony a régiből abban alig maradt meg valami. Eltüntek belőle a hatalmas boltozatos csarnokok a zömök kőpilléreken nyugvó karzatokkal. A régi ablak és ajtónyilások befalazva, más magasságokban uj ablakok, ajtók az egész épületen végig. A főfeladat az volt, hogy az oldalszárnyak emeletsorai egy magasságba jussanak a már átalakitott Granátos-utczai rész emeletsoraival. Ezért kellett lebontani az összes régi mennyezeteket s megfelelő magasságban ujakat készitení. Az uj menyezetek az I. és II. emelet fölött vasbeton szerkezettel készültek; a III. emelet fölött pedig famenyezet van. Most már át lehet járni a Granátos-utczai részről az oldalszárnyakba. Az uj menyezetszerkezetek is nagy nehézségeket okoztak épités közben. A régi 1·20 méter vastag falakban régi felhagyott mászható kéményeket és más üregeket találtak, ugy hogy ezekre nem lehetett a szerkezeti nagy vasakat felfektetni. Ez a körülmény tette leginkább kérdésessé a terminus betartását.

Igen érdekes s szokatlan az alaprajzi beosztás. Olvasóink emlékezhetnek, hogy a megoldás sok vitára adott alkalmat. Eredetileg ugy tervezték, hogy a

beosztás olyan legyen, mint a Granátos-utczai oldalon: Egy mély utczai szoba-sor, előszoba-sor és a régi folyosó megmaradt volna folyosónak. A szobák igy 10—10 méter mélységüek lettek volna.

Ennél sokkal szerencsésebb megoldást talált a müvezetőség. A rendelkezésre állott 14 méter mély traktust felosztották egy rendes 6·5 méter mély szobasorra, egy előszoba-sorra s egy belső 3 méter széles folyosósorra. Ezekenkivül a régi folyosókból végig tágas világos hivatalos helyiségeket alkottak Ezek lesznek a legkellemesebb helyiségek, mert a parkirozandó nagy udvarokra nyilnak

Nagy nehézséget okozott a belső folyosók és előszobák megállapitásának kérdése. Ennek érdekében mindegyik épületszárnyban három-három 11·5 m. hosszu és 4·5 méter széles világitó udvart háritottak ki az épülettömbökből. Ezek kellő világossággal látják el az előszobákat és folyosókat. Ezek kedvéért az egész régi tetőszerkezetet is át kellett alakitani.

Most már elkészültek nagyrészt a válaszfalak is. Ezeket az I. emeleten, a mely alatt boltozatok vannak téglából, a felső emeletsorokban azonban „Rabitz"-szerkezetü czement- és gipszfalakat készitettek. A világitó udvarok mentén mindenütt kettős, egymástól légréteggel elválasztott falak készültek.

Láthatjuk, hogy a helyiségek mind tágasak, kényelmesek és elég világosak lesznek.

Egyes részei az épületnek már egészen el is készültek. A központi levéltár az épület középső szárnyában már nagyrészt véglegesen be van rendezve s igen impozáns képet nyujt.

A templomtraktus II. emeletén a fővárosi muzeumi terem készült el. Itt már fel vannak állitva a királyi palotának, a Mátyás-templomnak gipsz-modelljei s egyéb fővárosi érdekü tárgyak.

Az utczai homlokzatokat is készitik már; ezek a Gránátos-utczai rész épitési modorában készülnek s elég monumontális külsőt fognak kölcsönözni a városházának.

Daczára a számos váratlan körülménynek, a mely az épitkezés folyamán felmerült, az előirányzatot sikerül majd betartani. Ezt főleg az által lehetett elérni, hogy az épitkezésnél minden kikerült és még használható anyagot ismét felhasználtak.

Igy látjuk, hogy az egyik udvarban a kőfaragók állitottak fel mühelyt maguknak. Ezek a régi lábazati köveket dolgozzák át, régi lépcsőket alakitanak ujakká s lépcsőknek már nem használható kövekből párkányokat készitenek.

A régi téglaanyag nagy részét, a vasgerendákat, a tetőzetből kivágott egészséges fagerendákat, deszkákat mind ujra felhasználták az épitkezésnél.

A lépcsőházak helyett a melyek a Granátos-utczai részen lévőkhöz hasonló elrendezésüek voltak, teljesen világos kétkaru lépcsőket készitenek.

Első sorban a tiszti ügyészség számára szánt helyiségek a Rostély-utczai épületszárny I. emeletén fognak elkészülni. A tiszti ügyészség helyét a Károly-köruti oldalon legnagyobb valószinüség szerint a fővárosi statisztikai hivatal fogja elfoglalni.

A nyár folyamán még a Károly-köruti oldal homlokzatát is tatarozni fogják. Ez azonban remélhetőleg nem sokáig marad meg s helyén talán nem is sokára uj monumentális főépület, a most már végleges központi városháza főrésze fog felépülni.

A közgyülésből.

A mult hétről megmaradt tárgyakat a héten szerencsésen elintézték. A városatyákat nagyon érdekelte a sertésközvágóhid sorsa és alaposan megtöltötték a közgyülés termét. *Delmedikó* Ágoston egész könyvtárral és egy külön irattárral vonult föl. Panaszkodott jobbra és balra, hogy a közvágóhidon nem termelnek majd elsőrendü szalonnát s a szalámi gyárosok nem kapnak majd jó hust. Pedig hát nem is ez a szalámi gyárosok igazi panasza. Semmi kifogásuk nem lenne a közvágóhid ellen, ha a vidékről hozott sertéshus után nem kellene megfizetni a vágódijat.

Ez fáj a szalámi gyárosoknak. Bár tiszteletreméltó és rokonszenves ez a fájdalom, még sem lehet föláldozni érte a kész vágóhidat.

Csudátatos volt, hogy *Heltai* Ferencz, aki pedig rendesen csak akkor szokott hozzászólani a dologhoz, ha az antiaktákat alaposan áttanulmányozta, most ugy beugrott mint egy primadonna. Nem tudta a leczkéjét, nem volt argumentuma s még a maga pártját sem tudta meggyőzni. A Józsefváros hütelen lett vezérjéhez. Kár volt őket olyan problema elé állitani, hogy vagy vakon követik a vezért vagy a főváros közérdekét védelmezik. Örömmel konstatáljuk, hogy az utóbbi utat választották.

Nagy része volt ebben *Halmos* János polgármesternek. A polgármester, mint szakember beszélt. Visszagondolt az ősi házba, ahol édes atyja — mint Budapest egyik legnagyobb hentese, — naponként sok hust vágott. Hazulról ismerte a hentes mesterség minden csinját-binját s nem lehetett őt elvont szakfogásokkal megtéveszteni.

A közgyülés óriási többséggel döntött a tanács javaslata mellett s a Delmedikó-féle inditvány lekerült a napirendről. De mégis történt valami figyelemreméltó. *Eulenberg* Salamon figyelmeztette a városatyákat, hogy rossz szolgálatot tesznek a fővárosnak, amikor már előzetesen veszett hirét költik a sertésközvágóhidnak. A sertéskereskedelmünk főleg a kivitelre szoritkozik. Nagyon természetes, hogy a bécsiek nemcsak nem látják ezt szivesen, de köztudomásu, hogy mindent megtesznek csakhogy ártsanak a kivitelünknek. S ime most mi magunk adunk fegyvert a kezükbe. Megvagyunk győződve, hogy a bécsi konkurenczia alaposan fölfujva exportálja majd a közvágóhid ellen tett kifogásokat, E-re pedig igazán nincsen szükségünk.

Nem is olyan nagy kérdés az, mint a minőnek föltüntetik. A szakembereknek be kelleue látniok, hogy a közvágóhid megnyitásának megakadályozása, a mai viszonyok mellett, támadás a főváros érdekei ellen, még pedig hiába való támadás. Ártani lehet vele, de a megnyitást meg nem akadályozhatják. Sokkal üdvösebb és lojálisabb lenne, ha az ok nélkül való kirohanások helyett, szaktudásuk alapján jóakaratulag támogatnák az ügyet, hogy a közvágóhid minél jobban megfeleljen a rendeltetésének s a czéljának.

A városatyákat a közvágóhid sorsán kivül más nem érdekelte. A közgyülés termében gyorsan morzsolták le az előadók a tárgyakat, a társalgóban pedig a legközelebbi tanácsos választásra korteskedtek.

Budapest közegészsége.

Schermann Adolf dr. tiszti főorvos részletes jelentésben számol be a tanácsnak Budapest közegészségi ügyének állapotáról. A jelentés legfontosabb része, a melyben a főorvos a tuberkulotikus halálozás után a kötelező fertőtlenités behozatalát sürgeti.

Három esztendő óta vajudik már ez a kérdés. A főorvos már több izben minden kétséget kizárólag bebizonyitotta, hogy a tuberkulozis ellen való védekezésnek legjobb módja a kötelező fertőtlenités. Érthetetlen azonban, hogy ezt a rendkivül fontos közegészségi ügyet milyen könnyüséggel és lassusággal tárgyalják. Maguk az orvosok sincsenek tisztában azzal, hogy mit csinaljanak a főorvos javaslatával.

Pedig a dolog igen egyszerü. Kivétel nélkül valamennyi orvos egyetért abban, hogy a tuberkulózis fertőző betegség. Csak azt vitatják, hogy a betegség a fertőző, mert a beteg köpetében van a bacilus. A halott már nem veszedelmes. Különös okoskodás. Amig a beteget kezelni kell, addig föl kell tételeznünk, hogy a kezelő orvos minden óvóintézkedést megtesz. A halál bekövetkezte után a szegényebb családnál az egyleti orvosnak többé semmi keresni valója nincsen. A család magára van hagyatva a legválságosabb időben s bizony eszébe sem jut, hogy óvóintézkedésekre is lenne szükség. Ebben a nehéz órában kell közbelépnie a hatóságnak s akkor kell gondoskodnia az élőkről, a mikor ezeknek minden idejét, gondját a halott foglalja el. Az pedig lehetetlen, hogy a kötelező fertőtlenitést csak egyes társadalmi osztályra kényszeritsék. Ennek az lenne a következménye, hogy a szegényebb néposztály a hatóság köteles gondoskodásában üldözést látna s minden áron megakadályozná a fertőtlenitést.

Budapest közegészségügye követeli, hogy ne halogassák tovább ezt a kérdést. Ennek meg kell lennie. Parancsolólag követeli a főváros közegészségügye.

A tiszti főorvos jelentését a következőkben ismertetjük:

Születés és halálozás. A születés és halálozás szempontjából a székesfőváros közegészségi állapota általában kedvezőnek mondható. Tavaly 25 601 született és 13 623 meghalt. A születések száma tehát 11.978-al mulja fölül a halálozások számát. A közegészségi állapot tetemes javulását mutatja az is, hogy a főváros egyesitése idejében 1000 emberre 43·4 a halálozási coeficieus, addig ma csak 19 5-öt tesz ki. Igen szomoru a tuberculózis haláleseteknél a növekedés, mely ma már $2^1/_2$ szerte nagyobb, mint néhány év előtt volt s az összes haláleseteknek $^1/_5$-ét teszi ki. A tuberculózis haláleseteknél szükséges fertőtlenités kérdése azonban még mindig nincsen megoldva. A tiszti főorvos már 2 izben feliratot intézett a tanácshoz, de mindig eredmény nélkül, noha a közegészségi tanács is javasolta.

Lakáskérdés. A tuberkulózis terjedése szükségessé teszi, hogy a lakás kérdést is végre elintézzék. A zsufolt pinczelakások és tömeges éjjeli szállások melegágyát képezik a tuberculózisnak és mért ne rendezhetné a tanács ezt a kérdést, mikor 1900. év végén 5248 lakás állott üresen s ebből a szegényebb osztály által igénybe venni szokott 1 szobás lakásokra 2151 jut. Semmi akadálya nincsen tehát a lakásügy végleges rendezésének.

A heveny gyomorbélhurut-halálozások emelkedtek az utolsó évben, mert 1899-ben 1194 haláleset, 1900-ban pedig már 1311 eset fordult elő.

Egyébb ragályos kórok közül a vörheny 1900-ban csökkent, 1899-ben 2524 vörheny megbetegedés volt, 1900-ban pedig csak 2083.

A hagymáz esetek száma szintén csökkent. 1899-ben 798, 1900-ban pedig már csak 310 hagymáz megbetegedés volt.

A roncsoló toroklob és croup is csökkent. 1899-ben 962, tavaly 803 eset fordult elő. A csökkenés tehát 159.

Az előfordult ragályos betegségeknél a tiszti főorvos az ellenőrzést minden esetben eszközölte s az elrendelt intézkedéseket szükség esetén szigoritotta.

A difteritis serummal való gyógyitásának kitünő eredménye volt. A Szt. László kórházban 191 beteg közül 161, a Szt. János kórházban 92 beteg közül 74, a Stefánia gyermekkórházban 165 beteg közt 138 gyógyult meg. A kanyaró esetek száma 1899-ben volt 5351 esetről 5669 esetre emelkedett. A járvány miatt a főváros iskoláit 14, az óvodákat 7 esetben kellett bezárni. Hólyagos himlő egyáltalában nem fordult elő. A gyermekágyiláz 1900-ban szintén csökkent, 55 esettel kevesebb betegedés volt mint 1899-ben.

A gyermekek ápolása körül 46 esetben történtek oly mulasztások, melyekért a t. főorvosi hivatal kénytelen volt vizsgálatot inditani, melynek eredménye 19 esetben marasztaló volt.

A székesfőváros kerületi szülésznői összesen 731 esetben segédkeztek szegény szülőknél.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 731·049, katona 16.486 Összesen 747.535.

Az elmult héten élve született 454 gyermek, meghalt 276 egyén, a születések 178-al mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 333 törvényes, 121 törvénytelen; nemre nézve 231 fiu, 223 leány. Halvaszületett 18 gyermek, köztük 11 törvényes, 7 törvénytelen.

Születések aranyszáma: 1000 lakosra: 31·6.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 19·3, az egy éven felüli lakosságnál: 15·4, az öt éven felüli lakosságnál: 13·3.

A halottak közt volt 151 fi-, 125 nőnemü.

Az év eddigi 15 hetében élve született összesen 6922 gyermek, meghalt 4656 egyén, a születések többlete tehát 2266; a mult év megfelelő időszakában született 7222, meghalt 4589, a születések többlete volt tehát 2633.

Az élveszülöttek közt volt 287 róm. kath., 3 görög kath.-1 görög keleti, 22 ágost evang, 44 helvét, 1 unitárius, 96 izraelita. Összesen 454. Halvaszületett: 18.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1138 beteget, szaporodás 354, csökkenés 332, maradt e hét végén 1160. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 78 beteget, szaporodás 28, csökkenés 27, maradt a hét végén 79. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 794 beteget, szaporodás 332, csökkenés 305, maradt e hét végén 821. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 835 beteget, szaporodás 160, csökkenés 162, maradt e hét végén 833. összesen ápoltak a mult hét végén 2845 beteget, szaporodás 874, csökkenés 826, maradt a hét végén 2893.

Hirek a városházáról.

Az eskütéri hid

Az eskütéri dunahid épitése szépen halad a megvalósulás felé. A budai és pesti parton hatalmas állványokkal boritva, a két főoszlop már látható. A kőfaragó- és kovácsmunkák a két parton már majdnem készek. A lánczvas alkatrészek szintén készek már. A jelenlegi munkálatok arra szoritkoznak, hogy a már kész lánczkamarák csomóit összekötik a főoszlopokkal. A folyam medrében a caissonokban is serényen folyik a munka. A főoszlopoknak a lánczcsomóval való összeköttése a jövő hó folyamán elkészül s akkor hozzálátnak a két part oszlopának összekötéséhez. A budai és pesti hidfeljárók és a hidfő kőalapzata már teljesen kész s a még szükséges anyag a helyszinén van. A lánczok alkatrészeit s az összes vasmunkákat a magyar áliam vasutak diósgyőri vasgyárai szállitották. Ez év folyamán valószinüleg a két part lánczczal való öszekötése elkészül s a jövő évre csak a hid felszerelés marad. A mérnökök véleménye szerint a hid a kitüzött határidőre 1902. év őszére biztosan elkészül.

A harminczas bizottság a központi segédhivatalban.

A harminczfejü jóléti bizottság nagy buzgalommal folytatja a hivataljárást s lassankint tanulmányozása tárgyává teszi a főváros valamennyi szervét. A szorgalmas müködéssel egyenes arányban halad a furcsa vállalkozás sikertelensége is s ma már magának a bizottságnak a tagjai is egészen máskép gondolkoznak a hivatalok müködése felől, mint a frázis nyeléstől vértolulást kapott közgyülés a nagy felbuzdulás idején.

A bizottságnak egy töredéke, mely Benedek fővárosi törvényhatósági bizottsági tagból és Ágotha László fogalmazóból állott, ma délelőtt a tanács központi segédhivatalainak müködését tanulmányozta. Bejárták a tanácsi iktató hivatalt, hol László Endre iktató vezette őket, majd pedig hosszasan vizsgálták Peller Ágost kiadóhivatali főnök kalauzolása mellett a tanácsi kiadó hivatal müködését. A bizottság pontos számitásokat tett, hogy egyes munkaerők munkaképességét s a végzett munka arányát megállapithassa s valósággal elámult, midőn az egyes másolók elvégzett napi munkáját megmutatták neki. Egyébként azonban szivesen látták, hogy a hajdan igen kevéssé jóhirü segédhivatalban a munka gyorsan és pontosan halad előre.

Szaporodnak a vállalatok.

A főváros a Lipót-körutón tudvalevőleg két négyemeletes bérházat épittet. Az épitkezés föld-, kőmives-, elhelyező- és kőfaragó, valamint ács- és vasmunkáinak versenytárgyalási határideje ma járt le. Az árlejtés iránt örvendetesen nagy érdeklődést tanusitottak a vállalkozók; a mennyiben a föld-, kőmüves- és elhelyezőmunkára összesen 21, a kőfaragó munkára 7, az ácsmunkára 11 és a vasmunkára pedig 3 ajánlat érkezett be. Az eredményt szerdán, e hó 24-én hirdették ki.

Feloszlatott Kárpát-egyesület.

A belügyminiszter az Országos Kárpát egyesületet az alsóbb foku hatóságok javaslatára feloszlatta. A szigoru intézkedésre egyszerüen az adott okot, hogy a hatósági vizsgálat eredménye szerint az egyesület alapszabályszerü müködést egyáltalán nem fejtett ki s az összehalmozott tagsági dijak kárba vesztek. A belügyminiszter rendelete értelmében a tanács felhivta a IX. kerületi előljáróságot, hogy a föloszlatást hajtsa végre.

A rákoskereszturi bonczterem megszüntetése.

Eddig a székesfőváros területén talált törvényszéki és rendőri bonczolást igénylő hullákat a törvényszéki orvostani intézetbe (morgue) vitték, ellenben a vizből kifogott hullákat a rákoskereszturi temető halottas házába szállitották, hol azok napokig is elfeküdtek, a nélkül, hogy a bonczolást végrehajtották volna. A hullák feloszlásnak indulva a levegőt kellemetlen büzzel árasztották el, a mi a legveszedelmesebb megfertőzést idézte elő az egész környéken. A tanács több izben felirt már a kormányhoz, hogy a közegészség szempontjából türhetetlen állapotot szüntesse meg. Több sürgetés után végre most történt meg a várt intézkedés. Ugyanis a belügyminiszter legujabban a törvényszéki orvostani intézetben hütő és fagyasztó készüléket állittatott fel, a mi lehetővé tette, hogy ezentul a vizből kifogott hullákat is a törvényszéki orvostani intézetbe szállitsák bonczolás végett, a mennyiben most már ott a hullákat konzerválni lehet ugy, hogy mindaddig eredeti állapotukban maradjanak, amig csak rájuk nem kerül a bonczolás sora. A tanács a miniszter ujabb rendelkezése alapján értesitette az államrendőrséget, hogy a rákoskereszturi bonczoló termet használaton kivül helyezik s ezentul a főváros területén talált valamennyi hullát az üllői uti törvényszéki intézetbe kell szállitani.

Német nyelv az elemi iskolában.

A német nyelv tanitásának az ügye már évek óta foglalkoztatja a s akköröket. De hiába bizonyitották be a szakemberek, hogy a német nyelv csak fölösleges kölöncz, az illetékes tényezők nem mertek szakitani a multak hagyományaival. Most talán sikerülni fog a tanitóknak dülőre vinni ezt a kérdést. A budai tanitóegyesület közgyülésén ugyanis *Győrffy* János a következő inditványt tette:

Mindnyájunk előtt ismeretes dolog, hogy a székesfőváros közs. elemi iskolákban a német irás, olvasás és nyelvtan ez idő szerint mint kötelezett tanitási tárgy szerepel, annak daczára, hogy a közoktatási törvény a magyar tannyelvü népiskolákban erről emlitést sem tesz, Hogy erre akár társadalmi, akár paedagogai szempontokból mi szüksége van a fővárosi iskolás gyermekeinek, azt nehéz lenne megokolni; de, hogy éppen paedagogiai és társadalmi szempontzkból e studiumot a székesfőváros elemi iskoláiból ki kell szoritani, azt a minden oldalról megvilágitott, egyértelmü szakvélemények igazolják.

Egy éve már, hogy a székesfővsros összes iskolaszékei mint a népiskolák közvetlen felsőb forumai, elfogadták a német

irás-, olvasás- és nyelvnek a székesfőváros elemi iskoláiból való kiküszöbölését s ennek kivitelére megkeresték a székesfőváros hatóságát. A székesfőváros hatóságának szakközege — a közoktatásügyi bizottság — is a mult év október havában magáévá tette az iskolaszékek ez irányu indokolt felterjesztését s arra az álláspontra helyezkedett, hogy a német irás-, olvasás és nyelvet az elemi iskola tanitási tárgyai közül elhagyni s más hasznosabbal helyettesiteni kellene. E határozat óta is elmult egy fél év s azóta mi sem történt.

Tisztelt Közgyülés! Gyorsan mulik el az iskolaév s még gyorsabban eljön a következő. Igen kivánatos volna, ha a reánk következő iskolaév tanulói már megmenthetők lennének a német irás-, olvasás- és nyelv kötelező tanulásától.

Inditványozom azért, mondja ki a „Budapesti (budai) Tanitóegylet" mai közgyülése, hogy: „miután a német irás-, olvasás- és nyelv tanitásának a ssékesfőváros iskoláiban való felesleges és czéltalan voltát s meddőségét a beadott szakvélemények egybehangzóan igazolják, a „Budapesti (budai) Tanitóegylet" megkeresi a székesfőváros tek. Tanácsát az iránt, hogy kegyeskedjék e szakvéleményeket érvényre juttatni olyképpen, hogy a német irás-, olvasás- és nyelv a jövő szeptemberben kezdődő iskolaévtől a székesfőváros elemi iskoláiban ne tanittassék."

Az inditványt a közgyülés egyhangulag elfogadta.

Uj kábelek a fővárosban.

A budapesti általános villamossági r. t. folyamodott a tanácshoz, hogy a Főherczeg Sándor-uteczában, valamint a Mária- és Bérkocsis-uteczában uj kábelek lerakására adja meg az engedélyt. Ezeken kivül ugyancsak az emlitett vállalat a VII. Szabó József- és Garay-uteczában, az V ker. Markó-uteczában és Rudolf-rakparton egészen az uj országház gépházáig szintén villamos kábel lerakására kért rövid uton engedélyt. A vállalat a munkálatokat már a legközelebbi napokban megakarja kezdeni.

Közgazdaság.

A Ganz és Társa vasöntő- és gépgyár r.-t. közgyülése.

A Ganz és Társa vasöntő- és gépgyár részvénytársulat f. hó 23-án tartotta Pallavicini Ede őrgróf elnöklésével rendes évi közgyülését. A közgyülés határozatképességének konstatálása után beterjesztett igazgatósági jelenlés szerint a most lefolyt üzletév 1,307.493 korona nyereséget eredményezett.

A mult évnek az előző üzemszakkal szemben mutatkozó e lényegesen kedvezőtlenebb eredménye annyival inkább sajnálatos, mert az elért forgalom tetemesen nagyobb volt, mint a megelőző évben Mig ugyanis 1899 ben 26 millió korona volt a számlák összege, addig tavaly 34 és fél milliót értek el Ámde a megrendelések után elért nyereséget több körülmény lényegesen csökkentette. Nemcsak hogy valamennyi osztály kénytelen volt a mind hevesebb versenynyel szemben leszállitani az árakat, noha az üzemköltségek növekedtek, hanem a kocsigyár számára — mivel a belföldi megrendelések majdnem teljesen elmaradtak — még oly külföldi megrendeléseket is el kellett vállalni, melyeknél jelentékeny veszteség mutatkozott. Ama kényszerü választás előtt állva, hogy vagy megszünteti a kocsigyár üzemét egészen, elbocsátván a munkások ezreit és foglalkozás nélkül hagyván a tisztviselőket, illetőleg tömeges elbocsátások által az üzemet dezorganizálják, vagy pedig hogy elfogadják — jobb konjunktura reményében — az emlitett megrendeléseket, még ha a belőlük származó veszteségek meg is haladnák az üzemszünetelés okozta károkat: a vállalat érdekében helyesnek tartotta az igazgatóság inkább az utóbbi módot választani. Ha a viszonyok még se fordulnának jobbra, ez áldozatoknak is határt kell vetni és ez esetben a waggongyártás üzemének lényeges megszoritásához kellene folyamodni. A folyó év első felére ez a kérdés — szerencsére — kevésbé égető, mivel a kormánytól, valamint magánfelektől is kaptak — ha nem is éppen jelentékeny — megrendeléseket. A waggongyár többi osztálya, figyelembe véve az általános gazdasági viszonyokat, eléggé kielégitő eredménynyel dolgozott. Az elektromos osztály a külföldre a lefolyt évben is nagy szállitásokat tett. A törzsgyár, valamint leobersdorfi gyár és ratibori telep valamivel csekélyebb eredményt ért el, mint az előző évben. A párisi világkiállitáson hat grand prix-t és nyolcz aranyérmet itéltek oda a czégnek. E kiállitás 138,289 koronába került s ezt a mult évben teljesen leirták. Az 1900. év tiszta nyeresége a 242.844 korona leirás levonása után 1,307.493 korona. Ebből levonandó az igazgatóságnak alapszabályszerüen járó 10 százalék jutalék, 130.749 korona. A megmaradó 1,176.744 koronához jön a mult évi nyereségát ozat, 260.646 korona. A közgyülés tehát 1,437.490 koronával rendelkezhet. Inditványozza az igazgatóság, hogy a 6000 részvényre osztalékként 170 koronával 960.000 korona osztassék ki, a tisztviselők nyugdijalapja kapjon 40.000 koronát, az osztalék-tartalékalapot pedig 100.000 koronával, összesen 1,100.000 koronával növeljék, mig a fönnmaradó 337.390 koronái vezessék át uj számlára. A közgyülés az igazgatóság javaslatait egyhangulag elfogadta, a fölmentvényeket megadta és Hollán Ernő igazgatósági tag elhunyta fölött sajnálatát jegyzőkönyvileg fejezte ki. Végül az egy megüresedett igazgatósági állára Baumgarten Lajost választották meg.

A Magyar Kereskedelmi részvénytársaság közgyülése.

A Magyar Kereskedelmi részvénytársaság vasárnap d. e. tartotta tizedik rendes közgyülését *Nikolics* Fedor báró v. b. t. t. elnöklete alatt. Az előterjesztett igazgatósági jelentés a társaság valamennyi üzletágának fokozatos gyarapodását és forgalmának növekedését konstatálja és pedig ugy a belföldön, mint a legkülönbfélébb irányokban folytatott exportüzletben Ami különösen a társaságnak a Magyar királyi államvasutak gépgyárában készülő gazdasági gépek eladása tekintetében való müködését illeti, felemlitendő, hogy a hazai mezőgazdaság kedvezőtlen viszonyai következtében támadt lassu üzletmenet ellenében a társaságnak sikerült kárpótlást találni, egyrészt a magyar gépek exportjának fejlesztése révén, másrészt pedig azzal, hogy — az államgépgyár részéről megkezdett aratógépek gyártására támaszkodva — megindította a küzdelmet az eddig jórészt Amerikából beözönlő külföldi aratógépek kiszoritására; az államgépgyári készitmények kitünően bevált minősége előreláthatóvá teszi, hogy e versenyküzdelem a magyar ipar javára fog eldőlni. A pénzügyminiszter az elmult év végén a társaságra bizta a Magyar királyi sójövedék vezérügynökségét, minek következtében uj hatáskör nyilott a kincstári sótermelés értékesitése terén, melyet különben a társaság már eddig is

szolgált a magyar só exportjának fejlesztésével. Kiviteli üzletét a társaság ama szerződés alapján folytatja, melyet le felsőbb jóváhagyás alapján a kormánnyal kötött. Az ily módon létrejött uj organizáczió már az első évben teljes sikerrel járt, amennyiben a társaság nyolcz millió korona értékü magyar terményt és iparczikket exportált külföldi és tengerentuli országokba, jórészt oly kisebb iparosoktól és termelőktől, akik az export támogatására rá vannak utalva. *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszter olyképen létesitette ezt az uj organizácziót, hogy nemcsak az ipari és kereskedelmi kivitel, hanem általában az egész magyar export-érdekeltség, tehát első sorban a mezőgazdaság is képviselve van s ez okból a földmivelésügyi miniszter *Ottlik* Iván osztálytanácsost küldte ki az e végből szervezett igazgatóválasztmányba. A kiviteli érdekeknek ilyen egységes és általános felkarolása tette lehetővé, hogy a társaság mezőgazdasági kivitelünknek is uj piaczokat szerezhetett, amennyiben pl. Bosznia-Herczegovina ama részéből, amely mindeddig Dalmáczián át külföldi gabonával látta el magát, kiszoritja a külföldi gabonabevitelt, Délafrikába nagymennyiségü magyar fát exportál, a hazai tenyésztés kivitelét ugy a törökországi, mint az indiai piacokon felkarolja, stb. Ily alapon a társaságnak kereskedelmi tevékenysége mindjobban és eredményesebben érintkezik a magyar mezőgazdasággal, ami ez utóbbinak szempontjából is igen nagy jelentőségü eredményekre vezetett. Ez eredmények biztositása, illetve ily irányu tevékenységének széles körben való továbbfejlesztése végett a társaság szorosabb érintkezést létesit és bizonyos együttmunkálást fog folytatni a hazai mezőgazdaság vezető köreivel, mely irányzatot egyértelmüleg helyeselte a közgyülés és ez okból *Bujanovics* Sándort, az O. M. G. E. alelnökét az igazgatóságba, *Rubinek* Gyulát, az O. M. G. E. titkárát pedig a felügyelő-bizottságba beválasztotta.

Az igazgatóság inditványához képest elhatározta a közgyülés, hogy a mult évi áthozattal együtt 316.932 korona tiszta nyereségből az alapszabály szerinti levonások után osztalékul részvényenkint 30 korona (7½ %) fizettessék ki április 21-étől kezdve, a tartalékalap 80.000 korona dotációval 500.000 koronára emeltessék és a megmaradó 35.532 korona az uj üzletév számlájára vitessék át.

Pereszlényi Aladár kérdésére Elek Pál vezérigazgató kijelentette, hogy a társaság már két év óta foglalkozik a nyugdijjal minthogy a társaságnak jelenleg már több mint 160 végleg kinevezett alkalmazottja van, a társaság aránylag szerényebb alaptőkéjére való tekintettel nehezebb, mint más vállalatoknál, miért is a kérdés, mely egyébként sok tényezőtől függ, a legnégyobb óvatosságot igényli. Az igazgatóság állás-pontja az, hogy inkább várakozik a megoldással, mert semmi esetre sem akar oly nyugdijszervezetet létrehozni, amely később bármikor és bármily viszonyok közt is passzivvá válhatnék; egyébként az igazgatóság már az elmult év folyamán intézkedett az iránt, hogy egy elismert szakember az összes adatok egybevetésével a kellő számitásokat és a szabályzatot kidolgozza. Ez a munkálat csak nehány hónap mulva készül el, a mikor is a társaság igazgatósága az ügy megoldása érdekében előterjesztést fog tenni a kormányhoz, ugy is mint a társaság nagyrészvényeséhez, másrészt, mert amaz üzletágakra nézve, melyeket a társaság a kormány megbizásából vezet, a személyzeti kérdések tekintetében a fennálló szerződések alapján bizonyos megállapodásokra lesz szükség.

A közgyülés a fölvilágositásokat tudomásul vette és végül a választásokat ejtette meg. Ezek során megválasztotta alelnökké *Bujanovics* Sándort az O. M. G. E. alelnökét, az igazgatóságba pedig *Wolfner* Józsefet, a Wolfner Gyula és társa czég tagját, valamint *Vajda* J. ügyvezető igazgatót s a felügyelő bizottságba uj tagul *Rubinek* Gyulát, az O. M. G. E. titkárát.

Fonciére, Pesti biztositó-intézet.

A Fonciére, Pesi biztositó-intézet ez év május hónap 4-én fogja ez évi rendes közgyülését megtartani. A zárszámadásokból, a melyeket ez az intézet a lefolyt évre vonatkozólag nyilvánosságra hozott, a következő lényegesebb számadatokat veszszük át: A törlések levonása után a mult évi dijbevétel az elemi- és balesetbiztositási-ágazatokban 7,355.014 kor. 4 fill., az életbiztositási-ágban pedig 2,587 634 kor. 60 fill., összesen tehát 9,942.648 kor. 64 fillért tett ki, mig a későbbi években esedékes tüz- és baleset-ágazatbeli dijkötelezvények és dijváltók összege 19,514.280 kor. 80 fillére rug. Az életbiztositási összállomány az elmult üzleti évben 62,282.171 kor. tőkére emelkedett. A készpénzdijtartalékok és dijáthozatok az életbiztositási-ágazatban 15,238 244 kor. 18 fillére, az elemi- és balesetbiztositási-ágazatokban pedig 2,371.242 kor. 28 fillére rugnak. Az életbiztositási készpénzdij-tartalék szaporulat 965.645 kor. 66 fillért tesz ki. Mint különösen kedvező körülmény emlitendő föl, hogy a nyereményrészesedéssel életbiztositottak ama csoportja, melynek kötvényei évenkinti nyereségrészesedés mellett kizárólag halálesetre szólanak, az évi dij 7½ százalékát kapja osztalékul, mig az 1897-ben belépett biztositottak ama csoportjára, a melynek kötvényei vegyes tőkéről 3 évi nyereségfölosztással szólanak, 1900. deczember végén az évi dij 70% százaléka esett osztalékul. Az intézet tőkéi a képviseleteknél levő készpénzállomány, a folyószámla követelések és a képviseletek és feleknél künnlévő egyenlegek belevonása nélkül a következőképpen vannak elhelyezve: Pénztári készpénz-állomány az intézet központi székhelyén 218.237 kor. 24 fill. Hitelintézeteknél és takarékpénztáraknál levő követelésekben 2,576.187 kor. 19 fill. Az intézet budapesti és bécsi tehermentes házaiban 3,363.717 kor. 96 fill. Állampapirokban, vasuti elsőbbségi kötvényekben és óvadékképes záloglevelekben 8,647.049 kor. 42 fill. Tárczabeli váltókban 248.022 kor. 16 fill. Jelzálogkölcsönben 17.926 kor. 56 fill. Az intézet életbiztositási kötvényeire adott kölcsönökben 2,293.830 kor. Az 1900-üzletévre kimutatott 225.035 kor. 92 fillérnyi nyereségből részvényenkint 10 korona osztalék kifizetése fog inditványoztatni.

Hirdetések.

Pályázati hirdetmény.

A cs. és kir. hadapród-iskolába 1901/1902-iki tanév kezdetén körülbelül az alább megnevezett számban fognak növendékek felvétetni és pedig:

a bécsi, budapesti és prágai gyalogsági hadapród-iskolák I. évfolyamában, mindegyikbe 90,

a károlyvárosi, königsfeldi, a lobzówi, a nagyszebeni, trieszti marburgi, a libenaui, a pozsonyi, az innsbrucki, a temesvári és a kameniczi gyalogsági hadapród-iskolák, valamint a strassi és lembergi hadapród-iskola I. évfolyamába, mindegyikbe 30—50.

a bécsi tüzérhadapród-iskola I. évfolyamában 90.

a hainburgi utászhadapród-iskola I év folyamába 50,

a morva-fehértemplomi lovassági hadapród-iskola I. évfolyamába 50.

A felvétel feltételei a következők:

1. a magyar vagy az osztrák állampolgárság, vagy a bosznia-hercegovinai honosság;
2. testi olkalmatosság;
3. kifogástalan erkölcsi magaviselet;
4. elért legkisebb és tul nem haladott legmagasabb életkor;
5. megfelelő előképzettség;
6. azon kötelezettség elvállalása, hogy a szabályszerü felszerelési tárgyak beszerzése és jókarban tartása saját költségén fog eszközöltetni;

7. A tandijnak (lovaglási járuléknak) kellő időben való lefizetése.

Valamely az I-sső évfolyamnál magasabb évfolyamba való belépés csak akkor engedhető meg, ha az előirt előképzettségen kivül a felvételi vizsgánál mindama katonai tantárgyak ismerete is beigazoltatik, a melyek az illető alsóbb évfolyamokban előadatnak.

Oly pályázók, a kik az előirt előképzettséget beigazolják ugyan, azonban a felvételi vizsga követelményeinek nem felelnek meg, hozzátartozóik beleegyezésével egy (1) évig tartó „előkészitő tanfolyam"-ba oszthatók be, amelynek sikeres elvégzése után valamely hadapródiskola I-sső évfolyamába lépnek fel.

Ily „előkészitő tanfolyamok" a prágai, lembergi, marburgi és strassi hadapród-iskolánál vannak rendszeresitve.

A pályázati kérvényekben tehát a hozzátartozók részéről kijelentendő, vajjon a pályázó ifjunak ezen előkészitő tanfolyamba leendő esetleges beosztásába beleegyeznek-e vagy sem.

A gyalogsági hadapród-iskolák valamelyikébe való felvételt czélzó folyamodványok a legközelebb fekvő hadapród iskola parancsnoksághoz, a lovassági, tüzérségi vagy utászhadapród-skolába való felvételt czélzó folyamodványok pedig az illető iskola parancsnokságához legkésőbb 1901. év augusztus hó 15-éig küldendők be.

A felvételi folyamodványokhoz csatolandó:

1. a pályázó ifju keresztelő levele (születési bizonyitványa);

2. annak községi illetőségi bizonyitványa:

3. a pályázó ifju testi alkalmas voltáról valamely tényleges állomány-yu közös hadseregbeli, vagy honvéd orvostudor által szabályszerüleg kiállitott orvosi bizonyitvány;

4. az 1899/1900-iki egész évi és az 1900/1901-ik tanévre vonatkozó összes iskolai bizonyitványok;

5. a beoltási igazolvány (de csak azon esetben, ha a himlőoltás a katonai orvosi bizonyitványban nincsen igazolva);

6. a pályázó ifju ajánlatos erkölcsi magaviseletéről szóló és a tartózkodási hely közigazgatási vagy rendőri hatósága által kiállitott bizonyitvány (de csak azon esetben, ha pályázó erkölcsi minősitvénye az iskolai bizonyitványban nem foglaltatnék vagy ha a hadapród-iskolába való belépése nem közvetlenül valamely nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott iskolából történik).

Hiányosan felszerelt, vagy elkésve beérkező folyamodványok a hadapród-iskolák részéről nem fognak figyelemre méltattatni.

A tanév megkezdése után a cs. és kir. hadapród-iskolákba pályázók többé nem vétetnek fel.

Budapest, 1901. évi márczius hó 27-én.

A székesfővárosi tanács.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a kerepesi-uti köztemetőben lévő sirboltokhoz vezető lépcsők, asphaltjárda burkolat és kőfal helyreállitásához szükséges kőmüves és elhelyező, asphalt, valamint kőfaragómunkák vállalatba adása iránt nyilvános árlejtést hirdet.

A vállalatba adandó munkák a következők:

1. Kőmüves és elhelyezőmunka; előirányzott összeg 9076 kor. 60 fill,

2. Asphaltmunka; előirányzott összeg 1185 kor.

3. Kőfaragómunka; előirányzott összeg 1588 korona 40 fillér.

Ajánlatok alternative tehetők vagy az összes munkákra vagy pedig külön egy-egy munkára is.

Ajánlattevő tartozik bánatpénz fejében ajánlatának benyujtása előtt az esetben, ha

a) az összes munkákat elvállalja 590 koronát;

b) ha a kőmüves és elhelyező munkákat 450 koronát;

c) ha az asphaltmunkákat 60 koronát;

d) ha pedig a kőfaragómunkákat vállalja el 80 koronát akár készpénzben, akár helybeli takarékpénztári könyvben avagy biztositékul elfogadhatónak kijelölt, a tőzsdei árfolyam 90 százalékával, semmiesetre azonban a névértéken felül számitandó állami vagy fővárosi értékpapirban a székesfővárosi központi pénztárba letétbe helyezni és az erről szóló letéti nyugtát ajánlatához csatolni.

Árlejtési feltételek (kötlevél minta) a tan. X. ügyosztályán (központi városháza II. em. 54. a. sz.) kaphatók.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen munkák végrehajtását elvállalják, hogy ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott és a bánatpénz letételéről szóló nyugtával felszerelt ajánlataikat lepecsételve 1901. évi május hó 13-án d. e 10 óráig Viola Imre tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez (IV. ker., Központi városháza II. em. 54. sz. a.) annál is inkább nyujtsák be, mert később érkező, vagy oly ajánlatok, melyek a fent előirt kellékeknek meg nem felelnek, figyelembe vételetni nem fognak.

A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát, tekintet nélkül az ajánlott árakra, a tanács magának fentartja.

Budapest, 1901. évi április hó 18-án.

A székesfővárosi tanács.

Árlejtési hirdetmény.

A XI. közigazgatási kerület területén levő összes községi épületekben teljesitendő cserépkályha javitási munkák 1903. évi deczember 31-ig terjedő 3 évre vállalatba adatnak.

Az előljáróság ezen munkák biztositására nyilvános pályázatot hirdet és felhivja a vállalkozni kivánó cserépkályhás iparosokat, hogy kellő bélyeggel ellátott ajánlataikat, melyekhez a IX. kerületi pénztárba kifizetett 100 (egyszáz) korona bánatpénzről szóló letéti nyugta csatolandó, 2 zárt boritékban Éder Pál irodavezető ur kezeihez (IX. ker., Bakács-tér 14. sz. I. em. 5. sz.) legkésőbb 1901. évi **április hó 27-ik** napjának déli 12 óráját annál is inkább adják be, mert később érkező ajánlatok nem vétetnek figyelembe.

Az ajánlatba az egységárakból teendő százalékos engedményt számmokkal és szavakkal világosan és érthetően be kell irni, valamint azt is kifejezetten elismerni, hogy pályázó vállalati árjegyzéket és feltételeket ismeri és azokat magára nézve kötelezőnek elismeri.

A vállalati feltételek és egység-árjegyzék a ker. mérnöknél (IX ker., Bakács-tér 14. I. em.) naponta a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok 1901. évi április hó 29-én délután 5 órakor a IX. ker., Bakács-tér 14 sz. I. em. 3. sz. alatt tartandó ker választmányi ülésen fognak felbontatni és ugyanitt fog az eredmény kihirdettetni.

Az előljáróság fentartja magának a jogot, hogy a beérkező ajánlatok el vagy el nem fogadása felett teljesen szabadon határozzon.

Budapest, 1901. márczius 24.

A IX. előljáróság.

86773 / 1900—X. tan. szám.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa, a székesfővárosi Szent Rókus kórház és fiókjai; továbbá a Szent-János kórház és fiókjai s a Szent-István kórház számára az 1901., 1902. és 1903-években szükséges téli, nyári és alsó pokróczok szállitására, nyilvános árlejtést hirdet.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik ezen szállitásra vállalkozni akarnak, hogy magyar nyelven szerkesztett és egy korona bélyeggel, valamint az árlejtési feltételekben kikötött bánatpénznek a székesfővárosi központi-pénztárnál készpénzben, takarékpénztári könyvecskében vagy a székesfővárosi hatóság által biztositékul elfogadhatónak kijelölt értékpapirokban, letételét igazoló nyugtatványnyal ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve 1901. évi miájus hó 15-ik napjának délelőtt 10 óráig Viola Imre tanácsnok úr vagy helyettese kezeihez (IV. ker. Központi városház II. em. 54 ajtó) nyujtsák be.

Az elkésve benyujtott, vagy utóajánlatok, valamint az oly ajánlatok, melyek a fent előirt kellékeknek meg nem felelnek, figyelembe vételtni nem fognak.

Megjegyeztetik, hogy az ajánlatok mellé minták is csatolandók és hogy a hazai gyártmányok első sorban vétetnek figyelembe. A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát tekintet nélkül az ajánlott árakra, a tanács magának fentartja.

A szállitásra vonatkozó részletes árlejtési feltételek a tan. X. ügyosztályban (közp. városháza II. em. 54 a.) naponként a hivatalos órákban d. e. 9—2 óráig betekinthetők s ajánlati mintával együtt kaphatók, hol egyszersmind a szállitás tekintetében netán szükséges felvilágositások is megadatnak.

Budapesten, 1901. április hó 18-án.

A székesfőv. — tanács.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, Váczi-utcza 81. sz

IV. évfolyam. Budapest, 1901. május 6-án. 18. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Egységes szellem.
Hivatalos szegénység.
Kegyelmet kérünk.
A közgyülésből.
Az uj sugárut.
Budapest tanügyi politikája.
a) Töpfner József, b) Tanos Sándor.
c) Czike Ferencz, d) Rátskay Rudolf,
e) A Murányi-utczai iskola tanitó testülete.
Üres lakások.
Statisztika.
Hirek
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV. Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztító-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztító intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ES ORSZÁG ZALOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest, 1901. május 6. 18. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Egységes szellem.

Ritka dolog történt meg a héten a városházán. A polgármester, az egyik alpolgármester és két tanácsos külön véleményt jelentett be a tanácsban a tanács határozata ellen. A külön véleményt nem adták be irásban, hanem a szerdai közgyülésen a polgármester okolta meg, még pedig azzal, hogy a főváros vitális érdeke parancsolja, hogy a közgyülés utasitsa el a tanács javaslatát.

Megdöbbentő jelenség ez, amely nagyon alkalmas arra, hogy a nagyközönség elveszitse azt a kis bizodalmát is, amelylyel a főváros adminisztrációja iránt viseltetik.

A főváros ügyes-bajos dolgainak a végrehajtója a tanács. A tanács van első sorban hivatva arra, hogy minden magánérdektől eltekintve, a főváros, a nagyközönség közérdekét szolgálja. Igaz, hogy a tanács nem egy személy, hanem tizenhárom tagból álló autonómtestület s érthető az is, ha a tanács tagjainak egyéni meggyőződése egyik-másik kérdésben ellentétes. A tanács határozatai azonban mint egységes határozat kerülnek a nyilvánosság elé s a kisebbségben maradt tagok rendszerint meghajolnak a többség határozata előtt.

Ez nem is lehet másként. Mert ha tizenhárom tagja van is a tanácsnak, harározataiért az egész tanács felelős. A legritkább eset, hogy egyik-másik tanácsos a tanács határozata ellen külön véleménynyel éljen, az pedig, hogy a tanács elnöke, a polgármester tegye ezt meg, a héten történt a főváros egyesitése óta először.

Azt hinné az ember, hogy olyan kérdésről volt szó, amelynek megoldásától a főváros egész jövője függ. De éppen az a csudálatos és megdöbbentő, hogy ezt a végső eszközt a polgármester egy tizedrangu kérdésben volt kénytelen igénybe venni.

Arról volt szó, hogy az Erzsébet királyné-uti villamos egy kis, néhány száz méter hosszu vonalon az Erzsébet-királyné-uton, vagy a Mexikói-uton haladjon-e. Hát ez érdekelheti a vonal mentén levő néhány telektulajdonost. Talán a közlekedési politikát is tangálhatja bizonyos tekintetben, de semmiesetre sem olyan kérdés, amelyért érdemes föláldozni a tanácsnak amugy is igen kicsiny és sok oldalon megcsorbitott tekintélyét.

Nem akarjuk most mérlegelni, hogy melyik vonal a jobb. Hisz ez a dologra közömbös. Csak konstatálni kivántuk, hogy ilyen tizedrangu kérdés is alkalmas arra, hogy a tanács tagjainak ellentétes, mondhatjuk ellenséges érzelmeit a nyilvánosságra hozza.

Nagy és komoly baj ez, amely sok mindent megmagyaráz. Először megmagyarázza azt, hogy miért nem folynak ugy a város ügyei, a mint kellene, hogy miért nem lehet a tanács a főváros vezető, irányitó közege.

Rég tudott dolog, hogy a tanács tagjai nem nagyon rokonszenveznek egymással, hogy a tanácsban az ügyek elintézésének főszerepe az előadó személyiségének van.

— Higyje meg, hogy valósággal anarkia uralkodik a tanácsban, mondta a tanács egyik tagja e sorok irójának. A kollegák nem azt keresik, hogy mennyiben igazságos az ügy, hanem hogy hol kellemetlenkedhetnek a társuknak. Ha a sarokba szoritják egyik társukat, ha elvethetik a javaslatát, hát győzelemnek tartják, amelynek mámorában megfeledkeznek ar-

ról, hogy a személyes érdekek mellett az ügy szenved.

Ez a mi tanácsunk. Erre a testületre van bizva a főváros sorsa, ennek a kezében van letéve Budapest fejlesztésének nagy érdeke. Ne csodálják azonban, ha a közönség, amelynek körébe kijutnak a tanácsban történtek, még pedig nagyitva, minden bizodalmát elvesztette s ha legkisebb fönakadás van, mindjárt kormánybiztosért kiált.

A tanács és az autonómia érdekében nem akarjuk bővebben és konkrét esetekkel illusztrálni, hogy micsoda dolgok történnek a tanácsban. De az igazság érdekében konstatálnunk kell, hogy az utóbbi időben teljes erővel tört ki a tanácsban az ellenséges szellem. Pártok alakultak személyek mellett és személyek ellen.

Nem hisszük, hogy van még egy testület, amelynek elnöke kénytelen lenne egy tizedrangu kérdésben nyilvánosan föllépni a testület ellen s ráolvasni arra a testületre, hogy az ellenkezőjét akarja annak, amit tennie kötelessége lenne. De ha saját elnöke nem bizik a testületben, hogyan bizzék benne a kivül álló nagyközönség.

Nem gondolja-e a jóléti bizottság, hogyha már megalakult, módot kellene keresnie, hogy a fa gyökerét megvizsgálja. Mert hiszen a tények bizonyitják, hogy a gyökér beteg, a gyökér van inficiálva. Hiába nyesi a kis ágakat, azzal nem segit a fán, amig a gyökeréről el nem távolitja a pusztitó bacilust. Tudjuk, hogy erre nincsen mandátuma a jóléti bizottságnak. Éppen azért tartjuk fölösleges időpazarlásnak a mostani munkáját.

Aggodalommal nézzük azonban ezeket a dolgokat, mert ugy látjuk, hogy a szándék sincsen meg a viszonyok megjavitására. Hiányzik a kölcsönös bizalom a tanács tagjai között. Es nincsen senki, aki igyekeznék az ellentétek el simitásán, a bajok szanálásán, de nagyon sokan vannak, akik minden eszközzel, teljes erővel az ellentétek kiélesitésén dolgoznak. S nincs remény, hogy megváltozik a helyzet, amig a kormány be nem váltja a szavát s meg nem csinálja az uj fővárosi törvényt. Egyetlen reménységünk már csak az uj törvényben lehet. Ettől a tanácstól s ettől a törvényhatóságtól az orvoslást nem várhatjuk.

De ha sokáig késik az uj fővárosi törvény, félünk, hogy nagyon is későn jön s nem tudja többé visszatartani Budapestet az elzüllés lejtőjén.

Hivatalos szegénység.

Minden jót nálunk azzal gyötörnek agyon, hogy tönkre szabályozzák. Mindenki a legokosabb szeretne lenni az alkotásban és ezzel aztán ugy huzzák-nyuzzák a szerencsétlen objektumot, mintha az Barnum nyulós bőrü embere lenne.

Ime a főváros szegényügye.

Ebben az esztendőben ugyancsak aktuális volt, mert egy alkalommal azt hivatalosan is elismerték. Nosza rajta! Soha ügyben ugy megnem mozdult a hivatalos apparátus és a társadalom, mint az idei szegénység rendezése körül. Az igaz — a társadalom tudott csak eredményt felmutatni. De ebben is hangosabb volt a nagydob, mint a valóságos segitség. Azért korántsem akarom a társadalom iránt való elismerést homályositani.

A hatóság is neki feküdt a rendezésnek. Az illetékes ügyosztály hosszu évek gyüjtése eredménye képen alkotott egy szabályrendelet tervezetet, mely arra fekteti a fősulyt, hogy a szegénységben — kihágókat hogyan kell büntetni; *Szalay* Mihály bizottsági tag összerótt — elismerésre méltó rutinnal — egy kötetet, melyből könnyen meglehet tudni, hogyan is van az külföldön.

E munka lett alapja azután egy bizottság tárgyalásának, mely eddig hála isten semmit sem végzett. Ez a legnagyobb érdeme neki Mert abban az irányban és azokkal az eszközökkel a mi szegény ügyünket nem lehet rendezni, mint azt akarják.

Mit akar a hivatalos és a mükedvelő elme? Ami szegény ügyünket is külföldi mintára akarja rendezni. Lehet, hogy a külföldi alkotások jók lehetnek e téren, ott, a hol azt alkották, de minálunk azzal nem hiszem, hogy boldogulnának.

Kérdem a tisztelt rendező uraktól, mielőtt a tervezeteiket megcsinálták, gondoltak-e a mi népünk, a mi szegényeink karakterére, természetére s arra a levegőre, melyben megszülettek, felnőttek és élnek? Vajjon a magyar munkás — hisz az a szegény — egy-e — teszem azt — a némettel, vagy más náczióval. Rálehet-e huzni a mi népünkre azokat a paragrafusokat, melyeket a munkát megértő németre lehet? Mindezt hiányzónak találom a szabályrendeletek lelkéből. De meg aztán, tapasztalták-e azt valaha nálunk az urak, hogy paragrafussal lehessen humánus dolgokhoz individumokat szerezni.

Engedjék meg az urak, de rossz hangból indultak ki a szegényügy rendezésekor. Hiányzik abból minden praktikus megoldás. Bürokratikus munka mindegyik, mondhatom, népismeret s tapasztalat nélkül.

De mindezen kijelentést ne vegyék azért gáncsoskodásnak, akadékoskodásnak, nem akarom az őszinteséggel az ügyhöz hajló kedvük szárnyait kitépni Mert sokkal nagyobb, fontosabb és nemzeti fundamentumunk gyökerét érintő ügy a magyar nép szegénységének a rendezése, hogysem azt papiroson és ülésezésekkel egyszerre meg lehessen védeni. De az életfejlődés is jogot ad a hozzászólásra mindenkinek, mert nem tudja senki sem, nem-e a maga sorsát hányja-veti meg előre a — jövőre.

Épp ezért szabadjon az alkotás jogával felruházott urakhoz néhány szót mondani.

Az ország szegénységének Budapest a központja. Az elszegényedett, tönkrement népnek első amerikai

állomása Budapest, ide özönlik be szerencsét próbálni, a miben több a csalódása, mint az öröme.

A csalódottakon paragrafusokkal nem segitenek, hacsak a nyomor pillanatnyi enyhitésére ki nem nyitják a szegény-kasszát. Nem erre van szükség. Másra. De az már a kormány feladata is. Még pedig sürgősen.

Alkossanak foglalkoztató mühelyeket a fővárosban és a főváros környékén levő falvakban, még pedig az iparnak minden szakjából. De ne ugy, mint a milyen a kényszer-segélyezésre alkotott nyolczadik kerületi foglalkoztató mühely, a hol a munka értékének csak nyolczvan perczentjét kapja meg a munkás. Jobban mondva *munkás telepek legyenek azok*, a hol a munkás a munkának az egész előállitási árát megkapja. Ezzel segitenek a szegénységen, de föllenditik valójában a magyar ipart is.

Mindez csak jóakaró figyelmeztetés akar lenni, semmi egyéb, a kivihetőség tárgyalására különben is szük e lap kerete.

Hanem ha valóban szivén viseli *Szalay* Mihály a szegénység ügyét, ne irjon össze egy kötet paragrafust, hanem utazzék az osztrák *mühely-telepekre* s az ott tapasztaltakat adja be a hatóságnak, akkor fölhasználhatják a külföldi példát.

—*s.*—*l.*

Kegyelmet kérünk.

Nagyságos Polgármester Ur! Tisztelt Jóléti bizottság!

Tizennégy szegény a főváros becsületes szolgálatában megöregedett ember mindennapi fekete kenyeréért kérünk kegyelmet. Mert odáig jutottunk, amióta a jóléti bizottság lett a vezetője a fővárosnak, hogy huszonöt harmincz esztendő óta a fővárost szolgáló embereket, csak azért, mert a becsületes munkában megöregedtek május végével egyszerüen kidobják a városházáról.

Nem akarjuk erősebben festeni a dolgokat, mint a hogyan vannak. Egyszerüen konstatálni kivánjuk a tényeket. Nem akarunk lázitani, nem akarunk szociális hurokat pengetni, a nyomort festeni. Nem hivatkozunk az emberiesség jogos követelésére. Nem hiszszük ugyanis, hogy ebben a dologban az utolsó szó az a polgármesteri rendelet, amely május végével tizennégy szegény ember szájából huszonöt-harmincz évi szolgálat jutalmául kiveszi a mindennapi kenyeret.

A polgármester április 13-án 3859 szám alatt a következő rendeletet adta ki:

Egyes hivatalok személyzeti létszámában az ideiglenes alkalmazottak között többen vannak olyanok, akik előrehaladott magas koruknál s az ebből folyó általános testi törődöttségüknél és szellemi fogyatkozásuknál fogva részint teljesen szolgálatképtelenek, részint pedig alig számbavehető, igen csekélymérvü munkaképességgel birnak. Minthogy az ügymenet folytonos emelkedése mellett is a munkaerők szaporitása a személyzeti kiadások tetemes mérve miatt helyet nem foglalhat, hanem az egyre szaporodó teendők ellátása csupán a rendelkezésre álló személyzet munkaerejének minél fokozottabb kihasználása utján biztositandó, minthogy továbbá a szóban forgó ideiglenes alkalmazottak még a rendes körülmények közt is föltétlenül megkivánható minimális használhatósággal sem birnak, annál kevésbbé képesek a nagyobb ügyforgalom által szükségelt fokozottabb tevékenység kifejtésére, minthogy végül az illető hivatal főnököknek s illetve a tiszti főorvos urnak jelentései szerint szolgálatképtelenné vált ezen alkalmazottak, akik a személyzeti létszámban munkaerőkként szerepelnek, holott tényleg munkaképtelenek, már ez ideig is csak a legmeszebb menő méltányosságból hagyattak meg állásaikon, tovább azonban az ügymenetnek határozott hátrányа nélkül egyáltalában nem hagyhatók meg ennélfogva ezen ideiglenes alkalmazottakat, névszerint *Barta* Mihály VII. kerületi adószámviteli osztályi, *Boldini* Rezső mérnöki hivatali, *Darszon* Lajos IV. ügyosztályi, *Feldhoffer* Nándor I. ker. adószámviteli osztályi, *Heszler* Lénárdt VII. ker. adószámviteli osztalyi, *Hochholczer* Gyula I. ker. adószámviteli osztályi *Kamóczy* Endre számvevőségi, *Pálffy* Kálmán VI. ker. adószámviteli osztályi, *Roosz* Lajos IV. ügyosztályi, *Sebestyén* József számvevőségi, *Schmidt* László II. ker. adószámviteli osztályi, *Szántó* József tiszti ügyészségi, *Tamássy* György mérnöki hivatali és *Vitalis* Vendel III. ker. adószámviteli osztályi dijnokokat ez állásuktól folyó évi május hó végével ezennel felmentem és utasitom a központi pénztárt, hogy a nevezettek napidiját az emlitett időponttal szüntesse be. Az ekként megüresedő állások betöltése iránt külön fogok intézkedni. *Halmos* s. k. polgármester.

Ime a polgármesteri rendelet szószerinti szövege. Ez, noha meglehetősen rossz magyarsággal, mégis azt bizonyitja, hogy a kegyelem nélkül kidobott embereknek nincsen más bünük, minthogy megöregedtek.

Elismerjük, hogy a fővárosnak tetterős, munkaképes emberekre van szüksége. De meg vagyunk győződve, hogy normális viszonyok mellett másként hangzott volna az a rendelet. Nem akarunk hitelt adni a rossz nyelvek suttogásának, hogy azért kellett az öregeket szélnek ereszteni, mert néhány protekcziós fiatal embernek kell helyet szoritani. Szivesen igazat adunk a polgármesternek abban a törekvésében, hogy a munkaerőt jobban ki kell használni s ezt csak ugy teheti, ha megfelelő munkaerővel rendelkezik. De ez nem teszi méltányossá, nem teszi igazságossá azt, hogy huszonöt-harmincz évig becsülettel szolgált embereket a legnagyobb nyomorba dobjanak ki.

Többen vannak a szélnek eresztett öregek között, akiknek semmiféle hozzátartozójuk nincsen, akitől egy falat száraz kenyeret kaphatnának. Mit csináljanak ezek. Hetven esztendő terhével nem mehetnek idegen helyre munkát keresni. Nem tudjuk, nem akarjuk föltenni, hogy maga a polgármester megegyeztethetőnek tartsa a lelkismeretével, hogy ezeket az öregeket szánalom nélkül kergesse a biztos pusztulásba. Akármilyen rosszak is a főváros financziái, annyit csak meglehet tenni, hogy egy kis kegydijat adjanak ezeknek a szegény embereknek, legalább akkorát, hogy megvehessék a mindennapi kenyerüket. Hisz végül a polgármester is — ha nagy ur is — csak ember. Neki is vannak az emberiség iránt kötelességei. A szegény tizennégy öregnek pedig csak azt ajánlhatjuk, forduljanak bizalommal a polgármesterhez. Ha pedig megtörténnék az a hihetetlen dolog, hogy a polgármester ur szivét a hivatal, a hataiom és a bőség kövé változtatta, forduljanak a törvényhatósághoz.

A közgyülésből.

A törvényhatóság nem munkás-testület. A munkát nem ismeri. Nem lehetett tehát oka, hogy május elsejét megünnepelje. Illő volt, hogy azzal tüntessen, hogy ő éppen május elsején dolgozik. Lássuk hát mit végzett.

Köztudomásu, hogy a jogügyi osztály a Belváros törzsfőnökének *Polónyi* Gézának megfeküdte a gyomrát. Pusztuljon hát a jogügyi osztály. A szerdai közgyülés alkalmasnak látszott a terv végrehajtására, mert két tanácsosi állásra kellett a választást elrendelni. Polónyi Géza azonban otthon maradt, hanem ráüzent vazallusára Frivaldszkyra, hogy vivja meg helyette a küzdelmet. Frivaldszky meg is próbálta, de kudarczot vallott, noha Feleky Béla majdnem agyon támogatta, a második tanácsosi állást.

Miután a polgármester a vizvezeték dicsőségére elmondta a tizenötödik felköszöntőjét, általános szélcsendben állott föl Fenyvessy Adolf a közélelmezés természetes papája selégiát sirt az ő kedves gyermeke, a sertésközvágóhid sorsán. Ez sincs, az is kellene, pattogott Fenyvessy és nem értette meg, hogy miért nem érdeklődik a közgyülésen senki az ő igaz fájdalma iránt Még a szép gesztusait sem akarták észrevenni, pedig az ellenségei — mert bármilyen hihetetlen is, de ellenségei még Fenyvessy Adolfnak is vannak — azt kolportálták, hogy a szép gesztusok kedveért született meg az interpelláczió. Pedig nem ugy van. A sertésközvágóhidnak szüksége van a szabályzatra. Ugy mondják, hogy már el is készült volna, ha éppen Fenyvessy Adolf nem lenne annyira terhes a közélelmezési ideákkal s evesebbet járna az ügyosztályba, bölcs gondolatainak raktározására. Az ügyosztály munkaidejének tekintélyes részét azonban az veszi igénybe, hogy meghallgassák Fenyvessy honmentő ideáit s azért nem jut idejük a szabályzat elkészitésére.

A napirend, az szerencsére belefért egy dióhéjba is. Egyetlenegy tárgya volt, amelynél nagyobb viharokra készültek. Az Erzsébet királyné-uti vasut dolga, amelynek é dekében szeretett képviselőjét küldte tüzbe az Erzsébetváros. S az Erzsébetvárosban nagy a fegyelem. Nem csuda hát, ha a kerü'et negyvenhat városatyja jelent meg, hogy szeretett képviselőjének szónoklatát illő tisztelettel s megfelelő számu helyes, éljen, ugyvan-nal garnirozza. S miután az ügy a törzsfőnökök paktuma czégnél vol bebiztositva, elég volt a szeretett képviselő ur szónoklata. A polgármester csak néhány hatvágással a tanácson verte el a port, mert nem engedelmeskedett s nem volt olyan jámbor, mint a közgyülés, hanem ellene szegült a közóhajnak, vagyis jó magyarul a törzsfőnökök paktumának. Szükség volt erre, mert a polgármester elfelejtette a különvéleményt papirosra tenni. Az igazság kedveért konstatáljuk, hogy egyéb baj nem történt s amikor a főpolgármester a közgyülést bezárta, megbékült a tanács is, a Ferenczváros is, amely a paktum alul kibujt. A karaván pedig békességgel haladt tovább.

Az uj sugárut.

A községi választások előtt az erzsébetvárosi városatyák azzal az inditványnyal lepték meg a közgyülést, hogy adjon a Dob utcza helyett az Erzsébetvárosnak is sugárutat. Hasonlót az Andrássy-uthoz. A közgyülés az inditványt elfogadta s a mérnöki hivatal hozzáfogott a tervek elkészitéséhez. Többször meghosszabbitott terminus után e héten elkészültek a tervek. Öt terv van. Hármat a középitési igazgató csinált, kettőt Devecis Ferenc müszaki tanácsos. Még lesz alkalmunk a tervekkel bővebben foglalkozni, most csak ismertetjük.

A középitési igazgató tervei: I. Az első terv meghagyja a Dob-utczát ugy ahogy van s helyette uj utat csinál. Az uj ut a Rottenbiller-utcza és Damjanich-utcza tengelyének metszőpontját egyenes irányban a központi városháza homlokzatának a közepével köti össze. Az 1600 méter hosszu ut tizenhat öl széles, tehát olyan széles, mint az Eskü-ut A terv lemetszi a Royal-szálló dob-utczai szárnyát. A Rombach utczai zsidótemplom rizalitszerüen megmaradhat, csak az utra néző oldalát diszesebben át kell alakitani. A terv szerint a kisajátitás 14,200.000 koronába kerül. Ebből azonban 6,200.000 korona megtérül a telkek értékesitéséből. A terv végrehajtása tehát kerekszámban nyolcz millió koronába kerülne. Ezenkivül az utépitésre, vizvezetékre, csatornára kell 880.000 korona.

II. A második terv a Dob-utcza belső részét a Wesselényi-utczai oldalon, az István-tértől pedig a Király-utczai oldalon szélesiti meg tizenkét ölre. Ez a terv az István-térből is elvág egy darabot a Rottenbiller-utcza torkolatánál pedig kisebb teret alkot. Ha a tervet egyszerre végre akarják hajtani, a kisajátitás 12,200.000 koronába kerülne, amiből 6,200.000 korona térül meg. Ha a tervet fokozatosan hajtják végre, vagyis egyelőre csak azokat a telkeket sajátitják ki egészen, amelyek a szabályozás után nem képeznek önálló telket, a kisajátitás 6,500.000 koronába kerül, amiből a telekértékesités révén 1,700.000 korona térül meg.

III. A harmadik terv csak annyiban különbözik a másodiktól, hogy a Dob-utczát egész hosszában a Király-utczai oldalon szélesiti ki. A terv teljes végrehajtásakor a kisajátitás 13,000.000 korona, amiből 7,600.000 korona térül meg, a részleges kisajátitásnál a költség 5,500.000 korona, amiből 1,100 000 korona térül meg.

Devecis Ferencz müszaki tanácsos tervei: I. A Dob-utczát a Csányi-utczáig megtartja, de 25 méterre szélesiti ki. A Csányi-utczától 26 méter szélességben ugy viszi tovább, hogy az uj ut a Damjanich-utcza déli oldalával képez egy vonalat. Ha a tervet egyszerre végrehajtják. 70 telket kell kisajátitani, ami tizennyolc millió koronába kerül. Ebből $5^1/_4$ millió megtérül, a költség tehát $12^3/_4$ millió korona. A terv részleges végrehajtásánál 28 telket kell kisajátitani, ami $8^3/_4$ millióba kerül, amiből $1^3/_4$ millió megtérül. Ha az utat 35 méter, vagyis az Andrássy-uthoz hasonlóan akarják kiszélesiteni, a kisajátitás a teljes végrehajtásnál tisztán tizenhat millió koronába, a részleges végrehajtásnál pedig 11 és fél millió koronába kerül.

II. A második terv abban különbözik a középitési igazgató első tervétől, hogy az uj utvonalat nem a Damjanich-utcza tengelyében, hanem az utcza déli oldalának vonalában nyitja meg s hogy az utat 26—28 méter szélesre tervezi. Ennek a tervnek a teljes végrehajtása tizenhárom, a részleges végrehajtása 10 millió koronába kerül. Ha 36 méter szélességben akarják megnyitni az uj utat, a teljes végrehajtása $17^1/_{10}$, a részleges végrehajtása 12 millió koronába kerül.

Budapest tanügyi politikája.

A jóléti bizottság javaslatai, hogy a főváros háztartását az iskolák és a tanügy rovására hozzák rendbe, még mindig nagy foku izgatottságban tartják a főváros tanügyi barátait. Mindjobban világossá lesz, hogy a tanitók nem a maguk érdekében inditották meg az ellenakcziót, hanem a magyar kultura érdekében. A tanitói kar magánérdekét egyáltalán nagyon keveset érintik a javaslatok. A már alkalmazásban levő tanitóknál nem lehet alkalmazni, mert a szerzett jogokat tangálni nem lehet. A már szolgálatban levő tanitónők fizetését sem lehet leszállitani. Nem vádolhatja tehát senki a tanitói kart azzal, hogy nem a közérdek vezeti őket akcziójukban.

Ujabban a következő nyilatkozatokat kaptuk:

Töpfner József

a Csobáncz-utczai iskola igazgatója

Megtisztelő felhivása folytán a legszivesebb készséggel felelek hozzám intézett kérdéseire. Teszem ezt azon óhajtással, hogy a tapasztaláson alapuló meggyőződés ily módon is hangot találjon igazságának hirdetésére és azzal a szándékkal, hogy az igazságot diadalra segitse az én gyönge szavam is. Régi tanitó vagyok; 37 éve már, hogy e pálya ad nekem nemcsak kenyeret, hanem buzditó lelkesedést is, mely magasztos hivatásomnak tőlem telhető legjobb betöltésére ösztönöz. Kenyeret találtam volna másutt is, talán puhábbat is; de czélt, a mely szentebb, feladatot, a mely nemesebb mint a nevelésügyé, nem látok ma sem, bármerre tekintsek is. Ennek a rajongásig őszinte hivévé avatott hosszu müködésem; haladásának látása örömmel, veszedelmének csak látszata is félő aggodalommal tölti el szivemet. A most felvetett reformtervek pedig — sajnos — az utóbbira szolgáltatnak nagyon is méltó okot.

1. A *szaktanitás* behozatala merénylet az elemi iskolai nevelés ellen, s az sem igaz, hogy az egyes tantárgyak tökéletesebb tanitására vezet. A ki ennek az ellenkezőjét hirdeti, az vagy mellékczélok után kapkod, vagy nem gyakorlati paedagogus. Jó érveket hoz fel e tekintetben a Budapesti (budai) Tanitó-Egyesület, én azokat magamévá teszem. A nevelés értéke pénzzel nem mérhető. Nem hiszem, hogy e képtelen rendszer behozatala által a főváros 50—60,000 koronánál többet megtakaritson. Papiroson ugyan többet is ki lehet mutatni, de hogy az mennyire csalóka kép, azt a gyakorlatba való átvitel mutatná meg. De menne bár milliókra a megtakaritott koronák száma, mérhetetlenül nagyobb volna az erkölcsi kár, mint az anyagi nyereség.

2. A *tanitók fizetési fokozatának* tervezett módositása határozottan méltánytalan. Hiszen e fokozatoknak mai beosztása is a tanitón spórol. Csak az elsőfoku fizetés méltányos, de a mostani viszonyok szerint ebbe csak *tiz* (ha nem több) évi szolgálat után kerül a tanitó. 1 (ha nem több) évig megbizott, 2 (ha nem 3) évig segéd, 3 évig harmadfoku, 4 évig másodfoku tanitó 1000, 1200, 1200+400, 1600+480 K. fizetéssel. Az első fokozatban 2200+660 K. a fizetése, de ebből leszámitandók a különféle czimü levonások. Itélje meg minden — a budapesti megélhetési viszonyokkal ismerős és pártatlanul gondolkozni akaró — ember: lehet-e ennél kevesebb (másod-, harmadfoku) jövedelemmel a tanitó társadalmi állásának megfelelő, csak a legszerényebb igényü családot is megalapitani. Pedig mire idáig eljut, a legtöbb tanitó már jóval tul van a három X-en. Persze, a kik évenkint tizezreket költhetnek, azok hogy láthatnák ezt be? . . . És most a „megtakaritás“ szent nevében még ezen az állapoton is rontani akarnak. Lehet-e azt kérdezni, hogy méltányos-e ez, vagy nem? Szoktak fizetésügyben azzal is érvelni a tanitó ellen, hogy sok a mellékjövedelme. Persze ilyenkor csak azt a néhány szerencsésebbet látják, kiknek a sors ebben kedvezett; a szükölködő nagy többségre minek gondolnának? Valjon tanitó ellen, ki rendes munkáján kivül is dolgozni kénytelen, hogy „szép fizetése“ mellett maga és családja szükséget ne szenvedjen, — tisztességes érv ez?

3. Egyenlő munkának egyenlő a dija. A tanitónő is éppen oly és éppen annyi munkára kötelezhető, mint a tanitó. Nem az ő hibája, hogy a mai viszonyok között itt-ott egy-két órával kevesebbet tanit. Láttam a tanitók és tanitónők mulasztásának számbeli összehasonlitását is. Biz' a tanitónőké sokkal nagyobb, de miért? . . . Hát egyrészt azért, mert beleszámitják a gyermekágyas asszonyok mulasztását is; másrészt növelte a számot a könnyelmü elnézés is. Az utóbbit tessék szigorubb ellenőrzés által meggátolni! Az előbbi, évenkénti néhány eset révén szállithat le fizetést, vagy fizettethet helyettest az, a ki a humanizmussal nem törődik.

Sokan gyöngének mondják a nőt. Az én tapasztalatom szerint a nők munkája nem marad a férfiaké mögött. Szocziális szempontból itélve igaz, hogy a családfenntartás a férfi feladata; de számos esetben a nőre háramlik az. A tanitónő kisebb fizetésének ezzel való igazolását talán figyelembe lehetne venni. Azonban ha a megélhetés szempontjából biráljuk a dolgot, akkor — hogy a tanitó és tanitónő fizetése között a kivánt arány meglegyen, — nem a tanitónő fizetését kell leszállitani, hanem a fentebb vázolt fizetési fokozatok méltánytalansága folytán a családos tanitó fizetése — emelendő.

4. A tanitó ép ugy képesitést nyer a hittan, mint a többi tantárgyak tanitására; tehát képes is reá. A valláserkölcsi nevelés szempontjából az ő tanitása sem érne kevesebbet, mint a hitoktatóé; mert a tanitásban nagyobb gyakorlata van, és mert jobban ismerheti növendékeit, mint a hetenként csak két órán velük foglalkozó hitoktató. A tanrend érdekei sem állják utját; de megbukik e terv a tanitók felekezet szerinti beosztásának s esetleg választásának nehézségén, illetőleg lehetetlenségén és a felekezetek aggályain, sőt ellenmondásán.

5. Paedagogiai szempontból annak semmi jelentősége sincs, hogy a tanács választása vagy a polgármester kinevezése által jut-e a tanitó állásába. Irányadónak mindenképen az érdemnek kell lennie; csak ennek megbirálásában legyen igazságosság!

Tanos Sándor

a Práter-utczai iskola igazgatója.

1. A *szaktanitásnak* tanitástani szempontból kétségkivül nagy előnye, hogy a tanitó, ki esetleg több, némelykor ugyanazon foku osztályban, ugyanazon tárgyat tanitja, magát ezen tárgy tanitásába ugy begyakorolhatja, hogy ez által önmagának és a tanulóknak is nagy könnyebbséget szerezhet. Nem kell bibelődnie az összes tárgyakkal és összes idejét 2—3 tárgynak mivelésére fordithatván, a tanitásban való jártasságát oly fokra emelheti, melyre egy más, minden tárgyat tanitó, nem juthat. Nevelési szempontból azonban másként áll a dolog. Az elemi iskola czélja a nevelés és tanitás. Itt első sorban nevelnünk kell a gyermeket, tanitani csak másodsorban. A tanulók zöme a dolog természeténél fogva szegény szülők gyermekei, kiknek nevelésével a szülők nem törődhetnek annyira, hogy azok, ha a szülők ezen kötelességét az iskola nem teljesiti, meg ne romoljanak, esetleg el ne züllenek. A népiskolának tehát a nevelésre kell a fősulyt helyezni. Azt hiszem, nem kell bizonyitanom, hogy a nevelésnél egy ember könnyebben ér czélt, mint több. Sohasem hallottam még, hogy előkelő, gazdag emberek gyermekük mellé egynél több nevelőt alkalmaztak volna. Azt azonban igen is tapasztaltam, hogy gyermeke tanitásához több tanitót hitt meg. Igy van ez az iskolai nevelésnél is. Az iskolában azonban a nevelést a tanitástól elválasztani lehetetlen. Belátták már a középiskolánál is s tudják, hogy a legidealisabb megoldás az volna, ha a középiskolában is egy osztályban egy ember tanithatna, de ez a dolog természeténél fogva kivihetetlen.

A mig az osztályrendszer járja, a gyermek *egy* tanitót kap, ki naponként az egész tanitási időn keresztül foglalkozik vele, megtanulja ismerni tehetségét, jó és rossz tulajdonságait és ezek szerint vezeti a nevelés-tanitást. A szakrendszer mellett — mely nem is szakrendszer, a mint tervezve van, hanem gazdatlan osztályok felállitásának rendszere — a tanitók heti 2—4 órában elvégzik a rájuk bizott tantárgy tanitását és sietnek osztályukba. Maradjunk csak az osztálytanitás mellett és iparkodjék a hatóság az eddigi rendszer szerint, a 1—2 fölös számu óra marad egy-egy osztályban, azoknak tanitását arra bizni, kinek a saját osztályában kevesebb az óraszáma és a gyermekek nevelése érdekében juttasson minden osztálynak oly osztályfőnököt, ki osztályában lehetőleg az összes tantárgyakat, de legalább is a tantárgyak zömét tanitja.

2. A székes-főváros az 1895-ik fizetésszervezéssel tanitóinak tisztességes megélhetési módot nyujtott. Az anyagi gondok a legjobb tanitónak is zsibbasztják, sőt meg is bénitják a munkakedvét. Okvetlenül szükséges — az iskola szempontjából is, — hogy a tanitónak tisztességes megélhetési mód nyujtassék. A jelenlegi fizetések mellett ez megvan. Ha a tanitónak kezdetben küzdenie kell is, de a jövő reményében, mely jelenleg biztositja, hogy bizonyos idő mulva, ha kötelességének megfelel, a tisztességes megélhetési módot eléri: szivesen tür. Szándékosan irom, hogy tür, mert 600 frt fizetéssel a fővárosban megélni, próbára teszi a türelmet. A tervezett módositás esetén azonban a tanitó nem tudhatja, mikor éri el ezen fizetési fokot és bizony nem 9—10, hanem 15—16, sőt több év mulva juthatna csak ide és addig 600—800 frttal kellene nélkülöznie. Nézzünk szembe annak a sokszor hangoztatott mellékjövedelemnek is. Vannak iskolák, hol a tanitók nagyobb része 2—300 frt mellékjövedelemre tesz szert. Ilyen a 80—90 iskola között talán 4—5 van. Vannak ismét más iskolák, hol a tanitók átlag 100—150 frtot keresnek mellékjövedelemként; ilyen lehet 10—20. De van aztán iskola — a többi mind — hol a tanitó egy garas mellékjövedelmet sem tud keresni. Ez, kérem, eddig igy volt. De a jövő évtől kezdve, a midőn az uj ismétlő-órai rendszabály lép életbe, ezen mellékjövedelem — az embernek nincs szüksége prófétai ihlettségre, hogy ezt mondhassa — felényire fog leapadni. A mellékjövedelem kimutatásánál figyelmen kivül hagytam az ipariskolai dijazást. Van közel 200 tanitója a fővárosnak, kik az ipariskolákban adott órákért évi 400 frt tiszteletdijban részesülnek. Igy tehát a 600 frtos tanitó: 1000-re, a 800-as 1200-ra, az 1100-as 1500 frtra jön. De tessék meggondolni, hogy ezen munka, mely heti 10 órán át tart, a fáradságot és egészség-koczkázatot tekintve, fölér más 20 órai tanitással. Azt sem szabad figyelmen kivül hagyni, hogy az elemi iskolai tanszemélyzet 8—900 tagja közül csak mintegy 200 jut ezen ipariskolai dijazáshoz. Ezeknél fogva a tanitók fizetési fokozatának tervezett módositását méltánytalannak tartom.

3. A tanitónők képesitése a tanitókéval azonos; kötelességük ugyanaz: tehát javadalmazásuk is kell, hogy ugyanaz legyen. Nem vagyok a nyakló nélküli, nőemanczipácziő hive, de képeseknek tartom a nőket ugy, mint a férfiakat a tanitói állás betöltésére. A nőknek tehát, kik erre rászorultak, alkalmat kell nyujtani, hogy tisztességes kenyérkeresethez jussanak. Elismerem, hogy a férjes nő a természet törvényei szerint nem felelhet meg tanitónői hivatásának ugy, mint a férjezetlen, s azért nem tartom méltánytalannak, hogy az ily tanitónő kisebb javadalmazásban részesüljön, mint kartársai és kartársnői.

4. Hogy a hittant a tanitó tanitsa, czélszerü és kivihető is volna, ha a vallástanitás nem volna a felekezetek törvényadta joga és kötelessége, a melyekről azok, meggyőződésem szerint, lemondani nem fognak és a mely törvényt a mai viszonyok közt a törvényhozó testület megváltoztatni nem fogja. Hogy azonban az osztálytanitók hittant, az egyes felekezetek hittanját tanitsák, az képtelenség. A czélszerüséget és kivihetőséget oly valláserkölcsi tanitásra nézve állitom, melynek alapja az összes felekezetek vallásában megvan.

5. *Paedagogiai szempontból van e jelentősége annak, hogy a tanitókat ne a tanács válaszsza, hanem a polgármester nevezze ki?*

Paedagogiai szempontból semmi jelentősége nincsen akár a tanács választja, akár a polgármester nevezi ki a tanitókat. A fődolog, hogy jó tanitói legyenek az iskolának.

Czike Ferencz

az Isten-hegyi iskola vezetője.

1. *A szaktanitás kérdésében* az a véleményem, hogy a népiskola anyagát képező elemi ismeretek vezérszálai csak egy tanitó kezéből indulhatnak ki és csak egy kézbe folyhatnak össze. Egy ember megfi-

gyelő képességének, tanitói és nevelői hatásának közvetlensége, egész ereje és folytonossága kell ahoz, hogy tanitványaira erkölcs- és jellemképzőleg hathasson, hogy azok értelmi és érzelmi világát fejleszthesse és nemesithesse. Több kézben: az egymást leváltó tanitók kezében nem válhat szervesen összefüggővé, egységessé az elemi iskola ismeretanyaga, a mire pedig szükség van egyrészt azért, hogy a gyermek erkölcsi és szellemi életének a különböző ismeretek egymásra hatása adhassa meg az irányt, másrészt azért, hogy az elemi iskolából az életbe lépő gyermek egészded ismeret birtokával távozhasson.

A szaktanitást végző tanitók individualitásának különbözősége, az eljárás és modor sokfélesége megzavarja és ingadozóvá teszi a gyermeki jellemképződés irányát. A különböző reáhatások közben nem nyilatkozhat meg erőteljesebben és nem fejlődhet ki a gyermek jellemében az az egyéni sajátosság, a melyet már a népiskolának kell bele plántálni, hogy megnőjjön vele, mint a fakérgébe vésett betük a fával.

Azért takarékossági szempontból igen, de pedagógiával nem lehet megokolni az elemi iskolaban tervbe vett szaktanitást.

2. *A fizetés módositása* a tanitók hátrányára nem volna sem méltányos, sem igazságos. Nem lenne méltányos azért, mert a tanitókra a székesfőváros és haza legdrágább kincse: a jövő nemzedék erkölcsi és értelmi tőkéje van bizva és mert (miként *Sretvizer* kartársam igen helyesen utalt Diesterwégre) „Alázzátok meg a tanitókat és becsukhatjátok az iskolákat.“

Igazságos pedig azért nem volna, mert a tanitó munkáját nem szabad a hivatalnoki kar munkájával való összehasonlitásban időszerint taksálni; amint hogy nem lehet a diplomája megszerzésére forditott időt sem a más pályan müködők kvalifikátiójával összehasonlitásban mérlegelni és kicsinyelni, mert a tanitó a diploma megszerzésével még nem végezte be szakmájának tanulmányait, sőt még csak az iskola pódiumára lépéssel kezdődik ránézve az igazi, a sok-sok esztendeig tartó tanulás. Annak a tanitónak, a ki hivatásának kötelmeit igy fogja fel, munkája megfizethetetlen. A melyik tanitó igazi hivatásszeretetből lép a tanitói pályára és lelke egész szeretetével, tudásának és a nevelés tudománynak minden fortélyával igyekszik érvényesülni a gyermekek között, annak a tanitónak gondnélküli megélhetésétől megtagadni vagy elvonni az anyagi feltételeket, egyenlő lenne a főváros tanügyi fejlődésének és virágzásának megakasztásával. Már pedig ha akad is elvétve, a ki csupán a kenyérkereset ösztönéből gyötri magát a tanitói pályán, a főváros tanitóságáról ezt állitani nem lehet, mert az magasztos és nehéz hivatásának minden kétséget kizárólag a magaslatán áll.

3. Éppen ily mértékben méltánytalan és igaztalan lenne a tanitónők fizetésének leszállitása. Megvagyok győződve, hogy ők a legszivesebb készséggel fogadják az equalis diviziót nemcsak a fizetségben, de az órára kötelezettséget teljesen kimeritő heti tanitási időben is.

4. *A vallás óráknak* a tanitók által való ellátása kérdésében alig hozhatunk fel uj dolgot. Vitatkoztak e felett már a népiskola bölcsőjénél a 14-ik században a Hieronumianusok, a kik a néptanitó kezébe a bibliát adták, hogy ismertesse meg vele a népet és épitse fel rajta a század valláserkölcsös müveltségét. Nagy Károly rendelettel kötelezte a papokat és barátokat, hogy vegyék ki a néptanitók kezéből a bibliát. Ámde a papság idegenkedett a tanitás nehéz munkájától és rábizta a koldus barátokra a hitoktatást.

A 15-ik században, midőn Dante, Petrarca és Bocaccio utat törtek a klassikus nevelési iránynak a középkor scholasticus irányával szemben, ujra feléledt és teljes erővel tört ki az egyházi tusa a vallástanitás és reálismeretekre nevelés és képzés egy kézben tartásának kérdésében.

Bár ennek a harcznak akkor egészen más inditó motivumai voltak, mint a székesfővárosi tanitók hitoktatókul alkalmazásának kérdésében ma, de különösen *Lange*, *Hegins*, *Dringenberg*, *Busch*, *Wimpheling* és később *Melanchton Fülöp*, a „németek nagy tanitója“ szereplésükben egészen kifejezésre juttattak két, pedagógiailag fölöttébb fontos dolgot: Egyik az, hogy nevelési rendszerükben az elemi ismeretek nyujtásától a felsőbb képzésig a gyermeket és benne az embert egész lényében fogták fel, átlátták, hogy a vallás és reáltárgyak tanitása nem zárják ki, sőt kiegészitik egymást és a sikeres tanitás feltételeül azt tartották, hogy azok egy kézben legyenek. A másik az, hogy az elemi oktatás és egyetemképzés minden fokán sulyt helyeztek a valláserkölcsös nevelésre és ezt a nevelést a népiskolákban megnyugvással tették le világi tanitómesterek kezébe.

A takarékosság czélzata mellett bizonyára ez az elv vezérelte a főváros hatóságát is, mikor a hittan tanitását a tanitókra kivánta ruházni. Ámde bármenynyire üdvösnek lássék is, a tervnek pedagógiai okokból való megvalósitása és bármily nagy összeg megtakaritását eredményezzen is a tervezet, azt nem lehet és nem is volna czélszerű minden hely és körülménybe egyformán beilleszteni. Nem lenne kivánatos, sőt egyenesen káros volna azt az Isten-hegyi iskolánál megvalósitani. Itt csupán a katekizmus és biblia tanitására szoritkozó vallás oktatás kevés, mentől sürgősebben ki kellene egésziteni azt az egyházi szertartások megismertetésével és gyakoroltatásával. Ezt pedig tanitó nem teheti.

Iskolám növendékei és a budai hegyvidék egész népessége, egyrészt a közlekedési nehézségeknél fogva, másrészt mert nincs papunk, jóformán egész éven át el van zárva a templomtól, valláserkölcsi neveléséből hiányzik a leghatalmasabb eszköz: az Isteni tisztelet. Nélkülözi a nép azt a csodatevő forrást, mely az élet küzdelmei között meg-meg csüggedő és önbizalmát vesztő lelkét felemeli, megerősiti és az elvallástalanodás utjáról Istenhez visszavezeti. Ijesztő mérvben terjed itt a baptismus. Számos gyermek megtagadja a katekizmus tanulását azon a czimen, hogy ő felekezet nélküli. És hogy az elvallástalanodás és baptizmus terjedése a mise és egyházi szertartások nélküli vallásoktatással áll oki összefüggésben, semmi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy az itt nagy számban levő protestánsok közül, a kiknek minden vasárnap istenitiszteletük van, egyetlen egy sem lett hive a baptismusnak.

Az Isten-hegyi iskolához tehát pap hitoktató kell és a gyermekek és nép részére mise és templomi vallástanitás mentől hamarabb.

5. A tanitó *polgármester által leendő* kinevezésének nincs semmi köze a pedagógiához.

Rátskay Rudolf,

a Rottenbiller-utczai iskola igazgatója.

Az ugynevezett *szakrendszer* nem először kisért a főváros elemi iskoláinál. Vagy 5—6 év előtt *Rózsavölgyi* Gyula tanácsos ur igyekezett azt takarékossági szempontból alkalmazásba venni, de két évi kisérletezés és szomoru tapasztalatok után kénytelen volt e rendszert teljesen mellőzni, mert kudarczot vallott vele. Már most a mi Rózsavölgyi Gyula tanácsos ur idejében — mely idő a főváros iskolaügyének aranykorát jelenti — az ő szerencsés keze alatt nem bizonyult jónak, az most sem fog annak bizonyulni. Különben a kultuszminiszter ez idei budget beszédjében a következő szavakkal itéli el e rendszert, még pedig nem is az elemi, hanem a középiskolák alsó osztályaiban „*a nevelő hatás érvényesülésének megnehezitőjét látom a szaktanitás rendszerében is.*“ Azt hiszem egy pedagógiai rendszer alkalmazásánál csak tekintetbe kellene venni az illető miniszter erre vonatkozó nézetét is. Nagy bajnak találom, hogy a tanügyi osztály élén nem áll pedagógus, mert ha az illető tanácsnok ur meg is hivja és meg is hallgatja egyes kiválóbb tanférfiak véleményét, kérdés, hogy ily ügyekben lehet-e a gyakorlatilag tanitással nem foglalkozót meggyőzni. Igaz, hogy a szakrendszer a torna, rajz és kézimunkára nézve most is alkalmazásban van, de ez is szabályellenes állapot s erre vonatkozólag a jelen tanév elején fel is szólittattak az igazgatók, hogy ezentul minden tanitó maga lássa el osztályában e tárgyakat, a legidősebb tanitók pedig vegyék át az alsóbb osztályokat, hol kevesebb az óraszám.

A *tanitónők fizetésének* leszállitása igazságtalan és a tanitó társadalmi tekintélyének valódi arczulcsapása volna, pedig a ki fejleszteni akarja az iskola tekintélyét, annak első sorban a tanitó tekintélyét kell fejlesztenie. Hogy a tanitónők egy része nem adhatja meg a törvényes óraszámot, annak a félnapos rendszer az oka és nem a tanitónő. Hogy pedig a férjes tanitónők mulasztása oly rengeteg számban tulszárnyalja a férfitanitók mulasztását, azon segithetnének az illető tiszti orvosok, mert nem minden kisebb baj involvál 3—4 heti elmaradást. Azt azonban fontolóra vehetné a főváros, hogy nem helyesebb-e a rendszer Németországban, hol a tanitónő csak addig tanit, mig férjhez megy, ekkor ezt az állást ismét oly tanitónő kapja, kinek még nincs eltartója. Jelenleg a fővárosi tanitónő egy kitünő partie, mert rendszeres keresete igen nagy hozománynak felel meg; s ezért már nem is csekély azon tanitónők száma, kik maguk választ tanak maguknak férjet, mert tehetik és férfiasan viselik a konzekvenciákat is.

A *hitannak* a tanitók által való ellátása, ha ugy értelmeztetik, hogy az felekezeti különbség nélkül általános erkölcsi alapon történnék, a legideálisabb állapot volna. Mi szüksége is van arra, hogy egy 6—8 éves gyermek tudja, hogy ő keresztény, a szomszédja meg zsidó, vagy luteránus; elég jókor hallja azt még 10 éves korában is. Másként csak nem képzelhetni Polónyi urnak ebbeli inditványát, mert felekezetekre osztva ugy állana a dolog, hogy a tanitó e tárgy tanitásánál ismét a pap ellenőrzése alá kerülne. Már pedig akkor inkább felekezetnélkülivé válnék a tanitóság, semhogy ebbe bele menne. De el lehet-e képzelni, hogy a felekezetek ma — mikor az egyetemi hallgatók keresztet viselnek a gomblyukban és a zsidók lakásuk ajtajára kiszögezik a „Mogen Dovid“-ot — egy általánositott erkölcstan tanitásához adnák beleegyezésöket. Ezt bizony nem hiszi el senki. De ugy látszik, a jóléti bizottság csak hangzatos terveket kovácsol, azzal pedig nem törődik, hogy kivihetők-e.

Az igazgatói lakások kérdésénél hónapokon keresztül dolgozott a mérnöki hivatal felmérésekkel, számitásokkal s a végén kisült, hogy 6000 koronát lehetne talán megtakaritani nagy pedagógiai áldozatok árán. De az nem volt feltüntetve, hogy a rengeteg hiábavaló mérnöki munka hány tizezer koronájába került a városnak. Ezt a nagy költséget meg kellene annak téritenie, ki ily inpraktikus inditványokkal anyagilag annyira megkárositja a fővárost. Ez volna az igazság.

A *tanitók választása* végül maradjon csak meg a jelenlegi formában, mert ha átadják kinevezésként a polgármesternek, akkor a tanácsnokok helyett a kerületi klub-főnökök osztják majd a protekcziót. Már pedig akkor mégis csak jobb, ha a tanács jelöl.

A Murányi-utczai iskola tanitó-testülete.

1. Már a *szaktanitás* elnevezése is helytelen, annál kevésbé helyes a hozzáfüződő czél; mert az elemi iskolában semmi körülmények között nem lehet szaktanitás. Nem lehet pedig az elemi oktatásnak annál a *czéljánál* fogva, a melyet országos törvény tüz az elemi oktatás elé. E czél szerint az elemi iskolában semmiféle „szaktárs“-nak nincs helye; hanem igen is helye van olyan *általános ismereteknek*, a melyeket a köznép a maga mindennapos életkörülményeiben hasznára fordithat Igy pld : Az elemi iskolában nincs *nyelvtan*, mint szaktudományi tárgy; hanem egyszerüen tanitandók a gyermekek helyesen beszélni s a helyesen mondottakat helyesen le is irni. De a helyesen beszélésre való oktatást — akár előszóbeli, akár irásbeli helyes beszélést vegyük is — nem lehet kiszakitani az oktatás egészének a keretéből s azt egy „szak“-előadó óráinak a keretébe összezsugoritani; hanem az oktatás minden ágazatában arra kell törekedni, hogy a tulajdonképeni nyelvoktatási órák alatt tanultak a többi összes órák alatt is következetesen érvényesüljenek. Az által, hogy az elemi iskolai oktatásnak azt a szükségszerü és nélkülözhetetlen egységét feldaraboljuk, az egymással szoroskapcsolatban álló ismereteknek minél egységesebb egymásra hatása helyett az ismeret-nyujtást széttagoljuk, egymástól elkülönitjük, az egymásra vonatkozás nagy képző erejét megsemmisitjük: az által az a tanitás nem válik „szak“-tanitássá; hanem igenis átváltozik szétmállott, szétzüllött, rendszertelen, tudálékos gyermekkinzássá; a mikor minden tanitó a maga „óráján“ *kénytelen* a markába nyomott marsruta szerint, szigorú korlátok közé szoritott egyoldalu czél felé rohantatni tanitványait, nem törődve az előtte történtekkel, sem az utána következendőkkel. A mi kárt a jövő nemzedékek százezreinek nevelésében képzésében ez a végzetes finánez-idea megvalósitása alkotna, azt semmiféle pénzügyi haszonnal nemcsak egyensulyozni, de megbocsájthatóvá tenni sem lehet.

2 A *tanitók fizetési fokozatának* tervbe vett, a tanitók hátrányára történendő módositásainak gondolata is abszurd-gondolat. Szerzett jogokat megnyir

bálni törvényileg tiltott dolog. A már alkalmazottakról tehát — természetesen szó sem lehet. A jövő nemzedékek részére teremteni hátrányosabb fizetési viszonyokat a mostaninál: ez meg pláne egyedül álló szörny-gondolat az egész emberiség történetében Ez oly természeti, emberi és Isteni törvény, a mi ellen a tervezetet legjobban ellenzi a nép tréfás mondása, mikor a gyereket boltba küldik: „Mondd meg fiam, hogy jól megmérjék és legjobból adjanak, mert betegnek kell, a pénzt pedig adják vissza, mert arra nekünk szükségünk van.

3. Az a gondolat, hogy a *tanitónők fizetése* a férfi-tanitókéval szemben csökkentessék, a dolgok lényegének nem elég mélyreható mérlegeléséből származik. Munkák értékének a becslésénél nem lehet az a döntő, hogy kinek mennyi ideig tart a munkája, legkevesebbé lehet az a nevelés oktatást végző munkájának a leány-nevelés kérdése társadalmi, állami, nemzeti szempontból egy cseppet sem áll mögötte a fiú-nevelés kérdésének. Aki egyikhez füződő czélt oldogatja, az épen olyan nagy fontosságu munkát végez, mint a másik. A tanitónő ma kiszabott díját bőségesen megszolgálja. Nem a kötörő, utczát seprő napszámosoknak vagy a hivatalok másoló napidijasainak munka órái, munka perczei szerint itélgessük a közoktatásügy munkásainak munkáját, hanem a környek, az egyetemesnek szolgálatai fontosságának a *lényegét* tekintsük; akkor nem támadhat bennünk az a gondolat, hogy a férfi és női tanitó fizetése között különbséget keressünk Az a körülmény, hogy a férfinak, esetleg nagyszámu családja van, a nő meg — szintén esetleg — magányos szintén nem lényeges. Hát mióta s hol fizetik a munkát nem a munka érték, hanem a — gyerekszám szerint? Hát akkor tessék behozni a rendszert, hogy egy megállapitott, egységes törzsfizetés a szerint emelkedjék, a hogyan hordja a gólya az apróságot. Ahány gyerek, annyi pótlék. Ahány halálozás, annyi pótlékvesztés. Talán nemzetszaporitási politikának ez is beválna — Franczia-országban.

4. A *hittannak* — mai értelemben véve az o z-tálytanitók által való tanitása a *községi* iskolákban, olyan nagy és hatalmas érdekekbe ütközik, amelyeket megbolygatni — még csak akademikus jellegü tárgyalásokkal is — a mai viszonyok között meggondolatlanság. A vallásfelekezeteket az egyházpolitikai törvények ismert hatásánál még érzékenyebben riasztaná fel az a gondolat, hogy a vallásoktatás kérdése a községi iskolai hatóságok részéről bolygattassék. Erről a dologról komoly emberek társaságában beszédet kezdeni is — kész vereség.

5. Hogy a tanitókat a *tanács válaszsza e, vagy a polgármester nevezze ki:* ez a kérdés csak is ebben a — tudj' Isten honnan, és kiktől támasztott, tanitóellenes hangulattal terhes mai időben támadhatott. A tanitói állás kicsinylését jelenti s a föv. tanitóság független helyzetének csorbitását czélozza az a gondolat, hogy a személyes kinevezéstől függő állások közé degradáltassék a tanitói állás. Akik a főváros tanitóira nézve az országos törvény alól azt a kivételt megcsinálták, hogy itt ne az iskolaszék, hanem maga a tanács válaszszon, azok jobban tudták méltányolni a tanitói szolgálat fontosságát, mint akik most — lényegtelen okokat hangoztatva — még az iskolaszékek által való választása elvénél is hátrább óhajtják visszafejleszteni ezt a kérdést.

Mindezekre a dolgokra pedig végül az a megjegyzésünk, hogy mindezt nem a főváros kulturális viszonyainak jól felfogott érdekei, hanem a tanitóság ellen táplált ellenséges indulatok hozták napi rendre. És pedig nem valami mély megfontolással. Mert ha a tanitóságot a folytonos hasonló példaadással belekényszeritik afölött való elmélkedésbe, hogy csakugyan mindenki a végzett munka időtartamának megfelelő arányu dijazást élvez-e, akkor a tanitóságot nagyon szocziális izü elmélkedésbe hajszolják bele; amire pedig a mi mai épen nem megnyugtató társadalmi viszonyaink között talán még sem egészen kivánatos.

Iparoktatás.

Az ipariskolai igazgatók értekezletet tartottak, a melyen megvitatták az ügyosztálynak az iparoktatásra vonatkozó javaslatát. Az igazgatók az értekezletből memorandumot intéztek a tanácshoz, amelyből közöljük a következőket:

Az ügyosztályi javaslat azt a czélt, a melyet maga elé tüzött, a kivitelnek azzal a módozataival, a melyeket számitásba hozott, nem fogja az életben megvalósithatni. Ez a mi tiszteletteljes véleményünk a javaslatra vonatkozólag általánosságban. E véleményünket az érvényben levő tanoncz-iskolai szervezet rendelkezéseivel kivánjuk megokolni.

Az ügyosztályi javaslat tényleg magasabb rendü iskolákká óhajtaná a mostani tanoncz-iskolákat idő adtán átváltoztatni. A fővárosi tanoncz-iskolai szervezet ilyen czélzatot egyenesen kizár a lehetőség köréből, mert a tanoncz-iskolákat alapvető intézménynek tekinti. Bizonyitja ezt a mi állitásunkat az a körülmény is, hogy a tanoncz-iskolák hosszabb ideig „alsófoku“ nevezettel jelöltettek.

A midőn a javaslat e jelenlegi állapotból ki akar bontakozni s az ipariskolai intézményt magasabb fejlődés u jára terelni, akként rendelkezik, hogy az egyes iparágak tanonczait bizonyos központokba gyüjti. Ezzel a rendelkezéssel el akarja érni, hogy az eddigi „általános irány“ lassu beszüntetésével majdan a jövő iskolájának „szakirányu“ jellege domborodjék ki. Ennek a (bár önmagában véve tetszetős) törekvésnek alaphibája, hogy az iparos tanoncz-iskolai intézménynek természetét félreérti. Az „általános irány“ az alap, a melyen a magasabb rendü tanoncz-iskolák felépülnek.

A javaslat, a mikor a szakiránynak hódol, tulajdonképpen nem tett egyebet, mint a mit maga a fővárosi tanoncz-iskolai szabályzat is megkiván, azt t. i. módját keresi annak, hogy a mi tanoncz-iskoláink ne elégedjenek meg csupán az „általános irány“-nyal, hanem tekintettel legyenek arra, hogy „az egymással rokon iparágakban alkalmazott tanonczok lehetőleg együvé, valamint egyenlő képzettségü tanonczok lehetőleg egy osztályba kerüljenek. hogy az oktatás mentül jobban alkalmazkodjék különleges szükségleteikhez.“

A javaslat olyan rendelkezéseket állapit meg, a melyeknek kivitele körül nemcsak leküzdhetetlen nehézségek fognak fölmerülni, de a melyek minden mélyebb ok nélkül zavarni fogják a dolgok meneténe-

rendes lefolyását. A nehézségek közé tartozik a javaslatnak főleg ama rendelkezése, a mely az u. n. „központokat" állapitja meg. Ezekbe a központokba gyülnek össze a főváros különböző kerületeiből az inasok s az oda-vissza gyaloglásban 1—2 órai időt töltenek. Hogy továbbá ez a rendelkezés ok nélkül zavarja a dolgok menetének rendes lefolyását, bizonyitja első sorban az, hogy az elméleti tárgyak legtöbbje, (irás, olvasás, számtan, fogalmazás) nem szaktárgy, tehát nem forog fenn szüksége annak, hogy a különböző iparágak tanulói ezen tantárgyak tanitásánál külön legyenek választva; bizonyitja továbbá az a körülmény is, hogy a mi inasaink nagy része olyan előképzettséggel kerülnek fel a tanoncz-iskolákba, a mely előképzettség nem elegendő arra, hogy a tulajdonképpeni szakirányu tárgyak (szakrajz, fizika, chemia, technologia) tanitásában részt vehessenek.

Az a kérdés tehát, ha a javaslatnak most feltüntetett rendelkezése nem helyes, milyen módon volnának tanoncz-iskoláink szakirányban fejlesztendők?

Elméleti tárgyak szakirányu fejlesztése. Az elméleti szaktárgyak ezek: fizika, chemia és főleg technologia. Ezeket a tárgyakat az érvényben levő tanterv szerint csakis a felsőbb, tehát a II. és III. osztályokban tanitjuk. Ezekre a tantárgyakra heti 2—2 óra van kitüzve. A mint a főv. szervezet 4. §-ának 9. pontja elrendezi a rajzban való önálló (az elméleti osztályokra való tekintet nélkül) csoportositást, éppen ugy rendezhető az elméleti szakirányu csoportositás (osztályokra való külön tekintet nélkül) a II. és III. osztályu növendékekkel akként, hogy ezek a szakirányu tárgyak tanitására kiszabott heti 2 órában külön választatnak a szerint, a mint az illető tanonczok fém, fa, kő vagy egyéb anyagokkal dolgoznak. Ezek az önálló elméleti szakirányu csoportok az első vagy a második tanitási napn k (hétfőn vagy szerdán; kedden vagy pénteken); vagy pedig a körülményekhez képest váltakozva (hétfőn és kedden; vagy szerdán és pénteken) bizonyos meghatározott napon és bizonyos órában (mint pl. most a rajzra vasárnap 8—12-ig), végül pedig ha ezek a combinátiók egyes iskoláknál a hétfő és keddi csoportositások miatt és párhuzamos osztályok hiányából igy be nem oszthatók, ez esetben a kerületbeli igazgatókkal egyetértőleg — ugy, a mint ezt a rajzbeosztásnál javaslatba is hoztuk — kell ezeket a szakirányu csoportokat megalakitani.

A mi pedig az elméleti szakirányu tantárgyak anyagának összeállitását illeti, ezt a lényeges és fontos munkálatot természetesen meg kell állapitani. Még pedig meg kell állapitani a reformtervezettel együttesen most, mielőtt még a javaslat az illetékes forumok elé kerülne tárgyalás czéljából.

A szakirányu rajztanitás fejlesztése. Meg kell jegyeznünk, hogy a szakirányu rajztanitás fejlesztésére már eddig is nagyon sok történt. A főv. szervezet azon rendelkezését, mely szerint a tanulók csoportositása a rajzban önállóan történjék, a legtöbb iskola foganatositotta már és nem csekély azoknak az iskoláknak a száma sem, a hol körülbelül feleszámban vannak a szakrajz-csoportok és az általános rajzcsoportok. Bizvást tovább mehetünk tehát ezen a téren is egy lépéssel. De csak egy lépéssel és nem többel. Ez pedig vonatkozhatnék a szakrajz-csoportoknak (de csakis ezeknek) kerületenkint (és nem központonkint) való szétosztására.

Mielőtt azonban ilynemü rendezkedés foganatositthatnék, szükségesnek tartjuk a következő intézkedések elrendelését: Minden egyes tanoncz-iskola adatokat állit össze azokról a tanulókról, a kik: a) az előkészitő rajzcsoportokból és b) a különböző szakrajzcsoportokból előkészültségük alapján beoszthatók a szakirányu rajzcsoportnak vagy a kezdő, vagy a haladó folyamaiba. Ezekből:

1. Megtartja a maga iskolájában továbbra is azokat a tanonczokat, a kik számuknál fogva egy teljes szakrajzcsoportba való anyagot szolgáltatnak. Tehát, ha ilyen tanulók száma legalább is 40. 2. Kiadja más iskolának azokat a tanonczait (persze csak azokat, a kik már eléggé előkészültek a szakirányu csoportokban való előhaladásra,) a kik csekély számuk miatt iskolájuknál külön szakirányu rajzcsoportba nem voltak beoszthatók.

Az adatok egybegyüjtésére kerületenkint (nem kell éppen közigazgatási kerületnek lenni) egy-egy igazgató bizatnék meg, a ki ez adatok egybeállitása után a kerületbeli igazgatókkal együttesen állapitaná a szétosztásra kerülő szakrajzcsoportoknak számát és helyét.

Ha ez összeállitásból kitünnék, hogy még ez az összeegyeztetés sem adna némely helyen és némely iparágnál lehetőleg 40—40 tanulóból álló külön szakirányu rajzcsoportot, ez esetben az egyeztetést és beosztást a szomszédos kerületekkel fogjáke végezni.

Ki kell még emelnünk, hogy tisztelettsljes véleményünk szerint az általános (vagyis előké zitő) rajzcsoportok megmaradnak ott és ugyanolyan számban, a hol eddig is fennállottak.

A javaslatnak az a része, mely az *oktatási időt* az elméleti tárgyak tanitására hetenkint 2-szer 3—3 órában állapitja meg, helyes és czélszerü. Az oktatási dő hetenkint 2 szer 3—3 órában, mé g pedig mindenkor 5-től 8-ig volna megállapitandó.

A mi pedig a *tanonczfe'vétel idejének* a javaslatban előirt szabályozását illeti, tisztelettelj es véleményünk szerint nem valószinü, hogy valaha keresztülvihető volna. Ellene van az ipartörvény rendelhezéseinek, sérti a mesterek és főleg a tanonczok anyagi és jogi érdekeit.

Az *igazgatók tanitási kötelezettségére vonatkozólag* előre is jelezni kivánjuk, hogy az ipariskola ellátása és administrálása három annyi munkát ad, mint az elemi iskola.

Ha várakozás ellenére az előttünk levő javaslat törvényerőt kap, ez gyökerében fogja érinteni az ipariskolát. Ugyszolván egész elülről fogjuk kezdeni. Az igazgató munkája ily körülmények közt éppenséggel nem olyan csekély, hogy még órák adásával is lekötheto legyen. Tisztelettel kérjük a tek. Tanácsot, méltóztassék már csak az ipariskola érdekében is az igazgatókra vonatkozó eddigi állapotokat fenntartani.

Ezek után összevonjuk javaslatainkat a következőkben:

1. A tanoncz-iskolák jelen számukban továbbra is fenntartandók.

2. A főv. tanoncz-iskolákban az általános irány megtartása mellett a szakirányu tanitás nemcsak a rajzban, de az elméleti tárgyaknál is érvényesüljön.

3. A szakirányu tanitás az érvényben álló fővr. tanonczískolai szervezet (4. §. 5—12. pontjai) intézkedései szerint rendeztessék, a mint ezt tiszteletteljes előterjesztésünkben közelebbről is meghatároztuk.

4. A szakirányu tanitás elrendelésével egy időben állapittassék meg a tanterv ide vonatkozó részének kibővitése és megválasztása. Erre nézve az ipariskolai igazgatóknak régebben tett és a tek. Tanácshoz benyujtott javaslata mielőbb tárgyalásra tüzetnék.

5. Az elméleti oktatás ideje két napra teendő, 3—3 órán át, két csoportban és pedig I. csoport hétfőn és szerdán; II. csoport kedden és pénteken. A tanitási idő 5-től 8-ig.

6. A tanterv kiegészitésre és a tanitási időnek ujabb beosztására vonatkozó javaslat a fővr. tanonczískolai szervezet rendelkezései értelmében a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz jóváhagyás végett fölterjesztendő.

7. A tanitók és igazgatók óraszámainak változatlansága mellett eddigi illetményeik továbbra is megadmárnak.

* *

Wehner Gyula igazgató a következő nyilatkozat közlésére kért meg bennünket. A „Magyar Székesfőváros" IV. évf. 16. sz. alatt „Budapest tanügyi politikája" czim alatt „Wehner Gyula véleménye" rovatában közölt téves adatok rektifikálását tisztelettel kérem, Ugyanis:

A „Szaktanitás" nem indulhatott ki a Saskörből, mivel már 1895/6-iki tanévben a X. ker. Tisztviselőtelepi iskolánál, az 1896/7-iki tanévben pedig az V. ker. Sziget-utczai, VI. ker. Külső-váczi-uti, VII. ker. Wesselényi-utcza, Rottenbiller-utcza, Murányi-utczai és IX. Mester-utczai iskolánál behozatott. Igy tehát a fenti állitás ki van zárva. Továbbá: Nem bizonyitottam be Faller Fer. tanácsnok urnak semmit, hanem igen is felajánlottam a tanácsnok urnak a szaktanitás, illetve a tanerők méltányosabb munkafelosztására vonatkozó tervezetemet. E sorok szives közlését tisztelettel kérve vagyok kitünő tisztelettel *Wehner Gyula* igazgató.

Üres lakások.

Közvetetlenül a májusi negyed előtt hozta nyilvánosságra a statisztikai hivatal, hogy hány üres lakás volt a mult év utolsó negyedében. Kétségtelenül a költözködésre való tekintettel adta ki a kommüniké-jét a statisztikai hivatal. A kommüniké czélja csak az lehet, hogy ugy a lakástkereső közönség, mint a háztulajdonost tájékoztassa a lakásviszonyokról.

Meggyőződésünk szerint azonban ez a kimutatás a kivánt czélnak nem felel meg. Budapesten köztudomás szerint május elsején nyitják meg az uj házak kapuit. Ezek az uj, nagyobbrészt hatalmas bérkaszárnyák azután alaposan megváltoztatják a statisztikát. Igaz, hogy az utolsó esztendőben nem volt olyan nagy az épitkezés, mint három-négy év előtt, de azért például a Szabadság-téren, az Uj-épület helyén egész kis városrész keletkezett. A Lipótvárosban több uj házban adta meg a hatóság május elsejére a lakhatási engedelmet. A főváros egyes kerületeinek pedig aránylag nagyon kicsiny a törzslakója. A nagy közönség nem sokat törődik azzal, hogy a Váczi-körutnak, a Király-utczának vagy a Kerepesi-utnak a jobb vagy a baloldalán lakik. A hol a maga igényeinek megfelelőbb lakást kap, annak a kerületnek a hive lesz. A kerületi korlátokat, a kerületi érdekeket csak a közgyülés termében ismerik. Ha egy kerületben több uj ház épül, annak az uj lakásai befolyással vannak az egész főváros lakásviszonyára.

De ha igy is van a dolog, mégis örömmel konstatáljuk, hogy a statisztikai hivatal kimutatása szerint az üres lakások száma jelentékenyen csökkent. Ha ez a csökkenés állandó jellegü, ugy egy esztendő alatt visszajutunk a normális viszonyokhoz s rövidesen mondva, szükség lesz uj lakások épitésére. Remélhetőleg a pénzintézetek is, a vállalkozók is okultak a közelmult szomoru tapasztalatain s a mikor a lakáskinálat és lakáskereslet között a normális viszonyok ujra bekövetkeznek, nem fognak olyan nagy mértékben szabad gazdálkodást engedni a számitás nélkül való spekulácziónak. Vissza fogunk térni a normális állapotokhoz s hihetőleg szilárdabb alapon, lassabban bár, de biztosabban fejleszthetjük a fővárost.

A statisztikai hivatal kommünikéje az üres lakásokról a következőket mondja:

Az üresen álló lakások számában az utolsó negyedben jelentékenynek mondható fogyás állt be; mig ugyanis az előző negyedben az üresen álló lakások száma 4945-ről 5248-ra emelkedett, addig most 4787 lakás áll üresen, számuk tehát az utolsó negyedben 461-el, vagyis 9 százalékkal fogyott. A helyzet azonban még mindig válságos, a mennyiben majdnem kétszer annyi az üresen álló lakás, mint az 1899. év elején. A leg nagyobb alábbszállás tapasztalható:

a VI. kerületben 1006-ról 827-re,
a VII. „ 1173-ról 929-re,
a VIII. 938-ról 883-ra,

mig a többi pesti kerületben a szám alig változott. A budai kerületekben ellenben elég érezhető emelkedés mutakozik, t. i. 583-ról 746-ra. A boltokkal kapcsolatos 42 lakás beszámitásával 4829 lakás áll üresen 9431 szobával, szemben az előző negyed 5292 lakásának 10568 szobájával.

Összefoglalva az üresen álló lakások, boltok és egyébb helyiségek számát, a mult negyedben 7137, jelenleg pedig 6940 helyiség állott üresen.

Az üresen álló helyiségek negyedévi bérvesztesége az 1¼ millió koronát meghaladja. Legnagyobb a veszteség az 1—2 szobás lakásoknál, melyekből 2088, illetve 1634 állott üresen, a háromszobás lakásokból 617, a négyszobásokból 259, az ötszobásokból 110, a hat- és többszobás lakásokból 83 nem talált bérlőt.

A bér nagysága szerint üresen áll:

évi 200 korona bérig	783	lakás
„ 201—400 korona bérig	1486	„
„ 401—600 „ „	975	„
„ 601—1000 „ „	883	„
„ 1000 koronán felül	660	„

Az 1000 koronánál drágább boltok közül 462 állott üresen.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 731·049, katona 16.486. Összesen 747.535.

Az elmult héten élve született 445 gyermek, meghalt 273 egyén, a születések 172-el mulják felül a halálozásokat.

Az élveszülöttek közt volt 318 törvényes, 127 törvénytelen; nemre nézve 240 fiu, 205 leány. Halvaszületett 10 gyermek, köztük 8 törvényes, 2 törvénytelen.

Születések aranyszáma: 1000 lakosra: 31·0.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 19·0, az egy éven felüli lakosságnál: 15·3, az öt éven felüli lakosságnál: 13·8.

A halottak közt volt 166 fi-, 170 nőnemü.

Az év eddigi 16 hetében élve született összesen 7367 gyermek, meghalt 4929 egyén, a születések többlete tehát 2438; a mult év megfelelő időszakában született 7709, meghalt 4931, a születések többlete volt tehát 2778.

Az élveszülöttek közt volt 227 róm. kath., 2 görög kath.-1 görög keleti, 26 ágost evang, 41 helvét, 1 unitárius, 95 izraelita, 2 egyéb. Összesen 454. Halvaszületett: 18.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1160 beteget, szaporodás 360, csökkenés 298, maradt e hét végén 1222. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 79 beteget, szaporodás 27, csökkenés 24, maradt a hét végén 82. A Szt István-kórházban ápoltak a mult hét végén 821 beteget, szaporodás 315, csökkenés 370, maradt e hét végén 766. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 833 beteget, szaporodás 171, csökkenés 173, maradt e hét végén 831. összesen ápoltak a mult hét végén 2893 beteget, szaporodás 873, csökkenés 865, maradt a hét végén 201.

Hirek a városházáról.

Fehérváry Géza báró Budapest diszpolgára.

Fehérváry Géza báró honvédelmi miniszter augusztus tizenhetedikén ünnepli katonai szolgálatának ötvenedik évfordulóját. A főváros törvényhatóságának több tagja ezt az alkalmat arra akarja fölhasználni, bogy Budapest törvényhatósága Fehérváry bárót Budapest diszpolgárának válassza meg. A választást lehetőleg egyhangulag szeretnék megejteni, vagy ha ez nem volna lehetséges, legalább azt akarják biztositani, hogy nagyobb és viharosabb jelenetek nélkül történjék meg a választás. A Bánffy diszpolgárságához hasonló választást nem akarnak csinálni s azért csak akkor állottak elő az inditványnyal, amikor annak elfogadását már biztositották. Értesülésünk szerint valamennyi kerület vezető emberei hozzájárultak az inditványhoz, amelyet a május tizenötödiki közgyülésen adnak be. Alig valószinü, hogy az inditványt amelyet több mint száz bizottsági taggal iratnak alá, egyhangulag elfogadja a törvényhatóság, de bizonyos, hogy nagyobb jelenetek nélkül megválasztják Fehérváry Géza bárót Budapest diszpolgárának. A tüntetésre nem is volna igaz ok.

Tanácsos választás.

A kijelölő választmány a megüresedett tanácsosi állásra *első* helyen *Pipekkovits* Bátort és *Melly* Béla drt, *második* helyen *Bárczy* István drt és *Fesztetich* Géza grófot, *harmadik* helyen *Bódy* Tivadar drt és *Szily* Józsefet jelölte.

A jelölésnél föltünt, hogy a választmány *Rózsavölgyi* Antalt nem jelölte. Rózsavölgyi kihagyásának fontos elvi oka van. Föltétlenül hiteles értesülésünk szerint a választmányban alaposan megvitatták a dolgot. Egyhangulag konstatálták és elismerték, hogy Rózsavölgyi Antal egyike a legkiválóbb tanácsjegyzőknek s ugy szolgálati idejével mint müködésével alaposan rászolgált arra, hogy első helyen elsőnek jelöljék. Csak az az akadálya van a jelölésnek, hogy Rózsavölgyi tesvéröcscse Rózsavölgyi Gyula alpolgármesternek. Az volt tehát a kérdés, hogy két testvér lehet-e együtt a tanácsban. A fővárosi törvényből konstatálták, hogy a törvény nem zárja ki, hogy két testvér foglaljon helyet a tanácsban. A választmány ezt elismerte, de azt vitatták, hogy a közönségben esetleg bizalmatlankodást szülhet az a tudat, hogy két tesvér van a tanácsban tehát, hogy ez be ne következzék azért határozott a választmány ugy, hogy két testvér a tanácsban nem lehet s azért mellőzte a jelölésnél Rózsavölgyi Antalt. A választmány tagjai különben azzal is megnyugtatták a lelkiismeretüket, hogy föltétlenül bizonyos, hogy a legelső megüresedett kerületi elüljárói állásra a törvényhatóság Rózsavölgyi Antalt választja meg.

A tanácsosi állásra három komoly jelölt van. Melly Béla, Bárczy István és Piperkpvics Bátor. Igazán nagy kár, hogy nem három állást kell betölteni, mert mind a három jelölt alkalmas arra, hogy a tanács tagja legyen. Hogy a három közül ki marad le a nagy korteskedésben ma még megmondani nem lehet. A választás: nyolczadikán, a rendkivüli közgyülésen lesz.

A Lipót-körüti házépitési vállalkozói.

A főváros a Lipót-körúton két bérházat épittet. Az épitésre felügyelő bizottság tegnap tartott ülésén határozott az épitkezésnél szükséges munkák vállalatba adása iránt kiirt pályázatra beérkezett ajánlatok felől. Az egyik bérháznál szükséges munkálatokra beérkezett ajánlatok közül elfogadta a bizottság Peterek és Vágner czégnek a föld, kőmüves és elhelyező mánkára tett ajánlatát 237.108 kor. 1 fill. költséggel. Az ács-munkára beérkezett legelőnyösebb ajánlatot Gregerson G. fiai czég tette 23.832 kor. 27 fillérrel; végül a vas-munkákra legolcsóbb ajánlat a Frankl A. H. és fiai czég, mely 47.064 koronáért hajlandó a munkákat elkészitni. A kőfaragó-munkára uj árlejtést irnak ki, még pedig ugy, hogy a szobrász munkát külön választják, mivel ezuttal elfogadható ajánlat nem érkezett be. A második háznál Landherm Gyula a föld-, kőmüves- és elhelyező munkákra 131.093 kor. 37 fillérrel, Április János a kőfaragó munkára 18.246 kor. 70 fillérrel, Brunner Ferencz az ács munkára 12.555 koronával és végül a Schlick gyár a vasmunkára 29.739 koronával tette a legkedvezőbb ajánlatot. Az eredményt a bizottság igen kielégitőnek tartja, mivel már csak az eddigi auspiciumok szerint 1050.000 kor. megtakaritás mutatkozik.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz.

Folyó évi márczius hóban 1015 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 45340 kor. 13 fillért fizetett ki. 1901. évi január 1-től április 30-ig beirt összes jutalékrészek száma 4444 és a kifizetett nászjutalékok összege 142.822 korona 29 fillér.

A Gizella-tér parkozása.

Sok huza-vona után végre megkezdődik a Gizella tér parkozása. A főváros tanácsa már régen elhatározta, hogy a teret parkirozni fogja. Utasitást is adott a mérnöki hivatalnak, hogy az erre vonatkozó terveket készitse el. A mérnöki hivatal igen tetszetős és nagyszabásu tervet dolgozott ki, melyet a tanács elfogadott és hozzájárulás czéljából a közmunkák tanácsának is megküldött. A közmunkák tanácsa többféle kifogást emelt a tervek részletei ellen s különösen nehézséget okozott a bérkocsi-állomás elhelyezésének kérdése.

Most végre az utolsó akadály is elmult. Megvan a közmunkatanács hozzájárulása s a tanács utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a parkozó munkákat késedelem nélkül kezdje meg. A legelső lépés ehhez a meglevő gázlámpák eltávolitása, a mely iránt szintén ma történt intézkedés, mely szerint az eddigi világitó testek helyett 12 darab hármas Auer-, 11 darab egész és 7 darab fél éjjeli Auer-égő lámpát fognak a tér kellő világitására felszerelni A tér közepén levő régi kut lebontását is megkezdik. A kutat azonban ujra felállitják, még pedig a tanács rendelkezése szerint a X. kerületben a Maglódi-ut és a Jászberényi-ut keresztezésénél.

A Kisfaludy szinház szubvencziója.

Az óbudai szinház szubvencziójáért megint megindult a hajsza. A Kisfaludiy szinház legujabb igazgatója, *Bokros* József elődei példájára hivatkozva kérvényt nyujtott be a főváros tanácsához, hogy a szinház számára ismét zavazzon meg 1200 korona évi segélyt. Keservesen panaszkodik a direktor, hogy az óbudai szinházat, melynek kerület tulnyomóan németajku lakossága között fontos hivatása van a magyarositás és kultura terén még mindig kevesen látogatják s a társulatnak a főváros segélye egyenesen életfeltétel.

Budapesti lakásügyi szabályok Németországban.

A porosz belügyminiszter szabályozni akarja a németországi lakásügyet s az európai nagyobb városok erre vonatkozó statumait összegyüjteti. A bécsi cs. és kir. német követség utján megkereste a magyar belügyminisztert is, hogy állittassa össze azokat az adatokat és szabályokat, melyek a magyar székesfővárosban a lakásviszonyokai szabályozzák és különösen a lakások egészségügyi felügyeletének szervezetére vonatkoznak. A belügyminiszter viszont most a kivánt adatokat a fővárosi tanácstól kéri be. A tanács készséggel tett eleget a felhivásnak, az összes adatokat összeállitotta és az érvényben evő szabályrendeletekkel együtt ma felküldötte a belügyminiszterhez

A tanács a hiteltullépések ellen.

A fővárosnál egy idő óta valósággal dühöng a takarékosság elve. A tanács nemrég adott ki szigoru hangu rendeletet, melyben felhivta a fővárosi hivatalokat és ügyosztályokai, hogy a hiteltullépésektől tartózkodjanak és póthiteleket csak elkerülhetetlen rendkivüli esetekben kérjenek. A tanács most ismét megujitotta ezt a rendeletét és ujból figyelmezteti a hivatalokat és ügyosztályokat, hogy a költségvetés keretéhez a legszigorubban és felelősség terhe alatt ragaszkodjanak.

Hirdetések.

Pályázati hirdetmény.

A hadsereg katonai nevelő- és képzőintézeteiben magyar állami alapitványi helyeken levő növendékek kilépése folytán az idén előreláthatólag 18 hely fog megüresedni és ezek a folyó tanév végeig még megüresedő helyekkel együtt, a jövő 1901—1902-ik iskolai év kezdetén Kőszegen, Kismartonban és Kassán létező katonai alreáliskolák I., II., III. és IV. évfolyamaiban, a bécsujhelyi Terézia katonai akadémia és a bécsi müszaki akadémia I. évfolyamában, végre a fiumei hadtengerészeti akadémia I. évfolyamában lesznek betöltendők.

Ezenkivül az 1901—1902-iki tanév elején még a jelen hirdetmény végén közölt kimutatásban felsorolt 3 szintén egészen ingyenes magán alapitványi hely lesz betölthető.

Az akadémiákban — esetleg a katonai reáliskolákban is — félfizetéses helyek is fognak adományoztatni.

A betöltendő helyekre a magyar korona országaiban honossággal biró oly ifjak pályázhatnak, a kik jó iskolai osztályzatot felmulni képesek és kiknek atyjai magukat ez országok bármelyikében bármely irányban kitüntették és szerényebb anyagi visszonyok között élnek.

A szabályszerint bélyegzett pályázati folyamodványok a horvédelmi miniszteriumhoz legkésőbb folyó évi május 15-ig benyujtandók.

A folyamodványhoz melléklendők:

a) a honossági bizonyitvány, melyben a pályázónak községi illetősége is kiteendő;

b) a keresztlevél (születési bizonyitvány) vagy családi értesitő;

c) valamely katonai orvostudor által szabályszerüen kiállitott orvosi bizonyitvány;

d) a mult tanév befejezésekor nyert egész évi bizonyitvány és a folyó évi iskolai bizonyitvány, illetve értesitő;

e) a szülők vagyoni viszonyait és jövedelmi forrásait hitelesen kimutató hatósági bizonyitvány;

f) esetleg a szülőknek a közügyek tervén vagy közszolgálatban szerzett érdemeiről szóló bizonyitványok.

A magán alapitványi helyekre pályázók részéről ezeken kivül.

g) igazolása annak, hogy a pályázó az alapitványi oklevélben foglalt különös feltételeknek is megfelel.

Miután azonban az emlitet pályázók felvétele biztos látásba nem helyezhető, a szülők gondoskodjanak, hogy a fiaik a felvételi vizsgára be nem tudéztetésük esetében, a polgári tanintézetekben tanulmányaik folytathatása czéljából kellő időben beiratassanak.

A felvételre kijelölt pályázók az adományozott alapitványi helyre csakis abban az esetben vétetnek fel, ha a felvételi vizsgálatot sikerrel kiállják.

Mielőtt pályázók a felvételi vizsgát letennék, a katonai nevelőintézet orvosa által megvizsgáltatnak s az alkalmatanoknak találtak vizsgára nem bocsáttatnak.

A felvételi vizsgák az iskolai év kezdetét megelőző napokban tartatnak s azoknak határidejéről és helyéről az érdekelt felek tudósittatni fognak.

Ezen felvételi vizsgák nyilvánosak.

A felvételi vizsgák helyére való utazás költségeit a pályázók hozzátartozói kötelesek viselni.

Budapest, 1901. évi márczius hóban.

A székesfővárosi tanács.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a székesfővárosi Szent Rókus-kórház és fiókjai; továbbá a Szent János-kórház és fiókjai s a Szent István-kórház számára az 1901., 1902. és 1903. években szükséges téli, nyári és alsó pokróczok szállitására nyilvános árlejtést hirdet.

Felhivatnak ennélfogva mindazok, kik ezen szállitásra vállalkozni akarnak, hogy magyar nyelven szerkesztett és egykoronás bélyeggel, valamint az árlejtési feltételekben kikötött bánatpénznek a székesfővárosi központi pénztárnál készpénzben, takarékpénztári könyvecskében, vagy a székesfővárosi hatóság által biztositékul elfogadhatónak kijelölt értékpapirokban, letételét igazoló nyugtatványnyal ellátott irásbeli ajánlataikat lepecsételve 1901. évi május hó 15-ik napjának délelőtt 10 óráig Viola Imre tanácsnok ur vagy helyettese kezeihez (IV. ker. Központi városház II. em. 54. ajtó) nyujtsák be.

Az elkésve benyujtott, vagy utóajánlatok, valamint az oly ajánlatok, melyek a fent előirt kellékeknek meg nem felelnek, figyelembe vétetni nem fognak.

Megjegyeztetik, hogy az ajánlatok mellé minták is csatolandók és hogy a hazai gyártmányok első sorban vétetnek figyelembe. A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát tekintett nélkül az ajánlott árakra a tanács magának fentartja.

A szállitásra vonatkozó részletes árlejtési feltételek a tan. X. ügyosztályban (Központi városháza II. em 54 a.) naponkint a hivatalos órákban d. e. 9—2 óráig betekinthetők s ajánlati mintával együtt kaphatók, hol egyszersmind a szállitás tekintetében netán szükséges felvilágositások is megadatnak.

Budapest, 1901. április hó 18-án.

A székesfőváros tanácsa.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a kerepesi-uti köztemető ben lévő sirboltokhoz vezető lépcsők, aszfaltjárdaburkolatok és kőfal helyreállitásához szükséges kőmüves és elhelyező aszfalt, valamint kőfaragó munkák vállalatba adása iránt nyilvános árlejtést hirdet.

A vállalatba adandó munkák a következők:

1. Kőmüves és elhelyező munka; előirányzott összeg 9076 K. 60 fillér, 2. Aszfalt munka; előirányzott összeg 1185 korona. 3. Kőfaragó munka; előirányzott összeg 1588 korona 60 fillér.

Ajánlatok alternative tehetők vagy az összes munkákra, vagy pedig külön egy-egy munkára is.

Ajánlattevő tartozik bánatpénz fejében ajánlatának benyujtása előtt az esetben, ha a) az összes munkákat elvállalja 590 koronát; b) ha a kőmüves és elhelyező munkákat 450 koronát; c) ha az aszfalt munkákat 60 koronát; d) ha pedig a kőfaragó munkákat vállalja el 80 koronát akár készpénzben akár helybeli takarékpénztári könyben, avagy biztositékul elfogadhatónak kijelölt, a tőzsdei árfolyam 90%-ával, semmiesetre azonban a névértéken felül számitandó állami vagy fővárosi értékpapirban a székesfővárosi központi pénztárba letétbe helyezni és az erről szóló letéti nyugtát ajánlatához csatolni.

Árlejtési feltételek (kötlevél minta) a tan. X. ügyosztályban (Központi városház II. em. 54. sz. a.) kaphatók.

Felhivatnak tehát mindazok, kik ezen munkák végrehajtását elvállalják, hogy ivenkint egy koronás bélyeggel ellátott és a bánatpénz letételéről szóló nyugtával felszerelt ajánlataikat lepecsételve 1901. évi május hó 13-án d. e. 10 óráig Viola Imre tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez (Központi városházh II. em. 54. sz. a.) annál is inkább nyujtsák be, mert később érkező, vagy oly ajánlatok, melyek a fent előirt kellékeknek meg nem felelnek, figyelembe vétetni nem fognak.

A beérkezett ajánlatok közötti szabad választás jogát, tekintet nélkül az ajánlott árakra, a tanács magának fentartja.

Budapesten, 1901. évi április hó 18-án.

A székesfőváros tanácsa.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcz 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, Váczi-utcza 81. sz

V. évfolyam. Budapest, 1901. május 13-án. 19. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Budapest uj tanácsosai (képpel.)
Fehérváry báró diszpolgársága.
A mérnökök panasza.
A közgyülésből.
Az uj sugárut.
a) a középitési igazgató jelentése
b) Devecis Ferencz műszaki tanácsos jelentése.
A Baross-utczai villamos.
Az órák.
Az Eskü-tér fái.
Kelenföld a városrendezési programmban.
Budapest személyforgalma vasuton és hajón.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Szerkesztői üzenetek.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON: 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros"

kiadóhivatalában.

budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s előzetes kiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest, 1901. május 13. 19. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

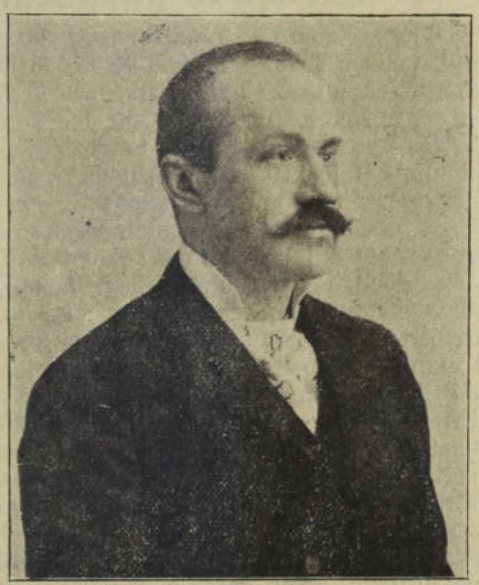
ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Budapest uj tanácsosai.

Az Ujvárosháza ormára szerdán kitüzték Budapest háromszinü lobogóját. A városatyák uj tanácsosokat választottak. Erős és heves küzdelem volt. Olyan heves, amelyhez hasonlót keveset látott még az Ujvárosháza. A diszes lépcsőházban ott állottak a kortesek és kapacitáltak jelöltjük érdekében.

Piperkovics Bátor.

A nagy küzdelemből *Piperkovics* Bátor és *Bárcy* István dr. kerültek ki győztesen. Ők lettek az uj tanácsosok.

Mindakettő régi, kipróbált munkása a főváros tisztikarának. Mindakettőnek a nevéhez nevezetesebb alkotások füződnek.

Piperkovics Bátor a jegyzői karnak egyik legszerényebb tagja volt. Nem mutogatta lármás szóval nehéz munkájának verejtékét. Csöndesen, de annál szorgalmasabban dolgozott hivatalában. A jelöltek között szolgálatra legidősebb is volt s igazán megérdemelte, megszolgálta az előléptetést. Évek hosszu sora óta a középitési ügyosztályban dolgozott s kiváló része volt a káposztásmegyeri vizmü megalkotásában.

Bárcy Istvánnak a müködése már közismeretüebb. Mint a pénzügyi osztály jegyzője

Bárcy István dr.

nek, több alkalma volt, hogy müködésével a nyilvánosság elé lépjen. Három év előtt, amikor először kezdtek komolyan foglalkozni a főváros pénzügyi politikájával, Bárcy István nagyobb tanulmányt irt Budapest pénzügyi helyzetéről. A városházán is, a városatyák körében is méltán nagy feltünést okozott a tanulmány, amely uttörő volt a főváros pénzügyeinek rendezésében s amely még hosszu ideig alapvető munka lesz, amelynek alap-

ján dolgozhatnak pénzügyeink rendbehozásán.

Talán nem veszik rossz néven az uj tanácsosok, ha itt megemlékezünk a harmadikról is, aki csak azért nem lett a héten tanácsos, mert a két állásra hármat nem lehetett megválasztani. *Melly* Béla dr. aki a szerdai közgyülésen huszonhét szóval maradt kisebbségben. Melly Béla is igen tehetséges és szimpatikus tagja a jegyzői karnak és semmi kétség nem lehet az iránt, hogy a városatyák legelső alkalommal öt viszik be a tanácsba.

Hogy a tanács, ez a meglehetősen konzervativ testület, hogyan fogadja a fiatal kartársakat, nem tudjuk. Mi azonban örömmel látjuk, hogy a fiatal erők mind nagyobb számban jutnak be a tanácsba s hisszük, hogy többségre jutván fiatal tetterővel meg fognak felelni annak a szép hivatásnak, hogy a tanács vezesse, irányitsa Budapest adminisztracziójat.

Őszinte örömmel üdvözöljük a főváros két uj tanácsosát s meggyőződéssel hisszük, hogy minden tekintetben valóra váltják azt a sok szép reményt, amelyet a nagyközönség s a főváros minden barátja megválasztásukhoz füzött.

Fehérváry báró diszpolgársága.

A jövő szerdán nagy háboruság lészen, hogy megválaszszák-e Fehérváry Géza bárót, Budapest diszpolgárának. Az eredmény még csak nem is kétséges. Óriási többséggel megfogják választani. Az eszme megpenditőinek az a törekvése azonban, hogy amint illendő volna egyhangulag válasszák meg, ugylátszik kudarczot vallott.

Értesülésünk szerint többen felfognak szólani az inditvány ellen. Az elsők között lesz természetesen *Kasics* Péter, akinek a honvédelmi miniszterhez való nem éppen barátságos viszonya közismeretü.

Nem nehéz a szerdai közgyülés képét előre megfesteni. A padok egyészen megfognak tellenni izgatott városatyákkal, akik lesve várják, hogy mit fog mondani az ellenzék. Csak szerény ellenmondás lesz-e, vagy megkisérelik ujra az obstrukcziót, amint megpróbálták Bánffy báró diszpolgárságánál.

Az ellenzék most gyöngébb, mint volt akkor, Hiányzik a sorából *Lipthay* Béla báró, akinek hatalmas ősz alakját az egész közgyülés tiszlelete övezte.

Kasics Péter heves temperamentumával akárhogyan elhatározza is, hogy határok között marad, előreláthatólag ki fog törni. Mert bizonyos, hogy a városatyák nagy tömege nem fogja tétlenül hallgatni Kasics kirohanásait. Az elnök erős kezében bizunk, hogy nem fogja megengedni egyik oldalon sem a szélsőségekben való csatangolást.

Kasicsot a Sasok néhány tagja fogja csak támogatni, mert a Sasok között sincsen egyértelem ebben a kérdésben. Ez természetes is. Lehet vitatkozn. arról, helyes és czélszerü volt-e a kérdést fölvetni. Azt azonban az ellenzék higgadtabban gondolkodó tagjai is kénytelenek elismerni, hogy ha már a kérdést fölvetették, Fehérváry Géza báró nem szolgált rá arra, hogy érdemeit az ország első törvényhatóságának a termében akarják megtépázni.

Ez az egyik. A másik oldala pedig az az éremnek, hogyha négyszáz városatya közül háromszázötven meggyőződésével nemcsak megegyeztethetőnek tartja a megválasztást, hanem Fehérváry érdemeit elegendőnek tartja arra, hogy azok elismerése fejében megadja a legnagyobb tiszteletet, amit törvényhatóság adhat, nem lehet igazság, hogy egy nagyon kicsiny töredék a nagy többség akaratának kifejezését meg akarja akadályozni.

Mi hiszünk az ellenzék higgadtabb elemeiben, hogy nem fogják eredménytelen tüntetésekkel megakadályozni a közgyülés nyugodt tárgyalásait.

A mérnökök panasza.

A főjegyző merész vállalkozással hozzáfogott a pótlékok rendezéséhez. Szépen kidolgozta, hogy kinek mennyi pótlék dukál, ha utazik, ha képvisel s ha épit. A mérnököknek nem tetszett az uj terv. A főjegyző kicsinyre szabta az ő müvezetői pótlékukat. Azt mondja a főjegyző, hogy elég az a pótlék, mert a városi mérnökök jobban vannak fizetve, mint az államiak s jobban, mint a fogalmazói személyzet. Ez a megokolás nem tetszett a mérnököknek. Nem is nagyon tetszhetett. Mert bizonyos, bogy nehéz az összehasonlitás. Az állami mérnököknél sokkal nagyobb az előléptetésre való kilátás, mint a városnál. Mire a városi ember másodosztályu mérnökké lesz, azalatt állami kollégája már a főmérnöki czimet viseli.

Értekezletre gyültek tehát a mérnökök s megfogalmazták a memorandumot, a mely elmondja a panaszaikat. A memorandum először is arról a másik javaslatról szól, a mely a mérnöki hivatalt akarja ujra szervezni. Ezzel a javaslattal meg vannak elégedve s a magyar technikus világ hálaját tolmacsolják érte s büszkén hirdetik, hogy e téren a főváros tüzte ki a haladás zászlaját.

A kedves bevezetés után rátérnek a pótlékokra, a melyeket a főjegyző a mérnökök nélkül csinált meg. Tagadják, hogy a mérnökök fizetése olyan nagyon bőséges lenne s kimutatják, hogy a mérnökök fizetése a segédmérnöki állástól a müszaki tanácsosi állásig megegyezik a fogalmazói karban a II. osztályu tanácsosi állás javadalmazásával.

Azt a mérnökök elismerik, hogy a város jobban fizeti az embereit, mint az állam. Csakhogy az államnál külön napidij-átalány is van; még pedig a müszaki tanácsosnnk 2000, a főmérnöknek 1600, mérnöknek 1400, segédmérnöknek 1200 korona. Ezenkivül

a közmunkák vezetéséért külön pótlékot kapnak. És mennyivel jobb az előléptetésük. A fővárosi hivatalok előléptetési viszonyai pedig tán sehol sem oly kedvezőtlenek, mint éppen a müszaki hivatalban, hol előfordulhat az a szomoruan jellemző tény is, hogy pályájuk kezdetén, a legalsóbb foku fizetésben levő fiatal emberek már korpótlékot élveznek. Mig az állami tisztviselőknél a végczél a müszaki tanácsosi állás, mert azt a belépő müszaki tisztviselők tulnyomóan el is érik, addig nálunk a nagy átlag előtt, végczél csak az I. o. mérnöki állás, vagy szerencsésebb esetben 22—24 évi szolgálat után, — a főmérnöki lehet; a müszaki tanácsosi állás elérése az állások szerfelett csekély számánál fogva az átlagos emelkedésnél már számításba sem jöhet.

Érdekes az összehasonlitásuk a mérnöki és a fogalmazói személyzet között.

A fogalmazó személyzetnek — az árvaszéket és ügyészséget nem is számitva — 24 tanácsnoki, vagy annál magasabb állásra lehet reménye, azaz a 91 alsóbb állásnak 26 százaléka számithat azok elérésére, addig a 76 alsóbb mérnöki állásban levők 8 százaléka juthat csak magasabb állásba, mert ilyen szemben a fogalmazói karon levő 1 polgármesteri, 2 alpolgármesteri, 10 tanácsnoki, 10 előljáró és 1 főjegyzői, tehát összesen 24 magasabb állással, a mérnöki státusban csak 6 van. Vagyis százalékban kifejezve, mig 100 fogalmazóból 24 polgármesteri, tanácsnoki, előljárói stb. hasonló magas vezetői rangba jut, addig 100 mérnök közül mindössze csak 8 lehet, az is csak a II. o. tanácsnokkal egyenlő javadalmazásu müszaki tanácsos, vagyis az előléptetési arány több, mint háromszor kedvezőbb a fogalmazói karon, mint a müszaki hivatalban. De még rosszabb az arány akkor, ha a közbeeső előléptetések között vonjuk meg a párhuzamot; mert mig a fogalmazó körülbelül 17—18 évi átlag után eléri a tanácsnoki, vagy vele egyenlő rangu előljárói, sőt esetleg a polgármesteri rangot, addig nálunk átlag 25 év után lesz csak a segédmérnök főmérnökké; tehát a tanácsnoki stb. vezető-fogalmazoi állásnál jóval alacsonyabb s alárendelt állásuvá. Ugyancsak hátrányossá teszi emelkedési viszonyainkat az is, hogy mig a fogalmazói karon megüresedő állások a legrövidebb idő alatt betöltetnek, addig a mérnöki hivatalban évekig vacans marad egy-egy betöltetlen vezetői állás.

De a mellett, hogy előléptetési viszonyaink aránytalanul kedvezőtlenebbek: még létfentartásunk eszközei is mindinkább megnehezittetnek.

Legutóbb is a közgyülés 1900. évi szeptember 3-án kelt 9641. eln. szám alatti határozatával teljesen eltiltott bennünket a magángyakorlattól, sőt érthetetlen módon még a szakértői becslésektől is a nélkül, hogy miként az a tiszti ügyészeknél és tiszti orvosoknál történt, a létfentartás lehetőségét nekünk is 6400 korona évi minimális javadalmazással biztositotta volna s ma ott vagyunk, hogy egy 2700 korona évi javadalmazással biró II. o. segédmérnök a főváros százezreinek őre és gondozója, a magángyakorlat szigoru eltiltása következtében, magánvagyon hijján, esetleg családostul tengődni kénytelen, mig a főváros más tisztviselői hivatásuk és képzettségükhöz mérten akár a számvevőségi, akár a fogalmazói karon, hivatalon kivül álló munkakört szabad idejükben akadálytalanul betölthetnek és tisztességes mellékkeresetet biztosithatnak maguknak. A mellett, hogy ebben is hátrányban vagyunk saját tisztviselőtársainkkal, de még az államiak mögött is messze elmaradunk, hol a müszaki alkalmazott, mint akár a miniszteriumoknál, akár a közmunkatanácsnál vagy államépitészeti hivatalnál számos eset bizonyitja, nem egyszer hivatalból kap müködési körével érdekösszeütközésbe nem kerülő — magánmunkálatra megbizást.

Ezek után előrukkolnak a pozitiv kérelmükkel, hogy a főjegyzői javaslatokkal szemben a pótlékokat 30—40 százalékkal emeljék fel.

A tanács nagy bölcsen mindakét félt meg akarta nyugtatni s a pótlékokat fölemelte, de csak 15—20 százalékkal. Más kérdés, hogy mit szól hozzá a jóléti bizottság.

A közgyülésből.

A szerdai közgyülésen szerencsére alaposan kijutott a botrányból. Fenyvessy Adolf ugy látszik annyira megszerette a bécsi Reichsrath stilusát, hogy meg akarja honositani a főváros közgyülési termében is. Különös játéka a sorsnak, hogy az az ember, aki hivatásánál fogva évtizedek óta a parlamenti beszédek simitását végzi, a kinek egész valóját át kellett már jarnia a parlamenti illendőségnek, a közgyülés termében elveszíti lába alól a talajt s ő akarja bevinni a közgyülésbe argumentumnak a gorombaságot. Fenyvessy Adolf városi müködése teljesen érthetetlen. A pénzügyi bizottságban minden ok nélkül rendreutasitja pártfőnökét, Hüvös Józsefet. Akkor is az elnöknek kellett közbeszólania s tiltakoznia Fenyvessy föllépése ellen. A következő héten Ehrlich Gusztávnak vágta a szeme közé, hogy tudatlan. A szerdai közgyülésen pedig minden ok nélkül magából kikelve dühösen kiáltott közbe Mátyus Arisztid beszédébe:

— Ez szemtelenség!

A főváros egyesitése óta ilyen argumentummal Fenyvessy dolgozott először a szerdai közgyülésen. Igaz, hogy megkapta érte az elnöki rendreutasitást. De ez nem volt elég. A közgyülés nem Fenyvessy ur dominiuma. A törvényhatóság megsértett méltósága megkövetelte volna, hogy a fővárosi törvény 64 szakasza értelmében Fenyvessy ellen a tiszti főügyész széksértő vádat emeljen. Bocsánatot kérünk, de hová jutunk, ha mindjárt kezdetben meg nem akadályozzák, hogy a szerdaihoz hasonló eset megismétlődjék.

Egy szavunk van a Józsefváros vezető embereihez is. Köztudomásu dolog, hogy a legutóbbi községi választás alkalmával a választók tekintélyes része nem lévén megelégedve Fenyvessy Adolf városi szereplésével, nem kivánja neki ujra megadni a városatyai mandátumot. A kerület vezető emberei exponálták magukat az ő érdekében s csak az ő rábeszélésüknek köszönhette Fenyvessy Adolf, hogy ujra mandátumhoz jutott. De ha igy forszirozták a dolgot, akkor nekik is ki kell venniök a részüket a felelősségből. Mert nem hisszük, hogy az ő véleményük megengedi, hogy ugy argumentáljanak a közgyülésen, a mint azt Fenyvessy Adolf tette.

Sok viharos közgyülése volt már a főváros törvényhatóságának. De a bizottsági tagok mindenkor óvakodtak a személyes inzultusoktól. Abból a nagy ellenszenvből, a melylyel a városatyák Fenyvessy

közbekiáltását fogadták, talán megértette Fenyvessy is, hogy Budapest törvényhatóságában nem lehet gorombaságokkal argumentálni.

Az egész incziden s különben egy teljesen alárendelt jelentőségü ügyből támadt. A pékmühelyek szabályrendeletéről volt szó, a melyet az egész közgyülés elfogadott, csak egyik-másik paragrafusához kivánt módosi'ást. Már a vitát is bezárták, a mikor Fenyvessynek eszébe jutott, hogy a tarsolyában felejtett egy honboldogitó ideát. Hamarosan tul akart adni rajta. De az elnök az ügyrendhez hiven nem engedte meg. Hogyan, hát Fenyvessy Adolf nem szólhat akkor, a mikor neki tetszik. A hálátlan közgyülés nem veszi megtiszteltetésnek, hogy ő, Fenyvessy Adolf szónokolni akar? Elkezdett feleselni az elnökkel, a mire a főpolgármester a közgyülés tüntető éljenzése mellett megvonta tőle a szót. Ez kellemetlen csalódás lehetett Fenyvessynek, de még sem teszi megokolttá az ő későbbi szereplését

Az uj sugár-ut.

A főváros legfontosabb dolga most az a terv, hogy mi történjék azzal az inditványnyal, a melyet a közgyülés elfogadott, hogy a Dob-utcza helyén uj sugár-ut nyittassék. Nemcsak városrendezési szempontból fontos ez a kérdés, hanem az épitő-ipar szempontjából is. Köztudomásu, hogy az épitő s a vele kapcsolatos ipar már évek óta pang s hogy ezeknek az iparoknak a válsága sulyos teherrel nehezedik egész közgazdasági életünkre.

Kétségtelen tehát, hogy egy ilyen nagyobb szabásu rendezés uj életet öntene épitési iparunkba.

A kérdést azonban mégis első sorban a szabályozás és városrendezés szempontjából kell megitélnünk. Mielőtt azonban itéletet mondanánk, szükségesnek tartjuk ugy a középitési igazgatónak, mint Devecis Ferencz müszaki tanácsosnak a jelentését részletesen ismertetni, hogy a közönség lássa, hogyan és mit terveznek a mérnöki hivatalban. Mert akármilyen gyors szükség van is a szabályozásra, azt elhamarkodni nem szabad. Ugyis annyi elrontott, rossz szabályozásunk van már, hogy egy ilyen nagyszabásu munkánál alaposan meg kell fontolni, hogy az öt terv közül melyik alkalmas a megvalósitására. Alább közöljük a jelenté seket, jövő számunkban pedig meg fogjuk mondani véleményünket a tervekről.

A középitési igazgató jelentése.

Az Erzsébetvárosnak Király-utcza, Károly-körut, Dob-utcza és Rottenbiller-utcza közti része a város legelhanyagoltabb része. Egyáltalán nem tartott lépést a környező város többi részének fejlődésével, mely a 70-es évek óta igen nagy volt. Az érdekelt körök már régen látták, hogy nemcsak a közvetlen környékre, hanem közvetve az egész városra nézve, hovatovább elhalaszthatatlan szükséget képez, hogy ez a környék szintén a fejlődés utjára induljon, szükséges volt az ugy váro rende-ési, forgalmi, mint különösen közegészségi szempontból. Ez a környék tulzsufolt népességgel legnagyobb részben a régi és rozoga épületekkel légmozgás abszolut hiányával a főv. közegészségügyének egyik sötét pontját képezte. Közlekedés és forgalom szempontjából pedig a Király- és Dob utczák közt elterülő egész városrész egyáltalán nem bírt oly közlekedési vonallal, mely a városligetbe vezetett volna, mert az egész alárendelt fontosságu Jósika-utcza ilyennek nem tekinthető.

Mindezeket a szempontokat figyelembe vették azok a bizottsági tagok, kik javaslatba hozták a Dob-utcza kiszélesitésével ebbe a környékbe világosságot és levegőt bevinni és forgalmat, fejlődést létesiteni. Ezeken kivül az vezette őket, hogy a mai pangó közgazdasági viszonyok közt az épitési tevékenység igen jó tért nyerne és a közgazdasági viszonyok szanálhatók volnának.

A középitési igazgató kinek kezeihez véleményezés végett kiadták, mindezen viszonyok teljes méltatása mellett oda konkludált javaslatában, hogy a környéknek nagyvárosi fejlődését, közforgalmi viszonyainak javitását, mindenekfelett azonban az egész székesfővárosra nézve eminens fontosságu kérdést képező közegészségi viszonyokat javitani, k valóképen egy nagyszabásu közlekedési ut létesitésével lehet, mely is a Károly-körutból a közp. városház majdani telkének középpontjától kiindulva, egyenes irányban a Damjanich-utczának Rottenbiller-utcai torkolatához vezet. A középitési igazgató abban a véleményben van, hogy ennek a nagyszabásu utvonal létesitésének a kérdéses városrész fejlődésére nézve ugyanaz a hatása lesz, mint az Andrássy-utnak volt a Terézváros részére és e mellett azt hiszi, hogy ha a kellő garanciát az épitésbe fektetendő nagy telkekre nézve megadatnak, ugy ezen utvonal létesi ése a pangó épitőipart évekre képes lesz fellendíteni. Ezzel szemben azt hiszi a középitési igazgató, hogy a Dob-utczának kiszélesitése kétségtelenül járna ugyan az összes fentemlitett szempontokból bizonyos előnyökkel, azonban a környék fejlődését oly mértékben előidézni, közlekedési és közegészségi viszonyait olykép javitani, mint egy nagyváros igényeihez mért fő-utvonal létesitése, egyáltalán képes nem volna és igy habár látszólag kisebb financziális áldozatokat is igényelne ez a mód, mégis a reá forditott áldozatokat is gyümölcsözőbben véli befektetve a nagy sugárut létesitése esetén.

Mindezekből kiinduiva első sorban javaslatba hozza a középitési igazgató egy 16 öl szélességü uj sugárut létesitését a Ká oly-körúttól a Damjanich-utcza torkolatáig mintegy 1600 méter hosszuságban, melynek közvetitésével és a Damjanich-utczán a Károly-körutról a városligetbe közvetlenül lehetne közlekedni. Ez az utvonal szélességére nézve megegyezik az Eskü-ut szélességével és csak két öllel keskenyebb mint a belső Andrássy-ut. Ennélfogva impozáns nagyszabásu sugárutnak volna tekinthető.

A Rottenbiller-utczánál az uj körut és a Damjanich-utcza tengelye némi csekély törést képez, mely azonban a megadott helyzetre való tekintetből nem volt elkerülhető, miután a Damjanich-utcza vonala már meg nem változtatható és annak egyenes meghosszabbitása a Deák-térre vezetne ugy a Király-utczát mint a közben levő telektömböket kedvezőtlenül érintve

Ezenkivül az uj sugárút és a Dob-utcza közötti egész a kertészutczáig terjedőleg keletkező telkek nem birnak oly mély kiterjedéssel, mint az a hely jellegét tekintve, kivánatos volna és igy esetleg a beépités és kihasználás alkalmával némi kivánni valót hagyhatnának hátra. Erre végre a középitési igazgató az előbbi tervnek egy alternativáját mutatta be, mely abban különbözik, hogy nem mint az előbbi, tengelyben vezettetik át a Damjanich-utcza az uj Sugárutba, hanem a Damjanich-utczának délkeleti (István-ut felőli) homlokzatvonala vezettetik tovább a Károly körutig és a központi városház középtájáig és a kontemplált sugárut ez esetben 28 mtr. vagyis 14.77 századrész öl szélességben volna létesitendő. Ebben az esetben az uj sugárut és Dob-utcza közti telkek alakulata lényegesen kedvezőbb azok a kihasználásra alkalmasabbakká válnak, azonban a körut-keskenyités némiképen szenved. Költségei tekintetében lényeges különbséget nem okozott.

A közgyüléstől és tanácstól vett utasitásoknak megfelelően a k. ig. tanulmányozta a dob-utcza kiszélesitésének dolgát is, és erre nézve két alternativát terjesztett be, megjegyezve, hogy a Dob-utcza kiszélesitése által oly nagyszabásu és diszes utvonal, mint az előbb emlitett nem volna nyerhető, ennélfogva ezt az utat a forgalom igényeinek megfelelőleg 12 öl szélességben tervezte. A két variáns elseje, az utat teljesen a jelenlegi Dob-utcza északnyugati oldalán vagyis a király-utcza felé szélesiti ki. Nagyobb rendezés van a körut és István-tér között, hol is a Dob-utczának jelenleg teljesen szabálytalan iránya kiegyenesittetik, a mi természetesen több teleknek a rajta álló házakkal való kisajátitását igényli. A szabályozott Dob-utczának ily módon való rendezése után jelenlegi többrendbeli törése helyett csak egy, de erős törése lesz az István-térnél.

A másik variáns. A dob-utcza belső részében az István-tértől a Károly-körutig terjedőleg a kiszélesités a dob-utcza Wesselényi-utcza felé eső oldalán történnék.

A dob-utcza kétrendbeli variánsának hiányát képezi egyebek között az előnytelen végződés a Rottenbiller-utczánál, holis a Dob-utcza a Rottenbiller-utcza ellenkező homlokzatának vezetne ki. A forgalomnak a Damjanich-utczába való átvezetése czéljából tehát itt tervszerü megoldást kellett létesiteni és a köz. ig. a Dob-utcza bármely variánsának elfogadása esetére a kiszélesitett Dob-utcza torkolatánál kisebb tér létesitését hozta javaslatba. És pedig vagy egy ép vagy egy ferde szögü megoldást tételezve föl.

Devecis müszaki tanácsos jelentése.

Kétséget nem szenved, hogy ezen, az inditványozkó által tervbe vett út, igen nagy horderejü, mert oly városrészbe akar levegőt és világosságot vezetni, a mely, fájdalom, azt mindezideig nélkülözte és tüzetes bejárás alapján konstatálja a jelentés azt, hogy közegészségi botrány számba megy azon mulasztás, hogy itt útvonal nyitása által a bajon már rég nem segitettek.

Ezen út eszméje különben nem uj, azt a jelenlegi Főpolgármester ur Ő Méltósága már 5 évvel ezelőtt felvetette, akkor azonban az ügy tüzetesen nem tárgyaltatván, további intézkedések nem tétettek. Akkor kisebb költséggel lehetett volna az ut ügyét megvalósitani, — ma nagyobb áldozatok árán jutunk ahhoz, — mégis kénytelenek vagyunk e helyütt nyilvánitani azon nézetünket, hogy az eszme megvalósitása el nem odázandó, mert tekintetbe véve az ut nyitásával járó nagy forgalmi, de főképp közgazdasági szempontból elérendő eredményeket, egy pillanatig sem habozunk kimondani azt, hogy az ut feltétlenül létesitendő. Ámde ha a létesités kérdésére igenlőleg válaszoltunk, mint további kérdés, az lép előtérbe, hol, vagyis az Erzsébetváros, mely táján és mely irányában legyen ez uj ut alkotandó, hogy az inditványozók nemes intentiója érvényesüljön.

Tanulmányozván a fent jelzett városrészt és szemügyre vévén annak környékét, a térkép azonnal felvilágositást ad nekünk, hogy az uj ut a Király-utczán keresztül nem vezethető, egyrészt azért, mert a Király-utcza a VII-ik kerületet át nem szeli, hanem annak határutja, másrészt azért, mert a Király-utcza oly közel esik az Andrássy-uthoz, hogy a törekvést, mely az ut megnyitása által czéloztatott, eredményre nem vezeti.

A másik oldalon a határt a Wesselényi-utcza adja, melyen keresztül uj utat vezetni azonban már szintén nem indokolt, mert az attól délre eső Dohány-utcza, már sugárut alakjában szeli keresztül a kerületet és a Városliget déli szélén az István-utban nyeri folytatását.

Amennyiben tehát az egyik oldalon a Király-utcza, a másik oldalon a Wesselényi-utcza szab határt, csakugyan az inditványozók intentiója, czélzata mutatkozik, mint egyedül elfogadható, hogy t. i. a kérdéses utvonal a Dob-utczának részben, vagy egészbeni felhasználásával lesz létesithető, melynek ugyszólván folytatásában a Damjanich-utcza fekszik, mely ha nem is tul széles, mégis oly átlagos mérettel bir „27. m." mely esetleg elég nagyságu az ut létesitésére.

Mint minden sugárutnál, ugy itt is első sorban azon gondolat merült fel, vajjon nem lehetne-e a kérdéses Dob utcza, illetve Damjanich-utcza egyenes vonalu irányát, mint sugárutat, kiképezni?

A megejtett tanulmány eredménye az, hogy egyrészt a Dob-utczát egyenes vonalban kiképezni lehetetlen, mert belső vonalának egyenes folytatása a Király-utczát már a Csengery- és Vörösmarty-utczák közt szeli, a Dob-utcza külső része pedig azért nem képezhető ki, illetve egyenesen azért nem folytatható, mert a Damjanich-utczához viszonyitva, párhuzamosan el van tolva; a Károly-körut felé egyenes vonalban való folytatása pedig előnytelenül (hegyes szög alatt) metszi a Dob-utcza felső szakaszát és igen nagy kisajátitásokat igényel, másrészt a Damjanich utcza egyenes folytatása a Király-utcza és Deák Ferencz-tér sarkán torkolna ki, ugy, hogy akár a Dob-utcza, akár a Damjanich-utcza egyenes vonalu kiképzgse, a kitüzött és elérendő czélt tekintve, lehetetlen megoldást ad.

De ha ezt kimondjuk, akkor az se kétséges többé, hogy az uj sugárut csakis a Király-utcza és Dob-utcza, Damjanich-utcza közti területen képzelhető. S ez alapra helyezkedve, egyik megoldásnak az kinálkoznék, hogy a Damjanich-

utcza és Rottenbiller-utcza metszése egyenes összeköttetésbe hozassék a Károly-körúton lévő Központi városházával.

És csakugyan a Központi városház közepét kapcsolván a Damjanich-utczának Rottenbiller-utcza előtti torkolatával, nyerjük azon egyik utirányt, mely a feladat megoldásánál számba jöhet.

Ezen vonalnál a Dob-utcza csak igen csekély részben: az István-tér - Csányi-utcza tájékán van felhasználva. A vonal igen szépen alakitja az István-teret, de a Dob-utcza külső részéhez közel esvén: az uj utvonal és a Dob-utcza külső szakasza közti részen kevésbé jól kihasználható telkek támadnak.

E mellett ezen vonal a Király-utczához nagyon közel esik, azt déli irányban pedig eltolni nem lehet, hacsak oly kiadásoktól nem riadunk vissza, melyek pénzügyileg számottevők.

Ezért egy másik megoldás is kerestetett, s mint olyan, azon vonal találtatott, ha egyrészt a Dob-utczának Károly-körut és Csányi-utcza közti belső szakasza kellőleg kibővittetik és másrészt a Csányi-utczánál levő metszés összeköttetésbe hozatik a Damjanich-utczának Rottenbiller-utczai torkolatával.

Megemlittetik, hogy a vonal külső része akként volt vezetendő, hogy a Dob-utczának Csányi-utcza—Rottenbiller-utcza közti szakasza még, mint forgalmi utvonal megmaradhasson, vagyis a Dob utcza és az uj utvonal között alkotandó háztömb lehető szélesre volt tervezendő, hogy pénzügyileg még kihasználható területek származzanak.

A vonal leghelyesebb alakitása az, ha az Akáczfa-utczának Dob-utczai déli sarka kapcsolatba hozatik a Damjanich-utczának Rottenbiller-utczai déli sarkával, mely két pont kapcsolása által az uj utvonal déli oldala nyeretett.

Itt megemlitjük, hogy a Központi városház telkének homlokzat közepére vezetett vonal a most leirt Dob-utczai vonalhoz a Rottenbiller- és Akáczfa-utczák közti szakaszon, egymáshoz közel esik, mégis a Központi városházára vezető vonal annyiban hátrányosabb fekvésü, amennyiben e megoldás mellett az uj utvonal és a Dob-utcza külső része között keletkező telektömbök mélysége csekélyebb és igy a telkek kevésbbé kihasználhatók, mint a Dob-utcza kiképzésénél.

Egy más körülményt is ki kell itt emelni és ez az, hogy arról szó se lehet, hogy a Dob-utcza belső része tengelyében tartassék meg, vagyis hogy a belső részen a Dob-utcza mindkét oldalán történjék a bővités, mert a Dob-utczának tengelyben való megtartása előnytelen kiképzésre vezet a Csányi-utczától kifelé, s e mellett a kétoldalu kibővités, annak uj kiépitése tekintetében sokkal több időt (éveket) vesz igénybe.

És az, ami a Dob-utcza belső részére áll, az fokozottabb mértékben áll a Damjanich-utczára nézve is; itt sem képezhető a bővités a Damjanich-utcza tengelyéből kiindulólag, hanem a déli oldal feltétlenül megtartandó és pedig azon már többször kiemelt oknál fogva is, hogy a Dob-utcza külső szakaszában az uj sugárut és Dob-utcza között, minél szélesebb sáv származzék, a mi által az jobban kihasználható és értékesithető lesz.

A feladott kérdésnél tehát most már két vonal áll rendelkezésünkre, illetve az ezen uj utvonalok déli oldalai ismeretesek és mint további kérdés merül fel az, vajjon mily széles legyen most már az ut maga.

A tanulmányok azt eredményezték, hogy az a kivánság, hogy az uj utvonal az Andrássy-uthoz hasonló szélességgel birjon, alig teljesithető, mert amennyiben az Andrássy-ut belső szelességének megfelelő, mintegy 35 m. széles ut, vétetik kilátásba, pénzügyileg csaknem legyőzhetetlen akadályok merülnek fel.

De eltekintve a pénzügyi szemponttól, kérdjük: szükséges-e 35—36 m. szélesség?

Erre a kérdésre kénytelenek vagyunk nemmel felelni És ha tekintetbe vesszük azt, hogy a Kossuth Lajos-utcza szintén csak közel 25 m. (13°) széles; hogy továbbá a Kerepesi-ut külső része csak 28 m. (15°) széles (a közmunkák tanácsa azt 13 öl= 24.65 méternek tervezte) és ha figyelembe vesszük, hogy a Vámház-körut szintén csak 26 m. (13¾°) szelvénynyel bir, nem utalva a közmunkák tanácsa által megállapitott budai körutakra, melyek 19—22 m. szélességüek, ugy esetleg a jelen esetben, hol főképp levegő és világosság vezetése céloztatik: 25—28 m. is elegendőnek látszik.

A 25 - 28 méter azért is elfogadható, mert a Damjanich. utcza külső végén 28 m., belső végén pedig 26 m. és igy azon véleménynek ad a jelentés kifejezést, hogy az uj ut belső kiképzése 26 méteres, illetve annak legbelsőbb része 25 méteres lehet, a mely alapon az alább közlendő számitások is történtek.

Megjegyezzük, hogy a 36 méteres (19 öl) utvonal költségeit is kiszámitottuk, bölcs belátására bizatván a tanácsnak és közgyülésnek, hogy viszonyaink között a lehető legjobbat válassza.

Mielőtt a számitásokra átternénk, a most ismertetett két vonalat általánosságban összehasonlitva, tüzetes vizsgálat eredményeként azt találjuk, hogy a Dob-utcza felhasználásával vezetett vonal esik az Erzsébetváros közepirányába, ezért az jobban elégiti ki mindazon igényeket, melyek az utvonalhoz ugy közegészségi, mint városrendezési és forgalmi szempontokból fűzetnek s ez okból ezen vonalnak a másik felett előnyt kell adnunk.

Majd a tervek költségéről számol be. A költségszámitás a következő: Ha a Dob-utcza a Csányi-utczáig megmarad, de 25 méter szélességben s innen ugy viszi tovább, hogy az uj ut a Damjanich-utcza déli oldalával képez egy vonalat, ha egyszerre végrehajtják. 70 telket kell kisajátitani, a mi tizennyolcz millió koronába kerül. Ebből 5¼ millió megtérül, a költség tehát 12¾ millió korona. A terv részleges végrehajtásánál 28 telket kell kisajátitani, ami 8¾ millióba kerül, emiből 1¾ millió megtérül. Ha az utat 35 méter, vagyis az Andrássy-uthoz hasonlóan akarják kiszélesiteni, a kisajátitás a teljes végrehajtásnál tisztán tizenhat millió koronába, a részleges végrehajtásnál pedig 11 és fél millió koronába kerül.

II. A második tervnek a teljes végrehajtása tizenhárom, a részleges végrehajtása 10 millió koronába kerül. Ha 36 méter szélességben akarják megnyitni az uj utat, a teljes végrehajtása 17¹/₁₀, a részleges végrehajtása 12 millió koronába kerül.

A számitások után igy folytatja: Összevetve mindent és tekintve a czélt, azon meggyőződésnek ad kifejezést, hogy ugy városrendezési és közegészségi, mint forgalmi szempontokból, de a pénzügyi helyzetet is tekintetbe véve, 25 méteres szélesség mellett a Dob-utczai kiképzés elel meg leginkább a követelményeknek.

A jelentés hangsulyozza, hogy itt nem egy fényüzési vonalat akarunk létesiteni, hanem első sorban egy a kereskedelem és forgalom érdekeit szolgáló eret, mely egyuttal a közegészségügy érdekeit is hivatva lesz szolgálni, világosságot és levegőt vezetvén ezen vonalba és környékébe.

E czélok megvalósitására pedig nézetünk szerint az utvonalnak 25—28 méter szélességben leendő megállapitása elegendő lészen, főleg ha tekintetbe vesszük azt a körülményt, hogy a szélesebb utvonal megvalósitása aránytalanul magasabb költségekkel járna.

Ennélfogva nézetünk szerint csak a Dob-utcza belső részének felhasználásával készült vonal jöhet komolyan szóba, amely vonal számitásunk szerint 7 millió korona költséggel létesithető. Miután pedig ezen összeg azon alapon lett kiszámitva, hogy homlokzatnyerés czimén csak 4, illetve 8 öles sáv értéke térittetnék meg, a tárgyalás alatt levő szabályzat szerint azonban 6¹/₂, illetve 13 ölnyi sáv értéke lesz megtéritendő, e szabályrendelet elfogadása esetén tehát ezen 828 öl (1570 méter) vonalnál 2×828=4140 □öl értéke térül még meg, ami kerek összegben 900.000 koronára tehető, vagyis fedezetlenül csak 6 millió korona maradna.

E helyütt felemlitendőnek tartjuk, vajjon nem volna-e indokolt az értékemelkedésnek a közgyülésen már ismételten hangoztatott elvét már a jelen szabályozás keresztülvitelekor alkalmazásba venni, mely elv alkalmazása esetén a fedezetlen költségek még további számbavehető összeggel lennének apaszthatók.

Mindezek után, egybevetve egyrészről a tervezett szabályozással járó, a székesfőváros fejlődése szempontjából eléggé meg nem becsülhető előnyöket, másrészről ezen áldozatokat, amelyekkel a tervezett utvonal megnyitása járna, azon meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy *e terv elejtése végzetes hiba lenne.*

Ezen okból tisztelettel javasoljuk, méltóztatnék a közgyülésnek az ut ilyetén megnyitását pártolólag előterjeszteni.

Ezzel együtt inditványba hozzuk, méltóztatnék egyuttal a Király-utczának a Károly-körut—Csányi-utcza közti szakaszának 7 ölről 9 ölre, esetleg 10 ölre való szélesbitését is elhatározni, ami által elérhető volna az, hogy ezen nagy kereskedelmi ér forgalmának megfelelő szélességet nyerne.

Ezenkivül pedig a Károly-körutnak a Kisdiófa-utczával való kapcsolására egy uj 8 öles vonalat igtatunk be, akkép, hogy az uj utcza a Dob-utcza—Király-utcza közti tömböket csaknem közepén szelné át azon helyen, hol az utcza kinyitása legelcsóbbnak mutatkozik, mit azzal egészit ki a jelentés hogy amennyiben 8 öl tulszélesnek találtatnék, az 6 ölre redukálható. Ezen utcza megnyitása azon feltételhez kötendő, hogy a költséget vagy egyáltalában nem, vagy csak minimális mértékben okozhat.

A tanulmányok szerint az útnak a legolcsóbb és pénzügyileg a legmegfelelőbb helye, hol egyuttal annak a leggyorsabb megnyitása várható az, ha akként vezettetik, hogy annak torkolata az 5260/5261. hr. sz. mesgyéjén van; innen a Rombach-utczában az 5254. és 5243. hr. sz. telkeken megy át, ugy, hogy a Rombach-utczában lévő 5243. hr. sz. izraelita imaház a déli oldalon maradna; a Holló-utczában az utvonal az 5231 hr. sz. telken haladna; a Kazinczy-utczában az 5199. hr. sz. telek déli részét metszené el és a Diófa-utczában az 5181. és 5182. hr. számu telkeken ér véget.

Amennyiben pedig a Damjanich-utczától, annak megtartása mellett a Központi városháza felé vezettetnék a vonal, mely a 9 XXII./23. t. t. sz. terven II-vel jelöltetik, ez esetben a Károly-körut—Csányi-utczai részen a Dob-utczának 8 ölre való, a Király-utczának pedig 9 ölre való kiszélesitését hozza alulirott javaslatba.

Ami végül az ezen szabályozásokkal járó költségeknek ki által való viselését illeti, e részben nézetünk az, hogy a költségek viselésére az 1870: X. törvényczikk 14. és 26. §§-ainak nyilt és világos rendelkezése szerint a fővarosi közmunkák tanácsa, illetőleg az általa készült fővárosi pénzalap van hivatva és kötelezve.

A Baross-utcai villamos.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Folyton azt hallom, hogy az egész világon nincsen olyan jó közuti közlekedés, mint Budapesten. Nagy büszkeséggel hivatkozunk és dicsekszünk a mi villamos vasutainkkal. Bocsánatot kérek, de én aki kénytelen vagyok nap-nap után átszenvedni a Baross-utcai villamos botrányos közlekedését sehogyan sem tudok lelkesülni, ami közlekedésünkért.

A Baross-utcza és József-körut sarkán szoktam fölülni a villamosra. Alig helyezkedtem el a kocsiban már megállunk s állunk az örök végtelenségig. Akik a villamossal egy időben gyalog indultak el a körutról szánakozó mosolylyal haladnak el a pihenő villamos vasuti kocsi mellett. Már messze járnak a gyalogosok, amikor megindul ami kocsink. De nem sokáig tart az öröm. A Kalvin-tér előtt megint leintenek bennünket egy vörös zászlóval s mi megint veszteglő állomásra jutottunk. Meg kell várnunk amig a köztemető-uti s a nyugoti pályaudvari kocsik az Egyetem-térről eljönnek a Weinkheim-féle kitérőre s csak azután mehetünk mi tovább. A gyalogos már régen ott jár azalatt a Kigyó-tér körül.

Hát bocsánatot kérek, de ez nem modern közlekedés. Ez közönséges szekatura. Érdekelt a dolog, hogy miért kell ennek igy lennie s megtudtam a következőket: A mérnöki hivatal egyszer nagyon régen kimondotta, hogy a Kecskeméti-utcában nem

lehet két sinpárt lefektetni. Azóta már belátta, hogy meglehetne bizony ezt csinálni, de egy jól nevelt mérnöki hivatalnak nem szabad tévednie s inkább vesszen a közlekedés, semhogy a mérnöki hivatal mea kulpát mondjon.

Mint aki tudja, hogy nincsen igaza, de ezt elismerni nem akarja, olyan erőszakos módon akadályoz meg minden kisérletet arra, hogy a Kecsméti-utcában a második sinpárt lefektessék.

Nem szabad föláldozni a Kecsméti-utca kopasz fáit, mondja a mérnöki hivatal, amely éppen arról hires, hogy a szabályozásoknál mindig a körzőjében felejti a parkot. Hát az a néhány odvas kopaszfa csakugyan fontosabb közérdek, mint a jó közlekedés. Dehogy. A fa ártatlan a dologban. Kitünt ugyanis, hogy a fákat nagyon szépen tovább lehet vinni s nem történhetik más bajuk, minthogy egy méterrel beljebb várják a diszes vasketrecben az árnyékadó lombot.

Hallottam, hogy a gyalogjárókat nem szabad szükiteni Én gyakran járok a Kecskeméti-utcában de soha nem láttam azt a nagy közönséget, amelynek szüksége volna arra a rettenetesen széles gyalogjáróra. Én is értek valamelyest a technikához, meg az utca szabályozásokhoz, de hiába törtem a fejem, nem tudtam megtalálni az igazi okát, hogy miért nem lehet a második sinpárt a Kecskeméti-utcában lefektetni. Hogy a vállalatnak pénzébe kerül, az csak nem lehet ok.

Tisztelettel kérjük mi szegény adófizetők, akiknek sürgős dolgunk is akad néha s nem érünk rá kényelmesen besétálni a hivatalba, de gummirádleron sem járhatunk, hogy strucpolitikával ne akadályozzák meg, hogy a Baross-utcán is mehessünk a villanyoson, ha már megfizettük az árát.

Azt mondják, hogy a polgármester urunk komolyan törődik a közönség jogos érdekeivel. Őt kérjük hát, nézze meg a dolgot, s ne kényszeritsen benünket a további szenvedésre czak azért, hogy a mérnöki hivatalnak igaza legyen.

Az órák

vagy:

Hogy lehet olcsón meghosszabbitani az életet?

Eddig megszoktam volt, hogy ha a Kálvin-téri templom vagy más épület nyilvános óráinak az időmutatásáról tájékozni akartam magamat, előre mindig kivettem a zsebórámat és azon néztem meg: hány óra? Utána aztán nyugodtan tekinthettem a budapesti nyilvános óra lapjára: engem ugyan rá nem szedett többé, akármit mutatott. Most azonban, tisztelt szerkesztő ur, megdöbbentő dolog történt. A főváros — mint a lapokban olvasom — „elhatározta", hogy a főváros nyilvános órái nem járnak pontosan, s ezen segiteni kell. Még pedig ugy, hogy az összes ilyen órákat megjavitják, s egyöntetüleg igazitják össze, hogy valamennyi egyformán mutassa az időt, s ne forduljon elő olyan eset, hogy pl. az ember elindul hazulról, az Üllői utról délután 2 órakor, a Kálvin-térre ér ¼ 2-kor, a Kossuth Lajos utczához ½ 3-kor, a Dorottya-utczába ¼ 12-kor, az alaguthoz pedig isten tudja, talán visszafelé aznap reggel 8 órakor. Az ilyen s yakori esetek kétségbeejtőek voltak, s ha X ur és Y kisasszony például délután 6 órakor akartak találkozni a Kálvin-téren, a találka csak ugy volt lehetséges, ha X ur ott volt a téren -- a saját zsebórája szerint — már délután ½ 6, illetőleg a református templom órája szerint ¼ 8 órakor, s Y kisasszony a kerepesi-uti órák szerint ¾ 5-kor, a valóság szerint ¼ 7-kor, de a Kálvin-téri szerint pontban 8 órakor jelent meg sietve Danubius szobra alatt. Az egyetemtéri templomon pedig ugyanekkor ütötte a ¾ 6 ot.

Most mindennek vége lesz, mert az órák egyformán fognak járni. Jól fognak járni — mondja a főváros — de én azért nem merném határozottan állitani, hogy mégis ki fog jobban járni? az órák-e, az órák szerint tájékozódó közönség-e, vagy — azt hiszem, most találtam fején a szöget — a főváros tisztviselői-e, a kik remélhetőleg rá tudják majd venni a székesfővárosi nyilvános órák leendő főigazgatóját, hogy reggel az összes órákat késesse egy félórával (s igy ők nyugodtan járhassanak be a hivatalba ½ 10 órakor, mikor az órák még csak 9-et mutatnak), délután 2 óra felé pedig valamennyi órát előre igazitsa egy félórával, hogy 2 óra helyett már ½ 2 órakor haza indulhassanak. A tisztviselő urak ezáltal az órásfurfang által minden délelőtt megtakaritanának a hivatalos órákból két félórát, vagyis egy egész órát, s félretehetik a maguk szórakoztatására. Havonkint ez átlag 30 félrerakott órát jelentene, egy év alatt pedig 365-öt, vagyis — 365 : 24 — körülbelül 15 napot. Tiz évi szolgálat után ez 150 megtakaritott nap lenne, husz év után pedig már 300, vagyis — a kamatos-kamatokat nem is számitva -- majdnem 10 hónap. Akkor aztán az ember elővenné és titokban, hogy a főnök észre ne vegye, mind a tiz hónapot szépen leélné.

A miből is világos, hogy ha a leendő óra-igazgató igy fogja igazgatni a főváros óráit, az egész tisztviselői kart örök hálára kötelezi vele.

Sőt engem is, mert én sem leszek bolond, hogy ne ezekhez az órákhoz igazodjam, mikor az életemet hosszabbithatom meg vele.

Egyszerü.

Az Esküter fái.

Óh szigoru rendtartás!

Óh dicső Budapest! . . . a hol az ingatlannak is a lába támad, mint a tarajos göténck; a hol némely szemfüles urak a mozdithatatlant is ugy mozditják el, mint a kintfelejtett czimtáblát . . .

Valószinü, hogy ugyanaz a rendkivüli lángész, ki tavaly elemelte azt a bizonyos budai házat, felbuzdult a szép eredménytől s nem eszelt ki kevesebbet, mint azt, hogy fényes nappal, a nagyközönség szeme láttára bemutassa ügyességét. A felépitendő esküteri hid környékéről óhajtotta zöldelő fákat eltávolitani.

A napokban azzal állit be a hidépitési vállalkozó irodájába valaki, hogy őt a fővárosi tanács megbizta: ásson ki az esküteri hid körül a rendezés alá eső területen minden élő fát.

A vállalkozó vállat vont.

Tisztelet a megbizónak, megbizottnak. A fővárosi tanács rendelete ellen nincs apelláta.

Hiába tiltakoztak a tisztességes viszonyok között ujra kizöldült fák; hiába rázták-csóválták koronás lombjaikat, pünkösdi királyság jelvényévé törpült tavaszi diszük, mert ime eljött a kikre nem vártak: a csákányos, ásós vandáltermészetü emberek s kiforgatták őket az anyaföldből, mint peres embert a tulajdonából.

És ezek a gonosztevők oly nyugodt flegmával dolgoztak akárcsak az inkvizitorok, midőn a lelki üdvösség forgott a koczkán.

Rávaló nap már a kocsik is megérkeztek, hogy a kigyilkolt, kifejszézett fákat összeszedjék

De Isten tudja, vagy valami spiritiszta gyülekezet! volt a rendjén folyó munkának valami bökkenője.

Ugyanis az épitkezési vállalkozó megbizottjának ami'or már a kiásott fák ottfeküdtek szép sorjában, eszébe jutott, hogy irás is kellene.

A szellemes favágót ez sem hozta ki a flegmájából.

— Ha csak arra van szüksége a tekintetes urnak hozok én! Hogy ne hoznék! de majd ha bosszuságot okoz, az ür felelős érte. — S ezzel ott felejtett kocsit, munkást, mint Rodostón Rákoczy hamvát a magyar ékesen beszélő hazaszeretet s elsietett az irás megszerzése végett.

Az az irás pedig még akkor sem fog elkészülni, mikor a Lucza széke, mert a nagyérdemü tanács, mikor megkérdezték, a dologról semmit se tudott.

Óh dicső rendszeretet!

Óh dicső Budapest!

—*y*.

Kelenföld a városrendezési programmban.

— Lord Albert müépitő fölolvasásából. —

Fővárosunk jövője nagyrészben Kelenföld kérdése körül kulminál. Ez az a sarkpont, melyre a jövő épül, mert a körülmények kényszeritő ereje folytán erre kell épülnie. A Ferencz József-hid szoros összeköttetést teremtett a két partrész között, sőt éppen a város szivével kapcsolta össze az eddig legmostohábban kezelt rész és ily módon valósággal ujjal mutatott reá arra, hogy mily irányban kell tovább haladnunk.

Az intéző körök, főleg a kormány, már régóta tisztában vannak teendőikkel. Az uj müegyetem a Lágymányoson épül fel, sőt mint legutóbb a kelenföldi kaszinó küldöttsége előtt *Széll* Kálmán miniszterelnök mondotta, az épitkezések mihamarább megkezdődnek s *Lukács* László ezt azzal az igérettel támogatta, hogy már ez évben is rendelkezésre bocsát e czélra egy millió koronát, ha *Wlassics* Gyula közoktatásügyi miniszter az épitkezéseket sürgősen megkezdeti.

Nagy, rendkivül nagy jelentősége van e dolognak Kelenföldre nézve. A müegyetem ugyanis a körülmények sajátosságánál fogva nem maradhat magányosan álló épület, hanem a magánépitkezés rohamos gyarapodását vonja maga után.

E szempontból mindenelőtt az szükséges, hogy Kelenföld jelenlegi övezeti beosztása mielőbb megváltozzék. Addig, mig a Ferencz József-hid nem állott s Kelenföld csakugyan félreeső kerület volt, még csak türhető volt ez a helyzet. De ma a megváltozott viszonyok folytán jelentőségteljes követelmény, hogy az első övezet legalább a Boráros-térrel szemközt levő jövendő budai hidfőig terjesztessék ki annál is inkább, mivel Pesten is eddig tart az első övezet és itt méltányosan kivánhatom ujólag Buda egyenjogusitását.

Rendkivül fontos dolog, hogy az épitési módszerek már manapság megállapittassanak, hogy ennek hiányában ne épitsenek Kelenföldön is oly nagy számmal bérkaszárnyát bérkaszárnyára. A központban, a kereskedővilág szükségleteinek kielégitésére megengedhető ugyan bizonyos területen zárt soru bérházak épitése, de a többi részeken jelöljék ki a legváltozatosabb, de a terrénumnak megfelelő épitési módszereket, jelöljék ki, hogy hová épüljenek családi jellegü házak, hol emelkedjenek nyaralók, villák, hol legyenek parkok, ligetek, szélesebb terek, hogy ennek elmulasztása esetén később ne lehessen panaszkodni azon, miért fojtották Kelenföld Istentől megáldott völgyét is a bérkaszárnyák tengerébe, hogy miért tették ezt a tiszta, egészséges levegőjü területet is egészségügyileg veszélyessé, aesthetikailag ruttá.

A közmunkatanács az épitési szabályzat alkotásakor rendkivül helyes érzékkel járt el akkor, mikor szigoruan meghatározta a helyet, hol gyárak épülhetnek és igy megadta Kelenföldnek azt a kedvező lehetőséget, hogy gyárvárossá keletkezhessék. Ezen terület az összekötő vasuti töltésen alul kezdődik és a Fehérvári-ut, a Duna és Budafok határolják s körülbelül egy millió négyzetöl nagyságu. A természet maga is szinte praedestinálta a gyárak részére e helyet, minthogy a lágymányosi kikötő s a vasut közvetlen közelében vannak, azaz megfelelő vizi és mesterséges közlekedési utak fölött rendelkezik.

A gyárosok maguk már erősen gravitálnak ez irányban Igy a közelmultban *Röck* István, kinek gyártelepe a Soroksári-utczában volt, a promontori-uton huszonnégyezer öl területkomplexumon épittette meg óriási terjedelmü uj gépgyárát és jégtelepét. Rajta kivül *Perci* és *Schacherer* kábelgyárosok a Szigony-utczából telepedtek át a Külső Fehérvári-utra, azaz a fejlődő gyárvárosba. A *Hengermalom*, mely ma még a Lipótváros házsorai között éktelenkedik, már évekkel ezelőtt gondoskodott józan előrelátással arról, hogy a Kelenföldön megfelelő területet foglaljon le a maga részére. Hasonló módon járt el a *Gschwindt* szeszgyár, mely az Üllői-ut és József-körut sarkán szolgál a közegészségügy veszedelmére. Mindezen példák amellett vallanak, hogy a gyárváros itt fog fejlődni és az illetékes tényezők részéről bizonyára mihamarabb megkapja mindazon kellékeket, melyekre csak szüksége lehet s melyek egy modern gyárváros előföltételeit és tényezőit foglalják magukba.

A Fehérvári-utnak az átlós uton kivül eső része mentén a székesfőváros évekkel ezelőtt tizennégyezer négyzetölnyi területet vásárolt a budai közvágóhid czéljaira. A főváros ezen

épitkezést akkoriban végleg elejtette, bár a tervezetek már készen voltak. Manapság pedig, mikor Kelenföldnek az összekötő vasuti töltésen belül eső részében ez az egyetlen terület képezi a főváros birtokát, ugyszólván reá van utalva arra, hogy középületeit majdan itt épitse fel, azaz itt teremtse meg a kerület hivatalos központját annál is inkább, mert a telek fekvése erre csakugyan kedvező.

A városi müszaki hivatalok igyekezzenek itt preczedenst alkotni arra, hogy a fejlődő városrészek magvát maguk állapitsák meg és ne bizzák ezt a könnyen elhibázható, felelősségteljes munkát egyedül a magánemberekre. Tanácsos dolog volna, ha a befásitást már jelenleg megkezdenék, különösen azon a területen, mely a főváros tulajdonát képezi, valamint a főbb utvonalak mentén.

Egy pillantás a székesfőváros térképére és azonnal szembeötlik, hogy Budapest a körutrendszer szerint van szabályozva. Sajnos, a valóság azonban részleteiben ellentmond ennek. A jelenlegi körutak nem önmagukba visszatérő utak, hanem csak félkörök, melyek a Duna pesti partjánál megszakadnak. Egyetlen kivétel a belső körut lenne, de ennek is a budai része el van hanyagolva és kisvárosias jellegü. A nagy körut, mely a Margithidnál kez ődik, a Boráros-térnél véget ér, mert nincs hid, mely összekapcsolná Buda szemközt levő részével, Kelenfölddel. A térképek ugyan szakadozott vonalakkal jelzik az irányt, a merre a budai nagy körutnak haladnia kellene, de a valóságban alig találunk valamit is, a mi a nagy körutra vallana s ezt a keveset csupán a Margit-hid budai fejénél kell keresnünk, mely rész közös a belső-körúttal.

Mig a pesti oldalon már a Hungária-körut kiépitésén fáradoznak, addig Budán a körutak kiépitését elhanyagolják. Ezen a állapoton föltétlenül változtatni kell.

A körutak kiépitése közvetlenebb kapcsolatot teremt a két part között, helyes irányba tereli Buda fejlődését és a székesfővárosnak egységes jelleget ad.

Állandóan hangoztatják azt a kivánalmat, hogy a főváros extensiv, külterjes fejlődését lehetőleg meg kell akadályozni mert ez csaknem elviselhetetlen terhet ró a város pénzügyi viszonyaira. Ha a magam részéről részben konczedálom is ezt a terhet, de határozottan tiltakoznom kell az ellen a felületes gondolkozásmód ellen, mely Kelenföldet a maga egészében a külteleK közé sorozza.

Kelenföldnek ama része, hol az uj müegyetem emelkedik a közel jövőben, azaz a Lágymányos farkasszemet néz a Belvárossal. Továbbmenve, azon területek, le az összekötő vasuti töltésig, a csaknem teljesen kiépitett Ferenczvárossal szemben feküsznek, már pedig a Ferenczvárost a tulzás sem nevezheti külteleknek. Azon állitás tehát, hogy Kelenföld fejlődése külterjes fejlődés, nemcsak hogy nem felel meg a valóságnak, de sőt éppen belterjes fejlődésnek nevezhető, mert a főváros magvának, a Belvárossal közvetlen kapcsolatban álló részeknek erősbödését adja.

Tagadhatatlan tény, hogy a fővárosi villamos közuti vasut a legmodernebb jellegü intézmény Európában, ugy hogy büszkén hivatkozhatunk reá a külfölddel szemben. Kelenföld maga sem panaszkodhatik e téren, mert a villamos járatai gyorsak aránylag elegendők, a járművek megfelelő jóságuak. És ha panaszra van is ok, az csak a szállitási dijakkal szemben szólhat jogosan, mert a valóság tényleg sajátos anomaliákat mutat a tarifális viszonylatokban.

A közuti vasut méltányossága bizonyára nem türi sokáig ezt az állapotot és mielőbb redukálja dijtételeit, behozva a szakaszjegy intézményét. Teljesen érthetetlen, hogy miért nehezíti meg a társaság Kelenföldre nézve a villamos közlekedést, holott más városrészeken annyi konczessziót nyujt a közönségnek. Nem követelhető ugyan, hogy a közuti társaság zónákra oszsza föl vonalait, de a méltányosság annyit mindenesetre megkiván, hogy az egyöntetü kilometrikus tarifarendszer érvényesittessék, mely meggátolja azt, hogy egyik-másik városrész közönségével mostohagyermekként bánjanak.

Seregestől merülnek föl ezeken a főbb eszméken kivül más kérdések is, mint a Gellérthegy szabályozásának és beépitésének kérdése, a kelenföldi pályaudvar kibővitése, a fürdők kérdése, a kövezés, a világitás, csatornázás, vizvezeték ügye. Tudvalevő dolog hogy a főváros a jövő évi munkaprogrammba vette fel a gellérthegyi vizmedencze megépitését. Remélhető, hogy a vizzel való ellátás kérdése úgy a Gellérthegyre mint Kelenföldre nézve végleges megoldást nyert, a mi a magánépitkezésre kétségtelenül buzditólag fog hatni.

A két part egyesitése óta, azaz 1872-től kezdődőleg 1896-ig, mig az átlós út és vámháztéri hid föl nem épült, teljességgel semmi sem történt, ami Kelenföld előnyére szolgált volna, vagyis Kelenföld nem terhelte negyed évszázadon át a főváros költségvetését. Nem csodálható tehát és legkevéssbé sem vethető zokon, ha ezentúl, midőn e városrész az uj hid által a város közepébe jutott, egy csapásra rohamos fejlődésnek indult és igy nagyobb igényeket támaszt a város pénzügyeivel szemben. Kelenföld a hosszu tespedés alatt teljesen lemaradt a többi városrészszel szemközt a haladás utjáról, ugy hogy most rohamosan kell pótolnia a multban ért mellőzést. Ezt természetesen nagyobb anyagi kiadásokat von maga után, de a melyek azonban csak látszólagos többlet-kiadást képeznek, mert e vidék fejlődése folytán ez rohamosan megtérül a különböző adók utján.

Budapest személyforgalma vasuton és hajón.

A székesfőváros személyforgalma az utóbbi években igazán örvendetes emelkedést mutat. Ez az emelkedés legjobban a magyar államvasutak és a helyi érdekü vasutak fogalmának rohamos emelkedéséből ered. Pótolják sőt eltüntetik ezek a Déli vasut és a Dunagőzhajózási társulat forgalmának csökkenését. A statisztikai hivatal kimutatása szerint a M. Államvasutaké az elsőség, melyeknek budapesti pályaudvarán az elmult évben 5,435,136 személy érkezett és 5,341,555 személy utazott el. Ezen számokból természetesen a legnagyobb rész a keleti pályaudvarra esik.

A m. kir. államvasutak személyforgalma az utolsó 21 év alatt eleinte lassan, de biztosan a legutóbbi években pedig rohamosan fejlődött, ugy, hogy a 21

év előtti 1.015,000 személyforgalommal ma már 16,776,000 személy áll szemben, mely szám annál is inkább figyelemreméltó, mert a kiállitás évében, mikor az idegenek csak ugy özönlöttek vasuton és hajón a fővárosba, csak 10,546,000 személyt szállitottak.

Éles ellentétben áll evvel az örvendetes statisztikával a déli vasutnak évről-évre csökkenő forgalma, mely 1898 óta 464,000-ről 262,000-re szállott le.

A helyi érdekü vasutak forgalma, a haraszti és czinkotai vonalakat kivéve, melyek 86,000 illetve 117,000 személynyi csökkenést mutatnak, a szentlőrinczinél 143,000, az esztergominál 70,000 és a budafokinál 483,000 személylyel növekedett.

A Dunagőzhajózási társulat forgalma már 1892-ben jelentékenyen apadt, 600,000 személyről egy év alatt 260,000-re szállott. A kiállitás daczára 1896-ban csak 284,000, 1900-ban pedig már csak 169,000 személyt szállitottak. Ennek oka abban rejlik, hogy a társulat a költséges kezelés okozta állandó üzleti veszteség s a személyhajóknak fogyasztási adóval való megterhelése következtében az utazó közönségnek a megfelelő kényelmet megadni nem képes ezenkivül az államvasutak zónatarifája, mely az északi Duna vidékére is kiterjesztetett a forgalmat nagy részben a vasutakra terelték át.

Ha végül az összes vasutak és hajók forgalmát összehasonlitjuk, tisztán látjuk, hogy az utolsó két évtized alatt székesfővárosunk forgalma megtizszereződött.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 731·049, katona 16.486. Összesen 747.535.

Az elmult héten élve született 426 gyermek, meghalt 305 egyén, a születések tehát 121-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 316 törvényes, 110 törvénytelen; nemre nézve 225 fiu, 201 leány. Halvaszületett 18 gyermek, köztük 11 törvényes, 7 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29·7.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 21·2, az egy éven felüli lakosságnál: 18 2, az öt éven felüli lakosságnál: 16·3.

A halottak közt volt 174 fi-, 131 nőnemü.

Az év eddigi 17 hetében élve született összesen 7793 gyermek, meghalt összesen 5234 egyén, a születések többlete tehát 2559; a mult év megfelelő időszakában született 8198, meghalt 5277, a születések többlete volt tehát 2921.

Az élveszülöttek közt volt 280 róm. kath., 3 görög kath., 2 görög keleti, 28 ágost evang, 37 helvét, 2 unitárius, 72 izraelita, 2 egyéb. Összesen 426. Halvaszületett összesen: 1.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1222 beteget, szaporodás 370, csökkenés 406, maradt e hét végén 1186. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 82 beteget, szaporodás 24, csökkenés 25, maradt a hét végén 81. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 766 beteget, szaporodás 307, csökkenés 335, maradt e hét végén 738. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 831 beteget, szaporodás 130, csökkenés 151, maradt e hét végén 810, összesen ápoltak a mult hét végén 2901 beteget, szaporodás 831, csökkenés 917, maradt a hét végén 2·815.

Hirek a városházáról.

Budapest tanügyi politikája.

Az az akczió, amelyet a tanügy barátai a jóléti bizottságnak a kulturára veszedelmes javaslatai ellen inditottak, kezd konkrét formát ölteni. Alább közöljük a tanitói egyesületek elnökeinek körlevelét, amely szerint áldozócsütörtökön monstre tiltakozó-gyülést tartanak a tanitók. A tanitó-egyesületek körlevele igy szól:

Mélyen tisztelt Tanitó-(Tanár)-Testület!

Azok a különböző tervek, melyeket székesfővárosunk tanügyi hatósága az u n. „jóléti bizottság“ ösztönzésére a takarékoskodás örve alatt a népoktatásügy kiszámithatatlan kárára keresztülhajtani törekszik és azok a mélyen sértő kicsinylő szavak, melyekkel a székesfőváros egyik első tisztviselője bennünket illetett, méltó izgalomban tartják már jó ideje a székesfővárosi tanitókat, tanitónőket és tanárokat.

Mindenki érzi, hogy e tervek, e kicsinylő szavak ellen tennünk kell.

Alulirottak azt akarják, hogy a fővárosi tanitó- és tanáregyesületek együttes gyülésen tiltakozzanak a retrográd irányu javaslatok és sértő nyilatkozatok ellen. Ennek a nagy, impozáns gyülésnek előkészitése végett f. hó 11-én este 7 órakor a Magyar Tanitók Kaszinójában (Budapest, József-körut 8.)

előértekezletet

tartunk. Kérjük a tanitó- és tanár-egyesületek elnökeit, titkárait, a tanitó- és tanár-testületek igazgatóit, vezető-tanitóit s egy-két képviselőjét, hogy ezen az előertekezleten legyenek szivesek megjelenni. Ne legyen iskola, melyet itt ne képviselnének.

A tervezett együttes nagygyülés csak akkor lehet méltó az ügyhöz és hozzánk, ha azon (melyet f. hó 16-án tarthatnánk meg s melyre az érdekelteket egyénenkint hivnók meg) minden tanitó, tanitónő és tanár megjelenik. Ennek biztositása végett már most kérjük a mélyen tisztelt Tanitó- és Tanár-Testületet, hogy ezt az ivet irják alá mindazon testületi tagok, akik ama nagygyülésen bizonyosan ott lesznek. Ezeket az aláirásokat a m. t. igazgató, vezető-tanitó urak, avagy a tanitó-, tanártestületek m. t. megbizottai hozzák el az előértekezletre, hogy lássuk: van-e elég összetartás és erő bennünk ahhoz, hogy a tervek és sértések ellen tiltakozó nagygyülést valóban impozánssá tegyük?

Abban a reményben, hogy kezdeményező lépésünket a mélyen tisztelt kartársak kedvezően fogadják, vagyunk

Budapest, 1901. május 5.

Hazafiui üdvözlettel

Bánó József, a „Magyar Tanitók Kaszinója“ elnökigazgatója. Koncsek Lajos, a Budapesti (budai) Tanitóegyesület elnöke. Lád Károly, a Polgári Iskolai Tanárok Országos Egyesületének elnöke. Moussong Géza, a Magyar Tanitók Turista-Egyesülete ügyvivő alelnöke. Peres Sándor, a Népnevelők Budapesti Egyesülete elnöke. Szőke István, a Budapesti Tanitótestület elnöke.

Tanácsos választás.

Szerdán megválasztották a két uj tanácsost. Betöltötték néhai Szabó Károly és Kullmann Lajos volt tanácsosok állását. Az uj tanácsosokról vezető czikkünkben emlékezünk meg s bemutatjuk arczképüket is. Maga a választás rendkivül érdekes és heves volt. A városatyák tömegestül siettek az urnához s a kortesek gondoskodtak arról, hogy párthiveik el jöjjenek szavazni. Egész kis követválasztás volt Fiakkerek hordták a szavazókat. Igy történt meg, hogy a négyszáz városatya közül 351 leszavazott. A szavazás eredménye a következő: *Piperkovics* Bátor kapott 239, *Bárczy* István 205, *Melly* Béla 178 szavazatot. A győztes tehát Piperkovics Bátor és Bárczy István dr. lett. Árvaszéki ülnöknek pedig egyhangulag Rill Ágostont választották meg. A megválasztottak mindjárt letették a hivatalos esküt, a mely után Márkus József főpolgármester üdvözölte őket. Az üdvözlő beszédre a városatyák lelkes éljenzése között válaszoltak Piperkovics Bátor és Rill Ágoston.

A tanácsos választással megüresedett két első osztályu tanács jegyzői állásra a kijelölő választmány *Márkus* József főpolgármester elnöklésével első helyen *Szalay* Sándor dr.-t és *Folkusházy* Lajost, második helyen *Kállai* Jenőt és *Antal* Gyulát, harmadik helyen *Emőd* József dr.-t és *Szabóky* Lajost; árvaszéki jegyzői állásra első helyen Ságody Imrét, második helyen Sámson Tibort, harmadik helyen Balla Károlyt jelölte. A választás a jövő szerdai rendes közgyülésen lesz.

Jutalomdij 48-as honvédeknek.

A budavári honvédszobrot annak idején a magyar nők megkoszorúzták. Ez alkalom emléké e a magyar hölgyek alapitványt tettek, melynek kamatait az alapitóoklevél értelmében elaggott 48-as honvédek, azok özvegyei és árvái között osztják ki. Az alapitvány egyévi kamata 240 koronát tett ki, melyre a főváros tanácsa a mai nappal pályázatot hirdet. Pályázni óhajtók kérvényüket május 20-áig nyujthatják be a tanácsi iktató hivatalban (IV., központi városháza, városház-utczai rész, I. em. 35). A pályázóknak bizonyitani kell életkorukat és csatolniok kell 48—49. honvédségi bizonyitványukat és végül igazolni kötelesek vagyontalanságukat.

Pályázat fővárosi gyógyszertárra.

A III. ker. Bécsi uton levő Arany Oroslánhoz czimzett személyjogu gyógyszertárra kiirt pályázati hirdetményt már kiadta a polgármesteri hivatal. Mindazok, kik pályázni akarnak, kérvényeiket a polgármesterhez czimezve a tanács iktató hivatalában adhatják be (közp. városháza I. em, 25). A pályázat határideje 1901. május 25-ének déli 12 órája. A pályázatok sorsa felöl a közigazgatási bizottság fog dönteni.

Kammermayer Károly sirja.

A kerepesi-uti köztemető igazgatója előterjesztést tett a tanácsnak, hogy *Kammermayer* Károlynak, az elhunyt polgármesternek sirját a nyári idő alatt diszitesse fel és gondoztassa. A tanács most elrendelte a sir feldiszitését és utasitotta a temető igazgatóját, hogy azt saját hatáskörében hajtsa végre.

Ragadós kórok a fővárosban.

A tiszti főorvos ma terjesztette be a főváros tanácsához a fővárosban április hónap 30-ától május hónap 6-áig előfordult ragályos betegségekről szóló kimutatását. A kimutatás szerint a mondott időközben hagymázban 3, bárányhimlőben 18, vörhenyben 30, kanyaróban 114, roncsoló toroklob és torokgyikban 17, trachomában 8, hökhurutban 33, orbánczban 8 és járványos fültő mirigylobban 6 betegedés fordult elő. Meghalt vörhenyben 4, kanyaróban 2, roncsoló toroklobb és torokgyikban 3 és hökhurutban 2 beteg.

Nyári egészségügyi intézkedések.

A meleg évszakok kezdetén a tiszti főorvos óvintézkedéseket szokott tenni a főváros közegészségi állapotának kellő megóvása érdekében. A javaslat főbb vonásaiban megegyezik a tavalyi rendelkezésekkel, melyeket a gyakorlati tapasztalat kifogástalannak mutatott.

A tiszti főorvos utasitást kér az összes kerületi előljáróságok részére, hogy az utczák és udvarok tisztántartására szigoruan ügyeljenek fel; gondoskodjanak arról, hogy a szerves hulladékokat és rothadó anyagokat a lakások és házak környékéről eltávolitsák. Intézkedjenek az előljáróságok arról, hogy a nyaralókban összegyülemlő szemetet az erre kijelölt helyre fuvarozzák. Különösen figyeljenek a köz- és magánintézetek, házási- és közlekedő vállalatokra, társas- és bérkocsis helyiségek, illetve állomás helyekre, iskolák, iparvállalatok, gyárak, szállodák és vendéglők egyáltalán mindazon közhelyekre, hol a közönség nagyobb számmal szokott megfordulni. Különösen kivánatos, hogy a helyiségek gyakrabban szellőztessenek. Hivja fel a tanács a kerületi előljáróságokat, hogy az utczai csatornákban esetleg előforduló torlódásokat megakadályozzák, a kellő fertőtlenités mellett haladéktalanul eltávolitsák a szennyes anyagokat. Az egészségtelen vagy zsufolt, főkép pinczelakások közül megtett hatósági intézkedések végrehajtását szigoruan ellenőrizzék.

Továbbá az összes háztulajdonosokon kivül minden egyénnek külön is kézbesitendő hirdetményben hivják fel figyelmét arra, hogy oly házakban, hol vizvezeték nincs, mely az árnyékszékeket és pöczegödröket tisztán tartaná, kellő fertőtlenitésről gondoskodás történjék. Utasitandók a kerületi előljáróságok, hogy különösen ügyeljenek fel arra is, hogy a szállodákba érkező utasokat orvosi felügyelet alá vegyék s ha netán valaki olyan vidékről jött volna, hol valamely ragályos betegség, vagy járvány pusztit, vagy az utas megérkezése után hirtelen megbetegednék, a szükséges óvintézkedéseket haladéktalanul foganatositsák. Felhivandók továbbá Heuffel Adolf középitési igazgató és Kájlinger Mihály vizvezetéki igazgató, hogy gondoskodjanak arról, hogy a vizszolgáltatás soha fennakadást ne szenvedjen. Felhivandók továbbá a kerületi előljáróságok, a vásárigazgatóság, vásárfelügyelők és a vásárcsarnokok igazgatósága,

hogy az élelmiszerekre és a fővárosba nagyobb mennyiségben hozott gyümölcsökre különösen éber figyelmet gyakoroljanak. Megkeresendő a főváros rendőrsége, hogy a terek és utczák tisztántartását a maga részéről is különösen figyelemmel kisérje. Felhivandók végül a kerületi elöljáróságok, hogy valamely ragályozott helyiségből esetleges kiszállásolások alkalmára szükséges helyiségeknek a szükséges lakásokban leendő fentartásáról gondoskodjanak és szakközegeik utján szerezzenek tudomást arról, hogy a főváros területén folyamatba vett épitkezéseknél ideiglenes árnyékszékek fel vannak-e állitva s ha igen, megfelelnek-e ezek a közegészségi kivánalmaknak, tisztán tartatnak-e és alá vannak-e rendszeres fertötlenitésnek vetve?

Uj ref. templom a Svábhegyen.

A hegyvidéki érdekeltek, nagyobbrészt szegény magyar napszámos népesség vasárnap délelőtt értekezletet tartott *Szente* Alajos gyógyszerész és *Kádár* Lajos lelkész közös elnöklete alatt a Svábhegyi ev. ref. templom épitése dolgában. Az értekezlet egyhangulag elhatározta, hogy küldöttséget meneszt a fogaskerekü vasuttársasághoz s kéri, hogy a Széchenyi hegyen ingyen felajánlott, de a templom épitésére nem alkalmas telek helyett a patika melletti telekből engedjen át 300 négyszögöl telket. A küldöttség vezetésére *Bernáth* Istvánt kérték fel. Ugyancsak ebben a dologban áldozó csütörtökön a templom épitő bizottság is értekezletet tart, melyen megfognak jelenni *Sterényi* Hugó min. tanácsos, dr. *Kiss* Áron paed. igazgató, *Hajpál* Benő budai ev. ref. lelkész stb.

A gázgyár kibővitése.

A gáztársaság budai gázgyártelepét ki akarja bővíteni, mivel a mostani telep nem képes annyi légszeszt termelni, a mennyi a közvilágitás szükségletét fedeznetné. A szükséges épitő és telepengedély kiadását most a fővárostól kéri a társaság, mely a budai gyárat több izben meg akarta nagyobbittatni, azonban a hatóság eddig az engedélyt megtagadta. Legutóbb kérelmezte azt is, hogy vizgáz telepet állithasson föl, de a kereskedelmi miniszter mint legfelsőbb fórum az uj telep létesitését nem engedélyezte. A mostani kérelem köszéngáz telepre vonatkozik, melynek az engedélyezése végeredményében szintén a kereskedelmi minisztertől függ.

Az Auer világitás kiterjesztése.

Az Auer világitás folytatólagos berendezését városszerte sürgetik az érdekelt utczák lakosai. A főváros még tavaly több évre megállapitotta az Auer világitás fejlesztésének munkaprogrammját. A sivár pénzviszonyok azonban meglehetősen megakasztották a programm végrehajtását. Mos, hogy a főváros, a szükséges pénzzel már szabadon rendelkezhetik a tanács utasitotta a mérnöki hivatalt, hogy a munkaterv pontos betartásáról szigoruan gondoskodjék.

A mérnöki hivatal a főbb vonalaiban megállapitott terveket a mai viszonyoknak megfelelően revizió alá vette. Ennek eredményéhez képest a következő utczákon és tereken szerelik fel az idén a közlámpákat Auer égőkkel. A balparton és Deák Ferencz-tér és Deák Ferencz-utcza, a Vigadó-tér és Vigadó-utcza, továbbá a Váczi utcza, Kristóf-tér, Bécsi-utcza, Szervita-tér, Koronaherczeg-utcza, Egyetem és Kecskeméti-utczákat fogják egész terjedelmükben Auer égőkkel felszerelni, a Baross-utcza, Üllői-ut és Soroksári-utczákon pedig a Nagykörutig rendezi be az uj világitást.

A jobbparton a Lánczhid utcza, Fő-utcza és Korvin-tér, továbbá a Zsigmond-utcza egészen a Margit-hidig és az Albrecht-utról a Mátyás templomhoz felvezető diszlépcső kap uj lámpákat. A Szent Görgy téren pedig a tér rendezésével fogják az ottani világitó testeket Auer égőkkel ellátni. Mindezeket a munkálatokat még az idén feltétlenül végre akarják hajtani, a minek nincs is akadálya, mivel a szükséges költség a budgetben fedezetet nyert. A Gizella-tér parkozásának végrehajtására vonatkozó rendelkezés is megtörtént már, melynek értelmében a munkálatokat már meg is kezdették. Ennek első lépése, hogy az uj lámpákat felállitják. Ezeket az uj világitó testeket már szintén Auer égőkkel fogják berendezni.

Közgazdaság.

A Fonciére pesti biztositó intézet

május 4-én tartotta évi közgyülését, Az igazgatósági jelentés szerint az életbiztositási ágazat mult évi üzeme kedvező volt s 201,565 korona nyereséget tüntet fel. A biztositások összállománya 62.282,171 kor. tőkeértéket képvisel, mig a tartalékok 14.471.591 koronára emelkedtek. A tüzbiztositási ágazat készpénz dijbevétele 4.991,206 kor. volt, mig viszontbiztositás fejében 1.521,997 kor. és a saját számlát terhelő házak fejében 2.000,866 koronát fizetett ki az intézet. A jégbiztositási ágazat dijbevétele 431,022 kor. volt, mig viszontbiztositásert 290,876 kor a károk fejében 83,607 koronát adtak ki. Fokozatos föllendülés mutatkozott a baleset-biztositási és szállitmány-biztositási ágazatokban is. Az előterjesztett mérleg 225,025 kor. tiszta nyereséget tüntet föl. melyből részvényenkint 10 kor. = 5% osztalékot fizetnek. Az igazgatóság végül felhatalmazást nyert, hogy a részvénytőkének leszállitása czéljából 5000 darab társulati részvényt visszavásárolhasson. Megválasztatták az igazgatóságba: Engel Miksát, Guttentag Gusztávot, Hoffmann Sámuelt, Keppich Gyula dr.-t, Kilényi Hugót, lovag Lederer Sándort, Sarbó Vilmost, Simó Lajost, Strasser Alfrédet és báró Vay Dénest. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Ráday Gedeon gróf, Auer Róbert, Doctor Gyula, Friedmann Izidor, Marquet Lajos dr. és Reich Lajos.

Szerkesztői üzenetek.

A. J. urnak Budapesten. A főváros és a közmunkatanács hosszu tárgyalás után csakugyan abban állapodott meg hogy a Gizella-teret még az idén parkozzák. De ne tessék csudálkozni, hogy még nem fogtak a munkához. Azt hiszik most a városházán, hogy fölösleges nekik dolgozni, elvégez helyettük mindent a jóléti bizottság.

Magyar gázizzófény

részvénytársaság

Welsbachi AUER KÁROLY dr. szabadalma.

IGAZGATÓSÁG:

Telefon 16—54. **Budapest, VI. ker., Váczi-körut 3. sz.** Telefon 16—54.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény 200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő **már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot**

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

RABITZ ÉS DE BRUYN-féle szabad. épitkező rendszer.

A Magyar Korona országainak kizárólagos képviselői:

Hörcher és Morvay épitési vállalkozók

Iroda: Gyár-utcza 15.

Falak, menyezetek, boltozatok, tetők, padlózatok stb.

Mindezek **tüzbiztosak, könnyüek,** szilárdak, hordképesek, **helytakaritók,** szigetelők (rossz hővezetők), mindennemü férgek, betegségi anyagok, miazmák továterjedését akadályozók, nemkülönben repedés-mentesek, **hangtompitók,** minden időjárásnak ellenálló, gyorsan előállithatók és rövid idő alatt száradnak. — **Minden épitkezésben nélkülözhetetlenek.**

Epitésügyhatóságilag engedélyezett 8 ctm. válaszfalak bolthelyiségek és szertárak elkülönitésére, saját külön eljárás szerint.

Telefon: **MELOCCO L. BUDAPEST** Telefon.

czementgyár és betonépitési vállalat

Iroda es gyár: III., Ürömi-utcza 24—32.

Ajánl **kitünő minőségü, lassan és gyorsan kötő románczementet és műporland-czementet,** bármely vasuti vagy hajóállomásra szállitva, igen **jutányos árak és jótállás mellett.**

Vállalkozik

saját rendszerü czement-beton-épitkezésekre.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, Váczi-utcza 81. sz

V. évfolyam. Budapest, 1901. május 19-én. 20. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az uj sugárut.
A legjobb üzlet.
A közmunkák tanácsa.
Steiger Gyula.
A mérnöki hivatal bajai.
A kaszárnyák privilégiuma.
Kétes dicsőség.
Budapest tanügyi politikája.
Melyik a jó vizmérő óra.
A főváros uj beosztása
Csak lépésben.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztító-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű mosást **és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztító intézet igazg

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélküli történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZAG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest, 1901. május 19. 20. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az uj sugárut.*

Nagy hálára kötelezte a közönséget a „Magyar Székesfőváros", hogy az uj sugárutra vonatkozó munkálatokat olyan tüzetesen ismertette, hogy a szakember a tervek nélkül is kimerítő véleményt alkothat magának. Levonhatja a következtetéseket, s hozzá szólhat a dologhoz, mielőtt az egyéni, vagy más érdekcsoportok erőszakos eszközökkel előtérbe nem tolakodtak.

Kétségtelen, hogy az Erzsébetvároson keresztül uj utvonalat nyitni kell. Azt a területet, amelyet a Városliget, Wesselényi-utcza, Károly-körut és Király-utcza határol, zeg-zugos, piszkos, keskeny utczáival tovább meghagyni nem lehet. Kész veszedelem az, amely alaposan rontja közegészségünk statisztikáját. Ha tehetem még a tájékát is kerülöm s ha arra kell mennem, mindig azt kérdezem, mikor akad nálunk is egy Hausmann, aki radikálisan megtisztitja fővárosunkat ettől a szégyenfoltjától. A mély és keskeny telkek, amelyek nem adnak udvart, hanem beszoritják a lakásokba a fojtott, egészségtelen levegőt. Hogy abban a fészekben nem honol állandóan a járvány, igazán csak a természet csodája s nem a hatóságok érdeme.

Az uj sugárutat tehát közegészségügyünk sürgösen és határozottan követeli. Világosságot és tiszta levegőt kell vezetni ebbe a városrészbe, még pedig minél előbb, mert minden késedelem nagy veszedelemmel fenyeget. Ezt különben konstatálja a főváros mindkét szakembere, akik ezzel a kérdéssel foglalkoztak: *Heuffel* Adolf középitési igazgató és *Devecis* Ferencz müszaki tanácsos. De a közegészségi szempontokon kivül a főváros pénzügyi érdeke is azt követeli, hogy mielőbb fogjanak a munkához. Tökéletesen igaza van Devecisnek, amikor jelentésében azt mondja, hogy öt év előtt, amikor a mostani főpolgármester először fölvetette az ideát, tetemesen kisebb költséggel végrehajthatták volna a szabályozást, mint ma. Mindennapi késedelem sok ezer koronával fogja magát megboszulni a kisajátitásoknál.

Az épitő-ipar válsága pedig egyenesen kötelességévé teszi a hatóságnak, hogy most hajtsa végre a szabályozást, amivel uj erőt adhat a főváros veszendőbe menő közgazdaságnak, anélkül, hogy üres lakások számát gyarapitaná.

De lássuk a terveket. Tehát öt terv van. Heuffel középitési igazgató csinált hármat, Devecis müszaki tanácsos kettőt. Általános tekinteteket véve figyelembe, őszintén meg kell vallanom, hogy várakozásomat egyik terv sem elégitette ki. Minden szakember tisztában van azzal, hogy nálunk minden nagyobb szabályozásnak első föltétele, hogy a friss dunai levegőt vigye be a bérkaszárnyák szük lakásaiba. Világos tehát, hogy a sugárutakat a Dunáig kell kivinni, még pedig lehetőleg a Dunának olyan pontjára, ahol hid van.

Milyen hatalmas lenne az Andrássy-ut, ha azt a Dunáig viszik. Ma tudja, érzi már mindenki. Kisérleteket is tettek, hogy nem lehetne-e a mulasztást pótolni. Nem lehet. Ma csak az Andrássy-ut meghosszabbitásáról lehet szó, az ut irányának megtartásával. Ez pedig drága mulatság lenne s szinte kivihetetlen. Elhibázta

* Egyik kiváló müszaki szakemberünktől kaptuk a cikket. A cikk értékét emeli, hogy irója a szabályozások kérdésében egyike az első szaktekintélyeknek s miután teljesen távol áll az egész akciótól, itélete minden tekintetben elfogulatlan.

Andrássy, amikor az uj ut megépitésekor nem a Dunától való kiindulást, vette alapul. Az Andrássy ut akkor egészen más irányt kapott volna. De a hiba megtörtént s jóvátenni többet nem lehet.

De hát mégis számolnunk kell az adott tényekkel és tervekkel. Ha nem kereshetjük, hogy melyik az öt közül a legjobb, nézzük, hogy melyik a legkevésbbé rossz. Először is selejtezzük ki a férgesét. Azokat, amelyeket szabályozás alapjául komolyan nem vehetünk. Tegyük nyugodt lelkiismerettel a papirkosárba Heuffelnek azt a két tervét, amelyekben ő a Dob-utczát mai girbe-görbe alakjában hagyja meg. Csak az egyik terven a Dob-utcza belső részét a Wesselényi-utczai oldalon, az Istvántértől pedig a Király-utczai oldalon, a másik terven pedig egész hosszában a Király-utczai oldalon szélesiti meg. Nem értem, hogy müszaki ember, hogyan állhatott elő ilyen tervvel. Hát nem látta ő a Damjanich-utczai eltolást? Hogyan gondolhatott arra, hogy egy rossz irányu utczát öregbitsünk, annak összes hibáival együtt. S ha már nem vette észre ezeket a hibákat a térképen, miért nem olvasott a saját költségvetéseiben. A költségvetés elég hangosan mondja, hogy ez a megoldás is legalább annyiba, ha többe nem kerül mint egy uj utvonal létesitése. Ugylátszik sokat épitettek arra, hogy a törvényhatóság laikusok csoportja, amelyre a munka mennyiségével s nem a minőségével lehet hatni. Ezt igazolja az a hir is, amit a mérnök-egyesületben hallottam, mert magam a terveket nem láttam, hogy a terveket szinte akvarelszerüen kifestették s terv helyett képet adtak. Egy kissé könnyelmünek tartom ezt a játékot. Épület homlokzatáról kell kép, hogy annak a hatását is mérlegelni tudjuk, de az utcza szabályozáshoz vonalozás kell s nem festék. A megfestett utcza, csak kendőzött szabályozási terv.

Nem értem, hogy miért komplikálják a vonalozás dolgát a közmunkákkal. A közmunka csak akkor jöhet szóba, hogyha megvan már állapitva az ut általános fekvése és szélessége. A közmunka : utépités, csatorna, viz, gáz, fásitás költsége nagy részben különböző járulék czimén megtérül. Az csak bokréta a kalapon. A kisajátitás kerül csak pénzbe, a többi csak sallanggal.

Bocsánat ezért a kis kitérésért, most már a megmaradt három tervről szólók. Mielőtt azonban egyenként vennénk kritika alá, tisztába kell jönnünk azzal, hogy mit akarunk. Legelőször meg kell állapitanunk az uj ut szelvényét. Diszes utat akarunk külön sávval a lovasoknak, gyalogosoknak, hintóknak és az omnibuszoknak, vagy az iparnak és kereskedelemnek akarunk uj utat nyitni. Ha nézem az inditványttevők névsorát tisztán látom, hogy ők uj kereskedelmi eret akartak, amely a világossággal és levegővel pezsgő ipari és kereskedelmi életet is visz a kerületbe. Ha pedig ott a kereskedelem akar letelepedni, az ut nem lehet 22 méter (12 öl) keskeny, mert vasut is kell, viszont nem lehet 28 méter (15°) széles, mert az tulnagy az iparnak. Legalkalmasabb a Kossuth Lajos-utcza szélessége, tehát cirka 25 méter. Szélesebb utok nélkül drágitja a szabályozást s megnehezíti a kereskedelmi forgalmat.

Hogy Heuffel és Devecis, amikor a központi városházára huzzák a vonalat, ugyanazonosak-e nem tudom. Ennek a megitéléséhez látnom kellenne a terveket. A leirás után itélve a két vonal eltér egymástól, mert Heuffel tervén a Rombach-utczai zsidótemplom csak ugy maradhat meg, hogy rizalitszerüen két méterre kiszökellik. Devecis erről nem szól semmit, tehát valószinüleg nem is érinti a templomot. Másrészt Heuffel az ő 16 öl (30 méter) széles vonalát a 26 méter széles Damjanich-utczába torkoltatja, még pedig amint maga mondja tengelyben. Devecis pedig a Damjanich-utcza déli oldalát megtartja s utja szélességét a Damjanich-utczának megfelelően 26 méterben állapitja meg. Ha a térképen meghuzom a két vonalat azt látom, hogy Devecis vonalzásánál a Dob-utczának az Erzsébet-körúton kivül eső részében jobban kihasználható, tehát értékesebb telkeket kapok.

A két terv közül szabályozás szempontjából kétségkivül Devecisé az előnyösebb. Heuffel utja tulságosan széles, a vonalat dél felé leszoritja, ami által rossz telekalakulásokat kap s metszi a Rombach-utczai templomot. Devecis az ut szelvényében megtartja a határt, számba veszi a Damjanich-utcza és Dob-utcza közötti párhuzamos eltolást. De egyik sem felel meg a városrendezés követelményének. A Damjanich-utczát mindegyik megtöri s egyik sem viszi a Deák Ferencz-utczába a közvetetlen forgalmat.

Hátra van még Devecisnek a másik terve, amely a Dob-utcza belső részét 25 méterre szélesiti, majd az István-téren tul azt 26 m. szélességben a Damjanich-utczának ugyanilyen szélességü Rottenbiller-utczai torkolatába vezeti.

Elismerem, hogy ez a vonal müszaki szem-

pontból korrekt. Devecis a vonal minden előnyét igyekezett kihasználni. Figyelembe vette, hogy a Damjanich-utcza belül 26, kivül 28 méter s az uj utat ehhez arányitva 26, illetőleg 25 méterre szabta. Gondja volt a Damjanich-utcza párhuzamos eltolására s a kisajátitást a minimumra redukálta. Elismerem azt is, hogy a Dob-utcza belső része a Kigyó-tér *felé* vezet.

Ha csak a müszaki szempontok lennének az irányadók, habozás nélkül elfogadnám ezt a tervet, amely kétségkivül legjobb az öt közül. De még sem tudok érte lelkesedni s nem fogadnám el. Nagy hibája, hogy az utat a Csányi-utcza és István-tér sarkán megtöri. S ha már megtörte a vonalat, miért nem gondoskodott legalább arról, hogy a vonal a Kigyó-térig hosszabbittassék meg? Okvetetlenül gondoskodni kellett volna a Kigyó-térre való egyenes bevezetésről.

Az a kérdés tehát, hogy mit csináljon a város, ha egyik terv sem felel meg, a szabályozásra pedig szükség van. A kérdés egyszerü. Vissza kell adni a terveket, hogy Heuffel is Devecis is tanulmányozzák a Damjanich-utcza egyenes vonalzását, mert az az általános érv, hogy ez a vonal az ugynevezett Orczyházba visz nem ok arra, hogy ne tanulmányozzák. De ha visszaadják a terveket mindjárt figyelmeztessék Heuffelt, hogy az ut szélesség csak 13-öl körül lehet. Ha a tanulmányozás eredménye az lenne, hogy egyenes meghosszabbitás lehetetlen, akkor az a kérdés merül föl, nem lehetne-e a Devecis-féle második terv alapján, amely a Dob-utczát részben fölhasználja, a vonalat a Kigyó-térig folytatni.

Az előmunkálatok meg vannak. Ezeket a kérdéseket azok alapján néhány hét alatt meg lehet oldani. Bármennyire sürgösnek s halaszthatatlannak tartom az uj sugár-ut megépitését mégis szükségesnek vélem, hogy a dolgot minden oldalról előzetesen tisztázzuk. Mint a főváros adófizető polgára de mint szakember is kötelességemnek tartottam ezeket elmondani, nehogy megismételjük azt a hibát, amelyet elkövettünk az Eskü'éri hidnál s amelyért valamennyi szakember pirulni kénytelen. Sajnos tapasztalatokat szereztünk az Eskütéri hidnál s nem csodálom, hogy most az épitkezések befejezése után fölmerülnek az ideák a hibák orvoslására, ami természetesen megint csak ujabb költségeket okozna. Megköveteljük a polgárság, a főváros érdekében, hogy legalább a szerzett tapasztalatokból vonjuk le a tanulságokat.

A legjobb üzlet.

A közmunkatanács olyan üzletet ajánl most a városnak, amely igazán ritkitja párját az üzleti világban s amely fényesen bizonyitja, hogy a közmunkatanács csak fejőstehénnek nézi a fővárost s igyekszik belőle mindent kifejni.

A magyar leszámitoló- és pénzváltó bank a meglevő közraktári intézmény tartozékaképpen a balparti körvasut, a rákospatak és a Duna által határolt területen faközraktárt akar épiteni. A közraktárhoz szükséges területet ingyen kérte a várostól. A terület jelentékeny része, 35836 négyszögöl azonban a közmunkatanács, illetőleg a fővárosi pénzalap tulajdona lett a szerencsétlen közmunkatanácsi törvény alapján.

A főváros szükségesnek tartotta a faközraktárakat s azért átirt a közmunkatanácshoz, hogy a közérdekü ügy számára engedje át ingyen a területet, amelyet ugyis ingyen kapott. A közmunkatanács azonban nem volt szabad ura a területnek, mert zálogba csapta a kormánynál a Kossuth Lajos-utca szabályozására adott előleg fejében. A közmunkatanács tehát a miniszterelnökhöz fordult, hogy adja vissza a zálogot s engedje meg, hogy a területet közraktár czéljára átengedhesse. A miniszterelnök elismerte, hogy itt nagyfontosságu közérdekről van szó, hogy a faközraktárak létesitése nemcsak városi, hanem országos közérdek, de dijtalanul csak a törvényhozás engedelmével engedhetné át. Azt ajánlja tehát a közmunkatanácsnak, fontolja meg, nem lenne-e czélszerübb, ha jóval a becsáron alul eladnák a telket a fővárosnak. Akkor nem kellene hozzá külön törvény.

Ha a közmunkatanács átérezte volna azt a hivatást, amelyért Andrássy Gyula megalkotta, rövidesen megmondhatta volna a kormánynak, hogy nem lehet a fővárostól a mai pénzügyi helyzetében azt követelni, hogy vegye meg azt a területet, amelyet a közügy érdekében ingyen akar átadni a vállalatnak. Annál könnyebben megtehette volna ezt a közmunkatanács, mert az ezzel kapcsolatos másik kérdésben, az adott előleg leirása dolgában ugyis ugy határozott, hogy a miniszterelnökhöz ujabb, tüzetesen megokolt felterjesztést intéz.

A közmunkatanács azonban szivesen fogadta, hogy a kormány módot adott arra, hogy a fővárostól pénzt követeljen. A telek árát négyszögölenkint egy koronában állapitotta meg a közmunkatanács. Vagyis több mint harminczötezer koronát kellene a városnak fizetnie a telekért, amelyet ingyen akar átadni közraktár czéljára.

Hisszük, hogy a főváros ezt az üzletet nem fogja megkötni s a közmunkatanács ajánlatát egyszerüen visszautasitja. Szinte fölháborító ez az eljárás, ha figyelembe vesszük, hogy majdnem valamennyi állami közintézethez a főváros adott, még pedig ingyen tel-

ket. Ha most egyszer a főváros fordul a közmunkatanácshoz, a közmunkatanács jó üzletet akar kötni. Mindenesetre jó lesz ezt a leczkét jól megtanulni, hogyha a közmunkatanács s az állam legközelebb megint kopogtat ingyen fővárosi telekért, megadhassák a méltó választ: Közérdek nincsen, csak üzlet van.

A közmunkák tanácsa.

A városházán nagy meglepetést okozott a tiszti főügyésznek az a javaslata, hogy a főváros a fővárosi pénzalap elszámolására inditson számadási pört a kormány ellen. Pedig a főügyész nem mondott uj dolgot, csak mint jogász ember levonta a konzekvenciát is.

A főváros mai financziális bajainak legnagyobb oka az a rendezetlen állapot, a mely a főváros és a közmunkák tanácsa között van. A törvényhozás elvette a főváros jelentékeny bevételét s megalkotta a közmunkatanácsot, mert belátta, hogy egy fejlődő nagy város nem tudja a községi jövedelmekből fedezni a kiadásokat. Azért alkották meg a közmunkák tanácsát, hogy a várost felszabaditsák a szabályozás és kisajátitás terhe alul.

Az 1870. évi X. törvényczikk világosan meg is mondja ezt s taxative sorolja föl, hogy mely közmunkák maradnak meg a község terhére. Az idők folyamán azonban változtak a viszonyok. A fővárosi pénzalap vagyona, a melynek hivatása lenne a kisajátitások és szabályozások végrehajtása, folyton csökkent. A törvény ugyanis a huszonnégy milliós sorsolási kölcsön fölöslegét utalja mint legnagyobb jövedelmi forrást a fővárosi pénzalapba.

A törvény megalkotása után 1870-ben 381.281 forint, 1871-ben 664.975 forint fölösleget utalványozott a kormány a pénzalapba. Azóta azonban a fölösleget a törvény világos rendelkezése ellenére visszatartotta s a föliratokra azt válaszolta, hogy nemcsak fölöslege nincsen a kölcsönalapnak, hanem deficzitje van. Ebben a kijelentésben akarva nem akarva kénytelenek voltak megnyugodni, mert a kormány kijelentésének az igazságát nem vonhatták kétségbe. Az uj Duna hidak épitésekor azonban kitünt, hogy igen is van fölösleg, csak a kormány nem szállitja be a pénzalapba. *Márkus* József, az akkori polgármester azonnal fölismerte a helyzetet. Igyekezett is segiteni, de késő volt.

A főváros nagy hibát, végzetes mulasztást követett el, a mikor csupa nagylelküségből, a törvény világos rendelkezése ellenére a közmunkatanács segitésére belement a kisajátitásokba. A fővárosnak mereven ragaszkodnia kellett volna a törvény betüjéhez s akkor nem jutottunk volna oda, hogy a közmunkatanács, a melyet kisajátitások és szabályozások végrehajtására alkottak, lassankint egy fölebbviteli büróvá vedlett, a melynek egyetlen hivatása, hogy a kerékkötés mesterségét gyakorolja. A pénzalapnak nincsen pénze, a közmunkatanács eredeti hivatásának megfelelni nem tud, tehát hogy valami munkakört teremtsen magának s hogy tehetetlenségét a nyilvánosságra ne vigye, lépten-nyomon beleavatkozik a főváros autonom közigazgatásába.

Ezeket az állapotokat azonban tovább megtürni nem lehet. Itt van például az erzsébetvárosi uj sugárut. A közmunkatanács már is igyekszik kibujni az alul a kötelezettsége alul, hogy az uj sugárutat a fővárosi pénzalapból csinálják meg.

Ezért sürgős, hogy a főváros minél előbb hozza rendbe s tisztázza végre ezt a kérdést, nehogy az uj sugárut épitése halasztást szenvedjen.

A főváros és a közmunkák tanácsa közötti viszonyt legjobban jellemzi az az előterjesztés, melyet *Márkus* József, mint polgármester tett. Ez az előterjesztés világosan, a törvény alapján kimutatja, hogy mi a fővárosnak és a közmunkák tanácsának a kötelezettsége. A helyzet ma sem változott s azért szükségesnek tartjuk a polgármesteri előterjesztés fölelevenitését.

Az előterjesztés, a melyet a polgármester az 1896-dik évi terjedékegyezség alkalmával tett, a következő:

Az 1870. évi X. törvényczikk 14. §-a kimondja, hogy a törvény 10. §-ában érintett hivatásán kivül, egyebek között a közmunkák tanácsának feladatát képezi az egész fővárosra vagy egyes városrészekre kiterjedő nagyobb szabályozási munkák végrehajtása is.

Az 1870. évi X. t.-cz. 7. § a pedig azt a rendelkezést tartalmazza, hogy részint a 24 millió forintos kölcsönből létesitett vállalatok fentartására, részint egyébb beruházásokra, a melyekre még szükség lesz, hogy Budapest, mint főváros az ország igényeinek megfelelhessen, külön fővárosi pénzalap alkotandó s egyuttal a törvény 7. és 8. §§-ai megállapitják, hogy ezen fővárosi pénzalap alkotására és növelésére minő bevételi források fordítandók.

Végre az 1870: X. törvényczik 26-dik §-a azt a rendelkezést tartalmazza, hogy a törvény 17. §-ában kijelölt munkálatok s a két város egyébb községi épitkezéseinek költségei ezentul is a két város által fedezendők olyképpen, hogy e czélra mindenik város rendes jövedelmeinek legalább 50 százalékát veszi fel évenkint költségvetésébe.

Azon munkálatok pedig, a melyeknek költségei a törvény életbelépte után is a két város által voltak viselendők, a 17. §. rendelkezése értelmében szószerint a következők:

a) a Duna két partja mentében leendő bármely épitmény, rakpart, közraktár, (dock entrepot) stb. épitése és fenntartása;

b) a két város területén minden ut és hid épitése és fentartása;

c) az utczák, terek burkolatának készitése, fentartása, tisztitása és locsoltatása;

d) a közuti vasutak épitése és fentartása;

e) a pöcze- és egyébb levezetési csatornák épitése és fentartása,

f) a nyilvános parkok és faültetvények fentartása és terjesztése;

g) a vizvezeték ügye egész kiterjedésében;

h) az utak, utczák, terek és mulatóhelyek beépitése;

i) az utak, utczák, terek és mulatóhelyek világitása.

Már a törvény most idézett rendelkezéseinek egybevetéséből is minden kétséget kizáró módon megállapitottnak tekinthető az, hogy a székesfőváros területén eszközölt és eszközlendő szabályozások költségeinek akár részben, akár pedig egészben való viselése nem a székesfőváros feladatát képezi. Nem pedig azért, mert:

1. a törvény 17. §-ában taxative felsorolt azon munkák között, a melyeket a törvény olyanokul jelölt meg, mint a melyek a törvény életbelépte után is a székesfőváros költségére foganatositandók, a szabályozási munkák egyáltalán nem foglaltatnak;

2. mert a törvény épen ezen szabályozási munkák költségeire a közmunkák tanácsa kezelése alatt külön alapnak, az ugynevezett fővárosi pénzalapnak alkotását rendeli és

3. mert egyrészről a 24 millió forintos kölcsön évi járulékainak fedezésére, másrészről a fővárosi pénzalap gyarapitására a törvény a székesfővárostól számos bevételi forrást vont el; nevezetesen elvonta:

a) a két városnak „közmunka" czime alatt nyert összes bevételeit és váltságdijait;

b) a telkek, utczák, terek szabályozásánál magánháztelkekhez csatolandó területek eladásából befolyó jövedelmeket;

c) azon pénzintézetek, biztositó társulatok, gyárak és gyárminőségü vállalatok községi adópótlékát, a melynek igazgatási székhelye az osztrák államterületen van, de melyek üzletüket fiók vagy mellékintézeteik által Magyarországra is kiterjesztik;

d) azon közlekedési vállalatok községi adópótlékát, a melyeknek igazgatósága az osztrák területen székel, de a melyek üzletüket a magyar államterületre is kiterjesztik és végre

e) a kölcsönből épitett rakpartok jövedelmeit.

Már pedig, ha a törvény ezen jövedelmeket, a melyeknek jó része az azelőtt fenállott városi kisajátitási alap dotációjára szolgált, a fővárostól megvonta, azt nem tehette, de nem is akarta tenni anélkül, hogy viszont levegye a főváros vállairól azon szabályozási költségek terhét, a melyeket a főváros addig fennállott kisajátitási alapjából fedezett.

A fentiekben kifejtett álláspontnak helyességét az 1870 : X. törvényczik idézett rendelkezésein kivül igazolja a közmunkák tanácsa és fennállott Pest szab. kir. város közönsége között az 1871. évben létrejött egyezmény is, a mely azt a rendelkezést tartalmazza, hogy tekintettel arra, hogy a fővárosi pénzalap a 24 millió forintos kölcsön törlesztése előtt csak szük korlátok között mozoghat és hogy a közmunkák tanácsa terjedt hatáskörének keretén kivül vannak még számos kisebb jelentőségü szabályozási tárgyak, a melyek a közéletben mint valóságos napi szükségletek fordulnak elő és orvosolatlanul nem maradhatnak, a méltányosság alapján addig is, mig a fővárosi pénzalap kedvezőbb helyzetbe jutand, a város az 1870: X. t.-cz. által végleg megsemmisitett kisajátitási alapja helyébe egy ujabb kisajátitási alapot állit és tart fenn olyképpen, hogy az alap dotálására évenkint 25.000 frtot vesz fel költségvetésébe és hogy azonkivül e czélra átengedi 20 százalékát azon összegeknek, a melyeket telkeinek eladásából évenkint készpénzül bevesz.

Ugyanezen egyezményben ki lett mondva továbbá az, hogy azon kisajátitási alap kétharmadát Pest városa a saját körében megrendelendő szabályozásokra, kisajátitásokra és diszitésekre forditandja, a további egyharmadot pedig a fővárosi pénzalapba szallitandja.

Ezen egyezmény szövegéből világosan kitünik az, hogy az 1870. évi X. törvényczikk rendelkezéseit e törvény első végrehajtása alkalmából ugy a közmunkák tanácsának, mint fenállott Pest szab. kir. város közönségének képviselői ugy értelmezték és másként nem is értelmezhették, hogy

1. az 1870. évi X. törvényczikk hatályba lépte után a szabályozások czimén felmerülő költségeknek még részben való viselése sem képezi a város kötelességét;

2. hogy a város szabad elhatározásából önként vállalta magára egy uj kisajátitási alap alkotását, de ezt is csak átmenetileg és csak arra az időre, a mig a fővárosi pénzalap kedvezőbb helyzetbe jutand és végre

3. hogy a városnak ezen egyezményileg önként elvállalt kötelezettsége is nem terjedett tovább, mint azon kisebb szabályozási munkák végrehajtására, a melyeknek költségei az általa alkotott kisajátitási alapban tényleg fedezetüket lelik.

A székesfőváros közönsége azonban ezen 1871-ben kötött s azóta 5 évről öt évre megnyillott egyezményben önként elvállalt kötelezettségének határán messze tulment, a mennyiben a törvény rendelkezései és az egyezményben foglalt megállapodások daczára oly nagyobb szabásu szabályozások költségeit is magára vállalja, a melyek az általa alkotott kisajátitási alapban fedezetüket nem lelték, a minek az lett a következése, hogy e kisajátitási alap máris 700.000 forintot meghaladó hiány yal áll szemben.

Ezen tény, valamint azon körülmény, hogy egyrészről ezen szabályozási költségek a székesfővárosnak a közmunkák és középitkezések által különben is nagy mértékben igénybe vett pénztárára már elviselhetlen teherként nehezednek, másrészről pedig, hogy a közmunkák tanácsa a székesfőváros oly irányu előterjesztéseit, hogy e szabályozások következtében felmerülő tényleges kiadásainak legalább fele részét vállalja el az általa kezelt fővárosi pénzalap terhére, e pénzalap kedvezőtlen helyzetére való utalással figyelembe nem vette, — arra inditották a székesfőváros törvényhatóságát, hogy a szabályozások czimén felmerülő kiadások ki által való viselésének kérdésével behatóan foglalkozzék: s e kérdésben teljesen magáévá tevén a fentiekben részletesen kifejtett elvi álláspontot, tekintettel arra, hogy az 1870. évi X. t.-czikk 8. §-ának rendelkezése szerint a fővárosi pénzalap növelésére forditandók egyebek között a 24 millió

forintos kölcsön törlesztésére a törvény 4. §-ában kijelölt források azon jövedelmei, a melyeket a kölcsön évi járulékai netán igénybe nem vesznek; — tekintettel továbbá arra, hogy a székesfővárosnak elutasithatlan érdeke azt kivánja, hogy a mennyiben voltak, vagy a jövőben lesznek ily feleslegek, azok tényleg a fővárosi pénzalaphoz csatoltassanak, hogy ekként az alap a szabályozások és kisajátitások végrehajtására elegendő anyagi erővel rendelkezvén, a székesfőváros ily szabályozási költségek terhének viselésétől megszabaduljon; tekintettel végül arra, hogy a fővárosi pénzalap állapota a székesfőváros előtt teljesen ismeretlen, mert az 1870. évi X. t.-cz. 27. §-ának rendelkezése ellenére annak évi zárszámadásai vele nem közöltettek, — ez évi április hó 6 án 434/kgy. szám alatt tett felterjesztésében azon kérelmet intézte miniszterelnök ur Ő Nagyméltóságához, hogy a magas kormány a közmunkák tanácsa és a székesfőváros kiküldöttjeiből álló vegyes bizottság alakitását engedélyezni s ezuton módot és alkalmat nyujtani méltóztassék arra, hogy a székesfőváros közönsége a fővárosi pénzalap bevételi forrásainak nagyságáról, állapotáról és jövőbeli alakulásáról tiszta képet nyerhessen.

E felterjesztésére azonban a székesfőváros közönsége választ ez ideig nem kapott.

Igy állván a dolgok, a székesfőváros képviselői akkor, a mikor saját kisajátitási alapja jelentékeny hiánynyal küzd, mi által sem tartják indokolhatónak azt, hogy az eddig fennállott egyezmény megujitásával a székesfőváros kisajátitási alapjának egyharmadrészét továbbra is a fővárosi pénzalapnak engedje át, mégis tekintettel arra, hogy a közmunkák tanácsával eddig fennállott egyezményes viszony rögtöni megszakitását nem óhajtják, tekintettel másrészt arra, hogy a fővárosi pénzalap kérdésének nyugodt megbeszélésére és tisztázására az erre hivatott faktoroknak megfelelő idő álljon rendelkezésére, a maguk részéről hajlandók a fennálló egyezmények további egy évre való meghosszabbitásához hozzájárulni, de csak a következő feltételek mellett:

I. hogy az egyezmény azon rendelkezésének végrehajtása, mely szerint a székesfőváros saját kisajátitási alapjának egyharmadrészét a fővárosi pénzalapnak engedi át, ez alap állapotának a székesfőváros által már kérelmezett tisztázásáig függőben tartassék;

II. hogy az utak és utczák nyitására a székesfőváros által ujabban eszközölt kisajátitások következtében felmerülő tényleges kiadások felerészének viselését a közmunkák tanácsa a fővárosi pénzalap terhére vállalja el;

III. a közmunkák tanácsa szabályozás esetén magánosoktól igénybe vett területekből ne csak magára az utra vagy utczára szükséges területek, hanem egyuttal a terekre szükséges területek kártalanitási költségeit is viselje.

IV. a fővárosi pénzalap számadásai a multra nézve egyszerre, a jövőben pedig az 1870. t.-cz. 27. § a rendelkezésének megfelelőleg évről-évre a székesfőváros elé terjesztessenek.

Steiger Gyula.

A székesfőváros IV. kerületének bizottsági tagjai sorából rövid néhány nap alatt három agilis tagot ragadott el a halál. Először *Laufenauer* tanárt, majd *Forgó Istvánt* és most *Steiger Gyulát* kell elparentálnunk.

Szerdán reggel váratlanul szivszélhüdés érte és ölte meg Steiger Gyulát, ki azok közé az emberek közé tartozott, kik közéleti munkásságukkal maradandó emléket biztositottak maguknak. Budapest megmagyarosodása körül hervadhatlan érdemeket szerzett. 1872-ben mint országgyülési képviselő Deák Ferenczczel szemben is kivitte, hogy a fővárosi adminisztrácziában a hivatalos nyelv a magyar legyen. A Népszinház alapitásának eszméje is tőle indult ki és a kivitelben is az övé a főérdem. A pesti hazai első takarékpénztár az ő igazgatása alatt emelkedett arra a nivóra, a melyen ma van a hazai pénzintézetek között.

Állását 1892-ben hagyta el s azóta kizárólag a közügyeknek szentelte minden idejét. Utoljára a fővárosi kölcsön mozgalom élén állott s nagy része volt neki a sikerben.

Steiger Gyula vagy három hónap óta betegeskedett és az orvosok Lajat czukorbetegségnek mondották. Kedden reggel szélütés érte Kálvin-tér 2. szám alatt levő lakásán és rögtön meghalt. Özvegyén kivül két fia: Aladár, londoni alkonzul és Gyula huszárhadnagy, továbbá két leánya siratja, akik közül az egyik Papp Móricz pozsonyi táblabirónak, a másik Sárközy István földbirtokosnak a felesége. A halottat szerdán délután három órakor szentelték be és este a család komárommegyei birtokára, Für-re szállitották át, ahol pénteken temették el. A tanács rendkivüli ülésén diszsirhelyet ajánlott föl a főváros halottjának, de a család ragaszkodott elhatározásához. Steiger Gyula életrajzi adatai a következők:

Az elhunyt az abaujmegyei Szántón született 1837-ben. Ifjusága nem volt küzdelem nélkül, mert szülői, akik a század elején Svájczból telepedtek at Magyarországba, 1848-ban minden vagyonukat elvesztették. Jogot végzett, ügyvédi oklevelet szerzett és már az 1860. évi diploma idején vezetője volt az abszolutizmus ellen küzdő fiatalságnak. Ügyvédi gyakorlatot nem sokáig folytatott. A hatvanas években több vizszabályozó és vasuti vállalatot vezetett, 1870-ben a vasutigazgatóságnál a kisajátitó-osztály feje és jogtanácsosa lett. Két év mulva otthagyta ezt az állást, mert a budapest-józsefvárosi kerület képviselővé választotta. Mint országgyülési képviselő különösen föltünt a fővárosi törvény tárgyalásakor mondott szónoklataival és az országgyülés az ő szövegezése szerint alkotta meg azt a törvényt, hogy a főváros hivatalos

nyelve a közigazgatás minden ágában magyar. 1871-ben a III. osztályu vaskoronarendet kapta és a lovagi czimmel tüntették ki. A főváros törvényhatóságának 1867 ben lett tagja és azóta nagyon tevékeny részt vett a főváros sorsának intézésében. Sokat tett a főváros megmagyarositása érdekében, de nincs a fővárosnak nevezetesebb szellemi vagy anyagi érdekü alkotása, amelynek létrehozásában része ne lett volna. Sokat dolgozott a főváros egyesitése és az egyesitett fővárosi hatóság szervezetének megteremtése körül, nagy buzgóságával segitette létrehozni a Népszinhazat, amelynek kezdettől fogva leglelkesebb szószólója volt, kezdője volt az első vizvezetéknek, a közigazgatás javitásának, a főváros pénzügyi rendezésének stb. A hetvenes évek elején a hazai első takarékpénztár választmányának lett tagja, 1883-ban az intézet vezérigazgatója, majd elnöke. Ebben az állásában maradt egészen 1892-ig, amikor a Piufsich-féle milliós sikkasztás megingatta az állását, a melyet ott is hagyott. Ezóta minden idejét a főváros ügyeinek szentelte és azoknak az iparvállalatoknak, amelyeknek igazgatósági tagja volt.

A mérnöki hivatal bajai.

A középitési bizottság mult heti ülésén olyan dolog történt, a melyet okvetetlenül behatóbban kell megvizsgálni. Egy beteges állapotnak kifakadt tünete volt az. Ki tudja, mióta lappang már a baj titokban, a mig most elementáris erővel a nyilvánosság elé került.

A kerepesi-uti temető szabályozásáról volt szó. A mérnöki hivatal előterjesztette a szabályozási tervet. A mikor megkezdték a tárgyalásokat, fölállott *Devecis* Ferencz müszaki tanácsos. a városrendező szakosztály vezetője s azt követelte, hogy a terveket adják vissza a mérnöki hivatalnak, mert nagyszabásu s rendkivül fontos városrendezési kérdéssel kapcsolatos a temető szabályozása s ha nem vigyáznak, ugy rendezhetik a temetőt, hogy talán már a közel jövőben meg kell majd bolygatni a sirokat és mauzoleumokat.

Csak természetes, hogy ez a kijelentés nagyfoku fölháborodást okozott a bizottságban. Ha ilyen fontos városrendezési kérdéssel kapcsolatos, miért nem tanulmányozzák azt a mérnöki hivatalban, mielőtt a bizottság elé terjesztik. Miért kell a bizottságban a mérnöki hivatal tisztviselőjének figyelmeztetni a bizottságot a mérnöki hivatal tervezetének esetleges veszedelmére. Érthető, hogy ez a dolog valósággal fölbáborodást okozott. De még inkább fokozódott ez, a mikor *Kun* Gyula tanácsos megadta a fölvilágositást, hogy az eminenter városrendezési tervet az arra hivatott városrendezési szakosztály nem is látta.

Ki csinálta a terveket, nem tudjuk, de láttuk hogy a tervek illetékes szakemberek megbirálása nélkül kerültek tárgyalás alá. Nem lehet, nem szabad, hogy ez az általános fogalom, mérnöki hivatal, megtévesszen bárkit is és azt a javaslatot, a mely alá az van irva, hogy mérnöki hivatal, már szakvéleménynek fogadjuk el.

A technikai tudomány ma már olyan nagy, hogy annak valamennyi ágát egy ember el sem sajátithatja, még kevésbbé müvelheti. A magasépitő hiába mérnök, teljesen laikus a gépberendezések dolgában s annyit sem ért hozzá, mint egy gépészmester. A földmérőnek, vagy bányamérnöknek az épitészi szaktudása pedig sokkal kisebb, mint egy egyszerü palléré. Ez az oka, hogy a főváros az egyes szakcsoportok szerint osztályozta a mérnöki hivatalt. Az egyes kérdésekben pedig csak az illetékes szakosztály véleményét fogadhatjuk el szakvéleménynek.

A középitési bizottság ülésén azonban kipattant a titok, hogy a hozzáértő szakosztályt meg sem hallgatják, a terveket szakember nem is látja. Ez a kipattant titok megmagyarázza végül, hogy miért szabályozták ugy agyon Budapestet, hogy miért van nekünk annyi rossz és drága szabályozásunk, hogy miért vagyunk mi a világ első városa az elrontott szabályozásokban. Minden kétséget kizárólag kitünt, hogy az egyedül arra hivatott szakemberek még csak nem is nyilatkozhatnak, hogy az általános mérnöki hivatal czimzés alatt a szabályozásokat laikusok csinálják.

Ha ezek a dolgok megtörténhetnek, hiába keresik, kutatják, hogy itt-ott nem lehetne-e az adminisztrácziő költségéből valamit megtakaritani. Az egész adminisztráczión sem takarithatnak meg annyit, a mennyit egy ilyen elrontott szabályozás megemészt. Csodáljuk, hogy a jóléti bizottságnak a mérnöki hivatalt vizsgáló albizottsága vizsgálatai közben rá nem bukkant erre az anomáliára. Még inkább csodáljuk, hogy elkerülte ez a polgármester figyelmét, a ki pedig szakemberek kiséretében hosszu ideig s alaposan megvizsgálta a mérnöki hivatalt.

Egy véletlen napirendre hozta ezt a nagy s komoly veszedelmet. A középitési bizottság nagyon helyesen a tanács elé vitte a dolgot. Most tehát a tanácsnak módjában lesz gondoskodni arról, hogy ezek a dolgok többet meg ne történhessenek s hogy a szakdolgokat szakemberek s ne laikusok csinálják.

Ha a tanács komolyan szanálni fogja a bajt, annak érezhető hatása lesz a főváros egész háztartására. A budget millióit a mérnöki hivatal dolgozza föl s ha a mérnöki hivatalban teljes a fejetlenség, a rendszertelenség, azt nagyon drágán fizeti meg a város. Kiváncsian várjuk, mit fog tenni a tanács annak a biztositására, hogy ha már jó pénzzel szakembereket fizet a város, a szakdolgokat ne hozzá nem értő laikusok intézzék.

A kaszárnyák privilégiuma.

A főváros sehogyan sem tud boldogulni az uj vizvezetéki szabályrendeletével. Amikor nagy nehezen keresztül szürte a különböző bizottságok retortáin, végre a közgyülés elé került. A bizottságokban, meg a közgyülésen ugy megnyirbálták a szabályrendeletet, hogy alig ismert rá a szerzője. Megcsonkitva bár, de valahogyan mégis fölterjeszthették a belügyminiszteriumhoz.

A belügyminiszter nem azt nézte, hogy a szabályrendelet nem ellenkezik-e valamely törvénynyel vagy kormányrendelettel, hanem csak azt, hogyan lehetne előnyöket kicsikarni az állam javára. Nem hagyta jóvá a szabályrendeletet, hanem kimondását követelte, hogy a főváros az állami intézeteknek mérsékelt áron adja a vizet.

A jámbor közgyülés pedig szépen beadta a derekát. Nem is kutatta, hogy joga van-e a kormánynak ilyen követeléseket tenni, meghajtotta a fejét s kimondotta, hogy az állami intézeteknek mérsékelt áron adja a vizet.

A szabályrendelet visszakerült a belügyminiszterhez. Ott látták, hogy a főváros engedelmes, jámbor bárány, megbánták tehát, hogy először csak olyan keveset követeltek. Megjött a második leirat is, amely megint nem hagyja jóvá a vizdij szabályrendeletet, hanem azt követeli, hogy az állami intézetek számára kicsikart előnyöket terjeszszék ki a kaszárnyákra is. Vagyis magyarul szólva, a belügyminiszter azt parancsolja a városnak, hogy a kaszárnyáknak olcsóbban adja a vizet, mint a polgárságnak.

Hiába lapozzuk a törvényt, nem találunk paragrafust, amely a belügyminiszternek megadná erre a követelésre a jogot. A szabályrendeletet a törvény értelmében azért kell jóváhagyás végett fölküldeni a belügyminiszterhez, hogy a miniszter megvizsgálja nincsen-e olyan intézkedés a szabályrendeletben, amely a törvénynyel ellenkezik, továbbá kötelessége a belügyminiszternek, mint a főváros pénzügyeinek legmagasabb őre megvizsgálni, hogy a törvényhatóság a szabályrendeletben megvédelmezte-e eléggé a főváros pénzügyi érdekeit.

Egyik szempont sem jogositja föl a minisztert arra, hogy a fővárostól bárkinek a számára is olcsóbb vizet követeljen. A vizet nem mint közigazgatási hatóság, hanem mint vállalkozó termeli a főváros. Rendes üzem, vagy vállalkozás ez, amelyhez a miniszternek mint legfelsőbb közigazgatási hatóságnak semmi köze nincsen. Még jogtalanabb a követelése, ha figyelembe vesszük, hogy a vizvezeték a polgárság adójából épült. Minden csepp viz termeléséhez minden polgár hozzájárult a maga adójával, csak éppen azok nem, akiknek a számára még a vizet is olcsóbb áron követeli a miniszter. Csak az állami közegek s a katonák nem fizetnek községi adót. Minden tekintetben követelik a maguk számára mindazt a közmunkát, amelyet a polgárság kap, de a költségekhez egy fillérrel sem járulnak. De azért még többet követelnek a maguk számára, mint az adófizető polgárság. A legméltánytalanabb követelésük, hogy a város fele áron adjon nekik vizet.

A jóléti bizottságban órák hosszán át vitatkoznak, hogy nem lehetne-e valahol néhány száz koronát megakaritani. A belügyminiszter iszonyu komoly nagyképüséggel leckézteti a fővárost, hogy bevételi forrásait intenzivebben használja ki. Fráziskent odaveti a jelszót, de amikor konkrét megoldásról van szó, akkor nem törödik a főváros pénzügyi helyzetével, hanem csak azzal, hol lehetne privilégiumot szerezni a községi adót nem fizető állami intézeteknek és kaszárnyáknak.

Bécs városa semmiféle kedvezményt nem ad a kaszárnyáknak. Ott minden szó nélkül teljes összegben megfizetik a kaszárnyák a vizdijat. Bécsnek joga van követelni, de Budapestnek olcsóbban kell szállitania a vizet. Mintha a katonai kincstár is előzékenyebb lenne Budapesttel, mint Bécscsel szemben. Budapest már az évek hosszu sora óta állandóan követeli, hogy Budapestnek ugyanazt a férőhely dijakat fizessék a kaszárnyákban, mint Bécsben. Ma a négy percentes pénzből épitett kaszárnyák a befektetett tőkének három százalékát sem hozzák meg. Ez csak nem lehet jogczim arra, hogy még a vizet is olcsóbb áron adja a város. A főváros pénzügyi érdekében el is várjuk, hogy a közgyülés nem fogja teljesiteni a miniszter követelését.

Kétes dicsőség.

A vizvezetékek nagytekintetü igazgatósága nagy diadalnak hirdette, hogy immár nyugodtan hömpölyöghetnek a Duna habjai, nem zavarja őket a szivattyu. A káposztásmegyeri telep, amelybe már annyi hazai és külföldi szakértő belebotlott s amelynek Isten segedelmével és a város kaszájából jobb irodalma van, mint vize, most már szürt ivóvizzel látja el az utcza öntözők tömlőjét s az ipartelepek kazánjait.

Az utczaöntözők közömbösen fogadták a hirt, legföljebb azzal vigasztalhatják azt a szerencsétlen áldozatot, akit tele fecskendeznek, hogy nem baj az, nem árt még a selyem ruhának sem, hiszen csak drága ivóviz. Az iparosok azonban keserübb ábrázattal fogadták a technikának ezt a nagy vivmányát. Budapesten az ipari termelés eddig is drága volt. Nincs a kontinensnek egy városa sem, ahol olyan nagy üzemi kiadásokkal kénytelen a gyár dolgozni, mint Budapesten. A munkaerő csaknem megfizethetetlen, a városi vám, amely ami specializálitásunk aránytalanul drágitja az üzemet s ráadásul itt van még a viz, amelynek köbméteréért tizenhat fillért kénytelen fizetni.

Szinte hihetetlen, hogy amikor a Duna középen hasitja ketté a várost az ipartelepek tizenhat filléres vizzel kénytelenek dolgozni. Egymásután adják be a panaszokat s kérik az orvoslást. Egyik-másik ipartelep, amelynek sok vizre van szüksége a bukás veszedelmével küzd, mert nem tudja elviselni a viz által megdrágitott üzemköltséget.

A káposztásmegyeri telepet nyakló nélkül, nyakraföre bővitik. Még be sem fejezték a második részt már óvatosan azt hirdetik a városházán, hogy végleges vizvezetékről ne is álmodjunk s mihelyt megépült a második rész, folytatni kell a kutatást, próbafurást, nehogy megcsappanjon a vizszolgáltatás.

A vizvezeték urainak ugylátszik passziójuk, hogy minél messzebbről, mértföldnyi távolságról szállitsák a vizet. Különben gondoltak volnak már arra, nem lehetne-e a Duna vizét olcsóbban fölhasználni. Soha

nem jutott eszükbe a vizvezeték hivatott intézőinek, hogy legalább számításokat kellene csinálni, nem lehetne-e olcsóbban ellátni az ipartelepeket a Duna vizéből.

A polgármester ur figyelmét hivjuk föl erre a kérdésre. A kérdést tárgyalni kell, mert ott vannak az iparvállalatok hivatalos beadványai. Arra kérjük a polgármestert, ne elégedjék meg azzal az egyszerü kijelentéssel, hogy nem lehet, hanem rendelje el, hogy a részletes és pontos számításokat csinálják meg. Ennyit csak megérdemelnek az ipartelepeink.

Folyton azt halljuk, hogy iparunk pang, hogy közgazdasági válság fenyeget bennünket. Még a budget deficzitjét is ezzel indokolták. Fájdalom csakugyan igy van a dolog, de hát nem elegendő azt konstatálni, a hatóságnak a kötelessége, hogyha munkaadással már nem tud segiteni a bajon legalább ne drágitsa mesterségesen az ipartelepek üzemköltségét s ne kergesse a hatóság válságba az iparosait.

Budapest tanügyi politikája.

A tanügyi javaslatok tárgyalását megkezdte a közoktatási bizottság. A héten a szakoktatásra került a sor. A bizottságban heves küzdelmet vivtak a szakoktatás hivei és ellenesei, Az erők egyformák voltak s a szakoktatás csak az elnök döntésével tudott győzni. Ez a keserü győzelem még korántsem bizonyitja azt, hogy a legilletékesebb faktor, a közgyülés is föláldozza a kultura, az iskola s a nevelés érdekeit. A közoktatási bizottság ülésén nagy meglepetést okozott, hogy *Faller* Ferencz tanácsos éles, vagy, a mint a bizottság egyik tagja mondta paprikás szavakkal itélte el a tanitóságot azért a vakmerőségért, hogy akcziót inditottak a gondjaikra bizott iskola érdekének a megvédelmezésére. A tanitóságot nem félemlitheti meg semmi, kötelességének a teljesitésében. Az pedig kétségtelen, hogy a tanitóknak kötelességük, hogy véleményüknek kifejezést adjanak minden olyan kérdésben, amely szerintük a legnagyobb veszedelemmel fenyegeti az iskolát De nemcsak a tanitók, hanem az iskolaszékek is a legnagyobb mértékben s teljes őszinteséggel megmondták, hogy a szaktanitásnak egy egész nemzedék nevelése eshetik áldozatául.

A jóléti bizottság javaslataival szemben megnyilatkoztak a hitoktatók is. A vallás tanitás kérdésében nyilatkozni ők a legilletékesebbek s ezért nyilatkozatukat egész terjedelmében a következőkben adjuk:

A budapesti r. k. hitoktatók nyilatkozata.

Minthogy a hitoktatás nagy és szent ügye főpásztorunk kegyes megbizásából ez idő szerint a mi kezeinkbe van letéve, időszerünek tartjuk, hogy a székesfővárosi „30-as bizottsága“ tervezetének a hitoktatást érintő pontjához mi is hozzászóljunk. Azt hisszük, hogy szavainktól legalább a szakvélemény sulyát eldisputálni nem óhajtja senki sem.

1. Ez a terv anyaszentegyházunk szellemével homlokegyenest ellentétben áll. Az egyház sehol és soha le nem mondhat arról az isteni jogáról, hogy minden rendü, rangu s koru hiveit felszentelt és küldetést nyert szolgái által tanitsa Krisztus égből hozott tanaira. A „30-as bizottság“ reformterve tehát minden vallását ismerő és egyházával érző lélek élénk ellenszenvét természeténél fogva kell, hogy kihivja és ezen ellenszenvet sem a bizottság, sem más rossz néven nem veheti, azt könnyelmüség nélkül nem kicsinyelheti, mert ha ezt tenné, akkor a tisztult vallási meggyőződést és lelkiismeretet kellene figyelmen kivül hagynia vagy kicsinyelnie.

2. Épen nem szakértői vélemény az, mely ezen tisztult felfogással szemben a hasonló vallások egyesitéséről és egy általános, közös erkölcsről és erkölcstanról beszél s ezen alapon véli elfogadhatónak a „30-as bizottság“ tervezetét. Ez — nem tekintve belső abszurditását, az erkölcs és lelkiismeret fogalmának teljes félreismerését — meggondolatlan sértés az összes vallásfelekezetekre. Hogy miért, im itt van! Tegyük föl, hogy csinálunk egy közös erkölcstant s azt elfogadjuk és tanitjuk. Minő erkölcstan lesz az? Katholikus? Nem. Református? Nem. Evangelikus? Nem. Zsidó? Nem. Csakis általános, természetes erkölcstan lehet. Hát vajjon ezt nem tanitja már most is minden ember, ki végleg nem romlott? S nem tudja-e minden tanitó, a kinek szivében egy szikrányi paedagogiai érzék van? Nem köti-e tanitványai szivére, hogy legyenek jók, őszinték, kötelességtudók, szüleiket becsülők stb? De ime, a különböző vallásfelekezetek ezzel nem elégedtek meg eddig sem, hanem ezenfelül külön tanitást adnak saját hitelveik szerint hiveiknek. S a saját szempontjukból igen helyesen, jogosan és természetesen, mert mindegyik vallásfelekezet érzi, hogy a természetes erkölcsi érzet csak pókháló, melyet szerte szaggat a legelső bünre való kisértés lehellete, ha nem áll őrt a lelkiismeretben a végtelen Istennek, egyedül a vallásból ismerhető örök és kikerülhetetlen szankcziója. S most ezt az egyetlen lelkiismeretet képező nagyhatalmat, a vallást kiakarják küszöbölni és csakis egy közös, eddig is tanitott, természetes józanságot akarnak tanittatni s azt merik mondani, hogy ez is elég. Sőt csodálkozva kérdik, mi szükség is van arra, hogy a gyermek 10 év év előtt ismerje vallását? Levonják a következtetést, hogy ha valahol, csak a vallásoktatáson lehet a fővárosnak takarékoskodni. Ez arczulcsapása a vallásnak, megtagadása létjoguknak és nyilt felhivás arra, hogy szereljenek le, mert eddig is fölöslegesen költött rájuk a város. Az ország pedig vegye tudomásul, hogy a felekezetnélküliség a legkivánatosabb és legideálisabb állapot, melyet, bogy mihamarább elérhessen, ime jó példával jár neki elől a székesfőváros.

3. Tapasztalásból állitjuk, hogy szent vallásunk tanai kimondhatatlan erővel hatnak a fogékony gyermeki lélekre s nemesitik azt. Állitjuk, hogy semmiféle aranyban, ezüstben ki nem fejezhető erkölcsi értéket adtunk eddig is a főváros reánk bizott gyermekeinek. Allitjuk, hogy a tanitói kar a dolog tárgyi és alaki természeténél fogva legjobb akarata mellett sem lehet a vallástanitás terén ezen előnyös és biztató helyzetben.

4. Bár a székesfővárosi tanitóság paedagógiai képzettsége iránt teljes tisztelettel adózuk, mégis ugy véljük, hogy teljes joggal hivatkozhatunk saját ugy általános paedagógia, mint specziális katechetikai szakképzetségünkre is, s épen ezért az érvelésnek azon módjával, melyet a tanitóknál az e téren szükséges képességet föltételezi, nálunk pedig kétségbevonja, — fölöslegesnek tartjuk foglalkozni.

5. Végül, miután kegyelmes főpásztorunk, Biboros Herczegprimásunknak beleegyezését jónak látták pizonyos körök elég tiszteletlenül és illetéktelenül braezumálni, ezennel kijelentjük, hogy illetékes helyől vett intormáczióink szerint a Herczegprimás ilyen eltevéseket a limine elutasit magától.

Melyik a jó vizmérő óra?

A vizmérő óra köztudomás szerint olyan óra, mely azt méri, hogy milyen bőven adja a vizet a vizvezeték. Világos ebből, hogy a vizmérő órának – legalább a székesfőváros szempontjából — rendkivül nagy hivatása van; még pedig nem is annyira azért, mert megmutatja, vajjon az illető vizfogyasztó mennyi vizet fogyaszt el, hanem azért, mert azt mutatja meg hogy a ki fogyasztja azt a vizet, az a fogyasztásért aztán mennyit fizet? A vizmérő óra tehát aféle városi vizfogyasztási ellenőrző közeg, vagyis, mint némi fantáziával állithatom: valóságos városi hivatalnok, azzal a különbséggel, hogy őt nem választják, mint a többi hivatalnokot, hanem csináltatják.

S nem is olyan rosz gondolat a várostól, ha legalább ezeket a hivatalnokait csináltatja, mert igy legalább nyugodt lehet felőle, hogy az óra olyan lesz, s úgy fogja viselni magát, a hogyan ő, a város akarja és megrendelte. Minő rendes, kiszámitott pontosságú tisztikara lehetne pl. a városnak, ha többi hivatalnokait is gyárilag állithathatná elő; teszem azt, egy-egy hanyagabb jegyzőt, fogalmazót, segédhivatali főnököt minő czélszerü dolog lenne automatákkal helyettesiteni. A város bedobná az automatába minden elsején a havi fizetést, az pedig kiadná cserébe az elintézett, kész aktákat. A hivatalnokok egyébként már amugy is mind gépek, csak éppen a gépek fő tulajdonsága, a pontosság és rendszeres, gyors munka hiányzik belőlük, hogy olyanokká legyenek, mint a többi, gyárilag előállitott gépezetek.

De hallga! Ellenmondást hallok.

— Nem hiszek a városi gépekben! — szól harsányan valaki.

Föl pillantok és G. urat látom magam előtt, a ki tudvalevőleg egyike a főváros jobb nevü pékmestereinek.

— Hogyan? — kérdezem ámultan, ön nem hisz a városi gépekben? De hiszen az lehetetlen, uram! A város gépei egytől-egyig mind kitünőek, pontosak és a legnagyobb mértékben megbizhatók!

G. úr gunyosan nevetett:

— Haha, barátom, ha ön igy beszél, akkor ön nem ösmeri . . .

— Mit nem ösmerek, uram? Mit, mit?

— Akkor ön nem ösmeri, barátom a vizmérő órát. Tudja-e, — folytatta lobogó tekintettel — hogy a főváros vizmérő órája, a melyet az én házamban állittatott fel: siet! Vagyis, a mikor én még csak 20 köbméter vizet fogasztottam, a vizmérő órán már 10 perczczel mult huszonhat köbméter? Tudja ön ezt? És elképzeli ön, hogy mennyire rúg ez a csekély különbség az év végéig, mikor az ő mutatása — és nem az én fogyasztásom — szerint kell megfizetnem a vizfogyasztási adót?!

— Hah, uram, — folytatta némileg csillapultan — ez nem lehet igy tovább! Vagy pontos a főváros vizmérő órája, vagy nem, de egy bizonyos, hogy ellenőrizni kell a megbizhatóságát.

— És — kérdeztem szerényen összehuzódva — hogy képzeli ön ezt az ellenőrzést?

A pék fölényesen mosolygott:

— Nagyon egyszerüen. A már meglevő fővárosi vizmérő óra mellé odaálliittatok egy másik vizmérő órát. És ha a kettő egymástól eltérően mutatja, mennyi a vizfogyasztás, akkor be van bizonyitva . . .

— Micsoda? — pattantam föl, ravaszul védelmére kelve imádott fővárosomnak. — Mi van bebizonyitva?!

— Az, — mondotta G. úr megzavarodva, — hogy a főváros vizmérő órája nem megbizható.

— De ki esküszik meg önnek arra, hogy a főváros órája a megbizhatatlan és nem az öné, a mit ellenőrzésül állitottak melléje. Hátha az mutat rosszul?

— A pék ismét mosolygott:

— Nem uram, itt nem lehet tévedés; ha az ellenőrző óra kevesebbet mutat mint a mostani, akkor kétségtelen, hogy az ellenőrző óra a jó. Ha azonban a mostani mutat kevesebbet akkor a mostani a jó. Mert, és ezt jól tessék megjegyezni, hogy mind g az a vizmérő óra a jó, a melyik után kevesebb adót kell fizetni.

Aztán, mialatt elővette a szivartárczáját, derülten tette hozzá:

— Ez csak világos? Ugyebár?

Ezzel ajánlotta magát és távozott.

Én pedig elgondoltan, hogy ha semmi egyéb, hanem ez az egy csakugyan igazán nagyon világos dolog.

Egyszerü.

A főváros uj beosztása.

A jóléti bizottság, mely az ismert általános sérelmek összefoglalásán kivül csak apró-cseprő dolgokkal foglalkozott, most abba a helyzetbe fog jutni, hogy a főváros közigazgatásának egyik nagy és vitális kérdésében kell állást foglalnia. Az általa kiküldött nyolczadik albizottság, melynek feladata volt a kerületi előljáróságokat felülvizsgálni, most készült el munkájával. Vizsgálatának eredményét összefoglalva olyan javaslatokkal állott elő, mely mindenütt a legnagyobb feltünést fogja kelteni. Alapos, komoly munka, bizottsági tagok végezték, olyan szorgalommal és alapossággal, aminőhöz mi eddig hozzászokva nem voltunk.

Két nagy részből áll a munka. Az első közigazgatási szempontokból a főváros kerületeinek uj beosztását javasolja. Feladadatát szépen és ügyesen oldja meg. Minden uj kerület beosztását részletesen megokolja. Számol a pénzügyi helyzettel, kimutatja, hogy az uj beosztás még anyagi megtakaritásokkal is fog járni. Összesen tizenegy közigazgatási kerületre osztja fel Budapestet. Két kerületből négyet alakit. A három budai kerületet pedig két kerületbe vonja össze. A többi kerületeket is, az eddigi lélekszám és az előljáróságok évi ügydarab-forgalma alapjában uj kikerekitésekkel és összevonásokkal arányositja.

A javaslat másik része az előljáróságok szervezésére, ügykezelésére és egyéb dolgaira vonatkozik. Javaslatokat tesz a munkaerő jobb kihasználására, a hivatalos órák czélszerü beosztására az ügykezelés egyszerüsitésére, az előljárók hatáskörének kibővitésére és sok egyéb más hasznos kérdések keresztülvitelére. Mindezekre majd alkalmilag visszatérünk. Ezuttal csupán a kerületek uj beosztását akarjuk ismertetni.

A javaslat mindenekelőtt megállapitja, hogy a mai tiz kerületet maga a törvényhatóság állapitotta meg, törvényes felhatalmazás alapján és igy semmi sam áll utjában annak, hogy a főváros közigazgatási kerületeinek számát, a mai igényeknek és a lakosság szaporodásához képest, megfelelőbb beosztással felcserélje.

A mai beosztás mellett az I., II., III., IV. és X. kerületekben a lakosság száma átlag 35.000. Összesen alig haladja meg például a VII. kerület lakosságának a számát. A kerületek beosztása tehát aránytalan. 70—80.000. lakossal biró kerületben alig képes az előljáróság mai szervezetében megfelelni és a reá háruló teendőket kellően ellátni. Ezek alapján a következő beosztást javasolja:

Az egész jobbparti rész csupán két közigazgatási kerületre osztassék. A Margit-körut, Retek-utcza és innen kifelé a Hidegkuti-ut vagy Budakeszi-ut képezné a határvonalat, amelytől északra esnék az első, délre pedig a második kerület. Azonkivül a jelenlegi I. kerületi előljáróságot a várból, a forgalom, kereskedelmi és ipar területére, a kerület sik részére kell áthelyezni. A közönség részére is igy a hozzáférhetés kényelmessebb lesz.

A balparton a IV-ik kerületet, (Belváros) melynek alig van 25.000 lakosa, ki kell bővíteni. A belváros, mint a főváros Cityje jelentőségéből semmit sem fog veszteni, ha kereteit megfelelően kiszélesitik. Az uj kerület központja lesz a főváros kereskedelmi, ipari és művelődési érdekeinek. Javasolja tehát, hogy a IV. kerület a Lipótvárosnak a Lipót és Váczi-körutak által határolt részével kibővitve egy közigazgatási kerületbe egyesittessék. Ezzel a főváros nagy megtakaritást is elérhet. Megszabadul ugyanis attól a gondtól, hogy a belvárosi plébánia helyébe milliók árán uj templomot épitsen. Az uj városrésznek meglesz a maga monumentális temploma, a Szt. István bazilika.

A jelenlegi V. kerület. Lipótváros ugy lenne átalakitandó, hogy a még megmaradó része a VI. kerület jelenlegi kültelkeinek a Duna, Ujpest határa, beleértve az ujpesti kikötő szigetét is, egy nagy részével kiegészittessék. Az uj kerület határai lennének: és innen befelé a Podmaniczky- utcza iránya. Iparpolitikai szempontból ez a beosztás nagy hoderejü, mert ez a kerület gyárvárosi jellegénél fogva egyöntetü hatósági kezelés alá jut.

A VI. kerület (Terézváros) lakosainak száma 135,000. Ilyen nagy kerületet adminisztrálni nem lehet. A kerület kisebb lesz, ha külső területét elveszik és az V. kerülethez csatolják. A megmaradt rész képezné az uj kerületet.

A VII. kerületben (Erzsébetváros) az előljáróság már ma sem képes teendőit elvégezni. A lakosság száma itt 170.000. A kerületet tehát ketté kell osztani. A szétválasztás vonala a Roftenbiller-utca lenne. A külső részből kell az uj kerületet megalakitani és Rákosfalvát, mely ma a X. kerülethez tartozik, hozzácsatolni.

A VIII. kerület (Józsefváros) lakossága jelenleg 135.000. Ezt is ketté kell osztani. A kettéosztás határvonala a Németi- és Fuvóutca volna. A nyugot felé eső belső rész alkotná az egyik, a kelet felé eső rész pedig a másik önálló kerületet. Az utóbbihoz csatolnák a tisztviselő-telepet is.

A IX. kerület (Ferenczváros), mely a mai viszonyoknak megfelel, megmaradhat a mai.

A X. kerület (Kőbánya) lényegesebb átalakitást nem igényel, miután az eddig hozzátartozott Rákosfalvát a javaslat a VII-ik kerület külső részéhez, a tisztviselőtelepet pedig a VIII-ik kerület külső részéhez csatolja. A megmaradt rész képezné külön a közigazgatási kerületet.

A javaslat végül kimutatja, hogy ez az uj beosztás csak lényegtelen többlet-kiadást okozna, de az is bőven megtérülne a helyesebb munkabeosztás és a dologi kiadás apadása következtében.

Csak lépésben.

A rendőrkapitány szigoru rendeletet adott ki, hogy a Stefánia-uton ezután csak lépésben szabad haladniok a kocsiknak. Ez a szürke rendelet — ha végre is hajtják — a főváros egyik speciálitását, a kocsikorzót szünteti meg. A fővárosi közönségnek, a mely nem mehet a Quarneró ölébe pihenni, sőt a Balaton partján sem kereshet üditő árnyékot, egyetlen üdülőhelye a Városliget. A budai hegyek és völgyek nagyon messze vannak. Vagy nincs is hozzájuk közlekedés, vagy ha van, méregdrága.

A Városligetben nyaraló közönségnek pedig legkedvesebb szórakozása a kocsikorzó. Gyönyörüsége telik a robogó fogatokban, nagy áhitattal hallgatják azokat, akik megtudják mondani, hogy egyik-másik fogatnak ki a gazdája s ki ül a fogatban.

A stefánia-uti kocsi korzó a budapesti hölgyek divatlapja.

S mindennek vége lesz, ha a rendőr-főkapitány szigoru rendeletét komolyan végrehajtják. Nagy kérdés azonban, hogy egyáltalán végre lehet-e hajtani. S ha igen, van-e rá szükség. A rendőr-főkapitány azt mondja, hogy a közbiztosság érdekében igen. Lehet. Mi azonban ugy tudjuk, hogy évek hosszu sora óta soha nem volt semmi baj a Stefánia-uti kocsikorzón. A közönség tudta, hogy a Stefánia-uton robognak a kocsik, a gyalogforgalom csak a sétáló közönség sorából került ki s az szépen megmaradt az ut egyik felén. Komolyan tartunk tőle, hogy a kocsikorzó beszüntetésével rossz szolgálatot tesznek a nagyközönségnek s megölték a kétlovas bérkocsi ipart. A fiakeroknak ez volt a fő, majdnem egyetlen keresetforrásuk. S ennek vége lesz, mert a Stefánia-uton lépésben tipegni senkinek sem lesz kedve. Kár volt tehát minden ok nélkül ilyen rideg kézzel belenyulni a do-

logba s csupa bürokratizmusból olyan állapotot teremteni, amiből mindenkinek csak kára lesz. Csak éppen a sarki rendőr nézheti nyugodtabban a kék eget.

Statisztika.

Népesedi mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 731·049, katona 16.486. Összesen 747.535.

Az elmult héten élve született 426 gyermek, meghalt 294 egyén, a születések tehát 132-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 291 törvényes, 135 törvénytelen; nemre nézve 206 fiu, 220 leány. Halvaszületett 5 gyermek, köztük 4 törvényes, 1 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29·7.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 20·5, az egy éven felüli lakosságnál: 16·7, az öt éven felüli lakosságnál: 14·9.

A halottak közt volt 154 fi-, 140 nőnemü.

Az év eddigi 18 hetében élve született összesen 8219 gyermek, meghalt összesen 5528 egyén, a születések többlete tehát 2691; a mult év megfelelő időszakában született 8738, meghalt 5641, a születések többlete volt tehát 3097.

Az élveszülöttek közt volt 285 róm. kath., 6 görög kath., 1 görög keleti, 21 ágost evang, 41 helvét, 1 unitárius, 64 izraelita, 7 egyéb. Összesen 426. Halvaszületett összesen: 5.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1186 beteget, szaporodás 368, csökkenés 399, maradt e hét végén 1155. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 81 beteget, szaporodás 31, csökkenés 39, maradt a hét végén 82. A Szt István-kórházban ápoltak a mult hét végén 738 beteget, s aporodás 300, csökkenés 335, maradt e hét végén 703. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 810 beteget, szaporodás 174, csökkenés 205, maradt e hét végén 779, összesen ápoltak a mult hét végén 2815 beteget, szaporodás 873, csökkenés 969, maradt a hét végén 2719.

Hirek a városházáról.

Rakita Dezső. †

Gyász költözött be a főváros jegyzői karába. *Rakita* Dezső székesfővárosi tanácsjegyző halt meg. Bár nem váratlanul jött, mert már hosszabb idő óta betegeskedett, mégis lesujtva, mély részvéttel vesszük e gyászos hirt. A halál hire csakhamar eljutott mind azokhoz, kik Rakita Dezsőt ismerték. Rakita megnyerő modorával kedvelt tagja volt a jegyzői karnak. Szorgalmas, nagytehetségü férfit veszitettünk el benne.

Még csak 46 éves volt. Munkásságának közepette érte a halál.

Kitüntetés.

Örömmel adunk hirt arról a kitüntetésről, mely szerkesztőségünk gyorsiróját *Gonda* (Gelb) Henriket érte A budapesti kir. magy. tudományegyetem ugyanis neki itélte oda a kitüzött 400 koronás szorgalmi dijat.

A főváros a miniszterelnöknél.

A főváros küldöttsége *Halmos* János polgármester vezetésével pénteken adta át *Széll* Kálmán miniszterelnöknek azt a memorandumot, amelyben a főváros összes sérelmeit fölsorolja. A miniszterelnök rendkivül szivesen fogadta a küldöttséget s határozott igéretet tett, hogy a kormány minden tőle telhető eszközzel segiteni és támogatni fogja a fővárost.

Az Erzsébetvárosi templom fölszentelése.

Az erzsébetváros uj plébánia templomát a király jelenlétében áldozó csütörtökön szentelte föl *Schlauch* Lőrincz bibor os püspök.

A fölszentelés az ünnepi mise előtt ment végbe zárt ajtók mögött. Ezt követ e az ünnepélyes nagy mise, a király és a notabilitások jelenlétében.

A templom, mely *Steindl* Imre müépitész terve szerint gót stilben épült, három egyenlő magasságu hajóra van osztva. A Szegényházter délkeleti oldalán épült és előtte tágas tér van, melyen a szép templom kellően érvényesül. Kettős tornya van, fala préselt téglákból van épitve, az időjárásnak és romlásnak kitett részek terméskőből készültek. A templom belsejét a legapróbb dolgokig magyar müvészek és magyar iparosok diszitették fel. *Köllő* Miklós, *Kiss* szobormüvei, *Aggházy* Gyula, *Zubriczky* festményei, *Mayer* Ede, *Köllő*, *Lantay*, *Höltel* oltárai, *Róth* Miksa üvegfestményei, *Biró* Lajos gyóntatószéke diszitik. A magyar iparosok javarésze részt vett a templom belső munkáin. A templomot a székesfőváros közönsége, mint kegyur épittette egy millió kétszáznegyvenezer korona költségen, mig a belső berendezés négyszázhuszonháromezer koronába került. Magánosok is adakoztak az épités céljára, némelyek pedig régi szokás szerint szines ablaküvegeket festettek. 1893. őszén kezdték a templomot épiteni és 1885 őszén tette le az alapkövét a király. 1900. novemberben megáldották és ezóta már használatban van.

Vizsgálat egy sportegyesület ellen.

Egyik 1899-ben alapitott budapesti sportklub volt titkára feltünést keltő feljelentést tett a sportegyesület ellen, melynek kötelékéből nemrég kilépett. A feljelentő felhivja a hatóság figyelmét az egyesületre,

melynek másfél év óta nincs pénztári könyve, de azért az illetékeket hűségesen szedi a tagoktól s bizonyára ki is adja, mert nincs vagyon egyáltalán semmi. Az egyesület tagjai a helyett, hogy tornásznának, egy külvárosi vendéglőben tivornyáznak, minek következtében sok fiatal tagjuk az elzüllés lejtőjére kerül. Az egyesület elnöke egy még tanulmányokat folytató fiatalember, a ki azonban ez idő szerint egyéb elfoglaltsága miatt müködést nem teljesit. Távolléte ideje alatt az alelnök helyettesiti, a ki egyébként kereskedősegéd.) A belügyminiszter rendeletére az illetékes kerületi előljáróság szigoru vizsgálatot tartott a sportklub ügyében s arra az eredményre jutott, hogy a feljelentésnek több tekintetben igaz alapja van. A hatósági eljárás ezuttal azzal végződött, hogy a hatóság felhivta az egyesületet, hogy alapszabályszerü müködést folytasson, mert ha ez állapotok rövidesen meg nem változnak, hatóságilag fogják a klubot feloszlatni.

Félórás közlekedés a viczinálison.

A Budapest—Czinkota—kerepesi helyiérdekü vasut közönsége nagy sikert aratott, valóban impozáns fellépésével. Ez a viczinális egyike a főváros legforgalmasabb helyiérdekü közlekedő eszközeinek. A Puszta-Szent-Mihály, Mátyásföld, Rákosfalva közönsége állandóan használja nap-nap után többször is, a vasut menetrendje mégis mindeddig a legközömbösebb volt az utazó közönség igényei iránt. A nyaralók tavaly tavaszszal a mikor a vasut vonalán a második sinpár is kiépült, az állapotok biztos megjavulására számitottak, azonban még az idén május 1-én megjelent nyári menetrend sem hozott egyebet, mint keserü csalódást. A menetrend szerint a legsürübb közlekedés is csak óránként történik s a félóránként történő vonatinditás csak puszta óhajtás maradt. A rákosszentmihályi törzsközönség kezdeményezésére ezért az egész környék lakossága néhány nappal ezelőtt népgyülést tartott s elhatározta, hogy a vasuttársaság makacsságát hasonló eljárással viszonozza, a viczinálist elkerüli s a forgalom lebonyolitására öt perczenként inditandó társaskocsi közlekedést rendez be a maga erejéből és hasznára. Ettől a egyesült erővel megindult mozgalomtól végre a társaság is megijedt s a félórás közlekedést május 15-étől szeptember végéig hétköznapokra is berendezte s ehhez ké pest a május 1-én kiadott nyári menetrendet semmisnek nyilvánitja s helyette május 15-étől érvényes uj menetrendet ad ki.

Ingyen fürdőt a szegényeknek.

A meleg napok beálltával a szegény ember mindjobban nélkülözi a gyógyfürdők használatát. A közegészségügyi törvény kötelességévé teszi a törvényhatóság első tisztviselőjének, hogy gondoskodjék a szegényekről, hogy a gyógyfürdőket a szükséghez képest ingyen használhassák. A meleg napok kezdetén Halmos János polgármester is siet eleget tenni a törvény rendelkezésének s felhivást intéz a főváros területén levő valamennyi fürdő tulajdonosához, hogy a szegények számára bocsássanak ingyen fürdő jegyeket rendelkezésre. Az adományozott jegyeket a polgármester a kerületi előljáróságok között osztja fel s az érdemes szegények itt juthatnak hozzá azokhoz.

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., Józsaf-körut 2.

o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Magyar gázizzófény

részvénytársaság

Welsbachi AUER KÁROLY dr. szabadalma.

IGAZGATÓSÁG:

Telefon 16—54. **Budapest, VI. ker., Váczi-körut 3. sz.** Telefon 16—54.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény** **200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő **már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot**

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

RABITZ ÉS DE BRUYN-féle szabad. épitkező rendszer.

A Magyar Korona országainak kizárólagos képviselői:

Hörcher és Morvay épitési vállalkozók

Iroda: Gyár-utcza 15.

Falak, menyezetek, boltozatok, tetők, padlózatok stb.

Mindezek **tűzbiztosak, könnyüek,** szilárdak, hordképesek, **helytakaritók,** szigetelők (rossz hővezetők), mindennemü férgek, betegségi anyagok, miazmák továterjedését akadályozók, nemkülönben repedés-mentesek, **hangtompitók,** minden időjárásnak ellenálló, gyorsan előállithatók és rövid idő alatt száradnak. — **Minden épitkezésben nélkülözhetetlenek.**

Epitésügyhatóságilag engedélyezett 8 ctm. válaszfalak bolthelyiségek és szertárak elkülönitésére, saját külön eljárás szerint.

Telefon **MELOCCO L. BUDAPEST** Telefon.

czementgyár és betonépitési vállalat

Iroda es gyár: III, Ürömi-utcza 24—32

Ajánl **kitünő minőségü, lassan és gyorsan kötő románczementet és műporland-czementet,** bármely vasuti vagy hajóállomásra szállitva, igen **jutányos árak és jótállás mellett.**

Vállalkozik

saját rendszerü czement-beton-épitkezésekre.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, Váczi-utcza 81. sz

V. évfolyam. Budapest, 1901. junius 2-án 21. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Szeretett nélkül.
A közmunkatanács taktikája.
A pótlék.
Budapest pályaudvarai.
A mi apostolaink.
A közgyülésből.
Az ülőjárók budgetje.
Budapest fürdő vállalatai. Irta: *Palotai Rezső.*
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros“

kiadóhivatalában.

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükség esetén kijavittatnak

„Hattyu“

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu“ gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan s lelkiismeretesen eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ES ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

IV. évfolyam Budapest, 1901. junius 2. 21. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Szeretet nélkül.

Tehát a fukar kalmár lélek lett a győztes, a főváros törvényhatóságának a termében. Az a jelszó, hogy megtakaritunk, a megtakarításra éhes jólétieket rászoritotta az iskolára s igyekeztek alaposan megtépázni. Meg van tehát a szakoktatás, a megosztott tanitás.

A vitából messze kihangzott Heltai Ferenczne k a panasza: Azelőtt nemcsak kötelességből, hanem szeretettel ápoltuk, gondoztuk az iskola ügyét. Ma a szeretet nincsen meg, a kötelesség sarujáu is igyekeznek amennyire lehet tagitani.

Mindenki érezte ennek a mondásnak az igazságát, de hiába. A kihalt szeretetet nem lehet argumentumokkal fölébreszteni. Az iskola belekerült a kétszer kettő mühelyébe s ott kiméletlenül elbántak vele. Hogy egész nemzedéket megrontottak, azzal nem törődött senki, minek is. Hisz azt nem lehet számokban kifejezni.

De azért nincsen ok a kétségbeesésre. Meg vagyunk győződve, hogy az a szerencsétlen határozat a papiroson marad. A tömeg szavazatánál ugyanis sokkal fontosabb volt a tanügyi osztály jövő vezetőjének Bárczy István tanácsosnak a nyilt állásfoglalása a szaktanitás ellen. Bárczy tanácsos, akire a szaktanitás végrehajtásának nehéz föladata hárul, a közgyülésen nyiltan a szaktanitás ellen szavazott. Ebben az állásfoglalásban mi biztos garanciát látunk arra, hogy Bárczy tanácsos a határozat végrehajtásában meg fogja védelmezni és oltalmazni az iskola érdekét s ha meggyőződik arról, hogy azt a szerencsétlen határozatot csak a kultura rovására lehet végrehajtani, föl fogja világositani a tanácsot is, a törvényhatóságot is s a szaktanitás továbbra is megmarad kisértetnek.

Mert hiszen nem uj dolog ez már. *Rózsavölgyi* Gyula egyszer már megakarta honositani, de az utódja *Szabó* Károly, akiről pedig nem lehetett azt mondani, hogy nem gondozta igaz lelkesedéssel a főváros érdekeit, megszüntette. *Faller* Ferencz a tanügyektől való bucsuzóul ujra fölelevenitette s hiszszük, hogy *Bárczy* István ujra megfogja szüntetni.

Nem is lesz ez majd olyan nehéz föladat. Meg vagyunk győződve, hogy a szaktanitásnál is meg fog ismétlődni az a komédia, amit egyszer már eljátszottak az igazgatói lakásokkal. Mindnyájan ismerjük az igazgatói lakások tragikomédiáját.

Az ügyosztály akkor is szépen kimutatta a papiroson, hogy körülbelül ötven iskolában átlehet alakitani az igazgatói lakásokat. Kimutatták azt is, hogy mennyit takarit meg ezzel a város. Szépen összeadták a nyerendő tantermeket, mint most a szabad órákat. A nagy buzgalom azonban mindinkább csökkent, amint közeledett a végrehajtás stádiumához. A vége pedig az lett, hogy összesen két iskolában alakitották át az igazgatói lakást tantermeknek. Segiteni ezzel nem segitettek. A tantermek üresen állanak ma is. De az igazgató megkapja a 800 korona lakáspénzét. Hova lett hát a nagy megtakaritás. Egyetlenegy használható tanteremmel sincsen több, de az átalakitással és lakáspénzzel alaposan megterhelték a budgetet. Ezek tények, amelyeket megczáfolni nem lehet s amelyek világosan mutatják azt a tendenciát, hogy azok a javaslatok csak hangulat csinálásra jók. Az igazgatói lakásokról ma már

számszerüleg be lehet bizonyitani, hogy nemcsak megtakarítást nem eredményeztek, hanem még ok nélkül alaposan megterhelték a tanügyi budgetet. Ez lesz majd a sorsa a szaktanitásnak is.

Teljes meggyőződéssel merjük hirdetni, hogy a szaktanitásból, ha az végrehajtásra kerül egy fillér tényleges megtakaritása sem lesz a városnak. Hanem a czéltalan és czélszerütlen kisérletezéssel megrontják az iskolát.

A polgármester azt mondotta a szerdai közgyülésen, hogy nem érti a nagy hevességet, amikor a tanitókról van szó. Ott van azonban a polgármester tévedése, hogy nem a tanitókról, hanem magáról az iskoláról, a kulturáról van szó. Azon pedig ne csodalkozzék a polgármester, ha az iskola őszinte barátai féltékenyen őrzik az iskolát s nem hajlandók jelszavak kedvéért a magyar kulturát föláldozni.

De nézzünk hát szemébe annak a mondásnak is, hogy tulajdonképpen csak a tanitóság munkaerejének intenzivebb kihasználásáról van szó.

Ha egy pillantást vetünk az iskolákra és az órarendekre, azt látjuk, hogy az ötödik és hatodik osztály nagyobb számban csak a fiuiskolákban van. Azt is látjuk, hogy alig van két-három tanitó, aki ne tanitana 24 órát hetenkint. A kisebb óraszám a tanitónők müködéséből kerül ki A tanitónőket azonban a fiuiskolák ötödik és hatodik osztályában alkalmazni nem lehet.

Itt tér el a gyakorlati élet a papiros formától. S a szerdai határozat végrehajtásakor állitásunk igazsága a teljes valójában ki fog tünni s hisszük, hogy már szeptemberben módunkban lesz az uj beosztás alapján bebizonyitani, hogy az egész szaktanitás csak jelszó, amely egy fillért sem hoz a főváros háztartásának a konyhájára.

A közmunkatanács taktikája.

Veszedelmes taktikai játékot üz most a közmunkatanács, amit a főváros, hacsak nagyon óvatos nem lesz, nagyon drágán fizethet meg.

A Fehérvári-ut sorsáról van szó. A közmunkatanács a Fehérvári-utat rendezni és szabályozni akarja a Ferencz József hidtól a kelenföldi Átlós-utig. Máskor, ha nagy véletlenül a közmunkatanács szabályozott valamit, megcsinálta a terveket, azokat hozzájárulás végett megküldötte a fővárosnak s ha a tervben megállapodtak, a közmunkatanács végre is hajtotta.

A Fehérvári-utnál egészen más rendszert követett a közmunkatanács. Átirt a fővároshoz, küldje ki a képviselőit egy vegyes bizottságba, a mely majd megállapitja a szabályozás föltételeit. A főváros a képviselők kiküldését megtagadta s azt kivánta, hogy a közmunkatanács mondja meg, hogy mit akar. A közmunkatanács azonban nem tartotta czélszerünek, ilyen rövidesen a nyilvánosság elé lépni az ő tervével s ujabb átiratban kérte a képviselők kiküldését, mert szerinte éppen a vegyes bizottság fogja megállapitani a feltételeket.

A főváros lépre ment s képviselőit kiküldte. A héten meg is tartották a vegyes bizottságot, a melyen azután a közmunkatanács kirukkolt az ő titkával. Hüségesen megvallotta, hogy ő a Fehérvári-utat sürgősen és azonnal szabályozni akarja, de a háromnegyed millióba kerülő szabályozásra egy fillérje sincsen. Az volt tehát a kérdés, hogyan lehetne szép szerével ezt a szabályozást a főváros nyakába varni. S miután a formulák idejét éljük, a közmunkatanács a következő formulával állott elő :

A 745000 koronába kerülő szabályozás költségének a felét vállalja el a város. A másik felét fizeti a közmunkatanács, ha a város ad rá pénzt. Azt kivánja ugyanis a közmunkatanács, hogy a város 608000 korona tartozását sürgősen fizesse meg s abból majd szabályoz a közmunkatanács.

Mult számunkban okiratokkal bizonyitottuk be, hogy a törvény világos rendelkezése szerint a szabályozások végrehajtása egyedül és kizárólag a közmunkatanács kötelessége s hogy a főváros csak méltányosságból járult anyagi erejéhez képest egyes szabályozások költségéhez. Önként s minden törvényes kötelezettség nélkül létesitette a kisajátitási alapot is.

Igazán fölösleges lenne most bizonyitgatnunk, hogy a főváros pénzügyi viszonyai most nem engedik meg a gavalléros költekezést s hogy a főváros a közmunkatanács helyett fizesse a szabályozás költségét. Elsősorban tagadjuk, hogy a Fehérvári-utnak a szabályozása városi szempontból olyan nagyon sürgős lenne. Megengedjük, hogy vannak állami érdekek, a melyek kivánatossá teszik a szabályozást, de nem lenne méltányos és igazságos, hogy ezek előtt az érdekek előtt meghajolva a város viselje a szabályozás költségét.

De ha a városrendezés szempontjából lenne is sürgős a Fehérvári-ut szabályozása, akkor is a közmunkatanácsot terheli a költség. Hogy a pénzalapnak nincsen pénze, kifogásnak el nem ismerjük. Ha majd a kormány anak rendje és módja szerint elszámol a sorsolási kölcsön alap jövedelmével és vagyonával, a mi a főváros tisztifőügyészének számitása szerint leg

alább tizennyolczmillió frtot és mely a törvény egyenes és világos rendelkezése szerint a fővárosi pénzalapot illeti meg, akkor lesz pénze a közmunkatanácsnak a szabályozások végrehajtására.

Meg vagyunk győződve, hogy a főváros a leghatározottabb alakban és formában vissza fogja utasitani a közmunkatanács kérelmét s egy fillért sem szavaz meg a Fehérvári-ut szabályozására.

A pótlék.

A városháza legkényesebb dolga a pótlék. Ez természetes is. A pótlék mai rendezetlen mivoltában nem is pótlék volt, hanem inkább borravaló, amelynek nagyságát az állapitotta meg, hogy az illetőnek mekkora volt a szerencséje, vagy még inkább, hogy mekkora volt a protekcziója. A jól protezsált uraknak nagyon jól jövedelmezett a mai pótlék rendszer, de mások még a kész kiadásaikat sem tudták belőle fedezni.

Nagyobb szolgálatot nem tehetett a főjegyző, mint a mikor a pótlékokat végre rendezte s a borravaló pótlékot, a megérdemelt és megszolgált járulékká alakitotta át.

A pótlékok között legnagyobb jelentősége van a mérnökök pótlékának. A középitkezéseknél ma három ember kapott pótlékot. A művezető, a műszaki ellenőr és a számvevőségi ellenőr. A potlék összegét esetről-esetre az illető személyéhez szabták. A főjegyző csak két pótlékot akart megállapitani. A művezetőnek havi hatvan koronát, a számvevőségi ellenőrnek havi harmincz koronát. A tanács egy lépéssel tovább ment. A művezető pótlékát fölemelte kilenczven koronára, a számvevőségi ellenőrét negyvenöt koronára s ezenkivül kimondotta, hogy a tanács esetről-esetre állapitja meg, hogy van-e szükség műszaki ellenőrre s ha ugy találja, hogy van, a műszaki ellenőr is negyvenöt koronát kap. A pénzügyi bizottság a tanács propoziciczióját fogadta el.

A tanács megállapitásában a közérdek szempontjából alig lehet megnyugodni. Hogy igazságosan megtélhessük a dolgokat, a mai tényleges állapotokat kell vizsgálnunk.

Aki ismeri a mérnöki hivatal dolgait, az tudja, hogy a középitkezéseknél tulajdonképpen csak egy ember dolgozik: a művezető. A művezető csinálja az összes terveket, az egész épitkezés az ő alkotása. A terveket hivatalból megvizsgálja és ellenőrzi a szakosztály vezető, tehát itt a szükséges ellenőrzés már meg van. A művezető s csakis a művezető épit s a kivitelnél, ha csak kissé lelkiismeretesen is akarja kötelességét teljesiteni, kénytelen az épitkezést naponkint a helyszinén ellenőrizni. A művezetőnek minden kapavágásról, minden darab tégla elhelyezéséről tudnia kell. Nagyon természetes, hogy a mi adminisztrácziónk mellett, a mikor a mérnöki hivatalnak csaknem annyi az irásbeli teendője, mint a fogalmazói szaknak a művezető a kivitelt csak a hivatalos órán kivül végezheti. Sőt igazabban szólva, a művezetőnek hivatalos órája nincs is. Neki reggeltől estig talpon kell lennie, ha megakarja védelmezni a főváros anyagi érdekeit.

Ez az oka annak, hogy a világon mindenütt nemcsak a hatóságok, hanem még a magánvállalkozás is külön honorálja a művezetőt. Az épitkezésnél kivétel nélkül mindennemü felelősség a művezetőt terheli.

Nemcsak méltányos tehát, hanem feltétlenül szükséges is, hogy a főváros hatósága is honrálja a rendkivüli munkát s rendkivüli felelősséget. Ehhez kétség sem férhet. S ha azt akarja, hogy a mérnöki hivatalban tehetséges, alkotni tudó erők is legyenek, azt az embert, aki egy nagyobbszabásu közművet alkot az illető állásához s az alkotás nagyságához méltóan kell honorálnia. Semmi kifogásunk tehát, hogy a tanács a művezető pótlékát fölemelte, sőt a közérdek szempontjából még az ellen sem lehetne kifogást tenni, ha a művezető pótlékát százhusz koronára emelnék föl. Mert még igy is igen szerényen kapja meg a jutalmazását.

Más elbirálás alá esik azonban az ellenőrök pótléka. Kezdjük mindjárt azon, hogy a művezetőt ellenőrizni egyáltalán nem lehet, vagy csak olyan apparátussal, ami a végrehajtásban kivihetetlen. Az egyes munkákat nyilvános árlejtés utján adják vállalatba. A vállalatba adáskor megállapitják pontosan az egységárakat. Az ellenőrzés anyaga tehát csak az lehet, hogy a szállitott anyag minősége a mintának, vagy a föltételeknek megfelelő legyen s hogy a méreteket megtartsák, vagyis minden vállalkozó csak annyi anyagért kapjon fizetést, a mennyit tényleg szállitott. Ennek az ellenőrzése, még a művezetőnek is sok gondot ad. Nagy buzgalomra és szigoru lelkiismeretességre, de nagy szakértelemre is szüksége van a művezetőnek, hogy ezt ellenőrizni tudja. Hisz a szállitott angyag nem a raktárba kerül, hanem azonnal beépitik. Hogyan ellenőrizheti mindezt az ellenőr, akitől kivánni sem lehet, hogy gyakrabban, mint hetenkint ott járjon a helyszinen. Nem szólunk arról, hogy konkrét eseteket tudunk, amikor az ellenőr a két évig tartott épitkezést háromszor sem látta. A művezető ellenőrzésére egyedül hivatott közeg a szakosztályvezető. Minden szakosztályvezetőtől megkövetelhetjük, hogy hivatásához hűen ellenőrizzen mindent, ami a szakosztályában történik. Ezt pedig kötelessége hivatalból megtenni s ezért semmiféle pótlékra számot nem tarthat.

Még jogosulatlanabb a számvevőségi ellenőr pót-

léka. A műszaki ellenőrnek meg van még az az egy mentsége, hogy szakember, a számvevői ellenőrök azonban teljesen laikusok. A műszaki ellenőr, ha ellenőrzői hivatását komolyan teljesiti, legalább tanácscsal szolgálhat a művezetőnek, a számvevőségi ellenőr azonban kénytelen megelégedni a neve aláirásával, az épitkezésbe bele sem szólhat, az ellenőrzésre képtelen mert nem ért hozzá. Hivatkozunk például arra, hogy a műszaki számvevőségnek egyetlen egy épitész tagja nincsen. Ő tehát nem tehet többet, minthogy nagyon lelkiismeretesen megolvassa, hogy ezer tégla van-e az épület előtt garmadába rakva. Hogy abból mennyit épitenek be, azt már megitélni nem tudja.

A tapasztalatból meritett meggyőződéssel állithatjuk, hogy az ellenőrök sokkal kevesebb és lényegtelenebb munkát végeznek, mint az a fogalmazógyakornok, aki az épitésre felügyelő bizottság jegyzője. Mert a két pótlékos ellenőrön kivüi egy szakbizottság is ellenőrzi az épitkezést.

Nem méltányos és nem igazságos, hogy amikor a rosszul dotált fogalmazó gyakornok a sokkal nagyobb jegyzői munkáért semmit sem kap, a jól dotált müszaki és számvevőségi ellenőrök busás pótlékot kapjanak semmiért.

Budapest pályaudvarai.

A főváros nagyobbszabásu ügyei közül mindjobban és mindnagyobb erővel lép elő a pályaudvarok elhelyezésének a kérdése. Ennek a kérdésnek az elintézését maga a közönség követeli s már több népgyülésen hivta föl ra az illetékes hatóságok figyelmét. De a városrendezési érdekek is mind sürgősebben követelik a kérdés megoldását. Köztudomás szerint most akarják megállapitani Budapest jövő szabályozásának a programmját, most akarják lerakni a főváros jövő alakulásának a fundamentumát. S ebben a nagy alkotásban legfontosabb szerepe van a pályaudvaroknak a kérdése s ezzel kapcsolatosan a vasutaknak a városba való bevezetésének helyes megoldása.

A legilletékesebb szakegyesületnek a Mérnök és Epitész egyesületnek hivatalos kiadványában most egy javaslat van a pályaudvarok elhelyezésére. A javaslat megokolásával együtt igy szól:

A budapesti pályaudvarok kérdésében azt kell kutatnunk, hogy Budapest jelenlegi viszonyai között mily módon lehetne a pesti oldal vasuthálózatát oly képpen megállapitani, hogy az a forgalmi követelményeknek lehetőleg megfeleljen, az államnak tetemes költségébe ne kerüljön s a város fejlődését nemcsak hogy ne gátolja, hanem lehetőleg elősegitse.

Mindezeknek a kellékeknek olyan mértékben eleget tenni, a mint azt ideális szempontból megkivánhatnók, a meglevő viszonyok közt már nem lehet; a föld felett sokat nem rombolhatunk, a föld alatt pedig több nehézséggel jár a megoldás, mint amennyit az elérendő gyakorlati célokért leküzdeni érdemes volna; s ezért nézetünk szerint leghelyesebb, ha a viszonyokkal megalkuszunk és olyan türhető módot választunk, a mely a főváros forgalmi viszonyait czélszerüen rendezi.

Véleményünk szerint a következő főbb kellékeknek kell eleget tenni a főváros pesti oldalának vasuthálózatában:

1. A személyforgalom legyen lehetőleg elkülönitve a teherforgalomtól, hogy az illető pályaudvarokon a kezelés egyöntetübb s az üzem lebonyolitása egyszerübb és biztosabb legyen.

2. A város területén legyen elegendő számban pályaudvar mindkét forgalom céljaira s az egyes pályaudvarok ugy legyenek elosztva, hogy a város minden részétől türhető távolságban legyen.

3. A személypályaudvarok ugy köttessenek egymással össze, hogy lehetőleg mindenik állomásról közlekedjenek a vonatok az összes többi személypályaudvarokra.

A fentebbieken kivül természetesen a főváros rendezésének is olyannak kell lenni, hogy az egyes állomásokra a megfelelő városrészekből a közuti forgalom a lehető legkényelmesebben juthasson el.

A felsorolt feltételeknek többféle tervezet többé-kevésbbé eleget tenne s bizonyára mindenik tervezetben lenne olyan jó a melyik a többi megoldásmódoknál magában véve előnyösebbnek mutatkoznék; de mert a dolognak ez a természete okozza leginkább, hogy a kérdés végleges megoldását az intéző körök is szivesen halasztják, azért olyan tervezetre kell törekednünk, a melyben több gyakorlati szempont egyszerre érvényesül.

Az alábbiakban vázolandó tervnek kiinduló alapja a meglevő viszonyokhoz való lehető alkalmazkodás. Ha ez nem volna parancsoló szükséglet, ha a főváros egyes részeit tetszés szerint lehetne ujra épiteni, akkor e sorok irója is másként gondolná a főváros vasuti forgalmának lebonyolitását.

Továbbá meg kell jegyeznünk, hogy csakis a főbb elvek megvilágitására vonatkozik alábbi javaslatunk, a fel sem emlitendő részletek szakszerü megállapitása akkor válik feladatukká a szakértőknek, ha valamely általánosabb megoldásmód mellet az egyesület, illetőleg a szakvélemény már mint egy állást foglal.

I. A személy-forgalom vasuthálózata. A személy-forgalom a főváros pesti oldalának területére jelenleg a Dunán keresztül Esztergom és Kelenföld felől jut be s Buda hegyi viszonyai miatt valószinüleg hosszu időn át nem lesz szükség ujabb vasuti hid létesitésére. A pesti oldal felől a bécsi, hatvani, ceglédi és szabadkai fővonalak hozzák az utasokat s a mostani két főállomás, t. i. a keleti és nyugoti pályaudvar ugy osztoznak meg a vonalokon, hogy a kelenföldi, szabadkai, hatvani irány a keleti pályaudvarra, az esztergomi, bécs—pozsonyi és ceglédi fővonalak pedig a nyugoti pályaudvarra vezetnek be.

Ha az emlitett főbb irányok mindenikéből a létesitendő főállomások mindenikére beakarjuk a személyvonatokat bocsátani, akkor a főváros területén egy olyan gócpontot kell választanunk, ahol az összes fővonalak czélszerüen találkozhatnak

E gócpont gyanánt a Laposdülő és a Kőbányai Ligettelkek közt levő területet választanók, ahol a kelenföldi, szabadkai, ceglédi és hatvani főirányok vonalai már most is találkoznak. E gócponthoz az esztergomi és pozsonyi főirányok vonalait a mostani körvasut érintésével az alsó-rákosi réteken keresztül s a kis Zugló és Rákosfalva közt levő területen át vezetjük be.

Az ily módon egy helyen találkozó összes fővonalak a m. á. v. északi főmühelye mellett haladnak el s azután a személyvonatok pályája a jelenlegi északi teherpályaudvaron végig huzódva magas vasut gyanánt a Kerepesi-temető végét átmetszve a mostani keleti pályaudvari csarnok mögött jutna a lóversenytér felső vége mellett a Csömöri-uttal párhuzamosan s később azt átszelve a városliget mögött a mostani ceglédi vonalhoz, a mely e pontjától visszafelé a laposdülői gócpontig jövőben megszünnék.

A Városliget mögött az uj személy-körvasut a meglevő pályán a nyugoti pályaudvaron végig halad s az ott levő mostani csarnok mögött már mint magas vasut átszeli a Váczi-utat, s a Katona József-utczával csaknem párhuzamosan átmegy a felső-rakparti meglevő körvasutba, a mely a lipótvárosi állomáson át az angyalföldi állomáshoz vezet.

Az angyalföldi állomáson tul a személykocsik rendező pályaudvarát, illetőleg a személyvonatok tároló és inditó állomását kellene berendezni és számára már most olyan nagy területet biztositani, hogy Budapestnek bármily hatalmas fejlődése esetén is erről az állomásról lehessen a személyvonatokat utnak bocsátani. Ezen az állomáson történnék a hazaérkező személyvonatok tisztitása, rendbehozása, itt kell tehát lenni a kocsik kisebb javitását végző mühelyeknek s ugyancsak ez állomással kapcsolatban kell lenni a személyvonatu lokomotivok fütőházának s az ezek futó javitásait végző mühelynek is.

Az inditó állomásról a vonatok az angyalföldi állomáson át a felső-rakparti körvasuton végig a mostani lipótvárosi állomásra jutnak; ez az állomás, mint megállóhely jövőben is megmaradhatna, de főállomásnak később sem fejlődhetik ki, mert az angyalföldi első főállomás után elég volna a második nagy állomást, amely a mostani nyugoti pályaudvart pótolná, a Váczi-ut keresztezésétől a Duna felé első vonalrészen berendezni.

Az egyes állomások jelentősége a mostani viszonyok közt természetesen más, mint akkor lesz, ha Budapest valaha hatalmasan kiépül; magát a vasuthálózatot azonban már most kell a késő jövendő számára alkalmas területen végig vezetni.

Ezért a fentebbiekben jelzett vonalakon végighuzódó vaspályán az egyes állomások helyeit már most szintén ugy kell megválasztani és azok részére oly nagy területeket kell biztositani, hogy az utókornak ne kelljen költségesebb rombolásokat végezni, ha a forgalom nagysága a berendezések bővitését fogja megkivánni.

A tulajdonképeni lipótvárosi állomást ekként a Váczi-ut és a Pannonia-ut közti területen már most hatalmas arányokban kellene kiépiteni, ugy, hogy a terézvárosi, a lipótvárosi és a szemben fekvő budai részekből erre irányuló személyforgalom számára hosszu időkön át elegendő legyen.

A következő állomás a városliget mögött a Herminamezőn lehetne s ennek Budapest későbbeni kifejlődése után volna nagyobb jelentősége.

A negyedik állomás a mostani keleti pályaudvar helyett volna épitendő s ezt a Kerepesi-temető homlokrészének közepe táján volna czélszerü berendezni.

Ez az állomás a Belváros, Erzsébet-, József- és Ferenczváros nagyobb területének utasai számára szolgálna s már most teljes méretekben volna kiépitendő.

Ennek az állomásnak a létesitése hatalmas lendületet adna a Józsefváros átalakulásának. Nem lehet czélunk e sorokban egyszersmint a főváros további szabályozására is kiterjeszkedni, csak röviden akarjuk jelezni, hogy ez állomás előtt nagyobb térséget kellene szabadon hagyni, a mely az itteni közuti forgalomra alkalmas legyen s e térről aztán közepén egy uj sugárut vezethetne a muzeumkertig, a tér egyik sarkából csaknem egyenes utirány volna már mostan is az Andrássy-uti rondóig, a tér másik sarkából pedig egy uj széles utat lehetne kiépiteni, a mely a Ludoviczeum előtt elhaladva a ferenczvárosi állomáshoz vezetne.

Az ötödik állomás helye gyanánt az a góczpont kinál koznék, a melynél a fővárosba befutó személyvonatok találkoznak.

Minthogy az a hely Kőbányának ugyszólván csucspontját képezi, a mostani kőbányai állomásokra a jövőben nem volna a személyszállitás tekintetében szükség, azok a viszonyokhoz képest teherpályaudvarok maradhatnának.

Hatodik állomásnak alkalmas maradna a mostani ferenczvárosi pályaudvar, a melynek környéke még szabályozásra fog szorulni.

A későbbi jövőben, ha a főváros környéke kiépül, a kellő helyeken kisebb nagyobb állomások létesithetők majd az Angyalföldtől Kőbányáig vezető vonalrészen is, a mely ez idő szerint az esztergomi és pozsonyi irányok vanatai számára szolgálna pálya gyanánt s a melyen megállóhely már a közel jövőben is kellene a Zugló és Rákosfalva környékén lakók számára.

Az elmondottak után több részletkérdés merülhet fel még az esetben is, ha a dologgal csak vázlatosan akarunk foglalkozni.

Arról, hogy az egyes állomások miként épüljenek, elég volna akkor szólani, ha valamelyik hálózat végleges iránya már

megállapittatnék. A fővárosban uralkodó drágaság a kisajátitandó területek értékét már most is annyira növelte, hogy az állam a főváros vasuthálózatának kiépitéséhez okvetlenül kénytelen lesz hatalmas összeget felhasználni, akármilyen módon fogja is a hálózatot megválasztani. E tőke előzetes számitása ez idő szerint még szintén czéltalan dolog volna; e helyen elégnek véljük arra reámutatni, hogy javaslatunk szerint nagyobbrészt be nem épitett területek kisajátitására volna szükség, a már meglevő pályák lehetőleg kihasználtatnak s a körvasuttól Kőbánya csucsáig vezető uj vonalrészt kárpótolná a czeglédi vonal felszabaduló része, és ezenkivül ez uj vonalrész kellő kiegészitése volna a jövendő Budapest vasuthálózatának.

Mindezekről ez alkalommal bővebben nem szólunk, meg kell azonban emlitenünk, hogy a keleti, a nyugoti pályaudvar területét is meg kellene tisztitani jövőre és vasuti czélokra, még pedig az ezen vidékeken nélkülözhetetlen s korszerüen berendezendő teherpályaudvarok gyanánt.

E mellett a keleti és nyugati pályaudvarok meglevő hahatalmas csarnokai sem válnának értéktelenekké, sőt aránylag nagyon is alkalmasak mostani helyükön arra, hogy czélszerü vásárcsarnokká átalakittassanak, a melyekre mindkét csarnok környékének már most is égető szüksége van.

E vásárcsarnokoknak hatalmas terjedelmükön kivül az a határozott előnyük volna a főváros eddigi vásárcsarnokai felett, hogy a teherpályaudvarokkal közvetlen összeköttetésben volnának és igy az áruk szállitásának könnyüsége bennük biztositva lenne.

A teherpályaudvarok czélszerü elhelyezéséről később még röviden megemlékezünk s ki fogjuk mutatni, hogy a mostani keleti és nyugati pályaudvarok helye a főbb teherpályaudvarok számára kiválóan alkalmas. E helyütt csak azt akarjuk megjegyezni, hogy mindkét pályaudvar átalakitásához természetesen az uj körvasut teljes kiépitése és üzembe vétele után lehetne csak hozzákezdeni, ez időpontig a forgalom lebonyolitása minden tekintetben a mostani módon történhetnék s az átmenet nem volna nagyon megnehezitve, mert a mostani állomások csarnokai mögött a jelenlegi vágányok felett az uj pályát ellehetne készíteni a forgalom fenntartása mellett is.

Czélszerünek véljük e helyen még arra a körülményre is felhivni a figyelmet, hogy a fentebbiekben javasolt megoldásmód a továbbfejlesztésre is nagyon alkalmas. Ha később a főváros forgalmi viszonyai annyira fejlődnek, hogy nagyobb áldozatokra is szükség lesz miattuk, egész czélszerüen össze lehet majd kötni a ferenczvárosi állomást, illetőleg az ezen kapcsolatban levő mostani alsó dunaparti pályaudvart a Dunával párhuzamosan, a föld alatt, vagy a magasban vezetett vaspálya segitségével a lipótvárosi vonalrészszel s ez esetben aztán a főváros pesti oldalán két körvasut volna elképzelhető, a melyeknek a Lipótvárostól a Városliget mögött és a Józsefvároson keresztül Kőbánya csucspontjáig vonuló részük egymással párhuzamosan, illetőleg közös pályán haladhatna.

Ez igy most még a jövő zenéjének szinezetével biró javaslat; be kell azonban vallanunk, hogy a főváros forgalmi viszonyaink az utóbbi évtizedeknek tapasztalt fejlődése után méltán lehet remélnünk egy olyan időszakot, a midőn a világvárossá kiépült Budapesten a gyors közlekedésnek ily fajta módját is közszükségnek fogják tekinteni.

A főváros forgalmának kevésre becsülése okozta részben azt, hogy pályaudvaraink a fővárosi modern követelményeknek már nem felelnek meg s hogy olyan tervszerü intézkedések nem történtek, a melyek a jövőkor Budapestjének vasuthálózatát már kezdetben bizonyos egységes alapra fektették volna, a melyen a továbbhaladás időszakonkint a meglevő részek teljes épségbentartása mellett lehetséges. Ilyen ideális eljárásra viszonyaink sem voltak alkalmasak s ha méltányosak akarunk lenni, azt kell állitanunk, hogy mulasztás a fennforgott körülmények közt nem is történt. Hanem amig egyrészről ezt igy elfogadjuk, másrészről azt kell hangoztatnunk, hogy már teljesen elérkezett az idő a jövendő vasuthálózatának végleges megállapitására.

Javaslatunknak alapgondolata az, hogy a meglevő vonalak lehető értékesitésével olyan vasuthálózatot képezzünk ki, a mely fővárosi körvasut gyanánt is szerepelhet, de a távolból jövő személyforgalom lebonyolitására is alkalmas, s megfelel annak a követelménynek, hogy az egyes állomásokról az utas bármelyik irányban elindulhasson.

A vonatoknak a fentebb jelzett módon való egymásután bocsátása mellett a főváros pesti oldalának egyes állomásai tulajdonképpen mind átmenő állomásokká válnának, a melyek legczélszerübben szigetállomások gyanánt volnának kiépithetők; a végállomást a vonatrendező pályaudvar képezné, a melynek kellő terjedelme és megfelelő vágányzata mellett nem volna nehéz az összes személyvonatokat ez egy pályaudvarról inditani. Ha aztán bekövetkeznék egy olyan időszak, a midőn a vonatok száma ezen pályaudvar inditó képességét meghaladná, vagy pedig egyéb okok czélszerübbnek mutatnák az olyan forgalmi beosztást, hogy ne az összes személyvonatok érintsék mindenik állomást: akkor egyes vonatokra nézve meg lehet majd szabni azt a pályaudvart, a honnan indulniok szükséges s az ily vonatok rendezésére a körvasut mentén nem lesz nehéz alkalmas külön pályaudvarról is gondoskodni.

Az ily részletkérdések bővebb fejtegetése megnehezitené az általános alapterv kellő áttekintését; nem folytatjuk tehát a fölmerülő mellékkérdések vázolását, hanem áttérünk a teherforgalom rendezésének kérdésére s e tekintetben is csak a pesti városrészek területére szoritkozunk.

II. A teherforgalom vasuthálózata. Mint már jeleztük, a teherforgalmat a város belsejében elkülönitenők lehetőleg a személyforgalomtól, a mint ez az adott viszonyokhoz képest már most is megtörténik.

A teherforgalom kedvezően ugy bonyolitható le, véleményünk szerint, ha:

1. a főváros közvetetlen közelében van egy olyan hatalmas

rendező-pályaudvar, a hová a fővárosba érkező összes tehervonatok befutnak s a honnan viszont a főváros teherküldeményei a megfelelő irányokban tovább indithatók;

2. ha ebből a központi teherrendező-pályaudvarból a főváros belsejében alkalmas helyeken fekvő leadó és felvevő teherpályaudvarokra az odatartozó teherkocsikat ugy küldjük be, hogy az ebből a kezelésből eredő időveszteség lehetőleg csekély legyen.

Ez a két főkellék röviden magában foglalja csaknem az összes idevágó követelményeket.

Mostanában még ezeknek a főfeltételeknek nem tehet a forgalom eleget minden tekintetben, mert a tehervonatok is külön rendező-pályaudvarokra futnak be a keleti és nyugati pályaudvarok vonatainak fentebb már emlitett csoportositása szerint, a mely állapot az osztrák-magyar államvasuttársaság vonalainak államositása óta sem változhatott meg. A több helyen való rendezést azonban nézetünk szerint mellőzni kellene, mert feltehető, hogy mindenik rendező-pályaudvarról kell naponta a belső teherpályaudvarok mindenikére kocsikat állitani, igy tehát a rendező-pályaudvarok számával csaknem arányosan nő a vonatok száma, vagy pedig a teherküldemények ok nélkül tovább tartatnak vissza a rendező-pályaudvaron, mint a hogyan szükséges volna.

Mindkét eset hátrányos s minthogy az Ujpest és a nyugati pályaudvar közt levő Rákos-rendező-teherpályaudvar hosszu időre egyébként sem felelne meg, a másik rákosi rendező-pályaudvar pedig központi rendezésre nincsen alkalmas helyen, azért előbb-utóbb be fog következni annak a szüksége, hogy egy uj központi teherrendező-pályaudvar létesittessék.

Ennek legalkalmasabb helye volna a mostani körvasutnak azon a részén, a mely Rákosfalva és Szent-Mihály puszta között fekszik. Innen aránylag jól hozzá lehet jutni a város belsejében levő teherpályaudvarokhoz s viszont ide könnyen be lehet vezetni az összes főbb irányok tehervonatait és e helyen könnyen ki lehet sajátitani a központi teherpályaudvar részére szükséges hatalmas területet.

Ezt a pályaudvart ugy kellene kiképezni, hogy egyik fele a fővárosból tovább küldendő vonatoknak rendezésére, másik fele pedig a fővárosba érkező tehervonatok befogadására és szétosztására szolgáljon s egymástól függetlenül végezze mindkettő a maga feladatát.

A pályaudvar közelében kellene lenni a vonatok mozdonyai számára szükséges fütőházaknak s gondoskodni kellene a teherkocsikon előforduló kisebb javitásoknak gyors elvégezhetéséről.

E pályaudvar létesitését nem tekintjük a legközelebbi időszak feladatának; a hozzá szükséges terület biztositása azonban nem halasztható nagyon sokára, mert a főváros környékén a telkek árának csökkenése nem remélhető.

A mostani körvasut éppen arra szolgál most is, hogy az eddigi állomások közt az összeköttetést létesitse; a mostani rendező-pályaudvarok tehát csak akkor helyettesitendők az ajánlott központi teherpályaudvarral, a mikor a városligeten tul lévő Rákos-rendező-pályaudvar a főváros fejlődésének utjában fog állani, vagy pedig, ha a teherforgalom növekedése a mostani állapotok fenntartása ellen fog szólani.

Röviden arra kivánunk még reámutatni, hogy mely helyeken kellene a főváros pesti részén a teherpályaudvarokat berendezni.

Egy nagy teherpályaudvar kellene később a felső dunapartnak azon a részén, a mely Ó-Budával szemben fekszik.

Eljön az idő, amikor a Margitsziget felett Pestet Ó-Budával hid fogja összekötni; e hidtól Ujpest felé kellene pályaudvart kiképezni és pedig ugy, hogy a Duna partja és a teherpályaudvar között köruti kocsik is közlekedhessenek s igy a hajó és vasuti forgalom között a köruti forgalom is megmaradhasson.

A második teherpályaudvart a mostani nyugoti pályaudvar helyén tartanók meg, még pedig ugy, hogy a mostani csarnok mögött széles utcza vagy tér kötné össze a Váci-utat a Podmaniczky-utczával s e tér felett huzódnék keresztül a magasban épült személyszállitó körvasut.

A harmadik teherpályaudvart a mostani keleti pályaudvar helyén létesitenők; itt is a mostani csarnok mögött nagy teret kellene hagyni, amely a Kerepesi-utat a Csömöri-uttal összekötné.

Ezt a teherpályaudvart ugy volna célszerü kiképezni, hogy a mostani lóvásártér szintén a pályaudvarhoz csatoltatnék s a pályaudvar hosszában a Kerepesi-ut annyira kiszélesittetnék, a mennyire az ide háruló közuti forgalom megkivánná.

Ez a teherpályaudvar a pesti városrész teljes kiépülése után igen nagy forgalomra lesz igénybevéve s igen valószinü, hogy akkor, amikor a kerepesi temető már nem fog beilleni a főváros közepébe, még a mostani temető területéből is szükséges lesz a teherpályaudvar czéljaira egy részt felhasználni.

A mostani józsefvárosi teherpályaudvart az előbb emlitett nagy pályaudvar kiépitése után abba lehet hagyni; egy részét azonban a régi fegyvergyári épület területével együtt a mostani északi főmühelyhez kellene csatolni, hogy ennek a mühelynek a teherkocsik javitására a mostaninál alkalmasabb területe lehessen.

A negyedik pályaudvar a ferenczvárosi állomás kellő kibővitésével volna létesitendő, még pedig ugy, hogy az alsó dunaparti teherpályudvarral a mostaninál jobb összeköttetésben legyen.

Kőbányának és Ujpestnek teherpályaudvarairól e helyütt nem szükséges emlitést tennünk s azt is csak futólag jegyezzük meg, hogy a fentebbiekben felsorolt teherpályaudvarokon kivül később a főváros fejlődésének természetéhez képest gondoskodni kell teherpályaudvarról azon a területen is, a mely a Kis-Zugló és alsó-rákosi rétek környékén van.

Az összes teherpályaudvarokkal különös gond volna fordítandó arra, hogy a rakodóhelyekhez a közuti járómüvek jól hozzáférjenek s a tömeges áruk, tüzelőanyagok részére a kellő rakodóhelyekről kell előre gondoskodni, még pedig czélszerüen mindenik teherpályaudvaron, mert a főváros közönségének érdekei azt követeli, hogy lehető közeli pályaudvarról történhessék az áruk szállitása s ily módon a fogyasztott anyagok a szállitás költségével ne nagyon drágittassanak.

A részletkérdések fölvetésétől a teherpályaudvarok tekintetében is tartózkodunk s csak azt emlitjük meg, hogy a nyugati pályaudvar mostani bejáró vágánya megmaradna; éppen ugy a keleti pályaudvaré is, ezek a javasolt központi teherpályaudvar területével már jelenleg is összeköttetésben vannak, a körvasut által s később, ha a forgalom nagysága megkivánja a tehervonatok számára létesithető vágányzat a személyszállitó körvasut azon része mellett is, amely Kőbánya csucsától Rákosfalva mellett és az alsó-rákosi réteken keresztül vezetne tervezetünk szerint a mostani körvasutig.

A mi apostolaink.

A mai Magyarország elpuhult, léha, ideges, szóval minden rosz tekintetben modern fővárosa pünkösd ünnepén mintha föl ezzent volna lethargiájából, melybe a minden iránt való közöny meritette volt. Fölrezzent, megázkódott és mint egy csábitó szép asszony ölelte pihegő keblére a délczeg ifju Magyarországot, amely a szentlélek ünnepén eljött ide, hogy mindnyájunk, az egész nemzet számára ünneppé tegye az ünnepet.

Miként a szentirás szavai szerint a szentlélek láng nyelv alakjában szállt alá az apostolok feje fölé, hogy megihlesse őket, azonkép szállt légyen a mi lelkesedésünk, gyönyörüségünk és a jövendőben vetett bizalmunk mámora a millenáris versenypálya négyezer fiatal apostolára, hogy a mint azt nekünk most megmutatták, ugyanabban a mértékben szaporodjanak és gyarapodjanak ne csak a tudományokban, de testi erőben, rugékonyságban, elevenségben és ügyességben is; hogy, ha majdan minket öregeket, egy titokzatos hang utolsó utunkra szólit, nyugodtan, bizalommal hajthassuk fáradt fejünket az örök pihenésre, mert olyan nemzedéket hagytunk magunk után, a kikre bizton rájok lehet bizni Magyarország sorsát, ügyét, jövőjét.

Oly nemzet, melynek fiai testi épségben izomerős karral emelhetik a szellemi, kulturális, müvészeti, ipari, kereskedelmi vagy gazdasági haladás zászlaját, magasan fogja lengetni ezt a obogót, gyors, egyre gyorsuló léptekkel nyomulva a népek nagy versenyében, mint halhatatlan költőnk mondta: *előre!*

Minden ország hanyatlásnak indult, amelynek népe testileg degenerálódott s épp azért tekintünk büszkén és boldogan mi a mi fiainkra, a mi pünkösdi fiatal apostolainkra, mert ők az épség, az erő, a remény, a jövő.

Négyezer ifju magyar apostolok, ihlessen meg benneteket a mi lelkesedésünk, gyönyörüségünk és bizalmunk! Négyezer ifju magyar diákok, maradjatok meg férfi korotokban is majdan olyan erősnek, mint aminőknek most mutattátok magatok, s akkor nem csupán a millenáris versenypályán, de a nemzetek nagy versenyében is dicsőséget és győzelmet arattok a hazának, apáitoknak, vezetőiteknek és magatoknak!

Egyszerü.

A közgyülésből.

A nyári közgyülések unalmas képét már fölvette a törvényhatóság tanácskozása. Rácz Károlyban ujra föltámadt a régi idea, hogy buffetre volna szükség. Az elnök két derék városatyát parentált el, a városatyákat azonban a harmadiknak Delmedikó Ágostonnak a hogyléte érdekelte, akiről gyakran jött értesülés, hogy nagyon rosszul van.

A tárgyalás unalmasan pörgött le a megszokott sablón rokkáján. Még az interpellációk sem hatottak, pedig jutott belőlük bőven. Érdemleges interpellácziő csak Vázsonyié volt, aki a szegény házmestereket vette oltalma alá, de nem a házmestereket védte, hanem a rendőrséget ütötte. Kicsiny dolog volt, amit ő felhozott, csak éppen azt bizonyitotta, hogy a főkapitány alaposan ki tudja használni a maga jog- és hatáskörének az öregbbitésére a fővárosi adminisztrácziő lassu járását.

A napirendnek összesen két érdemleges tárgya volt. Az egyik a budai szemét fuvarozása. Sok mindenről beszéltek a városatyákat. Szépen kiszámitották, hogy hány kilé zabot, meg szénát eszik meg egy pár ló, hanem magáról a dolog lényegéről kevés szó esett. Mert igy állott a dolog: Megcsinálják a házi kezelést most Budán, s akkor hat év után a szerződés lejártakor megszabadul a hatóság is, a közönség is a Cséry-féle vállalkozástól, vagy vállalkozásba adják most a budai szemétfuvarozást s akkor hosszu évtizedekig kiszolgáltatják a pesti oldalt a Cséryféle vállalkozásnak. Örömmel igtatjuk ide, hogy a házi kezeles győzött. De egy érdekes jelenséget föl kell jegyeznünk. A számitások szerint a házi kezeléssel évenkint 41.000 koronát takaritanak meg, minden baj nélkül. S ime a Belvárosnak, amely azt hirdeti hogy ő minden megtakaritást megszavaz, amelynek a tejéből pattant ki a jóléti bizottság czimü szörnyszülött, a a szeméten való megtakaritás nem kellett. Amilyen hévvel kapaszkodtak abba, hogy az iskolán takaritsanak, ugy megfeledkeztek erről az elvről a szemétnél. Azt mondják, hogy nem hisznek a papiroson kimutatott megtakaritásban. Igazuk lehet. A papiros számitás a városházán éppen olyan szeszélyes, mint a lóverseny papiros számitása. De ha nem hitték, hogy a tanács pontosan kitudja számitani a szeméten a megtakaritást a logika és a konzekvenczia azt követelte volna, hogy ne bizzanak többet ugyanannak a tanácsnak az iskola rovására tett számitásában sem. Mert ha a szeméten tévedett a tanács, az kizárólag pénzkérdés, de ha az iskolának tévedett, az kára és veszedelme a magyar kulturának is. A másik az iskolák dolga volt, amelyről más helyen szólunk.

Az elöljárók budgetje.

A kerületi elöljáróságok összeállitották a jövő évi budgetjüket. Valószinü, hogy a központban alaposan változtatni fognak az elöljáróságok budgetjén. A tényleges állapotot s a tényleges szükségletet azonban az elöljáróságok budgetje mutatja meg. S ez a kép éppen nem kedvező a főváros pénzügyi viszonyaira. Az elöljárók 1375669 koronával kérnek többet, mint amennyi az idei évre előirányozva van, bevételüket pedig 252117 koronával szabták kisebbre, mint az idén. Az elöljáróságok jövő évi előirányzata tehát az ideivel szemben *1627786 korona deficzitet mutat.*

Ezt a deficzitet egész nagyságában a központ sem fogja tudni eltüntetni s igy nagyon kevés vigaszszal nézhetünk a jövő évi budget elé. Jövő számunkban méltatni fogjuk az elüljárók budgettervezetét, most csak a következő kimutatásban ismertetjük a tervezetet:

		Kiadás			Bevétel		
Kerület	Czim	Valóságos eredmény 1900-ban	Előirán az 1901-re	Előirás 1902-re	Valóságos eredmény 1900-ban	Előirás 1901-re	Előirás 1901-re
I.	Községi alap	401.746	412.841	530.158	365.403	307.164	345.590
	Szegény alap	33.163	32.820	33.520	2155	3170	2200
II.	Községi alap	182.467	199.887	323.011	253 855	240.147	246.763
	Szegény alap	35.330	37.020	37.020	4097	1040	1240
III.	Községi alap	290.633	279.346	358.410	296.185	236.930	173.435
	Szegény alap	25.248	25.020	27.020	1258	1060	1040
IV.	Községi alap	109.200	99.606	123.913	235.292	236.930	236.030
	Szegény alap	8786	9020	9520	4051	3310	3810
V.	Községi alap	317.911	304.837	306.900	491 585	448.433	454.300
	Szegény alap	8115	10 040	11.040	6627	4380	2300
VI.	Községi alap	320.773	340.280	541.489	760.404	808.847	803.427
	Szegény alap	39.884	38.050	38.050	7802	4760	4620
VII.	Községi alap	306.879	308 860	428.516	789.647	866.220	756.120
	Szegény alap	38.868	35.080	45.010	10.661	16.840	10.310
VIII.	Községi alap	226.035	230.829	461 740	704.194	740 977	704.066
	Szegény alap	50.178	46.100	35.100	1878	4160	2110
IX.	Községi alap	272.517	275.785	356 173	767.687	480.910	398.810
	Szegény alap	24.366	25.030	26.830	5089	4320	1280
X.	Községi alap	365.010	338.200	405 350	274.102	302.735	300 625
	Szegény alap	3278	3520	4720	848	2050	2050
Összesen	Községi alap	2,853.171	2,790.481	4,166.150	4,638.355	4,669 293	4,417.176
	Szegény alap	267.210	261.700	285.830	44.466	44.990	3 .060

Budapest uj fürdővállalatai.*

Irta: *Pulvai* Rezső főv. biz. tag.

(Folytatás.)

Térjünk már most rá az üzleti szempontokra. A tanács az épitkezésre jelenleg olcsó időszakot kivánja felhasználni. Szinte nehéz válogatni azon sok érv között, melyek ezen állitást megczáfolják. Hát nincs-e az Artézi fürdő épitési költsége már előirányozva? hát lesz azon megtakaritás? Ha igen, miért nem mutat be a tanács kisebb előirányzatot, a megtakaritások kitüntetésével! A mig csak általános reményként fejeztetik ki az ilyen, ép ugy jogosult az ellenkező feltevés, hogy t. i. nem megtakaritás, hanem tulkiadás lesz az eredmény. A főváros épitkezéseinél volt már rá példa is. De az az olcsóság az épitési iparban most is csak egyes anyagokra terjed, mig mások megint drágábbak lettek. Azt a mit kartellektől kell megrendelni, a főváros bizonyosan drágán fogja megfizetni, a mi pedig olcsóbb lett, azt kérdéses még, hogy sikerül-e majd a tanácsnak is olcsóbban megszerezni. Én ugy tudom, hogy az épités Budapesten most sem olcsó, csak a tultengés idejében felcsigázott árak leszállottak a rendes értékviszonyokra. Bármikor épitsen a főváros, a vállalkozókon nem fog nyerészkedni, ne is tegye, de szoritkozzék oly épitkezésekre, melyek municzipális hatáskörébe esnek, és ne épitsen vállalkozásból. Más városokban az kivitelszámba megy, ha a hatóság épitkezik, mig nálunk olyhá tüntetik fel a dolgot, mintha az épitkezés az állandó és rendes hatósági feladatok közé tartoznék.

Miután a tanács javaslatának első két indokolását talán sikerült megczáfolni, tekintsük meg közelebbről az érvelés leg-

főbb, legfontosabb és legérdekesebb részét, mely a tervezett fürdővállalatok jövedelmezőségére vonatkozik. Ezt a kérdést két pontra kell felosztani: Alkalmasak-e a főváros tulajdonát képező fürdők és a megszerzendő Sárosfürdő forrása egyáltalában oly nagyszabásu vállalatok létesitésére? és vajjon helyes-e azon jövedelmezőségi számitás, melyet a tanács az uj Artézi fürdőre vonatkozólag előterjesztett?

A másik két fürdőről még sem épitési terv, sem jövedelmezőségi számitás nincs, a tanács feltevését hogy szép üzleti eredményt fognak hozni, nem lehet tehát részletes vizsgálat alá vonni; de azt hiszem, hogy a ki nem sajnálja a fáradtságot e két pont birálatát elolvasni, az tisztában lesz a várható egész eredmény felől is.

Az Artézi fürdőnek egy forrása van, az Artézi kut, mely a mérnöki hivatalnak 1897-ben eszközölt mérése szerint 24 óra alatt 760 köbméter (7600 hectoliter) vizet szolgáltat. Hőmérséke 73 fok C. A Rudas-fürdőnek 5 forrása van. Várady városi mérnök vizsgálata szerint 24 óránkint 1090 köbméter (10,900 hectoliter) vizet adnak. Hőmérsékük 42j/ft C. A Sárosfürdő vizmennyisége 24 óra alatt a közmunkák tanácsa szerint, 924 köbméter (9240 hectoliter), mig Molnár János geologusnak, a Magyar Tudományos akadémia kiadványában megjelent közleménye szerint a Duna alacsony állása mellett csak 270 köbméter (2700 hectoliter), magas állása mellett pedig 700 köbméter (7000 hectoliter). Hőmérséke 45 fok C. Kevés-e? sok-e elegendő-e? a forrásoknak vizmennyisége a tanács nagyszabásu tervei számára, ezt összehasonlitás utján lehet megitélni.

A karlsbadi II. számu Sprudel, mely leginkább csak az ivókurára szolgál, 24 óra alatt 2880 köbméter (28,800 hectoliter) vizet ad, ezenkivül van még 17 hőforrás, melyek fürdők czéljaira használtatnak. A forrásokat minden évben szaporitják és bővitik; az idén is egy uj Sprudelt furtak, mely perczenként 800 litert, tehát 24 órában 1152 köbméter (11,520 hectoliter) vizet szolgáltat.

A Bécs melletti Baden 13 forrás felett rendelkezik, melyek vizbősége 24 óra alatt 4800 köbméter (48,000 hectoliter); de ezen vizmennyiséget nem tartják elegendőnek s most uj fúrásokat eszközölnek. Gasteinnak 18 forrása van, Baden-Badennak 20 forrása van, mindegyik fürdő 8000 köbméteren (80,000 hectoliter) felüli vizmennyiség felett redelkezik. Legalkalmasabb azonban az összehasonlitásra a budai Császárfürdő és a Lukácsfürdő, mert hiszen a helyi viszonyokat kell első sorban szem előtt tartani. A Császár-fürdőnek van 10 forrása, ezek közül 8 meleg, melyek naponként 11.810 köbméter (118,810 hectoliter) vizet szolgáltatnak és 2 langyos, melyek vizbősége pontosan nincs meghatározva de tekintettel arra, hogy az 1864 köbméter (18,640 hectoliter) vizet foglaló uszodákat egy éjjel megtöltik és azonfelül a telep többi fürdő és zuhany langyos vizszükségletét is ellátják, e két langyos forrás vizbősége 24 órában legalább 4000 köbméterre (40,000 hectoliterre) tehető. A források hőmérséke 24—60 fok C. között van.

A Lukácsfürdő forrásai közül Molnár János 5 meleg és 3l angyos forrást vegyelmezett, vizszolgáltatási képességüket megmérte (lásd a Magyar Tudományos Akadémia kiadványát) és e 8 forrás vizbőségét 24 órában 30.220 köbméter (302.200 hectoliter mennyiségben állapitotta meg. Azon idő óta több uj forrás foglaltatott és az iszapfürdő átépitése alkalmával ennek medencéje kibővittetett, mely egymagában 17 kisebb-nagyobb forrásból álló csoportot képez. Ezen meleg iszaptó forráscsoportját egy forrásnak számitva, a Lukács-fürdőben jelenleg 12 forrás van, melyek naponkénti vizmennyisége 40.000 köbméter (400.000 hectoliter). Hőmérsékük 24—60 fok C. között van.

Ezekkel szemben a városi Artézi fürdőnek van egy forrása 760 köbméterrel (7600 hectoliter), a városi Rudas-fürdőnek 5 forrása 1090 köbméterrel (10.900 hectoliter) és a Sáros-fürdőnek egy forrása legfeljebb 924 köbméterrel (9440 hectoliter), de Molnár János mérései szerint csak 270—700 köbméter (2700—7000 hectoliter). E számok jelentőségéről némi képet nyujt, hogy a Lukács-fürdőben például csak a hideg zuhanyok naponkénti vizszükséglete 400 köbméter 4000 hectoliter) és a langyos zuhanyoké 700 köbméter (7000 hectoliter), de egész pontosan fogam kimutatni, hogy a főv. tanács mennyire téved, mikor azt hiszi, hogy forrásainak vizmennyisége elegendő volna a tervezett nagyszabásu fürdővállalatok létesitésére.

Gyógyfürdőben csak természetes ásványvizet szabad használni a fürdők ellátására; ez az egészségügyi törvényen alapuló intézkedés, melytől a gyógyfürdői jelleg is függ. Nem is tételezhető fel a főv. tanácstól, hogy maga nem fektetne fősulyt erre és az uj fürdővállalatoknál ellenkező intézkedés által ártani kivánna a budapesti gyógyfürdők jó hirnevének. Tényleg az Artézi-fürdő felépitésére vonatkozó terv és javaslat szerint a fürdők ellátása csak az Artézi-forrás ásványvizével céloztatik és mert a 73 fok C. meleg viz, magas hőfoka miatt erre nem alkalmas, 2 nagy nyitott tartály épitése van előirányozva, melyekben a viz a megfelelő hőfokra lehüljön s onnan lenne a különböző fürdőkbe elvezetendő. Nem tartom azonban a hütés ezen módszerét célszerünek; a hévvizek gyógyerejének lényeges tényezőit a mai tudomány a természetes melegnek és a természetes villamossági vezető képességüknek tulajdonitja, melyek physikailag nagyon különböznek a mesterséges melegtől és más vizek villamos vezető képességétől. A tervezet szerint az Artézi kut vize a hütésre szolgáló tartályokba szivattyuztatnék s ott raktároztatnék, amig a külső levegő behatása alatt a kellő hőfokra lehült. Azt hiszem, sokat fog ezáltal az Artézi kut vize veszitени eredeti gyógyhatásából és még ásványos összetételében is meg fog változni, mert az atmosphearikus levegő behatása alatt egyes vegyi alkatrészek, mint pl. a vas, kiválnak és lecsapódnak. Ha már egy fürdő nincs azon szerencsés helyzet-

ben, hogy oly hasonhatásu de különböző természetes hőfoku források fölött rendelkezzék, melyek vegyitése által minden beteg számára a kivánt hőmérsék előállitható, — s alig ismeretes értékes gyógyfürdő, melynek nem volnának oly különböző hőfoku forrásai, — akkor a nyitott tartályokban való hütésnél, minden esetben a zárt csövekben való hütési rendszer sokkal célszerübb és hygiénikusabb. Legjobb persze, ha a hévvizet sem szivattyuzni, sem csövön vezetni nem kell, hanem közvetlenül a forrásból ömlik vagy buzog a fürdőbe, mint pl. a Lukács-fürdő iszapfürdőjében, vagy Szliácson, melyek általánosan elismert gyógyhatásukat kétségtelenül jó részben ezen körülménynek is köszönhetik; de ha már hüteni kell a vizet, legalább oly rendszer alkalmazandó, melynél a hévvizet nem szükséges az atmosphaerikus levegő befolyásának kitenni és más üzemzavarok is elkerültethessenek.

A tanács által tervezett nyilt medencékben való hütés a fürdőüzem szempontjából is elhibázott, mert a lehütés mértéke mindig a vizhasználat mennyiségétől és az időjárástól függne, mely két tényező előre kiszámithatatlan s például meleg nyári napokon, mikor a nagy látogatottság következtében a viz gyorsabban fogyna a tartályokból, mint máskor, vagy meg kellene szüntetni az üzemet, vagy megeshetnék, hogy a vendégek a fürdőben leforráztatnának. A csővezetékekben szabályozható hütés tehát kétségtelenül jobb, habár költségesebb.

(Folyt. kőv.)

Statisztika.

Népesedi mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744 719.

Az elmult héten élve született 445 gyermek, meghalt 277 egyén, a születések tehát 168-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 336 törvényes, 109 törvénytelen; nemre nézve 213 fiu, 232 leány. Halvaszületett 11 gyermek, köztük 7 törvényes, 4 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 31·1.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 19·3, az egy éven felüli lakosságnál: 16·0, az öt éven felüli lakosságnál: 14.4.

A halottak közt volt 153 fi-, 124 nőnemü.

Az év eddigi 20 hetében élve született összesen 9138 gyermek, meghalt összesen 6077 egyén, a születések többlete tehát 3061; a mult év megfelelő időszakában született 9713, meghalt 6302, a születések többlete volt tehát 3411.

Az élveszülöttek közt volt 307 róm. kath., 3 görög kath. — görög keleti, 14 ágost evang, 33 helvét, — unitárius, 87 izraelita, 1 egyéb. Összesen 445. Halvaszületett összesen: 11.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1210 beteget, szaporodás 375 csökkenés 380, maradt e hét végén 1205. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 95 beteget, szaporodás 30, csökkenés 23, maradt a hét végén102. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 712 beteget, szaporodás 305, csökkenés 336, maradt e hét végén 681. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 797 beteget, szaporodás 157, csökkenés 173, maradt e hét végén 781, összesen ápoltak a mult hét végén 2814 beteget, szaporodás 867, csökkenés 912, maradt a hét végén 2769.

Hirek a városházáról.

A fővárosi tisztviselők szabadsága.

A fővárosi tisztviselők szabadságolása tárgyában uj rendszert léptetett életbe a polgármester. Az uj rendet megállapitó rendelet most látott napvilágot s ezzel gyakorlatilag is érvényesült az uj eljárás, mely felszabaditja a fővárosi tisztviselőket a folytonos kérvényezéssel járó kicsinyes kellemetlenségek alól. A rendelet érdekesebb pontjai a következők: 1. Minden hivatalfőnök a jövő évtől kezdve minden év április 1 ig köteles kimutatás alakjában beterjeszteni mindazoknak neveit, kik szabadságra óhajtanak menni. Az idén a határidő a rendelet vételétől számitott 8 nap. 2. A hivatalfőnököket felhatalmazza a polgármester, hogy a mennyiben közszolgálati okból vagy egyeseknek méltányolando érdekében a kimutatásban megállapitott határidőktől való eltérés mutatkozik szükségesnek, az egyes engedélyezett szabadságidők határidejét az illetők között saját felelősségükre felcserélhetik, azonban erről jelentést kell tenniök a nyilvántartás helyessége érdekében. 3. A szóban forgó kimutatásba felveendők a 6 hetes igénynyel biró tisztviselők is. 4. A szabadságra menő tisztviselő és hivatalfőnök eltávozása előtt köteles a nála levő elintézetlen ügyiratokat főnökének átadni. 5. Az év egyébb szakaiban, vagyis a május 1-étől október hó végéig terjedő szabadságidényen kivül igényelt szabadságidő iránti kérés ezután is csak a hivatalfőnök által véleményesen külön bélyeges kérvény alapján fog elintézést nyerni. 7. Fegyelmi vizsgálat alatt állók egyáltalán nem, rendbirsággal sujtottak pedig ezen büntetés évében nem részesülhetnek a szabadságidő kedvezményében. 7. A kiadott, illetőleg engedélyezett szabadságidő tullépése szigoruan tilos.

Kivétel a vasárnapi munkaszünet alól.

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter legujabban két rendelkezést tett, a melylyel a vasárnapi munkaszünet alóli kivételeket a közszükséghez képest megszaporitja. A miniszter ugyanis az ipari munkások vasárnapi szüneteléséről szóló 1901. évi XI

t.-cz. 3. szakasza alapján a belügyi és földmivelésügyi miniszterrel, illetve a Horvát-Szlavon-Dalmát bánnal egyetértőleg kimondotta, hogy robbanékony áruknak a szállitó eszközökből való kirakása és hazaszállitása vasárnapokon, valamint Szent István napján egész napon át végezhető. A rendelet másik része pedig arra ad engedélyt, hogy a kézi zálogüztetekben a zálogtárgyak bezálogositását és kiváltását vasárnapokon déli 12 óráig lehet végezni.

Budapest kórházai.

A kórházi számvevőség összeállitotta a főváros kórházainak tavalyi zárószámadását s a jövő évi budgetjét. A zárószámadás nagyon kedvező. A kórházakra a főváros a legutóbbi időkig minden esztendőben alaposan ráfizetett. 1873-tól 1898-ig 812.492 koronára szaporodot a kórházi alap deficitje. Ezt a deficitet a községi alapból kell megtériteni s a főváros már el is határozta, hogy hat év alatt részletekben megfizeti a deficitet. A régi állapotokkal szemben tavaly már 29.227 korona fölöslege volt a kórházaknak. A kórházak kezelésében 1896 óta látható a javulás. 1896-ban még 125,346 korona, 1897-ben 62.480 és 1898-ban 11.247 korona volt a deficit. 1899 volt az első esztendő, amelyben fölösleggel zárták a számadást. Akkor 22.286 korona volt a fölösleg, amely tavaly még növekedett. A kórházak kedvező financiális helyzetének főoka azonban éppen nem kedvező. A kórház nyert, mert több beteg volt, mint amennyire számitottak. A főváros összes kórházaiban 1,065.998 apolási nap volt, 33.380-al több, mint amennyit előirányoztak. Különösen a Szent Jánoskórházban volt sok beteg. 22.130 ápolási nappal volt több, mint az előirányzat. A kórházak jövő évi budgetje szerint, ha a számvevőség tervezete megmarad, az ápolási dij megint emelkedni fog. Most két korona 56 fillér a napi ápolási dij, a számvevőség tervezete szerint két korona 60 fillér lenne. A kórházak ápolási dijat különösen a Szent László járvány-kórház teszi drágává. A járvány-kórházba szerencsére nincsen annyi beteg, amennyire a kórház be van rendezve. Néha megtörténik, hogy több a személyzet, mint a beteg s egy betegnek az ápolása 3 — 4 forintba is kerül. Az ápolási dijat azonban egységesen állapitják meg s ezért drágitja a Szent László-kórház a többi kórház dijat. A pesti kórházakban egyébként kisebb az ápolási költség, mint a budi kórházakban s a pesti kórházak fölöslegéből fedezik a budai kórházak deficitjét. A számveevőség a pesti kórházak kiadását 2,048.863, bevételét 2,111.279, a budai kórházak kiadását 732.196, bevételét 669.780 koronával irányozza elő. Az ápolási dijak megállapitásánál 1,046.000 ápolási napot vettek számitásba.

A főváros halottai.

Szomoru hete ez a főváros törvényhatóságának. Három derék tagja dőlt ki. *Tatay* Adolf dr., az óbudaiak egyik vezetője, a ki hosszu és lelkiismeretes müködésével sok jó és hasznos szolgálatot tett a fővárosnak s hervadhatatlan érdemeket szerzett Ó-Buda magyarositásának nehéz munkájában.

A másik halott *Hampel* Sándor, a főváros II kerületének volt előljárója, utóbbi időben városbirája, a Ferencz József-rend lovagja, a budai polgári lövészegyesület tiszteletbeli főlövészmestere, törvényhatósági bizottsági tag. A megboldogult szerepet játszott a II kerület társadalmi és politikai életében s alig volt humánus egyesület, a hol ne működött volna.

A harmadik Del *Medico* Ágoston szalámigyáros, a városi ügyek s a budai közélet egyik vezető alakja. Bélgyulladása volt s egy szanatóriumban operálták. Már ez sem segitett rajta s szerdán este meghalt. Sok érdeme van az elhunytnak a magyar ipar terén.

Szatócsok élelmiczikkeket is árulhatnak.

Egyik kereskedelmi és iparkamara azzal a kéréssel fordult a kereskedelemügyi miniszterhez, vajjon azoknak a szatócsoknak, akik italmérési engedélylyel birnak, szabad-e az italmérési helyiségben hideg ételeket kiszolgálni. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter azt felelte most, hogy azok a szatócsok, akik italmérési engedélylyel birnak, élelmi czikkeket iparigazolványuk alapján az üzleti helyiséggel ajtó által összekötött külön helyiségben is kiszolgálhatják. Az ilyen szatócsok erre a czélra külön iparigazolványt váltani nem ta toznak, mert az élelmiczikkek kiszolgáltatásának ez a módja vendéglősipar gyakorlásának nem tekinthető.

Megüresedett állások a fővárosnál.

A tanács Rakita Dezső elhunytával megüresedett I. oszt. tanácsjegyzői és dr. Barta Ödön végkielégitése következtében megüresedett tanács fogalmazó gyakornoki állásokra, valamint az emli ett I. osztályu tanácsjegyzői állásnak fokozatos előléptetés utján való betöltése következtében megüresedhető II. osztályu tanácsjegyzői, I. és II. osztályu fogalmazó gyakornoki állásokra nyilvános pályázatot hirdet. A szabálysze rüen felszerelt folyamodványokat 1901. évi junius hó 22 éig lehet benyujtani a polgármesternél.

Az árvák uj téli gunyája.

Az Erzsébet leányárvaház árvái még 1885/86. évben kapták téli felöltőiket, amelyek a hosszu használat következtében már annyira megróngálódtak, hogy hasznavehetetlenné váltak. A tanács most elhatározta, hogy az árvák számára uj téli gunyáról gondoskodik. Már posztómintákat is szereztek be s a tanács a bemutatott mintákból 50 drb. új téli felöltőnek a házi bizottmány közbenjöttével leendő beszerzésére az engedélyt megadta. A beszerzés költségére 2000 koronát irányoztak elő, s kiemelte a tanács, hogy a szállitás költsége 21.000 koronánál több nem lehet.

A vizvezeték áprilisban.

A vizvezetéki igazgatóság a főváros vizmüveinek mult hónapi állapotáról szóló részletes jelentésével elkészült s azt bemutatta a főváros tanácsának. A jelentés szerint áprilisban a főváros egész területén 4,321.549 köbméter szürt vizet fogyasztottak a

melyből a balpartra 3,226 372 köbméter, a jobbpartra pedig 1,095.177 köbméter jutott. A mult év megfelelő időszakában a főváros egész területén csak 3,560.170 köbméter viz fogyott el, a vizfogyasztás tehát az idén tetemesen emelkedett.

A mágnás fertály kérelme.

A Józsefvárosnak a Muzeum körut, illetve a Nemzeti Muzeum épülete körül elterülő részét évek sora óta «Mágnás fertálynak» nevezi a főváros lakossága. Ennek a környéknek az uri lakossága fordult most kérelemmel a főváros tanácsához. A folyamodók arra kérik a fővárost, hogy a régen nélkülözött Auer világitást rendeztesse be ezen a környéken. A folyamodók nemcsak a saját kényelmükre kérik a jobb világitást, hanem felemlitik, hogy ezt kivánatossá teszi, hogy ezen környéken számos középület van: Országháza, Nemzeti Muzeum, lovarda. Magának a Nemzeti Muzeumnak biztonsága megköveteli a felhalmozott mükincsek védelmére a halvány, vöröses fénnyel égő gázlámpásokat megfelelő világitással helyettesitsék.

Községelyre szorult franczia.

A belügyminister körrendeletben arról értesittte a magyar törvényhatóságokat, köztük a fővárost, hogy a cs. és kir. ház és külügyek közös cs. és kir. ministériumának egyik legujabban kelt átiratából arról nyert értesülést, hogy Franciaországban sem az állami, sem a községi hatóságok községelyezésre alappal nem rendelkeznek s igy a francia állampolgároknak esetleg külföldi hatóságok által nyujtot segély pénzek és előlegek megtéritésére nincsenek kötelezve, miért is az ily összegek visszafizetésére csupán a segélyezettek eltartására kötelezett rokonai szóllitfathatnak fel. A francia törvény ugyanis nem kötelezi a hatóságokat a szegények ellátására s ott ez csakis a társadalom feladata. A belügyminister ennélfogva a törvényhatóságot felhivja, hogy a területén müködő hatóságokat figyelmeztessék, hogy a francia alattvalóknak anyagi támogatása a legtöbb esetben visszatéritlen marad, mi a pénzbeli segélyt vagy előleget nyujtó hatóság anyagi károsodását vonja maga után.

Közgazdaság.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat.

A Magyar Általános Kőszénbánya Részvénytársulat május 30-kán tartotta gróf Teleki Géza elnöklete alatt rendes évi közgyülését. Az üzlet a lefolyt évben kedvezően alakult. A tatai bányák fejlesztése czéljából a társulat kivitelre van utalva, amelynek fokozására, a tatai szén kiváló minősége, valamint a bányák kedvező földrajzi helyzete kiválóan alkalmas. Tatán ez évben a társaság 1,200.000 koronát fordított beruházásokra, minek következtében a jövő évi termelés már nyolcmillió métermázsára emelhető. A tatai bányák teknikai viszonyai megengedik, hogy 1903-tól kezdve már tizmillió métermázsát termeljenek, amely időpontig az ehez szükséges aknák is elkészülnek. Az évi termelés összege a társulat összes bányáiban 9,320.608 métermázsa. Elkelt 6.740.177 méermázsa. Az évi bruttó jövedelem ebből 2 millió 382.517 korona 60 fillér. Ebből levonva leirások és költségeket 1,468.324 korona 79 fillért, továbbá alpsazabályszerü és rendkivüli dotációkra 229.540 korona 87 fillért, marad a közgyülés rendelkezésére 841.006 korona 21 fillér. Inditványozza az igazgatósága, hogy ebből 15 százalék az általános tartalékalapra, az gatóság és tisztviselők jutalékaira 99.540 korona 84 fillér fordittassék s a még fennmaradó 684.651 korona 94 fillér uj számlára vitessék át. A fenti dotációk után a társulat értékcsökkenési fartalékai 1.200,000 korona, általános és kétes követelések tartalékai 840.000 korona s igy a tartalékok összege 2.040.000 korona. A közgyülés az igazgatóság évi jelentését tudomásul vette, a nyereménynek az uj számlára való átvitelét jóváhagyta s az igazgatóság és tisztviselők jutalékaira 99.540 kor. 84 fill. fordi- előterjesztett alapszabály-módositások elfogadtatván, a közgyülés végül beválasztotta az igazgatóságba Palmer Edét, báró Bourgoing Ottót és Fenyvessy Ferenc főispánt. A felügyelő bizottság régi tagjait ujból megválasztották. A közgyülés után az igazgatóság megtartotta alakuló ülését, amelyben gróf Teleki Gézát elnökké, királdi Herz Zsigmondot és báró Bourgoing Ottót alelnökökké választották meg.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) 4% kamatozással,

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcz 57. — VIII., Józsaf-körut 2.

IRODÁI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Telefon **MELOCCO L. BUDAPEST** Telefon.

czementgyár és betonépitési vállalat

Iroda es gyár: III., Ürömi-utcza 24—32.

Ajánl **kitünő minőségü, lassan és gyorsan kötő románczementet és műporland-czementet,** bármely vasuti vagy hajóállomásra szállitva, igen **jutányos árak és jótállás mellett.**

Vállalkozik

saját rendszerü czement-beton-épitkezésekre.

RABITZ ÉS DE BRUYN-féle szabad. épitkező rendszer.

A Magyar Korona országainak kizárólagos képviselői:

Hörcher és Morvay épitési vállalkozók

Iroda: Gyár-utcza 15.

Falak, menyezetek, boltozatok, tetők, padlózatok stb.

Mindez k **tüzbiztosak, könnyüek,** szilárdak, hordképesek, **helytakaritók,** szigetelők (rossz hővezetők), mindennemü férgek, betegségi anyagok, miazmák tovaterjedését akadályozók, nemkülönben repedés-mentesek, **hangtompitók,** minden időjárásnak ellenálló, gyorsan előállithatók és rövid idő alatt száradnak. — **Minden épitkezésben nélkülözhetetlenek.**

Epitésügyhatóságilag engedélyezett 8 ctm. válaszfalak bolthelyiségek és szertárak elkülönitésére, saját külön eljárás szerint.

Magyar gázizzófény

részvénytársaság

Welsbachi AUER KÁROLY dr. szabadalma.

IGAZGATÓSÁG:

Telefon 16—54. **Budapest, VI. ker., Váczi-körut 3. sz.** Telefon 16—54.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény 200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

V. évfolyam Budapest, 1901. junius 9-én. 23. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A főpolgármester.
Buda győzött.
Közélelmezésünk.
Napidijas gazdálkodás.
A kerületi elüljárók budgetje.
Állategészségügyünk.
A marhavásár és közvágóhid.
A hordárok bajai.
Képviselőválasztás.
Budapest fürdő vállalatai. Irta: *Palotai* Rezső főv. biz. tag.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Budapest szakszerű egyedüli intézet

Fehérneműek tisztitásra saját kocsijainkon költségmentesen háztól elvitetnek és haza is szállittatnak.

Mosás előtt a fehérneműek átvizsgáltatnak és szükségesetén kijavittatnak

„Hattyu"

gőzmosó- és tisztitó-intézete

vegyitisztitó és mű-festészet

BUDAPEST,

VII. kerület Gizella-ut 26. szám.

saját gyár.

Elvállal legszebb kivitelre fehérnemű **mosást és vasalást magánosok, szállodák, kávéházak, vendéglők és üzletek** részére. A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

a „Hattyu" gőzmosó és tisztitó intézet igazg.

Vidéki megrendelések pontosan a leirás szerint eszközöltetnek

Megrendelésre a gyár a n. é. közönség rendelkezésére áll.

TELEFON.

A mosás minden chemiai szerek nélkül történik

Most jelent meg!

Cato kutyám

s egyéb történetek.

Irta:

Zsoldos László

Szerző sajátja.

ÁRA 2 KORONA.

Kapható a szerzőnél:

IV., Sarkantyús-utcza 3.

és

a „Magyar Székesfőváros"

kiadóhivatalában.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

V. évfolyam. Budapest, 1901. junius 9. 23. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETESI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A főpolgármester.

A jóléti bizottság legutolsó ülésén *Polónyi* Géza felvetette azt a kérdést, hogy egyik alpolgármester nem vezethet-e ügyosztalyt. Beszéd közben szó volt arról is, nem lenne-e a fővárosra üdvös, ha a főpolgármesteri állást megszüntetnék, illetőleg a polgármesteri állással egyesitenék.

Ez a kérdés nem uj. Sokszor és sok formában felmerült már illetékes helyen is. A főpolgármesteri állásnak Budapesten csakugyan semmi értelme nincsen. A választás formájától eltekintve a főpolgármester semmiben sem különbözik a vármegyei főispántól. De amig a főispánnak megvan az a hivatása, hogy kormányát a megyében történtekről hüen értesitse és mindenről beszámoljon, magát a kormányt szükség esetén képviselje, addig Budapesten erre nincsen szükség.

Nem szólva a sajtóról, amely a főváros minden ügyes-bajos dolgát nyilvánosságra hozza, itt van, itt székel a kormány, itt laknak maguk a miniszterek, az országgyülési képviselők, sőt a törvényhatóságnak is több miniszter tagja van. A kormánynak tehát ezer más módja van arra, hogy közvetetlenebb uton megbizható és hiteles információt szerezzen mindarról, amire szüksége van. A főpolgármesteri állás tehát itt csak szinekura.

Nem szólnánk róla, ha a főváros administrációjára is olyan közömbös lenne ez a mai állapot, mint amilyen közömbös a kormány szempontjából, hogy van főpolgármester vagy nincsen. A nagyközönség, amely a belső szervezetet nem ismeri és amely rendszerint csak a czimek után indul, nem tudja azt, hogy a főpolgármester állami tisztviselő, hogy a főpolgármesternek a tényleges administrációhoz semmi köze sincsen, abba bele nem szólhat, és ügyes-bajos dolgaival rendesen a főpolgármesterhez fordul. Ezer és ezer akta kerül a főpolgármesteri hivatalba, amelynek ott helye nincsen és amelyet iktatás és kiadás utján a főpolgármesteri hivatal kénytelen a polgármesteri hivatalhoz áttenni. Ez az oka annak, hogy Budapesten olyan nagy arányokban kellett szervezni a főpolgármesteri segédhivatalt, amelynek költsége már a főváros budgetjét terheli.

De még ez a költség hagyján. Sokkal nagyobb jelentősége van ennek a dolognak erkölcsi szempontból. A főváros polgármesterének Budapest első személyiségének kellene lennie. Hogy azzá nem lesz, annak főoka ez a szervezet. Hiába intézkedik, közvetetlen nem juthat a kormányhoz, mert a formák megkötik a kezét és arra kényszeritik, hogy a főpolgármester utján érintkezzék bizonyos ügyekben a kormánynyal. De a főpolgármesternek is meg van kötve minden irányban a keze. Mert akármennyi jóakarattal van is, hogy a főváros administrációjat elömozditsa, maga a törvényhatóság is, müködésében bizonyos állami beavatkozást, az autonomiának bizonyos csorbitását véli látni. A nagyközönség pedig nem tudja megérteni, hogyan lehetséges az, hogy mikor ő ügyes bajos dolgával a főváros első emberéhez, a főpolgármesterhez fordul, az kénytelen neki azt a választ adni, hogy: sajnálom, én nem segithetek a maga baján, nekem a dologhoz közöm nincsen, abba én bele nem szólhatok, mert hisz én csak fogalom vagyok.

Erős meggyőződésünk, hogy ugy a főváros, mint a kormány érdekeinek sokkal jobban megfelelne a két állás egyesitése. A kormány több bizalommal fordul és fordulhat Budapest pol-

gármesteréhez és viszont a polgármester is intenzivebb információt adhat a kormánynak. A polgármesternek inkább módjában volna a főváros érdekében az egyes ügyeket a kormánynál előmozditani, másrészt a kormány is a polgármester utján hathatósabban védhetné meg, hathatosabban szerezhetne érvényt az országos érdekeknek.

Hiába. Ennél a két állásnál mai szervezetében nap-nap után megnyilvánul a szállóige igazsága, hogy: „két dudás egy csárdában meg nem fér.“

Hogy az egyesitett polgármester választása milyen módon történjék, ez olyan részletkérdés, amelynek vitatásába ez alkalommal bocsátkozni nem kivánunk. Meg fogják a helyes utat találni akkor, ha a kérdés napirendre kerül. Most általánosságban csak azért akartuk ezeket elmondani, mert mint azt több oldalról halljuk, *Széll* Kálmán kormányelnök s belügyminiszter egészen komolyan foglalkozik a fővárosi törvény sürgős revíziójával. Ebben a revizióban megvalósulva óhajtjuk látni a két állás egyesitését és szükségesnek tartjuk, hogy a közönség véleményében mind jobban meggyökeresedjék az a tudat, hogy Budapestre ez az állapot nemcsak káros, hanem bizonyos tekintetben megszégyenitő is.

Ha az egész világ minden fővárosának elegendő egy polgármester, aki azonban a polgároknak igazán mestere, elég az Budapestnek is.

Buda győzött.

A szerdai közgyülésen a budai bizottsági tagok a budai érdekek harczát vivták meg a közérdek ellen. A haditervet titokban csinálták s igy sikerült többségre vergődve győzelemre vinni a budai érdekeket. A három budai kerület csaknem valamennyi bizottsági tagja megjelent, mig a többi kerületekből nagyon is szórványosan jöttek a városatyák. Egész Budapestet egy tál lencséért megvehették volna a budaiak.

Annyi sokat szónokoltak már a törvényhatóság termében annak veszedelméről, hogy a kerületi érdekeknek föláldozzák az egész főváros közérdekét. Rendesen a budaiak panaszkodnak. Ugy sirták ki maguknak a budai Vigadót is, amelybe kötéllel sem tudnak bérlőt fogni s amely hathatósan közremüködik a háztartás deficzitjének az öregbitésén.

A szerdai közgyülésen csak közvetve volt szó a budai érdekekről. A kövezési szabályrendeletet tárgyalták. A tervezet szerint tizenhárom méter szélességig a burkolási anyag felét fizeti meg az ingatlantulajdonos. Most egy a hatvanas években készült szabályzat alapján az az örületes anomália van, hogy akármilyen anyaggal burkolják az utat, az ingatlan tulajdonos csak a közönséges terméskő árának bizonyos százalékával járul a kiadásokhoz. Számokban kifejezve, a mostani szabályrendelet szerint egy millió korona közmunkához az érdekelt ingatlan tulajdonos ötvennyolczezer koronával járul, a kilenczszáznegyvenkétezer korona pedig a közpénztárt terheli.

Ennek a gazdálkodásnak nagy része van abban, hogy olyan mélyen jutott háztartásuk a deficzit lejtőjén. A főváros rohamos fejlődése folytán alig győzte a burkolási munkák végrehajtását. A számba sem vehető minimális hozzájárulás pedig arra birta az ingatlan tulajdonosokat, hogy minden erővel és minden eszközzel kiforszirozzák az utcza burkolását.

Valóságos küzdelmet vivtak a városatyák minden esztendőben a közmunkák programmjának megállapitásakor, hogy minél többet szerezzenek meg a maguk kerületének. A város pedig kövezett nyakló nélkül, amig végre az idei budget tárgyalásakor odáig jutottunk, hogy a háztartás egyensulyának helyreállitása érdekében minden közmunkát kitörültek a budgetből. Egyik végletből átcsaptak a másikba.

Ezek a viszonyok tették szükségessé az uj kövezési szabályzatot. A tanács már tavaly előterjesztette, de akkor is a budaiak akadályozták meg a letárgyalást s csak éppen általánosságban tudták keresztül hajtani.

Érdekes, hogy milyen hamis érveléssel tévesztették meg akkor is a városatyákat is, a közvéleményt is. Kiszámitották, hogy a kövezési járulék nagyobb lesz bizonyos esetekben, mint az ingatlan egész érdeke. Egy budai szőlőt vettek a számitás alapjául. A szőlő mellé pedig huszonhat méter széles mauthauseni gránittal burkolt bulevardot festettek. Ez volt a számokkal való könnyelmü játék. Hisz ha csakugyan megtörténnék, hogy például a budai hegyek között a város igy épitene meg egy utat, akkor már ugy is teljes az anarkia a városházán s a tanácsot a mélyen tisztelt törvényhatósággal együtt már szállitanák az egyik budai közintézetbe. Teljesen képtelen dolog az. Az még csak megtörténhetik, hogy a protekczió hat méter helyett nyolcz métert erőszakol ki, de, hogy akadjon ember, aki azt csak javasolja is valaha, hogy egy félreeső dülőutat gránittal vagy bazalttal burkoljanak, komolyan venni nem lehet. Ugyanolyan inditvány lenne ez, mintha valaki azt javasolná, hogy Budapest ingatlanait osszák föl a városatyák között, a községi adók és házbérkrajczár egy évi bevételét pedig ajándékozzák oda az óbudai szőlé és földmives egyesületnek.

Hasonló hamis érvekkel hadakoztak a szerdai közgyülésen is. A legképtelenebb s a gyakorlati életben soha elő nem fordulható példákkal dobálództak jobbra-balra.

Pedig fölösleges volt. A jó budaiaknak nem kellett példa, nem kellett argumentum. Ők azzal jöttek, hogy megbuktatják a javaslatot s ezt megteszik, ha egy betüt sem szól senki. Hogy mennyit veszit ezzel a közérdek, azzal nagyon keveset törődtek ezek az urak.

A szerdai akczió különben minket nem aggaszt tulságosan. Lehetetlennek tartjuk ugyanis, hogy a belügyminiszter azt a szabályzatot, ugy, a hogy a budaiak meggyurták, valaha jóváhagyja. Ugy halljuk, hogy a tiszti főügyész hivatalból fogja megfölebbezni a közgyülés határozatát, mert a budaiak formulája károsabb a fővárosra, mint a mostani szabályzat.

Hanem azért hisszük, hogy a törvényhatóság le fogja vonni a tanuságokat a szerdai közgyülésből. Először is tisztán és világosan kidomborodott, hogy a Duna sokkal jobban elválasztja a várost, mint a hogyan a budaiak hirdetik. Világossá lett, hogy a budaiak, az ő folyton, okkal és ok nélkül hangoztatott frázisukkal szólva, annyira érzik a történelmi tradicziójukat, hogy Budapest közérdekei iránt nincsen érzékük. Nyilvánvalóvá lett, hogy a budaiak csak a Duna jobbparti érdekeit ismerik s hajlandók mindenkor és minden arányban ennek a főváros közérdekét föláldozni.

Ezeket a tanuságokat jól meg kell jegyezoie a törvényhatóságnak, hogy érdeme szerint bánhassék el, ha a budaiak megint kiakarnak sirni valamit magunknak.

Itt van mindjárt a katonai ruharaktárhoz vezető ut. Biztos tudomásunk van arról, hogy a budai városatyák szeretnék, ha ennek az állami intézetnek a város pompás utat, csatornát épitene. A Fehérvári-utat is szeretnék megépiteni, még pedig a város költségén. A törvényhatóságnak óvatosnak kell lenni ezekben a dolgokban, óvatosnak kell lenni minden budai dologban, mert ha továbbra is megtüri, hogy a budaiak mindent kivivjanak maguknak, akkor valószinüleg igazsággá lesz a szerdai közgyülés alkalmával a főváros egyik vezető emberének a társalgóban tett az a kijelentése, hogy két esztendő alatt nyakunkon lesz a csőd.

Közélelmezésünk.

A főváros egyik legfontosabb ügye a közélelmezés. Ezt belátta a hatóság is s azért néhány év előtt megépittette a vásárcsarnokokat. Hogy a vásárcsarnokok mennyiben feleltek meg hivatásuknak és rendeltetésüknek, ez alkalommal nem akarjuk fejtegetni. Bőséges alkalmunk lesz még ennek a kérdésnek a megvitatására, mert a központi vásárcsarnok kibővitésének, esetleg uj központi vásárcsarnok épitésének a kérdését többé a napirendről levenni nem lehet.

Ma már mindenki tudja, hogy a központi vásárcsarnok kicsiny. A vásárcsarnoki igazgató egymásután teszi meg jelentéseit, amelyekben a helyzet javitását sürgeti. A vásárcsarnoki igazgatót mint városi közeget csak rálehetne kényszeriteni, hogy az adott kereteken belül boldoguljon, ahogyan tud. De a kibővitést sürgeti, még pedig csaknem fenyegető formában, az államvasutak igazgatósága. A központi vásárcsarnok vasutja ugyanis képtelen a csarnok forgalmát lebonyolitani. Sok bajt és kellemetlenséget okozott már ez s végül az államvasutak igazgatósága is megsokalta s most már nagyon is energikusan követeli a csarnok vasuti perronjának a kibővitését.

Vásárcsarnokainknak minden tekintetben hü képét adja az a jelentés, amelyet a kiküldött bizottság tett. A jelentés a következőket mondja:

A vásárcsarnoki intézmény ügyét szintén alapos és beható megvitatás tárgyává tettük s különösen kiterjeszkedtünk ezen üzem ama kérdéseire, melyeknél anyagi előnyöket véltünk biztositani a fővárosnak.

Meggyőződtünk azonban, hogy a vásárcsarnoki intézmények erős fejlődése az ugyis minimálisra s illetve szorosan a tényleges szükséglethez szabott kiadási tételeknél további megszoritást meg nem tür, sőt ellenkezőleg, mint ez a személyzetnél az eset, további áldozatokat igényel.

A személyzet ugyanis arra a sokoldalu tevékenységre, mely a vásárcsarnokokban felmerül, elégtelennnek bizonyult, ugy hogy már is szükségessé vált megfelelő személyzet szaporitását engedélyezni. Minthogy pedig e kérdésnek tárgyalása alkalmával a szolgálati viszonyok ugyis tüzetes megvitatás tárgyát képezték, ez alkalommal a kérdésnek ujból való megvitatása alól felmentve érezzük magunkat.

A vásárcsarnoki bevételeket fokozni a helybérek emelése által ugyan el lehetne érni, azonban ez idő szerint az ugyis nyomott gazdasági és kereseti viszonyok között, ezt nem tanácsolhatjuk, a fennálló helybéreket különben sem mondhatván egészen alacsonyaknak.

Vizsgálat tárgyává tettük a villamvilágitás házilagos berendezésének rentabilitását és abból a szempontból, hogy vajjon tényleg olcsóbbnak bizonyult-e a házilagos áramfejlesztés, mintha a főváros valamelyik társaságtól venné az áramot.

A vásárcsarnoki helyek általában kielégitően vannak kihasználva s értékesitve, sőt több helyen helyszüke mutatkozik, különösen a központi vásárcsarnokban.

Meg kell azonban emliteni, hogy a mi vásárcsarnokaink jövedelmezőségét rendesen a külföldi hasonló intézményekkel szokás összehasonlitani, a mikor is a mi intézményünk jövedelmezősége a külföldiek mögött marad.

Ennek azonban mélyebben fekvő oka is van s eltekintve attól, hogy a külföldi intézmények olcsóbb kölcsönpénzen épül-

tek, főleg az, hogy nálunk sok olyan rendészeti teendő terheli a főváros hatóságát, melyek külföldön az államot terhelik.

Külföldön a piaci rendészetet, különösen pedig az egyes törvények végrehajtását, az élelmi-czikkek hamisitási ügyét az állami rendőrség ellenőrzi s kezeli. Nálunk mindezt a főváros közegeinek kell végezni, pedig ez jelentékenyen sok munka s a személyzeti kiadásokat nagyban növeli. Más a külföldi intézeteknél a pénzkezelés és ellenőrzés is, t. i. egyszerübb, ami szintén kedvezőbbre billenti a mérleget. Mindezeket tehát mind tekintetbe kellene venni, akkor, a mikor a jövedelmezőség alatt egyszersmind az intézmény prosperitását szeretik érteni az összehasonlitásnál és bizonyos, hogy ilyen alapon a jövedelmezőség is kedvezőbb szinben tünnék fel.

Mindazonáltal a vásárcsarnoki intézmény, nézetünk szerint csak akkor fog még a jelenleginél is jövedelmezőbb lenni, helyesebben valódi hivatását az élelmezés terén akkor fogja mind teljesebben betölteni, ha a központi vásárcsarnok mielőbb kibővittetik s ezáltal a nagyobb forgalomnak különösen a nagybani kereskedés terén elegendő tér biztositttatik, mit most nélkülözünk. Oly követelmény ez, mely nap-nap után mindhangosabban követeli a kielégitést s mit annál gyorsabban kell foganatositani, mert félő, hogy a késedelem a fejlődés megakasztásának illetve a visszafejlődésnek csiráját hordja magában.

A kibővités kérdése, igaz, nem könnyü feladat, annál a jelentékeny anyagi áldozatnál fogva, mely elől a főváros nem térhet ki, ámde ez kétszeresen teszi köteleségévé az intéző köröknek, hogy az adott viszonyok között a legolcsóbb s mégis kielégitő megoldást törekedjenek megtalálni.

Mi a magunk részéről a kibővités lehetőségének s legalkalmasabbnak mutatkozó módjával foglalkozván, arra az eredményre jutottunk, hogy ugy a központi vásárcsarnok fejlődése mint a nagybani kereskedelem kielégitése, valamint az épitkezés olcsósága szempontjából a központi vásárcsarnokhoz amugy is elég közel eső közraktárak volnának felhasználandók, ugy átalakitva ezeket, amint egy izben, mikor e kérdés már napirenden s megvitatás tárgya volt, ez már kontempláltatott, t. i. az egymással párhuzamos raktárakat üvegtetővel összekapcsolni s ez által egy tágas, világos, szellős, közlekedésre, sőt vasuti forgalomra sok tekintetben alkalmas helyet létesiteni, melyen csakis olcsó s egyszerü berendezések létesittetnének, olyanok, aminőket a nagykereskedés, mely inkább tágas és olcsó helyeket kiván, épen igényel.

Ez a megoldás természetesen egy másik fontos kérdés előzetes tisztázását tételezi fel, t. i. az ekképen igénybe veendő közraktárak helyett a közraktári vállalat számára máshol épiteni megfelelő raktárakat vagy a mennyiben ez nehézségbe ütköznék, bevárni a közraktáraknak a létesitendő kereskedelmi kikötőbe leendő telepitését, a mint ezt tudomásunk szerint tervezetik, amikor is az itteni raktárak felhagyhatók volnának.

Megoldásnak a közraktárak igénybevétele szintén nem absolut olcsó megoldás, mert feltételezi a drága raktárak megváltását a vállalattól, de nézetünk szerint még mindig olcsóbb lenne, mint a központi vásárcsarnokot drága ingatlanok kisajátitásával szerzett területekre épiteni.

Nem képezheti feladatunkat e fontos kérdésben végleges megoldás iránt tenni javaslatot, mindazonáltal rámutatni akartunk azon, az adott viszonyok között a leggazdaságosabbnak látszó megoldásra, mely mindenesetre érdemes arra, hogy kivihetősége iránt alapos számitások és tanulmányok tétessenek.

A vásárcsarnok intézmény fejlesztésére természetesen a kerületi vásárcsarnokok továbbépitése és szaporitása által is kell törekedni. S ennek megvitatása alkalmával a kérdésnél is számot vetettünk a szaporitás pénzügyi lehetőségével s ha nemis foglalhatunk állást amellett, hogy a jövőben rendszeres csarnokok helyett csupán fedett vásári helyek létesittessenek, mégis rá kell mutatnunk arra, hogy a már költséges kerületi csarnoktipusok szaporitása mellőzendő volna.

Nézetünk szerint, egyszerü és olcsó vasszerkezetü épületek, olcsó tető-anyaggal fedve, belsőleg pedig szorosan a tényleges szükség által követelt felszerelésekkel berendezve, teljesen kielégitenék a követelményeket, miért is a jövőben csupán ily programm szerint tervezett kerületi csarnokok épitését kellene engedélyezni.

Napidijas gazdálkodás.

A héten a pénzügyi bizottságban is, a jóléti bizottságban is vita tárgya volt a napidijas gazdálkodás. A pénzügyi bizottságba a mérnöki hivatal vitte, a melynek napidijasai járulékai számára nincsen fedezete. Csudálatos egy gazdálkodás folyik a mérnöki hivatal napidijasaival. Készséggel elismerjük, hogy a mérnöki hivatalban bizonyos számu napidijasra szükség van s hogy a mérnöki hivatalban a napidijasokkal való gazdálkodást teljesen megszüntetni sem anyagi, sem adminisztrativ szempontból nem lehet. A napidijas alkalmazásának az a módja azonban, a mely most van gyakorlatban, budgettel biró városban meg nem türhető. A mai állapot ugyanis az, hogy a napidijasok járulékait — hogy az a budget személyi kiadásait ne gyarapitsa — különböző középitkezések költségvetésében számolják el. Minden középitkezésnél szerepel néhány napidijas járuléka, de nem mindig, sőt a legritkább esetben azé, a ki annál a középitkezésnél tényleg közremüködött. Ezek a napidijasok időről időre, közmunkáról-közmunkára élnek. A városházán, ha egy közmunkát befejeznek, egy csomó napidijas járuléka elveszti a fedezetet. A napidijas ott marad, a hol volt, járuléka azonban megint más és más czimen mutattatik ki.

Ez a gazdálkodás veszedelmes a napidijasokra, mert sohasem tudják, hogy mikor szünik meg számukra a kimutatott fedezet és nem verődik-e össze egyik

közgyülésen vagy tanácsülésen olyan többség, mely az ujra kimutatott fedezetet nem akczeptálja. De helytelen a főváros adminisztrácziója szempontjából s. A budget rendes helyéről elvon egy részletet és lehetetlenné teszi a törvényhatóság tagjainak a dolgok helyes megitélését, komoly és alapos megbirálását.

A mérnöki hivatalnak s ennek utján a tanácsnak minden budget összeállitásakor tisztában kell lennie azzal, hogy a következő esztendőben mennyi napidijasra van feltétlen szüksége. Hisz a napidijasok számát a budgetben felvett közmunkák állapitják meg. A mérnöki hivatal, a tanács teljesen tisztában van azzal, hogy a következő esztendőben micsoda közmunkákat fognak végrehajtani, tudja, legalább tudnia kell, hogy a munkák végrehajtására micsoda erőre van szüksége. Nem lehet tehát semmiféle akadálya annak, hogy ezen munkaerő fedezetére szükséges összeget is egyenesen beállitsa a budgetbe. Ez az egyenes, ez a korrekt eljárás. Nem kell rejtekutakat keresni a budget egyes tételei között, hogy kihalásszanak belőle fedezetet. Megmenti a mérnöki hivatalt és a tanácsot évközben nagy csomó fedezeti kimutatástól s a budget hüebb és tisztább képét adja az adminisztrácziónak.

Hallottuk azt az ellenvetést, hogy a napidijasok számának megállapitása azért nehéz, mert a közmunkák évközben fejeződnek be és esetleg a napidijasok felszabadulva csak azért nem bocsáthatók el, mert járulékaikra a budgetben fedezet van. Hát bocsánatot kérünk, de ez nem argumentum. Az, hogy a budgetben bizonyos kiadási összegeket előirányoznak nem kötelezi a tanácsot arra, hogy ezt az összeget kiadja és nem ad senkinek semmiféle jogczimet arra, hogy azt követelje. Ha tehát a fentemlitett eset megtörténik, egyébb szerencsétlenség nem lesz belőle, minthogy ennél a tételnél a zárszámadás megfelelő felesleget fog kimutatni. Ez pedig, ugy hisszük, sem a kezelés, sem a budget szempontjából nem hiba.

Bizunk abban, hogy a főjegyzőnek a mérnöki hivatal ujraszervezésére vonatkozó javaslata meg fogja szüntetni ezeket az anomáliákat és végre rendszeres gazdaság lesz a mérnöki hivatalban is.

Sokkal fontosabb a napidijas gazdálkodásnak az a neme, a melyet a jóléti bizottság tárgyalt. A közélelmezési és közgazdasági osztály megvizsgálására kiküldött al-jóléti bizottság, talán az egyetlen, a mely hivatását nem abból a szempontból fogta fel, hogy neki minden áron megtakaritást kell kimutatnia, még a főváros legvitálisabb érdekeinek rovására is, hanem hogy az ő hivatása egyedül és kizárólag a főváros közérdekeinek előmozditása — azt a javaslatot tette a jóléti bizottságnak, hogy a közvágóhidon néhány napidijas állást szüntessen meg és helyette rendszeres, végleges állást szervezzen.

Nagy volt a müfelháborodás a jólétiben erre a javaslatra. El kell bocsátani a napidijasokat egyszerüen és nem kell helyettök ujabb szervezés. Ez volt a könnyüvérü vélemény. De még ezeket az urakat is megdöbbentette az a felvilágositás, a melyet talán mégis a legilletékesebb ember, a közvágóhid igazgatója adott. Megtudtuk ebből a felvilágositásból, hogy a közvágóhid 7—800.000 forintnyi bevételét kauczió és felelősség nélküli napidijasok kezelik. Nemcsak az összes bevételek fordulnak meg ezeknek a napidijasoknak a kezén, hanem miután az egész igazgatóságban csak két végleges személy van, az igazgató és az ellenőr, ezek valamelyikének szabadságidején, vagy betegsége esetén, még a főpénztár is, a melyben mindig sok ezer forint van, napidijasok keze alá kerül. Bocsánatot kérünk, de ez már nem tréfa. Ezt az állapotot megtürni nem lehet. És csodáljuk, hogy a közvágóhidi igazgató, az osztályvezető tanácsos és a polgármester már eddig is sokkal erélyesebben fel nem léptek ezeknek az állapotoknak a megszüntetése ellen. Mi a leghatározottabban tiltakozunk az ellen a könnyelmü eljárás ellen, hogy a közvágóhidon felelősségnélküli, mindennap elbocsátható napidijasok — a kikben esetleges egyéni jellemükön kivül semmiféle garanciát nem látunk — közvagyont kezelhessenek.

Az egyéni jellem garantiája elég lehet a magánembernek, de nem lehet elég a közvagyonnak és kivánjuk, hogy ezekért a napidijasokért mindennemü anyagi felelősséget is kifejezetten elvállaljanak.

Olyan állapot ez, a melyhez hasonlót a legrendezetlenebb keleti városban sem találunk és teljesen megértjük azoknak az embereknek az aggodalmát, a kik anyagi felelősséggel is tartoznak a majdnem ellenőrizhetetlen s állásuknál fogva pénzkezelésére nem alkalmas és nem hivatott emberekért.

Felhivjuk ez alkalommal erre a visszás állapotra a belügyminiszternek, mint a fővárosi vagyon legfőbb őrének figyelmét. Kérjük a belügyminisztert, ne engedje tovább fajulni a dolgokat s ha már a jóléti szellem lehetetlenné tette a városházán a rendszeres adminisztrácziót, törvényben biztositott hatalmával és jogával élve rendelje el a vizsgálatot. S ha a város autonom hatáskörében nem hajlandó biztositani a közvagyont, megfelelő intézkedésekkel tegye azt meg a kormányhatalom erejével.

Kénytelenek vagyunk nyiltan kimondani, hogy itt mulasztás történt. Mulasztást követtek el azok az urak, a kik tudva ezt az állapotot, megtürték s a kik megengedték, hogy a törvény világos rendelkezése és parancsa ellenére napidijasok kezeljék a főváros közvagyonának egy jelentékeny részét.

A kerületi lőljárók budgetje.

Mult számunkban részletesen közöltük a kerületi előljárók jövő évi budgettervezetét. Függetlenül attól, hogy mit fog csinálni a központ az előljárok tervezetével, sok tanuságot vonhatunk le az adott számokból. Mielőtt a magunk megjegyzéseit hozzáfüznők, itt adjuk azokat a megjegyzéseket, a melyeket egyik kerületi előljáró küldött be hozzánk az adatok kapcsán.

A székesfőváros jövő évi költségvetése — ugymond az előljáró — igen nagy hiányt fog feltüntetni, ha a miniszterelnök által kilátásba helyezett állami támogatás ügye és mérve addig konkrét alakot nem ölt. Attól tartunk, hogy a közjóléti bizottság által előterjesztett igen terjedelmes emlékirat tüzetes letárgyalása nagyon hosszadalmas és komplikált eljárás lesz. Azért részünkről oly inditványnyal állunk elő, melynek letárgyalásához, megfelelő jóakarat mellett egy hét is elegendő.

A székesfőros lakossága a statisztikai hivatal kimutatása szerint az egész ország állami, egyenes és fogyasztási adójának egyheted részét fizet. 700.000 lakos 19 millióval szemben. Mindenki be láthatja, hogy ez az állapot igy tarthatatlan és hogy ilymérvü állami adófizetés mellett a községi adó fölemeléséről szó sem lehet, sem pedig ujabb községi adók behozataláról. E mellett a székesfőváros lakossága maga fedezi a közigazgatási költségeket, mig a megyei közigazgatás költségeit az ország viseli és ehhez egy hetedrészben Budapest lakossága járul hozzá egyenes és fogyasztási állami adójával. A megyei adminisztráczió állami dotácziója kerek összegben 14 millió korona, a mihez a főváros lakossága 2 millió koronával járul hozzá. Téritse meg az ország a 2 milliót, szállitsa le a rendőrségi kvótát 60.000 koronára 20 évre, vegye át a 2 reáliskolát, a két felső leányiskolát és a felső kereskedelmi iskolákat és a fővárosnak, mint ilyennek megélhetése biztositva lesz a 30 milliós uj kölcsön ujabb kamatterhével is.

Ezeket mondja egyik kerületi elöljárónk. Sok, nagyon sok benne az igazság. A számok megdönthetetlen erővel támogatják minden szavát. Ámde arra sem lehet kilátás, hogy ez egy hét alatt megvalósulhatna. Tudjuk, hogy a javaslat megvalósitásához törvény kell, törvényhozásunknak pedig annyi a maga baja, olyan sok még a tennivalója s olyan rövid már az ideje, hogy lehetetlen még hinnünk is abban, hogy a megfelelő törvényjavaslatokat a törvényhozás letárgyalhassa.

Pedig valamit tenni kell. Az előljárók több mint másfél millió koronával kérnek többet a jövő évre, mint a mennyi az idei évre előirányozva volt. Pedig a mint a részletes adatokból meggyőződünk, már a kerületi előljárók is komolyan számoltak a főváros szomoru pénzügyi helyzetével s csak a legszükségesebbet vették föl a tervezetbe.

Ha figyelembe vesszük, hogy a központ szükséglete is ugyanabban az arányban növekedett, min a kerületeké, ha tekintjük, hogy a bevételek óriási mértékben csökkenni fognak, mert az idén van a három évre szóló uj házbéradó bevallás és az idén a házbérjövedelem legalább husz százalékkal kisebb, mint volt három év előtt, akkor megdöbbenve kérdezzük, hogyan fogják megcsinálni Budapest jövő évi budgetjét.

Jó lélekkel mondhatjuk, hogy a kerületi elüljáróságok tervezetében egy fillér fölösleges kiadás sincsen. Ha tehát a központ redukálja, ugyanazt a munkát fogja megismételni, a melyet a törvényhatóság az idei budget megállapitásakor produkált, a mikor a deficzit eltüntetése végett a legsürgősebb és legszükségesebb közmunkákat egyszerüen kitörölte. Végül a tételeket kitörölni könnyü mesterség. De az mégis csak képtelen helyzet s abban a főváros közönsége nem nyugodhatik meg, hogy a halaszthatatlan közmunkákat számtani müveletek kedvéért mellőzzék. A nagyközönségnek is meg vannak a maga jogos követelései s jogosan követeli azoknak a respektálását.

Állat-egészségügyünk.

A főváros állategészségügyét a lehető legnagyobb és legkomolyabb veszedelem fenyegeti. Az állategészségügy államositásakor a főváros illetékes tényezőinek és különösen a polgármesternek a leghatározottabb és legerélyesebb közbenjárásra volt szükségük, hogy Budapestet az államositástól részben megmentsék. Az államositás Budapesten tényleg csak részben hajtatott végre és a fővárosnak megmaradt az a módja, hogy ugy is mint hatóság, ugy is mint az állategészségügyi közintézményeknek, a szarvasmarha és sertésvásároknak, a közvágóhidaknak tulajdonosa maga gondoskodjék az állategészségügyről. De ha a jóléti szelleme adminisztratiónk vezetésében továbbra is kerékkötőként szerepel, ugy nagyon könnyen meglehet, hogy azt a kevés előnyt, amelyet a polgármester közbenjárására a vidékkel szemben a főváros nyert, a közel jövőben el fogja veszitenі.

A főváros állategészségügyi szolgálatában is a napidijas rendszer az uralkodó. Eddig is sok baj volt vele, de az államositás előtt csak megéltek, mert a községekben az állatorvosok még olyan jövedelmezésre sem tarthattak számot, mint Budapesten, a napidijas alkalmazás mellett. Az állategészségügy állami szervezésekor azonban az államot nem jóléti bizottság kormányozta. Az állam a tényleges viszonyokat vehette figyelembe, nem kötötte meg a kezét egy minden áron szerepelni és rombolni akaró bizottság és az államositáskor az állatorvosoknak olyan jövedelmet biztositott, amely több a fővárost régen szolgáló állatorvost arra birt, hogy itt hagyják a fővárost és állami szolgálatba szegődjenek.

Ugy hallottuk, ujabban még négy állatorvos szándékozik itt hagyni a fővárost s a főváros vagy teljesen képtelen lesz az állategészségügyi szolgálatot teljesiteni, vagy kénytelen lesz egyenesen az állatorvosi iskola padjáról alkalmazni orvosait. Hogy ez mekkora veszedelem, hogy ez a fővárosra anyagilag is menynyire hátrányos lesz, fölöslegesnek tartjuk bővebben indokolni. Hisz az állapot nem fog sokáig tartani, mert ha a főváros nem fog kötelességének megfelel in

ugy a kormány, amely kisebb alkalmat is szivesen ragad meg az autonóm jog konfiskálására és az államhatalom bövitésére, Budapesten is államositani fogja az állategészségügyet.

A törvényhatóságnak egyetlen mentsége, hogy illetékes helyről nem világositották fel kellően a küszöbön levő veszedelemről és nem magyarázták meg nyiltan, hogy nem mindig az a jó gazdálkodás, amely pillanatnyi megtakaritásokat mutat. Elvárjuk és megkivánjuk, hogy a hatóság gondoskodni fog arról, hogy a viszonyok megfelelő változtatásával a közelgő veszélynek elejét vegye, hogy a törvényhatóságot felvilágositva, nyiltan és energikusan fogja megvédelmezni a főváros autonomiáját és anyagi érdekeit.

A marhavásár és közvágóhid.

A jóléti bizottság tudvalevőleg azért alakult, hogy mindenáron lefaragjon a budget egyes tételeiből, nem tekintve, hogy a főváros általános közérdeke megengedi-e a lefaragást vagy sem. Fölosztották az ügyosztályokat az albizottságok között, hogy annál alaposabban megvizsgálhassák az egész administrációt. Az albizottságok müködésükről már nagyrészt beszámoltak s most már mindenki előtt világos, hogy a jóléti bizottság kitüzött czélját megvalósitani nem tudja.

Mindössze talán három napidijast találtak fölöslegesnek a kutató albizottságok. Csak egy albizottság akadt, amely egész terhével ráfeküdt az iskolák a, ugy hogy a jóléti bizottság végeredményében csak az iskola, a kultura rovására tud valamit megtakaritani.

Az az albizottság, amelyet a közélelmezési ügyosztály s a hozzátartozó intézmények megvizsgálására küldtek ki, sokkal helyesebb irányban kutatott. Azonnali megtakarítást ugyan nem tudott fölmutatni, hanem homlokegyenest az iskolaügyeket vizsgáló albizottsággal kimutatta, hogy a helyes adminisztráczió, a fővaros anyagi érdeke nem azt követeli, hogy közintézményeink kapuját becsukjuk, hanem ellenkezőleg azokat helyes irányban fejlesztve intenzivebb módon használjuk ki.

Egyedül és kizárólag ez a helyes ut s ha a főváros boldogulni akar, ezen az uton kell haladnia. A haladást nem akadályozhatja meg az, hogy pillanatnyi hasznot, jobban mondva megtakaritást nem lehet kimutatni. Közintézményeink megvannak, azokba milliókat fektettünk s ha a befektetett milliónknak a kamatát látni óhajtjuk, akkor közintézményeinket ugy kell fejlesztenünk, hogy a jogos igényeket kielégithessék.

Ez az albizottság nemcsak közvetlen megtakaritást nem hoz javaslatba, hanem a többek között a szarvasmarhavásáron és közvágóhidon nagyobb arányu befektetéseket kiván tenni. A válasz természetesen az volt, hogy nincsen rá fedezet, hacsak a kölcsönpénzekhez nem akarunk nyulni.

Ez nem kifogás. Tessék kölcsönpénzből fedezni a befektetéseket. Pénzügyi politikánknak eddig éppen az volt a legnagyobb hibája, mondhatjuk mulasztása, hogy a kölcsönpénzeket nem jövedelmező befektetésekre használták föl. A kölcsönpénzeket jogosan nem is lenne szabad más czélra fölhasználni, mint jövedelmező közintézmények létesitésére és fejlesztésére.

Az albizottság igazán alapos munkát végzett s a fővá os egyik legnagyobb közintézményéről, a szarvasmarhavásárról és közvágóhidról, a következőket mondja:

A szarvasmarha közvágóhid és szarvasmarha vásári intézmény jelentékeny jövödelmet hoz évenként a fővárosnak, a főváros ugyszólván évenkint jelentékeny áldozatokkal ujabb és ujabb beruházásokat tesz s még több éven át a jövőben is kénytelen lesz tenni. Különösen a marhavásártér az, melyet minden tekintetben fejleszteni s modern berendezésekkel a kereskedelmi forgalomnak, különösen a külfölddel szemközt biztositani kell s e szempontból nem lehet tagadni, még számos beruházás eszközlendő.

A vásártér nagy része még nincsen ellátva állategészségi szempontból kifogástalan burkolattal, az istállóterület pedig, mely ugyszólván egyáltalán kövezetlen, mihamarabb burkolandó lesz.

Az istállók nagy része fából van oly állapotban, mely szigorubb követelményeket nem elégit ki. E miatt valamely fellépő ragály esetén beláthatatlan károkat szenvedhet a főváros. Helyettük falazott istállók épitése elengedhetlen követelmény.

Pedig a marhavásártéri istállók rentabilis befektetést képeznek még ama csekély istállódij mellett is, mely jelenleg szedetik t. i. darabonkint és naponkint 10 kr.

Minthogy pedig még ez idő szerint is istálló-szükség mutatkozik, ugy, hogy nagyobb felhajtásoknál az állatok jelentékeny része nyilt aklokban a szabad ég alatt van elhelyezve, a mi állategészségi, de az állatok védelme s a budapesti vásár niveja szempontjából sem türhető, minthogy továbbá pénzügyi okokból is helytelen az állatoknak aklokban való elhelyezése, mert ez tán kevesebb dij jár t. i. naponkint s darabonkint csak 5 kr., ennélfogva már csak a bevételek fokozása szempontjából is oda kell törekedni, hogy megfelelő istállók álljanak rendelkezésre.

A borjuvásár számára vásári csarnok és istállók épitése a marhavásártéren, szintén olyan követelmény, melylyel a főváros már évek óta ugyszólván tartozásban van. Pedig ez az istállóépités mellett felhozott indokoknál fogva ugyancsak rentabilis, sőt jelentékeny jövedelmet hajtó beruházást képez.

Az intézeti személyzet nemcsak kielégitően, hanem szinte tulságosan van kihasználva, mert kora reggeltől estig folytonosan teljesit szolgálatot.

A személyzet javadalmazása bizonyos tekintetben javitandó volna s egyuttal az e helyütt még fennálló dijnoki állások megszüntetendők s végleges állásokkal pótlandók. Nem engedhető meg ugyanis, hogy ily fontos intézetben, hol oly jelentékeny pénzforgalom van, ideiglenes személyzet kezeljen pénzeket s nevezetesen naplókat, szóval végezzen érdemleges munkát, melylyel felelősséggel tartoznék.

A közvágóhidon az állatorvosok nagy része szintén ideig-

lenes s nem megfelelő javadalmazásu, segiteni tehát az e tekintetben fennálló bajokon is kell.

Ez irányban azonban nem teszünk javaslatot, mert az épités alatt álló sertésközvágóhid és sertésvásári intézmény szervezése alkalmából a szarvasmarha közvágóhid és vásári szolgálat szervezése is küszöbön áll, ugy, hogy mind e hiányokon ennek keretében lehet majd segiteni.

A főváros állategészségügyi s állatorvos szolgálati viszonyainak tanulmányozásából kifolyólag rá kell mutatnunk arra, hogy a központban az állategészségügyi központi igazgatásban véleményező állatorvosi szakközeg hiányzik. Ennek nemcsak az állategészségügyi igazgatás és rendészet, hanem az állatorvosi szakszolgálat központi felügyelete s ellenőrzése terén is meg van a fontossága.

E régen érzett hiányon volna hivatva segiteni egy közp. állatorvosi hivatal felállitása, mely irant a VIII. ügyosztály, az állatorvosi szakszolgálat országos államositása alkalmából tett is már javaslatot, melynek tovább tárgyalása azonban függőben maradt. E központi hivatal szervezése tehát ujból napirendre volna tüzendő.

Megvitatás tárgyát képezték az állatvásárokon a közvágóhidon fenálló dijak is, hogy vajjon nem lehetne-e ezek emelésével a főváros jövedelmeit szaporitani.

Minthogy azonban tudomásunk szerint a készülő s már közelebb tárgyalás alá kerülő uj szabályrendeletben a dijak is revisió alá fognak vétetni, ez alkalommal e tekintetben sem teszünk javaslatot, csupán annak a véleményünknek adunk kifejezést, hogy nézetünk szerint ugy a vásár, mint az istálló, nemkülönben a vágódijak minden káros kihatás nélkül felemelhetők volnának. Megjegyezzük, hogy a külföldi hasonló intézetekben fizetett ezen dijak általában magasabbak a mieinknél.

Különösen áll ez az istálló-dijakra, melyekről az ülésünkben jelenvolt h. közvágóhidi és marhavásári igazgató maga jelentette ki, hogy 10 krról 20 krra való felemelésük a felek érzékeny megterhelése nélkül könnyen lenne eszközölhető.

Tekintve pedig, hogy istállódijak czimén évi mintegy 80.000 frt bevétel éretik el, a dijnak megkétszerezésével a bevétel minden nehézség nélkül szintén megkétszeresithető.

A szarvasmarha közvágóhidon a mesterséges hütésnek, a villamvilágitásnak s a vizszolgáltatásnak modern berendezései, jóllehet a közgyülés ezt már régebben elhatározta, sőt a gépberendezések iránti nyilvános versenytárgyalás is megtartatott, noha nem kielégitő eredménynyel, még mindig nincsenek meg.

Minthogy pedig ezen berendezéseknek létesitése esetére, az akkori számitások szerint, mintegy 70.000 korona tiszta jövedelem mutattatott ki a főváros javára, ennélfogva ezen rentabilis beruházások létesitése nem csupán az intézet fejlesztése szempontjából, hanem pénzügyi okokból is mielőbb volna végrehajtandó.

A hordárok bajai.

A hordárok legutóbb nagygyülésen vitatták meg ügyes-bajos dolgaikat, kedden pedig a közrendészeti bizottság tárgyalta a hordárok uj szabályzatát, a melynek az a hivatása, hogy a hordárok megélhetését jobban biztositsa s ezzel megbizhatóbb hordárokat neveljen. A szabályrendelet legfontosabb intézkedése hogy a hordárokat megszabaditja a vállalkozóktól s ezután a vállalkozók nem kereskedhetnek hordárokkal, hanem minden hordár maga kap iparengedelmet s rendszámot.

Most ugyanis öt vállalkozás van. Két magánvállalkozás és három egyesület. Az öt vállalkozó kapja az iparengedelmet s azok adják természetesen busás jövedelem mellett albérletbe. Budapesten ez idő szerint ezeregyszáz hordár van. Ebből az egyik vállalkozónak van négyszáz, háromnak két-kétszáz s egynek száz hordárszáma. Ezeknek a vállalkozásoknak az erejét az adja meg, hogy a régi szabályzat a hordároktól olyan kauciót követel, a melyet a szegény hordár maga le nem tehet és kénytelen a vállalkozó segitségét igénybe venni. A vállalkozók azonban még tovább mentek. Ők osztották ki a hordárok között az állomáshelyeket.

Ezeket az állapotokat tovább fönntartani és megtürni nem lehetett s a rendőrség dolgozott ki uj szabályzatot, a melyet megküldött a fővárosnak is. A rendőrség nagyon radikálisan akart elbánni a vállalkozókkal s meg akarta szüntetni a már kiadott engedelmeket is. A mai ülésen azonban konstatálták, hogy ezt a radikális s kétségtelenül leghelyesebb megoldást az ipartörvény nem engedi meg. Megnyugodtak tehát abban, hogy kimondották, hogy a jövőben vállalkozónak vagy egyesületnek nem adnak rendszámot, hanem csak a magánembernek. Az állomáshelyek beosztását pedig a rendőrség végzi. A kauciót ötven koronában az iparengedelem díját pedig 4 koronában állapitották meg, hogy a hordárok ne szoruljanak a vállalkozókra. A bizottság azt hiszi, hogy igy is aránylag rövid idő alatt megbuktatja a hordárvállalatokat, mert a hordárok a saját érdekükben ott hagyják a vállalatokat és személyesen fogják megváltani az iparengedelmüket. Gonda Dezső dr. felszólalására biztositották ezeknek a kis embereknek, hogy ipartársulatot vagy egyesületet alakitsanak, de kiszolgáltatva nem lesznek semmiféle vállalkozásnak.

A hordárok számát a bizottság egyezerszázban állapitotta meg. Ez kissé sok, különösen azért, mert a szabályzat szerint a tanács szükség esetén minden nagyobb tárgyalás nélkül felemelheti a számukat. Sokkal helyesebb lett volna, ha Máltás Hugó rendőrtanácsos javaslatára nyolczszázban állapitják meg a hordárok számát. A czél csak az lehet, hogy a hordároknak a megélhetést biztositsák s igy Budapesten is föltétlenül megbizható hordárok álljanak a közönség rendelkezésére.

A rendszámokat a rendőrség adja ki. De hogy a protekczió tolakodását s a rendszámokkal való üzérkedést megakadályozzák, nagyon helyesen kimondották azt is, hogy a rendőrség a jelentkezés sorrendjében köteles kiadni a rendszámokat.

Hogy ez a kikötés az életben igazságtalanságokat ne teremjen, megengedték, hogy azoknál, akiknek nagy családot kell eltartaniok, a rendőrség kivételt tehet. A megbizhatóság érdekében jó lett volna, ha azt a kivételt tágabbra fogják s kimondják hogy a családos emberek előnyben részesülnek a fiatalemberek mellett.

Heves vitát provokált Matuska Alajos alpolgármesternek az a kivánsága, hogy a szabályrendeletbe világosan vegyék be, hogy a községi és állami intézmények területén a hordárok állomás helyet nem kaphatnak s ott, a hol a hordárszolgálat hatóságilag van szervezve, mint a pályaházakban és a vásárcsarnokokban a hordárok megbizást nem vállalhatnak. Ezt a megszoritást csakugyan fontos közérdek követeli.

A közérdek szempontjából megtiltották a hordároknak a képviselőházi, főrendiházi, szinház, orfeum s hangversenyjegyekkel való üzérkedést.

A rendőrség azt kivánta, hogy a hordároknak tiltsák meg, hogy üzletszerüen lakásadással és lakásközvetitéssel foglalkozzanak. A rendőrség képviselője a gyakorlatból vett több adattal erősitette a kivánság jogos voltát. A bizottság hozzá is járult, de az esetleges félreértések, félremagyarázások és zaklatások megakadályozása érdekében hozzáfüzte, hogy az ezekre vonatkozó megbizásokat elfogadhatja. A szabályzat tárgyalását különben nem fejezték be s legközelebb folytatják.

Képviselőválasztás.

A fővárosban is kezdik bontogatni a képviselőválasztási lobogókat. Budapesten a képviselőválasztás már hosszu idő óta csak személyes harcz. A politika nagyon kis szerepet játszik a főváros képviselőválasztásokon. Budapestnek mind a kilencz kerütete kormánypárti s a választás csak azokban a kerületekben komoly, amelyekben két szabadelvü párti jelölt küzd egymás ellen.

A választás a legzajosabb előreláthatólag a Lipótvárosban lesz, ahol a mostani képviselő *Mezei* Mór és *Sándor* Pál küzdenek a mandátumért.

Megkezdék már az akciót. Szerdán volt a Sándor Pál párt zászlóbontása, amelyen a kerületi választó polgárságának szine-java ott volt.

Az ülést Horváth Elemér min. tanácsos, az osztrák-magyar bank alkormányzója, nyitotta meg, utalva a legközelebbi országgyülési cziklusra váró nagyjelentőségü közgazdasági feladatokra, amelyek elengedhetetlenné teszik, hogy *az iparos- és kereskedő-osztály a törvényhozásban méltóképen legyen képviselve*, különösen, hogy a székesfőváros V. kerületének kereskedő legyen a képviselője. A nagy tetszéssel és helyesléssel fogadott megnyitó beszéd után Mauthner Adolf nagykereskedő inditványára egyhangu lelkesedéssel *Horváth* Elemért kiáltották ki a párt elnökének. *Horváth* Elemér lendületes beszéddel köszönte meg a bizalmat, a pártot hivatalosan megalakultnak jelentette ki és kitartásra buzditotta a párt tagjait. Az elnöknek *Busbach* Péter mondott köszönetet, hogy a párt vezetésére vállalkozott. Ezután dr. *Glücksthal* Samu, a párt jegyzője, tett jelentést az előkészitő bizottság eddigi müködéséről. Végül az elnök inditványára *Széll* Kálmán miniszterelnöknek a következő üdvözlő táviratot küldték:

A budapesti-lipótvárosi szabadelvü Sándor-Pál-párt ma délután hivatalosan megalakulván, első és kedves kötelességének tartja, hogy nagyméltóságod előtt törhetetlen ragaszkodásának és odaadásának adjon kifejezést. Pártunk siet csatlakozni azokhoz, akik nálát és köszönetet mondanak excellenciádnak azért a megmérhetetlen bölcsességért, a melylyel az ország politikai békéjét megteremtette s hazánk kormányzatát vezeti a tiszta, hamisitatlan szabadelvüség utján, a jogtisztelet és a politikai legmagasabb etika fegyvereivel, a fényes sikerek szakadatlan lánczolatán keresztül. Ezen az uton nagyméltóságodat változhatatlan ragaszkodással követjük és mai gyülésünk határozatából lelkesen üdvözöljük. *Horváth* Elemér pártelnök. Dr. *Glücksthal* Sumu pártjegyző.

Budapest uj fürdővállalatai.

Irta: *Palotai* Rezső főv. biz. tag.

(Folytatás.)

Igen érdekes lesz most azon főkérdést megvilágitani, hogy a tervezett uj Artézi fürdő ellátására egyáltalában elegendő vizet szolgáltatna-e az Artézi kut s hogy tulajdonképen mekkora vizmennyiség volna szükséges ezen fürdők számára, melyeket a tanács az Artézi fürdő telepén elhelyezni kiván s a jövedelmezőségi számitásának alapjául vesz; ezek:

Egy nagy thermálfürdő, egy meleg és 2 langyos medenczével; 24 külön gyógyfürdőkabin ugyanannyi vörös márvány medenczével (kőfürdők); 30 luxus kádfürdő; egy férfi és női társasfürdő 3—3 medenczével; egy nagy nyitott uszoda 2 medenczével. Ezek volnának az uj Artézi fürdőben berendezendők s e szerint a szükségelt vizmennyiséget elég pontosan lehet kiszámitani:

a) A nagy thermálfürdő főmedenczéje 15 m. hosszu és 16.50 m. széles, tehát 247.5 négyzet m. térfogatu, egyszeri megtöltéséhez 1.15 m. mélyre szükségelt vizmennyiség 331 köbméter; látogatottsága a jövedelmezőségi számitásban naponként átlag 840 emberre van felvéve s igy a legprimitivebb hygienikus követelménynek megfelelve, oly hozzáfolyásról kellene gondoskodni, mely által a viz nap közben legalább egyszer megujul. Szükségeltetnék tehát 2 szer 331 köbméter egyenlő 662 köbméter,

A thermálfürdő két langyos medenczéjének mérete nem közöltetett és mert az ilyen medenczék nagysága bizonyos határokhoz nincs kötve, tehát nem vehetem számitásba.

b) A 24 gyógykabin elnevezése alatt értendők a kőfürdők: ezek szokásos mérete 4 négyzet méter, a viz mélysége legalább 1.15 m., egy fürdő megtöltéséhez szükségeltetik tehát 4.60 köbméter, 24-hez 110 köbméter; a tanács a jövedelmezőségi számitásban átlagos 4-szeri napi használatot vesz fel, tehát a szükségelt vizmennyiség 4 szer 110 köbméter 440 köbméter.

c) A 30 luxus kádfürdő a 0.75 kbm. ürfogattal bir, a tanács szerint szintén napi 5-szörös használat mellett szükségeltetnék 150 szer 0.75 kbm. 112.50 köbméter

d) A két nagy társasfürdőről, 3—3 medenczével, ugyan méret közölve nincs, de a szükségelt nagy vizmennyiség folytán a számitásból nem hagyható ki s ezért minimumként kell feltételezni, hogy legalább annyi viz lesz szükséges ezen 2 társasfürdő összesen 6 medenczéjének megtöltéséhez és hozzáfolyásához, mint amennyi a fentemlitett thermálfürdő egy főmedenczéjében — 662 köbméter.

e) A nagy nyitott uszoda 2 medenczével terveztetik; méret nincs. Tekintettel arra, hogy a Császárfürdő és Lukácsfürdő uszodái között a Császárfürdő fedett női uszodája a legkisebb, ennek méretét veszem alapul. Ámbár csak fedett női uszoda, mig nyitott férfi uszodák 2—3 szor is nagyobbak. A Lukácsfürdő férfiuszodája 8000 köbméter, a Császárfürdő férfiuszodája 15,000 köbméter, a Császárfürdő női uszodája 334 köbméter vizet tartalmaz. Feltéve, hogy az Artézi fürdő két uszodamedenczéje összesen nem lesz nagyobb, mint a Császárfürdő egy női uszodamedenczéje, legalább 334 köbméter viz szükségeltetnék a megtöltéshez és ugyanannyi napközt való hozzáfolyásra, összesen 668 köbméter.

Ehhez számitandó még a langyos zuhanyok számára legalább 200 köbméter.

Összesen a napi ásványviz szükséglet 2744.50 köbméter.

Ez azonban csak az átlagos szükséglet, mig a tényleges szükséglet másképen alakul. A tanács minden kabin számára 4 és minden kádra 5-szörös napi használatot számit s talán kikerülte figyelmét, hogy a látogatottság nyáron sokkal nagyobb mint télen. Hogy 4, illetőleg ötszörös évi átlag elérhető legyen, szükséges volna, hogy a 100 napra terjedő fürdőidény alatt kb. 2-szer annyian látogassák a fürdőt, mint amennyi az évi átlagban, sőt miután nyáron is vannak hüvös esős napok, tehát szép időben még többen. Csak nem képzelheti valaki, hogy majd nyáron elküldik a fürdővendégeket, hogy jöjjenek inkább télen, s a 4—5-szörös átlagot majd ugy el lehet érni! Azonban az Artézi kut egész vizszolgáltató képessége, ha éjjel-nappali vizmennyisége összegyüjtetnék, csak 760 köbméter, mig a fentkimutatott évi átlagban számitott napi szükséglet is már három és félszer nagyobb, mint amennyi rendelkezésre áll.

A nyári évadban az átlagos látogatottság kétszeresét kell feltételezni, s ha a közös medenczékbe azért nem is bocsátanának be több vizet, ami csak tisztasági és egészségi szempontból volna hátrányos, de a kő- és kádfürdőket minden vendég számára mégis kikerülhetlenül ujra kellene megtölteni, mi által e vizszükséglet 552.50 köbméterrel, vagyis 3297 köbméterre emelkednék. Ezzel szemben az Artézi kutból rendelkezésre áll 760 köbméter s igy a hiány 2537 köbméter ásványviz volna naponként a nyári idényben. S ez igen mérsékelt számitás, mert a thermálfürdő 2 langyos medenczéjét, az ülőfürdőket, a közös medenczékbe való nagyobb vizfolyást, a langyos zuhanyoknak a nyáron nagyobb igénybevételét fel sem vettem, melyekkel együtt a hiányzó ásványviz-mennyiséget legalább 3000 négyzetköb-re kell becsülni.

Ezen a bajon semmiképen sem lehetne segiteni, mert tegyük fel, hogy a helyzet kényszerében a tanács a hiányzó ásványviz-mennyiséget városi vezetékvizzel kivánná pótolni, akkor, lévén egy köbméter vizvezetéki viz ára 16 fillér, ezen 3000 köbméter naponként 480 korona kiadást okozna az idény alatt. Hozzászámitva még a viz felmelegitési költségeit, mert a rendelkezésre álló 760 köbméter 73 fok C. Artézi viz vegyitésével nem lehet 3000 köbméter hidegvizet a kivánatos fürdőmelegre felheviteni, e kiadások ugyancsak jelentékeny rést ütnének a főváros budgetjében. Az uszoda épitésének esetleges elejtésével szintén nem lehetne segiteni a bajon, mert ez csak 668 köbméterel csökkentené a napi vizszükségletet, a vizhiány tehát még mindig kb. 2332 köbméter maradna, ellenben az uszoda elhagyásával a 15.000 korona uszoda-bevétel, a jövedelmezőségi számitásból is elesnék, mely összeg, mint azt a következő pontban leszek bátor kimutatni, a jövedelmezőségi számitásban az egyetlen reális tételnek tekinthető.

Oly esetleges ellenvetésnek megvitatásába, hogy a vizvezetéki dijat a főváros önmagának fizetné, talán nem szükséges bocsátkoznom, mert nem lehet közömbös, hogy a főváros ily módon a vizvezetéknek legnagyobb fogyasztójává válnék. Már ezen 3000 köbméter naponként érzékenyen megterhelné a vizmüvek vizszolgáltatási képességét s ha hozzá vesszük még a tanács másik két fürdővállalat tervét, a Rudasfürdő és a Sárosfürdő hasonló méretekben szándékolt felépitését, mely fürdők forrásbősége az Artézi kuttól nem sokkal különbözik, akkor a főváros alighanem azon furcsa helyzetbe jutna, hogy gyógyfürdő vállalatainak ellátására még egy nagy uj vizmüvet Káposztás-Megyeren volna kénytelen létesiteni.

Na de a vizvezetéki vizzel való ellátása a fürdőknek nem csupán financiális szempontból elvetendő, mert hiszen arra minden más város alkalmasabb hely volna, mint Budapest, hol annyi nagy természetes ásványvizfürdő van, hanem azért is, mert a gyógyfürdők tulajdonosai és a kormány sem maradnának közömbös szemlélői annak, hogy a város fürdővállalatainak kezelése miképen történik s különös sulyt fektetnének arra, hogy a fővárosi tanács a fürdőknek milyen vizzel való ellátását köztudomásra hozza s minden olyan eljárástól tartózkodjék, mely a gyógyfürdői jelleggel össze nem fér.

Ismétlem, miszerint én jól tudom, hogy ma a tanácstól tánácstól távol áll azon szándék, hogy épitendő fürdőit mással, mint természetes meleg ásványvizzel ellássa, hanem szükségesnek tartottam annak végső konzekvenciáit kimutatni, melyek bekö-

vetekeznének, ha az Artézi fürdő a tervezett mértékben építtetnék, melyek messze felülmulják az Artézi kut vizszolgáltatási képességét.

Hasonlóképen áll ez a Rudasfürdő és a Sárosfürdőre vonatkozólag. A Rudasfürdőben 1090 kbm., a Sárosfürdőben legfeljebb 924 köbméter forrásviz van rendelkezésre, a mi nem elegendő arra, hogy ott milliókat igénylő beruházásokat létesitsenek. A mi különösen a Sárosfürdőt illeti, a közmunkák tanácsa érte 981.768 korona vételárt követel; ezen árból 864.000 korona tisztán a Sárosfürdő forrására esik, a többi az épitésre szánt telekre. A telek értékét nem kivánom kétségbe vonni, de a forrást 486.000 koronával nagyon is drágának tartom.

(Folyt. kőv.)

Hirek a városházáról.

Választás.

A tanács legutóbbi ülésén a következőket választotta meg: I. osztályu fogalmazónak: *Déri* Ferenczet, *Marher* Aladárt és *Csupor* József dr.-t, II. osztályu fogalmazónak: *Bereghy* Kornélt, *Wildner* Ödönt és *Édes* Endrét, árvaszéki II. osztályu fogalmazónak: *Hámory* Zoltánt, fogalmazógyakornoknak *Ágoston* Gézát, számtanácsosnak *Szendy* Jánost, számvizsgálónak *Bárczy* Husztávot, *Zámory* Aladárt és *Vágó* Mihályt, elsőosztályu számtisztnek *Szemere* Oszkárt, *Karner* Kálmánt, *Marenits* Jánost, *Mosch* Rezsőt, másodosztályu számtisztnek *Smidt* Bélát, *Talmann* Endrét és *Csitáry* Gézát, számsegédnek *Tarnákovics* Eleket, *Noszlopy* Aladárt és *Fekete* Ödönt, számgyakornoknak *Pogány* László és *Péter* Ferenczet, másodosztályu végrehajtónak *Bakonyi* Jenőt, vizvezetéki segédraktárosnak *Laskovics* Gyulát.

A szegényügyi kiadások.

A VIII. ker. elöljáróság a szegényügyi kiadások fedezésére 50.000 koronát kért a költségelőirányzat elkészitésekor a fővárostól. A törvényhatósági bizottság azonban csak 46.000 koronát engedélyezett a Józsefvárosnak. A következés most ugy látszik elégtételt szolgáltat a kerületnek, a mennyiben április hónap végéig szegényügyi kiadások fejében 17.952 korona fogyott el az elöljáróságnál. Ebből az összegből 16.462 korona rendes havi segélyekre és 1490 korona rögtöni segélyekre kellett. Az eddigi szükségletet véve alapul, a még hátralevő nyolcz hónapra szükséges 420 havisegélyes részére a már megszavazott hónaponként 4200 koronát számitva 32.176 kor., rögtöni segélyekre pedig átlag 400 koronát véve hónaponkint összesen, vagyis teljes összegben 35.376 korona, a mivel szemben azonban csak 28.048 korona áll rendelkezésre. Fedezet nélkül marad ilyenformán az év végéig 7323 korona szegényügyi kiadás. A VIII. kerületi elöljáróság most arra kéri a tanácsot, hogy ezt az összeget póthitel utján szerezze meg és a közgyüléssel utalványoztassa ki.

Az átszálló forgalom a villamoson.

A budapesti közuti vaspálya-társaság a pesti és budai belső körutakon életbeléptetendő körforgalommal kapcsolatosan megállapitott átszálló forgalmat május 1-én életbe léptette. A tanács egy hónapig tanulmányozta az uj rendszert s most, minthogy ellene kifogás fel nem merült, annak alkalmazását hivatalosan tudomásul vette, illetőleg jóváhagyta.

A kiskereskedők védelme.

A fővárosi kiskereskedők sokat panaszkodtak a miatt, hogy a kerületi vásárfelügyelők ok nélkül zaklatják őket, midőn tulságos szorgalommal szedik az élelmi czikkek hamisitásának ellenőrzése czéljából a vegyvizsgálati mintákat. Az „Első Budapesti Kis- és Középkereskedők Társulata“ most terjedelmes kérvényt nyujtott be a tanácshoz, s a zaklatott kereskedők számára kér védelmet. A folyamodó társulat elismeri, hogy a behozott óvóintézkedések régi közszükséget pótolnak. De az ellenőrzésre alkalmazott közegek nincsenek valamennyien tisztában valódi hivatásukkal. Hogy a vizsgálatok minél gyorsabban történhessenek meg, több vegyészi állás avagy kisérleti állomás felállitása kivánatos. A memorandum arra kéri a tanácsot, hogy a felügyelettel megbizott közegeit figyelmeztesse, hogy müködésüket ne a keresztedők zaklatására irányitsák, hanem eljárásaikban lelkiismeretes pontosságot tanusitsanak, a tényállást hiven vegyék fel, a vegyiminták elcserélésére vigyázzanak, a vegyi vizsgálatot pedig gyorsan foganatositsák. Végül kéri a társulat a tanácsot arra is, intézkedjék, hogy ezentul a panaszlott fél az eljáró hivatalos közeggel szemben esetleg szenvedett sérelmét jogszerüen orvosolhassa, igazát érvényesithesse és végül a büntetések kiszabásánál ne a jóniszemü kereskedőt, hanem a termelőt érje a sujtó határozat.

Az ingyenes Dunafürdő a jobbparton.

A IX. ker. elöljáróság jelentést tett a tanácsnak, hogy a IX. kerületben évek során át a Csepel-rakpart mentén a Ferencz József-hid balparti fejénél volt ingyenes Dunafürdőt nem a régi helyen, hanem, mint már tavaly is történt, a budai oldalon az I. kerület dunaparti vonalán állitották fel. A fővárosnak ez az intézkedését, melylyel az ingyenes fürdőt a Duna jobbpartra helyeztette át — már tavaly is általános elégedetlenséggel fogadta a közönségnek az a szegény rétege, a melyet a dolog tulajdonképen érdekel. A szegénysorsu fürdőzőkre — eltekintve a távolságtól — sulyos terhet ró a hidvám fizetése, a mi több tagu családnál már a szegény emberre jelentős összeg. Az uszóháznak Budára történt áthelyezése egyébként sem valami megokolt dolog, ugy hogy már az őszszel maga a főváros sem idegenkedett attól a tervtől, hogy a fürdőt a balpartra visszahelyezzék. Annál meglepőbb most, hogy mégis megmaradt minden a régiben.

A főváros szénfogyasztása.

A főváros különféle géptelepei, üzemei és épitkezéseinél évenként rengeteg szénmennyiséget fogyaszt. A tanács a mérnöki hivatal számitásai alapján most megállapitotta, hogy a fővárosnak ez idő szerinti szénszükséglete 563.000 métermázsára rug. A tanács most három évi szénanyag szállitására hirdet pályázatot. Az árlejtést junius 22-én délelőtt 10 órakor tartják meg

a középitési ügyosztályban Vosits Károly tanácsos elnöklete alatt. Az árlejtésen megbizott vállalkozó 1,689.000 métermázsa kőszén szállitására kap megbizást a fővárostól.

Az uj királyi palota berendezései

Az uj királyi palota épitkezésének és berendezésének munkálatai serényen folynak. Az épitést vezető müszaki bizottság, ugy tervezi, hogy 1902. évi márczius hóban az épitkezések nagy része teljesen be lesz fejezve, melyek után csak az apróbb ékitmények és kisebb kőmüves munkálatok maradnak hátra. A már készen levő helyiségekben óriási szárító kemenczék izzanak, a melyek czélja a falakat a lehető legnagyobb mértékben szárazzá tenni, mert a reájuk boritandó mesés értékü tapéták könnyen ki lehetnek téve annak, hogy a nedvesség által összezsugorodva teljesen elvesztik müvészi értéküket s használhatóságukat. A tapéták Freiwald pécsi rajztanár tervei szerint készültek, s müvészi kivitelben vetekednek a chimzé világhirü faldiszeivel. A berendezési munkálatok is serényen folynak. Az érkező butorokat és mütárgyakat a főudvarmesteri hivatal egyelőre erre alkalmas helyiségben helyezi el, mig az épitkezési munkálatok oly arányban haladtak előre, hogy a bebutorozást meg lehet kezdeni. Az ujabban érkezett küldemények között feltünést kelt az ugynevezett roccoco szoba, a mely XIV. Lajos korabeli minták után készült. E szoba felszereléséhez tartozik az a nagy konzol tükör, mely a párisi Templéban lévő modell egykori rézmetszete után készült. A vadász szoba stylszerü butoraival az iparmüvészet remeke. A butorok agancs utánzatból vannak megkonstruálva s a fali diszeket vadász eszközök és régi jatagánok és bárdok ékesitik. A berendezésnek még csak igen csekély része érkezett meg, s a nagyobb részt térszüke miatt jelenleg a bécsi Burgban őrzik.

A tanácsjegyzők beosztása.

A polgármester most intézkedett az ujonan megválasztott tanácsjegyzők hivatali beosztása iránt. A tanácsi második, középitési ügyosztályba *Piperkovits* Bátor helyére beosztotta dr. *Bódy* Tivadart, ki eddig előljáró helyettes volt a VI. kerületi előljáróságnál. A tanácsi VI., pénzügyi és gazdasági ügyosztályba dr. Bárczy István helyére dr. *Melly* Béla tanácsjegyzőt helzezte át a közegészségügyi (tanácsi X) ügyosztályból. Helyére a tanácsi X. ügyosztályba *Dévény* Gyula tanácsjegyzőt helyezte át, ki eddig a X. ker. előljáróságnál tett szolgálatot. *Rupp* László ujonan megválasztott tanácsjegyzőt, ki eddig a II., középitési ügyosztályba volt beosztva, a VI. kerületi előljárósághoz tette át a polgármester. *Folkusházy* Lajos és dr. *Szalay* Sándor tanácsjegyzők az eddigi helyükön maradnak meg, tehát Folkusházy Lajos tanácsjegyző a tanácsi VIII. közgazdasági és közélelmezési ügyosztályban, dr. Szalay Sándor tanácsjegyző pedig a II. kerületi elüljáróságnál müködik továbbra is. A X. ker. előljáróságnál megüresedett tanácsjegyzői állás betöltése és Pettykó Antal uj tanácsjegyző beosztása tárgyában csak később fog a polgármester intézkedést tenni.

A budai kőolajvilágitás.

A főváros Duna jobbparti oldalának kőolajjal világitott részén a világitást házilagosan kezelteti, csupán a világitó anyag szállitásával szokott megbizni magánvállalkozót. A régi vállalkozóval kötött szerződés legközelebb lejár, miért is a tanács a kőolaj szállitására szükebb körü árlejtést tartott. A részvételre hét nagyobb vállalkozót szóllitottak fel, akik közül azonban csak öt vett részt az ajánlati tárgyaláson. Az egyik nagy vállalkozó két alternativ ajánlatot tett, amennyiben kijelentette, hogy ha a főváros egy évig bizza meg a szállitásra, ugy 100 klgr. kőolajat 33 korona 50 fillérjével hajlandó szállitani, ha ellenben a főváros három évi szállitásra kötelezi őt, ugy a kőolaj 100 kilogrammját mind a három évben 34 korona 80 fillérjével számitja. A főváros világitási albizottsága multkori ülésén foglalkozott az ajánlatokkal és a drágábbik ajánlatot fogadta el, mert az három évre biztositja a fővárost a petroleum kartell ösmeretes hatása ellen.

A hentesek s a sertésközvágóhid.

A X-ik kerület hentes nagyiparosai memorandumot intéztek a fővárosi tanácshoz, melyben a bikaréti dülőben létesitendő sertésközvágóhidon a kényszervágás elejtését kivánják. A fölterjesztés kiemeli, hogy az uj vágóhid nem lesz elég nagy arra, hogy ott akadálytalanul lehessen vágni, mig a X-ik kerületi hentes nagyiparosok saját vágóhidjukon export czéljaira is vághatnak. De különben is a tervbe vett vágóhid, megakasztaná fejlődésében a X-ik kerületet, melyet éppen kifejtett hentesipara virágoztatott föl.

Közgazdaság.

A Magyar általános kőszénbánya részvénytársulat.

A Magyar általános kőszénbánya részvénytársulat nyugdijintézete királdi Herz Zsigmond vezérigazgató elnöklésével junius 3-án tartotta alakuló ülését.

Az elnök megnyitó beszédében elmondta, hogy az igazgatóság a társulat tisztviselőinek és szolgáinak hüséges és ragaszkodó szolgálata elismeréseül jövőjük biztositása czéljából a nyugdijintézet életbeléptetésére szivesen késznek nyilatkozott. A társulat czélul tüzvén ki magának ez intézmény megerősödését, a már megigért alapszabályszerü járulékokon kivül esetről-esetre az évi jövedelemhez képest, további hozzájárulásokkal is támogatni fogja. Az alapszabályok elfogadása után Herz Zsigmond elnökké, Löw Tivadar dr.-t alelnökké, ennek helyettesévé pedig Szende Lajos igazgatót választották meg s kilencztagu választmányt küldtek ki. A közgyülés után a központi tisztviselők és az összes bányamüvek jelen volt képviselői a vezérigazgatónak diszesen kiállitot alb mot nyujtott át, mialatt Szende Lajos igazgató az összes tisztviselők háláját és ragaszkodását tolmácsolta, mig a müszaki tisztviselők nevében Márkus igazgató adott kifejezést szintén szives szavakban ugyanez érzelmeknek. Herz Zsigmond megköszönve a figyelmet, fölhivta a tisztviselői kart, hogy a jövőben is egyesült erővel müködjenek közre e vállalat további fejlesztésén, biztositván őket az igazgatóság további jóakaratáról. Majd Teleky Géza gróf, társulati elnök az igazgatóság nevében örömét fejezte ki, hogy a társulat tisztviselői olyan ragaszkodással sorakoznak a vezérigazgató körül és felhivta őket, hogy haladjanak tovább is ezen az uton.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz.

(Leány- és fiu-biztositó-intézet.) Folyó évi május hóban 1160 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 72,038 kor. 75 fillér fizettetett ki. 1901. január 1-től május 31 ig beirt összes jutalékrészek száma 5604 és a kifizetett nászjutalékok összege 214,861 kor. 04 fillér.

Telefon. **MELOCCO L. BUDAPEST** Telefon.

czementgyár és betonépitési vállalat

Iroda es gyár: III., Ürömi-utcza 24 32.

Ajánl **kitünő minőségü, lassan és gyorsan kötő románczementet és műporland-czementet,** bármely vasuti vagy hajóállomásra szállitva, igen **jutányos árak és jótállás mellett.**

Vállalkozik

saját rendszerü czement-beton-épitkezésekre.

RABITZ ÉS DE BRUYN-féle szabad. épitkező rendszer.

A Magyar Korona országainak kizárólagos képviselői:

Hörcher és Morvay épitési vállalkozók

Iroda: Gyár-utcza 15.

Falak, menyezetek, boltozatok, tetők, padlózatok stb.

Mindezek **tüzbiztosak, könnyüek,** szilárdak, hordképesek, **helytakaritók,** szigetelők (rossz hővezetők), mindennemü férgek, betegségi anyagok, miazmák tovaterjedését akadályozók, nemkülönben repedés-mentesek, **hangtompitók,** minden időjárásnak ellenálló, gyorsan előállithatók és rövid idő alatt száradnak. — **Minden épitkezésben nélkülözhetetlenek.**

Epitésügyhatóságilag engedélyezett 8 ctm. válaszfalak bolthelyiségek és szertárak elkülönitésére, saját külön eljárás szerint.

Magyar gázizzófény

részvénytársaság

Welsbachi AUER KÁROLY dr. szabadalma.

IGAZGATÓSÁG:

Telefon 16—54. **Budapest, VI. ker., Váczi-körut 3. sz.** Telefon 16—54.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! Főnyeremény 200.000 és 300.000 korona.

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

A magy. kir. államvasutak nyári menetrendje.

Érvényes 1901. évi május hó 1-től.

A vonatok INDULASA Budapestről.

A keleti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	Délelőtt
645	5	00	1. szsz.	Arad
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget
607	6	10	„	Brassó, Arad
47	6	15	1. szsz.	Bicske, Sárbogárd
405	6	35	sz. v.	Lemberg, Miskolcz
7	6	40	„	Bécs, Sopron
419[1]	6	55	gy. v.	Csorba, Kassa
907	7	05	sz. v.	Belgrád, Brod
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár
1303	7	25	„	Graz, Fehring
309	7	30	„	Hatvan
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó
1021	7	55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba
1005	8	20	„	Fiume, Zágráb, Eszék
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume
311	8	45	sz. v.	Hatvan
509	9	15	„	Szolnok
11	9	20	„	Győr
909	10	05	„	Szabadka
307	10	05	„	Ruttka
23	10	20	„	N.-Kanizsa, Trieszt
Délután				
317	12	25	sz. v.	Gödöllő
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
903	1	05	„	Konstantin., Belgrád
601	1	10	„	Bukarest[*], Arad
1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
403	1	30	„	Lemberg, Kassa
3	1	50	„	London, Páris, Bécs
503	1	50	„	Kolozsvár, Debreczen
313	3	10	sz. v.	Hatvan
21	4	25	„	Bicske
319	5	35	„	Gödöllő
27	6	05	„	Győr
506	6	20	„	Brassó, Kolozsvár
905	6	40	„	Belgrád, Eszék,
305	7	00	„	{Berlin, Ruttka {Szerencs
5	7	15	gy. v.	Bécs, Graz
605	7	20	„	Brassó, Arad
321[2]	7	50	sz. v.	Gödöllő
1007	8	00	„	Fiume, Zágráb, Pécs
1705	8	10	„	Stanislau, M.-Sziget
15[3]	8	20	„	Bicske
407	8	30	„	Munkács, M.-Sziget
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb
941	8	45	tv. szsz.	Kis-Körös
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba
19[4]	9	00	„	Bicske
9	9	15	„	Bécs, Graz
303	9	20	gy. v.	Berlin, Ruttka
603	9	10	„	{N.-Szeben, Gyfehérv. {Kolozsvár, Stanislau
1301	9	45	„	Graz, Fehring
401	10	00	„	Munkács, Kassa
513[5]	10	30	sz. v.	Nagy-Káta
315	10	40	„	Hatvan
17	10	50	„	Komárom

[1]) Közlekedik junius 15-től bezárólag szeptember 15-ig.
[2]) Közlekedik junius 1-től bezárólag szeptember 15-ig.
[3]) Közlekedik ünnep- és vasárnap máj. 15-től bez. szept. 15-ig.

A nyugoti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	Délelőtt
102[1]	1	00	kel. ost.	{Bécs, Berl., Pár.
			expr. v.	{Ostende, Lond.
166	5	55	sz. v.	Palota-Ujpest
124	6	15	„	Érsekujvár
6102	6	35	„	Czegléd, Szoln
4102	6	45	„	Esztergom
168	6	55	„	Palota-Ujpest
6012	7	05	v. v.	Lajos-Mizse
1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
106	8	00	„	Bécs
708	8	15	„	Temesvár, Ors.
712	8	30	sz. v.	Temesvár
142[2]	8	45	„	Nagy-Maros
170	9	15	„	Palota-Ujpest
116	9	25	„	Bécs, Berlin
Délután				
148[3]	12	00	sz. v.	Nagy-Maros
6104	12	05	„	Czegléd, Szoln.
172	12	15	„	Palota-Ujpest
136	12	25	„	Nagy-Maros
4108	12	50	„	Dorog
174	1	15	„	Palota-Ujpest
104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
126	2	15	„	Párkány-Nána
176	2	20	„	Palota-Ujpest
704	2	30	gy. v.	Buk., Verciorova
144	2	35	sz. v.	Érsekujvár
4104	2	40	„	Esztergom
720	2	45	„	Czegléd
6002	2	55	„	Lajos-Mizse
186	3	20	„	Palota-Ujpest
178	4	15	„	Palota-Ujpest
13[4]	4	25	„	Nagy-Maros
716	4	30	„	Szeged
108	5	15	gy. v.	Bécs
148[3]	5	30	sz. v.	Vácz
180	6	00	„	Palota-Ujpest
1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
4106	6	40	„	Esztergom
710	7	00	„	Verciorova Buk
6014	7	15	v. v.	Lajos-Mizse
182	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
128[4]	7	50	„	Nagy-Maros
154[3]	8	00	„	Vácz
714	9	05	„	Czegléd
183	9	25	„	Palota-Ujpest
118	10	00	sz. v.	Bécs
706	10	10	gy. v.	Szeg., Vercior.
188[3]	10	25	sz. v.	Palota-Ujpest
140[3]	10	40	„	Zsolna, Berlin
902[5]	11	20	keleti expr. v.	{Belgrád {Konstantin.
702[6]	11	30	kel. ost. expr. v.	{Bukarest {Konstantin.

[1]) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárnap május 15-től.
[3]) Közlekedik ünnep és vasárnap május 15-től bez. szept. 15-ig.
[4]) Közlekedik junius 1-től.
[5]) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.
[6]) Közlekedik minden szerdán és szombaton.

A vonatok **indulása** Budapest-Józsefvárosról.

d. e. d. u.

A vonatok ÉRKEZESE Budapestre.

A keleti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	Délelőtt
82	6	20	v. v.	Triest, N.-Kanizsa
316[1]	6	25	sz. v.	Hatvan
604	6	50	gy. v.	{Gyfehérvár, N.-Szeben {Kolozsvár, Stanislau
10	6	50	sz. v.	Bécs Graz
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács
1002	7	15	„	Zágráb, Fiume, Róma
304	7	30	„	Ruttka, Berlin
1302	7	30	„	Fehring, Graz
318	7	35	sz. v.	Gödöllő
1906	7	40	„	Belgrád, Brod
1508	7	50	„	Kassa, Csorba
008	8	00	„	Zágráb, Fiume, Pécs
606	8	10	„	Arad, Brassó
506	8	30	„	Kolozsvar, Brassó
6	8	50	gy. v.	Bécs, Graz
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget
20[1]	9	00	„	Bicske
1708	9	15	„	M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	„	Ruttka, Berlin
Délután				
944	12	00	tvszsz.	Kis-Körös
514[1]	12	10	sz. v.	Nagy-Káta
22	12	25	„	Bicske
310	12	35	„	Hatvan
320	1	30	„	Gödöllő
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Debreczen
602	2	15	„	Arad Bukarest*
4	2	15	„	Bécs, Páris, London
510	2	20	sz. v.	Szolnok
16	2	25	„	Komárom
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg
904	2	40	„	{Belgrád, Konstanti- {nápoly
312	2	40	sz. v.	Hatvan
322[1]	2	45	„	Gödöllő
1004	3	00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma
1022	3	20	v. v.	Adony-Szabolcs, Paks
910	3	35	sz. v.	Szabadka
302	3	45	gy. v.	Ruttka, Berlin
12	4	30	sz. v.	Győr
308	5	20	„	Ruttka, Berlin,
508	5	45	„	Kolozsvár Brassó
314	6	25	„	Hatvan
1706	7	05	„	M.-Sziget, Stanislau
18[2]	7	20	„	Bicske
24	7	35	„	N.-Kanizsa, Triest
1506	8	00	„	Kassa, Csorba
1006	8	30	„	Zágráb, Fiume, Eszék
406	8	55	„	Miskolcz, Lemberg
48	9	00	tv. szsz.	Bicske,
502	9	15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest
1904	9	40	sz. v.	Pécs, Brod
420[3]	9	45	gy. v.	Kassa, Csorba
1304	10	00	sz. v.	Fehring, Graz
808	10	00	„	Arad, Brassó
908	10	20	„	Belgrád, Eszék Brod
8	10	45	„	Bécs, Sopron
328	11	10	v. v.	Ruttka, Miskolcz

[1]) Közlekedik ünnep és vasárnapokon május 15-től bez. szept. 15-ig.
[2]) Közlekedik junius 1-től bezárólag szept. 15-ig.
[3]) Közlekedik junius 15-től bezárólag szept. 15-ig.
* Bukarestről csak junius 1-től.

A nyugoti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perc	vonat neme	Délelőtt
701[1]	12	50	kel. ost.	{Konstantin.
			expr. v.	{Bukarest
161	4	40	sz. v.	Palota-Ujpest
163	5	40	„	Palota-Ujpest
6101	6	15	„	Szolnok, Czegl.
1407	6	30	„	Berlin, Zsolna
165	6	40	„	Palota-Ujpest
709	7	15	sz. v.	Buk Verciorova
4107	7	25	„	Dorog
167	7	35	„	Palota-Ujpest
117	7	45	„	Bécs
6011	7	50	v. v.	Lajos-Mizse
189[2]	8	10	sz. v.	Nagy-Maros
713	8	25	„	K.-K.-Félegyh.
4101	8	35	„	Esztergom
127	8	45	„	Párkány-Nána
1408	9	45	gy. v.	Berlin, Zsolna
169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged
143	11	05	„	Érsekujvár
Délután				
171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
141[3]	1	15	„	Nagy-Maros
703	1	25	gy. v.	Buk Verciorova
103	1	50	„	Paris, Bécs
173	1	58	sz. v.	Palota-Ujpest
175	3	05	„	Palota-Ujpest
6001	3	15	„	Lajos-Mizse
135	3	55	„	Nagy-Maros
185[3]	4	05	„	Palota-Ujpest
6103	4	15	„	Szolnok, Czegl.
4103	4	35	„	Esztergom
177	5	40	„	Palota-Ujpest
145[4]	5	45	„	Nagy-Maros
115	5	55	„	Bécs, Berlin
179	6	50	„	Palota-Ujpest
107	7	00	gy. v.	Bécs
711	7	10	sz. v.	Temesvár
707	7	40	gy. v.	Orsova, Temesv.
181	8	20	sz. v	Palota-Ujpest
147[3]	8	30	„	Vácz
125	8	45	„	Párkány-Nána
105	9	00	gy. v.	Bécs
4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
4105	9	50	sz. v	Esztergom
719	9	58	„	Szolnok, Czegl.
183	10	05	„	Palota-Ujpest
137	10	15	„	Nagy-Maros
153[3]	10	30	„	Vácz
128	10	45	„	Érsekujvár
101[5]	11	00	kel. ost.	{Lond., Ostend.
			expr. v.	{Pár., Berl., Bécs
6013	11	10	v. v.	Lajos-Mizse
901[6]	11		keleti	{Konstantin.
		20	expr. v.	{Belgrád
187[3]	11	30	sz. v	Palota Ujpest

[1]) Érkezik minden hétfőn és csüt.
[2]) Közlekedik junius 1-től.
[3]) Közlekedik ünnep és vasárn. máj. 15-től bez. szept. 15-ig.
[4]) Közlekedik ünnep és vasárnap május 15-től.
[5]) Berlinből csak minden kedden és csütörtökön.
[6]) Érkezik minden kedd. csütörtök és szombaton

A vonatok **érkezése** Buda-Császárfürdő kiterőp-

d. e. d. u.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. junius 16-án. 24. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Fehérváry báró diszpolgársága.
A kerületek uj beosztása
Az idegenforgalom emelése.
Tanügyi politika.
A Ciceronek.
Budapest tarifapolitikája.
A közgyülésből.
Az asszonyok többsége.
A hordárok dija.
Budapest fürdő vállalatai Irta: *Palotai* Rezső főv. biz. tag.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.

Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség

Telefon **MELOCCO L. BUDAPEST** Telefon

cementgyár és betonépitési vállalat

Iroda és gyár: III., Ürömi-utcza 24—32.

Ajánl **kitünő minőségü, lassan és gyorsan kötő románczementet és műporland-czementet,** bármely vasuti vagy hajóállomásra szállítva, igen **jutányos árak és jótállás mellett.**

Vállalkozik

saját rendszerü czement-beton-épitkezésekre.

RABITZ ÉS DE BRUYN-féle szabad. épitkező rendszer.

A Magyar Korona országainak kizárólagos képviselői:

Hörcher és Morvay épitési vállalkozók

Iroda: Gyár-utcza 15.

Falak, mennyezetek, boltozatok, tetők, padlózatok stb.

Mindezek **tüzbiztosak, könnyüek,** szilárdak, hordképesek, **helytakaritók,** szigetelők (rossz hővezetők), mindennemü férgek, betegségi anyagok, miazmák tovaterjedését akadályozók, nemkülönben repedés-mentesek, **hangtompitók,** minden időjárásnak ellenálló, gyorsan előállithatók és rövid idő alatt száradnak. — **Minden épitkezésben nélkülözhetetlenek.**

Epitésügyhatóságilag engedélyezett 8 ctm. válaszfalak bolthelyiségek és szertárak elkülönitésére, saját külön eljárás szerint.

Magyar gázizzófény

részvénytársaság

Welsbachi AUER KÁROLY dr. szabadalma.

IGAZGATÓSÁG:

Telefon 16—54. **Budapest, VI. ker., Váczi-körut 3. sz.** Telefon 16—54.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény 200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. junius 16. 24. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Fehérváry báró diszpolgársága.

Már néhány hét előtt meg akarták tenni az inditványt, hogy a közgyülés Fehérváry Géza bárót válassza meg Budapest diszpolgárának. A városi ellenzék vezérei nem fogadták szivesen az inditvány fölvetését, de nem találtak okot arra, hogyha már napirendre került, ellene tüntessenek. Csak Fehérváry báró személyes ellensége, *Kasics* Péter, állott elő s egymaga akart szembeszállani az egész törvényhatósággal. Harminc interpellációt jelentett be. Ez még nem lett volna baj. Hanem Kasics vakmerőbb lépésre szánta el magát. *Széll* Kálmán és *Apponyi* Albert gróf nevét akarta bevinni a küzdelembe. Inditványt adott be, hogy ha a közgyülés Fehérváry bárót megválasztja, akkor válassza meg Széll Kálmánt és Apponyi grófot is.

Annak idején megmondottuk már, hogy meglehetősen frivol játék az, amelyet Kasics Péter játszik ebben a dologban. Sem Széll Kálmán sem Apponyi Albert gróf nem szolgáltak arra, hogy nevüket korteseszközként használják föl, hogy őket föltételesen ajánlják, mintegy mumusként a diszpolgárságra. Akármilyen legyen akár Kasicsnak, akár másnak a politikai meggyőződése, azt mindenkinek el kell ismerni, hogy csunya játék az, amit Kasics csinált.

Kasics sakkhuzása egy pillanatra megdöbbentette az inditványt tevőket. Ezt még Kasicstól sem várták. Tudták, el voltak rá készülve, hogy Kasics mindent meg fog tenni az inditvány ellen, de hogy a miniszterelnök és Apponyi gróf nevét ugy használja föl kortescélokra, mint ahogyan tervezte, mégsem hitték. A meglepetés azonban csak egy pillanatig tartott. Ez az egy pillanat is elegendő volt Kasicsnak, hogy a maga dicsőséges győzelmét hirdesse, hogy a maga kisded játékát diadalként ünnepelje.

Öröme azonban korai volt. Azok az urak, akik Fehérváry diszpolgárságának az eszméjét fölvetették, komoly emberek, akik nem riadhattak vissza semmiféle taktikai támadástól. Nem is tették. Végre mégis lehetetlen, hogy Budapest törvényhatósága a maga akaratát egy ember miatt ne érvényesitse, hogy a székesfőváros közgyülését egy ember személyes érzelmei terrorizálják. Csak éppen a taktika ellen taktikával éltek. Az inditvány beadását elhalasztották s az inditványt a héten adták be, még pedig olyan időben, hogy Kasicsnak ne legyen alkalma azt követelni, hogy az ő inditványai is a meghivó napirendjére kerüljenek. Tessék Kasicsnak magának elvállalni a felelőséget.

A másik taktika az volt, hogy az inditványt rendkivüli közgyülésen tárgyalják. A törvény és az ügyrend az interpellációkat csak a rendes közgyülésen engedi meg. Kasics tehát nem untathatja a közgyülést összehordott interpellációival. El vagyunk rá készülve. hogy Kasics dühöngeni fog. Nem lehetetlen, hogy tehetetlenségében nagy botrányt fog provokálni, de az elnök energiája, tapintatos eljárása elég biztositék nekünk arra, hogy Kasics akaratának is határt fog szabni, hogy meg fogja tudni védelmezni a főváros törvényhatóságának a méltóságát.

A főpolgármester hétfőn délelőtt tiz órára hivta össze a rendkivüli közgyülést. A napirend tárgya a következő inditvány:

Fehérváry Géza báró magyar királyi honvédelmi miniszter ez évi augusztus 17-én ünnepeli katonai

szolgálatának ötvenedik évét. Ez az ötvenéves közpálya szakadatlan lánczolata a háboruban és békében elért nagy érdemeknek, a trónnak és nemzetnek tett maradandó szolgálatoknak. A vitéz katona, a kinek nevéhez a magyar katonai dicsőség alkotó részét tevő fényes fegyveres tettek emléke füződik, lankadatlan munkával és nehézségeket leküzdő kitartással ujjáalkotta honvedségünket, a melyen szeretettel és büszkeséggel csügg a magyar nemzet. A törvénytár lapjai, a melyek nemzetünknek a katonai nevelés terén való óhajait életre váltották, minden időben tanujelét fogják adni tettekben nyilvánuló nemzeti érzésének, lángoló hazaszeretetének: a történelem lapjai meg fognak emlékezni az elévülhetetlen szolgálatokról, a melyeket a legnehezebb viszonyok között tett a liberális haladás veszedelmeztett ügyének. Ez érdemek elismeréseül inditványozzuk, méltóztassék a törvényhatósági bizottságnak *Fehérváry* Géza báró honvédelmi minisztert Budapest székesfőváros diszpolgárává választani. Kérjük ez inditvány nyomban való tárgyalását.

A kerületek uj beosztása.

A nagytakaritásra kiküldött jóléti bizottság egyik albizottsága tudvalevőleg azzal a propoziczióval állt elő, hogy a kerületeket ujabban s a tényleges viszonyoknak megfelelőbben osszák be. A javaslatot annak idején részletesen ösmertettük. Már akkor kifejezést adtunk ama nézetünknek, hogy csak egy akadémikus tanulmányról lehet szó, mert nem valószinü, hogy a törvényhatóság a kerületek uj beosztását elfogadja. Nem azért, mintha az megfelelő nem lett volna. Mert ha esetleg az albizottság javaslatánál jobban ki lehet keriteni az egyes kerületeket, hisz ezt a munkát végezni könnyü mesterség. De meg kellett buknia a javaslatnak, mint az előre is látható volt Buda és a Belváros ellenállásán. Budát a javaslat két kerületre akarja osztani, vagyis ott egy kerületet megtakaritani. De még az igy megnagyobbitott kerületek is számban és munkában a főváros legkisebb kerületei maradnának. Ámde Buda, amely oly hagyományos erővel ragaszkodik minden budai érdekekhez, hallani sem akar a megosztásról Neki szüksége van a három kerületre, hogy kis számmal is dominálhasson a városi ügyekben A jóléti bizottság ülésén is a budaiak kedvencz lovukon, a históriai momentumokon nyargaltak. Nem szabad megbolygatni a történelem fejlődését és mintegy nagy sérelmet tüntették fel azt a vakmerő kisérletet, hogy Buda két közigazgatási kerület legyen. Nem akarunk vitatkozni a jó urakkal. Hisz hiábavaló volna minden érverés. Süket fülekre talál minden szó. A budaiak hatalmi kérdése az, a mely nem tür argumentumot. Csak épen annyit jegyzünk meg, hogy a történelmi fejlődésre való hivatkozás üres és szerencsétlen frázis, a mely meg nem felel a valóságnak, mert például Ujlak aránylag nagyon rövid idő óta tartozik Ó-Budához.

A másik nagy akadálya a terv kivitelének a Belváros. Itt is a helyi monumentumok, a helyi érdekek a döntők. Nagyon helyesen jegyezte meg *Preyer* Hugó a jólétiben, hogy tiltakozni fognak a terv megvalósitása ellen, mert önmagukat végeznék ki. Mert miről van szó. Ha a Belváros közigazgatását megnagyobbitják a a Lipótvárosnak a Deák Ferencz utcza és Lipót-körut között fekvő részével, az a párt, a mely most dominálja a kerületet, előre láthatólag jelentékenyen veszitene hatalmából. Sőt valószinü, hogy az ellenzéki szellem megtörne a Belvárosban is s ott is a szabadelvü, liberális szellem találna otthont. Azért nem kell a Belvárosnak a megnagyobbitás. Ezért nem akarnak hallani a mai vezetők a kikerekitésről és ezért nyugosznak meg inkább abban, hogy a belvárosi templom maradjon meg abban az árokban, a melybe az esküteri hid épitése folytán került. Pedig hiába való minden erölködés, hiába való minden tiltakozás. Ezeknek a partikuláris érdekeknek előbb-utóbb hajótörést kell szenvedniök és azt hisszük, hogy a kérdést éppen a belvárosi templom kérdése fogja dülőre juttatni. Milliókat takarithatna meg egyszerre a város azzal, ha a Lipótvárosnak ezt a részét hozzácsatolja a Belvároshoz s ezzel lehetővé teszi, hogy a belvárosi plébánia megkapja Szent István bazilikáját. Azt mondta Polonyi Géza, hogy azt csak nem lehet kivánni, hogy egy ember a Vámház-körutról a Szent István bazilikába menjen egyházi dolgaiban. Hát ez olyan nagy dolog. A belvárosi embernek ez nagy ut, ellenben azt meg lehet türni, hogy a rákosi határból közigazgatási ügyeinek elintézésére a Dob-utczába menjen a szegény kültelki ember. Hát mennyivel van több joga a belvárosi polgárnak ahhoz, hogy ő kézhez kapjon mindent, mint a főváros más polgárának. Semmivel. De hisz nem is erről van szó. Mert hacsak az a baj volna a kerületek kikerekitésével, hogy a Vámház-körutról a megfelelő közlekedési eszközökkel az Erzsébettérre menjen a belvárosi polgár, a belvárosiaknak eszükbe sem jutna a kikerekités ellen szólani. Az kizárólag politikai és hatalmi kérdés, a melyhez a polgárok egyéni jogainak és érdekeinek semmi köze sincsen. Tisztán áll a helyzet és ezzel számolnak a belvárosi városatyák is, hogy a mint a Belváros kikerekitését a főváros elhatározza, a Sasok hatalma és uralkodása letünik és hagyományná lesz. Ne csodáljuk, ha a Sasok minden áron megakarják védelmezni a saját hatalmukat, érdekeiket. De nem hisszük, hogy ezeknek a hatalmi érdekeknek sokáig fel lehet még áldozni a főváros közérdekeit. És ha a városházán nem is tudnak érvényt szerezni a kerületek helyesebb s a közönség érdekeinek szempontjából megfelelőbb beosztásnak, meg vagyunk győződve, hogy a kormány a fővárosi törvény revíziójánál meg fogja valósitani azt a javaslatot, a melyet a

óléti bizottság e héten tartott ülésén minden nagyobb lelkifurdalás nélkül a papirkosárba dobott.

Mert nem a javaslat az oka ennek, hanem a jóléti bizottság lelkiismerete. Az a tendenczia, hogy a kerületi érdekeket nem szabad feláldozni semminek, hogy a kerületi hatalmat meg kell tartani minden áron. Ez érvényesülhet a jóléti bizottságban, de nem érvényesülhet a törvényhozásban a fővárosi törvény revizióiakor.

Mi mégis nagy szerencsének tartjuk ennek a kérdésnek a felvetését. Mert ezzel sikerült leszoritani a belvárosiaknak azt a kivánságát, hogy a város most milliók árán uj plébánia templomot épitsen. Ott van Szent István bazilikája, tessék oda bevinni a belvárosi plébániát.. Méltó is, hatalmasabb is a főváros első kerületének számára. — Azok a munkálatok, a melyeket a mérnöki hivatal az uj templom elhelyezése kérdésében végzett, ugy hisszük bizvást a levéltárba kerülhetnek. Nem lesz azokból semmi.

A főváros financziális helyzete nem engedi meg, hogy kegyuri joga révén ujabb milliókat áldozzon. Ha a jóléti bizottság konkrét megtakaritást nem is tud kimutatni, ha a kerületek helyes beosztására irányuló javaslatot megvalósitani nem is tudja, nagy megtakaritást ért el azzal, hogy levetette a napirendről az uj belvárosi templom épitésének dolgát és megszabályozta, hogy az uj templom épitését minden áron keresztül forsirozzák.

Az idegen forgalom emelése.

Budapesten az idegen forgalom sehogyan sem tud fejlődni. Alig van a kontinensen város, a melyet a természet olyan bőségesen látott volna el mindennel, a mire az idegen forgalom fejlődésének szüksége van, mint éppen Budapestet. S mégis az ujjunkon megszámlálhatjuk az itt megforduló idegeneket. Az idegenforgalmi statisztikának a legnagyobb kontingensét azok a budapesti polgárok szolgáltatják, akik a közeli falvakban nyaralnak s mtndennap reggel bejönnek a fővárosba s este hazamennek.

Nagy mulasztást követtek el a multban, hogy az idegenforgalom emelése érdekében ugyszólván semmit sem tettek. De nem akarunk rekriminálni. Örömmel konstatáljuk, hogy szakitottak a régi nembánomsággal s most már komolyan foglalkoznak a dologgal. Teljes bizalommal hisszük, hogy a munka nem lesz eredménytelen. Bizunk benne azért, mert látjuk, hogy a mozgalom élén *Halmos* János polgármester és *Almády* Géza tanácsos állanak. Mindakettő arra való ember s miután teljes erővel fogtak a munka végrehajtásához, hisszük, hogy rövid idő alatt nagy mértékben javulni fog a helyzet.

Az idegenforgalom emelését egyesület alakitásával, társadalmi uton akarják megvalósitani. Kétségkivül a leghelyesebb mód. Az idegenforgalom emelésére irányuló akcziót komoly kereskedői szellemben kell vezetni s erre a hatósági fórum nem alkalmas. Mindennap lépést kell tartani az élettel, gyors intézkedésre van szüksége s lehetetlen, hogy egy szükségesnek mutatkozó terv végrehajtása előtt végigjárják a bizottságok golgotáját, hogy végül a jóléti bizottság megsemmisitsen minden életrevaló ideát.

Alább közöljük az alakitandó egyesület alapszabályaiból a közérdekü részeket. Az alapszabályok ugy vannak megszerkesztve, hogyha sikerülni fog az egyesület vezetésébe megfelelő s arra való embereket találni, ugy biztosan hisszük, hogy aránylag nagyon rövid idő alatt előnyösen fog változni a helyzet. Az idegen szivesen fogja fölkeresni Budapestet s nem fogja többé elkerülni.

Az alapszabályok fontosabb intézkedései a következők:

Az egyesület czélja: Közgazdasági érdekekből egyelőre Budapesten és megerősödve később Magyarország egyes vidékein is az idegenforgalmat emelni.

Feladata: Mindazon eszközöket megteremteni, mindama törekvéseket előmozditani és egyáltalán mindazt megtenni, a mi alkalmas arra, hogy a külföldit Budapestre, Magyarországba való utazásra birja és a mi által igényeit kielégithetjük, tartózkodását nálunk kellemessé, hasznossá tehetjük és ugy fővárosunkat, mint az ország egyes vidékeit vele megkedveltethetjük.

Az egyesület feladatát képezi különösen a főváros és az ország egyes vidékei természeti szépségeinek, fürdői gyógyhatásának és kulturális viszonyainak ismertetése külföldön a sajtó, tájékoztató füzetek, tájképek, hirdetések, plakátok s egyéb eszközök által; továbbá gondoskodni arról, hogy;

a) az utazó közönségnek megfelelő jó uti könyvek, kalauzok (Bädeckerek) álljanak rendelkezésére;

b) az utazás a világ minden részéből hazánkba gyors, kényelmes, jó és olcsó legyen;

c) mindenki igényeinek megfelelő elszállásolást és ellátást nyerhessen;

d) helyi térképek, vezetők, katalogusok, menetrendek, helyi közlekedési és egyéb árjegyzékek álljanak rendelkezésre;

e) az utazó közönség tartózkodási helyén minden tekintetben kimeritő és előzékeny felvilágositást nyerhessen;

f) a helyi közlekedés minden irányban jó és olcsó legyen;

g) az idegen tulkövetelésekkel szemben megvédessék és megkárositása megakadályoztassék;

h) a külföldi nálunk kellemesen szórakozhassék és mulathasson;

i) a muzeumok, mütárlatok, templomok, nevezetes épületek, az egyes érdekes intézmények, klubok, paloták és parkok könnyen hozzáférhetők legyenek;

végül feladatát képezi az idegenforgalmi statisztikát vezetve az idegeneket számon tartani;

Az egyesület czéljának elérésére szolgáló eszközök:

a) forgalmi iroda, b) vidéki idegenforgalmi egyesületek, c) szakirodalmi müvek, mint kalauzok, ismertető füzetek monografiák stb., d) tájképek, panorámásképek, térképek, látképes levelezőlapok stb., e) a külföldi sajtó, f) a belföldi sajtó, g) hirdetések, plakátok, és egyéb reklámeszközök, h) muzeumok, tárlatok, szinházak, mulatóhelyek, lóversenyek, ünnepélyességek látványosságok stb., i) kényelmes, jól berendezett és olcsó gyógyfürdők, j) müiparczikkek gazdag tárházai, k) vasuti összeköttetés, l) kényelmes és olcsó szállodák és vendéglők, m) jó és olcsó helyi közlekedés, n) megbizható kalauzok, o) anyagi eszközök, illetőleg alaptőke és megfelelő jövedelem.

Az egyesület czéljának előmozditására szolgáló anyagi eszközök:

a) alapitványok, b) segélyek, c) tagdijak, d) adományok, e) külön kitüzött czélokra gyüjtött összegek, f) kiadványokért befolyó összegek, g) az egyesület által rendezett ünnepélyességek jövedelmei, h) ünnepélyek, látványosságok és egyes vállalatok bevételeiből átengedett százalékok.

Az egyesület a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium, nemkülönben Budapest székesfőváros törvényhatósága kiküldöttjének közvetlen felügyelete alatt áll és ezen kiküldöttek az egyesület közgyülése által kiküldött egyesületi taggal együtt alkotják a felügyelő bizottságot.

E felügyelő bizottság feladatát képezi az egyesületet minden tekintetben közvetlenül ellenőrizni; hogy vajon megfelelőleg müködik-e és jövedelmeit czélszerüen használja-e fel.

Minden oly határozat, melynek végrehajtása 2000 koronán felüli költséggel jár, csak az esetben foganatositható, ha a felügyelő bizottság ahhoz egyhangulag vagy szótöbbséggel hozzájárul, illetőleg ha az ily határozatoknak vele történt közlése napjától számitandó 8 nap alatt nem nyilatkozik.

Az egyesület tagja minden egyén (férfi vagy nő) és bármely jogi személy (hatóság, testület, intézet, egyesület, vállalat stb.), a kit és a melyet az igazgató-választmány az egyesület tagjai sorába felvesz, nemkülönben a kit a közgyülés tiszteletbeli tagul megválaszt.

A tagok lehetnek: a) alapitó; b) pártoló; c) rendes: d) tiszteleti; e) levelező tagok.

Alapitó tag az, ki az egyesület czéljaira egyezer koronás alapitványt tesz. Az alapitó tag életfogytáig tagja az egyesületnek és az igazgató választmánynak. *Pártoló tag* az, a ki az egyesületet évenkint nagyobb összeggel segélyezi és pártoló tagul az igazgató választmány által elismertetik.

A pártoló tag a segélyezés évében tagja az egyesületnek és az igazgató-választmánynak. *Rendes tag* az, aki öt éven át évi tagdijat fizet és az igazgató-választmány által a rendes tagok sorába felvétetik.

Az évi tagdij legalább 4, illetőleg 16 korona.

Legalább 4 korona évi tagdijat fizetnek mindazok, a kiknek az idegenforgalom emelése anyagi érdekükben nem áll.

Legalább 16 korona évi tagdijat fizetnek azok, a kiknek az idegenforgalomból anyagi hasznuk lehet. *Tiszteleti tag* az, a kit a közgyülés az egyesület érdekének anyagi vagy erkölcsi módon való előmozditásáért, vagy a közügyek terén szerzett érdemeiért olyanul az igazgató választmány előterjesztésére titkos szavazás utján megválaszt. *Levelező tag* azon külföldi vagy magyar vidéki egyén, a kivel az igazgató választmány az egyesület czéljainak előmozditása érdekében állandó összeköttetésbe kiván lépni és a kit levelezőtagul három évre megválaszt.

Az ország egyes vidékein az idegen forgalom emelése érdekében intenzivebb müködés kifejtésére az egyes vidéki idegenforgalmi (Kárpátvidéki, Erdélyrészi, Balatonmelléki, Aldunai stb) egyesületek vannak hivatva.

Az egyesület (a budapesti) megerősödése esetén vidéki egyesületeket is alakit, illetőleg azok alakitását elősegiti.

A vidéki egyesületek külön czéljaiknak megfelő alapszabályokat alkotnak, tagsági és alapitványi dijaikat önállólag állapitják meg és önállólag kezelik, kiadásaikat pedig saját bevételeikből fedezik.

Az egyesület (a budapesti) vidéki egyesületekkel rendszeres levelezést folytat, hogy egyrészt az illető vidék mozgalmairól és szükségleteiről tájékozást nyerjen, másrészt müködésüket tanácsaival illetékes helyeken való közremüködéseivel és közbenjárásával támogathassa.

A vidéki egyesületek, mint tagok belépnek a budapesti egyesületbe és abban képviseltetik magukat, ha azzal szorosabb kapcsolatba kivánnak lépni.

Tanügyi politika.

Bárczy István dr. a minap körlevél alakjában kiadta tanügyi programmját. A programm kissé vékony, de az iskola év elejére fontos ujitást igér a segédtanitók és a helyettesek dolgában. Lesz alkalmunk még nyilatkozni s véleményt mondani most a körlevelet adjuk. A körlevél igy szól:

Felkérem az igazgató és vezető tanitó urakat, hogy a vezetésük alatt álló elemi iskola tanitószemélyzetének jövő iskolaévi beosztására nézve javaslatot tenni sziveskedjenek.

Minthogy pedig tervbe vettem, hogy ha lehetséges az iskolaév végén már a megbizott tanerőket is be fogom osztani, ennélfogva a beosztás ezuttal nemcsak a megválasztott tanitókra (osztálytanitókra és segédtanitókra) hanem a megbizott tanitókra is kiterjed. Hangsulyozni kivánom azonban, hogy ez utóbbiakra nézve a beosztás csak feltételes, t. i. az esetre szól, ha alkalmaztatásukat a szeptemberi beiratások eredménye nem teszi fölöslegessé. Irányadóul megjegyzem továbbá, hogy arra fogok törekedni, hogy a megválasztott segédtanitók is osztályba osztassanak be.

Az igazgató és vezető tanitók részére készült szolgálati szabályzat szerint az igazgató és felesége vagy gyermeke egy és ugyanazon iskolánál nem tanithatnak, kivéve a főváros legkülsőbb oly részeiben, ahol a közelben más iskola nincs. Minthogy a szolgálati utasitás ezen intézkedésének szigoruan érvényt kivánok szerezni felhivom az igazgató és vezető-tanitó urakat, hogy a beosztást már aszerint készitsék el.

Az igazgatók és vezető-tanitók köteles heti óraszámának tervezett leszállitása következtében az igazgató és vezető-tanitó ott, ahol V. vagy VI. osztály van, ezen osztályok egyike, ahol pedig ilyen nincs, a legmagasabb osztályba osztandó be, a mely osztálynak ő a főnöke is egyuttal.

A törvényhatósági bizottság közgyülése legutóbb a megosztott tanitás alkalmazása tárgyában a következő határozatot hozta: — Kimondja a közgyülés, hogy az elemi iskolák V. és VI. osztályaiban a lehetőséghez képest már a jövő iskolaévtől alkalmazandó és megosztott tanitás rendszere olyképen, hogy egyrészt ezen osztályok tanárait a többi osztályok tanitói köteles heti óraszámuk keretén belül látják el, másrészt olyképen, hogy ott, a hol több V. és VI. osztály van, a tárgyaknak egy bizonyos csoportját több magasabb osztályban ugyancsak a köteles heti óraszám keretén belül, egy tanitó láfja el.

A közgyülés rendelkezésének érvényt óhajtván szerezni, felkérem az igazgató- és vezető-tanitó urakat, hogy oft, a hol annak keresztülvitele lehető, sziveskedjenek megosztott tanitással ellátható osztályokra is javaslatot fenni.

Az igazgató- és vezető-tanitók osztályaiban pótlandó órákra, valamint a megosztott tanitással ellátandó V. és VI. osztályok tanóráinak ellátására a tanitótestület tagjai, velök egyetértőleg tanitótestületi értekezleten akként osztandók be, hogy a rokontárgyakat lehetőleg egy tanitó tanitsa.

Az összes osztályokban adandó heti órák a tanitótestület tadjai között a lehetőségig arányosan osztandók fel; tekintettel azonban arra, hogy a két osztályban főnökösködő tanitót jobban terhelik az irásbeli és osztályvezetői teendők, mint azon tanitót, ki csak egy osztálynak főnöke, előbbire az órák szétosztásánál némi mérséklő figyelem forditandó.

Az órák és a tantárgyak kiosztásánál lehetőleg figyelembe veendő a tanerőknek egyes tantárgyak iránt nyilvánitott hajlamai és előszeretete, hogy még azon iskoláknál is, hol a körülmények nem engedik meg valamely V. vagy VI. osztálynak megosztott tanitás ufján való ellátást, a szaktanitás lehetőleg érvényesüljön.

Az V. és VI. osztályokban a megosztott tanitás első sorban azon iskolánál alkalmazandó, a hol félnapos osztályok vannak.

A teendő javaslatból világosan tünjék ki az, hogy minden tanitó hány órát tanit a saját osztályában, azonkivül hány órát és mely tárgyat a szakosztályban.

Feltüntetendő az is, hány és mely osztályok váltakoznak.

A váltakozó osztályokban lehetőleg a heti óraszám csonkitása.

A segédtanitók semmiféle tárgyra be nem oszthatók.

A segédtanitói állásnak fokozatos beszüntetését amugy is célozván, a helyettesitésre vonatkozó szükséges tudnivalókat a legközelebbi tanév elején fogom közölni.

A mennyiben jelenleg számos iskola van, melynél több osztály váltakozik, de V. és VI. osztálya nincs s közvetlen közelükben levő egész napos iskoláknál V. és VI. osztály is van, hogy az igazságos munkamegosztás elve minél jobban érvényesüljön, felhivom az igazgató- és vezető-tanitó urakat, hogy a legközelebbi beiratások alkalmával a megállapitott iskolakerületeket a legszigorubban szem előtt tarfani sziveskedjenek; minden iskola csakis az övezetéhez tartozó tanulókat vehefi fel, sőt ha jelenleg azon iskolánál V. és VI. osztály nincs is, az ezen osztályokra jelentkező tanulók külön iven felveendők, hogy ez uton határozottan kitünjék, mely iskolánál hány és minő osztályokra leszen szükség.

A Ciceronek.

Régen érzett hiányt akar pó olni az a szabályrendelet, amely az igegen vezetők intézményét szervezi. Ha Budapestre egy idegen vetődött s rövid idő alatt megakarta nézni a főváros lá'nivalóit, rá volt utalva a Bedekker hiányos leirására, mert megbizható vezetőt nem kapott. A hordárok nem alkalmasok erre a szolgálatra, mert nemcsak megfelelő intelligenciájuk hiányzik, de a legnagyobb részének fogalma sincs n arról, hogy mit kell az idegennek megmut tnunk, hogy az h zamenve, honfitarsait buzditsa Budapest meglátogatására.

Hogy Budapesten olyan kevés az idegen, nagy oka annak, hogy hiányzik a megbizhato idegenvezető, hogy az itt járt idegen rendesen megbizhatatlan emberek keze közé kerül Mert a magánvállalkozás már nagyon régen tudja, hogy az idegennek vezetőre van szüksége s miután a hatóság erről nem gondoskodott, ezt elhanyagolta, megbizhatatlan, gyakran kétes exisztenciák csaptak fel idegenvezetőnek. Nem azért, hogy Budapest szépségeit s látnivalóit megmutogassák, hanem, hogy kizsákmányolják az idegent.

Az idegenvezetők hatósági szervezése megfogja szüntetni ezt a közbiztossági veszedelmet s azért örömmel üdvözöljük a szabályrendeletet, a melytől idegen forgalmunk emelkedésére üdvös eredményt várunk.

A szabályrendelet a következő :

1. §. Budapest székesfőváros területén idegenvezetői foglalkozást csakis azon egyének (férfiak) gyakorolhatnak, akik ezen ipargyakorlásra — a lakásuk szerint illetékes ker. elüljáróságtól az 1884. évi XVII. t.-cz. 10. §-ának f., pontja értelmében iparengedélyt s ezen kivül a székesfővárosi m. kir. államrendőrség főkapitányi hivatalából külön rendőri igazolványt nyernek.

2. §. Iparengedélyt csakis oly egyén nyerhet, aki kimutatja, hogy a) nagykoru, vagy nagykorunak nyilvánittatott, b) magyar honpolgár, c) erkölcsi tekintetben kifogástalan és nyereség vágyból elkövetett büntett, vagy vétség miatt büntetve nem volt, d) testileg ép s ragályos, vagy szembetünő undoritó betegségben nem szenved, e) legalább öt év óta állandóan a fővárosban tartózkodik s a főváros utczái, közintézetei és helyi viszonyai ismeretében kellő jártassággal bir.

3. §. Azon egyének, kik az idegenvezetői foglalkozást jelen szabályrendelet életbeléptetése előtt már legalább két év óta üzik, szintén tartoznak az iparengedélyt és a rendőri igazolványt megszerezni, az iparengedély elnyerése végett azonban csakis a 2. §. a), b), és c) pontjaiban foglaltakat tartoznak igazolni.

4. §. A főkapitányi hivatal azon idegenvezető részére, kinek szabályszerü iparengedélye van egy sorszámot s az engedélyes arczképével ellátott s jelen szabályrendelet határozmányait magában foglaló iparigazolványt továbbá a megfelelő ár beszedése ellenében egy gömbölyü számmal «Idegenvezető-Cicerone» felirással ellátott és az idegenvezető által sapkáján hordandó fémtáblácskát szolgáltat ki.

5. §. A rendőri igazolvány egyedül az engedélyes személyére érvényes, ki azt állandóan magánál tartani s a rendőrség közegei, vagy a szolgálatait igénybevevő fél kivánatára felmutatni tartozik.

6. §. Az idegenvezetők csak a vasuti- és hajóállomásoknál a muzeumok és szállodák előtt, esetleg a mennyiben ezt a szállodatulajdonosok megengedik, a szállodák előcsarnokaiban tartózkodhatnak, s ezen helyeken szolgálataikat felajánlhatják.

A tolakodó és lármás módon való ajánlkozás azonban szigoruan tilos.

7. §. Az idegenvezetők a székesfőváros területén a következő dijakat követelhetik: a) egy félórára, vagy azon alól lévő időre 1 koronát, b) minden további félóra után 50 fillér, c) egy fél napra és pedig reggeli 6 órától d. u. 1 óráig, vagy d. u. 2 órától esti 10 óráig 4 koronát, d) egész napra reggeli 6 órától esti 10 óráig 8 koronát, e) esti 10 órától reggeli 6 óráig óránként 2 kor. 25 fill. Hosszabb időre (napok, hetek), terjedő, vagy a főváros területén kivül teljesitendő szolgálatok dija külön megegyezés által állapitandó meg.

8. §. Szigoruan tilos az idegenvezetőnek foglalkozásával meg nem egyező üzleteket kötni, üzérkedni, vagy bordélyüzlet közvetitésével foglalkozni.

9. §. Azon idegenvezető, ki jelen szabályrendelet határozmányai ellen vét, vagy a 7. §-ban megállapitott dijaknál többet követel, kihágást követ el és 1—100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel, behajthatatlanság esetén pedig megfelelő elzárással büntetendő.

A befolyó pénzbüntetések a fővárosi szegény-alap javára esnek, az elzárás időtartama pedig az 1879. évi XL. t.-cz. 22. §-a alapján állapitandó meg.

10. §. Ezen szabályrendelet megtartására a székesfővárosi államrendőrség ügyel fel s áthágóit a ker. kapitányságok büntetik. A ker. kapitányságoknak elsőfoku itéletei másodfokban a főkapitánysághoz, harmadfokban pedig a m. kir. belügyminiszterhez felebbezhetők.

11. §. Jelen szabályrendelet kihirdetése és felsőbb jóváhagyása után 30 nap mulva lép életbe.

Budapest tarifapolitikája.

Több izben őszintén és nyiltan megmondottuk, hogy a jóléti bizottság müködésétől, abban az irányban, a melyre vállalkozott, nem várunk semmi pozitiv eredményt. Ez a meggyőződésünk azonban nem akadályozhat abban, hogy teljes elismeréssel ne nyilatkozzunk a bizottság ama müködéséről, a mely a fővárosra üdvös és hasznos. Ilyen munkát végzett a bizottság a héten, a mikor megvitatta azokat a bajokat és sérelmeket, a melyeket a főváros ipara és kereskedelme az államvasutak tarifapolitikája folytán szenved.

Kétségtelen s vita tárgya sem lehet, hogy Budapest a kereskedelemmel és iparral fejlődik, erősödik vagy hanyatlik. Szomoruan tapasztaltuk ezt a legutóbbi időben is. A mint az ipar válságba jutott, meggyültek a bajok a főváros háztartásában is s közel vagyunk a válsághoz is. Budapestnek elsőrangu kötelessége, hogy minden rendelkezésére álló eszközzel erősitse a főváros iparát és kereskedelmét. Nem csak helyi anyagi érdeke ez a városnak, hanem hazafiui, nemzeti kötelessége is.

A hét folyamán tartott jóléti bizottsági ülésre meghivták a szakértőket is. Ezek azután a számok objektiv igazságával mutatták ki, hogy a vasuti tarifa egyik főoka annak, hogy Budapesten az ipar és kereskedelem fejlődni nem tud, hogy a magyar ipart az egész vonalon kiméletlenül legyüri az osztrák ipar. Világossá lett, hogy például az osztrák malmoknak szállitási kedvezményük van a magyar malmok fölött, hogy budapesti malmaink kizárólag a tarifa miatt nem versenyezhetnek osztrák kollégáikkal. Alább részletes és világos kimutatást közlünk, a melyből mindenki az első pillanatra láthatja, hogy mennyivel kedvezőtlenebb viszonyok között van Magyarországon a magyar ipar, mint az osztrák.

Érdekes és jellemző volt az a tárgyalás minden tekintetben. A magyar iparosok nem azt kérték, hogy az állam nekik előnyöket adjon, hanem csak azt, hogy ne bánjék velük mostohábban, mint az osztrák iparosokkal, hogy azután egyenlő feltételek mellett vehessék föl a versenyt. Ennél szerényebb, méltányosabb és jogosabb kivánságot tenni sem lehet. Meg is vagyunk győződve, hogy az állam sem zárkózhatik el az igazságos kérés teljesitése elől. Hisz az iparosok maguk olyan megoldást ajánlanak, amely anyagilag is kedvező az államra.

Bármi legyen is a dolog folytatása, a fővárosnak nem szabad megengednie, hogy ez a kérdés, a mig rendezve nincsen, a napirendről lekerüljön. Teljes erejét, minden befolyását föl kell használnia, hogy a kérés méltányos és jogos megoldását dülőre segitse. A főváros gazdaságának, iparának és kereskedelmének

egész jövője függ ennek a kérdésnek a helyes megoldásától.

Érdekesnek tartjuk az alábbi kimutatás közlését, amelyből kitünik, hogy mennyivel előnyösebb helyzetbe jut a tarifa révén az osztrák ipar a magyar iparral szemben s hogy mennyivel olcsóbban viszi ki az osztrák a magyar termést, mintha Budapesten földolgozzák és a készárut szállitják ki. Azt pedig csak nem kell bizonyitgatnunk, hogy a közgazdaságnak az az első tétele, hogy a nyerstermény itthon dolgoztassék föl s mint készáru szállittassék ki. Nekünk éppen az a bajunk, hogy nyersterményeinket kiszállitjuk, megfizetjük az osztráknak a földolgozás költségét, kenyeret adunk az osztrák iparnak s a készárut hozzuk vissza. A szakemberek által készitett kimutatás a következő:

10000 kg.

rozs fuvar

Temesvár—Budapest	kor.	124.—
Debreczen „	„	126.—
Nyiregyháza „	„	141.—

fuvar liszt után:

Budapest—Prága	*—Reichenberg*	*—Göding*	*—Jägerdorf*
kor. 256.—	304.—	154.—	245.—

fuvar rozs után:

	Prága	*—Reichenb.*	*—Gödling*	*—Jägerndorf*
Temesvár k.	378.—	426	240	337
Debreczen „	365.—	413	224	311
Nyiregyháza „	374.—	256	234	397

Prága

Temesvár—Bpest	124	Bpest—Prága	256	összesen	380
Debreczen „	126	„ „	256	„	392
Nyiregyháza „	141	„ „	304	„	445
Temesvár—Prága	378	különbség	2 kor.		
Debreczen „	365	„	17 „		
Nyiregyháza „	474	„	23 „		

Reichenberg

Temesv.—Bpest	124	Bpest—Reichenb.	304	össze.	428
Debreczen „	126	„ „	304	„	430
Nyiregyháza „	141	„ „	304	„	445
Temesvár—Reichenberg	426	különbség	2 kor.		
Debreczen „	413	„	17 „		
Nyiregyháza „	423	„	22 „		

Göding

Temesv.—Bpest	124	Bpest—Göding	154	összesen	278
Debreczen „	126	„ „	154	„	280
Nyiregyháza „	141	„ „	154	„	295
Temesvár—Göding	240	különbség	38 kor.		
Debreczen „	224	„	56 „		
Nyiregyháza „	234	„	6 „		

Jägerndorf

Temesv.—Bpest	124	Bpest—Jägerd.	245	összesen	369
Debreczen „	126	„ „	245	„	371
Nyiregyháza „	141	„ „	245	„	386
Temesvár—Jägerndorf	337	különbség	33 kor.		
Debreczen „	311	„	60 „		
Nyiregyháza „	296	„	90 „		

A közgyülésből.

A nyári hőség meg sem látszik a közgyülésen. A városatyák tömegestül jelennek meg, noha a napirend nem igért semmi különöset. Lagymatagon is kezdték. A társalgóban diskuráltak s aláirták a Fehérváry diszpolgárságára vonatkozó inditványt. A teremben csöndesen és unottan tárgyaltak. Mátyus Arisztid nagy diszertácziót tartott a segédhivatalokról. Hogy mire volt az jó, senki sem tudta. Ő is elfogadta a javaslatot, a közgyülés is. Egy hang sem volt ellene s a városatyáknak rendkivül unalmas volt a kánikulában a bőjti prédikáczió.

A segédfogalmazói állások szervezésénél azonban hosszabb pihenőt tartottak. A segédfogalmazói állásokat tudvalevőleg azért szervezik, hogy a fogalmazó gyakornokoknak előléptetést biztositsanak. Mert olyanok most az állapotok, hogy jogvégzett diplomás emberek öt—tizévig kénytelenek, mint fogalmazógyakornokok szolgálni 800 forint jutalom dijért. S ezért a legtöbb gyakornok jegyzői teendőket végez. A legtöbb gyakornok kénytelen nyakra-főre adóságot csinálni, amelyeket aztán tanácsos korában sem tud kiheverni. Hogy ez az adminisztráczióra egy cseppet sem kedvező, azt mindenki tudja a városházán s ezért akarták szervezni a segédfogalmazói állásokat.

Feleki Bélának azonban ez nem tetszett. Igazában nem is a segédfogalmazói állások szervezése ellen volt kifogása, hanem a legutóbbi fogalmazói választások ellen. Már a mult közgyülésen interpellálni is akart s állitólag az egész akcziónak felekezeti szinezetü háttere van. Az igazság pedig az, hogy a városatyák minden választásnál tartanak a zsebükben egy-egy protegáltat s azt kivánják, hogy a tanács az ő jelöltjüket válassza meg. Ha azután a protegált ifju megbukik, kész az interpelláczió az igazságtalan tanácsválasztás miatt. Ha már a választásokról beszélünk, megmondjuk őszintén, hogy mi a baj. A tanácsos urakban választási kérdésekben nagyon kevés az önállóság és az önérzet. Ha egy befolyásosabb városatya portál valakit, a tanácsosok nagyrésze megigéri, kézadással erősiti, hogy rá fog az illetőre szavazni. A kinek hét-nyolcz ilyen határozott igérete van rendszerint biztosra veszi a dolgot. A választáskor azonban az illető csak egy vagy két szavatot kap. Soha sem tudja meg, hogy ki tartotta meg az igéretet, kinek lehet hinni a kézadás férfias igazságában, mert valamennyi égre-földre esküszik, hogy ő szavazott az illetőre. Ez az eljárás nem méltó Budapest tanácsosaihoz. Hogyan bizzuk Budapest kormányozását olyan emberekre, akikben annyi önállóság sincsen, hogy eligérik a lelküket is abban a tudatban, hogy az igéretüket ugy sem tartják meg. Az bizonyos, hogy a tanácsi választások sok tekintetben hozzájárulnak ahoz, hogy a közönség, a melyhez ezek a dolgok kiszivárognak, a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetik a tanács irányában.

De hát ennek az anomáliának nem adhatják meg a fogalmazó gyakornoknak az árát. Feleki is Polónyi Géza is azt kivánták, hogy a jóléti bizottságnak adják ki a javaslatot, az majd szokott modorában és szellemében megemészti.

Hát mit akarnak tulajdonképpen csinálni abból a szerencsétlen jóléti bizottságból, Minden alkalommal jobban kidomborodik annak az igazsága, hogy a jóléti bizottságot állandósitani akarják s a tanács he-

lyett a bizottság akarja átvenni a végrehajtó hatalmat. Pedig ha a két rosz közül kell választani, kétségtelen, hogy a jóléti bizottság a nagyobb rosz, amely már eddig is bebizonyította, hogy teljesen életképtelen, egy modern főváros hivatásáról s kötelességéről fogalma sincsen. Ugy látszik, hogy a közgyülés is jólakott már a jólétivel s nem hajlandó neki több táplálékot adni. A közgyülés is szivesen szavazna már köszönetet a a bizottság nyugalomba vonulásáért.

Az asszonyok többsége.

A főváros statisztikai hivatal igazgatója, *Körösi* József dr. most megjelent statisztikai havi füzetében teszi közzé a népszámlálás egyik legérdekesebb fejezetét: a nemekről való statisztikát. E szerint a főváros rendes polgári népességét, valamint a férfiak s a nők számát ez a három szám mutatja:

férfi — — — — — — 339.649
nő — — — — — — 363.799
rendes polgári népesség 703.488

A mint tehát a nagyvárosokban általában, ugy Budapesten is a női nem van többségben, a mit a statisztikusok a nőcselédek nagy számával magyaráznak meg. Budapesten a polgári népesség minden 100 férfiára esik 107 nő. Az arány az utolsó 40 évben a a következőleg alakult:

1870 ben jutott 100 férfira 98 nő
1881-ben „ 100 „ 107 „
1891-ben „ 100 „ 106 „
1901-ben „ 100 „ 107 „

Természetesen azonban semmi értelme annak, hogy a nemek szerint való statisztikából kizárjuk a katonaságot. Már most a katonasággal együtt van Budapest rendes népességében:

férfi — — — — — — 356.133
nő — — — — — — 363.799
rendes népesség 719.932

A katonaság beszámitásával lényegesen megjavul az arány, a mennyiben minden 100 férfira igy csak 102 nő esik. A rendes népesség mellett azonban a statisztikusok megkülönböztetik a tényleges népességet. Rendes népesség nevezete alatt értik a két hónapnál tovább huzamosan itt tartózkodó és a két hónapnál kevesebb ideig távollévő lakosságot. Erről szólanak eddigi számaink. A tényleges népességhez már nem számitják hozzá még az ideiglenes távollevőket sem, hanem igenis az ideiglenes jelenlévőket, melyeknek száma 18.866, még pedig 8140 férfi és 10.726 nő. Mivel már most a nemek statisztikájánál igazán méltányos, hogy a jelenlevők határozzanak, lássuk a tényleges népességről való adatokat, először katonaság nélkül, azután katonasággal együtt:

férfi — — — — — — 344.199
nő — — — — — — 372 675
a tényleges polgári népesség 716.874

A tényleges polgári népességből tehát minden 100 férfira 108 asszony esik. A nők aránya a férfiakéhoz képest ebben a számban a legnagyobb. A katonaságot is hozzászámitva:

férfi — — — — — — 360.683
nő — — — — — — 372.675
tényleges népesség 733.358

Azaz a tényleges polgári és katonai népességből 1901 január 1-én minden 100 férfira esett 103 nő.

Kerületek szerint csak a rendes népességről kapunk a nemek szerint való adatokat. E szerint minden kerületben több a nő, mint a férfi, kivéve a X. kerületet, a hol néhány százzal több a férfi, sőt a katonasággal együtt háromezerrel több a férfi, mint a nő. Az asszonyoknak ezt az eldorádóját csak éppen megközeliti a IX. kerület, a hol csak a katonaság segitségével sikerül a nők számát tulhaladni egynehány ezerrel. Érdekes a VIII. kerület, a hol a két nem száma csaknem egyforma, persze csak a 850 katonalakos beszámitásával, a mely számot még csak 265 katonával kellene megtoldani s akkor teljesen egyforma lenne a nemek arányszáma. A kerületek rendes népességének részletes adatai ezek (a katonákat is beleértve):

I.	kerületben	férfi	22.753,	nő	23.685
II.	„	„	17.905,	„	18.736
III.	„	„	18.307,	„	18.752
IV.	„	„	10.806,	„	12.725
V.	„	„	24.501,	„	25.838
VI.	„	„	64.364,	„	68.465
VII.	„	„	75.554,	„	80.266
VIII.	„	„	66.577,	„	66 842
IX.	„	„	36.207,	„	33.464
X.	„	„	19.160,	„	15.026
Összesen:		férfi	356.133,	nő	363.799

E szerint a X. kerület rendes népességéből, a katonaságot is beleértve, minden száz férfira esik az I. kerületben 103 nő, a II. kerületben 105, a III. kerületben 102, a IV. kerületben 118, az V. kerületben 105, a VI. kerületben 106, a VII. kerületben 106, a VIII. kerületben 100, a IX. kerületben 92, a X. kerületben 78.

A hordárok dija.

A közrendészeti bizottság a héten megállapitotta a hordárok diját. A bizottság meglehetősen fölemelte a dijakat. De ebből senkinek kára nem lesz. Tökéletesen igaza volt a bizottságnak, a mikor a dijakat ugy állapitotta meg, hogy a hordárok minimális megélhetését biztositsa. A közérdek követeli meg, hogy föltétlenül megbizható emberek álljanak az utczasarkon a közönség rendelkezésére.

A bizottság a dijakat a következőleg állapitotta meg:

Ugyanabban a kerületben, üresen vagy kézbenvihető csomagért 40 fillér, 15 kilogramm teher viséseért 60 fillér, szekérhasználattal és 100 kilogramm sulylyal egy korona. Az első kerületből a másodikba, vagy az első, vagy második kerületből Ó-Budára, illetőleg viszont 80 fillér, 100, 160 fillér. A IV. kerületből az V., VI., VII., VIII. vagy IX. kerületbe 60, 80, 160 fillér. X., IV., V., VI., VII., VIII. vagy IX. kerületből az I., II. és III. kerületbe (a Gellérthegy, Krisztinaváros, a déli s fogaskerekü vasuti állomások kivételével) 80, 100, 160 fillér. A IV., V., VI., VII. VIII., IX. kerületből a Gellérthegyre, a Krisztinavárosba vagy Ó-Budára 120, 160, 300 fillér, az V. kerületből a VI. vagy VII. kerületbe, a VI. kerületből a VII. kerületbe, a VII. kerületből a VIII-ikba, a VIII-ból a IX-ik kerületbe 60, 80, 160 fillér, az V. vagy

VI. kerületből a VIII. vagy IX. kerületbe 80, 100, 160 fillér. Budáról Kőbányára 240, 260, 350 fillér, a IV., VII., VIII., IX. kerületből Kőbányára 140, 160, 200 fillér, az V. és VI. kerületből Kőbányára 160, 180, 240 fillér.

A vasuti állomásokhoz, vagy onnan vissza: Az I. kerületből a déli vasuthoz és a fogaskerekü vasut városmajori állomásához 60, 80, 160 fillér, a IV., V., VI., VII., VIII. és IX. kerületből a déli vasuthoz vagy a fogaskerekü városmajori állomásához, vagy Budáról a pesti állomásokhoz 120, 200, 300 fillér, a pesti kerületekből a budai vasuti állomásokhoz 80, 120, 180 fillér, Kőbányáról a pesti állomásokhoz 160, 180, 240 fillér.

A Zugligetbe, Svábhegyre vagy a Lipótmezőre (a Hüvösvölgyig) a budai kerületekből 320, 360, 500 fillér, a pesti kerületekből 340, 380, 520 fillér, Kőbányáról 380, 420, 540 fillér.

A Városligetbe: Budáról 120, 200, 300 fillér, a IV., V., VIII. és IX. kerületből 100, 120, 160 fillér, a VI., VII. kerületből 80, 100, 140 fillér, Kőbányáról 160, 180, 240 fillér.

Ujpestre: Budáról vagy a VIII. és IX. kerület ből 160, 180, 350 fillér, a IV., V., VI. és VII. kerületből 140, 180, 300 fillér, Kőbányáról 240, 260, 350 fillér.

A hid és alagut vámját a megbizó fizeti. Viszontválasznál a várakozásért minden fél óra után 20 fillért kell fizetni. 15—20 kilogramm teherért a megfelelő dij kétszeresen jár, teherszállitásnál minden 50 kilogramm tulsulyért s nehéz tárgyaknak az emeletre való vivéseért 40 fillér. Hosszabb szolgálat teljesitéseért szekérhasználat nélkül minden órára 60 fillér, szállitóeszköz használatával 80 fillér. Éjjel kettős dij jár. Költözködésekért vagy a város területén kivül szóló megbizásokért külön kell egyezkedni.

Budapest uj fürdővállalatai.

Irta: *Palotai* Rezső főv. biz. tag.

(Folytatás.)

Abból, hogy a közmunkák tanácsa a kisajátitás alkalmával a forrásért tényleg ily összeget fizetett, nem lehet annak valódi értékét megállapitani, mert ha tulajdonosainak a régi Sárosfürdő mint vállalat talán 20—25,000 koronát jövedelmezett, ezek már jogosan követelhették és kaphatták meg azon kisajátitási összeget; azonban a jövedelmezőségben a tulajdonosok személyes müködése és az odaszokott fürdőközönség értéke is kifejezést talált. Ezen tényezők képezték a jövedelem és annak megfelelő kisajátitási árnak java részét s miután ma már nincsenek meg, csak a puszta forrásért 486,000 koronát fizetni, oly magas ár volna, minő a fürdőüzleti forgalomban még eddig elő nem fordult. Még forrásokban szegény területeken sincs rá példa s a budapesti viszonyok épenséggel nem indokolnák az első esetet, melyben ilyen nagy vételár fizettetnék. Csak Pest városának sikerült már egyszer, mikor az Artézi kutat furatta, hasonló költség árán egy forrás birtokába jutni. Tudvalevőleg a városligeti Artézi kutat 1868-tól—1878-ig, 10 éven át furták és a miről akta szerint mindenki meggyőződhetik, a furás tulajdonképeni célját a hideg ivóviz után való kutatás képezte. Csak miután hideg vizet nem találtak azon földrétegekben, melyekben az egyáltalában még található és már amugyis sok pénzt költöttek: tehát szükségből, nehogy a felmerült kiadások egészen kárba vesszenek, folytatták a furást meleg vizre. Tiz évig kitartó szakadatlan munka után végre felbuggyant a meleg viz s érthető, hogy nem kis örömöt okozott azoknak, akik annyi fáradságot és kiadást áldoztak reá. A városligeti Artézi kut egyike a legmélyebbeknek a világon, furása kerek 760,000 koronába került: de nincs semmi okunk ezt dicsőségnek tekinteni. Ha meleg viz kellett volna, azt számtalan pontján a fővárosnak csekélyebb mélységben lehetett volna találni, még ha a Duna közepén furnak, már 100 méternél is hatoltak volna a meleg vizet tartalmazó kőzetbe, lásd a Margitszigeti artézi kutat, mely 115 méter mély és 5680 köbméter (56.800 hektoliter) 43 fok C. tehát fürdőre alkalmasabb hőfoku ásványvizet szolgáltat, — mig a városligeti Artézi kut csak 760 köbméter vizszolgáltatási képességgel bir és e miatt 970 méter mélységig kellett furni.

Forrásaink főfakadóhelye a budai hegyek tövében van, onnan huzódnak a forrásmenetek a Duna medre alatt dél-keleti irányban mindég nagyobbodó mélységben; kedvezőtlenebb pontot tehát, mint a városligetet, meleg viz után való furásra, Budapest hévvizeknek páratlanul gazdag földrétegeit tekintve, már alig választhattak és kétségtelen, hogy sokkal kisebb mélység ben és csekélyebb költséggel lehetett volna a Lipótváros vagy a Terézváros területének északi részein meleg ásványvizet találni. Alig mulik el év, mikor e városrészekben az épitések alapozásánál ne bukkannának hévvizet vezető forráserekre egyes tulajdonosok és ne kinálnának meg vele, hogy épitsek ott egy-egy világfürdőt. Ehhez azonban sem egy vizér, sem 700 vagy 1000 köbméter ásványviz nem elegendő, hanem a forrásoknak egész csoportja, teljes biztonságot nyujtó nagy vizbőséggel, egészséges levegő, nagy terület és még sok-sok oly tényező szükséges, melyeket létrehozni és érékesiteni egy emberélet rövid ideje alatt nem is lehetséges.

Az Artézi kut furási helye meleg viz után, geologiai szempontból, tehát a városligetben nem volt czélszerüen megválasztva és pénzügyi tekintetben mint beruházás sem érdemel dicséretet.

A Pest város által 6 százalékos kamat mellett felvett kölcsönből kellett a 380,000 frtra rugó furási költségeket fedezni, s az Artézi fürdővállalat átlag csak 5 százalék kamatot jövedelmez; mig ha ezen összeget akkoriban más beruházásra, akár csak telekvételre vagy kisajátitásra forditják, az ma igen nagy értéket képviselne s ha épen fürdő és meleg forrás kellett Pest város tanácsának, ám megvásárolhatta volna még 1868-ban körülbelül fele részét az összes budai és pesti fürdőknek 380,000 forinton s nem kellett volna a furás bizonytalan vállalkozásába bocsátkozni.

Semmiképpen sem kivánom ezáltal Zsigmondy Vilmos mér-

nök emlékét és érdemeit kisebbiteni, ő a tanács utasitása folytán teljesitette a munka müszaki kivitelét és ezt a feladatot nemcsak jól oldotta meg, hanem tekintettel arra, hogy a még hiányos technikai készülékekkel e roppant mély kut furását sikeresen végezte, oly bizonyitékát adta kiváló müszaki tehetségének, mely előtt tisztelettel kell meghajolni. A város akko i intézői azonban, midőn a városligetben hideg vizet kutattak s 10 éven át folytatták a furást a meleg viz után, nem bizonyitották különös tehetséget sem a vizvezetéki ügy megoldására, sem fürdővállalatok létesitésére. Ők ma már nincsenek az élők sorában, de szellemük lengése a főváros gazdálkodásának e téren még mindig észlelhető.

Ha Budapest székesfőváros csak azért óhajtaná a Sárosfürdő forrását megvenni, hogy még egy uj fürdővállalatot létesitsen, nem szükséges egy oly forrásért 486.000 koronát fizetni, még ma is sokkal olcsóbb a források ára; a Királyfürdő csak néhány évvel ezelőtt kétszer cserélt gazdát, az eladási ár körülbelül 50.000, illetőleg 80.000 forint volt telekkel, fürdőépülettel és berendezéssel együtt, a hévforrása pedig bővebb, mint a Sárosfürdőé és hőfoka 53 fok C., de vannak a Császárfürdőben és a Lukácsfürdőben 60 fok C. meleg források, melyek magas hőfokuk miatt nincsenek használatban, ezek között választhat, mindegyik olcsóbban rendelkezésére áll és több vizet ád, mint a Sárosfürdő forrása.

Másképen itélendő meg e kérdés, ha a tanács nem egy uj fürdővállalat létesitése végett szándékoznék a Sárosfürdői forrást megszerezni, hanem a Rudasfürdő vizszükségletének kiegészitése és biztositása miatt. A Rudasfürdő forrásai már elapadtak egy izben, bőségük a Császárfürdő, Lukácsfürdő vagy Margitsziget forrásaihoz képest amugy is csekély, uj forrást furni a Rudasfürdő környékén törvény szerint tilos, máshonnan oda vezetni távol esik s igy a közel fekvő Sárosfürdő forrás megvétele czélszerü és előrelátó intézkedés volna, a város Rudasfürdőjének minden eshetőség ellen való megvédésére. Ezen szempontból helyes volna a tanács javaslata, ezért áldozatot hozni lehet és kell is; de nem azért, hogy uj milliókat költsön egy fürdővállalat létesitésére, melyre a Rudasfürdő szomszédságában szükség nincs és melyre a régi Sárosfürdői forrás ismét elégtelen volna.

Arról, hogy a fővárosnál mennyi szakértelem van fürdővállalatok létesitésére, érdekes képet nyujt az épitendő Artézi fürdőről készitett jövedelmezőségi számitás, melyet a következő 2-ik pontban részletes birálat alá leszek bátor vonni.

(Folyt. kőv.)

Statisztika.

Népesedi mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728.235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 420 gyermek, meghalt 273 egyén, a születések tehát 147-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 310 törvényes, 110 törvénytelen; nemre nézve 221 fiu, 199 leány. Halvaszületett 14 gyermek, köztük 10 törvényes, 4 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29·3.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 19·1, az egy éven felüli lakosságnál: 14.7, az öt éven felüli lakosságnál: 11.9.

A halottak közt volt 143 fi-, 130 nőnemü.

Az év eddigi 22 hetében élve született összesen 9988 gyermek, meghalt összesen 6629 egyén, a születések többlete tehát 3359; a mult év megfelelő időszakában született 10638, meghalt 6920, a születések többlete volt tehát 3718.

Az élveszülöttek közt volt 282 róm. kath., 2 görög kath. — görög keleti, 24 ágost evang, 35 helvét, — unitárius, 76 izraelita, 1 egyéb. Összesen 420. Halvaszületett összesen: 14

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1164 beteget, szaporodás 365 csökkenés 333, maradt e hét végén 1187. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 119 beteget, szaporodás 30, csökkenés 41, maradt a hét végén108. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 662 beteget, szaporodás 258, csökkenés 290, maradt e hét végén 630. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 768 beteget, szaporodás 160, csökkenés 138, maradt e hét végén 790, összesen ápoltak a mult hét végén 2713 beteget, szaporodás 804, csökkenés 802, maradt a hét végén 2715.

Hirek a városházáról.

Az utolsó közgyülés.

A nyári szünetet hivatalosan is nemsokára megkezdi a főváros. 26-án lesz a törvényhatóságnak utolsó közgyülése. Szeptemberig kihalt lesz a városháza, melynek csendjét csak egy rendkivüli közgyülés fogja megzavarni, mivel a zárószámadással megkéstek, s csak julius folyamán intézhetik el.

Ha vissza tekintünk a törvényhatóságnak ez évi müködésére nagyon kevés eredményt látunk. Egyetlen kiemelkedő akciója: a jóléti bizottság, a mely ugyon mindenre vállalkozott, de nagyon keveset ért el. Itt van még a harmincz milliós kölcsön ügye. A bankok oly keveset igértek a fővárosi papirokért, hogy a városatyákban fölbuzdult a vér s nyilvános aláirás utján szerezték meg a pénzt. A szubskripció sikerült, amiben a fölbuzduláson kivül annak is volt része, hogy az aláirók nagyon jó üzletet csináltak.

Budapest tanügye is a jóléti bizottság kohójába került. Ez az akciója azonban egy cseppet sem volt üdvös és méltányos, mert az az összeg, a mit a jóléti bizottság a tanügy reformálásával megtakaritani vélt, nagyon is kevés, s számot sem tesz a budget mérlegében. Egy másik fontos akciója a törvényhatóság-

nak az uj erzsébetvárosi sugár-ut, — a Dob-utcza kiszélesitése, ujjáalakitása. Ez azonban már csak a jövő évben fogja komolyan foglalkoztatni a törvényhatóságot, s ki tudja, hány napot fognak e kérdéssel elülésezni.

Sajnálattal kell megemlékeznünk a gyászról, mely ugy a törvényhatóságot, mint a fővárost érte. Érdemes, nagytehetségü tagot veszitett mindegyik. *Steiger* Gyulában a törvényhatóság egyik legkiválóbb tagját temette el, a főváros pedig *Kullmann* Lajos és *Szabó* Károly tanácsosokban kiváló egyének emlékét és munkásságát őrzi.

A jövő héten pihenőre tér az adminisztrácziő. Szüksége is van rá, mert kemény munka várja az őszszel. Öt millió deficitet kell a jövő évi budgetből eltüntetnie. még pedig minden adóemelés nélkül.

Az adópénztár májusi bevételei.

A székesfőváros kerületi adópénztárainál 1901. május hónapjában a következő bevételeket érték el: állami adó és késedelmi kamat czimén befolyt 4,667 551 korona 43 fillér, községi adó és házbérkrajczár és végrehajtási dijak czimén 2,159.483 kor. 91 fillér, utadó fejében 87.591 korona 82 fillér, kereskedelmi és iparkamarai illeték czimén 21.110 korona, betegápolási pótlék nevében 179.847 korona 65 fillér. Az adópénztár május hónapi összes bevétele tehát 7,125,585 korona 42 fillérre rugott. Ez az eredmény igen kedvező, a mennyiben a mult esztendő megfelelő időszakában 228.348 korona 05 fillérrel kevesebbet vettek be az adópénztárak. Akkor ugyanis állami adó és késedelmi kamat fejében 4,455.290 korona 63 fillér, községi adó és házbérkrajczár czimén 2,065.260 korona 94 fillér, utadó czimén 84 117 korona 45 fillér, kereskedelmi és iparkamarai illeték czimén 21.523 korona 93 fillér és betegápolási pótlék fejében 174.243 korona 43 fillér volt az összes bevétel. Az idei május hónapban ilyenformán minden fejezet alatt emelkedés mutatkozik, csak a kereskedelmi és iparkamarai illetékek bevétele csökkent 413 korona 32 fillérrel. A bevételi többlet az egyes fejezetek között a következőkep oszlik meg: állami adó és késedelmi kamatok: 125.460 korona 80 fillér, utadó: 3474 kor. 37 fillér, betegápolási pótlék 5604 korona 23 fillér. Az összes bevétel ezek szerint 228.349 korona 05 fillérrel emelkedett.

San Marcó utcza.

A közmunkák tanácsa értesitette a fővárost, hogy a III. kerületbeli Fényes Elek-utczát San-Marcó-utczának nevezte el. Az utcza névváltoztatására azok az érdemek inditották a közmunkatanácsot, melyeket San-Marcó herczegnő az »Irgalom Háza« alapitásával és ösmeretes egyéb jótékonyságával szerzett. A főváros tanácsa intézkedett, hogy a mérnöki hivatal az uj utczai névtáblákat felrakassa és a szükséges telekkönyvi feljegyzések keresztülviteléről gondoskodjék.

Pályázat iskolai igazgató állásra.

A főváros pályázatot hirdet a községi ipariskoláknál üresedésben levő két igazgatói állásra. A ipariskolai igazgatónak 4000 korona törzsfizetése van 1200 korona lakáspénz, esetleg pedig természetbeni lakást kap az iskola épületében. Egyéb javadalmazása még 400 korona igazgatói átalány és 400 korona ötödéves korpótlék. A pályázóknak a budapesti kir. József-müegyetem épitészeti mérnöki, vagy gépészmérnöki szakosztályának sikeres elvégzését kell igazolniok, vagy pedig középiskolai rajztanári oklevelet kell felmutatniok. A pályázat határideje 1901. julius 10-ének déli 12 órája, amely időpontig a pályázati kérvényeket a polgármesteri hivatal iktatójában (központi városház, Városház-utczai rész I. em.) kell benyujtani.

Az Oroszlan gyógyszertár bérlete.

Az óbudai Bécsi-uton levő »Oroszlán«-gyógyszertár tudvalevőleg megüresedett. A patikát a főváros nyilvános pályázat utján adja bérbe. A közigazgatási bizottság a napokban tartott ülésén döntött a pályázatok sorsa felől. A bizottság a patikát egyhangulag Galló Soma gyógyszerésznek adta bérbe.

A főváros alapitványa.

Budapest székesfőváros közönsége József főherczeg honvédfőparancsnokságának 25-ik évfordulója alkalmából annak emlékére a m. kir. honvédség árvái részére alapitványi helyeket létesitett, melyeket a folyamodók illetőségére való tekintet nélkül adományoznak oda ez évi szeptember hónap 1-étől. Közülök egyik a József-fiárvaházban, a másik az Erzsébet-leányárvaházban kerül betöltés alá. A főváros most ezeknek a helyeknek betöltése czéljából pályázatot hiárdet. Mindazoknak, kik pályázni óhajtanak igazolnia kell, hogy a felvétetni kért gyermek tényleg a magyar királyi honvédség kötelékébe tartozott, vagy tartozó apának törvényes leszármazója és csatolniok kell vagyontalansági bizonyitványukat, igazolnia kell a félárváknak, (a kik t. i. apátlanok vagy anyátlanok) az életben levő szülő vagyontalanságát és hogy az árva a 6-ik életévét már betölfötte és a fiuárva a 10-ik, a leányárva pedig a 12-ik életévét még tul nem haladta, végül pedig bizonyitani kell, hogy a folyamodó ép testü és elméjü, a himlőn átesett vagy sikerrel beolfatott. A kellően felszerelt bélyegtelen kérvényeket folyó évi augusztus hónap 1-éig a m. kir. honvédelmi miniszterhez kell benyujtani.

A párisi magyar kormánybiztosság köszönete.

Az 1900. évi párisi nemzetközi kiállitás magyar kormánybiztosság müködését teljesen befejezvén, véglegesen feloszlik. Ez alkalomból *Miklós* Ödön volt államtitkár, a helyettes kormánybiztos meleghangu köszönő iratot intézett Budapest fővárosához. A párisi nemzetközi kiállitáson a főváros részvétele — irja a kormánybiztos — nagy hazafias tény volt, melynek sikere kitünő buzditás a jövőre. A főváros a nemzeti ügy érdekében nehéz viszonyok között is mindenkor készségesen nyujtotta támogatását és hozott messzemenő áldozatokat. A kormánybiztosság tényked sének megszünte alkalmából nem mulaszthatja el, hogy ezért hálás elismerését és mély köszönetét ki ne fejezze.

A bérleti biztositék felemelése.

A főváros pénzügyi és gazdasági bizottsága előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a főváros anyagi érdekeinek megvédelmezése czéljából a bérleti biztositékokat, az eddig szokásos félévi bérösszegről emelje fel. A tanács a javaslathoz nem járult

hozzá, mert kétségesnek tartja, hogy akad-e ajánlkozó a megszigoritott feltételek alatt. A biztositék összegének felemelése ezenfelül kizárná a fővárosi bérletekből a kisebb tőkével rendelkező vállalkozókat. A főváros anyagi érdekeit az eddigi biztositék mellet is meglehet védelmezni, ha kellő körültekintéssel és a felmondás jogának idejekorán történő érvényesitésével járnak el.

A közönség védelme.

A fővárosban töméntelen módon szaporodnak az egyesületek. Ujabban az is gyakori eset, hogy az ujonan alakuló egyesületek olyan czimeket vesznek fel, melyek valemely, már meglevő régi egyesület elnevezésétől alig különböztethetők meg. A közönség ilyen módon igen könnyen megtévedhet, ugy, hogy a főváros szükségesnek látja óvóintézkedések tételét. Ez okból felirt a belügyminiszterhez, hogy tiltsa el a hasonló czimek felvételét. A miniszter még nem felelt a főváros felterjesztésére, egy konkrét eset kapcsán azonban tegnap már kinyilvánitotta, hogy a főváros álláspontját teljes mértékben helyesli és magáévá teszi. Egyik fővárosi uj egyesület alapszabályainak jóváhagyását ugyanis azért tagadta meg a miniszter, mert az egyesület czime nagyon hasonlit egy már meglevő régi egyesületéhez.

A Kisfaludy szinház szubvencziója.

Az óbudai Kisfaludy-szinház hányatott multu szubvenczió ügye ismét foglalkoztatta a főváros törvényhatósági bizottságát. A főváros tanácsa ugyanis Bokros József szinigazgató kérelmét elutasitotta s a kért 12.000 korona évi támogatást — a szinház multjában tapaszfaltakon okulva — megtagadta. Bokros igazgató a tanács elutasitó határozatát megfelebbezte a közgyüléshez. A közgyülés a napokban tárgyalta az ügyet s az igazgató kérelmét, a 12.000 korona szubvenczióra nézve — megtagadta.

A közvilág tás javitása.

A főváros ismét több intézkedést tett a közvilágitás javitása érdekében. Régi közóhajnak tesz eleget ezek között az a rendezkezés, mely az erzsébetvárosi Szegényház-téren több világitó-tesf felállitására kötelezi a gáztársulatot. A Szegényház-tér jobb világitásával valóban türhetetlen állapotok szünnek meg. A III. kerületi elöljáróság a Zöldmáli-ut világitását, a VI. kerületi elöljáróság a Szeszgyár-utnak légszeszvilágitását, végre az I. kerületi elöljáróság a Promontori-utnak jobb világitását sürgeti a tanácsnál. Valamennyi előterjesztést a közönség óhajára tették meg s teljesitésük nagyobb nehézségbe nem ütközik.

Közgazdaság.

A magyar kerámiai gyár részvénytársaság.

A magyar kerámia gyár részvénytársaság f. hó 12-én tartotta évi rendes közgyülését Tolnay Lajos elnöklésével. Az igazgatósági jelentés szerint az elmult évnek üzleti eredménye ismét a kedvezőtlen gazdasági és ipari viszonyok jellegét viseli, mely különösen a tégla-osztályokban jutott kifejezésre, a melyeknek veszteségei keramit-osztályunk jövedelmeinek egy részét fölemésztették. Az évi mérleg az értékcsökkenési alapnak 20,000 koronával való gyarapitása után 187,486 korona 47 fillérr tiszta nyereséggel zárul, melyből a tartalék-alap dotálása és a jutalékok levonása után osztalékra 150,000 koronát forditanak, részvényenkint 10 koronát, mig a fönmaradó 5978 koronát uj számlára viszik át. A közgyülés a jelentést egyhangulag tudomásul vette, a fölmentvényt minden irányban megadta és elhatározta, hogy a szelvények junius 15-étől váltatnak be.

A Magyar Fővárosi Malomegyesület.

A Magyar Fővárosi Malomegyesület folyó hó 7-én tartotta negyedik rendes közgyülését megyeri Krausz Lajos királyi tanácsos, egyesületi elnök elnöklete alatt. A közgyülésen az egyesület összes tagjainak képviselői megjelentek.

Megyeri Krausz Lajos elnök általános visszapillantást vetett a magyar malomipar helyzetére. Konstatálta ezután azt, hogy a reszvénytársaságok képesek voltak ugyan a lefolyt évben némi osztalékot fizetni részvényeseiknek, de ez az osztalék nem felelt meg sem a magánvállalatokba fektetett tőkének, sem a kifejtett munkásságnak és buzgóságnak; ezért különös tekintettel a felenlegi helyzetre, szükséges volna a mai körülmények között arról gondoskodni, vajjon nem lehetne-e az önsegély elve alapján javitani a malomiparnak folyton válságosabbá váló helyzetén. A budapesti malmok mindig azon lesznek, hogy a vidéki malmokkal vállvetve müködjenek együtt. A nagy tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után dr. Fekete Ignác egyesületi titkár előterjesztette az évi jelentést. A jelentés a malomiparra nézve annyira fontos átalakulásról, az őrlési forgalomról emlékszik meg első sorban. Az őrlési forgalom megszüntetésének hatása leginkább a buza árának hanyatlásában és a liszt árviszonyainak átalakulásában mutatkozott. A jutagyárosok kartellje és az azzal szemben való föllépés szintén foglalkoztatta az egyesületet, mely a jutagyárosok közös elárusitó irodájával szemben erélyesen fellépett és zsákoknak külföldről való behozatalát is megkisérlette. Különben az egyesület nem zárkózik el az elől sem, hogy a testvéregyesületekkel karöltve, szövetkezés utján alapitson egy jutafonó- és szövőgyárat. A jelentés rámutat arra is, hogy az 1900. évi párisi kiállitáson a három malomegyesület által rondezettt malomipari kiállitás elnyerte a grand prix legnagyobb kitüntetést. Ezenkivül a malomipart érdeklő számos részletkérdés foglalkoztatta az egyesületet. Ezután megemlékezik a jelentés Neumann Edének, a vidéki malomiparosok országos egyesülete elnökének elhunytáról. A helyesléssel és tetszéssel fogadott évi jelentést a közgyülés tudomásul vette. Ezután tudomásul vette az 1900. évi zárszámadásokat, melyek alapján a felmentést megadta és egyuttal megállapitotta az 1901. évi költségelőirányzatot. A közgyülés után az eladási, zsákvisszavásárlási, csomagolási és lisztfokozati egyezmények életbeléptetésének ügyével foglalkoztak a három egyesület kiküldöttei. A kérdéshez Schwarz Ármin, Mayer Emil és még többen szólottak és kifejtették, hogy a vidéki malmok mindenkor szivesen járulnak a helyzet bajainak orvoslásához. A közös kiviteli szövetkezet kérdését igen rokonszenvesen fogadta az értekezlet. Az elnök összegezvén a felszólalások eredményét, berekesztette az értekezletet, amely után a közgyülés tagjai Gerbeaud Royal-pavillonjában diszebédre gyültek össze. A diszebéden számos felköszöntőt mondottak.

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Vaczi-ut BUDAPEST, Külső-Vaczi-ut

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámháritók** használata.

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való guttaperchával vagy gummi-erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegő-réteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronz-drótok. Drótáruk.

BUDAPESTI TAKARÉKPENZTÁR ÉS ORSZÁG ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

A magy. kir. államvasutak nyári menetrendje.

Érvényes 1901. évi május hó 1-től.

A vonatok INDULASA Budapestről.

A keleti pályaudvaron

vonat szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
645	5	00	1. szsz.	Arad
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget
607	6	10	„	Brassó, Arad
47	6	15	1. szsz.	Bicske, Sárbogárd
405	6	35	sz. v.	Lemberg, Miskolcz
7	6	40	„	Bécs, Sopron
419[1]	6	55	gy. v.	Csorba, Kassa
907	7	05	sz. v.	Belgrád, Brod
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár
1803	7	25	„	Graz, Fehring
309	7	30	„	Hatvan
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó
1021	7	55	v. v.	Pakz, Adony, Szabolcs
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba
1005	8	20	„	Fiume, Zágráb, Eszék
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume
311	8	45	sz. v.	Hatvan
509	9	15	„	Szolnok
11	9	20	„	Győr
903[2]	10	05	„	Szabadka
307	10	05	„	Ruttka
23	10	20	„	N.-Kanizsa, Trieszt
Délután				
817	12	25	sz. v.	Gödöllő
801	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
903	1	05	„	Konstantin., Belgrád
601	1	10	„	Bukarest, Arad
1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
403	1	30	„	Lemberg, Kassa
3	1	50	„	London, Paris, Bécs
503	1	50	„	Kolozsvár, Debreczen
813	3	10	sz. v.	Hatvan
21	4	25	„	Bicske
319	5	35	„	Gödöllő
27	6	05	„	Győr
505	6	20	„	Brassó, Kolozsvár
905	6	40	„	Belgrád, Eszék,
305	7	00	„	Berlin, Ruttka Szerencs
5	7	15	gy. v.	Bécs, Graz
605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad
321[3]	7	50	„	Gödöllő
1007	8	00	„	Fiume, Zágráb, Pécs
1705	8	10	„	Stanislau, M.-Sziget
15[3]	8	20	„	Bicske
407	8	30	„	Munkács, M.-Sziget
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb
941	8	45	tv. szsz.	Kis-Körös
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba
19[6]	9	00	„	Bicske
9	9	15	„	Bécs, Graz
803	9	20	gy. v.	Berlin, Ruttka
603	9	10	„	N.-Szeben, Gyfehérv. Kolozsvár, Stanislau
1801	9	45	„	Graz, Fehring
401	10	00	„	Munkács, Kassa
513[2]	10	30	sz. v.	Nagy-Káta
315	10	40	„	Hatvan
17	10	50	„	Komárom

[1]) Közlekedik junius 15-től bezárólag szeptember 15-ig.
[2]) Közlekedik junius 1-től bezárólag szeptember 15-ig.
[3]) Közlekedik ünnep- és vasárnap máj. 15-től bez. szept. 15-ig.

A nyugoti pályaudvaron

vonat szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
1021	1	00	kel. ost. expr. v.	Bécs, Berl., Pár. Ostende, Lond.
166	5	55	sz. v.	Palota-Ujpest
124	6	15	„	Érsekujvár
6102	6	35	„	Czegléd, Szoln
4102	6	45	„	Esztergom
168	6	55	„	Palota-Ujpest
6012	7	05	v. v.	Lajos-Mizse
1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
106	8	00	„	Bécs
708	8	15	„	Temesvár, Orsova
712	8	30	sz. v.	Temesvár
142[2]	8	45	„	Nagy-Maros
170	9	15	„	Palota-Ujpest
116	9	25	„	Bécs, Berlin
Délután				
146[3]	12	00	sz. v.	Nagy-Maros
6104	12	05	„	Czegléd, Szoln.
172	12	15	„	Palota-Ujpest
136	12	25	„	Nagy-Maros
4108	12	50	„	Dorog
174	1	15	„	Palota-Ujpest
104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
126	2	15	„	Párkány-Nána
176	2	20	„	Palota-Ujpest
704	2	30	gy. v.	Buk., Verciorova
144	2	35	sz. v.	Érsekujvár
4104	2	40	„	Esztergom
720	2	45	„	Czegléd
6002	2	55	„	Lajos-Mizse
186	3	20	„	Palota-Ujpest
178	4	15	„	Palota-Ujpest
136	4	25	„	Nagy-Maros
716	4	30	„	Szeged
108	5	15	gy. v.	Bécs
148[3]	5	30	sz. v.	Vácz
180	6	00	„	Palota-Ujpest
1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
4106	6	40	„	Esztergom
710	7	00	„	Verciorova Buk
6014	7	15	v. v.	Lajos-Mizse
182	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
128[4]	7	50	„	Nagy-Maros
154[3]	8	00	„	Vácz
714	9	05	„	Czegléd
183	9	25	„	Palota-Ujpest
118	10	00	sz. v.	Bécs
706	10	10	gy. v.	Szeg., Vercior.
188[3]	10	25	sz. v.	Palota-Ujpest
1408	10	40	„	Zsolna, Berlin
902[5]	11	20	keleti expr. v.	Belgrád Konstantin.
702[6]	11	30	kel. ost. expr. v.	Bukarest Konstantin.

[1]) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárnap május 15-től.
[3]) Közlekedik ünnep és vasárnap május 15-től bez. szept. 15-ig.
[4]) Közlekedik junius 1-től.
[5]) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.
[6]) Közlekedik minden szerdán és szombaton.

A vonatok ÉRKEZESE Budapestre.

A keleti pályaudvaron

vonat szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
32	6	20	v. v.	Triest, N.-Kanizsa
316[1]	6	25	sz. v.	Hatvan
604	6	50	gy. v.	Gyfehérvár, N.-Szeben Kolozsvár, Stanislau
10	6	50	sz. v.	Bécs Graz
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács
1002	7	15	„	Zágráb, Fiume, Róma
304	7	30	„	Ruttka, Berlin
1302	7	30	„	Fehring, Graz
318	7	35	sz. v.	Gödöllő
1905	7	40	„	Belgrád, Brod
1503	7	50	„	Kassa, Csorba
008	8	00	„	Zágráb, Fiume, Pécs
606	8	10	„	Arad, Brassó
506	8	30	„	Kolozsvar, Brassó
6	8	50	gy. v.	Bécs, Graz
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget
201	9	00	„	Bicske
1708	9	15	„	M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	„	Ruttka, Berlin
Délután				
944	12	00	tvszsz.	Kis Körös
514[1]	12	10	sz. v.	Nagy-Káta
22	12	25	„	Bicske
310	12	35	„	Hatvan
320	1	30	„	Gödöllő
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Debreczen
602	2	15	„	Arad Bukarest*
4	2	15	„	Bécs, Páris, London
510	2	20	sz. v.	Szolnok
16	2	25	„	Komárom
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg
904	2	40	„	Belgrád, Konstantinápoly
312	2	40	sz. v.	Hatvan
322[1]	2	45	„	Gödöllő
1004	3	00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma
1022	3	20	v. v.	Adony-Szabolcs, Pakz
910	3	35	sz. v.	Szabadka
302	3	45	gy. v.	Ruttka, Berlin
12	4	30	sz. v.	Győr
308	5	20	„	Ruttka, Berlin,
508	5	45	„	Kolozsvár Brassó
314	6	25	„	Hatvan
1706	7	05	„	M.-Sziget, Stanislau
18[2]	7	20	„	Bicske
24	7	35	„	N.-Kanizsa, Triest
1506	8	00	„	Kassa, Csorba
1006	8	30	„	Zágráb, Fiume, Eszék
406	8	55	„	Miskolcz, Lemberg
48	9	00	tv. szsz.	Bicske,
502	9	15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest
1904	9	40	sz. v.	Pécs, Brod
420[3]	9	45	gy. v.	Kassa, Csorba
1304	10	00	sz. v.	Fehring, Graz
608	10	00	„	Arad, Brassó
908	10	20	„	Belgrád, Eszék Brod
8	10	45	„	Bécs, Sopron
328	11	10	v. v.	Ruttka, Miskolcz

[1]) Közlekedik ünnep és vasárnapokon május 15-től bez szept. 15-ig.
[2]) Közlekedik junius 1-től bezárólag szept. 15-ig.
[3]) Közlekedik junius 15-től bezárólag szept. 15-ig.
* Bukarestről csak junius 1-től.

A nyugoti pályaudvaron.

vonat szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
701[1]	12	50	kel. ost. expr. v.	Konstantin. Bukarest
161	4	40	sz. v.	Palota-Ujpest
163	5	40	„	Palota-Ujpest
6101	6	15	„	Szolnok, Czegl.
1407	6	30	„	Berlin, Zsolna
165	6	40	„	Palota-Ujpest
709	7	15	sz. v.	Buk Verciorova
4107	7	25	„	Dorog
167	7	35	„	Palota-Ujpest
117	7	45	„	Bécs
6011	7	50	v. v.	Lajos-Mizse
189[2]	8	10	sz. v.	Nagy-Maros
713	8	25	„	K.-K.-Félegyh.
4101	8	35	„	Esztergom
127	8	45	„	Párkány-Nána
1403	9	45	gy. v.	Berlin, Zsolna
169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged
143	11	05	„	Érsekujvár
Délután				
171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
141[3]	1	15	„	Nagy-Maros
703	1	25	gy. v.	Buk Verciorova
103	1	50	„	Paris, Bécs
173	1	58	sz. v.	Palota-Ujpest
175	3	05	„	Palota-Ujpest
6001	3	15	„	Lajos-Mizse
135	3	55	„	Nagy-Maros
185[3]	4	05	„	Palota-Ujpest
6103	4	15	„	Szolnok, Czegl.
4103	4	35	„	Esztergom
177	5	40	„	Palota-Ujpest
145[4]	5	45	„	Nagy-Maros
115	5	55	„	Bécs, Berlin
179	6	50	„	Palota-Ujpest
107	7	00	gy. v.	Bécs
711	7	10	sz. v.	Temesvár
707	7	40	gy. v.	Orsova, Temesv.
181	8	20	sz. v	Palota-Ujpest
147[3]	8	30	„	Vácz
125	8	45	„	Párkány-Nána
105	9	00	gy. v.	Bécs
4105	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
4105	9	50	sz. v	Esztergom
719	9	58	„	Szolnok, Czegl.
183	10	05	„	Palota-Ujpest
137	10	15	„	Nagy-Maros
153[3]	10	30	„	Vácz
128	10	45	„	Érsekujvár
101[5]	11	00	kel. ost. expr. v.	Lond., Ostend. Pár., Berl., Bécs
6013	11	10	v. v.	Lajos-Mizse
901[6]	11		keleti	Konstantin.
		20	expr. v.	Belgrád
187[3]	11	30	sz. v.	Palota-Ujpest

[1]) Érkezik minden hétfőn és csüt.
[2]) Közlekedik junius 1-től.
[3]) Közlekedik ünnep és vasárnap máj. 15-től bez. szept. 15-ig.
[4]) Közlekedik ünnep és vasárnap május 15-től.
[5]) Berlinből csak minden kedden és csütörtökön.
[6]) Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. junius 30-án. 26. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

06

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Bugapest és a vidék.
Nemzeti kincsek.
Kidobott százezrek.
Ivóvizünk.
A Belváros vasutja.
Takarékosság.
A vásárcsarnokok jövedelmezősége.
A közgyülésből.
A pihenő copf.
A fővárosi egylet.
Budapest uj fürdő vállalatai.
Hirek a városházáról.
Statisztika.
Közgazdaság.

Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az adományozása alá eső s a Budapesti Kereskedelmi Akadémia felső kereskedelmi iskolájánál betöltendő 12 fővárosi, 1. „Ferencz József és Erzsébet“ és 1 „Deák Ferencz“ nevet viselő alapitványi, összesen tehát 14 tandijmentes helyre ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Ezen tandijmentes helyekre a budapesti kereskedelmi akadémia felső kereskedelmi iskolájába való felvételre az intézeti szabályok értelmében képesített oly tanulók pályázhatnak, a kik legutóbbi iskolai bizonyitványuk szerint tanulmányaikban egalább jó előmenetelt, jó erkölcsi magaviseletet, továbbá budapesti születésüket, avagy budapesti illetőségüket és vagyontalanságukat, illetve szüleik vagyontalanságát igazolni képesek, megjegyeztetvén, hogy oly folyamodók kérvényei, a kik budapesti születésüket, avagy budapesti illetőségüket nem igazolják, az egyébb kellékeknek azonban megfelelnek, csakis azon esetben lesznek figyelembe vehetők, ha megfelelő számu érdemes budapesti születésü és illetőségü folyamodó nem találtatnék.

A budapesti kereskedelmi akadémia felső kereskedelmi iskolájának mindazon növendékei, a kik a székesfőváros tanácsa által adományozott tandijmentes helynek már élvezetében vannak, annak megtartásáért szintén folyamodni tartoznak ugyan, azonban az illetők az esetre bár legalább átlagos jó előmenetelt és jó erkölcsi magaviseletet tanusitanak, a már elnyert tandijmentes hely további élvezetében feltétlenül meg fognak hagyatni. Ezen növendékek kérvényeikhez csupán az 1900/1901. iskolaévről szóló iskolai bizonyitványukat tartoznak mellékelni.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a pályázat alá bocsátott tandijmentes helyek egyikét elnyerni, avagy annak további élvezetét megtartani óhajtják, hogy aziránti kérvényeiket a fent előadottak értelmében, pontosan felszerelve és egykoronás bélyeggel ellátva, a székesfővárosi tanácsnak iktató hivatalába (Központi városház, Városház-utcza 9., I. em. 25 sz.) legkésőbb folyó évi **augusztus 5-ikének** déli 12 órájáig annál is inkább nyujtsák be, mivel később érkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Budapest, 1901. évi junius hó 13-án.

A székesfőváros tanácsa.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a községi polgári és elemi iskolák tanszemélyzete körében üresedésben levő, alább jelzett állásokra ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A pályázat alá bocsátott állások a következők:

I. a polgári iskoláknál: két magyar- és német nyelvi es két mennyiségtan- természettani tanitói állás;

II. az elemi iskoláknál: az üresedésben levő két, esetleg a kijelölés megejtéséig még megüresedő igazgatói-tanitói, az üresedésben levő tizenegy, továbbá a kijelölés megejtéséig még megüresedő osztálytanitói, az üresedésben levő négy, esetleg a kijelölés megejtéséig még megüresedő osztálytanitónői, továbbá az üresedésben levő egy-egy, valamint osztálytanitói és osztálytanitónői választások következtében még megmegüresedő segédtanitói és segédtanitónői állások.

A polgári iskolai tanitói állással a szabályszerü három évi próbaidő tartamára 2000 korona fizetés és 600 korona lakáspénz, próbaidő sikeres betöltése után a hetedik szolgálati év befejezéséig évi 2400 korona fizetés és 720 korona lakáspénz, a nyolcadik szolgálati évtől kezdve pedig évi 3000 korona törzsfizetés, 900 korona lakáspénz és 300 korona évötödös korpótlék élvezete van egybekötve.

Az elemi iskolai igazgató-tanitók illetménye: évi 2800 korona törzsfizetés, 840 korona lakáspénz vagy természetben való lakás, 200 korona igazgatói átalány és 280 korona évötödös korpótlék.

Az elemi iskolai osztálytanitók és osztálytanitónők járandósága: a szabályszerü három évi próbaidő tartamára évi 1200 korona fizetés és 400 korona lakáspénz, a próbaidő sikeres betöltése után a hetedik szolgálati év befejezéséig évi 1600 korona fizetés és 480 korona lakáspénz, a nyolcadik szolgálati évtől kezdve pedig évi 2200 korona fizetés, 660 korona lakáspénz s minden további öt év után évi 220 korona korpótlék.

Végül az elemi iskolai segédtanitók és segédtanitónők, ugyancsak három évi próbaidő fentartása mellett, 1200 korona évi fizetésben részesülnek.

Egyebekben az 1894. évi 720. és 1105. sz., valamint az 1885. évi 155. sz. közgyülési határozatokkal megállapitott és az 1898. évi 306. sz. közgyülési határozattal módositott fizetési szabályzat az irányadó.

Azonkivül a jelzett összes állásokkal a törzsfizetés és a korpótlékok alapján megszabandó szabályszerü nyugdijigény van egybekötve.

A polgári iskola tanitói állásokra polgári iskolai tanitói vagy középiskolai tanári, az elemi iskolákhoz hirdetett állásokra elemi iskolai tanitói oklevéllel biró egyének pályázhatnak.

Az összes állásokra csak fedhetetlen előéletü, oly magyar állampolgárok tarthatnak igényt, akik 18-dik életévüket betöltötték, a magyar nyelvet szóban és irásban teljesen birják s a kik — a mennyien a székesfővárosnál rendszeres állásra megválasztva még nincsenek — 40-dik életévüket még be nem töltötték.

A folyamodók pályázati kérvényükhöz csatolni tartoznak születési bizonyitványukat, okleveleiket és egyéb végzett tanulmányaikra, valamint az eddigi alkalmaztatásukra vonatkozó esetleges okmányaikat. Azonkivül azok, a kik a székesfővárosnál még nincsenek rendszeres állásban, kifogástalan egészségi állapotukat hatósági orvosi bizonyitvánnyal, feddhetetlen előéletüket pedig hatósági erkölcsi bizonyitvánnyal igazolni tartoznak.

A pályázati kérvényhez megkivánt összes okmányok vagy eredeti példányban, vagy pedig közjegyzőileg hitelesitett másolatban csatolandók.

A pályázati kérvényben tüzetesen és világosan meg kell jelölni azon állásokat, a melyek elnyeréséért az illető folyamodik.

Jelesül határozottan kiteendő, vajjon folyamodó az osztálytanitói, illetőleg osztálytanitónői állás mellett esetleg a segédtanitói, illetőleg segédtanitónői állásra is pályázik-e vagy sem, mert ellenkező esetben az ilyen pályázó a segédtanitói illetőleg a segédtanitónői állások betöltésénél figyelembe vétetni nem fog.

Felhivatnak tehát mindazok, akik pályázat alá bocsátott állások valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy a magyar nyelven szerkesztett s az előadottak értelmében pontosan felszerelt kérvényeiket, ivenként egy koronás bélyeggel (a bélyegtelen mellékleteket ivenként 30 filléres bélyeggel) ellátva, Budapest székesfőváros tanácsához cimezve, legkésőbb folyó évi julius hó 20-ik napjának déli 12 órájáig a tanácsi iktató hivatalban (VI. ker., Városház-utca, központi városház I. em. 25. ajtó) okvetlen nyutsák be.

Később érkező, vagy kellően fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Kelt Budapesten, a székesfővárosi tanácsnak 1901. évi junius hó 13. napján tartott üléséből.

Halmos János s. k.
polgármester.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. junius 30. 26. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros" a törvényhatóság szünete alatt (julius és augusztus hónapokban) kéthetenkint egyszer — 8 oldalon — jelenik meg.

Budapest és a vidék.

A vidéki városok polgármesterei a héten Aradon kongresszust tartottak. A kongresszuson megvitatták a városok bajait. Az elmondott beszédekből világosan láttuk, hogy a vidéki városoknak is ugyanaz a panaszuk, amia fővárosé, hogy Budapestnek s a vidéki városoknak azonosak a bajaik.

Ezt látva önként fölmerül a kérdés, hogy miért csak a vidéki városok vannak képviselve a kongresszuson. A dolog természete az lenne, hogy a polgármesterek kongresszusán a főváros polgármestere is részt vegyen, hogy a városok akciójában Budapest legyen a zászlótartó. Egyesült erővel talán sikerülne megállitani a törvényhozásnak azt a tendenciáját, hogy minden törvényben ujabb és ujabb terhet ró a községekre, hogy az állami teendőket átháritja a törvényhatóságokra s ezzel szemben nemcsak megfelelő anyagi támogatást nem ad, hanem a községek meglevő jövedelmi forrásait is lefoglalja a maga számára.

Ez a tendencia, amely sajnos az egész vonalon érvényesül, bénitja meg a községek müködését, ez kényszeriti a községeket, hogy háztartásuk egyensulyának érdekében folytonosan és állandóan emeljék a községi adókat.

A vidéki városok már átérezték, hogy ezzel szemben nekik is a cselekvés terére kell lépniök, még pedig egyesült erővel De ebből az akcióból célzatosan kihagyták a fővárost. Miért?

A vidéki városokban szinte meggyökeresedett az a téves hit, hogy a vidéki városok bajainak főoka Budapest centralikus törekvése, hogy a vidékről minden erőt Budapest szi magához. A főváros illetékes tényezői is ismerték ezt a fölfogást, de méltóságukon alulinak tartották, hogy ezeket a téves nézeteket megcáfolják. Hagyták fejlődni, erősödni. Hozzájárult ehhez, hogy a főváros megokolatlan kicsinységgel mellőzte mindig a vidéki törvényhatóságok körleveleit. Még a közgyülés elé sem terjesztették. A vidéki városok hiuságát erősen sértette ez az eljárás és igy növekedett napról napra az ellenszenv, igy érlelődött meg az a nézet, hogy a vidéki városok minden bajának Budapest az oka. Ezért maradt ki a főváros a törvényhatósági városok kongreszszusából.

Az aradi kongresszus pedig fényesen beigazolta, hogy nagy tévedés az a hit, hogy Budapest vonzza magához a vidéki erőt és világossá lett, hogy a községeknek az állami terhek ellen kell védekezniök. Meg is tették. Sürgős fölhivást küldtek országgyülési képviselőiknek, hogy a fogyasztási adó jövedelmek rendezésénél védjék meg a városok érdekeit. Az akciónak volt is némi eredménye.

Meggyőződésünk szerint azonban sokkal jelentékenyebb előnyöket lehetett volna elérni ha az akcióban Budapest is részt vesz. Hisz a fogyasztási adó eljárás éppen olyan terhes a fővárosra, mint a vidéki városokra, sőt merjük állitani, hogy az 1899. évi VI. törvény sokkal sérelmesebb Budapestre, mint az ország bármely más városára.

És mégis mit láttunk a kérdés országgyülési tárgyalásán. A honatyák megint szembeállitották a fővárost és a vidéki városokat,

ami azután nagyon megosztotta a véleményeket a képviselőházban.

Ime kétségtelen bizonyitéka, hogy az a széthuzás, amely ma Budapest és a vidéki városok között van, egyaránt káros mind a kettőre. Mind a kettőnek fontos érdeke, hogy a látszólagos ellentétek kimagyaráztassanak s Budapest és a vidéki városok egyesült erővel inditsák meg a városok tehermentesitése érdekében az akciót.

A főváros érdekében kérjük a polgármestert, foglalkozzék ezzel a kérdéssel s ne engedje, hogy az ellentétek jobban kiélesedjenek, hanem igyekezzék az ellentétek elsimitásával odahatni, hogy a városok akciójában Budapest is megkapja az őt megillető helyet.

A nemzeti kincsek.

Nem köznapi kiváncsiság, nem is egyedül az idegenforgalom emelése az iditó oka annak az iditványnak, a melyet szerdán a közgyülés egyhangulag elfogadott.

Dicsőségteljes hazai történelmünk számos drága kincse az idők mostohasága folytán hazánk földjéről elkerült.

Királyaink ékszerei és fegyverzetei, templomaink ereklyéi idegenbe vándoroltak.

Hollós Mátyás hires könyvtárának remek könyvei: a páratlanul szép corvinák nagy sokasága, kétszáznál több, ott fenn van Bécsben a császári könytárban.

Ereklyék, drágaságok, Bocskay koronája a császári kincstárban.

A tragikus véget ért, a Cselepatakban fult II. Lajos gyermekkirályunk fegyverzete és a többi sok megszámlálhatatlan kincs a császári udvari muzeumokban.

A magyar ember ott az idegenben elszorult szivvel nézi ezeket az ereklyéket, melyek a bécsinek és idegennek csak bámulás, nekünk ellenben áhitat és kegyelet tárgyai.

Most azonban, hogy imádott jó királyunk határtalan áldozatkészség folytán felépült immár a magyar királyok budavári palotája, szebben és ragyogóbban mint Hollós Mátyás hires palotája, mert elérkezett az idő, hogy a történeti ereklyéket visszontláthassa Buda, viszontláthassa a magyar föld és népe.

Nem egyedül az idegenek, hanem első sorban a magyarok áradatát akarjuk mi Budára inditani, mert e kincsek hazánk történetével egybe vannak forrva, e kincsek maguk is történet, részei annak az ezeréves sok vérrel és könnyel, de sok nagy dicsőséggel teli történetnek, melyen nemzeti ideáljaink teremnek és a mely történet minket kitartásra, munkára, hazafiságra és egy szebb jövendőbe vetett bizalomra tanit.

Eme nemzeti kincseket kivánjuk mi Budán láthatni.

Igaz ugyan, hogy a budavári palota még teljesen el nem készült, de minthogy e kincsek hazahozatala számos előzetes kérdés megoldásától függ, azért már most szükség volt az inditványra, hogy a palota teljes elkészülte és berendezése után a kincseket már ott el lehessen helyezni.

Dr. E. S.

Kidobott százezrek.

A főváros pénzügyi helyzetét a legjobb akarattal sem lehet valami nagyon rózsásnak mondani. A beavatottak nézete csak abban tér el, hogy négy millió, vagy hat millió lesz-e a jövő évi budget deficzitje. Ezeknek a viszonyoknak a torzszülöttje a jóléti bizottság. Órákig vitatkoztak ebben a bizottságban, hogy kiadják-e a vizvezetéki igazgatóság havi jelentéseit, a mi egy esztendőben hatvan forintba kerül. Görcsös kezekkel kapaszkodtak bele egy egy napidijasnak az állásába s nem nyugodtak, a mig a takarékosság szent nevében a napidijast ki nem akómbólitották. Látva ezeket a dolgokat, az embernek szinte kedve lenne komolyan venni azt a nagy takarékossági akcziót. Ámde azt látjuk, hogy a másik oldalon egy szerencsétlen, ötletszerü inditvány kedvéért százezreket dobnak ki. A dolog tárgyalásánál hirtelen eszébe jut valamelyik városatyának valami formaság s egy pillanat alatt megszületik a határozat, a mi százezrekre menő kész veszteséget jelent. Olyan veszteséget, a mit helyes gazdálkodás mellett meg lehetett volna tartani.

A sertésközvágóhid előtti szeméttelepen levő szemét elfuvarozásáról szólunk. Magát a dolgot alább ismertetjük, még csak egy tanuságra akarunk rámutatni. Lehetetlen az a gyámkodási rendszer, a mely a városházán az utóbbi időben kifejlődött. A bizalmatlankodás tulcsigázása, az ellenőrzés tultengése sok üdvös dolgot megölt már a városházán. Valóságos passzióval fitogtatják, hogy a tanács, az semmi, csak egy hatalom van, a városatyák hatalma. Ennek a rendszernek az autonómiát huzzák köpönyegéül, pedig éppen az autonómiát ütik vele agyon.

A konkrét eset a következő:

A télen, a mikor a munkátalanok ezrei követeltek munkát, sok ankétozás után több inségmunka végrehajtását határozták el. Ezek között volt a sertésközvágóhid előtti szemét-telep elhordása. Az ügyosztály nem akarta, hogy erre is ráfeküdjék a közvetitő vállalkozás s azért olyan földbirtokosokkal keresett összeköttetést, a kik nem akarnak nyerészkedni, hanem a saját földjükre vitetik a szeméttelepen levő trágyát. Több földbirtokossal tárgyaltak s végre egyikkel meg is állapodott az ügyosztály. Az illető vállalkozott arra, hogy *köbméterenként egy korona negyven fillérért* elszállitja a szemetet s elfogadta azt a kikötést hogy a munkaközvetitő intézetnél veszi föl a munkásokat, hogy a munkátalanok is munkához jussanak. Az ügyosztály nagy örömmel terjesztette a pénzügyi bizottság elé az ajánlatot, mert

az eddig szerzett tapasztalatok bizonysága szerint a város nagyon jó üzletet kötött volna. A pénzügyi bizottságban azonban *Polónyi* Géza hevesen tiltakozott az ajánlat elfogadása ellen s nyilvános árverés hirdetését követelte. *Almády* Géza tanácsos mindjárt figyelmeztette a bizottságot, hogy nagyon drágán fizetheti meg a város ezt a kisérletezést. Elmondta, hogy a városnak már volt hasonló vállalkozása s az ott szerzett tapasztalatok alapján kérte, hogy fogadják el az ajánlatot. Polónyi Géza és a bizottság nem engedett s az árlejtést kihirdették. Kilencz ajánlatot adtak be. A 104.500 köbméter szemét elszállitásáért a legolcsóbb ajánlattevő 491.340 koronát, a legdrágább 725.400 koronát kért. A legolcsóbb ajánlat szerint is az elszállitás köbmétere *négy korona 70 fillérbe kerül.* Az ügyosztály javaslata szerint az egész szemétfuvarozás 146.300 koronába került volna, *vagyis 345.000 koronával kevesebbe, mint a legolcsóbb ajánlat.* Ezt a negyedfélszázezer koronát kidobták. A tanács ugyan egyik ajánlatot sem fogadta el s uj árlejtéssel próbál szerencsét, de alig lesz ennek is eredménye.

Ivóvizünk.

A főváros két szakértő tisztviselője szállott vitába a fölött, hogy milyen a káposztásmegyeri viz. *Balló* Mátyás a vegyészeti intézet európai hirü igazgatója azt állitja, hogy a káposztásmegyeri vizmütelep nem talajvizet ad, hanem a talajviz és a Dunaviz keverékét. S ebben a keverékben több a Dunavize, mint a talajviz. *Kajlinger* Mihály a vizvezeték igazgatója tagadja Balló állitásait s azt akademikus kisérleteknek mondja.

Kizárólag szakkérdésről lévén szó, nehéz megmondani, hogy a két szakértő közül melyiknek van igaza. Pedig ezt a kérdést minden kétséget és aggodalmat kizáró módon tisztázni kell.

A vizmübe milliókat és milliókat fektettünk be s még nehány milliót akarunk belefektetni. Nem közömbös tehát, hogy igaza van-e Ballónak. De még kevésbbé közömbös ez közegészségi szempontból Az egyszerü tagadással nem érhetjük be. Elismerjük ugyan Kajlinger nagy tehetségét és arravalóságát, de kétségtelen az is, hogy Balló Mátyásnak a nevét külföldön is mint kiváló és megbizható kemikusnak nevét ismerik. Az ő nyilatkozatai fölött tehát nem lehet egyszerüen átsurranni s követeljük, hogy ezt a kérdést minden tekintetben tisztázzák.

Balló Mátyás a fővárosi vegyészeti és tápszervizsgáló intézet évkönyvében megcáfolja azt a hireszteléstt, hogy a káposztásmegyeri vizmü terméke tiszta talaj viz. Ezzel szemben azt bizonyitja, hogy a káposztásmegyeri vizmü vize a hig Dunaviz és a koncentráltabb talajviz keveréke s a viz keverési aránya a Duna és talajviz állásától függ. A talajviz télen nagyobb, de tavaszszal, nyáron és őszszel a nagyobb Duna-vizállás mellett a vizvezetéki viz felhigul és kisebb-nagyobb mértékben megközeliti a Dunaviz összetételét. Kijelenti, hogy mai viznyerési rendszerünk mellett soha sem számithatunk arra, hogy vizvezetéki vizünk tiszta (Dunaviztől mentes) hüvös talajvizet fog szolgáltatni. A Duna vizéről pedig igy nyilatkozik: „Bátran állithatom, hogy amióta a Duna vizét vizsgáljuk (közel 30 éve) a viz a városba való belépése előtt csak annak a fertőzésnek a jeleit mutatta, a melyek erősebb és a város közelében előforduló esőzések alkalmával előállanak. Ilyen esetekben az iszap és azzal együtt a szerves anyag mennnyisége felszaporodik, de az eső megszünése után csakhamar ismét leapad. Nagyobb távolságban történt esőzés vagy a Dunába betorkoló csatornák nyomait, a hajózás a levegő és szelek behatását a viz állandó jellegéhez tartozóknak kell tekintenünk, ezeknek mértéke ugy kémiai, mint bakteriológiai uton megállapitható eredménye pedig az, hogy a viz sem közvetlenül, sem pedig mesterséges megszürése után nem használható ivóviznek."

Higienikus szempontból — mondja a jelentés — az a kérdés, képes lesze-e a Duna és a kut közötti folytonosan igénybe vett, de aránylag keskeny szürőréteg a kutba szivárgó dunavizet állandóan és kielégitően megtisztitani. A vegyészeti igazgató azt mondja, hogy erre a kérdésre más szakértőnek kell felelnie.

Még megdöbbentőbb az a kritika, a melyet Balló igazgató a népligeti vizmüről mond. Azt mondja az évi jelentés, hogy a vizmü vize állandóan romlik. Ugy segitettek némileg a bajon, hogy a népligeti vizmüvet összekapcsolták a káposztásmegyeri csőhálózattal. Igy éjjel a Tisztviselő-telepen is iható vizet kapnak. A Tisztviselő-telepen éjjel kell az egész napi szükségletről gondoskodni, a mi különösen nyáron nem nagyon segiti elő a közegészségügyet.

A Belváros vasutja.

A Belváros eddig nélkülözte a villamos vasuti közlekedést. Pedig talán egy városrésznek sincsen olyan nagy szüksége a jó közlekedési eszközökre, mint éppen a Belvárosnak, a főváros kereskedelmi góczpontjának.

Az eddigi nélkülözéseknek az volt az oka, hogy a Belvárosnak, mint régen épitett városrésznek szükek az utczái s nem alkalmasak a villamosközlekedésre. Most azonban mindinkább előtérbe lép a követelő szükség s a vasuti vállalatok versenyre keltek, hogy vállalatukat a belvárosiaknak is minél hozzáférhetőbbé tegyék. Három terv is van. Ismertetjük a terveket. Kritikát nem akarunk róluk ez alkalommal mondani. A közlekedési bizottság elhalasztotta a tervek tárgyalását s igy bőséges alkalmunk lesz még elmondani véleményünket. Egyet azonban már most meg kell jegyeznünk.

Kétségtelen, hogy közlekedési szempontból egyedül a Kossuth Lajos-utczai összeköttetés felel meg. Ámde ennek az összeköttetésnek sok akadálya van. Éppen azért, mielőtt a tervek fölött végleges határozatot hoznak, határozni kell a Kossuth Lajos-utczai összeköttetés dolgában. Ezt a kérdést meg kell oldani, mert ez az alapkérdés. Nagyon sajnáljuk, hogy már a közlekedési bizottságban nem döntöttek ebben a kérdésben, hogy a nyári szünet alatt a közönség körében meg is érlelődött volna.

A Belvárosba tervezett három vasut a követ kező:

A városi villamos vasuttársaságnak két terve van. Az egyik a Baross-utczai vonalat az Egyetemtértől akarja meghosszabbitani s a Papnövelde-utczán, Zöldfa-utczán és Irányi-utczán át viszi ki a Dunapartra, a hol betorkol a dunaparti vonalba. A másik terv a Muzeum-köruttól a Kossuth Lajos-utcza alatt földalatti vasutat csinál, amely az eskü-téri hid alatt fut be a dunaparti villamos vonalába. Ezt a földalatti vonalat később összekötnék a Ferencz József földalatti villamos vasuttal.

A közuti vasuttársaság terve a budai belső körúti vonalból ágazik ki. Átjön az eskü-téri hidon s az Eskü-uton át egyenesen halad a Kigyó-térig. Ott nagy kanyarulattal befordul a Ferenczieк-terére s középen hasitva a teret. befordul a Reáltanoda-utczába, áthalad a Smitt-Unger-féle házon s a muzeum-körúti vonalba torkol be. A vállalat ugy tervezi, hogy az Unger-féle ház kapualján csak a villamosnak csinál utat s a sinek két oldalán gyalogjárót épit. Maga a ház megmarad s igy a kocsiforgalom ki lesz zárva. A társaság az egész vonalat kettős sinpárral tervezi.

Takarékosság.

A városházán most minden a takarékosság jegyében születik, él és hal meg. Ha egy napidijasnak a sorsáról van szó, harmincz ember akad, aki különböző formában variálja a takarékosságot és mindenik elsirja, hogy milyen nehezek most a főváros viszonyai és mindeniknek az a refrénje, hogy a napidijast el kell csapni. Nem szabad semmit szervezni, nem szabad semmit fejleszteni, a legégetőbb kérdéseket le kel venni a napirendről, meg kell állitani az egész adminisztrácziót. És mindezt a takarékosság jegyében. Több izben rámutattunk már, hogy milyen nagy veszedelme van a városnak ebből a mesterséges és természetellenes takarékosságból. Rámutattunk, hogy a takarékosságnak is van határa s hogy nem mindig az az igazi takarékosság, amelynél néhány koronát azonnal ki lehet mutatni.

Most megforditjuk a dolgot s tárgyalni fogunk egy olyan kérdést, amely nagyon is alkalmas arra, hogy az egész takarékossági akcziót ne vegyük kon.olyan s kételkedjünk annak az őszinteségén. Az eset a következő: A főváros hat év előtt az egyik városligeti épületét hat évre bérbe adta. Miután a bérlő igazolta, hogy nagyobbszabásu befektetéseket kell eszközölnie, a város évenkint, csak az uri jog elismeréséért husz arany bért állapitott meg. A szerződésben meg van irva, hogy az épület hat év mulva a főváros korlátlan tulajdonába megy át s a tett befektetésekért a bérlő semmi néven nevezendő kártéritésre igényt nem tarthat. A szerződés lejárt és most már a józan ész is, a helyes közigazgatás is, de különösen a főváros pénzügyi helyzete azt kivánná, hogy a város a felszerelt épületre nyilvános árlejtést hirdessen. Ámde nem ez történt. A bérlő előterjesztett egy kimutatást, amely szerint ő befektetéseit még nem amortizálta és kérte, hogy szerződését további hat évre hosszabbitsák meg. A tanács meg is tette a közgyülésnek javaslatát, hogy a szerződést az eredeti feltételek, vagyis évi husz arany bérrel további hat évre hosszabbitassék meg. A közgyülés napirendjéről azonban levették a dolgot. Ugy látszik, a tanács is érezte, hogy ez a javaslat azoknak a jelszavaknak, amelyeket most hirdetnek a városházán, abszolute nem felel meg.

Nem tudjuk, de nem is keressük, hogy mennyi az az összeg, amelyet a bérlő még nem tudott amortizálni. Nem tudjuk, nem is keressük, micsoda szerződésre volna neki szüksége, hogy a maga pénzét az épületből kikapja. A szerződés egy üzleti kötés volt. A bérlő azon hiszemben vállalkozott, hogy a hat esztendő alatt nemcsak a befektetett tőkét amortizálja, hanem megfelelő hasznot is szerez. És hogyha ez a terve nem sikerült, ez az ő baja. Végül minden vállalkozás rizikóval jár és ebben a tekintetben nem lehet kivételt tenni a várossal kötött üzletekben sem. Nem a város bérlője az egyetlen, akinek vállalkozása az utolsó hat esztendőben nem sikerült. De mig más ezt nyugodtan elviseli és igyekszik, ha lehet magát más vállalat utján rekompenzálni, a város bérlője a várostól akarja behajtani vállalkozásának differencziáját. Igaza volt annak a városatyának, aki az egyik közgyülésen azt mondotta, hogy Budapesten azért nincsen vállalkozás, mert itt az emberek nem rizikóra dolgoznak, hanem abban a tudatban kötnek szerződést a várossal, hogy ha a spekulációjuk beválik, a tekintélyes haszonnal tovább állanak, ha pedig nem válik be, apellálnak a város méltányosságára és a várossal fizettetik meg a veszteségüket. De hát micsoda tulajdonképpen a város. Vállalkozókat gyámolitó intézmény? Vajjon joga van-e a városnak, amikor üzletkötésről van szó, mellőzni az üzleti érdekeket és az ügyeket a méltányosság szempontjából elbirálni? Nincsen joga. Nincsen joga legkevésbbé akkor, amikor a vállalkozó mellett még azzal sem lehet érvelni, hogy ha a város ridegen ragaszkodik a szerződés betüihez, tönkre tette a polgárt. Ebben a konkrét esetben ugy áll a dolog, hogy a vállalkozó nagy vagyonu gazdag ember, aki minden következmény nélkül kiheverheti az esetleg szenvedett veszteséget és aki minden körülmények között könnyebben elviselheti a veszteséget, mint a milliós deficzittel dolgozó főváros. Tehát még az igazi méltányosság sem szólhat a tanács javaslata mellett.

Régi panasz, hogy a főváros azért nem tud fejlődni, mert a hatóságnak nincsen érzéke az üzleti

ügyek iránt. Ezt bizonyitja, hogy szinte egy tál lencséért kiadta a kezéből a jól jövedelmező közlekedési vállalatokat. a gázt, a villamos erőt. Ha ezek a biztos vállalkozások a főváros háztartását gyarapitanák, nem kellene küzdenünk a deficzit rémével. Másrészt ha meggondoljuk, hogy a város meglevő vállalataiban is milyen tehetetlen, mennyire parlagon hagyja, jobban mondva elpocsékolja az általa monopolizált üzleteket, mint például a vizvezetéket, talán még jobb, hogy a magánvállalkozásban engedi fejlődni és megerősödni a többi üzemét.

Nagyon kivánatos volna a főváros érdekében, hogy végre ne elégedjenek meg az illetékes tényezők az aktaelintézéssel, hanem modern közgazdasági szellemben intézzék a város ügyeit. Nem akarjuk hinni, hogy a tanács az adott konkrét esetben megismétli javaslatát, de ha megteszi, elvárjuk a törvényhatóságtól, hogy nem fogja megengedni a közvagyon ilyetén pocsékolását.

A vásárcsarnokok jövedelmezősége.

Régi és sokat sürgetett kérdésre kapunk most választ. A kérdés az, hogy a vásárcsarnokok hogyan válltak be a városi üzlet szempontjából, jövedelmeznek-e valamit, vagy mennyit fizet rájuk a város.

Ötféle hivatalos számitás van előttünk; de valamennyi azt mutatja, hogy a vásárcsarnokok nemcsak nem jövedelmeznek, hanem hogy évenkint tekintélyes összeget ráfizet a város az üzemre. *Lampl* Hugó főszámvevő is, a pénzügyi osztály is csinált számitásokat mindegyik több alapon.

A számitások alapját a telekár adta meg. Külön számitották az összes kisajátitások alapulvételével és külön a vásárcsarnokok által tényleg elfoglalt terület árával, sőt a pénzügyi osztály egy harmadik számitást is csinált, a melynél a Hunyadi-téri, István-téri és Rákóczy-téri csarnokok telekárát figyelmen kivül hagyta azzal a megokolással, hogy a vásárcsarnokokat a térre is lehetett volna épiteni, de városrendezési szempontból hagyták szabadon a tereket s igy azokon a helyeken a kisajátitás tulajdonképpen városrendezési szempontból történt.

Kétségtelen, hogy a leghelyesebb számitás az, ha a vásárcsarnokok által tényleg elfoglalt területek költségét vesszük alapul. Mert csakugyan nem helyes, hogy a közutak számára és céljára kisajátitott területeket a vásárcsarnokok rovására irjuk, viszont azt, hogy a tereket nem épitették be, nem irhatjuk a vásárcsarnokok javára.

A főszámvevő és az ügyosztály számitása között csak az a külömbség, hogy a főszámvevő egyes tételeket a csarnok kezelési költségénél számit föl, az ügyosztály pedig azokat a költségeket a beruházások közé sorolja, továbbá a beruházások közé számitja az időközi kamatveszteséget is. Sokkal fontosabb az eltérés abban az elvi kérdésben, hogy a vásárcsarnokok rovására irható-e az a helypénzveszteség, a mely a várost a csarnokok megnyitásakor érte. Meggyőződésünk szerint igen, mert a helypénzveszteséget kizárólag a csarnokok megnyitása okozta.

Ha alapul vesszük az ügyosztálynak a tényleges terület értékének megfelelő számitását, azt látjuk, hogy a vásárcsarnokoknak a befektetett összeg 6·28 százalékát kellene meghozniok, hogy a város rá ne fizessen. A csarnokok azonban csak 4·681 százalékot jövedelmeznek s igy a város tiszta vesztesége 1·599 százalék vagy összegben kifejezve 90,607 forint 95 krajcár.

Szükségesnek tartjuk főbb összegeiben ismertetni mind az öt számitást.

I. Az összes telekérték alapján a főszámvevő számitása ez:

telek érték	1.817,005 frt 54 kr.
épités és berendezés	3.955,806 „ 35 „
összesen:	5.772,811 frt 89 kr.

A telek és berendezés tőke és kamatterhe	281,936 frt 96 kr.
a csarnok tiszta bevétele	238,301 „ 49 „
a főváros vesztesége tehát	43,635 frt 47 kr.

A bevétel tehát 4·13%, a tiszta veszteség 0.756%.

Az ügyosztály számitása ez:

telekérték	1.817,005 frt 54 kr.
épités és berendezés	4.045,508 „ 05 „
összesen:	5.862,513 frt 60 kr.

tőke és kamatteher	286,788 frt 55 kr.
tiszta bevétel	265,193 „ 07 „
a főváros vesztesége	21,592 frt 48 kr.
helypénz veszteség	78,010 „ — „
összes veszteség:	99,606 frt 46 kr.

A bevétel tehát 4·524%, a tiszta veszteség pedig 1·699%.

II. A tényleges telekérték alapján a főszámvevő számitása

telekérték	1.619,262 frt 64 kr.
épités és berendezés	3.955,806 „ 35 „
összesen:	5.575,068 frt 99 kr.

tőke és kamatteher	273,038 frt 53 kr.
tiszta bevétel	238,301 „ 49 „
a főváros vesztesége:	34,737 frt 04 kr.

Eszerint a csarnokok bevétele 4·275%, tiszta veszteség 0·625%,

Az ügyosztály számitása:

telekérték	1.619,262 frt 64 kr.
épités és berendezés	4.045,508 „ 06 „
összesen:	5.664,770 frt 70 kr.
tőke és kamatteher	277,790 frt 02 kr.
tiszta bevétel	265,192 „ 06 „
a főváros vesztesége	12,597 frt 95 kr.
helypénz veszteség	78,010 „ — „
összes veszteség:	90,607 frt 95 kr.

Vagyis a csarnokok bevétele 4·681%, a tiszta veszteség 1·599%.

III. A Hunyady-, István- és Rákóczy-téri csarnokok telekértékét nem számitva:

telekérték	940.449 frt 13 kr.
épités és berendezés	4.045.508 „ 06 „
összesen:	4.985,957 frt 19 kr.
tőke és kamatteher	246,899 frt 77 kr.
bevétel	265,192 „ 07 „
fölösleg a főváros javára	18,292 frt 30 kr.
Ebből helypénz veszteség	78,010 „ — „
a főváros vesztesége	59,717 frt 70 kr.

Vagyis a csarnokok bevétele 5·319%, a tiszta veszteség 1·198%.

A közgyülésből.

A rekkenő hőség nem riasztotta vissza a városatyákat, de ráboritotta az unalmasságot a tárgyalásra. Hatvan tárgy a napirenden. De ez még hagyján. Hanem azok az interpellációk. Minden kimélet nélkül apró dolgokért kinozták a szerencsétlen városatyák az interpellaló matadórok. Hercog Péter ásfél óráig kerülgette, hogy milyen meleg van, hogy nem szivesen szólal föl, hanem nagy dolog, amit ő elmondani akar. Kiváncsian várták, hogy mi lehet az a nagy dolog. Nagy volt azonban a csalódás, amikor Hercog kipakolt a Margit-szigeti játékbankkal. Egy értekezleten diskuráltak róla, csak ugy példaképen, anélkül, hogy a diskurálóknak eszükágában lett volna megcsinálni a játékbankot. A polgármester le is hütött minden izzadó aggodalmat.

Havass Rezső meg *Palotai* Rezső páros viaskodást rendeztek, hogy szabad volt-e Palotainak kiadni a röpiratát. A viaskodás eldöntetlen maradt s Havass tovább hajtogatja: Nem szabad — nem szabad.

Végre hát, két esztendei huza-vona után megszánták a Sárosfürdő gyógyitó forrását s ezt az Isten adományt nem fogják tovább könnyelmüen a Dunába ereszteni. A legjobb budai forrás vize nem fogja már sokáig a Duna vizét gazdagitani, hanem a közönség rendelkezésére bocsátják. Nagy többséggel elhatározták, hogy megveszik a forrást s ha lesz rá pénz, fürdőt épitenek föléje, ha nem lesz, a Rudas fürdőbe szállitják a forrás vizét.

A városatyákat tulajdonképpen az Erzsébet sugárut dolga hozta össze. A terveket ott őrizték egy nagy barnatokba. Meg nem mutatták volna a világ minden kincseért sem. A városatyákat azonban megszállta a kiváncsiság. Legalább látni akarják, hogy mit szavaznak meg, különösen mert a középitési bizottság elég szerencsétlen kézzel keresztül huzta az inditványozók szándokát. Őszre maradt hát a sugárut s a városatyák rohantak ki a friss levegőre. Pedig még csak a napirend közepén jártak. Az elnök is hamar kegyelmet adott a közgyülésnek is, magának is és csütörtökre maradt a napirend másik fele. Csütörtökönazután alaposan elbántak vele. Nincs az a szélmalom a mely hamarább ledarálta volna.

A pihenő czopf.

Pihenés után édes a nyugalom; nyugalom után édes a pihenés; pihenés után nyugalom az édes, vagy, mit tudom én, után édes nyugalom a pihenés: de bizonyos, hogy a székesfőváros törvényhatósági bizottsági tagjaira egy év nehéz fáradalmai után ismét rájok virradt a nyári szent szünidő napja. Kevés bizottság, kevés törvényhatósági bizottság, de főképen kevés városi, sőt székesfővárosi törvényhatósági bizottság van, a mely annyira rászolgált volna a nyári vakációra, mint éppen a Budspest székesfővárosi törvényhatósági bizottság. A medve téli álmot alszik, a főváros törvényhatósági bizottsága nyárit. A medve gyertyaszentelőkor a másik oldalára fordul, a székesfővárosi bizottságnak egyáltalán nincs másik oldala. Ő egyoldalu, mint a lap papiros, amelynek csupán egyik felére irnak, s a másik része üresen marad. Egyoldalu, mint maga a szent elfogultság, s tekintvén, hogy nincs másik oldala, gyönge oldala sincsen. Az ő meglevő egyik oldala erős, mint Sámson ereje, s ha ennek az ereje az ő hajában vala, a székesfőváros törvényhatósági bizottságé viszont igen jól eltér a — czopfjában. S polgártársak, oh, ki ne örvendeznék a nyári szieglának, mikor ez alatt az idő alatt szieszlát tart a t. cz. székesfővárosi czopf is, nagyobb dicsőségére Budapest városának és a polgárok zavartalan nyugodalmának; mert a meddig a nyári szüneten á nincs közgyülés, mindenki békességben alhatik felőle, hogy addig legalább közgyülési határozatok nincsenek, s igy semmi veszély nem fenyegeti a szabad polgárok fodrász iparát, mely nálunk tudvalevőleg ellensége ugyan a czopfnak, de azért, ha városi képviselőválasztásokra kerül a sor, a helyett, hogy valami megfelelő, uj hajviseletet csinálna, — a jó Isten tudja miért? — ujra befonja a czopfot.

Pihenjen tehát a székesfővárosi bizottsági czopf, ha másért nem, már csak azért is, hogy a télen ujra lehessen mulatni rajta. Jó nyaralást!

Egyszerü.

A Fővárosi Egylet.

Huszonnégy év előtt nagy lelkesedéssel és sok reménynyel alapitották meg a Fővárosi Egyletet. Az Egylet célja és hivatása az volt, hogy a társadalom, a nagyközönség intenzivebb részt vegyen a főváros ügyes-bajos dolgaiban. Budapestnek alig volt számbavehető törzsközönsége. A közönség nagy része vidékről jött a fővárosba s a municipiális élet keveset érdekelte. Ennek a közönynek megtörése és a főváros fejlesztésében való közremüködés volt az Egyesület célja.

Kamermayer Károly polgármester igazi szeretettel karolta föl az egyesületet. Ő volt az elnöke, a lelke. Kamermayer életében virágzott is az egyesület. A polgárok elmondhatták óhajaikat, panaszaikat közvetlenül a polgármesternek. S a polgármester meg is szivlelte azokat. Az egylet évről-évre növekedett erő-

ben és tekintélyben. A bizottsági tagok nagy része is tagja volt az egyesületnek. Közgyülés előtt megvitatták a napirend közérdekü tárgyait, ugy hogy a nagyközönség közvet en kivette a részét az administráció munkájából.

Kamermayer Károly polgármester nyugalomba vonulásakor az uj rezsim fölösleges tehernek tekintette az egyesületet s igyekezett tőle szabadulni. A bizottsági tagok körében akció támadt, a melynek eredménye az lett, hogy a bizottsági tagok nagy része tüntetésszerüen kilépett az egyesületből. Azóta az egyesület állandóan veszitett befolyásából és nimbusából. A városatyák valóságos élvezettel üldözték az egyesületet. Előterjesztéseit és javaslatait nem fogadták komolyan s ha a legjobb dologgal állott is elő az egyesület, nem fogadták el, meg sem ujságolták s nem tárgyalták komolyan.

Igy küzdött tovább az egyesület, mindig kevesebbb és kevesebb eredménynyel. Az egyesület ambiciózusabb tagjai belefáradtak a küzdelembe s ha nem is léptek ki, nem vettek részt a munkában s csak névleg szerepeltek az egyesületben. Az utolsó időben már csak négy-öt öreg ur jelent meg az egyesület ülésein s inkább kaszinóztak, min tárgyaltak. Az egyesület vezetősége is belátta, hogy lassu haldoklás csak az egyesület mostani élete s friss életet szeretett volna bevinni. Meg is próbálkoztak mindennel, de teljesen sikertelenül.

A tavalyi müködésről szóló évi jelentés is kénytelen konstatálni a visszaesést, sőt a további fönnállás kérdésének határozott előtérbe nyomulását is. Tehát már a vezetőség is leszámolt azzal, hogy a negyedszázad óta müködő egyesületet föl kell oszlatni. Őszintén sajnálnánk, ha ez bekövetkeznék. Mi nagy fontosságot tulajdonitunk annak, hogy a főváros ügyesbajos dolgaihoz, ha nem is közvetlenül, de legalább közvetve hozzászólhasson a főváros minden polgára, ha a város ügyei iránt érdeklődik. Még nem erősödött meg a közvélemény, hogy ne lenne szükség a közönség érdeklődésének állandó föntartására. A közönség ma is nagyon keveset — talán még kevesebbet mint valaha — törődik a fővárossal, a törvényhatósággal s az egész administrációval. Ez a közömbösség pedig nagy veszedelem, ezt meg kell törni minden áron.

Budapest uj fürdővállalatai.

Irta: *Palotai* Rezső főv. biz. tag.

(Folytatás.)

A jövedelmezőségi számitás.

A fürdő magában véve jövedelmező üzlet, de ha nincs idegenforgalma akkor közgazdasági jelentősége nem nagyobb, mint más iparí vállalaté. Ilyennek községi pénzen való létesitése nem tartozik azon közérdekü feladatok közé, melyeket a hatóságnak szükséges teljesitenie és ha megteszi, akkor megbirálandó, vajjon képes lesz-e a magánvállalatokkal szemben a versenyben helyt állani és nem fog csupán kárt okozni anélkül, hogy mint üzleti vállalat hasznot hajtó vállalat lenne.

Ilyen helyi jellegü fürdőnek épitése egészen más szabályok szerint eszközlendő, mint a melyeket gyógyhelyek igényelnek. Előbbi a lakosok tömeges látogatására számit, tehát sok fürdőhelyiség és kevés lakszoba kell, utóbbinál forditott az arány, sok lakhelyiségre van szükség a fürdő körül s elegendő, ha 4—5 vendégszobára jut egy-egy fürdőkabin. Az uj Artézi-fürdő tervezete szerint 44 lakószoba épittetnék, világfürdő tehát ez nem lehet, ellenben annyi fürdőkabinja és medencéje lenne, hogy Karlsbad látogatottsága ott meg sem kottyanna.

Az uj Artézi fürdő e tekintetben tehát a helyi jelleg keretében marad s tömeges látogatást igényelne a budapesti lakosok részéről, mert ha a tanács oly fürdővendégekre számitana, kik a külföldről, vagy a vidékről jönnek, akkor legalább nehány száz vendégszobáról kellene gondoskodni, hogy ott a fürdő közvetlen szomszédságában lakhassanak. Idegen vendégekkel e szerint a tanács nem kivánja, de minden alapfeltétel hiánya folytán, nem is volna képes az Artézi fürdőt benépesiteni s igy komolyan a jövedelmezőség alapjául csak azon látogatottság szolgálhat, mely a budapesti közönség részéről kitelik.

A tanácsnak az uj Artézi fürdőre vonatkozó jövedelmezőségi számitása a következő:

A befektetési tőke 1.731,385 frt, (épitési költség 1.292,385 frt, régi épület és forrás 439,000 frt), a jövedelmezőség 7.78 százalék.

Mindenekelőtt tisztázzuk a befektetési tőkét, az nem 1.731,385 frt lesz, hanem a fürdő belső berendezéseivel legalább 2.000,000 frtra fog rugni; hogy az épitésre és berendezésre szükségelt összeget a tanács beszerezhesse. Ehhez a városi-kölvényeket kell 87 százalékos árfolyam mellett eladni, mely müvelet 200,000 frt árfolyamveszteséggel fog járni s igy az uj Artézi fürdőre előirányzott 1.731,385 frt a belső berendezéssel és az összegnek kölcsön utján való beszerzése folytán kerek 2.200,000 frtba fog a városnak tényleg kerülni. Ehhez képest a 7.78 százalékkal számitott jövedelmezőség már helytelen, mert a tényleges 2.200,000 forint tőkeszükséglet után csak 6.1 százalékot tenne.

A kezelési költség 40 százalékkal szintén helytelenül van felvéve. A kezelési költség az Artézi fürdőnél 1896-ban 49 százalék, 1897-ben 45 százalék, 1898-ban 47 százalék volt és csak 1899-ben kevesebb, mert nem történt kellő leirás és javitás; a Rudasfürdőnél a kezelési költség 1896-ban 49.5 százalék, 1897-ben 58 százalék, 1898-ban 65 százalék, 1899-ben 75 százalék; a Lukácsfürdőnél az átlagos kezelési költség 52 százalék, a Császárfürdőnél 50 százalék. A tanács a kezelési költségeket ugy számitotta, hogy 18 éves átlagot vett visszafelé, de ez helytelen, mert ma már egészen más hygiénikus követelményeknek kell megfelelni, mint a minők ezelőtt 18 évvel szükségesek voltak a régi kis Artézi fürdőben. Rendes üzemnél kellő tisztaság és jókarban tartás mellett a kezelési költ-

ségek legalább 50 százalékra rugnak, kevesebb egyszerüen önámitás volna. Mondom, rendes üzemnél, de az uj Artézi fürdőé alighanem drágább volna, mert a vizmennyiségek szivattyuzására és a helyiségek fütésére nem igen lehetne a városligetben széntüzelést és füstkéményt igénylő gőzkazánt alkalmazni, hanem gázmotorokat kellene használni, melyekkel az üzem sokkal drágább volna. Ettől eltekintve is, a kezelési költség legalább 50 százalékkal lett volna felveendő.

Palotai Rezső röpiratában ezután áttér annak részletes kimutatására, hogy az uj artézi-fürdő épitése teljesen felesleges, mert a jelenlegi fürdőépület megfelel czéljainak. Kimutatja továbbá a budapesti fürdők évi tiszta jövedelmét Ezek szerint a Lukácsfürdő tiszta jövedelme 75.000 forint, a Császárfürdőé 54.000 frt, a Ráczfürdőé 40.000 frt, a Rudasfürdőé 20.000 forint, a régi Artézi-fürdőé 30.000 forint. Végül Palotai munkáját azzal fejezi be, hogy a tanács a fürdők kérdésében nem volt kellőleg ájékozva, mert egy uj fürdőhöz nincs se pénz, se viz, se közönség,

Statisztika.

Népesedi mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744 719.

Az elmult héten élve született 496 gyermek, meghalt 257 egyén, a születések tehát 239-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 360 törvényes, 136 törvénytelen; nemre nézve 247 fiu, 249 leány. Halvaszületett 13 gyermek, köztük 8 törvényes, 5 törvénytelen.

Születések aránya száma: 1000 lakosra: 34·6.

Halálozások aránya száma: 1000 lakosra: 17·8, az egy éven felüli lakosságnál: 13.6, az öt éven felüli lakosságnál: 11.0.

A halottak közt volt 138 fi-, 119 nőnemü.

Az év eddigi 24 hetében élve született összesen 10,927 gyermek, meghalt összesen 7170 egyén, a születések többlete tehát 3757; a mult év megfelelő időszakában született 11 553, meghalt 7458, a születések többlete volt tehát 4095.

Az élveszülöttek közt volt 308 róm. kath., 5 görög kath. — görög keleti, 25 ágost evang, 46 helvét, unitárius, 104 izlaelita, 8 egyéb. Összesen 496. Halvaszületett összesen: 13.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1176 beteget, szaporodás 341 csökkenés 311, maradt e hét végén 1206. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 100 beteget, szaporodás 26, csökkenés 43, maradt a hét végén 38. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 591 beteget, s aporodás 277, csökkenés 291, maradt e hét végén 577. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 791 beteget, szaporodás 176, csökkenés 170, maradt e hét végén 797, összesen ápoltak a mult hét végén 2958 beteget, szaporodás 820, csökkenés 815, maradt a hét végén 2663.

Hirek a városházáról.

Kitüntetés.

A Rókus-kórház kiváló tudásu és tehetségü alorvosát, *Manninger* Vilmost a kormány utazási ösztöndijjal tüntette ki. Őszinte örömmel regisztráljuk az érdemes alorvos kitüntetését.

Rózsavölgyi alpolgármester szabadsága.

Rózsavölgyi Gyula alpolgármester törvény szerint megillető szabadságidejéből julius 3-ától kezdődőleg 30 napot vesz igénybe. A polgármester rendelkezése szerint a távollevő alpolgármestert hivatalában Lung György tanácsos fogja helyettesiteni. Julius hónapban ilyenformán nem lesz a fővárosnak egy alpolgármestere sem, minthogy Matuska Alajos tegnap kezdette meg hat heti szabadságidejét.

A nemzetközi statisztikai kongresszus.

A nemzetközi statisztikai intézet az iránt folyamodott a tanácshoz, hogy f. évi szeptember hónap 29.-étől, október hónap 6.-áig Budapesten tartandó nemzetközi statisztikai kongresszus költségeinek fedezéséhez némi segitséggel járuljon hozzá. A tanács a napokban tartott ülésén elhatározta, hogy pártolólag fogja a kérelmet a közgyülés elé terjeszteni s javasolja, hogy kérelmező intézet részére 4000 korona támogatást utal ványozzanak.

Az irgalmas rend épitkezése.

A budai irgalmas rend legközelebb nagyobb szabásu épitkezésbe kezd a II. kerületi Vidra-utcai telkén. Az épitkezés megkezdésének azonban egyelőre akadálya a telken végigvonuló közcsatorna, mely az ott összegyülemlő csapadék és szennyes vizet vezeti le. A főváros most kénytelen a csatornát áthelyezni a Vidra- és Üstökös utcakat összekötő Névtelen-utca mentére, hogy a rend a munkálatokat megkezdhesse. A csatorna elhelyezés 5000 korona költségbe kerül s a sürgős végrehajtása felől a tanács már intézkedett s jelentést tett róla a közgyülésnek.

A lipót-körüti bérházak.

A főváros két lipót-körüti bérháza nagyban készü . A tanács legutóbb egész sereg részletmunka vállalatba adására irt ki pályázatot, melynek határideje ma a napokban le. Az iparosok és vállalkozók körében a munkálatok iránt élénk érdeklődés mutatkozik. Igy a cserépfedő munkára beérkezett mindkét házra összesen 8 ajánlat, a bádogos munkákra 14, a mázoló munkákra szintén 14, a lakatos munkákra 11, az asztalosra 17, a szobrászra 19, az üvegesre 6 és végül a burkolati munkákra 8.

A lelkészek fizetése.

A közigazgatási biróság elvetette egy nyugdijazott lelkésznek azt a felebbezését, melyben jogorvoslattal él a járás főszolgabirójának azzal a határozatával szemben, mely szerint a nyugdijazott lelkészek

fizetése a község legtöbb adót fizető képviselők névjegyzékének egybeállításánál figyelembe nem vehető. A közigazgatási bíróság hivatkozva az 1886: XXII. t.-c. 33. §-ára, mely a lelkészeket azok között sorolja fel, kik a kétszeres adószámitás kedvezményében csak tényleges hivatásszerü müködésük esetében részesülhetnek, elvetette a felebbező keresetét s elvi döntésében egyszer és mindenkorra kimondotta, hogy nyugdijazott lelkészek állami adója nem számitható kétszeresen.

Kisdedóvók segélyezése.

A főváros közoktatásügyi bizottsága a közoktatási ügyosztály előterjesztésére több kisdedóvó javára szavazott meg segitséget. Igy a Mária- és Kun-utczai két kisdedóvó, melyeket a Budapest józsefvárosi kisdedóvó egyesület tart fenn, 1200 koronát kapott, a minek ellenszolgáltatásául köteles 30 fővárosi szegénygyermeket ingyen gondozni. A VI. és VII. ker. kisdedóvóknak 1600 koronát szavazott meg a bizottság s 40 szegény gyermek dijtalan ellátását kötötte ki, végül a Budapest-tabáni kisdedóvó egyesület 400 korona segélyt kap 10 szegénysorsu gyermek dijtalan ellátásáért.

Közgazdaság.

A kassa-oderbergi vasuttársaság.

A napokban tartotta XXIX. rendes közgyülését Falk Miksa igazgatósági elnök elnöklete alatt, a ki a közgyülést megnyitván, üdvözölte a megjelent részvényeseket és konstatálta, hogy a közgyülés határnapjának publikálása a törvényes formák között megtörtént. Azután bejelentette, hogy 94 részvényes részéről 30 400 darab részvényt helyeztek letétbe; a közgyülésen 69 részvényes jelent meg, kik 26,950 szavazatra jogositottak. Bejelenti azután, hogy a magyar kereskedelmi kormányt Mándy Lajos miniszteri tanácsos képviseli a közgyülésen. Ezek után meleg szavakban emlékezik meg Steiger Gyula igazgatósági tag elhunytáról, ki még a legutolsó időben is teljes erővel szolgálta a társaság érdekeit és azt inditványozza, hogy emlékét a közgyülés jegyzőkönyvileg örökitse meg. A közgyülés egyhangulag hozzájárult az elnök inditványához. Az igazgatósági, valamint a felügyelőbizottsági jelentést a közgyülés egyhangulag tudomásul vette és a fölmentvényt megadta.

A napirend második pontja, mely igy szólott: „Az igazgatóság esetleges javaslata beruházási kölcsönök fölvételére való fölhatalmazás tárgyában", Falk Miksa elnök javaslatára levétetett a napirendről azon oknál fogva, mert a kormánnyal folytatott tárgyalások eddig még befejezést nem nyertek.

Miután a közgyülés az igazgatóságnak, valamint Ráth Péter vezérigazgatónak hasznos müködésükért köszönetet szavazott, igazgatósági tagokká gróf Csáky Zenót, dr. Ostheim Albertet és Ribáry Sándort, felügyelő bizottsági taggá pedig Kun Józsefet választotta még. Ezzel a közgyülés véget ért.

BUDAPESTI TAKARÉKPÉNZTÁR ÉS ORSZÁG. ZÁLOGKÖLCSÖN RÉSZV.-TÁRSASÁG

Közhirré tesszük, hogy

f. évi április hó 1-én

VIII., üllői-ut 6. sz. a.

ujabb

zálogkölcsön-intézetet

nyitottunk meg,

hol mindennemü **értékpapirokra, arany- és ezüst tárgyakra**

ékszerekre,

valamint mindennemü

ingóságokra

legmagasabb pénzelőlegeket

adunk jutányos feltételek mellett.

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külso-Vaczi-ut **BUDAPEST,** Külső-Vaczi-ut

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villamháritók** használata.

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való guttaperchával vagy gummi erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény 200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

IRODÁI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

V. évfolyam Budapest, 1901. julius 14-én. 27. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az elégtétel.
Vörösmarty szobra a Gizella-téren.
Két rendelet.
A marha- és sertésvásár.
Budapest háztartása.
A közgyülésből.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON: 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az adományozása alá eső s a Budapesti Kereskedelmi akadémia felső kereskedelmi iskolájánál betöltendő 12 fővárosi, 1. „Ferencz József és Erzsébet“ és 1. „Deák Ferencz“ nevet viselő alapitványi, összesen tehát 14 tandijmentes helyre ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Ezen tandijmentes helyekre a budapesti kereskedelmi akadémia felső kereskedelmi iskolájába való felvételre az intézeti szabályok értelmében képesitett oly tanulók pályázhatnak, a kik legutóbbi iskolai bizonyitványuk szerint tanulmányaikban legalább jó előmenetelt, jó erkölcsi magaviseletet, továbbá budapesti születésüket, avagy budapesti illetőségüket és vagyontalanságukat, illetve szüleik vagyontalanságát igazolni képesek, megjegyeztetvén, hogy oly folyamodók kérvényei, a kik budapesti születésüket, avagy budapesti illetőségüket nem igazolják, az egyéb kellékeknek azonban megfelelnek, csakis azon esetben lesznek figyelembe vehetők, ha megfelelő számu érdemes budapesti születésü és illetőségü folyamodó nem találtatnék.

A budapesti kereskedelmi akadémia felső kereskedelmi iskolájának mindazon növendékei, a kik a székesfőváros tanácsa által adományozott tandijmentes helynek már élvezetében vannak, annak megtartásáért szintén folyamodni tartoznak ugyan, azonban az illetők az esetre bár legalább átlagos jó előmenetelt és jó erkölcsi magaviseletet tanusitanak, a már elnyert tandijmentes hely további élvezetében feltétlenül meg fognak hagyatni. Ezen növendékek kérvényeikhez csupán az 1900/1901. iskolaévről szóló bizonyitványukat tartoznak mellékelni.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik a pályázat alá bocsátott tandijmentes helyek egyikét elnyerni, avagy annak további élvezetét megtartani óhajtják, hogy az iránti kérvényeiket a fent előadottak értelmében, pontosan felszerelve és egy koronás bélyeggel ellátva, a szekesfőváros tanácsnak iktató hivatalába (Központi városház, Városház-utcza 9. I. em. 25. sz.) legkésőbb folyó évi **augusztus 5-ikének** déli 12 óráiáig annál is inkább nyujtsák be, mivel később érkező, vagy kellőleg fel nem szerelt kérvények figyelembe vétetni nem fognak.

Budapest, 1901. évi junius hó 13-án.

A székesfőváros tanácsa.

Bérleti felhivás!

Alulirt elüljáróság közhirré teszi, hogy a X. ker. Külső Kerepesi-uti 7280—7281. hrszámu telekből kihasitott 2. és 3. tervszámu Wellisch és Unger fatelepek közt fekvő bérparcellák, a melyek 2—2 hold kiterjedésüek 1904. évi április végeig bérbeadatnak.

Mindkét parczella kizárólag fa- és ácstelep czéljára használható.

Felhivatnak mindazok, kik a fenti két telket bérbe venni kivánják, hogy egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatukat 1901. évi **julius hó 27-én** délelőtt 11 óráig a X. ker. elüljáró kezéhez (X., Szent László-tér 5. szám I. em. 13. ajtó) adják.

Az ajánlatok 11 órakor felbontatnak s a legelőnyösebb ajánlatot tevő negyedévi bérösszeget, bánatpénz gyanánt, azonnal köteles lesz megfizetni.

Budapest, 1901. évi junius hó 16-án.

A X. ker. elüljáróság.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros közönsége által József főherczeg ur Ő cs. és kir. Fensége honvéd főparancsnokságának 25-ik évfordulója alkalmából s annak emlékére a m. kir. honvédség árvái részére az illetőségre való tekintet nélkül létesitett alapitványi helyek közül, folyó évi szeptember 1-től a József-fiárvaházban egy hely, az Erzsébet-leányárvaházban pedig szintén egy hely kerül betöltés alá, melyeknek betöltése czéljából ezennel pályázat hirdettetik.

A József-fiárvaházba, valamint az Erzsébet-leányárvaházba való fölvétel kellékeikép igazolandó:

a) az, hogy a felvétetni kért gyermek tényleg a m. kir. honvédség kötelékébe tartozott vagy tartozó apának törvényes leszármazója;

b) a vagyontalanság;

c) félárváknál (a kik t. i. apátlanok vagy anyátlanok) az életben levő szülő vagyontalansága;

d) hogy az árva 6-ik életévét már betöltötte és hogy a fiuárva 10-ik, a leányárva pedig 12-ik évét még tul nem haladta;

e) hogy ép testü és elméjü, a himlőn átesett, vagy ellene sikerrel beoltatott.

Az árva kora és a szülők elhalálozása hiteles anyakönyvi kivonattal, a testi és elmebeli állapot, a himlő, oltás és a vagyontalanság közhatóságilag hitelesitett orvosi és helyhatósági bizonyitványnyal igazolandó.

A kellően felszerelt bélyegtelen kérvények, melyekben a szülő vagy gyám neve, állása és lakhelye (város, megye, utolsó posta) is felemlitendő, folyó évi **augusztus hó 1-éig** a m. kir. honvédelmi miniszterhez nyujtandók be, a honnan Budapest székesfőváros hatóságához fognak küldetni és a kijelölési jog gyakorlása végett József főherczeg ur Ő cs. és kir. Fenségéhez fognak felterjesztetni.

Az alapitványi helyek az 1901/1902. tanév kezdetén lesznek betöltendők s a felvételről vagy fel nem vételről az árvák hozzátartozói Budapest székesfőváros tanácsa által hatósági uton fognak értesittetni.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. julius 14. 27. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros" a törvényhatóság szünete alatt (julius és augusztus hónapokban) kéthetenkint egyszer — 8 oldalon — jelenik meg.

Az elégtétel.

Budapest székesfőváros polgármestere tudvalevőleg panaszt tett a pénzügyminiszternél a pénzügyigazgatóság egyik tisztviselője ellen, a ki egy fölebbezés alatt levő, tehát végleg el nem döntött illetéki ügyben lefoglaltatta az ügyosztályok iróasztalait.

Az illető tisztviselő eljárását a polgármester igy jellemezte: Egy köztisztviselőnek hasonló ténykörülmények fennállása mellett még magánféllel szemben sem illő és indokolt oly merevséggel eljárni, amily ridegen az illető pénzügyi titkár a székesfővárossal szemben alkalmazta a törvény paragrafusát." A polgármester fölterjesztésében világosan kimutatta, hogy a foglalás nemcsak jogtalan volt, hanem minden alapos ok nélkül, az egész világ előtt megtámadta a főváros tekintélyét és hitelét.

Annak idején, amikor ezekről a dolgokról hirt adtunk, egyben annak a hitünknek adtunk kifejezést, hogy a főváros a méltatlanul ért támadásért meg fogja kapni az elégtételt. Nem igy történt. A pénzügyminiszter az illető tisztviselő eljárását igyekszik fehérre mosni s azt mondja, hogy a végrehajtásnál közremüködő tisztviselők egyéni kedélyállapotáért sem a pénzügyigazgatóság, sem a miniszter felelősségre nem vonható, mert a köztisztviselőknek hivatalos teendőik végzésén kivül más mellékkörülményekre tekintette lenniök nem kell.

Fontos kijelentés ez, a mely nemcsak a fővárosnak, hanem az egész adófizető polgárságnak szól s a mely egyben utasitás is a pénzügyigazgatósági tisztviselőknek, hogy a közönség érdekeit nem kell, talán nem is szabad figyelembe venniök, hogy egyéni kedélyállapotaikat a polgárság türni tartozik.

Erre a kijelentésre igazán nem voltunk elkészülve. Mi a felsőbb hatalom iránt a köteles tisztelettel és bizalommal hittük, hogy az a hármas jelszó: jog, törvény és igazság, a melynek jegyében mostani kormányunk született, nem üres frázis, hanem komoly szó, a melynek igazságában minden magyar polgár nyugodtan megbizhatik. Hogy nem igy van, igazán nem a polgárság hibája.

Tudtuk, hogy Magyarországon a hivatalos szellem az, hogy mindig és minden körülmények mellett a tisztviselőnek van igaza. Tudja ezt a nagyközönség is. Azért retteg, ha egy hivatalba kell mennie. Ez az oka, hogy a nagyközönség ellenséget lát a tisztviselői karban s a tisztviselőknek még olyan méltányos mozgalma is, mint a minőt legutóbb helyzetök javitására inditottak, éppen nem rokonszenves a nagyközönségnek. Sok ember veszni hagyja az igazságát, csakhogy ne kelljen a hivatalokba járnia. Jobban fél a hivataloktól, mint a pestistől.

De azt mégsem hittük, hogy egy tisztviselőnek az érdekében a kormány megtüri, hogy csorba essék a főváros hitelén és tekintélyén, hogy a kormány már csak nemzeti politikából is nem fog elégtételt adni a fővárosnak. A kormány igen jól tudja, tudnia kell, hogy Bécsben hogyan magyaráznak egy ilyen foglalást. Unosuntig elég egy ilyen aktus, hogy kedves bécsi

szomszédaink ránk olvassák, hogy Budapest fizetésképtelen. Emlékezhetik a kormány, hogy mit csinált a bécsi sajtó a télen néhány iparos panaszából, hogy a burokratikus formák megtartása miatt nehezen tudnak hozzájutni a pénzükhöz. Évtizedek óta mindig megtartották ezeket a formákat, de a bekövetkezett gazdasági válságban az iparos nehezebben tudta a végét várni. Akkor is azt hirdette világgá a bécsi sajtó, hogy Budapest fizetésképtelen lett, hogy az iparosainak a számláit sem tudja kifizetni. A polgármesternek a közgyülésen nyiltan kellett tiltakoznia a hamis vádak ellen. Ilyen viszonyok mellett határozottan számithattunk arra, hogy a kormány is respektálni fogja az ország fővárosának tekintélyét és hitelét s megfelelő elégtételt fog adni. Nem tette meg. Mi pedig azt hisszük, hogy az a pénzügyminiszteri leirat nem az utolsó szó ebben a dologban.

Vörösmarty szobra a Gizella-téren.

Egy ujságiró inditványára megindult a mozgalom, hogy a Szózat megteremtőjének dicső emlékét az ország fővárosában is szobor hirdesse. A hazafias, áldozatkész magyar közönséghez fordult a mozgalom vezetősége s nem eredménytelenül. Alig egy esztendő leforgása alatt több mint kétszázezer korona gyült össze a nemzet filléreiből. Sokkal több, mint amennyire az akczió megindítói gondolni mertek.

A pénz tehát együtt van s már most a szobor végrehajtó bizottsága a szobor helye után nézett. A Belváros és Lipótváros határán a Gizella-teret szemelte ki a bizottság. Kétségkivül jó választás. A főváros különben olyan szegény terekben, hogy nem is igen volt miben válogatni. A bizottság már be is adta a kérelmét a polgármesterhez. Semmi kétségünk nincsen, hogy a törvényhatóság hazafias lelkesedéssel fogja teljesiteni a bizottság kérelmét.

Mégis egy körülményt a bizottság figyelmébe akarunk ajánlani. A Gizella-tér a főváros egyik legszebb tere, különösen szép lesz, ha a parkozás munkáját befejezik. A közmunkatanács annak idején oda tervezte a királyasszony szobrát is, amig a király maga fejezte ki óhaját, hogy a királyasszony a Szent György-téren álljon. De ha egy pillantást vetünk a térképre ugy rögtön látjuk, hogy müszakilag nagyon nehéz, sőt csaknem lehetetlen a Gizella téren egy nagyobb szabásu szobrot jól elhelyezni.

Ha a szobrot a tér közepére állitják, az csak magáról a térről látható, mert a Váczi-utcza és Dorottya-utcza tengelye egészen a szélén metszi a teret. Legjobb volna, ha ezeknek az utczáknak a tengelyében lehetne a szobrot fölállitani, de ezt a tér alakja nem engedi meg. Tartunk attól is, hogy egy olyan nagy szobornak, mint például az Arany szobor a Gizella-téren nem lesz elegendő háttere arra, hogy a szobor megfelelően érvényesüljön.

Végig nézve a főváros mappáján, mi alkalmasabbnak tartottuk volna a szobor helyéül az Ujvásárteret. A józsefvárosi kerületi választmány egyik legutóbbi üléséből arra kérte a közmunkatanácsot, hogy az Ujvásár-teret Vörömarty-térnek nevezze el. Az Ujvásár-tér Budapestnek a legszebb tere. A budapestiek közül is nagyon kevesen tudják, hogy micsoda átalakuláson ment át az Ujvásár-tér. Nagyon kevesen tudják, hogy azt a teret már parkozták s olyan szép a fekvése, hogy amikor az uj Nemzeti szinház elhelyezése tavaly a napirenden volt, igen komolyan tárgyalták azt a kérdést, nem lenne-e a legczélszerübb és legszebb, ha az uj szinházat az Ujvásár-téren épitenék. Bizonyosan a szoborbizottság tagjai is csak azért nem gondoltak az Ujvásár-térre, mert képzeletökben még a régi vásárteret látták zsibárus bódéival és az ószeresek lármájával.

Ha nem késő, az ügy érdekében ajánljuk a bizottság figyelmébe, hogy nézzék meg az Ujvásár-teret s ha lehet, ott állitsák föl a szobrot. De ha megkésztünk javaslatunkkal, megnyugszunk a Gizella-térben is, mert a szoborbizottság vezetőiben elegendő garanczát látunk arra, hogy a müvészi szempontból a teret a legjobban, a legczélszerübben s a legjobb izléssel használják ki.

Két rendelet.

Aki hiszi, hogy komolyan takarékoskodnak a városházán, olvassa ezt a két rendeletet:

1. közgyülési jegyzőkönyveket ezentul ne küldjék meg valamennyi törvényhatósági bizottsági tagnak, hanem csak ötven példányt tartsanak készletben azok részére, akik esetről-esetre jelentkeznek.

2. Az előadó ivek használata lehetőleg korlátoztassék olyképp, hogy az iktatott ügyiratok törzslapjai — nemcsak a rövid uton való irásbeli elintézésnél, hanem átirati határozatok, valamint átiratok fogalmazására is fölhasználtassanak és a jelenleg használatban levő, meritett papirosra nyomott előadói ivek csak olyan ügyiratok czéljaira használtassanak, amelyek nincsenek kiselejtezésre szánva. A többieket pedig vagy magán az iktatáson, vagy a selejtezendő jelzővel ellátott közönséges szürke papirosra nyomott iveken kell elintézni.

Ha a városházán megszokott pedantériával hajtják végre ezt a két rendeletet, kétségtelenül megmentik vele a hazát, mert megtakaritanak vele évenkint háromszáz koronát.

Tudjuk mi azt, hogy krajczárból lesz a forint s nem is lehet okunk a panaszra azért, hogy a városházán a filléreket is megtakaritják s még az ilyen kicsinyes dolgokra is kiterjed az illetékes tényezők figyelme. A baj legföljebb abban van, hogy éppen csak ezekre gondolnak s ilyen megtakaritásokkal állanak elő, amikor előrelátható, hogy a közel jövőben több millió korona hiány födözetéről kell gondoskodni.

Ne vegyék hát tőlünk tulkövetelésnek, ha jobb szeretnők már látni azt az elaboratumot, amely megmondja, hogy miből fedezik a milliókat, amely módot és alkalmat adna a városatyáknak, hogy komolyan megfontolva, higgadtan és nyugodtan mérlegelhessék, hogyan lehetne állandósitani a főváros háztartásában az egyensulyt. Ha ez a kérdés meg van oldva, nem bánjuk ha a városatyák papirkosarát gyarapitja is a közgyülési jegyzőkönyv. Sőt az sem forditja föl a várost ha jobb papirosra irnak a tisztviselők, csak olyat irjanak rá, amit pirulás nélkül odaadhatnak olvasni az utókornak is.

A marha és sertésvásár.

A közélelmezési ügyosztály nagy szabályrendeletet dolgozott ki a szarvasmarha és sertésvásárok s közvágóhidak üzemi szervezetéről. A 378 §-ból összeállitott szabályzat a legpedánsabb lelkiismeretességgel gondoskodik mindenről, hogy a vásárok s a közvágóhidak üzemében semmi fönakadás ne legyen s hogy az emberi lehetőségig megvédje az eladók s a vevők, a termelő, közvetitő s fogyasztó érdekét. Terünk nem engedi, hogy a szabályzatot részletesebben ismertessük. A szabályzat helyességét különben is csak az élet s a gyakorlat fogja bizonyitani. Legfontosabbnak tartjuk a dijak megállapitását s azért azt a következőkben ismertetjük:

Egy éves, vagy ezen felüli szarvasmarháért fizetni kell: vásárdij 2 korona, istállódij 20 fillér, mérlegdij 20 fillér, vágódij 210 fillér, bonczolódij 6 korona.

Egy évesnél fiatalabb szarvasmarháért és borjuért: vásárdij 40 fillér, istállódij 10 fillér, mérlegdij 5 fillér, vágódij 50 fillért, bonczolódij 4 korona.

Juhért, birkáért, kecskéért: vásárdij 15 fillér, istállódij 4 fillér, mérlegdij 5 fillér, vágódij 10 fillér, bonczolódij 4 korona.

20 kilogrammnál sulyosabb sertésért: vásárdij 1 korona, szállásdij 15 fillér, mérlegdij 10 fillér, vágódij 2 korona, bonczolódij 4 korona.

Süldőért, malaczért: vásárdij 15 fillér, szállitásidij 5 fillér, mérlegdij 5 fillér, vágódij 30 fillér, bonczolódij 4 korona.

Ezenkivül a bonczolási jegyzőkönyv kiállitásáért vagy szarvasmarha után 10 koronát, aprómarha és sertés után 5 koronát, az állatorvosi bizonyitványok kiállitásáért állatonkint 4 koronát kell fizetni.

Ezek a tételek bizonyitják, hogy a szabályrendelet nagyon is figyelembe vette azt az érdeket, hogy a különböző dijakkal ok nélkül ne drágitsa a közélelmezést. A dijakat mondhatnánk önköltségi árban állapitották meg s a dijak kiszabásánál nem azt vették figyelembe, hogy a vásár és közvágóhid is csak üzem, hanem csakhogy a város rá ne fizessen ezekre az intézményekre.

A vásárok idejét a szabályzat igy állapitja meg:

A szarvasmarhavásártéren télen (október 16-tól márczius 15-ig) reggel 7 órától délután 5 óráig, nyáron reggel 6 órától este 6 óráig. A szarvasmarha közvágóhidon télen reggel 6 órától délután 4 óráig, nyáron reggel 5 órától délután 5 óráig.

A sertésvásártéren télen reggel 7 órától délután 5 óráig nyáron reggel 5 órától este 6 óráig.

A sertésvágóhidon reggel 6 órától délután 5 óráig, nyáron reggel 5 órától este 6 óráig.

Ünnepnap és vasárnap déli 12 óráig vannak nyitva az intézetek.

Budapest háztartása.

A tavalyi év zárószámadása tudvalevőleg tekintélyes, közel egy millió koro a fölösleget mutat. Ha megelégednénk a végső számokkal, ugy könnyen rámondhatnánk, hogy ime még sem olyan fekete az ördög, amilyenre egész esztendőn át festették. Hisz nemcsak deficzit nincsen, hanem csőstül hull az áldás, meg a fölösleg.

De ha betekintünk és kissé vizsgáljuk azt a számtengert, amiből a zárószámadást összeállitották, hamarosan tisztában leszünk azzal, hogy egy csöpp okunk sincsen az elbizakodottságra. Csak azt kell vizsgálnunk, hogy miből és hogyan alakult az a fölösleg. A legnagyobb része egy régi vitás kérdésnek a megoldása. A kormány az 1898. évi italmérési járulékot nem akarta a városnak megtéríteni. Hosszu tárgyalás után engedett a pénzügyminiszter s a főváros energikus föllépésére kénytelen volt az 1898-ban esedékes járulékot megtéríteni. Igy javult a mérleg több mint fél millió koronával. Ebből azonban a mult esztendő gazdasági viszonyainak javulására nem következtethetünk.

A fölösleg másik része megszavazott s halaszthatatlanul sürgős közmunkák eltolásából származott. Nem hajtották végre a legsürgősebb közmunkákat s igy a megszavazott összeg, mint megtakaritás szerepel. A bel- és kültelki utak épitésénél 129 ezer, az uj kövezéseknél 256.000 koronát takaritottak meg. De ez valójában nem megtakaritás, mert a közmunkákat előbb-utóbb végre kell hajtani. Ilyen módon még milliókat lehetne megtakaritani. Csak ki kell mondani, hogy egyetlen utcát sem kövezünk, a meglevő burkolatot karban nem tartjuk. A kocsi valahogyan csak végigdöcög az utcán, akármilyen is a kövezet. Van még két tétel, amely nagy mértékben javitotta a mérleget, de amelyet szintén nem lehet a háztartás javára irnunk. Az egyik a kamatokban megtakaritott 705 ezer korona. Ennek a megtakaritása abból keletkezett, hogy a pénzintézetek tudvalevőleg tavaly nem éltek az opcziójoggal s a százmilliós kölcsönből esedékes kötvényeket nem vették át. Igaz, hogy igy megtakaritottak egy félévi kamatot, de viszont el kellett adni a főváros egyetlen értékpapirosát, a regále-kötvényeket. Kisebb lett a kamat, de megcsappant a cselekvő tőke is. Ez is olyan rendkivüli eset, amelyből az esztendő háztartására következtetést nem vonhatunk.

A másik a rendőri járulék czimén megtakaritott 124 ezer korona, amely azonban csak azért megtakaritás, mert december 31-én még nem fizették ki.

Ezekkel szemben azt látjuk, hogy a hét sovány esztendő legsoványabbjában is több, mint hatvanezer koronával gyarapodott a személyzeti kiadás. De még kellemetlenebb dolgokat találunk, ha azokat a tétele-

ket vizsgáljuk, amelyek közvetetlenül a főváros gazdasági életének a következményei. A községi adópótlék 376 ezer, a házbérkrajcár 23 ezer koronával hozott többet az előirányzatnál. Ennek oka, hogy évről-évre több adómentes ház veszíti el az adómentességi jogot. Ezt bizonyitja, hogy magánál a házbéradónál 180.000 korona volt a többlet. A kereseti adó azonban összesen csak 12 ezer koronával emelkedett.

A fogyasztási adó bevétele azonban 578 ezer koronával csökkent, ami egyik bizonyitéka, hogy a szegény népnek nem volt keresete. Mert köztudomás szerint a fogyasztási adó nagyobb részét a szegény ember fizeti. Az ipar és kereskedelem pangásának szomoru bizonyitéka, hogy a kövezetvám bevétele 458 ezer koronával apadt. Az épitési válságot a telekátirási dijak 281 ezer és az épitésrendőri dijak 290 ezer koronás csökkenése mutatja.

Érdekes jelenség különben, hogy amig a közmunkákat az egész vonalon redukálták, a mérleget a legsürgősebb közmunkák végrehajtásának az elhalasztásával javitották, a kövezési járulékot a szokottnál nagyobb energiával hajtották be s a kövezési járulékok 224 ezer koronával hoztak többet, mint amennyire előirták.

Ezt a képet mutatja a zárószámadás. Szomoru kép, amelyet nem lepleznek az, hogy számbelileg fölösleget tudtak produkálni. Tökéletesen igaza van a zárószámadás fölülvizsgálására kiküldött bizottságnak, hogy ez a fölösleg csak látszólagos, csak szám. Ha igy van, nemsokára meg fogja mutatni a jövő évi budget.

A közgyülésből.

A törvény ugy rendeli, hogy a közgyülés legkésőbben junius végéig állapitsa meg az előző év zárószámadását. De hát ez nem olyan könnyü föladat. A főváros egyesitésekor, amikor a törvényt hozták, alig volt néhány iv a zárószámadás. Akkor nem is álmodtak arról, hogy harmincz esztendő mulva már hetven millió koronát kell fölaprózni a zárószámadás kiadási és bevételi tételei között.

Igy maradt juliusra a zárószámadás és a rendkivüli közgyülésnek jutott a kétes szerencse, hogy a 622.000 korona fölösleget megállapitsa. A városatyáknak azonban nem sok kedvük volt arra, hogy nyaralásukat a fölösleg kedvéért feláldozzák. Alig huszan verődtek össze, azok is csak azért mentek el, hogy egyik-másik ismerősükkel találkozzanak. A tanács pedig nem akarta szárazon a közgyülés elé vinni a zárószámadást, hozzácsapott hát még husz tárgyat. Jól tette. Gyorsabban soha nem végeztek volna velük. Huszonöt percz alatt ledarálták az egész napirendet, zárószámadástul, tárgyastul együtt.

Hogy husz perczig együtt lehettek, azt is Havass Rezsőnek köszönhették. Havass ugyanis, a ki köztudomás szerint szóban és irásban a Dalmát kérdésben utazik, megállitotta néhány perczre a közgyülési tárgyalás rohanását.

Fontos dolgot penditett meg, sokkal fontosabbat semhogy juliusi rendkivüli közgyülésen tárgyalni lehetne. Ráolvasta mindazokra, a kiket illet, hogy Budapest ipara és kereskedelme minden esztendőben tért veszit a bécsi ipar és kereskedelem előtt. Meg is tette a következő inditványt:

Utasittassék a tanács, hogy a mint az őszi munkaidő bekövetkezik, az illetékes szakkörök bevonásával, különösen a budapesti kereskedelmi és iparkamara és az országos iparegyesület meghallgatásával tegye tanulmányozás tárgyává a főváros kereskedelme és ipara hanyatlásának okait és a szükséges intézkedésekre vonatkozó javaslatait terjessze mielőbb a főváros közgyülése elé.

Az inditványt természetesen elfogadták. Tehát megint lesz egy csomó ankét, szükebbkörü, fő és albizottsági tárgyalás. Fognak szónokolni sokat és szépet, a kereskedelem és ipar pedig hanyatlik tovább. Nem ér az a sok tanácskozás urak semmit, tessék megfogni az eke szarvát és tenni valamit.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 417 gyermek, meghalt 264 egyén, a születések tehát 153-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 321 törvényes, 96 törvénytelen; nemre nézve 199 fiu, 218 leány. Halvaszületett 10 gyermek, köztük 2 törvényes, 8 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29.1.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 18.4, az egy éven felüli lakosságnál: 13.7, az öt éven felüli lakosságnál: 12.9.

A halottak közt volt 138 fi-, 126 nőnemü.

Az év eddigi 26 hetében élve született összesen 11,772 gyermek, meghalt összesen 7664 egyén, a születések többlete tehát 4108; a mult év megfelelő időszakában született 12.423, meghalt 8022, a születések többlete volt tehát 4401.

Az élveszülöttek közt volt 270 róm. kath., 5 görög kath. 2 görög keleti, 16 ágost evang, 37 helvét, — unitárius, 85 izlaelita, 2 egyéb. Összesen 417. Halvaszületett összesen: 10.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1167 beteget, szaporodás 340 csökkenés 347, maradt e hét végén 1160. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 86 beteget, szaporodás 37, csökkenés 35, maradt e hét végén 88. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 579 beteget, szaporodás 256, csökkenés 269, maradt e hét végén 566. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 782 beteget, szaporodás 138, csökkenés 164, maradt e hét végén 756. Összesen ápoltak a mult hét végén 2614 beteget, szaporodás 771, csökkenés 815, maradt e hét végén 2570.

Hirek a városházáról.

Budapest halandósága.

A tiszti főorvosi hivatal elkészitette a főváros egyesitése óta lefolyt 27 évről az elhaltak kimutatását, valamint megállapitotta az egyes évek halálozási arányszámát, mely szerint 1874-ben a halálozási arányszám 44·9 volt, mely 1900-ban 18·9 apadt. Mig tehát 1874-ben 10.000 lakos közül 449 halt meg, ma ezen arányszám több, mint felényivel kisebb, az az csak 206, ami a 719.722 főnyi lakosság mellett a nálunk előbb uralkodó viszonyokhoz képest, több mint 17.000 főnyi néptömegnek a haláltól való megmentését jelenti. Budapest 81 európai nagy város közt egészségügyi tekintetben ma a huszonhatodik helyet foglalja el, mig a mult évben a harminczkilenczedik volt. A tiszti főorvosi hivatal utal arra a körülményre, hogy a fővárosnak halálozási aránya nem róható fel egyedül a főváros egészségi vagy egyébb tekintetben ki nem elégitő állapotának. Magyarországon az élettartam általában rövidebb és a halandóság nagyobb, mint Nyugot-Európában; a főváros lakossága pedig nagyrészt a vidéki lakosságból gyarapodván, nem vonhatja ki magát az országszerte uralkodó vitalitás alól. Budapest halandósága a nagy város minden kedvezőtlen befolyása daczára még mindig jóval csekélyebb, mint az ország számos városáé, sőt a főváros halandósága az országos átlagnál is jóval kisebb.

Uj átszálló forgalom.

A Lehel-utczai és angyalföldi lakosság több izben kifejezett kivánsága folytán a közuti paspálya társaság elhatározta, hogy a hálózatokon fenálló átszállási forgalmat kiterjeszti. E megállapodás értelmében átszállásnak lesz helye a Lehel-utcza és Hungária-ut keresztezésénél, továbbá az ujpesti István-ut és Árpád-ut sarkától a Császárfürdőhöz, Ó-Budára és a déli vasuthoz. A társaság az uj átszállási terveket a fővárossal kötött szerződése értelmében jóváhagyás végett bemutatta a tanácsnak.

Ajándéksonka a fővárosnak.

A napokban több bécsi mészáros és hentes járt a földmivelésügyi és belügyminiszternél, hogy egynémely bajukra orvoslást keressenek. Ugyanekkor megtekintették a budapesti közvágóhidat, a hol igen előzékeny fogadtatásban részesültek. Hálából ezért a bécsi mészárosok és hentesek egyesülete öt darab sonkát küldött ajándékba a főváros tanácsához egy levél kiséretében, a melyben megköszöni azt a szives fogadtatást, a melylyel itt időzésük alkalmával a főváros részéről találkoztak. A főváros tanácsa nagyon megörült az ajándéknak, de nem élt vele, hanem rövid uton értékesitette a küldeményt s a befolyt összeget a fővárosi szegényalap részére fordította.

A Bomba-téri plébánia templom felemelése.

Szabó Ferencz bizottsági tag inditványt nyujtott be a tanácshoz, hogy a Bomba-téri plébánia templomot emeljék fel. Az inditványozó a templomot a tifusz, difteritisz és influenza tenyészfeszkének mondja, a melynek oka az, hogy a templom nagyon mélyen fekszik, mert az utcza szinvonalát az idők folyamán igen magasra emelték fel, a mi által a templom majdem pinczehelyiséggé lett. Ennek folytán a falak olyan nedvesek és penészesek, hogy az egészségtelen párák belégzése inficziálja az emberi szervezetet. Szabó Ferencz tekintettel arra, hogy a Margitszigeten szépen sikerült az utóbbi időben eszközölt felemelés, inditványozza, hogy alkalmazzák ezt a módszert a Bomba-téri templom felemelésénél is.

A Semmelweis szobor felállitása.

A mérnöki hivatal pártfogólag terjesztette a tanács elé a Semmelweis szoborbizottságnak azt a kérelmét, mely szerint az emlékmü a VIII. kerületi üllői uti szülészeti és nőgyógyászati koroda előtt levő téren állittassék föl. A tanács elfogadta a mérnöki hivatal előterjesztését s utasitotta a középitési bizottságot, hogy a szükséges területet a további tárgyalások során megállapitandó feltételek mellett engedje át a szobor czéljára.

Pichler Győző-utcza.

A Karpfenstein-utcza lakói és háztulajdonosai kérvényt nyujtottak be a tanácshoz, melyben a Karpfenstein-utczának Pichler Győző-utczára való átkeresztelését kérik. A kérvényt 47-en irták alá.

Közgazdaság.

A Kassa—oderbergi vasut beruházási kölcsöne.

A Kassa—oderbergi vasut beruházási kölcsöne, a mely a napokban megtartott közgyülésnek egyik tárgyalandó pontja lett volna, az utolsó pillanatban lekerült a napirendről. Az igazgatóság a magyar vonalak beruházásaira 35.000,000 koronát, az osztrák vonalak beruházási szükségletei számára 12.000,000 korona elsőbbségi kölcsönt óhajtott felvenni. Az osztrák kormány a beruházási kölcsönhöz az engedélyt megadta, sőt ő maga volt az, aki a beruházási kölcsönt sürgette, mert ez a kölcsön az osztrák vonalak második vágányjának kiépitésére szolgál. Az engedélyi szerződés értelmében azonban a vasut összes hitelmüveleteihez, tehát azokhoz is, melyek az osztrák vonalakat illetik, a magyar kormány engedélye is szükséges. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter az utolsó órában értesitette a vasut igazgatóságát, hogy a magyar minisztertanács az osztrák vonalakat illető kölcsön felvételéhez való hozzájárulását megtagadta. A magyar kormánynak ez a lépése egy jelentős sakkhuzás abban a konfliktusban, mely régóta folyik közte és az osztrák kormány között a Kassa—oderbergi vasut annabergi csatlakozása dolgában. E vasutnak ugyanis még mindig nincs közvetlen csatlakozása a porosz államvasutakhoz. Az oderbergi pályaudvartól az annabergi pályaudvarig, a honnan a porosz államvasutak vonala kiágazik, alig egy-két kilométer a távolság, de ezt a rövid utat a Kassa—oderbergi vasut csak a Ferdinánds—Nordbahn vonalán teheti meg. A magyar kormánynak minden sürgetése, hogy az osztrák kormány engedje meg a közvetlen csatlakozási vonal kiépitését, hajótörést szenvedett az osztrákok makacsságán. Ez a rövid kis csatlakozási vonal akadályozza meg a magyar államvasutakat, hogy a porosz kiviteli forgalomban közvetlen tarifákat állapitson meg. A Kassa—oderbergi vasut, a mely a maga érdekében szintén sürgette a csatlakozás kiépitését, a kölcsöntárgyalások során megegyezett az osztrák kormánynyal abban, hogy a kormány a Ferdinánds-Nordbahn-nál könnyitéseket eszközöljön ki az átrakodó forgalomban. Az osztrák kormány ezt megigérte és meg is tette. De a magyar kormány, a melynek oly vitális érdekei füződnek a közvetlen csatlakozáshoz, nem volt hajlandó ezt az egyezséget elfogadni. A magyar kormány abból a szempontból indulva ki, hogy az engedély csökönös megtagadása az osztrák kormány részéről mivel sem indokolható rosszakarat és presszió kifolyása, nem volt hajlandó e csatlakozásra irányuló követelésektől elállani. Ezé t tagadta meg a vasutnak az osztrák vonalakat illető beruházási kölcsönéhez való hozzájárulását.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Váczi-ut **BUDAPEST,** Külső-Váczi-ut

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámháritók** használata,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való guttaperchával vagy gummi erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKÁBELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény** **200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** **kamatozással,** ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. – VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2.

o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. julius 28-án. 28 szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Kereskedelmi kikötő.
Rendőrségi kvóta.
A Vörösmarty szobor.
A király átirási dija.
A nyugati pályaudvar parkja.
Ofen-Pest és a ravasz Bécs.
Budapest koldusai.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség

Pályázati hirdetmény.

A cs. és kir. hadapród-iskolákba az 1901/1902-iki tanév kezdetén körülbelül az alább megnevezett számban fognak növendékek felvetetni és pedig:

a bécsi, budapesti és prágai gyalogsági hadapród iskolák I. évfolyamába, mindegyikbe 90;

a károlyvárosi, königsfeldi, a lobzówi, a nagy-szebeni, trieszti, marburgi, a libenaui, a pozsonyi, az innsbrucki a temesvári és a kameniczi gyalogsági hadapród-iskolák, valamint a strassi és a lembergi hadapród-iskola I. évfolyamába, mindegyikbe 30—50;

a bécsi tüzérhadapród-iskola I. évfolyamába 90;

a hainburgi utászhadapród-iskola I. évfolyamába 50;

a morva-fehértemplomi lovassági hadapród-iskola I. évfolyamába 50.

A felvétel feltételei a következők:

1. a magyar vagy az osztrák állampolgárság, vagy a boszniai-herczegovinai honosság;

2. testi alkalmatosság;

3. kifogástalan erkölcsi magaviselet;

4. elért legkisebb és tul nem haladott legmagasabb életkor;

5. megfelelő előképzettség;

6. azon kötelezettség elvállalása, hogy a szabályszerü felszerelési tárgyak beszerzése és jókarban tartása saját költségén fog eszközöltetni;

7. a tandijnak (lovaglási járuléknak) kellő időben való lefizetése.

Valamely az I-sö évfolyamnál magasabb évfolyamba való belépés csak akkor engedhető meg, ha az előirt előképzettségen kivül a felvételi vizsgánál mindama katonai tantárgyak ismerete is beigazoltatik, a melyek az illető alsóbb évfolyamokban előadatnak.

Oly pályázók, a kik az előirt előképzettséget beigazolják ugyan, azonban a felvételi vizsga követelményeinek nem felelnek meg, hozzátartozóik beleegyezésével egy (1) évig tartó „előkészitő tanfolyam"-ba oszthatók be, a melynek sikeres elvégzése után valamely hadapród-iskola I-sö évfolyamába lépnek fel.

Ily „előkészitő tanfolyamok" a prágai, lembergi, marburgi és strassi hadapród-iskoláknál vannak rendszeresitve.

A pályázati kérvényekben tehát a hozzátartozók részéről kijelentendő, vajjon a pályázó ifjunak ezen előkészitő tanfolyamba leendő esetleges beosztásába beleegyeznek-e vagy sem.

A gyalogsági hadapród-iskolák valamelyikébe való felvételt czélzó folyamodványok a legközelebb fekvő hadapród-iskola parancsnoksághoz, a lovassági, tüzérségi vagy utászhadapród-iskolába való felvételt czélzó folyamodványok pedig az illető iskola parancsnokságához legkésőbb **1901. évi augusztus hó 15-éig** küldendők be.

A felvételi folyamodványokhoz csatolandók:

1. a pályázó ifju keresztelő levele (születési bizonyitványa);

2. annak községi illetőségi bizonyitványa;

3. a pályázó ifju testi alkalmas voltáról, valamely tényleges állományu közös hadseregbeli, vagy honvéd orvostudor által szabályszerüleg kiállitott orvosi bizonyitvány;

4. az 1899/1900-iki egész évi és az 1900/1901-ik tanévre vonatkozó összes iskolai bizonyitványok;

5. a beoltási igazolvány (de csak azon esetben, ha a himlőoltás a katonai orvosi bizonyitványban nincsen igazolva);

6. a pályázó ifju ajánlatos erkölcsi magaviseletéről szóló és a tartózkodási hely közigazgatási vagy rendőri hatósága által kiállitott külön bizonyitvány (de csak azon esetben, ha pályázó erkölcsi minősitvénye az iskolai bizonyitványban nem foglaltatnék vagy ha a hadapród-iskolába való belépése nem közvetlenül valamely nyilvános vagy nyilvánossági joggal felruházott iskolából történik).

Hiányosan felszerelt, vagy elkésve beérkező folyamodványok a hadapród-iskolák részéről nem fognak figyelemre méltattatni.

A tanév megkezdése után a cs. és kir. hadapród-iskolákba pályázók többé nem vétetnek fel.

Budapest, 1901. évi márczius hó 27-én.

A székesfőváros tanácsa.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az I—III. ker. utczai és házi szemét stb. kifuvarozásának házilagosan való eszközléséhez szükséges 20 darab szemét- és 10 darab sárfuvarozó kocsi szállitására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A személyfuvarozó kocsikról mintapéldány állitandó elő, a árfuvarozó kocsik mintája pedig legalább rajzban mutatandó be.

A szemétfuvarozó kocsik szállitására előállitott minták közül azon három mintát, melyeket a tanács használhatónak talált, a székesfőváros a vállalkozótól az általa meghatározott árban hajlandó megváltani, az az ár azonban egyenkint a 600 koronát meg nem haladhatja. Eszerint a szállitással megbizandó vállalkozó, a mintán kivül még 17 darab szemétfuvarozó kocsi előállitására fog megbizatást kapni s ajánlatában tartozik megjelölni, hogy a mintapéldányt és a további 17 kocsit, illetőleg a 10 sárfuvarozó kocsit, darabonkint mily árért hajlandó szállitani.

A szemét- és a sárfuvarozó kocsik szállitására különkülön is lehet pályázni.

A székesfőváros tanácsa fentartja magának a jogot, hogy a beérkezendő minták, illetőleg ajánlatok közül szabadon választhasson.

A szemétfuvarozó kocsik szállitására pályázók 1000, azaz egyezer korona, a sárfuvarozó kocsik szállitására pályázók pedig 500, azaz ötszáz korona, mindkettőre 1500 korona összeget tartoznak bánatpénzképen a székesfőváros központi pénztárba az ajánlat benyujtása előtt befizetni.

Ennélfogva felhivatnak mindazok, a kik az emlitett kocsik szállitására vállalkozni kivánnak, hogy egykoronás bélyeggel ellátott s a fent megállapitott bánatpénz befizetését igazoló központi pénztári nyugtát is tartalmazó, zárt ajánlataikat a tanácsi X. közegészségi ügyosztályt vezető Viola Imre tanácsnok urnak (Központi városház, II. em. 54.) vagy helyettesének 1901. évi **augusztus hó 14-ik** napjának délelőtt 10 óráját okvetlenül adják át, mert később érkező ajánlatokat a tanács nem vesz figyelembe.

A kocsik anyaga, mérete és szerkezete tekintetében utmutatásul szolgáló részletes feltételek a most emlitett ügyosztályban megtekinthetők és az ajánlati mintával együtt irásban is kaphatók.

Budapesten, 1901. évi julius hó 9-én.

A székesfőváros tanácsa.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. julius 28. 28. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros" a törvényhatóság szünete alatt (julius és augusztus hónapokban) kéthetenkint egyszer — 8 oldalon — jelenik meg.

Kereskedelmi kikötő.

Budapest sehogyan sem tud azzá lenni, amivé lennie kellene: Magyarország kereskedelmének és iparának a gócpontjává. Az állam, a kormány amely egyedül volna képes előmozditani e téren való fejlödését, bizonyos ellenszenvvel viseltetik a főváros iránt. Hiába agrár állam vagyunk, ahol egyedül a hitbizomány az igazi tekintély. Az iparnak és kereskedelemnek nincsen nálunk becsülete. Nem lenne csoda, ha büntetőkönyvünkben találnánk paragrafust, amely szerint az a vád, hogy valaki merkantilista, a legsulyosabb becsületsértés.

Rossz szemmel is nézik bizonyos körök, hogy Budapest az iparból és kereskedelemből él. Meg is tagadnak vele ezért az életmódjáért minden atyafiságot.

Olyan kicsiny Budapest ipara és kereskedelme, hogy komolyan alig vehetjük számitásba. A szomszéd osztrák iparral és kereskedelemmel szemben meg nem állhat, a versenyt azzal szemben föl nem veheti s kénytelen meg türni, hogy Magyarországon és Budapesten az osztrák ipar dominájon. Hiába tüzelik egyesek a társadalmat, hiába lesz lassankint nemzeti becsületbeli kötelesség a honi ipar pártolása, nem tudunk sehogyan megerösödni.

Nem csoda. Hiszen ha szinarany lenne is mindaz, amit nehány év óta a honi ipar nevében hirdetnek, irnak és szónokolnak, még akkor is kevés lenne. Pedig mennyi abban a salak. Ami kevés mozgalom volt, azt sem a helyes irányban használták ki. Tele kürtölték az országot üres frázisokkal s a sok üres jelszó alapján mindjárt megépitették a decentrálizáció elvét.

Nem lehet, nem szabad megengedni, hogy Budapest a vidék rovására előre törjön, a vidéki városokból minden életerőt fölszivjon. Vidéki gócpontokat kell teremteni. Egymás után jelentkeznek a vidéki városok. Egyik ezt, a másik azt kivánja elvenni Budapesttől. Mintha halotti tort ülnének a főváros felett s a jó atyafiak a becsületes örökösökhöz hiven mindjárt hajba is kapnak az örökségen.

No de Budapest még nem halott, az örökösöknek még várniok kell, még ha a kormány kegyében születtek is. De a fővárosnak nem szabad tétlenül néznie ezeket az állapotokat. Be kell végre látnia, kogy magán kivül senkire sem számithat, legkevésbé a kormány jóakaratára.

Évtizedek óta halljuk mindenfelül, hogy a kereskedelmi kikötőre szükség van. Állitólag a tervek is készen vannak sőt néhány év elött annyira aktuális volt a dolog, hogy egyesek már telekspekulációra is föl akarták használni. Kétségtelen, hogy iparunkon és kereskedelmünkön nagyot lenditene a kikötő megépitése.

De Budapest még nem tett semmit komolyan, hogy a kikötő épitését keresztül forszirozza. Egy-egy lagymatag fölirat volt az egész.

A vidéki városok és községek nem tartják bünnek, hogy választások alkalmával elmondják érdekeiket képviselőiknek és a képviselő

urak sem tartják szégyennek a haza beszélést. Csak éppen Budapest hagyja parlagon a választási jogból szerezhető előnyöket. Képviselőitől soha nem kért semmit s képviselői mindenkor fölöslegesnek tartották, hogy Budapest érdekeivel törődjenek. Nem csoda, ha nem is mentünk előre semmi téren.

Legutóbb a munkátalanok vették föl programmjukba a kereskedelmi kikötő megépitését. Az épitőipar megdöbbentő pangása, az éhező munkátalanok ezrei követelik a kikötőt. Nem azért, hogy Budapest gyarapodjék, hanem, hogy munkához jussanak. A fővárosnak föll kell használnia ezt az alkalmat. Budapestnek kell a mozgalom élére állania s a közeli választásokat föl kell használnia a kikötő épitésének az érdekében.

Rendőrségi kvóta.

A belügyminiszter megküldötte a fővárosnak az államrendőrség tavalyi zárszámadásának az eredményét. E szerint a rendőrség kiadása, levonva már azokat a kiadásokat, a melyekre a főváros hozzájárulása kivétetett 3.832,693 korona 68 fillér, a bevétele pedig 185,361 korona 32 fillér s igy a fedezendő kiadás 3.647,332 korona 37 fillér. A fennálló rendőrségi kvóta szerint a főváros ennek felét, vagyis 1.823,666 korona 19 fillért tartozik fizetni. Ebből 1.152,000 korona már törlesztve van, a főváros tartozik tehát 671,666 korona 18 fillérrel. Ez a több mint másfél millió tartozás egyszerre megemészti a főváros tavalyi zárószámadásának fölöslegét. Ezek a nagy összegek ujra és ujra rá kényszeritik a fővárost, hogy a rendőrségi kvóta igaztalan megosztásával foglalkozzék. Lehetetlen állapot az, hogy a főváros közel kétmillió koronát fizessen évenkint egy olyan intézmény fentartásáért, a melynek sem szervezésére, sem pedig más dolgaira semmi befolyása, sem beleszólása nincsen. Sőt tudjuk, hogy a rendőrségi főkapitányság mesterségesen fáradozik azon, hogy minden dologban kimutassa, hogy a fővárosnak csak fizetési kötelezettsége van, egyebekben pedig a főváros által kitartott rendőrség nemcsak egyenlő rangu hatóság a fővárossal, hanem nagyon gyakran a tanács fölöttes fórumának tolja fel magát. Nem akarunk szólni a számtalan rendőrségi konfliktusokról, azokról a kicsinyes boszszantásokról, a melyeket a rendőrség a fővárossal szemben elkövet, nem akarjuk vizsgálni, hogy mind ezeknél a konfliktusoknál a belügyminiszter okkal ok nélkül a rendőrségnek ad igazat és a belügyminiszter mintegy jóváhagyni látszik a rendőrségnek azt a felfogását, hogy a főváros a rendőrségnek alárendelt közege.

Tisztán és kizárólag pénzügyi szempontból kivánunk a dologhoz hozzá szólani. Lehetetlennek tartjuk, hogy a főváros mai pénzviszonyai mellett az ellenőrzés nélkül folyton fokozódó kiadásokat ellenőrizni tudja. Lehetetlennek tartjuk, hogy a főváros hozzájárulás czimén olyan összeget fizessen a rendőrség fentartásához, a melynél jelentékenyen kisebb összegből maga fentarthatja az egész rendőrséget. A kormánynak be kell látnia, hogy a fővárost ilyen mértékben tovább igénybe nem veheti. A kormánynak feltétlen számolni kell a főváros pénzügyi helyzetével, ha csak mesterségesen a csődbe kergetni nem akarja. Számolni kell a kormánynak azzal, hogy a főváros pénzügyi nehézségei árnyat vethetnek az egész országra és a kormánynak első rangu kötelessége minden áldozatra készen lenni azért, hogy Budapest komolyabb pénzügyi zavarokba ne juthasson.

A főváros néhány év előtt a törvényhozáshoz fordult. A törvényhozás a kormány jóakaratába ajánlotta a főváros kérelmét. A jóakarat eredménye rideg elutasitás lett. A fővárost tehát ebben a kerdésben semmiféle vád nem terheli, mert megtette kötelességét. Igénybe vette mindazon forumokat, a melyek igénybe vételét a törvény megengedi. Ámde változtak a viszonyok és a miniszteri székekben az emberek. A kormány elnöke minden alkalommal azt hirdeti, hogy egész lelkesedéssel szegődik a főváros érdekeinek védelmére, telve van jóakarattal a főváros fejlődése és előmozditása iránt. Meg kell tehát próbálni, hogy mit jelent ez a jóakarat apró pénzre felváltva. Meg kell tudni, hogy ez a jóakarat csak addig tart e a mig szónoklattal el lehet intézni, vagy meg van az akkor is, ha a főváros vitális érdekeiért anyagi áldozatot kell hozni. Hinni akarjuk. hogy meg van és azért czélszerünek tartjuk, ha a törvényhatóság a mikor a belügyminiszter leiratát tudomásul veszi és a több mint másfél millió korona hátralékot kifizeti, ujra tegyen próbát, vagy a kormánynál, vagy a törvényhozásnál.

Tudjuk, hogy ez a kérdés is fel van véve a jóléti bizottság által szerkesztett és a kormányhoz intézett memorandumba, ámde meggyőződésünk szerint ezt a kérdést külön kell tárgyalni, mert ez a kérdés jogi természete egészen más, mint a többié. Érdekes különben, hogy a belügyminiszter leiratával egyidőben kapta a főváros a rendőrfőkapitány átiratát, a melyben a főkapitány a potom 2 millióért tiltakozik az ellen, hogy a rendőrségnek hivatalos czime „fővárosi rendőrség“ legyen.

Egy felmerült esetben azonban a rendőrség tiltakozott e czim ellen, mert szerinte a rendőrség czime „szék és fővárosi magy. kir. államrendőrség.“ A tanács azonban nem ismeri el ezt a czimet, mert a rendőrség fentartási költségeinek egyik felét a fő-

város viseli. De hivatkozik a tanács a rendőrség szervezéséről és államositásáról szóló 1888. évi XXI. t.-cz. 1. §-ára, mely azt mondja: „Budapesten „fővárosi rendőrség“ elnevezése alatt, egységes szervezettel rendőrség állittatik fel, valamint az 1872. évi XXXVI. t.-cz. 30. §-ára, mely szerint: A fővárosi törvényhatóság területén a rendőrséget az állam a „fővárosi rendőrség“ neve alatt saját közegei által kezeli. A főváros tanácsa tagadásba veszi, hogy a rendőrséget a magyar kir. államrendőrség czim megilletné, mert e czimzést sem a törvényben, sem erre vonatkozó rendeletben nem kapta meg, hanem törvényszerüleg megillető czimzése tisztán csak „fővárosi rendőrség.“

A Vörösmarty-szobor.

Megirtuk, hogy a Vörösmarty-szobor végrehajtó bizottsága nevében *Rákosi* Jenő, a bizottság elnöke, a szobor számára a Gizella-teret kérte a fővárostól. A tanács fölhivta a mérnöki hivatalt, hogy javaslatát tegye meg. Hogy az ügy meg ne akadjon a különböző forumok tárgyalásain s különösen, hogy a város és a közmunkatanács hamarosan megegyezésre juthasson, a tanács megbizta a mérnöki hivatalt, hogy a közmunkatanáccsal rövid uton állapodjék meg. A mérnöki hivatal megfelelt az utasításnak s már meg is tette javaslatát. A mérnöki hivatal s a közmunkatanács alkalmasnak mondják a Gizella-teret. A megállapodás könnyü volt, mert már régebben alaposan tanulmányozták a kérdést, amikor a királyné szobrát tervezték a Gizella-térre. Valószinü, hogy az első őszi közgyülésen már előterjeszti a tanács a szoborbizottság kérelmét s a bizottság még az idén megteheti az intézkedéseket a szobor megszerzésére. A mérnöki hivatal a szobor ügyében a következő javaslatot terjesztette a tanács elé.

Tekintetes Tanács! Az V. ker. Gizella-térnek a Vörösmarty-szobor részére leendő átengedése tárgyában — az utasításnak megfelelően — a fővárosi közmunkák tanácsa müszaki osztályával történt, rövid uton folytatott megbeszélés alapján a mérnöki hivatal a következőket jelenti: Az V. ker. Gizella-tér a szobor czéljaira ez idő szerint csak elvileg engedhető át, miután a terület átengedésére nézve, nem ismervén a szobor közelebbi méreteit s az elfoglalandó terület nagyságát, határozott müszaki kikötések jelenleg nem tehetők. A hatóság, javaslatunkban foglalt intézkedése, illetve állásfoglalása által a Vörösmarty-szobor-bizottság beadványában foglalt kérelemnek ezzel eleget tettünk, ugyanis a fönt emlitett szobor-bizottság már most abban a helyzetben van, hogy a szobor helyének megjelölésével irhatja ki pályázatát a szobor megalkotására nézve. A szobor fölállitása a Gizella-térnek megállapitott szabályozását, valamint a most folyamatban lévő parkozási munkálatokat, mely utóbbit a közmunkák tanácsának költségeire a főváros hajtja végre, nem befolyásolja. A tér közepén egy nagy virágágy létesittetik, a melynek helyén a szobor minden nagyobb átalakitás nélkül esetleg fölállitható lesz. A szobor fölállitásával járó esetleges kisebb átalakitások csak a ténvleges kivitelkor eszközölhetők, mivel mint föntebb is emlitettük, a szobor alaprajzi elrendezése ez idő szerint még ismeretlen.

A király átirási dija.

A király a legfelsőbb alapitványokból tudvalevőleg diszes palotát épit a Kigyó-téren. Érdekes pöre támadt ebből kifolyólag a fővárosnak a császári és királyi házzal.

Az állam ugyanis a legfelsőbb alapitványokból most épülő kigyó-téri palotának telekvételára után kivetette a maga 4 és háromnegyedszázalékos vagyonátruházási illetékét s ugyanezt tette Klotild kir. herczegnő eskü-uti két palotájával is. De miután a telekeladó a közmunkatanács volt, tehát maga a kincstár, a 4 és háromnegyedszázalékos illetéknek ugy ő felsége, mint Klotild kir. herczegnő csak a felét fizették. A fővárosnak ellenben joga van egyszázalékos átirási dij szedésére s ezt a város ki is vetette ugy ő felségére, mint Klotild kir. herczegnőre. E czimen a legfelsőbb alapitványnak körülbelül 17.000, Klotild kir. herczegnőnek pedig 25.000 koronát kell fizetnie. Azonban a császári és királyi ház javainak kormányzója: *Kertek* lovag, a főváros átiratási dijának kivetése ellen fölebbezést adott be a tanácshoz, azon a czimen, hogy a fővárosi átiratási dij csak *járuléka* a kincstári vagyonátruházási illetéknek s miután a legfelsőbb alapitvány csak felét fizette a kincstári illetéknek, a város is csak a felét követelheti az átiratási dijnak.

A tanács nem fogadta el az érvelést s a császári és királyi ház javainak kormányzóját kérelmével elutasitotta, azzal a megokolással, hogy a fővárosi átiratási dij nem járuléka a kincstári vagyonátruházási illetéknek s ettől teljesen függetlenül az egész vételár egy százalékában szabandó ki. Kertek lovag e határozatban nem nyugodott meg s azt megfölebbezte a közigazgatási birósághoz. Klotild kir. herczegnő, aki már befizette a város pénztárába az egész 25.000 koronás átiratási dijat, ugyanazon a czimen, a melyen a király javainak kormányzója, visszakövetelni a befizetett dij felét. A tanács azonban ezt a kérelmet is vissza fogja utasitani, a pénzügyi osztály legalább ezt javasolja.

A nyugati pályaház parkja.

A nyugati pályaház mellett a Podmanitzky-utcza és Teréz-körut sarkán az államvasutaknak szép parkja van. A közönség már gyakrabban kérte, hogy nyissák meg a parkot. A közönség kérelmének azonban eddig nem volt foganatja.

Végre a tanács is meghallotta a közönség óhaját s átirt az államvasutak igazgatóságához.

Az államvasutak igazgatósága, mint a *Fővárosi Tudósító* jelenti, rövid uton értesitette a fővárost, hogy a parkot kész örömmel bocsátja közhasználatra, ha a park gondozását, világitási és föntartási költségét a főváros magára vállalja.

Az államvasutak igazgatóságának föltétele teljesen jogos és méltányos. A tanács hozzá is járult s nem kételkedünk benne, hogy a közgyülés is elfogadja.

Méltán megütközést is keltett eddig a közönség körében, hogy a diszes parkot zárva tartották és senkit be nem bocsájtottak.

Tudjuk, hogy a tanács már régebben is megkisérelte a park megnyitását s már többször fordult kérelmével az államvasutak igazgatóságához, de mindig eredmény nélkül.

Az igazgatóság mostani lojális eljárásában megtaláljuk *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszternek azt az igéretét, hogy mint a főváros polgára a legnagyobb örömmel tesz meg mindent a főváros érdekének szolgálatában.

Szeptemberben már meg is nyitják a parkot.

Az államvasutak föltétele mellett a közönség nevében mi is kérünk valamit a tanácstól.

Gondoskodjék arról, hogy a megnyilt parkban elegendő pad legyen a közönség rendelkezésére s ne vállalkozókkal állittassa föl a székeket, hogy a percznyi pihenőért is busás adót fizessen a közönség. Valamennyi nagyobb parkunkban ugyanis öt krajczárt kell fizetni egy székért s ezért kerüli a közönség azt a kevés parkot is, ami van. Ahol nem vállalkozó állitja föl a székeket, a város csak egy-két padot állit föl.

Ofen Pest és a ravasz Bécs.

Bécs városa ugy látszik még mindég nem okult az eddigi megleczkéztetéseken, hanem ujból bosszant bennünket fondorkodó ravaszságával. Arra már sikerült Luégeréket megtanitanunk, hogy a hivatalos átiratok boritékain ne »Ofen-Pesth« — mint a hogy ő nékik jól esett — hanem „Budapest“-et czimezze. Csak nemrégiben történt, hogy egy Budapest tanácsához intézett hivatalos megkeresésében a boritékon a a megkövetelt „Budapest“ czimzést használta, de mikor azt a főváros tanácsa felbontotta, a boriték tartalmát képező átiraton Luégerék turpissága huzódott végig. Ugyanis belülről már nem „Budapest“, hanem ismét „Ofen-Pesth“ czimzést használta. A főváros tanácsa mit tehetett mást, mint az átiratot elintézetlenül visszaküldte.

Most legujabban ismét hasonlóan cselekedett Bécs kupaktanácsa. Ezuttal azonban Budapest tanácsa sem maradt adós; adott Bécsnek olyan leczkét, melytől ugy hisszük el megy a kedve velünk ezután is paczkázni. Visszaküldötte ismét elintézetlenül az átiratot, de most már nem pusztán, hanem a következő levél kiséretében.

Tekintetes Tanács!

Megkaptuk Bécs város tekintetes Tanácsának hozzánk intézett átiratát, a melyet azonban figyelemen kivül kell hagynunk, még pedig abból az okból, mert az nemzeti és magyar érzelmeink ellen durva támadást és sértést tartalmaz. A tekintetes Tanács nem okult azokon a megleczkéztetéseken, a miket hasonló felmerült esetekben fő- és székvárosunk adott jóakaratulag a tekintetes Tanácsnak, hanem kitéve magát ismételt surlódásoknak, most már határozottan rosszakaratunak mondható és nem tudatlanságon alapuló támadást intéz székesfővárosunk ellen.

Budapest mindenkor megadta a kellő tiszteletet a tekintetes Tanácsnak s ugyanez a Budapest megköveteli, hogy Bécs városa hasonló tisztelettel adózzék neki és ne üzzön tréfát nemzeti önérzetével.

Midőn a mellékelt átiratot elintézetlenül és figyelemen kivül hagyva visszaszármaztatjuk, kérjük ismételten a tekintetes Tanácsot, hogy jövőben hasonló eljárástól tartózkodjék, mert fővárosunk e gyöngéd figyelmeztetéseken kivül birtokában van más keményebb és a megtorlásra alkalmas eszközöknek.

Budapest koldusai.

A kerületi előljáróságok felhivást kaptak, irják össze Budapest hivatásos koldusait. Azokat a koldusokat, a kik hatósági engedélylyel kopogtatnak az ajtókon. Nem tudjuk még, hogy mi a czélja ennek a felhivásnak, a melyet a miniszterelnök adott ki, de magától a kiirástól semmiféle eredményt sem várunk.

Budapesten hivatásos koldus nagyon kevés van, kevesebb, mint akármelyik kis városban. De nagyon csalódnék, a ki ebből arra hivatkoznék, hogy Budapesten kevés a koldus sorsban levő szegény ember. A hivatásos koldusok egyszerüen megszüntek, mert a hatóság nem adott engedélyt a koldulásra, a rendőrség pedig olyan rideg szigorusággal állitotta elő a koldusokat, hogy a legnagyobb nyomor sem tudta a szegényeket az utczára hajtani. Négy év előtt vette fel a rendőrség programmjába, hogy a koldusokat Budapest területéről kiirtja. Le is kergette őket az utczáról, de ezzel a nyomort és a szegénységet nem tudta megszüntetni. Eldugták csak, hogy a jobb ruháju emberek kényelmesebben járhassanak az aszfalton. Ezzel a kérdés azonban megoldva nincsen. Sőt most a nyomor meghuzódik zugokba, kerüli a világosságot és rejtőzik még a rendőrség ébersége elől is. De azért meg van. Már pedig a hatóságnak az lenne a hivatása, hogy ezt a nyomort enyhitse, nem pedig hogy elrejtse.

A fővárosnál is dolgoznak egy szabályrendeleten, a melynek az lenne a hivatása, hogy a szegényügyet végre-valahára legalább emberileg lehető módon rendezze. A szabályzat megalkotására, miután az illetékes ügyosztály egy tervezetet csinált, egy bizottság vállalkozott, a mely szakemberekkel egészitette ki magát.

A bizottság munkája sehogysem haladt előre. Javaslata ma sincsen. Mintha nem is élő nyomor enyhitésére küldetett volna ki, hanem hogy megcsinálja a Lucza széke párját.

A szegényügy egész terhével magán a társadalmon nyugszik. A társadalom az egyetlen, a mely kivette részét a komoly munkából s egyik-másik kerületben szép eredményt is ért el. A társadalom maga azonban egy ilyen nagyszabásu kérdés megoldására nem alkalmas. Hiányzik a rendelkezésre álló anyagi eszközök czélszerü felhasználása, a kérdés alapos és állandó megoldásának irányitása. Ez lenne a hatóság feladata.

Talán ennek a kérdésnek a megoldására vállalkozott a belügyminiszter, a mikor a koldusok összeirását elrendelte. Mert nem hisszük, hogy a belügyminiszteriumnak nagy gyönyörüsége telnék a nyomor összeirásába. Ha ez volt a belügyminiszter intencziója, akkor őszinte örömmel üdvözöljük, mert az eddig történtek után nem tudunk bizni abban, hogy a főváros autonom hatáskörében ezt a kérdést valaha megoldja. Talán ha a kormány szilárd kezekkel és a megfelelő energiával hozzá lát a kérdés megoldásához, nekünk sem kell többé elrejtenünk a nyomoruságot, hanem enyhiteni fogjuk azt.

Hirek a városházáról.

Borhütés és a főváros.

A budapesti közönségnek az a része, a melynek nincs módjában a hüs Tátrát, vagy Norvégia hótakarta bérczeit felkeresni, azzal enyhiti a kánikula hőségét, hogy az asztalra kerülő szeszes italokat és ásványvizeket a vizvezeték csapja alá helyezi s a viz aztán egész nap csurog az üvegekre. A vizvezeték ilyenképen átvedlik jégszekrénynyé, de legalább is pótolja azokat. Mindez igen kellemes mulatság volna, ha nem léteznének a vizfogyasztási szabályrendelet. Ez ugyanis kimondja, hogy a háztartáshoz szükséges viz „józan takarékossággal használandó fel.“ A szabályrendelet e pontjának betartása felett a vizvezetéki ellenőrök őrködnek, akik váratlanul toppannak be a lakásokba, hogy in flagranti tetten érjék a vizpazarlókat. A szabályrendeletben ugyan nincsen határozottan megtiltva a viznek ilyen czélra való használása, de a vizvezetéki ellenőrök a fenti általános szabály alapján vizpazarlásnak minősitik ezt s feljelentést tesznek ellenük a vizvezetéki igazgatóságnál, amely aztán áttéve az iratokat a tanácshoz, az illetők megbüntetését javasolja. A tanács a szabályrendelet alapján 40—200 koronáig terjedő pénzbirságot ró az illetőkre. A főváros 240 ilyen esetben rót ki 40—50—100 koronáig terjedő birságot, a mely ellen ugyanannyi felebbezés érkezett be. A legtöbben persze tagadásba veszik, hogy a fenti eljárással vizjogi kihágást követtek volna el, de a felebbezéseket a főváros sorba utasitja el a nyomtatott blankettákon.

A villamossági részvénytársaság befizetései.

A budapesti általános villamossági részvénytársaság a fővárossal kötött szerződése értelmében az 1901. évi junius hó 30-áig lefektetett kábelvonalak és házicsatlakozások után a második félévre esedékes és a fővárost uri jog czimén megillető összeg fejében 1033 koronát, valamint ez év január hó 1-től junius 30-áig befolyt 895,389 korona 39 fillér nyersjövedelemnek 5 %-át azaz: 44,766 korona 47 fillért részesedési illeték czimén fizetett be a főváros központi pénztárába.

Berlin város kérelme.

Berlin város átiratot küldött a főváros tanácsához, melyben kéri a fővárosi szemét házi kezelésére vonatkozó szabályrendelet és utasitás megküldését. Berlin városa bejelentette, hogy őszszel két megbizottját Budapestre fogja küldeni a szemétfuvarozás tanulmányozása czéljából. A tanács kész örömmel bocsátotta Berlin város rendelkezésére a kivánt adatokat.

A főkapitány panasza.

Rudnay Béla főkapitány átiratot intézett a főváros tanácsához, a melyben felhivja figyelmét arra a körülményre, hogy az egyes utczákat a tisztitással megbizott közegek locsolás nélkül seprik, a mi a közönség érdekeit ugy egészségügyi, mint tisztasági szempontból sérti. A tanács ennek folytán utasitotta a köztisztasági hivatalt, hogy a főkapitány panaszának eleget téve, hivja fel az utczaseprőket, hogy öntözés nélkül egy utczát se seperjenek. Ugyanezen átiratában panaszkodik a főkapitány, hogy az utczaöntözők hivatásukból tréfát üzve, a járókelőket gyakran lefecskendezik. A főkapitány kéri a tanácsot, hogy tiltsa meg az öntözőknek e durva eljárást.

A megsértett főváros.

Dr. *Bentsik* József fővárosi ügyvéd azért, mert a főváros egy általa képviselt féllel szemben fennálló követelését birói uton akarta érvényesiteni, olyan hangu felebbezést nyujtott be a tanácshoz, a melyben többek között ez van: „*a tudatlanságnak folytatása is van, a mennyiben az ostobaságból lefoglalt ingóságokra árverés tüzetett ki.*“ A főváros e kitételben sértést látott s feljelentette az ügyvédet az ügyészségnél. Az ügyészség az iratokat áttette a budapesti ügyvédi kamara fegyelmi választmányához, mint illetékes hatósághoz. Az ügyvédi kamara azonban azzal az indokolással, hogy Bentsik igazsága tudatában, a küzdelem hevében használta ezt a kifejezést és jogos felháborodásában követte el a sértést, felmentette a vád alól. A főváros, valamint az ügyészség felebbezett a kuriához, a mely a napokban tartott zárt tárgyaláson elvetette az ügyvédi kamara fegyelmi választmányának határozatát és irásbeli dorgálásra itélte el az ügyvédet. A kuria indokolásában kimondotta, hogy a fegyelmi bíróság által fegyelmi vétség miatt fenyitendő az az ügyvéd, a ki meghatalmazott minőségben a közigazgatási hatóságokhoz intézett beadványában a közigazgatási hatóságok közegeit sértő kifejezésekkel illeti. A kuria a fegyelmi választmány által felhozott körülményeket nem találta mentőknek, csak enyhitőknek.

A vizmérő órák szabályzata.

Az uj vizvezetéki szabályzat jóváhagyás végett jelenleg a belügyminiszternél van. Miután a belügyminiszter minden valószinüség szerint jóvá fogja hagyni a tervezetet, Bódy Tivadar tanácsjegyző már a legközelebb megkezdi a vizórák használati szabályzatának idolgozását, hogy azt a belügyminiszteri jóváhagyással együtt a közgyülés elé terjeszthesse, mert mig az ügy valamennyi forumon keresztül megy, hosszabb idő szükségeltetik s a tervezet szerint a vizmérő órák általános behozatala 1902. január hó 1-én lép életbe. Erre az időre tehát kész szabályrendeletre van szükség.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Váczi-ut **BUDAPEST,** Külső-Váczi-ut

Vas-, aczel és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámháritók** használatra,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való guttaperchával vagy gummi-erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
BUDAPEST

Épit:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT
GÉPALAPOZÁSOKAT és
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMÉSZTŐ TŰZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ,
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT.
TERVEK és KÖLTSÉGVETÉSEK
KIVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ és CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény 200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek 4% kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

ooooo **Kézi zálogüzletei:** ooooo

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57 — VIII., Józsaf-körut 2.

oooooooo IRODÁI: oooooooo

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. évfolyam Budapest, 1901. augusztus 11-én. 29 szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Szilágyi Dezső és a főváros.
Képviselőválasztás.
A központi vásárcsarnok.
Szabó Károly hagyatéka.
Statisztika.
Játszóterek a fővárosban.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Pályázati felhivás.

Budapest székesfőváros tanácsa ezennel pályázatot hirdet a budapesti Szent István-templom belsejében szükséges szoborművek létesitésére:

I.

Kivántatik három, oszlopos fülkében elhelyezendő szobor, még pedig:

1. Szent László magyar királyt korhüen, félig vértezve, hajadon fővel vagy koronával ábrázoló szoborminta, a szent és bátor fejedelmi vitézt minden egyéb jellegével feltüntetve;

2. Szent Erzsébet magyar kir. herczegnő, thüringiai őrgrófnét ábrázoló szoborminta, az ismeretes rózsacsodával;

3. Szent Gellért püspök, lelkes hittéritőt és keresztény vértanut ábrázoló szoborminta, főpapi ornátusban, balkezét könnyedén mellére illesztve, jobb kezében feszülettel:

4. továbbá a főoltár baldachinja alá kerülő és minden oldalról szabadon látható Szent István magyar királyt ábrázoló szoborminta, hajadon fővel, palásttal, bal kezében az apostoli (kettős kereszttel, jobb kezét könnyedén mellén pihentetve, mint a kereszténység magyar apostola, fenségének teljes kifejezésével.

Mind a négy szobor végleges kivitelben, talpazattal plinte) együtt 2·50 m. magas carrarai fehér statuarió márványból faragandó.

Minthogy a Szent István-templom külseje és belseje tisztán az olasz renaissance fénykorának styljében készült, különös suly fektetendő e szobroknak a templom styljével összhangzó kivitelére.

A beküldendő pályázati szoborminta plastilinben vagy gipszöntvényben s a végleges kivitel egynegyed résznyi nagyságában készitendő.

II.

Kivántatik a fenti 1., 2. és 3. pontban körülirt szobrok oszlopzatos fülkedisze fölé készülő:

Két gyermekangyalt ábrázoló symbolikus csoport, a közepén valamely alkalmas tárgyra, pl. paizsra támaszkodva és az I. alatt felsorolt szobrokkal összhangba hozandó jelvényekkel.

Ezek közül két csoport álló helyzetben, egy csoport pedig ugy alakitassék, hogy az egyik angyal álló, a másik térdelő vagy félig térdelő helyzetet foglaljon el.

E csoportok végleges kiviteli nagysága talpazattal együtt 1·70 m., és ezek szintén carrarai fehér statuarió márványból faragandók.

Kivántatik ezenkivül a főoltár kupola ormára:

egy ifju angyal mintája, felemelkedő szárnyakkal, előrenyujtott kezeiben a magyar szent koronát tartva, lehetőleg hü másolatban.

E szobor, melynek végleges kiviteli nagysága 1·80 m., bronzöntvényben fog kivitelre hozatni.

Ezek mintája szintén egynegyed rész nagyságban, plastlinben vagy gipszöntvényben nyujtandó be.

Általános feltételek:

a) Valamennyi fent elősorolt minta legkésőbb folyó évi **október hó 30-ik** napján a templomépitési irodában (V. ker. Lipót-tér) nyujtandó be.

b) Minden pályázónak szabadságában áll ugy az I. alatti, mint a II., alatti minták egy vagy több példányára pályázni.

c) Pályázó csak magyar születésü vagy magyar honosságot nyert szobrász lehet.

d) A beérkezett pályamunkák fölött egy öttagu, utólag választandó bizottság fog dönteni.

e) Pályadij nem tüzetik ki; egyedüli várható jutalom a végleges megbizatás, melyre a következő dijazás van előirányozva:

1. a három fülkeszobor mindegyikeért a fentemlitett anyagban kifaragva 10.000 K. összesen	30.000 K
2. a h rom angyalcsoport ugyanolyan anyagban kifaragva egyenként 6300 K. összesen . . .	18.900 K
3. a főoltár Szent István-szobra	12.000 K
4. a főoltár kupolájára kerülő angyal mintája .	1.600 K
Összesen:	62.500 K

f) Megbizást csak az nyerhet, a ki a félnagyságban kidolgozandó segédminta dijtalan felajánlására hajlandó, mely utólag elbiráltatván, véglegesen elfogadtatik s a feltétlen mübecsesel biró müvészi alkotásra nyujt biztositékot.

g) A fent I. és II. alatt emlitett plastilin minták benyujtásával egyidejüleg tartozik a pályázó müvész zárt boritékba csatolt s ugyancsak a templomépitési irodában átadandó nyilatkozatban kijelenteni, hogy magát a pályázat összes feltételeinek aláveti, s hogy mennyi idő alatt és — két vagy több müvének elfogadása esetén — a tenti árakon belül, mily jutalmazás mellett hajlandó a fenti szobrokat elkésziteni.

h) Minden helyi és egyéb kiviteli körülmények a templomépitési irodában tudhatók meg.

Kelt Budapesten a székesfőváros tanácsának 1901. évi julius hó 11. napján tartott üléséből.

Halmos János s. k.,
polgármester.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa az I—III. ker. utczai és házi szemét stb. kifuvarozásának házilagosan való eszközléséhez szükséges 20 darab szemét- és 10 darab sárfuvarozó kocsi szállitására ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A szemétfuvarozó kocsikról mintapéldány állitandó elő, a sárfuvarozó kocsik mintája pedig legalább rajzban mutatandó be.

A szemétfuvarozó kocsik szállitására előállitott minták közül azon három mintát, melyeket a tanács használhatónak talált, a székesfőváros a vállalkozótól az általa meghatározott árban hajlandó megváltani, ez az ár azonban egyenkint a 600 koronát meg nem haladhatja. Eszerint a szállitással megbizandó vállalkozó, a miután kivül még 17 darab szemétfuvarozó kocsi előállitására fog megbizatást kapni s ajánlatában tartozik megjelölni, hogy a mintapéldányt és a további 17 kocsit, illetőleg a 10 sárfuvarozó kocsit, darabonkint mily árért hajlandó szállitani.

A szemét- és a sárfuvarozó kocsik szállitására különkülön is lehet pályázni.

A székesfőváros tanácsa fentartja magának a jogot, hogy a beérkezendő minták, illetőleg ajánlatok közül szabadon választhasson.

A szemétfuvarozó kocsik szállitására pályázók 1000, azaz egyezer korona, a sárfuvarozó kocsik szállitására pályázók pedig 500, azaz ötszáz korona, mindkettőre 1500 korona összeget tartoznak bánatpénzképen a székesfőváros központi pénztárába, az ajánlat benyujtása előtt, befizetni.

Ennélfogva felhivatnak mindazok, a kik az emlitett kocsik szállitására vállalkozni kivánnak, hogy egykoronás bélyeggel ellátott s a fent megállapitott bánatpénz befizetését igazoló központi pénztári nyugtát is tartalmazó, zárt ajánlataikat a tanácsi X. közegészségi ügyosztályt vezető Viola Imre tanácsnok urnak (Központi városház, II. em. 54.) vagy helyettesének 1901. évi **augusztus hó 14-ik** napjának délelőtt 10 óráig okvetlenül adják át, mert később érkező ajánlatokat a tanács nem vesz figyelembe.

A kocsik anyaga, mérete és szerkezete tekintetében utmutatásul szolgáló részletes feltételek a most emlitett ügyosztályban megtekinthetők, és az ajánlati mintával együtt irásban is kaphatók.

Budapesten, 1901. évi julius hó 9-én.

A székesfőváros tanácsa.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. augusztus 11. 29. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros" a törvényhatóság szünete alatt (julius és augusztus hónapokban) kéthetenkint egyszer — 8 oldalon — jelenik meg.

Szilágyi Dezső és a főváros.

Az ország nagy halottjában sokat vesztett a főváros törvényhatósága. A politikusok és államférfiak között nagyon kevés van, aki olyan igaz szeretettel dolgozott és fáradott volna Budapest fejlődésének elömozditásán, mint Szilágyi Dezső.

A törvényhatósági életben nyilvánosan nem igen szerepelt. Nem mondott egyetlenegy beszédet sem a közgyülés termében, mégis nagy befolyása volt a községi ügyek vitelében.

A főváros és a kormány között felmerült differenciákat többször csak az ő bölcs és tapintatos közbenjárása oszlatta el. Hogy a főváros tavaly az állami italmérési jövedékből az 1898 ra esedékes több mint fél millió járulékot megkapta, csaknem kizárólag az ő érdeme. Ő járt közben a pénzügyminiszternél s amikor már a pénzügyminiszter kijelentette, hogy a főváros követelése nem jogos, ő kapacitálta a pénzügyminisztert s ő bizonyitotta be, hogy a főváros követelése törvényes, jogos és méltányos. A főváros a pénzt meg is kapta. Csak nagyon kevesen tudták, hogy ez első sorban Szilágyi érdeme, mert Szilágyi nem kivánt magának belőle reklámot csinálni.

Amikor az ujságok különkiadásai szétvitték a szomoru hirt, hogy Szilágyi Dezső meghalt, több városatya megjelent a polgármesternél s kérte, hogy a főváros törvényhatósága rendkivüli közgyülést tartson. A polgármester tárgyalásokat is kezdett a kormánynyal s abban állapodtak meg, ha a képviselőház tart ülést, lesz rendkivüli közgyülés is. Képviselőházi ülés nem volt s elmaradt a közgyülés is.

Hiába keressük, nem tudjuk a kettő között a kapcsolatot megtalálni, nem tudjuk megérteni, hogy mi szükség volt a junktumra. Őszintén sajnáljuk, hogy a hivatalos formák és tárgyalások közben elveszett a tett inditvány.

Értesülésünk szerint másként fog a főváros törvényhatósága tiszteletének s elismerésének kifejezést adni. A legelső közgyülésen, amikor a főpolgármester az országos csapást bejelenti, több városatya inditványozni fogja, hogy a törvényhatóság Szilágyi Dezső emlékét diszpolgárainak sorában örökitse meg. Nem kételkedünk abban, hogy ennek az inditványnak egyetlen egy ellenzője sem akad a törvényhatóság termében s hogy az inditványt a közgyülés egyhangulag fogja elfogadni.

De ez nem elég. Lehetetlen még elgondolni is, hogy Szilágyi Dezső jeltelen sirban pihenjen. Nem lehetetlen, söt valószinü, hogy az állam fog gondoskodni arról, hogy diszes siremlék jelölje a helyet, ahol Magyarország egyik legnagyobb és legkiválóbb fiának teteme nyugszik. De ha az állam nem tenné, hisz a kormány cselekedeteit még a legkegyeletesebb dolgokban is mindig a kiszámithatatlan politika vezeti, a fővárosnak kell megtennie a kezdeményező lépést s tekintélyes összeggel megkezdve kell meginditania az országos gyüjtést. Hisszük és reméljük, hogy erre nem lesz szükség s a főváros a maga adományát Szilágyi Dezső budapesti szobrának a költségéhez adhatja.

Képviselőválasztás.

Az idei képviselőválasztás ugylátszik Budapesten is elevenebb lesz, mint volt eddig. Budapesten szinte már megszoktuk a csendes választást, hogy senki a választással nem törődik. Különös ez, hogy Budapest, amelynek kilencz képviselővel e téren is vezetnie kellene, nem kér magának semmi részt a politikából. A közömbösség már szinte tüntető passzivitássá fajult.

Talán az idén elevenebb lesz a választás, talán érdeklődni fognak, nem a jelöltek politikája, hanem személye iránt. Mert ahol eddig megszólalt a választási kortes kürt, sehol sem politikát, mindenütt csak személyt hirdetett.

Elsőnek mozdult meg a fürge Lipótváros. Ott lesz talán legerősebb a személyes küzdelem mert legjobban ott győzi a pártkassza a zajt. Mezei Mór a mostani képviselő és Sándor Pál a mult választás ellenjelöltje állanak megint szemben egymással. Politikai eltérés alig van közöttük, csak éppen a jelszó más, mert az egyik ügyvéd, a másik kereskedő. Azt mondják a Lipótvárosban, hogy ki küldjön kereskedő képviselőt a Házba, ha nem a Lipótváros?

Komoly küzdelem igérkezik az első kerületben, Falk Miksa régi kerületében. Ott is a kasztrendszer állt be a küzdelembe. Ez a főváros hivatalnoki kerülete, képviselje tehát hivatalnok, hirdetik azok, kik Falk ellen kibontották a zászlót. Már van is jelöltjük, de a jelölt még nem nyilatkozott, hogy sikra száll-e Falk Miksa ellen. A Kasics-párt csak a községi választásokon szerepelhet. Képviselőválasztásra nincsen számbavehető pártja. Valószinü azonban, hogy a kis párt szivesen támogat Falk ellen mindenkit.

Ó-Budán még minden csöndes. De azért aligha lesz ott sima választás. Nagyon megfeküdte az ó-budaiak gyomrát a katonai ruharaktár, amelyet a mostani képviselő nem tudott a számukra megmenteni. Ezt nem tudják megbocsájtani a képviselőjüknek, s azért keresnek olyan jelöltet, aki legalább megboszulja a katonai ruharaktárt.

A Terézvárosban ugylátszik nagyon megerősödött a Radoca-párt. A demokraták ugyanis másodrangu ellenjelöltet keresnek. Vázsonyi nem hajlandó többet föllépni. Ez bizonyitja, hogy még a diszes bukásra sincsen kilátásuk.

Az Erzsébetváros, vagy igazabban Ehrlich város még pihen. Ehrlichék még nem heverték ki a két hónap előtti választást. Csudálatos egy városrész ez. Diogenes lámpájával se lehet egy polgárt találni az Erzsébetvárosban, aki meg lenne elégedve a mostani állapotokkal. Minden ember ezer okot tud ott az elégedetlenségre. De nincsen ember, aki központositani tudná az elégedetlenséget. Az arra valók bizonyos orrfintoritással kerülik a tájékát is. Igy közvetetlenül a választás előtt akad egy kis csoport, amely tömörül, de hiányzik minden szervezet, mig az Ehrlich-párt már jó előre szervezve van. Az eredmény természetesen mindig az Ehrlich-párt nagy győzelme. Ha nem sajnálnák a munkát s egy-két esztendeig dolgoznának a szervezésen, csakhamar hirmondó sem maradna az Ehrlich-pártból. Az Erzsébetvárosban azonban csak panaszkodnak és tétlenül várják a sült galambot. Ugy suttogják, hogy nem hiába vártak, hogy a szabadelvü klubban keresztül huzták már Ehrlich—Morzsányiék számitását.

A Ferenczvárosban nagy gabalyodást okozott, hogy Tolnai Lajos nem hajlandó többet mandátumot vállalni. Természetesen tuczatszámra támadt nyomában a jelölt. A legtöbb azonban csak önjelölt. Mire választásra kerül a dolog, a jó ferenczvárosiak szépen megegyeznek Kőbányával s a jelölt minden nehézség nélkül megszerzi a mandátumot.

A második kerület nyergében Darányi Ignácz, a negyedikében Podmaniczky Frigyes kényelyen ül. Meg sem próbálja senki kivetni őket onnan. Ugyis hiábavaló fáradság lenne.

A Józsefváros kegyelmes ura, Berzeviczy Albert is nyugodtan alszik. Hej, pedig ha valami természetfölötti erő kiszabaditaná a Berzeviczitanya, a józsefvárosi kör meggyőződését. Szerencse, hogy nincsen komoly ellenzéke, mert az alaposan megronthatná a józsefvárosiak csöndes álmát. Az ellenzék talán állit jelöltet, de csak a zászló becsületéért, hogy egyhangu ne legyen a választás.

Nem sok, amit a fővárosban a legszentebb politikai jog gyakorlása körül Budapest polgárai kifejtenek. De választásról-választásra élénkül a kép s talán megjön az idő, amikor Budapest kilencz mandátuma sem lesz biztos, azért is meg kell küzdeni.

A központi vásárcsarnok.

A polgármester a főváros közigazgatásáról tett beszámoló jelentésében igy nyilatkozik a vásárcsarnokokról:

A közélelmezési és ezzel kapcsolatos közegészségügyi intézmények sorában első helyet foglaló vásárcsarnokintézmény mindinkább nagyobbodó forgalommal rendeltetésének kiváló módon felel meg, a mit különösen bizonyit az a körülmény, hogy a központi vásárcsarnok nagyban való kereskedelem lebonyolitására s ujabb élelmiszer kereskedelmi ágak kifejlesztésére szüknek bizonyult, ugy, hogy az ez iránti panaszok nap-nap mellett hangosabban követelnek megfelelő intézkedést.

Ime tehát hivatalosan is konstatálják már, amit mi annyiszor hangoztattunk. Legyünk csak őszinték. A központi vásárcsarnok már a tervezéskor is szük volt. A központi vásárcsarnokot csak nagyobb szabásu és különösen diszesebb detail csarnoknak tervezték s nem olyan csarnoknak, amely hajlékot adhatna a nagykereskedelemnek.

Nem akarunk ezért senkinek szemrehányást tenni, csak konstatáljuk a tényt. Tesszük pedig azért, mert nagy szükség van arra, hogy elfogulatlanul, sőt peszimisztikusan vizsgáljuk a legkisebb baját a vásárcsarnokoknak, hogy az uj központi vásárcsarnok épitésénél a szerzett tapasztalokat fölhasználhassuk.

Az első csarnokok épitőinek eljárását még menti az, hogy egy egészen uj intézményt honositottak meg. Ők mintául vették a legjobb külföldi csarnokokat. S nem csoda, ha minden tapasztalat nélkül nem lehetett mindjárt megállapitani, hogy a budapesti élet, a mi viszonyaink micsoda változtatást követelnek a külföldi mintákon. Most azonban már megvannak a szükséges tapasztalatok.

Legyünk első sorban őszinték. Sokat hallunk a vásárcsarnok kibővitéséről. Hát ez üres beszéd. A központi vásárcsarnokot kibőviteni nem lehet. Uj központi vásárcsarnokra van szükség, nemcsak más alap-

rajzzal és arhitekturával, hanem egészen más szervezettel; más rendszerrel. Nagy baj, ha ezt az illetékes tényezők őszintén és nyiltan meg nem vallják, mert hiábavaló idő- és pénzpazarlás, amit a kibővitési kisérletekre forditanak.

Szabó Károly hagyatéka.

Boldog emlékezetü Szabó Károlynak, mint tanügyi tanácsosnak legnagyobb és legnemesebb alkotása volt, amikor a tandijszabályzatot módositotta és megakadályozta, hogy valakit csak azért zárjanak ki az iskolából, mert az apja nem tudta megfizetni a tandijat. Az ő igazságosan érző szive, fenköltgondolkozása fölháborodott ez ellen a vandalizmus ellen. Belátta, hogy proletárokat nevelnek vele mesterségesen olyan anyagból, amelyből derék polgárokat lehetne nevelni.

Ezer és ezer példa volt. Jó tanulók, derék, szorgalmas és tanulni akaró fiatalság előtt kellett becsapni az iskola kapuját. Tehetség, arravalóság nem számitott s csak a néhány forint nyitotta meg a tudás kapuját. Akinek nem volt meg az a néhány forintja sem, azt kidobták az iskolából, mint a korcsmából a fizetni nem akaró vendéget.

Nagyon természetes volt, hogy az uj, az igazán és nemes értelmében liberális módositása a szabályzatnak némi nehézséget fog támasztani a tandijak beszedése körül. Ezt tudta Szabó Károly is. Meg is mondotta előre. De a csekély közigazgatási és kezelési nehézség nem akadályozta meg őt a nemes idea végrehajtásában. Hogy a közigazgatásnak egy kis munkát megtakaritson, nem dobott áldozatul száz meg száz tanulni akaró, tehetséges ifjut. Szabó Károlynál a munka nem volt akadály. Ő akart és tudott dolgozni.

Az egész főváros őszinte örömmel fogadta akkor a törvényhatóság határozatát, hogy a szegénysége miatt nem fognak többet senkit se kidobni az iskolából. Éppen azért méltán nagy meglepetést okozhat mindenfelé a polgármesternek a közigazgatás idei müködéséről a kormányhoz tett jelentése, amely bár még burkolt formában megteszi az első támadást a módositott szabályzat ellen. Kezdi megtörni a rést, amelyen visszatérhet a reakczió.

A polgármester a következőket mondja: A tandijak beszedése a lefolyt tanévben is sok nehézségbe ütközött. A tandijszabályzat oly értelmü módositása, hogy a tandij be nem fizetése a további iskoláztatás akadályául nem szolgálhat s hogy a hátralékos tandijak közigazgatási uton hajtandók be, a tandijhátralékok nagymérvü szaporodását eredményezte. Éppen ezért megindittattak a tárgyalások az egyébként is hiányosnak bizonyult tandijszabályzat gyökeres módositása iránt.

Ez tehát hivatalos bejelentése annak, hogy a három év előtt tett módositást vissza kell csinálni. Lesz még alkalmunk erről a kérdésről bővebben nyilatkozni, különösen ha a bejelentett uj szabályzat elkészült s látni fogjuk annak a szellemét.

Néhány szavunk azonban már most is van a polgármester bejelentéséhez. Vajjon megvizsgálták-e, hogy a tandijhátralékok növekedése csakugyan kizárólag az uj intézkedésnek a következménye-e? Megvizsgálták-e, hogy az egész vonalon szigoruan végrehajtották-e a szabályzatnak azt a rendelkezését, hogy a tandijhátralékot közigazgatási uton kell behajtani. Nem tagadjuk, könnyebb dolog, ha az igazgató bemegy az osztályba s ott szégyenszemre pellengérre állitja a szegény diákokat s egyik kezét a diák elé tartja, a másikkal pedig az ajtóra mutat: Fizess vagy takarodj. Igy közigazgatási uton eljárni csakugyan nem lehet, de ez az eljárás nem is a huszadik századba való. Mi kizártnak tartjuk, hogy közigazgatási uton az utolsó fillérig ne lehetne behajtani a tandijat, ha a behajtást az egész vonalon komolyan és szigoruan foganatositják s ha a tanács megengedi, hogy méltányos esetekben az előljáró a tandijnak havi részletekben való fizetésére adhasson engedelmet.

Jó akaratot kérünk s azért, hogy egy kicsit kényelmesebb legyen az urak dolga a városházán, ne gyilkolják meg a legszentebb ideákat, a legnemesebb vivmányokat.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 419 gyermek, meghalt 268 egyén, a születések tehát 151-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 303 törvényes, 113 törvénytelen; nemre nézve 189 fiu, 230 leány. Halvaszületett 15 gyermek, köztük 11 törvényes, 4 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29.3.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 18.7, az egy éven felüli lakosságnál: 11.2, az öt éven felüli lakosságnál: 10.7

A halottak közt volt 139 fi-, 129 nőnemü.

Az év eddigi 30 hetében élve született összesen 13,472 gyermek, meghalt összesen 8684 egyén, a születések többlete tehát 4788; a mult év megfelelő időszakában született 14 153, meghalt 9105, a születések többlete volt tehát 5048

Az élveszülöttek közt volt 265 róm. kath., 6 görög kath. 1 görög keleti, 32 ágost evang, 33 helvét, – unitárius, 80 izraelita, 2 egyéb. Összesen 419. Halvaszületett összesen: 15.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1218 beteget, szaporodás 365, csökkenés 397, maradt e hét végén 1186. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 117 beteget, szaporodás 26, csökkenés 50, maradt e hét végén 93. A Szt István-kórházban ápo

·ak a mult hét végén 632 beteget, szaporodás 261, csökkenés 227, maradt e hét végén 666. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 785 beteget, szaporodás 156, csökkenés 157, maradt e hét végén 784. Összesen ápoltak a mult hét végén 2752 beteget, szaporodás 8·8, csökkenés 831, maradt e hét végén 2729.

Játszóterek a fővárosban.

A fővárosi középiskolai tanintézetek általános kérelmére Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter még a mult évben leiratot intézett a fővároshoz, melyben kérte a tanácsot, hogy a tanuló ifjuság testi nevelésének czéljaira engedjen át játszóterek létesitésére alkalmas helyeket. A főváros hajlandónak mutatkozott ilyen játszóterek létesitésére és utasította a mérnöki hivatalt, hogy tegyen előterjesztést a játszóterek kijelölésére. A mérnöki hivatal annak idején meg is tette javaslatát, melynek alapján a Marczibányi réten, a millenniumi versenypályán és a Vérmező déli oldalán létesitettek nagy kiterjedésü játszótereket, a melyek azonban nem elégségesek a fővárosi középiskolai ifjuság befogadására. A tanács ennek folytán felhivta most a mérnöki hivatalt, hogy tegyen javaslatot ujabb játszóhelyek felállitására. A mérnöki hivatal elkészitette a tervezetet, mely szerint a városligeti mesterséges jégpálya a legalkalmasabb terület a tanuló ifjuság sport czéljai a, habár a jégpálya hátránya, hogy a tavaszi és őszi idényben, valamint a nyári nagy esőzések után a terület vizenyős marad, mivel a pálya vizhatlan agyagrétege az esőt nem bocsátja át és azonkivül a pálya teljesen vizszintes lévén, a viz róla nem folyhat le. Ezen állapot megszüntetésére azt javasolja a mérnöki hivatal, hogy az agyagréteget a főváros hordassa el s a területet töltesse fel olyan anyaggal, mely az esőt átbocsátja. Az üllői-uti népligetben a jégpálya mögött lévő mintegy 5000 négyzetméter nagyságu terület a Hunnia kerékpár klub részére volt sport czélokra átengedve, de miután az egyesület használatba nem vette, a tanács felbontotta a szerződést és vissza vette a területet, a mely most szabad lévén, kiválóan alkalmas játszóhelyek berendezésére. A terület berendezése mintegy 3500 koronába kerülne. A miniszter azt kivánta a fővárostól, hogy a játszóhelyeket keritéssel vegye körül, de a főváros ennek szükségét nem látja, mert a tapasztalat azt mutatja, hogy a nagyközönség a tanulókat játékukban nem zavarja s igy csak felesleges kiadás háramlana a fővárosra. A játszóterek közül egyet a Városmajorban óhajtott létesiteni a tanács, de miután a nevezett helyen olyan tér, melyen a fák kivágatása nélkül játszóteret lehetne létesiteni nincs, ettől a szándékától elállt. Azt is tervezték, hogy az uj játszóterek részére a városligeti Aréna melletti szabad területet fogják lefoglalni, de a környéken lakó közönségen ez által nagy sérelem esnék. A mérnöki hivatal azt javasolta a tanácsnak, hogy a Hermina kápolna mögötti iskola közös udvarának játszótér czéljaira való átengedése érdekében lépjen összeköttetésbe az iskola igazgatóságával, valamint a lóversenytér belső területére nézve a Lovaregylettel. Ezenkivül az üllői-uti népliget kiterjesztett részében szintén öt nagy gyermekjátszóteret fognak létesiteni. E játszóhelyek mindegyikén fabódékat állitanak fel, hová a gyermekek az eső elől menekülhetnek.

Hirek a városházáról.

Munkás étkezők létesitése.

Nagy jelentőségü eszme megvalósitásán fáradozik a főváros tanácsa, amely a főváros munkás elemének anyagi és egészségi viszonyainak javitásában kulminál. Ugyanis a tiszti főorvosi hivatal évről-évre benyujtott jelentései szerint Budapest alsóbb néposztályának a különböző ragályok és kórok elleni csekély ellenállási képessége a hiányos táplálkozásból ered. A fővárosi tanács gondoskodásának már régóta képezi tárgyát az a kérdés, miképen lehetne a munkás osztály táplálkozási viszonyait a fővárosi hatóság közreműködése mellett javitani. A főváros tanácsa számolva e kérdés nagymérvü jelentőségével, valamint a kor szociális és egészségügyi követelményeivel, elhatározta, hogy a főváros területén munkás-étkezőket fog létesiteni. E munkás-étkezők czélja lesz a munkás-népnek olcsó pénzért tápláló eledelt nyujtani. A tanács a munkás-étkezőket fokozatos számban azokban a kerületekben és oly mértékben óhajtja felállitani, amely gócpontja a gyáriparnak és a munkások foglalkozási helyének. E munkás-étkezők közül az elsőt a tervek szerint a Külső-váczi-uton, ahol a gyárak százai emelkednek, ezer és ezer munkást foglalkoztatva, — a másodikat pedig a kőbányai-uton, amely szintén központja a gyáriparnak, — fogja a főváros felállitani A mérnöki hivatal még ez évben elkészitti a tervezeteket és költségvetéseket, hogy a munkás-étkezők minél előbb felállithatók legyenek.

Az Akadémia és a bérkocsisok

A Ferencz József-téren levő bérkocsi állomást a Petőfi-téri villamos vasut kiépitése folytán el kellett helyezni. A főkapitányság ideiglenesen a szomszédos Mérleg-utczába rendelte a bérkocsisokat és kérte a főváros tanácsát, hogy ebbeli intézkedését hagyja jóvá. A főváros tanácsa ellenben ugy rendelkezett, hogy az uj állomás az Akadémia épületének északi része elé a Mária Valéria utczába helyezendő át Az Akadémia ez ellen tiltakozott, mert nem tartja az Akadémia méltóságával megegyezőnek, hogy közvetlen közelében állomást létesitsenek. A főkapitány méltányolta az Akadémiának kérését s átirt a tanácshoz s kéri, hogy módositsa intézkedését oda, hogy az uj bérkocsi állomás az Arany János-utczának általa kijelölt részére helyeztessék át.

A mágnásfertály kérelme.

A Nemzeti muzeum körüli paloták tulajdonosai az iránt fordultak közös beadványban a tanácshoz, hogy rendeztesse be a főváros a környéken levő gázlámpákat Auer rendszerü égőkre. Kérésüket azzal támogatták a folyamodók, hogy a környéken több középület van, köztük a Nemzeti muzeum épülete is, a melynek milliókat érő mükincsei a hiányos világitás folytán nincsenek kellő biztonságban. A tanács méltányolva e kérel-

met, elrendelte, hogy a Muzeum-utcza, Eszterházy-utcza, a Főherczeg Sándor-utczának a Szentkirályi-utczáig terjedő része, továbbá ennek az utczának a Sándor-utcza sarkától az üllői-utig terjedő része, a József- és Reviczky-utczák, valamint a Reviczky-tér ez évi szeptember hó 1-étől kezdve Auer-égőkkel világitandók.

A nyugoti pályaudvar kihelyezése.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága bejelentette a tanácsnak, hogy a Podmaniczky-utcza és Váczi-körut közt fekvő nyugoti főmühelyét, valamint összes raktárait, fütőházát és az egész teherforgalmat Rákos és Palota-Ujpestre helyezi át egy e czélra kiszemelt telepre. A nyugoti pályaudvarból nem marad meg egyébb a mai helyen, csak a személy pályaudvar. Hogy pedig a város fejlődését a megmaradó személypályaudvar se akadályozza, az államvasutak igazgatósága érdekes tervet dolgozott ki erre vonatkozólag. A személykocsik sineit ugyanis a főváros határában megfogják szakitani s leviszik a föld alá, ugy, hogy a nyugoti pályaudvaron Budapestre érkező utasok a jövőben a föld alatt jutnak a mai formájában megmaradó pályaudvarba.

A belvárosi erkölcsök

A főváros tanácsa elhatározta, hogy miután a rendőrségnél tett lépései a belvárosi prostitucziő kiküszöbölését illetőleg eredményre nem vezettek, a belügyminiszterhez fordul orvoslásért. A főváros a belügyminiszterhez terjesztendő panaszában elmondja, hogy Budapest erkölcsei ép a Belvárosban állanak a legalacsonyabb fokon s vannak olyan utczák, a hol tisztességes család sem nappal, sem az esti órákban nem járhat. A főváros tanácsa kéri a belügyminiszter intézkedését aziránt, hogy ugy a szabadalmazott prostituáltak, mint a nyilvános házak a Belváros területéről még ez év folyamán elhelyezést nyerjenek. A főváros panaszkodik a belügyminiszternek hogy a rendőrségnél ez ügyben tett lépései mindenkor eredménytelenek maradtak s a tanács most már csak a belügyminisztertől várja, hogy ez az állapot megszünjék.

Halottégető kemenczék felállitása.

Jelentettük már a főváros tanácsának azt az elhatározását, hogy a kerepesi-uti temetőben a megnyitástól egészen az 1875-ik évig eszközölt temetkezések maradványait a temető kiürítésénél krematóriumok segitségével óhajtja elhamvasztani. Ilyen krematórium berendezési költségvetését kérte be a főváros attól a lipcsei gépgyártól, aki u. n. simpla krematóriumok felállitására tett ajánlatot. A bemutatott tervek és költségvetések szerint 100 hulla maradványainak egyszerre való befogadására alkalmas krematórium, amely 20 percz alatt teljesen elhamvasztja a csontmaradványokat, 56,000 márkába kerül. A főváros e terveket a krematórium felállitásának engedélyét kérő memorandummal együtt a részletes ismertetések kapcsán be fogja mutatni Széll Kálmán belügyminiszternek.

A cíceronek.

A főváros elkészitette az idegenek kalauzolásáról szóló módositott szabályrendeletet. E szabályrendelet szerint idegenvezetői foglalkozás gyakorlására iparengedélyt csak az nyerhet, a ki kimutatja, hogy nagykoru, büntetlen előéletü s legalább két év óta a fővárosban tartózkodik. Az engedélyt a főkapitányi hivatal adja ki, amely alkalommal az idegenvezető egy sorszámmal és az engedélyes arczképével ellátott igazolványt, egy dijszabályzatot s a szabályrendelet főbb határozmányait magyar, német és franczia nyelven kap. Gomblyukába „Idegenvezető — Cicerone“ fölirással ellátott jelvényt köteles hordani. Az idegenvezetők csak a vasut és hajóállomásoknál, a muzeumok és szállodák előtt, esetleg a mennyiben ezt a szállodatulajdonosok megengedik, a szállodák előcsarnokaiban tartózkodhatnak s e helyeken felajánlhatják szolgálataikat. A tolakodó és lármás módon való ajánlkozás szigoruan tilos. Az idegenvezetők szolgálatainak dijazását a következőkben állapitotta meg a főváros: 1 órára vagy azon alul levő időre 2 korona, egy fél napra és pedig reggeli 6 órától délutáni 1 óráig vagy délután 2 órától esti 10 óráig 5 korona, egész napra reggeli 6 órától esti 10 óráig 8 korona, esti 10 órától reggeli 6 óráig óránként 2 korona, az éjjeli szolgálat dija azonban 12 koronát tul nem haladhatja. Szigoruan tilos az idegenvezetőnek ügynökösködni, vagy bordélyüzlet közvetitésével foglalkozni. Az idegenvezetők működése felett a fővárosi rendőrség ügyel fel s a szabályrendelet ellen vétőket a kerületi kapitányságok büntetik. A ker. kapitányságoknak első foku itéletei másodfokban a főkapitánysághoz, harmadfokban pedig a belügyminiszterhez folyamodhatók fel. E szabályrendelet a legközelebbi tanácsülésen kerül tárgyalás alá s szeptember hó végén már nem téved el Budapesten többé az idegen.

Megrendszabályozott magánzálogházak.

A fővárosi magánzálogházak ellen az utóbbi időkben tömegesen merülnek fel a legkülönfélébb panaszok. Ezek szerint a magánzálogházak tulajdonosai a törvényben előirt összegnél magasabb kamatokat szednek s a kiállitott zálogjegyeken az elzálogositott tárgyakat nem tüntetik föl kellő pontossággal, ami sok visszaélésre szolgáltat alkalmat. Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter most leiratot intézett a főváros tanácsához, melyben utalással az 1881. évi XVI. t.-cz.-re felhivja a tanácsot, hogy figyelmeztesse a ker. előljáróságok utján a magánzálogházakat, hogy a zálogjegyeket a törvényben meghatározott formában állitsák ki, a kamatlábat szigoruan tartsák be s azt zálogjegyen tüntessék föl, mert ellenkező esetben a törvény legszigorubb intézkedéseit fogja a visszaélések megtorlására alkalmazni.

Első Leánykiházasitási Egylet

Az Első Leánykiházasitási Egylet m. sz. leány és fiubiztositó intézet. Folyó évi julius hóban 1237 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 50.896 korona fizettetett ki. 1901. január 1-től julius 31-éig beirt összes jutalékrészek száma 7859 és kifizetett nászjutalékok összege 324.527 korona 72 fillér.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Sehmeringer Strasse 11.

Külső-Vaczi-ut **BUDAPEST,** Külső-Váczi-ut

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint villámháritók használatára, különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való guttaperchával vagy gummi erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	**1** milliárd	**293**	millió korona
Évi bevétel		**290**	„ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett		**115**	„ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	**1** milliárd	**146**	„ „
Tiszta fölösleg 1900. végén		**225**	„ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

Előnyös játéktervüknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény** **200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kisz lgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., vaczi-utcza 81.

IV. évfolyam Budapest, 1901. augusztus 25-én. 30 szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Miért nincsen idegenforgalmunk.
A temető kertészete.
Budapest vámpolitikája.
Az épitkezések megakadályozása.
A polgármester az iskolákról.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.

Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 345

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Pályázati hirdetmény.

A néhai Rökk Szilárd által cselédek nevelésére, oktatására és erkölcsös cselédek jutalmazására tett alapitványnak a folyó évre a rendelkezésre álló 5754 korona 18 fillérnyi kamatai az alapitványi okirat rendelkezéséhez képest nyilvános pályázat utján ki fognak osztatni.

Ezen okirat értelmében az alapitvány kamatai következőleg használandók fel:

1. A kamatok fele évről-évre a cselédek nevelésére és oktatására forditandó, oly módon, hogy ezen kamatokból évről-évre a székesfőváros tanácsa által oly testületek, egyesületek és intézetek fognak évi segélyben részesittetni, melyek a cselédek nevelésével és oktatásával tényleg foglalkoznak és ezt hitelesen beigazolják.

A segély kiosztásánál különösen figyelembe fog vétetni a testületeknek és intézeteknek magyar kulturális iránya, hazafias működése, nemkülönben a cseléd nevelés és oktatás terén tényleg elért beigazolandó eredmények.

A segély más czélra nem forditható.

A felügyelet joga a székesfőváros tanácsát illeti, mely hez a segélyben részesitett testületek, egyletek és intézetek a nyert segély hovaforditásáról évről-évre és pedig az ujabb segély kiosztása előtt jelentést tenni kötelesek.

2. Az alapitvány kamatainak másik feléből Budapesten alkalmazásban levő mindkétnemü erkölcsös cselédek számszerint 18-an, fejenként 100 koronás jutalmakban fognak a közjótékonysági bizottmány meghallgatása után, a tanács által részesittetni.

E jutalomra csak olyan cselédek tarthatnak igényt, kik cselédkönyvvel, államrendőrségi bizonyitványnyal erkölcsösségüket, gazdájuk bizonyitványával pedig azt igazolják, hogy nála Budapesten hosszabb szolgálati időt töltöttek hüség szorgalom és engedelmességben. Ezen bizonyitvány adatainak valódisága az illető ker. elüljáróság által bizonyitandó. Ezen felül életkoruk igazolása mellett az illetékes ker. orvos ingyenes bizonyitványával esetleges testi gyöngeségük, betegségük és hanyatlott munkaerejük igazolandó.

Ez utóbbi körülmény igazolása nem képez ugyan feltétlen kellékeket, de a jutalmazásra nézve elsőséget biztosit.

Felhivatnak ennélfogva mindazok (egyletnk, testületek, intézetek), kik ezen alapitványi összegre igényt tartanak, hogy a fentebbi feltételeket igazoló okmányokkal felszerelt bélyegtelen kérvényüket f. évi **szeptember hó 1-éig** bezárólag a lakásuk szerint testületileg illetékes kerületi elöljáróságnál nyujtsák be.

Később érkező, vagy hiányosan felszerelt kérvények figyelembe nem fognak vétetni.

Végül megjegyeztetik, hogy a segély, illetve a jutalom mindenki részére csak egy évre és igy ezuttal a folyó évre adományoztatik, a jutalmak pedig a közjótékonysági bizottmány jelenlétében az alapitó emlékének kegyes felemlitése mellett f. évi szeptember 25-én, mint a nemeslelkü alapitó elhalálozásának évfordulóján fognak ünnepélyesen kiadatni.

Budapesten, 1901. évi julius hó 27-én.

A székesfőváros tanácsa.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a IX. ker. Mester-utcza és Ipar-utczák sarkán létesitendő elemi iskola és kiskedóvoda felépitéséhez szükséges föld-, kőmüves- és elhelyező-, továbbá kőfaragó-, vas-, ács- és cserépmunkákra ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

Az emlitett munkák közül:

a föld-, kőmüves- és elhelyezési munka —	207.611 K. 26 fill.
a vasmunka — — — — — — — — —	29.997 K. 06 fill.
a kőfaragó-munka — — — — — — —	21.289 K. 88 fill.
az ács-munka — — — — — — — —	33.592 K. 87 fill.
a cserép-munka — — — — — — — —	5.940 K. 24 fillérrel vannak előirányozva.

Felhivatnak tehát mindazok, kik a szóbanforgó munkák valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránti ajánlataikat a székesfőváros mérnöki hivatalának IV. szakosztályában Schwendtner József főmérnök urnál (IV. ker., Borz-utcza 7. sz. II. em.) átvehető és egykoronás okmánybélyeggel ellátandó ajánlati ürlapon a kellő bánatpénz letételét igazoló központi pénztári letéti nyugtával felszerelve, legkésőbb folyó évi **szeptember hó 10.** napjának délelőtti 11 óráját a székesfőváros tanácsának VII. (közoktatási) ügyosztályában (központi városház, Városház-utcza 9. II. em. 48—49. sz. a.) dr. Bárczy István tanácsnok urnak vagy helyettesének adják át.

Ugy téglaminták, valamint a kőfaragó- és cserépfedőmunkákra is megfelelő minták lesznek bemutatandók.

Az épitésre vonatkozó összes tervek és helyszinrajz fentnevezett Schwendtner József főmérnök urnál tekinthetők meg, a hol a szükséges egyéb müszaki felvilágositások is megadatnak.

A letétbe helyezendő 5%-os bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betét-könyvből, vagy az érvényben lévő hatósági szabályzat értelmében biztositékul elfogadható értékpapirokból. Megjegyeztetik azonban, hogy az értékpapirok csak a napi tőzsdei árfolyam 90% erejéig, de semmi esetre sem névértéken felül, fogadtatnak el bánatpénzül.

A kellő határidőben beérkezett összes ajánlatok folyó évi szeptember hó 10-én délelőtt 11 órakor fognak az épitésre felügyelő bizottmány ülésén nyilvánosan felbontatni és megfelelő javaslattal a székesfőváros tanácsa elé terjesztetni.

A tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül minden indokolás nélkül szabadon választhasson, vagy a mennyiben az árlejtés eredményét nem tartaná kielégitőnek, ugy egyes, vagy az összes munkák vállalatba adása iránt ujabb ajánlati tárgyalást tarthasson, vagy esetleg másként intézkedhessék.

A jelzett határidőn tul érkező, vagy a kellő bánatpénz lefizetését igazoló letéti nyugtával fel nem szerelt, továbbá nem a megszabott ajánlati ürlapon tett, a kivánt mintákkal fel nem szerelt, vagy egyébként szabálytalanul kiállitott ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az árlejtési, továbbá a különleges és általános vállalati feltételek a megkötendő vállalati szerződés alapjául fognak szolgálni s az ajánlat elfogadása után a szerződés megkötéseig ideiglenes szerződés erejével birnak.

Kelt Budapesten, a székesfőváros tanácsának 1901. évi augusztus hó 8. napján tartott üléséből.

Matuska Alajos s. k.,
h. polgármester.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. augusztus 25. 30. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros" legközelebbi száma szeptember 8-án a rendes nagyságban, vagyis 16 oldal terjedelemben jelenik meg.

Miért nincsen idegenforgalmunk?

A Császár fürdőbe menő hajó fedélzetén a minap egy hat tagból álló amerikai társaság utazott. Elmerültek a tájék szépségének a szemléletébe s hangosan fejezték ki elragadtatásukat.

— Gyönyörü — mondta az egyik — s ami legérdekesebb, egyetlen egy rablógyilkost sem látok.

A többiek kacagtak. Egy magyar ember odalépett hozzájuk:

— Bocsánat, uraim mondta angol nyelven — önök rablógyilkosokról beszéltek. Szabad tudnom, hogy mi az oka e szokatlan beszédüknek?

Az amerikai készségesen megfelelt a kérdésre:

— Tegnap jöttünk Budapestre — Bécsből. Ott is igen jól éreztük magunkat. Megvallom, hogy némi nyugtalanságot éreztünk, mikor fővárosukba értünk. A bécsiek figyelmeztettek, hogy itt olyan óriási a nyomor, hogy munkások ezrei éheznek, elkeseredettségükben törnek, zuznak s főleg az idegeneket rabolják. Ezért mondtam az előbb, hogy még egyetlen egy rablógyilkost sem láttam.

*

Ez a párbeszéd megmagyarázza, hogy miért nincsen Budapestnek idegenforgalma. Az idegen előbb Bécsben áll meg s a bécsiek a legképtelenebb mesékkel riasztják vissza az idegent attól, hogy Budapestre is eljöjjön. Még a vállalkozó szellemü amerikaiak is csak félve s bizonyosan jól fölfegyverkezve jönnek, hogy lássák a barbár hordákat, amint gyilkolják egymást az utcákon.

Nem uj dolog ez. Tudja mindenki Budapesten, de csak magánbeszélgetésben esik róla szó. Legutóbb a polgármester elnöklésével ankét volt az idegenforgalom emelése érdekében. Az ankéten részt vett urak mindnyájan tudták, hogy Bécs, ha kell, még erőszakkal is visszatartja az idegent attól, hogy Budapestre jöjjön. Ugy homályosan, félénken céloztak is rá, de nyiltan nem merték kimondani.

Pedig nemcsak arra van szükség, hogy kimondják, hanem módot kell keresni, hogy Bécsnek torkára forrasszák végre a gyalázatosan aljas eljárást.

Nemsokára megalakul az idegenforgalmi egyesület. Ez az egyesület hatósági felügyelet mellett autonom testület lesz. Ennek az egyesületnek kell módot keresni, hogy az egész világ megtudja, hogy Bécs hazudik már századok óta s hogy minden szó ami Bécsből Magyarországra és különösen Budapestre vonatkozólag elszáll, roszakarat és hazugság.

Az egyesület hivatása lesz, hogy megteremtse az erős magyar közvéleményt, hogy a magyar ember hazafiui kötelességet teljesit, ha elkerüli Bécset. Ha a magyar társadalomban volna annyi önérzet és energia, hogy szakitana Bécscsel, Budapest nagyon hamar tulszárnyalná az osztrák fővárost. Mert Bécs csaknem kizárólag magyar pénzből él. Ez a magyarázata különben annak is, hogy miért akarja a bécsi Budapestet elrejteni az idegen elül.

Amig ezzel a bécsi szemtelenséggel le nem számoltunk, amig módot nem találtunk arra, hogy a bécsi szomszéd vissza ne tarthassa az idegent, addig hiába költünk intézményekre, hiába vitatkozunk, hogy az idegenforgalmat emelné-e az artézi fürdő megépitése, vagy nem.

Az idegenforgalmi egyesület nehezen tud megalakulni. Pedig ebben az egyesületben van minden reménységünk, hogy sikra fog szállani a főváros idegenforgalma érdekében. A polgármester egész ambicióval vállalkozott az egyesület megalakitására s hisszük, hogy megfelelő eredménynyel. Csak kérjük, hogy ne hagyjanak haszontalanul elmulni egyetlen napot sem.

A temető kertészete.

A takarékoskodás nagy munkájában a jóléti bizottság szeme megakadt a temetők virágain is. Ugy gondolta a jóléti bizottság, hogy a temetők virágaiból jó üzletet lehetne csinálni. A legalkalmasabb mód erre természetesen, ha a város monopolizálja a temető kertészetét.

A temető kertészetét házi kezelésbe akarják venni. Ez ellen nem is lehet senkinek kifogása. De tovább is szándékoznak menni a nagy takarékoskodásban. Megakarják tiltani, hogy a halott hozzátartozói virágot tegyenek a sirra. Mindent kiszolgáltatnak a városi kertésznek.

Ha az anya a gyermekének sirjára kitüz egy virágot ez már kihágás lesz. Megjelennek a temetőőrök s brutális kézzel dobják sárba a virágot, amelyet az édes anya kegyelete tett oda.

A szigoru rendszabály olső sorban a fővárosban levő magánkertészek érdekeit sérti. A virágkereskedők főjövedelmi forrása a kegyelet, mely virággal akarja boritani a sirt. Ezek a magánkertészek és virágkereskedők, adófizető polgárok s ha a város föntartja a szigoru rendelkezést, a virágkereskedőknek és kertészeknek legalább nyolcvan százaléka tönkre megy. Kétségtelenül igaza volt a hadtestparancsnokságnak, a mikor egy konkrét esetben azt irta a fővárosi tanácsnak, hogy a közigazgatási hatóság a maga jogait csak a várost föntartó adózók jogainak sérelme nélkül gyakorolhatja. A hadtestparancsnokságnak tisztultabb fogalmai vannak helyes közigazgatásról, mint a városi uraknak.

De ez a kérdés nemcsak üzleti kérdés, ez etikai kérdés is. Csak azért, hogy a város néhány korona hasznot teremtsen magának a nagy közönség legszentebb érzéseit nem tiporhatja lábbal.

Tessék a temető kertészetét házilag kezelni. Ez ellen nem lehet senkinek kifogása. Aki akar forduljon a városi kertészethez, de erre a közönséget kényszeriteni nem lehet.

De pénzügyi szempontból nézzük a dolgot, akkor sem jó a terv. A kertészet berendezése ugya is a tervezet szerint 120,000 koronába kerül, az évi budgetje pedig 56,000 korona. Mi nem hisszük, hogy ezt a befektetési összeget a temető kertészete a városnak meghozza, az eredménye tehát az lenne, hogy a város tönkre tesz egy egész iparágot, nap-nap után durva kézzel sérti a közönség kegyeletét s ráadásul alaposan rá fog fizetni. Hisszük azonban, hogy a törvényhatóság nem fogja megengedni, hogy ez a gazdálkodás valóra váljon.

Budapest vámpolitikája.

Budapest iparának és kereskedelmének megdöbbentő pangása, a melyre *Halmos* János polgármester a főváros közigazgatásáról szóló jelentésében is rámutat, kétszeresen megokolttá teszi azt a nagy érdeklődést, a melylyel az iparosok és kereskedők Budapest uj vámtarifáját várják.

A főváros iparára és kereskedelmére megbénitó hatással van a mostani vámtarifa. Száz és száz kérvény fekszik az illetékes ügyosztályban. Valamennyi megegyezik abban, hogy Budapest vámpolitikája a legnagyobb mértékben káros a főváros iparára.

A hivatalosan javadalmi dijjegyzéknek nevezett vámtarifának legfőbb tétele a kövezetvám, a melyet három év előtt neveztek el városi vámnak. A javadalmi dijjegyzék alapjában évtizedek óta ugyanaz. Rendesen három évről három évre állapitották meg s minden alkalommal csak toldottak rajta. Mindig ujabb és ujabb tételeket csusztattak bele s ha lehetett, az egyes tételeket emelték. Utoljára 1899. elején állapitották meg 1899. április elsejétől 1902. március 31-ig.

A mikor a belügyminiszter a javadalmi dijjegyzéket jóváhagyta, a leghatározottabban kijelentette, hogy ezt a jegyzéket többet jóvá nem hagyja s megkövetelte, hogy a főváros egészen más alapon uj dijjegyzéket állitson össze. A terminust is megállapitotta s kimondotta, hogy 1899. deczember 31-éig az uj javadalmi dijjegyzéknek késznek kell lennie.

A kitüzött időre nem készült el. A város halasztást kért s a belügyminiszter egy esztendővel meg is hosszabbitotta. A második terminus is letelt, sőt a harmadik is, de a javadalmi dijjegyzék ma sincsen meg. Még a tervezet sincsen meg.

A legjobb esetben csak az ősszel készülhet el. A városházán azt mondják, ha a tervezet meglesz, hamarosan végig hajtják a pénzügyi bizottságban, tanácsban és a közgyülésen. Ugy mondják, hogy egy hónap alatt végezhet vele mind a három fórum. Elhiszszük, hogy keresztül lehet egy hónap alatt hajtani, hogy az aktát formailag el lehet igy is intézni. De a főváros érdeke nem ezt követeli meg. Ha harmadfél esztendő kellett a tarifa összeállitásához, nem lehet, nem szabad azt egy hónap alatt elintézni. Szükséges, hogy a város a vámtarifa megállapitása előtt meghallgassa a szakköröket, legalább a kereskedelmi és iparkamarát és az országos magyar gazdasági egyesületet. Ha a város nem hallgatja meg a szakköröket meghallgatja a kormány, mint meghallgatta ez

előtt is. Ámde a fővárosra sokkal hasznosabb, ha előzetesen és közvetetlen módon megismeri a szakkörök véleményét. Akkor módjában van, hogy méltányolja a különböző oldalról fölhozott jogos kivánságokat, s azokat amennyire lehet, a főváros érdekeivel megegyezteti. Kétségtelenül hasznosabb ez a fővárosra, mintha csak egyoldalulag s tegyük hozzá, hogy megfelelő szakértelem nélkül állapitja meg a dijjegyzéket, a belügyminiszterhez csak mint a város álláspontját terjeszti föl s a miniszterre bizza, hogy a főváros és a szakkörök ellentétes érdekeit kiegyenlitse.

Közvetetlen kára is van a fővárosnak abból a huza-vonából, a melylyel ezt a kérdést a városházán kezelik. A dijjegyzékben foglalt jövedelmek tekintélyes részét a főváros bérlet utján értékesiti. Az erre kötött szerződés a jövő év tavaszán lejár. Elérhetetlen dolog, hogy a jövő év tavaszáig az uj dijjegyzéket jogerősen megállapitsák. Ha átkergetik is az összszel a főváros fórumain, a kormány négy hónap alatt jóvá nem hagyhatja A javadalmi dijjegyzék helyes megállapitása az iparnak és kereskedelemnek életkérdése s a szakkörök nem bánhatnak el vele olyan könnyen. De a bérletbeadás formaságaira is kell legalább hat hét. Ez pedig már sehogyan sem kerül ki a még rendelkezésre levő időből.

A városházán ezen sem akadnak meg. Hasonló esetre van elég precedens a főváros közigazgatásában. Januárban kérni fogják a kormányt, hogy a mostani dijjegyzék érvényességét egy esztendővel hosszabbitsa meg. A belügyminiszter kénytelen lesz a kérelmet teljesiteni, mert nem foszthatja meg az amugy is erős pénzügyi bajokkal küzdő várost egyik legjelentősebb bevételétől. Ebben az esetben azonban csak egy esztendőre adhatja bérbe a város a javadalmat. Hogy ez micsoda anyagi veszteség a városra, azt maga a törvényhatóság a multban számos fölterjesztésben dokumentálta. Többet veszit ezzel a város, mint a mennyit a jóléti bizottság tiz esztendő alatt meg tud takaritani.

A huza-vonának tehát nemcsak az ipar és kereskedelem, hanem maga a főváros is megadja az árát. Mindenesetre jó volna tudni, hogy miért hevert ez a dolog harmadfél esztendeig s mért nincsen még ma sem készen a javadalmi dijjegyzék. Valaki csak mégis felelős ezekért a dolgokért.

Az épitkezések megakadályozása.

Az egész főváros érzi az épitőipar válságának a hatását. Még a budget számai között is meglátszik a válság nyoma. A hatóságok egymást biztatják, hogy középitkezéssel segitsenek. A kereskedelmi miniszter több tuczat leiratban buzditotta a várost, hogy épitsen minél többet. A város pedig a kereskedelmi minisztertől követeli a kereskedelmi kikötő épitését. Csak ugy hemzseg a felirat is, a leirat is a jóakarattól s a szegény épitő ipar iránt érzett szeretettől. De azért középitkezés nincsen. A kormány is a város is még redukálta a normális középitkezést is.

Ha akad egy magánvállalkozó, aki megküzd a viszonyokkal s hajlandó gyarapitani az üres lakások számát, az a mai viszonyok mellett csakugyan közszolgálatot tesz. Az ember azt hinné, hogy legalább az ilyen vállalkozó szellemü embert támogatja a város, ha nem is anyagilag legalább erkölcsileg. De nem ugy történik. A hatóság inkább mesterségesen utját állja az ilyen vállalkozásnak, megnehezíti, sőt lehetetlenné teszi, hogy Budapesten épitsének.

Egy telektulajdonos a Fejérvári uton négyemeletes bérházat akar épiteni. A középitési bizottság s közmunkatanács meghallgatása után a tanács megadta az épitő engedelmet. A ház épitője már meg akarta kezdeni a munkát s bejelentette az épitést a vizvezetéki igazgatóságnak. A vizvezetéki igazgatóság azonban kijelentette, hogy vizet nem ad sem az épitéshez, sem a háznak, ha az megépült. Az épitész kijelentette, hogy kötelezi magát, hogy a mészégetéshez szükséges vizet éjjel veszi, hogy a vidék vizszolgáltatását ne akadályozza. Hasztalan volt az igéret. A vizvezetéki igazgatóság kimondotta, hogy nem ad vizet s attól nem tágitott. A vizvezetéki igazgatóság azzal okolja meg az álláspontját, hogy azon a vidéken olyan kis átmérőjü vizvezetéki cső van, hogy a meglevő házak vizszükségletét is csak hiányosan tudja ellátni. A bajt fokozza az, hogy az utcza öntözéshez is a keskeny átmérőjü csőből veszik a vizet, noha a vizvezetéki igazgatóság már többször kérte, hogy az öntöző kocsikat ne ott, hanem a belsőbb részekben töltsék meg. Már többször le is pecsételték a vizvezetéket, de hasztalan. Az utczaöntözők föltépték a pecsétet. A mig az öntöző kocsikat töltik, a környékbeli házak emeletein ivóviz sincsen. A vizvezetéki igazgatónak kétségtelenül igaza van abban, hogy az utcaöntözéshez távolabbról is vihetik a vizet s csak a mi adminisztrációnk mellett lehetséges, hogy először öntöznek s csak azután adnak ivóvizet. De azért, mert a két hatóság nem tudja a dolgot a közügy javára egymás között elintézni s mert a tanács nem tudja a dolgot rendbe hozni, nem lehet megakadályozni senkit abban, hogy házat épitsen. Még normális viszonyok mellett sem lehetséges ez, de egyenesen bün az ilyen eljárás, a mai válságos viszonyok mellett. Az épitkezést nem szabad megakadályozni s ha a cső nem ad elegendő ivóvizet, tiltsa meg a tanács, hogy az utcza vagy kert öntözésére használják el az ivóvizet.

A polgármester az iskolákról.

Halmos János polgármester a főváros közigazgatásáról a kultuszminiszternek tett jelentésében az iskolákról a következőket mondja :

A lefolyt félévben ismét uj iskolaház épitése iránt indultak meg és fejeztettek be a tárgyalások, ugy, hogy ezen épitkezések még az év őszén megkezdetvén az 1902|3. tanév kezdetén rendeltetésüknek már átadhatók lesznek a következő uj iskolaépületek, u. m. a III. ker. Vörösvári-uti, a VI. ker. Szt. László-uti, a IX. ker. Mester-utczai és a X. ker. Maglódi-uti elemi iskolák. Ezenkivül az V. ker. Sziget-utczai elemi iskola épitésének első része befejeztetett s ezen épületrész folyó évi szeptember hava elsejével rendeltetésének atadatik. Intézkedés történt továbbá arra nézve, hogy a régi vám épületben elhelyezett Lőportár dülői elemi iskola a VII. ker. Aréna ut 57. számu házba helyeztessék át, mely egyelőre 4 esztendőre béreltetett ki e czélra. Tárgyalások vannak folyamatban a VII. ker. Dob-utczai kettős óvoda I-ső emeleti helyiségeinek megfelelő átalakitására nézve is, hol

egyelőre 4 uj elemi iskolai osztály fog elhelyezést találni.

Mindezen intézkedésekből kifolyólag kétségkivül ez évben is fölmerült volna több uj tanitói állás szervezésének szüksége, ez azonban, mivel a törvényhatósági bizottság elhatározta, hogy a jövő tanévben egyelőre próbakép egy évre a megosztott tanitás rendszerét fogja alkalmazni, ekként önmagától elesett.

A tandijak beszedése a lefolyt tanévben is sok nehézségbe ütközött, a tandijszabályzat oly érelmü módositása, hogy a tandij be nem fizetése a további iskoláztatás akadályául nem szolgálhat, s hogy a hátralékos tandijak közoktatási uton hajtatnak be, a tandijhátralékok nagymérvü szaporodását eredményezte.

Éppen ezért megindittattak a tárgyalások az egyébként is hiányosnak bizonyult tandijszabályzat gyökeres módositása iránt.

A kisdedóvodák létesitése terén a fővárosra még sok teendő és anyagi áldozat vár. Az uj községi óvodák létesitése s ezek költségeinek emelkedése daczára sem csökkent, sőt ellenkezőleg még emelkedett a magánosok által fentartott óvodák segélyezésére forditott összeg.

Az óvó- és tankötelesekre eddigelé szokásban volt, de a tapasztalat szerint megbizhatatlan adatok számszerü összeirását a vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur a főváros ismételt fölterjesztései folytán elengedte az 1900. évi népszámlálással kapcsolatos névszerinti összeirás foganatositásának időpontjáig, mely munkálat befejezése után a miniszter a tanés óvókötelesek nyilvántartását tervezi. Az erre vonatkozó rendelet tervezete a minisztériumban már elkészülvén, mihelyt az a fővárosnak a miniszterhez intézett kérelméhez képest beérkezik, haladéktalanul tárgyalás alá felvétetni s a netán szükségesnek mutatkozó intézkedések meg fognak tétetni.

Az elmult félév folyamán uj kisded-óvoda nem létesült, ugy, hogy előző jelentésben az óvodákra vonatkozólag foglalt adatok tekintetében mi változás sem történt.

A most következő tanévben azonban meg fognak nyittatni a következő uj óvodák, u. m.

a főváros által emelt uj épületben a III. ker. Timár-utczában; részben megvett, részben bérelt helyisegekben a VII. ker., Murányi-utczában, a IX. ker., Kén-utczában és a X. ker. Gergely-utczában; az ott elhelyezve volt elemi iskola helyiségében; a VI. ker., Lőportár dülőben s végül még közelebbről meg nem határozott helyen a III. kerület külső részében.

A X. ker. Gyömrői-uti 2. sz. óvoda kibővittetett s az uj tanévben már ezen megnagyobbitott alakban fogja rendeltetését betölteni.

Ezenkivül tárgyalások vannak folyamatban több uj óvoda épitésére nézve, amelyek a vonatkozó határozatok kormányhatósági jóváhagyása esetén az 1902/3 tanévben fognak megnyittatni. Ezek: a IX. ker., Kén- utczában a VI. ker., Szt. László uti, a IX. ker., Mester-utczai és a X. ker. Maglódi-uti elemi iskolákkal kapcsolatosan, továbbá a M. Á. V. X. ker., munkás telepen és a VII. kerület külterkén (Herminamező) épitendő óvóházak.

A főváros a kisdedóvásról szóló törvénynek áldozatot nem kimélve igyekezett és igyekszik eleget tenni s ha mégis ezen a téren még sok a tennivaló, annak oka abban rejlik, hogy a fővárosnak feladatát itt egészen elölről kellett kezdenie s hogy a jelzett törvény életbeléptetése óta még sokkal kevesebb idő telt el, semhogy ezen hosszabb időre terjedő programmot képező törvény teljesen végrehajtható lett volna.

A tankötelesek számának folytonos emelkedése következtében részint több uj elemi iskola felállitása, részint a már meglevő, de eddig czélszerütlenül elhelyezett iskolák részére megfelelő uj épületek emelése vált ujabban is szükségessé.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 412 gyermek, meghalt 242 egyén, a születések tehát 170-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 311 törvényes, 101 törvénytelen; nemre nézve 216 fiu, 196 leány. Halvaszületett 8 gyermek, köztük 4 törvényes, 4 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 28.8.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 16.9, az egy éven felüli lakosságnál: 11.9, az öt éven felüli lakosságnál: 11.0

A halottak közt volt 126 fi-, 116 nőnemü.

Az év eddigi 32 hetében élve született összesen 13,053 gyermek, meghalt összesen 8416 egyén, a születések többlete tehát 4637; a mult év megfelelő időszakában született 13.638, meghalt 8836, a születések többlete volt tehát 4802.

Az élveszülöttek közt volt 257 róm. kath., 5 görög kath. 1 görög keleti, 27 ágost evang, 34 helvét, 81 izraelita, 7 egyéb. Összesen 412. Halvaszületett összesen: 8.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1170 beteget, szaporodás 351, csökkenés 303, maradt e hét végén 1218. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 114 beteget, szaporodás 34, csökkenés 31, maradt e hét végén 117. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 603 beteget, szaporodás 308, csökkenés 279, maradt e hét végén 632. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 780 beteget, szaporodás 176, csökkenés 171, maradt e hét végén 785. Összesen ápoltak a mult hét végén 2667 beteget, szaporodás 869, csökkenés 784, maradt e hét végén 2752.

Hirek a városházáról.

A Szabadságtér parkozása.

Alpár Ignácz müépitész azzal a kérelemmel fordult a tanácshoz, hogy halassza el a főváros a Szabadságtér parkozását, mert az épülő osztrák-magyar bank palota, valamint az uj tőzsde palota épitkezésénél szükség van a térre. A főváros tanácsa kiadta az átiratot javaslattétel végett a mérnöki hivatalnak. A mérnöki hivatal most azt javasolja, hogy adjon a tanács helyt Alpár kérelmének és halassza el a parkozást 1903. év tavaszára.

Acetylen lámpák a tüzőrségnél.

A főváros utczáin végig robogó tüzoltó kocsikon fáklyát tartó tüzoltók jelzik a vágtató jármü közeledését. A fáklyák használata czélszerütlennek bizonyult, mert a szél a fáklyát tartó tüzoltó arczába fujta a forró viaszt s az is megtörtént már, hogy a kocsin lévő őrség ruhája tüzet fogott. A főváros tanácsa ennélfogva elhatározta, hogy a tüzoltóság járművein acetylen lámpákat fog alkalmazni, a melynek erős fénye messzire bevilágitja az éjszakát.

A Szilágyi család köszönete.

Lukács Sándor pénzügyi tanácsos *Szilágyi* Dezső rokona meleghangu átiratban köszönte meg a fővárosnak a család nevében azt a kegyeletes intézkedését, hogy diszsirhelyet bocsátott a nagy férfiu tetemének nyughelyéül, valamint egyéb intézkedéseiért a gyászpompa kifejtésénél.

A szövő ipar vándorlása.

A Bezdán vidéki takácsok különösen Pest megye és vidékeire szállitják czikkeiket és hogy nagyobb mérvben üzhessék mesterségüket, szövetkezni akarnak. A szövetkezet Budapesten szándékozik letelepedni, mert innét könnyeben találhat piaczot a készitmények számára. A takácsok levelet irtak Budapest tanácsához, melyben bejelentik ezen szándékukat, de mivel fonószékeiken és kézügyességükön kivül mással alig rendelkeznek, kérdést intéztek a fővároshoz, hajlandó lenne-e a tanács egyelőre 30 takács részére szükséges mühelyt rendelkezésükre bocsájtani. Csak néhány évre kérnék ingyen a helyiséget, mig megerősödik a szövetkezet, mely ezen idő letelte után megfelelő mühelyeket épitene magának. A tanács a legnagyobb szivességgel fogadta a takácsok kérését s felhivta a mérnöki hivatalt alkalmas helyiség kiszemelésére. Ha akad olyan hely, mely megfelel a czélnak, a főváros kész örömmel bocsátja át a bezdániak rendelkezésére.

A fővárosi magánzálogházak kamatai

Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter leiratot küldött a főváros tanácsához, a melyben szabályozza a fővárosi magánzálogházak által szedhető kamatlábat. A leirat szerint agusztus hó 15-étől a fővárosi magánzálogházakban szedhető kamatok a következők: arany és ezüst tárgyak után 15 százalék; értékpapirok után 10 százalék és egyéb tárgyak után 18 százalék.

Segély a székely népnek.

Egy átirat érkezett a minap a főváros tanácsához. Messze Erdélyből jött, szomoru dolgokat foglal magában. Az Erdélyi Kárpát Egyesület kér a fővárostól a székely nép sorsának javitása érdekében anyagi támogatást, lefestve azokat az állapotokat, melyek ottan uralkodnak. A tanács a kérvényt pártolólag fogja a közgyülés elé terjeszteni.

Uj jégtörők.

A Duna gőzhajózási társaság azzal a kérelemmel fordult a főváros tanácsához, hogy viselné felerészben azokat a költségeket, melyek az óbudai állomásnál felállitandó uj jégtörők berendezésénél felmerülnek. A költségvetés szerint az uj jégtörők 17.000 koronába kerülnek, a melyhez a főváros 8500 koronával járul hozzá. Ezzel kapcsolatban elhatározta a tanács, hogy a Margitszigetnél, az épülő uj esküteri hidnál szintén állit fel jégtörőket. Ezeknek költségei 21.000 koronát tesznek ki.

A városligeti tó lecsapolása.

A tanács elhatározta, hogy a városligeti tavat megtisztittatja a hinártól. E czélból szükségessé vált a tó lecsapolása. A tanács már e hóban akarta a munkálatokat teljesittetni, azonban a csónakbérlő tulmagas összeget kért kártérités fejében arra az időre, mig a munkálatok tartanak. A tanács ezért a munkálatokat szeptember hó 31-ére halasztotta, mikor is megszünik a tavon a csónakidény. A tisztitás munkálatai a mérnöki hivatal költségvetése szerint 7000 koronát tesz ki.

Gyermekek koldulási tilalma.

A „Fővárosi Tudósitó“ jelenti: *Széll* Kálmán miniszterelnök, mint belügyminiszter rendeletet küldött a hatóságoknak, melyben hangsulyozza, hogy gyakran előfordult, miszerint iskolaköteles gyermekek dologkerülő szülőik megbizásából koldulni jártak s ezzel elmulasztották az iskola látogatását. A belügyminiszter utasitja a hatóságokat, hogy ha ilyen eset tudomására jutnának, ugy a szülők, mint a hatósági engedély nélkül kolduló gyermekek szigoruan megbüntetendők. A miniszter rendeletében kimondja, hogy koldulási engedély gyermekeknek egyáltalán nem adható ki.

Közgazdaság.

A hitelbank első félévi mérlege.

A magyar általános hitelbank most tette közé a folyó év első felére vonatkozó mérlegét. Eredményben valamivel kedvezőtlenebb a mult év első felének zárszámadásával szemben. De ha tekintetbe vesszük gazdasági helyzetünket és azokat az ipari bajokat, amelyekről már olyan sokat beszéltek és irtak és ha részleteiben vizsgáljuk ennek a mérlegnek tételeit, akkor azt fogjuk látni, hogy a hitelbank a lehetetlen helyzettel számolva, a képzelhető leggondosabb és legóvatosabb üzleti irányt tartja szem előtt. Ez az intézet a kétségtelenül legszolidabb magyar bankintézet, amely épen azon vezérszerepénél fogva, melyet a pénzpiaczon elfoglal, óvakodik minden olyan üzlettől, amely bizonytalan, bár nagy nyereséget hozhat. A legüsztább banküzlet ez, amely az ő nagy arányaiban is kiterjeszkedik arra, hogy minden legcsekélyebb részletében a feltétlen szolidság jellegét megőrizze. Ez a tényező az, amely a magyar általános hitelbanknak és kiváló nagytudásu vezérigazgatójának, Kornfeld Zsigmondnak oly határtalan nagy tekintélyt és bizalmat biztosit. A félévi mérlegből a következő adatokat emeljük ki:

Jövedelem: Nyereségáthozat az 1900. évről 136.923 k. 24 fill., kamatok 1,927.581 kor. 09 fil., jutalékok 506 264 kor. 34 fill., nyereség érczváltók és érczértékek után 99.765 k. 39 fill., nyereség árukon 24.633 kor. 08 fill., házbérjövedelem 20.738 k. 78 fill., nyereségrészesedés a fiumei hitelbank r.-t.-nál a mult évi maradványnyal együtt 13.383 kor. 38 fill.; összesen 2,729.289 kor. 30 fillér.

Kiadás: Tiszti fizetések 257.184 kor. 86 fillér, költségek 335.895 k. 78 fillér, veszteség értékpapirokon és társasüzleteken 39.057 kor. 64 fillér, adószámla 154:15 4 kor. 91 fillér; összesen 786.302 kor. 19 fillér. Tiszta jövedelem az 1991. junius 30-án végződő félévben 1,942.987 kor., körülbelül 162.000 koronával kevesebb, mint a mult év megfelelő szakában.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer Strasse 11.

Külső-Váczi út **BUDAPEST,** Külső-Váczi-út

Vas-, acél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámhárítók** használata,

különféle módon izolált vezető **drótok.** Telegrafia, telefónia és elektromos világítás czéljaira való guttaperchával vagy gummi erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, acél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

NEW-YORK, életbiztosító-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd	293	millió korona
Évi bevétel		290	„ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett		115	„ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd	146	„ „
Tiszta fölösleg 1900. végén		225	„ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

Előnyös játéktervünknél fogva

M. kir. nyereménysorsjegyek

vételét különösen ajánljuk.

Évente kétszer huzás! **Főnyeremény 200.000 és 300.000 korona.**

Legközelebbi huzás május hó 15-én!

RÉSZLETFIZETÉSRE a következő feltételek mellett kaphatók:

24 havi részletre á 18 korona vagy 36 havi részletre á 13 korona.

Az első részlet lefizetése ellenében kiszolgáltatjuk a részletivet, melylyel a vevő már a legközelebbi huzáson gyakorolja a játékjogot.

Merkurbank Budapest, IV., Váczi-utcza 37.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. évfolyam Budapest, 1901. szeptember 8-án. 31. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Szünet után.
A Halászbástya rendezése.
Vizvezeték — utcaöntözés.
Budapesti áradások — hivatalból.
A kerületi orvos.
Budapest veszedelme.
Szakemberek a tanácsban.
Villamos körforgalom.
A közgyülésből.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Közgazdaság.

Hirdetések

ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Fogak 2 frttól, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos Dr. NEUFELD Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főel rusitóhelye

SIGMUMD JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. Helyközi telefon 860

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Árjegyzék bérmentve. Árjegyzék bérmentve.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa ezennel pályázatot hirdet az Erzzébet leányárvaházban megüresedett rendes tanitónői esetleg az előléptetés folytán megüresedhető segédtanitónői állásra.

A rendes tanitónői állással az elemi iskolai osztálytanitónői fizetés, korpótlék a szolgálati idő utáni fizetési fokok szerint, a segédtanitónői állással pedig 1200 korona fizetés és 10%-ék korpótlék jár; a melyből azonban a lakásért és élelmezésért megfelelő összeg levonatik.

Pályázhatnak azok, a kiknek tanitói oklevelük van és egészségi állapotuknál fogva a tanitásra képesek, a kik 40-ik életévüket még be nem töltötték, magyar állampolgárok és sem bünvádi kereset, sem büntetés alatt nem állanak, sem becstelenitő büntett miatt elitélve nem voltak.

Az okmányokkal és hatósági orvosi bizonyitványnyal ellátott és kellően bélyegzett kérvények 1901. évi **szeptember hó 15-én** déli 12 óráig a tanácsi iktató hivatalban (IV-dik kerület Központi városház I-sö em. 23. sz.) nyujtandók be, elkésve érkezett vagy hiányosan felszerelt kérvények figyelembe nem vétetnek.

Budapest székesfőváros tanácsának 1901 évi augusztus hó 14-én tartott üléséből.

A székesfőváros tanácsa.

Pályázati hirdetmény.

Budapest székesfőváros tanácsa a IX. ker. Mester-utcza és Ipar-utczák sarkán létesitendő elemi iskola és kisdedóvoda felépitéséhez szükséges föld-, kömüves- és elhelyező, továbbá kőfaragó-, vas-, ács- és cserépmunkákra ezennel nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet.

Az emlitett munkák közül:

a föld-, kömüves- és elhelyezési munka —	207.611 K. 26 fill.
a vasmunka — — — — — — — — —	29.997 K. 0 fill.
a kőfaragó-munka — — — — — — —	21.489 K. 88 fill.
az ács-munka — — — — — — — —	33.592 K. 87 fill.
a cserép-munka — — — — — — — —	5.940 K. 24 fill.

lérrel vannak előirányozva.

Felhivatnak tehát mindazok, kik a szóban forgó munkák valamelyikét elnyerni óhajtják, hogy ez iránti ajánlataikat a székesfőváros mérnöki hivatalának IV. szakosztályában Schwendtner József főmérnök urnál (IV. ker., Borz-utcza 7. sz. II. em.) átvehető és egykoronás okmánybélyeggel ellátandó ajánlati ürlapon a kellő bánatpénz letételét igazoló központi pénztári letéti nyugtával felszerelve, legkésőbb folyó évi **szeptember hó 10** napjának délelőtti 11 óráját a székesfőváros tanácsának VII. (közoktatási) ügyosztályában (központi városház, Városház-utcza 9. III. em. 48—49. sz. a.) dr. Bárczy István tanácsnok urnak vagy helyettesének adják át.

Ugy téglaminták, valamint a kőfaragó- és cserépfedőmunkákra is megfelelő minták lesznek bemutatandók.

Az épitésre vonatkozó összes tervek és helyszinrajz fentnevezett Schwendtner József főmérnök urnál tekinthetők meg, a hol a szükséges egyéb műszaki felvilágositások is megadatnak.

A letétbe helyezendő 5%-os bánatpénz állhat készpénzből, takarékpénztári betét-könyvből, vagy az érvényben lévő hatósági szabályzat értelmében biztositékul elfogadható értékpapirokból. Megjegyeztetik azonban, hogy az értékpapirok csak a napi tőzsdei árfolyam 90% erejéig, de semmi esetre sem névértéken felül, fogadtatnak el bánatpénzül.

A kellő határidőben beérkezett összes ajánlatok folyó évi szeptember hó 10-én délelőtt 11 órakor fognak az épitésre felügyelő bizottmány ülésen nyilvánosan felbontatni és megfelelő javaslattal a székesfőváros tanácsa elé terjesztetni.

A tanács fentartja magának a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok közül minden indokolás nélkül szabadon válaszlhasson, vagy a mennyiben az árlejtés eredményét nem tartaná kielégitőnek, ugy egyes, vagy az összes munkák vállalatba adása iránt ujabb ajánlati tárgyalást tarthasson, vagy esetleg másként intézkedhessék.

A jelzett határidőn tul érkező, vagy a kellő bánatpénz lefizetését igazoló letéti nyugtával fel nem szerelt, továbbá nem a megszabott ajánlati ürlapon tett, a kivánt mintákkal fel nem szerelt, vagy egyébként szabálytalanul kiállitott ajánlatok figyelembe vételnem fognak.

Az árlejtési, továbbá a különleges és általános vállalat feltételek a megkötendő vállalati szerződés alapjául fognak szolgálni s az ajánlat elfogadása után a szerződés megkötéseig ideiglenes szerződés erejével birnak.

Kelt Budapesten, a székesfőváros tanácsának 1901. évi augusztus hó 8. napján tartott üléséből.

Matuska Alajos s. k.,
h. polgármester.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. szeptember 8. 31. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Szünet után.

Két hónapi vakáció után ujra megtértek a főváros atyái, hogy tovább kormányozzák Budapestet.

Kemény munka vár a mélyen tisztelt városatyákra. Hogyan felelnek meg, majd meglátjuk.

Hogy a fizikai munkával kezdjük, itt van a jóléti bizottság beszámolója, jobban mondva fölszámolója. Állitólag két métermázsa a sulya a jelentéseknek. Van jelentés, amelyik két normális kötetet tesz ki. Ne firtassuk, hogy mi van bennük. Kétségkivül nagyon sok jó anyag az adminisztráció ismeretére. Azt azonban konstatálnunk kell, hogy megtakaritás, legalább a budgetben számottevő s észrevehető megtakaritás nincsen bennük.

Es ez baj. Ennek a közgyülésnek jutott ugyanis nehéz osztályrészeül, a főváros finánciának rendezése. Nem önként vállalkozott erre a nagymunkára, hanem a viszonyok kényszeritették rá.

Nincsen többé menekvés. Az örökös sibolás megfeneklett. Nem lehett tovább az unokákra bizni a fejtörést. A budget milliókat fog követelni az egyensuly nevében. S az egyensulyt mindenáron fön kell tartani. Ezért elkerülhetetlen tovább a város pénzügyeinek alapos rendezése, mert az eddigi eljárás szerint nem lehet a momentán szükséges milliókat előteremteni.

Elismerjük, hogy nehéz föladat, de a törvényhatóságnak meg kell birkoznia vele. Budapest egész jövőjére, egész fejlődésére nagyfontosságu, hogy hogyan rendezik most a főváros financiáit. A legegyszerübb és legkényelmesebb lenne kétségkivül a községi adónak, vagy házbérkrajcárnak a fölemelése vagy valami uj adónemnek a föltálalása. Ezt a könnyü megoldást azoban nem választhatja törvényhatóság.

Tavaly, amikor a szerencsétlen lakásbér adóval akartak kisérletet tenni, a máskor minden iránt közömbös közönség is megmozdult s olyan erővel tiltakozott minden adóemelés ellen, hogy a városatyák egyszerre lemondottak minden kisérletről, sőt nyilt fogadalmat tettek, hogy legyen ami lesz, de adót emelni nem fognak, legalább addig nem, amig a közönség pénzügyei rendezettebbek nem lesznek.

Sajnos pedig, a közönség szempontjából még sokkal rosszabb a helyzet az idén mint volt tavaly. Hiába hirdették a tudósok és a statisztikusok, hogy a rettenetes gazdasági válság, amely befészkelődött Budapestre, hanyatlik s nyomon fogja követni a fejlődés. Az idei esztendő még sokkal rosszabb volt, mint a tavalyi. Adóemelésről tehát szó sem lehet.

Hogy mi lesz, még nem tudjuk s ez nagy baj, ami még megnehezíti a törvényhatóságnak amugy is kemény munkáját. A városatyák fáztak s fáznak még ma is a rendezés munkájától. A pénzügyi politika hivatott vezérei pedig örömmel látják a városatyáknak ezt a tartózkodását s nem is akarják, hogy idő előtt — már az ő számitásuk szerint időelőtt — bolygassák ezt a kényes kérdést.

Tudja mindenki már ma, hogy mi lehet a jövő évi budgetben. De nem törődik vele komolyan senki. Nem akar vele törődni, mert kellemetlen dolgok lesznek a jövő budgetben. Hátha mégis. Az ördög nem alszik. Hátha a budget összeállitói munkaközben találnak valami formát vagy formulát és deficit nélkül terjesztik elő a budgetet. Nem hiszi ugyan senki,

hogy igy lesz. De hát csak várjuk meg. Minek előre izgatni magunkat is, a közönséget is. Ráérünk, ha a baj egészen a nyakunkon lesz. S igy történik. Szeptemberben vagyunk, de még egy tollvonás sem történt a zilált viszonyok komoly rendezésére. Hivatalosan is megvárják, hogy mekkora deficzittel tudják összecsapni a budgetet s ahoz mérik majd a javitás módját is. Ha meg lesz a bugettervezetben a számszerinti deficit, az illetékes ügyosztály egyik alkalmazottja megfogja kapni az utasitást, hogy huszonnégy óra alatt dolgozzon ki valami adójavaslatot, amelyet azután a budget deficitjének a fedezete gyanánt fognak előterjeszteni. Hogy jó-e a javaslat, mellékes. Huszonnégy óra alatt nem lehet különbet csinálni. Vagy elfogadja a közgyülés s akkor rendben van, vagy nem fogadja el s akkor csináljon ő okosabbat. Huszonnégy óra ideje neki is van. Az ügyosztály és a tanács megtette a magáét, a többi a közgyülés dolga.

Igy volt ez eddig. Igy született meg az a szerencsétlen bicikliadó, amely egy csapásra agyonütött egy hatalmas fejlődésnek indult sportot és ipart s amiből egy fillér számbavehető haszna sincsen a városnak. Igy termett a lakásadó, amely ugyan elbukott, de a közgyülés sarokba lévén szoritva, nem tehetett mást, az összes könmunkákat kénytelen volt törölni.

Ilyen előzmények után kevés reménynyel nézünk a megpihent törvényhatóság munkája elé. Egyetlen bizalmunk, hogy a két hónapi vakácziőban talán megmozdult valamelyik városatyában a lelkiismeret, hogy egy város pénzügyeit nem lehet huszonnégy óra alatt rendezni s meg fogja követelni, hogy a rendezés munkáját azonnal megkezdjék s ne várják meg a budget számszerinti eredményét. Hisz az olyan mindegy, hogy a pénzügyi osztály mühelyében négy millió, vagy négy millió kétszázezer koronára szabják a deficzitet.

A Halászbástya r ndezése.

Schulek Frigyes tanár tervei szerint az állam és a székesfőváros közös költségén létesülő s a közmunkatanács végrehajtására bizott rendészeti müveletnél, mely tudvalevőleg a Mátyás-templomhoz méltó környezetet s keretében egyszersmind a Szent István szobornak is helyet adni van hivatva, a munkálatok a mult évben programmszerüleg főkép a déli bástyakar és a főherceg Albrecht utról felvezető monumentalis nagy lépcső megépitésére voltak irányozva.

Jelesül, minthogy a régi Jezsuita-lépcsőt kibővités és ujjáépités céljából el kellett bontani. Mindenekelőtt a nagy szabad lépcső elhelyezési munkálataival siettek és gondoskodva megfelelő kandeláberek felállitásával annak légszeszvilágitásáról is, a nagy szabad lépcsőt mult év julius havában megnyitották és átadták a forgalomnak.

A déli bástyakar épitési munkálatai, kivéve a Jezsuita-lépcsőt és annak csatlakozását a bástyához, szintén elkészültek, a bástya alatt fekvő, a nagy támfal uj burkolásához szükséges munkák tartamára részben elfoglalt Lukse-Fábry-féle ingatlan már felszabadult és ugy rendezték, hogy a bástya támfalával összhangba jusson.

A déli bástyakarnak stylszerü szobrászi diszitése is legnagyobb részben kész és változatosságával kellemesen élénkiti az erőteljes kőépitmény határát. Ugyane szempontból a nagy szabad lépcsőnek a déli bástyába való torkolásánál jobbról és balról 3—3 régi magyar vitézeket ábrázoló féldomboru kőszoboralakot alkalmaztak, mintegy kapuőröket.

A déli bástyánál mult évi október hó 27-én tartották meg a szokásos falegyenünnepélyt. A további munkák, ezek közt a folyosó földszinti talajának burkolása, a belső felületek vakolása és festése, a világitás berendezése ez évre maradtak.

A Jezsuita-lépcső régi boltozata, valamint lépcsői elbontattak és külső fala a többi bástyafalhoz hasonlóan, ujonnan burkoltatott, egyuttal a lépcsőnek a bástyából kivezető alsó nyilásához a réginél tágasabb és diszes kiképzésü oromzatos kaput létesitettek.

Maga a lépcső és az annak felső kijárását magában foglaló toronyépitmény még nem készült el, mert a munkának nehéz sziklabontással kellett megküzdenie, ugyszintén későbbre maradt a bástya déli falsikja által érintett területek csatlakozásának rendezése is.

Megindult az északi bástya alapozási munkája is. Itt mindenekelőtt a bástyaterületet kellett leásással egyengetni, a mi nem tartozott ugyan az épitési munkák programmszerü keretébe, de a minek eszközlésére célszerüségi okokból a székesfőváros felkérése folytán a közmunkatanács vállalkozott.

A munkák ily haladása mellett bizvást remélhetjük, hogy a monumentális mü nem sokára teljesen elkészül és keresett kedvenc helye lesz mindazoknak, kik a vár e pontjáról nyiló festői kép gyönyörüségeit élvezni óhajtják.

Vizvezeték — utcaöntözés.

A vizvezetéki igazgató és a köztisztasági főnök között megint kiütött a harc. A köztisztasági főnöknek sok viz kell. Az emberei nem félnek a vizellenőrök meglepetésétől s vigan ontják a tömlőkből a vizvezetéki vizet, amelyet pedig nem szivesen ad nekik a vizvezetéki igazgató.

A *Fővárosi Tudósító* irja, hogy *Vosits* Károly tanácsos nemrég beszüntette esős időben az utcák locsolását, helyesebben mosását. *Tóth* Péter köztisztasági felügyelő óvást emelt ez ellen s hivatkozva a nagy külföldi városok példájára, hangoztatta, hogy az utcákat esős időben is mosni kell, mert a gy logjáró és kocsiut sarát csak igy lehet gyorsan eltávolitani. A tanács kikérte a vizvezetéki igazgatóság véleményét, mire *Kajlinger* igazgató tudatta a fővárossal, hogy a köztisztasági alap, bár csak 210,000 koronát fizet be a locsolásra elhasznált viz fejében a községi pénztárba, valósággal 876,000 korona értékü vizet használ el s ezért az utcáknak szürt vizzel való locsolása csak az esetben engedhető meg, ha az összes vizcsövekre, mint ezt már a külföld több városában berendezték, vizórákat alkalmaznak s ennek alapján a köztisztasági alap a kimutatott vizfogyasztás teljes értékét fizeti be a községi pénztárba.

Ez a háboruság a két hivatalvezető között nem uj dolog. Néhány év előtt már csaknem elfajult. Akkor is a vizvezetéki igazgató számitást tett közzé, amely szerint a köztisztasági hivatal annyi és annyi millió köbméter vizet fogyaszt. A köztisztasági főnök akkor elleniratot adott, amelyben szintén számitások alapján azt bizonyitotta, hogy a vizvezetéki igazgató számitása egy fabatkát sem ér, mert ha örökké öntöznének, akkor sem tudnák azt a vizmennyiséget elhasználni, amit a vizvezetéki igazgató az öntözés rovására ir. Akkor a tömlőt nem használták s a köztisztasági hivatal főnöke versenyre hivta a vizvezetéki igazgatót, hogy a csap előtt bizonyitsanak.

A mérkőzés abba maradt, a vizvezetéki igazgató a próbára való kihivást nem fogadta el. Mind a kettő megdönthetetlennek és csalhatatlannak jelentette ki a maga számitását, a tanács pedig nevetett két közegének a zsörtölődésén s az akták a levéltárba kerültek. Az ügy el volt intézve.

Most azután ujra kibukkant a hamu alul. Elvárjuk, hogy most komolyabban fogják meg a dolgot s nem fogják megengedni, hogy megint a komikusságig elfajuljon. Mert sokkal fontosabb kérdés ez, mint a hogyan első pillanatra látszik.

Nem az a fontos, hogy a köztisztasági alapnak mit számitanak föl az elfogyasztott vizért. Amennyivel emelik az egyik tételnél a kiadást, ugyanannyival emelik a másik tételnél a bovételt. Ez egyszerü számitási manipuláció. A város fölirja, hogy egyik zsebéből mennyit tett a másik zsebébe. A város szempontjából teljesen közömbös, hogy a budgetben hogyan számolják el. Ez tisztára és kizárólag a kezelés dolga.

Fontosabb ez a kérdés abból a szempontból, vajjon helyes, megengedhető-e, hogy a főváros utcáit — vegyük a két számitás középértékét — több mint félmillió korona értékü vizzel öntözzék. Helyes-e egyáltalán, hogy amikor olyan hatalmas folyam vágja ketté a fővárost, mint a Duna, az utcákat szüretlen ivóvizzel öntözzék. Felette fontos ez a dolog akkor, amikor tudjuk, hogy csak legutóbb tagadta meg a vizvezetéki igazgatóság egy ház épitéséhez szükséges viz szolgáltatását.

Elhibázott dolog volt, hogy amikor legutóbb a káposztásmegyeri telep ujabb nagyobb mérvü kibővitését elhatározták s erre ujabb milliókat szavaztak meg, még csak számitásokat sem tettek arra, hogy nem lenne-e célszerübb, ha az utcaöntözéshez és ipari célra más, szüretlen viz szolgáltatásáról gondoskodnék a város és a káposztásmegyeri telep vizét megtartják kizárólag ivóviznek.

Nagy baj, hogy nálunk egyáltalán nagyon keveset gondolkodnak. Rábizzák egyes emberekre a dolgok irányitását. Nagy nehezen elhatároznak valamit, de az azután olyan mint az örök rokka, arról végtelenségig huzhatják a fonalat, ha csak valami külső körülmény folytán valami baj napfényre nem kerül.

Igy vagyunk a káposztásmegyeri vizzel is. Határozott s határidős miniszteri rendeletre volt szükség, hogy elhatározzák a telep létesitését. Azóta pedig megnyugodtak abban, hogy a vizet Káposztásmegyer adja, fölösleges rajta tovább gondolkodni. Azóta minden tervet megszavaznak szó nélkül s nem keresi senki, hogy nem kellene-e, nem lehetne-e az ivóvizszükségletet más uton jelentékenyen olcsóbban biztositani.

Ezt a kérdést most napirendre vetette az öntözés dolga. Nagy hiba lenne, ha megint csak a megszokott rövidséggel bánnának vele.

A másik dolog a vizmérő órák dolga. Köztudomásu, hogy Kajlinger vizvezetéki igazgató rajongó hive a vizórának. Szerette volna, ha minden házba, talán minden lakásba bevihette volna azt az ördöngös masinát, amelyről a nagy közönség csak annyit tud, hogy a világ legmegbizhatatlanabb szerszámja. A vizvezetéki igazgató valamennyi vizcsőre vizórát akar állitani. Nem lenne ellene kifogásunk. Hiszen ott mutathat bátran a vizóra olyan szeszélyesen, ahogyan akar, mert a szeszélyét ott csak számtanilag fizetik s nem készpénzben. Csak éppen azt tartjuk egy kicsit különösnek, hogy csak azért, hogy eldöntsék, hogy a

két hivatalvezető közül melyiknek van igaza, ezreket költenének vizórák beszerzésére. Ettől már azért is nagyon félünk, mert a két hivatalfőnök megint megtalál békülni s akkor a vizórákat, ha már megvannak, a polgárok nyakába akasztják.

Budapesti áradások — hivatalból.

Tudja-e ön, tisztelt székes fővárosi polgártársam: mi az a hivatalos bölcseség? Bizonyára tudja, mert hiszen alkalmasint önnek is volt már alkalma mint „fél"-nek megfordulnia bizonyos hivatalokban, betekintenie bizonyos hivatalos aktákba s egyáltalában egy rövid szempillantást vetnie abba a csodálatos gépezetbe, amelyet hivatalnak, hivatalos eljárásnak és hivatalos észjárásnak neveznek, s amely nem egyszer oly szemenszedett furcsaságokat cselekszik, hogy a jámbor szemlélő honpolgár nem tudja: nevessen-e, avagy boszankodjék e cselekedeteken.

Ah, kedves olvasóm, elképzelem, mennyi boszuságot s erzett már önnek e bizonyos hivatalos eljárás avagy észjárás! És, éppen a miért elképzelem, azért érzem most indittatva magamat, hogy felhivjam a figyelmét a hivatalos bölcseségnek oly megnyilvánulására is, amelyben sokkal kevesebb a borzasztó, mint ámennyi a mulattató és nevetni való vonás.

Van egy miniszterünk, aki azáltal csináltat magának reklámot, hogy állandóan akkora kisérettel utazik, mint egy indiai maharadta; van egy miniszteri titkárunk, aki azzal csináltat magának reklámot, hogy mindig ott szerepel a kiséretben s egyebekben „jelenvolt"-ak között; de hogy olyan székesfővárosi tisztviselőnk legyen, aki az esővizzel reklámoztassa magát: ezt valóban még a legmerészebb röptü képzeletünkkel sem mertük volna soha feltételezni. A XX. század gyermeke előtt vajmi csekély tekintélye van már az égnek és az ő levegőjének s felhőinek. Ez drót nélküli táviratozásra használja föl a levegőt, amaz viharágyukkal löveti a jámbor fellegeket, ugy hogy azok hanyatt-homlok menekülnek tova a bombáztatás elől; de olyan ember, aki reklámra használta volna fel a természeti jelenségeket, csak most és az is csupán Budapest székes fővárosában akadt. Tóth Péter ő, a — hogy rimben beszéljünk — köztisztasági felügyelő. Nyáron, forró, száraz napokon majd kieszi a szegény fővárosi ember tüdejét az utcai por, amelyet a kocsiforgalom és az asszonyok szoknyái vernek föl a kövezetről; s akkor ugy áhitozik mindenki az öntöző kocsi és az öntöző emberek után, mint sivatagban a vándor az üditő forrás után. De nem: az öntözés akkor lehetőleg szünetel. Tóth Péternek, a köztisztasági felügyelőnek egészen más tervei vannak az utcák öntözésére szánt vizmennyiséggel. Ő spórol; ő télreteszi az öntöző vizet azokra a várva-várt percekre, negyedórákra sőt órákra, amikor Budapest utcáin zuhog az eső, ugy kopogva a háztetőkön, mintha szakajtóból ráznák a sörétet valami pléhtáblára. Ekkor vezényli ki ő a maga csapatait s a viz-áradatban uszó kövezetekre és aszfaltokra mutatva, stentori hangon kiáltja!

— Öntsd, vágd, nem apád!

De kivált hogy:

— Addig öntözzétek, a mig vizes!

És a szakadó záporban csak ugy zuhog a nekiemelt öntöző csövekből a rettenetes sok vizsugár.

Az emberek pedig futva, sikoltozva menekülnek föl az emeletekre vagy a lámpaoszlopokra. A gyöngébbek, akik nem tudnak hamar sem az emeletekre felszaladni, sem az esőtől sikossá lett lámpaoszlopokra felkuszni: odalent maradnak a gyalogjárón, kocsiuton — ahol a viz éppen utoléri őket — és egy darabig usznak, kétségbeesetten küzdve a felülről is, oldalról is jövő áradattal, aztán kimerülten buknak a hullámok alá, s odafulnak. Csak élettelen holttesteiket veti fel később a hömpölygő viztömeg, a hogyan eltorzult arccal tovább sodorja őket egy szebb, egy boldogabb világ felé, ahol a köztisztasági felügyelő nem öntözteti agyon szakadó záporban az utcákat, de legalább nem is kell ezt a Caligulára emlékeztető vizpazarlást nekik megfizetniök az adóban.

És mindezt azért, mert Tóth Péter helyet akar szoritani a nevének a történelemben az emberi bölcseség fejlődésének történetében.

Egyszerü

A kerületi orvos.

Boldog emlékezetü *Gerlóczy* Károly alpolgármesterhez akart egyszer bemenni e sorok irója. Deputáció volt nála s meg kellett várni, amig azzal végez. Amikor a deputáció elment s becsukódott mögöttünk az ajtó, elkeseredve fakadt ki az öreg ur:

— Hiába beszél nekem akárki akármit, beamternek csak a jogászember való. Az ugynevezett szakemberek, akármilyen okosak a maguk szakmájában, beamternek nem valók, a hivatali élet kötelességeit megérteni nem tudják. Látja ez a deputáció a halott kémlés dolgában járt itt. A kerületi orvos sem akarja, a tiszti orvos sem. Mindegyik a munkától akar menekülni. Látja, jogászoknál ilyen dolog nem történhetik. Még nem hallotta soha, hogy jogászember válogatott a munkában. Csak ne adjanak neki olyan munkát, amely az egyéni méltóságát sérti, hát nem kereskedik tovább. A halottkémlés csak orvosi funkció, mit akarnak hát Nem szeretem, ha a tisztviselő olyan nagyon mérlegre rakja a munkáját. Különösen nincsen joguk erre a kerületi orvosoknak, akiket a főváros valamennyi alkalmazottja közül a legjobban fizet.

Sokáig méltatlankodott még az öreg ur. Azóta sokat gondolkodtam a dologról. Azt tudtam és éreztem, hogy a kerületi orvos jó fizetést kap. Háromezerkétszáz korona évi fizetés csak azért, hogy naponkint a szegény betegeket kezeli. Elég tekintélyes mellékkereset, mert a magángyakorlatát egy cseppet sem zavarja, sőt bizonyos tekintetben a magángyakorlatra még előnyös is.

De mindig azt hallottuk, hogy Budapesten olyan sok a szegény beteg, hogy a kerületi orvos nem győzi a munkát. Az ember azt hitte volna, hogy minden kerületi orvos naponkint legalább száz szegény beteget gyógyit. A jóléti bizottság egyik albizottsága most pontosan rovatkába szedte a kerületi orvosok munkáját. Nem volt nehéz föladat. Alább közöljük a kimutatást, amely a kerületi orvosok munkájáról havonkint számol be.

Ez a kimutatás megdöbbentő módo tarja föl azt az aránytalanságot, amely szerint a főváros a kerületi orvosokat fizeti. A kimutatásból azt látjuk, hogy a huszonkét kerületi orvos tavaly az egész évben 7164 fekvő és 16778 járóbeteget kezelt. Átlagban számitva egy-egy kerületi orvosra naponkint két járó és egy fekvő beteg jut s ennek kezeléseért kap évenkint 3200 korona fix-fizetést. Átlagban a főváros minden egyes vizitért 3 korona 39 fillért fizet a kerületi orvosnak. Hát ez kissé borsos ár, amikor tudjuk, hogy egyes betegsegitő pénztárak 60—80 fillért fizetnek egy-egy látogatásért s az orvosok mégis megmozditanak mindent, hogy egy ilyen pénztárba bejuthassanak. De még jobban kitünik az aránytalanság, ha kerületenkint vizsgáljuk. Az első kerületben minden betegnek a megvizsgálása a városnak 3 korona 44 fillérjébe, a II. kerületben 279 fillérjébe, a III. kerületben 281 fillérjébe, a IV. kerületben 572 fillérjébe, az V. kerületben 588 fillérjébe, a VI. kerületben 387, a VII. kerületben 262, a VIII. kerületben 162, a IX. kerületben 203, a X. kerületben 367 fillérjébe került. Ezt a kimutatást vártuk mi első sorban, de a jóléti nem adta, mert a bizottság véleménye szerint a kerületi orvosnak sem a fizetését, sem a számát leszállitani nem lehet.

Érzi a bizottság is, hogy ez az állitás csak ugy magában meg nem állhat, tehát előrukkol a közegészségügyi vesszőparipával, hogy esetleges járvány esetén a kerületi orvosok nélkül tehetetlenül állana a város. Nem tartjuk tulságosan lelkiismeretes és reális dolognak, hogy minden a közegészség rovására elkövetett tulkiadást és pazarlást a járványnyal akarnak takarni Nem szabad arra spekulálni, hogy a laikus tanács és városatyák megrettennek a járvány szótól s derüre borura megszavaznak mindent. A járványnyal éppen a közegészségügy őreinek szabad legkevésbbé játszaniok.

A mai viszonyok mellett senki sem mondhatja jogosnak, hogy a város állandóan alkalmazott orvosának egy vizitért, amikor a beteg megy az orvoshoz, közel hat koronát fizessen. Ennyit fizetnek Budapesten átlag a specialista magántanároknak. Hogy a kerületi orvosok számát nem lehet leszállitani azt megengedjük, sőt a közönség érdekében csakugyan jó volna ha emelni lehetne. De a fizetését már le lehetne szállitani. A kerületi orvos fizetése és a járvány között csak nem találnak a közegészség őrei sem okozati összefüggést.

A jóléti bizottság kimutatása ez:

		I.	II.	III.	IV.	V.	VI	VII.	VIII.	IX.	X.
az orvosszáma		3	2	2	1	2	3	3	2	2	2
Január	Fekvő beteg	85	72	112	25	39	54	71	84	107	38
	Járó „	174	99	120	22	52	208	196	181	217	118
Február	Fekvő beteg	67	55	70	37	29	57	92	110	114	40
	Járó „	149	152	128	24	56	108	250	242	238	117
Márczius	Fekvő beteg	86	68	86	34	32	59	114	139	99	63
	Járó „	110	153	123	26	49	220	285	353	171	125
Április	Fekvő beteg	92	56	80	29	68	72	97	138	97	54
	Járó „	111	100	129	71	115	292	192	168	202	106
Május	Fekvő beteg	62	40	75	12	19	61	82	113	76	43
	Járó „	144	157	100	27	70	205	298	285	171	122
Junius	Fekvő beteg	88	32	53	14	23	20	66	96	54	31
	Járó „	135	125	109	23	55	111	181	184	154	101
Julius	Fekvő beteg	70	47	59	16	23	21	74	111	68	25
	Jár „	155	167	136	35	55	132	245	240	220	97
Augusztus	Fekvő beteg	89	66	39	1	18	30	65	121	59	9
	Járó „	184	158	134	13	35	106	231	249	169	85
Szept.	Fekvő beteg	77	40	16	9	18	44	42	49	44	27
	Járó „	174	166	90	15	56	100	260	184	240	100
Október	Fekvő beteg	92	32	53	15	14	28	89	109	55	32
	Járó „	97	145	132	26	77	189	176	144	100	120
November	Fekvő beteg	108	46	66	28	21	36	79	89	68	34
	Járó „	122	117	136	16	53	166	200	285	167	104
December	Fekvő beteg	170	65	76	27	20	44	86	107	107	33
	Járó „	147	135	156	14	80	116	158	163	150	120
Egész évben	Fekvő beteg	1063	619	785	247	324	526	957	1266	948	492
	Járó „	1725	1674	1487	312	763	1953	2672	2678	2199	1315
	Összesen:	2788	2293	2272	559	1087	2479	3629	3944	3147	1744

Budapest veszedelme.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara vaskos kötetben számol be Budapest kereskedelmének és iparának tavalyi állapotáról. Egy csepp vigasztaló sincsen ebben a beszámolóban. Minden sora, minden betüje Budapest visszaeséséről, veszedelméről, mondhatnánk pusztulásáról szól. Rendkivül fontos mindaz, a mit a kamara mond s nagyon kivánatos lenne, hogy a törvényhatóság termében is komoly megvitatás tárgyává tegyék. Legközelebb vissza fogunk térni a dologra. Most közöljük a jelentésnek Budapestre vonatkozó részét. Egy kétségtelenül látszik a kamara jelentéséből. Ha gyorsan s radikálisan hozzá nem fognak a segités munkájához, Budapest hamarosan Bécs provinciájává sülyed.

A kamara Budapest piacának hanyatlásáról a következőket mondja:

Az általános üzleti pangás és depresszió leginkább a budapesti piacon gyakorolta pusztitó hatását. Az őrlési forgalom megszüntetése, az épitő-ipar válsága s az osztrák verseny elhatalmasodása, és mindezek hatásai legerősebben itt voltak érezhetők. Sulyosbitja a budapesti piacz helyzetét a kereskedelemnek és forgalomnak az a deczentralizácziója, mely néhány év óta a főváros kárára folyamatban van és a vasuti tarifapolitikánkat is ebbe az irányba terelte. Ha most kezdenők berendezni közgazdasági életünket, akkor ez a deczentralizáczió tán kevésbé okozna poziiv kárt a budapesti piacnak, de ma, midőn ez a decentralizáció oly forgalmat terelel Budapestről, amelylyel ez évtizedek óta bir, ez az irányzat egyenesen kárositja a budapesti piaczot és igy jelentékeny része van piaczunk kereskedelme és forgalma hanyatlásának előidézésében. Ez a hanyatlás pedig, lévén Budapest első sorban kereskedelmi és ipar-város, visszahat magának a fővá os háztartásának rosszabbodására is. Ennek a tapasztalásnak köszönhető, hogy a székesfővárosi törvényhatóság vezető köreiben is mindinkább terjed az a meggyőződés, hogy a budapesti ipar és kereskedelem érdekeinek felkarolása első rendü feladat.

A szekesfővárosi törvényhatóság alapos szaktanácskozmánya és azután határozott állásfoglalása az őrlési forgalom helyreállitása vagyis ujból való behozatala mellett, továbbá a kereskedelmi kikötő kiépitését és a fővárosi kereskedelem és forgalom kárára folytatott vasuti tarifa-politikának megváltoztatását sürgető felszólalásai: mind megannyi nyilvánulásai ennek a felfogásnak. Sőt a hazai és fővárosi hanyatló ipar feljajdulásának visszhangjaként tekinthető az az egyhangu határozat is, a melynél fogva a székesfőváros törvényhatósága az önálló vámterület behozatala mellett nyilatkozott.

Hogy Budapest kereskedelme több lényeges ponton visszafejlődésben van, más pontokon pedig kereskedelmi és ipari fejlődése megállott, sőt határozottan pang s hogy ennélfogva nagyobbszabásu kereskedelmet és ipart fellenditő közgazdasági akcióra sürgős szükségünk van, ezt már az 1898-ik évről kiadott közgazdasági jelentésünkben részletesebb statisztikai adatanyaggal kimutatni iparkodtunk. Meg kell tehát vizsgálnunk, vajjon azóta előnyösebbre vált-e a helyzet. Sajnos, eme vizsgáló dásnak eredménye az, hogy azóta a viszonyok rosszabbodtak, a mint az alább következő forgalmi számokból ki fog tünni. Ugyanis minden árucsoportban együttvéve volt:

Évben	Budapestnek behozatala	kivitele	összes forgalma
	millió métermázsákban		
1895	35·7	19·5	55·2
1896	35·4	18·2	53·6
1897	38·55	16·47	55·02
1898	46·—	18·6	64·6
1899	40·66	18·88	59·24
1900	41·09	21·07	62·17

Másfelől maga a fővarosi statisztikai hivatal is megerősiti ama további észrevételünk helyességét, hogy az a forgalom emelkedés is, a mely korábbi években megvolt, inkább a Budapest lakossága számának rendkivül gyors szaporulata által okozott nagyobb fogyasztásnak, a néhány év előtt még virágzott nagy épitkezési tevékenységnek s a közlekedési vállalatok gyarapodásának, mintsem kereskedelmünk fellendülésének volt köszönhető. Hozzátehetjük most még azt, hogy a főváros lakosságának a 90-es évek alatti óriási szaporulatával, melynek ideiglenes adatai már közzététettek, egyáltalán nem tart lépést az az áruforgalom szaporodása, hanem az előbbi mögött elmarad.

Igaz ugyan, hogy Budapesten a két utolsó évben mutatkozó áruhanyatlás — az általános üzleti pangás mellett — leginkább az épitőipar terén be állott válsággal hozható kapcsolatba. Igaz az is, hogy 1900-ban láthatólag és látszólag némi javulás állott be a gabonanemüek és őrlemények kereskedelmi forgalma terén. Azonban amint az előbb emlitett körülmény csak egyik ok az okok hosszu láncolatában is magában véve nem magyarázza meg a nagymérvü hanyatlást, ugy másfelől a fővárosi gabonakereskedelemnek és a lisztkivitelnek a forgalmi számok puszta növekedésében jelentkező látszólagos javulása köztudomás szerint inkább csak efemér jellegü, különös világpiaczi és helyi körülmények által megmagyarázható, és távolról sem jelzi egy állandóan kedvező fordulatnak kezdetét, nem is tekintve azt, hogy ennek a forgalomnak az emelkedése többnyire csak áldozatok árán volt elérhető és igy vajmi csekély volt az üzleti eredménye.

Azt a tény ellenben, hogy a budapesti gabonakereskedelem és malomipar hanyatlóban van, hogy stagnál és igy az összes nagyobb piaczok, Bécs stb. folytonos haladása mellett vissza kell fejlődnie, ugyszólván a mindennapi tapasztalás igazolja.

A következő években éppen az őrlési engedély teljes eltörlése folytán ujabb hanyatlástól kell tartani fővárosi malomiparunknál, mely okvetlenül vissza fog hatni a budapesti gabonakereskedelemre és forgalomra annál is inkább, mert a Budapesten tul fekvő vidéki malmok javára s a budapesti malmok hátrányára életbeléptetett differentiális vasuti tarifák még jobban megnehezitették a fővárcs malmok helyzetét, kiváltképen kivi-

teli üzletüket. S mind e mellett nem szünnek meg a támadások a gabonakereskedelem és határidőüzlet ellen, mely utóbbi még egyedül képes Budapestnek, mint fontosabb gabonapiacznak jellegét fenntartani s mely nélkül az egy vidéki piacz szinvonalára fog sülyedni. Ezzel a lesülyesztő és hanyatló irányzattal mintegy párhuzamosan és sikerrel haladnak azok az osztrák törekvések, a melyek Bécset akarják a gabonakereskedelem központjává tenni s melyek a különböző osztrák viziuti és csatornajavaslatokban is lényeges támogatást nyernek.

A budapesti borkereskedelem hanyatlása az ismeretes általános országos okokon kivül a helyi fogyasztás gyengülésében is leli magyarázatát. Az eredmény a forgalomnak folytonos és szinte megdöbbentő csökkenése.

A budapesti világhirü szilvakereskedelmet Budapest hátrányára életbeléptetett vasuti dijszabásokkal decentralizálták és elterelték Budapestről.

A budapesti-kőbányai sertéspiacz csak igen lassan bir felépülni az őt nehány év előtt ért sulyos csapásból; és miután a sertéskiviteli kereskedelemnek decentralizációja szintén erős lépésekkel halad előre, valószinüleg aligha fogja még valamikor elérni korábbi virágzását. A kőbányai export sertéspiacz vezérszerepe jóformán megszünt. Budapest sertésfelhozaala — bár a lefolyt évben némileg javult — — az 1894-ik évi 792,400 métermázsához képest még mindig csak 550.638 mm.-t ett ki 1900-ban, sertéskivitele pedig ugyanezen időszak alatt 665.521 mm.-ról 114.269-re ment le.

Egyéb részletekbe menve, konstatálnunk kell a gyapju- és a bőrüzletnél is a sajnálatos visszaesést. A gyapjunál ki kell emelni azt is, hogy a gyapju-auktiók nem igen voltak képesek a felhozataloknak remélt nagymérvü növekedését előidézni, sőt a budapesti összes gyapjuhozatalok az 1898-ik évi 175.182 métermázsáról 84.293 mm.-ra estek vissza.

A fővárosi nagyjelentőségü szeszipar és szeszkereskedelem visszafejlődött mit részben az agráriusok folytonos támadásai okoztak.

A budapesti söripar a mely az ország egész sörtermelésének mintegy 60 százalékát foglalta magában, sulyos bajokkal küzd s egyik jelentékeny vállalat felszámolni volt kénytelen, A budapesti sörkivitel az 1895-ik évi 719.000 métermázsáról 1899-ben 602.657 és 1900-ban 662.000 mm.-ra esett. Mindezekből látható, hogy éppen legfontosabb és legnagyobb terjedelmü ipari és üzleti ágainknál jelentkezik az ugyszólván folytonos és nagymérvü elgyengülés, mely természetesen magával rántja az összes kapcsolatos iparágakat is.

De van még számos más fontos üzleti ág, melyeknél a pangás, sőt hanyatlás szinte szembeötlő.

Fonalakban a kivitel az 1996-ik évi 180.323 métermázsához képest 66.384 mm.-ra hanyatlott. Fonott- és szövött árukban Budapest kivitele 1898-ban 128.488 métermázsára, 1899-ben már csak 79.456 és 1900 ban 113.400 mm.-ra rugott. Hires budapesti ásványviz-exportunk is határozottan és folytonosan visszament 1894 óta, nevezetesen pedig 1894-ben 291.057 métermázsát tett ki, 1899-ben már csak 122.748 mm.-t. Jóllehet 1900-ban javulás állott be, ugy hogy mintegy 200.000 métermázsát sikerült elszállitani, mégis elmarad a korábbi jobb évek mögött és a javulás állandósága iránt nincsenek biztositékok.

Az épitési iparban beállott válság illusztrálására megemlitjük a téglagyári üzemek rendkivüli korlátozását és különösen azt, hogy a budapesti téglaeladás a korábbi évekbeli 400 millió darabról 1999-ben 200 és 1900-ban 100 millió darabra csökkent vagyis a budapesti és környékbeli téglagyárak termőképességének 20 százalékára és hogy a nyomasztó viszonyok kényszere alatt létrejött tégla-kartell sem volt képes a helyzeten javitani vagy az árhanyatlás feltartoztatása tekintetében az annyira kivánatos eredményt felmutatni. Ezen kivül felhozható még az, hogy az épitő-anyagok behozatala Budapestre az 1883-ik évhez képest 6·3 millió métermázsáról 3·5 millióra fogyott le, a mi valóban megdöbbentő jelenség. **Egy szóval a pangás már az érettelenség és mozdulatlanság szinét öltötte fel**

A föntebbiekben vázolt komoly bajokon csak ugy lehet segiteni, ha tényleg helyreállittatik a közgazdasági béke s a különböző közgazdasági tényezők között, a melyek — kiki a maga természetes körében — egymás melletti párhuzamos működésre vannak hivatva, a megzavart összhangzat. Mindenekelőtt tehát szünjön meg az ipar és kereskedelemellenes aknamunka és térjünk vissza a kipróbált és oly nagy sikereket fel mutató helyes közgazdasági politikához. Példát vehetünk osztrák szomszédainktól, a kik a leghevesebb nemzetiségi és faji harcok közepette is egyesülni tudtak az ott most inaugurált nagyobbszabásu közgazdasági politika támogatására. A minden oldalról fenyegetett budapesti piac érdekében pedig szükséges, hogy ne nyerjen folytatást az a vasuti tarifapolitika, amely a forgalmat és kereskedelmet mindinkább eltereli Budapestről, a nélkül, hogy képes volna megfelelő és Bécscsel szemben tekintetbe jövő és versenyezhető vidéki központokat teremteni. A tulságos deczentrálizálás azért sem látszik helyesnek, mert egész eddigi fejlődésünkkel ellentétben áll és fennálló szervezeteket tesz tönkre.

A budapesti piaczon ezen kivül számottevő mértékben az fogna lenditeni, ha megvalósulnak a kereskedelmi és téli kikötők és ha létrejő a rég tervezgetett Duna Tisza-csatorna, mely hivatva volna, hogy Budapestet rövidebb vizi uton összekösse a nagy Alföldnek egy roppant területével Ezek volnának a legközelebbi jövőnek oly fontos feladatai, a melyek nemcsak a tovabbi hanyatlásnak utját állhatják, hanem Budapestet képessé tennék arra is, hogy ha talmas versenytársával, Bécscsel szemben megtarthassa azt a kereskedelmi pozicziót, a mely őt méltán megilleti s a melyet csak évtizedek kitartó munkája által sikerül ismét kivivnia.

Szakemberek a tanácsban.

A budapesti mérnök- és épitészegyesület, hir szerint memorandumot adott be a belügyminiszterhez, a melyben azt kérte, hogy a fővárosi törvény reviziója alkalmával a mérnöki hivatali szakembernek is megfelelő helyet juttasson a tanácsban.

A törekvés nem uj. Már évek óta hangoztatják egyesek, hogy az adminisztráció érdeke azt követelné, hogy a szakemberek a tanácsban is képviselve legyenek, még pedig ugyanazzal a joggal, mint a tanács többi tagja. Ugy akarták ezt a kérdést annak idején megoldani, hogy az épitési ügyosztály vezetését a középitési igazgató, a közegészségi ügyosztályét a tiszti főorvos, a jogügyiét a tiszti főügyész vegye át s igy mint ügyosztály-vezetők véglegesen intézkedhetnek.

A kérdés megoldása azonban nem olyan egyszerü. Ha a legkisebb mértékben megbolygatják a mai állapotokat, összedől az egész rendszer. Sokkal tovább kellene menni, mint azok, a kik osztályérdekből ma mozgatják a dolgot, még csak hiszik is.

Kétségtelenül sok haszna van a főváros müszaki adminisztrációjának abban, ha a mérnöki hivatal vezetője tagja a tanácsnak. A legnagyobb érdeme, hogy emeli a mérnöki kar tekintélyét. Azok a kombinációk azonban, a melyeket a középitési igazgató tanácsi tagságához füznek, merőben tulzottak. Legyünk csak őszinték. Most is, akkor is az fogja eldönteni a mérnöki hivatal kvalitását, sulyát, a müszaki dolgok előbbrejutását vagy visszamaradását, hogy milyen kaliberü ember áll a mérnöki hivatal élén.

A kik közelebbről ismerik a főváros adminisztrációját, tudják, hogy vannak szakhivatalok, a melyeknek előterjesztéseit éppen olyan komolyan tárgyalják bizottságban, tanácsban, közgyülésen, mintha a vezetője maga a polgármester lenne. De vannak kisebb fiók szakhivatalok, a melyek komoly propozicióikat érvényesiteni tudják. Hogy a mérnöki hivatalnak nincsen meg a tekintélye, hogy a mérnöki hivatal a városi adminisztráció bünbakja, annak igazán nem az az oka, hogy a középitési igazgató nem tagja a tanácsnak. Sok más oka van annak, a melyeket illetékes helyen is nagyon jól ösmernek, de ugy látszik segiteni nem tudnak rajtuk.

Éppen azért ezt a kérdést nem lehet csak a mérnöki hivatal szempontjából tárgyalni. A kérdés nem az, hogyan lehetne mesterségesen növelni a középitési igazgatói állás tekintélyét, hanem hogy az adminisztrációra hasznos vagy káros, ha a szaküggyosztályok élére szakembereket állitanak. Ha ugy találnák, hogy hasznos, akkor ezt az elvet végig kell vinni az egész vonalon s minden ügyosztályt a megfelelő szakember kezére kell bizni.

Őszintén szólva, mi nem tartjuk hasznosnak az adminisztrációra az uj rendszert. Lássuk csak hogyan alakulna a helyzet az uj rend alapján. Az első ügyosztály élére jutna a tiszti főügyész, a másodikéra mérnök, harmadikéra mérnök, negyedikben egy kiszolgált altiszt, az ötödikben vasuti mérnök, a hatodikban a főszámvevő, hetedikben a tanfelügyelő, a nyolcadikban a vásárigazgató, a kilencedikben megmaradhatna a mai állapot, a tizedik ügyosztályban pedig a tiszti főorvos lenne az ur.

Szep kis adminisztráció intéződnék igy. A mai tanács sem lehet nagyon büszke a kiválóságára s a harmóniára, de ez a vegyes tanács képtelen lenne az ügyek elintézésére. Hiába. A szakemberek nem alkalmasak az adminisztráció vezetésére. Nem akarunk annyira malicziózusak lenni, mint a tanácsnak egyik tagja, a ki egészen nyiltan szokta hirdetni, hogy ő még nem olvasott jó magyarsággal és érthetően megfogalmazott mérnöki jelentést. De hogy nem föltétlenül szükséges, hogy az intézményeket szakemberek vezessék, legjobban bizonyitja az, hogy van a fővárosnak egy kizárólagosan szakintézete, a melyet nem szakember vezet s mégis a főváros közintézetei között egyike azoknak, a mely legjobban s legmegfelelőbben müködik. A mikor annak az intézetnek vezetői állását betöltötték, a szakemberek nyiltan hirdették, hogy katasztrófa lesz ennek a vége. Nap-nap után várták a botrányt, a katasztrófát. E helyett az intézet emberül müködött. Ugyanazok a szakemberek kénytelenek voltak az intézetről elismeréssel nyilatkozni s azok az emberek, a kik hónapokon, sőt éveken keresztül irásban és szóval hirdették, hogy az intézet szakintézet s annak a vezetésére csak szakember vállalkozhatik, ma megadják magukat s azt mondják, hogy a szakfölügyelet m gvan, a végrehajtás pedig már nem szakmunka.

Az élet már számtalanszor bebizonyitotta, hogy a szakemberek nagyon ritkán tudnak megegyezni az adott viszonyokkal s rendesen nagyon keveset törődnek azzal, hogy az ő teoretikusan helyes szakdolgukból, hogyan és mennyit lehet bevinni az életbe. A tiszti főorvosnak például a főváros minden polgára őszinte elismeréssel adózik azért a fáradhatatlan s lelkiismeretes munkásságért, a melylyel Budapest közegészségügyét olyan örvendetes módon megjavitotta. De azért, ha a tiszti főorvosra lenne bizva a dolgok végrehajtása, alighanem kevesebb eredményt ért volna el, mint igy elért.

Igenis föltétlenül szükség s, hogy a szakhivataloknak az őket megillető jog- és munkakört biztositsák. A mérnökök azonban tovább mentek memoran-

dumukban s arról feledkeztek meg, hogy az adminisztráció éppen olyan szaktudomány, mint akár a mérnöki, akár az orvosi. Erre a szakra pedig sem a mérnöknek, sem az orvosnak nincsen kvalifikációja. A mérnökök tulajdonképpen megcáfolják kérelmükkel azt a közmondást, a melyet jeligéül fogadtak: maradjon mindenki a maga kaptafájánál.

Villamos körforgalom.

Villamos vasuti hálózatunkban fontos szerepe lesz a körforgalomnak, amelyet hivatalosan már a mult héten megnyitottak, az életben azonban csak a jövő héten kezdik meg. A sokat és hevesen sürgetett körforgalom nem uj vonal. Csak egy váltó, egy alig néhány méter hosszu összekötő sin az egész, amely néhányszáz lépéssel a déli vasut mögött összeköti a Margit-hidon át jött sineket, a Ferencz József hi on át jött sinekkel. A két vonal már régen megvan, csak átszállással kellett közlekedni. Most egy kis váltó megszünteti, fölöslegessé teszi az átszállást s szerves egésszé köti össze a pesti és budai vonalakat.

Ez a körforgalom egyik fontossága. Ezért sürgették különösen a budaiak. De sokkal nagyobb a jelentősége a tarifára. A budai vonalak tarifája eddig nagyon kedvezőtlen volt. Volt egyes reláció, amelyet hihetetlenül drágává tett a beosziás. Budának csaknem központján meg kellett fizetni a zugligeti jegy árát. A budaiak akik nagyon élelmesek bajaik föltálalásában, rendkivül ügyesek s örökös panaszkodással mindent kisirnak maguknak, összeállitották ezeket a képtelen tarifákat s a társaság kénytelen volt engedni, mert nem tagadhatta, hogy a budaiaknak igazuk van.

A budaiak érdeme, hogy megvan a körforgalom is, mert ők sürgették a városházán is, a vállalatnál is. Sürgetni azonban könnyebb volt mint végrehajtani. Noha mint már emlitettük, az egész körforgalom meglevő régi vonalakon halad, mégis életbeléptetésével két uj relációt kapunk. Nem valószinü ugyanis, hogy a körforgalom megnyitásával a fogaskerekü, zugligeti és hüvösvölgyi vonalak közül bármelyiket is megszüntessék.

A körforgalomnak közzétett tarifájára vonatkozólag azonban nekünk nagy aggodalmunk van, amelyet idejekorán fölakarunk emliteni, mert előreláthatólag nagyon sok zavart és kellemetlenséget fog okozni az utazó közönségnek. Amig az uj tarifa ugyanis a budai oldalon a tarifákat rendezi, a pesti oldalon rettenetesen össze zavarja. A körforgalmu kocsiknak ugyanis más a szakaszbeosztásuk, mint a többié. A körforgalom tarifája ez:

Vigszinház—Fővám tér 20 fillér, Vigszinház—Központi városház 12 fillér, Központi városház—Fővámház 12 fill., Ferencz József-hid—Margit-körut 20 fillér, Ferencz József-hid—Déli vasut 12 fillér. Központi városház—Ferencz József-hid—Déli vasut 24 fillér, Központi városház—Margit-hid—Déli vasut 24 fillér, Központi városház—Ferencz József-hid—Döbrentey-tér 20 fillér, Központi városház—Ferencz József-hid—Margit-hid 30 fillér, Kálvin tér—Ferencz József-hid—Döbrentey-tér 12 fill., Kálvin-tér—Ferencz József-hid—Déli vasut 20 fillér, Déli vasut—Margit-körut—Zsigmond-utcza sarok 12 fillér, Déli vasut—Margit-hid—Nyugati pályaudvar 20 fillér, Zárda-utcza—Margit-hid Nyugati pályaudvar 12 fillér.

A pesti oldalon ez a tarifa két helyen is megváltoztatja a mostani beosztást. Az egyik változás, hogy a körforgalomban a szakaszhatárt a nyugati pályaháztól hitolja a Vigszinházig. Vagyis ha valaki, mondjuk a Fürdő-utczánál fölül a körforgalmu kocsira a Vigszinházig tizenkét fillé es szakasz-jegygyel mehet. De ha ugyanezt az utat más kocsin teszi meg, husz fillért kell fizetnie.

Még nagyobb az anomália a Központi városház—Fővámházi vonalon. A körforgalmu kocsin ez az egész vonal egy szakasz, vagyis tizenkét fillér. A többi kocsi szakaszhatára azonban a Kerepesi-ut. Vagyis ha valaki a Fővámház előtt ül a körforgalmu kocsira a központi városházig tizenkét fillért fizet, de más kocsin a Kálvin-tértől a Központi városházáig, tehát az előbbi vonal keretén belül megtett kisebb utért husz fillért kell fizetnie.

A közönséget soha nem lehet megtanitani arra hogy ugyanaz a vonal egyik kocsin olcsóbb, mint a másikon. A közönség csak annyit jegyez meg magának, hogy ezért az utért tizenkét fillért fizetett s ha másik kocsin husz fillért követelnek tőle, azt hiszi, hogy megakarják csalni s örökös lesz a villamos kocsikon a baj s a rendőri beavatkozás. Ezt valami uton módon el kell kerülni. Nem kételkedhetünk benne, hogy a vállalat is kénytelen lesz rövid idő alatt belátni, hogy ezt az állapotot fön nem tarthatja. De minek az ilyen vállalkozást meg is próbálni.

S ha megtanulja is a közönség ezt a tarifa tudományt, akkor sem lesz belőle senkinek sem haszna. Bizonyos ugyanis, hogy például a Vigszinházba tartó közönség, vagy a Központi városháza—Fővámház közötti forgalomban mindenki az olcsóbb körforgalmu kocsikat fogja használni. Ezek a kocsik, ezekben a relációkban zsufolva lesznek, mig a többiek üresen járnak. Ez végül csak a társaság baja lenne, de az már a közönség baja, hogy az a ki a körforgalmu kocsit nagyobb vonalon kivánja használni, nem kap helyet a kocsin, mert megtöltötte a rövidebb utat tevő közönség.

Olyan bajok ezek, amelyeken okvetlenül segiteni kell s csak közlekedésügyünk érdeke, hogy segitsenek ezeken a bajokon mielőtt a körforgalmat megnyitják. Sajnáljuk, hogy a főváros illetékes emberei nem gondoltak ezekre a dolgokra már a körforgalom s a tarifa megállapitásakor, de hogy akkor nem gon-

doltak rá, még nem menti föl a fővárost attól a kötelezettségtől, hogy a közönség jogos érdekeit megvédelmezze.

A közgyülésből.

Két hónapi vakáció után összejöttek a városatyák, hogy munkához lássanak. A napirend hü tükre volt a nyári munkának. Hentvenkincz tárgy tarkitotta a napirendet, de nem volt közte egy érdemesebb sem. Másfél óra alatt végeztek is vele.

A városatyák nem is sokat törődtek a napirenddel. Sokkal többen voltak a társalgóban, mint a közgyülési teremben. A társalgóban a nagy politikát, különösen a választások dolgát vitatták. Ki lesz Falk Miksa ellenjelöltje, fagatták a budaiakat. A lipótvárosiak pedig alig győztek választ adni, hogy Mezei Mór vagy Sándor Pál viszi-e el a Lipótváros mandátumát.

Sokat tárgyalták a Ferenczvárosi gabalyodást is. Jól mulattak azon, hogyan futnak képviselőjelölt után a ferenczvárosiak. Kiváncsian várják, hogy Hock János elfogadja-e a jelöltséget. Mielőtt ugyanis Hockot Kőbánya plébánosai ak megválasztották, Hock kötelező igéretet tett, hogy sem a községi sem a politikai választásokban részt venni nem fog. Nem is hiszik, hogy a jelöltséget elfogadja.

Amig a társalgóban igy intézték a politika sorát, bennt a teremben egymást váltották föl a referensek. Előbb azonban két interpelláción estek tul. Az egyik interpelláló Gelléri Mór, nagyon alaposan szemére vetette a tanácsnak, hogy igazságtalan volt az iparrajz iskola direktor választásánál. Az interpellálón kivül másoknak is föltünt, hogy a tanács lábbal tiport minden érdemet s tüntető módon nyitott utat a protekcziónak. A nagy bizalom, amit az uj tanácsoshoz füztek nagyon hamar és nagyon alaposan eltünt. Az interpellácziónak különben valószinüleg folytatása is lesz. A városatyák ugyanis annyira helyeselték Gelléri fölszólalását, hogy valószinü, hogy a polgármesteri választ nem fogják tudomásul venni. A kérdést napirendre tüzik s végre alaposan le fogják leplezni a tanácsnak az egész választási rendszerét, amelynek az igazságtalanságai még soha nem voltak olyan frivolan kirivóak, mint az idei tanitó választásnál. Az uj tanügyi rezsim beköszöntőjét meglehetős visszatetszéssel fogadták mindenütt. A főváros tanügyének az érdeke, hogy a városatyák jogos panaszaikat nyiltan mondják el s ne engedjenek utat a mellékérdekeknek s mellékörülményeknek. Kiváncsian várjuk mi is, a nagyközönség is, de első sorban a tanügyi férfiak a dolog folytatását.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728.235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 430 gyermek, meghalt 217 egyén, a születések tehát 213-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 311 törvényes, 119 törvénytelen; nemre nézve 229 fiu, 201 leány. Halvaszületett 11 gyermek, köztük 7 törvényes, 4 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 30.0.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 15.02, az egy éven felüli lakosságnál: 10.2, az öt éven felüli lakosságnál: 9.3

A halottak közt volt 119 fi-, 98 nőnemü.

Az év eddigi 36 hetében élve született összesen 15,110 gyermek, meghalt összesen 9711 egyén, a születések többlete tehát 5399; a mult év megfelelő időszakában született 15.872, meghalt 10298, a születések többlete volt tehát 5574.

Az élveszülöttek közt volt 263 róm. kath., 5 görög kath. 3 görög keleti, 20 ágost evang, 38 helvét, 97 izraelita, 3 egyéb. Összesen 430. Halvaszületett összesen: 11.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1152 beteget, szaporodás 376 csökkenés 330, maradt e hét végén 1198. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 90 beteget, szaporodás 41, csökkenés 19, maradt e hét végén 111. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 619 beteget, szaporodás 310, csökkenés 284, maradt e hét végén 725. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 729 beteget, szaporodás 136, csökkenés 176 maradt e hét végén 719. Összesen ápoltak a mult hét végén 2670 beteget, szaporodás 863, csökkenés 770, maradt e hét végén 2754.

Hirek a városházáról.

Uj beruházási kölcsön.

A fővárost közvetetlenül érdeklő hir pattant ki a héten a kereskedelmi minisztériumból. Arról van szó, hogy a kormány még az idén ötszáz milló korona névértékü kölcsönt szándékozik kibocsátani, mely az égetően szükséges beruházások fedezésére fog szolgálni. E beruházások között lesz a *budapesti-csongrádi csatorna*, melynek traszirozását most végzik *Hoszpoczky* Álajos osztálytanácsos vezetése alatt a kereskedelmi miniszterium szakközegei, a *budapesti kereskedelmi kikötő*, a székely vasutak és a *budapesti uj pályaház*. A kedvező hirt nemcsak nem cáfolták meg, hanem több oldalról meg is erősitették. Budapest jövő fejlődésének reménye van ebben a hirben amely ha megvalósul talán még lábra állitja Budapestet. A főváros leghálásabb köszönettel fogadja a tervet, amely hivatva van arra, hogy a főváros, az egész ország iparát és kereskedelmét uj életre ébressze.

A nagy kölcsön kamatai.

A százmillió koronás kölcsön kibocsátásakor a főváros a kölcsön lebonyolitására vállalkozott konzorciummal olyan szerződést kötött, hogy a kamatszel-

vényeket s a kisorsolt kötelezvényeket a konzorciumban részt vett pénzintézetek váltják be. A főváros a kamatfizetés előtt megfelelő dotációt adott a pénzintézeteknek a kamatok kifizetésére. A szerződés szerint a kamatszelvények és a kisorsolt kötelezvények beváltásáért a pénzintézeteknek a főváros egy nyolczad százalék proviziót fizetett. Az idén tudvalevőleg esedékes harminc millió korona értékü kötelezvényt a pénzintézetek nem vették át s a város szubskripció útján értékesitette. A konzorcium pedig föloszlott A tanácsnak tehát módot kellett keresnie, hogyan eszközölje az aláirás alapján már kibocsátott tizenöt millió korona értékü kötelezvény kamatszelvényének a beváltását, ami már szeptember elsején vált esedékessé. A konzorcziumban volt tizenket pénzintézettel külön nem tárgyalhat, külön külön a kamatot nem deponálhatja. Felszólitotta tehát a Magyar Általános Hitelbankot, hogy a szerződésben megállapitott egy nyolcad százalék provizió mellett hajlandó-e a kamatszelvények s kisorsolt kötvények beváltását eszközölni. A Hitelbank, amely a konzorcziumnak a képviselője volt, készséggel vállalkozott erre a föladatra s a tanács a kamatszelvények beváltására szeptember elsején 300.000 koronát deponált a Hitelbanknál.

A Semmelweis emlékmü helye.

Mint már megirtuk, a Semmelweis emlék végrehajtó bizottsága kérvénynyel járult a tanácshoz, hogy az üllői uti szülészeti kóroda előtt az emlékmü czéljaira átengedett terület helyet a Baross-Kisfaludy- és Kisstáczió utczák torkolatánál evő teret kéri a szobor helyéül kijelölni. A mérnöki hivatal most tett javaslatot ez ügyben, a mely a végrehajtó bizottság kérésének teljesitését ajánlja, ebből az okból, hogy a végrehajtó bizottság rendelkezésére álló 32.000 koronányi összegből Fadrusz János véleménye szerint nem lehet oly monumentális emlékmüvet alkotni, hogy az a klinika méretei mellett el ne törpüljön. A szobor felállitásával kapcsolatosan a teret rendezni kell, erre nézve azonban csak a szobor elhelyezésének és alapméreteinek megállapitása után tehet concrét javaslatot a mérnöki hivatal.

A belügyminiszter és a kórházi tartozások.

Azoknak a kórházi ápoltaknak, akiknek vagyoni állapotuk lehetővé teszi az ápolási költségek behajtását, azt azonban egyszerre lefizetni nem tudják, a főváros tanácsa részletfizetési kedvezményt engedélyez Ezek a részletek oly pontatlanul folynak be a fővárosi kórházak pénztáraiba, hogy a tanács most feliratilag kérte a belügyminisztert, hogy a kedvezmények engedélyezésekor az ily összegeket a belügyminiszter előre utalja ki. A belügyminiszter ma érkezett leiratában arról értesiti a fővárost, hogy az előzetes kiutalásokat már a közigazgatás egyszerüségének szempontjából nem engedélyezhet. Kiemeli a belügyminiszter, hogy a főváros kórházaival szemben különös tekintettel van, amit azzal illusztrál, hogy a mult év folyamán behajthatlanná vált kórházi számlák kiegyenlitésére két millió koronát utalványozott ki.

A főváros felhivási keresete a kormányhoz.

Az 1870. évi X. t.-cz értelmében nem a főváros községi pénztárát, hanem a közmunkatanács által kezelt fővárosi pénzalapot illeti meg egyebek közt azon pénzintézetek, biztositó-társulatok, gyárak és gyárszeri vállalatok községi adópótléka, melyeknek igazgatási székhelye az osztr. állam területén vannak s üzletüket Magyarországra is kiterjesztve itt fiókintézeteket tartanak fenn. A főváros most azt tapasztalta, hogy az adófelügyelőség sok oly fióküzlet-vállalatra vetett ki községi adópótlékot s azokat be is hajtotta, amelyek a törvényben nincsenek takszative felsorolva, sőt oly eseteket is talált, hogy vállalatokat, amelyeknek igazgatósága magyar állam területén van, szintén e „fióklajstromban“ vették fel. Ezuton a fővárost 10 évre visszamenőleg 132,905 kor. 54 fillér károsodás érte. A főváros tanrcsa ez összeg megtéritése iránt felhivási keresetet intézett a pénzügyi kormányhoz s keresetében egy praecedensére hivatkozik, amely szeszerint pénzügyi kormány évekkel előbb ugyanezen törvény alapján 61,000 frtot követelt a fővárostól a légszeszgyárak 1877-iki évekre eső s a főváros által tévesen behajtott adópótléka fejében.

A főváros munkásainak biztositása.

A fővá os tudvalevőleg munkásait baleset ellen biztositja. Most a munkás biztositási ügy egy reformjával foglalkozik a pénzügyi bizottság. Egy biztositó intézet ugyanis a fővárosnak az ugynevezett szavatossági biztositás behozatalát javasolta. Ennek az az előnye, hogy a biztositó intézet nem egy bizonyos tagsaszerü összeget fizet ki a dolog közben megsérült munkásoknak, hanem a biróság által meghatározott kártérités teljes összegét. A pénzügyi bizottság véleményének meghallgatása után fog a tanács ez ajánlat felett dönteni.

A hus és borfogyasztási adó átruházása

Lukács László pénzügyminiszter nagyjelentőségü reformot kiván keresztül vinni a hus és borfogyasztási adóknak az államtól való megváltása ügyében. A pénzügyminiszter a legutóbb beszedett adóösszegek arányában meghatározott váltságdij lefizetésével évről-évre a városokra ruházná a bor és husfogyasztási adószedés jogát. Első ajánlatát a pénzügyminiszter Nagyváradnak tette meg s 250.000 koronát kér a várostól az adómegváltás évi dija fejében.

Vendéglősök a fogyasztási adók emelése ellen.

A főváros tanácsa elhatározta, hogy a szeszes italok fogyasztási adópótlékát az 1902. év január 1-én életbe lépő uj dijjegyzékkel felemeli és pedig akként, hogy az állami fogyasztási adók 20 százaléka lesz a fogyasztási adópótlék. A budapesti szállodások, vendéglősök és korcsmárosok ipartestülete ezt a határozatot a belügyminiszterhez intézett feliratában megfellebbezte azzal az indokolással, hogy a fogyasztási pótadók felemelése az amugy is pangó iparnagat tönkre teszik. A belügyminiszter a felebbezést a főváros tanácsához küldötte véleményadás végett. A főváros már felterjesztette a belügyminiszterhez véleményét, melyben kifejti, hogy a fogyasztási pótadó felemeléséhez a fővárosnak az adóvonallal határozott területen belül nemcsak törvényadta joga van, de méltányosan is járt el, mert az eddig használt fogyasztási adódijjegyzék a belterület vendéglőseinek a jobban megadóztatott külterületi vendéglősökkel szemben jogtalan előnyöket biztositott.

Nők a festő állvány előtt.

A magyar társadalmat a legutóbbi időkig bizonyos közöny zsibbadtsága bénitotta meg minden művészeti törekvéssel szemben. Főként a festészet volt ismeretlen terület s előkelő családok is legfölebb egy-egy olajnyomat beszerzésével elégitették ki szépérzékük követelményeit. Az ujabb művészeti mozgalmak felrázták társadalmunkat a közöny dermettségéből s ebben az élesztési munkában oroszlán rész jut a női festő i-kolákoak, melyek a család lelkének, a nőnek tudatába ültetik el a szép ismeretének és kultuszának szeretetét s ezzel a művészetért rajongó nemzedék nevelésében missziót végeznek. Ennek a nagy horderejü müvelődési akcziónak már három éve tesz fontos szolgálatokat *Bihari—Glatter* és *Knopp* női festő iskolája, amely fennállása óta a festőnők egész agilis gárdáját nevelte már. Az iskola negyedik tanfolyama október hó 1-én nyilik meg az Andrássy-ut 96. száma alatt berendezett mütermekben s a müvésziskola egyik vezetőjénél, *Glatternél*, márjmost is be lehet iratkozni Damjanich utcza 18. számu lakásán.

Az államvasutak vizszükséglete.

A főváros második ügyosztályában a héten a magyar államvasutak és a főváros vegyes bizottsága tanácskozást tartott, hogy a vizvezeték uj szabályozásával kapcsolatosan az államvasutak fővárosi telepeinek vizhasználati kérdésében megállapodjanak. — A főváros részéről Woss es Károly tanácsnok, Martin középitési igazgató, Bódy Tivadar tanácsjegyző és Kailinger vizvezetéki igazgató; az államvasutak képviselében pedig Lendvay főfelügyelő, Jármay felügyelő, Vékey Károly főmérnök és dr. Benedikt titkár vettek részt a tanácskozásban. Az államvasutak összes fővárosi telepeit eddig külön egyezmény alapján látta el a főváros szüretlen vizzel és pedig 700,000 köbméter viz szállitása volt a fővárosra kötelező, amelyért köbméterenkint 5 fillért fizetett az államvasutak igazgatósága és pedig szabványszerü mennyiség szerint. Tudniillik egy bizonyos quantumot akkor is meg kellett fizetnie az államvasutaknak, ha kevesebbet fogyasztott, mint a fogyasztás többletét szintén meg kellett térítenie. A mai tanácskozás eredménye az, hogy a főváros 1.000,000 köbméter átengedésére kötelezi magát, de mivel a folyó évi május hó 1-től a vizvezeték kizárólag szürt vizet termel, s a termelés költségei 16, a magasra szállitott viztermelés 20 fillér. A vizfogyasztás díját a főváros az államvasutak részére e termelési költség 50 százalékában állapitotta meg. Az államvasutak részéről Vékey Károly főmérnök azt a propoziciót teszi, hogy a vizfogyasztás díját 7 fillérben szabja meg a főváros. Wossics tanácsnok ezt méltánytalannak tartva kijelenti, hogy abban az esetben, ha a jövőben magasabb árban viztelepek létesülnének, ugy az ezekből nyert viz magasabb termelési árának ugyancsak 50 százalékát lesz köteles az államvasut megtéríteni. Ezzel egyidejüleg az általányrendszert kiküszöbölik s az államvasutak összes vizcsövein vizórákat helyeznek el s az összes vizmennyiség ára terheli majd meg az államvasutak számláját. Wossics tanácsnok ily értelemben tette meg javaslatát a tanácsnak, mely legközelebbi ülésében fog határozni a javaslat tárgyában.

Egy iparosegylet feloszlatása.

A IV. kerület elöljárósága ez időszerint egy fővárosi egyesület ellen jár el, amelynek kebelében az utóbbi időben oly körülmények merültek fel, hogy az elöljáróság illetékes helyen az amugy is életképtelen egyesület feloszlatását fogja javasolni. Az egyesület feloszlatásának története a következő: Évekkel ezelőtt alapitották meg az iparos ifjak országos egyesületét azzal a kimondott céllal, hogy a magyar iparos fiatalsága javára országos akciót indit s állandó contractust tart fenn közöttük. Az egyesület rögtön kezdetben nagy gondokkal küzdött, mert az országos méretünek tervezett egyesület alig tudott 70—80 tagot toborzani, aminek következése a teljes eladósodása lett. Két évvel ezelőtt az egyesület már oda jutott, hogy helyiségeért a bérösszeget sem tudta fizetni. Ekkor választották meg Hegedüs Adolf gyárost, akinek közbenjárására az elnökséget dr. Nagy Sándor orszgy. képv. vállalta el. Az uj elnök kieszközölte, hogy a főváros ingyen szállást adott az egyesületnek a mérnöki hivatal Borz-utcai épületében. A kormány 200, József kir. herceg szintén 200 koronát juttatott az egyesületnek s legutóbb a főváros tanácsa is kilátásba helyezett ugyanily összegü segélyt. Az egyesület a nyáron munkanélküli iparosok javára mulatságot rendezett, amely 400 koronát jövedelmezett. E közben határozatba ment, hogy a mérnöki hivatal a Borz-utcai épületből elköltözik, igy az egyesület szeptember hó 1-én kénytelen az eddig ingyen birt lakást elhagyni. Dr. Nagy Sándor elnök erre ülést hivott össze, amelyben azt proponálta, hogy a mulatság jövedelmét egyelőre forditsák lakásbérre. Erről az egyesület érdemes vezetősége hallani sem akart, mire az elnök az ülést feloszlatta. A famózus bizottság azonban együtt maradt s kölcsönösen megszavaztak egymásnak segélyösszegeket. Mikor a jogtalanul megszavazott pénzek kiutalását az elnökök megtagadták, a vezetőség nyilt támadásra lépett fel dr. Nagy Sándor és Hegedüs Adolf ellen. A főváros tanácsa értesülve az eseményekről, eljárást inditott az egyesület ellen s ennek eredényeként az életképtelen egyesület feloszlatását fogja javasolni a belügyminiszternek.

A betegsegélyző pénztárak felülvizsgálása.

A „Főv. Tud." jelenti: Széll Kálmán belügyminiszter erélyesen folytatja a betegsegélyző pénztárak felülvizsgálásával kapcsolatos tisztitási akcióját. Jelenleg több miniszteri biztos működik az ország különböző vidékein a pénztárak szigoru felülvizsgálása czéljából. Miután azonban a belügyminiszterium nem rendelkezik oly számu hivatalnokokkal, hogy minden vizsgálatot a központ végezzen, a belügyminiszter rendeletet küldött most a törvényhatóságoknak, hogy saját hatáskörükben intézkedjenek a betegsegélyző pénztárak szigoru vizsgálataira vonatkozólag s előfordult visszaélések esetén tegyenek rögtön jelentést, hogy a miniszter azoznal megtehesse a megtorló intézkedéseket.

Közgazdaság.

Első Leánykiházasitó-Egylet mint szövetkezet.

Folyó évi augusztus hóban 1095 jutalékrészre irattatott be és nászjutalékok fejében 34.956 korona 99 fillér fizettetett ki. 1901. évi január 1-től augusztus hó 31-ig beirt összes jutalékrészek száma 8954 és a kifizetett nászjutalékok összege 359.484 korona 71 fillér.

„ROYAL“

pörköltkávé.

[Törvényileg védve.]

Utánzásoktól tessék óvakodni! **A legzamatosabb, a legszaporább, a legkényesebb kívánalmakat is kielégíti.** Minden **takarékos háztartásban nélkülözhetetlen. — Nagybani elárusitás:**

Neumann és Rosenbaum

gyarmatáru és déligyümölcs nagykereskedésében

BUDAPEST,

V. ker., Alkotmány-utcza 24.

Hetenkint háromszor és pedig: hétfőn, szerdan és pénteken kicsinyben eladás is.

Kapható eredeti árakban minden jobb csemege- és füszerkereskedésben.

Csak védjegyünkkel ellátott csomagban valódi!

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesités.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük:

A „**C**“-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „**N**“ jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szivesked jék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény.

Auer-fény.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Vaczi-ut **BUDAPEST,** Külső-Váczi-ut

Vas-, aczel és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámhárítók** használata,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világítás czéljaira való guttaperchával vagy gummi erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293	millió korona
Évi bevétel	290	„ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115	„ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146	„ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225	„ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek 4% kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcz. 57 — VIII., Józsaf-körut 2.

o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

o o o o o o o o o o o o o o o o

Üzleti órák: d e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., vaczi-utcza 81.

IV. évfolyam Budapest, 1901. szeptember 15-én. 32. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Választások előtt. Irta dr. *Bartha* Sándor.
Megsértett polgári becsület.
A kerületi orvosok.
Budapest élelmezése és a vásárcsarnokok.
Budapest jelöltjei.
Városi tanitóképző.
A trahoma hivatalos terjesztése.
75592 beirt tanuló.
Kelenföld jövője. Irta *Siebreich* Károly.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

„ROYAL“

pörköltkávé.

[Törvényileg védve.]

Utánzásoktól tessék óvakodni! **A legzamatosabb, a legszaporább, a legkényesebb kivánalmakat is kielégiti.** Minden **takarékos háztartásban nélkülözhetetlen.** — **Nagybani elárusitás:**

Neumann és Rosenbaum

gyarmatáru és déligyümölcs nagykereskedésében

BUDAPEST,

V. ker., Alkotmány-utcza 24.

Hetenkint háromszor és pedig: hétfőn, szerdan és pénteken kicsinybeni eladás is.

Kapható eredeti árakban minden jobb csemege- és füszerkereskedésben.

Csak védjegyünkkel ellátott csomagban valódi!

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen módosítjuk:

A „**C**“-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „**N**“ jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény. Auer-fény.

Auer-fény.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. szeptember 15. 32. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Választások előtt.

Mult számunkban részleteket közöltünk a kereskedelmi és iparkamara kiadványából, melyből Budapest rohamos hanyatlása tünik ki. Nem veszem sorra Budapest fejlődésének gátló körülményeit, csak egy momentumra hivom föl a főváros adófizető polgárainak figyelmét. Volt-e rá példa, hogy Budapest országgyülési képviselői közül akár egyetlen egy is a főváros érdekében valaha felszólalt volna a parlamentben és megemlékezett volna arról, hogy a kormány a székesfőváros javán valamit lenditsen.

Senki. De mit tapasztaltunk? Azt, hogy képviselőink érdek és klikk-politikát üznek. A város érdeke, az nagyon távol fekvő valami, a melynek van annyi hitele, hogy fentarthatja magát. Csak az a kérdés, hogy meddig? Száz évig semmi esetre nem. Nem adok neki ötven esztendöt és Budapest az ő nagy palotáival területi terjeszkedésével világcsufjára csödbe kerül.

Figyelmen kivül hagyok minden kicsinyes érdekközösséget, melyben ezek a klikkek leledzenek, melyet azonban rövid idő alatt a maga valódi képében e helyen be fogok mutatni — most azt kérdem Morzsányi, Tolnay Lajos, Mezei Mór és a többi fővárosi képviselőktől, mit tettek annak a magára hagyott s minden oldalról agyonnyomott, szerencsétlen fővárosnak az érdekében, hol, mikor és mi módon védelmezték és védelmezik meg közgazdasági helyzetét és mivel indokolják Budapest vagyoni és morális állapotának ijesztő módon való dekadencziáját.

Ha találkozunk a törvényhatóság egyik-másik kapaczitásával, nem az kerül szóba, miként lehetne a rossz helyzeten javitani, hanem arról szól a vita, hogy egyik-másik klikk-embernek a protegáltja megkapta e az állást, melyre a protektor nagy sulyt helyez. Ugyan hova fog ez fejlödni!?

Fölötte kivánatos, hogy a városi uj törvény mielöbb megvalósuljon, mert különberjaj ennek a szerencsétlen városnak. A külföldi városok méltán vehetik majd Budapestet mintául arra, hogy miként kell mesterségesen szisztematice egy eddig gazdag fejlödésben levő várost megsemmisiteni. Ennek az áldatlan klikkhatalomnak mindenki érzi a terhét.

Mert elvitázhatlan, hogy ez a sok szükségen felüli városatya, aki elvállalt tisztsége kötelességeinek tudatára sem tud ébredni, csak protekczió-gyakorlásban, de nem egyuttal a közigazgatási funkcziónkban való közremüködésében találja tiszteletbeli állásának feladatát.

Napról-napra olvassuk a napisajtóban, hogy Hegedüs Sándor kereskedelemügyi miniszter kiséretével hol itt, hol amott jelenik meg s reklamszerü hirdetésekben adja tudtára mindeneknek, hogy mily nagyszabásu iparfejlesztési politikát teremt.

Az iparfejlesztésnek ez a rendszertelensége czélhoz nem vezethet, mert egyszerre minden tücsköt-bogarat meghonositani nem lehet.

A kereskedelmi politikának ez a tanácstalan kapkodása szánalmas mosolyra készteti közvetlen szomszédainkat, a kik ma ugy nyilatkoznak, hogy Hegedüs Sándor bizonytalan iparfejlesztési politikájával annyira kimerült, hogy hivatali képtelenségbe esett.

Ki issza meg ennek a levét? A főváros, mert a deczentralizált iparpolitika dermesztőleg hat a főváros iparfejlesztésére. Volt-e egy is, a

mi képviselőink közül, a ki „megállj"-t kiáltott volna a miniszternek, a ki figyelmeztette volna, hogy ezzel az iparpolitikával a czentrum vérét sorvasztja?

Senki! — Mikor a boszniai vasut javaslatát a képviselőházban előterjesztették, Budapest székesfőváros képviselői nem vettek maguknak annyi fáradságot, hogy a kérdést a főváros érdekei szempontjából tanulmány tárgyává tegyék. Pedig e törvényjavaslat végrehajtása nemcsak az egész ország, de kiválólag Budapestnek minden irányban való fejlődését, gazdasági állapotát, forgalmát fogja megbénitani. A kereskedelmi minisztérium kiváló gonddal összeállitott munkával lépett a porondra; eminenter az ország érdekeit tartva szem előtt — s ha e munkálat alapján történik a boszniai vasut kérdésének megoldása, ugy Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszternek gratulálhattunk volna az elért eredményhez.

Sajnos, de való, hogy Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszterben nem volt annyi erő, hogy sarkára álljon s megvédelmezze a magyar érdekeket s igy történhetett csak meg az, hogy a boszniai vasut ismert megoldásával külföldde való forgalmunkat legalább 80 százalékkal megkisebbittették. S mit kaptunk mi ezért rekonpenzációképpen? Semmi egyebet, mint azt a 23 km. vasutat, amely nekünk sem hus, sem hal, mert a kereskedelmi miniszterium terveze'e alapján kivitt czikkeinket az ország területén keresztül exportálhattuk volna, mig most az öss es szállitások tengeren át, Trieszt felé fognak történni.

Feladata volna a fővárosi képviselőknek a tarifapolitikára vonatkozó irányadó munkálatot terjeszteni a miniszter elé, hogy a főváros annak hasznát lássa. Figyelemmel kellene kisérniök az osztrák vasutak magatartását, mely már egy éve azon konferenczíáznik, hogy a déli vasutnak s a kassa-oderbergi vasutnak osztrák területen levő részét államositsák és olyan dijtételeket szabjanak nekünk, a melyek a mi exportunkat lehetetlenné teszik.

Napról-napra halljuk azt, hogy az idegenforgalom emelése czéljából tanácskozások folynak. Ez nem egyéb, mint nagyképüsködés és önámitás, mert addig, mig az a közelfekvő szomszéd város összes vendéglőiben és szállodáiban ugy beszél Budapestről, mint egy rabló fészekről, a hova csak olyanoknak érdemes bejönni, a kik a Folies Caprice trágárságára kiváncsiak, ad ig ne remélje senki az idegenforgalom emelkedését. De nemcsak azt, hanem egyéb szekaturákat alkalmaznak az osztrákok ellenünk.

A külföldiek által is elismert tény, hogy a magyar államvasutak kocsijai sokkal kényelmesebbek, mint az osztrák vasutaké s ezért a külföldiek szivesebben utaznak Oderbergen keresztül Berlinbe. Hogy a külföldieknek a kedve ettől az utiránytól eltereltessék, a kassa—oderbergi vasut osztrákjai azzal bosszantják az utazókat, hogy éjjel egy órakor azon ürügy alatt, hogy a magyar államvasut kocsijainak tengelye izzóvá lett, osztrák kocsikra kényszeriti őket átszállani.

Ha a budapesti országgyülési képviselők szivükön hordanák a főváros érdekét, nekik is éppen igy módjában állna megtudni az anomáliákat, sőt formát is tudnának találni arra nézve, hogy az ilyen és hasonló, az idegen forgalmat gátló körülmények megszünjenek. Az egyesek és klikkek érdekében a városhoz és a kormányférfiakhoz való futkározása a képviselőknek nem elég ok arra, hogy a fővárosi polgároktól mandátumot arrogáljanak maguknak.

Figyelmeztetjük a főváros polgárait: tegyék érett megfontolás tárgyává, hogy kiket biznak meg a fővárosi kerületek mandátumaival. Elhatározásukban ne csak az individuális önző érdek, hanem az ország góczpontjának vitális érdeke vezérelje. Ne kápráztasson el senkit sem az, hogy Sándor Pál kétszáz kocsijával jár a főváros utczáin korteskedni, hanem kutassa jelöltjeiben az arravalóságot és képességet, hogy Budapest anyagi jólétének és fejlődésének előmozditásában közreműködjék.

Dr. Bartha Sándor.

Megsértett polgári becsület.

A központi városházán botrányos sérelem esett a polgári becsületen. Tisztességes, intelligens polgárokat minden igaz ok nélkül rendőrökkel utasitott ki egy tanácsos a szobájából. Tehát a városházán, ahol első sorban kellene védelmezni a polgári becsületet, könnyelmüen dobják martalékul a karhatalomnak. A dolog története ez:

A mester-utcai iskola épitésére beadott ajánlatokat kedden bontották föl. Az árlejtést a központi városháza tanácstermében akarták megtartani, de a terem el volt foglalva. Az épitésre fölügyelő bizottság elnöke, *Bárczy* István dr tanácsos ugy intézkedett, hogy az árlejtést az ügyosztályban, az ő hivatali helyiségében tartsák meg. A tanácsos szobájában gyült össze a bizottság: *Örley* Lajos, *Kiss* József, *Kurfürst* Miksa bizottsági tagok, *Hofbauer* Antal és

Schvendtner József főmérnökök és *Mérey* Adolf, a bizottság jegyzője. A mikor az ajánlatok fölbontását megkezdették, kinyitották a tanácsos szobájának az ajtaját. A vállalkozók, kik eddig az előszobában várakoztak, bementek a szobába, hogy meghallják az árlejtés eredményét. *Bárczy* István tanácsos azonban a vállalkozókat visszaküldte az előszobába azzal, hogy az ajtó nyitva marad s ők az előszobában is meghallgathatják az eredményt. A vállalkozókat kellemetlenül lepte meg a kiutasitás s óvást tettek ellene. Arra hivatkoztak, hogy az árlejtés nyilvános és nekik törvényes joguk, hogy az árlejtés helyiségében maradjanak. Bárczy tanácsos nem vitatkozott tovább, hanem *rendőrökért küldött*. A központi városházán levő rendőri kirendeltségből azonnal megjelent több rendőr. A vállalkozók nagy része a rendőrök megjelenésére azonnal ott hagyta az árlejtést. A folyosón elkeseredetten panaszkodtak az eljárás miatt. Ők nem anarkisták s nem csavargók, mondták, hogy a tanácsos rendőrökkel utasitsa ki őket a hivatalos helyiségből, a hol ők törvényesen jelentek meg. Lesiettek a helyettes polgármesterhez, s utközben elkeseredetten jellemezték a tanácsos eljárását. A helyettes polgármester azonban nem volt a hivatalban s a vállalkozók közül *Welisch* Sándor, a *Mészáros* és *Gerstenberger* cég alkalmazottja, *Biró* Károly, *Cigler* Géza, *Szabó* János, a *Gregersen* G. és fia cég, a *Frank* A. Herman és fia cég és a *kőbányai gőztéglagyár* részvénytársaság képviselői a főjegyzői hivatalba mentek. Ott jegyzőkönyvileg fölfelentést tettek *Bárczy* István tanácsos ellen s kérték a polgármestert, intézkedjék, hogy ezentul a nyilvános árlejtés nyilvános legyen, s ők a rajtuk esett sérelemért *elégtételt kapjanak*.

Budapesti előkelő nagyiparosoknak tehát azért kellett elszenvedniök azt a megaláztatást, hogy rendőrökkel utasitsák ki őket, mert törvényes jogaikat védték s nem voltak hajlandók szolga módjára az előszobában lesni a nagyságos tanácsos ur parancsait.

Ugy halljuk, hogy a tanácsos ur azért nem akarta beengedni a szobájába a nagyiparosokat, hogy össze ne tapossák a szőnyegeit. Kétségtelenül igaz hogy a nyáron mesés pompával alakitottak át s rendezték be az uj tanácsos hajlékát. Egyetlen miniszternek nincsen olyan fényes fogadó terme, mint Bárczy tanácsosnak. Nem tudjuk, hogy hány ezer koronába került az uj butorozás. De a tanácsos ur megfeledkezett arról, hogy az a fényes kiállitásu szoba nem az ő magánvagyonából, hanem az adózó polgárok filléreiből került ki. Tehát azoknak az uraknak a pénzéből is, akiket rendőrökkel utasitott ki a szobájából.

Erre az eljárásra igazán nem találunk mentséget Az, hogy a vállalkozók egy része zsidó vallásu polgár volt, csak nem lehet ok. Ha Bárczy tanácsos ur nem szereti a zsidókat, az az ő privát dolga, de hivatalos eljárásban az ilyen érzelmeknek megnyilatkozniok nem szabad.

A polgári becsületen esett sérelemért nem csak a megbántott vállalkozóknak, hanem az egész fővárosi polgárságnak szüksége van az elégtételre. Elégtételt kell kapnia a polgárságnak. A megsértett vállalkozók hivatalosan megtették a fő jelentést. Megköveteljük a polgárság becsülete érdekében, hogy az ügyből kifolyólag a fegyelmi eljárást elrendeljék. Az a legkevesebb a mit követelni lehet, hogy a dolgot ne vonják ki illetékes foruma, a fegyelmi választmány hatásköre alul. Ez a fővárosnak is az érdeke, mert ha az ügy nem kerül illetékes hatóságának megitélése alá, a közönség joggal veszíti el azt a kis bizodalmát is, amelylyel még a városi ügyek s az egész városi adminisztráció iránt viseltetik.

Elvárjuk továbbá, hogy a főváros törvényhatóságában több olyan önérzetes városatya akad, aki nem fogja megtürni polgártársainak ilyen módon való megalázását. Elvárjuk, hogy a legközelebbi közgyülésen a polgármestertől elégtételt fognak követelni a polgári becsületen esett sérelemért. Nem hisszük, hogy a törvényhatóság tagjainak közömbös az, ha a polgárokat rendőri asszisztenciával utasitják ki a városháza helyiségeiből. A megbántott nagyiparosok pedig akkor cselekesznek helyesen, ha panaszukkal a legilletékesebb helyre, a belügyminiszterhez fordulnak.

A kerületi orvosok.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Igen tisztelt szerkesztő Ur! Nagy szolgálatot tett a Magyar Székesfőváros a közegészségügynek azzal, hogy a kerületi orvosoknak immár igazán tarthatatlan állapotát a nyilvánosság elé vitte.

Hogy egyik-másik orvos hat koronát kap egy vizitért, azt én nem sajnálom. A diplomás pályák közül egy sem olyan keserves, olyan nehéz, mint éppen az orvosi pálya. A vidéken nincsen orvos s azért sürgetik az egész vonalon a közegészségügy államositását, hogy a községek orvost kapjanak. Budapesten megforditott állapot van. A fővárosban csaknem több az orvos, mint a beteg. Van ház, amelyikben két-három orvos is van. Ilyen viszonyok mellett csakugyan nem igazságos, hogy a szegény betegeket arra kényszeritse a hatóság, hogy betegen egy óra járásnyira vánszorogjanak a kerületi orvos lakására. Tessék elképzelni, hogy például a nagy kiterjedésü Erzsebetvárosban kültelkével együtt csak három orvos van, akit a szegény ember fölkereshet.

Normális viszonyok mellet még csak valahogyan megy a dolog, mert hiszen csak a legszegényebb ember fordul a kerületi orvoshoz, az pedig nem

panaszkodik s ha panaszkodik is, nem hallja meg senki. A jóléti bizottság, a járványos időkre apellál. Ez csakugyan komoly dolog. Ámde éppen járványos időben tarthatatlan a mai állapot. Tessék elgondolni, hogy járványos időben a fertőzőbeteg órajárásnyira menjen a kerületi orvoshoz s egy utjával fertőzze meg a fél várost. S ezért fizet a város évenkint több mint hetvenezer koronát.

Hát ez nincsen rendén. Sem a közönség, sem a közegészségügy érdekének nem felel meg ez az állapot. A betegsegitő pénztáraknál is mind nagyobb erővel követelik a közönség és a szakemberek a szabad orvos választást. Elismerem, hogy ennyire a hatóság nem mehet, hogy a hatóságnak szüksége van orvosokra, akikkel szükség esetén mint alkalmazottjával biztosan rendelkezhetik.

Az én meggyőződésem szerint azonban egészen más formában kellene a fővárosnak a szegény orvos ügyet elintézni. Megvagyok győződve, hogy Budapesten a hatóság elegendő számu orvost talál, aki szivesen vállalkozik arra, hogy a szegény betegeket évi ezerkétszáz korona honoráriumért kezeli. Igy a mai kiadás mellett hatvan orvossal rendelkezhetnék a főváros. A hatvan orvost ugy lehetne megválogatni, hogy a főváros minden részébe jusson, hogy minél kisebb kerülete legyen egy-egy orvosnak, vagyis hogy a szegény beteg minél közelebb megkapja az orvosát.

Ha a jóléti bizottság kimutatását vizsgálom, azt látom, hogy ha hatvan orvost alkalmaz a főváros, akkor átlagban minden orvosra négyszáz beteg jut, vagyis naponkint körülbelül egy vizit. Igy is átlagban három korona jut egy vizitre. Ami még mindig megfelelő honorárium. Járvány esetén pedig hatvan orvosra számithat a város.

M. D.

Budapest élelmezése és a vásárcsarnokok.

Az élelmiszerkereskedelem a mult évben az általános gazdasági viszonyok behatása alatt állott. A fogyasztás mögötte maradt az előbbeni évek fogyasztásának s a gyengébb kereslet okozta élettelenség nem egy cikknél több izben jelentékenyebb áresést eredményezett.

Vajban, tojásban, vadakban nem egyszer a budapesti fogyasztás mérvét meghaladó mennyiségek érkeztek piacunkra s a hatósági közvetitők az *exportban*, a külföldi piacok felkeresésével, találták meg a levezető csatornákat, melyek hirtelen áreséseket feltartóztatni voltak hivatva. Ez irányu hathatós müködésükben azonban gátolva vannak a vásárcsarnoki szabályrendelet azon rendelkezése által, hogy saját számlára nem vásárolhatnak. Ezen paragrafus tehát módositásra szorulna. Az élelmiszer-kereskedelem, igen kevés kivétellel, még mindig kevés tőkével rendelkező és nem képzett kereskedők kezében van. A kevés képzett élelmiszerkereskedő exporttevékenységre serkentendő s ezért az érdekelt körök véleménye szerint a vásárcsarnok-szabályrendelet megbővitendő volna azon rendelkezéssel, hogy a hatósági közvetitők export-céljaira saját számlájukra is vásárolhassanak élelmi cikkeket. A bizományosi jelleget szerintök ez nem igen változtatná, mert az élelmi cikkek export időleges s csak a beküldők érdeke hogy a midőn Budapesten árutorlódás van, külföldre vigyék a beküldött árukat, hogy ne kelljen azokat potom árakon eladni, vagy a megromlás veszélyének kitenni.

Exportra csak egész kocsirakományok kerestetnek. Ha tehát a bizományosnak pl. csak fél kocsirakománnyal küldenek árut, akkor a másik felét az árunak meg kell vennie, hogy exportálhasson. A külföldi vevőnek nem magyarázhatja, hogy a budapesti Vásárcsarnokszabályrendelet ezt tiltja; az elvállalt szállitást a pontos időben teljesitenie kell. Bizományba beküldött árukra azonban, ilyen kötelezettségek elvállalásánál, bizton nem számithat. A főváros intéző körei, áthatva az exporttevékenység szükségességétől, de szem előtt tartva a vásárcsarnokok és a hatósági közvetitők intézményének rendeltetését is, foglalkoznak ezen kérdés megoldásával, minek folytán a hatósági közvetitők jövőben esetleg szabadabb kereskedelmi tevékenységet fognának kifejthetni. Más oldalról azonban kivánatosnak tartják, hogy ez által a helyi piaci árak esetleg meg ne drágittassanak.

Tojás a központi vásárcsarnok állomására az elmult 1900-ik évben 38.428 mm., azaz körülbelül 39.000 láda érkezett (1899-ben 31.813 mmázsa), a józsefvárosi pályaudvarra pedig még jóval nagyobb mennyiség. A tavaszi tojásexport élénken alakult; rossz hatással volt azonban reá a budapesti tojáskereskedők kartellje, mely árak lenyomásával és minél nagyobb pillanatnyi haszon elérésére alakult, melyet azonban az egyik hatósági közvetitő czégnek sikerült külföldi összeköttetései révén sakkban tartani s leszerelni. Ilyen erőszakos kartellek is felettébb szükségessé teszik a hatósági közvetitők szabadabb mozgását, hogy az árak alakulására, a külfölddel paritásos árak fentartásával megbizhatóbbá tegyék a budapesti piacot.

Budapest a nagy fogyasztó piacok közül ugyszólván egyedül áll, mint olyan, a hol tulnyomóan élő baromfit vásárolnak, a mi annyiban hátrányos, hogy megakadályozza a fővárosnak jobb minőségü hizott vágott baromfival való ellátását. Az élőbaromfiárak a kereslet és kinálat aránya szerint gyakran nagy változásokat szonvedtek és előfordult, hogy a nagy kereslet következtében az ár élőbaromfiban hirtelen felszökött, mig ugyanakkor a tisztitott baromfikészletek eladatlanul hevertek. Élő, minőségileg gyengébb szerb származásu baromfi mindinkább nagyobb tömegben érkezik és sok esetben a hazai baromfi hiányát pótolta. A vágott baromfi iránt mutatkozó csekélyebb érdeklődés folytán a baromfihizlalók nem a belfogyasztás, hanem csakis a külföld számára hizlaltak és csak a gyengébb minőségü árut juttatják a székesfőváros fogyasztó közönségének.

A vágott baromfifélék közül a vágott ludnak, kacsának és pulykának volt nagyobb fogyasztása. A vágott-lud-üzlet október hóban vette kezdetét és mindvégig mozgalmasan alakult. A kedvezőtlen gazdasági viszonyok hatása e cikknél is érezhető volt, a mennyiben magas, a termelőknek kedvező árak csak rövid ideig voltak érvényben. Az időjárás is észrevehető befolyást gyakorolt a vágott áruk üzletmenetére. Igy pl. figyelemre méltó jelenség volt az, hogy különösen vágott lud nagy tömegekben került itteni piacra november hóban oly helyekről is, a honnan

jelentékeny exportot üznek. Az előállott árutorlódás csak abból magyarázható, hogy hiányzott a téli hideg időjárás, mely lehetővé tette volna a termelési feleslegnek a külföldre való veszélytelen exportálását.

A központi vásárcsarnokba az 1900-ik esztendőben 44.235 métermázsa élő és vágott baromfi érkezett (1889 : 42.204 és 1898 : 35.058 mm.) legnagyobb fogyasztónk baromfiban Ausztria és Németország, hová állandóan szállitották kereskedőink a vágott és élő baromfit. Franciaországban pedig főképen libamájat exportáltak.

A székesfőváros husszükséglete egyrészt a vasuton és hajón érkezett 28.350 métermázsa hus által, (1899 : 24.173 mm.) de nagyobbrészt a helyi vágásu husok által — melyek naponkint frissen hozattak be a csarnokba — nyert fedezetet. A budapesti piacnak meg vannak az állandó husszállitói, kik a főváros ez irányu szükségletének kielégitésében nagyterjedelmü leölt marha-, borju-, sertés- és bárány-szállitmányokkal vesznek részt. A vidéki gazdák és mészárosok a minőség, valamint a helyes kezelés tekintetében mindjobban alkalmazkodtak az itteni piac igényeihez. Növendékmarha, fejletlen. 4 hétnél fiatalabb borjuk husa, valamint silány minőségü husküldemények a husvizsgáló állomás által minden esetben hivatalból utasittattak vissza. A szigoru husvizsgálatnál különös sulyt fektetnek arra, hogy silányabb minőségü husok egyáltalán ne kerüljenek a csarnokokba.

A főváros vaj- és tejszükségletét nem a közvetlen körülötte fekvő, hanem első sorban Tolna és Baranya megyék tejszövetkezetei látják el, honnét főképen édes tejszinből készült teavajat küldenek elsőrendü minőségben. Más megyék tejszövetkezetei nem szállitanak rendszeresen és ezek ellen állandóan megujulnak a régi panaszok, hogy a legnagyobb vajfogyasztás idején nem küldenek, vagy ha küldenek is, jóval kevesebbet, mint egyébkor, a mikor kisebb mennyiség is elegendő volna. Általában nagyobb tételekben érkezik a közvetlen fogyasztásra szolgáló (thae) asztali vaj, mig a konyhai célokra szolgáló főzővajban az egész télen át hiány volt érezhető. A főzővaj letürése a budapesti piacról főkép annak tulajdonitható, hogy az e téren mutatkozó sérelmek és bajok orvoslást mindezideig nem nyertek, másrészt a mindenütt keletkező tejszövetkezetek a főzővajat mindinkább kiszoritják.

A központi vásárcsarnokba vasuton és hajón 7744 métermázsa tej és tejtermék érkezett (1899-ben 6.267 mm.), melynek javarészét a nagykereskedelmi cikket képező vaj teszi. A hatósági közvetitői intézményhez fűzött várakozások e cikknél is teljesen megvalósultak. A fogyasztó közönség könnyen és olcsón jut minőségileg kitünő vajhoz és a tejszövetkezetek is a hatósági közvetitők utján biztos és igen szép jövedelmi forráshoz jutottak. Az egész éven át rendszeresen szállitó tejszövetkezetek érik el természetesen a legkedvezőbb eredményt, mert érdekükben a piac nyujtotta kedvező konjunkturák mindenkor teljesen kihasználhatók voltak.

Vadakban igen élék volt az üzletmenet, különösen nyulakban és szarvasokban, melyeket Ausztria és Csehország igen nagy mennyiségben vásárolt. Nyul darabját átlag 2 kor. — 2 kor. 20 fillérrel, szarvas kilóját 70—75 fillérrel, őzét 0·80—1,— koronával fizették. Örvendetes jelenség, hogy főuraink egy része már nem a bécsi, hanem a budapesti közvetitést veszi vadjai értékesitésénél igénybe. Kivánatos volna a fogyasztási adó-visszatérítéseket megkönnyiteni. Ugyanis ilyen visszatérítésnek jelenleg csak 3 napon belül van helye, mely idő gyakran rövid a kellő minőségü és mennyiségü vad összeállitására. Legalább 5 napra kellene ezen visszatérítést kiterjeszteni. Az elmult évben 13.954 métermázsa vad érkezett a központi vásárcsarnokba, ami az 1899-ik évi 2.597 métermázsához képest valóban rendkivüli emelkedés.

Budapest jelöltjei.

A választások jegyében él ma minden széles Magyarországon. Az alkotmányos küzdelmek tarka kavarodása tölti be a közélet palesztráját. Valóságos hullámjáték ez. Feltünnek a régi ismeretek tömegében uj nevek, uj alakok, hogy aztán ujra másoknak és másoknak adjanak helyet. Minden nap uj kombinációkat hoz. Pezseg az alkotmányos élet. Szóval ezekben a napokban boldog a magyar a — fuvardijak jegyében. A főváros tiz kerülete jelentős szerepet játszik ebben a küzdelemben.

Egy-egy választási iroda az ő nyüzsgő emberseregével azt a benyomást teszi, mintha egy nagy export üzlet komptoireját látnók, s ezek az export üzletek — bizalomban dolgoznak.

Ma még csak jóslatokban lehet szólni a kampanye esélyeiről, de eléggé érdekes a kép, hogy róla megirjuk, az ellenfelek erőviszonyait ismertetve — hadi tudositásunkat.

Az *első kerületben Falk* Miksa és *Bernáth* István állanak egymással szemben. Mind a kettő liberális — az egyik a kereskedelmi érdekek régi kipróbált zászlótartója, a másik az agráriusok régi vezére. *Falkot* elismert érdemei támogatják. *Bernáth* István háta mögött pedig a hivatalnokok fallanxa sorakozik. És mert az első kerület valóságos miniszteriumi tisztviselő-telep érdekes lesz a tiszta választások első szinjátéka a vár emléktáblás ódon házai között.

A *második kerület* már nyugodtabban néz a választások elé. Itt befejeződött a forrongás kémiai folyamata és a bizalom *Darányi* Ignácz miniszter személye körül jegeczesedett ki. Ő az egyetlen komoly jelölt.

A *harmadik kerületben Vészi* Józseffel szemben a polgárság egy töredéke *Nagy* Dezső ügyvédet lépteti föl. Nem kell nagy jóstehetség hozzá, hogy tippelni merjünk. *Vészi* József oly igaz szeretettel s oly eleven agitálással védte mindig Ó-Buda érdekeit, hogy a kerületnek nincs oka mandátumát uj kezekre bizni. Meglehet elégedve eddigi követével, aki bizonyosan meg is kapja ujra mandátumát.

A *negyedik kerület Podmaniczky* Frigyesnek biztos dominiuma. Az ő tekintélyes uri alakja szinte

egybeforródott a belváros tradicióival. A Saskör tervez ugyan ellenjelölést, de egyelőre még a jelölt személyében sem állapodott meg.

Az *ötödik kerületben* heves lesz a küzdelem, a mely *Mezei* Mór eddigi képviselő és *Sándor* Pál között fejlődik majd ki, s melynek előcsatározásai a Lipótvárosban fellobogózott palotasoraiban már javában folynak. Itt tisztán egyéni motivumok döntik el a mandátum sorsát, mert hiszen elvi ellentétekről szó sincs. Mind a két jelölt liberális programmal lép föl, s mind a kettő merkantilista a javából.

A *hatodik kerületben* a mostani képviselőnek, *Radocza* Jánosnak vannak nagy esélyei. Az ellentábort a demokraták pártja képezné, amely az utolsó órában küldte elnökét, *Vázsonyi* Vilmost a csatasorba. Az ügyek mai állásában ugylátszik, hogy a demokraták legfölebb a zászló becsületéért lépnek majd sikra, mert hiszen a párt vezető emberei köztük *Vázsonyi* is, mind jelöltek a vidéken s a maguk mandátum kérdésével vannak elfoglalva.

A *hetedik kerület* eddigi egyedül álló jelöltje liberális programmal *Morzsányi* Károly dr. Valószinü azonban, hogy ellenjelöltet kap, a mit kormánykörök is szivesen látnának, s ez esetben kilátásai jelentősen csökkennek majd.

Berzeviczy ellen a *nyolczadik kerület* iparosai *Csepreghy* Jánost jelölik, mig a függetlenségiek *Vig* Viktor mellett szállnak sikra. A Józsefváros azonban nem engedi az ő egyetlen kegyelmes urát s nem nehéz megjósolni *Berzeviczy* biztos győzelmét.

A *kilenczedik és tizedik kerületben* *Springer* Ferencz, a ki két kampanyban függetlenségi programmal kereste a polgárok bizalmát ezuttal változatosság okáért liberális programmal lépett fel. Ellenjelöltje három is van. *Hindy* Kálmán az egyik, a kinek szintén jelentékeny pártja van és *Hock* János a X. k. plébánosa, a ki liberális programmal lép föl. A három szabadelvüvel szemben a függetlenségiek *Tompa* Antalt állitották ki a sikra. Az ügyek mai állása szerint valószinü *Hock* János győzelme, mert a IX. ker. szavazatait a *Hindy* és *Springer* párt felezi meg, mig a X. kerület *Hock* János körül tömörülve abszolut többséget biztosit neki. Természetesen másként alakulnak a viszonyok, ha életre válik az a kombináció, a mely szerint *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszternek ajánlanák fel a mandátumot. De ez egyelőre még csak terv.

Ime haditudósitásunk a főváros alkotmányos hadjáratának mai állásáról.

pal—mar.

*

A választási küzdelem a jövő héten kezdődik el valójában. Hétfőre rendkivüli közgyülést hivott egybe a főpolgármester, a melyen felolvassa a szózatot az alkotmányos küzdelem megkezdésére: a királynak az országházat egybehivó levelét. Kedden a központi választmány ülésezik, a melyen megállapitják a választások napját és szervezik a választások vezérkarát.

Városi tanitóképző.

A tanügyi osztály uj vezetője tanügyi politikájából és terveiből csak annyi ismeretes, hogy városi tanitóképző intézetet akar alapitani. Az uj tanácsos tehát a gründolás politikájának hive.

Ez a politika merőben ellenkezik a törvényhatóságnak az utóbbi időben többször és eléggé világosan kifejezett ama óhajával, hogy a főváros a közoktatásügy terén szigoruan ragaszkodjék a törvényes kötelezettségeihez s azon egy lépéssel sem óhajt tulmenni.

Néhány hónap előtt deputáció vitte meg a belügyminiszternek a főváros memorandumát, a melyben a főváros a többek között arra kéri a kormányt, hogy az összes felsőbb iskolákat: a reáliskolákat, felső kereskedelmi és felsőbb leányiskolákat államositsa. A törvényhatóság annyira ment már, hogy a leghatározottabban kijelentette, ha a kormány a községi felsőbb iskolákat nem államositja, ugy az iskolákat be fogja zárni.

Nem szeszélyből, nem is jó kedvvel hozta meg a törvényhatóság ezt a kemény határozatot. Budapest pénzügyi viszonyai rákényszeritették. A népiskolai törvény is olyan kötelezettségeket ró a fővárosra, hogy azok ak is alig tud megfelelni.

Ilyen viszonyok mellett szinte megdöbbentő az az uj törekvés, hogy a főváros még tovább menjen s most már tanitóképzőt is állitson föl. Ez a törekvés határozott támadás a főváros vagyoni érdeke ellen s annyival érthetetlenebb, mert az ügyosztály mostani vezetője még néhány hónap előtt a pénzügyi osztálynak tagja volt s igy tudnia kell, hogy a főváros pénzügyi viszonyai az ilyen experimentumot nem engedik meg s hogy az ő törekvése a városi felsőbb iskolák gründolásába beugratni, nagyon veszedelmes játék. Vagy azt hiszi a tanácsos ur, hogy végig lehet még néhányszor játszani azt a komédiát, hogy iskolákat alapitunk s még meg sem nyiltak az iskola kapui, már megkezdik a tárgyalásokat az iskola államositására.

A tanitóképző fölállitására irányzott törekvés pedagógiai szempontból is veszedelmes. Senki sem mondhatja, hogy nagy a kereslet és kicsiny a kinálat a tanitóerőkben. Hisz ha csak a legutóbbi tanitóválasztásokat vesszük, azt átjuk, hogy intelligens, tehetséges és érdemes tanitók nem lehettek segédtanitóvá sem, noha már öt-hat esztendeje szolgálnak tisztességgel és becsülettel a fővárosi iskolákban. Az

a rettenetes küzdelem, a melyet minden tanitóválasztáskor kifejtenek, eléggé bizonyitja, hogy tanitóságunknak éppen az a legnagyobb baja, hogy évenkint sokkal több tanitó kerül ki a preparandiákból, mint a mennyi alkalmazást talál. Évről-évre rohamosan emelkedik azoknak a száma, a kik tanitódiplomával a zsebükben éheznek és nyomorognak, mert nem tudnak alkalmazáshoz jutni. Mindinkább erősebben hangzik az a jogos óhajtás, hogy az állami tanitóképzők számát redukálják s ne ontsák a sok diplomát, ha egy falat fekete kenyeret sem tudnak hozzá adni.

S ime föltámad a tanügy uj mesiása, a ki azt hirdeti, hogy még a város is állitson föl tanitóképzőt s a mikor rohamosan közeledik az anyagi züllés felé, évenkint százezreket dobjon ki csak azért, hogy az éhező diplomás emberek számát mesterségesen szaporitsa. Ezt hivják nálunk tanügyi politikának.

Meghisszük, hogy a tanácsnak kedves dolog lenne a tanitóképző felállitása. Uj terrénum lenne ez a protekció gyakorlására. A tanügyi osztály hatalmát pedig mekkora mértékben növelné, ha a tanitóképző tanáraínak is osztogathatná a protekció kegyeit.

Legyünk őszinték A tanitóképző semmi más, mint a tanügyi osztályba a legutóbbi időben bevonult beteges nagyzási képzelődésnek a megnyilatkozása s az ügyosztályi hatalomnak az öregbitése.

A kérdés csak az, hogy szabad-e ilyen okok miatt a fővárosnak az adózó polgárok filléreit ok és cél nélkül sárba hajitani, hogy szabad-e ilyen fölösleges kiadásokat mesterségesen fölidézni, a mikor köztudomásu, hogy a községi háztartás is, a polgárság is a legnehezebb s kétségbeejtő válsággal küzd.

Nem igy gondolta ezt a törvényhatóság, a mikor soron kivül, becsületes és érdemes emberek mellőzésével segitette be Bárczy Istvánt a tanácsosi székbe.

A trahoma hivatalos terjesztése.

Nagy örömmel konstatálja a főváros minden polgára, hogy Budapest közegészségügye az utóbbi időben nagymértékben javult. Igaz, hogy nagy és sulyos anyagi áldozatot kiván a közegészségügy, de szivesen meghozták az áldozatot. A tiszti főorvos a legnagyobb energiával igyekszik javitani a közegészségügyön s néha tulszigoruan kivánja végrehajtani az intézkedéseket. Annál meglepőbb most, hogy a belügyminiszter s a tanács az 1898. évi XXI. törvény világos és határozott rendelkezésével szemben megtagadták a trahomás betegek ápolási költségét.

A hatóság intézkedésének az lesz a következése, hogy a szegény munkás, ameddig csak teheti, tagadni fogja baját s trahomával fog dolgozni a mühelyben. Ha ezt az intézkedést föntartják, rövid idő alatt tele lesz a főváros trahommás beteggel. Csodáljuk, hogy a tiszti főorvos közbe nem lépett s nem tette meg a szükséges intézkedéseket a trahoma hivatalos terjesztése ellen. Előrelátható, hogy a hatóságoknak ez az intézkedése még komoly bajokra fog okot adni.

Az a határozat, amely magában hordja a nagy veszedelmet, igy szól:

A m. kir. belügyminiszter ur leiratával a budapesti kerületi betegsegélyző pénztár által az 1898. évi XXI. t.-c. 9. §-a alapján követelésbe hozott 2478 kor. 10 fillér táp- és segélypénz kifizetését következő indokolással tagadta meg. Azon trahomabetegek, kik járólagosan (ambulantes) gyógykezelhetők, ingyen gyógykezelést nyerhetnek a székesfővárosban nagyobb számban levő kórházakban vagy más nyilvános rendelésekben, sőt a kerületi betegsegélyző pénztár központi rendelésén is, ahol 3 szemorvos működik. A járólagosan gyógykezelhető trahomások, kiknek a rendelést hetenkint csak 2—3-szor kell felkeresniök, legtöbbnyire munkaképesek és csak egyes esetekben, a betegség fejlődésének vagy acerbatiójának (ujólagos fellobbanásának) idejére igényelhetnek táppénzeket, melyeket azonban, hogy az országos betegápolási alap vagy pedig az államkincstár lenne köteles viselni, ez az 1898. évi XXI. t.-c. 9. §-a a) pontjának világos és félremagyarázhatatlan szavaiból semmiképen sem következtethető. Nem a járó betegekre vonatkozik a törvényben emlitett házi lagos gyógykezelés, hanem csakis oly betegekre, kik a nyilvános rendelésre, vagy a betegsegélyző pénztári orvoshoz nem járhatnak, de egyelőre a kórházba sem szállithatók, mely eset oly városban, vagy községben, ahol kórház létezik, alig fordulhat elő, miután ott a kórház könnyen hozzáférhető, hol azután ápolási költségeket a betegsegélyző pénztárak tagjaiért is az államkincstár fedezi, de a biztositottnak netán járható táppénzt ez esetben a segélypénztár és nem az államkincstár tartozik fizetni. Miután ezen leirat szerint a m. kir. belügyminiszter ur, sem az eddig felmerült, sem pedig a jövőben az 1898. évi XXI. t.-c. 9. §-a alapján a betegsegélyző pénztárak részéről az államkincstárral szemben követelésbe hozott illetőleg hozandó gyógy-, táp- és segélypénzeket megtériteni sem fogja s különösen azért, mert az 1891. évi XVI. t.-c. alapján létesült pénztárak hasonló kiadásaikat csakis a kerületi előljáróságok által kiadott hatósági megbizás folytán történt ápoláshoz történt hozzájárulás alapján hozhatják követelésbe, a tanács annak kijelentése mellett, hogy a székesfőváros területére hatósági megbizás folytán, való házi gyógykezelésnek egyáltalában helye nincsen, a I—X. kerületi előljáróságokat felelősség terhe mellett a hatósági megbizás folytán való házi gyógykezeléshez szükséges helyhatósági igazolványok kiadásától eltiltja, miről tudomás és szigoru alkalmazkodás végett az I—X. kerületi előljáróságok felzeten értesittetnek. Budapest, 1901. julius 30-án. A székesfőváros tanácsa. Horváth s. k. h. alpolgármester.

A határozat nagy meglepetést okozott, mert rákényszeriti a munkást, hogy a legnagyobb mértékben ragadós szembajával is a mühelyben dolgozzék s megfertőzze a társait. A kerületi betegsegélyző pénztár fölebbezett a határozat ellen. A fölebbezés annyira világos, hogy ahoz nem kell kommentár. Csak fölhivjuk rá a tiszti főorvos figyelmét, mert első sorban az ő hivatása, hogy a trachomának mesterséges tenyésztését megakadályozza. A fölebbezés igy szól:

A trachomás betegek gyógykezelésére vonatkozólag a tts. Tanács által 50,136—1901—X. T. szám alatt a főváros területén működő összes betegsegélyző pénztáraknak megküldött és a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszterium 42,473—VII. 1901. sz. magas leiratát magában foglaló nagybecsü határozatát sérelmesnek találván, az ellen van szerencsénk a következő okoknál fogva fölebbezésünket beterjeszteni.

Sérelmes a határozat azon intézkedése, mely az I X. kerületi előljáróságoknak megtiltja a házilag kezelhető trachomás pénztári tagoknak házilag leendő kezeléséhez való hozzájárulását, sérelmes pedig azért, mert az ilyen beteget, noha munkaképtelen a közkórházakban nem veszik fel, hanem ambulanciára utasitják, mely eljárás folytán kezelést igen, de ápolást nem nyerhet a beteg.

A trachomás beteget nem türik meg sem a gyárban, sem a mühelyben, sőt közegészségi érdekből a a hatósági orvos sem engedi meg, hogy munkában maradjon, kénytelen tehát a kórházat felkeresni. Itt azonban elutasitják. Már pedig a gyógyitáshoz nem elég a beteg szem gyógykezelése, ahhoz ápolás is kell és ezt az országos betegápolási alap terhére a segélypénztárak által előlegezett táppénz képezi. Az ápolás hiányában elnyomorodott és éhen pusztult embert sikerrel még trachoma ellen sem lehet gyógykezelni, mert egyébként is tönkremegy, amellett pedig megfertőz másokat az egyes egyénnél lokalizálható baj, nagyobb körre terjed ki.

Hol marad a törvény humánus intenciója, hol marad a közegészségi érdek megvédése? Hiszen a kettőt a törvény magában egyesiti. Az 1898. évi XXI. t.-c. nemcsak a lelenczek érdekeit öleli föl, hanem felöleli a felnőtt beteg ember érdekeit is humánus és a közegészségi érdek szempontjából.

Az 1898. XXI. t.-c. 9. §-a ugyanis világosan szól ápolási költségek megtérítéséről. És ezen költségek alatt nemcsak a gyógykezelés, hanem a beteg eltartási költségei is értendők. Vajjon lehet-e egyáltalán házi ápolást feltételezni az olyan egyénnél, kinek sem lakása, sem élelmezése, sem ruházata, sem fehérneműje nincs? Az ápolás fogalma mindézt feltételezi.

Sérelmes a határozat azért is, mert a nagym. m. kir. belügyminiszterium hivatkozott magas leirata nem helyezi, de nem is helyezheti hatályon kivül az 1898. XXI. t.-c. 9. §-ának a) pontját és az ennek a §-nak kiegészitését képező utolsó pont határozmányát.

A hatósági megbizást ennélfogva a miniszteri leirat nem érinti, nem is emliti és a magas leiratból ezt önként következtetni sem lehet.

Az országos iparegyesület segélypénztári szakosztályában képviselt betegsegélyző pénztárak a hivatkozott miniszteri rendelet, mint szerintük téves törvénymagyarázat ellen a nagyméltóságu közigazgatási bíróság előtt emelnek panaszt.

Mindezeknél fogva tisztelettel kérjük jelen felebbezésünket a nagyméltóságu m. kir. belügyminiszteriumhoz felterjeszteni, mely elé azon alázatos kélemmel járulunk, hogy a szóban forgó sérelmes határozatot hatályon kivül helyezni méltóztassék.

75.592 beirt tanuló.

— A fővárosi iskolák népessége. —

Pénteken és szombaton délután négy órakor az összes fővárosi községi nép- és magasabb iskolák igazgatói számot adtak a városházán a lefolyt iskolai beiratásokról. Összesen 75.592 gyermek jár a fővárosi községi iskolákba. Még pedig 52.577 elemi népiskolai tanuló, 5.569 polgári leányiskolai, 3898 polgári fiuiskolai, 2548 kereskedelmi, reál- és felsőbb leányiskolai és 11.000 mesterinasiskolai tanuló.

Feltünő kivált a népiskolai tanulóknak harmadfél ezerrel való szaporodása a mult évhez képest. A főváros összes kerületeiben szaporodott a tanulók száma, a Jozsefváros kivételével, a VII. kerületben 1400 zal, a VI. kerületben 550-nel, a IX. kerületben 250-nel, az I. kerületben 140-nel, a III. kerületben 170-nel szaporodott az iskolázó gyermekek száma.

A polgári iskolák közül csak a fiuiskolák mutatnak 9 osztályra való szaporulatot. A leányiskolák száma változatlan, a felső kereskedelmi iskolák nagy ostrom alatt voltak. nyitnak is uj első osztályt:

Részletes adataink ezek:

I. Magasabb iskolák.

A községi polgári fiuiskolákban beirtak 3898 tanulót, iskolánkint: az I. kerületiben 450, a III. kerületiben 258, a VI kerületiben 456, a VII. kerület akácfa-utcaiban 890, a VII. kerületi nagydiófa-utcaiban 412, a VIII. kerületiben 923, a IX. kerületiben 509, 509. összesen 3898 tanulót.

A községi polgári leányiskolákban beirtak 5569 tanulót, iskolánkint: az I. kerületiben 360, a II. kerületiben 497, a III. kerületiben 345, a IV. kerületiben 220, az V. kerületiben 647, a VI. kerületiben 749, a VII. kerületi dohány-utcaiban 762, a VII kerületi aréna-utiban 693, a VIII. kerületi prátor utcaiban 627, a VIII. kerületi Csokonay-utcaiban 398, a X. kerületiben 171 tanulót, összesen 5569 tanulót.

Más községi magasabb iskolákban: az I. kerületi felsőbb leányiskolában 214, a IV. kerületi felsőbb leányiskolában 360, a II. kerületi kereskedelmiben 233, a VI. kerületi felső kereskedelmiben 365, a IX. kerületi felső kereskedelmiben 307, a IV. kerületi reálban 547, a VIII. kerületi reálban 582, összesen 2548 anulót.

II. Az elemi iskolák.

A főváros legnagyobb népiskolái, a melyekben ezernél több tanuló van:

a külső-váci-uti	1178	tanulóval
az erdőtelki	1074	„
az angyalföldi	1147	„
a lovag-utcai	1003	„
a bajnok-utcai	1300	„
a Wesselényi-utcai	1645	„
az aréna-uti	1667	„
a Rökk Szilárd-utcai	1986	„
az Erdélyi-utcai	1394	„
a jazmin-utcai	1224	„
a csobánc-utcai	1550	„
a mester-utcai	1063	„
a tüzoltó-utcai	1656	„

Az I. kerület 12 iskolájába beirtak: Az Iskolatéren 265, a Szarvas-téren 555, a [illegible] an 535

a Fehérvári-uton 295, Kelenföldön 220, a Krisztina-téren 528, az Attila-utcában 856, a Mayer-árvaházban 65, az Istenhegyen 235, a Zugligetben 60, a Labanc uton 121, a Lipótmezőn 88, összesen 3928 tanulót.

A II. kerület 7 iskolájába beirtak: A Szalay-utcában 378, a Medve-utcában 313, az Iskola-utcában 213, a Toldy Ferenc-utcában 555, a Margit-körúton 518, a Lövőház-utcában 582, a Szeretetházban 8, összesen 2687 tanulót.

A III. kerület 8 iskolájába beirtak: A Lajos-utcában 556, az Ürömi-utcában 492, a Timár-utcában 707, a Tanuló-utcában 368, a Miklós-téren 597, a Vörösvári-uton 339, a Római-fürdő-telepen 40, a Kórház-utcában 799, összesen: 3898 tanulót.

A IV. kerületben a Gróf Károlyi-utcában beirtak 965 tanulót.

Az V. kerület 3 iskolájába beirtak: A Lipót-téren 828, a Szemere-utcában 671, a Sziget-utcában 403, összesen 1902 tanulót. Ebből a kerületből a tanulók egy része VI. kerületi iskolába jár.

A VI. kerület 11 iskolájába beirtak: A Külső-Váci-uton 1178, a Lőportárdülőn 710, az Erdőtelken 1074, az Angyalföldön 1174, a Szent László-utcában 616, az Érsek-utcában 959, a Lovag-utcában 1003, a Szív-utcában 837, a Bajnok-utcában 1300, a Felső-erdősoron 789, ugyanitt a leányiskolába 707, összesen 10,347 tanulót.

A VII. kerület 17 iskolájába beirtak: A Kazinczy-utcában 906, a Nyár-utcában 964, a Wesselényi-utcában 1645, a Dohány-utcában 795, az árvaházban 110, a Rottenbiller-utcában 819, a Nefelejts-utcában 625, a Murányi-utcában 1747, az Aréna-uton 1667, a Verseny-téren 607, a Hungária-uton 500, a Kis-Zuglóban 724, a Várna-utcában 342, összesen 11,381 tanulót.

A VIII. kerület 12 iskolájába beirtak: A Szentkirályi-utcába 428, a Röck Szilárd-utcában 1086, a Baross-utcában 476, a Rigó-utcában 385, a Práter-utcában 865, a Bezerédy-utcában 897, az Erdélyi-utcában 1394, az árvaházban 108, a Madách-utcában 908, a Jázmin-utcában 1224, a Csobánc-utcában 1550, összesen 9411 tanulót.

A IX. kerület 5 iskolájába beirtak a Lónyay-utcában 748, a Bakács-téren 968, a Mester-utcában 1063, a Tüzoltó-utcában 1656, a Külső-soroksári uton 536, összesen 4971 tanulót.

A X. kerület 6 iskolájába beirtak: a Szent László-téren 905, a Kápolna-téren 480, a Gyömrői-uton 546, a Tisztviselőtelepen 345, a Maglódi-uton 371 és Rákoson 400, összesen 3087 tanulót.

Kelenföld jövője.

— Irta: *Siebreich Károly.* —

A nagyvárosok közegészségügyi viszonyainak tanulmányozása végett ismételve utazásokat tettem Angolország és Skóciában, még pedig főkép azon célból, hogy az ott nyert tapasztalatokat hazám javára hasznosan értékesithessem és azokat a hazai viszonyokhoz mérve megfelelőleg alkalmazhassam.

Hazajövetelemkor Budapestre és igy Kelenföldre nézve is, egy hatósági tervet találtam kidolgozva és helybenhagyva. A mi ezen városrészt illeti, őszintén meg kell vallanom, hogy részemről ezen szabályozási terv megoldását nem tartom célszerünek és a szerencsés megoldást egyedül az angol mod szerint tartom lehetőnek.

Bátor leszek e felől következőket előadni:

Egy uj városrész alkotásának főcélja: egészséges és olcsó lakásokat előállitani, hogy ez által a halandósági százalék lehetől eg leszállittassék és a középosztály magának saját hajlékot szerezhessen, mi ugy nemzetgazdasági, mint morális szempontból nagyon üdvös.

Ezen cél eléréséhez szükséges: 1. zárt udvarok betiltása, 2. sötét szobák mellőzése, 3. sötét lépcsők és sötét folyosók betiltása, 4. sötét árnyékszékek mellőzése és követelése annak, hogy azok ablakai a szabadba nyiljanak, 5. jó kerti levegő, 6. lakások előállitása egészséges levegővel, melyek télen-nyáron egyaránt kellemesek, a fütőanyag lehető megtakaritásával; 7. magasabb, mint kétemeletes házak kizárása és csak kivételesen legyen megengedhető háromemeletes házak épitése; 8. lehető jó közlekedés a bel- és külvárosok és villatelepek között.

Nem hagyhatom ez alkalommal emlités nélkül, hogy a mi épitési törvényeink az épitkezést nagyon megdrágitják, mivel kisebb lakóházakra ugyanazon feltételeket követelik, mint nagy lakházakra sok lakóval. Ennélfogva, ha mi olcsóbb házakat akarnánk épiteni, kisebb családi és munkáslakásokkal és gy olcsóbb házbérrel, határozottan szükséges volna, hogy külön épitési törvények is létesittessenek oly könnyebbségekkel, melyek az épület szilárdságát és tüzbiztonságát nem kockáztatják, legalább a III. övezettől kezdve és még sem követelnének tényleges fölösleges tulkiadásokat.

Kelenföld jövő alakulásáról tervet készitettem, a mely hitem szerint leginkább megfelel Kelenföld egészséges fejlődésének.

Tervemben a meglevő főközlekedési utakat respektáltam, de igyekeztem lehetőleg egyenszögü házcsoportokat tervezni — csak ott, hol ez létesithető nem volt, az egyenszögtől eltérni, ugy, hogy a házak elhelyezése, tervezése és beosztása mindenkor a legcélszerübb módon eszközölhető.

A hatósági tervben a Dunától nyert, a mai napig is viz alatt álló területen házcsoportok vannak tervezve. Én ezen berendezést nem tartom célszerünek először a költség szempontjából, de különösen egészségügyi szempontból.

Szükséges volna ugyanis ezen nagy területek feltöltéséhez a hatósági terv szerint, még pedig a vasuti összekötő hid felett fekvő részen körülbelől . . . . . 6.330,000 köbméter
a hid alatt fekvő részen . . . . 2.845,000 „
igy tehát összesen 9.175,000 köbméter

vagyis kerekszámban 9.200,000 köbméter föld, hogy azon sik terület létesüljön és házakat lehessen rá épiteni, melyek nem lennének veszélyezve az árviz által.

Miután egy ily feltöltés előállitása (mely szükséges, hogy egészséges anyagból legyen) köbméterenként 1 frtba kerülne, igy a feltöltés belekerülhet 9—10 millió frtba. Honnan lehetséges ezen óriási mennyiségü anyagot beszerezni, mennyi idő kell, hogy ezen feltöltés olyannyira megülepedjen, hogy házakat lehessen reá épiteni a nélkül, hogy azok veszélyeztetve ne le

gyenek, hogy le ne szálljanak, sőt az épületek esetleges összeomlása lehetetlen legyen? Ki volna hivatva ezen munkát keresztülvinni és kinek kellene fedezni a költségeket?

Én a hajózási társulatok részére a vasuti összekötő híd alatt egy telepet terveztem rakodópartokkal (dockokkal és téli kikötővel.

A rakodópartok feltöltéséhez szükséges anyag a magasabban fekvő részből volna nyerhető, mig az ott felesleges és a viz alatt álló területről a vizmélység és alapozas végett kiemelt anyag az á talam az összekötő híd felett tervezett parkterü etek feltöltéséhez használható.

Az igy nyert anyag kitenne körülbelül 1.800,000 köbmétert, mely a park feltöltéséhez teljesen fölhasználható Továbbá a vasuti összekötő híd felett tervezett parkterülethez nem szükséges oly magas feltöltés, mint az épületek felállításához: azonkivül hagyok tavakat és vizfolyásokat a parkban, miáltal szintén 900.000 vagy egy millió köbméter feltöltést megtakaríthatok és igy a számadás a következőleg alakulna:

Parkfeltöltés körülbelül	3.800,000	köbméter
ebből levonva a kikötőkből nyert anyagot	1.800,000	„
levon a a tavakat és vizfolyásokat	1.000,000	„
marad összesen	1.000,000	köbméter

egy millió köbméter anyagszükség'et.

És ezután az univerzitás és kórház épitése, valamint a magánépitkezés folytán az anyagszükséglet lényegesen lecsállna és olcsóvá lenne; és ha az állam és a főváros a parkot egyszersmind mint fövész- és faiskolakertet is berendezne, abban a helyzetben lennének, hogy aránylag csekély költséggel ezt létesithetnék.

A gyógyforrások kibővitésére a hatósági terv alig fordit figyelmet, mig én ezt nagyon fontosnak tartom a főváros érdekében és saját tervemben igyekeztem annak kiterjedésére lehetőleg figyelemmel lenni.

Az Országos Szőlőiskola és az Országos Gazdasági Egyesület vincellér-képezdéje a hatósági tervben részben maradnanak, részben felosztatnánk; ezen intézeteket részemről oly fontosnak tartom, hogy tervemben inkább ezek kibővitésére és fejlesztésére voltam figyelemmel; e tekintetben az intézet vezetősége adhatná a legalaposabb vélemenyt

Miután a hatósági tervvel szemben tervem főbb elveit és eltéréseit előadtam, bátor leszek most tervem részleteire áttérni.

1. A millenniumi emlékmű épület, mely a történeti hirü nagy emberek szobrainak és ereklyéinek elhelyezésére volna hivatva, a Gellérthegy legkiválóbb pontjára van tervezve; ez nemcsak hazánkfiai, de a külföldi látogatókra is vonzó erővel birna, ugy mint a Westminster-templom Londonban, az Invadilusok temploma Párisban vagy a Walhalla Regensburgban.

2. Az egyetem, mely a tudománynak székhelye és fénypontja, a Gellérthegy déli csekélyebb lejtővel biró oldalára van tervezve, főhomlokzata keletnek feküdnék és ennek fekvése ép oly gyönyörü lenne, mint a glasgowi egyetemé. Az épület szép parkban lenne, hol egyszersmind kellő testedző gyakorlatokra szolgáló terekről lehetne gondoskodni a tanulók részére. Az azon a környéken fennálló épületek mind használhatók lennének az egyetemen alkalmazott személyek részére, ép ugy más szükséges helyiségek céljaira. Közel az egyetemhez jönne.

3. A klinika, mely 600 és egy nagy kórház, mely 2000 ágyra lenne berendezhető; ez később a Rókus-kórhat volna hivatva helyettesiteni, előbbi szintén az egyetemi parkban nyerne elhelyezést, mig az utóbbi annak közelében.

A legjobb hygieniai alapokon kés ült berendezésen kivül a termek mind kelet felé lennének ugy, hogy annak lakói a felkelő napot élvezhessék. Ugy ennek, mint az egyetemnek célszerübb, egészségesebb és szebb helyet Budapesten nem találhatni s tekintve, hogy az uj egyetem, klinika és kórház épitése több évig eltart és ennélfogva a régi egyetemekből és kórházakból való átköltözés csak lassanként történhetik, mialatt ugy az uj, mint a régi épületek a tanárok és hallgatók használatára szolgálnak: igen fontos dolog, hogy ezen uj épületek a meglevőkhöz és a város közepéhez minél közelebb legyenek, nehogy a közlekedés sok időt vegyen igénybe.

4. Az egyetemi park tartalmazza továbbá ugy az egyetemhez, mint a klinikához szükséges melléképületeket; a mennyiben azonban a park területén meglevő épületek nem lennének elégségesek, volna elég hely, hogy a szükséghez mérten a kalmas helyen uj épületeket is lehetne felállitani, például a boncolótermet és anatomiai muzeumot stb.

5. A nagy parkterület, az összekötő vasuti híd felett, megoszlik egy tudományos részre; egészben-nagyban azonban a közönség üdülésére és mulattatására szolgál.

6. A hajózásnak szolgáló telepek az összekötő vasuti híd alatt vannak tervezve. A dockok és a téli kikötők ott célszerü elhelyezést nyernének, melyek télen-nyáron használhatók s 120 vagy 200 hajót fogadhatnának be nagyságukhoz mérten. A kikötőpartok egyszersmind raktárral lennének ellátva s a teherpályaudvarral vágányok által jönnének közvetetlen összeköttetésbe. A dockoknál egyszersmind egy száraz dock is van tervezve, mely a hajók javitása céljaira szolgálna e mellett egyszersmind egy mühelyt is lehet felállitani.

7. A meglevő kelenföldi pályaudvar nagy személypályaudvarrá való átalakitása rövid idő alatt reményleg befog következni, mert a keleti pályaudvar mai kivánalmaknak sem felel meg; a mig a kelenföldi pályaudvar hivatva lenne, a Budapest–Bruck–Bécsi, Budapest–Pragerhofi, Budapest–Pécsi és Fiumei s Budapest–Gráci vagyis a magyarországi délnyugati vasuti forgalmat felvenni, a keleti pályaudvar az ország keleti forgalmát fogadná be. A budai déli pályaudvar azért mindig megmaradhatna mai kiterjedésében, csupán egy-két gyalog vagy kocsi-összeköttetés volna szükséges, a föld alatt vagy a föld felett közlekedési szempontból a most kényelmetlen kerülések végett ebben a városrészben.

A teherpályaudvar a kelenföldi személypályaudvar mellé van tervezve, de külön van elhelyezve s ugy a dockokkal mint a fennálló vasuti vágányokkal közvetetlen összeköttetésben van s kellő számu raktárakkal és vágányokkal van ellátva.

A budaoldali vágóhid tervemben ugy egészségügyi, mint közlekedési valamint célszerü városrendezési szempontból a dockok végén van elhelyezve s ugy a vasuti mint dunai közlekedéssel közvetetlenül összekötve. A vizzel való ellátás és a csatornázás itt a legolcsóbb és legcélszerübb módon eszközölhető.

A fennálló országos gazdasági egyesület Vinceliériskolája tervemben ki van keritve, ép ugy a fennálló országos szőlővessző-iskola.

A fővámtéri hid, mely a belváros és a kelenföldi pályaudvar összettetését közvetiti, lehetővé teszi.

Hasonló feladata lenne a borárostéri hidnak, amely a Ferenc- és Józsefvárost kötné össze Kelenfölddel. A fennálló vasuti összekötő hid eddigi feladatának, illetőleg a fejlettebb orgalomnak is megfelel.

A városberendezés lakóházakat tartalmaz a különféle foglalkozásu osztályok részére, ugy, hogy mindenki viszonyaihoz n ért lakásokat találhat foglalkozási helyéhez közel, vagy pedig fó összeköttetés folytán téli és nyári lakásoknak alkalmas lakást.

A jobbmódu társadalmi osztály a Gellérthegy déli oldadalán csoport-házakban vagy villákban, vagy a Sashegy körül, Sasadon, a Farkas-réten vagy a magasuton stb. találhat alkalmas lakást. A kereskedés a Fehérvári-ut s a kelenföldi uj fó-ut környékén. A hivatalnokok s a hasonló viszonyok között élők az összekötő vasut mentén, vagy Sasadon s a budaörsi ut mentén kapnának alkalmas területet.

Villatelepek mint már fent emlitve volt, a legszebb és legelőkelőbb városrész közelében vannak, de egyszersmind, miután a főkép a hegyek közé is ki fognak terjedni, oda is vannak tervezve s a Széchényi-hegyi villatelepekkel összeköttetésbe hozva.

A sós- és keserü-viz-telepek tervemben ki vannak kerekitve és utcák által elkülönitve.

A gyárak tulajdonosainak és a gyárakban alkalmazottak lakóházai foglalkozásuk közelében vannak tervezve. A büztelen gyárak Kelenföldön délfelé a város belsőbb részeire vannak tervezve s munkáslakásokkal környezve. A büzös gyárak szintén délfelé a Promontori-ut és a Duna közt vannak elhelyezve oly módon, hogy a füst és büz lakott városrészt nem érinthet, mert az uralkodó szelek éjszaknyugatról délkelet felé magokkal viszik.

Szép szabad terekről megfelelőleg van gondoskodva, szintugy nyilvános épületek felállitására a város minden részében, még pedig ugy, hogy a nyilvános épületek bevégzése után azokat körül lehet venni kertekkel; ezekhez tartoznak:

A községháza, posta- és távirdahivatal, templomok, iskolák és más intézetek, vásár-terek, idővel vásárcsarnokok, nyilvános kertek és játszó terekről is minden városrészben kellőleg van gondoskodva, hogy a közönség ugy a felnőttek mint a gyermekek zöld üdülő és játszó teret találhatnak, mulató helyek.

A villamos vasuti összeköttetés a belvárostól a kelenföldi pályaudvarig, illetve Budaörsig és Promontorra — minden esetre nagy lendületet ad ezen városrész fejlődésének. Duna kikötő-állomások. Esővíz-medencék, az esővíz gyüjtésére az itt ezen a vidéken gyakrabban előforduló felhőszakadások miatt melyek nemcsak károsak, de néha veszélyesek is. Az itt gyüjtött viz célszerüen felhasználható utca-locsolásra stb. A Sárosfürdő részére, mely a legmelegebb források egyikét tartalmazza, ennek fentartása céljából nagyon célszerü lenne uj telepet felépiteni. Álló helyek társas kocsik, kétfogatu és egyfogatu kocsik részére. Kényelmi épületek felállitására férfiak és nők számára.

A kényelmes közlekedésre tervemben nagy suly van fektetve, különösen széles utak vezetnek a nyilvános épületek, pályaudvar, dockok és gyárakhoz Promontorra, Budaörsre stb. Továbbá a széles utak befásitására is kellő gond van fordítva. A meglevő fő- és mellék-közlekedési utak megmaradnak, de szerves összeköttetésbe vannak hozva egymással és esetről esetre szabályozva a közlekedés kivánatihoz mérten.

A mi a csatornázást illeti, egyelőre az esővizet nyilt utcacsatornákban kellene levezetni a meglevő vizárkokba, melyek az esővizet a Dunába vezetik.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség: polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 422 gyermek, meghalt 432 egyén, a születések tehát 210-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 318 törvényes, 124 törvénytelen; nemre nézve 228 fiu, 214 leány. Halvaszületett 7 gyermek, köztük 7 törvényes, 0 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 30.9.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 16.2, az egy éven felüli lakosságnál: 12.4, az öt éven felüli lakosságnál: 10.7.

A halottak közt volt 137 fi-, 95 nőnemü.

Az év eddigi 35 hetében élve született összesen 15,552 gyermek, meghalt összesen 9943 egyén, a születések többlete tehát 5609; a mult év megfelelő időszakában született 16 317, meghalt 10.575, a születések többlete volt tehát 5742.

Az élveszülöttek közt volt 572 róm. kath., 2 görög kath. 0 görög keleti, 32 ágost evang, 42 helvét, 84 izraelita, 5 egyéb. Összesen 442. Halvaszületett összesen: 7.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1198 beteget, szaporodás 330, csökkenés 369, maradt e hét végén 1159. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 112 beteget, szaporodás 44, csökkenés 38, maradt e hét végén 118. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 725 beteget, szaporodás 244, csökkenés 360, maradt e hét végén 659. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 719 beteget, szaporodás 139, csökkenés 131 maradt e hét végén 727. Összesen ápoltak a mult hét végén 2754 beteget, szaporodás 807, csökkenés 898, maradt e hét végén 2663.

Hirek a városházáról.

Az uj sárosfürdő.

A főváros. mint már megirtuk, megszerezte a sárosfürdő forrásait és telektömbjét. — A belügyminiszter a vétel ügyét most jóváhagyta s a városi főügyészséget már megbizták a szerződés megkötésével. Az uj fürdő épitését 1903. augusztusáig be kell fejezni, mert a vámház és eskü-téri uj dunahidak épitését elrendelő 1893. évi XIV. t. cz. 4. szakasza értelmében, csak a hidak táján épülő s e terminusig lakhatóvá tett épületek részesülnek 30 éves adómentességben. Heuffel Adolf kir. tanácsos középitési gazgató most azt javasolja a tanácsnak, hogy a elekmegszerzés ügyétől függetlenül küldjön ki egy özegészségügyi és mérnöki szakemberekből álló zükebb bizottságot, a mely az épités munkaprogramát sürgősen állapitsa meg. *A középitési igazgatóság ajánlja, hogy az épitést nyilvános pályazat utján végeztesse a főváros*, mert az idő rövidsége és az épitkezés nagymérete kivánatossá teszi, hogy az ügy esztetikailag, mint czélszerüség és gazdasági szempontokból fontos feladatot megoldásánál a megvitatásba a külső épitési szakkörök is belevonassanak. Ha a tanács az épitkezés ily megoldását választaná a bizottság, előmunkálatai is s a pályázat sorsa legkésőbb 1902. kora tavaszáig elintéztessenek, mert ugyis csak megfeszitett mánkával készülhetne el az épitkezés 1903. év augusztusáig.

Nyomorgó szintársulat a fővárosban.

Szomoru világot vet az ó-budai szini viszonyokra az az inségkérvény, melyet *Bokros* József társulatának tagjai nyujtottak be a polgármesteri hivatalhoz. A kérvény adatai szerint a társulat a legsötétebb nyomorusággal küzd. A tagok hónapok óta nem kaptak fizetést Ezt a tarthatatlan állapotot csak a szubvenczió reményében türték. Most, hogy a főváros megtagadta a szubvenczió. a szegény szinészek helyzete kétségbeejtő. A szóridek értelmében nincs meg a betevő falatjuk. A társulatnak, melynek vezetését *Bokros* oly könnyelmüen vállalta el minden alaptőke nélkül, s pusztán a szubvenczió reményében, van hétagja, kik az országos szinészegyesület kötelékébe tartoznak. Ezek arra kérik most a főváros tanácsát, szavazzanak meg nékik inség segélyt, hogy tartozásaikat kiegyenlitve vidékre szerződhessenek s oda el is utazhassanak. A tanács legközelebbi ülésében dönt a szinészök kérvénye fölött.

Az adók kiméletes behajtása.

A Föv. Tud. jelenti: Lukács László pénzügyminiszternek legutóbb kiadott rendeletét, melyben tekintettel az aratási időszak elmultára, mikor is a gazdaközönség pénzhez jut, a hatóságok félremagyarázták s mindenfelé irgalmatlanul foganasitották a végrehajtásokat. A pénzügyminiszter most ujabb körrendeletet intézett az összes pénzügyigazgatóságokhoz, melyben elrendeli, hogy az adótt kiméletteI hajtsák be és megtiltja, hogy a butorokat és házi eszközöket elárverezzék. Erre az intézkedésére a minisztert a kormányhoz érkezett gazdasági jelentések birták, a melyek szomoru képét adják az ország idei termésének és gazdasági helyzetének.

Egy főur és a főváros.

Nagy felháborodást kelt illetékes körökben egy ismert főur titkári hivatalának a fővároshoz intézett beadványa, a melyben a főurra rovott vizfogyasztási többlet-dij ellen tiltakozik. A beadvány olyan hangu, hogy azt *Kajlinger* vizvezetéki igazgató a tanácshoz beadott jelentésében, „brutális"-nak minősiti. Az eset részletei a következők: Gróf *Károlyi* Lajos Esterházy-utcza 40. szám alatt levő palotájában az elmult évben 527 korona 38 fillér értékü viztöbletet fogyasztottak el, a mely összeg befizetésére fölszólitották a grófot. Erre a felszólitásra felelt a grófi titkár, erősen megnyomva a tollat. Beadványában a főváros eljárását *zsarolásszerünek* bélyegezi; s valóságos leczkét tart, figyelmeztetve a fővárost, hogy az ily eljárással *amugy is megrendült szava hihetőségének sirját ássa meg*. „A főváros vizvezetéki igazgatósága" eltekintve a szokatlan hangtól, az ügy meritiumára nézve vizsgálatot inditott, a mely megállapitotta a következőket: A grófi palota 510 korona évi vizdija ellenében naponként 8·7 köbméter vizfogyasztására van feljogositva. A vizsgálat kideritette, hogy a palota vizhálózatának ezen a szakaszán, mely a kert szökőkutjához vezeti a vizet, egy régibb s oly természetü sérülés van, a melyen *az esetben is, ha egy csepp vizet sem fogyaszt a szökőkut, óránként 527 liter*, tehát egy nap alatt 12.6 köbméter viz folyik el. A napi tulfogyasztás már igy is 3.9 köbméter. Ehhez véve a napi fogyasztást, érthető a fogyasztási többlet, a melyet egyébként a főváros a mult év folyamán a szokásos időközökben mindig kimutatott a fogyasztónak s az ellenóvás a gróf részéről egy izben sem történt. A tanács a vizvezetéki igazgatóság eljárását helyeselte, *Csécsi* Miklós titkárt pedig a sértő föleb bezés szerkesztőjét száz koronára megbirságolta.

Uj népkonyha.

A X. kerület közjótékonysági egyesülete az iránt kereste meg a főváros tanácsát, hogy a kőbányai népkonyha czéljaira engedje át a X. kerületi elöljáróság pinbzehelyiségeit, s azokat a népkonyha czéljaira alakitassa át. A tanács foglalkozott e kérvénynyel s ugy határozott, hogy a helyiségeket tengedi, s az átalakitás költségei iránt is javaslatot tesz a tanács legközelebbi ülésén.

Templom a Tisztviselő-telepen.

A Mária Margarétha de Purificatione nevü belga apácza-rend főnöknője kérvénynyel fordult a a főváros tanácsához, a melyben a tisztviselő-telep területén egy ingyentelek átengedését kéri. A telken az apácza-rend kolostort, templomot és női ipariskolát akar emelni. Az épités költségeit a rend saját vagyonán kivül közadakozásból és az esztergomi főkáptalan kilátásba helyezett kölcsönéből fogja fedezni. Ez lesz a Tisztviselő-telep első temploma. A női ipariskola a rendfőnöknőjének előterjesztése szerint fontos közgazdasági missiót fog betölteni, mert szegény leányokat varrásra, himzésre, belga csipkeverésre, szövésre, vászon, szőnyeg és bőráruiparra oktatják és produktumaikért dijazni fogják, s ezzel létfeltételeiket biztositva elvonják őket a gyári élet sorvasztó légkörétől. A tanács legközelebb tárgyalja az apáczák kérelmét.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főel rusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám

Alapitva 1846. Helyközi telefon 860

Sürgönyczim: Sigmundház, Bu.apest

Kizárólag magyar eredetü

választasi tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Árjegyzék bérmentve. Árjegyzék bérmentve

A

HONI ZASZLOGYAR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttól, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Sebészi kötőszerek, antiszeptikus segédeszközök és gummiáruk GYÁRA

BARWIG, LADECK & COMP.

FŐRAKTÁR ÉS IRODA.

Bécs, IX., Nussdorferstrasse Nr. 5.

Gyár: IX/2.; Rossauerlände 25.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Vaczi ut **BUDAPEST,** Külső-Váczi-ut

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámhárítók** használata,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való guttaperchával vagy gummi-erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKÁBELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293	millió korona
Évi bevétel	290	„ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115	„ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146	„ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225	„ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A New-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziak Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. – VII., Király-utcza 57 — VIII., Józsaf-körut 2.

IRODÁI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. Budapest, 1901. szeptember 22-én 33 szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Képviselőválasztás előtt.
Közélelmezésünk.
A királyi palota.
A helyi érdekek.
A közgyülésből.
Kórházaink jövője.
A kormány jóakarata.
Szellemek kongresszusa.
A kerületi orvos.
A központi városháza.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesités.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „**C**"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „**N**"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. **Auer-fény.**

IV. évfolyam. Budapest, 1901. szeptember 22. 33. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Képviselőválasztás.

Egymásután bontogatják a fővárosban a választási lobogókat. Egyik-másik kerületben, ahol komolyabb a küzdelem, az utczák zászlódiszben vannak.

Október második napján kilenc képviselőt küld Budapest a parlamentbe. A választók s a kerületek nem adnak ma már utasitást a követeiknek, mint a régi jó időkben, amikor kötött marsrutával bocsátották a követeket a tekintetes karok és rendek házába. A most választott követ mandátuma öt esztendőre szól, minden föltétel nélkül. Az öt esztendő alatt azt tehet vele a boldog tulajdonosa amit akar, a választóknak nincsen többé beleszólásuk.

Ez az öt esztendőre adott föltétlen bizalom kötelességévé teszi a választóknak, hogy a legnagyobb lelkiismeretességgel vizsgálják meg azt az embert, akinek a kezébe öt esztendőre szabad használatra teszik le a választók bizalmát. Kötelességükké teszi, hogy alaposan megfontolják, mire van a kerületnek szüksége, mik a kerületnek jogos érdekei s ki az az ember, akire jogos érdekeik istápolását bizták.

A választás személyes harcát mellőzve most a bizalom megadása előtt talán időszerü lesz, ha egy kicsit gondolkozunk azon is, hogy mi a főváros érdeke, mit követelhet meg Budapest a képviselőitől.

Mindenekelőtt konstatálnunk kell, hogy a multban Budapest nem volt jól képviselve a parlamentben. A főváros legjogosabb érdekei is bizonyos ellenszenvvel találkoztak az ország házában. A kormány és a törvényhozás bizonyos antipátiával nézte, hogyan fejlödik a maga erejéből Budapest. Noha a hivatalos hatalom soha előre nem segitette a fejlödést, a vidéken történt minden bajnak bünbakjául a fővárost állitották. Az előre törtetni kivánó vidéki városok nem azon dolgoztak, hogy a maguk környékének fölhasználásával a saját vidékük központjává legyenek s a maguk nehéz munkájának jussanak előre, hanem Budapesttől akarták elvenni egyik ezt, a másik amazt. Az országot tele kürtölték, hogy a vidék azért nem tud fejlödni, mert Budapest mindent fölszi magába. Lassan érlelték meg ezt a gondolatot. Bevitték a törvényhozás termébe is. Budapest képviselőinek pedig nem volt ellene szavuk. Haligatásukat beismerésnek magyarázták s igy érett meg az ország közvéleményében a minden vonalon való decentralizáció gondolata.

Decentralizálni mindent. Elvenni Budapesttől s odaadni a vidéki városoknak. Vidéki gócpontokat teremteni. Ezek voltak a jelszavak, amelyek a kormány ténykedésében is gyakran kifejezést nyertek.

Most már látjuk az eredményét is. A vidéki városok azzal, amit Budapesttől elvontak megerösödni nem tudtak. A vidéki gócpontok a jelszavak között maradtak, de a főváros fejlödése nemcsak megállott, hanem rohamos lépésekben visszafelé haladt. Ma már a legkomolyabb válsággal küzd Budapest s ha a főváros képviselői együttes erövel föl nem használják egész befolyásukat s föl nem világositják a kormányt s az országot, hogy az a politika, amely ma föiülkerekedett, megnem változik, a vidéki városok nem fognak jobban fejlödni, de az ország fővárosa Budapest kérlelhetetlenül sementhetetlenül el fog pusztulni.

S ezért a pusztulásért nem azok lesznek felelősek, akik szerencsétlen kézzel s a félreve-

zetett vidéki közvélemény nyomása alatt a pusztító munkában aktiv részt vettek. A felelőség első sorban Budapest kilenc képviselőjét terheli, akik a kis ujjakat sem nyujtották ki, hogy ezt a bomlasztó munkát megakadályozzák.

Budapest ipari és kereskedelmi város. Érdekei azonosak az ipar és kereskedelem érdekével. Ezt használták föl eszközül, hogy kimutassák, hogy Budapest érdekei ellentétesek a mezőgazda ország érdekeivel. Nem a mi hivatásunk, hogy ennek az élére állitott okoskodásnak a képtelenségét bizonyitsuk. Konstatá tuk a tényt, amelyet többé letagadni sem lehet.

Nem akarjuk részletezni az érdekeket, amelyek jogosulatlan sérelmet szenvedtek a multban s a melyek kielégitésre várnak a jövőben. Budapest közönsége nagyon jól ismeri azokat.

A választások küszöbén csak rá akartunk mutatni ezekre a dolgokra, hogy fölhivjuk rá Budapest választópolgárainak a figyelmét.

A főváros érdekében föltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy ennek a városnak a képviselői is törődjenek egy keveset a főváros speciális érdekeivel, hogy a polgárság bizalmát legalább azzal viszonozzák, hogy komoly munkával részt vesznek Budapest fejlődésében. Ezt jogunk van megkövetelni Budapest képviselőitől. Megköveteli ezt minden kis község a maga képviselőjétől, még pedig nem eredmény nélkül. Csak éppen a fővárosnak nem lenne joga ahoz, hogy képviselőinek megválasztásakor ne csak az általános politika után induljon, hanem komolyan mérlegelje azt is, hogy jelöltjei közül kik éreznek együtt a főváros polgárságával, kire bizhatja községi érdekeit is.

Még egyet. Néhány év óta a főváros és a kormány között bizonyos feszült viszony van. Az oka ismeretes. A főváros nem akart, nem tudott tovább áldozatkész bárány lenni s nem akarta s nem is tudta a kormány minden óhaját teljesiteni. Igyekezett menekülni azoktól az óriási terhektől, amelyeket a kormány a rég s közelmultban törvény, jog és igazság ellenére rakott vállaira. Egyik-másik dologban késhegyig ment már a dolog s a főváros kilenc képviselője soha nem lépett közbe, hogy az ellentéteket barátságosan kiegyeztetve a főváros érdekéből megmentsen annyit, amennyit csak lehet. Sok komoly összeütközés intéződött volna el a főváros hasznára, ha Budapest képviselői nemcsak a választás napján érdeklődnek a főváros ügyei iránt.

Bizunk a jövőben, hogy nem igy lészen, hogy Budapest polgársága október másodikán olyan férfiakra bizza a főváros képviseletét, akik az öt esztendős cikusban is bátor zászlóvivői lesznek a fővárosi érdekeknek.

Közélelmezésünk.

A főváros nagy költség árán megcsinálta a vásárcsarnokokat, hogy a főváros közélelmezését jobbá és olcsóbbá tegye. A vásárcsarnokok meg vannak s most már elegendő tapasztalatunk is van, hogy az eredményről nyilatkozhassunk.

Nem lehet tagadni, hogy a közélelmezés jobbá tevésében a csarnokok megfeleltek a hozzájuk füzött reményeknek. Az élelmi szereknek, az élelmiszervásárnak koncentrálása lehetővé tette az élelmi szerek szigorubb és megbizhatóbb ellenőrzését s a komoly eljárás, melyet a vásárcsarnokok személyzete követett, arra birta az árusokat, hogy rossz árut ne is vigyenek a csarnokba.

Másik hivatásának, a közélelmezés olcsóbbá tevésének azonban a vásárcsarnok nem felelt meg. Az az idea, hogy az ország gazdaközönsége nagy lelkesedéssel fogja termékét a csarnokba küldeni s annyi áru fog fölhalmozódni, hogy nemcsak a helyi fogyasztást látja el olcsón, hanem még tekintélyes export is fejlődhetik, nem vált valóra. A valóság az, hogy csarnokba alig szállitanak annyit, amennyi a helyi fogyasztásra szükséges. Az árusok, többnyire azok, akik azelőtt a nyilt piaczon voltak, ma is ugyanabban a kis körben dolgoznak, csak éppen a helypénz nagyobb, amit aztán az élelmiszerek drágitásával hoznak be maguknak. Ez az oka, hogy a csarnokok éppen ellenkező hatást értek el, mint amire vártak, a közélelmezést megdrágitották.

S ezen nem is csodálkozhatunk, ha megfigyeljük a központi vásárcsarnok forgalmát. A központi vásárcsarnokban két nagykereskedőt találunk, a két hatósági közvetitőt. Az ő kezükben van az egész élelmiszer kereskedelem. Nekik kell ellátniok az egész város fogyasztását, nekik kellene exportálni s megküzdeni azoknak a nagy élelmiszer-kereskedőknek és exportőröknek a konkurrenciájával, akik a vásárcsarnokokon kivül lévén, szabadabban, minden ellenőrzés nélkül mozoghatnak.

A központi vásárcsarnok jobboldali karzatát a vásárcsarnoki nagykereskedők töltik meg. Ezek egész külön speciálitások. Nagykereskedő a czimük, amit azzal váltottak meg, hogy öt kilónál kevesebbet nem adnak, ha a vásárcsarnoki személyzet közül valaki látja. Valójában pedig kevés kivétellel még csak nem is kereskedő, hanem egyszerü árus. Ma a jobboldali karzaton nagykereskedő, holnap a baloldalon kofa, holnapután megint nagykereskedő. Ke-

reskedelmi képzettséget természetesen hiába keresünk. De hiába keressük a kereskedelem legfontosabb tényezőjét, a forgalmi tőkét is. Hajnalban a Dunaparton összevásárolják egynapi szükségletüket s azzal lesznek nagykereskedőkké.

Ilyen szervezet mellett nem csodálkozhatunk, ha komoly kereskedelem nem tudott kifejlődni. S a nagy baj az, hogy ezen a szervezeten nagyon nehéz változtatni. Örömmel konstatáljuk, hogy közélelmezési ügyünk mostani vezetői nem zárkóztak el a szerzett tapasztalatok elől s a vásárcsarnokok igazgatója a csarnokok mult évi működéséről e héten tett beszámolójában már utal arra, hogy a fővárosnak mindent el kell követni, hogy az élelmiszer nagykereskedőknek, a komoly kereskedőknek helyet szoritsanak, hogy ezáltal az élelmiszer nagykereskedelem központjává legyen a központi vásárcsarnok.

Csakhogy ez nem olyan könnyü feladat. A vásárcsarnokot nem ugy épitették, hogy ezt a tervet meg lehessen valósitani. Pedig meg kell csinálni s azért sürgeti az igazgató is a központi vásárcsarnok kibővitését.

Nagy szerencsétlenség, hogy ez a kérlelhetetlen szükség olyan időben jelentkezik, amikor a főváros pénzügyei nem engedik meg a fejlesztés munkáját. Kérdezhetnénk, hogy nem lehetett volna a központi vásárcsarnokot mindjárt ugy épiteni hogy az rendeltetésének megfeleljen, hogy abban a nagykereskedőket csoportositani lehessen. De nem akarunk rekriminálni. Nem hivatkozom arra, hogy e sorok irója már annak idején, a csarnokok megépitése előtt rámutatott arra, hogy a vásárcsarnok hivatásának csak ugy felelhet meg, ha abban a főváros valamennyi nagykereskedője, szállitó- s export cég helyet talál. A csarnokok intézménye nálunk uj volt s megteremtői nagyon is ragaszkodtak a külföldi mintákhoz s nem vették figyelembe a helyi viszonyok követelését. De most már hiába minden. A diszes csarnok ott áll beékelt területén, azt lebontani, fájdalom kibőviteni sem lehet. Most már nem tehetünk mást, mint a szerzett tapasztalatok felhasználásával segitsünk a bajokon és korrigáljuk a tévedéseket. Szilárd meggyőződésünk, hogy közélelmezésünk mostani vezetőiben meg van erre a hajlam, a képesség és a tehetség s azért megnyugvással nézünk a jövő elé. Hisszük, hogy megvan a vezetőségben a kellő energia is, hogy ha kell, közélelmezésünk érdekében még a mai nehéz pénzügyi viszonyok mellett is rábirja a törvényhatóságot, hogy egy uj központi vásárcsarnok épitésére az áldozatot meghozza. Mert legyünk őszinték. Nem a mostani csarnok kibővitéséről van szó. Azt a csarnokot ugy kibőviteni, hogy rendeltetésének megfelejen, nem lehet, s a kibővitésre irányuló törekvés hiábavaló és drága kisérletezés. Uj, célszerübb és praktikusabb központi vásárcsarnokra van föltétlen és sürgős szükség.

Kétségtelenül igaza van a vásárcsarnokok igazgatójának, hogy a fővárosnak, ha a közélelmezési ügyet rendezni akarja, a kormány föltétlen támogatására is szüksége van. A fogyasztási-adó, de különösen a vasuti szállitás tarifájának megfelelő módositására van szükség. A főváros minden törekvése hiába való, ha a kormány a vasuti tarifával lehetővé nem teszi, hogy a magyar gazda szivesebben küldje Budapestre az áruját, mint Bécsbe. Ma az az állapot hogy az ország legnagyobb részéből s éppen onnan, ahol legnagyobb mennyiségben termelik az élelmiszert, a gazda sokkal jobban jön ki, ha áruját Budapest elkerülésével szállitja külföldre. S ezen csak helyesebb, nemzetibb alapon nyugvó tarifával lehet segiteni.

Szerbia is Budapest elkerülésével küldi a nyugoti államokba termékeit. Nemzeti s hazafiui kötelessége a kormánynak, hogy ezeket a visszás állapotokat még áldozatok árán is megakadályozza. A kormánynak be kell látnia, hogy Magyarország csak akkor fog a nemzetközi élelmiszer-vásárban érvényesülhetni, ha megfelelő központja lesz s ez a központ más, mint Budapest nem lehet, mert egyedül Budapest helyi fogyasztása alkalmas arra, hogy a felgyülemlett élelmiszert, ha az exportra nincsenek is kedvező konjunkturák, elfogyassza.

A jelentés a helyi fogyasztás olcsóbbá tételére két javaslatot tesz. Az egyik, hogy a háziasszonyok a csarnokokból a vásárolt árut alkalmas közlekedési eszközön olcsón haza szállithassák. A kérdés nem uj. Tervek is vannak tudomásunk szerint az illetékes ügyosztályban. Csak azt nem tudjuk, hogy mi az akadálya a tervek megvalósitásának.

A másik javaslat, hogy a környékbeli termelők a vicinálisok felhasználásával közvetlenül juthassanak a központi csarnokba. Ez nagyon nehéz kérdés, mert itt a főváros közélelmezési érdekei szemben állanak a fővárosnak egy másik nem kevésbbé fontos érdekével, hogy a viczinálisok, amelyek semmivel sem járulnak a főváros háztartásához s amelyek az államra háramlanak, ki ne szoritsák, konkurrenciát ne csináljanak a közuti jellegü vasutaknak s hogy a viczinálisok minél kevesebb helyet kapjanak a főváros területéből.

Ebben a kérdésben is föltétlen bizalommal vagyunk a közélelmezési ügy vezetője, Almády Géza tanácsos iránt, mert számos tapasztalatunk van, hogy ő a főváros közérdekét mindig és minden körülmény mellett meg tudta védelmezni. Az ő személyében, eddigi működésének sikeres eredményében látjuk biztositékát közélelmezési ügyünknek helyes irányban való fejlesztésére.

A királyi palota.

Budapest panorámájának értékes koronája a kiépülő királyi palota, mely az építészek keze alatt a régi kastélyszerü épületből impozáns méretü fejedelmi lakká változott, amelylyel csak a versaillesi királyi palota és a prágai Hradsin mérhető össze impozánsság dolgában.

A budai királyi palota építési és nagyobbitási munkálatai rohamosan haladnak előre. A régi palotán kevés változtatás történt, csak a régi kényelmetlen és disztelen lépcsők épültek át igazán királyi pompában. A szabadabb közlekedés czéljának pedig fel kellett áldozni a Szent István-kápolnát, mely a közforgalomnak utjában állott, helyette a Zsigmond-kápolna szentélyében készül egy remek fülke a szent Jobb őrzésére. E czélból magát a kápolnát is átépitették, nagy üvegfestéses ablakokat és diszes berendezést kapott. Az és a két szárny a régi királyi palota termeinek direkt folytatása, ugy hogy körülbelül 200 méter hosszuságu egyenes teremsor keletkezett, amilyennel a versaillesi „Oeul de beuf"-t kivéve, egyetlen királyi lak sem dicsekedhetik. Itt van a nagy ünnepi terem, mely terjedelemére nagyobb a Vigadó nagyterménél és kapcsolatban van a Duna felől levő buffetgallériával. Ez utóbbi 58 méter hosszu és két emeleten megy át, a nagyterem magassága 161/2 méter. Ugyanebben az épületrészben van a vestibule és toilette-ek, a második emeleten pedig hivatalos helyiségek és lakások.

A homlokzat Mária Terézia korabeli barokstilusban épült, de a termek belsejében egyéb stilusok is alkalmazást találtak. Az ornamentikában a magyar diszitő stilus elemei dominálnak, melyek teljes harmoniában vannak a termek és műtárgyak formáiban.

A királyi vár fényes multjára három terem fog emlékeztetni. A Szent István-terem, mely a párisi kiállitáson nagy feltünést keltett, ez román stilben készült. A Hunyady Mátyás terméhez az olaszkori renaissance szolgáltatta az alapmintát Denedetto da Majano mintázatai alapján. A középső hatalmas kupola alatt lesz a Habsburg-terem Fischer von Erlach stilusában. A teremből hatalmas szabad lépcső vezet le a kertbe. A falfülkékben karrarai márványszobrok a Habsburg-ház főbb alakjait fogják megörökiteni. Számos műtárgy fogja a többi termeket és a vár egyéb részét disziteni, ugy hogy majdnem minden magyar müvész képviselve lesz müveivel, sőt a kertben is müvészi szoborcsoportok fognak állani. A vár épitése a környék rendezését is maga után vonta. Az uj miniszterelnöki palota a honvédelmi miniszteriummal már egy homlokzati vonalba fog fölépülni. A királyi lovagló iskola terme istállóvá lesz átépitve, helyette uj épület készül egy mélyebb terraszu, a kertbe pedig pálmaházak, meleg és hidegházak épülnek. A Habsburg-terem előtt ujra kell a hegyoldalon a bástyákat rendezni es ide hatalmas szobrokkal ékes lépcsőzetek jönnek, hogy a vár homlokzatát a pesti oldal felől lehetőleg emeljék, végül ő Felsége megszerezte az Attila-köruton a palotával szomszédos telkeket, hogy a hátsó homlokzat harmónikus keretbe jöjjön és az esetleges terjeszkedésre kellő terület álljon rendelkezésre.

Helyiérdek.

A fővárosi képviselőválasztások voltak rendszerint a legcsöndesebb választások. A kuriai biráskodás előtt sem lehetett senkinek panasza a budapesti választások tisztasága ellen.

Budapesten a képviselő-jelölt urak beszámolót vagy programmbeszédet is csak a forma kedvéért mondtak. Az ország minden választó-kerületében nemcsak megvárták, hanem megkövetelték a képviselőtől, hogy a kerület specziális érdekeit komolyan pártfogolja és támogassa. Csak Budapest küldött országos képviselőket, akik politikai pártállásuk szerint talán részt vettek az általános politikai életben, de a főváros specziális érdekeinek szószólói sohasem voltak. A helyi érdekek kifejezést nem ismerték a főváros képviselői.

Ez a magyarázata, hogy noha Budapest kilenc képviselőt küldött a parlamentbe, a főváros érdekei soha nem érvényesültek. De nem akarunk itt rekriminálni. Csak örömmel jegyezzük fel, hogy ugylátszik ebben a tekintetben is megváltoztak a viszonyok.

Ó-Buda képviselőjelöltje, Vészi József e héten tartott programmbeszédében az általános politikai dolgokon kivül komolyan foglalkozott a kerület speciális ügyes-bajos dolgaival. Az a programmbeszéd minden tekintetben beigazolta, hogy ha a képviselő törődik a kerület érdekeivel, komoly munkát ad a kerület fejlődésének előmozditása s hogy nem oly ragyogók az állapotok a fővárosban, hogy az általános politika leple alatt a helyi érdekeket mellőzni lehetne.

Vészi József beszédében rámutatott Ó-Buda bajaira, hüen festette meg a kerület mai állapotát s komoly igéretet tett, hogy egész erejével, tehetségével és befolyásával igyekezni fog a bajok orvoslására. Ha minden kerület képviselője ilyen komolyan venné a helyi érdekek fontosságát, Budapest fejlődése nem visszafelé, hanem előre menne.

Vészi József Ó-Buda mai állapotát igy festette meg:

A III. kerület állapotát t. Uraim nem kell önöknek bemutatnom. Azt önök kétségkivül ismerik legalább is olyan jól, mint én. Önök tudják, hogy ez a kerület az, ahonnan mindig visznek, de ahová soha sem hoznak. (Élénk helyeslés.) Ez a kerület, mint hogyha száz mértföldnyire volna attól a virágzó metropolistól, melyet Budapestnek hivnak; itt valóságos idegenforgalomszámba megy, hogyha a másik partról egy-egy ember ide téved és busan szétnéz a szegénységnek és nyomoruságnak eme különben festői tanyáján. Ennek t. uraim, meg kell változni. (Zajos helyeslés.) Eddig olyan korszaka volt ennek a kerületnek, amikor innen vittek, most következnie kell egy korszaknak, amikor már hoznak is ide valamit. Korszaknak, amely intézményeket, vállalatokat, gyárakat teremt, amely megnépesiti ezt a kerületet, amely a jólét forrását nyitja meg e kerület számára s azt a tespedő állapotot, melynek szemtanui vagyunk, megszünteti, az elposhadt gazdasági vérkeringést felpezsditi. (Zajos éljenzés, helyeslés és taps.) Ezt frázisokkal, nagyhangu szólamokkal, sőt még buzgó igyekezettel sem lehet elérni. Ehhez tetterő kell és pedig nemcsak a leendő országgyülési képviselőjüknek tettereje, hanem ha az ő tettereje frigyre

lépett az önök tetterejével, akkor fogják ezt a czélt elérni. (Élénk éljenzés és helyeslés.) Ha aztán fellendülnek itt az állapotok, ha munkabérek jönnek ide, ha épitkezésekben és vállalkozásokban nagyobb összegek fognak itt elhelyeztetni és közforgalomba jutni, akkor gondoskodni kell arról is, hogy az idejövő népességszaporulat hol fog lakhatni. A Zsigmond- és Lajos-utczák nagyon festői házsort alkotnak, de méltóztatnak tudni, hogy csak hosszában és széltében terülnek el a lakások, felfelé nem. Ezekben a földszinti viskókban a népesség szaporulása elhelyezést találni nem tud. Gondoskodni kell arról, hogy végrevalahára itt is létrejöjjön az, a mi a többi kerületekben nemcsak hogy megvalósult, hanem ki is merült, tudniiilik az épitkezési kedv. (Ugy van! Ugy van!)

Én azt hiszem, hogy egyik legközelebbi törvényhozási feladat e kerület érdekében az volna, hogy a Lajos- és Zsigmond-utczák és a Dunapart számára a 30 évi adómentességet kell biztositani. (Hosszantartó, meg-megujuló élénk tetszés, éljenzés és taps.) E nélkül a III. kerületnek fellendülése nem képzelhető. (Ugy van! Ugy van!) E nélkül megmarad az a régi patrriarkális állapot, ami már ezelőtt harmincz esztendővel is stilszerülten és szembántó volt és a mely, mint egyik szépséghibája ennek a ragyogó fővárosnak, az ember igazságszeretetén kivül az esztheticai érzékét is kihivja. (Élénk tetszés és helyeslés).

A 30 évi adómentességen tul ugyanakkor törvényhozási és kormányzati uton biztositani kell még valamit e kerület számára. Ez a kerület el van vágva a világtól. Budapesten milliókat áldoztak luxushidak számára oly kerületeknek, amelyeknek tulon-tul össze vannak egymással kapcsolva. Olyannyira, hogy a most meglevő hidak is tulságosaknak bizonyultak a forgalom lebonyolitására. De arra, hogy ennek a kerületnek is legyen hidja, hogy ne kelljen vargabetüt leirnia az ide igyekező polgárnak, eddig nem volt gondja senkinek. Szükséges tehát, hogy az Ujpestet Ó-Budával összekötő hid a lehető legközelebb létrejöjjön. (Zajos éljenzés és taps.)

Ha ez a kettő is meg lesz, a kerületnek egy sürgős anyagi és erkölcsi érdekét kell a megvalósulás stádiumába vinni, meg kell csinálni a III. kerület középiskoláját. (Élénk éljenzés és helyeslés.) Mióta az önök tisztelt körében forgolódom és egy-egy polgártársunk házában középiskolába járó gyereket látok, hüledezve gondolok arra, hogy télviz idején ezek a szegény embercsemeték kénytelenek valóságos utazást tenni a másik partjára a Dunának, a főváros távoli részére, hogy ott kegyelemből hajlékot kapjanak a más kerületek iskolájában. (Zajos helyeslés és tetszés.) Én nem beszélek most arról, hogy ez nem méltó a főváros valamely kerületéhez, de ez embertelen, igazságtalan, lealázó, vérlázitó állapot. (Zajos helyeslés.) Olyan hézag ez, amelynek betöltéséről a vallás- és közoktatásügyi kormányzatnak nemsokára gondoskodnia kell. (Élénk tetszés, éljenzés és taps.) Mindaddig, amig erről gondoskodni nem tudnak, gondoskodjanak arról, amit én a gymnázium cikóriájának szeretnék nevezni, (Derültség.) bővitsék ki hét osztályuvá az itteni polgári iskolát, hogy aztán a parallel kurzusokkal valahogy a gimnazium felépitését az idevaló polgárság gyermekei nyugodtabban várhassák. (Zajos tetszés, éljenzés és helyeslés.)

Már most uraim, nem egy óhajtás jön, hanem egy ábrándkép, a melyet az én lelkem kifestett magának, de a mely, minél alaposabban s minél többször gondolok rá, annál kevésbbé mutatkozik utólérhetetlen délibábnak. (Halljuk! Halljuk!) Ma még alig merem a nagy igét kiejteni, de arról álmodom, hogy ennek a kerületnek társadalmával, vezető elemeivel összhangban, ha jól meghányják-vetik a dolgot és ha energiájukat összekötözik oly köteggé, a melyet többé szétszakitania a leghatalmasabb kéznek sem lehet, akkor igenis ki lehet ejteni a nagy szót, hogy kérjük, kivánjuk, követeljük a III. kerület számára a téli kikötőt. (Zajos éljenzés és taps.) Önök tudják, tisztelt uraim, hogy ezt más helyre tervezték azelőtt, de talán nem tudják, hogy már nem tervezik oda. A téli kikötő tervét még nem ejtették el, de ez idő szerint még sehová se tervezik. A III. kerület egyenesen arra van teremtve, hogy téli kikötője legyen a fővárosnak. (Élénk helyeslés.) Azokat a földrajzi előnyöket, a melyeket a természet itt a téli kikötő számára megalkotott, minden más helyen csakis milliók feláldozásával és mégis kevésbbé kielégitő módon lehetne megteremteni. (Ugy van! Ugy van!) Itt van a hajógyár-sziget, a mely teljesen meg van védve a jégzajlás ellen. Ennek a topográfiai helyzetnek okos kihasználásával a III. kerületet meg lehet tenni azzá, a mivé az isteni gondviselés is predesztinálta, a főváros téli kikötőjévé, a mely ha egyszer kiépült, gócpontja, főhelye lesz az egész európai kereskedelemnek, mert ez az a geográfiai központ, a melyen át a nyerstermelő Kelet—Nyugat felé viszi ki feleslegeit és a hol az ipartermelő Nyugat megpihenhet utjában, mikor Kelet felé exportálja iparcikkeit. (Zajos tetszés, éljenzés és taps.)

Ne méltóztassanak azt mondani, hogy délibábokról beszélek, utólérhetetlen ábrándokat pingálok önök elé. Nem mondom, hogy ez biztosan be fog következni, azt sem mondom, hogy könnyen fog kisülni, én csak azt mondom: Ez a cél megéri a legnemesebbek verejtékét. (Zajos éljenzés, tetszés és meg-megujuló éljenzés.)

Tüzzük ezt a kérdést napirendre, tanulmányozzuk, szervezkedjünk, fogjunk össze, én remélem, hogy a kormánynak atyai gondoskodását, szeretetét, e kerület iránt különben is mutatott érdeklődését ki lehet használni idővel arra is, hogy ez a ma még jámbor óhajtás, akkor majd reális közkivánsága ennek a kerületnek megvalósuljon. (Zajos éljenzés.)

Hátra van még, hogy a III. kerületnek egykor virágzó szőlőmüveléséről emlékezzem meg. E kerület bortermelése gazdag és jóhirü volt. Fájdalom, a filloxera egy csapással betömte a jólétnek ezt a forrását. A törvényhozás érezte a szőlők elpusztulásában jelentkező országos csapásnak nagy sulyát. Azon volt, hogy hitelintézmények létesitésével elősegitse a magyar bortermelés feltámasztását. Büszkén tekinthetnek e kerület polgárai arra az eredményre, a melyet a saját erejükből társadalmi uton elértek. Ha jól tudom, már 12.000 holdnyi szőlő van e kerületben idáig rekonstruálva. Azon leszek, hogy e szorgos és üdvös törekvésében a kerület derék polgársága ezentul is szeretetteljes támogatásban részesüljön a kormányzat részéről. (Élénk helyeslés és éljenzés.) Darányi miniszternek figyelme és tettereje

mindig rendelkezésükre áll azoknak, a kik az ország termelőerejét gyarapitani kivánják. Nincs kétségem benne, hogy a kabinetnek e nagy tevékenységü és sikerekben gazdag tagja szivesen fogja a III. kerület szőlleinek rekonstruálását ezentul is támogatására méltatni. Remélem, hogy az állami segitség a jövőben még nagyobb mértékben lesz e célra biztositható. (Hosszantartó élénk éljenzés.)

A közgyülésből.

Nyulfarknyi kis napirend várta szerdán a városatyákat. De ki törődött a napirenddel. A városatyák nem is azért gyültek össze, hogy azt intézzék, ami napirenden van, hanem hogy egy kis választási pletykát váltsanak a társalgóban.

De ha rövid volt a napirend, a városatyák megtoldották egy csomó interpelláczióval. S kétségtelenül ez volt az érdekesebb része a közgyülésnek. Az uj interpellációkon kivül a régiekkel is kellett végezni. Az első volt az iparrajz-iskolai igazgatói választás. Meg kell adni, hogy Matuska Alajos helyettes polgármester ügyesen verte vissza a támadást. De azért a városatyákat csak arról győzte meg, hogy a konkrét esetben nem lehet már semmit sem csinálni. Mert ez a rendszer. Tehát a rendszer a hibás. Jó. Gelléri Mór mindjárt be is jelentette, hogy majd módot fog találni, hogy hát ezt a rendszert vitassák meg s módositsák. Szegény tanács. Mi lesz belőle, ha a leghatalmasabb fegyvert, a választás jogát kiveszik a kezéből. Hogyan osztogatja azután a kegyeket s hogyan szolgálja a befolyásos városatyákat.

Az uj interpellácziók közül kettő volt fontos Csillag Zsigmondé és Dezsényi Józsefé. Csillag Zsigmond a trachoma hivatalos terjesztése ellen tiltakozott. A »Magyar Székesfőváros« mult számában hivta föl a figyelmet arra, hogy egy szerencsétlen miniszteri rendelet, ahelyett, hogy a legszigorubb óvintézkedéseket rendelte volna el a trachoma ellen, fiskális szempontokból ugy intézkedett hogy hivatalos hatalommal terjeszti a veszedelmes betegséget. A közügy érdekében örvendünk, hogy fölszólalásunk nem volt hiába való s hogy hangot kapott a törvényhatóság termében is. Talán meg lesz az eredménye és sikerülni fog felvilágositani a minisztert, hogy nagy veszedelemnek kutforrása lehet az a szerencsétlen rendelet.

A másik interpelláló Dezsényi József a mult héten a polgári becsületen esett sérelemért követelt elégtételt. Dezsényi elmondta hogy a nagyközönség körében mily nagy fölháborodást és megbotránkozást okozott a hir, hogy egy tanácsos rendőrök asszisztenciájával utasitotta ki szobájából a vállalkozókat, akik törvényes alapon és jogon kivánták, hogy egy árlejtés nyilvános legyen. Botrányos sérelemnek mondta az eljárást s komoly elégtételt követelt. A helyettes polgármester kijelentette, hogy a vizsgálat már folyamatban van. Ebben megnyugodott a közgyülés. Nem is tehetett mást. Deritse ki a vizsgálat, hogy mi történt. Mi is megnyugszunk a vizsgálatban. Nem akarjuk hinni, hogy olyan irányba tereljék a dolgot, hogy egy szegény s a dologban ártatlan fogalmazóban bünbakot keressenek. Nem az akérdés, hogy üres volt-e a tanácsterem, vagysem hanem hogy a vállalkozók adtak-e komoly okot arra, hogy a tanácsos rendőröket hivasson. Komoly veszedelem fenyegette-e a tanácsos ur egészségét. Nyilatkoznia kell a vizsgálatnak arra, hogy méltányos, helyes és illendő eljárás-e az, hogy egy tanácsos, amikor az árlejtés helyiségeül a maga szobáját jelöli ki s a bizottsággal ott is telepszik le, nagyiparosokat arra kényszeritsen, hogy az előszobában lessék a tanácsos ur szavát. Vajjon mennyiben csorbult volna a tanácsos ur tekintélye, ha már a város pénzén szépen butorozott szobáját féltette a vállalkozó szagtól, hogy ő is leereszkedjék az előszobáig s a tágas előszobájában tartsa meg az árlejtést. De legyünk türelemmel s várjuk figyelemmel a vizsgálat eredményét. Akkor majd lesz még egy pár szavunk.

A napirend csupa patika-ügygyel volt tele. A város négy uj patikát akar nyitni. Ha ő nyitná még megértenénk a nagy buzgóságot. Sőt akkor is, ha mint Gööz József nagyon helyesen pedzette a város értékesitené a koncessiókat. De nem ugy van. A városi tárgyalás puszta komédia. Vitatkoznak, hajba kapnak s a végén a belügyminiszter oda adja a jogot, ahova és akinek akarja. Egyebekben nagyon érdekes ez az egész patika-komédia. Nagyon jól jellemezte Csillag a közgyülésen az állapotokat, amikor azt mondta, hogy nincs az a mágnestü, mely jobban reagálna a vas közelitésére, mint az a gyógyszerésztulajdonos egy uj patika hirére. Arról megfeledkeznek a gyógyszerészek, hogy nekik nem igen van alapjuk arra, hogy jogokról beszéljenek, mert hisz ők nem tettek mást, mint hogy ötven-hatvanezer forintot érő ajándékot kaptak s elfogadtak. Volt akárhány gyógyszerész, aki ezt az ajándékot hamarosan föl is váltotta apró pénzre s jó drágán eladta a patikát.

Most, amikor a kormány keble csak ugy duzzad a főváros iránt táplált jóakarattól és szeretettől, talán alkalmas lenne kisérletet tenni, hogy nem lehetne-e a városnak aprópénzre váltania ezt az ajándékot. Ha a tervezett uj négy patika csak kétszázezer koronát jövedelmezne a városnak, az is segitene a város háztartásán. A közegészségügynek pedig nem ártana, mert akadna gyógyszerész, ki szivesen megadná az árát. Sőt abban sem látnánk semmi bünt, ha árverésen adnák el a jogot, természetesen csak okleveles gyógyszerészek pályázhatnának. Aki legtöbbet igér, azé a patika. Mi veszedelem lenne ebből. Hisz a patikaszerek árát a kormány állapitja meg s igy nem szedhetnék vissza a patika árát jogtalanul a közönségtől.

Kornfeld György halála.

Egy nagy reményekre jogositó életet oltott ki a halál. Kornfeld Zsigmondnak, közgazdasági életünk e kimagasló alakjának György nevü fia hunyt el váratlanul. Az elhunytnak pénteken, f. hó 20-án volt a temetése, a melyen a fővárosi társadalmunk minden számottevő tagja részt vett, osztozkodva Kornfeld Zsigmond mély gyászában, a melyhez mi is őszinte részvéttel járulunk. Az elhunyt testvérlapunknak a „Magyar Egyetemi Szemlének" tehetséges munkatársa volt s jogtudományi cikkei méltó feltünést keltettek.

Kórházaink jövője.

A jóléti bizottság egyes albizottságai tudvalevőleg kötetszámra szállitották az adminisztrácziót ismertető jelentéseiket. Ezek között sok érdekes javaslat és ismertetés van, amelyek ha nem is eredményeznek megtakaritást, fontos közügyet hoznak napirendre. Ilyen az a rendkivül fontos kérdés is, hogy mi történjék kórházainkkal s különösen mi legyen a sorsa a Rókus kórháznak. Erre vonatkozólag az illetékes szakbizottság a következőket mondja:

A Szt.-Rókus-közkórház helyett felépitendő uj közkórház kérdésével már közel két évtized óta foglalkoznak, s az előkészitési tárgyalások már oly stádiumban vannak, hogy az épitési terv pályázat feltételeire is meg van már a javaslat, sőt a 100 millió koronás kölcsön programmjában az uj kórház 6,400.000 korona költségelőirányzattal szerepel.

Mindezek daczára az uj közkórház felépitése megakadt, mert az utóbbi időben inkább a takarékosság szelleme hatotta át a törvényhatóságot, s minthogy eddigi kórházainak létesitése által nemcsak községi feladatainak felelt meg, hanem ama kötelességének is eleget tett, melyet az országban elfoglalt állásánál fogva előkelő helyzete reá ró: ennélfogva mindinkább ama felfogás jutott érvényre, hogy Budapesten egy ujabb közkórháznak felépitése az államnak feladata, melynek ez idő szerint ilyen jellegü közkórháza a székesfővárosban nincsen. S ennek a felfogásnak többször adott kifejezést a törvényhatósági bizottság t. közgyülése, de feliratainak sikere nem volt.

Az uj közkórház épitésének ügye időközönkint fel-felbukkant, az idő elmult s a Szt. Rókus-kórház százados épülete évről-évre mindjobban romlott, a helyzet ott napról-napra tarthatatlanabb lett, s ma már ott állunk, hogy az orvoslás eszközeit sietve kell keresnünk, nehogy közegészségi érdekeinket veszélyeztessük, s ezen felül még a helyett, hogy az okos takarékosság előnyeit élveznők, a ukafrság káros következményei nehezedjenek községi pénztárunkra.

És itt egyenesen rá kell mutatni arra a körülményre, hogy a gondnokság szervezése és a kórházi számvevőségnek megszüntetése főleg a miatt nem történhetett meg, mivel ezen hivatal számára, mely épen a helyes és okszerü kezelés és gazdálkodás elveinél fogva a kórházzal szerves kapcsolatban helyezendő el, a kórházban helyet találni egyáltalában nem lehetett. Nem pedig azért, mert a gondnokság jelenleg is az utcza szinvonalán alul fekvő oly sötét és nedves helyiségekben van elhelyezve, melyeket közegészségi szempontoknál fogva késedelem nélkül ki kellene üriteni.

Igy állunk a kórházi élelmezéssel is. Bizonyára sokkal előnyösebb lenne, ha az élelmiczikkek beszerzését ugy eszközölhetnők, hogy azokat nagyobb menynyiségben szellős, tágas, száraz és elég világos éléskamrákban helyezhetnénk el; ez módot nyujtana arra, hogy bizonyos élelmiczikkeket házilag szerezhetnénk be. Ámde ez ma lehetetlen, mert az élelmiczikkek elhelyezésére a konyhából nyiló fülkén kivül más alkalmas hely nincsen.

Ugyancsak a gazdaság hátrányára van az is, hogy a mosókonyha megfelelően el nem helyezhető, sem gőzmosó konyhát nem rendezhetünk be, mert erre helyet nem találni.

S a mit talán legelől kellett volna megemliteni, rendkivül hátrányos a kórházra, hogy konyhája, melyben naponta 7871 adag ételt készitenek el, alig szellőztethető, nappal is légszeszszel világitott, zigzugos helyiségben van. Ezekben a helyiségekben a főzés annyira nehéz, hogy arra csakis oly önfeláldozó kitartással lehet vállaltkozni, a minővel csak az emberszeretettől áthatott irgalmas testvérek birnak.

Mindez a kórház gazdasági részét hátrányosan befolyásolja, sőt közegészségi szempontból is káros: kötelességet mulasztanánk tehát, ha közkórházaink jövőjével és első sorban a Szt. Rókus-kórház jövőjével behatóbban nem foglalkoznánk.

Előttünk eme kérdés megoldására két mód áll fenn. Az egyik uj közkórháznak épitése, a másik a szent Rókus-kórháznak megfelelő és gyökeres átalakitása.

Ha csupán a közegészségi szempontok vezérelnének bennünket és az lebegne a szemünk előtt, hogy közkórházi intézményeinket szaporitsuk és fejlesszük, ugy minden habozás nélkül az uj kórház megépitése mellett foglalnak állást. Ámde, mivel kiküldetésünk czélja az volt, hogy a székesfőváros közigazgatása keretében és főleg közintézményeinknél takarékosságra törekedjünk; mivel feladatunk épen az, hogy pénzügyi helyzetünkre való tekintettel háztartásunk egyensulyának megőrzésével mutassunk utat közigazgatásunk és közintézményeink tökéletesitésére és fejlesztésére; s mivel a törvényhatóság amaz álláspontját, hogy a közkórházak létesitése körül községi feladatait messze tulhaladó kötelességet teljesitett, magunk is meggyőződésből tartjuk fenn; s végül, mivel mi sem zárkózhatunk el amaz általános kivánság elől, hogy a közegészségi intézetek létesitésében ama határvonalnál állunk, a melyen tul már az államnak kell kötelességeit teljesitenie: mindezeknél fogva egész határozottsággal jelentjük ki, hogy a székesfővárosnak a jelenlegi viszonyok és körülmények között egy uj közkórház épitésének tervét egyelőre el kell ejtenie. A székesfőváros ma egyáltalában nincsen abban a helyzetben, hogy a teljes felszereléssel csaknem nyolcz millió korona költséget fordithasson egy uj, nagy közkórház épitésére és pedig annál kkevésbbé, mert arra kényszerit ők fenn nem forog és a mit eddig tett, az a kötelesség példás teljesitése volt.

Midőn azonban ezt az álláspontot elfoglaljuk, viszont nem hangoztathatjuk eléggé, hogy mindez nem old fel bennünket azon kötelesség alól, hogy meglevő közintézményeinket a jelzett határok között ne javitsuk, ha lehet, fejleszszük, és általában ugy gondozzuk, a miként azt az intézmények jellege, az elodázhatatlan szükség, a tudomány és az élet fejlődése, nemkülönben az emberszeretetnek mindinkább tért foglaló tanitásai megkövetelik.

S épen azért, mert álláspontunk szerint egy uj közkórháznak a közel jövőben való felépitését nem javasolhatjuk, annál nagyobb nyomatékkal kérjük a t. törvényhatóságot, hogy közintézeteinket és

ezek között legelső sorban a Szt. Rókus-kórházat oly karba helyezze, a melyben a közegészségügynek hasznos tényezőjévé válik anélkül, hogy az a községi háztartásra teherként nehezednék.

A közegészségügyi ügyosztály már 1899. évi május hó 13-án tett a tek. tanácshoz oly irányu előterjesztést, hogy a gondnokság és a főzőkonyha elhelyezésére a szent Rókus-kórház Stáhly-utczai részén pótépitkezés történjék; ez előterjesztés azonban ismert okok miatt letárgyalva még ma sincsen.

Ez az előterjesztés azonban nem kielégitő, mert az uj kórház épitésének egyelőre való elejtése után a szent Rókus-kórház gyökeresen átalakitandó, pótépitkezéssel kiegészitendő és szépészeti szempontból környékével kkból környékével összhangzásba hozandó. A halottas ház a Stáhly-utcából kihelyezendő. Mind ennek pedig ugy kell történnie, hogy a Kerepesi-utnak a szent Rókus-kórház helyén régen sürgetett szabályozása is végrehajtassék. Ez a terv sok ellenzésre fog találni és egyenesen ellenkezik ama közhangulattal, mely a szt. Rókus-kórháznak lebontását és eltávolitását követeli. De bármily nagyok amaz akadályok, amelyek e kérdésben előttünk állanak; bármennyire ellenkezésben levőnek tartjuk is ama tervet azzal a közvéleményben már rég kimondott itélettel, hogy a Szt. Rókus-kórház lebontassék: mindezeknél sokkalta nagyobb mértékben kényszerit bennünket álláspontunk elfogadására ama kötelesség, hogy a székes-főváros anyagi erejét összemérjük a szebb jövő kivánalmaival és idő előtt ne vezéreltessük magunkat oly eszmék által, amelyeknek megvalósitása sokkal messzebb van, semhogy közhasznu és elsőrendü közintézményeink javitását és kifejlesztését a meglevő viszonyok szeerint és körülmények között elejtenünk szabad volna.
Tárgyalásaink közben alkalmunk volt látni oly tervet, mely a megjelölt szempontok figyelembevételével még évekkel ezelőtt készült. E terv, a mely a megoldásnak egyik módját mutatta be, még inkább meggyőzött arról, hogy a szt.-Rókus-közkórház az uj kórház épitési költségeivel szemben aránylag nem nagy költséggel alakitható át és épithető ki.

A szt. Rókus-kórház épülete teljesen alkalmas az átalakitásra és annálfogva. hogy a Kerepesi-ut felé két traktusa van, melyeket egy keskeny udvar választ el egymástól, az első traktus, mely a szabályozási vonalba esik lebontható és a második, most belső traktus kapná a homlokzati kiképzést. A Stáhly-utcza eflől a kórház egy részében kiépitetlené ns csak földszintes. Átalakitva és a Stáhly-utczai részében kiépitve a kórház csaknem annyi beteg elhelyezésére lesz alkalmas, amennyit az ujonnan épitendő kórházban elhelyezhetnénk.

A Stáhly-utczai halottas ház lebontatnék s helyébe lenne épithető a közkórház adminisztrácziónális épülete, a hivatalnokok és apáczák lakásaival. A halottakat az uj dologházi fiók-kórházban helyeznék el, mi annál fogva is alkalmasabb, mert közel van a temetőhöz.

A kórház átalakitása által fölöslegessé válnék a régi dologháznak kórházi célokra való felhasználása, melyért a kórházi alap évi 16.5609 korona bért fizet.

Az átalakitás folytán a Népszinház-utcza egyenesen kijönne a Kerepesi-utra és az által, hogy a kórház teljesen modern homlokzatot és külsőt kapna, környékével épitészetileg és szépészetileg összhangzásba jutna.

És ez a rendezés előnyös a környékre is, mert sokkal hamarább valósitható meg, semmint teljesithető a szt. Rókus-kórház lebontása iránt kifejezett óhaj és az ahhoz füzött remény.

Mindezeken kivül egyik legfontosabb ok, amely a kórháznak átalakitása mellett szól az, hogy az átalakitást a székesfőváros fokozatosan viheti keresztül és anélkül, hogy abból a községi alapot ujabb kiadás terhelné.

A kórházakról, gyógyintézetekről és üdülő-házakról szóló 1898. évi decz. 21-én 133.000 szám alatt kibocsátott belügyminiszteri szabályrendelet 30. §-a szerint: »A kórházi szükséglet egyes tételeinek megállapitásánál még a következők veendők figyelembe:

a) Pót-épitkezés, a már meglevő épület nagyobbitása és átalakitaásaa, az intézet berendezésének módositása és átalakitása, valamint az ezek folytán szükséges uj beszerzések és felszerelések költségei a kórházi költségvetés kiadási részébe, akképpen, ezen költségek a napi ápolási dijat terheljék, mindenkor csak a belügyminiszter engedélyével vehetők fel.»

A szabályrendelet ezen rendelkezése egyenesen rámutat ama helyes utra, amelyet a székes-fővárosnak követnie kell a szt. Rókus-kórház ügyében; ez a rendelkezés nemcsak lehetővé teszi, hogy a székesfőváros a szt. Rókus közkórház átalakitására és megnagyobbitására forditandó költségeit visszaszerezze, hanem határozottan figyelmeztet arra, hogy miként kiméljük meg a községi alapot és háritsunk el oly terheket, amelyek ezen rendelkezés kelte előtti időből sulyosan nehezednek a székes-fővárosra.

Még azt is meg kell emlitenünk, ami szintén ezen álláspont mellett bizonyit, hogy abban az esetben, ha a székes-főváros egy teljesen uj közkórházat épitene — amint terveztetett a külső Kerepesi-uton, — ezenkivül és ezzel kapcsolatban a város belső részében még egy gyüjtő-kórházat is kellene épitenie, ami által az az óhaj, hogy a közkórházak a város külső részeiben helyeztessenek el, gyakorlati szempontoknál fogva egyáltalában nem teljesithető.

Mindezekre val ótekintettel az albizottság elnöke javasolja, hogy a székes-főváros az uj közkórháznak épitését a jelenlegi viszonyokra val ótekintettel, egyelőre ejtse el s a helyett a Szt.-Rókus közkórházat fokozatosan alakittassa át és épittesse ki s az ezen épitkezésekkel járó költségeknek a kórházakról, gyógyintézetekről és üdülő-házakról szóló 1898. évi deczember 21-én 133.000 sz. a. kibocsájtott belügyminiszteri szabályrendelet 30. §-ára val óutalással a kórházi költségvetésben az ápolási dijak terhére leendő felszámitására a belügyminiszter urnak engedélyét előzetesen kérje ki.

A kormány jóakarata.

Amikor Budapest deputációja a kormánynak átadta a főváros memorandumát, amelyben a kormány támogatását kérte, hogy a kormány adjon valami rekompenzációt azért a sok millióért, amelybe a városnak évenként az állami teendők teljesitése kerül.

A miniszterelnök nagy szivességgel fogadta a főváros küldöttségét. Elismerte, hogy Budapest a kormány támogatása nélkül háztartását rendbe nem hozhatja. Határozott és komoly igéretet tett a miniszterelnök, hogy a fővárost minden tőle telhető módon támogatni fogja.

Nagy volt az öröm a városházán a miniszterelnök nyilatkozatára. Ugylátszik azonban, hogy az öröm és lelkesedés kissé korai volt. A deputációjárás és igérettevés óta több konkrét eset volt, amelyben a főváros méltányos kéréssel fordult a kormányhoz, meghallgatásra azonban nem talált.

A legméltánytalanabb azonban, hogy a kormány kényszeritette a fővárost, hogy ötezer méter hosszu állami utat törvényhatósági kezelésbe vegyen át s noha a törvény megadta a jogot a törvényhatóságnak, hogy az átvett ut fenntartására állami segitséget kérjen, a kereskedelmi miniszter a fővárosnak az állami segitséget minden komoly megokolás nélkül kereken megtagadta.

A fővárosnak a 4200 méter hosszu budapest—kassa—zbórói és a 790 méter hosszu budapest—gráczi állami utat kellett átvennie, csak azért, mert a két ut stratégiai fontosságát elvesztette. A két ut löntartása évenként 136000 koronával terheli a főváros budgetjét. Nagy megterhelés ez, ha figyelembe veszsük, hogy már tavaly is csak a legszükségesebb közmunkák törlésével tudta a főváros budgetjében az egyensulyt helyreállitani s hogy a jövő évi budgetben csaknem elháritathatalanul nehezedik a háztartásra a több milliós deficit.

A városházán méltán okozott elkeseredést a kereskedelmi miniszter rideg eljárása. Különösen akkor, amikor Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter, mint a református egyház gondnoka, a kőbányai templom felszerelésénél a fővárossal szemben csupán a méltányosság hurját pengeti.

A tanács nem is nyugodott meg a kereskedelemügyi miniszter elutasitó határozatában, s azt a javaslatot teszi a közgyülésnek, hogy a főváros méltányos kérésével forduljon az összminiszteriumhoz, illetőleg a minisztertanácshoz.

A jog, törvény és igazság jegyében született kormányhoz talán nem fordul hiába a főváros. Hisszük, hogy komolyabb támogatásra talál, mint a kereskedelemügyi miniszternél. Igaz ugyan, hogy igéretekben a kereskedelemügyi miniszter sem volt szükkeblü. Amikor a józsefvárosi polgárok egy alkalommal üdvözölték a kereskedelmi minisztert, a miniszter azt válaszolta, hogy mindenkor teljes bizalommal forduljon a város hozzá, mert mint miniszter is hü polgára akar maradni Budapestnek s mindenkor hiven akarja teljesiteni kötelességét, mint a főváros törvényhatóságának a tagja is.

Mennyivel szebb az igéret, mint a tett. A tettek azt bizonyitják, hogy Hegedüs Sándor mint kereskedelmi miniszter nemcsak megfeledkezett a fővárosról, hanem ellenségévé is lett.

Igaz, hogy a törvény nem teszi kötelezővé az állami utak átadása után az állami segitség megadását, de kötelességévé teszi a kormánynak, hogy az illető község anyagi viszonyait tanulmányozza és mérlegelje s annak megfelelően méltányos állami segitséget adjon. Talán fölösleges bizonyitanunk, hogy a fővárosban sajnos megvannak mindazok a kellékek, amelyek följogositják, hogy az állami segitségre reflektáljon. Csak a hagyományos rosszindulat nem látja azt s csak az tagadhatja meg Budapest méltányos, jogos és igazságos kérelmét.

Nagyon kivánatos lenne, hogy a közgyülésen nyiltan és őszintén megmondják, hogy a kereskedelmi miniszter cselekedeteivel nem fedezte mézes-mázos igéreteit.

Szellemek kongresszusa.

Czolgoszt, az Egyesült-Államok elnökének gyilkosát villamossággal fogják kivégezni.

„A villamosság halottjainak nemzetközi szövetsége" ma éjjel 12 órakor tartotta a Léthebalparti vigadó nagytermében XXIX. vándorgyülését.

A kongresszus látogatottságát mi sem illusztrálja jobban, mint az a körülmény, hogy a kongresszus tagjai az öltözőben 37124 balczombot, 72275 jobblábszárat 5717 jobbkart 5271417 hüvelykujjat és 37429 balkezet helyeztek el megőrzés végett.

A kongresszust *Felismerhetlenségig összeroncsolt* Tivadar, a szövetkezet érdemes elnöke hivta össze egy buffalói távirat hatása alatt, a mely ujra szőnyegre hozta azt a szükkeblü retinenciát, melyet Amerika a szövetség érdekeivel szemben tanusit.

Az elnöki megnyitó után *Összemorzsolt* Jakab jegyző felolvasta a buffalói sürgönyt, a mely szerint az anarkista Czolgoszt, az amerikai elnök gyilkosát villamossággal fogják kivégezni. A kongresszus erősen megéljenezte a sürgönyt s az „*éljen*" riadalom csillapultával a szövetség aranyszáju szónoka *Széjjeltépett* Jenő emelkedett szólásra!

Tisztelt kongresszus! E diszes gyülekezetben, a hol szülőszékesfővárosom 49786 kongresszustagja nevében van szerencsém szólhatni, örömmel üdvözlöm a szabad Amerika e zászló bontását (viharos éljenzés) Üdvözlöm pedig azért, mert ebben egy szebb jövő hajnalának pirkadását köszöntöm. Mert mit tapasztaltunk eddig tisztelt kongresszus? E gyülekezetben, a mely oly kiterjedt hogy a garderob főőrének jelentése szerint az előcsarnokokban ez alkalommal is 5475162 végtagot volt képes elhelyezni, részint megőrzés végett, részint pedig hogy szavazatijogosultságát igazolja, — e virágzó és egyre gyarapodó szövetkezetben a szabad Amerikát eddigelé 17 elv és halálnem társunk képviselte. Szégyenletes pangás ez uraim, holott Amerika nemcsak az ipar, de a forgalom hazája is. (Ugy van!) És ez elvtársainknak is sulyos kriminalitásokat kellett elkövetniök, hogy ama vágyaikat követhessék, hogy ha mindjárt a villamos gilottin purgatóriumán át is, de körünkbe juthassanak. Konstatálom, hogy Czolgoszt barátunkkal amerikai elvtársaink száma 18-ra emelkedik. Felhivom a t. kongresszus tagjait, hogy e szám mielőbbi meghatványoztatására javaslataikat megtegyék, mert az még sem türhető, hogy egy világrész igy kivonja magát e nemes szövetkezetből.

A felhivásnak óriási eredménye volt, s hamarosan a következő inditványok tétettek meg.

I. Intéztessék Amerikához memorandum miként volna a villamos halálozási forgalom fellenditheto.

II. Hivassék fel Amerika, hogy e kérdésnek a forrásnál való tanulmányozására bizottságot küldjön Budapestre.

III. Tétessék kötelességévé az amerikai villamosvasutaknak, hogy kocsivezető szükségletüket a magyar főváros elbocsátott villamos kalauzaiból egészitsék ki, mert csak igy lesz az ügy fellenditheto.

IV. Legyen az amerikai kocsivezetők jelszava ismert mintára: Csak vágtass, de ne csengess!

V. Sürgősen épitsen minden amerikai város Kalvinteret, a melyen csak át kell sétálnia még élő elvtársainknak, hogy e szövetség kötelékébe juthassanak.

VI. Le kell szerelni az összes elgázolástól mentőkészüléket a villamos kocsikról, mert ez károsan csökkenti a halálozási forgalmat.

VII. Viszont: Köpködni ott is legyen tilos a kocsik belsejében, mert a baczillus *lassan* öl, a villamosság korában pedig minden adófizetőnek joga lehet arra, hogy ne ágyban párnák közt haljon meg, hanem ott essék el a villamos mezején s ott szedjék össze elszórt csontjait a villamos kocsi alatt az önkéntes mentők.

VIII. Hozassék bill, hogy elvtársainkat a czivilirácziő halottjainak nevezzék s nevük márványba vésessék.

A kongresszus nagy tetszéssel fogadta az inditványokat s megbizta *Kezetlen* Dömét, hogy a memorandumot megszerkeszsze.

Kezetlen Döme a megnyilatkozó bizalmat kénytelen volt elháritani, mert jobbkarját a 97412 ruhatári bárca szerint a garderobban volt kénytelen elhelyezni. — A szerkesztést ezért *Lábatlan* Gergely kongresszusi titkár vállalta el. A kongresszus táviratilag üdvözölte Budapest székesfővárost, a B. K. V. V.-t, a B. V. V. T.-t és a B. U. R. T.-t. A meleghangu sürgönyök szövegezése alatt a budapesti választmánytól távirati tudósitás érkezett, a mely arról számolt be, hogy a budapesti felvételi irodában a tegnapi nap folyamán 27 ujabb lélek kérte fölvételét a szövetkezetbe s törvényszéki bonczjegyzőkönyvük alapján be is iktatták őket.

A kongresszus, e távirat hatása alatt emelkedett hangulatban oszlott szét, éltetve a technika vivmányait.

Pont.

A kerületi orvos.

— Levél a szerkeztőhöz —

Becses lapjának f. é. 31. számában egy cikk jelent meg a kerületi orvosokról. Meg vagyok ugyan győződve, hogy a közlemény teljes jóhiszeműséggel s a közérdek szempontjából iratott meg, azonban olyan tévedéseket tartalmaz, melyek a nagyközönség véleményét könnyen megzavarhatják, s a melyeket az igazság érdekében szó nélkül hagynom nem lehet.

A cikkiró ur a jóléti bizottság jelentése alapján táblázatos kimutatásban közli a kerületi orvosok által kezelt szegény betegek számát, s összehasonlitva ezt az orvosok fizetésével, azon következtetésre jut, hogy a főváros egy rendelés, illetve egy látogatásért több mint 3 koronát fizet. Ez az állitás merőben téves. Ugy látszik, hogy a cikkiró ur azon feltevésből indult ki, mintha a járó beteg csak egy izben menne el az orvoshoz, vagy mintha az orvos minden egyes fekvő betegét csupán egy izben látogatná meg. Sajnos, az orvosi tudomány még mindig nem áll azon a magaslaton, hogy a betegségeket első látásra meggyógyitani tudná. Elmegy az a szegény beteg az orvoshoz tizszer, meglátogatja az a kerületi orvos fekvő betegét huszszor és többször is, ha szükséges. Az összes rendeléseket, az összes látogatásokat véve tehát számitsunk alapjául — logikusan másként eljárni nem is lehet, akkor az a valóban korribilis dijazás oly szerény összegecskére olvad le, a melyet egy 60—80 filléres egyleti orvos sem igen fog tőlünk irigyelni.

Másik sulyos tévedése cikkiró urnak, hogy nem vesz tudomást a kerületi orvosok több oldalu hivatalos elfoglaltatásáról, minő a szegény betegek gyógykezelésén kivül a közsegélyezésre szorultak orvosi vizsgálata, a dajkaságba adott és az elhagyott gyermekekre való felügyelet, a főváros alkalmazottainak ellenőrzése betegség esetén, a védhimlőoltás. Mindezek sokkal fontosabb és terhesebb kötelezettségek, mintsem hogy azok felett szuverén hallgatással elsiklani lehetne.

Birálni lehet és kell minden köztisztviselőt, igy a kerületi orvosok müködését is, de a kritikában valamivel több igazságot kérünk!

Budapest, 1901. szeptember 17.

Egy kerületi orvos.

*

Közöljük a kerületi orvos válaszát. Nem vitatkozunk, csak konstatáljuk, hogy a jóléti bizottság kimutatása ugy van szerkesztve, hogy abból nem a kezelt betegek számát, hanem a kezelés egész forgalmát az összes rendeléseknek kellett kiolvasni. Ha a kimutatás csak a betegek számára vonatkozik, akkor a kimutatás szerkesztőjével tessék szembe szállani.

A központi városháza.

A Károlykaszárnyát a város azért vette meg, hogy területén uj központi városházat létesitsen. Ezt azonban rossz pénzügyi viszonyok megakadályozták. Másként kellett tehát segiteni az adminisztráczión, amely a hivatalok felsőbbsége folytán napról-napra nehézkesebb lett. Azonfelül a bérházakban a hivatalok bérhelyiségeiért mintegy 80000 korona évi bért fizettek. Előbb a Granátos-utczai (Városház-utczai) részt alakitották át, s ebbe a régi városházbeli hivatalok költözködtek. Ekkor még volt kilátás rá, hogy az uj központi városház is felépül. De utóbb — noha volt sok szép terv és javaslat, mégis csak el kellett határozni a Károly-kaszárnya többi részeinek átalakitását is. Erre a közgyülés 1900. év február havában 1,300.000 koronát szavazott meg, a mely összegbe azonban a költöztetés és uj bútorzás, valamint a váczi-utczai városháznak a IV ker. előljáróság czéljaira leendő átalakitásának költségei is bele vannak számitva.

Az átalakitási munkálatokhoz csak 1900. év juliu hóban lehetett hozzáfogni, mert az utólsó perczben a helyesebb, czélszerübb — bár sokkal radikálisabb átalakitási terv lett a győztes, a melyet a mérnöki hivatal mindjárt kezdetben javasolt.

A munkálatok kivitele közben számtalan, igen sulyos, váratlan nehézség és akadály merült fel. Igy pl. a 1·50 m. vastag szerkezeti falaknak a munka közben történt megvizsgálása alkalmával számos régi

használaton kivül helyzett, mászható kéményre s más üregekre akadtak. Ezeket sok helyen át kellett boltozni, vagy nehéz vasszerkezetekkel áthidalni, sok helyen pedig vastag falakat is le kellett teljesen bontani s ugyanolyan vastagságban ujra felfalazni, a mi viszont nagyban megnehezíti e szokatlanul erős faltömegek kiszáradását.

E nehézségek okozták, hogy az összes uj vasbeton mennyezetek készitését is csak tavaszszal lehetett megkezdeni. Most, hogy a hivatalok nagy része már beköltözött, örömmel állapithatjuk meg, hogy az átalakitás igen szépen sikerült. A különböző magasságban volt épületrészek emeletsorai most egy niveauba vannak hozva. A tágas folyosókon mindenütt körüljárhatjuk az összekapcsolt épületrészeket, a melyekben most 3 uj lépcsőt is létesitettek. A régi boltozatos, belül is félemelettel ellátott 14 méter mélységü traktusok eltünlek. Helyettük találunk egy 6·5 m. utczai szobasort, egy tágas előszoba-sort, a mely helyenként nagy világitó udvarokkal van megszakitva s egy szép tágas és teljesen világos belső, zárt folyosót, a régi kaszárnya-folyosók helyén pedig kényelmes udvari hivatalos szobákat.

Ez volt az egyetlen elfogadható megoldás, a melylyel a teljesen szokatlan modorban és beosztással épült kaszárnya-helyiségeket kellőképen kihasználni lehetett.

A hivatalok csoportositása is jól sikerült, mert mindazok a hivatalok együtt, egymás közvetlen közelében vannak, a melyek összetartoznak s legsürübben érintkeznek egymással, ugy hogy a publikum is egész lonnyen el fog igazodhatni.

Az utczai homlokzatok a Károly-utczai és Gerlóczy-utczai épületszárnyakon, a városház-utczai rész Martinelli stilusában diszkréten, monumentálisan van megoldva. Mindegyik oldalon egy egy monumentális risalit-kilépés készült, a melyeknek attikain a régi városházáról lekerült és restaurált szobrok, valamint egy-egy városi czimer nyertek elhelyezést.

A befejezés munkálatai még folyamatban vannak. Nemsokára hozzálátnak a két főudvar parkozásához, a vásárcsarnoki udvar rendezéséhez, az ittlévő földszintes épületek restaurálásához. A Károly-köruti oldal utczai és udvari homlokzatát is kitatarozták már s most a vestibülök csinositásán, rendezésén dolgoznak. Ezen épületrészbe fog elhelyezést nyerni a statisztikai hivatal.

Ötnegyedévi szakadatlan munka után végre együtt, egy fedél alatt lesznek a főváros összes központi hivatalai.

Ebben legnagyobb érdeme *Halmos* János polgármesternek van, a ki szilárdan megmaradt álláspontján akkor, a midőn a főváros pénzügyei az uj városháza felépitését kizárták, valamint *Vasilievits* János dr. tanácsosnak, aki lépésről-lépésre vitte keresztül a hivatalok egyesitését.

A tervezés és müvezetés nehéz feladatával *Hegedüs* Ármin fővárosi mérnök volt megbizva, aki az egész idő alatt szakadatlan buzgalommal fáradozott a mü sikere érdekében s erélyes intézkedéseivel a főváros érdekeit védte meg.

A müszaki ellenőrzéssel *Hofbauer* János főmérnök volt megbizva.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 450 gyermek, meghalt 200 egyén, a születések tehát 250-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 336 törvényes, 114 törvénytelen; nemre nézve 238 fiu, 214 leány. Halvaszületett 7 gyermek, köztük 7 törvényes, 0 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 31.4.

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 14, az egy éven felüli lakosságnál: 10.6, az öt éven felüli lakosságnál: 9·6.

A halottak közt volt 93 fi-, 89 nőnemü.

Az év eddigi 36 hetében élve született összesen 16,002 gyermek, meghalt összesen 10243 egyén, a születések többlete tehát 5859; a mult év megfelelő időszakában született 16 788, meghalt 10.818, a születések többlete volt tehát 5970.

Az élveszülöttek közt volt 291 róm. kath., 3 görög kath. 4 görög keleti, 22 ágost evang, 29 ev. ref., 1 unitárius, 96 izraelita, 4 más. Halvaszületett összesen: 7.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1159 beteget, szaporodás 386, csökkenés 334, maradt e hét végén 1211. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 118 beteget, szaporodás 32, csökkenés 23, maradt e hét végén 127. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 659 beteget, szaporodás 306, csökkenés 275, maradt e hét végén 690. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 727 beteget, szaporodás 142, csökkenés 128, maradt e hét végén 742. Összesen ápoltak a mult hét végén 2663 beteget, szaporodás 866, csökkenés 760, maradt e hét végén 2769.

Hirek a városházáról.

Kereskedelmi kikötő.

Mult számunkban megirtuk, hogy a főváros volt országgyülési képviselőinek nem volt érdeküK Budapest lokális érdekeinek ápolása iránt. Most igaz örömmel értesülünk, hogy van a fővárosnak egy képviselője mégis, a ki még most, a választási mozgalmak forrongásában is időt szakit, hogy a főváros egyik legvitálisabb érdeke iránt érdeklődjék. Budapest kereskedelmi forgalmának egyik legfontosabb érdeke a fővárosi kereskedelmi kikötő mielőbbi kiépitése. A kormány ezt évről-évre halasztja. Ebben az ügyben *Mezei* Mór, az V-ik kerület képviselőjelöltje, a ki mint képviselő is több izben tárgyalt a kereskedelmi miniszterrel, a kikötő kérdésében, beszélgetést folytatott *Hegedüs* Sándor kereskedelemügyi miniszterrel, a ki kijelentette *Mezei* előtt, hogy a fővárosi kereskedelmi kikötő épitését 1902. év tavaszán megkezdik.

A Zugliget világitása télen

A Budapest—Zugligeti egyesület arra kéri a főváros tanácsát, hogy ne csak — mint eddig történt, a nyaralók kérelmére — nyáron, hanem télen is világittassa a Zugliget utait

Kérelmét azzal támogatja, hogy az őszszel a korai sötétségek is beállanak s a Zugliget lakói és főként az iskolás gyermekek vak sötétségben botorkálnak haza, kitéve baleseteknek s a csavargóknak, a kik a világitatlan utakon bátran garázdálkodhatnak. A tanács a kérvényt javaslattétel végett kiadta a mérnöki hivatalnak.

Uj gázcsővezeték a Lánczhidon.

A főváros dunajobbparti részeinek légszeszszükséglete napról-napra emelkedik, ugy hogy a Lánczhid padmalya alatt vezetett két-három cső nem képes a kivánalmaknak megfelelni. Ezért a budapesti gázgyárak igazgatósága elhatározta, hogy az egyik 3-as csövet 6-ossal cseréli ki. Az átalakitáshoz a pénzügyminiszterium megadta beleegyezését. A gázgyárak igazgató ága most a tanács elé terjesztette az uj gázcső elhelyezésének tervezetét s kéri annak jóváhagyását. A tanács a terveket javaslattétel végett kiadta a mérnöki hivatalnak.

Az uj országháza.

Az uj országház épitési mnnkálatai közelednek a teljes befejezéshez. A külmunkálatokkal már teljesen elkészültek s most már csak diszitési- és a festőmunkálatok vannak hátra, a melyekkel a jövő hónapban szintén elkészülnek. Az uj országgyülés mindazonáltal csak az 1902. év karácsonyi szünete után foglalhatja el uz országház palotáját, mikor is a kormány nagy ünnepélylyel kivánja a parlament uj otthonát felavatni. A jelenlegi országház sorsa még nem dőlt el véglegesen. A kormány a muzeumi hirlapkönyvtárt kivánja elhelyezni benne, mert a muzeum e czélra szolgáló helyisége szük volta miatt már nem felel meg czéljainak. A főváros is aspirál a parlament épületére, de mint értesülünk, a kormány a muzeum kibővitésének czéljaira fogja felhasználni az épületet.

Chicagó kérelme a fővároshoz.

Chicagó város egészségügyi osztálya (The Sanitury District of Chicago) átiratot intézett a főváros tanácsához, melyben csatornázási tanácsokat kér. A német nyelvü átirat kifejti, hogy Chicagót már rég foglalkoztatja a szennyviz levezetésének problemája, mely abban csucsosodik ki, hogy a *Michigan Lake*t tisztántartsák a csatornák vizétől. E célból nagy költséggel 28 angol mértföld hosszu mesterséges csatornát ástak, mely a város szennyvizét a *Des Plaine River*-be, majd az *Illioms Riverbe* s végül a *Mississippi Riverbe* vezeti. Az erre vonatkozó emlékiratot át is küldte Chicagó a tanácsnak. Chicagó most a csatornák tanulmányozása czéljából összegyüjti az erre vonatkozó irodalmat s e czélból kérte a fővárost, hogy csatornázási memorandumait bocsássa rendelkezésére, valamint a magyarországi csatornák részletes leirását és tervezetét is. A tanács készséggel teljesiti Chicagó város kérelmét s megküldötte a kivánt dolgokat.

A Gellérthegyi vizmedencze épitése.

A vizvezetéképitési végrehajtóbizottság ma délelőtt *Vosits* Károly tanácsnok elnöklésével ülést tartott, a melyben a gellérthegyi vizmedencze épitését tárgyalta. A végrehajtó bizottság azt javasolja a tanácsnak, hogy a medencze épitésére alternativ árlejtést irjon ki és pedig tégla- vagy betonfalazattal. A medencze befogadási képessége 17.500 köbméter és épitése az előirányzat szerint 282.000 koronába kerül. Ay árlejtést még a tél folyamán megtartják, hogy kora tavaszszal hozzáláthassanak az épitéshez s őszre befejezhessék. A medencze kiépitésének kettős jelentősége van és pedig az, hogy a Kelenföld egész területe elegendő vizet kap s a dunaj bbparti részek legmagasabb pontjain is megszünik a vizszükség, mert a vizmüvek nyomása az uj medencze felépültével emelkedni fog. A bizottság ezután megállapitotta a kőbányai magasan fekvő területek vizzel ellátására vonatkozó gépberendezés szállitásának föltételeit. A gépberendezés munkáinak szállitására az árlejtést még október hónap folyamán kiirják, ugy, hogy az uj vizmü lehetőség szerint 1902. év folyamán szintén befejezhető legyen.

Egy japán költő a fővárosban.

Érdekes ekzotikus vendég érkezett a fővárosba. *Mateutaro Tanaka* japán poéta, a ki *Massagiji Inonje* japán hirlapiró társaságában ezelőtt két hónappal jött Európába, hogy a nyugat kulturáját tanulmányozzák. A japán utazók bejárták Franczia és Németországot, Bulgáriát és Ausztriát. Bécsből a magyar fővárosba a bécsi japán követség titkára, Hidezo Ishida kisérte le hontársait. A tanulmányozó japánok megtekintették az uj országházat, az egyetemet, a klinikát s az országos fehérkereszt lelenczházat, a hol dr. *Szalárdi Mór* kalauzolta őket. Este megnézték a „Falu rossza“ előadását s érdeklődéssel szemlélték a szindarab ethnografiai érdekességeit. A derék japánok rendkivül érdeklődtek Kossuth szobra iránt s nem tudták megérteni, hogy Budapesten nincs Kossuth szobor. A japán vendégek, a kik hazájuk nyelvén kivül francziául és olaszul folyékonyan beszélnek s nagy általános müveltségről tesznek tanuságot, még néhány napot töltenek a fővárosban s innen Belgiumba utaznak. *Massagiji Inonje* utjuk élményeiről tudósitásokat küld egy jokohámai lapnak. A Budapestről irott leveleiben az entluziazmus hangján szól a magyar fővárosról.

Karosszékek felállitása a Ferenc József-sétányon.

A főváros a következő árverési hirdetményt teszi közzé: „Budapest székesfőváros közönsége a IV. és V. ker. Ferencz-József-sétányon dijfizetés mellett használható, 300, esetleg több karosszék felállitására vonatkozó jogot 1902. évi január hó 1-étől számitott 3 évi időtartamra nyilvános árverés utján használatba adja. Erről a vállalkozni szándékozók 500 (ötszáz) korona bánatpénznek előlegesen a fővárosi központi pénztárnál történt letételét tanusitó letéti nyugtával ellátott, lepecsételt ajánlataikat és egy minta karosszéket f. évi október hó 14-én, hétfőn délelőtt 10 órakor a tanácsi VI. (pénzügyi és gazdasági) ügyosztály helyiségében (Központi városház II em. 51. sz. a.) dr. Vaszilievits János tanácsnok ur, vagy helyettese kezéhez adják át, mert később érkező, utó vagy pótajánlatok, vagy azon ajánlatok, melyek nem a fentiek szerint állitvák ki és szerelvék fel és a melyekhez miataszékek nem csatoltattak, figyelembe nem vétetnek. A részletes feltételek a tan. VI. ügyosztály (Közp. városház II. em. 51. ajtó) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.“

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Váczi-ut BUDAPEST, Külső-Váczi-ut

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámhárítók** használata,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világítás czéljaira való guttaperchával vagy gummi-erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKÁBELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

„ROYAL“

pörköltkávé.

[Törvényileg védve.]

Utánzásoktól tessék óvakodni! **A legzamatosabb, a legszaporább, a legkényesebb kívánalmakat is kielégíti.** Minden takarékos háztartásban nélkülözhetetlen. — **Nagybani elárusitás:**

Neumann és Rosenbaum

gyarmatáru és déligyümölcs nagykereskedésében

BUDAPEST,

V. ker., Alkotmány-utcza 24.

Hetenkint háromszor és pedig: hétfőn, szerdan és pénteken kicsinybeni eladás is.

Kapható eredeti árakban minden jobb csemege- és füszerkereskedésben.

Csak védjegyünkkel ellátott csomagban valódi!

59303/VI 1901. sz.-hoz.

Árlejtési hirdetmény.

Budapest sz. főv tanácsa a székesfőváros területén előforduló összes csatorna és pöcegödör tisztitási, valamint a dunai zsilipeknél szükséges összes munkálatoknak 1912. évi január hó 1-étől számitott három évi időtartamra való vállalatba adása céljából ezennel nyilvános irásbeli árlejtést hirdet.

Erről vállalkozók azzal értesittetnek, miszerint magyar nyelven, a hivatalos minta szerint kiállitott egy koronás bélyeggel felbélyegzett 1000 korona, azaz egyezer korona készpénzből, takarékpénztári könyvből vagy elfogadható és a tőzsdei árfolyam 90 százaiékával, de semmi esetre sem névértéken felül számitandó értékpapirból álló bánatpénznek a m. fővárosi központi pénztárba történt elhelyezését tanusitó letéti nyugtával s ajánlattevő által aláirt „Árlejtési feltételekkel“ ellátott lepecsételt ajánlataikat f. évi szeptember hó 30-án (hétfőn) délelőtt 10 óráig a tanacsi VI. ügyosztályban (központi vrosháza II. em. 51. sz. a.) dr. Vaszilievits János tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez annál inkább nyujtsák be, mert később érkező utó- vagy pótajánlatok, vagy a melyek a fentebb emlitett kellékekkel nem birnak, figyelembe vételni nem fognak.

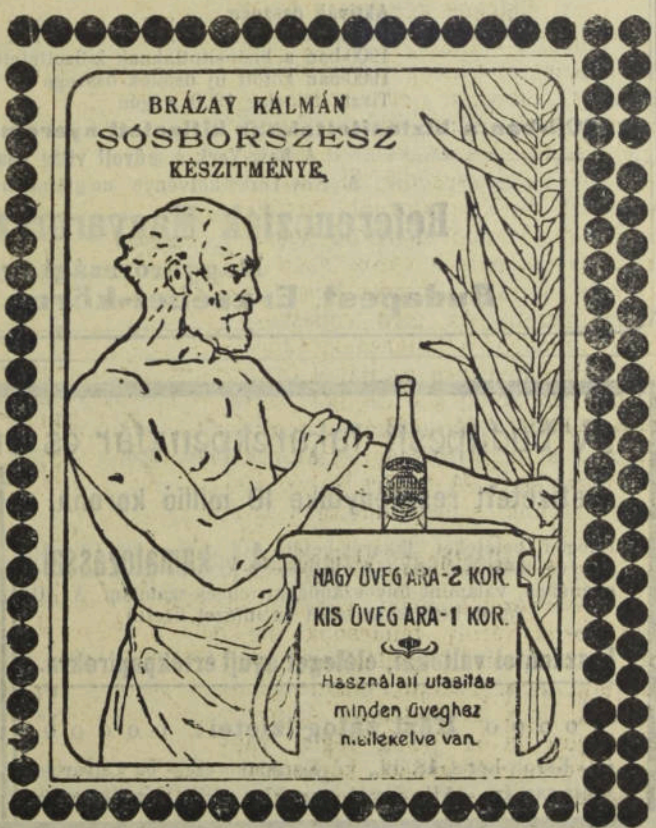
A sz. főv. tanácsa fentartja a jogot magának arra nézve, hogy a beérkezett ajánlatok közül, tekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhasson.

Az ajánlatok az árlejtési határidő letelte után azonnal fel fognak bontatni.

Árlejtési feltételek és ajánlati minták a tanácsi VI. ügyosztályban (IV központi városháza II. em. 51. sz.) a hivatalos órák alatt dijmentesen kiadhatók.

Budapesten, 1991. évi szeptember 14.

A székes főváros tanácsa.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. Helyközi telefon 860

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve Árjegyzék bérmentve.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttől, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293	millió korona
Évi bevétel	290	„ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115	„ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146	„ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225	„ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek 4% kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57 — VIII., József-körut 2.

IRODÁI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. szeptember 29-én. 34. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Választások előtt.
A gyermekek megmentése.
Átszálló forgalom.
Kétes mandátumok.
Tisztviselők a választáson.
A főváros és a rendőrség.
A budapesti malomipar.
Kammermayer Károly emlékére.
Statisztika.
Hírek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON: 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala Budapest, Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szeveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Auer-fény. **Auer-fény.**

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. szeptember 29. 34. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Választások előtt.

Budapest székesfőváros választó polgársága öt esztendei pihenő után szerdán az urnához járul, hogy legszebb alkotmányos jogát gyakorolva kilenc képviselőt küldjön az országházába.

A választási küzdelemtől zajos most egész Budapest. A fővárosi csöndes választások megszüntek. A fővárosi mandátum sem lesz az idén olyan öröklési tárgy, amelyért csak ki kell nyujtania a szerencsés jelöltnek a kezét.

A legtöbb kerületben kemény tusát kell vivniok a pártoknak, hogy lobogójukat győzelemre juttassák. Örömmel látjuk ezt a küzdelmet, mert a jelölteknek is észre kell venniök, hogy Budapest polgársága is megköveteli most már, hogy a mandátumot megbecsülje az, aki megkapja s hogyha az országgyülési ciklus alatt nem törődik a képviselő ur a főváros speciális érdekeivel, a közönség komoly számadásra hivja föl. A fővárosi polgárság is óvatosan bánik a bizalmával s alaposan mérlegeli, hogy kire bizza a képviseletét.

A választások küszöbén fontosnak tartjuk, hogy közelebbről vizsgáljuk a pártok tusáját. Nem a jelöltek politikai pártállása érdekel bennünket. Meggyőződésünk szerint minden politikai párt keretében megfér az, amire mi a fő sulyt helyezzük: a főváros helyi érdekeinek istápolása. Még ha politikai lap volnánk, akkor is előbbre helyeznénk a budapesti érdekeket, a politikai érdekeknél.

Budapest az ország fővárosa. A külföld Magyarországból alig ismer mást, mint Budapestet s az ország fejlődését, intelligenciáját, kulturáját, erejét Budapest után itéli meg. Éppen azért, ha igaz is az, hogy nem városi, hanem országos képviselőket választunk, akknek nem a választó kerületük, hanem az ország általános érdekét kell szolgálniok, Budapest jogosan követelheti meg, hogy az ő érdekeit első sorban vegyék figyelembe. A székesfővárosnak fejlesztése nagygyá, hatalmassá, virágzóvá tétele nem is helyi érdek, hanem nemzeti hazafiui kötelesség.

S különösen nagy szükség van erre most, amikor szerencsétlen közgazdasági viszonyok nemcsak megállitották a fővárost fejlődésében, hanem a válság felé sodorták. Mi tehát, amikor szemlét tartunk a kerületekben, nem keressük, hogy a jelöltek micsoda elveket vallanak a közjogi politikában, hanem csak azt vizsgáljuk, mit várhatunk tőlük a főváros fejlesztésének nagy munkájában. De menjünk sorba.

Az *első* kerületben *Falk* Miksa és *Bernáth* István állanak egymással szemben. Mind a kettő kétségkivül rászolgált már arra, hogy előkelő helyet kapjon a parlamentben. Éppen azért őszintén sajnáljuk, hogy egymással szemben állanak s igy az egyiknek buknia kell. Bármilyen nagy elismeréssel vagyunk is Bernáth István kiváló tehetségei s rátermettsége iránt mégis azt hisszük, hogy a főváros érdeke szempontjából talán kedvezőbb volna Falk Miksa megválasztása. Őszintén beszélünk. A fővárosnak, ha ki akar lábalni azokból a veszedelmes bajokból, amelyekbe pénzügyileg jutott, föltétlenül szüksége van a kormány s a törvényhozás legmesszebb menő támogatására és áldozatkészségére. Az a memorandum, amelyet a főváros közgyülésének a küldöttsége adott át a kormánynak, minden kétséget kizáróan bizonyitja, hogy a főváros az állam támogatása nélkül a maga erejéből lábra állani nem képes s mi azt hisszük, hogy Falk Miksa, mint a kormánynak régi befolyásos embere nagyobb erő-

vel tud közbenjárni s a főváros számára többet tud kieszközölni. Nem tagadjuk másrészt, hogy az egész országra nagy veszteségnek tartanánk, ha olyan munkaerő és tehetség, mint Bernáth István ki maradna a parlamentből.

A *második* kerület csöndes. Csak egy komoly jelöltje van: *Darányi* Ignác földmivelési miniszter. A főváros szempotjából örömmel fogadjuk, ha a kormányban is képviselve van a főváros, ha Budapest képviselői közül legalább egy, tagja a kormánynak is. Minden tekintetben nagy szükségünk van jóakaratu támogatására. Most a választások küszöbén Budapest közönségének nevében kérjük a miniszter képviselőjelöltet, hogy minden befolyásával és hatalmával segitse előre ennek a csillogó, de szerencsétlen fővárosnak boldogulását.

A *harmadik* kerületben *Vészi* József és *Nagy* Dezső küzdenek a mandátumért. A küzdelem komoly és heves, amit az óbudaikon kivül más fővárosi ember meg nem ért. Ó-Buda mandátuma Vészi József kezében kitünő kezekbe jut. Vészi József már több izben bizonyitékát adta, hogy őszinte igaz szeretettel gondoskodik a főváros érdekeiről, mint publicista élénk részt vett a főváros dolgaiban s fáradhatlanul dolgozott Ó Buda előrehaladásán is. S ha van kerület a fővárosban, amelynek kétszerese . szüksége van egy kipróbált, derék harcosra, Ó-Buda az. A kerület szegény, a többi kerülettől csaknem elszigetelve van s bizony igaza volt Vészi Józsefnek, hogy Ó-Buda csak azért tartozott eddig a fővároshoz, hogy elvigyék a többi kerületbe amije van. Ó-Budának egész erejével törekednie kell, hogy ezeket az állapotokat megváltoztas a s Ó-Budát legalább is oda tejlessze, ahol a főváros többi kerülete van. S amikor ebben a nagy küzdelemben olyan kipróbált harcos kezébe jut a zászló, mint Vészi József, nagy szerencsétlenség lenne a kerületre, ha a családi összeköttetések s egyéb érdekek miatt kivenné a megbizható kézből a lobogót s uj ember kezébe adná. Nagy szerencsétlenség lenne ez, mert Ó-Buda csakk akkor fog előbbre juthatni, ha a jövő nagy küzdelmében olyan bátor, önfeláldozó s fáradhatatlan munkás vezére lesz, mint Vészi József.

A *neggedik* kerületben az öreg *Podmanitzky* Frigyes báró ellen a még öregebb *Madarász* Józsefet léptették föl. A Belvárosban kizárólag a közjogi politika küzd. Abba tehát nem szólunk. Különben is csak a zászló becsületeért léptették föl Madarászt. Csakkogy éppen egyhangu ne legyen a választás. De még csak komoly küzdelemről sem beszélhetünk. Podmanitzkyt óriási többséggel fogják megválasztani. Ebből az alkalomból volna egy kérésünk Podmanitzky Frigyes báróhoz. Jól tudjuk, hogy ő igazán szereti a fővárost, sajnos azonban, hogy ezt nem mondhatjuk el a vezetése alatt levő közmunkatanácsról, a főváros fejlődésének egyik kerékkötőjéről. Az lenne tehát a mi kérésünk a Belváros követéhez, használja föl egész befolyását arra, hogy a közmunkatanács nagyobb szeretettel s kevesebb akadékoskodással támogassa a fővárost.

Az *ötödik* kerületben a személyek harcát látjuk. *Sándor* Pál ambicionálja magának, hogy a Lipótváros képviselője legyen. Egyetlen jogcime hozzá, hogy gazdag lipótvárosi kereskedő. Ellenfele *Mezei* Mór a kerület eddigi képviselője, akinek most, választások előtt az a nagy büne van, hogy nem kereskedő, hanem ügyvéd. Igaz, hogy kereskedelmi ügyvéd s a kereskedelmi jog terén egyik kitünősége a jogászi karnak s a kereskedelmi törvények kodifikálásakor mindig a magyar kereskedelem fejlesztésének érdekét szolgálta. De a választási küzdelemben ezt hamar elfelejtik az emberek.

A *hatodik* kerületben *Vázsonyi* Vilmos szállott sikra, hogy kiragadja a mandátumot *Radoca* János kezéből. S nem lehetetlen, hogy célját el is éri. A terézvárosi választás a legérdekesebb s jelentősége a legfontossabb, mert itt nem a személyek küzdenek, hanem az évtizedek óta uralkodó mindent elnyomó klikk hatalmának megtöréséért folyik a harc. Radoca János már hosszabb idő óta képviseli a kerületet, de hogy tett volna valamit az érdekében, arról nem tudunk. Azt hittük, hogy a proggrammkeszédéből megtudjuk. De ebben is csalódtunk, mert rémitően üres volt az a proggramm. Talán Radoca János az első képviselőjelölt, aki később jelenti ki, hogy a proggrammbeszédében elfelejtette elmondani a mondani valóját. Ugy látszik, hogy a Terézváros polgársága már megunta s megelégelte a klikk uralom terhét s szivesen segiti Vázsonyit a klikk hatalmának a megtörésében. Vázsonyi Vilmos a főváros közgyülésein számtalanszor bizonyitékát adta, hogy komolyan dolgozik a főváros boldogulásán. Amikor először került be a törvényhatóság termébe, meg sem akarták hallgatni. Csakhogy nem számitottak Vázsonyi tehetségével és erejével. Aránylag rövid idő alatt szivesen hallgatták már s noha kellemetlen volt, hogy mindig a klikk uralom kapuját döngette, hogy soha nem paktált, ha-

nem szinte vakon követte meggyőződését s nem ült a háta mögött egy számot tevő párt, a közgyülés egyik vezérszónoka lett s nagyon gyakran győzedelmeskedett és halomra döntötte a klikkek tervét. Meg vagyunk győződve, hogy a parlamentben is hü és bátor szószólója lesz a főváros helyi érdekeinek s mindent meg fog tenni, hogy az országgyülést fölvilágositsa, hogy mennyire indokolatlan és jogosulatlan az az ellenszenv, amelylyel a képviselőház tagjainak nagy része a főváros iránt viselkedik. Ha Vázsonyi győz, a győzelemnek kihatása lesz a többi kerületre is, mert látni fogják, hogy a klikk hatalomnak is van határa s ha a klikk elbizakodottságában tul megy a határon, a polgárság le tudja rázni magáról a bilincseket.

A *hetedik* kerületben *Morzsányi* Károly az ur, mert öt támogatja az Ehrlich-féle klikk uralom. Van ugyan ellenfele Somogyi József dr., de semmi kilátás arra, hogy csak meg is ingassák az erzsébetvárosi klikket. Az Erzsébet városban az a baj, hogy mindig csak a választások előestéjén jut az eszükbe a klikk hatalom megtörése. A szervezkedésben példát vehetnének a Terézvárostól, ahol Vázsonyiék évek óta tartó munkával törekednek az érvényesülésre.

A *nyolcadik* kerületben három jelölt van. *Berzevicy* Albert, *Csepreghy* János és *Vig* Viktor. Vig Viktornak alig van néhány választója a kerületben. Csepreghy János az iparosok jelöltje. Kétségtelen, hogy a főváros érdeke csaknem azonos a kereskedelem és ipar érdekével. A kérdés csak az, hogy azért mert valaki iparosmester, hivatott-e már a főváros ipari és kereskedelmi érdekeinek a képviseletére. Meggyőződésünk szerint nem. Ha pedig Csepreghy Jánosnak a főváros törvényhatósági életében való szereplését vizsgáljuk, konstatálnunk kell, hogy Csepreghy lehet igen jó iparos, de a magasabb ipari érdekeknek soha nem lesz hivatott képviselője. Hiába kereshetünk hosszu város atyai működésében egyetlen egy mozzanatot, amely azt bizonyitaná, hogy Csepreghy János többet tudna az általános ipari érdekekből, mint amennyit a maga mestersége megkiván.

A *kilencedik* kerületben legzajosabb és legzavarosabb a választási küzdelem. Eddig négy jelölt volt. *Hindy* Kálmán vissza lépett s igy hárman maradtak: *Hock* János, *Springer* Ferenc és *Tompa* Antal. Springer Ferenc egyszerre ura akar lenni az összekapcsolt Ferencvárosnak és Köbányának. Hogy micsoda jogcimen azt igazán nem tudjuk. Rövid idő óta tagja a főváros törvényhatóságának. Működéséből csak annyit konstatálhatunk, hogy alaposan megcsalódtak mindazok akik azt hitték, hogy uj szellemet fog bevinni a törvényhatósági életbe. Nagyon is közepes erőnek bizonyult s ezért nézzük aggodalommal azt a törekvést, hogy a főváros kilencedik választó kerülete öt küldje a parlamentbe. Eddigi működése után nem bizunk az erejében, hogy a parlamentben a főváros érdekeit érvényesiteni tudja. Különös ez a háboruság, amikor egy Hock János áll vele szemben. Hock Jánost mindenki ismeri s azért fölöslegesnek tartjuk az ő érdemeinek a fölsorolását. Mint a főváros egyik kerületének plebánosa is szoros kapcsolatban van a fővárosi érdekekkel s meggyőződésünk, hogy ékes szavával a parlamentben is hivatott képviselője lesz Budapest helyi érdekeinek.

A gyermekek megmentése.

A terézvárosi iskolaszék a kerület jótékony egyesületével abban állapodott meg, hogy azoknak a szegény óvóiskolás gyermekeknek, akik a déli szünetben sem mehetnek haza, ebédet ad. A fővárostól pedig azt kérték, gondoskodjék arról, hogy a gyermekek délben is, megfelelő felügyelet mellett, az óvóiskolában maradhassanak.

A kérdés fontos, mert azok a bajok, amelyek a terézvárosi polgárokat az akczió megindítására birták, még nagyobb mértékben megvannak a többi kerületben.

A fővárosban száz és száz szegény munkáscsalád van, ahol az apa és anya reggel munkába kénytelenek menni, ahonnan csak este térnek vissza. A gyerekek egész nap szabadjukra vannak hagyva. — Reggel elviszi őket az anya az óvóiskolába. Tizenegy órakor azonban az óvóiskolát is becsukják s csak délután két órakor nyitják meg ujra. A déli három órát a szerencsétlen gyermekek az utczán csavarogják el. A sok pesti csavargó ott terem az utczán, amikor rákényszeritik a gyermekeket a csavargásra. Sok szülő egy falat kenyeret sem tud gyermekének adni s az éhező gyermekgyomor nagyon gyakran rákényszeriti a kis gyermekeket, hogy ugy lopja össze az ebédjét. Igy nevelődnek a budapesti gyermekek.

Nagy hiba, mondhatnánk mulasztás volt, hogy az arra hivatott faktorok ezt eddig nem vették észre s nem gondoskodtak ezekről az ártatlan kisdedekről. A terézvárosi iskolaszék meglátta a nyomornak s a bünnek ezt a fészkét s azonnal hozzáfogott a segitséghez.

A tanügyi osztály megtette a javaslatát, hogy a Terézvárosban adnak száz forintot az óvónőnek, hogy délben is vigyázzon a gyerekekre, vagy ha nem

akarja elvállalni, fiatal óvónőket alkalmaznak a déli órákban. S az ügyosztály ezzel befejezte a müködését, ráirta az aktára, hogy elintéztetett s az ügyosztály tovább nem törődik a dologgal.

Ez a mi administrációnknak a szerencsétlensége. Az ügyosztály teljesen feleslegesnek találta, hogy gondolkozzék a dolog fölött, hogy alaposan mélyére nézzen a dolognak. Neki az ilyen dolog csak akta, amelyet azért nem temethet a restanciák tömkelegébe, mert befolyásos terézvárosi városatyák sürgették. Az aktát kedvezően intézték el, ugy, ahogy az iskolaszék óhajtotta. Ki kivánhat még többet. Hogy a fölvetett ideát ha azt az ügyosztály is üdvösnek találta, nem kellene beszoritani a Király-utca és Váci-ut határai közé, hanem segitő kezét az egész városra ki kellene terjeszteni, azzal az ügyosztály nem törődik. Csak nem szerez magának fölösleges munkát, hisz azért nem fizetnek többet. Ahhoz szív és egészségesebb gondolkozás kellene.

A fővárosnak, mint erkölcsi testületnek, alig lehet nemesebb és komolyabb feladata, mint a kisdedeknek a biztos pusztulástól való megmentése. És fájdalom, a kérdést nem lehet olyan könnyen megoldani minden kerületben, mint a Terézvárosban. A Terézvárosban aránylag jó viszonyok vannak, mert ha van is szegény a kerületben, van elég jómódu és jószivü ember is, aki nemcsak akar, hanem tud is segiteni szegény polgártársán. Akárhány kerület van azonban, ahol sokkal több a szegény, mint a gazdag, ahol a társadalom a legnagyobb erőmegfeszitéssel sem tud segiteni. Ott vannak a budai kerületek, Ferencváros, Kőbánya, ahol a munkásnép nagyobb számmal van, viszont a társadalom is szegényebb, semhogy segiteni tudna.

A közönség ugy hisszük teljes joggal elvárhatta, volna az ügyosztálytól, hogy amikor lapozgatta a terézvárosi iskolaszék kérelmét, eszébe jusson, hogy a gyermekek mentőakcióját az egész fővárosra ki kell terjeszteni. Azt vártuk az ügyosztálytól, hogy tanulmányozni fogja a dolgot, meghallgatja az illetékes tényezőket s az egész fővárosra kiterjedő javaslattal áll elő. Meg fogja mondani, hogy a szegény kerületekben is hogyan lehet gondoskodni a magukra hagyott gyermekekről, hogyan lehet biztositani, hogy az a szegény gyermek naponkint legalább egyszer egy kis meleg ételt kaphasson.

Igaz, hogy ez kissé komolyabb és alaposabb tanulmányt kiván, mint ártatlan polgárok nyakára rendőrt küldeni, tisztes polgárokat a hivatali tekintély előtt megalázni, vagy preparandiákat gründolni. De ha nehezebb is, nemesebb föladat s a fővárosnak nagyobb szolgálatot lehet vele tenni.. Az is igaz, hogy azok a kis nebulók, akiket a biztos pusztulástól kevesebb áldozattal, mint jóakarattal megmenthetnek, nem öregbithetik a tanácsosi állás külső tekintélyét, nem lehet rájuk számitani sem a választásokon, sem a közgyüléseken, nem elégithetnek ki nagyratörő s merész ambiciókat. De végül még sem szabad ezeknek a törekvéseknek az irányadóknak lenniök.

A közoktatási bizottság már megkezdte az általánositás munkáját. Ne térjen le erről az utról s ha látja, hogy az ügyosztálynak nincsen meg az a humánus és szociális érzése, amelyre ilyen kérdések megoldásánál feltétlenül szükség van, vegyék a városatyák a kezükbe a dolgot s mentsék meg a kisdedeket a főváros javára, a társadalom hasznára.

Átszálló forgalom.

A közuti vasuttársaság és a budapest—ujpest—rákospalotai vasut társaság még tavaly szerződést kötöttek, hogy egymásnak a pesti vonalára átszálló jegyet adnak ki. A közgyülés azonban azt kivánta, hogy a budai vonalakra is adjanak ki átszáltó jegyet. A két vállalat a közgyülés fölhivásának megfelelt s most a következő megállapodást terjesztették a főváros elé:

I. a) Az átszállási vonal terjed: *a Hungária-ut és Lehel-utcza keresztezésétől a Császárfürdőig* és pedig a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság kocsijain a Hungária-ut és Lehel-utcza keresztezésétől a nyugati pályaudvarig, a budapesti közuti vaspályatársaság kocsijain pedig a nyugoti pályaudvartól a Margit-hidon át a Császárfürdőig és viszont.

Átszállási hely: a Lipót—Teréz-körutat összekötő vonal Teréz-köruti végpontja és a Váczi- és Lipót körutak torkolata.

Az átszállási jegy ára 24 azaz huszonnégy fillérben állapittatik meg, mely összegből minden kiadott jegy után a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasuti részvénytársaságot 10. azaz: tiz fillér, a budapesti közuti vaspályatársaságot pedig 14 azaz: tizennégy fillér illeti meg.

II. b) Az átszállási vonal terjed: *az ujpesti István-ut és Árpád-ut keresztezésétől a Császárfürdőig*; és pedig a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság kocsijain az ujpesti István-ut és Árpád-ut keresztezésétől a nyugoti pályaudvarig; a budapesti közuti vaspályatársaság kocsijain pedig a nyugoti pályaudvartól a Margit-hidon át a Császárfürdőig és viszont.

Átszállási hely: a Lipót—Teréz-köruti összekötő vonal Teréz-köruti végpontja és a Váczi- és Lipót-körut torkolata.

Az *átszállási jegy ára 30 azaz harmincz fillér*-ben állapittatik meg.

III. c) Az átszállási vonal terjed: a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság rákospalotai vonalának *rákospalotai végpontjától*, vagyis a Kossuth-utcza és Fő-utcza sarkától, *megyeri vonalán pedig a megyeri végponttól*, vagyis az ujpesti Baross-utczai kápolnától a *Császárfürdőig*; és pedig a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság kocsijain az emlitett végpontoktól a nyugati

pályaudvarig, a budapesti közuti vaspályatársaság kocsijain pedig a nyugati pályaudvartól a Margit-hidon át a Császárfürdőig és viszont.

Átszállási hely: a Lipót—Teréz-körúti összekötő vonal Teréz-körúti végpontja és a Váczi- és Lipót-körút torkolata.

Az *átszállási jegy ára 40 azaz negyven fillér*-be állapittatik meg,

IV. d) Az átszállási vonal terjed: a *Hungária-ut és Lehel-utcza* keresztezésétől *Ó-Buda Főtérig*; és pedig a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság kocsijain a Hungária-ut és Lehel-utcza keresztezésétől a nyugati pályaudvarig; a budapesti közuti vaspályatársaság kocsijain pedig a nyugati pályaudvartól a Margit-hidon át az ó-budai vonal főtéri végpontjáig és viszont.

Átszállási hely: a Lipót—Teréz-körúti összekötő vonal Teréz-körúti végpontja és a Váczi- és Lipót-körút torkolata.

Az *átszállási jegy ára 30 azaz harmincz fillér*-ben állapittatik meg.

V. e) Az átszállási vonal terjed: *az ujpesti István-ut keresztezésétől Ó-Buda Főtérig*, és pedig a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság kocsijain az ujpesti István-ut és Árpád-ut keresztezésétől a nyugati pályaudvarig, a budapesti közuti vaspályatársaság kocsijain pedig a nyugati pályaudvartól a Margit-hidon át az ó-budai vonal főtéri végponijáig és viszont.

Átszállási hely: a Lipót—Teréz-körúti összekötő vonal Teréz-körúti végpontja és a Váczi- és Lipót körut torkolata.

Az *átszállási jegy ára 40 azaz negyven fillér*-ben állapittatik meg.

VI. f) Az átszállási vonal terjed: *a Hungária-ut és Lehel-utcza keresztezésétől a déli vasutig*; és pedig a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság kocsijain a Hungária-ut és Lehel-utcza keresztezésétől a nyugati pályaudvarig, a budapesti közuti vaspályatársaság kocsijain pedig a nyugati pályaudvartól a Margit-hidon át a déli vasut felvételi épületéig és viszont.

Átszállási hely: a Lipót-körut, Váczi-körut és Váczi-ut torkolata.

Az *átszállási jegy ára 30 azaz harminc fillér*-ben állapittatik meg.

VII. g) Az átszállási vonal terjed: *az ujpesti István-ut és Árpád-ut keresztezésétől a déli vasutig*; és pedig a Budapest—Ujpest—rákospalotai villamos közuti vasut részvénytársaság kocsijain az ujpesti István-ut és Árpád-ut keresztezésétől a nyugati pályaudvarig, a budapesti közuti vaspályatársaság kocsijain pedig a nyugati pályaudvartól a Margit-hidon át a déli vasut telvételi épületéig és viszont.

Átszállási hely: a Lipót-körut, Váczi-körut és Váczi u forkolata.

Az *átszállási jegy ára 40 azaz negyven fillér*-ben állapittatik meg.

Kétes mandátumok

A főváros két kerületében komoly veszedelem fenyegeti a választást. A választókat összeiró küldöttség s a központi választmány tévedése folytán egy egész városrész választóit törvényellenesen más kerületben irták össze, mint ahova a városrészt a törvény világos rendezése beosztja. Hogy mi lesz az eredménye a tévedésnek, hogy mit fog hozzá szólani a kuria, ma még nem lehet tudni. A városházán sokat tanácskoznak hogy nem lehetne-e még hamarosan a bajon segiteni. De olyan későn vették észre a tévedést, hogy most már nem tehetnek semmit. A véletlen szerencsére bizzák a dolgot. Megtartják a választást s biznak abban, hátha nem föllebbezik meg a választást s ha megfölebbezik, talán nem semmisiti meg a kuria.

A tévedés fölfedezése mégis nagyon kinosan érintette a központi választmányt is, a kerületek választó polgárságát is. A dolog története különben ez:

A főváros egyesitésekor az 1872. évi XXXVI. törvény 134. szakasza harmincnégytagu bizottságot alakitott s a bizottságra több az egyesitéssel kapcsolatos ügy elintézését bizta. A törvény értelmében a küldöttség föladata volt a többek között, hogy:

a) a választókerületek alakitásáról;

b) a fővárosnak közigazgatási kerületekre való osztásáról tervet dolgozzon ki.

A küldöttség föladatát tetjesitette s a törvény értelmében a Pest és Buda városok képviselőtestületéből és Ó-Buda mezőváros községi képviseletéből alakitott közgyülés a tervet elfogadta s azután a belügyminiszter jóváhagyta, a fővárosi szabályrendeletek közé beiktatták.

A szabályrendelet negyedik része külön-külön állapitja meg a választókerületeket és a közigazgatási kerületeket. A VII-ik választókerületet a szabályrendelet igy állapitja meg:

A Terézvárosnak a Király-utca, városligeti fasor, Körönd melletti ut és az Erzsébet-ut által a határig szétválasztott jobb fele a Kerepesi-ut nyugati vonaláig Rákosfalvával s a többi külsőségekkel.

A IX. választókerület ez: A Ferencváros Kőbányával, az uj sertéskereskedelmi teleppel és külsőségekkel.

A közigazgatási kerületeket külön alcim alatt sorolja föl a szabályrendelet s ott már Ferencvárost külön választja Kőbányától. A többek között a Józsefvárosban is másként állapitották meg a választó kerületet és a közigazgatási kerületet.

Rákosfalva az egyesités óta az Erzsébetvároshoz is tartozott. A különben is nagy Erzsébetváros vezetői már régen szerettek volna szabadulni Rákosfalvától, ahol sok volt az ellenzéki szellem, amely sok kellemetlenséget szerzett az erzsébetvárosi klikknek. A kerületi elüljáróságok ujjászervezésekor, 1893-ban el is érték a céljukat. Az 1893. évi XXXIII. törvény első szakasza igy rendelkezik:

Budapest székesfőváros közigazgatási kerületeinek számát és területét a törvényhatóság szabályrendeletben állapitja meg.

A törvény tehát világosan csak a közigazgatási kerületek megállapitását bizta a törvényhatóságra és sem a törvény, sem a szabályrendelet a választókerületekről egy betüvel sem nyilatkozik. A közigazgatási

kerületek beosztásakor Rákosfalvát közigazgatásilag Kőbányához csatolták.

Az idők folyamán megfeledkeztek arról, hogy Rákosfalva csak közigazgatásilag tartozik Kőbányához, de az Erzsébetvárossal képez egy választókerületet. Az erzsébetvárosiak örültek, hogy megszabadultak Rákosfalvától s nem kereskedtek tovább. A Ferencvárosban és Kőbányán is béke volt, amig Tolnay Lajos képviselte a kerületet. Ők sem kutattak a dolog után s nem is törődtek azzal, hogy a rákosfalvi választókat is a kilencedik választókerületben irták össze.

Az idén azonban megváltozott a Ferencváros képe. Három jelölt áll egymással szemben s késhegyig megy a küzdelem a mandátumért. A választási küzdelemben többet forgatták a törvénykönyvet s igy konstatálták, hogy a választók összeirásakor baj történt, hogy Rákosfalvát a törvény nem a kilencedik, hanem a hetedik választó kerületbe osztotta be. Másrészt minden választó csak ott szavazhat, ahol a választók névjegyzéke fel van véve. A VII-ik választó kerület névjegyzékében nincsenek benne a rákosfalvi választók, ott tehát nem szavazhatnak, a IX. kerület választó névjegyzékébe föl vannak ugyan véve, de törvény ellenére. Az is kétségtelen hogy a rákosfalvai polgároknak is joguk van alkotmányos választó joguk gyakorlásához. A kérdés csak az, hogy hol szavazzanak.

Több ferencvárosi polgár jelentést tett a dologról Halmos János polgármesternek, a központi választmány elnökének. Ez ideig nem történt semmi, mert későn fedezték föl a kavarodást, s most már nem tudják, mit csináljanak. A helyes eljárás az lenne, hogy a VII. választókerületben ujra irják össze a választókat s ott vegyék föl a rákosfalvi választópolgárokat, viszont a IX. választókerület névjegyzékéből töröljék őket. Erre azonban idő nincsen. Most tárgyalnak, hogy mit csináljanak s hir szerint már a miniszterelnökkel is tárgyaltak.

A kérdés sima megoldását megnehezíti, hogy köztudomásu, hogy ennek a keveredésnek az alapján a VII. kerületi és IX. kerületi választást is meg fogják föllebbezni s a fölebbezés a kuriai biráskodásról szóló törvény alapján a kuria döntése elé kerül.

A városházán komolyan félnek attól, hogy a kuria mind a két kerület választását megtalálja semmisiteni s akkor meglehetős botrány lesz belőle.

Tisztviselők a választáson.

A polgármester a következő rendeletet küldte a főváros tisztviselőinek:

Az országgyülési képviselőválasztások feletti biráskodásról szóló 1899. évi XV. t.-c. az 1896—1901-iki országgyülés berekesztését követő napon egész terjedelmében életbe lépvén hatályba lépett annak a törvényhatósági rendezett tanácsu városi és községi tisztviselőket a választási mozgalmak vezetésétől és irányitásától eltiltó rendelkezése is.

Az erről intézkedő 167. §. szerint:

»Állami és törvényhatósági közhivatalnok, a rendezett tanácsu városok polgármestere és rendőrkapitánya s a községi (kör) jegyző nem vehet részt politikai pártgyülések összehivásában, nem lehet azoknak elnöke, vagy jegyzője és tőlük megbizást el nem fogadhat: nem vehet részt a képviselő-jelöltek körutazásában, továbbá valamely hatáskörébe eső cselekménye, vagy mulasztása, illetőleg ezekre vonatkozó igérete, vagy fenyegetése által, vagy általában hivatali állásának felhasználásával valamely választót bizonyos jelölt melletti, vagy elleni szavazásra, vagy a szavazástól való tartózkodásra nem birhat; nem rendezheti a választók összeszedését és a választás székhelyére vezetését és azoknál nem müködhetik közre; a csendőrséget, rendőrséget, vagy a fegyveres erőt, más célból, mint a csend és rend fentartása és a választói jog szabad gyakorlatának oltalma érdekében (3. §. 11. pont) igénybe nem veheti, sem pedig az azok feletti rendelkezési jogot másra, mint hatósági közegre, sem egészben, sem részben át nem ruházhatja, végre a hivatali fellebbvaló a neki alárendelt köztisztviselőt nem utasithatja arra nézve, hogy melyik jelöltre szavazzon, vagy ne szavazzon, hogy szavazási jogát egyáltalán és mikor gyakorolja, vagy a szavazástól tartózkodjék vagy hogy befolyását valamely más módon az egyik, vagy a másik jelölt mellett, vagy ellen, vagy a választóknak a szavazástól való tartózkodása érdekében érvényesitse.«

Az ezen §-ban foglaltak ellen vétőkre nézve a 168. §. következőleg rendelkezik:

»Azon közhivatalnok, illetőleg rendezett tanácsu városi és községi hivatali alkalmazott ellen, ki a választási törvényeket — különösen jelen törvény intézkedéseit — és az ezekre alapitott hatósági intézkedéseket megsérti, amennyiben cselekvése, vagy mulasztása sulyosabb beszámitás alá nem esik, fegyelmi eljárásnak van helye.«

A nagyméltóságu m. kir. belügyminiszter urnak az idézett törvény végrehajtása tárgyában folyó évi szeptember hó 10-én 98976—I. sz. a. kiadott körrendelete szerint az 1899. évi XV. t.-c. 167. §-ának megalkotásakor a törvényhozást azon célzat vezérelte, hogy a választói jog szabad érvényesülésének hatályosabb biztositása, a hivatali hatalommal való esetleges visszaélés megakadályozása és a hivatali állás tekintélyének megóvása érdekében is a közhivatalnokok a képviselőválasztások és a politikai párt-let irányitásától s általában az ebben való vezetőszerepléstől távol tartassanak.

A végrehajtási rendelet szerint azonban önként érthetőleg ezen tiltó rendelkezések azt, hogy a közhivatalnok valamely politikai pártbizottság, vagy egyesület tagjainak sorába léphessen, nem zárják ki és a köztisztviselők részvételét a párt-életben ezen törvény által megvont korlátok között, valamint alkotmányos jogaik törvényszerü gyakorlását és szavazati joguk szabad érvényesülését nem érintik.

Mnithogy az emlitett törvény végrehajtásával megbizott nagyméltóságu m. kir. belügyminiszter ur részéről is különös suly helyeztetett arra, hogy a törvény ezen czélzata a jelen általános választások folyamán tényleg érvényesüljön, — ennélfogva ezennel felhivom az összes hivatalvezető urakat, hogy az alájuk rendelt személyzetet a törvény idézett rendelkezéseinek legpontosabb betartására szigoruan figyelmeztessék és az összes alkalmazottakat utasitsák, hogy a választások folyamán a köztisztviselői állással összeférhetlen ténykedésektől a leggondosabban tartózkodjanak.

Ezen felhivással egyidejüleg már most a legha-

határozottabban kijelentem, hogy a törvény rendelkezéseinek megszegői ellen a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot minden egyes esetben azonnal elfogom rendelni és a legszigorubb megtorló eljárást fogom alkalmazni.

Erről tudomás és az összes személyzettel a legszigorubb miheztartás végett leendő haladéktalan közlés czéljából az összes hivatalok és intézetek vezetőit értesitem.

A főváros és a rendőrség.

A fővárosi rendőrség államositásakor a törvényhozás ugy intézkedett, hogy a rendőrség kiadásainak felét a főváros fizeti. Ez a megterhelése a városnak erősen nehezedik a budgetre. Közel két millió koronát kell a városnak évenkint fizetnie a rendőrség föntartására. S ezért a nagy költségért még bele sem szólhat a rendőrség szervezetébe. Türni kénytelen, hogy tudta és beleegyezése nélkül a kormány kedve szerint emelje a rendőri budgetet. Semmi joga nincsen a városnak. Egyszerüen tudomasul kell vennie, hogy a kormány mennyiben állapitotta meg a rendőri budgetet s ha vért izzad is, fizetnie kell.

Hogy az anomália még nagyobb legyen, arról a rendőrfőkapitány gondoskodik. — A rendőrfőkapitány ugyanis önhatalmulag még azt a kevés jogot is konfiskálni akarja, amit a törvény a fővárosnak biztositott. Minden alkalmat megragad a főkapitány annak a dokumentálására, hogy a fővárosban ő az ur. Szinte a komikusságig megy, ahogyan a főkapitány a maga nagyságát s a város kicsinységét minden alkalommal kiélesiteni igyekszik.

Megtörtént egyszer, hogy a főváros szabályrendelet-tervezetet dolgozott ki s véleményadás végett megküldötte a főkapitánynak. A főkapitány átirt a városhoz, hogy a dolgot igy letárgyalni nehéz. A közügy azt kivánja, hogy egyetértve minél jobb és minél tökéletesebb szabályzatot csináljanak. Ezt pedig csak ugy csinálhatják meg, ha a város és a rendőrség képviselőiből bizottságot alakitanak s ez a bizottság egymást támogatva csinálja meg a szabályzatot. A városházán belátták, hogy a főkapitánynak igaza van. Összehivták a főkapitány által javasolt bizottságot. A bizottsági ülésen meg is jelent a rendőrség képviselője s ott a főkapitány nevében tiltakozott az az ellen, hogy a szabályzatot bizottságban tárgyalják, mert a főkapitány ragaszkodik a törvényben biztositott ama jogához, hogy vele a tervezetet közöljék s ő irásban elmondhassa a tervezetről véleményét.

Talán fölösleges bizonyitanunk, hogy ez erőszakos kötekedés, amelynek csak a közügy, a közönség közérdeke vallja kárát. A legsajnálatosabb a dologban, hogy ez ellen nincsen orvosság. Hihetetlenül hangzik ez egy alkotmányos jogállamban, ahol a kormány a törvény, jog és igazság hármas jeligéjét hirdeti az ország kormányzásának elvéül. Fájdalom, azonban e szép jelszavak ellenére is ugy van. A főváros ugyanis már több izben felirt a belügyminiszterhez s kérte, hogy szoritsa a rendőrséget a törvényes korlátok közé. Minden konkrét esetben kétségtelenül és világosan bebizonyitotta, hogy a rendőrség hatáskörét tullépte s a főváros autonom jogát a törvény ellenére megsértette. A belügyminiszteriumban látták, hogy a fővárosnak igaza van, tudták, hogy a rendőrség eljárását semmiféle törvénymagyarázattal igazolni nem lehet, de a törvény, jog és igazság korában a városnak nem szabad igazának lenni. A főváros föliratait tehát egyszerüen ad akta tették és soha egyre sem válaszolt a belügyminiszter.

Ez az eljárás természetesen csak nagyobb bátorságot adott a rendőrségnek s már annyira ment, hogy megforditotta a törvény rendelkezéseit.

A fővárosi rendőrségről szóló 1881. évi XXI. törvénycikk 4. és 56. szakasza világosan ugy rendelkezik, hogy a szabályrendeletek alkotása a főváros joga marad s a rendőrség köteles a főváros szabályrendeletét végrehajtani. A rendőrség ezt az utóbbi időben megforditotta. Az automobil közlekedésről valóságos szabályrendeletet adott ki s hogy a malicia teljes legyen, tudomás vétel végett megküldötte a fővárosnak.

A rendőrség a maga eljárásának igazolásául rendesen a rendőri törvény 7. szakaszának f. pontjával és a 8. szakaszszal takaródzik. A 7. szakasz f. pontja igy szól: Törvényes hatáskörében életbelépteti a béke és közrend fentartására s ha az megzavartatott, annak helyreállitására esetenként szükséges intézkedéseket. — A 8. szakasz intézkedése ez: Oly esetekben, melyekre nézve sem törvény, sem kormányrendelet vagy fővárosi szabályrendelet intézkedést nem tartalmaz s melyekből a fővárosi rendőri területen tartózkodók élet vagy testi biztonsága, egészsége, személyes szabadsága, vagy vagyonára nézve közvetlen veszély támadhatna, nemcsak jogában, hanem kötelességében is áll a rendőrségnek ideiglenes és bizonyos meghatározott helyre és időre szóló intézkedéseket tenni s e végből bizonyos cselekményekre szoritó vagy azoktól eltiltó kötelező rendeleteket kiadni.

Nem kell hozzá nagy jogásztudomány, hogy világosan lássuk, hogy a törvénynek ez a rendelkezése csak esetről-esetre ideiglenes intézkedések megtevésére jogositja fel a rendőrséget s világosan meghatározza, hogy általános jellegü szabályrendeletek kiadására a rendőrségnek joga nincsen.

De ha szükség van a rendelkezésre — mondhatja valaki — s a hatáskör keresésben nem szenvedhet a közérdek. Ha a rendőrség ugy találta, hogy az automobil közlekedést szabályozni kell, hát szabályozta,

nehogy a kanapéprocesszusoknak emberélet legyen az áldozata. Erre is gondolt a törvényhozás. A fővárosi rendőri törvény 57. szakasza ugyanis ezt mondja:

A fővárosi rendőrségnek kötelessége a közrendészet terén mutatkozó hiányokra Budapest főváros törvényhatóságának figyelmét felhivni.

A törvény tehát felreérthetetlenül megállapitja a rendőrség jogát, hatáskörét és kötelességét. Hogy mégis megtörténhetnek a mai állapotok, az csak hatósági közéletünket jellemzi. Mégis különös, hogy éppen a rendőrség, melynek első hivatása a törvény alkalmazása, amely néha érzékenyen bünteti a törvény megsértőit; maga dolgaiban olyan könnyen elbánik a törvénynyel. Ezeken az állapotokon változtatni kell. A főváros végre nem türheti, hogy kiforgassák autonom-jogaiból. Örömmel konstatáljuk, hogy a közrendészeti bizottság elég energikusan utasitotta vissza a héten tartott ülésén a rendőrség eljárását. De ez nem elég. Illendő, hogy a főváros kövesse az 1881. XXI. törvény 8. §-ának harmadik pontját, amely azt mondja, hogy a rendőrség rendelete ellen, ha annak törvényszerüsége kétségbe vonatik, a fővárosi törvényhatóság felterjesztés utján a belügyminiszternél kereshet orvoslást.

Ha azonban ennek a felterjesztésnek a sorsa is az lenne, ami az előző felterjesztéseké volt, a fővárosnak az orvoslás más módját kell keresni. Budapestet kilencen képviselik a parlamentben. A főváros törvényhatósági közgyülésén nyiltan föl kell szólitani Budapest képviselőit, hogy legalább a főváros autonomjogainak megvédelmezésében támogassák a fővárost s a parlamentben követeljék az orvoslást a belügyminisztertől.

A budapesti malomipar.

A főváros egyik legkifejlettebb ipara volt a malom-ipar, amely nemcsak ezer és ezer embernek adott kenyeret, hanem jelentékeny tényező volt a főváros háztartásában is. A főváros adójövedelmének tekintélyes részét fizették a fővárosi malmok. Nagyon fontos tehát a főváros háztartására, hogy a budapesti malom-ipar hanyatlását megakadályozza. A budapesti malom-ipar tavalyi eredménye azért is fontos, mert tavaly szüntették meg az őrlési forgalmat.

Az év első felében malmaink még vámkedvezményes buzát őrölhettek, habár csak a csekélyebb vámmegtéritéssel járó szerb buzát, mivel Romániában az 1899. évi termés kedvezőtlen volt. Támogatva e kedvezmény által, valamint azáltal is, hogy az őrlési forgalomért kárpótlásul adott fuvardij-engedményeket már az 1900. év első felében is élvezhették, a budapesti malmok az 1899. évi termés jobb hozamának segélyével gyártásukat megfelelő mértékben fokozhatták, sőt, különösen a vámkülföldre, nagyobb kivitelre is tettek szert. A kivitelt az segitette, hogy a több izben kinálkozó kedvező üzleti konjunkturákat, az emlitett előnyök folytán, megfelelő árakat szabni képesek lévén, kellően kihasználhatták malmaink. Az év második felében azonban az őrlési forgalom megszünése már éreztette romboló hatását, annyival is inkább, mert a lisztkivitelre nézve az államkormány részéről kárpótlásképen megadott vasuti fuvardij-engedmények távolról sem közelitették meg a megszünt őrlési forgalom értékét, amennyiben ennek csak mintegy harmadrészét pótolták, mig az igért gabona-fuvardijmérséklések a vidéki malmok felszólamlása következtében egészen elmaradtak. E felszólamlásukban a vidéki malmok azzal érveltek, hogy a gabona fuvardijának mérséklése, habár ezt a kedvezményt a tőlük távolabb eső helyekre nézve ők is élvezték volna, rájuk nézve még igy is káros, mivel ezen fuvardijmérséklés az ő saját vidékükről Budapestre terelné a buzát, illetve a vidéki malmoknak megdrágitaná a buzavásárlást. Pedig az esetre, ha a buza fuvardijának mérséklése vissza nem vonatik, a lisztkivitel a vámkülföldre az 1900. év első felében még jóval nagyobb lett volna, sőt ez a fővárosi malmokat még a második félévben is képessé teszi a több izben jelentkezett konjunkturák nagymérvü kihasználására, ugy, hogy a második félévben is sokkal több fehér lisztet adhattak volna el a vámkülföldre, ami természetesen nemcsak a budapesti, hanem a vidéki malmok üzletét is egészségesebb alapra juttatja, és evvel együtt az egész ország buza árainak alakulására kedvezően hatott volna. Igaz ugyan, hogy a fővárosi malmoknak az év második felében még igy is áldozatot kellett volna hozni a nagyobb vámkülföldi kivitelért, de ezt az általános üzleti viszonyok megjavitása érdekében, amint addig, ugy akkor is szivesen megho zták volna. A fővárosi exportmalmoknak különben is sulyosabb helyzetét ezen felül még azáltal is szinte elviselhetetlenné tette a kormány, hogy a vidéki malmok lisztszállitmányait, a fiumei relációban oly jelentékeny dijkedvezményekben részesitette, melyeknél fogva a vidéki malmok kevesebb fuvardijat fizetnek kész gyártmányért, a lisztért, mint a fővárosi malmok ugyanazon helyet alapul véve, a nyers anyagért Budapestre és lisztért Fiuméba együttvéve. Ez az intézkedés, illetőleg tarifa-politika előreláthatólag a malomipar és lisztkivitel nagymérvü decentralizációját fogja eredményezni és már a lefolyt évben is az volt az eredménye, hogy a vidéki malmok részesedése a vámkülföldi lisztkivitelben több, mint megkétszereződött és minden valószinüség szerint ezután még erősebben fog emelkedni. A kormány által a vidéki malmoknak a fővárosi malmokkal szemben nyujtott előny továbbá azt eredményezte, hogy a vidéki malmok a külföldi piacokon veszedelmes versenyt támasztottak a budapesti malmoknak olyképen, hogy az árakkal nemcsak előnyösebb helyzetük által megengedett mértékben, hanem összeköttetések szerzése végett is — a kedvező üzleti konjunkturák tartósságában reménykedve — még fokozottabb mértékben lemenvén, a magyar liszt piaci értékét lenyomták és igy a budapesti malmokat arra kényszeritették, hogy hasonló árengedményeket tegyenek és ezáltal ujabb érzékeny kárt szenvedjenek, vagy pedig, hogy a vidéki malmoknak engedjék át a tért, ami a magyar lisztkivitelre épen nem mondható előnyösnek, mert a lisztkivitelt minden körülmények között, még áldozatok árán is, csak a fővárosi malmok képesek és akarják is fentartani. A vidéki malmok ugyanis a fő-

városi malmokkal szemben az ausztriai kivitelben szintén előnyben lévén, a vámkülföldi piacokat egy-kettő kivételével, mindinkább elhagyják, mihelyt a vámkülföldi kivitel lényegesebb áldozatot követel. Nagy tévedés különben azt hinni, hogy a magyar lisztre nézve jobb, ha az a külföldi piacokon minél többet, illetve igen sok részről kináltatik, mert ez által épen eddig megőrzött különlegességi jellegét elveszti, ami árának alakulására ismét csak kedvezőtlenül hat.

Mindezek és a széndrágaság által nagyobbitott üzemköltségek, nemkülönben a lisztáraknak augusztus közepétől fogva az év végéig tartó hanyatlása, végül a lisztkészletek a teljes üzem folytán bekövetkezett roppant arányu felhalmozódása, érthetővé teszik azt, hogy az üzleti eredmény nem lehetett kielégitő. A fővárosi malmok a teljes üzemet többnyire fentartották és tényleg jóval több buzát őröltek 1900-ban, mint az előző évben. Az [illegible] feldolgozott buza az 1899-ik évhez képest 6.6 millió métermázsáról 7.4 millióra szaporodott. A fővárosi malmokat erre a körülmények utalták és pedig az első félévben ama kényszerhelyzet, hogy az őrlési forgalmat még junius 30-ika előtt kellőleg kihasználhassák, a második félévben pedig az, hogy az ausztriai (cseh) rozstermés és az északamerikai buzatermés gyengébb hozama következtében a kivitel tetemesebb fellenditisére mutatkoztak némileg biztos kilátások.

Az 1900-ik év üzleti eredménye ezek után abban foglalhatók össze, hogy a vidéki malmok a kormány tarifapolitikája folytán a fővárosi malomiparral szemben lényegesen előnyösebb helyzetbe jutottak és majdnem valamennyien kielégitő, többen igen jó haszonnal zárták le az évet. A fővárosi malmok közül ellenben csak egy-kettő dicsekedhetik főkép a konjunkturák szerencsés kihasználása folytán kedvező eredménnyel, mig a többieknél az üzleti eredmény részint csak igen mérsékeltnek, részint ki nem elégitőnek tekintendő. Komolyan megfontolandó tehát, vajjon a fővárosi malomipart veszélyezető gazdasági politika továbbra is folytatható-e.

Az érdekelt szakkörök joggal hivatkoznak a budapesti malomiparnak országos jelentőségére. A budapesti tiz exportmalom napi őrlőképessége 28.525 métermázsa, vagyis egy egész évre 10,426.225 mm. buza. Ez a mennyiség az ország középtermése majdnem egy harmadának felel meg és nagyobb annál, amelyet a kivitelre dolgozó összes vidéki malmok megőrölni képesek. A vidék buzafölöslegének és az egyébként budapestre, mint központi buzapiacra felhozott buzának megőrlése és liszt alakjában leendő értékesitése a budapesti malmok feladata kell, hogy legyen. A buza legbiztosabb vevői Budapesten mindenkor a budapesti malmok A fővárosi malomipar gyengitése tehát egyuttal a budapesti buzapiacot is gyöngiti, vagyis a budapesti buzapiac sorsa, virágzása, vagy visszafejlődése szorosan összefügg a fővárosi malomipar sorsával.

Legjobb bizonyitéka a budapesti malmok fontos szerepének az, hogy a vidéki kereskedők és a vidéki malmok is a budapesti tőzsdei árjegyzés alapján vásárolják a buzát, és pedig a budapesti árból a szállitási és egyéb, a körülmények szerint különfélekép felszámitott költségek levonása után maradó áron. Ennélfogva, ha a budapesti malmok, a budapesti piac legnagyobb vásárlói, szorult helyzetben vannak és e miatt nem vásárolhatnak eléggé, a budapesti piacon nyomottak lesznek az árak ami természetesen az egész ország buzaáraira kedvezőtlenül fog hatni, eltekintve attól, hogy ily esetben a vidéken is több buzát fognak kinálni, ha onnan kevesebb buzát vonz magához a budapesti piac. Ennek folyamaként beállhat az az eset, hogy a gazdák teljesen a vidéki vevők önkényének lesznek kiszolgáltatva.

Az őrlési forgalom megszüntetésének szomoru következményei már a lefolyt évben is jelentkeztek, jóllehet e rendszabálynak hatásai — amint föntebb jeleztük — tulajdonképen csak az évnek egy részében, különösen pedig utolsó harmadában jutottak teljesen érvényre. Az őrlési forgalom megszüntetésének egyik siralmas eredménye az volt, hogy a magyar buza ára, amely budapesten az őrlési forgalom idején csekély kivétellel rendszerint magasabban állott, mint a külföldön, a külföldi árparitás aláhanyatlott. Igy például 1900. évi október 20-án a legjobb kaliforniai buza ára Liverpoolban mintegy 85 krajcárral (170) fillérrel magasabb volt mint az ennek megfelelő legjobb magyar buza ára budapesten, mig ellenben, ha az őrlési forgalom érvényben lett volna, vagy ha annak megfelelő kárpótlást kaptak volna a malmok, sőt még akkor is, ha a budapesti malmok a gabona fuvardijának igért mérsékléesét megkaphatták volna, Budapesten a buzaárak — tekintettel a fentebb mondotttakra — métermázsánkint legalább 1 K.-val magasabbak lettek volna a külföldi áraknál.

Az őrlési forgalom megszüntetésének másik káros hatása abban mutatkozik, hogy a budapesti malmok az őszi hónapokban vásárló képességüket nem fejthették ki oly mértékben, amint eddig szokták.

Harmadik következménye ama szerencsétlen rendszabálynak a budapesti malmok finom lisztkészleteinek összetorlódása volt. A finom liszt kivitele az őszi hónapokban rendkivül megcsappanván, mig az előző évnek hasonló szakában a budapesti lisztkészleteknek csak mintegy 10 szazaléka állott legfinomabb (nullás) lisztből, addig 1900-ban a ki nem vitt és itt rekedt legfinomabb lisztkészlet majdnem háromanynyi volt. Ebből következett azután a belföldi és osztrák fogyasztó piacoknak finomlisztekkel való elárasztása és ennek sokféle hátránya. Pedig tudvalevő, hogy fővárosi malmaink — egyenesen utalva vannak arra, hogy finom lisztjeiknek nagyobb részét a vámkülföldön helyezhessék el, ami azelőtt csakis az őrlési forgalom mellett vált lehetségessé. Ezzel azonban korántsem meritettük ki ama káros rendszabály összes hátrányait. — Ezuttal csak egynéhányat azok közül kivántunk elősorolni, amelyek már a lefolyt évben tényleg beállottak. A veszedelem nagysága felköltötte már a székesfővárosi törvényhatóság figyelmét és csak üdvözölni lehet a fővárosi képviselő testület amaz egyhangu elhatározását, hogy az őrlési engedély és forgalom visszaállitását a képviselőháznál és a kormánynál kérvényileg szorgalmazta. Malomiparunk érdekében kivánnunk kell, hogy ez több sikerrel járjon, mint az összes kereskedelmi és ipari érdekeltek eddigi hangos fölszólalásai.

Kammermayer Károly siremléke.

Budapest székesfőváros törvényhatósága az egyesitett főváros első polgármesterének Kammermayer Károlynak a kerepesi-uti temetőben levő sirja fölé diszes siremléket állitott. A siremléket e héten vette át a főváros nevében a képzőmüvészeti bizottság.

A siremlék a Deák-mauzelumtól balra levő diszsirhelyek közt első helyen áll. Impozáns méreteivel valamennyi körülötte levő siremlék közül kiválik. Az emlékművet a főváros költségén emelték, méltó emlékéül Kammermayer Károlynak, a székesfőváros első polgármesterének. A hatalmas mü Donáth Gyula szobrász alkotása és méltóan sorakozik a művész többi hasonló müve mellé.

A művész előtt müve megalkotásánál elsősorban az az eszme lebegett hogy a főváros hálás megemlékezését kell megörökitenie. Ezt a feladatot hozzáillő komolysággal oldotta meg. Magas pyramis alaku, széles alapon nyugszik a polgármester mellszobra. Az oszlophoz illeszkedő padon pedig a főváros történelmét szimbolizáló női alak ül, aki megkoszoruzza a történelemnek Kammermayer emlékét megörökitő lapját.

A négy és félméter magas emlékmü széles T alaku, magyar gránitból készült talapzatból emelkedik ki Széles, lekeritett plintuszból nő ki a pyramis, mely a mellszobrot tartja A márvány-piramis renaissance-kori magyar stilben van tartva Anyaga szürkés rózsaszinü horvátországi márvány. Jobbról és balról a piramist két kerek támpillér veszi körül, melyek piaszterekben végződnek. Az egyik piaszter a főváros márványba vésett cimerét viseli, a másikon ez a felirás van: Emlékének emelte a székesfőváros közönsége. Elől a talapzathoz széles ivben hajló márványpad simul. Ezen ül az emlékmü bronz főalakja Mátyás király korabeli öltözetü nőt ábrázol, széles, nemes redőkben lehulló ruhában, fején a városi fal-koronával. Szép feje balra néz, fölfelé a mellszoborhoz. Haja két fonatban hullik alá vállaira.

Jobb keze a padon nyugszik az irótollal, melylyel az imént irta be a polgármester érdemeit a padhoz támasztott hatalmas fóliásba. Az emléksorok igy hangzanak: Az egyesült székesfővárosnak első polgármester volt. Hatalmas fejlődésének, magyarosodásának vezére, negyven évi hü szolgálat után diszpolgára.« A jelképes alak balkeze borostyán-ágat tart a könyv fölé.

A közel négyméter magas oszlopon nyugvó, életnagyságnál nagyobb mellszobor hiven adja vissza Kammermayer Károly érdekes arcát. Mély komolyság, szilárd akarat és lelkes tüz fejeződik ki ezen az arcon, melyben a müvész egész tudását fejtette ki.

Az emlékmü bronz alakjait a Beschorner-gyár öntötte, a kőtalapzat és faragványok Seenger Béla müvei.

A képzőmüvészeti bizottság Matuska Aalajos alpolgármester elnök és Berzeviczy Albert vezetésével délután négy órakor jelent meg teljes számban a siremléknél, ahol Donáth Gyula szobrász adta meg a szükséges felvilágositásokat. A bizottság egyhangulag elismerését fejezte ki a sikerült alkotás fölött a müvésznek, aki a temetőnek már annyi szép müvet alkotott. Donáth müvészetét különben épen most ismerteti a »Studio« c. angol müvészeti folyóirat több képpel.

A szemle után a bizottság a köztemető igazgatósági irodájában fölvette az átvételi jegyzőkönyvet és ezzel a hivatalos aktus véget ért. Az emlékmü ünnepélyes leleplezése a jövő hó folyamán lesz.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 409 gyermek, meghalt 219 egyén, a születések tehát 190-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 291 törvényes, 218 törvénytelen; nemre nézve 208 fiu, 201 leány. Halvaszületett 16 gyermek, köztük 5 törvényes, 11 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 28.6

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 15.3 az egy éven felüli lakosságnál: 12.5, az öt éven felüli lakosságnál: 11.0.

A halottak közt volt 109 fi-, 110 nőnemü.

Az év eddigi 37 hetében élve született összesen 16,411 gyermek, meghalt összesen 10362 egyén, a születések többlete tehát 6049; a mult év megfelelő időszakában született 17 206, meghalt 11.022, a születések többlete volt tehát 6184.

Az élveszülöttek közt volt 276 róm. kath., 5 görög kath 1 görög keleti, 17 ágost evang, 26 helvét 4 unitárius, 77 izraelita, 3 más. Halvaszületett összesen: 16.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1211 beteget, szaporodás 336 csökkenés 386, maradt e hét végén 1161. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 127 beteget, szaporodás 35, csökkenés 29, maradt e hét végén 133. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 690 beteget, szaporodás 267, csökkenés 291, maradt e hét végén 666. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 741 beteget, szaporodás 124, csökkenés 131, maradt e hét végén 734. Összesen ápoltak a mult hét végén 2769 beteget, szaporodás 762, csökkenés 837, maradt e hét végén 2694.

Hirek a városházáról.

Az adók reformja.

A Főv. Tud. jelenti: A pénzügyminiszteriumban serényen folynak az adóreform munkálatai. A reform keresztülvitele képezi jelenleg a pénzügyi kormány legfontosabb teendőjét, mely nemsokára konkrét alakban a törvényhozás elé kerül. A reform alapelvét a jelenlegi kusza és zavaros adórendszer egyszerüsitése képezi, mely által az adó könnyebben és áttekinthetőbben lesz kezelhető. A reform megszünteti azokat az aránytalanságokat, amelyek főleg a földadó terhére, s a III. osztályu kereseti adó előnyére az egész vonalon fennállanak. Az adóreform megfelelőleg fogja megállapitani az ingó vagyon adóját és a kereseti adót, amely téren eddig sok visszásság volt tapasztalható.

Szinművészeti palota épitése.

Az országos szinművészeti akadémia és zenekonzervatorium céljaira önálló palota épitécsét határozták el a belügyminiszteriumban. Az uj palota monumentális méretü lesz, s tervein és költségvetésén már serényen dolgoznak. A szin és zenemüvészet a modern palotáját a Király és Gyár-utcák sárkán a mostani vakok intézete helyén fogják épiteni, s a vakok a főváros csendesebb részében kapnak majd uj otthont. A nagyméretü épitkezest már a jövő éven megkezdik.

Gerlóczy relikviák.

Gerlóczy polgármester hagyatékában két relikviát találtak, melyek nemcsak müvészi, hanem történeti értékük is. A relikviák Buda visszavivásának 20. évfordulójára öntött nagy érmek acélmetszésü öntvény mintái, melyeket Gerlóczy örökösei átadtak a tanügyi osztálynak. Az értékes emléktárgyakat a fővárosi muzeumban fogják elhelyezni.

Sötétség a Frangepán utcában.

A VI. kerületi előljáróság jelentést tett a főváros tanácsához, hogy Frangepán utca lakói azzal a panaszszal fordultak az előljárósághoz, hogy utcáikat egyáltalában nem világitják és szuroksötétségben kell a lakóinak otthonukba botorkálni, kitéve a sötétben lappangó utonálló csavargók támadásainak. A tanács intézkedés végett az ügyet a II. ügyosztálynak adta ki.

A bombatéri vásárcsarnok övezete.

A bombatéri vásárcsarnok övezetének megállapitásával kapcsolatban a tanács elhatározta a széna-, a bomba- és a Corvintéri piacok beszüntetését. Ezt az övezet távolabb részén lakók sérelmesnek tartják, s memorandumot terjesztettek a tanács elé, melyben kérik, hogy a bombatértől távollakó polgárok érdekében vagy a szénatéri nyilt piacot hagyja épségben, vagy állitson fel a Krisztina-körut, a Várfok-utca és a Vérmező-utca torkolatánál egy uj piacot. A memorandum hangsulyozza, hogy e külterület évről-évre rohamosan fejlődik és népesedése megsokszorozódott. A tanács az ügyet azzal tette át a mérnöki hivatalhoz, hogy e városrész népesedés statisztikai térképét az utolsó tizévről készitse el. E térképek elkészülte után fog az uj piac kérdésében dönteni.

A Főváros terjeszkedésének megakadása.

Az 1901. évben a főváros terjeszkedése és ezzel kapcsolatosan az épitő-ipar, mely az utóbbi években szintne természetellenes gyorsasággal fellendült, kátyuba jutott. A főváros költségvetésébe évről-évre 200,000 korona van beállitva a vizvezetéki csőhálózat kiterjesztésének költségeire. Ezt az összeget az előző években már junius, julius hónapokban nemcsak felemésztette a főváros terjedésével, uj épitkezéssekkel szükségessé vált kiterjesztése a csőhálózatnak, hanem évről-évre jelentékeny összegekkel tull épték az előirányzott hitelt. Ebben az évben ez nem következet be, sőt a 200,000 kor. összegből még 110,000 korona érintetlen, tehát a folyó évben olyannyira hanyatlott az épiési kedv, hogy az előző évek 3000 ezer - 4000 ezer koronát megemésztő csőhálózat kiterjesztésével szembe csak 90 ezer koronányi ujabb csőhálózatot raktak le, ami tekintélyes esési százalékot jelent.

A főváros Lipót-körüti házai.

A főváros Lipótkörüti bérházainak épitésére felügyelő bizottsága Vaszilievits tanácsnok elnöklésével ülést tartott, amelyen a bérházak remélhető jövedelmezését állapitották meg. Ezek szerint a nagyobbik bérház 60,000, a kisebbik pedig 40,000 koronát fog jövedelmezni évenkint. Wellisch Alfréd bizottsági tag azt az ajánlatot tette a felügyelőbizottságnak, hogy a bérpaloták első benépesitését magára vállalja, amit a bizottság köszönettel vett tudomásul.

Nagy müárok épitése Budán.

A főváros csatornázási közeit már régen foglalkoztatja egy nagyméretü müárok épitése, mely a budai hegyek összes vizeit magába gyüjtve a Gellérthegy megkerülésével a Kelenföldön ömlenek a Dunába. Ennek a csatornának az volna a rendeltetése, hogy a főváros budai részeit biztositsa az árviz veszélye ellen. A közmunkák tanácsa föltétlenül szükségesnek tartja a müárok kiépitését, mig a főváros azt vitatja, hogy Buda vizelvezetési kérdése a status-quo fentartása mellett is tökéletesen meg van oldva. A tervek és vélemények hatalmas akta csomóját most a közmunkák tanácsánál tanulmányozzák, s ha sikerül a tanáca és a főváros közt levő ellentéteket kiegyenliteni, ugy a hatalmas csatorna kiépitését hamarosan megkezdik.

A főváros egy mocsár vidékének rendezése.

A VI. és VII. kerületek külső részein a Telep-, Hungária- és Erzsébet-utak mentén levő terület valóságos lápvidék, hol a malari a mindennapos. A vadvizes talaj és a Rákosba ömlő Csikárok kiöntései behatolnak az épületek pinczéibe, megfertőzik a kutak vizét és dögletéssé teszik a levegőt. Az állam ez ügy rendezését átruházta a fővárosra, mely a kulturmérnökség és folyammérnökség javaslatainak meghallgatása után tervezetet dolgozott ki a Csikárok rendezésére. Mint minden ily nagyobbszabásu ügy, ugy ez is több magánember érdekeit sérti mert a vizszabályozási törvény rendelkezései szerint a parttulajdonosokat is megterheli a szabályozás költsége. Épp ezért a hosszura nyult tárgyalások folyamán az érdekeltektől egész garmada felebbezés érkezett a Csikárok rendezésének terve ellen. A kulturmérnökség, mely átvizsgálta a felebbezéseket, a fővároshoz most intézett átiratában a felebbezések teljes mellőzését javasolja. A közigazgatási bizottság legközelebbi ülésén fog a Csikárok rendezésének kérdésével foglalkozni, ugy, hogy a nagy mocsárterület lecsapolását a legrövidebb időn belül megkezdik. A közigazgatási bizottság határozata után egy vegyes bizottság már október folyamán helyszini szemlét tart.

A megmérgezett Duna.

A soroksári Dunaág megfertőzöttsége a földmivelésügyi miniszterium, a főváros és a IX, kerület tengeri kigyójává kezdi kinőni magát. A földmivelésügyi minisztériumnál még tavaly panaszt emelt az uralkodó család alapitványainak ráczkevei főtisztsége. hogy a IX, kerület számos gyára a soroksári Dunaágba

vezeti le méregtartalmu szenyvizét, a mivel nemcsak a környék levegőjét telitik baczillussal, de magát a vizet is annyira inprégnálják kóranyagokkal, hogy a Duna e részén a halak teljesen kipusztultak. A panaszhoz csatlakozott Erzsébetfalva és Haraszti község is és megerősitették, hogy főként tavasszal, mikor a lerakódott méreganyagok feloldódva elvegyülnek a vizzel — ezrével lepi el a viz szinét a döglött hal. A földmivelésügyi miniszter leirt a fővároshoz e káros dolog megszüntetésére kéri föl figyelmét. Ennek következéseképp a közegészség ellen vétő gyárosokat megbirságolták, s az összes gyárakat, köztük két petróleum finomitót kötelezték arra, hogy szenyzizeiket tisztitás után folyassák le a csatornába, s jelentékeny csatorna átalakitást végeztetek velük. A gyárak a főváros intézkedéseinek engedelmeskedtek, de a Dunamenti falvak s a királyi birtok főtisztségének panaszai megismétlődtek. Erre a főváros a földmivelési miniszterium ujabb sürgetésére elrendelte a Duna vizének kémiai megvizsgálását. Tizenkét helyütt meritetek a Duna e szakaszának vizéből. S a vegyelmezés konstatálta, hogy a viz tényleg erősen fertőzött. A gyárak levezető csatornájának torkolata alatt a vizszennyes szerves anyag tartalma megtizszerezödik, a levegő részek megötszörösödnek, a chlór 6 mgramról 34-re emelkedik s az ammóniák is fellép 4 gramnyi mennyiségben. Petróleumot azomban nem találtak a vizpróbákban. A IX. kerületi elöljáróság ennek következtében a többi büzös anyagokkal dolgozó gyárak csatorna üritését kezdte megfigyelni. A földmivelési miniszterium az ismétlödö panaszok folytán folyó év május havában 13737 szám alatt megsürgette az ügyet. Erre a főváros utasitotta IX. kerületi elöljáróságát, hogy szeptember hó elsejéig hatáskörében bonyolitsa le ez ügyet, s tegyen javaslatot, mint volna a Duna ily nagymértékü megfertőzése elkerülhető.

Uj kioszk a Stefánia-uton.

A főváros legelegánsabb sétálóhelyén a Stefánia-uton a jövő nyáron egy uj kioszk épül majd a közönség kérelmére. A főváros tanácsának ajánlatot tett ugyanis egy budapesti polgár, hogy a Stefánia-uton saját költségén kávéházi kioszkot épittet, ha annak bérletét a főváros 12 évre szerződésileg biztositja neki. A terminus leteltével a további bérlet iránt a főváros szabadon rendelkezik. A tanács pénzügyi bizottsága pártoló javaslattal terjeszti a tanács elé az ajánlatot.

Az uj épület helyén épült városrész kérelme.

Az Uj-épület helyén támadt uj utczasarok háztulajdonosai panaszos kérelemmel fordultak a főváros tanácsához. A főváros ugyanis elhatározta, hogy ezt a helyet parkozni fogja és már az 1900. költségvetés tárgyalásakor előirányoztak egy tekintélyesebb összeget. A parkozás munkálatainak megkezdése azonban még egyre késik, sőt az érdekelt háztulajdonosok értesültek arról, hogy a mérnöki hivatal parkozási alosztálya javaslatot tett a tanácsnak, hogy a parkozást csak 1903-ban kezdjék meg. Ezt a kerület háztulajdonosai sulyosan sérelmesnek találják. A parkozásra szánt területen ugyanis egész mocsár képződött szerintük, a mely nem csak esztétikai szempontokból esik kifogás alá, hanem közegészségügyi okokból is káros. A háztulajdonosok memoranduma, melyben a parkozás megkezdését sürgetik, — arra is felhivja a tanács figyelmét, hogy a terület rendezése után a váczi-körut tulzsufolt forgalma ez utvonalra lesz vezethető. A középitési ügyosztaly bár méltányolja a memorandumba felhozott körülményeket, most mégis azt a javaslatot terjeszti a tanács elé, hogy a végleges parkozást a mérnöki hivatal által javasolt időben kezdje meg, mert a kert ültetményeit tünkre tennék amugy is az ott megkezdendő nagymértékü épitkezések, mint például a tőzsde-palota épitése. Addig is, mig a végleges rendezés bekövetkezhetik, az utak feltöltése és a területek gyepesitése iránt intézkedések fognak történni.

A kereskedelmi miniszter az osztrák bányaipar mellett.

A főváros szakhivatalaiban Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszternek merev magatartása kelt most visszatetszést, melyet a miniszter a magyar bányaiparral szemben tanusitott legutóbb. A „Fővárosi Tudósító“ az esetről a következőket jelenti: Hazánk területén több kitünő bazalbányát müvelnek s a főváros utcáit mégis osztrák bazalttal kövezik, mert hazai bányáink a magyar bányaipar nagy kárára nem feküsznek nagy viziutaink mellett s igy a magas szállitástarifa miatt képtelenek az osztrák bányákkal, melyek termelésüket a Dunan szállitják, a versenyt megállani. Igy például a tavaszon a kissebesi bazaltbánya a kőkoczkák ezréért 360 forintos ajánlatot tett. Ezzel szemben egy osztrák bánya 294 forintos ajánlata állott; a mi ezrenként 65 forint különbözet. Ez alkalommal 400.000 koczka szállitása volt szóban s igy a főváros az osztrák bánya 21.400 forinttal előnyösebb ajánlatát volt kénytelen pénzügyi okokból elfogadni. Ezt a differenciát pedig tisztán a vizi és a vasuti szállitás különbözete okozza. A főváros átlátva, hogy a hazai bányatermelés tönkjét idézi elő ez óriási hátrány a Dunán szállitó osztrákokkal szemben, arra kérte a kereskedelmi minisztert, hogy a bazaltnak a vasuton való szállitásánál kedvezményes dijtételeket állapitson meg, hogy a főváros nagy burkoló kőszükségletét itthonhaza fedezhesse. A miniszter a kérelmet hidegen visszautasitotta, holott hazánk nagy bazaltbányáiból százával bocsájtják el az embereket, mert a produkált termést Magyarország egyedül számbavehető piaczán a fővárosban nem helyezhetik el az osztrák konkurrenczia miatt. A korláti hatalmas méretü bazaltbányát tegnap vizsgálta meg a főváros egy szakbizottsága s ez alkalommal *Vosits* Károly tanácsnok előtt 200 bányász tisztelgett, kérve a tanácsnokot, hogy a főváros már a szegény bányászok százainak érdekében is járjon közbe a tultengő osztrák konkurrenczia leküzdésére a miniszternél. Ez azonban csak jámbor óhajtás marad, mert a kereskedelmi miniszter az égető kérdés elől szigoruan begombolkozik.

A Kossuth emlékmü alaptőkéje.

A Kossuth emlékmü czéljaira nemzeti közadakozásból gyüjtött tőke összege a legutóbbi időkben befolyt adakozásokkal ismét jelentékenyen gyarapodott. Az emlékmü alapját kezelő pénzintézetnek a főváros pénzügyi és gazdasági ügyosztályához beadott kimutatása szerint a Kossuth emlékmü alapja most 862861 koronát és 54 fillért tesz ki. Ez az összeg gyümölcsözően van elhelyezve.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Váczi-ut **BUDAPEST,** Külső-Váczi-ut

Vas-, acél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint **villámhárítók** használata,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világítás czéljaira való guttaperchával vagy gummi erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, acél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

„ROYAL“

pörköltkávé.

[Törvényileg védve.]

Utánzásoktól tessék óvakodni! **A legzamatosabb, a legszaporább, a legkényesebb kívánalmakat is kielégíti.** Minden **takarékos háztartásban nélkülözhetetlen.** — **Nagybani elárusitás:**

Neumann és Rosenbaum

gyarmatáru és déligyümölcs nagykereskedésében

BUDAPEST,

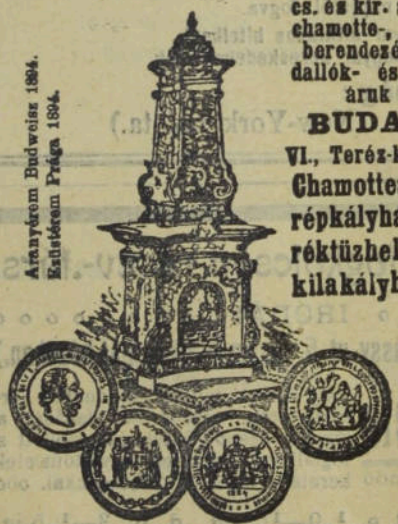
V. ker., Alkotmány-utcza 24.

Hetenkint háromszor és pedig: hétfőn, szerdan és pénteken kicsinybeni eladás is.

Kapható eredeti árakban minden jobb csemege- és füszerkereskedésben.

Csak védjegyünkkel ellátott csomagban valódi!

Sattler Testvérek

cs. és kir. szab. anyag-, chamotte-, fürdőszoba-berendezések-, kandallók- és majolikaáruk gyára

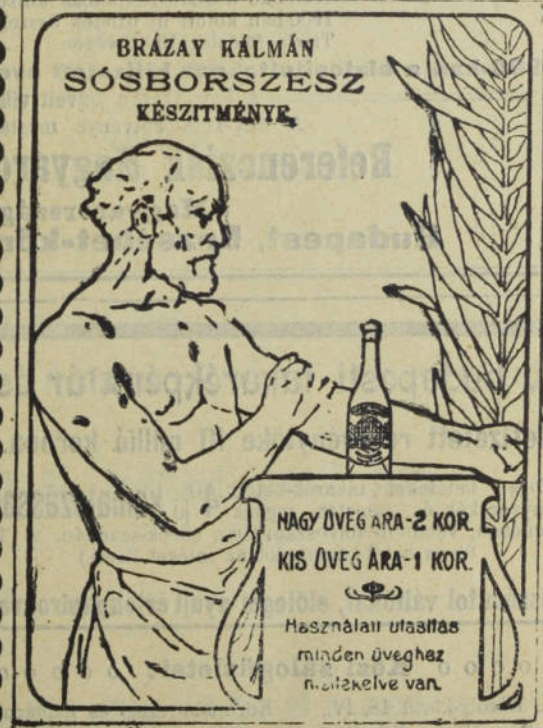
BUDAPEST,

VI., Teréz-körut 46. sz.

Chamotteáruk, cserépkályhák, takaréktüzhelyek, majolikakályha-különlegességek.

Szolid kivitelben és nagy választékban.

Árjegyzék (ábrás) **ingyen.** TELEFON.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmaniczky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttől, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. **Helyközi telefon 860**

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve. **Árjegyzék bérmentve.**

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57 — VIII., József-körut 2.

IRODÁI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda, Budapest, IV., váczi-utcza 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 6-án. 35. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Budapest képviselői.
A népoktatás veszedelme.
Rossz üzlet.
Autonom jogok a papirosou.
A katonai ruharaktár.
Kedélyes tanácsülés.
Az Árpád-hajó vizrebocsátása.
Vizvezetékünk.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. **Auer-fény.**

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 6. 35. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

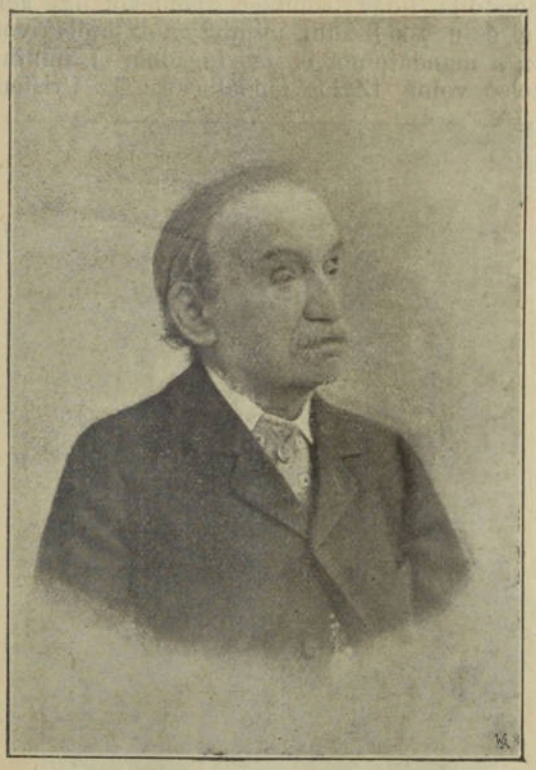
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Budapest képviselői.

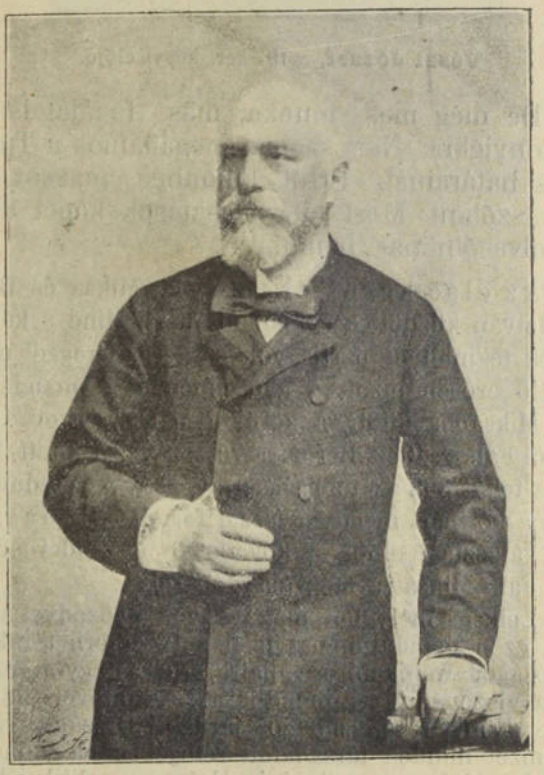
Budapest választó polgársága szerdán nyolc országgyülési képviselőt választott. A kilencedik kerületben tizenhetedikén pótválasztás lesz.

Évtizedek óta nem volt olyan heves választási küzdelem a fővárosban, mint szerdán. Az eredmény kielégítheti a főváros polgárságát.

Legnagyobb a jelentősége a terézvárosi választásnak. Már mult számunkban megirtuk, hogy a Terézvárosnak nem a személyek harca adja meg az érdekességet, hanem az, hogy a polgárság elhatározta, hogy lerázza magáról a klikk-rendszer bilincsét, amely már évektizedek óta megbénitott minden előreju'ást. A polgárok elérték céljukat. A klikk meg van törve. A polgárok önzetlen megnyilatkozása elemi erővel söpörte el a klikk-rendszert. Másfélezer szavazattöbbsége volt Vázsonyi Vilmosnak. A klikk teljesen megtörött. Vázsonyiéknak azonban még nem szabad pihenniök. Bármily fényes is volt a győzelem, nem szabad elbizakodottnak lenniök. Szervezkedniök, dolgozniok kell tovább, hogy a klikket eredeti fészkében

Falk Miksa az I. ker. képviselője.

Darányi Ignácz, a II. ker. képviselője.

a városházán is megtörje. A mig a városházán a klikk uralkodik, addig csak fél munkát végeztek.

Vészi József, a III. ker. képviselője.

De még más munka, más föladat is vár Vázsonyiékra. Nem szabad megállaniok a Terézváros határainál. Erről különben máskor fogunk szólani. Most a választások képét akarjuk olvasóinknak bemutatni.

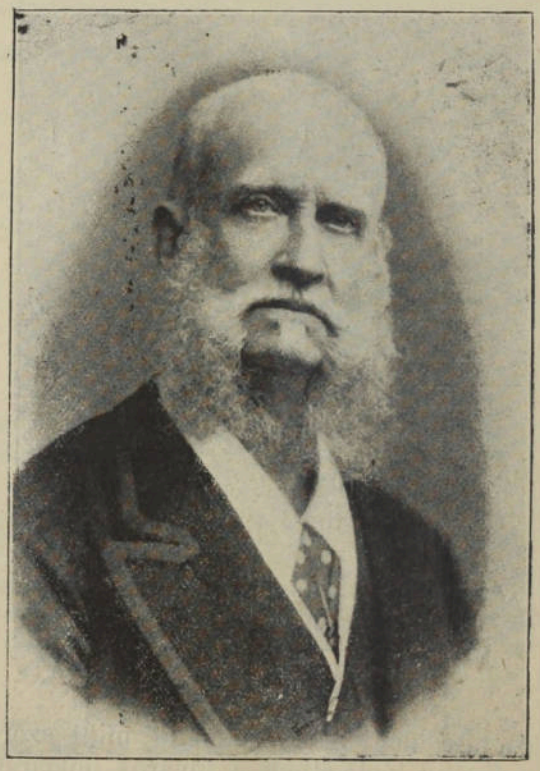
Az első kerületben Falk Miksa és Bernát István küzdöttek a mandátumért. Mind a két jelöltnek tekintélyes pártja volt s szerdán reggel mind a kettő erősen bizott a győzelmében. A mandátum Falk Miksának jutott. A kerületben leszavazott 1816, amiből Falkra 1062, Bernátra 754 szavazat jutott. Falk Miksa tehát 308 szótöbbséggel győzött. Az eredményt mind a két párt megnyugvással fogadta. Rónay Károly választási elnök a következő beszéddel értesitette Falk Miksát a megválasztásáról:

Lelkem mélyéből meg vagyok győződve arról, hogy ezen mandátummal igen sulyos terhet rakunk Méltóságod munkabiró vállaira. Nem nagyon rózsásak a viszonyaink. Elmondhatjuk a költővel: »Rossz időket élünk, rossz csillagok járnak.« Országszerte és a nemzet minden társadalmi rétegében nagy pusztitást visz véghez a gazdasági válság s a politikai helyzetünk is, akár azt tekintjük hogy nemzeti államiságunk árva, még nincsen teljesen kiépitve, akár azt hogy számos ellenséges érdekü és érzelmü nemzet környékez, nagyon bonyolult Szinte önkéntelenül sóhajtunk fel a költővel: »Isten óvja nagy csapástól a mi magyar hazánkat. Mi azonban, midőn képviselőnkké megválasztottuk Méltóságodat, bizunk abban, hogy nagy tudása, bő tapasztalata, kiváló tapintata és kipróbált hazafisága által e sok bonyodalomból is csorbitatlanul kimenti hazánk érdekeit. Szivből kivánjuk tehát valamennyien, hogy e fárasztó munkához az ég áldja meg szivós jó egészséggel. (Lelkes éljenzés.)

Falk Miksa erre a következőképen válaszolt:

Nagyságos Elnök ur, igen tisztelt uraim!

Valóban mély meghatottsággal fogadom bizalmuknak ezen legujabb nyilvánulását. Amit néhány nappal ezelőtt baráti körben mondtam, önök csakugyan ma az arany lakodalmat voltak szivesek velem megünnepelni s engem harmadszor bizalmukkal kitüntetni. Én ezen kitüntetést teljes mértékben tudom méltányolni. Tudom, hogy a küzdelem ma nehéz volt, de annál fényesebb a győzelem. De még azon esetre is, ha a számbeli eredmény nem mellettem, hanem ellenem döntött volna, két dologra mindenesetre örökké büszke lettem volna. Az egyik az, hogy az első kerület polgárságának ily tekintélyes része és azoknak sorában ily igazán kitünő államférfiak szivesek voltak az én zászlóm alá sorakozni s az én ügyemet a magukévá tenni, a másik pedig azon igazán nemes és előkelő modor, mellyel ezt az ügyet védelmezték, mellyel az ellenfélnek minden sértését mellőzték és egyedül a saját méltóságukat s — engedjék meg hozzátenni — az enyémet is szemmel tartották. (Lelkes éljenzés.) T. elnökünk szives volt a költő szavaira hivatkozni. Én is hivatkozom egy költő szavaira, aki azt mondotta, hogy: »minden ajándékot ugy kell elfogadni és ugy kell adni, mintha az az utolsó volna.« Én ezt a mandátumot is ugy fogadom el, mintha az az utolsó volna. (Zajos felkiáltások: Az Uristen sokáig éltesse!) Ebben a körülményben azonban én csak ujabb inditó okot látok arra, hogy a mandátummal járó kötelességeket annál teljesebben és lelkiismeretesebben teljesitsem. Fogadják még egyszer

Podmanitzky Frigyes báró, a IV. ker. képviselője.

legmélyebb hálám kifejezését és tartsanak meg engem jóindulatukban.

A második kerületben, amint előrelátható volt: Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter lett a képviselő. Németh Imrének, a miniszter ellenjelöltjének nem volt komoly talaja a kerületben. Ezt bizonyitja, hogy Németh összesen csak 164 szavazatot kapott. Ezzel szemben Darányira 1053 szavazott s csak azért ennyi, mert a párt nem akarta, hogy sokáig tartson a választás. De bizonyitja az is, hogy amikor a miniszternek a mandátumot átadták, az ellenjelölt főembere is üdvözölte a minisztert. Darányi Ignác megköszönte megválasztását. A lefolyt küzdelem, ugymond, nem a személyek harca, hanem az elvek küzdelme volt és a kerület megállta helyét az elvek védelmében. Visszapillantást vetett azután arra az időre, amely lefolyt az alatt a husz év alatt, amióta először nyerte el a kerület mandátumát. E husz év alatt magyarosodott meg a kerület nemcsak gondolkozásában, érzésében, szellemében, hanem nyelvében is. A bizalom, amelylyel megválasztották, neki az ami a hajósnak az iránytü. Ezt az iránytüt meg fogja becsülni. Tapssal és éljenzéssel fogadták a beszédet, azután hosszu kocsisor Andrássy-uti lakására kisérte a minisztert.

A harmadik kerületben ádáz küzdelem után Vészi József fényes győzelemmel kapta meg

Sándor Pál, az V. ker. képviselője.

a mandátumot. Hiába való volt minden terrorizmus. Hiába igyekeztek megbolygatni a kerületnek még felekezeti békéjét is Rossz szolgálatot tett Nagy Dezső Ó-Budának, hogy megbontotta a kerület békés társadalmát. Az ó-budaiak belátták a saját érdekeiket, belátták, hogy a kerület fölvirágozását csak akkor remélhetik, ha olyan kiváló képességü és a kerület érdekeiért fáradhatlanul küzdő ember van a kerü-

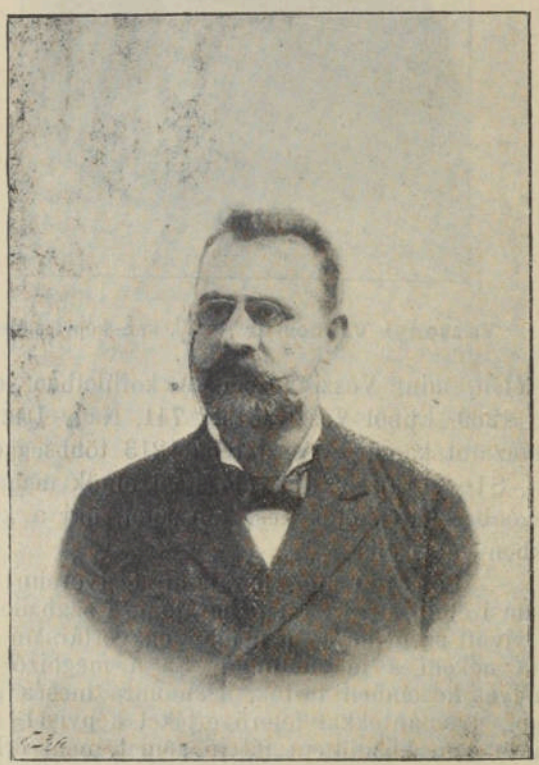
Vázsonyi Vilmos dr., a VI. ker. képviselője.

let élén, mint Vészi József. A kerületben leszavazott 1269. Ebből Vészi József 741, Nagy Dezső 528 szavazatot kapott. Vésszi tehát 213 többséggel győzött. Stern József dr. választási elnök magasröptü beszédben üdvözölte Vészi Józsefet, aki a következőkben válaszolt:

— Polgártársaim, barátaim, testvéreim! A választási elnök ur, szeretett barátom, a szabadelvüségért vivott szent harcban nemes fegyvertársam átnyujtotta nekem a mandátumot. Ez a megbizó levél, amelyet kezemben tartok, számomra mesés gazdagságot, gyémántokkal felérő értéket képvisel. Engem, aki magam küzdöttem fel magamat, nem érhet nagyobb és dicsőségesebb kitüntetés, mint polgártársaim bizalmának megnyilatkozása. Ezt a kitüntetést ujongással kellene fogadnom, de ehelyett komoly vallomást teszek. Nem élvezni akarom a mandátumban rejlő kitüntetést, hanem kiérzem belőle a sulyos becsületbeli kötelességet. Kijelentem, hogy igenis érzem a kötelezettség sulyát, de nem nyügnek érzem, hanem édes tehernek. Ez a mandátum egy szegény kerület rám nézve nagyon becses bizalmának jele. Igérem, hogy szószólója, hü munkatársa leszek ennek a kerületnek és minden egyes polgárának. A küzdés izgatott napjaiban tett fogadalmat most, hogy a vihar elült, megujitom: Nemcsak barátjuk, de hálás segitőjük is leszek önöknek, tisztelt barátaim. Minden becsvágyam, energiám, két kezem minden munkája, lelkem minden gondolata feltétlenül az önök rendelkezésére áll Felszólitok mindenkit, hiveimet ugy, mint eddigi ellenfeleimet, hogy ha áldozatkész segitőre, munkás-kézre, támogatóra jogos érdekeik harcosára szükségük van, jöjjenek hozzám, az én aj-

tóm s az én szivem minden polgártársam előtt nyitva áll. (Riadó éljenzés. Taps.) Én nem a kitüntetést kerestem, nekem a munka kell. A diadal dicsősége a párté, én ebből a harcból csak a reám háramló terhet vállalom, örömmel, becsülettel, gyönyörüséggel. Ma délelőtt még arról volt szó, hogy kié lesz ez a kerület. Most arról van szó, hogy ki lesz ezé a kerületé. Hát én leszek ezé a kerületé. (Percekig tartó éljenzés és taps.)

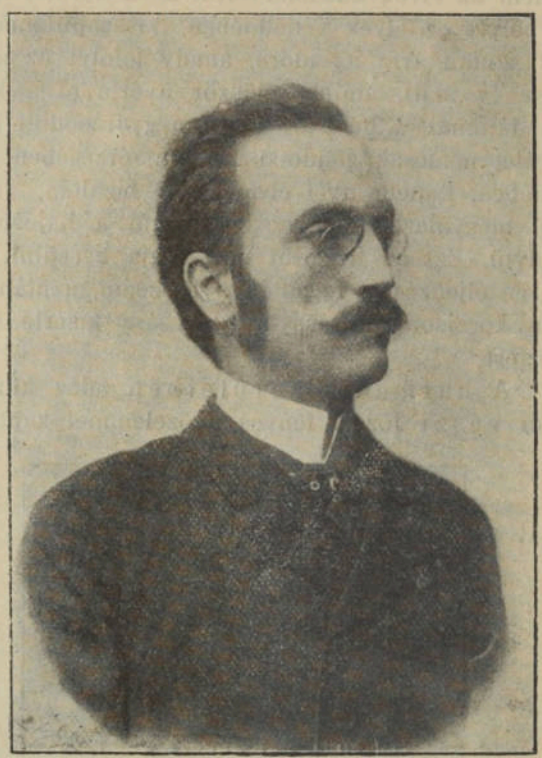
Szeretett barátom, az önök választási elnöke rámutatott azokra a támadásokra, melyek bennünket értek. Ezeknek az ellentéteknek a mai nappal végök kell, hogy legyen. Az összetartást, békét és testvériséget hirdetem. Én nemcsak az önöké vagyok, én a az ellenfél képviselője is vagyok, én az egész kerületet képviselem! (Taps.)

Morzsányi Károly dr., a VII. ker. képviselője.

A szabadelvüpárt érdemekben megőszült elnöke babért hozott nekem Én olajágat hozok önöknek. Most vége a háborunak, jöjjön a béke és a szeretet! Cserébe a mandátumért itt hagyom önöknél el nem muló és soha nem lankadó hálámat. (Éljenzés.) A hölgyek előtt, akik virággal tiszteltek meg, kalapot emelek és fejet hajtok. Köszönöm szeretetüknek bájos megnyilatkozását. Minden tehetségemet tekintsék a kerület polgárai póráznak, melynél fogva az érdekeikért való nemes küzdelemben vezessenek. Én követni fogom önöket. Az elmult három év emléke az eljövendő öt év munkájára hiv. Hogy ezt a munkát minden energiámmal, szivem minden érzésével, lelkem minden gondolatával szolgálandom, azt becsüléssel fogadom. S e fogadalmat meg fogom tartani, most és mindha, amen!

A negyedik kerületben Podmaniczky Frigyes bárót választották meg 242 szótöbbséggel. Ellenfele Madarász József volt. A belvárosiak olyan biztosra vették Podmaniczky győzelmét, hogy nem is igen törődtek a választással Igy történt meg, hogy a Belvárosban összesen csak 1528 választó szavazott. Ez az elbizakodottság csaknem megboszulta magát. A Madarász párt komolyan végezte a dolgát, a Podmaniczky pártiak közül pedig nagyon kevesen szavaztak le. Az eredmény azért nem lehetett kétséges. Podmaniczky kész örömmel fogadta a mandátumot. Ha nem is tehetett mindent ugy, ahogyan akarta — ugymond — mégis igyekezett és igyekszik ezután is a meglevő körülményekhez képest hazájának, a fővárosnak s a Belvárosnak javát elősegiteni. Ko-

Berzeviczy Albert dr., a VIII. ker. képviselője.

moly időket élünk, igen komoly időket s ezért nagy szükség van a szabadelvüpárt tömör összetartására, nehogy az események alakulása készületlenül találja a valódi szabadelvüség hiveit. Ő testestül lelkestül szabadelvü s mindig meg fogja állani a jövőben is helyét, ha a szabadelvüséget veszedelem fenyegetné. Lelkes éljenzésben zugott fel a jelenlevők lelkes sokasága, amikor Podmaniczky Frigyes báró beszédét befejezte s még egyszer megköszönte választóinak bizodalmát.

Az ötödik kerületben nem a polgárok, hanem a két jelölt: Mezei Mór és Sándor Pál küzdöttek egymás ellen. Erős és heves volt a küzdelem. A Lipótvárosban vágtattak a fiakkerek és az automobilok s hozták a választókat. A lipótvárosi

választás megmutatta, hogy tiszta választáson is mennyi pénzt ellehet költeni. Az eredmény, hogy Sándor Pál kapott 2176, Mezei Mór 1607 szavazatot. Tehát Sándor Pál 569 szótöbbséggel győzött.

A hatodik kerületben a lelkesedés győzött. A polgárok határtalan lelkesedéssel vették körül jelöltjüket Vázsonyi Vilmost, aki vállalkozott a a klikk képviselőjének Radoca Jánosnak megbuktatására. Sikerült is, még pedig fényesen. Vázsonyi Vilmos 3267 szavazatával szemben Radoca János csak 1795 szavazatot kapott. Vázsonyi Vilmos tehát 1472 szótöbbséggel győzött.

A hetedik kerületben még szilárdan állott a klikk. Morzsányi Károlynak három ellenjelöltje is volt. De a három jelölt együtt 469 szavazatot kapott, mig ezzel szemben Morzsányi 3569-et.

A nyolcadik kerületben is csöndes volt a választás Csepreghy János hiába hirdette, hogy ő az iparosok és kereskedők jelöltje, mert az iparosok és kereskedők tüntetőleg szavaztak Berzeviczy Albertre, akit óriási többséggel választottak meg.

A kilencedik kerületben pótválasztás lesz. A többséget Hock János kapta s előrelátható, hogy Hock János a pótválasztáson nagy többséggel fog győzni.

A népoktatás veszedelme.

A tavasszal köztudomás szerint hamis jelszóval fölfegyverkezve irtó háborut inditottak a városházán a főváros népoktatása ellen. Abban a nagy takarékossági hajszában, amelyet a jóléti bizottság támasztott, Budapest óriási adminisztrációjában nem találtak más áldozatot, mint a kulturát.

A tanügyi osztály volt vezetője beadta a derekát s megtette a javaslatot a népiskolában a szaktanitás behozására. A közgyülésnek nem tetszett nagyon ez a kultura ellen intézett támadás, de nem volt elég bátorsága, hogy férfiasan visszautasitsa. Nem volt bátorsága, hogy megmondja, hogy nem engedi meg a kultura tönkretevését csak azért, hogy a jóléti bizottság leplezhesse müködésének csufos kudarcát. Tehát egy esztendőre ideiglenesen adott hajlékot az iskolákban a szerencsétlen szaktanitásnak.

Az ügyosztályt vezető tanácsos a határozat meghozatala után más osztályba vonult s a határozat végrehajtását a közoktatási ügyekben járatlan és tapasztalatlan utódjára hagyta. Ezzel teljes lett a kausz. Az uj tanácsosnak a föllebbezésekből és interpellációkból ismeretes választásokat kellett végrehajtania, s még megmaradt idejét lefoglalta a vállalkozóknak a hivatali tekintélyre rendőri asszisztenciával való kioktatása.

Nem érdektelen, hogy a közgyülésen az ügyosztály vezetője a szaktanitás ellen szavazott. Jogosan föltételezhettük tehát, hogy ha nem is változtatja meg a közgyülés határozatát, a végrehajtásban fog gondoskodni arról, hogy minél kisebb pusztitást vigyen végbe népoktatásunkban, az általa is károsnak minősitett szaktanitás.

Nem ugy történt. Az igazgatók előterjesztéseikben hiába magyarázták meg, hogy iskolájukban a szaktanitást meghonositani nem lehet, mert elegendő munkaerő sincsen, az ügyosztály kérlelhetetlen szigorral, a kultura és népoktatásunk érdekeinek teljes figyelmenkivül hagyásával akarta a határozatot végrehajtani. Igy történt meg, hogy egyik-másik iskolában a szegény elemi iskolás gyerek, aki alig tudja még egy tanitónak a magyarázatát is követni, most kilenc-tiz, sőt tizenegy tanitót is kapott. Erre ugyan a szaktanitás legelkeseredettebb hivei sem gondoltak. Meg vagyunk győződve, ha a közgyülés látta volna, hogy milyen az ő határozata a végrehajtásban, megdöbbenve utasitotta volna vissza a javaslatot, s még a jóléti bizottság is más takarót keresett volna a kudarc leplezésére.

Immár októberben vagyunk s az iskolák jó részében még ma sincsen rend, még ma sem végezhetik rendszeresen a tanitást. Ez az eredménye, hogy hozzá nem értő, barbár kezekkel törtek be az iskola szentélyébe.

Sok hiába való kisérlet után az ügyosztály kénytelen volt belátni, hogy a szakoktatással nem tud boldogulni, hogy minden eredmény nélkül zavarta meg a népoktatás rendjét. Jogosan elvárhattuk volna, hogy annyi hiába való kisérlet után, az ügyosztály a következő javaslattal áll a közgyülés elé:

— Megpróbáltuk végrehajtani a közgyülés határozatát. Megtettünk mindent, hogy a szaktanitást meghonositsuk. Egy hónapot vesztettek az iskolák a rendszeres tanitásból. Fáradozásunk azonban hiábavalónak bizonyult, mert a szaktanitást megvalósitani nem lehet. Nem is szólva arról, hogy a szaktanitás már elvileg is káros, keresztülvitele lehetetlen. Ha a közgyülés talán kételkedik a határozat végrehajtására irányult törekvésünk őszinteségében, ám tessék kiküldeni egy szakbizottságot a törvényhatóság kebeléből, próbáljon az szerencsét; mi azonban, akiknek az a hivatásunk és feladatunk, hogy a főváros közoktatásügyét előbbre vigyük és fejlesszük, nem vállalkozhatunk tovább a pusztitás munkájára. Kisérelje meg maga a törvényhatóság, mi azonban a felelősséget nem vállaljuk el. Már is szétdultuk az iskolák életét, s elég munkát fog adni, mig az iskolák a tanitást rendszeresen folytathatják.

Nem kételkedünk benne, hogy a közgyülés teljes elismeréssel fogadta volna ezt az előterjesztést, mert azt látta volna belőle, hogy az ügyosztály átérzi hi-

vatását, s komolyan törekszik a kultura fejlesztésére.

Az ügyosztály azonban más megoldást választott. A közgyülés helyett a tanácsnak vallotta meg, hogy nem tud boldogulni, mert a tárgyak csoportositásához s más pedagógiai kérdések megoldásához pedagógusra van szüksége. A tanács megnyugodott ebben is és Ágotai iskolaigazgatót teendői alól mentesitette, s megbizta a szaktanitás végrehajtásával.

Aki kulturánkat szereti, nem tehet kifogást az ellen, hogy szakemberek, pedagógusok is szóhoz jussanak a pedagógiai dolgok intézésében. Boldogult Szabó Károly, amikor a tanügyi osztályt vezette nyiltan megmondotta, hogy az iskolák pedagógiai ellenőrzésére pedagógus kell, s ezért akarta szervezni a szakfelügyelői állásokat. De hogy egy iskola igazgatótól azt követeljék, hogy hajtson végre egy határozatot, amelyet minden számottevő pedagógus az iskola veszedelmének mond, egy kissé mégis különös eljárás.

A Magyar Székesfőváros annak idején a legilletékesebb szakemberek nyilatkozatát közölte. A nyilatkozatokból mindenki előtt tisztán állott a helyzet, hogy a szaktanitás merénylet a népoktatás, a kultura, a nemzeti fejlődés ellen. Amit annak idején megmondottunk, csaknem szószerint bekövetkezett. Iskoláinkban elrémitő a rendetlenség. Az igazgató, a tanitó azt sem tudja, hogy mit csináljon, mert nemcsak az iskola iránt érzett szeretete háborodik föl, amikor látja, hogy nyesik, pusztitják nemzeti kulturánkat, hanem fizikailag képtelen a rá rótt kötelezettségnek megfelelni. De mindennek az a szegény szerencsétlen gyermek adja meg az árát, mert eltölti hiába az esztendőt, nem tanul, nem tanulhat semmit.

Hinni akarjuk, hogy a főváros törvényhatóságának tagjai között akad a magyar nemzeti kulturának egy őszinte hive, igaz barátja, aki az ügyosztály helyett föl fogja világositani a közgyülést azokról a rettenetes állapotokról, amelyeket a szaktanitás forszirozása az iskolákban előidézett. S ha akad, aki a közgyülésnek bemutatja a mai állapot hü képét, meg vagyunk győződve, hogy az elemi iskolai szaktanitást, vagy hivatalos nyelven, megosztott tanitást egyszer és mindenkorra ki fogják üzni a főváros iskoláiból.

Rossz üzlet

Senki sem vádolhatja azzal a város urait, hogy valami kitünő üzleti szellem vezérli müködésüket. A városi közüzleteket értjük. A városházán urak vannak, akik nem szeretnek a számitásokkal sokat bibelődni. Minek is. Hisz adóemelés nélkül ugy sem lehet már ezen a városon segiteni, ha pedig fölemelik az adót, még pedig jó alaposan, akkor lesz pénz, s nem kell garasoskodni.

Nem érdektelen, hogy amikor a legszükségesebb közmunkákra, a mindennapi kenyérre sem kerül, a város urai birtokot akarnak vásárolni. Háromszázezer koronát akarnak adni egy birtokért, amelyért tavaly kétszázezer koronánál többet adni nem akartak.

A dolog története ez:

A főváros a budakeszi erdőből megvásárolt ezer holdat, hogy a fővárosi közönségnek alkalmas üdülőhelye legyen. Az erdőt, melyért háromszázezer koronát fizetett a város, nagy költséggel rendbehozták s igazán szép és kellemes üdülőhelyet csináltak belőle. A közönség nem igen szokta meg az erdőt, mert messze van s nem vitt oda semmiféle közlekedő eszköz. Tavaly nyitották meg a hüvösvölgyi villámost s a a közönség lassankint megkedvelte a budakeszi erdőt.

Tavaly a budakeszi erdővel szomszédos Mária-Remete tulajdonosa megvételre ajánlotta a városnak a birtokot. A 208 hold erdőért 27 hold szántóért és hét hold bányaterületért a tulajdonosa négyszázezer koronát kért. A tanács meghallgatta a a mérnöki hivatalt és annak javaslata alapján kétszázezer koronát igért a birtokért. A tulajdonos nem adta s az üzletet nem kötötték meg.

Akkor alakult a budai munkásházépitő-egyesület, amely megakarta vásárolni a birtokot. Az egyesület nem tudott boldogulni s nemsokára budai tiszviselők házépitő egyesületévé módosult. A cimváltozás nem segitett az egyesületen s mivel a házépitésből nem lett semmi, Mária-Remetére sem volt szüksége.

A tulajdonos ujra a fővároshoz fordult. Ujra a fővárosnak ajánlotta föl birtokát. A tanács ismét szóba állott vele s az erdőmestert bizta meg a birtok megbecslésével. Az erdőmester az erdő fáját 80.000 koronára, a birtokot a fával együtt 295,000 koronára becsülte. A tanács a becslést elfogadta, nem kereskedett tovább s a becsü alapján megindította a tulajdonossal a tárgyalást. A tanács már előterjesztést is tett a telekeladó bizottságnak, hogy járuljon hozzá, hogy Mária-Remetét 294 ezer néhány száz koronáért s 14 fillérért vásárolja meg. A telekeladó-bizottság azonban legutóbbi ülésén szerencsére megakadt a dolog s a bizottság fölhivta a tanácsot, hogy a birtokot az arra illetékes szakhivatalokkal is becsültesse meg.

Érdekes, hogy milyen előkészületlenül akartak belemenni ilyen nagy üzletbe. Kétségtelen, hogy a fővárosnak hasznos, ha a budakeszi erdőbe ék alakjában behatoló Mária-Remetét megveszi s azzal a budakeszi erdőt megnagyobbitja. Föltétlen szüksége azonban nincs a városnak a birtokra s különösen a főváros mai pénzügyi helyzetében csak akkor köthet meg ilyen luxus üzletet, ha nagyon olcsón jut hozzá. S ha két évvel ezelőtt nem ért a fővárosnak többet kétszázezer koronánál, ma, amikor állandóan adóemeléssel fenyegetik a polgárságot, még kevésbé adhat érte többet.

A telekeladó-bizottság azonban nemcsak az ár miatt nem fogadta el a tanácsi, illetve ügyosztályi javaslatot. Hir szerint a birtok egyes részei bérletbe vannak adva, még pedig hosszu időre s a birtok megvételével ezeket a bérleti szerződéseket is át kellene vennie városnak. A legnagyobb baj azonban, hogy

Mária-Remetén, még pedig a budakeszi erdő szomszédságában több mészégető kemence van. A mészégetők oly közel vannak a tüdőbajosok számára most épülő szanatóriumhoz, hogy a főváros, ha a birtokot megvásárolja, a mészégetőket ott meg nem hagyhatja. Állitólag azonban a mészégetők tulajdonosának több évre szóló szerződése van a birtok tulajdonosával. Még más szolgalmi jogok is terhelik állitólag a birtokot.

Nagy meglepetést okozott a telekadó bizottságban, amikor ezeket a dolgokat ott elmondották, hogy a tanács mindezeknek az igazságáról előzetesen nem győződött meg. Most nagyon természetes, hogy egészen másként alakul a helyzet, ha a fölmerült állitólagos hirek igazak s a birtokot tényleg különböző szolgalmi jogok terhelik.

Mária-Remetének megvétele dolgában már pénteken kellett volna határoznia a pénzügyi bizottságnak. De nem került a bizottság elé, mert a telekeladó bizottság kimondotta, hogy a birtok megvétele ügyében addig nem is tárgyal, amig az előzetes kérdéseket nem tisztázzák. A telekeladó bizottságban különben olyan inditvány is volt, hogy ne is keresse a város, micsoda szolgalmi jogok terhelik a birtokot, hanem egyszerüen mondjon le Mária-Remete megvételéről, legalább addig, amig a főváros pénzügyi helyzete megjavul. A többség azonban nem akart lemondani a vételről s a bizottság fölhivta az ügyosztályt, vizsgáltassa meg jobban a dolgot, becsültesse meg az illetékes szakhivatalokkal s ha azok megtették a jelentésüket, ujra tárgyalja a bizottság.

Autonom jogok a papiroson

A városháza közgyülési termében olyan gyakran verik a városatyák a mellüket, hogy igy, meg ugy az autonomia jogával, hogy a hallgatónak szinte kedve telik, hogy elhigyje, hogy Budapestnek önkormányzata van s a belügyminiszter csak a főváros pénzügyeinek legfőbb őre.

Ha azonban konkrét dolgokra kerül a sor, ha a város a legkisebb dolgot akarja megvalósitani, akkor csakhamar kitünik, hogy a főváros autonomiája csak egy szólás forma jelige, amelyet azonban a valóságban hiába keresünk.

Nem szólunk most arról, hogy az 1870. évi X. törvény a legelemibb dolgokat kivette a város kezéből s átadta a közmunkák tanácsának. Nem szólunk arról, hogy az ország minden városának joga van, hogy például az utcáinak olyan nevet adjon, amilyet akar, csak épen Budapest törvényhatósága kénytelen, ha egy utca nevét meg akarja változtatni, alázatos instanciával a közmunkatanács kegyes szine elé járulni. Ezekbe a dolgokba már beletörődtünk s megnyugvással várjuk, hogy a közel jövőben személyi változásra kerül a sor a közmunkatanács vezetőségében, mert akkor reformálni fogják az egész intézményt.

Vannak azonban dolgok, amelyeket a törvény még meghagyott a város önkormányzati hatáskörében, de amelyekben még sem cselekedhetik a város szabadon. A belügyminiszter a jog, törvény és igazság nevében egyszerüen ráparancsol a fővárosra, mint ur a cselédjére.

Öt esztendő előtt a város elhatározta, hogy a főváros nagyobb forgalmu utcáin illemhelyeket fog fölállitani. Több ajánlatot is kapott a város, de nem volt módjában bennük válogatni, mert az akkori belügyminiszter nem sokat okoskodott, hanem, mint egy despota államban, ráparancsolt a polgármesterre, hogy a szerződést egy külföldi vállalkozóval kösse meg. Gerlóczy Károly alpolgármester volt akkor a helyettes polgármester. Gerlóczy tiltakozott az ellen, hogy a kormány külföldi vállalkozóknak drága és rossz ajánlatát hatalmi szóval rátukmálja a városra. A tiltakozás nem használt. A kormány ujra kiadta a parancsot, s a törvény értelmében a város a belügyminiszter második parancsának vakon köteles engedelmeskedni. A parancsot tehát végre kellett hajtani. Gerlóczy még igyekezett védeni a főváros jogait, de nem ért el vele mást, mint hogy később kiméletlen modorban mellőzték s annyi kellemetlenséget okoztak neki, hogy az öreg ur kénytelen volt nyugdijba menni. Ez lett a jutalma, mert önzetlenül, becsületesen védte a főváros jogait.

A szerződést a külföldi vállalkozóval a miniszter parancsára megkötötték. A szerződés szerint a tanács a vállalkozó meghallgatása után megállapitja, hogy hol állitsák föl az illemhelyet. Ez természetes. A közterület a főváros tulajdona s afölött a főváros rendelkezik. Még az akk[illegible] kormány sem látott ebben semmi különöset, a szerződést jóváhagyta.

A tanács a szerződés alapján a Király-utca és Gyár-utca sarkán állitott fel egy illemhelyet. Több, mint egy esztendeig volt az illemhely anélkül, hogy bárkinek az utjában lett volna. Egyszer azonban a kultuszminiszter ütközött belé. A szomszédban van a vakok intézete s a kultuszminiszter helytelennek találta, hogy a szerencsétlen vakok háza előtt illemhely legyen. Hogy miért — azt a miniszter sem tudja megmondani. A miniszter kérte a várost, hogy helyezze el onnan az illemhelyet. A tanács nagyon természetesen a jogosulatlan kérés teljesitését megtagadta.. De ez nem zavarta meg a miniszter törekvéseit. Belügyi kollegájához fordult, hogy parancsolja el a várost az illemhelyével együtt a vakok intézete elül. S a belügyminiszter miért ne tette volna meg ezt a kis szivességet a kollegájának. Ráirt a fővárosra, hogy három hónap alatt vigye el onnan az illemhelyet. Azt még is érezte a belügyminiszter, hogy a szerencsétlen vakok rossz médiumok a parancs megokolására, hát azzal érvelt, hogy talán tervezni fogja, hogy a vakok házának a helyén az országos szini- és zeneakadémia épüljön fel. Ugylátszik a belügyminiszter a szini- és zeneakadémia erkölcsi reputáció-

ját féltette. Bécsben nem olyan álszemérmesek az emberek, mert még a Burg szomszédságában is megtürik az illemhelyeket s nem lát benne senki semmi megbotránkozni valót.

De ha csak elvi kérdésről lenne szó, megnyugodnánk a dologban. Nem szeretjük a pusztán elvi dolgokon való nyargalást. Az illemhely áthelyezése azonban több, mint hétezer koronába kerül. A vállalkozót nem lehet kötelezni, hogy a saját költségén helyezze át, mert a helyet a város jelölte ki. Tehát a városnak kell kidobnia megint a hétezer koronát. Ne csodálja azután senki, ha a város nem tudja rendbe hozni a háztartását. Egyik oldalon a kerületi érdekek forszirozzák az olyan kiadásokaat, amelyeket nem követelne meg föltétlenül a közszükség, másik oldalon a kormány hatalmi szóval kergeti be a várost olyan költekezésekbe, amelyek se nem méltányosak, se nem igazságosak. S akkor a jóléti bizottság tárgyalásokkal, akademikus szónoklatokkal akarja megmenteni a fővárost a pusztulástól.

Könnyü megjósolni, hogy mi lesz ennek a gazdálkodásnak a vége. De ha majd a katasztrófa bekövetkezik, mindenki menekülni fog a felelősség elül. Célszerü lesz tehát már most, amikor bekergetik a várost a veszedelembe, élére állitani a dolgot, nehogy azután a kormány megfeledkezhessék a saját ténykedéseiről s a veszedelemben magáról a felelősséget elháritsa. A tanács nem hajtotta végre a miniszter parancsát, hanem a törvényben megengedett második parancsot provokálja. Ezt az alkalmat is fel kell használnia a városnak, annak a dokumentálására, hogy ha a város pénzügyei egészen megfeneklenek, ahoz bizonyos mértékben a kormány helytelen intézkedései is alaposan hozzájárultak.

A katonai ruharaktár.

A katonai ruharaktár eddig Ó-Budán volt. A harmadik kerület szegény népességének az volt egyik legjelentékenyebb keresetforrása. Minden előzmény és minden ok nélkül a katonai kincstár elhatározta, hogy a meglevő ruharaktárt fölhagyja s az első kerületben, Kelenföldön ujat épit. Az ó-budaiakat nagyon meglepte ez a határozat. Különösen amikor megtudták, hogy a katonai kincstár a ruharaktárnak Kelenföldön már tellket is vásárolt.

Az ó-budaiak először a főváros igazságérzetében biztak. Azt hitték, hogy a főváros törvényhatósága meg fogja akadályozni, hogy Ó-Buda elveszitse egyetlen keresetforrását. Az a telek ugyanis, amelyet a katonai kincstár megvásárolt — nincs szabályozva, nincsen utja és nincsen csatornája. Az ut- és csatoraépités a fővárosnak közel félmillió koronájába kerül s az ó-budaiak abban bizakodtak, hogy a főváros mostani nehéz pénzügyi viszonyai mellett nem fog félmillió koronát kidobni azért, hogy amugy is legszegényebb kerületét egészen tönkre tegye. Az ó-budaiak azonban nagyon ideálisan gondolkoztak. Ugylátszik, még nem tanulták meg, hogy a pénzügyi viszonyokra való hivatkozás csak üres frázis, amelyet akkor vesznek elő, amikor valamit nem akarnak, de ha akarnak valamit: arra mindig találnak pénzt. Igy történt meg, hogy a közgyülés megszavazta a közel félmillió koronát. Megszavazta noha a szabályozás végrehajtása szorosan véve nem is a fővárosnak, hanem a közmunkatanácsnak lenne a kötelessége.

Az ó-budaiak ezek után már csak a kormány jóakaratában biztak. Meg akarták próbálni, hogy mi a jelentősége konkrét esetben a törvény, jog és igazság jelszavának. Küldöttség ment a belügyminiszterhez, aki kijelentette hogy az ó-budaiaknak igazuk van s nagy méltánytalanság, hogy Ó-Budát megfosszák a ruharaktártól. Széll Kálmán miniszterelnök és belügyminiszter pártfogásáról biztositotta a küldöttséget.

Világos volt tehát, hogy a kormánynak s a katonai hatóságnak ellentétes a nézete. S miután alkotmányos állam vagyunk, csak természetes, hogy a katonai hatóság figyelembe sem vette a kormány akaratát. Most már a kormány és a katonai hatóság között hatalmi kérdés lett a ruharaktár helye. A belügyminiszter megsemmisitette a közgyülésnek az ut- és csatorna épitésére vonatkozó határozatát s figyelmeztette a törvényhatóságot, hogy nagy igazságtalanság az, ha a főváros is segédkezet nyujt Ó-Buda tönkretevéséhez.

A katonai kincstár mindezzel nem törődött s még az épitő-engedelmet sem várva meg, az épitést megkezdte. Egyuttal megfölebbezte a tanácsnak azt a határozatát, amellyel az épitő-engedelem dolgát függőben tartotta, amig az ut és csatorna ügye eldől. A közmunkatanács amely nagy előszeretettel istápolja az első kerület ügyeit, az épitő-engedelem megadását határozta el.

Ha magánember kér épitő-engedelmet, minden esetben megtagadták ha a telek szabályozva nincsen. A katonai kincstár azonban nem magánfél, annak meg kell adni mindent. Most tehát kedvére épitheti a ruharaktárt. A kérdés most már csak az, mi lesz az uttal és a csatornával.

Föltételezzük a főváros törvényhatóságáról, hogy a kormány figyelmeztetése után komolyan megfogja fontolni, hogy szabad-e egy törvényhatóságnak, amikor a legnagyobb pénzügyi zavarokkal küzd, félmilliót kidobni egy olyan épitkezésre, amely nem a közérdeket, hanem csak egy vállalatot szolgál. Mert ha a katonai kincstár épiti is a ruharaktárt, azt másnak, mint magánvállalkozásnak nem tekinthetjük. — Vajjon lehetséges-e az, hogy a város egy félmilliót kidobjon egy ipartelep javára, amikor az 1870. évi X. törvény alapján a szabályozás végrehajtása a közmunkatanácsot illeti s amikor a közgyülés kénytelen volt a budgetből az összes közmunkát törölni, csakhogy a deficitet megszüntesse.

Kiváncsian várjuk a jövő évi budget tervezetét. Annyi már kiszivárgott a tárgyalásokból, hogy a pénzügyi osztály a legnagyobb ridegséggel töröl mindent, csakhogy a deficitet elenyésztesse, vagy legalább a lehető legkisebbre csökentse. Ugy hallatszik, hogy most már az ügyosztály elvégzi a közmunkák törlését s nem marad benne semmi közmunka. Kiváncsian várjuk, hogy a kelenföldi ut- és csatornaépités költsége benne lesz-e? Kiváncsiak vagyunk, hogy a ta-

nácsnak van-e bátorsága arra, hogy azt mondja a főváros közönségének, hogy pénzünk nincsen, a rengeteg adó fejében sem tudunk adni a közönségnek semmi közmunkát. Még egy esztendeig türje el a közönség, hogy a legtöbb utcán kocsival végig sem lehet menni, hogy egy kis eső után térdig kell gázolni a pocsétában. S amikor mindezt kénytelen eltürni a polgárság, az üres szántóföldön vágott utra és egy épületnek a csatornázására kerül félmillió korona is. S ha megtörténnék az is, hogy a közgyülés ezt az érvelést akceptálja — s ez a közgyülés mai szervezetében semmi sem lehetetlen — akkor ne csodálják, hogy a közönség nemcsak bizalmatlan, hanem bizonyos elkeseredéssel nézi a városházi gazdálkodást és mindhangosabban követeli, hogy kormánybiztos vesse végét ennek a gazdálkodásnak. — Hiába érvelnek, fejtegetnek és magyaráznak, a főváros közönsége soha nem fogja megérteni és elhinni, hogy Budapest egyetlen és legfontosabb közmunkája az, hogy a kelenföldi szántókon százezrek árán utat és csatornát épitsenek Az egész fővárosban nem fognak találni egyetlen egy embert sem, aki ezt meg tudná érteni.

Bizzunk benne, hogy nem fogja megérteni a belügyminiszter sem s törvényben biztositott jogánál fogva meg fogja akadályozni ennek a gazdálkodásnak a folytatását.

Kedélyes tanácsülés.

— Szüret a tanácsteremben. —

Önök ismerik ama legöregebb embereket, akiknek összes müködésük az, hogy nem emlékeznek az események precedenseire.

Ha égi háboru veri el az országot, ha szárazság pörköli el a vetést, ha a madarak röptükben fagynak meg s ha New-Yorkban angolosra sül a szabad Yankee, ha Ugron zabot szállit, s ha Hegedüs miniszter — otthon marad, — csak előáll a derék »legöregebb ember« és megcsinálja az ő kis szenzációját, hogy »nem emlékezik hasonló esetre.«

A modern teknika követelményeihez hiven redakciónknak is van egy ilyen »legöregebb embere.«

A derék aggastyán a napokban lihegve rohant be a szerkesztőségbe:

— Jó napot Urak! Én vagyok ugyan a főváros legöregebb embere, de olyan tanácsülésre, mint a legutóbbi volt . . .

— Nem emlékszik. — zugtuk kórusban.

— Hogy találták ki? Valóban ugy van: nem emlékszem. Pedig én olyan sokra emlékszem.

A derék aggastyán előbb kitért a pusztaszeri nemzetgyülésre, a napoleoni insurrekcióra, Mária Antoniette lefejezésére, Göthe utolsó szavaira, Kupfsteini rabságára, — s eme kis bevezetés után imigyen kezdett szólni a nevezetes tanácsülésről:

— Az 1901. év szeptember. 24-én a Városházutcában sétáltam. Amint a legujabb városházához közeledem, vig zeneszó, mozsár- és pisztolydurranás szüreti kardalok hangzottak fejém s a tanácsterem nyitott ablakán parázson piruló lacipecsenye és az uj bor illata csapott ki.

— Mi ez? — gondolom magamban s befordultam a kapun. Az öreg portás Bachusnak öltözve jobbra-balra billenve ült egy boros-hordón és vervel dalolta:

A lábamon alig, alig állok
Mégis szeretnek a lányok . . .

A lépcsőkön puttonos lányok surrantak el mellettem. Az első emeleti folyosón egy nagy kosár mögé kuporodva Tenczer Pált pillantottam meg. A derék városatyáról rögtön eszembe jutott Tóth Kálmán verse:

Szüreti szint öltött
Tenczer Pali arca;
Meglátszott a szőlő
Édessége rajta.

— Ah itt szüret van! — És ugy volt.

Az ajtóban az előzékenységéről hiressé lett Bárczy tanácsos fogadott:

— Mit akar itt? Ez nyilvános árlejtés, — azaz — szüret, kotródjon ki. mert azonnal rendőrt hivatok.

Szerencsére néhány nagyiparost is becsalt a vig muzsikaszó a városházára és az erélyes tanácsos nekik támadt, miközben én besurrantam az ajtón.

Mi ez? Az anyagvizsgálók kongresszusára tévedtem, vagy bevagyok csipve s a tizenhárom tanácsost száznak látom. Teli az egész terem. A jó lelkü tanács urak meginvitálták a benfentes városatyákat és tisztviselőket a modern szüretre.

Pezsgő szüreti élet hullámzott a teremben.

Puttonosok sürögtek a zöldasztal körül. A tanácsnokok marokszám majszolták a gerezdeket. Az elnöki dobogón Kájlinger szürt-vizet prédikált és szüretlen bort ivott.

Az egyik sarokban a fiatalok forgatták a lacipecsenyét nyárson, az öregebbek pedig a puttonos menyecskék formáit tanulmányozták. A terem közepén, melyet ez alkalomra restanciás aktákkal burkoltak ki, bohó fogalmazó-gyakornokok ropták a táncot. Az aktákból nagy port vertek fel a táncolók s Vosits tanácsos követelte, hogy locsolják fel. ám Tóth Péter, aki szakember a talpán, tiltakozott:

— Pardon, ki hallott ilyet, porban, száraz helyen locsolni, — majd ha zápor esik.

A taposó-kádban a legszebb tanácsos táncolt térden felül felgyürt pepita nadrágban.

Havas doktor meglátva az idegingerlő toilettet, interpellációt kezdett előadni, a közerkölcsiség nevében, de a gyorsan előhivott mentők közbeléptek.

Igy folyt le a tanácsülés.

No hát ilyenre a legöregebb emberek sem emlékeznek.

Eddig a legöregebb ember előadása, melyet igy magyaráz meg a következő hivatalos értesülés:

»A tanács elhatározta hogy ez idén nem adja el a szőlőt, hanem szüretet tart a főváros szőlejében, A szőlő eladásakor a tanács tagjai, a főbb tisztviselők s a városatyák is vehettek szőlőt azért az árért amit a vállalkozó fizetett. Az idén azonban nincsen szőlő licitáció, igy a tisztviselők sem vásárolhattak. Hogy a tanácsnak mégis alkalma legyen meggyőződni, hogy milyen a város termése, Deák Tamás a szőlődirektora a mult csütörtöki tanácsülésre tiz kosár szőlőt küldött kóstolóra. A szőlőt a tanács tagjai hamarosan el is fogyasztották.

Pont.

Az Árpád-hajó vizrebocsátása.

A főváros küldöttsége mult hónapban tudvalevőleg részt vett az Árpád csatahajónak Triesztben történt vizrebocsátásán. A küldöttség utjáról Rózsavölgyi Gyula alpolgármester, a küldöttség vezetője a következő jelentést terjesztette a közgyülés el:

Tisztelt Közgyülés! Hivatkozással a tisztelt Közgyülésnek folyó évi szeptember hó 4-én 904. kgy. szám alatt hozott határozatára, az »Árpád« csatahajó vizrebocsátási ünnepélyére történt kiküldetésről a következőkben van szerencsém jelentésemet tisztelettel előterjeszteni:

A küldöttség, mely vezetésem alatt Reményi Antal dr. és Havass Rezső dr. törvényhatósági bizottsági tag urakból, továbbá Faller Ferenc tanácsnok és Rényi Dezső főjegyző urakból állott, Triesztbe megérkezve, a pályaudvaron a cs. és kir. haditengerészet két tisztje, névszerint Reményi Ferenc és Mallinarách Jenő cs. és kir. sorhajó hadnagyok által fogadtatott, akik a tengerészeti parancsnokság kitüntető figyelméből a városban történt időzésünk egész folyamán a küldöttség mellett voltak s szives és előzékeny támogatásukkal a küldöttséget lekötelezték.

A küldöttség mindenekelőtt látogatást tett báró Spaun Ármin cs. és kir. tengernagy v. b. t. t. tengerészeti parancsnok, gróf Goés Lipót helytartó és Sandrinelli Scipio lovag polgármester uraknál, amely látogatásaink nyomban viszonoztattak, sőt felkeresett bennünket Jecina Lipót lovag cs. és kir. sorhajó kapitány ur, a cs. és kir. hadügyminisztérium tengerészeti ügyosztálya elnöki osztályának a vezetője is.

A küldöttség ezután a nyert meghivás folytán a tengerészeti parancsnokság által rendelkezésünkre bocsátott gőzössel megtekintette a vizrebocsátási ünnepély alkalmából a trieszti öbölben horgonyozó »Karl VI.« csatahajót, valamint a Kinából hadizsákmánnyal terhelten megérkezett »Donau« nevü hadi hajót is.

A szeptember 11-én d. e. 9 órakor a Triesttől kocsin félórányira fekvő San-Marcoi öbölben végbement vizrebocsátási ünnepélyen, amelynek meghivóin a pusztaszeri milleniris emléknek Árpád fejedelmet ábrázoló képe volt látható, a küldöttség magyar diszruhában megjelenve, a felállitott tribün legelső sorában kapott helyett.

Az ünnepélyt Auguszta cs. és kir. főhercegnő Ő Fenségének, a tengerészeti parancsnok hódolatteljes kérésére elmondott beszéde nyitotta meg, a melyben utalás történt Árpád fejedelemre, mint honfoglalóra s mint a magyarok nagy királyának, Szent Istvánnak ősére. A hazafias melegségtől áthatott s főleg a magyarokra felettébb lelkesitő hatásu beszéd elhangzása után Ő Fensége által adott jelre a 8000 tonnás »Árpád« csatahajó, mely flottánk legnagyobb hajója, a menedékesen felállitott állványról megindulva, akadály nélkül csuszott le a hullámok közé, — aminek megtörténte után Auguszta Ő cs. és kir. Fensége még rövid beszédet mondott.

A vizrebocsátási ünnepély után küldöttségünk bemutattatott József Ágost cs. és kir. főherceg és Auguszta cs. és kir. főhercegnő Ő Fenségeiknek, kik a küldöttség minden tagjával beszédbe ereszkedtek. A küldöttség Ő Fenségeik előtt kifejezést adott azon való hazafias örömének és egyszersmind hálás köszönetének is, hogy haditengerészetünk legujabb hadihajója a honfoglaló Árpád nevéről neveztetett el.

Az ünnepély napján, vagyis szeptember hó 11-én délután a küldöttség meghivás folytán megjelent a báró Spaun Ármin tengernagy ur által a »Karl VI.« hadihajón rendezett fogadáson, másnap pedig meghivást kapott gróf Szápáry László fiumei kormányzó ur által az »Előre« gőzösön adott villásreggelire, a mely alkalommal báró Spaun Ármin tengernagy ur, a kormányzó ur pohárköszöntőjére adott válaszában ama reménynek adott kifejezést, hogy a magyar fiatalság a jövőben nagyobb számban fog a haditengerészet kötelékébe lépni, mint a hogy ez sajnosan eddigelé történt.

Amidőn ezekben kiküldetésünkről rövid vonásokban beszámolni szerencsém volt, tekintettel arra, a kitüntető figyelemre és előzékenységre, mely az ünnepély alkalmából általában a magyarokkal szemben nyilvánult s amelylyel Triesztben való időzésünk alatt főleg a haditengerészeti parancsnokság részéről lépten-nyomon találkoztunk, bátor vagyok az eljárt küldöttség nevében javasolni, hogy báró Spaun Ármin tengernagy urnak a valóban szivélyes és vendégszerető fogadtatásért átiratilag köszönetet mondani méltóztassék.

Budapesten, 1901. évi szeptember hó 20-án.

Rózsávölgyi Gyula s. k.,
alpolgármester,
a kiküldött bizottság vezetője.

Vizvezetékünk.

Vizvezetékeinkre milliókat költöttünk s költünk folyvást, abban a reményben, hogy Budapestet állandóan jó vizzel biztositjuk. Amióta azonban megkezdték a káposztásmegyeri viz szállitását az állandó jó viz helyett állandó baj, zavar és panasz van. Alig van nap, hogy a napisajtóban is a közönség ne panaszkodjék, hogy ivóviz helyett valami sárga folyadékot kapott.

Ez az örökös baj annál érthetetlenebb, mert a mikor egy vállalati ügyből kifolyólag elsőrangu hazai és külföldi szakértők a vizvezetéket megvizsgálták, azt jónak és megbizhatónak mondták. Önkéntelenül támad az a kérdés, hogy mi okozza tehát a sok kalamitást.

Megbizható s feltétlenül illetékes helyen igy adják ennek a kérdésnek a magyarázatát:

Közcsőhálózatunk 550,000 méter hosszu vezetékből van alkotva s ebbe 12,000 ház van bekapcsolva ugy, hogy minden háznak magánk is terjedelmes hálózata avan.

Helyi baj tehát — mert arról van most szó — számtalan ponton jelentkezhetik és pedig a legszeszélyesebb módon.

Megtörténhetik, s valóban meg is történik, hogy valamely utcának az egyik oldalát érinti a baj, mig a másik oldal ilyenről semmit sem tud;

hogy az utcavonalon csak egy-két ház szenved;

hogy valamely ház, vagy háztömb csak bizonyos körülmények között s akkor is csak pillanatokra kap felzavart vizet (pl. a közelben bizonyos időközökben meg meg ujuló nagy vizvétel következtében);

hogy valamely házban csakis egyes lakások érezik a bajt (különösen akkor fordul elő, ha a házban sok az üres lakás s igy a házi vezetékben pangó viz van) stb. stb. stb.

Ha az érintett helyeken állandó volna a baj, még lehetne vizsgálók utján segiteni, mert több kevesebb idő mulva, mikor t. i. körutjában oda ért, felfedezhetné, tanulmányozhatná s orvosolhatná is, de nem igy áll a dolog, mert a baj egyszer itt, másszor ott jelentkezik, vagy pedig éppen akkor napokig szünetel, midőn a vizsgáló a helyszinén jár.

S nem elég az orvoslásra, ha a felek csak elmondják, mi történt náluk ekkor meg akkor, avagy náluk mi szokott történni, mert egyrészt az előadás, a dolog természetéből folyólag megbizhatatlan, másrészt pedig a baj sikeres orvoslásához, ennek feltétlen ösmerete, vagyis saját tapasztalat nélkülözhetlen.

Hogy vizellátásunkban s minden más vizellátásban is, eme helyi bajok miért fordulnak elő, megpróbálom megértetni.

A legtöbb utcának két — minden oldalon egy — elosztó vezetéke van, amelyből az illető házsorok vezetékei kiágaznak. Ez a két vezeték azonban nincs ugyan egy helyen lekötve, hanem az egyik, az egyik főcsőből, a másik valamely másik főcsőből táplálkozik s emellett ezek a mellék, vagy mint mondják, elosztó-vezetékek sem mennek az egész utcavonalon végig, hanem a kereszutcákból más irányba térülnek, ugy, hogy egyazon utcában, az utcahossztól függően 4—6, sőt több egymástól független mellékvezeték is van.

Természetes tehát, hogy az egyikben fellépő rendellenesség sokszor ugyanazon utcának ezen részét, sőt a legtöbb esetben csak elenyésző csekély részét érinti, vagy pedig, különösen sarkoknál, csak egy házat ér.

Azt hiszem, hogy ezzel az egy példával is célt értem, mert messze vezetne, ha mindazt felakarnám sorolni, aminek a helyi bajok előidézésében szerepe lehet s azért inkább arra térek át, hogy a csőhálózat ily módon való felosztása helytelen dolog-e.

Erre nézve csak annyit, hogy ily elosztás mellett az egyes vezetéket érintő baj — pld. csőtörés — csak szük környezetben válik érezhetővé, folytonos vezeték mellett pedig ilyenkor egész utcasorok együtt szenvednének, s ez oknál fogva a közelben vizvételi helyet nem is találnának.

Megjegyzem, hogy ez a megszakitott vonalazás nem azt jelenti, hogy a szakférfiaktól elösmert jobb keringési rendszer van mellőzve, mert nálunk is minden csővonal, egy másikba torkol, csak nem ugyanabba, s ezért a keringés fennáll. Tehát itt mellék áramkörökről s nem holt vezetékről van szó.

Véleményem szerint, tehát az szolgálna a közönség hasznára, ha inkább beleneveltetnék az, hogy bajaival, ugy mint minden más üzemnél pld. gáz, villam stb. teszik — a vizvezetéki igazgatósághoz forduljon, s ne általánosan tartott panaszokkal keressen orvoslást, mert általánosan tartott panaszok alapján nem lehet segiteni, ezek egyes csekély s számot nem tevő esetekből kifolyólag az egész nagy közönséget elkeseritik s tévutra vezetik, s nem használhatnak.

Nem a nyilvánosságot tartom helytelennek, — hiszen nem szólnék egy szót se, ha a kifakadások mellett mindjárt az is meg volna mondva, hogy mily utcában s mily házszám alatt van baj. A közönségnek segédkezet kell nyujtania a bajok orvoslásában s ha a főváros közönsége azonnal értesiteni fogja a vizvezetéki igazgatóságot minden kis bajról, akkor rendbe lehet hozni a vizvezetéket. A közönség könnyen fordulhat telefonon is a vizvezetéki igazgatósághoz, még a telefon számja után sem kell kutatni, mert a kereskedelmi miniszter megengedte, hogy a közügyre való tekintettel a vizvezetéki igazgatóságot a telefonon név szerint is fölhivhassa a közönség.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 473 gyermek, meg halt 250 egyén, a születések tehát 223-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 344 törvényes, 120 törvénytelen; nemre nézve 248 fiu, 225 leány. Halvaszületett 10 gyermek, köztük 8 törvényes, 2 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 33 0

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 17.5 az egy éven felüli lakosságnál: 14.0, az öt éven felüli lakosságnál: 12 5.

A halottak közt volt 132 fi-, 118 nőnemü.

Az év eddigi 38 hetében élve született összesen 16,884 gyermek, meghalt összesen 10612 egyén, a születések többlete tehát 6272; a mult év megfelelő időszakában született 17.677, meghalt 11.239, a születések többlete volt tehát 6438.

Az élveszülöttek közt volt 291 róm. kath., 11 görög kath., 1 görög keleti, 22 ágost evang, 32 helvét, 111 izraelita, 5 egyéb. Összesen 473 Halvaszületett összesen: 10

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1161 beteget, szaporodás 325, csökkenés 339, maradt e hét végén 1147. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 133 beteget, szaporodás 39, csökkenés 30, maradt e hét végén 142. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 666 beteget, szaporodás 241, csökkenés 262, maradt e hét végén 645. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 734 beteget, szaporodás 136, csökkenés 123, maradt e hét végén 747. Összesen ápoltak a mult hét végén 2694 beteget, szaporodás 741, csökkenés 754, maradt e hét végén 2681.

Hirek a városházáról.

Mátray József elüljáró halála.

A hatodik kerületi elüljáróságnak s a főváros tisztikarának nagy gyásza van. Meghalt Mátray József elüljáró. Mátray mint azonossági tanu részt vett a terézvárosi választáson. A szavazó helyiségben ült, amikor egyszerre hátradőlt székében s aléltan zuhant a földre. A körülállók azonnal orvosért kiáltottak, mire a szomszéd teremből elősiettek Rózsa Félix és Ráskai Dezső orvosok, s átvitték a hatalmas termetü embert az igazgató irodájába. Vizet, konyakot hoztak,, s az elüljáró egy pillanatra magához tért, de hirtelen ujra összecsuklott, s holtan te-

rült el az asztalon. Az orvosok kétségbeesett erőfesziátéssel próbáltak mesterséges lélekzést előidézni, gyomrán, mellén masszázst végeztek, karjait lóbálták, mindhiába: a szerencsétlen ember kiszenvedett: szivszélhüdés öltemeg. Mátray a télen tüdőgyuladásban szenvedett, s azóta is sokat betegeskedett. A fojtott levegőjü teremben ma nagyon kinozta a hőség és sokat is bosszankodott. Haláláról nyomban értesitették családját. Az elhunyt elüljárót pénteken temették el.

A főváros takarékossága.

A főváros tanácsa, mely a főváros szorult anyagi viszonyai miatt a költségek szigoru korlátozását határozta el — takarékossági elveit most egy rendelettel az irodai papirosokra is kiterjesztette. Az előadói és egyébb nyomtatványok közül azok, melyek később kiselejtezésre kerülnek, közönséges irodai papirból készülnek majd, s csak a fontosabb tárgyak előadói ivei lesznek meritett papirosból.

Idegen forgalmi pavillón.

A fővárosban megforduló idegenekre nagyfontosságu ujitás tervét nyujtotta be a tanácshoz egy fővárosi gyáros. Arról van szó, hogy a fővárost felkereső vidékiek és külföldieknek Budapest élénkebb pontjain forgalmi-irodák álljanak a jövőben rendelkezésére. Az irodák diszes vasszerkezetü pavillónokban lesznek elhelyezve, melyeknek falain több nyelven állandóan hirdetve lesznek a vonatok indulási órái, a szinházak és mulatóhelyek előadásának kezdete. Benn a pavillónban egy kényelmes váró-csarnok közé csoportosuló fülkesorban tolmácsok, cicerónek, posta, táviró és telefon, dohánytőzsde közlekedési és szinházjegy pénztár áll majd a közönség rendelkezésére. Az ajánlattevő benyujtotta a diszes pavillon tervezetét s az első ily forgalmi pavillon felállitására a Károly-körúton az Anker palota előtti használatlanul álló terecskének átengedését s ezer forint évi szubvenciót kér. Ezek ellenében ugy ezt mint a még ezután felállitandó pavillont 15 év leforgása után a főváros tulajdonába engedi át az ajánlattevő. A mérnöki hivatal pártolólag terjeszti az idegen forgalmi pavillónok tervét a tanács elé.

Az Erzsébet szanatorium felavatása

A főváros tanácsát az I. kerületi előljáróság megkereste, hogy az Erzsébet szanatóriumhoz vezető kamara-erdői utat sürgősen hozassa rendbe, mert ő Felsége az Erzsébet szanatórium október folyamán tartandó felavatásán eddigi dispozicziók szerint jelen lesz. A főváros, bár a kamara-erdő nincs politikailag a fővárosba kebelezve, erre való tekintettel az ut gyors helyreállitása iránt intézkedett.

A közegészségügy államositása.

A közigazgatás államositásával kapcsolatban a belügyi kormány, mint jó forrásból értesülünk, elhatározta a közegészségügy államositását. A belügyi kormány most kezd foglalkozni a közegészségügy államositásának eszméjével, melynek első impulzusát, a most folyó kongresszus fogja megadni. A kongresszus hosszabb terjedelmü memorandumot terjeszt Széll Kálmán belügyminiszter elé, a melynek elfogadható pontjai fogják képezni a közegészségügy államositásáról szóló törvénytervezet vezérfonalát. A közegészségügy államositásának munkálatait az illetékes orvosi szakközek bevonásával fogja a belügyminiszter előkésziteni.

A 16. számu helyőrségi kórház kérelme.

A 16. számu helyőrségi kórház kertjében a fák és cserjék nagyrésze elszáradt, ugy hogy a kert, melyben a beteg katonák üdülést keresnek nem felel meg többé ennek a czélnak. A kórház parancsnoksága most arra kéri a fővárost, hogy fa csemetéket, cserjéket, s egyébb kerti növényt utalványozzon a főváros kertészetéből a kórháznak. A főváros a katonai kórház kérelmét haladéktalanul teljesiti.

Rendőrség az ujvárosházában.

Az ujvárosházán elhelyezett hivataloknak a központi városházára való költözésével kapcsolatban az a terv merült fel, hogy a IV. kerületi kapitányság, mely ezidő szerint is bérházban van elhelyezve, az ujvárosházára költözzék be. Az uj városház első emeletének utcai részét a főpolgármesteri hivatal foglalja majd el, mig a többi helyiségekben a IV. kerületi előljáróság és a IV. kerületi kapitányság helyeztetnek el.

Az uj Sárosfürdő.

A sárosfürdő ujjáépitésére, mint értesülünk a főváros tanácsa el fogja fogadni Heuffel Adolf középitési igazgató javaslatát, amely szerint e nagyméretü munkát nyilvános pályázat utján készittetik el. A kérdés tanulmányozására legközelebb szükebbkörü bizottságot küldenek ki és a feltételek megállapitása után még a tél elején kiirják a pályázatot.

Lázfészek a városligetben

A főváros tanácsa fölhivta a budapesti korcsolyázó egyesületet, hogy a Stefánia-ut mentén levő mesterséges jégpálya területét rendeztesse. Ez a sportpálya tudvalevőleg nyáron a gyermekek játszó teréül szolgál. A pálya vizlevezető csatornáinak azonban oly kicsiny az esése, hogy a jégpálya helyén vadvizes terület képződött, melyben mig egyrészt a füvetés elpusztul, másrészt miazmáival az ott játszó gyermekek egészségére káros. Esők után pedig pocsolya-tenger az egész térség. A korcsolyázó egyesület ezzel szemben felhozza, hogy nem a csatornák csekély esése teszi egészségtelenné a területet, hanem magának a térnek vadvizes volta. Az egyesület évekkel előbb több ezer forint költséggel kigyeptégláztatta az egész térséget és csatornázását is jókarba helyezte. A tanács egy vegyes bizottság kiküldését határozta el, melybe a maga részéről Gerenday főmérnököt delegálta. A bizottság októberben tart helyszini szemlét a városligeti lázfészekben.

„Rathhauskeller" a fővárosban.

A központi városháza alatt valóságos pincekatagombák terülnek el nagy kiterjedésben. Egy ügyes vállalkozó most ajánlja a fővárosnak hogy engedje meg neki, hogy a pincék gránátos-utcai részét a brémai világhirü Rauthhauskeller mintájára hatalmas méretü sörözővé alakittassa át. A tanács még nem döntött az ajánlatt sorsa fölött.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Váczi-út **BUDAPEST,** Külső-Váczi-út

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint villámháritók használata,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való gutaperchával vagy gummi-erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegő-réteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronz-drótok. Drótáruk.

„ROYAL“

pörköltkávé.

[Törvényileg védve.]

Utánzásoktól tessék óvakodni! **A legzamatosabb, a legszaporább, a legkenyeresebb kivánalmakat is kielégiti.** Minden **takarékos háztartásban nélkülözhetetlen. — Nagybani elárusitás:**

Neumann és Rosenbaum

gyarmatáru és déligyümölcs nagykereskedésében

BUDAPEST,

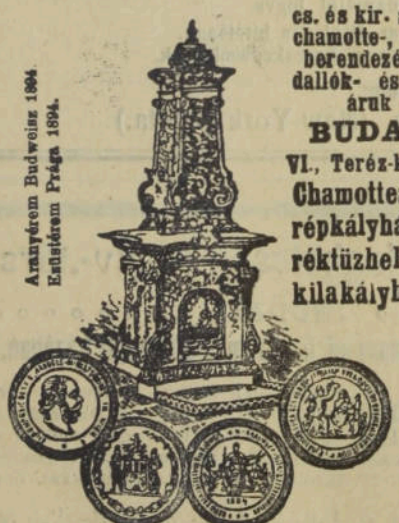
V. ker., Alkotmány-utcza 24.

Hetenkint háromszor és pedig: hétfőn, szerdan és pénteken kicsinyben eladás is.

Kapható eredeti árakban minden jobb csemege- és füszerkereskedésben.

Csak védjegyünkkel ellátott csomagban valódi!

Sattler Testvérek

cs. és kir. szab. anyag-, chamotte-, fürdőszoba-berendezések-, kandallók- és majolikaáruk gyára

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut 46. sz.

Chamotteáruk, cserépkályhák, takaréktüzhelyek, majolikakályha-különlegességek.

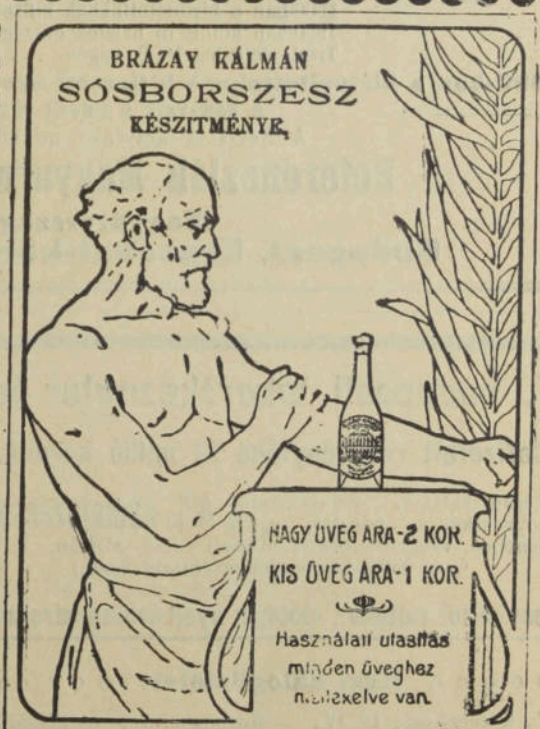
Szolid kivitelben és nagy választékban.

Árjegyzék (ábrás) **ingyen.** TELEFON.

BRÁZAY KÁLMÁN

SÓSBORSZESZ

KÉSZITMÉNYE.

NAGY ÜVEG ARA 2 KOR.

KIS ÜVEG ÁRA 1 KOR.

Használati utasitás minden üveghez mellékelve van.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttől, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. Helyközi telefon 860

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve. Árjegyzék bérmentve.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek 4% kamatozással, ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57 — VIII., József-körut 2.

IRODÁI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárost Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 8

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 13-án. 36. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Tanuságok.
Hova lett a százmilliós kölcsön.
A vállalkozók összejátszásának megakadályozása.
Az uj vámtarifa.
Antiszemitizmus a város iskoláiban.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. **Telefon 16—54.**

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul működjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, vagy azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek csakis a **szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szeveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. **Auer-fény.**

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 13. 36. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Tanuságok.

A főváros most már csöndes. Az emberek visszatértek nyugodt munkájukhoz. Csak még a Ferenczvárosban és Kőbányán háborognak a politikai meggyőződések. Csütörtökön ott is meglesz a pótválasztás s azután öt esztendeig pihenhetünk.

A mostani választás után azonban ugy hiszszük nem lesz olyan csöndes a pihenés. A terézvárosi választás a többi kerületben is megnyitotta a polgárok szemét.

Tehát üres frázis az, hogy a klikk hatalma megtörhetetlen. Ime, ha van a ki vezesse, szervezze a klikk ellen a támadást, a nép követi és szivesen segiti előre.

A terézvárosi klikk bukása kemény viszhangra talált a többi kerület tanyájában is. Ott van mindjárt a szomszédos Erzsébetváros. Ott is megalakult már a demokrata kör, ott is kezdik belátni az emberek, hogy nem lehet egyszerre elfujni a klikkhatalmat, hanem kemény, verejtékes munkával kell megtörni. Külön kell annak kiverni mindegyik méregfogát. Nem könnyü föladat, de ha sikerül, megérdemelte a fáradságot.

Érdekes, hogy mit terveznek az erzsébetvárosi körben. Megérezték, hogy rajtuk van most a sor, hogy itt az ideje, hogy a legfőbb klikkuralmat ledöntsék s az ő uralmuk erősen alkonyodik. Csak természetes, hogy megakarnák menteni a hatalmukat. Czimet kell változtatni.

— Ha a fővárosi közönségnek annyira tetszik a demokrata, legyünk hát mi a demokraták — adták tovább a klikk urak. Ugy gondolják, hogy csatlakozni fognak Vázsonyihoz s ők fogják leghangosabban kiabálni, hogy le a klikkekkel! éljen a demokrácia!

Ebben a tervükben a jó urak alaposan meg fognak csalódni. Meg fognak csalódni először Vázsonyiban, mert Vázsonyi nem fogja maga mellett megtürni a hamis cégérü klikket s Vázsonyi, aki a klikktörés hatalmával nyerte meg a polgárságot, nem fog a klikkek szolgálatába állani. De megcsalódnak magában a polgárságban is. A főváros közönsége megtudja különböztetni a látszatot a valótól.

Tudjuk, hogy a klikk urak nagyon kis véleménynyel vannak a fővárosi közönségről. Az a nép, amely immár harminc esztendeje birkatürelemmel nézi, hogyan uralkodnak a klikkek, amely néma megadással türte a klikk bilincseit az ő véleményük szerint be fogja érni azzal, ha ők most a kedvessé lett mottót irják a zászlajukra. Nekik mindegy Az ő lobogójuk számára mindig van egy üres fehér lap, amelyre azt irják, amivel hitük szerint a polgárságot legalább egy időre le tudják szerelni. De nem hiszszük, hogy ez a tervük most sikerülni fog.

Elvárjuk Vázsonyi Vilmostól, hogy most már atlépi a Terézváros határát és egész tehetségével és erejével segitségére siet a szomszédos kerületeknek, hogy azokban is megtörhessék a klikk hatalmat.

Erre szüksége van Vázsonyinak is, a fővárosnak is. A városházán csak ugy tud érvényesülni az uj szellem, ha az uj rend hivei töltik meg a közgyülési terem padjait.

Két esztendő mulva itt lesz a községi választás. Két esztendő nem nagy idő, ilyen komoly és nehéz föladat megoldására. Nem szabad tehát egy percet sem elveszíteni. Meg kell kezdeni már most a szervezés munkáját, hogy a közönséget fölvilágositva, szervezve vihessék

a klikk ellen az urnához. S ebben a munkában Vázsonyinak elül kell járnia. Ő emelte föl s ő vitte győzelemre először azt a lobogót, amelyre a klikk hatalmának megtörése van irva. Ezt a zászlót elhagyni, leereszteni nem szabad.

A klikkek uralma Budapesten olyan állapotokat teremtett, amelyek mellett a fővárosban a megélhetés lehetősége csaknem ki van zárva. Gazdálkodásukkal oda vitték a világ egyik leggazdagabb városának a háztartását, hogy az nem tud többé menekülni a deficittől. Koldus lett a főváros háztartása, de még nagyobb koldus a közönsége. Ez az állapot is sürgösen vár orvoslásra. A klikkektől hiába várjuk az orvoslást. Viszont uj, tisztább szellem és más rend mellett meglehet még menteni a közönséget is, a municipium háztartását is.

Nem szabad tehát pihenni. A tisztogatás munkáját kitartó, férfias erővel folytatni kell.

Hová lett a száz milliós kölcsön.

A tanács pénzügyi osztálya érdekes kimutatást szerkesztett a százmilliós kölcsön hovafordításáról. A beszámoló érdekes képet ad arról,, hogy mit valósitottak meg a százmillió koronás kölcsön programmjából s mi maradt el azokból, amit már 1895-ben, a kölcsönprogramm összeállitásakor föltétlenül végrehajtandó közmunkának jeleztek.

A kimutatás végeredménye, hogy a 100 millió koronás kölcsönből az 1902. év végéig 102,812.885 K az effektiv szükséglet (melyből 13,466.044 K. megtérítésre váró előleg) mig 41,546.675 Kt képvisel ama munkálatok költségösszege, amelyek legfeljebb 1903. évben volnának megkezdendők.

A kölcsönpénzek hovafordításáról szerkesztett 1902. évi költségvetési függelék szerint a 100 millió koronás kölcsönből az 1901. év végeig effektive 77,969.470 K folyt be, — rendelkezésre áll még 16,439.600 K névértékü 4 százalékos kötelezvény, a melynek értéke 87%-os árfolyam mellett 14,302.452 Knak felel meg, tehát a 100 millió koronás kölcsönből a fentebb kimutatott effektiv szükséglet födözésére csak 92,271.922 K áll rendelkezésre. A 10,540.963 Kval jelentkező hiányt azonban az 1900. évben értékesitett regáleváltsági kötelezvény értékesitéséből befolyt 11,159.550 K nemcsak helyreüti, hanem még 618.587 K készletet biztosit. Ez már most az az összeg, amelylyel egy ujabb beruházási kölcsön fölvételéig a székesfővárosnak számolnia lehet. Ezt az összeget azonban első sorban nem is a 41,546.675 Kban foglalt, 1903. évtől fogva megvalósitandó közmunkák veszik első sorban igénybe, hanem az átmenő kiadást képező elutasithatatlan kisajátitási szükséglet, a melyre az utóbb mult három évben átlag évi 1,307.000 K merült föl.

A teljesség kedvéért meg kell emlitenünk, hogy a 100 milliós kölcsönből vett előlegek visszafolyása tekintetében csakis az erzsébetvárosi templom belső berendezésére engedélyezett 437.706 k. után 1903. évtől kezdve még 4 éven át 50,000 k.-val az ötödik évben pedig 37.706 k.-val fizetendő részletek, továbbá a központi városháza városházutcai főépületének átalakitására engedélyezett 358,971 k. után még 6 éven át fizetendő 37.136 k. részlet bir költségvetési födözettel, a 100 millió koronás kölcsönből előlegezett többi átmenő kiadás visszafizetési ideje, sőt lehetősége is tulnyomó részben bizonytalan.

Addig tehát, mig háztartásunk rendezésével ezeknek a nagyarányu előlegeknek visszafizetése megoldva nincsen, a kölcsönpénzekből való beruházások 1903. évtől kezdve csakis a fentebb kimutatott 618.587 k keretében mozoghatnak, ismételve hangsulyozzuk azonban, hogy elsősorban a teljesen födözetlen kisajátitási szükséglet veendő figyelembe. végül megjegyezzük még, hogy a nagyobb utvonalak burkolása a 100 millió koronás kölcsön programmjából végképen kiszorult és az ezen a cimen szükséges 11.015,136 k. egészében külön födözet kijelölését várja, miután az önálló kövezési függő kölcsön eszméje a napirendről lekerült.

A részletes kimutatás ez.

A vizvezetékre a programmban fölvettek 16.515,758 koronát. Időközben 7.829,012 korona értékü uj tételt vettek föl. Az egészből már befejeztek, vagy folyamatban van 18.630,839 korona értékü munka. Az eredeti programmból elhagytak 6.583,583 kokorona értékü munkát. Nagyobb uj tételek: A káposztásmegyeri vizmü területszerzése, a jobbparti vizmü kibővitése, az ujlaki vizmü-telep rendezése, a balparti csőhálózat kiegészitése, a szentendrei tiz kut épitése. A programmból elmaradt közmunkák. A Markó-utcai telep áthelyezése, a budai vizmü kibővitése, a pesti csőhálózat kiegészitése.

A csatornázásra a kölcsön programmban előirányoztak 8.568,900 koronát. Uj tétel van 12.150,625 k., végrehajtottak 8.578,474 koran értékü munkát, elmaradt 11.990,000 k. értékü közmunka. Uj tételek: A külső váci-uti gyüjtő, a Hungária-köruti gyüjtő, a kőbányai lecsapoló csatorna, az ó-budai főgyüjtő. Elmaradt: összekötő csatorna a soroksári Dunaágban, a külső váci-uti mellékgyüjtő, a Hungária-köruti főgyüjtő s az ördögárok beboltozása a Lipótmezőig.

Templomra és plébániára egy millió koronát irányoztak elő, de nem adtak ki semmit, s a kölcsön programmból végelgesen törölték.

Iskolákra előirányoztak 14.898,050 k. Uj tétel: 8,642,607 k., kiadtak beleértve a jövő évre előirányzott kiadást is) 11.718.340, elmaradt 3.210,000, a programmból véglegesen elhagytak 9.146,000 k. értékü közmunkát. Uj tételek: A fehérsas-téri iskola, a Cakó-utcai iskola, a lipótmezei, Fehérvári-uti, kelenföldi, a II. ker. kültelki, a Vörösvári-uti, az ürömi-utcai, a IV ker. polgári, az V. ker. polgári, a sziget utcai, a külső váci-uti, a lehel-utcai, a Szt.-László-uti, az aréna-uti, a dohány-utcai, a nefelejts-utcai, a VII., kültelki, az örömvölgy-utcai, a Bezerédy- utcai, a VIII., polgári, IX. ker. polgári, ipar-utcai, maglódi-uti iskolák s több óvóiskola Elmaradt: fehérsas-téri, kelenföldi, II. ker. kültelki, IV. ker. V. ker. polgári, külső váci-uti, lehel-utcai, nefelejts-utcai, VII. ker. kültelki, VIII. ker. polgári iskolák. A kölcsönprogrammban uj iskolákra fölvett összegből 7.800.000 koronát töröltek, mert nem azokat az isko-

lákat építették meg, amelyekre annak idején gondoltak. Ezért van itt a sok uj tétel is.

A vásárcsarnokokra előirányoztak 9.534,840 k., uj tétel 1.562,632, kiadtak 7.304,637 k. Elmaradt 3.825,640 k. Uj tétel, a központi vásárcsarnok kibővitésére megszerzett telek, elmaradt a tabáni, várbeli és belvárosi vásárcsarnok.

A vágóhidakra és állatvásárokra előirányoztak: 5.318,000 k., uj tétel 1.318,438 k., kiadtak 6.601,460 k. elmaradt 1.800,000 k., töröltek 524,000 k. Uj tétel négy falazott istálló, uj marha istálló, bőrraktár, ideiglenes vágóhid, két falazott istálló 900 szarvasmarhára, mesterutcai alagut, ideiglenes személyzet. Elmaradt: borju- és aprómarha vásárcsarnok, juh vásárcsarnok, gazdasági marhavásárcsarnok, a marha közvágóhid részbeni berendezése, a lóvágóhid, a mester-utcai alagut.

A kórházakra előirányoztak 10.840,740 k., uj tétel 500,000 k., kiadtak 4.256,090, elmaradt 7.435,905 k., Uj tétel: megfigyelő osztály, elmaradt az uj Rókuskórház, a Szt. Gellért kórház egy része s az elmebeteg megfigyelő osztály.

Kaszárnyákra előirányoztak 3.018,760 k., kiadtak 2.662,124 k., végleg töröltek 200,000 k. A koronaőr kaszárnyát végleg törölték.

Közigazgatási épületekre 12.700,000 koronát irányoztak elő. Uj tétel 380,000 k., kiadtak 14.269,640 k., elmaradt a IX. ker. előljáróság kibővitésse.

Szabályozásokra előirányoztak: 12.908,800 k. Uj tétel 1.998,310 k., kiadtak 6,616,842 k., elmaradt 1.011,867, töröltek 6,845,384 k. Uj tétel a Rákospatak szabályozása, a rakodó-partok épitése, az uj országház környékének szabályozása; elmaradt a Rákospatak mederrendezése, az uj országház környékének szabályozása. Törölték a nagyobb kisajátitásokat és utépitéseket.

A kölcsönből végrehajtott munkák.

Vizvezeték: A váci-uti második nyomócső, a gellérthegyi vizmedence, a Gellérthegy magasabb helyeinek vizzel való ellátása, József-körúti — Ferenc Jozsef-hidi főnyomócső, több csővezeték, a káposztásmegyeri vizmü III. és IV. szakasza, a Margit-körúti főnyomócső, a budai vizmü kibővitése, a Rózsahegy vizellátása, Kőbánya magasabban fekvő helyeinek, a kis Zuglónak, a VI. és VII. kültelkeknek ellátása, a szentendrei tiz kut.

sCatornázás: A szivattyutelep, a soroksári főgyüjtő, közuti és dunaparti főgyüjtő egy része, a körúti főgyüjtő I—IV. szakasza a dunaparti főgyüjtő I—IV. szakassza, a magasan fekvő főgyüjtő I—IV. szakassza, a kőbányai lecsapoló csatorna, az ördögárok beboltozása a Mikó-utcától a Városmajorig, az ó-budai főgyüjtő.

Iskolák és kisdedóvók:

Polgári leányiskola az I. ker. Koronaőr-utcában, elemi iskola az I. ker. Fehérsasi-téren (telek), a Czakó-utcában, Labanc-uton, Lipótmezőn, Fehérvári-ut környékén. Kisdedóvó az I. ker. Mészáros-utcában, elemi és felső kereskedelmi iskola a II. ker. Ponyt-utcában, kisdedóvó a II. ker. Hattyu-utcában, elemi iskola a III. ker. Miklós-téren, a Vörösvári-uton, az Ürömi-utcában, elemi iskola az V. ker. Sziget- és Ügynök-utca sarkán, kisdedóvó az V. ker. Balaton-utcában, polgári leányiskola épitése és első felszerelése a VI. ker. Felső-Erdősoron, elemi iskola és kisdedóvó a VI. ker. Felső-Erdősor és Kmetty-utca sarkán, a Külső Váci-uton az érsek-utcai elemi iskola kibővitése és tüzőrség a Szent László-uton, kettős kisdedóvó a VI. ker. Külső-Váci-uton, kisdedóvó épitése és első felszerelése a VI. ker. Szondy-utcában, polgári fiuiskola a VII. ker. Akácfa-utcában, polgári fiu- és leányiskola, elemi iskola és kisdedóvó a VII. ker. Aréna-uton, polgári leányiskola és kisdedóvó a VII. ker. Dohány-utcában, polgári fiuiskola a VII. ker. Nagydiófa-utcában, elemi iskola épitése és első felszerelése a VII. ker. Nyár-utcában, a kis Szuglóban, a külső Dob-utcában, kisdedóvó a VII. ker. külső Dob-utca kövrnyékén, kettős kisdedóvó a VII. ker. Murányi-utcában, polgári fiuiskola a VIII. ker. Német-utcában, elemi iskola és kisdedóvó épitése és első fölszerelése a VIII. ker. Szigony- és Jázmin-utca sarkán, az Örömvölgy- és Csobánc-utca sarkán, az Erdélyi- és Homok-utca sarkán, Elemi iskola kibővitése kisdedóvóval a VIII. kerület, Bezerédy-utcában, A VIII. ker., Baross-utcai elemi iskola pótépitkezése és első felszerelése, Polgári fiuiskola és felső kereskedelmi iskola épitése a IX. kerületben, Elemi iskola és kisdedóvó épitése és első fölszerelése a IX. kerület, Külső Soroksári-uton, a Mester- és Ipar-utca sarkán, a Tüzoltó-, Telepy- és Ernő-utcában, A IX. ker., mesterutcai iskolatelek kibővitése, Kisdedóvó a IX. ker. Erkel-utcában, kapcsolatban a Lónyay-utcai elemi iskola kibővitésével, Polgári leányiskola a X. kerületben, Elemi iskola és kisdedóvó épitése és első fölszerelése a X. ker. Gyömrői-uton, Rákosfalván a Maglódi-uton, a Gergely-utcában, kettős kisdedóvó a X. ker. Füzér-utcában.

Vásárcsarnokok: Központi vásárcsarnok, II. ker. bombatéri vásárcsarnok, V. ker. hold-utcai, VI. ker. Hunyady-téri, VII. ker. István-téri, VIII ker. Rákóczy-téri vásárcsarnok épitése.

Vágóhidak és állatvásárok: Vendéglő, kezelő és huspénztári épület, Négy falazott istálló épitése, Gazdasági marhavásárcsarnok, Uj marhaistálló, Bőrraktár a marhaközvágóhidon, A veszteglővásár istállói, A marhaközvágóhid kibővitése, A marhaközvágóhid hütőberendezése, vizvezetéke és villamos világitása, Sertésközvágóhid és vásár, Két falazott istálló 900 drb. szarvasmarhára.

Kórházak és egyéb egészségügyi épitkezések: Szt. János-kórház, Szt. Margit-közkórház, Központi fertőtlenitő intézet, Szt. Gellért-kórház épitése, Gyepmesteri telep.

Kaszárnyák: Ferencz József-laktanya kibővitése, Tüzérségi laktanya.

Közigazgatási épületek: A központi városházépület vételára, A központi városházépület oldalszárnyainak átalakitása, III. kerületi előljárósági épület, V. kerületi előljárósági épület, VI. ker előljárósági épület, a IX. ker. előljáróság épületének kibővitése (telek.)

Szabályozások és közmunkák: A dunahidak épitéséből folyó szabályozások költsége, A Kossuth Lajos-utca kiszélesitése, A Rákospatak szabályozása, A X. ker. Jászberényi-ut kiépitése, A Hungária-körut népligeti szakaszának kiépitése, Rakodó partok épitése, A dunai kőpartok emelése.

Különfélék: Zsibárus-tőzsdecsarnok és árubódék, Üllői-uti népligeti vendéglő, II. ker. tüzőrség,

A vámvonalak kihelyezése, Az ártézi-fürdő kiépítése, Minta-munkáslakóházak, Vigadó a II. ker. Corvin-téren, Bérház az V. ker. Lipót-körut és Szemere-utca sarkán, Bérház az V. ker. Lipót-körúton, A Sárosfürdő fölépitése.

A kimutatáshoz most csak annyit jegyzünk meg, hogy abban benne vannak azok a közmunkák is, amelyeket jövő év végéig akarnak végrehajtani.

A vállalkozók összejátszásának megakadályozása.

A tanács VI. pénzügyi és gazdasági ügyosztálya a napokban adta be a tanácshoz a vállalkozók összejátszásának megakadályozására vonatkozó igen szépen megszerkesztett előterjesztését, melyet itt egész terjedelmében közölünk:

Tekintetes Tanács!

Polgármester ur a vállalkozók összejátszására nézve egy konkrét esetre vonatkozólag 1899. évi december 27-én hozzá intézett feljelentés, valamint dr. Havass Rezső ur, a székesfőváros törvényhatósági bizottsága tagjának az 1900. évi junius hó 6-án tartott közgyülésben tett interpellációja folytán felhivta a tan. VI. pénzügyi és gazdasági ügyosztályt, hogy az árlejtések körül követett eljárást és a székesfőváros kárára üzött hasonló visszaélések meggátlásának módozatait tegye tüzetes tanulmány tárgyává és a netán szükségesnek mutatkozó és elrendelhető intézkedésekre nézve dolgozzon ki sürgősen javaslatot.

Noha polgármester urnak az emlitett interpellációra nyomban megadott válaszát a közgyülés és maga dr. Havass Rezső ur is tudomásul vette, — mégis idézzük az interpellációt, mert harmadik pontja a kérdés megoldásának egyik módját emliti fel.

Az interpelláció ez volt:

1. Van-e tudomása a polgármester urnak arról, hogy a főváros által közmunkákra hirdetett árlejtéseknél a vállalkozók sok esetben kartellre lépnek s ez által tetemesen megkárositják a fővárost?

2. Szándékozik-e a polgármester ur intézkedni, hogy az árlejtéseknél a kartellek megkötése, s ez által a főváros anyagi megkárositása megakadályoztassék?

3. Nem gondolja-e a polgármester ur, miszerint a szóban levő cél érdekében üdvös lenne, hogy ezentul ugy, mint 1892. előtt volt, az óvadék az ajánlattal egyszerre legyen benyujtandó.?

Első sorban is azzal a kéréssel óhajtunk foglalkozni, hogy miként lehetne a vállalkozók összejátszását lehetőleg megakadályozni, mert nemcsak az emlitett konkrét feljelentésből és interpellációból ismeretes a vállalkozóknak ezen eljárása, hanem általában köztudomást képez ez a visszaélés, amely nemcsak a székesfőváros anyagi megkárositásával jár, hanem a tisztességes iparosokat és vállalkozókat is visszatartja s elrettenti a székesfőváros közmunkáinak elvállalásától. Ez az oka annak, hogy a székesfőváros részéről hirdetett árlejtéseknél és árveréseknél csaknem mindig ugyanazon vállalkozókkal találkozunk, holott egészséges viszonyok között a versenynek szélesebb körünek kellene lennie, amelyben nemcsak az ismert vállalkozók hanem ujabb törekvő oly iparosok és vállalkozók is részt vesznek, akik munkájukkal, készitményeikkel és képességeikkel helyet kérnek a versenyzők között.

A cél tehát, amelyet a vállalkozók összejátszásának megakadályozásával elérni óhajtunk, kettős: az egyik a székesfővárosnak az anyagi megkárosodástól való lehető megóvása, a másik pedig a tisztességes versenynek biztositása által a szolid iparnak és vállalatoknak támogatása. Ezen kettős irányu cél elérése érdekében mulhatatlanul szükségesnek tartjuk amaz intézkedéseket megtenni, melyek a vállalkozók összejátszását lehetőleg megakadályozzák.

A pályázók rendszerint egymást megismerni törekszenek s ha sikerül megtudniok, hogy a versenyben kik vesznek részt, ugy a rokon szándékuak hamar kezet fognak és összebeszélés utján igyekszenek a vállalatot elnyerni.

A tapasztalat azt mutatta, hogy az ajánlattevők ismertekké váltak azáltal, hogy a bánatpénzt égy helyen kell letenni s mivel a bánatpénz legtöbbnyire a vállalati összeg bizonyos százalékában lőn megállapitva, az, aki tudomására juthatott annak, hogy az egyes vállalkozók mily összegü bánatpénzt tettek le, ebből az ajánlatot is körülbelül megtudhatta, illetőleg kiszámithatta.

Ismervén e körülményeket és okokat, semmi sem természetesebb, mint megengedni azt, hogy a vállalkozók a székesfővárosnak bármelyik pénztárába tehessék le bánatpénzüket és kimondani, hogy a bánatpénz ne a vállalati összegnek bizonyos százaléka, hanem egy meghatározott összeg legyen, mely az ajánlat megismerése czéljából semmiféle kombinációra nem alkalmas. Amennyiben pedig a községi pénztár a bánatpénzt csak ideiglenes kezelésbe veszi, azt sem tartjuk szükségesnek, hogy a pénztárnál jelentkező vállalkozó megmondja, hogy mily árlejtésben vesz részt, vagy minő munkára tesz ajánlatot, mert erre pénzkezelési szempontból egyáltalában szükség nincs s elég, ha kijelenti, hogy X összegü bánatpénzt kiván letenni s ennek ideiglenes bevételezéséről nyugtát kér, melyet ajánlatához csatol. De feleslegesnek tartjuk az árlejtésnek, vagy munkának, amelyre nézve a vállalkozó a bánatpénzt leteszi, megnevézését már csak azért is, mert azáltal, hogy a vállalkozó a letéti nyugtát ajánlatához kénytelen csatolni és hivatkozni arra, hogy az X. összegről szóló letéti nyugtáját mellékelte, ajánlatának felbontásakor amugy is nyilvánvalóvá lesz, hogy bánatpénze melyik ajánlatához tartozik. Ha pedig valamely vállalkozónak ajánlata elfogadtatik, ugy bánatpénzét kötelezettségei teljesitésének biztositása céljából biztositékképen a pénztár azonnal bevételezi, mig a többiek azt egyszerüen visszakapják.

Nem tartjuk tehát szükségesnek, hogy az ajánlatok felbontása előtt nyilvánvaló legyen, hogy a letett bánatpénz mely ajánlathoz tartozik.

Az idézett interpelláció 3. pontjában emlitett azt a módot, hogy a bánatpénz az ajánlattal egyszerre legyen benyujtandó, nem javasoljuk, mert annak kezelése akkor, mikor az ajánlatokat felbontják, rendkivül nehézkes lenne és zavarokat szülne. A vállalkozók a bánatpénzt készpénzben, takarékpénztári betéti könyvekben és a legkülönbözőbb óvadékképes papirokban teszik le, melyeket az átvevőnek mind

ismernie kell. Elképzelhető, hogy az értékek ily különfélesége mellett mily nagy vigyázattal kell azokat kezelni, a mit rendkivül nehéz megtartani az ajánlatok felbontása alkalmával, midőn az érdeklődés és kiváncsiság idegessé és türelmetlenné teszi az embereket.

Legcélszerübbnek tartjuk, ha az eddig is követett eljárás, de az előbb emlitett javaslatunk szerint a bánatpénzt a vállalkozók előzőleg teszik le és ajánlatukhoz csak a letéti nyugtát csatolják.

Mindezek az intézkedések azonban csakis az ajánlat, illetőleg a bánatpénz kezelésére vonatkoznak s ezeknél talán sokkal nyomatékosabbak lennének amaz elvi határozatok, amelyek az ajánlati versenytárgyalást és az ajánlatok feletti döntést szabályozzák. Erre vonatkozólag érdekesnek tartjuk felemliteni egyik frankfurti (a. M.) ipartestületnek határozatát, melylyel az ipartestület azt óhajtja elérni, hogy a város közmunkáinak vállalatba adásánál a középár szerint döntsön és mindazokat az ajánlatokat, amelyek a megállapitott egységáraknál 25 százalékkal nagyobbak vagy kisebbek a versenyből zárja ki. — Továbbá az ipartestület kivánja, hogy az oly vállalkozó, aki valamely nagyobb munkát vagy vállalatot már kapott, addig, mig más vállalkozásra képes ajánlattevő van, ugyanazon évben más városi munkát nem vállalhat, kivévén az oly munkát, amelyet szabadalom véd, vagy különösebb müvészi kivitelt igényel.

A számvevőség müszaki osztálya az e kérdésben tett jelentésében ez irányzathoz hasonlóan szintén azt javasolja, hogy kimondandó volna, miszerint az árlejtések alkalmával benyujtandó ajánlatok közötti választás korlátlan szabadságának fenntartása mellett, a főváros csakis azon esetben ragaszkodjék a legolcsóbb ajánlathoz, s annak elfogadásához, ha a gyakorlati téren is müködő bizottsági tagok — (vagy felelős mérnöki, müszaki közegek) elismerik azt, hogy ezen ajánlat szerint járó tiszta egységárak a (fölajánlott engedmény levonása után) olyanok, a melyek mellett az illető munkát oly minőségben és módon, mint azt a föltételek előirják, anyagi kár és veszteség nélkül tényleg előállitani lehet.

Számos esetben történt ugyanis, hogy a verseny következtében egyik-másik pályázó oly olcsón vállalta el a munkát, hogy azt veszteség nélkül előállitani képtelen volt, s ilyen esetben, különösen a kevésbbé lelkiismeretes vállalkozó mindenféle furfanggal él,, hogy kárt ne szenvedjen s vagy kevésbbé jó munkával vagy mindenféle szerződésen kivüli többlet-fizetések által a vállalatában jelentkező hiányt céltudatosan a székesfőváros megkárositásával pótolja.

A müszaki számvevőségnek ama nézetét mi teljesen osztjuk, hogy az árlejtéseknek nem az a célja, hogy a székesfőváros közmunkáit az egységáraknak a szolid vállalkozás kizárására vezető leszoritásával végeztesse, s különösen nem lehet a székesfőváros érdekében, hogy vállalkozói, akik rendszerint adófizető polgárai is, csak oly egységárakon kapjanak munkát, amelyek mellett előreláthatólag veszteséget kénytelenek szenvedni, vagy pedig szorongatott helyzetükben mintegy arra legyenek kényszeritve, hogy a tisztesség utjától eltérve a szerződés feltételeit a székesfőváros kárára kijátszani törekedjenek.

A tekintetes Tanács, az eddigi gyakorlat szerint is, számos esetben érezte a tulhajtott versenynek eme káros hatását, s igen gyakran a legolcsóbb ajánlat ellenében a drágábbat fogadta el, mert ebbeli jogát az árlejtési feltételekben, vagy a hirdetményben a választás korlátlan szabadságának fentartásával mindenkor biztositotta.

A hivatalos egységár.

Ahhoz nagyon természetesen, hogy a megállapitott egységárakkal szemben megajánlott egységárak realitása megbecsülhető legyen, első és elengedhetetlen feltételt képez, hogy a verseny alapjául szolgáló u. n. hivatalos egységárak a viszonyok ismerete alapján, azoknak teljesen megfelelőleg legyenek megállapitva.

Nem egyszer volt alkalmunk tapasztalni, hogy az u. n. hivatalos egységárakon 50 százalékkal alul, vagy felül tettek ajánlatot anélkül, hogy az ipari vagy kereskedelmi viszonyok egy éjen át megváltoztak volna.

Ily esetben nem lehet csodálkozni azon, ha egyesekben és szélesebb körben is az a tudat kezd elterjedni, hogy a jelzett óriási különbözet csak a hivatali közegek kötelességeinek felületes teljesitéséből származhatott.

Az u. n. hivatalos egységárakat tehát a székesfőváros szakközegeinek és szakhivatalainak ugy kell megállapitani, hogy azok a viszonyoknak teljesen megfeleljenek. Ezt pedig könnyen megtehetik, mert a székesfőváros szünet nélkül végezteti a közmunkákat s igy kell, hogy az azok tervezésével és kivitelének ellenőrzésével foglalkozó hivatal és szakközegek ugy az egyes munkáknál felhasználandó anyagok, az ott alkalmazandó szerkezetek, valamint a munkaviszonyok, bérek, stb. felől állandóan a legjobban tájékozva legyenek. Ezt a székesfőváros elvárhatja szakhivatalaitól és szakközegeitől, mert ezeknek hivatása és kötelességeinek egy jelentékeny része ebből áll. Ha a szakhivatalok és szakközegek a székesfőváros középületeinek és közmüveinek tervezésénél mindig párhuzamosan haladnak a kivitelt érintő viszonyokkal, ugy a hivatalos egységárakat minden tekintetben reálisan állapithatják meg. A hivatalos egységárak iránti bizalmatlanság ingadozóvá teszi a birálót s megnehezíti helyzetét akkor, ha esetleg a hivatalos egységáraknál jóval drágább vagy olcsóbb ajánlatnak elfogadása felett kell véleményt mondania. A hivatalos egységárak kell, hogy a biráló gondolkozásának tengelyét képezzék, olyan szilárd pontnak kell lennie, amelynek inkább közelében, mint attól távol találhatjuk meg a helyes és való mértéket.

Már most, hogy a vállalkozók összejátszásának megakadályozása céljából mi előnyösebb; az-e, ha vállalkozók ajánlatukban a kiirt hivatalos egységárakból teendő engedményt, vagy az azokra történő ráfizetést jelölik meg százalékokban; avagy az-e ha a vállalkozók maguk irják a költségvetés egyes tételei mellé az általuk megajánlandó egységárakat, e részben szintén osztjuk a számvevőség müszaki osztályának abbeli véleményét, hogy a pályázó ajánlatát ne egyszerüen százalékokban fejezze ki, hanem a hivatalosan kiállitott, teljes kész költségvetés egyes tételei mellé önmaga irja be az általa felajánlandó egységárakat. Ezen véleményünknek indokolásául fel-

említjük ama tapasztalatot, melyet e részben az árlejtések megtartásakor szerezni módunkban állott. A tapasztalat ugyanis azt mutatta, hogy az összebeszélés rendszerint közvetlenül az árlejtés előtt történik, sőt vannak ismert alakok, akik csak azért, hogy a munkát, vagy vállalatot az kapja meg, akiben megegyeztek, ennek a vállalkozónak ajánlatát ugy támogatják és annak realitását ugy teszik valószinüvé, hogy annál jóval drágább ajánlatot nyujtanak be, s ezen szolgálatukért a győztes vállalkozótól honorariumot kapnak.

Ha az ajánlatot százalékokban teszik meg, akkor ez az eljárás rendkivül könnyüvé válik, mert igy az ajánlat benyujtására kitüzött időnek utolsó pillanatában is kitölthető, ellenben ha az egységárakat a vállalkozóknak kell a költségvetésbe irniok, erre közvetlenül az árlejtés határideje előtt már képtelenek, sőt az idő rövidségénél fogva a vállalati összegnek megfelelő részletes egységárakat sem képesek kiszámitani. Ez a mód sem ment ugyan meg teljesen az összejátszás lehetőségétől, de legalább a védekezésnek egyik alkalmas és erősebb fegyvere, amelyet esetleg még sulyosabbá lehet tenni, hogy az összejátszásra még kevesebb alkalom kinálkozzék.

Ha a vállalkozó irja be a költségvetésbe az egységárakat és azok eredménye szerint irja alá végösszegképen a vállalati összeget, még mindig lehetséges az utolsó pillanatban is az összejátszás, ha megengedtetik, hogy az egységárakból kalkulált végső összeg százalékos ráfizetés kivánatával, vagy engedmény felajánlásával megváltoztassék. Mert, ha az árlejtésből — nem a vállalat elnyeréséből — hasznot huzó hamis vállalkozó az általa kiszámitott költségvetési egységárak szerint eredményezett vállalati összeget, a vállalatért komolyan pályázó vállalkozóénál kisebbnek találja, egyszerüen oda irhatja, hogy erre a végösszegre X. százaléknak ráfizetését, vagy ha a helyzet ugy kivánja — pl. árveréseknél — X százalékkal való leszállitását kéri.

Ennek a lehetőségét eleve kell kizárni az által, hogy az ilyképen kiállitott ajánlatok, mivel bizalmatlanságot keltenek, egyszerüen visszautasitandók.

Az árlejtés kiirása.

Arra kell törekedni, hogy az árlejtéseket és árveréseket oly időben irják ki és tartsák meg, hogy a vállalatnak, munkának stb. biztositása akadályokba ne ütközzék. Mindent idejében! Ennek az elvnek megtartása a takarékosságnak és a pénzügyi sikereknek biztos záloga.

A közszükségletek — elemi csapásokat kivéve — nem jelentkeznek márol-holnapra, ennélfogva egy általában nincs akadálya annak, hogy az árlejtések és árverések a székesfőváros érdeke által követelt időben tartassanak meg.

De szükséges ez más szempontból is. A közmunkák vállalatba adásánál, vagy szállitások biztositásánál igen gyakran történik meg, hogy akár azért, mert az ajánlatok felettébb drágák, akár azért, mivel utóbb kedvezőbb ajánlat tétetett, ujabb árlejtést, vagy árverést kell tartani, s bár a székesfőváros az árverési, vagy árlejtési hirdetményben világosan kikötötte, hogy utóajánlatokat elfogadni nem fog, mégis oly kényszerhelyzetbe jut, miszerint ha nem is fogadja el az utóajánlatot, az árverés vagy árlejtés eredményét visszautasitani és ujabb versenytárgyalást tartani kénytelen. Nehogy ily esetekben az ujabb árlejtés, vagy árverés eredményét az idő rövidsége kedvezőtlenül befolyásolja, az első versenytárgyalást már oly időben kell megtartani, hogy az esetleges második eljárásra is elegendő idő álljon rendelkezésre.

Az a tapasztalat, hogy gyakrabban kell a kényszerítő helyzet következtében ujabb versenytárgyalást tartani, nemcsak figyelmünket hivja fel arra, hanem egyenesen arra késztet bennünket, hogy az utóajánlatokkal és az ujabb eljárás megtartásának kérdésével foglalkozzunk és pedig abból a szempontból hogy mily hatással lehetnének ezek a vállalkozók összejátszásának megakadályozására.

Nézetünk szerint, ha utóajánlat tehető, vagy ujabb árverés, illetőleg árlejtés tartható, akkor az összejátszás kevésbbé valószinü, mert nem tudhatni, hogya pótajánlat, vagy árverés illetőleg árlejtés nem hiusitja-e meg a vállalkozók szándékát, mely esetben a vállalattól, vagy munkától teljesen elesvén, jelentékenyebb haszon siklik ki kezeik közül.

Amellett azoban mi sem volnánk, hogy az utóajánlat egyszerüen elfogadtassék, hanem, ha az alkalmas arra, ujabb árlejtés, vagy árverés volna hirdetendő. Ha utóajánlatot adnak be, valószinünek vehető, hogy a megtartott árverés, vagy árlejtés eredménye az általános viszonyoknak nem felel meg és az a székesfővárosra nézve kedvezőbb lehet; s mivel ezt feltételezni lehet, ujabb alkalmat kell adni a versenyre. Ezt az eljárást nem szabad és nem is lehet ugy felfogni, mintha ezzel a székesfőváros az árverésen, vagy árlejtésen elért eredményt magára nézve erőszakosan kedvezőbbé akarná tenni, mert ez tévedés lenne, mely figyelmen kivül hagyná ama erkölcsi kötelezettséget, amely a székesfővárost polgárai irányában terheli.

Ha kedvezőbb utóajánlatot tesznek, ugy ez esetben a székesfővárosnak szinte kötelessége ujabb eljárást tartani, mert ellenkezőleg védtelenül szolgáltatja ki magát a vállalkozók üzérkedéseinek, ezt pedig tennie nem szabad azért, mert a közterhekből létesitendő közmunkákat és szállitásokat ugy kell vállalatba adnia, hogy abból indokolatlanul sem nagyobb teher, sem kár a székesfővárost ne érje. Ami pedig azt a felfogást illeti, hogy a székesfőváros méltóságával az üzletszerü elbánás nem fér össze, ezt egyszerüen tegyük félre, mert ez üres frázis, amely csak arra alkalmas, hogy a székesfőváros bizonyos közmunkákat, vagy szállitásokat drágábban fizessen meg. A székesfőváros közjogi állásának és méltóságának semmi köze sincs üzleteihez, melyeket önkormányzati hatáskörében visz; azoknak mértéke és értéke nem a közjogi állástól, sem a méltóságtól nem függ, hanem igenis függ az üzlet tisztességétől és szolidságától és realitásától.

Tisztességes legyen az üzlet, ne méltóságos!

A székesfővárosnak a tisztességes üzlet határvonalain belül mindent szabad, sőt kell is elkövetnie, hogy az üzérkedésnek magát ki ne szolgáltassa és szerény nézetünk szerint, ha komoly, alapos és elfagadhatónak látszó pótajánlat tétetik, amaz eljárass, hogy a székesfőváros ezen pótajánlat következtében ujabb árverést, vagy árlejtést tart, egyáltalában nem tartozik azon eszközök közé, amelyeket a szolid ipar és kereskedelem, szóval a tisztességes üzlet kizár.

Azt állitják némelyek, hogy utóajánlatok elfogadásával és ujabb árlejtés, vagy árverés tartásával a szolid vállalkozókat elriasztjuk s ezen állitásukat azzal indokolják, hogy a szolid vállalkozó nem teszi ki magát annak, hogy nyilvánossá vállván számitása, némi engedménnyel, vagy ráfizetéssel valaki más őt a vállalatból kiszoritsa. Mi nem osztjuk ezt a nézetet.

Már előbb felemlitettük, hogy a székesfővárosnak nem az a célja, hogy a vállalkozókat teljesithetetlen követelések elé állitsák, vagy oly ajánlatok tételére szoritsa, amelyeknek tisztességes megtartása mellett veszíteni kénytelen, hanem a székesfőváros csakis arra törekszik, — s ezt már céltudatosan teszi — hogy a viszonyoknak megfelelő árban kapja meg a munkát, szállitást és adja oda azt, amit árverés utján értékesit, vagy gyümölcsöztet. Ezen célzat mellett tarthatatlan ama felfogás, hogy az utóajánlatokkal a tisztességes vállalkozókat elriasztjuk. Nyilvános árlejtésben, vagy árverésben, mindenki részt vehet és senki sem adhat biztositást a tekintetben, hogy a pályázók sorában a szolid vállalkozó mellett az elenkező hajlamu ne versenyezzen. Ez azonban nem ok arra, hogy szolid vállalkozó távol tartsa magát, mert bizni kell a birálatban, melyet a nyilvánosan fölbontott ajánlatok fölött ki fognak mondani. Ha a vállalkozók ismerik a székesfőváros célzatát, ugy bátran szállhatnak a verseny terére. Ha a vállalkozók tudják azt és teljesen megbizhatnak abban, hogy az ajánlatok egységárai mellett a székesfőváros a megbizhatóságra ép oly suly helyez; ha tudják azt, hogy pusztán az árak leszoritásával, vagy felverésével egymagában győzni nem lehet; ha meggyőződnek arról, hogy a székesfőváros a reális ajánlatot többre becsüli az olcsó egységárakba burkolt hitvány munkánál, vagy szállitásnál: akkor a tisztességes vállalkozónak egy pillaatra sem kelnl félnie attól, hogy valamelyik nem szolid, de olcsó ajánlat fogadtatik el, mi által üzleti nevén csorba eshetnék.

És ezt a mértéket kell megtartani a pótajánlatokkal szemben is. A pótajánlat a székesfővárosnak ujabb alkalmat ad arra, hogy még egyszer foglalkozzék az illető vállalattal s csak akkor, ha a pótajánlatot arra minden tekintetben alkalmasnak találja, hirdessen és tartson ujabb árverést, ellenkezőleg utasitsa visszza és döntsön a már megtartott eljárás eredménye alapján.

Alkalmasnak tartanók pedig a pótajánlatot akkor, ha az reális és komoly.

A pótajánlat komolyságának biztositékául tekintendők, ha az árlejtésen elért eredménynél legalább is 5 százalékkal, vagy az árverésen elért eredménynél legalább 10 százalékkal kedvezőbb és ha a pótajánlatot tevő az ujabb árlejtés, vagy árverés költségeit is előlegezvén, kijelenti, hogy pótajánlatát az esetre is fenntartja, ha az árlejtésnek, vagy árverésnek eredménye pótajánlatánál a székesfővárosra nézve kedvezőtlenebb lenne.

A pótajánlat benyujtására az első árlejtés vagy árverés megtartásának napjától számitva 15 napi határidő volna megállapitandó.

Eme javaslattal szemben valaki felvethetné a kérdést: vajjon remélhető-e, hogy a pótajánlatok elfogadásával az összejátszásnak gátat vetünk s vajjon a szolid vállalkozók fognak-e eme jogukkal élni?

Ami az első kérdést illeti, arra már előzőleg megfeleltünk, mikor rámutattunk arra, hogy az összejátszás nehezebb, mert az esetlegesen benyujtandó pótajánlat a válallkozók tervét meghiusitja; ami pedig a második kérdést illeti, erre nézve nézetünk és meggyőződésünk a következő:

Habár Budapesten és általában az országban már jelentékeny azon iparosok, gyárosok és vállalkozók száma, akik a székesfőváros részéről hirdetett közmunkákat és szállitásokat elvállalhatják, mégis sokkal kevesebben vesznek részt a székesfőváros részéről hirdetett árlejtéseken és árveréseken, semhogy teljes megnyugvással lehetnénk a tekintetben, hogy a pályázók között a verseny minden irányban szabad és szolid. Az árlejtés, vagy árverés eredménye igen gyakran feltárja a helyzetet s nem egyszer volt felismerhető, hogy a pályázók nem annyira a termelési, előállitási, avagy beszerzési költségek alapján tették meg ajánlatukat, mint inkább annak körültekintő figyelembe vételével, hogy kik vesznek részt a pályázatban.

A pályázók ismerik egymás munkaképességét, anyagi viszonyait és szállitási erejét; ismerik azt, hogy egyesek minő munkákat vagy szállitásokat nyertek el és igy igen jól tudják, hogy egyes vállalkozók mennyire vannak lekötve, ki pályázik komolyan, ki csak jó hirnevének fentartása céljából. Ezeket az ismereteket a pályázók mind felhasználják és számitásba veszik, nagyon természtes a maguk előnyére és a székesfőváros hátrányára.

De ha a székesfőváros is ismeri e körülményeket miért ne használná fel ezeket saját érdekeinek megvédésére.

Munkával teljesen elfoglalt, vagy a szállitásokkal teljesen lekötött szolid vállalkozó vagy nem vesz részt ujabb versenyben, vagy csak jó hirnevének fentartása végett pályázik és ez utóbbi esetben rendszerint oly drága, tehát kedvezőtlen ajánlatot nyujt be, hogy már eleve is ki van zárva, mikép győztes legyen.

E szerint tehát a versenytéren kevesebb pályázó fog megjelenni és a szemes, sokszor vakmerő vállalkozó lesz nyertes, vagy az előre történt megállapodás, összebeszélés sikerül.

Már most kérdezzük, ha az ilyen viszonyok között megtartott árlejtésnek, vagy árverésnek a székesfővárosra nézve kedvezőtlen eredménye nyilvánossá lesz, nem remélhető-e, hogy a versenytől tartózkodó szolid vállalkozó számot vetve erejével kedvező pótajánlatot nyujt be? Nem remélhető-e, hogy a székesfőváros az utóbb benyujtandó pótajánlattal kedvezőbb helyzetbe jut és jobban biztositathatja érdekeit? Mi abban a véleményben vagyunk, hogy ez az eljárás és mód alkalmas arra, hogy a székesfőváros érdekeit mégvédjük és hisszük, hegy ezzel jelentékeny akadályt emelünk az össszebeszéléssel szemközt.

Az eredmény.

A siker előmozditása érdekében szükségesnek tarjuk, hogy a megtartott árlejtésnek, vagy árverésnek eredménye megfelelő módon a székesfőváros hivatalos lapjában, esetleg a szak- és napilapokban is közzététessék, hogy a vállalkozók azt megismerhessék,

bírálják s esetleg pótajánlat benyujtására számitásokat tehessenek.

E helyen alkalmunk van kitérni egy másik kérdésre is, amely nézetünk szerint szintén fontos az ajánlatok megtételénél. Ha a székesfőváros az állandóan szükséges munkákra vagy szállitásokra bizonyos időközökben árverést vagy árlejtést hirdet, a gyakorlatban rendszerint nem közlik az előbbi vállalkozó egységárait vagy az általa felajánlott vállalati, esetleg bérösszeget. Nézetünk szerint ez a legalkalmasabb módja annak, hogy bizonyos ismert vállalkozók a vállalatokba beleüljenek és ott maradjanak a mások kizirásával.

A legnagyobb titoktartás védi a győztes vállalkozó árait, holott azt nyilvánossá kellene tenni, hogy a következő versenyt könnyebbé, szabadabbá és reálisabbá tegyük. Ha a dolgozó, vagy szállitó vállalkozó egységárait a székesfőváros a következő versenyben előzetesen közli, ugy ezek a pályázók számitásaiban kiinduló pontokat képezhetnének, amelyek a vállalat megismeréséhez vezetnek. A versenybe uj elemet csakis igy remélhetünk behozni, mert a vállalatot igy megismervén, nem jár ingadozó talajon.

Sokszor hangzott fel a panasz amiatt, hogy a székesfőváros bizonyos munkára vagy szállitásokra szükebb körü árlejtést tart. — Főképen pedig amiatt panaszkodtak, hogy az árlejtésnek ez a módja a verseny korlátoltságánál fogva igen alkalmas arra, hogy a vállalkozók összejátszanak, mert a nyilvános árlejtés bizonytalanságai számitásaikat nem nehezitik meg. A szükebb körü árlejtésben sokkal kevesebben vesznek részt s az, hogy arra kik szólittassanak fel a tek. tanácsnak előzőleg hozott határozatában foglaltatván, a szükebb körü árlejtésben résztvevő vállalkozók — ugyszólván — névsorát kapják meg versenytársaiknak.

Az árlejtésnek ez a módja ad okot a legnagyobb elégedetlenségre, mert egyes ismertebb vállalkozók mindig benfoglaltatnak a felszólitandók névjegyzékében, mig mások, akiknek még nem volt alkalmuk munka- és szállitó-képességüket bebizonyitani, a versenyben részt nem vehetnek, hacsak ajánlás utján a felszólitást kieszközölni nem képesek.

Az a következetesség, melylyel a vállalkozók ugyanazon csoportját a szükebb körü árlejtésekben való részvételre felhivják, csakis arra az eredményre vezethet, amelyet egyes szabadalmazott iparosoknál, gyárosoknál és vállalkozóknál találunk,, hogy munkájukat, szállitmányaikat stb. a verseny korlátoltságánál fogva drágábban számitják. Ezzel szemben ugyanazt mondják, hogy munkájuk jobb, vagy szállitmányaik jobbak. Ezt az érvelést azonban mi el nem fogadhatjuk, mert a rossz munkáról, vagy hanyag és rossz szállitásról ismeretes vállalkozó ajánlatát a nyilvános árlejtésen is vissza lehet utasitani, anélkül, hogy más komoly és szolid vállalkozót a versenyből ki kellene zárni.

Aztán mire való a szakfelügyelet és ellenőrzés? A székesfőváros szakközegeitől nem szabad megtagadnunk azt a bizalmat, hogy ők a közmunkák végrehajtásánál vagy a szállitások teljesitésénél lelkiismeretesen ,és szaktudásuk nyujtotta értelemmel gyakorolják a felügyeletet és ellenőrzést. Nézetünk tehát az, hogy minden esetben nyilvános árlejtést kell tartani és csak azon elenyésző ritka esetekben tartható szükebb körü árlejtés, ha azt a munkának müvészi kivitele követeli, vagy szabadalmazott gyártmányok beszerzése kivántatik.

Konkrét javaslatok.

Az előadottakat összefoglalva a vállalkozók összejátszásának lehető megakadályozása céljából a következő javaslatainkat terjesztjük a tekintetes Tanács elé:

1. Az iparosok, kereskedők, vállalkozók, bérlők stb. a bánatpénzt a székesfővárosnak akár központi pénztáránál, akár kerületi pénztárai bármelyikénél letéti nyugtatvány ellenében letehetik.

2. A bánatpénz az árverés vagy árlejtés napját megelőzőleg bármikor letehető, de három hónapnál tovább a pénztár azt dijtalanul nem kezeli. Ha tehát valaki a bánatpénzt három hónapon tul a pénztárban hagyja, az után őrzési dijat köteles fizetni, melyet a székesfőváros a bánatpénz kiutalványozása vagy annak biztositékul leendő bevételezése alkalmával von le.

3. Ha valaki a bánatpénzt azért kénytelen három hónapon tul is a székesfőváros pénztárában hagyni, mert ajánlata felett végleges döntés még nem történt, ily esetben, mely igazolandó, a bánatpénz őrzéséért dij nem fizetendő, ha azt az ajánlattevő a végleges döntésről szóló határozatnak kézbesitése napjától nyolc nap alatt felveszi, ellenkező esetben ezen határidő utolsó napjától kezdve az őrzési dij esedékessé válik.

4. Bánatpénzül a székesfőváros központi pénztára és kerületi pénztárai bármily összeget is elfogadhatnak a betevő nevének vagy cégének megnevezése mellett, ellenben nem nevezhető meg az a munka, vállalat, szállitás, bérlemény stb., amelynek elnyeréséért versenyeznek.

5. Az, hogy a pályázó mire tette le a bánatpénzt és elegendő összegben tette-e le, az az árverés vagy árlejtés megtartásakor válik nyilvánossá és akkor birálandó el.

6. Az árverési és árlejtési hirdetményekben a bánatpénz mindenkor meghatározott (fix) összegben és nem az ajánlati összegnek bizonyos százalékában állapitandó meg.

7. Árlejtéseknél a pályázók a költségvetésbe vagy ajánlati mintába az egységárakat kötelesek beirni és az ezek alapján kiszámitott vállalati összeget.

8. Ajánlat százalékokban egyáltalában nem tehető.

9. Ha az árverés vagy árlejtés napjától számitott 15 nap alatt valaki részéről a megállapitott bánatpénz letétele mellett és pedig az árverésen legnagyobb ajánlatot tett vevő vagy bérlő igéretét ennek legalább egy tizedrészével meghaladó ajánlat tétetik, vagy az árlejtésen legkisebb ajánlatot tett pályázó ajánlatát ennek egy huszadrészével kisebb ajánlat tétetik, s az ajánlattevő egyszersmind az általa viselendő ujabb árverési, illetve árlejtési költséget is előlegezi, a székesfőváros tanácsa vagy a kerületi elüljáróság aszerint, amint az árverést, illető leg árlejtést amaz, vagy emez hirdeti és tartja meg, az előbbi árverést vagy árlejtést hatálytalannak

nyilvánitva, — ujabb árverést vagy árlejtést hirdet.

Az ujabb árverés vagy árlejtés a megállapitott szabályok szerint történik azon különbséggel, hogy az utólag beadott ajánlat az ajánlattevőre feltétlenül s akkor is kötelező, ha az árverésen vagy árlejtésen részt nem vesz, sőt az utólag tett ajánlat az ajánlattevőre akkor is kötelező, ha az annak folytán tartott árverés vagy árlejtés rendeltetett el; ellenben a székesfővárosra nézve, mely az ajánlatok közötti szabad választás jogát ez alkalommal is fentartja, csak akkor válik kötelezővé, ha az ajánlatot elfogadja és az annak értelmében kötött szerződést jóváhagyja.

Ha többen tesznek utólag ajánlatot, annak az ajánlata jön figyelembe, aki, ha az árverésre vonatkozik, a legnagyobb, ha pedig árlejtésre vonatkozik, a legkisebb ajánlatot tette.

Az ilyképen megtartott ujabb árverés vagy árlejtés után további utóajánlatnak helye nincsen, s ha ilyen tétetnék, az a megtartott árverés vagy árlejtés joghatályára befolyással nincsen.

10. Bérleteknél vagy oly szállitásoknál, melyek hosszabb időre biztositandók, a legutolsó bérlő vagy szállitó egységárai, avagy a bérösszeg mindenkor közlendők.

11. Mindenkor nyilvános árverést vagy árlejtést kell tartani és szükebb körü árlejtés csakis azon elenyésző ritka esetben tartandó, ha azt a munkának kivételesen müvészi kivitele követeli, vagy szabadalmazott gyártmányok beszerzése kivántatik. Ily esetekben indokolt előterjesztésre a tanács határozza el a szükebb körü árlejtés megtartását, mely alkalommal azokat is kijelöli, akik az árlejtésben való részvételre felszólitandók lesznek.

Amennyiben javaslataink elfogadtatnának, ugy az esetben a székesfőváros központi pénztára számára kiadott szolgálati utasitás 1. és 70. szakaszai megfelelőképen módositandók lesznek.

Ezekben foglaltuk össze javaslatainkat a tan. VI. pénzügy- és gazdasági ügyosztályhoz intézett felszólitásra, s ezek után még csak arra a kérdésre kellene válaszolnunk, amely a kartellekre vonatkozólag dr. Havass Rezső biz. tag ur interpellációjában foglaltatik.

Minthogy e kérdést a széndrágaság okából a közgazdasági és közélelmezési bizottmány 1901. évi február hó 16-án tartott ülésében tárgyalván, a tek. Tanácshoz oly irányu javaslatot tett, miszerint tekintettel arra, hogy a kereskedelemügyi miniszter urnak állanak leginkább rendelkezésére azok az eszközök, amelyek a kivánt cél elérésére legalkalmasabbaknak látszanak, a kereskedelemügyi miniszter urhoz felterjesztés intéztessék a végből, hogy a kellő intézkedéseket megtenni méltóztassék: ennélfogva csakis annak megemlitésére szoritkozunk, hogy a felvetett kérdésben a közgazdasági és közélelmezési bizottmánynak javaslata tárgyalás alatt áll.

Budapesten, 1901. évi október hónap.

A tan. VI. pénzügyi és gazdasági ügyosztály:

Dr Melly Béla s. k., jegyző. *Dr. Vaszilievits János, s. k* tanácsnok.

Az uj vámtarifa.

A tanács pénzügyi osztálya megcsinálta a városi vám uj tarifáját. Az uj tarifa lényegesen emeli a dijakat. A tarifa még bizonyosan sok vitára fog alkalmat adni a városházán. Mi most csak ismertetjük a tarifát, legközelebb azonban vissza fogunk rá térni s méltatni fogjuk a főváros pénzügye, a kereskedelem és ipar szempontjából.

Már most elismeréssel emlitjük meg, hogy a forma dolgában az uj tarifa jelentékenyen jobb, mint volt a régi. Nem rosszul stilizált jegyzetek szabályozzák a kezelést, hanem külön szabályrendelet intézkedik a vámadminisztrácziő minden dolgában.

Az ügyosztály hosszu jelentésben mondja el a tanácsnak, hogy micsoda elvek alapján készült a tarifa s megmagyarázza, hogyan állapitották meg a dijakat. Az ügyosztály jelentéséből közöljük a következőket:

A szabályrendelet összeállitásánál az volt az irányelvünk, hogy a vámszedési szabályok egyszerüek, világosak s mindenki által megérthetők legyenek.

A bemutatott szabályrendelet-tervezet röviden, de világosan meghatározza a városi vámszedés jogalapját, a vámkötelezettséget, a vám lerovását és beszedését, a vám visszatérítését a büntető határozatokat és a jogorvoslást.

Az uj szabályrendeletben teljesen mellőztük a mostani dijjegyzékben oly fontos szerepet játszó vámköteles és vámmentes terület zavaros fogalmát, e helyett — természetesen a vasuton vagy vizen érkező áruknál — a fizetési kötelezettségükre nézve döntő momentumnak vettük a leadást, vagyis azt, amidőn az áru kiszolgáltattatik, a közraktári telepen pedig, amidőn a főváros bel- vagy külterületére kiraktároztatik. Mielőtt tehát az áru leadatik vagy kiraktároztatik, addig fizetési kötelezettség sincs.

A városi vám fizetésének egyik feltételeként fentartottuk a leadás mellett azon esetet is, ha az áru a főváros közterületét érinti. — Ellenben kihagytuk azon intézkedést, hogy a közuti vasutak által közvetitett transito forgalom esetében a szállitmányok vámkedvezményben részesittessenek.

Az eddigi 10, illetve 20-szoros birság helyett az uj pénzügyi törvények rendelkezéseihez alkalmazkodva 4, illetve 8-szoros birságot állapitottunk meg. Kimondottuk egyuttal, hogy visszamenőleg a multra oly vámmegröviditési esetekben, amelynél a fél tetten nem éretett és jegyzőkönyv fel nem vétetett, — vámbirság nem alkalmazható; maga a vámdij azonban az elévülési határidőn belül a multra nézve is kiszabható. — Intézkedtünk a városi vámmentességi igazolványokkal való visszaélés megtorlása iránt.

Megadtuk a birságolási jogot a városi vám beszedésével megbizott pénzügyi hatóságoknak. A főváros által saját közegei vagy bérlője által szedett vámoknál azonban ezeket a közegeket, illetőleg a bérlőt a birságolási jog nem illeti meg; — ily esetekben ezt a jogot a főváros tanácsa gyakorolja.

A szabályrendelet úgy a vámmegrövidítési, valamint a vámvisszatérítési esetekben a határozathozatalt kivonta az elüljáróságok és a közigazgatási bizottság hatásköre alól; e helyett első fokon a székesfőváros tanácsa határoz, ami ellen az 1896. évi XXVI. t.-c. 34. §-a értelmében panasznak van helye a m. kir. közigazgatási bírósághoz.

A visszatérítési igényre nézve a mostani díjjegyzékben megállapított hat havi határidőt fölemeltük egy évre.

Rátérve magára a díjjegyzékre, megemlítjük, — hogy az elől említett belügyminiszteri leiratban foglalt kívánalmaknak a lehetőség szerint eleget tettünk, úgy a díjjegyzék beosztására, valamint az egyes díjtételek megállapítására nézve is.

A díjjegyzék megállapításánál a főváros jelenlegi kedvezőtlen anyagi helyzetére tekintettel első sorban oda törekedtünk, hogy a főváros vámjövedelmei ne csökkentessenek; tekintetbe vettük azonban úgy a kereskedelem, valamint az ipar érdekeit is.

A díjjegyzék, — mely jelenleg a szabályrendelet kiegészítő részét képezi — két részre oszlik és pedig:

az I. rész vasuton vagy vizen (Dunán) érkezett árukra vonatkozik;

a II. rész pedig az idegen határból érkező fogatok, motoros kocsik és egyéb közuti járművek, ugyszintén az ezeken vagy ezekkel hozott tárgyak, valamint a szabadon hajtott vagy kocsihoz kötött állatok után szedendő városi vámról szól.

A díjjegyzék összeállításánál (a díjjegyzék I. részénél) először is az árukat csoportokba kellett foglalni, figyelemmel arra, hogy lehetőleg minden árucikk a díjjegyzékben névszerint felsorolva legyen; azután minden egyes árunak a forgalmi értékét határoztuk meg s ez alapon megfelelő arányszámítás szerint állapítottuk meg az egyes vámtételeket.

Az áruk osztályozásánál a vasuti áruosztályozás vámterület általános vámtarifája szolgált támaszul; és betüsoros árujegyzék, valamint az osztrák-magyar az áruk forgalmi értékének meghatározásánál.

Az áruk osztályozásánál már az egyöntetüségnél fogva is az osztrák-magyar vámterület általános vámtarifája szolgált irányadóul, csakhogy az árukat az ottani 50 osztály helyett 40 osztályba vontuk össze megtoldva egy függelékkel az olyan vegyes cikkekre nézve, amelyek egyik osztályba sem sorozhatók.

A vámtételek megállapítása tekintetéből az árukat 3 főcsoportba osztottuk és pedig:

1. ipari-, mezőgazdasági- és kereskedelmi
2. általános közhasználati-,
3. müvészeti-, luxus- és kisebb használati célok szerint; — a főváros speciális érdekétől azonban az első főcsoportot ismét 3 részre bontottuk:

a) épitő ipari-,

b) gyáripari- és mezőgazdasági-,

c) egyéb ipari-, illetve müipari, kereskedelmi-, közlekedési- és tudományos ágak szerint.

Ezenkivül a vegyes (ugy ipari, mint közhasználati) célokra szolgáló tárgyakat szintén egy külön csoportba vettük fel.

Igy tehát a vámtételek tulajdonképen 6 csoportba vannak felosztva.

Ezeket a csoportokat ismét 3—3 részre bontottuk, amint az áru nyers anyag, félgyártmány vagy használatra már alkalmas gyártmány; végül még ezen alosztályok között is különbséget tettünk aszerint, amint az illető áru elsőrendü szükségleti cikk vagy sem.

A forgalmmi érték már meg lévén határozva, egy olyan kulcsot kellett keresni, mely által a forgalmi érték alapján az egyes vámdijakat méltányosan és arányosan megállapitani lehessen. Nem fogadhattuk el a százalékos alapon nyugvó megállapitást, mert eszerint nemcsak a nagy értéket képviselő, hanem a közönségesebb tárgyak városi vámja is tulságos nagy összeget tenne ki, ami az ipart és kereskedelmet érzékenyen sujtaná; azért olyan alkalmas módozatot kellett keresni, amely által az egyes díjtételek sokkal szerényebb keretben s a forgalmi érték szem előtt tartásával olyképen állapittassanak meg, hogy a legmagasabb dijtétel métermázsánkint az 5 koronát meg ne haladja és ez is csak a kisebb forgalmu müvészeti és luxus cikkeket terhelje.

A dijtételek megállapitására vonatkozólag több rendbeli kisérlet alapján azt találtuk leghelyesebb módozatnak, hogy a koronákban kifejezett forgalmi értékből négyzetgyököt vontunk s ez adta az alapvámdijat fillérekben; ezután az illető csoport dijtételével az alapvámdijat megszoroztuk s megkaptuk a kivánt városi vámot.

Valamely behozott tárgy értéke tehát métermázsánként 25 korona és minőségénél fogva például, — mint épitőipari félgyártmány, az I. csoport 4. tétele alá sorozandó; akkor az érték négyzetgyök száma 5 fillér, amely összeg, mint alapvámdij, az I. csoport 4. tételének csoportdijával 2 fillérrel szorozva, adja a kivánt városi vámot, azaz 10 fillért.

Az egyes vámtételeknek ilyképen való megállapitása által egyes árucikkek az eddiginél magasabb vámmal vannak ugyan megróva, de ez a vámdijemelés csak látszólagos. Ugyanis az uj dijjegyzék megállapitásánál a forgalmi érték mellett még a forgalom nagyságát is tekintetbe kellett venni és igy a nagyobb értékü, de csekélyebb forgalmu cikkeket, a dijszabályzat magasabb dijtétel alá vonja, mig ellenben a nagyobb mennyiségben érkező ipari nyers anyagot alacsonyabb vámmal terheli, sőt bizonyos mennyiségen felül még különös kedvezményben részesiti.

Már pedig a vámjövedelmet nem a magasabb tétel alá vont áruk, hanem a tömegáruk teszik ki javarészt; és igy a vámdijaknak ezen mérsékelt emelése sem a fővárosra nézve valami nagy jövedelem többletet, sem a kereskedelem és iparra nézve számbavehető megterhelést nem jelent. Sőt a fővárosi iparra csak lendítőleg fog hatni azon körülmény, hogy a nyersanyagok és az ipari segédanyagok szemben a kész gyártmányokkal, tetemes kedvezményben részesülnek. A kereskedelem érdekeit sem veszélyezteti az uj dijjegyzék; nincs egyetlen áru, amely könnyen meg ne birná a reá eső városi vámot.

Ha egyes külföldi városok e czimen befolyó óriási jövedelmeit tekintjük, azt tapasztaljuk, hogy a főváros ezt a bevételi forrást eddig kellően nem használta ki s a jövőre vonatkozólag tanulmányozás

tárgyává óhajtjuk tenni, vajjon miképen volna a kereskedelem és ipar érdekeinek szem előtt tartásánál a főváros ezen jövedelemforrása jobban kiaknázható?

Az egész világon vita tárgyát képezi, hogy az államok és községek háztartási költségeinek fedezése céljából a közvetlen, illetve egyenes vagy a közvetett adók a célravezetők. Nem akarunk ennek vitatásába bocsátkozni, csak megemlitjük, hogy az egyenes adók, illetve a községi adók emeléséről a közgyülés hallani sem akar, viszont a fogyasztási adókat maga az állam annyira kihasználja, hogy a községek e cimen nagyobb jövedelemre szert tenni nem fognak már azért sem, mert az 1899. évi VI. t.-c., illetve az 1901. évi XVIII. t.-c. elvette annak a lehetőségét, hogy a községek a legtöbb fogyasztási adóból nagyobb jövedelmet huzzanak, mint amennyit az 1895., — 1896. és 1897-iki évek eredményeinek átlaga kitett.

A most előadottakból tehát az tünik ki, hogy a városi vám az egyedüli jövedelemforrás, amely még megfelelően kihasználva nincs s jól lehet a belügyminiszter ur már több izben kijelentette, hogy a városi vám felemelését jóváhagyni nem fogja, mindennek dacára figyelemmel a főváros jelenlegi anyagi helyzetére, valamint arra a körülményre, hogy az állam jóformán minden más jövedelemforrást a maga számára lefoglalt, nézetünk szerint a kormány nem fogja megakadályozni, hogy a főváros majd annak idején ezen jövedelem forrását a mostaninál nagyobb mérvben használja ki.

A dijjegyzék végén feltüntetett vámmentességek és vámkedvezmények legnagyobb részt a régi határozmányokból vétették át s csak azon körülmény érdemel említést, miszerint a vidéken lakó bérkocsisoknak megengedtetett, hogy a fővárosban kövezetbérrel megrótt bérkocsijaik után a székesfőváros tanácsa által meghatározandó méltányos átalányösszegben fizethessék a városi vámot.

A vám megrövidítésének elkerülése végett pedig kötelezővé tettük, hogy minden helyben tartott fogatra vonatkozólag a vámmentesség igazolása végett az illetékes kerületi elüljáróságnál egy igazolvány váltandó, amely minden egyes esetben a vámnál felmutatandó.

Antiszemitizmus a város iskoláiban.

A Pesti Hirlap csütörtöki számában egy apa a következőket irja:

Tekintetes szerkesztőség! Ugylátszik, a nagy közönség édes keveset tud arról az elszomoritó jelenségről, hogy a fővárosi iskolában suba alatt veszedelmes módon ápolják és terjesztik az antiszemitizmust épen azok, akiknek a helyes nevelés a szent kötelességük. Ime a bizonyiték erre:

Kis fiam, aki az elemi iskola negyedik osztályába jár, ma délben könyezve panaszolta el, hogy a vele egy osztályba, de nem ugyanazon tanterembe járó iskolatársa az utcán megtámadta és e szavakkal, hogy: te büdös zsidó! a földre teperve alaposan eldögönyözte. Mikor megkérdeztem a fiamtól, aki csöndes természetü gyermek, hogy hát az egy osztályba járó tanulók miért nincsenek jó viszonyban egymással, azt a meglepő választ adta, hogy az iskolában a tanulókat három részre osztják. Az egyikbe tartoznak a keresztények, a másikba a zsidók, a harmadikba pedig azok a gyermekek, akik az igy elkülönitett tanulók közé nem férnek el. A tanulók aztán egymás közt elnevezik az egyik tantermet keresztény-osztálynak, a másikat meg zsidó-osztálynak és a felekezetiség szerint megkülönböztetett tanulók aztán folytonosan háboruskodnak egymással. Ha egy-egy incidens miatt az osztálytanitóhoz fordulnak elégtételért, ez ugyan megleckézteti a rakoncátlankodót, de az mit sem használ, mivel az árulkodót annál jobban üldözik.

Utána jártam a dolognak és meggyőződtem róla, hogy a felekezeti kérdést nemcsak az elemi iskolában állitották élére, hanem épen ilyen a beosztás a polgári, sőt a kereskedelmi iskolában is. Hogy mi ennek az oka? Egyik paedagogus, akit megkérdeztem, azt erősitgette, hogy tisztán kényelmi szempontból rendezték ezt igy be, mert a hitoktató sokkal könnyebben teljesitheti kötelességét, aztán a zsidó-ünnepek alkalmával a keresztény-osztály tanulói nem mulasztanak a zsidó-osztály miatt.

Hát bizony ez nem jól van igy és ezt a botrányos beosztást sürgősen reformálni kell, mert az ország legelső iskoláiban kényelmi okok miatt nem szabad a vallási viszály magvát elhinteni és a tanulókat már zsenge korukban megmételyezni. Annyira veszedelmes dolog ez, hogy néhány évvel ezelőtt Bécsben, az antiszemitizmus főfészkében, nemcsak az egész közvélemény, de a parlament is fölzudult a vakmerő terv ellen és ott dugába dőlt az a terv, amelyet itt suttyomban megvalósitottak.

Nem tudom, kinek a büne ez az intézkedés. Lehet, hogy még Faller tanácsosnak a munkálkodásához tapad a szégyenfolt, vagy csak ujabban, Bárczy tanácsos felügyelete alatt vált ez a beosztás lehetségessé? Nem firtatom a multat, de a jövő érdekében hivom föl az oktatásügyi bizottság és a letargikus álomba merült tanács figyelmét arra, hogy kényelmi szempontból nem egészséges dolog mindent szabadjára engedni, mert ez a felületesség könnyen megbosszulja magát és sokat, igen sokat árt a közérdeknek.

Tisztelettel:

egy apa.

Azt vártuk, hogy a fönti vádat a leghatározottabb formában meg fogják cáfolni. A Pesti Hirlap pénteki száma közöl is valami cáfolat félét, amely azonban szintén elismeri, hogy a főváros iskoláiban lehetnek keresztény és zsidó-osztályok. — A cáfolat ez:

Egy apának az az állitása, hogy a fővárosi iskolákban suba alatt veszedelmes módon ápolják és terjesztik az antiszemitizmust, téves; mert épen ellenkezőleg a nép rétegeiben terjesztett és a szülői házban ápolt felekezeti gyülölség elsimitására és eloszlatására a fővárosi tanitók nehéz és küzdelmes munkát végeznek a községi iskolákban s tapasztalatból és közvetetlen meggyőződésből állithatom és bizonyithatom, hogy nagy sikerrel. És ha mégis vannak

felekezeti gyülöség sugallta utcai inzultusok, azok forrása bizonyára nem az iskola; sőt, ha ezeket az iskolában bejelentik, ellensulyozásukra minden lehető megtörténik. Természetesen, hogy az utcáról és a szülői házból hozott durvaságokat még a legkitünőbb paedagogusnak sem áll hatalmában egy csapásra kiirtani.

Megengedem, hogy van nem egy olyan iskola, ahol esetelg van tisztán katholikus tanulókból álló osztály, a párhuzamos osztályban azonban szintén van nemcsak izraelita, hanem mindenféle felekezetü tanuló. Ez azonban tudtunkkal seholsem történt kényelmi, hanem kényszerüségi szempontokból, nevezetesen és első sorban rendtartási és nevelési tekintetekből is. Most például akárhány oly iskola van, ahol a hitoktató 5—6 vagy még több, egymástól távolfekvő iskolába van beosztva és 10—20 felekezetéhez tartozó növendék miatt kétszer annyi órát kellene adnia, mint a fölpanaszolt beosztás mellett, amit pedig az egyes felekezetek pénzügyi tekintetből nem hajlandók engedélyezni.

Merem állitani, hogy a fölpanaszolt beosztásból sohasem származott és nem származhatott felekezeti gyülölködés. És ha ez mégis helylyel-közzel tapasztalható, annak sem az iskola, sem a beosztás soha nem volt és nem lesz az oka. Annak a forrását máshol kell keresni és más eszközökkel kell kiirtani. Ez a beosztás a vallási viszály magvát soha nem hintette és nem hinthette el.

Végül legyen szabad kijelentenünk, hogy a beosztás kizárólag a tanitó-testületek és az igazgató, szóval az iskola házi ügye és azt az elsőfoku hatóság, az iskolaszék ellenőrzi, de sem Faller Ferenc, sem dr. Bárczy István tanácsnokok, sem elődjeik ebbe soha be nem folytak, amint nem is folyhattak be, mert erre nézve sem miniszteri, sem tanácsi utasitás nem volt és eddig nincs is. — Ennyit az igazság érdekében.

Eddig a cáfolat.

A leghatározottabban tagadjuk, hogy a tanácsnak, illetőleg a tanács nevében az ügyosztálynak nem lenne beleszólása ezekbe a dolgokba. A felelőség első sorban a tanácsot terheli s megköveteljük a tanácstól, hogy a legszigorubb vizsgálatot azonnal inditsa meg s ha igaz a vád — azonnal szüntesse meg azokat a szégyenteljes állapotokat, hogy a főváros iskoláiban külön keresztény és külön zsidó-osztályok legyenek.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 505 gyermek, meghalt 230 egyén, a születések tehát 275-tel mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 380 törvényes, 125 törvénytelen; nemre nézve 261 fiu, 244 leány. Halvaszületett 18 gyermek, köztük 11 törvényes, 7 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 35.3

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 16.1 az egy éven felüli lakosságnál: 12.8, az öt éven felüli lakosságnál: 11.9.

A halottak közt volt 118 fi-, 112 nőnemü.

Az év eddigi 39 hetében élve született összesen 17,389 gyermek, meghalt összesen 10842 egyén, a születések többlete tehát 6547; a mult év megfelelő időszakában született 18.124, meghalt 11.480, a születések többlete volt tehát 6644.

Az élveszülöttek közt volt 326 róm. kath., 4 görög kath., 2 görög keleti, 33 ágost evang, 43 helvét, 1 unitárius, 95 11 izraelita, 1 egyéb. Összesen 505 Halvaszületett összesen: 18.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1147 beteget, szaporodás 335, csökkenés 324, maradt a mult hét végén 1158. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 142 beteget, szaporodás 39, csökkenés 39, maradt a mult hét végén 142. A Szt István-kórházban ápoltak a mult hét végén 645 beteget, szaporodás 276, csökkenés 257, maradt e hét végén 733. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 747 beteget, szaporodás 114, csökkenés 128, maradt a mult hét végén 733. Összesen ápoltak a mult hét végén 2681 beteget, szaporodás 764, csökkenés 748, maradt a mult hét végén 2697.

Hirek a városházáról.

A főváros tisztviselői a hadseregben.

A főváros tisztviselőinek fiatal gárdájából évről-évre számosan vonulnak be katónai szolgálatokra, s térnek vissza a fegyveres szolgálatból iróasztalaik mellé. Ez a kérdés most lett aktuális. Október 1-én 11 fővárosi tisztviselő vonult be egyévi önkéntesi szolgálatra és 14 tisztviselő tért vissza a hadseregtől. E tárgyban a főpolgármester rendeletet adott ki melyben a katonai szolgálatra bevonulókat egyévre felmenti hivataluktól, a visszatérőket pedig beoszfja a főváros közigazgatásának szervezetébe. A rendeletet az összes hivatalok, melyeket a személyváltozások érintenek m.a kapták meg.

A magas fekvésü főgyüjtő folytatólagos kiépitése és a Baross szobor.

A magas fekvésü főgyüjtő csatorna kiépitésének folytatását, mely a főváros balparti részének belső területét övezi, majd körül, a jövő évi munkaprogrammra vette föl a főváros. Ebbe a szakaszba esik a keleti pályaudvar vidéke is, hol a főgyüjtő csöveit a pályaudvar előtt levő parkban az aszfalt járda mentén fogják lefektetni. A főváros most érintkezésbe lépett e tárgyban az álvasutakkal és bemutatta neki a csatorna fektetésre a vállalkozóval kötött szerződést. A szerződés pontjai szerint a kis parkból az épitkezésekalatt nem fogják kizárni a közönséget, mert az épitkezés munkaterületet mindössze négy méter szélességben állapitották meg. Ezt a területet a parktól deszkakeritéssel fogják elválasztani. A vállalkozó vagyoni felelőséget vállal ezenkivül, hogy a csa

torna-ásatásoktól a Baross szobor nem fog szenvedni, s hogy a csatorna épités bevégeztével a park feldult részét helyreállitja és 80 ctmnyi termőföld réteget hordat felületére. A magyar-államvasutak igazgatósága ehhez hozzájárult, s mindössze azt tartja kivánatosnak, hogy a vállalkozó a szokásos 2 évi jótállás helyett 5 évit vállaljon el, a mitől azt várja az államvasut, hogy a munkálatokat tökéletesebben fogja végrehajtani, s igy a park ujabb megbolygatása, mely esetleg a Baross szobor talajának szilárdságát is rontaná nem fog egyhamar bekövetkezni.

A budai vigadó fütése frakkban.

A budai vigadó fütésének és szellőztetésének kérdését tárgyalja most a mérnöki hivatal. A központi fütés és szellőztetést a mérnöki hivatal szerint nem lehet az ott alkalmazott gépészre bizni, mert ily nagymértékü munkánál föltétlenül szükséges egy szakértő gépészmérnök ellenőrzése. A mérnöki hivatal azt javasolja, hogy e czélból esetről-esetre egy gépészmérnököt delegáljon a mérnöki hivatal. Érdekes a javaslatnak az a része, mely a kiküldött mérnök dijainak magasabb megszabását indokolja. A javaslat e része igy szól:

„Méltányos a mérnöki napidij magasabb megszabása, mert a fütés és szellöztetés ellenőrzése rendszerint ünnepies alkalmakkor szükséges, a mikor az ott megjelenés és részvétel megkivánja, hogy az ellenőrző mérnök az ünnepélyes alkalomhoz mért ruházatban (frakk) jelenjen meg, mely körülmény maga után vonja a kocsihasználatát annál is inkább, mert a vigadó a budai részen fekszik, ahol főként az éjjeli órákban semmi közlekedési eszköz nincs. A mérnöki hivatal ezek alapján azt javasolja, hogy a frakkos fütő mérnökök napidiját éjfélig legalább 8 éjfél után pedig legalább 10 koronában állapitsák meg, s ezenfelül a vigadó gondnoka gondoskodjék az ellenőrző gépész-mérnök részére a vigadóban tartandó tánczmulatságokra és hangversenyekre, melyek a termek fütését és szellöztetését követelik. Esetről esetre részvételi jegyről."

A Petőfi-tér réme.

A Petőfitér ültetvényeinek locsolására egy kertész-napszámost alkalmaz a főváros. Ez az ember valósággal rettegésben tartja a sétahely felkeresőit és megbotránkoztat minden jobb izlésü embert. A tér lakói már ablakait sem merik kinyitni, ha a jeles férfiu müködésben van. Már második az a feljelentés, mely több Petőfi-téri háztulajdonos és lakó aláirásával érkezett ma a fővároshoz. A följelentés szerint a napszámos brutális hangon, kisallangozott káromkodások közt kergeti ki locsolás közben a tér látogatóit. „Kotrodjanak arról a padról az istenüket!" Ez még a legenyhébb kifejezés, s a ki nem pusztul nyomban a nagyhatalmu cerberus parancsára, azt kiméletlenül elocsolja. A feljelentés aláirói a Petőfi-tér rémének sürgös elmozditását követelik. A följelentés intézkedést végett kiadták a mérnöki hivatalnak.

A Mértékhitelesités államositása.

A mértékhitelesités joga eddig a városok ügykörébe tartozott. A közigazgatás államositásával kapcsolatban Hegedüs Sándor kereskedelemügyiminiszter elhatározta, hogy a mértékhitelesités jogát kiveszi a városok hatásköréből. A kereskedelemügyi miniszteriumban már kidolgozták a mértékhitelesités államositásáról szóló törvényjavaslatot, melyet a kormány már október hóban a képviselőház elé terjeszti.

A vizcsőhálózat kiterjedése.

A Fehérvári-ut épületeinek felső emeleteire egyáltalán nem ad vizet a vizvezeték, mert a viznyomás a csőhálózatban szenvedett surlódás folytán már elveszti ebben a távolságban hatását. Ezeken a mizeriákon addig is mig a Gellért-hegyi vizmedencze kiépül, ugy segitenek, hogy a Józsefhegyi viz medencze ménesuti csövét a Fehervári-utig kiépitik. A cső meghosszabbitás munkáit még ez őszön megkezdik, s a tél beállta előtt be is fejezik.

Pályázat előljáról állásra.

A székesfőváros törvényhatóságánál megüresedett kerületi elüljárói állásra Budapest székesfőváros kerületi elüljáróságairól szóló 1893. évi XXXII. t.-cz. 5. §-a értelmében ezennel nyilvános pályázatot hirdetek.

A kerületi elüljárókat a törvényhatósági bizottság élethossziglan választja, s ez állással 6000 korona évi fizetés és 2000 korona évi lakbér átalány, továbbá öt-öt évenkint, azonban legfölebb háromszor az évi fizetés 10 százalékát kitevő korpótlék, s a tisztviselők illetményeinek rendezéséről szóló 1894. évi 138?. számu törvényhatósági közgyülési határozat értelmében az első osztályu elüljárói fizetési fokozatba sorrend szerint való előléptetési igény van egybekötve.

Az ezen állásra palyázóktól megkivántatik, hogy életkorukat, eddigi szolgálatákat, valamint az 1883. évi I. t.-cz. 1. és 3. szakaszaiban megállapitott minősitvényt okiratilag igazolják.

Felhivatnak tehát mindazok, a kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy minősitvényüket igazoló, hiteles okiratokkal felszerelt és Budapest székesfőváros főpolgármesteréhez intézett folyamodványukat, folyó évi **október hó 21-én** déli 12 óráig a főpolgármesteri hivatalban (IV. ker. Váczi-utcza, uj-városháza, I. em. 12. sz.) a hivatalos órák alatt nyujtsák be.

Budapesten, 1901. évi október hó 5-én.

Márkus József s. k.,
főpolgármester.

Bérleti felhivás.

Közhirré tesszük, hogy a X. ker. Sunor utcza és Szápány utczák sarkán fekvő 8627 hrszámu telekből kihasitott és eddig futelep czéljára használt 13 2 70/100 □ ölnyi terület 1901 évi november 1-től számitott öt évre bérbeadatik.

Bérlő a telket bekeriteni tartozik, ezen keritès a harmadik bérleti év le eltével a székes főváros tulajdonába megy át.

Felhivatnak tehát mindazok kik Feszti telhet bérbe venni óhajtják, hogy egy koronás bélyeggel ellátott ajánlatukat a folyó évi **október hó 22-én kedden d. e. 11 órakor** tartandó nyilvános árverésen a X ker. előljáró ur, vagy helyettese kezéhez (X. Szent László tér 5 szám, I. em. 13 ajtó) nyujtsák be.

A zárt ajánlatöoz 50, azaz ötven korona óvadéknak a X ker. pénztárába történt befizetését igazoló nyugta csatolandó.

Budapest, 1901. évi szeptember hó 28-án

A X. ker. előljáróság

Topecom
előljáró.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttől, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. **Helyközi telefon 860**

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve. **Árjegyzék bérmentve.**

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 milló koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcz 57 — VIII., József-körut 2.

IRODÁI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 8.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 20-án. 37. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A főváros pénzügyei.
A jóléti bizottság csődje.
A Metropol vasut.
A törvényhatóság tekintélye.
Inasoktatás.
Elüljáró jelölés.
A közgyülésből.
A közigazgatás egyszerüsitése.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben dijtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. **Telefon 16—54.**

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. **Auer-fény.**

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 20. 37. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A főváros pénzügyei.

Az uj vámtarifa, amelyet mult számunkban részletesen ismertettünk, már is nagy hatást tett a főváros életében. A napi sajtó, amely meglehetősen elhanyagolja a főváros dolgait s keveset törődik Budapest adminisztrációjával, vezető cikkekben foglalkozott az uj vámtarifával s a főváros pénzügyeivel.

Az ujságok után a közönség is kezdett érdeklődni. A vámtarifa, melyre a tanács ma kimondotta, hogy meghallgatja a szaktestületeket, a kereskedelmi és ipari köröknek figyelmét a főváros háztartására irányitotta.

Nagy szükség volt erre. A fővárosnak egyik legnagyobb baja, hogy a közönség nem törődött a fővárossal. Abban a hitben élt, hogy Budapest a kontinens leggazdagabb városa s ezen a cimen a polgárságnak mindent joga van kérni, követelni, amivel a fővárosban való élést kényelmesebbé teheti. Sajnos, hogy a kormány éppen ugy gondolkodott, mint a nagy közönség s ha csak szerét tehette, mindig a főváros áldozatkészségére apellált. S amikor a főváros egyszer egy szeszélyes idea megvalósitására nem volt hajlandó néhány ezer öl telket ajándékozni, kemény leiratban szükkeblünek mondta a kormány.

Nagy szükség volt tehát arra, hogy végre a nagy közönség is, a kormány is megtudja, hogy a nagy gazdagságról szóló hir, csak az amerikai örökséghez hasonló mese. Budapest, ha van is egy kis ingatlana, éppen nem gazdag város. Bevételei kiadásait nem födözik s már az évek hosszu sora óta deficittel dolgozik. Eddig sikerült a deficitet a papiroson elrejteni, de már ugy megnőtt, hogy már papiroson sem lehet eltüntetni.

A kérdés az lehet, hogy mi okozta a város zilált pénzügyi helyzetét. Az egyesitésre, vagy még tovább kellene visszamennünk, ha kutatni akarnánk a baj eredeti okát. De hát ez ugy sem segitene. Legdivatosabb és leggyakoribb az a kijelentés, hogy a főváros könnyelmü gazdálkodása teremtette a mai állapotot. Ez a legkönnyebb állitás. Jól is hangzik, hogy a tékozló főváros. És aztán bizonyitani sem kell. Elég a puszta szó.

Hát kétségtelen, hogy sokat másként lehetett volna csinálni, hogy sok mindent meg lehetett volna takaritani, ha a klikk főnökök nem városi munkával elégitik ki a kerületi érdekeket. Bizonyos az is, hogy a vállalatokkal kötött szerződések elég szerencsétlenek s hogy a város mindig megelégedett a morzsákkal. Üzemeivel sem volt sok szerencséje. A bürokrácia a külsőségekkel akart hatni, a belső tartalom helyett. De ha mindezt el is ismerjük, mégis azt állitjuk, hogy nem csak ez az oka a bajnak.

A főváros mai állapotának sokkal egyszerübb és természetesebb oka van. Harminc esztendő alatt kellett végrehajtania s megoldania mindazokat a dolgokat, amelyeket más külföldi

nagy városok évszázadok alatt oldottak meg. Hárminc esztendő alatt kellett a három kis faluból, hatalmas, a modern igényeknek megfelelő metropolist csinálni. S akármilyen szempontból vizsgáljuk a dolgokat, azt kénytelen mindenki elismerni, hogy az az idea, amely az egyesitéskor az intéző köröket vezette, olyan fényesen valósult meg, amilyenek harminc év előtt álmodni sem merték. Ez a fejlődés azonban magától nem lett, azt meg kellett csinálni, ami pedig pénzbe, nagyon sok pénzbe, került.

E mellett nagy baj volt, hogy az állami háztartás folytonos bajokkal küzdött. Az állam szegény volt, szegény ma is, s igy nem tudta megadni a fővárosnak azt a támogatást, a melyre a város rá volt utalva. Sőt a városnak kellett a maga dolgai mellett az államot támogatnia. Jövedelmének tekintélyes részétől megfosztotta a közmunkatanács, másrészt az állami adminisztráció jelentékeny részét az állam átháritotta a városra. Hiteles kimutatás szerint évenkint több mint öt millió koronájába kerül a városnak annak az adminisztrációnak a végrehajtása, ametyet minden kétséget kizáróan az államnak kellene végeznie.

Ezek a dolgok teremtették meg a mai állapotot. Természetesen volt számtalan kisebb ok is, amelyek siettették a baj kifejlődését.

A kérdés most már csak az, hogyan lehetne a bajon segiteni. Mert hiába szónokol akárki-akármilyen szépen, azzal segiteni nem lehet. A folyton növekedő deficitet csak pénzzel lehet megszüntetni. A fővárosnak évi négy-öt millló korona nagyobb bevételre van szüksége, hogy háztartásában a reális egyensulyt föntarthassa. S miután a fővárosnak nincsen bankócsináló joga, ezt a bevételi többletet más uton kell előteremtenie.

Ma már tisztában van vele mindenki, hogy a bevételi többlet csak a közterhek emeléséből kerülhet ki. A fő csak az, hogy olyan módját keressék meg a közterhek emelésének, amelyet az amugy is adóval agyonsanyargatott közönség megbir, s amely az adott viszonyok között legigazságosabban oszlik meg a polgárság között.

A város probálkozott is egy ilyen dologgal. Ez az iskola adó volt. Az iskola adó szedésének jogát törvény biztositja s a vidéki városok nagy része szedi is. Pedig ha van jogos cim a közönség megadóztatására, akkor a fővárosi iskola az. Több mint négy milliót költ évenkint a város az iskolákra s annyira liberális, hogy a népiskolában csak önkéntes tandij fizetés van. Az iskola adót a törvényhatóság minden baj nélkül megszavazta, de a kormány nem hagyta jóvá. A főváros ugyanis azt kivánta, hogy az iskola adót minden polgár fizesse, tehát az állami tisztviselő is. A főváros álláspontja kétségtelenül igazságos volt, mert az állami tisztviselők is a nagyköltséggel föntartott városi iskolákba küldik a gyermekeiket. A kormány még sem hagyta jóvá a közgyülés határozatát.

A fővárosnak ujra meg kellene próbálkoznia. A mostani kormány csak ugy áradozik a főváros iránt táplált jóakaratának a hirdetésével. Meg kell tehát most próbálni, hadd lássuk, hogy annak a sok szép igéretnek mi az értéke a gyakorlati életben.

A jóléti bizottság csődje.

A jóléti bizottság köztudomás szerint Polónyi Géza agyában született meg. Az idei budgettárgyalásakor négy órás beszédben támogatta az ideáját s nagyon hangosan hirdette, hogy hiába gunyolódnak, meg fogja mutatni, hogy a jóléti rendbe hozza a főváros háztartását.

Mi több izben foglalkoztunk a bizottság mükődésével. Többször rámutattunk, hogy ez a bizottság nem fogja megmenteni a háztartást a deficittől. A bizottság gyártotta a jelentéseket. Megtakaritani nem tudott semmit s megtakaritás helyett az adminisztráció javitására uj és uj ideákat vetett föl. A fölvetett ideáknak egy nagy közös bajuk volt: végrehajtásuk sok pénzbe kerül.

Amikor a bizottság tagjai látták, hogy vállalkozásuk nem sikerül, csakhamar elvesztették a buzgalmat is. A bizottság tagjai is menekülni igyekez-

tek a fölösleges munka elül. Már az ülésekre sem jártak el.

A nyári szünet után a héten volt a bizottság első ülése. Fél ötre volt hirdetve az ülés, de fél ötkor csak egy bizottsági tag volt jelen. Ötre járt már az idő, amikor a harmincz tagból összeverődött három s hárman is maradtak.

Hogy ez a tárgyalás nem komoly, azt még Polónyi is kénytelen volt konstatálni. Szomoruan bár, de kénytelen volt Polónyi nyiltan beismerni, hogy a kétkedőknek volt igazuk, hogy a bizottság nem oldotta meg s nem is fogja megoldani a föladatot, amelyre vállalkozott s hogy bizottsági tárgyalásokkal nem lehet a főváros háztartását rendezni.

Kétségtelenül még sokkal erősebb lett volna Polónyi kritikája, ha nem a saját alkotásáról lett volna szó. Egy esztendőt kellett elpocsékolni hiábavaló munkával, amig Polónyi hajlandó volt fejét meghajtva bevallani, hogy vállalkozása nem sikerült.

Meghisszük, hogy nagyon kellemetlen lehetett Polónyinak, hogy a maga alkotására a csőd kimondását kérje s a fölszámolást sürgesse. Most már Polónyi is kénytelen belátni azt a veszedelmet, amelyre mi már régebben rámutattunk. A főváros rettenetesen nehéz pénzügyi viszonyai közepette elmult egy esztendő hiábavaló munkával, fölösleges jelentéseknek gyári uton való előállitásával száz és száz üres, tartalmatlan és céltalan szónoklattal. Elmult egy egész esztendő anélkül, hogy bárki komolyan kereste volna a módját, hogyan lehet segiteni a főváros háztartásán.

S ez már nemcsak a bizottságnak, hanem a tanácsnak is a hibája. A tanács határozottan tudta, hogy a jóléti bizottság föladatának megfelelni nem fog, hogy a bizottság müködése nem fog segiteni a háztartáson. Hisz a tanács tagjai elég nyiltan hirdették ezt a meggyőződésüket. De azért a tanácsnak eszébe sem jutott, hogy neki kötelessége volna más, komolyabb megoldást keresni, hogy a bizottság vállalkozása őt nem menti föl ama hivatalos kötelessége alul, hogy a főváros háztartásának rendbehozásán munkálkodjék.

A tanács a dolog könnyebb végét fogta meg. A jóléti bizottság müködését ugy fogta föl, hogy a bizottsag a tanács dolgait akarja fölülvizsgálni. — Összetett kezekkel nézte hát a laikus, az adminisztráció labirintusában járatlan bizottság vergődését s nem tett semmit.

Várjuk meg mit végez a jóléti bizottság. Minek törjük mi a fejünket, amikor olyan serényen dolgozik helyettünk a jóléti bizottság. S nem tettek semmit. Intézték a folyó ügyeket és pihentek. Az ügyosztályok és szakhivatalok aranynapokat éltek. A hivatalok ugy vannak szervezve, mint a mult esztendőkben, amikor 20—25 millió koronát adtak közmunkára. De az idén nem volt pénz, nem volt közmunka. Kezdeni nem kezdtek semmit, a személyzet megmaradt, munkája azonban nem volt. A szakbizottságok nem tartottak rendes üléseket, ha a forma kedvéért össze is hivták a bizottságokat, néhány apró jelentéktelen tárgyat tudtak csak produkálni. A közgyülésre sem került komoly dolog. A törvényhatóság fél óra alatt elintézte az eléje terjesztett dolgokat. Csupa tulkiadás, póthitel fedezet, egyesületek szubvenciója s magán természetü fölebbezések.

Igy vesztegették el a drága időt s rákentek mindent a jóléti bizottságra. S nem törődött senki azzal, hogy ez a könnyüvérüség könnyen meghozhatja a jóléti bizottság csődje után, a háztartás csődjét.

A Metropol-vasut.

Néhány éve, mikor a budapesti pályaudvarok kihelyezésének terve foglalkoztatta az intéző köröket, — ezzel kapcsolatban merült fel a Metropol vasut terve is. A kezdeményezők hatalmas méretü földalatti vasutat kivánnak épiteni, mely a főváros központját a főutvonalak alatt a pályaudvarokkal köti egybe a kettős vágányu villamos lokomotivu vonatokkal. Az élénkebb forgalmu pontokon beszálló helyek épülnek majd, a legapróbb részletekig kidolgozott tervek szerint.

A Metropol vasut terve — amelynek megvalósításával a közlekedésügy terén Budapest a kontinens összes világvárosait megelőzné — már 1898-ban annyira közeledett a megvalósuláshoz, hogy közigazgatási bejárását megtartották. Ez alkalommal a mü tervezője, a magyar ipar- és kereskedelmi bank bemutatta szabadalmazott alagutépitési módját. A tervek szerint a Ferencz József földalatti vasut mintájára közvetlen az uttest burkolata alatt ásták volna meg a vasut alagutját, azonban a főváros képviselői külön véleményt adtak be, amelyben a mélyalagut rendszer mellett foglaltak állást, azzal a megokolással,

hogy a magasalagut építésével a föld alatt elhelyezett középitmények szenvednének s ezek helyreállitása óriási költségekkel járnak. Ezóta a főváros s a keresk. miniszterium nagy apparatussal dolgozott a Metropol vasut előmunkálatain, a tervek annyira felszaporodtak, hogy ma már egész ládát töltenek be.

A Metropol vasut ügye most érdekes fordulatot vett. A kereskedelemügyi miniszter az összes tervek visszacsatolásával 58808/X. szám alatt leiratot intézett a főváros tanácsához, amelyben elveti a főváros képviselőinek 1898. évi különvéleményét, s kifejti a követelményeket, melyekhez a Metropol vasut megvalósitása esetén ragaszkodni fog.

A nagyfontosságu leiratot a következőkben ismertetjük: A 8 oldalra terjedő miniszteri leirat elsősorban a tervbe vett földalatti vasut alagut-rendszerével foglalkozik, s kimondja, hogy az 1898. év junius 20-án tartott közigazgatási bejárás alkalmával a főváros képviselői részéről beadott különvélemény, mely a vasut épitését a mély alagut-rendszerrel akarja megoldani, — el nem fogadható. A mély alagutat ugyanis csak oly nagy mélységben lehetne furni, hogy fölötte oly vastag és szilárd agyagréteg maradjon, hogy a földalatti középitmények az alagut épitése és később a benne lezajló forgalom rázkódtatásától ne szenvedjenek. Igy épült a londoni földalatti gőzmozdonyu vasutnak alagutja is, de a mely ellen egészségügyi okokból folytonos kifogások vannak. Az alagut büzös és egészségtelen, ami nem irható a gőzmozdony rovására, mert ugyan ily egészségtelen a glasgowi mély körvasut, amelynek mozdonyja villamos erejü. Az ily mély alagutak ugyanis nem szellőztethetők kellően és módfelett nyirkosak. De van egy másik ok is, ami ellene mond a mély alagut rendszernek. S ez az, hogy a lejáróknál 50—100 lépcsőfokot kellene megjárnia az utazó közönségnek, s akkor inkább sima földön gyalogolnak ki a pályaudvarokhoz. Amennyiben tehát a fővárosi hatóság a földalatti vasutat okvetlenül létesiteni kivánja, le kell mondania arról az álláspontjáról, hogy a vasut a közmüvek áthelyezése, illetve átalakitása nélkül létesittessék, mert a főváros talajviszonyai között, a közönség jogos igényeinek szemmeltartása mellett kivihetetlen. Ezzel áttér a leirat az alagut vonalán épült házak állékonyságának kérdésére. Ezt a kérdést módfelett fontosnak, de kényesnek is tartja a miniszter. Főként a szük utcákban veszélyeztetve látja a miniszter a házakat, mert az alagut épitésével s a földalatti viz-, gáz- és villamos vezetékek befogadására készitendő folyosó kivájásával főként az alacsony alapozásu és régibb épületek alatt a talaj annyira meglazulhat, hogy katasztrófák következhetnek be, s ezért az ily talapok aláépitését és a pincefalak megerősitését még az alagut épitkezései előtt meg kell ejteni. A miniszter kijelenti, hogy a kormány csak az esetben adhat engedélyt ha az okozható károk és veszélyek kártalanitása biztositva lesz. Kártalanitási igényük lesz a kereskedőknek is, kiknek üzletét a nagyméretü épitkezés anyaghalmazai elzárják a forgalomtól. A leirat 29 pontban közli azokat a követelményeket, amelyhez a kereskedelmi miniszter támasztani fog az épitkezést elvállalókkal szemben. Ezek között, a már felsoroltakon kivül érdekes az, mely az iránt rendelkezik, hogy a szük utcákban a vágányok nem egymás mellett, hanem emeletszerü alagutban egymás fölött lesznek épitendők. A leirat azzal végződik, hogy a főváros komolyan fontolja meg, igazi közérdek kivánja-e a földalatti vasut létesitését, s komolyan akarják-e a munka keresztülvitelét, mert ha ez nem igy állana, a további munkálatok óriási költségeivel a vállalkozót megterhelni, s a hivatalokat tulhalmozni nem volna méltányos.

A Metropol vasut ügyét legközelebb tárgyalás alá veszi — a sok nehézséget támasztó miniszteri leirattal kapcsolatban — a főváros tanácsa.

A törvényhatóság tekintélye.

Ritka és jellemző dolog történt a mult közgyülésen. A főpolgármester a rendes időben megnyitotta a közgyülést. Az előadók elreferelták a dolgaikat. Már valamennyien végeztek, csak a tanügyi osztály néhány ügye volt hátra. A főpolgármester felhivására a tisztviselők keresték Bárczy István tanácsost, a tanügyi osztály vezetőjét, s referensét, de nem találták sehol. Végre is a főpolgármester kénytelen volt a közgyülést felfüggeszteni, hogy a törvényhatóság megvárja a referenst.

A főváros törvényhatóságában is ez volt az első eset, hogy a közgyülésnek jó negyedórát kellett vára-

koznia a referensre. Másutt, ahol a tisztviselői kar fegyelmezettebb, ahol a tisztviselők a törvényhatóságot jogosan megillető tisztelettel viseltetnek a közgyülés iránt, az ilyesmi egyáltalán meg nem történhetik. Ha valamelyik megyei törvényhatóságban a referens igy bánna el a törvényhatósággal, a törvényhatóság azonnal módot találna, hogy megsértett tekintélyének elégtételt vegyen.

Nálunk ilyesmit nem szoktak észrevenni a város atyái. Egy ember volt a törvényhatóságban, aki soha nem türte meg, hogy a tisztviselők igy packázzanak a közgyüléssel. Steiger Gyula megtudta követelni, hogy a törvényhatóságnak megadják az őt megillető tiszteletet.

Kissé különös, hogy a közgyülésnek, amely választja a tisztviselőt, amely néha soron kivül is megadja a tanácsosi dekórumot és nagy fizetést ugy kell kierőszakolnia, hogy a tanácsos urak legalább akkora tisztelettel legyenek a közgyülés iránt, hogy ne várakoztassák meg a törvényhatóságot.

De hát ez nem pusztán illendőségi kérdés, ez hivatali kötelesség. Minden referensnek elsőrendü hivatali kötelessége, hogy ott legyen, amikor rá kerül a sor. Ebből csak világosan következik, hogy aki nincsen ott, az elsőrendü hivatali kötelességét szegte meg, kötelességmulasztást követett el. Hisz van egy polgármesteri rendelet, amely szigoruan megparancsolja a tanácsosoknak, hogy a közgyüléseken elejétől végig résztvegyenek. Ott kell tehát lenniök akkor is, ha nem referálnak, természetesen még inkább ott kell lenniök, ha előadók is.

Ismerve a városházi állapotokat, tudjuk, hogy ennek a dolognak semmiféle következménye nem lesz. A városatyák jó lélkük. Keresni fognak mentséget. A tisztviselők büszkén mondogatják egymásnak, hogy végre akadt egy városi tanácsos, aki megmutatta, hogy a tanácsos is van akkora ur, mint a közgyülés. Ideje is volt már, hogy a városatyák elbizakodottságából törjenek le egy darabot.

Másutt, mondjuk Bécsben, más következménye lenne az ilyen eljárásnak. Megvagyunk győződve, hogy Lueger polgármester érvényt tudna szerezni az általa kiadott polgármesteri rendeletnek. Bécsben a polgármesteri rendelet szentirás, amelynek minden betüjét pontosan teljesitik, nálunk akta, mely néha talán olvasatlanul kerül az irattárba.

Aktaszerü következménye talán mégis lesz a dolognak. Hir szerint a főpolgármester, mint a közgyülés elnöke, átiratban fogja megkeresni a polgármestert, gondoskodjék arról, hogy a jövőben a referensek a helyükön legyenek, s ne teremtsenek olyan kényszerhelyzetet, mint a legutóbbi közgyülésen történt, hogy a referens távolléte miatt a közgyülést fel kellett függeszteni. Mi lesz ennek az átiratnak az eredménye, nem tudjuk. Az a fegyelmezetlenség, amely a városházán van, nem biztat semmi jóval. Ha Steiger Gyula még élne, s ott ülhetne még a közgyülésen, akkor bizonyosan szóba kerülne a dolog a legilletékesebb helyen, a törvényhatóságban is és számon kérnék a polgármestertől, hogy hajlandó-e a tisztviselőket kioktatni arra, hogy amikor közgyülési referensek, idejekorán jelenjenek meg a közgyülésen, mert a városatyáknak más dolguk is van, mint arra várakozni, hogy mikor érkezik meg a referens.

Az inasoktatás.

Az általános irányu iparos és kereskedő tanonciskola, helyesebben az esti és vasárnapi tanfolyamok részére az 1893-ban kiadott tanterv, amelynek hatásai tekintetében immár 6 éves tapasztalatok állanak rendelkezésre, nagyjában véve bevált. Megvalósitotta főleg azt a két főcélzatot, hogy az oktatás helyes alapokon induljon és hogy a szakirányu tanonciskolák megfelelő és gyakorlati igényeket kielégitő módon rendeztessenek be. De a szerzett tapasztalatok megérlelik azt a meggyőződést is, hogy a tanterv oly bőséges tananyagot ölel fel, hogy azt teljesen feldolgozni alig lehetséges; különösen két körülménynek tulajdonitható, hogy a szóban levő tanterv alapján megindulo tanitás nem tudja a kivánatos eredményeket fölmutatni. Az egyik, hogy a népoktatás körül elkövetett mulasztások hátráltatják a tanitás menetét; a másik, hogy a tanoncok nem iratkoznak be egyöntetüen a tanév elején, hanem hogy a beiratkozás az egész éven át folyik annyira, hogy minden osztályban havonkint 3—4 beiratás eszközlendő, a szerint, amint a tanoncok elszerződnek, minél fogva még a tanév vége felé is kénytelen a tanitó uj tanulókkal foglalkozni. E miatt különösen az első osztályban, folytonos ismétlés nélkül szó sem lehetne csak megközelitőleg is egyöntetü eredményről.

Mindezek a körülmények azt mutatják, hogy a gyakorlati élet nincsen összhangzásban az ide vágó szabályoknak elméleti követelményeivel, minél fogva a tanterv csak általánosan irányitó lehet, de a tananyag minőségét és mennyiségét szükségképpen a helyi viszonyok állapitják meg. A legtöbb tanonciskolánál a tantestület tényleg abban a nézetben lévén, hogy az iskolaszervezet tartozik alkalmazkodni a gyakorlati élethez, nem pedig megforditva, nem annyira arra helyezni a fősulyt, hogy a tanterv minden részlete feldolgoztassék, mint inkább arra, hogy a tanulók a legszükségesebb elemi ismereteket elsajátitsák és azokban mennél jobban megerősödjenek.

Az iskolamulasztások száma a mult évben is csökkent, ami jórészt a lefolyt tanév megnyitását megelőzőleg az iparhatóságok által az inastartó iparosokhoz és kereskedőkhöz intézett felhivásoknak volt tulajdonitható. Csökkent pedig az iskolamulasztások száma különösen azokon a helyeken, hol a tanonciskola vezetősége telhetőleg figyelembe vette az inastartó mesterek ama kivánságát, hogy a hét melyik napján melyik inasokat óhajtják járatni és hol a tanitótestület szemelőtt tartván azt, hogy a tanoncok iskoláztatása a mesterek részéről áldozattal jár, a mennyire a tanitás érdekeivel megegyeztethető, a méltányos kivánságokat meghallgatta és figyelembe vette. A javulást elősegiti az is, hogy nem lehet hivatásuk a munkaadókat minden aprólékos mulasztásért zaklatni, hanem hogy következetes pontossággal azt a meggyőződést keltsék bennök, hogy az iskoláztatás kötelezettsége alól épugy lehetetlen kibujni, mint az egyéb közkötelezettségek, vagy közterhek alól.

A mult évben különben több ipartestület azzal a kérelemmel fordult a kereskedelemügyi miniszter urhoz, hogy a tanonciskolai mulasztások miatt kiszabható büntetés, — amely ez idő szerint az ipartörvénynek idevágó határozmányai értelmében 40 koronától 400 koronáig terjedhet — a népiskolai mulasztások miatt kiszabható büntetésnek (1—8 korona) mértékére leszállittassék. Tekintve azt, hogy a tanonciskoláztatás a népiskolai kötelezettséghez viszonyitva alább rendelt jelentőségü s mégis a népiskolai kötelezettség nem teljesitése miatt kisebb büntetés szabható ki, mint a tanonciskolai mulasztások miatt, tekintve továbbá azt, hogy a népiskolába járás ezen kisebb büntetés alkalmazása mellett is elég rendszeresnek mondható, a tanonciskolai mulasztások miatti büntetés mértékének leszállitása minden esetre azon kérdések közzé lesz sorolandó, amelyek az ipartörvény módositása alkalmával megfontolás alá veendők lesznek.

Az ipartestületek különösen a fővárosban örvendetes érdeklődést tanusitottak a szakoktatás terjesztése iránt.

A budapesti mészáros és hentes-ipartestületek egy évtizednél hosszabb megfigyelés alapján arra a meggyőződésre jutottak, hogy a két szakmában alkalmazott tanoncok szakképzettsége sok kivánni valót hagy. A mult évben is akadt sok oly tanonc, ki a szakvizsgán kellő eredményt felmutatni nem képes, minél fogva a szóbanforgó ipartestületek ismételten abban a kényszerhelyzetben voltak, hogy ilyen tanoncoknak tanidejét 3—6 hónappal meghosszabbitsák. A fenforgó bajoknak orvoslása végett elhatározta az ipartestület, hogy a székesfőváros anyagi támogatása mellett szakirányu ipariskolat létesit, amelyben a legfőbb suly a gyakorlati kiképeztetésre volna helyezendő. Az előkészitő munkálatok előhaladottságát tekintve, a szakiskola előreláthatólag még a folyó évben megnyitható lesz.

A budapesti székesfővárosi cipész-ipartestület a saját székházában létesitette a saját költségén a kellőképen felszerelt cipészszakiskolát, egyelőre heti két órával és pedig egy hétköznapon 7—9-ig és vasárnap délután 3—5 óráig tartó előadással.

A budapesti borbély- és fodrásziparteslület a már korábban létesitett szakiskolát az ujab igényeknek megfelelőleg ujjászervezvén, ezidőszerint már képes megfelelni mindazoknak a követelményeknek, amelyek a szakmabeli magasabb képzettség szempontjából támaszthatók.

A budapesti m. kir. állami felső ipariskola, valamint a technológiai iparmuzeum, mint testvérintézet tanfolyamait a lefolyt évben is sürün látogatták. Kiemelendő, hogy a budapesti állami felső ipariskolával kapcsolatos elektromos szerelői tanfolyam az 1884. évi XVII. t.-c. 5. §-a értelmében ama tanfolyamok közzé soroztatott, amelyek elvégzése az erős áramu elektromos vezeték iparszerü berendezésének önálló üzésére ipari képesitést nyujt; az ugyanott fennálló dinamógépkezelői tanfolyam pedig ama tan-

folyamok közé soroztatott, amelyek elvégzése ugyanezen iparágban munkakönyv váltására jogosit. A technológiai iparmuzeumban megtartott téli rajztanfolyamot látogató asztalos, lakatos, bádogos és kocsigyártó segédek kiváló haladásáról tanuskodott a lefolyt évben rendezett rajzkiállitás, amelyen 555 rajz volt kiállitva.

A budapesti mechanikai és órásipari szakiskolát, amely korszerü mühelyekkel kiegészittetett, összesen 75 tanonc látogatta, akik nagyórássággal, finom mechanikával és elektromechanikával foglalkoztak. A leoflyt évben nagy mértékben elősegitette a tanulók haladását az intézet tantermében történt az a lényeges ujitás, hogy az elméleti és rajzbeli órák számát a mühelyi gyakorlati oktatásra szánt óraszám javára mind a négy évfolyamon jelentékenyen apasztották és hogy a tanitás sulypontját a mühelygyakorlatokra helyezték.

Elüljárói jelölés.

A közgyülés október harmincadikán előljárót választ. A hirtelen meghalt Mátray József állását töltik be. A választás csöndes lesz. Nem lesz korteskedés. Nem kötik le a jelöltek s korteseik még az üdvösségüket is a városatyáknak, hogy a győzelmet biztositsák.

Még 1895-ben történt, hogy az akkori másodosztályu tanácsjegyzők értekezletet tartottak, s elhatározták, hogy az első osztályu tanácsjegyzői állásért nem fognak minden eszközzel korteskedni. Kölcsönös egyetértéssel megállapitották maguk között a ranglistát, s körlevélben kérték a városatyákat, hogy a ranglista szerint szavazzanak. Ugy is történt. Az akkori másodosztályu tanácsjegyzők később is bizonyos tekintettel voltak az általuk megállapitott listára. Az akkori megállapodás szerint, most Rózsavölgyi Antal tanácsjegyzőre került sor, hogy előljáró legyen. Van ugyan egy-két idősebb alkalmazottja is a városnak, de részint az idősebbek nem pályáznak az előljárói állásra, mert nem akarnak előljárók lenni, hanem a központban kivánnak maradni, részint pedig különböző körülmények miatt nem alkalmasak az előljárói állásra.

A fiatalabbak közül pedig azok, kik komolyan pályázhatnának, nem akarják sem magukat, sem kollegáikat a kilincselésre kényszeriteni. Igy a választás csöndes, majdnem egyhangu lesz.

Ezért tartjuk alkalmasnak az időt arra, hogy egy anomáliára ramutassunk. 1894-ben, a kerületi előljáróságok szervezésekor a 45-ös választmány kimondotta, hogy az első választásnál, miután mind a tiz kerület kap előljárót, respektálja a kerület jelölését, a jövőben azonban már nem akceptálja a kerület jelölését, mert az előljáró nem helyhez kötött állás. A polgármesternek joga van az előljárókat abba a kerületbe helyezni, amelyikbe akarja. A későbbi választásoknál nem is vették figyelembe a kerületi jelölést, hanem valamennyi kerület szavazott s aki a többséget megkapta, az lett a 45-ös választmány jelöltje. Néhány év után azonban egy előljárói állás betöltésekor személyi okokból, megváltoztatták a 45-ös választmány határozatát, s kimondották, hogy annak a kerületnek a jelölését fogadják el, ahol az előljárói állás megüresedett.

Nem kell sokat bizonyitani, hogy ez az ujabb határozat nem célszerü és nem igazságos. A közgyülés nem egyik, másik kerületnek választ előljárót, mert a megválasztott előljárót a polgármester annak a kerületnek az élére állitja, amelyiknek akarja. A polgármester a közigazgatás általános érdekét tekinti, s a multban meg is történt, hogy a polgármester szolgálati okokból az előljárókat kölcsönösen áthelyezte.

Nem méltányos és nem igazságos, hogy például a jelen esetben a hatodik kerület jelölje az előljárót, mert megtörténhetik, hogy a polgármester a harmincadikán megválasztott előljárót nem a VI., hanem más kerület élére állitja. S ekkor teljes mértékben nyilvánul az anomália, hogy a VI. kerületi jelölt mondjuk a VII. kerületnek lesz az előljárója.

Amikor komoly ellenfelek küzdenek egymással az előljárói állásért, nem lehet ezt a kérdést higgadtan tárgyalni, mert személyes háttere lehet. Már pedig éppen a 45-ös bizottságnak mai gyakorlata bizonyitja legjobban, hogy micsoda anomáliára vezet, ha személyes okokból, kortes célokból állapitanak meg elvi határozatokat. Most azonban semmiféle irányban nincsen személyes érdek. A legnagyobb valószinüség szerint a kerületek jelölése egyhangu lesz. Nagyon alkalmas tehát ez az idő, hogy ezt az elvi kérdést elfogulatlanul, kizárólag az ügy érdekében

oldják meg. Fölhivjuk a 45-ös választmány tagjait, használják föl a ritka s kedvező alkalmat, amikor személy és érdek nélkül komolyan határozhatnak egy fontos elvi kérdésben s szüntessék meg a mai állapotot, amely nem praktikus, nem méltányos és nem igazságos.

A közgyülésből.

A tárgysorozat megint üres. A városatyák mégis csak ugy tódultak a kozgyülésre. Miért e nagy buzgalom. Csakhamar kitünt az is. Az Erzsébet-téri kioszk bérlőjének ötezer koronát engedtek el a szerződésben megállapitott bérből. Hire ment, hogy ellenezni fogják a bérleszállitást, már pedig azt le kellett szállitani. Hiszen olyan jók a város pénzügyi viszonyai, hogy könyen ajándékozhat ötezer koronákat. Nem tudjuk, hogy a bérlő milyen üzleteket csinált. Nem is törődünk vele. Ez kizárlóag a vállalkozó dolga. A tény az, hogy a vállalkozó évi huszezer korona bért igért a kioszkért, s mindjárt a következő évben ötezer korona leszállitást kapott egy esztendőre. Most már állandósitani akarja a leszállitást. Igaza van. Ha a tanács és a közgyülés olyan könynyen lomond egy vállalkozó javára ötezer koronáról, nem lenne praktikus vállalkozó, ha föl nem használná a maga javára a hatóságnak ezt gyöngeségét. De ha a városnak annyi ajándékozni valója van, miért fenyegetődznek folytonosan uj adóemeléssel. Ennek az ötezer koronának erkölcsileg is nagy sulya van. Tönkreteszi a városi bérletek komolyságát.

Olyan vállalkozó, aki meg is akar felelni az elvállalt kötelezettségének, nem pályázhatik fővárosi bérletre, mert nem tudja megfizetni azt a bért, amit a másik abban a tudatban igér, hogy elég jó összeköttetése van a bérleszállitásra.

Egy másik vállalkozó cég a Svábhegyre vasutat akart éptieni. A szerződést meg is kötötte a várossal, s a szerződés biztositásául ötvenezer korona biztositékot tett le. A vállalkozó cég a vasutat nem tudta megépiteni, tehát a szerződés felbontását s a biztositék visszadását kérte. A tiszti ügyészség azt mondta, hogy a biztositékot vissza kell adni, s a közgyülés visszadta. Nem akarunk a dolog jogi természetének a vitatásába bocsátkozni, de nagy mulasztásnak tartjük, hogy olyan jogi kérdésben, amelylyel ötvenezer korona sorsa van összekötve, az arra illetékes jogügyi bizottságot meg sem hallgatták — Nem kételkedünk az ügyészség jogi veleményének helyességében, mert a tiszti ügyészség mindenkor kimeritő és helyes információt adott a tanácsnak, de már a forma kedvéért is meg kellett volna hallgatni a jogügyi bizottságot. Végül nem azért szervezték a jogügyi bizottságot, hogy törvényes nyugdijazásokról konstatálja, hogy a számitás helyes.

Legérdekesebb, a város adminisztrációjára a főváros és a közmunkatanács közötti viszony tarthatatlan voltára jellemző dolog, a Lehel-tér sorsa. A Hungária-körut és a Mohács-utca sarkán a város teret akart csinálni, amikor azonban a szükséges ingatlanokat ki akarta sajátitani, akkor látta, hogy a tér megvalósitására niincsen pénze. Kénytelen volt tehát lemondani róla. Ámde a közmunkatanács kijelentette, hogy ő követeli a tér kiképzését. A város azt felelte, hogy szivesen megcsinálja a teret, ha a költségekhez a közmunkatanács hozzájárul. A közmunkatanács erre röviden kijelentette, hogy a tér rendezését követeli, pénzt azonban nem ád. Hogy honnan veszi a város a pénzt, ahhoz semmi köze. Oda jutottunk tehát, hogy a közmunkatanács diktátori hatalommal ráparancsol a városra, hogy ezt, vagy azt a költséges kisajátitást hajtsa végre. A városi adminisztráció gyöngeségének a jele, hogy ezt nyugodtan türi, s elvi vitatkozásokkal megelégszik. A város már meggyőződhetett, hogy közigazgatási uton nem boldogul a közmunkatanácscsal. Radikálisan kellene eljárni. A városnak meg kellett volna adni a Lehel-térre az épitési engedelmet. Ha a közmunkatanács ellenezi az engedelmet, ám döntsön a biró. A független és pártatlan biróság itéletét kellett volna mindenáron provokálni. Nem hisszük, hogy akadjon biróság, amely a fővárost marasztalná el olyan kár megtérítésében, amelyet a félnek, a főváros határozott ellenzésére a közmunkatanács okozott. De hát nálunk nem szeretik a radikális dolgokat. A jelszó, hogy mindent csak simán, s a város most majd körölbelül háromszázezer koronát fizethet olyan kisajátitásért, amelyre nincsen szüksége.

Néhány szemelvény ez, a város gazdalkodásából. Szeretnénk tudni, hogy hol az az óriási jövedelem, amely ezt a gazdálkodási rendszert megbirja.

A közigazgatás egyszerüsitése.

A közigazgatási bajok tanulmányozására és tájékoztató pénzügyi tervezet, valamint városi programm készitése céljából közgyülésileg kiküldött jóléti bizottság II. albizottsága a katonai és illetőségi ügyosztály s az anyakönyvi hivatal ügymenetének egyszerüsitéséről, a tisztviselők létszámának leszállitásáról, az illetőségi ügyek reformjáról és a főváros kegyuri jogainak szabályozásáról tett javaslatot. — A nagyfontosságu jelentésből adjuk a következőket:

»A bizottság feladatai közé tartozott a katonai ügyosztály kezelésének tanulmányozása és tervezet kidolgozása, mint volna a személyzet leszállitásával az ügymenet egyszerüsithető és áttekinthetővé tehető. A II. albizottság jelentése szerint a katonai ügyosztály öt alosztályának évi iktatott forgalma 200 ezer darab, pedig a legtöbb tárgy iktatva nincs. A hivatal összes személyzete 78. Ebből 23 rendszeresitett, 53 pedig ideiglenes. Az óriási munkahalmaz miatt a bizottság kizártnak tartja a személyzet leszállitását. A bizottság jelentése nagyon lesujtóan nyilatkozik a főváros illetőségi nyilvántartásáról. Illetőségi kataszterről a szó igazi értelmében szó sincs. Van ugyan egy bekötetlen lajstrom, amelyben minden rendszer nélkül 63.000 egyén van fölvéve s mind olyanok, akiknek illetőségi ügye valaha tárgyalás alatt állott. A bizottság kimondja minden tartózkodás nélkül, hogy ily viszonyok közt az illetőség-hivatalból való megállapitása képtelenség. A jelenlegi rendszer mellett, ha egy budapesti lakosnak illetőségi bizonylatra van szüksége, a hivatalos eljárás hónapokig, sőt évekig is eltart a kérvényező nagy kárára, amely leginkább a szegény néposztályt sujtja. Ha egy rendszeres kataszter állana az ügyosztály rendelkezésére, nagy munkamegtakaritást lehetne elérni. A bizottság javasolja, hogy a tanács a bécsi Conserintionsamt tanulmányozása után, mely tökéletes családszerinti illetőségi mutatót vezet., legkésőbb a legközelebbi népszámláláskor s ennek adataiból szerkesztette meg az uj és teljes illetőségi katasztert. A bizottság javasolja továbbá, hogy a katonai ügyosztály beszállásolási alosztályának levő pénztárt a központi pénztárba olvaszszák be. Helytelennek tartja a bizottság, hogy egy fővárosi hivatalnok egyéb munkái mellett, óvadék letételének kötelezettsége nélkül (!) közpénzeket kezeljen. Ezt a pénztárt az 1885. évben állitották fel a közönség kényelmére, mikor a katonai ügyosztályt a Soroksári-utcában helyezték el. 1899-ben a katonai ügyosztály a központi városházában egy fedél alá került a központi pénztárral s igy nincs ok, hogy az ügyosztály külön pénztára tovább is fenntartassék. Végül reformokat ajánl a kórházi ápoltak illetőségének megállapitásánál követett eljárás egyszerüsitésére. Az anyakönyvi hivatalok ügymenetének kizárólag a főváros területére vonatkozó egyszerübbé tételét nem tartja lehetségesnek. Ezen csak országos érvényü intézkedés javithat. — A személyzet leszállitása lehetetlen, mert a főváros öt anyakönyvi hivatalnál a mult évben csupán bejegyzése 47.000 volt. Ezeket két példányban kell vezetni, betürendes mutatóval ellátni és töménteleu egyéb munka háramlik részint hivatalos, részint magán megkeresésekre a tulterhelt anyakönyvvezetők válára. A bizottság ezek után javasolja, hogy a főváros eszközölje ki, hogy az anyakönyvvezetés ügyében az eddigi szubvenció helyett a kiadásokat teljesen téritse meg az állam a fővárosnak. A bizottság végül tanulmányozás tárgyává tette a római kathólikus plébániának az egyes templom- és mise-alapokra vonatkozó számadásait, főként, mert egy alkalommal a közgyülésen az a kijelentés hangzott el, hogy amennyiben a templomalap jövedelmei a templom kiadásait nem fedezik, a hiányt a kegyur tartozik fedezni.«

Ezt nem látja ily tisztán a bizottság, mert a királyi kiváltság levelek a patronátusi jog terjedelmét illetőleg reszletes intézkedéseket nem tartalmaznak. S ezért a fővárost megillető vagyonfelügyeleti jog gyakorlása érdekében s azért is, mert annak megállapitásával, mit tartoznak a plébánosok jövedelmeikből a templomalapnak átengedni, az alap növekedik s a főváros kegyuri kiadásai csökkennek, javasolja a bizottság, hogy a tanács hivassék fel arra, hogy a templomalapok jogi természetének megállapitása mellett tegyen a templomalapok és a kegyur közötti jogviszony sürgős rendezésére mielőbb konkrét javaslatot.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 505 gyermek, meghalt 230 egyén, a születések tehát 275-tel mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 380 törvényes, 125 törvénytelen; nemre nézve 261 fiu, 244 leány. Halvaszületett 18 gyermek, köztük 11 törvényes, 7 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 35.3

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 16.1 az ega éven felüli lakosságnál: 12.8, az öt éven felüli lakosságnál: 11.9.

A halottak közt volt 118 fi-, 112 nőnemü.

Az év eddigi 39 hetében élve született összesen 17,389 gyermek, meghalt összesen 10842 egyén, a születések többlete tehát 6547; a mult év megfelelő időszakában született 18.124, meghalt 11.480, a születések többlete volt tehát 6644.

Az élveszülöttek közt volt 326 róm. kath., 4 görög kath., 2 görög keleti, 33 ágost evang, 43 helvét, 1 unitárius, 95 11 izraelita, 1 egyéb. Összesen 505 Halvaszületett összesen: 18.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1147 beteget, szaporodás 335, csökkenés 324, maradt a mult hét végén 1158. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 142 beteget, szaporodás 39, csökkenés 39, maradt a mult hét végén 142. A Szt István-kórházban ápoltak a mult hét végén 645 beteget, szaporodás 276, csökkenés 257, maradt e hét végén 733. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 747 beteget, szaporodás 114, csökkenés 128, maradt a mult hét végén 733. Összesen ápoltak a mult hét végén 2681 beteget, szaporodás 764, csökkenés 748, maradt a mult hét végén 2697.

Hirek a városházáról.

A ferenczvárosi választás.

Ferencváros és Kőbánya is megválasztotta képviselőjét. A pótválasztáson Hock János és Springer Ferenc állottak szemben egymással. Már a két hét előtti általános választáson nyilvánvaló volt, hogy a választókerületben Hock Jánosnak nagy többsége van. Hiábavaló volt tehát a pamflettekkel való küzdelem, hiába vittek be a választási harcba olyan eszközöket, amelyek az egész országot megbotránkoztatták. A Ferencvárosban megismétlődött ugyanaz, ami volt a Terézvárosban. A választóközönség megtagadta a klikknek a föltétlen engedelmességet s a maga meggyőződését követte. A ferencvárosi választás ujabb bizonyiték arra, hogy a fővárosi közönség a maga lábán akar járni s nem hajlandó tovább a klikkek jármát türni. Örömmel adunk hirt a választás eredményéről, mert a választás kétségtelenül bizonyitja, hogy Budapesten is mindjobban erősödik az a szellem, hogy a polgárság olyan férfiaknak adjon mandátumot, akikre nyugodtan rábizhatja a kerület és a főváros érdekeit.

Burkolási próbák.

A főváros utczáit eddigelé teljes köbü gránit vagy bazalt koczkákkal burkolták. Szakemberek javaslatára azonban kisérletképen próbaburkolást végeztetett az ugynevezett háromnegyed koczkákkal, melyeknek magassága a szélesség $^3/_4$ részét teszi csak. A Bécsi utczát 1899. junius 8 án lapjára fektetett ily koczkákkal követték ki, mig a Batthyányi-utczában ugyanez év szeptember 5-én élére állitott koczkákkal tettek kisérletet. A folyó év szeptemberének végén a főváros mérnöki hivatala megvizsgálta a próbaburkolatokat, s a vizsgálat eredményéről most készitette el jelentését. E szerint mindkét uttest burkolata ép és javitásra nem szorult a próbaidő alatt s igy a $^3/_4$ bazalt vagy gránit koczkát akár lapjára, akár élére fektetve versenyképes burkoló anyag. A koczkák lapjára fektetése ott ajánlatos, a hol nagy a forgalom, mig az élére állitott koczkákkal való burkolás meredek utak burkolásánál bir előnyökkel. Hogy ezt konstatálták, az a fővárosnak a burkolási anyag egy negyed résznyi megtakaritását jelenti, a mi évenként tekintelyes összeg.

A Szent György-tér végleges rendezése.

A főváros mérnöki hivatala egy tervet készitett a Szent György-tér rendezésére. Tudvalevőleg ezen a téren fogják fölállitani Erzsébet királyasszony szobrát. A Szent György-tér nivóját a szobor elhelyezésével kapcsolatban lemélyitik. Ezzel a leásással József főherceg palotájának és a honvédelmi miniszterium épületének bejárói oly magasan esnek majd a tér szinvonala felé, hogy a mérnöki hivatal tervébe e két palotához ideiglenes feljárók épitését illesztette be. A királyi várépitő-bizottság most átirt a főváros tanácsához, hogy a terveket akként változtassa meg, hogy az unesztetikus feljárók nélkülözhetők legyenek. A bizottság biztositja a tanácsot, hogy a főváros semmi anyagi megterheléssel nem fog járni, ha az uj tervek akként lesznek is megszerkesztve, hogy e két palotát a tér harmóniájáért tetemesen át is kell majd alakitani. A mérnöki hivatal erre kijelentette, hogy a tervek ily átdolgozásának mi sem állja utját, mert

az költségtöbbletet sem idéz elő, de fölkéri a várépitő bizottságot, hogy hasson oda, hogy a két palota átalakitását a tér rendezésének munkálataival egyidejüleg kezdjék meg.

Koldusügy rendezése.

Széll Kálmán belügyminiszter tudvalevőleg gyökeresen reformálta a koldusügyet, véget akarván vetni annak az operettszerü állapotnak, hogy némely „koldus" után tekintélyes vagyon marad hátra az örökösöknek. Most egy ujabb rendeletben gátat akar vetni a koldulási engedélyek tömeges kiállításainak s elrendelte, hogy a koldulási engedély ne csak pusztán a szegénységi bizonyitvány alapján állitassék ki, hanem az illetékes hatóság esetről-esetre nyomozza ki, hogy vajjon tényleg oly szegény és munkaképtelen lenne a folyamodó egyén, hogy csupán koldulási engedély alapján tudja magát fentartani.

A főváros halászata.

A főváros a dunai halászatot évek óta bérbe szokta adni s a halászat bérlője, aki átalányösszeget fizetett a fővárosnak a halászat jogáért, bérletjegyek kibocsátásával fedezte befektetését. Az elmult szezon végén, mikor a bérletre uj pályázatot irt ki a főváros, nem akadt a bérletre jelentkező. A főváros ekkor a gazdasági ügyosztály javaslatára a halászat házi kezelését határozta el. A javaslat életre valónak bizonyult, a mennyiben az első halászati szezon 6000 korona jövedelemmel záródott.

A fogaskerekü vasut téli szünete.

A svábhegyi fogaskerekü vasut igazgatósága ma kijelentette a főváros közlekedési ügyosztályának, hogy üzemét a mai nappal beszünteti. Ezzel egy időben, szintén október 15-én megszünik a Szépjuhászné és a Szarvas vendéglő között a társaskocsi közlekedés.

Ötezer kérvény.

A főváros általános elszegényedésének szomoru képét mutatja az, hogy mily nagy a száma azoknak a szülőknek, kik gyermekeik iskoláztatási költségeit sem tudják fedezni. A főváros által fenntartott 25 középiskolába összesen 12 ezer fiu és leánynövendék iratkozott be az idei tanév kezdetén. A tandijmentességi kedvezményt kérő folyamodások benyujtási határideje szeptember 20-án járt le, s a határnapig több mint 5 ezer kérvény érkezett az intézetek igazgatóihoz. Az iskolaigazgatóságok a kérvényekhez szerkesztett kimutatásokkal együtt most nyujtották be az egész aktahalmazt a tanács tanügyi osztályához, hol két tisztviselő van megbizva az óráisi anyag referálásával. A kérvényezők az összes fővárosi középiskolai növendékek 40 százalékát teszik ki. A VII. és VIII. kerületi polgáriskolában pedig, melyek 800—900 növendékükkel Budapest legnépesebb tanintézetei 60|0 a kérvényezők száma. Iskolánként tehát körülbelől átlag 200 kérvényt nyujtottak be tandijelengedésért.

A bombatéri templom felemelése.

A Bombatér szinvonalát fel fogják tölteni s ezzel a templom belé sülyed majd a talajba. Most egy magánmérnök azt az ajánlatot terjesztette a középitési ügyosztályhoz, bizza meg őt a főváros, hogy tervet dolgozhasson ki, a mely szerint erőmüvi gépeivel a bombatéri templomot felemelhesse. Az érdekes terv fölött a III. ügyosztály mond véleményt.

A főváros menza alapitványai.

A főváros tanácsa a menza akadémiánál két alapitványi helyet létesitett, melyre fővárosi illetőségi, szegénysorsu egyetemi hallgatók pályázhatnak. A kérvények beadási határideje október 20. Előnyben részesülnek fővárosi tisztviselők árvái.

A szőlészeti kisérleti állomás.

A földmivelési miniszter megvásárolta a fővárostól a Törökvészdülőt, hogy ott központi szőlészeti kisérleti állomást rendezzen be. Az épitkezések megkezdését egyedül az akadályozza meg, hogy a vizvezeték a telep helyéig nincs kiépitve. A miniszter megkereste a fővárost, hogy a vizvezetéket épitse ki, mert a telep nagyfontosságu a főváros fejlődésére is. A vizvezeték igazgatósága megszerkesztette a vizvezeték költségvetéseit, a melynek alapján a tanács felirt a földmivelési miniszteriumhoz, hogy a főváros hajlandó az épitkezést végrehajtani, ha a miniszter saját tárcája terhére kötelezi magát, a befektetés 8 százalékát biztositani, a mi 668 koronát tesz ki. A földmivelési miniszter ma beiratot intézett a főváros tanácsához, a melyben egyebek közt a következőket irja: „Figyelembevéve, hogy a tekintetes tanács azon eljárása, hogy csak ott engedi meg a vizcsővezeték lefektetését, ahol az 8 százalékot jövedelmez, értesülésem szerint semminemü szabályzaton nem alapul, hanem azt csak magánfelekkel szemben szokta kivetni, fölkérem a székesfőváros tekintetes tanácsát, hogy tekintettel a szóbanforgó intézet, „közintézmény" jellegére, sziveskedjék a fenti eljárástól eltekinteni s a szóbanforgó vizcsővezetéket, a kivánt kamatbiztositék nélkül lefektetni. A miniszter haladéktalan intézkedést sürget, mert országos közérdek a telep mielőbbi létesitése, a melynek nem szabad aprólékos érdekek miatt hátráltatást szenvedni.

A magy. kir. államvasutak téli menetrendje.

Érvényes 1901. október hó 1-től.

A vonatok INDULASA Budapestről.

A keleti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
32	6	20	sz. v.	Triest, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	Gyfehérvár,N.-Szeben / Kolozsvár, Stanislau
10	6	50	sz. v.	Bécs, Graz
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács
1002	7	15	„	Zágráb, Fiume, Róma
304	7	30	„	Ruttka, Berlin
1302	7	30	„	Fehring, Graz
318	7	35	sz. v.	Gödöllő
906	7	40	„	Belgrád, Brod
1505	7	50	„	Kassa, Csorba
1008	8	00	„	Zágráb, Fiume, Pécs
606	8	10	„	Arad, Brassó
506	8	30	„	Kolozsvár, Brassó
6	8	50	gy. v.	Bécs, Graz
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget
1708	9	15	„	M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	„	Ruttka, Berlin
				Délután
944	12	00	tvszsz.	Kis-Kőrös
22	12	25	sz. v.	Bicske
310	12	35	„	Hatvan
320	1	30	„	Gödöllő
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Arad
4	2	15	„	Bécs, Páris, London
510	2	20	sz. v.	Szolnok
16	2	25	„	Bicske
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg
904	2	40	„	Belgrád, Konstanti- / nápoly
312	2	40	sz. v.	Hatvan
1004	3	00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma
1022	3	20	v. v.	Adony-Szabolcs, Paks
910	3	35	sz. v.	Szabadka
302	3	45	gy. v.	Ruttka, Berlin
12	4	30	sz. v.	Győr
308	5	20	„	Ruttka, Berlin,
508	5	45	„	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	„	Hatvan
1706	7	05	„	M.-Sziget, Stanislau
181	7	20	„	Bicske
24	7	35	„	N.-Kanizsa, Triest
1506	8	00	„	Kassa, Csorba
1006	8	30	„	Zágráb, Fiume, Eszék
406	8	55	„	Miskolcz, Lemberg / Kassa
502	9	15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest
1904	9	20	sz. v.	Pécs, Brod
1304	9	50	„	Fehring, Graz
608	10	00	„	Arad, Brassó
908	10	20	„	Belgrád, Eszék Brod
8	10	15	„	Bécs, Sopron
328	11	10	v. v.	Ruttka, Miskolcz

[1]) Közlekedik vasár- és ünnepnap előtti köznapokon.

A nyugoti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
1021	1	06	kel. ost.	Bécs,Berl.,Pár.
			expr. v.	Ostende,Lond.
166	5	50	sz. v.	Palota-Ujpest
6102	6	35	„	Czegléd, Szoln.
4102	6	45	„	Esztergom
168	6	55	„	Palota-Ujpest
6012	7	05	v. v.	Lajos-Mizse
1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
106	8	00	„	Bécs
708	8	15	„	Temesvár, Ors.
712	8	30	sz. v.	Temesvár
170	9	05	„	Palota-Ujpest
116	9	25	„	Bécs, Berlin
				Délután
6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szoln.
172	12	15	„	Palota-Ujpest
136	12	25	„	Nagy-Maros
4108	12	50	„	Dorog
174	1	15	„	Palota-Ujpest
104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
144	2	20	„	Érsekujvár
176	2	35	„	Palota-Ujpest
704	2	30	gy. v.	Buk., Vercior.
4104	2	40	sz. v.	Esztergom
720	2	45	„	Czegléd
6002	2	55	„	Lajos-Mizse
178	4	15	„	Palota-Ujpest
138	4	25	„	Nagy-Maros
716	4	30	„	Szeged
108	5	15	gy. v.	Bécs
180	6	00	sz. v.	Palota-Ujpest
1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
4106	6	40	„	Esztergom
6014	6	50	„	Vercíorova Buk
182	7	25	v. v.	Lajos-Mizse
154[3]	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
184	8	00	„	Vácz
118	9	25	„	Palota-Ujpest
706	10	00	„	Bécs
714	10	10	gy. v.	Szeg., Vercior.
1408	10	20	sz. v.	K.-K.-Félegyh.
902[4]	10	40	„	Zsolna, Berlin
			keleti	Belgrád
702[5]	11	20	expr. v.	Konstantin.
			kel. ost.	Bukarest
			expr. v.	Konstantin.

[1]) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ik.
[3]) Csak október és április hónapokban.
[4]) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.
[5]) Közlekedik minden szerdán és szombaton.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapestre.

A nyugoti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
701[1]	12	50	kel. ost.	Konstantin.
			expr. v.	Bukarest
163	5	35	sz. v.	Palota-Ujpest
6101	6	15	„	Szolnok, Czegl.
1407	6	25	„	Berlin, Zsolna
165	6	35	„	Palota-Ujpest
709	7	15	„	Buk Verciorova
4107	7	25	„	Dorog
167	7	35	„	Palota-Ujpest
117	7	45	„	Bécs
6011	7	50	v. v.	Lajos-Mizse
127	8	15	sz. v.	Párkány-Nána
713	8	25	„	K.-K.-Félegyh.
4101	8	55	„	Esztergom
1403	9	40	gy. v.	Berlin, Zselna
169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged
143	11	05	„	Érsekujvár
				Délután
171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
703	1	25	gy. v.	Buk Verciorova
103	1	50	„	Paris, Bécs
173	2	00	sz. v.	Palota-Ujpest
175	3	05	„	Palota-Ujpest
6001	3	15	„	Lajos-Mizse
135	3	55	„	Nagy-Maros
6103	4	15	„	Szolnok, Czegl.
4103	4	35	„	Esztergom
177	5	40	„	Palota-Ujpest
115	5	55	„	Bécs, Berlin
179	6	50	„	Palota-Ujpest
107	7	00	gy. v.	Bécs
711	7	10	sz. v.	Temesvár
707	7	40	gy. v.	Orsova,Temesv.
181	8	20	sz. v	Palota-Ujpest
125	8	45	„	Nagy-Maros
105	9	00	gy. v.	Bécs
4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
4105	9	50	sz. v.	Esztergom
719	9	58	„	Szolnok, Czegl.
183	10	05	„	Palota-Ujpest
137[3]	10	15	„	Vácz
101[4]	11	00	kel. ost.	Lond.,Ostend.
			expr. v.	Pár., Berl., Bécs
6013	11	10	v. v.	Lajos-Mizse
901[5]	11	20	keleti	Konstantin.
			expr. v.	Belgrád

[1]) Érkezik minden hétfőn és csüt.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárn. bez. november 25-ig.
[3]) Csak október és április hónapokban közlekedik.
[4]) Berlinből csak minden kedden és csütörtökön.
[5]) Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

A keleti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
645	5	00	1. szsz.	Arad
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget
607	6	10	„	Brassó, Arad
47	6	15	1. szsz.	Bicske, Sárbogárd
405	6	35	sz. v.	Lemberg, Kassa / Miskolcz
7	6	40	„	Bécs, Sopron
907	7	05	„	Belgrád, Brod
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár
1303	7	25	„	Graz, Fehring
309	7	30	„	Hatvan
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó
1021	7	55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba
1005	8	20	„	Fiume, Zágráb, Eszék
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume
311	8	45	sz. v.	Hatvan
509	9	15	„	Szolnok
11	9	20	„	Győr
909	10	05	„	Szabadka
307	10	05	„	Ruttka
23	10	20	„	N.-Kanizsa, Trieszt
				Délután
317	12	25	sz. v.	Gödöllő
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
903	1	05	„	Konstantin., Belgrád
1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
403	1	30	„	Lemberg, Kassa
3	1	50	„	London, Páris, Bécs
503	1	50	„	Kolozsvár, Arad
313	3	10	sz. v.	Hatvan
21	4	25	„	Bicske
319	5	35	„	Gödöllő
27	6	05	„	Győr
505	6	20	„	Brassó, Kolozsvár
905	6	40	„	Belgrád, Eszék,
305	7	00	„	Berlin, Ruttka / Szerencs
5	7	15	gy. v.	Bécs, Graz
605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad
1007	8	00	„	Fiume, Zágráb, Pécs
1705	8	10	„	Stanislau, M.-Sziget
407	8	30	„	Munkács, M.-Sziget
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb
941	8	45	tv. szsz.	Kis-Kőrös
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba
9	9	15	„	Bécs, Graz
303	9	20	gy. v.	Berlin, Ruttka
603	9	40	„	N.-Szeben, Gyfehérv. / Kolozsvár, Stanislau
1301	9	45	„	Graz, Fehring
401	10	00	„	Munkács, Kassa

„ROYAL“

pörköltkávé.

[Törvényileg védve.]

Utánzásoktól tessék óvakodni! **A legzamatosabb, a legszaporább, a legkényesebb kivánalmakat is kielégiti.** Minden **takarékos háztartásban nélkülözhetetlen.** — **Nagybani elárusitás:**

Neumann és Rosenbaum

gyarmatáru és déligyümölcs nagykereskedésében

BUDAPEST,

V. ker., Alkotmány-utcza 24.

Hetenkint háromszor és pedig: hétfőn, szerdan és pénteken kicsinybeni eladás is.

Kapható eredeti árakban minden jobb csemege- és füszerkereskedésben.

Csak védjegyünkkel ellátott csomagban valódi!

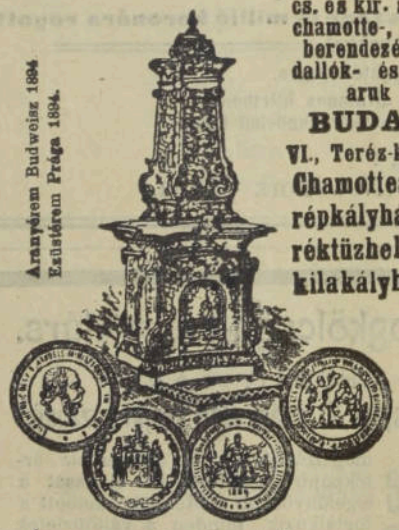
BRÁZAY KÁLMÁN
SÓSBORSZESZ
KÉSZITMÉNYE.

NAGY ÜVEG ARA 2 KOR.
KIS ÜVEG ÁRA 1 KOR.

Használati utasitás minden üveghez mellékelve van.

Sattler Testvérek

Aranyérem Budveisz 1894
Ezüstérem Prága 1894.

cs. és kir. szab. anyag-, chamotte-, fürdőszoba-berendezések-, kandallók- és majolikaaruk gyára

BUDAPEST,

VI., Teréz-körut 46. sz.

Chamotteáruk, cserépkályhák, takaréktüzhelyek, majolikakályha-különlegességek.

Szolid kivitelben és nagy választékban.

Árjegyzék (ábrás) **ingyen.** TELEFON.

Felten és Guilleaume

CARLSWERK, Mühlheim a. Rhein. — Bécs, X. Bez., Semmeringer-Strasse 11.

Külső-Váczi-ut **BUDAPEST,** Külső-Váczi-ut

Vas-, aczél és vörösréz-drótkötelek, bányák, felvonógépek, hajók, transmissziók, kötélpályák valamint villámháritók használata,

különféle módon izolált vezető drótok. Telegrafia, telefónia és elektromos világitás czéljaira való guttaperchával vagy gummi erekkel készült, valamint ólommal és dróttal burkolt kábelek.

Rostanyaggal, papirossal és levegőréteggel izolált

ÓLOMKABELEK

Vas-, aczél-, vörösréz és bronzdrótok. Drótáruk.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttől, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14,

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám

Alapitva 1846. **Helyközi telefon 860**

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve. **Árjegyzék bérmentve.**

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A New-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referenciák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv.-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarék-betéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** **kamatozással,** ellenében, valamint folyószámlában check-számlán. A 10 %-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. IV., Koronaherczeg- és Zsibárus-utcza sarkán. — VII., Király-utcza 57 — VIII., Józsaf-körut 2.

IRODAI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. szám alatt (saját házában.)

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Koronaherczeg-utcza 11.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 8.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 27-én. 38. szám

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az expozé.
Az iskola erkölcse.
Kidobott 100.000 korona.
Miniszteri fenyegetődzés.
A vállalkozók összejátszása. (Török Emil.)
Kis Jenő, Kondor és Feledy.)
A legsürgősebb közmunka.
A vásárcsarnokok. (Ziegler Nándor.)
A sertésközvágóhid vasutja.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. Auer-fény.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. október 27. 38. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az expozé.

A pénzügyi osztály összeállitotta a jövő évi budzsetet. A budzsettervezetben 472,967 korona a deficit. A napi sajtó bőségesen foglalkozott a budzsettel, de nem ismertette a budzsetnél sokkal fontosabb és jelentőségében nagyobb expozét, minek oka, hogy a budzset előbb jelent meg mint a kisérő jelentés. Az expozé nemcsak a budzsetet magyarázza meg, hanem képet ad a főváros egész pénzügyi helyzetéről. Az expozé igy szól:

Mielőtt a költségvetési tervezetben foglaltak részletes ismertetésére áttérnénk, elengedhetetlenül szükségesnek tartjuk, hogy a főváros pénzügyeinek eddigi alakulását és jelen állapotát ez alkalommal is a köteles nyiltsággal feltárjuk.

A költségvetési hiány a székesfőváros háztartásában nem mai keletü és annak keletkezési idejét és okait részletesen kifejtette a pénzügyi osztály ugy a székesfőváros közjövedelmeinek szaporitása ügyében még 1897. évi november hó 8-án bemutatott terjedelmes emlékiratában, valamint az azóta ismételten a költségvetési előirányzatok beterjesztése alkalmával.

És bár az ismétléseket tőlünk telhetően kerülni óhajtjuk, még sem mulaszthatjuk el, már annál a sulyos felelősségnél fogva sem, mely a pénzügyi osztályt terheli hogy ez alkalommal is és pedig nyomatékosan reá mutassunk azokra a körülményekre, a melyek pénzügyi bajaink kutforrását képezik.

Az 1870. évi X. törvényczikk intézkedései inditották meg tulajdonképen Buda és Pest városok modern értelemben vett fejlődését. Ez a fejlődés az érdekelt városokra is nagyarányu terheket rótt és ama kor lelkesedése és jövőbe vetett bizalma nem tért ki az áldozatok elől. Pest szab. kir. városa vizvezetékének, csatornahálózatának és közvágóhidjának kiépitésére, valamint az 1868. évi XXXVIII. t.-cz. értelmében reáháruló népoktatási kötelezettségből folyó iskolaépitkezésekre 1870. évben 3, az 1871. évben pedig 5 millió forintos kölcsönt vett föl, 1873. évi költségvetésének megállapitása alkalmából pedig az addig 20 évre át 20 százalékos községi adópótlékát 25 százalékra emelte és egyuttal behozta a 3 százalékos házbérkrajczárt. A fővárosnak még ez évben bekövetkezett egyesitése ezeket az adókulcsokat a főváros egész területére érvényre juttatta, de mig ezzel szemben a balparti városrész folyton nagy arányokban gyarapodó forgalma teljesen jogos igényeket támasztott a közigazgatás irányában, ezekkel az igényekkel oly vidékek érdekeltsége is föllépett, a melyek ritka lakottsága, kezdetleges viszonyai azt megokolttá nem tették.

Nem szándékunk, hogy közállapotaink minden várakozást felülmuló javulását, a fővárosnak városfejlődési tekintetben való ujjáalakulását a közlekedési viszonyoknak hihetetlen fejlődését itt bővebben ismertessük, — hisz ez felesleges — csak azt a módot tartjuk szükségesnek megvilágitani, amelylyel mindez lehetségessé vált. Huszonnyolc év alatt a székesfőváros nem emelte egyenes adókulcsát, a házbérkrajczárt csak csekély 0.4—0.5 százalékos szemétkihordási pótlékkal fejlesztette, egyébként mindenkor és következetesen ellenállott az egyenes adók emelésének. Tehát nagy sikereket, nagy eredményeket követelt anélkül, hogy a közszolgáltatások emelésével a szükséges anyagi eszközöket megadta volna. És ha a sikerek mégis jelentkeztek s a fővárosra háruló föladatoknak a közigazgatás mindig eleget tehetett, ezt kiválóképpen két körülmény tette lehetségessé. Az egyik az állami adókedvezésekkel és az egymással versenyző épitőkölcsönökkel mesterségesen előmozditott rohamos épitőtevékenység, amely a nyolczvanas évek közepén indult meg és a mely a főváros lakosságszámát százezrekkel gyarapitotta, külsőkeit és a főváros közvettetlen környékét benépesitette, a másik pedig a székesfőváros hatóságának az a végzetes tévedése, hogy a nagyobb arányu improduktiv munkákat következetesen a kölcsönpénzek terhére utalta.

Az épitőipar oly munkástömegeket terelt Budapestre, amelyek a lakosság számát nagy arányban felszökötték. Ez csak fokozta a lakásszükségletet és ujabb táplálékot adott az amugy sem egészséges processzusnak. Midőn azután a hazai értékpapirok elhelyezése a külföldön nehézségekre talált, midőn az egymást tulkináló jelzálogintézetek hiteleiket kez-

dették megszoritani, az üresen álló lakások számának nagy arányban való növekedése már előre vetette a válság árnyékát. Egyszerre fennakadt az épitőipar és a vele kapcsolatos iparágak, lázas tevékenysége, a melyek tulnyomó része a helyi szükségletre dolgozott. A teljesen munka nélkül maradt idegen elem másfelé nézett foglalkozás után, távozásával öregbitvén a bajt, mint ahogy egykoron idetódulásával elősegitette a fejlődést.

Ennek a fennakadásnak és pangásnak legsajnálatosabb következménye azonban még nem is keresethiány, hanem a magánvagyonnak viszonyainkhoz mért nagyarányu devalvációja és az a bizalmatlanság, amely minden ujabb vállalkozásban már a bukást látja és amely a még megmaradt tőkéket jó időre a legkecsegtetőbb kilátások mellett sem fogja vállalatokba fektetni és ezzel ujabb fejlődésnek az alapját előkésziteni.

Ezekkel a viszonyokkal pedig azért foglalkoztunk bővebben, mert a főváros pénzügyeinek állapotát nem tárgyalhatjuk elvontan, annak a talajnak megismerése nélkül amelyből éltető erejét veszi.

A főváros rendes budgetjének a kölcsönpénzek segitségével való tehermentesitése volt a másik ok, amely az egyenes adóemelést elkerülhetővé tette. Már az iskolaépitéseknek a kölcsönpénzekből való födözését sem helyeselhetjük, mert ez a szükséglet egy életerős fejlődő municipiumban nem időszakonkint elvétve, hanem állandóan, még pedig folytonosan növekedő arányban jelentkezik, amint hogy ezt a tanács tanügyi osztálya már a 100 milliós kölcsön programmjának megállapitásakor is kifejtette, az 1898. évtől fogva népiskolai épitkezésekre 1,320.000 korona, kisdedóvókra pedig 240.000 korona állandó évi javadalmazást kérvén. De az iskolaépitkezéseken kivül a székesfőváros hatósága még oly közmüveket is a kölcsönpénzek terhére utalt, amelyeknek fennállása a kölcsön törlesztésének 50 évi tartamával semmi arányban sem áll, mint a minők a kövezések, pedig utóbb már kivétel nélkül minden, a mire rendes födözetet kijelölni nem lehetett.

Ez a gyakorlat nem mai keletü. Csupán csak az 1890. évi 25 millió forintos kölcsönre hivatkozunk, amelyből az 1892. évi kolerajárvány ellen végrehajtott óvóintézkedések 1,222.408 korona költségét födöztük, a (melyből azonban még ma is 844.817 korona megtéritetlen) temploméptésekre és berendezésekre, a kórházi forgalmi alapok létesitésére is ebből a forrásból meritettünk.

Az 1896. évben fölvett 100 millió koronás kölcsönnek már a programmjában is a nem jövedelmező beruházások voltak tulsulyban. De a felhasználás messze tulhaladta még a programmot is. Ma már 12,870.735 koronára rugnak azok az összegek, amelyeket kamat nélkül előleg czimén a kölcsönpénzektől elvontunk a nélkül, hogy megtérítésök iránt intézkedtünk volna. Ez az eljárás tehát már oly mértéket öltött, hogy valósággal megakasztja a kölcsönprogramm végrehajtását.

Gyors fejlődésével a székesfőváros oly feladatok elé került, melyeknek megoldásához igen nagy áldozatra volt szükség. Az adóknak és a közterheknek emelkedése Európa összes nagyvárosaiban rohamosan megtörtént. A mi székesfővárosunk azonban nemcsak a meglevő adójövedelem fokozását mellőzte következetesen, hanem lemondott uj bevételi források nyitásáról ott is, ahol az állam vagy magánosok kincsesbányára akadtak, sőt utóbb még nyereségnek tekinthette az abban való részesedést.

Az italmérési adók hozadékát nem volt képes 600.000 koronán felül emelni és a mikor az állam megváltotta, a fővárosnak átengedett 40 százalékos részesedés fölért az egész 600.000 korona másfélszeresével.

A főváros előtt bezárultak azok a jövedelmi források, amelyek a Nyugat nagy városait megkimélik attól, hogy direkt adózással nagyobb mértékben kelljen polgáraikat megterhelniök. A közuti vasutak, világitási üzemek magántársulatok kezébe kerültek. Ellenben az állam csak a legutóbbi időben is a betegápolási törvénynyel 3 százalékos pótadót hozott be, amely pótadó fejében az állampénztárba 1900. évben kerekszámban 970.000 K. folyt mig a főváros budgetjének teherenyhülése a betegápolási törvényben biztositott segélyezések és mentesitések czimén csak mintegy 220.000 K. körül mozog.

De nemcsak az adótermészetü jövedelemforrásoknak kellő időben és mértékben való kihasználása elől zárkózott el a székesfőváros, hanem ugyszólván egyedüli üzemének, a vizvezetéknek megfelelő jövedelmezőségét sem teszi lehetővé.

A mikor Pest városa három és később öt milliós kölcsönét fölvette, a tőketörlesztési és kamatterhek viseléséről adóemelés utján gondoskodott, az egyesült főváros azonban 1890-ben 25 millió forintos és 1896-ban 100 millió koronás kölcsönt vett föl a nélkül, hogy tőke és kamattörlesztés czimén a fővárosra háramló többletkiadások födözete iránt intézkedett volna.

Váratlan uj jövedelmek, nevezetesen az italmérési jog megváltása alkalmával az államtól nyert 11,564,300 K. kártalanitási tőkének évi 560.000 korona kamatjövedelme és a 40 százalékos részesedés fejében nyert összegek, valamint a régi 6 százalékos és 5 százalékos kölcsönök konvertálása következtében elért kamatmegtakaritások a 25 millió forintos kölcsönnel járó szükségleteket még födözték ugyan, ámde a 100 millió koronás kölcsönből ellátott terhek viselésére ily váratlan bevételi forrás már nem jelentkezett.

A pénzügyi és gazdasági bizottmány már a kölcsön fölvételére vonatkozó tárgyalásoknál tisztában volt arra nézve, hogy a kölcsöntörlesztési részleteknek csak egy része kerül ki a meglevő bevételi források bizton várható emelkedéséből és a kölcsönpénzből teendő, részben jövedelmező beruházások bevételeiből fedeztetni, sőt előtte feküdt a főszámvevő urnak irásbeli előterjesztése, amelyben az évi többletterhet a létesitmények tiszta hozadékát levonva, 1897. évtől 1902. évig fokozatosan emelkedve 316.240 forintról 1,308.580 forintra tette.

Miután azonban a bizottmány nézete szerint előre nem volt tüzetesen megállapitható, hogy a kölcsöntörlesztési részleteknek födözetlen része évről-évre mily összegekkel fog jelentkezni, a bizottmány javaslatára a közgyülés kimondotta, hogy mindaddig, a mig a kölcsön évi törlesztési részletei a rendelkezésre álló segélyforrásokból födözhetők lesznek, a főváros a lakosságra ujabb terhet róni nem fog; ha pedig e segélyforrások elegendő födözetet nyujtani

már nem fognak, ugy a közterhek emelésének a viszonyok és körülmények között leghelyesebbnek mutatkozó s a lakosságra legkisebb sulylyal nehezedő módját fogja alkalmazni.

Kétségtelen dolog, hogy egy 30 millió koronás budget még eleven fejlődés mellett sem birhat meg évi 2.6 millió törlesztési és kamatfizetési többletet és a mint a 100 millió koronás kölcsön fölvétele megtörtént, az ezt követő legelső költségvetésben (1897) nyomban megjelent az első nagyobb deficzit 725.266 K.-val és azóta évről-évre állandóan helyet foglal abban és pedig mindinkább fokozódó mértékben.

A közgyülés és a tanács utasitására a pénzügyi osztály még az 1897. év őszén a közjövedelmek szaporitása ügyében közrebocsátott előterjesztésében részletesen kifejtette azokat a körülményeket és okokat, a melyek a főváros pénzügyi helyzetének megrontására vezettek és egész programmot terjesztett elő arra nézve, hogy mi módon véli a főváros pénzügyi egyensulyát a krónikus deficzit veszedelmétől megóvni.

A háztartás rendezésének egyedül célravezető eszközeként a pénzügyi osztály az okszerü takarékosság mellett, már akkor a közjövedelmek fokozását jolölte meg. Kifejtette és számszerü adatokkal igazolta annak sürgős szükségességét és a közjövedelmek fokozására javaslatokat tett.

A javaslatok sorsa ismeretes. Az egyenes adózás terén a közgyülés ugy az uj adónemek behozatalának, mint a meglevők fölemelésének következetesen ellenállott, a főváros közjövedelmeinek fokozását olyan bevételi czimeken, amelyekért ellenszolgáltatást is nyujt az ingatlantulajdonosnak, a közgyülés helyeselte ugyan, de csak elvben; a gyakorlatban azonban az áremelkedés megadóztatására irányzott ez a törekvés is meghiusult. A vizdijszabályzat, a burkolási járulék szabályzata, a városrendezési szabályzat revisió alá vették ugyan, de oly megszoritásokkal állapittattak meg, hogy azok a székesfőváros háztartására nézve számbavehető eredménynyel járni sem fognak. A kölcsönpénzek felhasználása pedig minden változtatás nélkül folyik tovább ugy, miként eddig.

Mindezek teljesen ismeretes dolgok a Tekintetes tanács előtt is és ha mégis ujból és ujból előadjuk, tesszük ezt azért, mert a miként azt ismételve kijelentettük, minden évvel, amely elmulik, a jövedelmi források szaporitása, avagy uj források nyitása nélkül, sulyosabbá fog válni a pénzügyi helyzet és igen közel van az az időpont, amikor a teljes fennakadás be fog állani.

Hogy a főváros közjövedelmének fokozása már évekkel ezelőtt mennyire szükséges volt és hogy a pénzügyi osztály nem idő előtt szükségtelenül követelte a főváros lakossága viselte közterhek emelését, azt ma már bizonyitani nem szükséges és hogy a főváros pénzügyi helyzetét nem tüntettük föl a valónál kedvezőtlenebb szinben, azt az eddig bekövetkezett fejlemények — fájdalom — tökéletesen igazolták.

A székesfőváros 1901. évre szóló költségvetési előirányzatát a Tekintetes Tanács 2,047.750 korona hiánynyal állapitotta meg. A pénzügyi és gazdasági bizottmány e hiányt 6.649 koronára szállitotta le, a törvényhatósági bizottság közgyülése pedig a költségvetési mérleget teljes egyensulylyal állapitotta meg.

Pénzügyi gazdálkodásunknak már évek óta egyik sarkalatos hibája volt, hogy az utak épitésére, uj kövezésekre s egyéb utczai burkolatokra a költségvetésbe sohasem vettük fel a tényleg szükséges összegeket, hisz ez a körülmény okozta azt is, hogy már évek óta áll tárgyalás alatt egy kövező programm, amelyben számos nagyforgalmu utvonalnak kiépitése évek óta halaszthatatlannak van jelezve és amely a maga 10 millió forintos szükségletével — régi mulasztások következménye. És amikor e czimen az évenkint rendesen visszatérő kiadások födözéséről már a multban sem gondoskodtunk eléggé, a közgyülés az 1901. évről szóló költségvetésben még ezt az elégtelen összeget is nemcsak redukálta, de ugyszólván egészen törülte.

A közgyülés maga is érezte, hogy az utépitések és burkolások ily módon való megszoritása, ugyszintén a visszatérítési összegek törlése nem helyes, azzal is tisztában volt, hogy az ilyképpen megállapitott költségvetés nem felel meg a főváros reális szükségleteinek, ámde az adott viszonyok között a közgyülés a valóságos közszükségletek ily nagyméretü törlését kisebb bajnak tartotta annál, mintha az akkori mostoha viszonyok között a közterheket kellett volna emelni, avagy a hiány fedezésére a kölcsönpénzekhez kellett volna nyulni.

Az 1901. évet és annak költségvetését a közgyülés átmenő jellegünek kivánta tekinteni, és a főváros háztartására irányuló tárgyalások megindítására a saját kebeléből 30 tagu bizottságot küldött ki.

E bizottság feladatává tette a közgyülés a következőket:

1. a főváros egész közigazgatását és háztartását minden részletre kiterjedő tüzetes vizsgálat alá venni, 2. tájékoztató pénzügyi tervezetet készitени a főváros háztartásának a legközelebbi évekre várható alakulásáról, 3. egy városi programmot készitени.

A költségvetés kormányhatósági jóváhagyása után a bizottság nyomban hozzáfogott müködéséhez és azt az eddig lefolyt idő alatt serényen folytatta. Az ő javaslatára a közgyülés még f. é. április hó 17-én a miniszterelnök urhoz az állami közigazgatás közvetitéséből származó terhek és a székesfőváros anyagi helyzete tárgyában részletesen megokolt terjedelmes feliratot intézett.

A miniszterelnök ur a hozzá intézett és küldöttség átnyujtott feliratra mindezideig nem válaszolt, a 30-as bizottság pedig müködését be nem fejezte, javaslatainak sorsa el nem dőlt és azok jogérvényes határozatokká még nem váltak. A tájékoztató pénzügyi tervezet és a városi programm sem készült még el és igy a pénzügyi osztály a jövő 1902. évi költségvetési előirányzatot, amelyet szabályrendelet alapján kell egybeállitania, a 30-as bizottság javaslatára a jövőben esetleg megállapitandó megtakaritások figyelembevétele nélkül és bárminő ujabb jövedelmi források, avagy az egyes bevételek fokozása nélkül csakis az eddigi keretben a most rendelkezésre álló bevételi források alapján állithatta össze.

Az 1899. évi 547. sz. a. alkotott szabályrendelet értelmében köteles a pénzügyi osztály az egyes

előirányzati részleteket beható birálat tárgyává tenni és a költségvetés előirányzatát a bizton várható födözetre való tekintettel elkésziteni.

E kötelességének a pénzügyi osztály lelkiismeretesen meg is felelt és arra az eredményre jutott, miképp — jóllehet a közmunkák, nevezetesen: bel- és kültelki utak épitése, továbbá uj kövezések és egyéb utczai burkolatok czimén csakis a közgyülés részéről a folyó évre engedélyezett minimális összegeket vette fel — a jövő 1902. évi költségvetésének mérlege 2,811.594 kor. hiányt tüntet fel.

Bár a háztartási hiánynak ezt az emelkedését a pénzügyi osztály az 1901. évi költségvetési tervezet bemutatása alkalmával előre megjósolta és az csaknem számszerü pontossággal be is következett, a fenforgó viszonyok között és az adott kényszerhelyzetben el kellett attól állania, hogy a költségvetési tervezetet eme hiánynyal terjeszsze be.

Hogy tehát a hiányt a jövő 1902. évre kiküszöböljük, a költségvetési tervezetet, amely 2,811.594 korona hiánynyal a kiadások szempontjából még normálisnak sem tekinthető, ismételten átdolgoztuk és a közgyülés mult évi utmutatását követve, mechanikai müvelettel állapitottuk meg azt a költségvetési tervezetet, amelyet a Tekintetes Tanácsnak ezennel bemutatunk és amelynek eredménye a következő:

	Kiadás.	Bevétel	Hiány
Rendesek	35,420.262 K.	35,189.907 K.	230.355 K.
Rendkivüliek . . .	1,208.504 „	965.892 „	242.612 „
Együtt . . .	36,628,766 K	36,155.799 K.	472.967 K.

Nehogy azonban a költségvetési hiánynak ez a nagyarányu leszoritása azt a téves hitet ébressze bárkinél, hogy a pénzügyi osztály első tervezetének 2,811.594 korona hiány nagyon is tulhajtott volt, fölsoroljuk a nevezetesebb tehertételeket, ugyszintén a bevételi tételeket, amelyeknek leszállitásával, illetve fölemelésével eljutottunk a 472.967 korona hiányhoz.

Mindenekelőtt elhagytuk az 1892. évi kolerajárvány költségek törlesztésére az 1896. évi 1.132. kgy. és 91.998. belügym. sz. a. évenként fölveendő 200.000 korona minimális törlesztési részletet; a kórházi alapok hiányainak megtérítésére, a lipótvárosi templom kiépitésére és a nagyobb utvonalak burkolására a 100 millió koronás kölcsönből kamat nélkül fölvett előlegek visszafizetési részlete fejében fölvett 698.651 koronát; az utburkolásoknál a városház-utczának és az egyetem-térnek zajtalan burkolattal való ellátására, a várbeli Szt. György-tér rendezésének végrészletére és néhány iskola előtt szükséges zajtalan burkolatra fölvett 170.000 koronát, az ártézi fürdőnek olyannyira szükséges jókarbahelyezésére bejelentett 38.750 koronát. A következetfentartási átalány 50.000 korona, a háromszögelésre bejelentett nagyobb szükséglet 20.000 korona, a kaszárnyák fentartása 20.000 kor., az iskoláké pedig 24.000 kor. leszállitást szenvedett. Ezek összege 1,221.221 korona.

A bevételeknél az 1900. évi zárszámadás szerint jelentkező 622.663 kor. háztartási fölöslegből csak 122.663 koronát tartottunk fenn az 1901. évben pótbitel utján engedélyezendő kiadásokra, 500.000 koronát pedig átvittünk az 1902. évi budget támogatására. Ezt csak ugy tehettük, hogy az 1901. évben számot vettünk az előző évről fentartott hitelösszegekből évről-évre ismétlődő elejtésekkel, amelyeknek legnagyobb rész jut a háztartási fölöslegek keletkezésében; továbbá, hogy a folyó év póthiteleit a végletekig korlátozni óhajtjuk; 100.000 koronával emeltük a m. kir. államvasutak városi vámbevételeinek előirányzatát, 184.000 koronával a vizvezeték, 63.160 koronával a közvágóhid bevételeit, még pedig a közvágóhid házi bizottmányának a 3 évi átlagokon alapuló javaslatára, melyekkel szemben már az 1900. évi eredmények is jóval kedvezőtlenebbek voltak; 30.400 k.-val emeltük a vegyészeti és élelmiszervizsgáló intézet bevételeit az igazgató specziális javaslatára, noha ez a többlet eddig soha sem folyt be; 23.000 koronával emeltük a vásárcsarnokok jövedelmeit, végül a rendkivüli kiadások közé felvettük a kisajátitási alap egy régi tartozásának kiegyenlitése fejében 233.865 koronát.

Ezeknek az emeléseknek összege 1.134.425 korona, a kiadások 1,221.221 korona csökkenésével együtt tehát 2,355.646 koronával javult a mérleg. A két mérleg között még ezenfelül mutatkozó 17.019 korona különbözet kisebb leszállitások és emelések eredménye.

A költségvetés tervezetének megjelenését is ez az ismételt átdolgozás késleltette, de ugy véljük, hogy ezzel lényegesen megkönnyitettük a pénzügyi és gazdasági bizottság munkáját. Ki kell azonban jelentenünk, hogy a székesfővárosra háruló kötelezettségeket tekintve ezekkel a leszállitásokkal, illetve emelésekkel a pénzügyi és gazdasági ügyosztály nem azonositja magát, de a maga részéről csakis ezekhez a tételekhez nyulhatott, hogy a háztartás nagyobb rázkódtatását elkerülje és a számszerü háztartási hiányt a lehető legkisebb összegre leszoritsa.

Az iskola erkölcse.

Rösteljük leirni, hogy Budapesten a pálinkás putik, s az iskola egy födél alá került, hogy van Budapesten egy iskola, melynek tanitványai egész nap a részeg tót-napszámosok trágár dalaiban gyönyörködhetnek, sőt egy a tanácshoz beadott panasz szerint az iskolás gyerekek az iskola udvaráról becsuszhatnak pálinkás boltba egy kis cigarettára, vagy egy kis pálinkára. A panaszlevél elmondja, hogy a furfangos gyerekész kitalálta, hogyan jusson pálinkához, ha a boltos nem is akar adni. Kimossa a tintás üvegjét, s a tintára kicsalt néhány fillérért a tintásüvegbe vesz pálinkát, mintha hazulról küldenék, az apjának vinné.

Borzalmas és hihetetlen dolgok ezek. Az egyetlen büszkeségünk volt, hogy elemi iskolánkat erőnkön felül fejlesztettük, hogy a tanfelügyelő is mindenkor a legnagyobb elismeréssel volt kénytelen nyilatkozni iskolánkról. S ime egy szerencsétlen dolog, legnagyobb büszkeségünkre sötét árnyékot vet, s a bécsi lapoknak alkalmat ad arra, hogy egy ilyen eset miatt

pálcát törjenek az egész müvelt világ előtt a mi kulturánkról, iskoláinkról.

Érdekes, hogyan került egy födél alá az iskola meg a pálinkamérés, noha szabály van arra, hogy pálinkamérés az iskola közelében sem lehet. A külső váci-ut környékén nagyon megszaporodott az iskolakötelesek száma, s a meglevő iskolák nem tudták a nagy tanuló sereget befogadni. Bérlet után kellett nézni. Ki is bérelték az Aréna-ut 57. számu házat. A bértelről azonban olyan időben gondoskodtak, amikor a lakbérleti szabályzat szerint a lakóknak már fölmondani nem lehetett. A háztulajdonos a lakókat kártalanitással, békés megegyezés utján kiköltöztette. Csak a házban levő pálinkamérés tulajdonosával nem egyezkedett, hanem kérvényt adott be a városhoz, hogy a pálinkamérés bennt maradhasson májusig a házban. S a tanács megengedte. A tanács határozatilag kimondotta, hogy a pálinkamérés és az iskola egy fedél alatt maradhat.

Ez a határozat éppen nem válik dicsőségére a főváros tanácsának. A háztulajdonos egy egész ház bérbeadására tett ajánlatot, tehát a tanács az egész házat követelhette. S ha a háztulajdonos bármi okból nem tudott az ajánlatának megfelelni, a tanácsnak más bérlet után kellett volna néznie. E helyett megnyugodott abban, hogy a pálinkamérések ismeretes alakjai zavarják az iskolában az előadásokat. Hir szerint a bepálinkázott emberek az iskola udvarába mennek ki egy kis friss levegőt szivni. Csudálatos, hogy a tanács azokra a konzekvinciákra nem gondolt, amelyek csaknem bizonyosan előreláthatók voltak.

A tanács intézkedésével a szülőket is a legkellemetlenebb helyzetbe sodorta. Nagyon kevés szülő talál megnyugvást abban, hogy olyan iskolába kénytelen küldeni gyermekét, amelynek udvarában pálinkamérés van. Az, hogy munkások, szegényemberek küldik abba az iskolába a gyermekeiket kettős ok lehet arra, hogy a szabályzatnak az intézkedéseit még ridegebben hajtsák végre. A belső területen, ahol a jobbmódúak iskoláztatják a gyermekeiket, az ellenőrzés minden tekintetben nagyobb. A rendőrség is jobban végezheti az ellenőrzést, a szülőknek is módjukban van gyermekeik szigorubb ellenőrzése és fölügyelete. A kültelkeken a fölügyelet egészen az iskolára szoritkozik. Mindezt fölösleges bizonyitanunk, s mindez a tanács előtt is ismeretes. Nem értjük, hogy mindezek ellenére a tanács hogyan hozhatta meg azt a rettenetes határozatot, amely szerint pálinkás putik és iskola egy hajlékban is megférhet.

Csodáljuk, hogy a tanfelügyelő nem tett még ez ellen az állapot ellen semmi kiofgást, hogy az iskola igazgatója és tantestülete, az illetékes iskolaszék nem tiltakozott az ellen a szomszédság ellen. Amikor annyi hatóság ügyel föl az iskolákra, a szülőknek kell kétségbeesett panasszal föltárni a helyzetet, hogy ők a város iskolájában gyermekeik erkölcseit látják veszélyeztetve. S a kultuszminiszternek sincsen erre szava. Ha a város autonom jogkörében tartja is főnn az iskolákat, a kutuszminisztert az nem menti föl az alól a kötelezettség alól, hogy ha a város a maga hatáskörében az ilyen állapotokat megakadályozni nem tudja, ő szüntesse meg az iskola erkölcsére veszedelmes állapotot.

Még egy szavunk van a törvényhatósághoz. A közgyülés tagjai legnagyobb részt nemcsak városatyák, hanem családapák is. Mi most a családapákhoz szólunk. Tőlük kérdezzük, elküldenék-e a gyermekeiket olyan iskolába, amelynek udvarában pálinkamérés van. Bizonyosan nem. Amit maguk nem tennének meg, ne követeljék, hogy az a szegény munkásember megtegye. Annak is van szive, az is szereti a gyermekét, s azért dolgozik véres verejtékkel, hogy gyermekéből derék becsületes polgárt neveljen. Az a szegény munkás ember is megkövetelheti, hogy olyan iskolába küldje gyermekét, amelyikbe a városatya is elküldené az övéit.

Hisszük és elvárjuk, hogy a tanács maga sürgősen reperálni fogja nagy tévedését, de ha nem tenné, megköveteljük, hogy a törvényhatóság, vagy a kultuszminiszter kötelezze rá.

Kidobott hétszázezer korona.

A fővárosnak a háztartása nem éppen kedvező. A kassza meglehetősen kiürült, s a régi ötletszerü gazdálkozást nem engedi meg a pénzügyi helyzet. Azt hinné az ember, hogy a nehéz pénzügyi viszonyok mellett a város sokkal óvatosabban jár el, s megnézi alaposabban, hogy ne költsön ma olyan dologra, amelyet talán már holnap le kell rombolnia.

A mérnöki hivatal a kerepesi-uti temetőben uj kápolnát s halottas házat akar épiteni. Nem vitatkozunk most arról, hogy olyan nagy közszükség-e ez, amelynek elhalasztását még az sem indokolja meg, hogy nincsen pénze a városnak. Nem szólunk arról, hogy a mai viszonyok mellett egyáltalán szabad-e belemenni kápolnaépitésekbe. De igenis kifogást teszünk az ellen, hogy ilyen nagyobb középitkezést minden áron keresztül akarnak forszirozni, amikor illetékes hivatalos szakközegek azt vitatják, hogyha most a kápolnát s halottas házat, ott, ahova tervezték, megépitik, valószinüleg már a közel jövőben le kell rombolni.

Illetékes szakkörök állitása szerint a kormány komolyan foglalkozik a fővárosi pályaudvarok rendezésével. Állitólag már a tervek is készen vannak. A tervek szerint a keleti pályaudvart kitelepitenék. Nagyon természetes, ha a terv megvalósul a központi pályaudvar környékét szabályozni kell. A szabályozás érinteni fogja a kerepesi-uti temetőt is, mert egy természetadta körut a temetőt szakitja meg. Ez köztudomásu dolog, s mégis az uj halottas házat ugy tervezik, hogy ha az ut megnyitását bármily körülmény szükségessé teszi, az ut a most tervezett kápolnát és halottasházat elszakitja a temetőtől. S tervezik, talán majd épitik is, anélkül, hogy valakinek a városházán eszébe jutna, hogy pozitiv értesülést szerezzen a központi pályaudvar jövő sorsáról.

A tavaszszal a közgyülés elhatározta, hogy meg fogja csinálni Budapest uj általános szabályozási tervét. Hogy a nagy munkát hiába ne végezze, arra kérte a kormányt, alakitsanak vegyes bizottságot, amely megállapitja, hogy a közel jövőben, tiz—15 éven belül micsoda olyan nagyobb középitkezést terveznek, amely a szabályozásra is befolyással lehet. A kormány hozzájárult. Képviselőit a vegyes bizottságba ki is küldte.

Hisszük, hogy ez a vegyes bizottság egyszer meg is fog alakulni. Ebben a bizottságban bizonyosan szó lesz a központi pályaudvarról is. Akkor meg fogják

hallani a város urai, hogy mit tervez a kormány. Annyira csak nem sürgős az a kápolna, hogy építésével meg ne várhatnák amig az a vegyes bizottság munkáját befejezi. Sokkal sürgősebb közmunkáknak kell halasztást szenvedniök. A középitési bizottság belement az épitésbe, de elvárjuk, hogy a pénzügyi bizottság s a közgyülés meg fogják gondolni, hogy kiadjanak hétszázezer koronát olyan épitkezésre, a melyről azt sem tudják, nem kell-e mindjárt az épités befejezése után az uj épület lebontásához fogni.

Miniszteri fenyegetődzés.

A pénzügyminiszter megfenyegette a fővárost, hogy az államvasuti gépgyárakat kitelepiti Budapest területéről, ha a város nem ad neki ugy telket, ahogy ő kéri. Igazán megdöbbentő a miniszternek ez a kijelentése, amely sok mindent megmagyaráz. Megmagyarázza azt, hogy a gazdag Budapest hogyan juthatott annyira, hogy büdzsetében csak papiroson tudja az egyensulyt megállapitani.

Amig a fővárosnak elegendő eltékozolni való telke volt, alig mult el nap, hogy egyik, vagy másik miniszter állami célokra ne kért volna telket ingyen, vagy potom áron. S a fővárosnak sohasem volt meg az erkölcsi bátorsága, hogy egy miniszter kérését meg tagadja. Amig a telek tartott, a kormány itt-ott csak megsimogatta a fővárost. Most, hogy a telek elfogyott, a kormányférfiakból is kitör a főváros iránt mindenkor érzett gyülölet.

Igazán érthetetlen, hogy a kormány miért viseltetik olyan ellenszenvvel, mondhatnánk rosszakarattal a főváros iránt, amely nem vétett semmi mást, mint minden miniszteri kérelmet könnyelmüen teljesitett.

Minden országban azt látjuk, hogy a kormány állandóan dédelgeti fővárosát, mert tudja, hogy az ország egyik legnagyobb erőssége, ha hatalmas virágzó fővárosa van. Áldozatokat is hoznak a kormányok, hogy fővárosuk fejlődését biztositsák. Csakhogy egy példára mutassunk, ott van Berlin.

Amikor a porosz kormány látta, hogy Berlin a maga erejéből nem győzi teljesiteni a rohamos fejlődés követeléseit, lemondott a hozadék adóról s átengedte Berlin városának.

Nálunk ellenkezője történik. Nálunk a kormány, a törvényhozás mindent decentralizálni, a fővárostól elvonni szeretne. Pedig, ha van ország amelynek szüksége van arra, hogy hatalmas, virágzó fővárosa legyen, Magyarország az. S ime a pénzügyminiszter akkor, amidőn a fővárosban a munkátalanok ezrei nyögnek a legnagyobb nyomoruságban, amikor magát a városi adminisztrációt agyonyomja a deficit, követelésekkel áll elő, amelyeket a főváros nem teljesithet, s azzal fenyegetődzik, hogy kitelepiti az államvasuti gépgyárakat.

Hát jól van. Tessék. A főváros mai viszonyai mellett nem adhat a jól jövedelmező, gazdag államvasutaknak kétszázhuszezer koronás ajándékot. Tessék kitelepiteni azokat a gépgyárakat, de tessék azután a felelősséget elvállalni nemcsak az ország, hanem az egész müvelt világ s a történelem előtt azért, hogy a magyar kormány mesterségesen tette tönkre Budapestet, amikor az a maga erejéből, a kormány akarata ellenére is olyan erővel fejlődött, mint a kontinens egyetlen városa sem. Ajándékozni valónk már nincsen. A főváros nem vállalkozhatik tovább a fejős tehén szerepére.

A vállakozók összejátszása.

A vállalkozók összejátszásának megakadályozására vonatkozó tanácsi előterjesztés ötletéből az alábbi kérdéseket intéztük a fővárosi vállalkozókhoz:

1. Igaz-e a vállalkozók összejátszása és szükség van-e a javaslatra?

2. Ha szükség van intézkedésre, várható-e eredmény a javaslattól?

3. Helyes-e, hogy a javaslat az utóajánlat beadását megengedi?

4. Hogyan lehetne rendezni helyesen az ipar szempontjából az árlejtéseket?

5. Mi panaszuk van az iparosoknak a mai rendszer ellen?

Ezekre a föltett kérdésekre, a beérkezett válaszokat a beérkezés sorrendjében a következőkben adjuk:

Török Emil épitési vállalkozó.

Tekintetes Szerkesztőség!

B. felhivásuk folytán van szerencsém alábbiakban közleni észrevételeimet, a fővárosi tanács pénzügyi osztályának a székesfővárosi közmunkák és szállitásoknak vállalati uton való biztositása tárgyában készült javaslatára, valamint véleményemet ama modozatokról, amelyek tapasztalataim alapján a leginkább megfelelnek.

A tanács VI-ik ügyosztályának szóban forgó javaslata, lényegében a pótajánlatok rendszerét kivánja berendezni. Ilyen rendszer kétségtelenül novum e téren. Mert a pótajánlat ama szabályellenességet képviseli, mellyel a vállalkozás terén csupán a — szeliden kifejezve — nem előkelő elemek élnek. Önérzetes vállalkozó ajánlatát semmiféle póttárgyalás kedvéért — amig a kiirási feltételek azonosak maradnak — meg nem változtatja. Igy tehát a pótajánlati rendszer, az előkelő vállalkozó elemek teljes visszavonulását vonná maga után. — A nagyközönség kedvéért részletesebben indokoljuk az itt mondottakat.

Feltéve, hogy egyáltalában beadatnak reális ajánlatok — a szóban forgó pótajánlati rendszer esetében — az első versenytárgyaláshoz, ugy a reális ajánlatból a póttárgyaláskor csak irreális olcsóbb ajánlat lehet. Mert a reális ajánlat ugy van kalkulálva, hogy megfelelő polgári haszon mellett, jó munka, kellő időben legyen szállitható. Aki tehát eredeti reális ajánlatánál olcsóbb ajánlatot tesz, az a szállitandó munka minősége vagy mennyisége rovására, az ellenőrzés kijátszására, vagy pedig pótkövetelések érvényesitésére, épiti fel kalkulusait.

Majdnem bizonyos egyébiránt, hogy az első versenytárgyalás, minden reális ajánlat hijával csak olyféle »Probegalopp-á« fogna fajulni, mely mesterséges uton fejlesztené tökélyre az ugynevezett **sáppadást** mely eddigelé csak kivételes esetekben tudott érvényesülni.

A szóban forgó ügyosztályi javaslat 9-ik pontja tehát feltétlenül elejtendő volna.

Egyebekben a javaslat igen megfelelő és elfo-

gadható. Megjegyzésre érdemes, hogy a javaslati előterjesztés kritikai része oly kitünően van szerkesztve, hogy szintén érthetetlen, miként tudott a kitünő kritikus oly hamis konklusiora jutni.

Áttérek most arra, miként vélném én a szóban forgó bajok orvoslását legbiztosabban elérhetni. Első sorban szükséges, hogy teljesen megfelelő szállitási feltétfüzetek szolgáljanak a munkák és szállitások kiadásánál zsinórmértékül. Ha a feltétfüzetek az ipar és technika haladásának megfelelő módon és olyképen lesznek szerkesztve, hogy a szállitandó munkák kivitelének módozatait a legpontosabban megállapitják, azzal a vállalkozói furfangnak, nevezetesen a pótkövetelések érvényesitésére célzó taktikáját fogják a legbiztosabban kiküszöbölteni. Egyuttal a szakértelem nem egyenlő magas fokán álló hatósági ellenőrzést is ugy felfegyverezik, hogy a correkt munkakivitel — lelkiösmeretes ellenőrzés esetében — feltétlenül biztositatik. — Tehát részletesen és alapos feltétfüzetek, és lelkiösmeretes ellenőrzés fogják biztositani a munkák és szállitások megfelelő eszközlését, és a vállalkozói furfanggal összefüggő taktikák kiküszöbölését. Ezt parancsolja első sorban: a város érdeke, a munkák és szállitásoknak vállalati uton való biztositásai eseteiben.

Áttérünk most a másik fontos érdekre, hogy t. i. a város anyagi károsodását — amint az előterjesztés mondja — kizárjuk. Itt is a remedium igen egyszerü. Mert mely esetben lehet szó a város anyagi károsodásáról? Csak akkor, ha valamit értékén tul fizet meg. Most már az a kérdés, vajjon csakugyan oly ördöngős mesterség-e a valódi érték kiszámitása, amire csupán a vállalkozók képesek! Hát épen ellenkezőleg áll a dolog; mert éppen a város illetékes szakközegeinek áll legjobban módjukban a valódi értéket a legpontosabban kiszámitani. A város illetékes szakközegei ismerik legjobban a szállitási feltételeket, a kivánt munka minőségét, és rendelkeznek számos tapasztalati adatokkal az összes megelőző teljesitmények alapján. Főleg pedig ha az ellenőrzéssel megbizott szakközegek a vállaltba adott munkák kivitelénél, illetve szállitásánál, a termelési önköltségekről állandóan pontos adatokat szereznek be — ami kétségtelenül módjukban áll — ugy bizonyos, hogy oly előirányzati költségvetés készithető, mely a vállalat tárgyát képező teljesitmény valódi értékét a lehető legpontosabban megszabja. Szó sem lehet tehát a város anyagi károsodásáról, ha az árlejtés, illetve árverés eredményét az ily módon előirányzatilag megállapitott értékhez képest irányitjuk; azaz a munkát ki nem adjuk, ha az értéket tetemesen meghaladó ajánlatok érkeznek. Amire alig lesz eset, és ha igen, ugy ujabb versenytárgyalás bizonyára megfelelő eredménynyel fog járni. Ajánlatos volna Olaszországnak köztudomás szerint kitünően administrált egyik hatalmas vasuti társulatánál a »Rete Adriaticánál« divó rendszert is adoptálni. Ott a versenytárgyalásoknál a vállalkozók ajánlataival egyidejüleg felbontatik a központi vezérigazgatásnak lepecsételt levele, melyben a legmagasabb és legkisebb egységár foglaltatik, amelyen felül, illetve alul a munka vagy szállitás ki nem adható. A magas ár, melynél drágábban az igazgatóság nem hajlandó a beszerzést vagy munkát eszközölni, az alacsony ár, melynél olcsóbban az igazgatóság kalkulusai szerint csak a munka rovására vagy egyéb sérelmek árán lehetne csak a teljesitményt eszközölni.

Végül megjegyzem, hogy lehető legfontosabb volna a város érdekei megóvására az is, hogy az árlejtésekre, illetve árverésekre vonatkozó kihirdetéseket minél szélesebb körben, nemcsak hirlapok és kifüggesztés utján, hanem az összes illetékes vállalkozókhoz beküldött körözvények, illetve meghivók utján is terjeszteni.

Ugy vélem, hogy az itt előadottakban bennfoglaltatik válaszom az összes hozzám intézett kérdőpontokra.

Kis Jenő okleveles mérnök és vállalkozó.

Tekintetes Szerkesztőség!

Midőn a tekintetes szerkesztőségnek köszönetet mondok azért, hogy véleményünk kifejezésével alkalmat nyujtani sziveskedik, bátor leszek mielőtt a kérdésekre részletesen válaszolnék, általánosságban szereny nézetemet nem is annyira a javaslat, mint inkább az ezzel felvetett árlejtési módozatok vagy árverés felett röviden elmondani.

Tény az, hogy a munka kiadásnak jelenleg divó módja nem felel meg, sem a munkaadó jelen esetben a székesfőváros, sem a vállalkozók és iparosok érdekeinek. A székesfőváros érdekeinek nem felel meg, mert nem képes ezen uton mindenkor a létező viszonyoknak megfelelőleg legjobb és legolcsóbb modon munkáit, szállitásait stb. biztositani és igy anyagilag üzleti szempontból nem egyszer károsodik.

Nem felel meg a vállalkozók, iparosok stb. érdekeinek sem, mert a tisztességtelen versenynek a legtágabb kapuját nyitja meg és a vállalkozókat kiszámithatalan eshetőségeknek teszi ki.

Már most azt feltételezni, hogy mindezen bajt a vállalkozók összejátszásának lehetősége okozza, kissé merész állitás és hogy az ellen ugy a vállalkozók, mint az elfogulatlanul itélni tudó és a viszonyokkal tájékoztatott közönség nem tiltakozik, azt csak onnan lehet megmagyarázni, hogy elég sajnos ma nálunk a vállalkozást ugy tekintik, mint a könnyü nem tisztességes meggazdagodásnak legegyszerübb módját.

Ugy, hogy maholnap egy tisztességes ember alig meri majd bevallani, hogy épit. vállalkozó.

Nem érzek magamban hivatást a vállalkozók nevében ez ellen a tévesen terjesztett közhir ellen tiltakozni.

De hogy mennyire hamis ezen feltevés, bátorkodom azon megdönthetetlen tapasztalati tényre hivatkozni, hogy daczára a közvetlen középitésekben igazán bő 10 esztendőnek, melybe a kiállitási év is beleesik, — a budapesti vállalkozók és iparosok között vajmi kevésre lehet ma rá mutatni, akik egyáltalán meggazdagodtak volna, és főképpen, akik a székesfővárosi vállalataikból gazdagodtak volna meg.

Messzire vezetne a kartellekről itt általában beszélni, azok jogosult vagy jogosulatlan voltát az ipar-védelem szempontjából fejtegetni, kétségkivül tény az, hogy a székesfővárosnak ezek ellen véde-

kezni és anyagi érdekeit minden rendelkezésre álló tisztességes üzleti eszközzel megvédeni mulasztha-tatlan kötelessége. Mint ahogy kötelessége minden vonalon anyagi érdekeit megvédeni és oda hatni, hogy épitkezéseit, szállitásait stb. mint jó éskörültekintő gazda, a legjobban és leggazdaságosabban végrehajtani, illetőleg megszerezni legyen képes, szem előtt tartva mint a javaslat is mondja: hogy tisztességes legyen az üzlet, ne méltóságos.

En magam részéről, mert hisz csakis magamról beszélhetek, — őszintén örvendek, hogy ezen kérdés napi rendre került — jóllehet már 6 év óta nem voltam a székesfőváros vállalkozója s ma »hors concours« vagyok. Örülök azért, mert hiszem, hogy ezen kérdés felvetésével felszinre fognak kerülni mindazon kérdések, melyek a munkák kiirása és végrehajtása körül a székesfővárosra éppugy, mint a vállalkozóra a kölcsönös szolidság szempontjából sok kivánni valót tartalmaznak és ennek meg lesz a jó visszahatása más közmunkák és szállitásoknál is.

Ami az egyes kérdéseket illeti, arra a következőket válaszolhatom:

Igaz-e a vállalkozók összejátszása és szükség van-e a javaslatra?

Igenis, vannak esetek, midőn a vállalkozók összejátszanak. Hogy szüksége-e ez ellen védekezni a székesfővárosnak? — nézetem szerint szükséges, még akkor is, ha ezen esetek szórványosak.

Ha szükség van intézkedésre, várható-e az eredmény a javaslattól?

Intézkedésre szükség van, de ha a czél a fővárost anyagi károsodástól üzleteinél megóvni és az épitést, ipari vállalkozást, szállitást stb. szolid alapokra fektetni, a tisztességtelen versenyt és a vállalkozók kartellirozását megakadályozni; akkor a javaslattól eredmény nem várható.

Helyes-e, hogy a javaslat az utóajánlat beadását megengedi?

A leghatározottabban nem. És pedig csak azért nem helyes, mert erkölcstelen, hanem a várható eredményt illetőleg nevetséges azt hinni, hogy ez az összejátszás ellen segit — és a versenyt tisztességesebbé teszi.

Vajjon melyik komoly és tisztességes vállalkozó fog — bocsánat a triviális kifejezésért — próba-csődörnek beállani.

Naivság azt hinni, hogy lehetséges általában bármely épités költségét — amelynél annyi mesterségesen előkészitett eshetőséggel — kockázattal — kell ma a vállalkozónak számitani (mire különben még visszatérek, de amelynél az időjárás maga is egy lényeges és kiszámithatlan factor — oly pontosan kiszámitani, hogy 5 százalék változást meg ne engedne: nem is számitva az egyesek specilis felfogását a kivitelről, és a változó üzleti conjuncturákat.

Már most nem természetes-e, hogy mindig lesznek lesi puskás vállalkozók, kik az első árlejtés eredményéből bele látván a kártyába, olyan ütőkártyával fognak játszani, mely a játszmát nem mindig a székesfőváros részére fogja biztositani. Épen az ellenkező czél lesz a mostani állapottal szemben is elérve, mert eddig csak az volt megtudható, hogy ki pályázik, a javaslat elfogadása esetén már az is, hogy ki hogyan számit.

Minthogy pedig valószinü az is, hogy kiki tudva azt, hogy az első árlejtésből sokan tudni kivánják, hogyan számit, nem fog ugy számitani, hogy elárulja magát; mint ahogy például ma a cautiót sem teszi senki sem pontosan előirányzatainak 5 százalékában le — a hogy előirva van, mert nem lesz senki oly buta, hogy elősegitse concurensének számitásait.

Ennek azután az lesz a következménye, hogy az első árlejtés egyáltalán felesleges munkát és költséget okoz csak mindkét félnek. Fejleszteni fogja a papir és tenta ipart, no még a bélyegfogyasztást is elősegiti, tehát állami jövedelem mégis lesz ebből, kárpótlásul a közigazgatás egyszerüsitéseért

A 4. kérdés előtt az 5-ik kérdésre kivánok válaszolni. Mely ugy van feltéve, hogy mi a panaszuk a szakképzett iparosoknak és vállalkozóknak a mai rendszer ellen?

A mint én ismerem a viszonyokat a panasz 3 főpontban foglalható össze:

I. A kiirási müveletekben az előmunkálatok hiányossága folytán igen sok a határozatlan factor és a vállalkozó kénytelenittetik. — minden risikót azt is, mely természetszerüleg a munkaadót illetik blindre magára vállalni.

II. A munkák végrehajtása rendszerint a bizonytalan évszakokra esik és sokszor minden különös ok nélkül rövid terminusok adatnak. A kereset és végszámlák kiutalványozása hosszadalmas.

III. Nem szakértő iparosok és vállalkozók is concurálhatnak bárminő munkára.

Az első 2 pontban foglalt panaszok a munkákat ok nélkül drágitják és igy a székesfőváros anyagi károsodását okozzák.

A 3-ik pontban foglalt panasz pedig a tisztességtelen versenyt fejleszti.

Ezek után az 5-ik kérdést: hogyan lehetne rendezni az árlejtéseket? az ipar szempontjából kibővitem és ugy állitom fel: hogyan lehetne rendezni az árlejtéseket, előkésziteni a kiirási müveletet, lebonyolitani az üzletet ugy a székesfőváros, mint a vállalkozók, iparosok és szállitók szempontjából?

Ezen kérdésre tüzetesen csak részletes javaslattal lehet felelni, melynek előterjesztésére azonban nem érzek magamban hivatást.

Csak az irányelveket kivánom tehát megjelölni, amelyeket én ezen kérdés helyes megoldásánál betartani szükségesnek tartok. És pedig 1.) tekintessék minden ilyen kiirás annak, ami, t. i. tisztán két tisztességes üzlet-fél közötti tisztességes ügyletnek, a melynél mindkét félnek — ugy a munkaadónak, mint a munkavevőknek kölcsönösen meg vannak a jogai és kötelességei állapitva, amely alól egyik fél sem bujhasson ki.

2.) Minden végrehajtandó munka előzőleg alaposan tanulmányoztassék és minden irányban alapos, tüzetes és pontos kiviteli müvelet bocsájtassék kiirásra, melyben a munkaadót terhelő, a dolog természetében rejlő kockázatok semmi szin alatt ne ruháztassanak a vállalkozóra. Igy pl. alapozás tekintet nélkül az anyag minőségére, ducolással, esetleges vizmeritéssel stb. — igy ne kerülhessen kiirásra; mert a vállalkozó sem láthat bele a földbe, de neki nincs is joga próbakutatásokat eszközölni. Sőt még ha módjába is volna, ezen költség tulajdonképen a munkaadót illeti s neki csak egyszeresen kell ezen költséget kiadni, a mivel szemben tisztázza ma-

ga magának a helyzetet és nem fizet vizmeritést, a mikor ott nincs is viz.

Azonkivül egyformává teszi a feltételeket a vállalkozónak és nem enged tért a találgatásra, a miből azután a nagy eltérések állanak elő az árlejtésnél.

3.) Kerülni kell a kiirásban bármely anyag nyilt vagy rejlett protegálását az által, hogy előre bekivántatik csak bizonyos helyről származó anyagnak a mintája. A minőség körülirásával és a követelmények munkát végeztek, vagy silány anyagot szállitottak, érhető.

4.) A munkaadó azon feltétlen joga, hogy tekintet nélkül az ajánlott összegre, a munkát bárkinek oda adhatja a legtágabb értelemben fenntartandó.

Ezen jog mikénti gyakorlására szabályokat nem lehet felállitani, mert minden egyes esetben más szempontok lehetnek mérvadók.

De ki lehetne mondani, hogy ki nem kaphat munkát vagy szállitást a fővárosnál: igy nem szakértők — vagy az olyanok, kik rosszhiszemüleg rossz munkát végeztek, vagy silány anyagot szállitottak, ha csak egyszer is, ki volnának zárandók.

5.) A kereseti kimutatások és végszámolás, az előre megállapitandó legrövidebb időn belül kifizetendők, vagy késedelem esetén a kamat veszteség megtéritendő. Már nem igazságos dolog, hogy a tekintetben éppen az erősebb fél — tisztán adminisztrativ okokból nem tesz eleget szerződésbeli kötelezettségének — és a másik félt kárositja.

Consolidált állapotok előteremtésével azt hiszem a székesfőváros anyagi érdekét legjobban fogja megvédeni, mert nem lesz majd szüksége senki ellen sem védekeznie.

Budapest, 1901. október hó 23-án.

Kondor és Feledy épitőmesterek.

Tekintetes Szerkesztőség!

Nagybecsü felszólitásának megfelelve, alábbiban van szerencsénk véleményünket közölni, megjegyezvén, hogy csakis a saját specialis szakunkra, t. i. a magas-épitésre terjeszkedünk ki.

ad. 1.) Épitőmesterek összejátszása nem igaz, a tervezett javaslatra szükség nincsen, hanem szükség van olyan javaslatra, mely lehetetlenné teszi nem qualifikált egyének vállalkozását, szóval mely javaslat az ugynevezett «épitő vállalkozókat» az árlejtésből kizárná.

ad. 2.) Eredmény a javaslattól nem várható, mig ad 1.) keresztül nincs vive.

ad. 3.) Nem helyes, mert ez egyes vállalkozóknak a tönkre tételét okozhatja · t. i. valamely jómódu és rosszakaratu concurrens, egyszerüen 5 százalék költséget rászán és ezzel megdönti az árlejtést — és hiába való lesz az eredetileg legolcsóbb pályázó munkája, mit a pályázatra forditott, holott érdem szerint őt illetné, szóval ez a tisztességtelen versenyt elősegitené.

ad. 4.) Felelet ad. 1.) alatt.

ad. 5.) Mai rendszer ellen a panasz az, hogy mint ad. 1.) alatt megirtuk, magasépitéseket nem qualifikált egyének is vállalhatnak. Az épitőmesterség miniszteri rendelet szerint egész helyesen képesitéshez van kötve, mert ezen iparág természete már általános nemzetgazdasági szempontból is megköveteli, hogy ezzel foglalkozó egyén munkájára rátermett legyen, lévén ezen munka az emberek élet biztonságával is és nem tisztán anyagi érdekeivel kapcsolatos.

Fentiek alapján minden árlejtés első feltételéül a qualificatio beigazolása volna kivánatos.

Hátrányos a mai rendszernél, hogy az árlejtések eldöntése igen hosszadalmas s az ajánlattevő iparosok bánompénzét csak nagy sokára adják ki — s igy kisebb tőkéjü iparos, mig bánompénzét vissza nem kapta, más árlejtésben részt nem vehet. Különösen sérelmes a bánompénz visszatartása akkor, ha az ajánlattétel egységárakkal kitöltött költségvetés alapján történik, mert ez esetben a százalékos engedmény v. felülfizetés alapján azonnal eldönthető, hogy melyik a legkedvezőbb ajánlat.

Ezekben adtuk meg a szóban levő ügyről véleményünket.

A legsürgősebb közmunka.

A jövő évi budgetben közmunkára összesen hatvanezer korona van előirányozva. Édes kevés ez, amikor a munkátalanok ezrei nyomorogva és éhezve várják, hogy a télen egy kis inségmunkát kap, hogy a város nem alamizsnát fog osztogatni, hanem a munkaképes és dolgozni akaró embereknek lehetővé teszi, hogy legalább egy pár fillért keressenek.

A pénzügyi osztály azonban azt mondja, hogy a város maga is koldus,. hogy a mai pénzügyi viszonyok mellett kénytelen volt a budgetből mindent törölni s csak a legégetőbb, legsürgősebb közmunkát vehette föl.

Nézzük hát, hogy mi az a legsürgősebb közmunka. A budget szerint az, hogy a város a kelenföldi ruharaktárhoz utat épitsen. Tehát nincsen sürgősebb dolga a városnak, minthogy egy katonai vállalkozáshoz az utat megépitse. Már a tavaszszal elhatározta a város az utépitést. Akkor természetesen még nem tudta, hogy milyen képe lesz a jövő évi budgetnek. A belügyminiszter előrelátóbb volt s a közgyülés határozatát megsemmisitette.

A lecke nem használt. Az utépités ott van, mint egyetlen szükséges közmunka a jövőévi budget tételei között. Azt mondják, legalább ugy referálták a pénzügyi bizottság ülésén, hogy az utat meg kell épiteni, mert különben a katonai kincstár a város határán kivül épiti meg a ruharaktárt.

Hogy mi az értéke ennek a fenyegetődzésnek, kitünik abból, ha az épités előzményeit vizsgáljuk. A városi tanács függőben tartotta a ruharaktár épitési engedelmét, amig az ut és csatorna sorsa eldől. A katonai kincstár fölebbezésére a közmunkatanács az épitési engedelmet megadta azzal a megindokolással, hogy a katonai kincstárnak számolnia kellett azzal az eshetőséggel, hogy a várostól nem kap utat, meg csatornát, ha mégis épiteni akar, a maga rizikójára teszi.

A katonaság teljes erővel megkezdte a munkát

s az épületet mielőbb tető alá akarják hozni. Azt pedig a pénzügyi osztály senkivel nem fogja elhitetni, hogy ha a város az utat és csatornát nem fogja megépiteni, a katonai hatóság ott hagyja a drágán vásárolt telket s az eddig tett épitkezést s elmegy máshova a ruharaktárával. Nem. Hanem ha a város az utat és csatornát nem épiti meg, akkor a katonai kincstár fogja megépiteni a maga épitési számlájára. S ez az igazság is, mert arra az utra és csatornára kizárólag és egyedül a katonai ruharaktárnak van szüksége.

Nagyon természetes, hogy előbb mindent meg fog tenni a katonai hatóság, hogyha csak lehet, beugrassza a várost az épitésbe. De ha ez nem sikerül, fogcsikorgatva bár, de megépiti maga. Ezt tudja, tudnia kell az ügyosztálynak is. Reméljük, s elvárjuk, hogy Budapest törvényhatóságában lesz annyi erkölcsi bátorság, hogy az ut- és csatornaépitést megfogja tagadni.

A vásárcsarnokok.

A vásárcsarnokok igazgatója érdekes jelentést tett a tanácsnak a csarnokok müködéséről. Elmondja, hogyan vált be az intézmény s mit kell tenni a nagyfontosságu intézmények fejlesztése érdekében. A jelentés ezeket mondja:

Tekintetes Tanács!

A székesfővárosi vásárcsarnokok 1900. évi üzemét van szerencsém a következőkben ismertetni:

A negyedik üzemévben szerzett tapasztalatok teljesen igazolták mindama tényeket és következtetéseket, amelyeket előző jelentéseimben kiemltem.

Igazolták e tapasztalatok különösen azt, hogy a központi vásárcsarnokban egy rohamosan fejlődő intézményt birunk, amelynek továbbfejlesztését semmi esetben sem szabad elodáznunk.

Ha ez irányban a szükségeseket mielőbb megteszszük, akkor a központi vásárcsarnok azon szinvonalra fog emelkedni, melyen a közélelmezést valóban irányithatja és tetemesen javithatja.

Az eddigi rohamosan fejlődés nem lehet meglepetés reánk nézve: erre számitani kellett a fővárosnak akkor, amidőn a központi vásárcsarnok létesitését elhatározta, mert tudatában volt annak, hogy a központi vásárcsarnok jelenlegi keretében csakis az átmeneti állapotot szolgálhatja, a régi piaci rendszerről, a vásárcsarnok rendszerre.

Már akkor tudatában voltunk annak is, hogy a közélelmezés javitását előidéző tényezők, csakis annak kibővitésével juthatnak érvényre.

A vasuti hajóforgalom az 1900. évben a következő volt:

a) Behozatal vasuton:

1897. évben 218.811 mm.
1898. évben 395.350 mm.
1899. évben 525.548 mm.
1900. évben 542.668 mm.

b) Kivitel vasuton:

1897. évben 12.018 mm.
1898. évben 23.277 mm.
1899. évben 36.504 mm.
1900. évben 80.127 mm.

Behozatal hajón:

1897. évben 64.408 mm.
1898. évben 75.651 mm.
1899. évben 73.997 mm.
1900. évben 91.028 mm.

A hajóforgalom leginkább a Dunamelléki községekre szoritkozik és nagysága a termés sikerültétől függ.

Ezen adatok tehát határozott fejlődést mutatnak; azonban az 1900. év utolsó hóiban már hanyatlott a vasuti forgalom az előző évihez képest. Ennek részben az általános kereskedelmi pangás az oka, de részben, amint már az 1899. évi jelentésemben hangsulyoztam, félő, hogy a központi vásárcsarnok forgalma hanyatlani fog, ha a kibővitéssel késünk.

Szilárd meggyőződésem, hogy az élelmezés javitását és olcsóbbá tételét (aránylag rövid idő alatt) csakis ugy érhetjük el, ha a központi vásárcsarnok utján nagyobb vállalatoknak nyitunk teret és a kivitel gócpontját lehetőleg ide a központi vásárcsarnokba, — de leginkább is Budapestre összpontositjuk.

Az élelmi cikkek termelése és a velük való kereskedés terén, az egész országban oly sok pótolni és javitani való van, hogy mig ez uton csak évek multán várhatunk eredményt, addig az ide központositott kiviteli kereskedelemmel aránylag rövidebb idő alatt, fokról-fokra közeledünk a cél felé.

Nem szorul bizonyitásra, hogy kivitelre csakis elsőrendü és piacképes áru való. Ha tehát Budapest tétetik a kivitel gócpontjává, akkor a kivinni szándékolt jó minőségü élelmicikkek egy része, ujabb osztályozása, selejtezése és a cikkek romlandó természete következtében mégis csak itt maradna helyi fogyasztásra.

Ismételten hangsulyoztam, hogy Budapest fogyasztó-képessége (felvevő-képessége) igen változó és ezért a helybeli élelmi piac korántsem képezi az ország termelőinek vonzó mágnesét; — sőt ellenkezőleg a termelők gyakran a vidéki városokban sokkal előnyösebben értékesithetik termelvényeiket, mint Budapesten.

A vonzó gócpontok vásárcsarnok áruk számára a bécsi, berlini, és londoni világpiacok; tehát arra törekedjünk, hogy az oda irányitott élelmicikkek ne Budapest elkerülésével vitessenek ki.

Ha elmulasztjuk Budapestet a kiviteli kereskedés gócpontjává tenni s ha a központi vásárcsarnok kibővitését elodázzuk: akkor a közélelmezés javitását odázzuk el.

Ez esetben bekövetkezhetik még az is, hogy az élelmicikkek árai emelkedni fognak; mert amint már emlitettem, termelőink a termelt áruk minőségének hiányai és a kiviteli kereskedelem szervezetlen volta miatt még egyelőre kénytelenek Budapestet is felkeresni, mihelyt azonban e nehézségeket legyőzték, ami nincsen is már távol, akkor még kevesebb okuk lesz arra, hogy Budapestet áruikkal felkeressék. Reánk nézve nem közömbös az sem, hogy pl. Szerbia, amely terményeit eddig jórészben Budapesten és általában Magyarországban volt kénytelen értékesiteni: néhány év alatt annyira fogja termelvényei minőségét javitani, hogy azokkal a világpiacokat közvetlenül is felkeresheti. (Szerbia vágó-állat, hus, baromfi, tojás, gyümölcs, stb. kivitele.) E mellett bizonyit Szerbiának közgazdasági politikája is.

Minden élelmiczikknél, amely kiviteli czikket ké-

pez, fogyasztóinknak szükségkép alkalmazkodniok kell az ezen cikkekért fizetett árak, a szokványok és a minőség tekintetében, a kiviteli piacok szabta feltételekhez, sőt még izlésünket is ezek szerint kell majd megváltoztatnunk.

Más szóval Budapestnek, mint olyan piacnak, mely e téren vezérszerepet nem visz, kell a világpiacokhoz alkalmazkodnia, ha nem akar ezekkel szemben mindinkább háttérbe szorulni és selejtes czikkekkel megelégedni.

A főváros lakosainak folytonos szaporodása — (1891-ben 506.384, 1901-ben 729.383 lakos 10 év alatt 44 százalék szaporulat) is megköveteli, hogy az élelmezésre szolgáló cikkek behozatala a szaporulattal lépést tartson.

A vásárcsarnokok révén kitüntek azon hibák és hiányok, melyekben ugy a termelés, mint az értékesités szenved.

Tapasztalataink és statisztikáink megmutatták, hogy hol kell a dolgot megfogni.

A földmivelésügyi kormány kiváló figyelmet is fordit a termelési ágakra. A többek között a vaj- és tojástermelés, illetve kivitel érdekében előmozditja az értékesitési szövetkezetek létesitését. Szabadkán tojáskiviteli központot állitott fel. — Tanulmányoztatta a huskivitelt. — A csomagoló eszközök javitása és a termelők kellő oktatása iránt intézkedik. Keletkezőben van egy gyümölcs (szőlő) értékesitő szövetkezet is.

Mindez egyrészt azt bizonyitja, hogy a termelők áruikat Budapesten nem értékesithetik mindig óhajtásuk szerint elég magas áron; másrészt nálunk nincsenek is kellő berendezések arra, hogy Budapesten valamely nagyobb szabásu dolgot létesiteni lehetne.

Ilyen vállalatok megteremtésének első feltétele az alkalmas elhelyezés (berendezés) a második feltétel pedig a kellő felkarolás.

A következőkben felsorolom azon vállalkozásokat és a czélszerüség szempontjából teendő intézkedéseket, amelyek éppen a hely hiánya miatt elmaradtak vagy elodáztattak.

1. A központi vásárcsarnokba jön néha Szerbiából sertéshus, teljes kocsirakományok. Ezek részére nem vagyunk képesek alkalmas áruhelyet kijelölni. Jönne több is, ha a huskereskedés kizárólag a központi vásárcsarnokban volna összpontositva. Hogy az érkezett szerb sertéshust és később a Kőbányán vágott sertéshust fedél alatt helyezhessük el: kénytelenek voltunk a baromfiárusokat az utczára, (csarnoktérre) kihelyezni. Jelenleg azonban Kőbányán sertéshussal, a marhavásártéren leölt borjukkal és bárányokkal is kereskednek. A hideg sertéshus-piacz is négy helyen van elosztva.

2. A helybeli tojásnagykereskedők számára egyáltalán nincsen hely. Ezek jórészt kivitellel foglalkoznak.

3. Az István-téri csarnokból a vágott liba vásár nem helyezhető át a központi vásárcsarnokba, pedig ez jelentékeny kereskedelmi ág. (1900-ban 527.614 darab tisztitott liba adatott el az István-téri csarnokban.) A központi vásárcsarnokban a tisztitott liba árusitás eddig csak kis mérvü volt; mert a főpiacz az István-téren van.

Emiatt a hatósági közvetitők ezen üzletágat nem karolhatják fel kellőleg.

4. Egyéb tisztitott baromfi árusitása sem fejleszthető, pedig csakis ennek fellendülésétől várható olcsóbb és jobb minőségü baromfi.

5. A hatósági közvetitők száma nem szaporitható.

6. Nyáron át a zöldség és gyümölcs nagyárusokat a Dunapartra kell kihelyezni (még a helybelieket is.) Igy a piacz meg van osztva és kétféle árak képződnek. Arra kell törekednünk, hogy az idénypiaczra csakis vidéki árusok kerüljenek.

7. A halárusok száma nem szaporitható.

8. A nagykereskedők a megfelelő helyek hiánya miatt a központi vásárcsarnok körül levő utczákban nyitnak üzleteket.

9. A vasuti kirakodó szük. Emiatt a főidény alatt a vasuton érkezett árukat többször a dunaparti teherpályaudvaron kellett a czimzetteknek átadni, a mi fuvarköltséget okozott.

10. Az országos borvásárok állandósitása a központi vásárcsarnok pinczéjében szintén hely hiányában aligha lesz megvalósitható.

Az itt felsorolt hiányokhoz járul még az is, hogy az árusokat általában nem lehet megfelelően elhelyezni. Egyenetlenségek a nagy- és kis-árusok között, forgalmi nehézségek napirenden vannak stb.

A központi vásárcsarnok imént vázolt hiányainak orvoslása tisztán pénzkérdés. Vannak azonban oly helytelenségek, amelyek csakis a kereskedelmi viszonyok, illetve a termelés tökéletesedésével szünnek meg. Ilyenek a következők:

A vásárcsarnok áruk termelése az országban minőség és mennyiség tekintetében hiányos.

Akiket nagykereskedőknek nevezünk, azok csekély kivétellel, forgó tőkével nincsenek kellőleg ellátva, ennélfogva nagyobb vállalatokba nem bocsátkoznak.

A főbb élelmiczikkek, ugymint vad, burgonya, vaj, tojás, füstölt és konzervált husnemüek, stb. kivitelére nincsenek specziális nagykereskedőink, kik a kereskedelemben is a munkamegosztás elvét követve, egész tehetségükkel csupán egy-egy fő élelmiczikkel való kereskedést vennének kezükbe s igy azt egyenkint jelentékeny üzletággá emelnék.

Az ismét eladók (kisárusok) szintén a forgó tőke hiánya miatt a konjunkturákat nem használhatják ki, hanem a hitelre szorulnak.

Egyes intézkedések, amelyek a közélelmezésre befolyással volnának s amelyek részben a magas kormány közreműködésével, részben a főváros saját hatáskörében volnának megteendők, a következők:

A fogyasztási adónak az illető áruczikk értékével való arányositása.

Kevésbbé értékes élelmi czikkek szállitására alacsonyabb vasuti tarifa megállapitása, különösen távoli vidékekről.

A vasuti tarifák oly módon való megállapitása, hogy Budapest érintése az ország kiviteli forgalmára nézve előnnyel járjon.

Olcsó közlekedési eszköz a vásárcsarnokokban vásárolt élemiczikkek hazaszállitására.

A viczinális vasutak felhasználása a vásárcsarnokokba való közvetlen áru-szállitásra.

Egyebekben utalok az itt következő részletes jelentésem adataira.

Budapest székesfővárós csarnokainak igazgatósága

Ziegler Nándor s. k.
igazgató.

A sertésközvágóhid vasutja.

Négy esztendő óta épül a sertésközvágóhid és sertésvásár. Több mint négy millió koronát fektetett már be a város. Végre eljutottunk a nagy munka befejezéséhez. Most már az utolsó munkát végzik s a kora tavaszszal megnyitják a közvágóhidat. A közvágóhid megnyitása után a házi sertésvágókat megszüntetik s hatóságilag kötelezneK mindenkit, hogy sertéseit a közvágóhidon vágja le.

Csak természetes, hogy ilyen kötelezettség mellett a legkevesebb, amit az érdekeltek kívánhatnak, hogy a közvágóhidhoz hozzáférhessenek. S nagyon valószinü, hogy a hatóság ezt a minimális kívánságot sem teljesitheti. Ma még fiakeren is nagyon bajos a hozzáférhetés. A szegény iparosoktól azonban nem lehet kívánni, hogy minden nap fiakkeren menjenek a közvágóhidra munkájukat végezni.

A sertésközvágóhid megnyitásakor a hentesiparosok kétségtelenül nagy áldozatot kénytelenek hozni. Ma a legtöbb hentesnek a házában van berendezve, a maga többé kevésbbé primitiv vágóhidja. Nincsen rá kiadása, a munkát elvégezheti otthon. A közvágóhid megnyitása után a házi vágóhidját, amely néhány nagyiparosnál egy kis tőkét reprezentál, nem használhatja, munkásait a messze fekvő közvágóhidra kell küldenie. De hogy hogyan juthat oda, arról nem történt gondoskodás.

A város már évek óta sürgeti a közvágóhidhoz vezető vasut épitését. Mind a két vasuttársaság adott be vasutterveket. A közuti vasut soroksári-uti vonalát akarja meghosszabbitani, a városi villamos vasut pedig mester-utcai vonalát. A mester-utcai villamost már eredetben ugy tervezték, hogy egészen a közvágóhidig menjen. A kereskedelmi miniszter annak idején egészen a sertésközvágóhidig rendelte el a közigazgatási bejárást. A bejáráson azonban függőben tartották a dolgot s csak a ferenczvárosi pályaházig járták be a vonalat. A mester-utczai vonal meg is épült, már több mint egy esztendeje járnak is rajta a kocsik, de a vonal másik felének ügyét még nem intézték el.

A kereskedelmi miniszteriumban nyugszik az ügy. Ugylátszik a hosszu pihenéssel czéltudatosan bosszantani akarják a várost. Akik figyelemmel kisérték a kereskedelmi miniszterium és a főváros közötti viszonyt, azok tudják, hogy a miniszterium soha nem törődött a főváros érdekeivel, az utóbbi időben azonban a legellenségesebb hangulattal viseltetett a város iránt s minden alkalmat megragad, hogy hatalmát fitogtassa. Semmi teknikai nehézség nincsen, hogy az egyik, vagy másik vonalat azonnal meg ne épitsék s a legbotrányosabb állapotok fognak bekövetkezni, ha a közvágóhidat a vasut nélkül kell megnyitni. Igaza volt a közlekedési bizottságnak, hogy ez megszégyenitő a közigazgatásra.

A városi uraknak ebben a kérdésben még megvan az a mentségük, hogy a miniszterium nem intézkedik s hogy a miniszteriumban rekedt meg a dolog. Igaz, hogy ha a tanács átérzi hivatását s a törvényhatóság közgyülésén nyiltan elmondja, hogy milyen veszedelmet hoz a fővárosra, hogy a miniszter ur nem akarja elintézni a vasut ügyét, hát már valószinüleg kiásták volna a restánczíák közül. Arra azonban nem találhatnak mentséget a város urai, hogy nemcsak vasut, de még közut sincsen s nem is valószinü, hogy a megnyitáskor lesz, mert állitólag még a kisajátitási eljárás sincsen végleg befejezve.

A sertésközvágóhidnak éveként legalább egy millió korona bevételének kell lennie, hogy az üzemi költséget és az amortizácziót fedezze. Minden elvesztett nap ezrekbe kerül. A mai állapotok mellett pedig lehetetlen, hogy a közvágóhidra menjenek a hentesek. Teljesen ki van zárva, hogy a hussal megrakott kocsi baj nélkül eljuthasson a közvágóhidról. Azt meg lehet követelni az egyesektől, hogy magánérdekeiket a fontos közérdeknek alávessék, de akkor a köznek kötelessége gondoskodni arról, hogy a hentes a közvágóhidon háboritatlanul és akadály nélkül gyakorolhassa az iparát.

S ez nagy baj. A hentesek és szalámi-gyárosok tudvalevőleg valóságos harczot inditottak a közvágóhid ellen. A legnagyobb gyülölettel folytatták a harczot még akkor is,, amikor a közvágóhid épitését csaknem befejezték s most a meynyitás küszöbén a közvágóhid hozzáférhetetlen. Ez diskreditálja az egész intézményt, a legnagyobb mértékben veszélyezteti a fővárosnak a közvágóhidhoz füzött anyagi érdekeit.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 418 gyermek, meghalt 230 egyén, a születések tehát 188-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 322 törvényes, 96 törvénytelen; nemre nézve 222 fiu, 106 leány. Halvaszületett 18 gyermek, köztük 12 törvényes, 6 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29.2

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 16.1 az egy éven felüli lakosságnál: 12.7, az öt éven felüli lakosságnál: 1[illegible].1.

A halottak közt volt 119 fi-, 111 nőnemü.

Az év eddigi 41 hetében élve született összesen 18,258 gyermek, meghalt összesen 11288 egyén, a születések többlete tehát 6970; a mult év megfelelő időszakában született 19.027, meghalt 11.938, a születések többlete volt tehát 7091.

Az élveszülöttek közt volt 287 róm. kath., 5 görög kath. — görög keleti, 20 ágost evang, 35 helvét, — unitárius, 70 izraelita, 1 egyéb. Összesen 418 Halvaszületett összesen: 18.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1168 beteget, szaporodás 406, csökkenés 374, maradt a mult hét végén 1200. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 157 beteget, szaporodás 35, csökkenés 48, maradt a mult hét végén 144. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 692 beteget, szaporodás 328, csökkené

230, maradt e hét végén 778. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 756 beteget, szaporodás 122, csökkenés 136 maradt a mult hét végén 742. Összesen ápoltak a mult hét végén 2773 beteget, szaporodás 888, csökkenés 797, maradt a mult hét végén 2864.

Hirek a városházáról.

Zilahi Béla halála.

A magyar zsurnalisztikának egy derék, rokonszenves, ambiciózus és nagy tehetségü tagját ragadta el a halál. *Zilahi* Béla még fiatal volt. Alig mult huszonnégy esztendős és már oszlopos tagja volt a napilapok országgyülési tudósitói karának. Csütörtökön temették a fiatal ujságirót, az egész zsornalisztikának kedves hivét és tagját. Koporsóját sirva állották körül szülei, rokonai s több mint száz ujságiró. Őszinte fájdalommal csatlakozunk mi is az általános részvéthez, amelyet fiatal, derék kollegánk halála keltett.

A főváros idegen forgalmának emelése.

A főváros idegen forgalmának fellenditése oly fontos érdek, hogy az igy már évek óta teszi az intéző köröknél tanulmány tárgyát. Mint megirtuk, Hegedüs A. fővárosi gyáros igen életrevaló tervet ajánlott a főváros tanácsának figyelmébe, a melynek elfogadásával a fővárost felkeresőknek fontos érdeke: a tájékozódás megkönnyitése meg lesz oldva. Az ajánlattevő tervének kipróbálására a Károly-körúton az Anker palota előtti tér átengedését kéri a fővárostól, melyen saját költségén v sszerkezetü diszes idegenforgalmi pavillont épit, a melyben az idegen minden tájékozódásban részesül s utmutatók, idegenvezetők állnak rendelkezésére, s utánjárás nélkül jut postához, táviróhoz és távbeszélőhöz, valamint az összes szinházak és látványosságok s a közlekedési vállalatok jegyeit megszerezheti. A mérnöki hivatal pártolja a tervet, s igy remélhetőleg rövidesen felépül a főváros koczkázata nélkül a külföldi világvárosok mintájára az idegenek kényelmére szolgáló első forgalmi pavillon.

A kelenföldi katonai ruharaktár.

A kelenföldi katonai ruharaktár megfeneklett épitési ügyében a katonai épitési osztály ujabb lépést tett. A főváros tanácsához ma nyujtotta be az épitési osztály kérvényét az uj ruharaktár alagcsövezési engedélye iránt. A tanács II. ügyosztálya a legközelebbi tanácsülés elé terjeszti a katonai épitési osztály kérvényét, melyet a katonai parancsnokság valószinüleg a főváros előzékenységére számitva, német nyelven szerkesztve nyujtott be a magyar székesfőváros tanácsához.

Az állam távbeszélő és a főváros.

A vizvezetéki igazgatóságnak távbeszélő állomásait az állami minimális évi dijért kezelte, mint közintézményt. Azonban a telefonhálózat átalakitásakor beállt az a körülmény, hogy ezeket a hivatalos telefonállomásokat bekapcsolták a városi telefonhálózatba, ugy, hogy azok elvesztették a hivatalos jelleget. A telefon igazgatósága most át irt a fővárosnak s kijelentette, hogy a vizvezetéki telefonokat föld s kijelentette, hogy a vizvezetéki telefonokat föld alatti kettős kábelüvé fogja alakitani, de fölemeli a 72 kilométer hosszuságu vonalnak aránytalanul alacsony kezelési költségeit. Ez az összeg azonban alacsonyabb lesz, mint az a dij, amelyért a magánosok telefonját kezeli. A főváros az átirat alapján megkezdi a tárgyalásokat az állami telefon igazgatósággal.

Szilágyi Dezső utczája.

A nagy államférfi halála után a kegyeletes érzések felbuzdulása azt a tervet is szőnyegre hozta, hogy a főváros egyik utczáját nevezze el Szilágyi Dezső nevéről. Szó volt arról, hogy a harminczad-utczát, ahol termékeny életét befejezte Szilágyi Dezső, kereszteljék el az ő nevéről. Voltak azonban, akik előkelőbb utvonalat akartak megtisztelni a Szilágyi Dezső nevével. Ezzel azután a két terv elveszett a fővárosi közigazgatás labyrintjében. Mint értesülünk, a legközelebbi közgyülésen egy városatya szóvá teszi a Szilágyi Dezső utczáját, s megsürgeti a fővárost, hogy kegyeletét a nagy államférfi emléke iránt ezzel is rójja le.

A kikötő-dijak.

A közigazgatási bizottság legközelebbi ülésén érdekes ügyben van hivatva dönteni egy fellebezés ötletéből. A földmivelésügyi miniszter megbizott egy vállalkozót, hogy tárczája terhére a Margithid és Dráva-utczák között rakodó partot épitene, s ezzel kapcsolatban a Duna medrét is szabályozza. A Dunapart e részét az épitkezések tartamára kizárólag a vállalkozó rendelkezésére bocsátotta. Mégis megtörtént, hogy a közmunkához anyagot szállitó vállalati hajók, sőt a kotrógépek után is kikötő-dijakat követelt. A vállalkozó hivatkozva a földmivelésügyi miniszter engedélyére, megtagadta a kikötő-dijak fizetését, a mire a javadalmi bérlő az V. kerületi elöljáróság előtt pörbefogta a vállalkozót, s az elöljáróság kötelezte a vállalkozót 21 korona 10 fillér kikötő dij megtéritésére, s ezzenfelül 211 korona birságot is rótt reá. A vállalkozó a reá nézve sérelmes itéletet most a közigazgatási bizottsághoz felebbezte meg, a mely igy elvi jelentőségi határozatot van hivatva hozni.

A megmérgezett Duna.

A földmivelési miniszter, — mint megirtuk — már régen sürgeti a IX. kerületi gyárak csatorna ügyének átalakitását akként, hogy a soroksári Dunaágba jutó csatornaviz ne fertőztesse meg a folyam vizét. A dunamenti községek ugyanis panaszt emeltek, hogy a soroksári dunaág környékén a levegő dögleletes és a haltenyészet az egész folyamszakaszon ki veszett, a mi természetesen óriási kárt okoz a halászással foglalkozó lakosságnak. A IX. kerületi elöljáróság hosszas vizsgálatok után most végre elkészitette a javaslatát, mily átalakitások végzendők a gyárak csatornázásán, hogy a csatornaviz higitva és a mérges anyagok indifferenssé téve jussanak a Dunába. A javaslatot a tanács véleményezésével felterjesztik a földmivelésügyi miniszteriumhoz.

A magy. kir. államvasutak téli menetrendje.

Érvényes 1901. október hó 1-től.

A vonatok INDULASA Budapestről.

A keleti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
32	6	20	sz. v.	Triest, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	Gyfehérvár,N.-Szeben / Kolozsvár, Stanislau
10	6	50	sz. v.	Bécs, Graz
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács
1002	7	15	„	Zagráb, Fiume, Róma
304	7	30	„	Ruttka, Berlin
1302	7	30	„	Fehring, Graz
318	7	35	sz. v.	Gödöllő
906	7	40	„	Belgrád, Brod
150[3]	7	50	„	Kassa, Csorba
1008	8	00	„	Zágráb, Fiume, Pécs
606	8	10	„	Arad, Brassó
506	8	30	„	Kolozsvár, Brassó
6	8	50	gy. v.	Bécs, Graz
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget
1708	9	15	„	M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	„	Ruttka, Berlin

				Délután
944	12	00	tvszsz.	Kis-Körös
22	12	25	sz. v.	Bicske
310	12	35	„	Hatvan
92	1	30	„	Gödöllő
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Arad
4	2	15	„	Bécs, Páris, London
510	2	20	sz. v.	Szolnok
16	2	25	„	Bicske
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg
904	2	40	„	Belgrád, Konstantinápoly
312	2	40	sz. v.	Hatvan
1004	3	00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma
1022	3	20	v. v.	Adony-Szabolcs, Paks
910	3	35	sz. v.	Szabadka
302	3	45	gy. v.	Ruttka, Berlin
12	4	30	sz. v.	Győr
308	5	20	„	Ruttka, Berlin,
508	5	45	„	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	„	Hatvan
1706	7	05	„	M.-Sziget, Stanislau
181	7	20	„	Bicske
24	7	35	„	N.-Kanizsa, Triest
1506	8	00	„	Kassa, Csorba
1006	8	30	„	Zágráb, Fiume, Eszék
406	8	55	„	Miskolcz, Lemberg / Kassa
502	9	15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest
1904	9	20	sz. v.	Pécs, Brod
1304	9	50	„	Fehring, Graz
608	10	00	„	Arad, Brassó
908	10	20	„	Belgrád, Eszék Brod
8	10	15	„	Bécs, Sopron
328	11	10	v. v.	Ruttka, Miskolcz

[1]) Közlekedik vasár- és ünnepnap előtti köznapokon.

A nyugoti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
1021	1	00	kel. ost. / expr. v.	Bécs,Berl.,Pár. / Ostende,Lond.
166	5	50	sz. v.	Palota-Ujpest
6102	6	35	„	Czegléd, Szoln.
4102	6	45	„	Esztergom
168	6	55	„	Palota-Ujpest
6012	7	05	v. v.	Lajos-Mizse
1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
106	8	00	„	Bécs
708	8	15	„	Temesvár, Ors.
712	8	30	sz. v.	Temesvár
170	9	05	„	Palota-Ujpest
116	9	25	„	Bécs, Berlin

				Délután
6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szoln.
172	12	15	„	Palota-Ujpest
136	12	25	„	Nagy-Maros
4108	12	50	„	Dorog
174	1	15	„	Palota-Ujpest
104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
144	2	20	„	Érsekujvár
176	2	25	„	Palota-Ujpest
704	2	30	gy. v.	Buk., Vercior.
4104	2	40	sz. v.	Esztergom
720	2	45	„	Czegléd
6002	2	55	„	Lajos-Mizse
178	4	15	„	Palota-Ujpest
138	4	25	„	Nagy-Maros
716	4	30	„	Szeged
108	5	15	gy. v.	Bécs
180	6	00	sz. v.	Palota-Ujpest
1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
4106	6	40	„	Esztergom
6014	6	50	„	Vercíorova Buk
182	7	25	v. v.	Lajos-Mizse
154[2])	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
184	8	00	„	Vácz
118	9	25	„	Palota-Ujpest
706	10	00	„	Bécs
714	10	10	gy. v.	Szeg., Vercior.
1408	10	20	sz. v.	K.-K.-Félegyh.
902[4])	10	40	„ keleti	Zsolna, Berlin / Belgrád
702[5])	11	20	expr. v. / kel. ost. / expr. v.	Konstantin. / Bukarest / Konstantin.

[1]) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ik.
[3]) Csak október és április hónapokban.
[4]) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.
[5]) Közlekedik minden szerdán és szombaton.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapestre.

A nyugoti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
701[1])	12	50	kel. ost. / expr. v.	Konstantin. / Bukarest
163	5	35	sz. v.	Palota-Ujpest
6101	6	15	„	Szolnok, Czegl.
1407	6	25	„	Berlin, Zsolna
165	6	35	„	Palota-Ujpest
709	7	15	„	Buk Verciorova
4107	7	25	„	Dorog
167	7	35	„	Palota-Ujpest
117	7	45	„	Bécs
6011	7	50	v. v.	Lajos-Mizse
127	8	15	sz. v.	Párkány-Nána
713	8	25	„	K.-K.-Félegyh.
4101	8	53	„	Esztergom
1403	9	40	gy. v.	Berlin, Zselna
169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged
143	11	05	„	Érsekujvár

				Délután
171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
703	1	25	gy. v.	Buk Verciorova
103	1	50	„	Paris, Bécs
173	2	00	sz. v.	Palota-Ujpest
175	3	05	„	Palota-Ujpest
6001	3	15	„	Lajos-Mizse
135	3	55	„	Nagy-Maros
6103	4	15	„	Szolnok, Czegl.
4103	4	35	„	Esztergom
177	5	40	„	Palota-Ujpest
115	5	55	„	Bécs, Berlin
179	6	50	„	Palota-Ujpest
107	7	00	gy. v.	Bécs
711	7	10	sz. v.	Temesvár
70	7	40	gy. v.	Orsova,Temesv.
181	8	20	sz. v	Palota-Ujpest
125	8	45	„	Nagy-Maros
105	9	00	gy. v.	Bécs
4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
4105	9	50	sz. v.	Esztergom
719	9	58	„	Szolnok, Czegl.
183	10	05	„	Palota-Ujpest
137[3])	10	15	„	Vácz
101[4])	11	00	kel. ost. / expr. v.	Lond.,Ostend. / Pár., Berl., Bécs
6013	11	10	v. v.	Lajos-Mizse
981[5])	11	20	keleti / expr. v.	Konstantin. / Belgrád

[1]) Érkezik minden hétfőn és csüt.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárn. bez. november 25-ig.
[3]) Csak október és április hónapokban közlekedik.
[4]) Berlinből csak minden kedden és csütörtökön.
[5]) Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

A keleti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
645	5	00	1. szsz.	Arad
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget
607	6	10	„	Brassó, Arad
47	6	15	1. szsz.	Bicske, Sárbogárd
405	6	35	sz. v.	Lemberg, Kassa / Miskolcz
7	6	40	„	Bécs, Sopron
907	7	05	„	Belgrád, Brod
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár
1303	7	25	„	Graz, Fehring
309	7	30	„	Hatvan
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó
1021	7	55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba
1005	8	20	„	Fiume, Zágráb, Eszék
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume
311	8	45	sz. v.	Hatvan
509	9	15	„	Szolnok
11	9	20	„	Győr
909	10	05	„	Szabadka
307	10	05	„	Ruttka
23	10	20	„	N.-Kanizsa, Triest

				Délután
317	12	25	sz. v.	Gödöllő
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
903	1	05	„	Konstantin., Belgrád
1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
403	1	30	„	Lemberg, Kassa
3	1	50	„	London, Páris, Bécs
503	1	50	„	Kolozsvár, Arad
313	3	10	sz. v.	Hatvan
21	4	25	„	Bicske
319	5	35	„	Gödöllő
27	6	05	„	Győr
505	6	20	„	Brassó, Kolozsvár
905	6	40	„	Belgrád, Eszék,
305	7	00	„	Berlin, Ruttka / Szerencs
5	7	15	gy. v.	Bécs, Graz
605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad
1007	8	00	„	Fiume, Zágráb, Pécs
1705	8	10	„	Stanislau, M.-Sziget
407	8	30	„	Munkács, M.-Sziget
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb
941	8	45	tv. szsz.	Kis-Körös
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba
9	9	15	„	Bécs, Graz
803	9	20	gy. v.	Berlin, Ruttka
603	9	40	„	N.-Szeben, Gyfehérv. / Kolozsvár, Stanislau
1301	9	45	„	Graz, Fehring
401	10	00	„	Munkács, Kassa

IV. évfolyam. Budapest, 1901. november 3-án. 39. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A jövő esztendő.
Az egyetlen közmunka.
Kamermayer Károly.
A Sárosfürdő.
A segédfogalmazók.
A közgyülésből.
A lazaristák 100.000 koronája.
A sertésközvágóhid.
Országházból — városháza.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. **Auer-fény.**

IV. évfoyam. Budapest, 1901. november 3. 39. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A jövő esztendő.

A tanács elfogadta a pénzügyi osztály budzsettervezetét, amelyre a pénzügyi osztály kijelentette, hogy nem azonositja vele magát, A tanács is hozzájárult, hogy a jövő esztendő még átmeneti év legyen s állapitsák meg a költségvetést ugy, a hogyan lehet, de deficit nélkül. Sikerült is a tanácsnak a hiányt 180145 koronára leszoritani.

Tehát nem lesz deficit, nem lesz adóemelés, nem lesz semmi. Vegetálunk még egy esztendeig, hátha beteljesedik a fővároson is, hogy időt nyerve, életet nyert.

Ha csak a költségvetésről lenne szó, ha a budzsetben mutatkozott deficit teljesen független volna a főváros közgazdasági viszonyaitól, akkor helyeselni is tudnánk a tanács állásfoglalását. Fájdalom azonban, a dolog nem ugy van. Budapesten a közgazdasági élet csaknem teljesen megszünt Nincsen semmiféle vállalkozás s a kilencvenes évek végén ide sereglett és azután itt rekedt ezer és ezer munkáskéz hiába vár munkát, kenyeret. A kerületi elöljáróságok, a jótékony egyesületek s az egész társadalom rettegve gondol a tél bekövetkezésére, hogy nem tud száraz kenyeret sem adni a sok ezer éhezőnek. Olyan állapotok következhetnek, aminő a fővárosban még nem volt.

A kormány nagyobb beruházásokat akar eszközölni. A kormány gondja az egész ország s fájdalom az egész országban nagy az inség s a nyomor. Megdöbbenve kérdezzük, hogy ki fog munkát, kenyeret adni a fővárosban az éhezőknek, A főváros nem. Budapest a multban tizennyolc—husz millió koronát adott egy esztendőben közmunkára. A jövő évre a kölcsönprogramm összegét hatodfél millió koronára redukálta, de ebben nagyon sok más tétel van s nagyon kevés marad belőle közmunkára. A költségvetésben pedig semmi közmunka nincsen.

Nem is azt kérdezzük, hogy helyes-e ez a politika, hanem hogy keresztülvihető-e. Vajjon a főváros törvényhatósága ellent tud e majd állani a munkátalanok panaszának s nem lesz-e kénytelen az éhség csillapitására valami sürgös közmunkáról gondoskodni. Valószinüleg igen. De honnan fogja venni a pénzt. Ez nagy és komoly kérdés.

Meggyőződésünk szerint az adott viszonyok mellett a tanács helytelenül cselekedett, amikor a deficit eltüntetése érdekében belement a közmunkák teljes törlésébe. Ismerjük az ellenvetést, de hát hol vegyen a város pénzt. A városnak nincsen pénze s pénz nélkül nem lehet dolgoztatni. A főszámvevő a tanácsülésben tett javaslatot a megoldásra. Azt inditványozta, hogy állitsák vissza a költségvetésbe a közmunkákat s a deficitet a kölcsönpénzből fedezzék. Az inditványt leszavazták. Jól tették.

Pénzügyi gazdálkodásunkra veszedelmesnek tartjuk, hogy a háztartási hiányt kölcsönpénzből fedezzék, amig csak egyetlenegy mód van annak az elkerülésére. S van rá mód.

Igenis föltétlenül szükségesnek tartjuk, hogy a közmunkákat állitsák vissza a budzsetbe. Tudjuk, hogy az eredmény harmadfél millió deficit lesz. Azzal is leszámoltunk, hogy

ezt a deficitet másból, mint a közjövedelmek szaporitásából fedezni nem lehet. A közjövedelem szaporitásának olyan módját kell tehát keresnünk, amely az által, hogy arányosan — már amennyire a mi szerencsétlen adórendszerünk mellett arányosságról egyáltalán beszélni lehet — megoszlik, a legelviselhetőbb. Nem sujt tulságos erősen senkit, egy néposztályt sem s amellett kivetése is méltányos, mert közvetetlen ellenszolgáltatást ad érte a város

Ilyen jövedelmi forrásnak mi egyedül az iskolaadót látjuk, amelynek ötszázalékos kivetésére törvény hatalmazza föl a községeket. Az ország számos községében ki is vetették az iskolaadót. Budapest olyan anyagi áldozatokat hozott az iskolaügynek, amelyhez hasonlót sehol nem találunk. Nem is számitva azt a sok milliót, amibe az iskolaépitések kerültek, a budzsetben is több, mint négy millió koronát emésztenek meg az iskolaügyi kiadások. Ezzel szemben az elemi iskolákban csak az fizet tandijat, aki akar, a felsőbb iskolákban sem sokkal jobbak a viszonyok, mert csak a héten engedte el a tanács a tandijat közel ötezer tanulónak.

Hogy a törvényhatóság is belátta, hogy az iskolaadó az adott viszonyok mellett a legigazságosabb módja a közjövedelmek szaporitásának legjobban bizonyitja, hogy akkor, a midőn semmiféle más adójavaslatról hallani sem akart, az iskolaadót csaknem egyhangulag megszavazta. Csak egy kikötést füzött hozzá: hogy az iskolaadót minden budapesti polgár fizesse. Hogy mennyire igazságos volt ez a kikötés, mi sem bizonyitja jobban, minthogy a tandijmentességet kérő tanulók jelentékeny százalékának apja a községi terhekhez semmivel sem járul.

Ismeretes, hogy a belügyminiszter a közgyülésnek törvényen alapuló határozatát nem hagyta jóvá. Nagy hiba volt, hogy akkor egyszerüen megnyugodtak ebben. De ha megtörtént a hiba, meg kell korrigálni most. A módja pedig ez volna:

Állitsák vissza a budzsetbe a törölt közmunkákat s a mutatkozó hiány fedezetéül jelöljék ki s állitsák be a budzsetbe az iskolaadó bevételét, ugy a hogyan annak idején a közgyülés az iskolaadót megállapitotta.

Azután tegyen vele a belügyminiszter ur amit akar. Küldjön kormánybiztost, akár egy tucatot, ha nem tetszik neki, de a háztartási zavarokért vegye magára a felelőséget. Igazán valóságos komédia, hogy a belügyminiszter minden alkalmat megragad, hogy atyai tanácsokkal figyelmeztesse a várost a takarékos kodásra, de a legridegebben elzárkózik, amikor arról van szó, hogy ne rakjon az állam olyan terheket a község vállára, a melyeket az meg nem bir. A kormánybiztos is megszünt mumusnak lenni. A tanács érdeke, hogy hadd jöjjön minél előbb. A kormánybiztos is csakhamar a jóléti bizottság sorsára jut. Elkerülni pedig alig fogjuk. Az átmeneti éveket sokszor megismételni nem lehet s nincs rá semmi kilátás, hogy a közel jövőben akár a közgazdasági életben, akár a városi háztartásban javulás álljon be. A budzsetben nöni fog a deficit, mert a kiadások természetszerüen növekedni fognak, mig a bevételek csökkennek. Községi adót, házbérkrajcárt emelni nem szabad, a fogyasztási adóra rátette az állam a kezét, az önálló községi progreszivadóról az az állami adóreform megvalósitása előtt szó sem lehet. Vagyis magyarul szólva: pénzt szerezni nem szabad. Ám tessék jöjjön a kormánybiztos, próbálja meg ő, hogyan lehet pénz nélkül gazdálkodni. Addig a bizalom, a hit ugy sem erősödik meg, a mig a kormány képviselője is el nem mondja ugyanazt, amit a jóléti bizottságról volt kénytelen elmondani annak megteremtője. Polónyi Géza. Polónyi is sok jóakarattal, nagy reményekkel ment be az ütközetbe, de csakhamar kénytelen volt konstatálni, hogy az administrációhoz is ugyanaz a három kellék szükséges, mint a háboruhoz: pénz, pénz, pénz!

Jöjjön hát a kormánybiztos. Szivesen látjuk. Csak elegendő pénzt hozzon magával.

Az egyetlen közmunka.

Megemlékeztünk már arról, hogy a pénzügyi osztály a jövő évi büdzsetben összesen hatvanezer koronát irányozott elő közmunkára. Szerencsétlen keze volt a közmunka megválogatásában, s olyan utépitést tervezett, a melyre egy katonai vállalaton kivül senkinek nincsen szüksége. A tanács már törölte is a büdzsetből a katonai

ruharaktárhoz vezető ut hatvanezer koronás költségét. Ezzel az utolsó és egyetlen közmunka is kikerült a büdzsetből. Hova lett a törvény intenciója, amely arra kötelezte a várost, hogy jövedelmének felét közmunka alakjában adja vissza a közönségnek.

A törvény igen helyesen azért kötötte meg a város kezét az ötven százalékkal, hogy az önkormányzat is járuljon az általános gazdasági viszonyok fejlesztéséhez. A törvény szellemével ki törődik. Ime egyetlen egy közmunka sincsen a büdzsetben, egy kapavágásra való sem és mégis 0.24 százalékkal tulhaladja a rendes bevételeknek 50 százalékát. Vagyis, amikor tényleg egy fillérára közmunka nincsen, akkor is ki lehet mutatni több mint tizennyolcz millió korona közmunkát.

Kár, hogy a büdzset nem részletezi ezt a közmunkát. De ismerjük a multból s biztosan tudjuk, hogy pontos a számitás. A dolog igen egyszerü. Miután az 1870. X. törvény, amely az 50 százalék közmunkát elrendeli főntartásról is szól, régi hagyomány a városházán, hogy közmunka cimén számolják el a kölcsönök kamatait, a mérnöki hivatal nagy részének személyi költségét stb.

Tavaly, amikor a közgyülés a kétmilliós deficitet ugy tüntette el, hogy a közmunkákat törölte, az egyik városatyának eszébe jutott, hogy a törvény azt rendeli, hogy ötven százaléka a bevételeknek közmunkára menjen, nagy aggodalommal mondta el, hogy megfogja a város szegni a törvényt.

— Ne tessék attól félni, válaszolta a főszámvevő általános megnyugtatásra. Nem olyan veszedelmes az. Az ötven százalékot ki fogják mutatni akkor is, ha egy fillért sem adunk közmunkára. Negyedszázados praxis van már erre. Ugy is történt.

Itt van bizonyságul a főszámvevő igazságának a jövő évi büdzset, amelyben egy fillér közmunka sincsen mégis 0.24 százalékkal meghaladja a bevételek felét.

Mi pedig nem azért bolygatjuk ezt a kérdést, hogy elvi dolgokat firtassunk. Ha az általános közgazdasági válság, s annak nyomán a nagy munkátalanság nem fenyegetné a fővárost, mi is megnyugodnánk abban, hogy formailag eleget lehet tenni a törvény betüjének. De a legnagyobb aggodalommal gondolunk a télre. S hogy nem fölösleges ez az aggodalom bizonyitja az expozé is, amely igy akarja menteni, hogy a kölcsönpénzből végrehajtandó közmunkákat is a minimumra redukálták:

Ámbár nem szenvedhet kétséget, hogy általános keresethiány idején éppen a hatóságokra hárul a föladat, hogy lakosságuk munkásrétegeit tőlük telhetően foglalkozáshoz juttassák és ámbár az ideig-óráig tartó, nem minősitett napszámosmunka (utcaseprés, árokásás, földegyengetés), amelyet inségmunkaszámba hajtat végre a főváros, ezt a kérdést távolról sem oldja meg, mégis a székesfőváros jelen pénzügyi helyzete a jövő évre tervezett kölcsön-programmnak legmesszebb menő leszállitását követeli, mert a 100 millió koronás kölcsön teljes felhasználása igen rövid idő alatt be fog következni, a nélkül, hogy mindama beruházások, amelyek annak idején a programmban szerepeltek, tényleg megvalósultak volna. Ezért a jövő évi kölcsönprogramm 5,407.176 koronában állapittatott meg.

A kérdés csak az, hogy az éhező és nyomorgó munkásokat megfogja-e nyugtatni, hogy a város pénzügyi helyzete nem engedte meg, hogy a büdzsetbe, s a kölcsönprogrammba kenyeret adó közmunkát vegyenek föl.

Kamermayer Károly.

Budapest székesfőváros első polgármesterének, Kamermayer Károlynak siremlékét a héten leplezték le. Diszes emlék fogja hirdetni az utódoknak, hogy hol nyugosznak hamvai annak a férfiunak, aki negyed századon át kitartó munkával, fáradhatatlan buzgalommal dolgozott azon, hogy Budapest hatalmas, virágzó metropólissá legyen. Kétségtelen, hogy hervadhatatlan érdemei vannak Kamermayer Károlynak, a vezérnek abban az óriási munkában, amelynek köszönhetjük, hogy Budapest méltó helyet foglal el a világvárosok sorában.

De nemcsak a paloták ezrei, bulevardok, középületek hirdetik a nagy fejlődést. Nagyobb munka volt ennek a városnak a megmagyarositása, minden izében magyarrá tétele. Hogy a három német faluból magyar főváros lett, amely nemcsak magyarul érez hanem mgyarul beszél is főérdeme annak a férfiunak, akinek pihenő teteme fölött a siremléket a héten leleplezték.

A gyászos ünnepet nagy mértékben emelte az a nagyszabásu beszéd, amelyet Halmos János polgármester a sir előtt mondott.

A beszéd minden szava bizonyitja, hogy a mostani polgármester, akinek osztályrészeül jutott a munka folytatása, legjobban át tudja érezni, hogy micsoda hálával tartozunk valamennyien annak a férfiunak az emléke iránt, aki negyedszázadon át dolgozott fővárosunk nagygyá hatalmassá tételén. A beszéd, amely mindnyájunk hálaját olyan ékes szólóan tolmácsolja ez:

Budapest székesfőváros törvényhatósága 1898. évi március hó 23-án tartott ülésében elhatározta, hogy néhai Kamermayer Károlynak a székesfőváros volt polgármesterének és diszpolgárának a kerepesiuti temetőben nyugvó hamvai fölé diszes siremlék

emeltessék ; ezen határozatot a tanács végrehajtotta és ma egybegyültünk, hogy a müvészi kezek által alkotott siremléket leleplezzük.

Nem a puszta és rideg kötelességérzet az, mely lépteinket a mulandóságnak és enyészetnek ezen csendes helyére vezérelte, — hanem eljöttünk, hogy a szivünk mélyében táplált kegyelet érzelmeinek ez alkalommal kifejezést adva, tiszteletünkkel, — szeretetünkkel és hálánkkal adózzunk azon férfiu emlékének, ki az egyesitett főváros első polgármestere volt, ki 23 évén át lelkesedéssel, önzetlenséggel és példás odaadással vezette a székesfőváros ügyeit, — kinek neve a székesfőváros történetével, annak különösen az azon időszakra eső nagymérvü fejlődésével örök időkre elválaszthatatlanul össze van forrva.

Ha néhai Kamermayer Károly élettörténetének könyvét lapozgatom, gyengének érzem szavamat arra, hogy a székesfőváros és ennek polgársága körül szerzett érdemeit méltóan és hiven tolmácsoljam, — de azt hiszem arra szükség nincsen, hisz mi mindannyian azokat ismerjük és bevéstük elménkbe és szivünkbe.

Mi kik mint kortársai vele együtt müködtünk tudjuk, hogy elméjének minden gondolata, nemes szivének minden dobbanása a székesfővárosnak volt szentelve, melyen lelkének egész hevével csüggött, melynek emelésén és felvirágozásán ernyedetlenül munkálkodott, — tudjuk, hogy a székesfőváros emelkedése és fejlődése, — polgárságának gyarapodása és jólléte okozott neki legtöbb örömet, képezte az ő büszkeségét, ellenben bajain ő szomorkodott legjobban ; — tudjuk hogy polgártársaink hü tanácsadója és gyámolitója, tisztviselőtársainak pedig valóságos atya volt.

A székesfőváros és ennek polgársága iránt szivében táplált meleg érdeklődésének és szereteténél nagyobb talán csak lángoló hazaszeretete volt, mert néhai Kamermayer Károly szivben és lélekben minden izében igaz magyar, lelkes hazafi volt ; müködésének egész ideje alatt lankadatlanul azon fáradozott, hogy Budapest Magyarországnak magyar fővárosa legyen, ezért küzdött minden időben, minden alkalommal, mindenkivel szemben szóval és tettel és küzdelmének fényes sikere is volt.

Ezen siremlék, melyről jóságos arca felénk tekint hirdesse a későbbi nemzedéknek az egyesitett főváros első polgármesterének elévülhetlen és gazdag érdemeit ;

tegyen tanubizonyságot azon tiszteletről, szeretetről és háláról, melylyel a székesfőváros polgársága néhai Kamermayer Károly emléke iránt viseltetik.

Mi székesfővárosi polgárok pedig tegyünk ezen siremléknél erős fogadalmat arra, hogy az alatta porladozó nemes férfiu adott példáján felbuzdulva odaadással és szeretettel fogunk munkálkodni a székesfőváros emelésén és felvirágozásán.

Legyen álldott az ő emléke !

A Sárosfürdő.

Hosszu tárgyalás és akadékoskodás után az utolsó pillanatban megvásárolta a főváros a Sárosfürdő forrását. Megvette a forrást, miután a mérnöki hivatal és a számvevőség igazolta, hogy a közmunkatanács önköltségi áron számitotta s miután saját szakközegei azt bizonyitották, hogy a forrásnak elegendő vize van.

— A törvény ugy rendelkezik, hogy a fürdő csak akkor kapja meg a harmincéves adómentességet, ha 1903. augusztusig elkészül. Tehát itt van az utolsó terminus. Nem lehet sokáig várakozni.

Elég baj, hogy a mérnöki hivatal még nem állott elő a kész tervekkel, hogy nem intézkedtek ugy, hogy az épitést az ősszel megkezdhették volna.

De ime előáll Szabó M. Ferenc egy inditványnyal, hogy a város ne épitsen semmit. A Sárosfürdő forrásvizét vezesse a Rudasfürdőbe. S ezt az inditványt pénzügyi szempontból okolja meg. Hát azt kérdezzük Szabó M. Ferenc urtól, hogy a Rudasfürdő forgalmát csak egy koronával is nagyobbitani fogja-e az, ha bevezetik a Sárosfürdő vizét is. Ugy-e nem. A Rudasfürdőnek megvan a maga közönsége s az a jelentékeny pénzügyi eredmény amelylyel a fürdő dolgozik, azt bizonyitja, hogy a közönség meg is van elégedve a fürdővel. Más közönséget nem fog hóditani a Rudasfürdő akkor sem, ha bevezetik a Sárosfürdő vizét. De honnan kapja meg a város a forrásért adott közel kétszázezer koronának a kamatját s a vizátvitel költségének az amortizációját. Sehonnan. Az kidobott, elveszett pénz lenne.

Mint külön fürdő, különösen ha az intéző köröknek sikerülni fog s visszaszerzik a Sárosfürdőnek külföldön is elterjedt jó hirnevét, kétségtelenül jó üzleti vállalkozás lesz a Sárosfürdő.

Hogy akar-e a város fürdőt épiteni, arról azelőtt kellett volna vitatkozni, mielőtt a forrást megvásárolták. Most már megkésett inditvány Szabó M. Ferencé.

De ha nem igy állana is a dolog, akkor sem volna szabad ma lemondani a fürdő épitéséről. — Tudja-e Szabó M. Ferenc, hogy a jövő évi kölcsönprogrammban a Sárosfürdő épitése az egyetlen olyan középitkezés, amely a pangó iparra jótékony hatással lehet amely száz és száz munkátalannak munkát, éhezőnek kenyeret ad. A szerdai közgyülésen sokat vitatkoztak a főváros iparfejlesztési kötelességeiről. — Nem is akadt senki, aki kétségbe vonta volna hogy a fővárosnak els örendü kötelessége a budapesti iparnak a támogatása. Csak a támogatás módjára volt véle-

ménykülönbség. Mi a közgyülés többségével együtt nem abban látjuk a támogatásnak a helyes módját, hogy egyes vállalatoknak ingyen telket ajándékozgasson a város, hanem, hogy amennyire csak lehet munkát adjon a meglevő iparvállalatoknak.

A mai válságos közgazdasági helyzetben azt az összeget, amit telkekben egyes vállalkozóknak adnának, áldozzák az ipar összességének azzal, hogy amikor a magánvállalkozás csaknem egészen szünetel, a törvényhatóság adjon munkát. Olyan motivum ez, amelyet figyelmen kivül hagyni nem lehet. Akárhogyan gondolkodik a tanács és a közgyülés, nem fogja elkerülhetni, hogy munkát ne adjanak. Ma még csak lehet ellene érvelni, de ha a téli hideg, a nyomor és az éhség megszólaltatja azt a sok-sok ezer munkátalant, annak a jajkiáltása utat fog találni a diszes közgyülési terembe is.

Egy pillanatig sem kételkedünk abban, hogy a tanács és a közgyülés a leghatározottabban tiltakozni fog az inditvány ellen. Az sem aggaszt bennünket, hogy végig kell majd hallgatnunk egy pár üres frázissal bélelt szónoklatot. De igenis komolyan aggaszt bennünket, hogy az ilyen ötletszerü inditványnyal megakasztják és hátráltatják a munkát.

Aggaszt bennünket, az, hogy a hiábavaló tárgyalásokkal és formalitásokkal töltik el az időt s a szónoklatokkal elveszitjük a rendkivüli adókedvezményt. Már pedig azt még Szabó M. Ferenc ur is akceptálni fogja, hogy a főváros jól felfogott érdekében többet ér a rendkivüli adómentesség, mint három közgyülésen át tartott szónoklatnak az összessége.

Nagyon helytelen s veszedelmes eljárásnak tartjuk, hogy elhatározott munkákat a végrehajtás stádiumában föltartsanak ilyen ötletszerü inditványokkal.

A segédfogalmazók.

Méltányosabb s igazságosabb határozatot nem igen hozott még a törvényhatóság, mint amikor elhatározta a segédfogalmazói állások szervezését. Huszonhét fogalmazó gyakornoka van a városnak, csaknem kivétel nélkül derék ambiciózus tehetséges fiatal emberek, akiknek azonban munkakedvét lelohasztja, ambicióját megtöri, tehetségét megbénitja a mai rendszer.

Nem csoda. A legtöbb olyan anyagi bajokkal kénytelen küzdeni, amelyek nem engedik meg, hogy igazán hivatásuknak, a főváros szolgálatának éljenek. A mai drága megélhetési viszonyok mellett csak természetes, hogy hatszáz forint fizetésből a fogalmazó gyakornokok meg nem élhetnek. Akárhánynak családját is segitenie, támogatnia kell. S mindezt a hatszáz forint segélydijból.

Fölösleges bizonyitanunk, hogy ez lehetelen, s az eredménye az, hogy a fogalmazó gyakornokok kénytelenek adósságcsinálással javitani a helyzetükön. Még szerencsés, aki legalább tisztességes kamatra tud adósságot csinálni, s nem kerül az uzsorások körmei közé. Akárhány tisztviselő van, aki a fogalmazó gyakornok korában csinált adósságától, a legszolidabb életmód mellett sem tud soha szabadulni, s még tanácsos korában is megsinyli a fogalmazó gyakornoki éveket.

A fogamazó gyakornoki állásokat csak átmeneti állásoknak szervezték, s azért nem is kap rendes fizetést, hanem csak segélydijat. Egy gondolták a szervezéskor, hogy egy-két esztendeig gyakornokoskodik a jogvégzett fiatal ember s azután bekerül a fogalmazói státusba.

Az előleptetési viszonyok azonban az idők folyamán annyira megromlattak, hogy néha nyolc-tiz évig kell gyakornokoskodniok, amig másodosztályu fogalmazóvá lehetnek. Ennek oka az, hogy a gyakornokok száma a nagyobb állásokhoz arányitva nagy. A szegény fogalmazó gyakornokok egy a tanácshoz intézett memorandumban őszintén és nyiltan föltárták helyzetüket. A közgyülés belátta, hogy igazuk van, hogy a legnagyobb igazságtalanság az, hogy minő helyzetbe sodorják a fogalmazó gyakornokokat, s javitani akart a sorsukon.

Rényi Dezső főjegyző vállalkozott a kérdés megoldására. Számot vetett a főváros pénzügyeivel, s hogy senkinek ággodalma ne legyen, ugy szervezte meg a segédfogalmazói állásokat, hogy a fogalmazó gyakornokok sorsán segitve legyen s emellett még a város meg is takarit valamit. A pénzügyi bizottság, a tanács és a közgyülés el is fogadták a javaslatot. A szegény fogalmazó gyakornokok pedig nagy reménységgel lesték, mikor jön meg a miniszteri jóváhagyás.

Arra, hogy a miniszter nem fogja jóváhagyni, nem gondoltak. A héten meg is jött a miniszteri leirat, de keserves csalódást hozott. A miniszter nem hagyta jóvá a segédfogalmazói állások szervezését. Miért nem? A miniszteri leirat szerint a főváros pénzügyi helyzete nem engedi meg. Ennek a kijelentésnek őszinteségében nem tudunk hinni. Hisz a főjegyzői javaslat világosan kimutatja, hogy a segédfogalmazói állások szervezése a városnak egy fillér több kiadásába sem kerül. A miniszteri leirat pedig azt ajánlja, hogy személyi pótlékokkal segitsen a város a fogalmazó gyakornokok sorsán, mert azt a miniszter is kénytelen elismerni, hogy a mai állapotot föntartani nem lehet. Csakhogy a leirat által ajánlott mód a városnak sok pénzébe kerül, a fogalmazó gyakornokokon pedig nem segit.

Ha keressük az okot, amely a közgyülési határozat megsemmisitését eredményezte, nem találunk mást, mint azt a nagyfoku gyülöletet, amelylyel a belügyminisztériumban a fővárosi dolgokat kezelik S ennek most a sze-

rencsétlen fogalmazó gyakornokok adják meg az árát. Őket dobták oda áldozatul. Persze a jól fizetett miniszteri tisztviselőknek könnyü elvonni a szegény fogalmazó gyakornokoktól azt a keveset, amit a törvényhatóság megakart adni.

Elvárjuk, hogy a közgyülés nem fog megnyugodni a leiratban, s megfogja magyarázni a miniszternek, hogy határozata méltánytalan és igazságtalan.

A közgyülésből.

A szünet óta tartott közgyülések csak olyan forma közgyülések voltak. Megtörtént, hogy háromnegyed óra alatt végeztek az egész közgyüléssel, hogy nem volt egy fölszólalás sem. A héten azután kipótolták a mulasztást. Két napon egyebet sem tettek, — mint beszéltek. A szerdai gyülést a polgármesternek husz interpellációra adott válasza vezette be. Hiába hirdette a napirend, hogy rendes közgyülés van, — rendkivüli volt az minden izében. Az sem történt még meg, hogy a polgármester husz választ mondjon el egy lélekzetre. De ez még hagyján. A polgármesternek kötelessége, hogy az interpellációkra választ adjon, — a válaszokon tehát előbb-utóbb túl kellett esni. Talán gyógyitani akart a polgármester, a mikor egy egész üveg orvosságot adott be a közgyülésnek egyszerre. Az interpellációk nagyrészét még azon a közgyülésen tették, amikor Kasics Péter és társai interpellációkkal akarták megobstruálni Fejérváry Géza báró honvédelmi miniszternek diszpolgárrá való választását.

Csak most a válaszadáskor tünt ki, hogy Kasics annak idején kemény diókat tálalt föl. A szerdai csöndes levegőben másként hangzott a dolog, mint akkor, amidőn csak arról volt szó, hogy néhány ember megakadályozza a törvényhatóság tiszteletének és elismerésének egy megnyilatkozását.

Csaknem megtörtént az egyik válaszszal, hogy napirendre kerül. A kaszárnyák német föliratáról volt szó. A polgármester elmondta, hogy a hadtestparancsnokhoz hiába fordult. — Az nem akar engedni a német szóból. Fölirt tehát a honvédelmi miniszterhez, az azonban nem válaszolt. Napirendre akarták tüzni a választ s hogy nem történt meg, csak a polgármesternek köszönhető, aki a maga személyével garantált, hogy meg fogja kapni a város a választ a honvédelmi minisztertől.

A katonaság német levelezésénél nagy helyeslésssel vették tudomásul, hogy a tanács a jogosulatlan német átiratokat vissza szokta küldeni. Helyes. — Csakhogy akkor a tanácsnak tessék erre utasitani az iktató hivatalt, vagy az ügyosztályokat. Mert nem mindegyik akta kerül a tanács elé, vagy olyan későn jut oda, hogy már nem lehet visszaküldeni. Biztosan tudjuk, hogy több németnyelvü átirat van az ügyosztályokban. Ha komolyan akar a tanács ebben a dologban intézkedni, ugy kell eljárnia, mint a bécsi okvetetlenkedéssel szemben tett az Ofen Pest cimzésü levelekkel. Utasitsa a polgármester, vagy a tanács az iktató hivatalt, hogy a németnyelvü katonai átiratokat ne is expediálja az ügyosztályoknak, hanem azonnal küldje vissza. Majd meglátják, hogy egy fél esztendő alatt nem lesz német katonai átirat.

A válaszokat uj interpelláció követte. Az arénauti pálinkásbolt vándorolt be a tisztelt közgyülés diszes termébe. Leitner Adolf nagyon világosan és kétségtelenül bebizonyitotta, hogy a tanács helytelenül járt el, amikor önkényesen megengedte, hogy a pálinkásbolt az iskolával egy födél alatt maradjon.

A napirendre térve, egyszerre megmozdult a városatyák nagy tábora. Nagy dologról volt szó. — Nem kevesebbről, minthogy eltüntessék azt a közgyülési határozatot, amely — annak idején megakadályozta a telekpocsékolást. Most az ipar és kereskedelem nevében akarták fölszabaditani a városi telkedelem nevében akarták fölszabaditani a városi telstatisztikai hivatal igazgatója akinek leleplezései teremtették meg azt a közgyülési határozatot, most is derekasan megvédte a fővárosi telkeket.

Tagadta, hogy a közgyülés nem pártolja az ipart és kereskedelmet, de privilégiumot egy osztálynak sem adhat. Áldozzanak ipariskolákra, de ne kis hercegségeket ajándékozzanak egyes amugy is gazdag vállalatoknak. Miért kell minden iparosnak legalább egy fővárosi telket szereznie. Rövid idő alatt iparpártolás cimén 1,200.000 négyszögöl területtel lett a város szegényebb. Mi jogon adnak egy csavargyárnak 8000, egy petróleumgyárnak 20.000, egy bécsi kövezőnek 8000 öl telket. Kétezer ölet adtak egy lakkgyár céljára s amikor meg akarták vizsgálni a gyárat, bérházat találtak s egy konyhában nyolcvan forintos berendezésü gépen csöpögött a lakk. Unitárius templom céljára óriási telket adtak s a templomból egy második emeleti helyiségben kis kápolna lett, a többi bérház.

Több ilyen leleplezéssel szolgált még Körösy, ami a városatyák egy részének bizony nem tetszett. De a többség akceptálta és a telket továbbra is köti az árverés. Nagyon fontos az a másik kérdés is, amit Körösy fölvetett. Hogy a városi telkeket ipari célra kilencvenévi használatra adják. Ha a villamos vasutak ötven év alatt, a vicinálisok kilencven év alatt amortizálni tudják a befektetést, akkor kétségtelen, hogy egy iparvállalat is amortizálni tudja. Igy lehet fejleszteni az ipart s a telkeket sem kell potomáron elvesztegetni.

A szerdai közgyülés csak érdekes volt, a csütörtöki azonban visszataszitóan csunya volt. A városatyák késhegyig mentek egymás és a tanács ellen,

hogy egyik-másik közszállitásra szerződjenek-e a vállalkozóval. Kezdték a fertőtlenitő kocsik előfogatán. Csak két hete, hogy a közgyülés a budai szemétszállitásnál nagyban helyeselte a házikezelést s ime csütörtökön tüzzel-vassal dolgoztak ellene. Szerencse, hogy a többség nem ugrott be s a házikezelést megszavazta.

A kórházak fehérnemü szállitására a tanács azt javasolta, hogy a mostani vállalkozó szerződését három évre hosszabbitsák meg. Miért? Sok mindent mond a tanács, hanem egyetlen elfogadható okot sem talál arra, hogy miért legyen a fehérneműszállitás monopolium hogy miért zárják ki a vállalkozást a közszállitásoknál. A tanács megbocsáthatatlan hibát követett el a javaslatával. Legyünk őszinték. A tanács is igen jól tudja, hogy a nagyközönség minden gyanusitásra hajlandó bizalmatlansággal nézi a városi kezelést. Szerencse, hogy ez a bizalmatlanság mindinkább csökken. Hogyan támadt — senki sem tudja, mert jogos alapja soha nem volt. De hiába, meg van s nem szabad neki tápot adni egyes vállalkozók monopolizásával. Nem kételkedünk abban, hogy a tanácsot a jóindulat vezette. Tudta hogy a vászoncikkek ára emelkedett s nem akarta, hogy a város többet fizessen. Vannak azonban dolgok, amelyeket nem szabad pusztán financiális szempontból nézni. Ha belekerül is néhány forint áldozatba, még mindig kisebb baj, mintha a gyanusitó kételkedésnek nyit szabad teret.

Jellemző azonban, hogy amint a vállalati ügyeket elintézték, egyszerre üres lett a terem. A közügyek keveset érdekelték a városatyákat. A sértésközvágóhidat május elsején nyitják meg. Helyes. Legalább van idő az előmunkálatokra.

Ez volt a közgyülés képe. Csunya kép, amely kiáltva kiált a fővárosi törvény revizióját.

A lazaristák 100.000 koronája.

A közgyülés tudvalevőleg 100.000 koronát szavazott meg a lazaristáknak templom épités céljára. A közgyülés határozata ellen három fölebbezést adtak be. Sümegi Vilmos néhány soros fölebbezésében a főváros pénzügyi bajai miatt kéri a határozat megsemmisitését. A másik fölebbezést Sóber Antal, — Rózsavölgyi Manó dr. és Vázsonyi Vilmos dr. irták alá. Főérvük, hogy a segély megszavazása közvagyon elidegenités, tehát a fővárosi törvény alapján a közgyülés csak névszerinti szavazás utján és kétharmad többséggel szavazhatta volna meg. De se névszerinti szavazás, se kétharmad többség nem volt. A harmadik fölebbezést Eötvös Károly adta be s ez igy szól:

Tekintetes Fővárosi Közgyülés!

A pálosi szent Vincze-Lazarista szerzet javára megszavazott 100.000 korona segély kérdésében a folyó 1901. évi október 16-án hozott közgyülési határozat ellen tisztelettel fölebbezek.

Okaim következők:

I. A folyamodó Bundala Mihály se nem hatóság, se nem köztisztviselő, hanem a fővárossal szemben magánszemély; — minthogy pedig se a Lazarista szerzettől, se a pápától, se a kormánytól közsegély kérésére s átvételére megbizást, feljogositást s általában törvényes képviseletet ez ügyben nem nyert s nem igazolt: ez okból se a tanács, se a közgyülés ily nagy összegü segély megadása tárgyában vele nem tárgyalhatott s az ő kezelésébe közpénzt ki nem adhatott s ki nem adhat.

II. A Lazarista szerzetnek törvényes honossága s letelepedési joga nálunk nincs. Ennek megszerzése előtt számára közpénzekből zsáz ezres segély nem adható.

III. A főváros a rendes közszükségeket se tudja folyó jövedelmeiből kielégiteni. Milliókra megy az évi hiány. Nagy a nyomor és az elszegényedés; minden fölös pénzből a főváros iparos és munkás osztályán kellene segiteni. Ily időben könnyen halasztható célokra százezreket áldozni vétkes könnyelmüség.

IV. A megszavazott százezer koronának nincs fedezete. Fedezetet se a tanács, se a közgyülés ki nem mutatott. Ha magánember tesz szükségtelen kiadást, mikor nincs rá pénze, azt a magánembert tékozlónak, vagy bolondnak tartja a józan eszü közönség. A közpénzeket pedig okosabban kell őrizni és kezelni, mint a magán embernek a maga pénzét.

V. Idegen országból származó, idegen nyelvü és szellemü szerzetesekkel hazánkat és fővárosunkat elárasztani nem célszerü, nem is szabad.

A pálosi szent Vince-Lazaristák gráciak, németek, már nevelődésüknél fogva is magyarellenesek: az ő betelepitésük nemzetellenes vállalat lenne.

A fővárosnak különböző felekezetü több mint 20 templomában ugy sem hallatszik soha a magyar szó. Uj német egyházi intézmény csak jobban rontaná az amugy is rossz helyzetet.

Országunk fővárosának pedig magyarnak kell lenni. Inkább ne legyen, mint idegen legyen. Idegen célra semmiféle szentséges cimen se szabad egy fillért se adnunk közpénzből.

VI. A közgyülés elvárja s illetőleg föltételként köti ki, hogy a lazarista hitszónoklatok hazafias szellemben és kizárólag magyar nyelven tartatnak.

Ez csak üres szólás; üres pedig azért:

1. mert Bundala Mihály ezt a maga kérvényében nem ajánlotta; —

2. mert ezt Bundala nem is ajánlhatta, minthogy erre megbizása nem volt; —

3. mert a Lazarista-szerzet a főváros e föltételeit se szóval, se irásban el nem fogadta;

4. mert még ha elfogadná is, hiányzik a sanctio. Vajjon mit csinál például a fővárosi hatóság, ha pénzét

előre kidobja s aztán mégis német lesz a hitszónoklat s hazafiatlan az a gráci szerzet? Visszaveszi talán a közpénzt? De miből és kitől? Vagy bezárja a templomot és a rendházat? S ezzel vallásüldözésnek s felekezeti izgatásnak akar tüzhelyet nyitni? — Abban pedig meg nem nyughatunk, hogy a főváros pénzén akár engedélyezve, akár tilosan ujabb idegen nyelvü telep egyházi címen gyökeret verhessen.

VII. A vétkes könnyelmüséget semmi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy a közönség még azzal sincs tisztában, kinek kezéhez jut a megszavazott 100,000 korona?

A tanács előadása után azt kell gondulnunk, hogy Bundala Mihály kezéhez, mig ő él; — azontul a primás kezéhez.

Ez a felfogás megszégyenitése nemcsak a józan észnek, de még a fővárosnak is. Hiszen az csak kétségtelen dolog, hogy a főváros pénze a fővárosnál van jó helyen és igaz helyen. Minden esetre jobb helyen, mint Bundala Mihálynál, vagy a primásnál.

Hogy a primás ki lesz időnként, azt nem tudjuk. Bundala Mihály is tiszteletreméltó egyéniség ugyan, de halandó ember. És magánember. Ő se jelzálogi bekeblezéssel, se másként a főváros pénzét biztositani nem képes se életében, se halála esetére. E nélkül közpénzt elhelyezni annyi, mint az ablakon kidobni.

De arra sincs intézményes jogi biztositéka a fővárosnak, hogy a primás elfogadja a pénz kezelését, továbbá, hogy erről időnként számot ad a fővárosnak s végre, hogy erkölcsi és anyagi biztositékot nyujt oly irányban, hogy az a pénz csakugyan arra a célra fordittatik, amelyre a főváros adta s ugyuttal a főváros által kikötött minden föltétel szigoruan teljesittetik.

Mindez iránt Bundala Mihály sem adhat megnyugtatást. A primás ugyan adhatna, de az ő megnyugtatása, levele, kötvénye, irásbeli jótállása s ennek királyi jóváhagyása hiányzik. Ezeket megszerezni a tanácsnak eszébe se jutott.

Már most miként lehet ilyen biztositékok nélkül a közönség közpénzét idegen célra s magánegyének kezére kiadni? Hiszen a közpénzek kezelése tekintetében a főváros előtt maga a primás is csak ugy magánember, mint bárki más.

Csak a közgyülés iránti tisztelet gátol, hogy hogy a sérelmes határozat ellen még több és még sulyosabb okot föl nem hozok. Elégnek tartok enynyit is.

Ezek alapján kérem a sérelmes határozat megsemmisitését.

Tisztelettel

Eötvös Károly
fővárosi bizottsági tag s adózó közpolgár.

A sertésközvágóhid.

Alig volt még intézmény, amely ellen olyan erős agitációt fejtettek volna ki, mint aminőt most inditottak a sertésközvágóhid ellen. Az érdekelt körök alig törődtek a dologgal annak idején, amikor a közvágóhid épitéséről volt szó. Ugylátszik nem vették komolyan a dolgot.

Most szállottak csak sikra, amikor a főváros már több, mint négy millió koronát befektetett a közvágóhid épitésébe s az intézmény megnyitása előtt állunk.

Másutt, ahol a közönség jobban és igazabban azonositja magát a közügyekkel, ahol a közönség nemcsak a maga érdekeit nézi, hanem a közérdeket is, ott ilyen dolgok meg nem történhetnek.

A sertésközvágóhid nagy áldozatok árán megépült s most már a főváros minden polgárának, de első sorban éppen az érdekelt köröknek az lenne hivatásuk, hogy az intézmény prosperálását lehetőleg biztositsák. Gyakorlati eredménye ugy sem lehet már semmiféle akciónak, mert a közvágóhid megnyitását többé megakadályozni nem lehet, még akkor sem lehetne, ha a mesterségesen felfujt akciónak sikerülne a közvágóhid diskreditálása.

Ilyen törekvés volt az az inditvány, amelyet Subert János a csütörtöki közgyülésen tett, hogy a tanácsi javaslatból a kötelező szót töröljék. Az inditvány éppen olyan veszedelmes mint a mily ártatlannak látszik.

Megértjük, hogy a hentesek idegenkednek attól, hogy a közvágóhidon vágjanak. Otthon a legprimitivebb fölszerelést használták a vágáshoz. Ugyszólván semmibe sem került a vágás. A közvágóhidon pedig fizetni kell.

Viszont azonban a közegészségügyi jelentősége sokkal nagyobb az intézménynek, semhogy azt a hentesek aránylag nagyon kis megterheltetése miatt mellőzni lehetne.

De a sertésközvágóhid megvan és a kérdés csak az, hogy a közvágóhidon való vágatást kötelezővé tegyék-e? Miután a hentesek nagyon keveset törődnek a közegészségügyi követelésekkel s előttük csak az irányadó, hogy otthon olcsóbban vághatnak, tehát nagyobb haszonra dolgozhatnak, nagyon valószinü, hogy a közvágóhid kötelező használatának kimondása nélkül otthon maradnának a hentesek s a főváros még a rezsi költségeit sem tudná fedezni. Éppen ezért tették kötelezővé a közvágóhidak használatát az egész világon.

A közvágóhid diskreditálásából azonban a henteseknek sem lenne hasznuk, legkevésbbé azoknak a nagy vágóknak, akik sertéshusexportra dolgoznak. Ne felejtsék el a hentesek sem, hogy a külföldi sertéspiaczokon, különösen az osztrák és a német

piaczokon éppen nem szivesen látott vendég a magyar sertés és ahol csak lehet, megnehezitik a sertéshuskivitelt. A különböző rendszabályokkal máris annyira megnehezitették az élősértés kivitelünket, hogy gondoskodni kell arról, hogy sertéshus exporttal pótoljuk a veszteséget. — Lassankint ugyis oda jutunk, hogy a huskivitel sokkal fontosabb lesz, mint az élő állat exportja. — Azt pedig csak nem fogják a hentesek sem tagadni, hogy a külföldi piaczokon nagy befolyása van annak, ha a hentesek egy, a modern technika minden találmányával felszerelt közvágóhidról szállitják a hust, tehát a külföldi piacz teljes garantiát kap arra, hogy jó hust szállitottunk. A nemzetközi piaczokon éppen azért nem tudnak a földmivelő Magyarország terményei megfelelően érvényesülni, mert a legnagyobb bizalmatlansággal fogadják a külföldön a magyar árukat. S ha őszinték akarunk lenni, bizony sok alapja is van ennek a bizalmatlanságnak.

Micsoda politika tehát az amely most a sertésközvágóhidat akarja discreditálni. Nem gondolták meg azok az urak, hogy a közvágóhid prosperálásával bizonyos kapcsolatban van a sertéshus kereskedelmünk hitele és becsülete is.

Nagyon rossz szolgálatot tesznek azok, akik most törnek a közvágóhid ellen, a fővárosnak, de még rosszabb szolgálatot tesznek a kereskedelemnek. Itthon a tanács és közgyülés csak meg fogja védelmezni az intézményt, de nehezebb lesz eltüntetni külföldön azt a bizalmatlanságot, amelyet most kicsinyes érdekekből mesterségesen ébresztenek.

Országházból városháza.

A székesfőváros intéző körei hosszas tervezgetés után végre megtalálták a legegészségesebb gondolatot; hogy mit csináljanak a Sándor-utcai palotával. Azzal a kissé ósdi, de mégis elegáns formáju házzal, amely a Főherceg Sándor-utca 8. száma alatt épült, s amely történelmi nevezetességü helye lett a fővárosnak, azon a réven, hogy a magyar országgyülés képviselőháza évtizedek óta benne szállott meg, benne tartotta üléseit. Ugyanezért országházának hivta az egész ország s annak fogja hivni örökké; ámbár Budapest főváros tulajdona volt mindig s ennek a tulajdonnak elismerése gyanánt a magyar állam bért is fizetett állandóan Budapestnek: egy darab ujveretü körmöci aranyat.

Most, hogy ebből az ősi szállásából uj palotájába fog áthurcolkodni a képviselőház, a Sándor-utcai országszágház is visszaszáll a tulajdonosra. Eljött az ideje hát annak a kérdésnek, mit csináljon a főváros ezzel a házával? Egész sereg tervet, ajánlatot kapott a hatóság részint magánosoktól, részint hivatalos közegeitől arra nézve, micsoda intézményt, vagy hivatalt szállásoljon el a Sándor-utcai palotájában, ha kiköltözik belőle a képviselőház. Illetékes körökben azt akarják, hogy az országházból legyen városháza. Ahol eddig a hon atyái intézték a nemzet sorsát, onnan most a főváros atyái dirigálják Budapest életét. Legyen a képviselőház üléstermeből ezentul Budapest közgyülési terme.

Erre nézve a hatóság főbb embereinek ez a részletes terve: A váci-utcai Ujvárosházából kitelepitik a főpolgármesteri hivatalt s a törvényhatóság közgyülési helyiségét s mind a kettőt átviszik a Sándor-utcai palotába, amely a kettős célra csekély átalakitással teljesen meg fog felelni. A főpolgármester és közgyülés eddigi helyét anyakönyvi hivatalnak rendezik be, ide telepitvén a IV. IX. és X. kerületi anyakönyves hivatalokat. Az Ujvárosháza többi, összes helyiségét a székesfőváros IV. kerületi előljárósága kapná, amely jelenleg a Magyar-utcában bérelt házban szorong, innen már februárban költözködni kell. A IV. kerületi előljárósággal együtt fog áthurcolkodni az Ujvárosházába a hadmentességi dijat nyilvántartó osztály is, amelyet az uj szervezéskor az egész főváros területére nézve tudvalevőleg ennek az előljáróságnak rendeltek alája.

A hatóság intéző köreinek ez eddigelé a terve az Országházzal s a belvárosi előljáróságnak sürgőssé vált elhelyezésével. Semmi okot nem látunk, hogy ez a terv most már ujabb változást szenvedjen, mert praktikusnak, csekély költséggel járónak s ami a fő, a Sándor-utcai palota történelmi emlékéhez és kegyeletéhez illőnek gondoljuk. Bizonyára ilyennek fogja találni s el is fogadja majd a székesfőváros közgyülése is, amelynek több tagja, mint kibukott országgyülési képviselő, ilyeténképen mégis csak visszakerül a — Házba.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 418 gyermek, meghalt 230 egyén, a születések tehát 188-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 322 törvényes, 96 törvénytelen; nemre nézve 222 fiu, 106 leány. Halvas ületett 18 gyermek, köztük 12 törvényes, 6 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29.2

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 16.1 az egy éven felüli lakosságnál: 12.7, az öt éven felüli lakosságnál: 1[illegible].1.

A halottak közt volt 119 fi-, 111 nőnemü.

Az év eddigi 41 hetében élve született összesen 18,258 gyermek, meghalt összesen 11288 egyén, a születések többlete tehát

970; a mult év megfelelő időszakában született 19 027, meghalt 11.938, a születések többlete volt tehát 7091.

Az élveszülöttek közt volt 287 róm. kath., 5 görög kath. — görög keleti, 20 ágost evang, 35 helvét, — unitárius, 70 izraelita, 1 egyéb. Összesen 418 Halvaszületett összesen: 18.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1168 beteget, szaporodás 406, csökkenés 374, maradt a mult hét végén 1200. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 157 beteget, szaporodás 35, csökkenés 48, maradt a mult hét végén 144. A Szt István-kórházban ápoltak a mult hét végén 692 beteget, szaporodás 328, csökkent 230, maradt e hét végén 778. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 756 beteget, szaporodás 122, csökkenés 136 maradt a mult hét végén 742. Összesen ápoltak a mult hét végén 2773 beteget, szaporodás 888, csökkenés 797, maradt a mult hét végén 2864.

Hirek a városházáról.

A herczegprimás üdvözlése.

Polónyi Géza és társai a következő indítványt adták be a közgyüléshez:

Határozza el a közgyülés, hogy Főmagasságu Vaszary Kolos Magyarország biboros herczegprimását és a főváros megyés érsekét ezen díszes és magas állásra történt kinevezésének 1901. október hónap 30-án bekövetkező tizedik évfordulója alkalmából, mint a vallásbékének és a felekezetek közötti türelmességnek igaz apostolát ugy is mint törvényhatóság, ugy is mint kegyur lelkesedésének nemes hevével üdvözli és további hasznos müködéséhez az Egek Urának áldását kéri. A közgyülés ezen határozatával a főmagasságu herczegprimást az ezen határozatról szóló jegyzőkönyvi kivonatnak egy harmincz tagu küldöttség utján való átadásával értesiti; a küldöttség vezetésére a főpolgármester urat felkéri, a polgármester urat pedig kiküldi.

Az indítványt a szerdai közgyülésen egyhangu lelkesedéssel elfogadták.

Villamos kábelek a lánczhidon.

Már megirtuk, a gázgyárak igazgatósága a Lánchidon átvezető légszeszcsövek egyikét nagyobb öblüvel cseréli ki, hogy Buda világitását tökéletesebbé tehesse. Most a budapesti általános villamossági társaság kér engedélyt az államhidak felügyelőségétől, hogy kábeleit át a Lánchidon vezethesse Budára. Minthogy a hidon már sok a kábel, a felügyelőség a részletek megállapitása céljából Eckermann müszaki tanácsos november 4-én helyszini szemlét tart, amelyre mint érdekelt felet a főváros tanácsát is meghivta. A bizottság a lánchid balparti hidfejénél reggel 9 órakor jön össze.

Canonica visitátió.

A jóléti bizottság tudvalevőleg szabályozni kivánja a fővárosi templomalapok és a kegyur közötti jogviszonyt. Ha a főváros hozzájárul a javaslathoz, canonica visitátió válik szükségessé törvény szerint. Ily canonica visitatio legutoljára 1820-ban volt a fővárosban Rudnay hercegprimássága alatt. Az akkori canonica visitatio statutumai vannak még ma is érvényben. A visitatio tagjait a főegyházmegyei hatóság és a kegyur delegálja s az egyházi deputátusoknak visszavetési joguk van a világi tagokkal szemben s abban csak katholikus világi férfiak lehetnek tagok. Érdekes, hogy ez alapon éppen a főváros jogügyi osztályának vezetője nem vehet részt a tárgyalásokon, melyek a fővárosra nézve fontos jogi kérdésekben határoz, mert ő az ev. reformált egyház tagja.

Uj villamos megállóhelyek.

A közuti villamos vasut a közlekedésügyi osztály engedélyével köztemető-uti vonalán a Juranich-utca sarkán a lóvásárt látogatók kényelmére két megállóhelyet létesitett. — A soroksári-utcai vonalon a Condordia malom kapuja előtti megállóhelyet beszüntette, ehelyett a Tinódy-utca déli sarkán áll meg mától fogva a villamos.

A Vigadó átalakitása.

A mérnöki hivatal igen érdekes tervet terjeszt a főváros tanácsa a Vigadó fütésének, szellőztetésének és világitásának átalakitására és kéri a tanácsot, hogy még a jövő évi költségvetésbe illeszsze be, az átalakitás 85,000 koronát kitevő költségeit. Az átalakitst az teszi sürgőssé, hogy a Vigadó fütési és szellőztetési szerkezete annyira megromlott a több évtizedes használat alatt, hogy attól lehet tartani, hogy a gépezet felmondja a szolgálatot. A világitás kérdését egyszerüen azzal oldja meg a mérnöki hivatal terve, hogy a gázlángokat az egész épületben villamos és izzó lámpákkal cseréli ki. A szellőztetést elektromos ventillatorok látják el majd. Legnagyobb fontosságu azonban a fütés reformja, mert itt a takarékosság elveit kellett szigoruan szem előtt tartani. A Vigadóban e terv szerint két gőzfütőteleppel fognak füteni. Az egyik, mely a vendéglő és kávéház állandó

fütésére szolgál majd, alacsony nyomásu gőzfütés lesz. Ettől elkülönitett telepe lesz a termek, lépcsők fütésének. A termeket ugyanis csak esetről-esetre kell füteni, mikor azokat a közönség igénybe veszi, s igy fütőkészülékének az állandó fütőteleptől való elkülönitésével nagy megtakaritásokat ér el a székesfőváros. A termek temperaturáját a pincében levő fütőszobában villamos távhömérők fogják mutatni. A tervet már a legközelebbi tanácsülésen tárgyalás alá veszik, s igy a jövő báli szezon alatt már hygienikus szempontból tökéletes lesz a Vigadó berendezése.

A szőllő kisérleti állomás vize.

Már megirtuk, hogy a földmivelésügyi miniszteer a Törökvész dülőben épitendő szőlő-kisérleti állomás részére a vizvezeték meghosszabbitását kérte a fővárostól. A tanács ezt teljesiteni csak az esetben volt hajlandó, ha a miniszter saját tárcája terhére 8 százalék jövedelmezőséget biztosit az uj vizvezetéknek. Ebbe a miniszter nem egyezett bele s kérte a fővárost, hogy ettől a kivánságától tekintsen el, mivel amugy sem nyugszik törvényes alapon. A középitési ügyosztály az iratokat javaslattétel végett a tanács pénzügyi és gazdasági ügyosztályához tette át.

Az állványos postaszekrények ellen.

A fürdő-utcában állványos levél-postaszekrént akart felállitani a postaigazgatóság. Az ügy a fővárosi közmunkák tanácsa elé került, amely a postaszekrény fölállitását nem engedélyezte azzal a megokolással, hogy a járdák szélén felállitott állványos levélszekrények a forgalmat akadályozzák, s ezért a már elhelyezett ily posta-szekrényeket is csak a gyér forgalmu utcákon fogják meghagyni.

Kelenföld veszedelme.

A főváros 48,000 korona költséggel védgátat emeltet a kelenföldi part mentén, hogy az ott elterülő szántó földeket a Duna áradásától megóvja. A munkának 60 nap alatt kellett volna elkészülnie, hogy az őszi magos vizállás alatt már védelmet nyujtson a veszélyeztetett területnek. A határidő néhány nap mulva lejár és a vállalkozó még közel sem jár a munka befejezéséhez. A főváros mérnöki hivatala most panaszt emel a vállalkozók ellen, amely ez alkalommal a rövid épitkezés alatt már harmadszor esik meg, hogy az épitésnél rossz anyagot használnak, az ellenőrző mérnök utasitásait negligálják, sőt az ellen tesznek. Az ügy megvizsgálására egy bizottság szállott ki, amely a panaszokat alaposaknak találta és a gátnak egy részét, melyet a vállalkozók a felügyelő mérnök tiltakozása dacára silány anyagból épitettek, loromboltatta és a rossz anyagot az épitkezés területéről elfuraroztatta, intézkedve egyszersmind, hogy a vállalkozók ily selejtes anyagot be ne csempészhessenek. Ezenkivül a bizottság figyelmeztette a vállalkozókat, hogyha szerződésszerü kötelezettségeinek eleget nem tesznek, a főváros jogorvoslattal fog élni. Egyben utasitotta az ellenőrző mérnököt, hogy a legkisebb rendellenességről is nyomban tegyen jelentést, hogy igy a védgát épitése az őszi nagy áradások előtt elkészüljön.

Idegen szerzetesek a fővárosban.

A főváros tanácsának a Lazaristák betelepitését elősegitő határozatát tudvalevőleg több városatya megtámadta. — Ezzel kapcsolatosan érdemes megemliteni, hogy a Mária Margaretha de Purifikatione czimü belga apáczarend, amely már évekkel előbb letelepedett a fővárosban, arra kérte a fővárost, hogy a tisztviselőtelepen templom és nőipariskola czéljaira engedjen át neki ingyen telket. A főváros — mint értesülünk, — a kérelmet teljesiti, mert a tisztviselőtelepen még egyetlen templom sincsen s mert az apáczák az ipariskola létesitésével a szegénysorsu leányoknak — elvonva őket a gyárak megmételyező életétől — tisztességes munkát adva nekik, — nemes missiót teljesit és ez nem jár a főváros megterhelésével, mert ugy a templomot, mint az iskolát közadakozásból és az esztergomi főkáptalan kölcsönéből fogják épittetni és saját forrásaikból fentartani.

A városligeti fasor aszfaltozása.

A városligeti fasor háztulajdonosai kérvényt nyujtottak be a fővárosi közigazgatási bizottsághoz a városligeti fasor két oldalutjának aszfaltozása iránt. A tanács ugyanis az aszfaltozás ügyét a mérnöki hivatal javaslata alapján elejtette. A kérvényezők most megfelebbezik a határozatot s a tizennyolc háztulajdonostól aláirt kérelemben esztetikai s a fasorban levő számos gyógyitó intézet hygienikus szempontjaira hivatkozva kérik a mielőbbi aszfaltozás elrendelését.

Megfeneklett mocsár lecsapolása.

A főváros Pestvármegye közigazgatásával meg egyezve elhatározta a Rákospatak mentén fekvő és »Alsó rákosi rétek« nevü nagy kiterjedésü mocsárterület lecsapolását és a Csikárok rendezését, amely patak a szomszédos terület szintén egészségtelen s a kulturára elveszett láp-

vidékké teszi. A közigazgatási bizottságnak legutóbbi ülésén kellett volna az ügyben végleg dönteni, de a patak part- és mocsárterület birtokosai óvást emeltek a költségek hozzájárulásának aránykulcsa ellen. A középitési ügyosztály most póttárgyalást irt ki, amelyben az óvásokat a vizitörvény szigoru alkalmazásával tárgyalni fogják. Ezzel valószinüleg elintézést nyer a nagyfontosságu munka összes akadálya, ami fontos érdeke a fővárosnak, mert nagy kiterjedésü területek termőképessé tevéséről van szó.

A budai nyilt piacz beszüntetése.

A főváros tanácsa a bombatéri vásárcsarnok felépitésével kapcsolatosan elhatározta a bomba- és széna-téri nyiltpiaczok beszüntetését. A szénatér környékének lakói kérvényt nyujtottak be, melyben a szénatéri nyilt piac fentartását kérik. Kérelmüket azzal okolják meg, hogy az egyre növekvő lakosságnak, városrésznek nagy megterhelésével jár a messzieső csarnokban való bevásárlás. A tanács megkereste a mérnöki hivatalt, hogy a széna-tér vidékének népesedéséről statisztikai térképet készitsen. A mérnöki hivatal megfelelt a megbizatásnak, s a statisztikai térkép szerint a széna-tér vidéke az utóbbi időkben tényleg rohamosan népesedik.

A főváros páncélszobája.

A főváros levéltárában, most hogy a központi városházába költöztetik át, fontos ujitást hoznak be. Tudvalevőleg a levéltárban igen fontos és nagy értéket képviselő iratokat, anyagszerződések, s egyéb ilyen jellegü okmányokat is őriznek. Az ily értékes iratokat ezideig hatalmas Vertheim szekrényekben helyezték biztonságba. Azonban az iratoknak a szekrényekben való kezelése nehézségekkel járt, a menynyiben ha egy-egy iratra szükség volt több szekrényt kellett átkutatni. A főváros most ugy segit a bajon, hogy a levéltár uj helyiségében páncél szobát rendez be, a hová az összes értékpapirokat elhelyezik. A páncél-zoba elkészitésére a főváros árlejtést ir ki. Itt emlitjük meg, hogy a levéltár november hó folyamán már átköltözik a központi városházába.

NEW-YORK, életbiztosító-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A New-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10/0-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltokat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferenczieк-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., Józs f-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

o o o o o o o o o IRODAI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek o o o o o o o o o o o o o o o o o o keretébe tartozó üzletágakkal. o o o

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Ferenczieк-tere 4.

Hirdetmény.

Ezennel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenörző közegei a Magy.Kir. Szab. Osztálysorsjáték (**IX. sorsjáték**) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főárusitóknak árusitás végett kiadattak. — A **Magyar Kir. Pénzügyminiszterium** által jóváhagyott sorsolási terv itt következik:

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási tervei

Kilenczedik sorsjaték, 100,000 sorsjegy, 50,000 nyeremény.

Első osztály.
Betét 12 korona
Huzás: 1901. nov. 21. és 22.

Nyeremény		Korona
1 á		60000
1 á		20000
1 á		10000
1 á		5000
3 á	2000	6000
5 á	1000	5000
8 á	500	4000
30 á	300	9000
50 á	100	5000
2900 á	40	116000
3000 nyer.		Korona 240000

Második osztály
Betét 20 korona
Huzás: 1901. decz. 18. és 19.

Nyeremény		Korona
1 á		70000
1 á		25000
1 á		10000
1 á		5000
3 á	3000	9000
5 á	2000	10000
8 á	1000	8000
20 á	500	10000
60 á	300	18000
3900 á	80	312000
4000 nyer.		Korona 477000

Harmadik osztály.
Betét 32 korona
Huzás: 1902. jan. 14., 15. és 16.

Nyeremény		Korona
1 á		80000
1 á		20000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 á	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10000
70 á	500	35000
4900 á	130	637000
5000 nyer.		Korona 898000

Hatodik osztály
Betét 24 korona
Huzás: 1902. márczius 26-tól április 22-ig.

Negyedik osztály
Betét 40 korona
Huzás: 1902. február 12. és 13.

Nyeremény		Korona
1 á		90000
1 á		30000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 á	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10000
70 á	500	35000
3900 á	170	663000
4000 nyeremény		Korona 934,000

Ötödik osztály
Betét 32 korona
Huzás: 1902. márczius 5. és 6.

Nyeremény		Korona
1 á		100000
1 á		30000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 á	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10000
70 á	500	35000
3900 á	200	780000
4000 nyeremény		Korona 1.061,000

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

Korona

1.000,000

(Egy Millió)

A melyik ezen 480 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, kapja a jutalmat.				
1	Pr. Kr.		600000	600000
1	Gew.	á	400000	400000
1		á	200000	200000
1		á	100000	100000
1		á	60000	60000
1		á	40000	40000
2		á	30000	60000
3		á	20000	60000
20		á	10000	200000
50		á	5000	250000
400		á	2000	800000
720		á	1000	720000
1000		á	500	500000
27000		á	200	5560000
30,000	nyer. és jutalom		Korona	9.550,000

Az I. osztály huzása **1901. november hó 21. és 22-én** tartatik meg. A huzások a **Magyar királyi állami ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a Huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utcz felöl). — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusitóinál kaphatók.

Budapest, 1901. évi november hó 3-án.

Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lónyay. *Hazay.*

A magy. kir. államvasutak téli menetrendje.

Érvényes 1901. október hó 1-től.

A vonatok INDULASA Budapestről.

A keleti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
32	6	20	sz. v.	Triest, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	{Gyfehérvár,N.-Szeben {Kolozsvár, Stanislau
10	6	50	sz. v.	Bécs Graz
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács
1002	7	15	„	Zágráb, Fiume, Róma
304	7	30	„	Ruttka, Berlin
1302	7	30	„	Fehring, Graz
318	7	35	sz. v.	Gödöllő
908	7	40	„	Belgrád, Brod
150	7	50	„	Kassa, Csorba
1008	8	00	„	Zágráb, Fiume, Pécs
606	8	10	„	Arad, Brassó
506	8	30	„	Kolozsvár, Brassó
6	8	50	gy. v.	Bécs, Graz
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget
1708	9	15	„	M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	„	Ruttka, Berlin
				Délután
944	12	00	tvszsz.	Kis-Kőrös
22	12	25	sz. v.	Bicske
310	12	35	„	Hatvan
320	1	30	„	Gödöllő
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Arad
4	2	15	„	Bécs, Páris, London
510	2	20	sz. v.	Szolnok
16	2	25	„	Bicske
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg
904	2	40	„	{Belgrád, Konstanti- {nápoly
312	2	40	sz. v.	Hatvan
1004	3	00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma
1022	3	20	v. v.	Adony-Szabolcs, Paks
910	3	35	sz. v.	Szabadka
302	3	45	gy. v.	Ruttka, Berlin
12	4	30	sz. v.	Győr
308	5	20	„	Ruttka, Berlin,
508	5	45	„	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	„	Hatvan
1706	7	05	„	M.-Sziget, Stanislau
181	7	20	„	Bicske
24	7	35	„	N.-Kanizsa, Triest
1506	8	00	„	Kassa, Csorba
1006	8	30	„	Zágráb, Fiume, Eszék
406	8	55	„	{Miskolcz, Lemberg {Kassa
502	9	15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest
1904	9	20	sz. v.	Pécs, Brod
1304	9	50	„	Fehring, Graz
608	10	00	„	Arad, Brassó
908	10	20	„	Belgrád, Eszék Brod
8	10	15	„	Bécs, Sopron
328	11	10	v. v.	Ruttka, Miskolcz

[1]) Közlekedik vasár- és ünnepnap előtti köznapokon.

A nyugoti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
1021	1	00	kel. ost.	{Bécs,Berl.,Pár.
			expr. v.	{Ostende,Lond.
166	5	50	sz. v.	Palota-Ujpest
6102	6	35	„	Czegléd, Szoln.
4102	6	45	„	Esztergom
168	6	55	„	Palota-Ujpest
6012	7	05	v. v.	Lajos-Mizse
1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
106	8	00	„	Bécs
708	8	15	„	Temesvár, Ors.
712	8	30	sz. v.	Temesvár
170	9	05	„	Palota-Ujpest
116	9	25	„	Bécs, Berlin
				Délután
6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szoln.
172	12	15	„	Palota-Ujpest
136	12	25	„	Nagy-Maros
4108	12	50	„	Dorog
174	1	15	„	Palota-Ujpest
104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
144	2	20	„	Érsekujvár
176	2	25	„	Palota-Ujpest
704	2	30	gy. v.	Buk., Vercior.
4104	2	40	sz. v.	Esztergom
720	2	45	„	Czegléd
6002	2	55	„	Lajos-Mizse
178	4	15	„	Palota-Ujpest
138	4	25	„	Nagy-Maros
716	4	30	„	Szeged
108	5	15	gy. v.	Bécs
180	6	00	sz. v.	Palota-Ujpest
1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
4106	6	40	„	Esztergom
6014	6	50	„	Verciorova Buk
182	7	25	v. v.	Lajos-Mizse
154[3]	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
184	8	00	„	Vácz
118	9	25	„	Palota-Ujpest
706	10	00	„	Bécs
714	10	10	gy. v.	Szeg., Vercior.
1408	10	20	sz. v.	K.-K.-Félegyh.
902[4]	10	40	„ keleti	Zsolna, Berlin {Belgrád
702[5]	11	20	expr. v.	{Konstantin.
			kel. ost.	{Bukarest
			expr. v.	{Konstantin.

[3]) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.
[3]) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ik.
[3]) Csak október és április hónapokban.
[4]) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.
[5]) Közlekedik minden szerdán és szombaton.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapestre.

A nyugoti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
701[1]	12	50	kel. ost.	{Konstantin.
			expr. v.	{Bukarest
163	5	35	sz. v.	Palota-Ujpest
6101	6	15	„	Szolnok, Czegl.
1407	6	25	„	Berlin, Zsolna
165	6	35	„	Palota-Ujpest
709	7	15	„	Buk Verciorova
4107	7	25	„	Dorog
167	7	35	„	Palota-Ujpest
117	7	45	„	Bécs
6011	7	50	v. v.	Lajos-Mizse
127	8	15	sz. v.	Párkány-Nána
713	8	25	„	K.-K.-Félegyh.
4101	8	53	„	Esztergom
1403	9	40	gy. v.	Berlin, Zsolna
169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged
143	11	05	„	Érsekujvár
				Délután
171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
703	1	25	gy. v.	Buk Verciorova
103	1	50	„	Paris, Bécs
173	2	00	sz. v.	Palota-Ujpest
175	3	05	„	Palota-Ujpest
6001	3	15	„	Lajos-Mizse
135	3	55	„	Nagy-Maros
6103	4	15	„	Szolnok, Czegl.
4103	4	35	„	Esztergom
177	5	40	„	Palota-Ujpest
115	5	55	„	Bécs, Berlin
179	6	50	„	Palota-Ujpest
107	7	00	gy. v.	Bécs
711	7	10	sz. v.	Temesvár
707	7	40	gy. v.	Orsova,Temesv.
181	8	20	sz. v	Palota-Ujpest
125	8	45	„	Nagy-Maros
105	9	00	gy. v.	Bécs
4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
4105	9	50	sz. v.	Esztergom
719	9	58	„	Szolnok, Czegl.
183	10	05	„	Palota-Ujpest
137[3]	10	15	„	Vácz
101[4]	11	00	kel. ost.	{Lond.,Ostend.
			expr. v.	{Pár., Berl., Bécs
6013	11	10	v. v.	Lajos-Mizse
901[5]	11	20	keleti	{Konstantin.
			expr. v.	{Belgrád

[1]) Érkezik minden hétfőn és csüt.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárn. bez. november 25-ig.
[3]) Csak október és április hónapokban közlekedik.
[4]) Berlinből csak minden kedden és csütörtökön.
[5]) Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

A keleti pályaudvaron

vonat szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
645	5	00	1. szsz.	Arad
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget
607	6	10	„	Brassó, Arad
47	6	15	1. szsz.	Bicske, Sárbogárd
405	6	35	sz. v.	{Lemberg, Kassa {Miskolcz
7	6	40	„	Bécs, Sopron
907	7	05	„	Belgrád, Brod
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár
1303	7	25	„	Graz, Fehring
309	7	30	„	Hatvan
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó
1021	7	55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba
1005	8	20	„	Fiume, Zágráb, Eszék
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume
311	8	45	sz. v.	Hatvan
509	9	15	„	Szolnok
11	9	20	„	Győr
909	10	05	„	Szabadka
307	10	05	„	Ruttka
23	10	20	„	N.-Kanizsa, Triest
				Délután
317	12	25	sz. v.	Gödöllő
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
903	1	05	„	Konstantin., Belgrád
1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
403	1	30	„	Lemberg, Kassa
3	1	50	„	London, Páris, Bécs
503	1	50	„	Kolozsvár, Arad
313	3	10	sz. v.	Hatvan
21	4	25	„	Bicske
319	5	35	„	Gödöllő
27	6	05	„	Győr
505	6	20	„	Brassó, Kolozsvár
905	6	40	„	Belgrád, Eszék,
305	7	00	„	{Berlin, Ruttka {Szerencs
5	7	15	gy. v.	Bécs, Graz
605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad
1007	8	00	„	Fiume, Zágráb, Pécs
1705	8	10	„	Stanislau, M.-Sziget
407	8	30	„	Munkács, M.-Sziget
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb
941	8	45	tv. szsz.	Kis-Kőrös
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba
9	9	15	„	Bécs, Graz
303	9	20	gy. v.	Berlin, Ruttka
603	9	40	„	{N.-Szeben, Gyfehárv. {Kolozsvár, Stanislau
1301	9	45	„	Graz, Fehring
401	10	00	„	Munkács, Kassa

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. november 10-én. 40. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Az autonómia.
A faközraktár.
A főváros a hercegprimásnál.
A hentesek sztrájkja.
A vállalkozók összejátszása ellen.
A közmunkatanács a kerepesi temetőről.
A statisztikusok kérelme.
A kisajátitások.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.—** korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szeveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. Auer-fény.

V. évfoyam. Budapest, 1901. november 10. 40. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATASI HETILAP

Előfizetesi ára:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja:
Dr. BARTHA SANDOR.

Szerkesztőség és kiadó:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Az autonómia.

Az utolsó közgyülésen történt. A tanács azt a javaslatot terjesztette a közgyülés elé, hogy a kórházak fehérnemü szállitójával három évre hosszabitsa meg a szerződést. A szerződés meghosszabbitását azzal okolta meg, hogy a szakemberek állitása szerint a vászonnemüek ára harminc százalékkal emelkedett.

A közgyülés a szerződést meghosszabbitotta, mert egyik régi köztiszteletben álló s hozzá értő szakember tagja, *Kunz* Ferenc bizonyitotta, hogy olyan árakon, mint a mostani szerződés, nem kaphat a város ajánlatot.

Lehet arról beszélni, hogy a forma kedveért még az anyagi áldozattól sem szabad visszariadni. Néha ugyan tekintélyes összeget emészt meg a forma. Bizonyitja ezt a sertés közvágóhid elött levő telep elfuvarozása. Egy magán vállalkozó köbméterenként 50 krajcárt kért, a nyilvános árlejtésen pedig a legolcsóbb ajánlattevő több mint két forintot kért. A második árlejtésen örültek, hogy hetvenöt krajcáros ajánlatot kaptak s noha az ajánlathoz forma szempontjából sok szó fért, már nem keresték a formákat. Nagyon valószinü, hogy ez lett volna a sorsa a fehérnemü szállitásnak is.

A nagy szegénység idejében, amikor egypár korona segitséget megtagadnak az ó-budai szinháztól, amely igazán hazafias missziót teljesit a kerületben, megtagadtak egypár korona segitséget a filharmónikusoktól s kockáztatták, hogy az egyetlen magasabb nivóju hangverseny megszünik. S mindezt a szegénység jegyében. Éppen alkalmas idő tehát arra, hogy üres formákért ezreket és ezreket adjon a város.

Senki sem tagadhatja, hogy Kunz Ferenc megbizható szakember s ha ő a közgyülés előtt bizonyságot tesz, hogy a mai vászon-árak mellett olyan szerződést többet a város nem köthet s a mostani szállitó is csak azért vállalkozhatott, mert nagy kötései vannak még, senki annak a valóságában nem kételkedhetik.

A kérdés tehát csak az lehet, hogy a forma kedveért meghozza-e a város az előreláthatóan biztos áldozatot. Ha van kidobni való pénze, megteheti. A közgyülés azt mondta, hogy nem hajlandó kidobni, De ime mi történik Néhány jó ur nem tud megnyugodni a közgyülés határozatában s rögtön ott a közgyülésen megfogalmazza a fölebbzést. Érdekes, hogy a fölebbezést éppen azok irták alá, akik leggyakrabban s leghangosabban verik a mellüket, hogy ők az autonómia védő lovagjai.

Amikor egy elvi kérdésről van szó órákig szónokolnak, hogy micsoda fönséges dolog az az autonómia, hogy minden községnek éltető eleme az önkormányzat.

Most egyszerre megfeledkeztek autonómiáról, önkormányzatról. Döntse el a miniszter, hogy a főváros a maga házi szükségletét kinél s hogyan szerezze be. Nem gondolják azok az urak, az önkormányzat lovagjai, hogy ez tulajdonképpen az autonómia csődje, hogyha nem is ugy lenne a dolog amint a tanács és Kunz Ferenc mondta, ha uj árlejtésen tizezer koronával olcsóbb ajánlatot kapott volna a város

— többről alig lehet szó mert az egész összeg csak százhusz ezer korona — akkor is azt követelte a főváros önkormányzata, hogy a kisebbség nyugodjék meg a többség határozatában, várja meg, amig ujra lejár a szerződés s akkor jobban szervezkedve, igyekezzék a maga meggyőződését a törvényhatóság termében érvényesiteni.

Hisszük, hogy az autonómia minden őszinte hive igazat fog nekünk adni abban, hogy a főváros autonómiáját tizezer koronáért sem szabad föláldozni. Hisz ugy is eléggé csorba már az az önkormányzat. Alig van már valami kis joga a fővárosnak. Az ország minden falujának több önkormányzata van, mint Budapestnek.

Ha a városatyák tréfát üznek a fölebbezési jogból, ha könyelmüen föláldozzák azt a keveset is, ami a jogokból még a törvényhatóságnak megmaradt, akkor ne haragudjanak a kormányra, ha az a maga hatáskörét az autonómia rovására lépten nyomon bőviteni igyekszik.

Budapestnek ahoz nincsen joga, hogy az utcáit ugy nevezze el, ahogyan akarja, hogy valamelyik utcasarkon egy petroleum lámpát fölállitson. Most pedig azt a legelemibb jogát akarják föláldozni, hogy a saját házi szükségleteit annál és ugy szerezze be, akinél és ahogyan a közgyülés többsége célszerünek, jónak látja. Ez az önkormányzat csödje, amelyet nem indokol meg az, hogy a közgyülés egy-egy csoportja nem tudja a maga akaratát a többségre ráerőszakolni. Nem alkotmányos szabadság az többé, nem orvoslat keresés, hanem a kisebbség terrorizmusa a többség ellen.

Faközraktár.

A Magyar Leszámitoló és Pénzváltó bank faközraktárat akar épiteni a Duna partján. A bank csak 63,000 négyszögöl területet kér, természetesen ingyen. De még ez sem elég a banknak. Azt kivánja, hogy a város töltesse föl a területet, ami a mérnöki hivatal számitása szerint, kerek egy millióba kerül. Az államvasutaktól pedig azt kivánja hogy az iparteleppen ingyen csinálja meg a vasuti hálózatot. Még sok más kérése is van a banknak. A városnak és a kormánynak a bank összes kérelme több mint másfél millió koronába kerülne.

Önként merül föl a kérdés, hogy mit ad a bank ahoz, hogy a közraktári üzemet megkapja. Semmit. A berendezés egész költsége fél millió korona, de azt sem a bank adja, hanem csak előlegezi, s a főváros törleszti. Vagyis a válallkozásnak megint azt a nemét látjuk, amely Budapest specialitása: a közvagyon rovására való vállalkozás.

Szinte hihetetlen, hogy a bank akkora naivitást tételez föl a fővárosról, hogy milliókat fog áldozni olyan vállalat érdekében, amely minden rizikó nélkül egyedül a főváros és a kormány támogatásával akar üzletet csinálni. Ugylátszik a bank nem tudja, hogy elmultak azok az idők, amikor elég volt kimondani a közgyülésen az iparpártolás szavát s a közgyülés minden további vizsgálódás nélkül derüre-borura, boldognak-boldogtalannak megszavazta a telkeket. A törvényhatóság is kiábrándult már a frázisokból és nem hajlandó a jövőben a fejős tehén szerepére vállalkozni.

Ebben a konkrét esetben pedig nemcsak arról van szó, hogy egy uj iparvállalatot támogasson a főváros, hanem, hogy segédkezet nyujtson egy vállalkozónak egy virágzó iparág tönkretevésére.

A fakereskedelem egyike a legjobban megerősödött iparunknak, s most a bank elakarja venni a faiparosok elől az egyedül használható partterületet. A fakereskedők legközelebb nagygyülést is fognak tartani, amelyen tiltakozni fognak az ellen, hogy évtizedes munkájuk gyümölcsét most a leszámitoló és pénzváltóbank ölébe tegyék le.

A héten vegyes bizottságot tartottak, amelyen ugy határoztak, hogy az államtól fognak mindent kérni, hogy az állam adja a milliókat, mert a városnak már nincsen ajándékozni való pénze. Nem valószinü, hogy az állam ezt a kérelmet teljesitse. Tiltja minden közgazdasági érdek. Igaza volt Hüttl Tivadarnak, hogy azon az alapon, amelyen a bank ajánlatát megtette, komolyan tárgyalni sem lehet. Olyan ajánlatot, amely azt kivánja, hogy kizárólag közpénzen csináljanak meg egy üzleti vállalkozást, amelyhez maga a vállalkozó egy fillérrel sem járul, minden tárgyalás nélkül már a tanácsnak vissza kellett volna utasitani. Végül a városi hatóság nem arra való, hogy egyes vállalkozók fantáziájának szentelje a városatyákat.

Lesz még alakalmunk a dologgal bővebben foglalkozni. Most csak egy kérdést akarunk fölvetni. Ha a város rendezi be a közraktárt az utolsó faszögig, micsoda jogcimen ül bele a vállalatba egy idegen. Akkor tessék a városnak saját kezelésébe venni. Hisz még a kezelésért is százezer koronát fizet a város évenkint a banknak. A százezer korona elegendő a házi kezelésre, s legalább a bevétel a városé. Akármilyen rosszul gazdalkodnának is a városi faközraktárban, annyit nem tudnának ráfizetni, mint amennyibe a bank ajánlata kerül a fővárosnak.

A főváros a herczegprimásnál.

Budapest törvényhatósága legutóbbi közgyülésén elhatározta, hogy Vaszary Kolos hercegprimást primásságának tizedik évfordulóján üdvözli. A közgyülés határozatáról szóló jegyzőkönyvet Márkus József polgármester vezetésével csütörtökön adta át a törvényhatóság küldöttsége.

Tizenegy órakor gyülekezett a küldöttség a városházán. Megjelentek a főpolgármesteren kivül Halmos János polgármester, Matuska Alajos alpolgármester, Sipőcz László árvaszéki elnök, Rényi Dezső főjegyző, Gombár Tivadar, Heltai Ferenc, Radoca János, Polónyi Géza, Kirner Károly apátplébános, Kurz Vilmos plébános, Bán Sándor a főrendiek tartományi főnöke, Tencer Pál, Morzsányi Károly, Hüttl Tivadar, Springer Ferenc, Boross Soma és Glück Frigyes. A városházáról a hercegprimás budai palotájába hajtatott a küldöttség. Márkus József főpolgármester a következő beszéd kiséretében adta át a közgyülési határozatot:

Főmagasságu bibornok hercegprimás, esztergomi érsek ur! Kegyelmes főpásztorunk! Budapest székesfőváros törvényhatósága mult hó 30-án tartott közgyülésében egyhangulag elhatározta, hogy eminenciádat hercegprimássá és esztergomi érsekké történt kineveztetésének tizedik évfordulója alkalmából ugyis, mint törvényhatóság, ugyis, mint kegyur lelkesedésének nemes hevével üdvözli és további hasznos müködésére az Egek Urának áldását kéri. Amidőn Eminánciád előtt megjelentünk, hogy közgyülési jegyzőkönyvünknek ezen határozatáról szóló kivonatát ünnepélyesen átnyujtsuk, nem csupán azon megtisztelő kötelesség teljesitése vezetett bennünket ide, a melyet nyert megbizatásunk rótt reánk, hanem idevezettek bennünket egyuttal a határtalan tiszteletnek, becsülésnek és szeretetnek igaz, őszinte érzelmei, a melyet Eminenciádnak magas személye iránt vallás és felekezeti különbség nélkül a székesfővárosnak minden egyes polgarai hiven ápol szivében. És méltán! Eminenciádnak kiváló egyéni tulajdonságai, a melyek szokatlan fénynyel ragyogják be a széket, amelybe felséges királyunknak, legfőbb kegyurunknak bizalma ülteté; a mély vallásosság és lankadatlan buzgóság, amelylyel Isten dicsőségén s a katholikus egyház javán munkálkodik; a tántorithatatlan hüség, amelylyel országunknak, édes hazánknak őseink vérével és veritékével megszentelt földjéhez ragaszkodik; a meleg szeretet, amely minden cselekedetéből hiveihez, nemzetéhez intézett minden szózatából hatalmasra és gyöngére, gazdagra és szegényre, boldogra és boldogtalanra egyáltalán szétáradt, — Eminenciádat apostollá avatják, a hitnek, a hazaszeretetnek, a békének, a türelmességnek s az emberszeretetnek igaz, fenkölt apostolává. Istennek hü szolgája, hazájának hü fia s az oltáron, amelyen áldoz, egyenlő fénynyel ragyognak a kereszt s a korona: a vallásnak és a hazájának jelvényei. Dicső elődeink méltó utóda, utódainak méltó példányképe. Disze egyházának, büszkesége nemzetünknek; kiért büszke áhitattal emelkedik föl szivünk és lekünk a mindenség urához, a kegyelemnek örök forrásához, kérve őt: áldja meg az ő buzgó, az ő hüséges és igaz szolgáját, áldja meg erővel, egészséggel, hogy egyház és haza még évek hosszu során át lehessenek részesei bölcseségtől, jóságtól és szeretettől áthatott munkássága gazdag, áldásthozó gyümölcseinek. Isten tartsa, Isten éltesse Eminenciádat!

A küldöttség tagjainak percekig tartó lelkes éljenzése után a hercegprimás a következőket válaszolta:

Ha tiz évi primásságom alatt tettem olyat, a mit a székesfőváros közönsége elismerése méltónak itél, ugy az primási müködésemnek egyik legszebb jutalma. A székesfőváros közönsége ezelőtt 10 évvel is szives volt engem üdvözölni s mondhatom, hogy a lefolyt időszak alatt bár sok és nagyfontosságu ügyben volt alkalmam a főváros közönségével érintkezni, soha a székesfőváros közönségével a legcsekélyebb konfliktus sem merült fel. Esedezem, kegyeskedjenek engemet a jövőre is támogatni, de csak akkor és addig, amikor és ameddig hazámnak és egyházamnak szolgálhatok.

A főpolgármester azután egyenkint bemutatta a hercegprimásnak a küldöttség tagjait s a tisztelgés a hercegprimás éltetésével ért véget.

A hentesek sztrájkja.

A hentesek egy kis csoportja a héten tartott értekezletükön kilőtték a nagy ágyujukat. Komoly ábrázattal elhatározták, hogy május elsején a sertésközvágóhid napján megkezdik a hentesmesterek sztrájkját. Becsukják a boltot, nem vágnak többet sertést.

Egy pillanatra megdöbbentő ez a határozat, de ha az ember vizsgálja az okokat, amelyek a nagyon komoly határozat kimondására a hentes mestereket késztette, az egész akció elveszti a komolyságát. Ugy látszik, hogy a hentesmesterek egymás között folytatnak kanapéproceszust s az a határozat nem a közvágóhid ellen szólt, hanem a hentesmesterek másik csoportja ellen. Ha igy van a dolog, pedig az előzmények után kétségtelenül igy van, akkor a hentesmesterek általános sztrájkjától nem kell félnünk. A másik, a megtámadott csoport nem fog sztrájkolni, a konkurrencia pedig mindennél erősebb s a határozatot kimondott csoport is megelégszik az elvi határozattal.

Baj tehát nem lészen. S miután mi nem akarunk a hentesmesterek egymás közötti viszonyába avatkozni, nem tudjuk, mi választotta őket két csoportba, miért küzdenek egymás ellen, akiknek erkölcsi kötelességük lenne egy sorban harczolni, nem is szólanánk

a két csoport vitájába. Kötelességünkké teszi azonban az az eljárás, hogy a hentesmesterek czélszerünek látták, hogy a maguk házi perpatvarában a főváros közélelmezésügyét és a közvágóhidat használják föl eszköznek. Erre a hentesmestereknek nem volt joguk.

Érdekes, hogy miért mondták ki a hentesmesterek a sztrájkot. Azért, mert a husfogyasztási adót nem fizethetik a közvágóhidon, hanem a soroksári vámnál, ott, ahol minden halandó fizeti. Azt mondják, hogy ők nem rakhatják le a vámnál a friss hust, meg a szalonnát. Ebben igazuk is van, de nincs is rá szükség. A vámnál olyan berendezéseket eszközöl a város, amely mellett semmi szükség sem lesz a hus lerakására. S teszi ezt éppen a hentes-ipartestület hivatalos kiküldötteinek a kérelmére.

A város azt akarta, hogy a hentesek a közvágóhidon fizessék a fogyasztási adót. Meg is épitették a pénzügyőri kirendeltség kaszárnyáját. Akkor azonban előállottak a hentesek s kérték, hogy ne kényszeritse őket a város arra, hogy a közvágóhidon fizessék a fogyasztási adót, mert a közvágóhidról sok hust szállitanak a kültelkekre s ha a közvágóhidon kell megfizetniök az adót, akkor sok zavar lesz a dologból. Hogy a vámnál ne legyen fönnakadás, különböző berendezéseket kértek. Igy egy hidmérleget s hogy a közvágóhidra menő üres kocsikat mérjék meg. A sulyt mutató bárcát ráragasztják a kocsira. Ha a kocsi hussal megrakodva visszatér, rááll a hidmérlegre. Megmérik. A sulyból levonják a kocsira ragasztott bárczán kitüntetett tarat s megvan a husmennyiség anélkül, hogy a hushoz a vámnál hozzá kellett volna nyulni.

Mindezt a hentesipartestület hivatalos kiküldöttei előkelő budapesti hentesmesterek, kérték s a város hozzájárult a kérelmükhöz. Most pedig a hentesmesterek sztrájkkal fenyegetődznek, ha a vámnál kell fizetniök a fogyasztási adót. Ilyen előzmények után azonban nem kivánhatják, hogy komolyan vegyük az egész akcziót. Valószinü, ha a város végrehajtotta volna az eredeti tervét, hogy a közvágóhidon fizessék a fogyasztási adót, akkor azok a jó urak az ellen tüntettek volna s azért sztrájkolnának, hogy miért nem fizethetnek a soroksári vámnál. Szinte halljuk az érveket is, hogy a város meg akarja venni azt a fogyasztási adót is, amely meg nem illeti, zaklatja a hentesmestereket a kültelekre vitt hus fogyasztási adójáért is.

Nagy baj ez, mert azt bizonyitja, hogy iparosaink szavát nem lehet komolyan venni. A legnagyobb mértékben megrendíti a bizalmat a magyar iparosoknak komolysága iránt. Olyan testület, amely a végső eszközökkel fenyegetődzik azért, mert a saját kérelmét teljesitették, nem tarthat számot arra, hogy a közönség akcióját a legkisebb rokonszenvvel is kisérje. Abban az akcióban hajszálnyi igazság nincsen.

A vállalkozók összejátszása ellen.

Az Országos Iparegyesület a székesfőváros tanácsához a következő beadványt intézte:

Tekintetes székesfővárosi Tanács!

A hirlapokból szereztünk tudomást arról a szabályrendeletről, a melyet a tekintetes tanács a vállalkozók összejátszásának meggátlására kiván életbeléptetni.

Távol lévén tőlünk az a szándék, hogy a főváros kezelési ügyeibe avatkozzunk, nem kivánunk megjegyzést tenni a tervezet azon részeire, a melyek — bárha igénytelen nézetünk szerint nem fognak czélirányosoknak bizonyulni — elsősorban a fővárosnak, mint megrendelőnek és mint szerződő félnek, egyéni szempontjából birnak fontossággal. De annál is inkább tartjuk kötelességünknek, hogy teljes őszinteséggel nyilatkozzunk a tervezet egy olyan pontjára nézve, mely ha életbelépne, igenis alkalmas volna arra, hogy közszállitási szisztémánk erkölcsi viszonyát igen mélyre leszállitsa és a tisztességes pályázókat a székesfőváros árlejtéseiből a limine kizárja, amugyis sulyos küzdelmekben viaskodó iparunkat tönkre tenné. Értjük pedig ez alatt a tervezetnek azon pontját, a mely szerint az árlejtést követő 15 napon belül pótajánlatot lehetne beadni, a melynek alapján ujabb árlejtés rendeltetnék el.

Teljesen értjük és méltányoljuk a tervezetnek azt az intencziójáť, a mely a pályázók esetleges tulkövetelései ellen kivánja a székesfőváros közönségét védelmezni, de ugy tudjuk, hogy ez az intenczió teljesen érvényesül az árlejtési feltételek azon pontjában, a mely a tekintetes tanácsnak a megtartott árlejtés eredményével szemben a feltétlenül szabad rendelkezésnek, tehát szükség esetén egy ujabb tárgyalás elrendelésének jogát is biztositja. A tekintetes tanácsnak tehát módjában volt már eddig is, hogy a fővárost illetéktelen megkárositás ellen megóvja a nélkül, hogy oly eljáráshoz kellene folyamodnia, a melyet valamennyi nyugoti állam már régen kiküszöbölt s a mely csak a keletnek erkölcstelen viszonyai között volt képes magát fenntartani.

Ha a költségvetés szövege világosan minden kételyt kizáró módon van megfogalmazva, ha a tervek vagy minták szabatosak és félremagyarázásra nem adnak alkalmat, ha végre az egységárak megállapitása a pályázóra van bizva — minden szakértőnek módjában áll ajánlatát a lehető legpontosabb számitás alapján oly haszon kiszámitásával megtenni, a milyent az illető magának biztositani kiván. Az esetleges pótajánlatra tehát más oka az elbukott pályázónak nem lehet, mint az, hogy a munkát vagy szállitást magának minden áron, haszon nélkül vagy veszteségre is biztositani kivánja, számitva arra, hogy vagy silányabb szállitással vagy más módon kárpótolja magát.

A fővárosnak mint konzumensnek pedig legkiválóbb érdeke, hogy szolid munkához, tisztességes, korrekt szállitáshoz jusson — ezt pedig nem azoktól a pályázóktól fogja megkapni, a kik vaktában mennek bele a vállalatba, talán csak azért, hogy még egy ideig a csőd elől meneküljenek, hanem azoknál, a kik eleve komoly számitással lépnek a versenytérre. Mint elsőrangu erkölcsi testületnek pedig az volna nézetünk szerint a fővárosnak feladata, hogy a fejetlen és számitás nélküli vad konkurrenczíát, a melyre iparosainkban a kelleténél nagyobb hajlandóság

mutatkozik, lehetőleg szük mederbe szoritsa és ne provokáljon saját intézkedései által oly praktikákat, a melyek egyrészt igen alkalmasak arra, hogy a tisztességes, magát megbecsülő iparost a pályázattól távol tartsák, másrészt pedig a legerkölcstelenebb üzelmeknek nyissanak utat.

Egy régibb keletü beadványunkban bátorkodtunk már arra az angolországi eljárásra utalni, a mely a kiadás alá kerülő szállitások értékét előre pontosan megállapitva, szigoru titoktartás mellett megvonja fel- és lefelé azokat a határokat, a melyeken belül a tisztességes konkurrenczia mozoghat s nem itéli oda a szállitást vagy munkát olyan pályázónak, akinek ajánlata a megállapitott legolcsóbb áron, tehát a tisztességes kivitel lehetősége által vont határon alul marad. Bár be kell ismernünk, hogy ezen intézkedés a mi fejletlen viszonyaink között alig vezethetne czélhoz s inkább visszaélésekre adna alkalmat, mégis nagy fontosságot tulajdonitunk minden olyan hatósági intézkedésnek, a mely az ármegállapitásnak a szállitmány tényleges értékéhez való alkalmazkodását elősegiti s amig egyrészt a fogyasztó hatóságot a megkárositástól megóvja, másrészt elejét veszi minden a tisztességes konkurrenczianak lehetetlenné tételére irányuló törekvésnek, a mely rossz anyagnak, selejtes munkának az olcsó ajánlat örve alatt való becsempészésében nyilvánul.

Ha tehát a tekintetes tanács egyrészt a pályázatok alapjául szolgáló tervek és költségvetések oly pontos és minden félremagyarázást kizáró kidolgozásáról gondoskodik, hogy azok alapján a pályázó pontos számitást végezhessen s az utólagos elmagyarázások révén sem pótkövetelésre reményt, sem a kalkuláltnál nehezebb munkától való félelmet ne táplálhasson, ha továbbá az eljárás egyszerüsitése és a fizetések és leszámolások gyorsitása révén a pályázatot minden tisztességes iparosnak lehetővé teszi; ha végre a tekintetes tanács saját közegei által eleve megállapittatja saját használatára a tényleges költségeket s ezek alapján képes lesz a pályázatoknál beérkező ajánlatok értékét induktiv alapon megállapitani, azok egymás közötti összehasonlitásától függetlenül, abszolute nem lesz arra szüksége, hogy a versenytárgyalás eredményének el- vagy elnemfogadását mástól, mint saját belátása alapján hozott határozatától tegye függővé, nevezetesen mellőzhetőnek fogja tekinthetni a tervezet azon intézkedését, a mely szerint a pályázó nem a saját kalkulusa alapján, hanem a tisztességes konkurrens leliczitálása révén juthasson a szállitáshoz.

Ezeket a tekintetes tanács szives figyelmébe ajánlva, legyen szabad ismételve kijelentenünk, hogy az ilyen közérdekü szabályzatok kidolgozásánál bármikor teljes készséggel állunk a tekintetes tanácsnak, ugy a székesfővárosnak, mint az iparosok érdekében, szolgálatára.

A közmunkatanács a kerepesi temetőről.

A város a Kerepesi-uti temetőből disztemetőt akar csinálni. Meg is csinálta a terveket. A közmunkatanács a héten tartott ülésén igy nyilatkozott a temetőről:

A kerepesi-uti köztemető rendezésére készült mérnökhivatali tervezet tárgyalásánál a tanács azt az elvi kérdést látja felmerülni, vajjon a temető örökidőkre fentartassék-e, s ha igen, minő jellegben és terjedelemben? E temető keletkezésének megfejtése minden esetre abban az körülményben van, hogy ez a terület annak idején a lakott városon kivül és ettől elég távol volt. Mig azonban akkor céljára minden tekintetben alaklamas lehetett, addig ma már a gyökeresen megváltozott viszonyok következtében egészen az ellenkező eset áll fenn. A város fejlődésével a temető környéke beépitett és lakott területté vált, melynek további fejlődését azonban a temető megakasztja, 130 katasztrális holdnyi területével mesterségesen elszigetili a város egyik részét a másiktól, gátat emel a közlekedés és a forgalom természetes iránya elé és ki nem békithető ellentében áll a közegészség ama követelményeivel, amelyekre a lakottság tömörségével növekvő sulyt kell fektetni. Ez az egyik szempont, melyet a tanács irányadónak vesz. A másik szempont pedig az, hogy másfelől nem szabad elzárkózni azon körülmény számbavétele elől sem, hogy ez a temető nemcsak egyesek és családok, hanem az egész nemzet kegyeletének világában is nevezetes tényezővé fejlődött, melyhez a nemzet részéről a historiai mult számos dicsőségteljes emléke füződik. A tanács e két szempont együttes érvényesitésével kiván a temető jövő sorsa felett dönteni. Az általános temetkezés céljaira ez a temető már régen nem szolgál, jövőre sem szolgálhat, nemcsak mivel a mai viszonyok között erre már alkalmatlan, de azért sem, mivel területileg elégtelen is, ép ugy, mint másfelől tulságos nagy arra, hogy a mérnöki hivatal terve szerint belőle disztemető legyen. Sajnos, társadalmunk nem elég vagyonos és községi háztartásunk sem elég erős arra, hogy a szóbanforgó temetőt egész kiterjedésében disztemetőnek rendeztesse be és ebben a jellegben fenn is tarthassa, kielégitésével mindazon kivánalmaknak melyek disztemetőhöz okszerüen füződnek.

Nem marad tehát más hátra, minthogy a kerepesi-uti köztemetőből disztemetőt alakitsunk, abban a terjedelemben, melyben vele a nemzeti kegyelet igényeit és a társadalom részéről felmerülhető kivánalmakat ki lehet elégiteni. Gyakorlatilag az az eszme lebeg a tanács előtt, hogy az Orczy-ut niveauban vezettessék keresztül a temetőn és ennek az a része, mely az uj ut, Juranics-utcza, Köztemető-ut és Salgótarjáni-utca által határoltatnék, maradjon örök időkre disztemető, a többi pedig fokozatosan felhagyatván, a város fejlődésére szabaddá tétessék. Az Orczy-ut folytatásában nyilvánvaló ut belevinne az Aréna-utba és ekkép a balparton egy uj körut létesülne, mely éjszakon a Dráva-utca, délen pedig a gróf Haller- (Védgát-) utca vonalában jutna a Dunával érintkezésbe. A tanács ezt az eszmét közli a székesfővárossal, további tárgyalás és ujabb előterjesztés végett; de már most kijelenti, hogy a diszte-

metőben egy, általános ravatalozás céljára szolgáló és vasuti összeköttetéssel is ellátandó ravatalozó épület elhelyezése ellen észrevétele nincsen.

A statisztikusok kérelme.

A fővárosi statisztikai hivatal köztudomás szerint olyan jól szervezett hivatal, amely bátran versenyez a külföld bármelyik hasonló hivatalaval. A statisztikai hivatal sok jó szolgálatot tett már a fővárosnak, s nagy része van abban, hogy külföldön a tudományos körökben komolyan veszik Budapestet, hogy a főváros is számottevő tényező lett.

A statisztikusok most nagy memorandumot terjesztettek a tanács elé, amelyben kétségbeesetten panaszkodnak, hogy nem tudnak megélni a fizetésükből, hogy a hatóság őket zajtalan munkálkodásukban a fizetésrendezéskor sem vette észre.

Sajnáljuk, hogy lapunk tere nem engedi, hogy a nagyterjedelmü memorandumot egész terjedelmében lenyomassuk. Az előterjesztés világosan bizonyitja, hogy a statisztikai hivatal mai állapotát föntartani nem lehet. Statisztikusaink minden fenyegetődzés nélkül, szerényen, de férfias határozottsággal jelentik ki, hogy ha a város nem segit rajtuk, nem teszi lehetővé a megélhetésüket, családjuk fentartása iránt való kötelességük, hogy másutt keressenek megélhetést. Sokat kellett türniök és szenvedniök, amig elhatározták, hogy kérelmükkel föllépnek. Nem kételkedünk benne, hogy a törvényhatóság teljesiteni fogja a statisztikusoknak igazán szerény, méltányos, jogos és igazságos kérelmét.

A statisztikusok kérelme a következő:

Mondja ki a közgyülés, hogy 1. a második kezelősegédi állás illetményei, azon esetben, ha az állást betöltő egyén egyetemi qualifikációval bir, az első osztályu számtiszt, ellenkező esetben a másodosztályu számtiszt illetményeivel tétessenek egyenlővé s ez állás a munkakörnek semmiképen meg nem felelő jelenlegi czim helyett statisztikai számtiszt czimmel jelöltessék;

2. az első kezelősegédi állás illetményei a számvizsgálói állás illetményeire egészittessék ki s az állás ennek megfelelőleg statisztikai számvizsgáló czimet nyerjen;

3. a szaksegédi állás illetményei — tekintettel a tőle megkövetelt egyetemi (orvosi) kvalifikációra — a II. osztályu számtanácsos illetményeire egészittessenek ki; végre

4. az aligazgatót illetőleg, tekintettel arra, hogy a szervezési szabályzat ezen állás képviselőjétől az igazgatóéval teljesen egyenlő tudományos kvalifikációt és szakirodalmi működést követel, javasolni, hogy illetményei az előbb felsorolt állásoknak megfelelő fokozatos emelkedéssel és tekintettel egyetemi magántanári kvalifikációjára, a (szintén egyetemi kvalifikációval biró) müszaki tanácsos illetményeire egészittessenek ki.

Ennek elfogadása esetén tehát a statisztikai hivatali állások következő arányos fokozatot és illetményeket mutatnák fel:

állás	megfelelő fokozat	illetmények törzsfizetés	lakbér
irnok	irnok (változatlanul) .	1.400	600
II. kezelőséget	II. (iII. I.) oszt. számtiszt (2.000+700, ill.	2.400	800
I. kezelősegéd	számvizsgáló . . .	2.800	800
szaksegéd	II. oszt. számtanácsos	3.600	1.000
aligazgató	müszaki számtanácsos	5.000	1.600
igazgató	I. oszt. tanácsnok (változatlánul)	7.000	2.000

Az illetmények ily módon való kiegészitése az egész hivatal személyzetét tekintve 5.100 (illetve I. oszt. számtiszt kinevezése esetén 5.600) korona többkiadást okozna, vagyis oly csekély összegre rugna, mely még kisebb város háztartásában is alig képezne akadályt és mely, reméljük sem a statisztikai hivatal nagy fontosságával, sem a hivatal személyzetére nehezedő szokatlanul terhes és évről évre sulyosbodó munkakörrel szemben jelentékeny, vagy méltánytalan összegnek már azért sem nevezhető, mivel az egyes állásoknál mutatkozó többlet csakis azért látszik aránylag magasnak, minthogy az eddigi illetmények minden mértéken alul alacsonyak voltak. Az általunk kért kiegészités tehát megfelelne a személyzet kvalifikációjának és orvosolná hivatalunk abnormis helyzetét, egyrészt a fizetések aránytalansága, másrészt azok teljesen elégtelen volta tekintetében.

A statisztikusok kérelmét Kőrösy József a hivatal igazgatója külön előterjesztésben támogatja. Ebből az előterjesztésből is világosan kitünik, hogy a mai állapotot tovább fentartani nem lehet, s azért az igazgató előterjesztését egész terjedelmében közöljük. A jelentés igy szól:

Dr. Thirring Gusztáv aligazgatónak, dr. Pikler Gyula szaksegédnek, Murai Henrik és Bölcsházy István kezelősegédeknek fizetésük rendezése és arányositása tárgyában beadott közös folyamodványukat ugy elvi szempontból, valamint tekintettel a hivatali konkrét müködési igényeire és jövőben való fejlődésére, megvizsgálva, mindkét szempontból a legmelegebb pártolással terjesztem fel Nagyságos Polgármester urhoz és a Tekintetes Tanácshoz.

Az elvi okok közül, melyek a folyamodvány pártolására inditanak, hangsulyoznom kell, hogy a statisztikának évről-évre növekvő fontossága, a hivatalnak a szaktudomány haladásából és a közigazgatás igényeinek fejlődéséből eredő s mindinkább fokozódó megterheltetése s a statisztikai müködésnek köztudomás szerint fárasztó, sőt idegemésztő volta

feltétlenül szükségessé teszi a hivatalban alkalmazott munkaerők méltányos és igy a mostaninál megfelelőbb javadalmazását. A statisztikai működés oly speciális szakjellegü, hogy e szakma nem veheti munkásait egyszerüen a közigazgatási személyzet nagy tömegéből, hanem egyenként ki kell válogatnia a jelentkezők soraiból azokat, kikben a megkivántató kvalifikáción kivül a statisztikai működésnél mellőzhetlenül szükséges statisztikai érzék és képesség is feltalálható. A kvalifikációnak és a vele született statisztikai érzéknek találkozása elég ritka; azon egyéneket tehát, kikben a statisztikai szolgálat igényelte ezen előfeltételek megvannak, igyekezni kell a szakma és a hivatal részére megtartani.

A statisztikai hivatalban ma érvényes fizetések erre semmiképen sem elegendők; az illetmények tekintetében tapasztalható nagy aránytalanság, az egyes állások közti nagy ugrások, tényleg nemcsak nem célszerüek, hanem határozottan károsak s ilyenekre analogon más hivatalokban nem is található.

Az illetmények azonban magukban véve is tulságos csekélyek. A statisztikai hivatal hivatalnoki kara ugyanis egytől-egyig kiválóan tudományos képzettségü tagokból áll, sőt vannak köztük olyanok, mint dr. Thirring Gusztáv aligazgató, aki a magyar tudományosságnak máris egyik kiváló képviselőjéül tekintendő, ki gazdag tudását kimerülésig a hivatal szolgálatába állitja és ki ilyen kiváló működésért csakis olyan fizetésben részesült, mint p. o. a katonai ügyosztályi vezetőségéd, vagy a vizvezetéki számvezető Dr. Pikler Gyula szaksegéd, ki az annyira fontos egészségügyi statisztikának vezetője és egy fontos orvosi hetilapnak a társszerkesztője, fizetés dolgában a vizvezetéki raktárnokkal áll egy és ugyanazon rangban. Az ezeken kivül alkalmazott két hivatalnok, aki nagyon helytelenül kezelősegédnek neveztetik, szintén folyton tudományos működést végez: egyikök Bölcsházy István kitünő képzettségü középiskolai tanárjelölt, a másik Murai Henrik, ki — merem állitani — mint ügyes számoló a fővárosban párját ritkitja, kinek mathematikai képzettségéről elég világos tanuságot szolgáltat az a körülmény, hogy az általa szerkesztett tőketörlesztési és kamatozási tervezetek nemcsak magyar, hanem német, francia és olasz nyelven is megjelentek, aki tehát szintén határozottan azok közé tartozik, kik a magyar szakirodalomnak külföldön való elismeréséhez hozzájárultak. Ily kiváló képességü egyének pedig a statisztikai hivatalban ugy fizettetnek, mint az adóvégrehajtók és utmesterek, mely utóbbiak azonban fizetésükön kivül még tetemes átalányt is élveznek.

Hivatalunknak 30 éves fennállása alatt gyakran voltam abban a helyzetben, hogy használható, sőt kiváló erőket a hivatalból és a főváros szolgálatából az illetmények alacsony volta miatt távozni láttam: nagyon sajnálandó volna, sőt a hivatalra nézve végzetessé válhatnék, ha az eset most is ismétlődnék. Pedig már is határozottan tudomásom van arról, hogy a hivatalnak egyik tagja tényleg már másfelé keres alkalmazást, mig egy másikat illetékes helyről arra akarják rábirni, hogy a fővárosnál elfoglalt s anyagilag meddő állását sokkal jobban javadalmazott tanári állással cserélje fel. Ez annál sajnálatosabb volna, mivel a hivatal — 32 évi fennállása alatt — még sohasem rendelkezett oly minden tekintetben megfelelő, kiváló, sőt mondhatom, mintaszerü tisztviselői karral, minőt most magáénak vallhat. Akár képzettség és rátermettség, akár szorgalom és lelkiismeretesség, akár egyébb égyéni tulajdonságai tekintetében nézzük a mostani hivatalnoki kart, az egytől-egyig oly kiváló és kifogástalan egyénekből áll, kiknek magatartása mindenképen a hivatal és a főváros érdekében fekszik, kiknek, akárcsak egynek is, kilépése szinte pótolhatlan veszteséget jelentene a hivatalra nézve. Hogy ezen meggyőződésemet indokoljam, legyen szabad az egyes hivatalnokokról szerzett tapasztalataimat röviden a következőkben kifejteni.

Bölcsházy István végzett tanárjelöltben rendkivüli szorgalommal a legnagyobb megbizhatóság, lelkiismeretesség és odaadás párosul, mely már most is a hivatal igen használható tagjává tette, jövőben pedig a legnehezebb feladatok végzésére képesiti.

Murai Henrik, volt polgári iskolai tanár és elemi iskolai igazgató, ki 11 év óta van a hivatal szolgálatában, kitünő mathematikai képességénél fogva megbecsülhetetlen szolgálatokat tesz a hivatalnak: a Részvénytársulati statisztikának öt évre terjedő munkálataiban, valamint a Statisztikai Havifüzetek szerkesztésében főmunkatársam volt, ezenkivül mint feltétlenül megbizható számrevizor, használhatóságának és sokoldalusságának, számos jelét adta.
oldalusságának számos jelét adta.

Bel- és külföldön hizelgő elismerésre jutott mathematikai munkájáról már előbb emlékeztem meg.

Dr. Pikler Gyula szaksegéd, mint egyetemes orvostudor és a budapesti orvosok szövetségének volt főtitkára, a hivatal halandósági és közegészségügyi munkálataiban szakmunkatársam, kinek sokoldalu müveltsége és éles itélőképessége a halandósági kérdések szövevényes emplexumában, a halandósági munkák szerkesztésében és megirásában a legelőnyösebben érvényesülhetett. Bár csak négy év óta áll a hivatal szolgálatában, annak már is egyik főoszlopa. A halandósági anyag feldolgozásán kivül (ahol 14 év anyagát dolgozta fel), minden más téren is a legkiválóbb szolgálatokat teszi a hivatalnak. Statisztikai munkálkodásán kivül kiemelendők azon nagy szolgálatok, melyeket ő mint a »Pester medicinisch-chirurgische Presse« egyik főszerkesztője, a hazai orvosi és közegészségügyi irodalomnak a külfölddel való megismertetése által hat év óta tesz, amely működést a kormány is a lap szubvencionálása ál-

tal pártolandónak itélt. Egyébként is tőle, mint elismert nevü szakirótól, a közegészségügyi statisztika és irodalom még sok jeles alkotást várhat.

Végül:

Dr. Thirring Gusztáv aligazgató, okleveles középiskolai tanár, volt egyetemi tanársegéd, a demografia egyetemi magántanára, a földrajzi társaság, a közgazdasági egyesület tiszteletbeli tagja, valamint fennállása alatt tagja volt az országos statisztikai tanácsnak is. Nehéz volna azt a sokoldalu tevékenységet, azt az odaadó, a hivatalos kötelesség határán messze tulmenő buzgalmat, azt a körültekintést mind jellemeznem, amelyet dr. Thirring aligazgató 14 évi müködése óta a hivatalban kifejtett, mely érdemeit különben ismételten kötelességemnek tartottam a Tekintetes Tanács és Nagyságos Polgármester ur tudomására jutattni. Hogy az utolsó népszámlálásnál, melynek munkálatait alattam vezette, mily rendkivüli és erejének kimerüléseig fokozott tevékenységet fejtett ki, az — mint hivatalos müködésének egyik legutóbbi ténykedése — még élénken áll mindnyájunk emlékezetében. Azonfelül azonban résztvett az 1890-iki népszámlálásban is és közremüködött annak első két kötetének kiadásában; a törvényhatóság által joggal oly fontosnak itélt Statisztikai Évkönyv három, gazdagnál gazdagabb tartalmu kötetének megjelenése is az ő odaadó szorgalmának köszönhető. Azonfelül magánytevékenysége által, — melynek köréből felemlithetem ama, több mint 7000 statisztikai és földrajzi cikket, melylyel a Pallas Nagy Lexiconát gazdagitá, a Közgazdasági Lexiconban való közremüködését és számos tudományos értekezését — tisztelt és tekintélyes állást biztositott magának a magyar tudományosság körében. Dacára mindezen minősítéseknek, tehetségeknek és eredményeknek, fizetése más hivataloknak minden minősités nélküli hivatalnokfizetésével áll csak egy rangban és igy nagyon érthetőnek találnám, ha ilyen hálátlan szolgálatnak előbb-utóbb mégis hátat fordítana.

Ilyen hivatalnoki kar közremüködésének köszönhető, hogy oly óriási müveletek is, mint a legutóbbi népszámlálás, a Nagyságos Polgármester ur és a Tekintetes Tanács, valamint az egész sajtó egyhangu elismerésére voltak lebonyolithatók.

Végül hangsulyoznam kell, miszerint a hatóságnak oda kell törekednie, hogy a statisztikai hivatalnak három évtized óta meglevő jó hirneve, mely azt e téren mintahivatallá minősitette és ismételve fontos nemzetközi megbizások elnyerésében jutott kifejezésre, továbbra is megőriztessék. Ez okból szükséges, hogy a hivatal kebelében oly szakerők neveltessenek és biztosittassanak, melyekre a hivatalt annak idején rá lehessen bizni. A mostani személyzetben megtaláljuk mindazon garantiákat, melyek erre szükségeltetnek, ha azonban az anyagi javadalmazás olyan, hogy a hivatalnokoknak folyton kilépésre kell gondolniok, a legnagyobb aggodalommal kellene lennünk az iránt, vajjon a hivatal vezetésében előbb-utóbb beálló változás esetén nem esnék-e csorba azon közigazgatási érdekeken, melyek a helyes statisztikához füződnek, valamint azon jó hirnéven, melyet a főváros statisztikai hivatala magának az országban és azon kivül is kivivott.

A felhozott érveknél fogva, ugy az utolsó fizetésszabályozás alkalmával a statisztikai hivatalnoki kar mellőzött jogos sérelmének orvoslása, valamint magának a statisztikai hivatalnak fejlődese és életigényei érdekében a hivatalnoki személyzetnek fizetésrendezése iránti kérvényét, mint nagyon is indokoltat, a legmelegebben ajánlhatom a Tekintetes Tanács és Nagyságos Polgármeter ur jóakaró és méltányos fogadásába.

A kisajátitások.

A főváros pénzügyi helyzetének megromlásában nagyrésze van annak, hogy a város rohamos fejlődésével nagy mennyiségü kisajátitás zudult a városra. Most már nem tudja a város tovább folytatni a kisajátitásokat s más megoldást kellett keresni. A kisajátitások mai állapotát hü képben adja az alábbi két jelentés. A tanácsi III. ügyosztály jelentése igy szól:

A kisajátitási albizottság a törvényhatósági szünet után tartott első ülésében, f. hó 9-én, kivánatosnak jelezte, hogy szokásos müködésének ujra felvétele előtt az alulirott ügyosztály az összes folyamatban levő kisajátitási ügyek jegyzékét állitsa össze, ennek alapján állapitsa meg a kisajátitási szükséglet hozzávetőleges értékét és tegyen a további eljárásra nézve javaslatot.

A kisajátitási albizottság ezen kivánságához képest az alulirott ügyosztály összeállitotta a kisajátitási tárgyak jegyzékét, melybe felvette mindazon kisajátitási ügyeket, melyek a kisajátitási albizottságnak kiadatnak vagy az ügyosztály tudomása szerint már folyamatban vannak. Az itt feltüntetett kisajátitási szükséglet tehát csak minimálisnak tekinthető és természetesen ugyanilyeneknek tekintendők az alább emlitett összegek is, sőt az utóbbiak annál inkább, mert számos esetben még becslés nem történvén, az ügyek egy része az összérték megállapitásánál nem volt figyelembe vehető.

Az I./a. csoportba foglaltuk a Gellért-hegyi vizmedenczére, valamint a Farkas-téri keresztény-temetőtől az izraelita temetőig vezető ut kiszélesitésére szükséges területek megszerzését; ezen kisajátitások feltétlenül szükségesek, mert legközelebb létesitendő közmüvek előfeltételei; hozzávetőleges költségük 200.000 korona.

Az I/b. csoport szintén feltétlenül szükséges kisajátitásokat tartalmaz, t. i. a Gellért-hegy rendezésére megszerzendő ingatlanokat, melyek megvételét a közgyülés már

1878-ban határozta el ; e kisajátitások halasztást azért sem szenvedhetnek, mert az Eskü-téri híd megnyitásával minden esetre drágulnak. Értékük körülbelül 60.000 korona.

A II. csoport azon ingatlanokat, illetőleg ingatlanrészeket foglalja magában, melyek már megkezdett szabályozási müveletek befejezésére szolgálnak, megszerzésük tehát elsőrendü szükséglet ; a költség megközelitőleg 230.000 korona.

A III. csoport végül az összes többi kisajátitási ügyeket tartalmazza, körülbelül 1,000.000 kor. értékben. Kétségtelen, hogy ezen kisajátitások is szükségesek s előbb-utóbb végre is hajtandók, de ez idő szerint az előbbiekhez viszonyitva kevésbbé fontosak.

Az előadottakból kitünnek a következők : 1. a Gellért-hegyi vizmedencze területéről, valamint a Farkas-réti izraelita temetőhöz vezető ut kiszélesitéséről okvetlenül kell gondoskodni, továbbá, hogy nagyobb károsodások elkerülése okából a Gellért-hegyi házak kisajátitását is erélyesen kézbe kell venni a már előadott indokoknál fogva, végre pedig hogy a már megkezdett városrendezések befejezésére szolgáló munkálatokat abbahagyni nem lehet. Gondoskodni kell tehát arról, hogy az ezen munkálatokra szükséges 490.000—500.000 korona fedezete biztositassék. Nem szabad azonban elfeledkeznünk arról sem, hogy négy nagyobbszabásu kisajátitási ügy van birói tárgyalás alatt u. m. a Külső Jászberényi-uti Beer-Deutsch-féle, az Erzsébet királyné-uti Lechner-féle, a Gellért-hegyi Petz-féle és az Enyedy-uti Vajda Török-Heinrich-féle. Nagyon valószinü, hogy ezek egyike vagy másika, esetleg egynél több is a jövő év folyamán végleges birói döntés folytán kifizetésre kerül, minél fogva szükségesnek látja az ügyosztály azt, hogy ezen czélra még külön 150.000 korona bocsáttassék rendelkezésre. 2. Mindaddig mig biztosan nem tudjuk, hogy a hatóság mily nagyságu pénzösszeget képes kisajátitásokra forditani, a kisajátitást szenvedő felekkel megegyezés esetén sem lehet alkut kötni, mert nem biztositathatjuk őket a felől vajjon a hatóság az elfogadott alkut pénzben honorálni.

Ennélfogva tehát a további eljárás első feltétele az, hogy a kisajátitásokra rendelkezésre adható összeg mennyiségét a hatóság megállapitsa, mert ha ez a fentebb kitüntetett igényeknek meg nem felelne, pénz hiánya miatt az összes kisajátitásokat a fentemlitett utolsó kategóriába kellene soroznunk.

Budapest, 1901. október hó 23-án. Kun Gyula tanácsnok. Dr. Harrer Ferencz fogalmazó.

A kisajátitási albizottság javaslata.

A kisajátitási albizottság mindenekelőtt megjegyzi azt, hogy a bemutatott kisajátitási tárgyjegyzékből, illetőleg annak II. sz. csoportjából a 15. tétel alatt foglalt VII. ker. Szuszky-féle ingatlanságot a III. sz. csoportba kivánja helyeztetni, mert ezen kisajátitás elsőrendü szükségesnek nem tekinthető. Továbbá a III. sz. csoport 33. tétele alatt foglalt kisajátitást, a mely a VII. ker. Aréna-ut és István-ut sarkán levő Klenovits-féle teleknek letompitására vonatkozik, teljesen el lehet hagyni azért, mert ezen letompitás épitkezés alkalmával lesz végrehajtható. Megjegyzi még az albizottság, hogy maga is tudatában van annak, hogy a bemutatott jegyzék nem mondható lezártnak és teljesnek, a mi már azért is természetes, mert minduntalan ujabb kisajátitások szüksége merül fel. Igy maga részéről csak azt emliti meg, hogy pl. a VI. ker., Lehel-tér kisajátitási ügye ezen jegyzékben nem foglaltatik.

Egyebekben az albizottság az ügyosztály előterjesztését egész terjedelmében elfogadja a következő magyarázó és kiegészitő megjegyzésekkel : A kisajátitási alap átlagos évi dotácziója 130.000—150.000 korona közt váltakozik, ez az összeg természetesen el is fogy, de elfogyasztják a székesfőváros által végzett kisajátitások a fővárosi 100 millió koronás kölcsön tetemes részét is, a mint azt a jövő évi költségvetési előirányzathoz csatolt függelék mutatja, a mely szerint a 100 millió koronás kölcsöndől már eddig kerekösszegben 6,000.000 korona előlegeztetett kamat nélkül kisajátitási czélokra. Ebből az következnék, hogy évenkint átlag 1,000.000 koronára lenne szükségünk kisajátitások végrehajtására még legalább is 6—10 éven át. Azonban, ha figyelembe veszük azt, hogy az utóbbi 6 év alatt mily óriási mértékü utnyitások, utszélesitések és általában terület-megszerzések történtek, el kell ismernünk azt, hogy ezen elmult 6 év kisajátitások és rendezések tekintetében a rendkivüli évek közé sorlandó. Ezen állitás valóságának igazolására adjuk az ezen idő alatt végrehajtott kisajátitások rövidre vont sorozatát ; megszereztettek : a) az I. ker. kelenföldi Átlós-ut, a kelenföldi villamos vasut és az Ó-Promontori-ut szabályozása czéljából 43 telek részint egészben, részint részben ; b) az I. ker. Lipótmezei vasuthoz 32 telekrész ; c) az I. ker. Gellért-hegyen 14 ingatlan ; d) a VII. ker. Wesselényi-utcza meghosszabbitására 3 ingatlan, több mint 1,000.000 korona költséggel ; e) az Erzsébet királyné-ut kiszélesitésére 14 ingatlanrész ; f) a IX. ker. Mester-utcza kiszélesitésére egészben vagy részben 24 ingatlan ; g) a X. ker. Martinovits-térre 4 ingatlanság, végre h) az V. ker. Lipót-térre egy ingatlan, a Wottitz-féle, 345.000 koronáért és a Ghiczy-féle ingatlan egy része 260.000 koronáért. Mindezeknek pedig, valamint 28 egyéb egyes vagy kettős kisajátitásnak költségei és ezen költségek kamatai jelenleg is még a 100 millió koronás kölcsönt terhelik.

Nem valószinü tehát, hogy a most következő években ismét ily rohamosan állana elő nagy kisajátitások szüksége, de ha az előfordulna, a székesfőváros a vele járó költsége-

ket viselni nem tudná. A bemutatott jegyzékből kitünik az, hogy a rendes kisajátitásokra évenkint mintegy 400.000 korona minden esetre szükséges lesz, s hogy ennélfogva az eddigi 130—150 ezer korona közt ingó dotáczió semmi szin alatt sem elegendő. De bizonyos az is, hogy a 100 millió koronás kölcsönt kisajátitásokkal tovább terhelni nem lehet, mivel a kisajátitások folytán szerzett telkek vagy telekrészek értékesithetésének ideje bizonytalan, holott a kölcsön kamatterhe s lejáratának ideje bizonyos. Ennélfogva tehát más uton-módon kell gondoskodni arról, hogy a nehány esetleg több éven át szükséges 400.000 korona biztositva legyen.

Az albizottság nem érez magában hivatást arra, hogy a kisajátitási szükséglet fedezete tekintetében pénzügyi programmal álljon elő, azonban mégis kötelességének tartja, hogy a kibontakozásra vonatkozó nézeteit előadja. Ezek a következők :

Amennyiben az évi 400.000 korona a költségvetésben rendes módon lenne fedezhető, kétségkivül ez lenne a legkivánatosabb ; ezt az esetet kizárja azonban az eddigi tapasztalat, mely azt mutatja, hogy 6 év óta a kisajátitási költségek csak két tized részben fedeztettek a rendes dotációból, nyolcz tized részben pedig a 100 millió koronás kölcsönből.

Igy állván a dolgok, a mintegy 270.000 korona évi hiánynak fedezeti módját kell keresni, a mi nem lehet más az albizottság nézete szerint, mint az, hogy a kisajátitásoknak egy részét, lehetőleg a főv. közmunkák tanácsa kezelte főv. pénzalap vegye át ugy, hogy ezen végrehajtott kisajátitásokból eredhető nyereség is ezen alapot illesse. Minthogy pedig a főv. közmunkák tanácsával fenálló terjedékegyezmény ez év végével lejár, az egyezmény megujitására irányuló tárgyalásoknál ezen alapból kellene kiindulni és ezen alapot semmi szin alatt sem szabad elhagyni.

Ha pedig ez az ut bármi oknál fogva czélhoz nem vezetne, akkor a hatóságnak ki kell jelentenie azt, hogy kisajátitásokra többet annál, a mit e czélra évi költségvetésében fel szokott venni, nem fordithat egyéb életbevágó érdekei koczkáztatása nélkül és ezen kijelentéshez a gyakorlatban könyörtelenül ragaszkodnia kellene, a mit a hatóság annál könnyebben megtehet, mivel a városi kisajátitási alap csak kisebb szabályozási korrekcziók végrehajtására létesittetett.

Nagyon természetes, hogy ezen utóbbi esetben a fenálló szabályozási terv revideálandó és megállapitandó lenne az, hogy abból mely szakaszok végrehajtása terhelheti a városi kisajátitási alapot, mely részletek lennének abból kár nélkül kihagyhatók, melyekről kell a fővárosi közmunkák tanácsának vagy más hatóságnak gondoskodni, végre pedig a városi kisajátitási alapot terhelő szabályozások végrehajtásának sorrendje meg lenne állapitandó.

Nem mulaszthatja el az albizottság végre felhivni a figyelmet arra, hogy a székesfőváros jövendőbeli rendezési kérdésének tárgyalására az országos kormány, a székesfőváros és a főv. közmunkák tanácsa megbizottaiból alakitott vegyes bizottság küldetett ki, a melynek feladata az, hogy a székesfőváros területén a legközelebbi 15—20 év alatt alkotandó közmüvek és végzendő szabályozások tekintetében tárgyaljon és tárgyalásában terjeszkedjék ki arra is, hogy ezen létesitendő közmüvek és szabályozások költségei honnan és mily arányban fedeztessenek. Az albizottság szükségesnek tartaná azt, hogy ezen vegyes bizottság tárgyalásait mihamarabb megkezdje, mert azt hiszi, hogy a kisajátitási költségek viselésének kérdése talán ez uton is a székesfővárosra nézve kedvező megoldást fog nyerni.

Kelt Budapesten, a kisajátitási albizottságnak 1901. évi október hó 23-án tartott üléséből. Kun Gyula tanácsnok, albizottsági elnök. Dr. Harrer Ferencz fogalmazó, albizottsági jegyző.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 418 gyermek, meghalt 230 egyén, a születések tehát 188-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 322 törvényes, 96 törvénytelen ; nemre nézve 222 fiu, 106 leány. Halvaszületett 18 gyermek, köztük 12 törvényes, 6 törvénytelen.

Születések arányszáma : 1000 lakosra : 29.2

Halálozások arányszáma : 1000 lakosra : 16.1 az egy éven felüli lakosságnál : 12.7, az öt éven felüli lakosságnál : 12.1.

A halottak közt volt 119 fi-, 111 nőnemü.

Az év eddigi 41 hetében élve született összesen 18,258 gyermek, meghalt összesen 11288 egyén, a születések többlete tehát 970 ; a mult év megfelelő időszakában született 19.027, meghalt 11.938, a születések többlete volt tehát 7091.

Az élveszülöttek közt volt 287 róm. kath., 5 görög kath. — görög keleti, 20 ágost evang, 35 helvét, — unitárius, 70 izraelita, 1 egyéb. Összesen 418 Halvaszületett összesen : 18.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1168 beteget, szaporodás 406, csökkenés 374, maradt a mult hét végén 1200. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 157 beteget, szaporodás 35, csökkenés 48, maradt a mult hét végén 144. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 692 beteget, szaporodás 328, csökkent 230, maradt e hét végén 778. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 756 beteget, szaporodás 122, csökkenés 136 maradt a mult hét végén 742. Összesen ápoltak a mult hét végén 2773 beteget, szaporodás 888, csökkenés 797, maradt a mult hét végén 2864.

Hirek a városházáról.

Vasut a vizművekhez.

A főváros tanácsa elhatározta, hogy a káposztásmegyeri vizművekhez anyagszállitó vasutat épit, hogy a szénszállitásnál megtakaritást érjen el. Erre vonatkozólag bekérte a vizművek igazgatóságának véleményét. Ez most érkezett be a középitési ügyosztályhoz, s kettős megoldást hoz javaslatba. Az egyik szerint a kozuti vasut vonalából kiágazó sinpár volna épitendő, a másik szerint pedig a kérdés ugy volna megoldható, hogy a B. U. R. vasut vonalából vezetnének szárnyvonalat a vizművekhez. Az igazgatóság az anyag szállitásnak vasuton való lebonyolitását igen egészségesnek tartja. A tanács legközelebb fog a két terv között választani.

A hadtestparancsnokság uj palotája

A hadtestparancsnokság részére uj palotát emelnek a Szent-György utczában. A miniszterelnökség ma érkezett leiratában értesitette a főváros tanácsát, hogy az uj palóta helyén álló mostani épületek lebontását november 1-én kezdik meg s e végből a szükséges intézkedéseket mint például a régi épületeknek a vizfogyasztók sorából való törlését, tegye meg a főváros. A mint a lebontással elkészülnek nyomban hozzáfognak a nagyméretü hadtestparancsnoki palota épitéséhez.

A petróleum-kartell és a főváros.

A főváros kőolajszállitója ma beadványt intézett a tanácshoz, a melyben kéri, hogy a jövőre lejáró szerződését a régi dijtételek mellett ujabb három évre hosszabbitsák meg. A beadvány szerint a petróleum finomitó gyárak most kartell tárgyalásokat folytatnak, s a kartell létesülésével a kőolaj ára oly rohamosan fog emelkedni, hogy a főváros évi 12000 métermázsányi szükségleténél az árkülönbözet az 12000 koronát meghaladja. A tanács javaslattétel végett kiadta az ajánlatot a II. ügyosztálynak.

Az árvaszékek reformja.

A belügyminiszteriumban már teljesen elkészültek az árvaszékek reformjának előmunkálatai, melyeket a megyei pénztárak államositásával kapcsolatban dolgoztak ki. Az erre vonatkozó törvényjavaslatot a kormány legközelebb az országház elé terjeszti, hogy az árvák vagyonának kezelése és megőrzése mielőbb az állam hatáskörébe jusson. A tervezet annak megörténtét leg később az 1902. év végére kontemplálja.

Mibe kerültek a budai körutak.

A főváros tanácsának a városrendezés terén főtörekvését képezte a budai körutak kiépitése. Fokozatosan készültek el a Margit, Attila és Krisztina körutak, a melyeknek utolsó szakaszát tavaly adták át a forgalomnak. Most elkészült a közmunkák végelszámolása, a melyből az tünik ki, hogy a budai körutak gránit burkolata 254202 koronába került. Ez összeg felét a közmunkák tanácsa fedezte, mig a másik részén az utvonal jókarban tartása a fővárost terheli.

Idők jele.

A közgazdasági viszonyok válságos helyzetének egyik szomoru jele, hogy a főváros októberi adófizetése a tavalyi októberrel több mint fél millió korona deficzitet mutat föl. A fővárosi központi adópénztárba a mult hónap folyamán 16111 fél 957573 korona 82 fillért fizetett be, mig tavaly ugyan e hónap befizetési forgalma 17538 felet mulat ki, akik 1519886 korona 3 fillér adót fizettek be Ez pedig 562312 korona 41 fillér különbözet.

Mesterséges erdő.

A főváros a Duna balparti részén már évekkel előbb egy nagyméretü mesterséges erdő ültetését kezdte meg, a mely a tervek szerint gyürü alakban övezi majd a főváros külterületeit és hozzájárul a főváros levegőjének üditéséhez és tisztitásához. Ennek a mesterséges erdőövezet ültetésének a szentmihályi határtól a Dunáig terjedő része befejezetlen maradt. A mérnöki hivatal most elkészitette a mesterséges erdő e szakaszának kisajátitási tervét. A tervek szerint 319000 négyszög ölnyi, azaz 1905 kataszteri holdnyi terület kisajátitása szükséges. Az ottani telekviszonyok szerint egy négyszög öl átlagos ára 8 korona, s igy 2 és egy negyed millió koronába kerül a mesterséges erdőrészlet földjének megvétele. A mérnöki hivatal közegészségi okokból ajánlja a mielőbbi kisajátitást, mert a füledt levegőjü fővárosnak fontos érdeke, hogy levegőjét minden eszközzel igyekezzünk üdébbé tenni.

A székely mentő akczió és a főváros.

Az Erdélyi Kárpát Egyesület országos mentő akcziót inditott meg a pusztulásnak induló székelység felsegitésére A felhivás, melyet báró Feilitzsch Arthur elnök és Radnóty Dezső főtitkár irtak alá, a nemzethez apellál a székelység érdekében, kik közül az utolsó 10 év alatt 50 ezernek adott a kezébe nyomor vándorbotot, s ezek beleolvadva a külföld népeibe végkép elvesznek a magyarságra nézve. A lelkes felhivást megküldötték az akczió vezérei a főváros polgármesterének is. Halmos János

alpolgármester melegen karolta fel a nemes ügyet, s ma a következő kéziratot adta ki az összes hivataloknak. Az „Erdélyi Kárpát Egyesületnek“ a székelység érdekében-megindítandó mozgalom tárgyában beadott kérelmét hazafias és emberbaráti szempontból melegen méltányolván, a beküldött gyüjtőivek egy-egy példányát figyelembevétel, illetve körözés végett az alpolgármester uraknak, az elnöki és összes tanácsi ügyosztályoknak, valamint a székesfőváros összes hivatalának és intézeteinek 20—30 példányát pedig az I—X. ker. elöljáróságoknak adom ki, s ez utóbbiakat felhivom, hogy a gyüjtőivek megfelelő számu példányát az általuk nyilvántartott hazafias és emberbaráti egyesületek közt is oszszák szét, s ezen egyesületek névsorát hozzám 30 nap alatt jelentsék be.

Halmos polgármester.

Lázfészek a városligetben.

A főváros tanácsa felhivta a budapesti korcsolyázó egyesületet, hogy a Stefánia-ut mentén levő mesterséges jégpálya területét rendeztesse. Ez a sport pálya tudvalevőleg nyáron a gyermekek játczótereül szolgál. A pálya vizlevezető csatornáinak azonban oly kicsiny az esése, hogy a jégpálya helyén vadvizes terület képződött, melyben mig egyrészt a füvetés elpusztul, másrészt miarmáival az ott játszó gyermekek egészségére káros. Esők után pedig pocsolya tenger az egész térség. A korcsolyázó egyesület ezzel szemben felhozza, hogy nem a csatornák csekély esése teszi egészségtelenné a területet. hanem maga a területet vadvizes. Az egyesület már egy izben nagy költségen gyeptégláztatta az egész területet, de kiadása hiábavalónak bizonyult. A lázfészek megvizsgálására most vegyes bizottságot alakitanak, az egyesület s a főváros képviselőiből, a mely helyszini szemlét fog tartani a mesterséges jégpálya területén. A főváros mérnöki szakértőül Gerenday főmérnököt delegálta a vegyes bizottságba.

Miniszter és a főváros.

A belügyminiszter és a főváros között élénk harcz fejlődött ki azok közül a szürke vasházikók közül, melyeket a köztisztaságnak s a közszükségletnek emeltetett a tanács a főváros utczáin. A miniszter azt követelte a fővárostól, hogy a Király és a Gyár-utczák sarkán épült illemhelyet távolitassa el onnan, mert a vakok intézetének helyére tervezik az előadómüvészetek akadémiájának palotáját. A középitési ügyosztály a legutóbbi közgyülés határozatából most terjedelmes válasz iratban értesiti a belügyminisztert, hogy a vállalkozót szerződésszerüleg nem kötelezheti az illemhelynek máshová való áttételére s az ezzel járó költségeket sajátjából viselni nem hajlandó. Ugyancsak a miniszterinm elé került egy másik ily természetü kérdés is. A 4. hadtestparancsnoksága, stratégiai okokból kivánta a Mária Therézia laktanya előtt álló szürke házikó eltávolitását, a mibe a főváros nem egyezett bele. A határozatot a hadtestparancsnokság a belügyminiszterhez fellebezte meg.

Csak ezen valódi védjegygyel.

Törvényesen védve.

Központi raktár:

ROSA SCHAFFER

BÉCS,

I., Kohlmarkt 6.

Utánzások miatt nagyon ügyeljünk **SCHAFFER RÓZA** névre.

Szépség gazdagság! **Szépség hatalom!**

Ezt a legdrágább kincset megszerezhetni csakis a

Mme ROSA SCHAFFER

szerb kir. udv. és kamarai szállító, Béos, I., Kohlmarkt 6.

által föltalált és használt szépitő szerek által sikerült

Poudre ravissante cs. és kir. kiz. szab. Minden hölgynek, ki egyszer próbálta, nélkülözhetetlen; a bőrt vakitó fehérré varázsolja és pompás zománca alatt a bőrkiütések, anyajegyek és himlőhelyek is eltünnek. A ráncokat és ödököt kisimitja, kitágitott likacsokat összehúzza és az arcnak üde, rózsás finom szint kölcsönöz Ez az egyetlen puder, melynek használata után mosakodni lehet a nélkül, hogy szenzációs hatása a bőrrel eltünnék. Egy doboz ára 5 korona és 3 korona.

Créme ravissante évtizedekkel fiatalit, a bőrt rugányosan és simán tartja, esténkint minden hölgynek használni kellene. Egy tégely ára három korona.

Eau ravissante megőrzi a bőr üdeségét, erősiti és a legkitünőbb, biztos hatásu toilette-viz. Egy üveg ára 5 korona.

A Ravissante créme, puder és viz a párisi és londoni kiállitáson nagy aranyéremmel lett kitüntetve. Minden hölgynek, a ki rendkivül és márványfehér homlokot akar, legjobban ajánlható a cs. kir. szab. **homlokkötő** darabonkint 3 koronáért és „**Savon Ravissante**“ kiváló szépségszappan hölgyek és urak részére darabonkint 1 korona 60 fillérért és 2 korona 40 fillérért. **Schaffer** Róza asszony **viszavarázsolja** az ő „**KINOIR**“-jával minden megőszült hajnak ifjukori szinet, a legpompásabb szőkét, a legragyogóbb gesztenyebarnát, a bársonyszerü feketét. A „**KINOIR**“ egyszeri használata elegendő, hogy a szin örökre szőke, fekete vagy barna maradjon. Semmiféle mosás sem képes az elért szinárnyalatot eltávolitani és a fejbőr tiszta fehér marad. Egy doboz ára használati utasitással együtt 3 korona és 1 korona. Valamennyi készitmenyem csodálatos hatásáért tel kezességet vállalok.

Számtalan elismerő és hőscimiratot betekinthető a legmagasabb körökből és csak diskréció miatt nem közölhetők.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak **2 frttől,** a nélkül, hogy a **gyökeret el kellene távolitani,**

száipadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám

Alapitva 1846. **Helyközi telefon 860**

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve **Árjegyzék bérmentve.**

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek **4%** **kamatozással,** ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10%-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltokat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferenczieк-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

IRODAI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek keretébe tartozó üzletágakkal.

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Ferencziek-tere 4.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referenciák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A magy. kir. államvasutak téli menetrendje.

Érvényes 1901. október hó 1-től.

A vonatok INDULASA Budapestről.

A keleti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
32	6	20	sz. v.	Triest, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	Gyfehérvár,N.-Szeben / Kolozsvár, Stanislau
10	6	50	sz. v.	Bécs Graz
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács
1002	7	15	„	Zágráb, Fiume, Róma
304	7	30	„	Ruttka, Berlin
1302	7	30	„	Fehring, Graz
318	7	35	sz. v.	Gödöllő
908	7	40	„	Belgrád, Brod
1506	7	50	„	Kassa, Csorba
1008	8	00	„	Zágráb, Fiume, Pécs
606	8	10	„	Arad, Brassó
506	8	30	„	Kolozsvár, Brassó
6	8	50	gy. v.	Bécs, Graz
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget
1708	9	15	„	M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	„	Ruttka, Berlin

Délután

944	12	00	tvszsz.	Kis-Körös
22	12	25	sz. v.	Bicske
310	12	35	„	Hatvan
320	1	30	„	Gödöllő
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Arad
4	2	15	„	Bécs, Páris, London
510	2	20	sz. v.	Szolnok
16	2	25	„	Bicske
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg
904	2	40	„	Belgrád, Konstantinápoly
312	2	40	sz. v.	Hatvan
1004	3	00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma
1022	3	20	v. v.	Adony-Szabolcs, Paks
910	3	35	sz. v.	Szabadka
302	3	45	gy. v.	Ruttka, Berlin
12	4	30	sz. v.	Győr
308	5	20	„	Ruttka, Berlin,
508	5	45	„	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	„	Hatvan
1706	7	05	„	M.-Sziget, Stanislau
181	7	20	„	Bicske
24	7	35	„	N.-Kanizsa, Triest
1506	8	00	„	Kassa, Csorba
1006	8	30	„	Zágráb, Fiume, Eszék
406	8	55	„	Miskolcz, Lemberg / Kassa
502	9	15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest
1904	9	20	sz. v.	Pécs, Brod
1304	9	50	„	Fehring, Graz
608	10	00	„	Arad, Brassó
908	10	20	„	Belgrád, Eszék Brod
8	10	15	„	Bécs, Sopron
328	11	10	v. v.	Ruttka, Miskolcz

[1]) Közlekedik vasár- és ünnepnap előtti köznapokon.

A nyugoti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
1021	1	00	kel. ost.	Bécs,Berl.,Pár.
			expr. v.	Ostende,Lond.
166	5	50	sz. v.	Palota-Ujpest
6102	6	35	„	Czegléd, Szoln.
4102	6	45	„	Esztergom
168	6	55	„	Palota-Ujpest
6012	7	05	v. v.	Lajos-Mizse
1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
106	8	00	„	Bécs
708	8	15	„	Temesvár, Ors.
712	8	30	sz. v.	Temesvár
170	9	05	„	Palota-Ujpest
116	9	25	„	Bécs, Berlin

Délután

6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szoln.
172	12	15	„	Palota-Ujpest
136	12	25	„	Nagy-Maros
4108	12	50	„	Dorog
174	1	15	„	Palota-Ujpest
104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
144	2	20	„	Érsekujvár
176	2	25	„	Palota-Ujpest
704	2	30	gy. v.	Buk., Vercior.
4104	2	40	sz. v.	Esztergom
720	2	45	„	Czegléd
6002	2	55	„	Lajos-Mizse
178	4	15	„	Palota-Ujpest
188	4	25	„	Nagy-Maros
716	4	30	„	Szeged
108	5	15	gy. v.	Bécs
180	6	00	sz. v.	Palota-Ujpest
1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
4106	6	40	„	Esztergom
6014	6	50	„	Verciorova Buk
182	7	25	v. v.	Lajos-Mizse
154[3]	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
184	8	00	„	Vácz
118	9	25	„	Palota-Ujpest
706	10	00	„	Bécs
714	10	10	gy. v.	Szeg., Vercior.
1408	10	20	sz. v.	K.-K.-Félegyh.
902[4]	10	40	„	Zsolna, Berlin
			keleti	Belgrád
702[5]	11	20	expr. v.	Konstantin.
			kel. ost.	Bukarest
			expr. v.	Konstantin.

[1]) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ik.
[3]) Csak október és április hónapokban.
[4]) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.
[5]) Közlekedik minden szerdán és szombaton.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapestre.

A nyugoti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
701[1]	12	50	kel. ost.	Konstantin.
			expr. v.	Bukarest
168	5	35	sz. v.	Palota-Ujpest
6101	6	15	„	Szolnok, Czegl.
1407	6	25	„	Berlin, Zsolna
165	6	35	„	Palota-Ujpest
709	7	15	„	Buk Verciorova
4107	7	25	„	Dorog
167	7	35	„	Palota-Ujpest
117	7	45	„	Bécs
6011	7	50	v. v.	Lajos-Mizse
127	8	15	sz. v.	Párkány-Nána
713	8	25	„	K.-K.-Félegyh.
4101	8	53	„	Esztergom
1403	9	40	gy. v.	Berlin, Zselna
169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged
143	11	05	„	Érsekujvár

Délután

171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
703	1	25	gy. v.	Buk Verciorova
103	1	50	„	Paris, Bécs
173	2	00	sz. v.	Palota-Ujpest
175	3	05	„	Palota-Ujpest
6001	3	15	„	Lajos-Mizse
135	3	55	„	Nagy-Maros
6103	4	15	„	Szolnok, Czegl.
4103	4	35	„	Esztergom
177	5	40	„	Palota-Ujpest
115	5	55	„	Bécs, Berlin
179	6	50	„	Palota-Ujpest
107	7	00	gy. v.	Bécs
711	7	10	sz. v.	Temesvár
707	7	40	gy. v.	Orsova,Temesv.
181	8	20	sz. v	Palota-Ujpest
125	8	45	„	Nagy-Maros
105	9	00	gy. v.	Bécs
4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
4105	9	50	sz. v.	Esztergom
719	9	58	„	Szolnok, Czegl.
183	10	05	„	Palota-Ujpest
137[3]	10	15	„	Vácz
101[4]	11	00	kel. ost.	Lond.,Ostend.
			expr. v.	Pár., Berl., Bécs
6013	11	10	v. v.	Lajos-Mizse
901[5]	11	20	keleti	Konstantin.
			expr. v.	Belgrád

[1]) Érkezik minden hétfőn és csüt.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárn. bez. november 25-ig.
[3]) Csak október és április hónapokban közlekedik.
[4]) Berlinből csak minden kedden és csütörtökön.
[5]) Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

A keleti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
645	5	00	l. szsz.	Arad
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget
607	6	10	„	Brassó, Arad
47	6	15	l. szsz.	Bicske, Sárbogárd
405	6	35	sz. v.	Lemberg, Kassa / Miskolcz
7	6	40	„	Bécs, Sopron
907	7	05	„	Belgrád, Brod
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár
1303	7	25	„	Graz, Fehring
309	7	30	„	Hatvan
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó
1021	7	55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba
1005	8	20	„	Fiume, Zágráb, Eszék
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume
311	8	45	sz. v.	Hatvan
509	9	15	„	Szolnok
11	9	20	„	Győr
909	10	05	„	Szabadka
307	10	05	„	Ruttka
23	10	20	„	N.-Kanizsa, Triest

Délután

317	12	25	sz. v.	Gödöllő
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
903	1	05	„	Konstantin., Belgrád
1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
403	1	30	„	Lemberg, Kassa
3	1	50	„	London, Páris, Bécs
503	1	50	„	Kolozsvár, Arad
313	3	10	sz. v.	Hatvan
21	4	25	„	Bicske
319	5	35	„	Gödöllő
27	6	05	„	Győr
505	6	20	„	Brassó, Kolozsvár
905	6	40	„	Belgrád, Eszék,
305	7	00	„	Berlin, Ruttka / Szerencs
5	7	15	gy. v.	Bécs, Graz
605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad
1007	8	00	„	Fiume, Zágráb, Pécs
1705	8	10	„	Stanislau, M.-Sziget
407	8	30	„	Munkács, M.-Sziget
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb
941	8	45	tv. szsz.	Kis-Körös
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba
9	9	15	„	Bécs, Graz
303	9	20	gy. v.	Berlin, Ruttka
603	9	40	„	N.-Szeben, Gyfehérv. / Kolozsvár, Stanislau
1301	9	45	„	Graz, Fehring
401	10	00	„	Munkács, Kassa

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 31.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. november 17-én. 41. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A polgármester.
A Rókus-kórház jövője.
A közgyülésből.
A magyar nemzeti kincsek.
A tojáskereskedelem.
Plébános-választás.
Félmilliós sikkasztás a városházán.
Számadási pör a kormány ellen.
Uj gyógyszertárak.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.—** korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szeveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. Auer-fény.

V. évfoyam. Budapest, 1901. november 17. 41. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A polgármester.

Kedden este egy krajcáros német ujság nagy cikkben lemondatja állásáról a polgármestert. Mint pozitiv hirt közli, polgármester lemondását. Szerdán a közgyülésen mint lapunk más helyén olvasható, a városatyák egy kis csoportja valóságos hadjáratot inditott a tanács ellen.

Olyan egymásután jött a két dolog, hogy önkéntelenül felmerül a gondolat, hogy a keddi cikk és a szerdai támadás között okozati összefüggés van. A látszat ezt bizonyitja s ha igy van, akkor az egész manöverben a tanács s annak feje a polgármester ellen tervszerüen inditott háborut kell látnunk.

Ha a harci üzenet okát keressük, nem találunk mást, mint a főváros válságos pénzügyi helyzetét. A pénzügyi bajokért bünbakot kell keresni s erre legalkalmasabbnak látszik a tanács és a polgármester.

Nem habozunk mindjárt őszintén kijelenteni, hogy Halmos János polgármester nem adott okot az ellene inditott támadásokra. A polgármester volt az első, aki már évekkel ezelőtt, székfoglaló beszédében figyelmeztette a törvényhatóságot a főváros pénzügyi helyzetére s már akkor megjósolta, hogy valamit tenni kell, különben a válság elkerülhetetlenül bekövetkezik.

Jól emlékezünk, hogy akkor mindenki pesszimizmussal vádoltaa polgármestert. Azok a jó idők voltak, amikor az épitési spekuláció egy esztendő alatt nyolcszáz házat épitett. Akkor senki hallani sem akart válságról. Nagy bátorság kellett ahhoz, hogy a polgármester őszintén megmondja, hogy a látszólagos virágzás csak a spekuláció munkája, a fővárosnak pedig reálisabb alapon kell biztositania a maga háztartását.

Ha eddig meg voltunk baj nélkül, meg leszünk ezután is, volt a városatyák válasza. Nincsen olyan komoly ok az aggodalomra, mint a polgármester hirdeti. Jól emlékezünk, hogy micsoda heves támadások követték a sajtóban a polgármester nyilatkozatát. Szemére vetették a polgármesternek, hogy a valóságnál sötétebb szinekkel festi a város állapotát s azzal rontja a város hitelét. Nem tudtak, nem akartak megnyugodni abban, hogy a főváros háztartásának alapos támogatásra van szüksége, hogy zavartalanul tovább müködhessék. A főváros közönségében erős volt az a hit, hogy Budapest Európa leggazdagabb fővárosa. Nem akarták, hogy ezt a hitet az őszinteség váltsa föl.

A polgármester azonban, aki tisztán látta a helyzetet, nem elégedett meg a nyilatkozattal s egymásután jöttek a javaslatok, a melyek a főváros bevételeinek fokozását célozták. Jött a vizvezetéki szabályrendelet, a mely biztositani akarta, hogy a város erre a nagy üzemére rá ne fizessen. A közgyülés azonban ugy kiforgatta az eredeti javaslatot, hogy az uj szabályzat alig biztosit többet, mint a régi. Ez volt a sorsa a kövezési szabályrendeletnek is. Nagyon keveset segit az uj kövezési szabályrendelet, különösen most, ami

kor egy fillér ára munka sincsen a budzsetben. De még ezt a keveset is megakadályozza a kormány.

Több mint egy esztendeje várja már a szabályrendelet a jóváhagyást. A kormány azonban még csak nem is válaszol. A fővárosi törvény biztositani akarta a várost az ilyen eljárások ellen s kimondotta, hogy ha a miniszter negyven nap alatt nem válaszol, a közgyülési határozat jogerős. Ámde a kormány módját találta, hogy a törvényes negyven napot meghosszabbitsa. Több mint egy esztendeje jóváhagyásra vár a városi tüzbiztositó intézet. Jó félesztendeje, hogy a város kimutatta, hogy több mint öt millió koronát fizet évenkint a szorosan vett állami adminisztráció teljesitéseért. A miniszterelnök dagadó frázisokban biztositotta jóakaratáról a fővárost, a memorandumra azonban még csak nem is válaszolt. Megtagadta az iskolaadó kivetését, noha arra törvény hatalmazza föl a községeket.

Még folytathatnánk ezt a sorozatot. De minek. Köztudomásu az mind. Jól tudja a városházán mindenki, hogy ezek a bajok teremtették meg a mai állapotot. De a főváros törvényhatóságában nem volt meg az erkölcsi bátorság, hogy a kormánynyal szemben nyiltan és őszintén megmondja az igazságot. A törvényhatóság mindig lojális akart maradni. Mindig azt vitatta, hogy nem kell élére állitani a dolgot, többre megyünk, ha ujra meg ujra szép föliratokban kérjük meg a kormányt.

A polgármester volt az egyetlen, aki több alkalommal, de a budzset-tárgyaláskor mindig nyiltan rámutatott a főváros háztartásának a bajaira. Minden alkalommal figyelmeztette a törvényhatóságot, hogy lejebb és lejebb megyünk a lejtőn, hogy tenni, cselekedni kell. A közgyülés meghallgatta, néha meg is tapsolta, de tenni nem tett semmit. Amikor pedig már körmére égett, akkor is egérutat keresett s kiküldte a jóléti bizottságot. A bizottság müködését befejezte, segiteni azonban nem tudott s szépen közeledtünk a lejtő fenekére.

Most már mindnyájan tudjuk, hogy a válság egész erejével itt van s csak mestersége-sen takargatjuk. De még most is megelégszik a hatóság a kendőzéssel, ahelyett, hogy komolyan hozzálátna a segités munkájához. Most bünbakot keresnek. A polgármester szerdai beszédével bebizonyitotta, hogy ő rossz médium bünbaknak. Tiszta lelkiismerettel hivatkozhatott arra, hogy mindig őszintén, becsülettel szolgálta a főváros érdekét. Ezt kénytelen mindenki elismerni. Ezt tudja a nagyközönség is.

Hiába igyekeznek a közönség figyelmét elterelni, jól látja ma már mindenki, hogy a törvényhatóság szervezetében van a hiba, jól tudja mindenki, hogy egyedül a városatyákat terheli a felelősség.

Hogy mennyire mentek már a városatyák, azt sajnálatosan láttuk a szerdai közgyülésen, amikor jegyzőkönyvbe akarták iktatni egyesek a polgármester egy nyilatkozatát. Hát annyira jutottunk volna már, hogy Budapest polgármesterének a nyilatkozatát jegyzőkönyvbe kell iktatni, hogy hiteles formában megmaradjon. A polgárság nevében utasitjuk vissza az ilyen föltevéseket. Halmos János polgármester nem adott okot arra, hogy szavában, kijelentéseiben kételkedjünk. Amióta Halmos János a polgármesteri székben ül, nem vetheti senki a szemére, hogy nem volt ura minden kijelentésének.

Őszintén sajnáljuk, hogy olyan inditványokat még csak meg is tehettek, viszont örvendünk, hogy akadt a városatyák között, aki azonnal és energikusan hangot adott a polgárság tiltakozásának.

Azt hisszük, hogy elegendő alkalommal bizonyitékát adtuk, hogyha egyes konkrét esetben meggyőződésünk ellenkezett a polgármesterével, meggyőződésünknek mindenkor, minden személyi tekintet nélkül kifejezést adtunk. Nem egy konkrét esetben küzdöttünk határozottan és energikusan a tanács és a polgármester javaslata ellen. Senki nem vádolhat bennünket azzal, hogy mindenáron a polgármesternek akarunk igazat adni. Viszont azonban soha nem fogunk a személyes hajsza szolgálatába szegődni, nem különösen akkor, amikor a támadás nem igazságos.

Mindenki kénytelen elismerni, hogy Hal-

mos János polgármester becsülettel védte meg mindenkor a főváros érdekeit s ha kellett energikusan szembeszállott a kormány akaratával is.

Meggyőződésünk, hogy a nagyközönség, amely távol áll minden kerületi érdekszövetségtől s amely pártatlanul nézi a fővárosi dolgokat teljes megnyugvással és bizalommal látja Budapest kormányozását Halmos János polgármester kezében.

A Rókus kórház jövője.

A jóléti bizottság megint napirendre vetette azt a kérdést, hogy mi történjék a Rókus-kórházzal. Levágják-e a kórház Kerepesi-uti homlokzatát, hogy a kórház is beilleszkedjék a szabályozási vonalba vagy lebontják a vén Rókust és helyette a külterületen uj kórházat épitsenek.

Ezt a kérdést előbb-utóbb meg kell oldani, mert a Rókus mai alakjában és állapotában nem maradhat meg sokáig. A jóléti bizottságban ugy tárgyalták a dolgot, hogy a Rókus-kórház kerületi kérdés. A Józsefváros akar tőle szabadulni s azért kivánja, hogy uj kórházat épitsenek. Ezt a föltevést nagyon alaposan megczáfolta maga a polgármester.

Mi is azt hiszszük, hogy a kérdés egyedül helyes megoldása, hogy a Rókus-kórházat bontsák le s helyette a kültelken uj modern állami kórházat épitsen a kormány.

A törvényhatóság már 1887-ben kimondotta, hogy le kell bontani a Rókus-kórházat, de egyrészt tisztán látta, hogy az uj kórház megépitése a kormány föladata, másrészt a kormánynyal nem kezdette meg az uj tárgyalásokat ugy, ahogyan a dolog komolysága megkövetelte volna. A főváros azt várta, hogy a kormány a saját elhatározásából vállalkozzék a kórház épitésére és semmit sem tett az ügy előmozditására. A főváros közömbös viselkedését, rövidlátó s ötletszerü gazdálkozását semmisem jellemzi jobban, minthogy megengedték, hogy a Mannó-örökösök a Kerepesi-ut sarkán, a kórházzal szemben azt a nagy háromemeletes bérházat megépitsék. A Kerepesi-ut és Vas-utca sarkán levő dologházi kórház a főváros tulajdona. Mellette van a Mannó-örökösök bérpalotája. Ha ennek épitését néhány év előtt nem engedik meg, hanem a város az üres telket kisajátitja, ma a főváros rendelkeznék a Kerepesi-ut, Vas-utca, Stáhly-utca és Flór-utca által határolt hatalmas telektömbön s ugy parcellázhatná, hogy annak a teleknek az értékéből megépithetné az uj kórházat.

De ne rekrimináljunk. Az elkövetett hibát jóvátenni többet nem lehet. Vizsgáljuk azt a kérdést, hogy a főváros általános érdeke mit követel: a mostani kórházátalakitását vagy uj kórház épitését s a Rókus lebontását.

Ha a kórházat átalakitják, a Kerepesi-uti szárnyát le kell vágni. A kórház tehát kisebb lesz. Föltétlenül nagyobb helyiségről kell gondoskodni a gondnokság és számvevőség, a főző és mosókonyha számára. De ha ezeknek a mellékhelyiségeknek nagyobb területet adnak, meg kell röviditeni a kórtermek területét. A kórháznak azonban már ma is kicsiny a befogadási képessége. Most is zsufolva van. Ha pedig a két millió korona átalakitási költséget befektetik, kizártnak látjuk, hogy a főváros legalább két évtizedig gondolhasson uj kórházra. S ha nem is veszszük számitásba az elmult egy-két évtized alatt történt rohamos fejlődést, hanem csak a normális fejlődést vesszük alapul, akkor is kétségtelenül előttünk áll a tény, hogy a főváros kórházai nem tudják befogadni a betegeket s ujra eljutunk oda, hogy a folyosókon telt szalmazsákokon fogják elhelyezni a betegeket. Az átalakitás tehát hajszálnyit sem segit a dolgon. A két millió koronát tisztán esztétikai célokra áldoznánk föl, anélkül, hogy csak egy órával is elodáztuk volna az uj kórház épitésének a szükségességét. A főváros általános érdeke tehát kétségtelenül az uj kórház épitését követeli.

Más kérdés, hogy ki épitse meg az uj kórházat: a város vagy az állam. Nem akarunk most arról beszélni, hogy Budapest az egyetlen főváros, amelynek nincsen állami kórháza. Mindenütt belátták már a kormányok, hogy a vidék közönsége olyan mértékben özönlik a fővárosba, hogy a fővárost nem lehet arra kényszeriteni, hogy a betódult vidékieknek kórházi ápolásáról gondoskodjék. A mi törvényeink is csak arra kötelezik a törvényhatóságokat, hogy a saját betegeiknek elhelyezéséről és ápolásáról gondoskodjanak.

Ha a főváros betü szerint követi a törvényt s csak a budapesti illetőségüeket fogadja be kórházába, akkor nyugodtan lebonthatja a Rókus-kórházat, mert a többi kórházakat sem töltik meg a budapesti

illetőségü betegek. A Rókusra s az uj kórházra kizárólag a vidéki betegek érdekében van szükség. Azoknak ápolása országosföladat s nem lehet egy törvényhatóságnak a hivatása.

De van fontosabb ok is, amely az államot kötelezi az uj kórház épitésére. A kormány tudvalevőleg háromszázalékos betegápolási adót vetett ki. Budapest közönsége évenkint 630.000 koronával járul a betegápolási alaphoz, mig a fővárosi illetőségü betegápolási dija czimén 180.000 koronát kap. A főváros tiszta vesztesége tehát 450.000 korona. Csak Magyarországon történhet meg az az anomália, hogy amikor a főváros kórházaiban hetven százalék vidékit ápol s ugyszólva országos kórházakat tart fönn, a főváros közönségének pénzén tartják fönn a vidéki közkórházakat. Ez igazán nem egyéb, mint az egy rókáról két bőr huzásának a megtestesülése. Oka pedig az engesztelhetetlen gyülölet és rossz akarat, amelylyel a kormányok a főváros iránt mindenkor viseltettek.

Nekünk nem kell mást kérnünk, minthogy a főváros közönségének a pénzéből épitse meg az állam az uj kórházat. Ennél jogosabb követelést aligha lehet tenni.

Még csak egy jelszóval kivánunk foglalkozni. A jóléti bizottságban hallottuk, hogy a főváros ne sürgesse olyan nagyon az állami kórházat, mert az az ápolási dijak tekintetében veszedelmes konkurrense lehet a városi kórházaknak. Ettől ugyan nem félünk. Föl kell tételeznünk, hogyha már épit a kormány országos kórházat, azt a modern, higienikus követeléseknek megfelelően épiti. Azt sem szabad föltételeznünk, hogy a kormány éheztetni fogja a betegeit s nem adja meg mindazt, amire szükség van. Többet pedig a városi kórházak sem adnak. Meg vagyunk győződve, hogy az adminisztrációja sem lesz egyszerübb és praktikusabb, mint aminő most a városi kórházakban. Nem tudjuk, hogy milyen alapon számithatná olcsóbban az állam az ápolási dijat, mint a város. Természetesen ha összehasonlitásra kerül a sor, a járványkórház ápolási dijat külön kell venni s csak a rendszeres közkórházak ápolási dijában történhetik meg az összehasonlitás.

Köztudomásu, hogy a mi kórházainknak az ápolási dijat a járványkórházak költsége emeli. Ha tehát az állam megépiti az uj kórházat, nem látunk benne semmi nehézséget, hogy a járványkórházak dija a városi és állami kórházak között megosztassék s ugy állapitják meg az egységes ápolási dijat.

Nincsen tehát okunk félni az állami kórház konkurrenciájától s a főváros érdekében szükségesnek tartjuk, hogy a törvényhatóság a legnagyobb energiával követelje az állami kórház megépitését.

A közgyülésből.

A szerdai közgyülés bebizonyitotta, hogy ez a törvényhatóság már vajudik, haldoklik s végső vergődésében a higgadságát is elvesztette. Bámulatos s hozzá tehetjük, hogy nagyon csunya kép volt, amikor a közgyülésen megjelent közel háromszáz városatya izgatottan, türelmetlenül, fékevesztetten tört neki a tanácsnak s önönmagának.

A közgyülés napirendje nem magyarázta meg ezt a nagy izgatottságot. Nem volt a napirenden egyetlen nagyobb jelentőségü komoly tárgy sem. Ugylátszott azonban, hogy a városatyák egy csoportja elhatározta, hogy ki fogja magát tombolni, akár van rá alkalom, akár nincsen. A Sáros-fürdő programmjának a megállapitását használták fel alkalomnak.

Nézzük csak miről volt szó. A közgyülés megvette a Sárosfürdőt és utasitotta a tanácsot, hogy a fürdőépitési programmját terjeszsze elő. A tanács nem akart maga vállalkozni a programm megállapitására, azt javasolta tehát a közgyülésnek, hogy küldjön ki egy négyes bizottságot, amely a programmot megállapitja s a közgyülés elé terjeszti.

Egy formai kérdésről volt tehát szó, amelyet nem lehetett volna még eszközül sem fölhasználni. A mindenáron tüntetni akaró városatyák tehát forditottak egyet a dolgon és erőszakos magyarázatokkal ugy állitották elő a dolgot, mintha a tanács azt kivánta volna, hogy három milliót azonnal fizessenek ki a fürdő megépitésére. Igy már eléggé tetszetősnek látszott a dolog a támadás megindítására. A nagy ágyu kilövésére Stiller Mór vállalkozott. Az ágyu nagyot szólt, de hogy a füst eloszlott, kitünt, hogy nem volt magja. Stiller Mór kiadta a jelszót, hogy nem uj fővárosi törvényre, hanem uj fővárosi emberekre van szükség.

Igaza van, s meg vagyunk győződve, hogy az uj törvény meg fogja hozni az uj embereket, de a törvényhatóságban. Meg vagyunk győződve, hogy az uj törvény első sorban a városatyákat fogja megrostálni. Mert hiába vitatkozunk, hiába tagadjuk, a multak minden büneért első sorban a közgyülés a felelős. A tanács csak eszköze volt a törvényhatóságnak s a

büne csak az, hogy nem tudott és nem akart elég energiával ellentállani a kerületi érdekek parancsának.

Hisz aki ismeri a főváros adminisztrációját — igazat fog nekünk adni abban, hogy a főváros ügyeit nem a közgyülésen intézik, hanem a kerületi értekezleteken. Ha két-három kerület törzsfőnöke megállapodik valamiben s a kerületükkel az értekezleten elfogadták s kimondották, hogy kerületi kérdés, a fejetetejére állhat a tanács, meg a polgármester — még sem fogja megmásitani a kerületi értekezletek határozatait.

Nem akarunk ezzel uj felfedezést tenni. Tudja ezt maga a közgyülés is. Jól emlékezünk, amikor néhány év előtt Szivák Imre elmondotta ezt a közgyülésen. Egy percre magukba szálltak a városatyák, megszólalt a lelkiismeretük és nagy lelkesedéssel tüntettek Szivák igazsága mellett. Ez a lelkesedés természetesen nem akadályozta meg őket abban, hogy tovább ne folytassák a régi gazdálkodást. Csak még egyszer tört ki a városatyákból ugy az igazság. Amikor Vázsonyi Vilmos a betterment mellett szólott. Akkor szinte tombolva követelték, hogy a fővárosban is valósitsák meg a bettermentet. De ez a tomboló lelkesedés nem akadályozta meg, sőt nem is feszélyezte a városatyákat, hogy állást ne foglaljanak az egész ellen, amikor a tanács a bettermentnek egy kicsinyke ágával a burkolási szabályzattal lépett elő.

Szomoruan kell látnunk, hogy a főváros boldogulása ilyen képtelen testületre van bizva. Nem csodálkozhatunk azután, hogy a főváros háztartása zátonyra került s nem lephet meg az sem, hogy ha egészen bekövetkezik a csőd. Ugylátszik, hogy érzik ezt a városatyák is és szeretnének menekülni a süllyedő hajóból. De nem ugy akarnak menekülni, hogy féélre állanak s hivatottabb kezekre bizzák a kormányozást, hanem hogy kibujjanak a felelősség alul. Ezzel pedig már megkéstek. A nagyközönség nagyon jól tudja, hogy első sorban a törvényhatóság a hibás és a bünös. A felelősség terhétől többé nem menekülhetnek.

A napirend előtt megint bevonult a közgyülési terembe az Aréna-uti pálinkásbolt. A polgármester válaszolt Leitner Adolfnak a mult közgyülésen tett interpellációjára. A polgármester nem tudott semmi ujat mondani. Kénytelen volt elismerni, hogy az iskola és a pálinkásbolt egy födél alá került. S egyetlen komoly számottevő érvet sem tudott fölhozni arra, hogy miért kellett annak ugy történnie. Föltünő volt azonban a polgármester válaszában, hogy szokása ellenére ötször is hangsulyozta, hogy ez meg ez a tanügyi osztály javaslatára, a tanügyi osztály előterjesztésére történt, a tanács a tanügyi osztály inditványára határozott igy és ugy. A figyelmes hallgatóban önként az a meggyőződés érlelődött meg, hogy a polgármester maga sem tartja egészen helyesnek azt, ami történt, de neki kötelessége megvédeni a tanács intézkedését. Ha pedig hiba történt, annak a tanügyi osztály az oka. Máskülönben nem lenne értelme, hogy a polgármester minden mondatában hivatkozott az ügyosztályra. Csak a véletlen mentette meg, hogy a pálinkás bolt a napirendre nem került. Olyan parányi többséggel vették tudomásul a polgármesteri választ, hogy az első pillanatban szinte kisebbségnek látszott. A polgármesteri válasz szerencséje volt, hogy elüljárót választottak s a közgyülésen ritkán látott városatyák jelentek meg, akik szokásból is tudomásul vették a választ. De ugyhisszük, hogy ezzel a tudomásulvétellel sem intézték el a dolgot. Lehetetlen, hogy igy megtürjék azt, hogy az iskola és a pálinkásbolt egy födél alatt maradjon.

A magyar nemzeti kincsek.

A főváros törvényhatósága elhatározta, hogy föliratban kéri meg a miniszterelnököt, eszközölje ki, hogy a Bécsben őrzött magyar nemzeti kincsek visszakerüljenek Buda várába, a magyar apostoli király székházába. A törvényhatóság föliratában a következőket mondja:

Óhajtásunk teljesedésére irányuló reménységünket növeli egyrészt szeretett királyunk kegyességébe vetett bizalmunk, másrészt az ország fővárosából, uralkodóink egykori várpalotájából a haza határain tul vitt nemzeti emlékek és kincsek visszaszerzése ügyének eddigi történeti fejlődése is. E részben elégségesnek véljük csupán a következőkre utalni:

Az 1843—44-iki országgyülés 1844. évi szeptember hónap harmadikán királyunkhoz, V. Ferdinándhoz, Mátyás király budai könyvtárának Európaszerte elszórt maradványai visszaszerzése végett föliratot intézett. V. Ferdinánd király 1844. évi november hónap harmadikán kelt legfelsőbb királyi válaszában a kérelem teljesitését megigérte, mely igéret alapján hosszas diplomácziai tárgyalások után sikerült a féltékenyen őrzött kincsekből kettőt az esztei könyvtárból megszerezni. Ferencz esztei fejedelem 1847. évi október nyolczadikán kelt renkeletével két Korvin-kódexet engedett át V. Ferdinánd királynak, melyek

utóbb ő Felsége szeretett királyunk ajándékából a nemzetnek visszaadatván, jelenleg mint reneszanszkori művelődésünk ragyogó emlékjelei a magyar muzeum méltó büszkeségei. Az emlitett nemzeti kincsek és emlékeknek a magyar királyok székhelyén leendő megfelelő elhelyezése, ugy hisszük, nagyobb nehézségeket alig fog okozni, a mennyiben a királyi várpalota épitése még nincsen teljesen befejezve s igy még lehet gondoskodni eme kincsek és emlékek befogadására és megőrzésére alkalmas helyiségekről. Tudjuk, hogy óhajtásunk teljesülése egyéb számos előzets kérdés rendezését is teszi szükségessé, de bizunk abban, hogy Nagyméltóságod bölcsessége és tapintata meg fogja találni a megoldás legczélszerübb módját. Mindezek alapján azzal a tiszteletteljes kérelemmel fordulunk Nagyméltóságodhoz, méltóztassék ő Felsége szeretett királyunknál kieszközölni, hogy a bécsi muzeumokban és könyvtárakban őrzött magyar vonatkozásu emléktárgyak, mint ékszerek, drágaságok, fegyverek, hazai történelmünk forrásmüvei, más könyvek éz kéziratok, melyek akár közvetve, akár közvetlenül kerültek Bécsbe, fővárosunkba visszahozassanak s a budavári királyi palotában az ország szent koronája közelében ugy helyeztessenek el, hogy ott alkalmas időben és módon mindenki megtekinthesse.

Nem kételkedünk abban, hogy a miniszterelnök teljesiteni fogja a főváros kérelmét. Hisz az a kérelem minden tekintetben méltányos jogos és igazságos.

Talán! egy nemzete sincs a müvelt világnak, amelynek legbecsesebb kincsei ennyire elszóródtak és ennyire ismeretlenek volnának maga előtt a nemzet előtt is. Szent koronánk is idegenben volt legtöbbször; legutóbb 1790-ben hozták haza a koronázási ékességekkel együtt.

De ki tudja, hol vannak régi nemzeti királyaink földi maradványai? Csak két királyunk sirja ismeretes: III. Béláé a budai Mátyástemplomban, ahol szeretett királyunk bőkezüsége adott örökös nyughelyet az egykori jeles királyi pár vándorló csontjainak. Ezenkivül csak I. András királyunk sirhelye Tihanyban. Szent István, Szent László, Nagy Lajos, Mátyás és mind a többi, ismeretlen helyen pihennek. Emlékjeleiket, szobraikat, képeiket nemcsak a török dulás söpörte el, hanem a nemzeti hanyatlás korának kegyeletlensége is. Spalatóban is vannak Árpád-házbeli csontok. IV. Béla két kis leányának csontjai, fölnyitott ólomkoporsóban, a sirhelyüket fedő egykoru felirással együtt. De ezt nem hozhatjuk haza, mivel a horvát papság és a horvát municipium nem adta ki. Mit szóljunk Rákóczy Ferencz és övéinek földi maradványairól, amelyek török földön, Rodostóban pihennek. Hazahozatalukra sok kisérlet történt, de egyik sem volt elég hatásos. Nagy baj, hogy a szent hamvak utja a bécsi külügyi hivatalon át vezet Magyarországba, mivel diplomácziai aktus szükséges a hazahozatalhoz. Bécs pedig Bécs. Ott még most is félnek nemzeti hőseink árnyaitól. Mindenütt van akadály, mindenütt valami skrupulus és mindenütt valami félelem. Hát nem vagyunk mi önálló állam?

Történeti mükincseink szintazonképpen szétzüllöttek. A konstantinápolyi császári udvarban még mindig sok, de ismeretlen mükincsünk van. Csak egy kis töredékét kaptuk haza 1877-ben. A legtöbbje azonban osztrák földön van.

A mi történeti emlékeink csodálatos vagy talán nem is csodálatos módon sorra Ausztria felé vették utjokat. Legtöbbje a tiroli Ambras várában ért kikötőt, ahol a Habsburg-háznak egy müszerető főherczege szerezte meg őket. Innen kerültek Bécsbe, ahova ezen gyüjteményen kivül is számos magyar történeti mükincs került. Igy vagy ugy, a magyar történeti mükincsek arról hiresek, hogy nem Budapesten, hanem Bécsben találtatnak. Ha angol, franczia, német vagy olasz tudós rászánja magát, hogy a magyar történeti mükincseket megismerje, nem Budapestre fog jönni, hanem Bécsbe megy s ott a cs. és kir. udvari könyvtárban, a cs. kir. udvari muzeumban és a cs. és kir. hitbizományi könyvtárban buvárkodik. Mellesleg lejön talán egy kicsit Budapestre is, mivel itt is van egy és más .De jóval kevesebb. A muzeumban csak töredékek, apró szobákban elhelyezve. A könyvtárakban pedig össze-vissza 28 darab, Mátyás király 26.000 kötetes könyvtárából. De a Corvinákból is többet talál Bécsben és Ausztriában. Az udvari könyvtárban egymagában 30 darabot; de ezen kivül is négyet. Pedig a Corvinák dolgában még jól állunk.

Legtöbb történeti emlékünk állitólag 1896-ban, igaz, megfordult Budapesten is, a millenáris kiállitáson. Egy részük tavaly is Párisban, ahol világ csodája volt. Idegen nemzetek tudós emberei ámulva állottak meg ezen nagy történeti mükincs-kirakat előtt, mely ugy történeti, mint mütörténeti becsben szinte unikum vala. De csak addig, amig szét nem hordották megint, itthon is mindenfelé, de vissza is Bécsbe és Ausztriába. Még a kis Pólának is van magyar történeti emléke: Salamon királyunk sirköve. Raguzában pedig szent István ereklyék vannak.

A magyar mübarátok köre 1897-ben és 1898-ban a király ő felsége támogatásával irásban és képben közrebocsátotta történelmi becsü müemlékeink sorozatát, legtöbbjét képben is. Itt látni csak igazán, milyen szegények vagyunk mi a magunk nemzeti történetének emlékeiben. Bécsben levő emlékeink egész kötetet töltenek meg. Nemcsak a müvészeti tárgyak, hanem a történeti forrásmüvek, kéziratok, nyomtatványok is. A Corvinákon kivül ott van hires Képes Krónikánk, Anonymus legrégibb másolata; Kézai mester, az első magyar biblia fordítás stb. Hogy későbbi történetünk legbecsesebb okiratai is ott vannak, az

a mohácsi vész óta magától értetődik. Ezekre még gondolni sem merünk, hacsak a régibb irásokat haza kaphatnánk.

De milyen óriási gazdagsága a hungarikáknak, amelyek az ambrasi gyüjteménynyel kerültek a bécsi császári udvar muzeumába. A régi magyar mütörténet kincsei mind ott vannak, mert az, ami a Nemzeti muzeumban van, csak töredék. Csak abból, ami szembeszökik, emeljük ki a főbbeket: Mátyás király és Beatrix fehérmárvány dombormüvü képmása, Mátyás király paizsa, II. Lajos pánczél-öltözete és nyerge, Zrinyi Miklós sisakja, kardja és mentéje. Bocskai koronája, Báthori István kardja, II. Apafi Mihály kardja, II. Rákóczy Ferencz zászlaja. A régiek közül Szent István királyunk sapkája. Erszénye a bécsi kapucinusoknál s egy ereklye tartó Figdor dr. birtokában. Továbbá a nagyváradi liliomos korona, melyet 1755-ben találtak meg és küldöttek Bécsbe. Kétségtelenül Szent László királyunk koronája volt. Vagy a nagyszentmiklósi világhirü aranylelet, melyet Attila kincsének gondolnak. És mennyi magyar harci eszköz. Kardok, gerelyek, sisakok; különösen szép magyar pajzsok, vértek, nyergek, kelyhek, csótárok, násfák, forgók, boglárok és mindenféle ékszerek. Azonkivül történetileg egyaránt becses festmények, müfaragások és ötvös-munkák.

A tojáskereskedelem.

Közélemezési ügyünk az utóbbi időben örvendetesen javul. A mult bürokratikus kapkodásait a higgadt és czéltudatos közélelmezési politika váltotta föl. Az ügyosztály nagy figyelemmel s tudással vizsgálja a gyakorlati életet s minden alkalmat és módot megragad a közélelmezés jobbátevésére, javitására.

Legutóbb a tojáskereskedésre került a sor. Magyarország Oroszország után Európa legnagyobb tojástermelője s mégis mi itt Budapesten drágábban vásároljuk a tojást, mint a hogyan külföldön árusitják a magyar tojást.

Hogy mi ennek az oka, mindnyájan tudjuk. A magyar tojáskereskedelemnek nem Budapest, hanem Bécs a piaca. A bécsi ügynökök járják be a tojástermelő vidékeket s faluról-faluról járva, összeszedik a tojást s viszik egyenest Bécsbe. Bécsből azután mint osztrák terméket exportálják s azért a külföldön nem is ismerik a magyar tojást. Ezen a bajon segiteni kell s az ügyosztály nem habozott, hanem komolyan és energikusan hozzáfogott az akcióhoz.

Kétségtelen, hogy ilyen közgazdasági és kereskedelmi kérdést nem lehet az iróasztal mellett elintézni. Nagyon helyesen cselekedett tehát az ügyosztály, amikor az összes illetékes szakembereket értekezletre hivta meg, hogy azok nyilatkozzanak, mit kell tennie a fővárosnak, hogy a magyar tojáskereskedelmet Bécstől Budapest számára visszahódítsa. Az ügyosztály még tovább ment. Intézkedett, hogy a főváros és a vidék szakemberei a fővárosban anketet tartsanak s ott vitassák meg a további tennivalókat.

A megtartott szakértekezlet megállapitotta, hogy micsoda kérdéseket terjesztenek a nagy ankét elé. A kérdések a következők:

1. Mint szerepet játszik Budapest, mint tojáskereskedelmi piacz ez idő szerint.

2. Hogyan és milyen eszközökkel kellene szerezni Budapesten a tojás-tőzsdét (vásárt).

3. Hol és milyen berendezésekkel kellene Budapesten létesiteni a tojáskereskedelmi központot (tojás-tőzsdét), a vásárcsarnoki intézménynyel kapcsolatban.

4. Minő kormány- vagy helyhatósági intézkedések szükségesek arra, hogy az országban ma elszórtan müködő tojás-nagykereskedők, az üzletüket Budapestre helyezzék át, illetőleg, hogy a szövetkezeti alapon már megengedett tojáskiviteli kereskedelem szintén Budapesten összpontosuljon.

5. Vannak-e most olyan vasuti tarifális nehézségek, amelyek a tojáskiviteli kereskedelemnek Budapesten való összpontositását s az innen való kivitelt nehezitik. Milyenek ezek s milyen irányban kell megváltoztatni ezeket.

6. A vásárcsarnokok igazgatósága részéről, a tojáskereskedés rendezése tárgyában kidolgozott tervezetére mik az észrevételek.

Az ankétre a következőket hivják meg:

A földmivelési és kereskedelmi miniszteriumok, az O. M. G. E., a M. Á. V. igazgatósága, a magyar gazdák vásárcsarnok-ellátó szövetkezete, a hatósági közvetitők, a magyra kiviteli és csomagszállitó r. t., a magyar élelmiszer-szállitó r.-t. Lázár Pál orsz. képviselő, Künter Henrik, Fischer Miksa, Klein József, Gescheit A. és társa, ifj. Holló József, Löwy Gyula, Kohn Hermann, Hartmann és Coven, Popper Jakab, Szidon Mór, Grünwald Sámuel, Lusztig József, Eizikovics J. budapesti és vidéki tojás-nagykereskedők, a kereskedő- és iparkamara, a közgazdasági és közélelmezési bizottság és a vásárcsarnok-bizottság.

Plébános választás.

A székesfőváros II. kerületében megürült Szent Anna-templom plébánosi állásának betöltése iránt az egyes kerületekben folyó agitáció meggátlása céljából, a II. kerületi bizottsági tagok értekezlete, a többi kerületek értekezleti elnökeihez a következő átiratot intézte:

«A székesfőváros kerületei között évek óta azon megállapodás áll fönn, mely szerint az egyes kerületekben elhelyezett némely tiszti állások betöltésénél — minő a plébánosi állás is — a törvényhatósági választás által közvetlenül érdekelt kerület jelölése, a többi kerületek által mindenkor figyelembe vétetett. Jelenleg a székesfőváros II-ik kerületében levő Ssent Annáról elnevezett felső-viziárosi templom plébánosi állása jött üresedésbe. Habár a II. kerületből választott bizottsági tagok értekezlete ez idő szerint még nincs azon helyzetben, hogy a plébánosi állás betöltését illetőleg egyik vagy másik pályázó személye mellett hivatalosan állást foglalhatna s a jelölést megejthetné, mert a pályázóknak a székesfőváros törvényhatóságához, mint kegyurhoz való bemutatására hivatott egyházfő abbeli jogát ezidejig még nem gyakorolta s a pályázati határidő eltelte előtt nem is gyakorolhatja— ennek dacára ezen kerület bizottságának tagjai arról értesültek, hogy egyes kerületek tisztelt bizottsági tagjai között egyik vagy másik pályázó érdekében máris igen élénk agitáció van folyamatban. Ezen kerület bizottsági tagjainak, mai napon megtartott értekezletének megbizásától, tisztelettel és az emlitett megállapodás betartása iránt való teljes bizalommal arra kérjük az igen tisztelt kerületi értekezletet, hogy odahatni sziveskedjék, hogy az állásfoglalás tekintetében igen tisztelt bizottsági tagtársaink bevárni méltóztassanak azon időt, mig a II. kerületi bizottsági tagok értekezlete azon helyzetben lesz, hogy a törvényes előzmények után jelöltjét megnevezheti s ezt hozzájárulás és elfogadás végett az igen tisztelt kerületi értekezlettel közölheti.»

Félmilliós sikkasztás a városházán.

A városháza sem menekült meg a sikkasztástól. Egy fiatal pénztári gyakornok Kecskeméti Győző csütörtökön 588 ezer koronát sikkasztott s megszökött. A sikkasztás részleteit a napilapok részletesen közölték. A belvárosi adóhivatal 770.000 koronát küldött be a központi pénztárba Kecskeméti Győzővel és egy szolgával. Kecskeméti útközben a táskából kivett 588.000 koronát és azzal megszökött.

A sikkasztás, ha nem sikerül Kecskemétit elfogni, sulyos csapás a fővárosra. A félmillió koronát alig tudja fedezni s a deficzitet fogja megnöveszteni.

Mi most az adminisztrácziő szempontjából akarunk hozzászólani a dologhoz. Három év előtt Lampl Hugó főszámvevő részletes előterjesztést tett, amelyben rámutatott arra, hogy lehetetlen állapot az, hogy hat-hétszáz forintos tisztviselőkre biznak százezreket. A főszámvevő sürgette a pénztári hivatalok ujjászervezését. A tanács akkor be is látta a főszámvevő igazságát, de nem mert előállani az uj szervezéssel, mert a közgyülés minden szervezési javaslatot ridegen visszautasitott.

Megmaradt tehát a régi gazdálkodás. Fiatal, napidijasok és gyakornokok kezén százezrek forogtak s csoda, hogy előbb sikkasztás nem történt. Most majd szervezni fogják a pénztári hivatalokat. Elég baj az, hogy a legszükségesebb szervezést csak akkor hajtják végre, amikor ilyen katasztrófa kényszeriti rá a hatóságot.

Képtelen állapot volt az, hogy husz-huszonkét esztendős gyerek-emberekre biztak a városházán százezreket. A főszámvevő számtalanszor, legutóbb a jóléti bizottság ülésein is követelte a hivatalok szervezését. Javaslatát pedig mindig elütötték azzal, hogy nincs pénz a szervezésre. Az elsikkasztott fél millióból persze most már kerülne a szervezésre.

Elvárjuk, hogy Kecskeméti sikkasztása most már meg fogja értetni a város uraival, hogy a községi pénzek kezelésének és gondozásának biztositása is az ő feladatuk.

Számadási pör a kormány ellen.

A jogügyi bizottság e héten tartott üléséből azt javasolja a közgyülésnek, hogy tizennyolcz millió forint erejéig inditson számadási pört a kormány ellen. A bizottság tudni akarja, hogy mi van a közmunkatanácsi törvénynyel fölvett 24 milliós kölcsön jövedelmi fölöslegével. Hiábavaló volt minden kisérlet, a kormány nem adta át a fölösleget a fővárosi pénzalapnak, amelynek törvényes joga volt a fölösleghez. A pénzalap igy elvesztette legnagyobb bevételi forrását s azért nem tudta teljesiteni azokat a kötelezettségeket, amelyeket az 1870:. évi X. törvény a közmunkatanács illetőleg a fővárosi pénzalap terhére ró. Azért kellett a fővárosnak erején felül belemenni a kisajátitásokba s a községi vagyonból fedezni azokat a kiadásokat, a melyek a törvény alapján a közmunkatanácsot illették volna meg.

A jogügyi bizottság javaslatát a tiszti főügyész egy előterjesztése alapján tette meg. A főügyész jelentése érdekesen világitja meg, hogyan fejlődtek a dolgok odáig, hogy most már pör utján kell a kormányt az elszámolásra kényszeriteni.

Először is azt vitatja a főügyész, hogy a törvény világos rendelkezése szerint a szabályozási költségek általában a fővárosi pénzalapot terhelik. Maga a közmunkatanács is igy magyarázta a törvényt az 1871-

ben megkötött első terjedékegyezség alkalmával. Akkor a város kisajátitási alapot alakitott, amelynek egyharmadát a fővárosi pénzalapba szállitotta, kétharmadát pedig a maga hatáskörében végzett szabályozásokra és diszitésekre forditotta. Ez a hozzájárulása a városnak azonban nem törvényes kötelessége. De ez a kérdés nem is jogi, hanem pénzügyi kérdés. Elvileg a közmunkatanács is elismeri, csak azt állitja s ebben igaza van hogy ő csak szabályozhat, amig a pénzalapban pénz van. Azután ismerteti a jelentés, hogy micsoda jövedelmeket utal a törvény a pénzalapba s melyeket jelöl ki a 24 milliós kölcsön törlesztésére s konstatálja, hogy a pénzalap legnagyobb bevételi forrása a kölcsön jövedelmének a fölöslege lenne, ha megkapná.

1896-ban a terjedékegyezség megujitásakor kiküldött vegyes bizottságban a főváros képviselői határozottan követelték a kölcsönalap jövedelmi fölöslegét. A közmunkatanács képviselői azonban kijelentették, hogy 1870-ben 381.281 forintot, 1871-ben 664.975 forintot kapott a pénzalap. Azóta egy krajczárt sem, noha többször kérte a kormánytól. De mindig azt a választ kapta, hogy nincsen fölösleg, sőt deficit van. Pedig nem lehet föltenni — ugymond a jelentés — hogy 1871 óta a kölcsönalap jövedelmei csökkentek, sőt szaporodniok kellett, mert a kölcsön törlesztési járadékai minden évben egyenlő összegüek. Ha tehát a fölösleg 1871-ben közel még egyszer annyi volt, mint az előző évben, föl lehet tenni, hogy a későbbi évek fölöslegei meg a 664.975 forintot is meghaladták. És hogy tényleg voltak fölöslegek, bizonyitja az uj hidakról szóló törvény, amely a fölösleget jelölte ki a hidak épitési költségére. Fölösleg tehát volt, de azt a kormány a törvény ellenére nem szolgáltatta be a pénzalapba. Az uj hidakról szóló törvény sem ad tájékozást a fölöslegek összegéről, csak azt bizonyitja, hogy a kölcsönalapnak voltak fölöslegei.

Igaz, hogy az uj dunai hidak is a főváros javára szolgálnak, de kérdés, hogy ezek a költségek kimeritik-e a fölöslegeket, amelyek törvény szerint a fővárosi pénzalapot illetik. Méltán fölmerül ez a kérdés, ha meggondoljuk, hogy csak az 1871. évi 664.975 forint bevételi fölöslegét számitjuk az elmult harmincz év alatt, az időközi kamatokon kivül tizennyolcz millió forintra kellett a bevételi fölöslegnek szaporodnia. Ennyibe pedig nem kerülnek az uj dunai hidak.

A tiszti főügyész jogi alapon fejtegeti tovább, hogy a kölcsönalap kiegészitő része a pénzalapnak s az 1870. évi X. t.-c. 27. §-a alapján a kormány köteles a kölcsönalap számadásait a várossal közölni. S ez nagy érdeke a fővárosnak — mondja tovább a jelentés — már most is, mert nincs kizárva, hogy ne lehessen több fölösleg, mint a mennyit a törvény 1910-ig a hidak épitésére lekött, de különösen nagy érdeke az 1901. év utáni időre, amikor ez a lekötés megszünik és a mikor a kölcsönnek 1920-ban leendő végtörlesztéséig bizonyosan nagy összegü fölöslegek fognak a fővárosi pénzalap javára mutatkozni. Ha a főváros ujabb fölterjesztés utján sem tudná elérni azt, hogy a kormánytól a kellő fölvilágositásokat, illetőleg az elszámolást megkapja, akkor a főváros vitális érdekei parancsolólag követelik, hogy a főváros jogos igényeit kisérelje meg számadási pör utján érvényesiteni.

Uj gyógyszertárak.

A főváros közgyülése tudvalevőleg föliratban arra kérte a kormányt, hogy Budapesten négy uj gyógyszertárt nyithassanak. A tiszti főorvos nagy lelkiismeretességgel megállapitotta, hogy hol kell, hol jogosult az uj gyógyszertár. A törvény világos rendelkezése szerint a város egyuttal arra kérte a minisztert, hogy a városnak adja meg az uj patikák adományozási jogát is.

A belügyminiszter elfogadta a főváros ajánlatát a helyre vonatkozólag, de az adományozási jogot nem adta meg, hanem maga a miniszter adományozta a négy patikát.

A törvény világosan és minden félreérthetés nélkül ugy rendelkezik, hogyha a gyógyszertár fölállitását a községek kérik, az adományozási jog az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottságát illeti meg. Ebben az esetben tehát a főváros közigazgatási bizottságát illette volna meg az adományozási jog. A törvény, jog és igazság hármas szent nevében azonban a belügyminiszter a közigazgatási bizottságnak ezt a jogát egyszerüen kisajátitotta a maga számára. Sőt tovább ment a miniszter. Egy ötödik gyógyszertárra ott adott jogot, ahol a közgyülés a gyógyszertár nyitását fölöslegesnek s igazságtalannak mondta.

Érdekes, hogy a miniszter is érezte, hogy méltán megbotránkoztatást fog okozni a dolog s eljárását félhivatalos ujságja utján igy igyekezik mentegetni:

A belügyminiszterium a legnagyobb gondossággal és lelkiismeretességgel járt el most is a fővárosi öt uj gyógyszertár adományozása körül. A törvényes álláspont, a melyet ezuttal is elfoglalt, a következő: A közegészségi törvény szerint, ha gyógyszerészek folyamodnak valamely helyre gyógyszertár fölállitásáért, ebben az esetben a gyógyszertár fölállitási jogát a belügyminiszter adományozza. A törvényhatóságok közigazgatási bizottságainak csak azon esetben adja meg a törvény a gyógyszertár-adományozási jogot, ha nem gyógyszerészek, hanem a községek kezdeményezik az ügyet, illetve, ha azok kérik a gyógyszertár felállitását. Budapestnek alig van oly pontja, ahol gyógyszerészek szakadatlanul ne óhajtanának gyógyszertárt felállitani. És folyton elözönlik a belügyminisztériumot ilyen kérvényekkel. A belügyminiszter ezen kér-

vényeket a törvény értelmében a fővárosnak küldi meg tárgyalás végett s ezen tárgyalásoknak — mint azt a nagyközönség a hirlapokból ismeri — leglöbbször az az eredménye, hogy a főváros a kérelmezett helyeken a gyógyszertárak fölállitását fölöslegesnek, sőt a már fönnállókra nézve károsnak mondja ki. Ezt az eljárást követte a belügyminiszter ezuttal is, a most adományozott öt joggal is, mely helyekre szintén folyton érkeztek a folyamodványok s folyton küldettek le azok a fővároshoz. A főváros részben figyelembe se vette ezen körülményt, részben, nem várva be a belügyminiszter döntését a hozzá fölterjesztett elutasitó határozatokra, a fővárosi tiszti főorvos előterjesztésére maga a főváros ugyanazon helyekre kérte a gyógyszertár fölállitási jogát közigazgatási bizottsága számára, amely helyekre a gyógyszerészek már megelőzőleg kérték. Minélfogva a belügyminiszter megmagyarázta a fővárosnak a törvény világos rendelkezését, a fölállitani elhatározott gyógyszertárak adományozási jogára nézve kijelentette, hogy az a belügyminiszteriumot illeti meg s ezen törvényadta jogánál fogva adományozta is az öt gyógyszertári jogot oly okleveles gyógyszerészeknek, kiket az igen számos folyamodók közül arra legérdemesebbeknek tartott. Ami pedig az emlegetett ajánlásokat illeti, konstatáljuk, hogy mindegyik folyamodó ellátta magát nagyszámu ajánlással. E tekintetben kivétel nem volt. Ezt pedig senki sincs jogositva állitani, hogy a jogadományozások a protekciók miatt történtek, különösen azért nem, mert a mellőzöttek ugyancsak rendelkeztek bőséges protekcióval. Pedig hát ezt állitják azok a folyamodók, kik most panaszkodnak azért, hogy ők nem kaptak gyógyszertárt, mert mellőzték ajánlásaikat. Ismételjük, hogy a negyven folyamodó közül a belügyminiszter a legérdemesebbeknek adta meg a jogot a gyógyszertár nyitására.

Magyarországon a belügyminiszter ur az egyetlen ember, aki ezt a mentegetődzést aláirja. Nem talál a belügyminiszter Magyarországon jogászt, aki azt merné mondani, hogy ez a magyarázat megfelel a törvény betüjének és intenciójának. A belügyminiszternek csak egy joga volt a patika adományozására, a hatalom joga. A törvényes jog minden kétséget kizáróan a fővárost illette volna meg.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 400 gyermek, meghalt 218 egyén, a születések tehát 182-vel mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 303 törvényes, 97 törvénytelen; nemre nezve 200 fiu, 200 leany. Halvaszületett 12 gyermek, köztük 12 törvényes, — törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29.3

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 18.7 az egy éven felüli lakosságnál: 11.2, az öt éven felüli lakosságnál: 10.8.

A halottak közt volt 139 fi-, 129 nőnemü.

Az év eddigi 44 hetében élve született összesen 19,544 gyermek, meghalt összesen 11933 egyén, a születések többlete tehát 7612; a mult év megfelelő időszakában született 20 237, meghalt 12.707, a születések többlete volt tehát 7530.

Az élveszülöttek közt volt 251 róm. kath., 2 görög kath. — görög keleti, 22 ágost evang, 42 helvét, — unitárius, 83 izraelita, — egyéb. Összesen 400 Halvaszületett összesen: 12.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1216 beteget, szaporodás 349, csökkenés 330, maradt a mult hét végén 1235. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 136 beteget, szaporodás 41, csökkenés 30, maradt a mult hét végén 147. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 756 beteget, szaporodás 267, csökkent 269, maradt e hét végén 754. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 771 beteget, szaporodás 111, csökkenés 118 maradt e hét végén 764. Összesen ápoltak a mult hét végén 2879 beteget, szaporodás 768, csökkenés 747, maradt e hét végén 2900.

Hirek a városházáról.

Uj elüljáró.

A főváros törvényhatósága a szerdai közgyülésen 274 szavazatból 246 szavazattal megválasztotta *Rózsavölgyi* Antal tanácsjegyzőt kerületi elüljárónak. Már a szavazatok száma mutatja, hogy a választás a törvényhatóság őszinte bizalmának a megnyilatkozása volt. Rózsavölgyi Antal már régebbi idő óta szolgálja a fővárost. A központban is müködött. A pénzügyi osztálynak sokáig volt jegyzője. Legutóbb a józsefvárosi elüljáróság helyettes elüljárója volt. A kerületi adminisztrációt Hanvai Sándortól tanulta meg. Rózsavölgyi müködésének minden ágában bebizonyitotta, hogy derék, tehetséges, nagy tudásu s páratlanul lelkiismeretes tisztviselő. Hogy a városatyák is igy ismerik alkalmas bizonyitéka volt az a párbeszéd, amelyet a közgyülési társalgóban két város atya folytatott. Az egyik a lehető legritkábban látható a közgyülésen. A másik azzal is üdvözölte, hogy micsoda rendkivüli dolog történt, hogy most megjelent.

— Terézvárosi polgár vagyok, volt a válasz — eljöttem hát szavazni arra, akit szivem szerint is a

kerületem élén akarok látni, mert tudom, hogy mükö-dése áldás lesz a kerületre.

A magunk nevében is őszinte örömmel üdvö zöljük Rózsavölgyi Antalt, az uj kerületi elüljárót.

Villamos forgalom.

A városi villamos vasut október havi forgalmát most tudatta a főváros tanácsával. A kimutatás szerint a mult havi személy forgalom 1683714-et tett ki; jegyet 1684592 darabot adtak el, a mi pénzben 255404 korona 44 fillér bevételt jelent.

Pusztuló történelmi házak.

A budai Szent György-utczában négy történelmi nevezetességü ház lerombolásához fog a bontó csákány a jövő hétfőn. A Szent György-utcza 2, 4, 6, és 8. számu házai ezek, a melyek mindegyikét emléktáblával jelölte meg a tudományos akadémia. Most lerombolják a négy ősrégi házat, mely tanuja volt Mátyás fénykorának, a félhold uralmának is és megállta a helyét Budavár bombázása alatt. Eltünik a régi hir, a régi zivatarok e négy néma tanuja, hogy helyet adjon a hadtestparancsnokság uj palotájának. A mérnöki hivatal most a nemzeti muzeum őrét Kuzsinszky Bálintot, ki a Budapest ily eltünő történelmi emlékeit fényképben szokta megörökiteni, értésitette, hogy a Szent György utcza négy história multu háza hétfőn omboló csákány alá kerül. A főváros régiségeinek agilis kutatója a halálraitélt házakat le is fényképezte. A régi dicsőség hirdetőit, a négy emléktáblát pedig a fővárosi muzeumban helyezik el.

A katonák temetője.

A hadtestparancsnokság tudvalevőleg 12000 négyszög méternyi terület átengedését kérte a fővárostól a Farkasréti temetőben, mert a katonai temető megtelt. A főváros a kért helyen csak 7000 négyszög méternyi területet nélkülözhet, s ezért Heuffel Adolf középitési igazgató a katonai épitési osztály vezetőjével Tüpay József mérnökkari örnagygyal folytatott konferenczia után azt a javaslatott tette, hogy a rákosi temetőben is átengednek a katonai temető czéljaira 7000 négyszög méternyi területet, s balparton elhunyt katonákat temettesse el a rákosi temetőben. A katonai hatóság e tervbe beleegyezik, de minthogy igy két temetőőrt és sirásókat is két helyen kell tartania, azt inditványozta, hogy a balparti temető sirásó munkálatait lássa el házilag a főváros, a miért aztán a katonai hatóság évi átalányt fizet.

Gőzfavágó egy kórház mellett.

A főváros tanácsa a kincstári faraktár gondnokságának engedélyt adott az Erzsébet kórház közvetlen közelében a Mozdony uton egy fatelep és gőzfaapritó felállitására. A teljesen müködő faapritó és a fatelep forgalma már a korán hajnali óráktól fogva egész nap át zavarná a kórház sulyos betegeit, s ezért dr. babarczi Schvarczer Ottó, mint az Erzsébet kórház főgondnoka a tanács hatá ozatát az első kerületi elüljáróság utján megfelebbezte a kereskedelmi miniszteriumhoz. Felebbezésében kijelenti, hogy a gőzfavágó felállitása a legfontosabb közegészségügyi és humánitárius szempontokat sulyosan sérti.

A belvárosi templom felemelése.

A főváros mérnöki hivatalát most fölöttébb érdekes teknikai terv elömunkálatai foglalkoztatják, melyeknek czélja a főváros legelsőbb templomának a belvárosi templomnak felemelése. A belvárosi templom a főváros egyik legérdekesebb mütörténeti érdekessége, a melynek épitési ideje is ismeretlen, s mind össze annyit árul el a templom belsejében álló két pastophoruma; hogy már 1502-ben is fennállott. Mikor a belvárost rendezték szó volt arról, hogy a pár év előtt fényesen restaurált templomot lerombolják, de ezt a tervet elejtették. A mint az eskütéri hid balparti feljáróját megépitették a főváros e nevezetes temploma a feljáró lejtője mellett támadt mélyedésben maradt, ugy, hogy falai ez oldalról csak felényire emelkednek a feljáró niveauja fölé, a mi esztétikai szempontból is bántó, de lehetetlenné tette a templom alapnak nagy hasznot hajtó bazárok fenntartását is. Egy ismert épitész most azt az ajánlatot tette a fővárosnak, hogy teljes garanczia nyujtása mellett szabadalmazott és kipróbált rendszerével felemeli a templomot a Kossuth Lajos utcza niveaujára, akként, hogy a szentegyház impozáns méretei kellően érvényesülnek majd. A mérnöki hivatal a tervek tanulmányozása után megteszi az érdekes terve vonatkozó javaslatot.

A villamos vasuti szerencsétlenségek.

A fővárosi közlekedésügyi bizottságában nagy közlekedésügyi reform előmunkálatai folynak. Arról van szó, hogy a felső vezetékü villamos kábeleit a közönségre nézve teljesen veszélytelenné tegyék. Az erre vonatkozó inditvány már régebben meg

tette a közlekedési bizottmány s az ügyosztály javaslattétel végett az ügyet a mérnöki hivatalnak, mely a felső vezetékü villamosvasutak sweiczi rendszerét tette tanulmány tárgyává, a hol az esetleg elszakadó kábeleket olyképp teszik a közönségre nézve, hogy a huzalok alatt sodronyháló van kifeszitve. Ez a rendszer azonban a mi villamos vezetékeink gyökeres átalakitását tenné szükségessé, mert hogy a sodronyháló kifeszithető legyen, a kábelt tartó oszlop rendszerét meg kellene változtatni. A közlekedésügyi bizottság most Hamburg és Bécs tanácsához fordult, hol az utóbbi időkben gyakori ily balesetek folytán a a veszély elháritására ankéteket tartottak. A várt felvilágositások beérkezte után megteszi az ügyosztály érdemleges inditványát a felső vezetékü villamos balesetek elkerülésére szükséges óvóintézkedések megtételére.

A megmérgezett Duna.

Kilencz év óta huzódó ügyben döntött ma a IX. kerületi előljáróság, mint elsőfoku vizrendőri forum. Még 1892-ben együttes panaszt emeltek Erzsébetfalva, Soroksár, Haraszti és Csepel községek és a csász. és kir. korona uradalom ráczkevei főintézősége és az országos halászati felügyelőség, hogy a IX. kerület gyárainak szennyvize megfertőzteti a soroksári Dunaágats kiöli a vizből a halat. Kilencz éven keresztül folyt az eljárás, mi alatt a gyárak egész berendezésüket kénytelenek voltak átalakitani. Az elsőfoku hatóságok határozatokat hoztak, melyeket a földmivelésügyi miniszter feloldott. Most végre sok huzavona után itélkezett a IX. kerületi előljáróság s a gyárakat a kihágás vádja alól felmentette. Az itélet igy hangzik:

Az előljáróság mint elsőfoku vizrendőri hatóság a bpesti ásványolaj gyár részvénytársaság és a magyar petróleum ipar részvénytársaság igazgatóit a soroksári Dunaág vizének ártalmas anyagokkal való megfertőzésével elkövetett és az 1885. évi XXIII. t.-c. 24. § ütköző kihágás vádja és a büntetés alól felmenti azzal a megjegyzéssel, hogy az előljáróság az ipartelepeket jövőre és állandóan ellenőrizni fogja és ha tapasztalja, hogy az üzem káros hatásokat okoz, ezek természete szerint a hivatkozott törvény, vagy az 1879. évi XI. t. cz. 35. §-a alapján mint elsőfoku vizrendőri illetve egészségrendőri vagy mint iparhatóság a baj megelőzése vagy megszüntetése iránt a jövőben is intézkedni fog. Az indokolás szerint a helyzet fölöttébb javult s panaszra ez idő szerint nincs ok. Az itéletet a cs. és kir. korona uradalom főintézője Crassl Hugó a soroksári Dunaág halászati társulata nevében a tanácshoz megfellebbezte. A tanács legközelebb dönt az ügyben s határozatát felküldi a földmivelésügyi miniszteriumhoz.

A vöröskereszt ápolónők tanfolyama.

A magyar vöröskereszt egylet a tulajdonképeni Erzsébet kórházfian 1902. évi január hó 2-án uj betegápolónői tanfolyamot nyit. Az üresedésben lévő 12 helyre pályázhatnak 20—40 éves nők, a kik testileg és szellemileg teljesen egészségesek. A folyamodványhoz melléklendők:

1. keresztlevél, illetőleg anyakönyvi kivonat,

2. ha az illető férjezett vagy kiskoru, beleegyezése a férjnek, szülőnek, vagy gyámnak,

3. erkölcsi bizonyitvány,

4. hiteles bizonyitvány arról, hogy magyarul és esetleg németül vagy más nyelven is beszélni, irni és olvasni tud, —

5. hatósági bizonyitvány a folyamodó családi viszonyairó és foglalkozásáról,

6. egészségi és himlőoltási bizonyitvány,

7. ha a folyamodónak kiskoru gyermekei vannak, hiteles igazolvány arról, hogy a gyermekeik neveltetéséről és eltartásáról gondoskodva van. Az egyesüiet kiváló sulyt helyez arra, hogy csak oly feddhetlen előéletü nők vétetnek fel, a kik szabad akaratból, erkölcsi jobb meggyőződésből és hivatásszerüleg kivánnak a betegápolás nemes szolgálatába lépni és kik már müveltségüknél fogva is elvannak határozva a betegeket nem, osztály és vallásküIömbség nélkül türelemmel, gyöngédséggel és teljes odaadással ápolni. A folyamodványok az egyleti igazgatósághoz (Budapest IV. ker., Kecskeméti-utcza 5. szám) legkésőbb folyó évi deczember hó 15-éig intézendők. Ugyanott tudhatók meg a betegápolónői intézményre vonatkozó egyéb feltételek is.

Az automobil omnibus.

Az első automobil omnibus próbajáratát szombaton délután tartotta meg a főváros közlekedésügyi bizottság. A vegyes bizottság tagjai voltak a főváros részéről Piperkovics Bátor tanácsnok, Antal Gyula tanácsjegyző, Szabó József tiszti orvos, Dezsényi József és Csillag Benő bizottsági tagok. A közlekedési vállalat részéről Münnich Aurél országgyülési képviselő, Perszivall vezérigazgató és dr. Kelemen jogtanácsos. A bizottság az uj közlekedési eszközt teljesen használhatónak mondotta ki. A társaság a próbajárat után arra kérte a fővárost, hogy 14 napig engedje meg rendes utvonalain az automobil forgalomban tartását, hogy adatokat gyüjthessenek az uj közlekedési eszköz használhatóságára nézve, mert a vállalat több automobil forgalombahelyezését tervezi.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttől, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14,

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JOZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. Helyközi telefon 860

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Árjegyzék bérmentve. Árjegyzék bérmentve.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10%-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltokat, előleget nyujt értékpapirokra.

Kézi zálogüzletei:

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferenczieck-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII, Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

IRODAI:

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek ooooooooooooooooo keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Ferenczieck-tere 4.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 milliő koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A magy. kir. államvasutak téli menetrendje.

Érvényes 1901. október hó 1-től.

A vonatok INDULASA Budapestről.

A keleti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
32	6	20	sz. v.	Triest, N.-Kanizsa
604	6	50	gy. v.	{Gyfehérvár,N.-Szeben {Kolozsvár, Stanislau
10	6	50	sz. v.	Bécs. Graz
402	7	10	gy. v.	Kassa, Munkács
1002	7	15	„	Zágráb, Fiume, Róma
304	7	30	„	Ruttka, Berlin
1302	7	30	„	Fehring, Graz
318	7	35	sz. v.	Gödöllő
906	7	40	„	Belgrád, Brod
1504	7	50	„	Kassa, Csorba
1008	8	00	„	Zágráb, Fiume, Pécs
606	8	10	„	Arad, Brassó
506	8	30	„	Kolozsvár, Brassó
6	8	50	gy. v.	Bécs, Graz
408	8	50	sz. v.	Munkács, M.-Sziget
1708	9	15	„	M.-Sziget, Stanislau
306	9	35	„	Ruttka, Berlin

Délután

944	12	00	tvszsz.	Kis-Körös
22	12	25	sz. v.	Bicske
810	12	35	„	Hatvan
320	1	30	„	Gödöllő
504	2	00	gy. v.	Kolozsvár, Arad
4	2	15	„	Bécs, Páris, London
510	2	20	sz. v.	Szolnok
16	2	25	„	Bicske
404	2	35	gy. v.	Kassa, Lemberg
904	2	40	„	{Belgrád, Konstanti- {nápoly
312	2	40	sz. v.	Hatvan
1004	3	00	gy. v.	Zágráb, Fiume, Róma
1022	3	20	v. v.	Adony-Szabolcs, Paks
910	3	35	sz. v.	Szabadka
302	3	45	gy. v.	Ruttka, Berlin
12	4	30	sz. v.	Győr
308	5	20	„	Ruttka, Berlin,
508	5	45	„	Kolozsvár, Brassó
314	6	25	„	Hatvan
1706	7	05	„	M.-Sziget, Stanislau
181	7	20	„	Bicske
24	7	35	„	N.-Kanizsa, Triest
1506	8	00	„	Kassa, Csorba
1006	8	30	„	Zágráb, Fiume, Eszék
406	8	55	„	{Miskolcz, Lemberg {Kassa
502	9	15	gy. v.	Kolozsvár, Bukarest
1904	9	20	sz. v.	Pécs, Brod
1304	9	50	„	Fehring, Graz
608	10	00	„	Arad, Brassó
908	10	20	„	Belgrád, Eszék Brod
8	10	15	„	Bécs, Sopron
328	11	10	v. v.	Ruttka, Miskolcz

[1]) Közlekedik vasár- és ünnepnap előtti köznapokon.

A nyugoti pályaudvaron.

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
102[2]	1	00	kel. ost.	{Bécs,Berl.,Pár.
			expr. v.	{Ostende,Lond.
166	5	50	sz. v.	Palota-Ujpest
6102	6	35	„	Czegléd, Szoln.
4102	6	45	„	Esztergom
168	6	55	„	Palota-Ujpest
6012	7	05	v. v.	Lajos-Mizse
1406	7	30	gy. v.	Zsolna, Berlin
106	8	00	„	Bécs
708	8	15	„	Temesvár, Ors.
712	8	30	sz. v.	Temesvár
170	9	05	„	Palota-Ujpest
116	9	25	„	Bécs, Berlin

Délután

6104	12	05	sz. v.	Czegléd, Szoln.
172	12	15	„	Palota-Ujpest
136	12	25	„	Nagy-Maros
4108	12	50	„	Dorog
174	1	15	„	Palota-Ujpest
104	1	45	gy. v.	Bécs, Páris
4110	2	05	sz. v.	Pilis-Csaba
144	2	20	„	Érsekujvár
176	2	25	„	Palota-Ujpest
704	2	30	gy. v.	Buk., Vercior.
4104	2	40	sz. v.	Esztergom
720	2	45	„	Czegléd
6002	2	55	„	Lajos-Mizse
178	4	15	„	Palota-Ujpest
138	4	25	„	Nagy-Maros
716	4	30	„	Szeged
108	5	15	gy. v.	Bécs
180	6	00	sz. v.	Palota-Ujpest
1404	6	15	gy. v.	Zsolna, Berlin
140	6	20	sz. v.	Párkány-Nána
4106	6	40	„	Esztergom
6014	6	50	„	Verciorova Buk
182	7	25	v. v.	Lajos-Mizse
154[3]	7	40	sz. v.	Palota-Ujpest
184	8	00	„	Vácz
118	9	25	„	Palota-Ujpest
706	10	00	„	Bécs
714	10	10	gy. v.	Szeg., Vercior.
1408	10	20	sz. v.	K.-K.-Félegyh.
902[4]	10	40	„	Zsolna, Berlin
702[5]	11	20	keleti	{Belgrád
			expr. v.	{Konstantin.
			kel. ost.	{Bukarest
			expr. v.	{Konstantin.

[1]) Berlinbe csak minden szerdán és vasárnap.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárnap bez. november 25-ik.
[3]) Csak október és április hónapokban.
[4]) Közlekedik minden kedd, csütört. és vasárnapon.
[5]) Közlekedik minden szerdán és szombaton.

A vonatok ÉRKEZÉSE Budapestre.

A nyugoti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
701[1]	12	50	kel. ost.	{Konstantin.
			expr. v.	{Bukarest
163	5	35	sz. v.	Palota-Ujpest
6101	6	15	„	Szolnok, Czegl.
1407	6	25	„	Berlin, Zsolna
165	6	35	„	Palota-Ujpest
709	7	15	„	Buk Verciorova
4107	7	25	„	Dorog
167	7	35	„	Palota-Ujpest
117	7	45	„	Bécs
6011	7	50	v. v.	Lajos-Mizse
127	8	15	sz. v.	Párkány-Nána
713	8	25	„	K.-K.-Félegyh.
4101	8	53	„	Esztergom
1403	9	40	gy. v.	Berlin, Zsolna
169	10	10	sz. v.	Palota-Ujpest
715	10	55	„	Szeged
143	11	05	„	Érsekujvár

Délután

171	12	55	sz. v.	Palota-Ujpest
703	1	25	gy. v.	Buk Verciorova
103	1	50	„	Paris, Bécs
173	2	00	sz. v.	Palota-Ujpest
175	3	05	„	Palota-Ujpest
6001	3	15	„	Lajos-Mizse
135	3	55	„	Nagy-Maros
6103	4	15	„	Szolnok, Czegl.
4103	4	35	„	Esztergom
177	5	40	„	Palota-Ujpest
115	5	55	„	Bécs, Berlin
179	6	50	„	Palota-Ujpest
107	7	00	gy. v.	Bécs
711	7	10	sz. v.	Temesvár
707	7	40	gy. v.	Orsova,Temesv.
181	8	20	sz. v	Palota-Ujpest
125	8	45	„	Nagy-Maros
105	9	00	gy. v.	Bécs
4109	9	10	sz. v.	Pilis-Csaba
1405	9	25	gy. v.	Berlin, Zsolna
4105	9	50	sz. v.	Esztergom
719	9	58	„	Szolnok, Czegl.
183	10	05	„	Palota-Ujpest
187[3]	10	15	„	Vácz
101[4]	11	00	kel. ost.	{Lond.,Ostend.
			expr. v.	{Pár., Berl., Bécs
6013	11	10	v. v.	Lajos-Mizse
901[5]	11	20	keleti	{Konstantin.
			expr. v.	{Belgrád

[1]) Érkezik minden hétfőn és csüt.
[2]) Közlekedik ünnep és vasárn. bez. november 25-ig.
[3]) Csak október és április hónapokban közlekedik.
[4]) Berlinből csak minden kedden és csütörtörtökön.
[5]) Érkezik minden kedd, csütörtök és szombaton.

A keleti pályaudvaron

vonat-szám	óra	perez	vonat neme	Délelőtt
645	5	00	l. szsz.	Arad
327	5	20	v. v.	Berlin, Ruttka
1707	5	45	sz. v.	Máramaros-Sziget
607	6	10	„	Brassó, Arad
47	6	15	l. szsz.	Bicske, Sárbogárd
405	6	35	sz. v.	{Lemberg, Kassa {Miskolcz
7	6	40	„	Bécs, Sopron
907	7	05	„	Belgrád, Brod
507	7	10	„	Brassó, Kolozsvár
1303	7	25	„	Graz, Fehring
309	7	30	„	Hatvan
501	7	50	gy. v.	Bukarest, Brassó
1021	7	55	v. v.	Paks, Adony, Szabolcs
1505	8	15	sz. v.	Kassa, Csorba
1005	8	20	„	Fiume, Zágráb, Eszék
1003	8	40	gy. v.	Róma, Fiume
311	8	45	sz. v.	Hatvan
509	9	15	„	Szolnok
11	9	20	„	Győr
909	10	05	„	Szabadka
307	10	05	„	Ruttka
23	10	20	„	N.-Kanizsa, Triest

Délután

317	12	25	sz. v.	Gödöllő
301	12	50	gy. v.	Berlin, Ruttka
903	1	05	„	Konstantin., Belgrád
1901	1	25	„	Gyékényes, Pécs
403	1	30	„	Lemberg, Kassa
3	1	50	„	London, Páris, Bécs
503	1	50	„	Kolozsvár, Arad
313	3	10	sz. v.	Hatvan
21	4	25	„	Bicske
319	5	35	„	Gödöllő
27	6	05	„	Győr
505	6	20	„	Brassó, Kolozsvár
905	6	40	„	Belgrád, Eszék,
305	7	00	„	{Berlin, Ruttka {Szerencs
5	7	15	gy. v.	Bécs, Graz
605	7	20	sz. v.	Brassó, Arad
1007	8	00	„	Fiume, Zágráb, Pécs
1705	8	10	„	Stanislau, M.-Sziget
407	8	30	„	Munkács, M.-Sziget
1001	8	35	gy. v.	Róma, Fiume, Zágráb
941	8	45	tv. szsz.	Kis-Körös
1507	8	50	sz. v.	Kassa, Csorba
9	9	15	„	Bécs, Graz
803	9	20	gy. v.	Berlin, Ruttka
603	9	40	„	{N.-Szeben, Gyfehérv. {Kolozsvár, Stanislau
1301	9	45	„	Graz, Fehring
401	10	00	„	Munkács, Kassa

Belvárosi Könyvnyomda Budapest.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. november 24-én. 42. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Válság előtt.
A leczke pénz.
A gyalogjáró dija.
A pénztári tisztviselők helyzete.
Személyzeti kiadások.
A polgármester expozéja.
Háromnegyedév mérlege.
Az iskolák fölügyelete.
Elintézetlen ügyek.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON: 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar törékenyekké válnak, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény.

Auer-fény.

V. évfolyam. Budapest, 1901. november 24. 42. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

Előfizetési ára: Egész évre . . . . . 12 Kor. Félévre . . . . . 6 Kor.

Szerkeszti és kiadja: Dr. BARTHA SÁNDOR.

Szerkesztőség és kiadó: IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Válság előtt.

A pénzügyi bizottság büdzset tárgyalásá a polgármester kijelentette, hogy ez az utolsó büdzset, amelyet átmeneti jellegben össze le het állitani. Ha a jövő esztendőben a háztartást nem tudják rendezni, a válság elkerülhetetlen s az **1903.** évi költségvetést már nem lehet megszabaditani a deficitől.

Olyan határozottsággal tette meg ezt a kijelentést a polgármester, hogy annak komolyságában kételkedni sem lehet. Megdöbbentő kijelentés volt ez, különösen ha figyelembe veszszük, hogy *Halmos* János a polgármesteri székelfoglalása óta mindig és minden alkalommal őszintén nyilatkozott a főváros pénzügyi helyzetéről és már székfoglalójában rámutatott a bajokra, bizalmát azonban soha nem vesztette el és soha nem mondott egy betüvel sem többet, mint amennyit a helyzet megokolttá tett. Fájdalom az eredmény szomoruan igazolta, hogy a polgármester nem peszimista, nem rajzolt a valónál sötétebb szinekkel. S ha most megtette a kijelentést, hogy a kormány vagy a polgárság, vagy mind a kettőnek ujabb áldozatkészsége nélkül már a következő évben bekövetkezik a válság, akkor kétségtelen, hogy egész veszedelmével már a küszöbön is van.

Nem is lehet oka a polgármesternek arra, hogy a valónál sötétebb szinekkel fösse meg a helyzetet. Egy polgármester sem tartja dicsőségnek, hogy az ő vezetése alatt kellett ujabb adóval megterhelni a közönséget. Az adó nem népszerü dolog s minden magyar a bölcsőtől a sirig nagy ellensége mindennemü adófizetésnek s ellenségét látja mindenkiben, aki uj adójavaslattal áll elő.

A népszerütlenséggel azonban könyebben megküzdene a hatóság. Aki azonban ismeria Halmos Jánost, tudja, hogy nem a népszerü-gnség, vagy népszerütlenség miatt követel uj jövedelmet a főváros számára s nem azért elle nez még a mai viszonyok mellett is minden olyan adóemelést. amely a polgárságot érzékenyebben sujtaná.

A polgármester ismeri a főváros polgárságának teherviselési képességét s nem akarja, hogy olyan adóval, a melyet a közönség meg nem bir, az amugy is szegény polgárságot egészen tönkre tegyék. Ezért ellenezta a pénzügyi bizottságban a leghatározottabban e községi adónak vagy a házbérkrajcároknak a fölemelését. Pedig a munka szempontjából ez lett volna a legegyszerübb. Mindenkinek el kell ismernie, hogy olyan uj adónemet föltalálni, amelyet a fizető polgárság igazságosnak elismerjen s a melynek kivetését a vagyon arányában egyenletesen fölosztani lehessen nincsen. Komoly, nehéz és nagy munkát követel egy uj adónemnek a kidolgozása és keresztül forszirozása. Kétségtelenül sokkal könyebben lehetne a községi pótlékot vagy a házbérkrajcárt fölemelni.

A polgármester beszédében — melyet lapunk más helyén közlünk — általánosságban jelentette ki, hogy a segitséget a kormánytól és a polgárságtól várja. Hogy melyiktől mit vár, arról nem nyilatkozott.

Nézzük hát mi, hogy mit várhatunk a kormánytól.

A jóléti bizottság nagy memorandumban fölsorolta a város követeléseit. Követeli a község által végzett állami funkciók elvevését, vagy a költségek megtérítését. A költség több mint öt millió korona. Hogy ezt nem kapja meg a város egész nagyságában az bizonyos, de nayon félünk, hogy igaza volt *Heltai* Ferencnek mikor azt mondotta, hogy egy fillért se vár

jon a város a kormánytól. Az eddigi jelek Heltai mellett bizonyitanak. A belügyminiszter még csak nem is válaszolt a főváros memorandumára. Pedig nem a megtérítést követelte a város, hanem csak azt kérte, alakitson a miniszter egy vegyes bizottságot, amelyen megvitatják, megállapitják, hogy mi a város jogos követelése mit várhat a város a kormánytól.

A kérdést tehát világosan föltette a város: akar-e a kormány segiteni Budapesten. Bármenyire leköti a belügyminiszter és miniszterelnök idejét a politika, lehetetlen, hogy félesztendő alatt ne lett volna ideje annak a megfontolására, hogy szabad-e veszni hagyni Budapestet vagy nem. A miniszter urnak azonban ugylátszik nem sürgös a dolog. Ugylátszik a miniszter ur nem gondolta, meg, hogy micsoda dicsősége lészen abból, ha belekerül Budapest történetébe, hogy ez a virágzásnak indult főváros az ő kormányzása alatt bukott, meg még pedig a kormány indolenciájának az okából. Mert hiába akarja a belügyminiszter szép igéretekkel elháritani magáról a felelősséget, a felelősség első sorban a kormányt terheli, amely olyan terheket rakott a városra, amelyet az meg nem birt. A takarékosság, jobb gazdálkodás frázisa már komikussá, nevetségessé lett. Ha a kormány azt hiszi hogy a gazgálkodás viszi csődbe a fővárost, módjában van megakadályozni. Küldje már ki azt a mindenható kormánybiztost, hadd csináljon már rendet, hadd mutassa meg, hogyan kell hát gazdálkodni.

Meggyőződésünk, hogy annyi fenyegetés után már meg is jelent volna a biztos ur a városházán, ha a kormány egész határozottan nem tudná, hogy az egész gazdálkodási kérdés csak üres szalma csépelés, anyag a kormány lapjai számára, hogy azok is üthessenek valakit. Azt hiszik, hogy a közönség megköveteli, hogy minden ujság üssön valakit. A kormányt nem lehet, hát ott van a főváros, az még népszerü is.

Az csak a legkevesebb amit egy ország fővárosa a kormánytól követelhet, hogy győződjék meg, hogy a város a maga erejéből nem tudja a háztartását rendezni nem pedig azért, mert a polgárságának a teherviselési képességét olyan rettenetes mértékben veszi igénybe az állam a maga számára, hogy a község már csak üres zsebeket talál. Nem tudja rendezni maga a háztartását, mert a polgárság ereje nem birja meg azokat a kötelezettségeket, amelyeket a fővárosnak teljesitenie kell az ország, a magyar nemzet érdekében, hogy ne mint egy Provincstadt, álljon Bécs mellett, hanem mint egy független ország fővárosa, egyenrangu legyen a nyugoti metropolisokkal. Ebben a nagy munkában jogosan követelheti meg a kormány támogatását, mert nincsen Európának egyetlen fővárosa sem, amely a maga erejéből tudott volna megélni. Bécs, Berlin, Páris, London valamenyi az állam, a kormány különös támogatásával lett nagygyá. Budapest az egyetlen amely a támogatást nem kapta meg, sőt gyakran támogatás helyett rosszakaratra, ellenségeskedésre talál. A kormány csak akkor ismerte Budapestet, ha telekre vagy más szolgáltatásra volt szüksége. De ha a főváros kért valamit, akkor soha meg nem hallgaták.

Hogy mekkora jó akarattal volt mindig a kormány a főváros iránt, bizonyitja, hogy a város most számadási pör utján akarja a főa városi pénzalapnak megszerezni azt a jövedelmet, amely az alapot törvényesen megilleti, s ha amelyet megkap a város nem kénytelen a maga háztartása terhére milliókat kölcsönpénzből kisajátitásokra forditani.

A kormánytól nagyon keveset várhat Budapest. Hisz a városházán köztudomásu, hogy a mostani kabinetnek is csak egyetlen egy tagja van, aki igaz szeretettel foglalkozik a főváros dolgaival s amit tehet, meg is tesz Budapest érdekében. Kormánybiztost sem fognak küldeni, mert jól tudja a kormány, hogy azt nem utasitásokkal, hanem pénzzel még pedig sok pénzzel kellene ellátnia. Nem marad más hátra, mint a másik faktor: a közönség, a polgárság.

A polgárságban jobban bizunk s megvagyunk győződve ha a polgárság látni fogja, hogy elkerülhetetlenül szükség van arra, hogy erején fölül is áldozzon, a főváros megmentése érdekében nem fog visszariadni s meghozza a kivánt áldozatot, amivel legalább egy időre elháritja a válság veszedelmét.

A leczkepénz.

Évek hosszu sora óta nem volt a pénzügyi bizottság büdzset tárgyalása olyan lapos, üres és kicsinyes, mint az idén. Egyetlen egy egészséges gondolatot sem hallottunk az egész tárgyalás folyamán. A városatyák látva a helyzetet, s érezve, hogy gyöngék arra, hogy segitsenek, aprólékos diskurzussal pótolták a komoly munkát.

Nem is vártunk többet a bizottságtól s nem is szólanánk róla, ha az utolsó pillanatban ki nem pattan a bizottságból egy ötlet, amely már alkalmas arra, hogy halálos csapást mérjen a főváros iskoláira.

Nem tudjuk, hogy mi lehet az oka annak, hogy a városatyák az utóbbi időben valósággal utaznak az iskolára. Igaz, hogy az iskolák jelentékeny összeget

emésztenek meg, de éppen ez a kiadás az, amelyet igazán nincsen oka megbánni a fővárosnak, mert ha pénzben nem is, de erkölcsökben, kulturában sokszorosan meghozza a kamatokat. Elismerjük, hogy ez nem a városatyák érdeme, hanem azé a derék, kiváló tanitói karé, amely annyi üldöztetés mellett is rendületlenül és megtántorithatatlan buzgalommal teljesiti nemes hivatását.

Megboldogult Szabó Károly müködésének egyik legnagyobb s legáldásosabb alkotása az a közgyülési határozat, hogy az elemi iskolákban elegendő, ha valaki kijelenti, hogy nem tud tandijat fizetni. Törölték azt a régi eljárást, hogy a szegény ember végig koldulja a hivatalokat és hivatalnokokat, mert a gyermeket a törvény rendeletére iskolába kell küldenie. Humánusabb intézkedést alig tehetett volna a város. De kötelessége is volt megtenni. Köztudomásu, hogy a nyugoti államokban a népoktatás ingyenes. Ismeretesek azok az okok is, amelyek boldog emlékezetü Szabó Károlyt arra birták, hogy javaslatát a régi állapot eltörlésére megtegye. Budapest tele volt iskolakerülőkkel. A tanfelügyelő és kultuszminiszter számitása szerint tiz-tizennégyezer iskolaköteles csavargott az utcákon s nem járt iskolába. Tiz-tizennégyezer csavargó analfabeta nőtt fel évenkint Budapesten. Ezt az állapotot akarta és szüntette meg Szabó Károly, s a pénzügyi bizottság bölcsei ezt az állapotot akarják ujra megvalósitva látni. Természetesen, a háztartás szent nevében. Ha megvalósitják a bizottság határozatát, s visszaállitják a régi rendet körülbelül 40—50 ezer korona bevétele lenne a városnak. Vajjon megmenti-e ez a háztartást, megszünteti-e ia deficitet. S ki meri azt állititani, hogy az ötvenezer korona több bevétel megéri azt, hogy tizenötezer gyerek iskolakerülővé lesz.

A leghatározottabban tiltakozunk a pénzügyi bizottság törekvése ellen. Lehetetlennek tartjuk, hogy a főváros közönsége valaha hozzájáruljon olyan intézkedéshez, amely legszégyenletesebb arculcsapása minden humanizmusnak, kulturának. Meg vagyunk győződve, hogy az ötlet fölvetői sem gondoltak arra, hogy mi lehet a következése a régi rend visszaállitásának. Ők csak azt látták, hogy egy pár ezer koronát meglehet takaritani. Ilyen módon, ilyen árért nem kérünk a megtakaritásból.

Gondoltak-e azok az urak arra, hagy a régi állapot csak a legszegényebb népet sujtotta. A jobb móduak, azok, akiknek az állitólagos visszaélései ellen akarják visszaállitani a régi rendet, rendesen ismerik és tudják a módját, hogyan jussanak a szükséges okmányokhoz. Az a szegény ember, akinek kora hajnaltól késő estig dolgoznia kell, hogy családjának megszerezze a mindennapi kenyeret, az nem járhat kalváriát a hivatalban, az egyszerüen nem küldi iskolába a gyermekeit. S ha a törvény erejével rákényszeritik. hát a téli-ruhára valót fogja odafizetni leckepénznek, ha belepusztul is az a gyerek.

S hiszik önök, mélyen tisztelt urak, hogy lehet áldás az olyan pénzen.

Negyvenezer tandijmentes! Ez hallatlan visszaélés — zugták önök a pénzügyi bizottságban. Arra természetesen nem gondoltak, hogy ez elszomoritó, hallatlan és megdöbbentően nagy szegénység, nyomoruság is lehet. Tessék csak megnézni, hogy csak egy kerületben több, mint háromezer iskolásgyermeket kell fölruháznia a társadalmi jótékonyságnak. Pedig azok az urak, akik a fölruházást vezetik, nagyon óvatosak és szigoruak voltak, nehogy olyat ruházzanak föl, akinek arra nincsen föltétlen szüksége. A kerületbeli urak, akik különben is ismerik a viszonyokat és az embereket személyesen győződtek meg, hogy igazán rászorult-e az illető a társadalom jótékonyságára.

És bizony nagyon szigoru mértéket alkalmaztak. Mégis több, mint háromezer gyermeket kell fölruházniok. Ne tessék hát csodálni hogy negyvenezer tandijmentes van, amikor csak egy kerületben több, mint háromezer gyermeknek ruhát sem tud adni az apja.

De hivatalos adatok is bizonyitják, hogy a nagy szegénység az oka a nagy tandijmentességnek. — A felsőbb iskolákban, — ahol pedig a tandijmentesség a legszigorubb föltételekhez van kötve, ahol a szegénység igazolásán kivül jó tanulást és jó magaviseletet is megkövetelnek, a tanács több, mint ötezer tanulónak engedte el a tandijat. Az arány tehát ugyanaz, mint az elemi iskolában.

Ne akarják tehát a becsületes szegénységet mindenáron megalázni, megszégyeniteni. Ez nem méltó a fővároshoz.

A gyalogjáró dija.

A közgyülés legutóbb megállapitotta a gyalogjáró elfoglalásának a dijat. Az uj dijjegyzék három évre szól, s erősen sujtja a vendéglősöket és kávéháztulajdonosokat. A fővárosnak kétségtelenül joga van ahhoz, hogy jövedelmeit ilyen uton szaporitsa, s a gyalogjáró foglalási dijat igazságtalannak senki sem mondhatja. De az ilyen adóztatásnál, — mert kétségtelen, hogy ez is csak az adóztatásnak egy neme — amely kizárólag egy, vagy két foglalkozási ágat sujt, föltétlenül figyelemmel kell lenni arra, hogy az illetőket egészen agyon ne üsse.

A most megállapitott dijjegyzék pedig csaknem ezt cselekszi. Alig van a fővárosban vendéglő és kávéház, amely a most megállapitott dijakat megbirná. Üzemi költségüket ez a dijjegyzék olyan mértékben emeli, hogy a legkomolyabb aggodalmakra ad okot, nem fogja-e a város többszörösen elvesziteni a réven, amit a vámon nyerni akar. Ha a nagy járdafoglalási dijak miatt csak néhány vendéglő-, vagy kávéháztulajdonos kénytelen az üzletét megszüntetni, többet veszit a város adóban, mint az egész járdafoglalási dij. A vendéglősökön és kávéház-tulajdonosokon nem segit semmit az az intézkedés, hogy már április elsején elfoglalhatják a gyalogjárót s november végéig tarthatják elfoglalva. A megállapitott dijak négyszögméterenkint a következők:

I. kerület: Tárnok-utca, Disz-tér, Krisztina-tér, Alagut-utca 3 korona 70 fillér. Szent Háromság-utca Döbrentey-utca, 3 korona 20 fillér. Krisztina-körut, Egyház-tér 3 korona. Lógódy-utca, Szarvas-tér, Fehérsas-utca, Virág, Benedek-utca és Fehérváry-ut, másutt 2 korona.

II. kerület: Lánchid-tér 5 korona, Margithid közvetlen környéke, Báró Lipthay-utca, Óbudai-rakpart 4 korona. Lánchid-utca. Várkert Rakpart, Margit-körut, Margit-rakpart, Szénatér, valamint az ezekből kiágazó utcákban, ha az üzlet az előbbi utcákban, utakban, téren, homlokzattal bir 3 korona, másutt 2 korona.

III. kerület: Az egész kerület területén 1 korona 20 fillér.

IV. kerület: A Ferenc József-rakpart a Vigadó és Petőfi-tér között és a Petőfi-téren 10 korona. A Ferenc József rakpart az Esküter és Vámház-körut között, Muzeum-körut, Ferenciek-tere, Vámház-körut, Kecskeméti-utca, Duna-utca, Királyi Pál-utca, Calvin-tér, Eskü-ut és tér, Deák Ferenc-tér, Egyetem-tér, Gizella-tér Károly-körut, Kigyó-tér, Kigyó-utca, Koronaherceg-utca, Kishid-utca, Kossuth Lajos-utca, Kristóf-tér, Vigadó-tér 7 korona, másutt 4 korona.

V. kerület: Eötvös- és Vigadó-tér s a Ferenc-József-rakpart a két tér között 10 korona, Alkotmány-utca, Váci-körut, és Lipót-körut 9 korona, Erzsébet-tér, Ferenc József-tér 7 korona 50 fillér. Másutt 6 korona 50 fillér.

VI kerület: Andrássy-ut az Oktogonig bezárólag 8 korona, Teréz-körut 6 korona 67 fillér. Váci-körut 5 korona 67 fillér, Gyár- és Nagymező-utca 4 korona 34 fillér, Izabella-utca, Ötvös-utca 3 korona 34 fillér, másutt 2 korona 47 fillér.

VII. kerület: Károly-körut Erzsébet-körut 8 korona 50 fillér, Kerepesi-ut a Sip-utcáig 7 korona 50 fillér, Kerepesi-ut a Sip-utcától a nagy-körutig, Kerepesi-ut a nagy-körüttól végeig 5 korona, a Csömöri-utnak a Rotenbiller utcától az Aréna-utig terjedő végén, a Rottenbiller-utcának a Kerepesi-uttól a Damjanich-utcáig terjedő részén és Damjanich-utcában 4 korona, másutt 2 korona.

VIII. kerület: Muzeum-körut 8 korona 50 fillér, József-körut, Kerepesi-ut az Eszterházy-utcától a körutig, Üllői-ut a körutig 7 korona 50 fillér, Kerepesi-út a köruton tul a végeig Üllői-ut a köruton tul, a többi utcákban a köruton belül 5 korona.

IX. kerület: Vámház-körut, Calvin-tér 5 korona, Ferenc-körut az Üllői-ut és Tompa-utcák között, a Vásárcsarnok környékén, azaz a Csepel-rakparton, Csarnok-téren, Csillag-utca, Üllői-ut a körutig, a Soroksári-utca a körutig 3 korona. Ferenc-körut a Tompa- és Soroksári-utcák között. Üllői-ut a gróf Haller-utcáig, Soroksári-utca a körüttól és a Mester-utca kerületétől a gróf Haller-utcáig 2 korona, egyéb belterületén a gróf Haller utcának 1 korona 50 fillér, a gróf Haller-utcán kivül eső területén 1 korona.

X. kerület: Az egész kerület területén 1 korona 20 fillér.

A pénztári tisztviselők helyzete.

— Levél a szerkesztőhöz. —

Azt hisszük, hogy most a Kecskeméthy-féle sikkasztás, helyesebben mondva félmilliós lopás kérdésének tárgyalása alkalmából időszerü és aktuális kérdés foglalkozni nemcsak a székesfővárosi kerületi pénztárak szervezetével, szabály utasitásaival, hanem ezen funkciókat teljesitő pénztári tisztviselők helyzetével is, mivel köztudomásu, hogy az emberek formálnak valamely intézményt, vagy hivatalt, s nem megforditva.

Általánosan tudott dolog az, hogy minden valamire való hivatalban a pénzkezeléssel megbizott tiszteket. aránylag a legjobban dijazzák és iparkodnak őket anyagilag oly helyzetbe hozni, hogy anyagi gondoktól lehetőleg mentesitsék, a kisértés ördögét tőlük távol tartsák. Innét van az, hogy minden bank, pénzintézet s más vállalatnál a pénztárosok aránylag jobb javadalmazásban részesülnek, mint ugyanazon hivatal többi tisztviselői, sőt magánál a tisztviselőit legroszszabbul fizető államnál is a pénztári tisztek viszonylag jobb fizetést élveznek, mint a többi állami funkcionáriusok.

És ez az állapot mindenki előtt természetes is, és indokolható is akár egész hasábokon keresztül.

A székesfővárosnál azonban éppen megforditva van a dolog, mint sok más egyébb is, mert itt az ország első városának pénztári tisztviselői a legmostohábban fizetett alkalmazottjai a fővárosnak, rosszabbul vannak fizetve mint bárhol az országban, kevekevesebb fizetést huznak, mint a rosszul dotáló állam pénztári emberei.

Mert mig a főváros kezelő hivatalnokai felvihetik négy középiskolai képzettség mellett (1800 frt) 3600 korona fizetésig, addig az érettségi, államszámviteli minősitéssel biró pénztári tisztek csak (1400 frt) 2800 korona fizetésig vihetik, s velük szemben az ugyanazon kvalifikációju számviteli tisztek (1800 frt) 3600 korona fizetési állásig emelkedhetnek. Egy III. osztályu pénztári tisztnek évi fizetése, akit ellenőri teendők végzésével is megbizhatnak, (700 frt) 1400 korona, vagyis annyi, mint egy irnoknak, s egy ilyen többnyire családdal biró pénztári tiszt, az adó- és nyugdij-járulék levonása után kénytelen havi 50—52 forintból itt a drága fővárosban megélni, felelős állást viselni, sőt ki van téve annak is, mire már volt is eset a fővárosnál, hogy valamely megbetegedett, vagy szabadságolt pénztáros helyetteseként kezelte a főváros közönségének sok ezernyi koronáju vagyonát.

Kérdezzük, lehet-e ily fizetésü tisztviselőkről akik 20—25 évi nehéz felelősségteljes szolgálat után érik el a legmagasabb fizetési rangot, az 1400 forintos javadalmazásu pénztárosi állást, melyben aztán holtukig megmaradnak, azt állitani, hogy anyagi gondokkal nem küzdenek, amikor még fizetésük összegével egyenlő biztositékot is kell tenniök, mit legtöbbször csak hitel révén teljesithetnek; — lehet-e ilyen rosszul dotált, testet és lelket ölő nehéz müködésüket teljesitő tisztviselőktől azt kivánni, hogy minden más gondot félre téve, egészen nehéz hivatásuknak szentelhessék magukat. — Nem, és ezerszer nem, mert ők is csak emberek, övéik jelene és jövőjeért aggódó családapák, akik mostoha állásuk tudatában el vannak kedvetlenedve s iparkodnak a pénztártól szabadulva, jobb fizetésü állásokba jutni, — már t. i., akiknek erre van elegendő protekciójuk.

A fővárosi hires szervezés előtt aránylag jobb dolguk volt a pénztári tiszteknek, mint most, a drágább világban; az előtt meg volt a pénztárosoknak az ugynevezett ráfizetési, vagy elszámolási átalányuk, most az sincs, pedig nincs az a biztos kezü, ügyes pénztárosa a világnak, aki minden vigyázata mellett is hébe-hóba ne fizetné el magát kevesebb, vagy nagyobb összeggel. A most felfüggesztett belvárosi pénztáros pl. néhány év előtt csak egy napon 800 forinttal vágta el magát, mit azonnal meg kellett téritenie, 500—100 és kisebb ráfizetések pedig minden évben fordulnak elő, s nincs egyetlen pénztáros sem, aki ettől ment volna. Kérdezzük, méltányos dolog ily nem kerülhető ráfizetéseket ily rossz fizetésben részesülő tisztviselőktől követelni? Pedig a székesfőváros megteszi azt. S ha valakinek nincs esetleg magán vagyo-

na, miből fedezze ily kiadásait, ha csak nem csinál adósságot, amit pedig ily savanyu fizetésből vajmi fejtörő dolog törleszteni. — Ily viszonyok között valóságos csoda, s csak pénztári tisztviselő karunk becsületére válhatik, hogy eddigelé több sikkasztás elő nem fordult a fővárosnál, mely hütlenségre pedig mostoha viszonyuk majdnem ráutalják!

Távol áll tőlünk, hogy Kecskeméthy hirhedtté vált sikkasztását szépitsük, vagy kendőzzük, az ő eseténél nincs mentő körülmény, gazembersége és romlottsága nyilvánvaló, csak azt akarjuk ezuttal, hogy ez esetből kifolyólag a tanács és a nemes városatyák legmostohább gyermekeikre is gondoljanak s tarthatatlan helyzetükön mielőbb változtassanak.

Ez esetben most keresik a sikkasztó hiányában a bünbakot, találtak is néhányat a belvárosi pénztáros, ellenőr, előljáró és az érdemekben megőszült adófőpénztáros személyében, de arra nem gondolnak, hogy Kecskeméthy gyakornok létére is lehetett volna felelős számadó, vagyis ellenőr, csak a 700 forint kaucziót kellett volna letennie, hisz arra is volt már eset a fővárosnál, hogy kauciós gyakornok lett helyettesités utján ellenőr, mint volt pl két év előtt a mostani belvárosi helyettes ellenőr Humpfner Béla III. oszt. pénztári tiszt is, aki akkor nettó 22 éves volt! Mivel a városnál lehet akármelyik kauciós gyakornok ellenőr, s bármily pénztári tiszt helyettes pénztáros, — fizetése se több se kevesebb, csak a felelőssége óriási!

Hibázott tehát a sikkasztó Kecskeméthy abban, hogy előbb nem tett le kauciót, amikor okvetlen lehetett volna belőle ellenőr, s ebbeli minőségében sikkasztván, nem kevert volna kelemetlenségbe és bajba más ártatlanokat.

Arra sem gondolnak a város urai, hogy magában a szabály utasitásban is mennyi ellentmondó és kivihetetlen intézkedések vannak, hogy többet ne emlitsünk, pl. 100 koronán felüli pénzfelvétel, vagy kifizetéshez a pénztári tiszt, vagy gyakornok mellé a szolga kirendelendő, igen ám, de mit csinál az a pénztáros, akinek az ellenőrzőn kivül, kinek a pénztárt elhagynia nem szabad, más embere nincs, kényszeriti tehát ezeket ott szabálytelenes dolgok elkövetésére, aminek, ha baj van, nem akad gazdája, s a szegény pénztáros issza meg a levét. Mily bölcs intézkedése a szabály utasitásnak pl. az, mely elrendeli, hogy a pénztári helyiséget a hivatalszolgának csak egy pénztári tiszt jelenlétében szabad tisztogatnia és szellőztetnie.

Ebből folyólag tehát, vagy a pénztárosnak, vagy az ellenőrnek csufolt pénztári tisztnek téli időben pl. reggel 6 órakkor már hivatalában kell lennie, hogy a poros és cugos szobában a pénztár kiseprését, szellőztetését stb. ellenőrizze, s folytatólag délután 2 óráig huzza az igát. Kérdezzük: józan intézkedés-e ez, eltekintve a méltányosságtól, amiből a pénztári tisztviselő is kikövetelhetné a részét. Számtalan ilyen anomáliákra tudnánk rámutatni, ha arra tér volna; csak azt akarjuk még felemliteni, hogy a pénztári tiszteknek a polgármester és a tanácstól kezdve le egész az egyenrangu számtanácsosig rengeteg sok a parancsoló feljebbvalója, de ha kérni valójuk van, akkor nem akad gazdájuk, süket fülekre találnak mindenütt, mostoha sorsukkal senki se akar törődni, szidni és becsmérelni a pénztáriakat, fővárosi kolegialis virtus számba megy, de pártolójuk nincs egy sem, aki volna, az egyetlen főpénztáros, azt se hallgattják meg, ha szól. A mostani jogász generáció, az ugynevezett tisztviselők, letorkolják szegény jó akaró öreget ugy, hogy már szóllni sem igen mer, meg kedve sincs hozzá!

Sőt mi több, ha valami üresedés van a pénztárnál, véleményét a főpénztárosnak kikérni nem divat, a pályázók megbizhatóságáról, vagy használhatósága felől meg nem kérdezik főnöküket, sőt a bölcs jóléti bizottság az adófőpénztár felosztását javasolta, mint egyetlen talált takarékossági módot, — most azonban, hogy baj van, hát őt felelősségre vonni el nem mulasztották; pedig annak idején az adófőpénztáros Kecskeméthyt nem ajánlotta megválasztásra, hanem más pályázatát — igen, de Kecskeméthynek volt ám protekciója, s a másik, a főpénztáros által ajánlott pályázónak meg nem volt, s igy természetes tehát, hogy a hires sikkasztót választotta meg a tanács, mint minden más esetben is az egyedüli boldogitó protekció a győztes a fővárosnál minden vonalon.

Ha személyeskedni akarnánk, el tudnók itt nagyon szépen és tárgyilagosan mondani, ami rossz és mostoha szervezésünk protekciós történetét is, de hát talán a nagyközönséget ez untatná és helyzetünkön már talán nem is segitene, mert csak eső után való köpönyeg lehetne belőle.

Azt hisszük, hogy fontos közérdek az, hogy a székesfővárosi közönség vagyonát, millióit ne sorsukkal méltán elégedetlen és kedvetlen tisztviselők kezeljék, s hogy helyzetük jogosan javittassék.

A személyzeti kiadások.

A főváros budgetjének egyik legjelentékenyebb tétele a személyzeti kiadások. Összefoglalva az összes személyzeti kiadásokat, azt látjuk, hogy kerekszámban 11 milliót vagyis az összes kiadásoknak egy harmadát költi a város személyzetre. Igaz, hogy ebben az összegben benne van a tanitók és üzemek személyzeti kiadása is. Nem akarunk most afölött elmélkedni, hogy mennyiben választhatók külön a személyzeti kiadásoknál az adminisztrativ, az üzemi és tanitó személyzet fizetése. De ha figyelmesen lapozzuk és vizsgáljuk a budgetet, lehetetlen, hogy föl ne tünjék, hogy a százmilliós kölcsön terhére előirányzott közmunkák végrehajtásánál 59130, tehát kerek számban hatvanezer korona van fölvéve ideiglenes személyzet fizetésére.

A középitési igazgató azt mondja, hogy kell ez a személyzet. Ez minden indokolása ennek a 60 ezer koronának. Ezt a megokolást azonban el nem fogadhatjuk. Az egész hatvanezer korona mérnöki hivatali személyzetre kell. Hogy miért, nem tudjuk. Azt azonban tudjuk és állitjuk, hogy a budgetben fölvett egész összeg nem több, mint amennyit a jó időkben egyikmásik mérnök maga feldolgozott. A mérnöki hivatal személyzete megvan, noha nincsen semmi munka.

A magánvállalkozásban azt látjuk, ha nincsen munka, akkor még a törzsszemélyzetet is elbocsátják. Nem kivánjuk, hogy a főváros is ilyen radikálisan járjon el. Nem is teheti. De lehetetlennek tartjuk, hogy a mérnöki hivatal törzsszemélyzete el ne végezze azt a kevés munkát, amelyet a jövő évi budget előirányoz. Azt vártuk, hogy a pénzügyi bizottság törülni fogja a személyzetet s megfogja követelni, hogy azt a munka-többletet, amelyet a kölcsönprogramm ad, a mér-

nöki hivatal törzsszemélyzete végezze el, mert a budgetben előirányzott közmunka annak a nagy testületnek a munkaerejét nem veszi igénybe. Nem igy történt. A középitési igazgató kijelentette, hogy szüksége van a személyzetre s ebben a kijelentésben a bizottság megnyugodott, anélkül, hogy bővebb felvilágositást kért volna, hogy mit fog dolgozni a törzsszemélyzet. Biztos tudomásunk van arról, hogy már ma is nagyon kevés a mérnöki hivatal munkája, a jövő évben pedig még kevesebb lesz.

Nagyon csodáljuk, hogy a jóléti bizottság nem foglalkozott behatóbban a mérnöki hivatal dolgaival, különben bizonyosan magyarázatát tudta volna adni annak, hogyan lehet az, hogy noha a munka nagy mértékben csökkent, a budgetben ugyszólvan semmi munka sincsen mégsem elegendő a hivatal törzsszemélyzete.

A mérnöki hivatalról lévén szó, még el akarunk egyetmást mondani erről a hivatalról. A közmunkák tulajdonképpeni végrehajtója a mérnöki hivatal s igy a háztartás szempontjából is első sorban fontos, hogy milyen annak a hivatalnak a szervezete. A mérnöki hivatalban egyike a legfontosabb osztályoknak a magasépitési osztály. S ime, mit látunk? Egy esztendeje már, hogy az osztálynak nincsen vezetője, nincsen főnöke. Teljesen jogos a mérnökök elkeseredése, a mikor azt látják, hogy a fogalmazói szakon a megüresedett állásokat várakozás nélkül azonnal betöltik, a mérnöki hivatalban pedig esztendőkig hagyják betöltetlenül a megüresedett állásokat. Vein János vizvezetéki igazgatónak az állása már négy-öt esztendeje vár betöltésre. Innen-onnan egy esztendeje, hogy Máltás Hugó müszaki tanácsos is nyugalomba ment.

Még fokozza ennek az eljárásnak a méltánytalanságát, hogy a mérnöki hivatal ujjászervezéséről szóló javaslatban maga a tanács is elismeri, hogy a mérnöki hivatalban az előléptetési viszonyok olyan roszszak, hogy már azért is szükség van az uj szervezésre. S ilyen viszonyok mellett mégis megengedh etőnek tartja a tanács, hogy a megüresedett állások is betöltetlenül maradjanak. A dolog személyi részétől eltekintve a közérdek szempontjából is veszedelmes ez az eljárás. Mert ime, mi történt. A magasépitési osztály ideiglenes vezetésével megbizott a tanács egy igen derék tisztviselőt, aki azonban nem épitész, hanem földmérő mérnök. Talán fölösleges bizonyitanunk, hogy a teknika mai állapotában nem elég az, hogy valaki mérnök legyen s már minden szakba oda állitható. A teknika egyes szakai sokkal távolabb állanak egymástól, mint például az orvostan egyes ágai. Egyetemes orvos lehet, van is; egyetemes mérnök azonban képtelen fogalom. De azért bizonyosan nagy föltünést keltene, ha például a főpolgármester valamelyik kórház szemészeti osztály vezetésével egy különben igen derék és szakmáját értő fogorvost bizna meg. Pedig fogorvost a szemorvostól nem választja el a tudománynak olyan vastag fala, mint a földmérő mérnököt az épitésztől. Valamennyi szakember konstatálja, hogy az csak Budapesten történhetik meg, hogy földmérő mérnökre bizzák a magasépitést. Hogy a két fogalom nem mindegy, azt tapasztalhatta a polgármester is tavaly az idei büdzset tárgyalásakor, — amikor épen az, hogy földmérőnek kellett épitészeti szakkérdésben nyilatkoznia, szülte azt a kellemetlen incidenst, amely szokatlan voltánál még ma is élénk emlékezetében van mindazoknak, akik a pénzügyi bizottság ülésén részt vettek.

A polgármester expozéja.

A pénzügyi bizottság büdzset-tárgyalásakor H a l m o s János polgármester nagyszabásu beszédet mondott. Hüen és őszintén festette meg a mai helyzet képét és rámutatott azokra a kötelezettségekre, amelyek a kormányra és a főváros közönségére várnak, ha Budapestet a válságtól meg akarják menteni. A komoly, higgadt és férfias beszéd nagyon jó hatást tett a bizottságban s a bizottság minden tagja kénytelen volt elismerni a polgármester igazságát. A polpolgármester beszédét a következőkben ismertetjük:

Nagy figyelemmel hallgatta a vita folyamán elhangzott felszólalásokat és ha azokat összehasonlitja az előző évek költségvetésének tárgyalása alkalmával elhangzott felszólalásokkal, örömmel konstatálhatja, hogy két irányban bizonyos haladás észlelhető.

Egyik irányban az az örvendetes, hogy nem állunk többé azon az álláspontou, melyen a multban állottunk: nem hangoztatjuk többé, hogy: »nincs semmi baj; a költségelőirányzat elég jó; a főváros gazdag város stb.«

A második irányban haladás az, hogy ma már minden egyes felszólaló felismervén a baj létezését és a helyzet komolyságát, kifejezést adott annak, hogy minden körülmények között segiteni kell, mert különben a jelenleginél is komolyabb és rosszabb helyzetbe jutunk. Csak az eszközök tekintetében volt a felszólalók között nézeteltérés.

Haladásnak tekinti a tárgyalás e két mozzanatát, mert midőn szóló 1897. évben tartott első budget-beszédében azon nézetének adott kifejezést, hogy a főváros pénzügyi helyzete nagyon komoly és gondoskodnunk kell uj jövedelmi források nyitásáról vagy a létező jövedelmi források emeléséről: — sokan pesszimistának tartották. Sajnos, a következmények szólónak adtak igazat aki akkor majdnem számszerint megállapitotta azon hiányt, mely a főváros háztartásában jelentkezni fog.

Örül, hogy a történt felszólalásokból következtetve, a bizottmány felismerte a helyzet komolyságát; örül e felett, mert ha felismerjük a baj létezését: az már a megtérés kezdete, kezdet arra, hogy jó uton haladjunk.

Nagyon sok szó elhangzott arról, hogy mi az oka a székesfővárosi háztartás jelenlegi állapotának, melyen segiteni kell, ha nem akarjuk a jelenleginél még nagyobb bajba keverni a fővárost? — dr. Heltai Ferenc igen helyesen mutatott rá, hogy ma a szegénység jajszerüen hangzik fel, holott egyszer hangoztatták, hogy nem kell félni mert Budapest a világ egyik a leggazdagabb városa. Ezen biztositó szó befolyása, sőt nyomása alatt, mindig arról álmodoztunk, hogy nagy város, világváros legyünk és ugyszólván napirenden volt annak hangoztatása, hogy Budapestnek világvárosnak kell lenni. S lehet-e ily célt áldozatok nélkül elérni? Nem. Ha visszatekintünk a 30 év előtti Budapestre és azt összehasonlitjuk a mai Budapesttel: nagyon rossz indulat kell ahhoz, hogy azt mondja valaki: nem történt semmi. Ezen 30 év alatt Budapest, illetőleg ama 3 jelentéktelen kis város, hatalmas metropolissá fejlődött. Lázas munkálkodást fejtettünk mi mindannyian, hogy a kitüzött célt elérjük, vagyis hogy Budapestből oly világvárost csináljunk mint amilyenek nyugotiak nagy világvárosai, melyek százados, sőt évezredes multra tekintenek

vissza. Mi minden kivülről jött támogatás és támasz nélkül, önerőnkből voltunk kénytelenek mindazt produkálni amit produkáltunk; önerőnkből tettük Budapestet azzá, ami. Mi ezen 30 év alatt annyit tettünk mint amennyit más külföldi nagy városok évszázadok alatt tettek; mi ezen 30 év alatt nem évtizedek, hanem évszázadok bajait küszöböltük ki, hiányait és bajait pótoltuk s mindezt saját erőnkből!

Adott alkalommal mindezt már elmondta és számokkal tudná beigazolni, hogy mennyibe kerültek azon közmunkák, befektetések, intézmények, melyeket épp a kitüzött célra való tekintettel a székesfőváros érdekében létesitettünk és ezen számok legjobban feltüntetnék azon áldozat nagyságát, melyet Budapest felvirágoztatása, felemelése érdekében hoztunk.

Nagyon sok rossz akarat és rossz indulat kell ahhoz, hogy valaki azt mondhassa: nem ugy van, a mint azt szóló előadta. Hiszen a hozzánk ellátogató idegenek elragadtatva beszélnek a székesfőváros nagymérvü haladásáról és fejlődéséről; idegenek, kik a 20 év előtti Budapestet is ismerik, ámulva hangoztatják, hogy nincs a kontinensnek még oly városa, mely oly arányban, oly gyorsan fejlődött volna, mint Budapest. De ez a nagy munka természetesen óriási anyagi áldozatokat is igényelt.

S tán itt követtük el a nagy hibát; tán sokat akartunk és nagyon gyorsan, ugyszólván mindent egyszerre! Tán érdekünkben állott volna a városfejlesztés munkáját kissé lassabb tempóban végezni, de emlékezhetünk rá, hogy a közvélemény mily hangosan követelte egy és más intézmény létesitését, még pedig nem évek mulva, hanem azonnal, egyszerre.

Legfényesebb beigazolást nyer állitása, ha rövid pillanatot vetünk azon költségvetési rovatokra, melyekben számok fejezik ki a hozott áldozatok nagyságát. Nézzük csak a közmunkáknál felhasznált kölcsönpénzek törlesztési részleteit, nézzük a felvett kölcsönök után fizetendő kamatok összegét, akkor fogalmat szerezhetünk magunknak a főváros fejlesztése érdekében hozott áldozatok nagyságáról.

De nem csupán ezen áldozatokról van itt szó, hanem amily arányban a főváros fejlődött, lakossága szaporodott, ugyanoly arányban emelkedtek összes egyéb kiadásaink is. Csak az elemi népoktatás kiadásait hozza fel például. 1875. évben az elemi népoktatás költsége 900.000 K. volt, ma 26 év után a községi elemi népoktatásra 4 millió koronát fordítunk. Ezen kiadással szemben 1902. évre csak 124.000 korona iskolaügyi bevétel áll szemben, holott évekkel ezelőtt kisebb kiadás mellett ezen bevétel is jóval magasabb volt. És ez igen nagy haladás, mert az onnét van, hogy a főváros támaszkodva iskolafenntartási törvényes kötelezettségre egyrészt és a tanitási kényszerre, másrészt kimondotta, hogy az a szülő, aki magát szegénynek nyilvánitja, tandijat nem köteles fizetni.

Sajnos, kiadásaink ily nagy mérvü emelkedésével a bevitelek emelkedése nem tartott lépést. A félévi költségelőirányzat tárgyalása alkalmával többen még azon meggyőződésüknek adtak elég hangosan kifejezést, hogy a költségvetés elég jó, nincs szükség uj jövedelmi forrásokra vagy a létező jövedelmek fokozására, mert helyesen alkalmazott takarékossággal nemcsak a főváros háztartását hozhatjuk rendbe, hanem oly feleslegre is szert tehetünk, mely hosszu időre feleslegessé teszi az adóemelést. Ezen nézet, a közgyülés azon határozatában nyert legerősebb kifejezést, amely határozatával a főváros adminisztrációjának megvizsgálására 30-as bizottságot küldött ki.

A 30-as bizottság a költségvetésnek kormányhatósági jóváhagyása után azonnal munkához látott; albizottságai hivatalról-hivatalra alapos tanulmány tárgyává tették az adminisztrációt és az eredményhez képest jelentésüket megtették. Az albizottságok, kivétel nélkül, dicséretre méltó munkásságot fejtettek ki és vannak oly albizottsági jelentések, melyek mutatják, hogy az albizottságok tagjai kiváló szakértelemmel, a legnagyobb odaadással és dicséretre méltó buzgalommal jártak el küldetésükben. S a hivatalról-hivatalra járó, az adminisztrációt alaposan tanulmányozó és ismerő albizottságok egyike sem tudott számba vehető megtakaritást javaslatba hozni; ellenben igen sok szép, nemes és a főváros nagyközönségének érdekében álló eszmét penditett meg, melyek megvalósitására azonban ujabb meg ujabb milliók kellenének.

Ha már a helyszinén eljáró bizottságok ily tapasztalatokat tesznek, felmerül az a kérdés: a főváros háztartását rendbe lehet-e hozni pusztán takarékossággal? — Ezen kérdésre csak nem-mel lehet felelni, mert a főváros háztartásában uj jövedelmi források nyitása és a létező jövedelmi források emelése nélkül, rendet nem teremthetünk.

De ha egyszerü takarékossággal a háztartás rendbe nem hozható, mit csináljunk? Elismeri szóló, hogy a mai válságos időben nem volna opportunus uj adóemeléssel állani elő, azt azonban, hogy a közel jövőben egyáltalában mellőzhetjük az adóemelést, nem jelentheti ki. Igen, arra kell törekednünk, hogy a legszigorubb takarékosság jusson érvényre, de akkor legyünk takarékosak minden időben, minden egyes alkalommal; ne tekintsünk se jobbra, se balra és ne adakozzunk akkor, mikor saját megélhetésünk is kockára van téve. Mondjuk ki, hogy az első személy: én, s mig a főváros megélhetése biztositva nincs, adományozások ne kerüljenek napirendre.

Igen nagy hiba követtetett el akkor, midőn 3 oly szabályrendeletet, mely az egyesek érzékeny megterheltetése nélkül jelentékeny jövedelmet biztositott volna a fővárosnak, a közgyülés oly formában fogadta el, hogy ama 3 szabályrendeletből számba vehető jövedelem nem várható. Ezen 3 szabályrendelet: a burkolási szabályrendelet, a vizvezetéki szabályrendelet és a városrendezési szabályrendelet.

Az egyenes adók, vagy a házbérkrajcár emeléséhez a mai közgazdasági pangás mellett nemcsak hozzá nem járulhat, de még javaslatba sem merné hozni, mert odajutottunk, hogy az egyenes adó vagy a házbérkrajcárnak néhány százalékkal való emelése ma már nem segitene a bajon; ma már az adók óriási mértékben volnának emelendők, ha ez utou kivánnánk a háztartást rendbe hozni.

Nekünk teljes erőnkből azon kell dolgoznunk, hogy magunknak önnálló jövedelmi községi adót biztositsunk; hogy megszüntessük az u. n. községi pótlékot és biztositsunk magunknak oly jövedelmet, mely fejlődésre képes. Ez volna a legalkalmasabb mód a helyzet szanálására, de ez okvetlenül szükségessé teszi az állami adóreform keresztülvitelét, mert csakis az adóreform keresztülvitele után leszünk azon szerencsés helyzetben, hogy az önálló jövedelmi adót

megteremtsük. Ha az állami adóreform a közel jövőben bekövetkezik, — bár szóló attól tart, hogy az adóreform egy kicsit késni fog — akkor kutatnunk kell oly jövedelmek után, melyek nem sujtják a polgárságot, s amelyek, igazságos voltuk miatt csak azokat érik, kik azokat könnyen fizethetik. Most nem akar e tekintetben konkrét javaslatot, de miután ezen költségvetés csak átmeneti, és miután a harmincas bizottság javaslatainak hatása 1903. évben még nem lesz érezhető: az 1902. évet fel kell használni uj, igazságos jövedelmi források biztositásával az a háztartás rendezésére, mert ha ezt nem teszszük, 1903. évben a válság elkerülhetetlen lesz és még csak átmeneti költségvetést sem csinálhatunk. Az utolsó átmeneti költségvetést csináltuk meg, s a tulajdonképeni veszély nem a kiadási tételekben rejlik, hanem a bevételi tételekben amelyek nemcsak hogy nem fejlődnek, hanem oly mérvben indulnak hanyatlásnak, hogy amennyiben az tovább tart, a fővárosra nézve a válság kikerülhetetlen. Bár az előttünk fekvő költségelőirányzatban a bevételi tételeket, a mult évihez viszonyitva, nemcsak nem emeltük, hanem több esetben leszállitottuk; mégis attól tart, hogy bekövetkezhetik az a veszély, miszerint a mérsékelten előirányzott tételek sem folynak be.

A tárgyalás folyamán némelyek azt hangsulyozták, hogy az államnak kell bennünket a bajból kisegiteni, mások szerint pedig az államtól hiába várunk támogatást. Szóló azt hiszi, hogy a középuton van az igazság. A 30-as bizottság müködése alapján elkészitett és a kormányhoz felterjesztett memorandumban összes sérelmeink felsorolvák és kifejezést adtunk annak, hogy mintegy 6 millió koronára rug azon kiadás, melyet részint a törvény rendelkezéséből, részint önként, átruházott hatáskörben, az állam helyett viselünk. — S ezen memorandumban nem a költségek megtérítését kértük, hanem csak azt, hogy a kormány bocsátkozzék kiküldöttei utján a fővárossal tárgyalásokba, melyek folyamán megállapitandók volnának a módozatok, vajjon miként lehetne a kormány támogatásával a főváros háztartását rendezni. A memorandumban felsorolt terhek tulajdonképen kétfélék: 1. olyanok, melyeket törvény ruház a fővárosra (adóügy, katonaügy stb.) és 2. olyanok, melyeket a főváros önként vállalt el (anyakönyvi hivatalok). Az állam az átháritott hatáskörben végzett teendőkért sem szubvenciót, sem viszszatérítést adni nem lesz hajlandó, mert ezek oly költségek, melyeket a törvénynél fogva minden kis község viselni tartozik, ezek tekintetében a kormány a fővárossal tehát nem tehet kivételt. De szóló nem helyezkedhetik dr. Heltainak azon rideg álláspontjára sem, hogy a kormánytól mit se várjunk, sőt bizik a kormányban, bizik abban az irányban, hogy a kormány országos érdekből sem engedi, hogy a főváros válságos helyzetbe jusson; a kormány bizonyára megtalálja az utat-módot arra, hogy a főváros a válságos helyzetből kiszabaduljon. Nekünk arra kell törekednünk, hogy a kormányt ezen irányban valami cselekvésre birjuk, mert a főváros egymaga nem tudja háztartását rendezni; elérkezett az idő, midőn csak a főváros és állam, egyesült erővel szanálhatják a bajokat. Szóló nem esik kétségbe és meg van győződve, hogy elfogjuk kerülni a válságot, mely felé gyors léptekkel közeledünk; bizik a főváros polgárainak áldozatkészségében, azoknak a főváros iránt való meleg szeretetükben, valamint a kormány meleg érdeklődésében is bizik, hogy sikerülend a fővárost a válságtól megmenteni.

A felelősséget senki sem akarja pusztán kizárólag a közgyülésre háritani és épen a tanács legkevésbbé akar a felelősség alul menekülni, de viszont azt sem lehet mondani, hogy mindenért csak a tanács felelős. Felelős a tanács és közgyülés együttesen, különösen akkor, midőn a tanács előterjesztését a közgyülés minden változtatás nélkül elfogadja; ellenben nem lehet a közgyülés felelősségét elvitatni oly esetben, midőn éppen a tanács előterjesztésének el nem fogadásából származik a baj.

Háromnegyedév mérlege.

A büdzset-tárgyalás előtt adta ki a főszámvevő a főváros háztartásának háromnegyedévi mérlegét. A mérlegre biztosan épiteni nem lehet, mert az csak a kezelési eredmény. Egyes tételeknél nagy a tulkiadás, mert az egész évi előirányzott összeget már ki kellett fizetni. Csak egy példára hivatkozunk. — A százmilliós kölcsön második félévi kamatát juliusban ki kellett fizetni, tehát a háromnegyedévi mérlegben nagy a tulkiadás. De a negyedik negyedben erre a tételre nem lesz semmi kiadás s igy a zárószámadásban kiegyenlitődik. Más tételek viszont csak a negyedik negyedben kerülnek kifizetésre. Azoknál meg a megtakaritás nagy.

De ha pontos képet nem kapunk is, általánosságban már következtethetünk az egész évi eredményre. Vannak tételek, amelyek állandóaknak mondhatók. Ilyen a személyzet fizetése, amelynél a háromnegyed évben 17.433 korona a tulkiadás. S ez már valóságos tulkiadás, amelyet nem lehet a zárószámadásban sem eltüntetni. Közel negyvenezer korona tulkiadás van a hivatalos helyiségek szükségleténél is, amely pedig szintén tényleges tulkiadás. Huszezer koronával nagyobbodott a nyugdijak kiadása, amely természetszerüleg még növekedni fog.

Az utak épitésének, jókarbantartásának és a kövezések tételénél 605.244 korona tulkiadás van. — Ezt a tulkiadást a főszámvevő a mult évi hátralékok kiegyenlitésével indokolja meg. Ez a megindokolás jellemzi a mi büdzset és zárószámadási rendszerünket. A közmunkák rendesen csak a munka befejezése után fizettetnek ki. A nagyobb közmunkák végrehajtása eltart őszig s akkor kerülnének a számlák kifizetésre, de rendesen ugy intézik a számlák kifizetését hogy az már a következő évben történjék. A december 31-ig kifizetett számlákat pedig a zárószámadásban megtakaritásnak tüntetik föl s igy keletkeznek a fölöslegek.

A háromnegyedévi mérleg jelentősége tulajdonképpen abban van, hogy az eddigi adóbevételekből következtetést vonhatunk az évi adózásra. S ez egy csöppet sem kedvező. A községi adópótléknál 87, a házbér krajcároknál 38, a fogyasztási adónál 516 ezer koronával volt kevesebb a bevétel, mint az előirányzat. Itt már a főszámvevő is kénytelen akceptálni, hogy a bevétel csökkenésének az általános pangás folytán a fizetési képességben és készségben bekövetkezett hanyatlás, valamint a nagyobbmérvü üzletbeszüntetés és lakásüresedés az oka. A fogyasztási adóknál konstatálja a főszámvevő, hogy a zárószámadásban is közel kétszázezer korona hiány várható. Ezek a viszonyok és eredmények sehogyan sem iga-

zolják azokat a reményeket, hogy a jövő évben is megkapják az idei évre előirányzott összegeket.

Pozitiv számnak kell elfogadnunk, hogy az épitésrendőri dijak bevételénél csaknem ötvenezer korona a hiány. Ezt a hiányt a főszámvevő ezzel az az egy mondattal indokolja meg: »Az épitkezésben beállott nagymérvü pangás következménye.« Szomoru indokolás, amely bizonyossá teszi, hogy a hiány a zárószámadásban még jelentékenyen növekedni fog, mert a negyedik negyedben a téli hónapokban épitésrendőri dijak nincsenek. A háromnegyedévi mérleg nem igazolja, hogy a jövő évi büdzsetben a bevételi előirást csak 35.000 koronával csökkentették.

Ezek a tételek nagyon szomoru képét adják annak a nagy válságnak, amelylyel a főváros háztartása és polgársága megküzdeni kénytelen. Igazolja a polgármester állitását, hogy a háztartás baja a bevételek csökkenése.

Szomoru előszó ez a mérleg a hétfőn megkezdődő budzset-tárgyaláshoz.

Az iskolák fölügyelete.

A főváros évenként több mint négy millió koronát költ népiskolákra. Jogosan kérdezhetjük tehát, hogy az iskolák ezzel a hatalmas áldozattal szemben teljesitik-e hivatásukat ugy, ahogyan azt a főváros közönsége megkövetelheti.

A pénzügyi bizottság büdzset vitáján az egyik fölszólaló azt vitatta, hogy a fővárosi iskolák nivója nem felel meg a főváros méltóságának. Igaz-e ez, vagy nem, arra kompetens választ senki sem adhat. Mindenki a maga tapasztalatával és meggyőződésével felelhet csak rá, de nincsen olyan fórum, amely illetékes nyilatkozatot tehetne.

A mi tapasztatunk szerint az iskolák ellen általánosságban kifogást tenni nem lehet. Igazgatói és tanitói karunk kiváló testület, amely méltán büszkesége a fővárosnak. De, hogy mi a müködésüknek pedagógiai értéke, azt senki sem tudja.

Boldog emlékezetü Szabó Károly belátta, hogy a fővárosnak hiteles tudomást kell arról szereznie, hogy milyenek pedagógiai szempontból a főváros iskolái. A tanügyi osztály mai szervezetében ennek a megitélésére képtelen. Az ügyosztályban csak jogász emberek vannak, akik megelégesznek, meg is kell elégedniök az iskolák adminisztrációjával. Szabó Károly öt szakfelügyelői állást akart szervezni. Öt kiváló pedagógust akart megbizni azzal, hogy az iskolákat pedagógiai szempontból ellenőrizze, s a tanácsnak számot adjon mindenről, ami az iskolákban történik

A főváros iskoláinak müködését most csak az állami tanfelügyelő ellenőrzi. Nagy szerencse, hogy a mostani tanfelügyelő Veréd i Károly annyira érdeklődik a fővárosi iskolák iránt, hogy tapasztalatait legalább magánuton tudatja a fővárossal is. De ez nem hivatalos információ. A tanácsnak semmiféle tudomása nincsen arról, hogy tanitói hogyan müködnek.

Ez az oka azután, hogy a választásoknál kizárólag a protekció dominál, mert az egyesek müködéséről a tanács megbizható információt nem kap. Az igazgatók adnak ugyan véleményt, de azt a tanitók müködésére alapul elfogadni nem lehet. Minden igazgató más és más szempontból birálja meg a mellérendelt tanitó müködését. Ez az eljárás keseriti el a tanitókat. Jól tudják a tanitók, hogy az ambiciózus, becsületes munkának illetékes helyen nincsen értéke, a választásnál a teljesitett munka minőségét figyelembe se veszik.

Nagy baj ez, mert a tanitók elveszitik ambiciójukat, s a maguk megélhetése és előbbre jutása arra kényszeriti őket, hogy ne a becsületes munkában keressék boldogulásukat, hanem valóságos ostromot intézzenek a protekcióra alkalmas emberekre. Csak a mai szervezet mellett lehetséges, hogy vannak tanitók, akik már négy-öt éve müködnek mint megbizott tanitók, müködésükkel valamennyi faktor meg van elégedve, s mégsem tudnak előbbre jutni, minden választáson kibuknak.

De eltekintve a dolog személyi részétől, a legképtelenebb állapot, hogy a főváros egy intézményre évenkint négy millió koronát költsön, s még annyiras sem érdeklődjék, hogy jól helyezte-e el a milliókat, megfelel-e az intézmény céljának és rendeltetésének. Ez csak Budapesten történhetik meg, ahol megelégednek azzal, hogy a pénzt kiadják. Hogy milyen gyümölcsöt termelnek — azzal nem törődik senki.

Ha Szabó károly tovább marad a tanügyi osztály élén, ma bizonyosan meg van a szakfelügyelői intézmény. Szabó Károlyt Faller Ferenc váltotta föl. Neki azonban nem volt ideje arra, hogy nagyobbszabásu akciókat kezdjen. Akarata ellenére került az ügyosztály élére és a legelső alkalommal menekült is onnan. Most pedig egészen más dolgok foglalkoztatják az ügyosztályt. Meg kellett csinálni azt a választást, amelyet az ügyosztályon kivül senki meg sem ért, s amely nem ok nélkül adott alkalmat közgyülési interpellációkra is. Azután elvonta az ügyosztály idejét annak a modern találmánynak a megvalósitása, hogyan lehet az iskolát és a pálinkás boltot egy födél alá hozni. Komoly munkának még eddig a nyomát sem láttuk. Hallani halljuk, hogy ez lesz, meg az lesz, látni azonban nem látunk semmit.

Iskoláink nevében és érdekében követeljük, hogy vegyék elő boldog emlékezetü Szabó Károly hagyatékát és gondoskodjanak arról, hogy a főváros megbizható információk és hivatalos adatok alapján cáfolhassa meg azokat a vádakat, hogy a fővárosi iskolák nem felelnek meg céljuknak és rendeltetésüknek.

Elintézetlen ügyek.

A közgyülés utasitotta a tanácsot, hogy a büdzsettel egyidőben tegyen jelentést azokról a közgyülési határozatokról, amelyeket a tanács még nem hajtott végre. A tanács most megtette az előterjesztést, amelyből kitünik, hogy a főváros háztartásának javitására irányuló határozatokból semmit sem hajtottak végre. Egy részük még mindég tárgyalás alatt van, ami pedig elkészült, ott hever a minsiztériumban s ott várja a jóváhagyást. A fontosabb ügyek sorsáról a tanács igy számol be:

A számvitel és költségvetési rendszer revizió jára a tanulmányokat befejezték, a konkrét javaslatok megtételét azonban a tanács a főváros szervezetének revizió ja s a pénzügyi bajok orvoslása előtt időszerütlennek tartja. Az alapok külön kezelésének megszüntetését a számviteli rendszer revizió jával kapcsolatban kell majd tárgyalni.

A közigazgatás és háztartás megvizsgálására kiküldött 30-as bizottság a vizsgálatokat megtartotta, s

működését befejezte. Jelentéseit külön-külön mutatta és mutatja be.

Abban a kérdésben, vajjon nem lenne-e a főváros érdekében célszerűbb, helyesebb és gazdaságosabb, ha az összes városi épületekben és helyiségekben a tisztogatás vállalat utján történnék, a kerületi előljáróságok és a gazdasági hivatal meghallgattatván, azok véleménye alapján előterjesztést fogunk tenni.

Az államrendőrségi költségekhez való hozzájárulás ügyében, a két reáliskolának, két felsőbb leányiskolának, az iparrajziskolának és a három felső kereskedelmi iskolának állami kezelésbe való átvétele és a népoktatási terhek könnyitése céljából a 30-as bizottság előterjesztésére fölterjesztés intéztetett a miniszterelnökhöz és a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez.

Ama kérdéssel, hogy a tarifákat oly értelemben szabályozzák, illetve olyképpen változtassák meg, hogy a fővárosi malmok ne legyenek hátrányban a vidéki malmokkal szemben, a 30-as bizottság foglalkozott és előterjesztést fog tenni.

A kórházi alapoknál felszaporodott tulkiadások födözésére, a lipótvárosi Szt. István-templom épitésére, valamint különböző utrendezési munkákra előlegezett összegek visszatérítésére az 1902. évi költségelőirányzatba, födözet hiánya miatt, semmit sem vehettünk fel.

A mérnöki hivatal ujjászervezésére vonatkozó javaslat elkészült.

A Váci-ut középső szakaszának rendezésére szükséges költségösszeg az 1902. évi kölcsönprogrammba az átmenő kiadások közé fölvétetett. Ez az utrendezés az 1901. év folyamán nem volt végrehajtható, mivel az uj kövezési szabályrendelet életbeléptetésével hozatott kapcsolatba, ezt pedig a közgyülés 1901. évi junius 5-én jóváhagyás végett a belügyminiszterhez terjesztette föl.

A bizottságok számának apasztására vonatkozó javaslat elkészült.

A Rudasfürdő megfelelő ujjáépitésének programmja előkészités alatt van.

A Sárosfürdő forrása megszereztetett. — Az épitési programm megállapitása tárgyalás alatt van.

Az ártézi kut ujjáépitésére vonatkozó tervek készen vannak.

A budai állandó szinház létesitésére vonatkozó tárgyalások még folynak.

Az állami anyakönyvi hivatalok teljes költségeinek megtérítése ügyében, illetve az államsegély fölemelése iránt s az állami kezelésben levő különböző vállalatoknak községi adó fizetésére való kötelezése ügyében, valamint az állami adók kezeléséért megfelelő állami hozzájárulás kinyerése iránt, a 30-as bizottság előterjesztése alapján, ujabb fölterjesztés intéztetett.

A katonai igazgatás költségeihez kért állami hozzájárulásra vonatkozó fölterjesztésre a honvédelmi miniszter azt válaszolta, hogy a kérelmet nem teljesithetí, mert ilyen költségek viselésére javadalmazása födözetet nem nyujt, s mert a katonai beszállásolást, az ujoncozást, a tartalékos és szabadságolt állománynyu legénység és a népfölkelők nyilvántartását, valamint az ezekkel kapcsolatos összes teendőket, a fennálló tételes törvények értelmében, a községek és törvényhatóságok kötelesek teljesiteni.

Az ebben az ügyben, az 1900. évi február hó 21-én a miniszterelnökhöz tett felterjesztésre mindekkoráig válasz nem érkezett.

A főváros községi intézményeinek, vagy szolgáltatásainak igénybevétele fejében szedett különböző illetékek, járulékok és dijak revíziója nagyrészt megtörtént. Az uj burkolási szabályrendelet elkészült és ezidő szerint jóváhagyás alatt van. A csatornaépitésekről szóló uj szabályrendelet tárgyalás alatt áll. A vizszolgáltatási szabályrendelet elkészült és jóváhagyatott. A tüzoltási járulékok ügye két év óta a kormánynál van.

A főváros szervezéséről szóló 1872: XXXVI. törvénycikk, valamint a fővárosi közmunkák tanácsára vonatkozó 1870. évi X. törvénycikk revíziójának kérdése a dolog természeténél fogva hosszabb idejü előkészitésre szorul.

A gazdasági beszerzések rendszerének megváltoztatása tekintetében a tárgyalások folynak. A pénzügyi és gazdasági ügyosztály előterjesztésére a vállalkozók összejátszásának megakadályozására tárgyalás alatt áll.

A mértékhitelesités ügyének országos rendezése iránt tett fölterjesztésre még válasz nem érkezett.

A fővárosi szőlő- és gyümölcsgázdasági telepek üzleti kezelésének megvizsgálása befejeztetett s az erre vonatkozó jelentés a folyó évben kerül tárgyalásra.

Az országos lelencház létesitésének ügyében az előkészitő tárgyalások a m. kir. belügyminisztériumban folynak.

Az uj nyugdijszabályzat tervezete tárgyalás alatt áll.

A katonai laktanyák fentartási költségei és jövedelmezősége ügyében a honvédelmi miniszter azt válaszolta, hogy a beszállásolásról szóló 1879. évi t.-c.-nek módositása alkalmával a térités kérdése is megfontolás tárgyát képezte, mely alkalommal nem találtatott megokoltnak, hogy a laktanyákban lévő legénységi férőhelyek és lóállások után a térítési dijak fölemeltessenek. A törvény módositása iránt annál kevésbbé indithat tárgyalásokat, mert a módositás az államkincstárra rendkivül nagy terheket háritana.

A szegényügyi igazgatás ujjászervezésére vonatkozó uj szabályrendelet elkészült és most a közjótékonysági bizottmány kebeléből alakitott ad hok bizottság tárgyalja.

A fogyasztási adókból eredő bevétel csökkenése okainak földeritése, illetve annak megállapitása, hogy a vámvonalnak 1900. évi január hó 1-én történt kihelyezése mily hatással volt a városi fogyasztási adóbevételekre, folyamatban van és ez irányban szükséges intézkedésekről legközelebb konkrét javaslat fog tétetni. A javadalmi dijjegyzék ujabb megállapitására nézve a pénzügyi és gazdasági ügyosztály javaslatát megtette, s ez tárgyalás allatt áll.

A központban levő különböző segédhivatalok egyesitésére s ezzel kapcsolatban az ügyirat kezelés egyszerüsitésére vonatkozó szabályrendelet elkészült és január hó 1-én életbe lép.

A lipótvárosi Szt. István-templom a programmnak megfelelően az 1904. évre előreláthatólag teljesen el fog készülni.

Az erzsébetvárosi templom és a X. ker. róm. kath. plébánialak elkészült.

Tárgyalás alatt áll a hordári és az idegenvezetői foglalkozás gyakorlása ügyében alkotandó szabályrendelet, a házmesterek jogviszonyainak rendezése, a pálinkamérési és zsibárusüzleteknek egyes utcákból és terekről szükséges kihelyezése s a sütőiparosok segédeik munkarendjének módosítása, mely ügyekre nézve az előterjesztés közelebb fog megtétetni.

A balparti vizmü kiépítés folyik. Az 1902. év folyamán az összes munkálatok befejezést fognak nyerni.

A gellérthegyi medence kiépítésére vonatkozó tervek már megállapittattak; építése a jövő év tavaszán foganatba vehető, s befejezése a jövő év őszére várható. Kőbánya magasan fekvő részeinek vizzel való ellátása még az 1902. év őszén befejezést fog nyerni. A jobbparti vizmütelep rendezési munkálatai befejeztettek. A jobbparti vizmü kibővitéséből a jövő évben csak az a része fog végrehajtatni, amely a Kelenföldnek vizzel való ellátása érdekében szükséges.

A magasan fekvő főgyüjtőcsatorna köztemetőuti szakasza a folyó évben befejeztetett; a főgyüjtő továbbvezetése az engedélyezendő költségek nagyságához képest az 1902. év folyamán kerül végrehajtásra. A főgyüjtőnek a keleti pályaudvar előtt való elvezetésére nézve a m. kir. államvasutakkal a megállapodás létrejött. — A dunaparti főgyüjtőcsatornák a Petőfi-tértől a Viktória gőzmalomig való kiépitésére vonatkozó tervek megállapittatnak, s az épitést a tavaszszal megkezdik. Az ó-budai főgyüjtőcsatorna 1903-ra marad.

A székesfőváros jövendőbeli fejlesztési és szabályozási programmjának megállapitására a székesfőváros képviselőin kivül a fővárosi közmunkák tanácsának s az összes miniszteriumoknak kiküldötteiből álló vegyes bizottság tagjai kiküldettek, de a bizottság müködését eddig nem kezdette meg.

A székesfőváros tulajdonában lévő terjedékek értékesitésének kérdése eddig nem volt megoldható, mert a városrendezési szabályrendelet még jóváhagyást nem nyert.

Az épitésügyi szabályzat több, különösen a lakhatási engedély kiadását illető pontjának módositása tanulmányoztatik. Időközben kiegészitést nyer a szabályzat az által, hogy a legalább is 7 méter belső ürmagassággal biró földszintes helyiségek üzleti célokra közbevetett menyezettel megoszthatókká lettek.

A volt Károly-laktanyára és környékére vonatkozó szabályozás végérvényesen megállapittatott. A többi még tárgyalás alatt áll.

A Hungária-utnak 24 ölre való kiszélesitése, tekintettel az általános pangásra, nem haladt.

A volt Károly-laktanya épülete a központi városház céljára teljesen átalakittatván, az 1902. évi május hóban az összes központi hivatalok már a központi városház épületében fognak müködni.

A hirdetési ügy egységes rendezése ügyében készült szabályrendelet jóváhagyás végett a belügyminiszter ur előtt fekszik.

Az erdei üzemterv revizióját dr. Emmer Kornél biz. tag ur inditványára elrendeltetvén, a tárgyalás eredményéről a kiküldöttek jelentésüket valószinüleg még a folyó évben megteszik.

A balparti vigadó házi kezelése a kedvezőtlen közgazdasági viszonyokra való tekintettel, kielégitő pénzügyi eredménynyel jár. Az átalakitás terve előkészités alatt van.

A jobbparti vigadó összes helyiségei, a vigalmiak kivételével, melyek házi kezelésben vannak, — bérbeadvák.

A városi takarékpénztár létesitésére vonatkozó inditványra a szükséges adatok egybeállittattak s a tervezet előkészités alatt áll.

A fővárosi könyvtár már megnyilt, a könyvtár szervezeti szabályzata azonban még tárgyalás alatt áll.

A millenáris alapitvány felhasználására nézve a konkrét javaslat már elkészült s az legközelebb tárgyalás alá kerül.

A II. ker. (bombatéri) detail-vásárcsarnok épitési munkálatai annyira előrehaladtak, hogy az általános programm minden fennakadás nélkül megvalósitható és ehhez képest a bolt- és üzlethelyiségek f. évi november hó 1-től már bérbe is adattak. A vásárcsarnok az 1902. évi február hó elsején fog a közhasználatnak átadatni.

A lóvásári szabályrendelet a belügyminiszternél van jóváhagyás végett.

A sertésközvágóhid és sertésvásár épitése és berendezése a befejezéshez közeledik, ugy, hogy a tanács 1902. évi május 1-én való kötelező megnyitása iránt tett javaslatot a közgyülésnek.

A marhaközvágóhidi hütőberendezések létesitésére ujabb pályázat kiirása függőben marad, mig a sertésközvágóhid épitése teljesen befejezve nincsen.

A IX. ügyosztályban az utóbbi időben tárgyalás alatt állott a központi szegényház és a Duna jobbpartján épitendő leányárvaház épitési ügye, azonban mindkét épitkezés, nemkülönben a X. kerületben a hajléktalanok számára létesitendő menedékhely, a Külső Soroksári-uton tüzoltói kirendeltség létesitésének ügye is, jobb pénzügyi helyzet beálltáig függőben marad.

A tüzrendészeti szabályrendelet módositásának tervezetét a tüzoltó-házibizottmány letárgyalta és most a közrendészeti bizottmány tárgyalása alá kerül.

A szinházak tüzbiztosságára vonatkozó szabályrendelet tervezetét a közrendészeti bizottmány letárgyalta, és az a fővárosi közmunkák tanácsánál van.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 470 gyermek, meghalt 244 egyén, a születések tehát 126-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 277 törvényes, 93 törvénytelen; nemre nézve 181 fiu, 189 leány. Halvaszületett 10 gyermek, köztük 4 törvényes, 6 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 25.8

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 17.0 az egy éven felüli lakosságnál: 14.0, az öt éven felüli lakosságnál: 12.9.

A halottak közt volt 141 fi-, 103 nőnemü.

Az év eddigi 45 hetében élve született összesen 19,914 gyer

mek, meghalt összesen 12077 egyén, a születések többlete tehát 7737 ; a mult év megfelelő időszakában született 20 659, meghalt 12.944, a születések többlete volt tehát 7915.

Az élveszülöttek közt volt 239 róm. kath., 4 görög kath. — görög keleti, 9 ágost evang, 32 helvét, — unitárius, 84 izraelita, 2 egyéb. Összesen 370, Halvaszületett összesen : 10.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1235 beteget, szaporodás 406, csökkenés 405, maradt a mult hét végén 1236. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 147 beteget, szaporodás 21, csökkenés 34, maradt a mult hét végén 130. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 754 beteget, szaporodás 291, csökkent 280, maradt e hét végén 765. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 764 beteget, szaporodás 154, csökkenés 138 maradt e hét végén 780. Összesen ápoltak a mult hét végén 2900 beteget, szaporodás 872, csökkenés 861, maradt e hét végén 2911.

Hirek a városházáról.

A Korvin-tér diszkutja.

Milacher Lajos fővárosi polgár 44,000 koronát hagyott a fővárosra oly rendelkezéssel, hogy ebből pályázat utján diszkutat emeltessen a budai Corvin-téren. Az örökhagyó rendelkezése szerint kiirt pályázaton Nagy Károly szobrászmüvész nyerte el az első dijat, s ezért Rónay Károly a végrendelet végrehajtója őt bizta meg a diszkut megalkotásával. A szobrász elkészült művével s ekkor a főváros bizottságot küldött ki annak tanulmányozására, mint fog beilleni a diszkut a tér harmoniájába. Erre a célra megkészittették a művésszel a szobormü favázát. A szobrász megfelelt a megbizatásnak, s most benyujtotta a diszkut vázának költségjegyzékét, melyben 432 koronát kér a faváz előállitásáért. A tanács sokallotta ezt az összeget, s főként két tétele ellen volt kifogása. Ezek egyike 240 koronát tüntet fel a faváz »müvészi kifestése«-ért a másik pedig »müvészi honorárium«-ként 120 koronát. A tanács kiadta a költségjegyzéket a mérnöki hivatalnak, amely a müvészi honorárium tételét egyszerüen törölte azzal a megokolással, hogy a szobrász müvészi munkáját a diszkut honoráriuma fedezi. A másik tételt pedig 250 koronáról 160-ra redukálta, kijelentve, hogy a szobormü favázának »müvészi kifestésére« egyáltalán semmi szüksége nem volt a bizottságnak. Megemlitjük, hogy a diszkutat a jövő tavaszon állitják föl a Corvin-téren.

Az uj sárosfürdő épitése.

A főváros mérnöki hivatala már teljesen elkészült az uj sárosfürdő épitésének előmunkálataival. A megalakitott állandó épitő-bizottság legközelebb megszerkeszti a nyilvános árlejtés feltételeit. Az árlejtést december első felében irják ki. A feltételek két legfontosabb pontja, hogy az uj sárosfürdő 1903. év augusztus 1-ére teljesen elkészüljön, mert csak igy részesül adómentességi kedvezményben s hogy az uj fürdő impozáns megalkotásával szaporitsa a főváros monumentális épületeinek számát. Mint értesülünk a pályázaton a mérnöki hivatal is részt fog venni egy saját conceptusu tervével.

A vadpiacz hanyatlása.

A főváros zárt területén szedendő városi fogyasztási adókról szóló szabályrendelet megállapitása alkalmával a közgyülés felterjesztést intézett a kereskedelmi miniszterhez, miszerint a fővárosi vadpiac rohamos hanyatlásának megakadályozása végett a vadhus vasuti szállitási dijat szállitsa le. A miniszterl eiratában részletesen kifejti hogy a vasuti tarifa oly alacsony, hogy 5—7 darab nyulat vagy fácánt, amelynek sulya 10 kilogramm, 400 kilométer távolságig 42 fillért tesz ki, addig a fogyasztási adó a nyulak után 2—2.80 koronát, a fácán után 4—5.60 koronát tesz ki. Ennélfogva oda konkludál, hogy a vadpiac hanyatlását csakis a fogyasztási adók csökkentésével kell megakadályozni. Ezen oknál fogva a szállitási dijtételeket nem csökkenti.

A főváros tolvajai.

A deficitben vergődő municipiumnak rossz napjai vannak. A tolvajok szinte rákaptak a fővárosra. Persze nem mindenki férhet az ezres csomagokhoz. Igy például egy szövetkezet megelégszik azzal, hogy a főváros csatornarostélyait értékesiti saját céljaira. A gazdasági hivatal s a csatorna-felügyelőség jelentése szerint az utóbbi időkben napról-napra tüntek el főként a messzibb eső városrészben a csatornák rostélyai. A rostély-tolvajok közül ezideig még egyetlen sem került kézre. A mérnöki hivatal tanácstalanul áll, a kárositásokkal szemben, mert a csatorna-rostélyok megerősitése csak nagyobb átalakitásokkal volna elérhető, ami tetemes kiadással járna. Egy másik szövetkezet, amely kabátlopás szezonszerü üzletágában utazik, müködése teréül a IV. kerületi előljáróság hivatalainak előszobáit választotta. A tolvajurak egy kicsit sem válogatósak s nem nézik, hogy tisztviselőé a kabát, vagy a feleké. Napról-napra tünnek el a kabátok s az előljáróság már megkereste a rendőrséget, hogy a hivatal tolvajait detektivekkel figyeltesse meg.

Hatvannégy pályázó öt állásra.

A főváros pályázatot hirdetett a következő öt állásra: egy első s egy második osztályu tanácsjegyzői, két fogalmazói és egy fogalmazói gyakornoki állás betöltésére. A pályázat határidejének leteltéig ez öt állásra összesen hatvannégy pályázati kérvény érkezett be. A választás időpontja még nincsen megállapitva.

A halászbástya épitése.

A várbeli halászbástya és a felvezető nagy lépcső épitésének ellenőrzésére alakitott vegyes bizottság hétfőn, november 18-án délután 4 órakor megtekinti a monumentális épitkezést. A hivatalos szemle után délután öt órakor a közmunkák tanácsának üléstermében ülést tartottak. Az ülésben meghallgatták az épités vezetőség előterjesztéseit s azután döntött az épitkezéshez tartozó asztalos- és lakatos-munkákra beérkezett ajánlatok fölött.

Névtelen utcza a Lipótvárosban.

A fővárosi kézbesitő hivatal főnöke érdekes panaszt tett a főváros tanácsánál. A panasz szerint a Lipótvárosnak van egy utcája, melyben több százan laknak és elnevezve még mindig nincs. A névtelen utca boldog lakóinak nehéz kézbesiteni a hivatalos iratokat, s ezért kéri a kézbesitő-hivatalt, hogy a főváros mielőbb intézkedjék a névtelen utca keresztelése és házainak megszámozása iránt. A névtelen utca a Váci-utcába a 98. és 100. számu házak közt torkollik be.

Szobrot Szilágyi Dezsőnek.

A főváros tanácsához Weisz Győző bankhivatalnok kérvényt adott be, amelyben arra szólitja föl a fővárost, hogy Szilágyi Dezső ércszobrának felállitására inditson országos aktiót. Az eszme megpenditője megsürgeti továbbá a Harminczad-utca nevének Szilágyi Dezső-utcára való megváltoztatását. — Hasonló szellemü beadványt intézett a fővároshoz Breitner L. Zsigmond fővárosi bizottsági tag is. A tanács a beadványokat azzal az utasitással adta ká a mérnöki hivatalnak, hogy tárgyukban sürgős jelentést tegyen.

A szőlőkisérleti állomás ügye.

Darányi Ignác földmivelésügy iminiszter és a főváros között már hónapokon át folyik az iratváltás a szőlőkisérleti állomás vizének ügyében, amelyet — mint országos jellegü kisérleti állomást — a miniszter a Törökvész nevü dülőben kiván berendezni. A főváros csak oly feltétellel akarta a vizvezeték hálózatát a szőlőkisérleti állomásig meghosszabbitani, ha a miniszter kezességet vállal hogy a főváros e befektetése 8 százalékot jövedelmez. A miniszter erre kijelentette, hogy ily kötelezettséget nem vállal, mert a főváros e kivánsága nem alapul semmi törvényen sem szabályrendeleten és sürgette a vizmü elkészitését. A főváros a miniszter erélyes hangu leiratára a pénzügyi és gazdasági ügyosztály javaslata alapján elhatározta, hogy teljesiti a kérelmet s erről ma feliratban értesitette a földmivelési minisztert.

Védelem a jégzajlás ellen.

Még 1891-ben a Dunagőzhajózási társaság és a főváros között olyan egyezmény jött létre, hogy az ó-budai kikötőt téli kikötőnek fogják föntartani és arról fognak gondoskodni, hogy a télviz idején oda behajózandó vizimalmok, uszodák és egyéb hajók a jégzajlás ellen megvédelmeztessenek. Ezen kikötőnek jobbpartja a főváros, balpartja pedig a társaság tulajdona. A jobbpart a vizmosás folytán meglazult olyannyira, hogy a Duna esetleges befagyása esetére a vizár által odahajtott jégtáblaknak a kikötőbe való behatolását megakadályozni már nem képes, mely körülmény a kikötőbe behajózott hajómüveket nagy veszéllyel fenyegeti. Ebből a körülményből kifolyólag arra kéri a Dunagőzhajózási társaság a fővárost, hogy a partot erősitse meg és állittasson még fel 4 jégtörőt. A fővárosi tanács a mult ülésben — jóllehet a Dunagőzhajózási társaság a behajtott müvekért bért szedhet — mégis olyan határozatot hozott, hogy miután már 1891-ben is a felállitott 24 jégtörő felállitásához a főváros fele részben hozzájárult, — járuljon most is a veszély elháritásának szempontjából felerész a költségekhez.

Az ó-budai temető vasutja.

Az ó-budai főtérről az ó-budai temetőbe vezető villamos közuti vasut kiépitése iránt a mérnöki hivatal azt javasolja a tanácsnak, hogy a villamos vasut a végállomásról, tehát a III. kerület gócpontjából induljon, mely esetben a fővárost nem terheli kisajátitás, amennyiben a villamos egy vágánnyal vezethető a Kórház-utcán át a Flórián-utcáig, ez azonban csak akkor lehetséges, ha a közmunkatanács az utca szélesitését nem követeli, miután itt kapcsoló és rövid vonatról van szó. A tanács ilyen értelemben fog dönteni.

A Csikárok rendezése

A Csikárok rendezésének előmunkálatai befejezésükhöz közelednek. A terveket, a szakértői nyilatkozatokat s az ügyre vonatkozó összes iratokat a V. kerületi előljáróság most tette ki 30 napi közszemlére, hogy az érdekeltek a közszemlére való kitétel alatt irásbelileg vagy a póttárgyaláson szóval megtehessék a nagyméretü vizrendezésre észrevételeiket. A póttárgyalást, melyet több érdekelt félnek a közigazgatási bizottság határozata ellen beadott felebbezése tett szükségessé. A V. kerületi előljáróságnál december 10-én délelőtt 10 órakor tartják meg, vezetésével a közigazgatási bizottság Észláty Sándor kerületi előljárót bizta meg.

Pályázatok.

A polgármester a következő három állásra iratta ki ma a pályázatot. Kórházi felügyelői állásra, a Szent István kórházban 2000 koronával és és lakással dotálva, — 1400 korona fizetéssel és 600 korona lakáspénzzel javadalmazott Szent Rókus-kórházi irnoki állásra és 1200 korona fizetéssel dijazott Szent István kórházi gyakornoki állásra. Mindez állásokra való megválasztás a közegészségügy végleges rendezéséig bir hatálylyal. A felszerelt kérvényeket a polgármesteri hivatal elnöki és személyzeti ügyosztályához (Központi városháza I. emelet 23. ajtó szám) december 15-én déli 12 óráig lehet benyujtani.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és cikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttól, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. Helyközi telefon 860

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve. Árjegyzék bérmentve.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek 4% kamatozással, ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10%-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltokat, előleget nyujt értékpapirokra

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferenczieк-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

o o o o o o o o o IRODAI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek ooooooooooooooooo keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. 1/2 9—1/2 1-ig, d. u. 3—1/2 5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Ferenczieк-tere 4.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 1-én. 42. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A kormany ellen.
A szubvencziók.
A vállalkozók összejátszása ellen.
Bizalmatlansági inditvány.
A szegényügy.
A közönség zaklatása.
A viz és a vizszürők.
Az uj leányárvaház.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyekben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Hirdetéseket felvesz a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.**— korona

Az „N" jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul működjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar törékenyekké válnak, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számítunk.

Kívánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállítjuk** és a fogyasztóknál levő Auer koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény. Auer-fény. Auer-fény.

V. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 1. 44. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A kormány ellen.

Budapest törvényhatósága óriási többséggel olyan inditványt fogadott el, amely nyiltan és világosan bizalmatlansági nyilatkozat a kormány ellen. Szinte hihetetlen dolog, de azt bizonyitja, hogy a nyomoruságos viszonyok nagyobb önállóságra birták a városatyákat.

Két inditvány volt a büdzset tárgyalás alkalmával. Az egyik a tanács és polgármester ellen bizalmatlansági nyilatkozat, a másik a kormány ellen. A törvényhatóságnak tehát módjában volt, hogy nyilatkozzék, melyik faktort tartja bünösnek Budapest tönkre tevésében. A közgyülés nyilatkozott. A tanács ellen irányult bizalmatlansági nyilatkozat mellett parányi kis töredék állott föl, a kormány ellen pedig a mindig taktikázó erzsébetvárosi városatyák kivételével, csaknem egyhangulag nyilatkoztak.

A közgyülés szavazatának sulyát és jelentőségét még növeli, hogy határozata nem ötletszerü volt, nem egy ügyes szónoklat hatása alatt nyilatkozott meg, mert huszonnégy órai idejük volt a városatyáknak, hogy alaposan megfontolják, hogy melyik inditvány tolmácsolja a közönség gondolatait.

Mi örömmel üdvözöljük a törvényhatóságot, hogy végre megemberelte magát s férfias őszinteséggel nyilatkozott a kormány ellen is. Mi már több alkalommal, legutóbbi számunk vezető cikkében is rámutattunk, hogy Budapest mai válságos helyzetét nagy részben a kormány mindenkor tanusitott eljárásának köszönheti. Igaza volt *Vázsonyi* Vilmosnak, hogy a kormány a fővárossal szemben mindig maliciózusan és roszakaratulag járt el. Itt volt már az ideje, hogy a kormánynak is őszintén megmondják, hogy a főváros közönsége tisztán lát.

A büdzset vita folyamán is történt olyan dolog, amely mindennél fényesebben illusztrálja, hogy Vázsonyinak igaza volt. A polgármester bejelentette a közgyülésnek, hogy átiratot kapott a főpolgármestertől, amelyben a főpolgármester egy hozzá érkezett miniszteri leirat alapján tudatja, hogy a kormány tanulmányozza a főváros memorandumát. Mivel azonban a tanulmányra hosszabb idő kell, érdemileg még nem nyilatkozhatik. Érdemes ezzel a bejelentéssel kissé bővebben foglalkozni.

Ha a formáját tekintjük, nagyon szokatlan. Még nem volt rá eset, hogy a főváros föliratára a kormány a főpolgármester közvetitésével válaszoljon. Szinte bántó ez a forma dologha figyelembe vesszük, hogy ebben a konkrét esetben a főváros törvényhatósága küldöttség utján adta át a kormánynak a föliratot. A dolog magyarázata pedig ez:

A főpolgármester hivatali kötelességének megfelelően bizonyosan figyelmeztette a belügyminisztert, hogy a büdzsetvita alkalmával hevesen megfogják támadni a kormányt, mert a főváros memorandumára még csak nem is válaszolt. A városnak adott minden válasz pedig világossá tette volna, hogy akar-e a kormány komolyan segiteni a fővároson vagy nem. Vagy szabatosabban kifejezve, meg akarja-e a kormány hallgatni a fővárost vagy nem. A kormány pedig még ezt sem akarta elárulni, amiből nagyon kevés jóra következtethetünk.

Szinte hihetetlen, hogy a minisztertanács már ne foglalkozott volna a főváros memorandumával. Hogy milyen eredménnyel bizonyitja az a kitérő válasz, amelyet egészen szokatlan módon, a főpolgármester közvetitésével adott a törvényhatóságnak.

Mert mit kért a főváros. Nem milliókat

hanem csak azt, hogy a miniszter hivjon össze egy ankétet, amelyen a főváros képviselői elmondhassák a főváros bajait. Annak a tanulmányozása tehát, hogy a kormány meghallgassa a város panaszait igazán nem igényel hónapokat. Nem is arról van szó. A kormány minden áron menekülni akar ettől az ankettől. A kormány ugyanis éppen olyan jól tudja, mint maga a főváros, hogy a memorandum minden betüje igaz, hogy a főváros panasza az utolsó betüig jogos, törvényes és igazságos. Ha tehát meghallgatja a kormány a fővárost kénytelen lenne elismerni az igazságát s nem térhetne ki a város kérelmének méltányos teljesitése elől. Erre azonban hiányzik a jóakarat. Legcélszerübbnek látta tehát a kormány, ha a főváros memoranduma elül egyszerüen kitér s a főpolgármester közvetitésével olyan választ küld, amelytől a város bizonyosan nem lesz okosabb. A kormány azonban gazda nélkül számitott. A törvényhatóságot nem tévesztette meg az a semmit mondó átirat. Ezt bizonyitja a közgyülés által elfogadott inditvány. A közgyülés még csak tudomásul sem vette a polgármester bejelentését.

Ilyen előzmények után keserves munkája volt a polgármesternek, amikor Vázsonyinak kemény kritikáját nem lerontani, hanem csak gyöngiteni akarta. A polgármester is kénytelen volt elismerni, hogy a fővárost a válságtól csak a kormány támogatása mentheti meg, de azt már a polgármester sem merte megigérni, hogy a kormányban megvolt, meg van és meglesz az a jó akarat, amely ilyen ügy elintézéséhez föltétlenül szükséges.

Sokat hallottuk az aggódó városatyáktól, hogy nem volt helyes támadólag föllépni akkor, a midőn a város támogatást, segitséget kér a kormánytól. A mindig aggodó városatyákat csak arra figyelmeztetjük, hogy hányszor kérte már a város a kormányt a legmélyebb alázatossággal, de mindig eredménytelenül. Figyelmeztetjük másodsorban, hogy a főváros nem könyöradományt kér, nem alamizsnáért könyörög, hanem jogos és törvényes követeléseket akar érvényesiteni. S azután a kormány nem szivességet gyakorol, amikor az általa okozott válságból a fővárost kimenti, hanem elsőrendü kötelességet teljesit.

Azt csak nem vonhatja kétségbe senki, hogy elsőrendü állami kötelesség az, hogy a kormány meg ne engedje, hogy az ország fővárosa csődbe jusson. Nem tagadhatja senki, hogy Budapest csödje Magyarország állami hitelének a csödje is. Országos állami érdek tehát, hogy a kormány minden eszközzel megakadályozza a fővárosnak válságba jutását.

S miután elsősorban a főváros kötelessége Budapest kormányozása, meg kell kiserelnie minden eszközt a város megmentéséré. Számos alázatos instancia bizonyitja, de számos egyenesen a törvényhozáshoz intézett föliirat is tanuságot tesz arról, hogy a főváros hatósága a kérelmeknek minden fajtáját megpróbálta már. Nem használt semmi. Most már energikusabban kell eljárnia, a követelés terére kell lépnie. Ha ez sem használ, akkor rá kell térnünk arra, amit Kasics Péter már megpenditett. Oda kell dobni a kormánypálcát a kormánynak, ám vezesse teljes felelősségére a fővárost. Ez a törvényhatósági sztrájk természetesen csak végső eszköz lehet. Ma még kissé hihetetlenül hallatszik, de ha az állapotok nem javulnak, rövid idő alatt általánossá lehet.

Hisz még egy-két év előtt a kormánybiztos kiküldése is valóságos mumus volt. Csak ugy retteget az egész város még a hallatára is. Ma már nem félünk tőle. Sőt szivesen látná mindenki és nagyon rövid idő mulva megtörténhetik, hogy maga a hatóság élén a tanáccsal és polgármesterrel egyenesen követelni fogja, hadd jöjjön hát a kormánybiztos. Mentse meg ő a fővárost.

Hogy a vélemények igy megváltoztak, abban nagy része van a mostani polgármesternek. Azelőtt a főváros háztartása egy misztikus homályba burkolt titok vala, amelybe csak a legbeavatottabbak tekinthettek be. A mostani polgármester uralkodása alatt lehullott a lepel a háztartásról is. A háztartás nyitott könyv lett, amelyből mindenki olvashat, aki érdeklődik a dolgok iránt. Ma már láthatja mindenki, hogy nincsen semmi titkolni, félteni valónk. A nyitott könyvet nyugodt lelkiismerettel odatehetjük a nagyhatalmu ur, a kormánybiztos szeme elé is. Ma már részletesen, alaposan ismerjük az okokat is, a melyek a mai helyzetet megteremtették. Nincsen hát okunk rettegni a kormánybiztos jövetelén sem. Sőt nagyon szivesen látjuk, mert tudjuk, hogy üres zsebekkel nem jöhet.

Amint igy megszoktuk a kormánybiztost s nemcsak nem félünk tőle, hanem magunk követeljük talán sokkal rövidebb idő alatt megszokjuk azt a gondolatot is, hogy a kormányhatalom maliciája és rosszakarata ellen a fővárost tovább kormányozni nem lehet s nehogy a mások hibáiért az utókor és a történelem minket tegyen felelőssé, lemondunk minden

jogról és kötelezettségről s kihirdetjük a törvényhatóság sztrajkját. Vegye hát a kormány a kezébe a dolgot, viselje ő a felelősséget. Ha a viszonyok nem javulnak, ha a kormány nem változtat eddigi eljárásán, nagyon hamar kiüthet a sztrajk. Ki hitte volna még csak két év előtt is, hogy ez a közgyülés valaha olyan inditványt fog elfogadni, mint most nagy többséggel elfogadott. Ha Vázsonyi két év előtt tette volna meg az inditványát, egyszerüen kikacagták volna. Nem akadt volna tiz városatya sem, aki megszavazza az inditványát. Még azok sem, akik politikai pártállásukra ellen zékiek. Ma óriási többséggel győzött. Ha igy érnek tovább a dolgok, még sok minden bekövetkezhetik, amit ma még kinevetünk, lehetetlennek, képtelenségnek mondunk.

A kö el van dobva, ki tudja hol áll meg. Az bizonyos, akárhogyan fejlödik is a dolog, bármi következzék is, a mai állapotnál roszszabb nem lehet.

A szubvenciók.

Nagy dolog történt a héten a büdzsettárgyalás alkalmával. A közgyülés törölte a büdzsetből mind azt a szubvenciót, amelynek megadására még nem kötötte le magát. Több, mint százezer koronát törölt a közgyülés. Megtagadta a segélyt a kórházaktól, iskoláktól, jótékony egyesületektől és kulturális intézetektől.

Kasics Péter azt mondta rá, hogy ez a vég kezdete, harakizi, öngyilkosság. Mi pedig azt mondjuk, hogy helyes,, az értelmes gazdálkodás kezdete s örömmel üdvözöljük.

Ne tessék félreérteni. Nem azt akarjuk ezzel mondani, hogy azok az intézmények, amelyektől a közgyülés most a segitséget megtagadta, nem érdemelték meg a segitséget, vagy hogy a multban könnyelmüség volt a segitség megadása. Nem. Amig a főváros anyagi viszonyai megengedték, erkölcsi kötelessége volt minden arra érdemes jótékonysági és kulturális intézményt támogatni. A mai viszonyok mellett azonban nem teheti. Nem osztogathat segitséget az, aki maga is segitségért könyörög. Hiába akarják előtérbe tolni ebben a kérdésben az erkölcsi kötelességet, az első kötelesség az, hogy a háztartást rendbe hozzák. Ebben a kérdésben nem lehet különbség a főváros és a magánháztartás között. Minden rendes gazda, ha a maga kis háztartásának a büdzsetjét csinálja — először beállitja azokat a tételeket, amelyek föltétlenül szükségesek. Azután megcsinálja a mérleget s a mérleg eredményéhez képest utalja a jövedelem egy részét a mások segitségére. De mit szólnának ahoz a gazdához, aki összeállitva a maga büdzsetjét, azt konstatálja, hogy a jövő esztendőben vetőmagra sem kerül elegendő, de azért bevételének jelentékeny részét mások támogatására forditja. Megvagyunk győződve, hogy ezen az alapon minden biróság kimondaná az illetőre a gondnokság alá való helyezést.

Már a multban több izben rámutattunk a büdzsetnek erre a hibájára s a főváros érdekében többször követeltük, hogy tessék a büdzsetet a szubvenciók kihagyásával összeállitani. Ha a mérleg azután fölösleget mutat, a fölösleget adják jótékony és kulturális célok segitésére. S itt a tanácsnak egy sulyos mulasztására kell rámutatnunk. A közgyülés határozatilag kimondotta, hogy mindennemü szubvenció iránti kérelmet a tanács a büdzsettel kapcsolatban terjesszen elő. A tanács ennek az utasitásnak nem felelt meg. Évközben is előterjesztette a segély iránti kérelmeket s a közgyülés nem levén tájékozva a pénzügyi helyzetről, a segélyt megszavazta. Igy történhetett meg azután, hogy amikor a leghumánusabb céloktól s intézményektől kénytelen volt a támogatást megtagadni, ugyanakkor előbbi határozatok alapján kénytelen volt beállitani a büdzsetbe olyan segélyeket, amelyeknek megadásához még kedvezőbb viszonyok mellett is sok szó fér.

Igy történt meg az a tragikomédia, hogy amig az emberi intézményektől minden támogatást megtagadtak, az állatokat szubvencionálták.

De nem akarunk ezekkel az aprólékos dolgokkal foglalkozni. Kétségtelen, hogy minden erőszakos, radikális intézkedésnek a nyomában bizonyos mértékben méltánytalanság terem. Kénytelen mindenki elismerni, hogy sokkal kisebb értékü szubvenciók maradtak a büdzsetben, mert már előre lekötötte magát a város, mint aminőket most elutasitottak. Ez a méltánytalanság azonban sokkal kisebb jelentőségü, mint az a nagy elvi határozat, hogy kölcsönből, más pénzéből nem segélyezünk másokat akkor, amikor magunk sem tudunk megélni.

A közgyülés mostani eljárása után nagy felelősség hárul a tanácsra. A nagy törlés olyan utmutatás volt, amelyet a tanácsnak figyelmen kivül hagynia nem szabad. Most már a tanács kötelessége, hogy semmiféle segély iránti kérvényt év közben a közgyülés elé ne terjeszszen és semmiféle segély iránti kérelmet ne támogasson.

A kedden törölt százezer koronán kivül még több, mint kétszázezer korona maradt hasonló cimen a jövő évi költségvetésben. Azt is kiméletlenül, irgalmatlanul törölni kell. Jövő esztendőben megint több segély szünik meg, azokat megujitani nem szabad. De nem elég ezeket a rendkivüli kiadások között felsorolt szubvenciókat törölni. A rendes kiadások között egy tételben jótékony és kulturális intézmények segélyezése cimén százötvenezer korona maradt. Ennek a kilenctized része évről-évre megszavazott segély, tehát olyan, amelyet minden évben törölhetnek.

Hogy ezekben a törlésekben is valami rendet lehessen megállapitani, szükséges, hogy a közgyülés utasitsa a tanácsot, hogy az összes arra az évre nem kötelező szubvencióra a büdzsettel kapcsolatban külön előterjesztést tegyen. A városatyáktól nem lehet megkövetelni, hogy tudják milyen tételekre kötötte már meg magát a közgyülés, milyen tételek fölött dönthet szabadon a büdzset tárgyalás alkalmával.

Hisz most is láttuk, hogy maguk a tanácstagok sem tudták hamarosan megmondani, hogy a szóba került tétel megvan-e már szavazva, vagy nincsen.

Az első lépés megtörtént, s ha ezen az uton haladnak komolyan és rendületlenül, akkor még lehet bizalmunk abban, hogy rendbe hozzák a főváros háztartását. Még csak egy szót. A közgyülés után a társalgóban tréfásan ajánlottak egymásnak fogadást a városatyák, hogy a törlés csak komédia, mert évközben ujra kérni fogják, a tanács ujra előterjeszti, s a legnagyobb részük évközben az előre nem látott kiadások, vagy az egyes tételeknél elért kezelési fölösleg terhére meg is fogja kapni a szubvenciót.

Nem hisszük. Mi bizunk annyira a tanácsban, de különösen a polgármesterben, hogy nem fogja ezeket a kérelmeket évközben előterjeszteni. Ha megteszi, elvárjuk a törvényhatóságtól, hogy a legelső alkalommal a legkomolyabban s legenergikusabban felelősségre fogja vonni a tanácsot, még mielőtt az előterjesztés érdemleges tárgyalásába belemenne.

A vállalkozók összejátszása.

Az épitőmesterek s kőmüvesek ipartestülete a vállalkozók összejátszása ellen a következő memorandumot intézte a tanácshoz:

A lapok közléseiből értesitést nyertünk arról, hogy a tettes tanácsos a közszállitások és közmunkák biztositása körül a törvényhatóság anyagi érdekeinek megóvása végett, a vállalkozók összejátszásának megakadályozására irányuló szabályrendelet kidolgozásával foglalkozik.

Alulirott ipartestület még 1899. évben előterjesztést tett a tekintetes tanácsnak a középitkezések és közszállitások körül fennálló viszszás állapotok rendezése iránt, mely előterjesztés természetesen első sorban az iparosokat kárositó viszszásságok orvoslására hivta fel a tettes székesfővárosi hatóságnak becses figyelmét és jóakaratát. Ha a tettes tanács a közszállitások és középitkezések körül maga is észlelt saját érdekeinek szempontjából orvoslást igénylő hiányokat, annál jobb. Ez esetben joggal remélhették az érdekelt kereskedői, ipari és vállalkozó körök, hogy a fennálló hátrányok megszüntetése iránt az összes érdekeket felölelő alapos munkálat fog a tettes székesfővárosi törvényhatóság elé terjeszteni. Azon tudósitásokból azonban, melyek a hirlapok hasábjain megjelentek, azon benyomást nyertük, hogy a tettes tanács sem régebben benyujtott, s elintézésre váró beadványunkkal, sem a közszállitások ügyének általános bajainak orvoslásával ezuttal sem kiván foglalkozni, hanem a számos baj közül egyes káros jelenségek, minő a vállalkozók összejátszásának megszüntetésére irányitja tevékenységét. Ezen eljárás egyoldalu lévén, az meggyőződésünk szerint eredményre sem vezethet. Mert sem az iparosra, sem a kereskedőre, mint szállitóra nem lehet reá róni, hogy a közszállitásoknál a szállitást elrendelő hatóság egyoldalu érdekét szolgálja, hanem a do ut des örök törvény erejénél fogva a hatóságnak, ha tisztességes, lelkiismeretes szállitást akar a szállitóktól és vállalkozóktól, kötelessége gondoskodni arról is, hogy ezek a szolgálmányaiknak megfelelő ellenszolgálatokat biztosan és gyorsan megkapják.

Ahol a vállalkozó ezt biztositva látja, oda tódul és igyekezni fog a lehető legkisebb tisztességes haszon mellett vállalkozását tisztességesen végrehajtani. Ebben az esetben ott, hol a vállalkozók inditatva érzik magukat, hogy a maguknak akár összejátszás által, akár más uton jogosulatlan hasznot biztositsanak, ott a rendszernek kell hibásnak lenni. Ez esetben pedig a jogtalan haszon szerzésére irányuló törekvés leküzdése palliativ eszközökkel nem, hanem csak a rendszer hibáinak megszüntetése által érhető el.

Azért, midőn a tettes tanács a vállalkozók összejátszásának megakadályozását, tehát oly célt tüzött maga elé, melyet a kereskedők és iparosok egyaránt helyesléssel kell hogy fogadjanak, ezt csak oly módon tartjuk elérhetőnek, hogyha a vállalkozás és szállitás rendszere gyökeres vizsgálatnak és alapos, igazságos reformnak vettetik alá, melyre nézve nemcsak ipartestületünk, hanem tudomásunk szerint számos más illetékes tényező részéről javaslatok feküsznek a tettes székesfővárosi hatóság előtt és melyek figyelembe vétele nélkül a közszállitási ügy terén a tettes hatóság részéről neheztelt bajok orvoslására irányuló minden egyoldalu intézkedést meddőnek kell, hogy tartsanak, mivel a szállitó jogos érdekeinek biztositása nélkül a közszállitás terén egészséges viszonyos alakulása lehetetlen!

Áttérve a javaslat érdemére, annak legfontosabb intézkedését azt t. i. mely bármely vállalkozót feljogosit arra, hogy a nyilvános verseny tárgyalása után utóajánlatot adhasson be, melylyel a nyilvános versenytárgyalás eredménye megdönthető, az ipar tisztessége érdekében sérelmesnek találjuk.

A közszállitások terén fennálló visszásságok iránt benyujtott fölterjesztésünkben utaltunk annak helytelen voltára, hogy a hatóságok a nyilvános versenytárgyalás után az elért legolcsóbb ajánlat alapján, a magasabb ajánlatot tett vállalkozók némelyikével a vállalatnak utóajánlat tétele mellett való elnyerése végett tárgyalásokba szoktak bocsátkozni és az által a komoly számitás alapján, költségeskedés mellett legjutányosabb ajánlatot tett vállalkozók kárositják és elriasztják.

Ahelyet, hogy a tisztességes vállalkozók eme sérelmeinek megvizsgálását és orvoslására irányuló törekvést tapasztalnánk, sajnálattal látjuk, hogy a tettes székesfőváros hatósága vállalati rendszerét az utóajánlatok rendszeresitésére akarja alapitani.

Meglepő, hogy a székesfőváros hatósága, mely évenként százezrekre, jobb időkben milliókra rugó szállitásokat ad vállatba és ennélfogva tudja, hogy valamely vállalat elnyerése végett csak az ajánlattétel mennyi időveszteségébe, munkájába és költségébe kerül a vállalkozónak, azon reményben ringatózik, hogy tisztességes vállalkozó, tudva eszközül engedje magát felhasználtatni arra, miszerint az ő számitásának alapján egy kevésbbé skrupulosus utóajánlattevőnek nyisson utat a vállalat elnyerésére és hogy ily eljárást a jóhiszemü tisztességes vállalkozók ily-

nemü kijátszását, a székesfőváros törvényhatósága méltóságával és a tisztességgel összeférhetőnek tartja.

A székesfőváros törvényhatósága eddigi vállalati rendszerének eredményeivel ugylátszik nincs meg elégedve és ezért a vállalkozókat okolja. Talán joggal, de azért a tettes hatóság a maga rendszerére vessen. A székesfőváros hatóságának olyan vállalkozói, olyan szállitói vannak, a minőket magának nevelt.

Azon nagy összegek, melyeket a székesfővárosi hatóság vállalatai utján évenként forgalomba hoz, keresetet nyujtván kereskedőknek és iparosoknak és azon feltétlen biztosság, melyet a vállalkozóknak a hitelezésre nézve nyujt, rendes viszonyok közt a legtiszteségesebb, legmegbizhatóbb cégek részéről a lehető legkisebb polgári haszon mellett biztosithatná a szállitást és vállalkozást.

S ha a főváros hatósága ennek dacára a vállalkozók tiszteségtelen összejátszása ellen kénytelen védelem után látni, ugy ez legjobb bizonyitéka annak, hogy vállalati rendszere rossz, mert a tisztességtelen elemeket vetné felszinre, hogy tehát ezen javitani, még pedig alaposan javitani kell.

De azon irányban, melyben a tervezet mozog, a javitás el nem érhető.

A székesfővárosnál divó vállalati rendszernek alaphibája, hogy a székesfőváros érdekeit egyoldalulag védi, a vállalkozó jogos érdekeivel ellenben nem gondol; ezt egyoldalulag oly módon köti, mely őt az eljáró hivatalos közegek egyéni jóindulatának szolgáltatja ki, sőt ezek hibáiért, mulasztásaiért is felelőssé teszi, a vállalati feltételek hiányos szövegezéssel vitákra és perekre szolgál, s az eljárás hosszadalmassága által a vállalkozónak követeléseihez való jutását neheziti. Hogy az ezen hátrányok által okozott károsodás ellen a vállalkozó magának kárpótlást igyekszik szerezni, az természetes, sőt jogos is és az is bizonyos, hogy ezen kárpótlást a hátrányokat okozó félnek kell megfizetnie. S ha a székesfőváros hatósága vállalkozási rendszeréből folyó ezen kárositásától menekülni akar, ezt csak a rendszer változtatásával, a másik szerződő félnek, a vállalkozó jogos érdekének is megvédésével érheti el. Azért oda terjed tiszteletteljes kérelmünk miszerint a székesfőváros hatóságánál divó vállalkozói rendszer gyökeres, az összes visszásságokra kiterjedő módositását tárgyalás alá venni, erre nézve régebbi előterjesztésünkben ajánlott módositásokat becses figyelmére améltatni, s a tárgyalásokat arra is kiterjeszteni méltóztassék, miként volna a személyes protekció elkerülésével életbe léptethető az, hogy ne a legolcsóbb, hanem az ajánlatok középarányosához legközelebb álló ajánlat fogadtassék el.

Bizalmatlansági inditvány.

Amit egy német bulevard ujság megkezdett, Stiller Mór folytatott, a héten tartott rendkivüli közgyülésen Rózsavölgyi Manó egy inditványnyal akart befejezni. Az inditvány határozott bizalmatlansági nyilatkozat a tanács s annak feje, a polgármester ellen.

Nem csalódtunk tehát, amikor azt vitattuk, hogy a törvényhatóság egy kis töredéke valóságos üldözést kezdett a tanács ellen. S valószinünek tartjuk, hogy azzal a kudarczczal, amely az inditványt érte, nem fog megelégedni ez a kis csapat, hanem romboló munkáját tovább folytatja.

Hisszük, hogy eredmény nélkül. Támadásaikban hiányzik a legfontosabb erkölcsi alap, az igazság. Már mult alkalommal rámutattunk, hogy az egész akciónak olyan jellege van, hogy a városatyák a különböző okokból bekövetkezett bajokért egyedül a tanácsot tegyék felelőssé s maguk kibujjanak a felelősség alul. Bebizonyitottuk, hogy hiábavaló törekvés ez. A felelősségről szó sem lehet. A nagyközönség pedig, a mely az utóbbi időben nagyobb figyelemmel kiséri a törvényhatóság müködését, tisztán lát s tudja, hogy kinek köszönheti a mai állapotokat.

Nem akarunk a tanács mellett védelmi állást foglalni, mert bizony a tanácsnak is nagy része van mindabban, ami történt. Legnagyobb hibája a tanácsnak, hogy nem a nagyközönség érdekét, hanem csak a városatyákét kisérte figyelemmel s müködésében nem az a szempont vezérelte, hogy micsoda haszna, vagy kára lesz belőle a köznek, hanem, hogy mit szólnak hozzá a városatyák. Először kipuhatolták a vezető városatyáknak, az ugynevezett törzsfőnököknek az óhaját, a nézetét s olyan irányban terelték a dolgokat, hogy a közgyülésen minél simábban vigyék keresztül a javaslataikat.

Egyetlen mentsége van a tanácsnak. A mai szerencsétlen választási rendszer. Ha a tanácsi állás bizalmi állás lenne, akkor megértenénk, hogy a törvényhatóság hat évről hat évre kifejezést adjon a bizalmának. Ámde a tanácsosi állás nem bizalmi állás. Éppen olyan hivatalnoki állás, mint a kerületi előljáróé. S amig valaki tanácsossá lesz, háromszor kell rábiznia magát a törvényhatóság kegyére, ugy, hogy mire a tanácsosi székbe jut, boldog, ha a lelki üdvösségét nem követelték tőle egy-egy szavazatért.

Tessék csak megnézni, hogy most is micsoda házalás folyik a jegyzői állásokért. Hogyan kilincselnek azok, akik hivatva lesznek egyszer a tanácsosi állásra. Aki elbukik, azt hiszi, hogy keveset igért a városatyáknak s a következő alkalommal igyekszik mindenáron biztositani a maga számára a jóindulatot, a leereszkedő támogatást. S a pályázóktól még csak rossz néven sem vehetjük ezt a bizalomért való koldulást. Végre is nagy részük családos ember és nincsen semmi más jövedelme, mint a fizetése. A maga, családja és az élethez való első kötelessége, hogy minden eszközt felhasználjon az előbbre jutásra, különösen akkor, ha az esztendők hosszu során át becsületes, buzgó, lelkiismeretes munkával rászolgált arra, hogy előbbre jusson. Nem az ő hibája, hogy a mai választási rendszer mellett a munkásságnak nincsen értéke, hanem azé a győzelem, aki több városatyának a kegyét tudja kikönyörögni.

A budget-viták alkalmával gyakran halljuk, hogy

gyönge a tanács; hamar beadja a derekát és némán teljesiti a törzsfőnökök parancsát. Tessék a tanácsnak a talpára állani s vezetni, irányitani a törvényhatóságot s ha kell a törzsfőnökök ellen is megvédelmezni a közérdeket. Menyi frázis. Tudunk rá eset, hogy egyesek megpróbálták s nem engedtek, nem türtek meg semmiféle presszió t. Mi volt rá a válasz. Azt mondták, hogy az illető bolond s önérzetének jutalma igazságtalan, méltánytalan mellőzés volt. Konkrét esetekkel szolgálhatnánk, de nem akarjuk, hogy ezt az elvi kérdést személyes vonatkozásokkal zavarják meg.

Amig a mai választási rendszer megmarad, amig elegendő, hogy egy tanácsos az állását, a kenyerét veszitse, ha magára haragitja valamelyik törzsfőnökét, amig a tisztviselőnek háromszor kell kikilincselni a városatyák kegyét, hogy elfoglalhassák azt a poziciót, amely őket munkásságuk, működésük révén megilleti, addig a tanácstól önállóságot, függetlenséget nem várhatunk.

Ha tehát nem is lehet a tanácsot a történtek alul kivonni, működésüknek nagy enyhitő körülménye van. De másként vagyunk a városatyákkal. Ők mindenkivel szemben függetlenek. Ők nem kenyérkeresetből, hanem a főváros iránti kötelességérzetből vállalkoztak arra, hogy a főváros nagyközönségének érdekeit s kizárólag csak azt fogják szolgálni. Vajjon megtették-e. Kérdezzék meg a saját lelkiismeretüket. Az eredmény, a háztartás mai állapota ellenük vall.

Nem méltányos és nem igazságos azután, hogy most, amikor a körülmények arra kényszeritik a törvényhatóságot, hogy a nagyközönség elé lépjenek, a polgárságtól követeljenek áldozatot, ahelyett, hogy őszintén megmondanák, hogy nem tudtak jobban sáfárkodni, hogy jót akartak, de nem tudtak megküzdeni a nehézségekkel, tehát erősebb legényeket küldjön a polgárság helyettük a porondra, vagy pedig adja meg a szükséges áldazotakot, erőszakos módon igyekeznek másokra háritani a felelősséget. Nagyon sajnáljuk, de semmi komolyságot nem találunk ebben. Nem virtus az, a megtörtént hiba után előállani és siránkozni, hogy én nem tehetek róla, hanem az a másik. Én ártatlan vagyok mindenben, hanem az a másik a bünös. Kegyelem hát az én számomra s hálából segitek neked ütni a volt pajtásomat.

De nemcsak komikus, hanem veszedelmes is ez az állapot. Mert ma másodrendü kérdés, hogy ki a felelős, miután anyagi felelősség ugy sincsen. Az első kérdés az, hogyan lehet a bajon segiteni. S a segités munkájánál egyesült erőre van szükség. Ha rendbe hozták a háztartást, ha biztositották a főváros zavartalan tovább élhetését, akkor lehet szó arról, hogy a multak hibáiért megállapitsuk az erkölcsi felelősséget.

A szegényügy.

A közjótékonysági bizottság egy vegyes bizottságot küldött ki, hogy a szegényügy rendezésére javaslatot tegyen. A vegyes bizottság előadója Szalay Mihály dr. bizottsági tag most szabályrendelet-tervezetet dolgozott ki. A szabályrendeletet legközelebb méltatni fogjuk, most fontosabb intézkedéseit a következőkben ismertetjük:

Budapest székesfőváros, mint illetőségi község közsegélyben részesiti:

a) a talált, valamint a hatóságilag elhagyottaknak nyilvánitott, valamint azokat a 7 éven felüli levő, de a 14 éves életkort még el nem ért gyermekeket, akiknek eltartásáról törvényes hozzátartozóik nem gondoskodhatnak, illetőleg kellően nem gondoskodnak és ezáltal tisztességes felneveltetésük veszélyeztetve van;

b) a kórházi vagy gyógyintézeti ápolásban nem részesülő betegeket;

c) a kórházi ápolásra nem minősitett, vagy innen elbocsátott gyógyithatatlan betegeket;

d) nem közveszélyes elmebetegeket, továbbá az ártalmatlan hülyéket, siketnémákat, vakokat, nyomorékokat és elaggottakat, amennyiben közsegélyre szorulnak;

e) a munka- és keresetképteleneket és olyanokat, kik betegségük alatt keresetmódjukat ideiglenesen nem folytathatják addig, mig teljesen fölépülnek és munkaképességüket visszanyerik.

Ha a jogerős határozattal eltartásra kötelezett hozzátartozó a határozat rendelkezéseinek eleget nem tesz, a közsegélyre szorultat a hatóság veszi gondozásba és a felmerült költségeket az eltartásra kötelezett hozzátartozón közigazgatási uton hajtja be.

A közsegélyezés szempontjából az illetőséget Budapesten megszerzi az is, aki magyar állampolgár és legalább 10 évig egyhuzamban Budapesten állandó lakással bir.

Budapest székesfőváros, mint tartózkodási község a nem budapesti illetőségüeket is részesiti közsegélyben, mihelyt az első szakaszban felsorolt esetek egyike beáll. A felmerült összes segélyezési költségeket azonban az illetőségi község a székesfővárosnak megtéritени köteles.

A székesfőváros hatóságának kezelése alatt álló szegényügyi és közjótékonysági alapokból, amennyiben az alapitó okirat kifejezetten másképen nem rendelkezik, csak helybeli illetőségü szegények nyerhetnek segélyt vagy ellátást.

A székesfőváros által adott közsegélyt a közsegélyre szorult visszatéritени köteles, ha a létfentartására szükséges összeget meghaladó vagyonhoz jut.

A közsegély a következőkből állhat: a rögtöni, illetve esetről-esetre való segélyezés; az állandó havi segélyezés; kenyér, tüzifa, szén stb. természetben való segélynyujtása; a népkonyhában való étkezés; a szükséglakásban való elhelyezés; a melegedő szobákban, népolvasókban, munkás kaszinókban való tartózkodás; gyermekeknek hatósági ápolásba való vétele; ingyen orvoslás; szülésznői segély ingyen nyujtása; ingyen gyógyszer rendelés; gyógyászati segédeszközök rendelése; az ipar vagy valamely foglalkozás gyakorlásához szükséges s az illetőknek hiányzó kisebb szerszámok és eszközök záros határidőre való kölcsönadása; munkaadás az önkéntes fog-

lalkoztató műhelyben és kényszerü dologházakban; ruhának természetben való adásában; a szegény iskolásgyermekek foglalkoztatása az iskolai napközi otthonokban, vagy foglalkoztató termekben; ingyen temetés; magánosokhoz dajkaságba adott gyermekek hatósági felügyelete; szegényházakba, árva- és szeretetházakba és egyéb jótékony intézetekbe való felvétel.

A közsegély, mint a székesfőváros és a társadalom által adott gyámolitás nemcsak a létfentartáshoz, hanem a gyermekek tanitásához és rendes felneveléséhez, valamint a szegényebb néposztály tisztességes szellemi szórakozásához szükséges eszközök nyujtására is kiterjed.

A közsegélynek lehetőleg olyannak kell lennie, hogy általa a közsegélyre szorult, hacsak nem végleg munka- és keresetképtelen, ismét kereső tagjává legyen a társadalomnak.

A ségély nemét a hatóság állapitja meg; fősulyt a munkával és a természetben való segélyezésre kell fektetni.

Oly egyének, kik nyug- vagy kegydij élvezetében vannak, alapitványi segélyben, felekezeti, vagy magán jótékonysági egyesületek támogatásában részesülnek, hatósági közsegélyben csak kivételesen részesülnek.

Rögtöni, továbbá esetről-esetre szóló segély, amennyiben pénzben adatik, negyven koronáig terjedhet. Havi segély személyenkint 15 koronáig adható. Segélyben részesülő egyén házastársa további tiz koronáig, a gyermekek pedig fejenkint 5 koronáig terjedhető segélyben részesülhetnek. A gyermekek tartásdija havi 12 korona.

A szükséglakások rendszerint csak dij mellett használhatók. A közös termekben egy ágy használatáért egy éjjelre 10 fillért kell fizetni; a családi szobák heti bére 10 korona. Kivételes esetekben e dijakat a kerületi előljáró 4 hétig, a kerületi közjótékonysági bizottság 3 hónapig terjedő időre elengedheti.

Két, vagy többféle segély ugyanazon egyénnek csak kivételesen nyujtható.

A szegényügyi igazgatás központi szerve: a tanács. A tanács mellett a központi közjótékonysági bizottság áll, melynek kettős feladata van: egyrészt az ügyosztályt, illetőleg a tanácsot mindenben támogatni, másrészt a székesfővárosi társadalom szegényügyi tevékenységének központjául szolgálni.

Különös feladata: a) közreműködni, hogy a hatósági és társadalmi segélyezés a kerületekben egymást kiegészitve karöltve történjék; b) kezdeményezni és fejleszteni egyes hiányzó közjótékonysági intézményeket; c) kezdeményez és támogat minden törekvést, mely hasonló, vagy hasonló irányu egyesületeket szorosabb szövetkezésre visz; d) nagyobb inség, nyomor, vagy elemi csapás esetén az összes közjótékonysági tényezők összpontositása által megfelelő intézkedéseket kezdeményezni, javaslatba hozni és vezetni; e) a székesfőváros közjótékonysági költségvetésének tárgyalása és javaslatának a törvényhatósági bizottság elé terjesztése; f) a központi kezelés alatt álló intézetek kezelésénél való közreműködés; g) egyes alapitványi helyek betöltésénél javaslattétel; h) javaslattétel az egyes jótékony intézetek segélyezésére felvett összegek hova fordítása iránt; i) mint a hatósági és a társadalmi közjótékonyság együttes központi szerve, intézkedik oly ügyekben, melyekben az egységes megállapodás és intézkedés szükséges és lehetséges; végül k) a közjót. ismeretének terjesztése, felolvasások, értekezletek, nyilvános gyülések és a lehetőséghez képest hirlapokban való közlése által.

A központi közjótékonysági bizottság elnöke az egyik alpolgármester, tagjai: a közjótékonysági ügyosztályt vezető tanácsnok, illetőleg helyettese; a törvényhatósági bizottságok által kiküldött tagok; minden ker. közjótékonysági bizottság által saját kebeléből kiküldött egy-egy tag; végül a csatlakozott jótékony testületek, intézetek, alapitványok és egyesületek egy-egy képviselője.

A közp. közjót. bizottságban való képviselet nem akadályozza a testületek, intézetek, alapitványok és egyesületek szabad mozgását és sajátos jellegükből semmit sem von el. Azok a testületek, intézetek és egyesületek, melyek a központi, illetőleg a kerületi közjótékonysági bizottságban magukat nem képviseltetik, a székesfőváros részéről semmiféle segélyben nem részesülnek.

A közsegélyre szorultak közvetlen segélyezése iránt Budapest székesfőváros területén az 1899. évi évi május hó 4-én kelt 51.000. sz. belügyminiszteri rendelet alapján a ker. előljáróságok intézkednek. Határozataik ellen 8 napon belül fokozatos fellebbezésnek van helye a tanácshoz, innen pedig a közigazgatási bizottsághoz.

A ker. előljáróságok az elsőfoku közjótékonysági hatáskört a ker. választmánynyal, illetőleg a kerületi közjótékonysági bizottsággal együtt töltik be.

A ker. előljáró a ker. választmányt, annak meghallgatásával és hozzájárulásával, körén kivül álló ugy férfi, mint hölgytagokkal ugynevezett szegénygyámokkal kiegészíti. A kinevezésről a ker. előljáró okiratot állit ki.

A ker. választmány, mint a kerület közjótékonysági bizottsága, havonkint legalább egyszer ülést tartani köteles, melyre azoknak a jótékony egyesületeknek egy-egy képviselőjét is meg kell hivnia, melyek az illető kerületre kiterjedő müködési körrel birnak és a hatósággal karöltve kivánnak müködni.

A bizottság üléseire ezenkivül meg kell hivni a kerületben levő hitfelekezetek lelkészeit, a szegény betegeket gyógykezelő orvosokat és a ker. rendőrkapitányt.

Minden kerület a közjótékonysági ügy sikeres ellátása céljából annyi kerületre (járásra) kell felosztani, ahány a ker. szegénygyámok száma. Minden járásban egy-egy szegénygyám eszközli a szükséges vizsgálatokat és állandóan gyakorolja a felügyeletet az ott lakó összes közsegélyre szorultakra vonatkozólag.

A 10 koronát meg haladó rögtöni segélyeket és az ezzel egyenértékü természetben való adományokat a ker. előljáró engedélyezi, valamint ő utalványozza a ker. választmány által engedélyezet segélyeket.

Ugy a központi, mint a ker. közjótékonysági bizottságok tagjainak állása tiszteletbeli; müködésükért tehát külön dijazásban nem részesülnek.

A törvényhatósági bizottság elismerő oklevéllel tünteti ki mindazokat, akik tevékenységüket önzetlenül áldozzák fel szenvedő embertársaik sorsának javitásában. A közsegélyezés terén szerzett kiváló polgári érdemeket elismerő okleveleket a központi közjótékonysági bizottság előterjesztésére a

törvényhatósági bizottság közgyülése itéli meg és a kitüntetetteknek a közgyülésben a főpolgármester adja át ünnepélyes szavak kiséretében. Évenként legfeljebb csak annyi elismerő oklevél adható ki, ahány a székesfővárosban a kerületek száma és minden kerületből évenkint legfeljebb csak egy emberbarát tüntethető ki.

A ker. előljáróságok tartoznak illetőségre való tekintet nélkül minden közsegélyért náluk jelentkező és munkával el nem látható egyén kérelmét jegyzőkönyvbe venni, egyéni, családi és vagyoni viszonyaira kihallgatni, a bemondott adatok valódiságát kinyomozni és a kinyomozott adatokat egy törzskönyvbe (nyilvántartó) összefoglalni. A törzskönyvbe felvett, nem budapesti illetőségüek illetőségének megállapitása iránt a tárgyalásokat azonnal meg kell inditani.

A törzskönyvbe (nyilvántartó) történt felvétel után az előljáróság, amennyiben szükséges, 1 esetleg 3 napi étellel és hálóhelylyel való ellátásról vizsgálat nélkül, a megtartott vizsgálat után pedig ennek eredményéhez képest a kerületi választmány a további közsegélyezés tekintetében intézkedik.

Minden segélyezést a törzskönyvben fel kell jegyezni. A ker előljáróságok feljegyezni tartoznak az egyes jótékony egyesületek által adott segélyekről szóló önkéntes bejelentéseiket is. A törzskönyv a jótékony egyesületek igazolt képviselőinek és a közjótékonyság körül hivatalból foglalkozóknak mindenkor rendelkezésükre áll.

Közellátásra szoruló gyermekek magángondozás végett csak oly egyéneknél, vagy családoknál helyezhetők el, akiknek, illetőleg amelyeknek erkölcsi és lakásviszonyai megfelelők. Dolog- vagy toloncházban és általában oly helyekre, hol a gyermek erkölcse a megromlás veszélyének van kitéve, átmenetileg sem helyezhető el. Rossz erkölcsü és javithatatlannak mutatkozó gyermeknek javitó intézetbe való elhelyezése végett a belügyminiszter közbenjárását kell igénybe venni.

A kórházakban, vagy gyógyintézetekben ápolásra nem minősitett, valamint e cimen elbocsátott gyógyithatatlan betegeket, a nem közvezélyes elmebetegeket, ártatlan hülyéket, siketnémákat, vakokat, nyomorékokat, vagy olyanokat, akik magukat havi segélylyel fenntartani nem képesek, illetőleg testi fogyatkozásuk miatt állandó gondviselést igényelnek, szegényházakban, illetőleg arra alkalmas más intézetekben helyeztetnek el.

A kolduláS a székesfőváros egész területén, ugy a magánházakban mint a nyilvános helyeken és templomoknál tilos. Ennek a tilalomnak a pontos megtartására a székesfővárosi államrendőrség ügyel fel. A kolduláson ért egyént a székesfővárosi államrendőrség az illetékes ker. előljárósághoz kiséri, a mely az illető közsegélyezése iránt azonnal eljár.

A kolduláson ért gyermekeket, ha szülőik életben vannak, azoknak kell átadni, ha pedig azok már nem élnek, ellátásuk iránt a ker. előljáróságok intézkednek. Kolduláson ért, rendes lakással nem biró, teljesen vagyontalan és munkaképtelen helybeli illetőségü szegényeket, ha eltartásra kötelezhető és képes rokonokkal birnak, a ker. előljáróságoknak a szegényházban kell elhelyezni. Ha a kolduláson ért egyén munkaképes, akár helybeli illetőségü, akár idegen, a ker. előljáróság a kényszer dologházba utalja, ahol munkára kényszeriti.

Ha valamely idegen illetőségü közsegélyre szorultat a rendőrség, a ker. előljáróság intézkedése dacára, ismét kolduláson ér, azt az 1879. évi XL. t.-cikkben kiszabott büntetés kiállása után illetőségi községébe toloncolni köteles.

A törvényhatósági bizottság megengedi, hogy a ker. közjótékonysági bizottságok a kerületek összes házaiban állandó persely-gyüjtést és esetleg évenkint egyszer iv- vagy más gyüjtést rendezzenek, melynek jövedelmeit a hatósággal karöltve müködő egyesület intézményeinek fenntartására kell forditani.

A gyüjtést a háztulajdonosok, illetőleg házfelügyelők közvetiteni tartoznak. A gyüjtést egyes lakó megválthatja 2 koronától 100 koronáig terjedő összeggel; az önként felajánlott dij fejében a fél táblácskát kap ezzel a felirással: »x koronával megváltott persely mentesség.«

A közönség zaklatása.

Napok óta elégületlen zajongó egyénekkel van a központi városháza folyosója tele, akik azon panaszkodnak, hogy a központi pénztár minden egyes pénzfelvevőtől a személy azonosságot követeli még akkor is, ha ezt már az ugyanazon épületben levő számvevőségnél, a számfejtéskor igazolta is, sőt olyan panaszokra is akadtunk, hogy amidőn a kerületi előljáróság a nyugtán hivatalosan igazolta személyazonosságát és azt, hogy a nyugtát sajátkezüleg irta alá, akkor annak még tanuval való igazolását kivánják, hogy csakugyan Ő az, akinek személyazonosságát az előljáróság igazolta.

Különösen az árvaszéket ostromolják a felek, s a referenseket a munkában akadályozzák, mert tőlük kivánják a személyazonosság igazolását.

Utána néztünk a dolognak, s a vonatkozó számvevőségi és pénztári utasitásokat szószerint közöljük, hogy a közönségnek alkalma legyen meggyőződni, hogy hogyan lehet a szabályok intenciójának elferditése, illetve a betükhöz való ragaszkodás által a nagy közönséget napokon át vegzálni, anélkül, hogy az illetők ezért felelősségre vonattassanak. Mert itt, a mikor 13 éven át követett és mindenbaj nélkül követett eljárást egy pillanatalatt változtatnak meg minden ok nélkül, a feleknek tudatos zaklatásáról van a szó.

Mit mond a szabály?

A számvevőségre vonatkozó szolgálati utasitásnak a pénztári számfejtésre vonatkozó része azt modja:

»A központi pénztár sem bevételt, sem kifizetést nem eszközölhet addig, mig azon okmányokon pénztári számfejtés a számvevőség által nem teljesittetett.«

»Ha hamisitások, vagy egyéb helytelenségek következtében a főváros vagyonában kárt szenvedne, a hamisitások vagy helytelenségek pedig az okmányok szabályszerü megvizsgálása által könnyen

felderithetők lettek volna, a számfejtő-tiszt a fővárosnak kártérítéssel tartozik.«

»Ha a személy, kinek számára a számfejtésnek történnie kell, a számfejtő előtt ismeretlen, a személyazonosság két, előtte ismeretes, bizalmat érdemlő tanu által igazolandó, kik azt, hogy ők az átvevő személyt ismerik, a nyugtatványon megerősitik.«

»A pénztári számfejtések ugy a kiadásokra, mint a bevételekre nézve, az azzal megbizott számvevőségi hivatalnak 500 forintos tételig saját és egyedüli személyes felelőssége és kártérítési kötelezettsége mellett teljesiti; az 500 forintot tulhaladó tételeket a számtanácsos is tartozik megvizsgálni és a számfejtési záradékot aláirni és ezekért egyetemleg felelős az illető számfejtővel.«

»A számfejtőket a számtanácsos egyetértve a számvevővel jelöli ki.«

»Más számvevőségi hivatalnoknak nem szabad a számfejtésnél foglalkoznia.«

A központi pénztár szolgálati utasitásának okmányok átvétele és megvizsgálására vonatkozó részében pedig az foglaltatik:

»Hogy a nyugtatvány jogérvényes okmánynak legyen tekinthető, szükséges, hogy az utalványnyal teljesen megegyezzék, az összeget számokkal és betükkel ugy szintén az értéket, a jogcimet és az időszakot, melyre a fizetés teljesittetik, azonkivül a kelet napját és az évet számmal, a hónap nevét pedig betükkel olvashatólag kitüntesse, továbbá hogy az okmány alá a felvételre jogositottnak vezeték- és keresztneve, nemkülönben polgári állása sajátkezüleg legyen aláirva.«

»Ha a személy, kinek számára a kiszolgáltatásnak történnie kell, a pénztárnok előtt ismeretlen, a személyazonosság két, előtte ismeretes, bizalmat érdemlő tanu által igazolandó, kik az átvételi elismervényt a pénztári tisztek jelenlétében aláriják, s egyszersmint azt, hogy ők az átvevőt ismerik, irásban is világosan megerősitik.«

»Habár a számfejtés a számvevőségre ruháztatott át, a fővárosi központi pénztár még is tartozik a 8—15 szakaszokban megjelöltekre kiváló gondot forditani. Igazolt mulasztások esetében az esetleges károkért az illető pénztári hivatalnokok felelősek.«

Összehasonlitva a számvevőségi és pénztári utasitásokat világosan kitünik, hogy a nyugták és számfejtési záradékoknak helyességeért valamint azért, hogy a kifizetésre és befizetésre számfejtett összegek megfelelnek-e az utalványban foglalt összegeknek, a számfejtők és pénztárnokok egyetemlegesen felelősek.

És ez másként nem is lehet, mert ha nem igy volna, a sikkasztásnak tág tér nyilna. A számfejtő egyszerüen összejátszva egy féllel, akinek 1000 forint helyett 100.000 forintot számfejtene, illetve a tanácsos által már aláirt 1000 forintos záradékot százezerre hamisitaná, a pénztár pedig azt egyszerüen kifizetné és mire a könyvelésnél a következő hónapban 3—4 hét multán rájönnének, az illető már régen biztosságban volna.

Ezen tehát épen ellenőrzés szempontjából változtatni nem szabad.

Marad tehát a személyazonosság igazolása, amivel a pénztár a feleket e héten zaklatni kezdette. Erről, mint a szolgálat iutasitás is mondja, elsősorban — kártérítési kötelezettség mellett — a számfejtő és számtanácsos tartoznak gondoskodni. Hogy ennek megtörténte után legfeljebb 3—5 perc mulva, mikor a fél nyugtával a pénztárba jut, ugyanaz a procedura ismétlődjék, az egyszerüen absurdun, mert ha a fél a nyugtát a pénztárba jutásig elveszti, ő előbb jut a pénztárba s előbb fedezi fel hogy azt elvesztette, s rögtön jelzi a pénztárosnak, semmint az utánna jövő, aki azt megtalálja — odaér. Ki van tehát ez zárva, — és ettől tartani csak ott lehetne, ahol a pénztár más távoleső épületben van.

A szolgálati utasitásnak a pénztárra vonatkozó ez a része tehát ugy értendő, hogy a pénztárnok által a személyazonosság csak gyanus esetekben követelendő, p. o., ha nőnek utalványozott összeget férfi, avagy megforditva akar felvenni, — vagy amikor nagykoruságot elért egyénnek utalványozott összeget élemedett koru egyén akar felvenni stb. — Megjegyzendő, hogy eddig még — 14 év alatt — nem volt eset, hogy a személyazonosság nem kivánása miatt a pénztár fizetett volna kártérítést.

Legjobban és legméltatlanabbul sujtja ezen eljárás a gyanufeleket, — mert olyanoktól is követeli a pénztár a személyazonosságot, akik már évek óta veszik fel rendszerint a kamatokat. Hogy jönnek ezek ahhoz, hogy amikor a gyámi kezelésért a város pénzbeli ellenszolgálmányt szed, akkor még ilyenekkel is zaklatassanak, most 13 év után, — mert csak most a Kecskeméthy-lopás után jut ez a pénztárnak eszébe.

Ugy látszik a pénztár a Kecskeméthy eset hatása alatt, a felek zaklatása és szekirozása okozta elégületlenséget pressiónak akarja felhasználni, hogy a felelősség egy részétől legalább szabaduljon. Ezt nem szabad engedni.

Ha 13 éven át tudott eljárni, a nélkül, hogy a személyazonosság nem követeléséből egyetlen egyszer baj lett volna, avagy kártérítésnek helye lett volna, akkor tessék további 2—3 hétig is ugy járni el, a mig a szabály precisebbé fog a tanács által módositatni.

Erélyes intézkedést kér a közönség, mert itt az indokolatlan streik igy nem látszik fennforogni.

Megjegyezzük különben, hogy a központi pénz-

tár igazgatója ezekről az állapotokról már jelentést tett a tanácsnak, tehát a tanács nem mondhatja, hogy nincsen róluk tudomása.

A viz és a vizszürők.

Sok szó volt már arról, hogy milyen ami ivóvizünk, hogy melyik a jó ivóviz. Az ivóviz fizikai és kemiai tulajdonságainak megvitatásakor a csiratartalomnak bizonyos fokig, ma már mondhatjuk, szükséges voltát nem veszik figyelembe.

Pedig a bakterológiai, illetőleg a közegészségtan ma már nemcsak, hogy nem fél minden csirától, hanem már határozottan hangoztatni kezdi a jóindulatu csirák szükségességét az emberi szervezetben. Már pedig a házi szürők, ideális értelemben véve, kivonják a viz csiratartalmát, sőt csökkentik a viz szilárd alkotórészeit is, jóllehet ezek adják meg a jó ivóviz izét, melyek hijján a viz izetlen, üres lenne.

Ammoniak a jó ivóvizben, amint azt néhai Fodor tanár közegészségtani előadásaiban előadta a technikán, még nyomokban sem legyen, mert alig fér kétség ahhoz hogy ezt az ammoniakat ürülékkel való érintkezés folytán nyerte, ami nem zárja ki a tifus s egyéb veszedelmes baktériumok esetleges megjelenését sem. Az ilyen viznek vizvezeték céljára való felhasználását kizártnak kellene tekintenünk.

Természetesen sokszor — különösen vidéken — gyakran rá vagyunk utalva az ilyen vizre is, amikor a házi szürő alkalmazása megokolt lenne, mert ezzel a nagyobb resszal szemben a kisebb rosszat választanók. Itt azonban hiányzik a kellő nyomás, mely a vizet a szürő testen át nyomná. Vannak ugyan e célra szerkesztett szürők is, sőt ha jól tudom, van egy ilyen Pasteurtől, de ezek, nem tekintve azt, hogy nem megbizhatók, nagy drágaságuk miatt az általános használatban nem vehetők számba.

Egyáltalában elmondhatjuk hogy a szürőtestek eddig nem váltak be; kezdetben tulságosan megszürik a vizet, akkor iztelen, később nem megbizhatók, mert a bakteriumok hamar keresztül nőnek rajta s akkor a valóságban ugy szerepelnek, mint bakteriumtenyésztő telepek. Már ujonnan sem tudjuk, nincs-e a szürőtestben hajszálrepedés hát még kiégetés után. Hol van még a gondos kezelés, amit nem szabad elhanyagolnunk. Ezek az argumentumok sokkal nyomósabbak, semhogy a háziszürőket bátran ajánlhatnók. Magam hajlandó vagyok elhinni, hogy hamarább fogják megtalálni azokat a jóindulatu contrabakteriumokat, melyek a mi kedvünkért kipusztitják a ránk nézve veszedelmeseket, mint a teljesen megbizható, jó és olcsó házi szürőt. Mert ha jól szür, akkor iztelen vizet ad, az ellenkező esetben pedig eo ipso rossz, s középutat itt nem állithatunk fel.

Ami különösen Budapestet illeti, itt van egy mintaszerü remek vizmüvünk, mely kitünő, mondhatni ideális jó vizet termel, amilyen kevés városnak jut osztályrészül a continensen — és mi mégis sokszor rossz vizet iszunk. Ezt pedig nem lehet megokolni, mert ha már egyszer a főváros annyi milliomot ráköltött e nagyszabásu vizmüre akkor már nincs helye a takarékoskodásnak a csövek fektetésekor. Miért nem alapozták a csöveket az összeillesztések helyén; akkor nem lennénk folytonos vizvezetéki zavaroknak kitéve. Ez már nem okozott volna nagy költséget, holott igy egymást érik a csőtörések, melyek folytonos költségeket igényelnek s ami a legroszabb, ennek folytán rossz vizet kap a főváros közönsége. A végeredmény az lesz, ha már most nem az, hogy nem takarékoskodott meg a főváros semmit az alapozás mellőzésével és végre is kénytelen lesz ujra felszedetni a csőhálózatot és rendesen alapozni. Addig nem lesz jó viz s a közönség ki lesz téve a vizvezetéki zavaroknak s egyuttal az inficiált viz összes veszedelmes következményeinek.

Az uj leány árvaház.

A humanizmus ünnepét üli meg holnap a Pesti izr. nőegylet, hazánk egyik legnagyobb jótékony egyesülete, amennyiben ujonnan épült leányárvaházát fogja felavatni. Az Erzsébet királyné-ut mentén fekvő Jókai-utczában, a városliget egyik legárnyasabb fasorral biró helyén, tágas kertek közepette emelkedik ezen az árváknak szentelt uj hajlék.

A pesti izr. nőegylet 35 éve áll fenn és azon magasztos czélok, melyek alapitásánál kitüzettek, valósultak is. Sőt azok, kik akkor közreműködtek, alig sejtették, hogy az egylet mily virágzásnak fog indulni.

Harminczöt év a jótékonyság terén!

A nyomor és nélkülözés szülte hány ezer és ezer könnyet törült le ezen egylet emberbaráti működése a szükölködők és elhagyatottak arczáról, mennyi nyomort enyhitett három és fél évtized alatt!

1866. február havában alakult az egylet Gottesmann Miklósné elnöklete alatt, a szegények segélyezését, egy népkonyha felállitását, első sorban pedig egy leányárvaház létesitését tüzvén ki czéljául. Még ugyanezen év deczember 11-én tartott bizottsági ülésen azon örvendetes jelentés tétetett, hogy özv. Pollák Márkusné egy leányárvaház alapitására mint első alapitó 10.000 frtot adományoz. Rövid idő mulva sikerült a külső Dob-utczában (jelenleg Damjanich-utcza 26. sz.) fekvő 1200 négyszögöl kiterjedésü telket, melynek épülete a kitüzött czélnak megfelelt, a fenti összegért megszerezni. Az intézetet 12 árva részére rendezték be és 1867. október 7-én adták át rendeltetésének. Ez volt Budapesten az első izr. árvaház. Az ily módon létesitett árvák otthona azonban csakhamar szüknek bizonyult, de csak 4 év multán sikerült az e végből megindított gyüjtés segitségével az árvaházat olyképp megnagyobbitani, hogy a növendékek száma 30-ra emelkedhetett.

1871. márczius 18-án ő Felsége felejthetetlen emlékü Erzsébet, királynénk legmagasabb látogatásával tün-

tette ki az intézetet, mely alkalommal a példás berendezés és rend legmagasabb megelégedését nyerte meg.

Ugyanez időben a nőegylet működési programmjába felvett másik két intézmény létesitésével is foglalkozott, amennyiben a Valero-utczában vásárolt házat megfelelően átalakittatván, egyik részében fővárosunk első népkonyháját alapitotta meg, a többi helyiségeket pedig félig elárvult leányok elhelyezésére rendezte be.

Az 1878. évi párisi világkiállitáson a pesti izr. nőegylet is részt vett, mely tény, fejlődésére nézve, fölötte nagy horderejü következményekkel járt, amennyiben az egyleti elnöknek, hevesi Bischitz Dávidnénak sikerült a nagy jótékonyságu folytán világszerte ismert Hirsch Mór báró figyelmét az egyletre felhivni. 1878. szeptember 13-án közölte a nemes báró amaz elhatározását, mely szerint 10 árvaleánynak az intézetben való eltartására 67.000 forint osztrák papirjáradékból álló alapitványt létesit és hogy ezen gyermekek felvehetők legyenek, az árvaház ujabb közoktatásügyi m. kir. miniszter jelenlétében a már 48 kibővitésére külön 10.000 forintot adományoz.

1880. deczember 19-én Trefort Ágoston vallás- és árvaleány felvételére szolgáló árvaházat ünnepélyesen felavatták. 1884-ben az uj körutba eső Valero-utczai ház részben kisajátitás alá kerülvén, az egylet a Dob- és Kertész-utczák sarkán megfelelő uj telket vásárolt és ezen a félig elárvult leányok részére szolgáló menhelye, valamint népkonyhája részére uj épületet emelt, melyet 1886. julius havában adtak át rendeltetésének. Ez időtájt az egylet már büszkén pillanthatott vissza alkotásaira, melyek létesitését első sorban pártfogói, illetve a nagyközönség áldozatkészségének köszönhette.

1896. április havában meghalt Hirsch báró, milliók könnye kisérte sirjába és gyászolta e páratlan nagy jótevőt. A pesti izr. nőegylet pedig örök hálája jeléül a félárvák menhelyét, melynek fentartására legnagyobbrészt az ő bőkezüségének volt köszönhető, az elhunyt báró nevéről nevezte el.

A báróné pedig azon óhajtól vezéreltetve, hogy boldog emlékezetü férje nevét viselő intézet fentartására örök időkre biztositassék, elhatározta, hogy az eddig évente folyósitott szubvenczió helyett megfelelő alapitványt létesit, mely alapitványt jelenleg is a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium kezeli.

Hevesi Bischitz Dávidnét e hir már nem találta az élők sorában, minthogy 1898. április 28-án elhunyt, több mint három évtizeden át állván az egylet élén, melynek kiváló disze volt.

Ez időponttól kezdve Herzl Antalné, az elhunyt elnökasszony méltó utóda vette át az egylet vezetését és a máig elért szép eredményekben nagy része van.

Jóllehet, hogy az egyletnek ez időben már 2 árvaintézete volt, azok mégsem mutatkoztak elegendőknek a jelentkező árvák mindinkább növekedő számának befogadására. Az egylet legfőbb óhaja, mely árvaházának ujbóli megnagyobbitására irányult, azonban előbb teljesült, mintsem remélhette. És ismét Hirsch báróné bőkezüsége tette azt lehetővé.

1898. év őszén — a báróné Eichhornban való tartózkodása alkalmából — meghivta az egylet titkárát, Forray Gábort az árvaház illetőleg fenforgó viszonyok részletes megbeszélése czéljából és ez alkalommal sikerült a bárónőt ama nagylelkü elhatározására birni, hogy az árvaház nagyobbitására 230.000 koronát adományozzon, kikötötte azonban, hogy a Damjanich-utczai nagy bérházak közé ékelt árvaház rekonstruálása helyett a főváros peripheriáján kivül eső telken uj árvaház emeltessék. Bekérte egyuttal az ideiglenes tervrajzokat, melyeket Kármán és Ullmann müépitészek készitettek és azokat jóváhagyva a szükséges telek beszerzésére megadta az engedélyt. Ez volt eme nagy asszony egyletünk iránt tanusitott bőkezüségének utolsó megnyilatkozása. A reákövetkező tavaszszal elköltözött közülünk, nemcsak ezen egylet, hanem az egész emberiség szivében emlékszobrot emelve magának. Röviddel reá sikerült a Jókai-utcza 5. szám és Róna-utcza 10. sz. alatti 3670 négyszögölnyi telket négyszögölenkint 15 forintjával megvásárolni, melynek terjedelme folytán az egyleti választmány helyén valónak tartotta az árvaházat és árvamenhelyet gazdasági és oktatási szempontjából egy épületben egyesiteni, illetve mindkét intézetet egységes vezetésben részesiteni. A végleges tervek elkészitésével ugyancsak Kármán és Ullmann müépitészek bizattak meg, kik feladatukat nemcsak genialis módon töltötték be, hanem a müépitészi tiszteletdijat az intézet czéljaira ajánlották fel. Az árvaházi épitési bizottságba való közremüködésre a választmány Popper István, csepeli Weisz Manfréd és Szirmai Oszkár urakat kérte föl. Az épitkezésre több helybeli tekintélyes épitőmester pályázatra felszólittatván, a beérkezett 5 ajánlat közül Grünwald testvérek és Schiffer épitőmester czég ajánlata mutatkozott legelőnyösebbnek s igy az épitkezéssel az egylet ezen czéget bizta meg.

Az épitkezés 1899. év őszén vette kezdetét és f. év tavaszán teljesen elkészülvén, a növendékek junius végével mindkét régi intézetből ez uj hajlékukba költözködtek.

Az uj leányárvaház épületének elhelyezése a közegészségi és nevelési szempontok szemmel tartásával, valamint a rendelkezésre álló aránylag korlátolt anyagi eszközök tekintetbe vételével a lehető legszerencsésebb megoldást nyert. A területből 1000 négyszögöl van beépitve és az elhatározott szabályozás keresztülvitele után az épület három utcza által lesz határolva.

A Jókai-utczából tágas előcsarnokon át a középrész és zárt folyosóval összekötött két szárnyból álló épületcsoportba jutunk. A Jókai-utczára néző főoldalon a földszintet és első emeletet az intézetben levő 6 osztályu elemi iskola, valamint az ugyanitt tervezett nevelőnőképezde részére szükségelt tantermek, középütt pedig a nagy diszterem foglalják el, kapcsolatosan pedig a tágas udvarra néző oldalon a munkatermek és dolgozószobák nyertek elhelyezést. A szárnyépületek folytatásaként 2000 négyszögölnyi kiterjedésü kertre nézően a háló-, mosdó- és fürdőhelyiségek vannak. A kert berendezése és parkirozása Mautner Ödön áldozatkészségéről tanuskodik. A fentemlitett udvar körül csoportosulnak továbbá a templom, az ebédlő- és tornaterem, ugyszintén az elkülönitett betegszobák. A közlekedést tágas zárt folyosók egy fő- és két melléklépcső közvetitik. A pinczét helyettesitő alsó földszintet a központi fütés, konyhák, mosókonyhák, a

személyzet lakása ruhatárak és 2 kazántelep foglalják el. Világosság és levegő pazarul jutott minden egyes helyiségnek.

Az uj épület berendezése és felszerelése körül többek között különösen az egyleti alelnökök: domonyi Brüll Miksáné és gárdonyi Neumann Frigyesné, valamint Deutsch Antalné árvaházi előljáró fejtettek ki fáradhatlan buzgalmat.

Az épület 160 gyermek részére van berendezve és szükség esetén a hálótermek kibővitésével további 80, vagyis 240 gyermek befogadására alkalmas. Jelenleg 120 gyermek van az intézetben és az üresedésben levő helyeket, amennyiben ezt az egylet anyagi viszonyai lehetővé teszik, fokozatosan fogja betölteni.

A 600.000 koronára rugó épitési költségeket az egylet nagyrészt a régi árvaház eladási árával és Hirsch báróné fentemlitett adományából fedezte; az árvamenhely eddigi helyiségeit bérbe adta. Minthogy azonban a rendelkezésre álló anyagi eszközök még az épitési és berendezési költségeket sem fedezhették teljesen, az egylet vezetősége méltán bizik pártfogóinak eddig is oly számos izben nyilvánult jóakaratában, mely lehetővé fogja tenni, hogy egyfelől az épitési hiány mihamarább megszüntethető, másfelől pedig a növendékeknek tervezet létszáma betölthető lesz.

A pesti izr. nőegylet fenállása óta készpénzsegélyekre több mint 1,100.000 koronát, szegények és éhezők táplálására 700.000 koronán felül és árvanevelésre szintén több, mint 1,200.000 koronát, összesen tehát több mint 3 millió koronát áldozott. Árvaházában jelenleg 120 benlakó és mint különlakó 40, összesen tehát 160 árva van oltalma alatt. Az egylet fenállása óta már 280 árva hagyta el intézeteit, ugy hogy eddig is már 440 gyermek köszönheti ez egyletnek neveltetését.

Ezen számok ékesen szólnak a pesti izr. nőegylet áldásos működéséről és legjobban magasztalják mindazokat, kik önzetlenül elvállalt kötelességeik teljesitésében csak a felebaráti szeretetnek akartak szolgálni.

Az uj árvaházat vasárnap avatták föl nagy ünnepséggel, amelyen megjelent a többek között Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula kultuszminiszter és Halmos János polgármester.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 470 gyermek, meghalt 244 egyén, a születések tehát 126-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 277 törvényes, 93 törvénytelen; nemre nézve 181 fiu, 189 leány. Halvaszületett 10 gyermek, köztük 4 törvényes, 6 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 25.8

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 17.0 az egy éven felüli lakosságnál: 14.0, az öt éven felüli lakosságnál: 12.9.

A halottak közt volt 141 fi-, 103 nőnemü.

Az év eddigi 45 hetében élve született összes en 19,914 gyermek, meghalt összesen 12077 egyén, a születések többlete tehát 7737; a mult év megfelelő időszakában született 20 659, meghalt 12.944, a születések többlete volt tehát 7915.

Az élveszülöttek közt volt 239 róm. kath., 4 görög kath. — görög keleti, 9 ágost evang, 32 helvét, — unitárius, 84 izraelita, 2 egyéb. Összesen 370, Halvaszületett összesen: 10.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1235 beteget, szaporodás 406, csökkenés 405, maradt a mult hét végén 1236. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 147 beteget, szaporodás 21, csökkenés 34, maradt a mult hét végén 130. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 754 beteget, szaporodás 291, csökkent 280, maradt e hét végén 765. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 764 beteget, szaporodás 154, csökkenés 138 maradt e hét végén 780. Összesen ápoltak a mult hét végén 2900 beteget, szaporodás 872, csökkenés 861, maradt e hét végén 2911.

Hirek a városházáról.

Uj kolostor a fővárosban.

Alig mult el a gráci lazaristarend előidézte emoció, már is ujabb zárda-ügy foglalkoztatja a fővárost. Az egy év óta a fővárosban létesitett és Szent Máriáról elnevezett ferencrendi missionárusnők nevében Parthenreuther Johanna főnöknő beadványt intézett a székesfővárosi tanácshoz, melyben bejelenti, hogy jelenlegi helyiségeik annyira szükek, hogy egy nagy zárda felépitését határozták el. De mig a lazaristák támogatásul 100,000 koronát kértek, a Szent Mária missionáriusok, telket kérnek. Beadványukban elmondják, hogy 2000 lélek befogadására templomot 5000 gyermeknek óvodát, 600 növendék részére ipariskolát és 200 apácának zárdát akarnak épiteni. A telket a Tisztviselő-telepen kérik, a magyar államvasuti gépgyár szomszédságában, a jelenlegi Kálvária helyére, — a tanács még mielőtt a telekajándékozás dolgában végleg döntene — kiadta a kérvényt a mérnöki hivatalnak, hogy a telek dolgában szakvéleményt mondjon. A mérnöki hivatal a napokban foglalkozott a Szent Mária missionárusnők kérvényével és azt a jelentést terjesztette be a tanácsnak, hogy a kért telek már csak azért sem adható oda a missionáriusoknak, mert az a terület az államvasutak gépgyárának tulajdona. Egyébként sem tartja a mérnöki hivatal tanácsosnak a jelenlegi Kálváriának az eltávolitását, mert az — véleménye szerint — a környék közönsége vallásos érzületének ápolására szolgál. Különben is nagy költséggel épült fel a jelenlegi Kálvária állomás és kápolna, amiért is célszerütlen volna azt lebontani csak azért, hogy oda másik zárdát épitsenek.

Uj közuti vonal.

A közuti vasuttársaság felterjesztést intézett a székesfővárosi tanácshoz, a köztemető- és csömöriuti vonalak összeköttetésére tárgyában. A társaság mellékelte a vasutvonal tervrajzát is és arra kérte a tanácsot, hogy a vonalváltozás jelentéktelenségére

való tekintettel a közigazgatási eljárás mellőzésével adja meg az építési engedelmet. A mérnöki hivatal jelentése szerint az engedély a társaságnak megadható, azonban oly kikötéssel, hogy a vonalváltozás folytán szükséges költségek és munkabérek a társaságot terhelik.

A főváros bérkocsi szükséglete.

A főváros adminisztrációjában tudvalevőleg nagy szerepet játszik a fiakker. A folyó évi költségvetésben ezen tétel 85000 koronával szerepelt. A főváros ezen szükségletét nyilvános bérleti árlejtés utján fedezi. A jövő évi bérkocsi szükségletre ma járt le a pályázat. Három pályázó közül Háringás Károly nyerte el a bérletet, aki 20 százalékkal olcsóbb ajánlatot tett, mint eddig.

Pálinkamérés az iskolában.

Ezen cim alatt ismertettük ama viszás helyzetet, mely a lőportárdülői községi elemi népiskolában az ott lakó pálinkamérő szatócs makacssága folytán mindezideig fennállott. Mint értesülünk, az ügy most végleges elintézést nyert. Ugyanis a pálinkamérő igénye a háztulajdonos részéről kielégitést nyert, és a tegnapi nap folyamán az épületből már ki is költözködött.

Melegedő szobák a munkanélkülieknek.

Báró Podmaniczky Frigyes elnöklete alatt a héten tartott értekezletet a hajléktalanok menhelyének egyesülete, amelyen elhatározták, hogy a fővárosban deczember elejétől kezdve a munkanélkülieknek részére megnyitják a melegedő szobákat, ahol a munkanélkülieknek teát és kenyeret is ingyen fognak kapni. A reggel 7 órától este 6-ig megnyitott melegedő szobák a következő helyeken lesznek:

VI. kerület: Külső Váczi-ut 35 és Alföldi-utcza 6., II. kerület: Szegényház-utcza 3.

Az ó-budai katonai ruharaktár kitelepitése.

A katonai kincstár már régen tervezi az ó-budai katonai ruharaktárnak a kitelepitését a Lágymányosra. Mint a Fővárosi Tudósító értesül, a kitelepités egyelőre elmarad, mert a lágymányosi katonai ruharaktár épitkezői és a főváros tanácsa közt éles különbözetek támadtak. A vállalkozók ezt átiratilag tudatták a katonai kincstárral.

Veszélyes iskola.

Az 50-es években Góth stylben épült Toldy Ferenc-utczai főreáliskola, amely állami jellegü ugyan, de a tanerőt a főváros fizeti — veszélyezteti a bejáró tanulók életét. Ugyanis a mérnöki hivatal azt jelenti a tanácsnak, hogy a II. kerületi Toldy-utczai főreáliskola falait a szomszédos hegyi vizek annyira átnedvesitették, hogy azok számtalan helyen megrepedtek. Azért a mérnöki hivatal arra kéri a tanácsot, hogy a komolyabb szerencsétlenség elkerülése végett a falakat haladéktalanul javitassa ki. A tanács ez irányban helyszini vizsgálatra egy szakbizottságot küldött ki annak megvizsgálására, hogy a tanitás tovább folyhatik-e.

Czerny-féle hires és elismert készitmények felülmulhatlanok.

Tanningene a legjobb hajfestő szer, sötétszőke

barna és fekete szinben. — **Ára 5 korona.** —
Orvosilag ajánlva. — Törvényesen védve.
Lelkiismeretesen megvizsgálva. — Teljesen ártalmatlan.

A szájnak és fogaknak legjobb szer a Czerny-féle **OSAN** antiseptikus, konzerváló tisztitó kellemes.

— Ára üvegenkint 1 kor. 76 fillér. **Osan-fogpor** doboza 88 fillér. **Osan fogkefe 60** fillér.

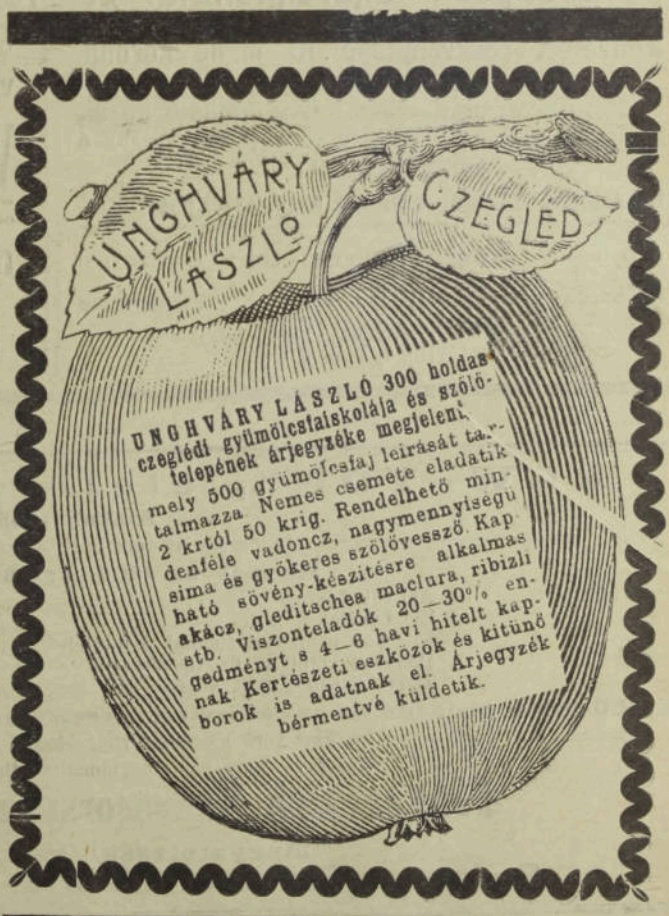
Czerny-féle keleti a legjobb és legegészségesebb **szépitő-szer.**

RÓZSATEJ Üvegje 2 korona. **Balzsam szappan** hozzá **60 fillér.**

Fritsch Nándor **napraforgó olaj szappanja** *drbja 70 fill. és 1 korona.*

Főszétküldési hely: **CZERNY J. ANTAL, BÉCS,**
XVIII., Karl Ludwighstrasse 6.
Prospektus ingyen és bérmentve.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszerlára Király-u. 12.

UNGHVÁRY LÁSZLÓ 300 holdas czeglédi gyümölcstelepének árjegyzéke megjelent, mely 500 gyümölcsfaj leirását tartalmazza. Nemes csemete eladatik 2 krtól 50 krig. Rendelhető minden féle vadoncz, nagymennyiségu sima és gyökeres szőlővessző. Kapható sövény-készitésre alkalmas akácz, gleditschea maclura, ribizli stb. Viszonteladók 20—30% engedményt s 4—6 havi hitelt kapnak. Kertészeti eszközök és kitünő borok is adatnak el. Árjegyzék bérmentvé küldetik.

HONI ZÁSZLÓGYÁR

a legkitünőbb anyagból készült **zászlókat, jelvényeket, választási tollakat és oikkeket** szállit olcsón és gyorsan.

Iroda: IV., Váci-u. 81. — Gyár: VI., Podmanicky-utca 19.

Vidéki megbizottakat keresünk.

Fogak 2 frttől, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Kizárólag magyar eredetü

választási zászlók

a rózsahegyi magyar textilipar r.-t. gyárának

budapesti főelárusitóhelye

SIGMUND JÓZSEF

fehérnemü- és szövöttáruüzlet

Budapest, IV., Városház-tér 10. szám.

Alapitva 1846. Helyközi telefon 860

Sürgönyczim: Sigmundház, Budapest

Kizárólag magyar eredetü

választási tollak és jelvények stb.

arcképpel is gyorsan és jutányosan kaphatók.

Arjegyzék bérmentve. Árjegyzék bérmentve.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10%-os betét-kamatadót az intézet fizeti,) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferenczieк-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek o o o o o o o o o o o o o o o o o o keretébe tartozó üzletágakkal. o o o

Üzleti órák: d. e. $\frac{1}{2}$9—$\frac{1}{2}$1-ig, d. u. 3—$\frac{1}{2}$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Ferenczieк-tere 4.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 „ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 „ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 „ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 „ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 8-án. 44. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Fokozatos felelősség.
Jelölés és választás.
A központi városháza kályhái.
A szegényügy.
A segédhivatalok elhelyezése.
A közgyülésből.
A 45-ös választmány ügyrendje.
A polgármester a Kecskeméthy sikkasztásról.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

Fogak 2 frttól, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — **Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.**

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

A

veszélymentes

köbetétü

Phőnix-

gyorsfőző

a tüzveszélyt

teljesen kizárja

és 40% szeszt

megtakarit.

Kapható minden jobb vaskereskedésben és konyhafelszerelési üzletekben.

Nagybani elárusitás:

Makó Mihály, Budapest, Üllői-ut 2.

Ringelsein testvérek, Báthory- és Holdutcza sarok.

Stuccatur-nádfonat

100 □ méterenként 12 korona.

Kocsirakomány vételnél előnyszámlát.

Nádfedél-nek való **kévés nád.** 100 kévéje 14 korona.

Egy kocsirakomány 1400—1600 kévét tartalmaz.

Épületdiszitmények gipszből.

Képes árjegyzék kivánatra.

Valódi szegedi **kubikos-talicska.**

Gyékények.

SZALONNA.

Reitzer Lipót és Társa

SZEGED.

Maison de Nouveautés

Mad. J. Berkovits

Fondée en 1884.

Salon de Robes pour Dames

Budapest,

IV., Kristóf-tér 2. sz. II. emelet.

Az ujonnan megnagyobbitott és teljesen átalakitott

PÁRISI nagy ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VII., KEREPESI UT 38. szám.

Minden vevőnek, még a legkisebb bevásárlásnál is, pénztárunk egy fénykép-bonnt kiszolgáltat, a melyben a bevásárolt összeg nyugtatványozva lesz.

A midőn ezen bevásárolt áruk együtt 20 kor. összeget meghaladtak, vagy 20 kor. értékü áru egyszerre lesz bevásárolva,

minden vevő teljesen ingyen kap

bármely tetszés szerinti, nekünk átadandó fénykép után egy 60 cm. magasságu, müvésziesen elkészitett

Életnagyságu hű fényképet

csupán a kifeszitésért és a diszes papirkeretért (passe partout) önköltségünket **3 koronát** számitunk fel. **A világ egy müintézete sem képes az ingyen képet 20 koronán alul elkészitení.**

Képes nagy árjegyzék **a közkedvelt egy- és kétkoronás áruosztályunkról valamint az összes árucikkekről kivánatra ingyen és bérmentve.**

V. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 8. 44. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

Fokozatos felelősség.

A Kecskeméthy lopás ügye fölvetette azt a kérdést, hogy meddig lehet kiterjeszteni a fokozatos felelősséget. A polgármester egészen az elüljáróig terjesztette ki. A szerdai közgyülésen pedig voltak fölszólalók, akik a tanács, alpolgármesterek és polgármester ellen is el akarták rendelni a vizsgálatot, sőt voltak olyanok is, akik a belügyminiszterig akarták kiterjeszteni a felelősséget. Kasics Péter pedig idegen törvényhatóságot akart delegáltatni a vizsgálat foganatositására.

Nem csoda, hogy a törvényhatóság többsége, amely nem vesztette el a fejét, de ebből a lopásügyből nem is akart tökét kovácsolni, a fölszólalásokat nem fogadta komolyan, noha mindenki tudta, hogy a fővárosra sulyos és komoly csapás a több mint fél milliónak az ellopása.

De hát mi történt. A város egyik fiatal tisztviselője megfeledkezve magáról a szállitás végett rábizott pénzből ellopott egy tekintélyes összeget és megszökött. Ilyen lopást nem akadályozhatnak meg soha, semmiféle szabályzattal vagy ellenőrzéssel. Megértenénk a fölháborodást, ha az ellenőrzés hanyagsága folytán egyik tisztviselője a városnak éveken át dézsmálhatta volna a közvagyont. Akkor igenis felelősségre kellene és lehetne vonni mindazokat, akik az ellenőrzésre bármilyen formában hivatva voltak. De hogy az ellenőrzés még sem olyan gyatra, aminőnek most egyesek föltünakarják, legjobban bizonyitja az, hogy a városházán a módszeres sikkasztás ki van zárva.

Ha Kecskeméthy letette volna a hétszáz forint kauciót, akkor a lopás miatt senkit felelősségre vonni nem lehetne. Az ellenőrzés összes mulasztása tehát csak az, hogy nem követelték meg Kecskeméthytől, hogy a biztositékot letegye. A tanács tagjai és az alpolgármesterek az ugynevezett váratlan pénztári vizsgálatok alkalmával a pénztárt vizsgálják meg, még pedig tételenkint. A közgyülésen komikussá akarták tenni azt is, hogy csakugyan váratlan vizsgálatok vannak a városnál. Azok az urak ugylátszik abszolute nem ismerik az eljárást. A pénztárvizsgálat ugy történik, hogy a polgármester magához hivatja az egyik tanácsost s meghagyja neki, hogy ezt vagy amazt a pénztárt azonnal vizsgálja meg. A tanácsos haladéktalanul kocsiba ül, elmegy az illető pénztárhoz, lezáratja az összes könyveket s szakértő közbenjárásával megtartja a tételes vizsgálatot. Tiz perczczel előbb tehát még a vizsgáló tanácsos sem tudja, hogy pénztárt fog vizsgálni, még kevésbbé, hogy melyik pénztárt. Ilyen eljárás mellett ugyhisszük nem lehet komikussá tenni a váratlan pénztári vizsgálatot.

De nem azért mondtuk el ezt ilyen részletesen, mintha a tanács védelmére akarnánk szólani. Elmondottuk azért, mert mi komoly veszedelmet látunk abban, ha mesterségesen ron-ják a főváros megbizhatóságát és hitelét az egész vonalon. S hogy ezt teszik igazolja az,

hogy a képviselőház egyik bizottságában már a miniszterelnöktől követeltek orvoslást s követelték a főváros pénzkezelésének államositását S a miniszterelnök belügyminiszter is olyan választ adott, mintha Isten tudja micsoda rendetlenségben kezelnék a városházán a pénzeket. Pedig azoknak az uraknak is tudniok kell, hogy ilyen lopások ellen nincsen rendszabály. Alig van pénzintézet vagy vállalat a világon, ahol hasonló dolog meg ne történt volna, pedig a pénzintézetek kezelése aránytalanul kisebb, mint a városé.

Nagy veszedelemnek tartjuk azt a mindenáron való lecsépelést azért, mert a főváros nemcsak hatósági pénzeket kezel, hanem magánpénzeket is. Sok millió forint gyámi pénzt kezel a város és mindenkor teljes megnyugvással és bizalommal voltak az illetők. És nincsen semmi ok, hogy ezt a megnyugvást és bizalmat mesterségesen kisebbitsük.

Visszatérve a fokozatos felelősség kérdésére, mi azt hiszszük, hogy már a polgármester is tovább ment, mint kellett volna, amikor a kerületi elüljárót is bevonta a felelősség körébe. Őszintén megvallva, mi a szabályokban nem találtunk egyetlen pontot sem, amely az alapot erre megadta volna. A kérdés az, vajon az elüljárónak tettek-e jelentést azokról a dolgokról vagy sem. Bejelentették-e az elüljárónak, hogy kénytelenek gyakornokra bizni a szállitást. Ezt a kérdést pedig minden fegyelmi eljárás nélkül tisztázni lehetett volna. Igaza volt a polgármesternek a szerdai közgyülésen, hogy azok, akik bajba kerültek a lopás miatt, minden lehetőt igyekeznek a maguk mentségére és védelmére fölhozni. Ha tehát ők maguk is elismerik, hogy az elüljárónak jelentést nem tettek, akkor igazán nincsen értelme, hogy ezt a kérdést fegyelmi uton tisztázzák.

Az, hogy egy gazember megugrott a város pénzével nem ok arra, hogy az illetékes faktorok fejüket vesztve rohanjanak a falnak s a bajt még sulyosbbitsák, meg nem okolható, méltánytalan intézkedésekkel. Kétségtelenül igazsága volt *Preyer* Hugónak, hogy az lehetetlen állapot, hogy egy tisztviselőnek lefoglalják a vagyonát, lefoglalják a fizetését s mégis arra kényszeritsék az illetőt, hogy fontos hivatali funkcióját tovább folytassa. Nem akarunk itt az illetők személyes egyéni megbizhatóságáról szólani. De igazat fog nekünk adni mindenki abban, hogy olyan tisztviselőre, akitől a megélhetés lehetőségét is elvonták, nem lehet rá bizni egy kerület vezetését, vagy a főpénztár kezelését. Ha a polgármester abban a hitben van, hogy az elüljáró vagy adófőpénztáros a megtörtént szabálytalanságban olyan mértékben részes és felelős, hogy szükségesnek tartotta vagyonukat és fizetésüket is zár alá venni, akkor le kellett volna vonnia a további konzekvenciákat is és az illetőket is föl kellett volna állásuktól függeszteni. Sokkal kisebb okokért elrendelte már a polgármester egyesek ellen az állásuktól való felfüggesztést. Viszont, ha a polgármester hite és meggyőződése az, hogy az illetők nem követtek el olyan mulasztást, amelyért állásuktól föl kellene őket függeszteni, akkor még kevésbbé követhettek el olyan foku mulasztást, amely fizetésüknek biztositási végrehajtás utján való lefoglalását megokolttá tenné. De az adminisztráció, a közérdek szempontjából sem tartjuk helyesnek és célszerünek, hogy a kerület élén olyan ember álljon, akinek fizetését, vagyonát lefoglalták. A kerületi élüljáró nemcsak adminisztrál, de mint egészségügyi, ipari stb. hatóság birói funkciókat végez és itélkezik. Ott pedig föltétlenül szükséges, hogy a közönség is, még az elitélt is teljes bizalommal legyen a birói hatósággal szemben.

Ezek miatt az okok miatt, nem tartjuk mi helyesnek a történt intézkedéseket. Nem tartjuk helyesnek, hogy egy szerencsétlen baleset miatt minél több bünbakot keressenek. Igenis vonják felelősségre azokat, akiket jogosan terhel a felelősség, de ne akarjanak ártatlanokat is belekeverni csak azért, hogy több legyen az áldozat. Hisz azokat, akik ebből a szerencsétlenségből tőkét akarnak kovácsolni, még ennyi áldozat sem fogja kielégiteni.

Azt hittük s jogosan vártuk, hogy a polgármester jelentésével kapcsolatban azt fogják megkérdezni a városatyák, hogyan lehetséges az, hogy amikor a tett elkövetése után egy órával a rendőrség már értesitve volt, Kecskeméthy mégis megszökhetett. Hogyan történhe-

tett meg az, hogy a Budáról este nyolc órakor elindult gyorsvonat személyzete még mitsem tudott a lopásról. Ebben az irányban kellett volna egy kissé érdeklődniök a városatyáknak. Némi jogot ad a városnak az a két millió korona, amit a rendőrség föntartására fizet.

Jelölés és választás.

Szerdán délután megint hangos volt az Ujvárosháza diszes lépcsőháza. Erős szenvedélylyel folyt a korteskedés. Egy első és egy másodosztályu jegyzőt választottak a városatyák. A kortesek egész papirraktárt nyomtak a városatyák kezébe. Utolsónak maradt a félhivatalos 45-ös választmány és a hivatalos kijelölő választmány listája.

Érdemes néhány szót szólani ezekről a jelölésekről és listákról. A kijelölő választmány hivatalos testület élén a főpolgármesterrel. Tárgyalásain részt vesz a polgármester is. A kijelölő választmányban alaposan megvitatják a dolgokat, a pályázók működését és érdemeit. Nyilatkozik a polgármester is, hogy az adminisztráció érdekében melyiket tartja érdemesnek a jelölésre, melyiknek a megválasztásából lát hasznot a főváros érdekében. A törvény értelmében a kijelölő választmány minden állásra legalább hármat jelöl.

A kijelölő választmány hármas kandidációjából egyet kiválaszt a negyvenötös választmány és ő ajánlja a városatyáknak, hogy kit válaszszanak meg.. A negyvenötös választmány nem hivatalos testület. Alapszabályai nincsenek s célja csak az volt, hogy szóhoz juttassa a kisebb kerületeket is. A negyvenötösben ugyanis minden kerület egyenlően van képviselve. Volt némi igazság abban, mikor a negyvenötös választmányt elnevezték a törzsfőnökök titkos társaságának. A negyvenötösben minden kerület bejelenti a maga jelöltjét s aki a kerületek többségét kapja, az a 45-ös jelöltje. Ott nincsen helye semmiéle kapacitációnak. a törzsfőnökök ott kötött utlevéllel jelennek meg, nehogy az utolsó pillanatban a másik kerületi törzsfőnek levehesse a lábáról. A negyvenötös listájának az adja meg az erősséget, hogy van a törvényhatóságban ötven-hatvan ember, aki nem igen vesz részt a törvényhatósági életben, csak szavazni jár; azt is inkább csak ősi virtusból. Az embereket sem ismeri s tökéletesen mindegy neki, hogy Péterre vagy Pálra szavaz. Csak éppen szavazni akar. És rendesen a negyvenötös listájával szavaz, mert szerinte a 45-ös lista a kerületek összeségének a listája. Őt nem kapacitálja semmiféle korteshad. Rendületlenül viszi az urnába a 45-ös listát. Még azt sem nézi meg, hogy kire szavaz, nem törődik a jelölttel, csak arra vigyáz, hogy olyan listával szavazzon, amelyet a 45-ös választmány elnöke irt alá. Ezek a szavazatok adnak erőt a negyvenötös listájának, mert például a törzsfőnökök igen gyakran másnak az érdekében korteskednek a folyosón, mint akit ők a negyvenötösnek ajánlottak.

A kérdés tehát az, igazán a kerületek többségének megnyilatkozása-e a negyvenötös lista. Nem az. Tagadó állitásukat fényesen igazolja a legutóbbi jelölés. Mielőtt a negyvenötös összeül, a bizottsági tagok kerületi értekezletet tartanak s ott állitják ki az utlevelet a negyvenötös számára. Az egyik kerületben most megtörtént, hogy a jelölő értekezleten *négy* városatya jelent meg. A négy ur jelölt azután az egész kerület nevében. Egy másik, egyik legnagyobb kerületben tizenhárom városatya ült össze, itélni elevenek és holtak felett. Nagyon természetes, hogy ezek a jelölések a kerületi bizottsági tagok összességének nevében el nem fogadhatók. Megtörtént az egyik kerületben, hogy a jelölő helyiség órája tiz perccel sietett. A néhány városatya, aki a kitüzött időben véletlenül már ott volt, két perc alatt végzett a jelöléssel. A városatyák többsége akik azután érkeztek, csak az eredményt vehették már tudomásul. Igytörténhetett meg, hogy egyik-másik kerületben az bukott meg, akit a kerületi bizottsági tagok többsége óhajtott. De hát egy jegyzőért csak nem érdemes kikötni a törzsfőnökökkel. Ez a mai eljárás teszi lehetővé, hogy egyes törzsfőnökök tárgyalnak és megalkusznak a kerület fölött, csak ugy, mintha a kerületet a csütörtöki vásárra is föl lehetne hajtani.

Igazán megdöbbentő, hogy ilyen eljárásban kell keresniök a tisztviselőknek munkájukért a megszolgált elismerést. Micsoda jogon kivánhatja bárki, hogy a tisztviselők minden melléktekintet nélkül egyedül és kizárólag a közérdeket szolgálják, hogy a tisztviselők s a tanács fölül emelkedjenek, kivül álljanak minden klikkérdeken s ha kell, a klikkek és törzsfőnökök ellen is védjék meg a közérdeket. Ki meri azt javasolni a tisztviselőnek, hogy dolgozzék becsülettel, egyedül hivatásának éljen, ne kacsintson se jobbra, se balra, ridegen ragaszkodjék az aktabeli igazsághoz, akárhány törzsfőnök magyarázza is, hogy nem az az igazság, ami az igazság. Ezért a becsületes munkáért azután jutalmát meg fogja kapni. Ott körmölhet, amig megőszül, fiatal gyerekek fognak a hátán felkapaszkodni, azok akik kevesebbet dolgoztak ugyan, de jobban meg tudnak hajolni a törzsfőnökök előtt, szebb tósztot tudnak mondani a Nagyságos ur vacsoráján s gondoskodnak arról, hogy a törzsfőnök ur családtagjai tizediziglen is kapjanak táncost s ha a rossznyelvü hirharang megkonditja, hogy az illető szeretne közelebbi családi összeköttetést is a törzsfőnök ur családjával, akkor meg egészen bizonyos az előbbre jutás.

Mikor fog ezeken a bajokon segiteni az uj fővárosi törvény s mi történik akkor, ha a tisztviselők valamennyien be fogják látni, hogy nem a becsületes munka, hanem a családi összeköttetés az előbbre

juthatás kvalifikációja és valamennyi ezt igyekszik megszerezni. Hogy fog akkor megalkudni a protekció.

Hanem azért tisztelt közgyülés, tagadom, hogy a törvényhatósági bizottságnak egy mákszemnyi része volna abban, hogy Budapest ime a válság küszöbére jutott. A törvényhatóság mindenkor hüen és lelkiismeretesen megfelelt annak a bizalomnak, a melynek mandátumát a választó polgártársaktól átvette. A közgyülést nem lehet felelőssé tenni semmiért, mert a közgyülés minden egyes tagja becsülettel teljesitette azt a programmot, amelynek végrehajtására vállalkozott. Ugy van. Aki nem hiszi, hasonlitsa össze a programmbeszédeket a teljesitett munkával.

Igaz. Programmbeszéd nincsen, minek hát a munka. Éljen és boldoguljon mindenki ugy, ahogy tud s ahogyan a törzsfőnökök boldogulására megalkudtak.

A központi városháza kályhái.

A szerdai közgyülés napirendjére volt fölvéve a központi városháza kályháinak meglehetősen nagy port vert ügye. Pikáns tárgyalásra volt kilátás, de a főpolgármester még a napirend előtt bejelentette, hogy az ügyet egyelőre leveszik a napirendről. A kályha-ügyet alaposan megvilágitja ez a fölebbezés:

Tekintetes Tanács!

A központi városház épületében szükséges, általunk szállitandó vaskályhák ügyében a tekintetes Tanácsnak 2925—1901. VI. számu határozata ellen törvényes időben felebbezéssel élünk, melynek indokait a következőkben adjuk elő:

A Tanácsnak egyáltalában sem oka, sem jogá nincs arra, hogy jelen esetben a köztünk és a főváros között 51936/1901—VI. sz. alatt kelt tanácsi határozattal jóváhagyott különböző kályhák szállitására kötött szerződést egyoldaluan érvénytelenitse és a kályhák szállitásával más céget bizzon meg és a befizetett 1400 korona elvesztését, ugyszintén a szerződés érvénytelenitéséből eredő károk és ártöbbleteknek általunk leendő viselését kimondja.

A tanácsnak ezen sérelmes határozatára mi semmiféle okot nem szolgáltattunk, mert mint alább részletesen kimutatjuk a kötlevél nemcsak minden egyes pontjának eleget tettünk, de éppen a méretek megfelelő suly és fütőképesség szempontjából, némely tételt még az előirtnál is jóval tökéletesebb kivitelben és minőségben szállitunk.

Nézzük sorban az egyes tételeket:

A kötlevél 1, 2 és 3 tételszáma szerint szállitandó 99 drb. kályhánál a 265 drb. bordagyürünek 6 kilogrammnak kellene lenni és mi $6^3/_4$ kilogrammos bordagyürüt adunk, mi 193 kilogramm sulytöbbletet tesz ki. És bár előirva nincs, de minthogy mi évek során nyert tapasztalatok alapján a fütőanyag teljes kihasználása czéljából, minden kályhához egy felső gyürüt adunk; mit még a kályhák szép formája és elegancziája is megkiván, szállitunk ezen 99 darab kályhához egyenként 4 kg. sulyu felsőgyürüket mi összesen 396 kg. sulytöbbletet képez.

A 4, 5 és 6 tételszám alatt szállitandó 126 drb. kályha tér el csupán némi csekélységgel a feltételtől, amennyiben itt a 302 drb bordagyürüt nem 16, hanem 12 és fél kilogrammos minőségben adjuk, mi összesen 1057 kg. hiányt tenne ki, anélkül, hogy a fütőképesség csak a legcsekélyebb mérvben is csökkennék, vagy a kályhák alakja és csinossága ezáltal szenvedne, sőt éppen ennek emelésére jóllehet csak 20 kályhára nézve van kikötve a felsőgyürü, mi ehhez még 106 drbot egyenként 6 és fél, összesen 689 kg. sulyban szállitunk, minek folytán a sulykülömbözet csak 368 kgt. tenne ki.

A 7., 8. és 9. szám alatti 43 drb kályha bordagyürüjeinek 28 kg.-osnak kellene lenni mi 29 kg.-osokat szállitunk, ami 77 drb bordagyürünél 77 kg. sulytöbblet. Szállitunk továbbá ezen kályhákhoz is 43 drb felsőgyürüket egyenként 9 kg. összesen 387 kg. sulyban.

A 10., 11. és 12. tételszám alatti 50 drb kályhával a bordagyürü 40 kg.-osnak van előirva, a mienk 45 kg.-os, mi 14 drb bordagyürünél 70 kg. sulytöbblet.

És bár csak 2 drb felsőgyürüt tartozunk szállitani, mi még 3 drbot adunk egyenként 12, összesen 36 kg sulyban.

Összegezve az előadottakat arra az eredményre jutunk, hogy éppen, a legjobban kifogásolt hiány tekintetében nem kevesebbet, hanem 791 kg.-al még többet szállitunk, mint a mire kötelezve vagyunk.

A méret az egész szállitásnál teljesen kifogástalan.

Mert a mérnöki hivatal minden kályháinál a belméretet érti, mi pedig a külméreteket jeleztük, ez pedig jól megértve éppen az előirt belméreteknek felel meg és kissé felületes állitást képez a mérnöki hivatalnak azon állitása, hogy belméreteik nem egyeznének az előirt méretekkel, ezt constatálni bizonyára nem kell mérnöknek lenni, elég erre iskolás gyermek is.

A gyürüket előirt számban szállitjuk a kivánsághoz képest, mint azt már ki is jelentettük.

Nemcsak minden tekintetben eleget akartunk és akarunk tenni elvállalt kötelezettségeinknek, hanem 251 drb kályhához a csinosság és formás külső szempontjából de főleg a már kezdetben felsorolt körülmények folytán még 251 drb felsőgyürüt is szállitunk, minélfogva a kályhák 15—20 cm.-el magasabbak és kevesebb tüzelőanyaggal nagyobb fütőképességek kifejtésére képesek.

Ezek szerint bár szerződésünk csak »vasbádog-köpeny« alkalmazására kötelez, mi az összes kályhát »acéllemez-köpeny«-ben szállitjuk; és ez a

minőség, tartósság, hővezetés és ár tekintetében óriási különbséget tesz ki javunkra, illetve a székesfőváros javára, mert maga az az acéllemez legkevesebb 30 százalékkal drágább a vasbádognál.

Álanyozott karikák helyett is a jóval csinosabb, 10-szeresen tartósabb és legalább is 50 százalékkal drágább »plattinirozott karikákat« alkalmazunk.

És mindezek betetőzéseül fel kell hivnunk a figyelmet és ki kell emelnünk azon nagyfontosságu tényt, hogy az összes szállitandó kályha-anyag nem a gyönge, homokos, könnyen átéghető és repedhető közönséges öntött vas, hanem gyárunknak egy kiváló magyar speczialitása t. i. acélvegyülék, kemény öntvény, mely tartósság, hővezetés és ár tekintetében mindenesetre kiválóbb a közönséges öntött vasnál.

A központi városháza épitésére felügyelő-bizottsági ülésén még tovább mentünk. Gyártmányainkra, kitünőségére való tekintetből önként, anélkül, hogy erre bárki is felszólitott volna, a szerződéses 3 évi jótállást 5 esztendőre emeltük fel és az összes kályhákhoz dijtalanul, minden ráfizetés nélkül még egy belső védő-köpenyt akarunk szállitani.

Az előadottakból látható, hogy szerződésszegést el nem követünk és a tekintetes Tanácsnak semmiféle okot nem szolgáltattunk a sérelmes határozat meghozatalára.

Csak azt tettük, hogy a kikötöttnél szebb, jobb tartósabb, drágább és nagyobb fütőképességü kályhát szállitottunk, mi nem hiba, hanem csak érdem.

Kiemeljük, hogy a fővárosnak erkölcsi kötelessége a honi ipart pártolni, ezt pedig a főv. tek. Tanácsa a sérelmes határozattal kereken megtagadta.

A dolog lényege az, hogy a főváros velünk kötött szerződésből kárt nem szenved, hanem inkább gyarapodik, mert a kályhák fütőképessége és értéke teljesen kifogástalan és ez a főcél.

Az előadottak alapján aziránt fordulunk a tekintetes Tanácshoz, sziveskedjék ezen felebbezésünket az összes iratok kapcsán a székesfőváros tekintetes közgyüléséhez felterjeszteni, hol azon kérelmünket terjesztjük elő.

Méltóztassék a tekintetes Tanácsnak 59251/1901. —VI. számu sérelmes határozatát egész terjedelmében megváltoztani és megengedni hogy kályhaszállitási szerződésünket kötlevelünk értelmében az előadottak szerint teljesithessük.

Tisztelettel

Weisz és Zwillinger

a nadrági vasipar társulat képviselői.

Ez a nagy garral megindult honi ipar pártolás a gyakorlatban.

A szegényügy rendezése.

Az állami és törvényhatósági közigazgatásnak alig van fontosabb, s a mai viszonyok mellett jelentősebb ága mint a szegényügy rendezése, a helyes, okos irányu szocziális politika. S csodálatos, hogy a főváros közigazgatásában éppen ez a törekvés nem tudott érvényesülni, fejlődni. Nem is szólva arról, hogy a tanács egy külföldi szerzetes rendnek azzal a megokolással akart adni százezer korona segitséget, hogy a rend hivatása, hogy a szocializmust megtörje. E javaslat is bizonyitja, hogy a tanács csak üres jelszavak után indul, hogy a tanács nem törődött soha komolyan a szocziálizmussal, hanem csak a malom alatti politikusok módjára, a szocziálizmust a társadalom ellenségének tekinti. Megelégszik azzal a laikus fölfogással, hogy a szociálista világfölforgató.

Hogy a törvényhatóságban is vannak szóvivő elemek, amelyek egy tollvonással szeretnék az egész kérdést letörölni a napirendről megdöbbenve hallottuk a mult heti büdzset-vita alkalmával. Olyan férfiutól hallottuk, akitől legkevésbbé vártuk azt a kijelentést, hogy a közjótékonysági ügyosztályt megkellene szüntetni, mert a közjótékonysági ügyeket elintézik a kerületi előljáróságok.

A kerületi előljáróságok egész szegényügyi tevékenységük az, hogy állandó, vagy rögtöni segélyt adnak azoknak, akik arra rá vannak utalva, s szüken szabott büdzsetjük keretén belül népkonyhajegyeket utalványoznak az éhezőknek. Nem hihetjük, hogy Rózsavölgyi Manó ezzel befejezettnek látná a főváros szegényügyi politikáját.

Hogy az illetékes ügyosztálynak ma az általános szegényügy rendezésében nincsen munkája az nem azt bizonyitja, hogy az ügyosztályra nincsen szükség, hanem, hogy nem történnek meg azok a fontos intézkedések amelyekre égetően szükség lenne. S hogy igazságosak legyünk, meg kell mondanunk, hogy ennek az állapotnak nem az ügyosztály az oka. Sok mindenféle körülmény közrejátszott abban, hogy szegényügyi adminisztrációnk nem tudott előbbre jutni. Első, s legfőbb oka, hogy az illetékes faktorokban a tanácsban és a közgyülésben nem volt meg az ügy iránti szeretetnek az a foka, amely kiemelte volna az elvi határozatok köréből, s erőt adott volna a szükséges intézkedések végrehajtására. Csak egyre hivatkozunk. A közgyülés elvben elhatározta a szegényház épitését. Kijelölte a telket, megcsináltatta a terveket sőt a költséget is beállitotta a büdzsetbe, illetőleg a kölcsön-programmba, de amikor kivitelre került a sor, mindig Pató Páloskodott, mindig talált fontosabb közmunkát amelyre a pénz kellett.

Vagy nem megdöbbentő-e, hogy amikor száz

és száz szabályrendeletben gondoskodik a törvényhatóság a legaprólékosabb dolgokról amikor gondoskodik arról, hogy a teherszállitó kocsi lovait a tulajdonosa meg ne kinozza, szegényügyünk rendezésére megfelelő szabályrendeletünk nincsen.

Egy évtizede, hogy a közjótékonysági ügyosztály nagy előterjesztést tett. Részletesen ismertette benne, hogy mit tett a külföld ezen a téren, s megtette a maga javaslatát is. Ez a javaslat, noha mindenki elismeréssel fogadta, nem tudott határozattá lenni. Tavaly is terjesztett elő az ügyosztály egy tervezetet. Hogy abból nem lett semmi, az csak a szegényügy szerencséje. Az a tervezet nagyon gyönge termék volt. Akkor azután a bizottsági tagok maguk vállalkoztak arra, hogy olyan szabályzatot készitenek, amely legalább a lehetőség határain belül rendezni fogja az ügyet. Időközben az ügyosztály is dolgozott ki egy uj, nagyobb szabályrendelet-tervezetet. Mult számunkban pedig ismertettük a kiküldött bizottság előadójának a tervezetét.

Tervezetben, papirfogyasztásban tehát nincsen hiány. De nem bizunk benne, hogy hamarosan elfogadható szabályzatunk lesz. Nézzük csak azt a szabályzat-tervezetet amelyet a kiküldött bizottság előadója dolgozott ki.

Minden szabályrendeletnek első feltétele, hogy olyan intézkedéseket tartalmazzon, amelyeknek végrehajtására a közigazgatási hatóság jogositva van. A tervezetben pedig számos olyan intézkedés van amelyet csak szentesitett törvény rendelhet el. Nem vonjuk kétségbe, hogy a szabályzatba fölvett intézkedések tendenciája helyes, hogy azokra az intézkedésekre szükség van, de azokat országos törvényben kell megalkotni. Fölösleges időpazarlás tehát azoknak a tárgyalása s csak azt eredményezi, hogy még néhány esztendeig nem lesz szegényügyi szabályzatunk. S ez nagy baj. Mert itt volna már az ideje, hogy komolyan hozzá lássanak a munkához, s annyi sok tárgyalás után végre megvalósitható szabályzat alapján megkezdjék a szegényügyi politikának a gyakorlati életbe való átültetését.

A segédhivatalok elhelyezése.

Január elsején kezdi meg működését az ujjászervezett segédhivatal. Az uj szervezésben az egész beosztás változik. Egyes hivatalok megszünnek, mások keletkeznek. Szükség van tehát a hivatalok uj beosztására is. A tanács természetesen ugy határozott, hogy a segédhivatalokat a központi városházán helyezi el, még pedig ugy, hogy azok a segédhivatalok, amelyek a közönséggel közvetetlenebb érintkezésben vannak, a közönség által könnyen hozzáférhető helyiségeket kapjanak. A megoldás sikerült s a nagy központi városházában kényelmes és évtizedekre alkalmas helyiségeket kaptak a segédhivatalok.

A tanács a segédhivatalokat igy osztotta be:

Az elnöki segédhivatal megszünik. Ennek a városház-utczai épületrész első emeletén levő helyiségeit a segédhivatal iktató része foglalja el, a főjegyző jelenlegi szobájával megbővitve. A főjegyző a mostani helyiségével szomszédos nagy szobát kapja.

Az ugynevezett templom-traktus első emeletén levő helyiséget a kiadóhivatal értesitője kapja. Az e mellett levő nagy teremben továbbra is megmaradnak a másolók; a teremnek középső részében üvegfalakkal elzárt folyosót alakitanak, hogy igy a levéltárral és egyébb hivatalokkal fenntartsák a közvetetlen összeköttetést. A leirók termével kapcsolatos lesz két szoba az összeolvasás és kettő az expediálás számára.

A kiadóhivatalhoz a templom-traktus tulsó oldalán, a középső épületszárny felé eső részen, csatlakozik a levéltár föntartására az eddigi helyiségek is.

A közép-szárnyhoz a Gerlóczy-utczai épület a szárny felé csatlakozó rész első emeletén fogják elhelyezni a tizenöt évesnél nem régibb iratokat, továbbá az irattárban irodai munkát végző személyzetet.

A központi számvevőség végrehajtó osztályát a Károly-utczai szárnykiugrásában levő félemeleti három helyiségben helyezik el.

Minthogy pedig a központi városházán elhelyezett hivatalok között legszükebben a második emeleten elhelyezett pénzügyi és tanügyi osztályok vannak helyiséggel ellátva s mert rövid idő multán ujabb helyiségekre lesz szükségük, a tanács ezek részére a templom-traktus második emeletén levő s jelenleg a központi adó-számviteli hivataltól elfoglalt helyiségeket adja át, az adószámviteli hivatal pedig a Gerlóczy-utczai épületrész harmadik emeletére kerül.

A közgyülésből.

A szerdai közgyülést Kecskeméthy Győzőnek szentelték. Pedig sok érdekes tárgyat halmoztak össze a napirenden. A városatyák be is vonultak tömegesen. A Dob-utcának a sorsa és a Belváros vasutja hozta össze a városatyákat. Hiába jöttek. Kecskeméthy ellopta az időt is. Nem került sor a komoly dolgokra. De azért néhány pikáns dolog maradt a napirenden. Egy csomó szerződés meghosszabbitás.

A központi vásárcsarnok vendéglősének a szerződése az idén lejár s a bérlő azt kérte, hogy árlejtés mellőzésével hosszabbitsák meg a szerződést. A tanács a kérelem teljesitését javasolta. A városházán bizonyos félelemmel tárgyalják ezeket a szerződésmeghosszabbitásokat. Pedig nincsen rá ok. A fővárosnak ezeket a dolgokat ugy kell kezelnie, mint minden más magánember kezeli. Ha a magánháztulajdonos a helyiségeit bérbeadja s a bérleti szerződés le-

jár, a háztulajdonos azt vizsgálja, hogy a bérlő a szerződés ideje alatt megfelelt-e a kötelezettségének s ha igen, a bérleti viszonyok javultak-e. Ha a háztulajdonos arra a meggyőződésre jut, hogy a helyiségeket jobban értékesitheti, azért nem ad tul a bérlőjén, aki minden kötelezettségének becsületesen megfelelt, hanem megmondja a bérlőnek, hogy a változott viszonyok folytán ennyivel többet követel a helyiségekért. Tehát uj alku tárgya a szerződés. De nem fognak találni olyan háztulajdonost, aki minden ok nélkül tuladjon bérlőjén, aki minden kötelezettségét pontosan teljesitette. Még kevésbbé teheti ezt a város. A fővárosnak már keserü tapasztalatai vannak ezen a téren. Különösen óvatosan kell eljárnia vendéglői üzemeknél. A vendéglő értékét nemcsak a hely állapitja meg, hanem a vendéglős személye is. Erről meggyőződhetett a város, amikor olyan vendéglői helyiségekre, melyek valamikor a legjobbak közé tartoztak, még bérlő sem jelentkezett, mert időközben az árlejtések révén olyan kezekbe jutott a vendéglő, amelyeknek sikerült alaposan tönkre tenni az üzlet hirnevét és forgalmát.

De a főváros adminisztrációjára mégis jellemző, hogy amikor a város mindennemü komoly üzemet magánvállalkozásba engedett át, a vendéglőket megtartotta magának. A villamos vasutak, a gáz- és villamvilágitás mind magánkézben van, de vendéglője csaknem minden kerületben van a városnak. A vendéglők kezeléséhez pedig éppen nem ért a főváros. Szinte hihetetlenül bizonyitja ezt a városligeti Királypavillon dolga.

A városligeti Király-pavillont a közgyülés 1896. január 1-től számitott hat évre cukrászda céljaira Gerbaud Emil cukrásznak adta át, évi husz darab körmöci arany bérért oly kötelezettséggel, hogy a pavillont bérlő legalább 20.000 forint befektetési költséggel olykép tartozik átalakitani, hogy az bérlő Gizella-téri üzletével teljesen egy szinvonalon álló cukrászda céljaira alkalmas legyen. Később, 1897. április havában a közgyülés megengedte, hogy Gerbaud a bérleti idő egész tartama alatt a pavillonban meleg ételeket is szolgálhasson ki s e célból a pavillonban konyhát létesithessen. A bérlet lejárta közeledvén, Gerbaud most kérvényt nyujtott be szerződésének a régi bérösszeg, tehát 20 aranybér mellett 1905. évi december végéig való meghosszabbitása iránt. Kérvényében elmondja, hogy midőn a szerződésszerü átalakitásokba fogott, akkor derült ki, hogy amennyiben a helyiség egy világváros igényeinek megfelelően alakittatik át, az legalább 40.000 forintba kerül. Ő, mint a tanácshoz bemutatott számlái igazolják, ettől sem riadt vissza, csakhogy egy elsőrangu ilynemü üzlethez kötött követelményeknek megfeleljen; de üzlete évről-évre veszteséggel járt, amit könyveivel bármikor igazol s ha a bérlethez ragaszkodik, ezt csakis azon becsvágyból teszi, hogy jó hirnevü üzlete a nyár folyamán a székesfőváros közönségének rendelkezésére álljon. Bérlő szerződési kötelezettségeinek mindenben eleget tett, jóval nagyobb összeget fektetett be, mint a mire kötelezve volt, az igényeket kielégitette, de az általános szegénynyedés és üzleti pangás mellett az üzletmenet javulására a jövőben is kevés a kilátás s ha a főváros a bérösszeget felemelné, sajnálatára a bérlettől vissza kellene lépnie. A tárgyalások során Gerbaud ujabb kérvényt adott be, a melyben megengedni kéri, hogy mivel a mai rendszer mellett ő a vendéglői személyzetet egész évre kénytelen tartani és fizetni, holott üzlet csak nyáron van s a vendéglő részére vásárolt élelmi cikkek megmaradt részét másutt nem értékesitheti, tehát az árakat is magasabbra kell szabnia, mint egy elsőrangu szállodásnak, ami a tömegesebb látogatást és kedvezőbb jövedelmezőséget szinte kizárja, engedje meg neki a főváros, illetve a meghosszabbitandó szerződésben biztositsa számára azon jogot hogy ő az üzlet vendéglői részét egy általa ajánlandó s a tanács hozzájárulásával alkalmazandó előkelő fővárosi szállodatulajdonos által láttathassa el s az üzletet, melynek cukrászdai részét továbbra is ő köteles vezetni, kettejök neve alatt, azonban a fővárossal szemben kizárólag az ő felelőssége mellett vezethess.

A közgyülés mindakét kérelmet megszavazta. Tehát a közgyülés megnyugodott abban, hogy egy bérlő husz darab aranyat fizessen olyan objektumért, amelynek bérletéért ezreket kaphatna. Azt mondják, hogy a bérlő nem amortizálta a befektetett tőkéjét. Hát biztositotta neki ezt a város. A bérlőnek, mint üzletembernek számolnia kellett, hogy rosszul számitott, azt a város fizesse meg. S történik mindez egy héttel a budzset-vita bőjti prédikációi után. Hol voltak azok az urak, akik a mult héten csak ugy dörögték a jobb gazdálkodást. Ime megint egy példa Vázsonyi állitására, hogy a fővárosnak nincsenek vállalkozói, mert a város bérlői csak bzitos haszonra dolgoznak. Ha egyszer véletlenül elszámitják magukat, tévedésüket megfizeti a város. Ilyen gazdálkodás mellett nem csoda, ha a főváros közönsége bizalmatlanul néz minden városi bérletet.

A vállalati ügyeken kivül csak néhány apró dolgot intéztek el több-kevesebb szerencsével.

A 45-ös bizottság ügyrendje.

A fővárosi adminisztrácziában különösen választásoknál nagy fontosságu faktor a 45-ös bizottság. S ennek a bizottságnak eddig még ügyrendje sem volt. Megalakult s működött a szokás alapján. Most végre elhatározta, hogy megállapitja az ügyrendjét. Kléh István a bizottság elnöke a következő ügyrend-tervezetet dolgozta ki:

1. A 45-ös bizottmány a székesfővárosi I—VIII. s az egynek vett IX. s X., összesen kilencz kerület bizott-

sági tagjai értekezleti ülései által külön-külön kiküldött öt-öt, összesen 45 tagból — a törvényhatósági bizottság mindegyik megalakulásától, ennek ujra alakulásáig számitott időre — alakul meg.

A kerületek által kiküldött tagok igazolását a 45-ös bizottmány gyakorolja s ennek megtörténte alapján a 45-ös bizottmányt megalakultnak kimondja.

A kiküldött tagok igazolásának alapjául szolgálnak az egyes kerületek értekezési üléseiről fölvett azon jegyzőkönyvek, melyek a kerületi elnök és jegyző aláirásával vannak ellátva s az illető kerület 45-ös bizottmányi tagja által nyujtatnak be. Ha ugyanegy kerületből több és tartalomra nézve egymástól eltérő jegyzőkönyv az illető kerület 45-ös bizottmányi tagja által mutattatik be, az igazolás alapjául azon jegyzőkönyv szolgál, melyben a tagok kiküldetéséhez, az illető kerület viszonylagos többsége hozzájárul.

Időközben lemondás vagy más okból megürült helyek azon kerület által, melyben az üresedés történt, uj választás által töltetnek be.

2. A 45-ös bizottmány minden alakulásakor kebeléből megválasztja elnökét, alelnökét, jegyzőjét, pénztárnokát s két számadás-vizsgálót.

3. A 45-ös bizottmány: A legtöbb adót fizetők közül választandó bizottsági tagoknak és póttagoknak az egyes kerületekre eső hányadát, statisztikai adatok, a választók számaránya és méltányosság alapján, az eddigi gyakorlat szerint, továbbá az állandó és szakbizottmányokba választandó bizottsági tagok hányadát, a méltányosság alapján az eddigi gyakorlat szerint, minden egyes kerületre nézve felosztva, megállapitja, ezen állásokra a kerületek jelöltjeit számbaveszi és szavazati lapra hozza.

Kivételt képeznek azon állandó és szakbizottmányok (pl. kijelölő, biráló, népszinházi, budai szinügyi stb. bizottmányok), melyek tagszáma 9-nél vagy 18-nál kevesebb, ezen bizottmányok választása esetében a fel nem osztható tagsági helyekre, a kerületek által ajánlott tagok közül a jelölést a 45-ös bizottmány eszközli és szavazati lapra hozza. Időközben lemondás vagy más okból megürült helyek és pedig a kerületi jelölés alá tartozók azon kerület jelölésével töltendők be, melyen az üresedés történt: a megürült fel nem osztható tagsági helyekre a jelölést a 45-ös bizottmány eszközli s szavazati lapra hozza.

4. Tisztviselők választása esetében a jelölést a 45-ös bizottmányban képviselt kilencz kerület általános többsége állapitja meg s azt a 45-ös bizottmány számba veszi s szavazati lapra hozza.

Kivételt képeznek: a plébánosi, a kerületi előljárói, kerületi jegyzői, kerületi városbirói, kerületi tisztiorvosi s kerületi orvosi állások, melyekre a jelölést azon kerület eszközli,, melyben az üresedés történt s ezen jelölést a 45-ös bizottság számba veszi s szavazati lapra hozza.

5. A 45-ös bizottmányban minden választás, jelölés és egyéb tárgyak egyhangu felkiálltással vagy csak egy tagnak kivánatára is, szavazás által döntetnek el.

Szavazás esetében a kilencz kerület mindegyike egy szavazattal bir. A kerületek számuk sorrendjében szavaznak. Általános szótöbbség dönt. Tárgyak fölötti szavazásnál, egyenlő szavazatok esetében a tárgy visszavetettnek tekintendő. Választások és jelölések fölötti szavazásnál, ha általános szótöbbséget egyik sem nyer a jelöltek közül: uj szavazásnak van helye, a legtöbb szavazatot nyert két jelölt között. Ha ezen uj szavazásnál általános szótöbbséget egyik sem nyer a jelöltek közül, a fölött: ki legyen közülök megválasztva vagy jelölve, a 45-ös bizottmány elnöke által kihuzott sors dönt.

6. A 45-ös bizottmány kiadásait a kilencz kerület mindegyike egyenlő részletben fedezi.

Kléh István s. k.

A polgármester a Kecskeméthy lopásról.

A Kecskeméthy-féle lopás ügyében a polgármester a következő jelentést terjesztette a közgyülés elé:

Tekintetes közgyülés! Egy fölötte sajnálatos esetről kell a tisztelt közgyüléshez jelentést tennem.

Folyó évi november hó 14-én a IV. kerületi pénztárból a központi városházán levő adófőpénztárba szállitott 777.000 koronányi összegből 588.000 koronát elloptak.

A tényállást a következőkben adom elő:

Folyó évi november hó 14-én délután 4 óra után azon jelentést vettem, hogy a IV. ker. pénztár által aznap délután 3 óra előtt a központi városházán levő adófőpénztárba beszállitott pénzkészletből nagymérvü lopás történt.

A központi adófőpénztárba azonnal besietvén, ott az adófőpénztárnok, tiszti főügyész és a főszámvevő közbenjötte mellett tényállásként megállapittatott, hogy a IV. ker. pénztár a befizetett adópénzkészletből 777.000 koronányi összeget és pedig 293 darab ezer forintos bankjegyben 586.000 koronát, 690 darab 1000 forintos bankjegyben 138.000 koronát, 2090 darab 20 koronás bankjegyben 41.800 koronát, 850 darab 10 koronás bankjegyben 8500 koronát, 160 darab ezüst koronásban 800 koronát, 650 darab ezüst egy forintosban 1300 koronát, 600 darab ezüst egy koronásban 600 koronát, összesen tehát a fenti 777.000 koronát a pénzszállitásra használt bőrtáskába helyezve és lezárva oly utasitással adta át Kecskeméthy Győző szolgálattételre a IV. ker. pénztárhoz beosztott adópénztári gyakornoknak, hogy azt Győry István nevü hivatalszolga kiséretében az előirt módon, vagyis bérkocsin a központi városházán levő adófőpénztárba szállitsa be.

A foganatositott vizsgálat adatai szerint Kecskeméthy Győző a bérkocsit a Magyar-utczában egyik ház előtt megállittatta és Győry István hivatalszolgának egy levelet nyujtva át, a nevezettet fölhivta, hogy azt a kérdéses házban lakó czimzettnek adja át. Győry István ezen utasításnak eleget teendő, a pénzt tartalmazó táskát a bérkocsiban hagyva, a kocsiból kiszállott és a levéllel a fentemlitett házba a czimzett keresésére bement, csakhamar azonban azzal az értesitéssel jött vissza, a kocsiban várakozó Kecskeméthy Győzőhez, hogy a czimzettet a házban fel nem találta. Kecskeméthy Győző és a nevezett hivatalszolga ezek után utjukat folytatták és a központi városház elé érkeztek, ahol is a kocsiból mindketten kiszállván, Kecskeméthy Győző — a szolga jegyzőkönyvi vallomása szerint — ő neki azt az utasitást adta, hogy várjon mig egy levelet ad fel a postán. A szolga néhány perczig várt is a nevezett tisztviselőre, miután azonban az illető nem jött, nem akarva tovább is a pénzzel az utczán állani, az adófőpénztárba egyedül felment s ott a táskát a pénztári fizető asztalra letette.

Az adófőpénztárnok ezután a nevezett szolgát Kecskeméthy Győző keresésére elküldötte és ő maga pedig a táskát az ellenőr, három kerületi pénztárnok és az adófőpénztári gyakornok, mint tanuk előtt a főpénztárnál rendelkezésre álló kulcsok egyikének segélyével felnyitotta s azonnal megállapitotta, hogy az abban lévő pénzkészlet a jegyzéknek azon összegével, amelyet fentebb részleteztem, nem egyezik, mert a táskából 293 darab ezer forintos bankjegy és 200 darab tiz koronás bankjegy, összesen tehát 588.000 korona hiányzik. Éppen ezen hiány megállapitásakor jött vissza Győry István hivatalszolga azzal az értesitéssel, hogy ő Kecskeméthy Győzőt sehol sem találja. A főpénztárnok ezen megjegyzésére, hogy a táskában nagymérvü hiány van, adta elő a hivatalszolga azt, hogy utközben Kecskeméthy Győző a kocsit megállittatta és őt a fentemlitett levél kézbesitésével megbizta és egyuttal a szolga kifejezést adott azon gyanujának is, hogy Kecskeméthy Győző ezen alkalmat használta fel arra, hogy a táska tartalmát meglopja. A szolgának ezen nyilatkozata következtében a főpénztárnok annak konstatálása végett, nogy ezen hiány esetleg nem maradt-e tévedésből a kerületi pénztárban, azonnal a IV. ker. pénztárhoz hajtatott, ahonnan Szimély Ede pénztárnok a főpénztárnál nyomban megjelenvén, oda nyilatkozott, hogy a táskában tényleg azon összeg volt, ami a jegyzéken ki van tüntetve. Ezen az alapon tehát kétségtelenné vált, hogy a hiányzó pénzösszeget, vagyis 588.000 koronát Kecskeméthy Győző gyakornok lopta el és pedig az alatt az idő alatt, amig a hivatalszolga a levél kézbesitése végett a bérkocsiból távol volt. Mindjárt Szimély Ede kerületi pénztárnoknak a központi pénztárban történt megjelenése alkalmával az esetről a rendőrségnek jelentés tétetett és magam is a tényállásnak megállapitása után a főügyész ur kiséretében az államrendőrségi főkapitány urnál személyesen nyomban megjelentem és vele az esetet az intézkedések azonnali megindítása czéljából közöltem.

Az intézkedések ennek folytán a m. kir. államrendőrség részéről Kecskeméthy Győzőnek kézrekeritése czéljából nyomban a legkiterjedtebb módon megtették és állandóan folyamatban vannak.

Ami a fegyelmi szempontból és a székesfőváros vagyoni érdekeinek biztositása tekintetében részemről tett intézkedéseket illeti, ezekről a következőkben teszek jelentést:

A fővárosi kerületi számviteli és pénztári osztályok megállapitott szolgálati utasitás rendelkezése értelmében a kerületi pénztáraknál beszedett pénzt szolga kiséretében a felelős számadók egyikének kell beszállitania. A fenforgó esetben tehát a hivatkozott rendelkezés abban az esetben lett volna pontosan végrehajtva, ha a szóban forgó pénzküldeményt a IV. kerületbe beosztott felelős számadók egyike t. i. Szimély Ede pénztárnok vagy pedig Leipold Lajos ellenőr szállitotta volna be. Ez azonban nem történt meg, hanem a pénztárnok a vizsgálat során megállapitandó és elbirálandó okokból a beszállást Kecskeméthy Győző gyakornokra bizta, aki ilyen megbizatásban, mint csak ezen esetből kifolyólag értesültem, már előzőleg is több izben eljárt. Tekintettel a számviteli szabályoknak fentebb hivatkozott rendelkezésére, amelyet a nevezett felelős számadók figyelmen kivül hagytak: ugy Szimély Ede pénztárnok, valamint Leipold Lajos ellenőr ellen és természetszerüleg Kecskeméthy Győző ellen is a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot az 1886. évi XXIII. t.-czikk 1. §-ának a) pontja és 2. §-ának b) pontja alapján azonnal, vagyis folyó évi november hó 15-én 11,551. eln. sz. a. kiadott rendelvényemmel elrendeltem s egyuttal nevezetteket hivataluktól és fizetésük $^2/_3$ élvezetétől a hivatkozott törvény 5. §-a alapján felfüggesztettem.

De elrendeltem a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot Hoffmann Sándor adófőpénztárnok ellen is, az ellenőrzés hiányos gyakorlása, továbbá azon mulasztás miatt, nogy a IV. ker. pénztárnak ama szabálytalan eljárásáról, mely szerint a szabályrendelet ellenére Kecskeméthy Győző gyakornokkal már korábban is szállittatott be pénzt, hozzám vagy a tanácshoz jelentést nem tett. Elrendelendőnek találtam továbbá a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot Pesti Ferencz IV. ker. elüljáró ellen is, mert az elüljárósági szabályrendelet rendelkezési értelmében az ügymenet szabályszerü viteléért első sorban a kerületi elüljáró tartozik felelősséggel. Az ekként elrendelt fegyelmi vizsgálatok, — amelyeknek foganatositásával a főjegyző urat biztam meg — folyamatban vannak s intézkedni fogok az

iránt, hogy azok a lehető legrövidebb idő alatt befejeztessenek.

A fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatok elrendelésével egyidejüleg az 1881. évi LX. t.-cz. 227. §-a alapján a megállapitott 588.000 korona közpénztári hiány erejéig a biztositási végrehajtásnak Szimély Ede pénztárnok és Leipold Lajos ellenőr, mint felelős számadók ellen az illetők ingóságaira leendő foganatositása iránt a budapesti IV. ker. kir. járásbiróságot, mint az 1881. évi LX. t.-cz. 228. §-a értelmében illetékes biróságot megkerestem. Ezen megkeresésem már elintézést is nyert, amennyiben a hivatkozott biróságnak 1901. V. 813/1. sz. végzése szerint a biztositási végrehajtás a nevezett pénztári tisztviselők ellen ezeknek összes ingóságaira elrendeltetett és annak a tiszti ügyészség közbenjöttével leendő foganatositása végett a budapesti V. ker. kir. járásbiróság megkerestetett. Ezen végzés alapján a tiszti ügyészség a végrehajtás foganatositása iránt az intézkedéseket azonnal foganatba tette.

Megkerestem továbbá a pestvidéki kir. törvényszéket mint birtokbiróságot aziránt, hogy a biztositási végrehajtást Szimély Edének Kis-Tétényben fekvő ingatlanjutalékára is rendelje el és foganatosittassa, amely megkeresésemnek az emlitett biróság szintén eleget tett.

Ugyancsak a végrehajtásról szóló 1881. LX. t.-cz. 227. és 228. §§-ai alapján megkerestem továbbá a budapesti kir. törvényszéket, hogy az elrendelt fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatok alkalmából és azokból kifolyólag a székesfőváros közönsége javára a biztositási végrehajtást 588.000 korona és járulékai erejéig Pesti Ferencz IV. ker. elüljáró, Hoffmann Sándor adófőpénztárnok, Kecskeméthy Győző adópénztári gyakornok és Győry István hivatalszolga összes ingó és ingatlan vagyonára szintén elrendelni s a tiszti ügyészség közbenjöttével leendő foganatositása iránt az intézkedéseket megtenni sziveskedjék. A budapesti kir. törvényszék ezen megkeresésemnek eleget tett és f. évi november hó 21-én 38.663 szám alatt hozott végzésével a biztositási végrehajtást a most nevezetteknek összes ingóságaira és ingatlanaira 588.000 korona erejéig szintén elrendelvén, annak az ingókra nézve leendő foganatositása végett a budapesti I., III. és V. ker. járásbiróságokat, az ingatlanokra nézve pedig a zálogjog előjegyzése végett a budapesti kir. törvényszéket és a budapesti I—III. ker. kir. járásbiróságot, mint telekkönyvi hatóságokat megkereste.

Győry István hivatalszolga ügyében az 1872. évi XXXVI. t.-cz. alapján saját hatáskörömben külön fogok intézkedni, megjegyezvén, hogy nevezett szolgát további intézkedésig a pénztári szolgálattól elhelyeztem.

Van szerencsém továbbá a tisztelt közgyülésnek bejelenteni, hogy f. évi november hó 16-án a számviteli szabályok ama rendelkezésének szigoru betartása czéljából, hogy a pénzbeszállitás csak felelős számadó utján történhetik, körrendeletet bocsátottam ki. Felhivtam továbbá a főszámvevő urat, hogy a számviteli szabályok fenti rendelkezését és általában a pénztár kezelési szabályokat tüzetesen átvizsgálván azoknak a szükséghez képest leendő módositása iránt hozzám 8 nap lefolyása alatt tüzetes előterjesztést tegyen.

Kérem a tisztelt közgyülést, hogy ezen előzetes jelentésemet tudomásul venni méltóztassék.

Budapest, 1901. évi november hó 22-én.

Halmos s. k.
polgármester.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 439 gyermek, meghalt 244 egyén, a születések tehát 195-tel mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 330 törvényes, 109 törvénytelen; nemre nézve 232 fiu, 207 leány. Halvaszületett 15 gyermek, köztük 10 törvényes, 5 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 30.7

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 17.0 az egy éven felüli lakosságnál: 13.7, az öt éven felüli lakosságnál: 11.08.

A halottak közt volt 126 fi-, 118 nőnemü.

Az év eddigi 47 hetében élve született összesen 20,776 gyermek, meghalt összesen 12668 egyén, a születések többlete tehát 8105; a mult év megfelelő időszakában született 21 596, meghalt 13.418, a születések többlete volt tehát 8178.

Az élveszülöttek közt volt 274 róm. kath., 6 görög kath. 2 görög keleti, 25 ágost evang, 33 helvét, — unitárius, 95 izraelita, 4 egyéb. Összesen 439, Halvaszületett összesen: 15.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rók us-kórházban ápoltak a mult hét végén 1263 beteget, szaporodás 375, csökkenés 366, maradt a mult hét végén 1272. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 127 beteget, szaporodás 32, csökkenés 33, maradt a mult hét végén 126. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 806 beteget, szaporodás 301, csökkent 307, maradt e hét végén 800. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 798 beteget, szaporodás 123, csökkenés 149 maradt e hét végén 772. Összesen ápoltak a mult hét végén 994 beteget, szaporodás 831, csökkenés 855, maradt e hét végén 2970.

Hirek a városházáról.

Szülők mozgalma az iskolai rend ellen.

Nevezetes mozgalom indult meg a VII. kerület polgárainak egy része között. Azokban az utcákban, melyek az aréna-uti elemi iskola kerületébe tar-

toznak, kövön nyomott felhivások érkeznek a polgárokhoz, amelyeknek éle az aréna-uti iskolában fennálló tanitási rend ellen irányul. Az iskola tultömöttsége miatt váltakozó rendszert kellett behozni, amit a felhivás kész veszedelemnek jelez a gyermekekre nézve. Nem lévén elegendő parallel osztálya a II-ik és III-ik fiu osztály tanulói a hét három napján délelőtt 12 óráig, három napon át pedig délután 2—5-ig tanittattatnak. Eltekintve attól, hogy 6—7 éves gyermek agyvelejét megszakitás nélkül foglalkoztatni káros, a felhivás különösen az ellen kel ki, hogy az apró gyermekeknek téli napokon este 5 órakor, tehát korom sötétségben kell elhagyniok az iskolát. Aki teheti cselédet küld gyermekeiért az iskolába, de a kerületnek éppen ebben a részében lakik legkevesebb olyan ember, aki cselédet tarthat. A szegény ember apró gyermekeinek tehát egyedül kell haza bandukolniok a sötétségben, kitéve mindenféle veszedelemnek. A felhivás, amely több erzsébetvárosi polgár aláirása mellett forog közkézen, arra hivja fel a szülőket, hogy a tanácsnál tiltakozzanak a gyermekekre nézve veszedelmes tanitási rend ellen s követeljék, hogy téli napokon délután csak négy óráig tartson az előadás.

Csarnok a Kálvin téren.

Diszére fog szolgálni a Kálvin-térnek az a pompás csarnok, melynek épitését a főváros tervbe vette. Tizenöt méter hosszuságu épület lesz ez, majolika lapokkal kirakott falakkal s körülbelül 10 méter magas csucsban végződő kupolával. A csarnok, melynek ornamentikája izléses s rendkivüli dus lesz, Czigler Győző tanár terve szerint épül. Nagyobb részét a közuti vaspálya-társaság várócsarnokja foglalja majd el, de helyet keritenek benne két illemhelynek is, továbbá egy szobának a villamos vasuti rendező s a telefon fülke számára. Lesz ezenkivül még egy kis raktár is a csarnokban. — Az épitési munkálatoknak azonban van még egy akadálya. — A Pesti Hazai Takarékpénztár egyesület annak idejében, mikor a kálvintéri szökőkutat főváros ne épithessen a térre disztelenitő illemhelyet. A tervbe vett csarnok azonban éppenséggel nem fogja elcsufitani a Kálvin-teret s igy valószinü, hogy a takarékpénztárnak nem lesz a dolog ellen kifogása.

Az esztéri hid épitése.

A főváros ötödik hidjának munkálatai serényen haladnak előre. A hidépitési munkálatok különösen a balparti oldalon, közel vannak a befejezéshez, mig a budai oldalon a Gellérthegy aljának lassu szabályozási munkálatai folytán a munka sokkal nehezebben megy. A hid vasszerkezete már alapjában elkészült, s most csupán az apróbb vasmunkálatok foglalkoztatják a hidépitő munkásokat. A jobb és balparti vámházikók már teljességben láthatók sőt már a lobogó árbócok is rajta vannak és a maga nemében páratlan hid gyönyörüen szerkesztett ivezete már teljesen készen áll. Eddigi megállapodás szerint az uj hidat 1902. október hó 25-én adják át a közforgalomnak.

A tisztviselő-telepi kertek veszedelme.

A házépitő tisztviselők egyesületét nagy aggodalomba ejtette az uj vizvezetéki szabályrendelet. Attól félnek a telep lakói, hogy vizmüórák használatát rájuk nézve a főváros kötelezővé fogja tenni, ami a telepet válsággal fenyegetné. Az egyesület most beadványt intézett a főváros tanácsához, amelyben kéri, hogy a telep, mely ugyis összeépült Józsefvárossal, ne tekintessék külterületnek s egyáltalán ne legyen köteles használnia vizmérő órákat. Noha ez ellenőrző készülék a jövőben a mértékhitelesitő hivatal által is hitelesitve lesznek s igy működésük nem esik majd kifogás alá, a házépitő tisztviselők mégis nagy bizalmatlansággal vannak azok iránt s azt hisszük, hogy az amugy is drága vizhasználat költségeit az órák használata emelni fogja. Már pedig ez nagy bajt okozna a telepen. A tulajdonosok nagy része kénytelen volna abbahagyni a kertek müvelését s igy hamarosan leszállana a házak értéke is. Ezek a kertek pedig tettek már szolgálatot a fővárosnak is. Régente valóságos veszedelmet képeztek ezen a tájon a homokviharok, amelyek a telepi növényzet meggyarapodásával teljesen megszüntek. A kertek megkötötték a homokot s már ez okból is sajnálatosnak tartaná az egyesület, ha azok vizhiány miatt pusztulásnak indulnának.

A budapesti kereskedelmi kikötő.

A Csepelszigetre tervezett kereskedelmi kikötő ügye koránt sem aludt el, hanem az előmunkálatok serényen folynak ugy a kereskedelmi minisztériumban, mint a szaktestületeknél. A kereskedelmi minisztérium által az egyes szaktestületeknek véleményezés végett beküldött tervezetek nagyrészt már visszaérkeztek a minisztériumba. Magát a kereskedelmi kikötő kiépitéséről szóló törvényjavaslatot, mely a kereskedelmi kikötő kiépitését mint inségmunkát tervezik. Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter az 1902. évi költségvetés letárgyalása után — 1902. március havában fogja a képviselőháznak benyujtani.

Védelem a Rákos-patak kiáradása ellen.

A legutolsó vizáradás alkalmával meglehetősen sok bajt okozott a Rákospatak kiöntése is. Ebből kifolyóag a VI. kerülleti előljáróság előterjesztést intézett a tanácshoz, a Rákos rakonczátlanságai ellen való védelem tárgyában. Azt javasolta, hogy a Rákos egy méterrel mélyittessék ki az egész fővárosi vonalon. A fővárosi mérnöki hivatal ez ügygyel fog-

lalkozván, nem találta elfogadhatónak az előljáróság javaslatát, mert az ebben foglalt védelmi módozat nem vezetne célhoz. Hogy kiöntéseiben meggátoltassék a Rákos, ahhoz nemcsak mélyítés, hanem mederszélesítés is szükséges. Ennek a munkálatai azonban tömérdek pénzt emésztenének föl, amivel erre a célra a főváros most nem rendelkezik. Egyelőre elegendőnek tartja a mérnöki hivatal a patak hidjainak oly magasra való emelését hogy jégtorlódás ne keletkezhessék. Legfőképpen pedig szükségesnek tartja olvadáskor a Rákos felsőbb vidékeinek hivatalos összeköttetések utján leendő figyelését, hogy a nagyobb viztömeg közeledése meglepetést ne okozhasson.

Nem lesz hófuvarozás.

A főváros közegészségi ügyosztálya azzal a kérdéssel foglalkozik most, nem volna-e lehetséges a főváros egész területén megszüntetni a hófuvarozást, még pedig olyformán, hogy az utcákon összegyült hó mindenütt a csatornákba hányatnék. Ez természetesen csak ott lehetséges, ahol a csatornahálózat technikai beosztása megengedi. Miután azonban a főváros csatornázása meglehetősen tökéletes és kiterjedt, remény lehet arra, hogy a hófuvarozás jóformán csak a külső részekre szoritkozik majd. Ez eljárással tetemes költség megtakaritása lesz a fővárosnak, de nyer a közegészségügyi szempont is, mert e nedvességet, sárt okozó hótömeg sokkal hamarább letakarodik majd az utcákról.

A farkasréti villamos-vasut.

Végre kiépül immár a közuti vaspályatársaság farkasréti vonala. A főváros részéről befejeztettek most az előmunkálatok azzal az aktussal, mely ma folyt le a vasut ügyében. Rózsavölgyi Gyula alpolgármester elnöklete mellett kisajátitási tárgyalás volt ma délelőtt, s ez alkalommal kisajátitottak egy telket, mely beleesett a vasut vonalába. Az épitési munkálatoknak most már semmi sem áll az utjában.

Visszautasitott telek.

A főváros két ingyen telket ajánlott fel a képzőmüvészeti társulatnak, hogy azokon müterem-bérházat épitsen. Az ajánlatot azonban oly föltételhez kötötte a tanács, hogy bizonyos idő multával a főváros tulajdonába menjenek át a bérházak. A képzőmüvészeti társulat most válaszolt ez ajánlatra. Köszönetet mondott a fővárosnak a jóindulatáért, de egyben kijelentette, hogy a megszabott föltételekbe bele nem mehet s ez okból az ajánlatot egyszerüen visszautasitotta. A társulat egyébként már épitett a Gellérthegy alján mütermeknek való bérházat, s igy nincs szüksége a főváros ajándéktelkeire.

A Józsefvárosi foglalkoztató mühely.

A Józsefvárosban eddig fennálló és a VIII. kerületi közjótékonysági egyesület által fentartott foglalkoztató mühely nem felel meg teljesen hivatásának. A foglalkoztató mühely eddig reggeltől estig kizárólag puhafa apritással, zsákvarással és kőzuzással foglalkoztatta a munkanélküli munkásokat, a miért — átlagos munkáért — napi 18 krajcárt, vagy pedig reggelit, ebédet és egy menhely-fekhelyet adott a munkásoknak. A munkások azonban ezzel nincsenek megelégedve. Az eddigi munkaidőbeosztás mellett ugyanis a minimális munkabérért dolgozó munkások nem jelenhettek meg a munkaközvetitő intézet délelőtti kereslet kihirdetésénél. A foglalkoztató mühely vezetősége ezért a munkaidőt délután 2 órától esti 8-ig állapitotta meg és ezzel a munkások mindkét rendbeli kivánságának eleget tett.

Uj közuti vonal.

A közuti vasut társaság felterjesztést intézett a székesfővárosi tanácshoz, a köztemető és csömöriuti vonalak összeköttetése tárgyában. A társaság mellékelte a vasutvonal tervrajzát is és arra kérte a tanácsot, hogy a vonalváltozás jelentéktelenségére való tekintettel a közigazgatási eljárás mellőzésével adja meg az épitési engedelmet. A mérnöki hivatal jelentése szerint az engedély a társaságnak megadható, azonban oly kikötéssel, hogy a vonalváltozás folytán szükséges költségek és munkabérek a társaságot terhelik.

Katonaság a főváros ellen.

A budapesti hadtestparancsnokság keményen állást foglalt az ellen, hogy a főváros a Mária Terézia kaszárnya mellett illem-helyet épitsen. Átiratot is intézett a tanácshoz, hogy a külömben eléggé formás illemhelyet távolitsa el. A tanács persze elutasitó választ adott, mire katonáék a közgyüléshez felebbeztek. Az apelláta sorsa azonban itt sem volt a hadtestparancsnokságra nézve kedvező. Most mint utolsó fórumhoz a minisztériumhoz ment az ügy.

A budai közforgalom.

Erős hiányát képezi a budai közuti forgalomnak, hogy a belső köruti vonalnak bizonyos kritikusabb pontokon is csak egy sinpárja van. Különösen az Attila-körut egy része kivánja föltétlenül a második sinpárt, amióta megindult a teljes körforgalom. E bajon most segitve lesz, amennyiben a közuti vaspálya társaság legutóbb terveket terjesztett be a tanácshoz, második sinpár berakása dolgában.

Biztositásügy.

Első Leánykiházasitási Egylet m. sz. (Leány- és fiubiztositó-intézet.) Folyó évi november hóban 1217 jutalékrész irattatott be és nászjutalékok fejében 50.331 korona 36 fillér fizettetett ki. 1901. január 1-től november 30-áig beirt összes jutalékrészek száma 12,251 és a kifizetett nászjutalékok összege 506.410 korona 26 fillér.

Czerny-féle híres és elismert készítmények felülmulhatatlanok.

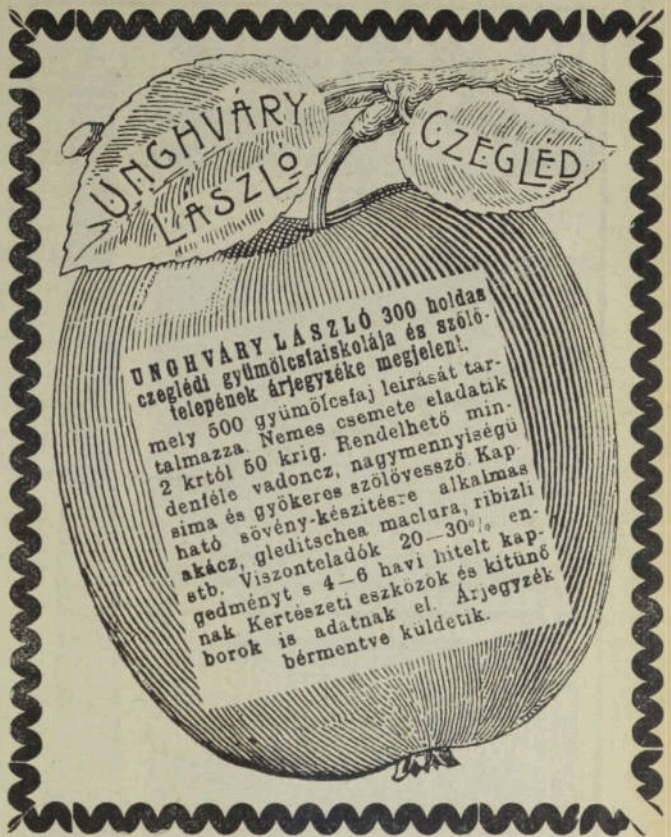
Tanningene a legjobb **hajfestő szer,** sötétszőke barna és fekete szinben. — **Ára 5 korona.** — Orvosilag ajánlva. — Törvényesen védve. Lelkiismeretesen megvizsgálva. — Teljesen ártalmatlan.

A szájnak és fogaknak legjobb szer a **Czerny**-féle **OSAN** antiseptikus, konzerváló tisztító kellemes. — Ára üvegenkint 1 kor. 76 fillér. **Osan-fogpor** doboza **88 fillér. Osan fogkefe 60** fillér.

Czerny-féle keleti a legjobb és legegészségesebb **szépitő-szer.**
RÓZSATEI Üvegje 2 korona **Balzsam szappan** hozzá **60 fillér.**

Fritsch Nándor **napraforgó olaj szappanja** *darbja 70 fill. és 1 korona.*

Főszétküldési hely! **CZERNY J. ANTAL, BÉCS,** XVIII., Karl Ludwighstrasse 6.
Prospektus ingyen és bérmentve.
Magyarországi főraktár: Török József gyógyszerész Király-u. ca 12.

UNGHVÁRY LÁSZLÓ 300 holdas czeglédi gyümölcsfaiskolája és szőlőtelepének árjegyzéke megjelent. Mely 500 gyümölcsfaj leirását tartalmazza. Nemes csemete eladatik 2 krtól 50 krig. Rendelhető mindenféle vadoncz, nagymennyiségü sima és gyökeres szőlövessző. Kapható sövény-készitésre alkalmas akácz, gleditschea maclura, ribizli stb. Viszonteladók 20—30% engedményt s 4—6 havi hitelt kapnak. Kertészeti eszközök és kitünő borok is adatnak el. Árjegyzék bérmentve küldetik.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.
Alakult 1845-ben.
Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.
Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293	millió korona
Évi bevétel	290	„ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115	„ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146	„ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225	„ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.
A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.
A New-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.
Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.
Magyarországi vezérigazgatóság:
Budapest, Erzsébet-körut 9—11. szám. (New-York palota.)

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10%-os betét-kamatadót az intézet fizeti.) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferencziek-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

o o o o o o o o o IRODAI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek ooooooooooooooooo keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. ½9—½1-ig, d. u. 3—½5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:
IV., Ferencziek-tere 4.

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. **Telefon 16—54.**

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.—** korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szeveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény. Auer-fény.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 15-én. 44. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A kormány válasza.
A Kossuth Lajos-utca vasutja.
A tisztviselőtelep vizvezetéke.
A 45-ös jelölése.
Az elüljárók felelőssége.
A közgyülésből.
Városatyák jelölése.
A kamara az uj városi vámról.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON: 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

A

veszélymentes

kőbetétű

Phőnix-

gyorsfőző

a tűzveszélyt

teljesen kizárja

és 40% szesz

megtakarit.

Kapható minden jobb vaskereskedésben és konyhafelszerelési üzletekben.

Nagybani elárusitás:

Makó Mihály, Budapest, Üllői-ut 2.

Ringeisen testvérek, Báthory- és Hold-utcza sarok.

Maison de Nouveautés

Mad. J. Berkovits

Fondée en 1884.

Salon de Robes pour Dames

Budapest,

IV., Kristóf-tér 2. sz. II. emelet.

Stuccatur-nádfonat

100 □ méterenként 12 korona.

Kötszirakomány vétetnél előnyajánlat.

Nádfedél ...nek való **kévés nád.** 100 kévéje 14 korona.

Egy kocsirakomány 1400—1600 kévét tartalmaz.

Épületdiszitmények gipszből.

Képes árjegyzék kívánatra.

Valódi szegedi **kubikos-talicska.**

* * *

Gyékények.

SZALONNA.

Reitzer Lipót és Társa

SZEGED.

Fogak

2 frttól, a nélkül, hogy a gyökeret el kellene távolitani,

szájpadlás nélkül is.

Foghuzás fájdalom nélkül. — Igen tartós fogtömés. — Fogkoronák gyökerekre illesztetnek.

Fogorvos **Dr. NEUFELD** Kossuth Lajos-u. 14.

Vasár- és ünnepnapokon délután 4-ig.

Az ujonnan megnagyobbitott és teljesen átalakitott

PÁRISI nagy ÁRUHÁZ

BUDAPEST, VII., KEREPESI-UT 38. szám.

Minden vevőnek, még a legkisebb bevásárlásnál is, pénztárunk egy fénykép-bonnt kiszolgáltat, a melyben a bevásárolt összeg nyugtatványozva lesz.

A midőn ezen bevásárolt áruk együtt 20 kor. összeget meghaladtak, vagy 20 kor. értékü áru egyszerre lesz bevásárolva,

minden vevő teljesen ingyen kap

bármely tetszés szerinti, nekünk átadandó fénykép után egy 60 cm. magasságu, müvésziesen elkészitett

Életnagyságu hű fényképet

csupán a kifeszitésért és a diszes papirkeretért (passe partout) önköltségünket **3 koronát** számitunk fel. **A világ egy müintézete sem képes az ingyen képet 20 koronán alul elkésziteni.**

Képes nagy árjegyzék **a közkedvelt egy- és kétkoronás áruosztályunkról valamint az összes árucikkekről kivánatra ingyen és bérmentve.**

V. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 15. 45. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A kormány válasza.

A kormány, ugy látszik, csöppenként akarja beadni a fővárosnak, hogy a kormánytól ne várjon semmit, mert a kormány nem hajlandó Budapestet megmenteni.

Az első csöppet akkor adta be, amikor a főpolgármester közvetitésével tudatta, hogy tanulmányozza a főváros föliratát, amire hosszabb időre van szüksége. A második keserübb, de világosabb választ a képviselőház pénzügyi bizottságában adta meg. A bizottságban több képviselő követelte a főváros pénzügyeinek alapos megvizsgálását és a bajok orvoslását. A bizottságban a főváros ellen tett vádakra *Berzevicy* Albert a VIII. kerület képviselője adta meg a választ, hogy nem igazságos dolog a bajokért a fővárost okolni. A bajok egyik főoka a fővárosi szervezet és törvény hiányossága s az, hogy a főváros kénytelen bizonyos nem méltányos terheket viselni. *Széll* Kálmán miniszterelnök a következő választ adta:

A főváros valóban rossz pénzügyi helyzetben van, részint a rossz gazdálkodás, részint az ugrásszerü fejlődés következtében. Azt, *hogy a fővárosi állapotokba rövid uton belenyul jon, nagyon nehéznek tartja.* Ha azonban a főváros komolyan akarja a helyzet javitását s a kormánynyal vállvetve fog munkálkodni, kétségkivül megnyugtató mederbe jut a dolog. A mi a kormánytól méltányosan kivánható, meg is fog történni, azonban *oly követelésekkel állottak elő, a melyek teljesitése merő lehetetlenség*, mert az állam maga nem ranzsirozhatja a fővárost.

Ebből a válaszból megtudjuk, hogy mit várhatunk a kormánytól, megtudjuk, hogy nem várhatunk semmit. A miniszterelnök is a rossz gazdálkodás frázisán lovagol. Meg vagyunk győződve, hogy a miniszterelnök ur még egy fél órát sem töltött a főváros gazdálkodásának a vizsgálatával s hogy a rossz gazdálkodásról tett kijelentése csak az utszélen fölszedett frázis, amit a miniszterelnök is utána mondott azoknak, akik mindig a kényelmesebb oldalát nézik a dolognak s ugy akarnak menekülni a munka elül, hogy kikiáltják a jelszót, hogy tessék jobban gazdálkodni s akkor rendbe jön a háztartás.

Sokkal fontosabb a miniszterelnöknek a jövő segitésre vonatkozó kijelentése. Azt mondja a miniszterelnök ur, hogy a főváros memorandumában olyan követelésekkel állott elő, amelyek teljesitése merő lehetetlenség.

Mi hát a főváros követelése. Micsoda lehetetlenség van a főváros memorandumában. A törvényhatóság a memorandumban hiteles statisztikai adatok alapján fölsorolta, hogy micsoda állami terheket visel a főváros, mit végez az állam helyett s az a munka mennyibe kerül. Egy betüvel sem követeli mindannak a megtérítését, hanem csak azt kéri: alakitson a belügyminiszter egy vegyes bizottságot, amelyben megvitathatják a dolgot s a melyben a kormány képviselői megfontolhatják, hogy menynyiben méltányos a főváros kérelme s mit tehet a kormány. Ez csak nem merőben lehetetlen kérelem.

Már akkor, amikor a belügyminiszter kerülő uton szólott a törvényhatósághoz rámutattunk, hogy az a kerülő ut már bizonyitéka, hogy a kormány nem akar belemenni a dologba, nem akarja összehivni a vegyesbizottságot, mert tudja, hogy a főváros memorandumának minden egyes pontja jogos, méltányos és igazságos. Meggyőződésünkben most megerősit a miniszterelnök nyilatkozata. Igaz, hogy a miniszterelnök néhány általános kijelentést is tett a kormány jó akaratáról, de ez csak arra való volt, hogy a törvényhatóság könnyebben bevegye a labdacsot s a közgyülésen ne kellemetlenkedjenek a miniszterelnök urnak. Arra volt szánva az a főpolgármesteri átirat is, hogy a kormány tanulmányozni fogja a memorandumot.

A képviselőház pénzügyi bizottságában azonban olyan nyilatkozatot tett a miniszternök, amely azt bizonyitja, hogy már alaposan áttanulmányozta a memorandumot. Mert azt még is csak föl kell tennünk Magyarország miniszterelnökéről, hogy addig nem mond kritikát egy hivatalos iratról, amig annak a tartalmát alaposan át nem tanulmányozta. De ha már befejezte a tanulmányozást, miért nem adja meg a választ illetékes helyen, Budapest törvényhatóságának. Hisz megigérte a miniszterelnök ur, hogy mihelyt áttanulmányozta a memorandumot, azonnal válaszolni fog.

Mindezek a tények azt bizonyitják, hogy a főváros nem számithat a kormánynál semmire. Nem számithat mindaddig, amig a törvényhatóság s a főváros közönsége meg nem mutatja, hogy a kormány sem rendelkezhetik vele kénye-kedve szerint.

A Kossuth Lajos-utca vasutja.

Nagy csoda történt a szerdai közgyülésen. A városatyák óriási többséggel, szinte lelkesedve mondották ki, hogy szükség van és követelik, hogy a kerepesi-uti villamos vasutat a Kossuth Lajos-utca utszintjében hosszabbitsák meg s ugy vigyék át az eskütéri hidon. Nem azért csodálatos ez a határozat, mintha nem volna szükség vasutra, vagy mintha nem lenne üdvös, hanem csodálatos azért, mert tavaly még hallani sem akartak róla a városatyák.

Hiába, a tapasztalat sok mindenre megtanitja az embert. Az élet gyakran rákényszeriti még a városatyákat is, hogy föladják a teoretikus elveket s a fantázia helyett a gyakorlati követeléseknek adjanak helyet a főváros életében.

Budát és Pestet két hidon a Ferenc József- és a Margit-hidon át köti össze a villamos vasut. S mégis érezzük, tudjuk valamennyien, hogy ez az összeköttetés nem forrasztotta össze a két városrészt. A Duna hullámzó habjai még mindig áthidalanlanul választják el a két várost. Miért. A válasz egyszerü. A Ferenc József-hid is a Margit-hid is csak a két város határát köti össze. A két várost csak az eskü-téri-hid fogja igazán összekapcsolni, az a hid, amely Pest szivét Buda szivével köti össze. Nézzük csak, hogyan juthat át ma valaki a Belvárosból Budára. Gyalog kell kimennie a belső körutra s azután végig kell utaznia az egész körutat, átmennie a hidon, végigszaladni a Dunapart mentén. Körülbelül egy órai utazás, mig az esküitéri-hidon át két-három perc alatt Buda szivében lehet.

Nem is tagadhatta ezt soha senki. Csak azt hallottuk mindig, hogy nem szabad tönkretenni a Kossuth Lajos-utca korzó-jellegét, hogy szüksége van egy utcára annak a közönségnek is, amely az aszfalton keresi a friss levegőt. Hát első sorban is tagadjuk, hogy a villamos vasut megszüntetné az utca korzó-jellegét. Ellenkezőleg. Életet visz az utcába. A Kossuth Lajos-utcában olyan széles a gyalogjáró, hogy minden baj nélkül elfér rajta az egész sétáló publikum. Hisz a Kossuth Lajos-utca két gyalogjárója szélesebb, mint az egész Váci-utca vagy Koronaherceg-utca. De ha még igaz is, hogy a villamos megszünteti az utcza korzó-jellegét. Hát melyik a kisebbik baj. Ha a legfontosabb közlekedési érdek szenved csorbát vagy a korzó-jelleg.

Folyton sirunk, hogy milyen szegények vagyunk. Mindig azt halljuk, hogy Budapest Európa egyik legszegényebb városa, hogy koldusok vagyunk. De azért parádés utca kell nekünk, parádés utcára telik. Tessék megmutatni, hogy melyik nyugoti gazdag városnak van parádés utcája. Olyanok vagyunk, mint azok az alakok, akik mindig gummirádlison járnak, ott ülnek minden premiéren, de azután éhes gyomorral feküsznek le, mert száraz kenyérre sem kerül. Azt nem látja senki, a fő, hogy a külső megjelenésben megtartsák a tekintélyt. Hát olyan jól megy a sorunk, hogy módunkban van parádézni. Egy angol utazóról beszélik, hogy amikor megkérdezték tőle, hogyan tetszik Budapest, azt a választ adta, hogy szép, szép, de nagyon tiszta a levegője, kevés benne a kémény-füst. S az angolnak igaza van. Mi csak urak akarunk lenni s ellenségünknek tekintjük, aki az élet munkásságának zajával akarja megzavarni uri kényelmünket. Pedig bele kell törődnünk, ha megakarunk élni, hogy a munka nem szégyen. A legnagyobb botorság lenne, ha kényelmi szempontokból utját állanák a becsületes munkának. Nem elég sirni, hogy pang minden az egész vonalon, hogy nincsen kereskedelmünk, s megakadályozni, hogy a vasut a kereskedelemnek szállitsa a vevő publikumot, villamos szárnyain. A nagyzási hóbortból ki kell gyógyulnunk.

Nem is akarunk kiterjeszkedni arra, ami fölhangzott a szerdai közgyülésen, hogy azért nem lehet a Kossuth Lajos-utcában megépiteni a vasutat, mert ott van a két kaszinó. Nem hisszük és tagadjuk, hogy Budapest közönsége annyira gyáva lenne, hogy legfontosabb életszükségleteit a szerint rendezné be, hogy munkájának zaja nem háborgatja-e egyik, vagy másik kaszinónak a csöndjét. Erről szó sem lehet. A kaszinók tagjai is a főváros polgárai s megvagyunk győződve, hogy ők is éppen olyan jó fiai a fővárosnak,

és ők maguk is szivesen hallják a villamos csöngőjét, amikor tudják, hogy az a zaj Magyarország fővárosának Budapestnek haladását, fejlődését, erősödését jelenti.

Örömmel üdvözöljük a főváros törvényhatóságának szerdai határozatát, mert megmutatta, hogy meghallja és megérti a főváros égető szükségét, fejlődésének éltető elemét és a nagyközönségnek méltányos és jogos követelését. Elvárjuk azonban a törvényhatóságtól, hogy határozatának minden vonalon a legnagyobb energiával, férfias komolysággal érvényt fog szerezni.

A tisztviselő telep vizvezetéke.

A főváros pénzügyeinek rendezésében a tanács először a meglevő jövedelmek intenzivebb kihasználásával próbált szerencsét. Első sorban a vizvezetéki üzem jövedelmét akarta fokozni. Ki is dolgozta az uj vizvezetéki szabályzatot, amely a főváros bevételeit tetemesen fokozta volna.

A közgyülés azonban alaposan megrostálta a szabályzatot. Törölt belőle minden olyan intézkedést, amely a több bevételt biztositotta volna. Amit pedig a közgyülés benne hagyott, törölte a belügyminiszter, aki különböző módositások miatt háromszor is visszaküldötte a szabályzatot. Végre annyi hányatás után valamennyi fórum jóváhagyta. A szabályrendeletnek egyik fontos intézkedése, hogy a várost belső és külső területre osztja. A belső területen a vizdijat átalányban vetik ki, a külső területen pedig kötelező a vizmérő óra. A tanács a belsőséget és külsőséget megállapitotta. A tisztviselőtelep a külterületen maradt. A telepiek azonban segitettek magukon. Kérelmükre a tanács az ügyosztály javaslata ellenére a telepet a belső területhez csatolta.

Sietünk kijelenteni, hogy mi nem vagyunk a vizmérő óra hivei. Nem kaptunk soha kellő biztositékot arra, hogy megbizható, pontos vizmérő óra van. A tanács azonban olyan rendithetetlen hive a vizmérő órának, hogy már azt a javaslatot is tette a közgyülésnek, hogy az egész városban tegye kötelezővé a vizmérő órát. A polgármester a közgyülésen számtalanszor panaszt tett, hogy a közgyülés akadályozza meg, hogy a főváros háztartását a bevételek intenzivebb kihasználásával rendezze. Minden alkalommal hivatkozott a vizvezetéki szabályrendeletre s szemére vetette a közgyülésnek, hogy a vizvezetéki szabályrendeletben olyan módositásokat tett, amelyek a város jövedelmét csökkentik.

Ezt a fegyvert, amelyet olyan szivesen forgatott a tanács a közgyülés előtt a tisztviselőtelep kedveért eldobta magától. Mihelyt nem általános elvi dologról, hanem konkrét esetről volt szó, a tanács kirugta maga alul a talajt s meghajtotta magát a magánérdek előtt. Ám tessék a tanácsnak viselnie a konzekvenciákat is. Alig ment hire, hogy a tanács cserbehagyva a saját elveit teljesitette a Tisztviselőtelep kérelmét, azonnal megjelentek a Gellérthegy és Naphegy ingatlan tulajdonosai. Teljes joggal hivatkoztak arra, hogy ők éppen olyan adózó polgárai a fővárosnak, mint a tisztviselő-telepiek s ők is csak a kertek öntözésére használják a vizet. A fővárosnak pedig legalább olyan érdeke az, hogy a város szivében fekvő Gellérthegy parkjai el ne pusztuljanak, minthogy a telepi kertek virágozzanak. Ugyanazt a jogot követelik a maguk számára, amit a tanács a telepieknek megadott. Ha a tanács nem akarja, hogy jogosan pártossággal és részrehajlással vádolják, teljesitenie kell a Gellérthegy és Naphegy telektulajdonosainak a kérelmét is. Semmi kétség, hogy jelentkezni fognak a svábhegyi lakók is és lassankint az egész főváros belső terület lesz.

Már megmondottuk, hogy nem vagyunk barátai a vizmérő órának. De nem tagadhatja senki, hogyha a vizmérő órának valamely szerepet akarnak juttatni a vizszolgáltatásban, akkor a legelső, hogy a kertek öntözésénél állithatjuk föl a vizmérőt. Bár nem tagadjuk, hogy a kertek föntartása bizonyos mértékben közérdek is, mégis csak luxus dolog. S ha az iparteleppeknek meg kell küzdeniök a vizmérő órával, méltányos, hogy a kertek is megkapják.

Sokszor és sokat hallottunk a vizpazarlásról. A vizvezetéki igazgató már többször kimutatta, hogy az egész kontinensen Budapest fogyaszt legtöbb vizet. A háztartásban szigoruan ellenőrzik is a vizvezetéket s ha az ellenőrzés véletlenül csöpögő csapot talál, a tulajdonost megbirságolják. Pedig a háztartásban vizpazarlás nincsen. Ha vizpazarlásról egyáltalán beszélni lehet, csak a kertek öntözésénél lehet róla szó. Ki ellenőrzi azt, hogy a kertben órákon át állandóan folyatják a vizet. Nem is lehet ellenőrizni. Elég baj, hogy vizvezetéki rendszerünk mellett a kerteket is szürt ivóvizzel kell öntözni. Ha valahol méltányos a vizmérők felállitása a kerteknél az. S ime a tanács ott tesz konczessziókat. Ezért nem várhatja a tanács, hogy a törvényhatóság intézkedéseit és javaslatait azzal a bizalommal fogadja, amelyet a főváros érdeke megkivánna.

A 45-ös jelölése.

Mult számunkban egész terjedelmében ismertettük a 45-ös bizottság ügyrendjének tervezetét. Az ügyrend a mostani szokásokat foglalta paragrafusokba. Az egész inkább adminisztrativ dolog. Csak egy pontja van, amely alaposan rászorul a komoly megvitatásra. Ez a szakasz azt mondja, hogy a jelölésnél a kerületek többsége dönt.

Kivételt képeznek: a plébánosi, a kerületi előljárói, kerületi jegyzői, kerületi városbirói, kerületi tisztiorvosi s kerületi orvosi állások, melyekre a jelölést azon kerület eszközli, melyben az üresedés tör-

tént s ezen jelölést a 45-ös bizottság számba veszi s szavazati lapra hozza.

Csak legutóbb, a kerületi előljárói választás alkalmával mutattunk rá arra a nagy veszedelemre, a mely az adminisztráczióra ebből a dologból származhatik. Nagy igazságtalanság szülő oka lehet ez a paragrafus. Az előljárót, jegyzőt nem egy kerület számára választja a törvényhatóság. A polgármesternek szuverén joga, hogy az előljárót és a jegyzőt oda helyezi, ahova akarja. Sőt a kerületi jegyzőnek megválasztott tisztviselőt a tanácsi ügyosztályokba is áthelyezheti, vagy az ügyosztályokból a kerületbe.

Semmi jogos alapja nincsen tehát annak, hogy egy kerület döntsön olyan jelölésnél, amely nem kizárólag a kerület ügye. Nagy méltánytalanság történhetik akkor, ha például az első kerület jelöl egy tisztviselőt Kőbányának.

De méltánytalan ez az eljárás valamennyi tisztviselőre, mert aránytalanul nagy szerepet ad a véletlen vakszerencsének. Nézzük csak, hogy történnek a dolgok az életben. A kerületbe kiküldött tisztviselő nagyon természetesen a kerület vezérembereivel szorosabb összeköttetésbe jut s ha néhány évig a kerületben marad, a kerület polgára lesz. Ha azután elég szerencsés, hogy a kerületben nagyobb állás megüresédik, csak természetes, hogy a kerület a maga emberét jelöli és nem sokat törődik a többi kerületben vagy a központban dolgozó tisztviselőkkel, akiket a kerületben nem is ismernek. Ezért igazságtalan az, hogy a 45-ös bizottság egy kerületnek a jelölését fogadja el. De más részt is tág kaput nyit ez a mód a protekciónak. Ha valakinek az illető kerületben családi vagy más összeköttetése van, akkor elegendő, hogy abban az egy kerületben hóditsa meg a maga számára a városatyákat.

A tisztviselő-választásoknál egyáltalán figyelmen kivül kell hagyni, hogy az illető véletlenül melyik kerületben szolgál. Nem szabad megengedni, hogy egy kerület terrorizálja az egész törvényhatóságot.

Amig a mai rendszer fönnáll, legalább a lehetőségig utját kell állani annak, hogy csak a protekció domináljon a városházán. Ha valamennyi kerület beleszól a jelölésbe, mégis valószinübb, hogy a különböző érdekek harcában részt kap a végzett munka értéke is. Ha azonban egy kerületé a döntő szó s a kerület minden felelősség nélkül dolgozhatik, mert a felelősséget a negyvenötös bizottság révén valamennyi kerület átveszi, akkor semmi kilátás nem lehet arra, hogy a becsületes munka révén is valaki előbbre juthasson.

Igaz ugyan, hogy a 45-ös bizottság nem hivatalos testület, de a gyakorlat igazolta, hogy a törvényhatóságnak számos tagja vakon bizik a 45-ösnek, mint a kerületek által megállapitott listájában. Jogosan megvárhatjuk tehát, a negyvenötös bizottságtól is, hogy müködésének alapja az igazság legyen. Elvárjuk a 45-ös bizottságtól, hogy most, amikor az ügyrendet tárgyalja, amikor határozatának sem pro sem kontra személyes háttere nincsen, komolyan megfogja vitatni a dolgot és az ügyrend megállapitásánál nem fogja szentesiteni azt a rossz szokást, amely már eddig is annyi igazságtalanságnak volt a megteremtője.

Az elüljáró felelőssége.

A Kecskeméthy-lopás miatt a polgármester tudvalevőleg P e s t i Ferencz elüljáró ellen is elrendelte a vizsgálatot. Egyuttal utasitást küldött az elüljáróknak, hogy a pénzszállitást szigorubban ellenőrizzék. Az elüljárók memorandumot dolgoztak ki, amelyben részletesen kifejtik, hogy kit terhel a felelősség. Az elüljárók a következőket mondják:

I.

A kerületi adóhivatalokat és a kerületi pénztárakat az 1893. évi XXXIII. t.-cz. 23. §-a a kerületi elüljáróságokkal kapcsolatban állitja fel. Ugyanez a szakasz egyuttal világosan azt is mondja, hogy ezek a kerületi adóhivatalok és kerületi pénztárak a városi adóhivatalnak és városi pénztárnak az illető kerületre kiterjedő osztályai.

Mig tehát a hivatkozott elüljárósági törvény 2. §-a szerint a közigazgatás kerületi közegei: a kerületi elüljáróság és a kerületi választmány, addig ugyanennek a törvénynek a 3. §-a szerint a kerületi adószámviteli osztályt és a kerületi pénztárt csak a kerületi elüljáróságggal kapcsolatban szervezett hivatalnak kell tekinteni, ami onnan is kitünik, hogy sem a számtanácsos, sem pedig a pénztáros és ellenőr nincs felsorolva az elüljárósági törvény 4. §-ában felsorolt ama közegek között, akik a kerületi elüljáróságot alkotják.

Az adóhivatali és pénztári osztályokat szervező 23. szakasz utolsó bekezdése pedig a 19. §. alapján kiadandó szabályrendeletre bizza azt, hogy a törvényhatósági bizottság ezeknek az osztályoknak a kerületi elüljárósághoz való szolgálati viszonyát, hatáskörét és tennivalóit megállapitsa.

A törvényhatósági bizottság ezt az 1894. évi febr. 7-én, 8-án, 28-án, április 25-én és 26-án, végül május 23-án tartott közgyülésében 472. sz. alatt hozott ugynevezett elüljárósági szabályrendelet VI. fejezetében, továbbá az 1893. évi 410., valamint 1894. évi 1252. és 1472 szám a. hozott ugynevezett adóhivatali szabályrendeletében meg is állapitotta.

E szabályrendeletek szerint a kerületi elüljáró az adószámviteli osztálynak és a pénztárnak főnöke volt ugyan és ez utóbbinak a kerületi elüljáróság hatáskörébe utalt ügyekben utasitásokat is adhatott, valamint utasitásainak miként történt végrehajtását ellenőrizhette is, de ez a főnökség csak külsőségekre terjedt, mert az ügyek érdemét illetőleg a kerületi elüljárónak alig volt hatásköre. Ezek a hivatalok tényleg nem is az elüljáróságokkal, hanem a tanács adóügyosztályával, továbbá a központi adószámviteli hivatallal és az adófőpénztárral állottak szoros kapcsolatban, onnan vették utasitásaikat és oda is tették jelentéseiket. Az adókezelés e szerint elvileg deczentralizáltatott de lényegileg mégis központositott maradt, anélkül, hogy a központositás előnyeivel birt volna, amiből tömérdek fölösleges munka és az ügyek gyors elintézését gátló bürokratizmus származott.

A törvényhatósági bizottság csakhamar megismerte a helyzet tarthatatlanságát és elhatározta, hogy az adókezelés deczentralizációját olyképp fejleszti tovább, hogy az ujjászervezett kerületi elüljárósági intézményhez simuljon és a kerületi igazgatás egyik szerves részévé váljék. Ebből kiindulva a kerületi számviteli osztályokat és a kerületi pénztárakat bizonyos tekintetben a központi adószámviteli hivataltól és az adófőpénztártól függetlenitette és a tanács hatásköréből a kerületi elüljáróságok

hatáskörébe utalta mindazokat a tennivalókat, melyeket a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-cz. rendelkezései a tanács és a polgármester hatáskörébe utalnak és amelyeket addig a tanács adó- és illetékügyi osztálya látott el.

Igy keletkezett a székesfőváros adóhivatalának hatásköréről és szervezetéről szóló szabályrendelet módositásáról 1899. február 22-én 319. közgy. sz. a. alkotott szabályrendelet, melynek 2. §-ában világosan ki van mondva, hogy az adókezelést minden kerületben a kerületi adószámviteli osztály és a kerületi pénztár, tehát mint az elüljáróságga kapcsolatban működő hivatalok látják el, mig a kerületi elüljáróság a szabályrendelet 1. §-a szerint átruházott hatáskörben csak azokat a tennivalókat látja el, melyeket a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-cz. rendelkezései a tanács és a polgármester hatáskörébe utalnak.

E szabályrendelet 4. §-a szerint tehát a kerületi adószámviteli és pénztári osztályok a kerületi elüljáró főnökségének vannak ugyan alárendelve, aki azok működésére felügyel, azoknak utasitásokat ad és utasitásainak miként történt végrehajtását ellenőrzi és megbirálja, de az adókezelést nem az elüljáróság, illetőleg a kerületi elüljáró, hanem a 2. §-ban világosan megnevezett osztályok látják el, a kerületi elüljáró csak az 1883. évi XLIV. t.-czikkel a tanács és polgármester hatáskörébe utalt tennivalókat végzi és a főnökséget gyakorolja.

Ebből önként következik, hogy ezek az osztályok bizonyos tekintetben önálló hivatalok, amelyeknek saját külön vezetőik vannak és pedig az adószámviteli osztályé a szabályrendelet 9. §-a szerint a számtanácsos, mig a pénztáré a pénztáros és ellenőr, akik az alájuk rendelt személyzettel csak közvetve állanak a kerületi elüljáró főnöksége alatt és akikkel szemben a kerületi elüljáró ugyanazt a hatáskört tölti be, melyet azelőtt az adóügyi tanácsnok látott el. Ezzel ellentétben az elüljáróság többi személyzete mint a tiszti orvosok, kerületi orvosok, mérnökök, fogalmazók stb. közvetetlenül vannak a kerületi elüljárónak alárendelve.

Megerősit minket ebben a felfogásunkban még az elüljárósági törvény 11. §-a és az ennek alapján a törvényhatósági bizottság által éveken át folytatott gyakorlat is. Ez a szakasz ugyanis azt irja elő, hogy a kerületi elüljáróságok összes tisztviselői, segéd-, kezelő- és szolgaszemélyzetének létszámát a törvényhatóság az évi költségvetésben minden kerületi elüljáróság számára külön-külön állapitja meg.

A törvényhatósági bizottság ennek, a költségvetés kiadási részében I. fejezet 4. czime alatt eleget is tesz, de az ennek mellékletét képező kimutatásban az adószámviteli és pénztári osztályok személyzete nincs felsorolva. Ez a személyzet a központi adószámviteli és főpénztári személyzettel együtt és nem is kerületenkint külön-külön, hanem összefoglalva a költségvetés I. fejezet 13. czime alatt szerepel, világos jeléül annak, hogy minden irányadó tényező a gyakorlatban is az általunk előbb kifejtett álláspontot foglalta el.

Igaz ugyan, hogy a hivatkozott szabályrendelet 4. §-a azt mondja, hogy az adószámviteli és pénztári osztályok közvetlenül a kerület elüljárójának vannak alárendelve, de ennek a «közvetlenül» szónak itt más értelme van. Ezzel a szóval a törvényhatósági bizottság nem a személyzet közvetlen alárendelését, hanem csak azt akarta kifejezni, hogy ezentul az adószámviteli és pénztári osztályok nem a központnak, (tanács, adóügyi osztály, központi adószámviteli hivatal, adófőpénztár) közvetlenül és az elüljárónak közvetve, hanem közvetlenül a kerület elüljárójának lesznek alárendelve.

A kerület elüljárója e szerint a kerületi elüljáróságot alkotó személyzetnek (mint fogalmazók, tiszti orvosok, mérnökök„ stb.) közvetlen, mig a kerületi elüljáróságga kapcsolatban működő adószámviteli osztály és pénztár személyzetének csak közvetett főnöke, mert ez utóbbiaknak főnöke első sorban a számtanácsos, illetőleg a pénztáros és ellenőr. A 4. §-ban foglalt az a kifejezés tehát, hogy a kerületi elüljáró ezeknek az osztályoknak a működésére felügyelni tartozik, csak az előadottak figyelembe vételével értelmezhető helyesen.

Nyilvánvaló tehát, hogy az egyes kerületekben az adókezelést a kerületi adószámviteli osztály és a kerületi pénztár a szabályrendelet 2. és 3. §-ai alapján önállóan látja el és ezeknek az osztályoknak a kerületi elüljáróságga való kapcsolatát a szabályrendelet 1. §-a, valamint 4. §-a állapitja meg. Az 1. §. előirja az elüljáróság, helyesebben elüljáró hatáskörét a közadók kezelése tekintetében az ügyek érdemét illetőleg, a 4. §. pedig megállapitja az elüljáró szolgálati viszonyát, vagyis felügyeleti hatáskörét ezeknek az osztályoknak a működése fölött.

A számtanácsos feje és vezetője a szabályrendelet 9. §-a alapján az adószámviteli osztálynak, mig a pénztáros és ellenőr a szabályrendelet 13. §-a alapján a pénztár ügymenetének szabályosságáért, valamint a pénz és értékkészletekért felelősek.

A törvényben és szabályrendeletekben lefektetett eme sarkalatos elveken épült föl a szolgálati utasitás, mely az elüljárósági törvény 19. és 24. §-ai alapján részletesen megállapitja az elüljárósági alkalmazottak hatáskörét, kötelességeit és felelősségét és megnyugvással állithatjuk, hogy ennek minden rendelkezése csak megerősiti az általunk részletesen megokolt álláspontunkat.

II.

Ezekből az alapelvekből kiindulva, tisztelettel áttérünk a kérdés második részének a tárgyalására, vagyis arra, hogy ki és milyen felügyeletet, vagy ellenőrzést tartozik gyakorolni az adószámviteli osztály és kerületi pénztár fölött?

Mielőtt azonban szerény fejtegetéseinkben tovább mennénk, utalunk arra a különbségre, mely a szakfelügyelet és az általános közigazgatási felügyelet között van, mert mig az utóbbihoz általános közigazgatási ismeretek elégségesek, addig a szakfelügyelethez különleges szakismeretek is szükségesek. E szerint a felügyelet kérdésének a tárgyalását szintén ketté kell választani, amennyiben az elüljáró csak az általános közigazgatási felügyelet gyakorolja, mig a szaki felügyelet és ellenőrzés gyakorlása külön szakközegeknek a feladata. A törvényhatósági bizottság ezt a szakfelügyeletet meg is teremtette és a gyakorlatban ez teljesen bevált. Igy gyakorol szakfelügyeletet a tiszti orvosok működésére a tiszti főorvos, a mérnökökre a középitési igazgató, a vásárfelügyelőkre a vásárigazgató stb.

A törvényhatósági bizottság a kerületi számviteli és pénztári osztályok működését kettős felügyelet alá helyezte: általános közigazgatási és szakfelügyelet alá. Az előbbit a kerületi elüljáró a szabályrendelet 4. §-a alapján, az utóbbit a központi adószámviteli hivatal és az adófőpénztár, a szabályrendelet 5. §-a alapján gyakorolják.

De többet mondunk! A szolgálati utasitás nem ugyan a törvény és szabályrendeletek világos rendelkezései, de a dolog természeténél fogva a kerületi pénztárra vonatkozólag még egy külön szakfelügyeletet is teremtett, amennyiben a 432. és 435. §-ok e tekintetben egész határozott intézkedéseket tartalmaznak.

A 432. §. 13. pontja minden kételyt kizárólag kimondja, hogy a kerületi adószámviteli osztály ügykörébe különösen a kerületi pénztár szabályszerü működésének és a beszedett összegek kellő időben való elszállitásának ellenőrzése is tartozik. A 435. §. 9. és 11. pontja pedig akképp rendelkezik, hogy az előbbi szakaszban lefektetett elvből kifolyólag az adószámviteli osztály vezetőjének kötelességévé teszi, hogy a kerületi pénztárak működését éber figyelemmel kisérje és minden észlelt hiányt, hibát, visszaélést stb. a kerületi elüljárónak azonnal jelentse.

A szolgálati utasitásnak ez a világos rendelkezése, mely a pénztár szabályos működése fölött való szakfelügyeletet a kerületben első sorban az adószámviteli osztályra és különösen annak vezetőjére a számtanácsosra

ruházza, azt hiszszük, bővebb megokolást nem igényel; annyira a dolog természetében fekszik, hogy minden pénztárnak első és közvetetlen ellenőrzője a melléje szervezett számviteli osztály, illetőleg a számvevőség. Nehogy higyjük, hogy a kerületben egyedül az adószámviteli osztály, illetőleg a számtanácsos van abban a helyzetben, hogy a kerületi pénztár működését folytonosan ellenőrizze és felügyeljen különösen arra, hogy a bevételek a kellő időben és a 645. §-ban foglalt módon beszállittassanak. A számtanácsos tudhatja ugyanis egyedül azt, hogy a pénztár naponkint mennyit vesz be és hogy ennélfogva szükséges e pénzt a központba szállitani és egyedül ő ellenőrizheti a kerületben azt, hogy a szállitás tekintetében a szabályok pontosan megtartatnak-e.

Ha ezt a kerületi előljáró csak valahogy is meg akarná tenni, akkor ennek csak ugy felelhetne meg, ha minden zárlathoz elmegy és abban résztvesz, ami naponkint átlag legalább egy órát venne igénybe, ami alatt a közigazgatás egyéb részeinek menete szünetelne. De még ez sem vezetne teljes megnyugvásra, mert egyrészt az előljáró, mint nem szakembert még igy is tévutra vezethetik, másrészt az előljáró hivatalától gyakran távol lenni kénytelen, részint bizottsági ülésekben, részint pedig más helyszini eljárásban s igy az ellenőrzést nem gyakorolhatja, pedig ad impossibilia non datur obligatió.

Kérdés egyébként az, hogy ezt a fennálló szabályrendeletek és szolgálati utasitás a kerületi előljáró kötelességévé teszik-e, mint ahogy nem teszik kötelességévé a fennálló szabályok azt, hogy a központi pénztár, vagy adófőpénztár szállitásait, pedig néha százezrekről és milliókról is van szó, a polgármester ur ellenőrizze, vagy mint ahogy nem volt kötelessége ezt ellenőrizni 1900. január 1-e előtt az adóügyosztályt vezető tanácsnoknak, akinek müködési körébe most a kerületi előljáró lépett.

Mindezekből tehát az következik, hogy a kerületi előljárónak a szabályrendelet 4. §-ában megállapitott kötelessége csak az általános közigazgatási felügyeletre terjed ki.

Nézzük már most, mi hát tulajdonképen a kerületi előljárónak, mint hivatalfőnöknek a kötelessége?

Az előljárósági törvény 4. §-a erre vonatkozólag szószerint a következőket mondja: «a kerületi előljáróságot a közönséggel szemben képviseli, a kerületi előljáróság hatáskörébe tartozó összes ügyek intézője és főnöke a kerületi előljáróság személyzetének.»

Ennek a hatáskörnek a legfontosabb része az, mely az előljáróság hatáskörébe tartozó összes ügyek intézésére vonatkozik, már pedig az előljáróság hatáskörébe a közadók kezeléséből csak azok tartoznak, melyeket az adóhivatali szabályrendelet 1. §-a szerint az 1883. évi XLIV. t.-c. a tanács és a polgármester hatáskörébe utalt. Az adókezelés többi részét, mint azt már szerencsénk volt kifejteni, az adószámviteli osztály és a kerületi pénztár önállóan látja el. Az előljárósági szabályrendelet 17. §-a a törvényes intézkedést a következőkép egészíti ki: »az előljáró az ügymenet szabályosságáért és rendes menetéért, valamint az ügyek gyors, egyöntetü és helyes vezetéséért felelős.« Az adóhivatali szabályrendelet 4. §-a pedig általánosságban azt tartalmazza, hogy felügyel az adószámviteli és pénztári osztályok müködésére.

Az idézett szakaszokból kettő világos. Az egyik, hogy az előljáró az előljáróság élén áll, s mint ilyen tényezője az előljáróság hatáskörébe tartozó összes ügyeknek és felügyel nemcsak az adószámiteli és pénztári osztályok, hanem az előljáróság összes alkalmazottainak müködésére. A másik, hogy ez a felügyelet csak általános közigazgatási lehet, mert különben, vagy a törvény, vagy a szabályrendelet, vagy pedig a szolgálati utasitás a pénzszállitás ellenőrzését ugy, amint azt a számtanácsosnál kifejezetten tette, világosan az előljáró kötelességévé tette volna. Pedig ezt nem tette és igy ezzel a felügyelettel nem is akarta megbizni!

Ellenkezőleg, a kerületi pénztár kezelésének ellenőrzését és felügyeletét a szolgálati utasitás 432. §-a a kerületben az adószámviteli osztályra, a szabályrendelet 5. §-a pedig a központban a központi adószámviteli hivatalra és az adófőpénztárra ruházta, határozottan kimondván, hogy ezek a kerületi pénztár müködésére folytonos felügyeletet gyakorolni kötelesek, egyuttal szorosan kötelezvén őket arra, hogy a netán észlelt fogyatkozást, szabályellenességet, vagy mulasztást megfelelő intézkedés végett az illetékes kerületi előljáróval közöljék és ha ez nem intézkednék, ezt a polgármesternek jelentsék.

Hogy ez a gyakorlása kizárólag ezeknek a hivataloknak a kötelessége, kitünik abból is, hogy sem a szolgálati utasitás 432. és 435. §-ai, sem pedig a szabályrendelet 5. §-a nem használja a kiterjesztő »is« szócskát, mint ahogy pl. a szabályrendelet 6. §-a használja, ahol az adófelügyelő felügyeleti és ellenőrzési jogát irja körül. Ha a törvényhatósági bizottság az 5. §-nak a 4. §-ban foglalt felügyeletre vonatkozólag kiterjesztő értelmet kivánt volna adni, ugy ezt a szakaszt igy szövegezte volna: »A kezelés helyességének ellenőrzésére . . . a székesfőváros központi adószámviteli hivatala és adófőpénztára is folytonos felügyeletet köteles gyakorolni.«

III.

És ezzel eljutottunk a felelősség kérdésére, vagyis arra, hogy a kerületi pénztár által elkövetett szabálytalanságokért, visszaélésekért, károkért, hibákért stb. kit terhel a felelősség?

Az előadottak után a felvetett kérdésre már könnyü a felelet, mert a kerületi pénztár által elkövetett szabálytalanságokért, visszaélésekért, hibákért, különösen pedig a szolgálati utasitás 645. §-ában előirt pénzszállitás pontos megtartásáért felelősek:

első sorban a szabályrendelet 13. §-a alapján a kerületi pénztáros és ellenőr,

másodsorban a kerületi számtanácsos, továbbá a központi adószámviteli hivatal és adófőpénztár ellenőrző közegei, és

harmadsorban a kerületi előljáró, a tanács tagjai, és az előljárósági törvény 25. §-a alapján a negyedévenkénti vizsgálatot tartó alpolgármesterek. A harmadsorban felsoroltak természetesen csak akkor felelősek, ha valamely köteles ellenőrzést elmulasztottak, vagy ha valamely tudomásukra jutott mulasztás, illetőleg szabályellenes eljárás dolgában nem intézkedtek, vagy jelentést tenni elmulasztottak.

A kerületi előljáró felelősségét külön tárgyalva, tisztelettel megjegyezzük, hogy ennek a szolg. utasitás 645. §-ában foglaltaknak pontos meg nem tartásából származó felelőssége csak ott kezdődik, ha a szabálytalanságot neki a kerületi számtanácsos, vagy a központi adószámviteli a kerületi számtanácsos, vagy a központi adószámkép tudomására jut és a szükséges intézkedéseket haladéktalanul meg nem teszi.

Más felelősség a kerületi előljárót, aki a pénztári személyzetet sem nem választja, sem választásába be nem folyhat, beosztásánál meg nem hallgattatik és abba befolyást nem gyakorolhat, sem felette szaki felügyeletet nem gyakorolhat, nem terhelheti.

Mindezek után tisztelettel kérjük a nagyságos Polgármester urat:

Méltóztassék az 1901. november 16-án kelt 116220. sz. becses rendeletében felvetett felelősséget az általunk előadottakhoz képest magyaráztatni, esetleg a netán szükséges egyéb intézkedéseket megtenni.

Arra a nem várt esetre pedig, ha ez a kérdés, az előljárósági törvény, szabályrendeletek és szolgálati utasitás világos tartalma és értelme ellenére olykép magyaráztatnék, hogy a kerületi előljáró a pénzkezelésért és szállitásért is felelős, már most kijelentjük, hogy ez oly tarthatatlan helyzetet teremtene, hogy sajnálattal bár, de igyekeznünk kellene állásunktól minél előbb menekülni, mert egy önérzete és felelőssége teljes tudatában

működő tisztviselő sem vállalkozhatik hosszas szolgálat által kiérdemelt állásra oly kilátás mellett, hogy másoknak általa meg nem akadályozható könnyelműsége, mulasztása, vagy visszaélései miatt állását, nyugdijigényét, becsületes jó hirnevét és esetleges magánvagyonát koczkára tegye.

A közgyülésből.

Ritkán telik meg ugy a közgyülési-terem városatyával, mint a hogyan szerdán megtellett. S milyen rendithetetlen türelemmel tartottak ki egészen este kilenc óráig. Pedig mindössze csak három tárgy volt a napirenden. Az igaz, hogy sulyos, életbevágó volt mind a három. Megérdemelte azt a néhány órát, a mit rászenteltek a városatyák.

A Dob-utca volt az első. Az erzsébetvárosiak be is vonultak egy szálig valamennyien. Sötét, fekete tábor volt, amely rendesen döntő szerepet játszik a közgyüléseken, de amely a maga legfontosabb dolgát nem tudta dülőre vinni. Ugylátszik a rossz viszonyok megváltoztatták a törvényhatóságot. Ime egy hatalmas kerület teljes erejével ráfeküdt egy kérdésre s magára maradt. A kerületi érdek nem tudott győzni. Örömmel jegyezzük be ezt a tényt a főváros krónikájába. Azelőtt lehetetlen volt még elképzelni is, hogy amit a VII. kerület olyan nagyon erősen akar s a melynek keresztülvitelén a kerület vezére Ehrlich G. Gusztáv annyit fárad, olyan csufosan megbukjék. Tehát ma már Ehrlich Gusztáv sem mindenható a városházán. Jó ezt is följegyezni. Letört a nimbusa és lassanként talán kicsuszik a talaj a potentánok és törzsfőnökök lába alul. Érdekes játéka volt a sorsnak, hogy a VII-ik kerületi bizottsági tagok kénytelenek voltak olyan szabályozást megszavazni, amely egyiküknek sem kellett. No de sebaj. Ehrlich Gusztáv majd csak eligazitja valahogyan megcsorbult tekintélyét a választóival, a főváros pedig megmenekült a Dob-utcai lidércnyomástól.

A nagy közönség örömmel fogadhatja a közgyülés határozatát. Igaz, hogy föltétlenül jogos az erzsébetvárosiaknak az a kérelmük, hogy ők is kapjanak egy kis levegőt, meg egy kis világosságot, hogy őket se szoritsák be a sikátorok közé. De kétségtelen az is, hogy az utca kiszélesités többet segit a kerület lakóinak, mint az uj sugárut. A mai viszonyok mellett nagy veszedelem lehetett volna az uj sugárutból. A Dob-utca mai szegény lakóssága, ha a sugárutat fogadja el, örökre kiszorult volna az utcából. Ha csak háromszáz uj bérpalotát épitettek volna az uj sugáruton, hol vettek volna lakót abba a háromezer lakásba. A mostani lakósságból nem. Mert annak csak egy szoba és konyha kell, hogy a szobát albérletbe adhassa. Az a háromezer lakás föltétlenül az üres lakások számát szaporitotta volna. Vajjon van-e erre ma szükség. S ki épitette volna meg azt a háromszáz házat. Hol az a vakmerő vállalkozó. Lerombolni könynyü lett volna a meglevő házakat, de ki épiti föl az ujakat. A harminc évi adómentesség. Az nem. Mit ér az adómentesség, ha nincsen pénz az épitésre s ha a pénzintézetek nem adnak pénzt. Erről is előbb kellett volna gondoskodni, nehogy ugy járjon a város az egész sugáruttal, mint a Wesselényi-utcai telkekkel, amelyeket ma sem tud értékesiteni. A közgyülés tehát nagyon helyesen cselekedett, amikor elfogadta Cigler Győző tervét,, hogy esetről-esetre tizenkét ölre szélesiti ki a Dob-utcát. Ha sikerül hozzá megkapni az adómentességet, akkor természetes és egészséges uton fog fejlődni a Dob-utca. Ezt be kell látniok, ebben meg kell nyugodniok az erzsébetvárosiaknak is.

A másik kérdés a városi villamos vasutnak a terve volt, amely a Baross-utcai vonalát az Egyetemtértől a Papnövelde-utcán, Zöldfa-utcán és Irányi-utcán át akarja meghosszabbitani a Dunáig. Ez a Józsefváros érdeke volt. Még pedig elsőrangu fontos érdeke. De a józsefvárosi városatyák nincsenek oly jól szervezve és fegyelmezve, mint erzsébetvárosi kollégáik. Összesen csak harmincegy városatya jelent meg a kerületből. Pedig a kerület érdeke most egy volt a főváros közérdekével, amit legjobban bizonyit, hogy a közgyülés egyhangulag elfogadta. Keveset beszéltek a Kecskeméti-utcai második sinpárról, pedig ez a legfontosabb pontja az egész tervnek. Aki valaha utazott a Baross-utcai vonalon, az tudja, hogy a mai állapot tarthatatlan. Micsoda mizerábilis közlekedés az, amikor az ember az Egyetem-térről hamarabb a József-körutra ér gyalog, mint villamos vasuton. Hány ember indult már el villamoson, meg is váltotta a jegyét, de sürgős lévén a dolga, leszállt s gyalog ment tovább. Végre talán vége lesz ennek a mizerábilis állapotnak.

A harmadik és legfontosabb pontja volt a közgyülésnek a Kossuth Lajos-utcai vasut. Erről azonban más helyen szólunk.

A városatyák harca.

A lipótvárosnak a képviselőválasztási küzdelmet ugylátszik át akarják vinni a községi ügyekre is. Ezt bizonyitja a lipótvárosi városatyáknak a héten tartott értekezlete, amelyet közérdekü voltánál a következőkben ismertetünk:

A napirend egyetlen tárgya az az inditvány volt, amelynek Schweiger Márton és Bródy Samu dr. voltak az elkészitői és beadói. Az inditvány három főpontból áll. Az első pont a szervezkedésről szól. A második pontja azt tartalmazza, hogy a kerületi városi képviselőkd értekezleteinek elfogadott határozata pártkülönbség nélkül kötelezőnek fogadtassék el, ugy hogy azokkal szemben a közgyülésen nem szabad fölszólalni. A harmadik pont a tanácskozások helyét az V. kerületi pol-

gári körbe adkarja áttenni. Különösen a két utolsó pont körül támadt heves és zajos vita. Hevesen kikeltek e két pont ellen Schreyer Jakab, dr. Légrády Károly, Busbach Péter, Neuschloss Ödön és Mauthner Adolf. Egyenesen tiltakoztak a szabad meggyőződés nyilvániátásának megrendszabályozása ellen, amint azt az inditvány 2. és 3. pontja kontemplálta. Hiszen a fővárosi közgyülés az a fórum, ahol a bizottsági tagoknak az előadó javaslata, az inditványok mellett és ezek ellenr elhangzott érvek alapján, de egyebekben független véleményt kell megalkotniok. A kerületi konferenciáknak nem lehet más céljuk, mint az, hogy a fővárosi közgyülés elé kerülő fontosabb ügyeket ott megbeszéljék és a konferenciát a véleményalkotás előkészitőjének tekintsék. Semmi esetre sem lehet azonban hivatása az, hogy ott kötelező határozatok hozassanak, amelyek által a bizottsági tag egyszerü szavazógéppé alacsonyodik, akinek nincs más hivatása, mint az, hogy a közgyülésen, akármilyen más meggyőződése legyen is különben, a konferencia határozatához képest szavazzon. — Ha a bizottsági tag a konferenczia által ráparancsolt szavazási szándékkal jön a közgyülésre, akkor ott minden tárgyalás felesleges. A kerületi konferenciák kötelező határozatai csak arra valók, hogy a kerületek uralmát a városi közügyek hátrányára fejleszszék, ami pedig egyáltalán nem kivánatos. Ennek a legjobb esetben is csak a par excellence kerületi ügyekben lehetne helye, vagy értelme, ha arról van szó, hogy a kerület jogosult igényeinek, ha azok egyuttal városi közügyek is, a közgyülésen érvény szereztessék.

Lánczy Leónak mindegy, hogy a tanácskozásokat hol akarják megtartani. Egyaránt alkalmas a polgári kör, a lipótvárosi kaszinó, a kereskedelmi csarnok. Neki a jelenlegi helyiség, az István főherceg szálló ellen sincs kifogása, de ha ezt alkalmatlannak tartják, lehet más teremről is gondoskodni.

Hüttl Tivadar beszélt ezután. Szerinte az nem képezhet pártpolitikai érdekét, hogy a tanácskozásokat hol tartják. A képviselőválasztás izgalmai elcsendesültek. Sándor Pál nemcsak a pártjának képviselője, hanem az egész kerületé, pártkülönbség nélkül. (Helyeslés.) Mikor a kerület érdekéről van szó, nem lehet pártszempontról beszélni, mert ilyen amugy sincs. Most már nem szabad ellen tételeket keresni egymás közt, hanem közös erővel kell dolgozni a kerület érdekeiért. A Mezei-párti polgári kört ajánlja a tanácskozások helyiségeül.

Minden oldalról hangzott: — Szavazzunk! Szavazzunk!

Bródy Samu dr. már kezdette olvasni az első pontot, amikor általános figyelem közt Sándor Pál, a kerület országgyülési képviselője emelkedett szólásra.

— Senkisem meri — ugymond — megmondani igazán, hogy itt miről van szó. Neki csak ma reggel jutott tudomására, hogy mi lesz a tanácskozás tárgya. Ha tényleg a kerület közös érdekeit tartja az a töredék szem előtt, amely a tanácskozásokat a polgári körbe akarja vinni, akkor miért ragaszkodnak annyira a körhöz. Ha igaz az, hogy a pártszenvedélyek lecsillapultak, akkor egészen mindegy, hogy a tanácskozásokat hol tartják. Csakhogy a pártok még nem egyesültek s a városi képviselők ama része, amelynek jelöltje az országgyülési képviselőválasztások alkalmával kisebbségben maradt, most a tanácskozások helyiségének megváltoztatásával az agitációt akarja bevinni a polgári körbe. Ő ebbe sohasem fog belenyugodni. Nem hagyja azokat cserben, akik benne biznak és akik neki hivei.

Sándor Pál volt az utolsó szónok és miután megállapodásra nem jutottak, este 8 és fél órakor széjjeloszlottak.

Felhivás.

Az idegenforgalom nagysága az országok és városok életében nemcsak erkölcsi tekintetekből fontos, hanem iparuk, kereskedelmük és közlekedésük fejlesztésére is nagy befolyást gyakorol és ezzel a lakósság jövedelmét nem csekély mértékben növeli.

Számos város, egész vidékek, sőt több ország gazdasági élete az idegenforgalmon alapszik, de az idegenforgalomból a nagy világvárosoknak is tetemes hasznuk van.

Milliókra megy az az összeg, amelyet egyes országokban és városokban az idegenek forgalomba hoznak.

Igy Svájczban az idegenek, kiknek száma mult évben 2 és fél millió volt, — személyenkint csak 80 koronát számitva — legalább 200 millió koronát hagytak az országban. Münchenben évenkint mintegy 340—360 ezer idegen fordul meg, ezek személyenkint legalább hatvan, összesen több mint 20 millió koronát költenek el a Bajor fővárosban. Ugyancsak sok pénzt hagynak az idegenek Londonban, Párisban, Berlinben, Bécsben, Velencében, Drezdában, Luzernben stb. városban.

Ezen összegek hány kézen mennek keresztül, a forgalomban hányszorosan sokszorozódnak és mennyi embernek adnak kenyeret!

Tapasztalva ezeket, fájdalommal kell látnunk, hogy Budapestet az idegenek alig számba vehető számban látogátják és idegenforgalmát a sokkal kevesebb lakossal biró Drezda idegenforgalma közel kétszázezerrel, a kis Stuttgarté pedig majdnem százezerrel haladja meg, pedig a nálunk megforduló idegenek nyilatkozata szerint is Budapest remek festői fekvése, minden irányban előrehaladott fejlődése, kulturája, modern berendezése, párját ritkitó és fürdői gyógyhatás tekintetében a külföldiekkel versenyezhetnek.

Ugy látszik Magyarországot és annak szivét Budapestet a külföld még most sem ismeri annyira, mint a mennyire azt megérdemelné, de nincs is oly organumunk, mely az idegenforgalomnak egységes és céltudatos fejlesz-

tésével foglalkoznék és ez irányban megfelelő tevékenység egyáltalán nincsen.

Külföldön mindenütt a legnagyobb buzgalommal törekszenek az idegenforgalmat fejleszteni, legnagyobb eredménynyel jól szervezett idegenforgalmu egyesületek, szövetkezetek által, amelyeket maga a társadalom alakitott és melyeknek tagjai sorában látjuk nemcsak a közvetlenül érdekelt szállodásokat, iparosokat, kereskedőket, közlekedési és egyéb vállalatokat, hanem a társadalom minden értelmes tagját.

Hogy az ilyen egyesületek egyes tevékenységeikkel mily sikert tudnak elérni, legyen szabad a következőket kiemelni, a luzerni egyesület 1897-ben orosz szövegü ismertetőt adott ki és terjesztett Oroszországban a legszélesebb körben, ennek az volt az eredménye, hogy a következ öévben Luzernben az Oroszok száma közel hétszázzal emelkedett és ezzel természetesen a luzerniek jövedelme is szaporodott.

Az idegenforgalom a gazdasági téren igen nagy fontosságu tényező, valóságban aranybánya, melyben a külföldön mindenütt igen erős munka folyik, melyet azonban nekünk is lehet, sőt kell kiaknáznunk.

Ez ügyben a tanulmányokat minden irányban megtevén és több alkalommal szakértekezletet tartván, arra a meggyőződésre jutottam és jutott a szakértekezlet, hogy legcélravezetőbb volna: társadalmi uton Budapesten a magas kormány és a fővárosi törvényhatóság támogatásával egy idegenforgalmi egyesületet szervezni, mely a kereskedelmi kormány és a fővárosi hatóság állandó felügyelet alatt állana, minden bürokratizmustól menten kizárólag üzleti szellemben müködnék és melynek célja volna közgazdasági érdekekből egyelőre Budapesten és megerősödve egyuttal Magyarország egyes vidékein is az idegenforgalmat emelni. Az egyesület alapszabályainak tervezete el is készült.

Hogy azonban ezen igazán fontos hivatásu és közhasznu egyesületet minél előbb meg lehessen alakitani és az minél nagyobb eredménynyel müködhessen, felkérem a főváros polgárságát és a helybeli vállatokat, hogy az egyesület tagjai közé lépni és másokat is a belépésre birni szivesked jenek.

A taggyüjtő ivek szétküldése iránt egyidejüleg intézkedtem, de taggyüjtő iv a székesfővárosi tanács VIII. közgazdasági és közélelmezési ügyosztályában (Központi városház II. emelet) is kapható, ahol a netán kivánt felvilágositások megadatnak.

Kérem a taggyüjtő iveket ez évi december 31-ik napjáig hozzám beküldetni, hogy az alapszabályokat megállapitó közgyülést mielőbb meg lehessen tartani.

Hazafias üdvözlettel

Halmos János s. k.

Budapest székesfőváros polgármestere.

A kereskedelmi és iparkamara az uj városi vámról.

A budapesti kereskedelmi és iparkamara a pénzügyi és gazdasági ügyosztálya által kidolgozott uj városi vámtarifa tervezet ügyében a következő átiratot intézte a főváros polgármesteréhez:

Ez évi november hó 24-én 72976. szám alatt kelt nagybecsü átiratára, melyben kamaránkat fölhivni méltóztatott, hogy az u jvárosi vámtarifának tárgyalásaihoz négy tagját kiküldje, van szerencsénk Nagyságodat tisztelettel a következőkről értesiteni.

Az alulirt kamara, amint ezt ugy a fővárosi vámtarifának előző megállapitásai alkalmával, valamint egyéb alkalmakkor is tüzetesen indokolva kifejtette, elvileg nem helyeselheti a városi vám föntartását; nem tartja helyesnek és az okszerü gazdaság politika elveivel összeegyeztethetőnek azt, hogy egy olyan város, amely ipari és kereskedelmi jelentőségre törekszik, sőt amelynek hivatása e téren emporiális jellegre szert tenni, határait vámmal zárja körül és ezzel a kereskedelmi forgalomba s az ipari feldolgozás alá kerülő árukat mesterségesen megdrágitsa.

Némileg más beszámitás alá esnek természetesen az olyan vámok, amelyek a város részéről bizonyos létesitmények használata, vagy szolgáltatások teljesitése fejében szedetnek; az ilyen vámok (kövezetvám, hidvám stb.,) kivonásának van ugyan jogosultsága, de csupán az illető tényleges szolgáltatások dijjazása és a létesitmények költségeinek fedezése szempontjából; ezekre nézve sem tekinthető azonban helyén valónak az, hogy ezen a réven a város magának önálló jövedelmi forrást nyisson és a behozott összes cikkeket megadóztassa.

A székesfőváros tanácsa ez évi november hó 4-én 73058. szám alatt kelt átiratával előzetes tájékozás végett már megküldte a kamarának a pénzügyi és gazdasági ügyosztály által elkészitett s a most megtartandó tárgyalásoknál alapul venni kivánt vámtarifatervezetet. Amint a tervezetek áttekintése alapján meggyőződtünk, az csaknem kivétel nélkül az összes cikkekre nézve és pedig jelentékeny vámemeléseket hoz javaslatba. Csak természetes tehát, hogy föntebb jelzett elvi álláspontunk mellett nem tartjuk helyesnek az uj vámtarifa tervezetet, amely a főváros iparosai és kereskedői még az eddigieknél is nagyobb terhekkel akarja sujtani, még pedig olyan időben, amikor — mint általánosan ismeretes — a fővárosi ipar és kereskedelem minden ágában eddig alig tapasztalt visszaesés és pangás állott be, ilyen viszonyok között a magunk részéről csakis olyan vámtarifához járulhatunk hozzá, amely addig is, amig a vámok bárminő okokból le nem szállithatók, vagy teljesen el nem törölhetők, azoknak felemelését minden esetre egészen kizárná.

Épen ezért nem tarthatjuk célravezetőnek a vámtarifa tárgyalásának a Nagyságod becses átiratában jelzett módját sem, amely szerint a nagy terjedelmü tervezet az összehivandó vegyes szakbizottság által lenne végig tárgyalandó. Ilyen szakbizottsági tárgyalás csak akkor lehetne helyén való, ha az eddig érvényben levő vámtarifának bizonyos, nem tulságos nagyszámu tételére nézve tervezetének — emelkedő, vagy

csökkenő irányban — változtatások. Ebben az esetben eredménynyel járhatna az érdekelt szakmák képviselőinek a tárgyalásokon való részvételét biztositani oly célból, hogy az általuk képviselt szakmák igényeit kifejezésre juttassák és azoknak helyzetét szakszerüen megvilágitsák. A jelen esetben azonban, amidőn az összes cikkeket felölelő, teljesen uj vámtarifa készitése vétetett tervbe, amidőn tehát valamennyi ipari és üzleti szakma képviselőinek a véleménye meghallgatandó volna, ez a tárgyalási mód nem felelhet meg a célnak. Annál kevésbbé lehet természetesen célja és eredménye annak, ha a tarifatárgyalásokra a Nagyságod terve szerint csak a kamarának négy tagja és még néhány más szaktestületnek a kiküldöttjei hivatnak meg, akik csupán a saját szakmájukat érintő kérdésekhez szólhatnának szakszerüen hozzá.

Igaz, hogy a kamara és a többi meghivott szaktestület is kiküldendő szakembereiket előzetes utasitásokkal láthatná el, de ez csak azon az alapon lehetne lehetséges, ha az illető szaktestületnek a maguk kebelében az egész vámtarifatervezetet elejétől végig letárgyalnák, vagy ám ezzel körülbelül egyértelmü, egészen uj tarifatervezetet dolgoznának ki.

Minthogy azonban ilyen nagyarányu és beható előzetes tárgyalás a rendelkezésre állónál huzamosabb időt igényelne, minthogy továbbá a tarifatervezetnek ez az alapos átdolgozása, illetőleg egész uj tervezetnek a készitésére különben sem az egyes szaktestületek, hanem magának a fővárosnak illető közegei vannak hivatva, azt a javaslatot van szerencsénk Nagyságodnak tenni, hogy mielőtt a kamarának ez ügyre vonatkozó végleges és a részletekre nézve is érdemleges véleménye meghallgattatnék, méltóztassék intézkedni aziránt, hogy egy ujabb, a gyakorlati üzleti élet igényeivel és mai viszonyaival számot vető tarifatervezet készittessék, amelyben szem előtt tartandó volna az az elv, hogy a fővárosi iparosoknak és kereskedőknek jelenlegi sulyos terhei semmi körülmények között sem fokozhatók.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 420 gyermek, meghalt 239 egyén, a születések tehát 181-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 313 törvényes, 107 törvénytelen; nemre nézve 205 fiu, 215 leány. Halvaszületett 16 gyermek, köztük 8 törvényes, 8 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 29.3

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 16.7 az egy éven felüli lakosságnál: 13.7, az öt éven felüli lakossággál: 13.0.

A halottak közt volt 127 fi-, 112 nőnemü.

Az év eddigi 48 hetében élve született összesen 21,193 gyermek, meghalt összesen 12907 egyén, a születések többlete tehát 8206; a mult év megfelelő időszakában született 22.082, meghalt 13.680, a születések többlete volt tehát 8902.

Az élveszülöttek közt volt 257 róm. kath., 7 görög kath. 1 görög keleti, 29 ágost evang, 33 helvét, 1 unitárius, 95 izraelita, 2 egyéb. Összesen 420, Halvaszületett összesen: 8.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1272 beteget, szaporodás 358, csökkenés 378, maradt a mult hét végén 1252. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 126 beteget, szaporodás 28, csökkenés 35, maradt a mult hét végén 119. A Szt. István-kórházban ápoltak a mult hét végén 800 beteget, szaporodás 305, csökkent 294, maradt e hét végén 811. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 772 beteget, szaporodás 170, csökkenés 126 maradt e hét végén 816. Összesen ápoltak a mult hét végén 2970 beteget, szaporodás 861, csökkenés 833, maradt e hét végén 2998.

Hirek a városházáról.

A főváros takarékoskodik.

A kőbányai medence területén épitendő szivattyutelep gépeire árlejtést hirdetett volt a főv ros A beérkezett ajánlatokat azonban a tanács nem tartotta kielégitőknek, mert az üzem részére tervezett gépek nagyon drága fajtájuak. Legközelebb uj árlejtést hirdetnek e tárgyban, mely alkalommal jelzik majd a rendelkezésre álló gőzmennyiséget is, a mi a gépek megválasztását illetőleg irányadó lesz.

A bombatéri templom fölemelése.

A házemelés ideája megint oly bolyong a városházán. Ezuttal a bombatéri templomot akarnák fölemelni. A környék szabályozása folytán olyan mélyre került ez a templom, hogy annak belsejébe lépcsőkön kell lemenni. A fővárosi mérnöki hivatal javaslata s tervei szerint 8 méterrel emeltetnék föl az épület, a mely igy a földszintnél magasabban állana. Ez okból diszes nyilt lépcsőzetet is akarnak eléje épiteni Ha a közgyülés magáévá teszi az ideát, ugy a bombatéri templom tavaszra már uj alakjában diszeleg majd a téren. Az épületemelés a szükséges átalakitásokkal egyetemben 185,805 koronára rugnak.

Alagut a Gellérthegy alatt.

A budapesti városi villamos vasut érdekes uj vasuti vonalra kért legutóbb elömunkálati engedélyt. Egyik nevezetessége lesz ez a fővárosnak, ha kiépül. A társaság át akarná furatni a Gellérthegyet s ezen az alaguton át vezetné vonalát a fogaskerekü vasutig. Az uj vasut a pesti Dunaparttól indulna ki s az eskü-

téri hidon és a Gellért alaguton át érne a Krisztinavárosba, a hol az e célra szabályozandó árok utcán vonulna végig. A János-térnél metszené a közuti vaspálya vonalát s onnét elkerülve jutna a fogaskereküig. Az uj vasut ügyével hétfőn foglalkozott a főváros közlekedésügyi bizottsága s a tervet el is fogadta.

A pénzügyőrök üzérkedése.

A közigazgatási bizottság érdekes jövedéki kihágási ügyekkel foglalkozott ma. A pénzügyőrség alkalmazottjai tudvalevőleg a kihágáson ért polgárok birságainak bizonyos részét kapják buzditásul, a mely összeg igen gyakran a kirótt birság felére, sőt $^3/_4$-ére is emelkedik, igy a legutóbbi esetben egy egyfogatu bérkocsist 1000 koronával büntettek azért, mert a városon kivül levő istállójából a városba a kövezeti vám fizetése nélkül jött be. Mivel ezen esetben világos volt, hogy az illető közegek a már fél éve tartó kihágást csak azért nem jelentették fel, hogy ez által a birság, illetőleg az ő dijuk is nagyobb legyen, a bizottság azon javaslatot kapta az ügyosztálytól, hogy bár a büntetés jogos, tekintsen el annak szigoru behajtásától és inditsa meg az illető közegek ellen a fegyelmi eljárást, hogy a polgárok hasonló botrányos kifosztása ezentul elő ne forduljon. Egyben javasolja, hogy az illető ügyosztály, hogy teljesen uj javadalmi szabályrendelet készittessék, a melynek § ai között ilyen méltatlan pontok ne lehessenek. A bizottság előtt különben egy másik hasonló ügy is előfordult, a melyben egy a városból a nyaralókba szallitó tejkereskedő a visszahozott üres edények vám nélkül való behozásáért több száz korona birsággal sujtatott. Természetesen a birság $^3/_4$-ét ez uttal is az a több hónapon keresztül vak, de a nyár elmultával ismét szemfülessé vált financoké lett volna.

Számozott kéményseprők.

A kontrolmánia lassanként numerussá változtatja át Budapesten az embert. A rendőr, levélhordó, hordár s biciklista már csak szám s numerus lesz nemsokára a kéményseprő legény is. Sok volt a fekete legények között a kontár, miért is az ipartestületük orvoslást kért ez ellen. A tüzbiztonságra való tekintetből a főváros tanácsa most kimondta, hogy minden kéményseprő-legénynek numerust kell hordania a bőrövén, a mestereknek pedig törzskönyvet kell róluk vezetniök.

A zsidó hitközség és a főváros.

A budapesti zsidó hitközség a Lipótvárosban telket kért annak idejében a fővárostól, hogy azon templomot épitsen. A főváros elutasitotta e kérelmet, sőt a kért telket bérbe is adta. Mindennek ellenére kivetették a hitközségre a kövezési járulékot. A hitközség természetesen föllépett az ellen, mire azután a mérnöki hivatal jelentése alapján a tanács föl is mentette a kövezési járulék fizetése alul.

A fővárosi szaktanitás.

Sok nehézségre adott már okot a fővárosban az iskolai szaktanitás s előreláthatólag a jövőben is göröngyös lesz az utja. A fővárosi kir. tanfelügyelőség — különös tekintettel arra — a felebbezésre, melyet Kasics Péter ez ügyben a kultuszminiszterhez intézett, már most behatóan foglalkozik a tanács által elrendelt elemi iskolai szakoktatás bajaival, a miről évi záró jelentésében fog beszámolni.

Az erzsébetvárosi templom világitása.

Az uj erzsébetvárosi templomot villamossággal akartak megvilágitani, de a dolog nem sikerült, mert a templom nedvessége utját állotta az áram mükődésének. Az alsó részekben már légszeszszel világitanak s most szükségessé vált a kórus világitó vezetékeinek is az átalakitása, illetve a gázcsövek bevezetése. Egyelőre tehát nem lesz villamos világitás az erzsébetvárosi templomban.

A korona-téri halpiacz.

Közbiztonsági szempontból aszfalburkolattal akarták ellátni a III. kerületi koronatéri halpiacot. A közmunkák tanácsa ily értelmü átiratot is intézett a tanácshoz. A mérnöki hivatal azonban nem tartja szükségesnek az egész tér aszfaltirozását, miután ott ugyis csak hetivásárok alkalmával van halárulás. Elegendőnek tart egy keskeny aszfalt sávot a kocsik részére. Ennek a költségei 1415 koronára rugnak.

A főváros s a miniszter.

A Gyár- és Király-utca sarkán álló illemhely ellentétbe hozta a fővárost a belügyminiszterrel. A közalapitványi kir. igazgatóság a vakok intézete képviseletében arra kérte a tanácsot, hogy az illemhelyet távolitsa el, azonban a közgyülés elutasitotta a kérést. — A közalapitványi igazgatóság erre felebbezett a belügyminiszterhez, aki helyt adott a felebbezésnek s leirt a fővároshoz, hogy három hónap leforgása alatt, az illemhelyet távolitsa el. Ámde a főváros ragaszkodik a határozatához, s most visszairt a miniszterhez, hogy hagyja jóvá a közgyülési határozatot, amelynek meghozatala a főváros jogaiban gyökeredzik.

A munkátlanok érdekében.

A legutóbbi közgyülésen történt interpelláció alapján Halmos János polgármester föliratot intézett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez azirányt, hogy az uj müegyetem épitését kezdesse meg a tavaszszal. A polgármester a kérelmet azzal okolja meg, hogy ez az épitkezés nagyon szükséges a főváros hanyatló iparának az emelésére, de különösen azért is, hogy a munkanélkül levő munkások egy része foglalkoztatást kapjon. A kormány különben is még az 1901. évre tervezte az uj müegyetem fölépitését. Kéri a polgármester a minisztert, hogy ha az épitkezés a tavaszszal nem volna megkezdhető, legalább hirdesse ki a munkák vállalatba adása iránt a pályázatot, hogy igy ismerve az iparosok ennek eredményét, az előmunkálatokat megtehessék, anyagbeszerzés és munkások fölfogadása utján. Ilyen módon sok ember már most juthatna keresethez.

Elöntött halottak.

A kerepesi-uti temetőben épitett sirboltok egy részét elöntötte a viz. Azokban a kriptákban, amelyek a fal mentében egész a zsidó temetőig terjednek, kisebb-nagyobb mennyiségü vizet találtak, amely egyik-másik sirbolt belső részét alaposan megrongálta. A bajon segitendő, a főváros tanácsa meghallgatta a középitési és csatornázási bizottmányok jelentését, amely szerint a viz csak szivárgás utján juthatott a sirboltokba, de csakis alagcsövezés utján lehet megakadályozni. A tanács most el is rendelte, hogy azon a részen, melyen a kriptákban vizet találtak, a sirboltok föltétlenül alagcsővezetéssel látandók el. Legnagyobb a vizszivárgás a zsidótemető fala mellett, aminek abban rejlik az oka, hogy e temető szintje magasabb a katholikus köztemetőénél. Ezen a bajon ugy segitenek majd, hogy a fal alját aszfaltirozni fogják.

A hivatalos óra.

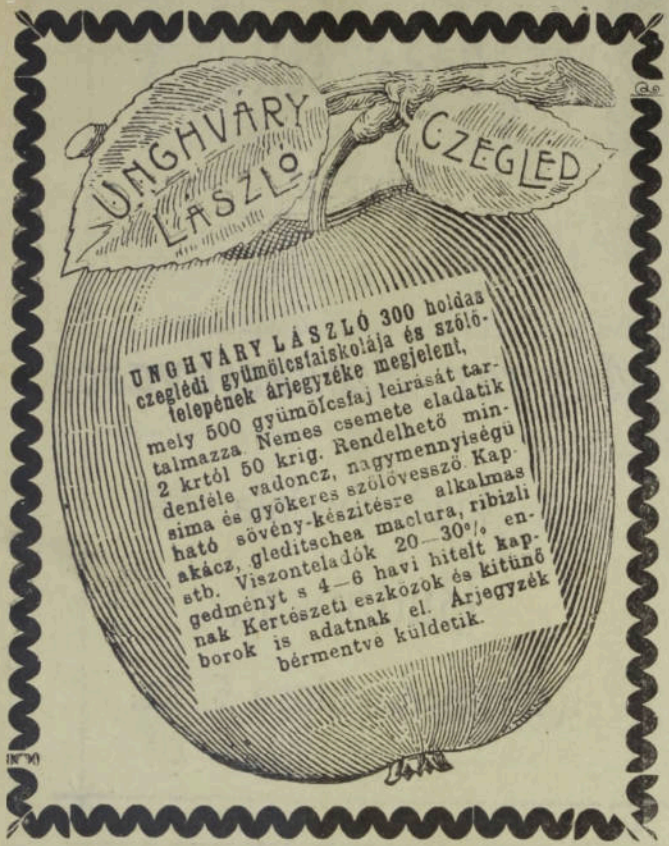
A főváros legutolsó közgyülésén szóba került, hogy a városi hivatalnokok nem tartják be a hivatalos órákat, ami által a közönségnek is bajt okoznak, de meg kárt is csinálnak ezzel a fővárosnak. A tavaszszal már megintette hivatalnokait a polgármester, hanem ez nem igen használt. Most azonban ugyancsak rádörög a tisztviselői karra. Körrendeletben figyelmezteti a tisztviselőket, hogy rögtön fegyelmit indit az ellen, aki nem tartja be jövőben a hivatalos órákat. A hivatal-főnököknek is ki jut a dorgálásból, amennyiben kijelenti a polgármester, hogy egyenesen őket teszi felelősekké rendeletének be nem tartásáért. Az alpolgármesterek az ellenőr szerepét játszák ebben a dologban, amennyiben nekik kell a hivatalokat ellenőrizni; a főellenőr azonban maga a polgármester, aki kijelentette, hogy személyesen fog arra ügyelni, vajjon betartatik-e a jelen rendelkezése.

A naphegyiek panasza.

Az utolsó néhány esztendő alatt szépen fejlődésnek indult a Naphegy környéke, amennyiben már számos uri család is épitett ott családi házat, amelyek körül csinos kertek is vannak. A telek- és háztulajdonosok ugyanis abban reménykedtek, hogy Buda eme szép részének fejlődését maga a főváros is előmozditani fogja. Csakhogy a reménységük nem ment teljesedésbe, mert a főváros eddig ugyancsak mostohán bánt velük. A Naphegy utjai rendezetlenek s éjszaka idején egyiptomi sötétség uralkodik fölöttük. A lámpát ott csak hirből ismerik. Rendőrállomás sincs a közelben, s igy elképzelhető, hogy milyen lábon állhat a naphegyiek közbiztonsága, akik éjszaka idején nem igen mernek kimozdulni a házból. Ez állapotok természetesen nagyban akadályozzák a királyi palotával épen szemben levő, s természetes szépségekben bővelkedő Naphegy fejlődését. Bajukon segitendők, most azzal a kéréssel fordultak a naphegyi polgárok a tanácshoz, hogy rendezze utjaikat, állitson lámpásokat s legalább egy rendőrállomást, mert különben elpusztul a Naphegy-kolonia. Kérelmüket az I. kerületi előljáróság is pártolja.

A Lánczhid.

A Lánchidon daczára az ivlámpáknak, nagyobb a világitásra szükséges légszesz szükséglet, mint amennyit az eddigi 3 hüvelykes gázcsövek akadály nélkül szolgáltathattak. Felmerült tehát e csövek kicserélésének szükséges volta, amire a főváros meg is adta a légszesz-társulatnak az engedélyt. A hidon most folynak a munkálatok. Az eddigi 3 hüvelykes csövek helyett, 6 hüvelykes, vagyis még egyszer oly nagy kaliberü csöveket raknak le, amelyekből aztán bőven telik majd a szükséges gáz.

UNGHVÁRY LÁSZLÓ 300 holdas czeglédi gyümölcstaiskolája és szőlőtelepének árjegyzéke megjelent, mely 500 gyümölcsfaj leirását tartalmazza. Nemes csemete eladatik 2 krtól 50 krig. Rendelhető mindenféle vadoncz, nagymennyiségü sima és gyökeres szőlővessző. Kapható sövény-készitésre alkalmas akácz, gleditschea maclura, ribizli stb. Viszonteladók 20—30% engedményt s 4—6 havi hitelt kapnak. Kertészeti eszközök és kitünő borok is adatnak el. Árjegyzék bérmentve küldetik.

Czerny-féle hires és elismert készitmények felülmulhatatlanok.

Tanningene a legjobb **hajfestő szer,** sötétszőke barna és fekete szinben. — **Ára 5 korona.** — Orvosilag ajánlva. — Törvényesen védve. Leikiismeretesen megvizsgálva. — Teljesen ártalmatlan.

A **szájnak** és **fogaknak** legjobb szer a **Czerny**-féle **OSAN** antiseptikus, konzerváló tisztitó kellemes. — Ára üvegenkint 1 kor. 76 fillér. **Osan-fogpor** doboza 88 fillér. **Osan fogkefe 60 fillér.**

Czerny-féle keleti a legjobb és legegészségesebb **szépitő-szer.**

RÓZSATEJ Üvegje 2 korona **Balzsam szappan** hozzá **60 fillér.**

Fritsch Nándor **napraforgó olaj szappanja** *darbja 70 fill. és 1 korona.*

Főszétküldési hely! **CZERNY J. ANTAL, BÉCS,** XVIII., Karl Ludwighstrasse 6.

Prospektus ingyen és bérmentve.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszerlara Király-utca 12.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10%-os betét-kamatadót az intézet fizeti,) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferenczieк-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

o o o o o o o o o IRODAI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek oooooooooooooooooo keretébe tartozó üzletágakkal. ooo

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Ferencziek-tere 4.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	**1 milliárd 293**	millió	korona
Évi bevétel	**290**	„	„
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	**115**	„	„
1900-ban kötött uj üzletek összege	**1 milliárd 146**	„	„
Tiszta fölösleg 1900. végén	**225**	„	„

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 milliő koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referenciák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—II. szám. (New-York palota.)

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.—** korona

Az „N" jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul müködjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szeveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer-koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Auer-fény. **Auer-fény.**

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Belvárosi Könyvnyomda Budapest, IV., Váci-utca 31.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 22-én. 46. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

A terjedékegyezség.
A párbaj ellen.
Budapest müszaki adminisztrácziója.
A kályhák.
Pesti Ferencz védőirata.
Hova szabad a havat rakni.
Kerületi élet.
A közgyülésből.
A mit a házaink beszélnek.
Statisztika.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

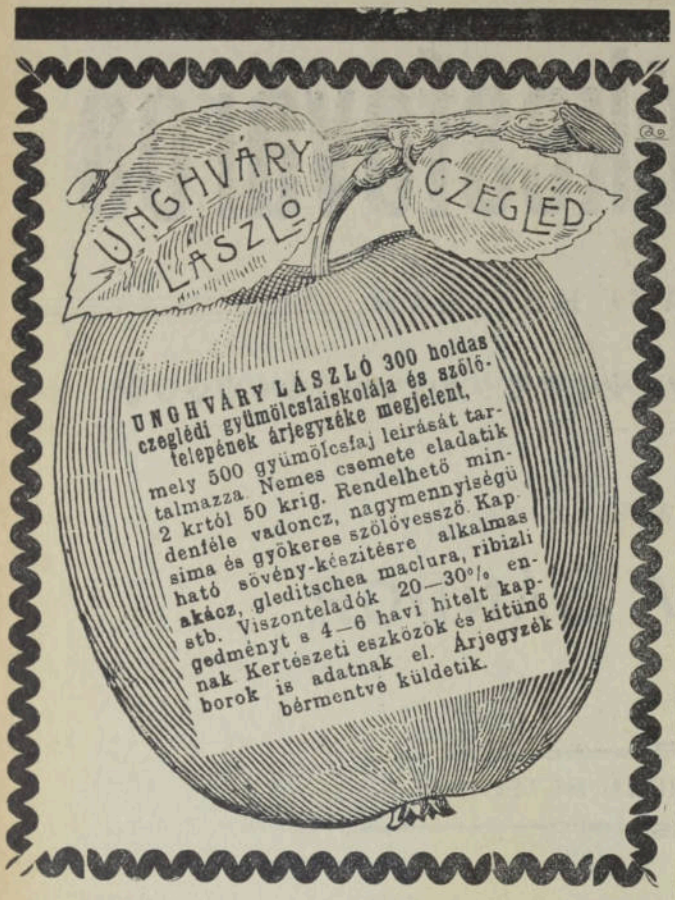
ELŐFIZETÉSI ARA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

UNGHVÁRY LÁSZLÓ 300 holdas czeglédi gyümölcstelepének és iskolájának szőlőtelepének árjegyzéke megjelent, mely 500 gyümölcsfaj leirását tartalmazza. Nemes csemete eladatik 2 krtól 50 krig. Rendelhető minden féle vadoncz, nagymennyiségü sima és gyökeres szőlővessző. Kapható sövény-készitésre alkalmas akácz, gleditschea maclura, ribizli stb. Viszonteladók 20—30% engedményt s 4—6 havi hitelt kapnak. Kertészeti eszközök és kitünő borok is adatnak el. Árjegyzék bérmentve küldetik.

Czerny-féle hires és elismert készitmények felülmulhatatlanok.

Tanningene a legjobb hajfestő szer, sötétszőke

barna és fekete szinben. — **Ára 5 korona.** — Orvosilag ajánlva. — Törvényesen védve. Lelkiismeretesen megvizsgálva. — Teljesen ártalmatlan.

A szájnak és fogaknak legjobb szer a Czerny-féle **OSAN** antiseptikus, konzerváló tisztitó kellemes.

— Ára üvegenkint 1 kor. 76 fillér. **Osan-fogpor** doboza 88 fillér. **Osan fogkefe 60** fillér.

Czerny-féle keleti a legjobb és legegészségesebb **szépitő-szer.**

RÓZSATEJ Üvegje 2 korona hozzá 60 fillér. **Balzsam szappan**

Fritsch Nándor **napraforgó olaj szappanja** *darbja 70 fill. és 1 korona.*

Főszétküldési hely! **CZERNY J. ANTAL, BÉCS,** XVIII., Karl-Ludwighstrasse 6.

Prospektus ingyen és bérmentve.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszertára Király-utca 12.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek **4% kamatozással,** ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 1%-os betét-kamatadót az intézet fizeti.)

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferencziek-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

o o o o o o o o o IRODAI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek o o o o o o o o o o o o o o o o o o o keretébe tartozó üzletágakkal. o o o

Üzleti órák: d. e. $\frac{1}{2}$9—$\frac{1}{2}$1-ig, d. u. 3—$\frac{1}{2}$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Ferencziek-tere 4.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293 millió korona
Évi bevétel	290 " "
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115 " "
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146 " "
Tiszta fölösleg 1900. végén	225 " "

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 millió koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—II. szám. (New-York palota.)

IV. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 22. 46. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

A terjedék egyezség.

A főváros és a közmunkatanács kiküldöttei most tárgyalnak, hogy a terjedékegységet ujabb öt évre megállapitsák. Egy alkalommal már három órán át tárgyaltak, de megegyezésre nem jutottak. Rendkivül fontos és nagyjelentőségü ez a tárgyalás most, amikor a pénzügyi helyzet rákényszeriti a fővárost, hogy egy fillérrel se menjen tovább, mint amennyire öt a törvény betüje kötelezi.

A közmunkatanácsról szóló törvény elég precizen megállapitja a közmunkatanács jövedelmeit és kötelezettségeit. A főváros azonban a multban nem ragaszkodott a törvényhez, ha nem a nagy lelkût akarván játszani olyan hozzájárulásokra vállalkozott, amelyekre öt a törvény nem kötelezi. Ennek az engedékenységnek azután két irányban is kifejlődtek a hátrányai. Az első volt az, hogy a kormány látva, hogy a főváros jámbor hivő módjára egymásután vállalja magára a kötelezettségeket s nem követeli meg, hogy a közmunkatanács a fővárosi pénzalapból hajtsa végre azokat a közmunkákat, amelyekre az alapot törvény kötelezi, megvonta az alaptól a sorsolási kölcsön fölöslegét, amely pedig legjelentékenyebb jövedelme lett volna a pénzalapnak. Pedig 1870-ben és 1871-ben nem önként, nem jóakaratból, hanem a törvény világos utasitása juttatta a kormány az alapba a fölösleget. Most számadó pörre akarja a város kényszeriteni a kormányt, hogy megtudja hova lett harminc év óta a sorsolási kölcsön fölöslege. Egy esztendeje megtette már a főügyész erre vonatkozó javaslatát, de még mindig nem került az ügy a közgyülés elé.

Ha a számadó pörnek meg lesz az eredménye, ha a bíróság a kormányt kötelezi az elszámolásra, akkor egyszerre rendbe jön a pénzalap s a közmunkatanács hozzá foghat azoknak a kötelességeknek a teljesitéséhez és végrehajtásához, amelyekért a törvényhozás az intézményt megalkotta, de a melyeket harminc év óta nem teljesit a közmunkatanács. De ez a dolog még messze van a jövő homályában. És senki sem tudja, hogy mi lesz az évekig huzódható pör eredménye.

A másik hátránya volt a főváros nagylelküségének, hogy a közmunkatanács a főváros önkéntes adományait már szinte kötelezőnek tekintette s mindenkor mint jogos követeléssel állott elő. Ez az oka annak is, hogy most a közmunkatanács és a főváros képviselői nem tudnak megegyezni.

A törvény a közmunkatanács javára elvette a fővárostól az utadót, elvette a külföldi vállalatok budapesti fiókjainak községi adóját, sőt külön törvényhozási intézkedéssel elvette a magyar osztrákbank budapesti intézetének községi adóját is. Ezenkivül a közmunkatanácsot illeti a szabályozások által nyert terjedékek jövedelme is. Ezek után ugy hisszük, kétségtelen, hogy viszont a közmunkatanácsot kell terhelnie a szabályozások folytán elvett terjedékek kártalanitására is. De még világosabban kidomboro-

dik a közmunkatanácsnak ez a kötelezettsége, ha figyelembe vesszük, hogy magát a szabályozási tervet is végső fórumon a közmunkatanács állapitja meg, továbbá, hogy akárhány konkrét esetben a közmunkatanács a főváros akarata ellenére állapit meg szabályozásokat. Tudunk konkrét eseteket, amikor a főváros megakarta adni az épitési engedelmet, a közmunkatanács azonban nem adta meg s a várost akarta kötelezni, az illető telek kisajátitására.

Ilyen viszonyok mellett nem csoda, hogy a főváros kisajátitási alapja milliós deficitekkel küzd. A főváros önként, adminisztrációját jellemző nagylelküséggel ajánlotta föl, hogy a terjedék megváltásokhoz a kisajátitási alap egy harmadával évenkint átlag ötven-hatvanezer forinttal hozzá járul. Harminc esztendeje adja már a főváros ezt az ajándékot a közmunkatanácsnak. S ime most, hogy a válságos pénzügyi helyzete arra kényszeriti, hogy kiadásait szigoruan csak törvényes kötelezettségeire korlátozza, a közmunkatanács képviselői követelésképpen formulázzák az eddigi hozzájárulást.

Azzal fenyegetnek a közmunkatanács képviselői, ha a város a terjedék egyezséget nem köti meg, a közmunkatanács nem tudja tovább folytatni áldásos müködését. Ettől a fenyegetéstől nincsen okunk tartani. A főváros haladásának az lesz a legnagyobb biztositéka, ha a közmunkatanács bármi okból kénytelen lesz becsukni a boltját. S bizonyos, hogy már régen be is csukta volna, ha nem volna szüksége a kormánynak arra, hogy a közmunkatanács révén jól dotált hivatalt tartson fön az emberei számára. Más létjogosultsága a közmunkatanácsnak nincsen. Kerékkötője volt mindig a főváros adminisztrációjának.

A kezelésére bizott pénzalap miután legnagyobb jövedelmét a sorsolási kölcsönbevétel fölöslegét nem kapja meg, alig elegendő az adminisztrációnális kiadásokra. Ha a város a terjedékegyezséget nem köti meg s ezzel a hatvan ezer forintot megvonja a pénzalaptól, a közmunkatanács kénytelen lesz személyzetét redukálni, mert a pénzalap, amelynek hivatása az lenne, hogy abból Budapest nagy szabályozásait végrehajtsák még a személyzeti kiadásokra sem lesz elegendő.

A fővárosnak az utja világosan meg van jelölve. Nem szabad a jövőben egyetlen fillérrel sem többet adnia, mint amire a törvény betüje kötelezi. Semmi értelme nincsen, hogy a főváros még továbbra is ráfizessen egy olyan intézménynek a fölállitására, amelynek megszüntetését a törvényhatóság egyhangulag szükségesnek, a főváros érdekében levőnek mondotta. Ha a kormánynak szüksége van arra, hogy a hivatalt a hivatalnokok kedvéért föntartsa, ám tessék, de a főváros a nagyközönség adófilléreivel ehez a passzióhoz hozzá nem járulhat.

Attól nincsen okunk tartani, hogy a közmunkatanács a jövőben, ha a terjedék egyezséget nem kötik meg, többet fog alkalmatlankodni és akadékoskodni. Eddig is megtett a közmunkatanács mindent a főváros boszantására, a fővárosi dolgok előrehaladásának a megakadályozására. A multban sikerrel, mióta a kormány a fővárost is meghallgatja, sikertelenül. Bizonyiték rá a Szentgyörgy-tér rendezése és a Hungária-Körut szabályozása. Nincsen hát semmi okunk, hogy bálványnak tekintsük továbbra is a közmunkatanácsot s áldozzunk neki.

A fővárosnak abszolut semmi szüksége nincsen sem a közmunkatanácsra, sem a terjedék egyezségre.

A párbaj ellen.

Örömmel igtatjuk ide, hogy Budapest törvényhatósága a héten tartott közgyülésén egyhangulag elfogadta a következő inditványt:

»Mondja ki a közgyülés, hogy a párbaj, mint az egyéni becsület helyreállitásának eszközét e célra alkalmasnak nem tartja, ennek igénybevételét elitéli, s a belügyi, valamint az igazságügyminiszterhez intézendő fölterjesztés utján sürgősen kérelmezi, hogy a büntető törvénykönyv módositása utján a párbajt, mint különleges büntetendő cselekményt tárgyaló fejezetet a büntető törvénykönyvből egész terjedelmében hagyja ki és terjesszen a törvényhozás elé olyan javaslatot, mely a párbajt a bekövetkezhető eredményhez képest a testi épség vagy az élet elleni büntetendő cselekmények közé s ezek büntető rendelkezésének sulya alá sorolja, de ezzel kapcsolatban a becsület védelméről szóló rendelkezéseket olyképpen

módositsa, hogy kivételes és gyorsabb birói eljárás által a sértettben bizalmat keltsen és szigorubb büntetések által megfelelő elégtételt is nyujtson.«

Csodálatos, hogy a városatyák egyhangulag elfogadták az inditványt, s mégis olyan heves vitát provokáltak, hogy a nagy békeakcióból csaknem egész sorozata támadt a személyes összeütközéseknek. Az összeütközésre az adott okot, hogy a belvárosiak egy különös ponttal akarták megtoldani az inditványt. Azt akarták kimondatni, hogy az inditvány nem vonatkozik sem konkrét személyre, sem konkrét esetre. Vagyis magyarul szólva azt akarták a közgyüléssel kimondatni, hogy a közgyülés nem fedezi Vázsonyi Vilmost a Szüllő Gézával volt ismeretes afferjében.

Egy kissé különös volt ennek a kérdésnek a fölvetése. Ha a belvárosiak össze nem keverik a dolgot, senkinek az eszébe sem jutott volna, hogy ez az inditvány a Vázsonyi—Szüllő afférre is vonatkozhatik. Ha az inditványt Vázsonyi pártjának egyik tagja tette volna meg, akkor még megértettük volna az összefüggést. De az inditványt Kossuthányi Géza királyi táblabiró tette meg, akiről már társadalmi állásánál fogva sem tételezhette föl senki, hogy egy elvi határozat képében egy személynek a magánszolgálatára akarta volna fölhasználni a közgyülést. Másrészt pedig köztudomásu, hogy Kossuthányi Géza már évtizedek óta egyik előharcosa a párbajellenes akciónak. Nem volt tehát semmi jogosultsága annak, hogy az inditványba erőszakosan személyi dolgokat keverjenek.

De nem is volt praktikus, mert ha egy kicsit gondolkodtak volna a belvárosi városatyák eredményük eredményének eshetőségeiről, beláthatták volna, hogy célhoz nem juthatnak hogy csak ellenkezőjét érhetik el annak, amit akartak. Végre csak nem gondolták, hogy a törvényhatóság ugyanabban a határozatban kimondja, hogy a párbajt az egyéni becsület helyreállitására nem tartja alkalmasnak, a párbajt elitéli, de aki konkrét esetben megtagadta a párbajt, azt elitéli. Ezt nem tehette meg a közgyülés. De számolniok kellett volna azzal is, hogy a törvényhatóság nem olyan testület, amelyet föllehet használni arra, hogy egyik tagját minden ok nélkül bárkinek kiszolgáltassa.

Ha a városatyák élére nem állitják a dolgot, soha senki sem hozta volna kapcsolatba a konkrét esetet az elvi határozattal. Igy azonban kénytelenek voltak vele. S miután szavazni kellett, nagyon természetes volt, hogy a városatyák tagtársuknak pártjára szegődtek s igy közvetve kimondották, hogy igenis a közgyülés helyesli és bizalmat szavaz Vázsonyi Vilmosnak, mert a párbajra való kihivást nem fogadta el. Mást nem is tehetett a közgyülés, s ha belekergették a törvényhatóságot, hogy véleményt mondjon a konkrét esetben, tulajdonitsák az akció önmaguknak, ha éppen az ellenkezője történt annak, amit ők akartak.

Budapest müszaki adminisztrációja.

— A mérnök- és épitő-egyesület fölirata a belügyminiszterhez. —

Értesülésünk szerint Nagyméltóságod az ország közigazgatásának a javitására irányzott törekvésében a Budapest székesfőváros szervezése iránt intézkedő 1872: XXXVI. törvénycikknek számosszámtalan tekintetből immár régóta elódázhatatlannak tartott revizióját is fölvette programmja keretébe. Méltóztassék megengedni, hogy a főváros administrációjának egyik lényeges részére, arra t. i., mely a müszaki ügyekkel foglalkozik, nézetünket csak nagy vonásokban, anélkül, hogy részletezésbe óhajtanánk bocsátkozni, előadhassuk és kérhessük, hogy azt a jelzett törvény reviziójában szintén megfontolás tárgyává tenni kegyeskedjék.

Minden adminisztrációnak a közvetlen intézkedés a legfőbb kelléke, vagyis hogy az illető közeg, akinek hatáskörébe valamely ügy érdemleges elintézése tartozik, abban ne csak alakilag, hanem a dolog lényegét teljesen átérve öntudatosan saját tanulmányain és tapasztalatain, vagyis meggyőződésén alapuló fölfogása szerint, lehetőleg minden egyéb közeg igénybe vétele nélkül járjon el.

Sajnos, hogy a müszaki kérdések tárgyalásában, elintézésében eddig ez az elv teljesen háttérbe szorult. Már pedig nem szükséegs e kérdések fontosságát Excellenciád előtt különösen is hangoztatni, a ki életének tevékenységének nagy részét az ország közgazdaságának fejlesztésére forditotta, annak gyarapitásában töltötte el és számos megbecsülhetetlen tapasztalat alapján kétségtelenül helyesnek, megdönthetetlen igazságnak elfogadja azt a tételt, hogy immár a technikai tudományok uralkodnak a nemzetek életében; azoknak tehát helyes alkalmazása, a közigazgatás minden izében a technikai kérdések alapos, szakszerü tárgyalása, megoldása döntő szerepü tényező egyeseknek is, a köznek is jólétében, anyagi előhaladásában.

A müszaki ügyek eddig hazánkban és Budapesten is ugy tárgyaltatnak, hogy annak a tisztviselőnek, akinek mint technikusnak testévé, vérévé vált a kérdés lényege, aki annak minden részletét, szellemét átértve, érezheti csak lényegét, vagyis az elintézésben helyes érzékkel csakis ő rendelkezhetik, tehát ennek az igazi főtényezőnek a hivatalos eljárásban teljesen mellékes, csak véleményező köre van, akinek a nézetét megkérdezik ugyan, de a végső kibontakozásban nem vehet részt, mert a törvény az utolsó szót nem neki, hanem annak a tisztviselő-

nek biztositja, aki másirányu képzettségénél fogva és egyéb sokoldalu elfoglaltsága következtében is a dolog lényegébe nem hatolhat és legfölebb csak a technikus irott betüire támaszkodhatik. Nem lévén az intéző teljesen tájékozva, az ügyet méltóan nem képviselheti, az esetleges támadások ellen meg nem védelmezheti és a szükséges felvilágositásokat nem adhatja meg, vagyis a sikert kockáztatja; ez az eljárás tehát azonkivül, hogy a szakvélemény kinyerése fölösleges időveszteséggel van összekötve, a közügyre is, a mikor nem káros, okvetlenül hátrányos, amire nézve elég legyen csak a technikusra is, aki az állam követelte legmagasabb, azaz egyetemi oklevéllel igazolt és befejezett képzettsége tudatában szerénytelenség nélkül elvárhatja, hogy a maga helyén neki is ép oly hatáskör biztosittassék, amilyennel a hasonló egyetemi képzettségü más tisztviselő rendelkezik, annál inkább megilleti a technikust ez az önálló hatáskör, mert ez a közérdek javára szolgál az ezzel ellenkező eddigi rendszer a mondottak szerint a közügyeknek világos sérelmével jár.

Az az egyetlen ellenvetés, melylyel a jelenlegi rendszer hivei élnek, hogy a technikusnak jogi ösmeretei nincsenek, ma már sulytalan; mert hiszen mig egy oldalról a technikus akár elméletileg, akár gyakorlatilag aránylag igen rövid idő alatt megszerezheti a saját ügyeinek helyes elintezesébez sziik séges jogi ismereteket, melyeknek legnagyobb részét különben is csak a gyakorlatban szerezhetni meg.

Belátták az előadottaknak megdönthetetlen igazságát legelőször is a haladás zászlóvivői a franciák; de kénytelenek voltak belátni a többi nemzetek is, a legujabb időben a németek, amidőn a legtöbb német nagyváros a müszaki ügyek képviselőit önállósitotta és a többi ügykörök képviselőivel egyenjogusitotta. De belátta a mai rendszer tarthatatlanságát Halmos János Budapest székesfőváros mai érdemes polgármestere is, midőn a főváros müszaki hivatalának ujjászervezése dolgában 1900. évi okt. 31-én kelt javaslatának megokolásában igy nyilatkozik: »azt a szervezetet tartom a mai viszonyok közt egyedül megfelelőnek, amely szerint az osztályok élére müszaki minősitéssel biró tanácsnokok állittatnak, akik a müszaki ügyeket a tanácsban és a közgyülésben egész lefolyásukban képviselve, maguk gondoskodnak a határozatok végrehajtásáról.«

Minthogy azonban az ilyen szervezetnek Budapesten, az 1872. XXXVI. t.-c. utját állja egyesületünk a magyar technikus karnak képviseletében, de a közügy érdekében azzal a kéréssel bátorkodik Nagyméltóságod elé járulni, kegyeskedjék a székesfőváros uj szervezete dolgában alkotandó törvénybe belefoglalni azt az intézkedést is, hogy a müszaki ügyek előadói a végrehajtó testületben, a tanácsban a többi tanácsnokokéval mindenben azonos jogokkal helyet kapjanak és hogy az előadóknak a kir. József-müegyetemen szerzett mérnöki, épitészi, vagy gépészmérnöki oklevelekkel igazolt képesitésük legyen.

Abban a meggyőződésben, hogy az előterjesztéssel egyesületünk hazánk fővárosa mindnyájunk által óhajtott fejlődésének előmozditásában kötelességet teljesitett, kérjük Excellenciádat fogadja hazafiui üdvözletünket.

Budapest, 1901. augusztus 8-án.

A kályhák.

A központi városháza kályhái az Ujvárosháza közgyülési termében fütöttek a városatyáknak. Már több alkalommal foglalkoztunk mi is ezzel a kérdéssel s azért a részleteire nem akarunk kitérni. De ebből az alkalomból ujra fel kell emlitenünk, a polgárságnak azt a jogos követelését, hogy minden árlejtés általános, nyilvános legyen. Megengedjük, hogy néha a nyilvános árlejtésen rá fizet a város, de ha tizezer koronával vagy még nagyobb összeggel is többet fizet, még akkor is kevesebbet veszitett, mintha a szükebbkörü alkudozásokkal tápot ad mindenféle gyanusitásnak. Hiába, a hatóság nem magánember. A magán fél azzal dolgoztat, akivel akar. A főváros minden polgára megkövetelheti azonban, hogy a közmunkákban az ő munkáját is számitásba vegyék annak értéke szerint. Polgár és polgár között a hatóság nem tehet különbséget, mindegyiktől egyformán követeli meg a közadót, s ez kötelezi arra, hogy ne egyéni szempontból nézze a dolgokat. A közgyülésnek végre határozatilag ki kellene mondania, hogy a tanács csak nyilvános árlejtést tarthat, természetesen a szabadalom, vagy müvészi dolgok kivételével.

Visszatérve a kályhák ügyére, konstatálnunk kell, hogy a nyilvános árlejtést meglehetett volna tartani. Az első árlejtést julius első felében tartották meg, tehát akkor, amikor még nyilvános árlejtésre is elegendő idő volt. De egyáltalán nem fogadhatjuk el az időre való hivatkozást. Májusban ki lehetett volna hirdetni az árlejtést.

A kályhaszállitás ügyét különben az a körlevél állitotta élére, amelyet a mellőzött cég megküldött minden bizottsági tagnak. A körlevél igy szól:

Független városatyák!

Az igen tisztelt bizottsági tag ur már valószinüleg ismeri ügyünket, sőt talán azt is, hogy módot kivántunk nyujtani a tek. városi tanácsnak arra nézve, hogy az ügy tisztességes és békés uton elintézve, a napirendről egyszer és mindenkorra lekerüljön. A tek. városi tanács azonban egyezségi ajánlatunkat az utolsó percben visszautasitotta és igy kötelességünknek tartjuk ezen panamaszerü ügyet teljesen megvilágitani és abból többé semmit elhallgatni nem kivánunk.

Mit tett a tek. fővárosi tanács?

1901. julius hó 15-ére a fővárosi tanács szükebb pályázatra hivta fel 3 bécsi kályhagyáros cégnek budapesti képviselőit, valamint Révai Oszkár budapesti gázkályhagyárost (ki tudvalevőleg Erlich G. Gusztáv urnak a titkos strohmanja) hogy nyujtsák be ajánlataikat 273 darab Meidinger-kályhára. A pályázati feltételek 3-ik pontjában világosan ki lett mondva, hogy kizárólag csak hazai gyártmányu kályhák szállithatók.

Mi ezen pályázatról véletlenül tudomást szereztünk és rögtön folyamodtunk a tek. tanácshoz azon tiszteletteljes kéréssel, hogy miután Magyarországban jelentékeny és nagy kályhagyárak léteznek, melyek szintén Meidinger kályhákat gyártanak és amelyek az ajánlattételre felhiva sem lettek, az eljárást megsemmisiteni és egy szabályszerü nyilvános árlejtést kiirni sziveskedjenek, mert az ilyen nagy szállitásnál, hol 273 darab kályha beszerzéséről van szó, az árlejtésbe az összes érdekelt felek feltétlenül bevonandók.

A tek. tanács belátva kivánságunk jogos voltát, ujabb árlejtést rendelt el, de ismét csak szükebb körüt, hogy miért szükebb körüt, azt a tek. bizottsági tag ur valószinüleg hamarosan ki fogja találni.

Az uj árlejtésnek az lett az eredménye, hogy a szállitással, mint legolcsóbbak, mi bizattunk meg, de már a minták bemutatása alkalmával megtalálták a módot arra nézve, hogy bennüket, mint egyetlen kellemetlen versenyzőt, hogy lehetne félretolni

Az átalunk bemutatott minta kályháknak 3 fajta nehezebb volt az előirt sulynál, a 4-ik fajta pedig könnyebb és ez elég volt a tek. fővárosi tanácsnak, hogy velünk szemben a szerződést felbontsa és a kályhákat rövid uton Révai Oszkárnál recte Ehrlich G. Gusztávnál megrendelje.

Erre vonatkozó terjedelmes fölebbezésünket a tek. bizottsági tag ur ismeri és igy arra ezuttal nem terjeszkedünk ki.

Hanem igenis kiterjeszkedünk arra, hogy tulajdonképpen Erlich G. Gusztáv ur, ki a városnak indirect állandó kályhaszállitója, magyar gyáros-e, vagy nem?

Erlich G. Gusztávnak egy kisebbszerü lakatos mühelye van csak, melyben a kályha-alkatrészeket 1—2 lyuk megfurásával összeszereli. Ez eddig rendjén volna, de nincsen az rendjén, hogy Ehrlich G. Gusztáv ur a kályhaalkatrészeket legnagyobb részt Ausztriából hozatja, holott ezen alkatrészeket Magyarországon 10—12 gyár a legkifogástalanabb minőségben gyártja. — Ehrlich G. Gusztáv ur a kályháknak öntött alkatrészeit legnagyobb részt Blanskóból (Morvaország), a hozzávaló lemezeket pedig szintén Ausztriából hozatja és igy Ehrlich G. Gusztáv ur kályhái mindannak tekinthetők inkább, csak magyar gyártmánynak nem.

Ezen vádként hangzó állitásunkra nézve kérjük a tek. Közgyülést, hogy a vizsgálatot elrendelni méltóztassék, amelyek ellen ezen állitásunkat adatokkal fogjuk igazolni.

Ehrlich G. Gusztáv ur nem tekinthető magyar kályhagyárosnak és Ehrlich G. Gusztáv ur magyar kályhákat a főváros részére nem szállithat és nem szállitott.

Kiváló tisztelettel

Weisz és Zwillinger

a nadrági vasipar társaság képviselői.

Ez a körlevél szokatlan hangu és kissé vakmerő. Weisz és Zwillinger uraknak senki sem adta meg a jogot, hogy a törvényhatóság bizottsági tagjait független, vagy nem független városatyákra osztályozzák. A dolog érdemében kétségtelen, hogy olyan sulyos vádak vannak a körlevélben, amelyeket szavazással elintézni nem lehet. Azért szivesen fogadjuk a közgyülés határozatát, hogy vizsgáló bizottságot küldött ki, amely alaposan megvizsgálja a dolgot. Azt hisszük, hogy ez a megoldás a legkedvezőbb magának Ehrlich G. Gusztávnak is, mert ha csakugyan itthon készíti a kályhákat, a vizsgálat nemcsak a közgyülésen, hanem mindenütt rehabilitálni fogja, viszont ha szavazással intézték volna el a dolgot, a nagyközönség mindig csak eltusolást látott volna.

Pesti Ferencz elüljáró védőlevele.

Pesti Ferencz belvárosi elüljáró körlevelet küldött a bizottsági tagoknak, melyben többek között a következőket mondja:

Köztudomásu, hogy f. évi november hó 14-én Személyi Ede, a IV. ker. pénztári osztály felelős számadópénztárnoka, Kecskeméthy Győző gyakornokát megbizta, hogy a novemberi negyed alkalmából az nap befolyt 770.000 korona adópénzt, bérkocsin egy szolga kiséretében, a központi városházán levő adófőpénztárba szállitsa be; nevezett a hivatalból eltávozván, a Magyar-utczában a szolgát ravasz fondorlattal eltávolitotta, a zárt táskából 588.000 koronát eltolvajlott és megszökött.

E szomoru esetért a polgármester ellenem — mint a ki az elöljárósági ügyemet szabályszerü vezetéséért, a szabályrendelet értelmében első sorban felelős vagyok — a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot rendelte el.

Ezen határozat ellen felebbezéssel éltem, melynek becsatolt 5 db. hiteles mellékletével igazoltam, hogy ezen ügyben semmiféle mulasztást el nem követtem; ennek daczára felebbezésem elutasittatott, a megelőző vizsgálat folyamatba tétetett s nem elég, hogy tiszti jóhirnevem a nyilvánosság előtt meghurczoltatott, de ráadásul minden ingó és ingatlan vagyonomra a birói biztositási végrehajtás elrendeltetett és foganatosittatott is.

Nem tudom, hogy 33 évi tisztességes szolgálatom után mivel érdemeltem meg e mostoha elbánást? de lelkiismeretbeli kötelességem mindazok előtt, kik a székesfőváros közigazgatásában az ellenőrzést gyakorolni hivatvák, hogy a velem történtek után ezen gyülöletes ügyet megvilágitsam s igazoljam, hogy engem e tekintetben mulasztás nem terhel.

Védekezésemet a következőkben adom elő:

Személyi Ede a IV. ker. pénztári osztály pénztárosa, Kecskeméthy Győzőt f. évi november 14-én, az én tudtom és beleegyezésem nélkül bizta meg a pénzszállitással, arra, hogy a pénzbeszállitási szabályoktól eltérjen: soha fel nem jogositottam; sőt ellenkezőleg: midőn f. évi október hóban a pénztári beszállitásokra bérkocsi dijat követelt s a ker. számvevőség vezetője arról értesitett, hogy e czimen oly kevés fedezet áll rendelkezésre, hogy az év végéig alig lesz elégséges, figyelmeztettem őt, hogy nem indokolt, hogy az elöljáróságtól a központi városházáig terjedő rövid utra bérkocsit használjon, annyival is inkább: mert a t. tanács a bérkocsi dijakkal való szigoru

gazdálkodást meghagyta s miután különben is az utasitások értelmében előbb mennek el pénzszállitáskor a hivatalból, felhivtam, hogy a pénzt személyesen kivatalnokaival együtt szállitsa; erre nevezett kijelentette, hogy az életét gyalog szállitással nem veszélyeztetheti, mire én biztositottam, hogy ha ettől fél, adok melléje személyzetemből még két hivatalnokot és szolgát is ha kell; nevezett azonban kijelentette, hogy neki a pénzt bérkocsin, személyesen kell beszállitania; ezen ellenvetésére én a bérkocsi dijakat kiutalványoztam, de egyidejüleg helyettesem Goreczky Zsigmond tanácsjegyző és Riskó Géza, a kerületi számvevőségi osztály vezetőjének jelenlétében szigoruan meghagytam, hogy a pénzbeszállitásokat személyesen és szabályszerüen eszközölje.

Más alkalommal is kérdőre vontam a ker. pénztárnokot, hogy miért mennek el már félkettőkor a pénztárból s miért zárják be ily hamar a hivatalt? mire a nevezett mindig azzal állott elő: hogy neki ezen időben kell a pénzeket személyesen beszállitania s távollétében a pénztárt másra nem bizza s hogy csakugyan ő maga szállitja be a pénzeket, maga állitotta ki a bérkocsi dijakra szóló kimutatásokat és rajta maga személyesen nyugtatta az összeg átvételét, mint ki a pénzszállitást személyesen eszközölte.

Mindezekből kitünik, hogy én a felelős számadó-pénztárnokot a szabályszerü szállitásra kötelezem s igy mulasztást el nem követtem.

Azt, hogy a pénztáros, ha a hivatal kapuján pénztáskás szolgájával és egyéb személyzetével kimegy, mégis nem személyesen szállitja be a központi adófőpénztárba, nem tudtam soha; arról nekem sem a központi adófőpénztáros, sem annak ellenőre, sem a központi adószámviteli hivatal főnöke, sem a ker. pénztár ellenőre soha jelentést nem tettek.

Már magában a folyó évi november hó 14-én beszállitott pénz központi adófőpénztári átvétele körül is oly mulasztás merült fel, mely könnyen megmagyarázza, hogy Kecskeméthy Győző szökése miért sikerült? ugyanis ha az adófőpénztár felelős számadói s a folytonos felügyeletre kötelezett, vele kapcsolatban müködő központi adószámviteli hivatali főnök látta, hogy a IV. ker. pénztár szolgája felelős számadó nélkül jött, miért nem utasitották rögtön vissza? miért nem tettek azonnal jelentést? minek küldötték a szolgát Kecskeméthy keresésére? s ha a szolga azzal jött vissza, hogy Kecskeméthyt nem találja, akkor nem a táska tartalmának megszámlálásával, hanem elsősorban a megszökött tolvaj üldöztetése iránt kellett volna hivatalból intézkedniök.

Áttérve már most a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot kimondó 11551./eln. számu rendeletre, mely ellenem azon okból tétetett folyamatba, mert a ker. előljáróság az előljárósági ügymenetért a szabályrendelet értelmében elsősorban felelős, ez már magában véve is téves alapból indul ki: mert igaz ugyan, hogy mint ker. előljáró, az előljárósági ügymenetért elsősorban felelős vagyok; de nem vagyok felelős sem a ker. pénztári — sem a ker. adószámviteli osztályok ügymenetéért, mert azok a ker. előljárósághoz nem tartoznak.

Sem a törvény, sem a szabályrendelet, mely utóbbi maga is hivatkozik a 4. §-ban körülirt előljáróság fogalmára, sem a ker. pénztári, sem a ker. adószámviteli osztályt, a kerületi előljáróságba be nem foglalja.

A törvény világos rendelkezése szerint tehát a ker. adószámviteli osztály — a városi adóhivatalnak filialéja, mely kapcsolatban az előljárósággal — ennek csak az ügyköréből folyó végrehajtói teendőit végzi; ugyancsak a ker. pénztár a városi pénztárnak egy olyan osztálya, mely az előljáróság mellett az ennek ügyköréből folyó pénzkezelési teendőket végzi.

Hogy maga a polgármester ur sem tekintette a ker. előljárót a kerületi adópénztár müködésére kötelezett felügyelő közegnek, ennek igazolásául másolatban mellékelem a 6350/eln. 1900. számu — a pénztári személyzet szabadságolása ügyében kelt rendeletét, mely következőleg szól: «Tekintettel arra, hogy a ker. adópénztárak müködését és személyzeti viszonyait az adófőpénztárnok, illetve helyettese kiséri állandóan figyelemmel . . . . stb.

Fentebbi állitásom valóságát még inkább megerősiti a 5998/eln. 1901. évi rendelet, melyben a ker. pénztári személyzetnek szabadság engedélyezését közli; ezen engedélyezés — mint annak czime mutatja «Hoffmann Sándor adófőpénztárnok előterjesztése az adópénztári személyzet folyó évi szabadságolási ügyében» — egyedül a főpénztárnok ur előterjesztésére történt, anélkül, hogy az előljárók aziránt meghallgattattak volna; — de még nyomatékosabban megerősiti ezen további passzusában: «Fölhivom továbbá a kimutatásban fölsorolt összes alkalmazottakat, hogy a szabadságidejük megkezdése előtt, valamint annak lejártakor az elnöki és személyzeti ügyosztályban jelentkezzenek» — mert ebben a távozókat még arra sem kötelezi, hogy az előljárónál is jelentkezzenek.

Ezen rendelet mellékletében fel vannak sorolva a ker. pénztárak szabadságolt alkalmazottjai — egyebek között a megszökött Kecskeméthy Győző is, mint IV. ker. pénztári gyakornok, jóllehet a ker. pénztárhoz történt beosztásáról hivatalos rendelvényt nem is kaptam.

Ezek után közli a 319/899. kgy. sz. a. a székesfővárosi adóhivatalok hatásköréről és szervezetéről megalkotott szabályrendeletnek erre vonatkozó szakaszait, a melyek szerint:

«A kezelés helyességének ellenőrzése és a szakszerü müködés egyöntetüségének a megóvása czéljából a ker. adószámviteli és pénztári osztályok müködésére a székesfőváros központi adószámviteli hivatala és adófőpénztára folytonos felügyeletet gyakorolni köteles, fentartatván a főszámvevőnek a törvényben és a szabályrendeletekben biztositott felügyeleti és ellenőrzési jogköre.»

«A netán észlelt fogyatkozást, szabályellenességet vagy mulasztást a központi adószámviteli hivatal, illetőleg adófőpénztár ellenőrző közegei, megfelelő intézkedés végett az illetékes ker. előljáróval rövid uton szóval közölni tartoznak.

Ha a ker. előljáró a szükséges intézkedést meg nem tenné, az észleltekről az illető hivatalok a polgármesterhez tesznek jelentést.»

«Az adószámviteli osztály vezetője az ügyemet szabályosságáért és rendes meneteért, valamint az ügyek gyors, egyöntetü és helyes elintézéséért személyesen felelős, miért is utasitásait a beosztott összes alkalmazottak mindenben pontosan teljesiteni tartoznak.»

«A központi adószámviteli hivatal köteles a ker. előljáróságok adószámviteli és pénztári osztályainak müködését állandóan éber figyelemmel kisérni s azt különösen abból a szempontból, hogy az adóbevételek és kiadások tekintetében a fennálló szabályrendeletek, szolgálati utasitások és egyéb intézkedések pontosan megtartatnak-e? gyakrabban, de évnegyedenként legalább egyszer szigoruan megvizsgálni».

«A ker. adószámviteli osztály a ker. előljárónak van alárendelve, aki a müködésre felügyel, annak utasitásokat ad s utasitásainak miként történt végrehajtását ellenőrzi és megbirálja. Közvetlen főnöke azonban a számtanácsos, aki az ügyemet szabályosságáért és rendes meneteért, valamint az ügyek gyors, egyöntetü és helyes vezetéséért személyesen felelős, miért is utasitásait a beosztott összes alkalmazottak mindenben pontosan teljesiteni tartoznak».

A szabályzatból a következő konzekvenciákat vonja le:

1. A közszolgálati ugynevezett adminisztrativ felügyeletet, a kerületi előljáró kötelessége.

2. A szakszerü pénztárkezelési ugynevezett financiális állandó felügyelet, melyet a szabályrendelet 5., 9., 13., 14., 17., 20., 24., 25. §§-ai s ugy nemkülönben a szolgálati utasitás 435., 645. §§-ai értelmében megnevezett szakközegek, az erre előirt adókezelési törvények, szabályrendeletek, kormányrendeletek és utasitások értelmében szakszerüen gyakorolni tartoznak s annak folytonos gyakorlására felelősség terhe alatt kötelesek.

A ker. előljáró a kerületi pénztári osztály pénzkezelése helyességét sem ellen nem őrizheti, sem abba be nem folyhat, de arra nem is kötelezhető; nem őrizhetem ellen, különösen én, azon oknál fogva, mert míg a II-ik emeleten levő hivatalos helyiségemben a felekkel tárgyalok, ügyes-bajos feleket fogadok, szegényeket gyámolítok, helyszíni szemlékben, kiküldetésekben s bizottsági ülésekben részt veszek, ugy nemkülönben egész délelőttömet az előljáróság ügymenetének szolgálatában s a több mint 50 szobában elhelyezett hivatalnoki kar működésének ellenőrzésében töltöm el, nem tudhatom, hogy a földszinten elhelyezett pénztári osztályban mi történik? már csak azért sem, mert egyidőben két felé lenni fizikai lehetetlenség s ad impossibilia non datur obligatio; ezen lehetetlenséget maga a polgármester ur is a f. é. deczember hó 4-én tartott közgyülésben elismerte, midőn a «Fővárosi Közlöny» hivatalos lap 89. száma 1589. oldalán, az utolsó bekezdésben következő kijelentést tette:

«Szóba hozatott, hogy a tanácsot, a polgármestert, sőt esetleg még a belügyminisztert is felelősségre kell vonni az ellenőrzés hiánya miatt. Hát képzelhető-e, hogy az ellenőrzés a napnak minden órájában és minden percében ugy legyen gyakorolható, hogy mindig ott álljon valaki minden pénztárnál, aki folytonosan figyelemmel kisérje a dolgokat?»

De mint előljáró azért sem folyhatok be a ker. pénztár pénzkezelésébe, mert erre sem 1893. XXXIII. t.-c. sem a 472/1894. kgy. sz. előljárósági szabályrendelet, sem az adóhivatalok működéséről szóló 319/1899. kgy. sz. szabályrendelet fel nem jogositanak, — nem azért sem, mert erre oly speciális szakismeret kell, melyek az előljárói teendők ellátásához törvényileg előirva nincsenek; de végül azért sem, mert a szabályrendelet 4. §-a szerint az előljáró az ügymenetre csak felügyeletet tartozik gyakorolni, felelősséget reá csak akkor ró, ha valamely szabálytalanságot a felelősségre kötelezett közegek neki bejelentettek s az iránt nem intézkedik; ezzel ellentétben a szabályrendelet 5. §-a kimondja, hogy a szakszerü állandó és folytonos felügyeletet a központi adószámviteli hivatal, a központi adófőpénztár közegei kötelesek gyakorolni, továbbá a ker. pénztáros és ker. ellenőr minden pénz és pénzértékért, minden hibáért, hiányért és mulasztásért, ugy nemkülönben osztályaik ügymenetének helyes meneteért egyetemlegesen felelősek; ha már most az előljáró a pénzkezelésbe beleavatkoznék s ott bajok és zavarok támadnának, ezek mint felelős számadók bujnának ki azon kötelezettség alól, melynek kártalanitására óvadékukkal s vagyonukkal szavatolni tartoznak; — de nem vagyok kötelezhető a pénztár helyes kezelésének ellenőrzésére azért sem, mert ezt a szabályrendelet 9. §-a a ker. számvevői osztály vezetőjére — a számtanácsosra bizza, ki az ügyemet szabályosságáért és rendes meneteért, valamint az ügyek gyors, egyöntetü és helyes elintézéséért személyesen felelős.

Ezen állitásom igazsága legjobban kitünik abból is, hogy a szabályrendelet 20. §-a szerint a félévi pénztárvizsgálatoknál és rovancsolásoknál a főszámvevő vagy kiküldöttje, továbbá a kerület előljárója résztvehet, de a részvételre nem kötelezhető, már pedig ha a pénztári kezelés helyességének szakszerü ellenőrzése a ker. előljárónak tétetett volna kötelességévé, akkor abban okvetlenül részt kellene vennie.

A fentebbiekben kimutattam, hogy a ker. adópénztári és adószámviteli osztály pénzkezelése és ügymenetének helyes vezetését ellenőrzeni köteles: 1. a ker. adószámviteli számtanácsos, 2. a központi főpénztárnok és ellenőr, 3. a központi adószámviteli hivatal főnöke; vagyonilag pedig elsősorban felelős a ker. pénztáros és ellenőr, akik a pénzbeszállitásokat személyesen teljesiteni tartoznak.

Ezeknek kötelessége engem minden szabálytalanságról értesiteni s csak ha értesitésük daczára sem intézkedném, akkor terhelne engem a felelősség.

Hogy pedig én, ha az ügymenetben szabálytalanságot láttam, annak megszüntetése iránt azonnal intézkedtem is, bizonyitom a 26067/1901. IV. ker. számu ügyirattal, mely szerint a közönséggel ildomtalanul eljáró ker. pénztári közeget azonnal eltávolittattam s hasonló eset jövőbeni előfordulását meggátoltam.

A fentebb hiven előadott tényállásból, az annak igazságos elbirálására felsorolni szükségessé vált törvény, szabályrendeletek és szolgálati utasitás hivatkozott §§-ainak egybevetéséből s az állitásaim igazolására csatolt mellékletekből világosan kitünik, hogy:

1. én Szimélyi Ede pénztárost már folyó évi októberhóban köteleztem, hogy a pénzszállitásokat személyesen, szabályszerüen teljesitse s igy a szabálytalan pénzszállitás tekintetében semmiféle mulasztást el nem követtem;

2. hogy Szimélyi Ede ker. pénztáros Kecskeméthy Győzőt az én tudtom és beleegyezésem nélkül bizta meg a pénzszállitással s ahhoz hozzá nem járultam;

3. hogy a szabálytalan pénzszállitásról soha tudomásom nem volt: erről sem a felelős számadók, a ker. pénztáros, ker. ellenőr, sem a pénztárkezelés helyes vezetéséért felelős ker. adószámviteli számtanácsos nekem soha jelentést nem tettek;

k 4. hogy a beszállitott pénzeket átvevő központi adófőpénztáros és ellenőre; a központi adószámviteli hivatal főnöke, akik elsősorban látták a pénz beszállitását és elsősorban kötelezve vannak arra, hogy a ker. pénztári és ker. adószámviteli osztályok szakszerü vezetésének helyességét állandóan és folyton ellenőrizzék, szabálytalan pénzszállitásról hasonlóképp engem sohasem értesitettek; ennek hiányában sem nem intézkedhettem, sem mulasztást el nem követtem;

5. hogy bár a hivatkozott törvény, szabályrendelet és szolgálati utasitás szerint a szakszerü állandó felügyelet a fenti faktorok kötelessége, akik a szabálytalan pénzbeszállitás be nem jelentésével lehetetlenné tették a kellő intézkedést, ennek daczára is Szimélyi Ede ker. pénztárost a Kecskeméthy Győző tolvajlása előtt 15 nappal a szabályszerü személyes pénzbeszállitásra köteleztem; s végül

6. bár én mindezt igazoltam, okmányoltam, minden ártatlanságom mellett mint állitólagos mulasztó meghurczoltattam, ellenem a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat megindittatott, mig a tényleg mulasztó központi adószámviteli főnök adófőpénztári ellenőr és a ker. adószáviteli számtanácsos eddig még csak felelősségre sem vonattak.

Fentebbiekkel beigazoltam, hogy Kecskeméthy Győzőnek a hivatalon kivül elkövetett tolvajlása tekintetében semmiféle mulasztást el nem követtem; becsatolt bizonyitékaim igazolják ártatlanságomat, a hivatkozott §§-okból pedig világosan kitünik s az illetékes fórumnak pedig első pillanatra ismernie kell, hogy kik a terhelt mulasztók; ha mindezek daczára a jog, törvény és igazság annyira hangoztatott korszakában a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálat ellenem még továbbra is érvényben fentartatott, ártatlanságom tudatában nem marad más hátra, mint az, hogy — mint mások mulasztásainak engesztelő áldozata — azon kéréssel forduljak mélyen tisztelt Bizottsági Tag Urhoz: hogy a Kecskeméthy Győző által, hivatalon elkövetett tolvajlási ügyének a közgyülésen leendő tárgyalásánál jelen védekezésemet igazságos elbirálásban részesiteni s a rajtam elkövetett méltatlanságot orvosoltatni kegyeskedjék.

Mély tisztelettel maradtam

Budapest, 1901. deczember hó 12-én.

alázatos szolgája

Pesti Ferencz,

IV. ker. előljáró.

Hová szabad rakni a havat?

A tanács hólerakásra a következő helyeket jelölte ki:

I. kerület: a Lánchidtól az Ördögárok torkolatáig terjedő Dunapartot; a Csaba-, Szamos- és Maros-utcák, valamint az Ördögárok közti terület (a volt régi faiskola helyét); a Városmajor játszóterét, de csupán rendkivüli szükség esetén; ugyancsak rendkivüli szükség esetére az elzárt Duna-ágat azzal a megjegyzéssel, hogy a havat sem a töltésre lerakni, sem a töltésen havat fuvarozni nem szabad. A hó a medencébe hányadó be és az oda fuvarozás a promontori-uton s a vele kapcsolatos feltöltött területen át eszközöltessék.

II. ker: Az egész Margit-rakpartot a Lánchidtól felfelé; a II. ker. Lujza-gőzmalom előtt a védgáton kivül eső Dunapartot, a nem tiszta hó lerakására.

III. kerület az első budapesti gőzmalom részvénytársaság ipartelepe előtt a védgáton kivül fekvő Dunapartot; a Lukács- és Szépvölgy-utcák között levő s a védgáton kivül eső Dunapartot; a Lujza gőzmalom előtti védgáton kivül eső Dunapartot; az ó-budai gőzhajó állomás előtti a Timár-utca és Fazekasköz közötti Dunapartot; a Leipziger-féle (volt Grünvald-féle) szeszgyár fölött levő Dunapartot; az Üstökös- és Zátony-utcák közötti a védtöltésen kivül eső Dunapartot; a Filatori védgát mögött levő Lang-féle mély telket; az Auger-féle dülőt.

IV. kerület: A Sörház-utcától a Petőfi-térig terjedő Lépcsőzetes rakpartot.

V. és VI. kerület: az Árpád-utcától az uj Országházig, s illetve a vizmütelepig terjedő Dunapartot, továbbá az V. kerület részére a vizfogó gátat, megjegyeztetvén, hogy magára a gátra havat lerakni tilos, valamint egyáltalán a gátakra és töltésekre a havat lerakni nem szabad; rendkivüli szükség esetén: a Dráva-utcában 1325. hrsz. alatt fekvő s a székesfőváros tulajdonát képező teleknek bérbe nem adott részét, továbbá az 1477—4. hrsz. alatt fekvő jelenleg Splivalo Ede által bérelt szőv. telket.

VII. kerület: A Petőfi-tértől a Redout északi sarkáig terjedő Dunapartot, megjegyeztetvén, hogy az eskütéri hid épitkezéseitől kezdve felfelé 50 fmt. rakpart szabadon tartatik. A Magyar Folyam és Tengerhajózási részvénytársaság kikötő helyétől a Lánchid-főig terjedő Dunapartot (magánrakodó); a Kerepesi-ut és Külső-körut sarkán a Ferenc József laktanya város felőli részén fekvő fővárosi haszonbéres földet; a Városligetnek az Aréna-uttól felfelé az István-ut mentén a Stefánia-utig terjedő területet, de csak rendkivüli szükség esetén s a hónak a vasuti kocsikból való fuvarozása mellett, megjegyeztetvén, hogy a helyek minden esetben csakis a tanács külön engedélyével vehetők igénybe; a viztorony s illetve a szükség-barokkok mellett levő szabad terület kizárólag hatósági fuvarozás számára fenntartva; a Zuglóban az Egressy-ut végén a Róna-utca sarkánál a csőszház közelében elterülő haszonbéres földeket (használható a magánosok által is); a külső Kerepesi-uton levő lóvásártérnek a Schottola-féle ruggyanta gyár melletti részét egészen a Juranics-utcáig, mintegy 50 méter szélességben (a VIII. kerülettel való együttes használatra, de csak rendkivüli szükség esetére és csak a hatósági fuvarozás számára.)

VIII. kerület: A Sörház-utcától a Petőfi-térig terjedő lépcsőzetes rakpartot (a IV. kerülettel való együttes használatra); a külső Kerepesi-uton levő lóvásártér e célra kijelölt részét (a IV. kerülettel együttes használatra.)

IX. kerület: A vámház előtti Dunapart (vásárcsarnoki saison vásárok rakodóját) kizárólag a hatósági fuvarozás céljára fenntartva; megjegyezvén, hogy amig a hajózás tart, a vásárcsarnoki hajóforgalom ne akadályoztassék; az uj országos vásártér mögött a Szt. István kórház felé eső mélyebb helyeket; a Szt. László kórház nyugati oldal amellett elvezető ut mentén az ut jobb és bal oldalán levő szabad terület; az Üllői-ut jobb oldalán a vasuti töltés és honvéd gyalogsági laktanya közti törmelék lerakóhely mélyebb részeit; a főgyüjtő csatorna aknáit a tiszta hó számára.

X. kerület: a kőbányai-uton a Lemberger-féle fatelep melletti területet; a szállások mellett levő homoklerakó helyet; a Villám- és Tancsics-utcák között a jégpálya előtti területet, kizárólag a Tisztviselő telep számára; a Maglódi-ut és Óhegy-ut sarkán levő fővárosi kavicsbányát; az ugynevezett Pékerdőt.

A felsorolt helyeket ugy a hatóság, mint a magánosok a hólerakás céljaira igénybe vehetik, megjegyeztetvén, hogy a hólerakó helyeken megjelöltetett az a terület, ahová a hatóság és ahová a magánosok fuvarosai a kihordott havat lerakhatják.

A Dunapart mentén levő hólerakodó helyeken póznákra tüzött vörös zászlócskákkal jelezhetik az a határvonal, melyen tul a Dunához befelé sem a hófuvarozó kocsiknak közlekedniök sem a hó lerakásával foglalkozó munkásoknak menniök nem szabad

A dolgozó munkások és fuvarosok a felügyelők és rendőrök utasitásait feltétlenül teljesiteni tartoznak. A Dunába csak tiszta hó fuvarozható, tehát oly kocsik, amelyeken a felrakott hó piszkos, illetve sárral szeméttel, kövekkel hulladékokkal stb. van keverve, a felügyelők által a Dunapart mentén kijelölt hólerakó helyekről vissza fognak utasittatni. Végül értesiti a tanács a közönséget, hogy ha a hatóság valamely előre nem látott eset folytán szükségesnek találná, ugy az egyes hólerakó helyeken a magánosoknak a hó lerakását bizonyos időre esetleg végleg is megtilthatja.

Kerületi élet.

Régen tudott dolog, hogy a főváros ügyes-bajos dolgait tulajdonképpen a kerületi értekezleteken intézik el. A kerületi értekezleten állapodnak meg a városatyák, hogy micsoda álláspontot foglaljanak el a közgyülésen. A közgyülési szónoklatok nem is arra valók, hogy a városatyákat kapacitálják, hanem hogy egyikmásik kerületnek a véleményét tolmácsolják.

Éppen azért rendkivül fontos a kerületi élet a fővárosban. Eddig a kerületi élet a közönséges klubélet kereteit nem lépte tul. A kerületek fölöslegesnek tartották, hogy tagjaiknak a kaszinóbeli szórakozáson kivül mást is adjanak, s hogy a polgárságot is meghallgassák a közügyekben.

Már boldog emlékezetü Kamermayer Károly volt polgármester érezte annak a nagyfontosságát, hogy a polgárságban a közügyek iránti érdeklődést fokozza és ébren tartsa. Azért alakitotta meg a Fővárosi Egyesületet, amelynek ülésein megjelenhe-

lett és szóhoz juthatott a polgárság. Kamermayer visszavonulása után a Fővárosi Egyesületek elvesztette jelentőségét. A kerületi törzsfőnökök nem látták szivesen, hogy a polgárság beleavatkozik az ő mesterségükbe s hiveinkkel együtt tüntetőleg kivonultak az egyesületből. Attól kezdve az egyesület csak néhány öreg urnak találkozó helye lett.

A polgárság azonban helyet és szerepet kért a közügyekben. A Ferencvárosé az érdem, hogy legelőször hallotta meg a polgárság jogos óhaját s igyekezett is annak megfelelni. A ferencvárosi polgári kör; amely a kerület vezető köre belátta, hogy a polgárságnak is hozzáférhetővé kell tenni, hogy hozzászólhassanak a közügyekhez s különösen a kerületet érintő ügyekhez. Revidálták a kör alapszabályait s ennek keretében megalakitotta a közügyi bizottságot. A Ferencváros példáját követte legutóbb a Józsefváros és valószinü, hogy nem térhet ki előle a többi kerület is. Lesz még alkalmunk, hogy bővebben szóljunk ezekről a közügyi bizottságokról, most az alábbiakban ismertetjük, hogy a ferencvárosi polgári kör, hogyan kivánja szervezni a maga közügyi bizottságát:

A közügyi bizottságról általában. 1. A közügyi bizottságot egy évi időtartamra a tisztviselők és választmány és választmányi tagok választásával egyidejüleg a körtagok sorából a közgyülés választja.

A tagok száma 30, kik három szakbizottságba osztatnak, ugy mint:

a) a szorosabb értelemben vett közügyi-

b) a társadalmi- és

c) az ipari és kereskedelmi szakbizottságba: mindegyik szakbizottság egyenlően 10—10 taggal.

2. Az egyes szakbizottságok a kör elnöke, illetve alelnöke vezetése alatt müködnek. A szorosabb értelemben vett közügyi szakbizottság élén a kör elnöke áll.

Az egybe hivott szakbizottság, elnöke távollétében, az illető ülésre a tanácskozás vezetésére saját kebeléből választ elnököt.

3. Az egyes szakbizottságok önmaguk választják jegyzőjüket.

4. A közügyi bizottság ügyrendjét, mindegyik szakbizottságra kiterjedő érvénynyel, továbbá a szakbizottságokhoz tartozó ügyek részleteit az alapszabályok korlátai között a választmány állapitja meg.

5. A közügyi bizottsági tagállások valamelyikének évközben történő megüresedése esetében a megállapitott tagok számát a körtagok sorából eszközlendő meghivás utján a választmány egészíti ki.

6. Müködését saját hatáskörében mindegyik szakbizottság maga határozza meg.

7. A szakbizottságok ülései nyilvánosak, miért is azokon a kör minden tagja megjelenési joggal részt vehet.

A közügyi bizottság feladata, munka- és hatásköre. 1. A közügyi bizottság feladata közérdekü, különösen a székesfővárosra, legfőképen ezen kerületre tartozó — országos politikától távol álló — ügyeket és társadalmi mozgalmakat figyelemmel kisérni, a felmerülő kérdéseket megvitatni, a közügyek és minden üdvös irányu társadalmi mozgalmak terén a kör tervszerü müködését előkésziteni.

2. A közügyi bizottság gondoskodni tartozik arról, hogy a közügyek megbeszélése a körben a kör tagok belevonásával és esetleg még ennél is nagyobb nyilvánosság előtt történjék; hogy a kör tagjainak, különösen az őket közvetlenül érdeklő helyi (községi, kerületi) közérdekü ügyek: társadalmi, általános gazdasági, kiválólag ipari és kereskedelmi kérdések feletti eszmecserére s ez uton a kerület jogos érdekeinek istápolására minden lehető mód és alkalom nyujtassék.

3. Ezen cél elérésére a közügyi bizottság vitatkozások és inditványok tétele utján törekszik és akár a választmány utasitására, akár a maga, vagy mások kezdeményezéséből megvitatott kérdésekről javaslatait a határozati javaslatot tartalmazó ülési jegyzőkönyv kiséretében, a választmány elé terjeszti.

A választmány ily ülésein az illető szakbizottság tagjai tanácskozási joggal részt vehetnek és e végből az ülés megtartásának idejéről értesitendők.

A választmány azon joga, hogy a kör mindennemü ügyeiben, ennélfogva a választmányi ülés napirendjére tüzött szakbizottsági javaslatok felett is szabadon határozzon, s a további teendők iránt belátása szerint intézkedjék, érintetlen marad.

4. A közügyi bizottság mindegyik szakbizottsága saját elnöke összehivása folytán annyiszor, a hányszor szükséges, tart ülést.

A közgyülésből.

A városatyák ugylátszik megkedvelték a zajos közgyüléseket. A szerdai közgyülésnek érdekes beköszöntője volt. A főpolgármester fölolvastatta Károlyi Sándor grófnak a közgyüléshez cimzett levelét, amelyben a mult közgyülésen a vásárcsarnok ellátó szövetkezet ellen intézett támadás ellen tiltakozik. Subert Sándor felszólalására pedig kijelentette a főpolgármester, hogy minden polgárnak joga van a közgyüléshez levelet intézni s valamennyit fölolvassa. Ez fontos elvi kijelentés. Kétségtelenül legliberálisabb magyarázata az önkormányzati testületnek. Jelentősége az, hogy minden polgárnak jogában van közvetetlenül szólni a városatyákhoz. Mégis azt hisszük, hogy veszedelmes konzekvenciái lehetnek ennek az elvi határozatnak. Eddig ha valaki valamit a városatyák tudomására akart adni, körlevélben megküldötte a bizottsági tagoknak, vagy a közgyülés előtt a lépcsőházban osztogatták a városatyáknak szánt iratot. A jövőben nem lesz erre szükség. Elég lesz, ha a levelet a közgyülésnek cimezi és egész terjedelmében fölolvassák hivatalosan a közgyülésen.

A napirend előtt nagy harcot kezdtek a városatyák, hogy milyen föltételek mellett nem kell nekik a párbaj. Azután a központi városháza kályhái körül csatáztak. Ezekről más helyen szólunk. Volt azonban még egy ütközet, csöndesebb, de veszedelmesebb, mint a másik kettő, mert huha és vérbe ment. Milliókba kerülhet az a határozat, hacsak a miniszter el nem háritja a veszedelmet. Már mult számunkban rámutattunk, hogy a tanács nagy hibát követett el, amikor a tisztviselőtelepieket bevonta a vizvezetéki belső területbe s ezzel rést ütött az uj vizvezetéki szabályzaton. A közgyülés még tágitott a résen s halomra döntötte az egészet. Kimondotta a közgyülés, hogy a vámvonal állapitja meg a belterület határvonalát. Indokolták pedig azzal, hogy a vizmérő órát nem kivánják sehol kötelezővé tenni.

Senki sem vádolhat bennünket azzal, hogy ba-

rátai vagyunk a vizmérő óráknak. Csakhogy a közgyülési határozatnak nemcsak a vizmérő óra mellőzése a konzekvenciája. Az uj vizvezetéki szabályzat szerint a belső területen mindenkinek joga van megkövetelni a vizvezetéket s a hatóság köteles a vizet megadni. A közgyülési határozat konzekvenciája tehát az, hogy a hatóság köteles a vizmüvet a vámvonalon belül mindenkinek kivánságára kiterjeszteni s a bolgár kertészek veteményes földjeiket is vizvezetéki vizzel öntözhetik, ha akarják. Megvagyunk győződve, hogy a közgyülés nem gondolt erre, s határozatát meggondolatlanul hozta meg.

Hir szerint a tiszti főügyész megfölebbezi a közgyülés határozatát. Majd meglátjuk, mit szól a tiszti főügyész, ha más beleavatkozik a dologba ahoz, hogy a tisztviselőtelep privilégiumot kapjon. Ha a tanács kivánja a közgyüléstől, hogy kizárólag a főváros közérdekét tekintve, ne adjon a tanács sem privilégiumot a főváros közérdekének a rovására.

A Kecskeméthy lopás fedezetéül tudvalevőleg Pesti Ferenc előljárónak és Hoffmann Adolf adófőpénztárosnak a fizetését is lefoglalták. Mind a két tisztviselő hivatalban van s igy méltányos és igazságos, hogy a közgyülés fizetésüket feloldotta a zár alól.

A mit a házaink beszélnek.*)

Mekkora fontosság és suly tulajdonitandó házaink beszédjének, kiviláglik abból, hogy a székesfőváros egyesitése óta, azaz 1874-től 1899. végeig, a fővárosi mérnöki hivatal becslése szerint Budapesten kerek 950 millió korona fordittatott épitkezésre!

Ez összegbe a telkek árai nincsenek betudva.

Az épitkezésekbe fektetett beruházás tehát 1/4 század alatt csaknem egy milliárd koronát tesz ki!

Nemde óriási összeg! Akkora, hogy érdemes gondolkozni a miként való hováforditása fölött.

Ez alkalommal tisztán csak az uj épitkezésekre terjeszkedem ki.

Az 1879-iki évben minimális volt az épitkezési tevékenység, mindössze csak 100 uj épitkezés létesült, ebből 53 a lakóház! Legnagyobb volt az épitkezési tevékenység 1898-ban, amikor 842-őt tett az uj épitkezések száma, ebből 622 azaz 73.9% a lakóház! E két véglet között mozgott Budapest épitkező tevékenysége a lefolyt 36 év alatt.

Hogy következtetni lehessen, nem szabad csak egy-egy év tevékenységét birálni, hanem föl kell ölelni egy-egy hosszabb tartamu cziklus, évtizedet például. Igy épült a 70-es években évenkint átlag 139 uj épület, ezek közül 90 uj lakóház, azaz az összes uj épületeknek 64.7%-a. A 80-as éveken keletkezett évenként 355 uj épület, ezek közül 237 lakóház, azaz 66.7%-a az összes uj épületeknek. A 90-es években épült évente 660 uj épület s ezek közül 467 lakóház, tehát 71.3%-a az összes uj épitkezéseknek.

E számokkal mit tárnak elénk házaink?

Először is azt, hogy a főváros épitkezési tevékenysége évtizedről évtizedre fokozódott arányban növekedett, hogy a 80-as évek épitkezési tevékenysége több mint harmadfélszerte nagyobb a 70-es évekénél és még nagyobb arányu a 90-es évek tevékenysége, amennyiben évenként 4 és félszeresen több épitkezés létesült.

*) Palócy Antal tanárnak az Országos Iparegyesületben tartott fölolvasásából.

Látjuk továbbá hogy az uj épitkezésekben a lakóházak épitésének jut mind nagyobb arányszám.

Az összes uj épitkezésekből a 70-es években 64.7% a lakóház; e százalékarány a 80-as években pedig 71.3%-ra emelkedett. Valóban bámulandó, impozáns módon fejlődött tehát különösen lakóházaink épitkezése!

Egész uj — és pedig ép akkora város, a minő 1874. előtt volt Budapest, állott itt elő, még pedig azon keretben, ugyanazon városterv alapvonalain, a hogyan a 70-es évek elején azt megállapitották! A város terve velejében egy és ugyanaz maradt, a minőnek azt negyed századdal ezelőtt megszerkesztették!

S hogy szerkesztették meg azt a 70-es évek elején? Természetesen az akkori tevékenységen nyugvó eszmék alapján, hisz a város terjeszkedésének és fejlődésének irányelveit máshonnan, mint az akkori viszonyokból, az akkori felfogásokból nem is merithették! Ebből tehát világosan következik, hogy Budapestnek leglendületesb épitkező tevékenységi érája — a 90-es éveké különösen — oly alapvonalakon ment végbe, oly irányelvek alapján haladt, amely alapok már e közben elavultak, idejüket multák; — oly városterven épült Budapest, a melynek megszerkesztésekor még csak távolról sem számoltak, nem is számolhattak, a bekövetkezett tényleges fejlődés hatalmas, óriási arányaival.

Ennek ismerete és tudása folytán mindenütt Európában, annak tekintélyesb és fejlődésnek indult városaiban ujabb várostervek megszerkesztését vették foganatba.

Csak nálunk Budapesten nem akarják belátni, hogy az elavult városterven való haladása helyes, okszerü dolgok közé nem tartozik!

Csak foltozgatnak a város tervén itt-ott, módositanak rajta egyet-mást, egymással össze nem függő dolgokat, ötletszerüen, a pillanatnyi sugallat hatása alatt intéznek el és elsiklanak a fődolgon, hogy az egész müveletben nincsen tervszerüség, hogy a város terve csak fikció, mert régen tulhaladott és e mellett nincsen még helytálló épitésügyi szabályzatunk sem!

Ekkora ingatag alapon, minő a várostervünk, az épitész még a legprimitivebb épület épitésébe sem merne belekezdeni, s nálunk az egész várost épittetik fel oly terven, a mely a mai viszonyokkal, a tényleges fejlődés arányaival éppenséggel nem számolva, azelőtt 25 évvel állapittatott meg!

Az imént közölt adatokból meggyőződtünk, hogy helyi épitkezésünk oroszlánrésze a lakóházak emelésében nyilvánult. Több 70%-ánál az összes épitkezéseknek: lakóház!

1874-ben Budapest csak kevéssel volt több 300,000 lakosnál, ezek 9796 lakóházban valának elosztva, jutott tehát egy-egy házra átlag 30 lélek!

1889. végeig közel 700,000-re emelkedett Budapestl akossága, a szaporodás volt tehát 400,000

Ehhez képest a lakóházak nem abban az arányban épültek, mert csak 7582-vel szaporodott a házak száma, igy tehát ma 45 lélek jut egy-egy házra!

Lakóház épitésünk tendenciája tehát: a nagy bérházak felé igyekszik. Oda, hogy mentül több lakó kerüljön egy-egy házba, mennél nagyobbá legyen a lakóház!

Lakásmódunk ennélfogva Bécs és Berlin lakásmódját igyekszik megközeliteni, ahol 60—70 lélek is esik egy-egy házra, és mindinkább távolodik azoknak a városoknak lakásmódjától, a hol mint pl. Angliában a családi házak rendszere révén 7—8 egyén jut egy-egy házra, a mely ház rendszerint 3—5 szobával szokott birni. Hamburgban jut átlag 10, Brüsszelben 12, Kölnben 19, Stuttgartban 22, Münchenben 28, Párisban 36 egyén egy-egy házra!

Nálunk a népesség egyharmada ugy kénytelen lakni, hogy 7—8 egyén egy-egy szobával éri be!

E körülmény nemcsak szegénységünk félreismerhetetlen jele, hanem lakásviszonyaink szomorúságának is eklatáns bizonyitéka!

És vajjon, fennforog-e szüksége annak, hogy Budapestnek kiépitését a nagy bérházak épitő rendszerének kizárólagos kultiválása felé irányitsuk?

Budapest területnagysága közvetlen London, a 7 milliós város területkiterjedése után sorakozik, emitt 31,000 ha a terület, Budapesté pedig 20,000 ha.

Londonban a családi házak rendszere mellett 230 lélek esik egy-egy ha városi területre. Ha hasonlólag, a családi házak rendszere értelmében felhasználnók Budapest területét, ugy a magyar székesfőváros területe 4 és fél millió lakosnak nyujthatna kényelmes letelepedési helyet.

Fennforog-e az a lehetőség, hogy ekkora népes fővárosra egyáltalán számitsunk?

Jelen városépitésünk pedig oda irányul, hogy egy-egy ha-on 500—600, sőt ennél is több lakó férjen el. (Most is már a főváros három helyén csaknem 900-at tesz a népsürüség.) Ha pedig ily népsürüséggel látnók el Budapestet, amely azzal, hogy továbbra is nagy bérházak rendszerét kultiváljuk, vele jár, ily módon 12 millió lakosnál is többet gyömöszölnének be Budapest területébe!

Ebből bizonyos, hogy a nagy bérházak nyujtotta lakásmóddal Budapest rengeteg területét ellátni nem szabad és nem is lehet. Helytelen tehát, hogy Budapest kültelkein megengedik a nagy bérházakat époly módon fölépittetni, mint a város belsejében. A főváros területe ennélfogva ma irracionálisan használtatik föl. Nincsen kellő — előregondolt terv — amely szerint Budapest rengeteg területe — várossá lehessen.

S ime, amikor igy tanácstalanul és készületlenül áll hatóságunk, szemben a főváros óriási területkiterjedésével, akadnak folyvást — s vannak sokan — kik azt hiszik kivánatosnak, sőt szükségesnek tartják — a fővárosi közmunkatanács is ilyeket hangoztat, — hogy Ujpestet és a többi szomszédos falvakat a székesfővároshoz kell majd csatolni!

Minő óriási forgalomzavar!

Egyrészt az az áramlat, amely Budapest extenziv fejlődését teljes erővel megakasztja, megbénitja s inkább kivándorolni engedi a főváros lakosságát a területe határán tul gombamódra keletkező telepekre, másrészt meg arról álmodni, hogy Budapestet ujabb községek becsatolásával kellene nagyobbitani, csakugyan érthetetlen, megfoghatatlan tájékozatlanságra vall.

E körülmény tehát határozottan ellentmond a kizárólag nagy bérházak kultiválásának, de ellene mond annak is, hogy Budapest kültelkeinek mesterséges parlaggá tevésével engedjük ma már szaporitani a főváros lakosságának külső telepekre való vándorlását és még határozottabban ellenzik, hogy ujabb területeket, külközségeket csatoljanak hozzá.

Ha példát, analogiát keresünk, ugy más megoldási módra nem juthatunk, mint arra, hogy Budapest nagyobbodása csak akkép történhetik, hogy a saját területéből a kültelkeit egyenként és tervszerüen kell bevonni a városi beépités keretébe.

Budapest csak ezen a módon fejleszthető, hogy a kültelkeket szukceszive és tervszerü egymásutánban foglaljuk a beépités alá s előirásával azon beépitési módnak, amely a vidéknek, tekintettel helyére, fekvésére és rendeltetésére a legjobban megfelel. Téves, sőt a legnagyobb fokban veszedelmes az a mód, ahogy ma kezelik a kültelkek beépitését, amely nem más, minthogy az utcákkal behálózott területeken bárhol ugyanazt a nagyfoku beépitést engedik meg, aminőnek a város legbelsőbb részeiben van csak helye.

És dacára ez összetömöritésnek, az óriási épitkezési tevékenységnek, lakásviszonyaink a lehető legmostohábbak; s bebizonyitott tényként kell vennünk, hogy a nagy és mindnagyobb bérházaknak kizárólagos forcirozása eddig teljesen alkalmatlannak bizonyult arra, hogy a fővárosban régóta honos drága és egészségtelen lakásviszonyokon segitsen — vagy javitson.

Ha 1874—1899. évig felépitett uj lakóházaknak kerületek szerinti eloszlatását vesszük szemügyre, azt találjuk kiemelve a statisztikai hivatal által, hogy a pesti kültelken 26 év alatt ugyanannyi ház épült, mint az épitkező tevékenységben előljárt Erzsébet- és Terézvárosban együttvéve: azaz 2084, az összes uj épitkezéseknek 27.5 százaléka.

Tehát a statisztikai hivatal konstatálja, hogy a kültelkek beépitése különösen 1884 óta növekedett állandóan és óriás arányban!

Pedig régóta köztudomásu, hogy a hatóságnak minden igyekezete oda terjed: a főváros extenziv fejlődését megnehezíteni, meggátolni.

A népsürüségen csakis a beépités mértékének apasztásával lehet segiteni. Nem szabad a hatóságnak a szabályzatával hozzájárulni, sőt megindítani a háztelkekkel való üzérkedést, a spekulációt, amit pedig felidéz és táplál az oly szabályzattal, amely a külsőbb vidékeken lévő háztelkeket azon sürüséggel, tömöttséggel engedi beépittetni, ahogyan azt a város legbelsőbb részeiben szükségessé tehette a drágaság kényszere, az üzleti élet jövedelmezősége.

Mai városépitésünk a szó szoros értelmében, ha nem hipokrizis, ugy a legteljesebb önámitás.

Vessünk még egy tekintetet a rendkivüli épitő tevékenység által keletkezett szobák állományára.

Mig a 70-es években 11 év alatt: 53.401 szobával, évenként tehát 4855 szobával szaporodott azok száma, addig a 80-as években az évi szaporulat már 5740 szobát tett, a 90-es években pedig 16.740-el szaporodott évenként a szobák száma Budapesten.

Látni való ez adatokból is, hogy mennyire fokozódó arányban növekedett az épitő tevékenység s hogy a 90-es évek épitő tevékenységének mértéke a lakások előállitása terén máris több, mint háromszorta oly erős volt a 80-as évek tevékenységénél.

Röviden egybefoglalom az utolsó két évet még pedig százalékos arányuk szerint: mig 1898-ban az 1 szobás lakás a 11.046 tevő összlakásoknak 52 százalékát tette, a 2 szobás lakás annak 27 százalékát, addig 1899-ben épült 9657 lakás és ebből 45 százalék az egy szobás, 30 százalék a kétszobás lakás.

Ebből látni való, hogy az egyszobás lakás mindkét évben csaknem felét tette az összes lakásoknak. Az 1 és 2 szobás lakásokat, kis lakásnak illetőleg a legkisebb lakásoknak kell minősiteni, ha ezeket összegezzük, látjuk, hogy Budapesten tulnyomó a kicsiny illetőleg a legkisebb lakások előállitása: 1898-ban 79 százaléka, 1899-ben 75 százaléka az összes uj lakásoknak csak egy- és kétszobás.

E körülmény semmiképen sem örvendetes. — Budapest lakásviszonyait rendkivül szomoru és sötét szinben állónak tünteti föl.

Szinte megdöbbentő az a gondolat, hogy több, mint háromnegyed része az összes ujonnan keletkezett lakásoknak nem más — mint szegényes munkáslakás!

Ha a keletkezett lakásokat bel- és kültelkek szerint különválasztjuk, ugy még ijesztőbb a kép; mert azt találjuk, hogy mig a beltelken az összes lakások közül 72—76 százalék az 1—2 szobás lakás, addig a kültelken alig találunk mást, mint 1—2 szobásokat, mert ime az ott keletkezett uj lakások közül 88.3—90.2 százalék 1—2 szobás.

Fényes, káprázlató pompáju épitkezésünk ime ily sötét árnyékok takarója!

Nem a jólét, a vagyonosodás szimptomája, hanem az élhetetlenség, az uzsora, a spekuláczió, a mások bőrén való gazdagodnivágyás az, ami épitkezési tevékenységünket annyira föl- és tulfokozta.

De ez az irányzat csak azért kaphatott igy lábra, mert épitő hatóságunk pártfogásában részesült. Mert ez pártolja a telkeknek uzsora módon való kihasználását, különösen az uj épitésügyi szabályzat fent birált határozataival.

Ezuttal még csak rá akarok mutatni, hogy az orvoslást nem várhatjuk attól, hogy ha egy-egy kérdésen és incidensen megpróbáljuk a javitást, városépitésünk a nagyvárros igényeitől a városépitési tudománynak mai álláspontjától oly messze elmaradt, hogy csakis általános reform, még pedig alapos reform a városépités egész terrénumán át segithet csak.

Mindenekfelett szükséges egy uj várostervnek a kellő uton és módon való megállapitása, mely figyelemmel a székesfőváros minden igényére, a technikai tudás és haladás mai fejlettségével, müvészi kézzel a székesfőváros összterületét általánosan beosztja és szabályozza.

Emellett az uj épitésügyi szabályzatot összhangzásba kell hozni a korszerü haladás kivánta közegészségügyi követelményekkel s tekintettel lakásviszonyaink javitására, az épitő módokat helyesebben meg kell állapittatni.

Ezzel egyidejüleg a város részletes tervét szukcesszive átültetni a valóságba, a székesfőváros rengeteg területét, hatósági beavatkozással épitő telekké átalakitani és tervszerüen kijelölni és alkalmassá tenni az egymásután beépités alá szánt uj városrészeket.

Minderre pedig itt a legfőbb idő. A most beállt közgazdasági pangás ezek előkészitésére a legjobb alkalom.

Nem volna szabad ezt elmulasztani, mert a városépitésben a legvégzetesebb hibák azok, melyek abból származnak, hogy ha kellő időben nem foganatositják azt a minek megtörténnie akkor kellett volna.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728.235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 401 gyermek, meghalt 252 egyén, a születések tehát 149-el mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 305 törvényes, 26 törvénytelen; nemre nézve 194 fiu, 207 leány. Halvaszületett 20 gyermek, köztük 10 törvényes, 10 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra: 28.0

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 17.6 az egy éven felüli lakosságnál: 14.6, az öt éven felüli lakossággál: 14.2.

A halottak közt volt 133 fi-, 119 nőnemü.

Az év eddigi 49 hetében élve született összesen 21,594 gyermek, meghalt összesen 13,159 egyén, a születések többlete tehát 8435; a mult év megfelelő időszakában született 22.524, meghalt 13.941, a születések többlete volt tehát 8579.

Az élveszülöttek közt volt 257 róm. kath., 5 görög kath. 0 görög keleti, 21 ágost evang, 37 — helvét, unitárius, 80 izraelita, 1 egyéb. Összesen 401, Halvaszületett összesen: 20.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1352 beteget, szaporodás 397, csökkenés 353, maradt a mult hét végén 1296. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 129 beteget, szaporodás 37, csökkenés 25, maradt a mult hét végén 131. A Szt István-kórházban ápoltak a mult hét végén 811 beteget, szaporodás 279, csökkent 259, maradt e hét végén 831. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 816 beteget, szaporodás 148, csökkenés 142, maradt e hét végén 822. Összesen ápoltak a mult hét végén 988 beteget, szaporodás 861, csökkenés 779, maradt e hét végén 3080.

Hirek a városházáról.

A kegyeletsértők ellen.

Arról panaszkodott többszörösen az erzsébetvárosi plébános, hogy a templom környékét szemétlerakodó helynek tekintik s a Szegényház-teret telehordják mindenféle mocsokkal, amit csak annak tud be, hogy a templom közelében nincs rendőr. A plébános már kért, de nem kapott rendőrt a templom mellé, amiért is most maga állit őrt a Szegényház-téren. Hogy ez az őr meg is állhessen, áruállványt fognak neki a templom mellett épiteni, ahol kegyeleti tárgyakat árul majd. A főváros most adta meg az engedélyt az áruállvány fölállitására.

A marhakereskedők kérelme.

A közvágóhid udvarán épitendő fedett helyiségeket kérnek már régóta a fővárosi marhakereskedők, hogy ügyes-bajos dolgaikat ne szabad ég alatt legyenek kénytelenek elvégezni. A mérnöki hivatal nem javasolta annak idejében a helyiségek fölállitását, a házi bizottság azonban most azok szükséges voltát mondta ki s ilyenformán végre teljesül a marhakereskedők óhajtása.

Zugoktatás.

Verédy Károly dr. fővárosi tanfelügyelő már tavaly erélyesen föllépett az ugynevezett zugoktatók üzelmei ellen. Egyes tanférfiak ugyanis kapzsi módon kizsákmányolják az alsóbb rendü hivatalnokokra vonatkozó kvalifikáczionális rendelkezést s nagyobb összegeket 4—500 forintot — csikarnak ki a gyerektől azon a czimen, hogy a polgári iskola negyedik osztályából való levizsgálásra előkészitik őket. Ezek a vizsgálatok rendesen gyászos eredménynyel járnak, mert az előkeszitők maguk sem rendelkeznek a szükséges kvalifikációval. A tanfelügyelő jelenleg is több ily esettel foglalkozik, de e visszaéléseket meggátolni mindaddig nem birja, amig a becsapott emberek maguk nem tesznek feljelentést.

Költözködő előljáróság

A IV. kerületi előljáróság részére tudvalevőleg a váczi-utczai uj városházát rendezik be. A tanács most felhivta a mérnöki hivatalt, hogy sürgősen vitesse keresztül az átalakitási előmunkálatokat, mert az előljáróságnak oly időben kell költözködnie, hogy a jelenlegi helyiségei a kellő időre visszahelyezhetők legyenek előbbi állapotukba. A költözködési és átalakitási munkálatok összesen 17,800 koronába kerülnek. A IV. ker Adófelügyelőség 7—8 szobát kért az előljáróság uj helyiségeiből, de e kérelmet a tanács elutasitotta, mert az előljáróságnak szüksége van az összes helyiségekre.

A soroksári Dunaág megfertőztetése.

Az illatos árok mérges vize nagy kárt okozott a soroksári Dunaág hal-állományában, miért is szükségessé vált az árok vizének más uton való levezetésére. Az árok mellett épült rongytisztitó és kencegyár nemrég arra kérte a X. ker előljáróságot, hogy elhasznált vizét az illatos árokba vezethesse, amit az előljáróság megtagadott. Ez esetből kifolyólag most ujabb előterjesztést tesz az előljáróság a tanácsnak, s azt javasolja, hogy a soroksári-uti csatorna hosszabbittassék meg, egész az illatos árokig, amelynek vize az emlitett gyárak s a telektulajdonosok elhasznált vizével együtt ilyen formán nem kerülne a Dunaágba, hanem a közcsatorna által vezettetnék le.

Veszedelmes élőfák.

A fővárosi tüzoltófőparancsnokság vesztére tör annak a néhány szegény élőfának, mely a Nemzeti Szinház előtt árválkodik. Kideritették a tüzoltók, hogy ezek a fák állandó veszélyt képeznek a szinházra nézve, amennyiben tüz esetében nem lehet azoktól létrákat támasztani a falhoz. Ez okból arra kérte a főparancsnokság a tanácsot, hogy vágassa ki a veszélyes élőfákat. A főváros mérnöki hivatala azonban sehogy sem látja be a szegény élőfák veszélyes voltát, s éppenséggel nem tartja szükségesnek azok elpusztitását. Sokkal indokoltabbnak találná azonban a szinház bejárata fölött levő üvegernyő eltávolitását, mely a tüzvész esetében tényleg akakályt képezhet.

Kártérités emberéletért.

Az ősszel történt, hogy Fizeker András bérkocsis a Fehérvári-ut ama pontján, hol a lágymányosi ut beletorkollik, kocsijával felfordult s a sérülése folytán ott a helyszinen meghalt. Ezen a ponton né-i hány lépcső van, amelyeket Fizeker a sötétben nem vett észre s igy fordult föl a kocsija. A szerencsétlenül járt ember özvegye, kinek három kis árvája maradt, most kártérités követel a fővárostól és pedig a maga és gyermeke részére havi 100 koronát. Követelését azzal okolja meg, hogy férje halálában a főváros a hibás; mert a lágymányosi uti lépcsők mellé korlátot kellett volna állittatnia, vagy legalább is lámpással világittatnia meg a veszedelmes helyet. Ha a főváros békés uton nem hajlandó egyezkedni, ugy az özvegy pört indit.

Tiz uj illemhely.

A főváros tanácsa tiz uj illemhely fölállitását rendelte el. Ezek közül Budának egy jut, mely a Bomba-téren épül. A többi kilencet a következő pontokon helyezik el: A Kerepesi-uton, Lövölde-téren, a Ferenc József körut, és Üllői-ut sarkán, a Rottenbiller-utczában, a Cálvin-téren, az Ujvásártér Népszinház-utczai sarkán, az István-téren, a Széchenyi-tér s Nádor-utcza sarkán.

Napközi gyermekotthonok.

Tegnap délben nyilt meg az aréna-uti községi elemi népiskolában az első napközi gyermekotthon. Neuschloss Marcell kezdeményezésére erre a czélra a fővárosi tanács két nagy termet engedett át, egyet a fiu és egyet a leány-tanulók részére, amelyekben a szegény tanulók délben ingyen ebédben részesülnek sőt ha a szülők nem képesek őket otthon gondozni, akkor ezekben a helyiségekben tanitónők felügyelete mellett kézi s egyébb hasznos foglalkozásban töltik el idejüket. A csavargó gyermekeknek megmentésén ez a legjobb mód. Az otthon igazgatója: Gergely István.

Az athéni polgármester kérelme.

A görög fővárost villamos világitással akarják ellátni. Az athéni polgármester ugylátszik sok szépet hallhatott Budapest világitásáról, mert most tőlünk kér utbaigazitást az athéni utcavilágitás dolgában. — Levélben fölkérte Halmos polgármestert, hogy értesitse — többe kerül-e a villamos világitás, mint a légszesz. Egyben összehasonlitó táblázatot kér a légszesz, Auer, villamos-izzó és az ivlámpákkal való világitásról.

Nincs ivóviz.

A IX. kerületi előljáróság előterjesztést tett a tanácsnak, hogy a mester-utcai és a vágóhid-utcai barakot sürgőssen lássa el vizvezetéki vizzel, mert a két baraknak egyáltalán nincs ivóvize. A vágóhid-utcai barak kutat kap, a mester-utcaira nézve azonban még nincs határozat.

Bérkocsisok kérelme.

Az aradi-utcai bérkocsi-állomás valóságos szenyfészkét képezi a környéknek. Régi, kicsorbult kővel van csak burkolva s igy lehetetlen tisztán tartani. A budapesti bérkocsi ipartársulat most kérvényt intézett a fővároshoz, hogy az állomást különösen közegészségi szempontból aszfaltburkolattal lássa el.

Hirdetéseket

felvesz

a

Magyar Székesfőváros

kiadóhivatala

Budapest,

Reáltanoda-utcza 5. sz.

Auer-fény.

Telefon 16—54. Telefon 16—54.

Értesítés.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.—** korona

Az „N" jelű Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

A légszeszfogyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy Auer-lámpáik teljesen kifogástalanul működjenek, a következőket ajánljuk szives figyelmükbe:

Ha az izzótestek fényereje csökken, ha azok hamar tönkremennek, avagy ha a hengerek gyakrabban repednek, rendszerint a lámpák hiányos kezelésében rejlik a hiba, melynek **csakis a szakavatott kezelés által lehet elejét venni.**

Kérjük ennélfogva, hogy bármely előforduló hiányt vagy panaszt tudomásunkra hozni szíveskedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**

Ily esetekben munkadijat nem számitunk.

Kivánatra az izzótesteket **minden áremelés nélkül házhoz is szállitjuk** és a fogyasztóknál levő Auer koronákat, izzótestek vételénél, cserébe vissza is veszszük, anélkül, hogy az időről-időre mindenesetre szükséges javitások költségeit fölszámitanánk.

Budapest, 1901. augusztus 31-én.

Magyar Gázizzófény r.-t.

Welsbachi dr. Auer Károly szabadalma

Budapesten, VI. ker., Váczi-körut 3. szám.

Auer-fény.

Auer-fény.

Auer-fény.

Budapest, IV., Váci-utca 81.

IV. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 30-án. 47. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

DR. BARTHA SÁNDOR

MEGJELEN MINDEN HÉTFŐN

TARTALOM:

Ajánló-levél.
Nincsen terjedékegyezség.
A hivatalos óra.
Budapest mint világfürdőváros.
Eladósodott tisztviselők.
Az elüljárók a házalók ellen.
Tiszt vagy altiszt.
A magyar tojáskereskedelem központosítása.
Statisztika.
Olvasóinkhoz.
Hirek a városházáról.
Hirdetések.

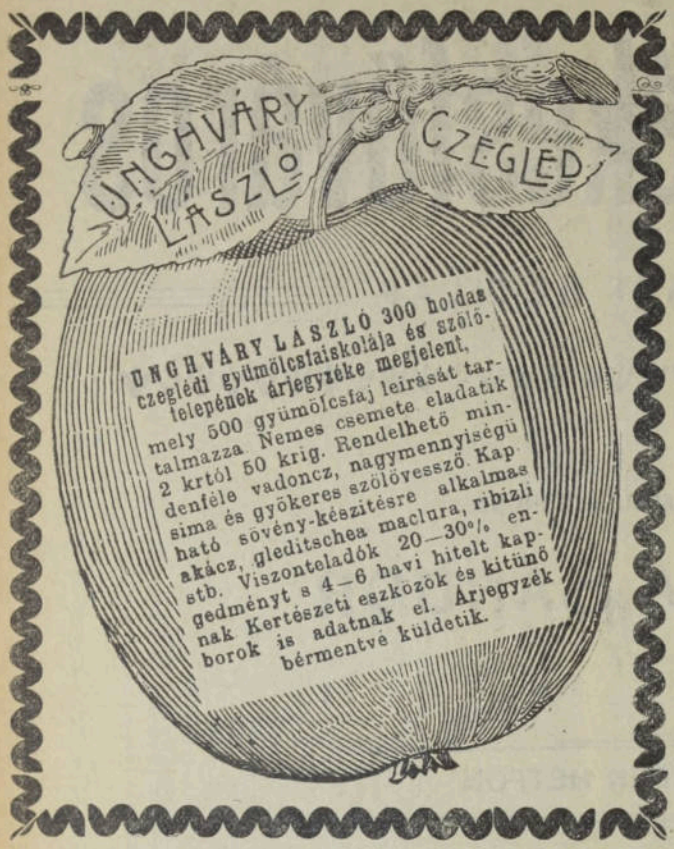
ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre . . . . . 12 kor. Fél évre . . . . . 6 kor

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, IV., Reáltanoda-utcza 5. szám.

TELEFON 645

Előfizetőinknek a városi hatóságoknál levő ügyeiben díjtalanul jár el a szerkesztőség

UNGHVÁRY LÁSZLÓ 300 holdas czeglédi gyümölcstaiskolája és szőlőtelepének árjegyzéke megjelent, mely 500 gyümölcsfaj leirását tartalmazza. Nemes csemete eladatik 2 krtól 50 krig. Rendelhető minden féle vadoncz, nagymennyiségü sima és gyökeres szőlővessző. Kapható sövény-készitésre alkalmas akácz, gleditschea maclura, ribizli stb. Viszonteladók 20—30% engedményt s 4—6 havi hitelt kapnak. Kertészeti eszközök és kitünő borok is adatnak el. Árjegyzék bérmentve küldetik.

Czerny-féle hires és elismert készitmények felülmulhatatlanok.

Tanningene a legjobb **hajfestő szer,** sötétszőke barna és fekete szinben. — **Ára 5 korona.** — Orvosilag ajánlva. — Törvényesen védve. Lelkiismeretesen megvizsgálva. — Teljesen ártalmatlan.

A szájnak és fogaknak legjobb szer a **Czerny**-féle **OSAN** antiseptikus, konzerváló tisztitó kellemes. — Ára üvegenkint 1 kor. 76 fillér. **Osan-fogpor** doboza 88 fillér. **Osan fogkefe 60** fillér.

Czerny-féle keleti rózsatej a legjobb és legegészségesebb **szépitő-szer.** Üvegje 2 korona **Balzsam szappan** hozzá **60 fillér.**

Fritsch Nándor **napraforgó olaj szappanja** *darabja 70 fill. és 1 korona.*

Főszétküldési hely! **CZERNY J. ANTAL, BÉCS,** XVIII., Karl-Ludwighstrasse 6.

Prospektus ingyen és bérmentve.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszertára Király-utca 12.

A budapesti takarékpénztár és országos zálogkölcsön-részv-társ.

Befizetett részvénytőke 10 millió korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék és pénztári jegyek ellenében, valamint folyó-számlában (chek-számlán). A 10%-os betét-kamatadót az intézet fizeti,) **4% kamatozással,**

Leszámitol váltókat, előleget nyujt értékpapirokra.

o o o o o **Kézi zálogüzletei:** o o o o o

IV., Károly-körut 18. — IV., Ferenczieк-tere 4. (Irányi-utcza sarok. — VII., Király-utcza 57. — VIII., József-körut 2. — VIII., Üllői-ut 6.

o o o o o o o o o IRODÁI: o o o o o o o o o

VI. kerület, Andrássy-ut 5. sz. alatt (saját házában).

Váltó-üzlete megbizásból teljesit mindenféle értékpapirok vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett s foglalkozik minden a váltóüzletek o o o o o o o o o o o o o o o o o o o keretébe tartozó üzletágakkal. o o o

Üzleti órák: d. e. $^1/_2$9—$^1/_2$1-ig, d. u. 3—$^1/_2$5-ig.

Magy. kir. osztálysorsjegyek főelárusitó helye:

IV., Ferencziek-tere 4.

NEW-YORK, életbiztositó-társaság.

Alakult 1845-ben.

Az összes nyeremények a biztositottak tulajdona.

Kivonat az 1900. évi üzleti jelentésből:

Aktivák összege	1 milliárd 293	millió korona
Évi bevétel	290	„ „
1900-ban a biztositottaknak kifizettetett	115	„ „
1900-ban kötött uj üzletek összege	1 milliárd 146	„ „
Tiszta fölösleg 1900. végén	225	„ „

Az 1900-ban a biztositottaknak kifizetett nyereményosztalékok összege 14 milliő koronára rugott.

A New-York a müvelt világ összes országaiban bir fiókokkal.

A Ney-York kötvénye megtámadhatatlan a kiállitás napjától fogva.

Referencziák Magyarországon: A magyar általános hitelbank. Pesti magyar kereskedelmi bank.

Magyarországi vezérigazgatóság:

Budapest, Erzsébet-körut 9—II. szám. (New-York palota.)

IV. évfolyam. Budapest, 1901. deczember 30. 47. szám.

Magyar Székesfőváros

KÖZIGAZGATÁSI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre . . . . . 12 Kor.
Félévre . . . . . 6 Kor.

SZERKESZTI ÉS KIADJA:
DR. BARTHA SÁNDOR.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
IV. ker., Reáltanoda-utcza 5. szám.

62.454. szám.
1898—VI.

Budapest székesfőváros tanácsa

Tekintetes

Dr. Bartha Sándor

lapszerkesztő urnak.

Budapest
Reáltanoda-utcza 5.

A tanács felhivja az összes elnöki és tanácsi ügyosztályokat, az összes kerületi elöljáróságokat és az anyakönyvi hivatalokat, hogy mindennemü, a nagyközönségnek szánt: végzéseit, pályázatait, árlejtési és versenytárgyalási felhivásait és hirdetményeket egy-egy példányban a „Magyar Székesfőváros“ czimü hetilappal közöljék.

Miről dr. Bartha Sándor lapszerkesztő (Reáltanoda-utcza 5.) az összes elnöki és tanácsi ügyosztályok, összes kerületi elöljáróságok és anyakönyvi hivatalok felzeten értesittetnek.

Kelt Budapesten, 1899. február hó 9-én tartott tanácsülésből.

Halmos, s. k.
polgármester.

Ajánló levél.

Minthogy a „Magyar Székesfőváros“ egyes számaiból arról győződtem meg, hogy e lap a főváros közigazgatási életével és általában a fővárosi községi ügyeivel tüzetesen és behatóan foglalkozik és igy a közigazgatás ismertetése és a tárgyalás alatt álló kérdések megvilágitása körül ugy a nagyközönségre, mint a közigazgatásra nézve hasznos szolgálatokat van hivatva teljesiteni: A lapok az érdeklődők figyelmébe szivesen ajánlom.

Budapest, 1899. évi május hó 31-én.

Halmos, s. k.
polgármester.

Nincsen terjedékegyezség.

Mult számunkban e helyen kifejtettük a terjedékegyezség lényegét s hogy az egyezség valóságos csapás a fővárosra. Cikkünket igy fejeztük be:

A fővárosnak abszolut semmi szüksége nincsen sem a közmunkatanácsra, sem a terjedékegyezségre.

Ma pedig örömmel jelenthetjük, hogy harminc évi vergődés után végre lerázta magáról a főváros a terjedékegyezség kölcsönét. A polgármester elnöklésével tartott vegyes bizottságban a főváros képviselői kategorice és határozottan kijelentették, hogy nem hajlandók a jövőben a közmunkatanácsnak megfizetni a megváltott terjedékeket, amikor a magánterülethez csatolt terjedékek jövedelmét a közmunkatanács veszi el.

Örömmel konstatáljuk ezt nemcsak azért, mert a főváros megszabadult a rá nézve hátrányos terjedékegyezségtől, de még inkább azért, mert ez a határozat fényes bizonyitéka annak, hogy a főváros vezetőkörei szakitottak azzal a hamis elvvel, hogy a fővárosnak mindig és minden körülmények mellett a maga rovására is előzékenynek, méltányosnak kell lennie. Budapest ráunt már a fejős tehén szerepre s nem hajlandó tovább idegen hatóságokat táplálni, a mikor maga is alig tud megélni.

A közmunkatanács képviselői a vegyes bizottságban azzal fenyegetődztek, hogy ők nem fogják a terjedékeket megváltani. Ettől a fenyegetéstől sem ijedünk meg. A megkárositott fél a kisajátitási törvény alapján a főváros ellen fog fordulni s a bíróság fog dönteni, hogy a főváros vagy a közmunkatanács köteles-e fedezni a kártérités.

A független és elfogulatlan bíróság itéletétől nem kell tartanunk. A közmunkatanács azonban abban bizakodik, hogy a bíróság le fogja szállitani a maga illetékességét, nem fog beleavatkozni a két hatóság közötti konfliktusba s akkor a minisztertanács fog dönteni. Az a minisztertanács, a melynek elnöke egyuttal elnöke a közmunkatanácsnak is.

Mi nem hisszük, hogy erre kerül a sor. Meg vagyunk győződve, hogy a bíróság nem fog kitérni a kérdés elül. Konkrét esetet tudunk, a mikor a törvényhatóság egy az államkincstárral fölmerült konfliktusban a bírósághoz fordult s az állam képviselője hiába vitatta, hogy itt két hatóság közigazgatási ügyben támadt konfliktusáról van szó, a bíróság illetékességét kimondotta s a főváros követelését birói uton megkapta.

De ha csakugyan a minisztertanács elé kerül a dolog, még akkor is valószinübb a főváros győzelme. Igaz ugyan, hogy a minisztertanács nem nagyon rokonszenvez a fővárossal, hogy soha nem vállalkozott a támogatására, viszont kedves gyermeke a közmunkatanács, a melyben az ő képviselői is helyet találnak. De azért a minisztertanácsnak is számolnia kell a helyzettel és a viszonyokkal. Lehetetlen, hogy a minisztertanács tárgyalásaiból kiküszöbölje az igazságot. Azt pedig kétségbe sem vonhatja, hogy az igazság a főváros mellett van. Csak nem férhet szó annak az igazságához, hogy az viselje a szabályozással járó terheket, a ki megkapja a szabályozásokból keletkező hasznot.

Számolni kell a minisztertanácsnak még azzal az eshetőséggel is, hogy ha a terjedékmegváltást igazság ellenére a főváros terhére irná, a főváros a maga érdekeinek megvédésére a legvégső eszközökhöz is kénytelen lenne fölhasználni. Minden egyes esetben csak birói döntés alapján váltaná meg a terjedéket. Minden alkalommal az igazság fegyverével küzdeni a méltánytalan teher ellen. A nagyközönségben, de talán a törvényhozásban is olyan fölháborodást támaszthatna ez a dolog, a mely kiméletlenül elsöpörné a közmunkatanács intézményét. S a főv. rosra ez lenne a legszerencsésebb megoldás.

A kormánynak is számolnia kell azzal a ténynyel, hogy a közmunkatanács egy félszeg intézmény, a mely nem váltotta be azokat a reményeket, a melyeket megalakitásához füztek. A közmunkatanács ma már semmi egyéb, mint egy csomó jól dotált állásnak a letéteményese. Hogy néha mégis életjelet adjon magáról, okkal, ok nélkül beleköt a főváros intézkedéseibe. Bölcs ábrázattal hozzájárul vagy megtagadja, hogy a névtelen utca sarkán egy petroleumlámpást állitsanak föl. A közmunkatanácsnak kötelessége lenne a törvény világos rendelkezése értelmében a szabályozások végrehajtása. Erre azonban sem ereje, sem pénze nincsen. E helyett a városi szabályozási terveket kritizálja s tárgyal, hogyan lehetne végrehajtatni a várossal azokat a közmunkákat, a melyeknek végrehajtására az 1870. X. törvény a közmunkatanácsot megalkotta.

Bármennyire szereti is a kormány a közmunkatanácsot, ezekkel a körülményekkel számolnia kell, ha csak nem akarja egyedül és kizárólag magára venni Budapest hanyatlásáért, válságáért a felelősséget. Nem hisszük

hogy a kormánynak különös ambiciója lenne, hogy a történetiró följegyezze, hogy ennek a kormánynak sikerült a maga erejéből fejlődésnek indult Budapestet tovább fejlődésében megakadályozni, az ország fővárosát tönkretenni.

Ebben a kérdésben különben feltétlenül számitunk Budapestnek mind a kilenc országgyülési képviselőjére. Számitunk arra, hogy az országgyülési képviselőink csatlakozva azokkal a képviselőkkel, a kik a főváros törvényhatóságának a tagjai, egyesült erővel fognak dolgozni a főváros érdekeinek védelmén.

Bizalommal nézünk a jövő elé s bizonyos, hogy soha nem lesz oka a fővárosnak a megbánásra, hogy a terjedékegyezség harminc éves kölöncét végre lerázta magáról.

A hivatalos óra.

A minisztertanács hirszerint azzal a tervvel foglalkozott legutóbbi ülésén, hogy a miniszteriumokban s állami hivatalokban megváltoztatja a hivatalos óra rendjét. Az uj rend szerint délelőtt 10 órától délután négy óráig lenne hivatalos óra.

Ez a terv a főváros adminisztrációjára is fontos. Köztudomásu, hogy a fővárosnál is örökösen baj van a hivatalos órával. Egy csomó polgármesteri rendelet bizonyitja, hogy a városházán nincsen megelégedve a mostani beosztással. Nem csoda. Alig lehet méltányosan azt követelni a tisztviselőktől, — hogy reggel nyolc órától délután harmadfél óráig egy huzamban robotoljanak.

De különben is kétségtelen, hogy a városházán a hivatalos órákat az állami órák után igazitják s ha az állam csakugyan meghonositja a tiz órától négy óráig való hivataloskodást, ahoz fognak igazodni a városházán is. Ezért foglalkozunk mi is a fölmerült ideával. Az uj rendet sem a közönség, sem a tisztviselők érdekében nem tartjuk szerencsésnek. Nagyon félünk attól, hogy az uj rend nem az adminisztrációt tenné jobbá, hanem csak az éjjeli életet fejlesztené. Erre pedig Budapesten igazán nincsen szükség.

Nagy hiba volna a külföldi példákra való hivatkozás. Nálunk egészen mások az életviszonyok, mint például Angliában. De a kicsinyes momentumoktól eltekintve a tisztviselőknek egy nagyon fontos érdeke ellenkezik az uj renddel. Sem az állam, sem a város nem fizeti ugy a kisebbrangu tisztviselőit, hogy azok abból megélhessenek. Rá vannak utalva a délutáni mellékfoglalkozásra. Ezt sem az állam, sem a város meg nem vonhatja tőlük, mert nem biztositja a megélhetésüket. Egy ideig csak türnék a tisztviselők az uj rendet, de még jobban eladósodnának. Ez pedig nem lehet az adminisztráció haszna.

A hivatalos órák uj rendjének első föltétele az lenne, hogy a hatóságok ugy rendezzék tisztviselőik fizetését, hogy azok ne legyenek rá utalva, rákényszeritve a mellékfoglalkozásra. Hogy az állam ezt a terhet megbirja-e, nem tudjuk, de a főváros nem birja meg. Enélkül pedig még csak növelnék a tisztviselőknek amugy is nagy nyomorát.

De a társadalmat is egészen fölforgatná az uj rend. Már a mai beosztás is célszerütlen, mert nem felel meg a rendes családi életnek s nagymértékben megdrágitja a tisztviselők háztartását. Nagy baj már ma is, hogy a családos tisztviselőnek két háztartást kell vezetnie, egyet a gyermekeinek, egyet magának. Az iskola ugyanis megmaradt a régi beosztás, a polgári életrend mellett. Már most a gyerekeknek az iskola rendje szerint kell élniök, a tisztviselőknek pedig a hivatalos óra rendje szerint. Ezt az anomáliát még csak öregbitené az uj tervezet.

Semmiképen sem üdvös tehát az uj rend és nem kivánatos, hogy a városházán még csak foglalkozzanak is az uj rend tárgyalásával. Valószinü, hogy az élet meg fogja akadályozni a minisztertanács tervének az állami hivatalokban való végrehajtását is, de a miniszteriumokban mégis könnyebb a dolog, mert a miniszteriumok nincsenek ugy összekötve a nagyközönséggel, mint a városi hivatalok.

Budapest mint világfürdőváros.

A váci-utcai városháza társalgótermében Halmos János polgármester elnöklete mellett 30 tagból álló értekezlet volt. Városi és magándoktorok, vegyészek és fürdőigazgatók, pénzügyi kapacitások és balneologusok gyültek egybe annak megállapitására, hogy Budapest főváros talajában olyan gyógyforrások vannak, — a milyenekhez hasonlók csak ott találhatók, ahová sok százezer koronát visznek el évente a — magyarok, a budapestiek is. Megállapitotta az értekezlet, még pedig kiváló szakférfiak előadása alapján, hogy Budapesten a legteljesebb sikerü marienbad, karlsbadi, francensbadi kurát lehetne meghonositani, a hova Ausztráliából is elzarándokolnának a betegek. De megállapitotta az értekezlet azt is, hogy forrásainkat megadta ugyan a jóságos természet, fürdőink azonban, és nevezetesen a főváros tulajdonában levők oly ázsiai állapotban vannak, ahova csak vagy a teljesen kétségbeesett, vagy tulboldog egyesek, esetleg párok látogatnak el.

Hogy fürdőink kiépitendők, hogy a Sáros és Rudasfürdő világhirre tehet szert, ha modern berendezésü lesz, hogy a budai oldalon az éghajlati viszonyok is igen kedvezőek, — minderről már ismételten volt szó, de csak a legutóbbi közgyülések egyikén is óriási ellenzék nyilatkozott meg a fürdők kiépitési terve ellen — pénzügyi szempontból. Csak amikor Halmos polgármester kijelentette, hogy a puszta terv nem prejudikál semminek, — hogy a fürdőket a főváros megterheltetése nélkül lehet kiépiteni, — tör-

tént megegyezés abban, hogy egy vegyes bizottság foglalkozott ezzel a fontos kérdéssel.

Ez a vegyes bizottság ülésezett és azt hiszszük, az ügyet, mely elsőrendü fontossággal bir, közelebb hozta a megvalósuláshoz.

Az értekezlet lefolyása a következő volt:

Halmos János polgármester az értekezletet megnyitja és elmondja, hogy a fővárosi fürdők épitési ügye két évtized óta napirenden van. A Rudas-fürdő épitése aktuálissá vált, amióta az eskü-téri hid megépült és még aktuálisabb lesz, ha átadják a forgalomnak. 1899. november 28-án a közgyülés elhatározta, hogy a főváros tanácsa a Sáros-fürdő forrását megszerezni igyekezzék, mert erre a Rudas-fürdőnek is szüksége van. Mielőtt a főváros ennek a fürdőnek épitésével foglalkozott volna, megvette a Bárány-vendéglőt, hogy amikor a rendezés ideje elérkezik, az épités megtörténhessék. A miniszter, mielőtt a források megváltatnának, kivánta a viz megvizsgálását. Ehez képest uj jelentést terjesztettek a közgyülés elé és az elhatározta a Sáros-fürdő megvételét, ami meg is történt. Megvan tehát mind a két fürdő, de mindenkit érdekel, hogy most mi történjék. A tanács véleménye az volt, hogy a két fürdő külön megépittessék. Ekkor megindult egy mozgalom, mely ennek megakadályozására törekedett abból a szempontból, hogy ez pénzügyileg rossz üzlet volna. Miután ebből élénk harc lett, ez inditotta a tanácsot arra az előterjesztésre, hogy a polgármester elnöklete alatt bizottság állapitsa meg a programmot. Sokan ebben preokkupálást láttak, hogy ezzel a fürdő megépitése is kimondatott. Csak amikor a polgármester megnyugtató nyilatkozatot tett, hogy ez a határozat nem prejudikál, a közgyülés kiküldte a bizottságot, melynek tagjait a polgármester kijelölte a bizottság és az ügyosztály tagjaiból. A balneologiai egyesület is képviselve van. Vörös Rikárd dr., a Sárosfürdő volt főorvosa is meghivatott. — Most tehát e bizottság feladata a programm megállapitása.

Ma még programmot nem terjeszt elő, hanem ajánlja, hogy a tekintélyes ellenvélemény megnyugtattassék, a legszélesebb mederben szeretné a kérdést tárgyalva látni és kéri az őszinte nyilatkozatokat egészségügyi és pénzügyi szempontból is, szükséges, kivánatos, czélszerü-e, hogy ezek a fürdők, nevezetesen a Rudas-fürdő megépittessék és hogy a főváros maga épitse, vagy pedig vállalkozó által épittesse.

Reiner dr. a fürdők kiépitését Budapest jövő fejlődése érdekében levőnek tartja. Az ártézi-fürdőnél ma is oly nagy a forgalom, hogy e hires forrás átalakitásának feltétlen hive. Ez legelső alkalommal szóba hozandó. Az érvet, hogy pénz nincs, hangoztatni nem célszerü. A kölcsön megteremtette a főváros hitelét, most ne rontsuk le. Ugyanez a szempont a Rudasfürkiépitésénél is. Ha nyujtunk valamit, meglesz az anyagi haszna. Szakkörök ezt az álláspontot helyeslik a közegészségügy szempontjából is. Herczeg Ferenc is elnevezte már Budapestet a fürdők városának. Az itt levő kincseket tehát ki kell aknázni. Ha annyi kabin készül, amennyi gyógyviz rendelkezésre áll, pénzügyi szempontból jövedelmező lesz. A Sáros-fürdő forrásvize kitünő, vidéke pedig a legegészségesebb. Világfürdő létesitéséhez 6 dolog kell: 1. Gyógyforrások csoportja, amit a világ is annak elfogad. 2. A jó levegő. Ez a két kellék megvan. 3. A könnyü hozzáférhetőség. A főváros közlekedési viszonyai a legfejlettebbek. 4. A jó koszt. Ezt mi magyarok meg tudjuk adni. 5. A jó lakás és 6. a kiszolgálat. Ez meg fog valósulni, akárcsak Karlsbadban. Gondoljunk egyszer magunkra is, hogy az ország szivét felvirágoztassuk. A Szemlőhegy tövében van egy forrás, amely a marienbadi Kreutzbrunnhoz hasonlit, itt tehát marienbadi kurát lehetne megalapitani. Ezzel lehetne a vagyonos osztályt is itthon tartani és nem menne külföldre.

Havass Rezső dr. nem mint szakértő, csak lelkesedésből szólal fel. Nem tartaná helyesnek, hogy két külön fürdőt épitsenek, hanem a Sáros és a Rudas-fürdőt össze kell kapcsolni. Ámde át kel épiteni oly berendezéssel, mint ahogy a nagyfürdők ellátva vannak.

Emmer Kornél dr. egyszer már kifejtette, hogy az az artézi fürdőt, azt a drága kincset gyümölcsöztetni kell; ugyanez áll a Sáros- és a Rudasfürdőre. Mindenki kinevet, hogy élhetetlenek vagyunk. Más kérdés azonban a finanzirozás. Ellenezné, hogy idegen kézre adjuk és szeretné, ha a szakértők megtalálnák a módját, hogy a főváros tulajdonában maradjon. Ezek nem vizforrások, hanem pénzforrások.

Glück Frigyes szintén egyesitve óhajtja kapcsolni a Sáros és Rudasfürdőt. A bérbeadás tervétől el kell állani. A jövő a vezetéstől függ. A pénzügyi résztől nem szabad visszariadni, mert minden egészséges vállalatra lehet pénzt találni. Amint a nagy kölcsön sikerült, ez is sikerülne. A berendezés körül nem volna czélszerü a nagy egyszerüség és takarékosság. Épp ellenkezőleg. A fürdő a jövőnek épül. Ha ez nem lesz jobb, mint valamennyi, nem lesz versenyképes. Bizottságot vagy szakértőket kellene kiküldeni ennek a kérdésnek tanulmányozására.

Löw Sámuel dr. A fürdőket fel kell épiteni. A pálmakertet is a legmelegebben pártolja. A budai két fürdőt egyesiteni kell.

Öhthofer, a balneologiai egyesület képviselője, nem tudja, hogy a források ujabban vegyelemezve lettek-e. Erre szükség van.

Reiner dr. Löw szavaira reflektál és véleményét korainak tartja. A kisérletezés folyik, a csecsemőt tehát agyoncsapni nem szabad. A viz a szulfátos savanyu vizek közé tartozik, mint Francensbadban és Marienbadban.

Fenyvesi Adolf pazarlásnak tartja, ha azt, amit eddig is létesitettek, tovább ki nem aknázzák. Itt pedig egy nagy főváros tövében erre fényes alkalom van, meg kell ragadni az alkalmat. A fürdőnek meg kell felelnie a legnagyobb követelményeknek is. A pénz beszerzésének sok módja van és ha ma megfogjuk a dolgot, üdvös dolgot mivelünk, mert munkát adunk, és 20 százalékkal olcsóbban végeztetjük is. Minél előbb meg kell csinálni.

Halmos szintén helyesnek tartja, ha a főváros maga épit, mert a hasznát is az fogja élvezni. Ha majd a tervek, a költségelőirányzat meglesz, szó lesz a financzirozásról is.

Ladik dr. a budai fürdők kezelése körül szerzett tapasztalatokat. A budapesti fürdő jó tőkebefektetés, mert állandó jellegü és nincs szezonhoz kötve. Minél modernebb lesz a fürdő, annál nagyobb közönséget fog vonzani. A visszamaradás rövidlátás. A két bu-

dai fürdő egyesitése talán lehetetlen lesz, de egymást pompásan kiegészithetik.

Vörös dr., a Sárosfürdő volt orvosa elmondja, hogy miért nem volt a fürdőnek olyan hirneve, a milyent megérdemelt. A viz a budai vizek közt a vegyi összetételénél fogva olyan, hogy seholsem található. Van benne klórnátrium, magnézium, stb. A Sárosfürdő vize valóságos kincs. Forrás van bőven. A fürdőt a fővárosnak kell felépitenie, de nem kell parádés dolog, hanem előbb tanulmányoztatni kell néhány tapasztalt ember által. A két fürdőt külön kell választani, kettős berendezéssel, férfiak és nők számára.

Halmos polgármester összefoglalja a mondottakat. Megállapitja, hogy az ülés a fürdők felépitése mellett nyilatkozott. Helyesli, hogy az ártézifürdőre is kiterjeszkedtek, bár ez egyelőre számításon kivül marad. A budai fürdőkre nézve meg kell adni a programmot. Ez a legsürgősebb. Ha ez elkészül és letárgyaljuk, ha a közgyülés is elfogadja, fog javaslatot előterjeszteni a financzirozásra. A tervekre nyilvános pályázat fog kiiratni. Vaszilievics elnöklete alatt erre külön kis albizottság küldendő ki, még pedig 2—3 épitész, 3 tag a pénzügyi bizottságból és 2—3 orvos. Az albizottság figyelme a ma elmondottakra ki fog terjedni.

Az értekezlet ezt elfogadta és kiküldettek: Heltai, Emmer, Kiss István, Steinhardt (épitészek), Glück Frigyes, Czigler, Ladik dr., Reiner dr. és Vörös dr. Löw Samu dr. Fel fog kéretni Zsigmondi is.

Heltai megjegyzi, hogy a 30 éves adómentesség 1903. augusztus 1-én lejár. Akkorára a fürdő nem lesz kész. Első teendő tehát, kéressék fel a pénzügyminiszter, hogy a határidő megnyujtassék, esetleg törvényhozási előterjesztés útján, ugy, hogy a 30 év a használatba vételtől számittassék. Ajánlja, hogy a bizottság az Artézi-fürdővel is foglalkozzék.

Az értekezlet ehhez is hozzájárult és ezzel az ülés berekesztetett.

Eladósodott tisztviselők.

A büdzset tárgyalás alkalmával az egyik városatya az adminisztráció bajának mondotta, hogy a tisztviselők el vannak adósodva. A polgármester összegyüjtötte az adatokat. Megszerezte a kimutatást a fővárosi tisztviselők adósságáról. Szomoru az a statisztika nagyon. Hihetetlenül nagy a lista. Bizonyosan magát a polgármestert is megdöbbentette az a kimutatás.

A polgármester most szigoru rendeletet adott ki, amelyben utasitja az illető tisztviselőket, hogy adósságaikat jövő évi december végéig rendezzék, különben megindítja ellenük a fegyelmi eljárást. Fájdalom a polgármester rendelete később jelent meg, semhogy radikálisan végre lehetne hajtani. Ha szigoruan végre akarja hajtani a polgármester a rendeletét, 1903. január elsején a tisztviselők tekintélyes része fegyelmi vizsgálat alá kerül.

Igaza volt a fölszólaló városatyának, a tisztviselők nagyon el vannak adósodva. S mint szegény emberek nem kaphattak kölcsönöket a nagyobb pénzintézeteknél, s az apróbb szövetkezetek horribilis kamatát és járulékát is alig tudják fedezni, ugy, hogy a tőke törlesztésére nem is gondolhatnak. De ez még a kisebbik baj. Nagyon sok tisztviselő uzsorások kezében van. A városházának van néhány speciális uzsorása. Hónap vége felé ott járnak egész nap a városházán s csábitó igéretekkel ajánlják föl a kölcsönöket a kishivatalnokoknak. Azok érzik, hogy helytelenül cselekesznek, de néha egy fillér sincsen már a zsebükben s elfogadják a pénzt az ördögtől is. A lelki üdvösségüket is lekötnék ilyenkor. A városházán közismeretüek azok az uzsorások, akik napnap után ott csatangolnak a hivatalokban s ajánlgatják az uzsora-kölcsönt. Ajánljuk őket a polgármester figyelmébe. Talán módját lehetne ejteni, hogy azok az alakok ne járjanak-keljenek a hivatalokban ugy, mint a saját dominiumukban. Amig azokat az uzsorásokat ki nem tiltják a városházáról, a tisztviselők eladósodását meg nem akadályozhatják. Azzal, hogy fegyelmi vizsgálat terhe mellett kötelezi a polgármester a tisztviselőket adósságaik rendezésére, célt nem fognak érni. Az adósság tényleges rendezéséhez pénz kell. Pénzük pedig a tisztviselőknek nincsen. Nagyon félünk, hogy az a rendelet még inkább az uzsorások karjaiba kergeti a tisztviselőket.

Más módot kell keresni a dolog rendezésére. Egyszerübb és biztosabb módot. S egy kis jóakarattal meglehet csinálni.

A fővárosi tisztviselők külön kölcsön-szövetkezetet alakitottak. A szövetkezet célja, hogy a tisztviselők önmagukat segitsék. A szövetkezet nem fizet osztalékot, tisztikara teljesen dijtalanul müködik, tehát megteheti azt, hogy olcsó kamatra adjon pénzt a kollégáknak. Bámulatos mégis hogy a tisztviselők a saját szövetkezetüket nem támogatják ugy, ahogyan a szövetkezet igazán megérdemli. Más oka ennek a részvétlenségnek nem lehet mint az álszemérem, hogy a kollegák ne tudják, hogy adóssága van. S ez az álszemérem kergeti őket az uzsorások karmai közé. A rendezés munkájából most nagy rész jut ennek a szövetkezetnek. Ez lesz a tüzpróbája. Ha a szövetkezet most erejéhez képest mindent meg nem tesz, a tisztviselők segitésére a polgármesteri rendeletnek csak egy csomó fegyelmi vizsgálat lesz az eredménye, de a tisztviselők tovább is uszni fognak az adósságban.

A hatóságnak pedig elsőrangu kötelessége, hogy a szövetkezetet támogassa. A tanácsnak bizonyos összeg van rendelkezésére, amelyből kölcsönöket ad. Ezt az összeget a szövetkezet dotálására kellene forditani. Ha a tanács azzal az összeggel a szövetkezetet dotálja a szövetkezet 2—3 százalékra adhat kölcsönt a tisztviselőknek. Azt pedig mindegyik tisztviselő szivesen megfizeti, ha nem kell a tanácstól kérnie a kölcsönt s arra hónapokig várakoznia.

A másik dolog az erkölcsi támogatás. Az alapszabályok szerint a szövetkezetnek más, mint fővárosi alkalmazott tagja nem lehet, kölcsönt nem kaphat. Semmi akadálya nem lehet tehát annak, hogy a tanács megadja a központi pénztárnak a fölhatalmazást, hogy az illető tisztviselőnek a fizetéséből, ha az illető nyilatkozatban maga is hozzájárul, a szövetkezettől vett kölcsön törlesztésére néhány százalékot a szövetkezet javára visszatartson.

Igy biztositani lehetne, hogy a szövetkezet igazán segitse a tisztviselőket s meg lehet akadályozni a tisztviselők eladósodását. A tisztviselői kar s a főváros adminisztrációja érdekében ajánljuk ezeket a javaslatokat a tanács figyelmébe.

Az elüljárók a házalók ellen.

A kerületi elüljárók vasárnap tartott értekezletükön sokat vitatkoztak azon, hogyan szabadithatnák meg a főváros iparát és kereskedelmét azoktól a házalóktól, a kik a háziiparcikk cégére alatt külföldi selejtes-portékával árasztják el Budapestet s egy Bach-korszakbeli nyilt parancs segedelmével bejuthatnak a lakásokba is. Az elüljárók már többször tettek kisérletet, különösen amióta hivatalosan konstatálták, hogy több külföldi gyár raktárt tart Budapesten, a fővárosba hozatja a kedvezményes vidéken lakó tótatyafiakat s velük küldi szét a lakásokba az árut. A hatóság nem tudott segiteni, megakadályozta az 1852. szeptember negyedikén kiadott császári nyilt parancs. Egyik-másik elüljáró megkisérlette s megtagadta a házalókönyv aláirását. A házaló nevében a raktár tulajdonosa irt az alispánnak, az alispán a kereskedelmi miniszternek, a miniszter pedig megparancsolta, hogy az elüljáróság láttamozza a házaló-könyvet s a házalásra adjon engedelmet.

A nyilt parancs azonban nemcsak a felsőmagyarországi tótoknak adja meg a jogot, hogy azokban a városokban is házalhassanak, a hol különben a házalás tiltva van, de az egész birodalomra megadja a házalójogot az alsóausztriai waidhofeni járás lakosainak cérnára, szalagra, a karlsteinieknek fárura, a csehországi hegyvidék lakóinak csipkére, mindenféle himzett árura, a tiroliaknak szőnyegre s minden elgondolható árura, a gotschéei, pöllanti és reifnitzi szatócsoknak pedig füszerárura. S ezek élnek is a monopólium jogával. Az elüljáróságok alig győzték most karácsony előtt a sok osztrák, cseh, tirol és krajnai házalóknak a könyvét láttamozni. A nyilt parancs ugyanis azt rendeli, hogy a kedvezményes vidékről való házalók könyvének láttamozását egy koronaországban sem szabad megtagadni, hacsak a házaló személye, vagy az okirat érvényessége iránt alapos kétség nincsen.

Budapest kerületi elüljárói tehát olyan nyilt parancs alapján kénytelenek eljárni, a mely Ausztriát és Magyarországot egy birodalomnak, Magyarországot pedig a birodalom egyik koronaországának mondja s a melynek egyes intézkedései homlokegyenest ellenkeznek magyar törvényintézkedésekkel.

A közjogon kivül azonban a budapesti kereskedőknek és iparosoknak a megélhetését veszedelmeztetik ezek a házalók. A közönség nagy része vásárol a házalóktól, mert azok hiteles hatósági bizonyitvánnyal igazolják, hogy az ő morvaországi selejtes gyári árujuk valóságos házi iparcikk. A mikor ugyanis tótjaink s az osztrák házalók hazulról elmennek, elvisznek magukkal néhány darab cipőt, vagy néhány méter csipkét s arra az illetékes hatóságtól származási bizonyitványt hoznak magukkal. A fővárosban hamarosan tuladnak a hazulról hozott árun s akkor a raktárakból bizományba kapnak árut s azzal házalnak. A kereskedők és iparosok pedig az adójukat sem tudják megfizetni. Még most karácsony előtt is hiába várják a vevőt, mig a házalók százezreket érő árut adnak el.

A cipész-ipartestület a kereskedelmi miniszterhez fordult segitségért a házalók ellen. A miniszter a tanácsot kérdezte meg, mi igaz az ipartestület panaszából, a tanács pedig a kerületi elüljárókat. Az elüljárók vasárnapi értekezletükön egyhangulag konstatálták, hogy az utolsó betüig mind igaz. Érdekes különben, hogy a székelyeknek nem szabad Budapesten házalniok. A nyilt parancs ugyanis a székelyeknek nem adta meg a kedvezményt. A hatóságok azonban, a mennyire lehet, megtürik, hogy a székelyek is házaljanak, hogy legalább ne legyen a szőnyeggel való házalásra Budapesten monopóliumuk az osztrákoknak.

A kerületi elüljárók a magyar ipar, de különösen a fővárosi ipar és kereskedelem szempontjából a legnagyobb veszedelemnek mondták az 1852. évi nyilt parancsot s konstatálták, hogy a magyar ipar pártolásának a hirdetése üres jelszó, a mig az osztrákok kizárólagos joggal házalhatnak Magyarországnak azokban a városaiban is, a melyekbe a magyar házalónak belépnie is tilos. Az elüljárók föltétlenül szükségesnek és sürgősnek tartják a nyilt parancs megszüntetését és a házalásnak törvény utján való rendezését.

A visszaélések megszüntetésével azonban addig sem várhatnak, a mig a törvényhozás a kérdést rendezi. Főtörekvésük az volt az elüljáróknak, hogy legalább azt megakadályozzák, hogy a házalók külföldről hozott selejtes áruval csapják be a közönséget. Előterjesztést tettek tehát a tanácsnak, irjon föl a kereskedelmi kormányhoz, hogy a mig a házalást törvényesen rendezik, adjon ki kormányrendeletet, hogy csak olyan áruval szabad házalni, a melynek háziiparcikk származását az illetékes hatóság az illető darabon magán igazolja. Az elüljárók azt kivánják, hogy a házalókönyvet kiállitó hatóság ne csak általános származási bizonyitványt adjon, hanem minden pár cipőre, vagy más árucikkre, a mit a házaló hazulról hoz, nyomják rá a község bélyegzőjét, szőnyegre, csipkére s más hasonló árukra pedig alkalmas módon erősitsék rá a község bélyegzőjével, vagy pecsétjével ellátott papirszeletet, a mely igazolja, hogy az árut otthon, házilag állitották elő.

Az elüljárók javaslata megakadályozza, hogy az osztrák gyárak Budapesten házalófiókokat és raktárakat tartsanak s hogy a házalók hatósági bizonyitvány segitségével csalják a közönséget és veszedelmeztessék az állandó budapesti iparosok és kereskedők megélhetését, de Magyarország közjoga, ipara és kereskedelme megköveteli, hogy a nyilt parancsot, az osztrák házalóknak Magyarországon való privilégiumát sürgősen megszüntessék.

Tiszt vagy altiszt.

Az uj vizvezetéki szabályrendelet tudvalevőleg február elsején lép életbe. Az uj szabályzat a külső területen kötelezővé teszi a vizmérő-órát, de másképen is sokkal szigorubb intézkedéseket tartalmaz, mint a mostani szabályzat. A szabályzat sikeres végrehajtása érdekében a tanács szigoritani akarja az ellenőrzést is. A mostani napidijas vizvezetéki ellenőrök helyett rendszeres ellenőri állásokat kiván szervezni.

Kétségtelen, hogy a tanács intenciója helyes, nemcsak az adminisztráció, hanem a közérdek szempontjából is. A nagy közönségnek fontos érdeke, hogy megbizható alkalmazottak menjenek a lakásokba a vizvezeték ellenőrzésére. A tanács két főellenőri állást, kilenc első osztályu és nyolc másodosztályu ellenőri állást akar szervezni, még pedig ugy tervezi, hogy a most alkalmazott kilenc ellenőri állást szervezi át első osztályu ellenőrnek.

A szervezés ellen senki sem tehet kifogást. — Egész váratlanul azonban fölmerült az a kérdés, hogy a vizmérő ellenőrt milyen státusba osszák be, tisztviselő legyen-e, vagy altiszt. A jogügyi bizottság állitotta élére a dolgot. A bizottság abba a kifejezésbe kapaszkodott, hogy az ellenőrnek tiszti esküt kell tennie, tehát tiszt s nem tartozhatik a szolgai státushoz.

Ha csak puszta cimkérdés lenne ez az egész, nem szólanánk semmit. Végül nagyon közömbös, hogy a városi alkalmazottak ebben a demokratikus világban tekintetes, nagyságos, méltóságos, vagy kegyelmes urnak tituláltatja magát. Csakhogy ez nem puszta cimkérdés, hanem a fővárosnak fontos anyagi érdeke is.

A vizvezetéki ellenőrből irott kvalifikációt nem kivánnak, hanem csak gyakorlati képességet és ügyességet. Nem kivánták meg a már alkalmazott ellenőröktől sem semmiféle irott kvalifikációt. S ezek az emberek máról holnapra minden további kvalifikáció nélkül egyszerüen átlépnek a szolgai státusból a hivatalnokiba. Nem ismerjük az ellenőröket. De nem tartjuk lehetetlennek, hogy van közöttük olyan, aki ellenőri szolgálatának kitünően megfelel, nagyon ügyes, tehetséges ellenőr, de alig tud irni és olvasni. S most egyszerre hivatalnok lesz belőle. De az állás természete is olyan, hogy alig türi meg a hivatalnoki cimet és rangot és sokkal jobb, ha megmarad abban a státusban, amelyben az illetékes ügyosztály tervezte az altiszti státusban. Sokkal alkalmasabb és használhatóbb munkaerőt fognak kapni, mintha hivatalnokokkal, tekintetes és nagyságos urakkal akarják végeztetni az ellenőrzésnek nem épen kellemes mesterségét.

Legfontosabb azonban a dolog financiális oldala. Az ellenőrök, akiket hivatalnokoknak akarnak nevelni — ezerkétszáz korona fizetést kapnak. Ámde már az előljáróságok szervezésekor szabályrendeletileg kimondotta a törvényhatóság, hogy a hivatalnokok minimális fizetése ezernégyszáz korona. Egy esztendő sem mulik el, hogy valamelyik hivatalnok ellenőr ki fogja böngészni ezt a paragrafust s annak alapján jogosan és méltányosan fogják követelni az ellenőrök, hogy mint hivatalnokok ők se kapjanak kevesebbet a szabályrendeletileg megállapitott minimumnál. S kérésüket alig tagadhatja majd el a törvényhatóság.

De van más baj is. Ha hivatalnoki állásnak szervezik előreláthatólag alkalmas és használható munkaerők helyett, végzett urakkal fogják betölteni az állásokat. Pedig nem azoknak való mesterség az. Majd talán nagyobb kvalifikációt fognak követelni. S akkor az ellenőrök minden tekintetben kifogástalan urak lesznek, de nem lesz, aki ellenőrizzen. Néhány esztendő mulva azután megjön a kérvény: Tekintetes Törvényhatóság. Tessék fizetést emelni, mert azt csak még sem lehet jogosan kivánni, hogy hivatalnokok évtizedekig szolgáljanak ezerkétszáz korona fizetésért. Föl fogják emelni a fizetésüket.

Ezer más szempont szól még a mellett, hogy a vizvezetéki ellenőrök ne hivatalnokok legyenek, de nem hallottunk egyetlen egy okot sem arra, hogy azok legyenek. Azt mondja a jogügyi bizottság, hogy azért kell hivatalnokoknak lenniök, mert a szabályzat tiszti esküt követel tőlük. De hát mi az a tiszti eskü. Hol van az a paragrafus, amely külön tiszti és külön szolgai esküt ir elő. Tudomásunk szerint a szolga is ugyanazt az eskü-mintát mondja el, amit a polgármester. Tehát azon az alapon a hivatalszolgákat is a hivatalnoki státusba kellene beosztani.

A leghelyesebb, sőt az egyedül helyes megoldás, amit az ügyosztály javasolt, hogy az ellenőrök az altiszti státushoz tartozzanak. Ez az osztály megvan a főváros adminisztrációjában. Ott vannak a vásárcsarnoki altisztek, vagy egészségőrök, akiket a szabályzat világosan és kifejezetten az altiszti státusba soroz. Nem végzett tekintetes urakra van szüksége a vizvezetéki szolgálatnak, nem olyan tisztviselőkre, akik hivatalnoki rangjuk alapján a társadalomban elfoglalt állásuk folytán ezerkétszáz koronából meg nem élhetnek s minden törekvésük csak a fizetésjavitás, hanem olyan intelligensebb munkaerőkre, akik hivatásukat is inkább teljesithetik s akiknek az ezerkétszáz korona fizetés tisztességes, biztos és nyugodt exisztenciát biztosit.

Ne cimeket osztogassanak, hanem a megfelelő munkaerőt válogassák ki.

A magyar tojáskereskedelem központositása.*)

Midőn körülbelül két évvel ezelőtt a jelenlegi kereskedelemügyi miniszter böles kezdeményezéséből elhatároztatott a tarifa és vámtudományoknak a fiatalabb kereskedelmi nemzedékkel való megismertetése, a székesfőváros tanácsa részéről azon kitüntető megtiszteltetésben részesültem, hogy meghivást nyertem ezen tarifaügyi ismereteknek, nevezetesen a vasuti dijszabástannak és tarifapolitikának a VI. ker. felső kereskedelmi iskolán leendő előadására.

Ugy ezen idő óta, de gyakorlati elfoglaltságomból kifolyólag már korábban is, élénk figyelemmel kisértem a magyar tarifapolitika kifejlődését és mivel éppen a tojáskereskedelem képviselőihez számos évi személyes ismeretség is köt, a szőnyegen levő kérdések iránt eleven átérzéssel birva, aktaszerüleg össze foglaltam mindazon szempontokat, melyek a tojáskereskedelmi szervezkedés-

*) Havas Ernő tanárnak a tojásankéten tett javaslata.

nél figyelembe veendők és számos apró szállal és ütérrel a magyar kereskedelmi és gazdasági életben gyökeredzenek.

Mielőtt a tulajdonképeni tárgyhoz hozzászólok, legyen szabad megjegyezni, hogy téves azon felfogás, mely valamely czikk kivitelének előmozditása érdekében, minden intézkedést a vasuttól vár; vagyis téves azon irányzat, mely a kivitel emelését csak akkor tartja lehetségesnek, ha a vasut a fennálló teherárudijszabásokat a kivitel igényeinek megfelelőleg leszállitja.

Eltekintve attól, hogy a vasuttársaságok, sőt bizonyos mérvig még államvasutaink is, a vasutakba befektetett tőke kamatoztatására kell, hogy törekedjenek és igy a tarifa mérséklése csak bizonyos mértékig lehetséges, a vasuti hálózat bővülésével, egy vasuttársaság sem uralja a hatáskörébe eső forgalmi utirányokat oly mértékben, hogy dijszabási intézkedései más vasuttársaságokra nézve kihatással nem lennének. És mivel a versenyző vasuttársaságok sem mellőzhetik, és pedig sem pénzügyi, sem pedig forgalompolitikai szempontból a kérdéses áruforgalmat, nem pedig annál kevésbé, minél jelentősebb azon áruforgalom, melynek rendezése dijszabási uton czéloztatik, azon irányzat, mely a kiviteli czikkek tarifáinak állandó leszállitását sürgeti, végletekben a forgalmi intézetek egészségtelen versengését idézi elő. — Ezen egészségtelen versenyben pedig a forgalom maga, vagyis az áruszállitás technikai lebonyolitása és a gyors kifogástalan árutovábbitás szenved kárt.

A gyakorlat azt mutatja, hogy bizonyos áruczikkek természetszerüleg bizonyos forgalmi utvonalakra utalvák, mely utvonalak forgalmi berendezései megfelelnek azon igényeknek, melyeket az áru teriméje, a szállitás gyorsasága, az áru romlandósága megkövetelnek.

De nem azért terjeszkedem ki a tojáskiviteli konferenczia megnyitásakor az áruforgalmi politika ezen sarkalatos törvényeire, mintha államvasutaink védelmére óhajtanék szállani. Oly irányban, mintha ezen intézmény a saját maga hatáskörében nem létesitette volna mindazt, mit társadalmi, gazdaságpolitikai, tarifális és pénzüggyi szempontok a tojáskiviteli tarifák felállitásánál követelnek. Ellenkezőleg.

Hangosan és az elismerés hangján kell hogy deklaráljuk, miként az államvasutak kormányzata közel 14 év óta állandóan és czéltudatosan szemmeltartotta a tojáskivitel fontosságát és ugy dijszabási mint forgalmi tekintetben a legnagyobb áldozatokat hozta, hogy ezen gazdasági produktió mind szélesebb alapra fektetve, a nemzeti közvagyonosodás egyik főfaktorává tétessék.

Ily intézkedés, a vidéki tojásgyüjtő állomások létesitése, melynek kapcsán ezen állomásokra darabáruként elküldött tojásszállitmányok, az ország határain tul menő reexpeditiónál, a darabáru helyett a sokkal olcsóbb kocsirakományi-tarifát élvezik.

Ily intézkedés, hogy az északi- és nyugati vám külfölddel fennálló közvetlen köteléki tarifák mindegyikébe, — a hol ezt a tojáskiviteli és fogyasztási viszonyok igényelték — jutányos áru kivételes tojás dijszabások állanak fenn, melyeknek a máv. futamára eső dijrészleteit, a közvetlen dijszabások keretébe jelentékenyen mérsékelték.

Ily intézkedés, hogy ott, hol a dijrészletek mérséklése a külföldi vasuti dijszabások rendezetlen volta folytán lehetséges nem volt, vagy oly esetben, midőn a máv. a kivitel emelését, egy nagyobb exportquantum elszállitása utján vélte emelhetni, egyébb élelmiszerek mellett, tojásra is jelentékeny dijmérséklést engedélyezett, mely azonban csak az esetben nyer alkalmazást, ha záros határidőn belül, a kiszabott minimális mennyiséggel is szállittatik.

Végül említést érdemel, a bevezetésben előadott forgalomrendezési szempontból az ujabban rendszeresitett gyorstehervonatok életbeléptetése, melyek ugyszólván személyvonat sebességgel, Predeáltól, Verciorovatól és Zimonytól kezdve száguldják át az országot Bruckig, Marcheggig, és Csacza-Oderbergig. Ezen vonatok menetrendszerü pontossággal közlekednek és a magyar haza minden számbavehető nagyobb állomásán felveszik a kivitelre szánt küldeményeket, melyek a máv. intézkedései folytán a mondott határállomásokon, a külföldi pályák irányában, azonnal csatlakozásra találnak és az északnémet, keletnémet, rajnai, belga, délnémet, több svájczi és franczia főforgalmi góczpontokra továbbittatnak.

Ha tekintetbe vesszük, hogy ezen specziális magyar vasutforgalmi berendezés alapján, nemcsak a vörös fuvarlevéllel feladott gyors-, hanem a közönséges teheráru fuvarlevéllel elszállitott teheráru küldemények is élvezik a gyors szállitás ezen szembeszökő előnyeit, ugy valóban csak elismeréssel adózhatunk a magyar vasutügyi kormányzat vezető férfiainak.

És nem tömjénezési vágyból de igazságszeretetből tesszük, midőn e helyütt elismerésünkkel adózunk ugy a kereskedelmi miniszternek, mint derék vezérkarának, hogy széles látókörükkel a magyar gazdaközönség érdekeit ily melegen felkarolták.

Legyen szabad különben csak egy tarifáris példával megvilágitani azon állitásom helyességét, hogy a legtöbb esetben és különösen a tojáskivitelünk szempontjából a máv. tarifáris hatásköre korlátozva van a főforgalmu vasutvonalak földrajzi helyzete, a magyar haza geografikus konfiguratiója, a csatlakozó vasuti forgalom tarifpolitikai törvényei és a száraz dijszabás által.

Itt van a budapest-bécsi relátió. Ezen viszonylat helyi forgalmában, vagyis Budapest helyben állomásról Bécs helyben állomásra a rendes teherárudijtétel tojásra 10000 kg.-ként 124 korona. Ezen tételnek a mávra eső dijrészlete Budapesttől Marcheggig kb. 78 korona, holott az o. m. á. v. t. marchegg-becsi dijrészlete kb. 46 korona.

Tudvalevő már most, hogy a nemzetközi áruforgalom részére különösen az ugynevezett köteléki átmeneti forgalomban minden vasuttársaság a rendesnél jóval olcsóbb dijtételeket bocsát a közvetlen dijszabás rendelkezésére. Igy ha a budapest-amsterdami és bécs-amsterdami tojásdijtétel közötti különbséget vizsgáljuk, azt látjuk, hogy a bécsi átszállitási illetékek figyelembe vételével ezen külömbség 80 márkát, vagyis 96 koronát teszen a rendes, k. b. 124 koronát tevő helyi forgalmu dijtétellel szemben.

Továbbiakban Budapest—Antwerpen és Bécs—Antwerpen között a különbség 10.000 kilogrammos kocsirakományonként ugyancsak 100 frankot vagyis 96 koronát teszen és igy tovább.

Hogy lehetséges ez? Akkép, hogy a máv. a magyar tojáskivitelnek a rendes dijszabásszerü, 10.000 kilogrammként Budapesttől Marcheggig 78 koronát tevő dijtétel helyett már egy sokkal olcsóbb kb. csak 60—65 koronát tevő dijtételt bocsát rendelkezésre.

Nagyjában ugyanezen helyzet áll elő minden egyéb kiviteli viszonylatban, a mi a tojásforgalmat illeti és ha tekintetbe vesszük fenti állitásainkat, melyek szerint ott, hol azt a hazai érdekek szemmeltartása megköveteli, az agitátió, kereskedelmi szervezkedés költségeire némi csekély dijleengedés is adatik ugy ismételten azon megállapodásra jutunk, hogy majdnem minden egyes konkrét esetben a máv tarifáris intézkedései már azon határig mennek a tojáskiviteli dijszabások mérséklésében, melyet a nemzeti közvagyon eme legfontosabb, mert legnagyobb állagának sértetlen fenntartása parancsolólag szab meg a kereskedelemügyi kormányzatnak.

És mégis, azon fontos aktióban, melyet a székesfőváros kezdeményezett és mely különösen az angol szakkörök méltó érdeklődésével találkozik, államvasutainknak is fontos szerep jut a részvételre, mint azt tárgyalásaink kapcsán látni fogjuk.

Legyen szabad tisztelt gyülekezet a mondottak után mintegy összegezni azon szempontokat, melyek a tojáskivitel rendezésénél különös tekintettel Angliára, mint legfőbb tojásfogyasztó piacunkra mérvadóknak kell, hogy tekintessenek. Ezek u. i.

1. közvetlen budapest—londoni dijtétel létesitése kizárólag 10000 kg-os rakományok mellett az angol vasut társaságok egyikének vezetése mellett. Adatgyüjtés megindítása a tojáskereskedők körében mindazon szempontok felkarolása ügyében, melyek ezen kereskedelmi karnak évek óta sikertelenül hangoztatott kivánalmait képezik. Ilyenek gyorsabb szállitás, a vasuti szállitási határidőnek lehetőleg egyenletes betartása. A stadlaui, marcheggi, brucki csatlakozás körüli hiányok beszüntetése. A bécsi átmeneti pályaudvarokon évek óta tapasztalt lassu szállitás megszüntetése és gyorsitása. A német osztrák vámhatár állomásokon a magyar eredetü élelmiszer-küldemények azonnali továbbitását ellenőrző közegek szervezése, kik bármely magyar kiviteli cég egyszerü sürgönyjelentése alapján, az érkező árut a waggon száma szerint megvárják, azonnali csatlakozásra ügyelnek és esetleg sürgöny visszjelentéssel szolgálnak, ugy, hogy a törzsfeladók szükség szerint a cimzettekkel táviratilag közölhetik, mikor érkeznek meg küldeményeik. Célszerüség esetén ezen berendezés további fejlesztése a nyugati és északi fő forgalmi vonalak gócpontjai és ugynevezett rovatoló állomásai irányában, kellőszámu csillagkerekü kocsi beállitása az utközben előforduló mérhetetlen kárt okozó átrakodások ellen. A menetrendszerint közlekedő ugynevezett gyorstehervonatok menetrendjeinek hivatalból leendő megküldése az összes tojáskereskedőknek. Állandó tojáskiviteli bizottság szervezése a máv. igazgatóságával szerves kapcsolatban, mely az összes adatokat gyüjti, feldolgoztatja és évenként egyszer, vagy kétszer a gabonaértekezletek mintájára. Élelmi és tojás kiviteli konferenciát hi egybe.

2. Tojáskiviteli Dijszabás kidolgozása Budapestről Anglia legfőbb fogyasztási piacaira a nemzetközi áruforgalomban használatos közvetlen hajóraklevelek (Durchconnossamente) alapján 5 és 10000 kg-os rakományokra.

3. Kapcsolatban ezen közvetlen áruforgalommal az egész tojáskiviteli mozgalom hozassék szerves kapcsolatban egy oly országos jellegü bank intézménynyel, mely a magyar tojáskiviteli mozgalomnak a legmesszebbre menő a résztvevők között esetleg szövetkezeti alapon szervezett hitel nyujtása által ezen kiviteli tevékenységnek mindazon könnyitéseket nyujtja, melyek nélkül az egész tojáskiviteli kereskedés a nagybani termelés és nagybani forgalom jellegét sohasem öltheti magára, mely nélkül a jelenleg Bécsen át irányuló és Bécsben gyökeredző banktechnikai transaktióknak Budapestre való átplántálása sohasem leszen gyökeresen keresztülvihető.

4. Az egész magyar tojáskereskedelem összpontositása Budapesten, az északi és nyugoti országrészek tekintetében pedig Pozsonyban a reexpeditionális kedvezmény legmesszebbmenő kedvezményezésével.

5. Vasutforgalmi szempontból Kelet tojáskereskedelmének Budapesten át való vezetése, ami idegenforgalom szempontjából is különös fonstossággal bir, mert ez esetben, ha Kelet kereskedőinek százai fogják itt az ország szivében üzletüket lebonyolitani, ugy a keleti expressvonatok nem czél nélkül fognak Budapest alatt elszáguldozni, félreértés végett megjegyeztetik, hogy nem a keleti eredetü tojáskereskedelemnek mintegy a magyar tojástermelésbe (produktió) való belekeverését czélozzuk, mi ellen fontos magyar gazdasági érdekek és egy külön magyar tojástypus megállapitására lejebb hangoztatott javaslataink szóllanak. A magyar tojástypus maradjon egy féltékenyen őrzött gaz-

dasági kincsünk, melynek majdan magas, világra szóló hirnevét semminemü pénzügyi előnynek fel nem áldozzuk. Ellenkezőleg, a budapesti magyar tojásnagykereskedelem és tojáspiacz mintaszerü berendezéseivel csalogassa ide tanulmányozásra, okulásra és utánzásra Kelet tojáskereskedőit, kiket áruvédelmi törvényeinknek a külföldi szaktudósok, sőt ha kell, törvényhozási uton is, egy külön keleti vagy ha kell, egy külön szerb, egy külön román, egy külön bolgár és egy külön török tojástypus megállapitására fogunk szoritani, minden rendelkezésünkre álló és megengedett eszközzel. Ily formán a Kelet tojásainak a magyar tojásokhoz való belekeverését bizonynyal meg fogjuk akadályozni és aki ilyet magyar részről megtenni merészkednék, azt pellengére fogjuk állitani és azt hazaárulónak fogjuk bélyegezni és ha szükségesnek mutatkoznék, angol példára törvényhozási uton a legszigorubb szabadságvesztéssel sujtani, nemkülönben az illetők neveit, ha ily gyatra elemek találkoznának, az egész nemzetközi tojáskereskedői karral közölni.

Viszont azonban, ha a tojáskiviteli tevékenység ily nagyszabásu és országos rendezését tervezzük és — mint nem kétkedem — mintaszerü felállitását keresztül is küzdjük, magunkat Kelet népétől elzárni, czélirányos nem volna.

Ha Kelet népe tudni fogja, hogy a Budapestre feladott tojásküldeményének bankszerü lebonyolitását legjutányosabban, leggyorsabban, itt eszközli, ha Kelet népe tudni fogja, hogy Budapesten egy központi tojásraktár vagy tojáscsomagoló intézet közbenjárásával tojásküldeményeit átcsomagolhatja és mint saját produktumát kellő állami ellenőrzés mellett, a származó ország hivatalos, a termelő helyen ellátott bélyeg alapján, reexpediálhatja: igen, csak ekkor lesz megérthető azon vasutforgalmi politika, melynek szem elől való tévesztését éppen székesfővárosunk oly annyiszor megsinylelte.

Itt a szilvakereskedés elriasztó példája. A főváros nem tudott tariffensőségi jogairól, igy azokat alkamas pillanatban nem érvényesitette és mi lett a következmény? Évi több ezer kocsirakomány szilva forgalmát, mely a közraktárt átmeneti forgalomban transitálta, mely ezer meg ezer munkás kéz beállitását követelte, egy oly forgalmat, mely száz és száz állami hivatalnoknak törvényileg és szabályzatilag biztositott jövedelmi forrását képezte, egy oly forgalmat, mely szilvakereskedelmünket világhirüvé tette és végül egy oly forgalmat, mely budapesti terménykereskedőink legtöbbjéből jómódu, sőt gazdag, köztehervisélésre alkalmas kereskedőt formált, mindezt egy szerencsétlen vasutforgalmi politika egy tollvonással megsemmisitett.

A tojás kereskedelmi szervezkedés ezen első stádiumában óvakodjunk ily hibák ismétlésétől.

6. A bosnyák tojáskivitel Budapesten való átterelése a bosnyák magyar gazdasági összeforradás czéljából.

7. Felterjesztés a kereskedelemügyi miniszterhez a magyar-angol csomagforgalom tanulmányoztatása és rendezése érdekében, oly irányban, hogy azon élelmiszerek, melyek postai szállitásra alkalmasnak mutatkoznak a levélposta gyorsaságával és olcsó tarifák alapján a Budapestről való feladás napjától számitva 3-ad nap délután a londoni fogyasztók lakásán a 4. nap reggelén pedig Anglia legészakibb zugában a fogyasztók lakásán kézbesithetők legyenek.

8. A magyar-angol csomagforgalom szerves összekapcsolása a magyar postatakarékpénztár intézményével, postatakarékpénztári magyar-angol apróbb azonos értékü, az Angol Nemzeti Bank által garantirozott postatakarékpénztárjegyek forgalomba hozatala. Ezeknek az angol nagy fogyasztószövetkezetek utján való terjesztése ugy, hogy a magyarhonban rendes heti vagy napi szállitásra megrendelt 5 kilogrammos magyar élelmiszerküldemények legegyszerübb módon minden formalitás nélkül kifizethetők vagy egy londoni központi magyar élelmiszer-irodának vagy szövetkezetnél ezen ugynevezett posta-cheque átadása ellenében megrendelhetők legyenek.

9. Államvasuti ügynökség felállitása Londonban a magyar tojás és élelmiszer propagálására szerves kapcsolatban a szaktudósitó intézménynyel.

10. Magyar mezőgazdasági ügynökség szervezése Budapesten és Londonban a Magyar Gazdaszövetség, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének és a Magyar Gazdák Vásárellátó Szövetkezetének belevonásával egy a földmivelésügyi miniszter külön élelmiszer kiküldöttének főfelügyelete mellett. Ide tartozik mindazon intézmények megvalósitása, mely tojáskereskedelmünk nemzeti irányu fejlesztésével jár. Ugy, mint széles alapu adatgyüjtés, tojástőzsde, szokványok kidolgozása, áruvédelem, magyar tojástypus megállapitása, külföldi sajtó informálása a magyar tojást fogyasztó piaczokon. Magyar mezőgazdasági és élelmiszer kereskedelmi információügy szervezése Anglia és a főfogyasztó államok részére. Vámügyek. A magyar élelmiszerekre vonatkozó külföldi vámtörvényhozás szemmeltartása stb. Békéltető bizottságok szervezése a tojáskereskedelmi differencziáknak biróságon kivüli elintézésére. Esetleg tojáskereskedelmi biróság szervezése.

11. A magyar kir. postatakarékpénztár londoni ügynökségének szervezése az angol-magyar pénzforgalom giroszerü lebonyolitása érdekében, hogy ezáltal az angol számlák végösszegei minden érték árfolyamkülönbség és csonkitás nélkül jussanak el a magyar kisgazda birtokába. Végül pedig:

12. Az egész tojáskiviteli-mozgalom országos jellegü és nemzeti irányu szervezésére, rendezésére és további ve-

zetésére kéressék fel az országos magyar gazdasági egyesület, azon egyesület, mely erkölcsi tekintélyével tagjainak nagy számával a leghivatottabb képviselője mindazon törekvéseknek, melyek a magyar gazda felsegitésében a nemzeti közvagyonosodás előmozditásában és hazánk felvirágozásában tömörülnek, azon egyesület, melynek köztiszteletü, a magyar nemzeti ideál szolgálatának élő elnöke oly ragyogó ékesszólással ecsetelte tegnap az OMGE. közgyülésén a magyar kormányelnök hiressé vált szállóigéjét a magyar társadalmi tényezők kiegészitő müködésének jelentőségéről.

Több évi theoretikus és gyakorlati munkásságom eredménye az, mit ime a mélyen tisztelt értekezlet asztalára leteszek és ha a jelen konferenczia tárgyalási ideje nem engedi is az egyes pontozatokhoz hozzászóllani, azt hiszem elég világos és szabatosan jeleztem ez ügy a továbbfejlesztésének utját, melyen bizonnyal a legtöbb résztvevő nézetével találkozom és melyet a gyakorlati megvalósulás terére átvinni, ha törekvéseim a mérvadó körök tetszésével találkoznak, nagy örömömre szolgáland.

És végül szabadjon a 19. század egyik legeredetibb egyéniségének, Henry George idézetével szavaimat zárni, melyek az emberi és különösen a gazdasági fejlődés törvényeit értelmezik.

Ezek szerint az emberi fejlődés mozgató ereje és főütere az emberi szellem.

Az emberek ezen szellem alkalmazásának mértékében haladnak előre, vagyis azon erőmértékben, mely a szélesebbkörü tudást, a módozat fejlesztését, tökéletesbitését és az egyöntetü fejlődési viszonyok javitását czélozza.

Az emberi fejlődés ezen törvénye magyarázza meg nekünk a fejlődés és előrejutás, a boldogulás tempóját, minden előremenetelt és minden visszaesést.

Az emberek annál inkább jutnak előre és boldogulnak, minél szorosabban simulnak egymáshoz gazdasági törekvéseikben és megszorositják azon szellemi erőt, melyet a tökéletesbülésnek szentelnek.

Ha azonban harczba hivja őket az egyenetlenség duló szelleme és az egyesülés helyett a küzdők helyzetének, erejének és jogainak egyetlőtlensége áll elő, ugy az előrejutás irányzata összelapul, összezsugorodik, az előrejutás és boldogulás utjokban fenntartatnak és végül az egész vonalon visszafejlődés bomlás áll elő.

Azt kivánom, midőn ezen értekezlet megindul, hogy az összes hivatott gazdasági erők és tényezők tömörülése a magunk elé tüzött cél minél teljesebb kiküzdését eredményezze.

Havas Ernő.

Statisztika.

Népesedési mozgalom.

Az 1901. év közepére kiszámitott népesség, polgári lakos 728·235, katona 16.484. Összesen 744.719.

Az elmult héten élve született 441 gyermek, meghalt 255 egyén, a születések tehát 186-al mulják felül a halálozásokat. Az élveszülöttek közt volt 319 törvényes, 122 törvénytelen; nemre nézve 217 fiu, 224 leány. Halvaszületett 27 gyermek, köztük 12 törvényes, 15 törvénytelen.

Születések arányszáma: 1000 lakosra : 30.8

Halálozások arányszáma: 1000 lakosra: 17.8 az egy éven felüli lakosságnál: 13.6, az öt éven felüli lakossággal: 12 4.

A halottak közt volt 134 fi-, 121 nőnemü.

Az év eddigi 50 hetében élve született összesen 21,035 gyermek, meghalt összesen 13,414 egyén, a születések többlete tehát 8621; a mult év megfelelő időszakában született 22 994, meghalt 14.219, a születések többlete volt tehát 8775.

Az élveszülöttek közt volt 286 róm. kath., 6 görög kath. 1 görög keleti, 22 ágost evang, 32 helvét, 2 unitárius, 91 izraelita, 1 egyéb. Összesen 441, Halvaszületett összesen: 27.

Betegedés.

Betegforgalom a városi közkórházakban. A Szt. Rókus-kórházban ápoltak a mult hét végén 1296 beteget, szaporodás 400, csökkenés 425, maradt a mult hét végén 1271. A Szt. László-kórházban ápoltak a mult hét végén 131 beteget, szaporodás 33, csökkenés 32, maradt a mult hét végén 132. A Szt István-kórházban ápoltak a mult hét végén 831 beteget, szaporodás 248, csökkent 283, maradt e hét végén 796. A Szt. János-kórházban ápoltak a mult hét végén 822 beteget, szaporodás 144, csökkenés 139 maradt e hét végén 827. Összesen ápoltak a mult hét végén 3080 beteget, szaporodás 825, csökkenés 779, maradt e hét végén 3026.

Olvasóinkhoz.

A Magyar Székesfőváros a jövő számmal ötödik évfolyamába lép.

Négy évi becsületes munkával bizonyitotta be a *Magyar Székesfőváros*, hogy hü tükre Budapest törvényhatóságának és adminisztrációjának. Minden kérdésről kimeritő és minden tekintetben objektiv képet adott. Soha nem vezette más érdek tollunkat, minthogy a magunk szerény erejével hozzájáruljunk a főváros fejlesztésének, virágzóvá tételének nagy munkájához. Lelkiismeretes, becsületes munkatársai voltunk és maradunk azoknak, akik minden magán érdek nélkül, önzetlenül dolgoznak azon, hogy Budapest, Magyarország székesfővárosa, Magyarországnak erőteljes metropolisává legyen

amely minden tekintetben méltán sorakozik a nyugoti metropolisokhoz.

Olvasóink tudják, hogy soha nem szegődtünk a klikkek romboló hadához, hogy mindenkor fölemeltük tiltakozó szavunkat az olyan törekvések ellen, amelyek egyes kerületek érdekében akart valamit keresztül forczirozni a közérdek rovására. Önzetlen függetlenségünket meg fogjuk őrizni a jövőben is. Mint a multban, a jövőben is csak fővárosunk iránt érzett forró szeretetünk szabja meg lapunk irányát. Mindig és mindenkor a szigoru tárgyilagosság szabja meg határát müködésünknek. Kérlelhetetlen ostorozói leszünk a jövőben is mindennek, ami a közérdekre káros, de a személyes üldözés soha nem lesz hivatásunk

Tudjuk, érezzük, hogy a jövő esztendő fordulópontot jelenthet fővárosunk történetében. A jövő esztendő föladata a főváros háztartásának más, szilárdabb alapra való fektetése, hogy akadálytalanul tovább fejlődhessék Budapest. A rendezés munkáját megnehezíti az általános közgazdasági válság, amelyet a fővárosnak le kell küzdenie. A jövő esztendőben kell rendezni a főváros és kormány közötti viszonyt.

Nagy és komoly föladatok ezek, amelyek közvetetlenül érintik a nagyközönség megélhetését. Budapest jövő boldogulásáról van szó. Mi is ki fogjuk venni részünket a munkából s a tárgyilagos kritika erejével, a bünök és hibák ostorozásával, a hasznos ideák propagálásával kivánjuk szolgálni szeretett székesfővárosunkat. Ebben a nehéz munkában bizalommal számitunk olvasóinknak és a nagyközönségnek pártfogására. Bizalommal fordulunk mindazokhoz, akik szeretik fővárosunkat, akik melegebben érdeklődnek Budapest fejlődése, virágzása iránt, hogy lapunkat támogatva, bennünket hazafias nehéz munkákban erősitsenek.

A *Magyar Székesfőváros* előfizetési ára egész évre 12 korona, félévre 6 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, IV., Reáltanoda-utca 5. szám.

A „Magyar Székesfőváros" szerkesztősége.

Hirek a városházáról.

Epitő művészek küldöttsége a polgármesternél.

»Az épitőművészet története« cimmel egy egyetemi tanárokból s más szakemberekből alakult szerkesztőség 3 kötetes uttörő diszmunka kiadását tervezi, mihez a tudós társaságok s hatóságok támogatását részben már meg is nyerte. Tegnap Czigler Győző müegyetemi tanár vezetése mellett 5 tagu deputáció járt Halmos polgármesternél s Bárczy tanácsos kulturelőadónál s kikérte a főváros támogatását. A polgármester 30 példány átvételére igéretet is tett. Az akadémia 50 példányt rendelt meg.

A gellérthegyi Dunapart kiszélesitése.

A főváros köztörvényhatóságának Galgóczy Károly inditványt tett a Gellért alatti Dunapart kiszélesitése ügyében. Ez ügyre vonatkozólag a mérnöki hivatal most tette meg a javaslatot. E szerint az indtivány elvetendő, mert a sziklabontás, kisajátitás s házbontás óriási pénzáldozatot követelne s ezenkivül még a gyógyforrások is nagyban utját állják a terv keresztülvitelének.

Megbirságolt gáztársulat.

A főváros mérnöki hivatalának fénymérései szerint a lefolyt évben április, május és junius hónapokban kisebb volt a havi átlag fényerőssége az utcai lámpásoknál, mint azt a légszesztársulattal kötött szerződés követeli. A szerződés értelmében ezért birsággal sujtatik a légszesz-társulat.

Fogház világitás nélkül.

A X. kerületi gyüjtőfogház villamos világitási készüléke a kerületben uralkodó vizhiány miatt nem müködik s igy a fogház környéke teljes sötétségben van éjjelenként. A fogház igazgatósága arra kéri most a fővárost, hogy a fogház környékének a megvilágositásáról sürgősen gondoskodjék.

Uj elüljárósági épület.

A III. kerület részére a mostani helyen uj diszes épületet óhajt emelni a főváros. Az első tervek szerint 250.000 forintba került volna az épület, de az összeget sokalta a tanács s megbizta a mérnöki hivatalt, hogy oly tervet készitsen, melynek kivitele 100.000 forintból lehetséges. E tárgyban a III. kerületi elüljáró közbenjöttével szükebb körü konferencia lesz legközelebb.

A dunaparti főgyüjtőcsatorna.

Az uj városházán ma tartották meg az árlejtést a Dunaparti főgyüjtő-csatorna Petőfi-tér és »Viktória malom» közötti szakaszának épitő munkálataihoz szükséges anyagszállitás dolgában. Egy millió és 48.934 korona van e célra előirányozva. A szállitást,

mint legolcsóbb ajánlattevő, a kis-sebesi gránit-kőbánya részvénytársaság nyerte el, amely 10 és háromnegyed százalékos engedményt tett.

A vizvezetéki igazgatóság és az anyagvizsgálók.

A főváros vizvezetéki igazgatósága, mely az épitkezéseken kivül különböző anyagok beszerzésével is foglalkozik, szükségesnek tartja, hogy az anyagvizsgálat terén minél kiterjedtebb tapasztalatokra tegyen szert. Ez okból felhatalmazást kér most a tanácstól, hogy az anyagvizsgálók magyar egyesületébe három tagjával beléphessen.

Egy kereszt sorsa.

Régóta kér engedélyt a fővárostól özvegy Csernek Károlyné, törvényszéki jegyző özvegye, hogy Budapesten kőkeresztet állithasson föl. Első izben a Váczi-uton kért helyet a kereszt részére, de elutasittatott, mert a kereszt forgalmi akadályt okozott volna. Most ujból fellépett kérelmével Csernekné, a kinek fogadalma a kereszt felállitása s azt kéri: adjanak az erzsébetvárosi templom mellett helyet a feszületnek. A mérnöki hivatal most foglalkozik az ügygyel.

A légszeszvilágitás kiterjesztése.

A budai részek főbb vonalain kiterjesztik tudvalevőleg a gázvilágitást, ami jóval nagyobb gáztermelést igényel az eddiginél. A társulat engedélyt kért ez okból, hogy a budai telepét kibővithesse, de az engedélyt nem kapta meg. A tanács most arra kiváncsi, mily uton fogja a társulat a szükséges gázmennyiséget megtermelni s erre vonatkozólag sürgős nyilatkozattételre szólitotta föl.

Kerületi elüljárók jelentése inségmunka dolgában.

Az összes kerületi elüljárók eleget tettek már a polgármester ama fölhivásának, hogy nyilatkozzanak a kerületükben teljesithető inségmunka tárgyában. — Ma érkeztek be az utolsó jelentések.

Az I. kerületi előljáró az enyedi-utcai árok boltozását, a naphegyi-utak kiépitését, a Gellért déli lejtőin levő utak egyengetését s burkolását, továbbá az orbánhegyi ut kiszélesitését jelzi nagyon sürgős munkálatnak. Mindez 42.000 korona költséggel jár.

A II. kerületi elüljáró 18.656 korona költséggel a Margit-körutnak a Pálffy-tér és Margithid közti felső sikját tartja föltétlenül kiépitendőnek.

A III. kerületben a szőllő-hegyi-utak rendezés[e] a Viador-utca folytatása, a temetői- s a szépvölgy[i] rendezése, az ó-budai rakpart kavicsolása, a s[zi]kertek közti utak járhatóvá tétele, továbbá [a] termelés s az aquinkumi ásatás képez ir[t] és összesen 28.500 korona költséget igé[n]

A IV. kerületi elüljáró is megte[n] tését, de szerinte kerületében egyált[a]munka.

Az V. kerületben sem tud [i]járó, legfölebb a Szabadság-tér[i] tást elvégezni.

A VI. kerületi elüljáró s[z]volna tekinthető a kültelkek rendezetlen állapotban levő utcáknak egyengetése és járható állapotba tétele. Ilyen utca a Hunn-, Csata-, Tüzér-, Jász-, Üteg-, Levente- és Domb-utca. E munkálatok 12 ezer koronába kerülnek. Minthogy azonban a munkálatoknak télen való eszközlése rendszerint rossz eredménynyel szokott járni, az elüljáró azt javasolja, hogy csak a kora tavaszszal kezdődjék a munka.

A VII. kerületi elüljáró elsősorban a kültelki-utak rendezését, illetve egyengetését jelzi inségmunkának, ami 6500 korona költséggel jár. Ilyen legmkább a Hajtsár-ut eddig ki nem épitett része. A Csikárok megnyitása is képezhetne inségmunkát, ha időközben befejezést nyernének a vizjogi tárgyalások.

A X. kerületi elüljáró jelenti, hogy kerületében legszükségesebb munkának tartja a tervbe vett vizvezeték kiépitését, mert a magánházak, de főleg a fogház és a gyárak nélkülözik a vizet. Az elüljáró javasolja, hogy a vizcső-fektetések s az ezzel járó földmunka is e télen végeztessék, amennyiben a földmunkát tartja legalkalmasabb munkának. Amennyiben azonban ez semmiképen nem volna keresztülvihető, ugy a kora tavaszszal a Cserkes—Apaffy-utcai csatornaépités volna sürgős, mert az Ó-hegyről lerohanó esővizet a Bolgár-utcai csatorna már nem képes levezetni. Végül létesitendő volna Rákosfalva csapadékának levezetése, mely ügy jelenleg tárgyalás alatt van.

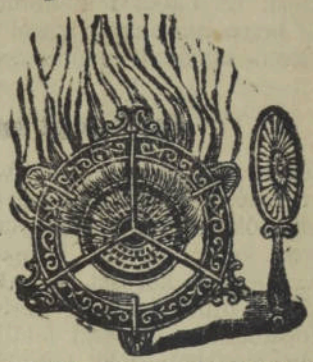
Hirdetéseket
felvesz
a
Magyar Székesfőváros

EGGENBERGER SZILVESZTER
KŐMŰVES MESTER
SPECIALISTA
BUDAPEST

Épít:
GYÁRKÉMÉNYEKET
MINDEN ALAKBAN
KÖRKEMENCZÉKET
KAZÁNBEFALAZÁSOKAT
GÉPALAPOZÁSOKAT és
SZABADALMAZOTT
FÜSTEMESZTŐ TÜZELÉSEKET
GŐZKAZÁNOKHOZ
SAJÁT SZERKEZETE SZERINT
JUTÁNYOSAN JÓTÁLLÁS MELLETT

TERVEK és KÖLTSÉGVETÉSEK
KÍVÁNATRA.
TŰZÁLLÓ és CHAMOTTEANYAGOK
RAKTÁRA.

A
veszélymentes
kőbetétű
Phőnix-
gyorsfőző
a tüzveszélyt
teljesen kizárja
és 40% szesz
megtakarit.

Kapható minden jobb vaskereskedésben és konyhafelszerelési üzletekben.
Nagybani elárusitás:
Makó Mihály, Budapest, Üllői-ut 2.
Ringelsen testvérek, Báthory- és Holdutca sarok.

Auer-fény.

Telefon 16—54. **Telefon 16—54.**

Értesités.

Az AUER-féle izzótestek árait a mai naptól kezdve következőképpen mérsékeljük

A „C"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **1.—** korona
Az „N"-jelü Auer-féle izzótest ára . . . . . **80** fillér.

gyasztóknak, kik azt óhajtják, hogy
működjenek,
e:

kedjék, hogy **szakavatott közegeink utján a bajok orvoslásáról gondoskodhassunk.**
Ily esetekben munkadijat nem számitunk.
Kivánatra az izzótesteket **minden áremel**
házhoz is szállitjuk és a fogyasztóknál
er koronákat, izzótestek vételénél, cse-
is veszszük, anélkül, hogy az idő-
denesetre szükséges javitások
itanánk.
1. augusztus 31-én.

y r.-t.
ia
3. szám.

fény. Auer-fény.